Turkmen Mukaddes Kitap

Turkmen Bible

© Institute for Bible
Translation, Moscow
(Институт перевода
Библии)

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Language:
Country:
Publisher:
Copyright: © Institute for Bible Translation, Moscow (Институт перевода Библии)
Last Updated: 2023-10-20
ID: 39372773-68ee-4adb-907f-485baf89c014
ISO: tuk
ISBN:

Гелип чыкыш 4
Мүсүрден чыкыш 48
Левилер................................ 85
Чөлде 112
Канун таглыматы 149
Ешува 181
Ысрайыл сердарлары 203
Рут 225
1 Шамувел 229
2 Шамувел 257
1 Патышалар...................... 281
2 Патышалар...................... 310
1 Йыл язгылары................. 339
2 Йыл язгылары................. 365
Эзра 396
Нехемя................................ 406
Эстер 419
Эйюп 427
Зебур.................................. 453
Сүлейманың пәхимлери . 519
Вагыз.................................. 540
Нагмалар............................ 547
Ишая 553
Ермея 606
Ермеяның агысы 659
Эзекиел 666
Даныел 709
Хошея 723
Ёвел 732
Амос 736
Абадя 743
Юнус 745
Мика.................................... 748
Нахум 754
Хабакук 757
Сепаня 760
Хагай 763
Закаря 765
Малакы 773
Маттаның хош хабары..... 776
Маркың хош хабары 808
Луканың хош хабары 829
Ёханнаның хош хабары... 862
Ресуллар 886
Римлилер 918
1 Коринтослылар 933
2 Коринтослылар 947
Галатялылар 957
Эфеслилер........................... 963
Филипилилер..................... 968
Колосиялылар.................... 972
1 Салониклилер................. 976
2 Салониклилер................. 980
1 Тимотеос 983
2 Тимотеос 988
Титус.................................... 991
Филимун............................. 993
Еврейлер 995
Якуп 1006
1 Петрус 1010
2 Петрус 1014
1 Ёханна 1017
2 Ёханна 1021
3 Ёханна 1022
Яхуда 1023
Аянлык 1025

Гелип чыкыш

Гириш

Төврадың илкинҗи китабыдыр. Онуң гадымы голязмасы еврейче языландыр. Китабың еврейче ады «гелип чыкыш» я-да «башда» диймеги аңладып, ол китабың илкинҗи сөзүдир. Бу китапда дүнйәниң ярадылышы, тутуш адамзадың, шол санда ысрайыл халкының гелип чыкышы беян эдилйәр.
биринҗи бөлүминде (1 – 11-нҗи баплар) Ыбрайым пыгамбериң дөврүне ченли болуп гечен вакалар ве шол дөвүрде яшан адамлар хакында гүррүң берилйәр.
Худайың ярадан затларының әхлиси аҗайыпды. Эмма илкинҗи ынсанлар: Адам ата ве Хов эне Ребби диңлемән, гүнәниң дүнйә аралашмагына себәп болдулар. Адамларың эдйән гүнәси гитдигисайы артып, Худайың сабыр кәсеси пүрепүр болансоң, Ол тутуш адамзады сил аркалы ёк этмеги йүрегине дүвди. Реб тутуш адамзатдан диңе Нух пыгамбери ве онуң машгаласыны аман галдырмак иследи, себәби олар Реббе ыбадат эдип, догручылдылар. Худай олара өзлерини, хайванларың ве гушларың хер гөрнүшинден бир җүбүтини халас этмек үчин, улы гәми ясамагы буюрды. Гәми тайяр боландан соң, хениз гөрлүп-эшидилмедик сил гелип, ер йүзүндәки әхли адамлары, җанлы--җандарлары ёк этди. Силден соң Нух пыгамбериң несли ене-де ер йүзүне яйрады. Йөне оларың көпүси Реббе ыбадат этмеклерини бес этдилер.
Китабың галан бөлегинде (12 – 50-нҗи баплар) Ыбрайым пыгамбер ве онуң машгаласы барадакы тарыхы вакалар беян эдилйәр. Ыбрайым пыгамбер Реббе иман эдип, өрән догручыл адамды. Ол Худайың гөркезен юрдуна – Кенган юрдуна өз машгаласы билен гөчди. Худай ондан бир бейик халк ярат җакдыгыны, бу халка шол юрды мирас берҗекдигини, онуң несли аркалы тутуш адамзады ялкаҗакдыгыны вада эдип, онуң билен әхт баглашды. Ыбрайым хем өзүниң хич перзендиниң ёкдугына гарамаздан, Худайың берен бу вадасына ынанды.
Йыллар гечйәрди, эмма Ыбрайым пыгамбер билен Сараның хениз-де чагалары ёкды. Шонда Сара өз гырнагы Хаҗары Ыбрайыма аяллыга берйәр. Шейдип, хезрети Ысмайыл дүнйә инйәр. Ыбрайым бу вада берлен огулдыр өйдүп, өрән бегенйәр. Эмма Худай вада берлен оглуң Ыбрайымың өз аялындан, ягны Сарадан догулҗакдыгыны ене-де бир гезек айдяр. Вагт гечип, вада эдилен огул, ягны хезрети Ысхак дүнйә инйәр. Эмма Худай сөйгүли оглуңы гурбанлык бер дийип, Ыбрайымың иманыны сынап гөрмекчи боляр. Ыбрайым Худайың сөзүнден чыкман, Ысхагы Оңа гурбанлык бермек үчин ханҗары ёкары галдыран пурсадында, Ол онуң иманының нәдережеде гүйчлүдигини гөрүп, гурбанлык үчин бир гоч берйәр. Ыбрайымың шейле иманы Худайың назарында догрулык сайыляр. Худай Ыбрайыма берен вадасыны берҗай эдип, онуң оглы Ысмайыл пыгамберден арап халкыны, оглы Ысхак пыгамберден болса еврей халкыны ярадяр.
Булардан башга-да, китапда Ыбрайым пыгамбериң оглы Ысхак ве агтыгы Якуп пыгамберлериң дурмушлары җикме-җик беян эдилйәр.
Ёкарда агзалып гечилен «әхт» дүшүнҗеси илкинҗи гезек китабында душ гелйәр. Ата-бабалар берлен әхте миннетдар болансоңлар, Худая хөвес билен ыбадат эдйәрдилер, Оңа якма гурбанлыкларыны берйәрдилер. Ол Өзүни олара аян эден Худайдыр. «Якма гурбанлыгы» ве шулар ялы бирнәче гурбанлык адалгалары, хайванлар бабатдакы «харам» ве «халал» диен дүшүнҗелер хем илки душ гелйәр.
Худай хезрети Ысмайыла-да, хезрети Ысхага-да бирнәче тирелериң несилбашылары болҗакдыкларыны вада эдйәр. Ол Ыбрайым пыгамбериң агтыгы Якуба «Ысрайыл» (Ысрайыл пыгамбер) дийип ат берйәр. Ысрайылың көрпе оглы Юсуп пыгамбер доганлары тарапындан Мүсүре гул эдилип сатыляр. Эмма Худайың берен акылдарлыгы ве башарҗаңлыгы аркалы Юсуп Мүсүриң хәкими боляр. Кенган юрдуна дүшен ачлык зерарлы Якубың доганлары Мүсүре гелип, ол ерде орнашярлар. Юсуп өз ата-бабаларының

юрдунда узакда яшамалы боляндыгына гарамаздан, Худайың Өз халкына берен вадасыны бир гүн берҗай этҗекдигини билйәрди.

«Мениң санаглым долуп баряр, йөне Худай хөкман сизиң дадыңыза етишер. Худай сизи Мүсүрден чыкарып, Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба вада эден топрагына элтер».

50:24

Мазмуны

Дүнйәниң ве адамзадың ярадылышы
Гүнәниң ве зорлугың башы
Адам атадан Нух пыгамбере ченли болан дөвүр
Нух пыгамбер ве сил
Бабыл минарасы
Самың несиллери
Ата-бабалар: Ыбрайым, Ысхак, Якуп
Ысавың несиллери
Юсуп ве онуң доганлары
Ысрайыллар Мүсүрде

1-нҗи бап

Худай дүнйәни ве адамзады ярадяр

1 Башда Худай гөги ве ери яратды. 2 Дүнйә
шекилсиз бошлукды, сувларың йүзи түм-
гараңкылык билен өртүленди. Сувуң йүзүнде
Худайың Рухы перваз урярды.
3 Худай: «Ягтылык болсун!» дийди. Ягтылык пейда
болды. 4 Худай ягтылыгың говудыгыны гөрүп, оны
түмлүкден бөлүп айырды. 5 Худай ягтылыгы гүндиз,
түмлүги болса гиҗе дийип атландырды. Шейдип,
гиҗе гечип, даң атды. Бу илкинҗи гүнди.
6 Худай: «Сувларың аралыгында гүммез болсун ве
ол сувы сувдан бөлүп айырсын!» дийди. 7 Шейдип,
Худай гүммез яратды. Ол гүммезиң астындакы сувы
ёкарсындакы сувдан бөлүп айырды. 8 Худай
гүммези асман дийип атландырды. Шейдип, гиҗе
гечип, даң атды. Бу икинҗи гүнди.
9 Худай: «Асманың астындакы сувлар бир ере
җемленсин ве гуры ер эмеле гелсин!» дийди. Бу
шейле-де болды. 10 Худай гуры ери ер, бир ере
җемленен сувлары болса деңиз дийип
атландырды. Худай мунуң говудыгыны гөрди.
11 Соңра Худай: «Ерде хер дүрли өсүмликлер эмеле
гелсин. Тохум берйән хер дүрли өсүмликлер ве
тохумы мивесиниң ичинде болан хер дүрли
мивели агачлар өссүн. Соңра оларың
тохумларындан дүрли өсүмликлер ве агачлар
гөгерсин» дийди. Бу шейле-де болды. 12 Шейдип, ер
тохум берйән хер дүрли өсүмликлери ве тохумы
мивесиниң ичинде болан хер дүрли мивели
агачлары өндүрди. Худай мунуң говудыгыны гөрди.
13 Шейдип, гиҗе гечип, даң атды. Бу үчүнҗи гүнди.
14 Худай: «Гүндизи гиҗеден айырмак үчин
асманда шамчыраглар болсун. Гой, олар
байрамчылыклары, гүнлери ве йыллары
гөркезсин. 15 Шамчыраглар асманың гүммезинде
болуп, ер йүзүне ягты сачсынлар!» дийди. Бу
шейле-де болды. 16 Шейдип, Худай ики саны бейик
шамчырагы – гүндизи доландырмак үчин улы
шамчырагы, гиҗәни доландырмак үчин кичи
шамчырагы хем-де йылдызлары дөретди. 17 Ериң
йүзүне ягтылык бермек, гүндиз билен гиҗәни
доландырмак ве ягтылыгы гараңкылыкдан
тапавутландырмак үчин, Худай олары асманда
ерлешдирди. Ол мунуң говудыгыны гөрди.
19 Шейдип, гиҗе гечип, даң атды. Бу дөрдүнҗи
гүнди.
20 Худай: «Гой, сув җанлы-җандарлардан долуп-
дашсын ве гушлар хем асманың гүммезинде
учсунлар» дийди. 21 Шейдип, Худай әпет деңиз
аждарларыны, сувда йүзйән дүрли сув
җандарларыны ве дүрли гуш-гумрулары яратды.
Ол мунуң говудыгыны гөрди. 22 Худай: «Деңиз
җандарлары өрңәң, көпелиң, деңизлери долдурың,
ер йүзүндәки гушлар көпелиң» дийип, олара пата
берди. 23 Шейдип, гиҗе гечип, даң атды. Бу
бәшинҗи гүнди.
24 Худай: «Ер өз гөрнүшлерине гөрә җандарлары:
маллары, сүйрениҗилери хем-де хайванлары
өндүрсин» дийди. Бу шейле-де болды. 25 Худай ер
йүзүнде дүрли хайванлары, маллары хем-де
сүйрениҗилери дөретди. Ол мунуң говудыгыны
гөрди.
26 Онсоң Худай: «Инди Өз кешбимизде, Өзүмизе
меңзеш ынсаны ярадалың. Гой, олар балыкларың,
гушларың, малларың, бүтин ер йүзүндәки

хайванларың † ве әхли сүйрениҗилериң үстүнден
хөкүм сүрсүнлер!» дийди.
27 Шейдип, Худай Өз кешбинде ынсаны яратды,
хава, Худай оны Өз кешбинде яратды,
олары эркек ве аял эдип яратды.
28 Худай эркеге ве аяла: «Өрңәп, көпелип, ер
йүзүни долдурың ве оңа эечилик эдиң;
балыкларың, гушларың ве ер йүзүнде херекет
эдйән бүтин җандарларың үстүнден хөкүм сүрүң»
дийип пата берди. 29 Худай олара: «Инди Мен сизе
ер йүзүнде тохум берйән өсүмликлери ве тохумы
мивесиниң ичинде болан мивели агачлары
берйәрин, олар сизе иймит болар. 30 Ердәки
хайванларың, гөкдәки гушларың хеммесине ве
бурнунда дирилик непеси болан ер йүзүнде
херекет эдйән бүтин җандарлара әхли гөк отлары
иймит үчин берйәрин» дийди. Бу шейле-де болды.
31 Худай Өз ярадан затларының җуда говудыгыны
гөрди. Шейдип, гиҗе гечип, даң атды. Бу алтынҗы
гүнди.

2-нҗи бап

2 Шейдип, тутуш әлем-җаханың ве ондакы әхли
затларың ярадылышы тамамланды. 2 Худай
единҗи гүнде әхли ишини тамамлап, шол гүн дынч
алды. 3 Худай единҗи гүни айратын гүн хөкмүнде
ялкады, себәби Ол шол гүн әхли ярадыш ишлерини
тамамлап, дынч алды.

Адам ата билен Хов эне Эрем багында

4 Худайымыз Реб гөги ве ери яраданда болуп
гечен вакалар шулардыр:
Худайымыз Реб ери ве гөги яраданда, 5 ер
йүзүнде хениз гырымсы агач ёкды, гөк от хем
битмәнди, чүнки Худайымыз Реб ере ягыш
ягдырманды ве ери беҗермек үчин энтек хич кими
яратманды, эмма ериң астындан чыкан сув тутуш
топрагы суварарды. 7 Худайымыз Реб топракдан
адам †† ярадып, онуң бурнуна дирилик непесини
үфледи. Шейдип, адам җанлы барлык болды.
8 Худайымыз Реб гүндогарда ерлешен Эремде ‡
баг отурдып, адамы шол ерде ерлешдирди.
9 Худайымыз Реб ол ерде сүйҗи, дүрли-дүрли
овадан мивели агачлары гөгертди. Багың
ортарасында ики саны дарагт: яшайыш дарагты
хем-де ягшыны-яманы сайгарыш дарагты барды.
10 Эрем багыны суварян деря Эремиң ичинден
акып гечип, багың гутаран еринде дөрт деря
бөлүнйәр. 11 Биринҗи деряның ады Пишондыр; ол
деря алтына бай болан бүтин Хавыла юрдуның
ичинден акып гечйәр. Ол ерде сап алтын, бдолах
хем-де хакык диен гымматбаха дашлар бар.
13 Икинҗи деряның ады Гихондыр. Ол тутуш Куш
юрдуның ичинден акып гечйәр. 14 Үчүнҗи деряның
ады Тигрдир. Ол Ашурың гүндогарындан акып
гечйәр. Дөрдүнҗи болса Евфрат дерясыдыр.
15 Эрем багыны ишләп беҗерери ве оңа
гөзегчилик эдери ялы, Худайымыз Реб адамы ол
багда ерлешдирди. 16 Худайымыз Реб адама шейле
эмр этди: «Сен багдакы ислән агачларың
мивесинден аркайын ийип билерсиң. 17 Йөне
ягшыны-яманы сайгарыш дарагтының мивесинден
иймегин, чүнки шондан иен гүнүң сен хөкман
өлерсиң».
18 Худайымыз Реб: «Адама екелик ягшы дәл, оңа
өзүне лайык көмекчи ярадайын» дийди.
19 Худайымыз Реб әхли хайванлары, гушлары
топракдан дөретди ве адамың олары
атландырышыны гөрмек үчин, олары онуң янына
гетирди. Адам әхли җанлы--җандарлара нәме ат
берен болса, шол-да оларың ады болды.
20 Шунлукда, адам әхли маллара, гушлара, әхли
хайванлара ат берди. Йөне адамың өзүне лайык
көмекчи тапылмады.
21 Худайымыз Реб адамы агыр ука гидерди; адам
укудака, Реб онуң бир гапыргасыны алып, бошап
галан ерини эт билен өртди. 22 Худайымыз Реб
адамың бедениnden алан шол гапыргасындан аял
яратды ве оны адамың янына гетирди. 23 Адам оны
гөрүп: «Ине, сүеги өз сүегимден, тени өз
тенимдендир; ол аял болар, чүнки ол эркекден ‡†
алнандыр» дийди. 24 Шол себәпден хем эркек ата-
энесини ташлап, аялы билен биригйәр ве оларың
икиси бир тен боляр.
25 Адам-да, онуң аялы-да ялаңачдылар, олар
хениз утанманы билмейәрдилер.

3-нҗи бап

Адам ата билен Хов эне Реббиң табшырыгыны бозярлар

3 Худайымыз Реб тарапындан ярадылан
хайванларының арасында иң мекири
йыланды. Йылан аялдан: «Догруданам, Худай сизе
багдакы агачларың хич бириnden иймәң
дийдими?» дийип сорады. 2 Аял йылана шейле
җогап берди: «Багдакы агачларың мивелеринден
иймәге бизиң ыгтыярымыз бар. 3 Йөне Худай: „Сиз
багың ортасындакы агаҗың мивесинден иймелем
дәлсиңиз, оңа дегмелем дәлсиңиз, ёгсам
өлерсиңиз“ дийди». 4 Йылан аяла шейле дийди:
«Ёк, ёк! Өлмерсиңиз. 5 Шол агаҗың мивесинден

† *Бүтин ер йүзүндәки хайванларың – бу җүмле кәбир голязмаларда бүтин ер йүзи* †† *Адам – еврейче топрак адам* ‡ *Эрем – бу сөз хезиллик*

‡† *Еврейче аял эркек*

дадан гүнүңиз, Худай сизиң гөзүңизиң
ачылҗакдыгыны ве эдил Худай кимин
болҗакдыгыңызы хем-де ягшыны-яманы
сайгарҗакдыгыңызы билйәр». 6 Аял бу агаҗың
мивесиниң иймит үчин говудыгыны, гөзе
якымлыдыгыны ве онуң акыл-пайхас
берйәндигини гөрүп, ондан алып ийди. Яныңдакы
адамсына-да берди, ол хем ийди. 7 Оларың гөзлери
ачылды ве өзлериниң ялаңачдыкларыны
билдилер. Олар инҗир агаҗының япракларыны
бири-бирине бирлешдирип, өзлерине өртги
эдиндилер.
8 Салкын аралашанда, адам аялы билен багда
гезмеләп йөрен Худайымыз Реббиң сесини
эшидип, багдакы агачларың арасында Онуң
хузурындан гизлендилер. 9 Худайымыз Реб адамы
чагырып: «Сен ниреде?» дийди. 10 Адам: «Мен
багда, Сениң сесиңи эшидип, горкуп гизлендим,
чүнки мен ялаңачдым» дийди. 11 Бейик Худай
ондан: «Ялаңачдыгыңы саңа ким айтды? Ийме
дийип гадаган эден агаҗымың мивесинден
ийдиңми?» дийип сорады. 12 Адам: «Мивәни Сениң
маңа берен аялың алып берди. Мен хем ийдим»
дийди. 13 Худайымыз Реб аялдан: «Бу нәме этдигиң
болды?!» дийип сорады. Аял: «Йылан маңа алдап
ийдирди» дийди.
14 Худайымыз Реб йылана:
«Шейле эдениң үчин,
әхли малларың ве хайванларың
иң нәлет сиңени сен боларсың.
Гарныңың үстүнде сүйренип гезерсиң сен,
өмүрбойы топракдан иймитленерсиң сен.
15 Сениң билен аялың,
сениң тохумың билен аялың тохумының
арасына,
душманчылык саларын Мен.
Ол сениң келләңи оврадар,
сен болса онуң дабанындан чакарсың» дийди.
16 Бейик Худай аяла шейле дийди:
«Гөврелилик дөврүңдәки хасратыңы хас
артдырарын,
агыр бургы билен дограрсың чагаларыңы сен,
сен әриңе мейилли боларсың †,
эмма ол хөкүм сүрер сениң үстүңден».
17 Адама болса Бейик Худай шейле дийди:
«Сен аялыңың гепине гитдиң,
„Ийме“ дийип, гадаган эден агаҗымың
мивесинден ийдиң.
Сениң эден ишиң себәпли, Мен топрагы
нәлетләндирин.
Сен топракдан өмүрбойы мушакгатлык билен
иймитленерсиң.
18 Топрак саңа акбаш-яндак өндүрип берер.
Сен мейдан отларыны иерсиң.
19 Сен ерден алнансың ве ере доланянчаң,
наны маңлай дериңи дөкүп иерсиң.
Чүнки топраксың сен ве ене-де топрага
өврүлерсиң».
20 Адам аялына Хов †† дийип ат дакды, себәби Хов
әхли яшаянларың энеси болды. 21 Худайымыз Реб
адам билен онуң аялына дериден эшиклер эдип,
олары гейиндирди.
22 Худайымыз Реб: «Ине, адам ягшыны-яманы
сайгарып, Бизиң Биримиз кимин болды. Олар инди
яшайыш дарагтына эл узадып, онуң мивесинденем
ийип, эбеди яшаймасынлар» дийди. 23 Шоңа гөрә
өз алнан топрагыны ишләп беҗерери ялы,
Худайымыз Реб адамы Эрем багындан чыкарды.
24 Ол адамы багдан ковды; соңра Ол яшайыш
дарагтына барян ёлы горамак үчин, багың
гүндогарында керуплар ‡ хем-де айланып дуран
ялынлы гылыҗы гойды.

4-нҗи бап

Кабыл билен Хабыл. Илкинҗи ганхорлык

4 Адам аялы Хова янашды. Хов хамыла болуп,
Кабылы догурды. Хов: «Реббиң көмеги билен
мен бир огул дүнйә индердим ‡†» дийди. 2 Соңра ол
Кабылың доганы Хабылы догурды. Хабыл гоюн
чопаны, Кабыл болса дайхан болуп етишди.
3 Бирнәче вагтдан соң Кабыл топрагың мивесинден
Реббе садака гетирди. 4 Хабыл хем өз сүрүсиниң
илкинҗи догланларының семизлеринден Реббе
садака гетирди. Реб Хабылы ве онуң садакасыны
кабул этди. 5 Эмма Реб Кабылы ве онуң садакасыны
кабул этмеди. Кабылың муңа гаты гахары гелип,
йүзүни саллады. 6 Реб Кабыла шейле дийди: «Нәме
үчин гахарланяң? Нәме йүзүңи саллаярсың? 7 Эгер
сен догры иш этсең, кабул эдилмезмиң нәме? Эгер
сен нәдогры иш этсең, гүнә босагада пейләп
ятандыр; гүнәниң сениң үстүңден хөкүм сүреси
гелер. Йөне сен гүнәниң үстүңден агалык
этмелисиң!»
8 Кабыл өз доганы Хабыла: «Йөр, четрәге чыкалы»
‡‡ дийди. Мейданда Кабыл Хабыла топулып, оны
өлдүрди. 9 Реб Кабылдан: «Доганың Хабыл
ниреде?» дийип сорады. Ол: «Хабарым ёк, мен
нәме доганымың сакчысымы?» дийди. 10 Реб
Кабыла шейле дийди: «Сен нәмелер этдиң?!
Доганыңың ганы топракдан Маңа перят эдйәр.
11 Инди сен нәлетлендиң ве доганыңың сениң элиң

† *Сен әриңе мейилли боларсың – я-да Әриңиң үстүңден хөкүм сүресиң гелер*

†† *Хов – бу сөз яшайыш*

‡ *Керуп – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.*

‡† *Кабыл... дүнйә индердим – еврейче Кабыл дүнйә индердим*

‡‡ *Йөр, четрәге чыкалы – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.*

билен дөкүлен ганыны өзүне сиңдирен топракдан махрум болдуң. 12 Сен нәче җан чексең-де, ер саңа хасыл бермез, сен ер йүзүнде гачгак хем сергездан боларсың». 13 Кабыл Реббе: «Җезам чекерден агыр. 14 Ине, бу гүн Сен мени мес топраклы ерден ковдуң. Мен Сениң хузурыңдан гизленип, ер йүзүнде гачгак ве сергездан боларын. Маңа душан, мени өлдүрер» дийди. 15 Эмма Реб оңа: «Ёк! Кабылы өлдүрен адамдан еди гезек өч алнар» дийди. Реб Кабыла душаның оны өлдүрмези ялы, оңа беллик гойды. 16 Соңра Кабыл Реббиң хузурындан гидип, Эремиң гүндогарындакы Нот † юрдунда месген тутды.

17 Кабыл аялына янашды. Онуң аялы хамыла болуп, Ханогы догурды. Кабыл гала бина эдип, оңа оглы Ханогың адыны дакды. 18 Ханокдан Ират, Иратдан Мехуяйыл, Мехуяйылдан Метушаел, Метушаелден Лемек догулды. 19 Лемек ики аял алды: оларың бириниң ады Ада, бейлекисиниңки болса Силлады. 20 Ада Ябалы догурды. Ябал чадырда яшаян малдарларың атасыды. 21 Онуң доганының ады Юбалды. Юбал лира ве түйдүк чалянларың атасыды. 22 Силла Тубал-Кабылы догурды. Тубал-Кабыл бүрүнчден ве демирден дүрли гураллары ясаярды. Онуң Нагама атлы аял доганы барды.

23 Лемек аялларына шейле дийди:
«Эй, Ада ве Силла,
маңа гулак асың!
Аялларым, сөзүми диңләң!
Мени яралан адамы өлдүрерин,
мени уран җуван йигиди өлдүрерин.
24 Кабыл үчин еди гезек өч алынса,
Лемек үчин етмиш еди гезек өч алнар».

25 Адам ене аялына янашды. Хов бир огул догурды. Ол: «Кабылың элинден өлен Хабылың дерегине Реб маңа башга бир огул берди» дийип, онуң адына Шис †† дакды. 26 Шисден хем бир огул догулды; ол онуң адына Энош дакды. Шол вагтдан башлап адамлар Реббе ыбадат эдип башладылар.

5-нҗи бап

Адам атаның несиллери

5 Адамың несиллери барадакы тарыхы язгылар шейледир. Худай ынсаны ярададна, оны Өз кешбинде яратды. 2 Худай олары эркек ве аял эдип яратды; онсоң олара пата берип, олары «ынсан» дийип атландырды. 3 Адам йүз отуз яшындака, ондан өз кешбинде, өзүне меңзеш бир огул дүнйә инди. Ол оглуның адына Шис дакды. 4 Шис догландан соң, Адам секиз йүз йыл яшады ве ондан энчеме огул--гыз дүнйә инди. 5 Шейдип, Адам җеми докуз йүз отуз йыл яшап дүнйәден өтди.

6 Шис йүз бәш яшындака, ондан Энош догулды. 7 Энош догландан соң, Шис секиз йүз еди йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 8 Шейдип, Шис җеми докуз йүз он ики йыл яшап дүнйәден өтди. 9 Энош тогсан яшындака, ондан Кейнан догулды. 10 Кейнан догландан соң, Энош секиз йүз он бәш йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 11 Шейдип, Энош җеми докуз йүз бәш йыл яшап дүнйәден өтди. 12 Кейнан етмиш яшындака, ондан Махалалел догулды. 13 Махалалел догландан соң, Кейнан секиз йүз кырк йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 14 Шейдип, Кейнан җеми докуз йүз он йыл яшап дүнйәден өтди. 15 Махалалел алтмыш бәш яшындака, ондан Ерет догулды. 16 Ерет догландан соң, Махалалел секиз йүз отуз йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 17 Шейдип, Махалалел җеми секиз йүз тогсан бәш йыл яшап дүнйәден өтди. 18 Ерет йүз алтмыш ики яшындака, ондан Ханок догулды. 19 Ханок догландан соң, Ерет секиз йүз йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 20 Шейдип, Ерет җеми докуз йүз алтмыш ики йыл яшап дүнйәден өтди. 21 Ханок алтмыш бәш яшындака, ондан Метушела догулды. 22 Метушела догландан соң, Ханок ене үч йүз йыл яшады ве Худайың хузурында гезди. Ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 23 Шейдип, Ханогың яшан гүнлери үч йүз алтмыш бәш йыл болды. 24 Ханок Худайың хузурында гезди; соңра ол бирденкә гайып болды, себәби Худай оны Өз янына алыпды. 25 Метушела йүз сегсен еди яшындака, ондан Лемек догулды.

26 Лемек догландан соң, Метушела еди йүз сегсен ики йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. 27 Шейдип, Метушела җеми докуз йүз алтмыш докуз йыл яшап дүнйәден өтди. 28 Лемек йүз сегсен ики яшындака, ондан бир огул дүнйә инди. 29 Лемек: «Реббиң топрагы нәлетләндиги себәпли, биз агыр зәхмет чекмели болярыс. Бу чага бизиң элимизе агыр зәхмет чекмекден теселли берер» дийип, онуң адына Нух ‡ дакды. 30 Нух догландан соң, Лемек бәш йүз тогсан бәш йыл яшады ве ондан энчеме огул--гыз дүнйә инди. 31 Шейдип, Лемек җеми еди йүз етмиш еди йыл яшап дүнйәден өтди. 32 Нух бәш йүз яшындака, ондан Сам, Хам ве Яфес дүнйә инди.

† *Нот – бу сөз сергездан* †† *Еврейче Шис берди* ‡ *Еврейче Нух теселли*

6-нҗы бап

Адамзадың бетпәллиги

6 Бүтин дүнйәде адамлар көпелип башлап,
олардан энчеме гызлар дүнйә инди. 2 Ылахы
барлыклар † бу ынсан гызларының оваданлыгыны
гөрүп, олардан өз халанларыны аяллыга алдылар.
3 Шол себәпли Реб: «Мен адамзады эбедилик
яшатмарын, чүнки олар тендир; онуң өмри йүз
йигрими йыл болар» дийди. 4 Шол заманда хатда
ондан гиҗрәкки дөвүрлерде-де, дүнйәде нефиллер
†† барды. Олар ылахы барлыклар билен ынсан
гызларының несиллериди. Нефиллер гадым
эйямдан бәри белли, ат-абрайлы гахрыманларды.
5 Реб бүтин дүнйәдәки адамзадың бетпәллигиниң
җуда чөкдердигини, оларың калбындакы ой-
пикирлериниң ве ниетлериниң хемише писликден
долудыгыны гөрди. 6 Ол адамзады ярадандыгына
өкүнди ве йүрекден гынанды. 7 Реб «Өз ярадан
ынсанларымы хайванлар, сүйрениҗилер ве
гушлар билен бирликде ер йүзүнден сүпүрип
ташларын. Чүнки Мен олары ярадандыгыма
өкүнйәрин» дийди. 8 Йөне Нух Реббиң назарында
мерхемет тапды.

Нух

9 Нухуң машгаласының кыссасы шейледир. Нух өз
дөвүрдешлериниң арасында догручыл хем таква
адамды. Ол Худайың хузурында гезди. 10 Нухуң Сам,
Хам, Яфес атлы үч оглы барды.
11 Худайың назарында ер йүзи азгынчылыкдан ве
зулумдан долуды. 12 Худай ер йүзүндәки әхли
җанлы-җандарларың азгынчылыга йүз
урандыгыны гөрди. 13 Худай Нуха шейле дийди:
«Мен бүтин җанлы-җандарларың соңуна чыкҗак,
чүнки олар зерарлы ер йүзи зулумдан долды. Мен
олары ер билен биле ёк этҗек. 14 Өзүңе серви
агаҗындан бир гәми яса; онда отаглар ясап, гәмә
ичинден хем дашындан шепбик чал. 15 Гәмини
шейле ясамалы: онуң узынлыгы үч йүз, гиңлиги
элли ве бейиклиги отуз тирсек болсун. 16 Оңа үчек-
де ‡ яса, үчегиң бойы бир тирсек болсун; гәминиң
гапысыны гапдалдан ач. Гәмини ашакы, ортакы ве
үстки гатлардан ыбарат эдип яса. 17 Ине, Мен болса
ер йүзүне сил гөндерип, гөклериң астындакы
бурнунда дирилик непеси болан җанлы-
җандарларың әхлисини ёк этҗекдирин; ер
йүзүндәки затларың барысы өлер. 18 Эмма Мен
сениң билен әхт баглашарын. Сен огулларың,
аялың хем гелинлериң билен гәмә мүнерсиң.

† *Ылахы барлыклар – сөзме-сөз терҗимеси: Худай огуллары*
†† *Нефиллер – хайбатлы ве гүйчли адамлар. Сөзлүге серет.*
‡ *Үчек – я-да пенҗире*

19 Дири галмаклары үчин, бир эркек, бир уркачы
эдип, җандарларың-да хер гөрнүшинден бир
җүбүтини гәмә алып мүн. 20 Дири галмак үчин
гушларың, малларың ве сүйрениҗилериң херси өз
тайы билен җүбүт-җүбүт болуп, сениң билен гәмә
мүнерлер. 21 Шейле хем сен өзүңе хем әхли
хайванлара иймит болар ялы өз яның билен дүрли-
дүмен азык-овкат алып мүн». 22 Нух Худайың
буйран затларының хеммесини ерине етирди.

7-нҗи бап

Нух гәмә мүнйәр

7 Реб Нуха шейле дийди: «Әхли машгалаң
билен гәмә мүн, чүнки Мен сениң
дөвүрдешлериңиң ичинден диңе сениң догручыл
адамдыгыңы гөрдүм. 2 Хайванларың тохумларыны
ер йүзүнде дири сакламак үчин, оларың халал
гөрнүшлериниң эркегинден ве уркачысындан еди
җүбүт, харам гөрнүшлериниң эркегинден ве
уркачысындан бир җүбүт, шейле хем гушларың
эркегинден ве уркачысындан еди җүбүт ал. 4 Чүнки
Мен еди гүнден кырк гиҗе-гүндизләп ере ягыш
ягдырып, Өз ярадан җанлы-җандарларымың
әхлисини ер йүзүнден сүпүрип ташлаҗакдырын».
5 Нух Реббиң буйран затларының хеммесини
берҗай этди. 6 Ере сил геленде, Нух алты йүз
яшындады. 7 Нух, онуң огуллары, аялы ве
гелинлери силден гутулмак үчин гәмә мүндүлер.
8 Худайың Нуха буйрушы ялы, халал ве харам
хайванлар, гушлардыр сүйрениҗилер эркек ве
уркачы җынсында җүбүт-җүбүт болуп, Нух билен
гәмә мүндүлер. 10 Еди гүнден соң ер йүзүни сил
алды.
11 Нухуң өмрүниң алты йүзүнҗи йылының
икинҗи айының он единҗи гүни – хут шол гүн
дүйпсүз чуңлугың әхли чешмелери бөвсүлди,
асман сув бентлери кимин ачылды. 12 Кырк гиҗе-
гүндизләп, ер йүзүне дынман ягыш ягды. 13 Шол гүн
Нух, онуң огуллары Сам, Хам, Яфес, Нухуң аялы
хем-де гелинлери гәмә мүндүлер. 14 Әхли
хайванлар, маллар, сүйрениҗилер ве гушлар –
әхли ганат-перлилер херси өз тайына гөрә,
бурнунда дирилик непеси болан җанлы-
җандарларың хеммеси җүбүт-җүбүт болуп, Нух
билен гәмә мүндүлер. 16 Әхли эркек хем уркачы
җанлы-җандарлар Худайың Нуха буйрушы ялы
гәмә мүндүлер. Онсоң Реб гәминиң гапысыны
япды. 17 Ер йүзүнде сил кырк гүн довам этди. Сув
гитдигисайы җошды ве гәми ерден ёкары
гөтерилди. 18 Ерде сув җошуп, җуда көпелди; гәми
сувда йүзүп йөрди. 19 Сув ерде шейле бир җошды
велин, хатда ер йүзүндәки бар белент даглар-да
сувуң ашагында галды. 20 Сув дагларың депесинден

он бәш тирсек ёкары галды; дагларың үсти сув
билен өртүлди. 21 Ер йүзүнде херекет эдйән җанлы-
җандарларың әхлиси, гушлар-да, маллардыр
хайванлар-да, сүйрениҗилердир ынсанлар-да ёк
болдулар. 22 Гуры ердәки бурнунда дирилик непеси
болан җанлы--җандарларың хеммеси өлди. 23 Реб
ер йүзүндәки әхли җанлы-җандарлары сүпүрип
ташлады; ынсанлар, маллар, хайванлар,
сүйрениҗилер ве гушлар ер йүзүнден сүпүрилип
ташланды. Диңе Нух ве онуң янындакылар дири
галдылар. 24 Тутуш ер йүзүни йүз элли гүнләп сил
алды.

8-нҗи бап

Нух гәмиден чыкяр

8 Нух хем-де онуң билен гәмиде болан
хайванлардыр малларың әхлисини Худай
ятдан чыкарманды. Худай ерде шемал өвүсдирди;
сув чекилмәге башлады.
2 Дүйпсүз чуңлугың чешмелери бекленди,
Гөклериң пенҗирелери япылды,
Гөкдәки ягыш диңди.
3 Сув ер йүзүнден кем-кемден чекилди; йүз элли
гүнден соң сув песелди. 4 Гәми единҗи айың он
едиси гүни Арарат дагларында сакланды. 5 Онунҗы
ая ченли сув песелмегини довам этди; онунҗы
айың бири гүни дагларың башы гөрүнди.
6 Кырк гүнден соң Нух өз ясан гәмисиниң
пенҗиресини ачды-да, бир гарганы чыкарып,
учурып гойберди; гарга тә ер гураянча учуп
гезиберди. 8 Соңра сувуң ерден долы
чекилендигини я-да чекилмәндигини билмек үчин
Нух бир кепдерини учурып гойберди. 9 Кепдери
гонара ер тапман, онуң янына гәмә доланып гелди,
чүнки ериң йүзи энтек хем сув билен өртүленди.
Нух элини узадып кепдерини тутды-да, оны өз
янына гәмә алды. 10 Нух еди гүн гарашандан соң,
ене-де кепдерини учурып гойберди. 11 Кепдери
агшам онуң янына доланып гелди. Бу гезек онуң
агзында зейтун агаҗының тәзе ёлнан япрагы
барды. Нух сувуң ерден чекилендигине гөз етирди.
12 Ол ене еди гүн гарашандан соң, кепдерини
үчүнҗи гезек иберди. Кепдери бу сапар ызына
доланмады.
13 Нухуң өмрүниң алты йүз биринҗи йылының
илкинҗи айының бирине сув ерден чекилипди.
Нух гәминиң үчегини сөкүп, даш-төверегине
серетди; ериң йүзи сарыгыпды. 14 Икинҗи айың
йигрими едисине ер бүтинлей гурады. 15 Реб Нуха:
«Аялың, огулларың ве гелинлериң билен гәмиден
чык. Яныңда бар болан җанлы-җандарларың
әхлисини – әхли хайванлары: гушлары, маллары,
сүйрениҗилери өзүң билен гәмиден алып чык. Гой,
олар ериң йүзүне яйрап, өрңәп көпелсинлер»
дийди. 18 Нух аялы, огуллары ве гелинлери билен
гәмиден чыкды. 19 Әхли хайванлар, әхли
сүйрениҗилер, әхли гушлар – ер йүзүнде херекет
эдйән бүтин җандарлар өз гөрнүшлери билен
гәмиден чыкдылар. 20 Нух Реббе гурбанлык
сыпасыны гурды; ол халал хайванлардыр
гушларың бирнәчесини алды-да, олары гурбанлык
сыпасының үстүнде гоюп, Реббе якма гурбанлык
берди. 21 Реб якымлы ысы алып, Өз янындан шейле
дийди: «Мундан бейләк ер хич хачан ынсан
зерарлы нәлетленмез, чүнки онуң калбындакы
пәли-ниети яшлыгындан бәри писдир. Мен инди
хич хачан бүтин җанлы-җандарлары шу эдишим
ялы хеләклемерин. 22 Индиден бейләк ерде
экишдир орумың, аңзакдыр җөвзаның, томусдыр
гышың хем-де гиҗе-гүндизиң өмүрбойы ызы
үзүлмез».

9-нҗы бап

Худай Нух билен әхт эдйәр

9 Худай Нуха хем-де онуң огулларына шейле
пата берди: «Өрңәң, көпелиң, ер йүзүни
долдурың. 2 Әхли хайванлар, гушлар,
сүйрениҗилер ве балыклар сизден җуда горкуда
яшарлар; оларың хеммеси сизиң ыгтыярыңыза
берилйәр. 3 Җанлы-җандарларың әхлиси сизе
иймит болар; эдил гөк өсүмликлери бершим ялы,
оларың хеммесини Мен сизе берйәрин. 4 Йөне
оларың этини ганы билен иймәң. Җан гандадыр.
5 Сизиң ганыңызы дөкене өлүм җезасыны берерин.
Адам өлдүрен ислендик хайвана я-да ынсана Мен
җеза берерин. 6 Кимде-ким бир ынсаның ганыны
дөксе, онуң ганы хем ынсан тарапындан дөкүлсин.
Чүнки Худай ынсаны Өз кешбинде ярадандыр.
7 Сиз өрңәп, көпелиң ве ер йүзүне яйраң».
8 Худай Нуха ве онуң огулларына йүзленип,
шейле дийди: 9 «Мен инди сиз ве сизден соңкы
гелҗек неслиңиз билен, шейле хем сизиң билен
гәмиден чыкан әхли җандарлар: гушлар, маллар ве
ер йүзүндәки хайванларың бары билен әхт
баглашярын. 11 Мен сизиң билен әхт баглашярын.
Инди хич хачан бүтин җанлы-җандарлар сил билен
хеләкленмез ве тутуш ер йүзүни вейран этҗек сил
гелмез. 12 Мениң сиз хем-де сизиң билен болан
әхли җандарлар билен несилден-несле эдйән
эбедилик әхтимиң нышаны шудур: 13 булутларың
арасында ерлешдирен әлемгошарым Мениң дүнйә
билен эден әхтимиң нышаны болар. 14 Ериң йүзүни
булут өртүп, булутларың арасында әлемгошар
гөрненде, Мен сизиң ве әхли җанлы-җандарлар
билен эден әхтими ятларын. Мундан бейләк Мен
хич хачан бүтин җанлы-җандарлары сил билен

хеләклемерин. 16 Булутларда әлемгошар пейда
болан махалы оны гөрүп, Мен ер йүзүниң әхли
җанлы-җандарлары билен эден бакы әхтими
ятларын». 17 Худай Нуха: «Ер йүзүндәки әхли җанлы-
җандарлар билен Мениң баглашан әхтимиң
нышаны, ине, шудур» дийди.

Нух ве онуң огуллары

18 Сам, Хам, Яфес Нухуң гәмиден чыкан
огулларыды. (Хам Кенганың атасыды.) 19 Нухуң үч
оглы шуларды. Тутуш ер йүзүниң ынсанлары
шулардан яйрады. 20 Нухуң өзи дайханды. Ол илки
билен үзүм агачларыны отуртды. 21 Ол шерап ичип,
ондан серхош болуп, өз чадырының ортарасында
яލаңач ятырды. 22 Кенганың какасы Хам өз
какасының ялаңачдыгыны гөрүп, муны бейлеки
ики доганына хабар берди. 23 Сам билен Яфес
гейим алып, оны омузларына атдылар ве
еңселейин йөрәп барып, какаларыны
гейиндирдилер. Олар йүзлерини башга тарапа
өврүп, какаларының ялаңачлыгыны гөрмедилер.
24 Нух серхошлыгындан ачылансоң, көрпе оглунуң
өзүне нәме эдендигине гөз етирип шейле дийди:

25 «Кенгана нәлет сиңсин,
ол доганларының элинде,
гулларың гулы болсун.
26 Самың Худайы Реббе алкыш болсун!
Кенган Сама гул болсун.
27 Худай Яфеси өрңетсин †,
Яфесиң несиллери Самларың чадырларында
яшасын,
Кенган Яфесе гул болсун».

28 Нух силден соң ене үч йүз элли йыл яшады. 29 Ол
җеми докуз йүз элли яшап дүнйәден өтди.

10-нжы бап

Нухдан дөрән миллетлер

10 Нухуң огуллары Самың, Хамың хем-де
Яфесиң несиллери шулардыр. Силден соң
олардан шу чагалар догулды.
2 Яфесиң несиллери: Гомер, Магок, Мадай, Яван,
Тубал, Мешек ве Тирас. 3 Гомериң несиллери:
Ашкеназ, Рипат ве Тогарма. 4 Яваның несиллери:
Элиша, Таршыш, Китим ве Доданым. 5 Булардан
деңиз якасында яшаян миллетлер яйрады. Ине,
Яфесиң несиллери шуларды. Оларың херси өз
миллетлерине гөрә, өз юртларында месген тутуп,
хер тирәниң өзүне махсус болан дили барды.
6 Хамың несиллери: Куш, Мүсүр, Пут ве Кенган.
7 Кушуң несиллери: Себа, Хавыла, Сабта, Рагама ве
Сабтека. Рагаманың несиллери: Шеба ве Дедан.
8 Кушдан ене Нимрот догулды; ол ер йүзүнде
илкинҗи эдермен уршуҗыды. 9 Нимрот Реббиң
хузурында батыр авчы болуп етишди. Шол
себәпден хем ил арасында: «Реббиң хузурындакы
Нимрот ялы батыр авчы» дийилйәр. 10 Башда
Нимродың шалыгы Шингар юрдундакы Бабыл,
Эрек, Акат хем Калне галаларының дөрдүсини өз
ичине алярды. 11 Нимрот ол юртдан Ашура чыкып,
Ниневәни, Рехоботири, Каланы хем-де Ниневе
билен бейик гала болан Каланың аралыгындакы
Ресени бина этди. 13 Мүсүр лутларың, анамларың,
лехабларың, наптухларың, патрусларың,
каслухларың ве капторларың атасыды;
каслухлардан хем пилиштлилер гелип чыкды.
15 Кенгандан онуң новбахар оглы Сидон, соңра Хет
догулды. Кенган ябусларың, аморларың,
гиргашларың, хивилериң, аркларың, синлериң,
арватларың, семарларың ве хаматларың хем
атасыды. Соңра Кенган тирелери думлы-душа
яйрадылар. 19 Оларың арачәги Сидондан Герара
хем-де Газа ченли, Газадан Содома, Гомора, Адма,
Себойыма ве Лаша ченли барып етди. 20 Ине,
Хамың несиллери шуларды. Оларың херси өз
миллетлерине гөрә, өз топракларында месген
тутуп, хер тирәниң өзүне махсус болан дили барды.
21 Яфесиң агасы Самдан-да энчеме огул дүнйә
инди. Ол еврейлериң †† атасыды. 22 Эйлам, Ашур,
Арпакшат, Лут ве Арам Самың несиллеридир. 23 Ус,
Хул, Гетер ве Маш Арамың несиллеридир.
24 Арпакшатдан Шела, Шеладан Эбер догулды.
25 Эберден ики огул дүнйә инди, оларың бириниң
ады Пелекди, онуң дөврүнде дүнйәдәки халк
бөлүнипди ‡; онуң доганының ады Ёктанды.
26 Ёктандан Алмодат, Шелеп, Хасармавет, Ера,
27 Хадорам, Узал, Дикла, 28 Обал, Абымайыл, Шеба,
29 Опыр, Хавыла ве Ёбап догулды. Буларың хеммеси
Ёктаның несиллеридир. 30 Олар Меша билен Сепар
аралыгындакы гүндогар дагларда месген тутдулар.
31 Ине, Самың несиллери шуларды. Оларың херси
өз миллетлерине гөрә өз топракларында месген
тутуп, хер тирәниң өзүне махсус болан дили барды.
32 Нухуң огулларындан миллетлери боюнча эмеле
гелен тирелер шулардыр. Силден соң олардан
энчеме миллетлер дөрәп, олар тутуш ер йүзүне
яйрадылар.

11-нҗи бап

Бабыл минарасы

11 Тутуш ер йүзүнде бир дил, бирмеңзеш
сөзлер барды. 2 Адамлар гүндогардан гөчүп

† *Еврейче Яфес өрңетсин*

†† *Еврейлериң – я-да Эбериң әхли несиллериниң* ‡ *Еврейче Пелекди бөлүнипди*

барякалар, Шингар юрдунда бир дүзлүгиң
үстүнден гелип, шол ерде месген тутдулар. 3 Олар
бири-бирлерине: «Гелиң, керпич ясап, оны говы
биширелиң» дийишдилер. Олар гурлушык үчин
дашың ерине керпич, палчыгың ерине болса
шепбик уландылар. 4 Соңра олар: «Ер йүзүне
дагаман, өзүмизден бир ат галдырарымыз ялы,
гелиң, бир гала ве депеси гөге етип дуран минара
гуралың» дийишдилер. 5 Реб ынсанларың гурян
галасыны хем-де минарасыны гөрмек үчин ашак
инди. 6 Реб: «Гөрсене, олар бир халк, оларың
диллери-де бир. Бу оларың ниетиниң
башлангыҗыдыр; олар инди өз гөвүнлерине гелен
затларыны этмекден сакланмазлар. 7 Гелиң, ашак
инелиң-де, бири-бириниң гепине дүшүнмез ялы,
оларың дилини гарышдыралың» дийди. 8 Шейдип,
Реб ынсанлары бүтин ер йүзүне даргатды; олар
гала гурмаларыны бес этдилер. 9 Шоңа гөрә-де,
шол гала Бабыл дийип ат дакылды, чүнки Реб шол
ерде әхли ынсанларың дилини гарҗашдырып †,
олары бүтин ер йүзүне даргадыпды.

Самың несиллери

10 Самың несиллери шулардыр. Силден ики йыл
соңра, Сам йүз яшындака, ондан Арпакшат
догулды. 11 Арпакшат догландан соң, Сам ене бәш
йүз йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә
инди. 12 Арпакшат отуз бәш яшындака, ондан Шела
догулды. 13 Арпакшат Шела догландан соң ене дөрт
йүз үч йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә
инди. 14 Шела отуз яшындака, ондан Эбер догулды.
15 Шела Эбер догландан соң ене дөрт йүз үч йыл
яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди.
16 Эбер отуз дөрт яшындака, ондан Пелек догулды.
17 Пелек догландан соң Эбер ене дөрт йүз отуз йыл
яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди.
18 Пелек отуз яшындака, ондан Регув догулды.
19 Регув догландан соң Пелек ене ики йүз докуз йыл
яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди.
20 Регув отуз ики яшындака, ондан Серук догулды.
21 Серук догландан соң Регув ене ики йүз еди йыл
яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди.
22 Серук отуз яшындака, ондан Нахор догулды.
23 Нахор догландан соң Серук ене ики йүз йыл
яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди.
24 Нахор йигрими докуз яшындака, ондан Тера
догулды. 25 Тера догландан соң Нахор ене йүз он
докуз йыл яшады ве ондан энчеме огул-гыз дүнйә
инди. 26 Тера етмиш яшындака, ондан Ыбрам,
Нахор хем-де Харан догулды.

Тераның несиллери

27 Тераның несиллери шулардыр. Терадан Ыбрам,
Нахор ве Харан догулды. Харандан Лут догулды.
28 Харан өз догдук меканында, бабыллыларың Ур
галасында какасы Тера дирикә арадан чыкды.
29 Ыбрам билен Нахор өйлендилер; Ыбрамың
аялының ады Серай, Нахорыңкы болса Милкады.
Милка Хараның гызыды. Харан Исканың хем
какасыды. 30 Серай өнелгесизди; онуң чагасы ёкды.
31 Тера оглы Ыбрамы, агтыгы Хараның оглы Луты,
гелни болан Ыбрамың аялы Серайы өз янына
алып, Кенган топрагына гитмек үчин
бабыллыларың Ур галасындан чыкып гайтды. Олар
Харана гелип, шол ерде месген тутдулар. 32 Тера
ики йүз бәш яшында Харанда арадан чыкды.

12-нҗи бап

Реб Ыбрамы сайлаяр

12 Реб Ыбрама шейле дийди: «Өз юрдуңы,
ковумдашларыңы ве атаңың хоҗалыгыны
ташла-да, Мениң саңа гөркезҗек үлкәме гит.
2 Сенден бейик миллет ярадып,
Мен сени ялкарын,
адыңы арша гөтерерин,
башгалар сен аркалы ялканарлар
бири-бирлерине пата берерлер.
3 Сени ялканы ялкарын,
сени нәлетләни-де нәлетләрин;
Ер йүзүндәки әхли миллетлер
сен аркалы пата аларлар».
4 Ыбрам Реббиң айдышы ялы ёла дүшди. Лут хем
онуң билен биле гитди. Харандан чыкып гайданда,
Ыбрам етмиш бәш яшындады. 5 Ол аялы Серайы,
доганының оглы Луты хем-де Харандакы әхли мал-
мүлкүни ве гулларыны алып, Кенган юрдуна тарап
ёла дүшди. Олар Кенгана гелдилер. 6 Ыбрам
Кенганың ичи билен Шекемиң голайындакы
Моредәки дуб агаҗына ченли гитди. Ол
дөврлерде кенганлар шол ерде яшаярдылар.
7 Реб Ыбрама гөрнүп: «Мен шу юрды сениң
неслиңе берҗек» дийди. Ыбрам ол ерде өзүне
гөрнен Реббе гурбанлык сыпасыны ясады. 8 Соңра
ол ерден Бейтелиң гүндогарындакы даглыга тарап
гитди. Ол гүнбатардакы Бейтел ве гүндогардакы Ай
галаларының арасында өз чадырыны дикди.
Ыбрам ол ерде Реббе гурбанлык сыпасыны ясап,
Реббе ыбадат этди. 9 Соңра ол бир ерден башга ере
гөчүп-гонуп, гүнорта тарап ёлуны довам этдирди.

† *Еврейче Бабыл гарҗашдырып*

Ыбрам билен Серай Мүсүрде

[10] Кенганда газаплы ачлык башланды. Шоңа гөрә,
ачлык гутарянча, Ыбрам вагтлайын Мүсүре гитди.
[11] Олар Мүсүре голайланларында, Ыбрам аялы
Серая: «Мен сениң җуда овадан аялдыгыңы
билйәрин. [12] Мүсүрлилер сени гөрүп: „Бу онуң
аялы“ диерлер; онсоң олар мени өлдүрерлер, сени
болса дири галдырарлар. [13] Оларың сен үчин маңа
ягшылык эдерлери ве сениң үстүң билен мениң
җанымың халас болары ялы, сен олара: „Мен онуң
аял доганы“ дий» дийди.
[14] Ыбрам Мүсүре геленде, мүсүрлилер Серайың
җуда овадандыгыны гөрдүлер. [15] Серайы гөрен
фараоның көшк эмелдарлары фараона Серайың
гөзеллигини тарыпладылар. Хатын көшге
әкидилди. [16] Серайың хатырасына фараон Ыбрама
ягшылык этди. Ол Ыбрама доварлар, өкүзлер,
эшеклер, гул-гырнаклар ве дүелер берди. [17] Реб
Ыбрамың аялы Серай себәпли фараон ве онуң
көшгүндәки адамлара элхенч кеселлер билен эҗир
чекдирди. [18] Шонда фараон Ыбрамы янына
чагырып: «Мени нә гүнлере салдың?! Серайың өз
аялыңдыгыны нәме үчин маңа айтмадың? [19] Нәме
үчин сен „Ол мениң аял доганым“ дийдиң? Мен
Серайы өзүме аяллыга алдым-а! Ине, сениң аялың,
оны ал-да, гүмүңи чек!» дийди. [20] Фараон Ыбрам
барада өз адамларына буйрук берди. Олар Ыбрамы
аялыдыр бар эмләги билен Мүсүрден өз ёлуна
уграддылар.

13-нҗи бап

13 Ыбрам аялыны хем әхли эмләгини алып,
Мүсүрден чыкып, Негеп чөлүне гитди. Лут
хем онуң янындады.

Ыбрам билен Лут бири-биринден айрылышярлар

[2] Ыбрам җуда байды. Онуң сүри-сүри овнуклы-
ирили маллары, алтын-күмүшлери барды. [3] Ыбрам
Негеп чөлүнден гайтды ве бир ерден башга ере
гөчүп-гонуп, Бейтеле етди. Ол Бейтел билен Айың
аралыгындакы өңки чадыр дикен ерине барды ве
өңки ясан гурбанлык сыпасының янында Реббе
ыбадат этди.
[5] Ыбрам билен биле гелен Лутуң хем овнуклы-
ирили маллары ве чадырлары барды. [6] Маллары
җуда көп болансоң, олара өри дарлык этди. Шол
себәпли хем олар биле яшап билҗек дәлдилер.
[7] Шейдип, Ыбрамың чопанлары билен Лутуң
чопанларының арасында дава-җенҗел турды. Шол
дөврүлерде кенганлар билен перизлер хем Кенган
топрагында яшаярдылар. [8] Шонда Ыбрам Лута: «Өз
арамызда-да, чопанларымызың арасында-да дава-
җенҗел болмасын. Биз гарындашдырыс. [9] Ине,
тутуш юрт сениң өңүңде яйылып ятыр. Биз
айрылышалы. Сен сага гитсең, мен сола гидерин,
сен сола гитсең, мен сага гидерин» дийди.
[10] Лут даш-төверегине гөз айлап, Иордан
дересиниң Согара ченли эдил Реббиң багы, Мүсүр
топрагы ялы, бу ериң бол сувдан ганандыгыны
гөрди. Бу Реббиң Содомы ве Гомораны вейран
этмезинден өңди. [11] Лут өзүне Иордан дересини
сайлап алып, гүндогара тарап ёла рована болды.
Шейдип, олар айрылышдылар. [12] Ыбрам Кенганда,
Лут болса Иордан дересиндәки галаларда
дүшледилер. Лут чадырыны Содомың четинде
дикди. [13] Содомың халкы пис ишлери билен Реббе
гаршы улы гүнә этдилер.

Ыбрам Хеброна гөчйәр

[14] Лут айрылып гиденден соң, Реб Ыбрама шейле
дийди: «Хәзирки отуран ериңден демиргазыга ве
гүнорта, гүндогара ве гүнбатара гөзүңи айла.
[15] Гөрйән тутуш юрдуңы Мен саңа хем-де сениң
неслиңе эбедилик берҗекдирин. [16] Сениң неслиңи
эдил ериң чәгелери кимин сан-саҗаксыз эдерин.
Эгер ериң чәгелери саналып билинйән болса, онда
сениң неслиң-де саналып билнер. [17] Бар, өзүңе
берилҗек топрага бойдан-баша айланып чык. Мен
оны саңа берҗек».
[18] Шейдип, Ыбрам гөчүп, Хеброның голайындакы
Мамрәниң дуб токайҗыгына гелди ве шол ерде
дүшләп, Реббе гурбанлык сыпасыны ясады.

14-нҗи бап

Ыбрам Луты халас эдйәр

14 Омрапел Шингарың, Арёк Эласарың,
Кедорлагомер Эйламың, Тидал болса
Гойимиң патышасыды. [2] Булар Содом шасы
Бераның, Гомора шасы Биршаның, Адма шасы
Шинабың, Себойым шасы Шемебериң ве Согар
дийип атландырылян Бала шасының гаршысына
урша башладылар. [3] Олар Сиддим дересинде, ягны
Өли деңизде өз гүйчлерини бирлешдирдилер. [4] Бу
шалар он ики йыллап, Кедорлагомере гуллук
этдилер, он үчүнҗи йыл болса оңа гаршы баш
гөтердилер. [5] Он дөрдүнҗи йылда Кедорлагомер ве
онуң билен бирлешен шалар, Аштероткарнайымда
рапалары, Хамда зузылары, Шавекирятайымда
эймимлери ве чөл этегиндәки Эйлпарана ченли
узалып гидйән Сегир дагларында хорылары дерби-
дагын этдилер. [7] Олар Сегир дагларындан
ызларына өврүлип, Эйнмишпат (ягны Кадеш)
галасына гелдилер ве амалеклериң тутуш
топрагыны басып алып, Хасесон Тамарда яшаян
аморлары-да еңлише сезевар этдилер. [8] Онсоң
Содом, Гомора, Адма, Себойым ве Бала, ягны Согар

шалары сөвеш мейданына чыкдылар ве бәш ша
болуп, Сиддим вересинде дөрт шаның: Эйлам
шасы Кедорлагомериң, Гойим шасы Тидалың,
Шингар шасы Омрапелиң, Эласар шасы Арёгың
гаршысына сөвеше гирдилер.
10 Сиддим дереси ичи шепбикли чукурлардан
долуды. Содом билен Гомора шалары гачып
баряркалар, оларың адамларындан кәбирлери
шол чукурлара йыкылдылар, бейлекилери болса
даглара гачдылар. 11 Дөрт ша болса Содомы ве
Гомораны талап, олҗа алан әхли мал-мүлкүдир
азыкларыны алып гитдилер. 12 Олар Ыбрамың
доганының оглы Луты-да әхли мал-мүлки билен
биле әкитдилер. Ол хем Содомда яшаярды.
13 Гачып гутуланлардан бири гелип, болан ваканы
Ыбрам еврее хабар берди. Шол вагтлар Ыбрам
Эшкол билен Анериң доганы амор Мамрәниң дуб
токайҗыгының гапдалында яшаярды. Олар
Ыбрамың аркадашларыды.
14 Өз доганының оглы Лутуң есир дүшендигини
эшидип, хоҗалыгында доглуп, сөвеше
түргенлешдирилен үч йүз он секиз саны эсгериң
өңүне дүшүп, Ыбрам Дана ченли шол дөрт шаның
ызындан ковды. 15 Ыбрам эсгерлерини топарлара
бөлүп, гиҗе шаларың үстүне чозуп, олары дерби-
дагын этди. Соңра Ыбрам олары ене Дамаскдан
демиргазыкда ерлешен Хобаха ченли ковды.
16 Ыбрам олҗа алан әхли мал-мүлкүни, доганының
оглы Луты, онуң әхли эмләгини, аяллары хем халкы
ызына гайтарып гетирди.

Мәликсадык Ыбрама пата берйәр

17 Ыбрам Кедорлагомери ве онуң янындакы
шалары дерби-дагын эдип геленден соң, Содом
шасы оны гаршыламак үчин Шаве дересине, ягны
ша җүлгесине гитди. 18 Бейик Худайың руханысы
болан Салим шасы Мәликсадык Ыбрама чөрек
билен шерап гетирди. 19 Ол Ыбрама пата берип:
«Ери-гөги ярадан Бейик Худай Ыбрамы ялкасын!
20 Душманларыны онуң элине берен
Бейик Худая алкыш болсун!» дийди.
Ыбрам әхли задың ондан бирини Мәликсадыга
берди. 21 Онсоң Содом шасы Ыбрама: «Мениң
адамларымы ызына бер, әхли мал-мүлки болса
өзүң ал» дийди. 22 Ыбрам Содом шасына шейле
дийди: «„Ыбрамы мен гурпландырдым“ диймезиң
ялы, саңа дегишли затларың хич бирини, хатда бир
гушаҗыгы я-да сапаҗыгы хем алмаҗакдыгыма Ери-
гөги ярадан Бейик Худайың – Реббиң адындан ант
ичйәрин. 24 Йөне йигитлериң иен иймитлери муңа
дегишли дәлдир. Шейле хем мениң билен гиден
Анер, Эшкол ве Мамре хем өз пайларыны
алсынлар».

15-нҗи бап

Реб Ыбрам билен әхт эдйәр

15 Шу вакалардан соң Ыбрама гөрнүш аркалы
Реббиң сөзи аян болды. Реб оңа шу сөзлери
айтды: «Ыбрам, горкма! Мен сениң
галканыңдырын, сениң сылагың җуда улы болар».
2 Ыбрам: «Эй, Хөкмүрован Реб, Сен маңа нәме
берҗек? Мениң хениз-де перзендим ёк.
Хоҗалыгым дамасклы Элигезере мирас галар. 3 Сен
маңа перзент бермәнсоң, хоҗалыгымдакы гулум
маңа мирасдар болар» дийди. 4 Ыбрама Реббиң шу
сөзи аян болды: «Ол сениң мирасдарың болмаз, өз
билиңден өнҗек сениң мирасдарың болар».
5 Соңра Реб Ыбрамы дашары чыкарып: «Асмана
серет. Сен шол гөрүнйән йылдызлары санап
билсең санай. Сениң шонча-да неслиң болар»
дийди. 6 Ыбрам Реббе иман этди ве Реб оны догры
хасаплады.
7 Реб Ыбрама: «Шу юрда эе болмагың үчин, сени
бабыллыларың Ур галасындан чыкаран Реб
Мендирин» дийди. 8 Ыбрам: «Эй, Хөкмүрован Реб!
Өзүмиң шу топрагың эеси болҗакдыгымы мен
нәдип билерин?» дийди. 9 Реб оңа: «Маңа үчяшар
гөле, үчяшар гечи, үчяшар гоч, гумры хем-де яш
кепдери гетир» дийди. 10 Ыбрам гетирип, оларың
херсини ики бөлеге бөлди ве хер бөлеги бейлеки
бөлегиниң гаршысында гойды. Йөне ол гушлары
бөлмеди. 11 Ыбрам ләшлериң үстүнде айланышян
чайкеллери ковды.
12 Гүн яшып барярка, Ыбрамы агыр укы
басмарлады; онуң үстүне элхенч горкы ховпы
абанды.
13 Реб Ыбрама шейле дийди: «Сен шуны билип
гойгун: сениң неслиң ят топракда гелмишек хем
гул болуп яшар ве шол ериң халкы олары дөрт йүз
йыллап эзер. 14 Эмма Мен сениң неслиңи гул эден
миллетиң җезасыны берерин. Шондан соң олар
уммасыз мал-мүлки билен ол ерден чыкарлар.
15 Сен болса узак яшарсың, асудалыкда өлүп, ата-
бабаларыңа говшарсың. 16 Неслиңиң дөрдүнҗи
аркасы бу ере доланып гелер, чүнки аморларың
гүнәси хениз җеза алмак дереҗесине етенок».
17 Гүн яшып, гараңкы дүшенде, түссели оҗак хем-
де ялынлы чыра гөрнүп, булар хайван
бөлеклериниң арасындан гечипмиш.
18 «Мүсүр дерясындан тә бейик Евфрат дерясына
ченли узалып гидйән шу юрды: кейнлериң,
кенизлериң, кадмонларың, хетлериң, перизлериң,
рапаларың, аморларың, кенганларың,
гиргашларың ве ябусларың яшаян юрдуны Мен
сениң неслиңе берйәндирин» дийип, хут шол гүн
Реб Ыбрам билен әхт эдишди.

16-нжы бап

Хаҗар ве Ысмайыл

16 Ыбрамың аялы Серай оңа чага догруп
бермеди. Серайың Хаҗар атлы мүсүрли бир
гырнагы барды. 2 Бир гүн Серай Ыбрама: «Серед-ә,
Реб мени чага догурмакдан саклады. Сен мениң
гырнагым билен ят. Белки, ол маңа чага догруп
берер» дийди. Ыбрам Серайың сөзүне гулак асды.
3 Шейдип, Серай мүсүрли гырнагы Хаҗары өз
адамсы Ыбрама аяллыга берди. (Бу вака болуп
геченде, Ыбрам Кенганда он йыл яшапды.)
4 Ыбрам Хаҗар билен ятды ве Хаҗар гөврели
болды. Хаҗар өзүниң гөврелидигини биленден
соң, өз бикесине йигренч билен серетди. 5 Серай
Ыбрама: «Мениң мертебәмиң песелмегине сен
себәп болдуң! Өз гырнагымы сениң гойнуңа берен
мендирин. Ол өзүниң гөврелидигини билени бәри
маңа йигренч билен середйәр. Икимизден
хайсымызың мамладыгымызы, гой, Реб чөзсүн»
дийди.
6 Ыбрам Серая: «Гырнагың өз элиңде. Сен оңа
ислән задыңы эт» дийди. Шунлукда, Серай Хаҗара
җуда ёвуз дарашып уграды. Хаҗар ондан гачып
гитди.
7 Реббиң перишдеси Хаҗары чөл ичиндәки, Шур
ёлундакы сув гөзбашындан тапды. Ол ондан: «Эй,
Серайың гырнагы Хаҗар, ниреден гелип, нирә
барярсың?» дийип сорады. Хаҗар: «Бикәм
Серайдан гачып барярын» дийип җогап берди.
9 Реббиң перишдеси Хаҗара: «Бикәң янына долан-
да, оңа табын бол» дийди. 10 Реббиң перишдеси
сөзүни довам эдип, Хаҗара: «Сениң неслиңи шейле
бир көпелдерин велин, хатда олары санап-да
болмаз.

11 Сен хәзир гөврели; сениң бир оглуң болар.
Сен онуң адына Ысмайыл дакарсың,
чүнки Реб сениң ахы-налаңы эшитди †.
12 Ол гулан ялы бир адам болар.
Ол хер кесе, хер кес хем оңа гаршы болар.
Ол өз доганларының хич бири билен оңушмаз».

13 «Мен, хакыкатдан-да, өзүме үнс берйән Худайы
гөрдүм» дийип, Хаҗар өзи билен геплешен Ребби
«Гөрйән Худай» дийип атландырды. 14 Шоңа гөрә-де
Кадеш билен Бередиң арасындакы ол гуйы «Беер-
лахайрой» †† дийип атландырыландыр.
15 Хаҗар Ыбрама бир огул догруп берди. Ыбрам
оглуның адына Ысмайыл дакды. 16 Хаҗар
Ысмайылы догранда, Ыбрам сегсен алты
яшындады.

17-нжи бап

Ыбрайым сүннетленйәр

17 Ыбрам тогсан докуз яшындака, Реб оңа
гөрнүп, шейле дийди: «Мен Гудратыгүйчли
Худайдырын. Сен Мениң назарымда гез ве таква
бол. 2 Мен сениң билен әхт эдерин ве саңа җуда
көп несил берерин». 3 Шол вагт Ыбрам Онуң
өңүнде йүзин дүшди. Худай оңа шейле дийди:
«Сениң билен эдйән әхтим, ине, шудур: сен көп
миллетлериң атасы боларсың; 5 индиден бейләк
сениң адың Ыбрам дәл-де, Ыбрайым болар, чүнки
Мен сени көп миллетлериң атасы ‡ эдйәрин. 6 Мен
сени җуда өрңедерин. Сенден миллетлер хем
шалар дөрәр. 7 Мен сениң билен ве сениң неслиң
билен несилден-несле довам этҗек эбедилик әхт
баглашарын. Мен сениң хем-де сениң неслиңиң
Худайы боларын. 8 Хәзирки гелмишек болуп яшап
йөрен ериң болан Кенган юрдуны тутушлыгына
Мен саңа хем-де неслиңе эбедилик мүлк эдип
берерин. Мен оларың Худайы боларын».
9 Худай сөзүни довам эдип, Ыбрайыма шейле
дийди: «Сен ве сениң неслиң несилден-несле
Мениң әхтими берҗай этмелисиңиз. 10 Сиз Мениң
сен ве сениң гелҗекки неслиң билен эдйән
әхтимиң шертлерини берҗай этмелисиңиз.
Араңыздакы эркеклериңизиң әхлисини
сүннетлемелисиңиз. 11 Уҗыдыңызың пүрчүгини
кесдирип, сүннетлениң. Сүннет сиз билен Мениң
арамдакы әхтиң нышаны болар. 12 Мундан бейләк
өз неслиңизден, шейле хем өзүңизден болман,
кесекилерден сатын алан гулларыңыздан доглан
эркек чагаларың хеммеси секиз гүнлүккә
сүннетленмелидир. 13 Сениң өз хоҗалыгыңда
доглан гулларың-да, сатын алан гулларың-да
сүннетленмелидир. Шейле этмек билен, сизиң
тениңиз Мениң сиз билен эден әхтимиң
бакыдыгыны гөркезер. 14 Уҗыдының пүрчүгини
кесдирип, сүннетленмедик эркек әхти бозан адам
хөкмүнде өз халкының арасындан чыкарылсын».
15 Худай Ыбрайыма: «Инди аялыңың адыны Серай
дийип тутма. Мундан бейләк онуң ады Сара ‡†
болар. 16 Мен Сараны ялкарын; ондан саңа бир огул
хем берерин. Мен Сараны ялкарын; ол энчеме
миллетлериң энеси болар. Онуң неслинден шалар
дөрәр» дийди. 17 Ыбрайым Онуң өңүнде йүзин
дүшди; соңра ол гүлүп, ичинден: «Йүз яшындакы
адамданам, хей, чага доглармы?! Тогсан яшындакы
Сара-да бир чага догруп билерми?!» дийди.
18 Соңра Ыбрайым ене Худая: «Ысмайылы

† *Еврейче Ысмайыл Реб эшидйәр*
†† *Беер-лахайрой – бу сөзлер маңа үнс берйән Дириниң гуюсы*

‡ *Еврейче Ыбрайым көп миллетлериң атасы*
‡† *Сара – бу сөз мелике*

мирасдарым хөкмүнде кабул этседиң!» дийди.
19 Худай шейле дийди: «Ёк! Хут өз аялың Сара саңа
бир огул догруп берер. Сен онуң адына Ысхак †
дакарсың. Мен онуң өзи ве тутуш несли билен
эбедилик әхт баглашарын. 20 Мен сениң Ысмайыл
хакда айданыңы-да эшитдим. Мен Ысмайылы
ялкап, өрңедип, оны җуда көпелдерин. Ондан он
ики саны тиребашы дөрәр. Мен Ысмайылдан улы
миллет дөредерин. 21 Эмма Мен Өз әхтими гелҗек
йылың хут шу пурсадында Сарадан догулҗак Ысхак
билен баглашарын». 22 Худай Ыбрайым билен эден
гүррүңини тамамлап ёкары гөтерилди.
23 Ыбрайым Худайың өзүне буйрушы ялы,
хоҗалыгындакы эркеклериң хеммесини, оглы
Ысмайылы, өз хоҗалыгында доглан гуллары ве
сатын алан гулларыны хут шол гүнүң өзүнде
сүннетледи. 24 Ыбрайым тогсан докуз яшында
сүннетленди. 25 Онуң оглы Ысмайыл он үч яшында
сүннетленди. Ыбрайым билен онуң оглы Ысмайыл
бир гүнде сүннетленди. 27 Ыбрайымың
хоҗалыгындакы эркеклериң әхлиси, онуң
хоҗалыгында доглан гуллары-да, кесекилерден
сатын алан гуллары-да онуң билен биле
сүннетлендилер.

18-нҗи бап

Үч мыхман

18 Бир гүн Гүнүң җокрама ыссы вагтында
Ыбрайым Мамрәниң дуб токайҗыгының
янындакы чадырының агзында отырка, оңа Реб
гөрүнди. 2 Ыбрайым төверегине середип,
аңырракда үч кишиниң дурандыгыны гөрди.
Ыбрайым олары гөрен бадына, гаршыламак үчин
чадырының агзындан олара тарап ылгады. Ол ики
бүкүлип, олара тагзым этди. 3 Ыбрайым шейле
дийди: «Эй, җенабым, эгер мен сизиң гөвнүңизден
туран болсам, онда өз гулуңызың душундан совлуп
гечмәң. 4 Мен сизе аягыңызы ювар ялы сув
гетирдейин. Шу агаҗың ашагында дем-
дынҗыңызы алайың. 5 Сизе гүйч-кувват берер ялы
бир бөлек нан гетирейин, чүнки ёлуңыз
бендәңизиң үстүнден дүшди ахырын! Соңра
ёлуңызы довам этдирерсиңиз». Олар: «Айдышың
ялы эдәй» дийдилер. 6 Ыбрайым ховлукмач
чадыра, Сараның янына гелди-де, оңа: «Деррев үч
керсен оңат ундан хамыр югур-да, нан яп» дийди.
7 Соңра Ыбрайым малларына тарап ылгады-да,
сүрүден яш хем семиз бир гөләни сайлап, оны
хызматкәр йигиде берди. Онсоң хызматкәр
дессине нахар тайярламага гиришди. 8 Ыбрайым
гатык, сүйт хем биширилен гөләниң этини гетирип,
адамларың өңүнде гойды. Мыхманлар
нахарландылар. Ыбрайымың өзи болса оларың
янында агаҗың ашагында дурды.
9 Адамлар Ыбрайымдан: «Аялың Сара ниреде?»
дийип сорадылар. Ыбрайым: «Сара ол тайда,
чадырда» дийип җогап берди. 10 Оларың бири:
«Индики йыл шу вагтлар мен сениң яныңа ене
доланып гелерин ве оңа ченли аялың Сарадан бир
огул болар» дийди. Сара онуң аркасындакы
чадырың агзында буларың гүррүңини диңләп
дурды. 11 Ыбрайым билен Сараның икисиниң-де
яшлары бирчене барыпды; олар өрән
гаррапдылар. Сарада айбашы гелмеси кесилипди.
12 Шоңа гөрә Сара ичинден гүлүп: «Мен-де,
адамым-да гарры; шу яшдан соң мен бейле
шатлыга ээ болуп билеринми?!» дийди. 13 Шонда
Реб Ыбрайымдан: «Нәме үчин Сара „Шу яшдан соң
мен, хей, чага догруп билеринми?!“ дийип гүлди?»
дийип сорады. 14 «Реббиң башармаҗак зады
бармы?! Белленен вагтда, индики йыл шу вагтлар
яныңа доланып геленимде, Сараның бир оглы
болар» дийди. 15 «Мен гүлмедим» дийип, Сара
горкусына боюн алмады. Реб: «Ёк, сен гүлдүң»
дийди.

Ыбрайым Содом үчин ялбаряр

16 Адамлар туруп, Содома тарап ёла дүшдүлер.
Ыбрайым хем олары угратмак үчин олар билен
биле гитди. 17 Реб шейле дийди: «Этҗек болян
ишими Ыбрайымдан гизләйинми?! 18 Ыбрайымдан
бейик хем гүйчли бир миллет дөрәр. Ер йүзүниң
әхли миллетлери Ыбрайымдан пата аларлар.
19 Догручыллык хем адалатлылык билен Реббиң
ёлундан йөремеклиги огулларына ве несиллерине
табшырсын дийип, Мен Ыбрайымы сайладым. Эгер
олар Мениң айданларымы берҗай этселер, онда
Мен Ыбрайыма берен вадаларымың хеммесини
ерине етирерин». 20 Соңра Реб Ыбрайыма: «Халкың
Содом билен Гомораның гаршысына эдйән ахы-
наласыны эшитдим; оларың гүнәлери җуда
агырдыр. 21 Мен ашак дүшүп гөрейин. Оларың
этмиши, хакыкатдан-да, Маңа етиши ялы
эрбетмикә? Мен аныклайын» дийди.
22 Шейдип, адамлар ол ерден гайдып, Содома
тарап ёла дүшдүлер. Ыбрайым болса Реббиң
хузурында дурды. 23 Ол Реббе голайлашып, Оңа
шейле дийди: «Сен бейтсең, гүнәлиниң одуна
бигүнә-де янмазмы?! 24 Айдалы, галада элли саны
бигүнә бар. Шол элли саны бигүнә адамың хакы
үчин оңа хайпың гелмезми? Сен шонда-да галаны
вейран эдермиң? 25 Гүнәли билен бигүнәниң
арасына парх гойман, бигүнәни гүнәлилер билен
биле өлдүрмәвери! Бейле иш этмеклик Сенден
дашда болсун! Бүтин Ер йүзүниң Казысы – Сен

† *Ысхак – бу сөз ол гүлйәр*

адалатлы херекет этмели ахырын!» 26 Реб: «Эгер-де Содом галасындан элли саны бигүнә адам тапсам, онда Мен оларың хатырасына тутуш галаны дири галдырарын» дийди. 27 Ыбрайым оңа шейле йүзленди: «Сениң өңүңде тоздур күл кимин болсам-да, мен Сен Таңрым билен геплешмәге йүрек эдйән. 28 Эгер галадакы бигүнәлериң саны кырк бәш болайса, шонда нәдерсиң? Бәш адамың кемтерлик эдйәндиги үчин Сен тутуш галаны вейран эдермиң?» Ол Ыбрайыма: «Эгер-де Мен ол ерден кырк бәш саны бигүнәни тапсам, онда оны вейран этмерин» дийип җогап берди. 29 Ыбрайым Ондан ене-де: «Айдалы, галадан диңе кырк санысы тапыляр, онда нәме?» Ол: «Эгер Мен ол ерден кырк саны бигүнә тапсам, онда оны вейран этмерин» дийди. 30 Онсоң Ыбрайым Таңра йүзленип: «Эй, Таңрым, геплесем маңа гахарың гелмесин. Айдалы, галадан отуз санысы тапыляр, онда нәме?» дийди. Реб: «Эгер ол ерден отуз саны бигүнә тапсам, онда Мен оны вейран этмерин» дийди. 31 Ыбрайым ене-де йүзленип: «Мен Сен Таңрым билен геплешмәге йүрек эдйән. Айдалы, галада йигрими саны бигүнә бар» дийди. Таңры: «Йигрими саны бигүнәниң хатырасы үчин Мен галаны вейран этмерин» дийди. 32 Ыбрайым: «Эй, Таңрым, маңа гахарың гелмесин! Мен иң соңкы гезек Саңа йүз тутярын. Айдалы, галада бары-ёгы он саны бигүнә бар» дийди. Таңры: «Он бигүнәниң хатырасы үчин Мен оны вейран этмерин» дийип җогап берди.

33 Реб Ыбрайым билен гүррүңини тамамландан соң, онуң янындан гитди. Ыбрайым болса өйүне доланып гелди.

19-нҗы бап

Содом ве Гомора вейран эдилйәр

19 Агшамара хәлки ики перишде Содом галасына гелди. Лут галаның дервезесинде отырды. Ол перишделериң гелйәнини гөрүп, еринден туруп, оларың өңлеринден чыкып, олара ики бүкүлип тагзым этди. 2 Лут: «Эй, җенаплар, аягыңызы ювуң-да, бу гиҗе өйүме мыхман болуң. Эртир ир билен туруп, ёлуңызы довам этдирерсиңиз!» дийди. Олар: «Ёк, биз гиҗәни мейданчада гечирерис» дийдилер. 3 Лут йүрегинден сыздырып ялбарансоң, олар онуң өйүне совулдылар. Ол перишделери хеззетләп, олара петир биширип берди. Олар нахарландылар. 4 Олар ятмаздан өң, Содомың яшу-гарры әхли эркек адамлары Лутуң өйүниң дашыны габадылар. 5 Олар Лута: «Шу гиҗе өйүңе гелен адамлар ниреде? Олары бизиң янымыза чыкар, биз олар билен ятҗак» дийип гыгырышдылар. 6 Лут дашары чыкып, гапыны дашындан япды ве йыгнанан адамлара: «Эй, доганлар, габахатлыкдан эл чекиң. 8 Мениң ики саны бой гызым бар. Мен шолары сизиң элиңизе берейин. Сиз олара ислән задыңызы эдәйиң, йөне бу адамлара дегмәң. Олар мениң өйүми пеналап гелдилер» дийди. 9 Эмма олар Лута: «Айрыл гапыдан» дийдилер. Олар соңра: «Гелмишек халыңа бизе акыл өвретҗек боляңмы? Инди биз сени олардан хем бетер эдерис» дийшип, гапыны дөвмек үчин Лута топулдылар. 10 Эмма ичердәки адамлар гапыны ачып, Луты ичери салдылар-да, гапыны япдылар. 11 Олар гапының агзында дуранларың улудан-кичә әхлисиниң гапыны тапып билмезлери ялы гөзлерини көр этдилер.

12 Адамлар Лута шейле дийдилер: «Сениң бу ерде ене кимиң бар? Огул-гызыңмыдыр, гиевиңмидир, гараз, галадакы өзүңе дегишли адамларың әхлисини ал-да, бу ерден чык. 13 Биз Содомы вейран этҗекдирис. Реб бу ериң халкына гаршы эдилйән улы ахы-налалары эшидип, бизи Содомы вейран этмәге иберди». 14 Лут өзүне гиев болҗакларың янына барып олара: «Басым бу ерден чыкың, Реб галаны вейран этҗекдир» дийди. Эмма олар Лут дегишйәндир өйтдүлер. 15 Даң атандан соң перишделер: «Гала вейран эдиленде хеләк болмазыңыз ялы, аялың билен яныңдакы ики гызыңы хем ал-да, бу ерден чык!» дийип, Луты гыссап башладылар. 16 Эмма Лут икирҗиңленди. Шол вагт адамлар Лутуң, онуң аялының хем ики гызының элинден тутуп, Реббиң мерхемети билен олары аман-саг галадан алып чыкдылар. 17 Галадан чыканларындан соң адамларың бири: «Инди гач-да, башыңы гутар. Ызыңа гарама! Дүзлүкде аяк чекме, гөни дага гач, ёгсам гала билен биле хеләк боларсың» дийди.

18 Йөне Лут оңа шейле дийди: «Ёк, ёк җенабым! 19 Гулуңыз сениң назарыңда эййәм мерхемет тапды. Сен мени өлүмден халас эдип, маңа ягшылык этдиң. Эмма мен даглара гачып билмерин; мен бетбагтчылыга ёлугып, өлерин дийип горкярын. 20 Шу голайда кичиҗик бир гала бар. Ол кичи ахырын. Өзүми шол ере атмага маңа ыгтыяр этсең, мен өлүмден халас боларын». 21 Ол Лута: «Боляр, сениң хайышыңы ерине етирерин. Мен шол диййән галаңы вейран этмерин. 22 Сен басым гач, чүнки сен ол ере барып етйәнчәң, мен хич зат эдип билмерин» дийди. Шоңа гөрә-де ол гала Согар † дийлип атландырылды.

23 Гүн доганда, Лут Согара гелип етди. 24 Шол вагт Реб Содом билен Гомора галаларының үстүне гөкден отлы күкүрт ягдырып, бу ики галаны даш-төвереги, әхли илатыдыр өсүмликлери билен биле

† *Еврейче Согар* *кичи*

вейран этди. 26 Лутуң аялы ызына гарады ве шол
бада дуз сүтүнине өврүлди.
27 Ыбрайым даң билен туруп, өзүниң Реббиң
хузурында дуран ерине гитди. 28 Ыбрайым Содома,
Гомора ве тутуш дүзлүге тарап ашак середип, ол
юртдакы асмана гөтерилйән түссәниң эдил
оҗакдан чыкян ялыдыгыны гөрди.
29 Шейдип, Худай дүзлүкдәки ики галаны вейран
эденде, Ыбрайымы ятдан чыкармады; Лутуң месген
тутан галаларыны вейран эденде, Худай Луты ол
бетбагтчылыкдан халас этди.

Мовапларың ве аммонларың гелип чыкышы

30 Лут Согарда галмакдан горкуп, ики гызыны-да
алып, бу ерден чыкды. Ол дагда месген тутуп,
гызлары билен биле бир говакда яшаберди. 31 Бир
гүн гызларың улусы уясына: «Какамыз гаррап
баряр; дүнйә адатына гөрә бизиң янымыза гирер
ялы ер йүзүнде хич бир эркек киши ёк. 32 Гел,
какамыза шерап ичирип, онуң билен яталы.
Шейдип, биз өз какамыздан перзентли боларыс»
дийди.
33 Гызлар шол гиҗе какаларыны серхош этдилер.
Шейдип, гызларың улусы өз какасының янына
гирип, онуң билен ятды. Лут гызының хачан ятып,
хачан тураныны-да билмеди. 34 Эртеси гүн ене
гызларың улусы өз доганына: «Мен өтен агшам
какам билен ятдым. Гел, бу гиҗе-де оны серхош
эдели; сен хем онуң билен ят. Шейдип, биз өз
какамызың үсти билен перзентли боларыс» дийди.
35 Гызлар бу гиҗе хем какаларыны серхош этдилер.
Бу гезек гызларың кичиси өз какасының янына
гирип, онуң билен ятды. Лут онуң-да хачан ятып,
хачан тураныны билмеди.
36 Шейдип, Лутуң ики гызы-да өз какасындан
гөврели болды. 37 Гызларың улусы бир огул
догурды ве онуң адына Мовап † дакды. Ол хәзирки
мовапларың несилбашысыдыр. 38 Гызларың
кичиси-де бир огул догурды ве онуң адына Бенамы
†† дакды. Ол хәзирки аммонларың
несилбашысыдыр.

20-нҗи бап

Ыбрайым ве Абымелек

20 Ыбрайым ол ерден Негеп чөлүне гөчүп,
Кадеш билен Шуруң аралыгында дүшледи.
Соңра ол Герарда гелмишек болуп яшады.
2 Ыбрайым өз аялы Сара «Ол мениң аял доганым»
дийди. Герарың шасы Абымелек адам иберип,
Сараны гетиртди.

† Еврейче Мовап атамдан
†† Еврейче Бенамы халкымың оглы

3 Худай Абымелегиң дүйшүне гирип, оңа: «Әрли
аялы яныңа алдырдандыгың себәпли сен өлерсиң»
дийди. 4 Эмма Абымелек Сара хениз
якынлашманды. Абымелек: «Эй, Таңры! Сен бигүнә
халкы-да ёк этҗекми?! 5 Ыбрайымың өзи: „Бу мениң
аял доганым“ дийип айтмадымы нәме?! Аялың өзи-
де: „Ол мениң эркек доганым“ дийди ахырын. Мен
бу иши пәк йүрек ве ынсап билен этдим» дийди.
6 Худай Абымелеге дүйшүнде шейле дийди:
«Сениң муны пәк йүрекден эдендигиңи Мен
билйәрин. Сени Өзүме гаршы гүнә этмекликден
саклан Мендирин. Шонуң үчин сениң оңа эл
урмагыңа ыгтыяр бермедим. 7 Инди болса сен аялы
өз адамсына гайтарып бер, чүнки онуң адамсы
пыгамбердир. Ол сениң үчин дилег эдер. Шейдип,
сен дири галарсың. Аялы ызына гайтармасаң, сен
ве сениң әхли адамларың хөкман өлерсиңиз».
8 Абымелек даң билен турды ве әхли
эмелдарларыны чагырып, олара дүйшүни гүррүң
берди. Олар гаты горкдулар. 9 Абымелек
Ыбрайымы чагырып, оңа: «Бу нәме этдигиң
болды?! Сениң мени ве мениң патышалыгымы
бейле улы гүнә билен языклы эдериң ялы, мениң
саңа гаршы эден гүнәм нәме?! Сен маңа асла
эдилмели дәл иши этдиң» дийди. 10 Абымелек ене-
де Ыбрайымдан: «Сен нәме максат билен бейле
этдиң?» дийип сорады.
11 Ыбрайым оңа шейле җогап берди: «Бу ерде
Худайдан горкян ёкдур өйтдүм ве аялым себәпли
өзүми өлдүрерлер дийип пикир этдим. 12 Онсоңам
ол мениң, хакыкатдан-да, аял доганым. Икимиз
атабир энебашга догандырыс, ол соң мениң аялым
болды. 13 Худай мени атамың өйүнден Өз сайлан
юрдуна гитмәге чагыранда, мен Сара: „Сен маңа
вепалы бол. Мен барада соран хер кишә бу мениң
эркек доганым дий“ дийдим».
14 Абымелек Ыбрайыма овнуклы-ирили маллар,
гуллардыр гырнаклар берди; аялы Сараны хем оңа
гайтарып берди. 15 Абымелек Ыбрайыма: «Ине,
тутуш юрдум сениң өңүңде яйылып ятыр. Сен
ислән ериңде яша» дийди. 16 Абымелек Сара-да:
«Доганыңа мүң теңңе күмүш бердим. Бу
яныңдакылара сениң бигүнәдигиңи гөркезер. Сен
долы акланансың» дийди. 17 Ыбрайымың аялы
Сара себәпли Реб Абымелегиң көшгүндәки
аялларың әхлисиниң ятгысыны баглапды.
Ыбрайым Худая дилег этди. Худай Абымелегиң
өзүни-де, аялыдыр гырнакларыны-да чага
дограрлары ялы сагалтды.

21-нҗи бап

Ысхак догуляр

21 Реб эдил айдышы ялы, Сара берен вадасыны
берҗай этди. 2 Сара гөврели болуп,
Ыбрайымың гарран чагында оңа бир огул догруп
берди. 3 Ыбрайым өзүниң Сарадан болан оглуның
адына Ысхак дакды. 4 Худайың буйрушы ялы,
Ыбрайым Ысхагы секиз гүнлүккә сүннетледи.
5 Оглы Ысхак догланда, Ыбрайым йүз яшындады.
6 Сара: «Худай маңа бегенч хем гүлки гетирди.
Оглумың боландыгыны эшиден хер киши мениң
билен биле гүлшер. 7 Ыбрайыма Сара чага эмдирер
диен болса, муңа ынанан тапылармыды?! Эмма,
ине, ол гоҗалансоң, мен оңа огул догруп бердим»
дийди. 8 Чага улалды, оны сүйтден айырдылар. Шол
гүн, ягны Ысхагың сүйтден айрылан гүни Ыбрайым
улы той тутды.

Хаҗар билен Ысмайыл ковулярлар

9 Аслы мүсүрли Хаҗарың Ыбрайымдан болан
оглуның өз оглы Ысхагың үстүнден гүлйәнини Сара
гөрди. 10 Ол Ыбрайыма: «Бу гырнагы оглы билен
биле чыкарып ков. Гырнагың оглы оглум Ысхак
билен мирасымызы пайлашмаз» дийди. 11 Эмма
оглы барадакы бу меселе Ыбрайыма җуда агыр
дегди. 12 Худай Ыбрайыма шейле дийди: «Сен оглуң
ве гырнагың үчин гамланма. Сара нәме эт дийсе,
шоны-да эт, чүнки сениң адың Ысхагың несли
аркалы довам эдер. 13 Гырнагыңдан болан оглуңдан
хем бир миллет ярадарын, чүнки ол-да сениң
перзендиңдир». 14 Ыбрайым даң билен турды-да,
бираз нан хем бир мешик сув алып, олары
Хаҗарың эгнине атды. Ол огланы Хаҗарың
гөзегчилигине берип, оны гойберди. Хаҗар гидип,
Беершебаның чөлүнде эсли вагт энтеди.
15 Мешикдәки сув түкенди. Хаҗар огланы бир
гырымсы агаҗың ашагында ташлап гитди.
16 «Оглумың өленини бир гөрмәйин» дийип, гидип,
оглундан окъетим узаклыкда отурып, ичигип-
ичигип аглады. 17 Худай огланың сесини эшитди.
Худайың перишдеси гөкден Хаҗары чагырып:
«Хаҗар, нәме болды? Горкма, Худай огланың
сесини эшитди. Бар, огланы еринден галдыр-да,
элинден тут. Мен ондан бир бейик миллет
ярадарын» дийди. 19 Худай Хаҗарың гөзүни ачды ве
ол бир сувлы гуйыны гөрди. Ол барып, гуюдан
мешигини долдурды-да, ондан оглуна ичирди.
20 Худай ол оглан билен биледи. Ол улалып, чөлде
яшап, өкде кеманчы болуп етишди. 21 Оглан Паран
чөлүнде яшаярды. Эҗеси оны мүсүрли бир гыза
өерди.

Ыбрайым билен Абымелек әхт эдишйәрлер

22 Шол дөвүрде Абымелек патыша өз харбы
серкердеси Пикол билен биле Ыбрайымың янына
барып, оңа: «Әхли ишде Худай сениң билен
биледир. 23 Сен маңа мениң тохум-тиҗиме
бивепалык этмеҗекдигиңе, мениң саңа вепалы
болшум ялы, сениң-де маңа ве өз гелмишек болуп
яшаян юрдуңа вепалы болҗакдыгыңа сен
Худайдан ант ич» дийди. 24 Ыбрайым: «Ант
ичйәрин» дийди.
25 Соңра Абымелегиң гулларының өзүнден сувлы
гуйыны зор билен аландыклары үчин Ыбрайым
оңа нәразылык билдирди. 26 Абымелек оңа: «Муны
мен шу вагт эшидйәрин. Оны кимиң эдендигинден
хабарым ёк. Сен муны маңа хабар бермедиң»
дийди. 27 Ыбрайым Абымелеге овнуклы-ирили мал
берди. Олар өзара әхт баглашдылар. 28 Ыбрайым
еди саны гузыны сүрүден чыкарып, айры гойды.
29 Патыша Ыбрайымдан: «Нәме үчин бейдйәрсиң?»
дийип сорады. 30 Ол: «Сен шу еди гузыны менден
ал. Шейле этмек билен сен шол гуйыны мениң
газдырандыгыма шаятлык эдерсиң» дийди. 31 Олар
бу гуйыны Беершеба † дийип атландырдылар,
чүнки бу ерде олар өзара ант ичишипдилер.
32 Олар Беершебада әхт баглашанларындан соң,
Абымелек өз харбы серкердеси Пикол билен ол
ерден өз юрдуна, пилиштлилериң топрагына
доланды. 33 Ыбрайым Беершебада бир саны
йылгын экип, ол ерде Бакы Худай Реббе ыбадат
этди. 34 Ыбрайым пилиштлилериң юрдунда узак
вагтлап гелмишек болуп яшады.

22-нҗи бап

Худай Ыбрайымы сынаяр

22 Шол вакалардан соң Худай Ыбрайымы
сынады. Худай оңа: «Ыбрайым!» дийип
сесленди. Ыбрайым Оңа: «Лепбей» дийип җогап
берди. 2 Худай: «Оглуңы, ялңыз оглуңы, сөйгүли
оглуң Ысхагы ал-да, Морыя юрдуна бар ве Мениң
саңа гөркезҗек дагымың үстүнде Ысхагы Худая
якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эт» дийди.
3 Ыбрайым даң билен туруп, эшегини гаңңалады.
Өз хызматкәрлеринден икисини хем-де Ысхагы
янына алды; якма гурбанлыгы үчин одун
дөвүшдирди ве Худайың өзүне айдан ерине гитди.
4 Үчүленҗи гүн Ыбрайым ол ери узакдан гөрди.
5 Ыбрайым хызматкәрлерине: «Сиз шу ерде,
эшегиң янында галың. Оглум икимиз бейлерәге
гидип, сежде эдип, онсоң ызымыза доланып
гелерис» дийди. 6 Ол якма гурбанлыгы үчин

† *Беершеба – бу сөз ант гуюсы единиң гуюсы*

ниетленен одунлары оглы Ысхагың омзуна гойды,
от билен пычагы болса Ыбрайымың өзи гөтерди.
Шейдип, икиси тиркешип гитдилер. Олар гидип
баряркалар, Ысхак бирден: «Кака!» дийип,
Ыбрайыма йүзленди. Ыбрайым: «Нәме, оглум?»
дийди. Ысхак: «От-да, одун-да бар, йөне якма
гурбанлыгы үчин җанлы ниреде?» дийди.
8 Ыбрайым: «Якма гурбанлык җанлысы билен
Худайың өзи үпҗүн эдер, оглум» дийип җогап
берди. Олар ёлларыны довам этдирдилер.
9 Олар Худайың Ыбрайыма гөркезен ерине гелип
етдилер. Ыбрайым ол ерде гурбанлык сыпасыны
ясады. Одунлары онуң үстүне үйшүрди ве оглы
Ысхагы даңып, оны одунларың үстүнде ятырды.
10 Соңра оглуны гурбан этмек үчин пычагыны
элине алды. 11 Онсоң Реббиң перишдеси оңа
гөкден: «Ыбрайым! Ыбрайым!» дийип гыгырды.
Ыбрайым Оңа: «Лепбей» дийип җогап берди.
12 Перишде: «Оглана эл гатма, оңа хич зат этме.
Инди Мен сениң Худайдан горкяндыгыңы
билйәрин. Сен өз ялңыз оглуңы Менден
гайгырмадың» дийди. 13 Шол вагт Ыбрайым
башыны галдырып, аңырракда гырымсы
агачларың гүр шахаларына шахы чолашан бир
гочуң дурандыгыны гөрди. Ыбрайым барып гочы
тутды ве оны оглуның дерегине Реббе якма
гурбанлык эдип берди. 14 Ыбрайым бу ере «Яхве
йире [†]» дийип ат гойды. (Хәзирки айдылян «Реббиң
дагында үпҗүн эдилйәр» диен сөз хем шондан
галандыр.)
15 Реббиң перишдеси гөкден Ыбрайымы икинҗи
гезек чагырып, 16 оңа: «Реб шейле диййәр: „Мен Өз
адымдан ант ичйәрин. Сениң бу иши эдендигиң
үчин, ягны өз ялңыз оглуңы Менден
гайгырмандыгың үчин, 17 Мен хакыкатданам сени
ялкап, сениң неслиңи асман йылдызларыдыр
деңиз якасының чәгелери дей көпелдерин. Сениң
неслиң өз душманларындан үстүн чыкар. 18 Мениң
сөзүме гулак асандыгың үчин, ер йүзүниң әхли
миллетлери сениң несиллериң аркалы пата
аларлар“» дийди.
19 Ыбрайым хызматкәрлериниң янына гайдып
гелди. Олар ол ерден Беершеба гайтдылар.
Ыбрайым Беершебада яшады.
20 Шол вакалардан соң Ыбрайыма шейле хабар
гелди: «Доганың Нахорың аялы Милка оңа энчеме
огул догруп берди. 21 Онуң новбахар оглуның ады
Ус, ондан кичиси Бүз, соңра Кемувал, (бу Арамың
какасыдыр), 22 Кесет, Хазо, Пилдаш, Йидлап хем
Бетувел. 23 Бетувелден Ребека догулды». Милка шу
секиз оглы Ыбрайымың доганы Нахора догруп
берди. 24 Онуң Ревума атлы гырнак аялы-да Тебаны,
Гахамы, Тахашы хем-де Магаканы догурды.

23-нҗи бап

Сараның өлүми

23 Сара йүз йигрими еди яшады; шу онуң өмүр
сүрен йылларыды. 2 Сара Кенган юрдундакы
Кирятарбада, ягны Хебронда дүнйәден өтди.
Ыбрайым Сара үчин матам тутуп, яс багламага
гелди. 3 Ол Сараның җесединиң янындан турды ве
хетлериң янына барып, олара: 4 «Мен сизиң
араңызда яшаян бир гелмишекдирин. Маңа өз
араңыздан аялымы җайлар ялы ер бериң» дийди.
5 Хетлер Ыбрайыма: «Бизи диңле агам, биз саңа
Худайың хорматлаян адамы хөкмүнде гараярыс.
Сен аялыңы бизиң иң говы гонамчылыгымызда
җайла. Бизиң хич биримиз өз гонамчылыгымызы
сенден гайгырмарыс ве мерхумыңы җайламакдан
сакламарыс» дийдилер. 7 Ыбрайым еринден туруп,
ол юрдуң халкы болан хетлере тагзым этди. 8 Ол
олара йүзленип, шейле дийди: «Эгер-де мениң
мерхумымы өз араңызда җайламагыма разы
болсаңыз, онда Сохарың оглы Эпроның мүлкүниң
четиндәки Макпела говагыны маңа мүлк хөкмүнде
долы бахасындан сатмагыны хайыш эдип бериң»
дийди. 10 Шол вагт хетлериң арасында Эпрон хем
отырды. Эпрон хетлере, гала дервезесиндәкилериң
хеммесине эшитдирип, гаты сес билен: 11 «Ёк,
җенабым, маңа гулак ас. Мен шол мүлк ери өз
ковумдашларымың өңүнде говагы билен биле саңа
мугт берйәрин. Аркайын мерхумыңы җайлабер»
дийди.
12 Ыбрайым хетлериң өңүнде тагзым этди ве ол
халайык эшидер ялы эдип, Эпрона: «Онда диңле,
мен шол мүлк ериң хакыны саңа төләрин, сен оны
ал-да, маңа ол ерде мерхумымы җайламага ыгтыяр
эт» дийди. 14 Эпрон Ыбрайыма: «Җенабым, маңа
гулак ас. Мүлк ериң бахасы дөрт йүз күмүш
теңңедир. Икимизиң арамызда бу бир улы зат дәл-
ле. Гит-де, мерхумыңы җайлабер» дийди.
16 Ыбрайым Эпрон билен ылалашды ве Эпроның
хетлере эшитдирип айдан мукдарында,
сөвдагәрлериң арасындакы өлчеге гөрә өлчәп, оңа
күмүш берди.
17 Шунлукда, Эпроның Мамрәниң гүндогарында
ерлешйән Макпеладакы мүлки говагыдыр әхли
баглары билен биле Ыбрайымың эечилигине
гечди. Хетлер-де, гала дервезесинде отуран
яшулулар-да муны ыкрар этдилер. 19 Шондан соң
Ыбрайым өз аялы Сараны Мамрәниң, ягны
Хеброның гүндогарында ерлешен Макпеладакы
мүлкүндәки говакда, Кенган юрдунда җайлады.
20 Шейлеликде, хетлериң шол мүлки ондакы говак

† *Яхве йире – бу сөзлем Реб үпҗүн эдйәр*

билен биле Ыбрайыма гонамчылык үчин берилди.

24-нҗи бап

Ысхак ве Ребека

24 Ыбрайым җуда гаррапды. Реб оны әхли
затда ялкапды. 2 Ыбрайым өйүниң иң
улусына, өзүниң әхли ишлерини доландырян
хызматкәрине шейле дийди: «Элиңи уйлугымың
астында гой-да, оглума хәзирки яшаян еримдәки
халкдан, Кенган гызларындан гелинлик
тапмаҗакдыгыңа Гөгүң ве Ериң Худайы Ребден ант
ич. 4 Мениң догдук меканыма, гарындашларымың
арасына гит-де, оглум Ысхага гелинлиги шол ерден
тапып гетир». 5 Хызматкәр Ыбрайымдан: «Эгер-де
гыз мениң билен биле бу ере гелмек ислемесе,
онда сениң оглуңы чыкып гайдан догдук меканыңа
алып гидейинми?» дийип сорады. 6 Ыбрайым оңа
шейле дийди: «Оглумы ол ере әкидәйме. 7 Мени
атамың өйүнден алып гайдып: „Бу ери сениң
неслиңе берҗек“ дийип, вада эден Гөгүң Худайы
Реб Өз перишдесини сениң өңүңден иберер.
Шейдип, сен ол ерден оглум үчин бир гыз
тапарсың. 8 Эгер ол гыз сениң билен гайтмак
ислемесе, онда сен ичен антыңдан азат боларсың.
Йөне хергиз оглумы ол ере әкидәймегин».
9 Хызматкәр элини Ыбрайымың уйлугының
астында гоюп ант ичди.

10 Хызматкәр Ыбрайымың дүелеринден онусыны
хем-де онуң гымматбаха совгатларындан алып,
Месопотамиядакы Нахорың яшаян галасына тарап
ёла дүшди. 11 Ол гала барып етди ве онуң
дашындакы гуйының башында дүелерини
чөкерди; агшам чагларыды, галаның гыз-
гелинлериниң сув алмага чыкян вагтларыды.
12 Соңра ол шейле дилег этди: «Эй, мениң җенабым
Ыбрайымың Худайы Реб! Җенабым Ыбрайыма
мерхемет эт-де, мениң ишими оң эт. 13 Ине, мен
гуйының башында дурун. Галаның гызлары гуюдан
сув чекмәге гелйәрлер. 14 Мен бир гыза: „Күйзәңи
эгниңден дүшүр-де, маңа биразаҗык сув берсене,
ичейин-ле“ диерин. Эгер ол гыз маңа: „Ал, ич, мен
сениң дүелериңи-де сува якайын“ дийсе, ол Сениң
гулуң Ысхак үчин сайлан гызың болар. Шонда мен
Сениң җенабыма мерхемет эдендигиңи билерин».

15 Ыбрайымың хызматкәри хениз дилег эдип
отырка, Ребека эгни күйзели галадан чыкып
гелйәрди. Ол Ыбрайымың иниси Нахор ве онуң
аялы Милканың оглы Бетувелиң гызыды. 16 Ол
хениз эркек эли дегмедик гөрмегей, бой гызды.
Ребека ашак гуя инип, күйзесини сувдан долдурды-
да, ызына доланды. 17 Хызматкәр ылгап, онуң
өңүнден чыкып: «Күйзәңдәки сувдан биразаҗык
ичейин-ле» дийди. 18 Ол: «Ичиң, мениң җенабым»
дийди-де, дессине күйзесини эгнинден дүшүрип,
оңа сув берди. 19 Ребека Ыбрайымың хызматкәрине
сув беренинден соң: «Мен сизиң дүелериңизи-де
ганянча сува якарын» дийди. 20 Ол дессине
күйзесиндәки сувы нова гуйды-да, сув чекмек үчин
гуя тарап ылгады. Ол онуң дүелериниң әхлиси
үчин гуюдан сув чекди. 21 Ыбрайымың хызматкәри
өз ёлуны Реббиң ачандыгыны я-да ачмандыгыны
билҗек болуп, сесини чыкарман гызы сынлап
дурды. 22 Дүелер сувдан гананларындан соң,
Ыбрайымың хызматкәри агырлыгы бир мысгалдан
говрак болан тылла бурун халкасыны ве хер тайы
он мысгал болан гоша тылла билезиги гыза берди.
23 Соңра ол гыздан: «Сен кимиң гызы? Атаң өйүнде
маңа ве мениң ёлдашларыма гиҗәни гечирер ялы
ер тапылмазмыка?» дийип сорады. 24 Гыз оңа: «Мен
Нахорың ве Милканың оглы Бетувелиң
гызыдырын. 25 Бизде саман-да, от-да көп, ятар ялы
ер хем бар» дийип җогап берди. 26 Ыбрайымың
хызматкәри баш эгип, Реббе сежде этди. 27 Ол:
«Җенабым Ыбрайымың Худайы Реббе алкыш
болсун, чүнки Ол Өз садык сөйгүсини мениң
җенабымдан гайгырмады. Ол мени җенабымың
гарындашының өйүне гөни алып гелди» дийди.
28 Гыз өйлерине бакан ылгады ве барып,
өйүндәкилере болан ваканы гүррүң берди.
29 Ребеканың Лабан диен эркек доганы барды.
Лабан өз гыз доганы Ребеканың бурун халкасыны,
билегиндәки билезиклерини гөрүп, Ребекадан ол
адамың нәмелер диенини эшидип, гуя тарап
ылгады. Ол гуйының башына геленде, яңкы адам
хениз хем дүелериниң янында дурды. 31 Лабан:
«Нәме үчин бу ерде дурсуң? Йөр, өе гидели, эй,
Реббиң ялканы, йөр өе гидели. Мен сениң үчин
җай, дүелериң үчин хем ер тайынладым» дийди.
32 Шейдип, Ыбрайымың хызматкәри ичери гирди.
Лабан дүелериң йүкүни дүшүрип, оларың өңүне
самандыр от дөкди. Ол Ыбрайымың хызматкәрине
ве онуң ёлдашларына аякларыны ювар ялы
сув гетирип берди. 33 Онуң өңүне нахар гоюлды,
йөне ол адам: «Хабарымы алянчаңыз, нахарланҗак
дәл» дийди. Лабан оңа: «Бейле болса, хабарыңы
берәй» дийди.

34 Ыбрайымың хызматкәри шейле дийди: «Мен
Ыбрайымың хызматкәридирин. 35 Реб мениң
җенабыма көп берекет берди. Ол мениң
җенабымы баядып, оңа овнуклы-ирили маллар,
алтын-күмүш, гул-гырнаклар хем-де дүелердир
эшеклер берди. 36 Җенабымың аялы Сара
гаррандан соң, ол Ыбрайыма огул догруп берди.
Ыбрайым әхли эмләгини оглуна берди. 37 Җенабым:
„Оглума яшаян ерим болан Кенгандан гыз алма.
Мениң өз догдук меканыма, гарындашларымың
янына гит-де, оңа шол ерден гелинлик тапып

гетир“ дийип, маңа ант ичирди. 39 Мен җенабыма:
„Тапан гызым мениң билен гайтмаса нәдейин?“
дийдим. 40 Җенабым: „Назарында гезйән Реббим Өз
перишдесини сениң өңүңден иберип, ишиңи оң
эдер. Шейдип, сен мениң догдук меканымдан,
гарындашларымың арасындан оглума гелинлик
тапарсың. 41 Мениң гарындашларымың арасына
бараныңда, шонда сен маңа ичен антыңдан азат
боларсың; хатда олар саңа гыз бермеселер-де, сен
маңа ичен антыңдан азат боларсың“ дийди. 42 Ине,
шейдип, мен гуйының башына гелип, шейле дилег
этдим: „Эй, җенабым Ыбрайымың Худайы Реб! Сен
мениң ишими оң эт. 43 Ине, мен гуйының башында
дурун. Гуюдан сув чекмәге гелен гызлардан
бирине: ‘Күйзәңдәки сувдан биразаҗык ичәейин’
диенимде, ол маңа: ‘Ал, ич, мен сениң дүелериңи-
де сува якайын’ дийсе, гой, ол мениң җенабымың
оглы үчин сайлан гызың болсун“ дийдим. 45 Мен
хениз ичимден эдйән дилегими соңламанкам,
Ребека эгни күйзели галадан сув алмага чыкып
гелйәрди. Ол гуя барып, ондан сув чекди. Мен оңа:
„Маңа сув берсене“ дийдим. 46 Ол дессине
күйзесини эгнинден дүшүрди-де: „Ал, ич. Мен
сизиң дүелериңизи-де сува якайын“ дийди.
Шейдип, мен сув ичдим, ол дүелери-де сува якды.
47 Мен ондан: „Сен кимиң гызы?“ дийип сорадым.
Ол: „Мен Нахорың ве Милканың оглы Бетувелиң
гызыдырын“ дийип җогап берди. Мен оңа бурун
халкасы билен билезик бердим. 48 Соңра мен баш
эгип, Реббе сежде этдим. Ысхак үчин җенабымың
гарындашының гызыны алмага гөни ёл гөркезен
җенабым Ыбрайымың Худайы Ребби алкышладым.
49 Инди сиз мениң җенабыма мерхемет эдиң-де,
садыклыгыңызы гөркезиң ве болҗагыны я-да
болмаҗагыны маңа айдың. Онсоң мен нәме
этмелидиги барада белли карара гелерин».
50 Лабан билен Бетувел оңа шейле җогап бердилер:
«Бу Реббиң ишидир. Муны биз чөзйән дәлдирис.
51 Ребека шу ерде, оны ал-да гидибер. Гой, ол
Реббиң айдышы ялы, сениң җенабыңың оглуна аял
болсун». 52 Ыбрайымың хызматкәри бу сөзлери
эшиденде, дыза чөкүп, Реббе сежде этди. 53 Ол
Ребека алтындыр күмүш, шай-сеплер ве гейимлер
чыкарып берди, онуң эҗеси билен эркек доганына-
да гымматбаха совгатлар этди. 54 Соңра
Ыбрайымың хызматкәри өз янындакы адамлар
билен ийип-ичди ве олар гиҗәни шол ерде
гечирдилер. Ирден туранларындан соң ол: «Инди
мени ёла салың, мен өз җенабымың янына
доланайын» дийди. 55 Эмма гызың эҗеси билен
доганы: «Гой, Ребека хич болмаса он гүн янымызда
болсун, онсоң гидиберсин» дийдилер.
56 Ыбрайымың хызматкәри булара: «Реб мениң
ишими оң этди. Сиз мени эглемәң; маңа ругсат
бериң, мен өз җенабымың янына доланайын»
дийди. 57 Олар: «Гызы чагырып, онуң өзүнден сорап
гөрелиң» дийдилер. 58 Олар Ребеканы чагырып,
ондан: «Сен шу адам билен гитҗекми?» дийип
сорадылар. Ребека: «Хава, гитҗек» дийип җогап
берди. 59 Шунлукда, олар уясы Ребеканы, онуң
энекесини, Ыбрайымың хызматкәри билен онуң
адамларыны уградтдылар. 60 Олар Ребека пата
берип, шейле дийдилер:
«Эй, уямыз!
Гой, сенден мүңләп-мүңләп перзентлер дүнйә
инсин;
Неслиң өз душманларының галаларыны басып
алсын!»
61 Ребека билен онуң гырнаклары дүелере мүнүп,
Ыбрайымың хызматкәриниң ызына дүшдүлер.
Ыбрайымың хызматкәри Ребеканы алып, ёла
рована болды. 62 Бу вагт Ысхак Беер-лахайройдан
гайдып гелип, Негеп чөллүгинде дүшләпди. 63 Ол
бир гүн агшам дашарда гезмелемәге чыкды. Ысхак
башыны галдырып, бирнәче дүйәниң
гелйәндигини гөрди. 64 Ребека Ысхагы гөрүп,
дүеден дүшди ве Ыбрайымың хызматкәринден:
«Бизиң өңүмизден гелйән адам ким?» дийип
сорады. Хызматкәр: «Ол мениң җенабым» дийип
җогап берди. Ребека бүренҗегини алып, йүзүни
бүреди. 66 Хызматкәр башдан гечиренлериниң
барыны Ысхага гүррүң берди. 67 Ысхак Ребеканы
эҗеси Сараның яшан чадырына алып барды. Ысхак
Ребека өйленди ве оны сөйди. Шейдип, Ысхак
эҗесиниң өлүми үчин чекйән хасратындан
көшешди.

25-нҗи бап

Ыбрайымың өлүми

25 Ыбрайым ене-де Кетура атлы бир аяла
өйленди. 2 Кетура Ыбрайыма Зимраны,
Ёкшаны, Меданы, Мидяны, Йишбакы ве Шуваны
догруп берди. 3 Ёкшандан Шеба ве Дедан догулды.
Дедандан ашурлар, латушлар ве лагумлар дөреди.
4 Мидяның огуллары: Эйпа, Эпер, Ханок, Абыда ве
Элдага. Буларың хеммеси Кетураның несиллериди.
5 Ыбрайым өзүниң әхли эмләгини Ысхага берди.
6 Гырнак аялларындан болан огулларына болса
Ыбрайым өзи дирикә совгатлар берип, олары
Ысхакдан айрып, гүндогар топрагына иберди.
7 Ыбрайым йүз етмиш бәш йыл өмүр сүрүп,
гаррап, өз дурмушындан разы болуп, дүнйәден
өтди ве ата-бабаларына говушды. 9 Огуллары Ысхак
билен Ысмайыл Ыбрайымы Макпела говагында,
хет Сохарың оглы Эпроның мүлкүнде, Мамрәниң
гүндогарында ерлешйән Ыбрайымың хетлерден
сатын алан еринде җайладылар. Шунлукда,

Ыбрайым билен онуң аялы Сара икиси-де шол
ерде җайланды. [11] Ыбрайым өленден соң Худай
онуң оглы Ысхагы ялкады. Ысхак Беер-лахайройың
голайында дүшледи.

Ысмайылың несиллери

[12] Ыбрайымың аялы Сараның Хаҗар атлы
мүсүрли гырнагы барды. Ыбрайымың бу гырнак
аялындан болан оглы Ысмайылың несиллери
шулардыр. [13] Улудан кичә Ысмайылың
огулларының атлары шунуң ялыдыр: новбахар
оглы Небаёт, соңра Кедар, Адбеел, Мибсам,
Мишма, Дума, Маса, Хадат, Тейма, Етур, Напыш ве
Кедема. [16] Шулар Ысмайылың несиллериниң
обаларына ве дүшелгелерине гөрә атларыдыр.
Олар он ики тиребашыдырлар. [17] Ысмайыл йүз отуз
еди йыл өмүр сүрүп, дүнйәден өтди ве ата-
бабаларына говушды. [18] Ысмайылың несиллери
Ашур тарапда, Мүсүриң голайында, Хавыладан
Шура ченли болан аралыкда яшадылар. Олар
Ыбрайымың бейлеки несиллеринден айра
яшадылар.

Ысав ве Якуп

[19] Ыбрайымың оглы Ысхагың несиллери
шулардыр. [20] Ысхак Ребека өйлененде, ол кырк
яшындады. Ребека Паданарамдакы
месопотамиялы Бетувелиң гызы, месопотамиялы
Лабаның аял доганыды. [21] Ребекадан перзент
өнмейәрди. Ысхак аялы үчин Реббе дилег этди. Реб
Ысхагың дилегини эшитди ве Ребека гөврели
болды.
[22] Гөвредәки экиз чага бири-бири билен
итеклешйәрди. Ребека: «Нәме үчин бу эҗир мениң
башыма дүшди?» дийип, Ребден сорады.
[23] Реб оңа шейле җогап берди:
«Гөвраңде ики миллет бар,
сенден ики бәсдеш халк дөрәр.
Бири бейлекисинден рүстем чыкар,
улусы кичисине гул болар».
[24] Вагты долуп, Ребека экиз огул догурды. [25] Оларың
илкинҗи догланының йүзи гызыл ве тени эдил
поссун гейнен ялы түйлекди. Оңа Ысав † дийип ат
гойдулар. [26] Соңра онуң өкҗесинден япышып, экиз
тайы дүнйә инди. Шонуң үчинем онуң адына Якуп
†† дакдылар. Чагалар догланда, Ысхак алтмыш
яшындады.
[27] Огланлар улалып, Ысав өкде авчы ве мейдан
адамы, Якуп болса юваш хем өйдечи адам болуп
етишди. [28] Ысхак Ысавы сөййәрди, чүнки Ысхак
онуң гетирйән ав этлерини халаярды. Ребека болса
Якубы сөййәрди.
[29] Гүнлериң бир гүни Якуп мерҗимек чорбасыны
биширип йөркә, Ысав гаты ядав хем ач халда
мейдандан гелди. [30] Ол Якуба: «Гызыл, шол гызыл
чорбаңдан маңа-да берсене. Мен ач өлдүм» дийди.
(Шол себәпден хем оңа Эдом ‡ дийип ат дакдылар.)
[31] Якуп оңа: «Илки өз новбахар огуллык хакыңы
маңа сат» дийди. [32] Ысав: «Мен ачлыгымдан өлүп
барярын, новбахар огуллык хакы мениң нәмәме
деркар» дийди. [33] Якуп оңа: «Онда ант ич» дийди.
Ысав ант ичип, өз новбахар огуллык хакыны Якуба
сатды. [34] Якуп Ысава нан хем гызыл мерҗимек
чорбасыны берди. Ысав ийип-ичип боландан соң,
туруп гитди. Ине, шейдип, Ысав өзүниң новбахар
огуллык хакына бипервай гарады.

26-нҗы бап

Ысхак Герарда месген тутяр

26 Юрда Ыбрайымың дөврүндәки ялы башга
бир ачлык дүшди. Ысхак Герара,
пилиштлилериң шасы Абымелегиң янына гитди.
[2] Реб Ысхага гөрнүп, оңа шейле дийди: «Сен Мүсүре
гитмән, Мениң саңа гөркезҗек юрдумда гелмишек
болуп яшабер. Мен сениң билен боларын ве сени
ялкарын. Шу юрды тутушлыгына Мен саңа хем
сениң неслиңе берҗекдирин ве атаң Ыбрайыма
эден вадамы ерине етирҗекдирин. [4] Ер йүзүниң
әхли миллетлери сениң несиллериңден пата
аларлар. Ыбрайымың Маңа гулак асандыгы, Мениң
өзүне берен буйрукларымы, табшырыкларымы,
дүзгүнлерими ве кануларымы ерине етирендиги
үчин, Мен сениң несиллериңи асман йылдызлары
дей көпелдерин. Бу юрды тутушлыгына Мен сениң
несиллериңе берерин».
[6] Шейдип, Ысхак Герарда дүшледи. [7] Ол ериң
адамлары Ысхакдан онуң аялы хакында соранда,
ол «бу мениң аялым» диймәге горкуп, олара «бу
мениң аял доганым» дийди. Ысхак Ребека себәпли
бу ериниң халкы өзүни өлдүрер өйдйәрди, чүнки
Ребека җуда оваданды. [8] Онуң бу ерде яшап
йөренине эсли вагт болупды. Бир гүн
пилиштлилериң патышасы Абымелек, Ысхагың
аялы Ребека билен ойнашып дурандыгыны
пенҗиреден гөрди. [9] Абымелек Ысхагы өз янына
чагырып, оңа: «Бу сениң аялың ахырын! Сен нәме
үчин оңа „аял доганым“ дийдиң?» дийип сорады.
Ысхак Абымелеге: «Ол мениң аялым дийсем, мен
өлдүрилерин өйтдүм» дийип җогап берди.
[10] Абымелек оңа: «Нәме үчин сен бейтдиң? Бизиң
адамларымыздан бири сениң аялыңа янашаян

† *Еврейче Ысав — түйлек*
†† *Еврейче Якуп — өкҗесинден япышяр ол алдаяр*
‡ *Еврейче Эдом — гызыл*

болса, онда сен бизи гүнә гоярдың» дийди. 11 Соңра
Абымелек: «Шу адама я-да онуң аялына дегениң
башы өлүмлидир» дийип, тутуш халка дуйдурыш
берди. 12 Ысхак ол юртда экин экип, шол йылда хем
йүз эссе артык бугдай хасылыны алды, чүнки Реб
оны ялкапды. 13 Ысхак гитдигисайы баяп, дөвлетли
адам болды. 14 Онуң сүри-сүри овнуклы-ирили
маллары ве көп санлы хызматкәрлери барды. Шол
себәпли хем пилиштлилер Ысхага
гөрүбилмезчилик этдилер. 15 Какасы Ыбрайымың
өз дөврүнде гулларына газдыран әхли гуюларыны
пилиштлилер топракдан долдурып, гөмүп
ташладылар. 16 Онсоң Абымелек Ысхага: «Бу ерден
гит, чүнки сен бизден зор чыкдың» дийди. 17 Ысхак
ол ерден гидип, Герар җүлгесине барып, шол ерде
чадырыны дикип орнашды. 18 Ысхак какасы
Ыбрайымың дөврүнде газылып, ол өленден соң
пилиштлилер тарапындан гөмлен гуюлары тәзеден
газып, олары какасының дакан атлары билен
атландырды. 19 Эмма Ысхагың гуллары җүлгеде
гуйы газып, ол ерде бир гөзбашыны тапанларында,
Герарың чопанлары «сув бизиңки» дийип, Ысхагың
чопанлары билен давалашдылар. Шейдип, Ысхак
гуйыны Эсек † дийип атландырды, чүнки олар
Ысхак билен бәсдешлик этдилер. 21 Соңра олар
башга бир гуйы газдылар. Ол-да давалы болды. Ол
гуйыны Ысхак «Ситна» †† дийип атландырды.
22 Ысхак ол ерден гөчди ве ене-де бир гуйы газды,
йөне оңа дава эден болмады, шол себәпден хем ол:
«Ахырсоңы Реб бизе гиң мейдан берди, инди биз
бу юртда өрңәрис» дийип, соңкы гуйының адына
Рехобот ‡ дакды. 23 Ысхак ол ерден Беершеба гитди.
24 Шол гиҗе Реб Ысхага гөрнүп: «Мен сениң атаң
Ыбрайымың Худайыдырын. Горкма, Мен сениң
билен билединрин. Мен Өз гулум Ыбрайымың
хатырасына саңа пата берерин хем сениң неслиңи
көпелдерин» дийди. 25 Ысхак ол ерде гурбанлык
сыпасыны ясап, Реббе ыбадат этди. Шол ерде
чадырыны дикди. Онуң гуллары болса гуйы
газдылар. 26 Онсоң Ысхагың янына Герардан
Абымелек, Абымелегиң маслахатчысы Ахузат хем
онуң харбы серкердеси Пикол гелди. 27 Ысхак
олара: «Сиз мени йигренип, өз юрдуңыздан ковуп
гойберип, ене мениң яныма гелйәрмисиңиз?»
дийди. 28 Олар Ысхага шейле җогап бердилер:
«Реббиң сениң билен биледигине бизиң гөзүмиз
етди. Шоңа гөрә бизиң саңа ягшылыкдан башга
хич зат этмән, эл гатман, сени парахатлык билен
гойберишимиз ялы, сениң-де бизе яманлык
этмезлигиң үчин өзара ант ичишип, шертнама
баглашалы дийдик. Инди Реб сени ялкасын».
30 Ысхак мыхманлары хеззетледи. Олар ийип-
ичдилер. 31 Олар ир билен туруп, өзара ант
ичишдилер. Ысхак олары угратды. Мыхманлар
Ысхагың янындан разы болуп гайтдылар. 32 Шол
гүн Ысхагың хызматкәрлери онуң янына гелип, өз
газан гуюлары хакында оңа гүррүң бердилер. Олар
Ысхага: «Биз сув тапдык» дийдилер. 33 Ысхак гуя
«Шеба» ‡‡ дийип ат дакды. Шоңа гөрә-де бу
галаның адына шу гүнки гүне ченли Беершеба ‡‡
дийлип гелинйәр.

Ысавың кесеки аяллары

34 Ысав кырк яшына етенде, хет Бееринның гызы
Ехудыт ве хет Эйлоның гызы Босмата өйленди. 35 Бу
гелинлер Ысхак билен Ребеканы җанындан
доюрдылар.

27-нҗи бап

Ысхак Якуба пата берйәр

27 Ысхак гаррап, гөзден галыпды. Ол өз улы
оглы Ысавы янына чагырып, оңа: «Оглум!»
дийди. Ысав: «Нәме, кака?» дийди. 2 Ысхак: «Мен
инди гаррадым, хачан өлҗегим белли дәл. 3 Инди
сен ав энҗамларыңы – сагдакдыр яйыңы ал-да,
мейдана гидип, маңа ав авлап гетир. 4 Ондан
мениң халаян тагамлы нахарымы биширип бер;
иейин-де, өлмезимден өң саңа пата берейин»
дийди.
5 Ысхагың оглы Ысава айдан сөзлерини Ребека
диңләп дурды. Ысав мейдана ава гиденде, Ребека
оглы Якуба шейле дийди: «Какаң доганың Ысава:
7 „Ав авлап гел-де, ондан мениң халаян тагамлы
нахарымы биширип бер; мен ондан иейин-де,
өлмезимден өң Реббиң хузурында саңа пата
берейин“ диенини эшитдим. 8 Инди маңа гулак ас-
да, мениң табшырыгымы ерине етиргин, оглум.
Гит-де, сүрүден ики саны семиз овлак гетир, мен
олардан какаңың халаян тагамлы нахарыны
биширейин. 10 Сен оны какаңа иймәге элтип
берерсиң, ол болса өлмезинден өң саңа пата
берер». 11 Якуп эҗесине шейле җогап берди:
«Доганым Ысав түйлек адам, мениң дерим болса
түйсүз. 12 Эгер какам мени эллäп гөрәйсе, онда ол
мениң өзүни алдаяндыгымы билер. Мен пата
алмагың дерегине нәлете галарын». 13 Эҗеси Якуба:
«Шол нәлет, гой, маңа гелсин, оглум. Сен маңа
гулак ас-да, гидип овлаклары гетир» дийди.
14 Шейдип, Якуп гидип, эҗесине ики саны овлак
гетирип берди. Эҗеси Ысхагың халаян тагамлы
нахарыны биширди. 15 Соңра Ребека улы оглы
Ысавың өйдәки гымматбаха эшиклерини алып,

† *Эсек – бу сөз бәсдешлик*
†† *Ситна – бу сөз душманчылык*
‡ *Рехобот – бу сөз гиңлик*
‡‡ *Шеба – бу сөз ант*
‡‡ *Беершеба – бу сөз ант гуюсы*

олары кичи оглы Якуба гейдирди. 16 Онуң эллерини
ве бойнуның түйсүз ерлерини овлак дериси билен
өртди. 17 Соңра Ребека биширен тагамлы
нахарыны өз биширен наны билен биле оглы
Якубың элине тутдурды.
18 Якуп какасының янына гелип: «Кака!» дийди.
Ысхак: «Хава! Сен ким, оглуммы?» дийди. 19 Якуп
какасына: «Мен новбахар оглуң Ысавдырын. Мен
сениң айдышың ялы эдендирин. Инди дик отур-да,
гетирен ав этимден ийип, маңа пата берәй» дийди.
20 Ысхак оглундан: «Авы нәдип бейле чалт тапып
билдиң?» дийип сорады. Якуп: «Худайың Реб маңа
тапмага көмек этди» дийип җогап берди. 21 Ысхак
Якуба: «Голайрагыма сүйш, оглум. Сени элләп
гөрейин, сениң, хакыкатдан-да, оглум Ысавдыгыңы
я-да дәлдигиңи бир билейин» дийди. 22 Якуп какасы
Ысхагың алкымына барды. Ол оглуны элләп гөрди-
де: «Сес Якубың сеси, йөне эллер Ысавың эллери»
дийди. 23 Якубың эллери эдил Ысавыңкы ялы
түйлек болансоң, Ысхак оны танаман, оңа пата
берди. 24 Соңра Ысхак ондан: «Сен, хакыкатдан-да,
мениң оглум Ысавмы?» дийип сорады. Якуп: «Хава,
мен шол» дийип җогап берди. 25 Ысхак оңа: «Оглум,
ав этиңи гетир, иейин-де, саңа пата берейин»
дийди. Якуп нахары онуң өңүнде гойды; Ысхак
ийди, Якуп шерап гетирди, Ысхак ичди. 26 Ысхак
Якуба: «Гел, оглум, мени огша» дийди. 27 Якуп
какасының алкымына барып, оны огшады. Ысхак
онуң геймлериниң ысыны алды ве оңа пата
берди:

«Ине, оглумың бу ысы
Реббиң берекет берен
мейданың ысы ялыдыр.
28 Худай саңа
Гөгүң чыгындан,
мес топраклы ерден,
бол галла хем шерап берсин.
29 Халклар саңа хызмат этсинлер,
ил-улуслар саңа боюн эгсинлер.
Баштутан бол сен өз доганларыңа,
доганларың саңа боюн эгсинлер.
Сени нәлетлән, нәлетленсин,
сени ялкан, ялкансын!»

Ысав Ысхакдан пата сорап ялбаряр

30 Ысхак Якуба пата берип, ол какасының
янындан чыкан дессине, доганы Ысав авдан
гайдып гелди. 31 Ол хем какасына тагамлы нахар
биширип гетирди-де: «Кака, дик отур-да, гетирен
ав этимден ийип, маңа пата бер» дийди. 32 Ысхак
оңа: «Сен ким?» дийди. Ол: «Мен сениң новбахар
оглуң Ысав» дийип җогап берди. 33 Ысхак тутуш
гөвреси билен саңңылдап: «Онда сениң өң
янында маңа ав этинден нахар биширип гетирен
кимди? Мен нахарың барыны ийип, оңа пата
бердим-ә. Ол инди паталы болар!» дийди. 34 Ысав
какасының сөзлерини эшидип, дады-перят этди. Ол
какасына: «Эй, кака, маңа-да пата бер, маңа-да!»
дийип зарынлады. 35 Ысхак оңа: «Саңа берилмели
патаны доганың алды, ол мени алдан экен» дийди.
36 Ысав какасына: «Оңа Якуп † ады йөне ере
дакылмандыр. Ол мени икинҗи гезек алдады. Ол
башда новбахар огуллык хакымы алды, ине, бу гүн
болса ол маңа берилмели патаны алды» дийди.
Онсоң Ысав: «Сен маңа хич пата сакламадыңмы?»
дийип, какасына өзеленди. 37 Ысхак оңа: «Мен оны
саңа баштутан этдим, әхли доганларыңы оңа
хызматкәр эдип бердим. Оңа нандыр шерап
бердим. Инди мен саңа нәме берейин, оглум!»
дийди. 38 Эмма Ысав какасына: «Кака, сенде бары-
ёгы еке пата бармыды нәме, маңа-да пата бер-дә!»
дийип, ичигип-ичигип аглады. 39 Какасы Ысхак оңа
шейле җогап берди:

«Серет, сениң месген тутҗак ериңде гөкден чыг
дүшмез,
ол мес топраклы ерден узак болар.
40 Гылыҗыңа даянып яшарсың,
доганыңа хызмат эдерсиң.
Вагт гелер, гаршылык гөркезерсиң.
Онуң зулумындан дынарсың».

41 Какасындан алан патасы үчин Ысав Якубы
йигренйәрди. Ол өз янындан: «Какамың өлүм
пурсады голайлап гелйәр. Какамың яс гүнлери
геченден соң, мен Якубы өлдүрерин» дийип
ойланярды. 42 Улы оглы Ысавың сөзлери Ребека
барып етди. Онсоң Ребека кичи оглы Якубы
чагыртды-да, оңа шейле дийди: «Доганың Ысав
сенден ар алмак үчин сени өлдүрмегиң күйүне
дүшүп йөр. 43 Инди маңа гулак ас, оглум! Эгленме-
де, Харана, мениң эркек доганым Лабаның янына
гач! 44 Доганың гахары ятышянча, эден ишиң онуң
ядындан чыкышянча, бирселлем шол ерде яша.
Соң мен адам иберип, сени ол ерден өзүм
алдырарын. Бир гүнүң ичинде икиңизден хем
махрум боласым геленок».
46 Соңра Ребека Ысхагың янына гелип, оңа: «Мен
Ысавың хет аялларындан халыс ирдим. Эгер Якуп
шу хет гызларындан бирине өйленәйсе, онда мен
нәдип яшарын?!» дийди.

28-нҗи бап

28 Ысхак Якубы өз янына чагырып, оңа пата
хем табшырык берип, шейле дийди: «Сен хет
гызларына өйленме! 2 Сен Паданарама, бабаң
Бетуелиң өйүне гит-де, шол ерде дайың Лабаның

† *Еврейче Якуп* — *алдавчы*

гызларындан бирине өйлен. 3 Гой, Гудратыгүйчли
Худай сени ялкап, өрңедип, көпелтсин. Гой, Ол
сенден энчеме халклар дөретсин. 4 Худайың
Ыбрайыма берен юрдуны өзүмизиң хәзирки
гелмишек болуп яшап йөрен юрдумызы эелемегиң
үчин, гой, Ол саңа ве сениң несиллериңе
Ыбрайыма берен патасыны берсин!» 5 Шондан соң
Ысхак Якубы иберди. Якуп Бетувел
месопотамиялының оглы, Якубың ве Ысавың эҗеси
Ребеканың доганы Лабаның янына Паданарама
гитди.

Ысав башга аяла өйленйәр

6 Ысхагың Якуба пата берип, Паданарамдан
бирине өйленери ялы, оны ол ере иберендигини
ве «кенган гызларына өйленме!» дийип, Якуба
табшырык берендигини ве онуң какасыдыр
эҗесиниң сөзүне гулак асып, Паданарама
гидендигини Ысав эшитди. 8 Ысав Кенган
гызларыны какасының халамаяндыгыны билип,
Ысмайылың янына гитди ве бейлеки аялларының
үстүне Ыбрайымың оглы Ысмайылың гызы,
Небаётың аял доганы Махалата өйленди.

Якуп Бейтелде дүйш гөрйәр

10 Якуп Беершебадан чыкып, Харана тарап гитди.
11 Гүн яшанда, ол бир ерде дүшледи. Ол бир дашы
яссаныып, шол ерде ятды. 12 Якуп дүйшүнде ерден
асмана узалып гидйән басганчаклары гөрди.
Худайың перишделери шол басганчаклардан
ёкары чыкып, ашак дүшүп йөрмүшлер.
13 Басганчакларың чүр башында дуран Реб шейле
диййәр: «Атаң Ыбрайымың ве Ысхагың Худайы Реб
Мендирин. Шу ятан топрагыңы Мен саңа ве сениң
неслиңе берерин. 14 Сениң неслиң ер йүзүниң
чәгелери кимин сан-саҗаксыз болар. Олар
гүндогара, гүнбатара, демиргазыга хем-де гүнорта
яйрарлар. Ер йүзүниң әхли халклары сен аркалы
хем-де неслиң аркалы пата аларлар. 15 Мен хемише
сениң билен биледирин. Сен ниреде болсаң-да,
Мен сени горарын ве сени ене-де шу юрда
гайтарып гетирерин. Мен сени терк этмерин ве
саңа берен вадамы ерине етирерин». 16 Якуп
оянып: «Хакыкатдан-да, Реб шу ерде. Мен муны
билмәндирин!» дийди. 17 Ол горкуп: «Бу нәхили
горкунч ер! Бу Худайың өйи, гөгүң дервезеси»
дийди. 18 Якуп даң билен турды ве келлесиниң
ашагына гоюп ятан улы дашыны алып, оны
ядыгәрлик хөкмүнде дикди ве онуң үстүне зейтун
ягыны гуйды. 19 Якуп бу ере «Бейтел» † дийип ат
дакды. Бу гала озал Луз дийип атландырылярды.
20 Ол соңра ант ичип, шейле дийди: «Эгер Худай
мениң ене-де саг-аман атамың өйүне доланып
гелерим ялы, мениң билен биле болуп, мени ёлда
горап, маңа иймәге нан, геймәге эшик берсе, онда
Реб мениң Худайым болар. 22 Ядыгәрлик дикен бу
дикме дашымы Худайың өйи дийип хасапларын.
Эй, Худай, Сениң маңа берен хер бир задың ондан
бирини мен Саңа берерин».

29-нҗы бап

Якуп Лабаның янына баряр

29 Соңра Якуп ёлуны довам этдирип, гүндогар
халкың юрдуна гелди. 2 Ол башыны
галдыранда, онуң гөзи ачык мейдандакы бир гуя
дүшди. Гуйының башында үч сүри гоюн ятырды. Бу
гоюн сүрүлери шол гуюдан сува якылярды.
Гуйының агзында уллакан бир даш барды.
3 Чопанлар сүрүлериң барыны гуйының башына
йыгнанларындан соң, дашы айрып, доварларыны
сува якардылар-да, ене-де дашы гуйының агзына
гоярдылар.
4 Якуп ол ердәки адамлардан: «Доганлар, сиз
нирeден?» дийип сорады. Олар: «Биз харанлы»
дийдилер. 5 Якуп олардан: «Сиз Нахорың агтыгы
Лабаны танаярмысыңыз?» дийип сорады. Олар:
«Танаярыс» дийдилер. 6 Якуп ене-де олардан: «Ол
саг-саламатмыдыр?» дийип сорады. Олар: «Хава, ол
саг-гургундыр. Ханха, онуң гызы Рахел доварыны
сүрүп гелйәр» дийдилер. 7 Соңра Якуп: «Энтек
гүнортан чагы ахырын; энтек доварлары
йыгнардан ир; олары сува якың-да, әкидип бакың»
дийди. 8 Олар: «Чопанлар сүрүлери йыгнаянча, биз
доварлары сува якып билмерис; гуйының
агзындакы даш айрыландан соң, доварлары сува
якып билерис» дийдилер.
9 Якуп олар билен геплешип дурка, Рахел
какасының доварларыны гуя гетирди. Рахел
чопанды. 10 Якуп Рахели өз дайысы Лабаның сүрүси
билен гөренде, ол гуйының янына барды-да, онуң
агзындакы дашы айрып, дайысы Лабаның
доварларыны гуюдан сува якды. 11 Соңра ол Рахели
огшап, ичигип-ичигип аглады. 12 Якуп өзүниң
Рахелиң какасы билен гарындашдыгыны, өзүниң
Ребеканың оглудыгыны Рахеле айтды. Рахел ылгап
гидип, какасына хабар берди. 13 Лабан өз егени
Якубың гелендигини эшидип, ылгап онуң өңүнден
чыкды. Ол Якубы гуҗаклап огшады; оны өйүне
алып гайтды. Якуп Лабана болуп гечен вакаларың
хеммесини гүррүң берди. 14 Лабан оңа: «Сен мениң
өз сүегим, өз тенимсиң» дийди.

Якуп Рахеле ве Лея өйленйәр

Якуп Лабаның өйүнде бир ай яшандан соң,
15 Лабан оңа: «Гарындашым дийип, сен маңа

† *Бейтел – бу сөз Худайың өйи*

шейдип, мугт хызмат этҗек йөрҗекми? Саңа нәче
зәхмет хак төлемели? Айт!» дийди. 16 Лабаның ики
гызы барды. Улусының ады Лея, кичисиниң ады
болса Рахелди. 17 Леяның гөзлери мылайымды,
Рахел болса сыратлыды ве оваданды. 18 Якуп
Рахели сөйди. Ол Лабана: «Кичи гызың Рахел үчин
мен еди йыл хызматыңы эдейин» дийди. 19 Лабан:
«Оны башга бирине беренден, саңа береним
говудыр. Мениң янымда болубер» дийди. 20 Якуп
Рахел үчин еди йыллап Лабаның хызматыны этди.
Рахели җуда сөййәндигине гөрә, еди йыл онуң
үчин еди гүн ялы болуп гечип гитди.

21 Бир гүн Якуп Лабана: «Мөхлетим долды,
гелинлигими маңа бер, мен онуң янына гирейин»
дийди. 22 Шейдип, Лабан төверек-дашыны
чагырып, той тутды. 23 Эмма шол гиҗе Лабан
Рахелиң дерегине улы гызы Леяны Якубың янына
алып барды; Якуп Лея янашды. 24 (Лабан
хызматкәри Зилпаны гызы Лея гырнак эдип
берипди.) 25 Даң атды, ине, гөрсе бу Лея экен. Якуп
Лабана: «Бу нәме этдигиң болды? Мен саңа Рахел
үчин хызмат этмәнмидим нәме? Сен нәме үчин
мени алдадың?» дийди. 26 Лабан оңа: «Улусы
отырка, кичиси дурмуша чыкарылмаз. Бу бизиң
илимизиң дәбидир. 27 Бир хепделик той дабарасы
гечсин, саңа Рахели-де берерин, йөне онуң үчин
ене еди йыл хызматымы этмели боларсың» дийди.
28 Якуп Лабан билен ылалашды. Бир хепделик той
дабарасы геченден соң, Лабан кичи гызы Рахели-
де Якуба берди. 29 (Лабан хызматкәри Билханы
Рахеле гырнак эдип берипди.) 30 Якуп Рахеле хем
янашды. Ол Рахели Леядан артык сөййәрди. Ол
Лабана ене-де еди йыл хызмат этди.

Якубың чагалары

31 Реб Леяның сөйүлмейәндигини гөрүп, онуң
ятгысыны ачды. Рахелден болса чага догмаярды.
32 Лея гөврели болуп, бир огул догурды. Ол оглуна
Рубен дийип ат гойды, чүнки ол: «Реб мениң
бетбагтлыгымы гөрди †, инди мени адамым халар»
дийди. 33 Ол ене-де гөврели болды ве бир огул
догурды. Ол: «Реб мениң сөйүлмейәндигими
эшидип, маңа бу оглы хем берди» дийди. Лея
оглуның адына Шимгон †† дакды. 34 Лея үчүнҗи
гезек гөврели болуп, ене-де бир огул догурды. Ол:
«Адамымың йүреги инди маңа багланса герек,
чүнки мен оңа үч огул догруп бердим» дийди. Шол
себәпден хем ол үчүнҗи оглуның адына Леви ‡
дакды. 35 Лея ене-де гөврели болуп, бир огул
догурды. Ол: «Инди мен Реббе алкыш айдарын»
дийип, оглуның адына Яхуда ‡† дакды. Соңра ол
чага догмакдан галды.

30-нҗы бап

30 Рахел Якуба чага догруп бермәндигини
гөренде, ол өз аял доганына гөриплик этди.
Ол Якуба: «Маңа-да чага бер, ёгсам, мен өлерин»
дийди. 2 Якубың муңа гахары гелип: «Худай сени
чагадан махрум эдйәр. Мен Худаймы нәме?!»
дийди. 3 Рахел оңа: «Гырнагым Билха билен ят. Гой,
ол маңа сенден огул догруп берсин. Шейдип,
Билханың үсти билен мен хем чагалы болайын»
дийди. 4 Ол өз гырнагы Билханы Якуба аяллыга
берди; Якуп онуң билен ятды. 5 Билха гөврели
болуп, Якуба бир огул догруп берди. 6 Онсоң Рахел:
«Худай мени аклады, Ол, хакыкатданам, мениң
дилегими эшидип, маңа бир огул берди» дийип,
огланың адына Дан ‡‡ дакды. 7 Рахелиң гырнагы
Билха ене-де гөврели болуп, Якуба икинҗи огул
догруп берди. 8 Рахел: «Доганым билен җуда
чынлакай гөрешдим ве еңдим» дийип, оглуның
адына Нафталы ‡‡† дакды.

9 Лея өзүниң догурмакдан галандыгына гөз
етирип, өз гырнагы Зилпаны Якуба аяллыга берди.
10 Леяның гырнагы Зилпа Якуба бир огул догруп
берди. 11 Лея: «Мениңки шовуна болды» дийип,
оглуның адына Гат ‡‡‡ дакды. 12 Леяның гырнагы
Зилпа Якуба икинҗи огул догруп берди. 13 Лея:
«Мен багтлыдырын! Гызлар маңа багтлы диерлер»
дийип, икинҗи оглуның адына Ашер § дакды.

14 Бугдай орагы дөврүнде бир гүн Рубен экин
мейданына гитди ве ол ерден селмелек көклерини
§† тапды. Рубен оны эҗеси Лея гетирип берди.
Рахел Леяның янына гелип, оңа: «Оглуңың гетирен
селмелек көклеринден маңа-да бер» дийди. 15 Лея
оңа: «Әрими элимден аланыңы аз гөрүп, инди
оглумың гетирен селмелек көклерини-де алсам
диййәрмиң?» дийди. Рахел оңа: «Боляр, селмелек
көклериниң дерегине Якуп шу гиҗе сениң билен
ятайсын» дийди. 16 Агшамара Якуп мейдандан
гайдып гелйәркә, Лея онуң өңүнден чыкып: «Сен бу
гиҗе мениң яныма гир. Оглумың гетирен селмелек
көклери билен сениң шу гиҗелик кирейиңи
төледим» дийди. Якуп шол гиҗе Лея янашды.
17 Худай Леяның дилегини эшитди. Лея гөврели
болуп, Якуба бәшинҗи огул догруп берди. 18 Лея:
«Бу – өз гырнагымы адамыма береним үчин,

† Рубен... бетбагтлыгымы гөрди – еврейче Рубен бетбагтлыгымы гөрди
†† Еврейче Шимгон эшидйәр
‡ Еврейче Леви багланса
‡† Еврейче Яхуда алкыш
‡‡ Еврейче Дан аклавчы
‡‡† Еврейче Нафталы мен гөрешдим
‡‡‡ Гат – бу сөз шовлулык
§ Ашер – бу сөз багтлы
§† Селмелек көклери – сөйги хыҗувыны артдырян өсүмликлер.

Худайың маңа берен муздудыр» дийип, огланың
адына Ысакар † дакды. 19 Лея ене гөврели болуп,
Якуба алтынҗы огул догруп берди. 20 Лея: «Худай
маңа аҗайып совгат этди. Инди адамым маңа
хормат гояр, чүнки мен оңа алты огул догруп
бердим» дийип, алтынҗы оглуның адына Зебулун ††
дакды. 21 Ол соңра бир гыз догурды ве онуң адына
Дина дакды. 22 Худай Рахели ятдан чыкарманды. Ол
Рахелиң дилегини эшидип, онуң ятгысыны ачды.
23 Рахел гөврели болуп, бир огул догурды. Ол:
«Худай мениң айыбымы айырды. 24 Гой, Реб маңа
ене-де огул берсин!» дийип, онуң адына Юсуп ‡
дакды.

Якуп Лабан билен сөвдалашяр

25 Юсуп догландан соң, Якуп Лабана шейле дийди:
«Мени гойбер, мен өз меканыма, өз юрдума
гидейин. 26 Мениң саңа нәхили хызмат эдендигими
сениң өзүң билйәнсиң. Мен аялларымдыр
чагаларым үчин зәхмет чекдим. Шонуң үчин сен
олары маңа бер. Инди мен гидейин». 27 Лабан оңа:
«Мен саңа бир зат айдайын. Мен Реббиң өзүми сен
себәпли берекетли эдендигини пал үсти билен
билдим. 28 Саңа нәче төлемелидигини айт, мен
төләрин» дийди. 29 Шонда Якуп оңа шейле дийди:
«Мениң саңа нәхили хызмат эдендигими,
доварларыңың мениң дөврүмде нәхили
көпелендигини сен өзүң билйәнсиң. 30 Мениң
гелмезимден өң, сениң доварларың саны азды,
олар мен геленимден соң көпелди. Мениң аяк
басан еримде ‡†, Реб саңа берекет берди. Инди мен
өз хожалыгым үчин хачан ишләйин?» 31 Лабан оңа:
«Мен саңа нәме берейин?» дийди. Якуп: «Маңа хич
зат герек дәл. Эгер сен мениң шу маслахатымы
алсаң, онда мен сениң доварларыңы ене-де бакып,
олара гөз-гулак боларын. 32 Шу гүн сен әхли
сүрүлере айланып, тегмилтли я-да менекли
гоюнлары, гечилери, гара гузулары сүрүден айыр.
Олар мениң хызмат хакым болар. 33 Соң сен шол
беренлериңи гөрмәге гелениңде, мениң
догручылдыгымы гөрерсиң. Эгер мениң сүримде
тегмилтсиз я-да менексиз гечилер ве гара дәл
гоюнлар тапылайса, шонда сен олары огурлык
хасаплап билерсиң». 34 Лабан: «Боляр, гой, сениң
дийшиң ялы болсун» дийди. 35 Эмма шол гүнүң
өзүнде Лабан ала-мула ве менекли эркечлериң,
тегмилтли ве менекли, шейле хем ак гатышыгы
болан гечилериң әхлисини ве гара гоюнларың
барыны сүрүден чыкарып, өз огулларының
гөзегчилигине берди. 36 Соңра Лабан үч гүнлүк ёла
барабарлыкда Якупдан араны ачды. Якуп Лабаның
бейлеки галан сүрүсини бакмагыны довам этдирди.
37 Якуп дерек, бадам хем-де чынар агачларының
өл чыбыкларыны алып, оларың габыгыны ёл-ёл
айранда ак золаклар пейда болды. 38 Ол золаклы
чыбыклары доварларың өңүнде сув ичйән
новаларына салып гойды. Доварлар новалардан
сув ичмәге геленлеринде, чыбыкларың өңүнде
гоча гелип, богаз болдулар ве ала-мула, тегмилтли
хем-де менекли овлак-гузулары гузладылар. 40 Якуп
гузуларыны айры саклап, олары Лабаның ала-мула
ве гара доварларының гаршысында бакярды.
Шейдип, Якуп өзүне сүри эдинди ве оны Лабаның
сүрүсине гошмады. 41 Сагдын доварлар гоча
геленлеринде, чыбыкларың өңүнде гоча гелерлери
ялы, Якуп чыбыклары хемише оларың өңүнде
новаларда гоярды. 42 Хор доварлар гоча геленде
болса Якуп оларың өңүнде чыбык гоймаярды.
Шунлукда, сагдын доварлар Якубыңкы, хор
доварлар Лабаныңкы болярды. 43 Шейдип, Якуп
җуда баяды. Инди онуң сүри-сүри доварлары, гул-
гырнаклары, дүелери хем эшеклери барды.

31-нҗи бап

Якуп Лабаның янындан гидйәр

31 Якуп Лабаның огулларының: «Якуп бизиң
какамызың әхли эмләгине ээ болды. Ол
өзүниң бүтин байлыгыны какамызың хасабына
газанды» диен гүррүңини эшитди. Якуп Лабаның
хем өзүне болан гарайшының өңкүси ялы
дәлдигини гөрди. 3 Онсоң Реб Якуба: «Ата-бабаңың
меканына, өз гарындашларыңың арасына долан,
Мен сениң билен биле боларын» дийди. 4 Шоңа
гөрә Якуп Рахел билен Леяны мейдана,
доварларың янына чагырып, олара шейле дийди:
«Гөрйәрин велин, какаңызың маңа гарайшы
өңкүси ялы дәл. Йөне какамың Худайы мениң
билендир. 6 Какаңыза мениң җанымы аяман
хызмат эдендигими сиз билйәнсиңиз. 7 Какаңыз
болса мени алдап, зәхмет хакымы он гезек
үйтгетди, йөне Худай оңа маңа зелел етирмәге ёл
бермеди. 8 Лабан маңа: „Тегмилтли доварлар сениң
хакың болсун“ диенде, доварлар учдантутма
тегмилтли гузулары гузладылар. Ол: „Ала-мула
доварлар сениң хакың болсун“ диенде болса,
доварлар учдантутма ала-мула овлак-гузулары
гузладылар. 9 Шейдип, Худай какаңызың
доварларыны ондан алып, маңа берди.
10 Доварларың хөвре гелйән мөвсүминде мен бир
дүйш гөрдүм. Дүйшүмде чакышян текелердир
гечилер диңе ала-мула, тегмилтли ве халлымыш.
11 Шонда дүйшүмде Худайың перишдеси маңа:

† *Еврейче Ысакар музд*
†† *Еврейче Зебулун хормат*
‡ *Еврейче Юсуп ене-де берсин*
‡† *Мениң аяк басан еримде – я-да Мен себәпли*

„Якуп!“ дийип йүзленди. Мен Оңа: „Лепбей!“ дийип
җогап бердим. [12] Перишде: „Серет, чакышян
текелердир гечилер диңе ала-мула, тегмилтли ве
халлыдыр. Лабаның саңа эдйән затларының
әхлисини Мен гөрдүм. [13] Мен Бейтел Худайыдырын.
Сен ол ерде бир дикме дашың үстүне зейтун ягыны
гуюпдың ве ант ичипдиң. Инди сен бу юртдан гит-
де, өз догдук меканыңа долан» дийди.

[14] Рахел билен Лея Якуба шейле җогап бердилер:
«Атамызың өйүнде бизе не пай, не-де мирас бар.
[15] Ол бизи кесеки хасапламаярмы нәме?! Чүнки ол
бизи сатды, биз үчин төленен күмүшлери-де сатып
ийди. [16] Худайың какамызың элинден алан әхли
байлыгы бизе хем бизиң чагаларымыза
дегишлидир. Инди сен Худайың диенини ерине
етир».

[17] Шейдип, Якуп чагаларыдыр аялларыны
дүелере мүндүрип, әхли малларыны –
Паданарамда топлан әхли мал-мүлкүни алып, өз
какасы Ысхагың янына – Кенган юрдуна тарап ёла
дүшди. [19] Лабан өз доварларыны гыркмага гиден
вагты, Рахел какасының өй бутларыны огурлады.
[20] Якуп болса өзүниң бу ерден гачяндыгыны Лабан
месопотамиялыдан гизлемек билен, оны алдава
салды. [21] Шейдип, Якуп әхли эмләгини алып, ол
ерден гачды. Ол Евфрат дерясындан гечип, Гилгат
даглыгына тарап йөнелди.

Лабан Якубы ызарлаяр

[22] Үчүнҗи гүн Якубың гачандыгы хакдакы хабар
Лабана гелип етди. [23] Лабан гарындашларыны
янына алып, еди гүнләп Якубың ызындан ковуп,
Гилгат даглыгында онуң ызындан етди. [24] Шол гиҗе
Худай Лабан месопотамиялының дүйшүнде оңа:
«Гулак ас! Якуба ягшыдан-ямандан зат дийме»
дийди. [25] Лабан Якубың ызындан етенде, Якуп
даглыкда өз чадырыны дикипди. Лабан хем өз
гарындашлары билен Гилгат даглыгында өз
чадырларыны дикди.

[26] Лабан Якуба шейле дийди: «Бу нәме этдигиң
болды? Нәме үчин мени алдадың ве гызларымы
сөвешде эле салнан есирлер ялы эдип алып
гайтдың? [27] Нәме себәпден сен гайтҗакдыгыңы
менден яшырдың? Мен сени шады-хоррамлык хем
айдым билен, деппрек ве лира † билен ууградардым.
[28] Сен хатда маңа агтыкларымдыр гызларымы
огшамага-да мүмкинчилик бермедиң. Сен
акмаклык этдиң. [29] Саңа яманлык этмәге мениң
гүйҗүм етйәр. Эмма сениң атаңың Худайы өтен
агшам маңа: „Гулак ас! Якуба ягшыдан-ямандан зат
дийме“ дийип табшырды. [30] Бар, сениң гайданың
хич диели. Мен сениң атаң өйүндәкилериң
дидарына гаты зар боландыгыңы билйәрин. Йөне
мениң худайларымы огурлап гайтмаң нәме?»
[31] Якуп Лабана шейле җогап берди: «Гызларыңы
элимден аларсың өйдүп горкдум. [32] Йөне сениң
худайларыңы огурлап гайдан дири галмаз.
Гарындашларымызың гөзүниң алнында әхли
гошлары барлап чык-да, өзүңе дегишли нәме
тапсаң, ал-да гидибер». Худайлары Рахелиң
огурландыгындан Якуп бихабарды.

[33] Лабан Якубың, Леяның ве ики гырнагың
чадырыны барлады, йөне бутлары тапмады. Ол
Леяның чадырындан чыкып, Рахелиңкә гирди.
[34] Рахел бутлары алыпды ве олары дүйәниң
ховудының ашагында гизләп, өзи-де онуң үстүнде
отурыпды. Лабан чадырың әхли ерини барлап
чыкды, йөне олары тапмады. [35] Рахел какасына:
«Кака, сениң яныңда еримден турмаянлыгым үчин
мени багышла, чүнки хәзир мен гөрүм гөрйәрин»
дийди. Лабан херначе агтарса-да, бутлардан дерек
тапып билмеди. [36] Якуп гахарланып, Лабана шейле
дийди: «Бейле ызарларың ялы, мениң нәме
этмишим, нәме гүнәм бар? [37] Сен мениң әхли
затларымы дөрүп чыкдың, эмма өй гошларыңдан,
хей, тапан задың болдумы? Эгер бир зат тапан
болсаң, ханы, онда оны өзүңиң ве мениң
гарындашларымың өңүнде гой, хайсымызың
мамладыгымызы, гой, оларың өзи чөзсүн. [38] Ине,
йигрими йыллап мен сениңкиде боланымда, сениң
гоюнларыңдыр гечилериң гузы я овлак дүшүрен
дәлдир. Мен сениң сүрүлериңден екеҗе гоч-да иен
дәлдирин. [39] Йыртыҗы хайванларың парчалан
малларыны мен сениң яныңа гетирип хем
дурмадым; мен хемише йитенлери өз бойнума
алдым. Гүндиз огурланандыгы-да, гиҗе
огурланандыгы-да белли болмадыклары сен
менден талап этдиң. [40] Гүндиз җөвзадан, гиҗе
аңзакдан эҗир чекердим. Гиҗелери чирим этмән
гечирердим. [41] Өйүңде яшан йигрими йылым, ине,
шейле гечди. Ики гызың үчин он дөрт йыл,
доварларың үчин алты йыл хызматыңы этдим.
Эмма сен мениң зәхмет хакымы он гезек
үйтгетдиң. [42] Эгер атам Ыбрайымың Худайы ве
какам Ысхагың Хедер Эдйәни мениң билен биле
болмадык болса, онда сен хәзир хем мени бош
ковуп гойберердиң. Худай мениң чекен
эзъетлерими хем зәхметими гөрүп, өтен агшам
саңа дуйдурыш берди».

Якуп билен Лабан ылалашярлар

[43] Онсоң Лабан Якуба: «Аялларың мениң
гызларым, чагаларың мениң чагаларым,
доварларың мениң доварларым. Ине, шу гөрйән
затларың әхлиси мениңкидир. Йөне мен өз

† *Лира – киришли саз гуралы. Сөзлүге серет.*

гызларымы хем оларың чагаларыны ызына алып
билмен ахырын. 44 Гел, икимиз өзара әхт эдишели.
Бу әхт икимизе шаят болсун» дийди. 45 Якуп бир
улы дашы алды-да, оны дикди. 46 Соңра ол өз
гарындашларына: «Даш топлаң» дийди. Олар
йыгнан дашларындан бир үйшмек ясап, онуң
гапдалында нахарландылар. 47 Ол үйшмеги Лабан
Ягар-сахадута †, Якуп болса Галет †† дийип
атландырды. 48 Лабаның: «Шу даш депеси бизе
шаят болсун» диендигине гөрә, ол ере Галет диен
ат галды. 49 Бу улы даша Миспа ‡ дийип ат дакылды,
чүнки Лабан: «Бири-биримизден узак дүшен
махалымыз, Реб бизи гөзден салмасын» дийди.
50 Лабан Якуба ене-де шейле дийди: «Эгер
гызларыма азар берәйсең я-да оларың үстүне аял
алайсаң, онда билип гойгун, аралыкда адам
болмаса-да, бизе Худайың Өзи шаятдыр. Ине, шу
даш үйшмеги билен шу дикме даш бизиң әхтимизе
шаятлык этсин. 52 Бири-биримизиң тарапымыза
яман ниет билен гечмели дәлдигимизе, гой, ине,
шу үйшмек билен шу дикме даш шаятлык этсин.
53 Ыбрайымың Худайы ве Нахорың худайы (оларың
аталарының худайлары) бизиң давамызы
чөзсүнлер!» дийди. Соңра Якуп өз какасы Ысхагың
Хедер Эдйәнинден ант ичди. 54 Якуп дагың үстүнде
гурбанлык берип, гарындашларыны нахара
чагырды. Олар нахарландылар ве гиҗе дагда
ятдылар. 55 Лабан даң билен туруп, агтыкларыдыр
гызларыны огшап, олара пата берип, өз меканына
гайтды.

32-нҗи бап

Якуп Ысав билен душушыга тайынланяр

32 Якуп өз ёлы билен гидип барярка, Худайың
перишделери оны гаршылады. 2 Якуп олары
гөрүп: «Бу Худайың дүшелгеси» дийди. Шейдип,
Якуп ол ери Маханайым ‡† дийип атландырды.
3 Якуп Эдом юрдуның Сегир дийилйән ерине,
доганы Ысавың янына хабарчы ёллап: «Мениң
җенабым Ысава шейле дийиң» дийип, өз
хабарчыларына шу сөзлери айтмаклыгы буюрды:
«Сениң гулуң Якуп шейле дийййәр: „Мен
Лабаныңкыда шу вагта ченли гелмишек болуп
яшадым. 5 Мен энчеме өкүзли, эшекли, доварлы
хем гул-гырнаклы болдум. Сениң гөвнүңи тапарым
ялы, мен саңа хабар ёллаярын“». 6 Хабарчылар
Якубың янына гайдып гелдилер. Олар: «Биз сениң
доганың Ысавың янына бардык. Ол сени
гаршыламага гелйәр. Онуң янында дөрт йүз адам
бар» дийдилер. 7 Муны эшидип, Якуп җуда горкды.
Ол өз ында: «Эгер Ысав бир топарың үстүне
чозуп, оны басып алаянда-да, бейлеки топар
гутулар» дийип, өз адамларыны, овнуклы-ирили
малларыны хем дүелерини ики топара бөлди.
9 Соңра Якуп шейле дилег этди: «Эй, маңа: „Өз
юрдуңа, өз доган-гарындашларыңың арасына
долан, Мен саңа ягшылык эдерин“ диен Реббим,
атам Ыбрайым билен какам Ысхагың Худайы!
10 Мен Сениң садык сөйгиңе ве вепалылыгыңа
мынасып дәлдирин. Иордан дерясындан
гечeнимде, элимдәки хасамдан башга задым ёкды.
Инди болса мен ики топарың эеси болдум.
11 Ялбарярын, мени өз доганым Ысавың элинден
халас эт! Мен онуң гелип, бизиң хеммәмизи,
чагалары хем оларың эҗелерини өлдүрериндeн
горкярын. 12 Сен маңа: „Мен саңа ягшылык эдерин,
сениң неслиңи деңиз якасындакы сан-саҗаксыз
чәгелер дей көпелдерин“ дийипдиң».
13 Якуп ол гиҗәни шол ерде гечирди. Өзүнде бар
болан маллардан ики йүз гечи билен йигрими
эркеҗи, ики йүз гоюн билен йигрими гочы, отуз
саны көшекли саглык дүйәни, кырк сыгыр билен он
өкүзи ве йигрими саны уркачы эшек билен он саны
эркек эшеги өз доганы Ысава совгат этмек үчин
сайлап алды. 16 Якуп олары айры-айры сүрүлер
эдип, өз гулларының өңүне салды ве олара:
«Менден өңде йөрәң ве хер сүриниң арасында чәк
саклаң» дийип табшырды. 17 Якуп оларың
илкинҗисине шейле табшырык берди: «Доганым
Ысав өңүңден чыкып: „Сен кимиң адамы? Угруң
нирә? Өңүңдәки сүри кимиңки?“ дийип сораса:
„Булар гулуң Якубыңкы. Якуп булары өз җенабы
Ысава совгат иберди. Ызымыздан онуң өзи-де
гелйәр“ дийиң». 19 Якуп икинҗи, үчүнҗи гулуна,
сүрүлериң ызына дүшүп гиден әхли гулларына-да
шол бир табшырыгы берип: «Ысава душаныңызда,
хут шол бир сөзлери айдарсыңыз. 20 Шейле хем сиз:
„Гулуң Якуп-да ыздан гелйәр“ диерсиңиз» дийди.
Чүнки Якуп өз ында: «Шу өңден үградян
совгатларым билен мен Ысавың йүрегини
юмшадарын. Соңра мен онуң билен йүзбе-йүз
гөршерин. Ол, белки, мени кабул эдер» дийип
ойланды. 21 Шейдип, Якуп совгатлары өзүнден өң
иберип, шол гиҗәни дүшелгеде гечирди.

Якуп гөреш тутяр

22 Шол гиҗе Якуп туруп, ики аялыны, ики
гырнагыны хем-де он бир чагасыны алып, Ябок
дерясының гүзериндeн гечди. 23 Олары деряның
аңырсына гечиренден соң, Якуп янындакы мал-
мүлклериниң әхлисини хем деряның аңырсына
иберди. 24 Якубың еке өзи галды. Тә даң шапагы

† *Ягар-сахадута – арамейче бу сөзлер шаятлык үйшмеги*
†† *Галет – еврейче бу сөз шаятлык үйшмеги*
‡ *Еврейче Миспа диң*
‡† *Маханайым – бу сөз ики дүшелге*

догянча, бир киши билен гөреш тутды. [25] Якубың
баш бермейәндигини гөренсоң, ол киши Якубың
уйлугының ойжугына уруп, онуң уйлугыны
яздырды. [26] Ол Якуба: «Даң шапагы догуп гелйәр,
мени гойбер!» дийди. Якуп оңа: «Тә маңа пата
берйәнчәң, мен сени гойбермерин» дийди. [27] Ол
адам Якупдан: «Адың нәме?» дийип сорады. Ол:
«Якуп» дийип җогап берди. [28] Ол адам Якуба: «Инди
сениң адың Якуп дәл-де, Ысрайыл болар, чүнки сен
Худай хем адамлар билен гөреш тутушып †,
олардан үстүн чыкдың» дийди. [29] Якуп ондан:
«Сениң адың нәме?» дийип сорады. Ол: «Мениң
адымы нәме үчин сораярсың?» дийип, шол ерде
Якуба пата берди. [30] Якуп ол ери «Пениел» †† дийип
атландырды. Якуп: «Чүнки мен Худайы йүзбе-йүз
гөрүбем, дири галдым» дийди. [31] Якуп Пениелден ‡
чыкып барярка, Гүн догды. Ол уйлугына деглендиги
себәпли агсаярды. [32] (Ысрайыллар хенизе ченли
уйлукдакы сиңри иймейәрлер, чүнки Худай Якубың
уйлугындакы сиңре дегипди.)

33-нҗи бап

Якуп Ысав билен душушяр

33 Якуп төверегине середип, Ысавың дөрт йүз
адам билен биле гелйәндигини гөрди.
Шейдип, ол чагаларыны Леяның, Рахелиң ве ики
гырнагының арасында бөлди. [2] Гырнакларыны өз
чагалары билен биле өңде, Леяны өз чагалары
билен биле оларың ызындан, Рахел билен Юсубы
болса хеммесиниң ызындан гойды. [3] Якубың өзи
болса тутуш машгаласының өңүне дүшүп,
доганына голайлашянча, оңа еди гезек ики
бүкүлип тагзым этди. [4] Эмма Ысав Якуба тарап
ылгады; ол Якубың бойнундан гуҗаклап, оны
огшады. Олар аглашдылар. [5] Соңра Ысав
төверегине середип, аяллары хем чагалары гөрди.
Ол: «Яныңдакылар ким?» дийип сорады. Якуп
Ысава: «Булар Худайың өз гулуңа мерхемет билен
берен чагаларыдыр» дийип җогап берди. [6] Онсоң
гырнаклар өз чагалары билен, соңра Лея өз
чагалары билен гелип, оңа тагзым этдилер. Иң
соңундан болса Рахел билен Юсуп гелип, оңа
тагзым этдилер. [8] Ысав Якупдан: «Мен мал сүрүси
билен гелйән адамлара душдум. Олары нәме үчин
ибердиң?» дийип сорады. Якуп оңа: «Олары мен
сен җенабымың гөвнүни тапмак үчин ибердим»
дийип җогап берди. [9] Ысав оңа: «Доган, мениң
өзүмиңки өзүме етерлик, сениң өз задың өзүңки
болсун» дийди. [10] Шонда Якуп оңа: «Ёк, бейтме.
Эгер мен сениң гөвнүңден туран болсам, онда сен
мениң совгатларымы кабул эт. Мен сениң йүзүңи
гөрүп, хут Худайың йүзүни гөрен ялы болдум. Сен
мени ачык йүз билен гаршы алдың. [11] Иберен
совгатларымы кабул эт. Худай мени ялкады. Менде
хемме зат бар» дийди. Шейдип, Якуп Ысавы
совгатларыны кабул этмәге ырды; Ысав олары
кабул этди.
[12] Соңра Ысав Якуба: «Инди бу ерден угралың,
мен сизиң гапдалыңыздан йөрәрин» дийди. [13] Якуп
оңа шейле җогап берди: «Чагаларың нәзикдигини,
сагылян овнуклы-ирили малларың маңа
алададыгыны, мениң җенабым билйәндир. Эгер
доварлары гаты гыссасак, оларың бары харам
өлер. [14] Шоңа гөрә-де, җенабым, сен өз гулуңың
өңүнден гидибер. Мен малларың хем чагаларың
аягына йөрәп, гыссанман барыберерин. Җенабым,
сениң билен Сегирде душушарыс».
[15] Ысав оңа: «Мен хем өз адамларымдан
бирнәчесини сениң яныңда галдырайын» дийди.
Эмма Якуп оңа: «Бейтмек нәмә герек? Җенабым
маңа эййәм етерлик мерхемет этди» дийип җогап
берди. [16] Ысав өңден гайдып, шол гүн Сегире тарап
ёла дүшди. [17] Эмма Якуп Сукода тарап гитди. Ол
ерде өзүне өй гурды, малларына болса агыллар
ясады. Шол себәпден-де ол бу ери «Сукот» ‡† дийип
атландырды.
[18] Якуп Паданарамдан Кенгандакы Шекем
галасына саг-аман гелди. Ол галаның этегинде
дүшледи. [19] Якуп чадырыны дикен ериндәки бир
бөлек ери, Шекемиң атасы Хаморың огулларындан
йүз күмүш теңңә сатын алды. [20] Соңра Якуп бу ерде
гурбанлык сыпасыны ясап, оны Эл-Элохе-Ысрайыл
‡‡ дийип атландырды.

34-нҗи бап

Дина билен Шекем

34 Леяның Якуба догруп берен гызы Дина ерли
халкың гызларыны гөрмәге гитди. [2] Бу юрдуң
беги, хивилерден болан Хаморың оглы Шекем
Динаны гөрүп, оны тутды, зорлап, намысына дегди.
[3] Шекем гыза йүрекден ашык болды. Ол гызы
сөйди ве онуң гөвнүни тапҗак болярды. [4] Шекем
какасы Хамора: «Шу гызы маңа алып бер» дийди.
[5] Хаморың оглунуң Динаны биабрай эдендигини
Якуп эшитди. Онуң огуллары болса мейданда
малларың үстүндеди. Якуп огуллары гелйәнчә
сесини чыкармады.
[6] Якубың огулларының мейдандан гайдып гелйән
вагты, Шекемиң какасы Хамор Якуп билен
геплешмек үчин онуң янына гитди. Огланлар бу

† *Ысрайыл... гөреш тутушып – еврейче Ысрайыл Худай билен гөреш тутушяр*
†† *Еврейче Пениел Худайың йүзи*
‡ *Пениел – еврейче Пенувел*
‡† *Сукот – бу сөз агыллар*
‡‡ *Эл-Элохе-Ысрайыл – бу сөз Ысрайыл Худайы Худай*

хабары эшидип, газап донуны гейдилер. Чүнки
Шекем Якубың гызы билен ятып, ысрайыл
халкыны иле рысва эдипди. 8 Хамор Якуба шейле
дийди: «Мениң оглум Шекем сизиң гызыңыза
өлемен ашык. Гызыңызы мениң оглума аяллыга
берәйиң. 9 Гарындашлык ачалың, гыз алшып-
бершелиң. 10 Сиз шу юртда биз билен биле месген
тутуп, ислән ериңизде яшап, сөвда-сатык эдиң ве
өзүңизе мүлк эдиниң». 11 Соңра Шекем сөзе
гошулып, Динаның какасына ве доганларына
шейле дийди: «Маңа мерхемет эдиң, онсоң мен
сизе ислән задыңызы берерин. 12 Галыңмы,
гымматбаха серпайлармы, гараз, дилиңизиң
геплән задыны мен сизе берерин, маңа диңе шол
гызы аяллыга берсеңиз боляр». 13 Эмма Якубың
огуллары өз уялары Динаны биабрай эден Шекеме
ве онуң какасына мекирлик билен җогап бердилер.
14 Олар шейле дийдилер: «Уямызы сүннетсизе
бермерис. Бу бизиң үчин намыс болар. 15 Диңе шу
шерт билен ылалашарыс: сизиң әхли эркеклериңиз
бизиң ялы сүннетленсин. 16 Шейтсеңиз, онда биз
сизиң билен гыз алшып-беришмәге-де, сиз билен
биле бир ерде мекан тутмага-да, бир халк болмага-
да тайярдырыс. 17 Эгер-де сиз бизиң сөзүмизе гулак
асып, сүннетленмесеңиз, онда гызымызы алып
гидерис».

18 Бу шерт Хамор билен онуң оглы Шекеме ярады.
19 Шекем бу иши эглемеди, чүнки ол Якубың
гызыны сөййәрди. Шекем машгалада иң
хорматланяныды. 20 Хамор билен Шекем икиси
гала дервезесиндәки душушык гечирилйән ере
гелип, халка шейле йүзлендилер: 21 «Ол адамлар
бизиң достларымыздыр. Гой, олар шу юртда месген
тутуп, сөвда-сатык этсинлер. Юрдумыз гиң ахырын,
ол бизе-де, олара-да етер. Олар билен гыз алшып-
бершелиң. 22 Бу адамлар диңе шу шерт билен –
бизиң әхли эркеклеримизиң өзлери ялы
сүннетленмек шерти билен бизиң арамызда яшап,
бизиң билен бир халк болмага разылашарлар.
23 Олар билен разылашалың, гой, олар бизиң
билен биле отурсынлар. Онсоң оларың әхли
маллары ве мал-мүлклери бизиңки болар!»
24 Хамор билен онуң оглы Шекемиң сөзүни кабул
эдип, галаның әхли эркеклери сүннетлендилер.

25 Үч гүн гечипди. Эркеклер хениз сүннетиң
ызасыны чекйәрдилер. Якубың ики оглы, Динаның
агалары Шимгон билен Леви гала дуйдансыз
хүҗүм эдип, ол ердәки эркеклериң әхлисини
учдантутма гылычдан гечирдилер. 26 Хамор билен
онуң оглы Шекеми-де өлдүрип, Динаны Шекемиң
өйүнден алып гайтдылар. 27 Якубың бейлеки
огуллары өлдүриленлериң янына гелдилер ве өз
уяларының биабрай эдилендиги үчин галаны
таладылар. 28 Олар овнуклы-ирили маллары,
эшеклери, галаның ичиндәки хем мейдандакы
әхли затлары ве оларың әхли байлыкларыны олҗа
алдылар; аялларыны ве оглан-ушакларыны есир
алдылар ве өйлериндәки бар затлары таладылар.
30 Якуп Шимгон билен Левә: «Сиз бу юрдуң илаты
болан кенганлардыр перизлери маңа душман
эдип, башымы бела сокдуңыз. Биз азлык
эдйәндирис. Олар бизе гаршы баш гөтерип, мени
бүтин хоҗалыгым билен билеликде гыргына
берерлер» дийди. 31 Огуллары Якуба: «Уямыза лолы
хөкмүнде гаралмагына ёл берип болмаз ахырын»
дийдилер.

35-нҗи бап

Худай Бейтелде Якуба пата берйәр

35 Худай Якуба: «Бейтеле гит-де, шол ерде
месген тут. Доганың Ысавдан гачып
барярkaң, өзүңе гөрнен Худая гурбанлык
сыпасыны яса» дийди. 2 Шейдип, Якуп
машгаласына ве янындакылара йүзленип: «Кесеки
худайларыңызы ташлаң, тәмизлениң ве
гейимлериңизи чалшырың. 3 Гелиң, Бейтеле
гиделиң. Ол ерде хасратлы гүнүмде маңа көмек
эден ве гиден еримде мениң билен болан Худая
гурбанлык сыпасыны ясайын» дийди. 4 Шондан соң
олар өз кесеки худайларыны ве гулакхалкаларыны
Якуба бердилер. Якуп олары Шекемиң
голайындакы дуб агаҗының ашагында гизледи.

5 Соңра олар ёла дүшдүлер. Якубың огулларыны
хич ким ызарламаз ялы, төверекдәки галаларың
әхлисиниң илатыны Худайың горкусы гаплады.
6 Якуп өз адамлары билен Кенгандакы Луза, ягны
хәзирки Бейтеле гелди. 7 Якуп ол ерде гурбанлык
сыпасыны ясап, ол ери «Бейтелиң Худайы» дийип
атландырды, себәби Якуп доганындан гачып
барярка, Худай Өзүни шол ерде оңа аян эдипди.
8 Ребеканың энекеси Дебора арадан чыкды ве ол
Бейтелиң голайындакы дуб агаҗының дүйбүнде
җайланды. Шейдип, бу агач Алон-бакут † дийлип
атландырылды.

9 Якуп Паданарамдан гайдып геленден соң, Худай
Өзүни Якуба ене-де аян эдип, оңа пата берди.
10 Худай Якуба: «Сениң адың хәзир Якуп, йөне
мундан бейләк сениң адың Якуп дәл-де, Ысрайыл
болар» дийди. Шейдип, Ол онуң адына Ысрайыл
дакды. 11 Соңра Худай ене: «Мен Гудратыгүйчли
Худайдырын. Өрңәң, көпелиң. Сенден миллет ве
биртопар миллетлер дөрәр, сениң несиллериңден
шалар чыкар. 12 Ыбрайыма, Ысхага берен юрдумы
саңа ве сениң неслиңе берерин» дийди. 13 Соңра
Худай Якуп билен сөзлешен еринден ёкары
гөтерилип гитди. 14 Якуп Худайың өзи билен

† *Алон-бакут – бу сөз агылы дуб агаҗы*

геплешен еринде улы даш дикди ве онуң үстүне
ичги садакасыны хем-де зейтун ягыны гуйды.
15 Якуп Худайың өзи билен геплешен ерини Бейтел
† дийип атландырды.

Рахелиң өлүми

16 Олар Бейтелден уградылар. Эфрат велаятына
етмәге санлыҗа мензил галанда, ёлда Рахелиң
чагасының болмалы пурсады гелип, оны агыр
бургы тутуп уграды. 17 Агыр бургы тутярка, гөбегене
оңа: «Горкма, ине, сениң муның-да огул!» дийди.
18 Җаны чыкып барян Рахел оглуна Беноны †† дийип
ат дакды. Йөне какасы онуң адына Бенямин ‡
гойды. 19 Шейдип, Рахел дүнйәден өтди. Ол Эфрата,
ягны Бейтуллахама гидилйән ёлуң гырасында
җайланылды. 20 Якуп Рахелиң губурының үстүнде
бир улы даш дикди. (Шол даш Рахелиң губурының
үстүнде шу гүне ченли хем дур.) 21 Ысрайыл ене
ёлуны довам этдирди. Ол Эдер диңиниң
аңырсында өз чадырыны дикди. 22 Ысрайыл Эдерде
яшаярка, онуң оглы Рубен өз какасының гырнак
аялы Билха билен ятды. Ысрайыл муны эшитди.
Ысрайылың он ики оглы барды. Онуң Леядан
болан огуллары: Рубен (новбахар оглы), Шимгон,
Леви, Яхуда, Ысакар, Зебулун; 24 онуң Рахелден
болан огуллары: Юсуп, Бенямин; 25 онуң Рахелиң
гырнагы Билхадан болан огуллары: Дан, Нафталы;
26 онуң Леяның гырнагы Зилпадан болан огуллары:
Гат ве Ашер. Бу Якубың Паданарамда доглан
огулларыды.

Ысхагың өлүми

27 Якуп Ыбрайым билен Ысхагың гелмишек болуп
яшан ери болан Мамрә, ягны Кирятарба (Хеброна)
какасы Ысхагың янына гелди. 28 Ысхак йүз сегсен
йыл өмүр сүрди. 29 Ол гаррап дүнйәден өтүп, ата-
бабаларына говушды. Огуллары Ысав билен Якуп
оны җайлады.

36-нҗы бап

Ысавың несиллери

36 Ысавың, ягны Эдомың несиллери шулардыр.
2 Ысав Кенган гызларына өйленди. Ол хет
Эйлоның гызы Ада, хиви Сибгоның оглы Ананың
гызы Охолыбама хем-де Ысмайылың гызы,
Небаётың аял доганы Босмата өйленди. 4 Ада
Ысава Элипазы, Босмат Регувалы, 5 Охолыбама
болса Егушы, Ягламы ве Кораны догруп берди. Ине,
шулар Ысавың Кенган юрдундака доглан
огулларыдыр.
6 Ысав аялларыны, огул-гызларыны,
хоҗалыгындакыларың әхлисини, малларыны хем-
де Кенганда газанан әхли эмләгини алып, доганы
Якубың янындан айрылып, башга ере гитди.
7 Оларың малы җуда көпди. Шейле болансоң, олар
бир ерде яшап билҗек дәлдилер, оларың
доварларына өри дарлык эдйәрди. 8 Ысав, ягны
Эдом Сегир даглыгында яшады. 9 Сегир
даглыгындакы эдомларың атасы болан Ысавың
несиллери шулардыр. 10 Оларың атлары шейледир:
Ысавың аялы Ададан болан оглы Элипаз, Ысавың
аялы Босматдан болан оглы Регувал. 11 Элипазың
огуллары: Тейман, Омар, Сепо, Гатам ве Кеназ.
12 Тимна Ысавың оглы Элипазың гырнак аялыды.
Ол Элипаза Амалеги догруп берди. Булар Ысавың
аялы Ададан болан несиллеридир. 13 Регувалың
огуллары: Нахат, Зера, Шамма ве Миза. Булар
Ысавың аялы Босматдан болан несиллеридир.
14 Ысавың аялы Охолыбама Сибгоның агтыгы,
Ананың гызыды. Охолыбама Ысава шу огуллары:
Егушы, Ягламы ве Кораны догруп берди.
15 Ысавың несиллеринден дөрән уругбашылар
шулардыр: Ысавың новбахар оглы Элипазың
огуллары: Тейман, Омар, Сепо, Кеназ, Кора, Гатам
ве Амалек. Шулар Элипазың Эдом юрдундакы
огулларыдыр; олар Ысавың Ададан болан
огулларыдыр. 17 Ысавың оглы Регувалың огуллары
шулардыр: уругбашылар Нахат, Зера, Шамма,
Миза. Булар Регувалың Эдом юрдундакы
огулларыдыр. Олар Ысавың аялы Босматдан болан
огулларыдыр. 18 Ысавың аялы Охолыбамадан
болан огуллары: Егуш, Яглам, Кора. Булар Ысавың
Ананың гызы Охолыбамадан болан огулларыдыр.
19 Буларың хеммеси Ысавың, ягны Эдомың
огулларыдыр. Олар уругбашылардыр.
20 Хоры тиресинден Сегириң огуллары шулардыр:
Лотан, Шобал, Сибгон, Ана, Дишон, Эсер ве Дишан.
Олар юрдуң яшайҗыларыдыр ве хорыларың
уругбашыларыдыр. Булар Сегириң Эдом
юрдундакы огулларыдыр. 22 Лотаның огуллары
шулардыр: Хоры, Хомам. Тимна Лотаның аял
доганыды. 23 Шобалың огуллары: Алван, Манахат,
Эйбал, Шепо, Онам. 24 Сибгоның огуллары: Ая, Ана
(ол какасының эшеклерини бакып йөркә, чөлде
гызгын сувлы чешмелери тапды). 25 Ананың
чагалары: Дишон ве гызы Охолыбама. 26 Дишоның
огуллары: Хемдан, Эшбан, Йытран, Керан. 27 Эсериң
огуллары: Билхан, Загаван, Акан. 28 Дишаның
огуллары: Ус, Аран. 29 Сегир юрдундакы уругларына
гөрә хоры уругбашылары шулардыр: Лотан,
Шобал, Сибгон, Ана, Дишон, Эсер, Дишан.

---

† *Бейтел – бу сөз Худайың өйи* ††
Беноны – бу сөз хасратымда доглан огул ‡
Бенямин – бу сөз оглум – саг элим

Эдом патышалары

31 Ысрайыллара хич бир патыша шалык этмезден
өң Эдом юрдунда хөкүм сүрен патышалар шу
ашакдакылардыр. 32 Бегорың оглы Бала Эдомда
патышалык этди. Онуң пайтагт галасының ады
Динхабады. 33 Бала дүнйәден өтүп, онуң ерине
Босра галасындан болан Зераның оглы Ёбап
патыша болды. 34 Ёбап дүнйәден өтүп, онуң ерине
тейманлы Хушам патыша болды. 35 Хушам
дүнйәден өтүп, онуң ерине Мовап топрагында
мидянлары еңен, Бедатың оглы Хадат патыша
болды. Онуң пайтагт галасының ады Авытды.
36 Хадат дүнйәден өтүп, онуң ерине масрекалы
Самла патыша болды. 37 Самла дүнйәден өтүп, онуң
ерине Евфрат дерясының боюндакы Рехоботдан
болан Шавул патыша болды. 38 Шавул дүнйәден
өтүп, онуң ерине Акборың оглы Багалханан
патыша болды. 39 Акборың оглы Багалханан
дүнйәден өтенден соң онуң ерине Хадар патыша
болды. Ол Пагу галасынданды. Хадарың аялының
ады Мехейтабелди. Ол Матредиң гызы,
Мейзахабың агтыгыды.
40 Уруглары, юртда месген тутян ерлери хем
атлары боюнча Ысавдан дөрән эдом
уругбашылары шулардыр: Тимна, Алва, Етет,
Охолыбама, Эла, Пинон, Кеназ, Тейман, Мибсар,
Магдыел, Ирам. Бу уругларың хеммеси Ысавдан
дөредилер.

37-нҗи бап

Юсуп ве онуң доганлары

37 Якуп өз какасының гелмишек болуп месген
тутан юрды болан Кенганда яшаярды.
2 Якубың машгаласының кыссасы шейледир.
Он еди яшлы Юсуп, өвей эҗелери Билхадан ве
Зилпадан болан доганлары билен биле сүри
бакярды. Юсуп доганларының эден ишлерини
какасына шугуллаярды. 3 Ысрайыл Юсубы бейлеки
огулларындан хас говы гөрерди, чүнки ол Якубың
гарран вагты доглупды. Якуп оңа үйтгешик дон †
тикипди. 4 Юсубың доганлары өз какаларының
Юсубы өзлеринден хас илери тутяндыгыны
гөрдүлер. Шоңа гөрә-де, олар Юсубы
йигренердилер ве онуң билен сөзлери
алышмазды.
5 Бир гүн Юсуп дүйш гөрди. Ол дүйшүни
доганларына гүррүң беренде, олар Юсубы
өңкүлериниденем бетер йигрендилер. 6 Юсуп олара
шейле дийди: «Диңләң, мен шейле дүйш гөрдүм.
7 Биз экин мейданында дессе богярмышык.
Бирденкә мениң дессәм еринден галып, дикелип
дурярмышын; сизиң десселериңиз болса онуң
дашына айланып, оңа баш эгйәрмишлер».
8 Доганлары Юсуба: «Бәх, сен бизиң үстүмизден
хөкүмдарлык эдәермикәң, бизи
доландыраярмыкаң?» дийдилер. Шейдип, олар
Юсубы дүйши хем-де өзлери барада айдан сөзлери
үчин хас-да бетер йигрендилер.
9 Юсуп ене бир дүйш гөрди ве ол оны-да
доганларына гүррүң берди. Ол: «Мен ене бир дүйш
гөрдүм. Онда Гүн, Ай хем-де он бир саны йылдыз
маңа баш эгйәрмишлер» дийди. 10 Юсуп муны
какасына-да, доганларына-да гүррүң берди. Какасы
оңа кәйәп: «Бу нәхили дүйш болдугы? Бәх, мен,
эҗең, доганларың – хеммәмиз саңа ики бүкүлип
тагзым этмели болаярмыкак?» дийди. 11 Шейдип,
доганлары Юсуба гөриплик эдйәрдилер, йөне бу
сөзлер онуң какасыны оя батырды.
12 Бир гүн Юсубың доганлары какаларының
доварларыны бакмага Шекеме гиден вагтларында,
Ысрайыл Юсуба: «Доганларың Шекемде доварлары
бакып йөрлер. Сен оларың янына гидип гел»
дийди. Юсуп: «Боляр, гидәерин» дийди. 14 Якуп
Юсуба: «Гит-де, доганларыңдан хабар ал. Җанлары
сагмыка, доварлар түкелмикә, билип гел» дийип,
оны Хеброн дересиниң ичи билен уградты.
Юсуп Шекеме гелди. 15 Мейданда ондан-оңа
айланып йөркә, оңа бир адам душуп: «Нәме
идейәрсиң?» дийип сорады. 16 Юсуп:
«Доганларымы идейәрин. Айтсана, олар
малларыны нирееде бакяркалар?» дийди. 17 Ол
адам: «Олар бу ерден гитдилер, мен оларың:
„Дотана гиделиң“ диенлерини эшитдим» дийди.
Юсуп доганларының ызындан гидип, олары
Дотандан тапды.
18 Доганлары Юсубы узакдан гөрүп, хениз
якынлашманка, оны өлдүрмегиң кастына
чыкдылар. 19 Олар бири-бирлерине: «Ханха, дүйш
гөрүҗи гелйәр. 20 Гелиң, оны өлдүрип, шу гуррук
гуюларың бирине ташлалың-да, оны бир йыртыҗы
хайван ийипдир диелиң. Онсоң гөрели-бакалы,
онуң дүйшлери чын болуп чыкаярмыка!»
дийишдилер.
21 Муны Рубен эшидип: «Ёк, оны өлдүрмәлиң»
дийип, Юсубы халас этмәге чалышды. 22 Юсубы
буларың элинден халас этмек ве оны саг-аман
ызына, какасының янына ибермек үчин, Рубен
олара: «Оны шу чөлдәки гуя ташлаң, йөне оңа эл
гатып, ганына галаймаң!» дийди. 23 Юсуп
доганларының янына геленде, олар онуң
эгниндәки үйтгешик донуны сыпырдылар-да,
Юсубы гуррук гуя ташладылар.
25 Олар нахарланмага отуранларында, Гилгатдан
ысмайылларың кервениниң гелйәндигини

† *Үйтгешик дон – я-да дүрли реңкли дон узын еңли дон*

гөрдүлер. Дүелере хошбой ыслы отлар, мелхем
хем-де ладан йүклененди. Олар бу йүклери Мүсүре
алып барярдылар. 26 Яхуда доганларына:
«Доганымызы өлдүрип, ганхорлыгымызы
гизләнимиз билен газанян задымыз нәме?!
27 Гелиң, оны ысмайыллара саталың, гой, ол бизиң
элимизден җебир чекмесин, ол бизиң
доганымыздыр, өз сүегимиздир» дийди. Доганлары
Яхуда гулак асдылар. 28 Мидян тәҗирлери ол ерден
гечип баряркалар, доганлары Юсубы гуюдан
чыкарып, оны йигрими күмүш теңңә ысмайыллара
† сатдылар. Олар болса Юсубы Мүсүре алып
гитдилер. 29 Рубен гуя гайдып гелди ве ол ерден
Юсубы тапмансоң, якасыны йыртып зарынлады.
30 Ол доганларының янына барып: «Оглан ёк,
инди мен нәдейин!» дийди. 31 Онсоң олар бир
эркеҗи союп, Юсубың донуны онуң ганына
буладылар. 32 Олар Юсубың үйтгешик донуны
какаларының янына элтип: «Биз бу доны тапдык,
серет, бу сениң оглуңың дон-а дәлдир-дә?»
дийдилер. 33 Якуп доны танап: «Бу оглумың доны!
Оны бир йыртыҗы хайван ийипдир; Юсуп шек-
шүбхесиз парчаланыпдыр» дийип аглады. 34 Якуп
якасыны йыртып зарынлап, энчеме гүнләп
оглуның ясыны тутды. 35 Якубың әхли огулларыдыр
гызлары гелип, оңа гөвүнлик берҗек болдулар,
эмма оңа гөвүнлик берип билмедилер. Якуп: «Шу
хасратым билен өлүлер дүнйәсиндәки оглумың
янына гитҗек» дийди. Шейдип, какасы Юсубың
ясыны тутмагыны довам этдирди. 36 Шол арада
мидянлар Юсубы Мүсүрде фараоның
җанпеналарының баштутаны Потыпара сатдылар.

38-нҗи бап

Тамар билен Яхуда

38 Шол вагтлар Яхуда өз доганларындан
айрылып, адулламлы Хира диен бириниң
янына гидип, шол ерде орнашды. 2 Яхуда ол ерде
Шуга диен бир кенганың гызы билен таншып,
өйленип, оңа янашды. 3 Аял гөврели болуп, бир
огул догурды. Яхуда онуң адына Эр дакды. 4 Онуң
аялы икинҗи гезек гөврели болуп, ене-де бир огул
догурды. Ол огланың адына Онан дакды. 5 Ол соңра
ене-де бир огул догурды ве онуң адына Шела
дакды. Аялы соңкы оглуны догранда, Яхуда
Кезипдеди.
6 Яхуда новбахар оглы Эри Тамар диен гыза
өерди. 7 Эмма Яхуданың новбахар оглы Эри Реббиң
назарында пислик эдендиги үчин, Реб оны
өлдүрди. 8 Яхуда Онана: «Доганыңың несли йитип
гитмез ялы, сен өз гелнеҗеңе янашмага
борчлусың» дийди. 9 Эмма Онан өзүнден өңҗек
чагаларың өз несли болмаҗакдыгыны билйәрди.
Шол себәпден-де ол хер вагт гелнеҗесине
янашанда, чага галмазлыгы үчин тохумыны ере
дөкерди. 10 Онан Реббиң назарында пислик
эдендиги үчин, Реб оны өлдүрди. 11 Яхуда гелни
Тамара: «Сен атаң өйүне гит-де, оглум Шела йигит
чыканча, ол ерде дуллугыңа яшабер» дийди. Чүнки
Яхуда Шела-да бейлеки ики доганы ялы өлер өйдүп
горкярды. Шейдип, Тамар атасы өйүне гитди.
12 Эсли вагтдан соң Яхуданың аялы – Шуганың
гызы арадан чыкды. Аялының матамы совлансоң,
Яхуда досты адулламлы Хира билен өз
гыркымчыларының янына Тимна гитди. 13 Тамара:
«Гайынатаң доварларыны гыркдырмага Тимна
гидйәр» дийип хабар бердилер. 14 Ол дуллук
геймимини чалшырып, йүзүни бүрәп, дашына өртги
оранып, Тимна гидилйән ёлуң угрундакы
Эйнайымың дервезесиниң агзында отурды. Чүнки
Тамар Шеланың йигит чыкандыгыны билйәрди,
эмма ол хениз Шела берилмәнди. 15 Яхуда оны
гөрди ве йүзи өртүлги болансоң, ол лолудыр өйтди.
16 Яхуда бу аялың өз гелнидигинден бихабар
болансоң, оңа тарап өврүлип: «Мениң билен
ятҗакмы?!» дийди. Ол Яхудадан: «Эгер сениң билен
ятайсам, сен маңа нәме берерсиң?» дийип сорады.
17 Яхуда ол аяла: «Өз сүримден бир овлак
иберерин» дийип җогап берди. Ол Яхуда: «Овлагы
иберйәнчәң, гирев гоюп билермиң?» дийди.
18 Яхуда ондан: «Саңа гирев хөкмүнде нәме
берейин?» дийип сорады. Ол аял: «Бойнуңдан
асылгы мөхүриңи гайшы билен хем-де элиңдәки
хасаңы бер» дийди. Шейдип, Яхуда булары оңа
берип, онуң билен ятды. Шунлукда, ол аял ондан
гөврели болды. 19 Аял өйүне гидип, бүренҗегини
айрып, ене-де дуллук геймимини гейди. 20 Яхуда
гиревине гоян затларыны ол аялдан алмак үчин,
адулламлы достундан оңа бир овлак иберди, йөне
оны тапмады. 21 «Эйнайымда, ёлуң угрунда азгын
аял отырды, шол ниредекә?» дийип, ол ерли
адамлардан сорады. Эмма оңа: «Бу ерде хич хачан
азгын аял болманды» дийип җогап бердилер. 22 Ол
Яхуданың янына доланып гелди ве оңа: «Мен оны
тапмадым, ерли адамлар хем: „Бу ерде хич хачан
азгын аял болманды“ диййәрлер» дийди. 23 Яхуда:
«Бизиң үстүмизден гүлмезлери ялы, гой, ол затлар
шонуңкы болсун. Мен овлагы ибердим, йөне сен
ол аялы тапып билмедиң» дийди.
24 Үч ая голай вагт геченден соң, оңа: «Гелниң
Тамар лолучылыга йүз уруп, гөврели болупдыр»
дийип хабар бердилер. Яхуда: «Оны дашары
чыкарың-да, якың» дийди. 25 Тамары дашары
чыкаранларында, ол гайынатасына шу хабары
ёллап: «Мен, ине, шу мөхүриң, гайшың хем-де
хасаның эесинден гөврели болдум. Серет-де,

† *Ысмайыллара – бу мидянларың бейлеки ады.*

булары танап, оларың кимиңкидигини бил!» дийип, гиревине алан затларыны гайынатасына иберди. 26 Яхуда өз затларыны танап, шейле дийди: «Ол менден хас мамла, себәби мен оны оглум Шела дакмадым». Шондан соң, Яхуда хич хачан Тамар билен ятмады. 27 Айы-гүни долуп, догурмалы пурсады геленде, Тамарың гөвресинде экиз чаганың бардыгы мәлим болды. 28 Ол догранда, илки бир чаганың эли чыкды. Гөбегене «Шу өң догулды» дийип, чаганың гошарына гырмызы сапак даңды. 29 Йөне чага элини ене ызына чекип алды ве онуң иниси илки догулды. Гөбегене: «Сен нәдип зор билен чыкдың?» дийди. Шол себәпден хем онуң адына Перес † дакылды. 30 Соңра эли гырмызы сапаклы чага догулды. Онуң адына Зера гоюлды.

39-нҗы бап

Юсуп Потыпара хызмат эдйәр

39 Ысмайыллар Юсубы Мүсүре гетирип, фараоның җанпеналарының баштутаны Потыпара сатдылар. 2 Реб Юсуп билен биледи. Юсубың ишлери оңуна болды; ол мүсүрли җенабының өйүнде яшаярды. 3 Мүсүрли җенап Юсубың әхли ишлерине Реббиң көмек эдйәндигине ве Онуң Юсуба әхли ишинде үстүнлик берйәндигине гөз етирди. 4 Шейдип, Юсуп җенабының гөвнүни тапып, оңа хызмат этди. Ол Юсубы бүтин хоҗалыгының үстүнден баштутан эдип белләп, өз эечилигиндәки әхли затлары онуң ыгтыярына берди. 5 Шондан соң Реб Юсубың хатырасы үчин бу мүсүрлиниң бүтин хоҗалыгына ве онуң өйүндәки хем мейдандакы әхли мал-мүлкүне берекет берди. 6 Потыпар әхли мал-мүлкүни Юсубың ыгтыярлыгына берди. Ол инди өз дамагындан башга зада баш галдырмаярды.

Юсуп ве Потыпарың аялы

Юсуп бой-сыратлы, җуда гөрмегей йигитди. 7 Арадан бирнәче вагт геченден соң, оңа Потыпарың аялының гөвни гидип: «Мениң билен ят» дийди. 8 Эмма Юсуп мундан боюн гачырып, шейле дийди: «Җенабым өйүң хич бир зады үчин баш галдырмаяр. Ол өз эечилигиндәки бар затлары мениң баштутанлыгыма берди. 9 Шу хоҗалыкда мениң ыгтыярым онуңкыдан ёкарыдыр. Ол хоҗалыгың сенден башга әхли задыны маңа ынанды, чүнки сен онуң аялысың. Онсоң нәдип мен бейле габахат иш эдип, Худайың өңүнде гүнә газанып билерин?!» 10 Потыпарың аялы Юсубы өзи билен ятмага хер гүн ырҗак болса-да, ол оңа гулак асмады.

11 Бир гүн Юсуп өз иши билен өе гирди. Өйде хызматкәрлериң хич бири ёкды. 12 Потыпарың аялы онуң эшигинден тутды-да: «Мениң билен ят» дийди. Эмма Юсуп эшигини онуң элинде галдырып, гачып дашары чыкды. 13 Юсубың эшигини элинде галдырып гачандыгыны гөрен аял хызматкәрлерини чагырып, олара: «Гөрсеңизләң, мениң әрим бу еврейи бизи биабрай этмек үчин гетирипдир. Ол мениң билен ятҗак болуп, отагыма гелди, мен сесимиң етдигинден гыгырдым. 15 Шонда ол эшигини янымда ташлап, дашары гачып гитди» дийди. 16 Соңра ол Юсубың җенабы гелйәнчә, онуң эшигини өз янында саклады. 17 Ол Юсубың җенабына-да өз хызматкәрлерине айдан сөзлерини гайталады: «Сениң гетирен еврей гулуң мени биабрай этмек үчин отагыма гелди. Гыкылык турзанымы гөрүп, ол эшигини янымда ташлап гачып гитди».

19 Аялының: «Гулуң мени, ине, шейтди» диен сөзлерини эшиденсоң, җенабың ганы депесине урды. 20 Ол Юсубы тутуп, патышаның туссагларының сакланян зынданына салды. Шейдип, Юсуп зынданда отурды. 21 Йөне Реб Юсуп билен болуп, оңа мерхемет этди. Юсуп зынданың башлыгының гөвнүнден турды. 22 Зынданың башлыгы ол ердәки туссагларың әхлисини Юсубың элине берди. Юсуп зынданың әхли иши үчин җогапкәрчилик чекди. 23 Зынданың башлыгы Юсубың гарамагындакы затларың хич бири билен гызыкланмаярды, чүнки Реб Юсуп билен болуп, хер бир ишинде оңа үстүнлик берйәрди.

40-нҗы бап

Юсуп туссагларың дүйшүни ёряр

40 Бирнәче вагтдан соң, Мүсүр патышасының баш сакысы билен баш нан бишириҗиси патышаның гөвнүне дегдилер. 2 Бу икисине фараоның гахары гелди. 3 Ол булары җанпеналарың баштутанының өйүндәки зынданда, Юсубың сакланян зынданына салды. 4 Җанпеналарың баштутаны Юсубы оларың баштутаны эдип гойды; Юсуп олара хызмат этди. Олар бирнәче вагт зынданда болдулар.

5 Бир гиҗе Мүсүр патышасының туссаглыкда сакланян сакысы билен нан бишириҗиси дүйш гөрдүлер. Дүйшлериң херсиниң өзүне махсус ёргуды барды. 6 Даң билен Юсуп бу икисиниң янына гелди; олар бирхили үнҗүлидилер. 7 Ол бу туссаглардан: «Бу гүн нәме себәпден үнҗүли гөрүнйәрсиңиз?» дийип сорады. 8 Олар Юсуба: «Биз дүйш гөрдүк, йөне оны ёруп билҗек адам ёк» дийип җогап бердилер. Юсуп олара: «Ёргут Худайдан дәлмидир нәме?! Ханы, дүйшүңизи маңа

† *Перес – бу сөз зор билен чыкмак*

гүррүң бериң» дийди. 9 Баш сакы дүйшүни Юсуба
гүррүң берди: «Дүйшүмде үзүм агаҗыны гөрдүм.
10 Үзүм агаҗының үч шахасы бармыш. Ол өсүп,
гүллейәрмишин-де, онда үзүм салкымлары пейда
болярмыш. 11 Фараоның кәсеси хем мениң
элимдемиш. Мен үзүми фараоның кәсесине сыкып,
кәсәни оңа узадярмышым». 12 Юсуп оңа шейле
дийди: «Дүйшүң ёргуды, ине, шейле: үч шаха үч
гүндүр. 13 Үч гүнден фараон сени зындандан
чыкарып, саңа ене өңки везипәңи берер. Сен
фараона ене-де эдил өңки сакылык эден
вагтыңдакы ялы онуң кәсесини элине берерсиң.
14 Йөне гүнүң говулашанда, мени хем ятла; маңа
ягшылык эдәй. Фараоның мени-де зындандан
чыкарары ялы, мен хакда оңа гүррүң бер. 15 Чүнки
мен еврейлериң юрдундан огурланып гетирилдим,
хатда шу ерде-де, Мүсүрде зындана ташланар ялы,
мен хич хили гүнә этмедим».

16 Баш нан биширижи Юсубың дүйш ёрмага
өкдедигини гөрүп: «Мен хем дүйш гөрдүм. Депәмде
үч себет чөрек бармыш. 17 Себетлериң иң
үсткүсинде фараон үчин ундан биширилен дүрли
ныгматлар бармыш, олары гушлар иййәрмиш»
дийип, Юсуба дүйшүни гүррүң берди. 18 Юсуп оңа:
«Дүйшүң ёргуды, ине, шейле: үч себет үч гүндүр.
19 Ене үч гүнден фараон сени зындандан чыкарып,
дардан асар; гушлар сениң этиңи иерлер».

20 Үч гүнден соң фараон өз доглан гүни
мынасыбетли эмелдарлары үчин мейлис гурады ве
баш сакы билен баш нан биширижини-де
зындандан чыкардып, өз эмелдарларының өңүнде
дурузды. 21 Эдил Юсубың ёршы ялы, фараон баш
сакыны ене өңки везипесине белледи; ол фараона
сакылык этди. 22 Баш нан биширижини-де Юсубың
айдышы ялы, патыша дардан асдырды. 23 Баш сакы
болса Юсуп хакда пикир хем этмеди, ол оны
ядындан чыкарды.

41-нжи бап

Юсуп фараоның дүйшүни ёряр

41 Ики йылдан соң фараон бир дүйш гөрди. Ол
Нил дерясының кенарында дурмушын.
2 Бирденкә еди саны бакылан, семиз сыгыр
дерядан чыкып, гамышлыгың ичинде отламага
башлаярмыш. 3 Олардан соң болса дерядан еди
саны сүңклери чыкышып дуран хор сыгыр чыкып,
кенарда өңкүлериң янында дурярмыш. 4 Сүңклери
чыкышып дуран шол хор сыгырлар бейлеки еди
семиз сыгры иййәрмиш. Шол вагт хем фараон
укудан ояндды. 5 Ол ене ука гитди ве бу гезек башга
бир дүйш гөрди. Бир балдакдан еди саны док ве
оңат дәне сүммүли өсүп чыкярмыш. 6 Олардан соң
болса гүндогар елине гуран еди саны пуч дәне
сүммүли өсүп чыкярмыш. 7 Соңра шол еди саны
гуран пуч сүммүл бейлеки док хем дыкыз еди
сүммүли иййәрмиш. Шол вагт хем фараон ене-де
укудан оянды ве мунуң дүйшүдигине дүшүнди. 8 Ир
билен фараоның рухы үнҗүлиди. Ол Мүсүриң әхли
җадыгөйлеридир акылдарларыны чагырып, олара
өз дүйшүни гүррүң берди, эмма оларың хиҗиси
дүйшлери ёруп билмедилер.

9 Баш сакы фараона йүзленип, оңа шейле дийди:
«Шу гүн мен хата иш эдендигими боюн аларын.
10 Бир гүн фараоның баш нан биширижи билен
маңа гахары гелип, бизи җанпеналарың
баштутанының өйүндәки зындана салды. 11 Бир
гиҗе бизиң икимиз-де дүйш гөрдүк. Дүйшлериң
херсиниң өзүне лайык ёргуды болмалыды. 12 Бизиң
янымызда җанпеналарың баштутанының
хызматкәри болан бир еврей йигит хем барды. Биз
өз дүйшүмизи шоңа гүррүң бердик ве ол бизиң
гөрен дүйшлеримизи оларың мазмунына гөрә ёруп
берди. 13 Юсубың ёргуды догры болуп чыкды. Мен
өңки везипәме доланып гелдим, баш нан
биширижи болса дардан асылды». 14 Фараон
Юсубы чагыртды. Оны дессине зындандан
чыкардылар. Юсуп өзүне серенҗам берди,
гейимлерини чалшырды ве фараоның хузурына
гелди. 15 Фараон Юсуба: «Мен бир дүйш гөрдүм,
йөне оны ёруп билйән ёк. Мен сен дүйш ёруп
билйәрмишиң дийип эшитдим» дийди. 16 Юсуп
фараона: «Оны ёрян мен дәлдирин; диңе Худай
фараона бәхбитли дүшүндириш берер» дийди.
17 Фараон Юсуба дүйшүни гүррүң берди: «Мен
дүйшүмде Нил дерясының кенарында дурмушым.
18 Бирденкә дерядан еди саны бакылан, семиз
сыгыр чыкып, гамышлыгың ичинде отлап
башлаярмыш. 19 Оларың ызындан болса дерядан
ене-де еди саны сүңклери чыкышып дуран хор
сыгыр чыкярмыш. Мен шейле хор сыгырлары
бүтин Мүсүрде хич хачан гөрмәндим. 20 Соңра шол
хор сүңклери чыкышып дуран сыгырлар өңки еди
семиз сыгры иййәрмишлер. 21 Эмма оларың семиз
сыгырлары иендигини хич ким билип билҗек
дәлди, чүнки оларың энтегем өңкүлери ялы
сүңклери чыкышып дурмушын. Шол вагт хем мен
ояндым. 22 Соңра ене башга бир дүйш гөрдүм. Бир
балдакда еди саны док ве дыкыз сүммүл
гөгерйәрмиш. 23 Олардан соң болса еди саны
гүндогар елине гуран пуч сүммүл өсүп чыкярмыш.
24 Шол пуч сүммүллер хем өңки еди док сүммүли
иййәрмишлер. Мен муны җадыгөйлере гүррүң
бердим, эмма муны маңа дүшүндирип билен
тапылмады».

25 Юсуп фараона шейле дийди: «Җенабың ики
дүйшүниң хем манысы бирдир. Худай фараона Өз
этҗек задыны аян эдипдир. 26 Еди семиз сыгыр

билен еди док сүммүл бу еди йылдыр. Бу икиси бир дүйшдүр. 27 Соңкы чыкан еди хор сыгыр билен гүндогар елине гуран еди пуч сүммүл, еди йыллап довам этҗек ачлыгы аңладяр. 28 Мениң айдышым ялы, Худай фараона Өз этҗек задыны гөркезипдир. 29 Бүтин Мүсүр топрагында еди йыл болелинлик болар. 30 Соңра еди йыл ачлык гелер. Мүсүриң өңки болчулыгы унудылар, чүнки ачлык Мүсүри эҗизледер. 31 Соңкы гелен ачлык болчулыгы унутдырар, чүнки ол җуда агыр гелер. 32 Фараоның шол бир дүйши ики гезек гөрмеги ишиң Худай тарапындан кесгитленендигини ве Худайың оны тизара амала ашырҗакдыгыны аңладяр. 33 Шоңа гөрә-де, фараоның дүшби, пәхим-пайхаслы адамы тапып, оны Мүсүре баштутан эдип беллемеги зерурдыр. 34 Фараон бүтин Мүсүрде хәкимлер беллемелидир ве олар еди йыллык болчулыкда Мүсүр юрдуның хасылының бәшден бирини алмалыдырлар. 35 Гой, олар өңлериндәки гелҗек болчулык йылларында галла топлап, оны галаларда фараоның ыгтыярлыгында сакласынлар. 36 Бу галла Мүсүр ачлыкдан хеләк болмаз ялы, оңа еди йыл азык болар».

Юсуп Мүсүре хөкүмдарлыга белленйәр

37 Фараона ве онуң әхли эмелдарларына бу теклип ярады. 38 Фараон өз эмелдарларына: «Биз Юсупдан башга Худайың Рухы болан адамы тапып билмерис» дийди. 39 Соңра ол Юсуба: «Худай шу затларың әхлисини саңа аян этди, сениң ялы дүшби, пәхим-пайхаслы адам ёкдур. 40 Сен мениң юрдумда хөкүмдарлык эдерсиң; халк саңа боюн эгер. Мен диңе ша тагтында сенден бейик боларын». 41 Соңра фараон Юсуба: «Ине, мен сени тутуш Мүсүр топрагына хөкүмдар эдип беллейәрин» дийди. 42 Фараон бармагындакы патышалык мөхүрини чыкарып, оны Юсубың бармагына дакды; оңа гымматбаха лыбаслар гейдирди ве бойнуна алтын зынҗыр дакды. 43 Соңра фараон Юсубы өзүниң везириниң ат арабасына мүндүртди; Юсубың өңүнден: «Тагзым эдиң!» дийип җар чекдирдилер. Шейдип, патыша Юсубы тутуш Мүсүр юрдуна хөкүмдар эдип белледи. 44 Фараон Юсуба: «Фараон мен болсам-да, Мүсүриң хич бир еринде сенден ругсатсыз чөп башы гымылдамаз» дийди. 45 Фараон Юсуба Сопнат-Пагныя дийип, мүсүрче ат дакды; оны Хелиёполыс галасының руханысы Потыпериң гызы Асенада өерди. Шейдип, Юсуп тутуш Мүсүр юрдуны доландырып башлады. 46 (Мүсүр патышасы фараона хызмат эдип башланда, Юсуп отуз яшындады.) Юсуп фараоның янындан гайдып, бүтин Мүсүре айланды. 47 Еди йыллык болчулыкда топрак бол галла берди. 48 Юсуп Мүсүр топрагындан еди йылың довамында өнен әхли галланы йыгнап, галаларда ерлешдирди. Ол хер галаның төверегинден йыгналан галланы шол галаның өзүнде саклады. 49 Шейдип, Юсуп деңиз чәгелери дей көп галла хасылыны топлады, хатда ол соңабака олары өлчемесини-де гойды. 50 Ачлык йыллары башламазындан өң, Хелиёполыс галасының руханысы Потыпериң гызы Асенада Юсуба ики огул догруп берди. 51 Юсуп: «Худай маңа әхли мушакгатлыкларымы хем-де атамың өйүни унутмага ярдам этди» дийип, новбахар оглуның адына Манаша † дакды. 52 Ол икинҗи оглы боланда: «Җебир чекен топрагымда Худай мени өрңетди» дийип, онуң адына Эфрайым †† дакды.

53 Мүсүриң еди йыллык болчулык дөври тамамланды. 54 Юсубың айдышы ялы, еди йыллык ачлык башланды. Әхли юртларда ачлык болды. Эмма бүтин Мүсүрде иймит барды. 55 Ахыры ачлык Мүсүр топрагына хем аралашып университет угради. Халк налыш билен фараондан азык сорап башлады. Фараон әхли мүсүрлилере: «Юсубың янына барың-да, шонуң диени билен болуң» дийди. 56 Ачлык Мүсүриң әхли ерине яйрап, гитдигисайы гүйҗейәрди. Юсуп аммарлары ачып, Мүсүр халкына галла сатып башлады. 57 Юсупдан галла сатын алмак үчин, Мүсүре дүнйәниң әхли күнҗеклеринден адамлар гелдилер, чүнки бүтин дүнйәде ачлык барха гүйҗейәрди.

42-нҗи бап

Юсубың доганлары Мүсүре гелйәрлер

42 Якуп Мүсүрде галла бардыгыны билип, өз огулларына: «Нәме бири-бириңизиң йүзүңизе середип отырсыңыз? 2 Мен Мүсүрде галла бар дийип эшитдим. Ач өлесиңиз гелмейән болса гидиң-де, галла сатын алып гелиң» дийди. 3 Шунлукда, Юсубың доганларындан онусы Мүсүре галла сатын алмага гитди. 4 Юсубың сүйтдеш иниси Бенямини болса Якуп «бир бетбагтчылыга учраймасын» дийип, доганлары билен ибермеди. 5 Мүсүре галла сатын алмага геленлериң арасында Ысрайылың огуллары-да барды, чүнки Кенганда-да ачлыкды.

6 Юсуп Мүсүрде хәким болансоң, ол бүтин юрдуң халкларына галла сатярды. Юсубың доганлары гелип, оңа ики бүкүлип тагзым этдилер. 7 Юсуп доганларыны гөренден танады, йөне танамадыксыран болды. Ол: «Ниреден гелдиңиз?» дийип, олар билен хайбатлы геплешди. Олар: «Биз

† *Еврейче Манаша унутмага*
†† *Еврейче Эфрайым өрңетди*

Кенгандан азык сатын алмага гелдик» дийдилер. 8 Юсуп доганларыны танаса-да, олар оны танамадылар. 9 Юсуп олар билен багланышыклы гөрен дүйшлерини ятлады ве олара: «Сиз юрдуң горагсыз ерини аңтамага гелен ичалыларсыңыз» дийди. 10 Олар Юсуба: «Ёк, җенабым, биз гулларыңыз азык сатын алмага гелдик. 11 Бизиң әхлимиз бир адамың чагаларыдырыс. Биз гулларыңыз ак йүрекли адамлардырыс, ичалы дәлдирис» дийдилер. 12 Юсуп олара ене: «Ёк, сиз юрдуң горагсыз ерини аңтамага гелипсиңиз» дийди. 13 Олар Юсуба: «Биз гулларыңыз җеми он ики догандырыс ве Кенганда яшаян бир адамың огулларыдырыс. Көрпәмиз какамызың янында галды, бир доганымыз йитди» дийип җогап бердилер. 14 Юсуп олара шейле дийди: «Ёк, айдышым ялы, сиз ичалысыңыз. 15 Сиз, ине, шейле сыналарсыңыз. Мен фараоның адындан ант ичйәрин. Сизиң көрпе иниңиз шу ере гелмесе, сиз бу ерден гитмерсиңиз. 16 Сизиң бириңиз гидиң-де, доганыңызы гетириң, бейлекилериңиз болса зынданда гөзегчилик астында сакланарсыңыз. Шонда сизиң догры я-да ялан сөзлейәндигиңиз белли болар. Эгер ялан сөзлейән болсаңыз, фараоның адындан ант ичйәрин, онда сизиң ичалы болдугыңыздыр». 17 Шейдип, Юсуп олары үч гүнләп зынданда туссаглыкда саклады.

18 Үчүнҗи гүн Юсуп олара шейле дийди: «Эгер мениң диеними этсеңиз, онда дири галарсыңыз, чүнки мен Худайдан горкярын. 19 Эгер сиз, хакыкатдан-да, ак йүрекли адамлар болсаңыз, онда сизиң бириңиз шу ерде, зынданда галың, бейлекилериңиз болса ач отуран хоҗалыкларыңыза галла әкидиң. 20 Онсоң көрпе доганыңызы мениң яныма гетириң. Эгер шейле этсеңиз, бу сизиң ялан сөзлемейәндигиңизи субут эдер ве сиз өлүмден гутуларсыңыз». Доганлар онуң билен разылашдылар. 21 Олар бири-бирилерине шейле дийишдилер: «Биз өз доганымызың гаршысына эден гүнәмиз үчин җеза чекйәрис. Ол бизе нәхилилер ялбарыпды, эмма биз онуң чекйән хасратына писинт этмәндик. Шол себәпли-де инди биз хасрат чекйәрис». 22 Рубен олара шейле дийди: «Мен сизе „оглана сүтем этмәң“ дийдим, эмма сиз маңа гулак асмадыңыз. Ине, инди бизден онуң өлүми үчин ар алыняр». 23 Олар айдылян затлара Юсубың дүшүнйәндигини билмейәрдилер, чүнки ол олар билен дилмаҗың үсти билен геплешйәрди. 24 Юсуп доганларының янындан айрылып аглады. Ол соң доланып гелип, олар билен геплешди. Ол соңра Шимгоны тутдурды ве Шимгон доганларының гөзүниң алнында даңылды.

Юсубың доганлары Кенгана доланярлар

25 Юсуп оларың хорҗунларының галладан долдурылмагыны, оларың гетирен күмүш пулларының ене-де ызына, оларың чувалларына салынмагыны ве олара ёл үчин азык берилмегини буюрды. Бу шейле хем эдилди. 26 Доганлар галланы эшеклерине йүкләп, ёла рована болдулар. 27 Гиҗәни гечирмек үчин дүшлән ерлеринде оларың бири эшегине ийм бермек үчин чувалың агзыны ачанда, онуң агзында өз күмүш пулуның ятандыгыны гөрди. 28 Ол доганларына: «Пулум ызына гайтарылыпдыр, ол, ине, чувалың ичинде ятыр» дийип сеслениди. Оларың муңа йүреклери ярылды. Олар горкудан яңа титрешип, бири-бирлерине: «Худайың бизе бу нәме этдиги-кә?!» дийишдилер.

29 Олар Кенгана, өз какалары Якубың янына гелип, болан ишлериң әхлисини оңа гүррүң бердилер. 30 «Ол ериниң хәкими биз билен хырсыз геплешди, ол бизи ичалы хасап этди. 31 Биз оңа: „Биз ак йүрекли адамлардырыс, ичалы дәлдирис. 32 Биз бир атадан болан он ики догандырыс; бир доганымыз йитди, көрпәмиз болса Кенганда какамызың янында галды“ дийдик. 33 Шонда ол бизе шейле дийди: „Сизиң ак йүрекли адамлардыгыңыза гөз етирмек үчин мен, ине, шейле этҗек. Сизиң бириңиз мениң янымда галарсыңыз, бейлекилериңиз болса ач отуран хоҗалыкларыңыза галла алып гидерсиңиз. 34 Көрпе иниңизи мениң яныма гетириң. Шонда мен сизиң ичалы дәл-де, ак йүрекли адамлардыгыңыза ынанарын. Шондан соң сизиң доганыңызы ызына берерин ве сиз бу юртда сөвда-сатык эдип билерсиңиз“» дийип, какаларына хеммесини болшы ялы гүррүң бердилер.

35 Чувалларыны бошаданларында, олар ве оларың какасы Якуп пуллы дүвүнчеклериниң чуваллардадыгыны гөрүп горкдулар. 36 Якуп олара шейле дийди: «Бу затлар мениң башыма гелди: сиз мени чагаларымдан махрум этдиңиз. Юсубы-да, Шимгоны-да ёкладыңыз, индем Бенямини әкитҗек болярсыңыз». 37 Рубен какасына: «Эгер оны гайтарып гетирмесем, онда мениң ики оглумы-да өлдүрәй. Бенямини мениң ыгтыярыма бер, мен оны сениң яныңа гайтарып гетирерин» дийди. 38 Якуп: «Оглумы сизиң билен иберҗек дәл, чүнки онуң агасы өлүп, еке өзи галды. Эгер ёлда Бенямин бир бетбагтчылыга учрайса, сиз мени гаррылык чагымда өлүлер дүнйәсине хасрат билен ибирерсиңиз» дийди.

43-нҗи бап

Юсубың доганлары Мүсүре икинҗи гезек гелйәрлер

43 Кенганда ачлык эрбетди. 2 Мүсүрден
гетирилен галла гутаранда, Якуп огулларына:
«Ене гидиң-де, бираз азык сатын алып гелиң»
дийди. 3 Яхуда оңа шейле дийди: «Ол адам бизе
берк дуйдурыш берип: „Доганыңыз билен
гелмесеңиз, сиз мени гөрмерсиңиз“ дийди.
4 Бенямини бизиң билен иберсең, биз гидерис хем
саңа азык сатын алып гелерис, оны ибермесең,
гитмерис. Чүнки ол адам: „Доганыңыз билен
гелмесеңиз, сиз мени гөрмерсиңиз“ дийди».
6 Ысрайыл: «Оңа ене бир доганыңызың бардыгыны
айдып, маңа бейле яманлык этмели дәл экениңиз-
дә!» дийди. 7 Олар: «Ол бизден „Какаңыз дирими?
Башга-да доганыңыз бармы?“ дийип, биз ве бизиң
машгаламыз хакында сораг барыны ягдырды. Биз
хем онуң сорагларына җогап бермели болдук.
Онуң: „Доганыңызы гетириң“ дийҗегини биз
ниреден билели ахырын?» дийдилер. 8 Яхуда
какасы Ысрайыла шейле дийди: «Сен-де, биз-де,
чагаларымыз-да ачлыкдан өлмән яшарымыз ялы,
огланы мениң билен ибер, биз гидели. 9 Мен
Бенямине өз җаным билен җогап берҗекдигиме
кепил гечйәрин. Оны менден талап эт. Эгер мен
огланы саңа ызына гетирип, өңүңде гоймасам,
онда, гой, мен өмүрбакы сениң өңүңде гүнәкәр
болайын. 10 Эгер биз хаял-ягаллыга салмадык
болсак, биз ол ере эййәм ики гезек гидип-
гелердик».

11 Какалары Ысрайыл олара шейле дийди: «Боляр,
гидиң, йөне яныңыз билен хәким үчин совгат
хөкмүнде, шу юрдуң иң оңат нәз-ныгматларындан:
бираз мелхем, бираз бал, ладан, атыр, писсе хем
бадам әкидиң. 12 Ики эссе көп пул алың,
чувалыңызың агзында ызына гайтарылан өңки
пулларыңызы болса ызына әкидиң. Белки, бир
ялңышлык боландыр. 13 Доганыңызы хем алың-да,
ене ол адамың янына доланың. 14 Гудратыгүйчли
Худайың Өзи сизе ол адамың өңүнде рехим этсин;
белки, ол бейлеки доганыңызы-да, Бенямини-де
гойберәеди-дә. Чагасыз галмалы болсам, гой,
галайын».

15 Шейдип, олар совгатлары, ики эссе пул хем
Бенямини алып, Мүсүре гидип, ене Юсубың
хузурына бардылар. 16 Юсуп оларың арасында
Бенямини гөрүп, хоҗалыгының баш хызматкәрине:
«Бу адамлары өе әкит; бир мал сой-да, нахар
тайярла. Олар мениң билен биле гүнортанлык
эдинерлер» дийди. 17 Ол хызматкәр табшырылышы
ялы, доганлары Юсубың өйүне алып барды.
18 Доганлар горкдулар, чүнки олар Юсубың өйүне
гетирилдилер. Олар: «Муны гечен гезекки
чувалларымызда ызына гайтарылан пул себәпли,
дарап, бизи тутуп гул эдип, элимизден
эшеклеримизи алмак үчин эдйәндир» дийдилер.

19 Шейдип, олар Юсубың хызматкәриниң янына
барып, өйүң ишигинде дуран ерлеринден онуң
билен геплешдилер. 20 Олар шейле дийдилер:
«Җенабым, бизе гулак ас. Биз бу ере азык сатын
алмак үчин өң хем гелипдик. 21 Эмма шейле бир
ягдай болды. Гидишин, дүшлән еримизде
чувалларымызың агзыны ачдык, гөрсек, гетирен
пулларымыз шол дуршуна чувалларың агзында
гойлупдыр. Олары биз ене-де гайтарып гетирдик.
22 Бу гезекки сатын алҗак азыгымыз үчин болса биз
гошмача пул гетирдик. Пуллары чувалымыза
кимиң саландыгындан бизиң хабарымыз ёк».
23 Хызматкәр олара: «Аркайын болуң, горкмаң.
Пуллары чувалларыңыза сизиң ве атаңызың
Худайы сизиң үчин саландыр. Пулларыңызы мен
алдым» дийди. Соңра хызматкәр Шимгоны оларың
янына гетирди. 24 Хызматкәр олары Юсубың өйүне
салып, олара аякларыны ювар ялы сув гетирди ве
оларың эшеклерине иймь беришдирди. 25 Доганлар
болса гүнортана, Юсубың гелер вагтына ченли өз
гетирен совгатларыны тайярладылар, чүнки олара
Юсуп билен биле нахарланмалыдыклары
айдылыпды.

26 Юсуп өе геленде, доганлары Юсуба өз
совгатларыны берип, оңа тагзым этдилер. 27 Юсуп
оларың хал-ахвалларыны сорашдырды. Соңра ол:
«Гарры атаңыз саг-гургунмы? Ол аятда дирими?»
дийди. 28 Олар: «Гулуң какамыз саг-гургун гезип
йөр» дийип, оңа дыза чөкүп тагзым этдилер.
29 Соңра Юсуп олара гөз айлады ве өз сүйтдеш
доганы Бенямини гөрүп: «Көрпәмиз диениңиз
шумы? Худай саңа мерхемет этсин, оглум!» дийди.
30 Соңра Юсуп ховлукмачлык билен ол ерден
чыкды, чүнки доганының дидарыны гөрүп, онуң
дамагы долды. Ол өз ички отагына гечип аглады.
31 Йүз-гөзүни ювуп, өзүни дүрсәнден соң болса:
«Нахар гетириң» дийип буюрды.

32 Нахары Юсуба өзбашына, доганлара өзбашына
ве онуң билен нахарланян мүсүрлилере өзбашына
бердилер, чүнки мүсүрлилер еврейлер билен биле
нахарланмаклыгы йигренч хасаплаярдылар.
33 Доганлар яш тертиби боюнча улудан-кичә,
Юсубың гаршысында отурдылды. Олар муңа гең
галып, бири-бирлерине середишдилер. 34 Олара
нахар Юсубың сачагындан берилди. Бенияминиң
пайы бейлекилериңкиден бәш эссе артыкды.
Шейдип, олар Юсуп билен биле ийип-ичип кейп
чекдилер.

44-нҗи бап

Юсубың кәсеси

44 Юсуп баш хызматкәрине шейле буйрук
берди: «Бу доганларың чувалларыны оларың
гөтерип билҗек азыкларындан долдурарсың;
гетирен пулларыны-да оларың чувалларының
агзында гоярсың. 2 Көрпелериниң чувалына болса
онуң галла төлемек үчин гетирен пулы билен
мениң күмүш кәсәми саларсың». Баш хызматкәр
Юсубың буйругыны ерине етирди. 3 Булар даңдан
эшеклери билен ол ерден уградылды. 4 Олар хениз
галадан узаклашманкалар, Юсуп баш
хызматкәрине: «Бар, ызларындан ет-де, олара:
„Ягшылыга яманлык билен җогап бермәңиз нәме?
5 Бу мениң җенабымың ичйән, середип, гелҗеги
билйән кәсеси ахырын. Сиз пис иш этдиңиз“ дий»
дийип буюрды. 6 Баш хызматкәр доганларың
ызындан етип, олара Юсубың сөзлерини
гайталады.
7 Олар шейле дийдилер: «Нәме себәпден бизиң
җенабымыз бейле диййәркә? Бейле иш
этмәндигимизе биз ант ичйәрис. 8 Биз өз
чувалларымыздан чыкан пуллары-да Кенгандан
ызына гетирдик. Онсоң биз сениң җенабыңың
өйүнден алтын-күмши нәме үчин огурлалы?! 9 Эгер
кәсе гулларыңың биринден чыкайса, гой, шол адам
өлдүрилсин. Галанларымыз болса җенаба гул
боларыс». 10 Баш хызматкәр: «Гой, сизиң дийшиңиз
ялы болсун, йөне кәсе кимден чыкса, диңе шол
маңа гул болар, бейлекилериңиз болса
бошадыларсыңыз» дийди. 11 Олар дессине
чувалларыны ере дүшүрип, оларың агзыны
ачдылар. 12 Баш хызматкәр яш тертиби боюнча
улудан-кичә хеммесиниң чувалыны барлады. Кәсе
Бенявиниң чувалындан чыкды. 13 Муңа олар дады-
перят этдилер. Соңра оларың херси гошларыны
эшеклерине йүкләп, ызларына гала доландылар.
14 Юсуп хениз өйдеди. Яхуда хем онуң доганлары
Юсубың янына гелип, онуң өңүнде ере йүзин
дүшүп тагзым этдилер. 15 Юсуп олара: «Бу нәме
этдигиңиз болды?! Мениң ялы адамың гелҗеги
билип, кимиң гүнәкәрдигини билҗекдиги хакында
пикир этмедиңизми?» дийди. 16 Яхуда оңа шейле
җогап берди: «Нәме дийип, нәме айтҗагымызы,
өзүмизи нәдип аклаҗагымызы билйән дәлдирис,
җенабым! Гулларыңың гүнәкәрдигини Худай аян
этди. Инди бизиң барымыз өзүнден кәсе чыкан-да,
бейлекилеримиз-де сизиң гулуңыздырыс». 17 Эмма
Юсуп олара шейле дийди: «Ёк, бейле иш этмекден
Худайың Өзи сакласын. Кәсе кимден чыкан болса
диңе шол маңа гул болар, галанларыңыз болса саг-
саламат какаңызың янына доланарсыңыз».

Яхуда Бенямин үчин ялбаряр

18 Шу сөзлерден соң Яхуда Юсубың голайына
барып: «Җенабым, өз гулуңа ики агыз сөз айтмага
ругсат эт. Маңа гахарланмаң; сиз фараон
киминсиңиз. 19 Җенабым гулларыңыздан: „Какаңыз
я-да доганыңыз бармы?“ дийип сорадыңыз. 20 Биз
саңа гарры какамызың бардыгыны, онуң
гаррандан соң болан бир көрпе оглуның
бардыгыны, ол огланың болса сүйтдеш доганының
өлүп, энесиниң чагаларындан диңе еке өзүниң
галандыгыны, оны какасының җуда сөййәндигини
айдыпдык. 21 Сиз болса өз гулларыңыза: „Оны
гетириң, мен бир гөрейин“ дийдиңиз. 22 Биз: „Оглан
какасындан айрылып билмез, эгер ол айрылайса,
онуң какасы җан берер“ дийдик. 23 Йөне сиз:
„Көрпе доганыңыз билен гелмесеңиз, сиз мени
асла гөрмерсиңиз“ дийдиңиз. 24 Гулуң какамыза
сениң диенлериңи гүррүң бердик. 25 Онсоң какам
бизе: „Ене-де гидиң-де, бираз азык сатын алып
гелиң“ дийди. 26 Биз оңа: „Көрпәмизи бизиң билен
иберсең, биз гидерис, ёгса гитмерис, чүнки биз
көрпәмиз билен биле бармасак, хәкими гөрүп
билмерис“ дийдик. 27 Шонда гулуң какамыз бизе:
„Аялымың маңа ики огул догруп берендигинден
сизиң хабарыңыз бардыр. 28 Бириден айра
дүшдүм. ‘Ол парчаланыпдыр’ дийдим. Шондан соң
мен оны асла гөрмедим. 29 Инди муны-да алып
гитсеңиз, олам ёлда бир бетбагтчылыга учрайса,
сиз мени гаррылык чагымда өлүлер дүнйәсине
хасрат билен ибереросиңиз“ дийди. 30 Шу сөзлерден
соң огланы гоюп, гулуң какамызың янына биз
нәдип баралы?! Онуң җаны оглунда ахырын.
31 Оглуның янымызда ёкдугыны гөрсе, ол җан
берер. Шейдип, биз гарры атамызы өлүлер
дүнйәсине хасрат билен иберерис. 32 Үстесине-де,
мен гулуң: „Эгер мен огланы саңа гайтарып
гетирмесем, онда, гой, мен өмүрбакы сениң өңүңде
гүнәкәр болайын“ дийип, оглана өз җаным билен
җогап берҗекдигиме кепил гечдим. 33 Шоңа гөрә,
оглана дерек җенаба мен гул болайын, ол болса,
гой, доганлары билен биле ызына долансын.
34 Чүнки мен огланы бу ерде ташлап барып,
какамың йүзүне нәхили середейин. Мен какамың
чекҗек хасратыны гөрмекден горкярын».

45-нҗи бап

Юсуп өз доганларына сырыны ачяр

45 Юсуп хызматкәрлериниң өңүнде мундан
артык сакланып билмән: «Хеммелери шу
ерден чыкар» дийип гыгырды. Юсуп өз
доганларына сырыны ачанда, онуң янында
доганларындан башга адам ёкды. 2 Юсуп сес эдип

аглады. Онуң сеси мүсүрлилере ве фараоның
көшгүндәкилере эшидилди. 3 Юсуп доганларына:
«Мен Юсуп, какам дирими?» дийди. Эмма онуң
доганлары муны эшиденде, оларың Юсупдан
горкуларындан яңа диллери тутулды. 4 Юсуп олара:
«Голайрагыма гелсеңизләң» дийди. Олар Юсубың
голайына гелдилер. Ол сөзүни довам эдип, шейле
дийди: «Мен сизиң Мүсүре сатан доганыңыз
Юсупдырын. 5 Сиз мени бу ере сатандыгыңыз үчин
гам чекип, пушман этмәң, чүнки Худай адамларың
җаныны горап сакламак үчин мени сизиң
өңүңизден Мүсүре иберди. 6 Чүнки ер йүзүнде ики
йылдан бәри ачлык довам эдйәр. Ене-де бәш
йыллап экин-тикин-де, хасыл-да болмаз. 7 Ер
йүзүнде сизиң несиллериңизи аман галдырмак ве
сизи бейик гутулыш билен халас этмек үчин Худай
мени сизиң өңүңизден иберди. 8 Шоңа гөрә-де,
мени бу ере сиз дәл-де, Худай иберди. Худай мени
фараона ата хөкмүнде гоюп, онуң бүтин көшгүниң
эеси этди. Мен тутуш Мүсүриң хөкүмдарыдырын.
9 Хаял этмән гидиң-де, какамың янына барып, оңа
шейле дийиң: „Оглуң Юсуп шейле дийййәр: ‘Худай
мени тутуш Мүсүриң хөкүмдары этди, сен эгленмән
мениң яныма гел. 10 Сен Гошен велаятында месген
тутарсың; сен ве сениң чагаларыңдыр агтыкларың,
овнуклы-ирили малларың, махласы, өзүңде бар
болан әхли затларың билен мениң голайымда
боларсың. 11 Бу ачлык ене бәш йыла чекҗек. Сизиң
хич бириңиз мәтәчлик чекмез ялы, мен ол ерде
сени ве сениң хоҗалыгыңы хем әхли малларыңы
зерур затлар билен үпҗүн эдерин’“. 12 Мениң
хакыкатдан-да Юсупдыгымы сизиң хеммәңиз ве
иним Бенямин-де өз гөзүңиз билен гөрүп
дурсуңыз. 13 Сиз какама мениң Мүсүрдәки шан-
шөхратым, бу ерде гөрен затларыңызың әхлиси
хакында гүррүң бериң ве оны тизрәк шу ере алып
гелиң». 14 Соңра ол өз иниси Бенямини гуҗаклап
аглады. Бенямин хем оны гуҗаклап аглады. 15 Юсуп
аглап, әхли доганларыны гуҗаклап огшады. Диңе
шондан соң доганлары онуң билен геплешмәге
башладылар.
16 Юсубың доганларының гелендиги хакындакы
хабар фараоның көшгүне барып етди. Муңа
патыша-да, онуң эмелдарлары-да бегендилер.
17 Фараон Юсуба шейле дийди: «Доганларыңа
шейле дий: „Эшеклериңизи йүкләң-де, Кенгана
доланың. 18 Какаңызы хем, машгалаларыңызы хем
алып, мениң яныма гелиң. Мен Мүсүриң иң
сайлантгы ерини сизе берерин. Сиз мес топраклы
юрдуң хасылындан ийип доярсыңыз“. 19 Олара ене-
де шейле дий: „Чагаларыңыз хем аялларыңыз үчин
Мүсүрден арабалар алып, олары какаңыз билен
биле шу ере гетириң. 20 Ызыңызда галҗак гош-
голамларыңызың аладасыны этмәң, чүнки бүтин
Мүсүриң сайлантгы нәз-ныгматлары сизиңки
болар“».
21 Ысрайылың огуллары айдылышы ялы-да
этдилер. Фараоның табшырыгы боюнча Юсуп
олара арабалар хем ёл азыгыны берди. 22 Юсуп
буларың Беняминден башгасының херсине бир
лай, Бенямине болса үч йүз күмүш теңңе билен
бәш лай гейим-гежим берди. 23 Какасына он эркек
эшеги Мүсүриң иң сайлама нәз-ныгматларындан,
он уркачы эшеги болса какасына Мүсүре
гайдышын ёл азыгы болар ялы галладан, чөрекден
ве азыкдан йүкләп иберди. 24 Онсоң Юсуп
доганларыны уградып, олара: «Ёлда
давалашаймаң» дийди.
25 Шейдип, олар Мүсүрден гайдып, Кенгана
какалары Якубың янына доланып гелдилер. 26 Олар
какаларына: «Юсуп дири, ол тутуш Мүсүриң
хөкүмдары» дийип хабар бердилер. Якуп доңуп
галды, чүнки ол эшидйән затларына ынанып
билмеди. 27 Эмма олар Юсубың айданларының
әхлисини Якуба гүррүң беренлеринден соң ве
өзүни әкитмек үчин Юсубың иберен арабаларыны
гөренден соң, Якубың йүреги ерине гелди.
28 Ысрайыл: «Юсубым дири, бес! Өлмәнкәм гидип,
онуң дидарыны бир гөрейин!» дийди.

46-нҗы бап

Якуп ве онуң машгаласы Мүсүре гөчйәр

46 Ысрайыл әхли затларыны алып, ёла рована
болды. Ол Беершеба гелип, какасы Ысхагың
Худайына гурбанлыклар берди. 2 Шол гиҗе Худай
Ысрайыла гөрнүп, оңа: «Якуп! Якуп!» дийди.
Ысрайыл Оңа: «Лепбей!» дийип җогап берди.
3 Худай оңа шейле дийди: «Мен Худайдырын, сениң
атаңың Худайыдырын. Сен Мүсүре гитмекден
горкма. Мен ол ерде сенден бир бейик миллет
ярадарын. 4 Мен сениң билен биле Мүсүре гидерин
ве сени соң ене-де өз топрагыңа гетирерин. Сен
дүнйәден өтениңде, Юсуп сениң яныңда болар».
5 Онсоң Якуп Беершебадан гайтды. Ысрайылың
огуллары какалары Якубы, өз чагаларыдыр
аялларыны, фараоның иберен арабаларына
мүндүрдилер. 6 Якуп әхли несиллерини: огул-
гызларыны, агтыкларыдыр малларыны ве
Кенганда топлан әхли мал-мүлклерини алып,
Мүсүре гелди. 8 Ысрайылларың Якуп ве онуң билен
Мүсүре гелен несиллери шулардыр. Якубың
новбахар оглы Рубен. 9 Рубениң огуллары: Ханок,
Паллу, Хесрон, Кармы. 10 Шимгоның огуллары:
Емувел, Ямын, Охат, Якин, Сохар хем-де кенган
аялындан болан оглы Шавул. 11 Левиниң огуллары:
Гершон, Кохат, Мерары. 12 Яхуданың огуллары: Эр,
Онан, Шела, Перес, Зера. Булардан Эр билен Онан

Кенганда өлүпдилер. Пересиң огуллары: Хесрон,
Хамул. 13 Ысакарың огуллары: Тола, Пува, Ёп,
Шимрон. 14 Зебулуның огуллары: Сарат, Эйлон,
Яхлеел. 15 Бу огуллары хем-де гызы Динаны Лея
Якуба Паданарамда догруп берипди. Якубың әхли
огул-гызларының җеми отуз үч саныды. 16 Гатың
огуллары: Сипён, Хагы, Шуны, Эсбон, Эри, Ароды,
Арели. 17 Ашериң огуллары: Йимна, Йишва, Йишви,
Берига хем-де гызы Сера. Берагың огуллары:
Хебер, Малкыел. 18 (Булар Зилпаның огулларыдыр.
Лабан Зилпаны өз гызы Лея гырнак эдип берипди.
Якубың Зилпа гырнагындан болан неслиниң саны
җеми он алтыдыр.) 19 Якубың Рахелден болан
огуллары: Юсуп, Бенямин. 20 Мүсүрде Хелиёполыс
галасының руханысы Потыпериң гызы Асенат
Юсуба Манашаны ве Эфрайымы догруп берди.
21 Бенยаминиң огуллары: Бала, Бекер, Ашбел, Гера,
Нагаман, Эхи, Рош, Мупым, Хупым ве Арт. 22 (Булар
Якубың Рахелден болан неслидир. Олар җеми он
дөртдүр.) 23 Даның оглы: Хушым. 24 Нафталының
огуллары: Яхсеел, Гуны, Езер, Шиллем. 25 (Булар
Билханың огулларыдыр. Лабан Билханы өз гызы
Рахеле гырнак эдип берипди. Билха Якуба җеми
еди огул догруп берди.) 26 Гелинлеринден дашары
Якуба дегишли болан ве онуң билен биле Мүсүре
гелен несиллери җеми алтмыш алты башды.
27 Юсубың Мүсүрде доглан ики оглы билен
бирликде Якубың Мүсүрдәки тутуш хоҗалыгы
етмиш адамдан ыбаратды.

Якуп машгаласы билен Мүсүрде месген тутяр

28 Якуп Гошене барян ёлы Юсуба гөркезер ялы, ол
Яхуданы өңден Юсубың янына иберди.
Ысрайылың машгаласы Гошен велаятына
геленде, 29 Юсуп арабасына мүнүп, какасы
Ысрайылы гаршыламак үчин Гошене гитди; Юсуп
какасыны гөрүп, оны гуҗаклап, онуң гуҗагында
узак вагтлап аглады. 30 Ысрайыл Юсуба: «Дидарыңы
гөрдүм, инди өлсем-де арманым ёк. Сен дири
экениң» дийди. 31 Юсуп доганларына хем
какасының тутуш хоҗалыгына йүзленип, шейле
дийди: «Мен гидип, фараона хабар берейин. Оңа:
„Кенгандакы доганларым хем-де какам тутуш
хоҗалыгы билен мениң яныма гелдилер. 32 Олар
чопандырлар, чүнки олар малдарчылык билен
мешгулланярлар. Олар өзлери билен овнуклы-
ирили малларыны ве әхли гош-голамларыны-да
гетирипдирлер“ диейин. 33 Фараон сизи чагырып,
сизден: „Сизиң кәриңиз нәме?“ дийип сорар.
34 Шонда сиз оңа: „Биз гулларың ата-бабаларымыз
ялы яшлыгымыздан бәри малдарчылык билен
мешгулланып гелйәндирис“ дийип җогап
берерсиңиз. Шейле дийсеңиз, ол сизе Гошен
велаятында месген тутмага ругсат берер, чүнки
мүсүрлилер чопанлары җуда йигренйәндирлер».

47-нҗи бап

47 Шейдип, Юсуп доганларындан бәшисини
алып, Гошен велаятындан гайтды ве
фараоның янына гелип, оңа: «Какам хем
доганларым өзлериниң машгаласы, овнуклы-
ирили маллары ве әхли гош-голамлары билен
Кенгандан гелдилер. Олар хәзир Гошенде» дийди.
Онсоң Юсуп доганларыны фараон билен таныш
этди. 3 Фараон олардан: «Кәриңиз нәме?» дийип
сорады. Олар фараона: «Биз гулларың ата-
бабаларымыз ялы чопандырыс» дийип җогап
бердилер. 4 Олар фараона: «Ёвуз ачлык зерарлы
Кенганда доварларымыз үчин өри галмансоң, биз
Мүсүрде гелмишек болуп яшамага гелдик. Шоңа
гөрә-де, сиз өз гулларыңыза Гошен велаятында
месген тутмага ыгтыяр эдиң» дийдилер.
5 Фараон Юсуба шейле дийди: «Какаңдыр
доганларың сениң яныңа гелипдирлер. 6 Мүсүриң
чар тарапы сениң үчин ачыкдыр. Олары юрдуң иң
оңат еринде ерлешдир. Гой, олар Гошен
велаятында месген тутсунлар. Эгер оларың
арасында укыплылары бар болса, олара мениң
малларыма серетдир». 7 Соңра Юсуп какасыны
фараоның хузурына гетирип, онуң билен таныш
этди. Якуп фараона пата берди. 8 Фараон Якупдан:
«Нәче яшыңда?» дийип сорады. 9 Якуп: «Мен гөчүп-
гонуп йүз отуз йыл яшадым. Дурмушым гысга хем
агыр болды. Мениң өмрүм гөчүп-гонуп яшан ата-
бабаларымыңкы ялы узак болмады» дийди. 10 Якуп
фараона ене-де пата берип, онуң янындан гайтды.
11 Юсуп какасыдыр доганларыны Мүсүрде
ерлешдирди. Юсуп фараоның өзүне буйрушы ялы
эдип, олара Мүсүриң иң говы ери болан Рагмесес
этрабындан мүлк берди. 12 Ол какасыны,
доганларыны ве какасының әхли хоҗалыгыны – иң
көрпесине ченли азык билен үпҗүн этди.

Ачлык ёвузлашяр

13 Ачлык җуда ёвузлашып, хич ерде иймит ёкды.
Ачлык Мүсүрдир Кенганың халкларыны халыс
ысгындан гачырды. 14 Юсуп галла сатып, Мүсүриң
хем Кенганың әхли пулларыны сырып-сүпүрип
алды. Ол пуллары фараоның көшгүне гетирди.
15 Шунлукда, Мүсүриң-де, Кенганың-да пулуның
соңуна чыкылансоң, әхли мүсүрлилер Юсубың
янына гелип, оңа: «Бизе азык бер. Инди биз
гөзүңизиң алнында өләймели боларысмы?!
Пулумыздан галан зат ёк» дийдилер. 16 Юсуп олара:
«Эгер пулуңыз болмаса, онда азыгы мала
чалшаялың» дийди. 17 Шейдип, олар өз малларыны
Юсуба гетирип бердилер. Юсуп хем оларың

атларыны, овнуклы-ирили малларыны ве
эшеклерини азыга чалышды. Шол йыл Юсуп
халкың малларыны алып, олары азык билен үпҗүн
этди. 18 Бир йыл гечди. Индики йыл мүсүрлилер
ене-де Юсубың янына гелип, оңа шейле дийдилер:
«Биз җенабымыздан хич зады яшырмарыс; бар
пулларымызы гутардык, малларымызы болса биз
сизе бердик. Сизе берер ялы тенимизден ве
мүлклеримизден башга галан зат ёкдур. 19 Инди биз
гөзүңизиң алнында өләймелими, мүлклеримиз
чөле дөнәймелими? Бизи мүлклеримиз билен биле
ал-да, бизе азык бер. Мүлклеримиз билен биле
фараона гул болалы. Бизиң өлмезимиз ялы,
мүлклеримизиң-де чөле дөнмези ялы, сиз бизе
тохум бериң».
20 Шейдип, Юсуп Мүсүриң әхли мүлклерини
фараон үчин сатын алды. Әхли мүсүрлилер ёвуз
ачлыга дөз гелип билмән, өз мүлклерини сатдылар.
Шейлеликде, тутуш Мүсүр топрагы фараоның
элине гечди. 21 Юсуп Мүсүриң тутуш халкыны гула
өврүрди †. 22 Ол диңе руханыларың мүлк ерине
дегмеди, чүнки руханылара фараон тарапындан
белленен мөчберде хак төленилйәрди ве олар шол
төленен хак билен гүзеран гөрйәрдилер. Шол
себәпден хем олар өз мүлклерини сатмадылар.
23 Юсуп Мүсүр халкына шейле дийди: «Фараон
үчин сизи ерлериңиз билен биле сатын алдым.
Ине, тохум, алың-да, экиң. 24 Сиз алан
хасылыңызың бәшден бир бөлегини фараона
берерсиңиз, дөртден бир бөлегини болса өзүңизе
тохум үчин, хоҗалыкларыңыза ве чагаларыңыза
азык үчин аларсыңыз». 25 Олар: «Сиз бизи халас
этдиңиз; җенабымыз разы болса, биз фараона гул
боларыс» дийдилер. 26 Шейдип, Юсуп
руханылардан башга хеммелериң хасылының
бәшден бир бөлегиниң фараона берилмелидиги
хакында хөкүм чыкарды. Бу хөкүм шу гүнки гүне
ченли хем өз гүйҗүндедир.

Якубың иң соңкы хайышы

27 Ысрайыллар Мүсүриң Гошен велаятында
месген тутуп, шол велаятда өзлерине мүлк
эдиндилер. Олар өрңәп, җуда көпелдилер.
28 Якуп Мүсүрде он еди йыл яшады. Ол йүз кырк
еди йыл яшады. 29 Өлүм пурсады голайланда,
Ысрайыл Юсубы янына чагырып, оңа шейле
дийди: «Эгер мени сөййәниң чын болса, онда
элиңи уйлугымың астында гой-да, маңа вепалы
болҗакдыгыңа хем сөзүми тутҗакдыгыңа ант ич.
Мени Мүсүрде җайламагын. 30 Ата-бабаларымың
янында ятарым ялы, мени Мүсүрден әкидип,
шоларың янында җайла». Юсуп оңа: «Айдышың
ялы эдерин» дийди. 31 Ысрайыл Юсуба: «Ант ич!»
дийди. Юсуп ант ичди. Онсоң Ысрайыл дүшегиниң
башында тагзым этди.

48-нҗи бап

Якуп Эфрайым билен Манаша пата берйәр

48 Шу вакалардан соң Юсуба «Какаң хассадыр»
диен хабар гелди. Юсуп ики оглуны Манаша
билен Эфрайымы янына алып ёла дүшди. 2 Якуба:
«Оглуң Юсуп сени гөрмәге гелди» дийип хабар
бердилер. Ысрайыл әхли гүйҗүни җемләп,
дүшегинде дикелип отурды.
3 Якуп Юсуба шейле дийди: «Гудратыгүйчли Худай
Кенган топрагында, Лузда †† маңа гөрнүп: „Мен
сени өрңедип, көпелдип, сенден энчеме халклар
дөредерин. Кенган топрагыны саңа ве сениң
несиллериңе эбеди мүлк эдип берерин“ дийип пата
берипди. 5 Мен Мүсүре гелмезимден өң, бу ерде
доглан ики оглуң Эфрайым билен Манаша эдил
Рубен билен Шимгон ялы мениң огулларымдыр.
6 Олардан соңкы догулҗак огулларың сениңки
болсун. Олар Эфрайым билен Манашадан мирас
аларлар. 7 Паданарамдан гайдып гелйәркәм,
Кенганда Эфрата ‡ етмәге сәхел аралык галанда,
ёлда Рахел дүнйәден өтди. Бу мени эрбет гама
батырды. Мен оны Эфрата (хәзирки Бейтуллахама)
гидилйән ёлуң гырасында җайладым».
8 Ысрайыл Юсубың огулларыны гөрүп, ондан:
«Булар ким?» дийип сорады. 9 Юсуп какасына:
«Булар мениң огулларым» дийип җогап берди.
Якуп Юсуба: «Олары мениң яныма гетир, мен
олара пата берейин» дийди. 10 Гаррылыкдан яңа
Ысрайылың гөзлери күтелишипди ве ол говы гөрүп
билмейәрди. Онсоң Юсуп огулларыны какасының
алкымына гетирди. Якуп олары гуҗаклап огшады.
11 Ысрайыл Юсуба: «Мен сениң дидарыңы
гөрмекден умыдымы үзүпдим, йөне Реб маңа
сениң чагаларыңы-да гөркезди» дийди. 12 Юсуп
огулларыны какасының өңүнден алып, оңа ики
бүкүлип тагзым этди. 13 Соңра Юсуп Эфрайымы
сагына алып, Ысрайылың чеп тарапына,
Манашаны болса чепине алып, Ысрайылың саг
тарапына голай гетирди. 14 Йөне Ысрайыл
эллерини чалшырып, кичи агтыгы Эфрайымың
башына саг элини, улы агтыгы Манашаның
башына болса чеп элини гойды. 15 Ысрайыл Юсуба
пата берип, шейле дийди:
«Ата-бабаларым Ыбрайымың хем Ысхагың
назарында гезен Худайы,

† *Юсуп... гула өврүрди – бу җүмле кәбир голязмаларда Юсуп халкы гала гөчүрди*

†† *Луз – бу Бейтелиң өңки ады.* ‡ *Эфрат – бу Бейтуллахамың өңки ады.*

өмүрбойы тә шу гүне ченли маңа гарашык эдип
гелен Худай,
16 мени әхли яманлыкдан горан перишде
бу огланлары-да ялкасын!
Гой, мениң адым, ата-бабаларым Ыбрайымың хем
Ысхагың ады
шу огланларың үсти билен довам этсин!
Гой, олардан көп несиллер дөресин!»
17 Какасының саг элини Эфрайымың башына
гоймагы, Юсуба ярамады. Юсуп: «Кака, бейле дәл.
Новбахар оглум, ине, будур, Манашадыр. Саг элиңи
онуң башына гой» дийип, какасының элини
Эфрайымың башындан айрып, оны Манашаның
башына гойҗак болды. 19 Йөне какасы бейле
этмеди. Ол Юсуба: «Билйән, оглум, билйән.
Манаша хем бейик болар ве онуң несиллеринден
хем бейик халк дөрәр. Эмма онуң иниси Эфрайым,
агасындан хас бейик болар ве онуң несиллеринден
җуда көп миллетлер дөрәр» дийди. 20 Шол гүн
Ысрайыл олара пата берип, шейле дийди:
«Ысрайыл халкы кимдир бирине пата беренде:
„Худай сизи эдил Эфрайымы хем Манашаны
ялкайшы ялы ялкасын“ –
дийип, сизиң адыңыз билен пата берер».
Шейдип, Ысрайыл Эфрайымың адыны Манашаның
адындан өңе гечирди.
21 Соңра Ысрайыл Юсуба: «Мениң санаглым долуп
баряр. Эмма Худай сизиң билен биле болар ве сизи
ене-де өз ата-бабаларыңызың меканына элтер.
22 Инди мен Шекеми † доганларыңа дәл-де, саңа
берйәрин; мен ол мүлк ери гылыҗымдыр яйым
билен аморлардан басып алдым» дийди.

49-нҗы бап

Якуп огулларына пата берйәр

49 Якуп өз огулларыны чагырып, олара: «Яныма
йыгнанышың, мен гелҗек гүнлерде сизе
нәмелериң гарашяндыгыны айдып берейин»
дийди.
2 «Эй, Якубың огуллары, топланың- -да, диңләң,
гулак асың какаңыз Ысрайыла!
3 Эй, Рубен, мениң новбахар оглум,
гүйҗүм-кувватым, җахыллык чагымың илкинҗи
мивеси,
хемме огулларымдан иң мертебелиси ве иң
гүйчлүси сенсиң.
4 Сув кимин дурнуксызсың сен,
индиден бейләк мертебәң беленде галмаз сениң,
чүнки сен өз атаң дүшегине гечип,
оны харама чыкардың.
5 Шимгон ве Леви догандыр булар,
гылычларыны залымлык этмек үчин уланяндыр
олар,
6 гатнашмайын мен оларың геңешине асла,
гошулмайын мен оларың топарына,
чүнки гахарларына адамлары гырдылар олар,
кейпихонлыкда өкүзлери майып--мүҗрүп
этдилер олар.
7 Нәлет болсун оларың гахар--газапларына, чүнки
бу залымлыкдыр,
нәлет болсун, оларың сүтемкәрлигине, чүнки бу
забунлыкдыр,
мен Шимгоның ве Левиниң несиллерини Якубың
арасына дагадарын,
мен олары Ысрайылың арасына пытрадарын.
8 Эй, Яхуда,
элиң душманларыңың якасында болар,
доганларың сени өверлер,
атаңың огуллары саңа боюн эгерлер.
9 Эй, оглум Яхуда,
сен ав авлап, авуны ийип, доланып гелен шир
баласы киминсиң,
сен шир дек, эне шир дек чөкйәң-де ятяң.
Шири еринден гозгамага милт эдйән ёкдур.
10 Шалык хасасы Яхуданың элинден дүшмез,
онуң несиллери шалык сүрер элмыдам,
Ол Шило гелер,
миллетлер оңа боюн боларлар.
11 Эшегини үзүм агаҗына,
күрресини үзүм агаҗының иң говусына
даңяндыр ол,
шераба ювяндыр эгинбашыны,
үзүм ширесине ювяндыр донуны ол.
12 Гөзлери шерапдан гоюдыр онуң,
дишлери сүйтден акдыр.
13 Деңиз кенарында месген тутар Зебулун,
гәмилер үчин дуралга болар онуң кенары,
Сидона етер ериниң чәклери.
14 Хорҗунларының арасында язылып ятан,
кувватлы эшек кысмыдыр Ысакар.
15 Ысакар дынч алынян ериң аматлыдыгыны,
ериң гөвне ярамлыдыгыны гөрди,
шейдип, ол йүк чекмек үчин гершини эгип,
меҗбуры зәхмет чекмели болды.
16 Ысрайыл тирелериниң бири хөкмүнде,
Дан өз халкына хөкүмдарлык эдер.
17 Дан атың үстүндәки атлының ыза серпилери
ялы,
атың топугындан чакян
ёл угрундакы йылан дей,
ёданың боюндакы мар дей болар.
18 Халас этмегиңе гарашярын мен, я Реб!
19 Галтаманлар Гатың үстүне хүҗүм эдерлер,
эмма Гат оларың ызларындан етип,
оларың үстлерине хүҗүм эдер.

† *Шекем – я-да даг герши*

20 Топрагындан бол хасыл алар Ашер,
мынасып нәз-ныгматлар билен үпҗүн эдер шалары.
21 Нафталы гөрмегей чагалы
эркин сугуна чалым эдйәр.
22 Юсуп бир мивели агачдыр,
булак башындакы мивели дарагтдыр,
шахалары дивардан ашяр.
23 Яйчылар газап билен хүҗүм этдилер Юсуба,
оны атып, ызындан ковдулар онуң.
24 Эмма Якубың Гудратлы Худайы,
Ысрайылың Чопаны, Гаясы тарапындан
онуң яйы берк,
голлары гуҗурлы эдилди.
25 Атаңың Худайыдыр саңа медет берҗек,
ёкардакы асманың берекетлери билен,
ер астындакы чуңлукларың берекетлери билен,
эне гөвси хем эне ятгысының берекеди билен
Гудратыгүйчли Худай ялкаҗакдыр сени.
26 Атаңың берен паталары
бакы дагларың берекетлеринден,
эбеди байырларың байлыгындан артыкдыр,
шу паталар Юсубың
башына инсин,
доганларының арасындан сайлананың үстүнде болсун.
27 Бенямин хырсыз мөҗекдир,
ол ирден авуны тутуп ийип,
агшам галан авуны пайлашдыряндыр».
28 Ине, шулар Ысрайылың он ики тиресидир. Атасы олара пата берип, шулары айтды. Якуп огулларының херсине оларың өзлерине лайык пата берди.

Якубың өлүми

29 Соңра Якуп огулларына шейле табшырык
берди: «Инди мениң өлүп, ата-бабаларыма
говушмалы пурсадым голайлап гелйәр. Мени
Кенган юрдунда ерлешйән, Мамрәниң
гүндогарындакы Макпела мүлкүндәки говакда
җайлаң. Ыбрайым бу говагы ве мүлки гонамчылык
этмек үчин Эпрон хетден сатын алыпды.
31 Ыбрайым ве онуң аялы Сара, Ысхак ве онуң аялы
Ребека хем шол говакда җайландылар. Мен Леяны
хем шол ерде җайладым. 32 Ол мүлк ери ве ондакы
говак хетлерден сатын алнандыр».
33 Якуп огулларына табшырык берип боландан
соң, аягыны дүшегине йыгнап, дүнйәден өтди ве
ата-бабаларына говушды.

50-нҗи бап

50 Юсуп өзүни какасының үстүне оклап, аглап,
оны огшады.
2 Ол өз хызматындакы лукманлара какасының
җеседини мумыяламагы буюрды. Лукманлар
Ысрайылың җеседини мумыяладылар. 3 Бу иш
кырк гүне чекди, чүнки мумыяламак шонча вагты
талап эдйәрди. Мүсүрлилер етмиш гүнләп
Ысрайылың ясыны тутдулар.
4 Яс гүнлери геченден соң, Юсуп фараоның
көшгүндәкилере шейле дийди: «Эгер мен сизиң
гөвнүңизден туран болсам, онда фараона шейле
дийиң: „Какам өлмезинден өң: 'Мениң санаглым
долуп баяр. Мени Кенганда өзүм үчин газан
габрымда җайлаң' дийип ант ичирди. Инди, гой, ол
маңа гидип, какамы җайламага ругсат берсин;
онсоң мен ызыма доланарын“». 6 Фараон: «Гит-де,
какаңы ант ичишиң ялы җайла» дийди.
7 Шейдип, Юсуп какасының җеседини алып ёла
дүшди. Фараоның әхли эмелдарлары, көшгүң ве
тутуш Мүсүриң белент мертебели адамлары,
8 Юсубың тутуш хоҗалыгы, онуң доганларыдыр
какасының хоҗалыгындакыларың хеммеси-де
онуң янындадылар. Гошен велаятында диңе
чагалар, овнуклы-ирили маллар галды. 9 Сөвеш
арабалары ве оларың үстүндәки эсгерлер-де Юсуп
билен гитди. Бу әгирт улы мәхелледи. 10 Иордан
дерясының гүндогарындакы Атат харманы диен
ере етенлеринде, олар сес эдип аглашдылар. Юсуп
какасы үчин еди гүнләп яс тутды. 11 Атат харманы
диен ердәки ясы гөрүп, Кенганың ерли илаты:
«Мүсүрлилериң яс тутушы, гөр, нәхили агыр!»
дийишдилер. Шоңа гөрә-де, Иордан дерясының
гүндогар тарапындакы бу ере Абелмисрайым †
диен ат берилди. 12 Шейдип, Ысрайылың огуллары
какаларының берен табшырыгыны айдышы ялы
берҗай этдилер. 13 Олар Ысрайылы Кенган
топрагына гетирип, Мамрәниң гүндогарындакы
Макпела мүлкүндәки говакда җайладылар.
Ыбрайым бу говагы гонамчылык этмек үчин ери
билен биле Эпрон хетден сатын алыпды.
14 Какасыны җайландан соң, Юсуп доганлары хем-
де олар билен какасыны җайламага геленлериң
хеммеси билен билеликде Мүсүре гайдып гелди.

Юсуп доганларына гөвүнлик берйәр

15 Какалары өленден соң, Юсубың доганлары
«Эден яманлыгымыз үчин Юсуп кине саклап,
бизден ар алса нәме?» дийип гүман этдилер.
16 Шунлукда, олар Юсуба: «Какамыз бизе
өлмезиниң өң янында Юсуба шейле дийиң:
„Доганларыңың җенаят ишини ве эден гүнәлерини
багышла, чүнки олар саңа яманлык этдилер“ дийип
табшырды. Инди өз атаңың Худайының гуллары

† *Абелмисрайым – бу сөз мүсүрлилериң ясы*

болан бизиң гүнәмизи өт!» диен хабар ёлладылар.
Бу хабары эшидип, Юсуп аглады. 18 Доганларының
өзлери-де гелип, Юсубың өңүнде йүзин дүшүп:
«Биз сениң гулларыңдырыс» дийдилер. 19 Юсуп
олара: «Горкмаң, мен Худаймы нәме?! 20 Сиз маңа
яманлык этмек иследиңиз, эмма гөршүңиз ялы,
биртопар адамлары дири галдырмак үчин Худай ол
яманлыгы ягшылыга өвүрди. 21 Сиз горкмаң. Мен
сизиң-де, сизиң чагаларыңызың-да аладасыны
эдерин» дийип, Юсуп олара мәхирли сөзлер билен
гөвүнлик берди.

Юсубың өлүми

22 Шейдип, Юсуп какасының хожалыгы билен
биле Мүсүрде орнашды. Ол йүз он йыл яшады.
23 Юсуп Эфрайымың үсти билен човлуклар гөрди.
Манашаның оглы Макырың чагалары Юсубың
чагалары хасапланды. 24 Юсуп доганларына:
«Мениң санаглым долуп баряр, йөне Худай хөкман
сизиң дадыңыза етишер. Худай сизи Мүсүрден
чыкарып, Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба вада эден
топрагына элтер» дийди. 25 Соңра Юсуп
Ысрайылың огулларына ант ичирип, шейле дийди:
«Худай сизе назар саланда, сиз мениң сүңклерими-
де өз яныңыз билен алып гидиң». 26 Шейдип, Юсуп
йүз он яшында дүнйәден өтди. Онуң җеседи
Мүсүрде мумыяланып, табыда салнып гоюлды.

Мүсүрден чыкыш

Гириш

китабында Ысрайылың тарыхындакы иң важып вака беян эдилйәр. Бу китапда ысрайыл халкының гул болуп яшан юрды Мүсүрден чыкып гайдышы гүррүң берилйәр. Китап үч бөлүмден ыбарат:
1) Муса пыгамбериң чагырылмагы ве еврейлериң гулчулыкдан азат эдилмеги (1 – 13-нҗи баплар). Худай Муса пыгамбере янып дуран чалыда гөрнүп, оны чагыряр. Худай Өзүни оңа , ягны ады билен аян эдйәр (Мср 3:14-15). Бу ат Көне Әхт китабында Худайың иң мөхүм ады болуп, ол көпленч «Реб» дийип терҗиме эдилди. Муса пыгамбер Худайың буйругына гөрә фараондан ысрайыл халкыны азат этмеги талап эдйәр. Эмма фараон ондан боюн товландан соң, Реб Мүсүриң башына он саны бетбагтчылык гетирмеги Муса табшыряр. Ахырсоңы, фараон ысрайыллара Мүсүрден гитмәге ругсат берйәр.
2) Ысрайылларың Синай дагына йөриши (14 – 18-нҗи баплар). Фараон ысрайыллары азат этмек пикиринден дәнип, өз гошунына олары ызына гайтармагы буюряр. Эмма Реб ысрайыллары горап, Мүсүр гошуныны вейран эдйәр. Ысрайыл халкы болса чөлүң ичи билен ёлуны довам этдирйәр. Реб олары азык хем сув билен үпҗүн эдйәр.
3) Синай дагында Худайың Өз халкы ысрайыл билен эден әхти. Худай ысрайыллара яшайыш үчин ахлак, дини канунлары ве раят хукукларыны берйәр. Шейле хем Худай Ысрайыла ыбадат өйүниң гурлушыгы ве энҗамлашдырылышы, руханылар ве оларың Ребби Худая ыбадат этмек барадакы канунлары берйәр (19 – 40-нҗы баплар).
Китабың баш гахрыманы Муса пыгамбердир. Ол Худайың халкыны Мүсүрден алып чыкмак үчин Реб тарапындан сайланыляр. Китабың йигриминҗи бабында беян эдилйән Он табшырык онуң иң мешхур бөлүмидир (20:1-17).

Мазмуны
- Мүсүр гулчулыгы
- Муса пыгамбериң доглушы ве яшлык дөври
- Муса ве Харун Мүсүр фараонының өңүнде
- Песах ве Мүсүрден чыкыш
- Гызыл деңизден Синай дагына тарап йөриш
- Канун ве Әхт
- Мукаддес чадыр ве сежде этмек үчин дүзгүнлер

1-нҗи бап

Мүсүрлилер ысрайыллары эзйәрлер

1 Ине, Якубың Мүсүре өз тутуш хоҗалыклары
билен гелен огулларының атлары: 2 Рубен,
Шимгон, Леви, Яхуда, 3 Ысакар, Зебулун, Бенямин,
4 Дан, Нафталы, Гат, Ашер. 5 Якубың әхли
несиллериниң саны җеми етмишди. Юсуп эййәм
Мүсүрдеди. 6 Вагтың гечмеги билен Юсуп ве онуң
әхли эркек доганлары, онуң дөврдешлери
дүнйәден өтди. 7 Эмма ысрайыл огулларының
несиллериниң тохум--тиҗи яйрап көпелдилер ве
оларың саны җуда артды, шоңа гөрә хем тутуш
Мүсүр олардан долуды.
8 Инди болса Мүсүр тагтына Юсуп хакында хич
зат билмейән башга бир тәзе патыша чыкды. 9 Ол
патыша өз халкына йүзленип: «Середиң, бизе гөрә
ысрайылларың саны көп ве гүйчли. Бу бизиң үчин
ховплы. 10 Олар мундан артык көпелмез ялы, гелиң,
мекирлик билен оларың соңуна чыкалың. Ёгсам,
уруш турайса, олар душманымызың тарапына
гошулып, бизе гаршы сөвешмеклери ве бизиң
юрдумыздан чыкып гитмеклери мүмкин» дийди.
11 Шейлеликде, мүсүрлилер ысрайыллары меҗбуры
ишледип, олары эзмек үчин, оларың үстүнден

хоҗайынлар белледилер. Ысрайыллар фараон
үчин Питом ве Рагмесес диен галла сакланян
галалары гурдулар. 12 Эмма мүсүрлилер
ысрайыллара нәче зулум этселер-де, олар
өңкүсинден-де хас көпелдилер ве оларың саны
җуда артды. Мүсүрлилериң ысрайыллардан сусты
басылды. 13 Шейдип, олар ысрайыллары залымлык
билен эзип, олары лай ве керпич ялы агыр
ишлерде, хер хили мейдан ишлеринде ишледип,
оларың дурмушыны аҗы яшайша өвүрдилер. Әхли
агыр ишлерде олара рехимсизлик билен сүтем
этдилер.

15 Соңра бириниң адына Шипра, бейлекисиниң
адына Пуга дийилйән ики саны еврей
гөбегенелерине Мүсүр патышасы шейле дийди:
16 «Сиз еврей аялларына гөбегене болуп хызмат
эдйән вагтыңыз, середиң, эгер огул догурсалар, ол
бәбеги өлдүриң, эгер гыз догурсалар, гой, онда ол
яшаберсин». 17 Эмма бу гөбегенелер Худайдан
горкян аяллар экен, олар Мүсүр патышасының
буйрушы ялы этмән, гайтам, эркек доглан
чагалары-да дири галдырыпдырлар. 18 Шонуң үчин
хем, Мүсүр патышасы шол гөбегенелери янына
чагырып, олардан: «Нәме үчин сиз бейле этдиңиз,
эркек доглан чагалары хем дири галдырдыңыз?»
дийип сорады. 19 Гөбегенелер фараона: «Себәби
еврей аяллары Мүсүр аяллары ялы дәл, олар
догумлы, оларың янына гөбегене гелип етйәнчә,
оларың өзлери дограйярлар» дийдилер. 20 Худай
хем бу гөбегенелере гарашык этди, шейдип,
ысрайыл халкы хас көпелди ве гүйчленди.
21 Гөбегенелериң Худайдан горкяндыгы себәпли,
Худай олара-да улы машгала берди. 22 Соңра
фараон әхли мүсүрлилере: «Еврейлерден доглан
хер бир огул бәбеги алып, Нил дерясына ташлаң,
эмма гыз бәбек болса, гой, ол яшаберсин» дийип
буйрук берди.

2-нҗи бап

Муса догуляр

2 Шол вагтлар левилерден бир адам өз
тиресинден бир гыза өйленди. 2 Онуң аялы
гөврели болуп, бир огул догурды, ол чагасының
якымлыҗадыгыны гөрүп, оны өйүнде үч ай гизләп
саклады. 3 Ол аял чагасыны мундан артык гизлин
саклап билмеҗекдигине гөз етирип, онуң үчин
гамышдан өрүлен себет алды-да, онуң дашыны сув
гечмез ялы шепбик билен өртди. Ол чаганы шол
себедиң ичинде ятырып, оны деряның
гырасындакы сувда өсүп отуран гамышларың
арасында ерлешдирди. 4 Җигисине нәме боларка
дийип, чаганың гыз доганы хем узакдан середип
дурды.

5 Шол вагт фараоның гызы деря сува дүшмәге
гелди. Онуң кенизлери болса деряның кенарында
айланып йөрдүлер. Бирденкә фараоның гызы
гамышларың арасындакы себеди гөрүп, оны
гетирмәге кенизлериң бирини иберйәр.
6 Фараоның гызы себеди ачып гөрсе, ине, онуң
ичинде бир чага аглап ятыр. Онуң чага йүреги
гыйлып: «Бу еврей чагаларының биридир» дийййәр.
7 Соңра чаганың гыз доганы фараоның гызының
янына гелип: «Мен гидип, чаганы эмдирер ялы
еврей аялларындан бирини чагырайынмы?»
дийййәр. 8 Фараоның гызы: «Чагырай» дийййәр.
Шейдип, ол гыз гидип, чаганың өз эҗесини алып
гелйәр. 9 Фараоның гызы ол аяла: «Шу чаганы әкит-
де, муңа энекелик эт. Мен сениң хакыңы төләрин»
дийййәр. Шейлеликде, бу аял чаганы әкидип, оңа
энекелик эдйәр. 10 Чага өсүп кемала геленде, ол
оны фараоның гызының янына гетирйәр ве
фараоның гызы оны өзүне огуллыга аляр. Ол: «Мен
муны сувдан чыкардым» дийип, онуң адына Муса †
дакяр.

Муса Мидяна гачып гутуляр

11 Муса йигит чыкандан соң, бир гүн өз халкы
болан еврейлериң арасына айланмага чыкды ве
оларың агыр иш зерарлы чекйән җебрини гөрди.
Ол бир мүсүрлиниң өз халкындан болан бир
еврейи енҗип дураныны гөрди. 12 Муса эйлесине-
бейлесине гөз гездирди, хич киме гөзи дүшмәнсоң,
ол яңкы мүсүрлини өлдүрди ве онуң җеседини чәгә
гөмүп гизледи. 13 Эртеси гүни ол айланмага
чыканда, ики саны еврейиң өз араларында уршуп
дуранларыны гөрди ве оларың гүнәлисиниң янына
барып: «Нәме үчин сен өз еврейиңи урярсың?»
дийип сорады. 14 Ол адам: «Ким сени бизиң
үстүмизден хөкүмдар я казы эдип гойды? Дүйнки
мүсүрлини өлдүришиң ялы, мени хем
өлдүрмекчимиң?» дийди. Мундан соң Муса горкды
ве ол: «Мениң эден ишим эййәм аян болупдыр»
дийип пикир этди. 15 Фараон бу хакда эшидип,
Мусаны өлдүртмегиң күйүне дүшди. Эмма Муса
гачып, Мидян юрдунда орнашды.

Бир гүн Муса бир гуйының башында отырды.
16 Мидян руханысының еди гызы барды. Шол вагт
олар гуя гелип, өз какаларының сүрүсини сува
якмак үчин новалары сувдан долдурдылар.
17 Шонда бейлеки чопанлар гелип, ол гызлары
ковдулар, эмма Муса бу гызлара арка дуруп,
оларың сүрүсини сува якмага көмеклешди.
18 Гызлар өйлерине какалары Регувалың †† янына
геленлеринде, оларың какасы: «Нәдип сиз бу гүн

† *Еврейче Муса чыкардым*
†† *Регувал – Регувалың бейлеки ады Йитро*

өңкиңизден ир гелип билдиңиз?» дийип сорады.
19 Гызлар: «Шу гүн бизи бир мүсүрли адам
чопанлардан горады, ол хатда бизиң сүримизи
сува якмага хем көмек этди» дийдилер. 20 Ол
гызларына: «Ханы, ол адам ниреде? Нәме үчин сиз
оны ташлап гайтдыңыз? Оны чагырың, бизиң
билен дуз-чөрек ийсин» дийди. 21 Шейлеликде,
Муса бу адамыңкыда яшамага разылашды ве ол өз
гызы Сыпораны Муса дурмуша чыкарды. 22 Сыпора
Муса бир огул догруп берди. Муса: «Мен бир ят
юртда гелмишек болдум» дийип, онуң адына
Гершом † дакды.

23 Көп вагтың гечмеги билен Мүсүр патышасы
дүнйәден өтди. Ысрайыллар болса хениз хем
гулчулыкда эзилйәндиклеринден налап, көмек
сорап перят этдилер. Оларың зулум астында эдйән
ахы-наласы Худая барып етди. 24 Худай оларың
налышыны эшитди ве Ол Ыбрайым, Ысхак ве Якуп
билен эден әхтини ядына салды. 25 Худай
ысрайыллара назар салып, оларың хал-
ахвалларының нәхилидигине дүшүнди.

3-нҗи бап

Реб Муса гөрүнйәр

3 Шол вагтлар Муса гайынатасы Мидян
руханысы Йитроның сүрүсини бакярды. Бир
гүн ол сүрүсини чөлүң ичи билен сүрүп, Худай дагы
Хоребе †† гелди. 2 Оңа чалының ортарасында
алавлы от болуп, Реббиң бир перишдеси гөрүнди.
Муса чалының янярндыгына гарамаздан, онуң хич
отда янып гутармаяндыгыны гөрди. 3 Муса: «Бу гең
зады якынрак барып гөрейин-ле, нәме үчин чалы
отда янмаярка?» дийди. 4 Реб Мусаның якынлашып
гелйәндигини гөренде, чалының ичинден оңа:
«Муса! Муса!» дийип сесленди. Муса: «Лепбей»
дийип җогап берди. 5 Соңра Худай: «Мундан якын
гелме, аягыңдакы чарыгыңы чыкар, чүнки сениң
бу дуран ериң мукаддес топракдыр! 6 Мен сениң
ата-бабаларыңың: Ыбрайымың, Ысхагың ве
Якубың Худайыдырын» дийди. Муса Худая
серетмекден горкуп, йүзүни япды.

7 Соңра Реб ене-де: «Мен халкымың Мүсүрде
чекйән җебир-сүтемини, хакыкатдан-да, гөрдүм,
оларың мүсүр хоҗайынларындан яңа
налаяндыкларыны эшитдим. Мен оларың чекйән
җебир-җепаларыны билйәрин. 8 Шонуң үчин хем
Мен олары мүсүрлилериң элинден азат этмек үчин
ашак индим. Мен олары сүйт ве бал акян мес
топраклы юрда – кенганларың, хетлериң,
аморларың, перизлериң, хивилериң ве ябусларың
юрдуна алып барҗак. 9 Ине, инди Маңа
ысрайылларың ахы-наласы гелип етди, Мен
мүсүрлилериң олары залымлык билен
эзйәндиклерини гөрдүм. 10 Хәзир болса Мен сени
Өз халкым болан ысрайыллары Мүсүрден алып
гайтмак үчин фараоның янына иберейин» дийди.
11 Муса болса Худая: «Фараоның янына гидип,
ысрайыллары Мүсүрден чыкарып гетирер ялы, мен
ким болупдырын?» дийди. 12 Худай оңа: «Сениң
билен болҗак Мендирин. Сен халкы Мүсүрден
чыкарып гетиренңде, Маңа шу дагда сежде
эдерсиңиз. Бу болса сени Мениң ёлландыгымың
нышаны болар» дийди.

13 Соңра Муса Худая: «Эгер мен ысрайылларың
янына барып: „Мени сизиң яныңыза ата-
бабаларыңызың Худайы иберди“ дийсем, олар хем:
„Онуң ады нәме?“ дийип сорасалар, мен олара
нәме җогап берейин?» дийди. 14 Худай Муса: «Мен
Мендирин. Ысрайылларың янына барып: „Сизиң
яныңыза ‘Мендирин’ иберди“ дийип айт» дийди.
15 Худай Муса ене-де шулары айтды:
«Ысрайылларың янына сени ата-бабаларыңызың
Худайы болан Реббиң ‡, ягны Ыбрайымың, Ысхагың
ве Якубың Худайының иберендигини айт. Бу
Мениң эбедилик адымдыр, шу ат билен Мен
несилме-несил ятланарын. 16 Сен бар-да, ысрайыл
яшулуларыны бир ере йыгна ве олара ата-
бабаларыңызың Худайы Реббиң, ягны
Ыбрайымың, Ысхагың ве Якубың Худайының саңа
гөрнендигини ве оларың Мүсүрдәки хал-
ахвалларындан Мениң хабарымың бардыгыны айт.
17 Мен олары Мүсүр зулумындан азат эдип, сүйт ве
бал акян мес топраклы юрда, ягны кенганларың,
хетлериң, аморларың, перизлериң, хивилериң ве
ябусларың юрдуна элтмеги вада берендигими
олара гүррүң бер. 18 Олар сениң сөзүңе гулак
асарлар, соңра ысрайыл яшулулары билен
Мүсүриң патышасының янына барарсыңыз хем-де
оңа: „Еврейлериң Худайы Реб бизиң билен душды.
Инди болса Худайымыз Реббе гурбанлык бермек
үчин, бизи үч гүнлүк чөле гойбермегиңи сенден
товакга эдйәрис“ дийиң. 19 Мүсүриң патышасы
гудратлы гол билен меҗбур эдилйәнчә, сизи
гойбермеҗекдигини Мен билйәрин. 20 Шонуң үчин
хем, Мен Мүсүре гөз гөркезерин ве онуң ичинде
этҗек әхли гең гудратларым билен оларың
теммисини берерин. Шондан соң патыша сизи
гойберер. 21 Ысрайыллар Мүсүрден чыканларында,
Мен мүсүрлилере ысрайыллары сылар ялы эдерин.
Ысрайыллар ол ерден эллери бош чыкмазлар.
22 Хер бир ысрайыл аялы мүсүрли гоңшусындан ве
өз өйүнде яшаян мүсүрли аялдан алтын-күмүш
шай-сеплер ве гейим-геҗимлер сорап аларлар. Сиз

† *Еврейче Гершом гелмишек*
†† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*
‡ *Реб – еврейче Яхве Мендирин*

олары огул-гызларыңыза дакарсыңыз ве олары гейиндирерсиңиз. Сиз мүсүрлилериң байлыкларыны талап гайдарсыңыз».

4-нҗи бап

Реб Муса гудратлы гүйч берйәр

4 Соңра Муса Реббе: «Эгер олар маңа ынанмасалар я-да сөзүме гулак асман „Реб саңа гөрнен дәлдир“ дийселер, мен нәме эдейин?» дийди. 2 Реб Мусадан: «Элиңдәки нәме?» дийип сорады. Ол хем: «Хаса» дийди. 3 Реб: «Оны ере ташла» дийди. Муса оны ере ташлады, ол хаса йылана өврүлди. Шонда Муса ондан гачып башлады. 4 Эмма Реб Муса: «Элиңи узат-да, онуң гуйругындан тут» дийди. Муса элини узадып, оны тутан бадына, йылан онуң элинде өңкүси ялы хаса өврүлди. 5 Реб оңа: «Ине, муңа ынанарлар, оларың ата-бабаларының Худайы Реббиң, ягны Ыбрайымың, Ысхагың ве Якубың Худайының саңа гөрнендигине ынанарлар» дийди.

6 Реб Муса ене-де: «Элиңи донуңың ичине сок» дийди. Ол хем элини донуның ичине сокды. Ол элини дашына чыкаранда, онуң эли ак гар ялы пис ачды. 7 Соңра Худай оңа: «Элиңи ызына донуңың ичине сал» дийди. Муса элини ене-де донуның ичине салып, тәзеден чыкаранда, бедениндәки бейлеки агзалар ялы болуп, онуң эли өңки каддына гелди. 8 Худай: «Эгер олар саңа ынанмасалар я-да биринҗи гөркезен аламатыңа икирҗиңленселер, белки, олар сениң гөркезен шу икинҗи аламатыңа ынанарлар. 9 Эгер олар бу гөркезен ики аламатыңа-да ынанмасалар я-да саңа гулак асмасалар, онда Нил дерясындан бираз сув гетирип, оны гуры ере дөк. Шол гетирен сувуң гуры ерде гана өврүлер» дийди.

10 Эмма Муса Реббе: «Эй, Таңрым, Өз гулуң болан маңа геплемезиңден өңем, соңам хич хачан мен дилевар адам болмадык. Мен гепе чепер дәл, дилим тутук ялы» дийди. 11 Реб оңа: «Адамың агзыны ким яратды? Оны лал я-да кер эдйән ким? Ким оңа гөреч берйәр я-да ким оны көр эдйәр? Бу Мен Реб дәлми нәме? 12 Хәзир болса ёла дүш, Мен саңа сөзлемәге көмек эдерин ве саңа нәме айтмалыдыгыңы өвредерин» дийди. 13 Муса болса ене-де: «Эй, Таңрым, ялбарярын, шол ере маңа дерек башга бирини иберәйсене» дийди. 14 Шундан соң Реббиң Муса гахары гелди ве оңа: «Левилер неслинден болан доганың Харун шол ерде дәлми нәме? Мен онуң диле чепердигини билйәрин. Ол эййәм сени гаршы алмак үчин ёлда ве ол сени гөренине йүрекден бегенер. 15 Сен оңа гепләп, сөзлери онуң агзына салып берерсиң. Мен сизиң икиңизе хем геплемәге көмек эдерин ве сизе нәме этмелидигиңизи өвредерин. 16 Саңа дерек адамлар билен Харун геплешер. Ол сениң сөзлейҗиң болар, сен болса онуң үчин Худай ялы боларсың. 17 Аламатлары гөркезер ялы, сен бу хасаны хем өз яның билен ал» дийди.

Муса Мүсүре доланяр

18 Муса гайынатасы Йитроның янына гелип, оңа: «Маңа ызыма, Мүсүре өз доган-гарындашларымың янына гитмәге ыгтыяр бер. Олар диримикә, гидип гөрейин» дийди. Йитро Муса: «Саг-аман гидип гел» дийди. 19 Мидянда Реб Муса: «Мүсүре, ызыңа гайдыбер, чүнки сениң җаныңа каст этҗек адамларың хеммеси өлди» дийди. 20 Шейлеликде, Муса аялыны ве огулларыны эшеге мүндүрип, ызына, Мүсүр юрдуна гайтды. Ол өз яны билен кераматлы хасаны хем алды.

21 Реб Муса шейле дийди: «Мүсүре, ызыңа бараныңда, Мениң саңа берен гүйҗүм билен фараоның өңүнде әхли гудратлары гөркезерсиң. Эмма Мен фараоны доңйүрек адам эдерин, шол себәпли хем ол ысрайыл халкына гитмәге ругсат этмез. 22 Сиз болса фараона шейле дийиң: „Реб саңа шейле айдярын: Ысрайыл Мениң новбахар оглум. 23 Маңа гуллук эдер ялы Мениң оглумы гойбер дийдим, эмма сен онуң гитмегине гаршы болдуң. Серет, инди Мен хем сениң илкинҗи болан оглуңы өлдүрерин“».

24 Ёлда олар бир кервенсарайда дүшләнлеринде, Реб Муса душуп, оны өлдүрмәге сынанышяр. 25 Эмма Сыпора чакмакдашдан эдилен пычагы алып, оглуның уҗыдының пүрчүгини кесйәр-де, оны Мусаның аягына дегирйәр ве оңа: «Хакыкатдан-да, сен ган үсти билен баглашан әримсиң» дийййәр. 26 Шундан соң Реб онуң янындан айрыляр. Сыпора «Сен ган үсти билен баглашан әримсиң» дийип, сүннет себәпли айтды.

27 Реб Харуна: «Чөле гит-де, Мусаның өңүнден чык» дийди. Шейлеликде, Харун гидип, оны Худай дагында гаршы алып, оны гуҗаклады. 28 Соңра Муса Харуна Реббиң оңа айт дийип иберен затларының хеммесини айтды. Реббиң оңа ерине етирмели дийип буйран әхли гудратлы аламатлары хакында хем гүррүң берди. 29 Муса билен Харун Мүсүре барып, ысрайыл яшулуларының хеммесини бир ере йыгнадылар. 30 Харун Реббиң Муса айданларының әхлисини олара гүррүң берди. Халкың өңүнде ол аламатлары хем гөркезди. 31 Адамлар оңа ынандылар. Ысрайыл халкына Реббиң назар саландыгыны ве оларың чекйән җебирлерини гөрендигини эшиденлеринде, олар башларыны эгип сежде этдилер.

5-нҗи бап

Муса билен Харун фараоның хузурында

5 Шундан соң Муса билен Харун фараоның
янына гидип, оңа шейле дийдилер: «Ысрайыл
Худайы Реб шейле дийййәр: „Мениң халкымы
гойбер, гой, олар чөлде Мениң шаныма байрам
этсинлер“». 2 Эмма фараон: «Киммиш Ол Реб, Онуң
сөзүне гулак асып, мен ысрайыллары гойберер
ялы? Мен Ребби билмейәрин, ысрайылларың
гитмегине ёл берҗек дәл» дийди. 3 Соңра олар:
«Еврейлериң Худайы бизе душды. Инди болса бизе
үч гүнлүк чөле гидип, Худайымыз Реббе гурбанлык
бермәге ругсат эт, ёгсам, Реб бизи гыргына берер я-
да гылыч билен бизиң башымызы алар» дийдилер.
4 Эмма Мүсүриң патышасы олара: «Эй, Муса ве
Харун, нәме үчин сиз бу халкың элини ишден
совадярсыңыз? Өз ишиңиз билен болуң.
5 Гөрйәңизми, хәзир бу ерде оларың саны бизиң өз
халкымызыңкыдан-да көп, сиз болса олары
ишинден дындарҗак болярсыңыз» дийди.
6 Шол гүнүң өзүнде фараон гул хоҗайынларына
ве ысрайылларың өзлериниң баш гөзегчилерине
шейле буйрук берди: 7 «Мундан буяна бу халка
керпич гуяр ялы саман бермәң. Гой, олар гидип,
саманы өзлери тапсынлар. 8 Эмма оларың гуйян
керпичлериниң саны өңкүси билен дең болсун,
екеҗесини хем кемелтмәң. Олар ялта, шонуң үчин
олар: „Бизи гойбер, Худайымыза гурбанлык
берели“ дийшип гыгырышярлар. 9 Бу адамларың
үнси диңе ишде болар ялы, хас агыр ишлер билен
оларың эгнинден басың. Шонда олар ялан геплере
гулак габартмазлар».
10 Шейлеликде, ысрайылларың гул эелери ве
оларың баш гөзегчилери чыкып, олара: «Фараон
шейле дийййәр: „Мен сизе саман берҗек дәл.
11 Нireден тапсаңыз, шондан тапың, саманы
өзүңиз эдиниң, эмма гүнделик эдйән ишиңиз болса
сәхелче-де азалҗак дәлдир“» дийдилер. 12 Шейдип,
халк өзлерине саман эдинмек үчин орлан мейдан
гөзләп, Мүсүриң әхли ерине дагадылар. 13 Гул
эелери олардан хер гүнки этмели ишлерини эдил
саман билен үпҗүн эдилйән дөврүндәки ялы ерине
етирмеклерини берк талап эдйәрдилер.
14 Фараоның гул эелери тарапындан белленен
ысрайылларың баш гөзегчилери урулярдылар ве
олардан: «Нәме үчин сиз бу гүн гуймалы керпич
пайыңызы өңкиңиз ялы долы ерине
етирмейәрсиңиз?» дийип хасабат соралярдылар.
15 Ахыры ысрайылларың баш гөзегчилери
фараоның янына гидип, оңа: «Нәме үчин биз
гулларыңа бейле дараяң? 16 Бизе саман
берилмейәр, муңа гарамаздан, „Керпич гуюң!“
дийип буйрук берйәрлер. Ине, гулларыңы
енчйәрлер, эмма гүнә сениң өз адамларыңда
ахыры» дийип арз эдйәрлер. 17 Эмма фараон: «Сиз
барып ятан бир ишякмаз. Шонуң үчин хем сиз:
„Бизи гойбер, гидип, Реббе гурбанлык берели“
дийййәрсиңиз. 18 Хәзир болса гидиң-де ишләң. Сизе
саман берилмез, йөне шонда-да керпиҗи өңки
мукдарда өндүрерсиңиз» дийди. 19 Ысрайылларың
баш гөзегчилерине хер гүнки өндүрилмели
керпиҗиң санының екеҗесиниң хем
кемелдилмели дәлдигини айданларында, олар
өзлериниң бетбагтлыга учрандыкларына гөз
етирдилер. 20 Олар фараоның янындан
чыканларында, өзлерине гарашып дуран Муса
билен Харуна душдулар. 21 Олар Муса билен
Харуна: «Фараон ве онуң эмелдарлары тарапындан
сиз бизиң башымыза бела гетирдиңиз, бизи
өлдүрер ялы, оларың элине гылыч бердиңиз.
Мунуң үчин Реб сизе гөз гөркезип, җезаңызы
берер» дийдилер.

Реб азатлыгы сөз берйәр

22 Соңра Муса ене-де Реббе йүзленип: «Эй,
Реббим, нәме үчин бу адамлара бетбагтлык
гетирдиң? Аслында нәме үчин мени гойбердиң?
23 Сениң адыңдан фараон билен геплешмәге
гелелим бәри, ол бу адамлара гөрги барыны
гөркезди. Сен болса Өз халкыңы азат этмек үчин
екеҗе-де зат этмедиң» дийди.

6-нҗы бап

6 Эмма Реб Муса: «Мениң фараона нәме
этҗегими инди гөрерсиң. Мен оны гудратлы
голум билен халкымы гойбермәге меҗбур эдерин,
ол шу гудратлы голуң зарбындан яңа, олары хатда
өз юрдундан ковуп чыкарар» дийди.
2 Худай Муса шейле дийди: «Мен Ребдирин. 3 Мен
Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба Гудратыгүйчли Худай
болуп гөрүндим, эмма Өзүми олара Реб адым
билен танатмадым. 4 Мен олара гелмишек болуп
яшан юрды болан Кенган топрагыны бермеги әхт
этдим. 5 Шейле хем, Мен ысрайылларың Мүсүрде
гулчулыкдан яңа эзилйәндиклери себәпли эдйән
ахы-наласыны эшитдим ве Өз эден әхтими
ятладым. 6 Шонуң үчин хем ысрайыллара айт: „Мен
Ребдирин. Мен сизи Мүсүр зулумындан чыкарып,
гулчулыкдан азат эдерин. Гудратлы гүйч билен ве
агыр җезаларым билен Мен сизи олардан азат
эдерин. 7 Мен сизи Өз халкым эдип кабул эдерин ве
Мен сизиң Худайыңыз боларын. Онсоң сизи Мүсүр
гулчулыгындан бошадан Худайыңыз Реббиң
Мендигими билерсиңиз. 8 Мен сизи Ыбрайыма,
Ысхага ве Якуба сөз берен ериме элтерин ве Мен
сизе ол ери эелемәге берҗекдирин. Мен

Ребдирин“». 9 Муса бу сөзлери ысрайыллара айдып
берди, эмма олар гөвнүчөкгүндиклери ве рехимсиз
эзилйәндиклери себәпли Мусаны диңлемедилер.
10 Соңра Реб Муса: «Гит-де, Мүсүриң патышасы
фараона айт, гой, ол ысрайыллара Мүсүр юрдундан
чыкып гайтмага ругсат берсин» дийди. 12 Эмма
Муса Реббе: «Гөрйәңми, энтек ысрайыллар мени
диңләнок, онсоң фараон маңа нәдип гулак ассын,
мен бир дилсиз-агызсыз адам ялы ахырын» дийди.
13 Реб Муса ве Харун билен ысрайыллар ве Мүсүриң
патышасы фараон хакында геплешип, олара
ысрайыллары Мүсүрден алып чыкмагы буюрды.

Муса билен Харуның несил дарагты

14 Булар ысрайылларың аталарының
уругбашылары: Ысрайылың илкинҗи оглы
Рубениң огуллары: Ханок, Паллу, Хесрон ве Кармы.
Булар Рубениң уругларыды. 15 Шимгоның огуллары:
Емувел, Ямын, Охат, Якин, Сохар ве кенган
аялындан болан оглы Шавул. Булар Шимгоның
уругларыды. 16 Левиниң несил дарагтына гөрә,
онуң огулларының атлары шулардыр: Гершон,
Кохат ве Мерары. Леви бир йүз отуз еди яшап
дүнйәден өтди. 17 Гершоның огуллары: Либни ве
Шимги уруглары билен. 18 Кохадың огуллары:
Имран, Йисхар, Хеброн ве Узыел. Кохат бир йүз
отуз үч яшап өлди. 19 Мерарының огуллары: Махлы
ве Мушы. Ине, бу ашакдакылар болса левилериң
несиллери боюнча уруглары. 20 Имран өз
какасының гыз җигиси Ёкебеди өзүне аял эдип
алды, ол хем оңа Харун билен Мусаны догруп
берди. Имран бир йүз отуз еди яшап арадан
чыкды. 21 Йисхарың огуллары: Кора, Непек, Зикри.
22 Узыел огуллары: Мишайыл, Элсапан ве Ситри.
23 Харун Эминадабың гызы, Нахшоның гыз доганы
Элишеба өйленди ве оларың Надап, Абыху,
Элгазар ве Ытамар диен огуллары болды.
24 Кораның огуллары: Асыр, Элкана ве Абыясап.
Булар Кораның уруглары болупдыр. 25 Харуның
оглы Элгазар Путыелиң гызларының бирини өзүне
аял эдип алды ве ондан Пинехас диен оглы болды.
Ине, шулар левилериң уруглары боюнча оларың
аталарының уругбашылары болупдыр.
26 Реббиң: «Ысрайыллары топар-топар эдип,
Мүсүрден алып чык» дийип буйрук берен
адамлары ине, шу Харун билен Мусады.
27 Ысрайыллары, Мүсүрден алып гайтмак үчин,
Мүсүр патышасы фараон билен геплешенлер хем
шулар – Муса билен Харунды.

Харун Мусаның сөзлейҗиси боляр

28 Шол гүн Реб Мүсүрде Муса йүзленди. 29 Реб
Муса: «Мен Ребдирин. Мениң саңа айдянларымың
хеммесини Мүсүриң патышасы фараона етир»
дийди. 30 Эмма Муса Реббе: «Мен сөзе гарып адам,
онсоң фараон мени нәдип диңлесин» дийди.

7-нҗи бап

7 Соңра Реб Муса шейле дийди: «Фараоның
өңүнде Мен сени Худай ялы эдйәрин ве
доганың Харун болса сениң пыгамбериң ялы
болар. 2 Мениң саңа буюрян табшырыкларымың
әхлисини сен айтмалысың, доганың Харун болса
фараондан ысрайыллары өз юрдундан
гойбермегини сорар. 3 Эмма Мен фараоны
доңйүрек адам эдерин. Хатда Мен Мүсүрде
аламатларымың ве гудратларымың саныны
көпелтсем-де, 4 фараон сизи диңлемез. Шундан соң
Мен Мүсүре гөз гөркезип, олара агыр җезалар
берип, Өз халкым болан ысрайыллары топар-топар
эдип, Мүсүрден алып чыкарын. 5 Мен голумың
гүйҗүни гөркезип, Мүсүрден ысрайыллары алып
чыканымда, мүсүрлилер Реббиң Мендигиме гөз
етирерлер». 6 Муса билен Харун Реббиң хут
өзлерине буйрушы ялы этдилер. 7 Фараон билен
геплешен вагтлары Муса сегсен, Харун болса
сегсен үч яшындады.

Хаса йылана өврүлйәр

8 Реб Муса билен Харуна йүзленип: 9 «Эгер фараон
сизе „Гудрат гөркезиң“ дийсе, Муса, сен Харуна:
„Хасаңы ал-да, фараоның өңүнде оны ере ташла“
дий, шонда хаса йылана өврүлер» дийди.
10 Шейлеликде, Муса билен Харун фараоның янына
бардылар ве Реббиң буйрушы ялы этдилер. Харун
фараоның ве онуң эмелдарларының өңүнде
хасасыны ере ташлады, ол йылана өврүлди.
11 Фараон хем өз акылдарларыны, җадыгөйлерини
йыгнады. Олар хем өзлериниң гизлин усуллары
билен шейле этдилер. 12 Оларың херси өз
хасаларыны ере ташладылар велин, олар хем
йылана өврүлдилер. Эмма Харуның хасасы оларың
хасаларыны ювутды. 13 Фараоның йүрегиниң доңы
энтек хем чөзүленокды. Реббиң айдышы ялы, ол
хениз хем булара гулак габартмаярды.

Биринҗи бетбагтчылык: сув гана өврүлйәр

14 Соңра Реб Муса шейле дийди: «Фараон
доңйүрек адам, ол халкы гойбермекден йүз
өвүрйәр. 15 Фараоның ирден деря сува дүшмәге
чыкян вагты, сен онуң янына бар. Оңа душмак
үчин, Нил дерясының янында гараш, элиңе йылана
өврүлен хасаны хем ал. 16 Соңра оңа шейле дий:
„Еврейлериң Худайы Реб, ине, шулары айтмак үчин
мени сениң яныңа иберди. Ол саңа: ‘Мениң
халкымы гойбер, гой, олар чөлде Маңа ыбадат
этсинлер’ дийди. Ине, сен болса, энтек хем муңа

боюн болмадың. 17 Реб шейле диййәр: ‘Шу этҗек
ишими гөрүп, сен Мениң Ребдигими билерсиң:
Гөрйәңми, мен шу элимдәки хаса билен Нил
дерясының сувуна уран бадыма, сув гана өврүлер.
18 Нилдәки балыклар өлер ве деря порсар.
Мүсүрлилер Нилиң сувундан ичип билмезлер’“».
19 Реб Муса: «Харуна айт: „Хасасыны алсын-да,
Мүсүриң әхли сувларына: оларың деряларына,
япларына, ховузларына ве әхли сув ховданларына
хасасы билен уруп чыксын. Мүсүриң әхли сувлары,
хатда челекдәки ве даш күйзелердәки сувлар хем
гана өврүлер“» дийди.
20 Муса билен Харун Реббиң буйрушы ялы
этдилер. Харун фараоның ве онуң
эмелдарларының өңүнде хасасыны узадып, Нил
дерясының сувуна урды, Нил дерясының тутуш
сувы гана өврүлди. 21 Нилдәки балыклар өлүп, деря
порсады. Шейлеликде, мүсүрлилер Нил
дерясындан сув ичип билмедилер, Мүсүриң әхли
сувы гана боялды. 22 Эмма Мүсүр җадыгөйлери хем
өзлериниң гизлин усуллары билен шейле этдилер.
Шейдип, фараоның йүреги доңлугына галды.
Реббиң айдышы ялы, фараон олары диңлемеди.
23 Фараон ызына өврүлди-де, өз җайына гирип
гитди, ол муны хатда пиңине-де алмады. 24 Нилиң
сувундан ичип билмейәндиклери үчин, әхли
мүсүрлилер агыз сув гөзләп, Нил дерясының
боюны газдылар.
25 Реббиң Нил дерясыны шейле эденинден соң
еди гүн гечипди.

8-нҗи бап

Икинҗи бетбагтчылык: гурбагалар

8 Соңра Реб Муса шейле дийди: «Фараоның
янына бар-да, оңа шейле дий: „Реб саңа шейле
диййәр: ‘Мениң халкымы гойбер, олар гидип, Маңа
ыбадат этсинлер. 2 Сен олары гойбермекден йүз
өвүрсең, онда Мен гурбагалар чоздурып, тутуш
юрдуңа бетбагтлык гетиҗерин. 3 Нил дерясы
гурбага сүрүсинден долуп, олар сениң өйүңе,
көшгүңе ве ятян дүшегиңе ченли гелерлер.
Гурбагалар сениң эмелдарларыңың ве халкыңың
өйлерине долар, олар хатда тамдырларыңызың
ичине ве хамыр югрулян җамыңыза ченли
гирерлер. 4 Гурбагалар сениң үстүңе, сениң
халкыңың ве әхли эмелдарларыңың үстүне
чыкарлар’“». 5 Реб Муса: «Харуна айт: „Гой, ол
элиндәки хасасыны узадып, дерялара, яплара ве
сув ховданларына уруп, гурбагалар чыкарсын.
Мүсүриң ерини гурбагалар гаплап алар“» дийди.
6 Шейлеликде, Харун хасасы билен Мүсүрдәки
сувлара уруп чыкды ве гурбагалар пейда болды.
Тутуш Мүсүриң ери гурбагалар билен өртүлди.
7 Эмма җадыгөйлер хем өзлериниң гизлин
усуллары билен шейле этдилер, олар хем Мүсүрде
гурбагалар чыкардылар.
8 Соңра фараон Муса билен Харуны чагырып,
олара: «Менден ве халкымдан гурбагаларың
айрылып гитмегини сорап, Реббе дилег эдиң. Мен
болса халкыңызы Реббе гурбанлык бермәге
гойберерин» дийди. 9 Муса фараона: «Сениң үчин,
эмелдарларың ве халкың үчин хачан дилег
этмелидигини маңа өзүң айдай, шонда гурбагалар
сизден ве сизиң өйлериңизден ёк болуп гидерлер,
олар диңе Нил дерясында галар» дийди. 10 Фараон
хем оңа: «Эртир дилег эдәй» дийди. Муса оңа: «Гой,
сениң айдышың ялы болсун! Чүнки сен бизиң
Худайымыз Реб ялы башга хич кимиң ёкдугыны
билерсиң. 11 Гурбагалар сенден, сизиң
өйлериңизден, эмелдарларыңдан ве халкыңдан
айрылып, диңе Нил дерясында галар» дийди.
12 Шейлеликде, Муса билен Харун фараоның
янындан гайтдылар. Муса фараоның үстүне
чоздуран гурбагаларыны ёк этмегини сорап, Реббе
дилег этди. 13 Реб хем Мусаның дилегини ерине
етирди. Өйлердәки, ховлулардакы ве
мейданлардакы гурбагалар өлдүлер. 14 Мүсүрлилер
өлен гурбагалары улы үйшмеклер эдип
йыгнадылар, ерден порсы ыс хаплап урды.
15 Фараон бу затлары гөрүп, гөвни арам тапды. Соң
ене-де өзүниң доңйүреклигини этди. Реббиң
айдышы ялы, ол Муса билен Харуна гулак асмады.

Үчүнҗи бетбагтчылык: чиркейлер

16 Соңра Реб Муса: «Харуна айт: „Гой, ол хасасыны
алсын-да, ериң тозуна уруп чыксын, шонда тутуш
Мүсүриң ичинде чиркейлер пейда болар“» дийди.
17 Олар шейле хем этдилер. Харун элине хасасыны
алып, ериң тозуна уруп чыкды велин, адамларың
ве хайванларың үстүне чиркейлер чозды. Тутуш
Мүсүриң әхли тозы чиркее өврүлди. 18 Җадыгөйлер
хем өз гизлин усуллары билен чиркей дөретмәге
сынанышдылар, эмма олар муны башармадылар.
Шейлеликде, чиркейлер адамларың ве
хайванларың үстүнде гезишип йөрдүлер.
19 Җадыгөйлер фараона: «Бу Худайың иши»
дийдилер. Эмма фараоның йүреги доңды ве ол
Реббиң айдышы ялы, олара гулак асмады.

Дөрдүнҗи бетбагтчылык: сиңеклер

20 Соңра Реб Муса: «Ирден тур-да, фараоның сува
дүшмәге чыкян вагты оңа гараш ве оңа шейле дий:
„Реб шейле диййәр: ‘Мениң халкымы гойбер. Олар
гидип, Маңа ыбадат этсинлер. 21 Эгер сен Мениң
халкымы ене-де гойбермесең, онда Мен сениң
үстүңе, сениң эмелдарларыңың ве халкыңың

үстүне ве сениң өйүңе сиңек сүрүсини иберерин.
Мүсүрлилериң өйлери сиңек сүрүсинден долар,
шейле хем, оларың яшаян ерлери сиңек билен
гуршалар. 22 Эмма шол гүн Мен Өз халкымың
яшаян ери болан Гошен топрагыны айры гойҗак.
Ол ерде хич хили сиңек сүрүси болмаз, шонда сен
Мениң бу юрдуң Реббидигими билерсиң. 23 Мен Өз
халкымы сениң халкыңдан тапавутландырарын. Бу
гудратлы аламат эртир болар‘“». 24 Реб шейле хем
этди. Фараоның өйи ве онуң эмелдарларының
өйлери гүйчли сиңек сүрүси билен долды.
Сиңеклерден яңа тутуш Мүсүр юрды вейран болды.
25 Соңра фараон Муса билен Харуны янына
чагырдып, олара: «Барың, гидиң-де, шу юртда
Худайыңыза гурбанлык бериң» дийди. 26 Эмма
Муса: «Бейле этсек догры болмаз. Худайымыз
Реббе берйән гурбанлыгымызы мүсүрлилер
неҗислик хасапларлар. Эгер биз мүсүрлилере
неҗислик эдип, мал гурбанлыгымызы оларың
гөзүниң алнында берсек, онда олар бизи дашлап
өлдүрмезлерми? 27 Худайымыз Реббе берҗек
гурбанлыгымызы биз Онуң Өзүниң буйрушы ялы,
үч гүнлүк чөле гидип бермели» дийди. 28 Фараон
оңа: «Мен сизе чөле гидип, Худайыңыз Реббе
гурбанлык бермәге ругсат эдйәрин, йөне сиз гаты
узага гитмели дәлсиңиз. Мениң үчин Реббе дилег
эдәй» дийди. 29 Соңра Муса: «Ине, мен хәзир гидип,
фараондан, онуң эмелдарларындан ве халкындан
сиңек сүрүсиниң айрылып гитмегини сорап, Реббе
дилег этҗек. Йөне фараон ене-де ялан сөзләп,
халкы Реббе гурбанлык бермәге гойбермекден
сакламаверсин» дийди.
30 Шейлеликде, Муса фараоның янындан гайдып,
Реббе дилег этди. 31 Реб хем Мусаның дилегини
ерине етирди. Сиңек сүрүси фараондан, онуң
эмелдарларындан ве халкындан айрылып ёк болуп
гитди, екеҗе сиңек хем галмады. 32 Эмма фараон бу
гезек хем доңйүреклигине галды ве ысрайыллара
гитмәге ругсат этмеди.

9-нҗы бап

Бәшинҗи бетбагтчылык: малларың гырылмагы

9 Соңра Реб Муса: «Фараоның янына бар-да,
оңа шейле дийип айт: „Еврейлериң Худайы
Реб шейле дийййәр: ‘Мениң халкымы гойбер, олар
гидип, Маңа ыбадат этсинлер’. 2 Эгер сен олары
ене-де саклап, гойбермекден боюн товласаң, 3 онда
Реб мейдандакы мал-гараларыңызы: атларыңызы,
эшеклериңизи, дүелериңизи ве доварлардыр
сүрүлериңизи гыргына берер. 4 Эмма Реб ысрайыл
маллары билен Мүсүр малларының арасында
тапавут гойҗакдыр, ысрайыллара дегишли
малларың екеҗеси хем өлмез“» дийди. 5 Шейле хем
Реб бу иши Мүсүрде эртир этҗекдигини айдып,
онуң вагтыны мәлим этди. 6 Эртеси гүн Реб бу иши
этди: мүсүрлилериң әхли маллары гырылды, эмма
ысрайыл малларының екеҗеси хем өлмеди.
7 Фараон ягдайы билмәге адам ёллады, гөрсе,
ысрайыл малларының бири хем өлмәндир. Эмма
фараоның йүреги энтек хем доңды, ол халкы ене-
де гойбермеди.

Алтынҗы бетбагтчылык: чыбанлар ве яралар

8 Соңра Реб Муса билен Харуна: «Күреден
гошавуҗыңызы долдурып күл алың. Гой, Муса оны
фараоның өңүнде гөге сечсин. 9 Ол күл тутуш
Мүсүрде тозана өврүлер. Тозан болса адамларың
ве хайванларың беденине сиңип, оларда ачык
ириңли чыбанлар эмеле гетирер» дийди.
10 Шейлеликде, Муса билен Харун күреден күл
алып, фараоның өңүнде дурдулар. Муса күли хова
сечди вели, адамларда ве хайванларда ачык
ириңли чыбанлар эмеле гелди. 11 Мүсүр
җадыгөйлери бу чыбанлардан яңа Мусаның янына
барып билмедилер. Чүнки чыбанлар
җадыгөйлериң хем, әхли мүсүрлилериң хем
үстүнден инипди. 12 Эмма Реб фараоны доңйүрек
этди. Ол Реббиң Муса айдышы ялы, олара гулак
асмады.

Единҗи бетбагтчылык: долы ве от

13 Соңра Реб Муса шейле дийди: «Ирден тур-да,
фараоның хузурына бар ве оңа шуны айт:
„Еврейлериң Худайы Реб шейле дийййәр: ‘Мениң
халкымы гойбер, олар гидип, Маңа ыбадат
этсинлер. 14 Ёгсам, бу гезек Мен сениң өз үстүңден,
эмелдарларыңың ве халкыңың үстүнден әхли бела-
бетерлерими индерерин. Шонда сен бүтин ер
йүзүнде Мениң ялы хич кимиң ёкдугыны билерсиң.
15 Шу вагта ченли Мен голумың гүйҗи билен сени
ве сениң халкыңы гыргына берип, көкүңиз билен
ерден согруп ташлап хем билйәрдим. 16 Эмма Мен
сизе Өз гүйҗүми гөркезип, адымы тутуш дүнйә җар
этмек максады билен сизи дири саклап йөрүн.
17 Сен энтек хем Мениң халкыма гаршы
текепбирлик эдип, оларың гитмегине ругсат
этмерсиң. 18 Ине, эртир шу вагтлар Мен Мүсүриң
тарыхында асла гөрлүп-эшидилмедик гүйчли долы
ягдырҗакдырын. 19 Шонуң үчин хем хәзириң
өзүнде адам ёллап, мейдандакы бар болан мал-
гараларыңызы ве әхли задыңызы йыгнап, ховпсуз
ере гетириң. Себәби өйүне гетирилмән, мейданда
галан хер бир адамың ве малың үстүнден гүйчли
долы ягып, олар өлер‘“». 20 Фараоның
эмелдарларының арасында Реббиң сөзүнден
горкянлары мейдандакы гулларыны ве малларыны

деррев ичери йыгнадылар. 21 Эмма Реббиң сөзүни
пиңине алмаянлар өзлериниң гулларыны ве
малларыны мейданда галдырдылар.
22 Соңра Реб Муса: «Элиңи асмана узат, шонда
тутуш Мүсүриң үстүне долы ягар. Мүсүриң
мейданларында галан адамларың, малларың ве
гөгерип отуран әхли өсүмликлериң үстүнден долы
инер» дийди. 23 Шундан соң, Муса хасасыны асмана
узатды ве Реб гөк гүрледип долы ягдырды,
йылдырым чакып, ере от дүшди. Шейдип, Реб
Мүсүрде гүйчли долы ягдырды. 24 Долы ягярка,
долы билен бир вагтда йылдырым чакып, ызы
үзүлмән ере от дүшүп дурды. Мүсүрлилер миллет
болалы бәри, онуң тутуш еринде хич хачан шейле
гүйчли долы ягманды. 25 Долы тутуш Мүсүриң
мейданларындакы әхли затлары: адамлары ве
маллары вейран этди, ол хер бир экин мейданыны
сандан чыкарды. Шейле хем, мейдандакы хемме
агачларыны сындырды. 26 Диңе ысрайылларың
яшаян ери болан Гошен топрагында долы ягмады.
27 Соңра фараон адам ёллап, Муса билен Харуны
чагыртды ве олара: «Бу гезек мен гүнәми боюн
алян. Реббиңки догры, мениң ве халкымың эдйәни
нәдогры. 28 Реббе дилег эт! Гөк гүррүлдемесини ве
долы ягмасыны бес этсин! Мен сизи гойберҗек,
йөне сиз ол ерде узак галмалы дәлсиңиз» дийди.
29 Муса оңа: «Мен галадан чыкып, эллерими Реббе
узатдыгым, гөк гүррүлдиси кесилер ве долының
ягмасы галар. Шонда сен бу дүнйәниң
Реббиңкидигини билерсиң. 30 Эмма сениң ве
эмелдарларыңың энтек хем Худайымыз Ребден
горкмаяндыкларыны мен билйәрин» дийди.
31 (Зыгыр ве арпа вейран болды. Арпа гулак
чыкарып отырды, зыгыр болса пынтыклапды.
32 Эмма бугдая ве язлык бугдая зепер етмәнди,
себәби олар гиҗрәк гөгерйәрди.) 33 Шейлеликде,
Муса фараоның янындан гидип, галадан чыкды ве
асмана эллерини узадып, Реббе дилег этди.
Шобада гөк гүррүлдиси ве долы ягмасы галды. Ере
ягыш гуймасы кесилди. 34 Йөне фараон ягшың,
долының ве гөк гүррүлдисиниң кесиленини
гөренде, ене-де гүнә этди. Фараон ве онуң
эмелдарлары ене-де доңйүреклигини этдилер.
35 Шейдип, фараон өңкүси ялы доңйүреклигине
галды. Эдил Реббиң Мусаның үсти билен айдышы
ялы, ол ысрайыллары гойбермеди.

10-нҗы бап

Секизинҗи бетбагтчылык: чекиртге сүрүси

10 Шундан соң Реб Муса: «Фараоның янына гит.
Оларың арасында гудратлы аламатларымы
гөркезмек үчин, Мен фараоны ве онуң
эмелдарларыны доңйүрек этдим. 2 Сен өз
несиллериңе ве неберелериңе Мениң
мүсүрлилериң аңкасыны ашырып, оларың
арасында нәхили гудратлы аламатлар
гөркезендигими гүррүң берерсиң. Шонда сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз» дийди.
3 Шейлеликде, Муса билен Харун фараоның
янына барып, оңа шуны айтдылар: «Еврейлериң
Худайы Реб шейле дийййәр: „Мениң өңүмде хачана
ченли песпәлликден боюн товлаҗак? Мениң
халкымы гойбер, гой, олар гидип, Маңа ыбадат
этсинлер. 4 Эгер сен Мениң халкымы гойбермекден
йүз өврүсең, онда Мен эртир сениң юрдуңа
чекиртге иберерин. 5 Чекиртгелер ериң йүзүни
өртерлер, олардан яңа ериң йүзи гөрүнмез. Долы
ягандан соңкы галан затларыңызы ве мейдандакы
өсүп отуран әхли агачларыңызы чекиртгелер
иерлер. 6 Сениң өйлериң, әхли эмелдарларыңың ве
тутуш мүсүрлилериң өйлери чекиртгеден долар.
Дүнйә инели бәри, шу гүне ченли шейле зады
сизиң ата-бабаларыңыз хем гөрен дәлдир“». Соңра
Муса ызына өврүлип, фараоның янындан чыкып
гайтды.
7 Фараоның эмелдарлары гелип, оңа: «Бу адам
хачана ченли бизе дузак болҗакка? Халкы гойбер,
гой, гидип, Худайы Реббе ыбадат этсин. Мүсүриң
вейран боляндыгына сен нәме энтек хем
дүшүнеңокмы?» дийдилер. 8 Шейдип, Муса билен
Харуны ызына, фараоның янына чагырдылар.
Фараон олара: «Гидиң-де, Худайыңыз Реббе ыбадат
эдиң! Йөне сизден кимлер гидер?» дийип сорады.
9 Муса оңа: «Биз гарры-яшларымыз билен, огул-
гызларымыз билен, мал-гарадыр доварларымыз
билен биле гидерис, себәби биз Реббиң шанына
байрам этмели» дийди. 10 Фараон олара: «Сиз
аялларыңыз ве оглан-ушакларыңыз билен гитмәге
менден ругсат алып билен гүнүңиз, гой, Реб сизлик
болсун! Гөрйәңизми, сизиң пәлиңиз дүзүв дәл экен.
11 Ёк! Реббе ыбадат этмәге диңе эркеклериңиз
гидер, сизиң өз ислегиңиз хем шуды ахырын»
дийди. Соңра Муса билен Харун фараоның
хузурындан ковулдылар.
12 Шундан соң, Реб Муса: «Элиңдәки хасаңы Мүсүр
топрагына уруп, чекиртгелер чыкар. Олар Мүсүр
юрдуна чозарлар ве долы ягандан соңкы галан
әхли затлары, әхли баг-бакҗалары иерлер» дийди.
13 Шейлеликде, Муса элиндәки хасасыны Мүсүр
топрагына уруп чыкды. Реб шол гүн узаклы гүн ве
узаклы гиҗе гүндогар елини турузды. Эртеси ирден
бу гүндогар ели чекиртгелер гетирди.
14 Чекиртгелер тутуш Мүсүр топрагына инип, тутуш
юрды бойдан-баша эеледилер. Шейле сан-
саҗаксыз чекиртге сүрүси өң хич хачан болан
дәлдир, инди хем болмаз. 15 Чекиртгелер тутуш
юрдуң йүзүни өртендиги себәпли, ериң үсти

гаралыпды. Олар юртдакы долы ягандан соңкы галан әхли баг-бакҗалары ве әхли агачларың мивелерини ийдилер. Тутуш Мүсүр топрагында не агач, не-де баг-бакҗа галды, екеҗе-де яшыл зат галмады. 16 Фараон деррев Муса билен Харуны чагырдып, олара: «Бу болан әхли затдан соң, мен ене-де сизиң ве Худайыңыз Реббиң гаршысына гүнә этдим. 17 Шонуң үчин хем инди мениң гүнәми өтүң ве бу нежис бетбагтчылыгың менден айрылмагыны сорап, ене-де бирҗе гезек Худайыңыз Реббе дилег эдәйиң» дийди. 18 Шейдип, Муса фараоның янындан гайдып, Реббе дилег этди. 19 Реб хем шемалы гүнбатардан өрән гүйчли өвүсйән еле өврүп, чекиртгелери сырып-сүпүрип, Гызыл деңзе † гетирип ташлады. Тутуш Мүсүр юрдунда екеҗе-де чекиртге галмады. 20 Эмма Реб фараоны ене-де доңйүрек этди, ол ысрайыллары гойбермеди.

Докузынҗы бетбагтчылык: гараңкылык

21 Шундан соң Реб Муса: «Элиңдәки хасаңы асмана узат, шонда Мүсүр юрдуна гараңкы дүшүп, оны түмлүк гаплап алар» дийди. 22 Шейдип, Муса элиндәки хасасыны асмана узатды ве тутуш Мүсүр юрды үч гүнләп гараңка гапланды. 23 Олар хатда бир-бирлерини хем гөрүп билмедилер. Үч гүнләп оларың хич бири хич ере гозганып хем билмеди, эмма әхли ысрайылларың яшаян еринде ягтылык болды. 24 Соң фараон Мусаны янына чагырдып, оңа: «Барың, гидип, Реббе ыбадат эдиң. Чагаларыңыз хем сизиң билен гидиберсин, йөне диңе сыгырларыңыз билен доварларыңыз бәрде галсын» дийди. 25 Эмма Муса: «Сен Худайымыз Реббе мал-гараларымыз билен садакаларымыздыр якма гурбанлыкларымызы бермәге-де ругсат этмелисиң. 26 Биз мал-гараларымызы хөкман өзүмиз билен алып гитмели, бәрде екеҗе-де тойнаклы галмаз. Биз олары Худайымыз Реббе ыбадат этмек үчин әкитмели. Ол ере барып етйәнчәк, биз Реббе нәме билен ыбадат этмелидигини билемзок» дийди. 27 Эмма Реб фараоны доңйүрек этди, ол ысрайыллара гитмәге ругсат этмеди. 28 Соңра фараон Муса җогап берип: «Гүмүңи чек шу ерден. Өзүңден хабардар бол! Гайдып мениң гөзүме гөрүнме. Чүнки мениң гөзүме гөрнен гүнүң, шол пурсатда өлерсиң» дийди. 29 Муса хем оңа: «Айдышың ялы болар! Мен инди хич хачан сениң гөзүңе гөрүнмерин» дийди.

† Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи

11-нҗи бап

Иң соңкы бетбагтчылык җар эдилйәр

11 Реб Муса ене-де: «Фараоның ве Мүсүриң үстүнден ене бир бетбагтчылык индерерин. Шондан соң фараон сизе ол ерден гитмәге ругсат эдер. Ол сизи гойберенде, өз юрдундан бүс-бүтин ковуп чыкарар. 2 Инди болса халка эшитдирип айт, гой, хер бир эркек ве хер бир аял өз мүсүрли гоңшусындан алтын-күмүшден ясалан шай-сеплер дилесин» дийди. 3 Реб мүсүрлилере ысрайыллары сылар ялы эдипди. Мундан башга-да, Мүсүр топрагында, фараоның эмелдарларының ве халкының өңүнде Муса бейик адам болупды.

4 Муса фараона шейле дийди: «Реб шейле диййәр: „Мен яры гиҗе төвереги Мүсүриң ичине айланып чыкарын. 5 Шонда әхли мүсүрлилериң новбахар огуллары өлер. Тагтда отуран фараоның новбахар оглундан башлап, тә дегирмен үвәп отуран хызматкәр аялың новбахар оглуна ченли өлер. Әхли малларың хем илкинҗи догланлары өлер. 6 Тутуш Мүсүр юрдунда улы сес билен перят эдилер. Шейле агы сеси өң хич хачан болан дәлдир, инди хем болмаз. 7 Эмма ысрайылларың екеҗе адамына-да, малына-да зелел етмез, хатда олара ит хем үйрмез. Шонда сиз Мен Реббиң мүсүрлилер билен ысрайылларың арасында тапавут гойяндыгымы билерсиңиз“». 8 Муса сөзүни довам эдип, фараона: «Сениң әхли эмелдарларың хузурыма гелип, маңа баш эгерлер ве маңа: „Сениң өзүң хем, ызыңа дүшйән әхли халк хем гидеверсин“ диерлер. Шундан соң мен гидерин» дийди. Шейдип, Муса гахар-газаба мүнүп, фараоның янындан чыкып гайтды.

9 Соңра Реб Муса: «Фараон сени диңлемез. Мүсүрде Мениң гудратларым көпелер» дийди. 10 Муса билен Харун фараоның өңүнде бу гудратларың хеммесини ерине етирдилер. Реб фараоны ене доңйүрек этди, ол юрдундан ысрайыллары гойбермеди.

12-нҗи бап

Песах байрамы

12 Реб Мүсүрде Муса билен Харуна шейле дийди: 2 «Бу ай сизиң үчин айларың башлангыҗы болар. Сизиң үчин бу ай йылың илкинҗи айы †† болар. 3 Ысрайыл халкына айт, гой, шу айың онунҗы гүни хер бир машгалабашы өз хоҗалыгы үчин соймага бир җанлы сайлап алсын. 4 Эгер бир хоҗалык бир җанлыны иерден кичи

†† *Еврейлериң сененамасы боюнча йылың илкинҗи айы такмынан апрел айына габат гелйәр. Серет: Мср 13:4.*

болса, онда олар өзлериниң иң якын гоңшусы
билен билеликде, херсиниң машгала агзаларына
гөрә бир җанлыны өз араларында пайлашсынлар.
5 Җанлыңыз хич хили шикессиз болмалыдыр. Муңа
сиз биряшар токлы я-да биряшар чебиш сайлап
билерсиңиз. 6 Сиз оны шу айың он дөрди гүнүне
ченли саклаң ве шол гүн гиҗе бүтин ысрайыл
җемагатының херси өз сайлап гоян җанлысыны
союп өлдүрер. 7 Соңра олар җанлының ганындан
алып, онуң эти ийилҗек өйлериң гапыларының
икиян сөесине хем-де үстки сөесине чалсынлар.
8 Олар шол гиҗе җанлының этини отда кебап эдип,
петир ве аҗы гөк отлар билен ийсинлер. 9 Онуң
этини биширмән, чиглигине я-да сувда гайнадып
иймәң. Оны диңе тутушлыгына келлебашаягы ве
ичгошлары билен бирликде отда кебап эдип ийиң.
10 Даңдана ченли ондан хич зат галдырман ийиң.
Эгер эртире ченли ийилмән артып галса, шол
галан-гачанлары отда якың. 11 Сиз оны шу ягдайда
иймелисиңиз: ёл гейимиңиз эгниңизе, чарыгыңыз
аягыңыза гейлен болсун, хасаңыз элиңизде болсун.
Шейле хем, сиз оны чалтлык билен иймелисиңиз.
Бу Реббиң Песахыдыр. 12 Шол гиҗе Мен Мүсүриң
ичине айланып, мүсүрлилериң әхли новбахар
огулларыны, адамларындан тә малларына ченли
илкинҗи доглан эркеклерини өлдүрерин. Мен
Мүсүриң әхли худайларының үстүнден хөкүм
чыкарарын. Мен Ребдирин. 13 Болян өйлериңизиң
гапысына чалнан ган сизиң үчин нышан болар.
Мен ол ганы гөренимде, сизиң үстүңизден совлуп
гечерин. Мен Мүсүри җезаландыранымда, хич
хили бетбагтлык сизи вейран этмез.
14 Бу гүн сиз үчин ятлама гүни болар. Сиз муны
Мениң шаныма байрам эдип белләрсиңиз. Соң сиз
бу байрамы несилме--несил эбедилик дүзгүн эдип
сакларсыңыз. 15 Еди гүнләп сиз петир иймелисиңиз.
Шу еди гүнүң илкинҗи гүнүнде, сиз өйлериңизден
хамырмаялары чыкарып ташлаң. Кимде-ким
биринҗи гүнден тә единҗи гүне ченли аралыкда
хамырмая гошулан затдан ийсе, онда ол
ысрайылларың арасындан ковлуп чыкарылсын.
16 Биринҗи гүнде ве единҗи гүнде сиз мукаддес
йыгнанышык этмелисиңиз. Шол гүнлер екеҗе иш
хем эдилмели дәлдир, диңе өз ийҗек затларыңызы
тайярлаң. 17 Шейле хем, сиз Петир байрамыны-да
беллемелисиңиз, себәби Мен сизи Мүсүрден
топар-топар эдип, хут шол гүн алып чыкдым.
Шонуң үчин хем сиз бу гүни несилме-несил
эбедилик дүзгүн эдип сакламалысыңыз. 18 Илкинҗи
айың он дөрди гүни агшамындан тә шол айың
йигрими бири гүни агшамына ченли сиз петир
иймелисиңиз. 19 Шу еди гүнүң довамында
өйлериңизде екеҗе-де хамырмая болмасын.
Кимде-ким хамырмаялы зат ийсе, ол гелмишек я-да
ерли болсун, ысрайыл халкының арасындан ковлуп
чыкарылсын. 20 Сиз хамырмаялы хич зат иймели
дәлсиңиз. Яшап отуран әхли ерлериңизде диңе
петир иймелисиңиз».
21 Соңра Муса әхли ысрайыл яшулуларыны
чагырып, олара шейле дийди: «Хериңиз
машгалаңыза гөрә өзүңизе җанлы сайлаң ве оны
Песах байрамы үчин союң. 22 Бир богдак кәкилик
отуны алып, оны җамдакы җанлының ганына
батырып, гапының үстки сөесине ве икиян сөесине
чалың. Даңдана ченли хич ким өз өйүниң
гапысындан дашары чыкмалы дәлдир. 23 Реб
мүсүрлилери биряндан өлдүрип чыкар. Гапының
үстки ве икиян сөесиндәки ганы гөренде, Реб ол
гапыдан совлуп гечер ве җаныңызы алмак үчин
өйлериңизе гирмәге Өлүм перишдеси ругсат этмез.
24 Сизиң өзүңиз ве огулларыңыз бу байрамы
эбедилик парз хөкмүнде беллемелисиңиз.
25 Реббиң сизе вада берен юрдуна бараныңызда,
сиз бу байрамчылыгы беллемелисиңиз.
26 Чагаларыңыз сизден: „Бу байрам нәмәни
аңладяр?“ дийип соранларында, 27 сиз олара: „Бу
Реббе берилйән Песах гурбанлыгыдыр. Мүсүрде
Реб мүсүрлилери өлдүренде, ысрайылларың
өйлериниң үстүнден совлуп гечди, бизиң
җанымызы аман галдырды“ дийип җогап бериң».
Муңа ысрайыллар башларыны эгип, сежде
этдилер.
28 Соңра ысрайыллар барып, эдил Реббиң Муса
билен Харуна буйрушы ялы этдилер.

Соңкы бетбагтчылык: илкинҗи эркек догланларың өлүми

29 Яры гиҗе Реб Мүсүриң әхли новбахар
огулларыны өлдүрип чыкды. Тагтда отуран
фараоның новбахар оглундан башлап, зынданда
отуран бендиниң новбахар оглуна ченли өлдүрди,
шейле-де, малларың хем әхли илкинҗи
гузланларыны өлдүрди. 30 Гиҗе фараоның өзи,
онуң әхли эмелдарлары, гараз, тутуш мүсүрлилер
ерлеринден турдулар. Мүсүрде улы дады-перят
болды, чүнки оларың арасында өлүси болмадык
екеҗе-де өй ёкды. 31 Фараон шол гиҗәниң өзүнде
Муса билен Харуны чагырдып, олара: «Барың,
гидиң, мениң халкымың арасындан чыкың.
Өзүңизем халкыңыз билен биле гидиң-де, өз
айдышыңыз ялы, Реббе ыбадат эдиң. 32 Өз
сорайшыңыз ялы, малларыңыздыр
доварларыңызы хем яныңыз билен алып гидиң.
Маңа ак пата бериң!» дийди. 33 Мүсүрлилер өз
юрдундан ысрайыллары чалт чыкармак үчин
гыссаярдылар. Себәби олар: «Бизиң хеммәмиз
өлерис» дийишйәрдилер. 34 Шейлеликде,

ысрайыллар петирлик хамырларыны кендириге
долап, оны хамыр җамлара салып, эгинлеринде
гөтерип гайтдылар. 35 Ысрайыллар эдил Мусаның
өзлерине айдышы ялы этдилер. Олар
мүсүрлилерден алтын-күмүшден ясалан шай-
сеплер, шейле хем, гейим-геҗимлер сорадылар.
36 Реб хем мүсүрлилере ысрайыллары сылар ялы
эдипди. Олар ысрайылларың соран затларыны
бердилер. Шейдип, ысрайыллар мүсүрлилериң
байлыгыны талап гайтдылар.

Ысрайыллар Мүсүрден чыкып гайдярлар

37 Шейлелик билен, ысрайыллар Рагмесесден
Сукода тарап ёла дүшдүлер. Олар аяллардан ве
чагалардан башга алты йүз мүң төвереги пыяда
эркек адамды. 38 Мүсүрлилерден хем бир топар
мәреке, шейле хем, гаты көп мал-гара: сыгырлар ве
доварлар ысрайыллара гошулып гайтды.
39 Ысрайыллар Мүсүрден алып гайдан
хамырларындан петир көкелер биширдилер.
Хамыр петирликди, себәби олар Мүсүрден
гыссанмач ковлуп чыкарылыпдылар. Олар хатда
өзлерине ёл үчин азык-овкат хем тайярлап
етишмәндилер. 40 Ысрайыллар Мүсүрде дөрт йүз
отуз йыл яшадылар. 41 Дөрт йүз отузынҗы йылың
соңкы гүни, хут шол гүни, Реббиң халкы топар-
топар болуп, Мүсүрден чыкды. 42 Бу гиҗе Реббиң
ысрайыллара назар салып, олары Мүсүрден алып
чыкан гиҗесидир. Шонуң үчин хем хут шу гиҗе
әхли ысрайылларың ве оларың несиллериниң дик
отурып, муны Реббе багыш эдйән гиҗесидир.

Песах байрамының дүзгүнлери

43 Соңра Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
«Песахың дүзгүнлери шудур: Еке гелмишек-де
гурбанлыкдан иймели дәлдир. 44 Эмма пула сатын
алан гулуңыз сүннет эдиленден соң ондан ийип
билер. 45 Екеҗе гелмишек я-да гүнлүкчи ондан
иймели дәлдир. 46 Оны бир җайда отурып ийиң.
Ондан бирҗе бөлек эти хем өйден даша
чыкармалы дәлсиңиз. Шейле хем, җанлының
екеҗе сүңки-де дөвүлмесин. 47 Әхли ысрайыл халкы
бу байрамы беллемелидир. 48 Эгер бир гелмишек
гелип, сизиң араңызда орнашып, Реббиң
Песахыны беллемек ислесе, онда, гой, онуң
хоҗалыгындакы әхли эркеклер сүннет эдилсин.
Шундан соң ол сизе гошулып, муны белләп билер
ве ол сизиң өз ерли халкыңыза дегишли адам
хасап эдилер. Эмма сүннет эдилмедик хич бир
адама ондан иймек болмаз. 49 Ерли адам үчин хем,
араңызда яшаян хер бир гелмишек үчин хем еке-
тәк бир канун болмалыдыр». 50 Ысрайылларың
хеммеси әхли зады эдил Реббиң Муса билен Харуна
буйрушы ялы этдилер. 51 Хут шол гүн Реб
ысрайыллары топар-топар эдип, Мүсүрден
чыкарды.

13-нҗи бап

13 Соңра Реб Муса: «Илкинҗи доглан әхли
эркек гөбеклилери Маңа багыш эдиң.
Ысрайылларың гөвресинден илкинҗи дүнйә инен
хер бир огул, шейле хем, оларың малларының хем
илкинҗи эркек гузланы Мениңкидир» дийди.

Петир байрамы

3 Муса халка шейле дийди: «Бу гүни ятда саклаң,
чүнки сиз бу гүн гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден
чыкдыңыз. Ол ерден Реб сизи Өзүниң бейик гүйҗи
билен алып чыкды. Хамырмаялы чөрек ийилмели
дәлдир. 4 Бу гүн сиз Мүсүрден Абып айында
чыкярсыңыз. 5 Реб сизиң ата-бабаларыңыза сөз
берен сүйт ве бал акян мес топраклы юрт болан
кенганларың, хетлериң, аморларың, хивилериң ве
ябусларың юрдуна гетирен вагты хем сиз шу айда
бу байрамы белләрсиңиз. 6 Сиз еди гүнләп петир
иймелисиңиз ве единҗи гүни сиз Реббиң шанына
той эдерсиңиз. 7 Шол еди гүнүң довамында диңе
петир ийиң. Сизиң яшаян әхли ерлериңизде
екеҗе-де хамырмаялы биширилен чөрек
болмасын. 8 Едиленҗи гүн болса оглуңа: „Мен
булары Мүсүрден чыканымда Реббиң маңа
эденлериниң хатырасы үчин шейле эдйәрин“
дийип гүррүң бер. 9 Гой, бу байрам элиңизе
багланан ялы я-да маңлайыңыза даңлан ялы бир
ятлама аламаты болсун. Бу болса Реббиң
канунының элмыдама дилиңизде болмагыны
ятладар, чүнки Реб сизи гудратлы голы билен
Мүсүрден алып чыкды. 10 Шонуң үчин хем сиз хер
йыл шол бир белли вагтда бу кануны ерине
етирмелисиңиз».

Илкинҗи доглан эркеклер хакында

11 «Реб сизе ве ата-бабаларыңыза сөз берши ялы,
сизи кенганларың ерине гетирип, оны сизе
беренде, 12 сиз илкинҗи доглан хер бир эркек
гөбеклини Реббиң хузурына гетирмелисиңиз.
Малларыңызың әхли илкинҗи эркек догланлары
Реббиңкидир. 13 Хер бир эшегиңизиң күррелән
күрресини гузыңыз билен чалшып, ызына сатын
алың. Эгер ызына сатын алмасаңыз, онда онуң
бойнуны омруң. Чагаларыңызың арасында хер бир
новбахар оглуңызы ызына сатын алың. 14 Хер хачан
оглуң сенден мунуң нәмәни аңладяндыгыны
соранда, оңа шейле дий: „Реб Өз гудратлы голы
билен бизи гул болуп яшан юрдумыз Мүсүрден
алып чыкды. 15 Фараон доңйүреклик эдип, бизи
гойбермекден йүз өврени үчин, Реб Мүсүриң әхли

илкинҗи доглан ынсан огулларындан башлап, тә малларың илкинҗи догран эркек җынслыларына ченли өлдүрип чыкды. Шонуң үчин хем илкинҗи доглан әхли эркек җынслылары Реббе гурбан эдйәрин, йөне новбахар оглумы ызына сатын алып билйәрин“. 16 Реб бизи Өз гудратлы гүйҗи билен Мүсүрден алып чыкандыгы үчин, бу байрам элиңизе багланан ялы я-да маңлайыңыза даңлан ялы бир белги болсун».

Реб ысрайыллара ёл гөркезйәр

17 Фараон халкы гойберенде, Худай олары пилиштлилериң үстүнден гечйән якын ёл билен алып гитмеди. Чүнки Худай бу халк ёлда урша дучар болайса, пушман эдип, ызына Мүсүре доланар өйтди. 18 Шейдип, Худай ысрайыллары Гызыл деңзе гидйән чөллүкден алып гитди. Ысрайыллар Мүсүрден урша тайяр болуп, яраглы чыкыпдылар. 19 Муса Юсубың сүңклерини өзи билен алды, себәби Юсуп ысрайыллара: «Худай сизе назар салар, шонда сиз бу ерден мениң сүңклерими хем өз яныңыз билен алып гидиң» дийип, олара ант ичирипди. 20 Ысрайыллар Сукотдан чыкып, чөлүң четиндәки Этамда дүшледилер. 21 Реб оларың өңүнден ёл гөркезип, гүндизине булут сүтүни болуп, гиҗесине болса от сүтүни болуп, оларың ёлларыны ягтылдярды. Шонда олар гүндиз хем, гиҗе хем ёл йөрәп билйәрдилер. 22 Гүндизине булут сүтүни, гиҗесине болса от сүтүни халкың өңүнден асла узаклашмаярды.

14-нҗи бап

Ысрайылларың Гызыл деңизден гечиши

14 Ине, шонда Реб Муса: «Ысрайыллара айт, гой, олар ызына өврүлип, деңзиң гырасындакы Багалсепона голай ерде, Мигдол билен деңзиң арасындакы Пихахыротда дүшлесинлер. 3 Фараон: „Ысрайыллар чөлде азашып йөрендирлер“ дийип пикир эдер. 4 Мен фараоны доңйүрек эдерин, ол ысрайылларың ызындан ковалап гайдар. Фараоның ве онуң гошуныны еңип газанҗак еңшим Маңа шөхрат гетирер. Шонда мүсүрлилер Мениң Ребдигими билерлер» дийди. Ысрайыллар өзлерине айдылышы ялы этдилер.

5 Мүсүр патышасына ысрайылларың гачандыклары барада айданларында, ол ве онуң эмелдарлары ысрайыллар хакдакы пикирлерини үйтгетдилер. Олар: «Ысрайыллары өзүмизе гул болмакдан бошадып, бу бизиң нәме этдигимиз болды?» дийишдилер. 6 Шейлеликде, фараон сөвеш арабасына атланып, гошуныны хем өз яны билен алып уграды. 7 Ол алты йүз саны иң сайлама сөвеш арабаларыны ве Мүсүриң әхли бейлеки сөвеш арабаларыны алды. Оларың херсиниң өз онбашысы барды. 8 Реб Мүсүр шасы фараоны доңйүрек этди. Ол Реббиң горагы астында гайдан ысрайылларың ызындан ковалап гайтды. 9 Фараоның әхли сөвеш арабалары, оларың үстүндәки эсгерлери билен бирликде тутуш пыяда гошун болуп, мүсүрлилер оларың ызындан ковдулар. Олар деңзиң кенарында, Багалсепоның голайындакы Пихахыротда дүшлән ысрайылларың ызындан ковуп, олара голай гелдилер.

10 Фараон олара якын геленде, ине, бирденкә өз ызларындан мүсүрлилериң ковуп гелйәндиклерине ысрайылларың гөзи дүшди. Олар гаты горкдулар ве Реббе перят этдилер. 11 Ысрайыллар Муса: «Мүсүрде нәме габыр ёкмуды? Сен бизиң чөлде өлмегимиз үчин алып гайтдыңмы? Бизи Мүсүрден чыкарып, бу нәме этдигиң болды? 12 Биз саңа Мүсүрде: „Бизи өз гүнүмизе гой, биз мүсүрлилере хызмат эдиберели“ дийип айтманмыдык? Биз чөлде өленимизден, мүсүрлилериң гулы болуп йөрен болсак, мүң пай говы боларды» дийдилер. 13 Муса ысрайыллара: «Горкмаң! Берк дуруң ве Реббиң бу гүн сизиң үчин амала ашырҗак гутулышыны гөрүң. Чүнки сиз бу гүнки гөрйән мүсүрлилериңизи гайдып хич хачан гөрмерсиңиз. 14 Сизиң үчин Реб сөвешер. Сиз диңе бу ерде болсаңыз боляр» дийди.

15 Реб Муса: «Нәме үчин сен Маңа перят эдйәрсиң? Ысрайыллара айт, гой, олар өңе тарап гитсинлер. 16 Сен элиңдәки хасаңы узат-да, деңзиң сувуна ур. Деңзиң сувы икә бөлүнер ве ысрайыллар шол гуры ер билен йөрәп, деңизден гечерлер. 17 Мен мүсүрлилери доңйүрек эдерин, шейдип, олар сизиң ызыңыздан ковуп гайдарлар. Фараоның, онуң бүтин гошунының, сөвеш арабаларының ве сөвеш арабалы эсгерлериниң үсти билен Мен шөхрат газанарын. 18 Мен фараоның, онуң сөвеш арабаларының ве сөвеш арабалы эсгерлериниң үстүнден шөхрат газананымда, мүсүрлилер Мениң Ребдигими билерлер» дийди.

19 Шундан соң, Ысрайыл гошунының өңүнден йөрейән Худайың перишдеси оларың ызына гечди. Оларың өңүнден сүйшүп барян булут сүтүни хем оларың арка тарапына гечип, 20 Мүсүр гошуны билен Ысрайыл гошунының арасына гелип дурды. Булут гиҗе ысрайыллар тарапыны ягты, мүсүрлилер тарапыны болса гараңкы этди. Шейдип, бүтин гиҗе булар бири-бириниң голайына барып билмедилер.

21 Соңра Муса элиндәки хасасыны деңзе етирди. Реб болса шол бүтин гиҗе гүйчли гүндогар ели

билен деңзиң сувуны ковды. Деңиз гуры ере
өврүлип, сув икә бөлүнди. 22 Ысрайыллар хем
деңзиң ортасындакы шол гуры ер билен гечдилер,
сув саг тарапдан ве чеп тарапдан олара дивар
болуп дурды. 23 Мүсүрлилер олары ызарлап
гелйәрдилер, фараоның әхли атлары, онуң сөвеш
арабалары ве сөвеш арабалы эсгерлери оларың
ызындан ковуп, деңзиң ортасына гирдилер. 24 Даң
атмаздан өң Реб от ве булут сүтүнининиң ичинден
ашак, Мүсүр гошунына тарап серетди ве олары
алҗыраңңы ягдая салды. 25 Реб оларың сөвеш
арабаларының тигирлерини батга батырды, шонуң
үчин хем, олара арабаларыны сүрмек гаты кын
дүшди. Шонда мүсүрлилер: «Йөрүң,
ысрайыллардан гачалың, чүнки Мүсүриң
гаршысына олар үчин Реб сөвешйәр» дийдилер.
26 Соңра Реб Муса: «Элиңи деңзе тарап узат, гой,
сув мүсүрлилериң, оларың сөвеш арабаларының
ве сөвеш арабалы эсгерлериниң үстүнден басып,
ызына өврүлсин» дийди. 27 Шейдип, Муса элини
деңзе тарап узатды велин, даңдан деңзиң сувы
өңки акымына өврүлди. Мүсүрлилер ондан гачып
чыкмага дырҗашдылар, эмма Реб мүсүрлилери
деңзиң ортасына элтип ташлады. 28 Сув ызына
долуп, ысрайылларың ызындан деңзе гирен сөвеш
арабаларың, сөвеш арабалы эсгерлериң,
фараоның тутуш гошунының үстүни басып өртди.
Оларың екеҗеси хем дири галмады. 29 Эмма
ысрайыллар деңизден гуры ер билен гечдилер, сув
олара саг ве чеп тарапдан дивар болуп дурды.
30 Шейлеликде, Реб шол гүн ысрайыллары
мүсүрлилериң элинден халас этди. Ысрайыллар
деңзиң кенарында өлүп ятан мүсүрлилери
гөрдүлер. 31 Реббиң мүсүрлилере гаршы гөркезен
бейик гудратыны гөрүп, ысрайыллар Ребден
горкдулар. Олар Реббе ве онуң гулы Муса иман
этдилер.

15-нҗи бап

Мусаның айдымы

15 Соңра Муса билен ысрайыллар Реббе
багышлап, шу нагманы айтдылар:
«Мен Реббе нагма айдарын.
Ол шөхратлы еңиш газанды.
Аты чапыксувары билен деңзе гапгарды.
2 Реб мениң гүйҗүм хем айдымым.
Ол мениң Халасгәрим болды.
Ол мениң Худайым, Оны алкышларын.
Ол атамың Худайы, Оны бейгелдерин.
3 Реб эсгердир.
Онуң ады Ребдир.
4 Фараоның сөвеш арабаларыны
әхли гошуны билен деңзе зыңды.
Сайлама уршуҗылары-да
Гызыл деңизде гарк болды.
5 Олары толкунлар гаплап,
даш кимин чуң дүйбе чөкдүлер.
6 Я Реб, Сениң саг голуң
гүйч-гудратда шөхратлыдыр.
Я Реб, Сениң саг голуң
душманы мынҗырадяр.
7 Өзүңе гаршы чыканлары
бейик еңшиң билен чөкерйәң.
Алавлы газабыңы индерип,
олары саман дек якяң.
8 Хайбатлы демиңден,
сув дик ёкары галды.
Толкунлар дивар ялы болуп,
чуң деңзиң дүйби даш дек гатады.
9 Душман дийди:
„Коваларын, ызларындан етерин.
Олҗасыны бөлүп, тешнелигими гандырарын.
Гылыҗымы ялаңачлап, олары ёк эдерин“.
10 Үфлән өтгүр демиңден,
деңиз олары гаплады.
Олар гуршун кимин
әпет сува чөкдүлер.
11 Эй, Реббим, худайларың арасында хей-де Сең
ялысы бармыдыр?
Ким мукаддесликде Сениң ялы бейик!
Гең гудратларыңдан горкуп, халк Сени
шөхратлар.
12 Саг голуңы узаданыңда,
олары ер ювутды.
13 Садык сөйгиң билен
азат эден халкыңа баш болдуң.
Бейик гүйҗүң билен олара
Мукаддес меканыңа ёл гөркездиң.
14 Миллетлер эшиденде сандырашярлар.
Пилиштлилериң йүреги ярылара гелйәр.
15 Эдомың беглерини горкы басяр.
Мовабың сердарларыны ысытма тутяр.
Кенганың илаты довла дүшйәр.
16 Сениң голуң гудратындан,
оларың үстүне ховп ве горкы инйәр.
Өз азат эден халкың гечип болянча,
олар даш кимин доңярлар.
17 Сен халкыңы гетирип,
Өз дагыңда отурдарсың.
Я Реб, бу ери Өз өйүң үчин сайларсың.
Я Реб, мукаддес өйи Өзүң бина эдерсиң.
18 Реб хемишелик ве бакы хөкүм сүрер».
19 Фараоның атлары, сөвеш арабалары ве сөвеш
арабалы эсгерлери билен деңзе гиренде, Реб
деңзиң сувуны ызына гайтарып, оларың үстүнден
индерди. Эмма ысрайыллар деңзиң ортасындан
гуры ер билен гечдилер. 20 Соңра Харуның аял

доганы Меръем пыгамбер элине депрегини алды.
Хемме аяллар хем депреклерини чалып, танс эдип,
онуң ызына дүшдүлер.
21 Меръем олара шу айдымы айтды:
«Реббе нагма айдың.
Ол шөхратлы еңиш газанды.
Аты чапыксувары билен деңзе гапгарды».

Ажы сув

22 Шундан соң Муса ысрайыллара баш болуп,
олары Гызыл деңизден алып, Шур чөлүне гайтды.
Чөлде олар үч гүн йөредилер, эмма сув
тапмадылар. 23 Мара геленлеринде, олар Мараның
сувундан ичип билмедилер. Себәби ол ажыды.
Шол себәпли оны Мара † дийип атландырдылар.
24 Адамлар Муса: «Биз инди нәме ичели?» дийшип
хүңүрдешдилер. 25 Муса Реббе перят этди. Реб оңа
агач бөлегини гөркезди. Ол оны сува ташлады
велин, сув сүйжи сува өврүлди. Шол ерде Реб олар
үчин парзлар ве хөкүмлер берип, олары сынады.
26 Реб шейле дийди: «Эгер-де сиз Худайыңыз
Реббиң сөзүне дыкгат билен гулак гоюп, Онуң
назарында догры хасап эдйән ишлерини этсеңиз,
Онуң буйрукларына боюн болуп, буйран әхли
парзларыны ерине етирсеңиз, онда Мен
мүсүрлилериң башындан индерен апатларымың
хич бирини сизиң башыңыза салмарын. Чүнки
Мен сизе шыпа берйән Ребдирин».
27 Соңра олар Эйлиме гелдилер. Ол ерде он ики
саны сувлы чешме ве етмиш саны палма агажы
барды. Олар сувуң башында дүшледилер.

16-нжы бап

Манна ве беденелер

16 Әхли ысрайыл халкы Эйлимден чыкып
гайтды. Мүсүрден чыканларындан соң, олар
икинжи айың он бәши гүни Эйлим билен Синайың
аралыгында ерлешйән Син чөлүне гелдилер.
2 Чөлде әхли ысрайыл халкы Муса ве Харуна
игенмәге башлады. 3 Олар шейле дийдилер: «Биз
Реббиң элинден Мүсүрде өлен болсак говы
боларды. Биз ол ерде этли газанлар атарып,
дойянчак нахар иердик. Сиз болса бу тутуш
жемагаты ачлыкдан өлдүрмек үчин чөле
гетирипсиңиз».
4 Реб Муса: «Ине, Мен сизе гөкден чөрек
ягдыржак. Адамлар хер гүн гүнделик пайыны
йыгнамага чыкарлар. Мен олары шейле сынап,
Мениң кануным боюнча йөрежегини я
йөремежегини билерин. 5 Алтынжы гүн олар
гүнделик йыгнаян пайы билен деңешдиренде ики
эссе көп йыгнап, ики гүнлүгини тайярлап
гойсунлар» дийди. 6 Шейлеликде, Муса билен
Харун әхли ысрайыллара йүзленип: «Агшам сиз
өзүңизи Мүсүрден алып чыканың Ребдигини
билерсиңиз. 7 Ирден болса сиз Реббиң шөхратыны
гөрерсиңиз, себәби Реб сизиң Өзүне гаршы эдйән
зейренчлериңизи эшитди. Бизден налар ялы, биз
ким болупдырыс?» дийдилер. 8 Муса ене-де: «Реб
сизе агшамына иймәге эт, эртирине болса
дойянчаңыз чөрек берер. Себәби Реб сизиң Оңа
гаршы эдйән шикаятларыңызы эшитди. Биз ким?
Сизиң игенчлериңиз бизе дәл-де, Реббе
гаршыдыр» дийди.
9 Муса Харуна: «Бүтин ысрайыл халкына айт:
„Инди олар Реббиң хузурына гелсинлер, чүнки Реб
оларың наласыны эшитди“» дийди. 10 Харун тутуш
ысрайыл халкына йүзленип геплән бадына, олар
чөлде булудың ичинде пейда болан Реббиң
шөхратыны гөрдүлер. 11 Реб Муса шейле дийди:
12 «Мен ысрайылларың налышыны эшитдим. Олара
айт: агшамына эт иерсиңиз, эртирине болса
чөрекден доярсыңыз. Шонда сиз Худайыңыз
Реббиң Мендигими билерсиңиз».
13 Агшам беденелер учуп гелип, дүшелгәни
бүредилер. Ир эртир болса, дүшелгәниң
төверегине чыг дүшди. 14 Чыг совланда, чөлүң
йүзүнде гырава меңзеш майда инче патрак ялы зат
галды. 15 Ысрайыллар муны гөренде, бири-
бирлеринден: «Бу нәме?» дийшип сорадылар.
Чүнки олар мунуң нәмедигини билмейәрдилер.
Муса олара: «Бу сизе Реббиң иймәге берен чөреги.
16 Реббиң буйругы шудур: хер бириңиз ондан өз
ийип билжегиңизи йыгнаң. Дүшелгәңиздәки адам
санына гөрә, хер жан башына бир омер †† йыгып
аларсыңыз» дийди. 17 Ысрайыллар шейле хем
этдилер. Оларың кәбири көпрәк, кәбири азрак
йыгнады. 18 Эмма бир омер өлчеги билен
өлчәнлеринде, көп йыгнаныңкыдан артмады, аз
йыгнаныңкы-да кем чыкмады. Хер ким өз ийип
билжегини йыгнан экен. 19 Муса олара: «Екеже
адам хем ондан эртире хич зат галдырмалы
дәлдир» дийди. 20 Эмма олар Муса гулак
асмадылар. Йыгнанларындан биразрагы эртире
галды. Ол болса гуртлап порсапдыр. Мусаның
олара гаты гахары гелди. 21 Хер гүн эртирине хер
ким бу берилйән чөрекден өз ийип билжегини
йыгнады. Гүн гызып, ыссы дүшенде, ол эреди.
22 Алтынжы гүни олар адам башына ики эсседен,
ягны ики омер мөчберинде йыгнадылар. Халкың
әхли ёлбашчылары гелип, муны Муса
айданларында, 23 Муса шейле дийди: «Реббиң
буйругы шудур: эртир дынч алыш гүни, бу Реббе
багыш эдилен мукаддес Сабат гүнүдир. Биширжек

† *Мара – бу сөз ажы*

†† *Омер – бу еврейлериң агырлык өлчегидир. Бир омер такм. 2 кг деңдир.*

затларыңызы биширип, гайнатҗак затларыңызы
гайнадың. Артан затларыңызың хеммесини эртир
даңдана алып гоюң». 24 Шейлеликде, олар Мусаның
буйругы боюнча эртире ченли ондан алып
гойдулар. Ол не порсады, не-де гуртлады. 25 Муса:
«Муны шу гүн ийиң, чүнки бу гүн Реб үчин Сабат
гүнүдир. Бу гүн сиз олары мейдандан
тапмарсыңыз. 26 Алты гүнләп сиз ондан
йыгнарсыңыз, эмма единҗи гүн болан Сабат гүни
мейданда ондан хич зат тапмарсыңыз» дийди.
27 Единҗи гүн бирнәче адам ондан йыгнамага
чыкды, эмма хич зат тапмадылар. 28 Реб Муса: «Сиз
хачана ченли Мениң табшырыкларымы ве
кануналарымы ерине етирмекден боюн
товлаҗаксыңыз? 29 Середиң! Мен сизе Сабат гүнүни
бердим. Шонуң үчин хем алтынҗы гүн Мен сизе
чөреги ики гүнлүк эдип берйәрин. Единҗи гүн хер
ким өз еринде галсын, хич ким дашары чыкмасын»
дийди. 30 Шейдип, адамлар единҗи гүн дынч
алдылар.
31 Ысрайыллар ол чөрегиң адына манна † дийип
ат гойдулар. Ол кинзаның тохумына меңзеш ак ве
кичи болуп, тагамы бал гошулып биширилен
челпек ялыды. 32 Муса: «Реббиң буйругы шейле:
„Гелҗекки несиллер үчин бир омер мөчберде
манна саклаң, шонда олар Мүсүрден алып
чыканымдан соңра, чөлде сизи нәхили чөрек
билен баканымы гөрерлер“» дийди. 33 Муса Харуна:
«Бир голча алып, онуң ичине бир омер маннаны
сал. Гелҗекки несиллер үчин саклар ялы, оны
Реббиң хузурында гой» дийди. 34 Реббиң Муса
буйрушы ялы, Харун оны сакламак үчин, Әхт
сандыгының өңүнде гойды. 35 Ысрайылларың
орнашан юрды болан Кенган топрагына барып
етйәнчәлер, олар кырк йыллап манна ийдилер.
36 (Бир омер батманың ондан бири боляр.)

17-нҗи бап

Гаядан чыкан сув

17 Әхли ысрайыл халкы Син чөлүнден гөчүп
гайтды. Реббиң буйругы боюнча олар ондан-
оңа гөчүп-гонуп, ахыры Репидимде дүшледилер,
эмма ол ерде адамлар үчин ичмәге сув ёкды.
2 Олар Муса билен давалашып, ондан ичер ялы сув
талап этдилер. Муса олара: «Нәме үчин сиз мениң
билен давалашярсыңыз? Нәме үчин сиз Ребби
сынаярсыңыз?» дийди. 3 Эмма халк гаты сувсапды.
Олар Муса игенип, оңа шейле дийдилер: «Нәме
үчин сен бизи Мүсүрден алып гайтдың? Бизи,
чагаларымызы ве мал-гараларымызы
сувсузлыкдан өлдүрмек үчин гетирдиңми?»
4 Шейлеликде, Муса Реббе дады-перят эдип: «Мен
бу халкы нәме эдейин? Олар мени дашлап
өлдүрмәге тайяр ахырын» дийди. 5 Реб Муса:
«Ысрайыллардан бирнәче яшулыны яныңа алып,
халкың өңүнден йөре. Нил дерясына уран хасаңы
хем элиңе алып гит. 6 Мен Хорепдәки †† гаяда сениң
өңүңде дурарын. Гаяны ур, ондан сув чыкар.
Шейдип, адамлар сув ичип билерлер» дийди. Муса
ысрайыл яшулуларының арасында шейле этди.
7 Ысрайыллар: «Реб бизиң арамыздамы я-да ёк?»
дийип давалашып, Ребби сынадылар. Шол себәпли
Муса ол ери Маса ‡ ве Мериба ‡† дийип
атландырды.

Ысрайыл халкы амалеклери еңйәр

8 Соңра амалеклер гелип, Репидимде ысрайыллар
билен сөвешди. 9 Муса Ешува: «Бизиң үчин
адамлар сайла ве гит-де амалеклер билен уруш.
Эртир мен элиме Худайың хасасыны алып, депәниң
үстүнде дурарын» дийди. 10 Ешува Мусаның
айдышы ялы, амалеклер билен сөвешди. Муса,
Харун ве Хур болса депәниң үстүне чыкдылар.
11 Муса элини гөтерип дуранда, ысрайыллар
еңйәрди, элини ашак гойберенде болса, амалеклер
еңйәрди. 12 Мусаның эллериниң ысгыны гачды.
Шонда олар оны отурдар ялы даш гетирип гоюп,
Мусаны онуң үстүнде отуртдылар. Харун билен Хур
онуң эллерини ёкары галдырып, херси бир яндан
тутуп дурды. Олар тә Гүн яшянча, онуң эллерини
гөтерип дурдулар. 13 Ешува амалеклери ве оларың
гошуныны гылычдан гечирип, гыран-җыран этди.
14 Реб Муса: «Бу еңши ятдан чыкармазлары ялы
китаба яз ве Ешува хем эшитдирип айт, Мен
амалеклериң тохум-тиҗини ер йүзүнден сүпүрип
ташлаҗакдырын» дийди. 15 Муса гурбанлык
сыпасыны ясады ве оңа: «Реб мениң тугумдыр!»
дийип ат берди. 16 Ол: «Элим Реббиң тугунда! Реб
амалеклериң гаршысына несиллер бойы сөвешер»
дийди.

18-нҗи бап

Йитро Мусаның янына гелйәр

18 Худайың Муса үчин ве ысрайыллар үчин
эден әхли ишлери барадакы ве Реббиң
олары Мүсүрден нәхили чыкарандыгы барадакы
хабар Мусаның гайынатасы, Мидян руханысы
Йитро барып етди. 2 Ине, Муса аялы Сыпораны ве
ики оглуны ызына Мидяна гойберенсоң, олары
Мусаның гайынатасы Йитро саклаярды. 3 Онуң бир
оглуның ады Гершом ‡‡ (Ол оны: «Мен бир ят юртда
гелмишек болдум» дийип дакыпды), 4 бейлеки

---

† *Еврейче манна бу нәме?*

†† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.* ‡ *Маса – бу сөз сынаг* ‡† *Мериба – бу сөз дава*

оглуның ады Элигезерди † (Онуң адыны болса:
«Атамың Худайы маңа ярдам берди, Ол мени
фараоның гылыҗындан гутарды» диййип, шейле
дакыпды). [5] Мусаның гайынатасы Йитро онуң аялы
ве ики оглы билен Мусаның янына чөле, онуң
дүшлән дагына, Худайың дагына гелди. [6] Кимдир
бири Муса: «Гайынатаң Йитро аялыңы ве ики
оглуңы алып, сениң яныңа гелйәр» диййип хабар
берди. [7] Муса гайынатасыны гаршы алмага чыкды
ве дызына чөкүп тагзым этди ве оны огшады. Олар
бири-бири билен саглык-аманлык
сорашанларындан соң, чадырың ичине гирдилер.
[8] Муса Реббиң ысрайыллар үчин фараона ве
мүсүрлилере эден әхли ишлери барада, оларың
ёлда дучар болан кынчылыклары, Реббиң олары
азат эдиши барада гайынатасына екән-екән гүррүң
берди. [9] Йитро Реббиң ысрайыллара эден әхли
ягшы ишлери үчин ве олары мүсүрлилериң
элинден азат эденлиги үчин гаты бегенди.
[10] Йитро: «Сизи мүсүрлилериң ве фараоның
элинден азат эден Реббе алкыш болсун! [11] Инди
мен Реббиң бейлеки әхли худайлардан
бейикдигини билйәрин, себәби Ол ысрайыллары
текепбирлик билен эзйән мүсүрлилериң элинден
халас этди» дийди. [12] Мусаның гайынатасы Йитро
Худая якма гурбанлыгыны ве бейлеки садакалары
берди. Харун әхли ысрайыл яшулулары билен
бирликде Мусаның гайынатасы билен Худайың
хузурында нахар иймәге гелди.

Йитро маслахат берйәр

(Канун таглыматы 1:9-18)

[13] Эртеси гүн Муса адамлара казылык этмәге
чыкды. Адамлар эртирден агшама ченли Мусаның
төверегинде дурдулар. [14] Мусаның гайынатасы
онуң адамлар билен эдйән әхли ишлерини
гөренде: «Адамлара эдйән бу ишиң нәме болдугы?
Нәме үчин шунча адамы еке өзүң кабул эдйәрсиң,
бүтин халк эртирден агшама ченли сениң
төверегиңде дур» дийди. [15] Муса гайынатасына:
«Мунуң себәби адамлар Худайың ислегини билмек
үчин, мениң яныма гелйәрлер. [16] Оларың давасы
болса, маңа гелйәрлер. Мен хем ики давагәриң
арасындакы даваны чөзүп берйәрин ве Худайың
парзларыны, Онуң канунларыны олара аян
эдйәрин» дийди. [17] Мусаның гайынатасы оңа
шейле дийди: «Сениң эдйән бу ишиң говы дәл.
[18] Сен өзүңи хем, адамлары хем көсәп, гынап
йөрсүң. Бу иш сениң үчин гаты агыр. Сениң еке
өзүң муны ерине етирип билмерсиң. [19] Инди мениң
сөзүме гулак гой. Мен саңа маслахат берҗек. Худай
саңа яр болсун! Сен Худайың өңүнде халкың
векили болуп, оларың ягдайларыны Худая етир.
[20] Сен олара Худайың парзларыны ве
таглыматларыны өврет. Олара хайсы ёлдан
йөремелидигини ве нәме иш этмелидигини гөркез.
[21] Мундан башга-да, әхли адамларың ичинден
башарҗаңларыны, ягны Худайдан горкян,
догручыл ве параны йигренйән адамлары сайла.
Олары мүң адамың, йүз адамың, элли адамың ве
он адамың үстүнден баштутан гой. [22] Гой, хемише
олар адамлара казылык этсинлер. Улы давалары
саңа айтсынлар, эмма кичи давалары өзлери
чөзсүнлер. Шонда сениң үчин аңсадрак болуп,
агыр йүкүң еңләр. [23] Худайың буйрушы ялы, шейле
этсең, онда сен бу ишиң хөтдесинден гелерсиң. Бу
адамларың әхлиси хем өйлерине канагатланып
гайдарлар».
[24] Шейлеликде, Муса гайынатасының сөзүне гулак
гойды. Онуң айдан әхли затларыны ерине етирди.
[25] Муса әхли ысрайылларың ичинден башарҗаң
адамлары сайлап, олары халка мүңбашы, йүзбашы,
эллибашы ве онбашы эдип белледи. [26] Олар халка
хемме вагт казылык этдилер. Олар чөзмеси кын
давалары Муса гетирдилер, эмма кичи давалары
өзлери чөздүлер. [27] Соңра Муса гайынатасыны
уградды. Йитро ызына, өз юрдуна гайтды.

19-нҗы бап

Ысрайыллар Синая гелйәрлер

19 Ысрайыллар Мүсүрден чыканларындан соң,
эдил үчүнҗи айың биринҗи гүни Синай
чөлүне гелдилер. Олар Репидимден гөчүп, Синай
чөлүнде дүшләп, дагың этегинде ерлешдилер.
[3] Муса Худай билен душушмак үчин дага чыкды.
Дагың депесинден Реб оны чагырып, шейле дийди:
«Ысрайыллара, ягны Якубың неслине шуны айт:
[4] „Мүсүрлилере нәме эдендигими сиз гөрдүңиз,
бүргүдиң өз чагасыны ганатында гөтерип гелши
ялы, Мен хем сизи яныма шейдип алып гелдим.
[5] Шонуң үчин хем инди сиз Мениң сөзүме боюн
болуп, Мениң әхтими сакласаңыз, әхли халкларың
арасында сиз Мениң Өз сайлан халкым
боларсыңыз, чүнки тутуш земин Мениңкидир. [6] Сиз
Мениң үчин руханылар болуп хызмат эдйән, Маңа
багыш эдилен мукаддес миллет боларсыңыз“. Ине,
сениң ысрайыллара айтмалы сөзлериң шудур».
[7] Шейлеликде, Муса гелип, ысрайылларың
яшулуларыны чагырды ве Реббиң буйран
сөзлериниң хеммесини олара аян этди. [8] Әхли
адамлар бирликде: «Биз Реббиң айданларының
барысыны ерине етирерис» диййип җогап
бердилер. Муса хем халкың җогабыны Реббе
етирди. [9] Реб Муса: «Ине, сениң билен

‡‡ *Еврейче Гершом гелмишек*
† *Элигезер – еврейче бу ат Худайым мениң Медеткәрим*

геплешенимде, адамлар эшидер ялы ве олар саңа
хемишелик ынанар ялы, Мен сениң яныңа гойы
булутда гелерин» дийди.
Муса халкың сөзлерини Реббе айданда, 10 Реб
Муса шейле дийди: «Адамларың янына бар, шу гүн
ве эртир инлерини тәмизлемеги буюр, гой, олар
геймлерини-де ювсунлар. 11 Биригүн тайяр
болсунлар. Себәби биригүн Мен әхли адамларың
гөзүниң алнында ашак Синай дагына инҗек. 12 Сен
адамлар үчин дагың төверегине арачәк белле ве
олара айт, олар дага чыкмасынлар я-да онуң
арачәгине аяк басмасынлар. Кимде-ким дагы
эллесе, ол өлер. 13 Оңа эл дегрилмезден дашланып
өлер я-да ок яй билен атылар. Исле хайван болсун,
исле ынсан болсун, ол дири галмаз. Шахдан эдилен
сурнайың овазы батлы чалнандан соң, олар дага
чыкып билерлер». 14 Шейдип, Муса дагдан ашак,
адамларың янына дүшди ве олара инлерини
тәмизлемеги буюрды. Олар геймлерини хем
ювдулар. 15 Муса халка: «Биригүн тайяр болуң,
аялыңыза янашмаң» дийди.
16 Биригүн ирден гөк гүрләп, йылдырым чакды.
Галың булут дагың үстүне гелди ве шейле бир
батлы сесли сурнай чалынды. Дүшелгедәки әхли
адамлар горкуп титрешдилер. 17 Муса адамлары
Худай билен душурмак үчин, дүшелгеден чыкарып
гетирди. Олар дагың этегинде дурдулар. 18 Реб
ашак от ичинде дүшени үчин, Синай дагыны түссе
гаплады. Түссе оҗакдан чыкян ялыды ве тутуш даг
гүйчли сарсярды. 19 Сурнайың овазы гитдигисайы
гүйчленйәрди. Муса гепледи, Худай оңа гөк
гүррүлдили сес билен җогап берди. 20 Реб Синай
дагының депесине иненде, Ол Мусаны дагың
депесине чагырды. Муса ёкары чыкды. 21 Реб Муса:
«Ашак дүш-де, адамлара дуйдур. Олар Мени гөрмек
үчин серхеди бозмасынлар, ёгсам, оларың көпүси
хеләк болар. 22 Хатда Мениң якыныма гелҗек
руханылар хем инлерини тәмизлесинлер, ёгсам
Мен оларың-да җезасыны берерин» дийди. 23 Муса
Реббе: «Адамлар Синай дагына чыкып билмезлер,
чүнки бизе дагың дашына арачәк белләп, оны
мукаддеслемеги Сениң Өзүң табшырдың ахыры»
дийди. 24 Реб оңа: «Ашак дүш-де, Харуны өзүң
билен алып гел, йөне руханылар ве адамлар
Мениң яныма чыкҗак болуп, серхеди
бозмасынлар, ёгсам, Мен ол адамлары хеләк
эдерин» дийди. 25 Шейлеликде, Муса ашак дүшүп,
адамлара әхли зады гүррүң берди.

20-нҗи бап

Он табшырык

(Канун таглыматы 5:1-21)

20 Онсоң Худай әхли шу сөзлери дийди:
2 «Сениң гул болуп яшан юрдуң Мүсүрден
алып чыкан Худайың Реб Мендирин. 3 Сениң
Менден башга худайларың болмасын.
4 Өзүң үчин ёкарда гөкде, ашакда ерде я-да
ерасты сувларда яшаян затларың хич бирине
меңзеш шекилде бут ясама. 5 Сен олара тагзым
этме я-да олара гуллук этме, чүнки Мен Худайың
Реб габанҗаң Худайдырын. Мени йигренйән
аталарың этмишиниң җезасыны оларың
чагаларының үчүнҗи ве дөрдүнҗи аркасына
чекдирерин. 6 Эмма ким Мени сөйүп,
буйрукларымы ерине етирсе, онуң мүңлерче
неслине садык сөйгими гөркезерин.
7 Худайың Реббиң адыны бош ере агзама, чүнки
Реб Өз адыны бош ере агзан адамы җезасыз
гоймаз.
8 Мукаддес Сабат гүнүниң канунларыны ерине
етир. 9 Алты гүнде әхли ишлериңи эдерсиң. 10 Эмма
единҗи гүн Худайың Реббе багышланан дынч
гүнүдир. Бу гүн сениң өзүң, огул-гызың, гул-
гырнагың, мал-гараң, галаңызда яшаян гелмишек
хиҗиси бир иш хем этмесин. 11 Чүнки Реб ери, гөги,
деңзи ве олардакы әхли җанлы-җандарлары алты
гүнде яратды, единҗи гүн болса дынч алды. Шонуң
үчин хем Реб Сабат гүнүни айратын гүн хөкмүнде
ялкады.
12 Ата-энеңе хормат гой, шонда Худайың Реббиң
өзүңе берен еринде өмрүң узак болар.
13 Адам өлдүрме.
14 Зына этме.
15 Огурлык этме.
16 Бириниң гаршысына ялан шаятлык этме.
17 Башга адамың өйүне, аялына, гул--гырнагына я-
да өкүзине, эшегине оңа дегишли затларың хич
бирине гөз дикме». 18 Әхли ысрайыллар гөк
гүррүлдисини, йылдырым чакышыны ве сурнайың
сесини эшидип, дагың болса, түсселейәндигини
гөрүп, горкудан яңа титрешдилер ве узакда
дурдулар. 19 Олар Муса: «Бизе сен гепле, биз
эшидерис, йөне, гой, Худай бизе геплемесин,
ёгсам, биз өлерис» дийдилер. 20 Муса адамлара:
«Горкмаң, чүнки Худай сизи сынамак үчин ве
Ондан горкуп, гүнә этмезлигиңиз үчин гелди»
дийди. 21 Муса Худайың болян түм гараңкылыгына
якынлашанда, адамлар узакда дурдулар.

Гурбанлык сыпасы

22 Реб Муса дийди: «Шуны ысрайыллара етир:
„Мениң сизиң билен Гөкден геплешенними өзүңиз
гөрдүңиз. 23 Өзүңиз үчин Менден башга алтын-
күмүшден худайлар ясамаң. 24 Мениң үчин
топракдан гурбанлык сыпасыны ясаң ве онуң
үстүнде гоюнларыңызы, өкүзлериңизи башбитин
якма гурбанлыгы ве саламатлык гурбанлыгы эдип
хөдүрләң. Адым тутулып ятланылан хер бир ере
гелип, Мен сизе ак пата берерин. 25 Эгер сиз Маңа
гурбанлык сыпасыны дашдан ясасаңыз, оны
ёнулан дашлардан ясамаң, чүнки гурал улансаңыз,
сиз оны харама чыкарарсыңыз. 26 Мениң
гурбанлык сыпама басганчаклар билен чыкмаң,
себәби ялаңач ериңизиң гөрүнмеги мүмкин“».

21-нҗи бап

Еврей гуллары хакында

(Канун таглыматы 15:12-18)

21 «Шу хөкүмлери ысрайыллара етир: 2 Сиз
еврей гулуны сатын алсаңыз, ол сизе алты
йыллап хызмат эдер, единҗи йыл болса ол хич
хили бергисиз азат адам болар. 3 Эгер ол саллах
болуп гелсе, саллахлыгына хем гидер. Эгер
өйленен гул гелсе, онуң аялы-да өзи билен гидер.
4 Эгер хоҗайыны гулуна аял алып берсе ве ондан
огул-гыз догулса, онуң аялы, чагалары хоҗайына
дегишли болуп галар-да, гулуң еке өзи гидер.
5 Эмма гул: „Мен хоҗайынымы, аялымы ве
чагаларымы сөййәрин. Мен азатлыга чыкҗак дәл“
дийип җар этсе, хоҗайын оны Худайың хузурына
гетирсин. Оны гапының янына я-да босага гетирип,
темен билен гулагыны дешсин. Соң ол гул
хоҗайынына өмүрбойы хызмат эдер».
7 «Бир адам өз гызыны гырнак эдип сатса, ол
гырнак азатлыга гулуң чыкышы ялы чыкып билмез.
8 Эгер гырнак өзүни сайлан хоҗайынының
гөвнүнден турмаса, гырнагың машгаласы оны
ызына сатын алып билер. Хоҗайының оны кесеки
адама сатмага хакы ёкдур, себәби ол гырнагына
адалатсыз гарапдыр. 9 Эгер хоҗайын ол гырнагы
оглуна гелинлик сайласа, ол оны өз гызы ялы
гөрмелидир. 10 Эгер хоҗайын өзүне башга аял
эдинсе, ол биринҗи аялыны хемишеки
иймитинден, гейим-геҗиминден я-да әр-аяллык
хукугындан махрум этмели дәлдир. 11 Эгер
хоҗайын оңа шу үч зады этмесе, ол аял хич зат
төлемезден, азатлыга чыкып билер».

Зорлук хакда

12 «Ким адам уруп өлдүрсе, ол өлүме хөкүм
эдилсин. 13 Эмма ол оны билкастлайын өлдүрмән,
эйсем, бу Худай тарапын болса, онда ол адам
Мениң беллеҗек ериме гачып гутулып билер.
14 Эмма бир адам башга бирине хиле гурап, оны
билкастлайын өлдүрсе, ол хатда Мениң гурбанлык
сыпама гачан хем болса оны өлдүриң.
15 Ким атасына-энесине эл галдырса, ол өлүме
хөкүм эдилсин.
16 Ким адам огурлап сатса я-да огурланан адам
онуң өйүнден тапылса, ол өлүме хөкүм эдилсин.
17 Атасына я-да энесине гарган адам өлүме хөкүм
эдилсин.
18 Ики адам давалашып, бири бейлекисини даш
билен я-да юмрук билен урса, ол хем өлмән галып,
дүшекде ятса, соңра ол ене-де аяк үстүне галып,
пишегиң көмеги билен ичери-дашары гирип-
чыкып билсе, оны уран адам җезасыз галсын. Йөне
ол онуң йитирен вагты үчин төлесин ве говы
гутулянча оңа серетсин.
20 Ким гулуны я-да гырнагыны таяк билен урса,
урлан хем онуң элинден өлсе, уран
җезаландырылмалыдыр. 21 Эмма ол гул я-да гырнак
бирки гүн өлмән яшаса, хоҗайына җеза бермели
дәл. Чүнки ол гул онуң хусусы эмләгидир.
22 Адамлар урушян махалы, гөврели аяла зепер
етип, чагасы дүшсе, йөне башга хич хили зыян
этмесе, оңа азар етирен адам ол аялың әриниң
талап эден затларыны казыларың тассыклан
мөчберинде җериме төлемели. 23 Эгер оңа башга
бир өмүр ховплы зыян етен болса, онда җан ерине
җан алмак билен; 24 гөз орнуна гөз, диш орнуна
диш, аяк орнуна аяк алмак билен; 25 янык ерине
янык, яра ерине яра, гөк ерине гөк салмак билен
җеза берилсин.
26 Хоҗайын гулуны я-да гырнагыны уруп, гөзүни
көр этсе, гөзүниң өвезине оны азат этсин. 27 Эгер-де
ким гулуны я-да гырнагыны уруп, дишини дөвсе,
дөвлен дишиң өвезине оны азат этсин».

Мал-гаралар хакда

28 «Эгер бир өкүз бир эркек адамы я-да аялы сүсүп
өлдүрсе, онда ол өкүз дашланып өлдүрилсин. Онуң
эти хем ийилмесин. Өкүзиң эеси болса гүнәкәр
сайылмасын. 29 Эгер өкүзиң сүсекдиги өңден мәлим
болуп, оны эесине дуйдурсалар, эмма ол адам
шонда-да өкүзине гөз-гулак болмаса ве ол өкүз
эркек адамы я-да аялы сүсүп өлдүрсе, онда өкүз
дашланып өлдүрилсин. Онуң эеси болса өлүме
хөкүм эдилсин. 30 Эгер өкүзиң эесинден хун талап
эдилсе, ол өзүнден талап эдилен хуны долы төләп,
өз җаныны гутарып билер. 31 Эгер гара мал огланы
я-да гызы сүсүп өлдүрсе, оңа гаршы хем шуңа
меңзеш канун уланылсын. 32 Эгер өкүз гулы я--да
гырнагы сүсүп өлдүрсе, өкүз эеси гулуң

хожайынына алтмыш бәш мысгал † күмүш җериме
төлесин. Мал болса дашланып өлдүрилсин.
33 Бир адам чукурың үстүни ачса я-да чукур газып
үстүни өртмесе ве оңа өкүз я-да эшек гачса,
34 чукуры газан адам етирилен зыяны төлесин.
Өлен малың маслыгы болса онуң өзүне галсын.
35 Бир адамың өкүзи башга бириниң өкүзини сүсүп
өлдүрсе, онда олар дири өкүзи сатып, онуң
бахасыны дең бөлүшмели. Өлен малы хем дең икә
пайламалы. 36 Эгер өкүзиң сүсекдиги озалдан белли
болуп, оны эсисине дуйдурсалар, эеси шонда-да оңа
гөз-гулак болмаса, ол өкүзиң өвезине өкүз
бермелидир. Өлен малың маслыгы болса онуң
өзүне галмалыдыр».

22-нҗи бап

Өвезине бермек хакда

22 «Бир адам өкүз я-да гоюн огурлап, оны сойса
я-да сатса, ол бир өкүзе дерек бәш өкүз, бир
гойна дерек дөрт гоюн бермели. Эгер онуң хич
зады ёк болса, огурлан затлары үчин ол өзүни
гулчулыга сатмалы. 2 Эгер огурланан мал огрының
эмләгиниң ичинден дири тапылса, ол исле өкүз
болсун, исле эшек я-да гоюн болсун, огры онуң
үчин ики эссе төлемелидир.
3 Эгер огры гиҗе өй ярян пурсады тутулса ве
урлуп өлдүрилсе, оны өлдүрен адам ганхор
хасапланмаяр. Эмма бу гүндиз болуп гечсе, онда
оны өлдүрен адам ганхор хасапланяр.
5 Эгер бир адамың малы өз мейданында я-да үзүм
багында отлап йөркә азашып, башга бириниң
мейданындакы затларыны ийсе, ол оңа етен
зелелиң өвезини өз мейданының ве үзүм багының
иң говы хасылы билен долдурмалы.
6 Яндага дүшен от туташып, десселенип гойлан я-
да өсүп отуран бугдай я-да экин мейданы янса,
онда янгыны дөреден адам етирилен зыяны долы
төлемелидир. 7 Эгер бир адам пулы я-да харыды
гоңшусына сакламага берсе, ол хем онуң өйүнден
огурланса, онда огры тутулан ягдайында, гой, ол
огры ики эссе төлесин. 8 Эгер огры тапылмаса, өй
эеси өз гоңшусының затларына эл урандыгыны я-
да урмандыгыны мәлим этмек үчин, Худайың
хузурына гетирилсин.
9 Хер бир эмләк барадакы җеделде, ол өкүз, эшек,
гоюн болсун я-да гейим--геҗим болсун, хер бир
йитен мал-гара я-да зат үчин бири: „Бу мениңки“
дийип дава этсе, шейле ягдайда ики тарап хем
Худайың өңүне гелсин. Худай кими гүнәкәр
хасапласа, ол өз гоңшусына ики эссе җериме
төлемели.
10 Эгер бири гоңшусына өз эшегини, өкүзини я-да
гойнуны, я-да ислендик малыны сакламага аманат
берсе, хич ким гөрмәнкә ол мал өлсе, яраланса я-
да алнып гидилсе, 11 гоңшусының эмләгине эл
урмандыгы хакда икисиниң арасында Реббиң
адындан ант ичилсин. Аманат берен мал эеси муны
кабул этсин ве оңа җериме төлемек герек дәл.
12 Эмма мал аманады сакламага алан адамдан
огурланан болса, ол адам мал эесине етирилен
зыяның өвезини төлемелидир. 13 Эгер оны вагшы
хайван парчалан болса, гой, онуң маслыгы
субутнама хөкмүнде гетирилсин. Парчаланан мал
үчин җериме төлемели дәл.
14 Эгер бир адам гоңшусының малыны вагтлайын
сорап аландан соңра янында эеси ёк вагты ол мал
яраланса я-да өлсе, малы сорап алан адам онуң
бахасыны долы төлемелидир. 15 Эмма эеси шол
вагт малың янында болса, сорап алан киши оңа
хич зат төлемели дәлдир. Эгер-де мал кирейине
берлен болса, етирилен зыяның өвезине диңе
кирейиң музды төленмелидир».

Дүрли канунлар

16 «Эгер-де бир адам өзүне адаглы болмадык бой
гызың башыны айлап, оңа янашса, галың төләп,
оңа өйленсин. 17 Эмма атасы гызыны оңа бермәге
чүрт-кесик гаршы болса, онда ол адам бой гыз үчин
берилйән галыңың нырхыны төлемелидир.
18 Җадыгөйлик билен мешгулланян хер бир аялы
өлдүриң.
19 Кимде-ким хайванлар билен янашса, ол өлүме
хөкүм эдилсин.
20 Кимде-ким еке-тәк Ребден башга худая
гурбанлык берсе, бүтинлей ёк эдилсин.
21 Гелмишеклериң хукугыны кемситмәң, олара
сүтем этмәң. Чүнки өзүңиз хем Мүсүрде гелмишек
болуп яшапдыңыз. 22 Хич бир дул хатына я-да
етиме эзъет бермәң. 23 Эгер эзъет берсеңиз, олар
хем маңа налыш этселер, Мен хөкман оларың
перядыны эшидерин. 24 Мен газап атына атланып,
сизи гылычдан гечирерин. Сизиң аялларыңыз дул
галар, чагаларыңыз болса етим галар.
25 Эгер мениң халкымдан бир гарып бичәрә пул
карз берсеңиз, сүйтхорлар кимин гөтеримине
бермәң. 26 Эгер гоңшыңың донуны гиревине алсаң,
Гүн батманка оны ызына бер. 27 Чүнки бу онуң еке-
тәк япынҗасыдыр. Онсуз ол нәме япынып ятсын?
Эгер ол Маңа налыш этсе, эшидерин, чүнки Мен
рехимлидирин.
28 Худая сөгме. Өз халкыңың ёлбашчысыны
нәлетлеме.
29 Хасылыңызың үзүм шербединден ве зейтун
ягындан бермели садакаларыңызы гиҗикдирмән

† *Алтмыш бәш мысгал – еврейче отуз шекел*

бериң. Новбахар огулларыңызы Маңа багыш эдиң.
30 Малларыңызың-да, доварларыңызың-да
илкинҗи эркек гузланларыны еди гүн энесиниң
янында саклап, секизленҗи гүн Мениң хузурыма
гетириң.
31 Сиз Мениң мукаддес халкымсыңыз. Шонуң
үчин хем йыртыҗыларың мейданда парчалан
малларының этини иймәң. Оны итлериң өңүне
оклаң».

23-нҗи бап

Адалат ве выждан

23 «Ялан геп яйратма. Ялана шаятлык эдип,
ярамаз адама гол берме. 2 Эрбет иш эдйән
көпчүлигиң ызына дүшме. Бир давада шаятлык
эдениңде, көпчүлигиң тарапында дуруп, адалатдан
йүз дөндерме. 3 Давада гарыбың-да тарапыны
чалма.
4 Өз душманыңың азашан өкүзине я-да эшегине
душсаң, оны эесине гетирип бер.
5 Эгер сени йигренйән бириниң эшегиниң йүк
астында ятаныны гөрсең, оны ташлап гитме. Оңа
бу йүкден азат болмага көмек эт.
6 Давада гарыба адалатсызлык этме. 7 Ялан ишден
дашда дур. Бигүнә ве догручыл адамы өлдүрме,
чүнки Мен гүнәлини акламаярын. 8 Пара алмаң,
чүнки пара акылдарларың гөзүни көр эдер,
догрының ишини терс эдер.
9 Гелмишеге зулум этмәң. Гелмишегиң йүрегини
билйәнсиңиз, чүнки сизиң өзүңиз хем Мүсүрде
гелмишек болуп яшапдыңыз».

Единҗи йыл ве единҗи гүн

10 «Алты йыл топрагыңыза экин экип, онуң
хасылыны йыгың. 11 Эмма единҗи йыл топрага
дынч бериң, оны шүдүгәр эдип гоюң. Шонда ондан
халкыңызың арасындакы гарыплар ийсин, ондан
галанларыны болса йыртыҗы хайванлар ийсин.
Үзүм ве зейтун багларыңызы хем шейле эдиң.
12 Алты гүнләп өз ишлериңизи эдиң, эмма единҗи
гүн дынч алың. Шонда өкүзиңизе ве эшегиңизе-де
еңиллик болар. Өйүңиздәки гулуңыз хем,
гелмишек хем рахатланар. 13 Мениң сизе
айданларымың әхлисини ерине етириң. Башга
худайлары чагырмаң, гой, оларың атлары-да
агзалмасын».

Үч байрам

(Канун таглыматы 16:1-17)

14 «Йылда үч сапар Мениң шаныма байрам эдиң:
15 Петир байрамыны белләң. Мениң буйрушым
ялы, Абып айының белленен гүнлеринде еди
гүнләп петир ийиң, чүнки сиз Мүсүрден шол айда
чыкдыңыз. Мениң өңүмде хич ким эли бош
гөрүнмесин. 16 Мейданда чекен зәхметиңизиң
илкинҗи хасылындан Галла байрамыны белләң.
Мейдандакы мивелериңизи йыгып болуп, йылың
ахырында болса хасыл той бериң. 17 Йылда үч гезек
эркеклериңизиң хеммеси Мен – Таңры Реббиң
хузурына гелсинлер. 18 Маңа гурбанлык үчин
өлдүрйән малыңызың ганыны хамырмаялы чөрек
билен бермәң. Мениң байрамымың шанына
гурбан эден малыңызың ягы эртире галмасын.
19 Ериңизде өнен илкинҗи сайлама мивелери
Худайыңыз Реббиң өйүне гетириң.
Овлагы энесиниң сүйдүнде биширмәң».

Кенган барадакы вадалар ве дуйдурышлар

20 «Сизи ёлда горар ялы ве тайярлан ериме
гетирер ялы, Мен сизиң өңүңизден перишде
иберйәрин. 21 Онуң айданларына дыкгат билен
гулак гоюң. Оңа гаршы баш галдырмаң. Ол сизиң
бейле этмишиңизи багышламаз, чүнки ол Мениң
адым билен гелер.
22 Эгер сиз оңа боюн болуп, Мениң әхли
айданларымы берҗай этсеңиз, онда Мен сизиң
душманларыңыза душман, ягыларыңыза ягы
боларын.
23 Мениң перишдәм сизиң өңүңизден гидип, сизи
аморларың, хетлериң, перизлериң, кенганларың,
хивилериң ве ябусларың юрдуна гетирер ве Мен
олары гырып ёк эдерин. 24 Сиз оларың
худайларына тагзым этмәң ве олара гуллук этмәң.
Оларың дини адатларына уймаң, гайтам, оларың
бутларыны дөвүп, дикме дашларыны күл-пеекун
эдиң. 25 Сиз өз Худайыңыз Реббе гуллук эдиң,
шейтсеңиз, Мен сизиң наныңыза, сувуңыза
берекет берерин. Сизиң араңыздан кеселчилиги
айрарын. 26 Юрдуңызда чагасы дүшен я-да
өнелгесиз галан болмаз. Өмрүңизи-де узак эдерин.
27 Мен Өз хайбатымы сизиң өңүңизден санадарын.
Сизиң гаршыңыза чыкан хер бир халкы
алҗыраңңылыга салып, әхли душманларыңызы
еңсе берип гачар ялы эдерин. 28 Мен хивилере,
кенганлара ве хетлере ховп салып, олары сизиң
өңүңизден ковуп чыкарарын. 29 Ер бош галмаз ялы
ве йыртыҗы хайванлар гаршыңыза көпелмез ялы,
Мен душманларыңызы сизиң өңүңизден бир
йылың довамында ковҗак дәл. 30 Сиз көпелип, ери
эелейәнчәңиз, Мен олары сизиң өңүңизден юваш-
ювашдан ковуп чыкарарын. 31 Гызыл деңизден
пилиштлилериң деңзине ченли ве чөлден Евфрат
дерясына ченли арачәклериңизи беллеҗек. Чүнки
оларың яшайҗыларыны сизиң элиңизе берҗек.
Сиз олары ковуп чыкарың. 32 Сиз олар билен хем,
оларың худайлары билен хем әхт баглашмаң.

33 Олар сизиң юрдуңызда яшамасынлар, ёгсам,
олар сизи Маңа гаршы гоюп, гүнә этмәге меҗбур
эдерлер. Оларың худайларына гуллук этсеңиз, сиз
гүррүңсиз дузага дүшерсиңиз».

24-нҗи бап

Реб ысрайыллар билен әхт баглашяр

24 Соңра Реб Муса: «Сен, Харун, Надап, Абыху
ве Ысрайылың етмиш саны яшулусы Мениң
яныма гелип, Маңа узакдан сежде эдиң. 2 Муса,
сениң еке өзүң Мениң голайыма гел, бейлекилер
якынлашмасынлар, халк хатда дага-да аяк
басмасын» дийди.
3 Муса гелип, Реббиң әхли сөзлерини ве әхли
хөкүмлерини халка мәлим этди. Тутуш халк
бирагыздан оңа: «Биз Реббиң айдан әхли
сөзлерини ерине етирерис» дийип җогап берди.
4 Муса Реббиң әхли сөзлерини язды. Ол даң билен
туруп, дагың этегинде гурбанлык сыпасыны ясады.
Ол Ысрайылың он ики тиресине лайыклыкда он
ики саны улы даш дикди. 5 Соңра Муса Реббе якма
гурбанлыклары ве өкүзлер союп, саламатлык
гурбанлыклары бермәге ысрайылларың яш
йигитлерини угратды. 6 Муса гурбанлык ганының
ярысыны алып, легенлере гуйды, ярысыны болса
гурбанлык сыпасына серпди. 7 Соңра Муса Әхт
китабыны элине алып, оны халка эшитдирип окап
берди. Олар: «Реббиң айданларының әхлисини
ерине етирерис ве оңа боюн боларыс» дийдилер.
8 Муса ганы алып, халкың үстүне сепеледи ве
олара: «Ине, әхли шу сөзлериң эсасында, бу
Реббиң сизиң билен эден әхт ганыдыр» дийди.
9 Соңра Муса, Харун, Надап, Абыху ве ысрайылың
етмиш саны яшулусы дага чыкды. 10 Олар
Ысрайылың Худайыны гөрдүлер. Онуң аякларының
астындакы мейданча эдил якут дашындан эдилен
ялыды ве асман ялы дуп-дуруды. 11 Худай
ысрайылларың баштутанларына эл дегирмеди.
Олар хем Худайы гөрдүлер ве ийип-ичдилер.

Муса Синай дагында

12 Реб Муса: «Мениң яныма дага чыкып, ол ерде
гараш. Халка өвретмек үчин, Мен саңа йүзүне
канун ве табшырыкларым язылан ики саны ясы
даш бөлегини берҗек» дийди. 13 Шейлеликде, Муса
көмекчиси Ешува билен орнундан турды. Муса
Худайың дагына чыкмага башлады. 14 Ол
яшулулара шейле дийди: «Ызымыза гайдып
гелйәнчәк, бизе шу ерде гарашың. Харун билен Хур
сизиң билен галяр. Кимиң нәме иши болса, шолара
йүз тутуп билерсиңиз».
15 Соңра Муса дага чыкды. Булут дагы гаплады.
16 Реббиң шөхраты Синай дагына орнашды. Булут
дагы алты гүнләп өртди. Единҗи гүн Реб Мусаны
булудың ичинден чагырды. 17 Инди Реббиң
шөхратының гөрнүши ысрайылларың гөзүне
дагың депесинде ловлап янян от ялы болуп
гөрүнди. 18 Муса булудың ичине гирип, дага чыкды.
Муса дагда кырк гиҗе-гүндиз болды.

25-нҗи бап

Мукаддес өй үчин садакалар

25 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара айт,
Маңа садака берсинлер. Мениң үчин хер бир
адамың өз гөвнүнден чыкарып берен садакасыны
кабул эдиң. 3 Олардан кабул эдип алмалы
садакаларыңыз шулардыр: алтын, күмүш, бүрүнч;
4 гөк, бадам, гырмызы йүплүк, непис зыгыр мата,
гечи йүңи; 5 гочуң эйленен дериси, сайлама дери,
акация агаҗы; 6 чыра үчин зейтун ягы, месх ягы
үчин ве якымлы ыслы түтетги үчин хошбой ыслы
затлар; 7 эфода † ве гурсакча дакмак үчин хакык ве
башга гымматбаха гашлар. 8 Мен оларың арасында
яшар ялы, Маңа мукаддес өй гурсунлар. 9 Мукаддес
чадыр ве онуң әхли эсбаплары Мениң сизе
гөркезме бершим ялы гурулсын.

Әхт сандыгы

10 Акасия агаҗындан сандык ясасынлар. Онуң
узынлыгы ики ярым тирсек, ини ве бейиклиги бир
ярым тирсек болсун. 11 Онуң ичини-де, дашыны-да
сап алтына гаплап, онуң даш-төверегине алтындан
җәхек салсынлар. 12 Сандык үчин дөрт саны алтын
халка ясап, олары онуң дөрт аягына: икисини бир
тарапына, бейлеки икисини бейлеки тарапына
дакың.
13 Акасия агаҗындан сырыклар ясап, олары
алтына гаплаң. 14 Сандыгы өзүңиз билен гөтерип
әкидер ялы, сырыклары онуң гапдалларындакы
халкалардан гечириң. 15 Сырыклар сандыгың
халкаларында галсын ве ондан айрылмасын.
16 Мениң саңа берҗек язгылы Әхтнамамы хем
сандыкда гоярсың.
17 Соңра сап алтындан гапак ясасынлар. Онуң
узынлыгы ики ярым тирсек, ини болса бир ярым
тирсек болсун. 18 Гапагың хер ики ян четинде дөвме
алтындан ики саны героуп †† ясат. 19 Керупларың
бирини гапагың бир четинде, бейлекисини
бейлеки четинде ерлешдирсинлер. Олары гапагың
хер ян четинде гоюп, гапак билен бир битеви эдип
беркитдир. 20 Керуплар ганатларыны гапагың
депесинде яйып, онуң үстүне сая салып дурсун.
Оларың йүзлери бири-бирине бакып, гөни гапага
тарап середип дурсунлар. 21 Саңа берҗек язгылы

† *Эфот – баш руханының еңсиз үстки гейими. Сөзлүге серет.*
†† *Керуп – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.*

Әхтнамамы сандыгың ичинде гоюп, гапагы хем
онуң үстүнден гой. 22 Әхт сандыгының үстүндәки,
гапагың ёкарсындакы ики саны керубың
аралыгында Мен сениң билен душушарын ве
ысрайыллар үчин әхли буйрукларымы саңа
берерин.

Хантагта

23 Акасия агаҗындан хантагта ясат. Онуң
узынлыгы ики тирсек, ини бир тирсек ве
бейиклиги бир ярым тирсек болсун. 24 Оны сап
алтына гапла ве даш-төверегине алтындан җәхек
салсынлар. 25 Хантагтаның гыраларына дөрт
бармак гиңликде гуршав этдир ве гуршавың даш-
төверегине алтындан җәхек салдыр. 26 Хантагта
үчин алтындан дөрт саны халка ясат. Халкалары
онуң дөрт күнҗүндәки дөрт аягына беркитсинлер.
27 Хантагтаны гөтерип әкидер ялы халкалардан
гечен сырыклары гуршава якын ерлешдирсинлер.
28 Сырыклары акация агаҗындан ясап, олары
алтына гапла. Хантагта шу сырыклар билен
гөтерилмелидир. 29 Якымлы ыслы түтетги үчин
табаклар ве җамлар, садака хөкмүнде шерап
бермек үчин күйзелер ве шакәселер ясат. Олар сап
алтындан болсун. 30 Хемише хантагтаның үстүнде
Маңа хөдүр чөрегини гой.

Чырадан

31 Сап алтындан чырадан ясат. Чыраданың эсасы
ве шахасы дөвме сап алтындан болсун. Чыраданың
гүлкәсеси, гүл-гунчасы ве гүляпрагы өзи билен бир
битеви болсун. 32 Чыраданың хер гапдалындан үч
шаха чыкып, онуң җеми алты шахасы болсун.
33 Шахаларда бадам гүлүниң шекилинде гүлкәсе
болсун. Гүл-гунчасы билен гүляпрагыны хем ясаң.
Бейлеки шахаларда хем хут шунуң ялы болсун,
умуман, алты шаханың хеммесини бир меңзеш
эдип ясаң. 34 Чыраданың ортасындакы шахада
бадам гүлүне меңзеш дөрт саны гүлкәсе болуп,
оларың хем гүл-гунчасы ве гүляпрагы болсун. 35 Хер
җүбүтиң астында бир гунча болуп, хеммеси
билеликде җеми алты шаха чыксын. 36 Чыраданың
гунчаларыны ве шахаларыны бир битеви эдип
ясат. Онуң тутуш өзи дөвме сап алтындан ясалсын.
37 Чырадан үчин еди чыра дак. Чыралар
чыраданың өңүне ягты сачар ялы, олары онуң
депесине дак. 38 Онуң мүченеги ве новасы сап
алтындан болсун. 39 Чырадан ве оңа дегишли әхли
энҗамлар бир ярым батман † сап алтындан
ясалсын. 40 Ине, сен буларың хеммесини дагда саңа
гөркезилҗек нусганың эсасында ясарсың.

† *Бир ярым батман – еврейче бир киккар*

26-нҗы бап

Мукаддес чадыр

26 Булардан башга-да, сен он перделен ыбарат
мукаддес чадыр ясат. Перделер зыгыр
матадан, гөк, бадам, гырмызы йүплүкден эдилен
болсун. Уссат кешдечилер оларың йүзүне
оваданлап керубың шекилини нагышлап
чексинлер. 2 Хер пердәниң узынлыгы йигрими
секиз тирсек, ини дөрт тирсек болуп, әхли
перделериң өлчеги бир меңзеш болсун. 3 Бәш
перде бир айры, бейлеки бәш перде хем бир айры
эдилип чатылсын. 4 Биринҗи бәш пердәниң иң
соңкусының уҗуна гөк халка яса, икинҗи бәш
пердәниң хем иң соңкусына шейле эдилсин.
5 Биринҗи топлумың иң соңкусының уҗуна элли
саны халка яса ве икинҗи топлумың соңкусына-да
элли халка ясасынлар. Халкалар бири-бириниң
гаршысында ерлешсин. 6 Алтындан элли саны
илдиргич ясат ве перделери илдиргич билен бири-
бирине беркитдир. Шонда чадыр тутуш бир битеви
болар.
7 Шейле хем, гечиниң йүңүнден эдилен он бир
перделен ыбарат мукаддес чадырың дашкы
өртүгини ясасынлар. 8 Дашкы өртүгиң пердесиниң
узынлыгы отуз тирсек, ини дөрт тирсек болсун. Он
бир пердәниң-де өлчеги дең болсун. 9 Перделериң
бәшисини бири-бирине чатсынлар, галан
алтысыны хем шейле этсинлер. Алтынҗы пердәни
чадырың өң тарапында ики гатлаң. 10 Биринҗи
топлумың ортасындан иң соңкусының уҗуна элли
саны халка ясаң, икинҗи топлумыңка хем шейле
эдиң.
11 Соңра бүрүнчден элли саны илдиргич ясат.
Илдиргичлери халкадан гечирип, чадыры
бирлешдир, шонда чадыр тутуш бир битеви болар.
12 Перделериң галан бөлеги, ягны галан ярысы
чадырың арка тарапындан асылып дурсун.
13 Чадырың перделериниң хер ики гапдалы бир
тирсек узын болсун. Соңра нәме артыкмач галса,
олары хер ики тарапындан чадыры өртмек үчин
асың. 14 Чадыр үчин гочуң эйленен дерисинден
япынҗа ясаң, онуң дашкы өртүги үчин сайлама
дериден ене бир япынҗа ясаң.
15 Мукаддес чадыр үчин акация агаҗындан
диклигине чарчувалар ясат. 16 Хер чарчуваның
узынлыгы он тирсек, ини бир ярым тирсек болсун.
17 Чарчувалары бири-бирине сеплешдирип дурар
ялы, хер чарчувада ики саны газык болсун.
Чадырың әхли чарчувалары үчин шейле эдилсин.
18 Мукаддес чадыр үчин чарчувалары ине шейле
ясаң: гүнорта тарапы үчин йигрими саны чарчува
ясап, 19 шол йигрими чарчуваның ашагындан кырк

саны күмүшден дабан ясасынлар. Хер чарчуваның
ашагындан онуң газыгы үчин ики саны дабан
болсун. [20] Чадырың икинҗи, демиргазык тарапы
үчин хем йигрими чарчува ясаң. [21] Оларың хем хер
чарчува икиден, җеми кырк саны күмүшден
дабаны болсун. Хер чарчуваның ашагындан ики
дабан беҗерт. [22] Чадырың еңсеси болан гүнбатар
тарапы үчин алты чарчува ясаң. [23] Чадырың арка
тарапындакы бурчлар үчин ики чарчува ясаң.
[24] Олар ашакдан хем, ёкардан хем бир халка
бирлешен болмалы. Оларың икиси-де шейле
эдилсин ве олар ики бурчы эмеле гетирсин.
[25] Шейдип, секиз саны чарчува болуп, хер
чарчуваның ашагындан ики дабан ясалып, җеми
он алты саны күмүшден дабаны болсун.
[26] Акасия агаҗындан сырыклар ясат. Чадырың
бир тарапындакы чарчувалар үчин бәш сырык,
[27] бейлеки тарапындакы чарчувалар үчин хем
бәшисини ве арка тарапы болан гүнбатарындакы
чарчувалар үчин бәшисини ясасынлар.
[28] Чарчуваларың ортасындан гечйән сырык
чадырың бир уҗундан бейлеки уҗуна ченли
гечмелидир. [29] Чарчувалары алтына гаплат.
Таяклары саклар ялы алтындан халкалар ясат.
Сырыклары хем алтына гаплат. [30] Мукаддес чадыры
дагда саңа гөркезилен нусганың эсасында гур.
[31] Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан туты ясат. Онуң йүзүне оваданлап керубың
шекилини нагышлап чексинлер. [32] Тутыны асмак
үчин, акация агаҗындан дөрт саны сүтүн ясат.
Олары алтын билен гаплаң. Бу сүтүнлер үчин
алтындан илдиргичлер ясаң ве күмүшден дөрт
саны дабан хем ясаң. [33] Тутыны илдиргичден асып,
онуң ич тарапына Әхт сандыгыны гетир. Бу туты
сизиң үчин мукаддес отаг билен иң мукаддес отагы
бири-биринден айырсын. [34] Иң мукаддес отагдакы
Әхт сандыгының гапагыны гетирип гой.
[35] Хантагтаны тутының даш тарапында, чадырың
демиргазык тарапында гой. Чыраданы болса
хантагтаның гаршысында, чадырың гүнорта
тарапында гой. [36] Чадырың гирелгеси үчин гөк,
бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан япынҗа ясат. Ол кешде билен
нагышлансын. [37] Бу япынҗа үчин акация
агаҗындан бәш саны сүтүн дикип, олары алтына
гаплат. Оларың илдиргичлери хем алтындан
болсун ве олар үчин бүрүнчден бәш саны дабан
ясат.

27-нҗи бап

Гурбанлык сыпасы

27 Акасия агаҗындан гурбанлык сыпасыны яса.
Онуң узынлыгы бәш тирсек, ини хем бәш
тирсек болсун. Гурбанлык сыпасы дөртбурч
шекилинде болуп, бейиклиги хем үч тирсек болсун.
[2] Гурбанлык сыпасының дөрт бурчы-да ёкары
чыкып дурсун. Шу бурчлар гурбанлык сыпасы
билен бир битеви болсун. Оны бүрүнч билен гапла.
[3] Гурбанлык сыпасы үчин күл гаплары, күл атарлар,
легенлер, чаршаклар ве маңңаллар яса. Оларың
хеммеси бүрүнчден болсун. [4] Гурбанлык сыпасы
үчин бүрүнчден торлы гөзенек яса. Онуң дөрт
бурчуның херсине бүрүнчден халка яса.
[5] Халкалары гурбанлык сыпасының ашакы
гуршавында ерлешдир, шонда гөзенек гурбанлык
сыпасының ярысындан ашакда болар. [6] Акасия
агаҗындан сырыклар яса ве олары бүрүнч билен
гапла. [7] Гурбанлык сыпасыны ики тарапындан
гөтерип әкидер ялы, сырыклары халкалардан
гечир. [8] Гурбанлык сыпасының дашыны тагтадан
ясап, гутусының ичини бош гой. Ол саңа эдил дагда
гөркезилиши ялы ясалсын.
[9] Мукаддес чадырың хаядыны гур. Хаядың
гүнорта тарапында йүз тирсек узынлыкда непис
зыгыр матадан перделер ас. [10] Перделер үчин
йигрими саны сүтүн ве олары саклаҗак йигрими
саны дабаны бүрүнчден яса; сүтүнлериң
илдиргичлери ве җәхеклери күмүшден болсун.
[11] Демиргазык тарапы үчин хем шейле эт. Онуң
боюна йүз тирсек узынлыкда перделер тут.
Перделер үчин йигрими саны сүтүн ве йигрими
саны дабаны бүрүнчден яса, эмма онуң
илдиргичлери ве җәхеклери күмүшден болсун.
[12] Хаядың гүнбатар тарапына элли тирсек
узынлыкда перделер тутулсын ве ол перделер үчин
он саны сүтүн ве он саны дабан яса. [13] Хаядың өң
тарапы болан гүндогар тарапының гиңлиги элли
тирсек болсун. [14] Онуң бир тарапына узынлыгы он
бәш тирсек болан перделер тут. Оларың хем үч
сүтүни ве үч дабаны болсун. [15] Бейлеки тарапына
хем он бәш тирсек узынлыкда перделер тут, онуң-
да үч сүтүни ве үч дабаны болсун. [16] Хаядың
гирелгесине гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве
непис зыгыр матадан узынлыгы йигрими тирсек
болан перделер тут ве олары нагышлар билен
кешделе. Онуң дөрт сүтүни ве дөрт дабаны болсун.
[17] Хаядың төверегиндәки әхли сүтүнлер күмүш
билен җәхеклесин. Онуң илдиргичлери
күмүшден, дабанлары бүрүнчден болсун. [18] Хаядың
узынлыгы йүз тирсек, ини элли тирсек, бейиклиги
бәш тирсек болсун. Онуң непис зыгыр матадан
перделери ве бүрүнчден дабанлары болсун.
[19] Мукаддес чадырда уланылян әхли эсбаплар, онуң
әхли газыклары ве онуң хаядының әхли газыклары
бүрүнчден болсун.
[20] Ысрайыллара айт, чыра хемише янып дурар
ялы, гой, олар саңа чыра үчин сап зейтун ягыны

гетирсинлер. [21] Чыра Реббе йүз тутулян чадырда,
Әхт сандыгының өңүндәки тутының даш йүзүнде
янып дурсун. Харун ве онуң огуллары чыраны
Реббиң хузурында эртирден агшама ченли
яксынлар. Бу ысрайыллар үчин несилме-несил
довам этҗек эбедилик дүзгүн болсун.

28-нҗи бап

Руханы геймлери

28 Ысрайылларың арасындан агаң Харуны ве
онуң огулларыны өз яныңа ал. Харун ве онуң
огуллары Надап, Абыху, Элгазар ве Ытамар Маңа
руханы болуп хызмат этсинлер. [2] Агаң Харуның
хорматыны ве оваданлыгыны безәр ялы, оңа
руханы геймлерини тик. [3] Мениң укып берен өкде
уссаларымың хеммесине айт: Мениң руханым
болмага Харуның багыш эдилмеги үчин, онуң
руханы геймлерини тиксинлер. [4] Оларың тикҗек
геймлери шулардан ыбарат: гурсакча, эфот, дон,
нагышлы узын көйнек, селле ве гушак. Агаң
Харуның ве онуң огулларының Маңа руханы болуп
хызмат этмеклери үчин, бу руханы геймлери
тикениңизде, [5] алтын, гөк, бадам, гырмызы йүплүк
ве непис зыгыр мата улансынлар.

[6] Укыплы өкде уссалар эфоды алтын сапакдан,
гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан тиксинлер. [7] Хер ики уҗуны бири-бирине
баглаян ики саны эгинбагы болуп, ол хем
беркидилсин. [8] Эфодың йүзүндәки нагышлы кемер
хем эдил эфодың тикилиши ялы тикилсин, ол
алтындан, гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис
зыгыр матадан тикилсин. [9] Ики саны хакык
дашыны ал ве оларың йүзүне Ысрайылың он ики
оглунуң адыны оюп яз. [10] Оларың доглуш тертиби
боюнча алтысының адыны бир даша, бейлеки
алтысының адыны башга бир даша оюп яз.
[11] Накгашларың оюп мөхүр басышы ялы,
Ысрайылың огулларының атларыны шу ики даша
оюп яз. Олары алтын өйҗүклере отурт.
[12] Ысрайылың огуллары үчин ятлама болар ялы, бу
ики дашы эфодың эгинбагына дак. Реббиң
хузурында ятланар ялы, Харун оларың атларыны
ики эгнинде гөтерип гезсин. [13] Гашлар үчин
алтындан ики саны өйҗүк яса. [14] Сап алтындан
йүплүк ялы тов берлен ики саны зынҗыр яса ве
шол өрме зынҗырлары гаш өйҗүклере беркит.

[15] Инче нагышлар билен хөкүм гурсакчасыны тик.
Оны эфот ялы эдип, алтын сапакдан, гөк, бадам,
гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр матадан тик.
[16] Гурсакча ики гат болуп, узынлыгы бир гарыш,
ини хем бир гарыш, дөртбурч болсун.
[17] Гурсакчаның йүзүне дөрт хатар гаш дак. Биринҗи
хатарда гойы гызыл, сары, зүмеррет гашлары;
[18] икинҗи хатарда пөвризе, гөк якут, алмаз;
[19] үчүнҗи хатарда мәмиши, ак ве гоңур якут, гойы
гырмызы якут; [20] дөрдүнҗи хатарда алтын-сары,
хакык ве яшыл гашлар болсун. Олар алтын гаш
өйҗүклере отурдылсын. [21] Ысрайылың
огулларының атларына гөрә, гашлар он ики саны
болуп, он ики тирәниң херсиниң ады эдил мөхүр
басылан ялы, хер гашың йүзүне оюлып язылсын.
[22] Гурсакча үчин сап алтындан йүплүк ялы тов
берлен зынҗырлар яса. [23] Гурсакча үчин алтындан
ики саны халка яса ве олары онуң ёкаркы ики
уҗуна дак. [24] Өрме ики алтын зынҗыры
гурсакчаның уҗундакы ики халкадан гечир.
[25] Зынҗырларың бейлеки ики уҗуны ики гаш
өйҗүгине, эфодың өң тарапындакы эгинбаглара
беркит. [26] Алтындан ене ики саны халка ясап,
олары гурсакчаның ашакы ики ички уҗуна,
эфодың ички гатына дак. [27] Алтындан башга ене
ики саны халка ясап, олары эфодың өң
тарапындакы эгинбагының ашакы бөлегине
беркит. Олар эфодың нагышлы кемериниң
ёкарсында ерлешсин. [28] Гурсакча эфотдан
салланып гачмаз ялы, онуң халкалары гөк йүп
билен эфодың халкаларына даңылсын. Шонда
гурсакча эфодың нагышлы кемериниң йүзүнде
дурар. [29] Шейлеликде, Харун мукаддес отага
гиренде, йүзүнде Ысрайылың огулларының атлары
язылан бу хөкүм гурсакчасыны йүрегиниң үстүнден
дакып барсын. Шонда Мен Реб халкымы хемише
ятлап дурарын. [30] Хөкүм гурсакчада Урымы ве
Туммымы † гой. Харун Мениң хузурыма геленде,
олары йүрегиниң үстүнден дакып гелсин. Мениң
хузурымда Харун хемише хөкүмими ысрайыллара
етирип гезер.

[31] Эфодың ашагындан гейилйән доны гөк матадан
тик. [32] Онуң ортасындан келле гирип-чыкар ялы
ачык ер болсун. Бу ачык ери йыртылмаз ялы, оңа
гыя айла. [33] Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден нарың
шекиллерини ясап, олары донуң этегине дак. Нар
шекиллериниң арасында алтындан эдилен
җаңҗагазлар болсун. [34] Шейдип, нар шекиллери ве
алтын җаңҗагазлар бири-бири билен башаша
дүзүлсин. [35] Харун хызмат эдйән вагты бу доны
гейсин. Ол Мениң хузурыма мукаддес отага
гиренде-чыканда җаңҗагазларың сеси эшидилип
дурсун. Шонда ол өлмез. [36] Сап алтындан безег
шайыны яса. Мөхүр дек, онуң йүзүне „Реббе багыш
эдилен“ диен сөзлери оюп яз. [37] Бу безеги гөк сапак
билен селләниң өң тарапына беркит. [38] Харун муны
маңлайына даксын. Бу Мениң үчин нышан болар:
ысрайыллар Маңа багышлап гетирен садакалары
бабатда гүнә эденлеринде, бу гүнә Харуның үстүнде

† *Урым ве Туммым – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылан ики саны даш. Сөзлүге серет.*

болар. Шонуң үчин-де, Харун бу безеги хемише
маңлайына даксын, шонда олар Мениң хузурымда
ялканарлар.
39 Непис зыгыр матадан нагышлы узын көйнек ве
селле тик. Нагышлар билен кешделенен бил
гушагыны хем тик.
40 Харуның огулларының хорматыны ве
оваданлыгыны безәр ялы олара көйнеклер, бил
гушаклар ве баш даңылар тик. 41 Булары агаң
Харуна ве онуң огулларына гейдир. Олар Маңа
руханы болуп хызмат этмеклери үчин, оларың
башларына яг гуюп белле ве Маңа багыш эт.
42 Ялаңач ерлерини япар ялы, олара непис зыгыр
матадан билинден будуна етип дуран ич
геймлерини тик. 43 Харун ве онуң огуллары Реббе
йүз тутулян чадыра хызмат этмек үчин
гиренлеринде я-да мукаддес ердәки гурбанлык
сыпасының янына баранларында бу геймлери
гейсинлер. Шейтселер, гүнәни өз үстлерине
алмазлар ве өлмезлер. Бу Харун үчин ве онуң
соңкы несиллери үчин эбедилик дүзгүн болсун.

29-нҗы бап

Харун ве онуң огуллары руханылыга багыш эдилйәр

(Левилер 8:1-36)

29 Харун ве онуң огуллары Мениң
руханыларым болуп хызмат этмеклери үчин,
олары Маңа шейле багыш эт: бир саны яш өкүзче
ве хич бир шикессиз ики саны гоч ал. 2 Петир, яга
югрулан күлче ве йүзүне яг чалнан юка петир
бишир. Оларың хеммесини бугдай унундан бишир.
3 Олары бир себеде салып гетир, шейле хем, өкүзи
ве ики гочы хем гетир. 4 Харуны ве онуң
огулларыны Маңа йүз тутулян чадырың
гирелгесине гетир ве олары сув билен ювундыр.
5 Соңра руханы геймлери болан узын көйнеги,
доны, эфоды ве гурсакчаны гетирип, Харуна
гейдир. Эфодың нагышлы кемерини дак. 6 Онуң
башына селләни гейдир. Селлесине мукаддес
язгыны беркит. 7 Месх ягы алып, онуң башына гуй.
Шейдип оны сайла. 8 Соңра онуң огулларыны гетир
ве олара хем узын көйнеклери гейдир. 9 Олара бил
гушакларыны даң ве башдаңыларыны даң. Харуны
ве онуң огулларыны руханы эдип белле.
Руханычылык олар үчин эбедилик дүзгүн болсун.
10 Маңа йүз тутулян чадырың өңүне өкүзи гетир.
Харун ве онуң огуллары эллерини өкүзиң
келлесине гойсунлар. 11 Маңа йүз тутулян чадырың
гирелгесинде, Мениң хузурымда өкүзи сой.
12 Өкүзиң ганындан алып, бармагың билен
гурбанлык сыпасының ёкары чыкып дуран
бурчларына чал. Галан ганың хеммесини
гурбанлык сыпасының дүйбүне дөк. 13 Ичягының
хеммесини ал, багрың йүзүндәки яглы пердәни,
ики бөврегини дашының ягы билен ал. Олары
гурбанлык сыпасында як. 14 Эмма өкүзиң ләшини,
онуң дерисини, ичгошуны дүшелгәниң дашында
як. Бу гүнә гурбанлыгыдыр.
15 Соңра гочларың бирини ал. Харун ве онуң
огуллары гочуң келлесине эллерини гойсунлар.
16 Гочы союп, ганыны ал ве оны гурбанлык
сыпасының чар тарапына серп. 17 Соң гочы
бөлеклере бөл. Онуң ичгошларыны ве аякларыны
ювуп, келлесини бир айры, аякларыны бир айры
эдип гой. 18 Гурбанлык сыпасының үстүнде тутуш
гочы як. Бу Мениң үчин якма гурбанлыгыдыр. От
үсти билен берилйән бу гурбанлыгың якымлы ысы
Маңа яраяр.
19 Бейлеки гочы ал. Харун ве онуң огуллары
эллерини гочуң келлесине гойсунлар. 20 Гочы союп,
ганыны ал. Оны Харуның ве онуң огулларының саг
гулакларының юмшак ерине чал. Шейле хем,
оларың саг эллериниң ве саг аякларының башам
бармакларына чал. Галан ганы болса гурбанлык
сыпасының чар тарапына серп. 21 Соңра гурбанлык
сыпасының үстүндәки гандан алып, месх ягыны
хем алып, олары Харуның хем онуң огулларының
үстүне ве геймлерине сепеле. Шейдип, Харун ве
онуң геймлери, шейле хем онуң огуллары ве
оларың геймлери Маңа багыш эдилер.
22 Шейле хем, гочуң ягыны, гуйрук ягыны,
ичягыны, багрың йүзүндәки яглы пердәни, ики
бөврегини дашының ягы билен ве саг будуны ал.
(Чүнки бу гоч руханычылыга беллемек үчиндир.)
23 Мениң хузурымдакы чөреклер салнан себетден
бир петир, яга югрулан бир күлче ве бир саны хем
йүзүне яг чалнан юка петир ал. 24 Оларың
хеммесини Харуның ве онуң огулларының аясына
ерлешдир. Мениң хузурымда олары гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдыр. 25 Соңра булары
оларың элинден алып, якма гурбанлыгының
үстүнде гоюп як. Хузурымда от үсти билен
берилйән бу гурбанлыгың якымлы ысы Маңа
яраяр.
26 Харуны руханычылыга беллемек үчин, сойлан
гочуң дөшүни ал ве оны Мениң хузурымда гөтерме
садакасы эдип ёкары галдыр. Ол дөш сениң пайың
болар. 27 Руханычылыга беллемек үчин сойлан
гочуң дөшүни гөтерме садакасы ве будуны үвреме
садакасы хөкмүнде Маңа багыш эт. Булар Харуна ве
онуң огулларына берилмелидир. 28 Бу ысрайыл
халкындан Харуна ве онуң огулларына эбедилик
пай хөкмүнде берилсин. Чүнки бу садака
ысрайылларың Реб үчин берйән саламатлык
садакасындан алып, руханылара берилйән садака
болсун.

29 Харуның мукаддес лыбасы өзүнден соң
огулларына галсын. Олар шол геййимлерде
башларына яг чалнып, руханычылыга
белленсинлер. 30 Харуның ерине руханы болан
оглы ол геййимлери Маңа йүз тутулян чадыра гелип,
мукаддес отагда хызмат эдйән вагты геййсин.
31 Руханычылыга беллемек үчин сойлан гочы
алып, онуң этини мукаддес ерде гайнадың. 32 Маңа
йүз тутулян чадырың гирелгесинде Харун ве онуң
огуллары гочуң этини ве себетдәки чөреги
ийсинлер. 33 Руханычылыга белленип, өзлерини
багыш этмеклери үчин, бу гүнәден саплама
гурбанлыгының нахарындан өзлери ийсинлер.
Эмма булардан башга хич ким мундан иймели
дәлдир, себәби бу нахар мукаддесдир. 34 Эгер
руханычылыга беллемек үчин сойлан малың
этинден я-да чөрекден ийилмән эртир даңдана
галса, оны отда якың. Ол ийилмели дәлдир, себәби
ол мукаддесдир.
35 Харуны ве онуң огулларыны эдил Мениң
буйрушым ялы, еди гүнден соң Маңа
руханычылыга белле. 36 Шейле хем, гүнәден
сапланмак үчин, хер гүн бир өкүзи гүнә
гурбанлыгы эдип бер. Гурбанлык сыпасыны
пәклемек үчин, гүнә гурбанлыгыны бер ве онуң
үстүне яг гуюп мукаддес эт. 37 Гурбанлык сыпасы
үчин еди гүнләп пәклеме гечирип, оны мукаддес эт.
Шонда гурбанлык сыпасы иң мукаддес болар. Оны
эллән киши хем мукаддес болар.

Гүнделик гурбанлыклар

(Левилер 6:8-13; Чөлде 28:1-8)

38 Ине, гурбанлык сыпасында якып бермели
гүнделик гурбанлыкларыңыз: ики саны биряшар
токлы. 39 Оларың бирини эртирине, бейлекисини
агшамына сой. 40 Биринҗи токлы билен бир окара †
сайлама бугдай унуна бир күйзе †† зейтун ягыны
гарып бер. Бир күйзе шерап гуюп, ичги садакасы
үчин уланың. 41 Агшамына хем эртирине эдишиң
ялы эт. Бейлеки токлыны союп, онуң билен хамыр
ве шерап бер. От үсти билен берилйән бу
гурбанлыгың якымлы ысы Маңа яраяр.
42 Хузурымдакы Маңа йүз тутулян чадырың
гирелгесинде бу адаты якма гурбанлыгыны
несилме-несил ерине етир. Сизиң билен
геплешмек үчин, ол ерде Мен сизиң билен
душушарын. 43 Ол ерде Мен ысрайыллар билен
душушарын. Ол ер Мениң шөхратым билен
мукаддес болар. 44 Маңа йүз тутулян чадыры ве
гурбанлык сыпасыны мукаддес эдерин. Шейле хем,
Маңа руханы болуп хызмат этмеклери үчин,
Харуны ве онуң огулларыны Өзүме багыш эдерин.
45 Мен ысрайылларың арасында яшарын ве
оларың Худайы боларын. 46 Араларында яшамак
үчин олары Мүсүрден алып чыкан оларың Худайы
Реббиң Мендигими билсинлер. Оларың Худайы
Реб Мендирин.

30-нҗы бап

Якымлы ыслы түтетги үчин сыпа

30 Якымлы ыслы түтетги үчин акация
агаҗындан сыпа яса. 2 Онуң узынлыгы-да,
ини-де бир тирсек болуп, ол дөртбурч болсун. Онуң
бейиклиги ики тирсек болуп, чыкып дуран
бурчлары билен биле тутуш бир битеви эдилсин.
3 Онуң депесини, әхли тарапларыны ве
бурчларыны сап алтына гапла. Онуң даш-
төверегине алтындан җәхек чек. 4 Онуң үчин
алтындан ики саны халка яса ве олары җәхегиң
ашагындан бири-бирине гаршы эдип, ики
тарапына дак. Сыпаны гөтерип гидер ялы, ол
халкалардан сырыклар гечир. 5 Сырыклары акация
агаҗындан яса ве олары алтына гапла. 6 Сыпаны
Әхт сандыгының янындан асылгы тутының өңүнде
ерлешдир. Оны Әхт сандыгының гапагының
догрусында гой, чүнки Мен ол ерде сениң билен
душушарын. 7 Хер гүн ирден Харун чыраны
арассалап ягламага геленде, бу сыпаның үстүнде
якымлы ыслы түтетги яксын. 8 Ол агшам чыраны
якмага геленде-де шейле этсин. Сиз бу якымлы
ыслы түтетгини Мениң хузурымда хемише
несилме-несил этмелисиңиз. 9 Бу сыпада башга хич
хили түтетги якылмасын, якма гурбанлыгы я-да
галла садакасы берилмесин ве онуң үстүне ичги
садакасы гуюлмасын. 10 Йылда бир гезек Харун
онуң бурчларында гүнәден сапланма
гурбанлыгыны берсин. Гүнәден сапланмак үчин
өлдүрилен малың ганыны дөкүп, йылда бир гезек
несиллербойы гүнә гурбанлыгыны бер. Сыпа Реббе
багыш эдилендир».

Мукаддес чадыр үчин салгыт

11 Реб Муса шейле дийди: 12 «Ысрайылларың
хасабыны алмак үчин, илат санавыны гечир.
Хасаба алнанларың хеммеси өз җаны үчин Маңа
төлег төлесин. Шонда төлег төләп хасаба алнан
адамларың башына хич хили бела инмез. 13 Ине,
хасаба алнанларың төлемели зады: мукаддес өйүң
ресми өлчеги боюнча ярым шекел күмүш. Бир
шекел ики мысгала ‡ деңдир. Маңа садака
хөкмүнде ярым шекел күмүш берсинлер. 14 Хасаба
алнанларың яшы йигрими ве ондан ёкары болан

† *Бир окара – еврейче эфаның ондан бири*
†† *Бир күйзе – еврейче хиниң дөртден бири*
‡ *Ики мысгал – еврейче йигрими гера*

адамларың хер бири шу мукдарда Маңа садака
берсин. 15 Баям, гарыбам шол ярым шекели
төлесин. Төлег шундан аз-да болмасын, көп-де. Сиз
шу садаканы Маңа берениңизде, гүнәңизден
сапланарсыңыз. 16 Ысрайылларың гүнәлеринден
сапланмагы үчин, олардан пул йыгна ве оны Маңа
йүз тутулян чадырың хызматы үчин сарп эт. Җаны
үчин төлейән төлеги Мениң хузурымда
ысрайыллара ятлама болар».

Бүрүнч леген

17 Реб Муса ене-де шейле дийди: 18 «Ювунмак
үчин бүрүнчден леген яса. Онуң сүтүни хем
бүрүнчден болсун. Оны Маңа йүз тутулян чадыр
билен гурбанлык сыпасының ортасында гой ве
ичине сув гуй. 19 Шол сув билен Харун ве онуң
огуллары эллерини ве аякларыны ювсунлар.
20 Олар Маңа йүз тутулян чадыра гиренлеринде я-
да гурбанлык сыпасында от үсти билен Маңа
гурбанлык бермәге геленлеринде, шол сув билен
ювунсынлар. Шонда олар өлмезлер. 21 Олар шол
сув билен эллерини, аякларыны ювсунлар, шонда
олар өлмезлер. Бу Харун үчин ве онуң несиллери
үчин аркама-арка гайталанян эбедилик дүзгүн
болсун».

Месх ягы

22 Реб Муса шейле дийди: 23 «Ине, шу иң говы
хошбой ыслы затлары ал: ярым пут † мукдарда
сувук мүр, чәрьек пут †† мукдарда якымлы ыслы
далчын ве ене-де чәрьек пут мукдарда хошбой
ыслы гамыш, 24 ярым пут мукдарда хинди
далчыныны ал. Буларың хеммеси мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен өлченсин ве дөрт күйзе ‡
зейтун ягыны ал. 25 Уссатлык билен гарып,
булардан месх ягыны яса. Бу мукаддес месх
ягыдыр. 26 Маңа йүз тутулян чадыра, Әхт
сандыгына, хантагта ве онуң әхли энҗамларына,
чырадана ве онуң әхли энҗамларына, түтетги
сыпасына, якма гурбанлык сыпасына ве онуң әхли
энҗамларына, легене ве онуң сүтүнине шу ягы
сепеле. 29 Олары мукаддес эт, шонда олар иң
мукаддес затлар болар. Олара галташан хем
мукаддес болар. 30 Харуны ве онуң огулларыны
руханыларым болуп хызмат этмеклери үчин,
башларына яг гуюп, Маңа багыш эт.
31 Ысрайыллара айт: Бу сизиң үстүңиз билен
несилме-несил гечйән Мениң мукаддес месх
ягымдыр. 32 Бу месх ягыны адаты бедениңизе
гуймак үчин уланмалы дәлдир, башга хер хили
затлар билен гарышдырмалы дәлдир. Бу
мукаддесдир ве сизиң үчин хем мукаддес
болмалыдыр. 33 Руханыдан башга кимде-ким
шонуң ялы атыр ясаса ве бириниң үстүне гуйса, өз
халкының арасындан ковлуп чыкарылар».

Түтетги

34 Реб Муса шейле дийди: «Хошбой ыслы затлары:
балзамы, ониканы, галбанумы ве якымлы ыслы
түтетгини ал. (Буларың хеммеси дең мөчберде
болсун.) 35 Атыр ясайҗы гарып, олардан хошбой
ыслы түтетги яса. Оңа дуз хем гош, ол сап ве
мукаддес болсун. 36 Онуң бир бөлегини күлкеләп,
сизиң билен душушян ерим болан Әхт
сандыгының өңүндәки Маңа йүз тутулян чадырда
гой. Бу сизиң үчин иң мукаддес болар. 37 Шу усул
билен өзүңиз үчин түтетги тайярламаң. Муны Мен-
Реббе багыш эдилен хасаплаң. 38 Ким муны атыр
хөкмүнде уланса, өз халкының арасындан ковлуп
чыкарылар».

31-нҗи бап

Мукаддес чадыр үчин уссалар

31 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ине, Мен яхуда
тиресинден Хуруң агтыгы, Урының оглы
Бесалели сайладым. 3 Мен оны Өз Рухум билен
долдурдым. Хер дүрли сенет ишинде Мен оңа укып,
акыл-пайхас ве башарҗаңлык бердим. 4 Ол өкде
накгаш болуп, алтына-күмше ве бүрүнҗе дүрли
нагышлар салсын. 5 Дашлары оюп гашлары
гоймакда, агач ёнмакда, хер хили уссачылык
ишинде оңа уссатлык бердим. 6 Шейле хем,
Бесалел билен ишләр ялы, Мен дан тиресинден
Ахысамагың оглы Охолыябы хем сайладым. Мен
әхли өкде уссалара-да укып бердим. Шейлеликде,
олар Мениң саңа буйран шу әхли затларымы
ясасынлар: 7 Маңа йүз тутулян чадыр, Әхт сандыгы
ве онуң үстүниң гапагы, чадырың әхли эсбаплары,
8 хантагта ве онуң энҗамлары, сап алтындан
эдилен чырадан ве онуң әхли энҗамлары, түтетги
сыпасы, 9 якма гурбанлык сыпасы ве онуң әхли
энҗамлары, леген ве онуң сүтүни, 10 шейле хем,
нагышлар билен кешделенен геййимлер, руханы
болуп гуллук эденлеринде геймек үчин, Харуна ве
онуң огулларына ниетленен мукаддес лыбаслары,
11 месх ягы ве мукаддес өй үчин якымлы ыслы
түтетги. Олар булары эдил Мениң саңа буйрушым
ялы этсинлер».

Сабат гүни

12 Реб Муса ене-де шулары дийди: 13 «Сениң өзүң
ысрайыллара айт, гой, олар Мениң Сабат гүнүмиң

† *Ярым пут – еврейче бәш йүз шекел*
†† *Чәрьек пут – еврейче ики йүз элли шекел*
‡ *Дөрт күйзе – еврейче бир хин*

канунларыны ерине етирсинлер, чүнки бу Мен
билен сизиң араңыздакы әхтиң гелҗекки
несиллериңиз бойы довам этҗек нышанйдыр.
Мунуң билен сизи мукаддес халкым эден Реббиң
Мендигими билерсиңиз. 14 Сабат гүнүниң
канунларыны ерине етириң, себәби бу гүн сизиң
үчин айратындыр. Кимде-ким оны харласа, өлүме
хөкүм эдилер. Шол гүн иш эден адам өз халкының
арасындан ковлуп чыкарылар. 15 Алты гүнүң
довамында ишлериңизи эдип болуң, эмма единҗи
гүн дынч алың. Чүнки ол Реббе багыш эдилендир.
Сабат гүни иш эден адам өлүме хөкүм эдилер.
16 Шонуң үчин хем ысрайыллар Сабат гүнүниң
канунларыны ерине етирмелидирлер, несилме-
несил оны эбеди әхт хөкмүнде ерине
етирмелидирлер. 17 Бу ысрайыл халкы билен
Мениң арамдакы хемишелик белгидир, чүнки Мен
алты гүнде Гөги ве Ери яратдым. Единҗи гүн болса
хемме ишден дынып, дынч алдым». 18 Худай Синай
дагында Муса билен геплешип болансоң, оңа
йүзүне буйруклар язылан ики саны ясы даш
бөлегини берди. Оны Худайың хут Өзи языпды.

32-нҗи бап

Алтын гөле

(Канун таглыматы 9:6-29)

32 Халк Мусаның дагдан ызына доланман, ол
ерде көп эглененини гөрүп, Харуның дашына
үйшдүлер ве оңа: «Өңбашчылык эдер ялы, ханы,
бизе бир худай яса, чүнки бизи Мүсүрден чыкарып
гетирен Муса диен адама нәме боланыны биз
билемзок» дийдилер. 2 Харун олара:
«Аялларыңызың, огулларыңызың ве
гызларыңызың гулакларындакы алтын халкалары
айрып, маңа гетирип бериң» дийди. 3 Шейлеликде,
оларың хеммеси гулакларындан алтын
халкаларыны айрып, Харуна гетирип бердилер.
4 Харун галып этди, оларың алтынларыны эредип,
ондан гөләниң хейкелини ясады. Адамлар муңа:
«Эй, Ысрайыл, ине, сизи Мүсүрден чыкаран
худайыңыз шудур» дийишдилер. 5 Харун муны
гөренде, онуң өңүнде гурбанлык сыпасыны ясады
ве җар эдип: «Эртир Реббиң шанына байрамчылык
эдерис» дийди. 6 Эртеси гүн халк ирден туруп, якма
гурбанлыгыны ве саламатлык садакасыны берди.
Адамлар ийип-ичмәге отурдылар, соңра туруп
ойнашмага башладылар.
7 Реб Муса шейле дийди: «Хәзириң өзүнде ашак
дүш! Сениң Мүсүрден чыкаран халкың
азгынчылыга йүз урды. 8 Олар Мениң айдан
ёлумдан гаты чалт чыкдылар. Олар өзлерине
гөледен бут ясап, оңа сежде этдилер. Оңа садака
берип: „Эй, Ысрайыл, ине, сизи Мүсүрден чыкаран
худайыңыз шудур“ дийишдилер». 9 Реб Муса ене-
де: «Мен бу халкың нәхили бойнуёгындыгыны
гөрдүм. 10 Инди Мени еке гой, чүнки Мен газап
атына атланып, олары ёк эдип ташлайын ве сенден
бир бейик миллет дөредейин» дийди.
11 Эмма Муса Худайы Реббе ялбарып, шейле
дийди: «Я Реб, нәме үчин бейик гүйҗүң билен ве
гудратлы голуң билен Мүсүр юрдундан гетирен бу
халкыңа гахар эдйәң? 12 Нәме үчин мүсүрлилер:
„Худай олары дагда өлдүрмек үчин ве ер йүзүнден
сүпүрип ташламак үчин эрбет ниет билен алып
гайдыпдыр“ диймели? Гахар одуңы өчүр,
гайтмышым эт. Өз халкыңың үстүнден бу бела-
бетери индерме. 13 Өз гулларың Ыбрайымы,
Ысхагы ве Ысрайылы ядыңа сал. Сениң Өзүң олара:
„Мен сизиң несиллериңизи асман йылдызлары дей
көпелдерин ве несиллериңизе сөз берен бу әхли
ери сизе берҗек. Олар оны мүдимилик мирас
аларлар“ дийипдиң». 14 Шундан соң, Реб халкының
үстүнден бела-бетер индермек пикиринден эл
чекди.
15 Соңра Муса элине әхт язылан ики саны ясы даш
бөлегини алып, дагдан ашак гайтды. Бу ясы даш
бөлеклериниң херсиниң ики тарапына-да: өң
тарапына хем, арка тарапына хем языланды. 16 Бу
ясы дашлар Худайың ишиди. Ясы дашларың
йүзүндәки оюлып язылан язгылар Худайың
язгыларыды. 17 Ешува халкың гыгырышян
гыкылыгыны эшидип, Муса: «Дүшелгеден уршуң
сеси гелйәр» дийди. 18 Эмма Муса: «Бу сес
еңиҗилериң сесем дәл, еңленлериңки хем дәл. Бу
эшидйәнимиз айшы-эшретиң сесидир!» дийди.
19 Ол дүшелгә якын гелен бадына, гөләни ве танс
эдип йөрен адамлары гөрди. Муса гахар-газаба
мүнүп, элиндәки ясы даш бөлеклерини зыңып
гойберди, олар дагың этегинде чым-пытрак болды.
20 Муса оларың ясан гөлесини алып, отда эретди,
соң оны күлкеләп, сува гарды-да, ондан
ысрайыллара ичирди.
21 Муса Харуна: «Бу халка бейле улы гүнә
газандырар ялы, булар саңа нәме этдилер?» дийди.
22 Харун оңа: «Җенабым, маңа гахарың гелмесин,
бу халкың пәлиниң бозукдыгыны өзүң билйәрсиң-
ә. 23 Олар маңа: „Өңбашчылык эдер ялы, бизе худай
яса, чүнки бизи Мүсүрден чыкарып гетирен Муса
диен адама нәме боланыны билемзок“ дийдилер.
24 Шейдип, мен олардан кимде алтын бар болса,
маңа гетирип бермегини сорадым. Олары алып,
отда эретдим, ондан хем шу гөле эмеле гелди!»
дийди.
25 Муса Харуның бу халкы башына
гойберендигини гөрди, олар душманларының
өңүнде гүлкүдилер. 26 Соңра Муса дүшелгәниң
гирелгесинде дуруп: «Кимде-ким Реббиң

тарапында болса мениң яныма гелсин!» дийди.
Әхли левилер онуң дашына үйшди. [27] Муса олара:
«Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Сизиң
хеммәңиз гылычларыңызы дакының! Сизиң хер
бириңиз дүшелгелериң бир четинден бейлеки
четине ченли гапыма-гапы айланып, өз
гарындашыңызы, достуңызы ве гоңшыңызы
өлдүриң“» дийди. [28] Левилер Мусаның буйрушы
ялы этдилер. Шол гүн үч мүңе голай адам хеләк
болды. [29] Муса левилере: «Шу гүн сиз Реббиң
гуллугына беллендиңиз. Хер бириңиз өз оглуңызы
ве гарындашыңызы өлдүрип, бу гүн сизиң өзүңиз
ялкандыңыз» дийди.
[30] Эртеси гүн Муса халка: «Сиз агыр гүнә
газандыңыз. Эмма мен хәзир Реббиң янына
чыкайын, белки, сизи гүнәңизден сапладып
билерин» дийди. [31] Шейдип, Муса Реббиң янына
гайдып гелди ве Оңа: «Вах, бу халк өзүне алтындан
гөле ясап, агыр гүнә этди. [32] Йөне инди Сен
буларың гүнәлерини гечевери, ёгса-да мениң
адымы Өз адамларыңың ады язылан китабыңдан
өчүр» дийди. [33] Реб Муса: «Кимде-ким Маңа гаршы
гүнә этсе, онуң адыны китабымдан өчүрип
ташларын. [34] Инди бар, гит-де, халкы саңа айдан
ериме әкит. Мениң перишдәм сениң өңүңден
гитҗекдир. Эмма җеза гүни геленде, Мен оларың
эден гүнәлерине гөрә җезасыны берерин» дийди.
[35] Шейлеликде, Реб халкың үстүнден
бетбагтчылык индерди, себәби олар Харуна гөле
ясатдырыпдылар.

33-нҗи бап

Реб Синай дагындан гитмеги буюряр

33 Реб Муса: «Барың, бу ери ташлап гидиң. Сен
ве Мүсүрден гетирен халкың Ыбрайымың,
Ысхагың ве Якубың несиллерине Мениң вада
берен ериме гидиң. [2] Мен сизиң өңүңизден
перишде иберерин ве кенганлары, аморлары,
хетлери, перизлери, хивилери ве ябуслары ковуп
чыкарарын. [3] Сүйт ве бал акян бай топраклы юрда
гидиң. Эмма Мен сизиң билен гитҗек дәл, ёгсам
сизиң бойнуёгын халкдыгыңыз үчин, Мен сизи
ёлда ёк эдип ташларын» дийди.
[4] Халк бу якымсыз сөзлери эшидип яс тутды, хич
ким шай-сеп дакынмады. [5] Чүнки Реб Муса:
«Ысрайыллара айт, олар бойнуёгын халк, Мен
екеҗе пурсат хем олар билен биле гитсем, олары
ёк эдип ташларын. Шонуң үчин хем инди олар
шай-сеплерини дакынмасынлар. Мен олара нәме
этмелисини чөзейин» дийди. [6] Шол себәпли
ысрайыллар шай-сеп дакынмаларыны гойдулар.
Олар Хореп † дагындан чыкып гайтдылар.

Реббе йүз тутулян чадыр

[7] Муса дүшелгәниң дашында, ондан узагракда
чадыр дикди, оны Реббе йүз тутулян чадыр дийип
атландырды. Кимде-ким Ребден маслахат сорамак
ислесе, шол чадыра барып билйәрди. [8] Муса хер
гезек чадыра тарап йөрән вагты, әхли халк
еринден туруп, дик дурарды. Муса тә чадырың
ичине гирйәнчә, оларың херси өз чадырларының
гирелгесинде, онуң ызындан середип дурардылар.
[9] Муса чадыра гиренде, булут сүтүни ашак дүшүп,
чадырың гирелгесинде дурарды ве Реб Муса билен
геплешерди. [10] Булут сүтүниниң чадырың
гирелгесинде дураныны гөренде, тутуш халк
чадырларының гирелгесинде дуруп сеҗде
эдердилер. [11] Реб Муса билен эдил ики достуң
бири-бири билен геплешиши ялы, йүзбе-йүз
геплешерди. Соңра Муса дүшелгә гайдып гелерди,
эмма онуң яш көмекчиси Нунуң оглы Ешува
чадырда галарды.

Реб халкы билен биле болмага сөз берйәр

[12] Муса Реббе шейле дийди: «Ине, Сен маңа бу
халкы әкит дийдиң, йөне мениң билен кими
иберҗекдигиңи аян этмедиң. Сен маңа: „Мен
сениң адыңы говы танаярын, сен Мениң
назарымда мерхемет тапдың“ дийдиң. [13] Эгер мен
догрудан-да, Сениң гөвнүңден туран болсам, маңа
Өз ёлларыңы гөркез. Шонда мен Сени говы танап,
назарыңда ене-де мерхемет тапарын. Ятдан
чыкарма, бу миллет Сениң Өз халкыңдыр». [14] Реб
Муса: «Мен сениң билен гидерин ве саңа
парахатчылык берерин» дийди. [15] Муса хем Оңа:
«Эгер Сен бизиң билен гитмесең, онда бизи бу
ерден гитмели этме. [16] Эгер бизиң билен гитмесең,
онда мениң ве халкыңың Сениң өңүңде мерхемет
газанандыгы нәдип билинсин? Шонуң үчин хем
мениң ве халкыңың ер йүзүндәки әхли халклардан
айратындыгымызы гөркез» дийди.
[17] Реб Муса: «Мен сениң эдил соран задыңы
эдерин, себәби сен Мениң назарымда мерхемет
тапдың ве Мен сениң адыңы говы танаярын»
дийди. [18] Муса: «Ялбарян, маңа шөхратыңы
гөркезәй» дийди. [19] Реб оңа: «Мен сизиң өңүңизден
бүтин шан-шөхратым билен гечерин ве сизиң
өңүңизде Реб адымы җар эдерин. Мен ислән
адамыма мерхемет, ислән адамыма хем рехим-
шепагат эдерин. [20] Йөне сен Мениң йүзүми
гөрмели дәлсиң, чүнки Мени гөрен киши дири
галмаз» дийди. [21] Реб сөзүни довам эдип: «Ине,
Мениң гапдалымдакы шу гаяның үстүнде дур.
[22] Мениң шөхратым гечйәнчә, Мен сени гаяның
җайрыгында гойҗак ве Мен гечйәнчәм, сени элим

† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

билен бүрәп дурарын. 23 Соңра Мен элими айрарын
велин, сен Мениң аркамы гөрүп билерсиң. Эмма
Мениң йүзүм гөрүлмели дәлдир» дийди.

34-нҗи бап

Реб тәзеден ысрайыллар билен әхт баглашяр

34 Реб Муса: «Өңкә меңзеш эдип, ики саны ясы
даш яса. Мен оларың йүзүне шол сениң
биринҗи дөвен ясы дашларың йүзүндәки сөзлери
язҗак. 2 Сәхер билен тайяр бол. Синай дагына
чыкып, дагың депесинде Мениң хузурымда дур.
3 Сениң билен хич ким дага чыкмасын. Тутуш
дагың үстүнде бир адам хем гөрүнмесин.
Доварларыңызы, сыгырларыңызы хем дагың
этегинде бакмаң» дийди. 4 Шейдип, Муса өңкә
меңзеш эдип, ене-де ики саны ясы даш бөлегини
ясады. Реббиң буйрушы ялы, ол сәхер билен туруп,
Синай дагына чыкды. Ол элине ики ясы даш
бөлегини хем алды. 5 Реб булут ичинде ашак инип,
Мусаның янында дурды-да: «Мен – Реб!» дийип, Өз
адыны ыглан этди. 6 Реб Мусаның өңүнден гечип,
шуны җар этди: «Мен Ребдирин, Ребдирин!
Рехимли ве мерхеметли Худайдырын. Мен гиң
гөвүнли, өрән вепалы, садык сөйгә байдырын.
7 Мүңлерче несиллере садык сөйгими гөркезерин.
Этмиши, языгы ве гүнәни багышлаярын. Йөне
гүнәлини җезасыз хем гоймаярын. Аталарының
этмишиниң җезасыны чагаларына, оларың
чагаларының чагаларына, оларың үчүнҗи ве
дөрдүнҗи аркасына чекдирерин».
8 Муса деррев йүзүни ере берип сежде этди. 9 Ол:
«Эй, Таңры, эгер мен Сениң өңүнде мерхемет тапан
болсам, гой, онда Таңрым бизиң билен гитсин. Бу
халк бойнуёгын болса-да, бизиң этмишимизи,
гүнәмизи багышла ве бизи Өз мирасдарың эдип
ал» дийди. 10 Реб Муса шейле дийди: «Инди Мен
сизиң билен әхт баглашҗак. Сениң тутуш
халкыңың өңүнде Мен гудратлар гөркезҗек. Шейле
гудратлар тутуш ер йүзүнде я-да хич бир миллетде
гөрлүп-эшидилен дәлдир. Араларында яшаян бу
тутуш халкың Мен-Реббиң эдйән ишини гөрер,
чүнки Мен сизиң үчин горкунч затлар эдерин.
11 Мениң бу гүнки буюрян буйрукларымы ерине
етир. Серет, Мен сизиң өңүңизден аморлары,
кенганлары, хетлери, перизлери, хивилери ве
ябуслары ковуп чыкарарын. 12 Барян ериңизиң
яшайҗылары билен әхт баглашмакдан әгә болуң,
ёгсам ол әхт сизи дузага дүшүрер. 13 Сиз оларың
гурбанлык сыпаларыны юмруп ташлаң, дикме
дашларыны дөвүп, Ашера бутларыны чапың.
14 Башга худая сежде этмәң, себәби Габанҗаң атлы
Реб габанҗаң Худайдыр. 15 Баран ериңизиң
яшайҗылары билен әхт баглашмаң, себәби олар өз
худайларына сежде эдерлер. Олар өз худайларына
садака берен вагты, оларың арасындан бири сизи
чагырса, сиз хем садакада берлен нахардан
иерсиңиз. 16 Сиз огулларыңыза оларың
гызларындан аял алып берерсиңиз. Өз
худайларына сежде эдип йөрен бу гызлар сизиң
огулларыңыза хем шейле этдирерлер.
17 Гуйма бутлар ясамаң.
18 Петир байрамыны белләң. Мениң сизе
буйрушым ялы, Абып айының белленен
гүнлеринде еди гүнләп петир ийиң, себәби сиз
Мүсүрден Абып айында чыкдыңыз.
19 Әхли илкинҗи доглан эркеклер Мениңкидир.
Сизиң сыгырларыңызың ве доварларыңызың хем
илкинҗи эркек гузланлары Мениңкидир.
20 Эшегиң илкинҗи күррелән эркек күрресини
гойнуң илкинҗи токлусы билен чалшып, ызына
сатын алың. Эгер чалышмасаңыз, онда онуң
бойнуны омруң. Әхли новбахар огулларыңызы хем
чалшып, ызына сатын алың.
Мениң өңүмде хич ким эли бош гөрүнмесин.
21 Алты гүнләп сиз ишләрсиңиз, эмма единҗи гүн
дынч алың. Хатда сүрүм дөври болса-да, хасыл
дөври болса-да, дынч алың. 22 Бугдайың илкинҗи
хасылындан Галла байрамыны белләң. Йылың
ахырында хасыл той бериң. 23 Йылда үч гезек әхли
эркеклериңиз Ысрайыл Худайы болан Бейик
Худайың хузурына гелсин. 24 Чүнки Мен сизиң
өңүңизден башга миллетлери ковуп айрып,
серхетлериңизи гиңелдерин. Йылда үч гезек
Худайыңыз Реббиң хузурына гелсеңиз, хич ким
сизиң ериңизе гөз дикип билмез.
25 Маңа гурбанлык үчин сойян малыңызың
ганыны хамырмаялы чөрек билен бермәң. Мениң
байрамымың шанына гурбан эден малыңызың ягы
эртире галмасын.
26 Ериңизде өнен илкинҗи сайлама мивелери
Худайыңыз Реббиң өйүне гетириң.
Овлагы энесиниң сүйдүнде биширмәң».
27 Реб Муса ене-де: «Шу сөзлери яз, чүнки Мен
сениң билен ве Ысрайыл билен шу сөзлериң
эсасында әхт баглашдым» дийди. 28 Муса ол ерде
Реб билен кырк гиҗе-гүндизләп болды. Ол не
чөрек ийди, не-де сув ичди. Ол Әхт сөзлери болан
бу он табшырыгы ясы дашларың йүзүне язды.

Мусаның йүзи нур сачяр

29 Муса элине Әхт язылан ики саны ясы даш
бөлегини алып, Синай дагындан ашак дүшди. Ол
дагдан ашак инип гелйәркә, Худай билен
геплешендиги үчин, онуң йүзи нур сачярды.
Мундан онуң өзи хем бихабарды. 30 Харун ве әхли
ысрайыллар Мусаның йүзүниң нур сачяндыгыны

гөренлеринде, олар онуң якынына гелмәге
горкдулар. 31 Эмма Муса олары өз янына чагырды.
Харун ве халкың әхли ёлбашчылары онуң янына
гелдилер. Муса олар билен геплешди. 32 Мундан
соң әхли ысрайыллар онуң төверегине үйшдүлер.
Муса Синай дагында Реббиң өзүне берен әхли
табшырыкларыны олара табшырды. 33 Муса олар
билен геплешип боландан соңра япынҗа билен өз
йүзүни өртди. 34 Эмма Муса Реб билен геплешмек
үчин, Онуң хузурына чатма гирен вагты, тә дашары
чыкянча, япынҗасыны айрарды. Ол дашары
чыкып, Реббиң нәме буйрандыгыны ысрайыллара
айдан вагты, 35 олар Мусаның йүзүни гөрүп
билйәрдилер. Онуң йүзи нур сачярды. Соңра Муса
Реб билен геплешмәге гирйән вагтына ченли, ене-
де япынҗа билен йүзүни өртерди.

35-нҗи бап

Сабат гүни хакда канунлар

35 Муса әхли ысрайыл халкыны йыгнап, олара
Реббиң ерине етирмеги буйран затларыны
айтды: 2 «Алты гүнүң довамында әхли ишиңизи
эдиң, эмма Сабат гүнүни Реббе багыш эдип, дынч
алың. Шол гүн иш эден адам өлүме хөкүм эдилер.
3 Сабат гүни яшаян ериңизиң хич бир еринде от
якмаң».

Мукаддес чадыр үчин садака

4 Муса тутуш ысрайыл халкына шейле дийди:
«Ине, сизе Реббиң буйругы: 5 Өз араңыздан Реббе
садака йыгнаң. Хер ким гөвнүнден чыкаран шу
затлары Реббе садака берсин: алтын, күмүш ве
бүрүнч; 6 гөк, бадам, гырмызы йүплүк, непис зыгыр
мата, гечи йүңи; 7 гочуң эйленен дериси, сайлама
дери, акация агаҗы; 8 чыра үчин зейтун ягы, месх
ягы үчин ве якымлы ыслы түтетги үчин хошбой
ыслы затлар; 9 эфода ве гурсакча дакмак үчин
хакык ве башга гымматбаха гашлар.
10 Араңыздакы хемме укыплы сенетчилер гелип,
Реббиң буйран әхли шу затларыны ясасынлар:
мукаддес чадыр, 11 онуң дашкы өртүги ве
япынҗасы, илдиргичлери, чарчувалары,
сырыклары, сүтүнлери ве олары саклаян
дабанлары; 12 сандык ве онуң сырыклары, гапагы,
тутусы; 13 хантагта ве онуң сырыклары, әхли
энҗамлары ве Реббе хөдүр чөреги; 14 ышык үчин
чырадан, онуң энҗамлары ве чыралары, чыра
үчин яг; 15 түтетги сыпасы, онуң сырыклары, месх
ягы ве хошбой ыслы затлар, мукаддес чадырың
гирелгеси үчин япынҗа; 16 якма гурбанлык сыпасы
ве онуң бүрүнчден гөзенеги, сырыклары, әхли
энҗамлары, легени ве онуң сүтүни; 17 хаядың
перделери, онуң сүтүнлери, дабанлары, хаядың
дервезеси үчин япынҗа; 18 Мукаддес чадырың ве
хаядың газыклары, оларың зынҗырлары;
19 Мукаддес отагда хызмат этмек үчин, овадан
тикилен мукаддес лыбаслары; руханы Харуның ве
онуң огулларының руханы болуп хызмат
этмеклери үчин оларың йөрите геймлери».
20 Соңра әхли ысрайыл халкы Мусаның
хузурындан дагашдылар. 21 Хер ким йүрегинден
бесләп, гөвнүнден чыкараныны Реббе йүз тутулян
чадыр үчин, онуң хызматы үчин ве мукаддес
лыбаслар үчин Реббе садака гетирдилер.
22 Шейлеликде, эркеклер хем, аяллар хем бирликде
гелдилер. Оларың хеммеси өз гөвнүнден чыкаран
билезиклерини, гулакхалкаларыны ве мөхүр
басылан йүзүклер, гүлякалар гетирдилер. Оларың
хеммеси алтындан ясаланды. Хеммелер алтындан
ясалан затларыны Реббе садака бермек үчин
гетирдилер. 23 Хер ким өзүнде бар болан гөк, бадам,
гырмызы йүплүгини, непис зыгыр матасыны, гечи
йүңүни, гочуң эйленен дерисини ве сайлама дери
гетирди. 24 Хер ким күмүшден я-да бүрүнчден
эдилен задыны Реббе садака гетирди. Шейле хем,
хер ким хер бир ишде уланып болҗак акация
агаҗыны гетирди. 25 Әхли укыплы чепер элли
аяллар гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис
зыгыр матадан өз эллери билен өрен затларыны
гетирдилер. 26 Йүреклерине салнан әхли башарҗаң
аяллар гечиниң йүңүнден хем йүплүк өрдүлер.
27 Ёлбашчылар эфодың ве гурсакчаның гашларыны
өйҗүклерине отуртмак үчин хакык ве башга-да
гымматбаха гашлар гетирдилер. 28 Олар якымлы
ыслы түтетги үчин, чыра ве месх ягы үчин хошбой
ыслы өсүмликлери ве зейтун ягыны гетирдилер.
29 Әхли ысрайыл эркеклери ве аяллары Реббиң
Муса буйран иши үчин гөвнүнден чыкаран
затларыны гетирдилер. Олар муны Реббе
мейлетин садака хөкмүнде гетирдилер.
30 Соңра Муса ысрайыллара шейле дийди: «Ине,
Реб яхуда тиресинден Хуруң агтыгы, Урының оглы
Бесалели сайлады. 31 Ол оны Өз Рухы билен
долдурып, оңа дүрли сенетчилик ишлеринде укып,
акыл-пайхас ве башарҗаңлык берди. 32 Ол өкде
накгаш болуп, алтына, күмше ве бүрүнҗе дүрли
нагышлар салды. 33 Дашлары оймакда, агач
ёнмакда, хер хили уссачылык ишинде оңа укып
берди. 34 Шейле хем Реб Бесалеле ве дан
тиресинден Ахысамагың оглы Охолыяба башга
адамлара өвретмек ылхамыны хем берди. 35 Реб
олара дүрли сенетчилик ишлеринде укып берди:
уссачылык я-да накгашчылык, я-да гөк, бадам,
гырмызы йүплүк билен ве непис зыгыр сапак
билен кешде чекмеклик, я-да докмачылык
берилди. Оларың хеммеси өкде уссалар ве
накгашлардыр».

36-нҗы бап

36 Мукаддес өйүң гурлушының хер бир ишини
нәхили ерине етирмелисини билер ялы, Реб
Бесалеле, Охолыяба ве башга-да хер бир өкде
уссалара укып хем акыл-пайхас берди. Олар әхли
иши Реббиң буйругы боюнча ерине
етирмелидилер 2 Соңра Муса Бесалели, Охолыябы
ве башга-да Реббиң укып берен әхли өкде
уссаларыны йыгнады. Реб бу иши ерине етирмеги
оларың йүреклерине салды. 3 Олар мукаддес өйи
гурмак үчин, ысрайылларың гетирен әхли
мейлетин садакаларыны Мусадан алдылар.
Ысрайыллар энтек хем хер гүн ирден Муса
мейлетин садакаларыны гетирйәрдилер.
4 Шейлеликде, мукаддес өйүң хер дүрли ишини
ерине етирйән хемме өкде сенетчилер гелдилер.
Хер кимиң этмели иши белленилди. 5 Олар Муса:
«Реббиң бизе буйран ишини этмекде, халк затлары
герегинден артык гетирйәр» дийдилер. 6 Шонуң
үчин хем Муса дүшелгәниң ичине шейле буйрук
билен: «Мундан бейләк бир эркек я-да аял
мукаддес өй үчин садака эдип, хич хили зат
гетирмесин» дийип җар чекдирди. Шейдип, халк
садака гетирмесини кесди. 7 Чүнки оларың гетирен
затлары эййәм әхли иши ерине етирмек үчин
герегинден хем артыкды.

Ысрайыллар мукаддес чадыры ясаярлар

8 Өкде уссалар он перделен ыбарат мукаддес
чадыр ясадылар. Олар перделери непис зыгыр
матадан, гөк, бадам, гырмызы йүплүкден эдип,
оларың йүзүне керубың шекилини оваданлап
чекдилер. 9 Хер пердәниң узынлыгы йигрими секиз
тирсек, ини дөрт тирсек болуп, әхли перделериң
өлчеги бир меңзешди.
10 Олар бәш пердәни бир айры, бейлеки бәш
пердәни хем бир айры эдип чатдылар. 11 Биринҗи
бәш пердәниң иң соңкусының уҗуна гөк халка
ясадылар, икинҗи бәш пердәниң иң соңкусына-да
шейле этдилер. 12 Биринҗи топлумың
перделериниң иң соңкусының уҗуна элли саны
халка ясадылар. Икинҗи топлумың соңкусына-да
элли халка ясадылар. Халкалар бири-бириниң
гаршысында ерлешенди. 13 Алтындан элли саны
илдиргич ясап, перделери илдиргич билен бири-
бирине беркитдилер. Шейдип, чадыр тутуш бир
битеви болды.
14 Шейле хем, гечиниң йүңүнден эдилен он бир
перделен ыбарат мукаддес чадырың дашкы
өртүгини ясадылар. 15 Хер пердәниң узынлыгы отуз
тирсек, ини дөрт тирсек болуп, он бир пердәниң-де
өлчегини бир меңзеш этдилер. 16 Перделериң
бәшисини бир айры чатып, галан алтысыны хем
бир айры чатдылар. 17 Биринҗи топлумың
ортасындан иң соңкусының уҗуна элли саны халка
ясадылар, икинҗи топлумыңка хем шейле этдилер.
18 Соңра бүрүнчден элли саны илдиргич ясап,
олары халкадан гечирип, чадыры
бирлешдирдилер. Шонда чадыр тутуш бир битеви
болды. 19 Чадыр үчин гочуң эйленен дерисинден
япынҗа ясалды ве онуң үстүни өртмәге сайлама
дериден ене бир япынҗа ясадылар.
20 Мукаддес чадыр үчин акация агаҗындан
диклигине чарчувалар ясадылар. 21 Хер
чарчуваның узынлыгы он тирсек, ини бир ярым
тирсек болды. 22 Чарчувалары бири-бири билен
сеплешдирип дурар ялы, хер чарчувада ики саны
газык дикдилер. Чадырың әхли чарчувалары үчин
шейле эдилди. 23 Мукаддес чадырың
чарчуваларыны шейле ясадылар: онуң гүнорта
тарапы үчин йигрими саны чарчува ясалды.
24 Йигрими чарчуваның ашагындан кырк саны
күмүшден дабан ясадылар. Хер чарчуваның
ашагындан онуң газыгы үчин ики саны дабан
ясалды. 25 Чадырың икинҗи тарапы болан
демиргазык тарапы үчин хем йигрими чарчува
ясалды. 26 Олара хем хер чарчува икиден, җеми
кырк саны күмүшден дабан ясадылар. Хер
чарчуваның ашагындан ики дабан ясадылар.
27 Чадырың арка тарапы болан гүнбатар тарапы
үчин, алты чарчува ясалды. 28 Чадырың арка
тарапындакы бурчлар үчин ики чарчува ясалды.
29 Олар ашакдан ве ёкардан шол бир халка
бирлешдирленди. Оларың икиси-де шейле эдилип,
олар ики бурчы эмеле гетирдилер. 30 Шейдип,
секиз саны чарчува болуп, хер чарчуваның
ашагындан ики дабан ясалып, җеми он алты саны
күмүшден дабан ясадылар.
31 Мукаддес чадырың бир тарапындакы
чарчувалар үчин акация агаҗындан бәш саны
сырык ясадылар. 32 Чадырың бейлеки тарапындакы
чарчувалар үчин бәшисини ве арка тарапы болан
гүнбатарындакы чарчувалар үчин бәшисини
ясадылар. 33 Чарчуваларың ортасындан гечйән
таягыны чадырың бир уҗундан бейлеки уҗуна
ченли гечирдилер. 34 Чарчувалары алтына гаплап,
сырыклары саклар ялы, алтындан халкалар
ясадылар. Сырыклар хем алтына гапланды.
35 Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан туты ясадылар. Онуң йүзүне овадан эдип,
керубың шекилини нагышлап чекдилер. 36 Пердәни
асмак үчин, акация агаҗындан дөрт саны сүтүн
ясалды. Олары алтын билен гаплап, олара
алтындан илдиргичлер ве күмүшден дөрт саны
дабан ясадылар. 37 Шейле хем, олар чадырың
гирелгеси үчин гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве
непис зыгыр матадан перде ясадылар. Оны кешде

билен нагышладылар. 38 Бу перде үчин акация
агаҗындан бәш саны сүтүн дикип, онуң ёкаркы
өртүклерини ве сүтүнлерини алтына гапладылар.
Оларың илдиргичлерини хем алтындан эдип,
олара бүрүнчден бәш саны дабан ясадылар.

37-нҗи бап

Әхт сандыгы

37 Бесалел акация агаҗындан сандык ясады.
Онуң узынлыгы ики ярым тирсек, ини ве
бейиклиги бир ярым тирсек болды. 2 Онуң ичини-
де, дашыны-да сап алтына гаплады ве онуң даш-
төверегине алтындан җәхек салды. 3 Сандык үчин
дөрт саны алтын халка ясады ве олары дөрт
аягына: икисини бир тарапындакы аякларына,
бейлеки икисини бейлеки тарапындакы аякларына
дакды.
4 Ол акация агаҗындан сырыклар ясап, олары
алтына гаплады. 5 Сандыгы гөтерип әкидер ялы,
сырыклары онуң гапдалларындакы халкалардан
гечирди. 6 Соңра ол сап алтындан гапак ясады.
Онуң узынлыгыны ики ярым тирсек, инини болса
бир ярым тирсек этди. 7 Гапагың хер ики ян
четинде дөвме алтындан ики саны керуп ясады.
8 Керупларың бирини гапагың бир четинде,
бейлекисини бейлеки четинде ерлешдирди. Олары
гапагың хер ян четинде гоюп, олары гапак билен
бир битеви эдип беркитди. 9 Керуплар
ганатларыны гапагың депесинде яйып, онуң үстүне
сая салып дурдулар. Оларың йүзлери бири-
бириниң гаршысында болуп, гөни гапага тарап
середйәрдилер.

Хантагта

10 Шейле хем ол акация агаҗындан хантагта
ясады. Онуң узынлыгы ики тирсек, ини бир тирсек
ве бейиклиги бир ярым тирсек болды. 11 Оны сап
алтына гаплап, даш-төверегине алтындан җәхек
салды. 12 Хантагтаның гыраларына дөрт бармак
гиңликде гуршав этди ве гуршавың даш-
төверегине алтындан җәхек салды. 13 Хантагта үчин
алтындан дөрт саны халка ясады. Халкалары онуң
дөрт күнҗүндәки дөрт аягына беркитди.
14 Хантагтаны гөтерип әкидер ялы, халкалардан
гечен сырыклары гуршава якын ерлешдирди.
15 Бесалел акация агаҗындан сырыклар ясап,
олары алтына гаплады. 16 Хантагтада гояр ялы сап
алтындан гап-гачлары: якымлы ыслы түтетги үчин
табаклар ве җамлар, ичги садакасы үчин
шакәселер ве күйзелер ясады.

Чырадан

17 Бесалел сап алтындан чырадан ясады.
Чыраданың эсасыны ве шахасыны
хүнәрментчилик усулында дөвме сап алтындан
ясап, онуң гүлкәсесини, гүл-гунчасыны ве
гүляпрагыны өзи билен бир битеви этди.
18 Чыраданың хер гапдалындан үч шаха чыкып,
җеми онуң алты шахасы болды. 19 Хер шаханың
уҗунда бадамың гүли шекилинде гүлкәсе ясап,
онуң гүл-гунчасы билен гүляпрагыны хем ясады.
Бейлеки шахаларда хем хут шейдип, алты
шаханың алтысыны-да бирмеңзеш эдип ясады.
20 Чыраданың ортасындакы шахада бадам гүлүне
меңзеш дөрт саны гүлкәсе болуп, олар хем гүл-
гунчасы билен ве гүляпрагы билен ясалды. 21 Хер
җүбүтиң астында бир гунча чыкып, хеммеси
билеликде җеми алты шаханы эмеле гетирйәрди.
22 Чыраданың гунчаларыны ве шахаларыны бир
битеви эдип ясап, онуң тутуш өзүни дөвме сап
алтындан ясады. 23 Чырадана еди чыра дакды.
Онуң мүченегини ве новасыны сап алтындан
ясады. 24 Чыраданы ве оңа дегишли әхли
энҗамлары бир ярым батман † болан сап алтындан
ясады.

Якымлы ыслы түтетги үчин сыпа

25 Якымлы ыслы түтетги үчин акация агаҗындан
сыпа ясады. Онуң узынлыгы бир тирсек, ини хем
бир тирсек болуп, ол дөртбурч болды. Онуң
бейиклиги ики тирсек болуп, чыкып дуран
бурчларыны өзи билен биле битеви эдип ясады.
26 Онуң депесини, әхли тарапларыны ве
бурчларыны сап алтына гаплады. Онуң даш-
төверегине алтындан җәхек чекди. 27 Онуң үчин
алтындан ики саны халка ясады ве олары җәхегиң
ашагындан бири-бирине гаршы эдип, ики
тарапына дакды. Сыпаны гөтерип гидер ялы, ол
халкалардан сырыклар гечирди. 28 Сырыклары
акация агаҗындан ясап, олары алтына гаплады.
29 Ол атыр ясайҗының гарылмагы билен
мукаддес месх ягыны ве якымлы ыслы түтетги хем
тайярлады.

38-нҗи бап

Якма гурбанлык сыпасы

38 Бесалел акация агаҗындан якма гурбанлык
сыпасыны ясады. Онуң узынлыгы-да, ини-де
бәш тирсек болуп, ол дөртбурчды ве онуң
бейиклиги хем үч тирсек болды. 2 Гурбанлык
сыпасының дөрт бурчы-да ёкары чыкып дуранды.

† *Бир ярым батман – еврейче бир киккар*

Бесалел олары гурбанлык сыпасы билен бир
битеви эдип, оны тутушлыгына бүрүнҗе гаплады.
3 Ол гурбанлык сыпасының әхли энҗамларыны: күл
гаплары, күл атарлары, легенлери, чаршаклары ве
маңңаллары ясады. Оларың хеммесини бүрүнчден
ясады. 4 Гурбанлык сыпасы үчин бүрүнчден торлы
гөзенек ясады. Оны гурбанлык сыпасының ашакы
гуршавында ерлешдирди. 5 Торлы гөзенегиң дөрт
бурчуның херсине сырыклары саклар ялы халка
ясады. 6 Ол сырыклары акация агаҗындан ясап,
олары бүрүнҗе гаплады. 7 Гурбанлык сыпасыны
ики тарапындан гөтерип әкидер ялы, сырыклары
халкалардан гечирди. Онуң дашыны тагталардан
ясап, гутусының ичини бош гойды.
8 Реббе йүз тутулян чадырың гирелгесинде
хызмат эдйән аялларың йүз гөрүлйән айнасындан
Бесалел бүрүнчден леген ясады ве онуң дурян
аягыны хем бүрүнчден этди.

Мукаддес чадырың хаяды

9 Бесалел мукаддес чадырың хаядыны гурды.
Хаядың гүнорта тарапында йүз тирсек узынлыкда
непис зыгыр матадан перделер асды. 10 Перделер
үчин йигрими саны сүтүн ве олары саклаян
йигрими дабаны бүрүнчден ясады, сүтүнлериниң
илдиргичлерини ве җәхеклерини күмүшден этди.
11 Демиргазык тарапы үчин хем шейле этди. Онуң
боюна йүз тирсек узынлыкда перделер тутды.
Перделер үчин бүрүнчден йигрими саны сүтүн ве
йигрими саны дабан ясады, эмма онуң
илдиргичлерини ве җәхеклерини күмүшден ясады.
12 Хаядың гүнбатар тарапы үчин элли тирсек
узынлыкда перделер тутды ве перделер үчин он
саны сүтүн ве он саны дабан ясады. Сүтүнлериң
илдиргичлери ве җәхеклери күмүшден эдиленди.
13 Хаядың өң тарапы болан гүндогар тарапының
гиңлиги элли тирсек болды. 14 Онуң бир тарапына
узынлыгы он бәш тирсек болан перделер тутды.
Оларың хем үч сүтүни ве үч дабаны барды.
15 Бейлеки тарапына хем он бәш тирсек узынлыкда
перделер тутды, онуң-да үч сүтүни ве үч дабаны
барды. 16 Хаядың даш-төверегиндәки әхли
перделер непис зыгыр матадан эдиленди.
17 Сүтүнлер үчин дабанлар бүрүнчден эдиленди,
эмма онуң илдиргичлери ве җәхеклери
күмүшденди, онуң ёкарсының өртүклери хем
күмүшденди. Хаядың әхли сүтүнлери күмүш билен
җәхеклененди. 18 Хаядың гирелгеси үчин гөк,
бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан кешде билен нагышланан япынҗа
тикдилер. Онуң узынлыгы йигрими тирсек,
бейиклиги бәш тирсек болуп, ини хем эдил хаядың
тутулары ялыды. 19 Япынҗаның бүрүнчден дөрт
саны сүтүни билен дөрт саны дабаны барды. Онуң
илдиргичлери, ёкарсының өртүклери ве халкалары
күмүшденди. 20 Мукаддес чадырың ве онуң
хаядының әхли газыклары бүрүнчденди.

Мукаддес чадыр

21 Ине, мукаддес чадырың, ягны мукаддес әхт
чадырының гурлушының беяны: Бу Мусаның
буйругы эсасында ишленип, руханы Харуның оглы
Ытамарың гөркезмеси боюнча левилериң ерине
етирен ишиди. 22 Реббиң Муса буйран әхли
затларыны яхуда тиресинден Хуруң оглы, Урының
агтыгы Бесалел ясады. 23 Онуң янында дан
тиресинден Ахысамагың оглы Охолыяп хем барды.
Ол зергәр ве уссады, гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден эдилен мата ве непис зыгыр мата кешде
чекйәнчиди.
24 Мукаддес өйүң әхли гурлушык ишине уланмак
үчин, садака эдип гетирилен алтының җеми кырк
докуз батман ве ярым пут † болды. Ол мукаддес
өйүң ресми өлчеги билен өлчелди. 25 Илат
санавында хасаба алнан халкдан йыгналан күмшүң
мөчбери йүз етмиш батман ве ярым чувал †† болды.
Ол хем мукаддес өйүң ресми өлчеги билен
өлчелди. 26 Бу хасаба алнан, яшы йигрими ве ондан
ёкары болан хер адам башына мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен бир мысгалдан ‡ дүшйәрди. Ол
ерде җеми алты йүз үч муң бәш йүз элли эркек
адам барды. 27 Мукаддес өйүң сүтүни үчин ве
тутының сүтүни үчин йүз етмиш батман ‡† күмүш
уланылды. Йүз сүтүн үчин йүз етмиш батман
күмүш, бир сүтүн үчин бир битин ондан еди батман
‡‡ күмүш уланылды. 28 Бесалел сүтүнлериң
илдиргичлери үчин, онуң ёкаркы өртүклери ве
җәхеклери үчин ярым чувал ‡‡† күмүш уланды.
29 Садака үчин гетирилен бүрүнҗиң мөчбери җеми
йүз йигрими батман ‡‡‡ болды. 30 Мундан ол Реббе
йүз тутулян чадырың гирелгеси үчин дабанлар
ясады, бүрүнч гурбанлык сыпасыны ве онуң үчин
бүрүнчден гөзенек, гурбанлык сыпасының әхли
энҗамларыны, 31 шейле хем, хаядың әхли
сүтүнлерини, онуң дервезесиниң сүтүнлерини,
мукаддес чадырың ве хаядың әхли газыкларыны
ясады.

---

† *Кырк докуз батман ве ярым пут – еврейче йигрими докуз киккар ве еди йүз отуз шекел*
†† *Йүз етмиш батман ве ярым чувал – еврейче йүз киккар ве бир муң еди йүз етмиш бәш шекел*
‡ *Бир мысгал – еврейче бир бека, ягны ярым шекел*
‡† *Йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*
‡‡ *Бир битин ондан еди батман – еврейче бир киккар*
‡‡† *Ярым чувал – еврейче бир муң еди йүз етмиш бәш шекел*
‡‡‡ *Йүз йигрими батман – еврейче етмиш киккар билен ики муң дөрт йүз шекел*

39-нҗы бап

Руханы геиймлери

39 Мукаддес отагда хызмат этмек үчин гөк,
бадам, гырмызы йүплүкден овадан
нагышланан геиймлер тикдилер. Реббиң Муса
буйрушы ялы, олар Харун үчин мукаддес
лыбаслары тикдилер.
2 Бесалел эфоды алтын сапакдан, гөк, бадам,
гырмызы йүплүкден ве непис зыгырдан докалан
матадан тикди. 3 Алтын бөлеклерини оврадып,
сапак ялы инче кесип, оны гөк, бадам, гырмызы
йүплүгиң ве непис зыгыр сапагың арасына
уссатлык билен гошдулар. 4 Хер ики уҗуны бири-
бирине баглаян ики саны эгинбаг тикип, оны хем
беркитдилер. 5 Реббиң Муса буйрушы ялы, онуң
йүзүндәки нагышлы кемери хем эдил эфодың
тикилиши ялы алтындан, гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден ве непис зыгыр матадан тикдилер.
6 Хакык дашлар тайярланып, оңа накгашларың
оюп мөхүр басышы ялы, Ысрайылың огулларының
атларыны оюп язып, олары хем алтын гаш
өйҗүклере отуртдылар. 7 Реббиң Муса буйрушы
ялы, Ысрайылың огулларына ятлама дашлары
болмагы үчин булары эфодың эгинбагына дакды.
8 Инче нагышлар билен гурсакча тикди. Оны
эфодың тикилиши ялы эдип, алтындан, гөк, бадам,
гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр матадан
тикди. 9 Гурсакчаны ики гат эдип, инини боюны
бир гарыш эдип, оны дөртбурч шекилинде этди.
10 Гурсакчаның йүзүне дөрт хатар гаш: биринҗи
хатара гойы гызыл, сары, зүмеррет гашлары;
11 икинҗи хатара пөвризе, гөк якут, алмаз;
12 үчүнҗи хатара мәмиши, ак ве гоңур якут, гойы
гырмызы якут; 13 дөрдүнҗи хатара алтын-сары,
хакык ве яшыл гашлары дакды. Олар алтын гаш
өйҗүклере отурдыланды. 14 Ысрайылың
огулларының атларына лайыклыкда гашлар он ики
саны болуп, он ики тирәниң херсиниң ады эдил
мөхүр басылан ялы эдилип, хер гашың йүзүне
оюлып языланды.

Гурсакча

15 Гурсакча үчин сап алтындан өрме зынҗырлар
ясалды. 16 Гурсакча дакмак үчин, алтындан ики
саны гаш өйҗүги ве ики саны алтын халка ясап,
олары гурсакчаның ёкаркы ики уҗуна илдирди.
17 Өрме ики алтын зынҗыры гурсакчаның
уҗундакы ики халкадан гечирди. 18 Зынҗырларың
бейлеки ики уҗуны алтын гаш өйҗүклере, эфодың
өң тарапындакы эгинбагларына беркитди.
19 Алтындан ене ики саны халка ясап, олары
гурсакчаның ич йүзүндәки ики уҗуна, эфодың ич
гатына дакды. 20 Алтындан ене-де ики саны халка
ясап, олары эфодың өң тарапындакы эгинбагының
ашакы бөлегине беркитди. Олар эфодың нагышлы
кемериниң ёкарсында ерлешенди. 21 Реббиң Муса
буйрушы ялы, гурсакчаның эфотдан салланып
гачмазлыгы үчин, онуң халкалары гөк йүп билен
эфодың халкаларына даңланды. Шонда гурсакча
эфодың нагышлы кемериниң йүзүнде дурды.

Бейлеки руханы геиймлери

22 Бесалел эфодың ашагындан геилйән доны гөк
матадан тикди. 23 Онуң ортасындан келле гирип-
чыкар ялы ачык ер гойды. Бу ачык ер йыртылмаз
ялы, оңа гыя айлады. 24 Гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден нар шекиллерини ясап, олары донуң
ашакы этегине дакды. 25 Сап алтындан
җаңҗагазлар ясап, олары нарларың арасындан
донуң тутуш этегине дакды. 26 Реббиң Муса
буйрушы ялы, бир нар билен алтын җаңҗагаз
башаша эдилип, олар хызмат эденде геймек үчин
тикилен донуң тутуш этегине дакылды.
27 Олар Харун ве онуң огуллары үчин непис зыгыр
матадан узын көйнеклер хем тикдилер 28 Шейле
хем, непис зыгыр матадан селле, башдаңы ве
йүплүкден ички геиймлер тикдилер. 29 Билгушагы
гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан эдилип, нагышлар билен кешделенди. Бу
Реббиң Муса буйрушы ялы эдилди.
30 Сап алтындан безег шайыны ясады. Оюп мөхүр
басылан дек, онуң йүзүне «Реббе багыш эдилен»
диен сөзлери оюп язды. 31 Реббиң Муса буйрушы
ялы, муны гөк сапак билен селләниң өң тарапына
чатды.

Муса эдилен ишлери гөзден гечирйәр

32 Шейлелик билен, Реббе йүз тутулян мукаддес
чадырың әхли иши тамамланды. Ысрайыллар әхли
затлары эдил Реббиң Муса буйрушы ялы ясадылар.
33 Соңра олар мукаддес чадыры Мусаның янына
гетирдилер, шейле хем: чадыр ве онуң әхли
эсбаплары, онуң илдиргичлери, чарчувалары,
сырыклары сүтүнлери ве олары саклаян
дабанлары; 34 гочуң эйленен дерисинден ве
сайлама дериден япынҗа, туты; 35 Әхт сандыгы ве
онуң сырыклары, гапагы, 36 хантагта, онуң әхли
энҗамлары, Реббе хөдүр чөреги; 37 ышык үчин сап
алтындан чырадан, онуң әхли энҗамлары ве
чыралары, чыра үчин яг; 38 алтындан эдилен
сыпаны, месх ягы ве хошбой ыслы затлар,
мукаддес чадырың гирелгеси үчин япынҗа;
39 бүрүнч гурбанлык сыпасы, онуң бүрүнчден
гөзенеги, онуң сырыклары ве әхли энҗамлары,
легени ве онуң сүтүни; 40 хаядың перделери,

сүтүнлери ве дабанлары, онуң дервезеси үчин япынҗа, онуң халкалары ве газыклары. Реббе йүз тутулян мукаддес чадырың хызматы үчин әхли эсбаплар. [41] Мукаддес отагда хызмат этмек үчин, овадан тикилен мукаддес лыбаслары. Руханы Харуның ве онуң огулларының руханы болуп хызмат этмеклери үчин йөрите геймлери гетирилди. [42] Ысрайыллар әхли иши эдил Реббиң Муса буйрушы ялы ерине етирдилер. [43] Муса әхли ишиң эдил Реббиң буйрушы ялы ерине етирилендигини гөренде, ысрайыллара алкыш айтды.

40-нҗы бап

Мукаддес чадыр Реббе багыш эдилйәр

40 Реб Муса шейле дийди: [2] «Биринҗи айың биринҗи гүни Реббе йүз тутулян мукаддес чадыры гур. [3] Әхт сандыгыны гетирип, онуң ичинде гой ве онуң өңүнден туты тут. [4] Хантагтаны гетирип, онуң энҗамларыны отурт. Чыраданы гетирип, онуң чыраларыны як. [5] Түтетги үчин алтындан эдилен сыпаны Әхт сандыгының өңүнде гой. Мукаддес чадырың гирелгесине япынҗа тут. [6] Реббе йүз тутулян мукаддес чадырың гирелгесиниң өңүнде якма гурбанлык сыпасыны гур. [7] Чадыр билен гурбанлык сыпасының арасында леген гоюп, оңа сув гуй. [8] Тутуш даш-төвереге хаят гур ве хаядың дервезесине япынҗа тут. [9] Соңра месх ягыны алып, чадыра ве онуң әхли затларына яг гуй. Оны ве онуң әхли эсбапларыны мукаддес эт, шонда ол мукаддес болар. [10] Якма гурбанлыгының сыпасының үстүне ве онуң әхли энҗамларының үстүне хем яг сепеле. Шейдип, гурбанлык сыпасыны мукаддес эт, шонда ол иң мукаддес болар. [11] Легене ве онуң сүтүниниң үстүне яг сепеләп мукаддес эт. [12] Соңра Харуны ве онуң огулларыны Реббе йүз тутулян чадырың гирелгесине гетирип, олары сув билен юв. [13] Харуна руханы геймлерини гейдир ве онуң башына яг гуюп, Маңа багыш эт, шонда ол Маңа руханы болуп хызмат эдип билер. [14] Онуң огулларыны хем гетирип, олара узын көйнеклери гейдир. [15] Атасыны багыш эдишиң ялы, огулларыны хем башына яг гуюп багыш эт, шонда олар Маңа руханы болуп хызмат эдип билерлер: бу руханычылык олар үчин несилме-несил эбедилик болар».

[16] Муса әхли зады эдил Реббиң өзүне буйрушы ялы этди. [17] Икинҗи йылың биринҗи айының биринҗи гүни мукаддес чадыр гурулды. [18] Муса мукаддес чадыры шейле гурды: онуң дабанларыны, чарчуваларыны отуртды, сырыкларыны дакды ве сүтүнлерини дикди. [19] Муса Реббиң өзүне буйрушы ялы эдип, мукаддес чадырың дашкы өртүгини ве япынҗасыны тутды. [20] Ол Әхт язгысыны алып, сандыгың ичинде гойды ве сандыгың сырыкларыны дакып, онуң үстүниң гапагыны япды. [21] Муса Реббиң буйрушы ялы, Әхт сандыгыны мукаддес чадыра гетирип гойды. Онуң өңүнден туты асып, оны айратын гойды. [22] Ол хантагтаны тутының дашында, Реббе йүз тутулян мукаддес чадырың демиргазыгында гойды. [23] Муса Реббиң буйрушы ялы эдип, ол хөдүр чөрегини хантагтаның үстүнде гоюп, Реббиң хузурына гетирди. [24] Чыраданы Реббе йүз тутулян мукаддес чадырың гүнорта тарапына гетирип, хантагтаның гаршысында гойды. [25] Реббиң өзүне буйрушы ялы, Муса Реббиң хузурында чыралары якды. [26] Алтындан эдилен сыпаны гетирип, Реббе йүз тутулян чадырда, тутының өңүнде гойды. [27] Муса Реббиң буйрушы ялы, онуң үстүнде якымлы ыслы түтетги якды. [28] Ол мукаддес чадырың гирелгеси үчин япынҗа хем тутды. [29] Ол Реббе йүз тутулян мукаддес чадырың гирелгесинде якма гурбанлык сыпасыны гойды. Реббиң буйрушы ялы, онуң үстүнде якма гурбанлыгыны ве галла садакасыны берди. [30] Реббе йүз тутулян чадыр билен гурбанлык сыпасының арасында легени гойды ве ювунмак үчин онуң ичине сув гуйды. [31] Муса, Харун ве онуң огуллары шол сув билен эллерини ве аякларыны ювдулар. [32] Олар Реббе йүз тутулян чадыра гиренлеринде ве гурбанлык сыпасының янына геленлеринде, Реббиң Муса буйрушы ялы ювундылар. [33] Мукаддес чадырың ве гурбанлык сыпасының даш-төверегине хаят гурды ве хаядың дервезесине япынҗа тутды. Шейдип, Муса әхли иши тамамлады.

Реббиң шөхраты чадыры долдуряр

[34] Соңра Реббе йүз тутулян мукаддес чадыры булут өртди. Реббиң шөхраты мукаддес чадыры долдурды. [35] Муса Реббе йүз тутулян чадыра гирип билмеди, себәби оны булут өртүп, мукаддес чадыры Реббиң шөхраты долдурыпды. [36] Хер гезек булут мукаддес чадырдан айрылып сүйшенде, ысрайыллар хем өз ёлларыны довам этдирердилер. [37] Эмма булут ол ерден айрылмаса, тә булут сүйшйәнчә, олар хем гөчмән отурардылар. [38] Тутуш ысрайыл халкы хер гезек йөриш эденде, Реб олар үчин гүндизине булут, гиҗесине от сүтүни болуп, мукаддес чадырың депесинде дурярды.

Левилер

Гириш

китабында Худайың Муса пыгамбере берен канунлары ве табшырыклары беян эдилйәр. Китап леви тиресинден болан адамларың хатырасына дийип атландырыляр. Левилер мукаддес чадырда Реббиң айратын хызматкәрлеридилер. Руханылар хем өз аслы боюнча леви тиресиндендирлер. Китапда эсасанда руханыларың ве бейлеки левилериң борчлары беян эдилйәр. Олар гурбанлыклар, Худая садакалар ве Гүнәден сапланма гүни ялы дини байрамлары гечирйәрлер (16:1-34, 23:26-32). Ислендик гүнә: агыр гүнә, еңил гүнә – тапавуды ёк, мукаддес өйи мурдар эдип билйәрди. Шонуң үчин-де, гүнәден сапланмак үчин берилйән гурбанлыклар дүрли-дүрлүди. Оларың бары бу китапда җикме-җик беян эдилйәр. Бу гурбанлыклар адамлары Худай билен ярашдырмага ярдам эдйәрди. Шейле хем Левилер китабы халал ве харам мал, эгин-эшик үчин уланылмалы маталар, гарыплар барада эдилмели алада хакындакы канунлардан ыбаратдыр.

Китапда хер кырк докуз йылдан бир йылы байрам этмек барада гүррүң эдилйәр. Шол йыл ер башкы эесине гайтарылып берилмелиди (25:8-17). Хер единҗи йыл топрага дынч бермек үчин, ер экишсиз галдырылмалыды (25:1-6). Ер хакындакы канунлар гаты важыпды, чүнки ер аслында Худайыңкы болуп, хоҗалыкларың ве тутуш җемгыетиң ыкдысады эсасыды.

Китабың көп бөлеги канунлардан ыбаратдыр. Бейлеки бөлүмлерде халк ве руханылар Худайың гөркезмелерине гулак асанда я-да рет эденде, олара нәме боляндыгы беян эдилйәр. Худай Өзүне гаршы баш гөтеренлери дессине җезаландырып, Өзүне гулак асанлара болса шу ваданы берди:

«Мен сизиң араңызда болуп, сизиң Худайыңыз боларын, сизем Мениң халкым боларсыңыз. Мүсүрлилериң гулы болуп галмасынлар дийип, сизи Мүсүрден алып чыкан Худайыңыз Реб Мендирин. Сизи оларың элинден азат эдип, башыңызы дик тутдурып йөреден Мендирин».

26:12-13

Мазмуны

Садакалар ве гурбанлыклар барадакы канунлар
Харуның ве онуң огулларының руханылыга беллениши
Халаллык ве харамлык барадакы канунлар
Гүнәден сапланма гүни
Дурмушда ве Худая сежде этмекде мукаддес болмак барадакы канунлар
Дүрли меселелер барадакы канунлар
Руханылар үчин дүзгүнлер
Дини байрамлар үчин гөркезмелер
Ялканышлар ве җезалар
Реббе вадалар ве гурбанлыклар барадакы канунлар

1-нҗи бап

Якма гурбанлыгы

1 Реб Өзүне йүз тутулян чадырдан Мусаны
чагырып, оңа шейле дийди: [2] «Ысрайыл
халкына айт: „Реббе мал гурбанлык бермек
ислейәнлер, гой, гара маллардан я-да доварлардан
берсинлер. [3] Сиз гара малы якма гурбанлык
берсеңиз, малыңыз шикессиз өкүзче болсун.
Реббиң бу гурбанлыгы сизиң адыңыздан кабул
эдери ялы, сиз бу якма гурбанлыгыны Реббе йүз
тутулян чадырың агзына гетириң. [4] Якма гурбанлык
берйән малың эеси, онуң келлесине элини гойсун
ве Худай ол малы сизи гүнәлериңизден саплаян
гурбанлык хөкмүнде кабул эдер. [5] Соңра өкүзчәниң

эеси Реббиң хузурында онуң дамагыны чалсын.
Харуның огуллары – руханылар болса, онуң
ганыны Реббе хөдүр эдип, оны Реббе йүз тутулян
чадырың агзындакы гурбанлык сыпасының чар
тарапына серпсинлер. 6 Соңра гурбанлык малының
эеси оны союп бөлеклесин. 7 Руханы Харуның
огуллары гурбанлык сыпасының үстүнде одун өрүп,
от яксынлар. 8 Соңра Харуның огуллары –
руханылар бөлекленен эти, малың келлесидир
ичягы билен билеликде гурбанлык сыпасының
үстүнде янып дуран отда гойсунлар. 9 Малың гарын
ичегелери ве аяклары сува ювулсын. Руханы болса
буларың хеммесини гурбанлык сыпасында яксын.
Реббе тутушлыгына от үсти билен берилйән бу
якма гурбанлыгының ысы Оңа якымлыдыр.
10 Доварлардан алнан җанлы якма гурбанлык
берилйән болса, онда бу гурбанлык җанлысы хич
бир шикессиз гоч я-да эркеч болсун. 11 Малың эеси
гурбанлык җанлысының дамагыны гурбанлык
сыпасының демиргазык тарапында, Реббиң
хузурында чалсын. Харуның огуллары – руханылар
болса гурбанлык җанлысының ганыны гурбанлык
сыпасының чар тарапына серпсинлер. 12 Соңра
малың эеси гурбанлык җанлысыны бөлеклесин.
Руханы болса ол бөлеклери җанлының келлесидир
ичягы билен билеликде гурбанлык сыпасында
янып дуран отда гойсун. 13 Гурбанлык җанлысының
гарын ичегелери ве аяклары сува ювулсын. Онсоң
руханы буларың хеммесини гурбанлык сыпасында
яксын. Реббе тутушлыгына от үсти билен берилйән
бу якма гурбанлыгының ысы Оңа якымлыдыр.
14 Эгер Реббе якма гурбанлык хөкмүнде гуш
хөдүрленилйән болса, онда сизиң гурбанлык
гушуңыз гумры я-да кепдери болсун. 15 Руханы
гурбанлык гушуның бойнуны ёлуп, онуң келлесини
гурбанлык сыпасында яксын. Онуң ганыны
гурбанлык сыпасының гапдалына акдырсын.
16 Руханы гушуң петекесини ичиндәки затлары
билен биле алып, гурбанлык сыпасының гүндогар
тарапына, күл атылян ере ташласын. 17 Соңра
руханы гушуң ганатларындан тутуп, оны икә
бөлсүн, йөне бөлеклери бири-биринден долы
бөлүп айырмасын. Онсоң ол гушы гурбанлык
сыпасында яксын. Реббе тутушлыгына от үсти
билен берилйән бу якма гурбанлыгының ысы Оңа
якымлыдыр.

2-нҗи бап

Галла садакасы

2 Кимде-ким Реббе галла садакасыны бермекчи
болса, ол садака сайлама бугдай унундан
берилсин. Садака берйән адам унуң үстүне зейтун
ягыны гуюп, якымлы ыслы түтетгини онуң үстүнде
гойсун. 2 Онсоң галла садакасы Харуның
огулларына – руханылара гетирилип берилсин.
Руханы зейтун ягына гарылан сайлама бугдай
унундан бир гошавуҗыны, якымлы ыслы
түтетгиниң барыны алып, олары гурбанлык
сыпасында яксын. Реббиң ёлуна от үсти билен
берлен бу садака пайының ысы Оңа якымлыдыр.
3 Галла садакасының галаны Харун билен онуң
огулларыныңкы болсун. Реббе от үсти билен
берилйән бу садака өрән мукаддес садакадыр.
4 Эгер сиз тамдырда япылан петири садака
бермекчи болсаңыз, онда ол сайлама бугдай
унундан биширилен, зейтун ягына югрулан,
хамырмаясыз күлчелер я-да оҗакда биширилен,
йүзүне зейтун ягы чалнан челпеклер болсун. 5 Эгер
табада биширилен галла садакасыны бермекчи
болсаңыз, онда ол сайлама бугдай унундан, зейтун
ягына югрулып биширилен петир болсун. 6 Садака
берйән петири дограп, үстүне зейтун ягыны гуйсун
– бу галла садакасыдыр. 7 Эгер сизиң берйән галла
садакаңыз сачда биширилен петир чөрек болса,
онда ол сайлама бугдай унундан эдилен хем-де
зейтун ягына югрулан болсун. 8 Реббе шейле
биширилен галла садакасыны хөдүр эдиң. Чөрек
рухана гетирилип берленден соң, ол оны
гурбанлык сыпасының янына алып барсын.
9 Руханы Реббиң ёлуна берилйән бу садака пайыны
галла садакасындан бөлүп айрып, оны гурбанлык
сыпасында яксын. Реббе от үсти билен берилйән бу
садаканың ысы Оңа якымлыдыр. 10 Галла
садакасының галан бөлеги Харун билен онуң
огулларыныңкы болсун. Реббе от үсти билен
берилйән бу садака пайы өрән мукаддесдир.
11 Реббе садака берҗек чөрегиңиз хич вагт
хамырмаялы болмасын. Чүнки Реббе от үсти билен
берилйән бу садака хамырмаялы болмалы дәлдир
я-да бал гошулмалы дәлдир. 12 Сиз бу затлары
Реббе экиниңизиң илкинҗи хасыл садакасы
хөкмүнде берип билерсиңиз. Эмма олар гурбанлык
сыпасында якымлы ыс чыкармак үчин якылмасын.
13 Сиз берйән галла садакаларыңыза дуз сепиң.
Чүнки дуз Худайыңыз билен баглашан әхтиңизиң
нышаныдыр. Берйән садакаларыңызың хеммесине
дуз сепиң.
14 Эгер сиз экиниңизиң илкинҗи хасылыны Реббе
галла садакасы хөкмүнде хөдүр этмекчи болсаңыз,
ол дөвлен тәзе бугдай сүммүлинден алнан ве отда
говрулан болсун. 15 Оңа зейтун ягыны гошуп,
якымлы ыслы түтетгини-де онуң үстүне гоюң. Бу
галла садакасыдыр. 16 Онсоң руханы дөвлен
бугдайың белли бир мукдарыны ве якымлы ыслы
түтетгили зейтун ягыны алып, олары гурбанлык
сыпасында яксын. Бу Реббиң ёлуна от үсти билен
берлен садака пайыдыр.

3-нҗи бап

Саламатлык гурбанлыгы

3 Берйән садакаңыз саламатлык гурбанлыгы
болуп, сиз улы мал өлдүрмекчи болсаңыз, онуң
өкүз я сыгырдыгының пархы ёк, ол шикессиз мал
болмалыдыр. 2 Малың эеси гурбанлык малының
келлесине элини гоюп, Реббе йүз тутулян чадырың
агзында онуң дамагыны чалсын. Харуның
огуллары – руханылар гурбанлыгың ганыны
гурбанлык сыпасының чар тарапына серпсинлер.
3 Сиз саламатлык гурбанлыгындан бар ичяглары
хем-де гарын ичегелериң дашындакы бар ягы,
билдәки ики бөвреги дашының ягы билен, багрың
йүзүндәки яг пердесини бөвреклер билен биле
алып, олары Реббе от үсти билен берилйән
гурбанлык пайы хөкмүнде хөдүр эдиң. 5 Онсоң
Харуның огуллары булары гурбанлык сыпасының
үстүнде янып дуран отдакы якма гурбанлыгы билен
биле яксынлар. Реббе от үсти билен берилйән бу
гурбанлыгың ысы Оңа якымлыдыр.
6 Эгер саламатлык гурбанлыгы хөкмүнде Реббе
довар сүриңизден гурбанлык хөдүр этмекчи
болсаңыз, онда ол гочмы, гоюнмы, текеми, гечими
– пархы ёк, ол шикессиз довар болмалыдыр. 7 Эгер
сиз гоюн гурбанлык бермекчи болсаңыз, онда оны
Реббиң хузурына гетирмелисиңиз. 8 Малың эеси
гурбанлык җанлысының келлесине элини гоюп,
онуң дамагыны Реббе йүз тутулян чадырың өңүнде
чалсын. Харуның огуллары онуң ганыны гурбанлык
сыпасының чар тарапына серпсинлер. 9 Малың
эеси саламатлык гурбанлыгы үчин хөдүр эдилен
җанлының әхли ягларыны: гойнуң түрресиниң
дүйбүнден кесилип алнан гуйрук ягыныңдыр
ичягларының барыны ве гарын ичегелериң
дашындакы ягларың барыны, билдәки ики бөвреги
дашының ягы билен, багрың йүзүндәки яг
пердесини бөвреклер билен биле алып, олары
Реббе от үсти билен берилйән гурбанлык пайы
хөкмүнде хөдүр этсин. 11 Онсоң руханы булары
алып, Реббе от үсти билен берилйән иймит
садакасы хөкмүнде гурбанлык сыпасында яксын.
12 Эгер гечи гурбанлык бермекчи болсаңыз, сиз
оны Реббиң хузурына гетирмелисиңиз. 13 Малың
эеси онуң келлесине элини гоюп, Реббе йүз тутулян
чадырың өңүнде онуң дамагыны чалсын. Харуның
огуллары гурбанлык җанлысының ганыны
гурбанлык сыпасының чар тарапына серпсинлер.
14 Малың эеси гурбанлык җанлысының бар
ичягларыны хем-де гарын ичегелериниң
дашындакы әхли ягыны, билдәки ики бөвреги
дашының ягы билен ве багрың йүзүндәки яг
пердесини бөвреклер билен биле алып, олары
Реббе от үсти билен берилйән гурбанлык пайы
хөкмүнде хөдүр этсин. 16 Онсоң руханы булары
алып, Реббе от үсти билен берилйән иймит
садакасы хөкмүнде гурбанлык сыпасында яксын.
Онуң ысы Реббе якымлыдыр. Гурбанлыгың әхли
ягы Реббе хөдүр эдилсин. 17 Сиз ниреде яшасаңыз-
да, этиң ягыны ве ганыны иймәң. Бу сизиң бүтин
несиллериңиз үчин эбедилик дүзгүн болсун“».

4-нҗи бап

Төтәнликден эдилен гүнәлер үчин берилмели гурбанлыклар

4 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
айт: „Кимде-ким Мен Реббиң сизе берен
буйрукларымы төтәнден бозуп, гүнә этсе, шейле-де
башына яг гуйлуп сайланан баш руханының өзи
гүнә иш эдип, халкы языклы этсе, онда ол шикессиз
бир өкүзчәни өлдүрип, оны Реббе гүнә гурбанлыгы
хөкмүнде хөдүр этсин. 4 Өкүзчәни Реббе йүз
тутулян чадырың агзына, Реббиң хузурына
гетирсин ве элини өкүзчәниң келлесине гоюп,
Реббиң хузурында онуң дамагыны чалсын. 5 Онсоң
башына яг гуйлуп сайланан баш руханы өкүзчәниң
ганындан биразрагыны алып, оны Реббе йүз
тутулян чадыра гетирсин. 6 Баш руханы гана
бармагыны батырып, Реббиң хузурына – иң
мукаддес отагың тутусының өңүне ганы еди гезек
сепелесин. 7 Соңра баш руханы Реббе йүз тутулян
чадырдакы – Реббиң хузурындакы якымлы ыслы
түтетги якылян гурбанлык сыпасының шахларына
бираз ган чалсын. Өкүзчәниң галан ганыны болса
Реббе йүз тутулян чадырың агзындакы якма
гурбанлык сыпасының дүйбүне дөксүн. 8 Баш
руханы гүнә гурбанлыгы хөкмүнде берлен бу
өкүзчәниң бар ичягларыны, гарын ичегелериниң
дашындакы ягларыны, билдәки ики бөвреги
дашының ягы билен ве багрың йүзүндәки яг
пердесини бөвреклер билен биле алсын. 10 Баш
руханы бу малың ягыны-да эдил саламатлык
гурбанлыгы үчин өлдүрилен өкүзиң ягларының
алнышы ялы алып, олары якма гурбанлык
сыпасында яксын. 11 Эмма баш руханы өкүзчәниң
дерисини, бар этини, келлебашаягыны, гарын-
ичегелерини гарын-гаҗагы билен, гараз,
өкүзчәниң диңе ягындан башга бар задыны
дүшелгәниң дашындакы бир халал ере, күл
үйшмегиниң үстүне чыкардып якдырсын.
13 Эгер бүтин ысрайыл халкы өз Худайы Реббиң
берен буйрукларыны төтәнликден бозуп, гүнә этсе,
бу гүнә иш хем җемагатдан яшырылып, оларың
эден гүнәлериниң үсти ачылан бадына, җемагат
гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир өкүзчәни Реббе йүз
тутулян чадырың өңүне гетирсин. 15 Халкың

яшулулары Реббиң хузурында эллерини өкүзчәниң
келлесине гоюп, шол ерде онуң дамагы чалынсын.
16 Башына яг гуйлуп сайланан баш руханы
өкүзчәниң ганындан биразрагыны алып, оны
Реббе йүз тутулян чадыра гетирсин 17 Онсоң баш
руханы бармагыны гана батырып, оны еди гезек
Реббиң хузурына – иң мукаддес отагың өңүне
сепелесин. 18 Соңра баш руханы Реббе йүз тутулян
чадырда Реббиң хузурындакы гурбанлык
сыпасының шахларына бираз ган чалсын. Галан
ганы болса Реббе йүз тутулян чадырың агзындакы
якма гурбанлык сыпасының дүйбүне дөксүн. 19 Баш
руханы өкүзчәниң әхли ягыны алып, оны
гурбанлык сыпасында яксын. 20 Баш руханы гүнә
гурбанлыгы үчин берлен өкүзче билен нәме эден
болса, бу өкүзче билен хем шейле этсин. Ол гүнә
гурбанлыгы үчин берлен бу өкүзче билен халкы
гүнәсинден сапласын ве Худай халкың гүнәсини
гечер. 21 Соңра баш руханы өкүзчәни дүшелгәниң
дашына чыкардып, оны-да биринҗи өкүзчәни
якдырышы ялы эдип якдырсын. Бу халкың гүнә
гурбанлыгыдыр.
22 Эгер баштутанлардан бири өз Худайы Реббиң
берен буйрукларыны төтәнликден бозуп, гүнә этсе,
ол гүнәси барада оңа дуйдурылан бадына,
гурбанлык хөкмүнде шикессиз бир эркеҗи
гетирсин. 24 Ол эркеҗиң келлесине элини гоюп,
якма гурбанлык малының өлдүрилйән еринде,
Реббиң хузурында онуң дамагыны чалсын. Бу гүнә
гурбанлыгыдыр. 25 Руханы болса гүнә гурбанлыгы
үчин дамагы чалнан җанлының ганына бармагыны
батырып, оны якма гурбанлык сыпасының
шахларына чалсын. Галан ганы болса якма
гурбанлык сыпасының дүйбүне дөксүн. 26 Эркеҗиң
бар ягыны руханы эдил саламатлык
гурбанлыгыныңкы ялы эдип, гурбанлык сыпасында
яксын. Шейдип, руханы гүнә гурбанлыгы үчин
берлен эркеч билен гүнәлини гүнәсинден
сапласын ве Худай онуң гүнәсини гечер.
27 Эгер йөнекей халкдан бири Реббиң берен
буйрукларыны төтәнликден бозуп, гүнә этсе, ол
гүнәси барада оңа дуйдурылан бадына, бир
шикессиз гечини гурбанлык берсин. 29 Ол элини
гүнә гурбанлыгы үчин берилйән җанлының
келлесине гоюп, якма гурбанлык малының
өлдүрилйән еринде, Реббиң хузурында онуң
дамагыны чалсын. 30 Руханы онуң ганына
бармагыны батырып, ол оны якма гурбанлык
сыпасының шахларына чалсын. Галан ганы болса
ол сыпаның дүйбүне дөксүн. 31 Эдил саламатлык
гурбанлыгының бар ягыны алшы ялы, руханы бу
гечиниң хем әхли ягыны алсын. Соңра Реббе
якымлы ыс чыкармак үчин оны гурбанлык
сыпасында яксын. Шейдип, руханы гүнә
гурбанлыгы үчин берлен гечи билен гүнәлини
гүнәсинден сапласын ве Худай онуң гүнәсини
гечер. 32 Эгер гүнәли киши гүнә гурбанлыгы үчин
гузы бермекчи болса, онда ол шикессиз гузы
болсун. 33 Малың эеси элини гузының келлесине
гоюп, якма гурбанлык малының өлдүрилйән
еринде, гүнә гурбанлыгы хөкмүнде онуң дамагыны
чалсын. 34 Руханы гүнә гурбанлыгы үчин дамагы
чалнан җанлының ганына бармагыны батырып,
оны якма гурбанлык сыпасының шахларына
чалсын. Галан ганы болса ол гурбанлык сыпасының
дүйбүне дөксүн. 35 Саламатлык гурбанлыгы үчин
өлдүрилен гойнуң бар ягының алнышы ялы, бу
гүнә гурбанлыгы үчин хөдүрленен гузының хем
әхли ягы алынсын. Руханы оны алып, Реббе от үсти
билен берлен бейлеки гурбанлыклар билен биле
гурбанлык сыпасында яксын. Шейдип, руханы гүнә
гурбанлыгы үчин берлен гузы билен гүнәлини
гүнәсинден сапласын ве Худай онуң гүнәсини
гечер.

5-нҗи бап

Гүнәли адамың бермели гурбанлыгы

5 Кимдир бири болан иши гөрүп я-да билибем,
болан ише шаятлык этмеги сораланда, ондан
боюн гачырса, ол өз җезасыны чекмелидир.
2 Кимдир бири харам сайылян зада: харам вагшы
хайваның маслыгына я-да харам мал-гараның
маслыгына, я-да харам сүйрениҗилериң ве мөр-
мөҗеклериң маслыгына төтәнликде галташса,
онда ол муны аңан бадына, харам ве языклы
сайыляндыр. 3 Кимдир бири харамлыгына, харам
эдйән ислендик зада төтәнликден галташса, онда
ол муны аңан бадына, языклы сайылсын. 4 Кимдир
бири яманлык я-да ягшылык этмек үчин, соңуны
сайман төтәнден ант ичсе, онда ол муны аңан
бадына, нәхили ант ичилендигине гарамаздан,
языклы сайылсын. 5 Эгер кимде-ким шулардан
бирини эдип, гүнә газанандыгына гөз етирсе, ол
эден гүнәсини боюн алсын. 6 Ол эден гүнәси үчин
төлег хөкмүнде сүрүден бир уркачы җанлыны:
гойны я-да гечини Реббе гүнә гурбанлыгы үчин
гетирсин. Руханы гүнә гурбанлыгы үчин берлен
гоюн я-да гечи билен гүнәлини гүнәсинден
сапласын. 7 Эгер гүнәлиниң гойна гурбы чатмаян
болса, эден гүнәси үчин төлег хөкмүнде Реббе ики
саны гумры я-да ики кепдери гетирсин. Оларың
бири гүнә гурбанлыгы, бейлекиси болса якма
гурбанлыгы үчиндир. 8 Ол булары рухана гетирип
берсин. Руханы өңүрти гүнә гурбанлыгы үчин
ниетленен гушы Худая хөдүр эдип, онуң боюн
оңургасыны яздырсын, йөне онуң келлесини ёлуп
айырмасын. 9 Онсоң руханы гүнә гурбанлыгы үчин

берлен гушуң ганындан гурбанлык сыпасының
гапдалына бираз сепеләп, галан ганы гурбанлык
сыпасының дүйбүне акдырсын. Бу гүнә
гурбанлыгыдыр. [10] Бейлекисини руханы хөкүм
боюнча, якма гурбанлыгы үчин Худая хөдүр этсин.
Шейдип, руханы гүнә гурбанлыгы үчин берлен
гумры я-да кепдери билен гүнәлини гүнәсинден
сапласын ве Худай онуң гүнәсини гечер.
[11] Эгер гүнәлиниң ики гумра я-да ики кепдерә
гурбы чатмаян болса, онда ол эден гүнәси үчин
садака хөкмүнде ондан бир батмана барабар
сайлама бугдай униуны гетирсин. Онуң үстүне
зейтун ягы гуюлмасын я-да якымлы ыслы түтетги
гоюлмасын, чүнки бу гүнә гурбанлыгыдыр. [12] Ол
оны рухана гетирип берсин. Руханы ундан Реббиң
ёлуна хөдүрленен пай хөкмүнде бир гошавуч алып,
оны Реббе от үсти билен берилйән садака пайы
билен биле гурбанлык сыпасында яксын. Бу гүнә
гурбанлыгыдыр. [13] Ёкарда агзалан гүнәлерден
бирини эден гүнәлини руханы гүнә гурбанлыгы
үчин берлен ун билен гүнәсинден сапласын ве
Худай онуң гүнәсини гечер. Галан ун галла
садакасы ялы руханыныңкы болар“».

Язык гурбанлыгы

[14] Реб Муса шейле дийди: [15] «Эгер кимдир бири
төтәнликде Реббе берилмели садакалары бермән
гүнә газанса, онда ол Реббе язык гурбанлыгы
хөкмүнде сүрүден шикессиз бир гоч гетирсин. Язык
гурбанлыгының бахасы мукаддес өйүң өлчегине
гөрә күмүш билен кесгитленсин. [16] Ол Худая
берилмели садакаларының барыны, үстүне
гошмача бәшден бирини гошуп, рухана берсин.
Руханы язык гурбанлыгына берлен гоч билен
гүнәлини гүнәсинден сапласын ве Худай онуң
гүнәсини гечер.
[17] Эгер кимде-ким Реббиң берен буйрукларының
бирини төтәнликде бозуп, гүнә газанса, ол
языклыдыр ве өз җезасыны чекмелидир. [18] Реббе
язык гурбанлыгы хөкмүнде сүрүден бир шикессиз
гоч я-да шонуң ерини тутҗак зат гетирсин. Руханы
шу гоч аркалы гүнәлини төтәнликде эден
гүнәсинден сапласын ве Худай онуң гүнәсини
гечер. [19] Бу сениң Реббе гаршы эден гүнәң үчин
төлег хөкмүнде берилйән язык гурбанлыгыдыр».

6-нҗы бап

6 Реб Муса шейле дийди: [2] «Эгер кимдир бири
аманат я-да гирев гоян кишә бивепалык этсе,
я-да огурлык этсе, я-да оны алдап, Реббиң
табшырыкларыны бозса, [3] я йитен зады тапып
алыбам, бу хакда яландан ант ичип, ынсаның
эдәйҗек затларының бирини эдип гүнә газанып,
соңам өз эден гүнәсине дүшүнип, зорлук я-да хиле
билен алан я-да өзүне аманат берлен, я-да бири
тарапындан йитирилен ве өзүниң тапан задыны,
[5] я-да яландан ант ичен ислендик задыны
бүтинлигине ве онуң бәшден бир гымматыны-да
үстүне гошуп, өз языгыны билен бадына, оны
эесине гайтарып берсин. [6] Соңра ол өзүниң Реббе
язык гурбанлыгы хөкмүнде рухана сүрүден бир
шикессиз гоч я-да онуң ерини тутҗак башга бир
зат гетирип берсин. [7] Онсоң руханы Реббиң
хузурында гүнәлини гүнәсинден сапласын ве
шонда онуң нәхили гүнә эдендигине гарамаздан,
Худай онуң гүнәсини гечер».

Якма гурбанлыгы

(Мүсүрден чыкыш 29:38-43; Чөлде 28:1-8)

[8] Реб Муса шейле дийди: [9] «Харуна ве онуң
огулларына табшыр. Якма гурбанлыгының берлиш
кадасы шейледир: Якма гурбанлыгы узаклы гиҗе
гурбанлык сыпасының үстүнде гоюлмалыдыр.
Гурбанлык сыпасындакы от болса өчүрилмели
дәлдир. [10] Эртеси ирден руханы эгнине непис
зыгыр матадан тикилен ички геймини ве онуң
үстүнден зыгыр матадан тикилен лыбасларыны
гейсин. Соңра ол гурбанлык сыпасының үстүндәки
отда янан якма гурбанлык малының күлүни айрып,
оны гурбанлык сыпасының гапдалында гойсун.
[11] Онсоң руханы зыгыр матадан тикилен
лыбасларыны чыкарып, башга эшиклерини гейсин
ве күли дүшелгәниң дашына чыкарып, халал ере
дөксүн. [12] Гурбанлык сыпасының үстүндәки от
мыдама яныл дурсун, ол хич хачан сөнмесин.
Эртирлерине руханы одуң үстүне одун атсын. Якма
гурбанлык малының бөлекленен этлерини онуң
үстүне өрсүн. Саламатлык гурбанлыкларының
ягыны-да отда яксын. [13] Гурбанлык сыпасының
үстүнде хемишелик от яныл дурсун, ол хич хачан
өчмесин.

Галла садакасы

[14] Галла садакасының берлиш кадасы шейледир:
Оны Харуның огуллары Реббиң хузурында,
гурбанлык сыпасының өңүнде берсинлер.
[15] Руханы галла садакасының зейтун ягына гарылан
сайлама унундан ве онуң үстүндәки якымлы ыслы
түтетгиден гошавуҗыны долдурып алып, олары
Реббиң ёлуна от үсти билен берилйән садака пайы
хөкмүнде гурбанлык сыпасында яксын. Онуң ысы
Реббе якымлыдыр. [16] Онуң галаныны Харун ве онуң
огуллары ийсин. Ондан петир биширилип, олар
мукаддес ерде, Реббе йүз тутулян чадырың
ховлусында ийилсин. [17] Ол хамырмаясыз болсун.
Мен муны Реббе от үсти билен берлен
садакаларымдан оларың пайы хөкмүнде бердим.

Эдил гүнә гурбанлыгы ве язык гурбанлыгы ялы бу
галла садакасы хем өрән мукаддес садакадыр.
[18] Харуның неслинден болан хер бир эркек гөбекли
бу галла садакасындан ийип билер. Бу Реббе от
үсти билен берлен садакалардан онуң несиллери
үчин эбедилик пайдыр. Бу галла садакасына
Харуның огулларындан башга галташан хер кес
бетбагтчылыга учрар».
[19] Реб Муса шейле дийди: [20] «Харуның ве онуң
огулларының белленен гүни Реббе бермели
садакасы, ине, шундан ыбаратдыр: сайлама бугдай
унуның ондан бир батманыны гүнделик садака
хөкмүнде берсинлер. Онуң ярысы эртирине,
бейлеки ярысы агшамына берилсин. [21] Ол ун
зейтун ягына югрулып, сачда яга биширилен петир
бөлеклери Реббе якымлы ыс чыкармак үчин галла
садакасы хөкмүнде хөдүр эдилсин. [22] Галла
садакасыны Харуның неслинден болан, башына яг
гуйлуп сайланан баш руханы тайярламалыдыр. Бу
садака Реббе эбедилик пай хөкмүнде тутушлыгына
якылсын. [23] Руханының берйән хер бир галла
садакасы тутушлыгына якылмалыдыр, ол
ийилмели дәлдир».

Гүнә гурбанлыгы

[24] Реб Муса шейле дийди: [25] «Харуна ве онуң
огулларына айт: „Гүнә гурбанлыгың берлиш кадасы
шейледир: гүнә гурбанлыгы үчин берилйән малың
дамагы Реббиң хузурында, якма гурбанлык
малының өлдүрилйән еринде чалынсын. Бу өрән
мукаддес гурбанлыкдыр. [26] Оны гүнә гурбанлыгы
үчин хөдүр эден руханы ийсин. Ол мукаддес ерде,
Реббе йүз тутулян чадырың ховлусында ийилсин.
[27] Харуның огулларындан башга гурбанлык
малының этине галташан хер кес бетбагтчылыга
учрар. Эгер онуң ганы эгин-эшиге сычраса, ол
мукаддес ерде ювулсын. [28] Гурбанлык малының эти
гайнадылан тоюн гап дөвүлсин. Эгер ол бүрүнч
гапда гайнадылан болса, ол гап сүртгүч билен
сүртүлип, сув билен чайкалсын. [29] Руханылар
уругындан болан хер бир эркек гөбекли ондан
ийип билер. Бу гурбанлык өрән мукаддес
гурбанлыкдыр. [30] Эмма мукаддес отагда гүнәден
сапламак үчин, Реббе йүз тутулян чадырың ичине
ганы гетирилен гүнә гурбанлыгы үчин берлен
малың эти ийилмели дәлдир. Ол ода
якылмалыдыр.

7-нҗи бап

Язык гурбанлыгы барадакы дүзгүнлер

7 Язык гурбанлыгы өрән мукаддес
гурбанлыкдыр. Онуң берлиш кадасы
шейледир: [2] язык гурбанлык малының дамагы якма
гурбанлык малының өлдүрилйән еринде чалнып,
онуң ганы гурбанлык сыпасының чар тарапына
серпилсин. [3] Онуң әхли ягы: гуйрук ягы, гарын
ичегелериниң дашындакы ягы, билдәки ики
бөвреги дашының ягы билен ве багрың йүзүндәки
яг пердеси бөвреклер билен биле алнып, Реббе
хөдүр эдилсин. [5] Руханы олары Реббе от үсти билен
берилйән гурбанлык хөкмүнде гурбанлык
сыпасында яксын. Бу язык гурбанлыгыдыр.
[6] Руханы машгаласындан болан хер бир эркек
гөбекли ол мал этинден ийсин. Ол мукаддес ерде
ийилсин, чүнки бу гурбанлык өрән мукаддес
гурбанлыкдыр. [7] Язык гурбанлыгының берлиш
кадасы-да эдил гүнә гурбанлыгының берлиш
кадасы ялыдыр. Язык гурбанлыгының эти
языклыны гүнәсинден саплаян руханыныңкы
болсун. [8] Ислендик кишиниң якма гурбанлыгыны
хөдүрлейән руханы гурбанлыга берлен малың
дерисини өзүне алсын. [9] Тамдырда, питиде я-да
сачда тайярланан ислендик галла садакасы оны
Худая хөдүрлейән руханыныңкы болсун. [10] Эмма
зейтун ягына гарылан я-да гуры, биширилмедик
галла садакасы Харун несиллериниң арасында дең
пайлашылсын.

Саламатлык гурбанлыгы барадакы дүзгүнлер

[11] Реббе хөдүр эдилйән саламатлык
гурбанлыгының берлиш кадасы шейледир: [12] эгер
кимдир бири саламатлык гурбанлыгыны Худая
шүкүр хөкмүнде хөдүрлейән болса, онда ол
гурбанлык берилҗек мал билен бирликде зейтун
ягына югрулан күлчелер, йүзүне зейтун ягы чалнан
челпеклер ве зейтун ягына югрулып, сайлама
бугдай унундан биширилен петир ве чөрек хөдүр
этсин. [14] Буларың херсинден бир чөреги Реббе
үвреме садакасы хөкмүнде берсин. Олар
саламатлык гурбанлыгының ганыны гурбанлык
сыпасының чар тарапына серпйән руханыныңкы
болсун. [15] Реббе алкыш хөкмүнде берлен
саламатлык гурбанлыгының эти болса хөдүр
эдилен гүни ийилсин. Гурбанлык этиниң екеҗе
бөлеги-де эртире галдырылмасын. [16] Эгер хөдүр
эдйән садакаңыз айдылан я-да мейлетин садака
болса, онда ол хөдүр эдилен гүни ийилсин. Ондан
артып галаны эртеси гүн ийилсин. [17] Ондан артып
галаны болса, үчүленҗи гүн ода якылсын. [18] Эгер
саламатлык гурбанлыгының этинден үчүленҗи гүн
ийилсе, онда ол кабул болмаз ве оны хөдүр эден
үчин хасаба алынмаз. Ол нежисдир, ондан иен
җезаны чекмели. [19] Эгер гурбанлык малының эти
ислендик харам зада галташса, ол ийилмесин, ода
якылсын, халал эти харам сайылмадык киши ийип
билер. [20] Эгер кимде-ким харам болубам, Реббе

хөдүр эдилен саламатлык гурбанлыгының этинден
ийсе, ол өз халкының арасындан ковлуп
чыкарылсын. [21] Эгер кимде-ким ислендик харам
зада: ынсан харамлыкларына, харам мала я-да
ислендик харам җандара галташыбам, Реббе хөдүр
эдилен саламатлык гурбанлыгының этинден ийсе,
ол өз халкының арасындан ковлуп чыкарылсын“».
[22] Реб Муса шейле дийди: [23] «Ысрайыл халкына айт:
„Өкүзиң, гойнуң я-да гечиниң хич бир ягыны
иймесинлер. [24] Өлен малың я-да йыртыҗыларың
парчалан малының ягы хер хили максатлар үчин
уланылып билнер, эмма ол хич хачан ийилмели
дәлдир. [25] Кимде-ким Реббе от үсти билен берилйән
гурбанлык малының ягындан ийсе, ол ысрайыл
халкының арасындан ковлуп чыкарылсын.
[26] Ниреде яшаяндыкларына гарамаздан,
гушуңкымы я-да хайваныңкымы – пархы ёк, олар
хич хили ган иймесинлер. [27] Эгер кимде-ким ган
ийсе, нәмәниң ганыдыгының пархы ёк, ол өз
халкының арасындан ковлуп чыкарылсын“».
[28] Реб Муса шейле дийди: [29] «Ысрайыл халкына
айт: „Ким Реббе саламатлык гурбанлыгыны хөдүр
этмекчи болса, ол Реббе айратын садаканы өз
саламатлык гурбанлыгының малындан берсин.
[30] Садака берйән адамың өзи гурбанлык берлен
малың ягыны онуң дөши билен бирликде гетирип,
олары Реббе от үсти билен берилйән гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдырсын. [31] Руханы ягы
гурбанлык сыпасында яксын, эмма гурбанлык
малының дөши Харуның огулларыныңкы
болмалыдыр. [32] Шейле хем саламатлык
гурбанлыгыңызың саг будуны-да садака хөкмүнде
рухана бериң. [33] Гурбанлык малының пай хөкмүнде
берилйән бу саг будуны, саламатлык
гурбанлыгының ганыны ве ягыны хөдүрлән руханы
алсын. [34] Чүнки Мен ысрайыл халкындан оларың
саламатлык гурбанлыкларындан Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде хөдүрленен дөши ве саг буды
алдым. Олары Мен ысрайыл халкындан руханы
Харуна ве онуң огулларына эбедилик пай хөкмүнде
бердим. [35] Харуның ве онуң огулларының Реббе
руханы хөкмүнде гуллук этмәге башлан
гүнлеринден бәри Реббе от үсти билен берилйән
садакалардан олара дегишли пай шудур“». [36] Мунуң
ысрайыл халкындан эбедилик парз хөкмүнде
руханылара берилмелидигини, Харуны ве онуң
огулларыны везипә беллән гүни Реб маңа буюрды.
[37] Якма гурбанлыгының, галла садакасының, гүнә
гурбанлыгының, язык гурбанлыгының, беллеме
садакасының ве саламатлык гурбанлыгының
берлиш кадасы шулардан ыбаратдыр. [38] Синай
чөлүнде Реб Өзүне гурбанлыкдыр садакалар
бермеклиги ысрайыл халкына буйран гүни Ол Муса
бу табшырыгы берди.

8-нҗи бап

Муса Харуны ве онуң огулларыны руханылыга беллейәр

(Мүсүрден чыкыш 29:1-37)

8 Реб Муса шейле дийди: [2] «Харуны ве онуң
огулларыны, оларың руханылык
лыбасларыны, месх ягыны, гүнә гурбанлыгы үчин
берилйән өкүзчәни, ики саны гочы ве петирли
себеди ал-да, бүтин халкы Реббе йүз тутулян
чадырың агзына үйшүр». [4] Муса Реббиң буйрушы
ялы-да этди. Бүтин халк Реббе йүз тутулян чадырың
агзына йыгнанды. [5] Муса халка йүзленип: «Мен
Реббиң өзүме берен шу ашакдакы
табшырыкларыны ерине етирмелидирин» дийди.
[6] Шундан соң, Муса Харуны ве онуң огулларыны
өңе чыкарып, олардан ювунмакларыны талап этди.
[7] Соңра Муса Харуның эгнине узын көйнек ве дон
гейдирип, онуң билини гушак билен гушады. Муса
онуң донуның үстүнден эфот гейдирип, оны
безелен гушак билен Харуның аркасына беркитди.
[8] Онуң дөшүне гурсакча дакып, онуң ичине Урымы
ве Туммымы † салды. [9] Муса Харуның келлесине
селле орады. Селләниң өң тарапында болса, алтын
безеги – мукаддес тәҗи гойды. Муса бар зады
Реббиң табшырышы ялы этди. [10] Соңра Муса месх
ягы алып, оны мукаддес чадыра ве онуң ичиндәки
әхли энҗамларың үстүне сепеләп, олары мукаддес
этди. [11] Ягдан еди сапар гурбанлык сыпасының
үстүне сепеләп, ол гурбанлык сыпасыны, онуң әхли
энҗамларыны, легени ве онуң сүтүнини мукаддес
этди. [12] Багыш этмек үчин, Муса Харуның башына
месх ягыны гуйды. [13] Онсоң Муса Харуның
огулларыны гетирди. Оларың эгинлерине
көйнеклерини гейдирип, биллерине гушак гушап,
келлелерине селле орады. Муса бар зады Реббиң
өзүне табшырышы ялы этди. [14] Соңра ол гүнә
гурбанлыгының өкүзчесини идип гетирди. Харун
ве онуң огуллары, эллерини өкүзчәниң келлесине
гойдулар. [15] Муса өкүзчәниң дамагыны чалды. Ол
өкүзчәниң ганындан алып, оны гурбанлык
сыпасының шахларына бармагы билен чалып,
гурбанлык сыпасыны халаллады. Галан ганы болса,
ол гурбанлык сыпасының дүйбүне дөкди. Шейдип,
Муса гурбанлык сыпасыны халалламак үчин оны
мукаддес этди. [16] Онсоң Муса гарын ичегелериң
дашындакы бар яглары ве багрың йүзүндәки яг
пердесини, ики бөвреги дашының ягы билен алып,
олары гурбанлык сыпасында якды. [17] Эмма
өкүзчәниң өзүни, дерисини, этини ве ичгошуны

† *Урым ве Туммым – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылан ики саны даш. Сөзлүге серет.*

Реббиң өзүне табшырышы ялы, Муса дүшелгәниң
дашына чыкардып якдырды.
18 Соңра ол якма гурбанлыгы үчин берилйән гочы
гетирди. Харун ве онуң огуллары эллерини гочуң
келлесине гойдулар. 19 Гочуң дамагы чалынды.
Муса онуң ганындан алып, гурбанлык сыпасының
чар тарапына серпди. 20 Ол гочы бөлекледи,
келлесини ве ичягыны, онуң галан бөлеклери
билен биле ода якды. 21 Гочуң гарын-ичегелери ве
аяклары ювландан соң, Муса гочы бүтинлигине
гурбанлык сыпасында якды. Бу Реббе яраян
якымлы ыс чыкармак үчин берилйән якма
гурбанлыгыды, ягны Реббиң Муса табшырышы
ялы, Реббе от үсти билен берлен гурбанлыкды.
22 Соңра ол хөдүр эдилен икинҗи гочы, беллеме
гочуны гетирди. Харун ве онуң огуллары эллерини
гочуң келлесине гойдулар. 23 Муса гочуң дамагыны
чалып, онуң ганындан алды. Харунyң саг
гулагының юмшак этли ерине, саг элиниң ве саг
аягының башам бармагына ган чалды. 24 Онсоң
Харунyң огулларыны өңе чыкардылар. Муса
оларыңам саг гулакларының юмшак этли ерине,
саг эллериниң ве саг аякларының башам
бармакларына ган чалды. Галан ганы болса ол
гурбанлык сыпасының чар тарапына серпди.
25 Соңра Муса гочуң ягларыны – гуйрук ягыны,
гарын-ичегелериң дашындакы бар яглары, багрың
йүзүндәки яг пердесини, ики бөвреги дашының
ягы билен ве саг буды алды. 26 Муса Реббиң
хузурындакы петирли себетден бир петири, зейтун
ягына югрулан хамырмаясыз күлчәни, бир челпеги
алып, олары ягың ве гочуң саг будуның үстүнде
гойды. 27 Бу затларың хеммесини Муса Харун билен
онуң огулларының элиниң аясында гоюп, Реббе
гөтерме садакасы хөкмүнде ёкары галдырды.
28 Соңра Муса бу затлары оларың эллеринден алып,
олары гурбанлык сыпасында, якма гурбанлыгы
билен билеликде якды. Бу Реббе от үсти билен
берлен якымлы ыслы беллеме садакасыды.
29 Онсоң Муса дөши алып, оны Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдырды. Бу беллеме
гочундан Мусаның пайыды. Муса бар зады Реббиң
табшырышы ялы этди. 30 Муса месх ягындан ве
гурбанлык сыпасының үстүндәки гандан алып,
Харунyң үстүне ве эшиклерине, онуң огулларының
үстүне ве эшиклерине сепеледи. Шейдип, Харуны
ве онуң эшиклерини, онуң огулларыны ве оларың
эшиклерини багыш этди. 31 Онсоң Муса Харуна ве
онуң огулларына шейле дийди: «Эти Реббе йүз
тутулян чадырың агзында бишириң-де, оны шол
ерде беллеме садакалары үчин ниетленен
себетдәки чөрек билен ийиң. Худай маңа: „Муны
Харун ве онуң огуллары ийсин“ дийди. 32 Этден ве
чөрекден артаныны болса якың. 33 Беллеме
дабарасы тамамланянча, сиз еди гүнләп, Реббе йүз
тутулян чадырың агзындан дашлашмаң. Чүнки
белленме дабарасы еди гүн довам этмелидир. 34 Бу
гүнки ерине етирилен хер бир иш Реббиң
табшырыгы боюнча, сизиң гүнәлериңизден
сапланмагыңыз үчин эдилди. 35 Сиз еди гиҗе-
гүндизиң довамында Реббе йүз тутулян чадырың
агзында болуп, Реббиң буйругыны берҗай эдиң,
ёгсам өлерсиңиз. Маңа Реббиң буйругы
шейледир». 36 Харун ве онуң огуллары Реббиң Муса
аркалы берен әхли табшырыкларыны берҗай
этдилер.

9-нҗы бап

Харун гурбанлык берйәр

9 Секизленҗи гүн Муса Харуны, онуң
огулларыны ве Ысрайыл яшулуларыны
чагырды. 2 Ол Харуна шейле дийди: «Өзүңе гүнә
гурбанлыгы үчин бир шикессиз гөләни, якма
гурбанлыгы үчин хем бир шикессиз гочы алып,
олары Реббе хөдүр эт. 3 Ысрайыл халкына-да айт,
гой, олар хем гүнә гурбанлыгы үчин бир эркеҗи,
якма гурбанлыгы үчин хем шикессиз биряшар
гөләни ве гузыны Реббиң хузурында гурбанлык
эдип берерлери ялы, саламатлык гурбанлыгы үчин
бир өкүзчәни, бир гочы ве зейтун ягына гарылан
галла садакасыны гетирсинлер, чүнки бу гүн Реб
сизе гөрнер». 5 Олар Мусаның буйран затларыны
Реббе йүз тутулян чадырың өңүне гетирдилер ве
бүтин халк голая гелип, Реббиң хузурында дурды.
6 Муса олара: «Реббиң шөхратының сизе гөрнери
ялы, Реббиң сизе берен табшырыгы шудур» дийди.
7 Онсоң Муса Харуна шейле дийди: «Гурбанлык
сыпасына голай бар-да, өз гүнә гурбанлыгыңы ве
якма гурбанлыгыңы бер, өзүңи ве халкыңы
гүнәлеринден сапла. Реббиң буйрушы ялы, халкы
берен гурбанлыгы билен гүнәлеринден сапла».
8 Харун гурбанлык сыпасының янына барып, өзи
үчин берилйән гүнә гурбанлыгының гөлесиниң
дамагыны чалды. 9 Харунyң огуллары гурбанлыгың
ганыны рухана гетирип бердилер. Харун
бармагыны гана батырып, гурбанлык сыпасының
шахларына чалды ве галан ганы болса гурбанлык
сыпасының дүйбүне дөкди. 10 Эмма Харун гүнә
гурбанлыгы үчин берлен малың ягыны, ики
бөвреги дашының ягы билен ве багрың йүзүндәки
яг пердесини гурбанлык сыпасында якып, Реббиң
Муса табшырышы ялы этди. 11 Малың галаныны ол
дери билен биле дүшелгәниң дашында якды.
12 Соңра ол якма гурбанлык малының дамагыны
чалды. Харунyң огуллары гурбанлыгың ганыны
онуң янына гетирдилер, Харун ганы гурбанлык
сыпасының чар тарапына серпди. 13 Харунyң

огуллары якма гурбанлык малыны бөлеклере
бөлүп, оны келлеси билен биле Харуна гетирип
бердилер. Харун олары тутушлыгына гурбанлык
сыпасында якды. 14 Харун гарын-ичегелери ве
аяклары ювуп, олары якма гурбанлыгы билен
билеликде гурбанлык сыпасында якды.
15 Соңра Харун халкың гурбанлыгыны хөдүрледи.
Ол халкың гүнәлери үчин гурбан эдилҗек эркеҗи
гетирип, онуң дамагыны чалды-да, өңки гурбанлык
ялы, муны хем гүнә гурбанлыгы хөкмүнде
хөдүрледи. 16 Харун якма гурбанлыгыны-да
хөдүрләп, оны дүзгүн боюнча хөдүр этди. 17 Онсоң
ол галла садакасыны хөдүрләп, ондан гошавуҗыны
долдурып алды-да, оны гурбанлык сыпасында
якды. Бу галла садакасы эртирлерине берилйән
якма гурбанлыкларындан дашарыды. 18 Харун халк
үчин саламатлык гурбанлыгы хөкмүнде берилйән
өкүзиң ве гочуң дамагыны чалды. Харуның
огуллары ганы онуң янына гетирдилер. Харун ганы
гурбанлык сыпасының чар тарапына серпди.
19 Шейле хем, Харуның огуллары өкүзиң ве гочуң
ягларыны: гуйрук ягларыны, гарын-ичегелериң
дашындакы яглары, ики бөвреги дашының ягы
билен, багрың йүзүндәки яг пердесини Харуна
гетирип бердилер. 20 Харун бу яглары дөшлериң
үстүнде гоюп, олары гурбанлык сыпаның үстүнде
якды. 21 Соңра Мусаның табшырышы ялы эдип,
Харун дөшлери ве саг буды Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдырды.
22 Харун гүнә гурбанлыгыны, якма гурбанлыгыны,
саламатлык гурбанлыгыны беренден соң,
эллерини халка тарап узадып, олара ак пата берди
ве ашак дүшди. 23 Муса билен Харун Реббе йүз
тутулян чадыра гирдилер, соңра дашары чыкып,
халка ак пата бердилер. Шол вагт Реббиң шөхраты
бүтин халка гөрүнди. 24 Реббиң хузурындан от
гелди, от гурбанлык сыпасының үстүндәки гүнә
гурбанлыгыны ве ягы якып, олары күле өвүрди. Бу
ахвалаты гөрен бүтин халк гыгырышып йүзин
йыкылды.

10-нҗы бап

Надабың ве Абыхувың эден гүнәси

10 Бир гүн Харуның огуллары Надап билен
Абыху күл атарларыны алып, оңа көз
салдылар ве онуң үстүне якымлы ыслы түтетгини
гоюп, оны Реббиң хузурына элтдилер. Эмма бу от
мукаддес дәлди, чүнки Реб оны олара хөдүрләң
дийип табшырык берменди. 2 Реббиң хузурындан
дуйдансыз от гелип, Харуның огулларыны якып күл
этди ве олар Реббиң хузурында шол бада җан
бердилер. 3 Онсоң Муса Харуна: «Ине, бу Реббиң:
„Хызматымы эдйән руханылар Мениң
мукаддеслигиме хормат гоймалыдырлар. Бүтин
халк Мени шөхратламалыдыр“ диени шудур»
дийди. Харун сесини чыкармады. 4 Муса Харуның
дайысы Узыелиң огуллары Мишайыл билен
Элсапаны чагырып, олара: «Өңе чыкың-да,
гарындашларыңызы мукаддес отагың өңүнден
айрып, дүшелгәниң дашына чыкарың» дийди.
5 Олар өңе чыкып, Мусаның айдышы ялы, олары
көйнеклеринден тутуп, дүшелгәниң дашына
чыкардылар. 6 Соңра Муса Харуна ве онуң
огуллары Элгазар билен Ытамара шейле дийди:
«Сачларыңыз даралмадык болмасын, яс баглап,
якаңызы йыртмаң. Эгер сиз шуларың бирини
этсеңиз, өлерсиңиз ве Реббиң газабы бүтин халкың
башындан инер. Эмма сизиң гарындашларыңыз ве
бүтин ысрайыл халкы Реббиң от үсти билен ёк
эденлери үчин яс тутуп билерлер. 7 Сиз велин
Реббе йүз тутулян чадырың агзындан айрылып,
дашары чыкмаң, ёгсам өлерсиңиз, чүнки депәңизе
Реббиң месх ягы сүртүлендир». Олар Мусаның
буйрушы ялы этдилер.
8 Реб Харуна шейле дийди: 9 «Өзүңем,
огулларыңам Реббе йүз тутулян чадыра чакыр я-да
шерап ичип гирмәң, ёгсам өлерсиңиз. Бу сизиң
несиллериңиз үчин хем эбедилик дүзгүн болсун.
10 Сиз мукаддес зат билен йөнекей зады, халал
билен харамы бири-бириндер
тапавутландырмалысыңыз. 11 Мениң Муса аркалы
сизе берен парзларымы ысрайыл халкына
өвретмелисиңиз».
12 Муса Харуна ве онуң галан огуллары Элгазар
билен Ытамара шейле дийди: «Реббе от үсти билен
берлен садакалардан артан галла садакасыны
алың. Ондан петир биширип, оны гурбанлык
сыпасының янында ийиң, чүнки ол өрән мукаддес
садакадыр. 13 Сиз оны мукаддес ерде ийমелисиңиз.
Бу Реббе от үсти билен берилйән гурбанлыклар
сениң ве огулларыңың пайыдыр. Чүнки Реб маңа
шейле буюрды. 14 Эмма Реббе гөтерме садака
хөкмүнде берлен дөш билен үвреме садака
хөкмүнде буды сен өз огулларың ве гызларың
билен биле ислендик халал ерде ийип билерсиң.
Чүнки булар ысрайыл халкының саламатлык
гурбанлыкларындан саңа ве сениң чагаларыңа
берлен пайдыр. 15 Үвреме садакасы хөкмүнде буды
ве Реббе ёкары галдырылан гөтерме садакасы
хөкмүнде дөши олар Реббе от үсти билен берилйән
яг гурбанлыгы билен бирликде гетирсинлер. Булар
Реббиң табшырышы ялы, саңа ве сениң
огулларыңа эбедилик берлен пай болсун». 16 Онсоң
Муса гүнә гурбанлыгының эркеҗини сорады, гөрсе,
ол эййәм якылан экен. Муңа Мусаның гаты гахары
гелип, ол Харуның аман галан огуллары Элгазар
билен Ытамара шейле дийди: 17 «Нәме үчин сиз

гүнә гурбанлыгыны мукаддес өйүң янында
иймедиңиз? Ол өрән мукаддес гурбанлыкдыр, оны
сизе Реб Өз хузурында халкы гүнәлеринден
сапламагыңыз үчин берди ахырын. 18 Гурбанлык
малының ганы мукаддес отага гетирилмәндир.
Мениң табшырыгыма гөрә, сиз бу гурбанлыгы
хөкман мукаддес өйүң янында иймелидиңиз».
19 Харун Муса йүзленип шейле дийди: «Ине, мениң
огулларым бу гүн Реббиң хузурында гүнә хем-де
якма гурбанлыкларыны берди. Мениң башымдан
болса бетбагтчылык инди, муңа гарамаздан, бу гүн
мен гүнә гурбанлыгындан иен болсам, бу Реббе
ярармыды?» 20 Муны эшиден Муса онуң билен
разылашды.

11-нҗи бап

Халал ве харам җандарлар

(Канун таглыматы 14:3-21)

11 Реб Муса хем-де Харуна шейле дийди:
2 «Ысрайыл халкына айт: „Гуры ерде яшаян
җандарларың арасындан сизиң ийип
билҗеклериңиз шулардыр: гошатойнаклы,
гәвүшейән ислендик хайваны. 4 Эмма гәвүш
гайтарян хайванлардан я-да гошатойнаклы
хайванлардан дүйәни, атялманы ве товшаны
иймели дәлсиңиз, чүнки олар гәвүш гайтарярлар,
эмма олар гошатойнаклы дәлдирлер, булар сизиң
үчин харамдыр. 7 Гошатойнаклыдыгына
гарамаздан, доңуз хем тойнагы ярыклы болса-да,
гәвүш гайтармаяр, бу сизиң үчин харамдыр. 8 Сиз
оларың этини иймәң ве ләшини-де эллемәң.
9 Сувда яшаян әхли җандарлардан шулары ийип
билерсиңиз: акар сувда я-да деңиздедигине
гарамаздан, йүзгүчли хем теңңели җандарларың
ислендигини ийип билерсиңиз. 10 Сувда яшаян
ислендик йүзгүчсиз ве теңңесиз сүйрениҗилер ве
деңиздәки бейлеки кичи җандарларың әхлиси
сизиң үчин нежисдир. 11 Бу җандарлар ысрайыл
халкы үчин нежислигине галсын. Оларың этини
иймәң, оларың маслыгына галташмаң. 12 Сувда
яшаян йүзгүчсиз ве теңңесиз җандарларың бары
сизиң үчин нежисдир. 13 Гушлардан шу
ашакдакылар сизиң үчин нежисдир: бүргүт,
гарагуш ве деря бүргүди; 14 чайчаңңалак, лачының
әхли гөрнүшлери, гарганың әхли гөрнүшлери,
дүегуш, хүви, чарлак, гыргының әхли гөрнүшлери;
17 байгуш, җүптүн, улы байгуш, ак байгуш, готан ве
даззаркел, леглек, хокгарың әхли гөрнүшлери,
хүйпүйпик ве ярганат. 20 Дөрт аяклы, ганатлы мөр-
мөҗеклериң хеммеси сизиң үчин нежисдир.
21 Йөне дөрт аяклы ганатлы мөр-мөҗеклерден ерде
бөкер ялы аягы богунлыларыны ийип билерсиңиз.
22 Олардан чекиртге гөрнүшлилери, чөл чекиртге
гөрнүшлилери, җызлан гөрнүшлилери, яшыл
чекиртге гөрнүшлилери ийип билерсиңиз. 23 Эмма
галан дөрт аяклы, ганатлы мөр-мөҗеклериң бары
сизиң үчин нежисдир.
24 Кимде-ким оларың маслыгына галташса, ол
агшама ченли харам сайылсын. 25 Кимде-ким
буларың маслыгының ислендик бөлегини гөтерсе,
ол эшиклерини ювсун ве агшама ченли харам
сайылсын. 26 Тойнаклы болуп, эмма тойнагы ярык
болмадык я-да гәвүш гайтармаян хер бир хайван
сизиң үчин харамдыр. 27 Дөрт аяклы җандарларың
арасында пенҗесини ере уруп йөрейәнлериниң
бары сизиң үчин харамдыр. Кимде-ким бу
хайванларың маслыгына галташса, ол агшама
ченли харам сайылсын. 28 Оларың маслыгыны
гөтерен адам эшиклерини ювсун, ол агшама ченли
харам сайылсын. Чүнки бу хайванлар сизиң үчин
харамдыр.
29 Гурыер сүйрениҗилерден шулар: ялман, сычан,
гөрнүшине гөрә улы сувулган, хажжык, земзен,
сувулган, чәге сувулганы ве хамелеон сизиң үчин
харамдыр. 31 Сүйрениҗи җандарлардан шулар сизе
харамдыр. Кимде-ким оларың маслыгына
галташса, ол агшама ченли харам сайылсын.
32 Буларың бириниң маслыгы бир задың үстүне
гачса, шол зат харам болар. Ол ислендик уланылян
зат: агач гап болсун, эгинбаш болсун, дери болсун,
халта болсун – пархы ёк, олар сува сокулып
чыкарылмалыдыр ве ол агшама ченли харам
сайылмалыдыр. Шондан соң ол халал болар. 33 Эгер
бу җандарларың бириниң маслыгы ислендик тоюн
габың ичине дүшсе, онуң ичиндәки әхли зат
харапланар ве ол габы дөвүң. 34 Ислендик иймит
шулар ялы гапда ювулса, ол иймит харапланар.
Шулар ялы гапдан ичилйән ислендик ичгилер-де
харапланар. 35 Оларың маслыгының бир бөлегиниң
үстүне гачан ислендик зат харапланар.
Тамдырдыгына я-да оҗакдыгына гарамаздан, ол
йыкылмалыдыр. Олар харапдыр ве сизиң үчин хем
харап болмалыдыр. 36 Муңа гарамаздан, чешме я-
да гуйы халаллыгына галар, эмма бу җандарларың
маслыгына галташан ислендик адам ве ислендик
зат харапланар. 37 Эгер оларың маслыгының бир
бөлеги, экилмек үчин айры гойлан ислендик
тохумың үстүне гачса, ол халаллыгына галяндыр.
38 Эмма оларың маслыгының бир бөлеги эзилен
тохумың ичине гачса, онда тохум сизиң үчин
харапдыр. 39 Эгер халал җандарларың бири өлүп,
онуң маслыгына галташан хер кес, агшама ченли
харам сайылсын. 40 Онуң этинден иен адам,
эшиклерини ювсун ве ол агшама ченли харам
сайылсын; онуң маслыгыны гөтерен адам
эшиклерини ювсун ве ол агшама ченли харам
сайылсын.

[41] Гурыер сүйрениҗилериң бары сизиң үчин
нежисдир. Олар ийилмели дәлдир. [42] Сиз гарнында
сүйшйән сүйрениҗилери, дөрт аяклы я-да көп
аяклы сүйрениҗилери иймели дәлсиңиз. Чүнки
олар сизиң үчин нежисдирлер. [43] Сүйренип
йөрейән җандарлардан хайсыдыр бирини ийип,
сиз өзүңизи харам этмәң. [44] Худайыңыз Реб
Мендирин. Шонуң үчин хем сиз тәмизленип,
мукаддес болуң, чүнки Мен мукаддесдирин. Гурыер
сүйрениҗилерини ийип, өзүңизи харам этмәң.
[45] Мен – Реб сизи Мүсүр топрагындан сизиң
Худайыңыз болмак үчин алып гелдим. Сиз
мукаддес болмалысыңыз, чүнки Мен
мукаддесдирин“». [46] Бу канун харам билен халалы,
ийилйән җандар билен ийилмейән җандары бири-
бириндеи тапавутландырмак үчин ниетленендир.
Шейле хем ерде яшаян хайванлар, гушлар, сувда
яшаян җандарлар, гурыер сүйрениҗилери
хакындакы канундыр.

12-нҗи бап

Догрумдан соңкы тәмизлениш

12 Реб Муса шейле дийди: [2] «Ысрайыл халкына
айт: „Эгер гөврели аял огул догурса, эдил
айбашы гөрйән дөврүндәки ялы, ол аял еди гүнләп
харамдыр. [3] Доглан чага секизленҗи гүн сүннет
эдилсин. [4] Аялың гандан тәмизлениш дөври отуз үч
гүн довам эдер. Ол өзүниң тәмизлениш дөври
гутарянча, хич бир мукаддес зада галташмасын я-
да мукаддес өе гирмесин. [5] Эгер аял гыз догурса, ол
эдил айбашы гөрйән дөврүндәки ялы, ики
хепделәп харамдыр. Онуң гандан тәмизлениш
дөври алтмыш алты гүн довам эдер. [6] Огул үчинми
я-да гыз үчин – пархы ёк, аял өзүниң тәмизлениш
дөври тамамланандан соң, ол якма гурбанлыгы
үчин биряшар токлыны ве гүнә гурбанлыгы үчин
бир кепдерини я-да гумрыны Реббе йүз тутулян
чадырың агзындакы рухана гетирип берсин.
[7] Руханы бу якма гурбанлык җанлысыны Реббиң
хузурында хөдүр эдип, ол аялы харамлыгындан
тәмизлесин. Шондан соң ол аял ган акма
харамлыгындан тәмизленер. Огул я-да гыз
дограндыгына гарамаздан, чага догран аял үчин
канун шейледир. [8] Эгер догран аялың токла гурбы
чатмаса, онда ол ики гумрыны я-да ики кепдерини
– бирини якма гурбанлыгы үчин, бейлекисини гүнә
гурбанлыгы үчин гетирсин. Руханы-да ол аялы
хөдүр эден якма гурбанлыгы билен
харамлыгындан тәмизлесин. Шондан соң ол аял
тәмиз болар“».

13-нҗи бап

Дери кеселлери хакда

13 Реб Муса ве Харуна шейле дийди: [2] «Эгер
кимдир бириниң дерисинде пакгарма, готур
я-да менек пейда болуп, ол дери кеселине өврүлсе,
ол адам руханы Харуның я-да онуң огулларының
бириниң янына гетирилсин. [3] Руханы онуң
эндамындакы дери кеселини барласын. Эгер
дериниң кеселли ериниң гыллары агарып, ол
дериден ашак гечен болса, онда бу дери
кеселидир. Руханы дери кеселлини гөзден
гечиренден соң, оны харам дийип ыглан этсин.
[4] Эмма кеселлиниң эндамындакы менек ак болуп,
ол дериниң астына гечмән, дериниң кеселли
ериниң гыллары агармадык болса, онда руханы
дери кеселлини еди гүнләп айры сакласын.
[5] Единҗи гүн руханы дери кеселлини гөзден
гечирсин. Эгер дери кесели эндама яйраман,
өңкүлигине галан болса, онда руханы дери
кеселлини ене-де еди гүнләп айры сакласын.
[6] Единҗи гүнде руханы оны ене гөзден гечирсин.
Эгер дери кесели солуп, эндама яйрамадык болса,
руханы дери кеселлини тәмиз дийип ыглан этсин.
Бу диңе готурдыр, ол адам геийимлерини ювсун ве
диңе шондан соң ол тәмиз болар. [7] Йөне дери
кеселли адам тәмизленмек үчин өзүни рухана
гөркезенден соң, готур онуң эндамына яйрап
уграса, ол ене-де руханының янына гелсин.
[8] Руханы оны ене-де гөзден гечирсин. Эгер готур
онуң эндамына яйран болса, руханы дери
кеселлини харам дийип ыглан этсин. Бу дери
кеселидир.
[9] Эгер кимдир бири дери кеселине ёлукса, ол
руханының янына гетирилсин. [10] Руханы оны
гөзден гечирсин. Эгер онуң дерисинде ак пакгарма
болуп, онуң үстүндәки гыллар агарып, ачык яра
дөрән болса, бу өтүшен ёканчлы дери кеселидир.
Руханы дери кеселлини харам дийип ыглан этсин.
Рухана кеселлини айры сакламак герек дәлдир,
чүнки ол харамдыр. [12] Эмма дери кесели эндама
яйрап, ол кеселлиниң башындан аягына ченли
бүтин эндамыны тутан болса, руханы оны гөзден
гечирсин. Эгер дери кесели онуң тутуш эндамына
яйран болса, руханы кеселлини тәмиз дийип ыглан
этсин. Диңе бүтин эндамының агаранлыгы үчин
кеселли тәмиздир. [14] Эмма кеселлиниң
эндамындакы яраның ичиндәки эт гызаран болса,
ол шол гүнүң өзүнде харам дийип ыглан эдилсин.
[15] Руханы оны ене-де гөзден гечирсин. Эгер руханы
деридәки, яраның ичинде гып-гызыл эт гөрсе, ол
дери кеселлини харам дийип ыглан этсин. Яраның
ичинде гызаран эт харапдыр, чүнки ол дери

кеселидир. 16 Эмма яраның ичинде гөгерен гып-
гызыл эт агарса, ол дери кеселли адам руханының
янына гелсин. 17 Руханы оны гөзден гечирсин. Эгер
яраның ичинде гөгерен гып-гызыл эт агаран болса,
руханы дери кеселлини тәмиз дийип ыглан этсин.
Ол тәмиздир.
18 Эгер бириниң эндамына чыбан чыкып,
говулашандан соң чыбаның еринде ак пакгарма я-
да гызылымтыл ак менек пейда болса, ол рухана
гөркезилмелидир. 20 Руханы оны гөзден гечирсин,
эгер шол гызылымтыл ак менек дериден ашак
гечип, ондакы гыллар агаран болса, руханы ол
адамы харам дийип ыглан этсин. Ол чыбан чыкан
ерден дөрән дери кеселидир. 21 Эмма руханы дери
кеселлини гөзден гечиренде, гызылымтыл ак
менегиң үстүндәки гыллар агармадык болса ве ол
дериден ашак гечмедик болса, онда руханы дери
кеселлини еди гүнләп айры сакласын. 22 Эгер
гызылымтыл ак менек онуң бүтин эндамына яйран
болса, руханы оны харам дийип ыглан этсин. Бу
ёканчлы дери кеселидир. 23 Эмма бу менек бир
ерде болуп, эндама яйрамадык болса, онда бу
чыбандан галан ыздыр. Руханы ол адамы тәмиз
дийип ыглан этсин.
24 Эгер кимдир бириниң эндамында янык болуп,
ол янык ярасы гызылымтыл ак я-да чув-ак менеге
өврүлсе, руханы оны гөзден гечирсин. Эгер
менекдәки гыллар агарып, менек дериден ашак
гечен болса, бу яныкдан дөрән ёканчлы дери
кеселидир. Руханы ол адамы харам дийип ыглан
этсин. 26 Эмма руханы оны гөзден гечиренде,
менекдәки гыллар агарман, менек дериден ашак
гечмән, гайтам онуң реңки өчүшен болса, руханы
ол адамы еди гүнләп айры сакласын. 27 Единҗи гүн
руханы оны гөзден гечирсин. Эгер менек эндама
яйраян болса, руханы ол адамы харам дийип ыглан
этсин. Бу дери кеселидир. 28 Эмма бу менек бир
ерде болуп, ол эндама яйраман, гайтам, онуң
реңки өчүшен болса, бу ёканчлы дери кесели
дәлдир. Руханы ол адамы тәмиз дийип ыглан этсин,
чүнки бу янык ярасындан галан ыздыр.
29 Эркек адамың я-да аялың келлесинде я-да
эңегинде дери кесели пейда болса, руханы оны
гөзден гечирсин. Эгер дери кесели дериден ашак
гечип, ондакы гыллар инчеҗик, сары болса,
руханы оны харам дийип ыглан этсин. Ол
гиҗилевүкдир; ол келледе ве эңекде дөрән
ёканчлы дери кеселидир. 31 Руханы гиҗилевүк
кеселлини гөзден гечирсин. Эгер гиҗилевүк
дериден ашак гечмедик болса ве онда гара гыллар
ёк болса, онда руханы гиҗилевүкли адамы еди гүн
айры сакласын. 32 Единҗи гүн руханы гиҗилевүкли
адамы гөзден гечирсин. Эгер гиҗилевүк онуң
эндамына яйрамадык болса ве онда сары гыллар
болман, гиҗилевүк дериден ашак гечмедик болса,
ол кеселли адам сачыны сырсын, эмма
гиҗилевүгиң үстүни сырмасын. Руханы яңкы
гиҗилевүкли адамы ене-де еди гүн айры сакласын.
34 Единҗи гүн руханы гиҗилевүк кеселлини гөзден
гечирсин. Эгер гиҗилевүк эндама яйрамадык болса
ве дериден ашак гечмедик болса, руханы оны
тәмиз дийип ыглан этсин. Ол эшиклерини ювсун,
шондан соң ол тәмиз болар. 35 Эгер гиҗилевүк
кеселли тәмиз дийлип ыглан эдиленден соң,
гиҗилевүк онуң эндамына яйраса, руханы оны
гөзден гечирсин. Эгер гиҗилевүк эндама яйран
болса, онда руханы сары гыллары тапҗак болуп
отурмасын, ол харамдыр. 37 Эмма руханының
пикириче гиҗилевүк өңки дуршуна галып, оңа гара
гыллар чыкан болса, онда гиҗилевүк
говулашандыр. Ол адам тәмиздир ве руханы оны
тәмиз дийип ыглан этсин.
38 Эркек адамың я-да аялың дерисинде ак
менеклер пейда болса, руханы оны гөзден
гечирсин. Эгер деридәки менеклер агымтыл болса,
бу дериде өрен өргүндир, ол тәмиздир. 40 Эгер бир
адамың сачы дүшен болса, ол такыр келледир,
эмма тәмиздир. 41 Эгер онуң маңлай сачы ве депе
сачы дүшен болса, ол такыр келледир, эмма
тәмиздир. 42 Эмма такыр келледе я-да маңлайда
гызылымтыл ак менек пейда болса, бу онуң такыр
келлесинде я-да маңлайында дөрән дери
кеселидир. 43 Руханы оны гөзден гечирсин. Эгер
онуң такыр келлесиндәки я-да маңлайындакы
ёкушян дери кесели ялы гызылымтыл ак менек
болса, ол адам дери кеселлидир ве ол харамдыр.
Руханы дери кеселлидиги үчин, ол адамы харам
дийип ыглан этсин. 45 Ёканчлы дери кесели болан
адам сал-сал эгинбаш гейип, сачыны дарамасын ве
эли билен агзыны тутуп: „Мен – харам, мен –
харам“ дийип гыгырсын. 46 Ёканчлы дери кесели
айрылып гидйәнчә, ол харамдыр. Ол еке
яшамалыдыр ве дүшелгәниң дашында
болмалыдыр».

Зең хакда

47 «Эгин-эшиге дегишли кадалар шейледир.
Йүңден я-да непис зыгыр матадан тикилен эшикде,
зыгыр сүйүмиң я-да йүңүң эршинде я-да
аргаҗында болсун, дериде я-да дериден эдилен
ислендик затда болсун – пархы ёк, онуң яшылрак я-
да гызылрак өвүсйән ери бар болса, ол зеңдир ве
ол рухана гөркезилмелидир. 50 Руханы зеңли зады
гөзден гечиренинден соң, оны еди гүнләп айры
сакласын. 51 Единҗи гүнде руханы зеңли зады ене-
де гөзден гечирсин. Эгер зең эшикде, эришде я-да
аргачда, дериде я-да ислендик бир дериден эдилен

затда болса, яйраян ёканчлы зеңдир ве ол
харапланандыр. [52] Эришден тикилен болсун я-да
аргачдан, йүңден я-да непис зыгыр матадан, я-да
дериден – пархы ёк, руханы ол зең яйран эшиги
ода яксын.
[53] Руханы оны гөзден гечиренинде, зең эшиге,
эрше я-да аргаҗа, я-да дериден эдилен ислендик
зада яйрамадык болса, руханы шол зеңли задың
ювулмагыны буюрсын. Соңра оны ене-де еди
гүнләп айры сакласын. [55] Зең ёкушан зат ювландан
соң, руханы оны гөзден гечирсин. Эгер зеңиң
реңки үйтгемедик болса, хатда зең яйрамадык
болса-да, ол харапланандыр. Зең эшигиң
ичиндеми я-да дашында – пархы ёк, оны ода якың.
[56] Эгер руханы оны гөзден гечирйәркә, бу затлар
ювландан соң зеңиң реңкиниң өчүшендигини
гөрсе, ол зеңи эшикден, эришден я-да аргачдан, я-
да дериден йыртып айырсын. [57] Эгер бу зең
эшикде, эришде я-да аргачда, я-да дериден эдилен
бир затда пейда болуп, ол яйрап башласа, зеңли
зады ода якың. [58] Эмма эшик, эриш, аргач я-да
дериден эдилен ислендик зат ювландан соң зең
айрылан болса, онда ол икиленч ювулсын, шондан
соң ол тәмиз болар.
[59] Тәмиз я-да харапланан дийип ыглан этмек үчин,
йүң я-да непис зыгыр матадан тикилен эшикде,
эришде, аргачда я-да дериден эдилен ислендик
затда пейда болан зең барадакы кадалар шулардан
ыбаратдыр».

14-нҗи бап

Тәмизлениш хакында

14 Реб Муса шейле дийди: [2] «Ёканчлы дери
кеселли адамың тәмизленйән дөврүндәки
кадасы шейледир: ёканчлы дери кеселлини
руханының янына гетирсинлер. [3] Руханы
дүшелгәниң дашына чыкып, дери кеселлини
гөзден гечирсин. Эгер дери кеселли адам кеселден
гутулан болса, руханы тәмизленмели адам үчин
ики саны дири халал гушы, кедр агаҗының
бөлегини, гойы гызыл реңкли сапагы ве кәкилик
оты гетирмеклерини буюрсын. [5] Руханы гушларың
бириниң ичи чешме сувлы тоюн габының үстүнде
союлмагыны буюрсын. [6] Онуң өзи болса дири
гушы, кедр агаҗының бөлегини, гойы гызыл
реңкли сапагы ве кәкилик отуны алып, олары
чешме сувуның үстүнде өлдүрилен гушуң ганына
батырсын. [7] Онсоң руханы дери кеселинден
тәмизленмели адамың үстүне гандан еди гезек
сепеләп, оны тәмиз дийип ыглан этсин. Соңра ол
гушы ачык мейдана учурып гойберсин.
[8] Тәмизленмели адам геймлерини ювуп,
эндамындакы әхли түйлерини сырып ювунсын.
Шонда ол тәмиз болар. Соңра ол дүшелгә гирсин,
йөне еди гүн гечйәнчә, өз чадырына гирмесин.
[9] Единҗи гүн ол сачыны, сакгалыны, гашыны,
эндамындакы әхли түйлерини сырсын. Соңра ол
геймлерини ювуп, сува дүшүнсин. Шонда ол
тәмиз болар.
[10] Секизленҗи гүн ол адам ики саны бир яшар
шикессиз гочы, бир саны шикессиз бир яшар
гузыны, зейтун ягына гарылан ондан үч батмана
барабар сайлама бугдай унуны ве бир шакәсе
зейтун ягыны галла садакасы хөкмүнде рухана
гетирип берсин. [11] Тәмизлейән руханы
тәмизленйән адамы шу затлар билен билеликде
Реббиң хузурына, Реббе йүз тутулян чадырың
агзына гетирсин. [12] Руханы гузуларың бирини
алып, язык гурбанлыгы хөкмүнде бир шакәсе
зейтун ягы билен биле, олары Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдырсын. [13] Ол гузыны
мукаддес ерде – гүнә хем-де якма гурбанлык
малының союлян еринде сойсун. Чүнки язык
гурбанлыгы-да, эдил гүнә гурбанлыгы ялы,
руханыныңкы болсун. Бу өрән мукаддес
гурбанлыкдыр. [14] Руханы язык гурбанлыгының
ганындан бираз алып, оны тәмизленйән адамың
саг гулагының юмшак ерине, саг элиниң башам
бармагына ве саг аягының башам бармагына
чалсын. [15] Руханы шол бир шакәсе зейтун ягындан
алып, оны өз чеп элиниң аясына гуйсун. [16] Онсоң
чеп элиндәки яга саг элиниң бармагыны батырып,
оны еди гезек Реббиң хузурында сепелесин.
[17] Элинде галан ягдан руханы тәмизленйән адамың
саг гулагының юмшак ерине, саг элиниң башам
бармагына ве саг аягының башам бармагына, язык
гурбанлыгының малының ганы сүртүлен ере
чалсын. [18] Элиндәки ягың галаныны руханы
тәмизленйән адамың келлесине чалсын. Шейдип,
руханы ол адамы Реббиң хузурында
харамлыгындан тәмизлесин. [19] Харам адамы
харамлыгындан тәмизлемек үчин, руханы гүнә
гурбанлыгыны хөдүр этсин. Соңра ол якма
гурбанлыгының малының дамагыны чалсын.
[20] Руханы гурбанлык сыпасының үстүнде якма
гурбанлыгыны ве галла садакасыны берсин.
Шейдип, руханы оны харамлыгындан тәмизлесин.
Шондан соң ол адам тәмиз болар.
[21] Эгер ол адам гарып болуп, бу затлара гурбы
чатмаса, ол харамлыгындан тәмизленмек үчин,
Реббе гөтерме садака хөкмүнде бир яшар гочы,
галла садакасы үчин зейтун ягына гарылан бир
батманың ондан бир бөлегине барабар болан
сайлама бугдай унуны ве бир шакәсе зейтун ягыны
ол рухана гетирип берсин. [22] Шейле хем ол ики
гумрының я-да ики кепдериниң бирини гүнә
гурбанлыгы, бейлекисини якма гурбанлыгы үчин

хөдүр этсин. 23 Секизленҗи гүн гурбанлык берйән
адам бу гурбанлыклары өзүниң тәмизленмеги үчин
Реббе йүз тутулян чадырың агзына, Реббиң
хузурына гетирип, олары рухана берсин. 24 Руханы
язык гурбанлыгының гочуны ве бир шакәсе зейтун
ягыны алып, олары Реббе гөтерме садакасы
хөкмүнде ёкары галдырсын. 25 Руханы язык
гурбанлыгының гочуны союп, онуң ганындан
биразрагыны алып, оны тәмизленйән адамың саг
гулагының юмшак ерине, саг элиниң ве саг
аягының башам бармакларына чалсын. 26 Руханы
зейтун ягындан биразрагыны, өзүниң чеп элиниң
аясына гуйсун. 27 Онсоң руханы саг элиниң
бармагыны чеп элиндәки яга батырып, оны еди
гезек Реббиң хузурында сепелесин. 28 Руханы
элиндәки ягдан тәмизленйән адамың саг
гулагының юмшак ерине, саг элиниң ве саг
аягының башам бармакларына, язык
гурбанлыгының гочуның ганы сүртүлен ере
чалсын. 29 Элиндәки ягың галаныны руханы Реббиң
хузурында тәмизленйән адамы харамлыгындан
тәмизлемек үчин, онуң келлесине чалсын. 30 Соңра
руханы ол адамың гурбуның чатып гетирен
гумруларының я-да кепдерилериниң бирини гүнә
гурбанлыгы, бейлекисини болса якма гурбанлыгы
хөкмүнде галла садакасы билен бирликде хөдүр
этсин. Шейдип, руханы тәмизленйән адамы
Реббиң хузурында харамлыгындан тәмизлесин.
32 Дери кеселли болуп, тәмизленмеги үчин садака
бермәге гурбы чатмаян кишилер үчин када
шулардан ыбаратдыр».

Җайлардакы зең хакда

33 Реб Муса билен Харуна шейле дийди: 34 «Сиз
Мениң мүлк эдип берйән Кенган юрдума
бараныңыздан соң, Мен сизиң өйлериңизиң
биринде зең дөретсем, шол өйүң эеси руханының
янына гелип: „Өйүмде зең пейда болды“ дийсин.
36 Руханы өйи гөзден гечирмәге гитмезден өң, өйүң
ичиндәки бар затларың даша чыкарылмагыны
буюрсын, ёгсам өйүң ичиндәки әхли зат
харапланар. Соңра руханы өйи гөзден гечирмәге
гитсин. 37 Ол зең ери гөзден гечирсин. Эгер зең
өйүң диварында болуп, яшылымтыл я-да
гызылымтыл менеклер гөрнүшинде диварда чуң
орнан болса, руханы өйден даша чыкып, өйи еди
гүнләп гулплап гойсун. 39 Единҗи гүн руханы гелип,
өйи ене гөзден гечирсин. Эгер зең өйүң
диварларына яйрап гиден болса, руханы зең яйран
дашлары айырдып, олары галаның дашындакы
харап затларың зыңылян ерине ташлатсын.
41 Руханы өйүң ичиниң сувагыны гырдырып алып,
оны галаның дашындакы харап затларың зыңылян
ерине ташлатсын. 42 Айрылан дашларың ерине
башга дашлар өрүлип, өй тәзеден сувалсын.
43 Дашлары сөкүлип алнып, сувагы гырлып
айрылып, тәзеден сувалангдан соңам ол өйде зең
пейда болса, руханы барып, ол өйи ене-де гөзден
гечирсин. Эгер зең өе яйран болса, ол өй харап
сайылсын. 45 Ол өй йыкылмалыдыр, онуң дашлары,
агачлары ве өйүң әхли сувaглары, галаның
дашына, харап затларың зыңылян ерине
чыкарылып ташлансын. 46 Кимде-ким „өй япык“
дийлип ыглан эдилен дөврүде оңа гирсе, ол
агшама ченли харам сайылсын. 47 Кимде-ким ол
өйде ятса я-да нахарланса, ол гейимлерини ювсун.
48 Өй сувалангдан соңра руханы гелип, өйи гөзден
гечирсин. Эгер өе зең яйрамадык болса, руханы
өйи тәмиз дийип ыглан этсин, чүнки бу зеңиң долы
айрылдыгыдыр. 49 Өйи халалламак үчин руханы
ики саны гушы, кедр агаҗының бөлегини, гойы
гызыл реңкли сапагы ве кәкилик отуны алсын.
50 Гушларың бирини ичи чешме сувлы тоюн габың
үстүнде өлдүрсин. 51 Онсоң кедр агаҗының
бөлегини, кәкилиги, гойы гызыл реңкли йүпи дири
гуш билен билеликде алып, олары чешме сувлы
тоюн габының үстүнде өлдүрилен гушуң ганына
батырсын-да, ганы еди гезек өйүң ичине
сепелесин. 52 Шейдип, руханы өйи гушуң ганы,
чешме сувы, дири гушы, кедр агаҗының бөлегини,
кәкилик отуны ве гойы гызыл реңкли сапак билен
халалласын. 53 Руханы дири гушы галаның дашына
чыкарып, оны ачык мейдана учурып гойберсин.
Шейдип, ол өйи халалласын, шондан соң өй тәмиз
болар.
54 Хер хили дери кеселлери: гиҗилевүк, гейимде
ве өйде пейда болан зең, дери пакгармасы, готур,
менек ялы хер дүрли дери кеселлериң
харапдыгыны я-да тәмиздигини кесгитлейән
кадалар шулардан ыбаратдыр».

15-нҗи бап

Адамы мурдар эдйән затлар

15 Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
2 «Ысрайыл халкына шейле дий: „Бир эркегиң
җынс агзаларындан сувуклык акян болса, онда ол
адам харамдыр. 3 Сувуклык акмасы бар адамың
харамлыгы шундан ыбаратдыр: онуң эркеклик
агзасындан сувуклыгың акмагы довам эдйәнем
болса, этмейәнем болса, ол харамдыр. 4 Онуң ятян
ёрган-дүшеги, үстүнде отурян ислендик зады
харапдыр. 5 Онуң ёрган-дүшегине галташан хер кес
гейимлерини ювсун, сува дүшүнсин. Ол агшама
ченли харамдыр. 6 Сувуклык акмасы болан адамың
отуран еринде отуран хер кес гейимлерини ювсун,
сува дүшүнсин. Ол агшама ченли харамдыр.

7 Сувуклык акмасы бар адамың беденине галташан
хер кес геймлерини ювсун, сува дүшүнсин. Ол
агшама ченли харамдыр. 8 Эгер сувуклык акмасы
бар адам тәмиз адамларың үстүне түйкүрсе, олар
геймлерини ювсунлар, сува дүшүнсинлер. Олар
агшама ченли харамдырлар. 9 Сувуклык акмасы
бар адамың мүнен ислендик эери-де харапдыр.
10 Сувуклык акмасы бар адамың отуран ислендик
задына галташан адам агшама ченли харамдыр.
Харам адамың отуран ислендик задыны гөтерен
геймлерини ювсун, сува дүшсүн. Ол агшама
ченли харамдыр. 11 Сувуклык акмасы бар адам
элини ювман бирине галташса, ол адам
геймлерини ювсун, сува дүшүнсин. Ол агшама
ченли харамдыр. 12 Сувуклык акмасы бар адамың
эллән ислендик тоюн габы дөвүлсин, агачдан
эдилен гап болса, ол ювулсын.
13 Сувуклык акмасы бар адам кеселден
гутулансоң, тәмизленмек үчин еди гүни санап
гечирсин. Ол геймлерини ювуп, акар сува дүшсүн.
Шондан соң ол тәмиз болар. 14 Секизленҗи гүн ол
ики саны гумрыны я-да ики кепдерини Реббиң
хузурына, Реббе йүз тутулян чадырың агзына
гетирип, олары рухана берсин. 15 Руханы гушларың
бирини гүнә гурбанлыгы, бейлекисини болса, якма
гурбанлыгы үчин хөдүр этсин. Шейдип, Реббиң
хузурында руханы ол адамы сувуклык акмасы
зерарлы болан харамлыкдан тәмизлесин.
16 Эгер хайсыдыр бир эркегиң тохумы акса, ол
адам тутуш беденини ювсун. Ол агшама ченли
харамдыр. 17 Матадан я-да дериден эдилен зада
тохум деген болса, ол сув билен ювулсын. Ол зат
агшама ченли харапдыр. 18 Эркек аялына янашып,
ондан тохум акса, эркегем, аялам сува
дүшүнсинлер. Олар агшама ченли харамдырлар.
19 Айбашы гөрйән аял еди гүне ченли харамдыр.
Ким оңа галташса, ол агшама ченли харамдыр.
20 Айбашы гөрйән дөврүнде аялың дүшенип ятан
хер зады харап болар. Аялың отуран хер zады хем
харапдыр. 21 Онуң дүшегине галташан адам
геймлерини ювсун, сува дүшүнсин. Ол агшама
ченли харамдыр. 22 Ол аялың отуран задына
галташан адам геймлерини ювсун, сува
дүшүнсин. Ол агшама ченли харамдыр. 23 Ол аялың
ёрган-дүшегими я-да үстүнде отуран зады – пархы
ёк, оңа галташан адам агшама ченли харамдыр.
24 Эгер эркек адам ол аяла янашса, аялың
харамлыгы эркеге-де гечер ве ол еди гүне ченли
харамдыр ве онуң ятан ёрган-дүшеги-де харапдыр.
25 Эгер аялың ган акмасы айбашы гөрйән
дөврүнден дашары бирнәче гүнләп довам этсе, ган
акмасы кесилйәнчә, ол аял эдил айбашы гөрйән
дөврүндәки ялы харамдыр. 26 Онуң ган акмасы
дөврүнде ятян ёрган-дүшеги, эдил айбашы гөрйән
дөврүндәки ёрган-дүшеги ялы харам хасаплансын.
Аялың отуран ислендик зады онуң айбашы гөрйән
дөврүндәки ялы харамдыр. 27 Бу затлара галташан
хер кес-де харам болар. Ол эшиклерини ювуп, сува
дүшүнсин. Ол агшама ченли харамдыр. 28 Аялың
ган акмасы кесиленден соң, арадан еди гүн гечсин.
Диңе шондан соң, ол тәмиз болар. 29 Секизинҗи
гүн ол ики саны гумрыны я-да ики кепдерини алып,
Реббиң хузурына, Реббе йүз тутулян чадырың
агзына гетирип, олары рухана берсин. 30 Руханы
оларың бирини гүнә гурбанлыгы, бейлекисини-де,
якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүрләп, ган акмасы
зерарлы харам аялы Реббиң хузурында
харамлыгындан тәмизлесин.
31 Шейдип, харамлыклары зерарлы, мукаддес
чадырдан дашда болмакларыны ысрайыл халкына
дуйдурың. Маңа йүз тутулян өйи хараплап, оларың
өзлери хем мурдарлыкда өлмесинлер. 32 Эркеклик
җынсындан сувуклык я-да тохум акып харам болан
киши айбашы гөрйән аял, сувуклык акмасы болан
эркек я-да аял ве харам аяла янашан эркек
хакындакы кадалар шулардан ыбаратдыр“».

16-нҗы бап

Гүнәден сапланма гүни

16 Харуның мукаддес дәл от билен Реббиң
хузурына якынлашандыклары себәпли өлен
ики оглуның өлүминден соң, Реб Муса шейле
дийди: «Доганың Харуна айт, ол тутының
аңырсына – иң мукаддес отага ислән вагты
гирмесин, ёгсам ол өлер. Чүнки Мен Әхт
сандыгының гапагының үстүнде булут болуп
гөрүнйәндирин. 3 Харун илки билен гүнә
гурбанлыгы үчин бир өкүзчәни ве якма
гурбанлыгы үчин бир гочы гурбанлык бермезден
өң иң мукаддес отага гирмели дәлдир. 4 Харун иң
мукаддес отага гирмезинден өң сува дүшүнип,
непис зыгыр матадан тикилен мукаддес доны
гейсин. Донуң ашагындан зыгыр матадан тикилен
ички геймлери гейсин ве билине зыгыр матадан
эдилен гушагы гушанып, келлесине зыгыр матадан
селле орансын. 5 Ысрайыл халкы болса гүнә
гурбанлыгы үчин ики эркеҗи ве якма гурбанлыгы
үчин бир гочы рухана гетирип берсин. 6 Харун өзи
үчин гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир өкүзчәни
хөдүрләп, өзүни ве машгаласыны гүнәлеринден
сапласын. 7 Соң ол ики эркеҗи алып, Реббиң
хузурына, Реббе йүз тутулян чадырың агзына
гетирсин. 8 Онсоң Харун ики эркеч үчин биҗе
атсын: бир эркеч Реббе гурбанлык хөкмүнде
хөдүрленсин, бейлекиси болса гүнә алып гидйән
эркеч болар. 9 Харун Реббе хөдүр эдилмели эркеҗи
гетирип, гүнә гурбанлыгы хөкмүнде хөдүрлесин.

[10] Гүнә алып гидйән эркеч болса халкы гүнәсинден
сапламак үчин, дирилигине Реббиң хузурына
гетирилип, соңра чөле ковулсын. [11] Харун өзи үчин
гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир өкүзчәни хөдүрләп,
өзүни ве машгаласыны гүнәлеринден сапласын. Ол
өзи үчин гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бу өкүзчәниң
дамагыны чалсын. [12] Харун Реббиң хузурындакы
гурбанлык сыпасында янян одуң көзлеринден
долдурылан күл атары ве оврадылан якымлы ыслы
түтетгиден ики гысым алып, иң мукаддес отага
гирсин. [13] Якымлы ыслы түтетгиниң түссеси Әхт
сандыгының гапагының үстүни бүрәр ялы, Харун
якымлы ыслы түтетгини Реббиң хузурында ода
атсын, ёгсам ол өлер. [14] Соңра ол өкүзчәниң
ганындан алып, оны бармагы билен Әхт
сандыгының гапагының үстүне ве Әхт сандыгының
өңүне еди гезек сепелесин. [15] Соңра Харун халк
үчин гүнә гурбанлыгына ниетленен эркежиң
дамагыны чалып, онуң ганыны иң мукаддес отага
гетирсин. Онуң ганыны-да, өкүзчәниң ганыны
эдиши ялы, Әхт сандыгының гапагының үстүне ве
өңүне сепелесин. [16] Ысрайыл халкының
харамлыклары ве оларың бар этмишлери,
гүнәлери зерарлы Харун иң мукаддес отагы
халалласын. Ол Реббе йүз тутулян өйи-де
халалласын, чүнки Реббе йүз тутулян бу өй
мурдарлыкдан долы дүшелгәниң ортарасындадыр.
[17] Харун гүнәден сапламак үчин, иң мукаддес отага
гирип, өзүни, машгаласыны ве бүтин ысрайыл
халкыны гүнәлеринден саплап, дашарык чыкянча,
Реббе йүз тутулян отагда хич ким болмасын.
[18] Соңра ол чыкып, Реббиң хузурындакы гурбанлык
сыпасыны халалласын. Өкүзчәниң ве эркежиң
ганындан алып, гурбанлык сыпасының шахларына
чалсын. [19] Ол бармаклары билен еди сапар
гурбанлык сыпасының үстүне ган сепеләп, оны
ысрайыл халкының харамлыкларындан тәмизләп,
мукаддес этсин.

[20] Харун иң мукаддес отагы, Реббе йүз тутулян өйи
ве гурбанлык сыпасыны халаллландан соң, дири
эркежи Реббиң хузурына гетирсин. [21] Онсоң Харун
эллерини дири эркежиң башына гоюп, ысрайыл
халкының бар писликлерини, этмишлерини ве
гүнәлерини боюн алсын. Руханы шейле этмек
билен халкың гүнәсини эркеже гечирип, оны
йөрите чөле бошадып ибермек үчин белленен
адам билен чөле иберсин. [22] Эркеч оларың әхли
языкларыны гөтерип, адам аягы секмедик бир ере
әкидер. Яңкы белленен адам эркежи бошадып
чөле иберсин.

[23] Шондан соң Харун Реббе йүз тутулян өе гирсин-
де, иң мукаддес отага гиренинде геен непис зыгыр
матадан тикилен лыбасларыны чыкарып, олары иң
мукаддес отагда гойсун. [24] Харун мукаддес ерде сува
дүшүнип, өзүниң гүнделик геййән геймлерини
гейсин. Соңра чыкып, өзи үчин ве халк үчин якма
гурбанлыкларыны хөдүрләп, өзүни хем-де халкы
гүнәлеринден сапласын. [25] Ол гүнә гурбанлыгының
ягыны гурбанлык сыпасында яксын. [26] Гүнә алып
гидйән эркежи чөле гойберен адам геймлерини
ювуп, сува дүшүненинден соң, ол дүшелгә гирип
билер. [27] Гүнә гурбанлыгы хөкмүнде хөдүрленен ве
гүнәден сапламак үчин ганлары иң мукаддес отага
гетирилен өкүзче билен эркежиң ләшлери
дүшелгәниң дашына чыкарылсын. Оларың дериси,
эти ве гарын-гажагы якылсын. [28] Олары якан адам
геймлерини ювуп, сува дүшүненинден соң, ол
дүшелгә гирип билер.

[29] Бу сизиң үчин эбедилик дүзгүн болсун: единжи
айың † онунжы гүни сиз гиже-гүндиз агыз бекләп,
ишлемәң. Шол гүн ерли халк-да, араңызда яшаян
гелмишеклер-де ишлемесин. [30] Чүнки шол гүн сиз
гүнәлериңизден тәмизленерсиңиз. Реб сизи әхли
гүнәлериңизден тәмизләр. [31] Ол гүн Сабат гүни
болуп, сизиң үчин долы дынчлык гүнүдир. Шол гүн
сиз гиже-гүндиз агыз бекләң. Бу сизиң үчин
эбедилик дүзгүн болсун. [32] Атасының ерине
руханылыга белленип, багыш эдилен руханы непис
зыгыр матадан тикилен мукаддес лыбасларыны
гейип, сизи гүнәлериңизден сапласын. [33] Ол иң
мукаддес отагы, Реббе йүз тутулян өйи, гурбанлык
сыпасыны халаллап, руханылары ве бүтин
ысрайыл халкыны гүнәлеринден сапласын.
[34] Ысрайыл халкыны әхли гүнәлеринден йылда бир
гезек сапламак сизиң үчин эбедилик дүзгүн
болсун». Муса Реббиң табшырышы ялы этди.

17-нжи бап

Ганың мукаддеслиги

17 Реб Муса шейле дийди: [2] «Харуна, онуң
огулларына ве бүтин ысрайыл халкына айт,
Мениң олара табшырыгым шейледир: [3] „Эгер
ысрайыллардан бири өкүзчәни, гузыны я-да
гечини Реббе гурбанлык хөкмүнде хөдүрлемек
үчин, йүз тутулян чадырының агзына гетирмән,
онуң өзи гурбанлык малының дамагыны
дүшелгәниң ичинде я-да дашында чалса, ол
кануны бозандыр. Чүнки ол гурбанлык малының
ганыны харам ере дөкди ве шонуң үчин-де ол
халкдан четлешдирилсин. [5] Бу табшырык ысрайыл
халкының ачык мейданда гурбанлыклар
бермегини тогтадар. Бу ысрайыл халкының өз
гурбанлыкларыны Реббе йүз тутулян чадырың
агзындакы рухана гетирип бермеги үчиндир.
Руханы ол гурбанлыклары Реббе саламатлык

† *Еврейлериң сененамасы боюнча единжи ай такмынан сентябр айына габат гелйәр.*

гурбанлыклары хөкмүнде хөдүр эдер. 6 Руханы
ганы Реббе йүз тутулян чадырың агзындакы
Реббиң гурбанлык сыпасына серпсин ве ягы Реббе
якымлы ыс чыкармак үчин яксын. 7 Ысрайыл халкы
мундан бейләк Реббе икилик эдип,
гурбанлыкларыны бут эркечлерине хөдүр
этмесинлер. Бу олара несилден-несле эбедилик
дүзгүн болсун“. 8 Мундан башга-да олара шуны
табшыр: „Ысрайыл халкындан я-да оларың
арасында яшаян гелмишеклерден бири якма
гурбанлык я-да ислендик башга гурбанлык берип,
оны Реббе хөдүр этмек үчин, Реббе йүз тутулян
чадырың агзына гетирмесе, ол адам өз халкындан
четлешдирилсин. 10 Эгер ысрайыл халкындан я-да
оларың арасында яшаян гелмишеклерден бири
ган ийсе, Мен ондан йүз өврерин ве оны өз
халкындан четлешдирерин. 11 Чүнки хер бир
җандарың җаны онуң ганындадыр. Шоңа гөрә-де,
Мен ганы сизе гурбанлык сыпасында
җанларыңызы гүнәлериңизден сапламагыңыз
үчин бердим, чүнки сизи гүнәлериңизден саплаян
гандыр. 12 Шонуң үчин Мен ысрайыл халкына
шейле дийдим: 'Сизиң хич бириңиз я-да араңызда
яшаян гелмишеклерден хич бири ган иймесин'.
13 Ысрайыл халкындан я-да араңызда яшаян
гелмишеклерден бири ийилйән хайваны я-да гушы
авласа, ол онуң ганыны акдырып, үстүни топрак
билен гөмсүн. 14 Чүнки хер бир җандарың җаны
ганындадыр. Шонуң үчин Мен ысрайыл халкына
шейле дийдим: 'Хич бир җандарың ганыны
агзыңыза алмаң, чүнки хер бир җандарың җаны
онуң ганындадыр'. Оны иен Мениң халкымдан
четлешдирилсин. 15 Харам өлен я-да
йыртыҗыларың парчалан хайванының этини иен
киши өзүниң ерли халкдан я-да гелмишекдигине
гарамаздан, геймлерини ювсун, сува дүшүнсин.
Ол агшама ченли харамдыр ве соңра тәмиз болар.
16 Эгер ол геймлерини ювмаса я-да сува дүшмесе,
онда ол өз җезасыны чекмели“».

18-нҗи бап

Гадаган эдилйән җынс гатнашыклары

18 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
шейле дий: „Худайыңыз Реб Мендирин. 3 Сиз
яшан ериңиз болан Мүсүр юрдуның ве сизи инди
алып барян юрдум болан Кенганың адатларына
эрмәң. 4 Сиз Мениң хөкүмлериме, парзларыма
эрип, олары берҗай эдиң. Худайыңыз Реб
Мендирин. 5 Мениң парзларымы, хөкүмлерими
берҗай эдиң. Олары берҗай эден аман галар. Мен
Ребдирин.
6 Хич бириңиз өз мәхрем гарындашыңыз билен
җынс гатнашыгыны этмәң. Мен Ребдирин. 7 Өз
эҗең билен җынс гатнашыгыны эдип, какаңы
намыса гойма. Ол сениң эҗеңдир, сен онуң билен
җынс гатнашыгыны этмели дәлсиң. 8 Какаңың
бейлеки аяллары билен-де җынс гатнашыгыны
эдип, какаңы намыса гойма. 9 Исле бир өйде, исле
башга ерде доглан болсун – пархы ёк, өз аял
доганың билен я-да какаңың я-да эҗеңиң гызы
билен җынс гатнашыгыны этме. 10 Өз оглуңдан
болан гыз агтыгың я-да өз гызыңдан болан гыз
агтыгың билен җынс гатнашыгыны этме, чүнки сен
олары биабрай этмек билен, өзүңи-де биабрай
эдйәрсиң. 11 Өвей энеңден болан өвей аял доганың
билен җынс гатнашыгыны этме, чүнки ол сениң
какаңдан өнен аял доганыңдыр. 12 Өз эҗекең билен
җынс гатнашыгыны этме, ол сениң какаңың аял
доганыдыр. 13 Дайзаң билен җынс гатнашыгыны
этме, чүнки ол сениң эҗеңиң аял доганыдыр. 14 Өз
гелнеҗеңе голайлашып, онуң билен җынс
гатнашыгыны этме, ол сениң гелнеҗеңдир. 15 Өз
гелниң билен җынс гатнашыгыны этме, ол сениң
оглуңың аялыдыр. 16 Өз доганың аялы билен җынс
гатнашыгыны этме, сен өз доганыңы намыса
гоярсың. 17 Бир аялың хем өзи, хем гызы билен
җынс гатнашыгыны этме; бир аялың хем өзи хем
гыз агтыгы билен җынс гатнашыгыны этме. Олар
сениң мәхрем гарындашларыңдыр, бу
азгынлыкдыр. 18 Аялың дирикә, онуң уясыны оңа
гүни эдип алма ве онуң билен җынс гатнашыгыны
этме. 19 Айбашы гөрйән аял билен җынс
гатнашыгыны этме. 20 Ёлдашың аялы билен җынс
гатнашыгыны эдип, өзүңи харам этме. 21 Өз
перзентлериңден хич бирини Молек буты үчин
гурбанлык этме. Чүнки шейле этмек билен сен өз
Худайың адына ыснат гетирерсиң. Мен Ребдирин.
22 Аял билен җынс гатнашыгыны эдишиң ялы,
эркек билен җынс гатнашыгыны этме, бу
нежисликдир. 23 Хич бир эркек я-да аял хайван
билен җынс гатнашыгыны эдип, өзүни харам
этмесин, бу азгынлыкдыр.
24 Шу нежисликлериң хич бири билен гүнә этмәң,
чүнки сизиң өңүңизден ковян миллетлерим шу пис
ишлери зерарлы харам болдулар. 25 Шейдип, юрт
харама чыкды. Мен юрды этмишлери үчин
җезаландырдым. Юрт өз илатындан йүз дөндерди.
26 Эмма сиз Мениң парзларымы, хөкүмлерими
берҗай эдип, бу нежис ишлери этмәң. Ерли халк-
да, араңызда яшаян гелмишеклер-де шейле пис
ишлери этмесинлер. 27 Чүнки сизден өң бу юртда
яшан илат бу нежисликлериң барыны этди ве юрт
харама чыкды. 28 Эгер сизем юрды харама
чыкарсаңыз, озалкы миллетден йүз дөндериши
ялы, юрт сизден-де йүз дөндерер. 29 Кимде-ким бу
нежисликлерден бирини этсе, ол өз халкындан
четлешдирилсин. 30 Сизден өңкүлериң эден

нежисликлерини гайталамазлыгыңыз үчин,
өзүңизи шу затлар зерарлы харам этмезлигиңиз
үчин, Мениң буйругымы берҗай эдиң. Худайыңыз
Реб Мендирин“».

19-нҗы бап

Мукаддеслик ве адалатлылык

19 Реб Муса шейле дийди:
2 «Бүтин ысрайыл халкына шейле дий:
„Мукаддес болуң, чүнки Мен, сизиң Худайыңыз
Реб, мукаддесдирин. 3 Хер бириңиз өз эне-атаңызы
сылаң, Сабат гүнүмиң канунларыны ерине етириң.
Худайыңыз Реб Мендирин. 4 Гуйма бутлары ве
башга хили бутлары ясап, олара сежде этмәң.
Худайыңыз Реб Мендирин.
5 Реббе саламатлык гурбанлыгыны хөдүр
эдениңизде, гурбанлыгыңызың кабул болары ялы,
оны када лайыклыкда бериң. 6 Гурбанлык малының
эти хөдүр эдилен гүни я-да эртеси ийилсин. Үчүнҗи
гүне галан эт ода якылсын. 7 Эгер эт үчүнҗи гүн
ийилсе, ол харамдыр ве сизиң гурбанлыгыңыз
кабул болмаз. 8 Ол гурбанлыкдан иен өз җезасыны
чекер, чүнки ол Реббе багыш эдилен зады
харландыр. Шол себәпли бу адам өз халкының
арасындан ковлуп чыкарылсын.
9 Ериңизиң хасылыны йыгнаныңызда,
атызларыңызың гыра четиндәкилерини ормаң,
хасылыңызың хошасыны чөплемәң. 10 Үзүм
багларыңызың мивелериниң барыны йыгмаң, ере
гачан үзүмлери йыгнаман, олары гарып-гасара,
гелмишеклере гоюң. Худайыңыз Реб Мендирин.
11 Огрулык, хилегәрлик этмәң, бир-бириңизи
алдамаң. 12 Галп зат бабатда Мениң адымдан ант
ичип, Худайыңызың адына ыснат гетирмәң. Мен
Ребдирин. 13 Ёлдашыңың хакыны ийме, оны
талама. Гүнлүкчиниң зәхмет хакыны бир гүнем
саклама. 14 Кере сөгме, көрүң өңүнде бүдрәр ялы
зат гойма. Худайыңдан горк. Мен Ребдирин.
15 Хөкүм чыкараныңда адалатсызлык этме.
Гарыбың тарапыны тутуп я-да байдан хедер эдип,
адалатсызлык этме, илдешиңе хемише адалатлы
хөкүм чыкар. 16 Өз халкыңың арасында ялан геп
гездирме, адалатсыз хөкүм зерарлы илдешиңе
ховп абанян болса, шаят онуң аркасында дурсун †.
Мен Ребдирин. 17 Йүрегиңде илдешиңи йигренме,
гүнәсини онуң йүзүне айт, ёгсам сенем гүнәкәр
боларсың. 18 Өз халкыңдан өч алма, оларың хич
бири бабатда ичиңде китүв саклама. Гайтам,
якыныңы өзүңи сөйшүң ялы сөй. Мен Ребдирин.
19 Сиз Мениң парзларымы берҗай эдиң. Мал-
гараларыңы башга гөрнүшдәки маллар билен
чакнышдырма. Экин мейданыңда ики хили тохумы
биле экме ве ики хили матадан тикилен эшик
гейме.
20 Эгер бир адам башга бирине адагланан, ызына
сатын алынмадык я-да азат эдилмедик гырнак
билен ятса, онда оларың икисине-де җеза
берилсин, йөне өлдүрилмесин. Чүнки бу гырнак
азат эдилен дәлдир. 21 Ол адам өзи үчин Реббе йүз
тутулян чадырың агзына Реббе язык гурбанлыгы
хөкмүнде бир гоч гетирсин. 22 Онсоң руханы
Реббиң хузурында бу язык гурбанлыгының гочы
билен, оны эден гүнәсинден сапласын ве Худай
гүнәлиниң эден гүнәсини гечер.
23 Сиз Кенган юрдуна гелип, иймит үчин хер хили
мивели агачлары отурданыңызда, илкинҗи үч
йылың мивелеринден иймеклик гадаган эдилсин,
олары иймәң. 24 Дөрдүнҗи йыл болса хемме
мивелер алкыш хөкмүнде Реббе багыш эдилсин.
25 Бәшинҗи йыл велин, сиз мивели агачларың
мивесинден ийип билерсиңиз, олар сизе бол миве
берер. Худайыңыз Реб Мендирин.
26 Хич бир эти ганы билен иймәң. Сиз пал атмаң,
җадыгөйлик этмәң. 27 Сачыңызың гыраларыны
гыркып, сакгалыңызы тимарламаң. 28 Мерхум үчин
бедениңизе тыг чекмәң, өзүңизи тагмаламаң. Мен
Ребдирин. 29 Гызларыңызы лолучылыга сатып,
олары биабрай этмәң. Эгер сиз шейле этсеңиз, юрт
зынахорлыга берлип, ол азгынлыкдан долар.
30 Сабат гүнүмиң канунларыны ерине етирип,
мукаддес өйүме хормат гоюң. Мен Ребдирин.
31 Җадыгөйлере ве палчылара йүз тутмаң. Олардан
маслахат сорап, өзүңизи харам этмәң. Худайыңыз
Реб Мендирин. 32 Улы яшулының өңүнде дик дуруң,
гаррыны сылаң, Худайыңыздан горкуң. Мен
Ребдирин.
33 Юрдуңызда өз араңызда яшаян гелмишеклере
сүтем этмәң. 34 Араңызда яшаян гелмишеклер
сизиң үчин илдешиңиз ялы болсун. Олары өзүңизи
сөйшүңиз ялы сөйүң, чүнки сизем Мүсүр илинде
гелмишек болупдыңыз. Худайыңыз Реб Мендирин.
35 Сиз узынлык өлчәниңизде, чекимде я-да
санагда хич кими алдамаң. 36 Сиз хак терезилери,
хак өлчег дашларыны, хак өлчеглери уланың. Сизи
Мүсүр юрдундан чыкаран Худайыңыз Реб
Мендирин. 37 Сиз Мениң әхли парзларымы, әхли
хөкүмлеримi саклап, олары берҗай эдиң. Мен
Ребдирин“».

20-нҗи бап

Реббиң канунларына боюн эгмедиклер үчин җезалар

20 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
айт: „Ысрайыл халкындан я-да оларың

† *Адалатсыз хөкүм зерарлы... дурсун – я-да илдешиң жанына каст этсе, бипарх гарама*

арасында яшаян гелмишеклерден кимдир бири өз
перзентлеринден бирини, Молек бута багыш этсе,
ол адам өлдүрилсин. Юрдуң халкы оны дашлап
өлдүрсин. [3] Мен хем ол адамдан йүз өврерин ве
оны өз халкым хөкмүнде гөрмерин. Чүнки ол халк
Мениң мукаддес өйүми харама чыкарып, Мениң
мукаддес адыма ыснат гетирип, өз перзендини
Молеге багыш этди. [4] Эгер юрдуң халкы
перзендини Молеге берйән адамы гөрмезлиге
салып өлдүрмесе, Мениң Өзүм ол адамдан ве онуң
машгаласындан йүз өврерин. Оны Молегиң ызына
эерип, зынахорлыга йүз уранларың бары билен
биле Өз халкымдан четлешдирерин. [6] Эгер кимде-
ким бивепалык эдип, җадыгөйлериң ве
палчыларың ызына эерсе, Мен ондан йүз өврерин
ве оны Өз халкымдан четлешдирерин. [7] Шонуң
үчин сиз иниңизи тәмизләп, мукаддес болуң, чүнки
Худайыңыз Реб Мендирин. [8] Мениң парзларымы
саклап, олары берҗай эдиң. Сизи мукаддес эдйән
Реб Мендирин. [9] Какасыны я-да эҗесини нәлетлән
адам өлдүрилсин. Өз какасыны ве эҗесини
нәлетләндиги үчин, онуң ганы өз бойнунадыр.

[10] Эгер бир адам башга бир адамың аялы билен
җынс гатнашыгыны этсе, ол азгын эркек-де, аял-да
өлдүрилсин. [11] Ким какасының аялы билен җынс
гатнашыгыны этсе, ол өз какасыны намыса
гойяндыр. Оларың икиси-де өлдүрилсин. Оларың
ганлары өз боюнларынадыр. [12] Бир эркек өз гелни
билен җынс гатнашыгыны этсе, оларың икиси-де
өлдүрилсин, чүнки булар азгынлык этдилер.
Оларың ганлары өз боюнларынадыр. [13] Бир эркек
аял билен җынс гатнашыгыны эдиши ялы, эркек
билен җынс гатнашыгыны этсе, оларың икиси-де
неҗис иш эдендиклери үчин өлдүрилсин. Оларың
ганлары өз боюнларынадыр. [14] Эгер бир эркек бир
аяла хем-де онуң эҗесине-де өйленсе, бу
азгынлыкдыр. Араңызда азгынлык болмаз ялы, ол
адам аялы ве онуң эҗеси билен биле ода якылсын.
[15] Эгер бир эркек бир хайван билен җынс
гатнашыгыны этсе, ол адам-да, хайван-да
өлдүрилсин. [16] Эгер бир аял бир хайван билен
җынс гатнашыгыны этсе, ол аял-да, хайван-да
өлдүрилсин. Олар өлдүрилсин, оларың ганлары өз
боюнларынадыр. [17] Эгер бир адам өз гыз доганына,
какасының я эҗесиниң гызына өйленсе, олар
көпчүлигиң өңүнде масгараланып, өз халкының
арасындан чыкарылсын. Ол адам өз гыз доганы
билен җынс гатнашыгыны эденлиги үчин
җезаландырылмалыдыр. [18] Эгер бир адам айбашы
гөрйән аял билен җынс гатнашыгыны этсе, оларың
икиси-де өз халкындан четлешдирилсин, чүнки
олар тәмизлик барадакы кадалары боздулар. [19] Өз
дайзаң я-да эҗекең билен җынс гатнашыгыны
этме, чүнки бейле этмек билен сен өзүңи намыса
гойянсың. Оларың икисине-де җеза
берилмелидир. [20] Гелнеҗеси билен җынс
гатнашыгыны эден адам агасыны намыса
гойяндыр. Булар өз җезаларыны чекип, дүнйәден
перзентсиз өтерлер. [21] Кимде-ким өз гелнеҗесине
өйленсе, бу харамлыкдыр. Ол өз доганыны намыса
гойяндыр, олар перзентсиз өтерлер.

[22] Месген тутмагыңыз үчин алып барян юрдумың
сизден йүз дөндермези ялы, сиз Мениң
парзларымы ве хөкүмлерими саклап, олары
берҗай эдиң. [23] Өңүңизден ковуп чыкарян
миллетиң адатларына эермәң, чүнки шейле ишлер
эдендиклери үчин Мен олары йигрендим. [24] Эмма
Мен сизе шейле дийдим: 'Оларың юрдуны сиз
мирас аларсыңыз, Мен сүйт ве бал акян, мес
топраклы юрды сизе мүлк эдип берерин'. Сизи
бейлеки миллетлерден сайлап алан Худайыңыз Реб
Мендирин. [25] Шонуң үчин хем сиз халал хайваны
харам хайвандан, халал гушы хем харам гушдан
сайгарың. Сизиң үчин харам дийип айрыбашгалан
хайванларым, гушларым я-да гурыер
сүйренижилери билен өзүңизи харам этмәң.
[26] Мениң үчин мукаддес болуң, чүнки Мен – Реб
мукаддесдирин ве Мен сизи бейлеки халклардан
Өзүмиңки болмагыңыз үчин сайлап алдым.
[27] Җадыгөй, палчы болан эркегу-аял дашланып
өлдүрилсин. Оларың ганы өз боюнларынадыр“».

21-нҗи бап

Руханылар мукаддес болмалыдыр

21 Реб Муса шейле дийди: «Руханылар, ягны
Харун огуллары билен геплешип, олара
шейле дий: „Оларың хич бири өз
гарындашларындан болан мерхума галташып,
өзлерини харам этмесин. [2] Диңе мәхрем
гарындашы, ягны эҗеси, какасы, оглы, гызы,
доганы, шонуң ялы-да, дурмуша чыкмадык уясы
өлен ягдайында ол мерхума галташып, өзүни
харам эдип билер. [4] Эмма руханы аялының
гарындашларындан болан мерхум үчин өзүни
харам эдип, өз адына ыснат гетирмесин. [5] Яс
тутянлыгының аламаты хөкмүнде, руханылар
сачларыны ве сакгалларыны гыркып
тимарламасынлар, беденлерине тыг чекмесинлер.
[6] Руханылар өзлерини Худая багыш этсинлер ве
Худайың адына ыснат гетирмесинлер. Чүнки Реббе
от үсти билен берилйән иймит садакасыны
хөдүрлейән шолардыр. Руханылар мукаддес
болмалыдырлар. [7] Олар лола, азгын аяла, әринден
айрылан аяла өйленмесинлер. Чүнки руханылар
Худая багыш эдилендир. [8] Сиз руханылары
мукаддес сайың, чүнки Худайыңыза иймит
садакасыны олар хөдүрлейәрлер. Халк хем олары

мукаддес сайсын, себәби сизи мукаддес эдйән Мен
– Реб мукаддесдирин. 9 Эгер руханының гызы
лолучылыга баш уруп, өзүни биабрай этсе, ол
атасының адына хем ыснат гетирйәр. Бейле гыз
ода якылсын. 10 Башына месх ягы гуйлуп,
руханылык лыбасларыны геймек үчин белленен
баш руханы яс тутяндыгыны гөркезмек үчин,
сачыны яйып, лыбасларыны йыртмасын. 11 Ол хич
бир өлә якынлашып, хатда өз какасы я эҗеси үчин
хем өзүни харам этмесин. 12 Баш руханы мукаддес
өйден даша чыкып, өз Худайының мукаддес өйүни
харламасын, чүнки ол Худайының месх ягы гуйлуп
мукаддес эдилди. Мен Ребдирин. 13 Ол бой гыза
өйленсин. 14 Баш руханы дула, әринден айрылана,
азана я-да лолы аяла өйленмесин. Ол халкының
арасында өз перзендиниң адына ыснат гетирмез
ялы, диңе өз тиресинден болан гыза өйленсин.
Чүнки Мен-Реб оны мукаддес эдйәндирин“». 16 Реб
Муса шейле дийди: 17 «Харун билен геплешип, оңа
шейле дий: „Сениң тохум-тиҗиңиң гелҗекки
несиллериңден-де ногсанлы адам Реббе багыш
эдилен иймит садакасыны хөдүр этмесин.
18 Шикесли болан көр я-да агсак, йүзи эрбет
шикесли я-да догабитди майып адам, аягы я-да эли
дөвүк, күйки я-да игли, гөзи шикесли я-да
гиҗилевүк кеселли, демревли болан я-да эркеклиги
болмадык адам гурбанлык сыпасына
якынлашмасын. 21 Харуның неслинден болан
ногсанлы руханы Реббе от үсти билен берилйән
садакалары хөдүрлемесин; ногсанлыдыгы зерарлы
ол Худая иймит садакасыны хөдүрлеҗек болуп,
гурбанлык сыпасына асла якынлашмасын.
22 Ногсанлы руханы Худая хөдүр эдилен иймитден,
мукаддес ве иң мукаддес иймитден ийип билер.
23 Эмма ол тутының янына я-да гурбанлык
сыпасына голайлашмасын. Чүнки ол ногсанлыдыр.
Ол бу мукаддес затлара якынлашып, олары
харламасын. Руханылары мукаддес эдйән сизиң
Худайыңыз Реб Мендирин“». 24 Ине, Мусаның
Харуна, онуң огулларына ве бүтин ысрайыл
халкына айдан затлары шулардан ыбаратдыр.

22-нҗи бап

Садакаларың мукаддеслиги

22 Реб Муса шейле дийди: 2 «Харуна ве онуң
огулларына айт: „Харун ве онуң огуллары
ысрайыл халкының Maңa багыш эден мукаддес
садакаларына сересаплы чемелешсинлер. Олар
Мениң мукаддес адыма ыснат гетирмесинлер. Мен
Ребдирин“. 3 Олара шейле дий: „Эгер сизиң
гелҗекки несиллериңизден, тохум-тиҗиңизден
бири, ысрайыл халкының Maңa багыш эден
мукаддес садакаларына харамлыкда якынлашса, ол
Мениң хузурымдан ёк эдилсин. Худайыңыз Реб
Мендирин. 4 Харун неслинден болан ёканчлы дери
кесели я-да сувуклык акмасы болан эркек
тәмизленйәнчә, мукаддес садакалардан иймели
дәлдир. Җеседе дегип, харам болан ислендик зада
галташан я-да тохум акан эркеге я-да ынсаны
харам эдйән гурыер сүйрениҗилериниң бирине я-
да харамлыгы нәмедигиниң пархы болмадык
ынсаны харам эдйән шу агзалан затлардан бирине
галташан руханы агшама ченли харамдыр. Ол сува
дүшүнмезден, мукаддес садакалардан иймесин.
7 Гүн яшан чагы руханы тәмиз болар, диңе шондан
соң ол мукаддес садакалардан ийип билер, чүнки
бу садака руханылар машгаласына дегишлидир.
8 Руханы харам өлен я-да йыртыҗыларың
парчалан хайванының этинден ийип, өзүни харам
этмесин. Худайыңыз Реб Мендирин. 9 Руханылар
Мениң буйрукларымы берҗай этсинлер, ёгсам
олар мукаддес чадыры харландыклары үчин, өз
җезаларыны чекип өлерлер. Олары мукаддес
эдйән Худайыңыз Реб Мендирин.

10 Руханы машгаласындан болмадык адам
мукаддес садакалардан иймели дәлдир.
Руханыңкыда вагтлайын яшаян гелмишек я-да
гүнлүкчи мукаддес садакалардан иймесин. 11 Эмма
руханының сатын алан гулы ве онуң өйүнде
догланлар онуң сачагындан ийип билер. 12 Эгер
руханының гызы руханы машгаласындан
болмадык бирине дурмуша чыкса, ол хөдүр эдилен
мукаддес садакалардан иймели дәлдир. 13 Эмма
руханының гызы айрылышып я дул галып, чагасы
болман, яшлыгындакы ялы атасы өйүне доланып
гелсе, ол какасының сачагындан ийип билер, йөне
башга бир гелмишек ондан иймесин. 14 Эгер бир
адам төтәнликден мукаддес садакадан ийсе, онда
ол онуң бахасының бәшден бирини үстүне гошуп,
мукаддес садаканы рухана берсин. 15 Руханылар
ысрайыл халкының Реббе хөдүр эден мукаддес
садакаларыны халкың иймегине ёл берип,
өзлерине дегишли мукаддес садакалары
харламасынлар. Бу халкы языклы эдип, башларына
җеза гетирдйәндир. Чүнки ол садакалары мукаддес
эдйән Худайыңыз Реб Мендирин“».

17 Реб Муса шейле дийди: 18 «Харуна, онуң
огулларына ве бүтин ысрайыл халкына айт:
„Ысрайылларым я-да Ысрайылда яшаян гелмишек
– пархы ёк, ким Реббе якма гурбанлык хөкмүнде
хөдүрленйән, өз айдылан я-да мейлетин
садакасыны хөдүр этсе, сизиң гурбанлыгыңызың
кабул болары ялы, гара малмы, гоюн-гечи – пархы
ёк, ол шикессиз эркек мал болсун. 20 Шикесли малы
гурбанлык бермәң, чүнки ол кабул болмаз. 21 Эгер
кимде-ким айдылан я-да мейлетин садака
хөкмүнде гара маллардан я-да доварлардан Реббе

саламатлык гурбанлыгыны бермекчи болса, онуң
кабул болары ялы, ол гурат, шикессиз мал болсун.
22 Көр, шикес етен я-да майып, баш кеселли, готур
я-да демревли малы Реббе хөдүр этмәң, шейле
маллары Реббе от үсти билен берилйән садака
хөкмүнде гурбанлык сыпасының үстүне гоймаң.
23 Гөвресинде артыклыгы я кемиси болан өкүзчәни
я гузыны мейлетин садака хөкмүнде хөдүрләп
билерсиңиз, йөне ол айдылан садаканың ерине
кабул болмаз. 24 Эркеклик тохумлыгы енҗилен,
сындырылан, ёлнан я-да кесилен малы Реббе хөдүр
этмәң, юрдуңызда бейле иш эдилмесин. 25 Шейле
хайванлары Реббе иймит садакасы хөкмүнде хөдүр
этмек үчин, гелмишегиң элинден алмаң, чүнки
олар майып-мүҗрүп, шикесли боландыклары үчин,
Реббе иймит садакасы хөкмүнде кабул болмаз“».
26 Реб Муса шейле дийди: 27 «Гөле, гузы я-да овлак
догландан соң, ол еди гүнләп энесиниң янында
болсун. Секизинҗи гүнден башлап, ол Реббе от
үсти билен берилйән гурбанлык хөкмүнде кабул
эдилер. 28 Йөне сыгрың ве онуң гөлесиниң, гойнуң
ве онуң гузусының, ягны малың ве онуң чагасының
дамагыны бир гүнде чалмаң. 29 Эгер Реббе шүкүр
садакасыны хөдүр этсеңиз, оны кабул болар ялы
эдип бериң. 30 Садака шол гүнүң өзүнде ийилсин,
ондан эртире хич зат галдырылмасын. Мен
Ребдирин.
31 Сиз Мениң буйрукларымы саклап, олары
берҗай эдиң. Мен Ребдирин. 32 Мениң ысрайыл
халкының арасында мукаддес хасапланарым ялы,
сиз Мениң адыма ыснат гетирмәң. Сизи мукаддес
эдйән Худайыңыз Реб Мендирин. 33 Сизиң
Худайыңыз болмак үчин, сизи Мүсүр юрдундан
чыкарып гетирен Мендирин. Мен Ребдирин».

23-нҗи бап

23 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
айт: „Реббиң дини байрамлары, ягны сиз
тарапындан мукаддес йыгнанышыклар хөкмүнде
ыглан эдилмели Мениң байрамларым, ине,
шулардыр.

Сабат гүни, Песах байрамы, Петир байрамы

(Чөлде 28:16-25)

3 Алты гүнләп ишләң, единҗи гүн Сабатдыр, ол
долы дынчлык ве мукаддес йыгнанышык гүнүдир.
Шол гүн сиз хич хили иш этмәң. Ниреде
яшаяндыгыңыза гарамаздан, шол Сабат гүни Реббе
дегишлидир. 4 Ине, Реббиң шу байрамларыны сиз
кесгитленен вагтларында беллемелисиңиз.
5 Биринҗи айың он дөрдүне Гүн яшандан соң,
Реббе Песах гурбанлыгы хөдүр эдилсин. 6 Шу айың
он бәши Реббиң Петир байрамыдыр. Сиз еди
гүнләп петир иймелисиңиз. 7 Шу гүнлериң
илкинҗи гүни сиз халкы мукаддес йыгнанышыга
чагырың. Шол гүн сиз ишлемәң. 8 Еди гүнләп Реббе
от үсти билен берилйән садака пайларыңызы
хөдүрләп, единҗи гүни сиз халкы мукаддес
йыгнанышыга чагырың. Шол гүн сиз ишлемәң“».

Илкинҗи мивелерден берилмели садака

9 Реб Муса шейле дийди: 10 «Ысрайыл халкына
айт: „Сизе берҗек юрдума барып, онуң хасылыны
йыгнан махалыңыз, илкинҗи хасыл десселерини
рухана гетирип бериң. 11 Ол сизиң үчин кабул
болсун дийип, дессәни Реббе садака хөкмүнде
ёкары галдырсын. Руханы оны Сабат гүнүниң
эртеси хөдүр этсин. 12 Дессәни садака хөкмүнде
ёкары галдыран гүнүңиз, сиз Реббе якма гурбанлык
хөкмүнде шикессиз токлыны хөдүрләң. 13 Онуң
билен бирликде зейтун ягына гарылан ондан ики
батман мөчбериндәки сайлама бугдай уныны галла
садакасы хөкмүнде бериң. Реббе от үсти билен
берилйән бу галла садаканың ысы Оңа
якымлыдыр. Хөдүр эдилен ичги хөкмүнде бир
күйзе † шерап бериң. 14 Худайыңыза бу садаканы
хөдүр эдйән гүнүңизе ченли чөрек, говрулан
бугдай я-да тәзе бугдай дәнесини иймәң. Бу сизиң
ниреде яшаяндыгыңыза гарамаздан, бүтин
несиллериңиз үчин эбедилик дүзгүн болсун.

Галла байрамы

15 Сабат гүнүниң эртеси сиз Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде хөдүр эден дессәңизи гетирен
гүнүңизден санап, долы еди хепдәни гечириң.
16 Единҗи Сабадың эртеси, эллинҗи гүн Реббе тәзе
галла садакасыны хөдүрләң. 17 Сиз яшаян
ерлериңизден ики чөреги Реббе гөтерме садакасы
хөкмүнде хөдүр эдиң. Оларың хер бири ондан ики
батмана барабар сайлама бугдай унуна югрулып,
илкинҗи миве хөкмүнде хамырмаялы биширилен
болсун. 18 Чөрек билен бирликде шикессиз
токлулардан едисини, бир өкүзчәни ве ики гочы
хөдүр эдиң. Булар Реббе якма гурбанлык болсун.
Олар Реббе от үсти билен берилйән галла садакасы
ве хөдүр эдилен ичги билен бирликде Реббе хөдүр
эдилсин. Онуң ысы Реббе якымлыдыр. 19 Шейле
хем сиз гүнә гурбанлыгы үчин бир эркеҗи ве
саламатлык гурбанлыгы үчин ики саны гочы
хөдүрләң. 20 Руханы булары ики гузы ве илкинҗи
хасыл чөреги билен бирликде Реббе гөтерме
садакасы хөкмүнде ёкары галдырсын. Булар Реббе
багыш эдилип, руханыныңкы болмалыдыр. 21 Шол
гүн сиз халкы мукаддес йыгнанышыга чагырың.
Шол гүн сиз ишлемәң. Бу ниреде яшаяндыгыңыза

† *Бир күйзе – еврейче хиниң дөртден бири*

гарамаздан, сизиң бүтин несиллериңиз үчин
эбедилик дүзгүн болсун. 22 Ериңизиң хасылыны
йыгнаныңызда, атызларыңызың гыра
четлериндәкилери ормаң, хасылыңызың
хошасыны чөплемәң. Олары гарып-гасара ве
гелмишеге гоюң. Худайыңыз Реб Мендирин“».

Сурнай байрамы

23 Реб Муса шейле дийди: 24 «Ысрайыл халкына
айт: „Единҗи айың биринҗи гүни сизиң үчин долы
дынчлык гүнүдир. Шол гүн сурнайлар чалнып
ятланян мукаддес йыгнанышык гүнүдир. 25 Шол гүн
сиз ишлемәң. Сиз Реббе от үсти билен берилйән
гурбанлыгы хөдүрләң“».

Гүнәден сапланма гүни

26 Реб Муса шейле дийди: 27 «Единҗи айың
онунҗы гүни гүнәден сапланма гүнүдир. Шол гүн
сизиң үчин мукаддес йыгнанышык гүни болсун.
Сиз гиҗе-гүндиз агыз бекләп, Реббе от үсти билен
берилйән гурбанлыгы хөдүрләң. 28 Шол гүн сиз хич
ишлемәң, чүнки бу сизиң Худайыңыз Реббиң
хузурында гүнәлериңизден сапланмагыңыз үчин,
гүнәден сапланма гүнүдир. 29 Кимде-ким шол гүн
гиҗе-гүндиз агыз беклемесе, ол өз халкының
арасындан ковлуп чыкарылсын. 30 Шол гүн
хайсыдыр бир иш эден адамы, Мен өлдүрерин.
31 Сиз шол гүн ишлемәң, бу сизиң бүтин
несиллериңиз үчин ниреде яшаяндыкларына
гарамаздан, эбедилик дүзгүн болсун. 32 Ол гүн
сизиң үчин Сабат, долы дынчлык гүнүдир. Сиз агыз
бекләң. Айың докузы гүнүниң агшамындан эртеси
агшама ченли Сабат гүнүниң канунларыны ерине
етириң».

Чатма байрамы

33 Реб Муса шейле дийди: 34 «Ысрайыл халкына
айт: „Шу единҗи айың он бәшинден башлап, еди
гүнүң довамында Реббиң хорматына Чатма
байрамы гечирилсин. 35 Онуң биринҗи гүни сиз
халкы мукаддес йыгнанышыга чагырың. Шол гүн
сиз ишлемәң. 36 Еди гүнләп, Реббе от үсти билен
берилйән гурбанлык пайларыны хөдүрләң.
Секизинҗи гүн халкы мукаддес йыгнанышыга
чагырың. Реббе от үсти билен берилйән гурбанлык
пайларыны хөдүрләң. Шол гүн сиз халкы мукаддес
йыгнанышыга чагырың ве ишлемәң.
37 Мукаддес йыгнанышыкларда Реббиң
беллемеги буйран байрамлары шулардыр: Реббе
от үсти билен берилйән садака пайлары: якма
гурбанлыклары, галла садакалары, башга
гурбанлыклары ве хөдүр эдилен ичгилериң
хеммесини өз белленмели гүнлеринде бериң. 38 Бу
байрамлар Реббиң Сабат гүнлеринден, айратын
садакаларыңыздан, Худая айдан
садакаларыңыздан ве Реббе хөдүр эден әхли
мейлетин садакаларыңыздан дашарыдыр.
39 Единҗи айың он бәшинҗи гүни, сиз
ерлериңизиң хасылыны йыгнаныңызда, еди
гүнләп Реббиң хорматына байрам эдиң. Биринҗи
ве секизинҗи гүнлери долы дынч алың, ишлемәң.
40 Биринҗи гүн оңат мивели агачларың мивесини,
палма шахаларыны, гүр япраклы агачларың ве сув
боюнда өсйән сөвүтлериң шахаларыны алып,
Худайыңыз Реббиң хузурында еди гүнләп шады-
хоррамлыкда болуң. 41 Хер йыл единҗи айда еди
гүнләп Реббиң шанына байрам белләң. Бу сизиң
бүтин несиллериңиз үчин эбедилик дүзгүндир.
42 Еди гүнләп чатмаларда яшаң, Ысрайылың әхли
ерли халкы чатмаларда яшасын. 43 Эгер шейле
этсеңиз, Мениң ысрайыл халкыны Мүсүрден алып
чыканымдан соң, олары чатмаларда
яшадандыгымы сизиң несиллериңиз билерлер.
Худайыңыз Реб Мендирин“». 44 Шейдип, Муса
ысрайыл халкына Реббиң белленмели
байрамларыны ыглан этди.

24-нҗи бап

Мукаддес ердәки чыралар

24 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
буюр: хер гүн ышык болар ялы, саңа чыра
үчин енҗилен зейтунуң сап арасса ягыны
гетирсинлер. 3 Харун чыраны Реббе йүз тутулян
чадырда, Әхт сандыгының өңүндәки тутының
дашында, Реббиң хузурында хер гүн агшамдан
эртире ченли янып дурар ялы эдип гойсун. Бу
сизиң бүтин несиллериңиз үчин эбедилик дүзгүн
болсун. 4 Ол чыралары сап алтындан болан
чыраданың үстүнде Реббиң хузурында хер гүн
агшамдан эртире ченли янып дурар ялы эдип
гойсун».

Реббе хөдүр эдилен чөрек

5 Реб Муса шейле дийди: «Сайлама бугдай
унундан он ики саны чөрек биширт, оларың хер
бириниң аграмы ондан ики батмана барабар
болсун. 6 Олары Реббиң хузурында сап алтындан
болан хантагтаның үстүнде алты-алтыдан ики
хатар эдип гой. 7 Хер хатар чөрегиң янында Реббиң
ёлуна хөдүр эдилен пай хөкмүнде сап арасса,
якымлы ыслы түтетгиден гой. Бу Реббе от үсти
билен берилйән садака болуп, ол чөрегиң орнуны
тутар. 8 Харун булары адат боюнча хер Сабат гүни
Реббиң хузурында гойсун. Бу ысрайыл халкының
эбедилик борҗудыр. 9 Бу чөреклер Харун ве онуң
огулларыныңкыдыр. Олар мукаддес ерде ийилсин.

Чүнки Реббе от үсти билен берилйән садака
пайларының ичинде руханылар үчин өрән
мукаддеси шудур. Бу сизиң үчин эбеди парздыр».

Худая дил етирмек ве онуң җезасы

10 Ысрайылларың арасында эҗеси ысрайыллы,
какасы болса мүсүрли болан бир адам барды.
Дүшелгеде бир ысрайыллы аялың оглы билен
башга бир ысрайыллы урушмага башладылар.
11 Ысрайыллы аялың оглы күпүр гепләп, Реббиң
адына дил етирди. Онсоң оны Мусаның янына
алып гелдилер. Онуң эҗесиниң ады Шеломытды,
ол дан тиресинден болан Дибриниң гызыды. 12 Реб
өзлерине нәме этмелидигини аян эдйәнчә, олар
яңкы адамы габап гойдулар.
13 Реб Муса шейле дийди: 14 «Худая дил етирени
дүшелгәниң дашына чыкар, оны эшиденлериң
бары эллерини онуң келлесине гойсунлар ве бүтин
халк оны дашласын. 15 Онсоң ысрайыл халкына
айт: „Ким өз Худайына дил етирсе, онуң гүнәси өз
бойнунадыр. 16 Кимде-ким Реббиң адына дил
етирсе, ол өлүме хөкүм эдилсин, оны бүтин халк
дашласын. Гелмишекми я-да ерли халк – пархы ёк,
Реббиң адына дил етирен өлдүрилмелидир. 17 Адам
өлдүрениң өзи-де өлүме хөкүм эдилсин. 18 Мал
өлдүрен онуң өвезини мал билен төлесин. 19 Ким-
де ким бириниң беденине шикес етирсе, онуң
өзүне-де эдил шонуң ялы шикес етирилсин.
20 Дөвүк орнуна дөвүк, гөз орнуна гөз, диш орнуна
диш, киме нәхили шикес етирен болса, онуң өзүне-
де шонуң ялы шикес етирилсин. 21 Мал өлдүрен
онуң өвезини мал билен төлесин, адам өлдүрен
өлүме хөкүм эдилсин. 22 Гелмишек үчин хем, ерли
адам үчин хем канун бирдир, чүнки Худайыңыз Реб
Мендирин“».
23 Муса бу табшырыклары ысрайыл халкына
беренинден соң, олар Реббе дил етирен адамы
дүшелгәниң дашына чыкарып дашладылар. Шейле
этмек билен ысрайыл халкы Реббиң Муса берен
табшырыгыны ерине етирди.

25-нҗи бап

Мукаддес йыл

Канун таглыматы 15:1-11)

25 Реб Синай дагында Муса шейле дийди:
2 «Ысрайыл халкына айт: „Мениң сизе берйән
юрдума бараныңызда, сиз Реббиң хорматына хер
единҗи йыл ере экин экмән дынч бериң. 3 Алты
йыл ериңе экин эк, алты йыл үзүмчилигиңи пуда ве
алты йыл хасылыңы йыгна. 4 Эмма единҗи йыл ер
бүтинлей экишсиз галдырылсын. Ол Реббе багыш
эдилен йыл болсун. Сен экин мейданыңа экин
экме, үзүмчилигиңи пудама. 5 Хасыл йыгналандан
соң, сен өзи гөгерени орма, пудалмадык үзүмиң
мивесини йыгнама, единҗи йыл ер бүтинлей
экишсиз галдырылсын. 6 Ериң экишсиз галдырылан
йылы битен хасыл сизиң үчин, гул-
гырнакларыңыздыр гүнлүкчилер үчин ве
сизиңкиде вагтлайын яшаян гелмишеклер үчин
иймит болсун. 7 Шейле хем ериң хасылы сизиң
мал-гараларыңыз ве юрдуңыздакы ябаны
хайванлар үчин иймит болсун.

Байрам йылы

8 Еди йылы еди гезек санап гечир. Шонда ол кырк
докуз йыл боляндыр. 9 Онсоң единҗи айың
онунҗы гүни сурнай батлы чалынсын. Гүнәден
сапланма гүни сурнай бүтин юрдуңызда чалынсын.
10 Эллинҗи йылы мукаддес йыл эдип, сиз юрдуң
яшайҗыларының барына азатлык ыглан эдиң. Бу
сизиң үчин байрам йылы болсун. Хер ким өз
мүлкүне, өз машгаласына доланып гелсин. 11 Бу
эллинҗи йыл сизиң үчин байрам йылы болсун. Ере
экин экмәң, өзи гөгерени ормаң, пудалмадык
үзүмиң хасылыны йыгнамаң. 12 Чүнки бу байрам
йылы сизиң үчин мукаддес йылдыр. Бу йыл сиз
диңе экин мейданының өз өндүрен өнүмлерини
ийиң.
13 Бу байрам йылында хер ким өз мүлкүне
доланып гелсин. 14 Ёлдашыңыза ер сатаныңызда я-
да сатын аланыңызда бири-бириңизи алдамаң.
15 Ёлдашыңыздан ер сатын аланыңызда, онуң
бахасы индики байрам йылына ченли, ериң
өндүрип билҗек хасылына гөрә кесилсин. 16 Эгер
байрама ченли вагт көп болса, онда ериң
бахасыны артдырың. Эгер байрама ченли аз вагт
галан болса, онуң бахасыны ашак дүшүриң, чүнки
сиз ериң өндүрҗек белли бир мукдардакы
хасылыны сатын алярсыңыз. 17 Сиз бирек-биреги
алдамаң, Худайыңыздан горкуң, чүнки Худайыңыз
Реб Мендирин.
18 Юрдуңызда ховпсуз яшарыңыз ялы, Мениң
парзларымы берҗай эдиң, хөкүмлериме боюн
болуң. 19 Ер сизе өз мивесини эчилер, сиз ондан
доюп ийип, ховпсуз яшарсыңыз. 20 Эмма кимдир
бириниң: ‘Эгер экин экмесек, хасыл йыгнамасак,
онда биз единҗи йылда нәме иерис?’ дийип
сорамагы мүмкиндир. 21 Мен алтынҗы йылда ере
шейле бир берекет индерерин велин, ол ики йыла
етерлик хасыл берер. 22 Секизинҗи йыл экин
экениңизде-де, сиз öңки хасылдан иерсиңиз. Тә
докузынҗы йыла ченли, тәзе хасыл етишйәнчә, сиз
көне хасылдан иерсиңиз.

Сатылан эмләк хакда

23 Ер хемишелик сатылмасын, чүнки ол
Мениңкидир. Сиз Мениң янымда гелмишек ве
кәрендечи ялысыңыз. 24 Эелейән әхли ериңизде
сиз оны гайтадан сатын алмага мүмкинчилик
дөредиң. 25 Эгер өз гарындашларыңыздан бири
гарып дүшүп, мүлкүниң бир бөлегини сатса, онда
онуң хоссары гелип, онуң сатан ерини ызына
сатын алсын. 26 Эгер онуң ери пул төләп ызына
сатын алып билҗек хоссары болман, эмма соң
онуң өзи баяп, ери ызына сатын алар ялы етерлик
пул топласа, онда ол ериң сатыланындан бәри
гечен вагты хасаплап айрып, галан пулы сатан
адамына гайтарып берсин ве мүлк хем эесине
гайтарылып берилсин. 28 Эмма эесиниң ери ызына
сатын алмага етерлик пулы болмаса, онда сатылан
ер байрам йылына ченли оны сатын алан адамың
элинде галар. Йөне байрам йылында ер онуң
ыгтыярындан чыкып, мүлк өңки эесине
гайтарылып берилсин.
29 Эгер бири галадакы өйүни сатса, ол сатылан
вагтындан соңкы бир йылың довамында өйи
ызына сатын алып билер. Эесиниң өйи бир йыла
ченли ызына сатын алмага хакы бар. 30 Эгер
галадакы өй бир йыла ченли ызына сатын
алынмаса, өй оны сатын алан адамың элинде
хемишелик галар. Өй байрам йылында-да сатын
аланың ыгтыярындан чыкмаз. 31 Эмма диварсыз
обалардакы өйлер ачык мейдан билен дең
сайылсын. Олар ызына сатын алнып билнер ве
байрам йылы өз хакыкы эесине гайтарылып
берилсин. 32 Левилериң галалары барада айтсак,
левилер өзлерине дегишли галалардакы өйлерини
ислән вагтлары ызына сатын алып билерлер.
33 Левилериң бири өзлерине дегишли болан
галаларың бириндәки өйи сатып, оны ызына сатын
алмаса, өй байрам йылы онуң өзүне гайтарылып
берилсин. Чүнки левилериң галаларындакы
өйлери оларың ысрайыл халкының арасындакы
мүлклеридир. 34 Эмма оларың галаларының
төверегиндәки ачык мейданлар сатылмалы
дәлдир, чүнки бу оларың эбедилик мүлкүдир.

Гарыплар хакда

35 Эгер гарындашларыңыздан бири гарып дүшүп,
ол сениң көмегиңе мәтәч болса, сен оңа араңызда
яшаян гелмишеклере голдав бершиң ялы голдав
бермели. 36 Ондан гөтерим алып, пейда гөрҗек
болма. Худайыңыздан горк. Гой, олар сизиң
араңызда яшасын. 37 Көмеге мәтәҗе карз алан
пулундан артык төлетме я-да пейда гөрмек үчин
иймити оңа ёкары бахадан сатма. 38 Кенган юрдуны
сизе бермек үчин, сизиң Худайыңыз болмак үчин,
сизи Мүсүрден алып чыкан Худайыңыз Реб
Мендирин.
39 Эгер илдешиңиң бири халыс гарып дүшүп,
өзүни саңа сатса, сен оны гул ялы ишлетме.
40 Гайтам, ол сениңкиде вагтлайын яшаян
гелмишек я-да гүнлүкчи болсун. Ол байрам йылына
ченли сениңкиде ишлесин. 41 Байрам йылында
болса ол өз чагалары билен сениң ыгтыярыңдан
чыкып, өз машгаласына, ата-бабаларының
мүлкүне доланып гелсин. 42 Чүнки ол Мениң
Мүсүрден алып чыкан гулумдыр. Ол гулуң
сатылышы ялы сатылмалы дәлдир. 43 Сиз оңа гөдек
дарашмаң, Худайыңыздан горкуң. 44 Эгер сизе гул-
гырнак герек болса, олары төверегиңиздәки
миллетлерден сатын алың. 45 Өз араңызда яшаян
гелмишеклериң арасындан, оларың сизиң
юрдуңызда доглан чагаларының арасындан гул-
гырнак сатын алып билерсиңиз. Олар сизиң
эечилигиңизде боларлар. 46 Олары сиз өзүңизден
соңкы чагаларыңыза мирас хөкмүнде галдырып
билерсиңиз. Сиз олары гул хөкмүнде уланып
билерсиңиз, йөне өз ысрайыл доганларыңыза хич
ким гөдеклик билен дарашмасын.
47 Эгер сизиң араңызда яшаян гелмишеклериң
бири баяп, өз ысрайыл доганларыңыздан бири
гарып дүшүп, өзүни яңкы гелмишеге я-да
гелмишегиң ковмындан бирине сатса, ол
сатыланындан соң, онуң ызына сатын алынмага
хакы бардыр. Өз ысрайыл доганларындан бири
оны ызына сатын алып билер. 49 Агасы я-да
доганогланы, я-да өз ковмындан болан мәхрем
гарындашларының бири оны ызына сатын алып
билер. Эгер сатыланың өзи баяса, онда онуң өзи
өзүни ызына сатын алып билер. 50 Ол өзүни сатын
алан адам билен, сатылан йылындан бәри гечен
йыллары хасапласын. Баха байрам йылына ченли
галан вагта гөрә гүнлүкчиниң зәхмет хакының
хасабына гөрә хасапланып чыкарылсын. 51 Эгер
байрам йылына ченли вагт узак болса, онда ол
өзүниң сатын алнан бахасына гөрә төлесин. 52 Эгер-
де байрам йылына ченли галан вагт аз болса, онда
ол өзүни сатын алан адам билен хасаплашып,
төлеги өз сатылан вагтындан бәри гечен вагта гөрә
төлесин. 53 Олар йылына хакына тутулян ишчи
хөкмүнде бай гелмишегиң ыгтыярында болар.
Йөне хожайын сизиң гөзүңизиң алнында олара
гөдек дарашмасын. 54 Эгер олар шейле ягдайда
ызына сатын алынмасалар, олар ве оларың
чагалары байрам йылында азатлыга
чыкарылмалыдырлар. 55 Чүнки ысрайыл халкы
Мениң гулларым, Мениң Мүсүрден алып чыкан
гулларымдыр. Худайыңыз Реб Мендирин.

26-нжы бап

Реббиң табшырыкларыны берҗай этмегиң сылагы

26 Өзүңизе бутлар ясамаң, хейкеллер ве улы
дашлар дикмәң. Сежде этмек үчин
юрдуңызда ойма даш дикмәң. Худайыңыз Реб
Мендирин. 2 Сабат гүнүмиң канунларыны ерине
етирип, Мениң мукаддес өйүме хормат гоюң. Реб
Мендирин.
3 Эгер сиз Мениң парзларыма эерип,
табшырыкларымы саклап, олары ак йүрекден
берҗай этсеңиз, Мен сизиң ерлериңизе герек
вагтында ягыш ягдырарын. Ер хасыл берер, мейдан
агачлары-да миве гетирер. 5 Экинлериңиз шейле
бир көп хасыл гетирер велин, дөвегиңиз үзүм
йыгымына ченли довам эдер. Үзүм йыгымы галла
экишине ченли довам эдер, чөрегиңизи доюп
иерсиңиз, юрдуңызда ховпсузлыкда яшарсыңыз.
6 Мен юрда парахатчылык бererин. Сиз аркайын
ятып турарсыңыз. Сизи горкузан болмаз. Мен
юртдакы вагшы хайванларың ёгуна янарын.
Юрдуңызда уруш болмаз. 7 Сиз
душманларыңыздан үстүн чыкарсыңыз. Урушда
душманларыңызы гырарсыңыз. 8 Бәшиңиз йүзден,
йүзиңиз мүңден үстүн чыкарсыңыз. Урушда
душманларыңызы гырарсыңыз. 9 Мен сизи ялкап,
сизе көп чага берип, саныңызы көпелдерин. Мен
сизиң билен эден әхтими сакларын. 10 Сиз узак
вагтлап сакланан өңки көне галланы иерсиңиз.
Тәзе хасыла ер ачмак үчин, сиз көне хасылы
чыкарып ташламалы боларсыңыз. 11 Мен сизиң
араңызда месген тутарын. Мен хич хачан сизден
йүз өврүмерин. 12 Мен сизиң араңызда болуп,
сизиң Худайыңыз боларын, сизем Мениң халкым
боларсыңыз. 13 Мүсүрлилериң гулы болуп
галмасынлар дийип, сизи Мүсүрден алып чыкан
Худайыңыз Реб Мендирин. Сизи оларың элинден
азат эдип, башыңызы дик тутдурып йөреден
Мендирин.

Реббе гулак асмазлыгың җезасы

14 Эгер сиз Маңа боюн эгмән, әхли
табшырыкларымы берҗай этмән, парзларымдан,
хөкүмлеримден йүз өврүп, әхтими бозсаңыз, Мен
сизиң үстүңизден ховп индерерин. Беҗерип
болмаян, гөзүңи көр эдип, лүтүңи чыкарян
ысытманы Мен сизиң башыңыздан индерерин.
Экен экинлериңиз өзүңизе несип этмез, олары
душманларыңыз иер. 17 Мен сизден йүз өврерин,
душманларыңыз сизден үстүн чыкарлар,
ягыларыңыз үстүңизден хөкүм сүрерлер. Сиз
ызыңызда ковгы болмаса--да, довла дүшүп
гачарсыңыз. 18 Шейле бетбагтчылыклардан соңам
сиз Маңа гулак асмасаңыз, онда Мен сизе өңкүден
еди эссе артык җеза берерин. 19 Мен сизиң
буйсанян гүйҗүңизи сындырарын. Гөкден ягыш
ягмаз ве ерлериңиз гатап, даша дөнер. 20 Сиз
гүйҗүңизи бидерек сарп эдерсиңиз, ериңиз хасыл,
агачларыңыз миве бермез.
21 Эгер сиз Маңа гаршы гитмегиңизи довам эдип,
Маңа гулак асмасаңыз, бойнуёгынлыгыңыз үчин
Мен сизе ене-де еди эссе артык җеза берерин.
22 Үстүңизе вагшы хайванлары иберерин. Олар
сизи чагаларыңыздан җыда дүшүрерлер,
малларыңызы гырарлар, саныңызы азалдып,
ёлларыңызы чолардарлар. 23 Шу җезалардан соңам
Маңа тарап өврүлмән, гаршыма гитмегиңизи
довам этсеңиз, онда Мен хем сизиң гаршыңыза
гидип, гүнәлериңиз үчин сизе ене өңкүден-де еди
эссе артык җеза берерин. 25 Мен сизиң юрдуңызда
уруш турзарын. Әхтими бозанлыгыңыз үчин, Мен
сизе хөкман җеза берерин. Эгер сиз
галаларыңызда гачып гизленсеңиз, Мен сизиң
араңыза гыргын кеселини иберерин. Шейдип, Мен
сизи душманыңызың элине берерин ве олар сизиң
үстүңизден хөкүм сүрерлер. 26 Мен сизи чөрекден
кесенимде, он аял диңе бир тамдырда чөрек япар.
Олар чөрегиңизи сизе өлчәп берерлер. Сиз ондан
иерсиңиз, йөне доймарсыңыз. 27 Эмма шонда-да
Маңа гулак асман, гаршыма гитмеги довам
этсеңиз, Мен гахар билен сизе гаршы гидип,
гүнәлериңиз үчин сизе ене өңкүден-де еди эссе
артык җеза берерин. 29 Сиз ачлыгыңыздан яңа
огулларыңызың, гызларыңызың этини иерсиңиз.
30 Сизиң сеждегәхлериңизи йыкып, якымлы ыслы
түтетги якян сыпаларыңызы вейран эдерин. Сизиң
маслыкларыңызы йыкылан бутларыңызың
маслыкларының үстүне үйшүрерин. Мен сизи рет
эдерин. 31 Мен сизиң галаларыңызы хараба өврүп,
сизиң сеждегәхлериңизи ер билен егсан эдерин,
якымлы ыслы садакаларыңызы кабул этмерин.
32 Сизиң юрдуңызы шейле бир вейран эдерин
велин, онда орнашмага гелйән душманларыңыз
муңа хайран галарлар. 33 Мен сизи гелмишек
миллетлериң арасына пытрадып, гаршыңыза уруш
турзарын. Сизиң юрдуңыз чоларып, галаларыңыз
хараба өврүлер. 34 Сиз душманларыңызың
юрдундакаңыз, хараба болуп ятан бош ер оңат
дынч алар. Ер нәче көп харабалыкда ятса, ол
шонча-да онуң хөзирини гөрер. 35 Ол ерде
яшаяркаңыз Сабат гүнлериңиз бош ятмадык ер, шу
вагт сиз есирликдекәңиз, бош ятсын.
36 Душманларыңызың юртларында дири
галанларыңызың йүреклерине Мен шейле бир
горкы саларын велин, хатда япрагың шемала
шыгырдаян сеси-де сизи гачмага меҗбур эдер. Сиз
гылычдан гачян ялы гачарсыңыз. Сиз ызыңызда

ковгы болмаса-да, бар ялы болуп гачарсыңыз.
37 Сизи ковалаян болмаса-да, гылычдан гачян дек,
бири-бириңизе бүдрешип йыкыларсыңыз, сизде
душманларыңыза гаршы дурмага межал галмаз.
38 Сиз гелмишек миллетлериң арасында хеләк
болуп, душманларыңызың юрды сизи ювудар.
39 Дири галанларыңыз болса өз этмишлериңиз ве
аталарыңызың этмишлери зерарлы
душманларыңызың юрдунда чүйрәрсиңиз.
40 Сизиң несиллериңиз өз этмишлерини ве
аталарының этмишлерини, оларың Маңа
бивепалык эдип, Мениң гаршыма гидендиклерини
ве Мениң хем олара гаршы гидип, олары
душманларының юрдуна гетирендигими боюн
аларлар. Сизиң несиллериңиз бойнуёгынлык
этмеклерини бес эдип, өз гүнәлери үчин өтүнч
соранларындан соң, Мен Якуп билен эден әхтими,
Ысхак билен эден әхтими, Ыбрайым билен эден
әхтими ве юрды сизе берерин дийип эден вадамы
ятларын. 43 Чүнки ер халк тарапындан терк эдилип,
ол хараба болуп ятыр. Халк Мениң хөкүмлерими
рет эдип, парзларымдан йүз өврендиги үчин, өз
душманының юрдунда өз этмишиниң җезасыны
чексин. 44 Эмма бу затлара гарамаздан Мен олар
хениз душманларының юрдундакалар, олары рет
эдип, олардан йүз дөндерип, бүтинлей хеләк
этмерин ве олар билен эден әхтими бозмарын,
чүнки оларың Худайы Реб Мендирин. 45 Гайтам,
олар үчин, оларың Худайы болмак үчин, оларың
бейлеки миллетлериң гөзүниң алнында Мүсүрден
алып чыкан ата-бабалары билен эден әхтими
ятларын. Мен Ребдирин“». 46 Реббиң Синай
дагында Мусаның үсти билен ысрайыл халкына
берен парзлары, хөкүмлери ве канунлары
шулардан ыбаратдыр.

27-нҗи бап

Реббе айдылан садакалар хакында

27 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыл халкына
айт: „Эгер кимдир бири Реббе берлен ваданы
берҗай этмек үчин Реббе багыш эдилен болса, ол
адам шу мөчбердәки бахалар билен азат эдилип
билнер. 3 Йигрими яшдан алтмыш яша ченли
болан эркек адамың бахасы мукаддес өйүң
кесгитлән өлчегине гөрә бир йүз мысгал † күмүш
болсун. 4 Эгер аял машгала болса, етмиш мысгал ††
күмүш болсун. 5 Бәш яшдан йигрими яша ченли
болан огланларың бахасы кырк бәш мысгал ‡
күмүш, гызларыңкы йигрими ики мысгал ‡† күмүш
болсун. 6 Бир айлыкдан бәш яша ченли болан
огланың бахасы он бир мысгал ‡‡ күмүш, гызың
бахасы еди мысгал ‡‡† күмүш болсун. 7 Яшы алтмыш
я-да ондан ёкары болан эркек кишиниң бахасы
отуз бәш мысгал ‡‡‡ күмүш, аялыңкы йигрими ики
мысгал күмүш болсун. 8 Эгер кимдир бири Реббе
адам бермеги вада эдип, соңам онуң бошадылмагы
үчин төленмели баханы төләп билмесе, онда оны
руханының янына гетирсинлер. Руханы онуң
ягдайына гөрә баха кессин.
9 Эгер Реббе вада берлен мал садака хөкмүнде
кабул эдилсе, онда хөдүр эдилен хер бир садака
малы мукаддесдир. 10 Малың эеси малы башга оңат
мал билен чалышмалы дәлдир. Эгер бир мал башга
мал билен чалшылаян ягдайында, оларың икиси-
де Реббе дегишлидир. 11 Эгер вада берлен мал
Реббе хөдүр эдилмейән харам маллардан болса, ол
мал руханының янына гетирилсин. 12 Оңатдыгына
я-да эрбетдигине гарамаздан, руханы мала баха
кессин. Руханының кесен бахасы гутарныклы баха
болсун. 13 Эгер малың эеси оны ызына сатын
алмакчы болса, ол руханының кесен бахасының
үстүне ене бәшден бирини гошсун.
14 Эгер кимдир бири өйүни Реббе багыш этсе,
оңатмы я-да эрбет – пархы ёк, руханы оңа баха
кессин. Руханы оны нәче бахаласа, шол баха
гутарныклы баха болсун. 15 Эгер-де өйүни багыш
эден адам оны ызына сатын алмакчы болса, ол
кесилен баханың үстүне ене бәшден бирини
гошсун. Шондан соң өй өз эесине гайтарылып
берлер. 16 Эгер кимдир бири өз мүлкүнден бир
бөлек ери Реббе багыш этсе, ериң бахасы оңа
экилҗек тохумың мукдарына гөрә кесилсин: бир
эшек йүки арпа тохумының гымматы бир йүз
мысгал күмүш болсун. 17 Эгер кимдир бири ери
байрам йылы гечен бадына Реббе багыш этсе,
ериң бахасы руханының кесен нырхында галсын.
18 Эгер эеси ери байрам йылындан хас соңрак
Реббе багыш этсе, онда руханы индики байрам
йылына ченли галан вагты хасаплап, баханы
өңкүден кемелтсин. 19 Эгер ери Реббе багыш эден
адам оны ызына сатын алмакчы болса, онда ол
руханының кесен бахасының үстүне бәшден
бирини гошсун. Шондан соң ер өз эесине
гайтарылып берлер. 20 Эмма ери илки ызына сатын
алман, оны башга бирине сатса, ер эесиниң оны
ызына сатын алмага хакы ёкдур. 21 Эмма байрам
йылы геленде, ер багыш эдилен мүлк хөкмүнде
Реббиңки болар. Ол ер руханының эчилигине
гечер.

† *Бир йүз мысгал – еврейче элли шекел*
†† *Етмиш мысгал – еврейче отуз шекел*
*. ‡ *Кырк бәш мысгал – еврейче йигрими шекел*
‡† *Йигрими ики мысгал – еврейче он шекел*

‡‡ *Он бир мысгал – еврейче бәш шекел*
‡‡† *Еди мысгал – еврейче үч шекел*
‡‡‡ *Отуз бәш мысгал – еврейче он бәш шекел*

22 Эгер бири өз мүлкүнден дашары сатын алан
ерини Реббе багыш этсе, руханы ериң бахасыны
байрам йылына ченли галан вагта гөрә хасаплап
чыкарсын. Реббе мукаддес садака хөкмүнде ериң
бахасы шол гүнүң өзүнде төленсин. 24 Байрам
йылында болса ер мүлк эесине, ягны сатын алнан
адамына гечер. 25 Әхли бахалар, мукаддес өйүң
ресми өлчегине гөрә кесилсин, ягны ики мысгал †
болсун.
26 Мал-гараның илкинҗи догланы Реббиңкидир.
Оны хич ким Реббе багыш эдип билмез. Өкүз
болсун, овлак-гузы болсун – пархы ёк, олар
Реббиңкидир. 27 Эгер ол мал харам болса, онда
малың эеси руханының кесен бахасының үстүне
бәшден бирини гошуп, оны ызына сатын алсын.
Эгер мал ызына сатын алынмаса, кесилен баха
гөрә сатылсын.
28 Реббе багыш эдилен ислендик зат: адам болсун,
хайван болсун я-да мүлк берлен ер болсун – пархы
ёк, ол сатылып я-да ызына сатын алнып билинмез.
Багыш эдилен хер бир зат эбедилик Реббе
дегишлидир. 29 Бүтинлей ёк эдилмели ынсанлар
хем ызына сатын алнып билинмез. Олар хөкман
өлүме хөкүм эдилсин.
30 Ерден өнйән өнүмлериң ондан бири: дәнеми я-
да миве – пархы ёк, оларың бары Реббиңкидир.
Олар Реббе багыш эдилендир. 31 Эгер кимдир бири
өз ондан бирини ызына сатын алмак ислесе, ондан
бириниң нырхының үстүне бәшден бирини
гошсун. 32 Ири малларың ве доварларың ондан
бирини, ягны чопаның санаян хер онунҗы малы
Реббе багыш эдилсин. 33 Хич ким шикесли малы
садака бермесин. Шейле хем мал чалшылмасын.
Эгер ол чалшылайса, оларың икисем Реббе
дегишли болар. Сиз олары ызына сатын алмалы
дәлсиңиз“».
34 Реббиң Синай дагында ысрайыл халкы үчин
Муса берен буйруклары шулардан ыбаратдыр.

† *Ики мысгал – еврейче йигрими гера*

Чөлде

Гириш

китабында ысрайыл халкының мүсүр гулчулыгындан соңкы тарыхы беян эдилйәр. Ысрайыл халкы Синай дагындан вада берлен Кенган юрдуна етйәнчә, кырк йыллап чөлде гезмели боляр. Шонуң үчин-де, бу китап дийип атландырылып, шол кырк йылың довамында болуп гечен вакалары беян эдйәр.
Китап үч бөлүмден ыбаратдыр. Биринҗи бөлүмде (1:1–9:23) Худай Муса пыгамбере ысрайыл халкыны санамагы буюряр. Соңра Ол Муса ысрайыл халкына дүшелге гуруп, левилери хызмата беллемек үчин гөркезмелер берйәр. Бу бөлүм хеммелериң Песах байрамчылыгыны белләп, Реббе гурбанлыклар хөдүрлемеги билен тамамланяр.
Икинҗи бөлүмде (10:1–21:35) ысрайылларың Иордан дерясының гүндогарында яшаян миллете тарап, ягны Моваба баряркалар, ёлда болуп гечен вакалар беян эдилйәр. Чөлүң ичинден гечилен бу ёл гаты агырды. Халк йыгы-йыгыдан арз-шикаят эдип, Мусаның ве Худайың гаршысына баш гөтерйәр. Ысрайыллар Кенганда яшаян миллетлер барада эшидип, юрда гирмекден боюн товлаярлар. Шонуң үчин-де, Реб олары җезаландырып, кырк йыллап чөлде яшадяр. Бу бөлүм халкың Мовапдакы Писга дагының голайында дүшлемеги билен тамамланяр.
Үчүнҗи бөлүм (22:1–36:13) ысрайылларың юрдуң диңе Иордан дерясының гүндогар тарапыны – гүнортада Мовап арачәгинден демиргазыкда Җелиле көлүне ченли аралыгы басып алмагы билен башланяр. Мовап патышасы ысрайыл халкына нәлет окатмак үчин, кесеки Билгам пыгамбери хакына тутяр. Эмма ол пыгамбер халка нәлет окаман, Реббиң буйругына гөрә оны ялкаяр.
Ысрайыллар Иордан дерясындан гечип, Кенган юрдуны басып алмага тайярлык гөрйәрлер. Йөне халкың бир бөлеги Иордан дерясының гүндогарында галмагы макул билйәр. Шейдип, Ысрайыллар икинҗи гезек хасаба алыняр. Реб Ешуваны Ысрайыла баштутан беллейәр ве оңа тирелериң арасында юрды пайламага көмек эдер ялы, башга баштутанлары-да сайлаяр. Китап Реббиң ысрайыллара гошмача канунлары бермеги билен тамамланяр.
китабы гозгалаңчы, рухдан дүшен ве Реббиң өз аладасыны этҗегине ынанмакдан боюн гачыран халк хакындадыр. Китапда Реббиң урушда халкы горап, ёвуз чөлде олары азык, сув билен үпҗүн эдиши гөркезилйәр. Реб Өзүниң ысрайыллары ёк этмек ислемейәндигини энчеме гезек айдяр. Реб, эдил Харуның дилег эдиши ялы, олары ялкамак ислейәр:
«Гой, Реб сизи ялкап, Өз пенасында сакласын! Реб гүлер йүзи билен баксын, сизе мерхемет этсин! Реб сизе назарыны салып, саламатлык берсин!»
6:24-26.

Мазмуны
Синай дагында: ёла дүшмәге тайярлык
Чөлде: башбозарлар, өлүм ве еңиш
Мовап дүзлүгинде: юрда гирмәге тайярлык

1-нҗи бап

Муса ысрайыллары хасаба аляр

1 Реб Синай чөлүнде ысрайыл халкының
Мүсүрден чыканының икинҗи йылының
икинҗи айының биринҗи гүни Өзүне йүз тутулян
чадырың ичинде Муса шейле дийди: 2 «Уругларына
ве ковумларына гөрә бүтин ысрайыл халкының хер
бир эркегини екеме-еке хасаба ал. 3 Яшы йигрими
ве ондан ёкары болан ысрайыл гошунында сөвеше
укыплы хемме адамы Харун икиңиз топар-топар
эдип, язып хасаба алмалысыңыз. 4 Яныңызда хер

тиреден бир адам, ягны өз уругының баштутаны
болсун. 5 Сизе көмек этмели адамлар шулардыр:
Рубен тиресинден Шедеюрың оглы Элисур;
6 шимгон тиресинден Сурышадайың оглы
Шелумыел;
7 яхуда тиресинден Эминадабың оглы Нахшон;
8 ысакар тиресинден Сугарың оглы Нетанел;
9 зебулун тиресинден Хелоның оглы Элияп.
10 Юсубың огулларындан:
эфрайым тиресинден Эмихудың оглы Элишама;
манаша тиресинден Педахсурың оглы Гамлыел.
11 Бенямин тиресинден Гидгоның оглы Абыдан;
12 дан тиресинден Эмишадайың оглы Ахыгезер;
13 ашер тиресинден Окраның оглы Пагыел;
14 гат тиресинден Дегувалың оглы Элясап;
15 нафталы тиресинден Эйнаның оглы Ахура».
16 Булар өз ковумлары ве тирелери үчин ысрайыл
халкының ичинден белленен баштутанларды.
17 Муса билен Харун бу атлары белленен
адамлары янларына алып, 18 икинҗи айың
биринҗи гүни халкы йыгнадылар. Реббиң Муса
буйрушы ялы эдип, яшы йигрими ве ондан ёкары
болан адамлар өз уругларына ве ковумларына гөрә
атларыны екеме-еке мәлим этдилер. Шейдип, Муса
Синай чөлүнде оларың саныны язып алды.
20 Ысрайылың новбахар оглы Рубениң
несиллеринден сөвешмәге укыплы, яшы йигрими
ве ондан ёкары болан эркек адамлар уругларына
ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба алынды.
21 Рубен тиресинден хасаба алнанлар кырк алты
мүң бәш йүз адам болды.
22 Шимгоның несиллеринден сөвешмәге укыплы,
йигрими ве ондан ёкары яшлы, санавда болан
эркек адамлар уругларына ве ковумларына гөрә
екеме-еке хасаба алынды. 23 Шимгон тиресинден
хасаба алнанлар элли докуз мүң үч йүз адам болды.
24 Гатың несиллеринден сөвешмәге укыплы, яшы
йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 25 Гат тиресинден хасаба алнанлар кырк
бәш мүң алты йүз элли адам болды.
26 Яхуданың несиллеринден сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 27 Яхуда тиресинден хасаба алнанлар
етмиш дөрт мүң алты йүз адам болды.
28 Ысакарың несиллеринден сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 29 Ысакар тиресинден хасаба алнанлар
элли дөрт мүң дөрт йүз адам болды.
30 Зебулуның несиллеринден сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 31 Зебулун тиресинден хасаба алнанлар
элли еди мүң дөрт йүз адам болды.
32 Юсубың, ягны Эфрайымың несиллеринден
сөвешмәге укыплы, яшы йигрими ве ондан ёкары
болан эркек адамлар уругларына ве ковумларына
гөрә екеме-еке хасаба алынды. 33 Эфрайым
тиресинден хасаба алнанлар кырк мүң бәш йүз
адам болды.
34 Манашаның несиллеринден сөвешмәге
укыплы, яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек
адамлар уругларына ве ковумларына гөрә екеме-
еке хасаба алынды. 35 Манаша тиресинден хасаба
алнанлар отуз ики мүң ики йүз адам болды.
36 Бенясминиң несиллеринден сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә, екеме-еке хасаба
алынды. 37 Бенямин тиресинден хасаба алнанлар
отуз бәш мүң дөрт йүз адам болды.
38 Даның несиллеринден, сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 39 Дан тиресинден хасаба алнанлар
алтмыш ики мүң еди йүз адам болды.
40 Ашериң несиллеринден сөвешмәге укыплы,
яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек адамлар
уругларына ве ковумларына гөрә екеме-еке хасаба
алынды. 41 Ашер тиресинден хасаба алнанлар кырк
бир мүң бәш йүз адам болды.
42 Нафталының несиллеринден сөвешмәге
укыплы, яшы йигрими ве ондан ёкары болан эркек
адамлар уругларына ве ковумларына гөрә екеме-
еке хасаба алынды. 43 Нафталы тиресинден хасаба
алнанлар элли үч мүң дөрт йүз адам болды. 44 Хер
бири өз тиресине векилчилик эдйән Ысрайылың
он ики баштутанының көмеги билен Мусаның ве
Харуның тарапындан хасаба алнанлар шуларды.
45 Ысрайыл гошунында сөвеше укыплы, яшы
йигрими ве ондан ёкары боланларың әхлиси өз
ковумларына гөрә хасаба алынды. 46 Оларың җеми
алты йүз үч мүң бәш йүз элли адам болды.
47 Эмма левилер өз тирелерине гөрә хасаба
алынмадылар. 48 Реб Муса шейле дийипди: 49 «Диңе
леви тиресиниң адамларыны хасаба алма, олары
ысрайыл халкы билен биле санама. 50 Оңа дерек
олары мукаддес әхт чадырына, онуң әхли
эсбапларына ве оңа дегишли затларың хеммесине
җогапкәр эдип гой. Мукаддес чадыры ве онуң әхли
эсбапларыны олар гөтерсинлер ве оңа гөзегчилик
этсинлер, өз чадырларыны онуң төверегинде
диксинлер. 51 Мукаддес чадыр гөчүрилмели
боланда, оны левилер йыгнасынлар. Мукаддес өй
дикилмели боланда, оны левилер диксинлер.
Левилерден башга, ким оңа голайлашса, онуң
җезасы өлүмдир. 52 Ысрайылларың херси бөлүнен

тире топарына гөрә, өз дүшелгесинде өз тугы
астында дүшлесинлер. 53 Эмма левилер ысрайыл
халкының башына Худайың газабы инмез ялы,
чадырларыны мукаддес әхт чадырының
төверегинде диксинлер. Мукаддес әхт чадырыны
горамак кешигини-де левилер чексинлер».
54 Ысрайыллар эдил Реббиң Муса табшырышы ялы
этдилер.

2-нҗи бап

Тирелериң ерлешиш ве йөриш тертиби

2 Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
2 «Ысрайыл тирелери дүшләнде, херси өз
дүшелгесинде өз уругларының тугы астында
чадырларыны диксинлер. Олар чадырларыны
Реббе йүз тутулян чадырдан узагракда диксинлер.
3 Яхуда гошунлары мукаддес чадырың
гүндогарында өз тугы астында дүшелгесини гурсун.
Яхудаларың баштутаны Эминадабың оглы
Нахшондыр. 4 Онуң гошунында хасаба алнанлар
етмиш дөрт мүң алты йүз адамдыр. 5 Онуң янында
ысакар тиресиниң дүшелгеси болсун. Ысакарларың
баштутаны Сугарың оглы Нетанелдир. 6 Онуң
гошунында хасаба алнанлар элли дөрт мүң дөрт
йүз адамдыр. 7 Онуң гапдалында зебулун тиреси
чадырыны диксин. Зебулунларың баштутаны
Хелоның оглы Элияпдыр. 8 Онуң гошунында хасаба
алнанлар элли еди мүң дөрт йүз адамдыр. 9 Яхуда
дүшелгесиндәки хасаба алнан гошуның җеми бир
йүз сегсен алты мүң дөрт йүз адам. Йөрише
илкинҗи болуп шолар чыксынлар.
10 Гүнорта гапдалында, өз тугы астында рубен
гошунларының дүшелгеси болсун. Рубенлериң
баштутаны Шедеюрың оглы Элисурдыр. 11 Онуң
гошунында хасаба алнанлар кырк алты мүң бәш
йүз адамдыр. 12 Онуң янында шимгон тиресиниң
дүшелгеси болсун. Шимгонларың баштутаны
Сурышадайың оглы Шелумыелдир. 13 Онуң
гошунында хасаба алнанлар элли докуз мүң үч йүз
адамдыр. 14 Онуң гапдалында гат тиреси чадырыны
диксин. Гатларың баштутаны Регувалың оглы
Элясапдыр. 15 Онуң гошунында хасаба алнанлар
кырк бәш мүң алты йүз элли адамдыр. 16 Рубен
дүшелгесиндәки хасаба алнан гошуның җеми бир
йүз элли бир мүң дөрт йүз элли адам. Олар йөрише
икинҗи болуп чыксынлар.
17 Левилериң дүшелгеси Реббе йүз тутулян чадыр
билен билеликде бейлеки дүшелгелериң
ортасында йөремелидир. Эдил дүшлейишлери
ялы, хер бир адам өз орнунда, өз тугы астында
йөрише чыксын.
18 Гүнбатар гапдалында өз тугы астында эфрайым
гошунларының дүшелгеси болсун. Эфрайымларың
баштутаны Эмихудың оглы Элишамадыр. 19 Онуң
гошунында хасаба алнанлар кырк мүң бәш йүз
адамдыр. 20 Онуң янында манаша тиресиниң
дүшелгеси болсун. Манашаларың баштутаны
Педахсурың оглы Гамалыелдир. 21 Онуң гошунында
хасаба алнанлар отуз ики мүң ики йүз адамдыр.
22 Онуң гапдалында бенямин тиресиниң дүшелгеси
болсун. Беняминлериң баштутаны Гидгоның
оглы Абыдандыр. 23 Онуң гошунында хасаба
алнанлар отуз бәш мүң дөрт йүз адамдыр.
24 Эфрайым дүшелгесиндәки гошуның җеми бир
йүз секиз мүң бир йүз адам. Олар йөрише үчүнҗи
болуп чыксынлар.
25 Демиргазык гапдалында, өз тугы астында дан
гошунларының дүшелгеси болсун. Данларың
баштутаны Эмишадайың оглы Ахыгезердир.
26 Онуң гошунында хасаба алнанлар алтмыш ики
мүң еди йүз адамдыр. 27 Онуң янында ашер
тиресиниң дүшелгеси болсун. Ашерлериң
баштутаны Окраның оглы Пагыелдир. 28 Онуң
гошунында хасаба алнанлар кырк бир мүң бәш йүз
адамдыр. 29 Онуң гапдалында нафталы тиресиниң
дүшелгеси болсун. Нафталыларың баштутаны
Эйнаның оглы Ахурадыр. 30 Онуң гошунында
хасаба алнанлар элли үч мүң дөрт йүз адамдыр.
31 Дан дүшелгесиндәки гошуның җеми бир йүз элли
еди мүң алты йүз адам. Олар иң соңкы болуп, херси
өз тугы астында йөрише чыксынлар».
32 Ысрайылларың уругларына гөрә хасаба
алнанларының җеми шейледи. Дүшелгелердәки
хасаба алнан гошуның җеми алты йүз үч мүң бәш
йүз элли адам болды. 33 Реббиң Муса буйрушы ялы,
левилер бейлеки ысрайылларың арасында хасаба
алынмады.
34 Ысрайыллар эдил Реббиң Муса буйрушы ялы
этдилер. Оларың хер бири өз тугы астында
ерлешип, өз уругына ве ковумына гөрә, айдылан
тертипде йөрише чыкдылар.

3-нҗи бап

Харуның огуллары

3 Реббиң Синай дагында Муса билен геплешен
вагты Харуның ве Мусаның несиллери
шулардыр: 2 Харуның дөрт оглы барды, оларың
атлары шулардыр: Надап, Абыху, Элгазар ве
Ытамар. Надап онуң новбахар оглуды. 3 Харуның
огулларындан руханычылыга белленип, багыш
эдиленлери шулардыр. 4 Эмма Надап билен Абыху
Синай чөлүнде мукаддес болмадык оды Реббиң
хузурында хөдүр эдендиклери үчин өлдүлер.
Олардан зүрят галмады. Элгазар билен Ытамар
болса аталары Харуның яшан дөврүнде руханы
болуп хызмат этдилер.

Левилериң борчлары

[5] Онсоң Реб Муса шейле дийди: [6] «Леви тиресини гетир-де, руханы Харунның хызматында гой, олар оңа көмек этсинлер. [7] Олар мукаддес чадырың хызматыны эдип, Харун ве тутуш халк үчин Реббе йүз тутулян чадырың горамак кешигини чексинлер. [8] Олар ысрайылларың хатырасына мукаддес чадырың хызматыны эдип, Реббе йүз тутулян чадырың әхли эсбапларына гөзегчилик этсинлер. [9] Левилери Харунның ве онуң несиллериниң ыгтыярына бер. Олар ысрайылларың арасындан Харунның ыгтыярына долы берлендир. [10] Харуны ве онуң огулларыны хасаба ал. Руханычылык везипесини диңе шолар ерине етирмелидирлер, олардан башга ким мукаддес чадыра голайлашса, онуң җезасы өлүмдир». [11] Онсоң Реб Муса шейле дийди: [12] «Мен левилери ысрайылларың новбахар огулларына дерек кабул эдип алдым. Левилер Мениңкидир, [13] чүнки новбахар огулларың бары Маңа дегишлидир. Мүсүрде новбахар огуллары өлдүрен гүнүм, Ысрайылда хайвану-ынсаның илкинҗи догланларының барыны Өзүме багыш этдим. Олар Мениңкидир. Мен Ребдирин».

Муса левилери хасаба аляр

[14] Соңра Синай чөлүнде Реб Муса: [15] «Левилериң бир айлык ве ондан ёкары яшда болан эркек гөбеклилериниң хеммесини уругларына ве ковумларына гөрә язып хасаба ал» дийди. [16] Онсоң Муса Реббиң сөзүне гөрә олары өзүне буйрулышы ялы хасаба алды. [17] Леви огулларының атлары шулардыр: Гершон, Кохат, Мерары. [18] Уругларына гөрә Гершоның огулларының атлары шулардыр: Либни ве Шимги. [19] Уругларына гөрә Кохадың огуллары: Имран, Йисхар, Хеброн ве Узыел. [20] Уругларына гөрә Мерарының огуллары: Махлы ве Мушы. Ковумларына гөрә леви уруглары шулардыр.

[21] Гершондан либни ве шимги уруглары гелип чыкандыр, буларың икиси хем Гершоның уругларыдыр. [22] Оларың бир айлык ве ондан ёкары яшда болан эркек гөбеклилериниң саны еди мүң бәш йүз адам болды. [23] Гершон уруглары мукаддес чадырың еңсесинде, гүнбатар гапдалында чадыр дикмелидирлер. [24] Гершон уругларының баштутаны Лаелиң оглы Элясапды. [25] Гершон огуллары Реббе йүз тутулян чадыра дегишли гораг хызматларындан шулара: мукаддес чадырың ички ве дашкы өртүклерине, чадырың гирелгеси үчин япынҗа, [26] хаядың перделерине, мукаддес чадырың ве гурбанлык сыпасының дашындакы хаядың дервезесиниң япынҗасына, онуң зынҗырларына ве булара дегишли әхли хызматлара җогапкәрдирлер.

[27] Кохатдан имрам, йисхар, хеброн, узыел уруглары гелип чыкандыр, буларың бары Кохадың уругларыдырлар. [28] Буларың яшы бир айлык ве ондан ёкары болан эркек гөбеклилериниң саны секиз мүң алты йүз болды. Булар мукаддес затлары горамаклыга җогапкәрдирлер. [29] Кохат уруглары мукаддес чадырың гүнорта гапдалында дүшлемелидирлер. [30] Кохат уругларының баштутаны Узыелиң оглы Элисапанды. [31] Олар гораг хызматларындан шулара: сандыга, хантагта, чырадана, гурбанлык сыпасына, мукаддес өйүң энҗамларына, япынҗа ве булара дегишли әхли хызматлара җогапкәрдирлер. [32] Руханы Харунның оглы Элгазар леви баштутанларының башлыгыды ве мукаддес затлара җогапкәрчилик чекйән левилериң үстүнден гараярды.

[33] Мерарыдан махлы ве мушы уруглары гелип чыкандыр. Буларың икиси хем Мерарының уругыдыр. [34] Оларың бир айлык ве ондан ёкары яшда болан эркек гөбеклилериниң саны алты мүң ики йүз болды. [35] Мерары уругларының баштутаны Абыхайыл оглы Сурыелди. Олар мукаддес чадырың демиргазык тарапында дүшлемелидирлер. [36] Мерары огуллары мукаддес чадыра дегишли гораг хызматларындан шулара: онуң чарчуваларына, таякларына, сүтүнлерине ве олары саклаян дабанлара, әхли эсбапларына ве булара дегишли әхли хызматлара җогапкәрдирлер. [37] Шейле хем хаядың дашындакы сүтүнлериң дабанлары, газыклары ве зынҗырлары билен биле олара табшырылды.

[38] Муса билен Харунның ве онуң огулларының дүшелгеси гүндогар тарапда, Реббе йүз тутулян өйүң өңүнде, ягны мукаддес чадырың гирелгесиниң өңүнде болсун. Олар ысрайылларың хатырасына мукаддес өйи горамак кешигини чекерлер. Олардан башга ким муңа голайлашса, онуң җезасы өлүмдир. [39] Реббиң буйругына гөрә, Муса билен Харунның уругларына гөрә хасаба алан, бир айлык ве ондан ёкары яшда болан левилериң эркек гөбеклилериниң саны йигрими ики мүң болды.

Ысрайылың новбахар огуллары ызына сатын алыняр

[40] Соңра Реб Муса шейле дийди: «Ысрайылың бир айлык ве ондан ёкары яшда болан әхли новбахар огулларыны екеме-еке сана ве язга гечир.
[41] Оларың дерегине левилери Мен–Реб үчин кабул эт, оларың малларыны болса ысрайылларың

илкинҗи доглан малларының өвезине кабул эт».
[42] Шейдип, Муса Реббиң өзүне буйрушы ялы,
ысрайылларың новбахар огулларының әхлисини
хасаба алды. [43] Атлары билен хасаба алнан бир
айлык ве ондан ёкары яшда болан эркек
гөбеклилериң җеми саны йигрими ики мүң ики йүз
етмиш үч болды.
[44] Онсоң Реб Муса шейле дийди:
[45] «Ысрайылларың новбахар огулларының
дерегине левилери, малларының дерегине болса
левилериң малларыны кабул эт. Левилер
Мениңкидир, Мен Ребдирин. [46] Ысрайылың
новбахар огуллары левилере гаранда ики йүз
етмиш үч адам артыкмач болды. Олары сатын
алмак үчин, [47] адам башына мукаддес өйүң ресми
өлчеги боюнча бәш шекел күмүш ал. Бир шекел
ики мысгала † деңдир. [48] Левилериң санындан
артыкмачлары сатын алмага төленен пулы Харуна
ве онуң огулларына бер». [49] Шейдип, Муса
левилериң санындан артык боланларың өвезине
төлег пулларыны алды. [50] Ысрайылың новбахар
огулларындан мукаддес өйүң ресми өлчеги билен
ол бир пут †† күмүш алды. [51] Онсоң Реббиң буйруп
айдышы ялы, Муса төлег пулларыны Харуна ве
онуң огулларына берди.

4-нҗи бап

Леви уругларының борчлары

4 Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
[2] «Бейлеки левилерден айратынлыкда,
уругларына ве ковумларына гөрә кохатларың
[3] Реббе йүз тутулян чадырда ишлемәге яравлы,
отуз яшдан элли яша ченли боланларының
хеммесини хасаба ал.
[4] Кохатларың Реббе йүз тутулян чадырда ерине
етирмели хызматы иң мукаддес затлар билен
багланышыклыдыр. [5] Дүшелге гөчмели боланда,
Харун ве онуң огуллары чадыра гирип, иң
мукаддес отагы бөлүп дуран тутыны айырсынлар
ве онуң билен Әхт сандыгыны басырсынлар. [6] Онуң
үстүни сайлама дериден эдилен япынҗа билен
япып, үстүне гөк кетени чексинлер ве сандыгың
сырыкларыны ерине гойсунлар. [7] Хөдүр чөреклери
гоюлян хантагтаның үстүне гөк кетени язып, онуң
үстүнде табаклары ве җамлары, ичги садакасы
үчин күйзелери ве шакәселери гойсунлар.
Хемишелик чөрек хем онуң үстүнде болсун. [8] Соңра
оларың үстүнден гырмызы мата япып, оны хем
сайлама дериден эдилен япынҗа билен
басырсынлар ве онуң сырыкларыны ерине
отуртсынлар. [9] Чыраданы, онуң чыраларыны,
мүченеклерини, новаларыны ве зейтун ягы
салынян әхли гапларыны гөк кетени билен
басырсынлар. [10] Онсоң әхли энҗамлары билен
билеликде оны сайлама дериден эдилен япынҗа
билен басырып, земмериң үстүнде гойсунлар.
[11] Алтындан эдилен сыпаның үстүне гөк кетени
япып, оны сайлама дериден эдилен япынҗа билен
басырсынлар ве онуң сырыкларыны ерине
отуртсынлар. [12] Мукаддес өйде ыбадат эдиленде
уланылян әхли энҗамлары алып, олары гөк кетенә
доласынлар ве сайлама дериден эдилен япынҗа
билен басырсынлар. Онсоң олары земмериң
үстүнде гойсунлар. [13] Гурбанлык сыпасының
үстүнден күли айрып, үстүне гырмызы матаны
япсынлар. [14] Онуң үстүне гурбанлык сыпасының
әхли энҗамларыны, ягны ыбадат эдиленде
уланылян маңңаллары, чаршаклары, күл атарлары,
легенлери гоюп, үстүне сайлама дериден эдилен
япынҗаны япсынлар ве сырыкларыны ерине
отуртсынлар. [15] Дүшелге гөчмели боланда, Харун ве
онуң огуллары мукаддес өйи ве онуң әхли
эсбапларыны басырып болансоңлар, кохатлар
булары гөтермәге гелерлер. Йөне олар мукаддес
затлара галташмасынлар, ёгсам өлерлер. Ине,
кохатларың чадырдакы гөтерҗек затлары
шулардыр. [16] Руханы Харунының оглы Элгазара чыра
ягына, якымлы ыслы түтетгә, адаты галла
садакасына ве месх ягына гөзегчилик этмек
табшырылсын. Шейле хем оңа тутуш мукаддес
чадыр ве онуң ичиндәки әхли энҗамлары,
мукаддес отаг ве онуң энҗамлары табшырылсын».
[17] Онсоң Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
[18] «Левилериң арасында кохат уругының ёк болуп
гитмегине ёл бермәң. [19] Олар иң мукаддес затлара
галташанларында өлмән аман галарлары ялы, сиз
шейле эдиң: Харун ве онуң огуллары ичери гирип,
кохатларың херсиниң ерине етирмели хызматыны
я-да гөтермели йүкүни гөркезсин. [20] Эмма кохатлар
мукаддес затлара сәхел салымлык хем серетмели
дәлдирлер, ёгсам олар өлерлер».
[21] Соңра Реб Муса шейле дийди: [22] «Уругларына ве
ковумларына гөрә гершонларың Реббе йүз тутулян
чадырда ишлемәге яравлы, отуз яшдан элли яша
ченли боланларының хеммесини язып хасаба ал.
[24] Гершон уругларының этмели ишлери ве
дашамалы йүклери шулардан ыбарат: [25] олар
мукаддес чадырың тутуларыны, Реббе йүз тутулян
чадыры ве онуң япынҗасыны, онуң сайлама
дериден эдилен дашкы япынҗасыны ве
гирелгесиндәки пердәни, [26] хаядың перделерини,
мукаддес чадырың ве гурбанлык сыпасының
дашындакы хаядың дервезесиниң япынҗасыны ве
онуң зынҗырларыны, олара дегишли әхли

† *Ики мысгал – еврейче йигрими гера*
†† *Бир пут – еврейче бир мүң үч йүз алтмыш бәш шекел*

эсбаплары гөтерсинлер. Бу затлар билен
багланышыклы ишлериң хеммесини этсинлер.
27 Йүк дашамагы ве башга ишлери – әхли
хызматлары гершонлар Харуның ве онуң
огулларының буйругы эсасында битирсинлер.
Гөтерйән затларыны горамаклыга олары борчлы
эдиң. 28 Руханы Харуның оглы Ытамарың
гөзегчилиги астында гершонларың Реббе йүз
тутулян чадыр билен багланышыклы этмели
ишлери ве гораг везипелери, ине, шулардыр.
29 Инди болса уругларына ве ковумларына гөрә
мерарылары Реббе йүз тутулян чадырда ишлемәге
яравлы отуз яшдан элли яша ченли боланларының
хеммесини язга гечир. 31 Реббе йүз тутулян
чадырда хызмат этмек билен оларың гөтермели ве
горамалы затлары шулардыр: мукаддес чадырың
чарчувалары, таяклары, сүтүнлери ве олары
саклаян дабанлары, 32 хаядың сүтүнлери ве
дабанлары, газыклары, зынҗырлары, олара
дегишли әхли энҗамлар. Оларың гөтермели
затларыны атма-ат санап табшырың. 33 Руханы
Харуның оглы Ытамарың гөзегчилиги астында
мерарыларың Реббе йүз тутулян чадыр билен
багланышыклы этмели ишлери, ине, шулардыр».
34 Онсоң Муса билен Харун ве халкың
ёлбашчылары уругларына ве ковумларына гөрә
кохатлары язга гечирдилер. 35 Реббе йүз тутулян
чадырда ишлемәге яравлы отуз яшдан элли яша
ченли боланларының 36 уругларына гөрә хасаба
алнаны ики мүң еди йүз элли адам болды. 37 Бу
Реббе йүз тутулян чадырда хызмат эден әхли
кохатларың уругларының баш саныдыр. Реббиң
Мусаның үсти билен буйрушы ялы, олары Муса
билен Харун хасаба алды. 38 Уругларына ве
ковумларына гөрә хасаба алнан гершонларың
саны шудур: 39 Реббе йүз тутулян чадырда
ишлемәге яравлы отуз яшдан элли яша ченли
боланлары 40 уругларына ве ковумларына гөрә ики
мүң алты йүз отуз адам болды. 41 Бу Реббе йүз
тутулян чадырда хызмат эден әхли гершонларың
уругларының баш саныдыр. Реббиң буйрушы ялы,
олары Муса билен Харун хасаба алды.
42 Уругларына ве ковумларына гөрә, мерарыларың
саны шудур: 43 Реббе йүз тутулян чадырда
ишлемәге яравлы отуз яшдан элли яша ченли
боланлары 44 уругларына гөрә җеми үч мүң ики йүз
адам болды. 45 Бу Реббе йүз тутулян чадырда
хызмат эден әхли мерарыларың уругларының баш
саныдыр. Реббиң Мусаның үсти билен буйрушы
ялы, олары Муса билен Харун хасаба алды. 46 Муса
билен Харуның ве ысрайыл ёлбашчыларының
уругларына ве ковумларына гөрә хасаба алан,
47 Реббе йүз тутулян чадырда ишлемәге ве йүк
гөтермәге яравлы, отуз яшдан элли яша ченли
болан 48 левилери секиз мүң бәш йүз сегсен адам
болды. 49 Реббиң Мусаның үсти билен берен
буйругына гөрә, хер бир адамың ерине етирмели
иши ве гөтермели йүки белли эдилди. Реббиң
буйрушы ялы, олар Муса тарапындан хасаба
алындылар.

5-нҗи бап

Дүшелгәни тәмиз сакламак

5 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара
буйрук бер: ёканчлы дери ве акма кеселлини
я-да өлә галташып харам боланы, 3 эркек кишими я
аял пархы ёк, Ысрайыл дүшелгесини харама
чыкармаз ялы, дүшелгеден хөкман чыкарың, чүнки
оларың арасында Мен яшаярын». 4 Ысрайыллар
шейле хем этдилер, олары дүшелгеден
чыкардылар. Реббиң Муса диенлериниң әхлисини
ысрайыллар берҗай этдилер.

Гүнәниң өвезини долмак

5 Реб Муса шейле дийди: 6 «Ысрайыллара айт:
эгер эркек я-да аял бир адамың гаршысына гүнә
этсе ве Реббе дөнүклик эдип, гүнә газанса, 7 ол эден
гүнәсини боюн алсын ве гүнәси үчин өвезлик
төлегини төлесин. Ене онуң үстүне өвезлик төлегиң
бәшден бир бөлегини гошуп, җебир чекен кишә
берсин. 8 Эгер җебир чекен өлсе ве хун алмага
хоссары болмаса, онда эдилен гүнә үчин төленен
хун Реббе багыш эдилип, рухана берилсин. Бу
гүнәкәриң гүнәсини сапламак үчин үстесине гоч
хем берилсин. 9 Ысрайылларың әхли мукаддес
садакаларының арасындан гетирилен хер бир
садака руханыңкыдыр. 10 Хеммәниң берйән
мукаддес садакалары руханыңкыдыр, ким нәме
берсе руханыңкыдыр».

Бивепа аял хакында

11 Реб Муса шейле дийди: 12 «Ысрайыллара айт:
эгер бириниң аялы терс ёла дүшүп, бивепалык
этсе, 13 башга бир адам билен ятып, муны әри
билмесе, шейдибем, аял гүнәли болса-да, айыбы
әшгәр болмаса, гаршысына шаят тапылмаса ве ол
бу иш үстүнде тутулмаса, 14 әри болса вас-вас
келине учрап, гүнәли аялына мүңкүр болса я-да
аялы гүнәли болмаса-да оңа мүңкүрлик этсе,
15 онда әри аялыны руханының янына алып гелсин.
Аялы үчин берилмели садаканы, ягны бир
батманың ондан бири арпа унуны гетирсин. Мунуң
мүңкүрлик галла садакасыдыгы, ягны этмиши
әшгәр эдйән садакадыгы үчин, унуң үстүне зейтун
ягы гуюлмасын, онуң үстүне якымлы ыслы түтетги-
де гоюлмасын. 16 Онсоң руханы ол аялы гетирип,

Реббиң хузурында дурузсын. [17] Руханы мукаддес
сувдан тоюн габа гуюп алсын ве мукаддес чадырың
ичинден топрак алып, сува гуйсун. [18] Руханы ол
аялы Реббиң хузурында дурзуп, онуң сачыны
яйсын ве онуң гошавуҗына мүңкүрлик
садакасыны, ягны этмиши ятладып дурян
айыплама садакасыны гуйсун. Руханы өз элинде
нәлет гетирҗек аҗылык сувуны сакласын. [19] Руханы
аяла касам ичирип шейле дийсин: „Эгер сен башга
бир адам билен ятмадык болсаң, өз әриңиң
ыгтыярындакаң гүнә этмедик болсаң, онда нәлет
гетирйән бу аҗылык сувы саңа зепер етирмесин“.
[20] Руханы аяла нәлет антыны ичирип шейле
дийсин: „Эмма сен өз әриңиң ыгтыярындакаң терс
ёла дүшүп, гүнәли болсаң ве башга адам билен
ятан болсаң, Реб сени Өз халкыңың арасында
йигренҗе ве гаргыша сезевар этсин. Гой, Реб сениң
уят ериңи гуратсын, гарның чишип гитсин. [22] Бу
нәлет гетирйән сув сениң ичиңе орнап, гарныңы
чиширсин, уят ериңи гуратсын!“

Аял хем „Омын. Омын“ дийсин. [23] Онсоң руханы
бу нәлет сөзлерини язып, оны аҗылык сувунда
ювсун. [24] Нәлет гетирйән аҗылык сувуны аяла
ичирмели. Нәлет гетирйән аҗылык сувы аялың
ичине орнап, гүйчли агыры дөредер. [25] Руханы
мүңкүрлик садакасыны аялың элинден алып, оны
Реббиң хузурында ёкары галдырсын ве гурбанлык
сыпасына алып гелсин. [26] Онсоң руханы Реббиң
ёлуна берилйән пай хөкмүнде галла садакасындан
бир гошавуҗыны алып, оны гурбанлык сыпасында
яксын. Соңра аяла сувы ичирсин. [27] Аяла сувы
ичиренден соң, эгер аял гүнәли болуп, әрине
бивепалык эден болса, нәлет гетирйән сув онуң
ичине орнап, гүйчли агыры дөредер. Ол аялың уят
ери гурар, гарны чишер. [28] Эмма аял гүнәли болман
тәмиз болса, оңа хич хили зепер этмез ве ене-де
чага догруп билер. [29] Аял өз әриниң ыгтыярындака
терс ёла дүшүп, өзүниң гүнәлидигине мүңкүр
болан ягдайында канун шудур. [30] Я-да әри вас-вас
кеселине учрап, аялына мүңкүрлик эдип башласа,
онда ол аялыны Реббиң хузурына гетирсин ве
руханы ол аял бабатда бу кануны улансын. [31] Әри
языклы болмаз, эмма аялы велин эден гүнәси үчин
җезасыны чексин».

6-нҗы бап

Назырлык дүзгүни

6 Реб Муса шейле дийди: [2] «Ысрайыллара айт:
эгер эркек я аял назыр болмага касам ичип,
өзүни Реббе багыш этсе, [3] онда ол шерапдан ве
чакырдан датмасын. Шерап сиркесини-де, башга
сирке-де уланмасын, үзүм шербедини-де ичмесин,
тер үзүм-де, кишмиш-де иймесин. [4] Назырлык
дөврүниң бүтин довамында үзүмден өндүрилен
хич бир зады, хатда үзүмиң габыгыны я дәнесини-
де агзына алмасын. [5] Назыр болмага касам ичен
дөврүниң бүтин довамында онуң келлесине хич
бир пәки дегмесин, өзүни Реббе багыш эден
гүнлери гутарянча, назыр болан адам мукаддесдир,
ол сачыны өсдүрсин. [6] Онуң сачы Реббе багыш
эдилендигиниң нышаныдыр. Өзүни Реббе багыш
эден гүнлеринде ол җеседе голайлашмасын. Хатда
онуң атасы я энеси, доганы я уясы өләенде-де, ол
өзүни харам этмесин. [8] Назырлык дөврүниң бүтин
довамында бу адам Реббе багыш эдилен адамдыр.

[9] Эгер гапдалындакыларың бири дуйдансызлыкда
өлүп, назырың мукаддес сачыны харам этсе, онда
ол тәмизленилйән гүн болан единҗи гүни сачыны
сырсын. [10] Секизинҗи гүн ол ики гумрыны я-да ики
кепдери чагасыны гетирип, Реббе йүз тутулян
чадырың гирелгесинде рухана берсин. [11] Руханы
оларың бирини гүнә гурбанлыгы, бейлекисини
болса якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эдип,
назыры гүнәсинден сапласын, чүнки ол җеседе
голайлашандыгы зерарлы языклы болупды. Назыр
шол гүнүң өзүнде сачыны тәзеден багыш этсин.
[12] Ол назырлыга тәзеден башламак үчин, өзүни
Реббе багыш этсин ве язык гурбанлыгы хөкмүнде
биряшар эркек токлы гетирсин. Чүнки мукаддес
эдилен сачың харам боландыгы үчин, өңки гүнлер
хасап эдилмейәр.

[13] Назырлык мөхлети гутаранда, назырлар үчин
шу дүзгүни берҗай этсинлер: оны Реббе йүз
тутулян чадырың гирелгесине гетирсинлер. [14] Ол
Реббе өз пешгешини хөдүр этсин, биряшар
шикессиз эркек токлыны якма гурбанлыгы
хөкмүнде, биряшар шикессиз уркачы токлыны гүнә
гурбанлыгы хөкмүнде, шикессиз бир гочы болса
саламатлык гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр этсин.
[15] Бир себет петири, сайлама бугдай унундан
зейтун ягына югрулан күлчелери, йүзүне зейтун
ягы чалнан челпеклери, олар билен биле галла ве
ичги садакасыны берсин. [16] Руханы булары Реббиң
хузурында хөдүр этсин, оларың гүнә хем-де якма
гурбанлыгыны-да хөдүр этсин. [17] Бир себет петир
билен гочы саламатлык гурбанлыгы хөкмүнде
хөдүр этсин. Шейле хем руханы галла хем ичги
садакасыны-да хөдүр этсин. [18] Соңра назыр Реббе
йүз тутулян чадырың гирелгесинде, Реббе багыш
эдилен сачыны сырып, саламатлык
гурбанлыгының ашагында янып дуран ода
ташласын. [19] Назыр Реббе багыш эдилен сачыны
сырып болансоң, руханы гочуң гайнан бир будуны,
себетден бир петири ве йүзүне зейтун ягы чалнан
бир челпеги алып, олары назырың элине берсин.
[20] Онсоң руханы гөтерме садакасы хөкмүнде олары
Реббиң хузурында ёкары галдырсын. Гөтерме

садака хөкмүнде дөш хем, үвреме садака хөкмүнде
бут хем руханы үчин мукаддес пайдыр. Шондан
соңра назыр болан адам шерап ичип билер. [21] Ине,
касам ичип, назыр боландыгы ве онуң Реббе
багыш эдилендиги үчин берилйән назырлык
гурбанлыклары хакындакы дүзгүн шулардан
ыбаратдыр. Эгер ол назырлык касамының талап
эдйән затларындан башга-да садака бермеги вада
берен болса, онда берен вадасыны долы берҗай
этсин».

Руханы патасы

[22] Реб Муса шейле дийди: [23] «Харуна ве онуң
огулларына айт, ысрайыллара пата берсинлер. Сиз
олара шейле дийиң:
[24] „Гой, Реб сизи ялкап, Өз пенасында сакласын!
[25] Реб гүлер йүзи билен баксын, сизе мерхемет
этсин!
[26] Реб сизе назарыны салып, саламатлык берсин!
[27] Шейдип, Харун ве онуң огуллары ысрайыллара
Мениң адым билен пата берсинлер, Мен хем
олары ялкарын“».

7-нҗи бап

Баштутанлар садакаларыны гетирйәрлер

7 Муса мукаддес чадыры дикип болуп, ичиниң
әхли эсбаплары билен бирликде онуң үстүне яг
сепеләп мукаддес этди. Гурбанлык сыпасыны-да
онуң әхли энҗамлары билен бирликде онуң үстүне
яг сепеләп мукаддес этди. [2] Шондан соң илат
санавына ёлбашчылык эден ысрайыл
баштутанлары, ягны уругбашылары ве
тиребашылары өз садакаларыны Реббиң хузурына
гетирдилер. Олар алты саны үсти өртүлги араба
билен он ики өкүзи – хер ики баштутан үчин бир
араба ве хер баштутан үчин бир өкүзи мукаддес
чадырың өңүне гетирдилер. [4] Онсоң Реб Муса
шейле дийди: [5] «Оларың садакаларыны кабул эдип
ал, Реббе йүз тутулян чадырда эдилйән ишлер үчин
герек болар. Олары левилере хер бириниң
битирйән ишлерине гөрә бер». [6] Муса арабалары
ве өкүзлери гетирип, левилере берди. [7] Ол эдйән
ишлерине гөрә ики араба билен дөрт өкүзи
гершонлара берди. [8] Дөрт араба билен секиз өкүзи
болса эдйән ишлерине гөрә мерарылара берди.
Олар руханы Харуның оглы Ытамарың
ёлбашчылыгы астында ишлейәрдилер. [9] Эмма ол
кохатлара хич зат бермеди, чүнки оларың
везипеси мукаддес затлары эгинлеринде
дашамакды.
[10] Гурбанлык сыпасының үстүне яг сепеләп,
мукаддес эдиленден соң, баштутанлар хем онуң
багыш эдилиш дабарасына садакалар
хөдүрледилер. Олар өз садакаларыны гурбанлык
сыпасының өңүне гетирдилер. [11] Реб Муса:
«Гурбанлык сыпасының багыш эдилишине хер гүн
бир баштутан өз садакаларыны хөдүр этсин»
дийди.
[12] Биринҗи гүн яхуда тиресинден Эминадабың
оглы Нахшон садакаларыны хөдүр этди. [13] Онуң
садакалары шулардан ыбаратды: Мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли мысгал †
болан күмүш табак, аграмы йүз элли мысгал ††
болан күмүш леген. Оларың икисем галла садакасы
үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама бугдай
унундан долуды. [14] Ичи түтетгиден долы, аграмы
йигрими мысгал ‡ болан алтын җам. [15] Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, биряшар
эркек токлы. [16] Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
[17] Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш саны биряшар эркек токлы.
Ине, шулар Эминадабың оглы Нахшоның
садакаларыды.
[18] Икинҗи гүн ысакарларың баштутаны Сугарың
оглы Нетанел садакаларыны хөдүр этди. [19] Онуң
садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли мысгал
болан күмүш табак, аграмы йүз элли мысгал болан
күмүш леген. Оларың икисем галла садакасы үчин
зейтун ягы билен гарылан сайлама бугдай унундан
долуды. [20] Ичи түтетгиден долы, аграмы йигрими
мысгал болан алтын җам. [21] Якма гурбанлыгы үчин
бир өкүзче, бир гоч, биряшар эркек токлы. [22] Гүнә
гурбанлыгы үчин бир теке. [23] Саламатлык
гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш гоч, бәш теке
ве бәш саны биряшар эркек токлы. Ине, шулар
Сугарың оглы Нетанелиң садакаларыды.
[24] Үчүнҗи гүн зебулунларың баштутаны Хелоның
оглы Элияп садакаларыны хөдүр этди. [25] Онуң
садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли мысгал
болан күмүш табак, аграмы йүз элли мысгал болан
күмүш леген. Оларың икисем галла садакасы үчин
зейтун ягы билен гарылан сайлама бугдай ундан
долуды. [26] Ичи түтетгиден долы, аграмы йигрими
мысгал болан алтын җам. [27] Якма гурбанлыгы үчин
бир өкүзче, бир гоч, биряшар эркек токлы. [28] Гүнә
гурбанлыгы үчин бир теке. [29] Саламатлык
гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш гоч, бәш теке
ве бәш саны биряшар эркек токлы. Ине, шулар
Хелоның оглы Элиябың садакаларыды.
[30] Дөрдүнҗи гүн рубенлериң баштутаны
Шедеюрың оглы Элисур садакаларыны хөдүр этди.

---

† *Үч йүз элли мысгал – еврейче йүз отуз шекел*
†† *Йүз элли мысгал – еврейче етмиш шекел*
‡ *Йигрими мысгал – еврейче он шекел*

31 Онуң садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес
өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли
мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 32 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 33 Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, биряшар
эркек токлы. 34 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
35 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш саны биряшар эркек токлы.
Ине, шулар Шедеюрың оглы Элисурың
садакаларыды.

36 Бәшинҗи гүн шимгонларың баштутаны
Сурышадайың оглы Шелумыел садакаларыны
хөдүр этди. 37 Онуң садакалары шулардан
ыбаратды: мукаддес өйүң ресми өлчеги билен
аграмы үч йүз элли мысгал болан күмүш табак,
аграмы йүз элли мысгал болан күмүш леген.
Оларың икисем галла садакасы үчин зейтун ягы
билен гарылан сайлама бугдай унундан долуды.
38 Ичи түтетгиден долы, аграмы йигрими мысгал
болан алтын җам. 39 Якма гурбанлыгы үчин бир
өкүзче, бир гоч, биряшар эркек токлы. 40 Гүнә
гурбанлыгы үчин бир теке. 41 Саламатлык
гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш гоч, бәш теке
ве бәш биряшар эркек токлы. Ине, шулар
Сурышадайың оглы Шелумыелиң садакаларыды.

42 Алтынҗы гүн гатларың баштутаны Дегувалың
оглы Элясап садакаларыны хөдүр этди. 43 Онуң
садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли мысгал
болан күмүш табак, аграмы йүз элли мысгал болан
күмүш леген. Оларың икисем галла садакасы үчин
зейтун ягы билен гарылан сайлама бугдай унундан
долуды. 44 Ичи түтетгиден долы, аграмы йигрими
мысгал болан алтын җам. 45 Якма гурбанлыгы үчин
бир өкүзче, бир гоч, биряшар эркек токлы. 46 Гүнә
гурбанлыгы үчин бир теке. 47 Саламатлык
гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш гоч, бәш теке
ве бәш биряшар эркек токлы. Ине, шулар
Дегувалың оглы Элясабың садакаларыды.

48 Единҗи гүн эфрайымларың баштутаны
Эмихудың оглы Элишама садакаларыны хөдүр
этди. 49 Онуң садакалары шулардан ыбаратды:
мукаддес өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз
элли мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 50 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 51 Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, биряшар
эркек токлы. 52 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
53 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш биряшар эркек токлы. Ине,
шулар Эмихудың оглы Элишаманың
садакаларыды.

54 Секизинҗи гүн манашаларың баштутаны
Педахсурың оглы Гамлыел садакаларыны хөдүр
этди. 55 Онуң садакалары шулардан ыбаратды:
мукаддес өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз
элли мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 56 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 57 Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, биряшар
эркек токлы. 58 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
59 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш биряшар эркек токлы. Ине,
шулар Педахсурың оглы Гамлыелиң садакаларыды.

60 Докузынҗы гүн беняминлериң баштутаны
Гидгоның оглы Абыдан садакаларыны хөдүр
этди. 61 Онуң садакалары шулардан ыбаратды:
мукаддес өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз
элли мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 62 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 63 Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, биряшар
эркек токлы. 64 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
65 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш биряшар эркек токлы. Ине,
шулар Гидгоның оглы Абыданың садакаларыды.

66 Онунҗы гүн данларың баштутаны Эмишадайың
оглы Ахыгезер садакаларыны хөдүр этди. 67 Онуң
садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли мысгал
болан күмүш табак, аграмы йүз элли мысгал болан
күмүш леген. Оларың икисем галла садакасы үчин
зейтун ягы билен гарылан сайлама бугдай унундан
долуды. 68 Ичи түтетгиден долы, аграмы йигрими
мысгал болан алтын җам. 69 Якма гурбанлыгы үчин
бир өкүзче, бир гоч, биряшар эркек токлы. 70 Гүнә
гурбанлыгы үчин бир теке. 71 Саламатлык
гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш гоч, бәш теке
ве бәш саны биряшар эркек токлы. Ине, шулар
Эмишадайың оглы Ахыгезериң садакаларыды.

72 Он биринҗи гүн ашерлериң баштутаны
Окраның оглы Пагыел садакаларыны хөдүр этди.
73 Онуң садакалары шулардан ыбаратды: мукаддес
өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли
мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 74 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 75 Якма

гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, бияшар
эркек токлы. 76 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
77 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш бияшар эркек токлы. Ине,
шулар Окраның оглы Пагыелиң садакаларыды.
78 Он икинҗи гүн нафталыларың баштутаны
Эйнаның оглы Ахура садакаларыны хөдүр этди.
79 Онуң садакалары шулардан ыбаратды: Мукаддес
өйүң ресми өлчеги билен аграмы үч йүз элли
мысгал болан күмүш табак, аграмы йүз элли
мысгал болан күмүш леген. Оларың икисем галла
садакасы үчин зейтун ягы билен гарылан сайлама
бугдай унундан долуды. 80 Ичи түтетгиден долы,
аграмы йигрими мысгал болан алтын җам. 81 Якма
гурбанлыгы үчин бир өкүзче, бир гоч, бияшар
эркек токлы. 82 Гүнә гурбанлыгы үчин бир теке.
83 Саламатлык гурбанлыгы үчин хем ики өкүз, бәш
гоч, бәш теке ве бәш бияшар эркек токлы. Ине,
шулар Эйнаның оглы Ахураның садакаларыды.
84 Гурбанлык сыпасының үстүне яг сепеләп,
мукаддес эдиленден соң, ысрайыл
баштутанларының онуң багыш эдилиш
дабарасына хөдүр эден садакалары, ине, шулардан
ыбаратды: он ики күмүш табак, он ики күмүш леген
ве он ики алтын җам. 85 Хер күмүш табагың аграмы
үч йүз элли мысгалды ве хер күмүш легениң
аграмы йүз элли мысгалды. Әхли күмүш гапларың
аграмы мукаддес өйүң ресми өлчеги билен алты
мүң мысгалды †. 86 Ичи түтетгиден долы, хер
бириниң аграмы йигрими мысгал болан он ики
саны алтын кепҗәниң җеми аграмы мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен ики йүз кырк мысгалды ††.
87 Якма гурбанлыгы үчин янының галла садакасы
билен багыш эдилен малларың саны он ики өкүз,
он ики гоч, он ики бияшар эркек токлы ве гүнә
гурбанлыгы үчин он ики теке болды. 88 Саламатлык
гурбанлыгы үчин багыш эдилен малларың җеми
саны: йигрими дөрт өкүз, алтмыш гоч, алтмыш теке
ве алтмыш бияшар эркек токлы болды. Булар
гурбанлык сыпасына яг сепеләп, мукаддес
эдиленден соң, онуң багыш эдилиш дабарасына
хөдүр эдилен садакалардыр.
89 Муса Реб билен геплешмек үчин, Реббе йүз
тутулян чадыра гиренде, ики керубың ‡ арасындан
гелйән сеси эшидйәрди. Бу ики керуп Әхт
сандыгының гапагының үстүндеди. Шейдип, Реб
Муса билен геплешерди.

† *Алты мүң мысгал – еврейче ики мүң дөрт йүз шекел*
†† *Ики йүз кырк мысгал – еврейче йүз йигрими шекел*
‡ *Керуп – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.*

8-нҗи бап

Харун чыралары ерлешдирйәр

8 Реб Муса шейле дийди: 2 «Харуна айт: ол
чыралары чырадана отурданда, оларың
ягтысы чыраданың өңүне дүшер ялы эдип
отуртсын». 3 Харун шейле хем этди. Реббиң Муса
буйрушы ялы, ол чыралары чыраданың өңүне ягты
сачар ялы эдип ерлешдирди. 4 Чыраданың
гурлушы шейледи: аягындан тә чыра отурдылян
гүллерине ченли дөвме сап алтындан ясаланды.
Харун чыраданы Реббиң Муса гөркезен нусгасы
боюнча ясады.

Левилер Реббе багыш эдилйәр

5 Реб Муса шейле дийди: 6 «Ысрайылларың
арасындан левилери бөлүп айыр-да, олары
тәмизле. 7 Олары тәмизлемек үчин шейле эт:
оларың үстүне тәмизлик сувуны сепеле, онсоң олар
бедениндәки әхли түйлери сырсынлар,
эшиклерини ювсунлар, шейдип, өзлерини
тәмизлесинлер. 8 Соңра олар бир өкүзче билен
галла садакасы үчин зейтун ягына гарылан
сайлама бугдай уныны алсынлар. Сен хем гүнә
гурбанлыгы үчин бир өкүзче ал. 9 Онсоң левилери
Реббе йүз тутулян чадырың өңүне гетирип, бүтин
ысрайыл җемагатыны йыгна. 10 Левилери Реббиң
хузурына гетирен махалың ысрайыллар эллерини
левилериң келлесине гойсунлар. 11 Харун левилери
ысрайылларың берйән гөтерме садакасы хөкмүнде
Реббе багыш этсин. Шонда олар Реббиң
хызматыны эдип билерлер. 12 Онсоң левилер
эллерини өкүзчелериң келлесине гойсунлар.
Оларың бирини гүнә гурбанлыгы үчин,
бейлекисини-де левилери гүнәсинден сапламак
үчин, якма гурбанлыгы хөкмүнде Реббе багыш
этсинлер. 13 Соңра левилери Харунның огулларының
өңүнде дурзуп, олары Реббе багыш эт.
14 Шейдип, сен левилери ысрайылларың
арасындан сайлап аларсың, инди олар Реббиңки
боларлар. 15 Сен левилери тәмизләп, олары Реббе
багыш эдениңден соң, олар Реббе йүз тутулян
чадырда хызмат этмек үчин ичери гирип
билерлер. 16 Чүнки ысрайылларың арасында олар
инди бүтинлей Реббе дегишлидирлер. Реб
левилери әхли ысрайыл аялларының илкинҗи
догран огулларының өвезине Өзүне алды. 17 Чүнки
ысрайылларың арасында хайван болсун, ынсан
болсун пархы ёк, илкинҗи догланлар
Реббиңкидир. Мүсүр юрдунда новбахар огуллары
гыран гүни, Реб олары Өзүне багыш этди. 18 Ол
левилери болса ысрайылың новбахар
огулларының өвезине тутушлыгына Өзүне алды.

19 Онуң үстесине-де, Ол ысрайыллардан левилери
Харуна ве онуң огулларына пешгеш хөкмүнде
берди. Чүнки левилер ысрайыллара дерек Реббе
йүз тутулян өйде ишлейәндиклери үчин,
ысрайыллары гүнәлеринден сапларлар. Левилер
ысрайыллары мукаддес затлара хас голай
гелмекден горарлар, ёгсам ысрайыллар хеләк
боларлар».
20 Муса билен Харун ве бүтин ысрайыл халкы
левилер үчин айдылан затлары этдилер.
Ысрайыллар Реббиң левилер хакда Муса
буйранларының барыны берҗай этдилер.
21 Левилер өзлерини тәмизләп, эшиклерини
ювдулар. Онсоң Харун олары гөтерме садакасы
хөкмүнде Реббиң хузурында хөдүр этди ве
тәмизлемек үчин, олары гүнәлеринден саплады.
22 Шондан соңра левилер Харунының ве онуң
огулларының ыгтыярлыгында Реббе йүз тутулян
чадыра хызмат этмәге гирдилер. Олар левилер
хакда эдил Реббиң Муса буйрушы ялы хем этдилер.
23 Реб Муса шейле дийди: 24 «Левилере дегишли
дүзгүн шейледир: яшы йигрими бәш ве ондан
ёкары боланлар Реббе йүз тутулян чадырың
хызматыны этмелидирлер. 25 Элли яшдан соң олар
хызматдан бошадылмалыдырлар ве мундан бейләк
гуллук этмели дәлдирлер. 26 Олар Реббе йүз тутулян
чадыры горамак кешигини чекйән өз леви
доганларына көмек эдип билерлер. Ине, сен
шейдип, левилериң ерине етирйән борчларыны
шунуң ялы кадалашдыргын».

9-нҗы бап

Песах байрамы

9 Ысрайылларың Мүсүрден чыканларындан
соңкы икинҗи йылың биринҗи айында † Реб
Синай чөлүнде Муса билен геплешип, шейле
дийди: 2 «Ысрайыллар кесгитленен вагтда Песах
байрамыны беллесинлер. 3 Шу айың он дөрдүне,
белленен вагтда, агшамара оны әхли дүзгүнлере ве
када-кануна лайыклыкда гечирсинлер».
4 Шейлеликде, Муса ысрайыллара Песах
байрамыны беллемелидиклерини айтды. 5 Шоңа
гөрә, ысрайыллар Синай чөлүнде биринҗи айың
он дөрдүне, агшамара Песах байрамыны
белледилер. Ысрайыллар Реббиң Муса табшыран
затларының әхлисини берҗай этдилер. 6 Эмма өлә
галташанлыгы зерарлы харам боланлар-да барды.
Олар шол гүн Песах байрамының гечирилишине
гатнашып билмедилер. Шонуң үчин олар Муса
билен Харунының янына гелип: 7 «Өлә галташып
харам болсак-да, биз нәме үчин бейлеки
ысрайыллар билен биле Реббе белленен вагтда
гурбанлык бермели дәлмишик?» дийдилер. 8 Муса
олара: «Гарашың, сиз хакда Реббиң нәме
табшырык берйәнини билейин» дийди.
9 Реб Муса шейле дийди: 10 «Ысрайыллара айт,
сизиң бириңизиң я-да несиллериңизден бириниң
өлә галташып, харам боландыгына я-да узак
сапарда боландыгына гарамаздан, Реббиң Песах
байрамыны белләп билерсиңиз. 11 Олар икинҗи
айың он дөрдүне, агшам Песах гурбаныны сойп,
оны петир ве аҗы отлар билен ийсинлер. 12 Эртире
ченли гурбанлыкдан хич зат галмасын ве онуң
екеҗе сүңки-де дөвүлмесин. Песах байрамы өзүниң
әхли када-кануунларына лайыклыкда белленсин.
13 Эмма кимде-ким тәмиздигине ве узак ёла
гитмәндигине гарамаздан, Песах байрамыны
беллемесе, онда ол Реббе берилмели садаканы
белленен вагтында бермәнлиги үчин, халкың
арасындан ковлуп чыкарылсын. Бейле адам эден
гүнәси үчин җезасыны чекмелидир. 14 Эгер
араңызда яшаян гелмишеклерден бири Реббиң
Песах байрамыны беллесе, онда ол оны әхли када-
канунлара лайыклыкда гечирсин. Аслы ысрайыллы
болан үчин хем, гелмишек үчин хем бир дүзгүн
болсун».

Мукаддес чадыры бүрән булут

15 Мукаддес чадырың, ягны әхт чадырының
гурлан гүни, оны булут гаплап алды. Агшамдан тә
эртире ченли булут ода меңзәп, мукаддес чадырың
депесинде дурды. 16 Бу хемише шейле болды,
гүндизлерине мукаддес чадыры бүрейән булут
гиҗелерине ода меңзейәрди. 17 Булут чадырың
үстүнден гөтериленсоң, ысрайыллар ёла
дүшердилер. Булут нирә гелип дурса, ысрайыллар
хем шол ерде дүшелге гурардылар. 18 Ысрайыллар
Реббиң буйругы билен ёла дүшүп, Реббиң буйругы
билен хем дүшләрдилер. Булут мукаддес чадырың
депесинде нәче вагтлап сакланса, олар хем өз
дүшелгелеринде шонча вагт сакланардылар.
19 Хатда булудың мукаддес чадырың депесинде
сакланмагы узага чексе-де, ысрайыллар Реббиң
буйругыны берҗай эдип гөчмездилер. 20 Кәвагтлар
булут мукаддес чадырың депесинде диңе санлыҗа
гүн гөрнерди, олар хем Реббиң буйругына гөрә
дүшелгелеринде болуп, соңра Реббиң буйругы
билен хем ёла дүшердилер. 21 Кәвагтлар болса
булут диңе агшамдан эртире ченли сакланарды,
булут ирден гөтериленсоң, олар ёла дүшердилер.
Гүндиз болсун, гиҗе болсун – пархы ёк, булут ёкары
гөтериленде ысрайыллар хем ёла дүшердилер.
22 Булут мукаддес чадырың депесинде ики гүн
сакланса-да, бир ай сакланса-да, хатда ондан хем

† *Еврейлериң сененамасы боюнча йылың биринҗи айы такмынан апрел айына габат гелйәр. Серет: Мср 13:4.*

узак вагтлап сакланмагыны довам этсе-де,
ысрайыллар дүшлән ерлеринден гөчмездилер.
Эмма булут гөтерилен бадына, олар ене ёла
дүшердилер. [23] Ысрайыллар Реббиң буйругы билен
дүшләп, Реббиң буйругы билен хем ёла
дүшердилер. Олар Реббиң Муса аркалы берйән
буйрукларыны берҗай этдилер.

10-нҗы бап

Күмүш сурнайлар

10 Реб Муса шейле дийди: [2] «Өзүңе дөвме сап
күмүшден ики саны сурнай яса. Олары
җемагаты чагырмак ве дүшелгелери гөчүрмек
үчин уланарсың. [3] Ики сурнай дең чалнанда, бүтин
җемагат сениң яныңа, Реббе йүз тутулян чадырың
гирелгесине йыгнансын. [4] Эгер сурнайларың бири
чалынса, онда ысрайыл ёлбашчылары, ягны тире
баштутанлары сениң яныңа йыгнансынлар.
[5] Сурнай гысга-гысга чалынса, гүндогар тарапдакы
дүшелгелер ёла чыксын. [6] Сурнай икинҗи гезек
гысга чалынса, онда гүнорта тарапдакы
дүшелгелер ёла дүшсүн. Дүшелгәниң
гөчмелидигини аңладян сурнай гысга чалынсын.
[7] Эмма җемагаты йыгнамак герек боланда, сурнай
узак чалынсын, гысга чалынмасын. [8] Сурнайлары
руханы Харуның огуллары чалсынлар. Бу сизиң ве
гелҗекки несиллериңиз үчин эбедилик дүзгүн
болсун. [9] Юрдуңызда сизиң үстүңизе чозан
душмана гаршы сөвеше чыканыңызда, сурнайлар
билен сөвеш сазыны чалың. Шонда Худайыңыз Реб
сизи ятлар ве душманларыңыздан халас эдер.
[10] Шат гүнүңизде, беллемели байрамларыңызда ве
хер айың башында, якма ве саламатлык
гурбанлыгыңызың башында сурнайлары чалың.
Олар сизиң Худайыңыз Реббиң хузурында
ятланмагыңыз үчин хызмат эдер. Худайыңыз Реб
Мендирин».

Ысрайыллар Синай дагындан гидйәрлер

[11] Ысрайылларың Мүсүрден чыканларындан
соңкы икинҗи йылың икинҗи айында, айың
йигримиси гүни мукаддес әхт чадырының
депесинден булут гөтерилди. [12] Ысрайыллар
гөчмәге тайярланып, Синай чөлүнден чыкып
уградылар. Булут Паран чөлүне гелип дурды.
[13] Олар илкинҗи гезек Реббиң Муса аркалы берен
буйругы билен ёла дүшдүлер. [14] Яхудаларың
дүшелгеси топар-топар болуп, өз тугы астында
илкинҗи болуп ёла дүшди. Бу тутуш топара
Эминадабың оглы Нахшон баштутанлык эдйәрди.
[15] Ысакар тиресиниң топарына Сугарың оглы
Нетанел баштутанлык эдйәрди. [16] Зебулун
тиресиниң топарына Хелоның оглы Элияп
баштутанлык эдйәрди.
[17] Онсоң мукаддес чадыр сөкүлди ве оны
гөтерйән гершонлар билен мерарылар ёла
дүшдүлер. [18] Соңра рубенлериң дүшелгеси топар-
топар болуп, өз тугы астында ёла дүшди. Бу тутуш
топара Шедеюрың оглы Элисур баштутанлык
эдйәрди. [19] Шимгон тиресиниң топарына
Сурышадайың оглы Шелумыел баштутанлык
эдйәрди. [20] Гат тиресиниң топарына болса
Дегувалың оглы Элясап баштутанлык эдйәрди.
[21] Соңра мукаддес затлары гөтерйән кохатлар ёла
дүшдүлер. Булар барып етйәнчә, гершонлар ве
мерарылар мукаддес чадыры дикердилер. [22] Соңра
эфрайымларың дүшелгеси топар-топар болуп, өз
тугы астында ёла дүшдүлер. Бу тутуш топара
Эмихудың оглы Элишама баштутанлык эдйәрди.
[23] Манаша тиресиниң топарына Педахсурың оглы
Гамлыел баштутанлык эдйәрди. [24] Бенямин
тиресиниң топарына болса Гидгоның оглы
Абыдан баштутанлык эдйәрди.
[25] Иң соңунда дүшелгелериң ызкы горагы
хөкмүнде данларың дүшелгеси топар-топар болуп,
өз тугы астында ёла дүшди. Бу тутуш топара
Эмишадайың оглы Ахыгезер баштутанлык
эдйәрди. [26] Ашер тиресиниң топарына Окраның
оглы Пагыел баштутанлык эдйәрди. [27] Нафталы
тиресиниң топарына болса Эйнаның оглы Ахура
баштутанлык эдйәрди. [28] Ысрайыллар
гөченлеринде топар-топар болуп, шу тертипде
гидердилер.
[29] Муса гайынатасы мидянлы Регувалың оглы
Хобаба: «Биз Реббиң „сизе берҗек“ диен ерине
тарап ёла дүшйәрис. Йөр, бизиң билен гит, биз
саңа ягшылык эдерис. Чүнки Реб Ысрайыла
ягшылык этҗекдигини вада берди» дийди. [30] Эмма
Хобап оңа: «Ёк, мен гитҗек дәл. Мен өз юрдума,
гарындашларымың янына гитҗек» дийди. [31] Муса
оңа: «Бизи ташлап гитме! Чүнки чөлде дүшлеҗек
ерлеримизи сен говы билйәрсиң, бизе
ёлбелетчилик эт. [32] Эгер бизиң билен гитсең,
Реббиң бизе этҗек ягшылыкларыны сениң билен
пайлашарыс» дийди.
[33] Онсоң ысрайыллар Реббиң дагындан гайдып,
үч гүн йөредилер. Оларың дүшлеҗек ерини тапмак
үчин, Реббиң Әхт сандыгы хем ёлуң бүтин
довамында оларың өңүнден барярды.
[34] Дүшелгеден чыкып угранлары бәри Реббиң
булуды гүндиз оларың үстүндеди.
[35] Хер сапар Әхт сандыгы ёла дүшенде, Муса
шейле диерди:
«Галкын, эй, Реб! Гой, душманларың даргасын,
сени йигренйәнлер Сениң өңүнден гачсын».

36 Әхт сандыгы саклананда болса ол шейле
диерди:
«Эй, Реб, мүңлерче ысрайыл ковумларына сары
өврүл!»

11-нҗи бап

Халкың шикаятлары

11 Халк гөрйән гөргүлери хакда Реббе
эшитдирип, шикаят эдип башлады. Реб муны
эшиденде гаты гахарланды. Онсоң Реббиң оды
оларың гаршысына туташып, янгын дүшелгәниң
бир четини ёк этди. 2 Халк Муса перят этди, Муса-да
Реббе ялбарып дилег этди. От сөнди. 3 Шонуң үчин
хем ол ере Табгера † дийип ат гойдулар. Чүнки
Реббиң иберен оды оларың гаршысына
туташыпды.
4 Ысрайылларың арасындакы гелмишеклерден
йыгнананларың ачгөзлүги артды. Хатда
ысрайыллар хем соҗашып, шейле эңрейәрдилер:
«Вах, инди эт иймәге-де зар болдук. 5 Мүсүрде
мугтҗа иййән балыкларымыз, хыярларымыз,
гавунларымыз, соганларымыз, дүйп
соганларымыз, сарымсакларымыз ят болды-ла.
6 Маннадан башга гөрйән задымыз болмансоң,
ысгын-мыдарымыз галмады».
7 Манна кинзаның тохумына меңзеш болуп,
реңки-де сакызыңкы ялы сарымтыл акды. 8 Халк
чыкып, оны йыгнарды ве дегирменде үвәрди я-да
сокуда дөверди. Соңра газанда гайнадып, ондан
петир көкелер бишиирердилер. Онуң тагамы зейтун
ягына югрулып биширилен челпегиң тагамы
ялыды. 9 Дүшелгәниң үстүне гиҗе дүшйән чыг
билен биле манна-да ягарды.
10 Муса халкың, хер машгаланың өз чадырының
агзында аглаяндыкларыны эшитди. Реббиң муңа
җуда гахарының гелендиги үчин, Мусаның җаны
янярды. 11 Онсоң Муса Реббе шейле дийди: «Нәме
үчин Сен Өз гулуңы бейле гынаярсың? Бүтин
халкың йүкүни мениң бойнума атар ялы, нәме
себәпден мен Сениң назарыңда мерхемет
газанмадым? 12 Бу гиден халкы гарнымда гөтерип,
мен догрупмыдым нәме? Сен маңа: „Олары сүйтден
айрылмадык чаганы энекесиниң гөтериши дей,
гуҗагыңда гөтер“ диер ялы, оларың ата-
бабаларына ант ичип сөз берен юрдуңа ченли
мениң гөтерип бармагымы ислейәрмиң? 13 Бүтин
халка етер ялы эти мен нирeден тапайын? Чүнки
олар мениң яныма гелип: „Бизе иймәге эт бер“
дийип, эңрешип дурлар. 14 Бүтин халкың
гараматыны мениң бир өзүм чекип билмен, чүнки
бу мениң үчин җуда агыр. 15 Маңа бейле

† *Еврейче Табгера янян ер*

дарашандан, эгер Сениң назарыңда мерхемет
газанан болсам, говусы, Сен мениң җанымы ал,
мен хем бу азаплардан дынайын».

Етмиш яшулы

16 Реб Муса шейле дийди: «Халкың арасында
оларың баштутанлары ве серкерделери хөкмүнде
таналян етмиш яшулыны Мениң яныма йыгна.
Олары Маңа йүз тутулян чадыра гетир, гой, олар
сениң яныңда дурсунлар. 17 Мен ашак инип, ол
ерде сениң билен геплешерин. Саңа берен
Рухумдан алып, олара-да берерин. Ана онсоң,
халкың гараматыны еке өзүң чекмерсиң, халкың
гараматыны олар сениң билен дең чекишерлер.
18 Халка-да айт, эртир үчин инлерини тәмизләп,
мукаддес этсинлер, чүнки эртир олар эт иерлер.
„Вах, инди эт иймәге-де зар болдук. Мүсүрде
яшайшымыз, мундан хас оңатды“ дийип
налаяныңызы Реб эшитди. Шонуң үчин Реб сизе
иер ялы эт берҗек. 19 Бир гүн я ики гүн дәл, бәш гүн
я он гүн дәл, я-да йигрими гүн дәл, 20 эйсем, тутуш
бир айлап, тә аша дүшйәнчәңиз, тә ирйәнчәңиз эт
иерсиңиз. Чүнки сиз араңызда болан Ребби рет
этдиңиз ве Онуң хузурында: „Нәме үчин биз
Мүсүрден чыкдык?“ дийип агладыңыз». 21 Эмма
Муса Реббе шейле дийди: «Бу халк алты йүз мүң
адамдан ыбарат. Сен болса олары бир айлап эт
билен бакарын диййәрсиң. 22 Әхли доварлары ве
мал-гаралары өлдүрениңде, олары дойруп
болармы? Деңиздәки әхли балыклары тутаныңда,
булар доярмы?» 23 Реб Муса: «Реббиң гүйҗүниң
чәги бармы нәме? Мениң сизе айдан сөзлерим
берҗай болярмы я ёк, ине, гөрерсиң!» дийди.
24 Муса чыкып, Реббиң сөзлерини халка етирди.
Халкың арасындан етмиш яшулыны йыгнап, олары
чадырың төверегинде дурузды. 25 Онсоң Реб
булудың ичинде ашак инип, Муса билен геплешди.
Онуң үстүндәки рухдан алып, етмиш яшулының
үстүне гойды. Рух яшулуларың үстүне инен бадына,
олар җошуп пыгамберлик эдип башладылар, йөне
олар соңра гайдып бейле этмедилер.
26 Элдат ве Мейдат атлы ики адам дүшелгеде
галыпды. Олар сайланан етмиш яшулының
арасындадылар, эмма чадыра гитмән галыпдылар,
ине, онсоң олар дүшелгеде җошуп пыгамберлик
эдип башладылар. 27 Бир яш йигит ылгап гелип,
Муса: «Элдат билен Мейдат дүшелгеде
пыгамберлик эдйәр» дийди. 28 Муңа Мусаның
көмекчиси, онуң сайлан адамларының бири болан
Нунуң оглы Ешува: «Агам, Муса, олара гадаган эт!»
дийди. 29 Эмма Муса оңа: «Сен мениң үчин
габанҗаңлык эдйәрмиң? Кәшгә Реббиң бүтин
халкы пыгамбер болсады ве Реб Өз Рухуны оларың

барына берседи!» дийип җогап берди. 30 Соңра
Муса билен ысрайыл яшулулары дүшелгә
доландылар.

Беденелер

31 Реб бир ел өвүсдирди. Дүшелгәниң чар тарапы
елиң гетирен беденелери билен гуршалды.
Беденелер бир гүнлүк ёл аралыгында ерден ики
тирсек бейикликде учушып йөрдүлер †. 32 Халк шол
гүни гиҗе-гүндизләп ве эртеси гүни беденелери
тутуп йыгнады. Иң аз йыгнан киши он эшек йүки
бедене йыгнады. Соңра олары дүшелгәниң
төверегине сердилер. 33 Эмма халк энтек этиң
хеммесини ийип етишмәнкә, Реб газапланып,
дүшелгә элхенч гыргынчылык иберди.
34 Шейлеликде, ол ер Кибротхатава †† дийип
атландырылды, себәби олар шол ерде ачгөзлүк
эденлери җайладылар.
35 Онсоң ысрайыл халкы Кибротхатавадан
Хасерота гөчди.

12-нҗи бап

Меръемиң ве Харунуң гөриплиги

12 Меръем билен Харун Мусаның эфиопиялы
аяла өйленендиги үчин язгардылар.
(Хакыкатданам Мусаның икинҗи аялы
Эфиопияданды.) 2 Олар: «Реб диңе бир Муса билен
геплешмән, бизиң биленем геплешди ахырын»
дийдилер. Реб оларың бу диенлерини эшитди.
3 Муса җуда кичигөвүнли адамды, бейле адам ер
йүзүнде башга ёкды. 4 Бирденкә Реб Муса, Харуна
ве Меръеме: «Үчиңизем Маңа йүз тутулян чадыра
гелиң» дийди. Онсоң оларың үчүси-де ол ере
гитдилер. 5 Реб булут сүтүни гөрнүшинде ашак
инди ве чадырың гирелгесинде дуруп, Харун билен
Меръеми чагырды. Олар өңе чыкдылар. 6 Реб
олара шейле дийди: «Мениң сөзлериме гулак
салың:
„Эгер араңызда пыгамберлер бар болса,
Мен-Реб гөрнүшлерде Өзүми аян эдип,
Олар билен дүйшде геплешйәрин.
7 Йөне гулум Муса билен бейле дәлдир,
Ол тутуш халкымың садык ёлбашчысыдыр.
8 Мен онуң билен сырлы дәл-де, ачык, йүзбе-йүз
геплешйәрин.
Хатда ол Мен Реббиң кешбини-де гөрйәр.
Сиз нәме үчин гулум Мусаның йүзүне гелмәге
горкмадыңыз?“» 9 Олара гаршы Реббиң гахары
гелди ве Реб ол ерден гитди. 10 Булут чадырың
депесинден сырыланда, Меръем дери кеселине
учрап, ак гар ялы пис ачды. Харун Меръеме тарап
середип, онуң дери кеселине учрандыгыны гөрди.
11 Онсоң Харун Муса: «Җенабым, акмаклык эдип
газанан гүнәмиз үчин бизи җезаландырма.
12 Меръемиң бедени ярысы чүйрән халда энеден
өли доглан чаганыңка меңземесин» дийди.
13 Онсоң Муса Реббе перят эдип: «Эй, Худайым, оңа
шыпа бер» дийип ялбарды. 14 Эмма Реб Муса: «Эгер
атасы онуң йүзүне түйкүрен болсады, ол еди гүнләп
утанчлы халда болмазмыды? Гой, ол еди гүнләп
дүшелгәниң дашында болсун. Ол соңра ене
дүшелгә гирип билер» дийип җогап берди.
15 Шейдип, Меръем еди гүнләп дүшелгәниң
дашында сакланылды. Ол дүшелгә гиризилйәнчә,
халк ол ерден гөчмеди.

13-нҗи бап

Муса Кенгана ичалылар иберйәр

(Канун таглыматы 1:19-33)

13 Шондан соң халк Хасеротдан гөчүп гайдып,
Паран чөлүнде дүшелге гурды. 2 Реб Муса
шейле дийди: 3 «Мениң ысрайыллара берйән
Кенган юрдумы сынламак үчин, тирелериң
херсинден бир сердары ичалы эдип, ол ере ибер».
4 Муса Реббиң буйругы билен Паран чөлүнден
адамлары угратды. Оларың хеммеси ысрайыл
сердарларыды. 5 Оларың атлары шулардыр: рубен
тиресинден Закуруң оглы Шаммува; 6 шимгон
тиресинден Хорының оглы Шапат; 7 яхуда
тиресинден Епуннәниң оглы Калеп; 8 ысакар
тиресинден Юсубың оглы Йыгал; 9 эфрайым
тиресинден Нунуң оглы Хошея; 10 бенямин
тиресинден Рапувың оглы Палты; 11 зебулун
тиресинден Содының оглы Гадыел; 12 юсуп
тиресинден, ягны манаша тиресинден Сусының
оглы Гады; 13 дан тиресинден Гемаллының оглы
Эмиел; 14 ашер тиресинден Микайылың оглы Сетур;
15 нафталы тиресинден Вопсының оглы Нахбы;
16 гат тиресинден Макының оглы Гевувал. 17 Юрды
гөзден гечирмек үчин, Мусаның иберен адамлары
шулардыр. Муса Нунуң оглы Хошея Ешува ‡ адыны
берди.
18 Муса олары Кенган юрдуны гөзден гечирмек
үчин уградаанда, шейле дийди: «Мундан гөни
Негебе гидип, даглыга чыкың. 19 Юрдуң
нәхилидигини сынлаң. Ол ерде яшаян халк
гүйчлүми я эҗиз, көплүкми я азлык? 20 Оларың
яшаян ери говумы я-да эрбет? Олар галаларда
яшаярмы я-да ачык мейданда? 21 Мес топраклымы

† *Дүшелгәниң чар тарапы... йөрдүлер* – я-да: Ел деңизден беденелери гетирип, дүшелгәниң чар тарапыны, бир гүнлүк ёл аралыгыны ики тирсек бойы галыңлыкда бедене билен бүрәп ташлады. †† *Кибротхатава – бу сөз ачгөзлер үчин газылан габырлар*

‡ *Ешува – бу сөз халасгәр*

я аррык, агачлымы, агачсыз? Батыргай херекет
эдиң ве ол юрдуң мивелеринден гетириң».
Ол вагтлар үзүмлериң етишйән мөвсүмиди.
22 Шейдип, олар ёла дүшдүлер ве Син чөлүнден тә
Лебохамадың голайындакы Рехоп галасына ченли
болан ерлери гөзден гечирдилер. 23 Олар Негебе
чыкдылар ве Хеброна гелдилер. Ол ерде Ахыман,
Шешай ве Талмай уруглары хем яшапды. Олар
Анагың несиллериди. (Хеброн Мүсүрдәки Зоган
галасындан еди йыл өң гурлупды.) 24 Олар Эшкол
дересине баранларында ол ерден бир салкым
үзүми шахасы билен биле кесип алдылар ве оны
ики адам болуп таякдан асып гөтердилер. Олар аз-
овлак нар билен инҗир хем алдылар.
25 Ысрайылларың кесен үзүм салкымларындан соң,
ол ере Эшкол † дереси диен ат галды.

Ичалыларың гетирен хабары

26 Олар юрды кырк гүнләп сынлансоңлар,
ызларына гайтдылар. 27 Олар Паран чөлүндәки
Кадеше, Муса билен Харуның ве бүтин ысрайыл
җемагатының янына гайдып гелдилер. Олар тутуш
җемагата гөрүп-эшиденлерини хабар берип, ол
ерден гетирен мивелерини гөркездилер. 28 Олар
Муса шейле дийдилер: «Биз сениң иберен юрдуңа
бардык. Ол ерде, хакыкатданам, сүйт ве бал акяр,
ине, булар хем шол ериң мивелеринден. 29 Эмма ол
ерде яшаян халк бичак гүйчли экен. Оларың
галалары берк диварлы ве өрән улы. Хатда ол ерде
биз Анагың несиллерини-де гөрдүк. 30 Негеп
үлкесинде амалеклер, даглык ерлерде хетлер,
ябуслар, аморлар, деңиз якасында ве Иордан
дерясының боюнда болса кенганлар яшаян
экенлер».
31 Эмма Калеп Мусаның өңүнде дуран халкың
сесини кесип: «Деррев гиделиң-де, ол юрды басып
алалың, чүнки олары еңмәге бизиң хөкман
гүйҗүмиз етер» дийди. 32 Онуң билен гиден
адамлар болса: «Биз ол халкың гаршысына чыкып
билмерис, чүнки олар бизден хас гүйчли»
дийдилер. 33 Шейлеликде, олар гөрүп гелен юрды
хакында ысрайыллара якымсыз затлар айдып,
шейле дийдилер: «Бизиң сынламак үчин ичинден
гечен юрдумыз өз илатыны өзи ийип йөрен юрт
экен. Ол ерде яшаян адамларың хеммеси гаты ири
адамлар экен. 34 Биз ол ерде нефиллери †† (анаклар
нефиллериң несиллеридир) гөрдүк. Оларың
янында өзүмизи эдил чекиртге ялы дуйдук. Олара-
да биз чекиртге ялыҗак болуп гөрүндик».

14-нҗи бап

Халк перят эдйәр

14 Онсоң бүтин халк гаты сес билен перят эдип,
шол гиҗәни аглап гечирди. 2 Бүтин ысрайыл
халкы Муса билен Харундан зейренишип, шейле
дийди: «Биз Мүсүр юрдунда я-да бу чөллүкде өлен
болсак, мундан говы боларды! 3 Нәме себәпден Реб
бизи гылычдан гечиртмек үчин, аялларымыз
билен чагаларымызы есир этмек үчин бу юрда
алып барярка? Мүсүре долансак, гайтам, бизиң
үчин говы болмазмы?» 4 Шондан соң олар бири-
бирилерине: «Гелиң, өзүмизе баштутан сайлалың-
да, Мүсүре доланалың» дийишдилер. 5 Муса билен
Харун бүтин ысрайыл халкының өңүнде йүзин
йыкылдылар. 6 Юрды сынламага гиденлериң
арасында болан Нунуң оглы Ешува билен
Епуннәниң оглы Калеп гынанчдан яңа якаларыны
йыртып, 7 бүтин ысрайыл халкына шейле
дийдилер: «Сынламак үчин ичинден гечен
юрдумыз җуда говы юрт экен. 8 Эгер Реб бизден
разы болса, бизи ол юрда алып барып, сүйт ве бал
акян юрды бизе берер. 9 Йөне сиз Реббиң
гаршысына питне турузмаң ве ол юрдуң
илатындан горкмаң. Чүнки олар бизиң
хөрегимиздир, оларың горагчысы олардан йүз
дөндерди, йөне Реб бизиң билендир, олардан
горкмаң». 10 Эмма бүтин җемагат олары
дашламалы дийип хайбат атды.
Шонда Реббе йүз тутулян чадырда әхли
ысрайыллара Реббиң шөхраты гөрүнди.

Муса халк үчин дилег эдйәр

11 Реб Муса шейле дийди: «Бу халк хачана ченли
Мени әсгермән гезҗеккә? Араларында гөркезен
әхли аламатларымы гөрүбем, булар хачана ченли
Маңа ынанмакдан боюн товлаҗаккалар? 12 Мен
булары гыргына берерин ве мирасдан махрум
эдерин. Сенден булара гөрә хас бейик ве хас
гүйчли бир миллет дөредерин». 13 Муса Реббе
шейле дийди: «Онда бу затлары мүсүрлилер
эшидерлер, онсоң олар муны бизиң барян
юрдумызың яшайҗыларына айдарлар, чүнки бу
ысрайыл халкыны Өз гудратың билен
мүсүрлилериң арасындан Сен алып чыкдың. Бу
юрдуң яшайҗылары болса, я Реб, Сениң бу
ысрайыл халкының арасындадыгыңы, я Реб, олар
билен йүзбе-йүз гөрүшйәндигиңи, Сениң
булудының оларың депесиндедигини ве олара
гүндизине булут сүтүни, гиҗесине от сүтүни болуп,
ёл гөркезйәндигиңи эййәм эшитдилер. 15 Индем
Сен, бу халкың барыны бирден гыргына берсең,
онда Сениң шөхратыңы эшиден миллетлер: 16 „Реб

† *Эшкол – бу сөз үзүм салкымы*
†† *Нефиллери – хайбатлы ве гүйчли адамлар. Сөзлүге серет.*

олары ант ичип сөз берен юрдуна гетирип
билмәндиги үчин, олары чөлде гыргына берди“
дийип айдарлар. [17] Шонуң үчин хем, гой, инди Өз
сөз берип, шу айдышың ялы, Сен Реббиң гүйҗи
бейик болсун! [18] Сен: „Мен-Реб – гиң гөвүнли, садык
сөйгә бай. Этмиши ве языгы багышлаярын. Йөне
гүнәлини җезасыз хем гоймаярын. Аталарының
этмишиниң җезасыны чагаларына, оларың үчүнҗи
ве дөрдүнҗи аркасына чекдирйәрин“ дийипдиң.
[19] Мүсүрден чыкалымыз бәри, буларың гүнәлерини
багышлап гелшиң ялы, халкың бу этмишини-де Өз
бейик садык сөйгиңиң хатырасына багышла».
[20] Реб шейле җогап берди: «Мен сениң айдышың
ялы булары багышларын. [21] Йөне Мен
барлыгымдан ве бүтин дүнйәни долдуран
шөхратымдан касам эдйәрин: [22] Мениң
шөхратымы, Мүсүрде ве чөлде гөркезен
аламатларымы гөрен, шонда-да Мени он гезек
сынап, Мениң сөзүме боюн болмадыкларың хич
бири [23] аталарына вада берен юрдума гирмез.
Мени әсгермедиклериң екеҗеси-де бу юрды
гөрмез. [24] Эмма гулум Калебиң рухы оларыңкы ялы
дәл, ол бүтин йүреги билен Мениң ызыма эерди.
Шонуң үчин Мен оны өзүниң сынлан юрдуна алып
барарын. Онуң несиллери оны эеләрлер. [25] Инди
болса амалеклер билен кенганларың җүлгелерде
яшаяндыклары үчин, эртириң өзүнде өврүлип,
Гызыл деңзиң † ёлы билен чөле тарап ёла дүшүң».

Реб шикаятчы халкы җезаландыряр

[26] Реб Муса билен Харуна шейле дийди: [27] «Бу
азгын халк хачана ченли Мениң гаршыма шикаят
этҗеккә? Мен ысрайылларың Мениң гаршыма
шикаят эдип хүңүрдешйәндиклерини эшитдим.
[28] Олара айт, Өз барлыгымдан ант ичип айдярын,
Мен сизиң налап айдан затларыңызың барыны өз
башыңыза гетирерин. [29] Шу чөлде ләшиңизи
сererин. Илат санавында хасаба алнып, яшы
йигрими ве ондан ёкары болуп, Менден
наланларың [30] хич бири Мениң сизе орнашмага
сөз берен юрдума гирмез. Оңа диңе Епуннәниң
оглы Калеп билен Нунуң оглы Ешува гирип билер.
[31] Эмма сизиң есир дүшер өйден перзентлериңизи
велин Мен ол ере алып барарын. Сизиң йүз өврен
юрдуңызың нәхилидигини олар билерлер. [32] Эмма
сизиң ләшлериңиз бу чөллүкде серлер. [33] Сизиң
чагаларыңыз хем кырк йыллап чөлде гөчүп-гонуп
гезерлер ве сизиң бивепадыгыңыз үчин җебир
чекерлер. Бу сизиң хеммәңиз өлүп гутарянчаңыз
довам эдер. [34] Сизе ол юрды гөзден гечирмәге кырк
гүн герек болан болса, кырк гүнүң хер гүни үчин
бир йыл, җеми кырк йыллап этмишлериңиз үчин
җеза чекерсиңиз. Сизден йүз өвренимде, Мениң
нәхили боляндыгымы сиз шондан билерсиңиз.
[35] Мен-Реб шейле диймек билен, бу айданларымы
Мениң гаршыма бирлешен бу азгын халкың
башындан индерерин. Шу чөллүкде буларың
барыны гырып, ёк эдерин».
[36] Мусаның юрды гөзден гечирмәге иберен
адамлары ол юрт хакда гетирен ярамаз хабарлары
билен халкы Реббе гаршы өҗүкдирендиклери
үчин, Онуң хузурында гыргына берлип өлдүлер.
[38] Олардан диңе Нунуң оглы Ешува билен
Епуннәниң оглы Калеп дири галды.
[39] Муса бу сөзлери бүтин ысрайыллара етиренде,
халк улы гайга батды. [40] Халк даңдан ир билен
туруп, даглыга чыкмага башлап: «Ине, биз Реббиң
сөз берен ерине барярыс, чүнки биз гүнә
газандык» дийдилер. [41] Эмма Муса олара шейле
дийди: «Нәме үчин сиз Реббиң буйругына гаршы
гитмегиңизи довам эдйәрсиңиз? Оныңыз баша
бармаз! [42] Сөвеше чыкмаң, чүнки Реб сизиң
араңызда дәл. Душманларыңыза өзүңизи
пайхынлатмаң! [43] Өңүңизде амалеклер билен
кенганлар бардыр ве сиз гылычдан
гечирилерсиңиз. Чүнки сиз Реббиң ызына
эермекден боюн товладыңыз, Реб сизиң билен
болмаз». [44] Эмма олар мен-менлик эдип, даглыга
дырмашып чыкдылар. Йөне оларың янында
Реббиң Әхт сандыгы-да, Муса-да ёкды, олар
дүшелгедедилер. [45] Онсоң шол даглыкда яшаян
амалеклер билен кенганлар ашак индилер ве
Хорма галасына ченли оларың ызындан ковуп,
олары күл-пеекун этдилер.

15-нҗи бап

Садакалар хакда

15 Реб Муса шейле дийди: [2] «Ысрайыллара айт,
месген тутмагыңыз үчин Мениң сизе берйән
юрдума гирениңизде, [3] гара малы я гоюн-гечини
Реббе от үсти билен хөдүр эдип, ондан айдылан я-
да мейлетин садака хөкмүнде берениңизде ве
беллемели байрамларыңызда эдилиши ялы, якма
гурбанлык я-да башга гурбанлык берениңизде,
оларың якымлы ысы Реббе хош якяр. [4] Шу хили
садаканы берен адам онуң яны билен бир күйзе ††
зейтун ягына югрулан, бир батманың ондан бири
мөчбериндәки сайлама бугдай унундан галла
садакасыны хем берсин. [5] Мундан башга-да, сиз
якма гурбанлык я-да башга гурбанлык билен
билеликде хер бир токлының яны билен ичги
садакасы хөкмүнде бир күйзе шерабы хөдүрләң.
[6] Гочуң яны билен бир ярым күйзе ‡ зейтун ягына

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

†† *Бир күйзе – еврейче хиниң дөртден бири*

югрулан, бир батманың ондан ики мөчбериндәки
сайлама бугдай унундан галла садакасыны бериң.
7 Реббе якымлы ыслы ичги садакасы хөкмүнде бир
ярым күйзе шерабы хөдүр эдиң. 8 Реббе якма
гурбанлык я башга гурбанлык, айдылан садака я-да
саламатлык гурбанлыгы хөкмүнде өкүз хөдүр
этсеңиз, 9 онда өкүз билен бирликде ики күйзе †
зейтун ягына югрулан, бир батманың ондан үч
мөчбериндәки сайлама бугдай унундан галла
садакасыны хөдүр эдиң. 10 Ичги садакасы хөкмүнде
ики күйзе шерабы хөдүр эдиң. От үсти билен
берилйән бу садаканың якымлы ысы Реббе хош
якяр.
11 Хер бир өкүзи, гочы, эркек токлыны я-да овлагы
садака берениңизде шейле эдиң. 12 Садака
берилйән малларың санына гөрә онуң яны билен
берилйән садаканың хем мукдары артдырылсын.
13 Аслы ысрайыл болан хер бир адам от үсти билен
Реббе якымлы ыслы садака беренинде, шу
айдыланлары берҗай этсин. 14 Араңызда
мыдамалык я-да вагтлайын яшаян
гелмишеклерден бири от үсти билен Реббе якымлы
ыслы садака бермекчи болса, ол хем шу кадалары
берҗай этсин. 15 Эй, җемагат, сизиң үчинем,
араңызда яшаян гелмишеклер үчинем дүзгүн
бирдир. Бу сизиң гелҗекки несиллериңизе-де
эбедилик дүзгүн болсун. Реббиң өңүнде сиз хем,
гелмишек хем деңдир. 16 Сизе-де, араңызда яшаян
гелмишеклере-де када-канунлар бирмеңзешдир».
17 Реб Муса шейле дийди: 18 «Ысрайыллара айт,
Мениң сизи алып барян юрдума гирениңизден
соң, 19 шол топрагың чөрегинден иениңизде, сиз
ондан Реббе садака берерсиңиз. 20 Илкинҗи югран
хамырыңыздан бир чөреги эдил хармандан садака
бершиңиз ялы эдип хөдүр эдиң. 21 Илкинҗи
хамырдан Реббе берйән бу садакаңыз несиллер
бойы довам этсин.
22 Эгер сиз төтәнликде ялңышып, Реббиң Муса
айдан бу буйрукларыны – Реббиң Муса аркалы сизе
буйран әхли табшырыкларыны Реббиң буйран
гүнүнден башлап, тә соңкы несиллериңизе ченли
берҗай этмесеңиз 24 ве бу сәвлиги халк төтәнликде
гойберен болса, онда бүтин халк бир өкүзчәни
Реббе якымлы ыслы якма гурбанлыгы хөкмүнде
хөдүр этсин. Онуң яны билен дүзгүне гөрә галла ве
ичги садакасыны берсинлер хем-де бир текәни
гүнә гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр этсинлер.
25 Руханы бүтин ысрайыл халкыны гүнәсинден
сапласын, шонда оларың гүнәси гечилер. Чүнки
халк төтәнликден гүнә этди ве олар өз
садакаларыны Реббе от үсти билен берилйән
садака хөкмүнде хөдүр этдилер. Өз ялңышлыклары
үчин Реббе гүнә гурбанлыгыны бердилер. 26 Бүтин
ысрайыл халкының хем, оларың арасындакы
гелмишеклериң хем гүнәси гечилер, чүнки халк
төтәнликден гүнә газанды.
27 Эгер бир киши төтәнликден гүнә этсе, гой, ол
гүнә гурбанлыгы үчин биряшар уркачы чебши
хөдүр этсин. 28 Руханы Реббиң хузурында ялңышып
гүнә эдени гүнәсинден сапласын, онуң гүнәси
гечилер. 29 Төтәнликде гүнә эдип, араңызда яшаян
аслы ысрайыл болан үчин хем, гелмишек үчин хем
бир канун болсун. 30 Эмма аслы ысрайыл болан
бири я-да гелмишеклерден бири текепбирлик
билен гүнә иш эдип, Реббе дил етирсе, халкың
арасындан ковлуп чыкарылсын. 31 Реббиң сөзүни
әсгермән, Онуң табшырыгыны бозандыгы үчин,
бейле адам бүтинлей ковлуп чыкарылсын, өз
җезасыны чексин».

Сабат гүни ишлән адам өлдүрилйәр

32 Ысрайыллар чөлдекәлер, Сабат гүни олар одун
йыгып йөрен адамы гөрдүлер ве олар оны тутуп,
Муса билен Харунның ве бүтин җемагатың хузурына
гетирдилер. 34 Оңа нәме эдилмелидиги энтек белли
болмансоң, олар оны туссаг астына алдылар.
35 Онсоң Реб Муса: «Ол адам өлүме хөкүм эдилсин.
Оны Ысрайыл дүшелгесиниң дашына чыкарып,
бүтин җемагат дашлап өлдүрсин» дийди.
36 Дүшелгәниң дашына чыкарып, эдил Реббиң Муса
буйрушы ялы, бүтин халк оны дашлап өлдүрди.

Гейимлердәки готазлар

37 Реб Муса шейле дийди: 38 «Ысрайыллара айт,
олар несилден-несле гейимлериниң этегиниң хер
бурчуна готазҗык тиксинлер ве хер бир готазҗыга
гөк йүплүк гошсунлар. 39 Хер гезек готазҗыклара
гөзүңиз дүшенде, сиз Реббиң әхли
табшырыкларыны ядa саларсыңыз ве олары
берҗай эдерсиңиз, йүрегиңизиң ве гөзлериңизиң
ислегине ковалашмарсыңыз. 40 Шейдип, Мениң
әхли табшырыкларымы ятда саклап, олары берҗай
эдерсиңиз ве өз Реббиңиз үчин мукаддес
боларсыңыз. 41 Худайыңыз Реб Мендирин, Мен
сизи Мүсүрден сизиң Худайыңыз болмак үчин алып
чыкдым. Худайыңыз Реб Мендирин!»

16-нҗы бап

Кораның, Датаның ве Абырамың гозгалаңы

16 Ине, леви тиресиниң кохат уругындан болан
Йисхарың оглы Кора, рубен тиресинден
Элиябың огуллары Датан билен Абырам ве
Пелетиң оглы Он дагы 2 Муса гаршы баш

‡ *Бир ярым күйзе – еврейче хиниң үчден бири*
† *Ики күйзе – еврейче бир хиниң ярысы*

гөтердилер. Олар җемагатдан сайланып, халк
баштутанлары болан атлы-абрайлы ысрайылларың
ики йүз эллисини янларына алдылар. [3] Олар Муса
билен Харуның гаршысына йыгнанып: «Сиз җуда
өте гечдиңиз! Бүтин халк, хер бир киши
мукаддесдир, Реб хем оларың арасындадыр.
Шонда-да сиз өзүңизи нәме үчин Реббиң
җемагатындан ёкары тутярсыңыз?» дийдилер.
[4] Муса муны эшидип, йүзин йыкылды. [5] Соңра ол
Кора ве онуң топарына шейле җогап берди:
«Өзүниң кимдигини, кимиң мукаддесдигини ве
Реббиң янына киме голайлашмага ругсат
эдилендигини Ол сәхер билен аян эдер. Реб Өз
сайланына янына голай бармага ругсат эдер. [6] Эй,
Кора хем-де онуң ёлдашлары, түтетги
гапларыңызы алың. [7] Эртир оларың ичине от
салып, Реббиң хузурында якымлы ыслы түтетги
якың. Онсоң Реб кими сайласа, шол хем мукаддес
болар. Сиз – левилер, җуда өте гечдиңиз!» [8] Соңра
Муса Кора йүзленип, шейле дийди: «Эй, левилер,
маңа гулак салың! [9] Ысрайыл Худайы сизи ысрайыл
халкының арасындан сайлап алды. Сиз Реббиң
мукаддес чадырының хызматыны эдериңиз ялы ве
халкың өңүнде дуруп олара хызмат эдериңиз ялы,
Ол сизе Өзүне якынлашмага мүмкинчилик берди.
Сизе инди шу-да азмы? [10] Ол сизе ве сизиң бүтин
леви доганларыңыза Өзүне голай бармага ругсат
берен болса-да, сиз мунуң үстесине руханылык
везипесини хем талап эдйәрмисиңиз?! [11] Сен әхли
ёлдашларың билен биле Харуна гаршы болдуң,
хакыкатда болса бу сизиң Реббе гаршы
болдугыңыздыр».

[12] Муса Элиябың огуллары Датан билен Абырамы
чагырмага адам угратды. Йөне олар шейле җогап
бердилер: «Биз барҗак дәл! [13] Бизи чөлде өлдүрмек
үчин, сүйт ве бал акян Мүсүр топрагындан
чыкарып, шу ере гетирениңи аз гөрйәрмиң? Ене-де
үстүмизден хөкүм хем сүрҗек болярмың? [14] Бизи
сүйт ве бал акян юрда гетирмедигиң-ә белли, я
болмаса бизе мейданлары, үзүмчиликлери мүлк
эдип бермедиң. Бу адамларың нәме гөзүни
чыкарҗакмы? Биз барҗак дәл».

[15] Мусаның муңа гаты гахары гелип, Реббе:
«Оларың садакаларыны кабул этме, мен оларың
хич бириниң гөвнүне дегмәндим, хатда олардан
екеҗе эшек-де алмандым» дийди. [16] Муса Кора
йүзленип шейле дийди: «Әхли ёлдашларың эртир
Реббиң хузурына гелсин, Харун икиңизем шол ере
гелиң. [17] Хер бириңиз өз түтетги гапларыңыза
якымлы ыслы түтетги салың, ики йүз элли кишиниң
хер бири өз түтетги габыны гөтерип, Реббиң
хузурына гелсин. Харун икиңизем түтетги
гапларыңызы гетириң». [18] Шейдип, хер ким өз
түтетги габында от якып, үстүне-де якымлы ыслы
түтетги гоюп, Муса ве Харун билен биле Реббе йүз
тутулян чадырың гирелгесинде дурдулар. [19] Соңра
Кора Муса билен Харуның гаршысына чыкмак
үчин, бүтин җемагаты Реббе йүз тутулян чадырың
гирелгесине йыгнады, шонда бүтин җемагата
Реббиң шөхраты гөрүнди.

[20] Реб Муса билен Харуна шейле дийди: [21] «Сиз бу
җемагатдан бир гыра чекилиң, Мен булары бир
демде ёк эдейин!» [22] Эмма Муса билен Харун йүзин
йыкылып: «Эй, Худай, әхли адамзадың гөзбашы
болан Худай, бир адам гүнә этди дийип, бүтин
җемагата газапланярмың?» дийдилер.

[23] Реб Муса: [24] «Җемагата етир, гой, Кораның,
Датаның ве Абырамың чадырларындан дашрак
чекилсинлер» дийди. [25] Муса еринден туруп,
Датаның ве Абырамың янына гитди, Ысрайыл
яшулулары-да онуң ызына дүшдүлер. [26] Онсоң Муса
халка йүзленип: «Ол азгынларың чадырларының
голайына бармаң ве оларың хич бир задыны-да
эллемәң, ёгсам оларың гүнәлери зерарлы сизем ёк
боларсыңыз» дийди. [27] Җемагат Кораның, Датаның
ве Абырамың чадырларындан узага чекилди.
Датан билен Абырам болса даш чыкып, аяллары,
чагалары билен өз чадырларының гирелгесиниң
өңүнде дурдулар. [28] Муса шейле дийди: «Бу
ишлериң әхлисини этмегим үчин мени Реббиң
иберенини, мениң өзбашдак херекет
этмейәндигими сиз шу затлардан билерсиңиз.
[29] Эгер бу адамлар хем бейлекилер ялы өз аҗалына
өлселер, онда мени Реббиң ибермедигидир.
[30] Эмма Реб энтек гөрлүп-эшидилмедик бир зат
эдәйсе, ягны ер дарка ярылып, бу адамлары ве
олара дегишли затларың хеммесини ювутса, олар
хем дирилигине өлүлер дүнйәсине дүшселер,
шонда бу адамларың Ребби әсгермезлик
эдендиклерине гөз етирерсиңиз».

[31] Муса бу затлары айдып гутаран бадына, оларың
астындакы ер дарка ярылды. [32] Ер агзыны ачып,
олары ве машгалаларыны – Кора дегишли болан
адамларың ве эмләгиң барыны ювутды. [33] Шейдип,
олар әхли гош-голамлары билен биле дирилигине
өлүлер дүнйәсине дүшдүлер. Оларың ызындан ер
япылды ве олар җемагатың арасындан гайып
болдулар. [34] Оларың төверегинде дуран әхли
ысрайыллар болса, оларың дады-перядыны
эшиденлеринде: «Ер бизи-де ювудар!» дийшип
гачдылар. [35] Онсоң Ребден бир от чыкып, якымлы
ыслы түтетги хөдүр эден ики йүз элли кишини якып
ёк этди.

[36] Реб Муса шейле дийди: [37] «Руханы Харуның
оглы Элгазара айт, маңңалларың мукаддесдиги
үчин олары одуң ичинден чыкарсын ве оларың
ичиндәки көзлери четде гиң эдип пытрадып
ташласын. [38] Җана каст эдип, гүнә эден бу

адамларың маңңалларындан болса юкаҗык
гапаклар ясаң. Маңңаллар Реббиң хузурына
элтиленсоң, мукаддес болдулар. Гой, олар
ысрайыллар үчин нышан болсунлар». 39 Онсоң
руханы Элгазар яндырылан адамлар тарапындан
Реббиң хузурына элтилен бүрүнч маңңаллары
алып, олардан гурбанлык сыпасыны япар ялы
гапаклар ясатды. 40 Бу ысрайыллара Харуның
неслинден болмадык кишиниң Реббиң хузурында
якымлы ыслы түтетгини хөдүр этмели дәлдигини,
ёгсам Кораның ве онуң ёлдашларының гүнүне
дүшҗекдигини ятладып дурмак үчинди. Элгазар
буларың барыны эдил Реббиң Муса аркалы өзүне
айдышы ялы этди.
41 Йөне эртеси гүн Ысрайыл огулларының бүтин
җемагаты Муса билен Харуна гаршы чыкып:
«Реббиң халкыны сиз өлдүрдиңиз» дийдилер.
42 Җемагат олара гаршы топлананда, Муса билен
Харун Реббе йүз тутулян чадыра тарап өврүлдилер.
Ине, гөрселер, оны булут бүрәп, Реббиң шөхраты
гөрүнди. 43 Онсоң Муса билен Харун Реббе йүз
тутулян чадырың өңүне гелдилер. 44 Реб Муса
шейле дийди: 45 «Бу җемагатың арасындан гыра
чыкың, Мен булары бир демде ёк эдейин». Олар
йүзин йыкылдылар. 46 Муса Харуна шейле дийди:
«Өз түтетги якылян габыңы ал, оңа гурбанлык
сыпасындан көз алып сал, онуң үстүне-де якымлы
ыслы түтетгини гоюп, халкы гүнәлеринден
сапламак үчин, чалтлык билен оларың арасына
бар. Чүнки Реббиң гахар-газабы туташды,
гыргынчылык башланды». 47 Харун Мусаның
буйрушы ялы, түтетги габыны алып, җемагатың
арасына ылгап барды. Ол гыргынчылыгың
башланыны гөренде, көзлериң үстүне якымлы
ыслы түтетгини гоюп, халкы гүнәсинден саплады.
48 Харун өлүлер билен дирилериң арасында
дурансоң, гыргынчылык тогтады. 49 Кораның
гозгалаңында өленлерден башга, гыргынчылыкдан
өленлериң саны он дөрт мүң еди йүз адам болды.
50 Гыргынчылык тогтадылансоң, Харун Мусаның
янына, Реббе йүз тутулян чадырың гирелгесине
гайдып гелди.

17-нҗи бап

Харуның хасасы

17 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара өз
тире баштутанларының хеммесинден, ягны
хер тиреден бир хаса – җеми он ики хаса йыгнап,
олары саңа гетирип бермеклерини табшыр.
Оларың херсиниң атларыны өз хасаларына язып
гой. 3 Харуның адыны левилериң хасасына яз.
Чүнки хер тире баштутаны үчин бир хаса
болмалыдыр. 4 Хасалары гетирип, сизиң билен
душушян ерим болан Маңа йүз тутулян чадырдакы
Әхт сандыгының өңүнде гой. 5 Мениң сайлан
адамымың хасасы гөгерер, шейдип, Мен
ысрайылларың сизден нәразылыкларының соңуна
чыкарын». 6 Муса Реббиң сөзлерини ысрайыллара
етирди. Оларың тире баштутанларының хеммеси
хасаларыны, хер тире үчин бир хасаны – җеми он
ики хасаны Муса бердилер. Харуның хасасы-да
шоларың арасындады. 7 Онсоң Муса хасаны
гетирип, Реббиң хузурында әхт чадырында гойды.
8 Эртеси гүн Муса әхт чадырына гирди, гөрсе, ине,
леви тиресиниң берен, Харуның ады язылан
хасасы, хакыкатданам, гөгерен экен. Онда
пынтыклар, гүллер ве етишен бадамлар барды.
9 Онсоң Муса хасалары Реббиң хузурындан алып,
әхли ысрайылларың өңүне чыкарды. Олар бу
ахвалата сын этдилер ве хер ким өз хасасыны
алды. 10 Реб Муса шейле дийди: «Харуның
хасасыны ызына гетирип, Әхт сандыгының өңүнде
гой. Ол питнечилер үчин дуйдурыш аламаты
хөкмүнде сакланар. Шейдип, сен оларың Менден
нәразы болмакларының соңуна чыкарсың, ёгсам
олар өлерлер». 11 Муса хемме зады эдил Реббиң
буйрушы ялы этди.
12 Ысрайыллар Муса: «Онда бизиң ишимиз
гайдыпдыр! Бизиң барымыз хеләк боларыс! 13 Ким
Реббиң мукаддес чадырына голайлашса, ол өлер.
Шейдип, инди бизиң хеммәмиз гырлаймалымы?»
дийдилер.

18-нҗи бап

Руханылар билен левилериң борчлары

18 Реб Харуна шейле дийди: «Сен, сениң
огулларың ве уругыңыз билен билеликде
мукаддес затлар билен багланышыклы эдилен хата
ишлере җогапкәр боларсыңыз. Руханычылыга
дегишли болан ишлерде хата гойберилсе, оңа
диңе сен өз огулларың билен биле җогапкәр
боларсың. 2 Огулларың билен әхт чадырының
өңүнде хызмат эдйәркәң, атаңыз Левиниң
тиресинден болан әхли доган-гарындашларыңыз
сизе гошулып, сизе хызмат эдерлери ялы, олары-да
яныңа гетир. 3 Гой, олар тутуш өйи горап, сениң
үчин горамак ишини ерине етирсинлер. Йөне олар
мукаддес өйүң энҗамларына я-да гурбанлык
сыпасына асла голайлашмасынлар, ёгсам оларам,
сизем хеләк боларсыңыз. 4 Йүз тутулян чадырың
ишини ерине етирмәге онуң әхли хызматыны
этмәге сен җогапкәр боларсың. Башга бир кесеки
сизе якынлашмасын. 5 Мундан бейләк
ысрайылларың депесинден газабым инмез ялы,
мукаддес ериң ве гурбанлык сыпасының
ишлерини сизиң өзүңиз эдиң. 6 Сизе пешгеш

хөкмүнде, ысрайылларың арасындан леви
доганларыңызы Мениң Өзүм сайлап алдым. Йүз
тутулян чадырың хызматыны эдерлери ялы, олар
Маңа багыш эдилендир. [7] Эмма сен огулларың
билен гурбанлык сыпасына, иң мукаддес отага
дегишли ишлериң әхлисини ыхлас билен берҗай
этмелисиң. Руханылыгы сизе Мен пешгеш бердим.
Сизден башга оңа ким голайлашса, онуң җезасы
өлүмдир».

Руханыларың пайы

[8] Реб Харуна шейле дийди: «Маңа берлен
садакалара гөз-гулак болмагы саңа табшырдым.
Ысрайылларың әхли мукаддес совгатларыны
руханычылык пайыңыз хөкмүнде саңа ве сениң
огулларыңа эбедилик бердим. [9] Иң мукаддес садака
хөкмүнде отда якылмаян затлардан шулар сизиңки
болар: оларың иң мукаддес зат хөкмүнде Маңа
хөдүр эдйән хер бир садакасы, галла садакасымы,
гүнә гурбанлыгымы я язык гурбанлыгымы, пархы
ёк, булар саңа ве сениң огулларыңа дегишлидир.
[10] Олары сиз иң мукаддес зат хөкмүнде
иймелисиңиз, хемме эркеклер олардан ийип
билерлер. Булар сизиң үчин мукаддесдир. [11] Ине,
булар хем сизиңкидир: хөдүр эдилен совгатлары ве
ысрайылларың гөтерме садакасы хөкмүнде берлен
садакалары Мен саңа ве сениң огул-гызларыңа
эбедилик пай эдип бердим. Сениң машгалаңдакы
хер бир тәмиз адам олардан ийип билер. [12] Оларың
Реббе хөдүр эдйән иң оңат зейтун ягыны, иң оңат
шерабыны ве бугдайыны, иң оңат өнүмлерини
сизе бердим. [13] Оларың топрагындан өнен
илкинҗи хасылындан Реббе гетириленлериниң
хеммеси сизиңки болар. Сениң машгалаңдакы хер
бир тәмиз адам ондан ийип билер. [14] Ысрайылда
Реббе айры гойлан хемме зат сениңки болар.
[15] Ынсан болсун, хайван болсун, пархы ёк, Реббе
хөдүр эдилйән хер җандарың илкинҗи эркек
доглан чагасы сениңки болар. Эмма ынсаның ве
харам малларың илкинҗи эркек доглан чагасыны
ызына сатын алмалысың. [16] Чагалар бир айлык
боланда, ызына сатын алмак бахасы мукаддес өйүң
ресми өлчеги боюнча бәш шекел күмүш болсун.
Бир шекел ики мысгала † деңдир. [17] Йөне сыгрың,
гойнуң, гечиниң илки гузланлары үчин төлег алма,
олар мукаддесдирлер. Оларың ганыны гурбанлык
сыпасына тарап серпип, ягыны-да Реббе от үсти
билен берилйән якымлы ыслы гурбанлык хөкмүнде
отда як. [18] Гөтерме садакасының дөши ве саг буды
ялы, сыгрың, гойнуң, гечиниң илки гузланларының
эти хем сениңкидир. [19] Ысрайылларың Реббе хөдүр
эдйән әхли мукаддес садакаларыны саңа ве сениң
огул-гызларыңа эбедилик пай хөкмүнде бердим. Бу
сениң ве несиллериң билен Мениң эден
мүдимилик әхтимдир». [20] Соңра Реб Харуна шейле
дийди: «Оларың топрагында сениң мүлкүң болмаз,
оларың арасындан саңа пай берилмез.
Ысрайылларың арасындакы сениң пайың ве
мүлкүң Мендирин.

Левилериң пайы

[21] Левилере Реббе йүз тутулян чадырда эдйән
хызматларының өвезине пай хөкмүнде
ысрайылларың Маңа берйән хемме ондан бирини
бердим. [22] Мундан бейләк ысрайыллар Реббе йүз
тутулян чадыра голайлашмасынлар, ёгсам олар
гүнәлери үчин җеза чекип өлерлер. [23] Реббе йүз
тутулян чадырың хызматыны левилер этсинлер,
олар өз хата ишлерине җогапкәр боларлар. Бу сизе
несиллер бойы эбедилик парз болсун. Йөне
ысрайылларың арасында левилериң мүлки
болмаз. [24] Себәби Мен левилере пай эдип,
ысрайылларың Маңа садака хөкмүнде берйән
ондан бирини бердим». Шонуң үчин хем, Мен
левилере ысрайыл халкының арасындан мирас
бермерин дийдим. [25] Онсоң Реб Муса шейле дийди:
[26] «Левилере айт, олара пай хөкмүнде берен ондан
бирими ысрайыллардан кабул эдип аланларында-
да, ондан Маңа садака эдип, ондан бирлериң
ондан бирини берсинлер. [27] Бу олар үчин тәзе
хармандан берлен галла я-да тәзе шерап садакасы
билен дең хасап эдилер. [28] Шейдип, олар хем
ысрайыллардан алян ондан бириниден Реббе
садака берсинлер ве Реббиң садакасыны руханы
Харуна берсинлер. [29] Левилере берилйән
совгатлардан Реббиң садака пайыны берсинлер.
Хеммесиниң иң говусыны Реббиң мукаддес пайы
хөкмүнде берсинлер. [30] Левилере ене шуны айт:
дайханың садака беренинден соң галаныны өзүне
алшы ялы, левилер хем садаканың иң говусыны
хөдүр эденлеринден соң галаныны өзлерине
алсынлар. [31] Олар ве оларың машгалалары оны
ислендик ерде ийип билерлер. Чүнки ол Реббе йүз
тутулян чадырда левилериң эдйән хызматының
хакыдыр. [32] Онуң иң говусыны садака
берениңизден соң, ондан ийсеңиз, языклы
болмарсыңыз. Эмма ысрайылларың берйән
мукаддес совгатларының иң говы бөлеги садака
берилмәнкә ийип, харама чыкармаң, ёгсам
өлерсиңиз».

† *Ики мысгал – еврейче йигрими гера*

19-нҗы бап

Тәмизлейиш сувы

19 Реб Муса билен Харуна шейле дийди:
2 «Реббиң буйран канунындакы парз шудур:
ысрайыллар сизе гурат, шикессиз, бойнуна
боюнтырык салынмадык бир гызыл сыгыр
гетирсинлер. 3 Оны сиз руханы Элгазара
берерсиңиз. Сыгры Ысрайыл дүшелгесиниң
дашына алып чыкып, Элгазарың өңүнде сойсунлар.
4 Руханы Элгазар онуң ганына бармагыны
батырып, Реббе йүз тутулян чадырың өңүне тарап
еди гезек сепелесин. 5 Соңра сыгыр дериси, эти,
ганы ве ичгошы билен билеликде Элгазарың
гөзүниң алнында якылсын. 6 Руханы бир бөлек кедр
агаҗыны, кәкилик отуны, гызыл реңкли сапак
алсын-да, олары сыгры якып дуран ода атсын.
7 Онсоң руханы гейимлерини ювсун ве сува
дүшсүн, шондан соң ол Ысрайыл дүшелгесине
гирип билер. Эмма ол агшама ченли харамдыр.
8 Сыгры ода якан адам хем гейимлерини ювсун ве
сува дүшсүн. Ол хем агшама ченли харамдыр.
9 Онсоң сыгрың күлүни тәмиз адамларың бири
йыгнап алып, дүшелгәңизиң дашында халал ерде
гойсун. Бу күл ысрайыл халкы үчиндир, ол
тәмизлик сувы үчин саклансын. Бу гүнә
гурбанлыгының бир гөрнүшидир. 10 Сыгрың күлүни
йыгнан адам гейимлерини ювсун, ол агшама ченли
харамдыр. Бу ысрайыллар үчин ве оларың
арасында яшаян гелмишеклер үчин эбедилик
дүзгүндир.

11 Җеседе деген киши еди гүнләп харамдыр.
12 Үчүнҗи ве единҗи гүнлерде ол өзүни тәмизлик
сувы билен тәмизлесин, шонда ол тәмизленер.
Эмма ол өзүни үчүнҗи ве единҗи гүнлерде
тәмизлемесе, тәмиз болмаз. 13 Җеседе галташандан
соң, өзүни тәмизлемедик адам Реббиң мукаддес
чадырыны харам эдер. Бейле адам Ысрайылдан
ковлуп чыкарылсын. Онуң үстүне тәмизлик сувы
сепилмәндир, шонуң үчин ол харамлыгына
галыпдыр, онуң харамлыгы энтегем онуң
бойнундадыр.

14 Эгер чадырда бири өлсе, шу када уланылсын:
чадырың ичиндәки ве шол вагт чадыра гирен хер
бир адам еди гүн харам хасаплансын. 15 Чадырың
ичиндәки агзы ачык болан хемме гаплары харам
болар. 16 Эгер кимде-ким мейданда гылычдан өлен
я өз аҗалына өлен адамың җеседине, я-да адам
сүңкүне я мазарына галташса, ол еди гүн харам
сайылар. 17 Харам сайылан адам үчин якылан гүнә
гурбанлыгының күлүнден бир габа салып, онуң
үстүне чешме сувуны гуюң. 18 Онсоң тәмиз
адамлардан бири кәкилик отуны сува батырып,
чадырың, онуң ичиндәки эсбапларың үстүне
сепелесин. Шейле-де ол ердәки адамларың ве
мейданда гылычдан өлен я өз аҗалына өлен
адамың җеседине, я-да адам сүңкүне я мазарына
галташан кишиниң үстүне сепелесин. 19 Тәмиз адам
харам кишилериң үстүне сувы үчүнҗи ве единҗи
гүнлер сепелесин. Единҗи гүн олар
тәмизленерлер. Соңра олар гейимлерини
ювсунлар ве сува дүшсүнлер, агшама ченли олар
тәмизленерлер. 20 Эмма харам болубам өзүни
тәмизлемейәнлер җемагатың арасындан ковлуп
чыкарылсын. Чүнки олар Реббиң мукаддес өйүни
харам эдендирлер. Оларың үстүне тәмизлик
сувуның сепилмәндиги үчин, олар харамдырлар.
21 Бу олар үчин эбедилик дүзгүн болсун. Тәмизлик
сувуны сепйән адам гейимлерини ювсун. Тәмизлик
сувуны эллән адам агшама ченли харамдыр.
22 Харам адамың хер бир эллән зады-да харам
болар. Харам адамы эллән киши-де агшама ченли
харамдыр».

20-нҗи бап

Гаядан чыкан сув

20 Бүтин ысрайыл җемагаты биринҗи айда Син
чөлүне гелди. Халк Кадешде дүшледи. Ол
ерде Меръем арадан чыкды ве җайланды.
2 Оларың дүшлән еринде сув ёкды, онсоң җемагат
Муса билен Харуның гаршысына топланды. 3 Олар
Муса билен давалашып, шейле дийдилер: «Реббиң
хузурында доган-гарындашларымыз өленде, биз
хем гырлан болсак говы боларды! 4 Нәме үчин сиз
Реббиң халкыны бу чөл-беевана алып гелдиңиз?
Бизи ве мал-гараларымызы бу ере гырмак үчин
гетирдиңизми? 5 Нәме үчин сиз бизи бу ёвуз ере
Мүсүрден алып гайтдыңыз? Бу ерде не экин, не
инҗир, не үзүм, не-де нар битер, мунда хатда
ичмәге сувам ёк ахырын!» 6 Онсоң Муса билен
Харун җемагатың өңүнден гитдилер ве Реббе йүз
тутулян чадырың гирелгесине барып, ере йүзин
йыкылдылар. Реббиң шөхраты булара гөрүнди.
7 Реб Муса шейле дийди: 8 «Хасаны ал ве доганың
Харун билен халкы йыгна. Онсоң оларың гөзүниң
алнында гая: „Сув бер!“ дийип буйрук бер. Шейдип,
халка гаядан сув чыкарып берерсиң ве оларың
малларыны сува якарсың». 9 Муса Реббиң буйрушы
ялы барып, хасаны алды. 10 Онсоң Муса Харун
билен биле халкы гаяның өңүне йыгнап, олара:
«Гулак гоюң, эй, питнечилер! Биз инди сизиң үчин
шу гаядан сув чыкармалымы?» дийди. 11 Соңра
Муса элини ёкары галдырып, хасасы билен гаяны
ики гезек урды велин, гаядан шаглап, сув акып
башлады. Бүтин халк ве оларың маллары сувдан
гандылар. 12 Эмма Реб Муса билен Харуна: «Маңа

долы ынанман, ысрайылларың гөзүниң алнында
Мениң мукаддеслигими ыкрар этмәндигиңиз үчин,
сиз бу җемагаты олара берен юрдума гетирип
билмерсиңиз» дийди. 13 Ысрайыл халкы бу ерде
Реб билен дава эдени үчин, бу сувуң чыкан ерине
Мериба † дийип ат берилди. Ол ерде Реб Өз
мукаддеслигини гөркезди.

Эдомдан гечмәге ругсат берилмейәр

14 Муса Кадешден Эдомың патышасына шу хабар
билен илчилер ёллады: «Доганларыңыз ысрайыл
халкы шейле диййәр: „Бизиң башымыздан инен
әхли кынчылыклардан хабарыңыз бардыр.
15 Аталарымыз Мүсүре гитдилер ве ол ерде узак
вагтлап яшадылар. Мүсүрлилер бизи ве
аталарымызы эздилер. 16 Биз Реббе дады-перят
этдик. Ол бизиң сесимизи эшитди ве Өз
перишдесини иберип, бизи Мүсүрден чыкарды.
Ине, инди биз Кадешде – сизиң серхедиңизе голай
шәхерчеде дурус. 17 Бизе юрдуңызың ичинден
гечип гитмәге ругсат бер. Биз экинлериң я
үзүмчиликлериң ичинден йөремерис я-да
гуюларыңыздан сув ичмерис. Тә сизиң юрдуңыздан
чыкянчак, сага-сола совулман, диңе шаёлдан
йөрәрис“». 18 Эмма эдомлылар шейле җогап
бердилер: «Юрдумызың ичинден гечмерсиңиз,
эгер гечҗек болуп сынанышайсаңыз гылыч алып,
гаршыңыза чыкарыс». 19 Ысрайыллар: «Биз
шаёлдан чыкман йөрәрис, эгер биз ве бизиң
малларымыз сизиң сувуңыздан ичәйсек, биз онуң
үчин төлег төләрис. Бизе диңе пыяда гечип гитмәге
ругсат берсеңиз боляр» дийдилер. 20 Йөне олар:
«Ёк, гечмерсиңиз!» дийип җогап бердилер. Онсоң
эдомлылар агыр ярагланан улы гошун билен
оларың гаршысына чыкдылар. 21 Эдомлылар
гечмәге ёл бермәнсоңлар, ысрайыллар ол ерден
совлуп гечдилер.

Харуның өлүми

22 Бүтин ысрайыл халкы Кадешден гөчүп, Хор
дагына гелип дүшди. 23 Онсоң Реб Муса билен
Харуна Хор дагында, Эдом топрагының серхединде
шейле дийди: 24 «Харуның өлүп, өз ата-бабаларына
говушмалы вагты етди. Ол ысрайыллара вада
берен юрдума гирмез, себәби сиз Мериба
чешмесиниң янында Мениң буйругыма боюн
эгмәндиңиз. 25 Харуны ве онуң оглы Элгазары
яныңа ал-да, олары Хор дагына чыкар. 26 Харуның
эгнинден руханылык лыбасларыны чыкарып,
олары оглы Элгазара гейдир. Харун болса шол ерде
өлүп, өз ата-бабаларына говшар». 27 Муса Реббиң
буйрушы ялы этди. Әхли халкың гөзүниң алнында
олар Хор дагына чыкдылар. 28 Муса Харуның
эгнинден руханылык лыбасларыны чыкарып, онуң
оглы Элгазара гейдирди. Харун болса шол ерде,
дагың депесинде җан берди. Муса билен Элгазар
дагдан дүшдүлер. 29 Харуның өлендигини гөрен
бүтин ысрайыл халкы отуз гүнләп онуң үчин яс
тутды.

21-нҗи бап

Ысрайыллар аратлылары ёк эдйәр

21 Негеп чөлүндәки Арат галасының кенган
ханы ысрайылларың Атарым ёлундан
гелйәндигини эшиденде, ол ысрайыллар билен
уршуп, оларың бирнәчесини есир алды. 2 Шонда
ысрайыллар Реббе вада берип: «Эгер хакыкатдан
хем бу халкы бизиң элимизе берсең, оларың
галаларыны Саңа айры гойландыгы үчин бүтинлей
ёк эдерис» дийдилер. 3 Реб ысрайыл халкының
сесини эшитди ве кенганлары оларың элине
берди. Ысрайыллар олары гырып, оларың
галаларыны-да бүтинлей ёк этдилер. Шондан соң
ол ере Хорма †† диен ат галды.

Бүрүнч йылан

4 Онсоң ысрайыллар Хор дагындан гөчүп, Эдом
юрдуның дашындан айланып өтмек үчин, Гызыл
деңзиң ёлы билен гитдилер. Эмма ёлда халк
сабырсызлык этди. 5 Олар Худайың ве Мусаның
гаршысына: «Бизи Мүсүрден чөлде гырылмагымыз
үчин алып гайтдыңызмы? Бу ерде не чөрек, не-де
сув бар. Бу тагамсыз иймитден-де халыс ирдик»
дийдилер. 6 Реб муңа җогап эдип, халкың арасына
зәхерли йыланлар иберди. Оларың зәхеринден
ысрайыллардан көп адам өлди. 7 Халк Мусаның
янына гелип: «Реббе ве саңа дил етирип, биз гүнә
иш этдик. Йыланлары арамыздан айрар ялы,
Ребден дилег эт» дийдилер. Муса халк үчин дилег
этди. 8 Реб Муса: «Бир зәхерли йыланың шекилини
яса ве оны узын сырыгың уҗуна беркит. Йылан
чакан адам оңа середен бадына сагалар» дийди.
9 Онсоң Муса сап бүрүнчден йылан ясап, оны
сырыгың уҗуна беркитди. Хер бир йылан чакан
адам оңа середен бадына сагалып, дири галарды.

Моваба тарап йөриш

10 Ысрайыллар гөчдүлер ве гелип, Оботда
дүшледилер. 11 Соңра Оботдан гөчүп, Мовабың
гүндогарындакы чөллүкде, Ией Абарымда
дүшледилер. 12 Ол ерден хем Зерет дересине гөчүп
бардылар. 13 Ол ерден хем гөчүп, Арнон
җүлгесиниң аңырсында, аморларың серхединден

† *Мериба – бу сөз дава*

†† *Еврейче Хорма бүтинлей ёк этдилер*

бәри яйылып ятан чөллүкде дүшледилер. Арнон
җүлгеси Мовап билен Аморың арасындан гечйән
Мовабың серхеди болуп хызмат эдйәрди.
[14] Шейдип, «Реббиң сөвешлери китабында» Супа
үлкесиндәки Вахеп галасы хакында, Арнон
дерелериниң япгытлары хакында, Мовабың
серхединиң бойы билен Ар галасына ченли
яйылян бу дерелериң япгытлары хакында хем
ятланыляр.
[16] Ысрайыллар ол ерден Беере †, Реббиң Муса:
«Халкы бир ере йыгна, олара сув берҗек» диен
гуюсына тарап ёла дүшдүлер. [17] Шонда олар шу
айдымы айтдылар:
«Сувларың җошсун, эй, гуйы! Мунуң шанына
айдым айдалың!
[18] Патышалык хасасы билен,
солтанлык найзасы билен,
баштутанларың ачды бу гуйыны,
халк шазадалары газды бу гуйыны».
Олар чөллүкден Матана ченли, [19] Матанадан
Нахалыеле ченли, Нахалыелден Бамота,
[20] Бамотдан болса чөлүң үстүне абанып дуран
Писга дагының депеси билен Мовап топрагында
ерлешйән җүлгә ченли гитдилер.

Ысрайыллар Сихон ханының ерлерини элейәрлер

(Канун таглыматы 2:26 – 3:11)

[21] Соңра ысрайыллар аморларың ханы Сихона
илчилер ёллап, шейле дийдилер: [22] «Бизе
юрдуңызың ичинден гечип гитмәге ругсат бер. Биз
экинлериң я үзүмчиликлериң ичине совулмарыс я-
да гуюларыңыздан сув ичмерис. Биз тә сизиң
юрдуңыздан чыкянчак, диңе шаёлдан йөрәрис».
[23] Эмма Сихон өз юрдуның ичинден гечип гитмәге
ысрайыллара ругсат бермеди. Ол бүтин гошуны
йыгнап, ысрайылларың гаршысына чөле чыкды ве
Яхаса гелип, олар билен сөвеше гирди.
[24] Ысрайыллар Сихоны гылычдан гечирип, онуң
Арнондан Ябога ченли, тә Аммоның серхедине
ченли болан ерлериниң барыны эледилер.
Аммоның серхеди болса гүйчли горалярды.
[25] Ысрайыллар аморларың галаларының
хеммесини басып алдылар. Олар аморларың әхли
галаларында, хатда Хешбонда ве онуң әхли
обаларында орнашдылар. [26] Хешбон галасы
аморларың ханы Сихоның пайтагт галасыды.
Сихон Мовабың өңки ханы билен уршуп, онуң
Арнона ченли болан әхли ерлерини басып алыпды.
[27] Бу хакда багшылар шейле диййәрлер:
«Хешбона гелиң, гой, ол гурулсын,
гой, Сихон галасы дикелдилсин.
[28] Чүнки Хешбондан от,
Сихоның галасындан ялын чыкды.
Мовабың Ар галасыны ялын гуршады,
Арнон депелерини-де, ювутды ол.
[29] Вай, саңа, эй, Мовап!
Сиз хеләк болдуңыз, эй, Кемош †† халкы!
Огулларыңыз босгунлара өврүлди,
гызларыңыз амор ханы Сихоның есири
болдулар.
[30] Шейдип, биз олары ер билен егсан этдик.
Хешбондан Дибона барянчак гырылдылар.
Мейдеба узалян Нопа ченли олары ёк этдик».
[31] Шунлукда, ысрайыллар аморларың юрдунда
орнашдылар. [32] Муса Язер галасыны гөзден
гечирмек үчин, ичалылар угратды. Соңра
ысрайыллар онуң төверегиндәки обалары басып
алдылар ве ол ердәки аморлары ковуп
чыкардылар.

Ысрайыллар Ог ханың юрдуны элейәрлер

[33] Соңра ысрайыллар Башан юрдуна тарап ёлуны
довам этдирдилер. Башан ханы Ог ысрайыллар
билен сөвешмек үчин, Эдрей галасында әхли
уршуҗылары билен оларың гаршысына чыкды.
[34] Реб Муса: «Мен Огы, онуң әхли халкыны ве
юрдуны сениң элиңе бердим. Ондан горкма.
Хешбонда ханлык сүрен амор ханы Сихоны ёк
эдишиң ялы, Огы хем ёк эт» дийди. [35] Ысрайыллар
Огы, онуң огулларыны ве бүтин гошуныны екеҗе
адам гойман гырып, онуң юрдуны эледилер.

22-нҗи бап

Мовап патышасы Билгамы чагырдяр

22 Ысрайыллар ёла дүшүп, Иордан дерясының
боюнда, Ерихоның гаршысында ерлешйән
Мовап дүзлүгинде дүшледилер. [2] Ысрайылларың
аморларың башына салан әхли ишлеринден Сипор
оглы Баллагың хабары барды. [3] Моваплылар
ысрайыл халкының көпдүгини гөренлеринде, җуда
горкдулар. Шейдип, моваплылар ысрайыллар
себәпли довла дүшдүлер. [4] Онсоң моваплылар
Мидян яшулуларына шейле хабар ёлладылар:
«Өкүзиң мейдандакы отлары ялмап-ювудышы ялы,
бу гелйән мәхелле хем төверек-дашымыздакы
затларың хеммесини ялмап-ювудар».
Ол вагтлар Сипор оглы Баллак Мовабың
патышасыды. [5] Баллак Бегор оглы Билгамы
чагырмак үчин чапарлар ёллады. Билгам Евфрат
дерясының боюнда, Петорда өз тохум-тиҗиниң
арасында яшаярды. Баллак Билгама: «Мүсүрден
бир халк чыкып гелип, бүтин ер йүзүне яйрады.
Ине, инди олар мениң алкымыма дыкылып
гелдилер. [6] Шонуң үчинем гелип, олары мениң

† *Беер – бу сөз гуйы*

†† *Кемош – мовапларың худайы.*

хайрыма нәлетле. Чүнки олар менден гүйчли,
белки шондан соң мен олары еңип, юртдан ковуп
чыкарып билерин. Чүнки сениң ялканыңың
ялканяндыгыны, нәлетләниңиң болса
нәлетленйәндигини мен билйәрин» дийип хабар
иберди.
7 Онсоң Мовабың ве Мидяның яшулулары
эллерине нәлет үчин төлег хакыны алып,
Билгамың янына гитдилер ве Баллагың хабарыны
оңа етирдилер. 8 Билгам олара: «Гиҗәни шу ерде
гечириң, Реб маңа нәме дийсе, мен оны сизе
етирерин» дийди. Шейдип, моваплы эмелдарлар
Билгамың янында галдылар. 9 Худай Билгама
гөрнүп: «Сениң яныңдакы адамлар ким?» дийип
сорады. 10 Билгам Худая шейле җогап берди:
«Мовап патышасы Сипор оглы Баллак маңа шейле
хабар иберди: 11 „Мүсүрден бир халк чыкып, бүтин
ер йүзүне яйрады. Сен гел-де, мениң хайрыма
олары нәлетле, белки шондан соң мен оларың
гаршысына сөвешип билерин ве ковуп
чыкарарын“». 12 Эмма Худай Билгама: «Сен булар
билен гитме! Бу халкы нәлетлеме, чүнки ол халк
ялканандыр!» дийди. 13 Билгам эртеси туруп,
Баллагың эмелдарларына: «Өз юрдуңыза доланың,
себәби Реб маңа сизиң билен гитмәге ругсат
бермеди» дийди. 14 Онсоң моваплы эмелдарлар
Баллагың янына доланып гелип, оңа: «Билгам
бизиң билен гайтмага разы болмады» дийдилер.
15 Баллак болса инди өңкүлерден-де хас көп ве хас
абрайлы эмелдарларыны иберди. 16 Олар гелип,
Билгама шейле дийдилер: «Сипор оглы Баллак
шейле диййәр: „Хайыш эдйәрин, мениң яныма
гелмекден йүз өвүрмесене. 17 Чүнки мен сениң
сылаг-серпайыңы етирип, гөвнүңиң ислән задыны
битирерин. Сен диңе гел-де, мениң үчин шол
халкы нәлетле“». 18 Билгам Баллагың адамларына
шейле җогап берди: «Баллак хатда өз өйүндәки
алтын-күмшүң барыны берсе-де, мен Худайым
Реббиң эмрини бозуп, хич хили улы я-да кичи иш
эдип билмерин. 19 Говусы сиз хем бу гиҗе шу ерде
галың. Мен Реббиң маңа ене нәме дийҗегини
билейин». 20 Шол гиҗе Худай Билгама гөрнүп, оңа:
«Эгер бу адамлар сени чагырмак үчин гелен
болсалар, сен олар билен гит, йөне диңе Мениң
айданларымы эдерсиң» дийди. 21 Онсоң Билгам
эртеси ирден туруп, эшегини гаңңалады-да,
моваплы эмелдарлар билен ёла дүшди.

Билгам, онуң эшеги ве перишде

22 Билгам эмелдарлар билен гиденинде, Худайың
гахары гелди. Онсоң Реббиң перишдеси Билгама
пәсгел бермек үчин, онуң ёлунда дурды. Билгам
эшегини мүнүп барярды ве онуң ики хызматкәри-
де янындады. 23 Эшек эли сырылан гылычлы, ёлуң
үстүнде дуран Реббиң перишдесини гөрен бадына
ёлдан совлуп, атызың ичине тутдурды. Билгам
болса эшеги ёла чыкарҗак болуп сайгыламага
башлады. 24 Онсоң Реббиң перишдеси
үзүмчилигиң ичинден гечйән ики гапдалы дивар
болан дараҗык ёданың угрунда пейда болды.
25 Эшек Реббиң перишдесини гөрүп, дивара тарап
гысылды. Билгамың аягы-да дивар билен аралыкда
гысылып галды ве ол ене-де эшеги сайгылап
башлады. 26 Реббиң перишдеси ене өңе гидип,
инди ёданың не сага, не-де чепе өврүлип болян
дар еринде пейда болды. 27 Эшек бу гезек Реббиң
перишдесини гөрүп, Билгамың астында ашак
чөкүп ятыберди. Муңа Билгамың гаты гахары
гелип, хасасы билен ол җанавары урмага башлады.
28 Онсоң Реб эшеге дил битирди ве эшек Билгама:
«Мени үч гезек бейле енҗер ялы, мен саңа нәме
этдим?» дийди. 29 Билгам эшеге: «Себәби сен мени
дәлиретдиң! Эгер элимде гылыч болсады, сени
хәзириң өзүнде өлдүрердим!» дийип җогап берди.
30 Шонда эшек Билгама: «Мен сениң бүтин өмрүңе
мүнүп йөрен эшегиң дәлми нәме? Хей, мундан озал
шейле гылык гөркезипмидим?» дийди. Билгам:
«Ёк» дийип җогап берди.
31 Мундан соң Реб Билгамың гөзүни ачды. Ол эли
сырылан гылычлы Реббиң перишдесиниң ёлда
дурандыгыны гөрди. Билгам тагзым эдип, өзүни
йүзинлигине ере гойберди. 32 Реббиң перишдеси
оңа шейле дийди: «Нәме үчин сен эшегиңи үч
гезек урдуң? Мен душман хөкмүнде саңа пәсгел
бермек үчин чыкдым, себәби сен Мениң
назарымда габахат ёлдан барярсың. 33 Эшек Мени
гөрди ве үч сапар Мениң өңүмден совулды. Эгер ол
совулмадык болса, хакыкатдан хем Мен сени
өлдүрердим, оны болса дири галдырардым».
34 Онсоң Билгам Реббиң перишдесине: «Мен гүнә
этдим, Сениң гаршымда ёлда дураныңы
билмәндирин. Инди Сен эгер мениң гитмегими
оңламаян болсаң, мен өйүме гайдайын» дийди.
35 Реббиң перишдеси Билгама: «Бу адамлар билен
гит, йөне диңе Мениң айт диен затларымы
айдарсың» дийди. Онсоң Билгам Баллагың
эмелдарлары билен гитди.
36 Баллак Билгамың гелендигини эшиденде, оны
гаршыламак үчин, Арнон җүлгесиниң голайында,
серхедиң иң четки нокадында ерлешйән Мовабың
Ар галасына гитди. 37 Баллак Билгама: «Сени
чагыртмак үчин адам ибермедимми?! Нәме үчин
сен мениң яныма гелмедиң? Мегерем, өзүңе
мынасып хеззет-хормат эдип билмез өйдүнсиң?»
дийди. 38 Билгам Баллага: «Ине, мен сениң яныңа
гелдим! Менде нәме бир зат айтмага гүйч
бармыдыр? Мен диңе Худайың агзыма салан

сөзлерини сөзләрин» дийди. 39 Онсоң Билгам
Баллак билен ёла чыкып, Кирятхусота гелдилер.
40 Баллак өкүзлери ве гоюнлары гурбанлык берип,
олары Билгама ве онуң янындакы эмелдарларына
иберди.
41 Эртеси гүн Баллак Билгамы алып, оны
Бамотбагала гетирди. Ол ерден Билгам ысрайыл
халкының бир бөлегини гөрүп билйәрди.

23-нҗи бап

Билгама гелен илкинҗи аянлык

23 Онсоң Билгам Баллага: «Маңа шу ерде еди
саны гурбанлык сыпасыны гур-да, еди өкүз
билен еди саны гочы тайярлап гой» дийди. 2 Баллак
Билгамың айдышы ялы этди. Онсоң Баллак билен
Билгам хер гурбанлык сыпасында бир өкүзи ве бир
гочы гурбанлык бердилер. 3 Соңра Билгам Баллага:
«Сен бу ерде өз якма гурбанлыгыңың янында дур,
мен гидейин. Әхтимал, Реб маңа гөрнер ве Ол
маңа нәме дийсе, мен оны саңа етирерин» дийип,
ол депә чыкды. 4 Худай Билгам билен душушды ве
Билгам Оңа: «Мен еди саны гурбанлык сыпасыны
тайярладым ве оларың хер бириниң үстүнде бир
өкүз билен бир гочы гурбанлык бердим» дийди.
5 Реб Билгамың агзына айтмалы сөзлерини салып:
«Баллагың янына бар ве оңа шулары айт» дийди.
6 Билгам Баллагың янына гайтды. Баллак Мовабың
әхли эмелдарлары билен өз якма
гурбанлыкларының янында дурды. 7 Онсоң Билгам
Худайдан гелен аянлыгы хабар берип, шейле
дийди:
«Мовап патышасы Баллак мени гүндогардакы
даглардан,
Сирия юрдундан гетирип, шейле дийди:
„Гел, мениң үчин Якубы нәлетле,
гел-де, Ысрайыла гарга!“
8 Худайың нәлетлемедигини мен нәдип
нәлетләйин?
Реббиң гаргамадыгына мен нәхили гаргайын?
9 Гаяларың депесинден мен Ысрайылы гөрйәрин.
Байырлардан мен оңа бакып дурун.
Ине, айры яшаян бир халкдыр ол,
миллетлер арасында айры хасапланяр.
10 Якубың несиллерини ким санап билер?
Ысрайылың дөртден бирини ким хасаплап
билер?
Маңа-да догручыл адамларың өлүши дек өлмәге,
өмрүмиң ысрайылыңкы дей гутармагына ругсат
эт!»
11 Онсоң Баллак Билгама: «Сен мени нәдәйдиң?
Душманларыма нәлет окасын дийип, сени йөрите
шу ере гетиртдим. Сен болса олара хич зат этмән,
гайтам, олары ялкаярсың!» дийди. 12 Билгам оңа:
«Мен диңе сересаплылык билен Реббиң агзыма
салан сөзлерини айтмаярынмы нәме?» дийип
җогап берди.

Билгама гелен икинҗи аянлык

13 Онсоң Баллак оңа: «Хайыш эдйәрин, мениң
ызыма дүш, башга ере гидели, сен ол ерден
оларың хеммесини дәл, бир бөлегини гөрерсиң.
Мениң үчин олары шол ерден нәлетле» дийди.
14 Шейдип, Баллак Билгамы Зопым йайласына, Писга
дагының депесине алып барды. Ол ерде еди саны
гурбанлык сыпасыны гуруп, оларың херсиниң
үстүнде бир өкүз билен бир гочы гурбанлык берди.
15 Билгам Баллага: «Мен ол ерде Реб билен
душушянчам, сен шу ерде өз якма гурбанлыкларың
янында дур» дийди. 16 Реб Билгама гөрүнди ве онуң
агзына сөз салып: «Баллагың янына барып, шу
затлары айт» дийди. 17 Билгам геленде, Баллак
Мовабың эмелдарлары билен өз якма
гурбанлыкларының янында дурды. Баллак ондан:
«Реб нәме дийди?» дийип сорады. 18 Билгам инди
болҗак затлардан хабар берип, шейле дийди:
«Эй, Сипор оглы Баллак,
оян-да, маңа гулак гой.
19 Худай ынсан дәл ахырын,
ялан сөзләр ялы.
Ол адам оглы дәл, пикирини үйтгедер ялы.
Хей, Онуң берен вадасының,
айдан сөзүниң битмедиги бармы?
20 Ине, Ол маңа Ысрайылы ялка дийип эмр этди.
Худайың Өзи ялканда, мен оны үйтгедип
билмейәрин.
21 Мен Якуба хич хили бетбагтлык ёкдугыны,
Ысрайылда бела-бетериң болмаҗагыны
гөрйәрин.
Ысрайыл Худайы Реб олар билендир.
Олар Оны өз патышасы хөкмүнде алкышлаярлар.
22 Олары Мүсүрден чыкарян Худайдыр,
ябаны өкүзиң гүйҗи дей гүйч билен чыкаряр.
23 Якуба хич бир дога-җады тәсир этмез,
Ысрайылың гаршысына тәлей гараның пейдасы
ёкдур.
Инди болса Ысрайыл ве Якуп хакда:
„Гөр, Худайың эден затларыны!“ диерлер.
24 Серет, халк шир дек ояныл,
арслан дей еринден туряр!
Ол инди авуны ийип дойянча,
өлдүренлериниң ганындан ганянча көшешмез».
25 Онсоң Баллак Билгама: «Сен олары нәлетлеме-
де, ялкама-да» дийди.
26 Эмма Билгам Баллага: «„Реб маңа нәме дийсе,
мен хем шоны айдарын“ дийип, саңа айтмадыммы
нәме?» дийип җогап берди.

27 Онсоң Баллак Билгама: «Йөр, мен сени башга
бир ере әкидейин, белки сениң олары шол ерде
нәлетлемегиң Худайың гөвнүне ярар» дийди.
28 Онсоң Баллак Билгамы алып, чөле бакып дуран
Пегор дагының депесине гетирди. 29 Билгам
Баллага: «Бу ерде еди саны гурбанлык сыпасыны
гур-да, мениң үчин еди өкүз билен еди гоч
тайярлап гой» дийди. 30 Онсоң Баллак эдил
Билгамың айдышы ялы эдип, хер бир гурбанлык
сыпасының үстүнде бир өкүз билен бир гочы
гурбанлык берди.

24-нҗи бап

Билгама гелен үчүнҗи аянлык

24 Билгам Реббиң ысрайыл халкыны
ялкамакдан хошал боляндыгыны билди.
Шонуң үчин хем ол өңкүси ялы палчылык эдип
йөрмеди-де, гөни чөле тарап тутдурды. 2 Билгам
середип, ысрайыл халкының дүшелгеде тире-тире
болуп отурандыгыны гөрди. Шол пурсат онуң
үстүне Худайың Рухы инди. 3 Онсоң ол гелҗекден
сөз ачып, шейле дийди:
«Бегор оглы Билгам сөзлейәр,
гөзи билен айдың гөрйән диййәр,
4 Худайың сөзлерини эшидйән,
Гудратыгүйчлүден гөрнүш гөрйән,
ере йүзин дүшүп, гөзүм билен айдың гөрйән.
5 Эй, Якуп, чадырларың не ажап,
эй, Ысрайыл дүшелгелериң не гөзел!
6 Гиң җүлгелер кимин узаляр.
Деря кенарындакы баглар дей узалып,
Реббиң экен хошбой ыслы агачлары дей,
эдил сув боюнда битен кедрлер дей гөрүнйәр.
7 Ысрайыл мешигинден сувлар чогар.
Тохумлары бол сув билен суварылар.
Онуң патышасы Агакдан-да бейик болар.
Патышалыгы болса хас-да бейгелер.
8 Худай олары Мүсүрден
ябаны өкүзиң гүйҗи дей гүйч билен чыкаряр.
Олар душман миллетлерини ийип,
сүңклерини чейнәрлер,
пейкам билен яраларлар.
9 Ысрайыл эдил арслан дей,
эне шир дей ятар.
Ким оны турузмага милт эдер?
Чүнки Ысрайылы ялкан ялканар,
нәлетлән нәлетленер».
10 Онсоң Баллагың калбында Билгама гаршы
газап оды туташды. Ол эллерини шарпылдадып,
бири-бирине уруп, Билгама шейле дийди: «Мен
сени душманларыма нәлет окатмак үчин
чагырыпдым, сен болсаң, эййәм үч гезек олара ак
пата бердиң. 11 Инди бу ерден гүм бол-да, өйүңе
гит! Мен сени оңат сылаглаҗакдым, эмма Реб саңа
хич бир сылагы рова гөрмеди». 12 Онда Билгам
Баллага: «Мен сениң ёллан адамларыңа: 13 „Баллак
хатда өз өйүндәки алтын-күмшүң барыны берсе-де,
мен Худайым Реббиң эмрини бозуп, өз эркиме оңат
иш хем, эрбет иш хем эдип билмерин. Реб нәме
дийсе, менем шоны гайталарын“ дийип
айтманмыдым? 14 Ине, инди мен өз илиме
гайтманкам, бу ысрайыл халкының гелҗек
гүнлерде сениң халкыңа нәмелер этҗекдиги билен
сени хабардар эдейин» дийди.

Билгама гелен дөрдүнҗи аянлык

15 Онсоң Билгам гелҗекден сөз ачып, шейле
дийди:
«Бегор оглы Билгам сөзлейәр,
гөзи билен айдың гөрйән диййәр.
16 Худайың сөзлерини эшидйән,
Бейик Худайдан билим алян,
Гудратыгүйчлүден гөрнүш гөрйән,
ере йүзин дүшүп, гөзүм билен айдың гөрйән.
17 Мен оны гөрйән, йөне хәзир дәл,
оңа бакян, йөне якын дәл.
Якубың неслинден йылдыз дөрәр.
Ысрайылдан бир шалык хасасы гөтерилип,
Мовабың маңлайыны ярар,
Шислериң башыны мынҗырадар.
18 Эдом эеленилер,
Сегир өз душманларының мүлкүне өврүлер.
Ысрайыл болса хас кувватланар.
19 Якуп неслинден болан бири хөкүм сүрер,
галада дири галанларың барыны гырар».
20 Соңра ол амалеклере середип, сөзүни шейле
довам этди:
«Амалек миллетлериң найбашысыды,
эмма онуң ызы мүдимилик йитер».
21 Онсоң ол кейнлере бакып, шейле дийди:
«Сизиң месгениңиз ховпсуз ерде,
ол гаяның депесиндәки хөвүртге дей амандыр.
22 Эмма, эй, Кейн, ашурлар сизи есир аланда,
сиз янып ёк боларсыңыз».
23 Билгам ене-де сөзүни довам эдип, шейле
дийди:
«Худай булары амал эденде, яшаҗак адамларың
дат гүнүне!
24 Эмма Китимден гәмилер гелип,
Ашур билен Эбери гулчулыкда эзерлер,
оларың ызы хем мүдимилик йитер».
25 Шондан соң Билгам өйүне тарап ёла дүшди.
Баллак хем өз ёлы билен гитди.

25-нҗи бап

Ысрайыллар кесеки худайлара сыгыняр

25 Ысрайыллар Шитимде яшаяркалар, моваплы
аяллар билен зына этмәге башладылар. 2 Ол
аяллар ысрайыллары өз худайларына хөдүр эден
гурбанлыкларына чагырярдылар. Ысрайыллар
оларың гурбанлыкларындан ийип, оларың
худайларына сежде эдйәрдилер. 3 Шейдип,
ысрайыллар Багалпегор бутуна өзлерини багыш
этдилер. Ысрайылларың гаршысына Реббиң
гахары гелди. 4 Онсоң Реб Муса: «Реббиң гахар-
газабы Ысрайылдан совлар ялы, халкың әхли
ёлбашчыларыны гетирип, олары өлдүрип, Гүнүң
астында сер» дийди. 5 Муса ысрайыл
сердарларына: «Сизиң хер бириңиз өз
адамларыңызың арасында Багалпегор бутуна
сежде эдйәнлере гошулан хер кеси өлдүриң!»
дийип буйрук берди.
6 Муса ве бүтин ысрайыл халкы Реббе йүз тутулян
чадырың ишигинде аглашып дуркалар, бир
ысрайыллы эркек киши оларың гөзүниң алнында
бир мидянлы аялы өз машгаласына гетирди.
7 Муны гөрен Элгазарың оглы, руханы Харуның
агтыгы Пинехас халкың арасындан чыкып, элине
найза алды. 8 Ол ысрайыллының ызындан чадыра
гирип, найзаны бирбада оларың икисиниң хем –
ысрайыллының хем, мидянлы аялың хем
гарнындан сокды. Шол бада ысрайыл халкының
арасына иберилен гыргынчылык тогтадылды.
9 Эмма гыргынчылыкдан эййәм йигрими дөрт мүң
ысрайыллы өлүпди.
10 Реб Муса шейле дийди: 11 «Ысрайыл халкындан
Мениң гахарымы Элгазарың оглы, руханы Харуның
агтыгы Пинехас гайтарды, оларың арасында ол
Маңа өзүниң хакыкы вепадардыгыны гөркезди.
Шонуң үчин мен олары габанып, бүтинлей ёк
этмедим. 12 Шоңа гөрә хем оңа шуны айт: „Мен
онуң билен парахатчылык әхтими баглашярын.
13 Пинехас өз Худайына вепадарлыгыны гөркезип,
ысрайыллары гүнәсинден сапландыгы үчин, оңа ве
онуң неслине руханылыгы мүдимилик багыш
эдйәрин“».
14 Мидян аялы билен бирликде өлдүрилен
ысрайыллының ады Салувың оглы Зимриди. Ол
шимгон тире баштутанларының бириди. 15 Онуң
билен биле өлдүрилен аялың ады болса Суруң
гызы Козбыды. Сур мидян тиресиниң
баштутанларының бириди.
16 Реб Муса шейле дийди: 17 «Мидянлары инди
Ысрайылың душманы сайың, олары гырың! 18 Ине,
оларың Пегорда эден ишлери: олар гыз доганлары,
мидянлы тиребашының гызы Козбының үсти
билен ысрайыллара дузак гурдулар. Сизе хиле
салып, душман ялы дарашдылар. Пегора
гыргынчылыгың гелмегиниң себәпкәри боланы
үчин Козбы өлдүрилди».

26-нҗы бап

Муса ысрайыллары икинҗи гезек хасаба аляр

26 Реб ысрайыллары гыргынчылык билен ёк
этмегини бес эденден соң, Муса билен
Харуның оглы Элгазара: 2 «Яшы йигрими ве ондан
ёкары болан сөвеше укыплы, бүтин ысрайыл
халкының хер бир эркегиниң саныны ковумларына
гөрә екеме-еке хасаба ал» дийди.
3 Ысрайыл халкы бу вагт Иордан дерясының
боюнда, Ерихоның гаршысында ерлешйән Мовап
дүзлүгинде дүшелге гурупды. Муса билен Элгазар
ысрайыллара Реббиң Муса буйрушы ялы: 4 «Яшы
йигрими ве ондан ёкары болан адамларың
хасабыны алың» дийдилер.
Мүсүрден чыкып гелен ысрайылларың санавы
шулардыр:
5 Ысрайылың новбахар оглы Рубениң
несиллеринден: Ханогың неслинден ханоклар
уругы, Паллувың неслинден паллулар уругы,
6 Хесроның неслинден хесронлар уругы, Кармының
неслинден кармылар уругы. 7 Буларың бары
рубенлериң уругларыдыр, олар кырк үч мүң еди
йүз отуз адам болды. 8 Паллувың огулларындан
Элияп. 9 Элиябың неслинден: Немувал, Датан ве
Абырам. Булар шол халкың ичинден сайланан,
Реббе боюн эгмән, Муса билен Харуның
гаршысына гозгалаң турзан Кораның топарына
гошулан Датан билен Абырамдыр. 10 Ер ярылып,
олары Кора билен бирликде ювудыпды. Ол ердәки
ики йүз элли адам ода яныпды. Олар шейдип,
башгалара-да гөз болупдылар. 11 Кораның
огуллары болса өлмән галыпдылар.
12 Уругларына гөрә Шимгон огуллары шулардыр:
Немувалың неслинден немуваллар уругы, Ямының
неслинден ямынлар уругы, Якиниң неслинден
якинлер уругы, 13 Зераның неслинден зералар
уругы, Шавулың неслинден шавуллар уругы.
14 Шимгон уруглары шулардан ыбаратдыр, олар
йигрими ики мүң ики йүз адамдыр.
15 Уругларына гөрә Гат огуллары шулардыр:
Сепоның неслинден сепонлар уругы, Хагының
неслинден хагылар уругы, Шуның неслинден
шунылар уругы, 16 Озның неслинден ознылар
уругы, Эриниң неслинден эрилер уругы, 17 Ародың
неслинден аротлар уругы, Арелиниң неслинден
арелилер уругы. 18 Гат уруглары шулардыр, олар
кырк мүң бәш йүз адамдыр.

[19] Яхуданың огуллары: Эр ве Онан. Оларың икиси
хем Кенган топрагында өлдүлер. [20] Уругларына
гөрә Яхуданың огуллары шулардыр: Шеланың
неслинден шелалар уругы, Пересиң неслинден
переслер уругы, Зераның неслинден зералар
уругы. [21] Перес огулларындан боланлар шулардыр:
Хесроның неслинден хесронлар уругы, Хамулың
неслинден хамуллар уругы. [22] Яхуданың уруглары
шулардан ыбаратдыр, оларың адам саны етмиш
алты мүң бәш йүз кишидир.
[23] Уругларына гөрә Ысакарың огуллары
шулардыр: Толаның неслинден толалар уругы,
Пуваның неслинден пунылар уругы, [24] Яшубың
неслинден яшуплар уругы, Шимроның неслинден
шимронлар уругы. [25] Ысакар уруглары шулардыр,
оларың адам саны алтмыш дөрт мүң үч йүз
кишидир.
[26] Уругларына гөрә Зебулун огуллары шулардыр:
Сарадың неслинден саратлар уругы, Эйлоның
неслинден эйлонлар уругы, Яхлеелиң неслинден
яхлееллер уругы. [27] Зебулун уруглары шулардыр,
оларың адам саны алтмыш мүң бәш йүз кишидир.
[28] Уругларына гөрә Юсубың огуллары: Манаша
билен Эфрайым. [29] Манашаның огуллары:
Макырың неслинден макырлар уругы. Макыр
Гилгадың атасыды, Гилгадың неслинден гилгатлар
уругы. [30] Гилгадың огулларындан боланлар:
Игезериң неслинден игезерлер уругы, Хелегиң
неслинден хелеклер уругы, [31] Асрыелиң неслинден
асрыеллер уругы, Шекемиң неслинден шекемлер
уругы, [32] Шемиданың неслинден шемидалар уругы,
Хепериң неслинден хеперлер уругы. [33] Хепериң
оглы Селопхадың оглы ёкды, йөне онуң Махла,
Ногa, Хогла, Милка ве Тирса атлы гызлары барды.
[34] Манаша уруглары шулардан ыбаратдыр, оларың
адам саны элли ики мүң еди йүз кишидир.
[35] Уругларына гөрә Эфрайымың неслинден
дөрәнлер шулардыр: Шутеланың неслинден
шутелалар уругы, Бекериң неслинден бекерлер
уругы, Таханың неслинден таханлар уругы. [36] Булар
Шутеланың неслинден дөрәнлердир: Эраның
неслинден эранлар уругы. [37] Эфрайым уруглары
шулардыр, оларың адам саны отуз ики мүң бәш йүз
кишидир. Уругларына гөрә Юсубың несиллери
шуларды.
[38] Уругларына гөрә Бенәминиң огуллары
шулардыр: Баланың неслинден балалар уругы,
Ашбелиң неслинден ашбеллер уругы, Ахырамың
неслинден ахырамлар уругы, [39] Шефуфамың
неслинден шуфамлар уругы, Хупамың неслинден
хупамлар уругы. [40] Баланың Арт ве Нагаман атлы
огуллары барды: Артың неслинден артлар уругы,
Нагаманың неслинден нагаманлар уругы.
[41] Уругларына гөрә Бенәминиң несиллери
шуларды, оларың адам саны кырк бәш мүң алты
йүз кишидир.
[42] Уругларына гөрә Даның огулларындан
боланлар шуларды: Шухамың неслинден шухамлар
уругы. Булар Дан уругларыды. [43] Шухам
уругларының хеммесиниң җеми алтмыш дөрт мүң
дөрт йүз адамды.
[44] Уругларына гөрә Ашер огулларындан дөрәнлер
шуларды: Йимнаның неслинден йимналар уругы,
Йишвиниң неслинден йишвилер уругы, Бериганың
неслинден беригалар уругы. [45] Бериганың
огулларындан: Хебериң неслинден хеберлер уругы,
Малкыелиң неслинден малкыеллер уругы.
[46] Ашериң гызының ады Серады. [47] Булар ашер
уругларыды, оларың адам саны элли үч мүң дөрт
йүз кишидир.
[48] Уругларына гөрә Нафталының огулларындан
дөрәнлер: Яхсеелиң неслинден яхсеел уругы,
Гуның неслинден гунылар уругы, [49] Езериң
неслинден езерлер уругы, Шиллемиң неслинден
шиллемлер уругы. [50] Булар нафталы уругларыды,
оларың адам саны кырк бәш мүң дөрт йүз
кишидир.
[51] Саналып, хасаба алнан ысрайылларың җеми
алты йүз бир мүң еди йүз отуз адам болды.
[52] Реб Муса шейле дийди: [53] «Адамларының
санына гөрә, ерлери тирелериң арасында мүлк
эдип пайлаң. [54] Улы тирелере улы, кичи тирелере
кичи мүлк ер бериң. Хер бир тирә хасаба алнан
санына гөрә мүлк берилмелидир. [55] Юрды биҗе
боюнча тирелер арасында пайлашсынлар. Хер ким
өз тиресиниң пайына гөрә эелемелидир. [56] Ер биҗе
атылып пайлансын, улы пайы улы тирә, кичи пайы
кичи тирә бериң».
[57] Уругларына гөрә левилериң санавы: Гершоның
неслинден гершонлар уругы, Кохадың неслинден
кохатлар уругы, Мерарының неслинден мерарылар
уругы. [58] Булар хем Леви уругларыдыр: либнилер
уругы, хебронлар уругы, махлылар уругы, мушылар
уругы, коралар уругы. Кохат Имраның атасыды.
[59] Имраның аялының ады Ёкебетди. Ол Левиниң
гызыды ве Мүсүрде доглупды. Ёкебет билен
Имрандан Харун, Муса ве оларың уясы Меръем
догулды. [60] Харуның Надап, Абыху, Элгазар ве
Ытамар диен огуллары болды. [61] Эмма Надап билен
Абыху Реббиң хузурында мукаддес болмадык оды
хөдүр эдендиклери үчин өлдүлер. [62] Бир айлык ве
ондан ёкары яшындакы хасаба алнан эркек
гөбекли левилер йигрими үч мүң адам болды.
Левилер ысрайыллардан айры хасаба алындылар.
Чүнки олара Ысрайылда хич бир пай берилмеди.
[63] Иордан дерясының боюнда, Ерихоның
гаршысындакы Мовап дүзлүгинде Муса билен
Элгазар Ысрайылың илат санавыны

гечиренлеринде, әхли тирелериң хасабыны алдылар. 64 Муса билен руханы Харуның Синай чөлүнде гечирен илат санавында хасаба аланларының екеҗеси-де бу гезекдәкилериң арасында ёкды. 65 Чүнки Реб олар хакда шейле дийипди: «Оларың хеммеси чөлде өлүп гидерлер. Епуннәниң оглы Калеп билен Нунуң оглы Ешувадан башга оларың екеҗеси хем дири галмаз».

27-нҗи бап

Селопхадың гызлары

27 Онсоң Селопхадың гызлары өңе чыкдылар. Селопхат Хeпериң оглы, Гилгадың агтыгы, Макырың човлугы, Юсубың оглы Манашаның ювлугыды. Ол Манашаның уругынданды. Онуң гызларының атлары Махла, Нога, Хогла, Милка ве Тирсады. 2 Олар гелип, Мусаның, руханы Элгазарың, баштутанларың ве бүтин халкың өңүнде, Реббе йүз тутулян чадырың гирелгесинде дуруп: 3 «Бизиң атамыз чөлде җан берди. Ол Реббиң гаршысына баш гөтерен Кораның топарына гошулмады, ол өз гүнәси үчин өлди ве ондан огул галмады. 4 Оглы болманлыгы үчин, какамызың ады өз уругының арасындан йитип гидәймелими? Какамызың доган-гарындашларының арасындан бизе-де мүлк бериң» дийдилер.

5 Муса буларың давасыны Реббиң дыкгатына етирди. 6 Реб Муса шейле җогап берди: 7 «Селопхадың гызларының диййәни догры, сен хөкман олара какаларының доган-гарындашларының арасындан мүлк бер хем-де какаларының ер пайыны олара гечир. 8 Ысрайыллара-да айт, эгер бир адам өлсе ве онуң ызында оглы галмаса, онда онуң мүлки гызына гечирилмелидир. 9 Эгер онуң гызы хем болмаса, онда онуң мүлки доганларына берилсин. 10 Эгер онуң доганлары-да болмаса, онда мүлки атасының доганларына берилсин. 11 Эгер атасының доганлары-да болмаса, онда мүлки өз уругындан оңа иң якын болан гарындашына берилсин. Мен Реббиң Муса буйрушым ялы, ысрайыллара шейле дүзгүн парз болсун».

Ешува Мусаның ерине ёлбашчы белленйәр

12 Реб Муса шейле дийди: «Абарым дагларының аралыгында ерлешйән шу дагың депесине чык-да, Мениң ысрайыллара берйән юрдума сын эт. 13 Оны сынланыңдан соң, сен хем доганың Харун ялы, өз ата-бабаларыңа говшарсың. 14 Чүнки сиз икиңиз Син чөлүнде халк Мениң гаршыма баш гөтеренде, Мениң эмриме гаршы чыкдыңыз. Чешмәниң боюнда, оларың гөзүниң алнында Мениң мукаддесдигими ыкрар этмедиңиз». (Бу Син чөлүндәки Кадешиң голайында ерлешйән Мериба чешмесидир.) 15 Муса Реббе: 16 «Реб, әхли адамзадың гөзбашы болан Худай, гой, халкың үстүнден бир адамы ёлбашчы беллесин. 17 Ол белленен адам сөвешде баштутан болуп, халкың өңүне дүшсүн, гой, Реббиң җемагаты чопансыз сүри ялы болмасын» дийди. 18 Онда Реб Муса шейле дийди: «Мениң Рухумдан долан Нунуң оглы Ешуваны сайла-да, эллериңи онуң үстүнде гой. 19 Оны руханы Элгазарың ве бүтин халкың өңүнде дурзуп, оларың гөзүниң алнында оны халка ёлбашчы белле. 20 Бүтин ысрайыл халкы табын болар ялы, оңа өз ыгтыярлыкларыңдан бер. 21 Эмма ол хер бир меселеде руханы Элгазара маслахат салсын. Элгазар болса оңа Урымың † көмеги билен Реббиң ислегини билип берер. Ешува ве бүтин ысрайыл халкы хемме ягдайда шуңа гарап иш тутсун». 22 Муса Реббиң өзүне буйрушы ялы этди. Ол Ешуваны гетирип, руханы Элгазарың ве бүтин халкың өңүнде дурузды. 23 Онсоң эллерини Ешуваның депесинде гоюп, Реббиң өзүне айдышы ялы, оны халкың ёлбашчысы белледи.

28-нҗи бап

Хер гүн берилмели гурбанлыклар

(Мүсүрден чыкыш 29:38-43; Левилер 6:8-13)

28 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара шейле буйрук бер, Маңа берйән садакаларыны өз белленен вагтында хөдүр этсинлер. Булар Мениң нахарымдыр, Маңа от үсти билен берилйән якымлы ыслы гурбанлыклардыр. 3 Олара айт, Маңа от үсти билен берҗек гүнделик якма гурбанлыклары шикессиз ики саны биряшар эркек токлы болсун. 4 Токлуларың бирини ир билен, бейлекисини агшамара берсинлер. 5 Токлулар билен биле галла садакасы үчин бир күйзе †† сап зейтун ягы билен гарылан, бир батманың ондан бирине барабар сайлама бугдай уну ны садака берсинлер. 6 Бу Синай дагында буйрулан гүнделик якма гурбанлыгы болуп, Реббе от үсти билен берилйән якымлы ыслы гурбанлыкдыр. 7 Хер токлы билен биле ичги садакасы хөкмүнде Реббе бир күйзе шерабы хөдүр эдип, оны мукаддес ерде гуйсунлар. 8 Бейлеки токлыны агшамара, галла ве ичги садакасы билен бирликде, эдил ирденки ялы хөдүр эдиң. Бу от үсти билен Реббе берилйән якымлы ыслы гурбанлыкдыр. 9 Сабат гүни шикессиз биряшар

† *Урым – Худайың ислегини билмек үчин, руханылар тарапындан уланылан даш. Сөзлүге серет.* †† *Бир күйзе – еврейче хиниң дөртден бири*

эркек токлудан икисини, зейтун ягы гарылан бир батманың ондан ики мөчбериндәки сайлама бугдай унуны ве ичги садакасыны хөдүр этсинлер.
[10] Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының ве ичги садакасының дашындан, хер Сабат гүни берилйән якма гурбанлыгы шудур.

Хер ай берилмели садакалар

[11] Хер айың башында ики өкүзчәни, бир гочы, шикессиз еди саны биряшар эркек токлыны якма гурбанлыгы хөкмүнде Реббе багыш этсинлер. [12] Хер өкүз үчин галла садакасы хөкмүнде зейтун ягы гарылан бир батманың ондан үч мөчбериндәки сайлама бугдай унуны ве гоч үчин галла садакасы хөкмүнде, зейтун ягы гарылан бир батманың ондан ики мөчбериндәки сайлама бугдай унуны хөдүр этсинлер. [13] Хер токлы үчин галла садакасы хөкмүнде зейтун ягы гарылан бир батманың ондан бир мөчбериндәки сайлама бугдай унуны Реббе от үсти билен берилйән якымлы ыслы гурбанлык хөкмүнде хөдүр этсинлер. [14] Хер өкүз үчин ичги садакасы хөкмүнде ики күйзе шерабы, гоч үчин бир ярым күйзе шерабы, хер токлы үчин болса, бир күйзе шерабы хөдүр этсинлер. Йыл бойы хер тәзе Айда берилмели якма гурбанлыгы шудур.
[15] Гүнделик берилйән якма гурбанлыгы билен ичги садакасындан башга-да, Реббе гүнә гурбанлыгы үчин бир теке хөдүр эдилсин.

Песах гурбанлыгы
(Левилер 23:3-32)

[16] Биринҗи айың он дөрдүне Реббе Песах гурбанлыгы хөдүр эдилсин. [17] Шу айың он бәши гүни байрамдыр. Сиз еди гүнләп петир иймелисиңиз. [18] Шу гүнлериң илкинҗи гүни сиз халкы мукаддес йыгнанышыга чагырың. Шол гүн сиз ишлемәң. [19] Реббе от үсти билен берилйән якма гурбанлыгы хөкмүнде ики өкүзчәни, бир гочы ве шикессиз биряшар эркек токлудан еди санысыны хөдүр эдиң. [20] Оларың галла садакасы зейтун ягы гарылан сайлама бугдай унундан болсун. Хер өкүз үчин бир батманың ондан үч мөчбериндәки уны, гоч үчин болса бир батманың ондан ики мөчбериндәки уны хөдүр этсинлер. [21] Еди токлының хер бири үчин, бир батманың ондан бир мөчбериндәки уны хөдүр этсинлер. [22] Олар гүнәлеринден сапланмак үчин, гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир текәни гурбанлык этсинлер.
[23] Булары гүнделик берилйән гурбанлыклара дегишли болуп, ирден берилйән якма гурбанлыкларың дашындан хөдүр этсинлер.
[24] Шейдип, олар хер гүн – еди гүнләп, от үсти билен Реббе якымлы ыслы иймит садакасыны хөдүр этсинлер. Бу гүнделик берилйән якма гурбанлыгыдыр, ол ичги садакасының дашындан берилсин. [25] Единҗи гүн болса мукаддес йыгнанышык гечирсинлер ве шол гүн ишлемесинлер.

Галла байрамындакы садакалар

[26] Илкинҗи Хасыл байрамы гүни, ягны Галла байрамында тәзе бугдайдан Реббе галла садакасыны хөдүр эдениңизде, мукаддес йыгнанышык гечириң ве шол гүн ишлемәң. [27] Ики өкүзчәни, бир гочы, еди саны биряшар эркек токлыны Реббе якымлы ыслы якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эдиң. [28] Галла садакаңыз зейтун ягы гарылан сайлама бугдай унундан болуп, хер өкүз үчин бир батманың ондан үч, гоч үчин бир батманың ондан ики, [29] еди токлының хер бири үчин бир батманың ондан бир мөчбериндәки ундан берилсин. [30] Гүнәлериңизден сапланмак үчин, бир текәни гурбанлык бериң. [31] Олары гүнделик берилйән якма гурбанлыгының ве галла садакасының дашындан, яның ичги садакасы билен бирликде хөдүр эдиң. Олар шикессиз болмалыдырлар.

29-нҗы бап

Сурнай байрамындакы садакалар

29 Единҗи айың биринҗи гүнүнде сиз мукаддес йыгнанышык гечириң ве шол гүн ишлемәң. Бу гүн сизиң үчин сурнай чалынян гүндүр. [2] Бир өкүзчәни, бир гочы ве шикессиз еди саны биряшар эркек токлыны Реббе якымлы ыслы якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эдиң. [3] Оларың яны билен берилйән галла садакасы зейтун ягы гарылан сайлама бугдай унундан болуп, өкүз үчин бир батманың ондан үч, гоч үчин бир батманың ондан ики, [4] хер токлы үчин хем бир батманың ондан бир мөчбериндәки ундан берилсин.
[5] Гүнәлериңизден сапланмак үчин бир текәни гүнә гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эдиң. [6] Бу тәзе Айдакы гүнделик берилйән якма гурбанлыгының ве оларың дүзгүне гөрә берйән галла ве ичги садакасының дашындандыр. Булар Реббе от үсти билен берилйән якымлы ыслы садакалардыр.

Гүнәден сапланма гүнүндәки садакалар

[7] Шу единҗи айың онунҗы гүни сиз мукаддес йыгнанышык гечирип, өз ислегиңизи терк эдип, агыз бекләң, шол гүн ишлемәң. [8] Бир өкүзчәни, бир гочы, еди саны биряшар эркек токлыны Реббе якымлы ыслы якма гурбанлыгы хөкмүнде хөдүр эдиң. Олар шикессиз болмалыдырлар. [9] Оларың

яны билен хөдүр эдилйән галла садакасы зейтун
ягы гарылан сайлама бугдай унундан болуп, өкүз
үчин бир батманың ондан үч, гоч үчин бир
батманың ондан ики, 10 еди токлының хер бири
үчин хем бир батманың ондан бир мөчбериндәки
ундан берилсин. 11 Гүнәден саплаян гүнә
гурбанлыгының, гүнделик берилйән якма
гурбанлыгының, онуң галла ве ичги садакасының
дашындан бир текәни гүнә гурбанлыгы хөкмүнде
хөдүр эдиң.

Чатма байрамындакы садакалар

12 Единҗи айың он бәшине сиз мукаддес
йыгнанышык гечириң, шол гүн ишлемәң. Реббиң
шанына еди гүнләп байрам эдиң. 13 Он үч саны
өкүзчәни, ики саны гочы, он дөрт саны биряшар
эркек токлыны от үсти билен якымлы ыслы якма
гурбанлыгы хөкмүнде Реббе хөдүр эдиң. Олар
шикессиз болмалыдырлар. 14 Оларың яны билен
берилйән галла садакасы, зейтун ягы гарылан
сайлама бугдай унундан болуп, он үч өкүзчәниң
хер бири үчин бир батманың ондан үч, ики гочуң
хер бири үчин бир батманың ондан ики, 15 он дөрт
токлының хер бири үчин бир батманың ондан бир
мөчбериндәки ундан берилсин. 16 Гүнделик
берилйән якма гурбанлыгының, галла ве ичги
садакасының дашындан бир текәни гүнә
гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
17 Икинҗи гүн шикессиз он ики саны өкүзчәни,
шикессиз он дөрт саны биряшар эркек токлыны
хөдүр эдиң. 18 Өкүзлериң, гочларың ве токлуларың
санына гөрә, оларың яны билен берилйән галла ве
ичги садакаларыны хөдүр эдиң. 19 Гүнделик
берилйән якма гурбанлыгының, галла ве ичги
садакасының дашындан бир текәни гүнә
гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
20 Үчүнҗи гүн шикессиз он бир саны өкүзи, ики
саны гочы, шикессиз он дөрт саны биряшар эркек
токлыны хөдүр эдиң. 21 Өкүзлериң, гочларың ве
токлуларың санына гөрә, оларың яны билен
берилйән галла ве ичги садакаларыны хөдүр эдиң.
22 Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының, галла
ве ичги садакасының дашындан бир текәни гүнә
гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
23 Дөрдүнҗи гүн шикессиз он өкүзи, ики гочы,
шикессиз он дөрт саны биряшар эркек токлыны
гурбанлык хөкмүнде хөдүр эдиң. 24 Өкүзлериң,
гочларың ве токлуларың санына гөрә, оларың яны
билен берилйән галла ве ичги садакаларыны хөдүр
эдиң. 25 Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының,
галла ве ичги садакасының дашындан бир текәни
гүнә гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
26 Бәшинҗи гүн шикессиз докуз өкүзи, ики гочы,
шикессиз он дөрт саны биряшар эркек токлыны
гурбанлык хөкмүнде хөдүр эдиң. 27 Өкүзлериң,
гочларың ве токлуларың санына гөрә, оларың яны
билен берилйән галла ве ичги садакаларыны хөдүр
эдиң. 28 Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының,
галла ве ичги садакаларының дашындан бир
текәни гүнә гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
29 Алтынҗы гүн шикессиз секиз саны өкүзи, ики
саны гочы, шикессиз он дөрт саны биряшар эркек
токлыны гурбанлык хөкмүнде хөдүр эдиң.
30 Өкүзлериң, гочларың ве токлуларың санына
гөрә, оларың яны билен берилйән галла ве ичги
садакаларыны хөдүр эдиң. 31 Гүнделик берилйән
якма гурбанлыгының, галла ве ичги
садакаларының дашындан бир текәни гүнә
гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
32 Единҗи гүн шикессиз еди өкүзи, ики гочы,
шикессиз он дөрт саны биряшар эркек токлыны
гурбанлык хөкмүнде хөдүр эдиң. 33 Өкүзлериң,
гочларың ве токлуларың санына гөрә, оларың яны
билен берилйән галла ве ичги садакаларыны хөдүр
эдиң. 34 Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының,
галла ве ичги садакаларының дашындан бир
текәни гүнә гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
35 Секизинҗи гүн сиз мукаддес йыгнанышык
гечириң, шол гүн ишлемәң. 36 Бир өкүзи, бир гочы,
шикессиз еди саны биряшар эркек токлыны от үсти
билен якымлы ыслы якма гурбанлыгы хөкмүнде
Реббе хөдүр эдиң. 37 Өкүзлериң, гочларың ве
токлуларың санына гөрә, оларың яны билен
берилйән галла ве ичги садакаларыны хөдүр эдиң.
38 Гүнделик берилйән якма гурбанлыгының, галла
ве ичги садакаларының дашындан бир текәни гүнә
гурбанлыгы үчин хөдүр эдиң.
39 Булары сиз айдылан садакаңызың, мейлетин
садакаңызың, якма гурбанлыгыңызың, галла ве
ичги садакаларыңызың, саламатлык
гурбанлыгыңызың дашындан беллемели
байрамларыңызда Реббе хөдүр эдиң».

30-нҗы бап

Касам хакда

30 Шейлеликде, Муса Реббиң буйран
затларының барыны ысрайыл халкының
дыкгатына етирди. 2 Соңра Муса ысрайыл тире
баштутанларына шейле дийди: «Ине, Реб сизе шу
затлары буюрды: 3 „Эгер бир адам Реббе вада этсе
я-да хер хили затдан өзүни сакламага касам ичсе,
онда ол берен сөзүни бозман, агзы билен айдан
вадасыны берҗай этсин.
4 Эгер аял машгала яш вагты, энтек атасы
өйүндекә, Реббе вада этсе я-да касам ичсе, 5 атасы-

да гызының эден вадасыны я-да касамыны
эшидибем оңа хич зат диймесе, онда ол аялың
эден вадасы я-да касамы өз гүйҗүнде галар. 6 Эмма
атасы булары эшидип, өз нәразылыгыны билдирсе,
гызының эден вадасы, ичен касамы өз гүйҗүни
йитирйәр. Атасының оңламандыгы себәпли, Реб бу
гызы багышлар.

7 Эгер гыз вада эдип я-да бир зат бабатда
ойланман касам ичип, соңам дурмуша чыкса, 8 әри
хем бу затлардан хабарлы болубам хич зат
диймесе, онда гызың эден вадасы, ичен касамы өз
гүйҗүнде галар. 9 Эмма әри бу затлары эшидип
оңламаса, онда аялының эден вадасыны я-да
ойланман ичен касамыны рет эдер ве Реб берҗай
этмедик касамы үчин бу аялы багышлар. 10 Эмма
дул аялың я-да әри билен айрылышан аялың эден
вадасы, өзүни сакламага ичен касамы берҗай
эдилмелидир. 11 Эгер дурмуша чыкан аял вада эден
я-да хер хили затдан өзүни сакламага касам ичен
болса, 12 әри-де муны эшидип, хич зат диймән,
гаршы болмадык болса, онда аялың эден вадасы я
касамы өз гүйҗүнде галар. 13 Эмма әри булары
эшидип, өз нәразылыгыны билдирен болса, онда
ол аялының берен әхли вадаларыны, ичен
касамыны рет эдйәр. Әриниң оңламандыгы
себәпли, вадасыны берҗай эдип билмедик бу аялы
Реб багышлар. 14 Аялының эден ислендик
вадасыны я-да ичен касамыны әри тассыклап я-да
рет эдип билер. 15 Эмма әри аялының эден
вадасыны я-да ичен касамыны эшидип, шол гүнүң
өзүнде оңа гаршы чыкмадык болса, онда аялының
эден вадасыдыр касамыны әри оңлан хасап
эдилер. Чүнки әри олара гаршы аялына хич зат
диймәнди. 16 Йөне әри олары эшиден бадына хич
зат диймән, оны бираз вагтдан соң рет этсе, онда
аялының гүнәлери әриниң бойнунадыр“».

17 Әр-аялың ве энтек атасы өйүнде яшаян гыз
билен атасының арасындакы гатнашыклар
хакында Реббиң Муса буйран дүзгүнлери шулардан
ыбаратдыр.

31-нҗи бап

Мидянларың гаршысына уруш

31 Реб Муса: 2 «Ысрайыллара гаршы эден иши
үчин мидянларың җезасыны бер. Соңра
аманадыңы табшырып, өз ата-бабаларыңа
говшарсың» дийди. 3 Онсоң Муса гелип, халка:
«Мидянларың гаршысына урушмак үчин өз
араңыздан эсгерлер сайлаң, гой, олар Реббе эден
иши үчин мидянларың җезасыны берсинлер. 4 Хер
ысрайыл тиресинден мүң адамы урша ёллаң»
дийди. 5 Шейлеликде, ысрайыл тирелериниң
херсинден мүң адам, җеми он ики мүң яраглы
эсгер йыгнанды. 6 Муса олары руханы Элгазарың
оглы Пинехас билен биле урша угратды. Пинехас
янына мукаддес өйүң энҗамлары билен сөвеш
сазыны чалар ялы сурнайлар хем алды.
7 Ысрайыллар Реббиң Муса буйрушы ялы,
мидянлар билен уршуп, оларың әхли эркек
гөбеклисини гырдылар. 8 Өлдүриленлериң
арасында Эви, Рекем, Сур, Хур ве Реба атлы бәш
саны Мидян ханы-да барды. Бегор оглы Билгамы-
да ысрайыллар гылычдан гечирдилер. 9 Онсоң
ысрайыллар мидян аялларыдыр чагаларыны есир
алып, мидянларың әхли мал-гараларыны,
сүрүлерини ве әхли затларыны олҗа алдылар.
10 Мидянларың яшан әхли галаларыдыр
обаларыны якдылар. 11 Таланып алнан затлары ве
әхли олҗаны, адамлардыр маллары болса алып
гайтдылар. 12 Онсоң олар есирлери, олҗаларыны
ве таланып алнан затлары Иордан дерясының
боюнда, Ерихоның гаршысында ерлешйән Мовап
дүзлүгиндәки дүшелгеде болан Муса билен руханы
Элгазара ве ысрайыл халкына гетирдилер.

13 Муса, руханы Элгазар ве бүтин халкың
баштутанлары олары гаршы алмага дүшелгәниң
дашына чыкдылар. 14 Урушдан гайдып гелен гошун
серкерделерине – мүңбашылара, йүзбашылара
Мусаның гахары гелди. 15 Муса олара: «Аялларың
хеммесини дири галдырдыңызмы?» дийип
йүзленди. 16 «Бу аяллар Билгамың маслахаты билен
Пегорда ысрайыллара Реббе гаршы дөнүклик
этдирдилер. Шонуң үчинем, Реббиң халкының
арасына гыргынчылык аралашды. 17 Инди болса
эркек гөбекли әхли чагалары ве эркек киши билен
янашан аялларың хеммесини өлдүриң. 18 Эмма
эркек киши билен янашмадык яш гызларың
әхлисини өзүңиз үчин дири галдырың. 19 Араңызда
ким адам өлдүрен я-да өлә галташан болса еди гүн
дүшелгәниң дашында галсын. Үчүнҗи ве единҗи
гүнлер өзүңизи хем-де есирлериңизи тәмизләң.
20 Бар эшиклери, дериден, гечи йүңүнден эдилен
хер бир зады ве агачдан ясалан гап-гачларың
әхлисини тәмизләң».

21 Руханы Элгазар урша гидип гелен эсгерлере
шейле дийди: «Реббиң Муса буйран канунының
парзлары шулардан ыбарат: 22 алтын, күмүш,
бүрүнч, демир, галайы ве гуршун ялы 23 ода
чыдамлы затларың әхлисини одуң ичинден
гечирип халаллаң. Ондан башга-да, олар тәмизлик
сувы билен хем халаллансын. Галан ода чыдамсыз
затлар болса сувдан гечирилсин. 24 Единҗи гүн
эшиклериңизи ювмалысыңыз ве тәмиз
болмалысыңыз. Ондан соңра дүшелгә гирип
билерсиңиз».

Олҗа пайланыляр

25 Реб Муса шейле дийди: 26 «Сен, руханы Элгазар
ве халкың уругбашылары гетирилен әхли олҗаны,
аяллары ве мал-гаралары хасаплаң. 27 Олҗаны ики
бөлеге бөлүп, бир бөлегини урша гатнашан
эсгерлере, галаныны болса җемагата пайлаң.
28 Урша гатнашан эсгерлериң пайындан – ынсан,
сыгыр, эшек, гоюн-гечиден Реббе пач хөкмүнде
бәш йүзден бирини айры гоюң. 29 Эсгерлериң
пайындан алып, оны Реббе садака хөкмүнде
руханы Элгазара бериң. 30 Ысрайылларың
пайындан: ынсан, сыгыр, гоюн, гечи, әхли мал-
гараларың эллиден бирини алып, Реббиң мукаддес
чадырыны гораян левилере бериң». 31 Муса билен
руханы Элгазар Реббиң Муса буйрушы ялы
этдилер.
32 Алнан олҗаның эсгерлерден артаны: алты йүз
етмиш бәш мүң гоюндыр гечи, 33 етмиш ики мүң
ири мал, 34 алтмыш бир мүң эшек 35 ве эркек билен
янашмадык отуз ики мүң бой гыз. 36 Урша гатнашан
эсгерлериң пайына үч йүз отуз еди мүң бәш йүз
гоюндыр гечи дүшди. 37 Олардан алты йүз етмиш
бәш гоюндыр гечи Реббе пач хөкмүнде берилди.
38 Ири малың җеми отуз алты мүң болуп, олардан
пач хөкмүнде Реббе етмиш икиси берилди.
39 Эшеклериң җеми саны отуз мүң бәш йүз болуп,
олардан пач хөкмүнде Реббе алтмыш бириси
берилди. 40 Гызларың җеми саны он алты мүң
болуп, олардан отуз икиси Реббе пач хөкмүнде
берилди. 41 Муса Реббиң өзүне буйрушы ялы, Реббе
берлен пачларың хеммесини садака хөкмүнде
руханы Элгазара берди.
42 Җемагатың пайы хөкмүнде Мусаның
эсгерлерден айран бөлеги үч йүз отуз еди мүң бәш
йүз гоюндыр гечиден, отуз алты мүң ири малдан,
отуз мүң бәш йүз эшекден ве он алты мүң гыздан
ыбарат болды. 47 Реббиң өзүне буйрушы ялы, Муса
ысрайылларың пайындан хер элли адамдан ве
мал-гаралардан бирини алып, Реббиң мукаддес
чадырыны гораян левилере берди.
48 Соңра гошун серкерделери – мүңбашылар,
йүзбашылар Мусаның янына гелип, оңа шейле
дийдилер: «Биз гулларың ёлбашчылык эдйән
гошунымыздакы эсгерлери санап чыкдык. Оларың
екеҗеси хем кем дәл. 50 Биз өз тапан алтын шай-
сеплеримизи: улы ве кичи билезиклери, мөхүрли
йүзүклери, гулакхалкалары ве асыклары өз
гүнәлеримизден сапланмак үчин, Реббиң хузурына
садака гетирдик». 51 Муса билен руханы Элгазар
олардан әхли безег шай-сеплери гөрнүшиндәки
алтыны кабул эдип алдылар. 52 Мүңбашылардан ве
йүзбашылардан Реббе садака хөкмүнде хөдүр
эдилен алтының аграмы он ики пут † болды.
53 Урша гатнашан эсгерлер болса алан олҗаларыны
өзлерине галдырдылар. 54 Шейдип, Муса билен
руханы Элгазар мүңбашылардан, йүзбашылардан
алтыны кабул эдип алдылар. Оны Реббиң ёлуна
берилйән пай хөкмүнде ысрайыллар үчин Реббе
йүз тутулян чадыра гетирдилер.

32-нҗи бап

Иорданың гүндогарындакы тирелер

(Канун таглыматы 3:12-22)

32 Рубенлер билен гатларың мал-гарасы гаты
көпди. Язер ве Гилгат топракларында мал
бакмага оңат ерлериң бардыгыны гөренлеринде,
2 гатлар билен рубенлер гелип, Муса билен руханы
Элгазара ве халкың баштутанларына шейле
дийдилер: 3 «Атарот, Дибон, Язер, Нимра, Хешбон,
Элгала, Себам, Небо ве Бегон ялы 4 Реббиң
ысрайыл халкы үчин басып алан ерлери мал
бакмага аматлы ерлердир. Сизиң гулларыңызың
болса мал-гарасы бар». 5 Олар шейле довам
этдилер: «Эгер биз сизиң өңүңизде мерхемет
газанан болсак, гой, бу топрак биз гулларыңыза
мүлк эдилип берилсин. Бизи Иордан дерясындан
аңры гечирмәң».
6 Муса олара шейле җогап берди: «Доганларыңыз
урша гидйәркә, сиз бу тайда галмакчымы? 7 Нәме
себәпден Реббиң өзлерине берен юрдуна
гитмезликлери үчин, ысрайылларың йүрегине
довул салҗак болярсыңыз? 8 Юрды гөзден
гечирсинлер дийип, Кадешбарнеядан уградан
аталарыңыз хем шейле эдипдилер. 9 Эшкол
дересине ченли гидип, юрды сынланларындан соң,
олар гелип, Реббиң өзлерине берен юрдуна
гирмезликлери үчин, ысрайылларың йүреклерине
горкы салыпдылар. 10 Ол гүн Реббиң гахары гелди
ве Ол ант ичип, шейле дийди: 11 „Мүсүрден чыкан
яшы йигрими ве ондан ёкары болан адамларың
хич бири Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба вада берен
юрдумы гөрмез. Чүнки олар Маңа бүтин калплары
билен ынанмадылар. 12 Мениң вада берен юрдума
диңе Епуннәниң оглы Калеп билен Нунуң оглы
Ешува барып билер, чүнки олар Маңа бүтин калбы
билен ынандылар“. 13 Онсоң Ысрайылың
гаршысына Реббиң гахары гелди ве Ол Өз
назарында пислик эден несил өлүп гутарянча,
олары кырк йыллап чөлде энтетди. 14 Ине, инди
болса сиз – гүнәкәрлериң несли, өз аталарыңызың
орнуна гечип, Ысрайылың гаршысына Реббиң
гахар-газап одуны хас-да туташдырдыңыз! 15 Эгер
сиз Реббиң ызына эермекден боюн товласаңыз, Ол

† *Он ики пут – еврейче он алты мүң еди йүз элли шекел*

бүтин халкы ене-де чөлүң ичинде еке ташлар. Сиз
хем халкың өлүмине себәп боларсыңыз».
16 Онсоң рубенлер билен гатлар Мусаның янына
гелип, оңа шейле дийдилер: «Биз бу ерде довар
сүрүлеримиз үчин агыллар ве чагаларымыз үчин
галалар гурҗак. 17 Эмма биз сөвеше тайяр болуп,
гайдувсыз эсгерлер хөкмүнде ысрайылларың
өңүнден гидерис ве олары бармалы ерлерине
ченли элтерис. Шу вагт болса, бизиң чагаларымыз
бу үлкәниң илатындан горанып, беркидилен
галаларда яшарлар. 18 Ысрайылларың хер бири өз
мүлкүне ээ болянча, биз өйүмизе гайтмарыс. 19 Биз
олар билен бирликде Иорданың аңры
гапдалындан мүлк ер алмарыс, чүнки бизиң
пайымыза Иорданың бәри гапдалы, гүндогар
тарапы дүшди».
20 Шонда Муса олара шейле дийди: «Эгер сиз шу
айданларыңызы эдип, гайдувсыз эсгерлер
хөкмүнде Реббиң хузурында сөвеше гитсеңиз,
21 Реб душманларыны гачмага меҗбур эдйәнчә,
гайдувсыз эсгерлер хөкмүнде хеммәңиз Реббиң
хузурында Иорданың аңры тарапына гечсеңиз 22 ве
юрт Реббе табын болса, ондан соң сиз ызыңыза
доланып билерсиңиз. Бу сизиң Реббиң ве
Ысрайылың өңүндәки борчларыңызы ерине
етирдигиңиз болар ве бу үлке Реббиң хузурында
сизиң мүлкүңиз болар. 23 Эгер бейле этмесеңиз,
Реббе гаршы гүнә иш этдигиңиз болар ве хөкман
газанан гүнәңизиң җезасыны чекерсиңиз.
24 Чагаларыңыз үчин галалар, сүрүлериңиз үчин
агыллар гуруң, йөне берен ваданызы берҗай
эдиң».
25 Онсоң гатлар билен рубенлер Муса шейле
дийдилер: «Агамыз нәме буюрса, биз гулларың
берҗай эдерис. 26 Чага-чугаларымыз, аялларымыз,
доварларымыз ве әхли мал-гараларымыз бу ерде,
Гилгат галасында галар. 27 Гулларың болан биз
болса, гайдувсыз эсгерлер хөкмүнде хеммәмиз
агамызың айдышы ялы, дерядан гечип, Реббиң
хузурында сөвеше чыкарыс».
28 Онсоң Муса олар хакда руханы Элгазара, Нунуң
оглы Ешува ве ысрайыл тирелериниң
уругбашыларына шейле буйрук берди: 29 «Эгер
гатлар билен рубенлер гайдувсыз эсгерлер
хөкмүнде хеммеси Реббиң хузурында сизиң билен
Иордандан гечселер ве ол юрт сизе табын болса,
онда сиз олара Гилгат үлкесини мүлк эдип бериң.
30 Эмма олар гайдувсыз эсгерлер хөкмүнде сизиң
билен дерядан гечмеселер, онда сизиң араңызда
Кенган топрагындан мүлк аларлар». 31 Гатлар билен
рубенлер шейле җогап бердилер: «Реб сениң
гулларыңа нәме буюрса, биз шоны-да берҗай
эдерис. 32 Биз гайдувсыз эсгерлер хөкмүнде Реббиң
хузурында дерядан гечип, Кенган юрдуна гирерис,
йөне бизе мирас дүшен мүлкүмиз, гой, Иорданың
шу гүндогар гапдалы болсун».
33 Муса гатлар билен рубенлере ве Юсубың несли
болан манаша тиресиниң ярысына амор ханы
Сихоның юрдуны ве Башаның ханы Огуң юрдуны,
оларың төверегиндәки галаларыдыр обалары
билен бирликде берди. 34 Онсоң гатлар Дибон,
Атарот, Арогер, 35 Атротшопан, Язер, Ёгбоха,
36 Бейтнимра ве Бейтхаран ялы берк галалары
дикелтдилер ве доварлар үчин агыллар гурдулар.
37 Рубенлер болса Хешбон, Элгала, Кирятайым,
38 Небо, Багалмегон (олар кәбир галаның атларыны
чалышдылар) ве Сибма галасыны тәзеден
гурдулар. Олар тәзеден гуран галаларына башга
атлар дакдылар. 39 Манашаның оглы Макырың
несиллери гидип, Гилгады басып алдылар ве ол
ерден аморлары ковдулар. 40 Муса Гилгады
Манашаның оглы Макырың несиллерине берди.
Олар ол ерде месген тутдулар. 41 Манашаның оглы
Яйыр гидип, оларың обаларыны басып алды ве
оларың адына Хавотяйыр † гойды. 42 Ноба гидип,
Кенаты ве онуң төверегиндәки обалары басып
алып, ол ере Ноба дийип, өз адыны дакды.

33-нҗи бап

Мүсүрден Моваба ченли йөриш

33 Муса билен Харуның ёлбашчылыгы астында
тиреме-тире йөрейән ысрайылларың
Мүсүрден чыканларындан соңкы дүшлән
дүшелгелери шулардыр. 2 Муса Реббиң эмри билен
дүшлән дүшелгелерини хер гезек язып белледи.
Оларың дүшлән дүшелгелери шулардыр:
3 ысрайыллар биринҗи айың он бәшине Песах
байрамының эртеси гүни мүсүрлилериң гөзүниң
алнында аркайынлык билен Рагмесес галасындан
чыкып гайтдылар. 4 Ол вагт мүсүрлилер Реббиң
гыран новбахар огулларыны җайлаярдылар. Реб
хатда оларың худайларыны-да җезаландырыпды.
5 Ысрайыллар Рагмесесден чыкып, Сукотда
дүшледилер. 6 Соңра Сукотдан чыкып, чөлүң
гырасындакы Этамда дүшледилер. 7 Этамдан
чыкып, олар ызларына, Багалсепоның
гүндогарындакы Пихахырота тарап өврүлип,
Мигдолың голайында дүшледилер. 8 Пихахыротдан
чыкып, деңзиң ичи билен чөле тарап гитдилер.
Этам чөлүнде үч гүнләп йөрәп, Марада
дүшледилер. 9 Ысрайыллар Марадан чыкып,
Эйлиме гелдилер. Ол ерде он ики саны сувлы
чешме ве етмиш саны палма агаҗы барды. Олар
сувуң башында дүшледилер. 10 Эйлимден чыкып
гелип, Гызыл деңзиң кенарында дүшледилер.
11 Гызыл деңзиң кенарындан гайдып, Син чөлүнде,

† *Хавотяйыр – бу сөз Яйырың обалары*

12 Син чөлүнден гайдып, Допкада, 13 Допкадан
чыкып гелип, Алушда, 14 Алушдан чыкып гелип,
Репидимде дүшледилер. Ол ерде халк үчин ичмәге
сув ёкды. 15 Соң Репидимден чыкып, Синай
чөлүнде, 16 Синай чөлүнден чыкып гелип,
Кибротхатавада, 17 Кибротхатавадан чыкып гелип,
Хасеротда, 18 Хасеротдан чыкып гелип, Ритмада,
19 Ритмадан чыкып гелип, Риммонпересде,
20 Риммонпересден чыкып гелип, Либнада,
21 Либнадан чыкып гелип, Рисада, 22 Рисадан чыкып
гелип, Кехелатада, 23 Кехелатадан чыкып гелип,
Шепер дагында, 24 Шепер дагындан чыкып гелип,
Харадада, 25 Харададан чыкып гелип, Макхелотда,
26 Макхелотдан чыкып гелип, Тахатда, 27 Тахатдан
чыкып гелип, Терада, 28 Терадан чыкып гелип,
Миткада, 29 Миткадан чыкып гелип, Хашмонада,
30 Хашмонадан чыкып гелип, Мосеротда,
31 Мосеротдан чыкып гелип, Бенеягаканда.
32 Бенеягакандан чыкып гелип, Хорхагыдгатда,
33 Хорхагыдгатдан чыкып гелип, Ётбатада,
34 Ётбатадан чыкып гелип, Абронда, 35 Аброндан
чыкып гелип, Эсёнгеберде, 36 Эсёнгеберден чыкып
гелип, Син чөлүнде (ягны Кадешде), 37 Кадешден
чыкып гелип, Эдомың серхединдәки Хор дагында
дүшледилер.
38 Руханы Харун Реббиң буйругы билен Хор
дагына чыкды. Ол шол ерде ысрайылларың
Мүсүрден чыканларындан соңкы кыркынҗы
йылының бәшинҗи айының биринҗи гүни
аманадыны табшырды. 39 Хор дагында өлен Харун
бир йүз йигрими үч яшындады.
40 Негепде яшаян кенган Арат ханы
ысрайылларың гелйәндиги хакда эшитди.
41 Ысрайыллар Хор дагындан гайдып, Салмонада
дүшледилер. 42 Салмонадан чыкып, Пунонда
дүшледилер. 43 Пунондан чыкып, Оботда
дүшледилер. 44 Оботдан чыкып, Мовап юрдундакы
Ией Абарымда дүшледилер. 45 Ией Абарымдан
чыкып, Дибонгатда дүшледилер. 46 Дибонгатдан
чыкып, Алмондыблатаймада дүшледилер.
47 Алмондыблатаймадан чыкып, Небоның
голайындакы Абарым дагларында дүшледилер.
48 Абарым дагларындан гайдып, Иордан
дерясының боюнда, Ерихоның гаршысында
ерлешйән Мовап дүзлүгинде дүшледилер. 49 Олар
Иордан дерясының боюнда, Бейтъешимотдан тә
Абелшитиме ченли Мовап дүзлүгинде дүшелге
гуруп отурдылар.

Кенганың басылып алынмалы ерлери

50 Иорданың боюнда, Ерихоның гаршысындакы
Мовап дүзлүгинде Реб Муса билен геплешип, оңа
шейле дийди: 51 «Ысрайыллара айт, Иордан
дерясындан гечип, Кенгана баранларында,
52 юрдуң илатының хеммесини ковуп чыкарсынлар.
Оларың әхли даш ве гуйма бутларыны дөвсүнлер,
сеждегәхлерини ёк этсинлер. 53 Юрды басып алып,
ол ерде месген тутсунлар, чүнки Мен оны олара
мүлк эдип бердим. 54 Юрды биҗе боюнча тирелер
арасында пайлашсынлар. Улы тирә улы мүлк, кичи
тирә-де кичи мүлк берилсин. Кимиң биҗеси чыкса,
мүлк хем шонуңкы болар. Мүлк тирелере гөрә
пайлансын. 55 Эмма ысрайыллар ерли илаты ковуп
чыкармасалар, онда ол ерде галанлар
ысрайылларың гөзлерине дүртүлен иңңе,
бөвүрлерине санҗылан тикен ялы боларлар.
Яшаҗак юртларында олар ысрайыллары эзерлер.
56 Мен хем олара чекдирҗек азапларымы
ысрайылларың башындан индерерин».

34-нҗи бап

Юрдуң серхетлери

34 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара
шейле буйрук бер: „Сиз Кенган юрдуна
гирениңизде, сизе мүлк хөкмүнде берилйән бу
топрагың серхетлери чәклендирилендир. 3 Сизиң
гүнорта серхедиңиз Син чөлүнден Эдом
серхединиң боюна узалып гидер. Ол гүндогарда
Өли деңзиң гүнорта кенарындан башланяндыр.
4 Соңра серхет Ичян гечидиниң гүнортасындан
өврүлип, Син чөлүне гечер. Ондан
Кадешбарнеяның гүнортасына ченли, Хасарадара
тарап узалып, Асмона тарап гечер. 5 Серхет
Асмондан өврүлип, Мүсүр дерясына тарап узалып
гидер ве онуң чети Ортаер деңзине барып етер.
6 Ортаер деңзи ве онуң кенары сизиң гүнбатар
серхедиңиз болуп хызмат эдер. Бу сизиң гүнбатар
арачәгиңиз болар.
7 Сизиң демиргазык арачәгиңиз шейле болар:
Ортаер деңзинден Хор дагына ченли аралыкда өз
серхедиңизи белләрсиңиз. 8 Хор дагындан
Лебохамада ченли өз серхедиңизи белләрсиңиз ве
серхет ондан соң Седат галасының ичинден гечер.
9 Арачәк Седатдан гүндогара Зипрона тарап
узалып, онуң бир уҗы Хасарейнана етер. Бу сизиң
демиргазык серхедиңиз болар.
10 Гүндогар серхедиңиз демиргазыкда
Хасарейнандан башланып, гүнорта Шепама тарап
узалып гидер. 11 Серхет Шепамдан Айының
гүндогар гапдалындакы Рибла тарап өврүлип,
Киннерет деңзиниң гүндогар япгыдына ченли
барып етер. 12 Соңра серхет Иорданың бойы билен
ашаклыгына гидип, онуң чети Өли деңзе барып
етер. Даш-төверегинде шейле серхетлери болан бу
юрт сизиң юрдуңыз болар“». 13 Муса ысрайыллара
буйрук берип, шейле дийди: «Реббиң сизе биҗе

атып, докуз тирәниң ве гүнбатардакы манаша
тиресиниң арасында пайламагы эмр эден мүлки,
ине, шу топракдыр. 14 Рубен, гат тирелери ве
гүндогардакы манаша тиреси уругларына гөрә
өзлериниң мүлкүни эййәм алдылар. 15 Бу ики тире
ве манаша тиресиниң ярысы өзлерине мүлки
Иорданың аңырсындан, Ерихоның гүндогарындан
алдылар».

Тире ёлбашчылары

16 Реб Муса шейле дийди: 17 «Ери сизе мүлк эдип
пайлап берҗек адамлар, ине шулардыр: руханы
Элгазар ве Нунуң оглы Ешува. 18 Мүлки пайламак
үчин хер тиреден бир адамы ёлбашчы хем сайлаң.
19 Ёлбашчы сайланмалы адамлар шулардыр: яхуда
тиресинден Епуннәниң оглы Калеп. 20 Шимгон
тиресинден Эмихудың оглы Шамувел. 21 Бенямин
тиресинден Кислоның оглы Элидат. 22 Дан
тиресинден Ёглының оглы Букы сердар. 23 Юсубың
несиллери: манаша тиресинден Эфодың оглы
Ханныел сердар. 24 Эфрайым тиресинден
Шиптаның оглы Кемувал сердар. 25 Зебулун
тиресинден Парнагың оглы Элисапан сердар.
26 Ысакар тиресинден Азаның оглы Палтыел
сердар. 27 Ашер тиресинден Шеломының оглы
Ахыхут сердар. 28 Нафталы тиресинден Эмихудың
оглы Педахел сердар». 29 Реббиң Кенган юрдунда
ысрайыллара мүлк пайлап бермеги эмр эден
адамлары шулардан ыбаратды.

35-нҗи бап

Левилере берилмели галалар

35 Иордан дерясының боюнда, Ерихоның
гаршысында ерлешйән Мовап дүзлүгинде
Реб Муса шейле дийди: 2 «Ысрайыллара шейле
буйрук бер, гой, олар өзлерине мирас дүшен
мүлклеринден левилере яшар ялы галалар
берсинлер. Шол галаларың төверегиндәки өри
мейданларыны-да левилере берсинлер. 3 Бу
галалар левилериң яшамагы үчиндир. Галаларың
төверегиндәки өри мейданлары болса левилериң
сүрүлери ве әхли мал-гаралары үчиндир. 4 Галаның
диварындан чар тарапа мүң тирсек аралык гоюп,
онуң гүндогар ве гүнорта тарапларыны ики мүң
тирсек, гүнбатар ве демиргазык тарапларыны-да
ики мүң тирсек эдип, левилере берилҗек
галаларың өри мейданларыны дөртбурч
шекилинде өлчәң».

Гачыбаталга галалары

(Канун таглыматы 19:1-13; Ешува 20:1-9)

6 «Левилере берйән галаларыңызың алтысы
гачыбаталга галалары болсун. Булардан башга ене
кырк ики галаны левилере бериң. 7 Левилере өри
мейданлары билен бирликде җеми кырк секиз гала
бериң. 8 Олара берҗек галаларыңыз тире пайы
гөрнүшинде болсун. Галалары көп болан улы
ысрайыл тиресинден көп гала, галалары аз болан
кичирәк тиреден болса аз гала алнып, хер тире өз
мүлк пайына гөрә левилере берсин». 9 Соңра Реб
Муса шейле дийди: 10 «Ысрайыллара айт, Иордан
дерясындан гечип, Кенган топрагына гирениңизде,
11 өзүңиз үчин гачыбаталга галаларыны сайлаң.
Төтәнликде адам өлдүрен ганхор, гой, шол ере
гачсын. 12 Бу галалар ганхора җемагатың өңүнде
хөкүм чыкарылянча, өлдүрилениң хоссарындан
гачыбаталга болуп хызмат этсин.
13 Өзүңиз үчин җеми алты саны гачыбаталга
галасыны белләң: 14 оларың үчүси Иордан
дерясының гүндогар тарапында, үчүси хем Кенган
топрагында болсун. 15 Бу алты гала ысрайыллара ве
араңызда яшаян гелмишеклере, гөчүп геленлере
гачыбаталга болуп хызмат этсин. Төтәнликде адам
өлдүрип, ганхор болан адам ол ере гачып билер.

Ганхорлык ве ар алмак хакда

16 Эгер-де бири демирден ясалан зат билен башга
бирини уруп өлдүрсе, ол адам ганхордыр.
Ганхорың җезасы өлүм болсун. 17 Эгер бири адама
дегенде өлдүрип билҗек даш билен адам уруп
өлдүрсе, ол ганхордыр. Ганхорың җезасы өлүм
болсун. 18 Я-да бири адама дегенде өлдүрип билҗек
агач бөлеги билен адам уруп өлдүрсе, ол
ганхордыр. Ганхорың җезасы өлүм болсун.
19 Дөкүлен ган үчин өлдүрилениң хоссары ганхоры
өлдүрер. Ол өз гандарыны душан еринде өлдүрсин.
20 Шунуң ялы-да, эгер бири башга бир адамы
йигренйәндиги үчин итекләп я-да башга бири
букуда ятып, оңа тарап бир зат зыңып өлдүрсе, 21 я-
да душманчылыкдан оны эли билен уруп өлдүрсе,
онда оны өлдүрен адам өлүме хөкүм эдилсин. Ол
адам ганхордыр, өлдүрилениң хоссары ганхоры
душан еринде өлдүрсин.
22 Эмма бири душманчылык этмезден, бир адамы
төтәнликде итип гойберсе я-да букуда ятып
пейлемезден, оңа тарап бир зат зыңып гойберсе,
23 я-да адама дегенде өлдүрип билҗек дашы
серетмән зыңып, төтәнликде бир адамың ганына
галса, өлдүрен билен өлениң арасында
душманчылык болмандыгына ве өлдүрениң оңа
шикес етирмек ислемәндигине гарамаздан,
24 ганхор билен өлдүрилениң хоссарының
арасындакы даваны шу када-канунлар боюнча
җемагат чөзсүн. 25 Җемагат өлдүрилениң
хоссарының элинден ганхоры халас этсин ве оны
башдакы гачып баран гачыбаталга галасына

угратсын. Депесине мукаддес яг гуйлуп белленен
баш руханы өлйәнчә, ганхор шол ерде
болмалыдыр. 26 Эмма ганхор илки гачып баран
гачыбаталга галасының чәгинден даша чыкса 27 ве
өлдүрилениң хоссары оны тапып өлдүрсе,
өлдүрилениң хоссары ганхор сайылмалы дәлдир.
28 Чүнки ганхор баш руханы өлйәнчә, гачыбаталга
галасының дашына чыкмалы дәлдир. Ол диңе баш
руханы өленден соң, өз өйүне гайдып билер.
29 Булар сиз ниреде яшасаңыз-да, несиллер бойы
сизе парз ве хөкүм болсун.
30 Эгер бир адам башга бир адамы өлдүрсе,
шаятларың гөркезмеси эсасында ол өлүме хөкүм
эдилсин, эмма диңе бир шаядың гөркезмеси
эсасында ол өлүме хөкүм эдилмели дәлдир. 31 Өлүм
җезасына хөкүм эдилен ганхорың җанының
өвезине хун алынмасын, ганхор өлдүрилмелидир.
32 Гачыбаталга галасына гачып баран бириниң баш
руханы өлмезден өң өз топрагына гайдып бармагы
үчин ондан төлег алмаң. 33 Ган топрагы харама
чыкаряндыр, өз яшаян топрагыңызы харамламаң.
Дөкүлен ганы топракдан диңе ганхорың ганы
билен ювуп болар. 34 Мениң мекан тутан
топрагымы, ягны өз яшаян ериңизи харамламаң.
Чүнки ысрайыл халкының арасында яшаян Реб
Мендирин».

36-нҗы бап

Дурмуша чыкан гызларың мүлки

36 Макырың оглы, Манашаның агтыгы, Юсубың
човлугы болан Гилгадың несиллериниң
уругбашылары өңе чыкып, Мусаның,
ёлбашчыларың ве ысрайыл тирелериниң
уругбашыларының өңүнде шейле дийдилер: 2 «Реб
юрды биҗе атып, мүлк хөкмүнде ысрайыллара
пайлап бер дийип, агамыз Муса эмр этди.
Доганымыз Селопхадың мүлкүни онуң гызларына
бермеги хем Реб агамыза буюрды. 3 Эгер
Селопхадың гызлары Ысрайылың башга
тиресинден боланлара дурмуша чыксалар, онда
оларың мүлки бизиң мүлкүмизден айрылып, баран
әрлериниң тиресине гошулар. Шейдип, биҗеде
бизиң мүлк пайымыз кемелер. 4 Ысрайылларың
байрам йылы геленде болса, гызларың мүлки
әрлериниң тиресиниң мүлкүне гошулар.
Шейлеликде, оларың мүлки бизиң тирәмизиң
мүлкүнден алнар».
5 Онсоң Муса Реббиң эмри боюнча ысрайыллара
шейле буюрды: «Юсубың тиресиниң несиллериниң
дийййәни догрудыр. 6 Селопхадың гызлары хакда
Реб шейле дийди: „Олар ислән адамсына дурмуша
чыкып билерлер, йөне оларың барҗак кишилери
өз тирелеринден болсун. 7 Ысрайылларың мүлки
бир тиреден башга бир тирә гечмели дәлдир. Әхли
ысрайыллар өз тирелериниң мүлкүне эелик
этсинлер. 8 Ислендик ысрайыл тиресинден мүлк
алан гыз, өз тиресинден болан кишә дурмуша
чыксын. Шонда хер бир ысрайыллы өз аталарының
мүлкүне мүдимилик эелик эдип билер. 9 Хич бир
мүлк бир тиреден башга бир тирә гечмели дәлдир.
Ысрайыл тирелериниң хер бири өз мүлкүне эелик
этсин“».
10 Селопхадың гызлары Реббиң Муса буйрушы
ялы хем этдилер. 11 Онуң гызлары Махла, Тирса,
Хогла, Милка ве Нога өз какасының доганларының
огулларына дурмуша чыкдылар. 12 Олар Юсубың
оглы Манашаның несиллериниң уругларындан
болан кишилере дурмуша чыкдылар. Шейдип,
оларың мүлки өз аталарының тиресинде галды.
13 Иордан дерясының боюнда, Ерихоның
гаршысында ерлешйән Мовап дүзлүгинде Реббиң
Муса аркалы ысрайыллара берен парзлардыр
хөкүмлери шулардан ыбаратды.

Канун таглыматы

Гириш

Ысрайыл халкы Иордан дерясындан гечип, Кенганы басып алмагың өңүсырасындадады. Эмма Худай Муса пыгамбери ысрайыллары Кенган юрдуна гетирмекден саклады. китабында Худай Мусаның Иордан дерясының гүндогарында өлҗекдигини айдыпды. Муса ысрайыл халкының өңүнде хошлашык сөзүни сөзләп, халка Худайың канунларыны ятлатды.

Шейле хем Муса ысрайыллара гечен кырк йылы ятлатды. Худай ысрайыллары Мүсүрден халас эдип, чөлде оларың аладасыны этди, эмма ысрайыллар Худая хемише вепалы болмадылар, Оны диңлемедилер.

Муса ысрайыллара Реббе ыбадат эдип, Онуң табшырыкларыны берҗай этселер, душманларындан үстүн чыкып, гүйчли халк болҗакдыгыны айтды. Эмма әхти бозуп, бутлара сежде этселер, Реббиң халка неҗис нәлет сиңдирҗекдиги барада дуйдурды. Бу нәлетиң нетиҗесинде душманлар олардан үстүн чыкарлар, олар өз юртларындан ве җанларындан махрум боларлар. Шейле-де, бу китап гелҗекки патышаның өзүни нәхили алып бармалыдыгыны өвредйәр.

Мазмуны

- Халк чөллүкде
- Муса пыгамбер халкы Әхт билен танышдыряр
- Әхтиң талаплары
- Әхтиң дәп-дессурлары
- Муса пыгамбериң соңкы сөзи

1-нҗи бап

Халк Хорепден чыкяр

1 Ине, бу сөзлер Мусаның Иордан дерясының
гүндогарында – чөллүкде яшаян тутуш
ысрайыл халкына айдан сөзлери. Олар Супуң
гаршысындакы Араба дүзлүгинде, Паран галасы
билен Топел, Лабан, Хасерот ве Дизахап
галаларының аралыгында яшаярдылар. 2 Хореп †
дагындан Кадешбарнея ченли аралык Сегир
даглыгының үсти билен гидениңде, он бир гүнлүк
ёлды. 3 Кыркынҗы йылың он биринҗи айының
биринҗи гүни, Муса Реббиң буйрушы ялы эдип,
ысрайыллара Онуң буйрукларыны етирди. 4 Бу
Мусаның Хешбонда хөкүм сүрен аморларың ханы
Сихоны, шейле хем, Аштаротда ве Эдрейде хөкүм
сүрен Башан юрдуң ханы Огы еңенден соң болды.
5 Муса Иорданың гүндогарында – Мовап юрдундака
ысрайыллара шу кануны беян этмәге башлады:
6 «Худайымыз Реб Хореп дагында шейле дийди:
„Сиз бу дагда узак вагт болдуңыз. 7 Инди
йөришиңизи довам эдиң, аморларың яшаян
даглыгына, шейле хем, гоңшы үлкелере: Араба
дүзлүгине, даглыга, гүнбатар байырлыклара, Негеп
чөлүне, деңиз якасындакы Кенган юрдуна, Ливана
ве бейик Евфрат дерясына ченли гидиң. 8 Ине, Мен
бу юрды сизиң өңүңизде гойдум. Мениң ата-
бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага, Якуба ве оларың
несиллерине бермеги вада эден юрдума гидиң-де,
оны мүлк эдиниң“».

Муса халка баштутанлар беллейәр

(Мүсүрден чыкыш 18:13-27)

9 «Шол вагт мен сизе шейле дийдим: „Сизи еке
өзүм башарып билҗек дәл. 10 Худайыңыз Реб сизи
көпелтди. Шонуң үчин-де бу гүн сизиң саныңыз
асмандакы йылдызлар дей кән. 11 Сизе сөз берши
ялы, ата-бабаларыңызың Худайы Реб, гой, сизиң
саныңызы мундан-да мүң эссе артдырсын ве сизи
ялкасын! 12 Йөне мениң еке өзүм әхли
даваларыңызың агыр йүкүни герденимден нәдип
айраркам? 13 Хер тирәңизден акыллы-пайхаслы,

† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

дүшби ве тежрибели адамлары сайлаң“. 14 Сиз
маңа: „Сениң нетиҗә гелен пикириң говы пикир“
дийип җогап бердиңиз. 15 Шейлеликде, мен сизиң
хер тирәңизден сайланан бу акыллы-пайхаслы ве
тежрибели адамлары сизиң үстүңизден баштутан
эдип, мүңбашылар, йүзбашылар, эллибашылар,
онбашылар гойдум ве бейлеки баштутанлары
белледим. 16 Шол вагт мен сизе казылары хем
белледим ве олара: „Халкың арасындакы давалара
үнс берип гулак гоюң, исле ол ерли болсун, исле
гелмишек болсун, ики адамың арасындакы даваны
адалатлы чөзүң. 17 Сиз казылык эдениңизде,
тарапгөйлик этмели дәлсиңиз: улы даваны-да, кичи
даваны-да дең диңләң. Хич кимден горкмаң, чүнки
чөзгүт Худайдандыр. Сизе чөзмеси кын дүшен
даваны маңа гетириң, оны өзүм диңләрин“
дийдим. 18 Шейдип, шол вагт мен сизе этмели әхли
ишлериңизи табшырдым».

Кадешбарнея ичалылар иберилйәр
(Чөлде 13:1-33)

19 «Соңра Худайымыз Реббиң эдил бизе буйрушы
ялы, биз Хореп дагындан чыкып, аморларың
яшаян даглыгының үсти билен тә Кадешбарнея
барып етйәнчәк, сизиң гөрен әгирт улы ве ёвуз
чөлүңизиң ичи билен гитдик. 20 Ол ерде мен сизе
шейле дийдим: „Худайымыз Реббиң бизе берҗек
аморларың яшаян даглыгына-да гелип етдик.
21 Ине, Худайыңыз Реб бу юрды сизе берди. Гидиң-
де, ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң сизе сөз
берши ялы, оны мүлк эдиниң. Горкмаң, довла
дүшмәң“. 22 Эмма сизиң хеммәңиз шонда мениң
яныма гелип: „Гелиң, юрды гөзден гечирмек үчин
өз арамыздан адамлары ёллалың. Олар бизиң
гитҗек ёлумыз хакда, барҗак галаларымыз барада
хабар гетирерлер“ дийдиңиз. 23 Бу пикир мениң
гөвнүме макул болды. Мен хер тиреден бир адам
алып, җеми он ики адам сайладым. 24 Олар ёла
дүшүп, даглыга тарап гитдилер. Эшкол дересине
етенлеринде, олар оны говы гөзден гечирдилер.
25 Ызларына доланып геленлеринде, олар бизе шол
юрдуң миве өнүмлеринден йыгып гетирдилер.
Олар: „Худайымыз Реббиң бизе берйән юрды говы
юрт экен“ диен хабары гетирдилер. 26 Эмма сиз ол
ере гитмек ислемедиңиз. Худайыңыз Реббиң
буйругына гаршы баш гөтердиңиз. 27 Сиз
чадырларыңызда хүңүрдешип шейле дийдиңиз:
„Реб бизи йигренйәр, Ол бизи аморларың элине
берип ёк этмек үчин Мүсүрден чыкарып
гетирипдир. 28 Биз ол ере нәдип гидели? Ол ере
гойберен доганларымызың: ‘Ол ердәки адамлар
бизден гүйчли ве узын бойлы. Оларың галалары
гөге етип дуран бейик ве берк диварлы
галалардыр! Биз ол ерде хатда анаклары-да гөрдүк’
диен хабары бизиң йүрегимизи ховсала салды“.
29 Мен сизе шейле дийдим: „Олардан горкмаң,
довла дүшмәң. 30 Мүсүрде ве чөлде эдил гөзүңизиң
алнында сизиң үчин сөвешиши ялы, ене-де
өңүңизден йөрәп, сизиң үчин сөвешҗек
Худайыңыз Ребдир. 31 Чөлде ёл бойы йөриш эдип,
шу ере гелип етйәнчәңиз, эдил энәниң өз
чагасыны элинде гөтерип гелши ялы, Худайыңыз
Реббиң сизи нәхили горап гетирендигини өзүңиз
гөрдүңиз. 32 Эмма сиз шонда-да гиҗесине от,
гүндизине булут гөрнүшинде дүшлеҗек ериңизи,
йөреҗек ёлуңызы гөркезип, өңүңизден гидйән
Худайыңыз Реббе ынам этмедиңиз“».

Реб ысрайыллары җезаландыряр

34 «Сизиң сөзлериңизи эшидип, Реббиң гаты
гахары гелди ве ант ичип: 35 „Мениң сиз үчин ата-
бабаларыңыза сөз берен говы юрдумы Епунне
оглы Калепден башга бу пис неслиң хич бири
гөрмез. Муны диңе Калеп гөрер. Мен-Реббе
йүрекден вепалыдыгы үчин Мен оңа ве онуң
несиллерине аяк басан юрдуны берҗек“ дийди.
37 Сиз себәпли Реббиң хатда маңа-да гахары гелип,
Ол маңа шейле дийди: „Сен хем ол юрда аягыңы
секмерсиң. 38 Ол юрда сениң көмекчиң Нунуң оглы
Ешува барар. Сен оны голда, чүнки ерлери
ысрайыллара мүлк эдип пайлап берҗек еке-тәк
адам шолдур“. 39 Онсоң Реб тутуш халка: „Урушда
есир дүшер өйден перзентлериңиз, ягны бу гүнки
гүн ягшыны-яманы сайгармаян чагаларыңыз ол
ере барарлар. Мен бу юрды олара берҗек, олар
муны мүлк эдинерлер. 40 Эмма сиз болса Гызыл
деңзиң † ёлы билен ызыңыза, чөле тарап йөриш
эдиң“ дийди. 41 Сиз маңа: „Биз Реббе гаршы гүнә
этдик! Худайымыз Реббиң бизе буйрушы ялы, биз
гидип сөвешмәге тайяр“ дийип җогап бердиңиз.
Шейлеликде, әхлиңиз сөвеш ярагларыңызы
дакыныпь даглыга чыкмак еңил болар өйдүп пикир
этдиңиз. 42 Реб маңа: „Олара айт: гитмесинлер,
урушмасынлар, чүнки Мен оларың арасында
болмарын. Шонуң үчин хем олар душманларындан
еңлерлер“ дийди. 43 Мен муны сизе етирдим, эмма
сиз гулак асмадыңыз. Сиз Реббиң буйругына гаршы
баш гөтерип, мен-менлик билен даглыга гитдиңиз.
44 Ол даглыкда яшаян аморлар гаршыңыза чыкып,
Сегирден Хорма ченли сизи арылар дей ковалап
енчдилер. 45 Сиз ызыңыза доланып гелип, Реббе
дады-перят этдиңиз. Реб сизиң сесиңизе не гулак
салды, не-де үнс берди.
46 Соңра сиз узак вагтлап Кадешбарнеяда
галдыңыз».

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

2-нҗи бап

2 «Реббиң маңа айдышы ялы, биз Гызыл деңзиң
ёлы билен чөле тарап гайтдык ве энчеме
гүнләп Сегир даглыгының төверегинде айланып
гездик».

Ысрайыллар Эдомың ве Мовабың ичинден гечйәрлер

[2] «Соңра Реб маңа шейле дийди: [3] „Сиз бу
даглыгың дашында гаты көп айландыңыз. Инди
сен демиргазык тарапа өврүл [4] ве адамлардан
шулары талап эт: ‘Сиз хәзир Сегирде яшаян
гарындашларыңыз Ысавың несиллериниң
үстүнден гечмели. Олар сизден горкарлар, шонуң
үчин сиз өрәнересап болуң. [5] Олар билен урша
гиришмәң, чүнки Мен сизе оларың еринден екеҗе
гарыш-да ер берҗек дәл. Чүнки Сегир даглыгыны
Мен Ысава мүлк бердим. [6] Сиз ийҗек иймитиңизи
хем, ичҗек сувуңызы хем олардан сатын алып
ийип-ичиң’“. [7] Худайыңыз Реб, хакыкатдан-да,
сизиң хер бир тутан ишиңизе берекет берди.
Сизиң бу уммасыз чөлүң ичи билен
баряндыгыңызы Ол билйәрди. Шол гечен кырк
йылың ичинде, Худайыңыз Реб сизиң билен биле
болды. Сиз хич зада зар болмадыңыз.
[8] Шейдип, биз Сегирде яшаян гарындашларымыз
Ысавың несиллериниң үстүнден гечдик. Эйлат ве
Эсёнгеберден Араба дүзлүгине гидйән ёл билен
гидип, Мовап чөлүне тарап ууградык. [9] Реб маңа:
„Моваплара душман гөзи билен гарама я-да олар
билен урша гирме, чүнки Ар галасыны Лутуң
несиллерине мүлк берендигим себәпли, Мен сизе
оларың еринден мүлк эдип, хич зат берҗек дәл“
дийди. [10] (Ол ерде анаклар ялы узын бойлы, гүйчли
ве көп санлы эймимлер яшаярды. [11] Олар хем
анаклар ялы рапалар сайылярды. Эмма мовaплар
олары эймимлер дийип атландырдылар. [12] Шейле
хем Сегирде хорылар яшаярдылар, эмма Ысавың
несиллери олары ковуп чыкардылар.
Ысрайылларың Реббиң мүлк берен еринде
эдишлери ялы, Ысавың несиллери-де олары ёк
эдип, ерлеринде өзлери орнашдылар.) [13] Реб:
„Инди болса Зерет дересинден гечелиң“ дийди.
Шейдип, Реббиң буйругына гөрә, биз Зерет
дересинден гечдик. [14] Кадешбарнеядан ёла дүшүп,
Зерет дересинден гечйәнчәк, догры отуз секиз йыл
гечди. Реббиң айдышы ялы, шол дөврүң ичинде бу
неслиң уршуҗылары өлүп гутарды. [15] Хава, тә
Ысрайыл дүшелгесиндәки уршуҗыларың әхлиси
өлүп гутарянча, хут Реббиң Өзи олара гаршы
болды.
[16] Халкың арасындакы әхли уршуҗылар өлүп
гутаран бадына, [17] Реб маңа шейле дийди: [18] „Бу гүн
сиз Ар галасында Мовабың арачәгини кесип
гечерсиңиз. [19] Аммонларың серхедине
голайлашаныңызда, олара душманчылык гөзи
билен гарамаң, олар билен урша гирмәң, себәби
Мен аммонларың ерини сизе мүлк берҗек
дәлдирин, чүнки Мен ол ери Лутуң несиллерине
бердим“. [20] (Аслында бу ер рапаларың ери
хасапланярды. Олар бу ерде өңден бәри
яшаярдылар. Аммонлар олара замзумлар дийип ат
бердилер. [21] Замзумлар анаклар ялы узын
бойлудылар, гүйчлүдилер ве сан тайдан көп
адамлыдылар. Муңа гарамаздан, Реб олары
аммонларың өңүнден ёк этди. Аммонлар олары
ковуп чыкарып, оларың еринде өзлери
орнашдылар. [22] Реб Сегирде яшаян Ысавың
несиллери билен хем шейле этди. Оларың өңүнден
хорылары ёк этди. Ысавың несиллери хорылары
ковуп чыкарып, оларың еринде өзлери
орнашдылар. Хатда олар шу гүне ченли хем шол
ерде яшаярлар. [23] Каптордан чыкып гайдан
капторлылар Газа галасына ченли гидйән обаларда
яшаян авалары ёк эдип, оларың еринде өзлери
орнашдылар.) [24] „Тур, ёла дүш! Арнон җүлгесинден
геч! Ине, Мен Хешбондакы аморларың ханы
Сихоны ве онуң ерини сениң элиңе бердим. Юрды
эелемәге башла, Сихон билен урша гир. [25] Шу
гүнден башлап, Мен ер йүзүндәки әхли халкың
үстүнден горкы ве ховп саларын. Сениң адыңы
эшиденлеринде, олар горкудан яңа титрешер
дурарлар“».

Ысрайыллар Сихон билен Ог ханы дерби-дагын эдйәрлер

(Чөлде 21:1-30)

[26] «Шейдип, мен Кедемот чөлүнден Хешбоның
ханы Сихона, ине, шу парахатчылык сөзлерини
айдып, илчилери ёлладым: [27] „Маңа өз юрдуңың
үстүнден гечмәге ругсат эт. Диңе ёлдан йөрәйин,
сага хем, чепе хем совулмайын. [28] Иймәге
иймитимизи, ичмәге сувумызы сизден сатын
алалы. Пыядалап диңе ёлуңдан гечсем боляр.
[29] Сегирде яшаян Ысавың несиллери ялы ве Арда
яшаян моваплар ялы, сен хем маңа Иордандан
гечип, Худайымыз Реббиң бизе берйән юрдуна
етмек үчин өз юрдуңың үстүнден гечмәге ругсат
эт“. [30] Эмма Хешбоның ханы Сихон бизе юрдуның
үстүнден гечмәге ругсат этмеди. Чүнки Худайыңыз
Реб шу гүнки гөршүңиз ялы, оны сизиң элиңизе
бермек үчин, онуң калбыны гатадып, доңйүрек
этди. [31] Реб маңа: „Ине, Мен Сихоны ве онуң
юрдуны саңа бермәге гиришдим. Инди сен хем
онуң ерини эелемәге башла“ дийди.
[32] Шейлеликде, Сихон әхли уршуҗылары билен
Яхасда бизиң гаршымыза сөвешмәге чыкды.

33 Худайымыз Реб оны бизиң элимизе берди. Биз Сихоның өзүни, онуң тохум-тиҗини ве әхли уршуҗыларыны гырдык. 34 Шол бир вагтың өзүнде онуң әхли галаларыны басып алдык. Әхли галаларындакы эркеклери, аяллары ве чагалары бүтинлей ёк этдик. Ол ерде екеҗе-де адам галдырмадык. 35 Диңе мал-гаралары, шейле хем басып алан галаларымызың байлыкларыны олҗа эдип алдык. 36 Арнон җүлгесиниң гырасындакы Арогер галасындан башлап (җүлгәниң өзүндәки гала хем дегишлидир), тә Гилгада барянча, бизиң үчин екеҗе-де берк гала ёкды. Худайымыз Реб оларың хеммесини бизиң элимизе берди. 37 Муңа гарамаздан, Худайымыз Реббиң бизе табшырышы ялы, Ябок дерясының боюнда ве даглыкдакы галаларда яшаян аммонларың ерине чозуп гирмедик».

3-нҗи бап

3 «Соңра биз Башан юрдуна тарап ёлумызы довам этдирдик. Башан ханы Ог сөвешмек үчин, Эдрейде әхли уршуҗылары билен бизиң гаршымыза чыкды. 2 Реб маңа: „Мен Огы, онуң әхли халкыны ве юрдуны сениң элиңе бердим. Ондан горкма. Хешбонда ханлык сүрен амор ханы Сихоны ёк эдишиң ялы, Огы хем ёк эт“ дийди. 3 Шейлеликде, Худайымыз Реб Башан ханы Огы хем-де онуң әхли уршуҗыларыны бизиң элимизе берди. Биз оларың екеҗесини хем дири галдырман, хеммесини гырдык. 4 Шол бир вагтың өзүнде биз онуң әхли галаларыны басып алдык. Ол ерде басып алынмадык екеҗе-де гала галмады. Биз оларың җеми алтмыш галасыны, Огуң Башандакы ханлыгы болан тутуш Аргоп топрагыны басып алдык. 5 Буларың хеммеси берк диварлы, гулп билен япылян ики гат дервезели берк галаларды. Булардан башга обалар-да көпди. 6 Эдил Хешбоның ханы Сихоны ёк эдишимиз ялы, биз олары хем бүтинлей ёк этдик. Әхли галалардакы эркеклери, аяллары ве чагалары бүтинлей ёк этдик. 7 Эмма әхли мал-гаралары ве галалардакы байлыклары өзүмизе олҗа эдип алдык. 8 Шейдип, биз Иорданың аңырсында аморларың ики ханының юрдуны басып алдык. Арнон җүлгесинден Хермон дагына ченли 9 (Сидонлылар Хермон дагына Сирён диййәрлер, аморлар болса оңа Сенир диййәрлер), 10 белент текизликдәки әхли галалары, тутуш Гилгады, Салка ве Эдрее ченли Башандакы Огуң ханлыгында болан әхли галалары басып алдык. 11 (Рапалардан еке-тәк дири галан Башан ханы Огды. Огуң табыды гара дашдан болуп, тирсек өлчеги билен онуң узынлыгы докуз тирсек, ини хем дөрт тирсекди. Оны аммонларың Раба галасында шу гүнки гүн хем гөрүп боляр)».

Иорданың гүндогарында ер пайланыляр

(Чөлде 32:1-42)

12 «Мен шол вагткы басып алан еримизи пайладым. Мен рубен ве гат тирелерине Арнон җүлгесиниң четиндәки Арогериң демиргазыгыны, шейле хем Гилгат даглыгының ярысыны онуң галалары билен биле бердим. 13 Гүндогардакы манаша тиресине болса Гилгадың галан ярысыны ве Огуң ханлыгы болан тутуш Башаны, ягны тутуш Аргоп топрагыны бердим. (Тутуш Башан рапаларың үлкеси дийип атландырылярды.) 14 Манаша тиресинден Яйыр диен адам гешурлыларың ве магакатлыларың арачәгине ченли болан тутуш Аргопы алды ве ол ерлери Башандан соң өз адына гөрә, Хавотяйыр † дийип ат берди. (Ол шу гүне ченли хем шейле атландырыляр.) 15 Макыра Гилгады бердим. 16 Эмма рубен ве гат тирелерине Гилгат билен Арнон җүлгесиниң аралыгындакы ерлери бердим. Җүлгәниң ортасы оларың гүнорта арачәги болуп, оларың демиргазык арачәги болса аммонларың арачәги болан Ябок дерясыдыр. 17 Гүнбатар арачәк Иордан дерясы болуп, Киннеретден Араба деңзине, ягны Өли деңзе ченли болан Араба дүзлүги ве Писга дагының этеклери оңа дегишлидир. 18 Шол вагт мен сизе шейле буйрук бердим: „Ине, Худайыңыз Реб бу юрды мүлк эдинмек үчин сизе берди. Әхли сөвешиҗилериңиз ярагланасынлар-да, ысрайыл доганларыңызың өңүнден йөресинлер. 19 Диңе аялларыңыз, чагаларыңыз ве мал-гараларыңыз мениң сизе берен галаларымда галсынлар. Мен сизиң көп мал-гараларыңызың бардыгыны билйәрин. 20 Реб доганларыңыза-да сизиңки ялы парахатчылык беренден соң ве олар хем Худайыңыз Реббиң Иорданың аңырсындан өзлерине берйән мүлк ерини эеләнлеринден соң, хер бириңиз мениң сизе берен мүлкүме доланып гелип билерсиңиз“. 21 Шол вагт мен Ешува хем табшырык берип: „Худайыңыз Реббиң бу ики хана нәме эденини өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. Реб сизиң үстүнден гечҗек әхли ханлыкларыңызы шейле эдер. 22 Олардан горкмаң, чүнки сиз үчин сөвешҗек Худайыңыз Реббиң хут Өзүдир“ дийдим».

Муса Кенгана бармага ругсат эдилмейәр

23 «Шол вагт мен Реббе ялбарып шейле дийдим: 24 „Я Хөкмүрован Реб, Сен Өз бейиклигиңи ве гудратыңы гулуңа яңы гөркезип башладың. Ерде ве гөкде хайсы худай Сениңки ялы ишлери ве гудратлары амала ашырып билер! 25 Маңа

† *Хавотяйыр – бу сөз Яйырың обалары*

Иорданың аңырсына гечип, говы юрды, ягны
даглыгы ве Ливаны гөрмәге ругсат эт“. 26 Эмма
Реббиң сиз себәпли маңа гахары гелип, Ол маңа
гулак асмады. Реб маңа: „Бесдир инди! Гайдып
Маңа бу хакда айтма! 27 Писга дагының депесине
чык-да, гүнбатара, демиргазыга, гүнорта ве
гүндогара серет. Говуҗа серетгин, чүнки сен
Иордандан аңры гечмерсиң. 28 Эмма Ешува
табшыр, оны рухландыр ве гүйчлендир, себәби
халка баш болуп, Иордандан гечҗек ве сениң
гөрҗек шол юрдуңы олара мүлк эдип пайлап
берҗек Ешувадыр“ дийди. 29 Шейдип, биз
Бейтпегор галасының гаршысындакы җүлгеде
сакландык».

4-нҗи бап

Муса ысрайыллара боюн эгмеги буюряр

4 «Эй, ысрайыл халкы, инди мениң сизе
өвредйән парзларыма ве дүзгүнлериме гулак
гоюң. Шонда сиз ата-бабаларыңызың Худайы
Реббиң өзүңизе берйән юрдуна гидип, оны мүлк
эдинерсиңиз. 2 Сиз мениң буйрукларымың үстүне
хич зат гошмалы-да дәл, ондан хич зат айырмалы-
да дәлсиңиз. Йөне Худайыңыз Реббиң мениң үстүм
билен берйән буйрукларыны ерине етириң.
3 Реббиң Багалпегорда нәме эденини, ягны
Худайыңыз Реббиң Багалпегор бутуның ызына
эеренлериң әхлисини араңыздан нәхили ёк
эденини өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. 4 Худайыңыз
Реббе вепалы боланларыңызың хеммеси бу гүн
дири. 5 Ине, эдил Худайым Реббиң маңа
табшырышы ялы, сизиң мүлк эдинмәге барян
юрдуңызда берҗай этмегиңиз үчин мен сизе бу
парзлары ве хөкүмлери өвретдим. 6 Олары ыхлас
билен берҗай эдиң, чүнки бу бейлеки халклара
акыл-пайхаслыдыгыңызы ве җуда
дүшүнҗелидигиңизи гөркезер. Бу парзлары
эшиденлер: „Догрудан хем, бу миллет акыллы ве
дүшүнҗели экен!“ диерлер. 7 Хачан чагырсак,
Худайымыз Реб янымызда. Шейле Худайлы бейик
миллет ниреде бар? 8 Хәзир мениң сизе өвредйән
бу тутуш Кануным ялы адалатлы парзларыдыр
хөкүмлери болан башга бейик миллет бармыка?
9 Йөне хабардар болуң, өзүңизи гораң. Шейдип,
өмүрбойы гөзүңиз билен гөрен затларыңызы
ядыңыздан чыкармаң, унутмаң. Олары
чагаларыңыза, чагаларыңызың чагаларына-да
айдып бериң. 10 Сиз Хорепде Худайыңыз Реббиң
хузурында дураныңызда, Реб маңа шейле дийди:
„Халкыңы Мениң хузурыма үйшүр. Мен олара Өз
сөзлерими эшитдирҗек, шонда олар бүтин өмрүне
Менден горкмагы өвренерлер ве чагаларына хем
өвредерлер“. 11 Сиз якын гелип, дагың этегинде
дурдуңыз. Дагың алавлап янян оды ал-асмана
галды ве дагы гойы түссе билен гара булут гаплады.
12 Реб одуң ичинден сизе сесленди. Сиз Онуң
сөзлерини эшитдиңиз, эмма Онуң Өзүни
гөрмедиңиз, диңе сесини эшитдиңиз. 13 Реб сизе
Әхтини мәлим эдип, оны берҗай этмегиңизи
табшырды. Бу – он табшырыкды ве Ол оны ики
саны ясы дашың йүзүне язды.

14 Шол вагт сизиң Иордан дерясындан гечип мүлк
эдинҗек юрдуңызда берҗай этмегиңиз үчин сизе
шу парзлары ве хөкүмлери өвретмеги Реб маңа
табшырды. 15 Реб Хорепде от ичинден сизе
сеслененде, сиз Онуң Өзүни гөрмедиңиз. Хабардар
болуң ве өзүңизи гораң. 16 Өзүңиз үчин бут ясап,
азгынчылыга баш урмаң. Эркек я аял шекилинде,
ердәки хайван, ховада учян ганатлы гуш, ерде
сүйренйән сүйрениҗи шекилинде, ерден
ашакдакы сувларда яшаян балык шекилинде
өзүңизе хич хили бут ясамаң. 19 Гөзлериңизи
асмана дикип, Гүни, Айы, йылдызлары – әхли асман
җисимлерини гөрениңизде, алдава дүшмәң ве
олара сыгынып гуллук этмәң. Чүнки Худайыңыз Реб
сыгынмак үчин олары асманың астындакы башга
халклара берди. 20 Эмма Реб сизи демир ожагы
болан Мүсүрден чыкарып гетирип, гөрүп дуршуңыз
ялы, сизи Өзүниң сайлан айратын халкы этди.

21 Реббиң сиз себәпли маңа гахары гелди. Ол
мениң Иордандан гечмеҗекдигиме ант ичди.
Худайыңыз Реббиң сизе мүлк берйән говы юрдуна
мен гирмели дәл. 22 Чүнки мен Иордандан аңры
гечмән, шу ерде өлерин, эмма сиз ол говы юрды
мүлк эдинмек үчин Иордандан гечерсиңиз. 23 Гаты
сересап болуң. Худайыңыз Реббиң сизиң билен
эден әхтини ятдан чыкармаң. Шейле хем,
Худайыңыз Реббиң гадаган эден затларының хич
бириниң шекилинден бут ясанмаң. 24 Чүнки
Худайыңыз Реб якып-яндырыҗы бир отдур, Ол
габанҗаң Худайдыр. 25 Сизиң чагаларыңыз ве
чагаларыңызың чагалары доглуп, бу юртда узак
яшасаңыз, хер хили задың шекилинде бут ясап
азмаң. Бу Худайыңыз Реббиң назарында пис
ишдир, бу Онуң гахарыны гетирйәндир. 26 Шейле
эдәйсеңиз, бу гүн ер ве гөк сизе гаршы шаятдыр.
Иордандан гечип элән юрдуңызда басым
тутушлайын хеләк боларсыңыз, сиз ол ерде узак
яшаман, гайтам, бүтинлей ёк эдилерсиңиз. 27 Реб
сизи башга халкларың арасына даргадып
гойберер. Реббиң ёл гөркезҗек миллетлериниң
арасында галҗакларыңызың саны гаты аз болар.
28 Ол ерде сиз адамлар тарапындан ясалан
худайлара, агачдан ве дашдан ясалан, не гөрйән,
не эшидйән, не иййән, не-де ыс алян башга
худайлара гуллук эдерсиңиз. 29 Оларың ичинден
сиз Худайыңыз Ребби агтарарсыңыз. Тутуш

йүрегиңиз ве җаныңыз-тениңиз билен гөзлесеңиз,
сиз Оны тапарсыңыз. 30 Ахыркы гүнлерде, бу
затларың әхлиси башыңыздан иненде,
бетбагтчылыга учраныңызда, сиз Худайыңыз Реббе
доланып, Оңа гулак асарсыңыз. 31 Чүнки
Худайыңыз Реб рехимли Худайдыр. Ол сизи ташлап
гитмез я-да ёк этмез. Ол ата-бабаларыңыза вада
эден әхтини унутмаз.
32 Догулмазыңыздан өңки гечен асырлардан
бәри, Худай тарапын ер йүзүнде адамзадың
ярадыланындан тә шу гүне ченли гечен замандан
сораң. Гөгүң бу уҗундан ол уҗуна ченли сорап
чыкың, хей, шунуң ялы бейик вака өң болдумыка?
Я шунуң ялы вака хакында эшидипмидиңиз?
33 Сизиң ялы одуң ичинден сесленен Худайың
сесини эшидип, дири галан халк башга-да
бармыка? 34 Худайыңыз Реббиң Мүсүрде гөзүңизиң
алнында сизиң үчин эден ишлери ялы иш эдип,
башга хайсы худай өзи үчин бир халкы бела-
бетерлер, аламатлар, мугҗыза, уруш, гүйч-гудрат,
әпет элхенчликлер билен башга халкың арасындан
алып чыкды? 35 Булар сизе Реббиң Худайдыгыны,
Ондан башга хич бир Худайың ёкдугыны
билмегиңиз үчин гөркезилди. 36 Ол сизи
тербиелемек үчин, асмандан сизе Өз сесини
эшитдирди. Ерде Ол сизе бейик от гөркезди. Сиз
одуң ичинден Онуң сесини эшитдиңиз. 37 Ол ата-
бабаларыңызы сөййәндиги себәпли, оларың
өзлеринден соңкы несиллерини сайлады. Ол сизи
хут Өзүниң бейик гүйҗи билен Мүсүрден алып
чыкды. 38 Өзүңизден улы ве гүйчли халклары
өңүңизден ковуп чыкарды ве гөршүңиз ялы,
оларың ерини сизе мүлк бермек үчин сизи шу ере
гетирди. 39 Инди билип гоюң ве ядыңызда саклаң,
чүнки ёкарда – гөкде, ашакда – ерде Реб Бейик
Худайдыр. Ондан башга хич Худай ёкдур. 40 Сизиң
ве сизден соңкы несиллериңизиң говы гүнлер
гөрмеклери үчин, бу гүн мениң үстүм билен Онуң
сизе берйән парзларыны ве табшырыкларыны
берҗай эдиң. Шонда Худайыңыз Реббиң сизе
эбедилик берйән еринде узак вагтлап яшарсыңыз».

Гачыбаталга галалары

41 Соңра Муса Иорданың гүндогарындан үч
галаны белледи. 42 Араларында өң хич хили
душманчылыгы болмадык бир адамы төтәнден
өлдүрен ганхор бу галаларың бирине гачып барып,
башыны гутарып билер. 43 Муса шу галалары:
рубен тиресинден текиз чөлде Бесери, гат
тиресинден Гилгатда Рамоды ве манаша
тиресинден Башанда Голаны белледи.

Муса Кануны вагыз этмәге башлаяр

44 Мусаның ысрайылларың өңүнде гоян Кануны
шудур. 45 Ине, Мүсүрден чыканларындан соң
Мусаның ысрайыллара айдан дүзгүнлери,
парзлары ве хөкүмлери. 46 Ол булары Иорданың
гүндогарында, Бейтпегорың гаршысындакы
җүлгеде, ягны Хешбонда хөкүм сүрен аморларың
ханы Сихоның юрдунда айтды. Муса билен
ысрайыллар Мүсүрден чыканларындан соң
аморлары дерби-дагын этдилер. 47 Олар Сихоның
юрдуны ве Башан ханы Огуң юрдуны, ягны
Иорданың гүндогарындакы бу ики амор ханының
юрдуны өзлерине мүлк эдип алдылар. 48 Бу ер
Арнон җүлгесиниң четиндәки Арогерден Сирён
дагына (бу Хермон дагы) ченли узалып гидйәр.
49 Шейле хем, муңа тутуш Араба дүзлүгиниң
гүндогарындакы Араба деңзине ченли болан ер ве
Писга дагының этеклери хем дегишлидир.

5-нҗи бап

5 Муса әхли ысрайыллары бир ере җемләп,
олара шейле дийди: «Эй, ысрайыл халкы, бу
гүнки мениң сизе етирйән парзларыма ве
хөкүмлериме гулак гоюң. Олары өвренип, ыхлас
билен берҗай этмелисиңиз. 2 Худайымыз Реб
Хорепде бизиң билен әхт баглашды. 3 Реб бу әхти
ата-бабаларымыз билен баглашмады, Ол әхти
бизиң билен, бу гүнки гүн, бу ерде дири
галанларымызың хеммеси билен баглашды. 4 Реб
дагда от ичинден сизиң билен йүзбе-йүз дуруп
геплешди. 5 (Шол вагт Реббиң сөзлерини сизе
етирмек үчин, Реб билен сизиң араңызда мен
дурдум, чүнки сиз отдан горкуп, дага
чыкмадыңыз)».

Он табшырык

(Мүсүрден чыкыш 20)

«Реб шу он табшырыгы берди:
6 „Сениң гул болуп яшан юрдуң Мүсүрден алып
чыкан Худайың Реб Мендирин. 7 Сениң Менден
башга худайларың болмасын.
8 Өзүң үчин ёкарда – гөкде, ашакда – ерде я-да ер
асты сувларда яшаян затларың хич бирине меңзеш
шекилде бут ясама. 9 Сен олара тагзым этме я-да
олара гуллук этме, чүнки Мен Худайың Реб –
габанҗаң Худайдырын. Мени йигренйән аталарың
этмишиниң җезасыны оларың чагаларының
үчүнҗи ве дөрдүнҗи аркасына чекдирерин.
10 Эмма ким Мени сөйүп, буйрукларымы ерине
етирсе, онуң мүңлерче неслине садык сөйгими
гөркезерин.

11 Худайың Реббиң адыны бош ере агзама, чүнки
Реб Өз адыны бош ере агзан адамы җезасыз
гоймаз.

12 Худайың Реббиң буйрушы ялы, мукаддес Сабат
гүнүниң канунларыны ерине етир. 13 Алты гүнде
әхли ишлериңи эдерсиң. 14 Эмма единҗи гүн
Худайың Реббе багышланан дынч гүнүдир. Бу гүн
сениң өзүңем хич иш этме, огул-гызың, гул-
гырнагың, өкүзиң я-да эшегиң, тутуш мал-гараң,
галаңызда яшаян гелмишек – хиҗиси бир иш хем
этмесин. Шонда сизиң гул-гырнагыңыз хем өзүңиз
ялы дынч алып билер. 15 Мүсүр юрдунда өзүңиң
хем гул боландыгыңы ядыңа сал. Худайың Реб
Өзүниң гүйч-гудраты билен сени ол ерден
чыкарып гетирди. Шонуң үчин хем Худайың Реб
саңа Сабат гүнүниң канунларыны ерине
етирмегиңи буюрды.

16 Худайың Реббиң буйрушы ялы, ата-энеңе
хормат гой, шонда Худайың Реббиң саңа берҗек
еринде өмрүң узак болуп, говы гүнлер гөрерсиң.

17 Адам өлдүрме.

18 Зына этме.

19 Огурлык этме.

20 Бириниң гаршысына галп шаятлык этме.

21 Башга кишиниң аялына гөз дикме. Башга
бириниң өйүне, ерине, гул-гырнагына я өкүзине,
эшегине, оңа дегишли затларың хич бирине гөз
дикме“.

22 Реб бу сөзлери дагда от ичинден, булудың ве
түм гараңкылыгың ичинден гаты сес билен тутуш
җемагата айтды. Башга хич зат гошмады. Ол бу
сөзлери ики саны ясы дашың йүзүне язып, маңа
берди».

Халк горкяр

23 «Даг ловлап янярка, Реббиң гараңкылыгың
ичинден гелйән сесини эшидениңизде, әхли
тиребашыларыңыздыр яшулуларыңыз яныма
гелип, 24 маңа шейле дийдиңиз: „Ине, Худайымыз
Реб бизе Өз шөхратыны ве бейиклигини гөркезди.
Биз Онуң от ичинден чыкян сесини эшитдик. Бу гүн
биз Худай ынсан билен геплешсе-де, ынсаның
дири галып билҗек экендигини гөрдүк. 25 Нәме
үчин биз бу гүн өлмели? Чүнки бу бейик от бизи
яндырар. Эмма Худайымыз Реббиң сесини мундан
артык эшитсек биз өлерис. 26 Чүнки от ичинден
геплейән дири Худайың сесини эшидип, адамзат
арасында биз ялы өлмән галан бармы? 27 Сениң
өзүң голай бар-да, Худайымыз Реббиң айтҗак
затларының хеммесини диңле. Соңра Худайымыз
Реббиң айданларының хеммесини бизе етир. Биз
саңа гулак асарыс ве берҗай эдерис“. 28 Мениң
билен геплешен вагтыңыз, Реб сизиң маңа айдан
сөзлериңизи эшидип, маңа шейле дийди: „Мен бу
халкың саңа айданларыны эшитдим. Оларың
хеммеси догры. 29 Кәшгә олар диңе шу пикирде
болуп, Менден горкуп, әхли буйрукларымы хемише
сакласадылар, онда олар ве оларың чагалары
хемише эшретде яшардылар! 30 Бар, гит-де олара:
‘Чадырларыңыза доланың!’ дий. 31 Эмма сен бу
ерде Мениң янымда гал. Әхли табшырыгы,
парзларымдыр хөкүмлери олара өвредериң ялы,
Мен олары саңа айдарын. Гой, олар булары мүлк
эдип берҗек юрдумда берҗай этсинлер“». 32 Муса
халка: «Шонуң үчин хем инди сиз Худайыңыз
Реббиң буйрушы ялы ерине етирмекде гаты
сересап болмалысыңыз. Олардан сага-да, чепе-де
гышармаң. 33 Диңе Худайыңыз Реббиң гөркезен
ёлундан йөрәң. Шонда сиз дири галып, говы
гүнлер гөрерсиңиз ве мүлк эдинҗек юрдуңызда
узак вагтлап яшарсыңыз» дийди.

6-нҗы бап

Иң важып табшырык

6 «Худайыңыз Реббиң сизе өврет дийип маңа
табшыран әхли табшырыкլары, парзларыдыр
хөкүмлери – ине, шулардыр. Сиз булары
Иордандан гечип, мүлк эдинҗек юрдуңызда ерине
етирмелисиңиз. 2 Чагаларыңыз, чагаларыңызың
чагалары билен биле Худайыңыз Ребден горкуп,
Онуң сизе мениң үстүм билен берйән әхли
буйрукларыдыр парзларыны өмүрбойы берҗай
эдиң. Шонда өмрүңиз узак болар. 3 Шонуң үчин
хем, эй, ысрайыл халкы, гулак гой. Олары ыхлас
билен ерине етириң, шонда говы гүнлер
гөрерсиңиз ве ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң
сизе сөз берши ялы, сүйт ве бал акян юрдунда хас
көпелип яйрарсыңыз.

4 Эй, ысрайыл халкы, гулак гой. Худайымыз Реб
еке-тәк Ребдир. 5 Худайыңыз Ребби тутуш
йүрегиңиз, әхли гүйҗүңиз билен җан-тенден сөйүң.
6 Мениң бу гүнки буюрян шу сөзлерими
йүрегиңизде саклаң. 7 Булары чагаларыңа хем
өврет, өйде-де, ёлда-да, ятаныңда-тураныңда-да
шулар хакда сөз сөзлегин. 8 Олары беллик
хөкмүнде элиңе дак, маңлайыңа нышан эдип
белле. 9 Олары җайыңың гапыларының сөелерине
ве дервезелерине язып гой».

Боюн эгмезлиге гаршы дуйдурыш

10 «Худайыңыз Реб сизи ата-бабаларыңыз
Ыбрайыма, Ысхага, Якуба вада эден юрдуна
элтҗек. Ол юрт өз гурмадык улы ве овадан
галаларыңыздан, 11 өз газанмадык
харытларыңыздан долы өйлерден, өз газмадык
гуюларыңыздан, өз отуртмадык үзүм ве зейтун

багларыңыздан ыбаратдыр. Сиз олардан ийип
дояныңызда, 12 гаты сересап болуң! Гул болуп яшан
юрдуңыз Мүсүрден чыкарып гетирениң Ребдигини
ятдан чыкармаң. 13 Худайыңыз Ребден горкуң, диңе
Оңа гуллук эдиң ве Онуң адындан ант ичиң.
14 Башга худайларың, даш-төверегиңиздәки
халкларың худайларының хич бириниң ызына
дүшмәң. 15 Чүнки араңыздакы Худайыңыз Реб
габанҗаң Худайдыр. Худайыңыз Реббиң газабы
сизе гаршы туташса, Ол сизи ер йүзүнден ёк эдип
ташлар. 16 Масада эдишиңиз ялы, Худайыңыз Ребби
сынамаң †. 17 Худайыңыз Реббиң өзүңизе буйран
табшырыкларыны, дүзгүнлеридир парзларыны
ыхлас билен ерине етириң. 18 Реббиң назарында
догры ве говы ишлер эдиң, шонда говы гүнлер
гөрерсиңиз. Реббиң ата-бабаларыңыза вада эден
юрдуна барып, оны өзүңизе мүлк эдинерсиңиз.
19 Реббиң сөз берши ялы, өңүңизден әхли
душманларыңызы Онуң Өзи ковуп чыкарар. 20 Вагт
гелип, чагаларыңыз сизден: „Худайымыз Реббиң
сизе буйран бу дүзгүнлериниң, парзларының ве
хөкүмлериниң нәме манысы бар?“ дийип
сорасалар, 21 сиз олара шейле җогап бериң: „Биз
Мүсүрде фараоның гулларыдык, эмма Реб Өз
гудратлы голы билен бизи Мүсүрден чыкарып
гетирди. 22 Реб Мүсүре, фараона ве онуң тутуш
хоҗалыгына гаршы гөзүмизиң алнында бейик ве
горкунч аламатлардыр мугҗызалар гөркезди. 23 Ол
ата-бабаларымыза вада эден юрдуны бизе бермек
үчин Мүсүрден чыкарып гетирди. 24 Соңра
Худайымыз Реб бизиң Ондан горкуп, бу парзларың
хеммесини ерине етирмегимизи буюрды. Шонда
бу гүнки ялы, җанымыз саг болуп, гөрҗегимиз
говулык болар. 25 Худайымыз Реббиң бизе буйрушы
ялы, Онуң хузурында бу буйрукларың әхлисини
ыхлас билен ерине етирсек, биз догры
сайыларыс“».

7-нҗи бап

Реббиң йөрите сайлан халкы

7 «Худайыңыз Реб сизи мүлк эдинҗек ериңизе
гетиренде, Ол сизден хас гүйчли ве көп санлы
халклары өңүңизден ковуп чыкарар. Олар хетлер,
гиргашлар, аморлар, кенганлар, перизлер, хивилер
хем-де ябуслар җеми еди миллетдир. 2 Худайыңыз
Реб олары сизиң элиңизе беренде, сиз олары
даргадып, бүтинлей ёк эдип ташламалысыңыз.
Олар билен әхт баглашмаң ве олара рехимдарлык
этмәң. 3 Олар билен гарындашлык ачмаң. Олар
билен гыз алшып-беришмәң. 4 Чүнки олар
чагаларыңызы башга худайлара гуллук этдирдип,
Реббиң ызына эермекден йүз өвүрдерлер. Шонда
Реббиң гахары сизе гаршы туташып, Ол сизи
деррев ёк эдип ташлар. 5 Эмма сиз олар билен
шейле эдиң: оларың гурбанлык сыпаларыны
юмруп ташлаң, дикме дашларыны дөвүп, Ашера
бутларыны йыкың ве бейлеки бутларыны хем ода
якың. 6 Чүнки сиз Худайыңыз Реб үчин мукаддес
халксыңыз. Худайыңыз Реб Өзүниң гымматлы
халкы болмагыңыз үчин ер йүзүндәки әхли
халкларың арасындан сизи сайлады.
7 Реббиң сизи йүрекден сөймегиниң ве
сайламагының себәби, бу сизиң бейлеки
халклардан сан тайдан көп болмагыңыз дәлдир,
сиз әхли халкларың арасында сан тайдан иң
азысыңыз. 8 Мунуң себәби Реб сизи сөйди ве ата-
бабаларыңыза эден вадасында дурды. Реб сизи
Мүсүрден гудратлы голы билен чыкарып, онуң
патышасы фараоның элинден – гулчулыкдан азат
этди. 9 Шонуң үчин хем Худайыңыз Реббиң хакыкы
Худайдыгыны билип гоюң. Ол ынамдар Худайдыр.
Ол Өзүни сөенлериң ве буйрукларыны ерине
етиренлериң мүңлерче неслине садык сөйгүсини
ве әхтини саклаяр. 10 Эмма Ол Өзүни
йигренйәнлериң йигренчлерини өз башларындан
индерип, олары шобада ёк эдйәр. 11 Шонуң үчин
хем мениң бу гүнки сизе әхли табшырыкларымы,
парзларымдыр дүзгүнлерими ыхлас билен ерине
етириң».

Боюн эгмекден гелйән ялканма

12 «Шу хөкүмлере гулак гоюп, олары ыхлас билен
ерине етирсеңиз, Худайыңыз Реб ата-
бабаларыңыза вада эден әхтине садык галар. 13 Реб
сизи сөер, ялкар ве көпелдер. Ол ата-
бабаларыңыза вада эден юрдунда сизиң өрңәп
өсмегиңизе, ериңизден алынян өнүме, дәнәңизе,
шерабыңыза ве ягыңыза, шейле хем, мал-
гараларыңызың көпелмегине, сүрүлериңизиң
санының артмагына берекет берер. 14 Халкларың
ичинде иң ялкананы сиз боларсыңыз. Сизиң
араңызда несилсиз эркек я-да өнелгесиз аял, гысыр
мал болмаз. 15 Реб сизи хер хили кеселлерден
горар. Мүсүрде гөрен әхли айылганч кеселлериңиз
сизе ёкушмаз. Олары сизи йигренйәнлере
ёкушдырар. 16 Худайыңыз Реббиң элиңизе берҗек
әхли халкларыны ёк эдип ташлаң, олара рехим
этмәң, оларың худайларына сыгынмаң, себәби бу
сизиң үчин дузак болар.
17 Сиз өз-өзүңизе: „Бу халкларың саны
бизиңкиден көп, биз булары нәдип ковуп
чыкараркак?“ дийип, 18 олардан горкмаң. Диңе
Худайыңыз Реббиң фараоны ве тутуш Мүсүр
халкыны нәме эдендигини хөкман ядыңыза салың.

† *Масада... сынамаң – еврейче Маса*

[19] Өз гөзүңиз билен гөрен бейик сынаглары,
аламатлары, мугҗызалары, гүйч-гудраты билен
Худайыңыз Реб сизи Мүсүрден чыкарып гетирди.
Худайыңыз Реб сизиң горкян халкларыңызың
хеммесини-де шейле эдер. [20] Мундан башга-да,
Худайыңыз Реб дири галанлар ве гачгаклар ёк
болянча, олары ховсала салар. [21] Олардан горкмаң,
чүнки сизиң араңыздакы Худайыңыз Реб бейик ве
хайбатлы Худайдыр. [22] Худайыңыз Реб бу халклары
сизиң өңүңизден юваш-ювашдан ковуп чыкарар.
Сиз оларың соңуна чалт чыкып билмерсиңиз,
ёгсам сизиң гаршыңыза йыртыҗы хайванлар
көпелер. [23] Эмма Худайыңыз Реб олары сизиң
элиңизе берер, оларың хеммеси ёк болянча, олары
улы ховсала салар. [24] Реб оларың ханларыны-да
сизиң элиңизе берер, сиз оларың адыны асманың
астындан өчүрип ташлаң. Олары ёк эдйәнчәңиз,
хич ким сизиң өңүңизде дуруп билмез. [25] Оларың
худайларының бутларыны якың. Өзүңизе алмак
үчин олардакы алтына, күмше гөз гыздырмаң,
себәби бу сизе дузак болар. Чүнки бу Худайыңыз
Реб үчин нежис затдыр. [26] Мунуң ялы нежис зады
өйүңизе гетирмәң, ёгсам сизиң өзүңиз хем шонуң
ялы бүтинлей ёк эдилерсиңиз. Оны йигрениң ве
рет эдиң, чүнки ол бүтинлей ёк эдилмели затдыр».

8-нҗи бап

Ребби унутмазлык барадакы дуйдурышлар

8 «Бу гүнки мениң берйән бу буйрукларымың
әхлисини ыхлас билен ерине етирмелисиңиз.
Шонда сиз яшарсыңыз, көпелерсиңиз ве Реббиң
ата-бабаларыңыза вада эден юрдуна гидип, оны
мүлк эдинерсиңиз. [2] Худайыңыз Реббиң кырк
йыллап шу чөлден сизи алып гелен узак ёлуны
унутмаң. Ол сизиң йүрегиңизде нәме бардыгыны,
Онуң буйрукларыны ерине етирйәндигиңизи я-да
ерине етирмейәндигиңизи билмек үчин, сизи
Өзүне боюн эгдирип сынага салды. [3] Ол сизи Өзүне
боюн эгдирип ач гойды ве сизиң хем, ата-
бабаларыңызың хем гөрмедик иймити болан
манна † билен сизи нахарлады. Ол муны ынсаның
диңе чөрек билен яшаман, эйсем, Реббиң
агзындан чыкян хер бир сөзи билен хем яшап
билҗекдигине дүшүнсин дийип этди. [4] Бу кырк
йылың ичинде сизиң геен гейимлериңиз
йыртылып тозмады, аякларыңыз-да габармады.
[5] Сиз шуны йүрегиңизде саклаң, эдил ата өз оглуны
тербиелейши ялы, Худайыңыз Реб хем сизи
тербиелейәндир. [6] Шонуң үчин хем Худайыңыз
Реббиң ёлундан йөрәң ве Ондан горкуң, Онуң
буйрукларыны ерине етириң. [7] Чүнки Худайыңыз
Реб сизи говы юрда алып бaряр. Ол ерде
чешмелер, булаклар, шейле хем, җүлгелерден ве
даглардан акян ерасты сувлары бардыр. [8] Ол ерде
бугдай, арпа, үзүм, инҗир, нар, зейтун агачлары ве
бал бардыр. [9] Ол ерде гарныңыз док болар, хич
зада зар болмарсыңыз. Ол юрдуң дашлары
демирден болуп, дагларындан мис газып
чыкарарсыңыз. [10] Сиз ийип-ичип дояныңыздан
соң, өзүңизе говы юрт берени үчин Худайыңыз
Реббе алкыш айдарсыңыз.

[11] Шонуң үчин хем сиз әгә болуң, Онуң бу гүнки
мениң үстүм билен берйән табшырыкларыны,
хөкүмлеридир парзларыны ерине етирмекден йүз
өврүп, өз Худайыңыз Ребби унутмаң. [12] Гарныңыз
доянда, яшамак үчин кашаң җайлар гураныңызда,
[13] мал-гараларыңыздыр доварларыңыз, алтын-
күмшүңиз көпелип, әхли затларыңыза берекет
инeнде, [14] гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден
чыкарып гетирен Худайыңыз Ребби унудып,
текепбирлик этмәң. [15] Бейик ве элхенч чөллүгиң
ичи билен, зәхерли йыланлы ве ичянлы гурак,
тозап ятан ерлерден сизи Ол алып гечди. Керт
гаядан сизиң үчин Ол сув чыкарды. [16] Сизи Өзүне
боюн эгдирмек үчин сынага салып, иң соңунда
сизе ягшылык этмек үчин, чөлде ата-
бабаларыңызың гөрмедик иймити болан манна
билен сизи диңе Ол нахарлады. [17] Сиз өз-өзүңизе:
„Мен өз гүйҗүм билен я-да өз голумың гудраты
билен бу байлыгы топладым“ диймәң. [18] Гайтам,
Худайыңыз Ребби ядыңызда саклаң, чүнки байлык
топламага гүйҗи Ол берйәндир. Шонда Ол шу
гүнки гөршүңиз ялы, ата-бабаларыңыза вада эден
әхтини тассыклар. [19] Эгер сиз Худайыңыз Ребби
ядыңыздан чыкарып, башга худайларың ызына
дүшүп, олара сыгынып гуллук этсеңиз, онда бу гүн
мен сизе ачык дуйдурярын: сиз хөкман хеләк
боларсыңыз. [20] Реб сизиң өңүңизден халклары ёк
эдиши ялы, сизи хем хеләк эдер. Чүнки сиз
Худайыңыз Реббе гулак асмадыңыз.

9-нҗы бап

Халкың Реббе боюн эгмезлиги

9 Эй, ысрайыл халкы, гулак сал: инди сиз
Иордан дерясындан гечип, өзүңизден бейик ве
гүйчли халкларың ерлерини мүлк эдип аларсыңыз.
Оларың галалары гөге етип дуран бейик ве берк
диварлы галалардыр. [2] Билшиңиз ялы, бу гүйчли ве
узын бойлы халк Анагың несиллеридир. Сиз олар
хакда: „Анакларың гаршысына ким чыкып билер?“
дийлени эшиденсиңиз. [3] Бу гүн муны билип
гоюң: якып ёк эдйән от кимин Худайыңыз Реббиң
Өзи сизиң өңүңизден гечер. Реббиң Өзи олары
гырып, сизе боюн эгдирер. Шонда Реббиң сөз

† *Еврейче манна бу нәме?*

берши ялы, сиз олары ковуп чыкарып, деррев ёк
эдерсиңиз. 4 Худайыңыз Реб олары сизиң
өңүңизден ковуп чыкаранда, сиз өз-өзүңизе: „Реб
догручыллыгым себәпли, мени бу юрда мүлк
эдинмек үчин гетирди“ диймәң. Бу халкларың
эрбетлиги себәпли, Реб олары сизиң өңүңизден
ковуп чыкаряр. 5 Оларың юрдуны эелемегиңиз,
сизиң догручылдыгыңыз я-да пәк йүреклидигиңиз
үчин дәлдир. Бу халкларың эрбетдиги себәпли,
Худайыңыз Реб олары сизиң өңүңизден ковуп
чыкаряр. Шейле хем, Реб муны ата-бабаларыңыз
Ыбрайыма, Ысхага, Якуба вадасыны ерине етирмек
үчин эдйәр. 6 Билип гоюң: Худайыңыз Реб бу говы
юрды сизе догручыллыгыңыз үчин берйән дәлдир,
чүнки сиз бойнуёгын халксыңыз.
7 Худайыңыз Реббиң чөлде нәхили гахарыны
гетирендигиңизи ядыңыза салың ве оны унутмаң.
Мүсүр юрдундан чыкан гүнүңизден, тә бу ере гелен
гүнүңизе ченли сиз Реббе гаршы баш гөтердиңиз.
8 Сиз хатда Хорепде Реббиң гахарыны гетирдиңиз.
Реббиң сизе шейле бир гахары гелди, хатда Ол
сизи ёк эдип ташламага-да тайярды. 9 Мен ики ясы
даш бөлегини алмага, ягны Реббиң сиз билен эден
әхт дашларыны алмага дага чыканымда, мен кырк
гиҗе-гүндизләп дагда болдум. Ол ерде мен не
чөрек ийдим, не-де сув ичдим. 10 Реб маңа Өз эли
билен язылан ики саны ясы даш бөлегини берди.
Дагда үйшен гүнүңиз Реббиң одуң ичинден айдан
әхли сөзлери шол дашларың йүзүне языланды.
11 Кырк гиҗе-гүндиз дийленде, Реб маңа ики ясы
дашы – әхт дашларыны берди. 12 Соңра Реб маңа:
„Бар, бу ерден чалт ашак дүш, чүнки сениң
Мүсүрден чыкарып гетирен бу халкың
азгынчылыга баш урды. Олар Мениң буйран
ёлумдан гаты чалт чыкдылар. Олар өзлерине бут
ясадылар“ дийди. 13 Реб ене-де маңа: „Мен бу
халкың бойнуёгындыгыны гөрдүм. 14 Инди Мени
олары ёк этмекден саклама, чүнки Мен олары ёк
эдип, оларың адыны асманың астындан өчүрип
ташлайын-да, сенден олара гөрә хас гүйчли ве хас
көп санлы халк дөредейин“ дийди. 15 Шейлеликде,
мен дагдан дүшүп, ызыма гайтдым. Даг алавлап
янярды. Ики саны ясы әхт даш бөлеклери хем
элимдеди. 16 Соңра мен сизиң өзүңизе гөләниң
шекилинде бут ясап, догрудан хем Худайыңыз
Реббе гаршы гүнә эдендигиңизи гөрдүм. Сиз
Реббиң буйран ёлундан гаты чалт чыкдыңыз.
17 Шонда мен элимде саклап дуран ики ясы даш
бөлегини зыңып гойбердим, олар сизиң гөзүңизиң
алнында чым-пытрак болды. 18 Соңра мен өңки ялы
йүзин дүшүп, кырк гиҗе-гүндизләп Реббиң
хузурында болдум. Не чөрек ийдим, не-де сув
ичдим. Реббиң назарында пис ишлери эдип, Онуң
гахарыны гетирмек билен эден әхли гүнәлериңиз
үчин мен шейле этдим. 19 Чүнки Реб газап атына
атланып, сизи ёк эдер өйдүп горкдум. Эмма Реб ол
гезегем мени диңледи. 20 Реббиң Харуна хем гаты
гахары гелипди. Ол оны-да ёк этмәге тайярды.
Эмма мен шол вагтың өзүнде Харун үчин хем
товакга этдим. 21 Соңра мен ясан гүнәли бутуңыз
болан гөләни алып, оны отда эретдим. Оны енҗип,
күл ялы овратдым-да, дагдан акян чешмә сепип
гойбердим.
22 Табгерада-да, Масада-да, Кибротхатавада-да
Реббиң гахарыны гетирдиңиз. 23 Реб сизе: „Барың,
Мениң сизе берйән юрдумы эелəң“ дийип,
Кадешбарнеядан сизи иберенде, сиз Худайыңыз
Реббиң буйругына гаршы баш гөтердиңиз, Оңа не
ынандыңыз, не-де гулак асдыңыз. 24 Мениң сизи
танан гүнүмден бәри, сиз Реббе гаршы чыкып
гелйәрсиңиз.
25 Реб сизи ёк этмеги йүрегине дүвенде, мен кырк
гиҗе-гүндизләп Онуң өңүнде йүзин дүшүп ятдым.
26 Мен Реббе йүзленип, шейле дилег этдим: „Эй,
Хөкмүрован Реб, Өз сайлан айратын халкыңы ёк
этме. Сен олары Өз бейиклигиң билен гулчулыкдан
азат эдип, гудратлы голуң билен Мүсүрден
чыкарып гетирдиң. 27 Өз гулларың Ыбрайымы,
Ысхагы ве Якубы ядыңа сал. Бу халкың
бойнуёгындыгына, эрбетлигине ве гүнәсине үнс
берме. 28 Ёгсам, Сениң бизи алып чыкан
юрдуңдакы адамлар бизе: ‘Реб олары сөз берен
ерине гетирип билмеди. Реб олары йигренйәндиги
себәпли, чөлде өлдүрмек үчин Мүсүрден чыкарып
гетирипдир’ диерлер. 29 Эмма бу Сениң бейик
гудратың ве гүйҗүң билен Мүсүрден чыкарып
гетирен Өз сайлан айратын халкың ахырын“.

10-нҗы бап

Реб он табшырыгы гайтадан ясы дашлара язяр

10 Шол вагт Реб маңа: „Ене-де өңкә меңзеш
эдип, ики ясы даш бөлегини ве олары гояр
ялы бир сандык яса. Соңра Мениң яныма – дага
чык. 2 Мен бу дашларың йүзүне сениң өңки күл-
пеекун эден дашларыңың йүзүндәки сөзлери
язҗак. Сен олары сандыга салып гой“ дийди.
3 Шейдип, мен акация агаҗындан сандык ясадым
ве өңкә меңзеш, ики саны ясы даш бөлегини ясап,
дага чыкдым. Ол ики ясы даш бөлеги хем
элимдеди. 4 Соңра Реб дагда үйшен гүнүңиз от
ичинден сизе айдан он табшырыгыны эдил өңкә
меңзеш сөзлер билен бу ики дашың йүзүне язып,
маңа берди. 5 Мен дагдан ашак дүшдүм ве
дашлары сандыга салдым. Реббиң маңа буйрушы
ялы, дашлар хәзир хем ол ерде дур.
6 Шондан соң ысрайыллар Беерот-бенеягакандан
гайдып, Мосера гелдилер. Ол ерде Харун өлди ве

оны шол ерде җайладылар. Онуң ерине онуң оглы
Элгазар руханы болды. 7 Ол ерден олар Гудгода
гелдилер. Гудгодадан болса акып дуран чешмели
Ётбата диен ере йөриш этдилер.
8 Шол махал Реб: „Әхт сандыгымы гөтерсинлер,
хузурымда гурбанлыклар хөдүрләп хызмат
этсинлер, Мениң адымдан пата берсинлер“ дийип,
леви тиресини сайлады. Олар шу гүне ченли хем
шейле эдйәрлер. 9 Шонуң үчин хем Леви тиресине
өз ысрайыл доганларының арасындан пай хем,
мүлк хем берилмеди. Худайыңыз Реббиң сөз берши
ялы, оларың пайы Реббиң Өзүдир.
10 Эдил биринҗи гезекдәки ялы, мен дагда кырк
гиҗе-гүндизләп галдым. Бу гезек хем Реб мени
диңледи. Реб сизи ёк этмек пикиринден эл чекди.
11 Реб маңа: „Тур, бу халка баш бол, йөришиңизи
довам эдиң. Олар Мениң ата-бабаларына вада
эден юрдума барып, оны мүлк эдинсинлер“ дийди.

Реббиң эдйән талабы

12 Инди, эй, Ысрайыл, Худайыңыз Реб сизден нәме
талап эдйәр? Худайыңыз Реб сизден Өзүнден
горкмагыңызы, диңе Онуң ёлундан йөрәп, Оны
сөймегиңизи, тутуш йүрегиңиз билен җан-тенден
Худайыңыз Реббе гуллук этмегиңизи ислейәр.
13 Шейле хем, говы гүнлер гөрмегиңиз үчин,
Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен берйән
табшырыкларыдыр парзларыны ерине етириң.
14 Шейле-де гөк, гөклериң гөги, ер йүзи ве онуң
үстүндәки әхли затлар Худайыңыз Реббиңки болса-
да, 15 Реб диңе сизиң ата-бабаларыңызы йүрекден
сөйди ве бу гүнки гөршүңиз ялы, әхли халкларың
арасындан оларың соңкы несиллери болан сизи
сайлады. 16 Сиз өзүңизи сүннет этмек билен
бирликде тутуш йүрегиңизи-де Реббе багыш эдиң
ве мундан буяна бойнуёгынлыгыңызы гоюң.
17 Чүнки сизиң Худайыңыз Реб худайларың Худайы,
таңрыларың Таңрысыдыр. Ол бейик Худайдыр,
гудратлы ве хайбатлыдыр. Ол тарапгөйлик этмейәр
ве пара алмаяр. 18 Ол етимиң ве дулуң хакыны
алып берйәр. Гелмишеклери говы гөрүп, олары
иймит ве гейим-геҗим билен үпҗүн эдйәр. 19 Сиз
хем гелмишеклери говы гөрмелисиңиз, чүнки
сизиң өзүңиз хем Мүсүрде гелмишек болупдыңыз.
20 Худайыңыз Ребден горкуң, диңе Оңа гуллук эдиң,
Оңа бил баглаң, Онуң ады билен ант ичиң. 21 Ол
сизиң шөхратыңыздыр. Өз гөзүңиз билен гөрен
әпет ве элхенч аламатларыны сизиң үчин гөркезен
Худайыңыз Олдур. 22 Сизиң ата-бабаларыңыз
Мүсүре гиденде етмиш адамды. Ине, хәзир болса
Худайыңыз Реб сизиң саныңызы асмандакы
йылдызлар дей көпелтди.

11-нҗи бап

Сөз берлен юртдакы ялканышлар

11 Шонуң үчин хем Худайыңыз Ребби сөйүң,
Онуң буйрукларыны, парзларыдыр
хөкүмлерини ве табшырыкларыны хемише ерине
етириң. 2 Бу гүн шуны ятда саклаң, мен шуны
Худайыңыз Реббиң тербиесини гөрмедик-
билмедик чагаларыңыза айдярын: сизиң
чагаларыңыз Реббиң бейиклигини, Онуң гудрат-
гүйҗүни, 3 Мүсүриң патышасы фараона хем онуң
тутуш юрдуна гөркезен аламатларыдыр
гудратларыны, 4 Мүсүр гошуны атлары ве сөвеш
арабалары билен сизиң ызыңыздан ковуп
гайданында, шу гүн гөршүңиз ялы, Гызыл деңизде
олары Реббиң нәхили гарк эденини, 5 бу ере етип
гелйәнчәңиз, чөлде сизе Реббиң нәмелер эденини,
6 рубен тиресинден Элиябың агтыклары Датан
билен Абырама Реббиң нәме эденини, ягны әхли
ысрайылларың арасында ол икисини, тутуш
хоҗалыгы, чадырлары ве олара дегишли әхли
җанлы-җандары билен биле ериң агзыны ачып,
нәхили ювуданыны гөрмедилер. 7 Эмма сиз Реббиң
гөркезен бу бейик гудратларының әхлисини өз
гөзүңиз билен гөрдүңиз.
8 Бу гүн мен сизе Реббиң әхли буйрукларыны
етирйәрин, сиз олары берҗай эдиң. Шонда сиз
гүйчленерсиңиз ве Иордан дерясындан гечип,
эелемәге барян юрдуңызы мүлк эдинерсиңиз.
9 Реббиң ата-бабаларыңыза ве оларың
несиллерине бермеги вада эден сүйт ве бал акян
юрдунда узак өмүр сүрерсиңиз. 10 Чүнки сизиң
гидип, мүлк эдинҗек юрдуңыз Мүсүр юрды ялы
дәлдир. Сиз Мүсүрде ере тохум экип, гөк-бакҗа
идег эден ялы, оны зор аякдан суварардыңыз.
11 Эмма сизиң гидип мүлк эдинҗек юрдуңызда
даглар ве җүлгелер бардыр. Топрагы асмандан ягян
ягыш суваряр. 12 Ол ериң аладасыны эдйән
Худайыңыз Ребдир. Йылың башындан тә ахырына
ченли Худайыңыз Реббиң гөзи хемише ол ердедир.
13 Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән хер
бир буйругына гулак гоюп, Худайыңыз Ребби
сөйүп, тутуш йүрегиңиз билен җан-тенден Оңа
гуллук этсеңиз, 14 Ол сизиң топрагыңыза гүйз хем
яз ягышларыны өз вагтында ягдырар. Сиз
дәнәңизи, шерабыңызы ве ягыңызы йыгнарсыңыз.
15 Шейле хем, Ол мал-гараларыңыз үчин экин
мейданларыңызда от гөгердер. Сизиң гарныңыз
док болар. 16 Йөне серосап болуң, алданып ёлдан
чыкаймаң, башга худайлара сыгынып, олара гуллук
эдәймәң. 17 Ёгсам сизе Реббиң гахары гелип, Ол
асманы япып ташлар. Шонда хич хили ягыш ягмаз

ве ериңиз хасыл бермез. Реббиң сизе берйән говы
юрдунда сиз тиз хеләк боларсыңыз.
18 Реббиң бу сөзлерини йүрегиңизе хем
калбыңыза сиңдириң. Олары беллик хөкмүнде
элиңизе дакың, маңлайыңыза нышан эдип белләң.
19 Булары чагаларыңыза хем өвредиң, өйде-де,
ёлда-да, ятаныңызда-тураныңызда-да диңе шулар
хакда сөзләң. 20 Олары җайыңызың гапыларының
сөелерине ве дервезелерине язып гоюң. 21 Шонда
Реббиң ата-бабаларыңыза бермеги вада эден
юрдунда сизиң чагаларыңыз ве өзүңиз узак өмүр
сүрерсиңиз. Асман ериң үстүнде нәче дурса, шол
юртда шонча-да яшарсыңыз.
22 Худайыңыз Ребби сөйүп, Онуң ёлундан йөрәп,
Оңа бил баглап, мениң сизе берйән бу
буйрукларымың әхлисини ыхлас билен ерине
етирсеңиз, 23 Реб бу халкларың хеммесини сизиң
өңүңизден ковуп чыкарар. Сиз өзүңизден гүйчли
ве көп санлы халклары ковуп чыкарарсыңыз. 24 Аяк
басан хер бир ериңиз сизиңки болар. Сизиң
ериңиз чөллүкден Ливана ченли, бейик Евфрат
дерясындан Гүнбатар деңзине ченли узалар.
25 Гаршыңызда хич ким дуруп билмез. Өзүниң сөз
берши ялы, Худайыңыз Реб сизиң аяк басҗак әхли
ериңизе горкы ве ховсала салар.

Алкышлар ве нәлетлер

26 Серет, бу гүн мен сизиң өңүңизде алкыш ве
нәлет гоярын: 27 Худайыңыз Реббиң бу гүнки мениң
үстүм билен берйән буйрукларына боюн эгсеңиз,
алкыш аларсыңыз. 28 Эмма өзүңизе нәтаныш болан
башга худайларың ызына эерип, Худайыңыз
Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен берйән
буйрукларындан йүз өврүп, олара боюн эгмесеңиз,
онда сиз нәлетленерсиңиз. 29 Худайыңыз Реб сизи
мүлк эдинҗек ериңизе гетиренде, Геризим дагында
алкыш айдарсыңыз, Эйбал дагында болса нәлет
окарсыңыз. 30 Сизиң билшиңиз ялы, бу ики даг
Иорданың ве гүнбатар ёлуң аңырсындадыр. Олар
Араба дүзлүгинде яшаян кенганларың ериндәки
Гилгал галасының гаршысында, Морениң дуб
агачларының янындадыр. 31 Сиз Иордандан гечип,
Худайыңыз Реббиң сизе берйән ерини эелемәге
гидениңизде ве оны эеләп, ол ерде яшаныңызда,
32 мениң үстүм билен бу гүнки сизиң өңүңизде
Реббиң гоян әхли парзларыны ве хөкүмлерини
ыхлас билен ерине етирмелисиңиз.

12-нҗи бап

Диңе бир ерде сежде этмек хакында

12 Ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң сизе
эелемәге берен юрдунда бүтин өмрүңизиң
довамында ыхлас билен берҗай этмели
парзларыңыз ве хөкүмлериңиз шулардыр: 2 сизиң
ковуп чыкарҗак миллетлериңизиң өз худайларына
хызмат эдйән бейик дагларының депесиндәки,
байырлыклардакы ве гүр япраклы хер бир агаҗың
астындакы әхли ерлерини йыкып юмруң. 3 Оларың
гурбанлык сыпаларыны юмруп ташлаң, дикме
дашларыны дөвүп, Ашера бутларыны ода якың.
Оларың худайларының бутларыны парчалап,
оларың адыны ол ерден ёк эдиң. 4 Сиз Худайыңыз
Реббе бу миллетлериң ёлы билен сежде этмели
дәлсиңиз. 5 Эмма Худайыңыз Реб әхли тирелериң
арасында Өзүне ыбадат эдилмеги үчин ер сайлар
ве сиз шол ери гөзләп тапарсыңыз. Сиз ол ере
барың, 6 ве өзүңизиң якма гурбанлыкларыңызы,
мал садакаларыңызы, хасылыңызың ондан
бирини, үвреме садакаларыңызы, айдан
садакаларыңызы, мейлетин садакаларыңызы ве
мал-гараларыңыздыр доварларыңызың илкинҗи
эркек гузланларыны элтиң. 7 Ол ерде сиз
Худайыңыз Реббиң хузурында өз хоҗалыгыңыз
билен билеликде ийип-ичип, Худайыңыз Реббиң
сизиң әхли ишлериңизе берекет берени үчин
шатланың. 8 Бу гүн бизиң бу ердәки херекет
эдишимиз ялы, херекет этмели дәлсиңиз. Бизиң
хеммәмиз өз ислегимизе гөрә херекет эдйәрис.
9 Чүнки сиз энтек Худайыңыз Реббиң саламатлык ве
мүлк берҗек ерине барып етмедиңиз. 10 Иордандан
гечип, Худайыңыз Реббиң сизе мүлк берҗек
еринде яшаныңызда, даш-төверегиңиздәки әхли
душманларыңыздан Реб сизе парахатчылык алып
берер ве сиз ховпсуз яшарсыңыз. 11 Шонда сиз
Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат этмек үчин
сайлаҗак ерине мениң буйран әхли затларымы:
якма гурбанлыкларыңызы, мал садакаларыңызы,
хасылыңызың ондан бирини, үвреме
садакаларыңызы, Реббе гөвнүңизден чыкарып
айдан садакаларыңызы гетириң. 12 Сиз огул-
гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз билен Худайыңыз
Реббиң хузурында шатланып байрам эдиң. Бу
байрамчылыга араңызда яшаян левилери хем
чагырың, себәби оларың ер пайы я мүлки ёкдур.
13 Сересап болуң, якма гурбанлыкларыңызы ислән
ериңизде берип йөрмәң. 14 Сиз оны
тирелериңизиң ичинде диңе Реббиң сайлаҗак
еринде бериң. Сиз ол ерде якма
гурбанлыкларыңызы берип, мениң буюрян әхли
затларымы ерине етирерсиңиз.
15 Муңа гарамаздан, Худайыңыз Реббиң берен
берекедине гөрә, яшаян ериңизде ислән вагтыңыз
мал өлдүрип, этини ийип билерсиңиз. Ол кейик
болсун я-да сугун, пархы ёк, ондан харам адам хем,
тәмиз адам хем ийип билер. 16 Эмма сиз ол малы
ганы билен иймели дәлсиңиз. Онуң ганыны сув
дөкен ялы эдип, ере дөкүң.

17 Галаларыңызда хич бириңиз дәнәңизиң,
шерабыңызың ве ягыңызың ондан бирини, мал-
гараларыңыздыр доварларыңызың илкинҗи эркек
гузланларыны, гөвнүңизден чыкарып айдан
садакаларыңызы, мейлетин ве үвреме
садакаларыңызы иймели дәлсиңиз. 18 Булары
Худайыңыз Реббиң хузурында, ягны Онуң
сайлаҗак еринде огул-гызларыңыз, гул-
гырнакларыңыз билен ве галаларыңызда яшаян
левилер билен биле ийиң. Өз эден әхли
ишлериңиз үчин Худайыңыз Реббиң хузурында
шатланың. 19 Ол ерде левилери әсгермезлик
этмекден өмүрбойы әгә болуң.
20 Худайыңыз Реб Өзүниң сөз берши ялы, сизиң
ерлериңизи гиңелденде, сениң эт иесиң гелип:
„Мен эт ийҗек“ дийсең, сен ислән вагтың эт ийип
билерсиң. 21 Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат
этмек үчин сайлаҗак ери сизден даш болса, мениң
буйрушым ялы, Реббиң сизе берен мал-
гараларыдыр доварларындан союң. Сиз олары
галаларыңызда ислән вагтыңыз ийип билерсиңиз.
22 Шейле хем, ол кейик болсун я-да сугун, пархы ёк,
ондан харам адам хем, тәмиз адам хем ийип билер.
23 Эмма гаты сересап болуң, эти ганы билен иймели
дәлсиңиз, чүнки ган җандыр. Сиз ганы эт билен
иймели дәлсиңиз. 24 Эти ганы билен иймәң, онуң
ганыны сув дөкен ялы эдип, ере дөкүң. 25 Эти ганы
билен иймәң, шонда сизден соңкы чагаларыңыз
хем, сизиң өзүңиз хем говы гүнлер гөрерсиңиз,
себәби сиз Реббиң назарында догры ишлери
эдйәрсиңиз.
26 Сиз багыш эден затларыңызы ве айдан
садакаларыңызы Реббиң сайлаҗак ерине гетириң.
27 Якма гурбанлыкларыңызың ганыны хем, этини
хем Худайыңыз Реббиң гурбанлык сыпасына
гетириң. Башга берйән гурбанлыкларыңызың
ганыны хем Худайыңыз Реббиң гурбанлык
сыпасына дөкүң, йөне оларың этини ийип
билерсиңиз.
28 Мениң сизе бу гүнки буюрян бу сөзлеримиң
әхлисине гулак гоюп, берҗай эдиң, шонда сизден
соңкы чагаларыңыз хем, сизиң өзүңиз хем говы
гүнлер гөрерсиңиз. Себәби сиз Худайыңыз Реббиң
назарында говы ве догры ишлер эдйәрсиңиз.

Бутлара сыгынмаклыга гаршы дуйдурыш

29 Худайыңыз Реб сизиң эелеҗек ериңиздәки
халклары сизиң өңүңизден ёк эденде ве олары
ковуп чыкарып, ерине өзүңиз орнашаныңызда
30 әгә болуң. Олар сизиң өңүңизден ёк эдиленден
соң хем, оларың болшы ялы дузага дүшәймәң. „Бу
халклар худайларына нәдип сежде эдйәрлер? Биз
хем шейле эдерис“ дийип, оларың худайларына
дегишли сораглар бермәң. 31 Сиз Худайыңыз Реббе
мунуң ялы сежде этмәң, себәби олар өз
худайларына Реббиң йигренйән нәҗис ишлериниң
әхлисини эдйәрлер. Олар хатда худайларына өз
огулларыдыр гызларыны ода якярлар. 32 Мениң
буйранларымың әхлисини ыхлас билен ерине
етирмелисиңиз. Оларың үстүне хич зат гошмаң
хем, олардан хич зат айырмаң хем.

13-нҗи бап

13 Эгер араңыздан пыгамберлер я-да дүйш
ёруҗылар пейда болуп, аламат я-да мугҗыза
гөркезселер, 2 ол аламат я-да мугҗыза ерине дүшсе
ве олар сизе: „Гелиң, кесеки худайларың ызына
эерелиң, олара сыгынып гуллук эделиң“ дийселер,
3 сиз ол пыгамберлериң я-да дүйш ёруҗыларың
гепине гулак асмаң. Чүнки Худайыңыз Реб,
хакыкатдан хем, Өзүни тутуш йүрегиңиз билен
җан-тенден сөййәндигиңизи я-да
сөймейәндигиңизи билмек үчин сизи сынап
гөрйәр. 4 Худайыңыз Реббиң ызына эериң, диңе
Ондан горкуң, Онуң буйрукларыны ерине етириң,
Оңа гулак асың, гуллук эдиң, Оңа бил баглаң. 5 Сизи
Мүсүрден чыкарып гетирен, гулчулыкдан азат эден
Худайыңыз Реббе дөнүклик эдип сөзләндиги үчин
ве Худайыңыз Реббиң буйран ёлундан чыкандыгы
үчин, шол пыгамбери я-да дүйш ёруҗыны өлүме
хөкүм эдиң. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги
айрып ташлаң.
6 Эгер кимде-ким, хатда өз эркек доганыңыз,
эҗеңизиң оглы я-да өз огул-гызыңыз, сөйгүли
аялыңыз, иң якын достуңыз: „Гелиң, гидип, башга
худайлара гуллук эделиң“ дийип, не өзүңизиң, не-
де ата-бабаларыңызың танаян худайларына, ериң
бу уҗундан ол уҗуна ченли болан, даш-
төверегиңиздәки сизе якын я-да узакда ерлешйән
халкларың худайларына гизлинликде сизи алдап
ырмакчы болсалар, 8 сиз бейле адамлар билен
разылашмаң, олара гулак асмаң. Олара
гечиримлилик этмәң я-да рехимиңиз инип, олары
горамаң. 9 Гайтам, олары хөкман өлдүриң. Олары
илки өз элиңиз билен дашлаң, соңра бүтин халк
җезаландырсын. 10 Гул болуп яшан юрдуңыз
Мүсүрден чыкарып гетирен Худайыңыз Ребден йүз
өвүртмәге сынанышандыклары үчин, олары
дашлап өлдүриң. 11 Соңра әхли ысрайыллар муны
эшидип горкарлар ве гайдып мунуң ялы пислик
этмезлер.
12 Худайыңыз Реббиң сизе яшамага берҗек
галаларының биринде араңыздан эрбет адамлар
чыкып, 13 галаның яшайҗыларыны танамаян
худайларына гуллук этмәге чагырып, олары ёлдан
чыкармакда баш боландыкларыны эшитсеңиз,
14 ызарлап дерңәң ве говы сораг-идег эдиң. Эгер

гүнәкәрленме догры тапылып, бу нежис иш
араңызда эдилен болса, 15 галаның
яшайҗыларыны гылычдан гечириң. Ондакы әхли
затлары бүтинлей ёк эдиң, хатда мал-гараларыны-
да гырың. 16 Ондан алнан әхли олҗаны мейданчада
бир ере йыгнаң. Соңра галаны ве ондан алнан
әхли олҗаны Худайыңыз Реббе башбитин якма
гурбанлыгы хөкмүнде ода якың. Ол ер хемишелик
харабачылыга өврүлсин, хич хачан тәзеден
гурулмасын. 17 Реббе айры гойландыгы үчин
якылмалы затларың хич бири элиңде болмасын.
Шонда Реб гахар-газабындан көшешип, сизе
рехимдарлык эдер. Эгер сиз Худайыңыз Реббиң
сөзүне гулак асып, Онуң назарында догры ишлери
этсеңиз ве Онуң бу гүнки мениң үстүм билен
берйән әхли буйрукларыны ыхлас билен ерине
етирсеңиз, онда Ол ата-бабаларыңыза сөз берши
ялы, Өзүниң рехимдарлыгы билен сизи
көпелтҗекдир.

14-нҗи бап

14 Сиз Худайыңыз Реббиң перзентлерисиңиз.
Сиз өли үчин бедениңизе яра салмаң ве
маңлай сачыңызы гыркмаң. 2 Чүнки сиз Худайыңыз
Реб үчин мукаддес халксыңыз. Реб Өзүниң
гымматлы халкы болмагыңыз үчин, сизи ер
йүзүндәки әхли халкларың ичинден сайлады.

Халал ве харам хайванлар хакында

(Левилер 11:1-21)

3 Сиз харам хасапланян хайванларың хиҗисини
иймели дәлсиңиз. 4 Сиз, ине, шу хайванларың
этини ийип билерсиңиз: өкүз, гоюн, гечи, 5 кейик,
сугун, җерен, ябаны гечи, даг текеси, сайгак ве даг
гочы. 6 Тойнагы ярыклы ве гәвүш гайтарян хер бир
хайваның этини ийип билерсиңиз. 7 Эмма дүйәни,
товшаны, атялманы иймели дәлсиңиз, чүнки олар
гәвүш гайтарсалар хем, тойнагы ярыклы
дәлдирлер, олар сизиң үчин харамдыр. 8 Шейле
хем доңуз, онуң тойнагы ярыклы болса-да, гәвүш
гайтармаяр, бу харамдыр. Сиз оларың этини иймәң
ве ләшини-де эллемәң.
9 Сувда яшаян әхли җандарларың:
йүзгүчлилерини ве теңңелилерини ийип
билерсиңиз. 10 Йүзгүчсиз ве теңңесиз җандарлары
иймәң. Олар сизиң үчин харамдыр. 11 Халал
хасапланян әхли гушлары ийип билерсиңиз.
12 Эмма, ине, шу гушларың: бүргүдиң, гарагушуң,
деря бүргүдиниң, 13 чайчаңңалагың, лачының әхли
гөрнүшлериниң, гарганың әхли гөрнүшлериниң,
дүегушуң, хүвиниң, чарлагың, гыргының әхли
гөрнүшлериниң этини иймели дәлсиңиз;
16 байгушуң, җүптүниң, улы байгушуң, ак байгушуң,
готаның ве даззаркелиң, леглегиң, хокгарың әхли
гөрнүшлериниң, хүйпүйпигиң ве ярганатың этини
иймели дәлсиңиз. 19 Әхли ганатлы мөр-мөҗеклер
сизиң үчин харамдыр. Олары иймели дәлсиңиз.
20 Халал хасапланян хер бир ганатлы җандары
ийип билерсиңиз. 21 Харам өлен хайванларың хич
бириниң этини иймәң. Олары галаларыңызда
яшаян гелмишеклере иймәге бериң, кесеки
юртлулара сатың. Чүнки сиз Худайыңыз Реб үчин
мукаддес халксыңыз.
Овлагы энесиниң сүйдүнде биширмәң.

Хасылың ондан бири хакда

22 Хер йыл мейданларыңызда етишен хасылың
ондан бир бөлегини айра гоюп, 23 дәнәңизиң,
шерабыңызың ве ягыңызың ондан бирини, шейле
хем мал-гараларыңыздыр доварларыңызың
илкинҗи эркек гузланларыны Худайыңыз Реббиң
хузурында, ягны Онуң Өзүне ыбадат эдилмеги үчин
сайлаҗак еринде иерсиңиз. Шонда сиз Худайыңыз
Ребден хемише горкмагы өвренерсиңиз. 24 Эмма
Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат этмек үчин
сайлаҗак ери сизден узак болуп, Худайыңыз
Реббиң сизе берекет берен затларының ондан бир
пайыны узак ёлдан гетирмели болсаңыз, 25 онда бу
затлары сатып, пула өврүң. Пулы алың-да,
Худайыңыз Реббиң сайлаҗак ерине гидиң.
26 Пулуңызы ислән задыңыза сарп эдиң: өкүз, гоюн,
шерап я-да чакыр – гөвнүңизиң ислән задыны
алың. Оны Худайыңыз Реббиң хузурында ийип,
тутуш хоҗалыгыңыз билен биле шатланып, байрам
эдиң. 27 Галаларыңызда яшаян левилери
әсгермезлик этмәң, себәби оларың сизиңки ялы ер
пайы я-да мүлки ёкдур. 28 Хер үчүнҗи йылың
ахырында ериңизден өнйән өнүмлерден шол йыл
үчин тутуш ондан бирини бериң ве олары
галаларыңызда йыгнап гоюң. 29 Сизиңки ялы ер
пайы ве мүлки ёк левилер, шейле хем
галаларыңызда яшаян гелмишеклер, етимлер ве
дуллар гелип, ондан ийип дойсунлар. Шонда
Худайыңыз Реб сизиң этҗек әхли ишлериңизе
берекет берер.

15-нҗи бап

Единҗи йыл

(Левилер 25:1-7)

15 Хер единҗи йылың ахырында өзүңизден
алнан карзлары гечиң. 2 Карзларыңызы
өтмегиң ёлы шейледир: хер бир ысрайыллы өз
ысрайыл доганының карзыны гечсин. Ондан
карзыны бермеги талап этмесин, чүнки карз
гечмеклиги Реббиң Өзи ыглан этди. 3 Кесеки
юртлудан карзыңы сорап билерсиң, эмма өз
ысрайыллыңың карзыны геч. 4 Диңе Худайыңыз

Реббе гулак асып, Онуң бу гүнки мениң үстүм
билен берйән әхли буйрукларыны ыхлас билен
ерине етирсеңиз, Худайыңыз Реб мүлк эдип берҗек
еринде сизе берекет берер. Сизиң араңызда мәтәч
болмасын. 6 Худайыңыз Реб сөз берши ялы, сизе
берекет беренде, көп халклара карз берерсиңиз,
эмма өзүңиз карз алмарсыңыз. Көп халкларың
үстүнден сиз хөкүмдарлык сүрерсиңиз, эмма олар
сизиң үстүңизден хөкүмдарлык сүрмезлер.
7 Худайыңыз Реббиң сизе берҗек ериндәки
галаларда ысрайыл доганыңызың бири мәтәчлик
чексе, доңйүрек болмаң, зада мәтәч доганыңыз
үчин элиңизде барыны аямаң. 8 Онуң үчин элиңизи
ачың, оңа нәме герек болса етерликче карз бериң.
9 Сересап болуң, калбыңызда эрбет пикир
болмасын. Сиз: „Единҗи йыл – карз гечиш йылы
голай“ дийип, ачгөзлүк эдип, мәтәч ысрайыл
доганыңыза хич зат бермән гоймаң. Ёгсам,
доганыңыз сизиң гаршыңыза Реббе дады-перят
эдер ве сиз языклы боларсыңыз. 10 Сиз карз
берениңизде, элиңиз хем, гөвнүңиз хем ачык
болсун, чүнки Худайыңыз Реб шонуң хасабына
сизиң әхли ишлериңизе ве хер бир башлан
ишиңизе берекет берер. 11 Ер йүзүнде хемише
етер-етмезлер болар. Шонуң үчин хем, мен сизе:
„Ерлериңизде яшаян гарыплара ве мәтәч ысрайыл
доганларыңыза элиңиз гиңден ачык болсун“
диййәрин.

Еврей гуллары хакда

(Мүсүрден чыкыш 21:1-11)

12 Эгер өз еврей, ягны ысрайыл доганларыңыздан
гул я-да гырнак сизе сатылса, олар сизе алты
йыллап хызмат эдер. Единҗи йыл сиз оны азатлыга
гойбермелисиңиз. 13 Гулуңызы азатлыга
гойберениңизде, сиз оны эли бош гойбермели
дәлсиңиз. 14 Сүрүлериңизден, харманыңыздан ве
шерабыңыздан оңа җомартлык билен бериң,
шейле хем Худайыңыз Реббиң берекет эчилип,
сизе берен затларындан оңа совгатлар бериң.
15 Мүсүрде өзүңизиң хем гул боландыгыңызы ве
Худайыңыз Реббиң сизи ол ерден азат эдендигини
ядыңыза салың. Шол себәпли бу гүн мен сизе бу
буйругы берйәндирин. 16 Эмма гул: „Мен азатлыга
чыкҗак дәл, себәби мен сени ве хоҗалыгыңы
сөййәрин ве гүн-гүзераным хем говы“ дийсе, 17 бир
темен алып, онуң гулагыны гапа дирәп дешиң.
Соңра ол сизиң хемишелик гулуңыз болар.
Гырнагыңызы хем шейле эдиң. 18 Гулларыңызы
азатлыга гойберениңизде гынанмаң, себәби олар
алты йылың ичинде гүнлүкчилик үчин алнан
бахадан ики эссе артык хызмат этдилер. Шонда
Худайыңыз Реб сизиң әхли ишлериңизе берекет
берер.

Илкинҗи доглан эркек маллар

19 Мал-гаралардыр доварларыңызың илкинҗи
гузлан эркегини Худайыңыз Реб үчин айрып гоюң.
Сыгрыңызың илкинҗи гөлелән өкүзчесине иш
этдирмәң, доварыңызың илкинҗи гузлан гочуны
гыркмаң. 20 Сиз хоҗалыгыңыз билен биле олары
хер йыл Худайыңыз Реббиң хузурында, Онуң
сайлаҗак еринде иерсиңиз. 21 Бу малларың бири
шикесли болса, ягны агсак я-да көр болуп, шикеси
улы болса, оны Худайыңыз Реббе гурбан этмәң.
22 Кейиги я-да сугуны ийишлери ялы, оны яшаян
ериңиздәки харам адам хем, тәмиз адам хем
ийиберсин. 23 Йөне сиз малы ганы билен иймели
дәлсиңиз. Ганы сув дөкен ялы эдип, ере дөкүң.

16-нҗы бап

Песах байрамы

(Мүсүрден чыкыш 12:1-20; Левилер 23:4-8)

16 Абып айында Худайыңыз Реббиң хорматына
Песах байрамыны бериң. Чүнки Худайыңыз
Реб сизи Мүсүрден Абып айында гиҗе чыкарып
гетирди. 2 Реб Өзүне ыбадат эдилмеги үчин
сайлаҗак еринде доварларыңыздан ве мал-
гараларыңыздан Худайыңыз Реббе Песах
гурбанлыгыны бериң. 3 Гурбанлык этини
хамырмаялы чөрек билен иймели дәлдир. Оны еди
гүнләп петир билен, ягны эзъет чөреги билен
ийиң. Чүнки сиз Мүсүрден ховлукмач чыкып
гайтдыңыз. Шонуң үчин хем Мүсүрден чыкып
гайдан гүнүңизи өмүрбойы ятларсыңыз. 4 Еди гүнүң
довамында яшаян ериңизде хич хили хамырмая
гөрүнмесин. Биринҗи гүни икиндинара өлдүрен
гурбанлыгыңызың этинден эртире галмасын.
5 Песах гурбанлыгыны бермәге Худайыңыз Реббиң
сизе берҗек галаларының хеммесинде ругсат
берилмейәр. 6 Оны Худайыңыз Реббиң Өзүне
ыбадат эдилмеги үчин сайлаҗак еринде бериң.
Песах гурбаныны диңе шол ерде, Мүсүрден чыкан
гүнүңиздәки вагтда, агшамара Гүн яшар вагтлары
бериң. 7 Сиз оны Худайыңыз Реббиң сайлаҗак
еринде биширип ийиң. Эртеси гүни ызыңыза –
чадырларыңыза гайдыбериң. 8 Алты гүнләп петир
ийиң, единҗи гүн болса Худайыңыз Реб үчин
мукаддес йыгнанышык эдиң, башга хич иш этмәң.

Галла байрамы

9 Бугдай оруп башлан илкинҗи гүнүңизден
башлап, еди хепдәни санаң. 10 Соңра Худайыңыз
Реб үчин Галла байрамыны белләң. Худайыңыз
Реббиң өзүңизе берен берекедине гөрә мейлетин
садакаңызы гетириң. 11 Сизиң өзүңиз, огул-
гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз, галаларыңызда

яшаян левилер, шейле хем араңыздакы
гелмишеклер, етимлер ве дуллар Худайыңыз
Реббиң хузурында, ягны Худайыңыз Реббиң Өзүне
ыбадат эдилмеги үчин сайлаҗак еринде
шатлансынлар. [12] Өзүңизиң хем Мүсүрде гул
боландыгыңызы ятлап, шу парзлары ыхлас билен
ерине етириң.

Чатма байрамы

[13] Дәне ве үзүм хасылыңызы йыгнаныңыздан соң,
еди гүнләп Чатма байрамыны белләң. [14] Бу
байрамчылыкда сизиң өзүңиз, огул-гызларыңыз,
гул-гырнакларыңыз, шейле хем галаларыңызда
яшаян левилер, гелмишеклер, етимлер ве дуллар –
хеммәңиз биле шатланың. [15] Реббиң сайлаҗак
еринде еди гүнләп Худайыңыз Реб үчин шу
байрамы белләң. Чүнки Худайыңыз Реб сизиң
хасылыңыза ве башлан хер бир ишиңизе берекет
берер. Шонуң үчин сиз бу байрамда долы
шатланып билерсиңиз. [16] Әхли эркеклериңиз
йылда үч гезек: Петир байрамында, Галла
байрамында ве Чатма байрамында Худайыңыз
Реббиң хузурына – Онуң Өз сайлаҗак ерине
гелсинлер. Оларың хиҗиси Реббиң хузурына эли
бош бармасын. [17] Хер бириңиз Худайыңыз Реббиң
берен берекедине гөрә совгатлар элтиң.

Адалатлылык хакында

[18] Худайыңыз Реббиң өзүңизе берҗек
галаларында тирелериңизиң арасындан казылар
ве баштутанлар белләң. Олар халкың хал-
ягдайыны адалатлы чөзсүнлер. [19] Адалатсызлык,
тарапгөйлик этмәң, пара алмаң. Пара даналыгың
гөзүни көр эдер ве догрының ишини терс эдер.
[20] Адалатың, диңе адалатың гөзлегинде болуң,
шонда сиз яшап, Худайыңыз Реббиң берҗек
юрдуны мүлк эдинерсиңиз.

Бутлара сыгынмагың җезасы

[21] Худайыңыз Реббе гуран гурбанлык сыпаңызың
янында Ашера буты хөкмүнде агач дикмәң.
[22] Шейле хем өзүңизе дикме дашлары гурмаң,
чүнки бу затлар Худайыңыз Реббиң йигренйән
затларыдыр.

17-нҗи бап

17 Худайыңыз Реббе етмезли, шикесли өкүзи я-
да гойны гурбан этмәң. Чүнки бу Худайыңыз
Реббе неҗисликдир. [2] Худайыңыз Реббиң берҗек
галаларында араңыздан Онуң назарында пис иш
эдйән эркек я-да аял тапылып, ол башга худайлара
гуллук эдип, Реббиң гадаган эден затлары болан
Гүне, Ая я-да хер хили асман җисимлерине сежде
эдип, Реббиң әхтини бозмагы мүмкин. [4] Бу хакда
сизе хабар берилсе, сиз оны дерңәп, говы сораг-
идег эдиң. Эгер гүнәкәрленме догры тапылып,
шейле неҗис иш Ысрайылда эдилен болса, [5] онда
сиз гүнә эден эркеги я-да аялы дервезәниң дашына
гетирип, эркекдигине я-да аялдыгына гарамаздан,
оны дашлап өлдүриң. [6] Өлүме хөкүм эдилен адамы
ики я-да үч шаядың гүвәси билен өлдүриң. Диңе
бир шаядың гүвәси билен өлдүрмәң. [7] Өлүме хөкүм
эдилени илки шаятлар өз эллери билен
дашласынлар, соңра әхли халк дашлап өлдүрсин.
Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң.

Казылар хакында

[8] Галаларыңызда гандар билен ар алыҗының
арасындакы ган дөкүшикли давалар, хак-хукугың
үстүнде я-да урушда сизиң үчин чөзмеси кын
давалар йүзе чыкса, Худайыңыз Реббиң сайлаҗак
ерине барың. [9] Ол ерде сиз леви руханылары ве
шол дөврүде хызмат эдйән казылар билен
маслахатлашың. Олар сизе хер даваның чөзгүдини
мәлим эдерлер. [10] Реббиң сайлаҗак ериндәки
айдылан чөзгүт боюнча иш тутуң. Оларың сизе
берен гөркезмелериниң хеммесини ыхлас билен
ерине етириң. [11] Олар сизе нәме табшырса, берҗай
эдиң, чыкарылан хөкүм боюнча иш тутуң. Өзүңизе
айдылан чөзгүтден сага-да, чепе-де совулмаң.
[12] Кимде-ким Худайыңыз Реббиң Өзүне хызмат
этмек үчин беллән руханысына я-да казысына
текепбирлик эдип боюн эгмесе, ол адам өлүме
хөкүм эдилсин. Шейдип, сиз Ысрайылдан пислиги
айрып ташлаң. [13] Бүтин халк муны эшидип горкар
ве мундан буяна хыянатчылык этмез.

Патыша сайламак хакында

[14] Сиз Худайыңыз Реббиң өзүңизе берҗек юрдуны
мүлк эдинип, ол ерде орнашаныңызда: „Биз хем
даш-төверегимиздәки бейлеки халклар ялы
өзүмизе патыша сайлалың“ диерсиңиз. [15] Сиз
өзүңизе диңе Худайыңыз Реббиң сайлан адамыны
патыша эдип белләң. Сайлан патышаңыз өз
ысрайыл доганларыңызың бири болсун. Ысрайыл
доганыңыздан болмадык кесеки юртлыны өзүңизе
патыша сайламаң. [16] Патыша өзи үчин көп ат
эдинмесин я-да өзүне көп ат эдинмек үчин, ызына
Мүсүре адамларыны ибермесин. Чүнки Реб сизе:
„Инди сиз хич хачан ызыңыза доланмарсыңыз“
дийипди. [17] Йүрегиниң Ребден дөнмезлиги үчин,
патыша өзүне көп аял, шейле хем, көп мөчберде
алтын-күмүш эдинмесин. [18] Ол шалык тагтында
отуранда, леви руханыларында сакланян Худайың
Канунының тәзе гөчүрмесини алсын. [19] Гой, ол бу
Кануның гөчүрмесини янында сакласын ве оны

өмрүниң әхли гүнлеринде окасын. Шонда ол өз
Худайы Ребден горкуп, бу Кануның әхли сөзлерини
ве парзларыны ыхлас билен ерине етирер. 20 Ол
өзүни бейлеки ысрайыл доганларындан ёкары
саймасын ве бу буйрукдан сага-да, чепе-де
совулмасын. Шонда онуң ве несиллериниң
шалыгы Ысрайылда узак йыллар хөкүм сүрер.

18-нҗи бап

Леви руханыларының пайы

18 Леви руханылары, тутуш леви тиреси
ысрайыллар билен бирликде ер пай я-да
мүлк алмазлар. Олар Реббиң пайы дийлип
берилйән гурбанлыклардан ийип билерлер.
2 Халкың бейлеки тирелериниңки ялы, ысрайыл
доганларының арасында оларың мүлки ёкдур. Сөз
берши ялы, Реббиң Өзи оларың мүлкүдир. 3 Халк
өкүзини я-да гойнуны Реббе гурбан этмек үчин
гетиренде, олардан руханылара шулар
дегишлидир: малың бир өң аягы, ики әңи ве гарны.
4 Илкинҗи дәне хасылыңызы, илкинҗи тәзе
шерабы ве зейтун ягыны, шейле хем, гойнуңызың
илкинҗи гыркымыны рухана бермелисиңиз.
5 Чүнки Худайыңыз Реб Өз адындан халка хызмат
этмек үчин, әхли тирелериңизиң ичинден Левини
ве онуң огулларыны хемишелик руханы эдип
сайлады. 6 Эгер леви тиресинден бири Ысрайылда
өз яшаян галасыны ташлап, Реббиң сайлаҗак
ерине барса (ол ислән вагты барып билйәр), 7 ол
ерде Реббиң хузурында дуруп хызмат эдйән әхли
леви доганлары ялы, Худайы Реббиң адындан
хызмат этсин. 8 Өй гошларыны сатып алан
гирдеҗисине гарамаздан, онуң иймәге деӊ пайы
бардыр.

Нежис адатлара гаршы дуйдурыш

9 Худайыңыз Реббиң өзүңизе берҗек юрдуна
бараныңызда, ол халкларың нежис адатларыны
берҗай этмеги өвренмәң. 10 Сизиң араңызда хич
ким оглуны я-да гызыны ода якып, гурбанлык
бермесин. Палчылык этмәң, мүнечҗим я-да билгич
болмаң, җадыгөйлик этмәң. 11 Шейле хем, хич
бириңиз гөзбагчылык эдип, арвах-җынлар я-да
рухлар билен маслахатлашмаң, я-да чөзгүдиң
җогабыны өлүлерден гөзлемәң. 12 Чүнки бу ишлери
эдйәнлер Реб үчин нежисдир. Ине, шу нежис
ишлери үчин Худайыңыз Реб олары сизиң
өңүңизден ковуп чыкаряр. 13 Худайыңыз Реббиң
өңүнде кәмил болуң. 14 Сизиң ковуп чыкарҗак бу
халкларыңыз мүнечҗимлере ве палчылара гулак
асярлар. Худайыңыз Реб болса, сизе бейле этмәге
ругсат бермейәр.

Муса ялы пыгамбер

15 Худайыңыз Реб сизиң үчин өз халкыңызың
арасындан мениң ялы пыгамбер чыкарар. Сиз шол
пыгамбере гулак асың. 16 Хореп † дагында үйшен
гүнүңиз, сиз Худайыңыз Ребден хайыш эдип:
„Худайымыз Реббиң сесини мундан артык
эшитмәли ве бу бейик оды инди гөрмәли, ёгсам
биз өлерис“ дийипдиңиз. 17 Реб маңа: „Оларың
айдянлары догры. 18 Мен олар үчин өз халкының
арасындан сениң ялы пыгамбер чыкарарын.
Мениң буйран затларымың әхлисини халка айдар
ялы, Мен сөзлерими пыгамбериң агзына салып
берерин. 19 Кимде-ким Мениң адымдан сөзлейән
пыгамбериң сөзлерине гулак асмаса, ол адам
билен Мениң Өзүм хасаплашарын. 20 Эмма башга
худайларың адындан сөзлейән пыгамбер я-да
Мениң буюрмадык задымы, хыянатчылык эдип,
Мениң адымдан сөзлейән пыгамбер өлүме хөкүм
эдилер“ дийди. 21 Сиз өз-өзүңизе: „Биз Реббиң
айтмадык сөзүни нәдип билели?“ диерсиңиз.
22 Эгер бир пыгамбер Реббиң адындан сөзлән
болса, ол иш хем баша бармаса я-да хакыката
өврүлмесе, ол сөз Ребден дәлдир. Оны пыгамбериң
өзи тослап тапандыр, сиз ол пыгамберден горкмаң.

19-нҗы бап

Гачыбаталга галалары хакда

(Чөлде 35:6-34; Ешува 20:1-9)

19 Худайыңыз Реб сизе берҗек юрдуның
халкларыны ёк эденде, сиз олары ковуп
чыкарып, оларың галаларында ве өйлеринде
орнашаныңызда, 2 Худайыңыз Реббиң мүлк эдип
берҗек юрдуны үч бөлеге бөлүп, хер бөлекден бир
галаны сайлаң. Адам өлдүрен ганхор оларың
бирине гачып барып гутулып билер ялы, бу
галалара бармак үчин ёллар чекиң. 4 Ганхор ол ере,
ине, шейле ягдайда гачып барып, дири галып
билер: төтәнликде башга бирини өлдүрен болса ве
ол икисиниң арасында өң хич хили душманчылык
ёк болса, ол ере гачып гутулып билер. 5 Айдалы,
бир адам бейлеки бир адам билен токая одун
чапмага гидйәр. Оларың бири агач чапып дурка,
палта сапындан сыпып, янындака дегйәр ве ол хем
шондан өлйәр. Шейле ягдайда ол ганхор бу
галаларың бирине гачып гутулып билер. 6 Эгер ёл
гаты узак болса, өлдүрилениң хоссары өч алмак
үчин ганхорың ызындан газап билен ковалап етип
өлдүрер. Эмма оларың арасында өң
душманчылыгың ёкдугы үчин, ол өлдүрилмели
дәлдир. 7 Шонуң үчин хем мен сизе: „Өзүңизе үч
галаны сайлаң“ дийип буйрук бердим.

† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

8 Худайыңыз Ребби сөйүп, хемише Онуң ёлундан
йөрәп, мениң бу гүнки сизе берйән
буйрукларымың әхлисини ыхлас билен берҗай
этсеңиз, Худайыңыз Реб ата-бабаларыңыза сөз
берши ялы, ериңизи гиңелдер. Ол ата-
бабаларыңыза вада эден әхли ерини сизе берер.
Шонда Худайыңыз Реббиң сизе мүлк берҗек
еринде бигүнә адамың ганы дөкүлмез ялы, бигүнә
ганың астында галмазыңыз ялы, бу үч галаның
үстүне ене-де үч гала гошуң. 11 Эмма бир адамың
башга бири билен душманчылыгы болуп, букуда
ятып, онуң үстүне чозуп, оны өлдүрсе, соңра-да ол
бу галаларың бирине гачып барса, 12 ганхорың
галасындакы яшулулар адам иберип, гүнәкәри ол
ерден гетиртмели. Оны өлдүрмек үчин
өлдүрилениң хоссарының элине бериң. 13 Оңа
рехим этмәң, бигүнә ганы Ысрайылдан ювуп
айрың, шонда сиз говы гүнлер гөрерсиңиз.
14 Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берҗек
юрдунда гоңшыңыз билен өңки несиллериңизиң
дүзен арачәк дашыны сүйшүрмәң.

Шаятлык этмек хакында

15 Җенаят я-да гүнә эден адамың гүнәсини
бойнуна гоймак үчин, оңа бир адамың шаятлыгы
етерлик дәлдир. Ол ики я-да үч шаядың гүвәси
билен тассыклансын. 16 Эгер бир яланчы шаят
бирине ярамаз ниет билен гүнә йүклесе, 17 онда
давагәрлериң икиси хем Реббиң хузурына, шол
дөвүрде хызмат эдйән руханыларың ве казыларың
хузурына барсын. 18 Казылар говы эдип дерңев
гечирсинлер. Эгер шаят адам ялан гүвәлик берип,
башга бириниң гаршысына ялан сөзлейән болса,
19 онда сиз шол гүнәкәрленйәне нәхили җезаны
ниетлән болсаңыз, шол җезаны ялан гүвәлик эдене
бериң. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып
ташлаң. 20 Бейлекилер муны эшидип горкарлар.
Сизиң араңызда гайдып, хич хачан шунуң ялы
җенаят эдилмез. 21 Ялан сөзлейән адама рехим
этмәң. Җан орнуна җан, гөз орнуна гөз, диш
орнуна диш, аяк орнуна аяк алмак билен оңа җеза
бериң.

20-нҗи бап

Урушмак хакында

20 Душманыңыза гаршы урша чыканыңызда ве
оларың атларының, сөвеш арабаларының ве
гошунының өзүңизиңкиден агдыкдыгыны
гөрениңизде, сиз олардан горкмаң. Чүнки сизи
Мүсүрден чыкарып гетирен Худайыңыз Реб сизиң
билендир. 2 Урша гиришмезиңизден өң, руханы
гелип, эсгерлериң өңүнде сөз сөзлесин. 3 Руханы
олара шейле дийсин: „Эй, ысрайыл халкы, гулак
гой! Бу гүн сиз душманларыңыза гаршы сөвеше
гирйәрсиңиз. Олардан горкуп, йүрегиңиз
сарсмасын, алҗырап, довла дүшмәң. 4 Чүнки
душманларыңызың гаршысына сөвешип, сизиң
еңиш газанмагыңыз үчин, Худайыңыз Реб урша
сизиң билен биле гидер“. 5 Соңра баштутанлар
эсгерлере йүзленип, шейле дийсинлер: „Ким тәзе
җай гуруп, хениз онда яшамадык болса, ол адам
ызына – өйүне гайтсын, ёгсам ол урушда вепат
болайса, онуң өйүнде башга бири яшар.
6 Араңызда үзүм багыны отурдып, энтек онуң
мивесинден датмадык адам бар болса, гой, ол
өйүне гайтсын, ёгсам ол урушда вепат болайса,
үзүмиң илкинҗи мивесини башга бири ийип хезил
эдер. 7 Араңызда бой гыза адагланып, энтек оңа
өйленмедик бар болса, гой, ол хем өйүне гайтсын,
ёгсам ол урушда вепат болайса, ол гыза башга
бириниң өйленмеги мүмкин“. 8 Баштутанлар
сөзлерини довам этдирип: „Араңызда горкяныңыз
я-да товшан йүреклиңиз бар болса, гой, ол хем
өйүне гайтсын, ёгсам ол ёлдашларыны-да өзи ялы
товшан йүрек эдер“ дийсинлер. 9 Баштутанлар
гошуның өңүнде сөз сөзләп боланларындан соң,
олара серкерделер беллесинлер.
10 Душманыңыза гаршы сөвешмек үчин, гала
якын гелениңизде, олара парахатчылыгы теклип
эдиң. 11 Эгер олар парахатчылыгы кабул эдип, сизе
боюн болсалар, онда ол ердәки әхли халк сизе
меҗбуры хызмат этсин. 12 Эгер олар
парахатчылыкдан йүз өврүп, сизе гаршы уруш
ыглан этселер, сиз ол галаның дашыны габаң.
13 Худайыңыз Реб оны сизиң элиңизе беренде, сиз
оларың әхли эркеклерини гылычдан гечириң.
14 Аялларыны, чагаларыны, мал-гараларыны,
галада бар болан әхли зады өзүңизе олҗа эдип
алың. Худайыңыз Реббиң душманыңыздан алып
берен олҗасыны хөзирини гөрүң. 15 Бу ердәки
халклара дегишли болмадык, сизден хас узакда
ерлешйән галаларың хем хеммесини шейле эдиң.
16 Йөне Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берҗек
бу халкларың галаларында болса екеҗе-де җанлы-
җандар дири галмалы дәлдир. 17 Худайыңыз
Реббиң сизе буйрушы ялы хетлери, аморлары,
кенганлары, перизлери, хивилери ве ябуслары
бүтинлей ёк эдип ташламалысыңыз. 18 Шонда олар
өз худайларына гуллук этмекдәки неҗис
ишлериниң хич бирини сизе өвредип билмезлер
ве сиз Худайыңыз Реббе гаршы гүнә этмерсиңиз.
19 Сиз узак вагтлап галаның дашыны габап, оны
басып алмак үчин уршаныңызда, ол ериң
агачларыны чапып ёк этмәң. Чүнки мейдандакы
агачлар душман хасапланып, габава салынян
дәлдир. Сиз оларың мивесинден иерсиңиз. 20 Сиз
диңе миве гетирмейән агачлары ёк эдип

билерсиңиз. Олары чапып, өзүңизе гаршы урушян
халкың галасы йыкылянча, шол галаның
гаршысына хүҗүм этмекде уланың.

21-нҗи бап

Нәбелли ганхор тарапындан өлдүриленлер хакында

21 Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берйән
юрдунда ким тарапындан өлдүрилендиги
нәбелли бир җесет мейданда тапылса,
2 яшулуларыңыз ве казыларыңыз гидип, җесединң
голайындакы галалара ченли болан аралыгы
өлчесинлер. 3 Җесединң голайындакы галаның
яшулулары өң хич ишде уланылмадык, бойнуна
боюнтырык салынмадык бир яшар гөләни
алсынлар. 4 Яшулулар бу гөләни хениз сүрүлмедик
ве экилмедик ере – акар сувуң боюна гетирип, онуң
бойнуны омурсынлар. 5 Соңра руханылар, ягны
Левиниң огуллары гелсинлер, чүнки Худайыңыз
Реб Өзүне хызмат эдер ялы ве Өз адындан халка
пата берер ялы, олары руханы эдип сайлады. Әхли
урушлары ве давалары олар чөзйәрлер. 6 Җесединң
иң голайындакы галаның әхли яшулулары акар
сувуң боюнда бойны омрулан яш гөләниң үстүнде
эллерини ювсунлар. 7 Соңра олар шейле сөзлери
җар чексинлер: „Бу гана бизиң элимиз булашмады,
кимиң эденини-де гөзүмиз билен гөрмедик. 8 Я Реб,
Өз азат эден халкыңы – ысрайыллары багышла.
Нәхак дөкүлен ганың гүнәсини Өз халкың
Ысрайылың арасында галдырма“. Шонда олар шол
ганың гүнәсинден бошарлар. 9 Шейдип, нәхак
дөкүлен ганың гүнәсини өз араңыздан айрып,
Реббиң назарында догры ишлери эдерсиңиз.

Есир дүшен аяла өйленмек хакда

10 Душманларыңыза гаршы урша чыканыңызда,
Худайыңыз Реб олары сизиң элиңизе берсе, сиз
хем олары есир алсаңыз 11 ве есирлериң
арасындан бир овадан аяла гөвнүңиз гидип, оңа
өйленмекчи болсаңыз, 12 оны өйүңизе алып гелиң.
Ол аял сачыны сырсын ве дырнакларыны алсын.
13 Эгниндәки есирлик гейимлерини чыкарып,
сениң өйүңде тутуш бир ай отурып, эне-атасының
ясыны тутсун. Шондан соң сен онуң янына гирип,
онуң адамсы боларсың, ол хем сениң аялың болар.
14 Эмма соңрак оны халамасаң, сен ол аялы
бошатмалысың. Сен онуң намысына дегендигиң
үчин, оны гырнак хөкмүнде сатмалы дәлсиң.

Новбахар оглуң пайы

15 Бир адамың ики аялы болуп, бирини халап,
бейлекисини халамаян болса, оларың икиси-де оңа
огул догруп берсе ве халамаян аялының оглы онуң
новбахар оглы болса, 16 бир гүн эмләгини
огулларына пайланда, ол халамаян аялындан
болан новбахар оглуның пайыны халаян аялының
оглуна бермесин. 17 Ол халамаян аялының оглуны
новбахар огулдыгыны боюн алып, оңа әхли
задындан ики эссе пай бермелидир, чүнки ол огул
онуң җуванлык чагының илкинҗи мивесидир.
Илкинҗи огуллык хакы онуңкы болмалыдыр.

Боюн эгмезек огул

18 Эгер бириниң хөтҗет, боюн эгмезек, ата-
энесине гулак асмаян, оларың тербиесини алмаян
оглы бар болса, 19 ата-энеси оны тутуп, шол ердәки
галаның дервезесиниң голайына, яшулуларың
янына гетирсин. 20 Олар галаның яшулуларына:
„Бизиң бу оглумыз дикдүшди ве гыңыр. Ол бизе
боюн эгенок. Ол ачгөз хем ичеген“ дийсинлер.
21 Соңра галаның әхли эркеклери оны дашлап
өлдүрсинлер. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги
айрып ташлаң. Әхли ысрайыллар муны эшидип
горкарлар.

Җенаятчының җеседи

22 Эгер бири җенаят эдип, өлүм җезасына хөкүм
эдилсе ве сиз оны агачдан асып өлдүрсеңиз, 23 онуң
җеседини агачдан узак гиҗе асып гоймаң. Сиз оны
хөкман шол гүн җайламалысыңыз, чүнки агачдан
асылан адам Худай тарапындан нәлетленендир.
Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берйән ерини
харама чыкармаң.

22-нҗи бап

Яшайыш үчин гүнделик парзлар

22 Бириниң азашып гелен өкүзини я-да
гойнуны гөрүбем гөрмедиксирән болмаң. Ол
маллары эесине гетирип бериң. 2 Эгер ээси сизден
узакда яшаян болса я-да оны танамаян болсаңыз,
маллары өйүңизе гетириң. Ээси идәп гелйәнчә
саклап, ээси геленде олары берерсиңиз. 3 Кимдир
бириниң йитирен эшегини, гейим-геҗимини –
йитирен ислендик задыны тапаныңызда хем
шейле эдиң. Өз көмегиңизи гайгырмаң. 4 Бириниң
эшегиниң я-да өкүзиниң ёлда йыкылып ятаныны
гөрүбем гөрмезлиге салмаң. Оны аяга галдырмага
көмек эдиң.
5 Аял эркек гейимини, эркек хем аял гейимини
геймели дәлдир. Чүнки мунуң ялы ишлер этмек
Худайыңыз Реббиң назарында нежисликдир.
6 Эгер агачда я-да ерде гушуң хөвүртгесиниң
үстүнден гелсеңиз ве эне гуш чагалары билен, я-да
юмуртгаларының үстүнде отуран болса, эне гушы

чагалары билен биле алмаң. [7] Эне гуш, гой, гитсин, онуң диңе чагаларыны алың, шонда сиз говы гүнлер гөрүп, өмрүңиз узак болар.

[8] Тәзе җай гурсаңыз, җайың үчеги үчин гермев тутуң, ёгсам бири йыкылар-да, өйүңизде нәхак ган дөкүлер. [9] Үзүм багыңызда ики хили экин экмәң, ёгсам экен экиниңиз хем, үзүмчилигиң хасылы хем Мукаддес өе берлер. [10] Өкүз билен эшеги биле гошуп ер сүрмәң. [11] Йүң ве зыгыр гошулып докалан геймлери геймәң. [12] Эгниңизе геййән донуңызың бурчларына готаз тикиң.

Җынсы гатнашыклар хакында

[13] Бир адам бир гыза өйленип, оңа янашандан соң, оны халаман, [14] гызы гүнәкәрләп: „Мен бу гыза өйлендим, йөне онуң янына гиренимде, бу гыз чыкмады“ дийип, оңа төхмет атса, [15] гызың ата-энеси онуң пәклиги хакындакы субутнаманы әкидип, дервезәниң агзында галаның яшулуларына гөркезсин. [16] Гызың атасы яшулулара: „Мен гызымы бу адама дурмуша чыкардым, эмма ол мениң гызымы халаман, [17] ‘Бу гыз чыкмады’ дийип, нәхак гүнәкәрледи. Эмма гызымың пәклигини гөркезйән субутнама, ине, шу ерде“ дийсин. Соңра олар бу субутнама матаны галаның яшулуларының өңүнде язып гөркезсинлер. [18] Галаның яшулулары ол адамы гамчы билен җезаландырсынлар. [19] Яшулулар оңа ики йүз элли мысгал † күмүш җериме салып, бу пулы гызың атасына берсинлер, себәби ол адам Ысрайылың пәк гызына төхмет атды. Ол гыз төхмет атан адамың аялы болуп галсын. Ол адама өмүрбойы ондан айрылышмага ругсат берилмейәр.

[20] Эгер ол адамың айданлары догры болуп, ол гызың гызлыгы ёк болса, [21] оны атасы өйүниң гирелгесине гетирсинлер-де, галаның эркеклери дашлап өлдүрсинлер, себәби ол атасы өйүнде лолучылык эдип, Ысрайылда масгарачылыклы иш эдипдир. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. [22] Эгер бир адамы башга бириниң аялы билен ятырка тутсаңыз, оларың икисини хем өлдүриң. Шейдип, сиз Ысрайылдан пислиги айрып ташлаң. [23] Эгер бир бой гыз бирине адагланан болса, башга бир адам галада бу гыза душуп, оңа янашса, [24] оларың икисини хем галаның дервезесиниң янына гетирип, дашлап өлдүриң. Бу гыз галада болубам, көмек сорап гыгырмандыгы үчин, ол адам болса өз ысрайыл доганының гелинлигини зорландыгы үчин өлдүриң. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. [25] Эмма ол адам адагланан бой гыза чола ерде душуп зорлан болса, онда диңе зорлан эркеги өлдүриң. [26] Гыза болса хич зат этмәң. Ол өлүм җезасына лайык җенаят этмәндир. Себәби бу ягдай эдил бириниң үстүне топулып, оны өлдүрен ялыдыр. [27] Чүнки ол адам бу гызы чола ерде тапды. Адагланан гыз көмек сорап чагырып гыгыран хем болса, ол ерде оны халас этмәге хич ким болмандыр. [28] Эгер бир адам адагланмадык бой гыза душса, оны тутуп, онуң билен ятса ве олар бу ишиң үстүнде тутулсалар, [29] гыза янашан адам гызың атасына йүз он мысгал †† күмүш берсин. Ол гыз онуң аялы болар. Ол адам гызы зорландыгы себәпли, өмүрбойы ондан айрылышмага ыгтыяр берилмейәр.

[30] Оглы өз атасыны намыса гоюп, онуң аялларындан аял алмасын.

23-нҗи бап

Реббиң җемагатына гирип билмейән адамлар

23 Эркеклик тохумлыгы енҗилен я-да кесилен адам Реббиң җемагатына гирмейәр.

[2] Биканун доглан Реббиң җемагатына гирмейәр. Хатда оларың соңкы несиллериниңем хич бири Реббиң җемагатына гирмейәр.

[3] Аммонлар хем, моваплар хем Реббиң җемагатына гирмейәр. Хатда оларың соңкы несиллериниң хич бири Реббиң җемагатына гирмейәр. [4] Себәби сиз Мүсүрден чыкып гайданыңызда, олар ёлда сизи дуз-чөрек ве сув билен гаршы алмадылар. Олар сизи нәлетлемек үчин, Месопотамияда Петор галасындан болан Бегорың оглы Билгамы хакына тутдулар. [5] Эмма Худайыңыз Реб Билгамы диңлемекден йүз өврүпди. Ол сизи сөенсоң, шол нәлети алкыша өврүпди. [6] Өмрүңизиң бүтин довамында хич вагт оларың саламатлыгы ве абаданлыгы угрунда чалышмаң.

[7] Эдомларың хиҗисини йигренмәң, чүнки олар сизиң гарындашларыңыздыр. Мүсүрлилериң хем хиҗисини йигренмәң, чүнки сиз оларың юрдунда гелмишек болуп яшадыңыз. [8] Оларың агтыклары Реббиң җемагатына гирип билер.

Харбы дүшелгәниң тәмизлиги

[9] Душманларыңыза гаршы сөвешмек үчин дүшләниңизде өзүңизи хер хили харамлыкдан гораң. [10] Эгер араңыздан бириниң гиҗе тохумы акып, харам болса, дүшелгәңизден дашары чыксын. Ол дүшелгәңизе гирмели дәлдир. [11] Агшам дүшенде, ол ювунсын, Гүн батандан соң, ол дүшелгәңизе гирип билер. [12] Аяк ёлы үчин

† *Ики йүз элли мысгал – еврейче йүз шекел*

†† *Йүз он мысгал – еврейче элли шекел*

дүшелгәңизиң дашында белли бир хаҗатхана
ериңиз болмалыдыр. 13 Аяк ёлуна чыканыңызда,
яныңыз билен кепҗе алып гидиң. Тәрет эдип
боланыңыздан соң, чукур газып, тәретиңизи гөмүң.
14 Чүнки Худайыңыз Реб сизи халас этмек үчин ве
душманларыңызы сизиң элиңизе бермек үчин
дүшелгәңизиң ичине айланар. Шонуң үчин
дүшелгәңиз пәк болмалыдыр, Реб араңызда неҗис
зат гөрүп, сизден йүз өврүмесин.

Гачян гуллар хакда

15 Хоҗайынларындан гачып, яныңыза гелен
гуллары ызына элтип бермәң. 16 Олар сизиң
араңызда, өз сайлан ислендик галасында,
гөвүнлериниң ислән еринде сизиң билен биле
яшаберсинлер. Олары хорламаң.

Лолучылык хакда

17 Ысрайыл гызларының хич бири сежде эдилйән
ерде лолы болуп ишлемесин. Ысрайыл
огулларының хем хич бири мунуң ялы иш этмесин.
18 Оларың лолучылыкдан газанан хакыны айдылан
садакаларың төлеги хөкмүнде Худайыңыз Реббиң
өйүне гетирмәң. Чүнки буларың икиси хем
Худайыңыз Реб үчин неҗисликдир.

Карз бермек хакда

19 Ысрайыл доганыңыза пул, азык, бейлеки
затлары пейда гөрмек нийети билен карз бермәң.
20 Пейда гөрмек үчин кесеки юртла карз берсеңиз
болар, эмма өз ысрайыл доганыңыза карзы пейда
гөрмек үчин бермәң. Шонда Худайыңыз Реб сизиң
мүлк эдинҗек юрдуңызда этҗек әхли ишлериңизе
берекет берер.

Айдылан садака хакда

21 Худайыңыз Реббе садака айдан болсаңыз, оны
гиҗикдирмән бериң, чүнки Худайыңыз Реб айдан
садакаңызы сизден хөкман талап эдер. Эгер сиз
оны ерине етирмесеңиз, гүнә газанарсыңыз.
22 Садака айтмадык болсаңыз, онда гүнә
газанмарсыңыз. 23 Йөне Худайыңыз Реббе өз
агзыңыз билен айдан садакаңызы айдышыңыз
ялы, дилиңизиң геплән задыны ыхлас билен ерине
етириң.

Бириниң үзүм ве бугдайыны иймек хакда

24 Эгер сиз бириниң үзүм багына гирсеңиз, онуң
үзүминден тә дойянчаңыз ийсеңиз ийиң, йөне
ондан габа салып яныңыз билен алып гайтмаң.
25 Эгер сиз бириниң экин мейданына гирсеңиз,
бугдайың дәнесини элиңиз билен йыгсаңыз,
йыгың, эмма онуң бугдайына орак салмаң.

24-нҗи бап

24 Эгер бир адам бир гыза өйленсе, йөне ондан
кемчилик тапандыгы үчин оны халамаса,
онда, гой, ол аялының элине талак хатыны язып
берсин ве оны өйүнден чыкарып гойберсин. 2 Ол
аял онуң өйүнден гидип, башга бирине дурмуша
чыкып билер. 3 Эмма ол аялың икинҗи адамсы хем
халаман, онуң элине талак хатыны берип, өйүнден
ковса (я-да онуң икинҗи баран адамсы өлсе),
4 ковуп гойберен биринҗи әри онуң харамдыгы
үчин, оны икиленч өзүне аял эдип алмага хаклы
дәлдир, чүнки бейле этмек Реббе неҗисликдир.
Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берйән ерини
харама чыкармаң.
5 Эгер бир адам тәзе өйленен болса, ол урша
гитмесин я-да оңа хич хили җогапкәрчиликли иш
табшырылмасын. Ол бир йыл өйүнде галып, өз
алан аялы билен шады-хоррамлыкда яшасын.

Гиревлер, адам огурлыгы, ёканч дери кесели хакда

6 Хич кимиң дегирменини я-да дегирмен дашыны
гиревине алмаң, чүнки бу онуң дурмушыны
гиревине алдыгыңыз болар.
7 Эгер бири башга бир ысрайыллыны огурлап гул
этсе я-да оны сатса, ол огурлан адам өлдүрилсин.
Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң.
8 Дери кеселинден гаты әгә болуң. Мениң леви
руханыларына буйрушым ялы, оларың сизе
өвредйән хер бир задыны үнс билен ерине етириң.
9 Мүсүрден чыкып гайданыңызда, ёлда Худайыңыз
Реббиң Меръеми нәдендигини ядыңыза салың.

Карз бермек ве гирев алмак хакда

10 Бирине бир зат карз берсеңиз, өйүне гирип,
ондан гирев алмаң. 11 Карз алан адамың өзи сизе
гирев гетирйәнчә, дашарда отурың. 12 Эгер ол адам
гарып болса, онуң гиревине берйән донунда
ятмаң. 13 Онуң гиревини Гүн батманка ызына элтип
бериң, шонда ол өз донунда ятар ве сизе алкыш
айдар. Шейле хем бу Худайыңыз Реббиң хузурында
саңа догрулык сайылар. 14 Исле ол өз ысрайыл
доганыңыз болсун, исле юрдуңдакы галаларда
яшаян гелмишек, гараз, гарып ве мәтәч
гүнлүкчиниң ишлән хакыны тутуп галмаң. 15 Хер
гүн сиз оларың хакыны Гүн яшманка
төлемелисиңиз. Себәби олар гарып ве оларың гүн-
гүзераны шоңа баглыдыр. Ёгсам олар сизиң
гаршыңыза Реббе налыш билен йүз тутарлар ве
сиз гүнә газанарсыңыз.

Адалатлылык хакында

16 Аталар огуллары үчин өлүме хөкүм эдилмесин.
Огуллар хем аталары үчин өлүме хөкүм эдилмесин.
Хер ким диңе өз эден җенаятына гөрә өлүме хөкүм
эдилсин. 17 Гелмишеге я-да етиме хөкүм эдиленде,
эгрилик этмәң. Дулуң гейимини гиревине алмаң.
18 Өзүңизиң хем Мүсүрде гул боландыгыңызы ве
Худайыңыз Реббиң сизи ол ерден азат эдендигини
ядыңыздан чыкармаң. Шонуң үчин мен сизе
шейле этмеги буюрярын.

Хасыл йыгнамак хакында

19 Сиз мейданда хасылыңызы йыгнаныңызда, ол
ерде ядыңыздан чыкарып галдыран дессәңизи
гетирмек үчин, ызыңыза гайтмаң. Ол гелмишеге,
етим-есире ве дула галсын. Шонда Худайыңыз Реб
сизиң әхли ишлериңизе берекет берер. 20 Сиз
зейтун агаҗыңызың мивесини каканыңызда, онуң
галан-гачаныны чөплемәң. Олар гелмишеге, етим-
есире, дула галсын. 21 Үзүм багларыңызың үзүмини
йыганыңызда, галан-гачаныны йыгмаң. Олары
гелмишек үчин, етим-есир үчин ве дул аял үчин
галдырың. 22 Өзүңизиң хем Мүсүрде гул
боландыгыңызы ядыңызда саклаң. Шонуң үчин
мен сизе шейле этмеги буюрярын.

25-нҗи бап

Җезалар хакында

25 Ики адам давалашса, гой, олар казыларың
янына барсынлар. Казылар оларың
арасындакы даваны чөзүп, догрыны догры,
гүнәкәри гүнәкәр дийип җар этсинлер. 2 Эгер
гүнәкәр урулмага лайык болса, казы өз гөзүниң
алнында оны ятырып, эден гүнәсине гөрә санап
гамчылатсын. 3 Иң ёкары чәги кырк гамчыдыр,
шондан артык болмасын. Эгер кырк гамчыдан көп
урсаңыз, онда ысрайыл доганыңыз гөзүңизиң
алнында мертебесини йитирер.
4 Харман дөвйән өкүзиң агзыны багламаң.

Өлен доганы үчин берҗай эдилмели борч

5 Ага-ини биле яшаян болса, оларың бири өлсе ве
онуң хем оглы ёк болса, ол мерхумың аялы башга
бир кесекә әре гитмесин. Ол өлениң доганы онуң
янына гирип, оңа өйленмелидир ве оңа
доганының әрлик борҗуны ерине етирмелидир.
6 Ол аялың догран илкинҗи оглунуң адына өлен
доганының адыны даксын. Шонда ол мерхумың
ады Ысрайылдан өчүп гитмез. 7 Эгер ол адам
доганының дул галан аялына өйленмек ислемесе,
дул аял гала дервезесиниң агзына яшулуларың
янына гелип: „Мениң әримиң доганы өз агасының
адыны Ысрайылда галдырмакдан йүз өврүйәр. Ол
доганының дерегине мениң үчин әрлик борҗуны
берҗай этмейәр“ дийсин. 8 Соңра галаның
яшулулары мерхумың доганыны чагырып, онуң
билен геплешсинлер. Эгер ол шонда-да өз диенини
тутуп: „Мен оңа өйленмек ислемейәрин“ дийсе,
9 онда доганының аялы яшулуларың гөзүниң
алнында онуң янына барып, онуң аягындакы
чепегини чыкарып, онуң йүзүне түйкүрсин ве оңа:
„Өз доганының өйүни дикелтмейән адама, ине,
шейле эдйәрлер“ дийип, муны җар этсин. 10 Бүтин
Ысрайылың ичинде онуң несли „чепеги чыкарылан
өй“ хөкмүнде белли болсун.

Адалатлылык хакда

11 Ики адам уршуп дурка, бириниң аялы гелип,
әрини халас этҗек болуп, уруп дуран адамың уят
еринден тутса, 12 ол аялың элини чапың. Оңа
рехимдарлык этмәң. 13 Торбаңызда ики дүрли: бири
агыр, бири еңил терези дашы болмасын.
14 Өйүңизде бири улы, бири кичи болан ики дүрли
өлчег габы болмасын. 15 Сизиң диңе долы ве догры
терези дашыңыз, шейле хем, хакыкы өлчегиңиз
болсун. Шонда Худайыңыз Реббиң сизе берҗек
еринде өмрүңиз узак болар. 16 Чүнки адалатсызлык
эдйәнлериң хеммеси Худайыңыз Реббиң
назарында неҗисдир.

Амалеклери өлдүрмек хакдакы буйрук

17 Мүсүрден чыкып гайданыңызда, амалеклериң
сизе нәме эдендигини ядыңыза салың. 18 Ысгын-
мыдарсыз галан вагтыңыз, олар Худайдан горкман,
ёлда үстүңизе чозуп, сизиң ызда галанларыңызың
хеммесини гырдылар. 19 Шонуң үчин хем,
Худайыңыз Реббиң сизе мүлк эдип берен еринде
яшаныңызда – Худайыңыз Реб сизе әхли
душманларыңызың элинден парахатчылык алып
беренде, амалеклери хич ким ятламаз ялы, оларың
адыны асманың астындан ёк эдип ташламагы
ятдан чыкармаң.

26-нҗы бап

Илкинҗи хасылдан берилйән садакалар

26 Худайыңыз Реббиң мүлк эдип берйән
юрдуна гелип, ол ерде орнашаныңызда,
2 Онуң сизе берйән бу ериниң әхли мивелериниң
илкинҗи хасылындан себеде салып, Өзүне ыбадат
эдилмеги үчин Худайыңыз Реббиң сайлаҗак ерине
барың. 3 Сиз шол дөврде хызмат эдйән
руханының янына барып, оңа: „Бу гүн мен Реббиң
ата-бабаларымыза вада эден юрдуна гелендигими

Худайыңыз Реббиң хузурында җар эдйәрин“ дийиң. 4 Руханы сизиң элиңизден себеди алып, Худайыңыз Реббиң гурбанлык сыпасының өңүнде гойсун. 5 Сен Худайыңыз Реббиң хузурында шейле дий: „Сергездан сириялы мениң ата-бабамды. Ол бирнәче адам билен Мүсүре гитди ве ол ерде гелмишек болуп яшады. Ондан көп санлы бейик, гүйчли халк эмеле гелди. 6 Мүсүрлилер бизи эздилер, гынадылар, агыр ишлер билен эгнимизден басдылар. 7 Биз ата-бабаларымызың Худайы Реббе дады-перят этдик. Реб бизиң сесимизе гулак асды ве бизиң чекйән җебирлеримизи, агыр зәхметимизи ве эзилйәндигимизи гөрди. 8 Реб Өз гудраты ве гүйҗи билен, әпет элхенчликлериниң гүйҗи билен, аламатлары ве мугҗызалары билен бизи Мүсүрден чыкарып гетирди. 9 Ине, бизи бу ере гетирип, бизе сүйт ве бал акян юрды берди. 10 Шейдип, мен Реббиң өзүме берен ериниң илкинҗи мивесини гетирдим“. Сиз оны Худайыңыз Реббиң хузурында гоюп, Онуң хузурында баш эгип сежде эдиң. 11 Соңра Худайыңыз Реббиң өзүңизе ве өйүңизе эчилен болелинлиги үчин левилер ве араңызда яшаян гелмишеклер билен биле шатланып байрам эдиң.

12 Үчүнҗи йылда (хасылың ондан бири берилйән йылы) әхли хасылыңызың ондан бирини левилере, гелмишеклере, етимлере ве дуллара берениңизде, олар галаларыңызда ондан ийип дойсунлар. 13 Соңра сиз Худайыңыз Реббиң хузурында шейле дийиң: „Мен өйүмден Сениң мукаддес пайыңы айырдым. Сениң маңа берен буйрукларыңың эсасында мен оны левилере, арамызда яшаян гелмишеклере, етимлере ве дуллара бердим. Мен Сениң буйрукларыңдан хич яна чыкмадым, оларың хич бирини ятдан чыкармадым. 14 Мен яс тутян вагтым мукаддес пайыңдан иймедим. Мурдар вагтым мен ондан хич зат пайламадым. Мен ондан хич зады өлә хөдүр этмедим. Эдил маңа буйрушың ялы эдип, Худайым Реб, Саңа боюн эгдим. 15 Мукаддес меканың асмандан бизе середип, Өз халкың Ысрайылы ялка ве ата-бабаларымыза сөз бершиң ялы, бизе багыш эден сүйт ве бал акян юрдуңа берекет индер“.

Реббиң сайлан халкы

16 Худайыңыз Реббиң бу гүнки сизе берйән шу парзларыны ве хөкүмлерини берҗай эдиң. Олары тутуш йүрегиңиз билен җан-тенден ерине етириң. 17 Бу гүн сиз Реббиң өз Худайыңыз болмагыны газанып, Онуң ёлундан йөреҗекдигиңизи, Онуң парзларыдыр табшырыкларыны ве хөкүмлерини ерине етирип, Оңа гулак асҗакдыгыңызы мәлим этдиңиз. 18 Бу гүн Реб сөз берши ялы, Ол сизи Өзүниң гымматлы халкы хөкмүнде сайландыгыны ве Онуң буйрукларыны ерине етирмелидигиңизи мәлим этди. 19 Чүнки Ол шөхратда, мешхурлыкда ве сылаг-хорматда Өзүниң ярадан әхли миллетлеринден сизи ёкарда гойды. Ол Өз сөз берши ялы, сиз Худайыңыз Реббиң мукаддес халкы боларсыңыз».

27-нҗи бап

Эйбал дагында гурлан гурбанлык сыпасы

27 Соңра Муса Ысрайылың яшулулары билен халка шейле табшырыклар берди: «Бу гүнки мениң сизе табшырян әхли буйрукларымы берҗай эдиң. 2 Иордан дерясындан гечип, Худайыңыз Реббиң сизе берйән юрдуна гирен гүнүңиз, улы дашлары дикип, олара хек чалың. 3 Ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң сөз берши ялы, Иордандан гечип, Худайыңыз Реббиң берйән сүйт ве бал акян юрдуна гирениңизде, бу Кануның әхли сөзлерини дашларың йүзүне язың. 4 Шейлеликде, сиз Иордандан гечениңизде, мениң бу гүнки буйрушым ялы, шол дашлары Эйбал дагында дикип, олара хек чалың. 5 Шол ерде Худайыңыз Реббе дашдан гурбанлык сыпасыны гуруң, дашлары тайярланыңызда демир гураллар уланмаң. 6 Худайыңыз Реббиң гурбанлык сыпасы демир дегмедик дашлардан ясалсын. Соңра онуң үстүнде Худайыңыз Реббе якма гурбанлыгыны бериң. 7 Худайыңыз Реббиң хузурында шатланып, саламатлык гурбанлыгыны бериң, оны шол ерде ийиң. 8 Бу Кануның әхли сөзлерини дашларың йүзүне дүшнүкли эдип язың».

9 Соңра Муса ве леви руханылары: «Эй, ысрайыл халкы, үмсүм бол ве гулак гой! Хут шу гүн сиз Худайыңыз Реббиң халкы болдуңыз. 10 Шонуң үчин хем сиз Худайыңыз Реббе гулак асып, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен сизе берйән табшырыкларыны ве парзларыны ерине етириң» дийип, әхли ысрайыллара йүзлендилер.

Он ики нәлет

11 Шол гүн Муса ысрайыл халкына шейле табшырыклар берди: 12 «Иордан дерясындан гечениңизде, шимгон, леви, яхуда, ысакар, юсуп ве бенямин тирелери алкыш сөзлери айтмак үчин Геризим дагының өңүнде дурсунлар. 13 Рубен, гат, ашер, зебулун, дан ве нафталы тирелери болса нәлет сөзлери окамак үчин Эйбал дагының өңүнде дурсунлар. 14 Шундан соң левилер гаты сес билен әхли ысрайыллара шуны җар этсинлер:

15 „Кимде-ким Реббе неҗис болан сенет ишлерини эдип, бут я-да шекил ясап, оны гизлин

ерде сежде этмек үчин гойса, гой, оңа нәлет
болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.
16 „Ата-энесини кемсиден адама нәлет болсун!“
Әхли халк „Омын!“ дийсин.
17 „Гоңшусының арачәк дашыны сүйшүрене нәлет
болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.
18 „Көри ёлдан азашдырана нәлет болсун!“ Әхли
халк „Омын!“ дийсин.
19 „Гелмишеге, етиме ве дул хатына адалатсызлык
эден адама нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“
дийсин.
20 „Өз атасыны намыса гоюп, онуң аялы билен
ятана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.
21 „Ислендик хайван билен янашана нәлет
болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.
22 „Бир атадан я-да бир энеден болан гыз доганы
билен ятана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“
дийсин.
23 „Өз гайыненеси билен ятана нәлет болсун!“
Әхли халк „Омын!“ дийсин.
24 „Гизлинликде адам өлдүрене нәлет болсун!“
Әхли халк „Омын!“ дийсин.
25 „Нәхак ган дөкмек үчин пара алана нәлет
болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.
26 „Бу канунларың сөзлерини оңламаяна, олары
ерине етирмейәне нәлет болсун!“ Әхли халк
„Омын!“ дийсин.

28-нҗи бап

Боюн эгмекликден гелйән берекетлер

28 Эгер сиз диңе Худайыңыз Реббе гулак асып,
Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән
әхли буйрукларыны ыхлас билен ерине етирсеңиз,
Худайыңыз Реб сизи ер йүзүндәки әхли
миллетлерден бейгелдер. 2 Эгер сиз Худайыңыз
Реббе гулак ассаңыз, үстүңизе берекет ягып, сизи
берекет гуршап алар.
3 Галаларыңыза хем, атызларыңыза хем берекет
ягар.
4 Худайыңыз Реб хер бир этҗек ишиңизе берекет
берер, көп огул-гызлы боларсыңыз, мал-
гараларыңызың саны артып, топрагыңызың
хасылы бол болар.
5 Себедиңиз долы болар, сачагыңыз берекетли
болар.
6 Нирә гитсеңиз хем, нәме этсеңизем берекетли
боларсыңыз.
7 Реб сизе гаршы баш гөтерен душманларыңызы
сизиң өңүңизде дерби-дагын эдер. Олар сизиң
үстүңизе бир тарапдан чозуп, ызларына чар тарапа
гачарлар. 8 Реб сизиң аммарларыңыза, башлан хер
бир ишиңизе берекет инмеги үчин буйрук берер.
Худайыңыз Реб өзүңизе берйән юрдунда сизи
ялкар. 9 Эгер сиз Худайыңыз Реббиң буйрукларыны
ерине етирип, Онуң ёлундан йөресеңиз, Ол сөз
берши ялы, сизи Өзүниң мукаддес халкы эдер. 10 Ер
йүзүндәки әхли халклар сизиң Реб тарапындан
сайланандыгыңызы гөрерлер ве олар сизден
горкарлар. 11 Ата-бабаларыңыза вада эден юрдунда
яшаныңызда, Реб сизиң өрңәп өсмегиңизи, мал-
гараларыңызың артмагыны ве топрагыңызың
хасылыны боллук билен эчилер. 12 Реб Өзүниң бай
хазынасы болан асманы ачып, ериңизе вагтында
ягыш ягдырар ве башына баран хер бир ишиңизде
берекет берер. Сиз көп халклара карз берерсиңиз,
эмма өзүңиз хич кимден карз алмарсыңыз.
13 Худайыңыз Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен
сизе берйән буйрукларына боюн эгип, олары ыхлас
билен ерине етирсеңиз, Реб сизи аякда дәл-де,
башда гояр. 14 Башга худайлара гуллук этмек үчин,
оларың ызына дүшмесеңиз, мениң бу гүнки
берйән буйрукларымың хиҗисинден йүз
өвүрмесеңиз, олардан сага-сола совулмасаңыз, сиз
диңе белентде боларсыңыз, песде болмарсыңыз.

Боюн эгмезликден гелйән нәлетлер

15 Эмма сиз Худайыңыз Реббе боюн болман, Онуң
бу гүнки мениң үстүм билен берйән әхли
табшырыкларыны ве парзларыны ыхлас билен
ерине етирмесеңиз, онда, гой, шу нәлетлериң
әхлиси сизиң башыңыздан инсин ве сизи гуршап
алсын.
16 Галаларыңыза, атызларыңыза нәлет болсун.
17 Себедиңизе, сачагыңыза нәлет болсун.
18 Өрңәп өсмегиңизе, топрагыңызың хасылына,
сыгырларыңызың ве доварларыңызың артмагына
нәлет болсун.
19 Нирә гитсеңиз хем, нәме этсеңизем сизе нәлет
болсун.
20 Этҗек болян әхли ишлериңизиң үстүнден Реб
бетбагтчылык, ховсала ве шовсузлык индерер.
Менден йүз өврүп, пис ишлер эдендигиңиз үчин,
сиз гырлып, тиз хеләк боларсыңыз. 21 Мүлк эдинмек
үчин баран ериңизден ёк эдйәнчә, Реб сизи
гыргына берер. 22 Реб сизе бедени игледйән
кеселден, гыздырмадан, чишмеден, ысытмадан,
гуракчылыкдан, якып яндырян эпгекден ве хеңден
яңа эҗир чекдирер. Тә долы хеләк болянчаңыз,
шейле күлпетлер сизден айрылмаз. 23 Депәңиздәки
асман мисе, аягыңызың астындакы ер болса демре
дөнер. 24 Реб ериңизе ягдырян ягшыны тозана
өврер. Сиз долы гырылянчаңыз, үстүңизе асмандан
диңе гум ягар.
25 Реб сизи душманларыңызың өңүнде еңлише
сезевар эдер. Сиз оларың гаршысына бир
тарапдан хүҗүм этсеңиз, ызыңыза гачаныңызда

чар тарапа гачарсыңыз. Башыңыздан инен бела-
бетерлер ер йүзүндәки әхли шалыклары ховсала
салар. [26] Сизиң җеседлериңиз асмандакы гушлара
ве ердәки хайванлара иймит болар. Олары ковмага
адам тапылмаз. [27] Реб сизе Мүсүрде гөркезен
башлы яралар билен: өргүн, ириңли яралар ве
гиҗилевүк билен эҗир чекдирер. Сиз олардан
сапланып билмерсиңиз. [28] Реб сизи дәлиредер,
гөзүңизи көр эдер, акылыңыздан азашдырар.
[29] Гараңкылыкда көрлериң серменекләп
йөрейиишлери ялы, гүндиз хем ёлуңызы сермеләп
йөрәрсиңиз, эмма сиз ёлуңызы тапып
билмерсиңиз. Сизи дынгысыз эзерлер ве таларлар,
сизиң дадыңыза хич ким етмез. [30] Бир гыза
адагланарсыңыз, эмма онуң билен башга бири
ятар. Җай гурарсыңыз, эмма онда өзүңиз
яшамарсыңыз. Үзүм агачларыны отурдарсыңыз,
эмма онуң мивесинден иймерсиңиз. [31] Өкүзиңизи
гөзүңизиң алнында соярлар, эмма онуң этинден
иймерсиңиз. Эдил гапдалыңызда эшегиңизи
огурларлар, эмма ызына гетирмезлер.
Гоюнларыңызы душманларыңыза берерлер. Сизе
көмек эден болмаз. [32] Огулларыңыз ве гызларыңыз
гөзүңизиң алнында башга халклара берлер.
Гүнузын олары агтармакдан яңа, гөзүңизиң нуры
өчер, эмма элиңизден гелен зат болмаз.
[33] Танамаян бир халкыңыз ериңизиң хасылыны
ийип, чекен агыр зәхметиңизиң хөзирини гөрер.
Сиз дынгысыз эзилип гыналарсыңыз. [34] Сизиң
гөзүңиз билен гөрҗек гөргүлериңизден яңа,
акылыңыз чашар. [35] Реб дызыңыза, аягыңыза,
өкҗәңизден тә сүйр депәңизе ченли агырылы
чыбанлар чыкарар. [36] Реб сизи ве сизиң үстүңизден
гойлан патышаны өзүңизиң, хатда ата-
бабаларыңызың хем танамаян-билмейән
халкының үстүнден элтер. Ол ерде сиз агачдан ве
дашдан ясалан башга худайлара гуллук эдерсиңиз.
[37] Реббиң сизи элтен әхли халкларының арасында
олар үчин горкы боларсыңыз, диле дүшүп, гүлки
боларсыңыз.

[38] Мейдана көп тохум сеперсиңиз, эмма аз хасыл
аларсыңыз, чүнки оны чекиртге ийип ёк эдер.
[39] Үзүм агачларыны экип, олара середерсиңиз.
Эмма онуң не хасылыны йыгнарсыңыз, не-де
шерабындан ичерсиңиз, чүнки оны гурчук иер.
[40] Сизиң тутуш юрдуңызда зейтун агачлары
гөгерер, эмма сиз өзүңизе зейтун ягыны
гуймарсыңыз, чүнки онуң мивеси ере дөкүлер.
[41] Огулларыңыз ве гызларыңыз болар, эмма сиз
олары йитирерсиңиз, чүнки олар есир эдилип
әкидилер. [42] Әхли агачларыңызың ве экин
мейданларыңызың хасылыны чекиртгелер ийип
гидер. [43] Араңызда яшаян гелмишеклер сизден хас
ёкары гөтерилер, сиз болса кем-кемден песе
дүшерсиңиз. [44] Олар сизе карз берерлер, эмма сиз
олара карз берип билмерсиңиз. Олар башда
боларлар, сиз болса аякда галарсыңыз.

[45] Шу нәлетлериң әхлиси сизе сиңип, тә ёк
болянчаңыз, сизи гуршап алар. Себәби сиз
Худайыңыз Реббе боюн эгмән, бу гүн Онуң сизе
мениң үстүм билен берйән табшырыкларыны ве
парзларыны ерине етирмедиңиз. [46] Бу күлпетлер
сизиң ве несиллериңизиң арасында башга халклар
үчин хемишелик аламат ве мугҗыза болсун.
[47] Себәби сиз әхли задың берекетли болмагы үчин
Худайыңыз Реббе шадыянлык ве җошгунлы йүрек
билен гуллук этмедиңиз. [48] Шонуң үчин хем сиз ач-
сувсуз, ялаңач ве хемме зада зар болуп, Реб
тарапындан сизиң гаршыңыза иберилен
душманыңыза гуллук эдерсиңиз. Реб сизи тә ёк
эдип ташлаянча, бойнуңыздан демир боюнтырык
асып, сизи эзер. [49] Реб узак ерден, ериң
аңруҗундан сизе оларың дилине дүшүнмейән бир
халкыңызы гетирер. Бу халк сизи бүргүт кимин
ювудар. [50] Шол йүзи хырсыз халк яшы-гаррыны
сыламаз, рехим-шепагат этмез. [51] Сиз ёк болуп
гидйәнчәңиз, олар мал-гараларыңызы, ериңизиң
хасылыны иерлер. Сиз хеләк болянчаңыз, сизиң не
дәнәңиз, не шерабыңыз, не ягыңыз, не-де
сыгырларыңыздыр доварларыңыз галар. [52] Олар
Худайыңыз Реббиң сизе берен ерине гелип, сизиң
бил баглан әхли бейик ве берк диварлы
галаларыңызы габава саларлар. [53] Душманыңыз
сизиң дашыңызы габап, чыкгынсыз ягдая саланда,
сиз ачлыкдан яңа өз багрыңыздан өнен
перзентлериңизи – Худайыңыз Реб тарапындан
берлен огул-гызларыңызың этини иерсиңиз.
[54] Араңыздакы иң мылайым ве эли ачык адам
барҗа иймитини өз доганындан, сөйгүли
аялындан, дири галан чагаларындан гысганар.
[55] Ол чагаларының этинден оларың хиҗисине
бермез, себәби душман әхли галаларыңызы габап,
сизи чыкгынсыз ягдая саланда, олара иймәге хич
зат галмаз. [56] Араңыздакы сахы ве нәзик аял, өз
сахылыгындан ве нәзиклигинден яңа аягыны ере
басмаян зенан нахарыны өз мәхрибан
адамсындан, огул-гызындан гысганар.
[57] Душманыңыз галаларыңызы габап, сизи
чыкгынсыз ягдая саланда, шол аял догранындан
соң, хатда сатаның арасындан чыкан чагасының
ёлдашыны гысганып, өз догран чагаларыны хем
ачлыкдан яңа огрынча иер.

[58] Бейик ве хайбатлы Худайыңыз Ребден горкуп,
бу китапда язылан бу Кануның әхли сөзлерини
ыхлас билен ерине етирмесеңиз, [59] онда Реб сизи
ве сизиң несиллериңизи элхенч белалара, агыр ве
ызы үзүлмейән җебирлере, эми ёк кеселлере дучар
эдер. [60] Ол сизиң Мүсүрде вагтыңыз сизи горкузан

әхли кеселлериңизи сизиң башыңыздан индерер.
Ол кеселлер сизе орнашып галар. 61 Хатда шу Канун
китабында язылмадык бейлеки әхли ёканч
кеселлери ве дертлери, тә сизиң барыңыз
гырылянчаңыз, Реб сизиң башыңыздан индерер.
62 Сиз асман йылдызлары ялы көпдүңиз, эмма сиз
аз болуп галарсыңыз, себәби сиз Худайыңыз Реббе
боюн эгмедиңиз. 63 Реб сизе ягшылык эдип, сизиң
саныңызы көпелденде, нәче леззет алан болса,
сизи гырып ёк эденде хем шонча леззет алар. Мүлк
эдинмек үчин баран ериңизден сиз согрулып
ташланарсыңыз. 64 Реб сизи ериң бир уҗундан
бейлеки уҗуна ченли әхли халкларың арасына
даргадып гойберер. Ол ерде сиз өзүңизиң-де, ата-
бабаларыңызың-да танамадык ве билмедик
агачдан ве дашдан ясалан башга худайлара гуллук
эдерсиңиз. 65 Ол халкларың арасында сиз
җаныңыза арам тапмарсыңыз ве аягыңызың
дынҗыны алмага ер тапылмаз. Ол ерде Реб сизе
бүкгүлдейән йүрек, күтелен гөзлер ве сынан гөвүн
берер. 66 Җаныңыз сув үстүнде болар. Сиз гиҗе-
гүндиз горкуда болуп, сизде яшайша хич хили умыт
болмаз. 67 Йүрегиңизи гаплаҗак горкы ве
гөзүңизиң гөрҗек затлары себәпли, эртирлерине
сиз: „Вах, тизрәк агшам дүшседи!“ диерсиңиз,
агшамына болса: „Вах, тизрәк даң атсады!“
диерсиңиз. 68 Сизиң инди гайдып
гөрмеҗекдигиңизе сөз берен ёлумдан, Реб сизи
гәмилер билен ене-де ызыңыза Мүсүре алып
гидер. Ол ерде сиз өзүңизи гул ве гырнак эдип
душманларыңыза сатува хөдүрләрсиңиз, эмма
сизи сатын алан болмаз».

29-нҗы бап

Реб Мовапда ысрайыллар билен әхт эдйәр

29 Ине, Хорепде эдилен әхтден дашары, Реббиң
Муса Мовапда ысрайыллар билен
баглашмагы буйран әхтиниң шертлери шулардыр.
2 Муса әхли ысрайыллары йыгнап, олара шейле
дийди: «Сиз Реббиң гөзүңизиң алнында Мүсүре,
фараона, онуң әхли эмелдарларына ве тутуш
юрдуна нәме эдендигиниң хеммесини гөрдүңиз.
3 Сиз бу гудратлы сынаглары, аламатлары ве бейик
мугҗызалары өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. 4 Эмма
шу гүне ченли Реб сизе дүшүнмегиңиз үчин акыл,
гөрмегиңиз үчин гөз, эшитмегиңиз үчин гулак
бермеди. 5 Реб: „Мен сизи кырк йыллап чөлде
айладым. Эгниңизе геен эшигиңиз йыртылмады,
аягыңыза геен чарыгыңыз көнелмеди. 6 Сиз чөрек
иймедиңиз, шерап, чакыр ичмедиңиз. Мен муны
Худайыңыз Реббиң Мендигими билиң дийип
этдим“ дийди. 7 Бу ере гелениңизде, Хешбонyң
ханы Сихон ве Башан юрдуның ханы Ог бизиң
гаршымыза сөвеше чыкдылар, эмма биз олары
дерби-дагын этдик. 8 Биз оларың ерини алып,
рубенлере, гатлара ве манаша тиресиниң ярысына
мүлк эдип бердик. 9 Шонуң үчин хем, эдйән хер бир
ишиңизде үстүнлик газанар ялы, бу әхтиң
шертлерини ыхлас билен ерине етириң.
10 Бу гүн тире баштутанларыңыз, яшулуларыңыз,
ёлбашчыларыңыз, Ысрайылың әхли эркеклери,
сизиң чагаларыңыз, аялларыңыз, араңызда яшаян
гелмишеклер, одуныңызы чапянлар, сувуңызы
дашаянлар – әхлиңиз бу ере үйшүп, Худайыңыз
Реббиң хузурында дурсуңыз. 12 Бу гүн Худайыңыз
Реббиң сизиң билен баглашян әхтине ант ичип
гиришерсиңиз. 13 Чүнки Ол сизе ве ата-
бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба сөз
берши ялы, бу гүн Ол сизи Өз халкы эдип алар ве
Худайыңыз болар. 14 Худайымыз Реб бу гүн бизиң
янымызда – Өз хузурында дуранлар билен дәл-де,
эйсем болмадыклар биленем вада эдип әхт
баглашяр.
16 Мүсүрде нәхили яшандыгымызы, дүрли
халкларың арасындан өтүп-гечип, бу ере нә гүнлүк
билен гелендигимизи билйәнсиңиз. 17 Сиз оларың
арасында агачдан, дашдан, алтындан ве күмүшден
ясалан неҗис бутлары гөрдүңиз. 18 Әгә болуң, бу
гүн сизиң араңызда Худайымыз Ребден йүреги
совашып, шол халкларың худайларына гуллук
эдйән эркек я аял, машгала я-да тире болмасын.
Араңызда шейле адамларың болмагы, аҗы ве
зәхерли өсүмлигиң көки ялыдыр. 19 Бу эдилен
ваданы эшиден хер бириңиз өз-өзүңизи өвмән ве
йүрегиңизде: „Биз текепбирлик ёлумыздан гитсек
хем аман галарыс“ дийип пикир этмәң. (Шейле
пикир ягшының-да, яманың-да башына бела
гетирер.) 20 Реб шейле текепбир адамлары
багышламаз. Чүнки Реббиң гахары ве газап оды
олара гаршы туташар. Бу китапда язылан әхли
нәлетлер оларың башындан инер ве Реб оларың
адыны асманың астындан өчүрип ташлар. 21 Бу
Канун китабында язылан әхтиң әхли нәлетлери
боюнча, олар бетбагтчылыга дучар болар ялы, Реб
олары Ысрайылың әхли тирелериниң арасындан
айратын гояр.
22 Сизден соңкы несиллер, сизиң чагаларыңыз,
шейле хем узак юртдан гелҗек кесекилер бу юртда
болян вейранчылыклары, сизиң үстүңизден
Реббиң лагнат индеришини гөрүп: 23 „Күкүрт! Дуз!
Тутуш юрт яняр! Хич зат экилмез, хич зат гөгермез,
гайдып хич хили өсүмлик өсмез. Реб газап атына
атланып, Содом, Гомора, Адма ве Себойым
галаларыны ёк эдиши ялы йыкып-юмурды!“
диерлер. 24 Әхли миллетлер: „Реб бу юрды нәме
үчин бейле этдикә? Бу гахар-газабың себәби
нәмекә?“ дийшип гең галарлар. 25 Олар шейле

нетиҗә гелерлер: „Мунуң себәби шудур:
ысрайыллар өзлерини Мүсүрден чыкарып гетирен
ата-бабаларының Худайы Реб билен баглашан
әхтини рет этдилер. 26 Олар Ребден йүз өврүп,
башга худайлара гуллук этдилер. Өзлериниң
танамаян ве Реббиң олара сежде этмәге ыгтыяр
бермедик худайларына сежде этдилер. 27 Шонуң
үчин хем Реббиң бу юрда гахары гелип, бу китапда
язылан әхли нәлетлери бу юрдуң үстүнден
ягдырды. 28 Реб олары гүйчли гахар билен, газап
атына атланып, өз юртларындан ковуп чыкарып,
шу гүнки гөршүңиз ялы, башга юрда әкидип
ташлады“.
29 Гизлин сырлар Худайымыз Реббе дегишлидир.
Эмма бу Кануның әхли сөзлерини ерине етирмек
үчин аян эдилен затлар эбедилик бизе ве бизиң
чагаларымыза дегишлидир.

30-нжы бап

Тәзеден дикелтме ве ялканыш

30 Мен сизиң өңүңизде алкышлар ве нәлетлер
гойдум. Олар сизиң башыңыза дүшенде, сиз
Худайыңыз Реббиң сизи даргадып гойберен
миллетлериниң арасындакаңыз, бу ялканышлары
ве нәлетлери ядыңыза салсаңыз 2 ве Худайыңыз
Реббе доланып, мениң бу гүнки сизе табшырышым
ялы, өзүңиз хем, чагаларыңыз хем тутуш
йүрегиңиз билен җан-тенден Оңа гулак ассаңыз,
3 диңе шонда Худайыңыз Реб сизе өңки
абаданчылыгыңызы гайтарып берер ве рехим-
шепагат эдер. Худайыңыз Реб сизи даргадып
гойберен башга халкларының ичинден ене-де
ызыңыза йыгнар. 4 Хатда сиз дүнйәниң ол четине
сүргүн эдилен хем болсаңыз, Худайыңыз Реб сизи
ол ерден йыгнап, ызыңыза гетирер. 5 Худайыңыз
Реб сизи ата-бабаларыңызың мүлк ерине элтер.
Сиз ол ери эеләрсиңиз. Ол ата-бабаларыңыза
гаранда, сизе хас көп берекет берип, саныңызы
хас-да артдырар. 6 Худайыңыз Реб Өзүне боюн
эгдирмек үчин сизиң йүрегиңизи ве
несиллериңизиң йүрегини үйтгедер, шонда сиз
Худайыңыз Ребби тутуш йүрегиңиз билен җан-
тенден сөйүп яшарсыңыз. 7 Худайыңыз Реб бу әхли
лагнатлары душманларыңыза ве сизе зулум эден
гаршыдашларыңызың үстүне ягдырар. 8 Шондан
соң сиз ене-де Реббе гулак асарсыңыз, Онуң бу
гүнки мениң үстүм билен берйән әхли
буйрукларыны ерине етирерсиңиз. 9 Эгер сиз
Худайыңыз Реббе гулак асып, шу Канун китабында
язылан Онуң табшырыкларыдыр парзларыны
берҗай этсеңиз, Худайыңыз Реббе тутуш йүрегиңиз
ве җаныңыз-тениңиз билен долансаңыз,
Худайыңыз Реб хер бир этҗек ишиңизе берекет
берер, огул-гызыңыз көп болар, мал-
гараларыңызың саны артып, ериңизиң хасылы бол
болар. Чүнки Реб ата-бабаларыңыза ягшылык
эденинде леззет алшы ялы, сизе ягшылык
эденинде хем леззет алар.

Яшайшы сайламага чагырыш

11 Хакыкатдан-да, Онуң бу гүнки мениң үстүм
билен берйән буйругы сизиң үчин кын дәл я-да эл
етмез ялы гаты узакда дәл. 12 „Биз оны эшидип,
ерине етирер ялы, ким бизиң үчин гөге чыкып,
оны бизе гетирип берер?“ диймезлигиңиз үчин, ол
гөкде дәлдир. 13 Я-да сизиң: „Биз оны эшидип,
ерине етирер ялы, ким бизиң үчин деңзиң аңры
тарапына гечип, оны бизе гетирип берер?“
диймезлигиңиз үчин, ол деңзиң аңырсында
дәлдир. 14 Ёк, бу сөзлер сизе җуда якындыр. Ерине
етирмегиңиз үчин бу сизиң агзыңызда ве
йүрегиңиздедир. 15 Ине, бу гүн мен сизиң өңүңизде
яшайыш ве ягшылык, өлүм ве яманлык гойярын.
16 Мениң бу гүн табшырышым ялы, Худайыңыз
Ребби сөйүп, Онуң ёлундан йөресеңиз, Онуң
табшырыкларыны, парзларыдыр хөкүмлерини
берҗай этсеңиз, онда сиз яшарсыңыз ве
көпелерсиңиз. Мүлк эдинмек үчин баран ериңизде
Худайыңыз Реб сизи ялкар. 17 Эмма йүрегиңиз
Ондан дөнүп, гулак асман ёлдан чыкып, башга
худайлара сыгынып гуллук этсеңиз, 18 онда
тутушлайын хеләк болҗакдыгыңызы бу гүн сизе
җар эдйәрин. Иордан дерясындан гечип, мүлк
эдинҗек ериңизде узак яшамарсыңыз. 19 Бу гүн
сизиң өңүңизде яшайыш ве өлүм, алкыш ве нәлет
гояндыгыма сизе гаршы шаят болмага асманы ве
ери чагырярын. Яшайшы сайлаң, шонда сизиң
өзүңиз хем яшарсыңыз, несиллериңиз-де яшар.
20 Худайыңыз Ребби сөйүң, Оңа гулак асың ве Оңа
бил баглаң, чүнки яшайшыңызың ве өмрүңизиң
узаклыгы Ондадыр. Бу Реббиң ата-бабаларыңыз
Ыбрайыма, Ысхага, Якуба бермеги вада эден
юрдунда яшамагыңыз үчиндир».

31-нжи бап

Ешува Мусаның орунбасары сайланяр

31 Муса әхли ысрайыл халкының өңүнде сөзүни
соңлап, шейле дийди: 2 «Мен хәзир бир йүз
йигрими яшымда. Мундан бейләк мен баштутан
болуп билҗек дәл. Реб маңа: „Сен Иордандан аңры
гечмерсиң“ дийди. 3 Худайыңыз Реббиң Өзи сизиң
өңүңизден гечер. Ол әхли халклары сизиң
өңүңизден ёк эдер ве сиз оларың ерини мүлк
эдинерсиңиз. Реббиң сөз берши ялы, Ешува сизе
баш болуп, дерядан гечер. 4 Реб аморларың ханы
Сихон билен Огы өлдүрип, оларың юрдуны вейран

эдиши ялы, бу халклары хем шейле эдер. 5 Реб
олары сизе табшырар, сиз хем олары мениң
буйрушым ялы эдерсиңиз. 6 Дөзүмли ве мерт
болуң! Олардан горкмаң, довла дүшмәң, себәби
сизиң билен гитҗек хут Худайыңыз Реббиң Өзүдир.
Ол сизи хич вагт еке ташламаз, терк этмез». 7 Соңра
Муса Ешуваны чагырып, әхли ысрайылларың
гөзүниң алнында шейле дийди: «Дөзүмли ве мерт
бол, чүнки Реббиң ата-бабаларыңыза вада эден
юрдуна бу халк билен гитҗек еке-тәк сенсиң. Бу
юрды олара мүлк эдип пайлап берҗек хем диңе
сенсиң! 8 Реббиң Өзи сениң өңүңден гидер. Ол
сениң билен болар. Ол сени хич вагт еке ташламаз,
терк этмез. Горкма ве довла дүшме!»

Канун китабыны унутмазлык хакда

9 Соңра Муса шу Кануны язып, оны Реббиң Әхт
сандыгыны гөтерйән леви руханыларына ве
Ысрайылың әхли яшулуларына берди. 10 Муса
олара шейле буйрук берди: «Хер единҗи йылың –
карзларың гечилйән йылының ахырында, Чатма
байрамында, 11 әхли ысрайыллар Худайыңыз
Реббиң хузурына, Онуң Өз сайлаҗак ерине
геленлеринде, сиз шу Кануны әхли ысрайыллара
эшитдирип окаң. 12 Әхли халкы: эркеклери,
аяллары, чагалары, шейле хем галаларыңызда
яшаян гелмишеклери йыгнаң. Олар бу барада
эшиденлеринде, Худайыңыз Ребден горкуп, бу
Кануның әхли сөзлерини ыхлас билен ерине
етирмеги өвренсинлер. 13 Оларың бу Кануны
билмейән чагалары хем Иордан дерясының
аңырсындакы мүлк ерлеринде яшанларында муны
эшидип, Худайыңыз Ребден горкмагы
өвренсинлер».
14 Реб Муса: «Сениң өлмели вагтың голайлашды.
Ешуваны чагыр-да, икиңиз хем Маңа йүз тутулян
чадыра барың, Мен оңа буйрукларымы мәлим
этҗек» дийди. Шейлеликде, Муса билен Ешува
икиси Реббе йүз тутулян чадыра бардылар. 15 Реб
чадырда булут сүтүни гөрнүшинде пейда болды.
Булут сүтүни чадырың гирелгесинде дурды. 16 Реб
Муса шейле дийди: «Тизара сен өлүп, ата-
бабаларыңа говшарсың. Шондан соң бу халк барян
ериндәки кесеки халкларың худайларына сежде
этмек билен зына эдерлер. Олар Мениң билен эден
әхтини бозуп, Мени терк эдерлер. 17 Шол гүн
Мениң гахар-газабым оларың үстүнден инер. Мен
олары терк эдип, олардан йүз өврерин. Олар
шобада хеләк боларлар, оларың үстүнден көп бела-
бетерлер инер. Шол гүн олар: „Арамызда
Худайымызың ёкдугы себәпли, бу бела-бетерлер
бизиң үстүмизден индимикә?“ диерлер. 18 Оларың
башга худайлара тарап өврүлип, эден әхли
эрбетликлери үчин, шол гүн Мен олардан хөкман
йүз өврерин.
19 Шонуң үчин хем инди бу айдымы язып алың ве
ысрайыллара өвредиң, олар окасынлар. Шонда бу
айдым Маңа ысрайылларың гаршысына шаят
болар. 20 Чүнки Мен олары ата-бабаларына вада
эден юрдума – сүйт ве бал акян юрда гетиренимде,
олар ийип-ичип, гарынлары док болуп месиргәп,
башга худайлара сыгынып, олара гуллук эдерлер.
Мени йигренип, Мениң әхтими бозарлар.
21 Башларына энчеме агыр күлпетлер ининде,
оларың несиллери бу айдымы диллеринден
дүшүрмезлер, шонда бу айдым олара шаятлык
эдер. Чүнки Мен вада берен юрдума олары
гетирмезден өң хем, хатда хәзир хем оларың
нәхили пикирдедиклерини өңүңден билйәрин».
22 Эдил шол гүн Муса бу айдымы язып,
ысрайыллара өвретди. 23 Соңра Реб Нунуң оглы
Ешуваның этмели ишлерини табшырды ве оңа:
«Дөзүмли ве мерт бол, чүнки ысрайыллары Мениң
сөз берен юрдума гетирҗек сенсиң. Мен сениң
билен боларын!» дийди.
24 Муса бу Кануны онуң иң соңкы сөзүне ченли
китаба язып гутарды 25 ве Реббиң Әхт сандыгыны
гөтерйән левилере шейле буйрук берди: 26 «Бу
Канун китабыны алып, Худайыңыз Реббиң Әхт
сандыгының янында гоюң. Гой, ол шол ерде сизе
гаршы шаят болуп галсын. 27 Чүнки мен сизиң
нәхили башбозар ве бойнуёгын халкдыгыңызы
говы билйәрин. Мен энтек дирикәм, сиз Реббе
гаршы питне турузярсыңыз, өленимден соң, сиз,
гөр, нәче гезек питне турзарсыңыз!
28 Тирелериңизиң әхли яшулуларыны ве
баштутанларыңызы мениң яныма йыгнаң. Мен бу
сөзлери олара эшитдирип айтҗак. Гой, асман
билен ер олара гаршы шаят болсун. 29 Чүнки
өленимден соңра, мениң сизе буйран ёлумдан
чыкып, бүс-бүтин азгынчылыга баш
урҗакдыгыңызы мен билйәрин. Ахыркы гүнлерде
башыңыздан бела-бетер инер, себәби сиз Реббиң
назарында пис иш эдип, өз этмишлериңиз себәпли
Онуң гахарыны гетирерсиңиз».
30 Соңра Муса бу айдымың сөзлерини тутуш
Ысрайыл җемагатына эшитдирип, иң соңкы сөзүне
ченли окады.

32-нҗи бап

Мусаның айдымы

32 «Эй, асман, гулак гой, Мен сөзләйин.
Эй, земин, айдянларымы эшит.
2 Таглыматым ягыш дей ягсын,
сөзлерим чыг дей дүшсүн.
Ягсын от үстүне чисңейән ягмыр дей,

майсаларың үстүне инйән чабга дей!
3 Чүнки Реббиң адыны җар эдерин.
Бейикдиги үчин Худайымызы өвүң!
4 Ол Гаядыр, ишлери кәмилдир,
бүтин ёллары хакдыр.
Вадасында дурян Худайдыр.
Догры хем адылдыр.
5 Бу азгын хем терс несил Оңа хыянат этди.
Язгыңыз себәпли инди сиз Онуң чагалары дәлсиңиз.
6 Эй, акмак хем надан халк,
шумы Реббе җогабыңыз?
Сизи ярадып, беркарар эден,
Ол – Атамыз дәлми?
7 Өтен гүнлери яда салың,
гечен несиллере назар айлаң.
Атаңыздан сораң, айдып берсин,
яшулуларыңыз гүррүң берсин.
8 Мүлк пайланда өзге халклара,
олары айры-айры бөлүп чыканда,
чәк чекди олара Бейик Худай,
ылахы барлыкларың † санына гөрә.
9 Өз халкыдыр Реббиң пайы,
өз пайы үчин Якубы мирас алды Ол.
10 Ол Якубы гурак бир юртдан тапды,
гүвләп ятан чөлден тапды.
Онуң гайгы-аладасыны этди,
гөзүниң гөреҗи дей горап саклады.
11 Чагаларының үстүне ганат герйән бүргүт дей,
хөвүртгесинден олара учмагы өвретди.
Ганатыны герип, олары тутды,
ганаты билен олары дашады.
12 Оңа ёл гөркезен еке-тәк Реб болды,
онуң билен болмады кесеки худай.
13 Реб оны ер йүзүниң белентлигинде гездирди,
мейдан өнүми билен нахарлады.
Гаядан акан бал билен,
чакмак дашдан чыкан зейтун ягы билен бакды.
14 Сыгыр ягыдыр гойнуң сүйди билен,
семиз гоч-гузулар билен,
Башан юрдуң өкүзлеридир эркеҗи билен,
иң сайлама бугдай билен бакды.
Үзүмден эдилен гырмызы шерапдан ичирди.
15 Йөне Ешурун †† семреди, депмәге башлады.
Гарныны яг алып агырлашды.
Өзүни ярадан Худайындан йүз өвүрди,
рет этди Халасгәр Гаясыны.
16 Кесеки худайлар билен Оны габандырдылар,
неҗис затлар билен гахарыны гетирдилер.
17 Олар Худая дәл-де, җынлара,
танамаян худайларына,
ата-бабаларының горкмадык худайларына,
яңы пейда болан худайлара гурбан кесдилер.
18 Сен өзүңи ярадан Гаяны унутдың,
дүнйә индерен Худайы ятдан чыкардың.
19 Муны гөрен Реббиң олара гахары гелди,
оларың огул-гызларыны рет этди.
20 Ол дийди: „Гизләйин олардан йүзүми,
соңуны гөрейин оларың.
Чүнки бидерек несилдир олар,
бивепа перзентлердир.
21 Олар худай болмадыклар билен Мени габандырдылар,
бош бутлар билен гахарымы гетирдилер.
Мен хем миллет болмадыклар билен олары габандырарын,
акмак бир халк билен оларың гахарыны гетирерин.
22 Чүнки от болуп туташар Мениң газабым,
өлүлер дүнйәсиниң дүйбүне ченли янар.
Ери ныгматлары билен биле ювудар ол от,
дагларың бинядыны якып күл эдер.
23 Башларына белалар индерерин,
окларымы олара гаршы атарын.
24 Говруп барян гытлык,
якян хассалык,
гыргын ёк эдер олары.
Иберйән йыртыҗы хайванларым олара агыз салар,
ерде сүйренйән йыланлар зәхерин пүркер.
25 Йигит я-да гыз болсун,
эмйән көрпе я чал гоҗа, пархы ёк,
дашарда гылыч хеләк эдер,
ичерде олары горкы өлдүрер.
26 Ынсанлар арасындан олары дагатмакды,
олар хакдакы ятламаны өчүрип ташламакды пикирим.
27 Эмма душманың өҗүкмегинден чекиндим,
чүнки душман ялңыш дүшүнмесин,
‘Булары эден Реб дәл экен,
бизиң элимиз рүстем экен’ диймесин.
28 Ысрайыл бир акылсыз халкдыр,
оларда хич хили дүшүнҗе ёкдур.
29 Дана болсадылар, муңа дүшүнердилер,
соңуның нәме болҗагыны өңүнден аңардылар.
30 Ысрайылы Гаясы сатмадык болса,
Реб олары эле бермедик болса,
нәдип бир душман олаң мүңүсини ковар,
ики киши он мүңүсини гачырар?
31 Чүнки бизиң Гаямыз ялы дәл олаң гаясы,
душманымызың өзи хем билйәр муны.
32 Душманың үзүм чыбыгы Содом чыбыгындан,
Гомора багларындандыр.
Үзүмлери зәхер-закгун,
салкымлары аҗыдыр.
33 Шераплары йылан зәхеридир,

† *Ылахы барлыкларың – кәбир голязмаларда ысрайылларың* †† *Ешурун – бу Ысрайылың бейлеки ады.*

кепҗебашың өлдүрйән авусыдыр.
34 Мениң янымда сакланмаярмы булар,
хазыналарымда мөхүрленен дәлми нәме?
35 Өч Мениңкидир, җезаландырҗак Мендирин,
чүнки аякларының тайян вагты гелер.
Душманларың хеләк болҗак гүни якындыр,
җеза гүни гаты голайдыр“.
36 Шейдип, Өз халкыны Реб аклар,
Ол гулда хем, эркинде хем
ысгын-мыдар ёкдугыны гөренде,
Өз бенделерине рехим-шепагат эдер.
37 Соңра Ол диер: „Ханы, буларың худайлары ниреде?
Ханы оларың бил баглан гаясы?
38 Гурбанлыкларың ягыны иен,
гуйлан шерапларыны ичен
шол худайларыңыз ниреде?
Гой, туруп, сизе көмек этсин олар,
болсунлар-да сизиң пенакәриңиз!
39 Инди гөрүң, еке-тәк Худай Мендирин.
Менден башга худай ёкдур!
Өлдүрйән-де Мендирин, дирелдйән-де.
Яралаян-да Мендирин, сагалдян-да,
гутулҗак ёкдур Мениң элимден.
40 Элими гөге галдырып,
ант ичйәрин: Мен эбеди дири!
41 Мен ловурдаян гылыҗымы чархлап,
хөкүм этмек үчин элиме алсам,
душманларымдан ар аларын,
Мени йигренйәнлең җезасыны берерин.
42 Өленлериң хем есирлериң ганындан,
узын сачлы душманларың ганындан
окларымы серхош эдерин,
гылыҗымы этден дойрарын“.
43 Онуң халкы билен шатланың, эй, халклар!
Чүнки Ол гулларының ганының өҗүни алар.
Душманларындан арыны алар,
Өз халкының юрдуны пәкләр,
олары гүнәсинден саплар».
44 Муса Ешува билен гелип, бу айдымың әхли
сөзлерини халка эшитдирип окап берди. 45 Муса бу
сөзлери тутуш Ысрайыла окап беренден соң,
46 олара шейле дийди: «Бу гүнки мениң сизе айдан
сөзлеримиң әхлисини йүрегиңизде саклаң.
Чагаларыңыза буйруң, гой, олар бу Кануның әхли
сөзлерини ыхлас билен ерине етирсинлер. 47 Булар
сизиң үчин бош сөзлер дәл-де, эйсем сизиң
дурмушыңыздыр. Иордандан гечип, мүлк эдинҗек
юрдуңызда шу айдыланлар билен сиз узак өмүр
сүрерсиңиз».

Муса Кенган юрдуны гөрйәр

48 Реб шол гүн Муса шейле дийди: 49 «Мовап
юрдундакы Ерихоның гаршысындакы Абарым
дагларының бири болан Небо дагына чык.
Ысрайыллара мүлк эдилип берилҗек Кенган
юрдуны гөр. 50 Агаң Харуның Хор дагында өлүп, өз
халкына говшушы ялы, сен хем шол чыкан
дагыңда өлүп, ата-бабаларыңа говшарсың. 51 Чүнки
икиңиз хем Син чөлүнде, Кадеш галасының
голайындакы Мериба чешмесинде, ысрайылларың
өңүнде Маңа дөнүклик этдиңиз. Ысрайылларың
арасында сиз Мениң мукаддеслигими ыкрар
этмедиңиз. 52 Шонуң үчин хем, ол ери сен диңе
узакдан гөрерсиң, йөне Мениң ысрайыллара
берҗек ериме гирмерсиң».

33-нҗи бап

Муса Ысрайыл тирелерине пата берйәр

33 Худайың адамы Мусаның өлмезинден өң,
ысрайыллара берен патасы, ине, шудур. 2 Ол
шейле дийди:
«Реб Синай дагындан гелди,
халкына Сегирден догды,
Паран дагындан нур сачды.
Янында он мүңлерче перишде барды,
саг элинде ловлаян от барды.
3 Я Реб, Сен догрудан-да халкыңы † сөййәрсиң!
Әхли перишделер голуң астында.
Олар аягыңа йыкылып,
Сенден гөркезме алярлар.
4 Ысрайыл җемагатына мирас хөкмүнде
Муса бизе Канун берди.
5 Ысрайыл тирелери бирлешенде,
халк баштутанлары йыгнанда,
Реб Ешуруна патыша болды.
6 Рубен халкы аз адамлы болса-да,
гой, яшасын, өлмесин!»
7 Муса Яхуда хакда шейле дийди:
«Я Реб, Яхуданың перядыны эшит,
оны өз халкына гетир,
онуң эллерине кувват бер ††,
душманына гаршы оңа ярдамчы бол!»
8 Леви хакда шейле дийди:
«Я Реб, Туммымыңы Левә,
Урымыңы ‡ садык гулуңа бер.
Оны Масада ‡† сынадың,
Мериба ‡‡ чешмесинде сөвешдиң.

† *Халкыңы – кәбир голязмаларда халкларыңы* †† *Онуң эллерине кувват бер – я-да Өз эллери билен сөвешди* ‡ *Туммым... Урым – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылян ики саны даш. Сөзлүге серет.* ‡† *Маса – бу сөз сынаг* ‡‡ *Мериба – бу сөз дава*

[9] Ол: „Ата-энем бар дийип,
олара серетмедим“ дийди.
Доганыны танамады,
чагаларыны унутды.
Чүнки левилер Сениң сөзүңи тутды,
Сениң əхтиңи саклады.
[10] Сениң хөкүмлериңи Якуба,
Кануныңы Ысрайыла өвредер.
Сениң хузурыңда хошбой бухур,
гурбанлык сыпаңда башбитин якма гурбанлыгыны якар.
[11] Я Реб, олара кувват бер,
эллериниң ишини кабул эт.
Ким олара хүҗүм эдип йигренсе,
билини омур, гайдып аяга галмасын!»
[12] Бенямин хакда шейле дийди:
«Ол Реббиң иң говы гөрйəни, ховпсуз яшар,
Бейик Худай бүтин гүн онуң үстүне ганат герер,
ол Реббиң дагында месген тутар».
[13] Юсуп хакда шейле дийди:
«Реб онуң ерине берекет берсин.
Гөкден ягян пешгешлер билен,
Ер астындакы чуң сувлар билен,
[14] Гүнде етишен сайлама хасылы билен,
хер пасылың иң аҗап мивеси билен,
[15] гадымы дагларың иң говы иймиши билен,
мүдими депелериң болчулыгы билен,
[16] ериң иң гыммат пешгеши ве долулыгы билен,
янян чалыда Гөрнениң мерхемети берекет берсин.
Бу берекетлер өз доганларының арасындан
сайланып-сечилен Юсубың башына ягсын.
[17] Ол илкинҗи доглан өкүз ялы хайбатлыдыр,
ябаны өкүзиңки киминдир онуң шахлары.
Бир шахы Эфрайымың он мүңүсидир,
бейлекиси Манашаның мүңүсидир.
Ол халклары шахлары билен сүсер,
ериң ол уҗуна ченли олары ковар».
[18] Зебулун хакда шейле дийди:
«Эй, Зебулун, ёла дүшениңде шадыян бол,
сен болса, Ысакар, чадырыңда шатлан!
[19] Халклары дага чагырарлар,
ол ерде догры гурбанлыклар кесерлер.
Деңизлериң байлыгыны,
гумда гөмлен хазынаны иерлер».
[20] Гат хакда шейле дийди:
«Гатың мүлкүни гиңелдене алкыш болсун!
Гат шир кимин яшаяр,
голы ве башы гопарып ташлаяр.
[21] Ол өзи үчин иң мес ери сайлады.
Чүнки халк баштутанларының йыгнагында
сердарың пайы оңа берлендир.
Ысрайыл үчин Реббиң адалатыны,
Онуң хөкүмини ол ерине етирди».
[22] Дан хакда шейле дийди:
«Дан Башандан чыкан,
шириң чагасыдыр».
[23] Нафталы хакда шейле дийди:
«Эй, сен, Реббиң мерхемети билен,
Онуң берекеди билен долан Нафталы,
гүнбатары ве гүнортаны мүлк эдинерсиң».
[24] Ашер хакда шейле дийди:
«Огулларың иң берекетлиси Ашер болсун!
Доганларың иң эй гөрүлйəни ол болсун!
Аягыны зейтун ягына батырсын!
[25] Килтлери демирден ве бүрүнчден болсун!
Дызының кувваты асла гачмасын!»
[26] «Эй, Ешурун, саңа көмек этмек үчин асмандан учян,
булутлар арасындан гудрат гөркезйəн,
сениң Худайыңа тай гелҗек ёкдур.
[27] Пенакəриң гадымдан бар болан эбеди Худайдыр!
Сени хемише голларында гөтерер,
гаршыңдан душманларыңы ковар,
олары саңа ёк этмеги буйрар.
[28] Шейдип, Ысрайыл ховпсуз яшар,
дəне ве шерабың бол еринде,
Якубың меканы абадан болар.
Ол ере асмандан чыг дүшер.
[29] Сен нəхили багтлы, эй Ысрайыл!
Сениң ялы бармы башга?
Сен Реббиң халас эден халкысың!
Реб сени гораян галкандыр, шанлы гылычдыр!
Душманларың саңа яранҗаңлык эдерлер,
сен оларың аркасындан басарсың».

34-нҗи бап

Мусаның өлүми

34 Шундан соң, Муса Мовап дүзлүгинден Небо
дагына, Ерихоның гаршысындакы Писга
депесине чыкды. Реб оңа шу əхли ери: Гилгатдан тə
Дана ченли ерлери, [2] тутуш Нафталыны, Эфрайым
ве Манаша топрагыны, тутуш Яхудадан Гүнбатар
деңзине ченли болан ерлери, [3] Негеп чөлүни ве
Ерихо җүлгесинден Согара ченли ерлериң
əхлисини гөркезди. Ерихо Палма галасы дийлип
хем атландырылярды. [4] Соңра Реб Муса шейле
дийди: «Ине, сениң несиллериңе бермеги
Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба сөз берен ерим шудур.
Мен саңа оны өз гөзлериң билен гөрмəге ругсат
берйəрин, эмма сен ол тарапа гечмерсиң».
[5] Шейдип, Реббиң Өз буйрушы ялы, Реббиң гулы
Муса шол ерде – Мовапда өлди. [6] Реб оны Мовапда,
Бейтпегорың гаршысындакы җүлгеде җайлады.
Эмма шу гүне ченли онуң җайланан ерини хич ким
билмейəр. [7] Муса йүз йигрими яшында өлди. Онуң

гөзлери күтелмәнди, гүйч-кувваты азалманды.
8 Ысрайыллар Мовап дүзлүгинде отуз гүнләп
Мусаның ясыны тутдулар.
Мусаның яс гүнлери совулды. 9 Нунуң оглы Ешува
пайхаслылык рухундан долупды, чүнки Муса онуң
үстүне эллерини гоюпды. Реббиң Муса буйрушы
ялы, ысрайыллар оңа гулак асдылар.

10 Шондан соң, Ысрайылдан Муса ялы Реб билен
йүзбе-йүз гөршен башга бир пыгамбер чыкмады.
11 Реб оны Мүсүрде фараона, онуң әхли гулларына
ве тутуш юрдуна бир топар аламатлар ве
мугҗызалар гөркезмек үчин иберипди. 12 Чүнки
тутуш Ысрайылың гөзүниң алнында Муса ялы бу
әхли гудратлары, бейик ве горкунч ишлери ерине
етирен башга хич ким ёкды.

Ешува

Гириш

китабында ысрайылларың Кенган юрдуны (хәзирки Ысрайыл) эелейши беян эдилйәр. Худай бирвагтлар Ыбрайыма бу юрды онуң неслине мүлк эдип берҗекдигини вада эдипди. Шу ваданың берҗай болмалы вагты етип геленде, ысрайыллар Мүсүрден чыкып гайдярлар. Эмма олар Кенгана етмезлеринден өң өз бойнуёгынлыклары зерарлы 40 йыллап Арап ярым адасындакы чөлде сергездан гезмели болярлар. Шол дөврде олара Муса пыгамбер, соңра болса Ешува пыгамбер ёлбашчылык этди.

Кенган мес топраклы, гиң яйлалы, бейик даглы юртды. Ысрайыллар бу юрда етмек үчин, Иордан дерясындан гечмелидилер. Дерядан гечилмели вагты онуң сувы җошуп, әхли кенарлары билен долупдашярды. Эмма Әхт сандыгыны гөтерйән руханылар деряның гырасына гелип, аякларыны сува дегрен бадына, деряның акымы тогтаяр. Шейдип, тутуш халк деряның гуран ханасындан онуң бейлеки кенарына гечйәр. Деряның җошгунлы сувларының тогтамагы Худайың олар билендигини субут эдйәрди.

Кенган юрдунда яшаян халкларың гитдигисайы артян гүнәлери Ребби гаты гахарландырярды. Шонуң үчин-де, Ол ысрайыллара бу юртда яшаян халклары ёк эдип, оларың мал-мүлклерини, эмләклерини бүтинлей вейран этмеги буюряр. Ысрайыллар Худайың буйругына табын болуп, олҗа алнан затларың барыны Оңа багыш эдйәрлер. Шунлукда, ысрайыллар Худайың көмеги билен Кенган юрдуны эелейәрлер.

Ысрайыллар Кенганы эеләнлеринден соң, ол ерде экин экип, мал-гараларыны бакып башлаярлар. Шол дөврде ысрайыл халкына Нун оглы Ешува ёлбашчылык эдйәрди. Нун оглуна бу ады Муса пыгамбер дакыпды. Китап онуң хатырасына «Ешува» дийип атландырыляр. Ешува адының манысы «Реб еңиш берйәр» диймеги аңладяр.

Мазмуны

- Кенганың басылып алнышы
- Ер пайланышыгы
  - Иордан дерясының гүндогарындакы ерлер
  - Иордан дерясының гүнбатарындакы ерлер
  - Гачыбаталга галалары
  - Левилере берлен галалар
- Гүндогар тирелериниң доланмагы
- Ешуваның хошлашык сөзи
- Шекемде тәзеден әхт баглашылмагы

1-нҗи бап

Реббиң Ешува буйругы

1 Реб Өзүниң гулы Муса өленден соң, онуң
көмекчиси Нун оглы Ешува шейле дийди:
2 «Мениң гулум Муса өлди. Инди Мениң
ысрайыллара берйән ериме бармак үчин, сениң
өзүң хем тутуш халк Иордан дерясындан гечмәге
тайярланың. 3 Эдил Муса сөз бершим ялы, хер бир
аяк басҗак ериңизи Мен сизе берҗекдирин.
4 Гүнортадакы чөлден башлап, демиргазыкдакы
Ливан дагларына ченли, хетлериң тутуш үлкеси,
гүндогардакы бейик Евфрат дерясындан
гүнбатардакы Ортаер деңзине ченли ерлер
сизиңки болар. 5 Өмрүңиң бүтин довамында хич
ким сениң гаршыңда дуруп билмез. Муса билен
болшум ялы, Мен сениң билен хем биле боларын.
Сенден хич вагт бир әдим-де дашлашмарын, хич
вагт сени еке ташламарын. 6 Дөзүмли хем мерт бол!

Мениң оларың ата-бабаларына ант ичип, сөз
берен ерими эелемекде сен шу халка ёлбашчы
болмалысың. 7 Диңе дөзүмли хем мерт бол! Гулум
Мусаның өзүңе табшыран тутуш кануныны дыкгат
билен ерине етир. Нирә гитсең-де үстүнлик газанар
ялы, олардан хич яна совулма. 8 Гой, бу Канун
китабы сениң дилиңден дүшмесин. Шондакы
языланларың хеммесини дыкгат билен ерине
етирер ялы, оны гиже-гүндиз аңыңда сакла, шонда
сениң әхли ишлериңде үстүнлик ве абаданлык
хемраң болар. 9 Мен саңа шейле буйрук
берйәндирин: дөзүмли хем мерт бол! Горкма ве
довла дүшме, чүнки сен нирә гитсең-де, ниреде
болсаң-да, Худайың Реб сениң билендир!»

Ешува халка буйруклар берйәр

10 Соңра Ешува халкың ёлбашчыларына шейле
буйрук берди: 11 «Дүшелгәниң ичинден гечиң ве
илата: „Ёл үчин азык харажадыңызы тайярлаң,
себәби сиз ене үч гүнден Иордан дерясындан
гечип, Худайыңыз Реббиң өзүңизе бержек ерини
элемәге гидерсиңиз“ дийип табшырык бериң».
12 Ешува рубен, гат тирелерине ве манаша
тиресиниң ярысына йүзленип шейле дийди:
13 «Реббиң гулы Мусаның айданларыны ядыңыза
салың. Ол сизе: „Худайыңыз Реб сизиң
рахатлыгыңыз үчин бу топрагы сизе берйәр“
дийипди. 14 Сизиң аялларыңыз, чагаларыңыз ве
мал-гараларыңыз, гой, Иордан дерясының
гүндогар тарапында – Мусаның сизе берен еринде
галсын. Эмма араңыздакы әхли уршужылар
ярагланып, доганларыңызың өңүнден дерядан
гечсинлер. 15 Тә Реб доганларыңыза-да сизиңки
ялы парахатчылык берйәнчә ве тә олар хем
Худайыңыз Реббиң өзлерине берйән ерини
эелейәнчәлер, сиз олара көмек эдиң. Шондан соң
сиз Реббиң гулы Мусаның Иордан дерясының
гүндогарындакы өзүңизе берен ерине доланып
гелип, оңа эелик эдерсиңиз».
16 Олар Ешува шейле жогап бердилер: «Бизе
буйран табшырыкларыңың әхлисини ерине
етирерис ве нирә иберсең-де гидерис. 17 Биз эдил
Муса боюн эгшимиз ялы, саңа хем боюн эгерис.
Йөне Худайың Реб элмыдама Муса билен болшы
ялы, сениң билен хем биле болсун. 18 Кимде-ким
сениң сөзүңе гаршы чыкып, сениң табшыран хер
бир буйругыңа боюн болмаса, онуң жезасы
өлүмдир. Диңе дөзүмли хем мерт бол!»

2-нжи бап

Рахап ысрайыл ичалыларына көмек эдйәр

2 Шейлеликде, Нунуң оглы Ешува Шитимден
ики яш йигиди гизлинликде ичалылык этмәге
иберип: «Барың, ол юрды ве Ерихо галасыны
гөзден гечирип гелиң» дийди. Олар гидип,
лолучылык билен гүнүни гөрйән Рахап атлы аялың
өйүнде дүшледилер ве гиҗәни гечирмек үчин ол
ерде галдылар.
2 Ерихоның ханына: «Юрдумызы гизлинликде
гөзден гечирмек үчин, гиже бу ере бирнәче
нәбелли ысрайыллар гелипдир» дийип хабар
берилди. 3 Шонда Ерихо ханы Рахаба шейле буйрук
иберди: «Өйүңе гелен адамлары бизиң элимизе
бер! Себәби олар бизиң тутуш юрдумызы гөзден
гечирмек үчин гелипдирлер».
4 Эмма бу аял ол ики адамы өз өйүнде гизләп,
ханың иберен адамларына: «Догрудан-да, мениңкә
адамлар гелдилер, йөне оларың
ниредендиклеринден мениң хабарым ёк. 5 Олар
гараңкы дүшүп, гала дервезесиниң япылян вагты
чыкып гитдилер, оларың нирә гидендиклерини
мен билемок. Хаял этмән ызларындан ковсаңыз,
олары эле салмагыңыз мүмкин» дийди. 6 Эмма
Рахап ол адамлары үчегиң ёкарсына чыкарып, ол
ердәки зыгыр үйшмегиниң арасында гизләпди.
7 Ковгучылар галадан чыкан бадына дервезелер
япылды. Олар ысрайыл ичалыларыны гөзләп, тә
Иордан дерясының гүзерине ченли гитдилер.
8 Бу адамлар ятманкалар, Рахап тамың үчегине
чыкып, оларың янына гелди 9 ве олара шейле
дийди: «Реббиң бу юрды сизе берендигини мен
билйәрин. Бизи горкы гуршап алды ве бу ериң
әхли илаты сиз себәпли довла дүшди. 10 Мүсүрден
чыканыңызда, Реббиң сизиң өңүңизде Гызыл
деңзиң † сувуны гурадандыгыны биз эшитдик.
Иордан дерясының гүндогарындакы аморларың
Сихон хем-де Ог диен ики ханыны сизиң бүтинлей
ёк эдендигиңизден хем хабарымыз бар. 11 Булары
эшиденимизде, йүрегимиз бүкгүлдеди, сизден
горкымыз себәпли бизде ысгын-мыдар галмады.
Сизиң Худайыңыз Реб гөкде хем, ерде хем
Худайдыр. 12 Шоңа гөрә-де, мениң сизе
рехимдарлык эдишим ялы, сизиң хем маңа ве
атамың машгаласына рехим этжекдигиңизе өз
Худайыңыз Ребден ант ичиң. Сизе долы ынанар
ялы маңа бир нышан бериң. 13 Мениң ата-энеми,
эркек ве аял доганларымы, олара дегишли
боланларың хеммесини дири
галдыржакдыгыңыза, бизи өлүмден халас
этжекдигиңизе сөз бериң».
14 Олар Рахаба: «Эгер бизиң ишимизиң сырыны
ачмасаң, онда, гой, жанымыз сизе пида болсун! Реб
бу юрды бизе берен вагтында, биз хем сизе,
хакыкатдан-да, рехимдарлык эдерис» дийдилер.

---

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

15 Ол аялың өйи галаның диварында ерлешйәрди.
Рахап пенҗиреден танап саллап, ол адамлары
ашак дүшүрди. 16 Онсоң Рахап олара: «Ковгучылара
душмазыңыз ялы даглыга тарап гидиң ве олар
ызына доланып гелйәнчәлер, үч гүнләп ол ерде
гизлениң, соңра өз ёлуңыз билен гидибериң»
дийди.
17 Ол адамлар Рахаба шейле дийдилер: «Эгер биз
бу юрды басып аланымызда, бизи ашак дүшүрен
пенҗирәңе шу гызыл йүпи даңмасаң ве какаңы,
эҗеңи, доганларыңы, атаңың әхли машгаласыны
өз өйүңе йыгнамасаң, биз хем сениң ичирен
антыңдан азатдырыс. 19 Эгер-де кимде-ким сениң
өйүңден дашары чыкса, ол өлүмини өзүнден
гөрсүн, бу бизиң гүнәмиз болмаз, эмма сениң
билен өйүңде болан адама эл гөтерилсе, онда биз
онуң өлүмини өз үстүмизе алярыс. 20 Ятдан
чыкарма, эгер сен бизиң ишимизиң сырыны
ачайсаң, биз хем сениң ичирен антыңдан
азатдырыс».
21 Рахап: «Сизиң айдышыңыз ялы болар» дийип,
олары уградып гойберди ве олар гиденсоң, гызыл
йүпи пенҗирә даңды.
22 Олар гидишине даглыга бардылар. Ковгучылар
олары гөзләп, ёлуң әхли ерлерини агтардылар,
эмма тапмадылар. Ковгучылар ызына
доланянчалар, олар үч гүнләп даглыкда болдулар.
23 Шейлеликде, ол ики адам даглыкдан гечип,
ызына гайтды. Олар Иордан дерясындан гечип,
Нунуң оглы Ешуваның янына гелдилер ве болан
ишлериң хеммесини оңа гүррүң бердилер. 24 Олар
Ешува: «Догрудан-да, Реб тутуш юрды бизиң
элимизе берипдир. Ол ерде яшаян әхли халк биз
себәпли довла дүшйәр» дийдилер.

3-нҗи бап

Ысрайыллар Иордан дерясындан гечйәрлер

3 Ешува ве әхли ысрайыллар ир билен туруп,
Шитимден чыкып уградылар. Иордан
дерясындан гечмезден өңүрти, олар гиҗәни
гечирмек үчин онуң кенарында дүшледилер. 2 Үч
гүнден соң ёлбашчылар дүшелгәниң ичинден
гечип, 3 халка шейле буйрук бердилер:
«Хөкмүрован Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйән
леви руханыларыны гөрен бадыңыза, өз
дүшелгәңизиң дашына чыкып, оларың ызына
дүшүң. 4 Чүнки сиз өң бу ёлдан йөрәп гөрмәндиңиз,
олар сизе нирә гитмелидигини гөркезерлер.
Оларың ызы билен йөрәң, эмма гаты голай
бармаң, олар билен араңыз ики мүң тирсек
болсун».
5 Ешува халка йүзленип: «Иниңизи тәмизләң,
себәби эртир Реб сизиң араңызда гудрат гөркезип
башлар» дийди. 6 Соңра Ешува руханылара Әхт
сандыгыны эгинлерине гөтерип, халкың өңүнден
йөремеги буюрды. Олар айдылышы ялы этдилер.
7 Реб Ешува: «Шу гүн Мен сени әхли ысрайылларың
гөзүниң алнында бейгелтҗек, гой, олар Мениң
Муса билен биле болшум ялы, сениң билен хем
биле боляндыгымы билсинлер. 8 Әхт сандыгыны
гөтерйән руханылар Иордан дерясына чала гирип,
аяклары сува деген бадына, сен олара дурмаклыгы
буюр» дийди.
9 Ешува ысрайыллара йүзленип: «Бәри гелиң-де,
өз Худайыңыз Реббиң сөзлерине гулак салың»
дийип, олары чагырды. 10 Ол сөзүни довам эдип,
шейле дийди: «Худайыңыз сизиң өңүңизден шу
халклары: кенганлары, хетлери, хивилери,
перизлери, гиргашлары, аморлары ве ябуслары
ковуп чыкарҗакдыр. Онуң шу этҗек ишлеринден
сиз дири Худайың өз араңыздадыгыны
билерсиңиз. 11 Ине, бүтин ер йүзүниң Таңрысының
Әхт сандыгы сизиң өңүңизден Иордан дерясындан
гечер. 12 Шунлукда, сиз Ысрайылың он ики
тиресиниң херсинден бир адамы сайлаң. 13 Бүтин
ер йүзүниң Таңрысы Реббиң Әхт сандыгыны
гөтерйән руханыларың аяклары Иордан
дерясының сувуна деген бадына, ёкардан акян
сувлар кесилип, эдил дивар ялы болуп дурар».
14 Шейлеликде, адамлар чадырларыны йыгнап,
Иордан дерясындан гечмек үчин уградылар, Әхт
сандыгыны гөтерйән руханылар оларың өңлерине
дүшдүлер. 15 Шол вагты бугдай орагы дөври
болансоң Иордан дерясының сувы җошуп, әхли
кенарлары билен долуп-дашярды. Муңа
гарамаздан, Әхт сандыгыны гөтерйән руханылар
деряның гырасына гелип, аякларыны сува дегрен
бадына, 16 деряның акымы тогтады. Онсоң сувлар
олардан узакдакы Саретаның голайында ерлешйән
Адама галасының деңинде йыгнанып, бир үйшмек
болуп дурды. Шейле хем, Араба деңзине, ягны Өли
деңзе гелип гуйян сувларың акмасы бүтинлей
кесилди. Адамлар дерядан Ерихо тарап гечдилер.
17 Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйән руханылар
болса тә ысрайылларың хеммеси гуры ерден гечип
гутарянчалар, деряның ханасының ортасында
дурдулар. Шейдип, тутуш ысрайыл халкы гуры
ерден гечди.

4-нҗи бап

Ядыгәрлик дашлары гоюляр

4 Тутуш халк Иордан дерясындан гечип
боландан соң, Реб Ешува: 2 «Халкың арасындан
он ики саны адам, ягны хер тиреден бир адам
сайла. 3 Олара Иордан дерясының ортасындан,
эдил руханыларың аягының дуран еринден он ики

саны дашы гетирмеги буюр. Олар шол дашлары
сизиң гиҗе дүшлеҗек дүшелгәңизе гетирип
гойсунлар» дийди.
[4] Соңра Ешува хер тиреден сайланан он ики
адамы чагырды. [5] Ешува олара шейле дийди: «Өз
Худайыңыз Реббиң Әхт сандыгының өңүнден
йөрәп, Иордан дерясының ортасына тарап гидиң.
Ысрайыл халкының тире санына гөрә, хер бириңиз
эгниңизе бир дашы гөтерип гетириң. [6] Бу дашлар
сизиң үчин ядыгәрлик болсун. Гелҗекде
чагаларыңыз сизден бу дашларың нәмәни
аңладяндыгыны соранларында, булар сизе
субутнама болар. [7] Ысрайыллар үчин Реббиң Әхт
сандыгының өңүнде Иордан дерясының сувуның
кесилендигини, Әхт сандыгы гөтерилип
гетириленде, сувларың ыза чекилендигини олара
гүррүң бериң. Шейлеликде, бу дашлар ысрайыллар
үчин асырлар бойы субутнама болар».
[8] Ысрайыллар Ешуваның табшырышы ялы
этдилер. Олар Реббиң Ешува буйрушы ялы,
Ысрайылың хер тиреси үчин бир дашы – он ики
саны дашы Иордан дерясының ортасындан
дүшелгә гетирип, олары шол ерде гойдулар.
[9] Ешува хем башга он ики саны дашы Иордан
дерясының ортасында, Реббиң Әхт сандыгыны
гөтерйән руханыларың дуран еринде гойды. (Ол
дашлар бизиң гүнлеримизде хем шол ерде дур.)
[10] Ысрайыллара берҗай этмели дийип, Реббиң
Ешува берен хемме буйруклары ерине етйәнчә,
Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйән руханылар
Иордан дерясының ортасында дурдулар. Бу
Мусаның Ешува дийши ялы болды. Ысрайыллар
дерядан чалтлык билен гечдилер. [11] Оларың
хеммеси гечип боландан соңра Реббиң Әхт
сандыгыны гөтерйән руханылар гечдилер ве олар
халка баш болуп, адамларың өңүнден йөредилер.
[12] Рубенлер, гатлар ве гүндогардакы манаша
тиреси Мусаның айдышы ялы, ярагланып
ысрайылларың өңүнден гечдилер. [13] Гүйчли
уршуҗыларың кырк мүңе голайы Реббиң
хузурында сөвеше тайяр болуп, Ерихо дүзлүгине
гелдилер.
[14] Шол гүн Реб әхли ысрайылларың гөзүниң
алнында Ешуваны бейгелтди. Олар Мусадан
горкушлары ялы, өмрүниң бүтин довамында
Ешувадан хем горкдулар.
[15] Реб Ешува: «Әхт сандыгыны гөтерйән
руханылара: „Иордандан чыкың“ дийип буйрук
бер» дийди. [17] Ешува хем буйругы ерине етирди.
[18] Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйән руханылар
сувдан чыкып, аяклары гуры ере деген бадына,
Иорданың сувы ене-де өз ханасына өврүлип,
өңкүси ялы долуп-дашып акып башлады.
[19] Ысрайыллар Иордандан биринҗи айың
онунҗы гүни чыкдылар ве Ерихо галасының
гүндогар тарапындакы Гилгалда дүшледилер.
[20] Ешува оларың Иордандан алан он ики саны
дашыны Гилгалда гойдурды. [21] Ол ысрайыллара
шейле дийди: «Гелҗекде сизиң несиллериңиз өз
аталарындан бу дашларың нәмәни
аңладяндыгыны соранларында, [22] сиз олара
ысрайыл халкының Иордан дерясының ичинден
гуры ер билен гечендигини дүшүндириң. [23] Чүнки
Гызыл деңизден геченимизде, Худайыңыз Реббиң
бизиң үчин онуң сувуны гурадышы ялы, сиз
гечйәнчәңиз Иорданың сувуны-да гурадандыгыны
олара айдың. [24] Ол муны ер йүзүндәки әхли
халклар Реббиң бейик гудратыны билсин дийип
этди. Шейле-де Ол муны Худайыңыз Ребден
хемише горкмагыңыз үчин этди».

5-нҗи бап

5 Иордан дерясының гүнбатарындакы әхли
амор ханлары ве деңзиң якасында яшаян әхли
кенган ханлары ысрайыллар Иордан дерясындан
гечйәнчә, Реббиң оны гурадандыгыны
эшиденлеринде, оларың йүреги бүкгүлдеди.
Ысрайыллар себәпли оларда хич хили гүйч-гурбат
галмады.

Ысрайыллар Гилгалда сүннетленйәрлер

[2] Шол вагт Реб Ешува: «Чакмак дашындан
пычаклар яса ве өң ысрайылларың ата-
бабаларының сүннетлениши ялы, булары хем
сүннетле» дийди. [3] Шейлеликде, Ешува өзүне
айдылышы ялы этди ве сүннет эдилйән ер Гибегат
Харалот † дийлип атландырылды. [4] Ешуваның
ысрайыллары нәме үчин сүннетләндигиниң себәби
шудур: Мүсүрден чыкып гайдан, сөвеш яшына етен
әхли эркеклер йөриш эденлеринде ёлда, чөлде
өлдүлер. [5] Мүсүрден чыкан шол эркеклериң
хеммеси сүннетлененди, эмма соңра чөлде доглан
огланлар сүннетленмедикдилер. [6] Ысрайыл халкы
кырк йыллап чөлде сергездан гезди. Мүсүрден
чыкан уршуҗыларың хеммеси өлди, чүнки олар
Реббиң сөзүне гулак асмандылар. Ата-бабаларына
ант ичип, сөз берен сүйт ве бал акян юрды Реб
олара гөркезмеҗекдигине касам этди. [7] Шол
адамларың огуллары өсүп кемала гелди, эмма олар
сүннетленмәндилер, ине, шол себәпли Ешува
олары сүннетледи. [8] Халкың әхли эркеклери
сүннетлененден соң тә гутулянчалар дүшелгеде
галдылар. [9] Соңра Реб Ешува: «Бу гүн Мен сизден
Мүсүр гулчулык рысвасыны айрып ташладым»

† *Гибегат Харалот – бу сөз пүрчүк кесилйән байырлык*

дийди. (Шол ер хәзирки гүне ченли хем Гилгал †
дийлип атландырыляр).
10 Айың он дөрди гүни агшам ысрайыллар Ерихо
дүзлүгиндәки Гилгалда дүшләнлеринде Песах
байрамыны белледилер. 11 Эртеси гүн олар
Кенганың хасылындан биринҗи гезек петир ве
говурга ийдилер. 12 Олар бу юрдуң өнүмлеринден
биринҗи гезек иен гүнүниң эртеси маннаның ††
ягмасы галды. Ысрайыллар шондан соң манна
яганыны гөрмедилер. Олар шол йыл Кенган
юрдунда битйән иймитлерден ийдилер.

Ешува ве гылычлы адам

13 Ешува Ерихо галасына голай барып, башыны
галдырып середенде, онуң эли сырма гылычлы
дуран бир адама гөзи дүшди. Ешува онуң янына
барып: «Сен хем бизиңкилериң биримиң я-да
душманмысың?» дийип сорады. 14 Ол адам:
«Хиҗиси хем дәл. Мен Реббиң гөкдәки гошунының
серкердеси, яңыҗа гелдим» дийип җогап берди.
Ешува ере йүзин дүшүп сежде этди ве оңа: «Агам,
садык гулуңа нәме хызмат?» дийип сорады.
15 Реббиң гошунының серкердеси оңа: «Чарыгыңы
чыкар, чүнки сениң дуран бу ериң мукаддес
топракдыр!» дийди. Ешува айдылышы ялы этди.
16 Шол вагты Ерихоның дервезелери
ысрайыллардан горкяндыклары үчин гулплы
горалып сакланярды. Хич ким ол ере гирип-де,
чыкып-да билмейәрди.

6-нҗы бап

Ерихо галасы йыкыляр

6 Онсоң Реб Ешува шейле табшырды: «Ине, Мен
Ерихо галасыны ве онуң эдермен уршуҗылары
билен бирликде онуң ханыны сениң элиңе
берйәрин. 2 Әхли уршуҗыларың билен алты гүнүң
довамында, гүнде бир гезек галаның дашындан
айлан. 3 Гой, еди руханының херси гочуң шахындан
эдилен бир сурнайы алып, Әхт сандыгының
өңүнден йөресин. Единҗи гүн сиз галаның
дашындан еди гезек айланың, шол вагт руханылар
хем сурнайларыны чалсынлар. 4 Батлы чалнан
сурнайларың сеслерини эшиден бадыңыза,
әхлиңиз гаты сесиңиз билен гыгырың, шонда
галаның диварлары йыкылар. Шол вагт әхли
адамлар галаның ичине күрсәп гирсинлер».
5 Ешува руханылары чагырып, олара: «Реббиң
Әхт сандыгыны гөтериң, еди саны руханы болса
гочуң шахындан эдилен еди сурнайы гөтерип,
Реббиң Әхт сандыгының өңүнден йөресин» дийди.
6 Соңра ол өз адамларына галаның дашындан
айланып башламагы ве өңдәки ярагла гошуна
Реббиң Әхт сандыгының өңүнден йөремеклиги
буюрды.
7 Эдил Ешуваның буйрушы ялы, еди руханы
Реббиң хузурында сурнайларыны чалып, өңе
йөредилер. Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйәнлер
хем оларың ызына дүшдүлер. 8 Яраглы гошун
сурнайларыны чалып барян руханыларың өңүнден
гитди ве ызкы гораг гошуны Реббиң Әхт
сандыгының ызына дүшди. Тутуш шол вагт сурнай
сеслериниң ызы үзүленокды. 9 Эмма Ешува өз
адамларына: «Өзүм буйрук берйәнчәм, сесиңизи
чыкармаң, агзыңыздан бир сөз хем чыкмасын,
диңе айдан вагтым гыгырың, диңе шол вагт
гыгырың» дийди. 10 Шейлеликде, Ешува Реббиң Әхт
сандыгыны гөтердип, әхли адамлар билен биле
галаның дашындан бир гезек айланды. Соңра
адамлар ызларына дүшелгә доланып гелдилер ве
олар гиҗәни шол ерде гечирдилер.
11 Эртеси гүн Ешува ир билен турды ве руханылар
Реббиң Әхт сандыгыны гөтерип уградылар. 12 Гочуң
шахындан эдилен еди сурнайы гөтерип барян еди
руханы сурнайларыны дынман чалып, Реббиң Әхт
сандыгының өңүнден йөредилер. Яраглы гошун
оларың өңүнден барярды. Ызкы гораг гошуны
Реббиң Әхт сандыгының ызындан гелйәрди.
13 Олар галаның дашындан икинҗи гүн хем бир
гезек айландылар ве ызларына дүшелгә доланып
гелдилер. Олар шейдип, алты гүн айландылар.
14 Единҗи гүн олар ирден туруп, өңки йөрән
ёллары билен галаның дашындан еди гезек
айландылар. Диңе шол гүн олар галаның
дашындан еди гезек айландылар. 15 Единҗи
айлавда руханылар сурнайларыны чаланларында,
Ешува өз адамларына гыгырмагы буйруп, шейле
дийди: «Гыгырың! Чүнки Реб бу галаны сизе берди!
16 Бу гала ве ондакы әхли затлар Реббе айры
гойландыгы үчин бүтинлей ёк эдилмели.
Лолучылык билен гүнүни гөрйән Рахапдан ве онуң
өйүндәкилерден башга екеҗе адам хем дири
галмалы дәлдир, себәби Рахап бизиң иберен
ичалыларымызы гизләп саклады. 17 Бүтинлей ёк
эдилмели затлардан дашда дуруң. Гөз гыздырып,
ол затлардан екеҗесини алсаңыз-да, сиз Ысрайыл
дүшелгесине вейранчылык ве бетбагтчылык
гетирерсиңиз. 18 Алтын-күмүшден, мисден ве
демирден ясалан әхли гап-гачлар Реббе багыш
эдилендир. Олар Реббиң газнасына
гоюлмалыдыр». 19 Шейдип, адамлар гыгырдылар,
руханылар сурнайларыны чалдылар. Гошун
сурнайларың сесини эшиден бадына шейле бир
улы шовхун турузды велин, галаның диварлары

---

† *Еврейче Гилгал айрып ташладым* †† *Манна – чөлде Худай тарапындан ысрайыллара берлен үйтгешик иймит. Мср 16:15-э ве сөзлүге серет.*

йыкылды. Шол вагт гошун гала тарап окдурылды
ве оны басып алды. [20] Шунлукда, олар галадакы
хемме эркекдир аяллары, яшу-гаррылары, шейле
хем мал-гаралары, гоюнлары, эшеклери гылычдан
гечирип бүтинлей ёк этдилер. [21] Соңра Ешува Ерихо
галасына ве онуң даш-төверегине ичалылык
этмәге гиден ики яш йигиде: «Рахабың өйүне
барың ве оңа, онуң өйүндәкилерине сөз бершиңиз
ялы, олары дашарык алып чыкың» дийди. [22] Ол ики
яш йигит Рахабың өйүне гидип, оны, онуң ата-
энесини, доганларыны хем-де оңа дегишли болан
адамларың хеммесини дашарык алып чыкды. Олар
бу машгаланы тутушлыгына гетирип, Ысрайыл
дүшелгесиниң янында ерлешдирдилер. [23] Галаны
ве онуң ичиндәки әхли затлары отладылар, диңе
алтын-күмүшден, мисден ве демирден ясалан гап-
гачлар Реббиң өйүниң газнасына гоюлды. [24] Ерихо
галасына ичалы болуп баранлары гизләп
сакландыгы үчин, Рахабы ве онуң доган-
гарындашларыны Ешува дири галдырды. (Онуң
несиллери шу гүнки гүн хем ысрайылларың
арасында яшаярлар.) [25] Шол вагт Ешува касам эдип,
шейле дийди:

«Ким бу Ерихо галасыны тәзеден гурса,
гой, оңа Реббиң хузурында нәлет сиңсин!
Онуң дүйбүни тутан новбахар оглуны йитирер,
дервезесини дикен көрпе оглундан дынар!»

[26] Шейлеликде, Реб Ешува билен биле болды.
Ешуваның шөхраты тутуш юрда яйрады.

7-нҗи бап

Аканың гүнәси ве җезасы

7 Йөне ёк эдилмели затлардан алмалы дәл диен
буйруга ысрайылларың хеммеси боюн
эгмедилер. Яхуда тиресинден болан Зераның
човлугы, Забдының агтыгы, Кармының оглы Акан
Реббе айры гойлан затлардан аландыгы үчин,
Реббиң гахары ысрайылларың башындан инди.

[2] Ешува Ериходан бирнәче адамы Ай галасына
ичалылык этмек үчин иберди. Ай галасы Бейтелиң
гүндогар тарапында, Бейтавениң янында
ерлешйәрди. Иберилен адамлар Ай галасына
гитдилер ве ол ерлери говы гөзден гечирдилер.
[3] Долапып геленлериндэн соң, олар Ешува: «Әхли
адамларың ол ере гитмеги хөкман дәл, гой, ики-үч
мүң адам гитсин-де, Ай галасыны басып алсын.
Онуң илаты аз, ол ере тутуш гошуны сүрмегиң
гереги ёк» дийдилер. [4] Ысрайыллардан үч мүңе
голай адам Ай галасына тарап гитди, эмма Ай
галасының яшайҗылары олары гачмага меҗбур
этдилер. [5] Айың халкы оларың отуз алтысыны
өлдүрди ве бейлекилерини болса дервезәниң
агзындан тә даш гопарылян ере ченли ковалап,
дагың этегинде гырдылар. Шонуң үчин тутуш
халкың сусты басылды ве довла дүшүп, йүреги
ярылара гелди.

[6] Ешува ве Ысрайылың яшулулары якаларыны
йыртып, өзлерини йүзинлигине ере оклап,
башларындан гум совруп, Реббиң Әхт сандыгының
өңүнде тә агшама ченли яс тутуп ятдылар. [7] Ешува
шейле дийди: «Эй, Хөкмүрован Реб, Сен нәме үчин
бу халкы Иордандан бәрик гетирдиң? Я-да бизи
аморларың элинде гырдырмак үчин гетирдиңми?
Биз Иордандан гечмән, өңки еримизде галып
яшаберен болсак болмаярмыды нәме?! [8] Эй,
Таңрым, ысрайыллар душманларындан еңсе берип
гачанларындан соң, инди мен нәме айдайын?
[9] Эгер кенганлар ве бейлеки халклар бу хакда
эшитселер, олар бизиң дашымызы габап аларлар
хем-де бизиң адымызы ер йүзүнден сүпүрип
ташларлар. Шонда Сен Өз бейик адың үчин нәме
эдип билерсиң?»

[10] Реб Ешува шейле дийди: «Тур ериңден, нәме
үчин йүзүңи саллаярсың? [11] Ысрайыл гүнә иш этди.
Олар ёк эдилмели затлардан алып, Мениң олара
буйран әхтими боздулар. Олар шол затлардан
огурладылар ве ялан сөзләп, олары өз өй
гошларының арасында гизләп гойдулар. [12] Шонуң
үчин хем ысрайыллар душманың өңүнде дуруп
билмедилер. Олар урушда еңсе берип гачдылар.
Чүнки оларың өзлери хем ёк эдилип, өлүме
сезевар эдилмелидирлер. Эгер сиз өз араңыздакы
шол огурланан затлары айрып ёк этмесеңиз, Мен
мундан бейләк сизиң билен биле болҗак дәл.
[13] Ериңден тур-да, адамлара инлерини
тәмизлемеги буюр. Гой, олар эртире ченли
инлерини тәмизләп пәкленсинлер. Себәби
Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Эй, Ысрайыл,
ёк эдилмели затлар сениң өз ичиңде. Шоңа гөрә-де
сен тә өз ичиңден олары айрып ташлаянчаң, өз
душманларыңың өңүнде дуруп билмерсиң.
[14] Шонуң үчин хем эртир ирден өз әхли
тирелериңиз айры-айрылыкда тире-тире болуп
өңе чыксын. Мениң гөркезен тирәм уруг--уруг
болуп өңе чыксын. Мениң гөркезен уругым болса
машгала-машгала болуп өңе чыксын. Мениң
гөркезен машгалам болса, гой, хер бири еке-екеден
өңе чыксын. [15] Ёк эдилмели затлардан огурлан
адам гөркезилип, тутуш машгаласы, әхли эмләги
өзи билен бирликде ода якылсын, себәби ол
Реббиң әхтини бозды ве Ысрайылың арасында
масгарачылыклы иш этди“».

[16] Ешува эртеси сәхер билен турды ве әхли
ысрайыллара тире-тире болуп өңе чыкмакларыны
буюрды ве яхуда тиреси гөркезилди. [17] Соңра яхуда
тиресиниң уругларына өңе чыкмакларыны буюрды
ве Зераның уругы гөркезилди. Соңра Зераның

уругы машгала-машгала болуп өңе чыкды ве
Забдының машгаласы гөркезилди. 18 Онсоң Ешува
Забдының машгаласына еке-екеден өңе чыкмагы
буюрды ве Кармының оглы, Забдының агтыгы,
Зераның човлугы Акан гөркезилди; ол яхуда
тиресинденди.
19 Соңра Ешува Акана: «Оглум, Ысрайыл Худайы
Ребби шөхратландыр ве Оңа шүкүр эт. Инди болса,
нәме эден болсаң маңа айт, менден хич зат
гизлеме» дийди. 20 Акан Ешува: «Хакыкатданам, мен
Ысрайыл Худайы Реббиң өңүнде гүнә иш этдим.
21 Мен олҗа алнан затларың арасындан овадан
Шингар донуны, бәш гадак † күмүш хем-де аграмы
бир ярым гадак †† болан алтын токгасыны
гөренимде, гөзүм гидип, олары огурладым.
Ашагына күмүш гоюп, мен олары чадырымың
ичинде ере гөмдүм» дийип җогап берди.
22 Ешува бирнәче адамы чадыры барламага
иберди. Олар гөни чадыра күрсәп гирдилер. Яңкы
айдылан әхли затлар ашагына күмүш гойлуп, ере
гөмлен экен. 23 Олар бу затларың хеммесини
чадырдан чыкарып, Ешуваның ве әхли
ысрайылларың дуран ерине гетирип, Реббиң
хузурында гойдулар. 24 Ешува ве әхли ысрайыллар
Зераның човлугы Аканы ве онуң огурлан күмшүни,
донуны, алтын бөлегини, онуң огул-гызларыны ве
әхли эмләгини: өкүзлерини, эшеклерини,
гоюнларыны, чадырыны онуң өзи билен биле Акор
җүлгесине алып гелдилер. 25 Ешува Акана: «Бизиң
башымыза нәхили бела гетирен болсаң, инди Реб
шол бела-бетери сениң өз башыңдан индерер»
дийди. Соңра әхли ысрайыллар оны машгаласы
билен биле дашлап өлдүрдилер ве олары ода
якдылар. 26 Аканың үстүнде улы даш үйшмеги
эмеле гелди. Ол бизиң гүнлеримизе ченли
сакланып галыпдыр. Диңе шондан соңра Реббиң
гахар-газабы көшешди. Шонуң үчин ол ер шу
гүнлер хем Акор ‡ җүлгеси дийлип атландырыляр.

8-нҗи бап

Ысрайыллар Ай галасыны вейран эдйәрлер

8 Соңра Реб Ешува шейле дийди: «Хич затдан
горкма ве довла дүшме. Өз уршуҗыларыңың
әхлисини ал-да, гөни Ай галасына йөриш эт.
Гөрйәңми, Мен Ай галасыны, онуң ханыны,
адамларыны ве ерини сениң элиңе берҗекдирин.
2 Сен Ерихо галасы билен онуң ханыны нәме эден
болсаң, Ай галасы билен онуң ханыны хем шонуң
ялы эт. Йөне ондан олҗа алан затларыңызы ве
мал-гараларыңызы өз араңызда пайлашың.
Дуйдансыз чозмага тайяр болуп, бир бөлегиңиз
галаның еңсесинде букуда отурың».
3 Ешува ве әхли гошун Ай галасына гитмек үчин
ерлеринден турдулар, Ешува оларың арасындан
отуз мүң саны эдермен уршуҗыны сайлап алып,
олары гиҗе уградды. 4 Ешува олара шейле буйрук
берди: «Сиз галаның арка тарапында, онуң
еңсесинде букуда отурарсыңыз. Галадан гаты узага
гитмәң ве хеммәңиз тайяр болуп дуруң. 5 Мен
янымдакы ёлдашларым билен гала голай барарыс.
Шол вагт Айың яшайҗылары эдил өңки гезекки
ялы бизиң гаршымыза чыкып уграрлар велин, биз
олардан гачып башларыс. 6 Олар бизиң
ызымыздан ковалап гайдарлар. Биз оларың үнсүни
галадан соварыс, себәби олар бизи эдил өңки
гезекки ялы, өзлеринден гачяндырлар өйдерлер.
Биз олардан гачян махалымыз, 7 сиз букудан
чыкып, галаны эеләң. Чүнки Худайыңыз Реб бу
галаны сизиң элиңизе берҗекдир. 8 Галаны
эеләниңизде, Реббиң буйрушы ялы, оны отлаң. Хут
мениң табшырышым ялы эдиң!»
9 Шейлеликде, Ешува олары уградды. Олар букуда
отурмак үчин гитдилер. Олар Ай галасының
гүнбатар тарапында, Бейтел билен Айың
аралыгында ерлешдилер, эмма Ешува галан
адамлар билен гиҗәни дүшелгеде гечирди.
10 Ешува эртеси ирден туруп, адамларың
хеммесини йыгнады. Ол Ысрайыл яшулулары
билен гошуның өңүне дүшүп, Ай галасына тарап
уграды. 11 Онуң билен биле уршуҗыларың әхлиси
гитди, олар галаның эсасы гирелгесине
голайлашдылар. Олар Айың демиргазык
тарапындан гелип дүшледилер. Инди олар билен
Ай галасының арасында диңе җүлге барды.
12 Соңра Ешува бәш мүңе голай адамы галаның
гүнбатарында, Бейтел билен Айың аралыгында
букуда отуртды. 13 Гошуның аграмлы бөлеги
галаның демиргазыгында, галан бөлеги
гүнбатарында ерлешди. Ешува болса шол гиҗәни
җүлгеде гечирди.
14 Бу затлары гөренде Ай галасының ханы ве онуң
әхли адамлары чалт херекет этдилер. Галаның
ханы эркек адамлары билен биле ирден туруп, шол
вагтың өзүнде Араба дүзлүгиниң өңүне,
ысрайыллар билен сөвешмәге өңки ере чыкды.
Эмма өзи үчин галаның еңсесинде дузак
гурландыгындан Айың ханының хабары ёкды.
15 Ешува ве әхли ысрайыллар, хамала, олардан
еңилйән ялы болуп, чөле тарап гачдылар.
16 Оларың ызындан ковмак үчин галадакы әхли
эркек адамлар чагырылды. Оларың хеммеси
биригип, Ешуваның ве онуң гошунының ызындан
ковалап, галадан дашлашдылар. 17 Айда ве

† *Бәш гадак – еврейче ики йүз шекел*
†† *Бир ярым гадак – еврейче элли шекел*
‡ *Еврейче Акор бела*

Бейтелде ысрайылларың ызындан коваламадык
екеҗе-де эркек адам галмады. Шейдип, олар өз
галасыны горагсыз, алаң-ачык галдырдылар.
18 Шонда Реб Ешува: «Элиңдәки найзаны Ай
галасына тарап узат, себәби Мен оны сениң элиңе
берҗек» дийди. Шейлеликде, Ешува элиндәки
найзасыны гала тарап узатды. 19 Ол элини узадан
бадына, букуда отуранлар чаласынлык билен
отуран ерлериниден чыкып, гала тарап
окдурылдылар. Олар галаны эеләп, деррев оны ода
бердилер.
20 Ай галасының адамлары ызларына середенде,
галаның түссесиниң ал-асмана галандыгыны
гөрдүлер. Оларың аңры хем, бәри хем гачара ери
ёкды. Себәби чөле гачып барян ысрайыллар хем
ковгучылара гаршы өврүлипдилер. 21 Ешува ве
әхли ысрайыллар букуда отуранларың галаны
еләндиклерини ве галаның түссесиниң асмана
галандыгыны гөрүп, ызларына доландылар ве
Айың адамларыны гырмага башладылар. 22 Галаны
елән гошун душманың өңүнден чыкып, олары
ысрайылларың орталыгында галар ялы эдип, әхли
тарапдан габадылар-да, бир адамы хем дири
галдырман я-да гачырман, барыны гырдылар.
23 Диңе Ай галасының ханыны дири тутуп, оны
Ешуваның янына гетирдилер.
24 Ысрайыллар Ай галасының әхли илатыны
оларың өзлерини ковалап элтен еринде гырдылар.
Оларың иң соңкусы өлдүрилнден соң, әхли
ысрайыллар Ай галасына тарап өврүлдилер ве ол
ердәкилери гылыч билен вейран этдилер. 25 Тутуш
Ай галасында шол гүн өлдүрилен илатың, аял-эркек
әхлисиниң җеми он ики мүң саны болды. 26 Ешува
болса тә Айың әхли илатыны бүтинлей ёк эдип
гутарянчалар, узадан найзалы элини ашак
гойбермеди. 27 Реббиң Ешува буйрушы ялы,
ысрайыллар ол галаның диңе мал-гарасыны ве
талап алан затларыны өзлерине олҗа эдип
алдылар.
28 Шейлеликде, Ешува Ай галасыны ода якды ве
оны тә шу гүнлере ченли өмүрлик харабачылыга
өврүрди. 29 Ай галасының ханыны болса тә агшам
дүшйәнчә агачдан асып гойды. Гүн яшан бадына,
Ешува онуң җеседини агачдан дүшүрип, галаның
дервезесиниң гирелгесиниң өңүне ташламагы
буюрды. Онуң үстүне түммек эдип, даш
үйшүрдилер. Шол даш үйшмеги бизиң
гүнлеримизе ченли сакланып галыпдыр.

Ешува Мусаның кануныны окаяр

30 Шол вагт Ешува Эйбал дагында Ысрайыл
Худайы Реббе гурбанлык сыпасыны гурды.
31 Реббиң гулы Мусаның ысрайыллара буйрушы ве
онуң Канун китабында язылышы ялы, гурбанлык
сыпасы демир дегмедик дашлардан гурулды. Онуң
үстүнде Реббе якма хем-де саламатлык
гурбанлыкларыны бердилер. 32 Ешува
ысрайылларың гатнашмагында шол дашларың
йүзүне Мусаның кануның нусгасыны язды.
33 Әхли ысрайыллар, онуң яшулулары,
ёлбашчылары, казылары ве оларың арасындакы
гелмишеклер Реббиң Әхт сандыгыны гөтерйән
леви руханыларының гаршысында, оларың хем
аңры гапдалындан, хем бәри гапдалындан ики
топар болуп дурдулар. Реббиң гулы Мусаның:
«Худайың ак патасыны алмалы пурсадыңыз
геленде, шейле дуруң» дийип буйрушы ялы эдип,
оларың ярысы Геризим дагының өңүнде, бейлеки
ярысы болса Эйбал дагының өңүнде дурдулар.
34 Соңра Канун китабында язылышы ялы, Ешува
әхли алкыш ве нәлет сөзлерини екеме-еке гаты сес
билен окады. 35 Тутуш Ысрайыл җемагатының,
аялларың, чагаларың ве оларың арасындакы
гелмишеклериң өңүнде Ешува Мусаның әхли
буйрукларыны еке сөз хем галдырман окады.

9-нҗы бап

Гибгонлылар ысрайыллары алдаярлар

9 Ысрайылларың еңши хакындакы хабар
Иорданың гүнбатарындакы әхли ханлара: хет,
амор, кенган, периз, хиви, ябус ханларына барып
етди. Олар даглыкларда, гүнбатардакы
байырлыкларда, шейле хем Ортаер деңзиниң
тутуш кенар якасындан тә Ливана ченли аралыкда
яшаян ханлардылар. 2 Оларың хеммеси бирлешип,
Ешуваның ве ысрайылларың гаршысына сөвеше
чыкдылар.
3 Эмма голайда яшаян Гибгоның илаты Ешуваның
Ерихо ве Ай галаларыны нәме эдендигини
эшиденлеринде, 4 олар онуң янына алдав ёлы
билен бармагы йүреклерине дүвдүлер. Оларың бир
топары ёл шайыны тутуп, көне хорҗунларыны ве
йыртык-йыртык, яма-яма шерап мешиклерини
эшеклерине йүкләп ёла дүшдүлер. 5 Оларың
аякларындакы чарыклары көне--сана ямалыды,
эгин-эшиклери сал-салды ве әхли ёл чөреклери
гаты-гуты хем хеңлиди. 6 Олар Гилгалдакы
Ешуваның дүшелгесине гелип, оңа ве
ысрайыллара: «Биз сизиң билен ылалашык
баглашмак үчин узак юртдан гелдик» дийдилер.
7 Ысрайыллар хивилере: «Белки, сиз бизе голай
яшаянсыңыз. Эгер шейле болса, биз сизиң билен
нәхили ылалашык баглашалы?» дийдилер. 8 Олар
Ешува: «Биз сизиң садык гулларыңыз» дийдилер.
Ешува олардан: «Сиз ким ве ниреден гелдиңиз?»
дийип сорады.

9 Олар шейле гүррүң бердилер: «Бизиң юрдумыз
өрән узакда ерлешйәр, биз сизиң Худайыңыз
Реббиң шөхратыны эшидип гелдик. Биз Онуң
Мүсүрде битирен әхли ишлеринден хабарлы.
10 Иорданың гүндогарындакы ики амор ханыны –
Хешбоның Сихон ханы билен Аштаротда яшан
Башаның Ог ханыны Онуң нәме эдендигини биз
билйәрис. 11 Шонуң үчин яшулуларымыз ве
юрдумызың әхли адамлары бизи сизиң яныңыза
иберип: „Ёл харажады үчин герек затларыңызы
алың-да, ысрайыл халкыны гаршыламага гидиң.
Олара душаныңызда, халкымызың оларың
гулларыдыгыны айдып, олардан бизиң билен
ылалашык баглашмагыны хайыш эдиң“ дийдилер.
12 Бизиң чөреклеримизе середиң, сизиң яныңыза
гайдан гүнүмиз өйде булары дүвенимизде, яңыжа
тамдырдан чыканды. Хәзир болса, сизиң гөршүңиз
ялы, булар гаты ве хеңли. 13 Ине, булар бизиң
шерап мешиклеримиз. Биз олары
долдуранымызда, олар тәзеждилер, хәзир болса
оларың хеммеси җайрык-җайрык болдулар. Бизиң
эгин-эшигимизе ве чарыгымыза середиң. Узак ёл
олары сандан чыкарды».
14 Шейдип, ысрайыллар оларың чөреклеринден
дадып гөрдүлер, йөне бу хакда Ребден маслахат
сорамадылар. 15 Ешува олар билен ылалашык
баглашды ве олары дири галдырҗакдыгына сөз
берди, җемагат баштутанлары хем оны тассыклап
касам этдилер.
16 Олар билен ылалашык баглашып, үч гүн
гечендең соңра ысрайыллар оларың гоңшы болуп
яшаяндыкларыны эшитдилер. 17 Ысрайыллар
йөриш эдип, үч гүн дийленде оларың Гибгон,
Кепира, Беерот, Кирятъегарым галаларына гелип
етдилер. 18 Ысрайыллар олара хүҗүм этмедилер,
себәби җемагат баштутанлары олара Ысрайыл
Худайы Реббиң адындан касам ичипдилер. Соңра
җемагат өз баштутанларына гаршы нәгилелик
билен хүңүрдешди. 19 Эмма баштутанлар тутуш
халка йүзленип: «Биз олара Ысрайыл Худайы
Реббиң адындан касам этдик. Шонуң үчин хем биз
олара дегмерис. 20 Биз олар билен шейле эдерис: өз
эден касамымыза Реббиң газабы башымыздан
инмез ялы, олары дири галдырарыс. 21 Гой, олар
яшаберсинлер» дийдилер. Шейлеликде, җемагат
баштутанларының эден теклиби боюнча олар әхли
халк үчин одун чапянчы ве сув дашаянчы
болдулар.
22 Ешува гибгонлылары янына чагырып, олара:
«Нәме үчин сиз бизи алдадыңыз? Сиз: „Биз узакда
яшаярыс“ дийдиңиз, хакыкатда болса бизиң голай
гоңшымыз экениңиз. 23 Шу пурсатдан башлап, сиз
нәлетлендиңиз, сиз инди бизе хемишелик гул
боларсыңыз. Сиз Худайымың өйи үчин одун
чапянчы ве сув дашаянчы боларсыңыз» дийди.
24 Олар Ешува: «Худайыңыз Реббиң әхли юртлары
сизиң элиңизе бермеги ве оларың яшайҗыларыны
гырмагы Өз гулы Муса буйрандыгыны бизе
айтдылар. Сиз себәпли биз өз җанымызың ховп
астындадыгыны билдик ве шонуң үчин хем шейле
этдик. 25 Ине, инди биз сениң элиңде. Бизе нәме
этмеги догры ве адалатлы хасап этсең, шоны-да
эдәй» дийдилер.
26 Шонда Ешува олары ысрайылларың элинден
халас этмеги йүрегине дүвди, олары
өлдүрмедилер. 27 Шейлеликде, Ешува хут шол гүнүң
өзүнде җемагат үчин ве Реббиң Өзүниң сайлан
ериндәки гурбанлык сыпасы үчин олары одун
чапянчы ве сув дашаянчы эдип белледи. Олар бу
гүнки гүн хем шейле ишлери эдйәрлер.

10-нҗы бап

Ешува Гүне сакланмагы буюряр

10 Иерусалимиң ханы Адоныседек Ешуваның
Ай галасыны басып алып, оны бүтинлей ёк
эдендигини, онуң ханыны хем эдил Ерихоны ве
онуң ханыны ёк эдиши ялы, гылычдан
гечирендигини эшитди. Гибгоның
яшайҗыларының болса Ысрайыл билен ярашык
баглашып, оларың арасында яшаяндыкларыны
эшиденде, 2 ол гаты горкды. Себәби Гибгон хем
эдил бейлеки ханларың галалары ялы бир улы
галады. Ол Ай галасындан хем улуды ве онуң әхли
адамлары эдермен уршуҗылардыш. 3 Иерусалимиң
ханы Адоныседек шонуң үчин Хеброның ханы
Хохама, Ярмудың ханы Пирама, Лакышың ханы
Япыя, Эглоның ханы Дебире шейле хабар
гөндерди: 4 «Мениң яныма гелип, Гибгона хүҗүм
этмәге ярдам эдиң, себәби гибгонлылар Ешува хем-
де ысрайыллар билен ярашык баглашыпдырлар».
5 Соңра аморларың бәш саны ханы: Иерусалимиң
ханы, Хеброның ханы, Ярмудың ханы, Лакышың
ханы ве Эглоның ханы өзлериниң әхли гошун
топарлары билен билеликде бир ере
йыгнанышдылар. Олар Гибгоның дашыны габап,
оларың үстүне чоздулар.
6 Гибгонлылар Гилгалдакы дүшелгесинде болан
Ешува: «Өз гулларыңдан эл чекме, тизрәк гел-де,
бизи халас эт. Бизе көмек эт, себәби даглыкда
яшаян әхли амор ханлары бизиң гаршымыза гүйч
бирикдирипдирлер» дийип хабар ибердилер.
7 Шейлеликде, Ешува өзүниң әхли гошуны,
эдермен уршуҗылары билен биле Гилгалдан
чыкып гуграды. 8 Реб оңа: «Горкма, ол ханларың
әхлисини Мен сениң элиңе бердим. Оларың хич
бири сениң өңүңде дуруп билмез» дийди.

9 Гилгалдан чыканларындан соң, Ешува бүтин
гиҗе ёл йөрәп, оларың үстүне дуйдансыз гелди.
10 Реб хем ысрайыллары гөрен бадына оларың
йүреклерине ховсала дүшер ялы этди. Ысрайыллар
олары Гибгонда дерби-дагын этдилер. Бейтхорон
гечелгесине гидйән ёл билен Азека ве Македа
ченли гачанларының ызындан ковалап, олары
гырдылар. 11 Олар Бейтхорон дагының эңңидиниң
угры билен ысрайыллардан гачанларында, Реб
Азека барянча оларың үстүне гөкден улы дашлар
ягдырды, олар гырылдылар. Улы дашың ашагында
галып өленлер ысрайылларың өлдүренлеринден
көп болды.
12 Реббиң аморлары ысрайылларың элине берен
гүни, Ешува Реб билен геплешди ве ысрайылларың
гөзлериниң алнында шейле дийди: «Эй, Гүн, дур,
Гибгоның үстүнде! Эй, Ай, дур, Аялон дерәниң
үстүнде!» 13 Халк душманындан ар алып болянча,
Гүн сакланды ве Ай дурды. Бу Яшур китабында
язылгы дәлми эйсем? Хава, Гүн асманың ортасында
сакланды ве узынлы гүн диен ялы яшмага
ховлукмады. 14 Реббиң адамзадың сесини эшиден
шол гүни ялы гүн өңде-соңда хич хачан болманды,
чүнки Реб ысрайыллар үчин сөвешди.
15 Соңра Ешува әхли ысрайыллар билен биле
Гилгалдакы дүшелгә гайдып гелди.

Ешува бәш амор ханыны гылычдан гечирйәр

16 Бәш хан гачып, Македа говагында
гизленипдилер. 17 Оларың гизленен ери тапылып,
Ешува хабар берилди. 18 Ешува шейле дийди: «Улы
дашлары говагың гирелгесине сөйәп гоюң ве
ханлара гөзегчилик эдер ялы гаравуллар гоюң.
19 Эмма сизиң өзүңиз ол ерде галмалы дәлсиңиз.
Душманларыңызың ызындан ковуп, аркадан гелип,
олары ёк эдиң. Галаларына гирмәге олара ёл
бермәң, чүнки Худайыңыз Реб олары сизиң
элиңизе берди».
20 Ешува ве ысрайыллар оларың иң соңкусына
ченли диен ялы ёк этдилер. Оларың дири
галанларының бирнәчеси гачып, берк галалара
гирип етишдилер. 21 Соңра тутуш гошун саг-аман
Македадакы дүшелгә, Ешуваның янына гайдып
гелди. Бир адамың хем ысрайыллара гаршы
геплемәге гурбы чатмады.
22 Ешува адамларына: «Говагың агзыны ачың ве
шол бәш ханы мениң яныма гетириң» дийип
буйрук берди. 23 Олар шейле хем этдилер. Шол бәш
ханы: Иерусалим, Хеброн, Ярмут, Лакыш ве Эглон
ханларыны говакдан чыкарып, 24 Ешуваның янына
гетирдилер. Ешува әхли ысрайыллары чагырып,
өзи билен биле сөвешен гошун ёлбашчыларына:
«Өңе чыкың ве аякларыңызы бу ханларың бойнуна
гоюң!» дийди. Олар айдылышы ялы этдилер.
25 Ешува ене-де ол ёлбашчылара: «Горкмаң ве
довла дүшмәң! Дөзүмли ве мерт болуң! Чүнки Реб
сизиң билен сөвешйән хер бир душманы шейле
этҗекдир» дийди. 26 Ол бу ханлары өлдүрип,
оларың җесетлериниң херсини бир агачдан асып
гойды. Олар агачдан агшама ченли асылгы
дурдулар.
27 Гүн батанда, Ешуваның буйругы боюнча олары
алып, өңки гизленен говагына ташладылар ве
уллакан дашлар билен говагың агзыны япдылар.
Олар хәзире ченли хем шол ерде сакланып
галыпдырлар.

Ешува кенганлары басып алмагы довам эдйәр

28 Шол гүнүң өзүнде Ешува Македаны басып алды.
Онуң илатыны ве ханыны гылычдан гечирди. Ол
ерде екеҗе-де дири адам гойман, хеммесини
бүтинлей ёк этди. Ешува Македаның ханыны хем
эдил Ерихоның ханыны нәме эден болса шонуң
ялы этди.
29 Соңра Ешува әхли ысрайыллар билен
Македадан Либна гелип, онуң үстүне чозуш этди.
30 Реб бу галаны хем онуң ханы билен биле
ысрайылларың элине берди, олар онуң әхли
илатыны гыргына бердилер, ол ерде екеҗе-де
җанлы зат галдырмадылар. Ерихоның ханыны
нәме эден болсалар, онуң ханыны хем шейле
этдилер.
31 Ешува әхли ысрайыллар билен Либнадан
Лакыша гелди, онуң даш-төверегини габап, онуң
үстүне чозды. 32 Сөвешиң икинҗи гүнүнде Реб
Лакышы ысрайылларың элине берди. Эдил
Либнадакы эдишлери ялы, ысрайыллар онуң
ичиндәки адамларың әхлисини гылычдан
гечирдилер. 33 Шол вагт Лакыша көмек этмек үчин,
Гезериң ханы Хорам гелди. Ешува оны хем әхли
адамлары билен бирликде екеҗесини-де дири
галдырман гырды.
34 Ешува әхли ысрайыллар билен Лакышдан
Эглона барды. Онуң даш-төверегини габап, онуң
үстүне чозды. 35 Ешува шол гүнүң өзүнде оны басып
алды, онуң әхли илатыны эдил Лакышдакы эдиши
ялы, шол гүн гылычдан гечирип, бүтинлей ёк этди.
36 Ешува әхли ысрайыллар билен Эглондан
Хеброна барып, онуң үстүне чоздулар. 37 Олар
галаны басып алып, оны ве онуң ханыны,
обаларыны хем ондакы әхли адамлары гылычдан
гечирдилер. Эдил Эглондакы ялы эдип, олар
галаның ичинде екеҗе-де дири адам галдырман,
бүтинлей ёк этдилер.

38 Соңра Ешува әхли Ысрайыл билен Дебире
тарап ызына өврүлип, оңа чозуш этди. 39 Галасы
билен биле онуң ханыны ве әхли обаларыны
басып алды, екеҗе-де дири адам гойман, оларың
хеммесини гылычдан гечирип, бүтинлей ёк этди.
Олар Хеброна, Либна хем оларың ханларына нәме
эден болсалар, Дебире ве онуң ханына хем шейле
этдилер.
40 Шейдип, Ешува әхли ери: даглык ерлери, Негеп
чөлүни, гүнбатар байырлыклары, даг этеклерини
ве оларың әхли ханларыны басып алды. Ысрайыл
Худайы Реббиң буйрушы ялы, ол екеҗе-де дири
адам галдырман, әхли җанлы-җандары гырып,
бүтинлей ёк этди. 41 Ешува Кадешбарнеяның
гүнортасындан Газа ченли, Гошениң тутуш ерини,
Гибгоның демиргазыгына ченли болан ерлери
басып алды. 42 Шол бир вагтың өзүнде Ешува ол
ерлериң әхли ханларыны ве олара дегишли
ерлери басып алды, себәби Ысрайыл Худайы
Реббиң хут Өзи Ысрайыл үчин сөвешди.
43 Шундан соң Ешува әхли ысрайыллар билен
биле Гилгалдакы дүшелгә доланып гелди.

11-нҗи бап

Ешуваның демиргазыкдакы сөвеши

11 Хасор ханы Ябын ысрайылларың бу
еңишлери хакында эшиденде, Мадоның
ханы Ёбаба, Шимрон ханына ве Акшап ханына,
2 шейле хем, демиргазык даглыкларда яшаян
ханлара, Киннерединң гүнортасындакы Араба
дүзлүгинде, гүнбатар байырлыкда ве гүнбатар
Напотдорда яшаян ханлара, 3 гүндогар ве гүнбатар
кенган ханларына, даглыкларда яшаян аморлара,
хетлере, перизлере, ябуслара ве Хермон дагының
этегиндәки Миспа үлкесинде яшаян хивилере
көмек этмеклерини сорап хабар иберди. 4 Бу
ханлар әхли гошунлары билен гелдилер, оларың
атларының ве сөвеш арабаларының саны җуда
көпди. Оларың саны эдил деңиз кенарындакы чәге
ялы көпди, әгирт улы гошунды. 5 Ол ханларың
хеммеси ысрайыллара гаршы сөвешмек үчин
бирлешип, Мером чешмесиниң янында дүшелге
гурдулар.
6 Реб Ешува: «Сен олардан горкма, себәби эртир
шу вагтлар Мен оларың әхлисини өлдүрип,
ысрайылларың элине берҗекдирин. Сиз оларың
атларының тойнакларыны дөвүң ве арабаларыны
отлаң» дийди. 7 Шейлеликде, Ешува әхли
уршуҗылар билен биле Мером чешмесине
дуйдансыз гелип, оларың үстүне чозды. 8 Реб
олары ысрайылларың элине берди. Ысрайыллар
олары гылычдан гечирдилер ве Бейик Сидона,
Мисрепот Майыма, гүндогарда Миспе җүлгесине
ченли оларың ызындан ковуп, оларың иң
соңкусына ченли гырып өлдүрдилер. 9 Ешува
Реббиң өзүне буйрушы ялы эдип, оларың
атларының тойнакларыны дөвди, ат-арабаларыны
болса отлады. 10 Шол вагтың өзүнде Ешува ызына
доланып гелип, Хасоры басып алды ве онуң
ханыны гылычдан гечирди. (Хасор шол вагтки
ханлыкларың иң бейигиди.) 11 Шейле хем,
ысрайыллар онуң ичиндәки әхли яшайҗыларыны
гылычдан гечирип, бүтинлей ёк этдилер, ол ерде
екеҗе-де дири җанлы-җандар галдырмадылар.
Хасор галасыны болса ода бердилер. 12 Реббиң гулы
Мусаның буйрушы ялы, Ешува бу галаларың
хеммесини басып алып, онуң ханларының
әхлисини гылычдан гечирип, бүтинлей ёк этди.
13 Ысрайыллар Ешуваның отлан Хасор галасындан
башга, депелерде гурлан галаларың хиҗисини
отламадылар. 14 Галадакы олҗа алнан әхли затлары
ве мал-гаралары өзлерине алдылар. Илатыны
болса иң соңкусына ченли гылычдан гечирип
гырдылар, екеҗесини хем дири галдырмадылар.
15 Эдил Реббиң Өз гулы Муса буйрушы ялы, Муса-да
Ешува эдил шонуң ялы буйрупды. Ешува буйругы
ерине етирди. Ол Реббиң Муса берен
буйрукларының екеҗесини-де галдырман,
әхлисини берҗай этди. 16 Шейдип, Ешува шу әхли
ерлери: даглыклары, тутуш Негеп чөлүни, Гошениң
әхли ерини, гүнбатар байырлыклары, Араба
дүзлүгини ве Ысрайыл даглыкларыны байырлары
билен, 17 Сегир билен янашык Халак дагындан тә
Хермон дагының гүнортасында Ливан
җүлгесиндәки Багалгат галасына ченли ерлери
басып алды ве ол ерлериң әхли ханларыны боюн
эгдирип, олары гылычдан гечирип өлдүрди.
18 Ешува ол ханларың хеммеси билен узак вагтлап
уршупды. 19 Гибгонда яшаян хивилерден башга,
екеҗе гала-да ысрайыллар билен ярашык
баглашмады. Бейлекилериң хеммесини сөвешип
алдылар. 20 Чүнки ысрайыллара гаршы
сөвешмеклери үчин оларың йүреклерини гатадан
хут Реббиң Өзүди. Эдил Реббиң Муса буйрушы ялы,
ысрайыллар олара хич хили рехим-шепагат этмән,
бүтинлей ёк этдилер. 21 Шол вагт Ешува гидип,
даглыкларда яшаян анаклары гырды. Ешува
Хебронда, Дебирде, Анапда, тутуш Яхуда ве
Ысрайыл даглыкларында яшаян анаклары
галалары билен бирликде бүтинлей ёк этди.
22 Ысрайылларың еринде анаклардан екеҗеси хем
галмады. Диңе Газада, Гатда ве Ашдотда оларың ек-
түки галды. 23 Шейдип, Ешува Реббиң Муса басып
алмалы диен ерлериниң хеммесини алды ве ол
ерлери бөлүп, ысрайылларың тирелери боюнча
олара мүлк эдип пайлап берди. Шунлукда, ер
урушдан дынып рахатланды.

12-нҗи бап

Мусаның басып алан ханлары

12 Ине, ысрайылларың еңип алан ерлериниң
ханлары шулардыр. Ысрайыллар Иордан
дерясының аңырсындакы гүндогар тарапа узалып
гидйән Арнон җүлгесинден Хермон дагына ченли
болан ерлери ве тутуш Араба дүзлүгиниң гүндогар
тарапыны басып алдылар. 2 Ханларың бири
Хешбонда яшан амор ханы Сихонды. Онуң
ханлыгы Гилгадың ярысы ве Арнон җүлгесиниң
якасындакы Арогерден башлап, шол җүлгәниң
ортасындакы галадан тә аммонларың арачәги
болан Ябок дерясына ченли аралыгы өз ичине
алярды. 3 Шейле хем, ол Киннерет көлүнден Араба
деңзине, ягны Өли деңзе ченли болан ерлере,
Араба дүзлүгиниң гүндогарында Бейтъешимода
ченли барян ерлере ве гүнбатарда Писга дагының
этегиндәки ерлере эелик эдйәрди. 4 Бейлеки хан
Башан ханы Огды. Ол Аштаротда ве Эдрейде яшап,
рапаларың иң соңкуларының бириди. 5 Онуң
ханлыгына Хермон дагы, Салка, бүтин Башандан
Гешурың ве Магакадың арачәклерине ченли,
Гилгадың ярысы, хешбон ханы Сихоның
мейданының арачәгине ченли ерлер гирйәр.
6 Реббиң гулы Муса ве ысрайыллар оларың
хеммесини басып алдылар. Муса оларың әхли
ерлерини рубенлериң, гатларың ве гүндогардакы
манаша тиресиниң эечилигине берди.

Ешуваның басып алан ханлары

7 Ешува ве ысрайыллар Иордан дерясының
гүнбатарындакы әхли ханлары, Ливан
җүлгесиндәки Багалгатдан Сегир билен янашык
Халак дагына ченли ерлери басып алдылар. Ешува
ол ерлери бөлүп, ысрайылларың тирелери боюнча
мүлк эдип пайлап берди. 8 Даглыкда, байырлыкда,
Араба дүзлүгинде, даг этеклеринде, чөллүкде ве
Негеп чөлүнде яшаян хетлериң, аморларың,
кенганларың, перизлериң, хивилериң ве
ябусларың ерлерини ысрайыллара мүлк эдип
берди. 9 Ине, Ешува ве ысрайыллар шу галаларың
ханларыны: Ерихоның, Бейтелиң голайындакы
Айың, 10 Иерусалимиң, Хеброның, 11 Ярмудың,
Лакышың, 12 Эглоның, Гезериң, 13 Дебириң,
Гедериң, 14 Хорманың, Арадың, 15 Либнаның,
Адулламың, 16 Македаның, Бейтелиң, 17 Тапуваның,
Хепериң, 18 Апегиң, Лашароның, 19 Мадоның,
Хасорың, 20 Шимронмероның, Акшабың,
21 Тагнагың, Мегидоның, 22 Кедешиң, Кармелдәки
Ёкнегамың, 23 Напотдорың янындакы Доруң,
Җелиледәки Гойымың ве 24 Тирсаның – җеми отуз
бир ханы басып алдылар.

13-нҗи бап

Ысрайылларың индики басып алмалы ерлери

13 Ешува гаррап, гоҗалык яшына етенде, Реб
оңа шейле дийди: «Инди сен өрән гаррадың,
эмма басылып алынмалы ерлер энтек гаты кән.
2 Шол басылып алынмалы ерлер шулардыр:
пилиштлилериң, гешурларың әхли ерлери,
3 гүнортада яшаян авалар, Мүсүриң
гүндогарындакы Шихор дерясындан демиргазык
Экроның арачәгине ченли ерлер. Бу ерлер
кенганларың ерлери хасапланяр. Шейле хем, оңа
пилиштлилериң бәш галасы: Газа, Ашдот, Ашкелон,
Гат ве Экрон дегишлидир. 4 Шейле-де кенганларың
тутуш ери, сидонлылара дегишли Мегары билен
аморларың арачәги Апеге ченли болан ерлер.
5 Гебаллыларың ерлери, бүтин гүндогар Ливан,
Хермон дагына голай ерлешен Багалгатдан тә
Лебохамат гирелгесине ченли болан ерлер.
6 Ливандан Мисрепот Майыма ченли әхли
даглыклар ве оларың әхли илаты, хатда
сидонлыларың әхлиси хем дегишлидир. Олары
ысрайылларың өңүнден Мениң Өзүм ковуп
чыкарарын. Йөне сен бу ерлериң хеммесини
Мениң буйрушым ялы, биҗе атып, ысрайылларың
докуз тиресине ве гүнбатардакы манаша тиресине
мүлк эдип пайлап бер».

Иорданың гүндогарындакы ерлер

8 Реббиң гулы Мусаның рубенлере, гатлара ве
манаша тиресиниң ярысына Иордан дерясының
гүндогарындан берен мүлк ерлери шулардыр:
9 Арнон җүлгесиниң гырасындакы Арогерден
башлап, шол җүлгәниң ортасындакы гала хем-де
тутуш Мейдеба текизлигинден Дибона ченли
болан ерлер. 10 Шейле хем, Хешбонда хөкүмдарлык
эден амор ханы Сихоның әхли галаларындан тә
аммонларың арачәгине ченли болан ерлер.
11 Гилгат, Гешур, Магакат топрагы, тутуш Хермон
дагы ве бүтин Башандан тә Салка ченли болан
ерлер; 12 Аштаротда ве Эдрейде хөкүмдарлык эден
Башан ханы Огуң әхли ханлыгы дегишлидир (Ог
хан рапаларың иң соңкуларының бириди). Муса
булары дерби-дагын эдип, ерлеринден ковуп
чыкарыпды. 13 Эмма ысрайыллар Гешурың ве
Магакадың илатыны юртларындан ковуп
чыкармадылар. Олар шу гүне ченли хем
ысрайылларың арасында яшаярлар. 14 Муса диңе
леви тиресине мүлк бермеди. Реббиң Муса
айдышы ялы, левилериң мирасы Ысрайыл Худайы
Реб үчин от үсти билен берилйән
гурбанлыклардыр.

Рубен тиресиниң мүлк ери

15 Муса рубен тиресине онуң уругларына гөрә мүлк ер берипди. 16 Оларың ериниң тутян мейданы Арнон җүлгесиниң гырасындакы Арогерден, җүлгәниң ортасындакы галадан ве бүтин Мейдеба текизлигинден ыбаратдыр. 17 Шейле хем, Хешбон галасы ве текизликдәки әхли галалар: Дибон, Бамотбагал ве Бейтбагал-мегон, 18 Яхса, Кедемот ве Мейпагат, 19 Кирятайым, Сибма ве җүлгәниң депесиндәки Серетшахар, 20 Бейтпегор, Писга дагының этеги ве Бейтъешимот хем шол арачәге дегишлидир. 21 Рубен тиресиниң мүлкүне Хешбонда хөкүмдарлык эден амор ханы Сихоның текизликдәки әхли галалары ве ханлыгы дегишлидир. Муса Сихоны ве юрдунда яшап, онуң тарапдары болан Мидян ханларыны: Эвини, Рекеми, Суры, Хуры ве Ребаны басып алды. 22 Ысрайыллар өз өлдүрен адамларының арасында Бегор оглы Билгамы хем гылыч билен өлдүрдилер, ол палчылык билен мешгулланярды. 23 Рубенлериң арачәги Иордан дерясының кенары болупдыр. Бу рубенлериң уругларына гөрә галалары ве обалары билен бирликде алан мүлк ерлери болупдыр.

Гат тиресиниң мүлк ери

24 Ине, Мусаның гат тиресине онуң уругларына гөрә берен мүлк ерлери: 25 Язер галасы, Гилгадың әхли галалары ве аммонларың юрдуның ярысы, Рабаның гүндогарындакы Арогере ченли; 26 Хешбондан Раматмиспә ве Бетоныма ченли, Маханайымдан Дебириң арачәгине ченли; 27 Бейтхарам дереси, Бейтнимра ве Сукот, Сапон, хешбон ханы Сихоның ханлыгының галан бөлеги. Онуң гүнбатар арачәги Иордандан Киннерет деңзине ченли болупдыр. 28 Ине, гатларың уругларына гөрә галалары ве обалары билен бирликде алан мүлк ерлери шулардыр.

Гүндогардакы манаша тиресиниң мүлк ери

29 Муса гүндогардакы манаша тиресине онуң айры-айры уругларына гөрә ер пайлап берипди. 30 Оларың тутян ерлери Маханайым, тутуш Башан, Башан ханы Огуң әхли ханлыгы, Яйырың әхли галалары – җеми алтмыш гала; 31 Гилгадың ярысы, Аштарот ве Эдрей (Башан ханы Огуң ханлык эден галалары). Булар Манашаның оглы Макырың несиллери үчин оларың уруглары боюнча берлен пай болды. 32 Ине, шулар Мусаның Иордан дерясының аңырсындакы Мовап дүзлүгинде, Ерихоның гүндогарында пайлан мүлк ерлеридир. 33 Эмма Муса леви тиресине мүлк бермеди. Сөз берши ялы, Ысрайыл Худайы Реббиң Өзи оларың мүлкүдир.

14-нҗи бап

Ысрайыллар ерлери пайлашярлар

14 Ысрайылларың Кенганда алан мүлк ерлери шулардыр. Ол ерлери Элгазар руханы, Нунуң оглы Ешува ве ысрайыл тирелериниң уругбашылары олара мүлк хөкмүнде пайлап бердилер. 2 Реббиң Мусаның үсти билен олара буйрушы ялы, олар мүлк ерлери докуз тирәниң ве бир саны ярым тирәниң арасында биҗе атышмак билен пайлашдылар. 3 Себәби Муса ики тирә ве манаша тиресиниң ярысына мүлк ери Иорданың гүндогарындан берипди, эмма леви тиресине оларың арасындан мүлк бермәнди. 4 Юсубың неслинден манаша ве эфрайым тирелери гелип чыкды. Муса левилере ерден пай бермәнди, олара яшамак үчин диңе галалары, малдарчылык ве башга эмләклери үчин өри мейданларыны берипди. 5 Шейлеликде, ысрайыллар ерлери Реббиң Муса буйрушы ялы эдип пайлашдылар.

Калеп Хеброны мүлк аляр

6 Яхуда тиресинден бирнәче адам Ешуваның янына Гилгала гелди. Оларың арасындан Кенизиң агтыгы Епуннәниң оглы Калеп оңа шейле дийди: «Реббиң Кадешбарнеяда икимиз хакда Худайың адамы Муса айдан сөзлерини билйәнсиң. 7 Реббиң гулы Муса ери гизлинликде гөзден гечирмек үчин Кадешбарнеядан мени иберенде, мен кырк яшымдадым. Шонда мен оңа йүрегимдәки җогабы гетирипдим. 8 Эмма мениң билен биле гиден доганларым халкың йүрегине ховсала салдылар, мен болсам диңе Худайым Реббиң ызына эердим. 9 Шол гүн Муса касам эдип: „Аягыңың басҗак ерлери сениң ве чагаларыңың хемишелик мүлки болар, себәби сен тутуш калбың билен Худайым Реббиң ызына эердиң“ дийипди. 10 Шейлеликде, Өз сөз берши ялы, Реб мени дири галдырды, Реббиң Муса сөз берен дөврүнден бәри эййәм кырк бәш йыл гечипдир. Шол дөвүр ичинде ысрайыллар чөлде сергездан гезипдилер. Ине, инди мен сегсен бәш яшадым. 11 Бу гүнки гүн хем мен Мусаның өзүми иберен гүнүндәки ялы гуҗурлы. Сөвешмәге хениз хем гуҗур-гайратым етҗек. 12 Шоңа гөрә-де, Реббиң шол гүнки айдан бу даглыкларыны маңа бер. Ол ерде анакларың яшаяндыгыны, галаларының улудыгыны ве оларың берк сакланяндыгыны шол гүн өзүң хем эшидипдиң. Реббиң айдышы ялы, мен олары ковуп чыкарарын, Реб мениң билен биле болар». 13 Ешува Епуннәниң оглы Калебе ак пата берди, оңа мүлк ер хөкмүнде

Хеброны багыш этди. 14 Кенизиң агтыгы Епуннәниң
оглы Калебиң Ысрайыл Худайы Реббе йүрекден
сыгынандыгы үчин, Хеброн онуң хемишелик мүлки
болуп галды. 15 Хеброның өңки ады Кирятарба
экен. Арба анакларың арасында иң бейик адам
экен. Шунлукда, ер урушдан дынып рахатланды.

15-нҗи бап

Яхуда тиресиниң мүлк ери

15 Биже атышыкда яхуда тиресиниң
уругларының пайына шу ашакдакы ерлер
дүшди: гүнортада оларың мейданы Эдомың
арачәги билен, гүнорта Син чөллүгине ченли
барып етйәр. 2 Оларың гүнорта арачәги узалып
гидйән гүнортадакы айлаглардан, Өли деңзиң
гутарян еринден башланяр. 3 Соңра ол гүнорта
Ичян гечидине тарап довам эдип, Син чөлүнден
гечйәр. Кадешбарнеяның гүнортасындан Хесрона
ве Аддара чыкып, ол ерден Карка тарап өврүлйәр.
4 Соңра Асмондан гечип, Мүсүр дерясына ченли
узалып гидйәр ве Ортаер деңзинде серхет гутаряр.
Бу оларың гүнорта арачәги болар. 5 Яхуда
тиресиниң гүндогар арачәги Өли деңиз болупдыр.
Бу гүндогар арачәк демиргазыга тарап Иордан
дерясының Өли деңзе гуйян ерине ченли узалып
гидйәр. Демиргазыкдакы арачәк Иорданың деңзе
гуйян еринден, деңиз айлагындан башланяр. 6 Бу
ерден арачәк Бейтхогла ченли барып,
демиргазыкда Бейтарабадан гечйәр ве Рубен оглы
Боханың ады дакылан даша ченли гидйәр. 7 Соңра
арачәк Акор җүлгесинден Дебире ченли ёкары
галып, демиргазыкда акымың гүнортасында
ерлешйән Адуммым байырлыкларының
гаршысындакы Гилгала тарап өврүлйәр. Арачәк бу
ерден Эйншемеш чешмесине ченли довам эдип,
Эйнрогеле етйәр. 8 Бу ерден арачәк ябусларың
галасы Иерусалимде ерлешйән дүзлүгиң
гүнортасындакы Бенхинном дересинден ёкары
галяр. Соңра ол Бенхинном дересиниң
гүнбатарының гаршысындакы дагларың депесине
ченли галып, демиргазыкдакы Рапа җүлгесиниң
ахырына ченли баряр. 9 Дагларың гершинден
арачәк Нептова чешмесиниң гөзбашына тарап
айланяр. Ол ерден хем Эпрон даглыгындакы
галалара тарап гелйәр. Соңра ол Багала (бу
Кирятъегарым) тарап ашак дүшйәр. 10 Соңра серхет
гүнбатар Багаладан Сегир дагына тарап айланяр,
демиргазыкда Кесалон галаның Егарым дагларына
ченли гидип, Бейтшемеше тарап өврүлйәр ве
Тимнаның үсти билен айланып гечйәр. 11 Ол ерден
Экроның демиргазык тарапына гидйәр ве
Шикарона тарап айланып, Багала дагының үсти
билен Ябнееле гелйәр. Иң соңунда арачәк Ортаер
деңзинде гутаряр. 12 Ортаер деңзи ве онуң
кенарлары гүнбатар арачәги эмеле гетирйәр. Яхуда
тиресиниң уругларының әхли тараплайын арачәги,
ине, шудур.

Калеп Хеброны ве Дебири басып аляр

13 Реббиң буйрушы ялы, Ешува яхуда тиресиниң
мүлк еринде ки Кирятарбаны, ягны Хеброны
Епуннәниң оглы Калебе берди. Бу ер Анагың
атасының хатырасына Кирятарба дийип
атландырылыпды. 14 Калеп ол ерден анакларың үч
уругыны: Шешайы, Ахыманы ве Талмайы чыкарып
ковды. Булар Анагың несиллеридир. 15 Бу ерден ол
Дебириң илаты билен урушмага гитди. Дебире өң
Кирятсепер дийилйәрди. 16 Калеп: «Еңиш газанып,
Кирятсепери басып алана, гызым Аксаны гелин
эдип берҗек» дийди. 17 Бу галаны Калебиң доганы,
Кеназың оглы Отниел басып алды. Калеп өз гызы
Аксаны оңа берди. 18 Той гүни Акса өз какасының
янына гидип, ондан ер дилемек үчин Отниелден
разылык алды. Акса барып, эшегинден дүшенде,
Калеп ондан: «Гызым, нәме дилегиң бар?» дийип
сорады. 19 Акса какасына: «Маңа пешгеш берсене.
Сен маңа Негеп чөлүниң гурак ерлерини бердиң,
маңа сув булакларыны-да берәй!» дийди.
Шунлукда, Калеп ёкаркы ве ашакы чешмелери хем
оңа багыш этди. 20 Ине, яхуда тиреси өз уругларына
гөрә шу ерлери мүлк эдип алды: 21 Эдомың
арачәгиниң голайындакы гүнорта Негеп чөлүнде
олара шу галалар дегишлидир: Кабсеел, Эдер, Ягур,
22 Кина, Димона, Адада, 23 Кедеш, Хасор, Йытнан,
24 Зип, Телем, Бегалот, 25 Хасорхадат, Кирётхесрон
(бу Хасор), 26 Эмом, Шема, Молада, 27 Хасаргада,
Хешмон, Бейтпелет, 28 Хасаршугал, Беершеба,
Бизётия, 29 Багала, Ией, Эсем, 30 Элтолат, Кесил,
Хорма, 31 Зиклаг, Мадманна ве Сансанна, 32 Леваот,
Шилхим, Айын ве Риммон – оларың обалары
билен биле җеми йигрими докуз гала. 33 Гүнбатар
байырлыкларда: Эштавол, Сорга, Ашна, 34 Занова,
Эйнганным, Тапува, Эйнам, 35 Ярмут, Адуллам, Соко,
Азека, 36 Шагарайым, Адытайым, Гедера,
Гедеротайым – обалары билен биле җеми он дөрт
гала.

37 Сенан, Хадаша, Мигдалгат, 38 Дилеган, Миспе,
Ёктеел, 39 Лакыш, Боскат, Эглон, 40 Каббон, Лахмас,
Китлиш, 41 Гедерот, Бейтдагон, Нагама, Македа.
Булар обалары билен биле он алты галадыр.

42 Либна, Этер, Ашан, 43 Ефтах, Ашна, Несив,
44 Кегила, Акзып, Мареша – обалары билен биле
докуз галадыр.

45 Экрон галасы ве онуң овнуклы-ирили обалары,
46 Ашдодың голайындакы әхли галалар ве обалар,
Экрондан Ортаер деңзине ченли, 47 Ашдот галасы

ве онуң овнуклы-ирили обалары, Газа галасы ве онуң овнуклы-ирили обалары билен Мүсүр дерясына ве Ортаер деңзиниң кенарларына ченли.

48 Даглыкларда: Шамыр, Ятыр, Соко, 49 Данна, Кирятсанна (бу Дебир), 50 Анап, Эштемо, Аным, 51 Гошен, Холон, Гило – обалары билен биле җеми он бир гала; 52 Арав, Дума, Эшган, 53 Янум, Бейтапува, Апеге, 54 Хумта, Кирятарба (бу Хеброн) ве Сигор – обалары билен биле докуз гала; 55 Магон, Кармел, Зип, Юта, 56 Йизрегел, Ёкдегам, Занова, 57 Кейн, Гибга, Тимна – обалары билен биле он гала; 58 Халхул, Бейтсур, Гедор, 59 Магарат, Бейтанот, Элтекон – обалары билен биле җеми алты гала; 60 Кирятбагал (бу Кирятъегарым) ве Раба – обалары билен биле ики гала.

61 Чөллүкде: Бейтараба, Мидин, Секака, 62 Нибшан, Дуз галасы, Эйнгеди – обалары билен биле җеми алты гала. 63 Яхудалар Иерусалимде яшаян ябуслары ковуп чыкарып билмедилер. Ябуслар бу гүнки гүн хем ол ерде яхудалар билен биле яшаярлар.

16-нҗы бап

Эфрайым билен гүнбатардакы манаша тирелериниң мүлк ери

16 Юсубың несиллериниң пайына биҗе боюнча Ерихоның голайындакы Иордандан Ерихо чешмесиниң гүндогарына ченли болан ерлер ве Ериходан башланып, Бейтел даглыгына узалып гидйән чөллүк дүшди. 2 Арачәк Бейтелден Луза чыкып, Атаротда яшаян аркларың ерине ченли баряр. 3 Соңра ол гүнбатара тарап ашак дүшүп, яплетлериң арачәгине, ашакы Бейтхороның ве Гезериң арачәгине ченли гелип, деңизде тамамланяр. 4 Шейлеликде, манаша тиресиниң ярысы ве эфрайым тиреси мүлк ерлерини алдылар.

Эфрайым тиресиниң мүлк ери

5 Эфрайымларың уругларына гөрә алан ерлериниң арачәги шулар болупдыр: оларың мүлк ерлериниң гүндогар арачәги Атаротаддар болуп, ол ёкаркы Бейтхорона ченли баряр. 6 Ол ерден арачәк Ортаер деңзи билен довам эдип, Микметадың демиргазыгына гелйәр ве Танатшылоның гүндогар тарапына өврүлип, Янованың гүндогарындан гечйәр. 7 Яновадан Атаротаддара ве Нагара ченли ашак дүшүп, Ерихо биригип, Иордана барып етйәр. 8 Арачәк Тапувадан чыкып, гүнбатара Кана җүлгесине тарап узалып гидйәр-де, Ортаер деңзине етип гутаряр. Ине, эфрайым ярым тиресине оларың уругларына гөрә берлен ерлер шулардан ыбарат. 9 Эфрайым несиллерине булар билен бирликде манашалара дегишли болан галалардыр обалар хем бөлүнип берилди. 10 Эфрайымлар Гезерде яшаян кенганлары ковуп чыкармадылар. Кенганлар шу гүнлер хем эфрайымларың ишини этмәге меҗбур эдилип, оларың арасында яшап йөрлер.

17-нҗи бап

Гүнбатардакы манаша тиресиниң мүлк ери

17 Шейле хем, гүнбатардакы манаша тиреси үчин биҗе атылды. Манаша Юсубың новбахар оглуды. Манашаның илкинҗи оглы, Гилгадың какасы Макыр өкде уршуҗы болaндыгы үчин, биҗе боюнча онуң уругына Гилгат ве Башан берлипди. 2 Манаша тиресиниң бейлеки уругларының: Абыгезериң, Хелегиң, Асрыелиң, Шекемиң, Хепериң ве Шемиданың хем биҗе боюнча Иордан дерясының гүнбатар тарапында пайлары барды. 3 Манашаның ювлугы, Макырың човлугы, Гилгадың агтыгы, Хепериң оглы Селопхадың огул перзенди ёкды. Онуң диңе бәш гызы болуп, оларың атлары шулардыр: Махла, Нога, Хогла, Милка ве Тирса. 4 Олар Элгазар руханының, Нунуң оглы Ешуваның ве ёлбашчыларың янына гелип, олара: «Реб Муса агаларымызың уруглары билен бирликде бизе хем мүлк ер бермеги буйрупды» дийдилер. Ешува Реббиң буйругына гөрә, олара хем бәш агасының уругларының арасында мүлк берди. 5 Шейлеликде, гүнбатардакы манаша тиресине он пай ер берилди. Себәби Манашаның гыз говлуклары хем огул говлуклары билен бирликде мүлк алдылар. Манаша тиресиниң бейлеки уругларына Иордан дерясының гүндогар тарапында мүлк берилди.

7 Манаша тиресиниң Иордан дерясының гүнбатарында тутян мейданы Ашерден башлап, Микметада ченли, ягны Шекемиң гүндогар тарапына ченли узалып, ол ерден арачәк гүнорта тарап Эйнтапуваның яшайҗыларына ченли етйәр. 8 Тапува галасының даш-төвереги Манаша дегишлиди, эмма Тапува галасы эфрайымлылара дегишли болан Манашаның арачәгинде ерлешйәрди. 9 Соңра арачәк Кана акымының гүнорта тарапы билен ашак дүшйәр. Акымың гүнортасындакы галалар Манашада ерлешселер-де, Эфрайыма дегишли болупдыр. Манашаның арачәги акымың демиргазык тарапында болуп, ол Ортаер деңзинде гутаряр. 10 Гүнорта тарап Эфрайыма, демиргазык болса Манаша дегишли болуп, оларың гүнбатар арачәги Ортаер деңзи болупдыр. Оларың демиргазык-гүнбатар тарапы – Ашер, демиргазык-гүндогар тарапы болса Ысакар болупдыр. 11 Ысакардан ве Ашерден манашалара

обалары билен Бейтшеяны, Иблегамы, шейле-де
Доруң (бу деңиз кенарында), Эндоруң, Тагнагың,
Мегидоның илатыны ве обаларыны бердилер.
12 Манашалар ол галаларың яшайҗыларыны ковуп
чыкарып билмедилер ве кенганлар өз ерлеринде
галып, яшамакларыны довам этдирдилер.
13 Ысрайыллар гүйчлененден соңра, кенганлары
өзлери үчин межбуры иш эдйәнлере өврүрдилер.
Эмма олары бүтинлей ковуп чыкармадылар.

Эфрайым ве манаша тирелери ер сораярлар

14 Юсубың несиллери Ешува: «Нәме үчин сен бизе
бир биже пай ве бир мүлк ер берйәрсиң? Бизиң
болса адам санымыз көп, бизи Реб ялкады»
дийдилер. 15 Ешува олара: «Эгер сизиң адам
саныңыз көп болса ве Эфрайым даглыклары сизе
дарлык эдйән болса, онда токайлара гидиң-де, шол
ерде перизлериң ве рапаларың еринден өзүңизе
ер ачың» дийди. 16 Юсубың несиллери оңа: «Бу
даглык мейданлар бизиң үчин етерлик дәл.
Дүзлүкде яшаян әхли кенганларың, шейле хем,
Бейтшеянда, онуң обаларында ве Йизрегел
җүлгесинде яшаянларың демир сөвеш арабалары
бар» дийдилер. 17 Соңра Ешува Юсубың несиллери
болан манашалара ве эфрайымлара йүзленип,
шейле дийди: «Сиз көп санлы ве сизде улы гүйч
бар, шонуң үчин хем сизе диңе бир биже пай
берип гоймалы дәлдир. 18 Даглык мейданлар
сизиңки болар. Ол ер токайлык болса-да, сиз оны
арассаласаңыз, онуң дашкы серхетлерине ченли
сизиңки болар. Кенганларың демир сөвеш
арабалары бар болса-да, гүйчли болсалар-да, сиз
олары ковуп чыкармагы башарарсыңыз».

18-нҗи бап

Галан ерлериң пайланылышы

18 Тутуш ысрайыл җемагаты Шилода
йыгнанышды ве ол ерде Реббе йүз тутулян
чадыр гурулды. Чүнки әхли ерлер ысрайыллара
табын болупды. 2 Энтек ысрайыллардан өз мүлк
ерини алмадык ене-де еди тире галыпды. 3 Шонуң
үчин хем Ешува олара шейле дийди: «Сиз хачана
ченли ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң өзүңизе
берен ерлерини алмага бипервай гарап
гезҗексиңиз? 4 Хер тиреден үч адамы сайлаң, мен
олары ерлере айланмага иберҗек, олар хер тирә
етйән мүлк ери язга гечирсинлер-де, мениң яныма
алып гелсинлер. 5 Ерлери мүлк пайыны алмадык
еди тирәниң арасында бөлсүнлер. Яхудалар өз
өңки еринде гүнортада галар, Юсубың несиллери
болса демиргазыкдакы еринде галар. 6 Мүлк ериң
еди бөлегини хем язга гечириң-де, маңа гетирип
бериң. Мен шу ерде Худайымыз Реббиң хузурында
сизиң үчин биже атарын. 7 Сизиң араңызда
левилериң пайы ёкдур, себәби оларың пайы Реббе
руханы хөкмүнде гуллук этмекдир. Гатлар,
рубенлер ве манаша тиресиниң ярысы эййәм өз
мүлк ерлерини Иордан дерясының гүндогарындан
алдылар. Бу ерлери олара Реббиң гулы Муса
берипди». 8 Шейдип, адамлар ёла дүшдүлер. Ешува
ерлери өвренмәге гидйән ол адамлара шейле
буйрук берди: «Әхли ерлери айланып чыкың ве
оны язга гечириң-де, ызыңыза мениң яныма
гелиң. Мен бу ерде Шилода Реббиң хузурында
сизиң үчин биже атҗакдырын». 9 Шейлеликде,
адамлар ерлериң ичинден гечип, олары галама-
гала еди бөлеге бөлүп, гөзден гечириш китабына
яздылар. Соңра олар Шилодакы дүшелгә –
Ешуваның янына гайдып гелдилер. 10 Ол ерде
Ешува Реббиң хузурында биже атып, ерлери
ысрайылларың тирелерине өзлериниң бөлүшлери
ялы пайлады.

Бенямин тиресиниң мүлк ери

11 Илкинҗи болуп, бенямин тиресиниң
уругларының бижеси чыкды. Оларың бижесине
дүшен пай яхудалар билен Юсуп несиллериниң
аралыгындакы ерлер болды. 12 Оларың арачәгиниң
демиргазык тарапы Иордан дерясындан башланяр,
соң арачәк демиргазыкда Ерихо гершине чыкып,
даглыкларың үсти билен гүнбатар тарапа өврүлип,
Бейтавен чөллүгинде гутаряр. 13 Бу ерден арачәк
илерлигине Лузуң (бу өңки Бейтел) гүнорта
гершине ченли гелйәр. Соңра ашакы Бейтхороның
гүнортасындакы даглыкдан Атаротаддара дүшйәр.
14 Соңра ол ерден айланып, дагларың гүнбатар
тарапына өврүлйәр, яхудалара дегишли болан
Кирятбагала (өңки Кирятъегарым) гелйәр. Бу
оларың гүнбатар тарапының арачәгидир.
15 Гүнорта арачәк Кирятъегарымың четинден
башлап, Нептова чешмесине ченли гелип етйәр.
16 Соңра арачәк Бенхинном дересиниң янындакы
дагларың этегине ченли ашак дүшүп, Рапа
дересине гелйәр. Ол демиргазыга Хинном
дересине тарап ашак довам эдип, ябусларың
галасының гүнорта эңңиди билен Эйнрогеле
барып етйәр. 17 Инди болса арачәк демиргазыкдан
айланып, Эйншемеше гелйәр. Соңра Адуммым
гечидиниң гаршысындакы Гелилода ченли узалып,
Рубен оглы Боханың дашына тарап ашак дүшйәр.
18 Соңра Бейтарабаның демиргазык эңңиди билен
гечип, Араба дүзлүгине тарап ашак дүшйәр.
19 Арачәк Бейтхогланың демиргазыгы билен гидип,
Өли деңзиң демиргазык айлагында ве гүнортада
Иорданың четинде гутаряр. Бу оларың гүнорта
арачәги болупдыр. 20 Оларың гүндогар арачәги

Иордан болупдыр. Бу бенямин тиресиниң уруглары
боюнча əхли тараплайын арачəкленен мүлк
ерлери болупдыр. 21 Ине, булар болса бенямин
тиресиниң уруглары боюнча алан галалары: Ерихо,
Бейтхогла, Эмеккесис, 22 Бейтараба, Самарайым,
Бейтел, 23 Авым, Пара, Опра, 24 Кепар-аммоны,
Опны, Геба – обалары билен биле җеми он ики
гала. 25 Гибгон, Рама, Беерот, 26 Миспа, Кепира,
Моса, 27 Рекем, Йирпеел, Тарала, 28 Села, Хаелеп,
Ябус галасы (бу – Иерусалим), Гибга ве
Кирятъегарым – обалары билен биле он дөрт гала.
Бу бенямин тиресиниң өз уругларына гөрə алан
мүлк еридир.

19-нҗы бап

Шимгон тиресиниң мүлк ери

19 Икинҗи гезек шимгон тиресиниң
уругларының биҗеси чыкды. Оларың мүлки
яхуда тиресиниң мүлк ериниң ичинден дүшди.
2 Шимгон тиресиниң мүлк ерлери шулар болупдыр:
Беершеба, Шеба, Молада, 3 Хасаршугал, Бала, Эсем,
4 Элтолат, Бетул, Хорма, 5 Зиклаг, Бейтмаркабот,
Хасарсуса, 6 Бейтлебаот, Шарухен – обалары билен
биле он үч гала. 7 Айын, Риммон, Этер, Ашан –
обалары билен биле дөрт гала. 8 Багалатбегериң ве
Негеп чөлүндəки Раманың даш-төверегиндəки
обалар хем шоңа гирйəрди. Буларың бары Шимгон
тиресиниң өз уругларына гөрə алан мүлк
ерлеридир. 9 Шимгон тиресине мүлк ер
яхудаларың пайындан бөлүнип берилди.
Яхудаларың ер пайларының өзлеринден
артыкдыгы себəпли, шимгон тиреси мүлк ерини
оларың пайындан алды.

Зебулун тиресиниң мүлк ери

10 Үчүнҗи гезек зебулун тиресиниң уругларының
биҗеси чыкды. Оларың мүлк ериниң арачəги
Сарыда ченли узаляр. 11 Арачəк гүнорта Маргала
ченли гидип, Даббешеде барып етйəр ве
Ёкнегамың гүндогар акымына гелйəр. 12 Соң
Сарыддан ызына гайдып, Гүнүң догян тарапына
Кислот-табора гелйəр. Ол ерден Даберада гелип,
Япыя тарап ёкары чыкяр. 13 Ол ерден гүндогара
Гатхепере ве Этказына тарап гечйəр, соңра
Риммона тарап довам эдип, Нега тарап өврүлйəр.
14 Демиргазык арачəк Ханнатона тарап айланып,
Йыптахел җүлгесинде гутаряр. 15 Кaтат, Нахалал,
Шимрон, Йыдала, Бейтуллахам – обалары билен
биле он ики гала. 16 Ине, булар Зебулун тиресиниң
уруглары боюнча алан мүлк ери, оларың галалары
ве обаларыдыр.

Ысакар тиресиниң мүлк ери

17 Дөрдүнҗи гезек ысакар тиресиниң
уругларының биҗеси чыкды. 18 Оларың ерине
шулар дегишлидир: Йизрегел, Кесуллот, Шунем,
19 Хапарайым, Шиён, Анахарат, 20 Рабыт, Кишён,
Эбес, 21 Ремет, Эйнганным, Эйнхадда, Бейтпаззес.
22 Арачəк Табора, Шахасума, Бейтшемеше янашып,
Иорданда гутаряр – обалары билен биле алты гала.
23 Ине, булар Ысакар тиресиниң уруглары боюнча
алан мүлк ерлери, галалары ве обаларыдыр.

Ашер тиресиниң мүлк ери

24 Бəшинҗи гезек ашер тиресиниң уругларының
биҗеси чыкды. 25 Оларың арачəги Хелкат, Халы,
Бетен, Акшап, 26 Аламмелек, Амат, Мишал; гүнбатар
Кармел дагына ченли ве Шихорлыбнат галасына
ченли барып етйəр. 27 Соңра арачəк ызына
гүндогара Бейтдагона тарап айланып, Зебулуна,
Йыптахел җүлгесине, демиргазыкда Бейтемеге ве
Негиеле баряр. Соңра ол демиргазыкда Кабула,
28 Эброна, Рехоба, Хаммона, Кана ве Бейик Сидона
ченли довам эдйəр. 29 Шундан соң серхет Рама
өврүлип, берк Сур галасына гелйəр ве ене-де
ызына Хоса тарап айланып, Ортаер деңзинде
гутаряр. Оларың ерлерине Махалап, Акзып, Умма,
Апек, Рехоп үлкелери хем дегишлидир. Олар
обалары билен биле җеми йигрими ики галадыр.
31 Ашер тиресиниң уруглары боюнча алан мүлк
ерлери, галалары ве обалары, ине, шулардан
ыбаратдыр.

Нафталы тиресиниң мүлк ери

32 Алтынҗы гезек нафталы тиресиниң
уругларының биҗеси чыкды. 33 Оларың арачəги
Хелепден, Сагананнымдакы дуб токайларындан,
Адамынекепден ве Ябнеелден Лаккума ченли
гелип, ол Иорданда гутаряр. 34 Серхет гүнбатара
Азноттабора өврүлип, соң Хукога баряр, гүнорта
тарапдан Зебулуна, гүнбатар тарапдан болса
Ашере ве гүндогар тарапдан Иорданың якасында
болан Яхуда янашяр. 35 Олара дегишли болан берк
галалар шулардыр: Сиддим, Сер, Хаммат, Ракат,
Киннерет, 36 Адама, Рама, Хасор, 37 Кедеш, Эдрей,
Эйнхасор, 38 Йырон, Мигдалел, Хорем, Бейтанат ве
Бейтшемеш – обалары билен биле он докуз гала.
39 Бу болса нафталы тиресиниң уругларына гөрə
дүшен мүлк ерлери, галалары ве обаларыдыр.

Дан тиресиниң мүлк ери

40 Единҗи гезек дан тиресиниң уругларының
биҗеси чыкды. 41 Оларың пайына дүшен мүлк
ерлер шулардан ыбарат: Сорга, Эштавол,

Иршемеш, 42 Шагалбын, Аялон, Йытла, 43 Эйлон,
Тимна, Экрон, 44 Элтеке, Гибетон, Багалат, 45 Ехут,
Бенейберак, Гатриммон, 46 Мейяркон ве Яфоның
гаршысындакы ерлер билен Ракон. 47 Эмма дан
тиресине өз ерлерини эелемек агыр дүшди, олар
Лешеме гаршы сөвеше чыкып, оны басып
алдылар. Олары гылычлап өлдүрип, ерлерини
өзлерине мүлк эдип алдылар ве ол ерде
ерлешдилер. Олар Лешеме Дан дийип, аталары
Даның адыны гойдулар. 48 Ине, бу болса дан
тиресиниң уруглары боюнча алан мүлк ерлери,
оларың галалары ве обаларыдыр.

Ер пайламак иши тамамланяр

49 Мүлк ерлери арачәкләп бөлүп
гутаранларындан соң, ысрайыллар өз
араларындан Нунуң оглы Ешува мүлк пай
бердилер. 50 Олар оңа Реббиң буйругы боюнча
Эфрайым даглыгындакы Тимнатсерах галасыны
бердилер. Бу галаны онуң өзи сорапды. Ешува бу
галаны тәзеден гуруп, ол ерде орнашды. 51 Ине,
шулар Элгазар руханының, Нунуң оглы Ешуваның
ве Ысрайыл тирелериниң уругбашыларының
Реббе йүз тутулян чадырың гирелгесинде, Шилода
Реббиң хузурында Ысрайыл тирелерине биҗе
боюнча пайлап берен мүлк ерлеридир. Шейлелик
билен, олар ерлери пайламак ишини
тамамладылар.

20-нҗи бап

Гачыбаталга галалары

(Канун таглыматы 19:1-13; Чөлде 35:6-34)

20 Реб Ешува шейле дийди: 2 «Ысрайыллара
айт: Мен сизе Мусаның үсти билен
гачыбаталга галалары барада айдыпдым.
Шоларың хайсы галалар болмалыдыгыны сиз өз
араңызда кесгитләң. 3 Төтәнликден я-да ялңышлык
билен адам өлдүрен ганхор ол ере гачып, өзүни
горап билер. Гой, ол галалар ганхорлар үчин
өлдүрилениң хоссарындан гачыбаталга болсун.
4 Кимде-ким шол галаларың бирине гачып барса,
ол адам галаның гирелгесинде, дервезәниң
агзында дуруп, шол галаның яшулуларына
эшитдирип, өз ягдайыны хабар берсин. Олар ол
адамы өз яшайҗыларының бири хөкмүнде кабул
эдип, оңа өз араларында галада яшамага орун
берерлер. 5 Эгер-де онуң ызындан өлдүрилениң
хоссары ар алмак үчин гелсе, онда галадакы
яшулулар ганхоры онуң элине бермели дәлдирлер,
себәби ганхор онуң якыныны билкастлайын
өлдүрмәндир. Өлдүрен адамы билен онуң өң хич
хили душманчылыгы болмандыр. 6 Җемагат үйшүп,
ганхор барада хөкүм чыкарянча ве тә шол вагткы
баш руханы өлйәнчә, гой, ол шол галада
яшаберсин. Соңра ол гачып гайдан галасына, өз
өйүне доланып билер». 7 Шейлелик билен, олар
Нафталы даглыгында Җелиледе Кедеш галасыны,
Эфрайым даглыгында Шекеми ве Яхуда
даглыгында Кирятарбаны (Хеброны) белледилер.
8 Шейле хем Иордан дерясының аңырсындан
Ерихоның гүндогарында олар рубен тиресинден
дүзлүкдәки чөлде ерлешйән Бесери, гат
тиресинден Гилгатдакы Рамоды, манаша
тиресинден Башандакы Голаны белледилер. 9 Бу
галалар әхли ысрайыллар ве оларың арасында
яшаян гелмишеклер үчин гачыбаталга хөкмүнде
белленилди. Адамы төтәнликде өлдүрен ганхор
шол галалара гачып барып, ондан ар алмакчы
болян хоссарлардан башыны гутарып билер.
Җемагат маслахатлашып, адалатлы хөкүм
чыкарянча, ол ганхор шол галада ховпсузлыкда
яшап билер.

21-нҗи бап

Левилере берлен галалар

21 Леви тиресиниң ёлбашчылары Элгазар
руханының, Нунуң оглы Ешуваның ве әхли
Ысрайыл тирелериниң уругбашыларының янына
гелдилер. 2 Левилер Кенган юрдуның Шило
галасына гелип, олара: «Реб бизе яшамак үчин
галалар ве ири шахлы малларымыз үчин өри
мейданлар бермеги Муса аркалы буйрупды»
дийдилер. 3 Шейлеликде, Реббиң буйругы боюнча
ысрайыллар левилере өз мүлк ерлеринден шу
ашакдакы галалары ве өри мейданларыны
бердилер. 4 Илкинҗи кохат уругының биҗеси
чыкды. Левилерден болан Харун руханының
несиллерине биҗе боюнча яхуда, шимгон ве
бенямин тирелеринден сайланып, он үч гала
берилди. 5 Бейлеки галан кохат уругына биҗе
боюнча эфрайым, дан тирелеринден ве
гүнбатардакы манаша тиресинден он гала
берилди. 6 Гершон уругы хем биҗе атышыкда
ысакар, ашер, нафталы тирелеринден ве
Башандакы манаша тиресинден өзлерине он үч
гала алдылар. 7 Мерары уругы өзлерине рубен, гат
ве зебулун тирелеринден он ики гала алдылар.
8 Шейлеликде, ысрайыллар Реббиң Мусаның үсти
билен буйрушы ялы, бу галалары өри мейданлары
билен бирликде левилере биҗе боюнча пайлап
бердилер. 9 Ысрайыллар левилерден болан кохат
уругындан Харуның несиллерине яхуда ве шимгон
тирелериниң хайсы галаларыны бермелидигини
кесгитледилер, себәби оларың биҗеси биринҗи
чыкыпды. 11 Ысрайыллар олара Кирятарбаны (Арба
Анагың какасыды) берипдирлер. Бу Яхуда

даглыгындакы Хеброн галасы болупдыр, онуң даш-
төверегини өри мейдан тутяр. 12 Эмма галаның
якынындакы ачык мейданларыны ве онуң
обаларыны болса Епунне оглы Калеп мүлк ер
хөкмүнде алыпды. 13 Харун руханының
несиллерине ганхорлар үчин гачыбаталга болан
Хеброн галасыны ве Либнаны, 14 Ятыры,
Эштемованы, 15 Холоны, Дебири, 16 Айыны, Ютаны,
Бейтшемеши, оларың хер бириниң өри
мейданлары билен биле бу ики тиреден җеми
докуз гала бердилер. 17 Олар бенямин тиресинден
хем шу галалары алдылар: Гибгоны, Гебаны,
18 Анатоды ве Алмоны, оларың херсиниң өри
мейданлары билен биле җеми дөрт гала. 19 Шу
саналан он үч гала өри мейданлары билен биле
Харун руханының несиллерине берилди.
20 Левилериң кохат неслиниң галан бөлеги биҗе
боюнча эфрайым тиресинден галалар алдылар.
21 Олар ганхорлар үчин гачыбаталга болан,
Эфрайым даглыгындакы Шекем галасыны, шейле
хем Гезери, 22 Кибсайымы, Бейтхороны өри
мейданлары билен биле олара бердилер. Булар
җеми дөрт галадыр. 23 Олар дан тиресинден Элтеке,
Гибетон, 24 Аялон ве Гатриммон галаларыны өри
мейданлары билен биле алдылар. Булар җеми дөрт
галадыр. 25 Олара гүнбатардакы манаша
тиресинден шу галалары: Тагнагы, Гатриммоны –
җеми ики галаны өри мейданлары билен биле
бердилер. 26 Шу ёкарда саналан он гала, өри
мейданлары билен бирликде кохат несиллериниң
галан бөлегине берилди. 27 Левилериң гершон
уругына гүндогардакы манаша тиресинден
ганхорлар үчин гачыбаталга болан Башандакы
Голан галасы ве Беештераг – җеми ики гала,
оларың өри мейданлары билен биле берилди.
28 Ысакар тиресинден болса олара Кишён, Даберат,
29 Ярмут, Эйнганным галаларыны – җеми дөрт
галаны оларың өри мейданлары билен биле
алдылар. 30 Ашер тиресинден олара Мишал, Абдон,
31 Хелкат ве Рехоп галалары – җеми дөрт гала
херсиниң өри мейданлары билен биле берилди.
32 Олара нафталы тиресинден ганхорлар үчин
гачыбаталга болан, Җелиледәки Кедеш галасы,
шейле хем Хаммотдор, Картан галалары – җеми үч
гала өри мейданлары билен биле берилди. 33 Шу
саналан он үч гала, оларың өри мейданлары билен
бирликде гершон уругына берилди.
34 Левилериң галан мерары уругына болса
зебулун тиресинден галалар берилди. Олара
Ёкнегам, Корта, 35 Риммон, Нахалал галалары –
җеми дөрт гала херсиниң өри мейданлары билен
биле берилди. 36 Рубен тиресинден олара Бесер,
Яхса, 37 Кедемот, Мейпагат галалары – җеми дөрт
гала херсиниң өри мейданлары билен биле
берилди. 38 Гат тиресинден олара ганхорлара
гачыбаталга эдилип белленен Гилгатдакы Рамот
галасы ве Маханайым, 39 Хешбон, Язер галалары
өри мейданлары билен биле берилди. Булар җеми
дөрт галадыр. 40 Шейлеликде, левилериң галан
мерары уругының пайына биҗе боюнча җеми он
ики гала дүшди. 41 Ысрайыллардан левилере мүлк
хөкмүнде берлен галаларың җеми өри
мейданлары билен бирликде кырк секиз болды.
42 Шол галаларың хер бириниң даш-төверегини
өри мейдан гуршап алярды. Өри мейдансыз екеҗе-
де гала ёкды.
43 Ине, Реб ысрайылларың ата-бабаларына ант
ичип сөз берен ериниң әхлисини олара берди.
Олар бу ерлери эеләп, ол ерде яшадылар. 44 Реб
оларың ата-бабаларына сөз берши ялы, олара әхли
тарапдан парахатчылык берди. Оларың
душманларының екеҗеси хем оларың өңүнде
дуруп билмеди. Реб оларың душманларыны өз
эллерине берди. 45 Реббиң Ысрайыл несиллерине
берен аҗайып вадаларындан екеҗе сөзи хем
ерине етмән галмады. Оларың әхлиси хакыкат
йүзүнде берҗай болды.

22-нҗи бап

Гүндогар тирелер өз мүлклерине доланярлар

22 Соңра Ешува рубен, гат тирелерини ве
гүндогардакы манаша тиресини янына
чагырып, 2 олара шейле дийди: «Сиз Реббиң гулы
Мусаның буйрукларыны ерине етирдиңиз ве
мениң әхли табшырыкларыма боюн болдуңыз.
3 Бүтин шол вагтың довамында сиз доганларыңызы
шу гүне ченли еке ташламадыңыз ве өз Худайыңыз
Реббиң буйрукларыны дыкгат билен ерине
етирдиңиз. 4 Ине, Худайыңыз Реб сизиң
доганларыңыза сөз берши ялы, олара
парахатчылык берди. Шонуң үчин хем, инди сиз өз
өйлериңизе, ягны Реббиң гулы Мусаның Иордан
дерясының бейлеки тарапында сизе берен
ерлерине эелик этмәге доланып барың. 5 Эмма
Реббиң гулы Мусаның сизе берен буйрукларыны ве
кануныны долы берҗай эдиң. Худайыңыз Ребби
сөйүң, әхли ерде Онуң ёлундан йөрәң,
табшырыкларыны ерине етириң, Оңа бил баглаң
ве бүтин йүрегиңиз билен җан-тенден Оңа гуллук
эдиң». 6 Соңра ак пата берип, Ешува олары угратды
ве олар өз өйлерине гайтдылар. 7 Ине, манаша
тиресиниң ярысына Мусаның Башанда берен ери,
эмма Ешува бейлеки ярысына Иордан дерясының
демиргазык тарапында, өз доганларының
арасындан берди. Шейлеликде, олара ак пата
берип, өйлерине угратды. 8 Ешува олара: «Улы
байлык билен, сүри-сүри мал билен, алтын-күмүш

билен, мис-демир билен, көп эгин-эшик билен
ызыңыза доланың. Душманларыңызы еңип,
олардан алан олҗаларыңызы өз доганларыңыз
билен пайлашың» дийди. 9 Шейлеликде, рубен, гат
тирелери ве гүндогардакы манаша тиреси
Кенганың Шило галасындакы бейлеки
ысрайыллары ташлап, Гилгада тарап, Реббиң
Мусаның үсти билен олара берен мүлк ерлерине
эелик этмәге ызларына гайтдылар.

Иорданың янындакы гурбанлык сыпасы

10 Рубен, гат тирелери ве гүндогардакы манаша
тиреси Кенганда Иорданың голайына гелип,
деряның якасында әпет бир гурбанлык сыпасыны
бина этдилер. 11 Ине, рубенлериң, гатларың ве
гүндогардакы манаша тиресиниң Кенганың
арачәгинде, Иорданың боюнда, ысрайылларың
тарапында гурбанлык сыпасыны гурандыклары
барадакы хабар ысрайыл халкына гелип етди. 12 Бу
тәзелиги эшиденлеринде, тутуш ысрайыл
җемагаты Шилода бир ере йыгнанып, олара гаршы
сөвешмәге аяга галды. 13 Соңра ысрайыллар
Гилгада тарап – рубенлериң, гатларың ве
гүндогардакы манаша тиресиниң үстүне Элгазар
руханының оглы Пинехасы ибердилер. 14 Онуң
билен биле он саны ёлбашчы хем гитди. Олар
ысрайылың хер тиресинден сайланып, херси
ысрайыл уругларының баштутаныдылар. 15 Олар
Гилгада – рубенлериң, гатларың ве гүндогардакы
манаша тиресиниң янына гелип, олара шейле
дийдилер: 16 «Реббиң тутуш җемагаты шейле
диййәр: „Бу нәхили дөнүклик? Сиз Ысрайыл Худайы
Реббиң гаршысына чыкдыңызмы? Сиз Реббе гуллук
этмекден йүз өврдиңизми? Сиз өз гурбанлык
сыпаңызы гуруп, Реббе гаршы баш гөтерйәңизми?
17 Бизиң үчин Пегорың кануны бозаны азмы нәме?
Чүнки ол Реббиң җемагатына гыргын кеселини
гетирди. Биз энтеклер хем ондан тәмизленип
билемзок. 18 Сиз болса бу гүн Ребден боюн
товладыңыз! Эгер сиз бу гүн Реббе баш гөтерсеңиз,
эртир Ол тутуш ысрайыл җемагатына гөз гөркезер.
19 Эгер сизиң мүлк ерлериңиз пәк болмаса, онда
Реббиң топрагына – мукаддес чадырың дуран
ерине гечиң-де, мүлк ериңизи бизиң арамыздан
алың. Эмма бизиң Худайымыз Реббиң гурбанлык
сыпасындан башга өз гурбанлык сыпаңызы гуруп,
Реббе ве бизе гаршы баш гөтермәң.
20 Ядыңыздамы, Зераның човлугы Акан Реббе айры
гойлан затлардан огурлап, дөнүклик эдипди. Мунуң
үчин болса җеза тутуш ысрайыл җемагатының
үстүнден инди. Бу гүнә үчин онуң диңе еке өзи
өлмәнди“». 21 Рубен, гат тирелери ве гүндогардакы
манаша тиреси Ысрайыл тирелериниң
уругбашыларына шейле җогап бердилер: 22 «Реб
худайларың Худайыдыр! Реб худайларың
Худайыдыр! Ол билйәндир, гой, ысрайыл халкы
хем билсин: эгер биз Реббе боюн эгмезлик я-да
дөнүклик эден болсак, сизиң бу гүн бизе
рехимиңиз инмесин! 23 Эгер биз гурбанлык
сыпамызы Ребби рет этмек үчин гуран болсак,
онуң үстүнде якма гурбанлыгыны я галла
садакасыны, я-да саламатлык гурбанлыгыны
бермек үчин гуран болсак, онда Реббиң Өзи бизе
берк җеза берсин. 24 Хакыкатда болса, биз муны
әтиячлык үчин этдик, себәби вагт гелер, шонда
сизиң несиллериңизиң бизиң несиллеримизден:
„Ысрайыл Худайы Реб билен сизиң нәме ишиңиз
бар?“ дийип сорарлар. 25 Реб Иордан дерясыны
бизиң билен сизиң араңызда арачәк эдип гойды.
Сизиң Ребде хич хили пайыңыз ёк диймезликлери
үчин, шейле хем, сизиң несиллериңиз
бизиңкилере Реббе сежде этмәге ёл гояр ялы, 26 биз
өз гурбанлык сыпамызы гурмагы йүрегимизе
дүвдүк. Бу якма гурбанлыгы үчин хем дәл, мал
садакасы үчин хем дәл. 27 Эмма бу сиз билен бизиң
ве соңкы несиллеримизиң арасында субутнама
болмагы үчиндир. Мунда биз өз якма
гурбанлыкларымыз, мал садакаларымызы ве
саламатлык гурбанлыкларымызы бермек билен
Реббиң өңүндәки борчларымызы Онуң хузурында
ерине етирерис. Вагт геленде, сизиң несиллериңиз
бизиң несиллеримизе: „Сизиң Ребде пайыңыз ёк“
дийип, хич хачан айдып билмезлер. 28 Шейле хем,
биз белли бир нетиҗә гелдик, хачан хем болса бир
вагт олар бизе ве бизиң несиллеримизе шейле
дийәйселер, биз олара: „Ата-бабаларымызың
Реббе гуран бу гурбанлык сыпасының нусгасына
середиң, бу якма гурбанлыгы я-да мал садакасы
үчин дәл-де, сиз билен бизиң арамызда субутнама
болмагы үчиндир“ диерис. 29 Мукаддес чадырың
өңүнде дуран Худайымыз Реббиң гурбанлык
сыпасындан башга үйтгешик гурбанлык сыпасыны
гурмак ве онда якма гурбанлыгыны, галла
садакасыны я-да мал садакасыны берип, Ребби
әсгермезлик эдип, Оны рет этмеклик бизден даш
болсун!»

30 Пинехас руханы ве онуң билен гелен җемагат
баштутанлары, Ысрайыл тирелериниң
уругбашылары рубенлериң, гатларың ве
гүндогардакы манаша тиресиниң айданларыны
эшиденлеринде, бу сөзлерден хошал болдулар.
31 Элгазар руханының оглы Пинехас рубенлере,
гатлара ве гүндогардакы манаша тиресине: «Хәзир
биз Реббиң өз арамыздадыгыны билйәрис, себәби
сиз Реббе гаршы дөнүклик этмәнсиңиз, гайтам, сиз
бүтин ысрайыл халкыны Реббиң
җезаландырмагындан халас этдиңиз» дийди.

32 Шундан соң Пинехас ве ёлбашчылар рубенлери
ве гатлары Гилгатда галдырып, өз юрдуна доланып
гелдилер ве ысрайыллара оларың айданларыны
гүррүң бердилер. 33 Шейлеликде, ысрайыллар
оларың эден ишинден хошал болдулар ве Худая
алкыш айтдылар. Шундан соң олар рубенлериң ве
гатларың яшаян ерлерине чозуп, олар билен уруш
этмек ве олары тоздурмак хакында келам агыз сөз
айтмадылар. 34 Рубенлер ве гатлар гурбанлык
сыпасына «Субутнама» дийип ат бердилер. Олар:
«Чүнки бу бизиң арамызда Реббиң Худайдыгының
субутнамасыдыр» дийдилер.

23-нҗи бап

Ешуваның хошлашык сөзи

23 Реббиң ысрайыллара даш-төверегиндәки
әхли душманларындан парахатчылык
беренинден бәри көп вагт гечипди ве Ешуваның
хем яшы бирчене барып, гоҗалык яшына етипди.
2 Ешува әхли ысрайыллары, оларың яшулуларыны,
баштутанларыны, казыларыны ве
ёлбашчыларыны янына чагырып, олара шейле
дийди: «Инди мениң көпүм гечип, азым галды.
3 Худайыңыз Реббиң сизиң бәхбидиңиз үчин бу
миллетлериң барыны нәхили гүне салантыгына
өзүңиз гөзли шаятсыңыз. Сизиң үчин сөвешен
Худайыңыз Реббиң хут Өзүдир. 4 Ядыңыздадыр,
мен бу миллетлериң ве басып алан бейлеки
миллетлеримиң әхли ерлерини, Иордан
дерясындан Ортаер деңзиниң гүнбатарына ченли
болан аралыгы сизиң тирелериңизе биҗе боюнча
мүлк эдип пайлап бердим. 5 Худайыңыз Реббиң Өзи
олары ыза серпикдирип, сизиң өңүңизден ковуп
чыкарар. Худайыңыз Реббиң сизе сөз берши ялы,
сиз оларың ерлерини эелərсиңиз. 6 Шонуң үчин
хем Мусаның Канун китабындакы язылланларың
барына боюн эгип, оны долы ерине етирмекде
өрән мерт дуруң. Ондан хич яна совулмаң.
7 Араңызда галып, яшап йөрен бу гелмишек
миллетлер билен гарышмаң, оларың
худайларының атларыны агзамаң, оларың
адындан ант ичмәң, олара гуллук эдип, сежде
этмәң. 8 Диңе шу гүнки болшуңыз ялы, Худайыңыз
Реббе бил баглаң. 9 Реб сизиң өңүңизден бейик ве
гүйчли миллетлери ковуп чыкарды, шу вагта ченли
оларың екеҗеси хем сизиң өңүңизде дуруп
билмеди. 10 Сизиң бириңиз оларың мүңүсини
гачырдыңыз, себәби Худайыңыз Реб эдил сөз
берши ялы, сизиң тарапыңызда сөвешди. 11 Шонуң
үчин хем сиз Худайыңыз Ребби җан-тенден сөйүң.
12 Эмма сиз Ребден йүз өврүп, араңызда дири галан
бейлеки миллетлере гошулсаңыз, олар билен гыз
алшып-бершип, гарындашлык ачсаңыз, 13 онда
шуны билип гоюң, чүнки сизиң Худайыңыз Реб
шондан соң ол миллетлери сизиң өңүңизден ковуп
чыкармаз. Терсине, олар сизе дузак ве тор
боларлар, тә Худайыңыз Реббиң берен бу говы
еринден айрылып ёк болянчаңыз, аркаңызы
гамчылап, гөзүңизе тикен болуп дүртүлерлер.
14 Ине, гөршүңиз ялы, мениң саналгым долды.
Худайыңыз Реббиң сизе берен әхли аҗайып
вадаларының екеҗеси хем ерине етмән
галмандыгыны сизиң хут өзүңиз месе-мәлим
билйәңиз. Онуң хер бир сөзи амала ашды, екеҗеси
хем хакыката өврүлмән галмады. 15 Йөне
Худайыңыз Реббиң хер бир аҗайып вадасының
хакыката өврүлиши дек, Өзүниң берен оңат
еринден сизи ёк эдйәнчә, башыңыздан бела-
бетерлери-де индерер. 16 Эгер-де сиз өзүңизе
берҗай этмек үчин берлен Худайыңыз Реббиң
әхтини бозсаңыз ве башга худайлара гуллук эдип,
олара сежде этсеңиз, онда Реббиң гахар-газабы
сизиң гаршыңыза туташар. Сиз Реббиң берен бу
оңат еринде шобада хеләк боларсыңыз».

24-нҗи бап

Ешува ысрайыллар билен әхт баглашяр

24 Шейлеликде, Ешува әхли ысрайыл
тирелерини Шекеме йыгнады. Оларың
арасындан Ысрайылың яшулуларыны,
баштутанларыны, казыларыны ве
ёлбашчыларыны чагырды. Оларың өзлери гелип,
Худайың хузурында дурдулар. 2 Соңра Ешува әхли
халка йүзленип, шейле дийди: «Ысрайыл Худайы
Реб шейле диййәр: „Сизиң ата-бабаларыңыз
мундан көп йыл өң Евфрат дерясының боюнда
яшап, башга худайлара гуллук этдилер. Оларың
бири хем Ыбрайым билен Нахорың какасы Терады.
3 Эмма Мен атаңыз Ыбрайымы Евфрат дерясының
боюндан әкидип, тутуш Кенганың ерини бердим ве
онуң неберелерини көпелтдим. Мен оңа Ысхак
диен бир огул бердим. 4 Ысхага хем Якуп билен
Ысавы бердим. Мен Ысава Сегир даглыгыны мүлк
бердим, йөне Якуп несиллери билен Мүсүре гитди.
5 Соңра Мен Муса билен Харуны Мүсүре ибердим
ве оларың арасында эден әхли бела-бетерлерим
билен мүсүрлилере гөз гөркездим. Шондан соң
сизи ол ерден алып чыкдым. 6 Мен сизиң ата-
бабаларыңызы Мүсүрден алып чыканымда, сиз
деңзе гелдиңиз. Мүсүрлилер ат-арабалары ве
сөвеш арабалы эсгерлери билен сизиң ата-
бабаларыңызың ызындан Гызыл деңзе ченли
коваладылар. 7 Шонда ысрайыллар перят эдип,
Мен-Ребден көмек сорап ялбаранларында, Мен
олар билен мүсүрлилериң аралыгыны түм-
гараңкылыга гапладым. Мен мүсүрлилериң үстүни

деңзиң сувы билен өртүп, гарк этдим. Сиз Мениң мүсүрлилере нәме эденими өз гөзлериңиз билен гөрдүңиз. Соңра сиз узак вагтлап чөлде яшадыңыз. 8 Шейдип, Мен сизи Иорданың гүндогарында яшаян аморларың ерине гетирдим. Олар сизиң гаршыңыза урушдылар, эмма Мен олары сизиң элиңизе бердим. Мен олары сизиң өңүңизде гырып ташладым ве сиз оларың ерлерини өзүңизе мүлк алдыңыз. 9 Мовабың ханы Сипор оглы Баллак Ысрайыла гаршы урушмага тайярлананда, ол Бегор оглы Билгама сизи нәлетлемек үчин хабар иберди. 10 Эмма Мен Билгама гулак асмадым, шейлеликде, ол ене-де сизе ак пата берди ве Мен сизи Баллагың элинден халас этдим. 11 Соңра сиз Иордан дерясындан гечип, Ерихо гелдиңиз. Ерихоның яшайҗылары хем эдил хетлер, аморлар, перизлер, кенганлар, гиргашлар, хивилер ве ябуслар ялы сизиң гаршыңыза чыкдылар, эмма Мен олары хем сизиң элиңизе бердим. 12 Мен ики амор ханыны ховсала салып, олары сизиң өңүңизден ковуп чыкардым. Сиз олары өз гылычларыңыз билен я-да ок-яйларыңыз билен еңмедиңиз. 13 Мен сизе өз зәхметиңизи сиңдирмедик ерлериңизи ве өз гурмадык галаларыңызы бердим, хәзир сиз ол ерлерде яшап йөрсүңиз. Сиз өз отуртмадык үзүм ве зейтун багларыңызың мивелеринден ийип йөрсүңиз“.

14 Шонуң үчин хем инди сиз Ребден горкуң, Оңа ак йүрекден ыхлас билен гуллук эдиң. Сиз ата-бабаларыңызың Евфрат дерясының аңырсында ве Мүсүрде сежде эден худайларыны ташлаң. Диңе Реббе гуллук эдиң. 15 Реббе гуллук этмеги макул гөрмесеңиз, онда шу гүн киме гуллук этҗекдигиңизи сайлаң: сиз Евфрат дерясының аңырсындакы ата-бабаларыңызың гуллук эден худайларына гуллук этҗекмисиңиз я-да хәзирки яшаян ериңиздәки аморларың худайларына? Эмма хоҗалыгым билен мен болса Реббе гуллук этҗекдирин». 16 Соңра адамлар Ешува шейле җогап бердилер: «Биз хич вагт Реббе дөнүклик этмерис! Башга худайлара гуллук этмек бизден даш болсун! 17 Худайымыз Реббиң Өзи бизи ве ата-бабаларымызы Мүсүр гулчулыгындан алып чыкды ве гөзүмизиң алнында көп гудратлы ишлери этди. Бизиң йөрәп гечен бүтин ёлларымызда, әхли миллетлериң арасында Реб бизиң җанымызы аман саклады. 18 Биз бу ере чозуш эденимизде, Реб бу ерде яшаян әхли аморлары бизиң өңүмизден ковуп чыкарды. Шонуң үчин биз хем Реббе гуллук этҗекдирис, себәби Ол бизиң еке-тәк Худайымыздыр».

19 Ешува халка: «Сиз Реббе гуллук эдип билмерсиңиз, чүнки Ол мукаддес Худайдыр, Ол габанҗаң Худайдыр. Сизиң языкларыңызы я-да гүнәлериңизи багышламаз. 20 Эгер сиз Ребби терк эдип, кесеки худайлара гуллук этсеңиз, онда Ол сизе өң көп ягшылыклар эден хем болса, сизден йүз өврүрер, нәлетләп, сизи ёк эдип ташлар» дийди. 21 Адамлар Ешува: «Ёк! Биз Реббе гуллук эдерис!» дийдилер. 22 Соңра Ешува ене-де олара: «Реббе гуллук этмеги сайлап аландыгыңыза сизиң өзүңиз хакыкы шаятсыңыз» дийди. Олар хем: «Хава, биз шаятдырыс!» дийип җогап бердилер.

23 Ешува халка йүзленип: «Инди өз араңыздакы кесеки худайлары айрып ташлаң ве тутуш йүрегиңиз билен Ысрайылың Худайы Реббе тарап өврүлиң» дийди. 24 Халк оңа: «Хава, биз Худайымыз Реббе гуллук эдерис ве Онуң сөзүне боюн эгерис!» дийди. 25 Шейлеликде, Ешува шол гүн адамлар билен әхт баглашды ве Шекемде олар үчин парзлар ве дүзгүнлер чыкарды. 26 Ешува шейле хем бу сөзлери Худайың Канун китабына язды. Соңра ол әпет бир дашы алып, Реббиң мукаддес ериндәки дуб агаҗының дүйбүнде гойды. 27 Ол әхли халка йүзленип: «Гөрйәңизми, шу даш бизиң үчин субутнама болар. Бу даш Реббиң бизе айдан әхли сөзлерини эшитди. Эгер сиз Реббе дөнүклик эдәйсеңиз, бу даш сизе гаршы субутнама болар!» дийди.

Ешуваның ве Элгазарың өлүми

28 Соңра Ешува халкың херсини өз мүлк ерине иберди. 29 Шундан соң Реббиң гулы Нун оглы Ешува йүз он яшап өлди. 30 Оны Гагаш дагының демиргазык тарапындакы Эфрайым даглыгында, өзүниң мүлк ери болан Тимнатсерахда җайладылар. 31 Ешуваның яшан дөврүнде ысрайыл халкы Реббе гуллук этди. Ешувадан соң яшап, Реббиң Ысрайыла эден әхли әгирт ишлерини гөзи билен гөрен гаррыларың дөврүнде-де ысрайыл халкы Реббе гуллук этди. 32 Ысрайыллар Юсубың җеседини Мүсүрден чыкарып, Шекеме гетирипдилер. Олар оны Шекемиң какасы Хаморың огулларындан Якубың йүз күмүш теңңә сатын алан еринде җайладылар. Ол ер Юсубың несиллериниң мүлк ери болуп галды. 33 Харуның оглы Элгазар хем өлди, оны Эфрайым даглыгында, өз оглы Пинехасың Гибга галасында җайладылар.

Ысрайыл сердарлары

Гириш

китабы ысрайыл халкының баштутансыз яшан дөврүни беян эдйәр. Шол дөвүрде дагынык яшап йөрен ысрайыл тирелерини бүтеви бир миллете өврүп билҗек сердарлар герекди, себәби гоңшы халклар оларың үстүне чозуп, халкы дынгысыз эзйәрдилер. Шонуң үчин-де, Реб ысрайыл тирелерини бирлешдирҗек сердарлары сайлаярды. Бу сердарлар халка баштутанлык эдип, ысрайылларың душманларына гаршы сөвешйәрдилер. Булардан башга-да олар тирелериң ер ве бейлеки эмләклер бабатдакы давалы меселелерини чөзйәрдилер.
Шейле сердарларың бири-де Шимшонды. Ол гүйчли шахсы хәсиетлери билен көплери ызына эердйәрди, йөне өз этҗек ишлеринде кәвагт ысрайыл халкына геңешмейәрди. Эмма ысрайылларың өзлери хем этҗек ишлеринде көпленч Худая геңешмейәрдилер. Олар Онуң буйрукларыны бозуп, битабын болярдылар, башга халкларың бутларына сежде эдйәрдилер, өзлерини мүсүр гулчулыгындан бошадан Худайы унудярдылар. Оларың шейле бойнуёгынлыклары зерарлы Худай олары Өз пенакәрлигинден махрум эдйәрди. Шонда гоңшы халклар оларың үстүне чозуп, мал-мүлклерини олҗа, огул-гызларыны есир алярдылар. Ысрайылларың шейле битабынлыклары зерарлы олар өзлерине вада берлен юрды ве айратын хукугы, ягны Худайың халкы болмак хукугыны йитирмек ховпы дөрейәрди. Худайың ысрайыллара юрды ве Өз халкы болмак хукугыны берип, олар билен әхт багланышы барада китабында беян эдилйәр. Шол әхте лайыклыкда, ысрайыл халкы Худая табындыклары үчин ялканыша мынасып, битабынлыклары үчин гаргыша дучар болмалыдылар.

Мазмуны

Ешуваның өлүмине ченли болан вакалар
Ысрайыл сердарлары
Дүрли вакалар

1-нҗи бап

Ысрайыллар кенганлар билен сөвешйәрлер

1 Ешува өленден соң, ысрайыллар:
«Кенганларың гаршысына илки хайсымыз
сөвеше чыкмалы?» дийип, Ребден сорадылар.
2 Реб: «Яхуда тиреси чыкар: ине, Мен бу юрды
оларың элине берҗекдирин» дийди.
3 Яхудалар шимгон тиресине: «Бизиң пайымыза
дүшен ер үчин кенганларың гаршысына биле
сөвешмәге гелиң. Биз хем сизиң пайыңыза дүшен
ер үчин сөвешмәге барарыс» дийдилер.
Шимгонлар олар билен биле гитдилер. 4 Яхудалар
сөвеше гирдилер, Реб кенганлары ве перизлери
оларың элине берди. Олар Безек диен ерде
душманың он мүңүсини өлдүрдилер. 5 Безекде
олар Адоныбезеге саташдылар, онуң билен
сөвешип, оны еңдилер, кенганлары ве перизлери
дерби-дагын этдилер. 6 Адоныбезек гачды, йөне
онуң ызындан ковуп тутуп, онуң эллериниң хем
аякларының башам бармакларыны чапдылар.
7 Шонда Адоныбезек: «Эллериниң хем аякларының
башам бармаклары чапылан етмиш саны баштутан
мениң сачагымдан гачан чөрек овунтыкларыны
чөпләп ийипди. Шолара эденлерими инди Худай
мениң өзүме гөркезйәр» дийди. Олар Адоныбезеги
Иерусалиме гетирдилер; ол шол ерде өлди.
8 Соңра яхудалар Иерусалими басып алып, онуң
илатыны гылычдан гечирдилер ве галаны
отладылар. 9 Ондан соң олар даглыкда, Негепде ве
гүнбатар байырлыкда яшаян кенганларың
гаршысына сөвеше гирдилер. 10 Көне ады
Кирятарба болан Хебронда яшаян кенганларың
үстүне чозуп, Шешай, Ахыман ве Талмай
баштутанларыны боюн эгдирдилер.
11 Бу ерден ол Дебириң илаты билен урушмага
гитди. Дебире өң Кирятсепер дийилйәрди. 12 Калеп:

«Еңиш газанып, Кирятсепери басып алана, гызым
Аксаны гелин эдип берҗек» дийди. [13] Бу галаны
Калебиң доганы, Кеназың оглы Отниел басып
алды. Калеп өз гызы Аксаны оңа берди.
[14] Той гүни Акса өз какасының янына гидип, ондан
ер дилемек үчин Отниелден разылык алды. Акса
барып, эшегинден дүшенде, Калеп ондан: «Гызым,
нәме дилегиң бар?» дийип сорады. [15] Акса
какасына: «Маңа пешгеш берсене. Сен маңа Негеп
чөлүниң гурак ерлерини бердиң, маңа сув
булакларыны-да берәй!» дийди. Шунлукда, Калеп
ёкаркы ве ашакы чешмелери хем оңа багыш этди.
[16] Кейнлерден болан Мусаның гайынатасының
несиллери яхудалар билен билеликде Палма
галасындан чыкып, Арадың голайында Негепдәки
Яхуда чөлүне яшамага гитдилер. Ол ерде олар
амалеклериң арасында орнашдылар. [17] Соңра
яхудалар шимгонлар билен билеликде, Сепат
галасында яшаян кенганларың үстүне чозуп, олары
еңдилер. Олар галаны Реббе багыш эдип, бүтинлей
ёк этдилер ве онуң адына Хорма † дакдылар.
[18] Яхудалар Газа, Ашкелон ве Экрон галаларыны-да,
оларың даш-төверегиндәки мейданлары билен
биле басып алдылар. [19] Реб яхудалар билен биледи.
Олар даглыкда яшаянлары еңип, олары ковуп
чыкардылар, эмма дүзлүкде яшаянлары еңип
билмедилер, себәби оларың демир сөвеш
арабалары барды. [20] Мусаның вада эдиши ялы,
Хеброн Калебе берилди. Ол болса анакларың үч
уругыны ол ерден ковуп чыкарды. [21] Беняминлер
Иерусалимде яшаян ябуслары ковуп
чыкармадылар, олар хәли-хәзире ченли хем
беняминлер билен биле бу ерде яшап йөрлер.
[22] Юсубың несиллери Бейтелиң гаршысына
сөвеше чыкдылар. Реб олар биленди. [23] Олар
Бейтеле (галаның өңки ады Лузды) гөзден
гечирмек үчин өз җансызларыны ибердилер.
[24] Җансызлар галадан гелйән бир адамы гөрдүлер,
оны тутуп, оңа: «Эгер бизе галаның гирелгесини
гөркезсең, биз саңа рехимдарлык эдерис»
дийдилер. [25] Ол адам булара галаның гирелгесини
гөркезди. Юсубың несиллери галаны гылычдан
гечирдилер, йөне бу адама хем онуң ковум-
гарындашларына дегмедилер. [26] Ол адам хетлериң
юрдуна барып, ол ерде гала гурды ве өң яшан
галасының хатырасына онуң адына Луз дакды. Ол
гала хәзире ченли шол ат билен атландырыляр.
[27] Манашалар Бейтшеян, Тагнак, Дор, Иблегам,
Мегидо галаларының ве олара дегишли обаларың
илатыны ковуп чыкармадылар, шейдип, кенганлар
шол ерде яшадылар. [28] Ысрайыллар гүйчлененден
соңра, олар кенганлары бүтинлей ковуп
чыкармадылар-да, меҗбуры иш эдйәнлере
өврүдилер.
[29] Эфрайымлар хем Гезерде яшаян кенганлары
ковмадылар, кенганлар олар билен бир ерде
яшадылар.
[30] Шейлеликде, зебулунлар Китрон ве Нахалал
галаларының илатыны ковмадылар, кенганлар
олар билен яшабердилер, йөне кенганлар олары
меҗбуры иш эдйәнлере өврүдилер.
[31] Ашерлер Акко, Сидон, Ахлап, Акзып, Хелба,
Афык ве Рехоп галаларының илатыны ковмадылар.
[32] Шейдип, ашерлер шол ериң илаты болан
кенганларың арасында яшабердилер, чүнки олары
ковмадылар.
[33] Нафталылар Бейтшемешиң, Бейтанадың
илатыны – кенганлары ковман, оларың арасында
яшадылар. Эмма олар Бейтшемеш билен
Бейтанадың илатыны меҗбуры иш эдйәнлере
өврүдилер.
[34] Аморлар данлары даглыга тарап гысдылар,
олары дүзлүге гойбермедилер. [35] Аморлар Херес
дагында, Аялонда, Шагалбымда яшамагы
йүреклерине дүвдүлер; Юсубың несиллери
гүйчлененде, олар аморлары меҗбуры иш
эдйәнлере өврүдилер. [36] Аморларың серхеди Ичян
гечидинден Села гаясына ченли, хатда ондан хем
аңры узалып гидйәрди.

2-нҗи бап

Ысрайыллар Реббе бивепалык эдйәрлер

2 Реббиң перишдеси Гилгалдан Бохиме гелип,
шейле дийди: «Мен сизи Мүсүрден чыкарып,
ата-бабаларыңыза сөз берен юрдума гетирдим.
Мен шол махал Өзүмиң сиз билен эден әхтими
асла бозмаҗакдыгымы ве [2] бу юрдуң илаты билен
сизиң әхт эдишмели дәлдигиңизи, оларың
гурбанлык сыпаларыны йыкып-
юмурмалыдыгыңызы айдыпдым. Йөне сиз сөзүме
гулак асмадыңыз. Бу нәме этдигиңиз болды?
[3] Шонуң үчин хем инди Мен сизе шуны айдярын:
Мен олары сизиң өңүңизден ковмарын. Олар сизе
душман боларлар, оларың худайлары сизе дузак
боларлар». [4] Реббиң перишдеси бу сөзлери
айданда, әхли ысрайыллар мөңңүрип аглашдылар.
[5] Шонуң үчин олар бу ериң адына Бохим ††
гойдулар ве шол ерде Реббе гурбанлык бердилер.
[6] Ешува адамлары өйли-өйүне уградандан соң,
ысрайыллар өзлерине юртдан мүлк берлен
ерлерине эелик этмек үчин гитдилер. [7] Ешуваның
яшан дөврүнде ысрайыл халкы Реббе гуллук этди.
Ешувадан соң яшап, Реббиң Ысрайыла эден әгирт
ишлерини гөзи билен гөрен гаррыларың

† *Еврейче Хорма бүтинлей ёк этдилер*

†† *Бохим – бу сөз аглашянлар*

дөврүнде-де ысрайыл халкы Реббе гуллук этди.
8 Реббиң гулы Нун оглы Ешува йүз он яшап өлди.
9 Оны Гагаш дагының демиргазык тарапындакы
Эфрайым даглыгында, Тимнахересдәки өз
мүлкүнде җайладылар. 10 Шейлелик билен, тутуш
бир несил дүнйәден өтди ве бу өңки неслиң
дерегине Ребби билмейән ве Онуң Ысрайыл үчин
эден ишлеринден хабарсыз башга бир несил
кемала гелди.
11 Соңра ысрайыллар Реббиң йигренйән
ишлерини эдип, Багал бутларына гуллук этдилер.
12 Олар ата-бабаларыны Мүсүрден чыкаран өз
Худайы Ребби терк эдип, даш-төверегиндәки әхли
гоңшы миллетлериң худайларына сыгындылар,
олара баш эгип сежде этдилер. Шейдип, олар
Реббиң гахарыны гетирдилер. 13 Олар Ребби терк
эдип, Багал хем-де Ашторет бутларына гуллук
этдилер. 14 Реббиң ысрайыллара гахары гелди. Реб
олары талаңчыларың элине берди, олары
таладылар. Реб олары чар тарапдан душманларың
элине берди. Олар душман өңүнде узак дуруп
билмедилер. 15 Реббиң ант ичип сөз берши ялы,
олар нирә сөвешмәге чыксалар, Реб ысрайыллара
гаршы болды. Ысрайыллар гаты көп эҗир
чекдилер.
16 Ысрайыллары талаңчыларың элинден халас
этмек үчин Реб сердарлар сайлап чыкарды. 17 Эмма
олар сердарлара-да гулак асмадылар. Терсине,
башга худайлара сежде эдип, Реббе бивепалык
этдилер; Реббиң буйрукларыны ерине етирен ата-
бабаларының ызына эермән, гайтам оларың
ёлундан җуда тиз чыкдылар. 18 Реб олар үчин
ёлбашчы сердары чыкаранда, Реб сердар билен
биле боларды, сердарың әхли яшан өмрүнде, Реб
ысрайыллары душманларының элинден халас
эдерди. Чүнки олар сүтемиң ве зулумың голы
астында боланларында, Реб олара рехим эдерди.
19 Эмма сердар өлен бадына, олар ене өңки
ёлларына доланярдылар, ата-бабаларындан бетер
бозулярдылар; башга худайлара гуллук эдип, олара
сежде эдердилер. Шейдип, олар текепбирлик
билен өзлериниң бет ишлеринден эл үзмедилер.
20 Шоңа гөрә Реббиң ысрайыллара гахары гелип,
шейле дийди: «Бу халк оларың ата-бабалары билен
Мениң эден әхтими бозды, сөзүме гулак асмады,
21 шу себәпден Ешува өлмезден өң, ковулман галан
халкларың хич бирини-де, инди Мен оларың
өңүнден ковмарын. 22 Шейдип, олары шу халклар
билен сынап гөрҗек, ата-бабалары ялы олар хем
Реббиң ёлундан йөрәрлермикә я-да ёк?» 23 Реб бу
халклары бирбада ковуп чыкармады. Олара
Ешуваның ыгтыярына берилмедик үлкелерде
галмагына ругсат берди.

3-нҗи бап

Кенганда галан халклар

3 Кенгандакы урушларың хич хайсысына
гатнашып гөрмедик ысрайыллары сынамак
үчин, Реб бирнәче миллетлери ковуп чыкарман өз
юрдунда галдырды. 2 Реб муны Ысрайылың хер бир
неслине сөвешмеги өвретмек үчин, эсасан хем өң
хич хачан уршуп гөрмедик, урша хич хили
теҗрибеси ёк соңкы несил үчин этди. 3 Ине, Реббиң
шол галдыран миллетлери: пилиштлилериң бәш
ханлыгы, әхли кенганлар, сидонлар, Багалхермон
дагындан Лебохамада ченли аралыкдакы Ливан
дагында яшаян хивилер. 4 Реббиң Мусаның үсти
билен ата-бабаларына берлен буйрукларына
ысрайылларың гулак асяндыкларыны я-да гулак
асмаяндыкларыны сынамак үчин Реб шу халклары
галдырыпды. 5 Ысрайыллар кенганларың,
хетлериң, аморларың, перизлериң, хивилериң ве
ябусларың арасында месген тутдулар. 6 Олар билен
гыз алшып--беришдилер, оларың худайларына
гуллук этдилер.

Отниел сердар

7 Ысрайыллар Реббиң йигренйән ишлерини
этдилер, өзлериниң Худайы Ребби унудып, Багал
хем-де Ашера бутларына гуллук этдилер. 8 Шол
себәпден Реббиң Ысрайыла гахары гелип, олары
Сирия патышасы Кушан-ришатайымың элине
табшырды. Ысрайыллар секиз йыллап Кушан-
ришатайымың гол астында болдулар. 9 Олар Реббе
перят эденлеринде, Реб олара Отниел диен бир
халасгәр берди. Ол Калебиң иниси Кеназың
оглуды. 10 Реббиң Рухы Отниеле инди; ол
ысрайыллара сердар болуп, урша чыкды, Реб
Сирия патышасы Кушан-ришатайымы онуң элине
берди. Отниел Кушан-ришатайымы боюн эгдирди.
11 Юрт кырк йыллап парахат яшады. Соңра
Кеназың оглы Отниел арадан чыкды.

Эхут сердар

12 Ысрайыллар ене Реббиң йигренйән ишлерини
этдилер. Реб хем Мовап патышасы Эглоны
ысрайылларың гаршысына гүйчлендирди, себәби
ысрайыллар Реббиң йигренйән ишлерини этдилер.
13 Эглон аммонлылар ве амалеклер билен
бирлешдилер ве ысрайыллара зарба уруп, Палма
галасыны эеледи. 14 Шейлеликде, ысрайыллар он
секиз йыллап Мовап патышасы Эглоның гол
астында галдылар.
15 Ысрайыллар ене-де Реббе перят эденлеринде,
Реб олар үчин бир халасгәр берди. Ол бенямин

тиресинден Гераның оглы Эхутды, ол чепбекейди.
Ысрайыллар Мовап патышасы Эглон үчин салгыт
әкитмеги Эхуда табшырдылар. 16 Эхут өзүне
узынлыгы бир тирсек болан ики йүзли ханҗар
ясанды. Оны донуның ашагында саг будуна дакып,
17 салгыды Мовап патышасы Эглона әкитди. Эглон
гаты семиз адамды. 18 Эхут салгыды берди ве муны
гөтерип гелен адамлары угратды. 19 Йөне онуң өзи
Гилгалың гапдалындакы ёнулан улы дашың дуран
еринден ызына өврүлип гелди-де: «Эй, патыша,
саңа айтҗак бир гизлин сөзүм бар» дийди.
Эглон: «Үмсүм болуң!» дийип, янындакыларың
хеммесини дашарык чыкарды.
20 Эхут шонда өз сергин отагында еке галан
патышаның янына голайлашып:
«Саңа Худайдан бир хабар гетирдим» диенде,
патыша тагтындан турды. 21 Эхут чеп эли билен саг
будундакы ханҗарыны алды-да, патышаның
гарнына сокды. 22 Ханҗар сапы билен биле гирип
гитди. Ханҗар патышаның яглы гарнында галды.
Эхут ханҗарыны ызына чыкармады, ханҗарының
уҗы онуң аркасындан чыкды, онуң ичгошы
дашына чыкды. 23 Онсоң Эхут ишигиң даш йүзүне
чыкып, сергин отагың гапыларыны дашындан
гулплады. 24 Ол дашарык чыкан бадына,
патышаның нөкерлери гелдилер. Олар сергин
отагың гапыларының гулплыдыгыны гөрүп,
патыша аяк ёлуна гидендир өйтдүлер. 25 Җуда көп
гарашдылар, гапылар вагты билен ачылмансоң,
ахыры ачар алып, гапылары ачдылар. Гөрселер,
оларың хоҗайыны өлүп ятырды.
26 Олар нәмәниң-нәмедигине дүшүнйәнчәлер,
Эхут гачды ве ёнулан улы дашың гапдалындан
гечип, Сейире тарап зым-зыят болды. 27 Ол бу ере
гелип, Эфрайым даглыгында шахдан эдилен
сурнай чалды. Ысрайыллар онуң билен бирликде
даглыкдан индилер. Эхут оларың өңүндеди. 28 Эхут
олара: «Мениң ызыма дүшүң, Реб душманыңыз
моваплылары сизиң элиңизе табшырды» дийди.
Олар хем онуң ызы билен ашак индилер ве
моваплылардан Иордан дерясының гүзерлерини
эелләп, ол ерден хич кими гечирмедилер. 29 Шонда
олар он мүң саны даяв хем батыр моваплыны
өлдүрдилер, оларың екеҗеси-де аман галмады.
30 Шейлеликде, моваплылар шол гүн Ысрайылың
голастына дүшдүлер. Соңра юрт сегсен йыл
парахат яшады.

Шамгар сердар

31 Эхутдан соң Анат оглы Шамгар пейда болды. Ол
хем падыман таягы билен пилиштлилерден алты
йүз адамы өлдүрип, Ысрайылы оларың элинден
халас этди.

4-нҗи бап

Дебора билен Барак

4 Эхут өленден соң, ысрайыллар ене-де Реббиң
йигренйән ишлерини этдилер. 2 Реб
ысрайыллары Хасор галасында хөкүм сүрен ве
кенган халкындан болан Ябын атлы ханың элине
берди. Харошет-хагойым галасында яшаян Сисера
онуң харбы серкердесиди. 3 Ысрайыллар Реббе
перят эдип, Ондан көмек сорадылар, Оңа
ялбардылар, себәби Ябының докуз йүз саны демир
сөвеш арабасы барды ве ол йигрими йыл бәри
ысрайыллары рехимсизлик билен эзип гелйәрди.
4 Шол дөврүрде ысрайыллара Лапыдодың аялы
Дебора пыгамбер сердарлык эдйәрди. 5 Ол
Эфрайым даглыгында, Рама билен Бейтелиң
аралыгындакы палма агаҗының ашагында
отурярды. Дебораның буйругыны эшитмек үчин
ысрайыллар онуң янына гелердилер. 6 Дебора
Абыногамың оглы Барагың ызындан адам иберип,
Кедеш галасының Нафталы диен ерине чагыртды
ве оңа шейле дийди: «Ысрайыл Худайы Реб саңа
шейле буйрук берди: „Бар, нафталылардан ве
зебулунлардан он мүң адамы яныңа ал-да, олар
билен Табор дагына чык. 7 Мен болса харбы
серкерде Сисераны, онуң сөвеш арабаларыны,
агыр гошуныны Кишон дерясына тарап гетирип,
сениң элиңе берҗек“». 8 Барак оңа: «Эгер сен
мениң билен гитсең, мен гидейин, ёгсам, мен
гитҗек дәл» дийди. 9 Дебора оңа: «Боляр, мен
сениң билен гидейин; бу уршуң абрайы саңа несип
этмез, чүнки Реб Сисераны бир аялың элине
берер» дийди. Шейле дийип, Дебора Барак билен
биле Кедеш галасына тарап ёла дүшди. 10 Барак
зебулунлар билен нафталылары Кедеш галасына
үйшүрди, он мүң адам онуң ызына эерди. Дебора
олара ёлдаш болды.
11 Кейн тиресинден болан Хебер Кедешиң
голайында ерлешен Сагананнымда, дуб агаҗының
янында чадыр гурупды. Хебер шол вагтлар бейлеки
кейнлерден айры яшаярды. Кейн тиреси Мусаның
гайынатасы Хобабың несиллеринденди.
12 Абыногамың оглы Барагың Табор дагына
чыкандыгыны Сисера хабар беренлеринде, 13 ол өз
янындакы эсгерлерини, әхли сөвеш арабаларыны
ве докуз йүз демир арабасыны Харошет-
хагойымдан чагырып, олары Кишон дерясының
якасына үйшүрди. 14 Дебора Барага: «Тур, Реббиң
Сисераны сениң элиңе берҗек гүни шу гүндүр.
Реббиң Өзи сениң өңүңе дүшер» дийди.
Шейлеликде, Барак Табор дагындан ашак инди,
онуң ызы билен он мүң адам гайтды. 15 Барагың
гошуны билен Сисераның гошуны сөвешип

башланда, Реб Сисераның эсгерлерини ве сөвеш
арабаларыны дерби-дагын этди. Сисера
арабасындан дүшүп, пыядалап гачды. 16 Барак
Сисераның сөвеш арабасыны ве бүтин гошуныны
Харошет-хагойыма ченли ковды, оларың барыны
гылычдан гечирди, еке адамы-да дири гоймады.
17 Сисера пыяда гачып, кейнлерден болан
Хебериң аялы Ягелиң яшаян чадырына барды.
Хебер ве онуң өйүндәкилер Хасор ханы Ябын
билен ылалашыклы яшаярды. 18 Ягел голайлап
гелйән Сисераны гөрүп, онуң өңүнден чыкды ве
оңа: «Гел, агам, гел мениң яныма, горкма» дийди.
Ол гелип, бу аялың чадырына гирди. Аял онуң
үстүне килим япып, оны гизледи. 19 Сисера аяла:
«Мен гаты сувсадым, маңа бир азаҗык сув
берсене» дийди. Ягел сүйтли мешикден сүйт алып,
Сисера ичирди-де, ене онуң үстүни өртди. 20 Соңра
Сисера Ягеле: «Сен гапының агзында бол, эгер
бири гелип: „Бу ерде адам бармы?“ дийип сорайса,
сен: „Ёк“ дийип җогап берерсиң» дийди. 21 Сисера
өрән ядавды; ол ука гитди. Ягел чадырың
газыкларындан бирини хем-де токмагы алып,
газыгы ассырынлык билен Сисераның гулак
тозунда гойды-да, үстүнден токмак билен урды.
Газык онуң келлесини ере елмешдирди. Ол дессине
җан берди. 22 Барак Сисераны ызарлап, чадырың
янына гелди. Ягел оны гөрүп, өңүнден чыкды-да:
«Гел бәрик, мен саңа йитгиңи тапып берейин»
дийди.

Барак Ягелиң янына гиренде, чекгесинден газык гечирилен, җансыз ятан Сисераны гөрди.

23 Шейдип, шол гүн Худай кенган халкындан
болан Ябын ханы ысрайыллара табын этди.
24 Ысрайыллар гүн-гүнден гүйчленип, Кенган
ханлыгыны долы сындырдылар.

5-нҗи бап

Дебораның айдымы

5 Шол гүн еңиш мынасыбетли Дебора билен
Абыногамың оглы Барак шейле айдым
айтдылар:

2 «Ысрайыл ёлбашчылары аяга галанда,
халк олара мейлетин боюн боланда,
Реббе алкыш айдың!
3 Эй, патышалар, эшидиң!
Эй, серкерделер, диңләң!
Мен Реббе нагма айтҗак,
Ысрайыл Худайы Реббе
бир овадан саз чалҗак.
4 Я Реб, Сен Сегирден чыканда,
Эдомдан нызамлы аяк гошанда,
ер сарсып титреди,
асмандан чагба ягды,
булутлардан сил акды.
5 Синай дагында Реббиң өңүнде,
Ысрайыл Худайы Реббиң өңүнде
даглар сарсып лерзана гелди.
6 Ягелиң заманында
Анат оглы Шамгар хөкүм сүренде,
кервенлериң ызы кесилипди,
ёлагчылар сова ёлдан йөрәпдилер.
7 Дебора хениз гелмезинден öң,
эне хөкмүнде орта чыкармазындан өң,
Ысрайыл обаларында хич ким галманды.
8 Олар тәзе худайлары сайлан вагты
уруш гала дервезесине гелип етипди.
Ысрайылың кырк мүң эсгериниң әхлиси
не галканын тапды, не-де найзасын.
9 Эй, Ысрайыл серкерделери, йүрегим сиз билен,
гахрыманларча сөвешҗеклер билен.
Реббе шөхрат болсун!
10 Муны айдың, адамлар,
ак эшек мүнүп гелйәнлер,
халы-паласларда отуранлар,
ёлдан гечип барянлар!
11 Гүзере эшидилйәр сазың овазы,
эшидйәс биз сурнайлаң сесин.
Ысрайыл сердарларының бейик ишлерини,
Реббиң еңшини васп эдйәрлер.
Реббиң халкы гала дервезесине йөриш эдйәр.
12 Оян, эй, Дебора, оян!
Айт, сен өз айдымыңы айт!
Эй, Абыногам оглы Барак, галкын!
Өз душманларыңы есир ал!
13 Дири галанлар өз серкердесиниң янына гелди,
Реббиң халкы улы гүйч билен маңа гелди.
14 Амалек юрдундакы эфрайым
хем бенямин тирелеринден
уруш тәлимин билйәнлер гелдилер.
Макырдан ёлбашчылар гелдилер.
Зебулундан ша хасасыны гөтерйәнлер гелдилер.
15 Ысакар серкерделери Дебора билен биледи.
Хава, ысакар халкы Барага вепалыды,
онуң ызындан пыядалап дүзлүге дүшдүлер.
Эмма рубен уругында ичини хүмледйәнлер көпди.
16 Нәме үчин сиз агылларың янында
чопан түйдүгиниң овазына майыл болуп
отурдыңыз?
Рубениң уругында ичини хүмледйәнлер көпди.
17 Гилгат Иорданың аңырсында галды.
Даның адамлары өз гәмилери билен галды.
Ашериң халкы деңиз якасында
өз гәми дуралгаларында галды.
18 Нафталы хем зебулун халклары
җанларыны ховп астында гоюп,
сөвеш мейданында чакнышдылар.
19 Тагнакда ве Мегидо сувларының якасында

Кенган ханлары гелип сөвешдилер;
эмма олар не күмүш, не олҗа газандылар.
20 Асмандан йылдызлар ловурдап,
өз ёлунда Сисера билен сөвешди.
21 Кишоның акымы – бу гадымы деря
олары гарк этди.
Эй, җаным! Гүйҗүңи җемләп, өңе гит!
22 Ат тойнагының ер сарсдырян
сеси эшидилди.
23 Реббиң перишдеси диййәр:
„Батыр эсгерлере гошулмандыгы үчин
Мероз галасына гаргаң,
онуң халкына лагнат ягдырың!“.
24 Кейнлерден болан Хебериң аялы Ягел
чадырда яшаян аяллар арасында ялкансын!
25 Сисера сув диледи, Ягел оңа сүйт берди.
Ханлара мынасып кәседе оңа гаймак гетирди.
26 Ол чадырдан чыкды,
сол элине газык, саг элине токмак алды.
Токмак билен Сисераны уруп,
онуң келлесини мынҗыратды.
Ол газыгы элине алды-да,
Сисераның гулак тозунда гоюп,
үстүнден токмак билен какды.
27 Сисера Ягелиң аягының астында,
ятан еринде җан берди.
28 Сисераның эҗеси пенҗиреден середип,
гөзүни ёла дикип дуршуна перят эдйәр:
„Оглумың сөвеш арабалары нәме үчин эглендикә?
Нәме үчин атларының аяк сеси эшидиленок?“.
29 Акыллы бойдашлары оңа гөвүнлик бердилер.
Мегерем, онуң өзи-де өзүне шейле диерди:
30 „Белки, олҗа пайлашяндырлар,
херси өзүне бирки гызы тутяндыр.
Сисера өз олҗа алан затларындан
дүрли реңкли геймимлер сайлаяндыр,
непис нагышлы геймимлерден
мениң үчин сайлаяндыр“.
31 Гой, сениң душманларың хеммеси
шейдип ёк болсун, я Реббим!
Сени сөййәнлер бар гүйҗи билен шөхле сачян
Гүн ялы гүйчли болсун!»
Шондан соң юрт кырк йыллап парахат яшады.

6-нҗы бап

Мидянлар ысрайыллары эзйәрлер

6 Ысрайыллар ене-де Реббиң йигренйән
ишлерини этмәге башладылар. Реб олары еди
йыллап мидянларың элине берди. 2 Ысрайыллар
мидянларың голастында галдылар. Мидянларың
берйән көп җебир-сүтеми себәпли ысрайыллар
дагларың говакларында ве башга-да сүмелгелерде
өзлерине гизленмәге букулар гурдулар.
3 Ысрайыллар ере тохум сепип, экише
башланларында, мидянлар, амалеклер ве гүндогар
халклар оларың үстүне чозардылар. 4 Олар
Ысрайылың еринде чадырлар гурардылар ве тә
Газа галасына ченли әхли экинлери ёк эдердилер.
Ысрайыллара не гоюн, не өкүз, не эшек хич зат
гоймаздылар. 5 Олар маллары хем чадырлары
билен биле эдил чекиртге чозан ялы болуп
гелердилер; оларың өзлериниң хем, дүелериниң
хем сан-саҗагы ёкды. Олар юрды вес-вейран
эдердилер. 6 Мидянларың сүтеми себәпли
ысрайыллар гаты гарып дүшдүлер ве Ребден көмек
сорап, ялбармага башладылар.
7 Ысрайылларың мидянлардан дады-перят эдип,
Өзүне ялбарандыкларына гөрә, Реб олара бир
пыгамбер иберди. 8 Шол пыгамбер олара:
«Ысрайыл Худайы Реб сизе: „Мүсүр гулчулыгындан
сизи Мен чыкардым. 9 Кувватлы мүсүрлилериң ве
сизе сүтем эденлериң хеммесиниң элинден Мен
халас этдим. Мен олары сизиң өңүңизден ковуп,
шу ерлери сизе бердим. 10 Сизе Худайыңыз Реб
Мендигими, аморларың топрагында яшасаңыз-да,
оларың худайларына сежде этмели дәлдигиңизи
айдыпдым. Йөне сиз Мени диңлемедиңиз“ дийип
айтды» дийди.

Гидегон сердарлык эдип башлаяр

11 Ине, Реббиң иберен перишдеси Опра галасына
гелип, дуб агаҗының ашагында отурды. Бу агач
абыгезер уругындан Ёваш диен адамыңкыды. Онуң
оглы Гидегон мидянлар билмез ялы, шол ердәки
үзүм сыкылян чукурда бугдай дөвүп дурды.
12 Реббиң перишдеси оңа гөрнүп: «Эй, эдермен
уршуҗы, Реб сениң билендир!» дийди. 13 Гидегон
оңа: «Эй, җенабым, эгер Реб бизиң билен болса,
онда нәдип бизиң башымыза шунча бетбагтлык
гелйәр? Ата-бабаларымыз: „Реб бизи Мүсүрден
алып чыкды“ дийип, бизе гүррүң берйәрдилер.
Ханы, Реббиң шол гудратлары? Инди Реб бизи терк
эдип, мидянларың элине берди» дийди. 14 Реб
Гидегона бакып: «Бар, шу гүйҗүң билен гит-де,
ысрайыллары мидянларың элинден халас эт. Сени
Мен иберйәрин!» дийди. 15 Гидегон: «Я Реб! Мен
нәдип Ысрайылы халас эдип билерин? Мениң
уругым манаша тиресиниң иң эҗизидир. Мен өзүм
хем машгаламызың иң кичиси ахырын» дийди.
16 Реб оңа: «Мен сениң билен боларын. Сен әхли
мидянлары эмгенмән гылычдан гечирерсиң»
дийди. 17 Шонда Гидегон Реббе: «Эгер менден разы
болсаң, онда Сен Өзүңиң Реббдигиңи, мениң билен
Реббиң геплешйәндигини субут эдйән бир аламат
гөркез. 18 Саңа садака гетирип, өңүңде гойянчам, бу

ерден гитме» дийди. Ол: «Сен гелйәнчәң,
гарашарын» дийди.
19 Гидегон гидип, бир овлак сойды ве бир батман
ундан петир биширди. Эти себеде салды,
чорбасыны күйзә гуйды ве булары гетирип, дуб
агаҗының ашагында Онуң өңүнде гойды.
20 Худайың перишдеси Гидегона: «Эти ве петири шу
дашың үстүнде гой-да, үстүнден чорбаны гуй»
дийди. Гидегон шейле хем этди. 21 Перишдәниң
элинде хасасы барды. Ол хасаның уҗуны эт билен
петире дегренде, дашдан от чыкды. От дашың
үстүндәки эт билен петири якып күл этди. Хут шол
вагт Реббиң перишдеси гөзден гайып болды.
22 Гидегон Реббиң перишдесиниң өзи билен
геплешендигине дүшүненде: «Эй, Хөкмүрован Реб!
Маңа көмек эт! Мен перишдә билен йүзбе-йүз
болдум» дийип гыгырды. 23 Реб оңа: «Ховсала
дүшме, рахатлан! Горкма, сен өлмерсиң!» дийди.
24 Гидегон ол ерде Реббе гурбанлык сыпасыны
гурды ве оны «Реб рахатдыр» дийип атландырды.
(Бу гурбанлык сыпасы абыгезер уругының Опра
галасында, дубуң астында хенизе ченли дур.)
25 Шол гиҗәниң өзүнде Реб Гидегона: «Сен
какаңың сүрүсинден ики саны өкүз гетир, оларың
бири едияшар өкүз болсун. Какаңың Багала гуран
гурбанлык сыпасыны йык, онуң янындакы Ашера
бутуны чап. 26 Соңра белентде Худайыңыз Реббе
гурбанлык сыпасыны гур. Икинҗи өкүзи сой-да,
оны шол ерде Ашера бутундан алнан одун билен
якып, якма гурбанлык эдип бер» дийди 27 Гидегон
өзүниң адамларындан онусыны янына алып гелди-
де, Реббиң буйругыны ерине етирди. Атасының
өйүндәкилериниң хем-де галаның илатының
гөрериңден горкуп, Гидегон бу иши гиҗе этди.
28 Галаның адамлары ирден туранларында
Багалың гурбанлык сыпасының йыкыландыгыны,
онуң янындакы Ашера бутуның чапыландыгыны,
тәзе гурлан гурбанлык сыпасында икинҗи өкүзиң
якыландыгыны гөрдүлер. 29 «Бу кимиң эден
ишикә?» дийшип, бири-бирилеринден сорадылар,
ахыры сорап-идәп, муны Ёвашың оглы Гидегоның
эдендигини билдилер. 30 Адамлар Ёваша: «Оглуңы
дашары чыкар, ол өлмели, себәби Багалың
гурбанлык сыпасыны йыкыпдыр, онуң янындакы
Ашера бутуны чапыпдыр» дийдилер 31 Ёваш өзүниң
төверегине үйшен мәхеллә: «Багалы горамак сизе
галыпмы? Сиз оны голдаяңызмы? Онуң тарапыны
тутан даңдана ченли өлер. Эгер Багал худай болян
болса, өзүни йыкандан арыны өзи алсын, Багалың
өзи хасаплашсын» дийди. 32 Шол гүнден башлап,
Гидегоны Ерубагал [†] дийип атландырдылар, себәби
ол Багалың гурбанлык сыпасыны йыкды.

33 Шу вакадан соң мидянлар, амалеклер,
гүндогарың бейлеки халклары бирлешдилер ве
Иордан дерясындан гечип, Йизрегел җүлгесинде
дүшелге гурдулар. 34 Гидегона Реббиң Рухы инди.
Шондан соң Гидегон сурнай чалып, абыгезер
уругыны өз ызына дүшмәге чагырды. 35 Ол
Манашаның әхли тирелерине адам иберип, ол
ериң халкыны өз янына топлады. Ол ашерлере,
зебулунлара, нафталылара хем чапарлар ёллады.
Олар хем сөвеше чыкдылар.
36 Гидегон Худая шейле дийди: «Ысрайыллары
мениң үстүм билен халас этҗекдигиңе берен сөзүң
чын болса, онда 37 мен харманда гоюн йүңүни
дүшәйин. Эгер даңданың чыгы диңе йүңүң үстүне
дүшүп, онуң төверегиндәки ерлер гурулыгына
галса, онда Сениң Ысрайылы мениң үстүм билен
халас этҗекдигиңе гөз етирерин». 38 Шейле хем
болды. Эртеси ирден Гидегон йүңи сыкып, ондан
бир җам сув алды. 39 Гидегон Худая: «Мени язгарма.
Сенден ене бир зат дилемәге маңа ругсат эт: гоюн
йүңи билен ене бир гезек сынаг эдип гөрейин. Гой,
инди йүң гурулыгына галсын-да, онуң
төверегиндәки ерлер чыг болсун» дийди. 40 Худай
шол гиҗе шейле хем этди: йүң гуры галып, онуң
төверегиндәки ерлере чыг дүшди.

7-нҗи бап

Гидегон мидянлар билен сөвешйәр

7 Ерубагал (ягны Гидегон) хем-де онуң
янындакы адамлар даңдан Харот чешмесиниң
башында дүшледилер. Мидянларың дүшелгеси
олардан демиргазыкда, Море депесиниң янындакы
җүлгедеди.
2 Реб Гидегона: «Сениң яныңдакы гошун Мениң
мидянлары сизиң элиңизе беремден җуда көп.
Ёгсам, ысрайыллар: „Өз гүйҗүмиз билен халас
болдук“ дийшип, Мениң өңүмде өвнерлер. 3 Сен
халка эшитдирип: „Ким горкак ве йыгра болса,
Гилгат дагларындан ызына долансын“ дийип җар
эт» дийди. Гидегон олары сынагдан гечирди.
Йигрими ики мүң адам ызына гайтды. Он мүң адам
шол ерде галды. 4 Реб Гидегона: «Энтегем адам көп,
олары сувуң якасына гетир. Мен Өзүм саңа олары
сайлап берейин. Мениң саңа: „Гой, сениң билен
гитсин“ диен адамларым сениң билен гитсинлер,
„Сениң билен гитмесин“ диенлерим гитмели
дәлдирлер, шолар гитмесинлер» дийди. 5 Ол
адамлары сувуң боюна гетирди. Реб Гидегона:
«Сувы итиң ичиши ялы дили билен ичeнлери бир
айры дуруз, дызына чөкүп, эглип ичeнлери бир
айры дуруз» дийди. 6 Сувы гошавуҗына алып, дили
билен ичeнлер үч йүз адам болды; бейлеки
адамларың хеммеси дызына чөкүп ичди. 7 Реб

† *Ерубагал – бу сөз Багалың өзи гөрешсин*

Гидегона: «Сувы дили билен ичен үч йүз адам
билен сизи халас эдерин; мидянлары сизиң
элиңизе берерин; галан әхли адамлар өз өйлерине
гайтсынлар» дийди. 8 Шейдип, Гидегон бейлеки
ысрайылларың иер-ичер ялы затларыны хем-де
сурнайларыны алып, оларың хеммесини өз
чадырларына гойберди. Үч йүз адамы болса алып
галды. Мидянларың дүшелгеси җүлгеде, оларың
ашак тарапындады.
9 Шол гиҗе Реб оңа: «Тур, душманың дүшелгесине
гаршы сөвешмәге дүш, чүнки Мен олары сениң
элиңе берйәрин. 10 Эгер сен душманың
дүшелгесине сөвеше гитмәге горксаң, өз
хызматкәриң Фура билен биле гидәй. 11 Сен
оларың нәме гүррүң эдйәнлерини диңләрсиң,
шондан соң дүшелгә гаршы сөвешмәге сениң
эллериң кувватланар» дийди. Гидегон өз
хызматкәри Фура билен дүшелгедәки яраглы
гошуның гөни үстүне гитдилер. 12 Мидянлардыр
амалеклер ве гүндогар халкларың хеммеси
җүлгәниң боюна эдил чекиртге үйшен ялыды.
Дүелери шейле бир көпди, олар эдил деңиз
якасындакы чәге дей сансыз-саҗаксызды.
13 Гидегон ол ере геленде, бир адам достуна гөрен
дүйшүни айдып берип отырды. Ол: «Дүйшүмде бир
тегелек арпа чөреги мидянларың дүшелгесиниң
үстүнден тогаланып, чадыра гелип уряр-да, оны
йыкяр, чадыр ыраныпп даргаяр» диййәр. 14 Бейлеки
досты оңа: «Бу ысрайыллы Ёвашың оглы
Гидегоның гылыҗыдыр. Мидянлары ве онуң
дүшелгелериндәки тутуш гошуныны Худай онуң
элине берди» дийип җогап берйәр.
15 Гидегон бу дүйши диңләп, онуң ёргудыны
эшиденден соң, Реббе сежде этди. Ол
ысрайылларың дүшелгесине доланып гелди-де:
«Туруң, чүнки Реб мидянларың гошуныны сизиң
элиңизе берди» дийди. 16 Соңра Гидегон үч йүз
адамы үч бөлүме бөлди-де, хеммесиниң элине
шахдан эдилен сурнай, бош күйзе ве күйзәниң
ичине-де чыра салып берди. 17 Соң олара йүзленип:
«Маңа середиң, мениң эденими гайталаң. Оларың
дүшелгесине голайланымызда, мениң эден
херекетими сиз хем эдерсиңиз. 18 Мен билен
янымдакылар сурнай чаларыс, сиз хем дүшелгәниң
дашына айланып сурнай чалың хем-де „Реб үчин
ве Гидегон үчин!“ дийип гыгырың» дийип
табшырды.
19 Гидегон билен йүз адам ярыгиҗәниң өң яны,
сакчыларың яңы чалшылан вагты, дүшелгәниң бир
уҗундан гелдилер-де, сурнайларыны чалып,
эллериндәки күйзелерини дөвдүлер. 20 Үч
бөлүмдәкилериң хеммеси-де сурнайларыны
чалып, күйзелерини дөвдүлер. Чеп элинде чыраны
саклап, саг элинде сурнай чалдылар хем-де: «Реб
үчин, Гидегон үчин сөвеше чыкалың!» дийип
гыгырышдылар. 21 Хер бири дүшелгәниң
төверегинде өз орунларында дурдулар: тутуш
дүшелгедәкилериң хеммеси ылгашдылар,
гыгырышдылар ве гачып башладылар. 22 Үч йүз
адамың сурнай чалан вагтындан башлап, Реббиң
эмри билен дүшелгедәки мидянлар бири-бирини
гылычлап өлдүрдилер. Мидянларың гошуны
Серера тарап Бейтшитта ченли, Табадың
голайындакы Абелмехоланың серхедине гачды.
23 Нафталыларың, ашерлериң тиресинден хем-де
манашаларың әхли ковумларындан болан
ысрайыллар чагырылдылар. Олар мидянларың
ызындан коваладылар.

Гидегон ве эфрайымлар

24 Соңра Гидегон тутуш Эфрайым даглыгында
яшаянлара өз хабарчыларыны ёллап: «Гелиң,
мидянларың гаршысына сөвешиң. Мидянлара
үстүнден гечмәге ёл бермез ялы, Иордан дерясыны
ве Бейтбара ченли болан сув чешмелерини эләң»
дийди. Хемме эфрайымлар чагырылды, олар
Бейтбара ченли чешмелери ве Иордан дерясыны
эеледилер. 25 Мидянларың ики баштутаныны:
Ореби ве Зееби эле салдылар. Ореби Ореп
гаясында, Зееби болса үзүм сыкылян ерде
өлдүрдилер (соңра ол ер Зееп дийлип
атландырылыпдыр). Эфрайымлар мидянларың
ызындан ковдулар. Ореп билен Зеебиң келлесини
кесип, Иорданың гүндогарында болян Гидегона
элтип бердилер.

8-нҗи бап

8 Соңра эфрайымлар Гидегона: «Сен нәме үчин
бейле этдиң, нәме үчин мидянлар билен
сөвешмәге гидениңде бизи чагырмадың?»
дийдилер. Олар Гидегоны гаты язгардылар.
2 Гидегон олара: «Сизиң битирен ишиңизиң
янында мениңки дагы нәме? Эфрайым Абыгезериң
йыгнан үзүминден көп йыгып, өзүни багтлы
хасапламанмыды нәме? 3 Худай Мидян
баштутанлары Ореп билен Зееби сизиң элиңизе
берди. Мен сизиңкиче иш битирип билдимми?»
дийди. Бу сөзлери эшидип, эфрайымларың гахары
көшешди.

Гидегон мидянлары еңйәр

4 Гидегон ядав болса-да, душманың ызындан
коваламагы довам эдип, өз үч йүз адамы билен
Иордан дерясындан гечди. 5 Ол Сукодың илатына:
«Мениң ызымдан гелйән адамларыма чөрек
бериң, олар гаты ядав. Мен мидян баштутанлары
Зебах билен Салмуннаны ызарлап барярын»
дийди. 6 Эмма Сукодың ёлбашчылары: «Сениң

гошуныңа нәме үчин чөрек берели? Зебахы ве
Салмунны сиз эле салдыңызмы нәме?!»
дийдилер. 7 Гидегон: «Боляр, Реб Зебахы ве
Салмунны мениң элиме беренден соң, шу
болшуңыз үчин сизи чөл агаҗының тикенлери
билен хем-де бөвүрслен чыбыклары билен
тениңизи парчаларын» дийди. 8 Гидегон бу ерден
чыкып, Пениеле † гитди ве онуң илатына-да өңки
айданларыны гайталады, олар хем Сукодың
илатының берен җогабы ялы җогап бердилер. 9 Ол
Пениелиң илатына-да: «Еңиш билен ызыма
доланып геленимде, шу диңиңизи йыкарын»
дийди.
10 Зебах билен Салмунна Каркордады. Гүндогарың
илатындан йыгнанан, тутуш гошундан дири галан
он бәш мүңе голай эсгер хем оларың янындады.
Оларың йүз йигрими мүң сөвешиҗилери болса
өлдүрилипди. 11 Гидегон Ноба билен Ёгбоханың
гүндогарындакы кервен ёлы билен барып, оларың
гарашмадык вагтында дуйдансыз олара зарба
урды. 12 Мидянларың Зебах билен Салмунна атлы
ики баштутаны гачды, эмма Гидегон олары
ковалап тутды. Бүтин гошун алҗыраңңылыга
дүшди.
13 Ёвашың оглы Гидегон Херес гечидиниң үсти
билен урушдан гайдып гелди. 14 Ол Сукодың
илатындан бир яш етгинҗеги тутды-да, оны сораг
этди. Ол Сукот баштутанларының ве
яшулуларының етмиш еди санысының адыны язып
берди. 15 Гидегон Сукодың илатының янына гелип:
«Сиз: „Сениң ядав адамларыңа чөрек берер ялы,
Зебахы ве Салмунны эле салдыңызмы нәме?“
дийип, мениң үстүмден гүлүпдиңиз. Ине, Зебах
билен Салмунна» дийди. 16 Олар Сукодың
яшулуларыны ве галаның илатыны чөл агаҗының
тикенлери хем-де бөвүрслен чыбыклары билен
җезаландырдылар. 17 Пенувал диңини йыкып,
галаның илатыны гыргына бердилер.
18 Гидегон Зебах билен Салмуннадан: «Сизиң
Таборда өлдүренлериңиз нәхили адамларды?»
дийип сорады. Олар: «Сениң ялыдылар, шазада
сыпатлыдылар» дийип җогап бердилер. 19 Гидегон:
«Олар мениң сүйтдеш доганларымды. Ребден ант
ичйәрин, эгер сиз олары өлдүрмедик болсаңыз,
мен хем сизи өлдүрмездим» дийди. 20 Ол өзүниң
новбахар оглы Етере: «Тур, олары өлдүр!» дийди.
Етгинҗек гылыҗыны чыкармады, себәби энтек яш
боланы үчин горкярды. 21 Зебах билен Салмунна
Гидегона: «Тур-да, өзүң бизи өлдүр, себәби эркек
адамың ишини диңе эркек битирип билер»
дийдилер. Гидегон туруп, Зебах билен Салмунны
өлдүрди-де, оларың дүесиниң бойнундакы ярым ай
шекилли шай-сеплерини алды.
22 Ысрайыллар Гидегона: «Сениң өзүң, оглуң,
агтыгың бизе патыша болсун, чүнки сен бизи
мидянларың элинден халас этдиң» дийдилер.
23 Гидегон олара: «Менем, мениң оглумам сизе
патыша болмаз. Реб сизе патыша болар» дийди.
24 Гидегон олара: «Олҗа эдип алан алтын гулак
халкаларыңыздан маңа хериңиз бирини бериң»
дийди. (Душманда гулакхалка көпди, чүнки олар
ысмайыллары.) 25 Олар: «Хөвес билен берерис!»
дийип, ере гейим дүшәп, онуң үстүне адам башына
бир гулак халка ташладылар. 26 Алтын-күмүш
дүвмелерден, мидян патышаларының гойы
гырмызы реңкли гейимлеринден хем-де оларың
дүелериниң бойнуна дакылян алтын
халкаларындан башга, онуң йыгнан диңе гулак
халкаларының аграмы такмынан бир батман ††
болды. 27 Гидегон олардан эфот ясады ве оны өз
галасы болан Опрада гойды. Соңра әхли
ысрайыллар ол ере гатнап, эфода сежде этдилер.
Бу Гидегона хем-де онуң өйүндәкилериң әхлисине
гурлан дузакды. 28 Шейлеликде, мидянлар
ысрайыллара боюн эгдилер хем-де шондан соң
олара баш галдырмадылар. Шейдип, Гидегоның
дөврүнде ысрайыллар кырк йыллап парахат
яшадылар.

Гидегоның өлүми

29 Ёвашың оглы Ерубагал өз өйүне гидип, шол
ерде яшап башлады. 30 Гидегон көп аяллы
болансоң, онуң етмиш оглы барды. 31 Шекемде
яшаян гырнагы хем оңа бир огул догруп берди.
Онуң ады Абымелекди. 32 Гидегон гоҗалык яшына
етип өлди, оны абыгезер уругының Опра
галасында, өз атасы Ёвашың губры гойлан
гүммезде җайладылар.
33 Гидегон өленсоң, ысрайыллар Багал бутларына
сежде эдип, зына этдилер; Багалберити өзлериниң
худайы сайып башладылар. 34 Ысрайыллар даш-
төверегиндәки әхли душманларың элинден халас
эден өзлериниң Худайы Ребби ятламадылар.
35 Шейле хем, Ысрайыла ве өзлерине эден әхли
хайырлы ишлери үчин Ерубагалың (ягны
Гидегоның) өйүне вепалы болмадылар.

9-нҗы бап

Абымелек

9 Ерубагалың оглы Абымелек Шекеме барып,
дайыларына ве өз эҗесиниң әхли
ковумларына йүзленип: 2 «Шекемиң әхли илатына

† *Пениел – еврейче Пенувел*

†† *Бир батман – еврейче бир мүң еди йүз шекел*

шуны етириң: Сизе Ерубагалың етмиш оглуның
ёлбашчылык эдени говумы я бир адамың? Мениң
өз сүегиңизден ве тениңиздендигими унутмаң»
дийди. 3 Онуң дайылары муны Шекемиң илатына
етирип, олары ынандырдылар, оларың гөвүнлери
Абымелеге тарап өврүлди. «Ол бизиң доганымыз
ахырын» дийдилер. 4 Олар Абымелеге Багалберит
бутханасындан етмиш күмүш теңңе алып
бердилер. Белли бир ишиң башыны тутман, ишсиз,
гөвне геленини эдип, гөвүн хошлап гезип йөрен
адамлара Абымелек шол күмүшлери берип, олары
хакына тутды-да, өз ызына дүшүрди. 5 Абымелек
Опра галасына өз атасының өйүне гелди ве
Ерубагалың етмиш оглуны, ягны өз доганларыны
бир дашың үстүнде өлдүрди. Диңе Ерубагалың иң
кичи оглы Ётам гачып гизленип, дири галды.
6 Шекемиң әхли илаты ве Бейтмиллоның
илатының хеммеси барып, Шекемиң голайындакы
дуб агаҗының янында Абымелеги патыша дийип
ыглан этдилер.

7 Бу хакда Ётама гүррүң беренлеринде, ол
Геризим дагына гидип, онуң депесине чыкды-да,
белент сес билен гыгырып, шейле дийди: «Эй,
Шекемиң илаты! Мени диңләң, эгер шейтсеңиз,
Худай хем сизиң дилегиңизи диңләр.

8 Гүнлерде бир гүн агачлар өзлерине патыша
сайламакчы болдулар. Олар зейтун агаҗына
йүзленип: „Бизе патыша бол“ дийипдирлер.

9 Зейтун олара: „Мен худайлара ве адамлара
берйән хеззетли ягымы ташлап, башга агачларың
үстүнден хөкүм сүрмәге гидеринми?“ дийип җогап
берипдир.

10 Соңра агачлар инҗир агаҗына: „Гел-де, сен
бизе патыша бол“ дийип йүз тутупдырлар.

11 Инҗир олара: „Мен өзүмиң ширин-шекер
иймишими ташлап, агачларың үстүнден хөкүм
сүрмәге гидеринми?“ дийип җогап берипдир.

12 Соң олар үзүм агаҗына: „Гел-де, бизиң
үстүмизден патышалык эт“ дийипдирлер. 13 Үзүм
агаҗы олара: „Мен нәме худайларың ве адамларың
гөвнүни гөтерйән ширин-шербетими ташлап,
агачларың үстүнден хөкүм сүрмәге гидеринми?“
дийип җогап берипдир.

14 Иң соңунда әхли агачлар тикенли агаҗа: „Бизе
сен патыша болай“ дийипдирлер.

15 Тикенли агач бейлеки агачлара бакып: „Эгер
сиз мениң, хакыкатдан хем, өзүңизе патыша
болмагымы ислейән болсаңыз, онда мениң саямда
букулың. Эгер шейтмесеңиз, онда тикенли агачдан
от чыкып, Ливаның кедр агачларыны якып-
яндырар“ дийипдир.

16 Ине, инди бир середип гөрүң, чыныңыз билен
ак йүрекден Абымелеги патыша сайладыңызмы?
Ерубагалы хем онуң өйүни нәтдиңиз, онуң
хайырлы ишлерине мынасып иш этдиңизми?
17 Мениң какам сиз үчин сөвешди, өз җаныны
гайгырмады. Ол сизи мидянларың элинден халас
этди. 18 Инди сиз мениң какамың өйүндәкилериниң
гаршысына гидип, онуң етмиш оглуны бир дашың
үстүнде өлдүрдиңиз, онуң гырнагындан болан оглы
Абымелеги болса Шекемиң илатының үстүнден
патыша эдип гойдуңыз, себәби ол сизиң
доганыңыз. 19 Эгер чыныңыз билен ак йүрекден
Ерубагал билен онуң машгаласына догры иш эден
болсаңыз, онда Абымелеге шатланың, ол хем сизе
шатлансын. 20 Эмма бейле этмедик болсаңыз, онда,
гой, Абымелекден от чыкып, Шекемиң ве
Бейтмиллоның илатыны яксын. Шекемиң ве
Бейтмиллоның илатындан от яйрап, Абымелеги
көйдүрсин». 21 Соңра Ётам Беере гачып гитди ве ол
ерде доганы Абымелекден гизленип яшады.

22 Абымелек Ысрайыла үч йыл ёлбашчылык этди.
23 Худайың эмри билен Шекемиң илаты
Абымелегиң гаршысына гидип башлады. 24 Бу
Ерубагалың етмиш оглуның нәхак ганыны дөкен
Абымелекден ве оңа муны этмәге голтгы берен
Шекем илатындан ар алмак үчин шейле болды.
25 Шекемлилер дагың ёкарсында талаңчылары
гойдулар. Олар өзлериниң деңинден гечйәнлериң
әхлисини таладылар. Бу барада Абымелеге хабар
етирилди.

26 Абымелеге гаршы чыкан Ебедиң оглы Гагал өз
доганлары билен Шекеме гелди. Шекемиң илаты
олара бил баглады. 27 Олар мейдана чыкып, өз
үзүмлерини йыгдылар. Үзүм енҗилйән сокуда
енҗип, сыкып сувуны алдылар. Байрам этдилер, өз
худайларына сежде этдилер. Ийип-ичип,
Абымелеги нәлетледилер. 28 Гагал шонда: «Биз
Абымелеге гуллук эдер ялы, Абымелек ким? Биз
нәхили адам экеник? Онуң атасы Ерубагал дәлми?
Онуң ёлбашчысы Зебул дәлми? Говусы,
шекемлилериң атасы Хаморың ковумларына
гуллук эдиң, Абымелеге гуллук этмек нәмә герек?
29 Эгер-де халк Абымелеги мениң элиме берсе, мен
оны ковардым ве Абымелеге: „Өз эсгерлериңиң
саныны көпелт-де, сөвеше чык“ диердим» дийди.

30 Гагалың айдан сөзлерини эшиденде, галаның
ёлбашчысы Зебулың гахары кекирдегине гелди.
31 Ол хилегәрлик билен Арумадакы Абымелеге
гизлин хабар иберди: «Ине, Гагал ве онуң
доганлары Шекеме гелип, халкы сениң гаршыңа
аяга галдырярлар. 32 Сиз шейле эдиң: өзүң ве
яныңдакылар гиҗе туруң-да, мейданда букуда
эсгерлери отурдың. 33 Ирден, Гүн догуберенде,
туруң-да, гала хүҗүм эдиң, Гагал ве онуң янындакы
адамлар өңүңизден чыканда, сен олары аяман,
элиңде барыны эт».

34 Гиҗе Абымелек ве онуң янындакы адамлар
Шекемиң голайында дөрт топар эдип, эсгерлерини
гойдулар. 35 Гагал гелип, галаның дервезесиниң
янында дурды. Абымелек хем-де букуда отуран
адамлар букудан чыкып йөредилер. 36 Гагал гелйән
адамлары гөрүп, Зебула: «Ана, дагың ёкарсындан
адамлар ашак инип гелйәрлер» дийди. Зебул оңа:
«Дагың көлегеси саңа адам болуп гөрүнйәндир»
дийди. 37 Гагал ене-де: «Ине, адамлар бейикден
ашак инип гелйәрлер. Бир бөлүмиң эсгерлери
палчының дуб агаҗындан бәрик гелйәрлер»
дийди. 38 Зебул оңа: «Ханы инди сениң „Биз
Абымелеге гуллук эдер ялы, ол киммишин?“ диен
дилиң ниреде? Булар сениң шол әсгермедик
адамларың дәлми нәме? Бар, инди чык-да, олар
билен сөвеш-дә!» дийди. 39 Гагал Шекем илатының
өңүне дүшүп гитди-де, Абымелек билен сөвешди.
40 Абымелек онуң ызындан ковалады; Гагал ондан
гачды. Гала дервезесине ченли аралыкда болан
сөвешде көп адам гырылды. 41 Абымелек Арумада
галды. Зебул Гагалы ве онуң доганларыны
Шекемден чыкарып ковды.
42 Эртеси халк экин мейданына чыкды. Бу барада
Абымелеге хабар бердилер. 43 Ол өз адамларыны
алып, олары үч бөлүме бөлди-де, мейданда букуда
отуртды. Халкың галадан чыканыны гөренде,
дуйдансыз оларың үстүни басып, олары гырдырды.
44 Абымелек ве онуң янындакы гошун бөлүми
галаның дервезесиниң агзына тарап сүйшенде,
онуң бейлеки ики бөлүми мейдандакыларың
үстүне чозуп, олары гырдылар. 45 Абымелек узынлы
гүн сөвешди ве галаның илатыны гырып, галаны
вейран этди ве ол ере дуз сепдирди.
46 Шекемиң голайындакы Эйлберит
ыбадатхананың баштутанлары муны эшидип,
ыбадатхананың иң берк гораг ерине гирдилер.
47 Абымелек бу хакда эшиденде, 48 янындакы
адамлар билен Салмон дагына гитдилер. Абымелек
өз яны билен палта әкидип, агач шахаларыны
чапды-да, эгнине алды ве янындакылара: «Мен
нәме эден болсам, сиз хем деррев шоны эдиң»
дийди. 49 Эсгерлериң хер бири агач чыбыкларыны
чапып, Абымелегиң ызы билен гитдилер ве
чыбыклары ыбадатхананың төверегине үйшүрип,
оны отладылар. Эйлберит ыбадатханасындакы
мүңе голай эркеклер ве аяллар өлдүлер.
50 Соңра Абымелек гидип, Тебез диен галаны
габады ве оны эеледи. 51 Галаның ортарасында
берк диң барды. Аял-эркек, умуман, галаның
илатының хеммеси шол ере гачдылар. Олар диңиң
ичине гирип, гапыларыны бекледилер ве онуң
депесине чыкдылар. 52 Абымелек диңиң янына
гелип, онуң дашыны габады, оны отламак үчин
гапыларының янына барды. 53 Шонда бир аял
дегирмен дашыны Абымелегиң келлесинден
зыңып, онуң келлечанагыны дөвди. 54 Абымелек
шол махал өз янындакы яраг гөтерйән
етгинҗегини чагырды-да, оңа: «Гылыҗыңы
ялаңачла-да, мени өлдүр, мен барада „Оны аял
өлдүрди“ дийлен гүррүң яйрамасын» дийди.
Етгинҗек дессине оңа гылыҗыны салды, ол җан
берди. 55 Абымелегиң өленини гөрен
ысрайылларың херси өз өйли-өйүне доланды.
56 Шейдип, Абымелегиң өз етмиш саны доганыны
өлдүрип, атасының өйүне эден хыянатчылыгыны
Худай онуң өзүне гөркезди. 57 Шекемиң илатының
эден әхли җенаятчылыгыны Худай оларың өз
башларына салды. Олары Ерубагалың оглы Ётамың
гаргышы тутды.

10-нҗы бап

Тола сердар

10 Абымелекден соң Ысрайылы халас этмек
үчин ысакар тиресинден Додоның агтыгы,
Пуваның оглы Тола аяга галды. Ол Эфрайым
даглыгында ерлешйән Шамыр диен ерде
эфрайымларың арасында яшады. 2 Ол йигрими үч
йыл Ысрайыла сердар болды. Соңра ол дүнйәден
өтди, оны Шамырда җайладылар.

Яйыр сердар

3 Ондан соң, Ысрайыла йигрими ики йыллап
Гилгатлы Яйыр сердар болды. 4 Онуң отуз оглы
барды; оларың херси бир эшек мүнүп, Гилгадың
отуз галасына өз хөкүмлерини йөредйәрдилер.
Хенизе ченли шол галалар Хавотяйыр † дийлип
атландырыляр. 5 Яйыр арадан чыканда, оны Камон
галасында җайладылар.

Ысрайыллар ене Реббе ялбарярлар

6 Ысрайыллар ене Реббиң йигренйән ишлерини
эдип башладылар. Ысрайыллар Багал билен
Асторет бутларына хем-де Сирияның, Сидоның,
Мовабың, Аммоның, пилиштлилериң худайларына
гуллук эдип башладылар. Олар Ребби терк эдип,
Оңа гуллук этмедилер. 7 Шонуң үчин Реббиң
Ысрайыла гахары гелди. Ол ысрайыллары
пилиштлилериң ве аммонлыларың элине берди.
8 Шол йыл олар ысрайыллары даргадып, олара
гаты азар бердилер. Иорданың гүндогарындакы
Гилгатда, агны аморларың еринде яшаян әхли
ысрайыллара олар он секиз йыллап сүтем этдилер.
9 Иң соңунда яхуда, бенямин ве эфрайым тирелери
билен урушмак үчин аммонлылар Иордандан
гечдилер. Ысрайыллар улы гайгы-алада галдылар.

† *Хавотяйыр – бу сөз Яйырың обалары*

10 Олар Реббе йүзленип: «Биз Сениң өңүңде гүнә
этдик, өз Худайымыз Сени терк эдип, Багал
бутларына гуллук этдик» дийип эңрешдилер.
11 Реб ысрайыллара шейле дийди: «Сизи
мүсүрлилериң хем, аморларың хем,
аммонлыларың хем, пилиштлилериң хем элинден
азат эден Мен дәлми? 12 Сидонлар, амалеклер ве
моваплылар сизе сүтем эден вагты Мени
чагыраныңызда, Мен сизи оларың элинден халас
этдим. 13 Сиз Мени унутдыңыз ве башга худайлара
гуллук этдиңиз, шонуң үчин Мен сизе инди рехим
этҗек дәл. 14 Барың, өз сайлан худайларыңыза йүз
тутуң, гысаҗа дүшениңизде, сизи, гой, шолар халас
эдиберсинлер». 15 Ысрайыллар Реббе йүзленип:
«Биз Сениң өңүңде гүнәли, бизе ислән җезаңы
берип билерсиң, йөне бу гүн бизи халас эт!»
дийдилер. 16 Шейдип, олар кесеки худайлардан йүз
өврүп, ене Реббе гуллук эдип башладылар. Реб
олара ене-де дөзмеди.
17 Аммонлылар үйшүп, Гилгатда дүшелге
гурдулар. Ысрайыллар йыгнанып, Миспада
дүшелге гурдулар. 18 Гилгат халкының
тиребашылары бири-бирилерине:
«Аммонлыларың гаршысына ким илкинҗи болуп
урша башласа, шол адам Гилгадың тутуш илатына
баштутан болар» дийдилер.

11-нҗи бап

Ефтах сердар

11 Гилгат уругындан Ефтах диен бир эдермен
уршуҗы барды. Ефтахың эҗеси лолыды;
какасының ады Гилгатды. 2 Гилгадың өз никалы
аялындан бирнәче оглы барды. Олар улалып, йигит
чыканларында, олар Ефтаха: «Сен башга аялдан
болан огулсың, шоңа гөрә сен бизиң атамызың
өйүнден хич зат мирас алмарсың» дийип, оны
ковдулар. 3 Ефтах өз доганларындан гачып, Топ
дийлен ерде орнашды ве дашына үйшен
бозгаклара баш болуп уграды.
4 Бирнәче вагтдан соң аммонлылар
ысрайылларың үстүне чоздулар. 5 Шонда Гилгадың
яшулулары Ефтахы алып гайтмак үчин Топ
үлкесине гитдилер. 6 Олар Ефтаха: «Сен гел-де, бизе
серкерде бол, аммонлылар билен уршалы»
дийдилер. 7 Эмма Ефтах олара: «Мени йигренип,
атамың өйүнден кованлар сиз дәлми, эйсем? Бу
гүнки гүн башыңыза иш дүшенде, мен сизе герек
болдуммы?» дийди. 8 Шонда Гилгадың яшулулары
Ефтаха: «Шейле болан болса-да, биз инди саңа
тарап өврүлдик. Йөр, биле аммонлыларың
гаршысына сөвешели! Сен бизиң үстүмизден,
тутуш Гилгат халкына баштутанлык эт!» дийдилер.
9 Ефтах олара: «Эгер-де сиз аммонлылар билен
сөвешмек үчин мени ызыма алып гитсеңиз, Реб
хем олары мениң элиме берсе, шонда мен
баштутаныңыз боларын» дийди. 10 Гилгат
яшулулары Ефтаха: «Бизе Реб шаят болсун, биз
сениң сөзүңден чыкмарыс» дийдилер.
11 Шейлеликде, Ефтах Гилгат яшулулары билен
гитди. Халк оны өзүне баштутан ве серкерде эдип
сайлады. Ефтах шонда Миспада Реббиң хузурында
сөз сөзледи.
12 Ефтах Аммон патышасына: «Сен мениң
юрдумың үстүне чозар ялы, арамызда нәме болан
зат бар?» диен сөзлери айтмак үчин, онуң янына өз
илчилерини иберди. 13 Аммон патышасы Ефтахың
илчилерине шейле җогап берди: «Ысрайыллар
Мүсүрден гайдып гелйәркәлер, Арнондан Ябок ве
Иордан деряларына ченли аралыкдакы ерлерими
мениң элимден алдылар; шол ерлери маңа
урушсыз гайдып бер». 14 Ефтах Аммон
патышасының янына тәзеден илчилер иберди.
15 Оңа шу ашакдакылары айтмакларыны буюрды:
«Ефтах муны айдяр: ысрайыллар моваплыларың
ве аммонлыларың юрдуны алмады, 16 себәби
ысрайыллар Мүсүрден чыканларында, Гызыл деңзе
† ченли чөлүң үсти билен гидип, Кадеше гелдилер.
17 Соңра олар: „Юрдуңың ичинден гечмәге бизе
ругсат эт“ диен хайыш билен Эдом патышасына өз
илчилерини ибердилер, эмма Эдом патышасы
диңлемеди. Ысрайыллар Мовап патышасының
янына хем илчилер ёлладылар, эмма ол хем разы
болмады. Шоңа гөрә ысрайыллар Кадешде
галдылар. 18 Олар чөлүң ичи билен Эдом хем-де
Мовап юрдундан сова гечдилер-де, Мовабың
гүндогар арачәгинде, Арноның аңырсында
ерлешдилер, эмма Мовабың мейданының ичине
гирмедилер, чүнки Арнон Мовабың чәги болуп
дурярды. 19 Соңра ысрайыллар Хешбон галасына,
аморларың ханы Сихоның янына өз илчилерини
иберип: „Юрдуңың ичинден гечип, өз еримизе
аралашмага ругсат эт“ дийдилер. 20 Эмма Сихон
ысрайылларың гечип гитмегине разылык бермеди.
Ол өз халкыны йыгнап, Яхсада дүшелге гурды ве
ысрайыллар билен сөвеше гирди. 21 Ысрайыл
Худайы Реб Сихоны хем-де онуң халкыны
ысрайылларың элине берди. Ысрайыллар олары
еңдилер. 22 Олар аморларың Арнондан Ябок
дерясына ченли ве чөлден тә Иордана ченли
болан әхли ерини басып алдылар. 23 Шейдип,
Ысрайыл Худайы Реб Өз халкы Ысрайылың
бәхбиди үчин аморлары басып алды. Инди хем сен
олары ызына алҗак болярсыңмы? 24 Сен өз
худайың Кемошың өзүңе берен ериниң үстүнден
эелик эдеңокмы нәме? Биз хем Худайымыз Реббиң

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

бизиң бәхбидимиз үчин басып алан ерине эелик эдйәрис. 25 Сен Мовап патышасы Сипорың оглы Баллакдан говумы нәме? Ол Ысрайыл билен терслешдими я урушдымы? 26 Ысрайыллар эййәм үч йүз йыл бәри Хешбонда ве оңа дегишли обаларда, Арогерде ве оңа дегишли обаларда хем-де Арнона якын әхли галаларда яшап гелйәрлер. Сиз нәме үчин шонча вагтлап ол галалары элемедиңиз? 27 Мен сениң өңүңде гүнәкәр дәл, сен болса мениң гаршыма уруш башлап, маңа яманлык эдйәрсиң. Инди, гой, хөкүм йөредйән Реб ысрайыллар билен аммонлыларың арасында хөкүмдар болсун-да, хөкүм чыкарсын». 28 Эмма Ефтахың бу сөзлерине Аммон патышасы гулак асмады.

29 Ефтаха Реббиң Рухы инипди. Ол Гилгадың ве Манашаның үстүнден гечди. Ол Гилгатдакы Миспәниң үстүнден гечип, аммонлыларың үстүне гитди. 30 Ефтах Реббиң өңүнде ант ичип, шейле дийди: «Эгер Сен аммонлылары мениң элиме берсең, 31 онда мен аммонлылары еңип, ызыма доланып геленимде дервезәмден илкинҗи чыкан Сениңкидир. Мен шоны Реббе якма гурбанлык эдип берҗекдирин». 32 Ефтах дерядан гечип, аммонлылар билен урушмага гитди. Реб олары Ефтахың элине берди. 33 Ысрайыллар Арогерден Минните ченли оларың йигрими галасыны хем-де Абелкерамыма ченли аралыгы гыргына берип, улы еңиш газандылар. Шейдип, аммонлылар ысрайыллара боюн эгдилер.

Ефтах ве онуң гызы

34 Ефтах Миспадакы өйүне геленде, онуң өз гызы эли депрекли танс эдип, өңүнден чыкды; онуң еке гызы барды, башга оглы-да, гызы-да ёкды. 35 Ол гызыны гөренде, якасыны йыртып: «Вах, гызым, сен мениң багтымы гаралтдың! Инди сен хем мени ынҗалыкдан гачырдың! Чүнки мен Реббиң өңүнде өз агзым билен касам этдим, инди нәдип ондан боюн гачырайын» дийди. 36 Гыз какасына: «Кака, сен Реббиң өңүнде өз агзың билен нәме касам эден болсаң, ерине етирибер, чүнки Реб сени Аммон душманларыңдан үстүн чыкарды» дийди. 37 Ол ене какасына: «Маңа ики ай мөхлет бер. Мен дага гидип, җораларым билен гезим эдейин ве дурмуша чыкмакдан махрум боландыгымың агысыны аглайын» дийди. 38 Какасы: «Боляр, гидәй» дийип, оны ики айлап гойберди. Ол өз җоралары билен гитди-де, дагда бой гызлыгына өлҗегине ики айлап яс тутды. 39 Ики ай геченсоң, ол какасының янына доланып гелди. Какасы гызы барада эден касамыны ерине етирди, ол бой гызлыгына өлди. Шондан соң ысрайыл гызларының арасында 40 гилгатлы Ефтахың гызының ясыны тутмак үчин, хер йылда дөрт гүн дага гитмек дәби пейда болды.

12-нҗи бап

Ефтах эфрайымлар билен урушяр

12 Эфрайымлар урушмак үчин бир ере йыгнандылар ве Иордан дерясындан гечип, Сафона гелдилер. Олар Ефтаха: «Сен нәме үчин аммонлылар билен урушмага гидениңде бизи чагырып, өзүң билен алып гитмедиң? Биз сениң өзүң билен билеликде өйүңи отларыс» дийдилер. 2 Ефтах олара шейле дийди: «Мениң ве мениң адамларымың аммонлылар билен бир улы давамыз барды. Мен сизи көмеге чагырдым, эмма сиз гелип, мени оларың элинден гутармадыңыз. 3 Сизиң мени халас этмеҗегиңизе гөзүм етенде, мен җанымы ховп астында гоюп, аммонлыларың үстүне гитдим. Реб олары мениң элиме берди. Инди нәме бу гүн сиз мениң билен урушмага гелдиңизми?» 4 Ефтах Гилгадың әхли эркеклерини чагырды-да, эфрайымлар билен урушды. Гилгатлылар эфрайымлары гырдылар, себәби эфрайымлар олара: «Эй, эфрайым ве манаша халкларының арасында яшаян гилгатлылар! Сиз Эфрайымдан гачан дөнүклерсиңиз!» дийипдилер. 5 Гилгатлылар эфрайымларың элинден Иордан дерясының гүзерини алдылар. Дири галан эфрайымлардан бири: «Иордан дерясындан гечмәге ругсат эдәйиң» дийсе, Гилгадың адамлары: «Сен эфрайымлы дәлми?» дийип сорардылар. Эгер ол «Ёк» дийип җогап берсе, 6 олар оңа: «Ханы, „шибболет“ дийип айт» диердилер. Шонда ол «сибболет» дийәйсе, онда оны Иордан дерясының гүзеринде өлдүрердилер. Чүнки эфрайымлар «ш» сесини айдып билмейәндиклери үчин, оңа дерек «с» сесини айдярдылар. Шейдип, гилгатлыларың элинден кырк ики мүң эфрайымлы өлди.

7 Ефтах Ысрайылда алты йыллап сердар болды. Ол арадан чыканда, оны өз Гилгат галасында җайладылар.

Ыбсан, Элон ве Абдон

8 Ефтах арадан чыкандан соң, бейтуллахамлы Ыбсан Ысрайылда сердар болды. 9 Онуң отуз оглы ве отуз гызы болуп, гызларыны башга тирелере дурмуша чыкарып, огулларыны-да башга тирелерден өерди. Ол еди йыл Ысрайылың сердары болды. 10 Ыбсан арадан чыканда, оны Бейтуллахамда җайладылар.

11 Ондан соң зебулунлы Элон Ысрайыла сердар болуп, оны он йыллап доландырды. 12 Элон арадан чыканда, оны Зебулундакы Аялонда җайладылар.

13 Ондан соң пиргатонлы Хиллелиң оглы Абдон
Ысрайыла сердар болды. 14 Онуң кырк оглы ве отуз
агтыгы болуп, оларың херси бир эшек мүнди. Ол
Ысрайыла секиз йыллап сердар болды. 15 Хиллелиң
оглы Абдон арадан чыканда, оны Эфрайымдакы
амалеклериң яшаян даглыгында, Пиргатон диен
ерде җайладылар.

13-нҗи бап

Шимшон сердарың догулмагы

13 Ысрайыллар ене-де Реббиң йигренйән
ишлерини этдилер. Шол себәпли Реб кырк
йыллап ысрайыллары пилиштлилериң элине
берди.
2 Шол дөвүрде Соргада дан тиресинден Манова
диен бир адам барды; онуң аялы өнелгесизди.
3 Реббиң перишдеси онуң аялының янына гелип:
«Сен өнелгесиз болсаң-да, гөврели боларсың ве
бир огул довгарсың. 4 Сен өзүңи аяп сакла, шерап,
чакырдан ичме, харам затлардан ийме. 5 Чүнки сен
гөврели боларсың ве огул доврарсың; онуң
келлесине пәки дегмели дәлдир, себәби энесиниң
гөвресинде галан гүнүнден башлап, ол чага Худая
назыр [†] болар, ол Ысрайылы пилиштлилериң
элинден халас эдер» дийди. 6 Аялы адамсының
янына гелип, шейле дийди: «Мениң яныма
Худайың адамы гелди, онуң даш кешби Худайың
перишдесиниңки ялы, хайбатлы, горкунчды. Мен
онуң ниреден геленини сорамадым, ол маңа өз
адыны хем айтмады. 7 Ол маңа: „Сен гөврели
боларсың, огул доврарсың, шерап, чакырдан ичме,
харам затлардан ийме, чүнки гөвреде галан
гүнүнден башлап, ол Худая назыр болар“ дийип
айтды».
8 Манова Реббе йүзленип: «Я Реб! Гой, бизе
иберилен Худайың адамы янымыза ене-де гелсин
хем-де бизден догулҗак чага нәме этмелидигимизи
өвретсин» дийип ялбарды. 9 Худай Манованың
сесини эшитди ве Манованың аялы мейдандака,
Худайың перишдеси онуң янына гелди. Эмма
аялың адамсы янында ёкды. 10 Аялы шол вагт
ылгап гидип: «Мениң яныма өңки гелип гиден
адам гелди» дийип, адамсына хабар берди.
11 Манова аялы билен ол адамың янына барды ве
ондан: «Мениң аялым билен геплешен сенми?»
дийип сорады. Перишде: «Мен!» дийип җогап
берди. 12 Манова оңа: «Сениң айданларың амала
ашанда, биз ол чага нәхили гарамалы ве оңа нәме
этмели?» дийип сорады. 13 Реббиң перишдеси
Манова: «Гой, сениң аялың мениң айданларымы
этсин. 14 Ол үзүмден өндүрилен затлары иймесин;
шерап, чакыр датмасын, харам затлардан асла
иймесин. Аялың мениң буйранларымың әхлисини
берҗай этмелидир» дийди.
15 Манова Реббиң перишдесине: «Сениң үчин бир
овлагы тайярлаянчак, сени ёлуңдан сакламага
ругсат эт» дийди. 16 Реббиң перишдеси Манова:
«Сен мени сакласаң-де, мен сениң нахарыңы
иймерин, эмма сен якма гурбанлык тайярламак
ислесең, онда оны Реббе хөдүр эт» дийди. (Манова
бу адамың Реббиң перишдесидигини билмейәрди.)
17 Манова Реббиң перишдесине: «Айданларың
хакыкат боланда, биз сени алкышлар ялы, өз
адыңы айт» дийди. 18 Реббиң перишдеси оңа:
«Мениң адымы нәме сораярсың? Ол өрән
тәсиндир!» дийди.
19 Манова овлак билен галла садакасыны дашың
үстүне гетирип, тәсин гудратлар эдйән Реббе
берди. 20 Гурбанлык сыпасының үстүнден ялын
асмана галып угранда, Реббиң перишдеси ялын
билен биле ёкары гөтерилди. Муны гөрен Манова
билен онуң аялы ере йүзин йыкылдылар. 21 Реббиң
перишдеси Манова билен аялына шондан соң
гайдып хич гөрүнмеди. Манова онуң Реббиң
перишдесидигини шонда билип галды. 22 Манова
өз аялына: «Догрудан хем, биз хөкман өлерис,
чүнки биз Худайы гөрдүк» дийди. 23 Аялы оңа: «Эгер
Реб бизи өлдүрмек ислән болса, бизиң элимизден
якма гурбанлыгымызы ве галла садакамызы кабул
этмезди, бизе шол тәсинликлери гөркезмезди, бу
затлары бизе мәлим этмезди» дийди.
24 Аялы огул догурды ве оңа Шимшон диен ат
гойды. Чага өсүп кемала гелди, Реб оңа ак пата
берди. 25 Сорга билен Эштаволың аралыгындакы
Маханаданда боланда Шимшоны Реббиң Рухы
галкындырып башлады.

14-нҗи бап

Шимшон өйленйәр

14 Гүнлерде бир гүн Шимшон Тимна гиденде,
пилиштли бир гызы гөрди. 2 Ол барып, өз
эҗесине ве какасына: «Мен Тимнада пилиштли
гызлардан бирини гөрдүм. Шоны маңа алып
бериң» дийди. 3 Эмма эҗеси билен какасы оңа:
«Нәме үчин сен сүннетсиз пилиштли халкдан гыз
алҗак болярсың? Нәме өзли-өзүңде, тутуш
илимизде сен өйленер ялы гыз ёкмы?» дийдилер.
Шимшон какасына: «Маңа шоны алып бер, себәби
ол мениң гөвнүме ярады» дийди. 4 Бу ишиң Реб
тарапындан боляндыгыны, пилиштлилериң
гаршысына чыкмак үчин, Онуң аматлы пурсады
гөзлейәндигини Шимшоның эҗеси билен какасы
билмейәрди. Шол вагтлар ысрайылларың үстүнден
пилиштлилер хөкүм сүрйәрди. 5 Шимшон, онуң

[†] *Назыр – өзүни Худая багышлан адамларың сачына пәки дегирмезлик нышаны. Сөзлүге серет.*

эҗеси ве какасы Тимна тарап уградылар. Олар
Тимнадакы үзүмчиликден гечип баряркалар,
Шимшон бир яш ёлбарсың арлаян сесини эшитди.
6 Шимшона улы гүйч билен Реббиң Рухы инди, ол
ёлбарсы эдил бир овлаҗыгы бөлеклейән ялы эдип,
дүйт-мүйт этди; онуң элинде хич зат ёкды. Ол бу
эден ишини эҗесине-какасына айтмады. 7 Барып,
ол гыз билен геплешди; ол Шимшоның гөвнүне
ярады.
8 Бирнәче гүнден соң Шимшон ол гыза өйленмек
үчин гиденинде, ол шол ёлбарсың маслыгыны
гөрмек үчин совулды. Серетсе, ёлбарсың
маслыгында бал арыларың өйҗүги хем-де бал бар
экен. 9 Ол балдан гошавуҗыны долдурып, ёлбойы
ялап ийип гитди, эҗесиниң ве какасының янына
геленде олара-да берди. Олар хем ийдилер, эмма
балы ёлбарсың маслыгындан аландыгыны
Шимшон олара айтмады.
10 Шимшоның какасы гызыңка гелди, Шимшон
шол ерде, адатча, өйленйән йигитлериң эдиши
ялы еди гүнләп той тутды. 11 Той башлананда, онуң
янында биле болар ялы, оңа отуз саны дост
сайладылар. 12 Шимшон олара: «Мен сизе бир
матал айтҗак; эгер сиз оны маңа тоюң еди гүнүниң
довамында догры чөзүп берсеңиз, онда мен сизе
отуз саны непис дон хем-де отуз лай көйнек
берерин. 13 Эгер-де чөзүп билмесеңиз, онда сиз
маңа отуз саны непис дон ве отуз лай көйнек
берерсиңиз» дийди. Олар Шимшона: «Маталыңы
айт, эшиделиң» дийдилер. 14 Шимшон олара
маталыны айтды:

«Иегенден иймит чыкды,
гүйчлүден сүйҗүлик чыкды».

Маталы үч гүнләп чөзүп билмедилер.
15 Дөрдүнҗи гүн † дийленде, олар Шимшоның
аялына: «Адамыңы ыр, ол бизе маталы чөзүп
берсин; ёгсам, өзүңи--де, какаңың өйүни-де
отларыс, сиз бизи иң соңкы задымыза ченли талап,
гедай гоймак үчин чагырыпмыдыңыз?» дийдилер.
16 Шимшоның аялы адамсының янында аглап: «Сен
мени йигренйәрсиң, мени сөймейәрсиң, мениң
илимиң йигитлерине матал айтдың, маңа оны
чөзүп береңок» дийди. Шимшон оңа: «Өз эҗеме,
какама чөзүп берипдиринми, саңа чөзүп берер
ялы» дийди. 17 Онуң аялы тоюң бүтин довамында,
еди гүнләп аглады. Аялы өзеленип дурансоң,
ахырсоңунда, единҗи гүн диенде Шимшон оңа
маталың чөзгүдини айтды. Шимшоның аялы өз
илиниң йигитлерине маталың чөзгүдини айдып
берди. 18 Единҗи гүн дийленде, Гүн батмаздан өң,
йигитлер Шимшоның янына гелип:

«Балдан сүйҗи,
ёлбарсдан гүйчли нәме бар?»

дийдилер.
Шимшон олара: «Сиз мениң гөләм аркалы ер
сүрмедик болсаңыз, маталы чөзүп билмездиңиз»
дийди. 19 Реббиң Рухы оңа инди, ол Ашкелона
гидип, ол ерде отуз адамы өлдүрди. Оларың
эшигини сыпырып алды-да, маталы чөзенлере бир
лай көйнек гетирип берди. Онсоң ол газаба мүнүп,
өз какасының өйүне гайтды. 20 Шимшоның аялыны
болса, ол өйлененде, оңа иң якын дост болуп
отурана дурмуша чыкардылар.

15-нҗи бап

Шимшон пилиштлилерден ар аляр

15 Бирнәче гүнден соң, бугдай дөвеги вагтында
Шимшон бир овлак алып, аялыны гөрмәге
гелди. Шимшон ятылян отага өз аялының янына
гирҗекдигини айданда, аялының какасы оңа ёл
бермеди. 2 Аялының какасы оңа: «Сен өз аялыңдан
йүз өвренсиң өйдүп, мен оны той вагтында саңа иң
якын дост болана әре бердим. Ине, онуң кичи гыз
җигиси ондан хем овадан дәлми? Аялыңың
дерегине, белки, шуны аларсың?» дийди.
3 Шимшон олара: «Инди пилиштлилере яманлык
этсем, мениңки хак болар» дийди. 4 Шимшон үч йүз
саны тилкини тутуп, гуйрукларыны җүбүт-җүбүтден
бири-бирине даңды. Соңра чыралары алды-да,
олары хер ики тилкиниң гуйругының арасына
беркитди. 5 Ол чыралары отлап, пилиштлилериң
бишен бугдайларының арасына гойберди-де,
оларың орулмадык бугдайларыны ве күделенен
бугдайларыны, үзүмлерини хем зейтун
агачларыны отлады.
6 Пилиштлилер: «Муны ким бейле этдикә? Бу
тимналының гиевси Шимшоның ишидир, себәби
онуң гайынатасы Шимшоның аялыны той
вагтында Шимшона дост болана алып берди»
дийдилер. Шонуң үчин пилиштлилер ол аялы ве
онуң какасыны отладылар. 7 Шимшон олара: «Сиз
шейле этсеңиз-де, мен сизден арымы алянчам
ынҗалмарын» дийди. 8 Шимшон оларың үстүне
газап билен топулды-да, оларың инҗиклерини ве
уйлукларыны дөвүшдирди. Шондан соң, ол Эйтам
гаясындакы говага гитди.
9 Пилиштлилер Яхудада дүшелге гурдулар ве тә
Лехә ченли яйрадылар. 10 Яхуданың илаты
олардан: «Сиз нәме үчин бизиң гаршымыза
чыкдыңыз?» дийип соранларында, олар: «Шимшон
бизе нәме эден болса, биз хем оңа шейле этмек
ниети билен оны тутуп әкитмәге гелдик» дийдилер.
11 Үч мүң саны яхудалы чыкып, Эйтам гаясындакы
говага тарап гитдилер ве барып Шимшона: «Бизиң
үстүмизден пилиштлилериң хөкүм

† *Дөрдүнҗи гүн – бу җүмле кәбир голязмаларда единҗи гүн*

сүрйәндиклерини сен билеңокмы нәме? Сен бизи
нәме үчин бейтдиң?» дийдилер. Шимшон: «Олар
маңа нәме эден болсалар, мен хем олара шоны
этдим» дийди. 12 Олар: «Биз сени даңып,
пилиштлилериң элине бермек үчин гелдик»
диенлеринде, Шимшон олара: «Мени
өлдүрмежегиңизе ант ичиң» дийди. 13 Олар: «Ёк,
өлдүрмерис, биз сени диңе даңарыс--да,
пилиштлилериң элине берерис» дийдилер. Оны
ики саны тәзе танап билен даңдылар-да, говакдан
чыкарып алып гитдилер.
14 Олар Лехә етенлеринде, пилиштлилер оны улы
гыкылык билен гаршыладылар. Шонда Реббиң
Рухы гүйч билен Шимшона инип, оңа әгирт улы
гүйч берди велин, онуң эллерини даңмак үчин
уланылан танаплар эдил отда янан зыгыр ялы
болды. Онуң эллериндәки танаплар чөзүлип гитди.
15 Ол яңы өлен эшегиң гурамадык әңини тапып,
элине алды-да, онуң билен уруп, мүң адамы
өлдүрди. 16 Шимшон шонда шейле дийди:

«Бир эшек әңи билен
ики топар йыгыны ятырдым.
Бир эшек әңи билен
мүң адамы өлдүрдим».

17 Шу сөзлери айдып, элиндәки әңи ташлады ве ол
ере Раматлехи † дийип ат дакды.
18 Ол өзүниң өрән сувсаяндыгыны дуйды ве Реббе
йүзленип: «Сен Өз гулуңа бейик еңиш бердиң;
инди болса мен сувсузлыкдан өлүп, сүннетсиз
пилиштлилериң элине дүшмелими?» дийди.
19 Худай Лехиде бир чукуржыгы эмеле гетирди,
ондан сув чыкды. Ол сувдан ичип ганды, гүйҗи
ызына гайдып гелди ве ол кувватланды. Шу
гүнлере ченли Лехидәки шол ере Эйнхакор ††
дийилйәр.
20 Ысрайылда пилиштлилериң агалык сүрен
дөврүнде, Шимшон йигрими йыллап ысрайыллара
сердар болды.

16-нжы бап

Шимшон Газада

16 Гүнлерде бир гүн Шимшон Газа геленде бир
лолы аяла саташып, шонуң билен гитди.
2 Газаның илаты: «Шимшон бәрик гелипдир»
дийшип, төверекде гаймалашды. Олар: «Җахан
ягтылянча гарашарыс, оны өлдүрерис» дийип,
узынлы гиҗе галаның дервезесини
гаравулладылар. 3 Шимшон ярыгиҗә ченли ятды,
гиҗәниң ярында турды-да, барып, гала
дервезесиниң гапыларының ики сөесини килтлери
билен билеликде гопарып, оны омзуна алып,
Хеброның гаршысындакы дагың депесине элтип
гойды.

Шимшон ве Делила

4 Шондан соң Шимшон Сорек җүлгесинде яшаян
бир аяла ашык болды. Онуң ады Делилады.
5 Пилиштли ханлар ол аялың янына гелип: «Биз
оны даңып, өзүмизе боюн эгдирип билер ялы, сен
угруны тап-да, онуң бейик гүйҗүниң нәмеледигини
өзүңе айтдыр. Шейтсең, бизиң херимиз саңа бир
мүң бир йүз күмүш теңңе берерис» дийдилер.
6 Делила Шимшондан: «Сен маңа айтсана, бейле
бейик гүйҗи ниреден алярсың? Сени нәме билен
даңсаң, боюн эгдирип болар?» дийип сорады.
7 Шимшон оңа: «Эгер-де мени энтек гурамадык еди
саны яй кирши билен даңсалар, мен гүйчден
гачып, бейлеки адамлар ялы боларын» дийди.
8 Пилиштли ханлар ол аяла энтек гурамадык тәзеҗе
еди саны яй киршини гетирип бердилер. Ол шонуң
билен Шимшоны даңды. 9 Шол вагт
пилиштлилерден бирнәче адамлар шол отагда
букулып отырдылар. Аял Шимшона: «Шимшон!
Сениң үстүңе пилиштлилер гелйәрлер» дийди.
Шимшон яй киришлерини эдил от деген йүплүгиң
ёлнушы ялы эдип, үзүп ташлады. Онуң гүйҗүниң
нәмеледиги билинмән галды.
10 Делила Шимшона: «Сен мени самсык хасап
эдйәрсиң, ялан сөзлейәрсиң. Инди бери айдай,
сени нәме билен даңып болар?» дийди. 11 Шимшон
оңа: «Эгер-де мени өң уланылмадык тәзе йүп билен
даңсалар, мен гүйчден гачарын, бейлеки адамлар
ялы боларын» дийди. 12 Делила тәзе йүп алып, оны
даңды-да, оңа: «Шимшон! Сениң үстүңе
пилиштлилер гелйәрлер» дийди. Шол вагт
пилиштлилерден бирнәче адам шол отагда
букулып отырдылар. Шимшон оны-да от деген
йүплүгиң ёлнушы ялы эдип, үзүп ташлады.
13 Делила Шимшона ене: «Сен мени самсык хасап
эдйәрсиң, ялан сөзлейәрсиң. Айтсана, сени нәме
билен даңып болар?» дийди. Ол: «Мениң сачымың
еди өрүмини гаты өрерсиң-де, оны докма докалян
гурала берк чекдирип даңарсың. Шонда мен
гүйчден гачып, бейлеки адамлар ялы боларын»
дийди. 14 Делила Шимшоны өз дызының үстүнде
уклатды. Ол укланда, онуң сачының еди өрүмини
алды-да, олары пугта өрүп, докма докалян гуралда
чекдирип беркитди хем-де оңа: «Сениң үстүңе
пилиштлилер гелйәрлер, Шимшон!» дийди. Ол
укудан оянды-да, докма докалян гуралы ондакы
мата билен билеликде гопарып ташлады. Онуң
гүйҗүниң нәмеледиги ене билинмән галды.
15 Делила оңа: «Сениң йүрегиң мениң билен дәл
экен. Нәдип сен маңа: „Мен сени сөййәрин“ дийип

† *Раматлехи – бу сөз эшек әңи*
†† *Эйнхакор – бу сөз Оны чагыраның чешмеси*

билйәрсиң? Үч гезек сен мени самсык хасап этдиң,
гүйҗүңиң нәмедедигини маңа айтмадың» дийди.
16 Делила хер гүн сорап, Шимшоның йүрегине
дүшди. Ол оны халыс иризип, җанындан бизар
этди. 17 Шимшон ахырсоңунда оңа өз йүрегини
ачды: «Мен энтек эҗемиң гөвресиндекәм Худая
назыр боландыгым үчин, мениң келләме хениз
пәки деген дәлдир. Эгер мениң сачым сырылса,
гүйҗүм менден гидер; мениң гүйҗүм гачып,
бейлеки адамлар ялы боларын» дийди.
18 Шейдип, ол әхли сырыны Делила ачды. Шундан
соң, Делила: «Инди гелибериң, ол маңа өз
йүрегини ачды» дийип айтмага пилиштли ханлара
хабарчы иберди. Пилиштли ханлар эллери күмүш
пуллы гелдилер. 19 Делила Шимшоны өз дызының
үстүнде уклатды. Онуң сачының еди өрүмини
сырдырмак үчин адам чагырды-да, оңа сырмагы
буюрды. Шимшон эҗизленип башлады, онуң
гүйҗи гачды. 20 Делила: «Сениң үстүңе
пилиштлилер гелйәрлер, Шимшон!» диенде, ол
оянып, өңки гезекдәки ялы өз-өзүни бошатмакчы
болды. Эмма ол Реббиң инди өзүнден йүз
өврендигини билмейәрди. 21 Пилиштлилер оны
тутуп, гөзлерини ойдулар. Газа гетирип, ики саны
бүрүнч зынҗыр билен гандалладылар. Оңа
зынданда дегирмен үветдилер. 22 Шол аралыкда
онуң келлесиниң сырылан ерлерине сач чыкып
башлады.

Шимшоның өлүми

23 Пилишт ханлары өзлериниң худайы Дагона
җуда көп гурбанлыклар берип, шады--хоррамлык
этмек үчин йыгнандылар. Олар: «Душманымыз
Шимшоны худайымыз бизиң элимизе берди»
дийишдилер. 24 Халк Шимшоны гөренде:
«Көпимизи өлдүрип, ерлеримизи тоздуран
душманымызы худайымыз бизиң элимизе берди»
дийшип, өз худайларыны алкышламага
башладылар. 25 Мес болан җемагат: «Шимшоны
гетириң, гой, ол бизиң гөвнүмизи ачсын» дийип
гыгырышды. Шимшоны зындандан гетирип, онуң
үстүнден гүлүп башладылар, масгараладылар,
соңра оны сүтүнлериң аралыгында дуруздылар.
26 Шимшон элинден тутуп, өзүни идип йөрен
йигдекчә: «Мени шу җайы саклаян сүтүнлериң
янына элт, шолара сөенейин» дийди. Йигдекче
шейле хем этди. 27 Җайың ичи аял-эркеклерден
долуды; пилишт ханлары хем шол ердеди. Җайың
үстүнде-де үч мүңе голай аял-эркек барды. Оларың
бары Шимшона томаша эдйәрдилер.
28 Шимшон Ребби чагырды-да: «Эй, Хөкмүрован
Реб, мени ядыңа сал. Эй, Худай! Маңа ене бир
гезеҗик кувват бер, ики гөзүм үчин, пилиштлилер
билен бир гезекде хасаплашайын» дийди.
29 Шимшон җайы саклаян сүтүнлериң бирине саг
элини, бейлекисине чеп элини дирәп, олары
еринден сүйшүрди. 30 Шимшон: «Гой, пилиштлилер
билен биле өлейин» дийип, бар гүйҗи билен
сүтүнлери итенде, җай ханларың, җайдакы әхли
адамларың үстүне йыкылды; Шимшоның өзи өлен
вагты өлдүренлери онуң бүтин өмрүнде
өлдүренлеринден хас көп болды. 31 Онуң
доганлары, какасының тутуш машгаласы гелип,
Шимшоның җеседини әкитдилер ве оны гетирип,
Сорга билен Эштаволың аралыгында, какасы
Манованың губры гойлан гүммезде җайладылар.
Ол ысрайыллара йигрими йыллап сердар болды.

17-нҗи бап

Миканың бутлары

17 Эфрайым даглыгында Мика диен бир адам
барды. 2 Ол өз эҗесине: «Сен бир мүң бир йүз
саны күмүш теңңәни огурлатдың, оны алана мениң
янымда гаргыш этдиң, сениң шол күмүшлериң
менде, олары мен алдым. Эмма мен олары хәзир
саңа гайтарып берйән» дийди. Эҗеси: «Реб сени
ялкасын, оглум!» дийди. 3 Ол бир мүң бир йүз саны
күмүш теңңәни эҗесине гайтарып берди. Эҗеси
оңа: «Оглум, мен сениң үчин бу күмүшлерден ойма
хем-де гуйма бут ясатмакчы болуп, өз элим билен
Реббе ниетледим, олары саңа берйәрин» дийди.
4 Оглы олары эҗесине гайтарып беренде, эҗеси
ики йүз саны күмүш теңңәни алды-да, күмүш
уссасына берип, шол күмүшлерден ойма хем-де
гуйма бут ясатдырды; олар Миканың өйүнде дурды.
5 Мика тарапындан салнан бир саны ыбадат
эдилйән өй барды. Ол эфот ве бутлар ясады хем-де
өз огулларының бирини руханы эдип белледи.
6 Шол дөврде ысрайылларың патышасы ёкды. Хер
ким өз исләнини эдйәрди.
7 Яхуданың Бейтуллахам галасында бир йигит
яшаярды. Ол леви тиресинденди. 8 Ол яшамага
аматлы бир ер тапмак үчин Яхуданың Бейтуллахам
галасындан чыкып гитди. Ол Эфрайым даглыгында
яшаян Миканың өйүне гелди. 9 Мика ондан:
«Нирeден гелйәрсиң?» дийип соранда, ол:
«Яхуданың Бейтуллахам галасындан гелйәрин,
өзүм хем левилердендирин; яшар ялы ер
гөзлейәрин» дийди. 10 Мика оңа: «Мениң өйүмде
галыбер. Мениң геңешчим хем руханым боларсың.
Мен сениң гарныңы дойрайын, йылда бир лай
гейим-геҗим хем-де он саны күмүш теңңе
берейин» дийди. 11 Леви йигит Миканың өйүнде
галмага разылык берди. Мика оңа өз оглы ялы
серетди. 12 Мика леви йигидини руханычылыга
белледи, шейдип, бу яш йигит Миканың өйүнде

яшаберди. 13 Мика: «Инди Реббиң маңа ягшылык
этҗекдигини билйәрин, себәби леви йигиди мениң
руханым болды» дийди.

18-нҗи бап

Леви йигиди ве дан тиреси

18 Шол дөврде ысрайылларың патышасы
ёкды. Данлар өзлерине яшар ялы ер
гөзлейәрдилер, себәби шол вагта ченли
ысрайылларың тирелериниң арасында оларың
мүлк пайы хениз пайланманды. 2 Данлар өз
уругындан, Сорга хем Эштавол галаларындан бәш
саны даяв эркек адамы ер гөзлемек хем-де
маглумат топламак үчин гизлинликде угратдылар.
Олара: «Барың, ассырынлык билен ер гөзләң»
дийдилер. Олар Эфрайым даглыгына, Миканың
өйүне гелип етдилер ве гиҗәни шол ерде
гечирдилер. 3 Миканың өйүнде боланда, олар леви
йигидини онуң сесинден танадылар-да, ичерик
гирдилер ве ондан: «Сени бу ере ким гетирди? Бу
ерде сен нәме ишлейәрсиң? Нәме себәпден сен бу
ерде?» дийип сорадылар. 4 Бу йигит олара
Миканың өзүне эденлерини айтды. «Мен хакына
ише дурдум, мен онуң руханысы» дийди. 5 Олар
рухана: «Сен Худайдан сорап, бизе билип бер, биз
өзүмизиң ёлумызың шовлы болҗагына-
болмаҗагына гөз етирели» дийдилер. 6 Руханы
олара: «Аркайын гидибериң, сизиң ёлуңыз Реббиң
назарында» дийди.
7 Бу бәш адам ол ерден гайдып, Лайыша гелди.
Онуң илатының сидонлылар ялы парахат ве асуда
яшаяндыгыны, олары сидонларың
доландыряндыгыны гөрдүлер. Оларың хемме зады
барды. Олар асуда ве аладасыз яшаярдылар. Олар
сидонлардан узакда яшаярдылар ве хич ким билен
арагатнашык сакламаярдылар. 8 Соңра олар Сорга
хем-де Эштавола өз тиредешлериниң янына
гайдып гелдилер; тиредешлери олардан: «Гуртмы,
тилки?» дийип сорадылар. 9 Олар: «Биз бир ер
гөрдүк, топрагы җуда говы. Сиз нәме бейле пикире
батдыңыз, икирҗиңленмән-де, барып, ол ери
эеләң. 10 Сиз ол ерде хич бир аладасы болмадык
халкы гөрерсиңиз. Оларың ери-де өрән гиң. Худай
олары сизиң элиңизе берендир. Ол ерде асыл
етмезчилик эдйән зат ёк» дийдилер.
11 Данлардан болан алты йүз саны эркек адам
ярагларыны дакынып, Соргадан ве Эштаволдан
чыкып ӯградылар. 12 Олар барып, Яхудадакы
Кирятъегарымда дүшелге гурдулар. Шоңа гөрә ол
ер хенизе ченли Маханадан † дийлип
атландырыляр, бу Кирятъегарымың гүнбатарыдыр.
13 Олар бу ерден эфрайымларың яшаян даглыгына
тарап гитдилер ве Миканың өйүниң янына
гелдилер.
14 Лайышы гөзден гечирмәге өң гелип гиден бәш
адам өз доганларына: «Шу өйлериң биринде эфот,
ойма хем гуйма бут ве башга бутлар бар, сиз шоны
билйәрсиңизми? Инди нәме этмелидигиңизи
өзүңиз билиң» дийдилер. 15 Булар ол ере бардылар.
Миканың топар болуп дуран өйлериниң биринде
болян леви йигидиниңкә гирдилер, онуң билен
саламлашдылар. 16 Ярагларыны дакынан алты йүз
саны дан адамлары дервезәниң агзында дурдулар.
17 Ер гөрмәге өңки гелен бәш адам өе гирип, эфоды,
ойма хем гуйма буты ве башга бутлары алдылар.
Руханы дервезәниң агзында ярагларыны дакынан
алты йүз адамың янында дурды. 18 Миканың өйүне
гирип, эфоды, ойма хем гуйма буты ве башга
бутлары аланларында, руханы олара: «Нәме
эдйәрсиңиз?» дийди. 19 Олар рухана: «Сем бол! Йөр
бизиң билен гит, бизе яшулулык хем руханылык
эдерсиң. Диңе бир адама руханылык этмек говумы
я-да Ысрайылың тутуш бир тиреси билен уругына?»
дийдилер. 20 Руханы бегенип, эфоды, ойма хем
гуйма буты ве башга бутлары алып, яңкы гелен
адамлар билен гитди. 21 Олар чагалары, маллары,
әхли гошлары өңден гойберип, ёла дүшдүлер.
22 Олар Миканың өйүнден узаклашып башланда,
Мика данлар билен сөвешмәге гоңшуларыны
чагырды. Олар данларың ызындан коваладылар,
23 оларың ызындан гыгырдылар. Данлар Мика
тарап өврүлип: «Саңа нәме герек? Я уршасың
гелйәрми?» дийдилер. 24 Мика олара: «Сиз мениң
ясадан худайларым билен руханымы алып
гитдиңиз. Ханы инди маңа нәме галды? Ене-де:
„Нәме герек?“ дийип сораярсыңыз» дийди.
25 Данлар оңа: «Сем бол, ёгсам, бизиң гахарымызы
гетирерсиң, онсоң өзүңиң-де, тутуш машгалаңың-
да җаныны җәхеннеме иберерис» дийдилер.
26 Данлар өз ёллары билен гидибердилер, Мика
болса оларың өзүнден гүйчлүдиклерини гөрүп,
ызына доланды ве өйүне гайдып гелди.
27 Данлар Миканың ясан сежде эдилйән
затларыны хем-де онуң өйүнде яшан руханыны
алып, Лайыша тарап гитдилер. Ол ере барып
парахат ве аладасыз яшаян халкы гылычдан
гечирип, галаны отладылар. 28 Ол ердәкилере
көмек эден тапылмады, себәби олар Сидондан
узакдады, хич ким билен арагатнашык
сакламаярдылар. Ол гала Бейтрехобың голайында
ерлешйәрди, данлар галаны тәзеден гурдулар-да,
ол ерде яшап башладылар. 29 Олар Якубың оглы
Даның хатырасына ол гала Дан диен ат бердилер;
галаның өңки ады Лайышды. 30 Данлар сежде
эдилйән буты отуртдылар. Мусаның агтыгы ††
Гершомың оглы болан Ёнатаның өзи ве онуң

† *Маханадан – бу сөз Даның дүшелгеси*

огуллары тә юрт есирлиге алынянча данлара
руханылык этдилер. 31 Худайың өйүниң Шилода
болан вагтының бүтин довамында, Мика
тарапындан ясалан сежде эдилйән бут шол ерде
сакланды.

19-нжы бап

Бенямин тиреси масгара иш эдйәр

19 Шол дөврүрде ысрайылларың патышасы
ёкды. Эфрайым даглыгында бир леви
яшаярды. Ол Яхуда юрдуның Бейтуллахам
галасындан бир гырнак аялы гетирип, онуң билен
яшап башлады. 2 Ол аял өйкеләп, левиниң
янындан өз атасы өйүне, Бейтуллахам галасына
гитди; ол атасы өйүнде дөрт айлап болды. 3 Соңра
адамсы аялы билен ярашып, оны гетирмек үчин
ызындан уграды. Онуң янында бир хызматкәри
билен ики саны эшеги барды. Аялы адамсыны
атасы өйүне салды. Гайынатасы оны гүлер йүз
билен гаршылап, өз өйүнде саклады. 4 Гайынатасы
гиевсини өйүнде галмаклыга ырды. Олар бу ерде
ийип-ичип, үч гүн ятдылар. 5 Дөрдүнжи гүн олар ир
ояндылар, ол адам туруп гитмекчи болды. Аялың
какасы өз гиевсине: «Бир дөвүм чөрек ийиң,
йүрексе эдиниң, соң хеммәңиз биле гидерсиңиз»
дийди. 6 Олар отурып, биле ийип-ичдилер. Аялың
какасы өз гиевсине: «Ене бир гүн гал, кейпиңи
сазла» дийди. 7 Ол адам ене туруп гитмекчи болды,
эмма гайынатасы оны галмаклыга ырды. Ол ене
бир гиҗе ятды. 8 Бәшинҗи гүн, ирден ол туруп
гитмекчи болды. Аялың какасы оңа: «Бир затлар
гарбаның, өйледен соң гидерсиңиз» дийди. Олар
биле ийип-ичдилер. 9 Ол адамың өзи, гырнак аялы
ве хызматкәри гитмекчи болуп ерлеринден
туранда, аялың какасы гиевсине: «Серет, Гүн яшып,
агшама голайлап баряр. Бу гиҗе-де бу ерде ятың,
дем-дынҗыңызы алып, өйүңизе эртир ир билен
туруп гидерсиңиз» дийди. 10 Эмма ол адам ятмага
разы болман, туруп гидиберди. Ол Ябуса, ягны
хәзирки Иерусалиме тарап гитди. Онуң янында
йүкли эшеклери, гырнак аялы барды.
11 Олар Ябуса голайланларында, Гүн яшып
барярды. Хызматкәр өз хоҗайынына: «Йөр, Ябуса
баралы-да, гиҗәни шол ерде гечирели» дийди.
12 Хоҗайыны оңа: «Ёк, биз Ысрайыла дегишли
болмадык бир кесекилериң галасына бармарыс,
Гибга гидерис. 13 Гибга я-да Рама етҗек болалы,
гиҗәни шоларың биринде гечирерис» дийди.
14 Шейдип, олар ёлларыны довам этдирдилер. Олар
бенняминлериң Гибга галасына етенлеринде, Гүн
батыпды. 15 Олар гиҗе Гибгада ятмак үчин шол
тарапа өврүлдилер. Барып, галаның
мейданчасында дүшледилер; хич ким олары өйүне
чагырмады.
16 Бир гоҗа өзүниң экин мейданындан өйүне
гайдып гелйәрди. Ол бу ере эфрайымларың яшаян
даглыгындан гелип, Гибгада яшаярды. Бу ериң
илаты болса бенняминлерди. 17 Гоҗа гала
мейданчасындакы ёлагчылары гөрүп, олардан:
«Ниреден гелип, нирә барярсыңыз?» дийип
сорады. 18 Ол адам: «Биз Яхуданың Бейтуллахам
галасындан гелйәрис, инди хем Эфрайым
даглыгына тарап, өйүме барярын. Бизи хич ким
өйүне чагырмады. 19 Эшеклеримиз үчин от-
иймимиз, өзүм, аялым ве хызматкәрим үчин чөрек
хем шерап бар, хич хили етмезчилигимиз ёк»
дийди. 20 Гоҗа оңа: «Аркайын бол, етмейән задыңы
берейин, йөне мейданчада ятма» дийди. 21 Гоҗа
олары өз өйүне алып барды, эшеклерине ийм
берди, олар аякларыны ювдулар, ийип-ичдилер.
22 Олар яңы бир язылып-яйнанларында, галаның
азгын адамлары җайың дашыны габадылар.
Гапыны юмруклап, өйүң хоҗайынына: «Өйүңе
гелен эркеги дашарык чыкар, биз оны зорлаҗак»
дийип гыгырдылар. 23 Өйүң хоҗайыны дашарык
чыкды-да: «Ёк, доганлар, бейле азгынчылык этмәң,
ол мениң мыхманым, сиз бейле айып иш этмәң.
24 Ичерде мениң эл дегмедик гызым ве ол адамың
гырнак аялы бар. Олары дашары чыкарайын,
олара ислән ишиңизи эдиң, йөне бу адама дегмәң»
дийди. 25 Эмма олар гаррыны диңлемедилер.
Шонда яңкы гелен адам өз гырнак аялыны зор
билен чыкарып, оларың элине берди. Адамлар
узак гиҗе ол аялы зорлап, намысына дегдилер.
Даңдан олар оны гойбердилер. 26 Даң агаранда, аял
адамсының мыхман болан өйүниң гапысына гелип
йыкылды ве җахан долы ягтылянча, шол ерде
ятды.
27 Гырнак аялың хоҗайыны ёлуны довам
этдирмек үчин ирден гапыны ачып, дашарык
чыканда, онуң эллерини гапының босагасының
үстүнде гоюп ятандыгыны гөрди. 28 Ол аялына:
«Тур, гидели» дийди, эмма аялдан җогап болмады,
себәби ол эййәм өлүпди. Ол аялыны эшегине
йүкләп, өз өйүне алып гитди. 29 Өйүне гелип, элине
пычак алды-да, гырнак аялының он ики сынасыны
кесишдирип, он ики бөлеги Ысрайылың он ики
тиресине пайлады. 30 Ол чапарлар ёллап, олара
муны гөренлере шуны айтмагы табшырды:
«Ысрайылларың Мүсүрден гелен гүнүнден бәри,
мунуң ялы зат гөрлүп-эшидилмәнди. Инди
ойланып гөрүң, маслахатлашып, бизиң нәме
этмелидигимизи айдың».

†† *Мусаның агтыгы – бу җүмле кәбир голязмаларда Манашаның агтыгы*

20-нҗи бап

Бейлеки тирелер бенյаминлерден ар алярлар

20 Соңра демиргазыкда Дандакы, гүнортада
Беершебадакы ве гүндогарда Гилгатдакы
әхли ысрайыллар бу чагырыша җогап бердилер.
Оларың хеммеси бир адам ялы болуп, Миспада
Реббиң хузурында йыгнанышдылар.
2 Ысрайылларың әхли тирелериниң ёлбашчылары
Худайың адамларының йыгнагына үйшдүлер.
Гылычларыны ялаңачлан дөрт йүз мүң саны эсгер
хем шол ердеди. 3 (Бенյаминлер ысрайылларың
Миспада үйшендиклерини эшитдилер.)
Ысрайыллар: «Нәдип бейле масгарачылык болуп
билди?» дийип сорадылар.
4 Өлдүрилен аялың адамсы леви шейле җогап
берди: «Мен өз гырнак аялым билен
бенյаминлериң Гибга галасына барып, гиҗе шол
ерде ятдык. 5 Гибганың адамлары гиҗе бизиң ятан
җайымызың дашыны габадылар. Мени өлдүрҗек
болдулар, мениң гырнак аялымы масгаралап, тә
өлинчә зорладылар, ол өлди. 6 Мен гырнак аялымы
ол ерден гетирип, кесишдирдим-де, Ысрайылың
әхли ерине ибердим, чүнки Ысрайылда када-
кануна лайык гелмейән, масгарачылыклы иш
этдилер. 7 Ине, сиз ысрайыллар, хеммәңиз шу
болан ише середиң хем-де шу ерде нетиҗе
чыкарың» дийди.
8 Тутуш халк бир адам ялы болуп турды-да, шейле
дийди: «Бизиң хич хайсымыз өз чадырларымыза
гитмерис, өз өйүмизе доланмарыс. 9 Инди биз
Гибганы, гөр, нәдерис: биҗе атып, онуң үстүне
кимиң гитмелидигини сайларыс. 10 Ысрайылларың
эркек адамларының ондан бириси гошун үчин иер-
ичер ялы затлар гетирер, галанларының хеммеси
бенյаминлериң Гибгада масгарачылыклы иш
эдендиклери үчин, олары җезаландырмага гидер».
11 Ысрайыллар бир адам ялы болуп, агзыбирлик
билен Гибга галасының үстүне гитмек үчин
йыгнандылар.
12 Ысрайылларың әхли тиреси бенյаминлере
векил иберип: «Сизде нәхили бейле неҗис иш
эдилипдир. 13 Сиз Гибгадакы шол азгын адамлары
бизиң элимизе табшырың, биз олары өлдүрип,
эрбетликлери көки-дамары билен Ысрайылдан
гопарып ташларыс» дийдилер. Эмма бенյаминлер
өз доганлары болан ысрайыллары диңлемедилер.
14 Бенյаминлер ысрайылларың гаршысына урушмак
үчин, бенյаминлере дегишли галалардан гелип,
Гибга галасына йыгнандылар. 15 Шол гүн
бенյаминлериң галаларындан йыгнанып,
найзаларыны ялаңачлан эсгерлериниң саны
йигрими алты мүң адам болды. Ондан башга-да,
Гибга галасындан йыгнанан эсгерлериң саны еди
йүз адамдан ыбарат болды. 16 Шол адамларың
ичиндәки еди йүз саны сайлама эсгер чепбекейди,
оларың сапан билен атян дашы сачың тарына
дегмән гечмезди. 17 Диңе бенյаминлер дәл, эйсем,
ысрайыллар-да гылычларыны ялаңачлапдылар,
оларың саны дөрт йүз мүң адамдан ыбаратды,
хеммеси-де урушмага укыплыды.
18 Ысрайыллар Бейтеле бардылар-да: «Хайсымыз
урша илки башларыс?» дийип, Худайдан
сорадылар.
Реб: «Яхуда өңүрти башлар» дийди.
19 Ысрайыллар эртеси ирден Гибганың янында
дүшелге гуруп ерлешдилер. 20 Ысрайыллар
бенյаминлериң гаршысына чыкдылар-да, Гибганың
голайында сөвешмәге тайярланып, ызама
дурдулар. 21 Бенյаминлер Гибгадан чыкдылар, шол
гүн йигрими ики мүң ысрайылы ере яздылар.
22 Ысрайыллар Реббиң хузурына гелип, тә агшама
ченли аглап яс тутдулар ве Ондан: «Биз өз
доганымыз болан бенյаминлер билен ене-де
сөвеше гирелими?» дийип сорадылар. Реб:
«Оларың гаршысына чыкың» дийди. Ысрайыллар
догумланып, шол өңкүси гүн барып дуран
ерлеринде ене-де сөвешмәге ызама дурдулар.
24 Ысрайыллар икинҗи гүн дийленде
бенյаминлериң үстүне бардылар. 25 Бенյаминлер
шол гүни Гибгадан ысрайылларың гаршысына
чыкдылар ве олар бу гезек он секиз мүң иң гүйчли
эдермен ысрайыл уршуҗыларыны гылычдан
гечирдилер.
26 Шонда әхли ысрайыллар тутуш халк болуп,
Бейтеле бардылар. Олар отурып, Реббиң
хузурында агладылар ве шол гүн агшама ченли
агыз бекледилер. Мал союп, Реббе якма хем-де
саламатлык гурбанлыгыны бердилер. 27 Худайың
Әхт сандыгы шонда шол ердеди ве оңа Харуның
оглы Элгазарың оглы Пинехас ёлбашчылык
эдйәрди. Ысрайыллар Ребден: «Доганымыз болан
бенյаминлериң гаршысына сөвешмәге гиделими я-
да ёк?» дийип сорадылар. Реб: «Гидиң, эртир Мен
олары сизиң элиңизе берерин» дийди.
29 Ысрайыллар Гибганың төверегинде букуда
адам гойдулар. 30 Үчүнҗи гүн дийленде
ысрайыллар бенյаминлериң үстүне бардылар ве
сөвешмек үчин Гибганың янында өңкүлери ялы
ызама дурдулар. 31 Бенյаминлер ысрайылларың
гаршысына хүҗүм эдип, галадан дашлашдылар-да,
Бейтеле тарап гидйән ёлда хем-де Гибга тарап экин
мейданының үсти билен гечйән ёлуң үстүнде
ысрайыллары ене-де өңкүси ялы өлдүрдилер.
Ысрайыллардан отуза голай адам өлдүрилди.
32 Бенյаминлер: «Биз олары өңки еңшимиз ялы ене
еңерис» дийдилер. Ысрайыллар болса: «Олардан

гачалы-да, оларың үнсүни ёллара тарап совуп,
олары галадан дашлашдыралың» дийдилер.
Шейле хем этдилер. 33 Әхли ысрайыллар
ерлеринден турдулар-да, Багал-тамарада нызама
дурдулар. Ысрайылларың букуда гоян адамлары
Гибганың гүнбатар тарапындан букудан чыкдылар.
34 Гибганың янына Ысрайылың әхли еринден
сайланып алнанларың он мүңүси гелди ве газаплы
сөвеш башланды, йөне беняминлер энтек
өзлерине бетбагтлык гарашяндыгыны
билмейәрдилер. 35 Реб беняминлери
ысрайылларың өңүнде еңлише сезевар этди. Шол
гүн ысрайыллар гылычларыны ялаңачлан йигрими
бәш мүң бир йүз бенямини өлдүрдилер.
36 Беняминлер өзлериниң еңилйәндиклерине
дүшүндилер. Ысрайыллар өз орунларыны
беняминлере бердилер, себәби олар Гибганың
голайында букуда отуранлара бил баглапдылар.
37 Букудакылар Гибга тарап топулдылар-да,
галадакыларың әхлисини гылычдан гечирдилер.
38 Галадан ёкарык галян түссе букудакыларың
чозмагы үчин дуйдурыш болсун дийип,
ысрайыллар өзара айдышдылар. 39 Шейлеликде,
ысрайыллар сөвеш мейданындан ыза чекиленде,
беняминлер ысрайылларың отуза голай адамыны
боюн эгдирдилер. Олар: «Ине, ысрайыллар ене-де
өңкүси ялы бизиң өңүмизде йыкылып ятырлар»
дийдилер велин, эдил шол вагт 40 галаның
депесинде түссе сүтүн гөрнүшинде ёкары галып
башлады. Беняминлер ызына середенлеринде,
тутуш галаның депесинден түссәниң гөге
гөтерилйәндигини гөрдүлер. 41 Ысрайыллар
ызларына доландылар, беняминлер өзлериниң
бетбагтлыга учрандыкларыны гөрүп, ызларына
гайтмага горкдулар. 42 Олар ёла дүшүп, чөле тарап
ысрайыллардан гачып башладылар. Эмма
ысрайыллар оларың ызларындан галман етип,
олары өлдүрдилер, галадан чыканларыны болса
шол ерде гырдылар. 43 Ысрайыллар бенияминлериң
дашыны габадылар-да, оларың ызындан ковуп,
Гибганың гүндогар тарапына етенде, оларың
әхлисини боюн эгдирип гырдылар.
44 Бенияминлериң он секиз мүң саны гүйчли
уршуҗыларыны өлдүрдилер. 45 Галанлары чөле,
Риммон гаясына тарап гачдылар, ёлларда
ысрайыллар оларың ене бәш мүңүсини
өлдүрдилер ве Гидома ченли ызындан
коваладылар-да, оларың ене ики мүңүни
өлдүрдилер.
46 Бенияминлерден шол гүн җеми йигрими бәш
мүң адам өлди, оларың хеммеси-де гүйчли
эдермен адамлары. 47 Галан алты йүз саны
бенямин чөле тарап Риммон гаясына гачды ве
олар дөрт айлап шол гаяда галдылар.
48 Ысрайыллар ене-де ызына бенияминлериң үстүне
гитдилер-де, галадакы әхли илаты, маллары, чем
гелен затлары гылычдан гечирдилер. Соңра шол
ердәки галан әхли галалары отлап ёк этдилер.

21-нҗи бап

Ысрайыллар бенияминлере гыз берйәрлер

21 Ысрайыллар: «Хич биримиз бенияминлере
гыз бермерис» дийип, Миспада ант ичдилер.
2 Ысрайыллар Бейтеле гелип, Худайың хузурында
агшама ченли гаты сес эдип, зар-зар аглашдылар.
3 Олар: «Эй, Ысрайыл Худайы Реб! Ысрайыла нәме
болды? Ысрайылдан инди бир тире ёк болуп йитип
гитмелими?» дийдилер. 4 Эртеси гүни илат ирден
туруп, ол ерде мал өлдүрдилер, гурбанлык
сыпасыны ясап, якма хем--де саламатлык
гурбанлыгыны бердилер.
5 Ысрайыллар: «Реббиң хузурында болуп гечен
йыгнанышыга ысрайыл тирелеринден ким
гелмедикә?» дийишдилер. Бу йыгнанышыга
гелмедиклериң өлдүрилҗекдиги барада ант
ичилип касам эдилди. 6 Ысрайылларың
бенияминлере, ягны өз доганларына небислери
агырып: «Инди ысрайылларың бир тиреси кесилип
ташланды. 7 Биз олара гыз бермезлиге Реббиң
хузурында ант ичдик. Инди оларың дири
галанларының аял меселесини нәхили чөзмели
боларкак? 8 Миспадакы Реббиң хузурында болан
йыгнанышыга Ысрайыл неслинден гелмедик
бармы?» дийишдилер. Йыгнанышыга Гилгатдакы
Ябешден адам гелмәндир. 9 Гөрселер, ол ерде
Гилгатдакы Ябешден бир адам хем ёк экен.
10 Эдермен йигитлериң он ики мүңүсини җемагат
ол ере иберип, олара: «Барың, Ябешиң илатыны,
аялларыны ве чагаларыны гылычлап өлдүриң.
11 Өйлененлериниң хем-де дурмуша
чыканларының әхлисини бүтинлей ёк эдиң, диңе
гызлара дегмәң» дийип буюрдылар. Олар
айдылышы ялы-да этдилер. 12 Ябешиң илатындан
дөрт йүз саны бой гызы өзлери билен алып, Кенган
юрдундакы Шило галасындакы дүшелгә
гетирдилер.
13 Халк Риммон гаясындакы бенияминлер билен
геплешик гечирмек үчин, ол ере адам иберди, олар
билен ылалашык ыглан эдилди. 14 Шонда
бенияминлер Ысрайыла доланып гелдилер ве
ысрайыллар дири галдырылан Ябешиң гызларыны
олара аяллыга бердилер; йөне оларың хеммесине
гыз етмеди.
15 Ысрайыл халкы бенямин тиресине гынанды,
себәби Реб Ысрайыл тирелериниң бүтевлигини
бозды. 16 Яшулулар: «Бенияминлериң аялларының
ёк эдилендигине гөрә, бу галанларына аял алып

бермеклик меселесини нәтсеккәк?» дийишдилер.
17 Олар: «Ысрайылларың бу тиреси йитип гитмез
ялы, беняминлериң дири галанларының
өзлериниң мүлки болсун, 18 йөне биз олара гыз
берип билмерис, чүнки: „Ким бенияминлә гыз берсе,
оңа нәлет болсун“ дийип ант ичипдик» дийдилер.
19 Онсоң олар: «Ине, Бейтелиң демиргазыгында,
Шекеме гидйән ёлуң гүндогарында ве Ливаның
гүнортасында ерлешйән Шилода хер йыл Реббе
багышланан байрамчылык боляр» дийишдилер.
20 Олар бенияминлере гөркезме берип шейле
дийдилер: «Барың-да, үзүмчилигиң ичинде отурың.
21 Шилоның гызлары үйшүп танс эден вагтларында,
үзүмчиликден чыкың-да, Шило гызларындан
хериңиз бирини тутуп, олара өйлениң ве
бенияминлере дегишли ере әкидиң. 22 Гызларың
какалары я-да доганлары бизиң янымыза арз эдип
гелселер, биз олара: „Шолар үчин биз сизден өтүнч
сораярыс, оларың бейтмегиниң себәби бизиң
сөвешип, есир гетирен гызларымыз оларың
хеммесине етмеди, сизиң өзүңиз хем олара
гызларыңызы бермедиңиз“ дийип айдарыс»
дийдилер. 23 Бенияминлер айдылышы ялы хем
этдилер; үйшүп танс эдип йөрен гызлардан херси
бирини огурлап, өз мүлклерине гетирдилер ве
галалар гуруп, яшап башладылар. 24 Эдил шол
вагты ысрайыллар ол ерден гайдып, херси өйли-
өйүне, өз тиресине ве мүлклерине доланып барды.
25 Шол дөврүрде ысрайылларың патышасы ёкды;
хер ким өз гөвнүне гелени эдерди.

Рут

Гириш

китабындакы вакалар китабында беян эдилен гызгалаңлы вакаларың дөврүнде болуп гечйәр. Моваплы Рут диен гыз бир ысрайылла дурмуша чыкяр. Эмма арадан бирнәче вагт геченден соң, онуң адамсы ёгалып, дул галяр. Онуң гайыненеси Нагомы өз ата юрды Яхуда доланмакчы боланда, Рута ак пата берип, оны атасы өйүне гойберйәр. Эмма Рут: «Сени терк эдип яныңдан гитмеги менден хайыш этме. Сен нирә гитсең, менем шол ере гитҗек. Сен ниреде болсаң, менем шол ерде болҗак. Сениң халкың – мениң халкым, сениң Худайың мениң Худайым болар» диййәр. Рутуң гайыненесине шейле вепадарлыгы, ысрайылың Худайына болан чуңңур сөйгүси үчин Худай оны ялкаяр. Рут өңки адамсының гарындашына дурмуша чыкып, Давут пыгамбериң энеси боляр. Руты шейле ялкамак билен, Худай адамларың аслына дәл-де, онуң йүрегине гараяндыгыны мәлим эдйәр.

Мазмуны

Нагомының Рут билен Бейтуллахама гайдып гелмеги
Рутуң Боваза душмагы
Бовазың Рута өйленмеги

1-нҗи бап

Элимелек машгаласы билен Моваба гөчүп гидйәр

1 Юрды сердарларың доландырян дөврүнде
ачлык хөкүм сүрйәрди. Яхуда юрдуның
Бейтуллахам галасындан бир адам аялы ве ики
саны оглы билен Мовап топрагына вагтлайынча
яшамага гитдилер. 2 Ол адамың ады Элимелек,
аялының ады Нагомы, огулларының атлары болса
Махлон хем Килёнды. Олар Яхуданың Бейтуллахам
галасындан, эфрат тиресиндендилер. Олар Моваба
гелип, шол ерде галдылар.
3 Нагомының адамсы Элимелек арадан чыкандан
соң, ол ики оглы билен дул галды. 4 Онуң огуллары
моваплы гызлара өйлендилер. Гызларың бириниң
ады Орпа, бейлекисиниң ады Рутды. Элимелегиң
машгаласы Мовапда он йыл төвереги яшандан
соң, 5 огуллары Махлон билен Килён хем өлүп,
Нагомы огулларындан хем адамсындан махрум
болды.

Нагомы билен Рут Бейтуллахама гайдып гелйәрлер

6 Нагомы өз гелинлери билен Мовап юрдундан
гитмәге тайярланярдылар, себәби ол энтек Мовап
топрагындака, Реббиң Өз халкына назар салып,
чөрек берендигини эшидипди. 7 Олар өз яшаян
ерлеринден чыкып, Яхуда тарап, үч болуп йөрәп
уградылар.
8 Нагомы ики гелнине-де: «Барың, икиңиз хем
эҗеңизиңкә гайдыбериң. Маңа ве мерхум
гайынатаңыза хем-де адамыңыза хемише
вепалылык гөркезишиңиз ялы, сизе-де, гой, Реб өз
вепалылыгыны гөркезсин. 9 Сизиң дурмуша чыкып,
индики адамыңыз билен рахат яшамагыңыза Реб
ярдам этсин» дийип, олары огшады. Эмма оларың
икиси-де сес эдип аглашдылар.
10 Гелинлери: «Ёк, биз сениң билен биле сениң
халкың арасына гидерис» дийдилер.
11 Нагомы: «Гайдың гызларым! Сиз нәме үчин
мениң билен гитҗек?! Инди мен сизе өйленер ялы
огул догруп билмен ахырын. 12 Гызларым, ызыңыза
гайдың, өз ёлуңыз билен гидиң! Мен инди әре
барардан гарры. Эгер-де: „Менде энтек умыт бар“
дийип, эдил шу гиҗәниң өзүнде мениң адамым
болуп, ене огуллары дүнйә индерәенимде-де,
13 олар кемала гелйәнчә, сиз гарашармыдыңыз?
Олара дурмуша чыкмак үчин сиз башга әре барман
сакланармыдыңыз? Ёк, гызларым, мениң ягдайым
сизиңкиден хас агыр, чүнки мениң гаршыма чыкан
– Реббиң хут Өзи» дийди.
14 Олар ене-де сес эдип аглашдылар. Орпа
гайыненесини огшап хошлашды, эмма Рут Нагома
япышды.

15 Нагомы оңа йүзленип: «Ине, сениң элтиң өз
халкының ичине, өз худайларына доланды, сенем
онуң ызы билен гидәй» дийди.
16 Эмма Рут: «Сени терк эдип яныңдан гитмеги
менден хайыш этме. Сен нирә гитсең, менем шол
ере гитҗек. Сен ниреде болсаң, менем шол ерде
болҗак. Сениң халкың – мениң халкым, сениң
Худайың мениң Худайым болар. 17 Сен ниреде
өлсең, мен-де шол ерде өлүп, шол ерде
җайланҗак. Эгер-де өлүмден башга зат мени
сенден айырса, онда, гой, Реб маңа мундан хем
бетерини гөркезсин» дийди.
18 Нагомы Рутуң ызына гайтмаҗагына хем-де өзи
билен галҗагына гөз етиренден соң, оңа хич зат
диймеди.
19 Шейдип, оларың икиси-де Бейтуллахама ченли
йөрәп гайтдылар. Олар Бейтуллахама гелип
етенлеринде, бүтин гала херекете гелип, аяллар:
«Бу Нагомымы?!» дийип, бир-бирлеринден
сорашдылар.
20 Нагомы олара гарап: «Сиз маңа Нагомы †
диймәң, Мара †† дийиң, себәби Гудратыгүйчли
маңа гаты ажы дурмуш берди. 21 Мен бу ерден
гиденимде долы гидипдим, йөне Реб мени ызыма
бош гайтарды. Реб хасрат чекдирйән вагтында, сиз
нәдип маңа Нагомы дийип билйәрсиңиз?
Гудратыгүйчли мени бетбагт этди» дийди.
22 Шейлеликде, Нагомы өзүниң моваплы гелни
Рут билен Мовап юрдундан ызына гайдып гелди.
Олар Бейтуллахама арпа орагының башына
гелдилер.

2-нҗи бап

Рут Бовазың экин мейданында ишлейәр

2 Элимелегиң ковмындан, ягны Нагомының
әриниң якын гарындашларындан бир танымал
хем-де бай адам барды. Онуң ады Бовазды.
2 Моваплы Рут Нагома: «Мен экин мейданына
гидейин, ол ерде маңа өз ызындан хоша чөплемәге
ругсат эден адам тапылса, онуң ызындан хоша
чөпләрин» дийди. Ол хем: «Гидибер, гызым»
дийди. 3 Рут гидип, оракчыларың ызындан хоша
чөплемәге башлады. Онуң төтәнден гирен ери
Элимелегиң ковмындан болан Бовазың экин
мейданы экен.
4 Ине, Боваз Бейтуллахамдан гелди. Ол
оракчылара: «Реб сиз билен болсун!» дийип
йүзленди. Олар хем: «Сени-де Реб ялкасын!» дийип
җогап бердилер.
5 Боваз оракчыларың ёлбашчысындан: «Бу гелин
ким?» дийип сорады.
6 Оракчыларың ёлбашчысы оңа: «Бу моваплы
гелин. Ол Нагомы билен Мовап юрдундан гелен.
Ол оракчыларың ызындан хоша чөплемек үчин
менден ругсат сорады. Ирденки гелшинден тә шу
вагта ченли хоша чөпләп йөр, ишиң аралыгында
теләриң астында диңе бир салым дынч алды»
дийип җогап берди.
8 Боваз Рута: «Диңле, гызым, хоша чөплемәге
башга ере гитме. Бу ерден айрылма, бизиң гелин-
гызларымызың янында бол. 9 Гөзүң оракчыларың
орак орян мейданында болсун, сен оларың
ызындан йөре. Мен өз адамларыма саңа азар
бермезлиги табшырандырын. Сувсан вагтың
хызматкәрлериң долдуран күйзелериндәки сувдан
ичерсиң» дийип табшырды.
10 Рут ики бүкүлип тагзым эдип: «Мениң бир
кесекидигиме гарамаздан, сен мен барада нәме
бейле аладаланярсың? Саңа бейле якымлы
гөрүнмегиме нәме себәп болды?» дийди.
11 Боваз оңа: «Сениң адамың өленден соң, өз
гайыненеңе эден ягшылыкларың барада хемме зат
маңа мәлим. Сен эне-атаңы, догдук меканыңы
ташлап, хич бир танамаян халкың арасына
гелипсиң. 12 Эден ягшылыкларың Ребден гайтсын!
Сениң пена тапынан Реббиң, Ысрайыл Худайы
сылагыңы берсин!» дийип җогап берди.
13 Рут: «Мениң җенабым, сенде рехим--шепагат
тапайын. Мен сениң гырнагың болмасам-да,
мылайым сөзлериң билен өз гырнагың гөвнүни
гөтердиң» дийди.
14 Нахар вагты боланда, Боваз оңа: «Бәрик гел-де,
бираз нан алып, шераба батырып ий» дийди. Рут
оракчыларың янында отурды. Боваз оңа говурга
узатды. Ол ийип дойды, галаныны йыгнап гойды.
15 Ол хоша чөплемек үчин ериңден галанда, Боваз
өзүне дегишли эркек адамлара: «Десселериң
арасындан-да чөплесин. Оңа хич зат диймәң.
16 Оңа десселериңизден-де баш согруп гоюң;
чөплесин, кәемәң» дийип табшырды. 17 Ол агшама
ченли мейданда хоша чөпледи, чөпләнини дөвди.
Ярым батмана голай арпа болды.
18 Онсоң оны гөтерип, гала гелди ве йыгнан
арпасыны гайыненесине гөркезди. Рут өзүнден
галан говурганы чыкарып, гайыненесине берди.
19 Гайыненеси оңа: «Бу гүн хошаны ниреден
чөплердиң? Нирeде ишледиң? Сен барада
аладаланан бу адамы Худай ялкасын» дийди. Рут
гайыненесине кимиң янында хоша чөпләндигини
айтды.
Рут: «Мениң бу гүнки хоша чөплән еримиң
эесиниң ады – Боваз» дийди.
20 Нагомы гелнине: «Вепалылыгыны өлүлерден,
дирилерден гайгырмадык Реб бу адамы ялкасын!

† *Нагомы – бу сөз якымлы*
†† *Мара – бу сөз ажы*

Бу адам бизиң гарындашымыздыр, иң якын
хоссарларымызың биридир» дийди.
21 Моваплы Рут: «Ол маңа: „Экин мейданымда
орак орулян мөвсүм долы тамамланянча, мениң
ишгәрлеримиң янында болубер“ дийди» дийип,
болан затлары гайыненесине гүррүң берди.
22 Нагомы гелнине: «Хава гызым, экин мейданына
онуң гелин-гызлары билен биле чыканың говы,
башга бириниң экин мейданында саңа эркеклер
азар берерлер» дийди.
23 Рут арпа орагының ве бугдай орагының
мөвсүми гутарянча, хоша чөплән вагтында
Бовазың гелин-гызларының янында болуп,
гайыненеси билен биле яшаберди.

3-нҗи бап

Рут хармана баряр

3 Гайыненеси Нагомы Рута йүзленип: «Гызым,
саңа говы болар ялы, тәзе месген гөзләйсем,
оңат боларды! 2 Бовазың гелин-гызлары билен
биле хоша чөпледиң, шол Боваз бизиң якын
гарындашымыз дәлми нәме? Ол шу гиҗе харманда
арпа совуряр. 3 Сен ювун-да, эндамыңа яг чал, иң
говы геймлериңи гейип, хармана бар, йөне ол
ийип-ичип болянча, оңа гөрүнме. 4 Ол ятмага
гиденде, онуң нереде ятяндыгыны анықла; онсоң
барып, онуң ёрганыны ач-да, гирип аягуҗунда ят.
Нәме этмелидигини онуң өзи айдар» дийди. 5 Рут
оңа: «Сениң әхли диенлериңи айдышың ялы
эдерин» дийди. 6 Шейлеликде, хармана барып,
гайыненесиниң хемме табшыранларыны ерине
етирди.
7 Боваз ийип-ичип, кейпини көкледи. Соң
харманың гырасына ятмага гитди. Рут болса
ассырынлык билен гелип, онуң аягуҗы
тарапындан ёрганы ачып, гирип ятды. 8 Ярыгиҗе
Боваз тисгинип оянды, гөрсе, аягуҗунда бир аял
ятыр. 9 Боваз оңа: «Сен ким?» дийди. Ол: «Мен Рут,
сениң гырнагың. Мениң гараматымы өз үстүңе
алсана, чүнки сен бизиң якын хоссарымызсың»
дийип җогап берди. 10 Боваз: «Гызым, гой, сени Реб
ялкасын, сениң соңкы гөркезен вепалылыгың
озалкыңдан-да хас говы, чүнки сен хайсыдыр бир
гарып я бай яш йигидиң ызына дүшүп гитмедиң.
11 Гызым, горкма; мен сениң соран затларыңы
эдерин. Обамызың әхли адамлары сениң пәк
аялдыгыңы билйәр. 12 Догры, менем
хоссарыңдырын велин, йөне саңа менден-де хас
якын бир хоссарың бар. 13 Бу гиҗе сен шу ерде ят,
эртир ол саңа хоссар чыкса чыкар, болмаса-да, мен
өзүм саңа хоссарлык эдерин, Реббиң барлыгында
муңа ант ичйәрин! Эртире ченли сен шу ерде
болубер» дийди. 14 Шейлеликде, Рут онуң
аягуҗунда эртире ченли ятып, даңдан
алагараңкылыкда турды. Боваз: «Хармана аял
гелендиги билинмесин» дийди. 15 Онсоң Рута:
«Япынҗаңы гетирип, оны ере яз!» дийди. Рут
шейле хем этди. Боваз арпадан галбир билен алты
гезек алып, Рутуң япынҗасына гуйды-да, онуң
омзуна гойды. Соңра Боваз гала тарап гитди.
16 Рут геленде, гайыненеси оңа: «Гызым, ханы айт,
нәмелер болуп гечди?» дийди. Ол хем Боваз билен
болан затларың барыны айдып берди. 17 Соңра Рут:
«Боваз маңа „Гайыненең янына элиң бош гитме“
дийип, ине, шу алты галбир арпаны берди» дийди.
18 Нагомы: «Гызым, бу ишиң соңунуң нәхили
болҗакдыгы белли болянча, гарашыбер, чүнки ол
бу иши шу гүн битирмән ынҗалмаз» дийди.

4-нҗи бап

Боваз Рута өйленйәр

4 Боваз галаның дервезесиниң агзына гелип
отурды. Шол вагт Бовазың: «Ол саңа хас якын
хоссардыр» диен адамы гечип барярды. Боваз оны
гөрен бадына адыны тутуп: «Бәрик совул, гел, шу
ерде отур» дийип, оны янына чагырды. Ол гелип
отурды.
2 Соңра Боваз галаның яшулуларындан он адамы
чагырды-да, «Гелиң, янымда отуруң» дийди. Олар
отурдылар.
3 Боваз яңкы якын хоссарына: «Мовап юрдундан
ызына гелен Нагомы доганымыз Элимелегиң ер
пайыны сатҗак боляр. 4 Мен муны бу ерде
отуранларың ве халкымың яшулуларының
хузурында саңа эшитдирейин дийдим, оны сен
сатын ал. Эгер ере эелик эдип билҗек болсаң-а эт,
эелик эдип билмеҗек болсаң-да, оны айт, мен бу
барада билейин. Себәби онуң иң якын хоссары
сенсиң, галыберсе-де, мендирин» дийди. Яңкы
якын гарындашы: «Эелик эдерин» дийди. 5 Боваз:
«Эгер-де сен Нагомының ерини сатын алайсаң,
онда моваплы дул аял Рута өйленмели боларсың.
Чүнки Рутдан чага дүнйә инсе, шол ер чаганың
адына гечер ве өлениң ады дикелдилер» дийди.
6 Яңкы якын хоссары: «Мен оңа ээ чыкып билҗек
дәл, эгер ээ чыкайсам, онда, өз мирасымы
дагадарын, оны сен алай. Мен бейле эдип билҗек
дәл» дийди. 7 Хайсыдыр бир зада ээ чыкыланда я-
да ер башга бириниң адына гечириленде, муны
макулламак үчин озаллар Ысрайылда шейле дәп
барды: тарапларың бири аякгабының бир тайыны
чыкарып, бейлекә узадарды. 8 Шоңа гөрә яңкы
якын хоссары Боваза: «Сениң өзүң сатын алай»
дийип, аякгабыны чыкарды.
9 Боваз яшулулара, дервезәниң агзындакы
адамлара: «Элимелегиң, Килёның ве Махлоның

әхли эмләгини Нагомыдан мениң сатын
алaндыгыма бу гүн сиз шаятсыңыз. 10 Шейле хем
мерхумың ады өз мирасының үстүнде беркарар
болуп, доганларының арасында, догдук меканында
онуң ады йитмез ялы, Махлоның аялы, моваплы
Руты мен өзүме аяллыга алярын. Сиз муңа
шаятсыңыз» дийди.
11 Дервезәниң агзына үйшен яшулулар ве
бейлеки адамлар Бováза йүзленип: «Биз
шаятдырыс. Гой, Реб сениң өйүңе гелҗек аялы
Рахел ве Лея ялы этсин! Ол икисинден ысрайыл
халкы эмеле гелендир. Эфрат уругының арасында
сениң дөвлетиң артып, адың Бейтуллахама долсун!
12 Шу гелниң үсти билен Реббиң саңа берҗек
перзентлеринден дөреҗек несил Тамарың Яхуда
догруп берен оглы Пересиң несли ялы болсун!»
дийдилер.

Нагомы шатланяр

13 Боваз Рута өйленди. Ол онуң янына гирди; Рут
Реббиң мерхемети билен гөврели болды ве бир
огул догурды.
14 Аяллар Нагома: «Реббе алкыш болсун! Ол бу гүн
сени хоссарсыз гоймады. Дүнйә инен бу огланың
ады Ысрайылда улы хормата эе болсун! 15 Ол сениң
дурмушыңы тәзеләр. Гарраныңда, ол саңа
аркадаянч болар. Сениң үчин еди огулдан хем
артык болан бу гелниң саңа огул догруп берди, ол
сени сөййәр» дийдилер.
16 Нагомы чаганы алып, гуҗагына гысды ве оңа
энеке болды.
17 Гоңшы аяллар чага ат гоюп: «Нагомы үчин бир
огул догулды» дийишдилер. Оны Обет дийип
атландырдылар. Обет Давудың какасы Йышайың
какасыдыр.

Давут патышаның несил дарагты

18 Пересиң несиллери шулардыр: Пересден
Хесрон, Хесрондан Рам, Рамдан Эминадап,
Эминадапдан Нахшон, Нахшондан Салмон,
Салмондан Боваз, Бовaздан Обет, Обетден Йышай,
Йышайдан болса Давут дүнйә инди.

1 Шамувел

Гириш

барада ики китап язылып, олар онуң хатырасына атландырыландыр. Худайың ылхамындан долан бу пыгамбер йсрайыл халкының тарыхында гөрнүкли орунларың бирини эелейәр.
Сердарлар дөври тамамланып барярды. Ысрайыл халкы даш-төверекдәки халкларда болшы ялы, өзлерине патыша сайламак исләп, муны Шамувел пыгамберден талап эдйәр. Шамувел пыгамбер гележекки патышаларың олара сүтем этжекдигини, эмләклерини, огул-гызларыны зорлук билен алжакдыгыны, өзи үчин ишлемәге межбур этжекдигини халка дуйдуряр. Эмма халк ниетинден дәнмән, өзлерине патыша беллемегини Шамувел пыгамберден талап эдйәр.
Шамувел пыгамбер халкың ислегини битирмек үчин Худая дога-дилег эдйәр. Худай хем оңа Киш оглы Шавулы гөркезйәр. Шейдип, ол ысрайыл халкының илкинжи патышасы боляр. Эмма Шавул Худайың табшырыкларыны сакламан, Онуң буйрукларына боюн болмансоң, патышалыкдан махрум эдилйәр. Худай онуң дерегине гоюн бакып, гиже-гүндиз Худая сежде нагмаларыны айдян песпәл, хошгылав ве батыргай Давут пыгамбери сайлаяр. Ол ысрайыл халкына хүжүм эдйән пилиштлилериң Жалут атлы пәлваныны еңйәр. Давут Худайың ылхамындан ве гүйжүнден долуп, ысрайыл халкына гөрлүп-эшидилмедик еңишлер гетирйәр.
Китапда Реббиң Давут пыгамбер билен багланышан әхти барада хем беян эдилйәр. Давут Реббе сежде этмек үчин бир ыбадатхана гурмакчы боляр. Эмма Реб сежде өйүни Давудың оглуның гуржакдыгыны айдяр. Шейле-де Реб Давудың несил шалыгыны бакы беркарар этжекдигини вада берйәр.
Мундан башга-да, Давут пыгамбер өкде сазанда болуп, Худая энчеме мезмурлары багыш эдйәр. Бу мезмурлар бизиң гүнлеримизде-де айдыляндыр!

Мазмуны

Шамувел пыгамбер Ысрайылың соңкы сердары
Шамувел Шавулы Ысрайылың илкинжи патышасы эдип беллейәр
Реб Шавулың патышалыгыны рет эдйәр
Шамувел Давуды патышалыга беллейәр
Шавул Давуды өлдүрмекчи боляр
Шавулың соңкы сөвеши

1-нжи бап

Шамувел пыгамбер догуляр

1 Эфрайым даглыгындакы Раматайымсопым галасында Элкана диен бир адам яшаярды. Эфрайым тиресинден болан бу адам Ерохамың оглы, Элихувың агтыгы, Тохувың човлугы ве Супуң ювлугыды.
2 Элкананың Ханна хем-де Пенинна атлы ики аялы барды. Пениннаның чагалары барды, эмма Ханнадан перзент болмаярды.
3 Элкана йылың-йылына Хөкмүрован Реббе сежде этмек хем Оңа гурбанлык бермек үчин, Шило галасына гидйәрди. Ол ерде Элийиң Хопны ве Пинехас атлы ики оглы барды. Олар Реббиң руханыларыды.
4 Элкана хер гезек Шилода гурбанлык беренде, гурбанлык этинден аялы Пенинна хем-де онуң чагаларының херсине бир пайдан берерди.
5 Эмма ол Ханна ики пай берерди. Чүнки Реб Ханнаны өнелгесиз эденем болса, Элкана оны сөййәрди.
6 Реббиң перзент бермейәндиги себәпли, Ханнаның гүнүси оны ынжадарды, кемсидерди.
7 Бу йылларбойы шейле болды. Хер гезек Реббиң өйүне гиденде, Ханнаның гүнүси онуң дердини гозгаярды.
Бир гүн хем Ханна отуруп аглады ве хич зат датмады.
8 Әри оңа: «Ханна, сен нәме үчин аглаяң,

нәме үчин хич зат иймейәң, нәме үчин бейле
хасрат чекйәң? Сениң үчин мен он огулдан-да
артык дәлми нәме?!» дийди. [9] Олар ийип-ичип
боланларындан соң, Ханна еринден туруп, Реббиң
хузурына барды. Элий руханы шол вагт Реббиң
ыбадатханасының сөесиниң гапдалындакы күрсүде
отырды. [10] Ханнаның калбы хасратдан долуды. Ол
гөзүнден боюр-боюр яш дөкүп дуршуна, Ребден
дилег этди. [11] Ол шейле касам этди: «Эй,
Хөкмүрован Реб, Өз гырнагыңың чекйән хасратына
назар сал, оны ятла. Өз гырнагыңы гөзден салма-
да, гайтам, оңа бир огул бер, мен оны Саңа
өмүрлик назыр † эдейин, онуң келлесине пәки
дегмез».

[12] Ханна Реббиң хузурында узак вагт дилег
эденсоң, Элий онуң агзына середип отырды.
[13] Ханна ичинден дилег эденсоң, онуң сеси
эшидилмән, диңе додаклары гымылдаярды. Шоңа
гөрә Элий оңа серхошдыр өйтди. [14] Элий оңа:
«Хачана ченли бейдип, энтирекләп йөрҗек? Бар,
серхошлыкдан ачылансоң гел» дийди.

[15] Ханна оңа: «Ёк, агам, мен серхош дәл, мен ярым
гөвүн бир бичәре. Мениң чакыр-шерапдан ичен
задым ёк. Мен диңе Реббиң хузурында ичими
дөкйән. [16] Гырнагыңа ярамаз аялдыр өйтме. Мен
аҗы гам-гуссадан ве гайгы-хасратдан яңа дилег
эдйәрин» дийип җогап берди. [17] Элий оңа: «Бар,
аркайын өйүңе гайдыбер, гой, Ысрайыл Худайы
дилегиңи кабул этсин» дийди. [18] «Өз гырнагыңа
мерхемет эт!» дийип, Ханна өз ёлуна гитди. Соңра
ол нахарланды. Ол инди гамгын дәлди.

[19] Эртеси ирден туруп, олар Реббе сежде этдилер,
соңра ызларына гайтдылар ве Рамадакы өз
өйлерине доланып гелдилер. Элкана өз аялы Ханна
янашды; Реб онуң дилегини кабул этди.
[20] Шейлеликде, Ханна гөврели болуп, бир огул
догурды. «Мен муны Ребден диләп алдым» дийип,
ол оглуның адына Шамувел †† дакды.

Ханна Шамувели Реббе багыш эдйәр

[21] Онуң әри Элкана тутуш машгаласы билен ене
йыллык гурбанлыгыны бермек үчин хем-де берен
вадасыны ерине етирмек үчин, Шило гитмекчи
боланда, [22] Ханна бу гезек онуң билен гитмеди. Ол
адамсына: «Сүйтден айрыландан соң, мен чаганы
Реббиң хузурына алып барарын, ол шол ерде
өмүрлик галар» дийди. [23] Элкана оңа: «Боляр, гөзел
гөвнүң, чагаң сүйтден айрылянча гарашай. Гой,
Реб сениң вадаңы ‡ амала ашырсын!» дийди.
Шунлукда, Ханна өйде галып, чаганы сүйтден
айырянча, оңа серетди.

[24] Чаганы сүйтден айрандан соң, үчяшар өкүз ‡†
бир батман ун ве бир тулум шерап билен
билеликде Ханна оны Шило галасына Реббиң
өйүне гетирди; чага энтек яшды. [25] Бир өкүзи
гурбанлык беренлеринден соң, олар чаганы
Элийиң янына алып бардылар. [26] Ханна Элийә
йүзленип: «Эй, агам, өмрүң узак болсун! Мен шу
ерде хузурыңда дуруп, Ребден дилег эден аял.
[27] Ине, шу чага үчин дилег эдипдим. Реб мениң
дилегими кабул этди. [28] Шоңа гөрә мен оны Реббе
берйәрин. Гой, ол тә өмри өтйәнчә, Реббиң
хызматында болсун» дийди.

Соңра ол шол ерде Реббе сежде этди.

2-нҗи бап

Ханна Реббе алкыш айдяр

2 Онсоң Ханна Реббе дилег этди:
«Реб калбымы шатлыга беследи,
Реб билиме кувват берди.
Сениң халас эдениң үчин, мен шадыян!
Душманларымың үстүнден гүлйән.
[2] Реб мукаддесдир, Оңа тай болмаз,
Ондан гайры Худай болмаз,
бизиң Худайымыз дей Гая болмаз.
[3] Буйсанчдан долы сөзлерден эл гөтер.
Улумсылык билен геп урма,
чүнки әхли иш Реббе аяндыр.
Хеммесине казылык эдйән Шолдур.
[4] Гүйчлүлериң яйы дөвүлди,
әҗизлере кувват гелди.
[5] Доклар бир дөвүм чөрек үчин гүнлүкчи
болдулар,
ачлар болса дойдулар.
Өнелгесиз аял еди чага догурды,
көп чагалы аял перзентсиз галды.
[6] Өлдүрйәнем Ребдир,
дирелдйәнем Ребдир.
Өлүлер дүнйәсине индерйәнем,
чыкарянам Ребдир.
[7] Гедай гойянам, баядянам Ребдир,
песелдйәнем, бейгелдйәнем Ребдир.
[8] Реб гарыбы аяк астындан гөтерйәр,
мәтәҗи сердарларың хатарына гошяр,
зибилханадан чыкарып,
Реб оны хеззет тагтында отурдяр,
чүнки Ериң сүтүнлери Реббиңкидир,
дүнйәни шоларың үстүнде бина эден Олдур.
[9] Вепадарларыны Өз пенасында саклар Ол.
Эмма бетниетлери зулматда йитирим эдер.
Чүнки адам өз гүйҗи билен мәкәм дәл.

† *Назыр – өзүни Худая багышлан адамларың сачына пәки дегирмезлик нышаны. Сөзлүге серет.* †† *Шамувел – бу сөз Онуң ады Худай* ‡ *Сениң вадаңы – кәбир голязмаларда Өз вадасыны*

‡† *Үчяшар өкүз – кәбир голязмаларда үч өкүз*

[10] Парчаланҗакдыр Реббиң гаршысына чыканлар.
Оларың гаршысына Гөкде Ол награ дартар.
Земиниң чар күнҗүнде Реб хөкүм эдер.
Ол Өз патышасына гүйч-кувват берер,
Өз сечип-сайлан патышасына еңиш гетирер».
[11] Соңра Элкана өйүне – Рама доланды. Шамувел
болса Реббе гуллук этмек үчин, Элий руханының
янында галды.

Элийиң ярамаз огуллары

[12] Элийиң огуллары руханы болсалар-да,
ярамаздылар. Олар Ребби сыламаярдылар,
[13] халкың өңүнде өз руханылык борчларына
бипервай гараярдылар. Кимдир бири гурбанлык
беренде, Элийиң огулларының хызматкәри элине
үч дишли чаршак алып гелерди-де, [14] оны газан
болса газана, пити болса питә, таба болса таба,
окара болса окара сокарды-да, чаршага иленини
алып, рухана берерди. Олар садака бермек үчин
Шило гелйән ысрайылларың әхлиси бабатында
шейле эдйәрдилер. [15] Үстесине-де, гурбанлык
малың ягы хениз якылманка, руханының
хызматкәри садака берйәниң янына барып, оңа:
«Рухана говурмалык эт бер. Ол сениң бишен этиңи
нәме этсин, оңа чиг эт герек» диерди. [16] Эгер
кимдир бири: «Этиң ягы янянча сабыр эт, соң
герегиң эт болсун» дийәйсе, онда ол оңа: «Ёк, эти
хәзир бер, ёгсам зор билен аларын» диерди.
[17] Шунлукда, Реббиң хузурында буларың гүнәси
җуда агырды. Себәби олар Реббе ниетленен
садаканы хорматламаярдылар, оны
әсгермейәрдилер.
[18] Шамувел Реббиң хузурында хызмат эдйәрди.
Ол непис зыгыр матадан тикилен эфот гейип
гезйәрди. [19] Эҗеси онуң өзүне лайык эдип дон
тикип, хер йыл адамсы билен биле гурбанлык
бермәге геленде, оны Шамувеле берерди.
[20] Гайтҗак боланларында: «Реббиң хызматына
багыш эден оглуңың өвезини долар ялы, гой, Реб
саңа шу аялдан ене зүрятлар берсин» дийип, Элий
Элкана хем-де онуң аялына ак пата берерди. Соңра
олар өйлерине доланардылар. [21] Хава, Ханнаны Реб
ене-де ялкады: Ханнаның үч оглы, ики гызы болды.
Шамувел болса Реббиң хузурында өсүп улалярды.
[22] Элий җуда гаррапды. Өз огулларының
ысрайыллар билен нәхили дарашяндыкларыны,
оларың Реббе йүз тутулян чадырың гапысында
хызмат эдйән аяллар билен ятяндыкларыны ол
эшитди. [23] Ол огулларына шейле дийди: «Бу нәме
этдигиңиз болды? Тутуш халк сизиң ярамаз
ишлериңиз хакында гүррүң эдйәр. [24] Бейтмәңиз
боланок, огулларым! Реббиң халкындан мениң
эшидйән хабарым говы дәл. [25] Эгер адам адамың
гаршысына гүнә этсе, Худай олара аралыкчы
болар. Эмма адам Реббиң гаршысына гүнә этсе,
онда оны ким горар?» Эмма Элийиң огуллары өз
какасының сөзүне гулак асмадылар, чүнки Реб
олары өлдүрмеги йүрегине дүвүпди. [26] Яшаҗык
Шамувел болса Реббиң ве адамларың сөйгүсини
газанып, яш бабатда-да, пәхим-пайхас бабатда-да
гүнүни санап өсйәрди.

Элийиң машгаласына гаршы пыгамберлик

[27] Бир гүн бир пыгамбер Элийә шейле хабар
гетирди: «Хава, Реб саңа шейле диййәр: „Ата-бабаң
Харун ве онуң машгаласы Мүсүрде фараоның
гуллары болан вагтлары, Мен Харуна Өзүмиң
гудратымы гөркезипдим. [28] Мениң руханым болуп,
гурбанлык сыпамың үстүне чыкып, якымлы ыслы
түтетги якып, Мениң хузурымда эфот геер ялы,
Ысрайылың әхли тирелериниң ичинден Мен оны
сайладым. Ысрайыллар тарапындан берлен якма
гурбанлыкларындан пай алмага диңе сениң
атаңың неслине ругсат бердим. [29] Инди нәме үчин
сиз Мениң буйран гурбанлыкларыма ве
садакаларыма гөз дикйәрсиңиз? Нәме үчин сен,
Элий, халкым Ысрайылың садакаларының иң
сайлама ерлери билен өзүңизи семретҗек болуп,
өз огулларыңы Менден артык хорматлаярсың?“
[30] Шонуң үчин хем Ысрайыл Худайы Реб шуны
айдяр: „Сениң өз неслиң-де, ата-бабаңың несли-де
хемишелик Мениң хузурымда гезер дийип, Мен өң
сөз берипдим. Эмма инди Мен-Реб муны
айдяндырын: гайтмышым болсун, чүнки Мен
Өзүми сыланы сыларын, әсгермезлик эдени болса
рысва эдерин. [31] Шунлукда, сизиң ве сизиң ата-
бабаларыңызың ганатыны гырҗак гүнлерим
узакда дәл – сизден догланларың хич бирине узак
өмүр миессер этмез. [32] Ысрайыла эдилҗек
ягшылыклара гөрипчилик билен середерсиңиз.
Сизиң неслиңиз хич вагт узак өмүр сүрмез.
[33] Араңызда гурбанлык сыпамдан махрум
эдилмедик диңе бир адамы дири галдырарын; ол
хем сизи агламакдан гөзлериңизи көр, багрыңызы
ган эдер. Тутуш эркек неслиңиз җуванлыкда өлер.
[34] Сениң ики оглуң Хопны билен Пинехасың
башына дүшҗек иш – оларың икисиниң-де бир
гүнде өлмеги саңа бир аламат болар. [35] Мен Өзүме
гөвнүмден турҗак ве писиндим отурҗак ишлери
этҗек вепадар бир руханы сайларын. Мен онуң
неслини эбедилешдирерин, ол өмүрбакы Мениң
сечип-сайлан патышамың хузурында гезер. [36] Хава,
сениң аман галанларың: ‘Бир дөвүм чөрек тапарым
ялы, маңа Өз руханыларыңың арасындан иш бер’
дийип, гара шай я-да бир дөвүм чөрек үчин дыза
чөкүп, оңа ялбарарлар“».

3-нҗи бап

Реб Шамувеле гөрүнйәр

3 Етгинҗек Шамувел Элийиң янында Реббиң
хузурында хызмат эдйәрди. Ол гүнлер Реббиң
сөзи сейрек гелерди, Ребден гелйән ылхамлар
азды. 2 Шейле гүнлериң биринде чөңңерен
гөзлери билен оңлы сайгармаян Элий өз
дүшегинде ятырды. 3 Шамувел хем Худайың
сандыгының сакланян ери болан Реббиң
ыбадатханасында ятырды. Худайың чырасы хениз
сөнмәнди. 4 Бирден Реб: «Шамувел! Шамувел!»
дийип, оны чагырды. Шамувел: «Лепбей!» дийип
сесленди-де, Элийиң янына ылгады. Ол барып:
«Ине, мен гелдим» дийди. Эмма Элий оңа: «Мен
сени чагырамок ахырын, бар, ятыбер» дийди.
Шамувел гидип ятды.
6 Реб: «Шамувел!» дийип, оны ене чагырды.
Шамувел ене турды-да, Элийиң янына барып, оңа:
«Ине, мен гелдим» дийди. Эмма Элий оңа ене:
«Мен сени чагырамок ахырын, оглум, бар, ятыбер»
дийди. 7 Шамувел хениз Ребби якындан
танамаярды, Реббиң сөзи Шамувеле энтек аян
болманды.
8 Реб Шамувели үчүнҗи гезек чагырды. Ол ене-де
турды-да, Элийиң янына барып, оңа: «Ине, мен
гелдим» дийди. Шондан соң огланы Реббиң
чагыряндыгына Элий дүшүнди. 9 Шоңа гөрә Элий
Шамувеле: «Бар, ятыбер. Эгер Ол сени ене
чагырайса, Оңа: „Я Реб, айдыбер, гулуң диңлейәр“
дийип җогап берерсиң» дийди. Шамувел ене-де
барып, өз еринде ятды.
10 Реб гелип, ол ерде дурды ве: «Шамувел!
Шамувел!» дийип, ене өңкүлери ялы оны чагырды.
Шамувел: «Я Реб, айдыбер, гулуң диңлейәр» дийип
җогап берди. 11 Реб Шамувеле шейле дийди: «Хава,
Ысрайылда эшидениң инини титретҗек бир иш
эдерин. 12 Элийиң неслине гаршы айданларымың
әхлисини шол гүн берҗай эдерин. 13 Онуң неслини
эбедилик җезаландырҗакдыгымы Мен оңа
айдыпдым. Чүнки ол огулларының Маңа дил
етирендиклерини билип хем, олары бу ишден
сакламады. 14 Шоңа гөрә Элийиң машгаласының
гүнәси гурбанлык билен-де, садака билен-де хич
вагт ювулмаз дийип, Мен онуң неслине гаршы ант
ичдим».
15 Шамувел даң атянча ятды. Соңра туруп, Реббиң
өйүниң гапыларыны ачды. Шамувел бу гөрен
гөрнүшини Элийә дуйдурмакдан горкярды. 16 Эмма
Элий: «Шамувел, оглум» дийип, оны янына
чагырды. Шамувел: «Ине, мен гелдим» дийип
җогап берди. 17 Элий Шамувеле: «Ол саңа нәме
дийди? Менден яшырма. Онуң айданларының
екеҗесини менден гизләйсең, гой, Худай саңа-да
шоны, хатда ондан-да бетерини гөркезсин» дийди.
18 Шондан соң Шамувел хич зады гизлемән,
хеммесини болшы ялы Элийә гүррүң берди. Элий:
«Ол Ребдир, гой, Ол Өз халаныны этсин» дийди.
19 Шамувел улалярды. Онуң айданларының
әхлиси хакыкат йүзүнде берҗай болярды, чүнки
Реб онуң биленди. 20 Шамувелиң Реббиң ынамдар
пыгамберидигини Дандан Беершеба ченли бүтин
Ысрайыл билди. 21 Реб сөзи аркалы Өзүни
Шамувеле Шилода аян эденден соң, Ол ене-де шол
ерде гөрүнмегини довам этдирди.

4-нҗи бап

4 Шамувелиң сөзи тутуш Ысрайыла етди.

Әхт сандыгы элден гидйәр

Шонда ысрайыллар пилиштлилере гаршы баш
гөтердилер. Ысрайыллар Эбенезерде,
пилиштлилер болса Апекде дүшелге гурдулар.
2 Пилиштлилер ысрайылларың гаршысына
сөвешмек үчин, хатара дүзүлдилер. Сөвеш
яйбаңланып, ысрайыллар пилиштлилерден
еңилдилер. Пилиштлилер сөвеш мейданында
оларың дөрт мүң чемеси адамыны өлдүрдилер.
3 Гошун дүшелгә гайдып геленде, Ысрайылың
яшулулары шейле дийдилер: «Нәме үчин Реб бизи
пилиштлилер билен сөвешде еңлише сезевар
этдикә? Гелиң, Реббиң Әхт сандыгыны Шилодан шу
ере алып гелелиң. Гой, ол бизиң арамызда болуп,
бизи душманың элинден халас этсин». 4 Олар Шило
бирнәче адам иберип, керупларың ёкарсында тагт
гуран Хөкмүрован Реббиң Әхт сандыгыны
гетирдилер. Элийиң огуллары Хопны билен
Пинехас хем Худайың Әхт сандыгының
янындадылар. 5 Реббиң Әхт сандыгы дүшелгә
гетириленде, әхли ысрайыллар шейле бир
гыгырышдылар велин, оларың гыкылыгындан яңа
хатда ер сарсды. 6 Пилиштлилер бу гыкылыгы
эшидип: «Еврейлериң дүшелгесиндәки бу гыкылык
нәмәниң аламатыка?» дийшип геңиргенишдилер.
Ысрайылларың дүшелгесине Реббиң сандыгының
гетирилендигини биленлеринде болса, олар
горкуп, шейле дийдилер: «Оларың дүшелгесине
худайлар гелипдир. Дат бизиң гүнүмизе! Бу өң
гөрлүп-эшидилен зат дәл ахырын. 8 Дат бизиң
гүнүмизе! Бу кувватлы худайларың элинден ким
бизи халас эдип билер? Хер хили бела-бетерлер
билен булар чөлде мүсүрлилере гөз гөркезен
худайлар ахырын. 9 Эй, пилиштлилер, еврейлериң
өз гапыңызда гул болушлары ялы, сизиң хем
оларың гапысында гул боласыңыз гелмейән болса,
гайрата галың, мерт болуң! Олар билен мерт дуруп
сөвешиң!» 10 Шондан соң пилиштлилер хүҗүме

гечдилер. Ысрайыллар еңлип, дыр-пытрак болуп,
өйли-өйүне гачдылар. Улы гыргынчылык болды,
ысрайылларың отуз мүң пыяда эсгерини
өлдүрдилер. 11 Худайың сандыгы элден гитди,
Элийиң огуллары Хопны билен Пинехас хем
өлдүрилди. 12 Беняминлерден бири гачып, сөвеш
мейданындан чыкды ве шол гүнүң өзүнде Шило
гелди. Ол якасыны йыртып, башындан гум
соврупды. 13 Ол геленде, Элий ёлуң угрундакы
күрсүсинде гөзлерини зордан ёла дикип отырды,
чүнки Худайың сандыгының алнып гидилмеги
онуң йүрегини элендирйәрди. Яңкы адам гала
гирип, болан ваканы хабар беренде, тутуш гала
эңреди. 14 Элий бу зензеләни эшидип: «Бу галмагал
нәмекә?» дийди. Ол адам гыссанмач гелип, Элийи
хабардар этди. 15 (Шол вагт Элий тогсан секиз
яшындады, онуң чөңңелен гөзлери оңлы
сайгармаярды.) 16 Яңкы адам Элийә: «Мен сөвеш
мейданындан гелйәрин. Мен ол ерден шу гүн
гачып гайтдым» дийди. «Нәме болды, оглум?»
дийип, Элий ондан сорады. 17 «Ысрайыл
пилиштлилерден гачды, халк гырылды, огулларың
Хопны билен Пинехас душман элинден өлди,
Худайың сандыгы элден гитди» дийип, хабар
гетирен адам җогап берди. 18 Худайың сандыгы
агзалан бадына, Элий отуран күрсүсинден чиң
арканлыгына дервезе тарапа агып гайтды. Ол
гарры хем агыр гөвре болансоң, бойны омрулып
җан берди. Ол Ысрайыла кырк йыллап сердарлык
этди. 19 Онуң гелни – Пинехасың аялы айы-гүни
етик гөврелиди. Худайың сандыгының элден
гидендиги, гайынатасыдыр адамсының-да
өлендиги барадакы хабары эшиденде, ол
гөвресиндәки чаганы догурды, эмма ол бургы
агырысына дөз гелип билмеди. 20 Ол демини санап
ятырка, янындакы аяллар оңа: «Горкма, оглуң
болды» дийдилер. Эмма ол булара не үнс берди,
не-де җогап. 21 Худайың сандыгы элден гиденсоң,
гайынатасыдыр адамсы-да өленсоң, «Ысрайылдан
шөхрат гитди» дийип, ол оглуның адына Икабот †
дакды. 22 Ол: «Ысрайылдан шөхрат гитди, чүнки
Худайың сандыгы элден гитди» дийди.

5-нҗи бап

Әхт сандыгы пилиштлилериң элинде

5 Худайың сандыгыны эле саланларындан соң,
пилиштлилер оны Эбенезерден Ашдода
гетирдилер. 2 Соңра пилиштлилер Худайың
сандыгыны Дагон бутханасына салып, оны Дагон
бутуның янында гойдулар. 3 Ашдотлылар эртеси
ирден туруп гөрселер, Дагон буты Реббиң
сандыгының өңүнде йүзин дүшүп ятан экен. Олар
буты галдырып, ене өз еринде отуртдылар. 4 Олар
эртеси ирден туруп гөрселер, Дагон буты ене
Реббиң сандыгының өңүнде йүзин дүшүп ятан
экен. Бу сапар Дагоның келлеси хем-де ики эли
дөвлүп, босагада ятырды, онуң диңе гөвреси абат
галыпды. 5 (Дагон руханыларының хем-де Дагоның
Ашдотдакы бутханасына гелйәнлериң хәли-хәзире
ченли-де бутхананың босагасыны басмазлыклары
шондан галды.)
6 Реб ашдотлылары ве Ашдодың чәклеринде
яшаян халкы агыр җезаландырды, олары горкузды;
эндамларына чыкув чыкарып, олары ховсала
салды ве башларындан айылганч күлпет индерди.
7 Ашдотлылар болан ваканы гөрүп: «Ысрайыл
Худайының сандыгыны бу ерде мундан артык
сакламалың, чүнки Ол бизе-де, худайымыз Дагона-
да җуда ёвузлык билен гөз гөркезйәр» дийдилер.
8 Шейлеликде, олар чапарлар гөндерип, әхли
пилиштли ханлары йыгнадылар ве: «Ысрайыл
Худайының сандыгыны нәме этсеккәк?!» дийип,
олара сала салдылар. Олар: «Сандык Гат галасына
әкидилсин» дийдилер. Шейдип, олар Ысрайыл
Худайының сандыгыны Гат галасына гетирдилер.
9 Эмма олар оны бу ере гетиренлеринден соң, Реб
бу гала хем гөз гөркезди, галаны айылганч ховсала
гаплап алды. Галаның илатының улудан-кичә
әхлисиниң эндамына чыкув чыкарып, Реб олары
ёвузлык билен җезаландырды. 10 Шондан соң олар
Ысрайыл Худайының сандыгыны Экрона
ибердилер. Эмма Худайың сандыгы Экрона
гетириленде, бу ериң халкы: «Ысрайыл Худайының
сандыгыны өзүмизи-де, халкымызы-да гыргына
бермек үчин гетирдилер-эй!» дийип
багырышдылар. 11 Шол себәпден, олар чапарлар
гөндерип, әхли пилиштли ханлары йыгнадылар ве:
«Ысрайыл Худайының сандыгыны бу ерден
чыкарып, өз ерине иберелиң, гой, ол бизи хем,
халкымызы хем хеләк этмесин» дийдилер. Себәби
тутуш галаны айылганч ховсала гаплап алыпды.
Реб олары җуда агыр җезаландырды. 12 Аман
галанлара чыкув чыкды. Галаның илатының ахы-
наласы асмана гөтерилди.

6-нҗы бап

Әхт сандыгы гайдып гелйәр

6 Реббиң сандыгы еди айлап пилиштлилериң
юрдунда болды. 2 Шондан соң пилиштлилер
руханылардыр палчылары чагырып, олара:
«Реббиң сандыгыны нәме этсеккәк? Оны өз
меканына нәхили гайтармалыдыгыны бизе айдың»
дийдилер. 3 Олар: «Эгер сиз Ысрайыл Худайының
сандыгыны ызына гайтармакчы болсаңыз, онда
оны бош гойбермәң, Худая язык гурбанлыгыны

† *Икабот – бу сөз шөхрат гитди*

бериң. Шонда сиз беладан гутуларсыңыз ве Онуң
нәме себәпден өзүңизи ызыны үзмән
җезаландырандыгына гөз етирерсиңиз» дийдилер.
4 Пилиштлилер: «Биз Оңа нәдип язык
гурбанлыгыны бермели?» дийип, олардан
сорадылар. Олар шейле җогап бердилер:
«Пилиштли ханларың санына гөрә бәш саны
чыкувың, бәш саны-да сычаның алтындан
шекилини ясаң. Чүнки бу бела сизиң өзүңизе-де,
ханларыңыза-да дең дережеде дегишлидир.
5 Шоңа гөрә эндамыңыза чыкан чыкувларың хем-
де юрдуңыза гыргынчылык гетирен сычанларың
алтындан шекиллерини ясап, Ысрайылың
Худайыны шөхратландырың; шейтсеңиз, белки,
Худай сизден, сизиң худайларыңыздан ве
юрдуңыздан эл чекер. 6 Нәме үчин сиз
мүсүрлилериң ве фараоның эдиши ялы
доңйүреклик эдйәрсиңиз? Тә ысрайыллара
Мүсүрден чыкмага ыгтыяр берйәнчәлер, оларың
нәхили аңкасыны ашырандыгыны ядыңыздан
чыкармаң. 7 Инди тәзе араба хем-де хениз
боюнтырык салынмадык ики саны сагынлык сыгыр
тапың-да, олары араба гошуң. Сыгырларың
гөлелерини болса, оларың янындан айрып, дөледе
саклаң. 8 Реббиң сандыгыны шол арабада
ерлешдириң; язык гурбанлыгы хөкмүнде Реббе
иберйән алтын шекиллериңизи хем гута салып,
онуң гапдалында гоюң. Соңра оны ёла салың, гой,
ол өз угруна гитсин. 9 Йөне оңа гөзегчилик эдиң.
Эгер ол өз меканына барян ёл билен –
Бейтшемешиң ёлы билен гитсе, онда бу айылганч
бетбагтчылыгы бизиң башымыза Реббиң
салдыгыдыр, эмма ол шол ёлдан гитмесе, онда бу
ишде Онуң элиниң ёклугыдыр, мунуң төтәнлик
болдугыдыр».
10 Адамлар айдылышы ялы этдилер: ики саны
сагынлык сыгыр тапып, олары араба гошдулар.
Оларың гөлелерини болса дөлә габап гойдулар.
11 Реббиң сандыгыны хем-де алтындан ясалан
сычандыр чыкув шекиллери салнан гутыны
пилиштлилер араба йүкледилер. 12 Сыгырлар сага-
сола совулҗак болман, гөни Бейтшемеше барян
улы ёл билен молашып гитдилер. Тә Бейтшемешиң
арачәгине ченли пилиштли ханлар оларың
ызындан галмадылар. 13 Шол вагт
бейтшемешлилер җүлгеде бугдай оруп йөрдүлер.
Реббиң сандыгына гөзлери дүшенде, олар
бегендилер. 14 Бейтшемешли Ешуваның экин
мейданындакы уллакан дашың янында араба
тогтады. Олар арабаның агачларыны дөвүшдирип,
одун этдилер-де, сыгырлары союп, Реббе якма
гурбанлык бердилер. 15 Левилер Реббиң
сандыгыны хем-де онуң янындакы алтын
шекиллер салнан гутыны арабадан дүшүрип, шол
уллакан дашың үстүнде гойдулар. Шол гүн
бейтшемешлилер Реббе якма ве бейлеки
гурбанлыклары бердилер. 16 Пилиштлилериң бәш
ханы бу ваканы гөзи билен гөрди. Олар шол гүн
Экрона доланып гелдилер.
17 Пилиштлилериң Реббе язык гурбанлыгы
хөкмүнде иберен алтындан ясалан чыкув
шекиллериниң бири Ашдот үчин, бири Газа үчин,
бири Ашкелон үчин, бири Гат үчин, ене бири болса
Экрон галалары үчиндир. 18 Алтындан ясалан
сычан шекиллери болса пилиштлилериң бәш ханы
тарапындан доландырылян берк галаларың ве
оларың төверегиндәки обаларының санына гөрә
иберилди. Үстүнде Реббиң сандыгы гойлан уллакан
даш бейтшемешли Ешуваның экин мейданында шу
гүне ченли дур.
19 Әхт сандыгының ичине середендиклери үчин,
Реб бейтшемешлилери өлдүрди. Халкың ичинден
Ол етмиш адамы † өлдүрди. Халк матам тутды,
чүнки халкы Реб гырыпды.
20 Бейтшемешлилер: «Реббиң, ягны бу мукаддес
Худайың өңүнде дуруп билҗек бармы нәме?! Ол
бизден эл чекер ялы, биз сандыгы киме
ёлласаккак?» дийишдилер. 21 Соңра: «Пилиштлилер
Реббиң сандыгыны ызына иберипдирлер. Гелиң-
де, оны алып гидиң» диен хабар билен олар
Кирятъегарыма чапар гөндердилер.

7-нҗи бап

7 Шондан соң кирятъегарымлылар гелип,
Реббиң сандыгыны алып гитдилер. Олар оны
депәниң үстүнде яшаян Абынадабың өйүне
гетирдилер ве онуң оглы Элгазары Реббиң
сандыгына гөзегчилик этмәге багыш этдилер.

Шамувел Ысрайыла сердарлык эдйәр

2 Сандык узак вагтлап – йигрими йыла голай
Кирятъегарымда галды. Шол арада тутуш ысрайыл
халкы Реббе налыш этди. 3 Ахыры бир гүн Шамувел
тутуш Ысрайыл неслине йүзленип, шейле дийди:
«Эгер сиз бүтин калбыңыз билен Реббе
доланмакчы болсаңыз, онда Ашторет ве бейлеки
кесеки худайларыңыздан гечиң, өзүңизи Реббе
бүтинлей багыш эдиң ве диңе Оңа гуллук эдиң.
Шейтсеңиз, Ол сизи пилиштлилериң элинден халас
эдер». 4 Шондан соң ысрайыллар Багал ве Ашторет
бутларыны терк эдип, диңе Реббе гуллук этдилер.
5 Шамувел олара: «Хеммәңиз Миспада
йыгнанышың, мен ол ерде сиз үчин Реббе дилег
этҗек» дийди. 6 Олар Миспада йыгнанышдылар.
Олар гуюдан сув чекип, оны Реббиң хузурында ере
дөкүп: «Биз Реббиң өңүнде гүнә газандык» дийип,

† *Етмиш адамы – кәбир голязмаларда элли мүң етмиш адамы*

шол гүн агыз бекледилер. Шейдип, Шамувел
Миспада ысрайыллара сердар болды.
7 Ысрайылларың Миспада топланышандыгыны
эшиден пилиштли ханлар олара гаршы баш
гөтердилер. Ысрайыллар муны эшидип, ховсала
дүшдүлер. 8 Олар Шамувеле: «Худайымыз Реббе
биз үчин дилег этмәңи гойма, Ол бизи
пилиштлилериң элинден халас этсин» дийип
йүзлендилер. 9 Шамувел хениз отукмадык бир
гузыны Реббе башбүтин якма гурбанлык берди.
Соң ол Ысрайыл үчин Реббе перят этди; Реб оңа
сеслени. 10 Шамувелиң Реббе якма гурбанлык
берйән вагты, ысрайылларың үстүне чозмак үчин,
пилиштлилер оларың алкымына гелдилер. Эмма
Реб ол гүн гүңлеч сес эдип, пилиштлилери
алҗыраңңылыга салды; олар ысрайыллардан
еңлип гачдылар.
11 Ысрайыллар Миспадан чыкып, пилиштлилери
Бейткарың этегине ченли ковалап, олары
гырдылар. 12 Шамувел бир дашы алып, оны Миспа
билен Шениң арасында дикелдип гойды ве «Реб
бизе шу гүне ченли ярдам этди» дийип, ол шол ери
Эбенезер † дийип атландырды.
13 Шейлеликде, пилиштлилер боюн эгдирилди ве
шондан соң гайдып олар ысрайыл топрагына аяк
секмедилер. Тә Шамувел дүнйәден өтйәнчә,
Реббиң голы пилиштлилериң гаршысына болды.
14 Пилиштлилер ысрайыллардан басып алан
галаларыны – Экрондан Гата ченли аралыкдакы
галаларың әхлисини ызына гайтарып бердилер.
Ысрайыллар өз топрагыны пилиштлилерден азат
этдилер. Ысрайыл билен аморларың арасында
асуда дурмуш беркарар болды.
15 Шамувел өмри өтйәнчә, Ысрайыла сердар
болды. 16 Ол йылың йылына Бейтеле, Гилгала,
Миспа айланып, шол ерлерде Ысрайылы
доландырарды. 17 Ол соңра өзүниң Рамадакы өйүне
гайдып, шол ерден хем Ысрайыла сердарлык этди.
Ол Рамада Реббе гурбанлык сыпасыны гурды.

8-нҗи бап

Халк патыша ислейәр

8 Шамувел гаррап, яшы бирчене барансоң, өз
огулларыны Ысрайыла сердар гойды. 2 Онуң
улы оглуның ады Ёвел, кичисиниң ады болса
Абыяды. Олар Беершебаның сердарыдылар.
3 Шамувелиң огуллары өз какасының ёлундан
гитмедилер; гайтам, диңе баямагың гамыны
ийдилер, пара алдылар, адалатдан йүз
дөндүрдилер.
4 Ысрайылың әхли яшулулары йыгнанышдылар
ве Рамада отурян Шамувелиң янына барып: «Инди
сениң-ә яшың бирчене барды, огулларың болса
сениң ызыңы тутмадылар. Шоңа гөрә, бейлеки
миллетлерде болшы дей, үстүмизден хөкүмдарлык
эдер ялы, бизе-де бир патыша белле» дийип, оңа
йүз тутдулар.
6 Ысрайыл яшулуларының: «Бизе хөкүмдарлык
эдер ялы патыша белле» диен сөзи Шамувеле
ярамады. Шамувел Реббе дилег этди. 7 Реб
Шамувеле шейле сеслени: «Халкың сөзүни соңуна
ченли диңле. Чүнки олар сени дәл-де, Мениң
өзлериниң патышасы болмагымы инкәр этдилер.
8 Өзлерини Мүсүрден алып чыкан гүнүмден бәри
олар Менден йүз өврүп, кесеки худайлара ыбадат
эдип гелйәрлер. Инди олар сен бабатда хем шейле
этмегиң күл-күлүне дүшүпдирлер. 9 Сен инди олара
гулак ас, йөне өз үстлеринден хөкүм сүрҗек
патышаның йөретҗек дүзгүнлеринден олары
мазалы хабардар эт».
10 Шамувел Реббиң сөзлерини өзүнден патыша
талап эденлериң дыкгатына етирди. 11 Ол булара
шейле дийди: «Сизиң үстүңизден хөкүм сүрҗек
патыша огулларыңызы гошунда гуллук этмәге
меҗбур эдер: оларың кәбирлери сөвеш
арабаларының сүрер, кәбирлери болса шаның
сөвеш арабаларың өңүнден ылгар. 12 Ол өзи үчин
мүңбашылар ве эллибашылар белләр. Кимсине өз
ерлерини агдардар, хасылыны йыгнадар, кимсине
болса, уруш энҗамларыны ве өз сөвеш
арабаларының шайларыны ясадар.
13 Гызларыңызы алып, атыр ясадар, ашпез эдер,
чөрек биширдер. 14 Ша сизиң иң сайлама
ерлериңизи, үзүмчиликлериңизи, зейтун
багларыңызы элиңизден алып, өз
хызматкәрлерине берер. 15 Өз гошунбашыларыдыр
хызматкәрлерине бермек үчин, галла хем-де үзүм
хасылыңызың ондан бир бөлегини элиңизден
алар. 16 Ол сизи гул-гырнаксыз гояр, иң сайлама
мал-гараларыңызы †† ве эшеклериңизи алып,
олары өз хаҗатлары үчин уланар.
17 Доварларыңызың-да ондан бирини алар, өзүңиз
болса онуң гулуна өврүлерсиңиз. 18 Шонда сиз өз
сайлап-сечен патышаңызың элинден дады-перят
эдерсиңиз. Эмма ол гүн Реб сизиң дадыңыза
етишмез».
19 Барыбир халк Шамувелиң сөзүне гулак асмады.
Олар: «Ёк! Бизде патыша болсун! 20 Шейдип, биз
хем бейлеки миллетлере меңзәрис. Бизиң
үстүмизден патышамыз хөкмүрованлык эдер,
өңүмизе дүшер, урушларымызда бизе баш болар»
дийдилер. 21 Шамувел халкың әхли айданыны
диңледи ве эшиденлерини Реббиң дыкгатына
етирди. 22 Реб Шамувеле: «Диенлерини эт-де, олара

† *Эбенезер – бу сөз ярдам дашы*

†† *Мал-гараларыңызы – кәбир голязмаларда яш йигитлериңизи*

бир патыша белле» дийди. Шамувел ысрайыллара: «Барың, хер ким өз галасына гайтсын» дийди.

9-нҗы бап

Шавул Шамувеле душяр

9 Бенямин тиресинден Киш атлы бир бай адам барды. Ол Абыелиң оглы, Серорың агтыгы, Бекорадың човлугы, Апыяның ювлугыды. 2 Онуң Шавул атлы яш хем гөрмегей бир оглы барды. Ысрайылда бой--сырат бабатда оңа тай ёкды; бейлекилер онуң эгнинденди. 3 Бир гүн Шавулың какасы Киш өз уркачы эшеклерини йитирди. Ол Шавула: «Хызматкәрлерден бирини яныңа ал-да, эшеклериң гөзлегине чык» дийди. 4 Олар Эфрайым даглыгының ве Шалыша топрагының ичинден гечдилер, йөне олар эшеклери тапмадылар. Соңра олар Шагалым топрагының ичинден гечдилер, йөне ол ерден хем эшеклер тапылмады. Онсоң олар бенямин топрагының ичинден гечдилер, йөне эшеклерден дерек тапып билмедилер. 5 Олар Суп топрагына етенлеринде, Шавул янындакы хызматкәрине: «Ызымыза гайдалы, ёгсам, какам эшеклере дерек бизи гайгы эдип башлар» дийди. 6 Хызматкәр оңа шейле җогап берди: «Ине, шу галада сылаг-хорматлы бир Худайың адамы бар. Онуң айданы хемише догры болуп чыкяр. Йөр, шонуң янына гидели. Белки, ол бизе гитмели ёлумызы салгы берер». 7 Шавул хызматкәрине: «Эгер гитсек, оңа нәме әкидерис? Торбаларымыздакы чөреклерем-ә түкенди. Худайың адамына әкидер ялы бизде хич хили совгат ёк ахырын. Ханы, бизде нәме бар?» дийди. 8 Хызматкәр Шавула ене: «Ине, менде бир кичи күмүш теңңе бар. Мен оны Худайың адамына берерин, ол бизе ёл гөркезер» дийди. 9 (Өңлер Ысрайылда Худайдан сорап гөрмәге гиденлеринде, «Йөр, гөргүриң янына гидели» диер экенлер, чүнки хәзирки пыгамбере өңлер гөргүр дийипдирлер.) 10 Шавул хызматкәре: «Говы пикир, боляр, йөр гидели» дийди. Шейдип, олар Худайың адамының яшаян галасына гитдилер. 11 Ёкарлыгына гала чыкып баряркалар, оларың өңүнден сува барян гелин-гызлар чыкды. Ол икиси булардан: «Гөргүр шу ердеми?» дийип сорадылар. 12 Олар шейле җогап бердилер: «Хава, ханха, өңүңизден баряр. Эгленмәң. Онуң гала гелип дуршы, себәби депеликдәки сеждегәхде бу гүн халк гурбанлык берйәр. 13 Нахар иймек үчин, сеждегәхе чыкманка, эдил гала гирен ериңизде сиз оны тапып билерсиңиз. Чүнки ол барып, тә гурбанлыга пата берйәнчә, адамлар нахар иймезлер. Ол барандан соң, чагырыланлар нахары өңлерине аларлар. Инди хаял этмән ёкары чыксаңыз, сиз оны тапарсыңыз». 14 Олар ёкарлыгына гала тарап гитдилер. Гала гирип баряркалар, сеждегәхе чыкян ёл билен олара тарап Шамувел йөрәп гелйәрди.

15 Шавул гелмезинден бир гүн өң Реб Шамувеле шейле дийипди: 16 «Эртир шу вагтлар Мен сениң яныңа бенямин топрагындан бир адам иберерин. Сен онуң башына яг гуюп, оны Мениң халкым Ысрайыла хөкүмдар белләрсиң. Ол Мениң халкымы пилиштлилериң элинден халас эдер. Халкымың эҗир чекйәндигини Мен гөрдүм, чүнки оларың ахы-наласы Маңа етди». 17 Шамувел Шавулы гөренде, Реб оңа: «Ине, Мениң саңа айдан адамым шу. Мениң халкыма баштутанлык этҗек шолдур» дийди. 18 Шондан соң дервезәниң агзында Шавул Шамувелиң голайрагына гелип: «Айтсаңызлаң, гөргүриң өйи ниредекә?» дийип, ондан сорады. 19 Шамувел Шавула шейле җогап берди: «Гөргүр мендирин. Өңүме дүш, сеждегәхе чыкалы, сиз бу гүн мениң билен биле нахарланарсыңыз. Эртир ирден мен сизиң сорагларыңыза җогап берерин ве сизи өз ёлуңыза уградарын. 20 Үч гүн мундан өң йитен эшеклериңизи болса алада этмәң, олар эййәм тапылды. Тутуш Ысрайылың байлыгы сениңки ве атаңың несиллериниңки дәлми эйсем?!» 21 Шавул оңа: «Мен Ысрайылың иң кичи тиреси болан бенямин тиресинден ахырын, мениң машгаламам тирәмизде гөзе гөрүнйән машгала дәл-ә. Нәме үчин сен маңа бейле затлары айдяң?» дийип җогап берди. 22 Соңра Шамувел Шавул билен онуң хызматкәрини улы бир отага алып барды ве оны чагырылан отуз төвереги адамың хеммесиниң үстүнден төре гечирди. 23 Соңра Шамувел ашпезе: «Айратын гой дийип буйран пайымы гетир» дийди. 24 Ашпез бир буды үстүниң ягы билен биле гетирип, Шавулың өңүнде гойды. Шамувел Шавула: «Ине, шу пай сениң үчин гоюлды. Ал, ийибер, мен муны йөрите сениң үчин гойдурдым, бу мыхманлары болса сениң билен биле нахар иймәге чагырдым» дийди. Шейдип, ол гүн Шавул Шамувел билен биле нахарланды. 25 Олар сеждегәхден гала гайдып геленлеринден соң, Шамувел Шавул билен үчегиң үстүнде геплешди.

Шамувел Шавулы хөкүмдарлыга беллейәр

26 Даң атанда: «Тур, мен сени уградайын» дийип, Шамувел үчегиң үстүнде ятан Шавула гыгырды. Шавул турандан соң, ол икиси биле ёла чыкды. 27 Олар галаның четине чыканларында, Шамувел Шавула: «Хызматкәриңе айт, гой, ол өңүмизден йөрәберсин. Сен шу ерде бираз аяк чек, мен саңа Худайың сөзүни айтҗак» дийди.

10-нжы бап

10 Соңра Шамувел яглы күйзәни алып, ягы
Шавулың келлесинден гуйды-да, оны огшап,
шейле дийди: «Өз сайлан халкына хөкүмдар
болмагың үчин, Реб сени белледи. 2 Шу гүн мениң
янымдан гидениңден соң, бенямин топрагындакы
Селсада, Рахелиң мазарының янында саңа ики
саны адам душар. Олар: „Эшеклериңиз тапылды.
Какаң эшеклерден гечип, ‘Оглума нәме болдука?’
дийип, сениң гайгыңы эдип отыр“ диерлер. 3 Соңра
ол ерден гидерсиң ве Табордакы дуб агаҗының
янына барарсың. Ол ерде сен бири үч овлак,
бейлекиси үч чөрек, ене бири болса бир тулум
шерап алып, Бейтеле, Худайың янына барян үч
кишә душарсың. 4 Олар саңа салам берерлер ве
бир җүбүт чөрек хөдүр эдерлер; чөреклери
аларсың. 5 Ондан гидип, Гибгадакы Худайың
байрына барарсың. Ол ерде пилиштлилериң бир
бөлек гошуны бардыр. Гала гирен ериңде,
сеждегәхден инип гелйән пыгамберлер топарына
душарсың. Олар өңлеринде арфа, депрек, түйдүк
ве лира чалдырып, җошуп, пыгамберлик эдип
гелйәндирлер. 6 Шондан соң Реббиң Рухы сениң
калбыңы эеләр; сен хем олар билен биле җошуп,
пыгамберлик эдерсиң ве Реббиң Рухы сени
бүтинлей өзгердер. 7 Шол аламатлар ерине етенде,
сен гөвнүңе гelenини эдип билерсиң, чүнки Худай
саңа ярдыр. 8 Инди менден өң ашак, Гилгала ин.
Якма ве саламатлык гурбанлыкларыны бермек
үчин, ол ере мен хем барҗак. Еди гүн
гарашаныңдан соң, яныңа барып, нәме
этмелидигиңи айдарын». 9 Шавул Шамувелиң
янындан гайтмак үчин ызына өврүленде, Худай
онуң калбыны тәзеледи. Бу аламатларың хеммеси
шол гүн ерине етди. 10 Гибга галасына
геленлеринде, олар топар тутуп гелйән
пыгамберлере душдулар. Шонда Худайың Рухы
Шавулың калбыны эеледи. Ол пыгамберлер билен
биле җошуп, пыгамберлик этмәге башлады. 11 Оны
өңден танаянлар бу ягдайы гөрүп: «Бу Кишиң
оглуна нәме болуп йөркә? Шавул хем
пыгамберлериң арасындамы?» дийишдилер. 12 Ол
ердәкилериң бири: «Бу пыгамберлериң аталары
ким болупдыр-ка?» дийди. «Шавул хем
пыгамберлериң арасындамы?» дийлени шондан
галандыр. 13 Шавул җошуп, пыгамберлик эдип
боландан соң, сеждегәхе чыкды. 14 Шавулың
дайысы: «Нирә бардыңыз?» дийип, ондан ве онуң
хызматкәринден сорады. Шавул: «Эшеклери
агтардык, йөне олары тапып билмәнимизден соң,
Шамувелиң янына гитдик» дийип җогап берди.
15 Шавулың дайысы: «Ол сизе нәме дийди?» дийип,
ондан сорады. 16 Шавул дайысына: «Ол бизе
эшеклериң тапыландыгыны анык айтды» дийди.
Йөне Шамувелиң патышалык бабатда
айданларыны ол дайысына айтмады.

Шавул патыша хөкмүнде ыкрар эдилйәр

17 Соңра Шамувел Миспада ысрайыл халкыны
Реббиң хузурына чагырып, 18 шейле дийди:
«Ысрайыл Худайы Реб шейле дийййәр: „Мен
Ысрайылы Мүсүрден чыкардым, оны
мүсүрлилериң ве бейлеки шалыкларың
пенҗесинден халас этдим“. 19 Эмма бу гүнки гүн
өзүңизи зулумдан ве җебир-җепадан алып чыкан
Худайыңызы сиз рет этдиңиз. Сиз: „Ёк, бизе патыша
белле“ дийдиңиз. Инди тиреме-тире, уругма-уруг
Реббиң хузурында хатара дүзүлиң». 20 Соңра
Шамувел ысрайыл тирелериниң әхлисини еке-
екеден өңе чыкарды. Олардан биҗе боюнча
бенямин тиреси сайланып алынды. 21 Соңра
Шамувел бенямин тиресини машгалама-машгала
өңе чыкарды. Олардан Матрының машгаласының
биҗеси чыкды. Олардан Кишиң оглы Шавулың
биҗеси чыкды, йөне олар оны идәп тапып
билмедилер. 22 Олар: «Ол хениз бу ере геленокмы?»
дийип, Ребден сорадылар. Реб: «Ол, ине, йүкүң
аңырсында гизленди» дийип җогап берди.
23 Адамлар оны ол ерден чыкарып гетирдилер. Ол
халкың өңүнде дурды; бейлекилер онуң
эгнинденди. 24 Шамувел халка: «Реббиң сайлан
адамыны гөрйәңизми? Арамызда шуңа тай
гелҗегимиз ёкдур!» дийди. Дуранларың әхлиси:
«Яшасын патыша!» дийип гыгырышдылар. 25 Соңра
Шамувел халка патышаның дүзгүнлерини ве
кадаларыны дүшүндирди. Олары китаба язып, шол
ерде, Реббиң хузурында гойды. Шондан соң
Шамувел адамлары өйли-өйүне угратды. 26 Шавул-
да Гибгадакы өз өйүне гитди; Худай тарапын
йүреклерине мертлик салнан эсгерлер оңа ёлдаш
болдулар. 27 Кәбир ярамаз адамлар болса: «Шолмы
инди бизи горaҗак?» дийшип, оңа писинт
этмедилер. Олар оңа совгат-серпай-да этмедилер,
йөне Шавул олара үнс бермеди.

11-нҗи бап

Шавул аммонлары еңйәр

11 Аммонларың шасы Нахаш аяга галып,
Гилгатдакы Ябеш галасыны габава салды.
Ябешиң халкы Нахаша: «Бизиң билен ылалашык
баглаш, биз саңа гул болалы» дийдилер.
2 Аммонларың шасы Нахаш олара: «Мен сизиң
әхлиңизиң саг гөзүңизи оюп, сизи тутуш Ысрайыла
веҗера этмек шерти билен ылалашык
баглашарын» дийип җогап берди. 3 Ябешиң
яшулулары оңа: «Бизе еди гүн пурыҗа бер;

Ысрайылың әхли ерине чапарлар гөндерели. Эгер
ол ерден бизе көмек эдер ялы адам тапылмаса,
онда биз сизиң ыгтыярыңызда» дийдилер.
4 Чапарлар Шавулың яшаян Гибга галасына гелип,
ягдайы халка хабар беренлеринде, халк мөңңүрип
аглады. 5 Хут шол махал Шавул өрүден өкүзлерини
алып гелйәрди. Ол: «Нәме болды? Адамлар
нәмәниң ясыны тутярлар?» дийип сорады.
Ябешден гелен чапарларың гетирен хабарыны оңа
айтдылар. 6 Шавул ол сөзлери эшиденде, Худайың
Рухы онуң калбыны эеледи. Шавулың гаты гахары
гелди. 7 Ол ики саны өкүзи союп, оларың этини
доградЫ. Соңра: «Кимде-ким Шавул билен
Шамувелиң ызына дүшмесе, онуң-да өкүзлериниң
башына шу өкүзлериң гүни гелҗекдир» диен
сөзлер билен этлери чапарлар аркалы Ысрайылың
әхли ерине иберди. Онсоң халкы Реббиң хайбаты
гуршап алды, олар бир адам ялы болуп
йыгнандылар. 8 Шавул олары Безеге йыгнады. Ол
ере Ысрайылдан үч йүз мүң адам, Яхудадан отуз
мүң адам топланды. 9 Олар Ябешден гелен
чапарлара: «Эртир Гүн асмана галыберенде, халас
болҗакдыкларыны Гилгатдакы Ябешиң халкына
айдың» дийдилер. Чапарлар гелип, муны олара
хабар беренлеринде, ябешлилер бегендилер.
10 Ябешлилер Нахаша: «Эртир биз сизе боюн
эгерис, сиз бизе ислән задыңызы эдип
билерсиңиз» дийип җогап бердилер. 11 Даңың
үмүш-тамшында Шавул адамлары үч топара бөлди.
Даң агаранда олар аммонларың дүшелгесине
аралашдылар ве Гүн гүнортан болянча, олары ер
билен егсан этдилер. Дири галанлар дыр-пытрак
болуп гачдылар. 12 Соңра адамлар Шамувеле:
«„Шавулмы инди бизе патыша болҗак“ диенлер
кимлер? Гетириң, биз олары өлдүрҗек» дийдилер.
13 Эмма Шавул халка: «Бу гүн хич ким өлдүрилмез,
чүнки бу гүн Ысрайылы Реб халас этди» дийди.
14 Соңра Шамувел олара: «Йөрүң, Гилгала гиделиң-
де, ол ерде Шавулың шалыгыны тәзеден
тассыклалың» дийди. 15 Шондан соң тутуш халк
Гилгала гитди. Ол ерде олар Реббиң хузурында
Шавулы тәзеден патыша дийип ыглан этдилер ве
Реббиң хузурында саламатлык гурбанлыгыны
бердилер; Шавул ве әхли ысрайыллар улы той
тутдулар.

12-нҗи бап

Шамувелиң халка соңкы сөзи

12 Соңра Шамувел тутуш ысрайыл халкына
шейле дийип йүзленди: «Мен сизиң әхли
дилегиңизе гулак асдым. Сизе патыша-да белледим.
2 Ине, инди сизе баш болян патышаңыз хем бар.
Мен инди гаррадым, сач-сакгалым агарды.
Огулларым хем сизиң араңызда. Мен яшлыгымдан
тә шу гүне ченли сизе баш болдум. 3 Ине, мен.
Реббиң ве Онуң сечип-сайланының хузурында мен
барада шаятлык эдиң: хей, мен бириңизиң
өкүзиңизи я эшегиңизи алдыммы? Хей, бириңизе
ал салдыммы я бириңизи ынҗытдыммы? Я
бириңизден пара алып, онуң этмишине гөз
юмдуммы? Эгер шейле болса, мениң гаршыма
шаятлык эдиң, мен олары сизе гайтарып берейин».
4 Олар: «Сен бизе ал хем салмадың, бизи
эзмедиңем, хич задымыза эл-де урмадың»
дийдилер. 5 Соңра Шамувел олара: «Менден хич
хили ногсанлык тапмандыгыңыза бу гүн Реб-де,
Онуң сечип-сайланы хем шаятдыр» дийди. Халк:
«Хава, Ол шаят» дийди. 6 Шамувел сөзүни довам
этди: «Мусаны ве Харуны беллән, ата-
бабаларыңызы Мүсүрден алып чыкан Ребдир.
7 Инди болса туруң, мен сизи хем-де ата-
бабаларыңызы халас этмек үчин Реббиң эден әхли
догры ишлери эсасында Онуң хузурында сизи
язгарайын. 8 Якуп Мүсүре гиденде, мүсүрлилер
олары эздилер †, шонда сизиң ата-бабаларыңыз
Реббе перят этдилер. Онсоң Реб Муса билен
Харуны иберип, олары Мүсүрден алып чыкды ве
шу ерде орнашдырды. 9 Йөне сизиң ата-
бабаларыңыз өз Худайыны – Ребби унутдылар. Реб
олары Хасор галасының шасы Ябының
лешгербашысы Сисераның, пилиштлилериң ве
Мовап шасының элине берди; олар сизиңкилере
гаршы урушдылар. 10 Шонда ата-бабаларыңыз:
„Биз гүнә газандык. Ребден йүз өврүп, Багал ве
Ашторет бутларына гуллук этдик. Инди бизи
душманларымызың элинден ал, биз Саңа гуллук
этҗек“ дийип, Реббе перят этдилер. 11 Шонда
Ерубагалы, Барагы ††, Ефтахы ве Шамувели иберип,
Реб сизи әхли душманларыңызың элинден халас
этди. Шейдип, сиз асуда дурмуша етдиңиз.
12 Аммонларың шасы Нахашың үстүңизе сүрнүп
гелйәндигини гөрениңизде болса, өз Худайыңыз
Реббиң шалыгындан боюн гачырып, менден
өзүңизе патыша талап этдиңиз. 13 Сайлап-сечип,
диләп алан патышаңыз, ине, дур. Хава, оны сизе
Реб берди. 14 Эгер сиз Ребден горкуп, Оңа гуллук
этсеңиз, Оңа гулак асып, Реббиң буйругына гаршы
баш гөтермесеңиз, сиз ве сизе хөкүмдарлык эдйән
патыша Худайыңыз Реббиң ызына эерсе, тутан
ишиңиз оңуна болар. 15 Эмма Реббе гулак асман,
Онуң буйругына гаршы баш гөтерсеңиз велин, ата-
бабаларыңыза эдиши ялы, Реб сизе хем җеза
берер. 16 Инди болса дуран ериңизден гозганман,
Реббиң гөзүңизиң алнында гөркезҗек гудратына
томаша эдиң. 17 Хәзир томус, шейле дәлми! Мен

† *Мүсүрлилер олары эздилер – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.* †† *Барак – кәбир голязмаларда Бедан*

Ребби чагырҗак. Ол ягыш ягдырар хем-де гөги
гүммүрдедер. Шонда өзүңизе патыша сорамак
билен Реббиң өңүнде жуда пис иш эдендигиңизе
сиз гөз етирерсиңиз». 18 Соңра Шамувел Ребби
чагырды; Реб шол гүн ягыш ягдырды ве гөги
гүммүрдетди. Адамлар Ребден ве Шамувелден
жуда горкдулар. 19 Олар Шамувеле шейле
дийдилер: «Өз гулларыңың аман галмагы үчин,
Худайың Реббе дилег эт. Биз шу пис иш, ягны
өзүмизе патыша талап этмек билен өз гүнәмизи
хас-да агралдыпдырыс». 20 Шамувел халка шейле
дийди: «Хава, сиз пис ишлере баш гошдуңыз, йөне
шонда-да горкмаң. Ребден йүз өвүрмән-де, тутуш
калбыңыз билен Оңа гуллук эдиң. 21 Галп
худайларың ызына дүшмәң. Олар сизе не пейда
берер, не-де сизи горар, чүнки олар бихуда
затлардыр. 22 Шөхратлы адының хатырасына Реб
Өз халкыны терк этмез, чүнки Ол сизи Өз халкы
этмекден хошал болды. 23 Үстесине-де, сизиң үчин
дилег этмегими бес эдип, Реббиң өңүнде гүнә
газанмагымдан Реббиң Өзи сакласын! Мен сизе
хөзирли хем догры ёл гөркезҗек. 24 Диңе Ребден
горкуң ве Оңа түйс йүрекден, вепадарлык билен
гуллук эдиң. Гөрүң, Ол сизиң үчин нәхили гудратлы
ишлери этди! 25 Өз пис херекетлериңизден эл
чекмесеңиз велин, патышаңыз билен биле ёк
эдилерсиңиз».

13-нҗи бап

Шавул Реббиң сөзүне гулак асмаяр

13 Шавул патыша боланда отуз яшларындады.
Ол Ысрайыла кырк ики йыл патышалык этди.
2 Шавул ысрайыллардан үч мүң адамы сайлап
алды. Оларың ики мүңүсини ол Микмашда ве
Бейтел даглыгында өз янында саклады; мүңүсини
болса оглы Ёнатан билен бенямин топрагындакы
Гибга галасында ерлешдирди. Галанларыны болса
ызларына, өйли-өйүне уградды.
3 Ёнатан пилиштлилериң Гебадакы гошуныны
дерби-дагын этди. Бу хабар пилиштлилере барып
етди. Шавул: «Гой, еврейлер эшитсинлер!» дийип,
мундан хабардар этмек үчин, юрдуң әхли еринде
шахдан эдилен сурнай чалдырды. 4 Шавулың
пилиштли гошуны дерби-дагын эдендигини
ысрайыллар эшиденлеринде, пилиштлилериң
өзлери билен өҗүгендиклерини дуюп, олар
Гилгала Шавулың янына йыгнандылар.
5 Үч мүң сөвеш арабалы, алты мүң сөвеш арабалы
эсгерлери ве сансыз-саҗаксыз гошун болуп,
Ысрайыл билен урушмак үчин, пилиштлилер
башларыны җемледилер. Бейтавениң
гүндогарындакы Микмаша барып, олар ол ерде
өзлерине харбы дүшелге гурдулар. 6 Ысрайыллар
чыкгынсыз ягдая дүшендиклерини гөренлеринде
(чүнки оларың гошунлары говы гысаҗа салныпды),
оларың кәси говакларда, чукурларда, гаяларда,
мазарларда ве гуррук гуюларда гизлендилер.
7 Бирнәче еврей болса Иордан дерясындан гечип,
Гат хем-де Гилгат топрагына аралашды.
Шавул хениз Гилгалдады ве онуң янындакы
гошун горкудан яңа сандырашярды. 8 Шамувелиң
беллән мөхлетине гөрә, Шавул еди гүн гарашды,
эмма Шамувел Гилгала гелмеди. Шавулың
янындакы халк ондан четлешип башлады. 9 Шонда
Шавул халка: «Якма ве саламатлык гурбанлыгы
үчин мал гетириң» дийди. Шейдип, ол якма
гурбанлыгыны берди. 10 Шавул якма гурбанлык
бермеклиги яңы гутардым эденде, Шамувел гелди.
Гаршыламак хем саламлашмак үчин, Шавул онуң
өңүнден чыкды. 11 Шамувел оңа: «Нәме иш
битирдиң?» дийди. Шавул оңа шейле җогап берди:
«Төверегимдәки халк менден четлешип башлады,
сен хем айдан мөхлетиңде гелмедиң, пилиштлилер
болса Микмаша йыгнандылар. 12 Онсоң мен: „Инди
пилиштлилер Гилгала, мениң үстүме дөкүлерлер.
Мен болса Ребден медет хем дилемедим“ дийип
ойландым ве якма гурбанлык бермәге меҗбур
болдум». 13 Шамувел Шавула шейле дийди:
«Акмаклык этдиң, өз Худайың Реббиң эмрини
тутмадың. Реб сениң Ысрайылың үстүнден эдйән
шалыгыңы өмүрлик эбедилешдирҗекди. 14 Йөне,
ине, инди сениң шалыгың довам этмез. Реб Өз
гөвнүнден турян бирини тапып, оны Өз халкына
хөкүмдар белләр. Чүнки сен Реббиң эмрини
тутмадың». 15 Соңра Шамувел Гилгалдан бенямин
топрагындакы Гибга галасына гитди.
Шавул өз янындакы адамлары санады; җеми
алты йүз төвереги адам чыкды. 16 Шавул, онуң оглы
Ёнатан ве оларың янындакыларың әхлиси
бенямин топрагындакы Гебада галды.
Пилиштлилер болса Микмашда дүшелге
гурупдылар. 17 Пилиштли хүҗүмчилер үч топара
бөлүнип, өз дүшелгелеринден чыкдылар. Оларың
биринҗи топары Шугалың Опра ёлуна тарап,
бейлекиси Бейтхорона, үчүнҗи топар болса чөлүң
үсти билен Себогым җүлгесинден серхеде тарап
өврүлди.
19 Ысрайыл юрдуның хич бир еринде екеҗе-де
демирчи усса ёкды. Себәби пилиштлилер
гылычдыр найза ясамага еврейлере ёл
бермейәрдилер. 20 Шоңа гөрә, әхли ысрайыллар
азалдыр кәтменлерини, палтадыр оракларыны
элтип, пилиштлилере чархладардылар. 21 Азал ве
кәтмен чархлатмагың нырхы бир ярым мысгал
күмше, палтадыр орак чархлатмагың нырхы болса
бир мысгал † күмше барабарды. 22 Шол себәпли
уруш вагтында Шавул билен Ёнатаның

адамларының элинде не гылыч, не-де найза
барды. Бу яраглар диңе Шавул билен онуң оглы
Ёнатанда барды.
[23] Шол арада пилиштли гошуның өңдәки бөлүми
Микмаш гечелгесине гитди.

14-нҗи бап

Ёнатаның эдерменлиги

14 Бир гүн Шавулың оглы Ёнатан өз ярагыны
гөтерйән нөкерине: «Йөр, ол тарапдакы
пилиштлилериң өңдәки бөлүминиң үстүне гидели»
дийди. Йөне ол муны какасы Шавула айтмады.
[2] Шавул шол вагт Гибганың голайында ерлешйән
Мигрондакы нар агаҗының ашагында отырды.
Онуң янындакы гошуның җеми алты йүз адама
голайды. [3] Эфот гейнип гезйән Ахыя хем шу ердеди.
Ол Икабодың доганы болан Ахытубың оглуды.
Икабот Пинехасың оглы, Реббиң Шилодакы
руханысы Элийиң агтыгыды.
Ёнатаның гиденини хәзир хич ким билмейәрди.
[4] Пилиштли гошуның өңдәки бөлүмине бармак
үчин, Ёнатан Босес хем Сене атлы ики саны учут
гаяның арасында ерлешйән гечелгеден гечмелиди.
[5] Гаяларың демиргазыкдакысы Микмаша,
гүнортадакысы болса Геба тарап бакып дурды.
[6] Ёнатан өз ярагларыны гөтерйән нөкерине шейле
дийди: «Йөр, шол сүннетсизлериң үстүне гидели.
Белки, Реб бизиң ишимизи оңуна эдер. Чүнки
көпүң элинден я-да азың элинден халас этмәге Реб
үчин хич хили кынчылык ёкдур». [7] Ярагчы нөкер
Ёнатана: «Гөзел гөвнүң, йөр. Мен сениң билен;
сениң ислегиң – мениң ислегим» дийди. [8] Соңра
Ёнатан оңа шейле дийди: «Голайрак баралы-да,
олара гөрнели. [9] Эгер олар: „Яныңыза барянчак
гарашың“ дийселер, биз шол дуран еримизде
дурарыс, олара голайлашмарыс. [10] Йөне олар:
„Бәри гелиң“ дийәйселер, онда оларың янына
барарыс. Чүнки бу олары Реббиң бизиң элимизе
берендигини гөркезйән бир аламат болар».
[11] Шейдип, оларың икиси-де пилиштлилере
гөрүндилер. Пилиштлилер олары гөрүп: «Середиң!
Еврейлер гизленен гарымларындан чыкып
башладылар» дийип сеслендилер. [12] Соңра Ёнатан
билен онуң ярагчы нөкерине пилиштлилер: «Бәри
гелиң, сизе айтҗак задымыз бар» дийип
гыгырдылар. Ёнатан өз ярагчы нөкерине: «Ызым
билен чыкыбер. Чүнки Реб олары Ысрайылың
элине берди» дийди. [13] Ёнатан дырмашып, ёкары
чыкды. Ярагчы нөкери-де онуң ызындады.
Пилиштлилер Ёнатаның өңүнде дуруп билмән
йыкылярдылар, ярагчы нөкер болса ыздан олары
гырып барярды. [14] Биринҗи сөвеш җеңинде Ёнатан
билен онуң ярагчы нөкери хер йүз әдимден
бирбада йигрими төвереги адамы гырды.
[15] Дүшелгедәкилери, мейдандакылары, әхли халкы
айылганч горкы гаплап алды. Бөлүмдәкилер, хатда
хүҗүмчилер горкудан яңа сандырашдылар, ер
титреди ве Ребден гелен гүйчли горкы гаплап
алды.

Пилиштлилер еңилйәрлер

[16] Шавулың бенямин топрагындакы Гибга
галасында гоян гөзегчилери пилиштлилериң
дүшелгесинде туран башагайлыгы гөрдүлер.
[17] Шавул өз янындакылара: «Адамлары санаң-да,
кимиң ёкдугыны аныклаң» дийди. Олар гөрселер,
Ёнатан билен онуң ярагчы нөкери бу ерде ёк экен.
[18] Шавул Ахыя рухана: «Худайың сандыгыны гетир»
дийди. Чүнки Худайың сандыгы шол гүн
ысрайылларың янындады.
[19] Шавулың руханы билен геплешип дуран
вагтына ченли пилиштлилериң дүшелгесинде
довам эдйән башагайлык етҗек дереҗесине
етипди. Шоңа гөрә Шавул рухана: «Әхт
сандыгындан элиңи айыр» дийди. [20] Соңра Шавул
ве онуң адамлары топланышып гитдилер-де,
пилиштлилер билен гарпышдылар. Ченденаша
алҗыраңңылыга дүшен пилиштлилер бири-
бирлерине гылыч салярдылар. [21] Өң
пилиштлилериң тарапына гечип, олар билен биле
оларың дүшелгесине гелен еврейлер хем Шавул
билен Ёнатаның янындакы ысрайыллара
гошулдылар. [22] Пилиштлилериң гачаныны эшидип,
Эфрайым даглыгында гизленен ысрайыллар хем
сөвеш мейданында оларың сөбүгине мүндүлер.
[23] Шейдип, ол гүн Реб Ысрайыла еңиш гетирди.
Сөвеш Бейтавене гечди ве Шавулың янындакы
гошун хеммеси биле он мүң адама голайды. Сөвеш
Эфрайым даглыгына яйрады.

Ёнатан бал иййәр

[24] Ол гүн ысрайылларда ысгын-мыдар галманды,
чүнки Шавул: «Агшама ченли, мен тә
душманларымдан арымы алянчам, дуз дадана
нәлет болсун» дийип, адамлара ант ичирипди.
Шонуң үчин хем гошундан бир адам хем дуз
датманды. [25] Тутуш гошун арының өйҗүклеринден
долы бир ериң үстүнден барды. Ериң йүзи балдан
долуды. [26] Өйҗүклеринден бал акып дурандыгыны
гөрселер-де, уршуҗыларың хич бири ондан
дадайын диймеди, чүнки олар өз ичен
антларындан горкярдылар. [27] Какасының халка ант
ичирендигинден Ёнатан бихабарды. Ол элиндәки
хасасының уҗуны бала батырып, агзына етиренде,

† *Бир ярым мысгал... бир мысгал – еврейче бир пим... үчден бир шекел*

онуң гөзлери ялпылдап гитди. 28 Шол вагт
адамлардан бири: «„Шу гүн дуз дадана нәлет
болсун“ дийип, какаң халка берк ант ичирди. Шол
себәпли-де халкда ысгын-мыдар галмады» дийди.
29 Ёнатан шейле дийди: «Какамың бейтмеси гошуна
сүтем этмек боляр. Середиң, гөзүм йителәендир,
себәби мен шу балдан азаҗык дадып гөрдүм.
30 Эгер-де хәзир халк душманлардан алнан
олҗадан дойянча ийседи, онда нәхили говы
боларды; олар, гөр нәче пилиштлини
гырардылар». 31 Микмашдан Аялона ченли болан
аралыкда шол гүн ысрайыллар пилиштлилере
зарба урдулар. Халкда ысгын-мыдар галманды.
32 Ахыры, халайык эле салнан олҗаларың үстүне
чозды. Олар гоюнларың, өкүзлердир сыгырларың
дамагыны чалып, ганыны акдырман, оларың этини
ганы билен биле биширип ийдилер. 33 «Ганлы эт
ийип, халк Реббиң өңүнде гүнә газаняр, оны бир
гөрсене» дийип, Шавула хабар бердилер. Ол: «Сиз
хайынлык этдиңиз. Инди мениң яныма улы бир
дашы тогалап гетириң» дийди. 34 Соңра: «Халкың
арасына барың-да, олара айдың, гой, хер ким өз
өкүзини я-да гойнуны гетирсин-де, шу ерде союп
ийсин. Ганлы эт ийип, Реббиң өңүнде гүнә
газанмасынлар» дийип, Шавул сөзүниң үстүни
етирди. Шоңа гөрә шол гиҗе хер ким өз өкүзини
гетирип, шол ерде сойды. 35 Шавул ол ерде Реббе
бир гурбанлык сыпасыны ясады. Бу онуң Реббе
ясан илкинҗи гурбанлык сыпасыды.
36 Соңра Шавул: «Шу гиҗе пилиштлилериң үстүне
чозалың-да, даңа ченли оларың малларыны
талалың. Оларың бири-де бизиң элимизден аман
сыпмасын» дийди. Адамлары оңа: «Гөзел гөвнүң»
дийдилер. Эмма руханы: «Гелиң, илки Худая сала
салалың» дийди. 37 «Пилиштлилериң ызындан
ковайынмы? Олары Сен Ысрайылың элине
берерсиңми?» дийип, Шавул Худая йүзленди. Эмма
Худай ол гүн оңа җогап бермеди. 38 Соңра Шавул
шейле дийди: «Эй, халкың баштутанлары, әхлиңиз
шу ере йыгнаның. Бу гүнәниң нәхили
газаныландыгыны аныклалың. 39 Ысрайылы халас
эдйән Ребден ант ичйәрин, өз оглум Ёнатан
гүнәкәр болса-да, ол өлмелидир». Эмма тутуш
халкың ичинден хич ким оңа җогап бермеди.
40 Соңра ол ысрайылларың әхлисине йүзленип:
«Сиз бир тарапда, оглум Ёнатан икимиз хем
бейлеки тарапда дуралы» дийди. Адамлар Шавула:
«Гөзел гөвнүң» дийдилер. 41 Соңра Шавул: «Эй,
Ысрайыл Худайы Реб! Нәме үчин Сен бу гүн Өз
гулуңа җогап бермейәрсиң? Эгер оглум Ёнатан
икимизиң бирден биримиз языклы болсак, онда
Урымы бер, эгер-де Өз халкың Ысрайыл гүнәкәр
болса, онда Туммымы бер, я Ысрайыл Худайы Реб
†» дийди. Шейлеликде, гурра ташланылды. Гурра
Шавул билен онуң оглы Ёнатана дүшди, халк болса
бигүнә болуп чыкды. 42 Соңра Шавул: «Маңа ве
оглум Ёнатан икимизе гурра ташлаң» дийди. Бу
гезек гурра Ёнатана дүшди. 43 Шавул Ёнатана:
«Ханы, айт, нәме этдиң?» дийди. Ёнатан оңа:
«Элимдәки хасамың уҗуны бала батырдым-да,
балдан дадып гөрдүм. Нәме, инди мен
өләймелими?» дийди. 44 Шавул Ёнатана: «Эгер мен
сени өлдүрмесем, онда Худай мениң өзүми
өлдүрер, хатда ондан бетерини гөркезер» дийди.
45 Шондан соң халк: «Ёнатаны өлдүрҗекми?
Ысрайылы шу бейик еңше етирени
өлдүрмекчими?! Баша бармаз! Ребден ант ичйәрис,
Ёнатана бармагыңам батырмарсың. Чүнки бу гүн
ол Худайың ярдам бермеги билен сөвешди» дийип,
Шавула гаршылык гөркездилер. Шейдип, халк
Ёнатаның башыны өлүмден гутарды. 46 Шундан соң
Шавул пилиштлилериң ызындан коваламакдан эл
чекди; пилиштлилер өз ерлерине доландылар.

Шавулың хөкүмдарлыгы

47 Ысрайыла ша боландан соң, Шавул
төверегиндәки душманларының әхлисине: мовап,
аммон, эдом халкларына, Соба шаларына ве
пилиштлилере гаршы урушлар алып барды. Баран
еринде-де, ол еңиш газанды ††. 48 Мертлерче
сөвешип, амалеклери гырды, ысрайылы
талаңчыларың ховпундан дындарды.
49 Ёнатан, Йишви ве Малкышува Шавулың
огулларыды. Онуң ики гызының улусының ады
Мерап, кичисиниң ады болса Микалды.
50 Ахымагасың гызы Ахыногам Шавулың аялыды.
Агасы Нериң оглы Абнер онуң гошунбашысыды.
51 Шавулың какасы Киш билен Абнериң какасы Нер
Абыелиң огулларыды.
52 Шавул өмүрбойы пилиштлилериң гаршысына
ёвуз урушлар алып барды. Ол ниреде гуҗурлы я
батыр йигит гөрсе, оны өз янына чекерди.

15-нҗи бап

Шавул амалеклери дерби-дагын эдйәр

15 Шамувел Шавула шейле дийди: «Реб Өз
халкы ысрайыла патыша беллемек үчин
мени сениң яныңа иберди. Инди сен Реббиң
сөзүне гулак ас. 2 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
„Мен амалеклери җезаландырҗак, чүнки олар
ысрайыллар Мүсүрден гелйәркәләр, ёлда олара
гаршы болдулар. 3 Инди, бар, амалеклери гыр,
оларың әхли эмләгини бүтинлей ёк эт. Олары дири

---

† *Эй, Ысрайылың Худайы Реб... я Ысрайылың Худайы Реб – бу сөзлемлериң дерегине кәбир голязмаларда Эй, Ысрайылың Худайы Реб! Маңа догры чөзгүдини бер*

†† *Еңиш газанды – кәбир голязмаларда пислик этди*

галдырма. Аял-эркегиниң, чага-чугасының, мал-
гарадыр доварларының, дүедир эшеклериниң
барыны гыр“». 4 Шундан соң Шавул өз
уршуҗыларыны Телайым галасына топлап, оларың
саныны алды; ики йүз мүң пыяда гошунының
дашындан Яхудадан-да он мүң эсгер барды. 5 Соңра
Шавул амалеклериң галасына гелип, чешмәниң
боюнда букулып ятды. 6 Шавул кейнлере:
«Амалеклер билен биле пайхынланасыңыз
гелмейән болса, ол ерден чыкың; ысрайыл халкы
Мүсүрден чыкып гайданда, сиз оңа ярдам
эдипдиңиз» дийип хабар ёллады. Шунлукда,
кейнлер ол ерден чыкдылар.
7 Шавул Хавыладан Мүсүриң гүндогарындакы
Шура ченли болан аралыкда амалеклери дерби-
дагын этди. 8 Олар амалек патышасы Агагы дири
эле салдылар, халкы болса гылычдан гечирип,
бүтинлей ёк этдилер. 9 Йөне олар Агагы ве
гоюнлардыр өкүзлери, бага бакылан маллары,
гузуларың семизлерини махласы, говы затлары
дири галдырдылар ве олары бүтинлей ёк
этмедилер. Олар диңе дерде ярамаҗак затлары
бүтинлей ёк этдилер.

Реб Шавулы рет эдйәр

10 Реббиң Шамувеле: «Шавулы патыша
эдендигиме өкүнйәрин, чүнки ол Менден йүз
өврүди, буйрукларымы ерине етирмеди» диен сөзи
аян болды. Бу Шамувелиң гахарыны гетирди. Ол
бүтин гиҗәни Реббе перят эдип гечирди.
12 Шамувел даң билен туруп, Шавулың гөзлегине
чыкды. «Шавул Кармел галасына гидип, ол ерде
өзүне ядыгәрлик отуртды, соңра болса Гилгала
гитди» дийип, Шамувеле хабар бердилер.
13 Шамувел Шавулың янына баранда, Шавул оңа:
«Реб саңа яр болсун! Мен Реббиң эмрини берҗай
этдим» дийди. 14 Шамувел оңа: «Онда бу
гоюнларың мәлемесидир өкүзлериң моламасы
нәме?» дийди. 15 Шавул оңа: «Адамлар булары
амалеклерден гетирдилер. Халк семиз гоюнлардыр
өкүзлери сениң Худайың Реббе гурбанлык бермек
үчин дири гойдулар, галанларыны бүтинлей ёк
эдип ташладык» дийип җогап берди. 16 Соңра
Шамувел Шавула: «Бесдир! Мен саңа Реббиң өтен
агшамкы маңа диен задыны айдып берҗек» дийди.
Шавул оңа: «Айт» дийди. 17 Шамувел оңа шейле
дийди: «Өзүңи әхмиетсиз кичи сайсаң-да, сен
ысрайыл тирелериниң кетхудасы дәлми эйсем? Реб
сени Ысрайылың үстүнден шалык сүрмәге сайлады.
18 Реб сени ёла салып: „Бар, шол гүнәлилери –
амалеклери гырып, бүтинлей ёк эдйәнчәң, олара
гаршы уруш“ дийипди. 19 Нәме үчин сен Реббиң
сөзүне гулак асмадың? Нәме үчин сен олҗа
ковалашып, Реббиң йигренйән ишлерини этдиң?»
20 Шавул оңа шейле җогап берди: «Мен Реббиң
сөзүне гулак асдым. Мен Реббиң айдан ерине
гитдим; амалеклериң патышасы Агагы тутуп
гетирдим, оларың өзлерини болса гырып,
бүтинлей ёк этдим. 21 Эмма мениң адамларым
олҗадан ёк эдилмели гоюнлардыр өкүзлериң иң
семизлерини өлдүрмегиң дерегине, олары
Гилгалда сениң Худайың Реббе гурбанлык бермек
үчин шу ере гетирипдирлер». 22 Шамувел шейле
дийди:
«Реббе якма гурбанлыклардыр садакалар берениң
билен,
Онуң Өзүне боюн эгилишиндәки ялы гөвни
галкынармыка?
Чүнки боюн эгмеклик гурбанлыкдан,
гулак асмаклык гочуң ягындан хас белентдир.
23 Чүнки топалаң палчылыга барабар гүнәдир.
Текепбирлик шере ве бутпаразчылыга
барабардыр.
Реббиң сөзүни рет эдендигиң үчин
Реб хем сениң патыша болмаклыгыңы рет этди».
24 Шавул Шамувеле шейле җогап берди: «Мен
гүнә газандым, чүнки мен Реббиң буйругыны
ерине етирмедим, сениң сөзүңи тутмадым. Себәби
мен халкдан горкуп, халкың диени билен болдум.
25 Эмма инди ялбарярын, гүнәми өт. Реббе сеҗде
эдерим ялы, мениң билен биле гит». 26 Шамувел
Шавула шейле дийди: «Сениң билен гитмерин,
чүнки сен Реббиң сөзүни рет этдиң, Реб хем сениң
Ысрайыла патыша болмаклыгыңы рет этди».
27 Шамувел гитмекчи болуп өврүленде, Шавул онуң
донуның сыныдан япышды, дон йыртылды.
28 Шамувел оңа шейле дийди: «Реб бу гүн Ысрайыл
патышалыгыны сениң элиңден йыртып алып, саңа
гөрә хас говурак башга бирине берди. 29 Шейле
хем, Ысрайыл Шөхраты ялан сөзлемез я-да
пикирини үйтгетмез. Чүнки Ол пикирини үйтгедер
ялы ынсан дәлдир». 30 Соңра Шавул Шамувеле:
«Мен гүнә газандым. Йөне халкымың
яшулуларының өңүнде ве Ысрайылың арасында
мени рысва этме. Худайың Реббе сеҗде этмегим
үчин, гайданыңда биле гидели» дийди.
31 Шунлукда, Шамувел ызына Шавул билен биле
гайтды; Шавул Реббе сеҗде этди. 32 Соңра Шамувел
шейле дийди: «Амалеклериң патышасы Агагы
мениң яныма алып гелиң». Агак онуң янына
гөвнүхош халда гелди. Агак өз янындан «өлүм
ховпы совулды» дийип ойланды. 33 Шамувел оңа:
«Сениң гылыҗың аяллары өз чагаларындан
махрум этди. Сениң өз эҗең хем, гой, шол аяллар
ялы перзендинден махрум болсун» дийди ве Агагы
Гилгалда Реббиң хузурында керчәп ташлады.
34 Соңра Шамувел Рама, Шавул болса өз Гибгадакы

өйүне гитди. [35] Шондан соң Шамувел өмри өтйәнчә
Шавулы гайдып еке гезек гөрмесе-де, онуң
дердини чекип гезди. Реб Шавулы Ысрайыла
патыша эдендигине өкүнди.

16-нҗы бап

Давут патышалыга белленйәр

16 Реб Шамувеле шейле дийди: «Сен хачана
ченли Шавулың дердини чекип йөрҗек? Мен
онуң Ысрайылың үстүнден патышалык этмегини
рет этдим! Ханы бол, күйзәңи ягдан долдур-да, ёла
дүш. Мен сени бейтуллахамлы Йышайың янына
иберҗек, чүнки Мен онуң огулларының арасындан
бирини Өзүм үчин патыша сайладым». [2] Шамувел:
«Мен нәдип гидейин? Эгер Шавул эшидәйсе, ол
мени өлдүрер» дийди. Реб оңа шейле дийди:
«Яныңа бир гөле ал-да, „Мен Реббе гурбанлык
бермәге гелдим“ дий. [3] Йышайы гурбанлыга чагыр.
Мениң үчин онуң хайсы оглуның башына яг
гуймалыдыгыңы соң Өзүм саңа гөркезерин».
[4] Шамувел Реббиң буйругыны ерине етирди; ол
Бейтуллахама гелди. Галаның яшулулары
сандырашып, онуң янына гелдилер-де:
«Эйгиликми?» дийдилер. [5] Шамувел: «Эйгилик.
Реббе гурбанлык бермек үчин гелдим. Иниңизи
тәмизләң-де, мениң билен гурбанлыга барың»
дийди. Соңра ол Йышай билен онуң огулларыны
тәмизләп, мукаддес этди ве олары гурбанлыга
чагырды. [6] Олар геленлеринде, Шамувел Элиябы
гөрди ве ол «Реббиң сечип-сайланының Онуң
хузурына гелендигине шек ёк» дийип пикир этди.
[7] Эмма Реб Шамувеле: «Онуң даш кешбине я-да
узын боюна гарама, чүнки Мен оны рет этдим.
Себәби Реббиң гарайшы адамыңкы ялы дәлдир.
Адам даш кешбе середйәр, эмма Реб калба
середйәр» дийди. [8] Соңра Йышай Абынадабы
чагырып, оны Шамувелиң алнындан гечирди.
Шамувел: «Реб муны-да сайламады» дийди. [9] Соңра
Йышай Шамувелиң өңүнден Шамманы гечирди.
Ол: «Реб муны-да сайламады» дийди. [10] Йышай еди
оглуның едисини-де шейдип, Шамувелиң өңүнден
гечирди. Шамувел Йышая: «Реб буларың хич
бирини-де сайламады» дийди. [11] Соңра ол
Йышайдан: «Огулларың хеммеси шулармы?»
дийип сорады. Йышай: «Ене көрпеси-де бар, ол
гоюн бакып йөр» дийип җогап берди. Шамувел
Йышая: «Оны гетирт, чүнки ол бу ере өзи гелйәнчә,
биз дыз эпмерис» дийди. [12] Йышай оны гетиртди.
Ол гызылмеңизди, гөрмегейди, гөзлери оваданды.
Реб: «Бу шол, тур, онуң башына яг гуюп сайла»
дийди. [13] Соңра Шамувел Давудың агаларының
өңүнде яглы күйзәни алып, онуң үстүнден яг гуйды.
Шол гүнден бейләк Реббиң Рухы Давудың калбыны
эеләп башлады. Шамувел болса Рама гитди.
[14] Реббиң Рухы Шавулдан айрылды. Реб
тарапындан иберилен җын-арвах оны горкузярды.
[15] Хызматкәрлери Шавула шейле дийдилер:
«Гөрйәңизми, Реб тарапындан иберилен җын-
арвах сизи горкузяр. [16] Җенабымыз хузурындакы
хызматкәрлерине лира чалмага уссат адамың
гөзлегине чыкмагы буюрса, Реб тарапындан
иберилен җын-арвах сизиң үстүңизе иненде, ол
чаларды, сиз болса гутулардыңыз». [17] Шавул
хызматкәрлерине: «Уссат сазанда тапың-да, оны
яныма алып гелиң» дийди. [18] Оларың бири: «Ёгса-
да, мен бейтуллахамлы Йышайың бир оглуны
гөрдүм. Саза уссат, батыр йигит, гайдувсыз
уршуҗы, дилевар хем гөрмегей. Реб хем онуң
билен» дийди. [19] Шоңа гөрә, Шавул Йышая: «Гоюн
бакып йөрен оглуң Давуды мениң яныма ибер»
диен хабар билен чапар ёллады. [20] Йышай оглы
Давуды Шавулың янына иберенде, онуң яны билен
бир эшеге чөрек, бир тулум шерап хем-де бир
овлак йүкләп иберди. [21] Давут Шавулың янына
гелип, оңа хызмата дурды. Шавул Давуды җуда
говы гөрди ве оны өзүниң ярагчы нөкери этди.
[22] Шавул Йышая: «Давудың мениң хызматымда
галмагына ыгтыяр эт, ол мениң гөвнүмден турды»
дийип, хабар ёллады. [23] Реб тарапындан иберилен
җын-арвах Шавулың үстүне инен вагты, Давут
лирасыны алып чаларды, шонда җын-арвах ондан
эл чекерди ве Шавул гутулып ынҗаларды.

17-нҗи бап

Җалут ысрайыллара гыҗалат берйәр

17 Урушмак үчин гошунларыны җемлән
пилиштлилер Яхуданың Соко галасына
топландылар ве Соко билен Азеканың
аралыгындакы Эпесдаммым галасында дүшелге
гурдулар. [2] Шавул билен ысрайыллар хем
топландылар. Олар Эла җүлгесинде дүшелге
гурдулар ве пилиштлилер билен урушмак үчин,
сап-сап болуп дурдулар. [3] Пилиштлилер бир
депеде, ысрайыллар болса бейлеки тарапдакы
депеде орнашдылар. Оларың араларында җүлге
барды. [4] Пилиштлилериң дүшелгесинден Гат
галасындан Җалут атлы бир пәлван өңе чыкды.
Онуң бойы алты тирсек бир гарышды. [5] Башында
бүрүнч тувулга, эгнинде болса теңңели совут
барды. Совудың аграмы үч батман † бүрүнҗе
барабарды. [6] Аяклары бүрүнч дызбентлиди, эгнине
бүрүнч найза асылгыды. [7] Найзасының сапы пүрс
агаҗы ялыды; найзасының тыгының аграмы он

† *Үч батман – еврейче бәш мүң шекел*

еди гадак † демре барабарды. Өңүнде-де галканчы
нөкери барды. 8 Җалут аяк чекди-де, ысрайыл
гошунына тарап шейле дийип гыгырды: «Нәме
үчин нызама дуруп, сөвеше чыкдыңыз? Мен
пилиштли, сиз болса Шавулың гуллары. Шейле
дәлми? Араңыздан бирини сайлап сечиң, гой, ол
мениң яныма гелсин. 9 Эгер ол мениң билен
тутлушып, мени өлдүрип билсе, биз сизе гул
боларыс. Йөне мен үстүн чыкып, оны өлдүрәйсем,
онда сиз бизе гул болуп, гуллугымызда
дурарсыңыз». 10 Пилиштли: «Мен бу гүн ысрайыл
гошунына гыҗалат берйәрин. Мениң билен
тутлушар ялы адам бериң» дийди. 11 Пилиштлиниң
бу сөзлерини эшиденде, Шавулы ве әхли
ысрайыллары алҗыраңңылык хем горкы гаплап
алды.

Давут Шавулың дүшелгесинде

12 Давут Яхуданың Бейтуллахам галасындан
эфратлы Йышай диен адамың оглуды. Йышайың
секиз оглы барды. Шавулың дөврүнде Йышай
эййәм гаррап, яшы бирчене баран адамды.
13 Йышайың улы үч оглы Шавул билен биле сөвеше
гидипди. Ол үчүсиниң иң улусының ады Элияп,
икинҗисиниң ады Абынадап, үчүнҗисиниң ады
болса Шаммады. 14 Давут иң кичилериди; улы үч
огул Шавулың янындады. 15 Давут өз какасының
гоюнларыны бакмак үчин, Шавулың янындан
кәвагт Бейтуллахама гелип-гидерди.
16 Ол пилиштли кырк гүнләп ирден хем агшам
орта чыкып, өзүни гөркезди.
17 Бир гүн Йышай оглы Давуда шейле дийди: «Бир
батман говурга билен, ине, шу он саны чөреги ал-
да, деррев дүшелгедәки доганларыңа әкит. 18 Бу он
бөлек пейнири болса оларың мүңбашысына бер.
Агаларыңың хал-ахвалындан хабар ал-да, олардан
бир нышан гетир». 19 Шол вагт Шавул, Давудың
доганлары ве әхли ысрайыллар Эла җүлгесинде
пилиштлилер билен сөвешип йөрдүлер. 20 Давут
ирден туруп, гоюнлары сакча табшырды.
Йышайың табшырышы ялы, азыклары алып ёла
дүшди. Давут дүшелгә геленде, гошун гыкылыклап,
сөвеш мейданына тарап барярды. 21 Ысрайыллар
хем-де пилиштлилер сөвешмек үчин сап-сап болуп,
йүзбе-йүз дурдулар. 22 Давут затларыны сакча
табшырды-да, гошуна тарап ылгады. Агаларының
янына барып, олар билен саламлашды. 23 Давут
агалары билен геплешип дурка, ине, бирден Гатдан
пилиштли Җалут пәлван гошунуң ичинден чыкды-
да, шол өңки сөзлерини гайталады. Онуң
айданларыны Давут эшитди. 24 Җалуды
гөренлеринде, әхли ысрайыллар горкуларына
гачдылар. 25 Ысрайыллар: «Бу өңе чыкып дураны
гөрйәңизми? Ол Ысрайыла гыҗалат бермек үчин
чыкяр. Шоны өлдүрене патыша уммасыз байлык
билен бирликде гызыны-да берҗек, машгаласыны
болса Ысрайылда салгытдан бошатҗак»
дийишдилер. 26 Давут янындакылардан: «Бу
пилиштлини өлдүрип, Ысрайылы шу айыпдан
дындарана нәме эдилҗек дийдиңиз? Дири
Худайың гошунына гыҗалат берер ялы, бу
сүннетсиз ким болупдыр?» диыип сорады.
27 Адамлар оңа: «Хава, оны өлдүрене шейле
эдилҗек» дийип, өңки җогабы бердилер.
28 Давудың адамлар билен геплешип дураныны
гөрүп, газаба мүнен иң улы агасы Элияп оңа шейле
дийди: «Сениң ашакда нәме ишиң бар? Чөлдәки
оҗагаз гоюнларыңы киме ташлап гайтдың? Гедем
хем гара йүрег-ә сен. Сөвеше томаша этмәге
геленсиң сен». 29 Давут оңа: «Мениң эден задым
нәме? Мен инди геплемелем дәлми?» дийди. 30 Ол
бейлесине өврүлди-де, ене-де өңки сөзлерини
гайталады. Адамлар хем оңа өңки җогабы
бердилер. 31 Давудың айданларыны эшиденлер
муны Шавула етирдилер. Шавул оны гетиртди.
32 Давут Шавула: «Шол зерарлы еке адамам өзүни
хорламасын. Гулуң гидип, ол пилиштли билен
уршар» дийди. 33 Шавул Давуда: «Бу пилиштлиниң
гаршысына сен чыкып билмерсиң, себәби сен
энтек яш. Ол болса яшлыгындан бәри уршуп йөрен
адам» дийди. 34 Эмма Давут Шавула шейле дийди:
«Мен гулуң өз какамың гоюнларыны бакардым.
Ёлбарс я-да айы гелип, сүрүден бир гузыны алайса,
35 мен онуң ызындан етердим-де, оны өлдүрип,
гузыны агзындан алардым. Барды-гелди ол маңа
топулайса, сакгалындан тутардым-да, оны уруп
өлдүрердим. 36 Гулуң ёлбарс-да, айы-да өлдүрип
гөрди. Бу сүннетсиз пилиштли хем шоларың гүнүне
дүшер, чүнки ол дири Худайың гошунына гыҗалат
берди». 37 Давут сөзүни довам эдип: «Мени
ёлбарсдыр айының пенҗесинден халас эден Реб
шу пилиштлиниң элинден хем халас эдер» дийди.
Шавул Давуда: «Бар, Реб саңа яр болсун!» дийди.
38 Соңра Шавул өз ярагларыны Давуда дакды,
башына өз бүрүнч тувулгасыны, эгнине болса
теңңели совут гейдирди. 39 Давут ярагларының
үстүнден Шавулың гылыҗыны билине баглады ве
йөреҗек болды, чүнки ол булары өң дакынып
гөрмәнди. Онсоң Давут Шавула: «Мен булар билен
йөрәп билемок, чүнки мен өң булары дакынып
гөрмәндим» дийди. Шейдип, Давут булары
чыкарып ташлады.

† *Он еди гадак – еврейче алты йүз шекел*

Давут Җалуды өлдүрйәр

[40] Соңра Давут элине таягыны алды ве чешмеден
бәш саны йылманак даш сайлап, торбасына салды.
Сапаныны элине алып, пилиштлә голайлашды.
[41] Пилиштли хем өз өңүндәки галканчысы билен
биле Давуда голайлап гелйәрди. [42] Давуда гөзи
дүшенде, пилиштли оңа әсгермезлик билен
серетди, чүнки Давут яшды, гызылмеңизди хем
гөрмегейди. [43] Пилиштли Давуда: «Үстүме таяклы
гелер ялы, мен нәме итми?» дийди-де, өз
худайларының адындан Давуда гаргады.
[44] Пилиштли ене Давуда: «Ханы, бир гелсене, этиңи
йыртыҗы гушлар билен вагшы хайванлара шам
эдейин» дийди. [45] Соңра Давут пилиштлә: «Сен
мениң үстүме гылычлы, найзалы ве гамалы
гелйәрсиң, эмма мен сениң үстүңе сениң гыҗалат
берен Ысрайыл гошунының Худайы Хөкмүрован
Реббиң адындан гелйәрин. [46] Шу гүн Реб сени
мениң элиме берер ве мен сени уруп, келләңи
кесерин. Мен бу гүн пилиштлилериң әхлисиниң
ләшини йыртыҗы гушлардыр ябаны хайванлара
шам эдерин. Шонда тутуш ер йүзи Ысрайылда
Худайың бардыгыны билер. [47] Шу әхли халк Реббиң
гылычдыр найзалы халас этмейәндигини билер,
чүнки сөвеш Реббиңкидир. Ол сизи бизиң элимизе
берер». [48] Пилиштли Давуда голайлашанда, Давут
ол пилиштли билен урушмак үчин, сөвеш
мейданына тарап батлы ылгап гитди. [49] Давут
элини торбасына сокуп, ондан бир даш чыкарды-
да, оны сапанына салып атып гойберди ве
пилиштлиниң маңлайындан урды. Даш
пилиштлиниң маңлайыны дешди ве ол
йүзинлигине ере язылды. [50] Гылычсыз, сапан хем-
де даш билен Давут пилиштлиден үстүн чыкып,
оны уруп өлдүрди. [51] Соңра ол ылгап барып,
пилиштлиниң үстүне чыкды ве онуң гылыҗыны
гынындан согруп алды-да, гылыч билен келлесини
кесип ташлады. Өз пәлванларының
өлдүрилендигини гөрүп, пилиштлилер гачдылар.
[52] Ысрайыллар ве яхудалар гыкылыклап аяга
галдылар, олар Гата ве Экроның дервезелерине
ченли пилиштлилериң ызындан ковдулар.
Яраланан пилиштлилер Гат † ве Экрон галаларына
барян Шагарайым ёлуның угрунда серлип ятырды.
[53] Пилиштлилериң ызындан ковга гиден
ысрайыллар доланып гелдилер ве оларың
дүшелгесини таладылар. [54] Давут пилиштлиниң
келлесини алып, Иерусалиме гетирди, онуң
ярагларыны болса өз чадырында гойды.

† *Гат – кәбир голязмаларда җүлге*

Давут Шавулың хузурында

[55] Давудың Җалут пилиштли билен урушмага
баряныны гөренде, Шавул өз гошунбашысы
Абнерден: «Бу йигит кимиң оглы, Абнер?» дийип
сорапды. Абнер: «Патышаның өмри узак болсун,
билмедим» дийип җогап берипди. [56] Патыша:
«Онуң кимиң оглудыгыны анықла» дийипди.
[57] Давут пилиштлини өлдүрип, ызына доланып
геленде, Абнер оны Шавулың хузурына алып
барды. Җалут пилиштлиниң келлеси хем онуң
элиндеди. [58] Шавул ондан: «Йигит, сен кимиң оглы
боларсың?» дийип сорады. Давут: «Сениң
бейтуллахамлы хызматкәриң Йышайың оглы мен»
дийип җогап берди.

18-нҗи бап

18 Шавул билен Давут геплешип болдулар.
Шондан соң Давуды Шавулың оглы Ёнатаның
сулхы алды. Ёнатан оны җанындан хем эзиз гөрди.
[2] Шавул шол гүнден бейләк Давуды өз янына алды
ве оңа өйүне гайтмага ругсат бермеди. [3] Ёнатан
Давуды җанындан эзиз гөренсоң, онуң билен әхт
эдишди. [4] Ол өз эгниндәки донуны, ярагларыны,
хатда гылыҗы, яйыдыр гушагыны-да Давуда берди.
[5] Давут Шавул өзүни нирә иберсе гитди, баран
еринде-де иши шовуна болды. Нетиҗеде, Шавул
оны өз гошунбашысы эдип гойды. Мундан әхли
халк-да, Шавулың хызматкәрлери-де хошал
болдулар.

Шавул Давуда гөриплик эдйәр

[6] Давут Җалут пилиштлини өлдүренден соң,
адамлар өйлерине гайдып гелйәркәлер, әхли
Ысрайыл галаларындан гелен аяллар Шавул
патышаны гаршыламага чыкдылар. Олар
депрекдир бейлеки саз гуралларыны чалып,
шадыян айдымлар айдярдылар, танс эдйәрдилер.
[7] Аяллар шатлыкдан яңа:
«Шавул мүңүсини,
Давут он мүңүсини өлдүрди»
дийшип, айдым айдярдылар.
[8] Аялларың бу айдян сөзи Шавула якмады, онуң
җуда гахары гелди. Ол: «Олар Давуда он мүңүсини,
маңа болса мүңүсини берйәрлер. Оңа инди диңе
патыша болаймак галды» дийди. [9] Шол гүнден
бейләк Шавул Давуды ызарлап башлады.
[10] Эртеси Худай тарапындан иберилен җын-арвах
чалтлык билен Шавулың калбына гирди. Ол өз
өйүнде арламага башлады. Давут хемишекиси ялы
лира чалып отырды. Шавулың элинде найза барды.
[11] «Давуды дивара чүйләйин» диен ниет билен
Шавул найзаны оңа тарап зыңды. Эмма Давут ики
гезек зыңлан найзаның өңүнден совлуп етишди.

12 Шавул Давутдан горкярды, себәби Реб онуң
биленди, Шавулы болса Реб терк эдипди. 13 Шоңа
гөрә Шавул Давуды өз янындан айрып, мүңбашы
эдип гойды. Давут сөвешде өз гошунына
баштутанлык эдйәрди. 14 Давудың хемише иши
ровачды, чүнки Реб онуң биленди. 15 Онуң әхли
ишлериниң ровач боляндыгыны гөренде, Шавул
ондан горкарды. 16 Өзлерине эденли баштутан
болуп йөренсоң, тутуш Ысрайыл хем, Яхуда хем
Давуды говы гөрйәрди.

Давут Микала өйленйәр

17 Шавул Давуда: «Ине, мениң улы гызым Мерап.
Мен оны саңа берҗек. Диңе мениң батырым болуп,
Реббиң үчин мертлерче сөвешсең боляр» дийди.
Чүнки Шавул: «Гой, ол мениң элимден дәл-де,
пилиштлилериң элинден өлсүн» дийип пикир
эдйәрди. 18 Давут Шавула: «Патышаның гиевси
болар ялы, мен ким, мениң машгалам ве
Ысрайылдакы ата-бабамың несли ким?» дийди.
19 Эмма Шавулың гызы Мерабың Давуда
берилмели пурсады геленде, гыз оңа дәл-де,
мехолатлы Адрыеле дурмуша чыкарылды.
20 Шондан соң Давуда Шавулың Микал атлы гызы
ашык болды. Бу барада Шавула айданларында, ол
хошал болды. 21 Шавул «Мен оны Давуда берерин,
шейдибем, оңа дузак гурарын. Пилиштлилер ондан
өч алар» дийип ойланды. Шонуң үчин икинҗи
гезек Шавул Давуда: «Мениң гиевим болмага инди
сен икинҗи гезек мүмкинчилик алдың» дийди.
22 «Патыша сенден хошал, әхли хызматкәрлери хем
сени говы гөрйәр. Патыша гиев болмак пурсадың
гелди» диен хабары ассырынлык билен Давуда
етирмеклиги Шавул өз хызматкәрлерине буюрды.
23 Шейлеликде, Шавулың хызматкәрлери
патышаның сөзлерини Давуда етирдилер. Давут
олара: «Мениң ялы ёксул хем арзысыз адам үчин
патыша гиев болмаклык еңил ишдир
өйдйәңизми?» дийди. 24 Давудың сөзлерини
хызматкәрлер Шавула етирдилер. 25 Соңра Шавул
олара: «Онда сиз Давуда: „Йүз саны пилиштлини
сүннетләп, пүрчүклерини гетирип,
душманларындан арыны алып берсең, патыша
сенден хич хили галың исләнок“ дийип айдың»
дийди. (Шейдип, Шавул пилиштлилериң эли билен
Давутдан дынмагы йүрегине дүвүпди.) 26 Шавулың
адамлары онуң сөзлерини Давуда етиренлеринде,
ол патыша гиев болҗакдыгына бегенди. Хениз
белленен гүн гелип етмәнкә, 27 Давут өз адамлары
билен гидип, ики йүз саны пилиштлини өлдүрди.
Патыша гиев болмак үчин, ол оларың
пүрчүклерини башбүтин гетирип, оңа берди.
Шондан соң гызы Микалы Шавул Давуда дурмуша
чыкарды. 28 Эмма Реббиң Давут билен биледигине
ве өз гызы Микалың-да оңа ашык боландыгына
Шавул айдың гөз етирди. 29 Шоңа гөрә онуң
Давутдан горкусы хас артды ве ол Давуда өмүрбакы
душман болды.
30 Пилиштли гошунбашылар сөвеше чыкярдылар.
Хер сөвешде-де Шавулың бейлеки
гошунбашыларына гаранда, Давут хас улы
еңишлер газанярды. Шунлукда, Давудың абрайы
хас артды.

19-нҗы бап

Шавул Давудың кастына чыкяр

19 Шавул өз оглы Ёнатана хем-де өз
адамларына Давуды өлдүрмеги табшырды.
Эмма Ёнатан Давуды җуда говы гөрйәрди. 2 Ол
Давуда: «Какам сени өлдүрмеги йүрегине дүвди.
Эртир даңдан хүшгәр бол; бир аматлы ер тап-да
гизлен. 3 Менем сениң мейданда гизленен ериңе
барарын ве какамың янында дуруп, онуң билен сен
хакда геплешерин. Эгер бир зат аңайсам, саңа
хабар берерин» дийди. 4 Ёнатан какасы Шавулың
янында Давуды тарыплап, шейле дийди: «Сен өз
гулуң Давуда яманлык этме, чүнки сен ондан хич
бир яманлык гөрмедиң; гайтам, сен ондан хайыр
гөрдүң. 5 Ол җаныны ховп астына салып, Җалут
пилиштли билен сөвешди. Шонда Реб тутуш
Ысрайыла бейик еңиш гетирди. Сен бу ишлери
гөрүп хошал болдуң. Шу затлардан соң нәдип сен
Давуда яманлык этҗек? Ол бигүнә ахырын. Оны
өлдүрмәге эсас ёк». 6 Шавул Ёнатаның сөзүне
ынанды ве оңа: «Онуң җанына каст этмеҗекдигиме
Ребден ант ичйәрин» дийди. 7 Ёнатан Давуды
чагырып, бу гүррүңлери оңа етирди. Соңра ол
Давуды Шавулың янына алып барды. Шунлукда,
Давут ене өңкүси ялы Шавула гуллуга дурды.
8 Ене сөвешлер башланды. Давут гидип,
пилиштлилер билен сөвешди ве олары улы
еңлише сезевар этди; пилиштлилер гачмага
меҗбур болдулар. 9 Бир гүн Шавул эли найзалы өз
өйүнде отырды, Давудам оңа саз чалып берйәрди.
Бирден Реб тарапындан иберилен җын-арвах
Шавулың үстүне инди. 10 Шавул элиндәки найзасы
билен Давуды дивара чүйлемеги йүрегине дүвди.
Эмма Давут найзаның өңүнден совлуп етишди;
найза барып, дивара чүмди. Давут шол гиҗе ене-де
гачып башыны гутарды.
11 Шавул Давуды эртир даң билен өлдүрмек үчин,
онуң өйүни гаравуллаң дийип, өз адамларыны
иберди. Аялы Микал Давуда: «Эгер-де шу гиҗе
башыңы гутармасаң, эртир сени өлдүрерлер»
дийди. 12 Соңра Микал Давуды пенҗиреден
чыкарып гачырып гойберди. Ол гачып гизленди.

13 Микал бир буты алып, дүшекде ятырды; онуң
башына түйли гечи дерисини гейдирип, үстүне-де
япынҗа атды. 14 Давуды тутмак үчин, Шавулың
иберен адамларына Микал: «Ол сыркавлап ятыр»
дийди. 15 Онсоң Шавул: «Давуды өз гөзүңиз билен
гөрүп, оны дүшеги билен биле алып гелиң, мен
оны өлдүрҗек» дийип, өз адамларыны иберди.
16 Шавулың адамлары дүшекде башына түйли гечи
дериси гейдирилен буты гөрендиклерини оңа
хабар бердилер. 17 Шондан соң Шавул Микалы
чагырып, оңа: «Нәме үчин мени алдап, мениң
душманымы гачырып гойберип, оңа гизленмәге
мүмкинчилик бердиң?» дийди. Микал оңа:
«„Гойбермесең өлдүрерин“ дийди» дийип җогап
берди.

18 Гачып башыны гутаран Давут Рамада яшаян
Шамувелиң янына гелип, Шавулың өзүне
эденлериниң барыны оңа гүррүң берди. Соңра
Шамувел билен биле Наёт галасына гидип, шол
ерде галды. 19 Давудың Рамадакы Наёт
галасындадыгыны Шавула хабар бердилер.
20 Шавул Давуды тутуп гетирмек үчин, өз
адамларыны иберди. Олар Шамувелиң
ёлбашчылыгында җошуп, пыгамберлик эдип
йөрен пыгамберлериң топарыны гөрдүлер. Шонда
Шавулың адамларының-да үстүне Худайың Рухы
инди. Шунлукда, олар хем җошуп, пыгамберлик
этмәге башладылар. 21 Шавул муны эшидип, башга
адамлары иберди, йөне олар хем җошуп,
пыгамберлик эдйәнлере гошулдылар. Шавулың
үчүнҗи гезекки иберен адамлары-да өңкүлери ялы
болдулар. 22 Ахырсоңы Рама Шавулың өзи гитди.
Ол Секудакы уллакан ховданың янына барып:
«Шамувел билен Давут ниреде?» дийип, шол
ердәкилерден сорады. Оларың бири: «Олар
Раманың Наёт галасында» дийип җогап берди.
23 Шавул Раманың Наёт галасына тарап барярка,
онуң хем үстүне Худайың Рухы инди. Ол тә Наёта
барянча ёлбойы җошуп, пыгамберлик эдип гитди.
24 Ол хатда эшиклерини чыкарып, Шамувелиң
өңүнде пыгамбер ялы җошды ве тутуш бир гиҗе-
гүндизләп ялаңач сүйнүп ятды. («Шавул хем
пыгамберлериң арасындамы?» дийлени шондан
галандыр.)

20-нҗи бап

Ёнатан Давуда көмек эдйәр

20 Давут Рамадакы Наёт галасындан гачып
гайтды ве Ёнатаның янына гелип, оңа: «Мен
нәме этдим? Мениң языгым нәме? Кастыма чыкар
ялы, мен сениң какаңа нәме яманлык этдим?»
дийди. 2 Ёнатан оңа: «Айдяның нәме?! Сен
өлмерсиң. Важып болсун, болмасын, пархы ёк,
какам менден яшырын хич зат этмейәр. Онсоң
муны нәме үчин яшырсын. Ёк, бейле зат болуп
билмез» дийди. 3 Давут хем ант ичип, шейле дийди:
«Мени сулхуң аляндыгыны какаң гаты говы
билйәр; какаң „Муны Ёнатана эшитдирмели дәл,
эгер эшидәйсе, ол гынанар“ дийип пикир эдйәр.
Йөне Ребден хем сенден ант ичйәрин, инди мен
аҗалың өң янында дурун». 4 Ёнатан Давуда: «Сениң
үчин ислән задыңы эдерин» дийди. 5 Давут Ёнатана
шейле дийди: «Эртир Тәзе Ай байрамыдыр. Мен
патыша билен биле нахар эдинмелидирин. Йөне
сен маңа гитмәге ве үчүнҗи гүн агшама ченли
мейданда гизленмәге ругсат бер. 6 Эгер какаң
мениң ёкдугымы биләйсе, онда оңа: „Давут өз
галасы Бейтуллахама гитмек үчин ругсат сорап,
маңа көп ялбарды. Чүнки олар тутуш уруг болуп
гурбанлык берйән экенлер“ диерсиң. 7 Эгер ол
„Боляр“ дийәйсе-хә, гулуңа не ягшы, эмма
гахарланайса, онда онуң ниетини ямана
дүвенлигидир. 8 Өз гулуңа вепалы бол, чүнки биз
мукаддес әхт эдишдик. Эгер мен языклы болсам,
онда мени өзүң өлдүрәй, какаңың янына элтип
нәме этҗек?» 9 Ёнатан оңа: «Айдяның нәме?!
Какамың саңа яманлык этҗегини билерин-де, хей,
онам саңа айтмарынмы?!» дийди. 10 Соңра Давут:
«Эгер какаң газаба мүнәйсе, ким оны маңа хабар
берер?» дийип, Ёнатандан сорады. 11 Ёнатан
Давуда: «Йөр, мейдана чыкалы» дийди. Шейдип, ол
икиси мейдана чыкдылар. 12 Ёнатан Давуда:
«Ысрайыл Худайы Реб шаят болсун! Мен эртир я-да
биригүн шу вагтлара ченли какамың ниетини
билҗек боларын. Эгер сен бабатда онуң ниети
дүзүв болса, мен саңа хабар етирерин. 13 Эмма ол
яманлык этмеги йүрегине дүвәйсе, менем оны саңа
етирмесем, сени саг-саламат ёла салмасам, онда,
гой, Реб маңа-да шоны, хатда ондан-да бетерини
гөркезсин. Реб какама яр болшы ялы, саңа-да яр
болсун. 14 Дирикәм Реб кимин маңа вепалы бол.
Өленимден соң болса, хатда Реб сениң әхли
душманларыңы ер йүзүнден ёк этсе-де, мениң
неслиме хемише вепалы бол». 16 Шунлукда,
«Давудың душманларының җезасыны, гой, Реббиң
Өзи берсин» дийип, Ёнатан Давудың ковумы билен
әхт эдишди. 17 Ёнатан Давуда өзүне болан сөйгүси
үчин ене ант ичиртди, себәби ол Давуды җанындан
хем эзиз гөрйәрди. 18 Соңра Ёнатан Давуда: «Эртир
Тәзе Ай байрамы. Сениң ёкдугың орнуңың
бошдугынданам белли болар. 19 Биригүн узак
йөрәп, гит-де, өңки сапаркы гизленен ериңде
гизлен ве дашың янында маңа гараш. 20 Нышана
атан ялы эдип, мен шол даша тарап үч саны
пейкам атарын. 21 Соңра мен: „Бар, оклары тап-да
гетир“ дийип, бир етгинҗеги иберерин. Эгер мен
оңа: „Оклар, ханха, бу тарапыңда, олары топлап

гетир“ дийәйсем, онда гелерсиң. Ребден ант
ичйәрин, бу сениң үчин ховп-хатар ёк
дийилдигидир. 22 Эмма мен етгинҗеге: „Оклар,
ханха, аңырракда“ дийәйсем, онда гачгын, чүнки
бу Реб сени ёла саляр дийилдигидир. 23 Бизиң
бири-биримиз билен эдишен әхтимизе, гой, Реб
эбедилик шаят болсун» дийди.
24 Шейдип, Давут мейданда гизленди. Тәзе Ай
байрамчылыгы башлананда, патыша гелип, сачак
башына гечди. 25 Ол адатдакысы ялы дивара голай
ерде орнашды. Ёнатан онуң гаршысында отурды †,
Абнер болса Шавулың гапдалында отурды,
Давудың орны бош дурды. 26 Ол гүн Шавул сесини
чыкармады, чүнки ол: «Оңа бир зат боландыр. Ол
харамдыр, хава, хакыкатдан-да, ол тәмиз дәлдир»
дийип ойланды. 27 Эмма Тәзе Ай байрамының
эртеси гүни хем Давудың орны бошды. Шавул оглы
Ёнатана: «Йышайың оглы нәме байрамчылыкда
дүйнем, бу гүнем гөрүнмеди?» дийди. 28 Ёнатан
Шавула шейле җогап берди: «Давут: „Маңа ругсат
берсене. Галада бизиңкилер уруг болуп гурбанлык
берҗеклер; агам маңа гелсин дийипдир. Эгер мени
сылаян болсаң, онда ругсат бер, гидип, агаларымы
гөрейин“ дийип, Бейтуллахама гитмек үчин
өзеленип ялбарды. Шонуң үчин хем ол патышаның
нахарына гелип билмеди». 30 Муны эшиден Шавул
Ёнатаны газап билен далады: «Вах, хыянаткәр хем
азгын аялың догмасы! Өзүң хем-де яладаңач эҗең
бихая болмадык болсаңыз, сен Йышайың оглуны
дост тутунармыдың? Кәшгә, мен оны билмейән
болсам! 31 Йышайың оглы ер йүзүнде дири гезип
йөрсе, өзүңе-де, патышалыгыңа-да рахатлык
болмаз. Хәзириң өзүнде адам ибер-де, оны мениң
яныма гетирт, онуң башы өлүмли». 32 Соңра Ёнатан
какасы Шавула: «Ол нәме үчин өлмели? Ол нәме
этди?» дийди. 33 Шол вагт Ёнатаны өлдүрмеги
йүрегине дүвүп, Шавул найзасыны оңа тарап
зыңды. Ёнатан өз какасының Давудың җанының
кастына ымыклы чыкандыгына шонда дүшүнип
галды. 34 Ёнатан газап билен сачагың башындан
турды ве какасының Давуды писинт
этмейәндигине гаты гынанып, айың икинҗи гүни
хич зат иймеди. 35 Янына бир огланҗык алып,
Давут билен душушмак үчин ол даң билен мейдана
тарап гитди. 36 Ёнатан огланҗыга: «Бар, ылга, шу
окы тапып гетир» дийди. Огланҗык ылгап гитди.
Ёнатан онуң үсташыры яйыны атып гойберди.
37 Огланҗык Ёнатаның атан окуның дүшен ерине
етенде: «Ок аңырракда дәлми нәме? 38 Бол
басымрак, эгленме» дийип, Ёнатан огланҗыгың
ызындан гыгырды. Ол огланҗык оклары
чөплешдирип, өз хоҗайынына гетирип берди.
39 Огланҗыгың хич затдан хабары ёкды. Муны диңе
Ёнатан билен Давут билйәрди. 40 Ёнатан
ярагларыны огланҗыга берип: «Ал, шулары гала
әкит» дийди. 41 Огланҗык гиден бадына Давут
гүнорта тарапдан пейда болды. Ол йүзүни ере
берип, үч гезек тагзым этди. Соңра Ёнатан икиси
огшашып аглашдылар. Давут хас көп аглады.
42 Соңра Ёнатан Давуда: «„Өзүмизе хем-де
неслимизе Реб эбедилик шаят болсун“ дийип,
икимиз хем Ребден әхт эдишдик ахырын. Бар, инди
сен аркайын гидибер» дийди. 43 Шондан соң Давут
өз ёлуна гитди, Ёнатан болса гала доланды.

21-нҗи бап

Давут Шавулдан гачяр

21 Давут Ахымелек руханының янына Ноп
галасына гелди. Ахымелек горкудан яңа
сандыр-сандыр эдип, Давуды гаршыламага чыкды.
Ол Давуда: «Нәме үчин еке өзүң гелдиң? Нәме үчин
яныңда хич ким ёк?» дийип сорады. 2 Давут
Ахымелеге: «Патыша маңа бир юмуш табшырды.
Ол: „Сенден иберен бу юмшум хакда хич ким хич
зат билмели дәлдир“ дийди. Шоңа гөрә, өз
йигитлерим билен хем душушар ялы ер
беллешдик. 3 Хәзир яныңда нәмәң бар? Маңа бәш
саны чөрек я-да яныңда башга нәмәң бар болса
бер» дийди. 4 Руханы оңа: «Менде адаты чөрек ёк.
Менде диңе Реббе хөдүр эдилен чөрек бар. Эгер
яныңдакы йигитлер голайда аяла янашмадык
болсалар, сиз оны ийип билерсиңиз» дийди.
5 Давут рухана шейле җогап берди: «Хава, мениң,
адатча, сапара гайданымда эдишим ялы, биз аял
билен ятмадык. Янымдакы йигитлер йөнекей
сапара чыканларында-да инлерини пәк
саклаярлар. Онсоң, оларың өз инлерини бу гезек
нәхили пәк саклаҗакдыкларыны билибер!»
6 Шундан соң руханы Реббе хөдүр эдилен
чөреклерден башга чөрек ёкдугы үчин оңа
мукаддес чөреклери берди. Бу чөреклер шол гүн
гызгын чөреклер билен чалшырылыпды.
7 Шавулың чопанларының башлыгы эдомлы
Дөвег хем бу гүн шол ердеди. Ол Реббиң хузурында
дини дессурлары берҗай эдйәрди. 8 Давут
Ахымелеге: «Яныңда найза я гылыч ёкмы?
Патышаның табшырыгы җуда гыссаглы болансоң,
яныма не гылыҗымы алып етишдим, не-де башга
ярагымы» дийди. 9 Ахымелек оңа: «Эла җүлгесинде
сениң элиңден өлен Җалут пилиштлиниң гылыҗы
шу ерде, эфодың еңсесинде мата долангы ятыр.
Эгер ислесең, шоны алай. Бу ерде шондан башга
яраг ёк» дийди. Давут оңа: «Ондан говы яраг
болмаз, шоны берәй» дийди.

† *Отурды – кәбир голязмаларда дурды*

10 Давут Шавулдан гачып, шол гүн Гатың ханы
Акышың янына гитди. 11 Акыш ханың адамлары
оңа: «Бу Ысрайылың патышасы Давут дәлми?
„Шавул мүңүсини өлдүрди,
Давут болса он мүңүсини“
дийшип, ол хакда аяллар айдым айдып, тансам
эдипдилер-ә» дийдилер. 12 Бу сөзлер Давуды улы
иңкисе гойды ве ол Гат ханы Акышдан җуда
горкды. 13 Шейлеликде, Давут оларың янында өз
болшуны үйтгетди. Оларың янында ол өзүни
дәлилиге салды, дервезәниң гапыларыны
дырначаклап, оларың йүзүни персала этди;
сакгалына эрнининиң сувуны акдыран болды. 14 Акыш
хан адамларына: «Оңа бир серетсеңизләң, ол дәли
ахырын. Нәме үчин оны мениң яныма гетирдиңиз?
15 Нәме өзүмде дәли кемтерлик эдйәндир
өйдйәңизми? Я онуң дәлилигине томаша этсин
дийип гетирдиңизми? Хей, шейле адамам бир
мениң ховлыма гирмелими?» дийди.

22-нҗи бап

22 Давут ол ерден Адуллам говагына гачды.
Давудың агалары хем онуң атасының тутуш
машгаласы муны эшидип, онуң янына гелдилер.
2 Эзилйәнлер, берги-борҗа батанлар хем
нәразыларың әхлиси онуң янына йыгнанышдылар.
Шейдип, Давут янына йыгнан дөрт йүзе голай
адама баштутан болды. 3 Давут ол ерден
Мовапдакы Миспә гитди. Ол Мовап патышасына:
«Худайың мени нәме этҗеги белли болянча, какам
билен эҗеми өз яныңызда саклап
билмезмисиңиз?» дийди. 4 Шейдип, Давут какасы
билен эҗесини Мовап патышасының янына
гетирди. Давудың говакда болан дөврүнде олар
онуң янында болдулар. 5 Гат пыгамбер Давуда:
«Говагы ташла, Яхуда юрдуна гит» дийди. Шоңа
гөрә Давут ол ерден чыкып, Херет токайына гитди.

Шавул Ноп галасының руханыларыны өлдүрйәр

6 Давудың ве онуң янындакыларың
тапыландыгыны Шавул эшитди. Ол Гибгадакы бир
депеде, йылгының ашагында отырды; элинде
найзасы барды, нөкерлериниң әхлиси онуң
дашыны алып дурдулар. 7 Шавул янындакы
нөкерлерине шейле дийди: «Эй, бенияминлер –
тиредешлерим, инди гулак асың. Йышайың оглы
сизиң хер бириңизе мейданлар, үзүмчиликлер
берермикә, ол сизи мүңбашылар хем йүзбашылар
эдермикә? 8 Шонуң үчин мениң гаршыма
дилдүвшүк гурадыңызмы? Оглумың Йышайың
оглы билен үлпет боландыгыны маңа хабар
берениңиз болмады. Бу гүнки гүн, гөршүңиз ялы,
оглум өз нөкерими мениң гаршыма дузак гурмага
итекләнде, бириңизиң-де маңа небсиңиз
агырмады, ол хакда маңа дил ярмадыңыз». 9 Шол
вагты Шавулың нөкерлериниң гапдалында дуран
эдомлы Дөвег: «Йышайың оглуның Ноп
галасындакы Ахытубың оглы Ахымелегиң янына
геленини гөрдүм. 10 Ол Давут үчин Реббе йүз тутуп,
онуң сапары барада сорады ве оңа азык хем-де
Җалут пилиштлиниң гылыҗыны берди» дийди.
11 Шавул Ахытубың оглы Ахымелек руханыны, онуң
тутуш машгаласыны – Ноп галасындакы әхли
руханылары гетирмек үчин адам иберди. Оларың
әхлиси патышаның янына гелдилер. 12 Шавул
Ахымелеге: «Инди маңа гулак ас, эй, Ахытубың
оглы» дийди. Ол: «Гулак асярын, хөкүмдарым»
дийди. 13 Шавул оңа шейле дийди: «Нәме үчин
Йышайың оглы икиңиз мениң гаршыма дилдүвшүк
гурадыңыз? Нәме үчин сен оңа чөрекдир гылыч
бердиң ве онуң үчин Худая йүз тутуп, онуң сапары
барада сорадың? Гөршүң ялы, шейдип, ол мениң
гаршыма дузак гурды». 14 Ахымелек Шавула шейле
җогап берди: «Давут сениң нөкерлериңиң иң
вепалысы ахырын. Ол сениң гиевиң, баш
җанпенаң хем-де сениң көшгүңде иң хорматлы
адамдыр. 15 Худая йүз тутуп, Давут барада бу мениң
илкинҗи гезек сорайшыммы нәме? Ёк, мениң
өзүми-де, мениң атамың машгаласындан кимдир
башга бирини-де, гой, патышахым
гүнәкәрлемесин. Сениң гулуңың бу ишден
дүйбүнден хабары ёкдур». 16 Патыша: «Ахымелек,
сениң өзүңиң-де, атаңың машгаласының-да
өлҗегине шек ёкдур» дийди. 17 Патыша янында
дуран җанпенасына: «Бол, Реббиң руханыларыны
өлдүр, себәби оларам Давуды голдаярлар. Олар
онуң гачып йөренини билибем, маңа хабар
бермәндирлер» дийди. Йөне патышаның
нөкерлери Реббиң руханыларына эл гөтермедилер.
18 Соңра патыша руханылары өлдүрмеги Дөвеге
буюрды. Эдомдан болан Дөвег руханылары гырды.
Шол гүн ол непис зыгыр матадан тикилен эфот
гейнен сегсен бәш руханыны өлдүрди. 19 Шавул
руханыларың галасы болан Ноп галасыны
гылычдан гечирди, ол эркекдир аяллары, чага-
чугалары, мал-гаралары, эшеклери, доварлары –
хеммесини гылычдан гечирди.
20 Йөне Ахытубың агтыкларының бири,
Ахымелегиң огулларының бири болан Абятар
гачып, башыны гутарды ве Давудың ызындан
гитди. 21 Абятар Шавулың Реббиң руханыларыны
гыргына берендигини Давуда хабар берди. 22 Давут
Абятара шейле дийди: «Ол ерде эдомлы Дөвеги
гөрүп, мен онуң Шавула хабар берҗекдигини шол
гүн анык билдим. Сениң атаңың тутуш
машгаласының өлүми үчин мен гүнәкәр. 23 Мениң
янымда гал, өзүңем горкма, чүнки мениң кастыма

чыканың, сениң хем кастыңа чыкдыгыдыр, эмма
сен мениң пенамдасың».

23-нжи бап

Давут Кегила галасыны халас эдйәр

23 «Пилиштлилер Кегила хүҗүм эдип,
харманлары талап йөрлер» дийип, Давуда
хабар бердилер. 2 Давут Ребден: «Гидип,
пилиштлилер билен сөвешейинми?» дийип
сорады. Реб Давуда: «Бар, пилиштлилер билен
сөвеше гир-де, Кегиланы халас эт» дийип җогап
берди. 3 Йөне адамлары Давуда: «Биз бу ерде –
Яхудада горкушып йөркәк, Кегила – пилиштли
гошуның үстүне нәхили баралы?» дийдилер.
4 Давут ене Реббе йүз тутды. Реб оңа: «Хава, Кегила
гит, пилиштлилери сениң элиңе берҗек» дийди.
5 Шейлеликде, Давут билен онуң адамлары Кегила
гидип, пилиштлилер билен сөвешдилер, оларың
малларыны сүрүп әкитдилер, олары агыр
хеләкчилиге сезевар этдилер. Ине, шейдип, Давут
Кегиланың илатыны халас этди.
6 Ахымелегиң оглы Абятар гачып, Давудың янына
геленде, онуң элинде эфот барды.
7 Давудың Кегила гелендигини Шавула хабар
бердилер. Шавул: «Оны Худай мениң элиме берди,
чүнки ол мениң дервезели, килтли галама гирип,
өз-өзүни тора салыпдыр» дийди. 8 Кегила гидип,
Давуды габава салмак үчин, Шавул тутуш халкы
урша чагырды. 9 Шавулың ниетиниң ямандыгыны
биленде, Давут руханы Абятара: «Эфоды гетир,
Худайың ислегини билели» дийди. 10 Давут: «Эй,
Ысрайыл Худайы Реб! Шавулың мен гулуң себәпли
Кегиланы ёк этмек үчин гелйәндигини эшитдим.
11 Инди шейдип, Өз гулуңың эшидиши ялы, Шавул
гелерми? Эй, Ысрайыл Худайы Реб, гулуңа айдай!»
дийди. Реб: «Ол гелер» дийди. 12 Соңра Давут:
«Кегиланың халкы мени ве адамларымы Шавулың
элине берерми?» дийди. Реб: «Берер» дийди.
13 Давут алты йүзе голай адамы билен биле
Кегиладан чыкды. Олар барып билен ерлерине
ченли сакланман йөредилер. Давудың Кегиладан
гачандыгыны эшиденде, Шавул ол ере гитмек
ниетинден эл чекди.

Давут чөлде гизленйәр

14 Давут чөлдәки говакларда, Зип чөлүндәки
даглыкда яшады. Шавул оны хер гүн агтарды, йөне
Реб Давуды онуң элине бермеди. 15 Шавулың өз
кастына чыкандыгыны Давут Хорешдәки Зип
чөлүндекә эшитди. 16 Шавулың оглы Ёнатан
Давудың ызындан Хореше гелди. Ол Давуды
Худайың адындан рухландырды. 17 Ёнатан оңа:
«Сен какамың элине дүшерин өйдүп горкма. Сен
тутуш Ысрайыла патыша болмалысың, мен сениң
везириң болмалыдырын. Муны какамам билйәр»
дийди. 18 Соңра ол икиси Реббиң өңүнде әхт
эдишдилер. Давут Хорешде галды, Ёнатан болса
өйүне гитди.
19 Соңра бирнәче зиплилер Гибга гидип, Шавула:
«Давут бизиң арамызда – Хорешиң говакларында,
Ешимоның гүнортасындакы Хакыла дагында
гизленип гезип йөр. 20 Эй, патыша, ислән вагтың
гел! Оны тутуп, сениң элиңе бермек бизиң билен»
дийдилер. 21 Шавул олара шейле дийди: «Дердими
пайлашаныңыз үчин Реб сизи ялкасын! 22 Гидиң-де,
ене бир гезек ниредедигине анык гөз етириң; оны
кимиң гөрендигини ыкҗам аныклаң.
Айдышларына гөрә ол җуда мекир болмалы.
23 Онуң гизленип биләйҗек ерлериниң әхлисини
гөзден гечириң ве аныгына етиң-де, маңа белли
хабар гетириң. Шондан соң мен сизиң билен биле
гидерин. Эгер ол юрдуң бир еринде бар болса, мен
оны тутуш Яхудадан тапарын». 24 Шейлелик билен
Шавулдан өң олар Зипе гитдилер.
Давут адамлары билен Магон чөлүнде,
Ешимоның гүнортасындакы Араба дүзлүгиндеди.
25 Шавул билен онуң адамларының өз гөзлегине
чыкандыкларыны эшиден Давут Магон чөлүндәки
гая гелип, шол ерде орнашды. Муны эшидип,
Шавул Магон чөлүне Давудың ызындан гитди.
26 Шавул дагың бир тарапындан, Давут болса
адамлары билен дагың бейлеки тарапындан
барярды. Шавул билен онуң адамларының Давуды
ве онуң адамларыны габава салмакларына аз вагт
галыпды, Давут гачмага ховлугярды. 27 Шол вагт
бир чапар гелип: «Ховлук, юрда пилиштлилер
чозды» дийип, Шавула хабар берди. 28 Шавул
Давудың ызындан ковмагыны бес эдип,
пилиштлилер билен сөвешмәге гитди. Шоңа гөрә
бу ер «Гачыш гаясы» дийип атландырылды.

24-нжи бап

Давут Шавула рехимдарлык эдйәр

24 Давут ол ерден гидип, Эйнгеди
топрагындакы говакларда месген тутды.
2 Шавул пилиштлилери ковмакдан гайдып геленде,
«Давут Эйнгеди чөлүнде» дийип, оңа хабар
бердилер. 3 Шавул тутуш Ысрайылың сайлама
адамларындан үч мүңүсини янына алып, Давуды
хем онуң адамларыны идәп, Даггечи гаясына тарап
ёла дүшди. 4 Ол ёлуң якасындакы довар
агылларына гелди. Шол ерде бир говак барды.
Шавул аяк ёлы үчин шол говагың ичине гирди.
Шол вагт Давут адамлары билен биле говагың
төрүнде отырды. 5 Адамлары Давуда йүзленип:
«Реббиң саңа „Душманыңы элиңе берерин, сен оңа

islən задыңы эдерсиң“ диен гүни, ине, шу гүндүр»
дийдилер. Давут ассырынлык билен барып,
Шавулың донуның сыныны кесди. 6 Муңа Давудың
йүреги гопан ялы болуп гитди. 7 Ол адамларына
шейле дийди: «Җенабыма, Реббиң сайлан адамына
бейле зат этмекден, оңа гаршы эл гөтермекден
Реббиң Өзи сакласын, чүнки ол Реббиң сечип-
сайланыдыр». 8 Шейдип, Давут өз адамларына
кәеди ве олара Шавулың гаршысына урушмага
ругсат бермеди. Шавул болса говакдан чыкып, өз
ёлуна гитди.
9 Соңра Давут хем говакдан чыкды-да: «Эй,
җенабым, патышахым!» дийип, Шавулың ызындан
гыгырды. Шавул ызына гаранда, Давут йүзүни ере
берип, оңа тагзым этди. 10 Соңра ол Шавула:
«„Давут саңа яманлык этмек ислейәр“
диййәнлериң сөзүне нәме үчин ынанярсың? 11 Шу
гүн говагың ичинде Реббиң өзүңи мениң элиме
берендигини өз гөзлериң билен гөрдүң. Сени
өлдүрмеги талап эденлеринде-де, мен саңа рехим
этдим. Мен олара: „Өз җенабыма эл галдырмарын,
чүнки ол Реббиң Өз сечип-сайланыдыр“ дийдим.
12 Эй, атам, донуңдан кесилен элимдәки шу
кесиндини гөрйәңми, ине, серет. Донуңың
сыныңдан кесип алдым, йөне сени өлдүрмедим.
Саңа яманлык этмек я-да хайынлык этмек
ниетимиң ёкдугы шундан хем белли ахырын. Мени
өлдүрмек үчин аңтап йөренем болсаң, мен сениң
өңүңде гүнә газанмадым. 13 Икимизе, гой, Реб
казылык этсин. Мениң арымы сенден, гой, Реб
алсын. Көнелериң „Яманлык ямандан чыкар“
дийишлери ялы, мен саңа гаршы эл гөтермерин.
15 Ысрайыл патышасы кимиң гаршысына чыкды?
Сен кими ызарлап йөрсүң? Хайсыдыр бир итиң
маслыгынымы я бир бүрәнимими? 16 Гой, бизе Реб
казылык этсин ве хөкүм чыкарсын. Гой, муңа Онуң
Өзи серетсин, мени горасын ве мени сениң
элиңден халас этсин». 17 Давут сөзүни гутаранда,
Шавул: «Давут, оглум, бу асыл сенмидиң?» дийип,
мөңңүрип аглады. 18 Ол Давуда шейле дийди: «Сен
менден адалатлы экениң. Яманлыгыма ягшылык
билен җогап бердиң. 19 Шу гүн сен өзүңиң маңа
гарайшыңың говудыгыны гөркездиң. Реб мени
сениң элиңе берсе-де, сен мени өлдүрмәнсиң.
20 Хей, душманыны эле салан адамам бир оны аман
гоярмы?! Сениң маңа шу гүнки эдениңи Реб
ягшылык билен гайтарар. 21 Сениң хөкман патыша
болмалыдыгыңы, Ысрайыл патышалыгының сениң
элиңде беркарар болҗакдыгыны мен хәзир
билдим. 22 Мен өленимден соң несиллерими ёк
этмеҗекдигиңе, адымы атамың неслинден
айырмаҗакдыгыңа Ребден ант ич». 23 Шавулың
дийши ялы, Давут онуң өңүнде ант ичди. Шондан
соң Шавул өйүне гитди, Давут болса адамлары
билен биле говага тарап гайтды.

25-нҗи бап

Давут ве Абыгайыл

25 Шамувел арадан чыкды; бүтин Ысрайыл
йыгнанып, онуң ясыны тутды. Оны Рамадакы
өз мүлкүнде җайладылар. Шондан соң Давут Паран
чөлүне гитди.
2 Магонда бир адам барды. Онуң мүлки
Кармелдеди. Ол адам җуда байды; онуң үч мүң
гойны, мүң гечиси барды. Ол Кармелде
гоюнларыны гыркдырярды. 3 Онуң ады Набал,
аялының ады Абыгайылды. Аялы акыллы хем
гөрмегейди, йөне онуң өзи дейюс хем хырсыз
адамды. Ол Калеп неслинденди. 4 Набалың өз
гоюнларыны гыркдыряндыгыны Давут чөлде
эшитди. 5 Шонда Давут он йигидини шейле
табшырык билен онуң янына иберди: «Кармеле
гидиң. Набалың янына барың-да, оңа менден
салам айдың 6 ве шейле дийиң: „Өзүңиң,
машгалаңың ве әхлиңизиң башыңыз абат болсун!
7 Мен сениң гыркымдадыгыңы эшитдим. Сениң
чопанларың бизиң янымызда болдулар, биз олары
ынҗытмадык. Кармелде болан дөврүлеринде
оларың хич заты йитмеди. 8 Өз йигитлериңден
сорасаң айдарлар. Инди сенем мениң йигитлерим
билен мылакатлы бол, чүнки биз яныңа сәхетли
гүни гелдик. Өз гулларыңа хем оглуң Давуда нәмәң
бар болса бермегиңи товакга эдйәрин“».
9 Давудың йигитлери Набалың янына барып,
яңкы айдыланларың әхлисини Давудың адындан
оңа айтдылар-да, ондан җогаба гарашдылар.
10 Йөне Набал Давудың йигитлерине шейле җогап
берди: «Давут диййәниңиз ким ол? Йышайың оглы
диййәниңиз ким? Хәзир өз хоҗайынындан гачып
йөрен хызматкәр көп. 11 Чөрегими, сувумы,
гыркымчылар үчин соян малымың этини гетирип,
нирелидигини-де билмейән адамларыма берип
гойберибережинми, хә?» 12 Шунлукда, Давудың
йигитлери ызларына доландылар ве гелип,
буларың хеммесини Давуда айтдылар. 13 Давут
йигитлерине: «Әхлиңиз гылыҗыңызы дакының»
дийди. Оларың әхлиси гылыҗыны дакынды, Давут
хем гылыҗыны дакынды. Дөрт йүзе голай адам
Давудың ызына дүшди, ики йүз адам болса
гошларың янында галды.
14 Эмма бир йигит Набалың аялы Абыгайыла
шейле дийди: «Бизиң хоҗайынымыза салам
айтмак үчин, Давут чөлден чапарлар ёллапдыр.
Эмма хоҗайынымыз олары кемситди. 15 Олар бизе
кән ягшылык эдипдилер, бизи ынҗытмандылар.
Оларың янында болан дөврүмизде бизиң хич

задымыз йитмәнди. 16 Биле гоюнларымызы
сакланымызда, олар бизиң дашымызың галасы
болупдылар. 17 Инди шуны бил-де, нәме
этмелидигиң хакда ойлан, чүнки бизиң
хоҗайынымыза ве онуң тутуш машгаласына гаршы
эрбет карара гелнендир. Набалың хәсиети җуда
ярамаз, онуң билен геплешип билйән адам ёк».
18 Шундан соң Абыгайыл вагт йитирмән, ики йүз
чөрек, ики тулум шерап, бәш гойнуң говурдагыны,
бир батман говурганы †, йүз гошавуч кишмиши,
ики йүз гошавуч инҗир кишдесини алды-да, олары
эшеклере йүкледи. 19 Ол хызматкәрлерине: «Өңүме
дүшүң, мен сизиң ызыңыздан йөреҗек» дийди.
Йөне ол адамсы Набала хич зат айтмады.
20 Абыгайыл дагың япгыт тарапындан эшекли инип
гелйәркә, Давут хем адамлары билен оңа тарап
гелйәрди. Шейдип, олар душушдылар. 21 Шол вагт
Давут ичини гепледип гелйәрди: «Хайп, чөлде мен
бу адамың әхли эмләгини горапдырын. Онуң еке
зады-да йитмәнди. Эмма ол мениң ягшылыгыма
яманлык билен җогап берди. 22 Эгер даң атянча
онуң эркек гөбеклисиниң барыны гырмасам, онда,
гой, Худай маңа-да шоны, хатда ондан-да бетерини
гөркезсин». 23 Абыгайыл Давуды гөренде, эшекден
ховлукмач дүшди-де, ере йүзин дүшүп, оңа тагзым
этди. 24 Ол Давудың аягына йыкылып, шейле
дийди: «Гүнәси, гой, мениң бойнума болсун, агам.
Өзүң билен геплешмәге гырнагыңа ыгтыяр эт, онуң
ики агыз сөзүни диңле. 25 Хайыш эдйәрин, агам, бу
нежис Набалың сөзлерини гөвнүңе алма. Онуң
өзи-де ады ялыдыр. Онуң ады Набал, өзи-де акмак
††. Мен кенизиң агамың, ягны сениң иберен
нөкерлериңи гөрмәндирин. 26 Сени ган дөкмекден
ве ар алмакдан Реббиң Өзи саклапдыр. Инди, эй,
агам, Ребден ве сениң адыңдан ант ичйәрин, агам,
саңа яманлык этмек ислейән душманларың, гой,
Набал ялы болсун. 27 Ине, шу совгатлары гырнагың
сениң йигитлериңе бермек үчин агасына гетирди.
28 Өз гырнагыңың хыянатчылыгыны багышла.
Реббиң агамың неслини абат этҗеги шүбхесиздир,
себәби агам Реб үчин гөрешйәр. Өмүрбойы сенден
яманлык чыкмаз. 29 Эгер кимдир бири агамы
ызарласа я-да җанына каст этсе, онда җаныңы
Худайыңыз Реббиң аман сакласын, душманларыңы
болса сапандан даш атан кимин эдип өлдүрсин.
30 Сен агам барада айдан әхли ягшылыкларыны
ерине етирип, Реб сени Ысрайыла хөкүмдар
белләнде, онда сен нәхак ган дөкмек я-да өзүңи
горамак үчин хасрата себәп болмарсың, ынсабың-
да саңа ыза бермез. Реб өзүңи ялканда, гырнагыңы
ятлагын». 32 Давут Абыгайыла шейле дийди: «Шу
гүн мени саңа душуран Ысрайыл Худайы Реббе
алкыш болсун! 33 Пайхасыңа берекелла, өзүңе
берекелла. Бу гүн ган дөкмекден хем өч алмакдан
мениң эллерими сен сакладың! 34 Догрусыны
айтсам, сизе хасрат гетирмекден мени саклан
Ысрайыл Худайы Ребден ант ичйәрин, эгер сен
хаял этмән мениң яныма гелмедик болсадың, онда
даң атянча Набалың екеҗе эркек гөбеклисини
гойман гырҗагым шүбхесизди». 35 Соңра Давут
онуң гетирен затларыны алды-да: «Аркайын өйүңе
гайдыбер; сөзүң кабул болды, хайышың битди»
дийди.
36 Абыгайыл Набалың янына гайдып гелди. Ол
өйүнде шаларча мейлис гурап отырды. Ол
ченденаша серхошды, кейпи дийсең чагды. Шоңа
гөрә, даң атянча Абыгайыл оңа дил ярмады.
37 Эртеси ирден, серхошлыкдан ачылансоң, болан
ишлериң барыны аялы оңа гүррүң берди. Бу
затлары эшиден Набалың йүрегинден тутды, ол
доңңара даша дөнди. 38 Он гүн чемеси вагтдан соң
Реб Набалы урды; ол өлди.
39 Набалың өлендигини эшиденде, Давут шейле
дийди: «Мени кемсидени үчин, Набалы гүнәкәр
саян ве Өз гулуны яман ишден саклан Реббе алкыш
болсун! Реб Набалың яман ниетини онуң өз
башындан индерди».
Давут Абыгайыла өйленмек үчин оңа савчы
иберди. 40 Давудың адамлары Кармеле
Абыгайылың янына гелип, оңа: «Давут бизи саңа
савчылыга иберди» дийдилер. 41 Ол еринден
турды-да, дыза чөкүп тагзым этди ве шейле дийди:
«Кенизиңиз җенабымың гулларының аягыны
ювмага-да тайын». 42 Абыгайыл дессине эшеге
мүнди. Ол бәш кенизини янына алып, Давудың
савчыларының ызына дүшди. Шейдип, ол Давудың
аялы болды.
43 Давут йизрегелли Ахыногама-да өйленди.
Буларың икиси-де онуң аялы болды. 44 Шавул болса
Давуда берен гызы Микалы галлымлы Лайышың
оглы Палта берди.

26-нҗы бап

Давут Шавула ене-де рехимдарлык эдйәр

26 Зиплилер ене-де Шавулың янына Гибга
гелип: «Давут Ешимон чөлүниң
гаршысындакы Хакыла дагында гизленйәр» дийип,
оңа хабар бердилер. 2 Шавул Ысрайылың үч мүң
саны мен диен адамыны янына алып, Зип чөлүне
Давуды тутмага гитди. 3 Шавул ёлуң голайындакы
Ешимоның гаршысында болан Хакыла дагында
дүшелге гурды. Эмма Давут чөлде галыпды.
Шавулың өз ызындан чөле гелендигини биленде,
4 Давут җансызлар иберип, Шавулың хакыкатдан

† *Бир батман говурга – еврейче бәш сиях говурга*
†† *Набал, өзи-де акмак – еврейче Набал акмак*

хем гелендигини аныклады. [5] Соңра Давут
Шавулың дүшелге гуран ерине гелди. Ол Шавулың
өз гошунбашысы Нериң оглы Абнер билен бир
ерде биле ятандыгыны гөрди. Шавул дүшелгәниң
ичинде ятырды, гошун болса онуң төверегинде
дүшелге гурупды.
[6] Давут хетли Ахымелек билен Ёвабың иниси
Серуяның оглы Абышая: «Хайсыңыз мениң билен
Шавулың дүшелгесине гитҗек?» дийип сорады.
Абышай: «Мен гитҗек» дийди. [7] Шейлеликде, Давут
билен Абышай икиси гиҗе гошуна тарап гитди.
Шавул дүшелгеде уклап ятырды, башуҗунда болса
ере сүнҗүлен найзасы барды. Абнер билен гошун
онуң даш-төверегини алып ятырды. [8] Абышай
Давуда: «Худай бу гүн душманыңы элиңе берди.
Инди маңа ыгтыяр эт: найзаны бир саланда, оны
ере чүйләйин – мен оны икинҗи гезеге гойҗак
дәл» дийди. [9] Эмма Давут Абышая: «Оны өлдүрме,
себәби Реббиң сечип-сайлан адамына эл гөтермек
гүнә болар» дийди. [10] Давут оңа ене шейле дийди:
«Ребден ант ичйәрин, оны я Реб урар, я ол өз
аҗалына өлер я-да сөвешде өлер. [11] Реббиң сечип-
сайлан адамына эл гөтермекден мени Реббиң Өзи
сакласын. Йөне сен онуң башуҗундакы найзаны,
сув күйзәни ал, соң бу ерден өкҗәни гөтерели».
[12] Шейлеликде, Давут Шавулың башуҗундакы
найзаны, сув күйзәни алды. Соңра олар гитдилер.
Муны гөренем, дуянам болмады, хич ким оянмады
хем. Олар уклап ятырдылар. Реб олары агыр ука
гидерипди.
[13] Соңра Давут башга тарапа гитди ве узагракдакы
байрың депесине чыкып сакланды. Ара эп-эсли
барды. [14] Давут гошуна хем-де Нериң оглы Абнере:
«Абнер! Җогап берҗек дәлми?» дийип гыгырды.
Абнер: «Патыша гыгырян ким бу?» дийип җогап
гайтарды. [15] Давут оңа: «Сен бейик адам дәлми
нәме? Ысрайылда саңа, хей, тай гелҗек бармыка?
Онда нәме үчин сен өз җенабың патыша
гөзегчилик этмедиң? Чүнки кимдир бири сениң
җенабың патышаны өлдүрмәге гелди. [16] Бу эден
ишиңиз говы дәл. Ребден ант ичйәрин, сен өлүме
мынасып, себәби сен өз җенабыңа, Реббиң сечип-
сайлан адамына гөзегчилик эдип билмедиң. Ине,
серет, патышаның башуҗундакы найзасы билен
сув күйзеси ниреде?»
[17] Шавул Давудың сесини танады ве: «Давут,
оглум, бу сениң сесиң ялы-ла» дийди. Давут: «Хава,
бу мениң сесим, эй, җенабым ве патышахым»
дийди. [18] Соң Давут ене сөзүни довам этди:
«Җенабым, мен гулуңы нәме себәпден бейдип
ковалап йөрсүң? Мениң эден задым нәме? Языгым
нәме? [19] Эй, җенабым, патышахым, инди өз
гулуңың айтҗак сөзлерине гулак сал. Эгер сени
мениң гаршыма аяга галдыран Реб болса, онда,
гой, Ол гурбанлыгы кабул этсин. Ёк, эгер ынсан
огуллары болса, онда, гой, олара Реббиң нәлети
сиңсин! Чүнки олар: „Бар, башга худайлара сыгын“
дийип, бу гүн мени Реббиң мүлкүнден берлен
пайымдан ковуп гойбердилер. [20] Шоңа гөрә, гой,
мениң ганым Реббиң хузурындан узакдакы топрага
дөкүлмесин. Эй, Ысрайылың патышасы, нәме үчин
сен мени аңтап йөрсүң? Мен бир бүре ахырын!»
[21] Шавул Давуда шейле дийди: «Мен гүнә этдим.
Ызыңа долан, оглум, Давут. Инди мен саңа хич вагт
яманлык этмерин, чүнки бу гүн мениң җаным
сениң үчин җуда гымматлы болды. Мен акмак
болупдырын, җуда ялңышыпдырын». [22] Давут оңа
шейле җогап берди: «Ине, найзаң, эй патышахым!
Гой, оны йигитлериңден бири гелип, алып гитсин.
[23] Реб хер кими өз адалатлылыгы хем-де
вепалылыгы үчин сылаглаяндыр. Шу гүн Реб сени
мениң элиме берди, йөне мен Реббиң сечип-
сайлан адамына эл гөтермек ислемедим. [24] Сениң
җаның бу гүн мениң үчин гымматлы болшы ялы,
гой, Реб хем мениң җанымы гымматлы гөрсүн. Гой,
Ол мени әхли бела-бетерлерден горасын». [25] Шавул
Давуда шейле дийди: «Оглум, Давут, Худай саңа яр
болсун! Көп ишлер эдерсиң ве хемише ишиң ровач
болар».
Соңра Давут өз ёлуна гитди, Шавул хем өз өйүне
доланды.

27-нҗи бап

Давут пилиштлилериң арасында

27 Давут өз янындан шейле дийди: «Гүнлерде
бир гүн мен Шавулың элинден хеләк
боларын. Говусы, мен пилиштлилериң юрдуна
гачайын. Шейтсем, Шавул мени Ысрайылың
чәгинден тапмак умыдыны үзер; мен онуң элинден
халас боларын». [2] Шейдип, Давут янындакы алты
йүз адамы билен биле Гатың ханы Магогың оглы
Акышың тарапына гечди. [3] Олар машгалалары
билен биле Гатда Акыш ханың янында
орнашдылар. Ики аялы йизрегелли Ахыногам ве
Набалың дул галан аялы кармелли Абыгайыл хем
Давудың янындады. [4] Шавул Давудың Гата
гачандыгыны эшидип, оны гөзлемегини бес этди.
[5] Давут Акыш хана шейле дийди: «Эгер мен сениң
гөвнүңден туран болсам, онда юрдуң обаларының
биринден маңа яшар ялы ер бер; гой, гулуң өз
яныңда патыша галасында яшамасын». [6] Шейдип,
Акыш хан оңа Зиклагы берди. Шоңа гөрә, Зиклаг
шу гүнки гүне ченли хем Яхуда патышаларына
дегишли болуп гелйәр. [7] Давут пилиштлилериң
юрдунда бир йыл дөрт ай яшады. [8] Ол адамлары
билен биле гешурларың, гирзилериң ве
амалеклериң үстүне чозуш этди, булар Шура

гидйән ёлуң якасында, Мүсүре ченли болан
аралыкда гадым эййәмден бәри отуран ерли
илатлары. 9 Давут юрда чозуш эдип, аял-эркек
диймән гырарды; доварлардыр өкүзлери,
эшеклердир дүелери ве гейим-геҗимлери олҗа
алып, Акыш ханың янына доланып гелерди.
10 Акыш хан: «Бу гүн кимиң үстүне чоздуң?» дийип
соранда, ол: «Негеп чөлүндәки яхудаларың
топрагына» дийип, я-да «Негеп чөлүндәки
ерахмееллериң ерлерине» дийип, я-да «Негеп
чөлүндәки кейнлериң ерлерине» дийип җогап
берерди. 11 «„Давут шейле-шейле ишлер этди“
дийип, бизиң гүррүңимизи эдерлер» дийип, Давут
бир адамы-да Гата гетирмезди. Аял-эркек диймән,
барыны гырарды. Пилиштлилериң юрдунда болан
дөврүнде ол шейле ишлер эдипди. 12 Акыш хан
Давуда ынанып: «Ол өз халкының гөзүнден бүс-
бүтин дүшүп, мениң хемишелик гулума өврүлер»
дийип пикир эдйәрди.

28-нҗи бап

Шавул порхан аяла йүз тутяр

28 Шол гүнлерде пилиштлилер, Ысрайылың
гаршысына урушмак үчин, өз гүйчлерини
җемләпдилер. Акыш хан Давуда: «Өз адамларыңы-
да алып, мениң билен биле бир гошунда
сөвешмелидигиңи, элбетде, сен билйәнсиң» дийди.
2 Давут оңа: «Өрән оңат, сен хем өз гулуңың
башарныгыны гөрерсиң» дийди. Акыш хан Давуда:
«Гаты говы, сен өмүрбойы мениң җанпенам
боларсың» дийди.
3 Шамувел өлүпди ве бүтин ысрайыл халкы онуң
ясыны тутупды. Оны Рамада – өз галасында
җайладылар. Шавул болса порханлардыр
җадыгөйлери чыкарып ковупды.
4 Пилиштлилер топландылар ве гелип, Шунемде
дүшелге гурдулар. Шавул хем әхли ысрайыллары
җемләп, Гилбовада дүшелге гурды.
5 Пилиштлилериң гошуныны гөренде, Шавулың
горкудан яңа йүреги сарсып гитди. 6 Шавул Реббе
йүз тутды, йөне Реб оңа не дүйшде, не Урымың
үсти билен, не-де пыгамберлериң үсти билен
җогап берди. 7 Соңра Шавул өз хызматкәрлерине:
«Маңа бир порхан аял тапың. Мен онуң янына
гидип, ондан бир зады хайыш этҗек» дийди.
Хызматкәрлер оңа: «Эндорда бир порхан бар»
дийдилер. 8 Шавул башга гейим гейип, дашкы
гөрнүшини үйтгетди ве янына-да ики адам алып,
гиҗе ол аялың янына гитди. Ол: «Мениң үчин
рухлара йүз тут ве адыны тутҗак кишими чагыр»
дийди. 9 Аял оңа: «Сен Шавулың порханлардыр
җадыгөйлери юртдан чыкарып ковандыгыны
билибем, мени өлдүрмек үчин дузак гурҗак
болярмың?» дийди. 10 Эмма Шавул: «Ребден ант
ичйәрин, шу ишден саңа хич хили зыян етмез»
дийип, Ребден ант ичди.
11 Аял ондан: «Мен сениң яныңа кими
гетирмели?» дийип сорады. Ол: «Шамувели» дийип
җогап берди. 12 Аял Шамувели гөренде, чиркин
гыгырып, оңа «Мени нәме үчин алдадың? Сен
Шавул ахырын!» дийди. 13 Патыша оңа: «Горкма.
Нәме гөрйәң?» дийди. Аял Шавула: «Ерден чыкып
гелйән рухы гөрйән» дийип җогап берди. 14 Шавул:
«Гөрнүши нәхили?» дийди. Аял: «Эгни донлы бир
гарры адам ерден чыкып гелйәр» дийди. Шондан
соң Шавул онуң Шамувелдигине гөз етирип,
йүзүни ере берип, оңа тагзым этди. 15 Шамувел
Шавула: «Нәме үчин мени ёкары чыкарып, алада
гойдуң?» дийди. Шавул шейле җогап берди: «Мен
чыкгынсыз ягдая дүшдүм. Пилиштлилер мениң
гаршыма урушярлар, Худай болса менден йүз
өврди. Инди Ол маңа пыгамберлериң үсти билен-
де, дүйшде-де җогап бермейәр. Шоңа гөрә нәме
этмелидигими өвредериң ялы, мен сени
чагырдым». 16 Шамувел оңа шейле дийди: «Нәме
үчин, Реб өзүңден йүз өврүп, саңа душман
болансоң, менден сораярсың? 17 Реб мениң үстүм
билен саңа айдан задыны этди. Ол сениң элиңден
патышалыгы алып, оны саңа дерек Давуда берди.
18 Себәби сен Реббиң сөзүне гулак асмадың, Онуң
Амалегиң гаршысына болан газабыны ерине
етирмедиң. Шонуң үчин хем Реб сени бу гүн шу
ягдая салды. 19 Үстесине-де, сениң билен билеликде
Ол Ысрайылы пилиштлилериң элине берер; эртир
огулларың билен биле мениң яныма гелерсиң. Реб
Ысрайыл гошуныны хем пилиштлилериң элине
берер».
20 Шол бада Шавул өзүни ере гойберди, чүнки
Шамувелиң айданларындан ол өлер ялы горкды.
Узаклы гүн бүтин гиҗеси билен хич зат иймәнсоң,
онда гүйч-гурбат галманды. 21 Яңкы аял Шавулың
янына гелди ве онуң өлер ялы горкандыгыны
гөрүп, оңа шейле дийди: «Гырнагың саңа гулак
асды ве башыны этегине салып, сениң диениңи
этди. 22 Инди сенем гырнагыңа гулак ас. Мен саңа
бир дөвүм чөрек берейин. Шоны ийсең, ёла
чыканыңда гурбатланарсың». 23 «Ёк, ийҗек дәл»
дийип, Шавул муны рет этди. Онуң хызматкәрлери
ве яңкы аял оны ырмага чалышдылар. Ол
разылашды. Ол еринден турды ве дүшегиң үстүнде
отурды. 24 Бу аялың мал ятагында бир семиз гөлеси
барды. Ол оны дессине сойды; хамыр югурды ве
петир биширди. 25 Ол оны Шавулың хем онуң
хызматкәрлериниң өңүнде гойды. Олар оны
ийдилер ве шол гиҗе өз ёлларына гитдилер.

29-нҗы бап

Пилиштлилер Давуда ынанмазчылык эдйәрлер

29 Пилиштлилер өз гүйчлерини Апекде
җемледилер, ысрайыллар болса
Йизрегелдәки чешмәниң боюнда орнашдылар.
2 Пилиштли ханлар йүз ве мүң адамлык топарлары
билен барярдылар; Давут ве онуң адамлары Акыш
хан билен биле ыздан гелйәрдилер.
3 Пилиштли баштутанлар: «Еврейлер бу ерде
нәме ишлейәр?» дийдилер. Акыш хан олара шейле
җогап берди: «Онуң Ысрайылың шасы Шавулың
гулы Давутдыгыны сиз билйәрсиңиз ахырын. Бир
йылдан говурак вагт бәри ол мениң янымда. Гелен
гүнүнден тә шу гүне ченли мен онуң ярамаз иш
эденини гөрмедим». 4 Пилиштли баштутанлар онуң
үстүне хеңкирип, шейле дийдилер: «Оны ыза, өз
белленен ерине уграт. Ол бизиң билен биле
сөвеше гитмесин, ёгса ол бизиң гаршымыза
уршар. Себәби өз хоҗайынына говы гөрүнмек
үчин, онуң шу адамларың келлесини кесмекден
говы тәр тапҗак гүманы бармы нәме?
5 „Шавул мүңүсини өлдүрди,
Давут болса он мүңүсини“
дийлип, өзи хакда танс эдилип, айдым айдылан
Давут дәлми бу?» 6 Шондан соң Акыш хан Давуды
чагырып, оңа шейле дийди: «Ребден ант ичйәрин,
сен бир догручыл адам. Маңа галса сениң билен
биле сөвеше гидердим. Яныма гелен гүнүңден тә
шу гүне ченли сенден ярамазлык чыканыны
гөрмедим. Шонда-да ханлара ярап
билмейәрсиң. 7 Инди парахатлык билен ызыңа
долан, пилиштли ханларың гаҳыршына гайтма».
8 Давут Акыш хана шейле җогап берди: «Мениң
эден задым нәме? Яныңа гелен гүнүмден тә шу
гүне ченли сен өз гулуңдан нәме эрбетлик тапдың?
Нәме үчин мен өз җенабың, патышаның
душманлары билен сөвешмели дәл?» 9 Акыш хан
Давуда шейле җогап берди: «Сениң эдил Худайың
перишдеси ялы пәкдигиңи билйәрин. Йөне
пилиштли баштутанлар: „Ол бизиң билен биле
сөвеше гитмесин“ дийдилер. 10 Инди сен ве яныңда
гелен патышаңың гуллары даң билен туруп, мениң
сиз үчин беллән ериме гидиң. Ярамаз хабары
болса гөвнүңе алма, чүнки мен сенден разы. Эртир
даң ягтылан бадына ёла дүшүң». 11 Шейлеликде,
Давут адамлары билен биле пилиштлилериң
юрдуна тарап уграды. Пилиштлилер болса
Йизрегеле гитдилер.

30-нҗы бап

Давут амалеклер билен урушяр

30 Давут билен онуң адамларының Зиклага
геленлерине үч гүн диенде, амалеклер Негеп
чөлүне, ылайта-да Зиклаг галасының үстүне чозуш
этдилер. Олар Зиклагы басып алдылар ве якып-
яндырдылар. 2 Амалеклер аяллары, яшу-гарры
диймән ол ердәкилериң әхлисини есир алдылар,
йөне хич кими өлдүрмән, янлары билен алып, өз
ёлларына гитдилер. 3 Давут адамлары билен гала
геленде, олар онуң якып-яндырыландыгыны,
аялларыдыр огул-гызларының болса есир эдилип
әкидилендигини билдилер. 4 Давут ве онуң
янындакылар тә ысгындан гачянчалар мөңңүрип
аглашдылар. 5 Давудың ики аялы, ягны йизрегелли
Ахыногам ве кармелли Набалың дул галан аялы
Абыгайыл хем есир эдилип әкидилипди. 6 Давудың
халы теңди, чүнки халк оны дашламак ислейәрди.
Себәби огул-гызларының есир алнанына
адамларың җаны янярды. Эмма Давут өз Худайы
Ребден гүйч алды. 7 Ол Ахымелегиң оглы руханы
Абятара: «Эфоды гетир» дийди. Абятар эфоды
Давудың янына гетирди. 8 Давут: «Мен бу
галтаманларың ызындан ковмалымы? Мен оларың
ызындан етип билеринми?» дийип, Реббе
йүзленди. Реб оңа: «Оларың ызындан ков. Сен
хөкман оларың ызындан етип, есирлери халас
эдерсиң» дийип җогап берди. 9 Шунлукда, Давут
янындакы алты йүз адамы билен билеликде ёла
дүшди. Олар Бесор чайына гелдилер. Гурбатдан
дүшен ики йүз адам чайдан гечип билмән, шол
ерде галдылар. Эмма Давут дөрт йүз адам билен
биле галтаманлары ковaламагыны довам этдирди.
11 Олар сәхралыкдан бир мүсүрлини тапдылар ве
Давудың янына гетирдилер; оңа иймәге чөрек,
ичмәге сув бердилер. 12 Олар оңа бир гошавуч
инҗир кишде билен ики гошавуч кишмиш-де
бердилер. Ол булары иенден соң гурбуна гелди,
чүнки ол үч гиҗе-гүндизләп хич зат ийип-ичмәнди.
13 «Кимиң адамы боларсың, нирелисиң?» дийип,
Давут ондан сорады. Ол: «Мен бир мүсүрли йигит,
бир амалегиң гулы. Үч гүн мундан өң ярамадым,
шонуң үчинем хоҗайыным мени ташлап гитди.
14 Биз Негеп чөлүндәки керетлериң, Яхуданың бир
бөлегиниң ве калеплериң үстүне чозуш этдик,
шейле хем, Зиклагы якып-яндырдык» дийип җогап
берди. 15 Давут оңа: «Мени шол галтаманларың
янына элтип билермиң?» дийди. Ол: «Эгер мени
өлдүрмеҗекдигиңе я-да хоҗайынымың элине
бермеҗекдигиңе ант ичсең әкидейин» дийди.
16 Ол Давуды галтаманларың янына гетирди. Шол
вагт олар ийип-ичип, танс эдип, чар тарапа

яйрапдылар, чүнки олар пилиштлилериң хем
яхудаларың юрдундан өрән көп олҗа алыпдылар.
17 Давут даң агарандан тә агшама ченли олары
гырды. Дүели гачан дөрт йүз йигитден башга екеҗе
адам-да онуң элинден гутулып билмеди. 18 Давут
амалеклериң алан затларының әхлисини ве ики
аялыны ызына гайдып алды. 19 Овнугу-ири
затларың әхлисини, огул-гызларыны, олҗа алнан
затларың барыны Давут ызына гайтарып гетирди;
әхли зат ербе-ерди. 20 Давут башга-да овнук хем
ири мал сүрүлерини эле салды. Олары бейлеки
малларың өңүнден сүрүп: «Ине, бу Давудың
олҗасы» диййәрдилер.
21 Давут ысгындан гачып, өзи билен гидип
билмән, Бесор чайында галан ики йүз адамың
янына гелди. Олар Давуды хем онуң адамларыны
гаршыламага чыкдылар. Голайлашанларында
Давут олара салам берди. 22 Шонда Давут билен
биле геленлериң арасындакы пис хем ярамаз
адамлар шейле дийдилер: «Бизден галандыклары
үчин, олар олҗадан хич зат алмазлар. Олар диңе
өз аяллары билен чагаларыны алсынлар-да
гидиберсинлер». 23 Эмма Давут олара шейле дийди:
«Реббиң берен задыны бейле этмәлиң,
гардашларым. Реб бизи горады ве үстүмизе чозан
гаракчылары бизиң элимизе берди. 24 Бу сөзүңизи
диңлән тапылармыка? Сөвеше гиден билен
гошларың янында галаның пайы дең болар; затлар
дең пайлашылар». 25 Шол гүнден бейләк Давут
муны Ысрайыл үчин канун ве парз эдип гойды. Бу
канун шу гүне ченли довам эдип гелйәр.
26 Давут Зиклага гелип, «Ине, шу Реббиң
душманларындан алнан олҗадан сизе совгат»
дийип, өз достлары болан яхуда яшулуларына
иберди. 27 Шейле хем ол Бейтелдәки, Негеп
чөлүнде Рамотдакы, Ятырдакы, 28 Арогердәки,
Сипмотдакы, Эштемовадакы, 29 Ракалдакы,
ерахмееллериң галаларындакы, кейнлериң
галаларындакы, 30 Хормадакы, Боргашандакы,
Атакдакы, 31 Хеброндакы өз адамлары билен баран
ерлериниң әхлисинде яшаянлара олҗа алнан
затлардан иберди.

31-нҗи бап

Шавулың ве онуң огулларының өлүми

(1 Йыл язгылары 10:1-12)

31 Пилиштлилер Ысрайылың гаршысына сөвеш
этди. Ысрайыллар пилиштлилерден гачып,
Гилбова дагында көпүси гырылды. 2 Пилиштлилер
Шавулың ве онуң огуллары Ёнатаның, Абынадабың
хем-де Малкышуваның ызындан ковуп етип, онуң
огулларыны өлдүрдилер. 3 Шавула гаршы сөвеш
гүйчленди, яйчылар оны тапдылар ве агыр
яраладылар. 4 Шавул ярагчы нөкерине шейле
дийди: «Гылыҗыңы ал-да, мени өлдүр;
сүннетсизлериң элинден өлүп, олара гөз
болмайын». Эмма онуң ярагчы нөкери җуда горкды
ве бейле этмек ислемеди. Шоңа гөрә, Шавул өз
гылыҗыны алды-да, онуң үстүне өзүни оклады.
5 Шавулың өлендигини гөрен ярагчы нөкери-де өз
гылыҗының үстүне өзүни оклап, онуң билен биле
өлди. 6 Шейдип, Шавулың өзи, үч оглы, ярагчы
нөкери хем-де әхли адамлары бир гүнде өлдүлер.
7 Ысрайылың еңлип гачандыгыны, Шавулың хем
онуң огулларының өлендигини гөрүп, җүлгәниң
бейлеки тарапында ве Иордан дерясының
аңырсында яшаян ысрайыллар өз галаларыны
ташлап гачдылар; пилиштлилер гелип, олары
эеледилер. 8 Эртеси гүн пилиштлилер
өлдүриленлери таламак үчин геленлеринде,
Гилбова дагындан Шавул билен онуң үч оглуның
җеседини тапдылар. 9 Олар Шавулың келлесини
кесип, ярагыны алдылар ве бутханаларына хем-де
халкына хабар бермек үчин, тутуш пилиштлилериң
юрдуна чапарлар гөндердилер. 10 Шавулың
ярагыны Ашторет худайларының бутханасында
гойдулар, җеседини болса Бейтшеян галасының
диварындан асып гойдулар. 11 Пилиштлилериң
Шавула эденлерини Гилгатдакы Ябешиң илаты
эшиденде, 12 онуң гайдувсыз адамларының әхлиси
аяга галды. Олар узак гиҗе йөредилер. Барып,
Шавулың хем онуң огулларының җесетлерини
Бейтшеян галасының диварындан айырдылар;
Ябеше гелип, җесетлери шол ерде якдылар.
13 Соңра оларың сүңклерини гетирип, Ябешдәки
йылгының ашагында гөмдүлер ве еди гүнләп агыз
бекледилер.

2 Шамувел

Гириш

барадакы икинҗи китапда Давут пыгамбериң патышалык сүрен йыллары беян эдилип, биринҗи китап довам эдйәр. Давут пыгамбер ысрайыл халкының тарыхында өчмеҗек ыз галдыран патышадыр. Ол өз шалык сүрен дөврүнде ысрайыл гошунына серкерделик эдип, Иерусалим шәхерини эелейәр. Бу шәхер соңра Яхуда велаятының ве тутуш Ысрайыл дөвлетиниң пайтагты боляр.
Давут пыгамбериң садык йүреги, Худайың буйрукларына ыхлас билен япышмагы Оны хошнут эдйәрди. Шонуң үчин-де, Худай Давуда онуң неслиниң хич вагт шалык тагтындан дүшмеҗекдигини вада берйәр.
Китабың икинҗи бөлүминде Давут патышаның дурмуш кынчылыклары беян эдилйәр. Ол инди милли гошунуң гайдувсыз яш серкердеси дәл. Ол ысрайыл халкы үчин көп ерлери эеләп, инди тапдан дүшен патыша хөкмүнде суратландырыляр. Давут кәвагт рехимсизлик эдип, өз гөвүн ислеглерине ве бәхбитлерине ковалашып, Худайың назарында пислик сайылян гүнәлери эдйәр. Шейле гүнәлери үчин Худай оны берк җезаландыряр. Эмма Давудың бир үйтгешик хәсиети бар: ол эден гүнәсине дүшүнен бадына тоба эдип, Худайдан өтүнч сораяр, Онуң билен гатнашыгы дикелтҗек болуп җан-тенден ыхлас эдйәр.
Давут пыгамбер өмрүниң ахырында элден гидерен шалыгыны долы дикелдип билмейәр. Эмма муңа гарамаздан, ондан соң онуң тагтына оглы Сүлейман чыкяр. биринҗи китапда Сүлейманың шалык сүрен дөври беян эдилйәр.

Мазмуны

Давудың Яхуданың үстүнден хөкүмдарлык этмеги
Давудың тутуш Ысрайылың үстүнден хөкүмдарлык этмеги
Давудың Батшеба билен эден гүнәси
Давудың машгаласындакы бетбагтчылыклар
Давудың патышалыгындакы бетбагтчылыклар
Давудың хөкүмдарлыгы хакындакы бейлеки маглуматлар

1-нҗи бап

Шавулың өлди хабары

1 Шавул өленден соң, амалеклери еңип,
доланып гелен Давут ики гүн Зиклагда галды.
2 Үчүнҗи гүн дийленде Шавулың дүшелгесинден
якасыны йыртып, башындан гум совран бир адам
Давудың янына гелди. Ол Давудың өңүнде ере
йүзин дүшүп тагзым этди. 3 Давут ондан: «Нireden
гелйәрсиң?» дийип сорады. Ол: «Мен Ысрайыл
дүшелгесинден гачып гайтдым» дийди. 4 Давут оңа:
«Айт, нәме болды?» дийди. Ол: «Гошун еңлип
гачды, адамларың көпүси гырылды. Шавул билен
онуң оглы Ёнатан хем өлди» дийди. 5 Давут бу
хабары гетирен яш йигитден: «Шавул билен онуң
оглы Ёнатаның өленини нireden билйәң?» дийип
сорады. 6 Яш йигит Давуда шейле җогап берди:
«Эдил шол вагт мен Гилбога дагындадым. Мен
Шавулың найзасына сөенип дураныны, душманың
сөвеш арабаларының ве олары сүрйән эсгерлериң
болса оңа голайлашып баряндыкларыны гөрдүм.
7 Шавул еңсесине середенде мени гөрүп, янына
чагырды. Мен: „Нәме агам?“ дийдим. 8 Ол: „Сен
ким?“ дийип сорады. „Мен амалек тиресинден“
дийип җогап бердим. 9 Соңра ол маңа: „Гел-де,
мени өлдүр, чүнки энтек ичимде җаным болса-да,
аҗалым гөрнүп дур“ дийди. 10 Менем бардым-да,
оны өлдүрдим. Себәби мен онуң инди дири
галмаҗакдыгына гөз етирипдим. Башындакы тәҗи
билен элиндәки билезигини җенабыма алып
гайтдым, ине, олар җенабым». 11 Муны эшиден
Давут якасыны тутуп, гейимлерини йыртды, онуң
янындакылар хем шейтдилер. 12 Олар гылычдан

гечирилен Шавул үчин, онуң оглы Ёнатан үчин,
Реббиң гошуны ве ысрайыл халкы үчин агшама
ченли агыз бекләп, яс тутуп аглашдылар. 13 Давут
хабар гетирен яш йигитден: «Сен нирели?» дийип
сорады. Ол: «Мен гелмишек бир амалегиң оглы»
дийип җогап берди. 14 Давут оңа: «Горкман, Реббиң
сечип-сайлан адамыны өлдүрмәге нәдип милт
этдиң?» дийди. 15 Соңра Давут яш йигитлериң
бирини янына чагырып: «Гел, шуны өлдүр!» дийди.
Йигит оны уруп өлдүрди. 16 Давут амалеге: «Дөкен
ганың өз башыңа барсын. Чүнки сен Реббиң сечип-
сайлан адамыны өлдүрендигиңе өз дилиң билен
шаятлык этдиң» дийди.

17 Шавул ве онуң оглы Ёнатан үчин, Давут шу
агыны айтды. 18 (Давут бу «Пейкам айдымыны»
яхуда халкына өвренмеги буюрды. Бу Догручыллык
китабында языландыр.) Ол шейле дийди:

19 «Эй, Ысрайыл, шөхратың дем- -дүйтсүз ятыр
депелериңде!
Герчеклер нәдип ере язылды?!
20 Гатлылара айтмаң муны,
Ашкелоның көчелеринде яймаң.
Ёгсам пилиштлилериң гызлары җошар,
сүннетсизлериң гызлары хешелле какар.
21 Эй, Гилбога даглары!
Үстүңизе чыг-да, ыгал-да дүшмесин!
Сизден хасыл өнмесин!
Чүнки герчегиң галканы,
Шавулың гайдып ягланмаҗак галканы
сизиң үстүңизде сынды.
22 Ёнатаның яйы сова гечмезди
өлдүрилeнлериң тенинден,
Шавулың гылыҗы бош гечмезди
герчеклериң яйындан.
23 Сөйгүлиди, эзизди
Шавул билен Ёнатан.
Дириликде, өлүмде олар җыда дүшмеди.
Чаласындылар бүргүтден,
гүйчлүдилер арсландан.
24 Эй, Ысрайыл гызлары,
аглаң, Шавул үчин аглаң!
Ал-элван гейдирен үчин,
гейимиңизи зер билен нагышлан үчин аглаң!
25 Герчеклер нәдип ере язылды җең мейданында!
Ёнатан дем-дүйтсүз ятыр депәңде.
26 Сениң үчин халым теңдир, эй, Ёнатан доган!
Җуда эзиз болупдың маңа.
Зенан сөйгүсинден-де
артыкды сөйгиң маңа.
27 Герчеклер нәдип ере язылды?!
Ок-яраглар дөвүлди!»

2-нҗи бап

Давут Яхуданың патышасы боляр

2 Шондан соң Давут: «Яхуда галаларының
бирине гидейинми?» дийип, Реббе йүз тутды.
Реб: «Хава, гит!» дийип җогап берди. Давут:
«Хайсына гидейин?» дийип сорады. Реб: «Хеброна»
дийди. 2 Шунлукда, Давут өзи билен ики аялыны –
йизрегелли Ахыногамы хем-де кармелли Набалың
дул галан аялы Абыгайылы алып, Хеброна гитди.
3 Давут адамларыны-да өз машгалалары билен
биле әкитди. Шейдип, олар Хеброн галасының
обаларында орнашдылар. 4 Яхуданың адамлары
гелдилер ве Давудың башына яг гуюп, оны яхуда
тиресине патыша белледилер.

Олар Шавулы Гилгатдакы ябешлилериң
җайландыгыны Давуда хабар беренлеринде,
5 Давут чапарларың үсти билен ябешлилере шейле
хабар ёллады: «Өз җенабыңыз Шавулы җайлап,
оңа вепалылык гөркезендигиңиз үчин, Реб сизи
ялкасын! 6 Реб сизе мерхемет этсин хем вепалылык
гөркезсин! Бу эден ишиңиз үчин менем сизе
ягшылык эдерин. 7 Голларыңыз кувватлы болсун,
өзүңизем мерт болуң! Җенабыңыз Шавул өлди,
яхуда халкы мени патышалыга белледи».

Абнер Ышбошеди Ысрайылың патышасы эдйәр

8 Нериң оглы Абнер Шавулың гошунбашысыды.
Ол Шавулың оглы Ышбошеди Маханайыма
гетирди. 9 Абнер оны Гилгадың, Ашурың,
Йизрегелиң, Эфрайымың, Беняминиң хем-де тутуш
Ысрайылың патышасы этди. 10 Ысрайыла
патышалык эдип башланда, Шавулың оглы
Ышбошет кырк яшындады. Ол ики йыл патышалык
этди.

Эмма яхуда тиреси Давудың ызына эерди.
Хебронда яхуда тиресине Давут еди йыл алты ай
бәри патышалык эдйәрди.

12 Нериң оглы Абнер Шавулың оглы Ышбошедиң
адамлары билен биле Маханайымдан Гибгона
гитди. 13 Серуяның оглы Ёвап болса Давудың
адамлары билен чыкып, Гибгон ховданының
янында олар билен габатлашды. Бу ики топарың
херси ховданың бир тарапында ерлешди. 14 Абнер
Ёваба: «Гой, яш йигитлер өңе чыксынлар-да, баша--
баш гүйч сынанышсынлар» дийди. Ёвап хем: «Гой,
чыксынлар» дийди. 15 Олар өңе чыкдылар.
Бенямин тиресинден Шавулың оглы Ышбошет
тарапдан он ики адам, Давудың адамларындан хем
он ики адам өңе сайланды. 16 Олар бири-бириниң
келлесинден тутуп, гаршыдашының бөврүнден
гылычларыны гечирдилер. Шейдип, оларың
әхлисиниң ләши серилди. Шоңа гөрә-де

Гибгондакы ол ере Хелкатхассурым † диен ат
берилди. 17 Шейдип, ол гүн җуда ёвуз сөвеш
башланды. Абнер билен ысрайыллар Давудың
адамларындан еңилдилер.
18 Серуяның үч оглы Ёвап, Абышай, Асахел дагы
шол ердеди. Асахел эдил кейик ялы йылдамды.
19 Ол Абнери ызарлады. Ол хич тарапа совулман,
гөни онуң ызындан барярды. 20 Абнер ызына
середип: «Асахел, бу сенми?» дийди. Ол: «Хава,
мен» дийип җогап берди. 21 Абнер оңа: «Сагыңа я
солуңа совлуп, яш эсгерлериң бирини тут-да, онуң
затларыны тала» дийди. Йөне Асахел онуң
ызындан галмады. 22 Абнер Асахеле ене: «Мени
коваламаңы бес эт! Бирден сени ере пылчап
ураймайын! Онсоң мен сениң доганың Ёвабың
йүзүне нәхили середерин?» дийди. 23 Йөне Асахел
ыза гайтмак ислемеди. Шунлукда, Абнер
найзасының уҗуны онуң ичинден гечирди. Асахел
йыкылды, йыкылан еринде-де җан берди. Онуң
өлен еринден геченлериң хеммеси ол ерде аяк
чекдилер.
24 Соңра Ёвап билен Абышай Абнериң ызындан
коваладылар. Гүн яшанда, олар Гияның
гаршысындакы, Гибгон чөлүне тарап гидйән ёлуң
якасындакы Омах депесине етдилер. 25 Беняминлер
Абнериң дашына топландылар-да, бирлешдилер;
олар бир депәниң үстүне чыкып дурдулар. 26 Абнер
Ёваба гыгырып шейле дийди: «Адамларың
гылычдан гечирилмегиниң, хей, соңы гелмезми?
Мунуң соңунуң пажыгалы болҗагыны билеңокмы?
Гарындашларыны коваламагы бес этмеги үчин
адамларыңа хачан буйрук берҗек?» 27 Ёвап Абнере:
«Дири Худайдан ант ичйән! Эгер өзүң сесленмедик
болсаң, мениң адамларым өз гарындашларыны тә
даңдана ченли ковалардылар» дийди. 28 Ёвап
шахдан эдилен сурнай чалды; адамлар
сакландылар. Шондан соң олар ысрайыллары
коваламагы, олар билен урушмагы бес этдилер.
29 Абнер адамлары билен узак гиҗе Иордан
дересинден йөреди. Олар Иордан дерясындан
гечдилер; эртеси ирден хем йөрәп, Маханайыма
гелдилер. 30 Ёвап Абнери коваламагы бес эденден
соң, адамларыны топлады. Давудың адамларындан
Асахелден башга-да он докузы кемди. 31 Давудың
адамлары Абнере гошулан беняминлерден үч йүз
алтмыш адамы өлдүрди. 32 Олар Асахели әкидип,
Бейтуллахамда – онуң өз какасының губры гойлан
гүммезиң ичинде җайладылар. Соңра Ёвап
адамлары билен узак гиҗе ёл йөрәп, даң агаранда
Хеброна гелди.

† *Хелкатхассурым – бу сөз гылыч мейданы*

3-нҗи бап

3 Шавулың адамлары билен Давудың
адамларының арасындакы уруш узага чекди.
Давут гитдигисайы гүйчленйәрди, Шавулыңкылар
болса барха эҗизлейәрдилер.

Давудың Хебронда доглан огуллары

2 Ине, шулар Давудың Хебронда доглан
огулларыдыр: онуң новбахар оглы йизрегелли
Ахыногамдан болан Амнонды. 3 Икинҗиси
кармелли Набалың дул галан аялы Абыгайылдан
болан Килапды, үчүнҗиси Гешур патышасы
Талмайың гызы Магакадан болан Абшаломды.
4 Дөрдүнҗиси Хагытдан болан Адоныяды,
бәшинҗиси Абыталдан болан Шепатяды.
5 Алтынҗы оглы Эгладан болан Йитрегамды.
Давудың бу огулларының хеммеси Хебронда
догулдылар.

Абнер Давуда гошуляр

6 Шавул билен Давудың ковум-
гарындашларының арасындакы уруш довам
эдйәрди. Шавулың ковумындан Абнер барха
гүйчленйәрди. 7 Шавулың Риспа атлы бир гырнагы
барды. Риспаның атасына Ая диййәрдилер. Бир гүн
Ышбошет Абнере: «Нәме үчин какамың гырнагы
билен ятдың?» дийди. 8 Ышбошедиң сөзлерине
Абнериң җуда гахары гелип, оңа шейле дийди:
«Нәме сен мени Яхуданың тарапына гечен бир
көпек хасаплаяңмы? Мен бу гүнки гүне ченли атаң
Шавулың неслине, онуң доганларына, дост-
ярларына вепалы болуп, сени Давудың элине
дүшмекден саклап гездим. Шу аял себәпли бу гүн
сен маңа гара йөңкеҗек болярмың? 9 Реб Шавулың
элинден патышалыгы алҗакдыгына, Дандан
Беершеба ченли узалян Ысрайылда хем Яхудада
Давудың патышалыгыны беркарар этҗекдигине
ант ичди. Инди ол хакда айдыланы ерине
етирмесем, гой, Худай маңа-да шоны, хатда
онданам бетерини гөркезсин». 11 Ышбошет
Абнерден горкансоң, оңа җогап гайтарып билмеди.
12 Абнер Хебронда отуран Давуда чапар иберип:
«Юрт кимиңки? Гел, әхт баглашалы, тутуш
Ысрайылың сениң тарапыңа гечмегине менем
голдав берейин» дийди. 13 Давут: «Боляр, мен
сениң билен әхт эдишейин, йөне бир шерт билен:
мениң билен гөрме-гөрше гелениңде, Шавулың
гызы Микалы-да гетирерсиң, эгер гетирмесең,
мени гөрмерсиң» дийди. 14 Соңра Давут: «Йүз
пилиштлиниң пүрчүгини берип алан аялым
Микалы өзүме гайтарып бер» диен хабар билен
Шавулың оглы Ышбошеде чапар гөндерди.
15 Ышбошет адам иберип, Микалы онуң адамсы

Палтыелден ызына алды. Палтыел Лайышың
оглуды. 16 Адамсы ёлбойы аглап-эңрәп, Микалы
Бахурыма ченли угратды. Абнер «Өйүңе гайт!»
диенсоң, Палтыел ызына доланды.
17 Абнер ысрайыл яшулуларына шейле сөзлер
билен йүзленди: «Көп вагтдан бәри сиз Давудың
өзүңизе патыша болмагыны ислейәрсиңиз. 18 Инди
ислегиңизи амала ашырың, себәби Реб: „Мен Өз
халкым Ысрайылы гулум Давудың үсти билен
пилиштлилерден хем онуң әхли душманларындан
халас эдерин“ дийип, Давуда айдыпды». 19 Абнер
бенямин тиреси билен хем геплешди. Соңра әхли
ысрайылларың хем-де беняминлериң ислегини
Давуда етирмек үчин, ол Хеброна гитди.

Абнериң өлүми

20 Абнер йигрими адам билен биле Хеброна
Давудың янына барды. Давут олар үчин мейлис
гурады. 21 Абнер Давуда: «Мен гидейин-де, тутуш
Ысрайылы ша хезретлериниң янына йыгнайын.
Сениң өз гөвүн ислегиңе гөрә шалык сүрмегиң
үчин, гой, олар сениң билен әхт баглашсынлар»
дийди. Давут Абнери гойберди, ол саг-саламат
чыкып гитди. 22 Ёвап Давудың адамлары билен
талаңчылыкдан яңыҗа гайдып гелипди. Олар көп
олҗа алыпдылар. Эмма Абнер Хебронда – Давудың
янында дәлди, Давут оны гойберипди, ол саг-
саламат чыкып гайдыпды. 23 Ёвап тутуш гошун
билен биле гелди. Нериң оглы Абнериң
патышаның янына гелендигини, патышаның оны
гойберендигини, онуңам саг-саламат чыкып
гидендигини Ёваба хабар бердилер. 24 Ёвап
патышаның янына барып: «Эден задың нәме?! Өз
аягы билен яныңа гелен Абнери нәме үчин
гойбердиң? 25 Сен Нериң оглы Абнери танаяң
ахырын! Ол сени алдамак үчин, нирә гидип-
гелйәниңи, нәме иш эдйәниңи билмек үчин
гелендир» дийди. 26 Ёвап Давудың янындан
чыкансоң, Абнериң ызындан чапарлар иберди ве
оны Сира гуюсындан ызына гетиртди. Эмма Давут
мундан бихабарды. 27 Абнер Хеброна гайдып
геленде, Ёвап онуң билен икичәк геплешҗек болян
киши болуп, оны дервезәниң ич тарапына чекди-
де, ичине уруп өлдүрди. Шейдип, Абнер Ёвабың
доганы Асахелиң ганына галандыгы үчин
өлдүрилди. 28 Давут бу хабары эшидип: «Өзүмем,
патышалыгымам Нериң оглы Абнериң ганы үчин
Реббиң өңүнде хич вагт гүнәкәр болмарыс. 29 Гүнә,
гой, Ёвабың хем онуң неслиниң бойнуна дүшсүн.
Ёвабың неслиниң арасында ириң йыгнаян яралы,
пис ачан я-да голтугы пишекли, гылычдан өлйән я-
да нана зар адамлар, гой, хемише болсун дурсун»
дийди. 30 Шейдип, Ёвап ве онуң доганы Абышай
Гибгонда болан урушда өз доганлары Асахели
өлдүрен Абнериң җанына каст этдилер.
31 Давут Ёвап билен онуң янындакы әхли халка:
«Якаңызы йыртып, җул гейниң-де, Абнериң ясыны
тутуң» дийди. Давут патыша онуң табыдының
ызындан йөреди. 32 Абнери Хебронда җайладылар.
Онуң губрының башында патыша сес эдип аглады,
тутуш халк-да оңа гошулды. 33 Патыша Абнер үчин
агы айтды:

«Акмакларча өлмели дәлдиң, Абнер!
34 Голларың баглы дәлди,
аякларың гандаллы дәлди!
Эмма залымларың голуна дүшен бири кимин
хеләк болдуң!»

Абнер үчин тутуш халк ене-де аглады. 35 Соңра
әхли халк Давудың янына гелип, Гүн батмаздан өң
бир затлар гарбанмагы теклип этдилер. Эмма
Давут: «Эгер Гүн яшянча чөрек ийсем я-да башга
бир зат датсам, Худай маңа-да шоны, хатда ондан-
да бетерини гөркезсин» дийип ант ичди. 36 Тутуш
халк Давудың бу болшуны гөрүп, оны макуллады.
Патышаның эдйән әхли ишинден хошал болшы
ялы, халк бу гезек хем ондан хошал болды.
37 Нериң оглы Абнериң өлүминде Давудың элиниң
ёкдугына тутуш гошун ве әхли ысрайыл халкы шол
гүн гөз етирди. 38 Патыша адамларына йүзленип:
«Бу гүн Ысрайылың бир бегиниң, бир бейик
адамының өлендигини билйәңизми? 39 Худайың
башыма яг гуйлуп сайлан патышасы болсамам,
менде бу гүн гүйч-гурбат ёк. Серуяның огуллары
менден хас гүйчли. Яманлык эдениң өзүне-де Реб
яманлык гөркезсин» дийди.

4-нҗи бап

Ышбошет өлдүрилйәр

4 Хебронда Абнериң өлдүрилендигини эшидип,
Шавулың оглы Ышбошедиң эсси айылды,
тутуш ысрайыл халкына ховсала аралашды.
2 Шавулың оглы Ышбошедиң хызматында Багана
хем Рекап атлы ики доган барды. Олар гаракчы
топарларың серкерделеридилер. Олар бенямин
тиресинден бееротлы Риммоның огулларыдылар.
(Беерот Бенямин топрагының бир бөлеги хасап
эдилйәрди. 3 Бирвагтлар өз топракларыны ташлап,
Гитайыма гачып баран бееротлылар хәзире ченли
хем ол ерде гелмишек болуп яшап йөрлер.)
4 Шавулың оглы Ёнатаның Мепибошет диен ики
аягы-да агсак бир оглы барды. Йизрегелден Шавул
билен Ёнатаның өлди хабары геленде, ол бәш
яшындады. Энекеси җуда ховлукмачлык билен
алып гачып барярка, оны элинден гачырыпды.
Шейдип, чаганың аягына шикес етипди.

5 Ышбошет гүнортан дынч алярка, Риммоның огуллары Рекап билен Багана гүнортаның ыссысында онуң өйүне гелдилер. 6 Бу ики доган бугдай алмага гелен кишилер болуп, Ышбошедиң ичине урдулар. Бу, ине, шейле болупды: олар өе гиренлеринде, Ышбошет өз ятян отагында уклап ятырды. Олар онуң үстүне топулдылар-да, оны өлдүрип, келлесини кесип алдылар ве ол ерден чыкып гачдылар. Соңра олар Иордан дересиниң ёлы билен узак гиҗе йөредилер.

8 Ол икиси Ышбошедиң келлесини Хеброна Давудың янына гетирип, оңа: «Ине, шу сениң җаныңа каст этмекчи болан душманың Шавулың оглы Ышбошедиң келлеси! Бу гүн Реб Шавулдан ве онуң неслинден ша хезретлериниң арыны алды» дийдилер. 9 Давут бееротлы Риммоның огуллары Рекап билен Багана йүзленип: «Мени әхли бела-бетерлерден горан Ребден ант ичйәрин, маңа бири Шавулың өлди хабарыны гетирипди ве ол говы хабар гетирендирин өйдүпди. Йөне мен оны Зиклагда өлдүрдим. Гетирен бушлугы үчин оңа шейле „серпай“ япылыпды. 11 Хей, онсоң сиз – залымлар бир бигүнәни өз өйүнде, өз дүшегинде өлдүрерсиңиз-де, сизи ер йүзүнден ёк эдип, онуң хунуны сизден алмарынмы?» дийди. 12 Соңра Давут нөкерлерине эмр этди; нөкерлер олары өлдүрдилер ве эл-аякларыны кесип, гөврелерини Хеброндакы ховданың үстүнден асдылар. Ышбошедиң келлесини болса әкидип, Хеброндa Абнериң губры гойлан гүммезде җайладылар.

5-нҗи бап

Давут тутуш Ысрайыла патыша боляр

(1 Йыл язгылары 11:1-9)

5 Ысрайылың әхли тирелери Хеброна Давудың янына барып, оңа: «Биз сениң өз сүегиңден ве тениңдендирис. 2 Өңлерем – Шавул патышамызка-да сен ысрайыл гошунына серкердедиң. Реб саңа: „Мениң халкым Ысрайылың чопаны сен боларсың, Ысрайыла сен хөкүмдарлык эдерсиң“ дийипди» дийдилер. 3 Шейдип, Ысрайылың әхли яшулулары Хеброна Давудың янына йыгнандылар. Шол ерде Реббиң хузурында Давут патыша олар билен әхт эдишди. Ысрайылың яшулулары Давудың башына яг гуюп, Ысрайыла патыша белледилер. 4 Давут патыша беллененде, отуз яшындады; ол кырк йыл патышалык этди. 5 Давут Хеброндa Яхуданың үстүнден еди йыл, алты ай, Иерусалимде отурып, тутуш Ысрайыл билен Яхуда отуз үч йыл патышалык этди.

6 Давут патыша адамларыны алып, Иерусалимде яшаян ябусларың үстүне йөриш этди. Ябуслар Давуда: «Сен бу ере гирип билмерсиң, хатда көрлердир агсакларам сени ызыңа серпикдирип билерлер» диййәрдилер. Олар Давут бу ере гирип билмез дийип пикир эдйәрдилер. 7 Эмма Давут Сион галасыны басып алды. Ол хәзир «Давут галасы» дийлип атландырыляр. 8 Давут шол гүн: «Кимде-ким ябуслары өлдүрмекчи болса, кәризиң ичинден гечип, Давуды йигренйән көрлердир агсакларың үстүне чозсун» дийди. («Көрлердир агсаклар Худайың өйүне гирип билмезлер» диен геп шондан галды.) 9 Давут галаны эеледи ве оны «Давут галасы» дийип атландырды. Ол Миллодан † башлап, галаның тутуш төверегини тәзеден гурды.

10 Давут гитдигисайы гүйчленйәрди, себәби Хөкмүрован Худай Реб онуң биленди.

11 Сур патышасы Хирам Давудың янына илчилер билен кедр агачларыны, агач уссаларыдыр көшк гуруҗы уссалары иберди. Олар Давут үчин көшк гурдулар. 12 Шейлеликде, Давут өзүни Реббиң тутуш Ысрайылың патышасы хөкмүнде беркарар эдендигине хем-де Өз халкы Ысрайылың хатырасына өз патышалыгыны бейгелдендигине дүшүнди.

13 Давут Хеброндан геленден соң, Иерусалимде ене-де гырнаклардыр аяллар алды. Олардан хем Давудың огул-гызлары болды. 14 Онуң Иерусалимде доглан чагаларының атлары шулардыр: Шаммува, Шобап, Натан, Сүлейман, 15 Йыбхар, Элишува, Непек, Япыя, 16 Элишама, Эляда, Элипелет.

17 Давудың тутуш Ысрайыла патышалыга белленилендигини эшиденде, әхли пилиштлилер аяга галып, онуң гөзлегине чыкдылар. Давут муны эшидип, чөлдәки гала гитди. 18 Пилиштлилер гелип, Рапа җүлгесине яйрадылар. 19 «Мен пилиштлилериң гаршысына чыкайынмы? Сен олары мениң элиме берермиң?» дийип, Давут Реббе йүз тутды. Реб оңа: «Бар, пилиштлилери шүбхесиз сениң элиңе берҗекдирин» дийди. 20 Шейлеликде, Давут Багалперасыма гелип, олары шол ерде дерби-дагын этди. Ол: «Сил бентлериниң бөвсүлиши кимин, Реб-де душманларыма мениң элим билен зарба урды» дийди. Шол себәпден хем бу ере Багалперасым †† диен ат дакылды. 21 Давут билен онуң адамлары пилиштлилериң ташлап гиден бутларыны алдылар.

22 Пилиштлилер ене гелип, Рапа җүлгесине яйрадылар. 23 Давут Реббе йүз тутанда, Реб шейле дийди: «Оларың өңүнден чыкма. Балзам агачлары тарапдан гелип, оларың еңсесинден ур. 24 Балзам агачларының башларындан аяк сеслерини эшидениңде, тайяр бол, себәби бу пилиштлилериң гошуныны дерби-дагын этмек үчин, Мен – Реббиң

† *Милло – топрак билен долдурылан җайрык я-да бошлук ер болмагы ахмал. Сөзлүге серет.* †† *Багалперасым – бу сөз зарба урян җенап*

сениң өңүңе дүшдүгимдир». 25 Давут Реббиң
буйрушы ялы этди. Ол Гебадан Гезере ченли болан
аралыкда пилиштлилери гырды.

6-нжы бап

Давут Әхт сандыгыны Иерусалиме гетирдйәр

(1 Йыл язгылары 13:1-14; 15:1–16.3,43)

6 Давут ене-де Ысрайылың мен диен
адамларындан отуз мүңүсини топлады. 2 Ол
Худайың Әхт сандыгыны гетирмек үчин, адамлары
билен биле Багала Яхуда галасына гитди. Сандык
керупларың арасында тагт гуран Хөкмүрован Реб
дийип атландырыляр. 3 Олар Худайың сандыгыны
тәзе араба йүкләп, байырлыкда ерлешйән
Абынадабың өйүнден алып чыкдылар. Тәзе
арабаны Абынадабың огуллары Уза билен Ахё
сүрүп барярдылар. 4 Уза Худайың сандыгының
гапдалындан †, Ахё болса сандыгың өңүнден йөрәп
барярды. 5 Давут ве тутуш ысрайыл халкы Реббиң
хузурында бар гүйчлери билен серви агаҗындан
эдилен дүрли саз гуралларыны: лира, арфа, депрек,
кимвалдыр кастанет чалып танс эдйәрдилер.
6 Наконың харман җайына етенлеринде, оларың
өкүзлери бүдреди, Уза элини узадып, Худайың
сандыгындан тутды. 7 Уза гаршы Реббиң гахары
гелди. Бипервайлык эдендиги үчин, Худай оны шол
ерде өлдүрди. Уза эдил Худайың сандыгының
янында җан берди. 8 Давут Реббиң Узаны
өлдүрендиги үчин гахарланды. (Ол ер шу гүне
ченли Перес Уза †† дийлип атландырыляр.) 9 Давут
шол гүн Ребден горкуп: «Реббиң сандыгыны нәдип
мениң яныма гетирип боларка?» дийди.
10 Шунлукда, Давут Реббиң сандыгыны Давут
галасына әкитмек ислемеди. Ол сандыгы Гат
галасындан болан Обедедомың өйүнде гоюп гитди.
11 Реббиң сандыгы үч айлап Обедедомың өйүнде
дурды. Реб Обедедомы ве онуң тутуш хоҗалыгыны
ялкады.
12 «Реб Обедедомың хоҗалыгыны хем-де оңа
дегишли боланларың әхлисини Худайың сандыгы
үчин ялкады» дийип, Давут патыша хабар
бердилер. Давут гидип, Худайың сандыгыны улы
шатлык билен Обедедомың өйүнден Давут
галасына гетирди. 13 Реббиң сандыгыны
гөтериҗилер алты әдим йөрәнден соң, Давут бир
өкүз билен семиз гөләни гурбанлык берди. 14 Давут
непис зыгыр матадан тикилен эфот гейип, Реббиң
хузурында бар гүйҗи билен җошуп танс эдйәрди.
15 Шунлукда, Давут хем-де тутуш ысрайыл халкы
шатлык билен гыгырышып, шахдан эдилен сурнай
чалып, Реббиң сандыгыны гетирйәрдилер.
16 Реббиң сандыгы Давут галасына гетириленде,
Шавулың гызы Микал пенҗиреден серетди.
Давудың Реббиң хузурында бөкҗекләп танс
эдишини гөрүп, ол өз яныңдан Давуда
гөвнүетмезчилик билен серетди. 17 Олар Реббиң
сандыгыны гетирип, Давудың онуң үчин йөрите
гуран чадырының ичинде өз еринде гойдулар.
Соңра Давут Реббиң хузурында якма хем
саламатлык гурбанлыкларыны берди. 18 Ол якма
хем саламатлык гурбанлыкларыны берип боландан
соң, Хөкмүрован Реббиң адындан халка пата
берди. 19 Аял--эркек диймән, ысрайыл халкының
херсине бир чөрек, бир бөлек эт хем-де кишмиш
пайлады. Шондан соң тутуш җемагат өйүне
даргады.
20 Давут өз машгаласына пата бермек үчин
гайдып гелйәркә, Шавулың гызы Микал өңүнден
чыкып, оңа шейле дийди: «Бир болгусызың
утанчсызлык билен ялаңачланышы ялы, өз
эмелдарларының гырнакларының өңүнде ярым-
ялаңачланып, гөр, бу гүн ысрайыл патышасы өзүне
нәхили хормат газанды!» 21 Давут Микала шейле
дийди: «Бу сениң атаңың хем онуң неслиниң ерине
мени сайлан, мени Өз халкы Ысрайыла хөкүмдар
эден Реббиң хузурында болды. Хава, мен Реббиң
хузурында танс этҗек. 22 Мен өзүми өңкүденем хас
кичелдип, мертебәми песелтҗек. Эмма сениң
диййән гырнакларың мени шөхрата бесләрлер».
23 Шавулың гызы Микал дүнйәден перзентсиз
өтди.

7-нҗи бап

Реббиң Давуда берен вадасы

(1 Йыл язгылары 17:1-15)

7 Давут патышаның өз көшгүнде орнашан,
Реббиң оны даш-төверегиндәки әхли
душманларындан горап, оңа рахат дурмуш берен
дөврүди. 2 Шол гүнлерде патыша Натан пыгамбере:
«Серет, мен-ә кедр агаҗындан гурлан көшкде
яшаярын, Худайың сандыгы болса бир чадырда
дур» дийди. 3 Натан Давуда: «Ислән задыңы эдибер,
себәби Реб сениң билендир» дийди.
4 Эмма хут шол гиҗе Натана Реббиң сөзи аян
болды: 5 «Бар, гулум Давуда Реб шейле диййәр дий:
„Маңа месген тутар ялы өй гурҗак сенми? 6 Мен
ысрайыл халкыны Мүсүрден алып чыкан гүнүмден
бәри өйде месген тутмадым; чадырымы ондан-оңа
гөчүрип яшап йөрдүм. 7 Тутуш Ысрайыл билен
болан ерлеримиң әхлисинде Өз халкым Ысрайыла
баштутанлык этмеги буйран сердарларымың, хей,
биринден: ‘Нәме үчин Маңа кедр агаҗындан өй

† *Уза Худайың сандыгының гапдалындан – бу җүмле кәбир голязмаларда Худайың сандыгыны Абынадабың байырлыкдакы өйүнден алып чыкдылар*

†† *Перес Уза – бу сөз Уза гаршы газап*

гурмадыңыз?’ дийип сорадыммы?“ 8 Инди сен
Мениң гулум Давуда Хөкмүрован Реб ене-де шейле
дийййәр дий: „Мен сени мейданда гоюн бакып
йөрен ериңден алып, Өз халкым Ысрайылың
хөкүмдары этдим. 9 Нирә гитсең яныңда болдум,
өңүңдәки әхли душманларыңы гырып ташладым.
Инди болса ер йүзүндәки бейик адамларың ады
кимин сениң адыңы беленде гөтерҗек. 10 Өз
халкым Ысрайыл үчин бир ер тайынлап, олары
шол ерде ерлешдирҗек. Шейдип, олар өз
ерлеринде яшарлар. Мундан бейләк оларың
рахатлыгы бозулмаз. 11 Халкым Ысрайыла
сердарлар беллән дөврүмден бәри сүтем эдишлери
ялы, бетгылык адамлар инди олара сүтем этмезлер.
Мен сени әхли душманларыңдан горап саклаҗак.
Мен-Реб сениң үчин бир өй бина этҗекдигими җар
эдйәрин. 12 Пейманың долуп, ата-бабаларыңа
говшаныңда, ериңе өз оглуңы, өз билиңден өнен
зүрядыңы тагта чыкарып, онуң патышалыгыны
кувватландырарын. 13 Мениң үчин өйи ол гурар.
Мен онуң шалык тагтыны бакы беркарар эдерин.
14 Мен оңа Ата, ол болса Маңа огул болар. Гүнә
газанайса велин, оны атаның оглуны таяк билен
җезаландырышы ялы, Мен хем оны
җезаландырарын. 15 Йөне Шавулы махрум эдишим
ялы, оны Өз садык сөйгимден махрум этмерин.
16 Сениң неслиң хем шалыгың Мениң хузурымда
бакы беркарар болар. Шалык тагтың бакы довам
эдер“». 17 Шейлеликде, Натан тутуш бу аянлыгы,
ягны Реббиң сөзлерини Давуда гүррүң берди.

Давудың догасы

(1 Йыл язгылары 17:16-27)

18 Соңра Давут гелип, Реббиң хузурында отурды-
да, шейле дийди: «Я Хөкмүрован Реб, мен ким,
мени шейле дереҗә етирер ялы мениң машгалам
ким? 19 Я Хөкмүрован Реб, бу затлары хем аз гөрйән
ялы, Сен Өз гулуң неслиниң гелҗеги хакында хем
сөз бердиң. Я Хөкмүрован Реб, Сен ынсанлар билен
адатча шейле иш салышяңмы?! 20 Мен Саңа башга
нәме дийип билерин?! Я Хөкмүрован Реб, Сен Өз
гулуңы танаярсың ахырын! 21 Өз сөзүңиң
хатырасына, Өз гөвүн ислегиңе гөрә бу бейик иши
эдип, гулуңа билдирдиң. 22 Эй, Хөкмүрован Реб, Сен
бейиксиң! Саңа тай гелҗек ёкдур, Сенден башга
Худай ёк! Муны өз гулакларымыз билен эшитдик.
23 Ер йүзүнде Сениң халкың Ысрайыла тай гелҗек
халк бармыка?! Өз халкым болсун дийип, Сен оны
Мүсүр гулчулыгындан халас этдиң, бейик хем
айылганч ишлер билен Өз адыңы шөхрата
беслемек үчин бейлеки миллетлери ве оларың
худайларыны оларың өңүнден ковуп чыкардың.
24 Хемишелик Өз халкым болсун дийип, халкың
Ысрайылы Өзүң үчин эбеди халк этдиң. Я Реб, Сен
оларың Худайы болдуң. 25 Инди болса, Сен, я
Худайымыз Реб, Өз гулуң хем онуң несли хакда
айдан сөзүңи эбеди сакла-да, дийшиң ялы эт! 26 Гой,
ынсанлар „Хөкмүрован Реб Ысрайылың
Худайыдыр“ дийип, Сениң адыңы эбедилик
беленде гөтерсинлер. Гулуң Давудың несли Сениң
өңүңде кувватлансын. 27 „Себәби, эй, Ысрайыл
Худайы Хөкмүрован Реб, Сениң неслиңи бакы
беркарар эдерин“ дийип, гулуңа Өзүң аян этдиң.
Шоңа гөрә-де, гулуң Саңа йүзленип, шу дилеги
окамага милт этди. 28 Я Хөкмүрован Реб, Сен
Худайсың, Сениң сөзлериң хакдыр. Шу
ягшылыклары гулуңа Сен вада этдиң. 29 Өз
хузурыңда эбеди галсын дийип, гулуңың неслине
пата бермек, гой, Саңа хош гөрүнсин! Себәби, я
Хөкмүрован Реб, муны Өзүң сөз бердиң. Сениң
патаң билен, гой, гулуңың несли бакы паталы
болсун!»

8-нҗи бап

Давут душманларыны еңйәр

(1 Йыл язгылары 18:1-17)

8 Бирнәче вагтдан соң Давут пилиштлилере
зарба уруп, олары өзүне табын этди. Ол
Метекамма галасыны пилиштлилериң элинден
алды.
2 Ол моваплылары-да еңди. Олары ерде хатара
ятырып, өлчег йүпи билен өлчәп, бөлеклере бөлди.
Хер үч бөлегиң бирини дири галдырып, ики
бөлегини өлдүрип чыкды. Шейдип дири галан
моваплылар Давуда гул болуп, салгыт төледилер.
3 Соңра Давут Евфрат дерясының төверегиндәки
агалыгыны тәзеден дикелтмек үчин гиден Соба
патышасы Рехобың оглы Хададгезери боюн
эгдирди. 4 Давут онуң бир мүң еди йүз саны сөвеш
арабалы эсгерлерини хем-де йигрими мүң эсгерли
пыяда гошунyны есир алды. Ол атларың йүз араба
етер ялысыны гоюп, галанларыны майып этди.
5 Дамаскда яшаян сириялылар Соба патышасы
Хададгезере көмеге геленде, Давут сириялыларың
йигрими ики мүңүсини өлдүрди. 6 Давут Дамаскда
яшаян сириялыларың арасында гошун
бөлүмлерини ерлешдирди. Сириялылар Давуда
табын болуп, оңа салгыт төледилер. Давудың
баран еринде Реб оңа еңиш берйәрди. 7 Давут
Хададгезериң гулларының гөтерйән алтын
галканларыны алып, Иерусалиме гетирди. 8 Давут
патыша Хададгезериң Бета хем-де Беротай
галаларындан җуда көп бүрүнч алды.
9 Хамат шасы Тогы Давудың Хададгезериң әхли
гошунyны дерби-дагын эдендигини эшитди.
10 Хададгезер билен уршуп, ондан үстүн чыкмагы
мынасыбетли Давут патышаны гутламак хем-де

хал-ахвал сорашмак үчин, Тогы өз оглы Ёрамы
Давудың янына иберди. Себәби Хададгезер Тогы
билен йыгы-йыгыдан урушярды. Ёрам өзи билен
күмүш, алтын хем бүрүнч совгатлар әкитди. 11 Давут
бу совгатлары-да әхли боюн эгдиренлеринден:
эдомлылардан, моваплылардан, аммонлылардан,
пилиштлилерден, амалеклерден хем-де Соба
патышасы Рехобың оглы Хададгезерден алан
алтындыр күмүшлери билен бирликде Реббе
багыш этди.
13 Дуз җүлгесинде он секиз мүң эдомлыны
өлдүренден соң, Давудың мешхурлыгы хас-да
артды. 14 Ол Эдомың әхли еринде гошун
бөлүмлерини ерлешдирди. Әхли эдомлылар
Давуда табын болдулар. Давудың гиден еринде Реб
оңа еңиш берйәрди.
15 Шейдип, Давут тутуш Ысрайыла патышалык
эдйәрди. Ол тутуш халкыны адыллык хем хакыкат
билен доландырярды. 16 Серуяның оглы Ёвап онуң
гошунбашысыды; Ахылудың оглы Ехошапат – баш
эмелдарды, 17 Ахытубың оглы Садок билен
Абятарың оглы Ахымелек – руханыдылар, Серая –
кәтипди, 18 Ехояданың оглы Беная – керетлер билен
пелетлериң баштутаныды, Давудың огуллары
болса руханыдылар.

9-нҗы бап

Давут ве Мепибошет

9 Давут: «Ёнатаның хатырасы үчин ягшылык
эдерим ялы, Шавулың неслинден галан
бармыка?» дийип сорады. 2 Шавулың неслинден
Сиба атлы бир хызматкәр барды. Оны Давудың
янына чагырдылар. Патыша ондан: «Сен Сибамы?»
дийип сорады. Сиба: «Хава, мен шол гулуң» дийип
җогап берди. 3 Патыша ондан: «Шавулың
неслинден аман галан бармы? Худайың
хатырасына мен оңа вепалылык гөркезҗек» дийип
сорады. Сиба: «Ёнатаның ики аягы-да агсак бир
оглы бар» дийип җогап берди. 4 Патыша ондан: «Ол
ниреде?» дийип сорады. Сиба: «Ол Лодебарда,
Эмиелиң оглы Макырың өйүнде» дийип җогап
берди. 5 Давут патыша Ёнатаның оглуны
Лодебардан, Эмиелиң оглы Макырың өйүнден
гетиртди. 6 Ёнатаның оглы, Шавулың агтыгы
Мепибошет Давудың янына гелди. Ол ере йүзин
дүшүп, патыша тагзым этди. Давут: «Мепибошет!»
дийди. Ол: «Хава, мен шол гулуң!» дийип җогап
берди. 7 Давут оңа: «Горкма, какаң Ёнатаның
хатырасына мен саңа ягшылык этҗек. Атаң
Шавулың әхли ерлерини саңа гайтарып берҗек.
Сен хемише мениң сачагымдан нахарланарсың»
дийди. 8 Мепибошет оңа тагзым эдип: «Мен гулуң
өли бир ит ахырын, нәме үчин сен маңа ягшылык
эдйәң?» дийди. 9 Соңра патыша Шавулың
хызматкәри Сибаны чагырып, оңа: «Шавула хем
онуң неслине дегишли болан затларың әхлисини
җенабыңың агтыгына берендирин. 10 Сен
огулларың ве хызматкәрлериң билен ери онуң
үчин беҗерип, хасылыны йыгнарсың, шонда ол
җенабыңың агтыгының хараҗады болар, эмма
җенабыңың агтыгы Мепибошет хемише мениң
сачагымдан нахарланар» дийди.
Сибаның он бәш оглы билен йигрими
хызматкәри барды. 11 Сиба Давут патыша: «Ша
хезретлериниң мен гулуна эмр эден затларының
әхлиси берҗай эдилер» дийди.
Мепибошет эдил Давудың өз огулларының бири
ялы онуң сачагындан нахарланярды.
12 Мепибошедиң Мика атлы яшаҗык бир оглы
барды. Сибаның өйүнде яшаянларың әхлиси инди
Мепибошедиң хызматкәрлери болдулар.
13 Мепибошет Иерусалимде яшаярды, себәби ол
хемише патышаның сачагындан нахарланярды.
Онуң ики аягы-да агсакды.

10-нҗы бап

Давут Аммон хем-де аморлары дерби-дагын эдйәр

(1 Йыл язгылары 19:1-19)

10 Бирнәче вагтдан соң Аммон патышасы
Нахаш өлүп, ерине оглы Ханун тагта чыкды.
2 Давут: «Нахаш маңа вепалы болды, мен хем онуң
оглы Хануна вепалы болайын» дийди. Оны какасы
үчин чекйән хасратындан көшешдирмек үчин,
Давут онуң янына бирнәче чапарлар ёллады.
Давудың чапарлары Аммон юрдуна баранда,
3 аммон беглери өз патышасына шейле дийдилер:
«Давут саңа көшешдириҗилери атаңың хорматы
үчин иберендир өйдйәңми? Ол өз чапарларыны
галаны басып алмак үчин, оны гөзден гечирмәге
иберендир». 4 Шонда Ханун Давудың чапарларыны
тутуп, оларың сакгалларының дең ярысыны
сырдырып, геймлерини сыртларына ченли
ортасындан кесдирип, ызларына угратды. 5 Бу
хакда Давуда хабар беренлеринде, ол:
«Сакгалыңыз өсйәнчә, Ерихода болубериң, соң
гелерсиңиз» диен табшырык билен оларың
өңүнден адам иберди, чүнки олар гаты
утанярдылар.
6 Давуды өзлерине душман эдендиклерине
дүшүнип, аммонлар Бейтрехоп билен Собадан
сириялыларың йигрими мүң эсгерини, Топдан он
ики мүң адамы хем-де Магака патышасыны мүң
адамы билен биле хакына тутдулар. 7 Давут муны
эшидип, Ёвап билен батыр эсгерли тутуш гошуны
оларың гаршысына сүрди. 8 Аммонлар чыкып,
галаның дервезесиниң агзында сөвешмек үчин

нызама дурдулар. Эмма Соба билен Рехоп
галаларындан гелен сириялылар ве Топуң хем
Магаканың адамлары ачык мейданда айратын
нызама дурдулар.
9 Өзүниң хем аркасында, хем өңүнде сөвешиң
яйбаңланандыгыны гөрен Ёвап Ысрайылың
сайлама эсгерлерини алып, олары сириялыларың
гаршысына нызама дурузды. 10 Галан гошуны өз
доганы Абышайың элине берди ве олары
аммонларың гаршысына нызама дурузды. 11 Ёвап:
«Барды-гелди сириялылар менден гүйчли
чыкайсалар, сен маңа көмеге етишерсиң; барды-
гелди аммонлар сенден гүйчли болуп чыкайсалар,
онда мен саңа көмеге етишерин. 12 Мерт бол,
халкымыз үчин ве Худайымызың галалары үчин
дөзүмли сөвешели. Реб болса Өз исләнини эдер»
дийди. 13 Шейдип, Ёвап хем онуң гошунлары
сириялылара гаршы сөвеше гиришдилер;
душманлар Ёвапдан гачдылар. 14 Сириялыларың
гачаныны гөрен аммонлар Абышайдан гачып, гала
гирдилер. Шондан соң Ёвап аммонлар билен
сөвешмесини бес эдип, ызына гайтды ве
Иерусалиме гелди.
15 Өзлериниң ысрайыллардан еңлендиклерини
гөрен сириялылар бир ере топланышдылар.
16 Хададгезер Евфрадың аңырсындакы
сириялылара хабар ёллап, сөвеше чыкарды. Олар
Хададгезериң гошунбашысы Шобагың
баштутанлыгында Хейлам галасына гелдилер.
17 Давут муны эшидип, әхли ысрайыллары топлап,
Иордан дерясындан гечди ве Хейлам галасына
гелди. Сириялылар Давудың гаршысына нызама
дурдулар ве сөвеше гиришдилер. 18 Сириялылар
ысрайылларың гошунындан гачдылар. Давут
оларың еди мүң сөвеш арабалы эсгерлерини хем-
де пыяда гошундан кырк мүң адамы өлдүрди. Ол
сириялыларың гошунбашысы Шобагы яралады;
Шобак шол ерде җан берди. 19 Хададгезере табын
болан ханларың әхлиси өзлериниң
ысрайыллардан еңлендиклерине гөз етирдилер;
олар билен ылалашык баглашып, олара боюн
эгдилер. Сириялылар хем мундан бейләк
аммонлара көмек этмекден горкдулар.

11-нҗи бап

Давут билен Батшеба

11 Яз паслында, патышаларың йөрише гидйән
дөври Давут өз нөкерлерини, әхли ысрайыл
гошуныны Ёвабың ёлбашчылыгы астында сөвеше
ёллады. Олар аммонлары күл-пеекун этдилер, Раба
галасыны габава алдылар. Эмма Давут
Иерусалимде галыпды.
2 Бир гүн агшамара Давут дүшегинден туруп,
көшгүң үчегине чыкды-да, гезим этмәге башлады.
Шол вагт сува дүшүнип дуран бир аяла онуң гөзи
дүшди. Аял дийсең гөрмегейди. 3 Аялың кимдигини
билмек ислән Давут онуң янына адам иберди.
Иберилен гидип гелип, онуң Элигамың гызы, хет
халкындан болан Урыяның аялы Батшебадыгыны
Давуда хабар берди. 4 Давут адамларына аялы
гетирмеги буюрды. Аял Давудың янына гелди.
Давут айбашыдан яңы арассаланан Батшеба билен
ятды. Соңра аял өйүне гайтды. 5 Аял гөврели болды
ве Давуда: «Мен гөврели» дийип хабар ёллады.
6 «Хет халкындан болан Урыяны мениң яныма
ибер» дийип, Давут Ёваба хабар этди. Ёвап Урыяны
Давудың янына иберди. 7 Урыя янына геленде,
Давут ондан Ёвабың ве гошуның хал-ягдайы,
уршуң гидиши хакда сорашдырды. 8 Соңра ол
Урыя: «Өйүңе бар-да, дынҗыңы ал» дийди. Урыя
патышаның көшгүнден чыканда, онуң ызындан
патышаның совгадыны хем әкитдилер. 9 Эмма
Урыя өз җенабының әхли нөкерлери билен биле
ша көшгүниң гапысында ятды; өйүне гитмеди.
10 Онуң өз өйүне гитмәндигини Давуда хабар
беренлеринде, ол Урыядан: «Сен яңыҗа ёлдан
гелдиң. Нәме үчин өйүңе гитмедиң?» дийип
сорады. 11 Урыя Давуда: «Әхт сандыгы билен
ысрайыллардыр яхудалар чадырдакалар, җенабым
Ёвапдыр онуң нөкерлери мейдандакалар, мен
ийип-ичмек ве аялым билен ятмак үчин өйүме
гидейинми? Сениң өмрүңден хем җаныңдан ант
ичйәрин, мен бейле иш эдип билмерин» дийди.
12 Давут Урыя: «Бу гүнем шу ерде бол, эртир мен
сени ызыңа уградарын» дийди. Шунлукда, Урыя ол
гүн хем Иерусалимде галды. 13 Эртеси гүн Давут
оны чагырып, ийдирип-ичирип серхош этди.
Агшам Урыя ене-де өз өйүне гитмән, җенабының
нөкерлери билен биле өңки ятян ерине гитди.
14 Эртеси ирден Давут Ёваба хат язып, Урыядан
иберди. 15 Давут хатында шейле язды: «Урыяны
сөвешиң иң газаплы гидйән еринде гой-да, онуң
янындан айрыл. Гой, ол яраланып өлсүн». 16 Ёвап
галаны габав астында саклап, говы сынлансоң,
гайдувсыз адамларың бар ерини билйәрди. Ол
Урыяны шол ерде гойды. 17 Галаның адамлары
чыкып, Ёвап билен сөвешмәге башладылар.
Давудың нөкерлеринден бирнәчеси өлди.
Өлдүриленлериң арасында хет халкындан болан
Урыя-да барды. 18 Ёвап адам иберип, сөвеш
барадакы маглуматларың әхлисини Давуда етирди.
19 Ол чапара шейле дийди: «Сөвеш хакындакы
хабарларың әхлисини патыша гүррүң берип
боланыңдан соң, 20 патыша газаба мүнүп: „Нәме
үчин гала бейле голай бардыңыз? Оларың сизи
диварың үстүнден ока тутҗакдыкларыны

билмейәрмидиңиз нәме? 21 Ерубагалың оглы
Абымелеги бир аялың өлдүрендигини
билмейәрмидиңиз? Тебезде ол аял диварың
үстүнден оңа дегирмен дашыны зыңып
өлдүрмәнмиди? Нәме үчин дивара гаты голай
бардыңыз?“ дийәйсе, шол вагт: „Сизиң хет
халкындан болан гулуңыз Урыя хем өлди“
диерсиң».
22 Чапар гидип, Ёвабың табшыранларының
әхлисини Давуда гүррүң берди. 23 Ол Давуда шейле
гүррүң берди: «Душманың гүйҗи бизиңкиден
агдык экен. Олар бизиң гаршымыза мейдана
чыкдылар, эмма биз дервезәниң агзына ченли
оларың ызларындан ковдук. 24 Шонда яйчылар
диварың үстүнден сениң адамларыңы ока
тутдулар; оларың арасында өленлери хем болды.
Хет халкындан болан гулуңыз Урыя хем шонда
өлди». 25 Давут чапара: «Ёваба айт, гой, бу иш үчин
ол көп алада галмасын; гылыч кә оңа дегер, кә
муңа. Галаның үстүне хүҗүми гүйчлендирсинлер-
де, оны юмурсынлар. Шу сөзлер билен оны
рухландыр» дийди.
26 Урыяның аялы адамсының өлендигини
эшидип, онуң ясыны тутды. 27 Яс гутарандан соң,
Давут адам иберип, ол аялы көшгүне гетиртди.
Шейдип, ол Давудың аялы болды. Ондан Давудың
бир оглы болды.
Йөне Давудың эден бу иши Реббиң назарында
неҗисликди.

12-нҗи бап

Натан пыгамбер Давуда кәейәр

12 Реб Давудың янына Натан пыгамбери
иберди. Ол Давудың янына барып, оңа
шейле дийди: «Галаларың биринде бириси бай,
бейлекиси гарып болан ики саны адам яшапдыр.
2 Байың сүри-сүри гойнудыр сыгры болупдыр.
3 Гарыбың болса бар байлыгы еке-тәк гузуҗыгы
экен. Ол оны сатын алып, өз янында чагалары
билен биле улалдыпдыр. Ол өз эеси билен бир
табакдан ийип, бир кәседен сув ичипдир. Гарып
оны өз гуҗагында ятырян экен. Ол оңа эдил өз
гызы ялы середипдир. 4 Гүнлерде бир гүн яңкы бай
адамың өйүне мыхман гелипдир. Мыхман үчин өз
гоюнларындан я-да сыгырларындан алып соймага
онуң гөзи гыйман, хәлки гарыбың гузусыны алып,
шондан нахар тайярлапдыр». 5 Бая җуда гахары
гелип, Давут Натана: «Ребден ант ичйәрин, бу
адамың башы өлүмлидир. 6 Шейле эдендиги хем
рехимсизлиги үчин, ол гузыны дөрт эссе эдип
гайтарар» дийди. 7 Натан Давуда шейле дийди:
«Шол адам – сен! Ысрайыл Худайы Реб шейле
дийййәр: „Сени Ысрайыла патышалыга сайланам,
Шавулың элинден халас эденем Мен. 8 Мен саңа
хоҗайыныңың хоҗалыгыны бердим, аялларыны
гуҗагыңа салдым. Саңа ысрайыл билен яхуда
халкыны хем бердим. Булары аз гөрен болсаң,
онда ене-де көп затлары берердим. 9 Нәме үчин
сен Мен-Реббиң йигренйән ишлерини этмек
билен, Мениң сөзүми әсгермедиң? Хет халкындан
болан Урыяны сөвешде гылычдан гечирдип, онуң
аялыны өзүңе аял эдиндиң. Оны аммонларың
гылыҗы билен өлдүрдиң. 10 Мундан бейләк гылыч
мүдимилик сениң неслиңиң депесинден дүшмез.
Себәби сен Мени әсгермедиң ве хет халкындан
болан Урыяның аялыны өзүңе аял эдиндиң“». 11 Реб
шейле дийййәр: «Саңа эрбетлиги өз өйүңден
дөредерин. Аялларыңы өз гөзүңиң алнында
элиңден алып, якыныңа бererин. Ол якының
гүндизиң гүнортаны аялларың билен ятар. 12 Сен бу
иши гизлин этдиң, эмма Мен муны тутуш
Ысрайылың гөзүниң алнында, гүндизиң гүнортаны
эдерин». 13 Давут Натана: «Мен Реббиң өңүнде гүнә
газандым» дийди. Натан Давуда: «Реб сениң гүнәңи
гечди; сен өлмерсиң. 14 Йөне бу иши этмек билен,
сен Ребби долы әсгермезлик этдиң, шол себәпли
сенден догулҗак чага өлер» дийди. 15 Шондан соң
Натан өйүне гитди.

Давудың оглы өлйәр

Реб Давудың Урыяның аялындан доглан оглуны
урды; чага агыр кеселледи. 16 Давут чага үчин Худая
ялбарды, агыз бекледи, отагына гирип, бүтин
гиҗелер яныны ере берип ятды. 17 Көшгүң
яшулулары гелип, оны ерден галдырмак
иследилер. Эмма ол не еринден турды, не-де олар
билен биле нахар ийди. 18 Единҗи гүн дийленде,
чага ёгалды. Давудың адамлары бу хакда оңа хабар
бермекден горкдулар. Олар: «Чага хениз дирикә, ол
бизиң гепимизе гулак асмады. Инди чаганың
өлендигини биз оңа нәхили айдарыс? Өзүне бир
зат эдер» дийип ойландылар. 19 Йөне Давут
адамларының арасында бир хышы-вышының
бардыгыны гөрүп, чаганың ёгаландыгына
дүшүнди. Ол адамларына: «Чага ёгалдымы?»
дийди. Олар: «Хава, ёгалды» дийдилер.
20 Давут еринден галды, ювунды, үстүне атыр
сепди ве гейимлерини чалшырды. Соңра Реббиң
өйүне гидип ыбадат этди. Соң өйүне гайдып гелди
ве нахарланҗакдыгыны айтды. Өңүнде нахар
гойдулар, ол нахарланды. 21 Адамлары оңа: «Чага
дирикә, агыз бекледиң ве агладың. Ол ёгаландан
соң болса, туруп нахарландың. Бу нәме этдигиң
болды?» дийдилер. 22 Давут: «Чага дирикә, агыз
бекледим, агладым. Себәби мен: „Ким билйәр,
белки, Реб маңа рехим эдер, чага гутулар“ дийип

ойланыпдым. 23 Эмма ол ёгалансоң, мен нәме үчин
агыз бекләйин? Мен оны ызына гетирип
билеринми? Мен онуң янына гидерин велин, ол
инди мениң яныма гелмез» дийип җогап берди.

Сүлейман догуляр

24 Давут аялы Батшеба гөвүнлик берди ве онуң
билен ятды. Батшеба бир огул догурды; Давут онуң
адына Сүлейман дакды. Реб чаганы сөйди 25 ве
Реббиң хатырасы үчин, бу чаганың адына Едидя †
дакылмалыдыгы хакда Натан пыгамбериң үсти
билен хабар иберди.
26 Инди Ёвап аммонларың Раба галасының
гаршысына урушярды. Ол ша галасыны басып
алды. 27 Ёвап Давуда: «Мен Раба галасына хүҗүм
эдип, сув чешмелерини эеледим. 28 Инди сен
гошуның галан бөлегини топла ве галаның чар
тарапындан чозуп, оны басып ал. Болмаса галаны
өзүм басып аларын ве ол мениң адым билен
атландырылар» дийип хабар иберди. 29 Давут әхли
гошуны топлап, Раба галасына хүҗүм эдип, оны
боюн эгдирди. 30 Давут аммонларың патышасының
башындан алтын тәҗини алды; онуң аграмы ики
путды ††, онуң йүзүне гымматбаха даш
отурдыланды. Оны Давудың келлесине
гейдирдилер. Давут галаданам көп мукдарда олҗа
алды. 31 Галаның халкыны болса Давут галадан
гөчүрип бычгы, демир кәтмен хем-де палта билен
ишленилйән ишлере я-да керпич ишлерине гойды.
Ол аммонларың әхли галаларында шейле эденден
соң, әхли гошун билен биле Иерусалиме доланды.

13-нҗи бап

Амнон ве Тамар

13 Арадан эсли вагт гечди. Давудың оглы
Абшаломың Тамар атлы бир овадан уясы
барды. Давудың башга бир оглы Амнон оңа ашык
болды. 2 Өз энебашга уясы Тамара болан ышк
хесеринден яңа гусса чекип, ол кеселледи. Ол бой
гыз болансоң, оңа бир зат этмек Амнона кын болуп
гөрүнйәрди. 3 Йөне Амноның Ёнадап диен бир
досты барды. Ёнадап Давудың доганы Шимганың
оглуды. Ол җуда мекир адамды. 4 Ёнадап Амнона:
«Эй, шазада, гүн-гүнден халың перишан болуп
баряр-ла! Белки, мунуң себәбини маңа айдарсың?!»
дийди. Амнон оңа: «Доганым Абшаломың уясы
Тамара ашык болдум» дийди. 5 Ёнадап оңа:
«Кеселлән бол-да, дүшегиңе гечип ят. Какаң
халыңы сорамага геленде, оңа: „Уям Тамар гелип,
мени нахарласын. Ол өз янымда нахар
тайярласын. Онуң өз янымда нахар тайярланыны
гөрәейин хем-де нахары онуң өз элинден ийәейин“
дийип айт» дийди. 6 Шунлукда, Амнон кеселлән
киши болуп, дүшегине гечип ятды. Патыша халыны
сорамага геленде, ол: «Уям Тамар гелип, янымда
тагамлы көкелер бишерип берседи, мен онуң өз
элинден ийседим» дийди.
7 Давут: «Доганы Амноның өйүне барсын-да, оңа
нахар тайярласын» дийип, Тамарың ызындан адам
иберди. 8 Тамар доганының өйүне барды. Амнон
дүшекде ятырды. Тамар хамыр югруп, оны яйды,
доганының янында тагамлы көкелер биширди.
9 Көкелери табага салды-да, гетирип, онуң өңүнде
гойды, йөне ол иймеди. Амнон: «Янымдакыларың
әхлиси чыксын» дийди. Хеммелер онуң янындан
чыкдылар. 10 Шонда Амнон Тамара: «Көкелери
ятҗак җайыма элт, мен оны өз элиңден ийҗек»
дийди. Тамар биширен тагамлы көкелерини
доганы Амноның ятҗак җайына алып барды.
11 Тамар көкелери онуң янына алып геленде, Амнон
оңа япышып: «Уям, гел, биле яталы-ла!» дийди.
12 Тамар оңа шейле дийди: «Ёк, доган, намысыма
дегме! Ысрайылда мунуң ялы зат гөрлен дәлдир.
Бейле нежис иш этме! 13 Бейле масгарачылыкдан
соң мен нирә гидерин?! Сенем Ысрайылың
бинамысларының бири болуп галарсың. Говусы,
гит-де, патыша билен геплеш. Ол мени сенден
гайгырмаз». 14 Йөне Амнон оңа гулак асмагам
ислемән, ондан гүйчли болансоң, оны зорлады.
15 Шондан соң онда Тамара болан гүйчли йигренч
дөреди. Бу йигренч онуң өңки ышк хесеринден-де
хас гүйчлүди. Амнон оңа: «Чык!» дийди. 16 Эмма
Тамар: «Ёк, доган, ковмак билен маңа эдйән бу
яманлыгың өңки эден яманлыгыңдан хем улудыр»
дийди. Эмма Амнон оңа гулак асмады. 17 Ол
хызматкәр йигидини чагырып: «Шу аялы өйден
чыкар-да, гапыны яп» дийди. 18 Хызматкәр оны
өйден чыкарып, гапыны япды. (Тамарың эгнинде
еңли узын көйнеги барды. Ир дөврлерде шаларың
етишен гызлары шейле гейнер экенлер.) 19 Тамар
башындан күл совруп, эгниндәки көйнегиниң
якасыны йыртды. Эллери билен башыны тутуп,
ёлбойы мөңңүрип аглап гитди.
20 Доганы Абшалом оңа: «Саңа доганың Амнон эл
урдумы? Хәзирликче сесиңи чыкарма, уям, ол
сениң доганың. Мунуң үчин өзүңи хорлама» дийди.
Шейдип, Тамар доганы Абшаломың өйүнде ялңыз
яшаберди.
21 Болан иши эшиденде, Давут патышаның җуда
гахары гелди. 22 Уясының намысына дегендиги
үчин, Абшалом Амноны йигренйәрди. Йөне ол
Амнона ягшыдан-ямандан хич зат диенокды.

† *Едидя – бу сөз Реб тарапындан сөйлен*
†† *Ики пут – еврейче бир киккар*

Абшалом ар аляр

23 Ики йылдан соң Абшалом Эфрайыма голай
болан Багалхасорда гоюн гыркдырярды. Ол
патышаның әхли огулларыны шол ере чагырды.
24 Абшалом патышаның янына гелип: «Гулуң хәзир
гоюн гыркдыряр. Өзүңиз хем-де адамларыңыз мен
гулуң билен биле гидәйсеңиз» дийди. 25 Эмма
патыша оңа: «Ёк, оглум, хеммәмиз гитмәли; биз
саңа йүк боларыс» дийди. Абшалом херначе
ялбарса-да, Давут гитмәге разы болмады, йөне оңа
ак пата берди. 26 Абшалом оңа: «Болмаса, доганым
Амнон гидәйсин» дийди. Патыша оңа: «Нәме үчин
ол сениң билен гитмели?» дийип сорады. 27 Эмма
Абшалом ялбарып, Амноны ве бейлеки әхли
огулларыны өзи билен ибермәге патышаны разы
этди. 28 Абшалом хызматкәрлерине шейле буйрук
берди: «Середиң, Амнон шерапдан серхош
боланда, мен: „Амноны уруң“ диерин. Шонда сиз
оны өлдүрерсиңиз. Горкмаң. Сизе муны мен
буюряндырын. Горкмаң, мерт болуң!»
29 Абшаломың адамлары Амноны буйрулышы ялы
этдилер. Шаның бейлеки огуллары болса өз
гатырларына мүнүп гачдылар.

30 Олар энтек ёлдакалар, Давуда: «Абшалом сениң
огулларыңың екесини-де гойман, барыны
өлдүрипдир» дийип хабар бердилер. 31 Патыша
туруп, якасыны йыртып, ер багыртлады. Онуң
янындакы адамлары-да якаларыны йыртдылар.
32 Эмма Давудың доганы Шимганың оглы Ёнадап:
«Ша хезретлери: „Огулларымың барындан
дындарыпдырлар“ дийип пикир этмесин.
Өлдүрилен диңе Амнон. Бу Амноның өз уясы
Тамарың намысына деген гүнүнден бәри
Абшаломың йүрегине дүвен ниетиди. 33 Шоңа гөрә,
гой, ша хезретлери огулларының әхлиси өлен ялы
болуп, өзүни хорлап отурмасын. Диңе Амнон өлди»
дийди.

34 Абшалом гачып гидипди. Даг тарапдакы
Хоронайым ёлундан бир топар адамың
гелйәндигине гөзегчи нөкериң гөзи дүшди.
35 Ёнадап патыша: «Ханха, серет, гулуңың айдышы
ялы, огулларың гелйәр» дийип, 36 сөзүни соңлап-
соңламанка, шаның огуллары гелип етдилер. Олар
сес эдип аглашдылар. Патыша билен онуң
адамлары-да гөзяш дөкүп аглашдылар.

37 Абшалом гачып, Гешур патышасы Эмихудың
оглы Талмайың янына гитди. Давут болса узак
вагтлап оглуның ясыны тутды.

38 Гешура гачып баран Абшалом ол ерде үч йыл
яшады. 39 Амноның өлүминден соң, көп вагтың
гечмеги билен Давут патыша көшешди, ол инди
Абшаломы ызарлаҗак хем болмады †.

14-нҗи бап

Абшалом Иерусалиме гайдып гелйәр

14 Патышаның Абшалом хакда пикир этмесини
гоюп билмейәндигине Серуяның оглы Ёвап
гөз етирди. 2 Ёвап Текова галасына адам иберип, ол
ерден бир дана аялы гетиртди. Ёвап аяла: «Яс
лыбасына гирерсиң-де, яс тутян киши боларсың;
атыр сепинмерсиң, өзүңи эсли вагтдан бәри бир
мерхумың ясыны тутян ялы алып барарсың;
3 патышаның янына барып, мениң диенлерими
оңа айдарсың» дийип, айтмалы сөзлерини онуң
агзына салып берди.

4 Тековалы аял патышаның хузурына барды-да,
ере йүзин дүшүп, оңа тагзым эдип: «Көмек эдиң, эй,
шахым!» дийди. 5 Патыша: «Нәме болды?» дийип
сорады. Аял шейле дийди: «Вах, мен бир әри өлен
дул аял. 6 Гырнагыңызың ики саны оглы барды. Бир
гүн олар мейданда урушдылар. Ол ерде олары
араламага адам болмансоң, бири бейлекисини
уруп өлдүрди. 7 Инди тутуш тире гырнагыңыза
гаршы чыкып: „Доганыны өлдүрени бизиң элимизе
бер, онуң өзүни-де өлдүрип, ондан доганының
ганыны алҗак. Шейдип, биз мирасдары-да
өлдүрҗек“ диййәрлер. Шейдип, олар оҗагымың
галанҗа одуны-да сөндүрип, ер йүзүнде
адамымдан нам-нышан галдырмаҗак боярлар».
8 Патыша аяла: «Боляр, гидибер, мен сен хакда
перман берерин» дийди. 9 Тековалы аял патыша
йүзленип: «Эй, ша хезретлери, гүнәси мениң хем-де
атамың неслиниң бойнуна. Гой, ша хем-де онуң
тагты гүнәден азат болсун» дийди. 10 Патыша: «Эгер
бири бир зат диййәйсе, мениң яныма алып гел, хич
зат диймез ялы эдерин» дийди. 11 Аял: «Гой, ша
хезретлери өз Худайы Ребден ант ичсин ве
өлдүрилениң хоссары мундан бейләк адам
өлдүрмесин, мениң оглумам дири галсын» дийди.
Патыша: «Ребден ант ичйәрин, оглуңа бармагыны
батыран адам болмаз» дийди. 12 Аял: «Ыгтыяр
этсеңиз, ша хезретлерине гырнагыңызың бир сөзи
бар» дийди. Патыша: «Айт!» дийди. 13 Аял шейле
дийди: «Онда нәме үчин Худайың халкына гаршы
бейле ишлери күйүңе гетирйәң? Шаның бу
айдянлары онуң өзүни язгаряр, себәби сиз кован
адамыңызы гайтарып гетирмейәрсиңиз.
14 Дөкүлип, топрага сиңип гиден сув ялы, әхлимиз
дүнйәден өтерис. Йөне Худай җаны алмаз. Ол
ковланлары Өзүнден узаклашдырмазлыгың
алаҗыны тапяр. 15 Адамлар мени горкузансоң, ша
хезретлерине шулары айтмак үчин гелдим. Мен
гырнагың: „Патыша етирейин, белки, ол

† *Ол инди Абшаломы ызарлаҗак хем болмады – я-да ол Абшаломы күйсейәрди*

гырнагының дилегини битирер, 16 мени диңләр
хем-де өз гырнагыны ве онуң оглуны Худайың
халкына берен мүлкүнден махрум этҗек
болянларың элинден халас эдер, 17 ша
хезретлериниң сөзи мени көшешдирер“ дийип
пикир этдим. Себәби ол Худайың перишдеси ялы,
ягшыны-яманы селҗерйәр. Гой, Худайың Реб сениң
билен болсун!» 18 Патыша аяла бакып: «Бир зат
сораҗак, йөне менден хич зат яшырма!» дийди.
Аял: «Айдыбериң, ша хезретлери!» дийди.
19 Патыша: «Шу ишлерде Ёвабың эли-хә ёкдур-да?!»
дийди. Аял: «Ша хезретлериниң өмри узак болсун!
Патышаның айдан задындан хич ким сага-сола
совлуп билмез. Хут ша хезретлериниң айдышы
ялы, гырнагыңы Ёвап иберди ве айтмалы
сөзлериниң әхлисини гырнагыңың агзына ол
салып иберди. 20 Гулуң Ёвап муны ягдайы үйтгетмек
үчин этди. Йөне ша хезретлери Худайың
перишдеси ялы данадыр; ол ер йүзүнде болуп
гечйән әхли ишлери билйәр» дийип җогап берди.
21 Шондан соң патыша Ёваба: «Боляр, мен разы;
бар, яш йигиди – Абшаломы ызына гетир» дийди.
22 Ёвап ере йүзин дүшүп тагзым этди ве патыша
алкыш айтды. Соңра ол патыша: «Эй, ша
хезретлери, өз ислегини берҗай эдендигиңизе
гөрә, сизиң назарыңызда рехим-шепагат
тапандыгыны мен гулуңыз билйәр» дийди.
23 Шондан соң Ёвап Гешура гидип, Абшаломы
Иерусалиме гетирди. 24 Патыша: «Гой, ол өз өйүне
гитсин, мениң гөзүме гөрүнмесин» дийди. Шейдип,
Абшалом патышаның гөзүне гөрүнмән, өз өйүне
гитди.

Давут Абшаломы багышлаяр

25 Гөрмегейликде Абшалом ялы магталян адам
тутуш Ысрайылда ёкды. Депесинден дырнагына
ченли онуң екеҗе-де кеми ёкды. 26 Сачыны гыркып,
(келлесине аграм саляндыгы үчин, ол хер йылың
ахырында сачыны гыркарды) шаның терезиси
билен онуң сачының аграмы чекилип гөрленде, ол
бәш йүз мысгала † етерди. 27 Абшаломың үч оглы
билен Тамар атлы бир гызы барды. Тамар җуда
гөрмегей бой гызды.
28 Абшалом Иерусалимде ики йыл яшады, йөне
шу дөврүң ичинде ол еке гезегем патышаның
гөзүне гөрүнмеди. 29 Ахырсоңы Абшалом
патышаның янына ибермек үчин, Ёвабы өз янына
чагырды. Эмма Ёвап гелмеди. Ол икинҗи ёла онуң
ызындан адам иберди, йөне Ёвап бу гезек хем
гелмеди. 30 Шондан соң Абшалом
хызматкәрлерине: «Ине, Ёвабың экин мейданы
мениңки билен янашык; онуң ол ерде арпасы бар.
Гидиң-де, шоны отлаң» дийди. Хызматкәрлер
гидип, онуң экин мейданыны отладылар. 31 Ёвап
Абшаломың өйүне барып, оңа: «Нәме үчин
хызматкәрлериң мениң экин мейданымы
отлапдырлар?» дийди. 32 Абшалом оңа шейле
җогап берди: «Гелсин дийип, ызыңдан адам
ибердим. „Мени Гешурдан нәме үчин гетирдиң? Ол
ерден гайтмадык болсам, мундан говы боларды“
дийип айтдырмак үчин, сени патышаның янына
иберҗекдим. Мен хәзир патышаның янына
гидейин. Эгер гүнәкәр хасапласа, онда, гой, ол
мени өлдүрәйсин!» 33 Шондан соң Ёвап патышаның
янына гидип, Абшаломың сөзлерини оңа етирди.
Патыша Абшаломы чагырды. Ол патышаның
хузурына гелип, ере йүзин дүшүп, оңа тагзым этди.
Патыша Абшаломы огшады.

15-нҗи бап

Абшалом гозгалаң турузяр

15 Шондан соң Абшалом бир сөвеш
арабасыны, атлары хем-де өз өңүнден йөрәр
ялы элли адам тайярлады. 2 Абшалом даң билен
туруп, галаның дервезесиниң голайында дурарды.
Эгер кимдир бири хайсыдыр бир даваны чөзмек
үчин, патышаның хузурына бармак ислесе,
Абшалом оны янына чагырып: «Хайсы галадан
боларсың?» дийип сорарды. Гелен: «Гулуң
Ысрайылың пылан тиресинден» диерди.
3 Абшалом: «Сен мамла, айдяның хак, йөне шаның
янында сени диңләре адам ёк» дийип җогап
берерди. 4 Ол: «Юрда диңе өзүм сердар болсадым!
Мен давалы меселе билен я-да башга бир иш
билен яныма геленлериң әхлисиниң ишине
адалатлы середердим» диерди. 5 Шейле хем
кимдир бири оңа тагзым этмек үчин голайлашмак
ислесе, элини узадып оны багрына басарды-да,
огшарды. 6 Абшалом шаның янына арз-шикаят
билен гелен хер бир ысрайыллы билен шейле
эдерди. Шейдип, ол ысрайыл халкына өзүни
алдырды.
7 Дөрт йылдан †† соң Абшалом Давут патыша:
«Ругсат берсең, Хеброна гидип, Реббе эден
касамымы ерине етирейин. 8 Мен гулуң Сирия
юрдуның Гешур галасында яшаяркам, „Эгер Реб
мени Иерусалиме гайтарып элтсе, мен Оңа
Хебронда сежде эдерин“ дийип касам эдипдим»
дийди. 9 Патыша оңа: «Аркайын гидибер» дийди.
Шейдип, ол Хеброна гитди. 10 Эмма ол: «Шахдан
эдилен сурнай сесини эшиден бадыңыза:
„Абшалом Хебронда патыша болды!“ дийип ыглан
эдерсиңиз» диен хабар билен Ысрайылың әхли

† *Бәш йүз мысгал – еврейче ики йүз шекел*

†† *Дөрт – кәбир голязмаларда кырк*

тирелериниң арасына гизлин чапарлар ёллады.
11 Иерусалимден чагырылан ики йүз адам хем
Абшалом билен биле гитди. Олар болан ишлерден
бихабар болансоң, ак гөвүн билен Абшаломың
ызына дүшдүлер. 12 Абшалом гурбанлык беренде,
адам иберип, Давудың геңешчиси гилолы
Ахытопели чагырып гетиртди. Гүйчли дилдүвшүк
болды. Абшаломың дашына үйшйәнлериң саны
барха артярды.

Давут Иерусалимден гачяр

13 Бир чапар гелип: «Ысрайылларың йүреги
Абшалома багланыпдыр» дийип, Давуда хабар
берди. 14 Давут Иерусалимде өзи билен биле болан
әхли адамларына: «Ханы, болуң, гачалың! Ёгсам,
бизе Абшаломдан гутулма ёкдур. Ховлукмасак, ол
ызымыздан етип, бизи тутар, башымыза бела
гетирер ве галадакылары гылычдан гечирер»
дийди. 15 Патышаның адамлары оңа: «Ша
хезретлери нәме ислесе, сизиң гулларыңыз шоңа
разы» дийдилер. 16 Шейдип, патыша тутуш
машгаласыны ызына тиркәп, ёла чыкды. Ол он
гырнак аялыны өе серетмек үчин гоюп гитди.
17 Патыша әхли адамларыны алып, ёла дүшди.
Олар галаның четинде сакландылар. 18 Шаның
әхли адамлары онуң өңүнден гечдилер. Әхли
керетлер, пелетлер хем-де Гат галасындан шаның
ызына дүшүп гайдан алты йүз адам онуң өңүнден
гечдилер.
19 Патыша гатлы Ытая шейле дийди: «Сен нәме
үчин бизден галман гелйәрсиң? Ызыңа гайт-да,
тәзе патыша билен болубер. Себәби сен юрдундан
ковлан гелмишексиң. 20 Сениң гелениң дүйн дәлми,
бу гүнем мен сени өзүмиз билен биле сергездан
эдейинми? Онсоңам нирә барянымы өзүмем
билемок. Сен гайт, илдешлериңи-де өзүң билен
әкит. Реб сизе мерхемет этсин хем вепалылык
гөркезсин». 21 Эмма Ытай Давут патыша: «Ребден
хем-де ша хезретлеринден ант ичйәрин; ха өлүм
болсун, ха өмүр – пархы ёк, ша хезретлери ниреде
болса, гулуңыз хем шол ерде болар» дийди. 22 Давут
Ытая: «Боляр, бар геч» дийди. Ытай янындакы әхли
адамларыдыр бала-чагалары билен билеликде
гечди. 23 Давудың адамлары гечип барярка, тутуш
юрт нала чекип аглады. Патыша тутуш гошуны
билен Кидрон дересинден гечип, чөле тарап ёла
дүшди.
24 Абятар беленде чыкып дурды, Садок хем әхли
левилер билен Худайың Әхт сандыгыны гөтерип
алып барярды. Адамларың бары галадан чыкып
болянча, олар Худайың сандыгыны ерде гойдулар.
25 Патыша Садога шейле дийди: «Худайың
сандыгыны ызына гала әкит. Эгер мен Реббиң
назарында мерхемет тапан болсам, Ол мени ене-де
ызыма гайтарып гетирер; сандыгы хем онуң дурян
ерини гөрмек маңа ене миессер эдер. 26 Эмма Реб:
„Мен сенден разы дәл“ дийәйсе, онда, ине, мен;
исләнини эдәйсин». 27 Патыша Садок рухана шейле
дийди: «Сен өңден гөрүҗисиң! Оглуң Ахымагасы
хем-де Абятарың оглы Ёнатаны яныңа ал-да,
Абятар билен биле саг-саламат гала гайт. 28 Сизден
бир хабар алянчам, чөлде – деряның сай еринде
гарашарын». 29 Шейдип, Садок билен Абятар
Худайың сандыгыны гөтерип, ызына Иерусалиме
әкитдилер ве өзлери хем шол ерде галдылар.
30 Давут аглап-эңрәп Зейтун дагына чыкды.
Башында өртүги барды, аяклары ялаңачды. Онуң
янындакыларың-да әхлисиниң башлары
өртүлгиди, гидип барышларына оларам
аглаярдылар. 31 «Ахытопел Абшаломың янында –
дилдүвшүге гатнашанларың арасында» дийип,
Давуда хабар бердилер. Давут: «Я Реб, Ахытопелиң
маслахатларыны пуҗа чыкармагыңы дилейәрин»
дийди.
32 Давут Худая сежде эдилйән белентлигиң үстүне
чыканда, онуң билен душушмак үчин арк
уругындан якасыны йыртып, башындан гум совран
Хушай диен адам гелди. 33 Давут оңа шейле дийди:
«Эгер мениң билен биле гитсең, маңа йүк
боларсың. 34 Сен говусы гала гит-де, Абшаломың
янына барып, какасына хызмат эдишиң ялы, оңа-
да хызмат этҗекдигиңи айт. Шейтсең, Ахытопелиң
мен бабатдакы маслахатыны пуҗа чыкарып
билерсиң. 35 Руханылар Садок билен Абятар хем
шол ерде сениң яныңда боларлар. Ша көшгүнден
эшиденлериңи шолара айдарсың. 36 Садогың оглы
Ахымагас билен Абятарың оглы Ёнатан хем шол
ердедир. Шоларың үсти билен алан
маглуматларыңы маңа етирерсиң».
37 Шейдип, Давудың досты Хушай Иерусалиме
гелди. Шол вагт Абшалом гала гирип барярды.

16-нжы бап

Давут билен Сиба

16 Давут белентликден бираз дашлашанда,
Мепибошедиң хызматкәри Сиба гоша
эшеклере ики йүз чөрек, йүз гошавуч кишмиш, йүз
гошавуч инҗир ве бир мешик шерап йүкләп,
Давудың өңүнден чыкды. 2 Давут патыша оңа: «Бу
затлары нәме үчин гетирдиң?» дийди. Сиба:
«Эшеклер-ә патышаның машгаласына улаг болар,
чөреклердир ир-иймишлер йигитлере иймит
болар, шерабы болса чөлдәки аргын адамлар
ичерлер» дийип җогап берди. 3 Давут:
«Җенабыңың агтыгы ниреде?» дийип сорады. Сиба:
«Ол Иерусалимде. Ол: „Ысрайыл халкы шу гүн

атамың шалыгыны маңа гайтарып бермели“
диййәр» дийди. 4 Давут патыша: «Мепибошедиң
әхли зады инди сениңки» дийди. Сиба: «Саңа
тагзым! Өзүңиз мерхемет эдиң, эй, ша хезретлери!»
дийди.

Шимги Давуды нәлетлейәр

5 Давут патыша Бахурыма геленде, Шавулың
гарындашларындан Гераның оглы Шимги диен
адам ол ерден чыкды. Ол гидип баршына Давуда
сөгүнйәрди. 6 Шимги Давутдыр онуң нөкерлерини
дашлады. Әхли эсгерлери хем патышаның
җанпеналары Давудың сагында хем солунда
дурдулар. 7 Шимги: «Гүм бол! Гүм бол! Ганхор,
дейюс! 8 Ерине ша болан адамың Шавулың
гарындашларының тутуш ганыны Реб сенден алды.
Ол шалыгы оглуң Абшалома берди. Гөрйәңми, өз
пислигиңиң пидасы болдуң, себәби сен ганхор»
дийип гарганярды. 9 Серуяның оглы Абышай
патыша гарап: «Бу итиң маслыгы нәме үчин ша
хезретлерине гаргап дур? Ыгтыяр бериң,
келлесини алайын» дийди. 10 Патыша болса:
«Серуяның огуллары, бу сизиң ишиңиз дәл, ол
гаргаян болса, диймек, Реб оңа „Давуда гарга“
диендир. Шейле болса, онуң эденине дәл дийип
билҗек бармы?» дийди. 11 Соңра Давут Абышая
хем-де әхли адамларына: «Өз билимден өнен оглум
кастыма чыкансоң, бу бенияминден нәме говулыга
гарашяңыз?! Гой, гаргаса гаргаберсин, оңа дегмәң,
себәби бу Реббиң эмридир. 12 Белки, Реб чекйән
эзъетими гөрүп, шу гүнки гаргышың ерине маңа
бәхбитлисини эдер» дийди. 13 Шейдип, Давут
адамлары билен өз угруна гитди. Байрың этеги
билен, Давудың деңинден барян Шимги оңа
гаргаярды, оны дашлаярды, кесеклейәрди.
14 Патыша билен онуң янындакы ядап сурнуган
гошун Иордан дерясына гелип, ол ерде дынч
алдылар.
15 Абшалом билен тутуш ысрайыл халкы
Иерусалиме гелдилер; Ахытопел хем оларың
янындады. 16 Давудың досты арк уругындан болан
Хушай Абшаломың янына барып: «Патышаның
өмри узак болсун! Патышаның өмри узак болсун!»
дийди. 17 Абшалом оңа: «Достуңа вепалылыгың
шумы сениң? Нәме үчин достуң билен гитмедиң?»
дийди. 18 Хушай: «Ёк, Реббиң ве шу адамларың,
хем-де тутуш Ысрайылың сайлан адамының
тарапында болҗак, шонуң янында галҗак.
19 Үстесине-де, мен киме хызмат этмели? Онуң
оглуна дәлми? Какаңа нәхили хызмат эден болсам,
саңа-да шонуң ялы хызмат эдерин» дийди.
20 Абшалом Ахытопеле йүзленип: «Ханы, маслахат
бериң, биз нәме этмели?» дийди. 21 Ахытопел:
«Какаңың өе серетмек үчин гоюп гиден гырнак
аяллары билен ят. Шейтсең, өзүңи какаңа душман
эдендигиңи тутуш Ысрайыл эшидер ве сениң
тарапыңдакыларың голуна кувват берер» дийди.
22 Шейлеликде, үчегиң ёкарсында Абшалом үчин
чадыр гурдулар. Абшалом бүтин Ысрайылың
гөзүниң алнында какасының гырнак аялларының
янына гирди. 23 Шол дөврүрде Ахытопелиң берйән
маслахаты Худайдан соралан маслахат хасап
эдилерди. Ахытопелиң әхли маслахаты Давут
билен Абшаломың икиси үчинем шейледи.

17-нҗи бап

Хушай Абшаломы алдава саляр

17 Ахытопел Абшалома шейле дийди: «Ыгтыяр
эт, он ики мүң адамы сайлайын-да, шу гиҗе
Давудың ызындан ковалайын. 2 Ядап гурбатдан
дүшен вагты мен онуң үстүне чозуп, оны ховсала
салайын. Янындакы әхли гошун гачар, мен диңе
патышаның өзүни өлдүрерин. 3 Яш гелниң өз
адамсының өйүне гелши ялы, әхли халкың саңа
тарап өврүлмеги үчин, сениң шол идейән адамың
өлдүрилмеги важыпдыр. Шонда бүтин халк
парахатчылыкда болар». 4 Маслахат Абшалома-да,
Ысрайылың әхли яшулуларына-да ярады.
5 Абшалом: «Арк уругындан болан Хушайы-да
чагыр, онам диңләли, нәме диййәр» дийди.
6 Хушай геленде, Абшалом оңа: «Ахытопелиң
маслахат-а, ине, шейле. Шонуң диени билен
болубермелими я өзүң бир маслахат берйәңми?»
дийди. 7 Хушай: «Ахытопелиң бу гезекки берен
маслахаты говы маслахат дәл» дийип, 8 сөзүни
довам этди: «Какаңың хем-де онуң адамларының
батыр йигитлердигини билйәнсиң. Олар сәхрада
чагасыны элинден алдыран айы ялы ёвуз
болдулар. Үстесине-де, атаң теҗрибели
уршуҗыдыр. Ол гиҗәни гошунуң арасында
гечирмез. 9 Хәзир ол бир говакда я-да башга бир
ерде гизленендир. Илкинҗи хүҗүмде
бизиңкилерден өлени болайса, онда оны
эшиденлер: „Абшаломың ызына дүшенлер
гырлыпдыр“ диерлер. 10 Шонда арслан йүрек
гайдувсыз батырам горкудан яңа пагыш-пара эрәр,
себәби какаңың батыр йигитдигини, онуң
янындакыларың-да гайдувсыздыгыны тутуш
Ысрайыл билйәр. 11 Шоңа гөрә мениң маслахатым
шейле: Дандан Беершеба ченли әхли ысрайыллар
деңиз кенарының чәгелериче көплүкде сениң
яныңа топлансын. Сөвешде олара өзүң
баштутанлык эт. 12 Биз оны ниреде болса-да тапып,
ере чыг дүшүши ялы болуп, онуң үстүне
дөкүлмелидирис. Шонда онуң не өзи аман галар,
не-де янындакылар. 13 Эгер-де ол гала тарап

чекиләйсе, онда әхли ысрайыллар йүп гетирерлер
ве ол ериң иң соңкы чаглына ченли, галаны җүлгә
чекерис». 14 Абшалом билен әхли ысрайыллар: «Арк
уругындан болан Хушайың маслахаты Ахытопелиң
маслахатындан говы» дийдилер. Себәби Реб
Абшаломы хеләкчилиге дучар этмек үчин,
Ахытопелиң оңат маслахатыны пуҗа чыкармак
карарына гелипди.

Хушай Давуды хабардар эдйәр

15 Хушай руханылар Садок билен Абятара шейле
дийди: «Абшалома хем-де ысрайыл яшулуларына
Ахытопел шейле маслахат берди, мен хем бейле
маслахат бердим. 16 Инди хаял этмән, адам ибериң-
де, Давуда шу хабары етириң: „Шу гиҗе чөлде –
деряның сай еринде галман, аңры тарапа гечмесе,
патышаның өзи-де, янындакы тутуш гошун-да
хеләк болар“». 17 Гөзе илмезлик үчин гала гирип
билмейәндиклерине гөрә, Ёнатан билен Ахымагас
Эйнрогелде гарашярдылар. Бир гырнак гелип,
олара хабар берйәрди, олар болса гидип, Давуда
айдярдылар. 18 Эмма бир гезек бир етгинҗек олары
гөрүп, Абшалома хабар берди. Ёнатан билен
Ахымагас хаял этмән гидип, Бахурымда бириниң
өйүне бардылар. Шол адамың ховлусында бир
гуюсы барды; олар шол гуйының ичине гирдилер.
19 Хоҗайының аялы гуйының агзыны өртги билен
өртди-де, үстүне дәне серди; ол ерде хич зат
билнер ялы болмады. 20 Абшаломың адамлары ол
аялың өйүне гелип, ондан Ахымагас билен
Ёнатаның ниредедигини сорадылар. Аял олара:
«Олар арыкдан гечдилер» дийип җогап берди.
Гөзлейәнлер ол икисини гөзләп тапмандан соң,
Иерусалиме доландылар. 21 Яңкылар гиденден соң,
ол икиси гуюдан чыкып гитдилер-де, Давут
патышаны хабардар этдилер. Олар Ахытопелиң
Давудың гаршысына эден маслахатыны айдып,
Давуда: «Бол, басымрак, сувдан гечип, өтәгит»
дийдилер. 22 Шондан соң Давут билен онуң
янындакы гошун Иордан дерясындан гечдилер.
Даң саз берйәнчә, олар дерядан долы гечип
гутардылар.
23 Өз маслахатының ер тутмандыгыны гөрен
Ахытопел эшегини гаңңалады-да, өз галасына,
өйүне гитди. Барып, машгаласына весъет эденден
соң болса өзүни асды. Оны какасының губры
гойлан гүммезде җайладылар. 24 Абшалом
Ысрайылың әхли адамларыны янына алып, Иордан
дерясындан геченде, Давут Маханайыма барыпды.
25 Абшалом Эмасаны Ёвабың ерине гошунбашы
эдип гойды. Эмаса Йытра диен бир ысрайылың
оглуды. Йытра Ёвабың эҗеси, Серуяның аял
доганы, Нахашың гызы Абыгайыла өйленипди.
26 Ысрайыллар билен Абшалом Гилгатда
дүшледилер. 27 Давут Маханайыма баранда,
аммонларың Раба галасындан Нахашың оглы
Шобы, лодебарлы Эмиелиң оглы Макыр,
Рогелимден гилгатлы Барзыллай дагы 28 Давут
билен онуң янындакы адамларына ёрган-дүшек,
гап-чанак, тоюн гаплар, хурушлык үчин бугдай,
арпа, ун, говурга, нойба, мәш, 29 бал, сүзме, гоюн
этини, сыгыр сүйдүнден эдилен пейнир
гетирдилер. Себәби олар гошуның чөлде ач-сувсуз
хем ядавдыгыны айдыпдылар.

18-нҗи бап

Абшаломың өлүми

18 Давут янындакы адамлары топлап, олары
гөзден гечирди, олара йүзбашылардыр
мүңбашылар белледи. 2 Ол гошуны үч топара
бөлди: бир топара Ёвап, бир топара Серуяның
оглы, Ёвабың доганы Абышай, үчүнҗи топара
болса гатлы Ытай баштутанлык эдйәрди. Патыша
өзүниң хем оларың янларында болҗакдыгыны
олара айтды. 3 Эмма халк оңа: «Ёк, сен гитме,
себәби эгер биз гачайсак, олар бизе әхмиет
бермезлер. Ярымыз гырлаянда-да, олар бизе үнс
берип дурмазлар. Сен бизиң он мүңүмизе
барабарсың, бизе галадан көмек этсең, хас говы
болар» дийди. 4 Патыша олара: «Сиз нәмәни
ислесеңиз, шоны эдерин» дийди. Патыша
дервезәниң янында дурды; тутуш гошун йүз-
йүзден, мүң-мүңден дүзүлип, галадан чыкды.
5 «Мениң хатырама яш йигит Абшаломы горап
саклаң» дийип, патыша Ёваба, Абышая хем-де Ытая
буйрук берди. Абшалом барада шаның
баштутанларына берен бу буйругыны бүтин гошун
эшитди.
6 Гошун Ысрайыл билен урушмак үчин мейдана
чыкды. Сөвеш Эфрайым токайында болды.
7 Ысрайыллар Давудың адамларындан еңилдилер.
Шол гүн улы гыргынчылык болуп, йигрими мүң
адам гырылды. 8 Сөвеш юрдуң әхли ерини гуршап
алды. Ол гүн токай себәпли өленлер гылычдан
өленлерден көп болды.
9 Абшалом Давудың адамларына дуйдансыз
саташды. Ол гатыр мүнүп гелйәрди. Гатыр улы бир
дуб агаҗының ашагындан геченде, Абшаломың
келлеси агаҗың шахаларына илишди. Ол ер билен
гөгүң арасында асылып галды, гатыр онуң
ашагындан сыпып гитди. 10 Бир адам оны гөрүп:
«Абшалом дуб агаҗындан асылып галыпдыр»
дийип, Ёваба хабар берди. 11 Ёвап оңа: «Гөрен
болсаң, нәме үчин оны шол ериң өзүнде уруп ере
язмадың? Мениң өзүм саңа он күмүш теңңе билен
бир кемер берердим» дийди. 12 Эмма ол адам Ёваба

шейле дийди: «Мүң күмүш берселерем,
патышаның оглуна эл галдырмаздым, себәби
патыша: „Мениң хатырама яш йигит Абшаломы
гораң“ дийип, саңа, Абышая хем-де Ытая буйрук
берендигини өз гулагымыз билен эшитдик.
13 Икинҗи бир тарапдан, эгер мен хайынлык эдип,
оны өлдүрен болсам, (патышадан яшырын галҗак
зат бармы?), онда сениң өзүңем мени язгарардың».
14 Ёвап: «Мен сениң билен бейдип, вагт йитирип
дуруп билмерин» дийди-де, үч саны найза алып,
хениз дубда салланып дуран дири Абшаломың
йүрегинден гечирди. 15 Ёвабың ярагыны гөтерйән
он нөкери Абшаломы ара алып, уруп өлдүрди.
16 Ёвап адамларыны сөвешден сакламак үчин,
шахдан эдилен сурнай чалдырды. Онуң адамлары
ысрайыллары коваламакларыны бес эдип гайдып
гелдилер. 17 Соңра Абшаломың җеседини алып,
токайдакы чуң гарыма ташладылар ве үстүне
уллакан эдип, даш үйшүрдилер. Ысрайылларың
әхлиси даргашып, өйли-өйүне гачып гитдилер.
18 Абшалом: «Мениң адымы ятладар ялы ызымда
галҗак оглум ёк» дийип, хениз дирикә, Патыша
җүлгесинде өзи үчин бир сүтүн дикипди ве оңа өз
адыны дакыпды. (Оңа хәзир хем Абшаломың
ядыгәрлиги дийилйәр.)

Давут Абшаломың өлендигини эшидйәр

19 Садогың оглы Ахымагас: «Ылгайын-да, Реббиң
патышаны душманларының элинден халас
эдендигини оңа бушлайын» дийди. 20 Ёвап оңа: «Бу
гүн бушламак герек дәл. Бушлук хабары бу гүн дәл-
де, башга бир гүн әкидерсиң, себәби шаның оглы
өлди» дийди. 21 Ёвап эфиопиялы бир адама: «Бар,
нәме гөрен болсаң, патыша хабар бер» дийди.
Эфиопиялы оңа тагзым этди-де, ылгады. 22 Садогың
оглы Ахымагас ене Ёваба: «Нәме болса, шол
болсун, эфиопиялының ызындан менем ылгайын»
дийди. Ёвап: «Сен нәме үчин онуң ызындан
ылгаҗак, оглум?! Саңа бушлара зат ёг-а» дийди.
23 Ол ене: «Хер ничигем болса, менем ылгайын»
дийди. Ёвап: «Боляр, бар ылга!» дийди. Ахымагас
дүзлүк билен ылгап, эфиопиялыдан озуп гечди.
24 Давут шәхер дервезесиниң ички хем дашкы
гапыларының арасында отырды. Шол вагт гөзегчи
дервезеханаың ёкарсына, дивара чыкып серетди
ве кимдир бириниң ылгап гелйәндигини гөрди.
25 Гөзегчи гыгырып, муны патыша хабар берди.
Патыша: «Эгер ол еке болса, бушлук гетирйәндир»
дийди. Ол барха голайлашярды. 26 Соңра гөзегчи
ене бир адамың ылгап гелйәндигини гөрди. Ол:
«Серет, ене бир адам ылгап гелйәр!» дийип,
дервезебана гыгырды. Патыша: «Ол-да бушлук
гетирйәндир» дийди. 27 Гөзегчи: «Өңден гелйәниң
ылгайшы Садогың оглы Ахымагасың ылгайшына
чалым эдйәр» дийди. Патыша: «Ол говы адам, говы
хабар билен гелйәндир» дийди. 28 Ахымагас
патыша: «Саг-саламатлык!» дийип гыгырды. Соңра
ол ере йүзин дүшүп, патыша тагзым эдип:
«Худайың Реббе алкыш болсун, Ол ша
хезретлерине эл галдыраның алмытыны берди»
дийди. 29 Патыша: «Яш йигит – Абшалом саг-
саламатмы?» дийди. Ахымагас: «Ёвап гулуңы
иберенде, бир галмагал-а барды, йөне онуң
нәмедигини билмедим» дийди. 30 Патыша: «Бир
гыра чекил-де, шол ерде дур» дийди. Ол бир гыра
чекилип дурды.
31 Соңра эфиопиялы гелди. Ол: «Ша хезретлери,
бушлук! Гаршыңа чыканларың хеммесиниң
элинден Реб сени халас этди» дийди. 32 Патыша
оңа: «Йигдекче – Абшалом саг-саламатмы?» дийди.
Эфиопиялы: «Ша хезретлериниң душманларының
оңа зыян етирмек үчин, гаршысына чыканларың
әхлисиниң башына шол йигидиң гүни гелсин»
дийди. 33 Патыша сандыр-сандыр эдип, дервезәниң
үстүндәки отага чыкып аглады. Ол гелйәркә: «Вах,
оглум, Абшалом! Җан оглум! Эй, җан оглум,
Абшалом! Сениң ериңе мен өлен болсам
болмаярмы, вах, җан оглум, җан оглум!» дийип
аглаярды.

19-нҗы бап

Ёвап Давуда кәейәр

19 «Патыша Абшалом үчин аглап, онуң ясыны
тутяр» дийип, Ёваба хабар бердилер. 2 Ол
гүнки еңиш тутуш гошун үчин яса өврүлди. Себәби
шол гүн гошун патышаның өз оглы үчин хасрат
чекйәндигини эшитди. 3 Шол гүн Давудың
эсгерлери эдил урушдан гачан ялы болшуп,
утаншып ювашлык билен гала гирдилер. 4 Патыша
йүзүни ашак салып: «Вах, оглум, Абшалом! Җан
оглум, җан оглум, Абшалом!» дийип, гаты сеси
билен мөңңүрип аглаярды. 5 Ёвап патышаның
өйүне гелип, оңа шейле дийди: «Сен бу гүн өзүңиң,
огул-гызларыңың, аялларыңдыр гырнакларыңың
җаныны халас эден эсгерлериңиң йүзүни ере
салдың. 6 Себәби өзүңи йигренйәнлери сөйүп,
өзүңи сөййәнлери йигрендиң. Сен
гошунбашыларыңдыр эсгерлериңиң өзүң үчин хич
кимдигини бу гүн ап-айдың этдиң. Эгер-де
Абшалом дири галып, бизиң әхлимиз өлен болсак,
онда сениң шатланҗак экендигиңе мен анык гөз
етирдим. 7 Инди бар-да, өз адамларың билен
мылакатлы геплеш, Ребден ант ичйәрин, эгер
гитмесең, шу гиҗе яныңда бир адамам галмаз. Бу
болса сениң үчин яшлыгыңдан тә хәзире ченли
гөрен яманлыкларыңың барындан бетер болар».

8 Патыша турды-да, дервезәниң агзына барып
отурды. Муны тутуш гошуна хабар бердилер. Әхли
гошун патышаның хузурына гелди.

Давут Иерусалиме доланяр

Шол вагт ысрайылларың әхлиси өз өйлерине
гачып гитдилер. 9 Ысрайыл тирелериниң әхлиси:
«Давут бизи душманларымызың элинден ве
пилиштлилерден халас этди. Ол Абшалом зерарлы
юртдан гачды. 10 Башына яг гуюп, өзүмизе патыша
гоян Абшаломымыз-а урушда өлди. Инди
патышаны ызына гетирмек барада нәме үчин дил
ярмаярсыңыз?» дийип, өзара җеделлешйәрдилер.
11 Давут патыша Яхуданың яшулуларына айтмак
үчин, Садок билен Абятар руханыдан шейле хабар
иберди: «Патышаны өйүне гайтарып гетирмекде,
соңа галасыңыз гелйәрми? Тутуш Ысрайылың
айданлары патыша етди. 12 Сиз мениң
гарындашларым, сиз мениң өз сүегимден ве
тенимдেнсиңиз. Шонда-да патышаны өйүне
гайтарып гетирмекде, соңа галасыңыз гелйәрми?»
13 Эмаса болса шу сөзлерими айдың: «Сен мениң өз
сүегимден ве тенимден дәлми нәме? Эгер шу
пурсатдан башлап, Ёвабың ерине мениң
гошунбашым болмасаң, гой, Худай маңа-да шоны,
хатда ондан бетерини гөркезсин». 14 Шейлеликде,
Давут бир адам ялы эдип, яхудаларың әхлисиниң
көңлүни өзүне баглады. Олар: «Әхли адамларыңам
ал-да, гел» дийип, патыша хабар ёлладылар.
15 Шейдип, патыша ызына, Иордана доланып
гелди. Яхудалар оны гаршыламак хем-де Иордан
дерясындан гечирмек үчин Гилгала гелдилер.
16 Бахурымдан беняминли Гераның оглы Шимги,
Давут патышаны гаршыламак үчин, яхудалар
билен ховлугышып эңип гелйәрдилер. 17 Онуң
янында беняминден мүң адам барды. Шавулың
машгаласының хызматкәри Сиба он бәш оглуны
хем-де йигрими хызматкәрини янына алып,
патышаның өңүнден Иордан дерясындан гечди.
18 Олар патышаның өй-ичерисини гечирмек үчин
ве онуң хузурында ислән задыны берҗай этмек
үчин, деряның сай еринден гечдилер.
Патыша Иордан дерясындан гечен бадына,
Гераның оглы Шимги онуң өңүнде тагзым эдип,
19 шейле дийди: «Җенабым, мени гүнәли
хасапламаң ве ша хезретлериниң Иерусалимден
чыкан гүни өз гулуңызың эден яманлыгыны
ятламаң, оны гөвнүңизе алмаң. 20 Себәби мен
гулуңыз өзүмиң гүнәкәрдигими билйәрин. Шоңа
гөрә-де, мен шу гүн Юсубың несиллеринден
илкинҗи болуп, сиз ша хезретлерини гаршыламага
гелдим». 21 Серуяның оглы Абышай: «Нәме үчин
Шимги өлдүрилмели дәл, ол Реббиң сечип-
сайланына гаргады ахырын» дийди. 22 Эмма Давут
шейле дийди: «Эй, Серуяның огуллары, бу гүнки
гүн мениң билен душман болар ялы, бизиң
арамызда нәме бар? Мен бу гүн өзүмиң
Ысрайылың шасыдыгымы билмейәринми нәме? Бу
гүн Ысрайылда хич ким өлдүрилмез». 23 Патыша
ант ичип, Шимгә: «Сен өлмерсиң» дийди.
24 Шавулың агтыгы Мепибошет Давуды
гаршыламага гелди. Патышаның гиден гүнүнден тә
ол саг-саламат доланып гелйәнчә, ол өз
аякларыны-да, гейимлерини-де ювманды,
сакгалыны хем беҗерменди. 25 Ол патышаны
гаршыламак үчин Иерусалимден геленде, патыша
оңа: «Мепибошет, сен нәме үчин мениң билен
гитмедиң?» дийди. 26 Ол шейле җогап берди: «Эй,
ша хезретлери, мени хызматкәрим алдады. Мен
оңа: „Эшеги гаңңалайын-да, оңа мүнүп, патыша
билен гидейин“ дийдим, себәби мен гулуң агсак.
27 Эмма ол сиз ша хезретлериниң янында мен
гулуңыза төхмет атды. Эмма ша хезретлери мениң
үчин Худайың перишдеси ялыдыр. Инди нәме
эдерин дийсеңиз, ине, мен. 28 Какамың әхли
гарындашлары ша хезретлериниң өңүнде
өлдүрилмәге дегишли болуп дурка, мен гулуңызы
өз сачагыңызың башындакыларың арасында
отуртдыңыз. Шондан соң патыша шикаят этмәге
нәме хакым бар?» 29 Патыша оңа: «Өз ягдайларың
хакында гүрлемегиң хаҗаты ёк. Мен саңа ве Сиба
ери пайлашмагы буйрук берйәрин» дийди.
30 Мепибошет патыша: «Ша хезретлериниң саг-
саламат өйүне гелендигине гөрә, гой, хеммесини
ол алсын» дийди.
31 Гилгатлы Барзыллай Рогелим галасындан
гелди. Ол Иордан дерясындан патыша билен биле
гечип, оныуградып барярды. 32 Ол җуда гаррыды –
сегсен яшындады. Патыша Маханайымда боланда,
Барзыллай оны иймит билен үпҗүн эдипди, чүнки
ол җуда гурплы адамды. 33 Патыша Барзыллая:
«Мениң билен гидибер, Иерусалимде ийип-
ичҗегиңи өзүм алада эдерин» дийди. 34 Эмма
Барзыллай патыша шейле дийди: «Патыша билен
Иерусалиме гидер ялы, мениң өмрүмиң ене нәче
йылы галдыка? 35 Хәзир мен сегсен яшымда, гөвне
якымлы-якымсыз затлары сайгарып билемок. Мен
гулуң өз ийип-ичйән затларымың тагамыны-да
билемок. Эркегу-аял багшыларың сеслерини
эшидип билемок. Шейле болса, нәме үчин мен
гулуң ша хезретлерине йүк болсун?! 36 Гулуң болан
мен патыша билен диңе бираз ёл йөрәп, оны
Иордан дерясындан гечирмек ислейәрин. Патыша
нәме үчин мени бейле сылагламалы? 37 Мен гулуң
ызыма гайдып, өз галамда, какамың, эҗемиң
губурларының голайында өлейин. Йөне, ине, шу
ерде гулуң Кимхам бар. Ша хезретлери билен, гой,

ол гидәйсин. Сенем гөвнүңе җай болан зады онуң
үчин эт» дийди. 38 Патыша оңа: «Кимхам мениң
билен гидер, мен хем онуң үчин сениң ислән
задыңы эдерин, хава, әхли ислән задыңы мен
сениң үчин эдерин» дийди. 39 Тутуш гошун Иордан
дерясындан гечди, патыша-да гечди. Ол
Барзыллайы огшап, оңа пата берди; Барзыллай өз
өйүне гайтды. 40 Патыша Гилгала тарап ёла дүшди,
Кимхам хем онуң билен биле гитди. Тутуш яхуда
халкы ве ысрайыл халкының ярысы патышаны
уградты.

Ысрайылың нәгилелиги ве Шебаның гозгалаңы

41 Бүтин Ысрайылың халкы патышаның янына
гелип, оңа: «Нәме үчин гарындашларымыз
яхудалар сизи огурладылар ве патышаны
машгаласы хем адамлары билен биле Иордан
дерясындан гечирдилер?» дийди. 42 Тутуш яхудалар
ысрайыллара: «Себәби патыша бизиң якын
гарындашымыз. Нәме үчин муңа гахарыңыз
гелйәр? Биз, хей, патышаның хасабына бир зат
ийдикми я патыша бизе серпай япдымы?»
дийдилер. 43 Эмма ысрайыллар яхудалара: «Давут
патышада пайымыз сизиңкиден көпдүр, он
пайымыз бар. Шонда-да нәме үчин бизи
әсгермезлик этдиңиз? Патышаны ызына
гетирмекде илкинҗи сөз бизиңки болмалы дәлми
нәме?» дийип җогап бердилер. Эмма яхудаларың
сөзи ысрайылларыңкыдан газаплы болуп чыкды.

20-нҗи бап

20 Шол вагт бенямин тиресинден Бикриниң
оглы Шеба диен бир дейюс шол ердеди. Ол
шахдан эдилен сурнай чалып, шейле дийип
гыгырды: «Эй, ысрайыллар, пайымыз ёк Давутда!
Пайымыз ёк Йышайың оглунда! Өйли-өйүңизе
дарагаң!»
2 Шейдип, әхли ысрайыллар Давутдан айрылып,
Бикри оглы Шебаның ызына дүшдүлер. Йөне
яхудалар өзлериниң патышасы Давуда ыгрaрлы
болуп, Иордан дерясындан Иерусалиме ченли
онуң билен биле болдулар.
3 Давут Иерусалимдәки өйүне гелди. Өе серетмек
үчин гоюп гиден он гырнак аялларының әхлисини
бир җая габап, олары гораг астына алды; олары
зерур затлар билен үпҗүн этди, йөне янларына
гирмеди. Гырнак аяллар шейдип, тә өлйәнчәлер
дул ялы яшадылар ве габавдан чыкарылмадылар.
4 Патыша Эмаса: «Үч гүнүң довамында Яхуданың
эркек гөбеклилерини мениң яныма йыгна, өзүңем
шу ерде бол» дийди. 5 Эмаса яхудалары чагырмага
гитди. Йөне гелмели вагтында гелмән гиҗә галды.
6 Давут Абышая: «Инди Бикри оглы Шеба бизе
Абшаломданам көп зыян берер. Өз җенабыңың
гулларыны ал-да, онуң ызындан ков, ёгсам, ол
өзүне берк галалар тапар-да, бизден сыпар» дийди.
7 Ёвабың адамлары, керетлер, пелетлер ве әхли
батыр йигитлер Иерусалимден чыкып, Бикри оглы
Шебаның ызындан ковмак үчин Абышайың ызына
дүшдүлер. 8 Олар Гибгондакы уллакан дашың
янына баранларында, Эмаса олары гаршыламага
чыкды. Ёвап харбы гейимдеди, билинде кемере
дакылан гынлы гылыҗы барды. Ол йөрәп гелйәркә,
гылыҗы гыныдан гачды. 9 Ёвап Эмаса: «Доганым,
саг-гургунмың?» дийип, огшамак үчин саг эли
билен Эмасаның сакгалындан тутды. 10 Эмаса
Ёвабың элиндәки гылыҗына үнс бермеди. Ёвап
гылыҗыны онуң гарнына сокуп, ичгошуны ере
силкди, гылыҗы гайтадан сокмага зерурлык
галмады; Эмаса өлди. Соңра ики доган Ёвап билен
Абышай Бикри оглы Шебаның ызындан ковмага
башладылар. 11 Ёвабың адамларындан бири
Эмасаның җесединиң янында дуруп: «Ким Ёвабың
тарапдары болса, ким Давуда вепалы болса,
Ёвабың ызына эерсин» дийди. 12 Эмаса ёлуң
угрунда гана булашып ятырды. Яңкы адам җеседиң
янына барянларың онуң янында
сакланяндыкларыны гөрүп, оны ёлдан бир гыра
чекди-де, үстүне гейим япды. 13 Эмасаның җеседи
ёлдан айрыландан соң, гошун Бикри оглы
Шебаның ызындан ковмак үчин, Ёвабың ызына
дүшди.
14 Гошун Абелбейтмагака галасына ченли тутуш
демиргазык тирелериниң ичинден гечди.
Демиргазык тирелериниң халкы җемленип
бирлешдилер-де, гала тарап Ёвабың ызына дүшди.
15 Олар барып, Абелбейтмагака галасында оны
габава салдылар. Галаның диварына чыкмак үчин
япгыт гурдулар ве дивары йыкмак үчин оны
опурмага башладылар. 16 Бир акыллы аял галадан:
«Гулак ассаңызлаң! Диңлесеңизләң! Ёваба айдың,
мен онуң билен геплешмек ислейәрин» дийип
гыгырды. 17 Ёвап онуң янына баранда, ол аял: «Сен
Ёвапмы?» дийди. Ол: «Хава, мен Ёвап» дийип җогап
берди. Аял: «Онда өз гырнагыңа гулак ас» дийди.
Ёвап: «Диңлейәрин» дийди. 18 Аял шейле дийди:
«Өңлер: „Абелде маслахат алсынлар“ дийип
айдардылар, шейдибем, иши тамамлардылар.
19 Биз Ысрайылың парахат хем вепадар
адамларыдырыс. Ысрайыл галаларының энеси
болуп дуран галаны нәме үчин йыкмак
ислейәрсиң? Нәме үчин Реббиң берен мирасыны
ёк этмек ислейәрсиң?» 20 Ёвап шейле җогап берди:
«Ёк-ла! Даш эдеверсин! Худай сакласын! Галаны
йыкмак я-да ёк этмек мениң этҗек ишим дәл! 21 Бу
бейле дәл! Йөне Эфрайым даглыгындан Бикри
оглы Шеба диен бири Давут патышаның
гаршысына чыкды. Онуң еке өзүни элиме бер, мен

галадан эл чекейин». Аял: «Онуң келлеси дивардан
үсташыры саңа тарап зыңлар» дийди. 22 Аял
акыллы пикири билен халкың янына гитди. Олар
Бикри оглы Шебаның келлесини кесип, оны Ёваба
тарап зыңып гойбердилер. Ёвап сурнай чалды;
олар галадан чекилдилер. Хеммелер өйли-өйүне
гитди. Ёвап болса Иерусалиме патышаның янына
гайтды.
23 Ёвап Ысрайылың тутуш гошунына баштутан
болды. Ехояданың оглы Беная болса керетлериң
хем-де пелетлериң баштутаны болды. 24 Адорам †
гара зәхмет билен мешгул болянларың
ёлбашчысыды, Ахылудың оглы Ехошапат баш
эмелдарыды. 25 Шева – кәтип, Садок билен Абятар –
руханылар болды. 26 Яйырлы Ыра хем Давудың
руханысыды.

21-нҗи бап

Шавулың несиллери өлдүрилйәр

21 Давудың дөврүнде үч йыла чекен ачлык
болды. Давут Реббе йүзленди. Реб оңа:
«Шавулың ган дөкмеги онуң өзүниң ве неслиниң
бойнунадыр, себәби ол гибгонлылары
гыргынчылыга берди» дийди. 2 Патыша
гибгонлылары чагырып, олар билен геплешди.
(Гибгонлылар ысрайыллардан дәлдирлер, олар
аморларың галындыларыды. Ысрайыллар олара
дегмеҗекдиклерине ант ичипдилер, йөне Ысрайыл
билен Яхуда болан ыхласы себәпли, Шавул олары
ёк этҗек болярды.) 3 Давут гибгонлылара: «Мен
сизиң үчин нәме эдейин? Реббиң сайлан халкына
пата бермегиңиз үчин, бу гүнәден нәдип
сапланаркам?» дийди. 4 Олар: «Бизе Шавулдан ве
онуң неслинден алтын я күмүш алмак етерлик дәл.
Ысрайылдан кимдир бирини бизиң өлдүрмәге
хакымыз ёк» дийдилер. Давут олара: «Сиз нәме
ислесеңиз, шоны-да этҗек» дийди. 5 Олар: «Бизи
тутуш Ысрайылдан чыкармак ислән ве дыр-пытрак
эден адамың неслинден болан еди адамы бизиң
элимизе бер. Биз олары Реб тарапындан сайланан
Шавулың Гибга галасында Реббиң хузурында
өлдүрип, Гүнүң астында серҗек» дийдилер.
Патыша олара: «Боляр, мен олары сизе берейин»
дийди. 7 Йөне Давут патыша өзүниң Ёнатан билен
Реббиң өңүнде әхт эдишендиги себәпли онуң оглы
Мепибошеде рехим этди. 8 Давут Аяның гызы
Риспаның Шавула догруп берен ики оглуны:
Армоны билен Мепибошеди, шейле хем Шавулың
гызы Мерабың †† мехолалы Барзыллайың оглы
Адрыеле догруп берен бәш оглуны алып, 9 олары
гибгонлыларың элине берди. Гибгонлылар олары
дагда Реббиң хузурында өлдүрип, ериң йүзүне
сердилер, оларың едисем билеликде өлди. Бу вака
бахарда, арпа орагының илкинҗи гүнлеринде
болупды.
10 Аяның гызы Риспа шол ердәки гаяның йүзүнде
бир көне халтаны дүшенди-де, арпа орагының
башындан тә җесетлериң үстүне ягыш ягып
башлаянча, ол ерде отурды; ол җесетлери
гүндизине гушлардан, гиҗесине вагшы
хайванлардан горады. 11 Аяның гызы, Шавулың
гырнагы Риспаның бу эден ишини Давуда хабар
бердилер. 12 Давут барып, Шавул билен онуң оглы
Ёнатаның сүңкүни Гилгатдакы ябешлилерден алды.
Пилиштлилер олары Гилбогада өлдүрип, Бейтшеян
мейданчасында асыпдылар. Гилгатдакы
ябешлилер болса олары Бейтшеян
мейданчасындан огурлапдылар. 13 Давут Шавул
билен онуң оглы Ёнатаның сүңклерини ол ерден
гетиртди. Өлдүрилип, ериң йүзүне серленлериң
хем сүңклерини топладылар. 14 Давудың адамлары
Шавул билен Ёнатаның сүңклерини Бенямин
топрагында – Селада, Шавулың какасы Кишиң
губры гойлан гүммезде җайладылар. Олар
патышаның әхли табшырыгыны ерине етирдилер.
Шондан соң Худай юрт үчин эдилйән дилеглери
кабул этди.
15 Пилиштлилер Ысрайылың гаршысына ене
урша башладылар. Давут өз эсгерлери билен урша
чыкып, пилиштлилер билен урушды ве халыс
ысгындан гачды. 16 Пилиштлилериң ири
несиллеринден Йишбибеноп диен бир адам болуп,
олаграмы секиз йүз мысгал ‡ болан бүрүнч найза,
билине тәзе гылыч дакынанды. Ол Давуды
өлдүрмеги йүрегине дүвди. 17 Эмма Серуяның оглы
Абышай оңа көмеге етишди ве пилиштли билен
уршуп, оны өлдүрди. Шондан соң Давудың
адамлары: «Инди сен бизиң билен биле сөвеше
чыкма, гой, Ысрайылың чырасы сөнмесин» дийип,
оңа касам этдилер.
18 Шундан соң ысрайыллар билен пилиштлилер
Гопда сөвеше башладылар. Шонда хушалы
Сибекай ири адамларың неслинден болан Сап
диен бирини өлдүрди. 19 Соңра олар пилиштлилер
билен Гопда ене чакнышдылар. Шонда
бейтуллахамлы Ягырың оглы Элханан гатлы
Җалуды өлдүрди. Җалудың найзасының сапы пүрс
ялыды. 20 Гат галасында ене уруш болды. Ол ерде
ене пилиштлилериң ири неслинден, эллери ве
аяклары алты-алтыдан йигрими дөрт бармаклы
шиллиң узын бири барды. 21 Ысрайыла сөгендиги
үчин Давудың доганы Шимганың оглы Ёнатан оны
өлдүрди. 22 Буларың дөрдүси-де Гат галасының ири

† *Адорам – кәбир гадымы терҗимелерде Адоныра*м
†† *Мерабың – кәбир голязмаларда Микалың*
‡ *Секиз йүз мысгал – еврейче үч йүз шекел*

несиллериндендилер. Олар Давудың хем-де онуң эсгерлериниң элинден өлдүлер.

22-нҗи бап

Давудың еңиш айдымы

(Зебур 17)

22 Реббиң Давуды әхли душманларындан хем-де Шавулдан халас эден гүни, ол Реббиң шанына шу айдымы айтды:

2 «Реб – мениң гаям, галам хем Халасгәрим,
3 Худайым – пена эдинйән гаям,
галканым, еңшим хем-де беркитмәм.
Халасгәрим мени зулумдан халас эйлейәр!
4 Мен шан-шөхрата мынасып Ребби чагырярын,
хем-де душманларымдан халас болярын.
5 Өлүм толкунлары маңа оралды,
вейранчылык силлери мени гарбады.
6 Өлүм дүнйәсиниң танаплары маңа саралды,
өлүм дузаклары гаршымдан чыкды.
7 Гам-гуссамың ичинде Ребби чагырдым,
өз Худайыма мен перят этдим.
Ол ыбадатханасындан мең сесими эшитди;
Онуң гулагына перядым етди.
8 Шонда земин чайканды хем эндиреди,
ериң бинятлары сарсып, лерзана гелди,
себәби Реб газаба мүнди.
9 Газабындан яңа түссе чыкды бурнундан,
ювудыҗы от билен көрейән көзлер чыкды агзындан.
10 Ол гөклери бөвсүп, ашага инди,
зулмат аякларының астында барды.
11 Ол бир веруба мүнди-де, учды,
елиң ганатларында гайды.
12 Ол Өзүне чадыр эдинди түмлүги,
теләр этди гойы булутларың ягмыр түмүни
13 Хузурының ялкымындан яңа
көрейән көзлер алавлап туташды.
14 Реб гөклерде гүңлеч гүрледи,
сесленди Бейик Худай.
15 Пейкамлары атып, пытратды ягыларыны,
Йылдырымлар чакдырып, вейран этди олары.
16 Шонда Реббиң кәйинҗинден,
бурнундан чыкан деминден яңа
деңзиң гечелгелери гөрүнди,
дүнйәниң-де бинятлары ачылды.
17 Ол белентден етди хем мени алды
Ол мени чуң сувлардан чекип чыкарды.
18 Халас этди мени йигренйән гүйчли ягымдан,
чүнки олар гүйчлүди менден.
19 Олар бетбагт гүнүмде гаршыма чыкды,
йөне Реб мениң даянҗым болды.
20 Мени гиң ере чыкарды хем халас этди,
чүнки Ол менден гөвнүхош болды.
21 Ол догрулыгыма лайык өвезини гайтарды,
эллеримиң тәмизлигине лайык Ол сылаглады.
22 Чүнки мен Реббиң ёлларындан йөредим,
Худайымдан айрылмак ялы эрбет иши этмедим.
23 Чүнки гөзүмиң алнындады әхли карарлары,
өзүмден дашлашдырмадым Онуң парзларыны.
24 Мен кәмилдим Онуң өңүнде,
сакладым өзүми гүнә этмекден.
25 Шонуң үчин, догрулыгыма ве пәклигиме гөрә,
Реб өвезини гайтарды Өз назарында.
26 Садыклык эдйәрсиң Сен садыклара,
кәмиллик эдйәрсиң Сен кәмиллере,
27 пәклик эдйәрсиң Сен пәк ынсанлара,
эгрилере болса эгрилигине гөрә гараярсың Сен.
28 Песгөвүнли халкы халас эдйәрсиң,
эмма текепбир гөзлери песелдйәрсиң Сен.
29 Я Реб, мениң чырам Сенсиң,
Реб ягтылдяр мең түмлүгими.
30 Сениң билен талаңчылара хүҗүм эдерин,
Өз Худайым билен дивардан ашып билерин.
31 Худай – Онуң ёлы кәмилдир, Реббиң сөзлери сапдыр,
Оны пена эдинйәнлериң барына Реб галкандыр.
32 Чүнки Ребден башга Худай ёк!
Худайымыздан башга гая ёк!
33 Мениң берк галамдыр Худай,
кәмил ёла атаряр Ол айыпсыз адамы.
34 Ол аякларымы кейигиңки дек эдйәр,
белент ерлерде мени ыкҗам дурузяр.
35 Урша түрген эдйәр Ол эллерими,
голларым эгрелдйәр бүрүнчден яйы.
36 Еңиш галканыңы маңа берйәрсиң,
Сениң көмегиң-де мени бейгелдйәр.
37 Гадамларымың астындакы ёлы гиңелдйәң,
мениң аякларым таймаяр.
38 Душманларымы ковалайын, ызларындан етерин!
олары гырып түкедйәнчәм, доланмаярын.
39 Ер билен егсан этдим, яраладым, галып билмейәр,
аякларымың астына олар йыкыляр.
40 Уруш үчин Сен билиме кувват берйәрсиң,
гаршыма чыканлары маңа табын эдйәрсиң.
41 Боюн эгдирйәрсиң душманларымы,
гырярын мен өзүми йигренйәнлери.
42 Төверегине гарадылар, олары халас эдйән ёк;
Ребби чагырсалар-да, Ол җогап беренок.
43 Олары тозан дек эдип енчдим,
көчелериң палчыгы кимин мынҗыратдым.
44 Өз халкымың гаршылыгындан мени халас эйлейәң,
Сен мени миллетлере баш эдип гойяң,
танамадык халкым табындыр маңа.
45 Мени эшиден дессине боюн болярлар,

ятлар маңа ялым-юлум эдйәрлер.
46 Кесекилериң йүзи горкудан ак тама дөнйәр,
олар галаларындан титрешип чыкяр,
47 Реб диридир! Мениң гутулыш Гаям алкышлы болсун!
Гутулышымың Худайы беленде чыкарылсын!
48 Ол мениң арымы алып берйән Худайдыр,
Ол халклары маңа голасты эдйәр.
49 Ол мени душманларымдан халас эйлейәр.
Сен мени ягыларымдан үстүн чыкардярсың,
хем-де залымларың элинден мени халас эдйәрсиң.
50 Мунуң үчин миллетлер арасында Сени алкышларын, я Реб!
Сениң адыңа нагма айдарын!
51 Өз патышаңа улы еңишлер гетирйәрсиң Сен!
Сечип-сайлан Давудына, онуң неслине,
элмыдама садык сөйгүсини гөркезйәр».

23-нҗи бап

Давудың соңкы сөзлери

23 Ине, Давудың соңкы сөзлери шулардыр:
Беленде гөтерилен Йышай оглы Давут диййәр,
Якубың Худайының сечип сайлан адамы,
Ысрайылың ширин лабызлы багшысы шейле сөзлейәр:
2 «Реббиң Рухы мениң үстүм билен геплейәр,
дилимде Онуң сөзлери.
3 Ысрайыл Худайы гепледи,
Ысрайылың Гаясы маңа шейле дийди:
„Халка адалатлы хәкимлик эден,
Худайдан горкуп, халка баштутанлык эден,
4 даң шапагы ялыдыр,
айдың асманда доган Гүн ялы,
отларың ягышдан соңкы ялкымыдыр“.
5 Мениң неслим хем Худайың өңүнде шейле дәлми нәме?!
Себәби Ол мениң билен бакы әхт баглашды,
бу әхт тертип-дүзгүнли ве бозулмаздыр.
Мениң халас болмагым, арзувларым Оңа баглы дәлми нәме?!
6 Әхли ярамазлар зыңлан тикен ялыдыр.
Чүнки тикени элләп болмаяр.
7 Демир я-да найза сапы уланыляндыр олара,
хем дуран еринде ода якыляндыр олар».

Давудың батыр йигитлери

(1 Йыл язгылары 11:10-41)

8 Давудың батыр йигитлериниң атлары, ине,
шулардыр: тахкемонлы Ёше Башебет. Ол
сердарларың баштутаныды. Ол найзасы билен бир
вагтың өзүнде секиз йүз адамы өлдүрди. 9 Ондан
соңра үч батыр йигидиң бири ахова уругындан
Додоның оглы Элгазардыр. Сөвешмек үчин
топланышан пилиштлилере гыҗалат берленде, ол
Давудың янындады. Ысрайыллар ыза чекилдилер,
10 эмма Элгазар еринден гозганмады; ол
сурнугянча, хатда эли гылыҗа елмешйәнчә
сөвешип, пилиштлилери гырды. Реб шол гүн бейик
еңиш берди. Халк онуң ызына диңе олҗа йыгнамак
үчин дүшди. 11 Үчүнҗиси харарлы Агениң оглы
Шаммадыр. Пилиштлилер Лехиде
йыгнанышыпдылар. Ол ерде мәшден долы бир ер
барды. Гошун пилиштлилерден гачды. 12 Йөне
Шамма мейданчаның ортарасында дуруп, шол ери
горады ве пилиштлилери гырды. Реб улы еңиш
берди.
13 Орак дөврүнде отуз сердарың үчүси Давудың
янына, Адуллам говагына гитди. Пилиштлилериң
гошуны Рапа җүлгесинде дүшләпди. 14 Давут шол
вагт галадады. Пилиштлилериң гошун бөлүми
болса Бейтуллахамдады. 15 Давут арман эдип:
«Бейтуллахамың дервезесиниң янындакы гуюдан
сув гетирип берен болсады, шондан бир
ичсемдим» дийди. 16 Шонда үч батыр йигит
пилиштлилериң дүшелгесини бөвсүп гечди-де,
Бейтуллахамың дервезесиниң янындакы гуюдан
сув алып, оны Давуда гетирип берди. Эмма Давут
сувдан ичмеди, ол оны Реб үчин ере дөкди. 17 Ол:
«Мени бейтмекден сакла, я Реб! Җанларыны ховп
астына салып гиден адамларың ганыны, хей-де,
мен ичип билеринми?!» дийип, сувдан ичмек
ислемеди.
Бу үч батыр йигит шейле эдерменликлер
гөркезипди.
18 Серуяның оглы Абышай үч батыр йигидиң
баштутаныды, ол Ёабың доганыды. Ол өз найзасы
билен үч йүз адамың гаршысына урушды ве олары
өлдүрип, үч батыр йигит ялы мешхур болды. 19 Ол
отуз сердарың иң мешхурыды ве баштутанды,
йөне үч сердарың дережесине етип билмәнди.
20 Ехояданың оглы Беная улы эдерменликлер
гөркезен кабсеелли батыр йигитдир. Ол моваплы
арслан йүрекли ики эдермен уршуҗыны өлдүрди,
шейле хем ол гарлы гүн чукурың ичинде бир
ёлбарсы өлдүрди. 21 Ол соңра әпет бир мүсүрлини
өлдүрди. Мүсүрлиниң элинде найзасы барды.
Беная онуң гаршысына таяклы чыкды. Ол
мүсүрлиниң элинден найзасыны алып, оны өз
найзасы билен өлдүрди. 22 Ехояданың оглы Беная,
ине, шейле ишлери эдип, ол хем үч батыр йигит
ялы мешхур болды. 23 Ол отуз сердарың арасында
иң мешхурыды, йөне үч батыр йигидиң бири
дәлди. Давут оны өз җанпеналарының баштутаны
эдип гойды. 24 Отузларың арасында ене-де, ине,
шулар барды: Ёабың доганы Асахел,

бейтуллахамлы Додоның оглы Элханан, 25 харотлы
Шамма ве Элика, 26 палтылы Хелес, тековалы
Икешиң оглы Ыра, 27 анатотлы Абыгезер, хушалы
Мебуннай, 28 ахова уругындан Салмон, нетопалы
Махрай, 29 нетопалы Багананың оглы Хелеп,
беняминлерден гибгалы Рибайың оглы Ытай,
30 пиргатонлы Беная, Гагаш җүлгелеринден Хидай,
31 арбалы Абыгалбон, бахурымлы Азмавет,
32 шагалбынлы Эляхба, Яшениң огуллары: Ёнатан,
33 харарлы Шамма, харарлы Шарарың оглы Ахыям,
34 магакалы Ахасбайың оглы Элипелет, гилолы
Ахытопелиң оглы Элигам, 35 кармелли Хесро,
аравлы Пагары, 36 собалы Натаның оглы Йыгал, гат
тиресинден Баны, 37 аммон халкындан Селек,
Серуяның оглы Ёвабың ярагыны гөтерйән нөкери
бееротлы Нахрай, 38 йытра уругындан Ыра ве
Гареп, 39 хет халкындан Урыя. Булар җеми отуз еди
адамдан ыбаратдыр.

24-нҗи бап

Давут илат санавыны гечирйәр

(1 Йыл язгылары 21:1-26)

24 Реббиң Ысрайыла ене гаты гахары гелди-де:
«Бар, Ысрайыл билен Яхуданың адам саныны
бил» дийип, Давуды оларың гаршысына
өҗүкдирди. 2 Патыша Ёваба хем-де
гошунбашылара: «Дандан Беершеба ченли
ысрайыл тирелериниң әхлисине айланып, олары
хасаба алың, маңа илатың саны герек» дийди.
3 Эмма Ёвап патыша йүзленип: «Гой, ша
хезретлеримиң гөзүниң алнында Худайың Реб
халкыңың саныны йүз эссе көпелтсин! Йөне ша
хезретлерине бейле этмек нәмә герек болдука?!»
дийди. 4 Йөне патышаның сөзи Ёвабыңкыдан хем-
де гошунбашылардан үстүн гелди. Шунлукда, Ёвап
билен гошунбашылар ысрайыл халкының
хасабыны алмак үчин патышаның янындан
уградылар. 5 Олар Иордан дерясындан гечип,
Арогерде җүлгәниң ортасындакы галаның
гүнортасында дүшелге гурдулар. Соңра олар Гатда
ерлешйән Язер тарапа гитдилер. 6 Олар Гилгада ве
хетлериң юрды болан Кадеше бардылар. Соңра
Данягана, ол ерден болса Сидоның төвереклерине
бардылар. 7 Ол ерден Сур галасына ве хивилериң
хем-де кенганларың әхли галаларына айландылар.
Иң соңунда олар Яхуданың Негеп чөлүндәки
Беершеба галасына гитдилер. 8 Шейдип, олар
бүтин юрды айланып, докуз ай йигрими гүн
дийленде Иерусалиме доланып гелдилер. 9 Ёвап
илат язувының нетиҗеси билен патышаны
хабардар этди: Ысрайылың эли гылыч тутуп
билҗек адамларының саны секиз йүз мүң,
Яхуданыңкы болса бәш йүз мүң адам болуп чыкды.
10 Илат язувындан соң Давудың йүрегинде
ынҗалыксызлык пейда болды. Давут Реббе: «Шу
херекетим билен Сениң өңүңде улы гүнә газандым,
акмаклык этдим. Өз гулуңы гүнә астында гойма, я
Реб! Ялбарярын!» дийип, Реббе йүзленди. 11 Эртеси
ирден Давут энтек турманка, Давудың гөргүри Гат
пыгамбере Реббиң шу сөзи аян болды: 12 «Давудың
янына бар-да: „Реб сениң өңүңде үч шерт гойяр;
бирини сайла, Ол шоны хем амала ашырҗак“
дийип айт». 13 Гат муны Давуда айтды ве оңа:
«Юрдуңа еди йыл ачлык гелсинми я үч айлап
душманларыңа ковдурып, олардан гачып
гезҗекми, я-да юрдуңа үч гүнләп гыргын кесели
гелсинми? Пикир эт-де, белли карара гел; мени
иберен Реббе берҗек җогабыңы айт» дийди.
14 Давут Гада: «Мен эрбет ягдая дүшдүм. Говусы,
Реббиң элине дүшейин, ынсан элине дүшмәйин.
Реббиң рехимдарлыгы бейикдир» дийди.
15 Реб ир сәхерден башлап, тә белленен мөхлет
долянча, Ысрайыла гыргын кеселини иберди.
Дандан Беершеба ченли аралыкда яшаян илатдан
етмиш мүң адам бу кеселиң пидасы болды.
16 Перишде Иерусалимиң халкыны гырмак үчин
оңа тарап элини узаданда, Реб йүрегине дүвен
бетбагтчылыгыны гойболсун этди. Ол гырян
перишдә: «Бесдир! Инди элиңи чек» дийди. Шонда
Реббиң перишдеси ябуслардан болан Аравнаның
харман ериниң голайындады. 17 Давут адамларың
башына күлпет гетирйән перишдәни гөренде,
Реббе: «Вах, мен гүнә газандым, ине, мен хата иш
этдим. Йөне бу бигүнә халк нәме этди ахырын? Гой,
Сен диңе маңа хем атамың неслине җеза бер»
дийди. 18 Шол гүн Гат Давудың янына барып: «Бар,
ябуслардан болан Аравнаның харман еринде
Реббе гурбанлык сыпасыны гур» дийди. 19 Гатың
сөзлерине эерип, Давут Реббиң эмри билен чыкып
гитди. 20 Патышаның адамлары билен биле өзүне
тарап гелйәндигини Аравна гөрди; өңлеринден
чыкып, ики бүкүлип, патыша тагзым этди. 21 Соңра
ол: «Ша хезретлери нәме себәпден гулуның янына
гелдикә?» дийди. Давут: «Реббе гурбанлык
сыпасыны гурмак үчин, сениң харман ериңи сатын
алмага гелдим. Шейдип, халкың башына дүшен
бетбагтчылык совлар» дийди. 22 Аравна Давуда
шейле дийди: «Ша хезретлери оны алсын-да, ислән
задыны гурбанлык берсин. Ине, якма гурбанлыгы
үчин өкүзлер, ине-де одун үчин дөвек дөвйән
гуралладыр өкүзлериң боюнтырыклары. 23 Эй,
патыша, шу затларың хеммесини Аравна сизе
берйәр. Гой, Худайың Реб сенден разы болсун».
24 Эмма патыша оңа: «Ёк, мен оларың бахасыны
төлеҗек. Мугт дүшен зады Худайым Реббе
гурбанлык берҗек дәл» дийди. Шунлукда, Давут
харман ери билен өкүзлери элли күмүш теңңә

сатын алды. [25] Давут ол ерде Реббе гурбанлык сыпасыны гуруп, якма хем саламатлык гурбанлыкларыны берди. Реб юрт үчин эдилен дилеглери кабул этди; гыргын беласы Ысрайылдан совулды.

1 Патышалар

Гириш

ве китапларында Ысрайыл шалыгының ир дөвүрден тә онуң ахыркы гүнлерине ченли болуп гечен тарыхы беян эдилйәр.
Бу китапда Давут пыгамбериң өмрүниң ахыркы гүнлери барада гүррүң берилйәр. Ол инди гаррап, яшы бирчене баран гожа, саглыгының хем өңкүлиги ёк. Давут пыгамбер ысрайыл халкына баштутанлык этмегиң инди өзүне аңсат дәлдигине дүшүнйәр. Шонуң үчин-де, ол оглы Сүлеймана патышалыга беллейәр.
Сүлейман патышалыга беллениленде, шейле улы халка баштутанлык этмек үчин Худайдан илки билен пәхим-пайхас дилейәр. Сүлейманың бу дилеги Худайың гөвнүне яраяр. Шонуң үчин-де, Ол шейле диййәр: «Өзүңе узак өмүр, байлык дилемән я-да душманларыңың өлүмини дилемән, эйсем ягшы-яманы сайгарар ялы, акыл-пайхас диләниң үчин, Мен саңа дилән задыңы берйәрин. Мен саңа өңкүлериң хич биринде болмадык ве сенден соң хем хич кимде болуп билмеҗек акыл-пайхас, аң-дүшүнҗе берерин» (3:11-12).
Шунлукда, Сүлейман пыгамбер Худайың берен пәхим-пайхасы билен ысрайыл халкына 40 йыл баштутанлык эдйәр, Худая сежде этмек үчин илкинҗи ыбадатхананы гуряр, пәхим--пайхаслар китабыны язяр. Ол өз дөврүниң иң танымал патышаларының бири боляр. Йөне онуң ченденашалыга йыкгын эдендигини хем белләп гечмелидир. Мысал үчин, онуң дөврүнде халкдан йыгналан салгыдың мукдары хас-да артяр, аялдыр гырнакларының саны җуда көп боляр.
Сүлейман арадан чыкандан соң онуң патышалыгы Демиргазык ве Гүнорта патышалыкларына бөлүнйәр. Демиргазык патышалыгы Ысрайыл, Гүнорта патышалыгы хем Яхуда атлары билен беллидир. китапларының икисинде хем Ысрайыл ве Яхуда патышалыкларың Худайың буйрукларына нәдережеде табын боландыклары беян эдилйәр. Патышаларың диңе бирнәчеси Реббиң буйрукларына табындылар. Бейлеки патышалар болса өз битабынлыклары зерарлы өзлерини ве тутуш халкы Худайың җезасына сезевар этдилер. Шалыкларың аман галан раятлары Ашур ве Бабыла сүргүн эдиленде, Ысрайыл ве Яхуда патышалыкларының хөкмүрованлыгы тамамланяр. Иерусалимиң ве ыбадатхананың диварлары бабыллылар тарапындан вейран эдилйәр. Эмма вагтың гечмеги билен Яхуда патышалыгы гайтадан дикелдилйәр. Бу вакалар ве китапларында беян эдилйәр.
Бу китапда Ыляс пыгамбер барада хем гүррүң берилйәр. Ол Худайың гүйҗи аркалы мугҗызалардыр гудратлары гөркезен пыгамбердир.

Мазмуны

- Давудың патышалыгы тамамланяр
- Сүлейман патыша сайланыляр
- Сүлейманың шалыгының ирки йыллары
- Ыбадатхана гуруляр
- Сүлейманың шалыгының соңкы йыллары
- Патышалык бөлүнйәр
  - Демиргазык тирелери гозгалаң турузяр
  - Ысрайылың ве Яхуданың патышалары
  - Ыляс пыгамбер
  - Ысрайыл патышасы Ахап
  - Яхуда патышасы Ехошапат ве Ысрайыл патышасы Ахазя

1-нҗи бап

Давут патышаның өмрүниң соңкы йыллары

1 Давут патыша гаррап, яшы бирчене етипди.
Онуң үстүни нәче япынҗа билен басырсалар-
да, ол йылнып биленокды. 2 Шонда онуң көшк
эмелдарлары оңа: «Сизиң алыхезретиңиз, сизиң
үчин бир яш бой гыз гөзлесинлер; ол гыз
патышаның хузурында дуруп, оңа хызмат этсин,
җенабым патыша голай ятып, оны гыздырсын»
дийдилер. 3 Шейдип, олар тутуш Ысрайылда
гөрмегей, бой гызың гөзлегине чыкдылар ве
шунемли Абышаг атлы бир гызы тапып, оны
патышаның хузурына гетирдилер. 4 Гыз гаты
гөрмегейди. Ол патыша серетди, оңа хызмат этди,
йөне патыша оңа янашмады.

Адоныя өзүни патыша дийип ыглан эдйәр

5 Давудың Хагытдан болан оглы Адоныя
текепбирлик билен: «Мен патыша боларын» дийди.
Ол өзи үчин сөвеш арабаларыны, сөвеш арабалы
эсгерлери хем-де өңүнден йөрәр ялы элли саны
эсгер тайынлады. 6 Какасы Давут хич хачан оңа:
«Нәме үчин бейле этдиң?» диймәнди. Адоныя
Абшаломдан соң доглан гаты гөрмегей огланды.
7 Адоныя Серуяның оглы Ёвап ве Абятар руханы
билен дил дүвүшди. Шейдип, ол икиси Адоныяның
тарапында болды. 8 Эмма Садок руханы, Ехояданың
оглы Беная, Натан пыгамбер, Шимги, Реги хем-де
Давудың батыр йигитлери Адоныяның тарапында
дәлдилер.
9 Адоныя Эйнрогелиң голайындакы Йылан
гаяның янында гоюнлары, семиз өкүзчелери ве
маллары гурбанлык берип, әхли доганларыны,
патышаның огулларыны, Яхуданың әхли көшк
эмелдарларыны чагырды. 10 Эмма ол Натан
пыгамбери-де, Бенаяны-да, Давудың батыр
йигитлерини-де, өз доганы Сүлейманы-да
чагырмады.

Сүлейман патыша дийлип ыглан эдилйәр

11 Соңра Натан пыгамбер Сүлейманың әҗеси
Батшеба шейле дийди: «Сен Хагытың оглы
Адоныяның патыша боландыгыны ве җенабымыз
Давудың мундан хабарының ёкдугыны
эшитмедиңми? 12 Инди мен саңа оглуң Сүлейман
икиңизиң өз җаныңызы халас этмегиңиз үчин бир
маслахат берейин. 13 Сен дессине Давут
патышаның янына гит-де, ондан: „Эй, җенабым,
сен менден соң сениң оглуң Сүлейман патышалык
эдер, ол мениң тагтымда отурар дийип, маңа ант
ичмедиңми нәме? Онда нәме үчин хәзир Адоныя
патышалык эдйәр?“ дийип сорагын. 14 Онсоң сен
шол ерде патыша билен геплешип дуркаң, мен
сениң ызыңдан гирип, сениң айданларыңы
тассыкларын».
15 Шейдип Батшеба патышаның ички отагына
гелди. Патыша гаты гаррапды; шунемли Абышаг
оңа середйәрди. 16 Батшеба патышаның өңүнде
дыза чөкүп тагзым этди. Патыша ондан: «Нәме
арзың бар?» дийип сорады. 17 Батшеба оңа: «Эй,
мениң җенабым: „Менден соң сениң оглуң
Сүлейман патышалык эдер, ол мениң тагтымда
отурар“ дийип, маңа Худайың Ребден ант ичипдиң.
18 Эмма хәзир Адоныя патышалык эдйәр, сениң бу
затлардан хабарың ёк. 19 Ол биртопар семиз
өкүзчелери, маллары хем-де гоюнлары гурбанлык
берип, патышаның әхли огулларыны, Абятар
руханыны, гошун серкердеси Ёвабы чагырды, йөне
ол гулуң Сүлейманы чагырмады. 20 Эй, җенабым,
хәзир бүтин ысрайыл халкының гөзи сендедир. Сен
җенабымдан соң, онуң тагтында кимиң
отурмалыдыгыны олара айт. 21 Ёгсам җенабым
дүнйәден өтенден соң, мен ве оглум Сүлейман
этмишли сайыларыс» дийди.
22 Батшеба патыша билен геплешип дурка, Натан
пыгамбер гелди. 23 Патыша: «Натан пыгамбер шу
ерде» дийип хабар бердилер. Ол патышаның
хузурына гелди ве йүзин дүшүп, оңа тагзым этди.
24 Натан оңа шейле дийди: «Эй, җенабым, сен:
„Менден соң Адоныя патышалык эдер, ол мениң
тагтымда отурар“ дийип айтдыңмы нәме? 25 Адоныя
бу гүн гидип, биртопар семиз өкүзчелери ве
маллары, гоюнлары гурбанлык берип, патышаның
огулларының барыны, гошун серкерделерини ве
Абятар руханыны чагырды. Олар Адоныя билен
биле ийип-ичип: „Яшасын Адоныя патыша!“
диййәрлер. 26 Йөне Адоныя мен гулуңы, Садок
руханыны, Ехояданың оглы Бенаяны ве гулуң
Сүлейманы чагырмады. 27 Эгер бу иш җенабым
патышаның табшырыгы боюнча болан болса, онда
нәме үчин гулларыңа җенабым патышадан соң
тагтда кимиң отурмалыдыгыны айтмадың?»
28 Давут патыша: «Батшебаны мениң яныма
чагырың» дийди. Батшеба патышаның хузурына
гелип, онуң өңүнде дурды. 29 Патыша Ребден ант
ичип, шейле дийди: «Җанымы хер мушакгатдан
гутаран Реб муңа шаятдыр: 30 „Менден соң сениң
оглуң Сүлейман патышалык эдер, ол мениң
тагтымда отурар“ дийип, Ысрайыл Худайы Ребден
ичен антымы бу гүн хөкман берҗай эдерин».
31 Онсоң Батшеба йүзүни ере берип, оңа тагзым
этди ве: «Гой, җенабым Давут патышаның өмри
узак болсун!» дийди.
32 Давут патыша: «Садок руханыны, Натан
пыгамбери, Ехояданың оглы Бенаяны мениң

яныма чагырың» дийди. Олар патышаның хузурына гелдилер. 33 Патыша олара: «Мениң көшк эмелдарларымы яныңыз билен алың-да, оглум Сүлейманы мениң гатырыма мүндүрип, Гихона әкидиң. 34 Садок руханы билен Натан пыгамбер шол ерде онуң башына яг гуюп, оны Ысрайылың үстүнден патышалыга беллесинлер; онсоң сурнай чалың-да: „Яшасын Сүлейман патыша!“ дийип гыгырың. 35 Сиз онуң ызы билен гелерсиңиз, ол гелсин-де, мениң тагтымда отурсын ве мениң ериме патыша болсун. Чүнки мен оны Ысрайылың ве Яхуданың патышасы эдип белледим» дийди. 36 Ехояданың оглы Бенаяпатыша җогап берип, шейле дийди: «Омын! Мениң җенабымың Худайы Реб хем шейле дийсин. 37 Реб җенабым билен болшы ялы, Сүлейман билен хем болуп, онуң шалыгыны җенабым Давут патышаның шалыгындан-да хас гүллетсин».

38 Шейдип, Садок руханы, Натан пыгамбер, Ехояданың оглы Беная, керетлер хем пелетлер гидип, Сүлейманы Давут патышаның гатырына мүндүрдилер-де, оны Гихона тарап әкитдилер. 39 Садок руханы Реббе йүз тутулян чадырдан ичи зейтун яглы шахы алып, Сүлейманың башына яг гуйды. Соңра сурнай чалнып, әхли адамлар: «Яшасын Сүлейман патыша!» дийип гыгырышдылар. 40 Олар түйдүк чалып, шатланып, гыгырышып, Сүлейманың ызы билен гитдилер. Оларың сеси ери сарсдырды.

41 Адоныя билен онуң янындакы чагырыланларың бары ийип-ичип боланларындан соң муны эшитдилер. Ёвап сурнай сесини эшидип: «Шәхердәки бу шовхун нәмекә?» дийди. 42 Ол гепләп дурка, Абятар руханының оглы Ёнатан гелди. Адоныя: «Гирибер, чүнки сен хорматланян адамсың, хош хабар гетиренсиң» дийди. 43 Ёнатан Адоныя шейле дийди: «Ёк, бейле дәл, җенабымыз Давут патыша Сүлейманы патыша этди. 44 Патыша Садок руханыны, Натан пыгамбери, Ехояданың оглы Бенаяны, керетлери, пелетлери онуң билен иберди. Олар оны патышаның гатырына мүндүрдилер. 45 Садок руханы билен Натан пыгамбер онуң башына яг гуюп, оны Гихонда патышалыга белледилер. Шол ерден олар шатланышып, гыгырышып шәхере тарап гайтдылар. Бу адамларың шовхунлы сеслеридир. Сизиң эшиден шовхунyңыз шолдур. 46 Сүлейман патышалык тагтында отуряр. 47 Патышаның эмелдарлары җенабымыз Давут патышаны мүбәрекләп: „Гой, Худайың Сүлейманың адыны сениң адыңдан-да мешхур этсин, онуң шалыгыны сениң шалыгыңдан-да хас гүллетсин“ дийдилер. Патыша хем дүшегиниң үстүнден Худая сежде этди. 48 Патыша довам эдип, шейле дилег этди: „Шу гүн гөзүмиң ачыклыгында мениң перзентлеримиң бирине тагтымы берен, Ысрайыл Худайы Реббе алкыш болсун“».

49 Онсоң Адоныяның янындакы чагырыланларың бары горкушып, ерлеринден туруп, херси өз ёлуна гитди. 50 Адоныя Сүлеймандан горкусына, дессине Реббе йүз тутулян чадыра гидип, өзүни горамак үчин, шол ердәки гурбанлык сыпасының чыкып дуран шахларындан япышды. 51 Сүлеймана шейле хабар бердилер: «Ине, Адоныя Сүлейман патышадан горкяр, ол гурбанлык сыпасының шахларындан япышып: „Гой, Сүлейман патыша шу гүн өз гулуны өлдүрмежекдиги барада маңа ант ичсин“ диййәр». 52 Сүлейман шейле җогап гайтарды: «Эгер ол өзүни лайык алып барса, онуң екеже гылам гымылдамаз, эгер-де ондан бир пислик тапылайса, онда ол өлер». 53 Шейдип, Сүлейман патыша онуң ызындан адам иберип, оны гурбанлык сыпасындан гетиртди. Ол гелип, Сүлейман патыша тагзым этди. Сүлейман хем оңа: «Бар, өйүңе гайт» дийди.

2-нҗи бап

Давудың Сүлеймана весъети

2 Давут өлмезиниң өң янында оглы Сүлеймани янына чагырып, оңа шейле весъет этди: 2 «Хер кес кимин мен-де дүнйәден өтмели пурсадым голай гелди. Сен тутанъерли бол, мерт бол. 3 Өз Худайың Реб нәме буюрса, оны ерине етир; Реббиң ёлларындан йөрәп, Онуң парзларыны, табшырыкларыны, хөкүмлерини хем-де өвүт-үндевлерини Мусаның канунында язылышы ялы берҗай эт. Шонда сен нәме этсең-де, нирә гитсең-де, ишиң шовуна болар. 4 Онсоң Реб: „Эгер сениң огулларың Маңа гулак гоюп, бүтин калплары, җан-тенлери билен Маңа иман эдип яшасалар, ысрайыл тагтындан сениң неслиңиң аркасы кесилмез“ дийип, маңа берен вадасыны берҗай эдер. 5 Шейле хем Серуяның оглы Ёвабың маңа нәме эденини хем-де онуң Ысрайылың ики гошунбашысыны Нериң оглы Абнери хем-де Етериң оглы Эмасаны өлдүрип, нәме эденини өзүң билйәнсиң. Ол уруш вагтындакы ган үчин асудалык вагтында ар алып, олары өлдүрди. Ёвап эшиклерини уруш дөврүндәки ялы гана булады. 6 Сен пәхим-пайхасыңа гөрә херекет эт. Ёвап гаррылык чагында өлүлер дүнйәсине асудалыкда инмесин. 7 Гилгатлы Барзыллайың огулларына мәхирли бол. Сен олары зерур затлар билен үпҗүн эт, чүнки мен доганың Абшаломдан гачанымда, олар маңа ягшылык этдилер. 8 Шейле хем Бахурымдан болан бенъяминли Гераның оглы Шимги бардыр. Маханайыма баряркам, ол маңа

эрбет гаргыш этди, йөне ол Иордан дерясына мени
гаршыламага геленде, мен оңа: „Мен сени
өлдүрмерин“ дийип, Ребден ант ичдим. [9] Эмма сен
Шимгини җезасыз галдырма, чүнки сен пайхаслы
адамсың ве оңа нәме этмелидигиңи өзүң
билерсиң. Шимги гаррылык чагында өлүлер
дүнйәсине асудалыкда инмесин».

Давудың өлүми

[10] Онсоң Давут ата-бабаларына говушды. Оны
Давут галасында җайладылар. [11] Давут Ысрайылда
кырк йыллап патышалык этди. Ол еди йыл
Хебронда, отуз үч йыл хем Иерусалимде
патышалык этди. [12] Шейдип, Сүлейман какасы
Давудың тагтына чыкды; онуң патышалыгы гаты
мәкәм болды.

Адоныяның өлүми

[13] Онсоң Хагытың оглы Адоныя Сүлейманың
эҗеси Батшебаның янына гелди. Батшеба ондан:
«Эйгилигеми?» дийип сорады. Адоныя хем:
«Эйгилиге» дийип җогап берди. [14] Соңра Адоныя:
«Сениң билен бир гүррүңим бар» дийди. Батшеба:
«Айдыбер» дийди. [15] Адоныя шейле дийди: «Сен
билйәрсиң, мен патыша болмалыдым, бүтин
ысрайыл халкы мениң патыша болмагыма
гарашярды. Эмма бу башгача болды, мениң иним
патыша болды, чүнки бу патышалык Ребденди.
[16] Инди мениң сенден бир хайышым бар; оны рет
этме». Батшеба хем оңа: «Айдыбер» дийди.
[17] Адоныя: «Хайыш эдйәрин, Сүлейман патышадан
шунемли Абышагы маңа аяллыга бермегини
сорай. Ол саңа ёк диймез» дийди. [18] Батшеба:
«Боляр, мен сениң үчин патыша билен
геплешерин» дийди.

[19] Шейлеликде, Батшеба Адоныяның адындан
геплешмек үчин Сүлейман патышаның янына
гитди. Патыша оны гаршы алмага еринден галып,
тагзым эдип, тагтында отурды. Патышаның эҗеси
үчин хем бир тагт гетирип гойдулар, ол
патышаның саг тарапында отурды. [20] Соңра
Батшеба: «Мениң бир кичиҗик хайышым бар; оны
рет этме» дийди. Патыша хем оңа: «Хайышыңы
айдыбер эҗе, мен оны рет этмен» дийди.
[21] Батшеба: «Гой, шунемли Абышаг сениң доганың
Адоныя аяллыга берилсин» дийди. [22] Сүлейман
патыша эҗесине шейле җогап берди: «Сен нәме
үчин шунемли Абышагы Адоныя үчин сораярсың?
Онуң үчин патышалыгы хем сора! Чүнки ол мениң
улы доганымдыр; патышалыгы диңе онуң үчин
дәл-де, эйсем Абятар руханы билен Серуяның оглы
Ёвап үчин хем сора!» [23] Онсоң Сүлейман патыша
Ребден ант ичип, шейле дийди: «Эгер Адоныя бу
сөзлери үчин өз җаны билен җогап бермесе, Худай
маңа-да муны ве мундан хем бетерини гөркезсин.
[24] Мени дикелдип, какам Давудың тагтында
отурдан, вада берши ялы маңа ве мениң
несиллериме патышалыгы берен Ребден ант
ичйәрин. Адоныя хут шу гүнүң өзүнде өлдүрилер!»
[25] Шейдип, Сүлейман патыша Ехояданың оглы
Бенаяны Адоныяның янына иберди. Ол хем оны
өлдүрди.

Абятар ковуляр

[26] Патыша Абятар рухана шейле дийди: «Бар, өз
Анатотдакы ериңе гит, чүнки сен яшамага
мынасып дәлсиң. Эмма мен сени шу вагт өлдүрҗек
дәл, чүнки сен какам Давудың өңүнде Хөкмүрован
Реббиң сандыгыны гөтердиң, сен какамың әхли
мушакгатлыкларыны деӊ чекишдиң». [27] Шейдип,
Сүлейман Абятары Реббе рухань хөкмүнде гуллук
этмеклик хукугындан махрум этди. Шейдип,
Реббиң Шилодакы Элий ве онуң несиллери
барадакы айдан сөзлери берҗай болды.

Ёвабың өлүми

[28] Бу хабар Ёваба барып говшанда, ол Реббиң
чадырына гачып барып, гурбанлык сыпасының
шахларындан япышды. Чүнки Ёвап Абшалома дәл-
де, Адоныя голдав берипди. [29] Сүлейман патыша:
«Ёвап Реббиң чадырына гачып барды, ол шол ерде
гурбанлык сыпасының янында» дийип хабар
бердилер. Сүлейман: «Бар, гит-де, оны өлдүр»
дийип, Ехояданың оглы Бенаяны иберди. [30] Онсоң
Бенaя Реббиң чадырына гелип, Ёваба: «Саңа
патышаның адындан бәрик чыкмагыңы
буюрярын» дийди. Йөне Ёвап: «Ёк, мен шу ерде
өлҗек» дийди. Соңра Бенaя ене-де, ызына гидип:
«Ёвап маңа шу җогабы берди» дийип, онуң әхли
айданларыны патыша хабар берди. [31] Патыша
шейле җогап берди: «Онуң айдышы ялы эт. Оны
өлдүр-де, җайла. Шейдип, менден ве какам
Давудың бейлеки несиллериниң бойнундан
Ёвабың дөкен нәхак ганының гүнәсини айыр. [32] Реб
онуң бу дөкен ганыны өз башындан индерер.
Чүнки ол өзүнден-де догручыл хем-де говы ики
адамы, ягны Ысрайылың гошунбашысы, Нериң
оглы Абнер билен Яхуданың гошунбашысы Етериң
оглы Эмаса билен уршуп, олары өлдүрди, какам
Давудың болса мундан хабары ёкды. [33] Абнериң ве
Эмасаның ганы эбеди Ёвабың хем-де онуң
несиллериниң башындан инер. Эмма Реб Давуда
ве онуң тагтда отурян несиллерине эбедилик
асудалык берер». [34] Онсоң Ехояданың оглы Бенaя
гидип, Ёвабы өлдүрди. Ол өз чөлдәки мүлкүнде
җайланды. [35] Патыша онуң ерине Ехояданың оглы

Бенаяны гошунбашы эдип белледи. Абятарың
дерегине болса, Садогы руханылыга белледи.

Шимгиниң өлүми

36 Соңра патыша адам ёллап, Шимгини чагырдып,
оңа шейле дийди: «Иерусалимден өзүңе бир җай
сал-да, шол ерде яша, башга хич ере гитме.
37 Билип гой, Кидрон дересинден гечип, шол ерден
чыкан гүнүң хөкман өлерсиң. Сен өлүми өз
башыңа сатын аларсың». 38 Шимги патыша: «Сениң
айдян затларың мамладыр, җенабым. Гулуңыз–мен
эдил айдышыңыз ялы хем эдер» дийди. Шейдип,
Шимги эсли вагтлап Иерусалимде яшады.
39 Үч йылдан соң Шимгиниң ики саны гулы, Гатың
ханы Магаканың оглы Акышың янына гачып
бардылар. Шимги: «Сениң гулларың Гатда» диен
хабары эшидип, туруп, эшегини гаңңалап, мүнди-
де, гулларыны гөзләп, Гата Акышың янына гитди.
Шимги гидип, гулларыны Гатдан ызына гетирди.
41 Шимгиниң Иерусалимден Гата гидендигини ве
ене ызына доланып гелендиги барадакы хабары
Сүлеймана етиренлеринде, патыша адам иберип,
Шимгини чагыртды ве оңа: «Мен саңа Ребден ант
ичирип: „Билип гой, башыңа нәме дүшсе-де, шол
ерден башга ере гиден гүнүңиң өзүнде, сен хөкман
өлерсиң дийип дуйдурманмыдым нәме?“. Сен хем
маңа: „Сениң айдянларың бары догры. Мен саңа
гулак асарын“ дийипдиң. 43 Онда нәме үчин Реббе
ичен антыңы, мениң саңа берен табшырыгымы
берҗай этмәнсиң?» 44 Патыша сөзүни довам
этдирип: «Какам Давуда эден әхли яманлыкларыңы
өзүң билйәнсиң. Шол эден яманлыкларыңы Реб
сениң өз башыңдан индерер. 45 Эмма Сүлейман
патыша ялканар. Давудың тагты Реббиң өңүнде
бакы беркәр» дийди. 46 Онсоң патыша Ехояданың
оглы Беная буйрук берди; ол-да гидип, оны
өлдүрди.
Шейдип, Сүлейманың патышалыгы беркеди.

3-нҗи бап

Сүлейман Худайдан пәхим-пайхас дилейәр

(2 Йыл язгылары 1:3-12)

3 Сүлейман Мүсүр патышасы фараоның гызына
өйленип, патыша билен гарындашлык ачды.
Ол өз өйи, Реббиң өйи хем-де Иерусалимиң
дашындакы диварлар салнып гутарылянча,
аялыны Давут галасына гетирди. 2 Адамлар
сеждегәхлерде гурбанлык берйәрдилер, чүнки
хенизе ченли Реббе ыбадат өйи салынманды.
3 Сүлейман какасы Давудың весъетлерини
берҗай эдип, Ребби сөйди. Йөне ол сеждегәхлерде
гурбанлык берип, якымлы ыслы түтетги якды. 4 Бир
гүн патыша гурбанлык бермек үчин Гибгона гитди,
чүнки эсасы сеждегәх шол ердеди. Сүлейман шол
ерде мүңлерче якма гурбанлыкларыны берипди.
5 Гибгонда гиҗе Сүлейманың дүйшүне Реб гирди.
Худай оңа: «Диле, дилән задыңы берерин» дийди.
6 Сүлейман шейле дийди: «Гулуң какам Давудың
ынамлы, догручыл хем-де акйүрекли боланы үчин,
оңа бейик, садык сөйгиңи гөркездиң. Бу гүн оңа
тагтында отурмага огул берип, Өз бейик
мерхеметиңи гөркездиң. 7 Инди, эй, Худайым Реб,
Сен гулуң–мени какам Давудың ерине патыша
этдиң. Мен ёлбашчылык этмәге укыбы болмадык,
теҗрибесиз, яш огландырын. 8 Гулуң Сениң сайлан,
сан-саҗаксыз халкыңың арасындадыр. 9 Шонуң
үчинем халкыңы доландырар ялы, ягшы-яманы
сайгарар ялы, Сен Өз гулуңа пәхим-пайхас бер,
чүнки Сениң сан-саҗаксыз халкыңы ким
доландырып билер?»
10 Сүлейманың бу дилеги Таңра ярады. 11 Худай
оңа шейле дийди: «Өзүңе узак өмүр, байлык
дилемән я-да душманларыңың өлүмини дилемән,
эйсем ягшы-яманы сайгарар ялы акыл-пайхас
диләниң үчин, Мен саңа дилән задыңы берйәрин.
Мен саңа өңкүлериң хич биринде болмадык ве
сенден соң хем хич кимде болуп билмеҗек акыл-
пайхас, аң-дүшүнҗе берерин. 13 Мен саңа
дилемедик затларыңы, ягны өмүрбойы эгсилмеҗек
байлык билен хормат берерин. Саңа тай гелҗек
патыша болмаз. 14 Эгер сен мениң парзларымдыр
табшырыкларымы берҗай эдип, какаң Давут ялы
ёлларымдан йөресең, Мен сениң өмрүңи-де
узалдарын». 15 Сүлейман оянды, гөрсе, бу дүйш
экен. Соңра ол Иерусалиме гелип, Реббиң Әхт
сандыгының өңүнде дуруп, якма ве саламатлык
гурбанлыкларыны берип, әхли эмелдарлары үчин
мейлис гурды.

Сүлейманың пайхаслы хөкүми

16 Бир гүн ики саны азгын аял гелип, патышаның
хузурында дурды. 17 Ол аялларың бири шейле
диййәр: «Эй, җенабым, мен шу аял билен бир өйде
яшаярын. Шу аял өйдекә, мениң чагам догуляр.
18 Шондан үч гүн соң мунуң хем чагасы боляр.
Бизиң икимиз биле яшаярыс, өйде бизиң
икимизден башга хич ким ёк. 19 Онсоң бир гиҗе бу
аялың оглы өлйәр, себәби ол чагасының үстүне
тогаланыпдыр. 20 Ол яры гиҗе туруп, мен уклап
ятыркам, мениң гапдалымда ятан оглумы алып, өз
гуҗагында, өз өлен оглуны болса мениң гуҗагымда
гоюпдыр. 21 Мен эртеси ирден оглумы эмдирҗек
болсам, ол өли ятыр. Мен оңа дыкгат билен
серетдим ве чаганың өзүмиңки дәлдигине магат
гөз етирдим». 22 Эмма бейлеки аял: «Ёк, дири чага
мениңки, өлен чага сениңки» диййәр. Биринҗи

аял: «Ёк, өлен чага сениңки, дири чага мениңки»
дийййәр. Шейдип, олар патышаның хузурында
җеделлешдилер.
23 Онсоң патыша шейле дийййәр: «Бириңиз: „Дири
чага мениңки, өлен чага сениңки“ дийййәрсиңиз,
бейлекиңиз болса: „Ёк, бейле дәл! Өлен чага
сениңки, дири чага мениңки“ дийййәрсиңиз».
24 Соңра патыша: «Маңа бир гылыч гетирип бериң»
дийййәр. Патыша гылыч гетирип берйәрлер. 25 Ол:
«Дири галан чаганы ики бөлүң-де, ярысыны
бирине, ярысыны-да бейлекисине бериң» дийййәр.
26 Эмма чагасы дири галан аял: «Эй, җенабым,
чаганы оңа бериң; оны асла өлдүрмәң!» дийййәр.
Чүнки ол аялың өз оглуна рехими инди. Йөне
бейлеки аял: «Ол мениңки хем болмасын, сениңки
хем болмасын, оны икә бөлүң» дийййәр. 27 Онсоң
патыша: «Дири галан чаганы биринҗи аяла бериң,
оны асла өлдүрмәң, ол онуң эҗесидир» дийййәр.
28 Патышаның чыкаран хөкүмини бүтин ысрайыл
халкы эшидип, оңа улы хормат гойды. Пайхаслы
хөкүм чыкарар ялы Сүлейман патышада Худайың
пәхим-пайхасының бардыгыны халк гөрди.

4-нҗи бап

Сүлейманың эмелдарлары

4 Сүлейман патыша бүтин Ысрайылың үстүнден
шалык сүрди. 2 Онуң янындакы эмелдарлар
шуларды: Садогың оглы Азаря руханыды,
3 Шишаның огуллары Элихореп билен Ахыя
кәтиплерди, Ахылудың оглы Ехошапат баш
эмелдарды. 4 Ехояданың оглы Беная гошунбашыды,
Садок билен Абятар руханыларды. 5 Натаның оглы
Азаря хәкимлериң үстүнден гараярды; Натаның
оглы Забут болса хем руханы, хем патышаның
яраныды. 6 Ахышар көшгүң баштутанды; Абданың
оглы Адонырам болса меҗбуры ишдәкилериң
үстүнден гараярды.
7 Бүтин Ысрайылда Сүлейманың он ики саны
хәкими барды. Оларың херси патышаны ве онуң
өй-ичерисини, гезекли-гезегине, йылда бир ай
азык билен үпҗүн этмелиди. 8 Оларың атлары
шуларды: Эфрайым даглык юрдунда Бенхур,
9 Макасда, Шагалбымда, Бейтшемешде ве
Эйлонбейтхананда Бендекер, 10 Арубот үлкесинде
Бенхесет (Соко билен бүтин Хепер юртлары хем
оңа дегишлиди), 11 бүтин Напатдор үлкесинде
Бенабынадап (ол Сүлейманың гызы Тапата
өйленипди), 12 Тагнак, Мегидо үлкелеринде,
Йизрегелиң этегиндәки Саретаның янындакы
бүтин Бейтшеян үлкесинде, Бейтшеяндан
Абелмехола, Ёкмыгамың аңырсына ченли болан
аралыкдакы үлкеде Ахылудың оглы Багана,
13 Рамотгилгат үлкесинде Бенгебер (Бенгеберде
Манашаның оглы Яйырың Гилгатдакы обалары
барды. Башандакы Аргоп этрабында берк диварлы,
дервезелери бүрүнч гөзенекли алтмыш саны улы
гала хем оңа дегишлиди), 14 Маханайым үлкесинде
Ыдоның оглы Ахынадап, 15 Нафталы үлкесинде
Ахымагас (ол Сүлейманың гызы Босмата
өйленипди), 16 Ашер ве Бегалот үлкелеринде
Хушайың оглы Багана, 17 Ысакар үлкесинде
Паруваның оглы Ехошапат, 18 Бенямин үлкесинде
Эланың оглы Шимги, 19 аморлар патышасы Сихон
хем-де Башан патышасы Огуң юрды болан
Гилгатда Урының оглы Гебер. Ол бу ериң
хәкимиди.

Сүлейманың патышалыгы

20 Яхуда халкы билен ысрайыл халкы деңиз
якасындакы чәге дей көпди. Олар ийип-ичип,
хошбагтлылыкда яшадылар. 21 Сүлейман Евфрат
дерясындан пилиштлилер юрдуна ве Мүсүр
серхедине ченли болан бүтин юрда патышалык
этди. Олар Сүлейманың өмрүниң ахырына ченли
оңа салгыт төләп, хызмат этдилер.
22 Сүлейманың көшгүниң бир гүнлүк азыгы, ики
йүз йигрими бәш батман † ёкары хилли ундан, дөрт
йүз элли батман †† адаты ундан, он саны бага
бакылан өкүзден, йигрими саны яйлада бакылан
өкүзден, йүз саны гоюндан, ондан дашары-да
сугунлардан, җеренлерден, сайгаклардан хем-де
семиз гушлардан ыбаратды. 24 Чүнки ол Евфрат
дерясының гүнбатарындакы әхли велаятларда,
Типсадан Газа ченли болан аралыкдакы Евфрат
дерясының гүнбатарындакы әхли патышаларың
үстүнден хөкүм сүрйәрди. Ол төверегиндәки гоңшы
юртларының әхлиси билен асудалыкда яшады.
25 Сүлейманың бүтин өмрүне Дандан Беершеба
ченли аралыкдакы тутуш Яхудадакы ве
Ысрайылдакы хер бир адам үзүм ве инҗир
агачларының ашагында асудалыкда яшады.
26 Шейле хем Сүлейманың сөвеш арабаларына
гошулян атлары үчин кырк мүң саны ат ятагы, он
ики мүң атлысы барды. 27 Шол хәкимлериң хер
бири Сүлейман патышаны ве онуң сачагындан
иймитленйәнлериң барыны, өз белленен
айларында азык билен үпҗүн эдйәрди. Оларың хич
бир зады кемлик этмезди. 28 Оларың херси өзүне
табшырылышына гөрә, йөнекей ве сайлама атлар
үчин оларың сакланян ерине арпа ве саман
гетирерди.
29 Худай Сүлеймана деңиз кенарындакы чәге дей
учурсыз акыл-пайхас, дуйгурлык хем-де
дүшүнҗелилик берди. 30 Сүлейман пәхим-

† *Ики йүз йигрими бәш батман – еврейче отуз кор*
†† *Дөрт йүз элли батман – еврейче алтмыш кор*

пайхасында бүтин гүндогарлылардан, бүтин
мүсүрлилерден өңе гечди. 31 Чүнки онуң пәхим-
пайхасы, ислендик адамыңкыдан, эзралы
Эйтаныңкыдан, Махолың огуллары Хеймандыр
Калколыңкыдан ве Дарданыңкыдан-да йитиди.
Төверегиндәки әхли миллетлериң арасында онуң
ады мешхурды. 32 Сүлейман үч мүң тымсал айтды;
онуң нагмалары болса мүңден агдыкды. 33 Ол
Ливандакы кедр агаҗындан башлап диварың
йүзүнде гөгерйән кәкилик отуна ченли болан
агачлардан сөз ачарды, хайванлар, гушлар,
сүйрениҗилер ве балыклар барада сөзләрди.
34 Сүлейманың пәхим-пайхасы хакында эшиден ер
йүзүндәки әхли патышалар Сүлейманы диңлемәге
адам ёлладылар.

5-нҗи бап

Сүлейман ыбадатхананы гурмага тайярлык гөрйәр

(2 Йыл язгылары 2:1-18)

5 Сур патышасы Хирам Сүлейманың какасының
орнуна патышалыга белленендигини эшиден
бадына, өз эмелдарларыны Сүлейманың янына
иберди; чүнки Хирам Давудың хемишелик яраны
болупды. 2 Сүлейман хем Хирама адам иберип,
шейле дийди: 3 «Өзүң билйәрсиң, какам Давут
төверегиндәки урушлар зерарлы,
душманларындан долы үстүн чыкянча, өз Худайы
Реббе ыбадат өйүни гуруп билмеди. 4 Йөне хәзир
Худайым Реб маңа хемме тарапдан парахатчылык
берди; менде не ягы, не-де бетбагтчылык бар.
5 Шейдип, Реббиң какам Давуда: „Сениң ериңе
тагтыңда отуртҗак оглуң Маңа ыбадат үчин өй
гурар“ дийип айдышы ялы, мен Худайым Реббе
ыбадат үчин өй гурайын диййәрин. 6 Шоңа гөрә
мениң үчин Ливанда кедр агачларының
кесилмегини табшыр. Мениң ишчилерим сениң
ишчилериң билен биле ишләрлер. Ишчилериңе
нәче дийсең, шонча-да хак төләйин; чүнки өзүң
билйәрсиң, бизиң арамызда сидонлылар ялы агач
кесип билйән адам ёк».
7 Хирам Сүлейманың сөзлерини эшиденде, гаты
шатланып: «Бу улы халкың үстүнден патышалык
эдер ялы, Давуда шейле акыл-пайхаслы огул берен
Реббе бу гүн алкыш болсун» дийди. 8 Хирам
Сүлеймана адам иберип: «Сениң маңа иберен
саргыдыңы эшитдим; мен сениң кедр хем-де серви
агаҗы барадакы ислеглериңи битирерин. 9 Мениң
ишчилерим агачлары Ливандан деңзе гетирерлер.
Мен олары богдурып, деңиз үсти билен акдырдып,
айдан ериңе элтдирип, шол ерде чөздүрерин. Сен
гелип, олары әкидерсиң. Сен хем мениң ислегими
ерине етирип, көшгүмдәкилери азык билен үпҗүн
эт». 10 Шейдип, Хирам Сүлеймана кедр хем-де
серви агачлары билен үпҗүн этди. 11 Сүлейман
болса Хирама онуң көшгүндәкилер үчин азык
хөкмүнде кырк мүң чувал † бугдай, еди мүң хум ††
сап яг берди. Сүлейман Хирама хер йыл шунча
азык берерди. 12 Реб вада берши ялы, Сүлеймана
пәхим-пайхас берди. Хирам билен Сүлейманың
арасында асудалык болды. Олар өз араларында
ылалашык баглашдылар.
13 Сүлейман патыша ыбадатхананың гурлушыгы
үчин бүтин Ысрайылдан отуз мүң ишчини
топламагы буюрды. 14 Олардан нобатма-нобат
боюнча хер айда он мүң адамы Ливана ёллады.
Олар бир ай Ливанда, ики ай хем өйлеринде
болардылар. Адонырам бу меҗбуры ишдәкилериң
үстүнден гараярды. 15 Сүлейманың дагда етмиш
мүң саны йүк дашаяны, сегсен мүң саны даш
ёнуҗысы барды. 16 Мундан дашары Сүлейманың
ишлейән адамларының үстүнден гараян үч мүң үч
йүз саны баштутаны барды. 17 Олар патышаның
табшырыгы боюнча Реббиң өйүниң дүйбүни
тутмак үчин, улы гымматбаха дашлар ве ёнулан
дашлар гетирдилер. 18 Сүлейманың бинятчылары
билен Хирамың бинятчылары ве гебаллылар
Реббиң өйүни гурмак үчин, дашлары ёнуп,
агачлары кесип тайярладылар.

6-нҗы бап

Сүлейман ыбадатхананы гуряр

(2 Йыл язгылары 3:1-14)

6 Ысрайылларың Мүсүрден чыкып
гайтмагының дөрт йүз сегсенинҗи йылында,
Сүлейманың патышалыгының дөрдүнҗи йылында,
икинҗи ай болан Зив айында Реббиң өйи гурлуп
башланды. 2 Сүлейман патышаның Реб үчин гуран
өйүниң узынлыгы алтмыш тирсек, ини йигрими
тирсек, бейиклиги отуз тирсекди. 3 Реббиң өйүниң
дашкы отагының өңүндәки эйванының ини өйүң
ини ялы йигрими тирсекди, узынлыгы өйүң өң
тарапында он тирсекди. 4 Ол Реббиң өйүне
гөзенекли пенҗирелер этди. 5 Сүлейман Реббиң
өйүниң дашкы ве ички отагларың, дашкы
диварларына янашдырып, гапдал отагларыны
салды. 6 Пүрслер өйүң диварыны дешмез ялы, өйүң
диварының йүзүнден даш чыкгытлар этдилер.
Ашакы гатың ини бәш тирсек, ортакы гатың ини
алты тирсек, үчүнҗи гатың ини еди тирсекди.
7 Реббиң өйи гурланда өңден ёнулып тайярланан
дашлардан гурулды. Шол себәпден өй гурулярка
ондан не чекич, не палта, не-де демир гуралың
сеси эшидилди.

† *Кырк мүң чувал – еврейче йигрими мүң кор*

†† *Еди мүң хум – еврейче йигрими мүң бат*

йигрими кор

8 Ортакы гатың гапысы Реббиң өйүниң гүнорта
тарапындады; айлавлы басганчаклар билен ортакы
гата, ортакы гатдан үчүнҗи гата чыкып болярды.
9 Шейдип, Сүлейман Реббиң өйүниң гурлушыгыны
тамамлады. Ол өйүң үчегини кедр пүрслери ве
кедр тагталары билен басырды. 10 Тутуш өе
янашдырылып салнан отагларың хер гатының
бейиклиги бәш тирсекди. Ол отаглар өе кедр
пүрслери билен бирикдирилди.
11 Сүлеймана гуруп йөрен өйи хакында Реббиң шу
сөзи аян болды: «Эгер сен Мениң парзларымы
берҗай эдип, хөкүмлериме боюн болуп, әхли
табшырыкларымы саклап, олары берҗай этсең,
Мен какаң Давуда берен вадамы сениң үстүң билен
ерине етирерин. 13 Мен ысрайылларың арасында
яшап, Өз халкым ысрайылы терк этмерин».
14 Шейдип, Сүлейман Реббиң өйүни гуруп
гутарды. 15 Ол өйүң ички диварларының йүзүне
дүйбүнден үчегине ченли кедр тагталарыны тутды
ве өйүң полуны серви агаҗындан этди. 16 Ол өйүң
арка тарапында, дүйбүнден депесине ченли кедр
агачларындан бейиклиги йигрими тирсек болан
дивар бина этди. Ол муны иң мукаддес отаг болан
ички отаг хөкмүнде гурды. 17 Ички отагың өңүндәки
дашкы отагың узынлыгы кырк тирсекди. 18 Өйүң
ичи кедр тагтасындан кесилип, кәдә хем-де ачылып
отуран гүллере чалым эдйән нагышлар билен
хашамлананды. Дивардакы дашлар гөрүнмез ялы,
дивар тутушлыгына кедр тагтасы билен өртүленди.
19 Ол өйүң төрүнде Реббиң Әхт сандыгыны гояр ялы
ички отаг тайярлады. 20 Ички отагың узынлыгы-да,
ини-де, бойы-да йигрими тирсекди, оңа сап алтын
чайыланды. Ол шейле хем кедр агаҗындан ясалан
сыпа-да алтын чайды. 21 Сүлейман Реббиң өйүниң
ичини сап алтын билен өртди; ички отагың
өңүнден алтын зынҗырлар герип, оны-да алтына
гаплады.

Ыбадатхана безелйәр

22 Соңра ол тутуш өйи кемсиз-көстсүз болар ялы,
оны тутушлыгына алтына гаплады. Хатда ички
отагың өңүнде дуран сыпа хем алтын чайды.
23 Ол ички отагда хер бириниң бойы он тирсек
болан зейтун агаҗындан ики саны керуп † ясады.
24 Керупларың икисиниң хем ганатының узынлыгы
бәш тирсекди. 25 Оларың херсиниң ганаты,
ганатының бир уҗундан бейлеки ганатының уҗуна
ченли он тирсекди. Керупларың икисиниң өлчеги-
де, шекили-де бирди. 26 Керупларың икисиниң-де
бейиклиги он тирсекди. 27 Сүлейман керуплары
Реббиң өйүниң ички отагында гойды. Оларың
ганатлары, бириниң ганаты диварың бир
тарапына, бейлекисиниң ганаты диварың эйлеки
тарапына етер ялы герлип гойланды. Керупларың
бейлеки ганатлары өйүң ортасына тарап герлип
дурды. 28 Сүлейман керуплара хем алтын чайды.
29 Тутуш өйүң диварлары, ички ве дашкы
отагларың диварларының йүзи оюлып, керуплар,
палма агачлары ве ачылан гүллер билен
хашамлананды. 30 Ол өйүң ички ве дашкы
отагларының полуна хем алтын чайды.
31 Сүлейман ички отага зейтун агаҗындан
гапылар ясады. Гапыларың гермевлери ве сөелери
бәш бурчлыды. 32 Зейтун агаҗындан ясалан ики
гапының йүзи оюлып, керуплар, палма агачлары
ве ачылан гүллер билен хашамлананды. Сүлейман
олара алтын чайды, керупларың ве палма
агачларының йүзүне хем алтын чайды.
33 Шейле хем Сүлейман өйүң дашкы отагының
гапысына зейтун агаҗындан дөртбурч сөелер
ясады. 34 Ол серви агаҗындан ики тайлы гапы этди,
онуң ики тайы хем ики тарапа-да ачылярды.
35 Сүлейман гапыларың йүзи оюлып, керуплар,
палма агачлары билен хашамланан нагшың үстүне
алтын чайды. 36 Ол үч хатар ёнулан даш ве бир
хатар кедр пүрсүнден ички ховлы гурды.
37 Сүлейманың патышалыгының дөрдүнҗи
йылында, Зив айында Реббиң өйүниң дүйби
тутулды. 38 Сүлейманың патышалыгының он
биринҗи йылында, секизинҗи ай болан Бул
айында Реббиң өйи мейилнама гөрә долулыгына
гурлуп гутарылды. Сүлеймана өйи гурмак үчин еди
йыл герек болды.

7-нҗи бап

Сүлейманың көшги

7 Сүлейман өзүне-де көшк салды. Ол көшги он
үч йылда гуруп гутарды.
2 Ол «Ливан җеңңелли» атлы көшк салды. Онуң
узынлыгы йүз тирсек, ини элли тирсек, бейиклиги
отуз тирсек болуп, ол дөрт хатар кедр
сүтүнлериниң үстүнде гурулды. Сүтүнлериң үстүнде
кедр пүрслери гоюлды. 3 Хер хатарда он бәш, җеми
кырк бәш саны пүрс сүтүнлериң үстүнде гоюлды.
Ол көшгүң үчеги кедр тагталары билен басырылды.
4 Ливан җеңңели атлы көшгүң бири-бирине бакып
дуран үч хатар пенҗирелери барды. 5 Әхли
гапылар ве гапы сөелери дөрт бурчлыды. Олар
бири-бирине гапма-гаршы, үч хатарды.
6 Сүлейман узынлыгы элли тирсек, ини отуз
тирсек болан сүтүнлер эйваныны гурды. Онуң
өңүнде сүтүнлер билен дикилен, үсти басырылан
далан барды.
7 Соңра ол Тагт залыны, ягны хөкүм чыкарылян ер
болан Хөкүм залыны гурды. Онуң диварлары

† *Керуп – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.*

дүйбүнден депесине ченли кедр тагталары билен
өртүленди.
8 Сүлейманың өз яшаян өйи Тагт залының еңсе
тарапындакы ховлуда бирмеңзеш гурлушда
салнанды. Сүлейман өз аялы болан фараоның
гызына-да шу зала меңзеш өй гуруп берди.
9 Буларың барысы дашардан көшгүң ховлусына,
бинятдан чыкыда ченли тутушлыгына өлчеге гөрә
ёнулып, яргы билен ики тарапы-да текизленен
гымматбаха дашлардан гурланды. 10 Бина ёнулан
дашлардан, улы дашлардан, секиз, он тирсеклик
дашлардан гурланды. 11 Бина дашларының
үстүнден өлчеге гөрә ёнулан гымматбаха дашлар
ве кедр тагталары гоюлды. 12 Көшгүң ховлусының
төверегиндәки хаятлар эдил Реббиң өйүниң ички
ховлусы ве өйүң эйваны ялы үч хатар ёнулан даш
ве бир хатар кедр тагтасы билен өрүленди.

Хирама берлен табшырык

(2 Йыл язгылары 3:15–5:1)

13 Сүлейман патыша адам иберип, сурлы Хирамы
гетиртди. 14 Хирам Нафталы тиресинден болан бир
дул хатының оглуды, какасы хем сурлы бүрүнч
уссасыды. Ол бүрүнчден зат ясамакда гаты уссат,
өкде ве теҗрибели уссады. Ол Сүлейман
патышаның чагырышыны кабул этди. Хирам
Сүлейманың бүрүнчден ясалмалы затларының
әхлисини ясады.
15 Хирам ики саны бүрүнч сүтүн ясады. Хер
сүтүниң бейиклиги он секиз тирсек, төвереги он
ики тирсекди. 16 Ол шейле хем сүтүнлериң
депесинде гоймак үчин бүрүнчден гуйлан ики саны
тәч ясады. Хер тәҗиң бейиклиги бәш тирсекди.
17 Сүтүнлериң депесиндәки тәчлер тор шекилли
өрме зынҗырлар билен безеленди. 18 Ол хер
сүтүниң депесиндәки тәчлериң үстүни бүрәр ялы,
хер өрме зынҗырың төверегине бүрүнчден ясалан
ики хатар нар айлады. 19 Эйвандакы сүтүнлериң
депесиндәки тәчлер лилия гүлүниң шекилинде
болуп, оларың бейиклиги дөрт тирсекди. 20 Тәчлер
ики сүтүниң хем-де өрме зынҗырларың
ёкарсындакы тегелек гүберчек ерде гоюлды. Хер
тәҗиң төверегине хатарлап, ики йүз нар айланды.
21 Ол сүтүнлери ыбадатхананың эйванында дикди.
Ол гүнортада сүтүн дикип, онуң адына Якин дакды.
Ол демиргазыкда-да сүтүн дикип, онуң адына
Бовраз дакды. 22 Сүтүнлериң депесинде лилия
шекилли нагышлар барды. Шейдип, сүтүнлериң
иши тамамланылды.
23 Соңра ол бир гырасындан бейлеки гырасына
ченли он тирсек, бейиклигини бәш тирсек эдип,
гуйма бүрүнчден тегелек ховуз ясады. Онуң
төвереги отуз тирсекди. 24 Ховзуң эрңегиниң
ашагында дашына айланан, херси он тирсек болан
ики хатар өкүз шекилли гуйма нагышлар барды.
Олар ховуз билен биле гуйлуп ясаланды. 25 Ховуз он
ики өкүзиң үстүнде дурды; өкүзлериң үчүси
демиргазыга, үчүси гүнбатара, үчүси гүнорта, галан
үчүси хем гүндогара бакып дурды. Ховуз оларың
үстүнде ерлешдирилип, өкүзлериң аркасы ич
тарапа бакып дурды. 26 Ховзуң галыңлыгы дөрт
бармакды, эрңеги кәсәниң эрңеги ялы ачылан
лилия гүлүниң шекилиндеди. Ол еди йүз хум †
тутярды.
27 Ол он саны бүрүнч араба ясады. Арабаларың
херсиниң узынлыгы, ини дөрт тирсек, бейиклиги
үч тирсекди. 28 Арабаларың шекили шунуң ялы:
дашы чарчуваланан, дөрт гыраңлы тагталар
ясалып, олара ёлбарсларың, өкүзлериң ве
керупларың шекиллери хашамланыпдыр.
Ёлбарсларың ве өкүзлериң ёкарсындакы ве
ашагындакы чарчувалара, эгрем-буграм шекилли
нагышлар хашамланып салнанды. 30 Хер арабаның
дөрт бүрүнч тигри, бүрүнч оклары барды; дөрт
бурчунда хем легени сакламак үчин чыкытлар
барды; чыкытларың хер гапдалына эгрем-буграм
шекилли нагышлар хашамланып салнанды. 31 Хер
арабаның ёкарсында чарчуваҗыга салнан тегелек
агыз ясалды. Онуң бейиклиги бир тирсекди; онуң
агзы тегелек болуп, ини бир ярым тирсекди; онуң
агзында хашамлар барды, гапдаллары тегелек дәл-
де дөртбурчлыды. 32 Дөрт тигир гапдал тагталарың
ашагындады, тигирлериң оклары араба билен
биле гуйлуп ясаланды. Тигриң бейиклиги бир ярым
тирсекди. 33 Тигирлериң ясалышы ат арабаларың
тигирлериниң ясалышы ялыды; оларың
окларының, гуршавларының, кеелериниң,
топларының бары биле гуйлуп ясаланды. 34 Хер
арабаның дөрт бурчунда дөрт чыкыт барды.
Чыкытлар араба билен биле гуйлуп ясаланды.
35 Арабаның үстүнде ярым тирсек бейикликдәки
тагта секиси барды; арабаның үстүндәки
тутавачлар хем-де гапдал тагталары араба билен
биле гуйлуп ясаланды. 36 Онуң чыкытларының хем-
де гапдал йүзүниң ачык ерлерине хашамланан
керупларың, арсланларың хем-де палма агаҗының
нагшы салнанды. Оларың дашына эгрем-буграм
шекиллер хашамланып салнанды. 37 Ине, Хирам он
арабаны шейле ясады. Оларың барының гуйлушы
хем, өлчеги хем, шекили хем бирди.
38 Шейле хем Хирам он саны бүрүнч леген ясады.
Хер леген он бәш хум †† тутярды; хер леген дөрт
тирсекди; он арабаның херсиниң үстүнде бир
леген барды. 39 Ол арабаларың бәшисини Реббиң
өйүниң гүнортасында, бейлеки бәшисини-де өйүң

† *Еди йүз хум – еврейче ики мүң бат*

†† *Он бәш хум – еврейче кырк бат*

демиргазыгында гойды. Ол ховзы өйүң гүнорта-гүндогар бурчунда гойды.
40 Хирам шейле хем газанлар, күл атарлар, легенлер ясады. Булардан башга-да, ол ики сүтүни, сүтүнлериң депесиндәки җам шекилли ики тәҗи, шол тәчлери безәп дуран ики саны өрме зынҗыры, шол зынҗырлара ики хатар эдип дакмак үчин дөрт йүз саны нары, он арабаны, арабаларың үстүндәки он легени, бир саны ховзы хем-де ховзуң астындакы он ики өкүзи ясады. Шейдип, Хирам Реббиң өйүнде Сүлейман патыша үчин этмели ишлериниң барыны тамамлады.
45 Газанлар, күл атарлар, легенлер ве Хирамың Реббиң өйи үчин Сүлейман патыша ясап берен гапларының бары ялпылдавук бүрүнчденди.
46 Патыша бу гаплары Иорданың дүзлүгинде, Сукот
билен Саретаның арасындакы тоюн топраклы ерде
бүрүнчден гуйдурды. 47 Сүлейман бу бүрүнч гап-
гачларының аграмыны чекдирмеди, чүнки олар җуда көпди; оларың аграмыны хич ким аныкламады.
48 Шейдип, Сүлейман Реббиң өйүндәки әхли
энҗамлары: алтындан эдилен сыпаны, үстүнде
Реббе хөдүр чөреги гоюлян алтын хантагтасыны,
49 ички отагың өңүнде бәшиси гүнортада, бәшиси
демиргазыкда гойлан сап алтын чыраданлары, гүллери, чыралары, әтишгирлери, кәселери, мүченеклери, легенлери, якымлы ыслы түтетги якмак үчин уланылян гаплары, маңңаллары, өйүң ички отагының, ягны иң мукаддес отагың хем-де өйүң мукаддес отагының гапылары үчин алтын петлелери ясады.
51 Шейдип, Сүлейман патышаның Реббиң өйи үчин эдилмели әхли ишлери тамамланды. Сүлейман какасы Давут тарапындан өе багыш эдилен әхли затлары: күмши, алтыны, ве әхли энҗамлары гетирип, Реббиң өйүндәки хазынада гойды.

8-нҗи бап

Сүлейман Әхт сандыгыны ыбадатхана гетирдйәр

(2 Йыл язгылары 5:2–6:2)

8 Онсоң Сүлейман Реббиң Әхт сандыгыны Давут
галасы болан Сион галасындан гетиртмек
үчин, Ысрайылың яшулуларыны, әхли тиребашыларыны, ысрайылларың уругбашыларыны Иерусалиме, өз хузурына
йыгнады. 2 Бүтин ысрайыл халкы единҗи ай болан
Этаным айында, Чатма байрамында Сүлейман
патышаның янына йыгнанышды. 3 Бүтин
Ысрайылың яшулулары гелдилер ве руханылар
сандыгы гөтердилер. 4 Шейдип, олар Реббиң Әхт
сандыгыны, Реббе йүз тутулян чадыры хем-де
чадырың ичиндәки әхли мукаддес энҗамлары гетирдилер. Буларың барыны руханылар билен
левилер Реббиң өйүне гетирдилер. 5 Сүлейман
патыша ве онуң хузурына йыгнанан бүтин ысрайыл халкы Әхт сандыгының өңүндеди. Олар сан-саҗаксыз гоюнлары, өкүзлери гурбанлык
бердилер. 6 Соңра руханылар Реббиң Әхт
сандыгыны өз ерине, Реббиң өйүниң иң мукаддес отагына, керупларың ганатларының астына
гетирип гойдулар. 7 Керуплар ганатларыны
сандыгың үстүне герип, сандыгың-да, онуң
сырыкларының-да үстүни өртйәрди. 8 Сырыклар
шейле узынды велин, хатда оларың учлары иң мукаддес отагың өңүндәки мукаддес ерденем гөрнүп дурды, йөне дашардан гөрүнмейәрди. Олар
шу гүне ченли хем шол ердедир. 9 Сандыгың
ичинде Мусаның гоян ики саны канун язылан даш бөлегинден башга хич зат ёкды; Муса бу ики даш бөлегини ысрайыл халкы Мүсүр юрдундан чыкандан соң, Реббиң олар билен әхт эден ери болан Хореп † дагында сандыга салыпды.
10 Руханылар мукаддес отагдан дашары чыканларында, Реббиң өйи булутдан долды.
11 Руханылар булут зерарлы Реббиң хузурында хызмата дуруп билмедилер, чүнки Реббиң шөхраты Худайың өйүни долдурыпды.
12 Шонда Сүлейман шейле дийди: «Реб түм
гараңкылыкда месген тутҗакдыгыны айтды. 13 Мен
Саңа бакы месген тутарың ялы, учурсыз гөзел өй гурдум».

Сүлейман халка йүзленйәр

(2 Йыл язгылары 6:3-11)

14 Онсоң патыша халка тарап өврүлип, бүтин
ысрайыл җемагатына ак пата берди. Бүтин
ысрайыл җемагаты дик дурды. 15 Сүлейман шейле
дийди: «Какам Давуда: „Мен ысрайыл халкымы Мүсүрден чыкаралым бәри, Маңа ыбадат этмәге өй гурмаклары үчин ысрайыл тирелеринден екеҗе шәхери-де сайламадым. Мен ысрайыл халкыма шалык этсин дийип, Давуды патышалыга сайладым“ дийип берен вадасыны берҗай эден
Ысрайыл Худайы Реббе алкыш болсун! 17 Какам
Давут Ысрайыл Худайы Реббе ыбадат үчин өй гурмагы йүрегине дүвүпди. 18 Эмма Реб какам
Давуда: „Маңа ыбадат үчин өй гурмагы йүрегиңе дүвмек билен сен говы этдиң; йөне шейле-де болса өйи сен гурмарсың. Сениң билиңден өнен оглуң
Маңа ыбадат үчин өй гурар“ дийди. 20 Ине, Худай
Өз берен вадасыны берҗай этди, чүнки мен какам Давудың ерине гечдим. Реббиң вада берши ялы, мен Ысрайылың тагтында отырын. Ысрайыл

† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

Худайы Реббе ыбадат үчин өй гурдум. 21 Сандыгы
мен шол өйде гойдум. Аталарымызы Мүсүр
топрагындан чыкаранда, Реббиң олар билен эден
әхти шонуң ичиндедир».

Сүлейманың дилеги

(2 Йыл язгылары 6:12-42)

22 Соңра Сүлейман Реббиң гурбанлык сыпасының
хем бүтин ысрайыл халкының өңүнде дуруп,
эллерини гөге тарап узатды: 23 «Эй, Ысрайыл
Худайы Реб, ерде-де, гөкде-де Сениң ялы Худай
ёкдур! Бүтин калплары билен ёлуңдан йөрейән
гулларың үчин Сен әхтиңи, садык сөйгиңи
саклаярсың. 24 Сен Өз гулуң какам Давуда берен
вадаңы берҗай этдиң. Шу гүн Сениң әхли айдан
сөзлериң амала ашды. 25 Шонуң үчин хем, эй,
Ысрайыл Худайы Реб, гулуң какам Давуда: „Эгер
сениң огулларың сениң йөрейшиң ялы, Мениң
хакыкат ёлумдан йөреселер, сениң неслиңден хич
бир адам Ысрайылың тагтындан айрылмаз“ дийип
берен вадаңы берҗай эт. 26 Шонуң үчин хем, эй,
Ысрайылың Худайы, гой, Сениң гулуң какам Давуда
берен вадаң амала ашсын!
27 Эмма Худай ерде месген тутармы? Сени хатда
гөк-де, гөклериң гөги-де ичине сыгдырып
билмейәр. Онсоң мениң бу салан өйүм дагы
нәмеҗик! 28 Йөне шонда-да, я Бейик Худайым, Сен
гулуң дилегине хем-де ялбарышына гулак сал-да,
онуң бу гүн йүрекден эдйән ялбарышыны ве
дилегини кабул эт. 29 Гөзлериң гиҗе-гүндиз: „Маңа
шу ерде ыбадат эдилер“ диен өйүңде болсун.
Гулуңың шу ере тарап бакып эдйән дилегини эшит.
30 Өз ысрайыл халкың ве мен гулуң шу ере тарап
бакып дилег эденимизде, гулуңың, халкың
Ысрайылың ялбарышларыны эшит. Өз гөкдәки
месгениңден эшит-де, бизи багышла.
31 Бир адам башга бир адама гаршы гүнә эдип,
ант ичмәге меҗбур эдилсе, ол гелип, шу өйде
Сениң гурбанлык сыпаңың өңүнде гүнәсиздигине
ант ичсе, 32 шонда Сен гөкде эшит-де, оңа җогап
бер. Гулларыңа хөкүм эдип, гүнәлә гүнәсине гөрә
җеза бер, гүнәсизи акла-да, догрулыгына гөрә
сыла.
33 Сениң халкың Ысрайыл Саңа гаршы гүнә
эденлиги зерарлы душман өңүнде еңлише сезевар
боланда, тәзеден Саңа йүз тутуп, Сениң адыңы
ыкрар этсе, шу өйде Саңа дилег эдип, ялбарса,
34 шонда Сен гөкде эшит-де, халкың Ысрайылың
гүнәсини гечип, олары ызларына, аталарына
берен юрдуңа гетир.
35 Саңа гаршы гүнә эдендиклери зерарлы гөк
япылып, ягмыр ягмадык махалы, олар шу ере
тарап бакып, дилег эдип, Сениң адыңы ыкрар
этселер, Сениң хасрат чекдиренлериң хем өз
гүнәлери үчин тоба гелселер, 36 шонда Сен гөкде
эшит-де, Өз гулларың болан ысрайыл халкының
гүнәсини гечип, олара догры ёлдан йөремеги
өврет. Өз халкыңа мирас хөкмүнде берен юрдуңа
ягмыр ягдыр.
37 Эгер юртда ачлык я гыргын кесели болса, эпгек,
ыгалдан чүйремеклик, чекиртге я-да гурчук пейда
болса, эгер душманлары өз ислендик галаларында
олара сүтем этселер, нәхили бела, нәхили кесел
болса-да, 38 ислендик адам я-да ысрайыл халкы
тарапындан нәхили дилегдир ялбарыш эдилен
болса, хер кес өз йүрек дердини билип, шу өе тарап
эллерини герсе, 39 шонда Сен гөкде Өз месгениңде
эшит-де, олары багышла ве олара ярдам эт. Хер
кесе эден ишине гөрә җогап бер, чүнки хер
ынсаның йүрегини диңе Сен билйәнсиң.
40 Шейдип, олар Сениң аталарымыза берен
юрдуңда өмүрбойы Сенден горкуп яшасынлар.
41 Халкың Ысрайылдан болмадык, йөне Сениң
бейик адың, гудратың хем-де Өз халкың үчин эден
бейик ишлериң барада эшидип, узак юртдан гелен
кесеки шу өйде дилег этсе, 43 Сен Өз гөкдәки
месгениңде оны эшит-де, дүнйәниң әхли
халкларының ысрайыл халкы ялы Сениң адыңы
билип, Сенден горкуп, Саңа ыбадат үчин гуран
өйүми билерлери ялы, кесекиниң дилегине-де
җогап бер.
44 Эгер халкың Сениң иберен ёлуң билен
душманына гаршы сөвеше чыкып, Сениң сайлан
шәхериңе, мениң Саңа ыбадат үчин гуран өйүме
тарап бакып, Сен-Реббе дилег этсе, 45 гөкде оларың
дилеглерини, ялбарышларыны эшидип, олара
душманларының үстүнден еңиш бер.
46 Олар Саңа гаршы гүнә этселер, – гүнә этмейән
адам ёкдур – Сен газапланып, олары душман элине
берсең, душман олары есир эдип, якыну-узак юрда
әкитсе, 47 олар хем есирлиге әкидилен юртларында
ойланып тоба эдип, ялбарып: „Биз нәхаклык эдип,
гүнә газандык, пислик этдик“ дийип, 48 өзлерини
есир алан душманларының юрдунда пәк калплары
ве җан-тенлери билен Саңа йүзленип, аталарына
берен юрдуңа, Өз сайлан шәхериңе, Саңа ыбадат
үчин гуран өйүме тарап бакып, дилег этселер,
49 шонда Сен Өз гөкдәки месгениңде оларың
дилеглерини, налышларыны эшит-де, оларың
дадына етиш. 50 Саңа гаршы гүнә эден халкыңы
хем-де оларың Саңа гаршы эден языкларыны
багышла, есир аланларың олара рехимдарлык
эдерлери ялы, Сен Өз халкыңа душманларының
гөзүниң өңүнде рехимдарлык эт. 51 Чүнки олар
Сениң демир печ кимин ловлаян Мүсүрден
чыкаран халкыңдыр, Сениң мирасыңдыр. 52 Өз
гулуң хем-де халкың Ысрайыл ислендик вагт Сени
чагыранларында, Сен оларың налышларыны эшит.

Гой, гөзлериң оларда болсун. 53 Эй, Хөкмүрован
Реб, Сен аталарымызы Мүсүрден чыкаранында,
гулуң Муса аркалы айдышың ялы, Өзүңе мирасдар
этмек үчин дүнйәниң әхли халкларының
арасындан ысрайыл халкыны Өз халкың хөкмүнде
сайладың».

Сүлейман дилегини соңлаяр

54 Сүлейман Худая дилегини, ялбарышыны
тамамландан соң, Реббиң гурбанлык сыпасының
өңүнде эллерини гөге герип, дыза чөкен еринден
турды. 55 Сүлейман дик дуруп, бүтин ысрайыл
халкына батлы сес билен пата берип, шейле дийди:
56 «Вада берши ялы, ысрайыл халкына
парахатчылык берен Реббе алкыш болсун. Ол Өз
гулы Муса аркалы берен ягшы вадаларының
барыны берҗай этди. 57 Худайымыз Реб бизиң
аталарымыз билен болшы ялы, бизиң биленем
болсун, бизи хич хачан ташламасын, терк этмесин.
58 Онуң ёлларындан йөрәримиз ялы, Онуң
аталарымыза берен табшырыкларыны,
парзларыны хем-де хөкүмлерини берҗай эдеримиз
ялы, бизиң йүреклеримизи Өзүне тарап өврсин.
59 Гой, мениң Реббиң өңүнде диле гетирен
сөзлерим Бейик Худая гиҗе-гүндиз якын болсун.
Бейик Худай дүнйәниң әхли халкларының Реббиң
Худайдыгыны, Ондан башга Худайың ёкдугыны
билерлери ялы, Реб Өз гулуны, ысрайыл халкыны
гүнделик зерур затлар билен үпҗүн этсин. 61 Шонуң
үчин хем сиз Онуң парзларына боюн болуп, Онуң
табшырыкларыны шу гүнки ялы берҗай эдип,
Бейик Худайымыза ак йүрекден хызмат эдиң».

Ыбадатхана Реббе багыш эдилйәр

62 Онсоң патыша ве онуң янындакы бүтин
ысрайыл халкы Реббиң хузурында гурбанлык
бердилер. 63 Сүлейман Реббе саламатлык
гурбанлыгы хөкмүнде йигрими ики мүң өкүз, бир
йүз йигрими мүң гоюн берди. Шейдип, патыша ве
бүтин ысрайыл халкы Реббиң өйүниң ачылыш
дабарасыны этдилер. 64 Шол гүнүң өзүнде
Сүлейман патыша Реббиң өйүниң өңүндәки
ховлының ортасыны мукаддес этди. Патыша шол
ерде якма гурбанлыкларыны, галла садакасыны ве
саламатлык гурбанлыкларының ягларыны берди,
чүнки Реббиң хузурындакы бүрүнч гурбанлык
сыпасы якма гурбанлыгыны, галла садакасыны,
саламатлык гурбанлыгының яг бөлеклерини
тутардан гаты кичиди.
65 Шейдип, Сүлейман ве бүтин ысрайыл халкы –
улы мәхелле Лебохаматдан Мүсүр серхедине ченли
болан аралыкда, Худайымыз Реббиң хузурында он
дөрт гүнләп байрам этдилер. 66 Шундан соң
Сүлейман халкы өйли-өйүне уградды. Олар
патышаны ялкап, Реббиң Өз гулы Давуда, халкы
ысрайыла гөркезен әхли ягшылыклары үчин
шатланып, гөвнүхошлукда өйли-өйлерине
гайтдылар.

9-нҗы бап

Реб ене Сүлеймана гөрүнйәр

(2 Йыл язгылары 7:12-22)

9 Сүлейман Реббиң өйүни, өз көшгүни хем-де
гурмага мейил эден затларының барыны гуруп
гутаранда, Реб Гибгонда гөрнүши ялы, Сүлеймана
икиленч гөрүнди. 3 Реб Сүлеймана шейле дийди:
«Мен сениң эден дилегиңи, ялбарышыңы
эшитдим. Сениң гуран бу өйүңи мукаддес этдим.
Маңа ол ерде эбедилик ыбадат эдилер. Мениң
назарым ве йүрегим хемише шол ерде болар.
4 Эгер-де сен какаңың йөрейши ялы сап
йүреклилик, догрулык билен Мениң ёлумдан
йөрәп, табшыран әхли затларымы эдип, Мениң
хөкүмлеримдир дүзгүнлерими берҗай этсең,
„Сениң неслиңден Ысрайыла хөкүм сүрҗек адам
кемлик этмез“ дийип, какаң Давуда вада бершим
ялы, Ысрайылың үстүнден патышалыгыңы
беркарар эдерин.
6 Эмма сиз я-да сизиң огулларыңыз Мениң ызыма
эрмекден йүз дөндерсеңиз, өңүңизде гоян
табшырыкларымы, парзларымы берҗай этмән,
гидип башга худайлара хызмат эдип, олара сежде
этсеңиз, онда Мен ысрайыл халкыны өзлерине
берен еримден махрум эдерин. Өзүме ыбадат
эдилмеги үчин мукаддес эден бу өйүми рет эдерин.
Ысрайыл халкы бейлеки халклара геп хем гүлки
болар. 8 Шу өй харабалыга өврүлер †. Онуң
янындан гечйән хер бир киши оңа хайранлар
галып, пышырдашып: „Реб нәме үчин бу юрды, бу
өйи бейле терк этдикә?“ диер. 9 Онсоң әхли
халклар: „Чүнки ысрайыл халкы ата-бабаларыны
Мүсүр юрдундан чыкаран өзлериниң Худайы
Ребден йүз дөндерип, башга худайлара тарап
өврүлип, олара сежде этдилер, олара хызмат
этдилер. Шонуң үчин хем Реб бу бетбагтчылыгы
оларың башындан индерди“ диерлер».

Сүлейманың бейлеки эден ишлери

(2 Йыл язгылары 8:1-18)

10 Сүлейман ики өйи, ягны Реббиң өйи билен өз
көшгүни йигрими йылда гуруп гутарды. 11 Сур
патышасы Хирамың кедр хем-де серви
агачларындан ве алтындан Сүлейман нәче ислесе
берендиги үчин, Сүлейман патыша-да оңа Җелиле
велаятындан йигрими галаны берди. 12 Хирам

† *Харабалыга өврүлер – кәбир голязмаларда бейик болар*

Сурдан Сүлейманың өзүне берен галаларыны
гөрмәге гелди, йөне онуң ол галалара гөвни
етмеди. 13 Шонуң үчин хем ол: «Эй, доган, маңа
берен галаларың дагы нәхили?» дийди. Шейдип,
олары Кабул † дийип атландырдылар. Олар шу гүне
ченли хем шейле атландырыляр. 14 Хирам болса
Сүлейман патыша ики йүз батман †† алтын
иберипди.
15 Сүлейман патыша ишчилери топлап, Реббиң
өйүни, өз көшгүни, Миллоны ‡, Иерусалимиң
диварыны, Хасор, Мегидо, Гезер галаларыны
тәзеден дикелтди. 16 Бу гала озал Мүсүр патышасы
фараон тарапындан басылып алнып, ода
берлипди. Фараон галада яшаян кенганлары
гырып, оны инҗи хөкмүнде өз гызына –
Сүлейманың аялына берипди. 17 Шундан соң
Сүлейман Гезери, ашакы Бейтхороны, Багалаты,
Яхуда чөллүгинде болан Тадморы, өзүниң әхли
аммар галаларыны, сөвеш арабаларының
сакланян галаларыны, сөвеш арабалы гошуның
сакланян галаларыны тәзеден гурды. Мундан
башга-да, Иерусалимде, Ливанда хем-де өз
голастындакы ерлериң әхлисинде гурмага мейил
эден затларының барыны гурдурды. 20 Ысрайыл
халкындан болмадык аморлар, хетлер, перизлер,
хивилер хем-де ябуслар энтек хем шол юртда
яшаярдылар. 21 Олар ысрайылларың бүтинлей ёк
этмедик халкларының несиллеридир. Сүлейман
олары гула өврүрди. Бу шу гүне ченли хем
шейледир. 22 Эмма Сүлейман ысрайыл халкыны гул
этмеди. Олар Сүлейманың эсгерлери, көшк
эмелдарлары, харбы серкерделери, яраг
гөтериҗилери, сөвеш арабалы гошунының
серкерделеридилер.
23 Сүлейманың ишине баштутанлык эдйән
ёлбашчылар-да ысрайыл огулларынданды. Олар
бәш йүз элли адам болуп, агыр ишде ишлейән
адамлара баштутанлык этдилер.
24 Фараоның гызы Давут галасындан чыкып,
Сүлейманың өзи үчин гуран өйүне гелди. Соңра
Сүлейман галаның гүндогар тарапыны тәзеден
дикелтди.
25 Сүлейман Реббе гуран гурбанлык сыпасында
йылда үч гезек якма гурбанлыкларыны,
саламатлык гурбанлыкларыны хөдүрләрди, Реббиң
хузурында якымлы ыслы түтетги якарды. Шейдип,
ол Реббиң өйүни долы гуруп тамамлады.
26 Сүлейман патыша Эдом юрдунда, Гызыл деңзиң
‡† кенарында, Эйлатың голайында болан
Эсёнгеберде гәмилер ясады. 27 Хирам өз
эмелдарларыны Сүлейманың эмелдарлары билен
биле деңзе белет болан гәмичилер билен иберди.
28 Олар Опыра гидип, ол ерден еди йүз он батман
төвереги алтын алып, оны Сүлейман патыша
гетирип бердилер.

10-нҗы бап

Шеба меликеси Иерусалиме гелйәр

(2 Йыл язгылары 9:1-12)

10 Шеба меликеси Сүлейманың Реббе гойян
хорматының ат-овазасыны эшидип, оны кын
соваллар билен сынамага Иерусалиме гелди.
2 Шеба меликеси уммасыз байлык, хошбой ыслы
затлар, көп мукдардакы алтын ве гымматбаха
дашлар йүкленен дүелер билен Иерусалиме гелди.
Ол Сүлейманың янына гелип, йүрегине дүвен әхли
соваллары сорады. 3 Сүлейман онуң әхли
соваларына җогап берди. Патыша онуң екеҗе
совалыны-да җогапсыз галдырмады. 4 Шеба
меликеси Сүлейманың пайхасыны, онуң гуран
өйүни, сачагындакы нәз-ныгматлары,
эмелдарларының яшаян ерлерини,
хызматкәрлериниң хызматыны, оларың эгин-
эшиклерини, онуң сакыларыны, Реббиң өйүнде
берйән якма гурбанлыкларыны гөренде, онуң бу
затлара акылы хайран болды.
6 Ол патыша шейле дийди: «Юрдумда ишлериң
хакда, парасатың хакда эшиден сөзлерим догры
экен, йөне мен гелип, өз гөзлерим билен
гөрйәнчәм, айдыланлара ынанмадым. Маңа онуң
ярысыны хем айтмандырлар. Сениң пәхим-
пайхасың, ровачлыгың мениң эшидишимден хас
артык экен. 8 Сениң халкың нәхили багтлы! Хемише
хузурыңда болуп, пәхим-пайхасыңы эшидйән
эмелдарларың нәхили багтлы! 9 Сенден хошал
болуп, сени ысрайыл тагтында отурдан Худайың
Реббе алкыш болсун! Реб Ысрайылы эбедилик
сөенсоң, адалаты ве хакыкаты берҗай этмегиң
үчин сени патыша этди». 10 Онсоң Шеба меликеси
Сүлейман патыша ики йүз батман ‡‡ алтын, көп
мукдарда атырлары ве гымматбаха дашлары
берди. Сүлейман патыша Шеба меликесиниңки
ялы шейле көп мукдардакы хошбой ыслы затлар
хич берилмәнди.
11 Хирамың Опырдан алтын гетирен гәмиси ол
ерден көп мукдарда сандал агаҗыны ве
гымматбаха дашлары хем гетирди. 12 Патыша
сандал агаҗындан Реббиң өйүне, патышаның
көшгүне сөелер, айдымчылар үчин лирадыр

† *Еврейче Кабул хайырсыз*
†† *Ики йүз батман – еврейче йүз йигрими киккар*
‡ *Милло – топрак билен долдурылан җайрык я-да бошлук ер болмагы ахмал. Сөзлүге серет.*
‡† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

‡‡ *Ики йүз батман – еврейче йүз йигрими киккар*

арфалар ясады; бейле сандал агаҗы шу гүне ченли
гөрлүп-эшидилмәнди.
13 Сүлейман патыша Шеба меликесине өз эчилен
затларындан дашары онуң гөвнүниң ислән задыны
берди. Шейдип, Шеба меликеси эмелдарлары
билен өз юрдуна доланды.

Сүлейманың байлыклары

(2 Йыл язгылары 9:13-28)

14 Сүлеймана бир йылда гелен алтының аграмы
алыш-бериш эдйән адамлардан, сөвдагәрлериң
сөвдасындан, әхли арап шаларындан, юрдуң
хәкимлеринден гелен алтындан дашары бир мүң
бир йүз отуз батмандан говракды †. 16 Сүлейман
патыша дөвме алтындан ики йүз саны улы галкан
ясады. Хер бир улы галкана, он еди гадак †† алтын
сарп эдилди. 17 Ол дөвме алтындан үч йүз галкан
ясады; хер галкана дөрт ярым гадак ‡ алтын сарп
эдилди. Патыша булары «Ливан җеңңели» атлы
көшгүнде гойды. 18 Патыша тагтыны пилиң сүңки
билен хашамлап, сап алтына гаплады. 19 Тагтың
алты басганчагы барды, арка тарапдан тагтың
депеси тегелекди, күрсиниң ики тарапында хем
тирсекликлер, тирсекликлериң гапдалында-да ики
ёлбарс дурды. 20 Алты басганчагың хер тарапында
бир ёлбарс, җеми он ики ёлбарс дурды. Бейле зат
энтек асла хич бир юртда ясалманды.
21 Сүлейманың гап-гачларының барысы
алтынданды. Онуң «Ливан җеңңели» атлы
көшгүниң әхли гап-гачлары-да сап алтынданды.
Күмүшден хич зат ёкды, себәби күмүш Сүлейманың
дөврүнде хич затча гөрүлмейәрди. 22 Чүнки
Сүлейманың Хирамың гәмилери билен бирликде
деңизде гәмилери барды. Деңиз гәмилери үч
йылда бир гезек гелип, алтын, күмүш, пил дишини,
маймынлары ве тавуслары гетирердилер.
23 Шейдип, Сүлейман патыша байлыкда, пәхим-
пайхасда ер йүзүндәки әхли патышалардан өңе
гечди. 24 Худайың Сүлейманың йүрегине салан
пайхасыны эшитмек үчин бүтин дүнйә онуң
дидарына зарды. 25 Сүлейманың янына гелен хер
кес йылың-йылына күмүшдир алтын энҗамлардан,
эгин-эшиклерден, яраглардан, атырлардан,
атлардыр гатырлардан ыбарат болан
совгатларыны гетирйәрди.
26 Сүлейман сөвеш арабалары билен арабалы
эсгерлери топлады; онуң бир мүң дөрт йүз сөвеш
арабасы, он ики мүң сөвеш арабалы эсгерлери ‡†
барды. Сүлейман оларың бирнәчесини өз янында
Иерусалимде, галанларыны болса сөвеш
арабаларының сакланян галаларында
ерлешдирди. 27 Сүлейман Иерусалимде күмши
дашлар билен дең этди, кедр агаҗыны болса
гүнбатар байырлыкда гөгерйән ябаны инҗир
агаҗы кимин көпелтди. 28 Сүлейманың атлары
Мүсүрден ве Кеведен гетирилди; патышаның
тәҗирлери олары Кеведен белли бир баха сатын
алдылар. 29 Бир сөвеш арабасы он еди гадак ‡‡
төвереги күмше, бир ат болса дөрт гадакдан говрак
күмше сатын алнып, олар Мүсүрден гетирилйәрди.
Шейдип, бу сөвеш арабалары ве атлар
Сүлейманың тәҗирлериниң үсти билен бүтин
хетлериң ве Сирияның шаларына сатылярды.

11-нҗи бап

Сүлейман Ребден йүз өвүрйәр

11 Сүлейман фараоның гызындан башга-да
моваплардан, аммонлардан, эдомлардан,
сидонлылардан, хетлерден биртопар кесеки
аяллара ашык болды. 2 Реб ысрайыл огулларына:
«Сиз кесеки миллетлерден гыз алшып-беришмәң,
чүнки олар хөкман сизи өз худайларына сежде
этдирерлер» дийип айдан миллетлериндендилер.
Эмма Сүлейман муңа гарамаздан шу аяллара
өйленди. 3 Онуң еди йүз ша аялы, үч йүз гырнак
аялы барды. Аяллары онуң йүрегини аздырдылар.
4 Сүлейманың гаррылык чагында аяллары онуң
йүрегини кесеки худайлара тарап өвүрдилер.
Сүлейман какасы Давут ялы Худайы Реббе вепалы
болмады. 5 Сүлейман сидонлыларың худайы
Ашторета, аммонларың неҗис худайы Милкома ‡‡†
сежде этди. 6 Сүлейман Реббиң назарында
йигренҗи ишлери эдип, какасы Давудың болшы
ялы Реббе вепалы болмады. 7 Соңра Сүлейман
Иерусалимиң гүндогарындакы дагда Мовабың
неҗис буты Кемош ве аммонларың худайы Молек
үчин сеждегәх гурды. 8 Ол шейле хем өз
худайларына якымлы ыслы түтетги якып, олара
гурбанлык берер ялы, әхли кесеки аяллары үчин
хем сеждегәхлер гурды.
9 Реббиң Сүлеймана гаты гахары гелди. Сүлейман
өзүне ики гезек гөрнүп, башга худайларың ызына
эерме дийип табшырык берен Ысрайыл Худайы
Реббиң табшырыгыны берҗай этмән, Ондан йүз
дөндерипди. 11 Шонуң үчин хем Реб Сүлеймана
шейле дийди: «Сениң Мениң билен эден әхтиңи
билгешлейин бозуп, Мениң саңа табшыран
парзларымы сакламандыгың үчин, Мен
патышалыгы хөкман сениң элиңден алып, оны

† Бир мүң бир йүз отуз батман – еврейче алты йүз алтмыш алты киккар
†† Он еди гадак – еврейче алты йүз шекел
‡ Дөрт ярым гадак – еврейче үч мина
‡† Сөвеш арабалы эсгерлери – я-да атлылар
‡‡ Дөрт гадак – еврейче бир йүз элли шекел
‡‡† Милком – бу Молек худайың бейлеки ады. Серет: 1Пат 11:7.

көшк эмелдарларыңың бирине берерин. 12 Эмма
сениң какаң Давудың хатырасы үчин Мен муны
сениң гүнлериңде этмерин; патышалыгы сениң
оглуңың элинден аларын. 13 Мен бүтин
патышалыгы сениң элиңден алман, гулум Давудың
хем-де Өз сайлан шәхерим Иерусалимиң хатырасы
үчин, диңе бир тирәни сениң оглуңа берерин».

Сүлейманың душманлары

14 Соңра Реб эдомлы Хадады Сүлеймана душман
этди. Ол Эдомда патыша неслинденди. 15 Чүнки
Давут Эдомдака, гошунбашы Ёвап өлдүриленлери
җайламага гидип, Эдомдакы эркеклериң әхлисини
гырыпды. Ёвап ве бүтин ысрайыллар Эдомдакы
эркеклериң әхлисини гырянчалар, алты айлап шол
ерде галыпдылар. 17 Эмма Хадат какасының
эмелдарлары болан бирнәче эдомлылар билен
гачып, Мүсүре гидипди; Хадат ол вагтлар яш
огланды. 18 Олар Мидяндан чыкып, Парана
гелдилер, Парандан хем янларына бирнәче адам
алып, Мүсүре, Мүсүр патышасы фараоның янына
бардылар. Патыша Хадада яшамага җай ве меллек
ер берип, оны азык билен үпҗүн этди. 19 Хадат
фараоның мәхрини газанды; ол өз аялының гыз
доганыны, ягны мелике Тахпенейсиң гыз доганыны
Хадада аяллыга берди. 20 Ол Хадада огул догруп
берип, онуң адына Генубат дакдылар. Тахпенейс
Генубаты фараоның өйүнде тербиеледи. Генубат
онуң огулларының арасында өсүп улалды. 21 Хадат
Мүсүрдекә, Давудың ата-бабаларына говшандыгы
хем-де Ёвап гошунбашының өлүми барада
эшиденде, ол фараона шейле дийди: «Маңа өз
юрдума доланмага ругсат бер». 22 Фараон ондан:
«Юрдуңа гитмекчи болар ялы, мениң янымда нәме
кемиң бар?» дийип сорады. Ол: «Кем задым ёк,
йөне маңа хөкман гитмәге ругсат бер» дийип
җогап берди.
23 Җенабы Соба патышасы Хададгезерден гачып
гиден Эляданың оглы Резоны хем Худай Сүлеймана
душман этди. 24 Давут собалылары өлдүренде,
Резон янына адам йыгнап, бир лешгере баш
болды. Олар Дамаска барып, шол ерде месген
тутдулар, онуң адамлары Резоны Дамаскда патыша
этдилер. 25 Хададың яманлык эдиши ялы,
Сүлейманың бүтин өмрүне Резон Ысрайыла
душман болуп, Ысрайылы йигренди хем-де Сирия
хөкмүрованлык этди.

Реббиң Яробгама берен вадасы

26 Сүлейманың эмелдарларының бири болан
Середадан эфрайымлы Небадың оглы Яробгам
патыша гаршы чыкды. Онуң эҗеси Серуга атлы бир
дул хатынды. 27 Онуң патыша гаршы эл
галдырмагының себәби шейледи: Сүлейман
Миллоны тәзеден дикелдип, какасы Давут
галасының диварларының йыкылан ерлерини
абатлады. 28 Яробгам башарҗаң адамды, бу яш
йигидиң иш башарҗаңлыгыны гөрен Сүлейман
оны манаша ве эфрайым тиրелерине дегишли
болан меҗбуры ишдәкилериң үстүнден баштутан
эдип гойды. 29 Бир гүн Яробгам Иерусалимден
чыкып барярка, ёлда оңа шилолы Ахыя пыгамбер
габат гелди. Ахыя тәзе эшиклер гейипди. Чола ерде
оларың икисинден башга адам ёкды. 30 Ахыя
эгниндәки тәзе эшигини чыкарды-да, йыртып он
ики бөлеге бөлди. 31 Соңра Яробгама шейле дийди:
«Он бөлегини өзүң үчин ал, чүнки Ысрайыл Худайы
Реб шейле дийййәр: „Мен патышалыгы хөкман
Сүлейманың элинден алып, он тирәни саңа
берерин, йөне гулум Давудың хатырасы үчин хем-
де Ысрайылың бүтин тирелеринден сайлап алан
шәхерим Иерусалимиң хатырасы үчин диңе бир
тире Сүлейманыңкы болар. Чүнки ол Мени терк
эдип, сидонлыларың худайы Ашторета, Мовабың
худайы Кемоша, аммонларың худайы Милкома
сежде этди. Сүлейман какасы Давудың ызыны
тутмады. Ол Мениң назарымда нәхак ишлери эдип,
парзларымы, хөкүмлерими берҗай этмеди,
ёлларымдан йөремеди. 34 Муңа гарамаздан, Мен
бүтин патышалыгы онуң элинден алмарын. Мениң
табшырыкларымы, парзларымы берҗай эден, Өз
сайлан гулум Давудың хатырасы үчин, Мен
Сүлейманы өмрүниң ахырына ченли патыша
эдерин. 35 Эмма патышалыгы Давудың оглуның
элинден алып, оны он тире билен саңа берерин.
36 Маңа ыбадат эдилмеги үчин, Өз сайлан шәхерим
Иерусалимде гулум Давудың неслинден бири
хемишелик патышалык эдер ялы бир тирәни
Сүлейманың оглуна берерин. 37 Мен сени
Ысрайыла патыша эдерин ве сен Ысрайыла
гөвнүңиң ислейшине гөрә патышалык эдерсиң.
38 Гулум Давудың эдиши ялы, парзларымы,
табшырыкларымы берҗай эдип, Маңа гулак гоюп,
ёлларымдан йөрәп, Мениң назарымда догры
ишлери этсең, Мен хемише сениң билен боларын.
Мен сени Ысрайыла патыша эдерин ве эдил
Давудың несиллерини патыша эдишим ялы,
сенден соң сениң несиллериңи хем патыша
эдерин. 39 Сүлейманың гүнәлери үчин Мен
Давудың несиллерине җеза берерин, йөне бу
хемишелик болмаз“». 40 Шонуң үчин хем Сүлейман
Яробгамы өлдүрмәге сынанышды, йөне Яробгам
Мүсүре, Мүсүр патышасы Шишагың янына гачып
барып, Сүлейман дүнйәден өтйәнчә, шол ерде
болды.

Сүлейманың өлүми
(2 Йыл язгылары 10:1-19)

41 Сүлейманың әхли галан ве эден ишлери хем-де
акыл-пайхасы барада «Сүлейманың ишлери» диен
китапда языландыр. 42 Сүлейман Иерусалимде
бүтин Ысрайыла кырк йыл патышалык этди.
43 Сүлейман ата-бабаларына говушды. Ол какасы
Давудың галасында җайланды. Онуң ерине оглы
Рехабгам патыша болды.

12-нҗи бап

Демиргазык тирелериниң гозгалаңы
(2 Йыл язгылары 10:1-19)

12 Рехабгам Шекеме гитди. Бүтин ысрайыл
халкы Рехабгамы патыша этҗек болуп,
Шекеме гелипди. 2 Небадың оглы Яробгам шол вагт
Сүлеймандан гачып, Мүсүрде яшаярды. Ол
Рехабгам барадакы хабары эшиденден соң,
Мүсүрден гайдып гелди. 3 Тутуш ысрайыл җемагаты
Яробгамы чагырдып алып, онуң билен биле
Рехабгамың янына гелип, оңа: 4 «Какаң бизе агыр
зулум этди. Инди сен какаңың бизе эден агыр
зулумыны еңлет ве бизе салан салгыдыны азалт,
шонда биз саңа гуллук эдерис» дийдилер.
5 Рехабгам ысрайыл халкына: «Гидиң-де, ене-де үч
гүнден мениң яныма доланып гелиң» дийди.
Шейдип, олар гитдилер.
6 Онсоң Рехабгам патыша какасы Сүлейманың
дири махалында онуң хызматында дуран яшулулар
билен геңешип, олардан: «Бу халка нәхили җогап
бермеги маңа маслахат берйәрсиңиз?» дийип
сорады. 7 Яшулулар оңа: «Эгер сен шу гүн бу халка
ягшы хызмат эдип, олардан ягшы сөзүңи
гайгырмасаң, олар саңа бакы хызмат эдерлер»
дийип җогап бердилер. 8 Эмма Рехабгам
яшулуларың берен маслахатыны әсгермән, өзи
билен биле өсүп улалан, хузурында хызмат эдйән
яш йигитлер билен геңешди. 9 Рехабгам яш
йигитлерден: «Сиз: „Сен какаңың бизе эден агыр
зулумыны еңлет“ диййән бу халка нәхили җогап
бермеги маңа маслахат берйәрсиңиз?» дийди.
10 Онуң билен биле өсүп улалан яш йигитлер оңа:
«Саңа „Какаңың бизе эден агыр зулумыны еңлет“
диййән бу халка өз күлем бармагың какаңың
билинден ёгындыгыны айт. 11 Какам сизе агыр
зулум эден болса, мен сизе эдилен зулумы хас-да
артдырарын; какам сизи чырпы билен
җезаландыран болса, мен сизи гамчы билен
җезаландырарын дий» дийдилер.
12 Шейдип, патышаның: «Мениң яныма ене-де үч
гүнден доланып гелиң» дийши ялы, Яробгам билен
бүтин халк үчүнҗи гүн Рехабгамың янына
гелдилер. 13 Патыша халка рехимсизлик билен
җогап берди. Ол яшулуларың өзүне берен
маслахатыны рет этди. 14 Рехабгам яш йигитлериң
берен маслахатына эерип, Яробгама ве ысрайыл
халкына шейле җогап берди: «Какам сизе агыр
зулум эден болса, мен сизе эдилен зулумы хас-да
артдырарын. Какам сизи чырпы билен
җезаландыран болса, мен сизи гамчы билен
җезаландырарын». 15 Шейдип, патыша халкы
диңлемеди. Бу вака Реббиң шилолы Ахыя аркалы
Небадың оглы Яробгам барада айдан сөзүниң
амала ашмагы үчин Реб тарапындан шейле
тамамланыпды.
16 Патышаның өзлерини диңлемеҗегини билен
ысрайыл халкы оңа: «Бизиң Давут билен нәме
шәриклигимиз бар? Йышайың оглунда мирасымыз
ёкдур. Эй, ысрайыллар, өйли-өйүңизе гайдың! Эй,
Давудың несли, сен өз өйүңе серет!»
Шейдип, ысрайыллар өз өйлерине доландылар.
17 Эмма Рехабгам диңе Яхуда шәхерлеринде яшаян
ысрайыллара патышалык этди. 18 Рехабгам патыша
гулларың баштутаны Адорамы † Ысрайыла
иберенде, ысрайыл халкы оны дашлап өлдүрди.
Рехабгам патыша Иерусалиме гачмак үчин,
ховлукмачлык билен өз ат арабасына мүнди.
19 Шейдип, Демиргазык ысрайыл тирелери шу гүне
ченли Давудың несиллерине гаршы питне турзуп
гелйәрлер.
20 Яробгамың гайдып гелендигини эшиден бүтин
ысрайыл халкы онуң янына адам ёллап, оны
йыгнанышыга чагырып, тутуш Ысрайыла патыша
этдилер. Яхуда тиресинден башга Давудың
несиллериниң ызына дүшен болмады.

Шемагя пыгамберлик эдйәр
(2 Йыл язгылары 11:1-4)

21 Рехабгам Иерусалиме гелди. Демиргазык
ысрайыл тирелерине гаршы уршуп, патышалыгы
Сүлейманың оглы Рехабгама гайтарып бермек
үчин, бүтин яхуда хем-де бенямин тирелеринден
йүз сегсен мүң сайлама уршуҗылар топлады.
22 Эмма Худайың адамы Шемагя Худайың шу сөзи
аян болды: 23 «Сүлейманың оглы, Яхуданың
патышасы Рехабгама, бүтин яхуда хем-де бенямин
тирелерине хем-де галан халка 24 Реб шейле
диййәр дий: „Сиз доганларыңыз болан ысрайыл
халкының гаршысына урушмаң. Хер кес өз өйүне
гайтсын, чүнки бу болан вака Мендендир“». Олар
Реббиң сөзүне гулак асып, Онуң айдышы ялы
өйлерине гитдилер.

---

† *Адорам – кәбир гадымы терҗимелерде Адонырам*

Яробгам Худайдан йүз өврүйәр

25 Онсоң Яробгам Эфрайым даглык юрдунда
Шекем галасыны бина эдип, шол ерде месген
тутды. Соңра ол Шекемден гидип, Пенувалы бина
этди. 26 Онсоң Яробгам өз ичинден шейле дийди:
«Инди патышалык ене-де Давудың несиллерине
гайдып гелер. 27 Эгер бу халк Реббиң өйүнде
гурбанлык бермек үчин Иерусалиме гитмегини
довам этдирсе, онда оларың йүреги өз җенабы,
Яхуда патышасы Рехабгама тарап өврүлер. Олар
мени өлдүрип, Рехабгамың янына өврүлип
барарлар». 28 Шейдип, патыша пикирини җемләп,
ики саны алтын гөле ясап, халка йүзленип, шейле
дийди: «Иерусалиме шу вагта ченли гатнаныңыз
бесдир. Эй, ысрайыллар, сизи Мүсүрден чыкаран
худайларыңыз шулардыр». 29 Ол алтын гөләниң
бирини Бейтелде, бейлекисини хем Данда гойды.
30 Шейдип, халк гүнә этди. Халк сежде этмек үчин
Бейтелдәки ве † Дандакы алтын гөләниң янына
узак ере гитдилер. 31 Яробгам шейле хем
сеждегәхлер гуруп, левилерден болмадык
адамлардан руханылар белледи.
32 Яробгам секизинҗи айың он бәшине Яхудадакы
гечирилен байрам ялы байрам эдип, гурбанлык
сыпасында гурбанлык берди. Ол өз ясан
гөлелерине гурбанлыклар хөдүр этмек үчин,
Бейтелде хем шейле этди. Онсоң ол Бейтелде өз
гуран сеждегәхлерине руханылар белледи.
33 Яробгам өз сайлан айы болан секизинҗи айың
он бәшине Бейтелде дикен гурбанлык сыпасының
янына гитди. Ол ысрайыл халкы үчин байрам эдип,
якымлы ыслы түтетги якмак үчин гурбанлык
сыпаның янына гелди.

13-нҗи бап

Яхудалы Худайың адамы

13 Яробгам гурбанлык сыпасының янында
якымлы ыслы түтетги якҗак болуп дурка,
Реббиң табшырыгы боюнча Худайың адамы
Яхудадан Бейтеле гелди. 2 Яңкы Худайың адамы
Реббиң табшырыгы боюнча гурбанлык сыпасына
гыгырып шейле дийди: «Эй, гурбанлык сыпасы, Реб
шейле диййәр: „Ине, Давудың неслинден бир огул
дүнйә инер, онуң ады Ёшыя болар. Ёшыя
сеждегәхлерде якымлы ыслы түтетги якян
руханыларың өзлерини сениң үстүңде гурбанлык
эдер. Үстүңде ынсанларың сүңклери якылар“».
3 Худайың адамы шол гүн бир аламат берип, шейле
дийди: «Реббиң айдан аламаты шудур: „Бу
гурбанлык сыпасы чым-пытрак болуп, үстүндәки
күл думлы-душа пытрар“». 4 Онуң Бейтелдәки
гурбанлык сыпасына гыгырып айдан сөзүни
Яробгам эшитди ве гурбанлык сыпасының
янындан элини узадып: «Оны тутуң!» дийди.
Яробгамың Худайың адамына гаршы узадан эли
шол бада ысмаз болуп, ол элини ызына чекип
билмеди. 5 Худайың адамының Реббиң табшырыгы
боюнча гөркезен аламатына гөрә, гурбанлык
сыпасы чым-пытрак болуп, үстүндәки күл думлы-
душа пытрады. 6 Патыша оңа: «Худайың Ребден
маңа рехим этмегини сорап, элимиң гутулмагы
үчин дилег эдәй» дийди. Шейдип, Худайың адамы
Яробгамың элиниң гутулмагы үчин Реббе дилег
этди. Онсоң патышаның эли гутулып, өңки халына
гелди. 7 Патыша Худайың адамына шейле дийди:
«Мениң билен өе гел-де нахарлан. Маңа эден
ягшылыгың үчин мен саңа сылаг берҗек». 8 Эмма
Худайың адамы патыша: «Маңа патышалыгың
ярысыны берсеңем, мен сениң билен гитмерин. Бу
ерде чөрек ийип, сув-да ичмерин. 9 Чүнки Реб
маңа: „Ол ерде чөрек ийме, сув ичме, гиден
ёлуңдан ызыңа гайтма“ дийип табшырды» дийип
җогап берди. 10 Шейдип, ол ызына Бейтеле гелен
ёлундан гитмән, башга ёл билен гайтды.
11 Бейтелде бир гарры пыгамбер яшаярды. Онуң
огулларындан бири гелип, Худайың адамының шол
гүн Бейтелде эден әхли ишлерини оңа гүррүң
берди. Олар онуң патыша диенлериниң барыны
какаларына айдып бердилер. 12 Какалары олардан:
«Ол хайсы ёлдан гитди?» дийип сорады. Онуң
огуллары Яхудадан гелен Худайың адамының
хайсы ёлдан гидендигини какаларына
гөркездилер. 13 Онсоң пыгамбер огулларына:
«Маңа эшегими гаңңалап бериң» дийди. Олар оңа
эшегини гаңңалап бердилер. Пыгамбер эшегине
мүнүп, Худайың адамының ызындан гидип, оны
тапды. Ол дуб агаҗының ашагында отырды.
Пыгамбер ондан: «Сен Яхудадан гелен Худайың
адамымы?» дийип сорады. Ол хем: «Хава, мен шол»
дийип җогап берди. 15 Ол Худайың адамына: «Йөр,
өе гидели, шол ерде нахарланай» дийди. 16 Эмма
Худайың адамы: «Мен сениң билен ызыма, өйүңе
гидип билмен; мен бу ерде сениң билен чөрегем
ийҗек дәл, сувам ичҗек дәл. 17 Чүнки Реб маңа: „Ол
ерде чөрек ийме, сув ичме, гиден ёлуңдан ызыңа
гайтма“ дийип табшырды» дийди. 18 Онсоң ол
пыгамбер Худайың адамына шейле дийди: «Мен
хем сениң ялы бир пыгамбердирин. Реббиң
табшырыгы боюнча бир перишде маңа: „Ол чөрек
ийип, сув ичер ялы оны ызына өвүр-де, өзүң билен
биле өйүңе алып гайт“ дийди». Ол Худайың
адамыны алдаярды. 19 Онсоң Худайың адамы онуң
билен ызына гайтды ве онуң өйүне гелип, чөрек
эдинди, сув ичди.

† *Бейтелдәки ве – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.*

20 Олар сачак башында отыркалар, оны ызына
алып гайдан пыгамбере Реббиң шу сөзи аян
болды. 21 Ол Яхудадан гелен Худайың адамына Реб
шейле диййәр дийди: «Реббиң сөзүни диңлемән,
Худайың Реббиң өзүңе берен табшырыкларыны
сакламадың. Ызыңа гайдып, чөрек эдинме, сув
ичме дийлен ерден ийип-ичендигиң үчин ата-
бабаларыңың мазарында җайланмарсың».
23 Худайың адамы ийип-ичип боландан соң, оңа
өзүни ызына алып гайдан пыгамбериң эшегини
гаңңалап бердилер. 24 Худайың адамы гидип
барярка, оңа ёлда бир ёлбарс душуп, оны өлдүрди.
Онуң җеседи ёлуң үстүнде ятырды, эшек-де,
ёлбарс-да онуң гапдалында дурды. 25 Адамлар
гечип баряркалар, ёлда ятан җеседи хем-де
җеседиң гапдалында дуран ёлбарсы гөрдүлер.
Онсоң олар яңкы гарры пыгамбериң яшаян
галасына гелип, бу барада адамлара гүррүң
бердилер.
26 Худайың адамыны ёлдан ызына өврен бу
пыгамбер болан ваканы эшиденинде: «Ол Реббиң
сөзүне гулак асмадык Худайың адамыдыр; Реб
айдан сөзүне гөрә, оны арслана берип, арслан хем
оны парчалап өлдүрен болмалы» дийди. 27 Онсоң
ол огулларына: «Маңа эшеги гаңңалап бериң»
дийди. Олар оңа эшеги гаңңалап бердилер. 28 Ол
пыгамбер гидип, Худайың адамының ёлда ятан
җеседини тапды. Эшек ве ёлбарс җеседиң
гапдалында дуран экен. Ёлбарс Худайың адамының
җеседини иймәндир, эшеги-де парчаламандыр.
29 Ол пыгамбер Худайың адамының җеседини
гөтерип, өз эшегиниң үстүне йүкледи-де, оны
ызына алып гайтды. Ол яс тутуп, оны җайламак
үчин гала гелди. 30 Пыгамбер җеседи өз
мазарлыгында гоюп: «Вах доган, доган!» дийип,
огуллары билен Худайың адамының ясыны тутды.
31 Ол Худайың адамыны җайлап боландан соң,
огулларына шейле дийди: «Мен өленимде, мени
шу пыгамбериң җайланан мазарында җайлаң,
мениң сүңклерими онуң сүңклериниң янында
гоюң. Чүнки онуң Бейтелдәки гурбанлык сыпасы
барада ве Самарияның галаларындакы әхли
сеждегәхлер барада Реббиң табшырыгы боюнча
гыгырып җар эден затларының бары хөкман амала
ашар».
33 Бу вакадан соң хем Яробгам өзүниң пис
ишлеринден эл чекмеди. Ол ене-де сеждегәхлерде
әхли халкларың арасындан руханылар белледи.
Руханы болмага ислег билдиренлериң барыны
руханылыга белледи. 34 Бу гүнә иш Яробгамың
несиллериниң ер йүзүнден тутушлыгына ёк
болмагына гетирди.

14-нҗи бап

Яробгамың оглы өлйәр

14 Шол вагтларда Яробгамың оглы Абыя
сыркавлады. 2 Яробгам өз аялына шейле
дийди: «Бар, Яробгамың аялыдыгың билинмез ялы
башга гейиме гир-де, Шило гит, чүнки Ахыя
пыгамбер шол ердедир. Ол мениң бу халка патыша
болҗагымы айдыпды. 3 Элиңе он чөрек, күлчелер,
бир голча-да бал алып, онуң янына гит; ол саңа
оглумыза нәме болҗагыны айдып берер».
4 Яробгамың аялы шейле-де этди. Ол Шило гидип,
Ахыяның өйүне барды. Ахыя көрди, чүнки
гоҗалыкдан яңа онуң гөзлери чөңңелипди. 5 Онсоң
Реб Ахыя: «Яробгамың аялы сыркав оглы хакда
сорамага гелер» дийди. Реб Ахыя Яробгамың
аялына нәме җогап бермелидигини айтды.
Ол геленде, нәтаныш аял болуп гелди. 6 Эмма ол
аял гапыдан гирип гелйәркә, Ахыя онуң аяк сесини
эшидип: «Эй, Яробгамың аялы, ичери гирибер. Сен
нәме үчин нәтаныш аял болан болярсың? Менде
сениң үчин гаты эрбет хабар бар. 7 Гит-де,
Яробгама Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр дий:
„Мен сени халкың арасындан сайлап, халкым
Ысрайылың үстүнден патышалыга белледим.
8 Патышалыгы Давудың неслинден алып, саңа
бердим. Эмма сен Мениң табшырыкларымы
берҗай эдип, Мениң назарымда догры ишлери
эдип, бүтин калбы билен Маңа вепалы болан гулум
Давут ялы болмадың. 9 Гайтам, сен өзүңден өңки
патышаларың барындан бетерпислик этдиң. Сен
гуйма алтын гөле бутларыны ясап, олара сежде
эдип, Мениң гахарымы гетирдиң ве Менден йүз
өврүдиң. 10 Шонуң үчин хем Мен Яробгамың
несиллериниң башындан бетбагтчылык
индерерин. Исле азат болсун, исле гул, пархы ёк,
Яробгамың неслинден болан Ысрайылдакы хер
бир эркеги бүтинлей ёк эдерин. Дерсиң сырылып-
сүпүрилип ташланышы ялы, Мен Яробгамың
несиллериниң барыны иң соңкусына ченли
бүтинлей ёк эдерин. 11 Яробгамың несиллериниң
галада өленлерини итлер, дүзде өленлерини
гушлар иер, чүнки Реб шейле дийди“. 12 Инди сен
тур-да, өйүңе гит. Сен гала аяк басан бадыңа, оглуң
өлер. 13 Бүтин ысрайыл халкы онуң ясыны тутуп,
оны җайлар. Яробгамың машгаласындан диңе шу
оглан дәбе гөрә җайланар. Чүнки Яробгамың
неслинден диңе шу оглан Ысрайыл Худайы Реббиң
гөвнүнден турды. 14 Реб Өзи үчин Ысрайылың
үстүнден бир патыша гояр. Ол Яробгамың неслини
хут шу гүн, эдил шу пурсатда ёк эдер.
15 Реб Ысрайыла җеза берер. Ол ысрайыл
халкыны сувуң башында ыранян гамыш кимин

сарсдырар. Реб ысрайыллары оларың ата-
бабаларына берен говы юрдундан чыкарып, олары
Евфрат дерясының аңры тарапына даргадар, чүнки
олар Ашера бутларыны ясап, Реббиң гахарыны
гетирдилер. 16 Яробгамың өз эден хем-де Ысрайыла
этдирен гүнәлери зерарлы, Реб Ысрайылы терк
эдер».
17 Соңра Яробгамың аялы ызына гайтды. Ол Тирса
гелип, өйүниң ишигине етен бадына, онуң чагасы
ёгалды. 18 Бүтин ысрайыл халкы чаганы җайлап,
онуң ясыны тутдулар. Шейдип, Реббиң Өз гулы
Ахыя пыгамбер аркалы айдан сөзи амала ашды.

Яробгамың өлүми

19 Яробгамың галан ишлери, онуң эден
сөвешлери ве нәхили патышалык эдендиги барада
ысрайыл патышаларының йыл язгыларында
языландыр. 20 Яробгам йигрими ики йыл
патышалык этди. Ол ата-бабаларына говушды.
Онуң ерине оглы Надап патыша болды.

Яхуда патышасы Рехабгам
(2 Йыл язгылары 11:5–12:15)

21 Сүлейманың оглы Рехабгам Яхудада
патышалык этди. Рехабгам патыша боланда кырк
бир яшындады; ол Реббиң Өзүне ыбадат эдилмеги
үчин Ысрайылың бүтин тирелеринден сайлан
шәхери Иерусалимде он еди йыл патышалык этди.
Эҗеси аммонлы болуп, онуң ады Нагамады.
22 Яхуда халкы Реббиң назарында йигренҗи
ишлери эдип, ата-бабаларының эден
гүнәлеринден-де хас бетер гүнә этдилер. Олар
Реббиң габанҗаңлыгыны оярдылар. 23 Чүнки олар
хем хер бир бейик байырда, гүр япраклы хер бир
агаҗың астында өзлерине сеждегәхлери, дикме
дашларыны хем-де Ашера бутларыны гурдулар.
24 Шейле хем юртдакы сеждегәхлериң азгын
эркеклери барды. Олар Реббиң ысрайылларың
өңүнден ковуп чыкаран миллетлериниң неҗис
ишлерини этдилер.
25 Рехабгамың патышалыгының бәшинҗи
йылында Мүсүр патышасы Шишак Иерусалиме
хүҗүм этди. 26 Ол Реббиң өйүндәки хазыналарың,
патышаның көшгүндәки хазыналарың барыны
талады. Ол Сүлейманың алтындан ясадан әхли
галканларыны хем алып гитди. 27 Рехабгам патыша
болса оларың дерегине бүрүнчден галканлар
ясадып, олары патышаның көшгүниң гапысыны
саклаян гаравулларың баштутанларының элине
берди. 28 Патыша хер сапар Реббиң өйүне гиденде,
гаравуллар олары гөтерип гетирип, соңра ене
ызына гаравулхана әкидйәрдилер.
29 Рехабгамың галан ишлери ве әхли эден ишлери
барада Яхуда патышаларының йыл язгыларында
языландыр. 30 Рехабгам билен Яробгамың
арасында хемише уруш болды. 31 Рехабгам ата-
бабаларына говушды. Ол ата-бабаларының
янында, Давут галасында җайланды. Онуң эҗеси
аммонлы болуп, ады Нагамады. Рехабгамың ерине
оглы Абыям патыша болды.

15-нҗи бап

Яхуда патышасы Абыям
(2 Йыл язгылары 13:1–14:1)

15 Небадың оглы Яробгамың патышалыгының
секизинҗи йылында Абыям Яхуда патыша
болды. 2 Абыям Иерусалимде үч йыл патышалык
этди; онуң эҗесиниң ады Магакады. Ол
Абышаломың гызыды. 3 Абыям хем какасының
эден гүнәлерини гайталады. Ол атасы Давут ялы
Реббе вепалы болмады. 4 Муңа гарамаздан, онуң
Худайы Реб Иерусалими кувватландырмак үчин,
Абыям өленден соң орнуна патыша болар ялы, оңа
бир огул берди. Худай Реб муны Давудың хатырасы
үчин этди. 5 Чүнки Давут диңе хетли Урыя эден
яманлыгындан башга бүтин өмрүне Худайың
назарында догры ишлери этди. Ол Реббиң өзүне
берен табшырыкларының барыны өмүрбойы
берҗай этди. 6 Рехабгам билен Яробгамың
арасында башлан уруш Абыямың өмрүниң
ахырына ченли довам этди. 7 Абыямың галан
ишлери ве әхли эден ишлери Яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
8 Абыям ата-бабаларына говушды. Ол Давут
галасында җайланды. Онсоң онуң ерине оглы Аса
патыша болды.

Яхуда патышасы Аса
(2 Йыл язгылары 15:16–16:6)

9 Ысрайыл патышасы Яробгамың
патышалыгының йигриминҗи йылында Аса Яхуда
патыша болды. 10 Аса Иерусалимде кырк бир йыл
патышалык этди; онуң энесиниң ады Магакады. Ол
Абышаломың гызыды. 11 Аса атасы Давут ялы
Реббиң назарында догры ишлери этди. 12 Аса
сеждегәхлериң азгын эркеклерини юртдан
чыкарып, өз ата-бабаларының ясан әхли
бутларыны ёк этди. 13 Аса патыша хатда эҗеси
Магаканы меликеликден махрум этди, чүнки ол
Ашера үчин йигренҗи бут ясапды. Аса Ашера
бутуны кесип, Кидрон дересинде якды. 14 Эмма
Ысрайылдакы сеждегәхлер ёк эдилмәнди. Муңа
гарамаздан, Асаның йүреги бүтин өмрүнде Реббе
вепалы болды. 15 Ол какасының хем-де өзүниң

айдан садакаларыны, ягны күмши, алтыны ве гап-
гачлары Реббиң өйүне гетирди.
16 Аса билен ысрайыл патышасы Багша бүтин
өмүрлерине уруш этдилер. 17 Ысрайыл патышасы
Багша Яхуданың үстүне чозды. Ол Яхуда патышасы
Асаның янына гелип-гитмек ислейәнлериң ёлуны
япмак үчин Рама галасыны беркитди. 18 Соңра Аса
Реббиң өйүниң ве патыша көшгүниң
хазыналарында галан әхли күмүшдир алтыны
алып, олары өз көшк эмелдарларына берди. Аса
олары Табрыммоның агтыгы, Хезёның оглы,
Дамаскда яшаян Сирия патышасы Бенхадада
иберди. 19 Аса өз эмелдарларындан Бенхадада
шейле хабар ёллады: «Сениң какаң билен мениң
какамың арасында болшы ялы, икимизиң
арамызда-да ылалашык болсун. Мен саңа
күмүшдир алтын совгат иберйәрин. Сен гит-де,
Ысрайылың патышасы Багша билен эден
ылалашыгыңы боз, ол мениң үстүмден совулсын».
20 Бенхадат Аса патышаның айданларына гулак
асды. Ол гошун серкерделерини иберип, Ыёны,
Даны, Абелбейтмагаканы, тутуш Нафталы юрды
билен бирликде бүтин Киннереди басып алды.
21 Багша муны эшиденде, Раманы беркитмекден эл
чекип, Тирсада месген тутды. 22 Соңра Аса патыша
Рама галасындакы Багшаның беркитме үчин
уланып йөрен дашларыны, агачларыны алып
гитмәге яхудалара буйрук берди. Аса патыша бу
дашдыр агачлар билен Беняминдәки Геба
галасыны ве Миспа галасыны беркитди. 23 Асаның
галан әхли ишлери, онуң гайдувсыз
эдерменликлери, әхли эден ишлери ве беркиден
галалары барада яхуда патышаларының йыл
язгыларында языландыр. Гоҗалан чагында, ол
аякдан дерт чекди. 24 Аса ата-бабаларына говушды.
Ол ата-бабаларының янында, атасы Давут
галасында җайланды. Оглы Ехошапат онуң ерине
патыша болды.

Ысрайыл патышасы Надап

25 Яхуда патышасы Асаның патышалыгының
икинҗи йылында Яробгамың оглы Надап
Ысрайыла патыша болды. Ол Ысрайылда ики йыл
патышалык этди. 26 Надап Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Ол какасының ысрайыл
халкына этдирен гүнәли ёлларындан йөреди.
27 Ысакар неслинден болан Ахыяның оглы Багша
Надаба гаршы дилдүвшүк гурды. Багша
пилиштлилере дегишли болан Гибетонда Надабы
өлдүрди, чүнки Багша билен бүтин ысрайыллар
Гибетоның дашыны габапдылар. 28 Шейдип, Багша
яхуда патышасы Асаның шалыгының үчүнҗи
йылында Надабы өлдүрип, онуң ерине өзи патыша
болды. 29 Ол патыша болан дессине Яробгамың
несиллериниң барыны гырды, Реббиң Өз гулы
шилолы Ахыя аркалы айдан сөзүне гөрә,
Яробгамың несиллеринден бир адам хем дири
галдырылман, оларың бары өлдүрилди. 30 Бу
Яробгамың Ысрайыл Худайы Реббиң гахарыны
гетирендиги зерарлы, өз эден ве Ысрайыла
этдирен гүнәлери зерарлы болды.
31 Надабың галан ишлери ве әхли эден ишлери
барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 32 Аса билен ысрайыл
патышасы Багша бүтин өмүрлерини уршуп
гечирдилер.

Ысрайыл патышасы Багша

33 Яхуда патышасы Асаның шалыгының үчүнҗи
йылында Ахыяның оглы Багша Тирсада бүтин
Ысрайылың үстүнден патышалык эдип, йигрими
дөрт йыл хөкүм сүрди. 34 Багша хем Яробгам ялы
Ысрайыла гүнә этдирип, Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди.

16-нҗы бап

16 Багша гаршы Хананының оглы Ехува Реббиң
шу сөзи аян болды: 2 «Сен хич кимдиң, эмма
Мен сени халкым ысрайыла патыша этдим. Сен
Яробгамың ёлундан йөрәп, халкым ысрайыла гүнә
этдирип, оларың гүнәлери билен мениң гахарымы
гетирдиң. 3 Шонуң үчин хем Мен Багшаны ве онуң
бүтин несиллерини Небадың оглы Яробгамың
несиллери ялы ёк эдерин. 4 Багшаның
несиллеринден галада өленлерини итлер, дүзде
өленлерини гушлар иер».
5 Багшаның галан ишлери, онуң эдерменликлери
барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 6 Багша ата-бабаларына
говушды. Ол Тирсада ата-бабаларының янында
җайланды. Оглы Эла онуң ерине патыша болды.
7 Хананының оглы Еху пыгамбере Багша ве онуң
несиллерине гаршы Реббиң шу сөзи аян болды.
Чүнки Багша Яробгамың несиллери ялы херекет
этди ве Яробгамың несиллерини өлдүрди. Шейдип,
ол Реббиң йигренйән ишлерини эдип, өз пис
ишлери билен Онуң гахарыны гетирипди.

Ысрайыл патышасы Эла

8 Яхуда патышасы Асаның шалыгының йигрими
алтынҗы йылында Багшаның оглы Эла Тирсада
Ысрайыла патыша болуп, ики йыл шалык сүрди.
9 Эла Тирсада өз көшк эмелдары Арсаның өйүнде
серхош болуп отырка, Зимри оңа гаршы
дилдүвшүк гурды. Зимри сөвеш арабаларының
ярысының серкердесиди. 10 Зимри гелип, Эланы
өлдүрди ве өзи онуң орнуна патыша болды. Бу

вака Яхуда патышасы Асаның шалыгының
йигрими единҗи йылында болуп гечди.
[11] Зимри патыша болуп, Эланың тагтында отуран
бадына, Багшаның бүтин несиллеринден, доган-
гарындашларындан ве дост-ярларындан болан бар
эркеги өлдүрди. [12] Шейдип, Зимри Багшаның әхли
несиллерини ёк этди. Реббиң Еху пыгамбериң үсти
билен Багша гаршы айдан сөзлери берҗай болды.
[13] Чүнки Багша ве онуң оглы Эла бутлар ясап, гүнә
этдилер ве олар ысрайыл халкына-да гүнә этдирип,
Ысрайыл Худайы Ребби газапландырдылар.
[14] Эланың галан ишлери ве әхли эден ишлери
барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр.

Ысрайыл патышасы Зимри

[15] Яхуда патышасы Асаның патышалыгының
йигрими единҗи йылында Зимри Тирсада еди гүн
патышалык этди. Ысрайыл гошунлары
пилиштлилере дегишли болан Гибетон галасының
дашыны габапдылар. [16] Дүшелгедәки гошунлар
Зимриниң Эла патыша гаршы дилдүвшүк эдип,
оны өлдүрендиги барадакы хабары
эшиденлеринде, ысрайыл халкы гошунбашы
Омрыны дүшелгеде Ысрайыла патыша этдилер.
[17] Шейдип, Омры бүтин ысрайыл халкы билен
Гибетон галасындан чыкып, Тирсаның дашыны
габадылар. [18] Зимри галаның басылып алнаныны
гөренде, патыша көшгүниң ички галасына гирип,
патышаның көшгүне от берип, ода янып өлди.
[19] Зимри Яробгамың ёлундан йөрәп, Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди. Ол өз эден
гүнәлери ве Ысрайыла этдирен гүнәлери үчин
өлди. [20] Зимриниң галан ишлери ве гуран
дилдүвшүги барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр.

Ысрайыл патышасы Омры

[21] Зимри өленден соң, ысрайыл халкы ики бөлеге
бөлүнди. Халкың ярысы Гинатың оглы Тибнини
патыша этҗек болуп, онуң ызына эерди, галан
ярысы болса Омрының ызына эерди. [22] Омрының
ызына эерен халк, Гинатың оглы Тибниниң ызына
эерен халкдан гүйчли болуп чыкды. Шейдип, Тибни
өлүп, Омры онуң орнуна патыша болды. [23] Яхуда
патышасы Асаның шалыгының отуз биринҗи
йылында Омры Ысрайыла патыша болуп, он ики
йыл шалык этди. Омры Тирсада алты йыл шалык
сүрди.
[24] Омры Самария байырлыгыны Шемерден үч
ярым батман † күмше сатын алып, байырлыкда
шәхер гуруп, байырлыгың эеси Шемериң адына
гөрә гуран шәхерине Самария дийип ат дакды.
[25] Омры Реббиң назарында йигренҗи ишлери
этди. Онуң эден пис ишлери өзүнден өңки
патышаларың әхлисиниңкиден чөкдер болды.
[26] Омры Небадың оглы Яробгам ялы гүнә этди. Ол
ысрайыл халкына-да гүнә этдирип, Ысрайыл
Худайы Ребби газапландырды. [27] Омрының эден
бейлеки ишлери ве гөркезен гайдувсызлыгы хем
эдерменлиги барада ысрайыл патышаларының
йыл язгыларында языландыр. [28] Омры ата-
бабаларына говушды. Ол Самарияда ата-
бабаларының янында җайланды. Оглы Ахап онуң
ерине патыша болды.

Ысрайыл патышасы Ахап

[29] Яхуда патышасы Асаның патышалыгының отуз
секизинҗи йылында Омрының оглы Ахап
Ысрайыла патыша болуп, Самарияда йигрими ики
йыл шалык сүрди. [30] Ахап Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Онуң эден пис ишлери
өзүнден өңки патышаларың әхлисиниңкиден
чөкдер болды.
[31] Ахаба Небадың оглы Яробгамың гүнәли
ёлларындан йөремеклигиң өзем етерликди, йөне
ол онуң үстесине сидонлыларың патышасы
Этбагалың гызы Изебеле өйленип, Багала сежде
этди. [32] Ахап Самарияда Багал үчин гуран
бутханасында Багал үчин гурбанлык сыпасыны
гурды. [33] Ахап хем аял худайы Ашера бутуны ясады.
Ахап Ысрайыл Худайы Реббиң гахарыны
гетирмекде Ысрайылың өзүнден өңки
патышаларының барындан оздурды. [34] Ахабың
дөврүнде бейтелли Хиел Ерихоны тәзеден
дикелтди. Хиел онуң дүйбүни тутанда, новбахар
оглы Абырамы гурбанлык этди. Ерихоның
дервезелерини отурданда, ол иң кичи оглы Сегубы
гурбанлык берди. Шейдип, Реббиң Нун оглы Ешува
аркалы айдан сөзи берҗай болды.

17-нҗи бап

Ыляс пыгамбериң гуракчылык хакындакы хабары

17 Гилгатда яшаян тишбели Ыляс Ахаба шейле
дийди: «Мен өзүмиң гуллук эдйән Ысрайыл
Худайы Ребден ант ичйәрин. Тә мен буйрук
берйәнчәм, юртда ики-үч йыллап не чыг болар, не-
де ягын». [2] Ыляса Реббиң шу сөзи аян болды: [3] «Бу
ерден гүндогара гит-де, Иорданың гүндогарындакы
Керит чешмесиниң боюнда гизлен. [4] Сен чешме
сувундан ичерсиң. Ол ерде гаргалара сени
иймитлендирмеги табшырандырын». [5] Ыляс
Реббиң табшырышы ялы этди. Ол гидип, Иордан
дерясының гүндогарындакы Керит чешмесиниң

† Үч ярым батман – еврейче ики киккар

боюнда месген тутды. 6 Гаргалар Ыляса эртирине-
де, агшамына-да чөрек билен эт гетирип
берйәрдилер, ол чешмәниң сувундан ичйәрди.
7 Вагтың гечмеги билен чешме гурады, чүнки юрда
ягыш яганокды.

Ыляс пыгамбер ве сарепатлы дул хатын

8 Ыляса Реббиң шу сөзи аян болды: 9 «Тур,
Сидоның Сарепат галасына бар-да, шол ерде
месген тут, чүнки ол ерде Мен бир дул хатына сени
ииймитлендирмеги табшырандырын». 10 Шейдип,
Ыляс Сарепата гитди. Ол галаның дервезесине
гелди, гөрсе, ол ерде бир дул аял чөплеме чөпләп
йөрди. Ол аялы чагырып, оңа: «Маңа ичмәге бир
кәсе сув гетирәй» дийди. 11 Ол аял сув гетирмәге
барярка, Ыляс оны ызына чагырып: «Бир дөвүм
чөрек хем алып гелсене» дийди. 12 Ол аял, Ыляса
шейле җогап берди: «Худайың Ребден ант
ичйәрин, менде чөрек ёк. Менде диңе халтаң
дүйбүндәки бир гошавуч ун билен голчада бираз яг
бар. Ине, мен хәзир өе гидип, шол барҗа ун билен
өзүм хем оглум үчин күлче биширмек үчин
чөплеме чөпләп йөрүн. Биз оны иерис, онсоң
өлерис». 13 Ыляс оңа шейле дийди: «Сен алада этме.
Бар өйүңе гит-де, чөрегиңи бишир. Шол барҗа
унуңдан сен өңүрти маңа бир кичиҗик чөрек
биширип гетир. Ондан соң унуң галанындан өзүң
ве оглуң үчин чөрек биширерсиң. 14 Чүнки
Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Реббиң ягыш
ягдырҗак гүнүне ченли халтадакы ун түкенмез,
голчадакы яг эгсилмез“». 15 Бу аял гидип, Ылясың
айдышы ялы этди. Ыляс билен яңкы аял ве онуң
өй-ичериси бир гошавуч уны узак вагтлап
ийдилер. 16 Шейдип, Реббиң Ыляс аркалы айдан
сөзи берҗай болуп, халтадакы ун түкенмеди,
голчадакы яг эгсилмеди.
17 Бирнәче вагт геченден соң, яңкы хоҗайын
аялың оглы сыркавлады. Огланың халы
ярамазлашып, ол арадан чыкды. 18 Онсоң ол аял
Ыляса: «Эй, Худайың адамы, мениң билен нәме
ишиң бар? Сен маңа гүнәми ятладып, мениң
оглумы өлдүрмәге гелдиңми?» дийди. 19 Ыляс хем
оңа: «Оглуңы маңа бер» дийди. Ыляс огланы аялың
гуҗагындан алып, оны өз болян ёкаркы гатдакы
отагына гетирип, өз дүшегинде ятырды. 20 Соңра ол
Реббе ялбарып, дилег этди: «Эй, Худайым Реб, Сен
нәме үчин бу дул хатының башына бела гетирдиң?
Ол маңа өз өйүнден ер берди, Сен болса онуң
оглуны өлдүрйәрсиң!» 21 Онсоң ол үч гезек чаганың
үстүнде язылып ятды-да, Реббе ялбарып дилег этди:
«Эй, Худайым Реб, Саңа ялбарярын, бу чаганы
дирелт». 22 Реб Ылясың дилегини эшитди ве чага
дирелди. 23 Ыляс чаганы ёкаркы отагдан гетирип,
эҗесине берди. Ыляс огланың эҗесине: «Серет,
сениң оглуң дирелди» дийди. 24 Онсоң ол аял
Ыляса: «Мен инди сениң Худайың адамыдыгыңы,
Реббиң сен аркалы айдан сөзүниң хакыкатдыгыны
билйәрин» дийди.

18-нҗи бап

Ыляс пыгамбер ве Багалың пыгамберлери

18 Бирнәче вагт геченден соң, гураклыгың
үчүнҗи йылында, Реб Ыляса шейле диййәр:
«Бар, Ахабың янына гит; Мен юрда ягыш
ягдырҗак». 2 Шейдип, Ыляс Ахабың янына гитди.
Самарияда ачлык гаты газаплыды. 3 Ахап көшги
доландырян Абадяны чагырды. (Абадя бүтин калбы
билен Реббе ыбадат эдйәрди. Изебел Реббиң
пыгамберлерини өлдүрйәркә, Абадя йүз
пыгамбери әкидип, элли-эллиден ики говакда
гизләп, чөрек, сув билен үпҗүн эдипди.) 5 Онсоң
Ахап Абадя шейле дийди: «Сен гит-де, юрдуң бүтин
чешмелерине, бүтин япларына айлан, белки, от
тапып, атлары, гатырлары ве мал-гараны
хорламарыс». 6 Шейдип, олар айланмак үчин юрды
өз араларында пайлашдылар. Ахабың ве Абадяның
херси бир тарапа гитдилер.
7 Абадя ёлда Ыляс пыгамбере душды. Абадя оны
танап, өңүнде баш эгип, оңа шейле дийди:
«Җенабым Ыляс, бу сенмисиң?» 8 Ыляс оңа: «Хава,
бу мендирин, бар, сен гит-де, өз җенабыңа Ыляс шу
ерде дийип айт» дийди. 9 Абадя оңа шейле җогап
берди: «Гулуңы Ахабың элине берип өлдүрериң
ялы мен нәме гүнә этдим? 10 Худайың Ребден ант
ичйәрин, җенап патышаның сени идәп, адам
ибермедик юрды галмады. Хер юрдуң баштутаны:
„Ыляс бу юртда дәл“ дийип хабар беренде, Ахап
оңа ант ичирди. 11 Йөне хәзир сен маңа: „Бар-да,
җенабыңа Ыляс шу ерде дийип айт“ диййәрсиң.
12 Мен сениң яныңдан гиден бадыма, Реббиң Рухы
сени әкидер, мен-де сениң ниредедигиңи
билмерин. Шейдип, мен барып, Ахаба сениң
бардыгыңы айтсам, ол-да сени тапмаса, мени
өлдүрер. Гулуң яшлыгындан бәри бүтин калбы
билен Реббе ыбадат эдип гелйәр. 13 Изебел Реббиң
пыгамберлерини өлдүренде, йүз адамы элли-
эллиден ики говакда гизләп, олары чөрек ве сув
билен үпҗүн эденим җенабыма айтмадыларммы
нәме? 14 Сен инди: „Бар-да, җенабыңа Ыляс шу ерде
дийип айт диййәрсиң“. Ол мени хөкман өлдүрер».
15 Ыляс: «Гуллук эдйән Худайым Хөкмүрован Ребден
ант ичйәрин, мен шу гүн оңа хөкман гөрнерин»
дийди. 16 Шейдип, Абадя Ахабың янына гидип, оңа
Ыляс барада хабар берди. Ахап Ыляс пыгамбериң
янына гитди.

17 Ахап Ылясы гөрүп, оңа: «Ысрайыл халкыны
биынҗалык эдйән сенмисиң?» дийди. 18 Ыляс оңа
шейле җогап берди: «Ысрайыл халкыны
биынҗалык эдйән мен дәлдирин. Сен ве сениң ата-
бабаларың Реббиң табшырыкларыны терк эдип,
Багалың ызына эердиңиз. 19 Шонуң үчин хем сен
хәзир бүтин ысрайыллары, Изебелиң голдаян дөрт
йүз элли Багал бутуның пыгамберлерини ве дөрт
йүз Ашера бутуның пыгамберлерини Кармел
дагына, мениң яныма йыгна».
20 Шейдип, Ахап бүтин ысрайыл халкына
чапарлар ёллап, әхли пыгамберлери Кармел
дагына йыгнады. 21 Ыляс бүтин халка голай гелип,
шейле дийди: «Сиз хачана ченли ики гөвүнли
болуп, ыраң атып йөрҗексиңиз? Эгер Реб Худай
болса, онда Онуң ызына эериң, эгер-де Багал худай
болян болса, онда онуң ызына эериң». Халк оңа
хич хили җогап гайтармады. 22 Соңра Ыляс халка
шейле дийди: «Реббиң пыгамберлеринден мен,
диңе мен галдым, йөне Багалың пыгамберлери
дөрт йүз эллидир. 23 Гой, бизе ики өкүз берсинлер.
Багалың пыгамберлери бир өкүзи сайлап алып,
оны дограп, одуның үстүнде гойсунлар, йөне от
якмасынлар; мен хем бейлеки өкүзи тайярлап, оны
одуның үстүнде гоярын, йөне от якмарын. 24 Онсоң
сиз өз худайыңыза, мен хем Реббе дилег эдерин.
Хайсы худай от билен җогап берсе, шол хакыкы
Худайдыр». Бүтин халк бу пикири макуллады.
25 Онсоң Ыляс Багал бутуның пыгамберлерине
шейле дийди: «Өзүңизе бир өкүз сайлаң-да, сиз
оны өңүрти тайярлаң, чүнки сиз көп. Онсоң
худайыңыза дилег эдиң, йөне от якмаң».
26 Шейдип, олар өзлерине берлен өкүзи алып
тайярлап, эртирден гүнортана ченли Багалдан
дилег эдип, гыгырышып: «Эй, Багал, бизе җогап
бер!» дийип, өзлериниң гуран гурбанлык
сыпасының төверегинде бөкҗеклешип, танс
этмеклерини довам этдилер, йөне сес-үйн
болмады, җогап берен-де болмады. 27 Ыляс
гүнортан олары масгаралап, шейле дийди: «Батлы
гыгырың! Чүнки ол худайдыр, белки, ол
пикирленйәндир я-да аяк ёлуна чыкандыр я-да
сыяхат этмәге гидендир, белки-де, ол укудадыр,
оны оярмак герекдир». 28 Онсоң олар батлы сес
билен гыгырышып, өз адатларына гөрә,
беденлеринден ган акянча, гылычлар, найзалар
билен өзлерини яраладылар. 29 Вагт өйледен агып,
агшам гурбанлыгы хөдүрленмели вагта ченли,
олар улы гох-галмагал билен танс эдип,
пыгамберлик эден болдулар, йөне сес-үйн
болмады, җогап берен-де болмады.
30 Онсоң Ыляс бүтин халка: «Мениң яныма гелиң»
дийди. Олар онуң янына гелдилер. Ыляс илки
билен Реббиң йыкылан гурбанлык сыпасыны
дикелтди. 31 Ыляс Якубың огулларының
тирелериниң санына гөрә он ики саны даш алды,
чүнки Якуба Реббиң «Сениң адың Ысрайыл болар»
диен сөзи гелипди. 32 Ол шол дашлардан Реббе
гурбанлык сыпасыны гурды. Соңра ол гурбанлык
сыпасының төверегинде ики керсен тохум сыгҗак
чукур газды. 33 Ондан соң ол одунлары бир ере
үйшүрип, өкүзи союп бөлекледи-де, олары
одунларың үстүнде гойды. Соңра ол: «Дөрт челеги
сувдан долдурың-да, олары якма гурбанлыгының
үстүне ве одунларың үстүне дөкүң» дийди. 34 Ыляс
пыгамбер: «Муны ене бир гезек гайталаң» дийди.
Олар сувы икинҗи гезек гайталап гуйдулар. Ол:
«Муны үчүнҗи гезек гайталаң» дийди. Олар сувы
үчүнҗи гезек гуйдулар. 35 Шейдип, сув гурбанлык
сыпасының төверегине акып, чукуры долдурды.
36 Агшам гурбанлык хөдүрленмели вагты Ыляс
пыгамбер гурбанлык сыпасына голай гелип, шейле
дилег этди: «Эй, Ыбрайымың, Ысхагың, Ысрайылың
Худайы Реб, бу гүн Сен Ысрайылда Худайдыгыңы,
мениң гулуңдыгымы, мениң бу әхли затлары Сениң
табшырыгың билен эдйәндигими субут эт.
37 Дилегими эшит, я Реб, маңа җогап бер! Бу халк
Сен Реббиң Худайдыгыңы ве олары ызларына,
Өзүңе чагыряндыгыңы билсин». 38 Шейдип, Реб
ашак от индерип, якма гурбанлыгыны, одунлары,
дашлары ве топрагы яндырды, хатда чукурдакы
сувы-да гурадып ташлады. 39 Бүтин халк муны
гөрүп, йүзин йыкылып: «Реб Худайдыр! Реб
Худайдыр!» дийди. 40 Ыляс олара: «Багалың
пыгамберлерини тутуң, оларың екеҗеси-де
гачмасын» дийди. Адамлар оларың барыны
тутдулар. Ыляс Багалың пыгамберлерини Кишон
чешмесине гетирип, олары шол ерде өлдүрди.

Гуракчылыгың соңы

41 Ыляс Ахаба: «Гит-де, ийип-ич, чүнки гүйчли
ягшың сеси гелйәр» дийди. 42 Шейдип, Ахап ийип-
ичмәге гитди. Ыляс пыгамбер болса Кармел
дагының чүр депесине чыкып, ики бүкүлип,
келлесини дызларының арасында гойды. 43 Ыляс
пыгамбер өз хызматкәрине: «Бар, деңзе тарап
серет» дийди. Хызматкәр деңзе тарап серетди-де:
«Ол ерде гөрүнйән зат ёк» дийди. Ол хызматкәрине
шол бир херекети еди гезек гайталамагы буюрды.
44 Единҗи гезекде хызматкәр: «Серет, деңизден
элиң аясы кимин бир бөлеҗик булут ёкары галып
баряр» дийди. Онсоң Ыляс пыгамбер
хызматкәрине: «Гит-де, Ахаба ат арабасыны
тайярлап, өйүне гитмегини табшыр, ёгсам ягыш
оны ёлундан саклар» дийди. 45 Бир салымдан соң
асманың йүзүни гара булут бүрәп, ел туруп, гүйчли
ягыш ягды. Ахап арабасына мүнүп, Йизрегел

галасына гитди. [46] Ыляса Реббиң гүйҗи гелди. Ол
донуны билине гушап, тә Йизрегелиң дервезесине
ченли узак ёла Ахабың өңүнден ылгап гитди.

19-нҗы бап

Ыляс пыгамбер Синай дагында

19 Ахап Ылясың бар эден затлары,
пыгамберлери нәдип гылыч билен
өлдүрендиги барада аялы Изебеле гүррүң берди.
[2] Онсоң Изебел Ыляса чапар ёллап: «Эртир шу
вагтлар мен сениң өзүңи хем шол өлдүрилен
пыгамберлериң гүнүне салмасам, гой, онда
худайлар маңа-да муны ве мунданам бетерини
гөркезсин» дийди. [3] Ыляс бу хабары эшидип
горкды. Ол өз җаныны гутармак үчин гачып,
Яхуданың Беершеба галасына гелди. Ол
хызматкәрини шол ерде галдырды. [4] Ыляс
пыгамбериң өзи болса чөлде бир гүнлүк ёл йөрәп,
гелип, бир гырымсы сүбсе агаҗының ашагында
отурды-да, өз өлүмини диләп: «Бесдир, я Реб, инди
мениң җанымы ал, чүнки мен аталарымдан говы
дәлдирин» дийди. [5] Соңра ол гырымсы сүбсе
агаҗының ашагында ятды-да, ука гитди. Ине,
бирденкә бир перишде Ылясы ырап: «Тур-да, ийип-
ич» дийди. [6] Ыляс пыгамбер төверегине
гаранҗаклады. Ине, гөрсе, онуң башуҗунда гызгын
дашың үстүнде биширилен чөрек билен бир күйзе
сув барды. Ол ийип-ичип, ене-де ятды. [7] Реббиң
перишдеси икинҗи гезек гелип, оны ырап: «Тур-да,
ийип-ич, ёгсам бу сыяхат гаты узак ве кын болар»
дийди. [8] Ыляс пыгамбер туруп ийип-ичди. Онсоң ол
нахарың гүйҗүне кырк гиҗе-гүндизләп ёл йөрәп,
Худайың дагы Хоребе † гелди. [9] Ыляс пыгамбер ол
ерде бир говага гирип, гиҗәни шол ерде гечирди.
Онсоң Ыляса Реббиң шу сөзи аян болды: «Ыляс,
сен бу ерде нәме ишләп йөрсүң?» [10] Ыляс Оңа
шейле җогап берди: «Мен Хөкмүрован Худай Реббе
гаты вепалы болдум. Ысрайыллар Сениң әхтиңи
унудып, Сениң гурбанлык сыпаларыңы йыкып,
Сениң пыгамберлериңи өлдүрдилер. Мениң диңе
еке өзүм галдым. Олар шу вагт мениң җаныма каст
этмек үчин мени ызарлап йөрлер».
[11] Реб Ыляса: «Дашары чык-да, дагда Мениң
хузурымда дур, чүнки Мен-Реб шол ерден гечерин»
дийди. Реббиң өңүнде даглары, дашлары ярян
шейле бир гүйчли ел турды, йөне Реб елиң ичинде
геплемеди. Елден соң ертитреме болды, йөне Реб
ертитремеде хем геплемеди. [12] Ертитремеден соң
от гелди, йөне Реб одуң ичинде-де геплемеди.
Отдан соң мылайым, пессай сес гелди. [13] Ыляс муны
эшиденде, йүзүни донуна бүрәп, дашары чыкып,
говагың агзында дурды. Ине, бир сес гелип, оңа:
«Ыляс, сен бу ерде нәме ишләп йөрсүң?» дийди.
[14] Ыляс Оңа шейле дийип җогап берди: «Мен
Хөкмүрован Худай Реббе гаты вепалы болдум,
чүнки ысрайыллар Сениң әхтиңи унудып, Сениң
гурбанлык сыпаларыңы йыкып, пыгамберлериңи
өлдүрдилер. Инди мен еке галдым. Олар мениң
җаныма каст этмек үчин мени ызарлап йөрлер».
[15] Онсоң Реб Ыляс пыгамбере шейле дийди: «Бар,
чөл ёлы билен ызыңа гит-де, Дамаска совул. Ол ере
бар-да, Хазайылың башына яг гуюп, оны Сирияның
үстүнден патышалыга сайла. [16] Шейле хем
Нимшиниң оглы Ехувың башына яг гуюп, оны
Ысрайылың үстүнден патышалыга сайла;
Абелмехоладан болан Шапатың оглы Эляшаның
башына яг гуюп, оны өз орнуңа пыгамберлиге
сайла. [17] Хазайылың гылыҗындан гутуланы Еху
өлдүрер, Ехувың гылыҗындан гутуланы болса
Эляша өлдүрер. [18] Мен Ысрайылда Багал бутуна
сежде этмедик, оны өпмедик еди мүң адамы аман
галдырарын».

Эляша Ыляс пыгамбериң шәгирди боляр

[19] Шейдип, Ыляс ол ерден гидип, Шапатың оглы
Эляшаны тапды. Ол ер сүрүп йөрди. Онуң өңүнде
он ики җүбүт өкүз барды. Эляша он икинҗи
җүбүтиң янындады. Онуң янындан геченде, Ыляс
өз донуны онуң эгнине атды. [20] Эляша өкүзлерини
ташлап, Ылясың ызындан ылгады. Эляша Ыляса:
«Мен өңүрти энем-атам билен хошлашайын, онсоң
сениң ызыңа дүшейин» дийди. Ыляс оңа: «Бар,
гидибер, йөне сен мениң эден ишимиң нәме
аңладяндыгыны билйәнсиң» дийди. [21] Эляша Ыляс
пыгамбериң янындан гайдып, бир җүбүт өкүзиң
боюнтырыкларыны айрып, оларың дамагыны
чалды. Азалың агачларыны якып, өкүзлериң
этлерини биширип, халка пайлады, халк оны ийди.
Ондан соң Эляша гидип, Ыляс пыгамбериң ызына
эерип, онуң шәгирди болды.

20-нҗи бап

Бенхадат Самария хүҗүм эдйәр

20 Сирияның патышасы Бенхадат өзүниң бүтин
гошуныны топлады. Онуң янында атлар,
сөвеш арабалары билен бирликде отуз ики саны
хан барды. Ол Самария гаршы йөриш эдип, онуң
дашыны габап, гала хүҗүм этди. [2] Бенхадат гала
ысрайыл патышасы Ахаба чапарлардан шейле
хабар ёллады. [3] Бенхадат Ахаба: «Сениң күмшүң,
алтының мениңкидир; сениң иң овадан аялларың
ве иң гүйчли огулларың-да мениңкидир» дийди.
[4] Ысрайыл патышасы Ахап Бенхадада шейле җогап
берди: «Эй, мениң җенап патышам, сениң
айдышың ялы болар; мен ве мениң әхли задым

† Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.

сениңкидир». 5 Чапарлар ене-де Ахабың янына
доланып гелип: «Бенхадат шейле диййәр
дийдилер: „Мен саңа адам иберип, күмшүңи,
алтыныңы, аялларыңы, чагаларыңы маңа гетирип
бер дийдим. 6 Муңа гарамаздан, мен эртир шу
вагтлар эмелдарларымы сениң яныңа иберерин.
Олар сениң көшгүңи ве сениң адамларың
өйлерини дөкүп, гөзлерине якан затларыны алып
гайдарлар“» дийди.
7 Онсоң ысрайыл патышасы юрдуң әхли
яшулуларыны чагырып, олара шейле йүзленди:
«Середиң! Бу адам пислик агтаряр! Ол чапарлар
ёллап, мениң аялларымы, огулларымы, алтын-
күмшүми талап этди, мен-де боюн гачырмадым».
8 Онсоң әхли яшулулар ве халк Ахаба: «Бенхадада
гулак асма ве онуң билен ылалашма» дийдилер.
9 Шейлелик билен Ахап Бенхададың чапарларына
шейле дийди: «Җенабым патыша шейле дийиң: „Бу
гулуңдан илки соран затларыңы берерин, йөне
сениң мениң көшгүми ве әхли адамларың
өйлерини дөкүп, гөзүңе якан затларыңы алып
гитмек пикириң билен ылалашмаярын“». Чапарлар
гидип, оңа бу җогабы етирдилер. 10 Бенхадат ене-де
чапарларыны Ахабың янына ёллап, шейле дийди:
«Мен Самарияны ер билен егсан этмек үчин әгирт
улы гошун гетирерин. Эгер Самариядан
эсгерлеримиң овучларыны долдурмага етерлик тоз
тапылса, гой, онда худайлар маңа муны ве
мунданам бетерини гөркезсин». 11 Ысрайылың
патышасы Бенхадада шейле җогап берди: «Сөвеше
уграян сөвешден үстүн чыкып, ызына доланып
гелйән эсгер кимин өвүнмели дәлдир». 12 Бенхадат
бу хабары эшиденде, ханлар билен чадырда шерап
ичип отырды. Ол өз эсгерлерине: «Нызама дуруң»
дийди. Олар гала хүҗүм этмәге нызама дурдулар.
13 Шол вагт бир пыгамбер ысрайыл патышасы
Ахабың янына барып, Реб саңа шейле диййәр: «Бу
әгирт улы гошуны гөрйәрсиңми? Шу гүн Мен оны
сениң элиңе берйәрин. Ана, шонда сен Мениң
Ребдигими билерсиң» дийди. 14 Ахап ол
пыгамберден: «Бу еңиш кимиң үсти билен
газанылар?» дийип сорады. Ол пыгамбер: «Бу еңиш
велаят хәкимлериниң хызматындакы яш
эсгерлериң үсти билен газанылар» дийип җогап
берди. Онсоң Ахап: «Уршы ким башлар?» дийип
сорады. Пыгамбер: «Сен башларсың» дийип җогап
берди. 15 Онсоң Ахап велаят хәкимлериниң
хызматындакы яш эсгерлери топлады, олар ики
йүз отуз икидилер. Ондан соң ол Ысрайылың бүтин
гошуныны топлады, олар еди мүңдүлер.
16 Велаят хәкимлериниң хызматындакы яш
эсгерлер гүнортан хүҗүме башладылар. Бенхадат
болса өзи билен ылалашык баглашан отуз ики
патыша билен чадырда шерап ичип, серхош болуп
отырды. Бенхададың Самария иберен эсгерлери
оңа: «Бир топар эсгерлер Самариядан чыкып
гелйәрлер» дийип хабар бердилер. 18 Бенхадат:
«Ярашык үчин геленем болсалар, урушмак үчин
геленем болсалар олары дири тутуң» дийди.
19 Велаят хәкимлериниң хызматындакы яш
эсгерлер эййәм йөрише чыкыпдылар. Ысрайыл
гошуны-да оларың ызы билен гелйәрди. 20 Оларың
херси өз гаршыдашыны өлдүрди. Сириялылар
гачдылар, ысрайыл гошуны оларың ызларындан
ковды. Сирия патышасы Бенхадат атлы бейлеки
сөвеш арабалы гошуны билен гачып гутулды.
21 Ысрайыл патышасы Ахабың баштутанлыгындакы
ысрайыл гошуны йөрише чыкып, сириялыларың
атлы гошунының ве сөвеш арабаларының үстүне
чозуп, олары дерби-дагын этди.
22 Соңра пыгамбер ысрайыл патышасының янына
гелип, оңа шейле дийди: «Гит-де, гүйч топла,
сересаплы мейилнама дүз, чүнки индики бахарда
Сирия патышасы Бенхадат тәзеден сениң үстүңе
хүҗүм эдер».

Бенхададың икинҗи чозушы

23 Сирия патышасының эмелдарлары оңа шейле
дийдилер: «Ысрайылларың худайлары
байырларың худайлары болансоң, олар бизден
гүйчли чыкдылар. Эгер олар билен дүзлүкде
урушсак, биз хөкман олардан гүйчли чыкарыс.
24 Сен шейле хем патышалары айрып, оларың
ерине велаят хәкимлерини белле. 25 Сөвешде
йитирен улы гошунyң ялы, тәзеден, шол бир
мукдардакы атлы ве сөвеш арабалы әгирт улы
гошун топла. Соңра олар билен дүзлүкде уруш
эдерис, биз хөкман олардан үстүн чыкарыс».
Патыша оларың сөзүни диңләп, айдышлары ялы
хем этди.
26 Бахар паслында Бенхадат Сирия гошуныны
топлап, Ысрайылың гаршысына уруш этмек үчин
Апеге гитди. 27 Ысрайыл гошуны топланып, азык
билен үпҗүн эдиленден соң, олар сириялыларың
гаршысына чыкдылар. Ысрайыллар оларың
гаршысында ики хатар кичи гечи сүрүси кимин
нызама дурдулар. Сириялыларың гошуны болса
тутуш дүзлүги долдурды. 28 Худайың адамы
Ысрайылың патышасының янына гелип, Реб
шейле диййәр: «Сириялыларың: „Реб байыр
худайыдыр, дүз худайы дәлдир“ диендиклери үчин,
Мен бу әгирт улы гошуны сениң элиңе берйәрин.
Ана, шонда сен Мениң Ребдигими билерсиң»
дийди. 29 Олар еди гүнләп, бири-бириниң
гаршысында дүшледилер. Онсоң единҗи гүни
уруш башланып, ысрайыллар бир гүнүң ичинде
сириялыларың йүз мүң пыяда гошуныны

гырдылар. 30 Сириялыларың аман галанлары Апек
галасына гачып гирдилер. Гала гачып гирен
йигрими еди мүң адамың үстүне дивар йыкылды.
Бенхадат хем гала гачып, ол шол ердәки бир ички
отагда гизленди. 31 Бенхададың эмелдарлары оңа:
«Ысрайылың патышалары, рехимли патышалар
дийип эшитдик. Гелиң, җул гейнип, бойнумыза йүп
салып, өзүмизиң боюн эгйәндигимизи гөркезмек
үчин ысрайыл патышасы Ахабың янына гиделиң,
белки-де, ол сени дири галдырар» дийдилер.
32 Шейдип, олар җул гейнип, боюнларына йүп
салып, ысрайыл патышасының янына барып:
«Сениң гулуң Бенхадат: „Хайыш эдйәрин, мени
өлдүрме“ диййәр» дийдилер. Ахап: «Ол энтәк
дирими? Ол маңа доган ялыдыр» дийди.
33 Бенхададың эмелдарлары патышадан ягшы сөзе
гарашярдылар. Олар патышаның агзындан чыкан
доган сөзүни эшиден батларына, оны агзындан
какып алып: «Хава, Бенхадат саңа доган ялыдыр»
дийдилер. Онсоң Ахап: «Барың гидиң-де,
Бенхадады мениң яныма гетириң» дийди. Шейдип,
Бенхадат Ахап патышаның янына гелди. Ахап
Бенхадады өз сөвеш арабасына мүндүрди.
34 Бенхадат Ахаба: «Мен какамың сениң какаңдан
алан галаларыны ызына гайтарып берерин.
Какамың Самарияда базарлар гуршы ялы, сен хем
Дамаскда өзүңе базарлар гур» дийди. Ахап: «Эгер
сен шу берен вадаңа вепалы болсаң, мен сени
бошадарын» дийди. Шейдип, Ахап Бенхадат билен
әхт баглашып, оны бошатды.

Пыгамбер Ахабы язгаряр

35 Пыгамберлер топарындан болан башга бир
пыгамбер Реббиң табшырыгы боюнча өз
ёлдашына: «Мени ур» дийди. Ол пыгамбер оны
урмакдан боюн гачырды. 36 Онсоң ол пыгамбер
бейлеки пыгамбере: «Реббиң сөзүне гулак
асмандыгың үчин сен мениң янымдан гиден
бадыңа, сени бир ёлбарс өлдүрер» дийди. Яңкы
пыгамбер бейлеки пыгамбериң янындан гитди.
Ёлда оңа бир ёлбарс габат гелип, оны өлдүрди.
37 Соңра ол башга бир адамы тапып, оңа: «Мени
ур» дийди. Шейдип, ол адам пыгамбери уруп, оны
яралады. 38 Соңра пыгамбер гөзлерини саргы
билен даңып, ёлуң боюнда патыша гарашды.
39 Ахап патыша ёлдан гечип барярка, пыгамбер
оны чагырып, шейле дийди: «Җенабым, мен–гулуң
сөвеш мейданының ортарасында сөвешип йөркәм,
бир эсгер мениң яныма өз есир алан душманыны
гетирип: „Шу адамы өз яныңда сакла. Эгер ол
гачайса, сен оны өз җаның билен я-да ики путдан
говрак † күмүш билен төләрсиң“ дийди.
40 Мен–гулуң одур-будур ише гүйменип йөркә, яңкы
адам йитирим болды». Ысрайыл патышасы оңа:
«Саңа эдил өз айдышың ялы җеза берлер» дийди.
41 Пыгамбер хаял этмән гөзлериндәки саргыны
айырды. Ысрайыл патышасы болса дессине онуң
пыгамберлериң биридигини билди. 42 Онсоң
пыгамбер Ахап патыша: «Реб шейле диййәр:
„Мениң өлүме хөкүм эден адамымы элиңден
гойберендигиң үчин сениң өзүң онуң дерегине
өлерсиң, онуң халкының башына гелҗек бела
сениң халкыңың башына гелер“» дийди.
43 Ысрайылың патышасы Ахап йүзүни сортдурып,
өз өйүне Самария гахарлы гитди.

21-нҗи бап

Ахап Набодың үзүмчилигини элелейәр

21 Бираз вагтдан соң башга вакалар болуп
гечди. Йизрегел галасында Самария
патышасы Ахабың көшгүниң янында йизрегелли
Набодың үзүмчилиги барды. 2 Бир гүн Ахап Набода:
«Маңа гөк өнүм экмәге ер болар ялы үзүмчилигиңи
маңа бер, чүнки сениң үзүмчилигиң мениң
көшгүме якындыр. Мен онуң дерегине саңа ондан
хас оңат баг берейин. Эгер ислесең, мен саңа онуң
бахасыны күмүш билен төләйин» дийди. 3 Эмма
Набот Ахаба: «Ата-бабаларымдан галан мирасы
саңа бермекден Худай сакласын!» дийди. 4 Ахап
йизрегелли Набодың айдан сөзүне йүзүни
сортдурып, гахарлы халда өйүне гайтды, чүнки
Набот: «Аталарымың мирасыны саңа бермерин»
дийипди. Ахап өйүне гелип, хич зат ийип-ичмезден
дүшегине гечип, йүзүни терс өврүп ятды.
5 Аялы Изебел Ахабың янына гелип, ондан: «Сен
хич зат иймән-ичмән, нәме бейле ынҗалыксыз
гөрүнйәрсиң?» дийип сорады. 6 Ахап аялына шейле
җогап берди: «Мен йизрегелли Набода:
„Үзүмчилигиңи маңа күмше сат я-да ислесең, онуң
дерегине саңа башга бир үзүмчилик берейин“
дийдим. Ол маңа: „Үзүмчилигими саңа сатҗак дәл“
дийди». 7 Аялы Изебел оңа: «Ысрайыла патышалык
эдйән сен дәлми нәме? Тур, нахарыңы ий-де,
гөвнүңи хошла; йизрегелли Набодың
үзүмчилигини саңа мениң өзүм алып берерин».
8 Шейдип, Изебел Ахабың адындан хатлар язып,
олары Ахабың мөхүри билен мөхүрледи-де
хатлары Йизрегел галасында яшаян яшулулара,
беглере иберди. 9 Ол хатларда шейле язылыпды:
«Агыз беклемеги ыглан эдиң-де, Набоды халкың
өңүнде төрде отурдың. 10 Онуң гаршысында хем
ики саны дейюс адамы отурдың ве олар: „Сен
Худайы, патышаны нәлетледиң“ дийип, ол барада
гүвәлик этсинлер. Онсоң Набоды галадан дашарык

† *Ики путдан говрак – еврейче бир киккар*

чыкарың-да, дашлап өлдүриң». 11 Йизрегел
галасының адамлары, яшулулары ве беглери
Изебелиң өзлерине иберен хатында табшырышы
ялы хем этдилер. 12 Олар агыз беклемеги ыглан
эдип, Набоды халкың өңүнде хорматлы ерде
отуртдылар. 13 Ики саны дейюс гелип, онуң
гаршысында отурды. Олар халкың өңүнде Набот
барада гүвәлик эдип: «Набот Худайы, патышаны
нәлетледи» дийдилер. Шейдип, олар Набоды
галаның дашына чыкарып, шол ерде дашлап
өлдүрдилер. 14 Соңра олар Изебеле: «Набот
дашланып өлдүрилди» дийип хабар ибердилер.
15 Набодың дашланып өлдүрилендиги барадакы
хабары эшиден бадына, Изебел Ахабың янына
барып: «Гит-де, йизрегелли Набодың саңа күмше
сатмакдан боюн гачыран үзүмчилигини эеле,
чүнки Набот өлдүрилди» дийди. 16 Йизрегелли
Набодың өлдүрилендиги барада эшиден бадына,
Ахап онуң үзүмчилигини эелемәге гитди.
17 Онсоң тишбели Ыляс пыгамбере Реббиң сөзи
аян болды: 18 «Сен Самария патышалык эдйән
ысрайыл патышасы Ахабың янына гит. Ол хәзир
Набодың үзүмчилигиндедир. Ол оны өз
эечилигине алмага гитди. 19 Сен оңа Реб шейле
диййәр дий: „Сен илки Набоды өлдүрдиң, инди хем
онуң үзүмчилигини эелейәңми? Итлер Набодың
ганыны ялан еринде сениң хем ганыңы яларлар“».
20 Ахап Ыляса: «Хә, душманым мени ахыры
тапдыңмы?» дийди. Ыляс оңа: «Хава, мен сени
тапдым, чүнки сен Реббиң назарында йигренҗи
ишлери этмәге йүз урдуң! 21 Шонуң үчин хем Реб
шейле диййәр: „Мен сениң башыңдан бела
индерип, сениң ёгуңа янарын! Ысрайылда исле гул
болсун, исле-де азат, пархы ёк, Ахабың эркек
несиллериниң барыны гырарын. 22 Мениң
гахарымы гетирип, ысрайыл халкына гүнә
этдиренлигиң үчин сениң несиллериңи-де
Небадың оглы Яробгамың ве Ахыяның оглы
Багшаның несиллери ялы эдерин“. 23 Шейле хем
Реб аялың Изебел барада шейле диййәр: „Изебели
Йизрегел галасының голайында итлер иер. 24 Ахаба
дегишли боланларың галада өленлерини итлер,
дүзде өленлерини болса гушлар иер“» дийди.
25 (Реббиң назарында йигренҗи ишлери этмекде
Ахапдан оздуран адам болманды. Ол бу пис
ишлери аялы Изебелиң итергиси билен этди.
26 Ахап Реб тарапындан ысрайылларың өңүнден
ковуп чыкарылан аморлар ялы бутлара сежде эдип,
иң нежис ишлери этди.) 27 Ахап бу сөзлери
эшиденде, якасыны йыртып, җул гейнип, агыз
бекләп, җулда ятып, улы гама батды. 28 Онсоң
тишбели Ыляса Реббиң шу сөзи аян болды:
29 «Ахабың өзүни Мениң өңүмде нәхили
кичелдендигини гөрдүңми? Онуң Маңа боюн
эгендиги үчин Мен беланы Ахабың башына онуң
гүнлеринде гетирмән, огулларының гүнлеринде
гетирерин».

22-нҗи бап

Микая пыгамбер Ахаба дуйдуряр

(2 Йыл язгылары 18:2-27)

22 Үч йыллап Сирия билен Ысрайылың
арасында хич хили уруш болмады.
2 Үчүленҗи йыл Яхуда патышасы Ехошапат
ысрайыл патышасы Ахабың янына гелди.
3 Ысрайыл патышасы Ахап өз адамларына: «Сиз
Рамотгилгадың бизе дегишлидигини
билйәрсиңизми? Рамотгилгады Сирия
патышасының элинден алмак үчин биз энтек хич
зат эдемзок» дийди. 4 Ахап Ехошапатдан: «Сен
мениң билен Рамотгилгада хүҗүм этмәге
гидерсиңми?» дийип сорады. Ехошапат ысрайыл
патышасына: «Менем, халкам, атларам сениң
хызматыңдадырыс» дийип җогап берди.
5 Ехошапат сөзүни довам эдип, Ысрайылың
патышасы Ахаба: «Өңүрти Ребден сорап гөрәй»
дийди. 6 Онсоң Ысрайылың патышасы Ахап дөрт
йүзе голай пыгамбери топлап, олардан: «Мен
Рамотгилгада хүҗүм эдейинми я-да этмәйинми?»
дийип сорады. Олар: «Хүҗүм эт, чүнки Реб оны
сениң элиңе берер» дийдилер. 7 Эмма Ехошапат:
«Бу ерде сорар ялы Реббиң башга пыгамбери
ёкмы?» дийди. 8 Ысрайылың патышасы Ахап
Ехошапада шейле җогап берди: «Ребден сорап
гөрмәге ене бир пыгамбер бар, ол Йымла оглы
Микая, йөне мен оны йигренйәрин. Ол маңа хич
ягшы затлары пыгамберлик этмән, гайтам диңе
бетбагтчылык хакында пыгамберлик эдйәр».
Ехошапат: «Эй, патыша, бейле затлары дилиңе
алма» дийди. 9 Онсоң ысрайыл патышасы Ахап
көшк эмелдарыны чагырып: «Гит-де, дессине
Йымла оглы Микаяны шу ере гетир» дийди.
10 Ысрайыл патышасы билен Яхуда патышасы
Ехошапат шалык лыбасыны гейип, Самарияның
дервезесиниң агзындакы харманда өз тагтларында
отырдылар. Әхли пыгамберлер оларың өңүнде
пыгамберлик эдйәрдилер. 11 Кенагананың оглы
Сидкия өзүне демир шахлар ясап, шуны җар этди:
«Реб шейле диййәр: „Сен шу шахлар билен
сириялыларың үстүне хүҗүм эдип, олардан үстүн
чыкарсың“». 12 Әхли пыгамберлер шол бир зады
пыгамберлик эдип: «Рамотгилгада гит, сен еңиш
газанарсың. Реб оны патышаның элине берер»
дийдилер.
13 Микаяны гетирмәге гиден чапар оңа: «Әхли
пыгамберлер патыша бирагыздан хош сөзлери
айдярлар; сен хем шолар ялы хош сөзлери айт»

дийди. [14] Микая: «Ребден ант ичйәрин, Реб маңа
нәме дийсе, мен шоны хем айдарын» дийди.
[15] Микая патышаның янына гелди. Патыша
ондан: «Микая, биз Рамотгилгада хүҗүм эделими я-
да этмәлими?» дийип сорады. Микая: «Хүҗүм эт,
сен еңиш газанарсың. Реб оны сениң элиңе берер»
дийип җогап берди. [16] Патыша оңа: «Маңа Реббиң
адындан хакыкатдан башга зат айтмазлыгы саңа
нәче гезек ант ичирмели?» дийди. [17] Онсоң Микая:
«Мен бүтин ысрайыллары даглардакы чопансыз
гоюн сүрүси кимин дагынык халда гөрдүм. Реб
шейле диййәр: „Буларың баштутаны ёк, оларың
херси саг-саламат өйүне гайтсын“ дийди».
[18] Ысрайыл патышасы Ахап Ехошапада: «Мен саңа
ол хич хачан ягшы зат хакда дәл-де, эйсем, диңе
бетбагтчылык хакда пыгамберлик эдйәр дийип
айтмадыммы нәме?» дийди.
[19] Онсоң Микая шейле дийди: «Шонуң үчин хем
сен Реббиң сөзүне гулак гой. Мен Реббиң Өз
тагтында отуранына, гөгүң әхли гошунларының
Онуң сагында ве солунда якын дураныны гөрдүм.
[20] Реб шейле дийди: „Рамотгилгада гидип хеләк
болмагы үчин, Ахабы ким ырып билер?“ Бири бир
зат дийди, бейлекиси башга зат. [21] Онсоң бир рух
гелип, Реббиң хузурында дуруп, шейле дийди:
„Оны мен ырарын“. [22] Реб ондан: „Нәдип?“ дийип
сорады. Ол Реббе: „Мен гидерин-де, Ахабың әхли
пыгамберлерини ялан сөзледерин“ дийип җогап
берди. Онсоң Реб оңа: „Сен гит-де, оны ыр, сен
муны башарарсың“ дийди. [23] Ине, гөрйәңми, Реб
сениң әхли пыгамберлериңи ялан сөзлетди. Реб
сениң башыңа бела гетирер».
[24] Онсоң Кенагананың оглы Сидкия Микая голай
гелип, яңагына шарпык чалып: «Реб сөзүни маңа
аян этмән, саңа аян эдер өйдйәңми?» дийди.
[25] Микая: «Сен муны гизленмек үчин ички отага
гирен гүнүң билерсиң» дийип җогап берди.
[26] Ысрайыл патышасы Ахап шейле дийди:
«Микаяны ал-да, оны ызына, галаның хәкими
Амона ве шазада Ёваша элтип бер. [27] Ёваша ве
Амона патыша шейле диййәр дий: „Микаяны
туссагхана салың-да, мен сөвешден саг-саламат
доланып гелйәнчәм, оңа ачлыкдан өлмези ялы
етерлик чөрек билен сув бериң“». [28] Микая: «Эгер
сен сөвешден саг-саламат доланып гелсең, онда
Реб мен аркалы геплән дәлдир» дийди. Соңра ол:
«Эй, җемагат, муны хеммәңиз эшидиң» дийди.

Ахабың өлүми

(2 Йыл язгылары 18:28-34)

[29] Шейдип, Ысрайылың патышасы Ахап билен
Яхуда патышасы Ехошапат Рамотгилгада хүҗүм
этмәге гитдилер. [30] Ысрайыл патышасы Ехошапада:
«Мени танамазлар ялы, мен сөвеше эшигими
үйтгедип гирҗек, йөне сен өз шалык лыбасыңы
гей» дийди. Шейдип, Ысрайылың патышасы
эшигини үйтгедип, сөвеше гирди. [31] Сирия
патышасы өз сөвеш арабаларының отуз ики
серкердесине: «Улы билен-де, кичи билен-де
урушман, эйсем ялңыз Ысрайылың патышасы Ахап
билен уруш эдиң» дийип табшырды. [32] Сөвеш
арабаларының серкерделери Ехошапады
гөренлеринде: «Шу хөкман Ысрайылың патышасы
болмалыдыр» дийип, оңа хүҗүм этмек үчин шол
тарапа совулдылар. Ехошапат бар сесине гыгырды.
[33] Сөвеш арабаларының серкерделери онуң
Ысрайылың патышасы Ахап дәлдигини
гөренлеринде, ызларына доландылар. [34] Бир адам
яйыны чекип, төтәнден Ысрайылың патышасының
совудының арасындан урды. Патыша өз
арабачысына: «Ат арабасыны ыза өвүр-де, мени
сөвешиң ичинден чыкар, мен яраландым» дийди.
[35] Шол гүн сөвеш гаты гызгалаңлыды. Патыша өз
сөвеш арабасында сириялылара тарап бакып
дурды. Онуң ярасының ганы арабаның ичи билен
ашаклыгына сырыгып акярды; ол агшамара өлди.
[36] Соңра Гүн яшар чагында, Ысрайылың
гошунының серкерделери: «Хер кес өз галасына,
хер кес өз юрдуна гитсин» дийип җар чекдирдилер.
[37] Шейдип, патыша өлди. Ахап патышаны
Самария гетирип, шол ерде җайладылар. [38] Ахабың
сөвеш арабасыны болса Самария ховзуның
башында ювдулар. Лолулар хем шол ховузда сува
дүшердилер. Реббиң әхли айданлары берҗай
болды: итлер онуң ганыны ялады. [39] Ахабың галан
ишлери, әхли эден ишлери, пил дишинден гуран
көшги ве әхли гуран галалары барада ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
[40] Шейдип, Ахап ата-бабаларына говушды. Оглы
Ахазя онуң ерине патыша болды.

Яхуда патышасы Ехошапат

[41] Ысрайыл патышасы Ахабың шалыгының
дөрдүнҗи йылында Асаның оглы Ехошапат Яхуда
патыша болды. [42] Ехошапат Яхуда патыша боланда
отуз бәш яшындады. Ол йигрими бәш йыл
Иерусалимде патышалык этди; онуң эҗесиниң ады
Азуба. Ол Шилхиниң гызыды. [43] Ехошапат Реббиң
назарында догры ишлерини эдип, какасы Асаның
ёлларындан йөрәп, олардан чыкмады. Эмма
Яхудадакы сеждегәхлер энтек хем айрылманды.
Халк энтек хем сеждегәхлерде гурбанлык берип,
якымлы ыслы түтетги якярды. [44] Яхуда патышасы
Ехошапат ысрайыл патышасы билен ярашык
баглашды.
[45] Ехошападың галан ишлери, гөркезен
гайдувсызлыгы ве эден сөвешлери барада яхуда

патышаларының йыл язгыларында языландыр.
46 Ехошапат какасы Асаның гүнлеринде гойболсун
эдилен сеждегәхлериң азгын эркеклериниң
галаныны юртдан долы ёк этди.
47 Эдомда хич патыша ёкды, диңе яхуда
патышасы тарапындан белленен векил барды.
48 Опырдан алтын гетирер ялы Ехошападың деңиз
гәмилери барды, йөне олар Опыра етип
билмедилер, чүнки Эсёнгебере геленлеринде,
оларың гәмилери чагшады. 49 Шонда Ахабың оглы
Ахазя Ехошапада: «Гой, мениң адамларым сениң
адамларың билен гәмилерде гитсинлер» дийди.
Эмма Ехошапат мунуң билен разылашмады.
50 Ехошапат ата-бабаларына говушды. Ол атасы
Давут галасында, аталарының янында җайланды.
Онуң орнуна оглы Ехорам патыша болды.

Ысрайыл патышасы Ахазя

51 Яхуда патышасы Ехошападың шалыгының он
единҗи йылында Ахабың оглы Ахазя Самарияда
Ысрайыла патыша болды; ол Ысрайылда ики йыл
патышалык этди. 52 Ахазя Реббиң назарында
йигренҗи ишлери эдип, өз эҗесиниң, какасының
хем-де Ысрайыла гүнә этдирен Небадың оглы
Яробгамың ёлларындан йөреди. 53 Ол Багала сежде
этди ве эдил өз какасы ялы, Ысрайыл Худайы
Реббиң гахарыны гетирди.

2 Патышалар

Гириш

барадакы икинҗи китапда Ысрайылың Демиргазык ве Гүнорта патышалыкларының тарыхы беян эдилйәр. Бу китап ики бөлүмден ыбаратдыр. Онуң биринҗи бөлүминде б. э. өң IX асырың орталарындан тә б. э. өң 722-нҗи йылда Демиргазык патышалыгының пайтагты Самарияның сынмагына ченли болан тарыхы вакалар беян эдилйәр. Китабың икинҗи бөлүминде ысрайыл халкының есирлиге алнып, б. э. өң 586-нҗы йылда Гүнорта патышалыгының пайтагты Иерусалимиң Бабыл патышасы Небукаднесар тарапындан вейран эдилмегине ченли болуп гечен вакалар беян эдилйәр. Китап Гедаляның бабыллыларың гол астындакы яхуда халкына хәкимлик эдиши барадакы ве Яхуда патышасы Ехоякының Бабыл түрмесинден бошадылышы барадакы вакалар билен тамамланяр.

Китапда беян эдилен бетбагтчылыклар Ысрайыл, Яхуда патышаларының ве халкың Худайы рет эдип, бутлара сежде эдендиклери зерарлы болды. Эмма Иерусалимиң вейран эдилип, яхудаларың Бабыла сүргүн эдилмеги соңра Ысрайыл тарыхында улы өзгеришликлериң ве рухы галкынышларың болмагына ярдам берди.

Мазмуны

- Бөлүнен патышалык
  - Эляша пыгамбер
  - Ысрайыл ве Яхуда патышалары
  - Самарияның сынмагы
- Яхуда патышалыгы
  - Хизкиядан Ёшыя ченли болан патышалар
  - Ёшыяның шалык сүрмеги
  - Яхуданың соңкы патышалары
  - Иерусалимиң сынмагы

1-нҗи бап

Реб Ахазя патышаны җезаландырыяр

1 Ысрайыл патышасы Ахап өленден соң, Мовап
юрды Ысрайылың гаршысына гозгалаң
турузды.
2 Бир гүн Ахазя Самария шәхериндәки көшгүниң
ёкаркы гатындакы пенҗиреден йыкылып,
шикесленди. Онсоң ол: «Гидиң-де, Экрон худайы
Багалзебупдан сораң, мен бу шикесден гутулып
билеринми?» дийип чапарлар ёллады. 3 Эмма
Реббиң перишдеси тишбели Ыляс пыгамбере
шейле дийди: «Гит-де, Самарияның патышасының
чапарларының өңүнден чыкып, олара: „Сиз
Пилиштиң Экрон галасының худайы Багалзебупдан
патышаңыз барада сорамага гидер ялы Ысрайылда
Худай ёкмы нәме?“ дий. 4 Бу эден ишиң үчин Реб
шейле диййәр: „Сен ятан дүшегиңден галмарсың,
хөкман өлерсиң“». Шейдип, Ыляс пыгамбер өзүне
берлен табшырыгы берҗай этди.
5 Чапарлар патышаның янына доланып гелдилер.
Патыша олардан: «Сиз нәме үчин ызыңыза
доланып гелдиңиз?» дийип сорады. 6 Олар шейле
җогап бердилер: «Өңүмизден бир адам чыкып,
бизе Реб шейле диййәр дийди: „Сизи иберен
патышаңызың янына барың-да, оңа сен Экрон
худайы Багалзебупдан сорамага адам иберер ялы,
Ысрайылда Худай ёкмы нәме? Мунуң үчин сен ятан
дүшегиңден галмарсың, хөкман өлерсиң“ дийиң».
7 Патыша чапарлардан: «Өңүңизден чыкып, сизе бу
сөзлери диен адамың сыпаты нәхилиди?» дийип
сорады. 8 Олар патыша: «Ол дүе йүңүнден тикилен
донлуды ве билине-де гайыш гушак гушаланды»
дийип җогап бердилер. Патыша: «Ол тишбели
Ылясдыр» дийди.

9 Онсоң патыша эллибашыны янының элли
адамы билен Ылясың янына ёллады. Эллибашы
бир байрың үстүнде отуран Ылясың янына гелип,
оңа: «Эй, Худайың адамы, патыша саңа ашак
дүшмеги буюряр» дийди. 10 Ыляс эллибаша: «Эгер
мен Худайың адамы болсам, гой, Худай гөкден от
индерип, сени ве сениң элли адамыңы якып күл
этсин» дийди. Онсоң гөкден от инип, эллибашыны
ве онуң элли адамыны якып күл этди.
11 Патыша янының элли адамы билен икинҗи
эллибашыны Ылясың янына ёллады. Ол хем Ыляс
пыгамбериң янына гелип, оңа: «Эй, Худайың
адамы, патыша саңа тиз ашак дүшмеги буюряр»
дийди. 12 Ыляс оңа: «Эгер мен Худайың адамы
болсам, гой, Худай гөкден от индерип, сени ве
сениң элли адамыңы якып күл этсин» дийди. Онсоң
гөкден Худайың оды инип, ол эллибашыны ве онуң
элли адамыны якып күл этди.
13 Патыша янының элли адамы билен үчүнҗи
эллибашыны Ылясың янына ёллады. Шейдип,
үчүнҗи эллибашы Ылясың янына гелип, өңүнде
дыза чөкүп, ялбарып: «Эй, Худайың адамы, мениң
ве бу элли гулуңың җанына хайпың гелсин. 14 Өңки
ики эллибашы элли адамы билен гөкден инен ода
янып күл болды, эмма инди сениң мениң җаныма
хайпың гелсин» дийди. 15 Онсоң Реббиң перишдеси
Ыляса: «Онуң билен ашак дүш, ондан горкма»
дийди. Шейдип, Ыляс ашак дүшүп, эллибашы
билен патышаның янына гитди. 16 Ыляс патыша:
«Реб шейле дийййәр: „Сен Экрон галасының худайы
Багалзебупдан гутулышың барада сорамага адам
иберер ялы Ысрайылда Худай ёкмы нәме? Мунуң
үчин сен ятан дүшегиңден галмарсың, хөкман
өлерсиң“» дийди.
17 Шейдип, Реббиң Ылясың үсти билен айдан
сөзүне гөрә, Ахазя патыша дүнйәден өтди. Ахазя
патыша өленден соң, ерине доганы Ёрам патыша
болды, себәби онуң оглы ёкды. Ол Яхуда патышасы
Ехошападың оглы Ехорамың патышалыгының
икинҗи йылында Ысрайыла патыша болды.
18 Ахазяның бейлеки эден ишлери ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.

2-нҗи бап

Ыляс пыгамбер гөге гөтерилйәр

2 Реб Ыляс пыгамбери харасат ичинде гөге
гөтермекчи боланда, ол Эляша билен
Гилгалдан гайдып гелйәрди. 2 Ыляс пыгамбер
Эляша: «Сен шу ерде гал, чүнки Реб маңа Бейтеле
гитмеги буюрды» дийди. Эмма Эляша: «Ребден ве
сениң адыңдан ант ичйәрин, мен сенден
галмарын» дийип җогап берди. Шейдип, оларың
икиси биле тиркешип, Бейтеле гитдилер.
3 Бейтелдәки пыгамберлер топары Эляшаның
янына гелип, ондан: «Сен Реббиң шу гүн
җенабыңы яныңдан әкитҗекдигини
билйәрсиңми?» дийип сорады. Эляша: «Хава, мен
билйәрин, йөне бу барада геплемек исләмок»
дийип җогап берди.
4 Ыляс пыгамбер Эляша: «Сен шу ерде гал, чүнки
Реб маңа Ерихо гитмеги буюрды» дийди. Эмма
Эляша: «Реббиң ве сениң адыңдан ант ичйәрин,
мен сенден галмарын» дийип җогап берди.
Шейдип, оларың икиси биле тиркешип, Ерихо
гитдилер.
5 Ериходакы пыгамберлер топары Эляша голай
гелип, ондан: «Сен Реббиң шу гүн җенабыңы
яныңдан әкитҗекдигини билйәрсиңми?» дийип
сорадылар. Эляша: «Хава, билйәрин, йөне бу
барада геплемек исләмок» дийип җогап берди.
6 Ыляс Эляша: «Сен шу ерде гал, чүнки Реб маңа
Иордан дерясына гитмеги буюрды» дийди. Эмма
Эляша: «Ребден ве сениң адыңдан ант ичйәрин,
мен сенден галмарын» дийип җогап берди.
Шейдип, оларың икиси-де биле тиркешип,
ёлларыны довам этдирдилер. 7 Элли адама барабар
болан пыгамберлер топары-да булар билен биле
гидип, узагракда оларың гаршысында дурдулар.
Ыляс билен Эляша хем Иорданың кенар якасында
дурдулар. 8 Ыляс донуны алып дүйрледи-де, онуң
билен сува урды. Сув бөлүнип, ики тарапа чекилди.
Олар деряның ичиндәки гуры ерден йөрәп кенара
чыкдылар.
9 Иордан дерясындан гечөнлеринден соң, Ыляс
пыгамбер Эляша: «Худайың мени яныңдан алып
гитмезинден өң, менден ислән задыңы сора»
дийди. Эляша: «Сениң ызыңы йөредерим ялы,
маңа өз рухуңдан ики эссе артык рух бер» дийди.
10 Ыляс пыгамбер: «Кын зат диледиң. Эмма муңа
гарамаздан, эгер сен мениң өз яныңдан гөтерилип
барянымы гөрсең, диңе шонда дилегиң кабул
болар. Эгер-де мени гөрүп билмесең, онда дилегиң
битмез» дийди.
11 Олар гүрлешип гидип баряркалар, бирденкә
алав атларына тиркелен алав сөвеш арабасы
олары бири-бирინден айыряр. Ыляс харасат билен
гөге гөтерилйәр. 12 Эляша Ыляс пыгамбере
середип: «Эй, атам, атам! Ысрайылың сөвеш
арабалары билен сөвеш арабалы эсгерлери!»
дийип, бар сеси билен гыгыряр. Шондан соң Эляша
Ыляс пыгамбери хич хачан гөрмеди. Эляша өз
эшиклерини йыртып, икә бөлди. 13 Онсоң Эляша
Ылясдан гачып галан доны алып, ызына гидип,
Иорданың кенарында дурды. 14 Ол Ылясдан гачып
галан доны алды-да, сува уруп: «Ханы, Ылясың
Худайы Реб ниреде?» дийип гыгырды. Эляша доны

сува уран бадына, сув бөлүнип, ики тарапа чекилди
ве Эляша кенарың бейлеки тарапына гечди.
15 Ериходакы пыгамберлер топары Эляшаны бир
мензил ерден гөрүп: «Ылясың рухы Эляшада»
дийишдилер. Онсоң олар Эляшаның өңүнден
чыкып, оңа тагзым этдилер. 16 Олар Эляша: «Ине,
гулларың арасында элли саны гүйчли адам бар.
Гой, олар гидип, сениң җенабың Ылясы
гөзлесинлер. Белки, Реббиң Рухы оны әкидип,
дагдыр җүлгелериң бирине ташландыр» дийдилер.
Эляша олара: «Ёк, олары ибермәң» дийди.
17 Эмма пыгамберлер оңа ялбарып, оны меҗбур
эденсоңлар, Эляша: «Боляр, ибериң» дийди.
Шейдип, элли адам Ылясың гөзлегине чыкдылар.
Олар оны үч гүнләп гөзледилер, йөне тапып
билмедилер. 18 Олар Эляшаның янына доланып
гелдилер. Шол вагтлар Эляша Ериходады. Ол
пыгамберлер топарына: «Мен сизе гитмәң
диймедимми нәме?» дийди.

Эляша пыгамбериң гудратлары

19 Гала адамлары Эляша: «Җенабым, гөршүңиз
ялы галаның ерлешйән ери говы, йөне онуң
сувунyң эрбетдиги зерарлы ер хасылсызлыга
сезевар болды» дийдилер. 20 Эляша: «Маңа ичине
дуз салнан тәзе гап гетирип бериң» дийди. Олар
оңа ичи дузлы габы гетирип бердилер. 21 Эляша сув
чешмесиниң башына барды-да, дузы онуң ичине
оклап: «Реб шейле диййәр: „Мен бу сувы
тәмизлейәрин. Мундан бейләк өлүм-де,
хасылсызлык-да болмаз“» дийди. 22 Эляшаның
айдышы ялы шол сув тә шу гүне ченли хем
тәмиздир.
23 Эляша ол ерден Бейтеле гитди. Ол гидип
барярка, галадан яш огланлар чыкып, оны
масгаралап: «Хей, кел, гүм бол шу ерден! Хей, кел,
гүм бол шу ерден!» дийип гыгырышдылар. 24 Эляша
ызына өврүлип, огланлара середип, олара Реббиң
адындан гаргады. Бираз вагтдан соң,
җеңңелликден ики саны айы чыкып, кырк ики
огланы парчалады. 25 Эляша ол ерден Кармел
дагына гидип, дагдан Самария галасына доланып
гелди.

3-нҗи бап

Ысрайыл Мовап билен урушяр

3 Яхуда патышасы Ехошападың
патышалыгының он секизинҗи йылында
Ахабың оглы Ёрам Ысрайыла патыша болды. Ол
Самарияда он ики йыл патышалык этди. 2 Ёрам
Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди. Эмма
ол какасы, эҗеси ялы дәлди, чүнки ол какасының
Багала дикен дашыны айырды. 3 Муңа гарамаздан,
Ёрам Небадың оглы Яробгам ялы Ысрайыла гүнә
этдирип, пис ишлери этмекден эл чекмеди.
4 Мовап патышасы Мешаның гоюнлары сан-
саҗаксызды. Ол Ысрайыл патышасына йүз мүң
гузы билен йүз мүң гочуң йүңүни ибермелиди.
5 Ахап өленден соң Мовап патышасы Ысрайыл
патышасына гаршы гозгалаң турузды. 6 Онсоң
Ёрам дессине Самариядан гидип, бүтин ысрайыл
халкыны йыгнады. 7 Ёрам Яхуда патышасы
Ехошапада хабар ёллап, ондан: «Мовап патышасы
маңа гаршы уруш турузды. Сен мениң билен
Мовабың гаршысына урша гидерсиңми?» дийип
сорады. Ехошапат Ысрайыл патышасына: «Менем,
эсгерлеримем, атлы гошунымам сениң
хызматыңдадырыс» дийип җогап берди. 8 Онсоң
Яхуда патышасы Ехошапат Ёрамдан: «Хайсы
тарапдан хүҗүм эдели?» дийип сорады. Ысрайыл
патышасы Ёрам: «Эдом чөлүниң ёлы билен хүҗүм
эдерис» дийип җогап берди.
9 Шейдип, Ысрайыл, Яхуда ве Эдом патышалары
биле ёла дүшдүлер. Олар еди гүнлүк айлавлы ёлы
гечендлеринден соң, пыяда гошун ве оларың
янындакы маллар үчин хич хили сувлары галмады.
10 Ысрайыл патышасы Ёрам: «Вах, Реб бизи, үч
патышаны Мовабың элине бермек үчин бир ере
йыгнан экен» дийди. 11 Эмма Ехошапат: «Ребден
сорап гөрер ялы бу ерде Реббиң пыгамбери ёкмы?»
дийди. Онсоң Ысрайыл патышасының
эмелдарларының бири: «Шападың оглы Эляша шу
ерде. Ол Ылясың элине сув акыдарды» дийип
җогап берди. 12 Ехошапат: «Онда Реббиң сөзи бар»
дийди. Шейдип, Ысрайыл, Яхуда хем-де Эдом
патышалары биле тиркешип, Эляшаның янына
гитдилер.
13 Эляша Ысрайыл патышасына: «Сен нәме үчин
мениң яныма гелйәрсиң? Сен какаңың, эҗеңиң
пыгамберлериниң янына гит» дийди. Эмма
Ысрайыл патышасы Ёрам оңа: «Ёк, Реббиң хут өзи
бизи, үч патышаны диңе Мовабың элине бермек
үчин бир ере йыгнан экен» дийди. 14 Эляша
Ысрайыл патышасына шейле дийди: «Хызмат
эдйән Хөкмүрован Реббимиң адындан ант
ичйәрин, мен Яхуда патышасына сарпа
гойяанлыгым үчин сениң билен геплешйәрин, ёгсам
мен сениң йүзүңе-де серетмездим. 15 Инди маңа
бир сазанда гетириң».
Сазанда саз чалып отырка, Эляшаның калбына
Реббиң гүйҗи гелди. 16 Эляша шейле дийди: «Реб
шейле диййәр: „Шу гуры җар хендеклерден долар.
17 Сиз хич хили ел, ягыш гөрмесеңиз-де, бу җар
сувдан долуп, әхлиңиз мал-гараларыңыз билен
биле шол сувдан ичерсиңиз“. 18 Бу затлар Реб үчин
гаты аңсатдыр. Ол Мовабы-да сизиң элиңизе
берер. 19 Сиз моваппыларың әхли галаларыны,

сайлама галаларыны басып алып, әхли мивели
агачларыны чапарсыңыз, оларың әхли сув
чешмелерини бентләп, әхли оңат экеранчылык
ерлерини дашлардан долдурып вейран
эдерсиңиз». [20] Эртеси гүн гала гурбанлыгың
берилмели вагты, бирденкә Эдом тарапдан сув
акып башлап, ол ер тутушлыгына сувдан долды.
[21] Үч патышаның өзлерине гаршы урушмага
чыканыны эшиден моваплылар эли яраг тутан
яшларындан башлап, тә иң гаррыларына ченли
барыны йыгнап, олары серхетде нызама
дуруздылар. [22] Моваплылар эртеси ир билен
туранларында, Гүн сувуң йүзүне шөхле сачярды.
Олар гаршыларындакы сувуң ган ялы
гызылдыгыны гөрдүлер. [23] Олар: «Бу гандыр.
Патышалар өз араларында уршуп, бири-
бирлерини өлдүрендирлер. Эй, моваплылар,
гелиң, оларың олҗасыны талалың!» дийип
гыгырышдылар. [24] Моваплылар ысрайылларың
дүшелгесине геленде, ысрайыллар аяга галып,
оларың гаршысына хүҗүме гечдилер. Ысрайыллар
моваплылары ызына ковуп чыкардылар. Олар
Моваба чозуп гирип, уршы ол ерде хем довам
этдирдилер. [25] Ысрайыллар бүтин Мовабың
галаларыны ер билен егсан эдип, оларың әхли
оңат экеранчылык ерлерини дашдан долдурып
вейран этдилер, әхли сув чешмелерини бентләп,
әхли мивели агачларыны чапдылар. Диңе
Мовабың пайтагты Кирхараседиң керпич
диварлары йыкылман галды, йөне сапанлы
эсгерлер оны хем габап, галаның үстүне хүҗүм
этдилер. [26] Мовап патышасы душманларының
өзүнден үстүн чыкып баряныны гөренде, янына
еди йүз саны гылычлы эсгер алып, Эдом
патышасының гошунларының ичинден бөвсүп
гечмекчи болды, эмма бу баша бармады. [27] Онсоң
Мовап патышасы өз орнуна патыша болҗак
новбахар оглуны галаның диварында якма
гурбанлыгы хөкмүнде хөдүрледи. Ысрайыла гаршы
гахар-газап мөвҗеди. Шонуң үчин хем ысрайыллар
Мовапдакы сөвеши бес эдип, өз юртларына
доландылар.

4-нҗи бап

Эляша пыгамбер гарып дул аяла көмек эдйәр

4 Пыгамберлерден болан бир адамың аялы
Эляша: «Гулуң әрим өлди. Сен билйәрсиң,
гулуң Ребби сылап, ондан горкярды. Алгыдарымыз
ики чагамы өзүне гул эдинмек үчин алып гитмәге
гелипдир» дийип аглады. [2] Эляша ондан: «Саңа
нәхили көмек эдип билерин? Маңа айт, өйүңизде
нәме бар?» дийип сорады. Ол аял: «Сениң
гырнагыңың өйүнде бир голча ягындан башга
зады ёк» дийип җогап берди. [3] Эляша шейле дийди:
«Бар, дашары чык-да, әхли гоңшуларыңдан бош
гап диле, нәче көп йыгнап билсең, шонча-да говы.
[4] Онсоң огулларың билен биле ичери гирип,
гапыны яп-да, йыгнан гапларыңа яг гуюп башла,
доланларыны бир гапдала айыр-да гойыбер». [5] Ол
аял Эляшаның янындан гайтды. Ол өйүне гелди-де,
гапыны ичинден япды. Огуллары гаплары оңа
гетирип берйәрдилер, ол долдурярды. [6] Гаплар
доланда, аял оглуна: «Маңа ене бир гап гетирип
бер» диййәрди. Оглы оңа: «Башга гап ёк» дийип
җогап берди. Шондан соң яг гелмеси кесилди. [7] Ол
аял Худайың адамының янына гелип, оңа бар
болан зады гүррүң берди. Эляша: «Бар яглары сат-
да, карзыңы үз, галаны хем огулларың билен
гүзеран айламагыңыза етер» дийди.

Эляша пыгамбер шунемли гурплы аяла көмек эдйәр

[8] Гүнлериң биринде Эляша Шунемиң үстүнден
гечип барярды. Ол ерде бир гурплы аял онуң
чөреге гелмегини хайыш этди. Шейдип, Эляша хер
сапар шол ерден геченде, шол аялың өйүне чөреге
барарды. [9] Ол аял адамсына шейле дийди:
«Хемише янымыздан гечйән бу адамың Худайың
мукаддес адамыдыгына гөз етирдим. [10] Гел, оңа
үчекде бир кичиҗик отаг салып, онуң үчин ёрган-
дүшек, сачак, отургыч ве чыра гоялы. Онсоң ол хер
сапар бизе геленде, шол ерде болуп билер».
[11] Бир гүн Эляша олара гелди ве яңкы кичиҗик
отага чыкып, шол ерде ятды. [12] Эляша хызматкәри
Гейхаза йүзленип: «Шунемли аялы чагыр» дийди.
Хызматкәри оны чагырды. Бу аял гелип,
хызматкәриң өңүнде дурды. [13] Эляша
хызматкәрине йүзленип: «Аялдан: „Сен бизиң үчин
шунча зәхмет чекипсиң. Саңа нәхили көмек эдип
билерис? Сениң адыңдан патыша я-да серкерде
билен геплешейинми?“ дийип сора» дийди. Аял
хем: «Мен өз халкымың арасында яшаярын» дийип
җогап берди. [14] Эляша хызматкәринден: «Мен онуң
үчин башга нәме эдип билерин?» дийип сорады.
Гейхазы оңа: «Догруданам, онуң оглы ёк, әри хем
гарры» дийип җогап берди. [15] Эляша: «Аялы чагыр»
дийди. Хызматкәри оны чагырды, аял гелип,
гапының агзында дурды. [16] Эляша аяла йүзленип:
«Ене бир йылдан, эдил шу вагт гуҗагыңда оглуң
болар» дийди. Аял: «Ёк, җенабым, эй, Худайың
адамы, гырнагыңы алдама» дийди. [17] Эмма ол аял
гөврели болуп, Эляшаның оңа айдышы ялы, бир
йылдан, эдил шол вагтда бир огул догурды. [18] Оглан
улалып, гүнлериң биринде оракчыларың
арасындакы какасының янына гитди. [19] Ол
какасына: «Вай, келләм, келләм!» дийип

гыгырансоң, какасы хызматкәрине: «Оны
эҗесиниң янына әкит» дийди. 20 Хызматкәр оны
гөтерип, эҗесиниң янына гетирди. Чага гүнортана
ченли эҗесиниң дызында отурып, онсоң өлди.
21 Эҗеси оны гөтерди-де, ёкары чыкарып, Худайың
адамының дүшегинде ятырды. Онсоң ол гапыны
япды-да, чыкып гитди. 22 Аял адамсыны чагырып:
«Гайрат эдип, хызматкәрлериң бирини эшеги
билен биле мениң яныма ибер. Мен тиз Худайың
адамының янына гидип гелейин» дийди. 23 Адамсы
ондан: «Бу гүн айың башы дәл я-да Сабат гүни дәл.
Сен нәме үчин онуң янына шу гүн гитҗек?» дийип
сорады. Аялы хем: «Хемме зат говы, алада этме»
дийип җогап берди. 24 Аял эшеги гаңңалап,
хызматкәрине: «Йөр, гаты сүр, өзүм айдянчам
эшеги хаяллатма» дийди. 25 Шейдип, аял Кармел
дагына, Худайың адамының янына гелди. Худайың
адамы аялы бир мензилден гөрүп, хызматкәри
Гейхаза: «Серет, шунемли аял гелйәр! 26 Сен тиз
ылгап, аялың өңүнден чык-да, ондан: „Саг-
саламатмысың, адамың саг-саламатмы? Чагаң саг-
саламатмы?“ дийип сора» дийди. Аял хем: «Саг-
саламатлыкдыр» дийип җогап берди. 27 Аял
дагдакы Худайың адамының янына барып, онуң
аягына япышды. Гейхазы оны айырҗак болуп, оңа
голай гелди, йөне Худайың адамы оңа: «Аяла
дегме, чүнки онуң калбы аҗы хасратдан долудыр.
Реб муны менден яшырды, маңа бу барада хич зат
айтмады» дийди. 28 Онсоң аял оңа: «Җенабым, мен
сенден огул диледимми нәме? Мен саңа мени
алдама диймедимми нәме?» дийди. 29 Эляша
Гейхаза шейле дийди: «Билиңи гуша-да, элиңе
мениң хасамы алып, ёла дүш. Эгер сен ёлда
кимдир бирине душайсаң, оңа салам берме, бири
саңа салам берсе, онуң саламыны алма. Сен мениң
хасамы чаганың йүзүне гой». 30 Онсоң чаганың
эҗеси: «Ребден хем-де сениң адыңдан ант
ичйәрин. Мен сенсиз хич ере гымылдамарын»
дийди. Шондан соң Эляша еринден туруп, ол
аялың ызы билен гитди. 31 Гейхазы олардан өңинчә
барып, хасаны чаганың йүзүне гойды, йөне чага
демсиз-дүйтсүз ятырды. Гейхазы Эляшаның
өңүнден чыкмага гитди. Ол оңа: «Чага энтек хем оя
дәл» дийип хабар берди.
32 Эляша өе гиренде, дүшегинде ятан өли чаганы
гөрди. 33 Шейдип, ол ичери гирип, гапыны япды-да,
Реббиң адына дилег этди. 34 Онсоң ол дүшеге,
чаганың ятан ерине гелип, агзыны онуң агзына,
гөзлерини онуң гөзлерине, эллерини онуң
эллерине гоюп, чаганың үстүне язылып ятды.
Шондан соң чаганың эндамы йылап башлады.
35 Эляша еринден туруп, отагда эйләк-бейләк
гезмеледи. Онсоң ол ене-де дүшеге гечип, ятан
чаганың үстүне язылып ятды. Чага еди гезек
асгырып, гөзлерини ачды. 36 Эляша Гейхазыны
чагырып: «Шунемли аялы чагыр» дийди. Гейхазы
оны чагырды. Аял Эляшаның янына гелди. Эляша
оңа: «Оглуңы ал» дийди. 37 Ол аял гелип, тагзым
эдип, Эляшаның аягына йыкылды. Онсоң ол
оглуны алып, чыкып гайтды.

Зәхерли чорба

38 Эляша Гилгала доланып баранда, юртда ачлык
хөкүм сүрйәрди. Пыгамберлер топары онуң өңүнде
отырды. Эляша хызматкәрине йүзленип: «Улы
газаны атар-да, пыгамберлере чорба биширип
бер» дийди. 39 Пыгамберлериң бири от йыгмак
үчин чөле гитди. Ол ябаны үзүм агаҗыны тапды.
Ол шол агаҗың мивесинден донуны долдурып
йыгды. Ол ябаны мивелериң нәмедигини билмесе-
де, олары дограп, газандакы чорбаның ичине
атды. 40 Чорбадан адамлара гуюп бердилер.
Адамлар чорбаны дадып гөрүп: «Эй, Худайың
адамы, газандакы чорбадан ийсек өлерис» дийип
гыгырышдылар. Адамлар оны ийип билмедилер.
41 Эляша: «Маңа ун гетирип бериң» дийди. Онсоң
ол уны газана атып: «Адамлара чорба гуюп бер,
гой, олар ийсинлер» дийди. Шондан соң газандакы
чорбаның зәхери айрылды.

Эляша пыгамбер йүз адамы доюряр

42 Багалшалышадан бир адам гелди. Ол Худайың
адамы үчин хасылының илкинҗи етишен
мивесинден оңа азык гетирди. Ол Эляша өз
халтасында йигрими саны арпа чөреги билен тәзе
бугдай сүммүллерини гетирип берди. Эляша:
«Булары халка бер, гой, адамлар ийсинлер» дийди.
43 Эмма хызматкәри оңа: «Буҗагазы мен йүз
адамың өңүнде нәдип гояйын?» дийди. Эмма
Эляша ене-де гайталап: «Муны халка бер, гой,
адамлар ийсинлер, чүнки Реб шейле диййәр:
„Хеммелер ийип доярлар ве нахар артып хем
галар“» дийди. 44 Шейдип, хызматкәр барҗа
затлары адамларың өңүнде гойды. Олар нахардан
ийип дойдулар ве Реббиң айдышы ялы нахар
артып хем галды.

5-нҗи бап

Нагаман ёканчлы дери кеселинден сапланяр

5 Сирия патышасының Нагаман атлы бир
серкердеси барды. Ол җенабының өңүнде иң
абрайлы хем-де иң улы хормата эе болан адамды,
чүнки Реб Нагаманың үсти билен Сирия еңиш
берипди. Бу батыр йигит ёканчлы дери кеселинден
эҗир чекйәрди. 2 Сириялылар Ысрайыла
чозушларының биринде бир ысрайыллы

гызҗагазы есир алыпдылар. Бу гызҗагаз
Нагаманың аялының хызматына берленди. [3] Бир
гүн шол гызҗагаз бикесине: «Вах, мениң җенабым
Самария шәхериндәки пыгамбериң янына гитседи!
Ол Нагаманың дери кеселини беҗерерди» дийди.
[4] Онсоң Нагаман патышаның янына гидип, оңа
ысрайыллы гызҗагазың айдан затларыны гүррүң
берди. [5] Сирия патышасы оңа: «Бар, гит, мен
Ысрайыл патышасына сениң билен хат хем
ёллайын» дийди.

Нагаман он еди батман † күмүш, алты мүң алтын
теңңе хем-де он лай эгин-эшик алып, Ысрайыл
патышасының янына гитди. [6] Нагаман хаты
Ысрайыл патышасына гетирип берди. Хатда шейле
дийлип языланды: «Шу хаты окап, мениң
хызматкәрим Нагаманы сениң яныңа
иберендигими билерсиң. Сен оны дери кеселинден
беҗер». [7] Ысрайыл патышасы бу хаты окап: «Җан
алып, җан берер ялы мен Худаймы? Нәме үчин бу
адам яныма адам ёллап, оны дери кеселинден
гутулт диййәр? Ол мениң билен давалашмага
бахана гөзлейәр» дийип, якасыны йыртып
гыгырды.

[8] Худайың адамы Эляша Ысрайыл патышасының
якасыны йыртаныны эшидип, онуң янына бир
хабарчы ёллап: «Сен нәме якаңы йыртан боляң?
Нагаман мениң яныма гелип, Ысрайылда бир
пыгамбериң бардыгыны билсин» дийди. [9] Шейдип,
Нагаман атлары ве сөвеш арабалары билен гелип,
Эляшаның өйүниң ишигинде дурды. [10] Эляша онуң
янына бир хабарчы ёллап: «Гит-де, Иордан
дерясының сувуна еди гезек ювун, шонда сен
кеселиңден сапланып тәмизленерсиң» дийди.
[11] Эмма Нагаманың муңа гахары гелип, шейле
дийди: «Ол мениң үчин хөкман дашары чыкып,
янымда дуруп, өз Худайы Реббе дилег эдип, элини
ёканчлы дери кеселли ериң үстүне гоюп, оны
беҗерер өйтдүм. [12] Дамаскың Абана ве Парпар
дерялары Ысрайыл сувларының барындан оңат
дәлми нәме? Мен шол деряларда ювнуп,
тәмизленип билмейәринми нәме?» Нагаман ызына
өврүлди-де, гахарлы гитди. [13] Эмма Нагаманың
хызматкәрлери онуң янына гелип: «Эй, атамыз,
эгер пыгамбер саңа бир кын иш буйран болса, сен
оны этмезмидиң? Онуң саңа бар айдан зады:
„Ювун-да, тәмиз бол“. Бу дагы нәмеҗик?!»
дийдилер. [14] Шейдип, Нагаман гидип, Худайың
адамының айдышы ялы еди гезек Иордан
дерясына чүмүп чыкды. Шондан соң онуң тени яш
огланың тени ялы болуп, ол кеселинден сапланды
ве тәмиз болды.

[15] Онсоң Нагаман янындакылар билен биле
Худайың адамының янына доланып барды. Ол
гелип, Эляшаның өңүнде дуруп: «Мен инди тутуш
ер йүзүнде Ысрайылың Худайындан башга хич бир
худайың ёкдугына гөз етирдим. Хайыш эдйәрин, бу
гулуң пешгешини кабул эдәй» дийди. [16] Эляша:
«Хузурында хызмат эдйән Реббимден ант ичйәрин,
мен хич зат алҗак дәл» дийди. Нагаман Эляша
пешгеши ал дийип нәче ялбарса-да, ол алмакдан
боюн гачырды. [17] Онсоң Нагаман шейле дийди:
«Эгер пешгеши кабул этмеҗек болсаңыз, онда, гой,
бу гулуңа Ысрайылдан ики гатыр йүки топрак
берилсин, чүнки бу гулуң мундан бейләк диңе
Реббе садакалар ве якма гурбанлыкларыны
хөдүрләр. [18] Эмма Реб мени шу ишде багышласын:
җенабым сежде этмек үчин Риммон бутханасына
гиренде, мениң элимден япышяр. Шонда мен хем
Риммон бутханасында онуң билен сежде этмели
болярын. Мен ол ерде сежде эденимде, гой, Реб
мен–гулуңы бу иш үчин багышласын». [19] Эляша
пыгамбер: «Аркайын гидибер» дийип, Нагаманы
уградды.

Нагаман Эляшаның янындан гайдып, бираз ёл
гечипди. [20] Худайың адамы Эляшаның хызматкәри
Гейхазы: «Мениң җенабым бу сириялы Нагамана
рехим эдип, онуң өзүне гетирен пешгешини кабул
этмеди. Ребден ант ичйәрин, мен онуң ызындан
ылгап гидип, ондан бир затлар алайын» диен
пикире гелди. [21] Шейдип, Гейхазы Нагаманың
ызындан гитди. Нагаман кимдир бириниң ызындан
ылгап гелйәнини гөрүп, оны гаршыламак үчин
арабадан бөкүп дүшди-де: «Эйгиликмидир?» дийип
сорады. [22] Гейхазы шейле җогап берди:
«Эйгиликдир. Мениң җенабым: „Эфрайым даглык
юрдундан пыгамберлер топарындан ики санысы
эдил шу вагт мениң яныма гелди. Шолара гайрат
эдип бир ярым батман төвереги †† күмүш билен ики
лай эшик берәй“ дийип, мени сениң яныңа
иберди». [23] Нагаман: «Үч батмандан артык эдип
алай» дийип, Гейхаза өз диенини этдирди. Нагаман
үч батмандан говрак ‡ күмши ики халта салып,
халтаның агзыны даңды. Ол олары ики лай эшиги
билен өз ики хызматкәриниң элине тутдурды.
Нагаманың хызматкәрлери бу халталары гөтерип,
Гейхазының өңүнден йөрәп гитдилер. [24] Олар гала
етенлеринде, Гейхазы халталары Нагаманың
хызматкәрлериниң элинден алып, өйде гизледи.
Гейхазы хызматкәрлер билен хошлашып, олары
ызларына уградды.

[25] Гейхазы җенабының янына барып, онуң өңүнде
дурды. Эляша ондан: «Гейхазы, сен ниреде

† *Он еди батман – еврейче он киккар*

†† *Бир ярым батман төвереги – еврейче бир киккар*

‡ *Үч батмандан говрак – еврейче ики киккар*

болдуң?» дийип сорады. Гейхазы хем: «Гулуң хич
ере-де гитмеди» дийип җогап берди. [26] Эмма Эляша
гахарланып: «Нагаман сени гаршыламак үчин
арабасындан дүшенде, мен рухда сениң билен
дәлмидим? Бу күмүш, эгин-эшик, зейтундыр үзүм
баглары, гоюнлар, өкүзлер ве гуллардыр
гырнаклар алынян вагтымы нәме? [27] Шонуң үчин
хем Нагаманың дери кесели сенден ве сениң
неслиңден хич хачан айрылмасын» дийди.
Шейдип, Гейхазы гар ялы дув-ак дери кесели билен
Эляшаның янындан чыкып гайтды.

6-нҗы бап

Палта сувуң йүзүне чыкяр

6 Пыгамберлер топары Эляша шейле дийдилер:
«Гөршүң ялы сениң баштутанлыгыңда яшаян
еримиз бизе гаты дарлык эдйәр. [2] Иордан
дерясына гидип, хер биримиз ол ерден пүрс
йыгнап, шо тайда яшарымыз ялы, җай гурмага
бизеругсат эт». Эляша пыгамбер олара гитмәге
ругсат берди. [3] Онсоң пыгамберлериң ичинден
бири оңа: «Сен хем өз гулларың билен гидәй»
дийип ялбарды. Эляша хем: «Боляр» дийип җогап
берди. [4] Шейдип, Эляша пыгамбер олар билен
гитди. Олар Иордан дерясына гелип, агач чапмага
башладылар. [5] Олардан бири агач чапып йөркә,
палтасы учуп гидип, сува гачды. Ол хем бар сесине
гыгырып: «Вах, җенабым, ол аманат затды» дийди.
[6] Онсоң Худайың адамы: «Ол нирә гачды?» дийип
сорады. Ол Эляша пыгамбере палтаның гачан
ерини гөркезенде, Эляша бир чыбык кесип алып,
оны эдил палтаның гачан ерине оклап, демир
палтаны сувуң йүзүне чыкартды. [7] Эляша: «Ал оны»
дийди. Ол адам элини узадып, палтаны алды.

Эляша пыгамбер ве Сирия гошуны

[8] Сирия патышасы Ысрайылың гаршысына
урушярка өз нөкерлери билен геңешип, олара
дүшелгесиниң ниреде болҗакдыгыны айтды.
[9] Эмма Худайың адамы Ысрайыл патышасына шол
ерден гечмән, әгә болмагыны дуйдурып хабар
ёллады, чүнки сириялылар шол ерде букуда
отырдылар. [10] Ысрайыл патышасы Худайың
адамының дуйдуран еринде яшаян адамлара хабар
ёллады ве олар хабардар болдулар. Эляша шол ер
барада диңе бирки гезек дәл-де, бирнәче гезек
дуйдурыш берди.
[11] Сирия патышасының муңа гаты гахары гелди.
Ол өз нөкерлерини чагырып, олардан: «Ханы, маңа
айдың, бизиңкилерден ким Ысрайыл патышасы
билен арагатнашык саклаяр?» дийип сорады.
[12] Онсоң онуң нөкерлериниң бири шейле дийди:
«Хич ким, җенап патышам. Ысрайылда Эляша
пыгамбер бар. Ол хатда сениң ятян отагыңда
сөзлейән хер бир сөзүңи-де Ысрайыл патышасына
етирйәр». [13] Патыша: «Гидиң-де, оны тапың. Мен
адам иберип, оны эле саларын» дийди. Патыша:
«Эляша Дотанда» дийип хабар берилди.
[14] Шейлелик билен патыша ол ере атлар, сөвеш
арабалары билен улы гошун иберди. Олар гиҗе
гелип, галаның дашыны габадылар.
[15] Худайың адамының хызматкәри ирден туруп,
дашары чыкды. Гөрсе, атлар ве сөвеш арабалары
билен гелен Сирия гошуны галаның даш-
төверегини габапдыр. Хызматкәри оңа: «Вах,
җенабым, биз инди нәме эдерис?» дийип гыгырды.
[16] Эляша: «Горкма, чүнки бизиң янымыздакыларың
саны оларыңкыдан көпдүр» дийип җогап берди.
[17] Онсоң Эляша дилег эдип: «Эй, Реб, мениң
хызматкәримиң гөзлерини ачай, гой, ол гөрсүн»
дийди. Реб Эляшаның хызматкәриниң гөзлерини
ачды. Хызматкәр дагда Эляшаның төверегиниң
атлардыр сөвеш арабалары сыпатындакы отдан
долудыгыны гөрди. [18] Сириялылар Эляшаның
үстүне хүҗүм эденлеринде, ол Реббе дилег эдип:
«Бу халкың гөзлерини көр эт» дийди. Реб
Эляшаның дилег эдиши ялы оларың гөзлерини көр
этди. [19] Эляша олара: «Гөзлейән адамыңызы бу
ерден тапып билмерсиңиз, чүнки сиз ялңышлык
билен шу ере гелипсиңиз. Мениң ызыма дүшүң,
мен сизи гөзлейән адамыңызың янына әкидейин»
дийди. Шейдип, Эляша сириялылары Самария
гетирди.
[20] Олар Самария гирен бадына, Эляша дилег эдип:
«Эй, Реб, бууларың гөзлерини ач, гой, олар
гөрсүнлер» дийди. Реб оларың гөзлерини ачды.
Олар өзлериниң Самариядадыгыны гөрдүлер.
[21] Ысрайыл патышасы сириялылары гөрүп,
Эляшадан: «Җенабым, булары гырып ёк эдейинми?
Булары өлдүрейинми?» дийип сорады. [22] Эляша
шейле җогап берди: «Ёк, булары гырма! Сен
гырҗак болян адамларыңы өз гылыҗың, өз яйың
билен басып алдыңмы нәме? Оларың өңлеринде
ийип-ичерлери ялы чөрек ве сув гой. Шондан соң
олар өз хөкүмдарларының янына гитсинлер».
[23] Шейдип, патыша олар үчин гаты көп нахар
тайярлады. Сириялылар ийип-ичип
боланларындан соңра патыша олары өз ёлларына
угратды. Сириялылар өз хөкүмдарларының янына
гитдилер. Шондан соң олар узак вагтлап
Ысрайылың үстүне хүҗүм этмедилер.

Самариядакы ёвуз ачлык

[24] Бираз вагт геченден соң, Сирияның патышасы
Бенхадат әхли гошуны топлап, Самарияның
гаршысына йөрише чыкып, онуң дашыны габады.

25 Габав эдилен Самарияда элхенч ачлык
башланды. Самария халкы бир эшегиң келлесини
сегсен күмүш теңңә, бир шакәсе † кепдери
дерисини болса бәш күмүш теңңә сатды.
26 Ысрайыл патышасы галаның диварының
үстүнден гечип барярка, бир аял: «Эй, җенап
патышам, көмек эт» дийип гыгырды. 27 Патыша
хем: «Ёк, гой, Реб саңа көмек этсин. Мен саңа
нәхили көмек эдейин? Менде не бугдай бар, не-де
шерап» дийди. 28 Патыша ондан: «Нәме арз-
шикаятың бар?» дийип сорады. Аял шейле җогап
берди: «Бу аял маңа: „Сен өз оглуңы бер, биз шу гүн
оны иерис, эртир болса мениң оглумы иерис“
дийди. 29 Шейдип, биз мениң оглумы биширип
ийдик. Эртеси гүн мен оңа: „Оглуңы бер, иели“
дийдим. Эмма ол оглуны гизләпдир». 30 Патыша бу
аялың айдан затларыны эшидип, якасыны йыртды.
Патыша галаның диварының үстүнден гечип
барярка, халк онуң эшиклериниң астындан җул
геендигини гөрди. 31 Патыша ант ичип: «Эгер мен
шу гүн Шападың оглы Эляшаның келлесини
алмасам, гой, Худай маңа-да муны ве мундан хем
бетерини гөркезсин» дийди. 32 Шейдип, патыша өз
хузурындан бир чапары Эляшаның янына ёллады.

Эляша өз өйүнде отырды. Яшулулар хем онуң
билен биле отырдылар. Чапар гелип етмәнкә,
Эляша яшулулара йүзленип, шейле дийди: «Бу
ганхорың мениң келләми алмага бир чапары шу
ере ёлланындан хабарыңыз бармы? Середип
дуруң, шол чапар геленде, гапыны япың-да, оны
ичери гиризмәң. Анха, онуң ызындан җенабының
аяк сесем-ә эшидилйәр». 33 Эляша олар билен
гүрлешип отырка, патыша онуң янына гелип: «Мен
нәме үчин мундан артык Реббе бил баглайын? Бу
бетбагтчылыгы бизиң башымыздан индерен хут
Реббиң Өзүдир!» дийди.

7-нҗи бап

7 Эляша шейле җогап берди: «Реббиң сөзүни
эшит. Ол шейле диййәр: „Эртир шу вагтлар
Самарияның дервезесиниң агзында бир керсен
сайлама ун адаты баха, ягны үч мысгала †† голай
күмше, ики керсен арпа-да адаты баха, ягны үч
мысгала голай күмше сатылар“». 2 Онсоң
патышаның иң якын нөкерлериниң бири Худайың
адамына: «Хатда Реб гөкден пенҗирелер ачаянда-
да, хей, шейле-де бир зат болуп билерми?» дийди.
Эмма Эляша: «Сен муны өз гөзүң билен гөрерсиң,
йөне ондан иймерсиң» дийди.

Сириялылар гачярлар

3 Самария галасының дервезесиниң дашында
дөрт саны ёканч дери каселли адам барды. Олар
бири-бирлерине шейле дийишдилер: «Нәме үчин
биз өлйәнчәк, шу ерде отурмалы? 4 Гала гирели
дийсек, галада элхенч ачлык хөкүм сүрйәр, биз ол
ерде өлерис. Эмма биз бу ерде отурсагам өлерис.
Гел, инди сириялыларың дүшелгесине гачып
гидели. Эгер олар бизи дири галдырсалар-а,
яшарыс, өлдүрселер-де өлерис». 5 Шейдип, олар
сириялыларың дүшелгесине гитмек үчин
алагараңкыда туруп, оларың дүшелгесиниң
гырасындан бардылар. Ол ерде хич ким ёкды.
6 Чүнки Таңры Сирия гошунына сөвеш
арабаларыныңдыр атларының сесини ве әгирт улы
гошуның гох-галмагалыны эшитдирипди. Олар
бири-бирлерине: «Ысрайыл патышасы бизе гаршы
урушмак үчин Хет патышаларыны, Мүсүр
патышаларыны хакына тутандыр» дийишдилер.
7 Шейдип, сириялылар горкуп, чадырларыны,
атларыдыр эшеклерини ве дүшелгедәки бар
затларыны шол дуршуна ташлап, өз җанларыны
халас этмек үчин алагараңкыда ызларына гачып
гидипдилер. 8 Бу ёканч дери каселли адамлар
дүшелгәниң гырасына гелип, бир чадыра гирип
ийип-ичдилер. Онсоң ол ерден күмүш, алтын, эгин-
эшик әкидип, олары гизледилер. Соңра олар ене-
де ызларына өврүлип гелип, башга бир чадыра
гирдилер. Ол ердәки бар болан затлары әкидип,
олары-да гизледилер.

9 Онсоң олар бири-бирлерине шейле
дийишдилер: «Бизиң бу эдишимиз догры дәл. Бу
гүн хош хабар гүнүдир. Эгер биз дымып, эртир даң
атара гарашсак, бизиң башымыза бела гелер.
Шонуң үчин хем йөрүң, гиделиң-де, патышаның
көшгүндәкилериң барына хабар берелиң».
10 Шейдип, олар гелип, шәхериң
дервезебанларыны чагырдылар ве гыгырып: «Биз
сириялыларың дүшелгесине гитдик. Эмма ол ерде
диңе даңылгы дуран атлардыр эшеклерден ве
ташлап гидишлери ялы дуран чадырлардан башга
не адам бар, не-де сес-үйн» дийип хабар бердилер.
11 Ондан соң дервезебанлар гыгырып, патышаның
көшгүндәкилере җар этдилер. 12 Патыша гиҗе
туруп, хызматкәрлерине шейле дийди:
«Сириялыларың бизе нәме этҗек боляндыкларыны
мен сизе айдып берейин. Олар бизиң ачлыкдан
яңа өлүп барянымызы билип, чөлде гизленмек
үчин дүшелгәни ташлап гиден болмалыдырлар.
Сириялылар: „Ысрайыллар шәхерден
чыканларында, биз олары дири тутарыс-да, шәхере
гирерис“ диен пикирдедирлер». 13 Патышаның

---

† *Бир шакәсе – еврейче кабың дөртден бири*

†† *Үч мысгал – еврейче бир шекел*

хызматкәрлериниң бири: «Гой, бирнәче адам
шәхерде галан бәш аты алсын-да, гидип,
сириялыларың дүшелгесини барлап гелсин. Чүнки
шәхерде галанларың ыкбалы-да эдил өңки өлен
ысрайылларыңкы ялы болар» дийди. [14] Шейдип,
олар ики адамы сайладылар, патыша олары ики
саны ат ве ики саны сөвеш арабасы билен Сирия
гошунының ызындан иберди. Патыша олара:
«Гидиң-де, бар зады аныклаң» дийип буйрук берди.
[15] Шейдип, олар сириялыларың ызындан Иордан
дерясына ченли гитдилер. Ёл бойы оларың
ховлугып, ташлап гиден эгин-эшиклеринден ве
бейлеки гош-голамларындан долуды. Онсоң
чапарлар ызларына доланып гелип, муны патыша
хабар бердилер.
[16] Соң халк гидип, сириялыларың дүшелгесини
талады. Шейдип, Реббиң айдышы ялы бир керсен
сайлама ун үч мысгала голай күмше, ики окара
арпа-да үч мысгала голай күмше чалшылды.
[17] Патыша өзүне иң якын болан нөкерини
дервезәниң агзында гойды. Халк оны дервезәниң
агзында басалады ве ол өлди. Патыша Худайың
адамының янына геленде, нөкер Худайың
адамының айдышы ялы өлүпди. [18] Чүнки Худайың
адамының патыша: «Эртир шу вагтлар
Самарияның дервезесиниң агзында ики окара
арпа үч мысгала голай күмше, бир окара сайлама
ун үч мысгала голай күмше чалшылар» диенде,
патышаның иң якын нөкери Эляша пыгамбере:
«Эгер Реб гөкден пенҗирелер ачып, дәне
ягдыраянда-да, хей, шейле зат болуп билерми?»
дийипди. Эляша пыгамбер хем: «Сен оны өз
гөзлериң билен гөрерсиң, йөне сен ондан
иймерсиң» дийип җогап берипди. [20] Ол нөкер
бабатда хакыкатдан хем шейле болды. Халк оны
дервезәниң агзында басалады ве ол өлди.

8-нҗи бап

Шунемли аял ерини ызына аляр

8 Эляша оглуны дирелден аяла шейле дийипди:
«Тур-да, өй-ичериң билен гидип, яшап билҗек
ериңде месген тут, чүнки Реб бу юрдуң башына еди
йыллык ачлык гетирҗек». [2] Бу аял Худайың
адамының табшырышы ялы хем этди. Ол өз өй-
ичериси билен пилиштлилериң юрдуна гидип, шол
ерде еди йыл яшады. [3] Еди йылдан соң бу аял
пилиштлилериң юрдундан гайдып гелди. Ол
өйүниң ве ериниң ызына гайтарылып
берилмегини сорамак үчин, патышаның хузурына
гитди. [4] Шол вагт патыша Худайың адамының
хызматкәри Гейхазы билен геплешип отырды.
Патыша Гейхаза йүзленип: «Ханы, онда маңа
Эляшаның гөркезен бейик гудратлары хакда айдып
бер» дийди. [5] Гейхазы Эляшаның өлүни дирелдиши
барада гүррүң берип отырка, Эляша тарапындан
оглы дирелдилен аял патышадан өйүниң ве
ериниң ызына гайтарылып берилмегини сорамага
гелди. Гейхазы хем: «Эй, җенап патышам, ине, бу
шол диен аялым билен Эляшаның дирелден
огланы» дийди. [6] Патыша бу аялдан соранда, ол
патыша болуп гечен затлар барада җикме-җик
гүррүң берди. Шейдип, патыша эмелдарларының
бирини чагырып, шейле буйрук берди: «Бу аялың
бар задыны гайтарып бер, юрды ташлап гиден
гүнүнден тә шу гүне ченли меллегиниң бар
гирдеҗисини хем ызына бер» дийип эмр этди.

Эляша пыгамбер ве Хазайыл

[7] Эляша Дамаска гелди. Шол вагт Сирия
патышасы Бенхадат хассады. Патыша: «Худайың
адамы шу ере гелипдир» дийип хабар бердилер.
[8] Патыша эмелдары Хазайыла шейле дийди: «Яның
билен совгатлар ал-да, Худайың адамыны
гаршыламага гит. Онсоң онуң үсти билен Ребден
сора: „Мен шу хассалыкдан сагалармыкам?“».
[9] Шейдип, Хазайыл өзи билен Дамаскың дүрли-
дүмен харытларындан кырк дүе йүки совгатлар
алып, Худайың адамыны гаршыламага гитди. Ол
барып, Эляшаның өңүнде дуруп: «Сирия патышасы
гулуң Бенхадат: „Мен бу хассалыкдан
сагалармыкам?“ дийип сорамак үчин мени сениң
яныңа иберди» дийди. [10] Эляша Хазайыла: «Бар-да
патыша: „Сен хөкман сагаларсың“ дий, эмма Реб
маңа онуң хөкман өлҗекдигини гөркезди» дийди.
[11] Эляша Хазайыла гөзүни айырмаздан серетди
велин, Хазайыл утанып гызарды. Онсоң Худайың
адамы аглады. [12] Хазайыл ондан: «Җенабым, сен
нәме үчин аглаярсың?» дийип сорады. Эляша
шейле җогап берди: «Мен сениң ысрайыл
халкының башына ёвуз гүнлери гетирҗекдигиңи
билип аглаярын. Сен оларың галаларына от берип,
сөвешде оларың иң оңат эсгерлерини гылычдан
гечирерсиң, оларың чагаларының келлелерини
енҗип, гөврели аялларының гарынларыны
дилерсиң». [13] Хазайыл: «Көпекден пархы болмадык
бу гулуң бейле улы ишлери эдер ялы ким
болупдыр?» дийди. Эляша: «Реб маңа сениң Сирия
патыша болҗагыңы гөркезди» дийип җогап берди.
[14] Онсоң Хазайыл Эляшаның янындан гайдып, өз
җенабы Бенхададың янына гелди. Бенхадат ондан:
«Эляша саңа нәме дийди?» дийип сорады. Хазайыл:
«Ол сен хөкман гутуларсың дийди» дийип җогап
берди. [15] Эмма эртеси гүн Хазайыл бир өртги алып,
оны сува батырды-да, патышаның йүзүне япып,
оны богуп өлдүрди. Онсоң онуң ерине Хазайылың
өзи патыша болды.

Яхуда патышасы Ехорам

(2 Йыл язгылары 21:1-20)

16 Ысрайыл патышасы Ахабың оглы Ёрамың
шалыгының бәшинҗи йылында, Яхуда патышасы
Ехошападың оглы Ехорам Яхуда патышалык эдип
башлады. 17 Ехорам патыша боланда отуз ики
яшындады. Ол Иерусалиме секиз йыл патышалык
этди. 18 Ахабың несиллериниң эдиши ялы, Ехорам-
да Ысрайыл патышаларының ёлларындан йөреди,
чүнки Ахабың гызы онуң аялыды. Ехорам Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди. 19 Эмма Реб
Давуда онуң несиллеринден бириниң өмүрлик
тагтда отурҗакдыгыны вада берендиги ве Өз гулы
Давут билен әхт эдендиги үчин Яхуданы дерби-
дагын этмек ислемеди.
20 Ехорамың дөврүнде эдомлылар гозгалаң
турзуп, Яхуданың гол астындан чыкдылар ве
өзлерине бир патыша гойдулар. 21 Онсоң Ехорам
сөвеш арабалы гошуны билен Сагыра гитди.
Эдомлылар Ехорам билен онуң серкерделериниң
дашыны габадылар, йөне Ехорам гиҗе
эдомлыларың габавыны бөвсүп гечди. Онуң
гошуны-да өйли-өйлерине гачып гайтды.
22 Шейдип, Эдом шу гүне ченли хем Яхуда гаршы
гозгалаң турзуп, оңа гарашсыз болуп гелйәр. Эдил
шол вагтда Либна галасы хем Яхуданың
гаршысына уруш турузды. 23 Ехорамың бейлеки
ишлери, онуң әхли эден ишлери яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
24 Ехорам ата-бабаларына говушды. Ол Давут
галасында, аталарының янында җайланды. Онсоң
онуң орнуна оглы Ахазя патыша болды.

Яхуда патышасы Ахазя

(2 Йыл язгылары 22:1-6)

25 Ысрайыл патышасы Ахабың оглы Ёрамың
шалыгының он икинҗи йылында Яхуда патышасы
Ехорамың оглы Ахазя патыша болды. 26 Ахазя
патыша боланда йигрими ики яшындады. Ол
Иерусалиме бир йыл патышалык этди. Онуң эҗеси
Аталя Ысрайылың патышасы Омрының агтыгыды.
27 Ахазя хем Ахабың машгаласының пис ёлундан
йөреди. Ол хем Ахабың машгаласы ялы Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди, чүнки Ахазя
оларың гиевсиди.
28 Ахазя Ахабың оглы Ёрам билен Сирияның
патышасы Хазайыла гаршы урушмак үчин
Рамотгилгада гитди. Сириялылар шол ерде Ёрамы
яраладылар. 29 Ысрайыл патышасы Ехорам
Рамотгилгатда Хазайыла гаршы уршуп йөркә,
сириялыларың өзүне салан яраларыны беҗертмек
үчин Йизрегеле гайдып гелди. Яхуда патышасы
Ёрамың оглы Ахазя яраланан Ахабың оглы Ёрамы
гөрмек үчин Йизрегеле гитди.

9-нҗы бап

Еху Ысрайыла патыша белленйәр

9 Эляша пыгамберлер топарындан бирини
чагырып, шейле дийди: «Билиңи гушап, элиңе
шу зейтун яглы голчаны алып, Рамотгилгада гит.
2 Ол ере барып, Нимшиниң агтыгы, Ехошападың
оглы Ехувы гөзләп тап. Онуң янына бар-да, оны
ёлдашларының арасындан алып, ички отага әкит.
3 Онсоң яглы голчаны ал-да, оны Ехувың
депесинден гуюп, Реб шейле диййәр дий: „Мен
сени Ысрайыла патыша эдип беллейәрин“. Онсоң
сен ол ерде хич хили эгленме-де, тиз гач».
4 Шейдип, яңкы яш пыгамбер Рамотгилгада
гитди. 5 Яш пыгамбер Рамотгилгада геленде, бу
ерде гошун серкерделери геңеш эдип отуран
экенлер. Яңкы яш пыгамбер оларың бирине: «Эй,
серкерде, мен саңа бир хабар гетирдим» дийди.
Еху: «Хайсымыз үчин?» дийип сорады. Яш
пыгамбер хем: «Сениң үчин, серкерде» дийип
җогап берди. 6 Шейдип, Еху туруп, яш пыгамбер
билен биле ичери гирди. Яш пыгамбер хем онуң
депесинден яг гуюп, шейле дийди: «Ысрайыл
Худайы Реб шейле диййәр: „Мен сени Өз халкым
болан Ысрайыла патышалыга беллейәрин. 7 Сен
җенабың Ахабың машгаласыны гырарсың. Мениң
гулларым болан пыгамберлериң ве хемме
гулларымың ганы үчин Изебелден өч аларын.
8 Чүнки Ахабың машгаласының екеҗеси-де дири
галмаз. Мен Ысрайылда исле гул болсун, исле азат
– Ахапдан болан әхли эркеклериң барыны
гырарын. 9 Мен Ахабың машгаласыны Небадың
оглы Яробгамың несиллери ве Ахыяның оглы
Багшаның несиллери ялы эдерин. 10 Изебели
Йизрегел галасының голайында итлер иер, оны
хич ким җайламаз“». Онсоң яш пыгамбер шейле
дийди-де, дессине өйден чыкып гачды.
11 Еху даша чыкып, патышаның серкерделериниң
янына геленде, олар ондан: «Эйгиликмидир? Бу
дәли сениң яныңа нәме үчин гелипдир?» дийип
сорадылар. Еху: «Бу адамың кимдигини ве онуң
гүррүңлерини өзүңиз билйәңиз-ә!» дийип җогап
берди. 12 Олар: «Ёк, бу ялан. Бизе хакыкаты айт»
дийдилер. Онсоң Еху: «Онуң маңа бар диен зады
Реб шейле диййәр: „Мен сени Ысрайыла патыша
этмек үчин башыңа яг гуюп сайлаярын“» дийди.
13 Онсоң оларың бары дессине донларыны
чыкарып, басганчакларың үстүне Ехувың аягының
астына яздылар. Соңра сурнай чалып: «Яшасын Еху
патыша!» дийип җар этдилер.

Ысрайыл патышасы Ёрам өлдүрилйәр

14 Шейлелик билен Нимшиниң агтыгы,
Ехошападың оглы Еху Ысрайыл патышасы Ёрама
гаршы дилдүвшүк гурады. Шол вагт Ёрам бүтин
ысрайыл халкы билен бирликде Рамотгилгады
Сирия патышасы Хазайылың хүҗүминден
гораярды. 15 Эмма Ёрам патыша Рамотгилгатдакы
Сирия патышасы Хазайыла гаршы урушда
сириялыларың өзүне салан яраларыны беҗертмек
үчин Йизрегеле гайдып гелипди. Шейдип, Еху
бейлеки гошун серкерделерине: «Эгер мениң
билен ылалашсаңыз, Йизрегелдәки Ёрама хабар
етирилмез ялы, екеҗе адамы-да Рамот галасындан
чыкармаң» дийди. 16 Еху шейле дийди-де, өзүниң
сөвеш арабасына мүнүп, Йизрегеле гитди, чүнки
Ёрам шол ерде яраланып ятырды. Яхуда патышасы
Ахазя хем Ёрамы гөрмек үчин Йизрегеле гелипди.
17 Йизрегелде диңиң үстүнде дуран бир гаравул
барды. Ол гаравул Ехувың якынлашып гелйән
гошуныны гөрүп: «Мен бизе тарап гелйән бир
топар эсгери гөрйәрин» дийди. Ёрам патыша хем:
«Бир атлыны оларың өңүнден ибер. Ол барып
олардан: „Эйгиликмидир?“ дийип сорасын» дийип
буйрук берди. 18 Шейдип, бир атлы Ехувың өңүнден
чыкып: «Патыша: „Эйгиликмидир?“ дийип сораяр»
дийди. Еху оңа: «Эйгилиги нәме этҗек? Дүш мениң
ызыма!» дийип җогап берди. Гаравул хем: «Чапар
оларың янына барды, йөне ызына долананок»
дийип хабар берди. 19 Онсоң Ёрам икинҗи бир
атлыны Ехувың янына ёллады. Ол хем оларың
янына барып: «Патыша: „Эйгиликмидир?“ дийип
сораяр» дийди. Еху оңа: «Эйгилиги нәме этҗек?
Дүш мениң ызыма!» дийип җогап берди. 20 Гаравул
ене-де: «Чапар оларың янына барды, йөне ызына
долананок. Гелйәниң ат чапдырышы Нимшиниң
агтыгы Ехувың ат чапдырышына меңзейәр, чүнки
Еху аты аягалдыгына чапдыряндыр» дийип хабар
берди.
21 Ёрам: «Сөвеш арабасыны тайярлаң» дийди.
Олар онуң сөвеш арабасыны тайярладылар.
Ысрайыл патышасы Ёрам билен Яхуда патышасы
Ахазя херси өз сөвеш арабасында ёла дүшдүлер.
Олар Ехувың өңүнден чыкмага гитдилер. Олар
йизрегелли Набодың меллегинде Ехува
саташдылар. 22 Ёрам Ехувы гөрүп: «Еху,
эйгиликмидир?» дийип сорады. Еху: «Эҗең
Изебелиң эдйән көп зынагәрлиги, җадыгөйлиги
билен эйгилик ниреден болсун?!» дийип җогап
берди. 23 Онсоң Ёрам Ахазя: «Бу хайынлыкдыр,
Ахазя!» дийип гыгырып, ат арабасыны ызына
өврүди-де гачды. 24 Еху бар гүйҗи билен яйыны
чекип, Ёрамың ики эгниниң ортасындан урды. Ок
онуң йүрегинден гечип, ол өз сөвеш арабасына
йыкылды. 25 Еху өз серкердеси Бидкара шейле
дийди: «Оны галдыр-да, йизрегелли Набодың
меллегине ташла. Биз ата атланып, сениң билен
биле Ёрамың какасы Ахабың ызындан гелйәркәк,
Реббиң оңа гаршы айдан сөзүни ядыңа сал:
26 „Дүйн Мен Набодың ве онуң огулларының
ганыны Өз гөзүм билен гөрдүм. Мен – Реб
алмытыңы эдил шу меллекде берҗекдигими
айдяндырын“. Шонуң үчин хем оны хәзир Реббиң
айдышы ялы меллеге ташла».

Еху Яхуда патышасы Ахазяны ве ша аялы Изебели өлдүрйәр

27 Яхуда патышасы Ахазя муны гөрүп, Бейтхагана
тарап гачды. Еху онуң ызындан ковуп: «Ахазяны-да
атың» дийди. Олар Иблегам галасының
голайындакы Гур япгыдында Ахазяны арабасының
үстүнде атып яраладылар. Онсоң Ахазя Мегидо
гачып барып, шол ерде өлди. 28 Ахазяның
хызматкәрлери онуң җеседини арабада
Иерусалиме гетирип, оны шол ерде Давут
галасында өз губурында, аталарының янында
җайладылар.
29 Ахабың оглы Ёрамың патышалыгының он
биринҗи йылында Ахазя Яхуда патыша болупды.
30 Еху Йизрегеле геленде, муны Изебел эшидип,
гөзлерине сүрме чекди, сачларына тимар берип,
пенҗиреден дашары середип дурды. 31 Еху
дервезеден гиренде, Изебел: «Сен хем өз
җенабыны өлдүрен Зимри ялысың! Эйгилиге
гелдиңми?» дийип сорады. 32 Еху башыны
галдырып, пенҗирә тарап середип: «Ким мениң
тарапымда? Ким бар?» дийип гыгырды. Онсоң ики-
үч саны көшк агтасы ёкардан Ехува серетди. 33 Еху
олара: «Изебели ере ташлаң» дийип гыгырды.
Шейдип, олар Изебели ере ташладылар. Онуң ганы
диварың, атларың йүзүне сычрады. Атлар онуң
җеседини басгыладылар. 34 Онсоң Еху ичери гирип,
ийип-ичип: «Бу нәлетленен аялың угруна чыкып,
оны җайлаң, чүнки ол патышаның гызыдыр»
дийди. 35 Олар оны җайламага гиденлеринде, онуң
диңе келле сүңкүнден, аякларындан, элиниң
пенҗелеринден башга хич зат тапмадылар. 36 Олар
ызларына гелип, гөрен затларыны Ехува гүррүң
бердилер. Еху хем: «Ине, Реббиң гулы тишбели
Ыляс аркалы айдан сөзи шудур: „Изебелиң
маслыгыны Йизрегелде итлер иер. 37 Изебелиң
җеседи Йизрегелде экин мейданларына дерс
болар. Шонуң үчин хем хич ким оны ‘Бу Изебелдир’
дийип танап билмез“» дийди.

10-нҗы бап

Еху Ахабың несиллерини өлдүрйәр

10 Ахабың Самарияда етмиш оглы ве огул
агтыклары барды. Еху Самариядакы Йизрегел
баштутанлары болан яшулулара ве Ахабың
несиллерине хоссарлык эдйәнлере шейле
мазмунлы хат язып иберди: «Җенабыңызың
огулларыдыр огул агтыклары сизиң яныңыздадыр,
шейле хем атлар, сөвеш арабалары, гала ве
яраглар сизиң хызматыңыздадыр. 3 Хаты алан
дессиңизе патышаңызың огулларыдыр огул
агтыкларындан иң мынасыбыны сайлап, оны
атасының тагтында отурдып, җенабыңызың
огулларыдыр агтыклары үчин уруш эдиң».
4 Самарияның баштутанларының ве Ахабың
несиллерине хоссарлык эдйәнлериң горкудан яңа
йүреклери ярылды. Олар: «Серет, Ысрайыл
патышасы Ёрам билен Яхуда патышасы Ахазя
Ехува гаршы дуруп билмедилер, онсоң биз нәдип
оңа гаршы дуралы» дийишдилер. 5 Шейдип, көшги
доландырыҗы, шәхер хәкими, яшулулар ве Ахабың
несиллерине хоссарлык эдйәнлер Ехува хабар
ёллап: «Биз сениң гулларың, биз сениң диениң
билен боларыс. Биз хич кими патышалыга
беллемерис. Өзүң нәмәни макул билсең, шоны-да
эт» дийдилер. 6 Онсоң Еху Самария икинҗи хатыны
ёллап шейле дийди: «Эгер сиз мениң тарапымда
болуп, мениң диенлериме боюн болсаңыз, онда
сиз патышаңызың огулларыдыр агтыкларының
барының келлесини алып, эртир шу вагт мениң
яныма Йизрегеле гелиң». Ахабың етмиш оглудыр
агтыклары өзлерини тербиеләп етишдирен шәхер
баштутанларының янындадылар. 7 Олар хаты
алып, онда айдылышы ялы патышаның
огулларыдыр агтыкларының етмишисини хем
тутуп, оларың келлелерини кесдилер. Олар патыша
огулларыныңдыр агтыкларының келлелерини
себеде салып, Йизрегеле Ехувың янына ибердилер.
8 Чапар гелип: «Патышаның огулларыныңдыр
агтыкларының келлелери гетирилди» дийип хабар
берди. Еху: «Олары ики үйшмек эдиң-де, эртире
ченли дервезәниң агзында гоюң» дийип табшырык
берди. 9 Эртеси ир билен Еху халкың өңүне чыкып,
шейле дийди: «Сиз языксыз адамлар. Җенабым
Ёрама гаршы дилдүвшүк гуруп, оны өлдүрен мен.
Эмма бу ятанлары өлдүрен ким? 10 Онда шуны
билип гоюң. Реббиң Ахабың огулларыдыр огул
агтыкларына гаршы айдан сөзлериниң хич бири
хем ерде галмаз, чүнки Реб Өз гулы Ыляс аркалы
диен сөзлерини берҗай этди». 11 Шейдип, Еху
Ахабың Йизрегелде яшаян гарындашларының
барыны, онуң әхли баштутанларыны, якын
достларыны, руханыларыны гырып, екеҗе адамы
хем дири галдырмады.
12 Онсоң Еху Самария тарап ёла дүшди. Ол ёлда
чопанларың Бейтекет диен дүшелгесинде Яхуда
патышасы Ахазяның гарындашларына саташып,
олардан: «Сиз ким боларсыңыз?» дийип сорады.
Олар: «Биз Ахазяның гарындашларыдырыс. Биз
шазадалар билен, ша аялының огуллары билен
гөрме-гөрше барярдык» дийип җогап бердилер.
14 Еху өз адамларына: «Булары дири тутуң» дийди.
Олар Ахазяның гарындашларыны дири тутуп, шол
ердәки Бейтекет гуйының янында оларың кырк
икисини хем өлдүрдилер. Еху олардан екеҗесини
хем дири галдырмады.
15 Еху ол ерден гайдып, өзүни гаршыламага
гелйән Рекабың оглы Ёнадаба саташды. Еху оңа
салам берип, ондан: «Мениң йүрегимиң сениңки
билен бир болшы ялы, сениң йүрегиң-де мениңки
билен бирми?» дийип сорады. Ёнадап хем:
«Бирдир» дийип җогап берди. Еху: «Эгер шейле
болса, онда элиңи узат» дийди. Ёнадап Ехува тарап
элини узатды. Еху оны араба мүндүрди. 16 Еху оңа:
«Мениң билен гит-де, Реббе вепалыдыгымы гөр»
дийди. Шейдип, Ехувың адамлары Ехонадабы онуң
сөвеш арабасына мүндүрдилер. 17 Еху Самария
гелип, Реббиң Ыляс аркалы айдан сөзүне гөрә
Ахабың галан тохум-тиҗиниң барыны иң
соңкусына ченли гырып ёк этди.

Еху Багала сежде эдйәнлери ёк эдйәр

18 Онсоң Еху бүтин халкы йыгнап, олара йүзленип
шейле дийди: «Сиз Ахап Багала вепалы болды
дийип пикир эдйәнсиңиз, эмма мениң – Ехувың
Багала Ахапдан хас вепалыдыгымы гөрерсиңиз.
19 Шонуң үчин хем шу вагт Багалың
пыгамберлериниң, Багала сежде эдйәнлериң, онуң
руханыларының барыны мениң яныма чагырың.
Оларың екеҗесини хем галдырмаң, чүнки мен
Багала улы гурбанлык хөдүр этҗек. Оларың
ичинден екеҗеси гелмән галайса, ол дири галмаз».
Эмма бу Ехувың Багала сежде эдйәнлери ёк этмек
үчин гуран хилесиди. 20 Еху өз адамларына:
«Багалың хатырасына оңа сежде этмек үчин
йыгнанышык гүнүни ыглан эдиң» дийип буйрук
берди. Ехувың адамлары Багала сежде эдилмели
гүни ыглан этдилер. 21 Еху тутуш Ысрайыла хабар
ёллады. Багала сежде эдйән әхли кишилер гелди,
гелмән галан екеҗе адам хем ёкды. Гелен
адамларың бары Багалың бутханасына гирди.
Бутхана тә босагасына ченли адамдан долды. 22 Еху
Багала сежде эдиленде гейилйән мукаддес
донлары саклаян рухана: «Багала сежде
эдйәнлериң барына дон гетирип бер» дийди. Ол

сакчы хем оларың барына дон гетирип берди.
23 Онсоң Еху Рекабың оглы Ёнадап билен Багалың
бутханасына гирди. Еху Багала сежде эдйәнлере
йүзленип: «Төверегиңизе середип гөрүң, араңызда
Реббе сежде эдйәнлерден хич ким болмасын, диңе
Багала сежде эдйәнлер болсун» дийди. 24 Ондан соң
Еху билен Ёнадап гурбанлыклары ве якма
гурбанлыклары хөдүрлемек үчин ичери гирдилер.
Еху бутхананың дашында сегсен адамы гоюп,
олара: «Сизиң элиңизе берйән бу адамларымдан
екеҗеси гачып гутулайса, олар үчин өз келләңиз
билен җогап берерсиңиз» дийди.
25 Еху якма гурбанлыгыны берип гутаран бадына,
эсгерлере ве оларың серкерделерине йүзленип:
«Бутхана гириң-де, оларың барыны гырың,
екеҗесини хем гачырайманың» дийди. Шейдип, олар
Багалың гулларының барыны гылычдан
гечирдилер. Эсгерлер ве серкерделер оларың
җесетлерини дашары чыкарып ташладылар. Соңра
олар Багалың бутханасына ыбадат эдилйән ички
отага гирдилер. 26 Шол ерде олар Багалың
бутханасындакы дикме дашы дашары чыкарып,
оны күл-оврам этдилер. 27 Олар Багалың дикме
дашыны йыкдылар. Багалың бутханасыны йыкып,
оны хаҗатхана өврүдилер. Ол шу гүне ченли хем
шейледир.
28 Шейдип, Еху Ысрайылда Багала сежде
эдилмегиниң соңуна чыкды. 29 Эмма Еху Небадың
оглы Яробгамың гүнәли ишлеринден эл чекмеди.
Яробгам Бейтелдәки ве Дандакы алтын гөлелере
сежде эдип, ысрайыл халкына гүнә этдирди. 30 Реб
Ехува: «Сен Мениң назарымда догры иш эдип,
Ахабың тохум-тиҗи бабатда Мениң йүрегимиң
ислегини ерине етирдиң. Шонуң үчин хем сениң
неслиң дөрдүнҗи арка ченли Ысрайыла патыша
болар» дийди. 31 Эмма Еху Ысрайыл Худайы Реббиң
канунларыны бүтин калбы билен берҗай этмеди.
Ол ысрайыл халкына гүнә этдирен Яробгамың
гүнәлеринден эл чекмеди.

Ехувың өлүми

32 Шол дөврүрде Реб Ысрайылың чәклерини
кичелтмәге башлады. Сирия патышасы Хазайыл
Иордан дерясының гүндогарындан гатлылара,
рубенлилере ве манашалылара ченли болан бүтин
Гилгат топрагыны, Арнон җүлгесиниң якасындакы
Арогерден Гилгада ве Башана ченли болан тутуш
юрды басып алды. 34 Ехувың галан ишлери, әхли
эден ишлери ве эдерменликлери барада ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
35 Шейдип, Еху ата-бабаларына говушды. Ол
Самарияда аталарының янында җайланды. Онсоң
онуң орнуна Ехувың оглы Ехогахаз патыша болды.
36 Еху Самарияда Ысрайыла йигрими секиз йыл
патышалык этди.

11-нҗи бап

Яхуда ша аялы Аталя

(2 Йыл язгылары 22:10–23:15)

11 Яхуда патышасы Ахазяның эҗеси Аталя
оглуның өлдүрилендигини эшиден бадына,
Ахазя патышаның тохум-тиҗиниң барыны
өлдүртди. 2 Эмма Ехорам патышаның гызы, Ахазя
патышаның аял доганы Ехошеба патышаның
өлдүрилмели огулларының ичинден Ёвашы
огурлап, оны энекеси билен ятылян отагда гойды.
Шейдип, Ехошеба Ёвашы Аталядан гизледи ве ол
өлмән галды. 3 Ол Ехошеба билен алты йыллап
Реббиң өйүнде гизленип гезди. Шол дөврүрде Аталя
юртда шалык эдйәрди.
4 Единҗи йылда Ехояда руханы Кари гошунының
йүзбашыларыны ве көшк гаравулларыны өз янына
Реббиң өйүне чагырды. Онсоң Ехояда шол ерде
олар билен әхт эдишди ве олара ант ичирип, соң
Ахазя патышаның оглы Ёвашы олара гөркезди.
5 Ехояда баштутанлара шейле буйрук берди: «Сиз
шейле эдиң: „Сабат гүни нобатчылыга
гелениңизиң үчден бири патышаның көшгүни
гаравулласын. 6 Бейлеки үчден бириңиз Сур
дервезесини гаравуллаң. Үчүнҗи бөлегиңиз болса
дервезеде бейлеки гаравулларың арка тарапында
нобатма-нобат гаравулчылык эдиң. 7 Сизиң Сабат
гүни нобатчылыкдан бошаян ики топарыңыз
Реббиң өйүни гаравулламалыдыр. 8 Әхлиңизиң
элиңиз яраглы болсун, сиз патышаның дашыны
габарсыңыз. Сизе якынлашан адам өлдүрилсин.
Патыша гирсе-чыкса янында болуң“».
9 Серкерделер Ехояда руханының табшыран
затларыны онуң айдышы ялы ерине етирдилер.
Оларың херси өз адамларыны Сабат гүни
нобатчылык эденлери ве нобатчылык этмедиклери
алып, Ехояда руханының янына гелдилер. 10 Ехояда
руханы Давут патышаның Реббиң өйүндәки
найзаларыны, галканларыны серкерделере берди.
11 Гаравулларың херси эллери яраглы патышаны
горамак үчин Реббиң өйүниң гүнортадан
демиргазык тарапына ченли гурбанлык
сыпасының ве өйүң төверегинде дурдулар.
12 Онсоң Ехояда Ахазя патышаның оглы Ёвашы
дашары чыкарып, башына тәч гейдирип, оңа
патышалык әхтиң нусгасыны берди. Ёвашың
башына яг гуюп, оны патышалыга белледилер.
Гаравуллар Ёвашы патыша дийип ыглан этдилер.
Олар эл чарпышып: «Яшасын патыша!» дийип
гыгырышдылар.

[13] Аталя гаравулларың ве адамларың сесини
эшидип, халкың янына Реббиң өйүне гелди.
[14] Гөрсе, ине, патыша адата гөрә сүтүниң янында
дурды. Серкерделердир сурнайчылар-да
патышаның янындадылар. Юрдуң бүтин халкы
шатланып, сурнай чалярды. Аталя якасыны
йыртып: «Хайынлык! Хайынлык!» дийип гыгырды.
[15] Онсоң Ехояда руханы гошун йүзбашыларына:
«Аталяны бу ерден чыкарың. Онуң ызына эерени
гылычдан гечириң» дийип буйрук берди. Чүнки
руханы: «Гой, ол Реббиң өйүнде өлдүрилмесин»
дийипди. [16] Шейдип, олар Аталяны тутдулар. Оны
Ат дервезесинден патышаның көшгүне гетирип,
шол ерде өлдүрдилер.
[17] Халк Реббиң халкы болар ялы, Ехояда Реббиң,
патышаның ве халкың арасында әхт этди. Шейле
хем патыша билен халкың арасында-да әхт этди.
[18] Онсоң юрдуң бүтин халкы Багалың бутханасына
барып, оны йыкды. Ондакы гурбанлык
сыпаларыны, бутлары дөвүп, бөлек-бөлек эдип
ташладылар. Олар Багалың руханысы Маттаны
гурбанлык сыпаларының өңүнде өлдүрдилер.
Онсоң Ехояда руханы Реббиң өйүне гаравуллар
гойды. [19] Ол йүзбашылары, карилери, гаравуллары,
юрдуң бүтин халкыны өзи билен алып гитди. Олар
патышаны Реббиң өйүнден гаравулларың
дервезесиниң ёлы билен көшге гетирдилер. Ёваш
ша тагтында отурды. [20] Шейдип, юрдуң бүтин
илаты шат болды. Аталя патышаның өйүнде гылыч
билен өлдүрилениндeн соң, шәхерде үмсүмлик
болды.
[21] Ёваш † патышалык эдип башланда, еди
яшындады.

12-нҗи бап

Яхуда патышасы Ёваш

12 Ысрайыл патышасы Ехувың шалыгының
единҗи йылында Ёваш патышалык эдип
башлады. Ол кырк йыллап Иерусалимде
патышалык этди. Онуң эҗеси Беершебадан болуп,
ады Сибяды. [2] Ёваш өмүрбойы Реббиң назарында
догры ишлери этди, чүнки Ехояда руханы оңа
шейле тәлим берипди. [3] Муңа гарамаздан,
сеждегәхлер йыкылманды. Халк энтек-энтеклерем
шол сеждегәхлерде гурбанлык берип, якымлы
ыслы түтетги якярды.
[4] Ёваш руханылара шейле дийди: «Сиз мукаддес
садака хөкмүнде Реббиң өйүне багыш эдилен
күмшүң, илат санавында топланан күмшүң, хер
кимиң өз башына дүшен кесгитли мөчбердәки
берен күмшүниң ве хер адамың Реббиң өйүне
мейлетинлик билен берен күмшүниң барыны
йыгнаң. [5] Гой, хер бир руханы шу хазынадарларың
бириндeн күмүш алсын-да, оны Реббиң өйүниң
беҗердилмели ери бар болса, шоны беҗертмек
үчин улансын». [6] Эмма Ёвашың патышалыгының
йигрими үчүнҗи йылында-да руханылар Реббиң
өйүниң беҗерилмели ерлерини беҗермәндилер.
[7] Шонуң үчин хем Ёваш патыша Ехояда руханы
билен бирликде бейлеки руханылары хем
чагырып, олара: «Сиз нәме үчин Реббиң өйүни
беҗермейәрсиңиз? Мундан бейләк сиз күмүш
йыгнамаң. Йыгналан күмши Реббиң өйүни
беҗермәге бериң» дийди. [8] Шейдип, руханылар
халкдан күмүш алмазлыга ве Реббиң өйүни-де
өзлери беҗермезлиге разылашдылар.
[9] Онсоң Ехояда руханы бир сандыгы алып, онуң
гапагындан бир дешик ачды-да, оны гурбанлык
сыпасының янында, Реббиң өйүне гирилйән ериң
саг тарапында гойды. Гапыны гаравуллаян
руханылар Реббиң өйүне гетирилйән бар
күмүшлери шол сандыгың ичине салардылар.
[10] Сандыкда көп күмшүң топланандыгыны
гөренлеринде, патышаның кәтиби билен баш
руханы гелип, Реббиң өйүндәки бар күмши санап,
торбалара салып чекердилер. [11] Онсоң олар
чекилен күмши Реббиң өйүнде ишлейән ишчилере
гөзегчилик эдйән баштутанлара берердилер. Олар
хем шол күмүшден нечҗарлара, Реббиң өйүнде
ишлейән уссалара, даш өрүҗилере, даш
ёнуҗылара иш хакыны төләрдилер. Шонуң ялы
хем олар күмши Реббиң өйүни беҗертмек үчин
агаҗы, ёнулан дашлары сатын алмага ве беҗериш
үчин зерур болан башга затлара харчлардылар.
[13] Эмма Реббиң өйүне гетирилен күмүшден Реббиң
өйи үчин хич хили күмүш легенлер, мүченеклер,
шакәселер, сурнайлар я-да алтындан, күмүшден
башга хич хили гап-чанаклар ясалманды. [14] Чүнки
ол күмүш Реббиң өйүни беҗерйән ишчилере
берилйәрди. [15] Ишчилере иш хакыны төлемек үчин
эллерине күмүш берлен адамлардан күмшүң хетди-
хасабы соралмаярды, чүнки ол адамлар садыклык
билен ишлейәрдилер. [16] Эмма язык садакасы билен
гүнә садакасына берлен күмүш Реббиң өйүне
гетирилмеди, чүнки ол руханыларыңкыды.
[17] Шол дөврде Сирия патышасы Хазайыл Гатың
үстүне чозуп, оны басып алды. Соңра ол
Иерусалиме хүҗүм этмеги йүрегине дүвди. [18] Яхуда
патышасы Ёваш аталары болан Яхуда патышалары
Ехошападың, Ехорамың, Ахазяның Реббе багыш
эден бар затларыны, өзүниң Реббе багыш эден бар
затларыны, Реббиң өйүниң ве патышаның өйүниң
хазыналарындакы алтының барыны алып, Сирия
патышасы Хазайыла иберди. Шондан соң Хазайыл
Иерусалимден эл чекди.

† *Ёваш – еврейче Еховаш*

[19] Ёвашың бейлеки ишлери ве әхли эден ишлери
яхуда патышаларының йыл язгыларында
языландыр. [20] Ёвашың эмелдарлары оңа гаршы
дилдүвшүк гурдулар ве оны Силла гидйән ёлда,
Миллоның өйүнде өлдүрдилер. [21] Бу иши эден
Ёвашың эмелдарлары Шимгатың оглы Ёзабат
билен Шомериң оглы Ехозабатды. Ёваш дүнйәден
өтди ве Давут галасында, аталарының янында
җайланды. Онсоң онуң ерине оглы Амазя патыша
болды.

13-нҗи бап

Ысрайыл патышасы Ехогахаз

13 Яхуда патышасы Ахазяның оглы Ёвашың
патышалыгының йигрими үчүнҗи йылында
Ехувың оглы Ехогахаз Ысрайыла патыша болуп,
Самарияда он еди йыл шалык сүрди. [2] Ехогахаз
Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди. Ол
Небадың оглы Яробгамың Ысрайыла этдирен
гүнәли ёлларындан йөрәп, гүнә этмекден эл
чекмеди. [3] Реб Ысрайыла гаршы гахары гелди. Ол
ысрайыллары гайта-гайта Сирия патышасы
Хазайылың ве Хазайылың оглы Бенхададың элине
берди. [4] Ехогахаз Реббе ялбарды, Реб хем оны
эшитди, чүнки Реб Ысрайылың чекйән сүтемини,
Сирия патышасының олара берйән эзъетини
гөрди. [5] Шонуң үчин хем Реб Ысрайыла бир
халасгәр берди. Шондан соң олар Сирияның
голастындан чыкдылар. Шейдип, ысрайыл халкы
өңкүси ялы өз өйүнде асудалыкда яшады. [6] Муңа
гарамаздан ысрайыл халкы Яробгамың
несиллериниң Ысрайыла этдирен гүнәлеринден эл
чекмән, гайтам гүнә газанмагыны довам этдирди.
Ашера буты хем Самарияда галды. [7] Шейдип,
Ехогахазың диңе элли саны сөвеш арабалы
эсгеринден, он сөвеш арабасындан ве он мүң
пыяда гошунындан башга гошуны галмады, чүнки
Сирия патышасы олары харман тозы кимин ёк
эдипди. [8] Ехогахазың бейлеки ишлери, әхли эден
ишлери ве эдерменлиги барада ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
[9] Шейдип, Ехогахаз ата-бабаларына говушды. Ол
Самарияда аталарының янында җайланды. Онсоң
онуң ерине оглы Еховаш патыша болды.

Ысрайыл патышасы Еховаш

[10] Яхуда патышасы Ёвашың шалыгының отуз
единҗи йылында Ехогахазың оглы Еховаш
Ысрайыла патыша болуп, Самарияда он алты йыл
шалык сүрди. [11] Еховаш Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Ол Небадың оглы
Яробгамың Ысрайыла этдирен гүнәлеринден эл
чекмән, гайтам оны довам этдирди. [12] Еховашың
бейлеки ишлери ве әхли эден ишлери, Яхуда
патышасы Амазя гаршы эден урушларында
гөркезен эдерменлиги барада ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
[13] Шейдип, Еховаш ата-бабаларына говушды. Ол
Самарияда Ысрайыл патышаларының янында
җайланды. Онсоң онуң ерине оглы Яробгам тагта
чыкды.

Эляша пыгамбериң өлүми

[14] Эляша агыр кеселләп ятырды. Онуң өлмели
пурсады голайланда, Ысрайыл патышасы Еховаш
Эляшаның халыны сорамага гелди. Ол: «Эй, атам,
атам! Ысрайылың сөвеш арабалары билен сөвеш
арабалы эсгерлери!» дийип, сесли аглады. [15] Эляша
Еховаша: «Яйы хем оклары ал» дийди. Еховаш яй
билен оклары алды. [16] Эляша Ысрайыл
патышасына: «Яйы чек» дийди. Еховаш онуң
айдышы ялы яйы чекди. Эляша эллерини
патышаның эллериниң үстүнде гойды. [17] Соңра ол
Еховаша: «Гүндогар тарапдакы пенҗирәни ач»
дийди. Еховаш ол пенҗирәни ачды. Эляша
Еховаша: «Ат» дийди. Еховаш атды. Онсоң Эляша
Еховаша йүзленип, шейле дийди: «Бу Реббиң еңиш
окудыр, Сирияның үстүнден еңиш окудыр! Сен
Апекде сириялылара гаршы уршуп, олары иң
соңкусына ченли гырып ёк этмелисиң». [18] Эляша
довам эдип, Еховаша: «Оклары ал» дийди. Ол хем
оклары алды. Эляша Ысрайыл патышасына:
«Оклары ере ур» дийди. Еховаш хем оклары ере үч
гезек урды-да сакланды. [19] Онсоң Худайың
адамының оңа гахары гелип: «Сен бәш я-да алты
гезек урмалыдың, шонда сириялылары соңуна
ченли гырардың. Инди сен Сирияны диңе үч гезек
еңерсиң» дийди.
[20] Шейдип, Эляша дүнйәден өтди ве оны
җайладылар. Моваплыларың лешгерлери хер
бахарда Ысрайыл топрагына чозуп гирердилер.
[21] Бир сапар ысрайыллар өлүсини җайлап
дуркалар, лешгерлериң гелйәнини гөрүп, яңкы
өлини Эляшаның габрына ташладылар-да
гачдылар. Ол өли адам Эляшаның сүңклерине
галташан бадына дирелип, аяга галды.

Ысрайыл Сирияны еңйәр

[22] Сирия патышасы Хазайыл Ехогахазың бүтин
өмрүне Ысрайыла сүтем эдип гелипди. [23] Эмма Реб
Ыбрайым, Ысхак ве Якуп билен эден әхти үчин
ысрайыллара мерхемет эдип, рехим-шепагат
гөркезди ве олары голдады. Реб олары хеләк этмек
ислемеди. Шу вагта ченли хем олары Өз
хузурындан ковмады.

[24] Сирия патышасы Хазайыл дүнйәден өтди ве
онуң ерине оглы Бенхадат патыша болды.
[25] Ехогахазың оглы Еховаш Хазайылың оглы
Бенхадада гаршы уршуп, онуң какасы Ехогахаза
гаршы уршуп алан галаларының барыны
Бенхададың элинден алды. Еховаш Бенхадады үч
гезек еңлише сезевар эдип, Ысрайылың
галаларыны ызына гайтарып алды.

14-нҗи бап

Яхуда патышасы Амазя

(2 Йыл язгылары 25:1-24)

14 Ехогахазың оглы Ысрайыл патышасы
ЕховаШың шалыгының икинҗи йылында
Ёвашың оглы Амазя Яхуда патыша болды. [2] Ол
патыша болан вагты йигрими бәш яшындады. Ол
Иерусалимде йигрими докуз йыл патышалык этди.
Онуң эҗеси Иерусалимден болуп, ады Ехогадынды.
[3] Амазя Реббиң назарында догры ишлери этсе-де,
атасы Давут ялы дәлди. Ол какасы Ёвашың эден
ишлери ялы ишлер этди. [4] Эмма сеждегәхлер
айрылмады. Адамлар энтек-энтеклерем шол
ерлерде гурбанлык берип, якымлы ыслы түтетги
якярдылар. [5] Амазя өз патышалыгыны
кувватландырып, патыша вагты какасыны өлдүрен
хызматкәрлери өлдүрди. [6] Йөне Мусаның Төвратда
берлен табшырыкларыны берҗай эдип, Амазя
какасыны өлдүрен хызматкәрлериң огулларыны
өлдүрмеди, чүнки Реб шол китапда: «Аталар
огуллары үчин өлүме хөкүм эдилмесин. Огуллар
хем аталары үчин өлүме хөкүм эдилмесин. Хер ким
диңе өз эден җенаятына гөрә өлүме хөкүм
эдилсин» дийип табшырык берипди †.
[7] Амазя Дуз җүлгесинде он мүң саны эдомлыны
гырып, Села галасыны басып алды. Ол Села
галасыны Ёктеел дийип атландырды. Ол шу гүне
ченли хем шейле атландырылып гелйәр.
[8] Онсоң Амазя Ехогахазың оглы, Ехувың агтыгы
Ысрайыл патышасы Еховаша чапарлар ёллап: «Гел,
йүзбе--йүз гөрүшели» дийди. [9] Ысрайыл патышасы
Еховаш Яхуда патышасы Амазяның янына адам
иберип, шейле дийди: «Ливандакы яндак
Ливандакы кедр агаҗына савчы ёллап: „Гызыңы
оглума аяллыга бер“ дийип сорапдыр. Эмма
Ливандакы бир вагшы хайван гечип барярка
яндагы депеләпдир. [10] Элбетде, сен эдомлылары
гырдың ве муңа сениң гөвнүң галкды. Шу еңшиңе
гуван-да, өйүңде отур. Сен нәме үчин урушмага
бахана агтарярсың? Сен өзүңиң ве Яхуданың
халкының башына бела гетирерсиң».
[11] Эмма Амазя муңа гулак асмады. Шейдип,
Ысрайыл патышасы Еховаш өз гошуны билен
Яхуда патышасы Амазяның үстүне гитди. Еховаш
Яхуданың Бейтшемеш диен еринде Амазя гаршы
урушда онуң билен йүзбе-йүз болды. [12] Яхудалар
ысрайыл халкындан еңлип, өз чадырларына тарап
гачып гитдилер. [13] Ысрайыл патышасы Еховаш
Ахазяның агтыгы, Ёвашың оглы Яхуда патышасы
Амазяны Бейтшемешде тутды. Онсоң Еховаш
Иерусалиме гелип, Иерусалимиң диварының
Эфрайым дервезесинден Күнч дервезесине ченли
болан дөрт йүз тирсек аралыгыны йыкды. [14] Еховаш
Реббиң өйүниң ве патышаның өйүниң
хазыналарындакы алтын-күмшүң, гап-гачларың
барыны, булардан дашары-да есир алнан
адамлары алып, Самария доланып гелди.
[15] ЕховаШың бейлеки ишлери, әхли эден ишлери,
эдерменлиги ве Яхуда патышасы Амазя билен эден
уршы барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр. [16] Еховаш ата-
бабаларына говушды. Ол Самарияда Ысрайыл
патышаларының янында җайланды. Онсоң онуң
ерине оглы Яробгам патыша болды.
[17] Ёвашың оглы Яхуда патышасы Амазя
Ехогахазың оглы болан Ысрайыл патышасы
Еховаш өленден соңра он бәш йыл яшады.
[18] Амазяның бейлеки ишлери яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
[19] Иерусалимде онуң гаршысына дилдүвшүк
гуралды. Онсоң Амазя Лакыша гачып гитди. Эмма
онуң ызындан Лакыша адам иберип, олар оны шол
ерде өлдүрдилер. [20] Онсоң Амазяның җеседини
атлара йүкләп гетирдилер-де, оны Иерусалимде
Давут галасында, аталарының янында
җайладылар. [21] Бүтин яхуда халкы Амазяның он
алты яшындакы оглы Узыяны какасы Амазяның
ерине патыша этди. [22] Узыя какасы Амазя ата-
бабаларына говшандан соң, Эйлат галасыны
тәзеден дикелдип, оны Яхуда гайтарып берди.

Ысрайыл патышасы Яробгам

[23] Ёвашың оглы Яхуда патышасы Амазяның
шалыгының он бәшинҗи йылында ЕховаШың оглы
Ысрайыл патышасы Яробгам Самария патыша
болуп, кырк бир йыл шалык сүрди. [24] Яробгам
Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди. Ол
Небадың оглы Яробгамың Ысрайыла этдирен
гүнәлеринден эл чекмеди. [25] Яробгам Ысрайыл
Худайы Реббиң Өз гулы гатхеперли Эмитайың оглы
Юнус пыгамбер аркалы айдышы ялы, Ысрайыл
чәгини Лебохаматдан Араба деңзине ченли болан
аралыкда тәзеден дикелтди. [26] Чүнки Реб
Ысрайылың агыр мушакгатыны гөрди. Ысрайылда
олара көмек берер ялы гулам, азат адамам
галманды. [27] Йөне Реб Ысрайылың адыны гөклериң

† *Серет: Кан 24:16.*

астындан өчүрҗек дийип айтманды. Реб
ысрайыллары Еховашың оглы Яробгам аркалы
халас этди.
28 Яробгамың бейлеки ишлери, әхли эден
ишлери, эдерменлиги, нәхили сөвешени ве онуң
өң Яхуда дегишли болан Дамаскы ве Хаматы
Ысрайыла гайтарып берши барада ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
29 Яробгам ата-бабаларына говушды. Ол
аталарының хем-де Ысрайыл патышаларының
янында җайланды. Онсоң онуң ерине оглы Закаря
патыша болды.

15-нҗи бап

Яхуда патышасы Узыя
(2 Йыл язгылары 26:1-23)

15 Ысрайыл патышасы Яробгамың шалыгының
йигрими единҗи йылында Амазяның оглы
Яхуда патышасы Узыя патышалык эдип башлады.
2 Узыя патыша боланда он алты яшындады. Ол
Иерусалимде элли ики йыл патышалык этди. Онуң
эҗеси Еколя Иерусалимденди. 3 Узыя өз какасы
Амазя ялы Реббиң назарында догры ишлери этди.
4 Муңа гарамаздан Узыя сеждегәхлери айырмады.
Бүтин халк энтек-энтеклерем шол ерлере барып
гурбанлык берип, якымлы ыслы түтетги якярды.
5 Реб оңа ёканчлы дери кесели билен ээъет берди.
Ол тә өлйәнчә ёканчлы дери кеселинден эҗир
чекип, айратын ерде яшады. Патышаның оглы
Ётам юртдакы халка баштутанлык эдип, көшги
доландырды.
6 Узыяның бейлеки ишлери ве әхли эден ишлери
яхуда патышаларының йыл язгыларында
языландыр. 7 Узыя ата-бабаларына говушды. Ол
Давут галасында, аталарының янында җайланды.
Онсоң онуң ерине оглы Ётам патыша болды.

Ысрайыл патышасы Закаря

8 Яхуда патышасы Узыяның шалыгының отуз
секизинҗи йылында Яробгамың оглы Закаря
Ысрайыла патыша болуп, Самарияда алты ай
шалык сүрди. 9 Закаря хем аталары ялы Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди. Ол Небадың
оглы Яробгам Ысрайыла этдирен гүнәлеринден эл
чекмеди. 10 Ябешиң оглы Шаллум Закаря гаршы
дилдүвшүк гурап, оны халкың өңүнде уруп
өлдүрди-де, онуң ерине өзи патыша болды.
11 Закаряның бейлеки ишлери ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
12 Реббиң Ехува: «Сениң несиллериң дөрдүнҗи
арка ченли Ысрайыл тагтында отурарлар» дийип
берен вадасы берҗай болды.

Ысрайыл патышасы Шаллум

13 Яхуда патышасы Узыяның шалыгының отуз
докузынҗы йылында Ябешиң оглы Шаллум
патыша болуп, Самарияда бир ай патышалык этди.
14 Онсоң Гадының оглы Менахым Тирсадан чыкып,
Самария гелди. Ол Самарияда Ябешиң оглы
Шаллумы өлдүрип, өзи онуң ерине патыша болды.
15 Шаллумың бейлеки ишлери, гуран дилдүвшүги
барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 16 Шол дөвүрде Менахым
Тирсадан башлап, Типсада ве онуң этрапларында
яшаянларың барыны гырды. Өзүне галаның
дервезесини ачмандыклары үчин, оларың барыны
гырды ве гөврели аялларының гарынларыны
ярды.

Ысрайыл патышасы Менахым

17 Яхуда патышасы Узыяның шалыгының отуз
докузынҗы йылында Гадының оглы Менахым
Ысрайыла патыша болды. Ол Самарияда он йыл
патышалык этди. 18 Менахым Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Ол бүтин өмрүне Небадың
оглы Яробгамың Ысрайыла этдирен гүнәлеринден
эл чекмеди. 19 Ашур патышасы Пул † Ысрайыла
хүҗүм этди. Менахым өз патышалыгыны
кувватландырмага көмек эдери ялы, Пула бир мүң
еди йүз батман †† күмүш берди. 20 Менахым Ашур
патышасына күмүш бермек үчин Ысрайылдакы
байларың барына җан башына бир йүз мысгалдан
‡ говрак күмүш салгыт салды. Шондан соң Ашур
патышасы юртда галман ызына гайтды.
21 Менахымың бейлеки ишлери ве әхли эден
ишлери барада ысрайыл патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 22 Менахым ата-
бабаларына говушды. Оглы Пекахя онуң ерине
патыша болды.

Ысрайыл патышасы Пекахя

23 Яхуда патышасы Узыяның шалыгының
эллинҗи йылында Менахымың оглы Пекахя
Ысрайыла патыша болуп, Самарияда ики йыл
шалык сүрди. 24 Пекахя Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Ол Небадың оглы
Яробгамың Ысрайыла этдирен гүнәлеринден эл
чекмеди. 25 Өз серкердеси Ремаляның оглы Пека
элли саны гилгатлы билен Пекахя гаршы
дилдүвшүк гурады. Пека Самарияда көшгүң ички
галасында Аргоп ве Арье билен бирликде

† *Пул – Пулуң бейлеки ады Тиглатпилесер. Серет: 2Пат 15:29.* †† *Бир мүң еди йүз батман – еврейче мүң киккар* ‡ *Бир йүз мысгал – еврейче элли шекел*

Пекахяның үстүне хүҗүм эдип, оны өлдүрип, ерине
өзи патыша болды. 26 Пекахяның бейлеки ишлери
ве әхли эден ишлери ысрайыл патышаларының
йыл язгыларында языландыр.

Ысрайыл патышасы Пека

27 Яхуда патышасы Узыяның шалыгының элли
икинҗи йылында Ремаляның оглы Пека Ысрайыла
патыша болуп, Самарияда йигрими йыл шалык
сүрди. 28 Пека Реббиң назарында йигренҗи
ишлери этди. Ол Небадың оглы Яробгамың
Ысрайыла этдирен гүнәлеринден эл чекмеди.
29 Ысрайыл патышасы Пеканың дөврүнде Ашур
патышасы Тиглатпилесер гелип, Ыёны,
Абелбейтмагаканы, Янованы, Кедеши, Хасоры,
Гилгады, Җелиләни ве тутуш Нафталы юрдуны
басып алып, оларың халкларыны Ашура есир эдип
әкитди. 30 Онсоң Эланың оглы Хошея Ремаляның
оглы Пека гаршы дилдүвшүк гурап, онуң үстүне
хүҗүм этди ве оны өлдүрди. Соңра Узыяның оглы
Ётамың патышалыгының йигриминҗи йылында
Хошея Пеканың ерине патыша болды. 31 Пеканың
бейлеки ишлери ве әхли эден ишлери ысрайыл
патышаларының йыл язгыларында языландыр.

Яхуда патышасы Ётам

(2 Йыл язгылары 27:1-9)

32 Ремаляның оглы Ысрайыл патышасы Пеканың
шалыгының икинҗи йылында Узыяның оглы Яхуда
патышасы Ётам патышалык эдип башлады. 33 Ётам
патыша болан вагты йигрими бәш яшындады. Ол
Иерусалимде он алты йыл патышалык этди. Онуң
эҗеси Еруша Садогың гызыды. 34 Ётам какасы Узыя
ялы Реббиң назарында догры ишлери этди. 35 Муңа
гарамаздан, ол сеждегәхлери айырмады. Халк
энтек-энтеклерем шол ерлере барып, гурбанлык
берип, якымлы ыслы түтетги якярды. Ётам Реббиң
өйүниң демиргазык дервезесини гурды. 36 Ётамың
бейлеки ишлери ве әхли эден ишлери яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
37 Шол дөврүрде Реб Сирия патышасы Ресини,
Ремаляның оглы Пеканы Яхуданың гаршысына
гойберип башлады. 38 Ётам ата-бабаларына
говушды. Ол Давут галасында, аталарының янында
җайланды. Оглы Ахаз онуң ерине патыша болды.

16-нҗы бап

Яхуда патышасы Ахаз

(2 Йыл язгылары 28:1-27)

16 Ремаляның оглы Пеканың шалыгының он
единҗи йылында Ётамың оглы Ахаз Яхуда
патыша болды. 2 Ахаз патыша болан махалы
йигрими яшындады. Ол Иерусалимде он алты йыл
патышалык этди. Ахаз атасы Давудың ызына
эермән, өз Худайы Реббиң назарында нәдогры
ишлери этди. 3 Ахаз Ысрайыл патышаларының ёлы
билен йөрәп, Реббиң ысрайылларың юрдундан
ковуп чыкаран миллетлериниң йигренҗи адаты
боюнча өз оглуны отдан гечирди. 4 Ол
сеждегәхлерде, байырлыкларда ве гүр япраклы хер
бир агаҗың астында гурбанлык берйәрди, якымлы
ыслы түтетги түтедйәрди.
5 Шол вагт Сирия патышасы Ресин билен
Ысрайыл патышасы Ремаляның оглы Пека
Иерусалимиң үстүне хүҗүм эдип, онуң дашыны
габадылар. Эмма шонда-да оны еңип билмедилер.
6 Шол дөвүрде Сирия патышасы Ресин Эйлаты
арам халкына гайтарып берди ве яхудалары
Эйлатдан ковуп чыкарды. Эдомлылар Эйлата
гелдилер ве олар шу гүне ченли хем шол ерде
яшаярлар. 7 Ахаз Ашур патышасы Тиглатпилесериң
янына чапарлар ёллап: «Мен сениң гулуң хем-де
оглуңдырын. Гел-де, маңа гаршы хүҗүм эдйән
Сирия патышасы билен Ысрайыл патышасының
элинден мени гутар» дийди. 8 Ахаз Реббиң
өйүндәки ве патышаның өйүндәки хазыналарында
бар болан алтындыр күмши алып, совгат хөкмүнде
Ашур патышасына иберди. 9 Ашур патышасы
Ахазың сөзүне гулак асды. Ашур патышасы
Дамаска гаршы хүҗүм эдип, оны басып алды-да,
илатының барыны Кире есир эдип әкитди ве
Ресини өлдүрди.
10 Ахаз патыша Ашур патышасы Тиглатпилесери
гаршыламак үчин Дамаска баранда, Дамаскдакы
гурбанлык сыпасыны гөрүп, онуң нусгасыны ве
тесвирини эдил болшы ялы эдип, Урыя рухана
иберди. 11 Урыя руханы Ахаз патышаның
Дамаскдан иберен нусгасына гөрә гурбанлык
сыпасыны ясады. Урыя муны патыша Дамаскдан
гелмәнкә ясап гутарды. 12 Ахаз патыша Дамаскдан
геленде, гурбанлык сыпасыны гөрди. Ол гурбанлык
сыпасының янына гелип, онуң үстүнде өз якма
гурбанлыгыны ве галла садакасыны хөдүр этди,
ичги садакасыны гуйды, саламатлык
гурбанлыгының ганыны гурбанлык сыпасына
тарап серпди. 14 Ахаз патыша Реббиң хузурындакы
өйүң өң тарапында, өз гурбанлык сыпасы билен
Реббиң өйүниң арасында дуран бүрүнчден ясалан
гурбанлык сыпасыны айрып, оны өз гурбанлык
сыпасының демиргазык тарапында гойды. 15 Ахаз
патыша Урыя рухана шейле табшырык берди:
«Эртириң якма гурбанлыгыны, агшамың галла
садакасыны, патышаның якма гурбанлыгыны,
галла садакасыны юрдуң тутуш илатының якма
гурбанлыкларыны, галла садакаларыны, ичги
садакаларыны шу улы гурбанлык сыпасының
үстүнде бер ве якма гурбанлыгының хем-де

гурбанлыкларың ганларыны гурбанлык сыпасына
серп. Эмма бүрүнч гурбанлык сыпасыны мениң
маслахат сорамагым үчин уланмага гоюң». 16 Урыя
руханы-да Ахаз патышаның табшыран затларының
барыны айдышы ялы ерине етирди.
17 Онсоң Ахаз патыша арабаларың гапдалларыны
кесип, оларың үстүндәки легени айырды. Ол ховзы
ашагындакы бүрүнч өкүзлериң үстүнден айрып,
оны бир даш секиниң үстүнде гойды. 18 Ахаз Сабат
гүни үчин уланылян Реббиң өйүндәки гурлан
бассырманы ве патыша үчин ниетленен дашкы
гирелгәни айырды. Ол муны Ашур патышасының
гөвнүнден турмак үчин шейле этди. 19 Ахазың
бейлеки ишлери яхуда патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 20 Ахаз ата-бабаларына
говушды. Ол Давут галасында, аталарының янында
җайланды. Оглы Хизкия онуң ерине патыша
болды.

17-нҗи бап

Ысрайыл патышасы Хошея

17 Яхуда патышасы Ахазың шалыгының он
икинҗи йылында Эланың оглы Хошея
Ысрайыла патыша болуп, Самарияда докуз йыл
патышалык этди. 2 Хошея Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди, йөне ол өзүнден озалкы
Ысрайыл патышалары ялы дәлди. 3 Ашур
патышасы Шалманесер Хошея гаршы хүҗүм этди.
Хошея Шалманесере табын болуп, оңа салгыт
төледи. 4 Эмма Ашур патышасы Хошеяның
дөнүклик эдйәнини гөрди, чүнки Хошея Мүсүр
патышасы Сонуң янына чапарлар ёллапды хем-де
ол хер йылкысы ялы Ашур патышасына төлемели
салгыдыны төлемәнди. Шонуң үчин хем Ашур
патышасы оны тутуп туссагхана салды.

Ысрайыллар есир эдилип әкидилйәр

5 Соңра Ашур патышасы тутуш юрды эеләп,
Самария барды ве үч йыллап онуң дашыны
габады. 6 Хошеяның шалыгының докузынҗы
йылында Ашур патышасы Самарияны басып алып,
ысрайыллары Ашура есир эдип әкитди ве олары
Халада, Хабор дерясының якасындакы Гозанда ве
Мадай галаларында ерлешдирди.
7 Бу ысрайыл халкының өзүни Мүсүр патышасы
фараоның голастындан азат эдип, Мүсүрден
чыкаран Худайы Реббиң гаршысына гүнә эдендиги
ве башга худайлара сежде эдендиги үчин шейле
болды. 8 Олар өз юртларындан Реббиң ковуп
чыкаран миллетлериниң адатларына ве Ысрайыл
патышаларының чыкаран адатларына эердилер.
9 Ысрайыл халкы гизлинликде Худайы Реббиң
гаршысына пис ишлери этди. Олар хемме ерде –
иң кичи обадан тә улы гала ченли әхли ерде
сеждегәхлери гурды. 10 Олар хер бир бейик
байырда хем-де гүр япраклы хер бир агаҗың
астында дикме дашлары ве Ашера бутларыны
дикдилер. 11 Олар шол сеждегәхлерде Реббиң өз
юртларындан ковуп чыкаран миллетлериниң
эдиши ялы садакалар бердилер. Олар пис ишлери
эдип, Реббиң гахарыны гетирдилер. 12 Олар
Реббиң: «Сиз бутлара сежде этмәң» дийип айдан
сөзүне гулак асман, бутлара сежде этдилер. 13 Эмма
Реб шонда-да әхли пыгамберлер ве гөргүрлер
аркалы ысрайыл ве яхуда халкларына дуйдурыш
берип, шейле дийипди: «Сиз бу пис ёлларыңыздан
дөнүң, аталарыңыза табшыран, гулларым
пыгамберлер аркалы сизе ёллан кануныма гөрә
Мениң табшырыкларымы ве парзларымы берҗай
эдиң». 14 Олар Реббе гулак асмадылар ве өз Худайы
болан Реббе иман этмедик аталары ялы
бойнуёгынлык этдилер. 15 Олар Реббиң
парзларыны, аталары билен эден әхтини, Онуң
берен дуйдурышларыны рет этдилер. Олар
дерексиз худайларың ызына эерип, өзлери хем
дерексиз адамлар болдулар. Олар Реббиң:
«Төверегиңиздәки миллетлер ялы яшамаң» дийип
табшыран миллетлериниң ызларына эердилер.
16 Олар Худайы Реббиң әхли табшырыкларындан
йүз дөндердилер-де, өзлери үчин ики саны гуйма
гөле бутуны ве Ашера бутуны ясап, асман
җисимлерине сежде этдилер ве Багала гуллук
этдилер. 17 Олар огулларыны ве гызларыны отдан
гечирдилер, палчылык ве җадыгөйлик билен
мешгулландылар. Олар Реббиң назарында
йигренҗи ишлере баш уруп, Онуң гахарыны
гетирдилер. 18 Реб Ысрайыла гаршы гахардан яңа
ловлап, олары рет этди. Яхуда тиресинден башга
екеҗе адам-да галмады.
19 Яхуда халкы хем өз Худайы Реббиң
табшырыкларыны берҗай этмеди, ол-да
ысрайылларың адатларына эерди. 20 Реб бүтин
Ысрайыл несиллеринден йүз дөндерди. Ол олары
җезаландырып, талаңчыларың элине берди.
Шейдип, Реб оларың барыны Өз хузурындан ёк
этди.
21 Реб Ысрайылы Давудың несиллериниң элинден
аландан соң, ысрайыллар Небадың оглы Яробгамы
патыша этдилер. Яробгам ысрайыллары Реббиң
ёлундан азашдырып, олара улы гүнәлер этдирди.
22 Ысрайыл халкы Яробгамың эден гүнәлерини
гайталады. Реббиң Өз гуллары пыгамберлер
аркалы айдышы ялы, ысрайыл халкыны
хузурындан ёк эдйәнчә, олар гүнә этмекден эл
чекмедилер. Шейдип, олар өз юртларындан Ашура
сүргүн эдилдилер ве олар тә шу гүне ченли хем
шол ердедирлер.

Ашурлылар Ысрайылда месген тутярлар

24 Ашур патышасы Бабылдан, Кутдан, Авадан,
Хаматдан ве Сепарвайымдан адамлары гетирип,
олары ысрайылларың ерине Самарияның
галаларында ерлешдирди. Олар Самарияны эеләп,
онуң галаларында месген тутдулар. 25 Бу дүрли
миллетлериң халклары Самарияда илки орнашан
вагтларында Реббе ыбадат этмедилер. Шонуң үчин
хем Реб оларың арасына ёлбарслар иберди.
Ёлбарслар оларың бирнәчесини өлдүрдилер.
26 Онсоң Ашур патышасына шейле хабар берилди:
«Сениң есир эдип, Самария шәхерлеринде
ерлешдирен миллетлериң Ысрайыл Худайының
адатларыны билмейәрлер. Шонуң үчин хем бу
юрдуң Худайы оларың үстүне ёлбарслар иберди.
Ёлбарслар-да олары өлдүрйәрлер». 27 Онсоң Ашур
патышасы шейле табшырык берди: «Самариядан
сүргүн эдилип гетирилен руханыларың бирини
бошадып, ызына ибериң. Гой, ол руханы гидип,
Самарияда яшасын хем-де шол ерде яшаян
миллетлере юрдуң Худайының хөкүмлерини
өвретсин». 28 Шейдип, Ашур патышасының
Самариядан сүргүн эдилип гетирилен
руханыларындан бири Самария гелип, Бейтелде
яшады ве Самарияда яшаян миллетлере Реббе
нәдип ыбадат этмелидигини өвретди.
29 Эмма муңа гарамаздан, хер миллет өз
худайларыны ясап, оларың херси өз яшаян
галаларында самариялыларың дикен
сеждегәхлеринде гойды. 30 Бабыллылар Сукотбенот
бутуны, кутлылар Нергал бутуны, хаматлылар
Ашыма бутуны, 31 авалылар Нибхаз ве Тартаг
бутларыны ясадылар. Сепарвайымлылар
Адраммелек ве Анаммелек бутлары үчин
чагаларыны якма гурбанлык хөкмүнде
хөдүрледилер. 32 Олар сеждегәхлерде өзлери үчин
гурбанлык хөдүрләр ялы, өз араларындакы дүрли
миллетлерден болан руханылары белледилер,
шейле хем олар Реббе ыбадат этдилер. 33 Шейдип,
олар хем Реббе, хем араларындан сүргүн эдилен
миллетлериниң адатларына гөрә өз худайларына
сежде этдилер. 34 Олар шу гүне ченли хем
өзлериниң озалкы адатларына эерип, Реббе сежде
этмейәрлер. Реббиң Ысрайыл дийип атландыран
Якубың несиллерине берен табшырыкларыны,
кануныны, хөкүмлерини ве парзларыны берҗай
этмейәрлер.
35 Реб Якубың несиллери билен әхт эдип, олара
шейле табшырык берипди: «Сиз кесеки худайлара
сежде этмәң, оларың өңүнде дыза чөкүп, олара
гуллугам этмәң, гурбанлыгам бермәң. 36 Сизи бейик
гудрат ве гүйч билен Мүсүр юрдундан чыкаран
Реббе сежде эдиң, Онуң өңүнде дыза чөкүп, Оңа
гурбанлык бериң. 37 Реббиң сизиң үчин язан
табшырыкларыны, кануныны, хөкүмлерини ве
парзларыны сересаплык билен берҗай эдиң. Сиз
кесеки худайлара сежде этмәң. 38 Мениң сизиң
билен эден әхтими унутмаң ве кесеки худайлара
сежде этмәң. 39 Сиз диңе Худайыңыз Реббе сежде
эдиң. Реб сизи әхли душманларыңызың элинден
гутарар». 40 Эмма олар Реббиң сөзүне гулак асман,
өзлериниң озалкы адатларына эердилер.
41 Шейдип, бу миллетлер хем Реббе, хем оюлып
ясалан бутларына сежде этдилер. Ата-бабалары
нәме эден болсалар, огуллары-да, несиллери-де тә
шу гүне ченли шоларың эденлерини гайталап
гелйәрлер.

18-нҗи бап

Яхуда патышасы Хизкия
(2 Йыл язгылары 29:1-2; 31:1)

18 Ысрайыл патышасы Эланың оглы Хошеяның
патышалыгының үчүнҗи йылында Яхуда
патышасы Ахазың оглы Хизкия Яхуда патыша
болды. 2 Хизкия патыша болан вагты йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде йигрими докуз йыл
патышалык этди. Онуң эҗесиниң ады Абыды. Ол
Закаряның гызыды. 3 Хизкия атасы Давут ялы
Реббиң назарында догры ишлери этди. 4 Ол
сеждегәхлери ёк этди, дикме дашлары йыкды ве
Ашера бутларыны кесип айырды. Мусаның ясан
бүрүнч йыланыны парчалады, чүнки ысрайыл
халкы шол гүнлере ченли бүрүнч йылана якымлы
ыслы түтетги якып гелипди. Ол бүрүнч йылан
Нехуштан дийип атландырылды. 5 Хизкия Ысрайыл
Худайы Реббе бил баглады. Яхудада өңки-соңкы
болан әхли патышаларың арасында онуң ялысы
ёкды. 6 Чүнки Хизкия Реббе вепалы болуп, хич
хачан Онуң ызына эермекден йүз дөндермеди ве
Реббиң Муса берен табшырыкларыны берҗай
этди. 7 Реб онуң биленди. Хизкия нирә гитсе-де,
онуң иши оңуна болды. Ол Ашур патышасына
гаршы гозгалаң турузды ве оңа гуллук этмекден
боюн гачырды. 8 Хизкия иң кичи обадан тә улы
гала ченли болан ерлерде яшаян пилиштлилериң
барыны, шейле хем Газаны ве онуң чәгиндәкилери
еңлише сезевар этди.
9 Хизкияның шалыгының дөрдүнҗи йылында,
Эланың оглы Ысрайыл патышасы Хошеяның
шалыгының единҗи йылында Ашур патышасы
Шалманесер Самарияның үстүне хүҗүм эдип, онуң
дашыны габады. 10 Үчүнҗи йылда Шалманесер
Самарияны басып алды. Бу Хизкияның
патышалыгының алтынҗы ве Ысрайыл патышасы
Хошеяның шалыгының докузынҗы йылында болуп

гечди. 11 Ашур патышасы ысрайыллары Ашура есир эдип әкитди ве олары Халада, Гозандакы Хабор дерясының якасында ве Мадай галаларында ерлешдирди. 12 Ысрайыллар Худайы Реббиң сөзүне гулак асмандыклары үчин хем-де Онуң әхтинден, Реббиң гулы Муса берен табшырыкларындан йүз өврендиклери үчин шейле ягдая дүшдүлер.

Ашурлылар Яхуда хүҗүм эдйәрлер

(2 Йыл язгылары 32:1-19; Ишая 36:1-22)

13 Хизкия патышаның шалыгының он дөрдүнҗи йылында Ашур патышасы Санхерип Яхуданың әхли галаларына гаршы хүҗүм эдип, олары басып алды. 14 Яхуда патышасы Хизкия Лакыш галасындакы Ашур патышасының янына хабар ёллап: «Хата этдим, мениң юрдумдан гит, талап эден задыңы берейин» дийди. Ашур патышасы Яхуда патышасы Хизкиядан бәш йүз он батман † күмүш билен элли батман †† алтын талап этди. 15 Хизкия Реббиң өйүндәки ве патышаның өйүндәки хазыналардан тапылан күмшүң барыны алып, Ашур патышасына берди. 16 Шол дөврүрде Яхуда патышасы Хизкия Реббиң ыбадатханасының гапыларының ве сөелериниң үстүне чаян алтыныны-да алып, Ашур патышасына берди. 17 Ашур патышасы серкердебашысыны, көшк эмелдарыны ве везирини улы гошун билен Лакышдан Иерусалиме Хизкия патышаның янына иберди. Олар Иерусалиме гелип, ёкаркы ховданың арыгының янында дурдулар. Бу арык Чырпыҗы мейданының ёлунда ерлешйәрди. 18 Олар патышаны чагыранларында, көшги доландырыҗы Хилкияның оглы Элякым, Шебна кәтип ве Асафың оглы Ёва – патышаның баш эмелдары оларың янына бардылар.

19 Хизкияның янына барып, бейик Ашур патышасы шейле дийййәр дийиң: «Сен нәмә бил баглаярсың? 20 Сен харбы укыбың ве гүйч-кувватың гүррүңини эдйәрсиң, эмма олар бош сөзлердир. Сен киме бил баглап, мениң гаршыма гозгалаң туруздың? 21 Серет, ине, сен дөвүк гамыш кысымлы Мүсүре бил баглаярсың. Эмма ким шол дөвүк гамша хаса хөкмүнде сөенсе, шонуң элине батар. Мүсүр патышасы фараон хем өзүне бил баглаянларың хеммеси үчин шейледир. 22 Эгер сен маңа: „Биз Худайымыз Реббе бил баглаярыс“ дийсең, онда Хизкияның Яхуда ве Иерусалиме йүзленип: „Сиз Иерусалимде шу гурбанлык сыпасының өңүнде сежде эдиң“ дийип, онуң йыкан сеждегәхлери, гурбанлык сыпалары Худайыңкы дәлми нәме? 23 Инди гел-де, мениң җенабым Ашур патышасы билен бәслеш. Эгер-де мен сизе ики мүң саны ат берсем, сиз олара мүнмәге шонча адам тапып билерсиңизми? 24 Онсоң сиз нәдип җенабымың иң пес дережели серкердесини еңип билҗек? Сиз сөвеш арабалары ве сөвеш арабалы эсгерлери бар дийип, Мүсүре бил баглаярсыңызмы? 25 Мунуң үстесине-де, сиз мени Ребден ругсатсыз бу юрды вейран этмәге гелендир өйдйәрсиңизми? Реб маңа шу юрдуң үстүне чоз-да, оны дерби-дагын эт дийди».

26 Онсоң Хилкияның оглы Элякым, Шебна ве Ёва баш везире шейле дийдилер: «Хайыш эдйәрис, биз гулларың билен өз дүшүнйән дилимизде – арамейче гүрлеш. Бизиң билен яхудаларың дилинде гүрлешме, диварың үстүндәки адамлар диңләп дурлар». 27 Эмма баш везир олара шейле җогап берди: «Җенабым мени бу сөзлери диңе җенабыңыза ве сизе айтмак үчин ёлладымы нәме? Диварың үстүнде отуран адамлара айтмак үчин хем ёлламадымы эйсем? Олар хем сизиң ялы өз нежасатларыны ийип, өз пешевлерини ичерлер».

28 Онсоң баш везир дик дуруп, бар сеси билен гыгырып, яхуда дилинде гепледи. Ол: «Бейик патыша болан Ашур патышасының сөзүни диңләң. 29 Патыша шейле дийййәр: „Хизкия өзүңизи алдатмаң! Ол сизи мениң элимден халас эдип билмез. 30 Хизкия: ‘Реб бизи хөкман халас эдер ве бу шәхер Ашур патышасының элине берилмез’ дийип, сизе Реббе бил баглатмасын. 31 Хизкия гулак асмаң!“ Ашур патышасы шейле дийййәр: „Мениң билен ярашык эдиң-де, мениң яныма гелиң. Шонда хер ким өз үзүмчилигиниң хем-де инҗир дарагтының мивесинден ийип, өз гуюсындан сув ичер. 32 Соңра мен гелип, сизи өз юрдуңыза меңзеш бир юрда алып бարарын. Ол ер бугдай, шерап, чөрек, үзүмлик, зейтун ягы ве бал меканыдыр. Шейдип, сиз өлмән, аман галарсыңыз. Хизкияның: ‘Реб бизи халас эдер’ дийип, алдамакчы болян сөзлерине гулак асмаң. 33 Хайсы миллетлериң худайлары өз юрдуны Ашур патышасының элинден халас эдипдир? 34 Хамадың ве Арпадың худайлары ниреде? Сепарвайымың, Хенаның ве Ывахың худайлары ниреде? Самарияның худайлары олары мениң элимден халас этдилерми? 35 Реббиң Иерусалими мениң элимден халас эдери ялы, бу худайларың арасында өз юртларыны мениң элимден халас эдени бармы?“»

36 Эмма халкдан сес чыкмады, оңа җогап гайтаран болмады, чүнки Хизкия патыша: «Оңа җогап гайтармаң» дийип табшырыпды. 37 Шейдип, көшги доландырыҗы Хилкияның оглы Элякым, Шебна кәтип ве Асафың оглы Ёва – патышаның баш эмелдары дагы якаларыны йыртып, Хизкияның

† *Бәш йүз он батман – еврейче үч йүз киккар*

†† *Элли батман – еврейче отуз киккар*

янына гелип, оңа баш везириң сөзлерини айдып
бердилер.

19-нҗы бап

Хизкия Ишая пыгамбере геңешйәр

(Ишая 37:1-38)

19 Хизкия патыша Рабшаканың сөзлерини
эшиденде, якасыны йыртып, җул гейнип,
Реббиң өйүне гитди. 2 Патыша көшги
доландырыҗы Элякымы, Шебна мүрзәни ве яшулы
руханылары Амозың оглы Ишая пыгамбериң
янына иберди. Хеммеси җул гейдилер. 3 Олар Ишая
пыгамбере шейле дийдилер: «Хизкия патыша
шейле дийййәр: „Шу гүн биз хасрат, җеза ве
рысвалык астындадырыс; бизиң ягдайымыз дүнйә
инҗек болуп дуран баласыны догурмага меҗалы
галмадык аялыңкы ялыдыр. 4 Онуң алыхезрети
Ашур патышасының иберен баш везириниң дири
Худайы масгараламак үчин айдан әхли сөзлерини,
белки, Худайың Реб эшидендир; Худайың Реб шол
сөзлери үчин олары җезаландырар. Инди аман
галан адамлар үчин дилег эт“». 5 Хизкияның
хызматкәрлери Ишая пыгамбериң янына
геленлеринде, 6 Ишая пыгамбер олара шейле
дийди: «Җенабыңыза айдың, Реб шейле дийййәр:
„Ашур патышасының хызматкәрлериниң Мени
кемсидип айдан сөзлерини эшидениң үчин
олардан горкма. 7 Мен онуң ичине бир рух
иберерин велин, ол бир хабар эшидип, өз юрдуна
доланар. Мен оны өз юрдунда гылыч билен
өлдүрдерин“».

Ашур патышасының хайбаты

8 Баш везир Ашур патышасының Лакышдан
гайдандыгыны эшидип, ызына доланды. Ол
патышаның Либна галасына гаршы уршуп
йөрендигини гөрди. 9 Патыша Эфиопия патышасы
Тирхаканың өзи билен урушмага чыкандыгыны
эшидип, ол Хизкияның янына чапарлар ёллады.
10 Ашур патышасы Яхуда патышасы Хизкия шейле
хабар иберди: «Сениң бил баглаян Худайың:
„Иерусалим Ашур патышасының элине берилмез“
дийип, сени алдамасын. 11 Ашур патышасының
әхли юртлары бүтинлей ёк эдип, халкларың
башына нә гүнлери гетирендигини эшиденсиң.
Инди сиз халас эдилермикәңиз? 12 Ата-
бабаларымың дерби-дагын эден галаларының:
Гозаның, Хараның, Ресепиң илатыны, Теласарда
болан Эден халкыны өз худайлары ата-
бабаларыңың элинден халас этдими? 13 Хамат,
Арпат ве Сепарвайым галаларының шалары, Хена
ве Ывах галаларының шалары ниреде?»

Хизкияның дилеги

14 Хизкия хаты чапарларың элинден алып окады.
Онсоң ол Реббиң өйүне барып, хаты Реббиң
өңүнде ачып гойды. 15 Хизкия Реббиң хузурында
дилег эдип, шейле дийди: «Эй, керупларың үстүнде
тагт гуран Ысрайыл Худайы Реб! Бүтин дүнйәниң
патышалыкларының Худайы Сенсиң, Сен еке-
тәксиң. Ери-гөги ярадан-да Сенсиң. 16 Я Реб, гулак
ас-да, эшит, я Реб, гөзлериңи ач-да гөр.
Санхерибиң дири Худайы масгаралап, айдан
сөзлерини эшит. 17 Я Реб, хакыкатданам, Ашур
патышалары әхли миллетлери ве оларың
юртларыны вейран этдилер. 18 Шол миллетлериң
худайларыны ода атып якдылар, олар худайлар
дәлди. Олар адамларың агачдан ве дашдан ясан
бутларыды. 19 Инди, эй, Худайымыз Реб, бизи Ашур
патышасының элинден халас эт. Я Реб, гой, бүтин
дүнйәниң әхли патышалыклары Сениң еке-тәк
Худайдыгыңы билсинлер».

Ишая пыгамбер Ашур патышасы барада пыгамберлик эдйәр

20 Онсоң Амозың оглы Ишая пыгамбер шейле
сөзлер билен Хизкияның янына адам иберди:
«Ысрайыл Худайы Реб шейле дийййәр: „Ашур
патышасы Санхерип барада эден дилегиңи
эшитдим. 21 Мен – Реббиң ол барада айдан сөзлери
шудур:

Сион бой гызы
  йигренч билен сени кемсидйәр,
Иерусалим гызы †
  сениң үстүңден гүлйәр“.
22 Сен кими масгаралап, киме дил етирдиң?
  Кимиң гаршысына сесиңе бат берип,
киме улумсылык билен габак галдырдың?
  Ысрайылың Мукаддесине!
23 Чапарларың аркалы
  Таңрыны масгаралап,
шейле дийдиң:
  „Биртопар сөвеш арабаларым билен
дагларың үстүне чыкдым,
  Ливаның җүммүшине бардым,
онуң иң узын кедр агачларыны,
  гөзел серви агачларыны чапдым.
Мен онуң иң чола ерине,
  гүр җеңңелине гирдим.
24 Кесеки юртларда гуюлар газып,
  сувуны ичдим.
Мүсүриң әхли дерялыны,
  өз дабаным билен гуратдым“.

---

† *Сион бой гызы... Иерусалим гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

[25] „Эшитмедиңми нәме сен
озалдан шу нетиҗә геленими?
Гадымдан бәри муны йүрегиме дүвдүм,
инди шу гүн оны амала ашырярын,
сен галалары вейран эдерсиң,
харабачылыга өврерсиң.
[26] Бу галаларың илаты эҗизди,
алҗырап ховсала дүшдүлер.
Олар мейдан өсүмликлериниң,
мымык гөк майсалыкларың,
тамың үстүндәки отларың,
өсмәнкә гурап ёк болшы дек болдулар.
[27] Эмма сениң отурып-туршуңы,
гирип-чыкышыңы,
Маңа гаршы дызайшыңы билйәрин.
[28] Мениң гаршыма дызанлыгың,
гопбамлыгың
гулагыма гелип етендиги үчин,
бурунлыгымы бурнуңа,
агыззырыгымы-да агзыңа дакып,
сени гелен ёлуң билен
ызыңа уградарын Мен“».
[29] Ишая пыгамбер Хизкия шейле дийди: «Сениң
үчин аламат шудур: „Шу йыл ве гелҗек йыл сиз өзи
битен зады иерсиңиз, үчүнҗи йыл болса өзүңиз
экип, хасылыны оруп алың ве үзүм багларыны
отурдың-да, шоларың мивелерини ийиң. [30] Яхуда
несиллериниң гутулып аман галанлары ене-де
ашакда көк уруп, ёкарда миве берерлер. [31] Аман
галанлар Иерусалимден, халас боланлар Сион
дагындан чыкып гелерлер. Бу Реббиң ыхласы
билен амала ашар“».
[32] Реб Ашур патышасы барада шейле дийййәр: «Ол
бу шәхере гирмез, ок атмаз, бу шәхериң
гаршысына галканлы чыкмаз ве шәхериң
диварына яплап, япгыт гурмаз. [33] Ол гелен ёлы
билен ызына гайдар, йөне бу шәхере гирмез. Муны
Мен – Реб айдяндырын. [34] Мен бу шәхери Өзүмиң
хем-де гулум Давудың хатырасы үчин горап, оны
халас эдерин».

Санхерибиң еңлиши ве өлүми

[35] Эдил шол гиҗе Реббиң перишдеси гидип,
ашурлыларың дүшелгесинде йүз сегсен бәш мүң
адамы өлдүрди. Эртеси даңдан туруп гөрселер, ол
ери җесетден долы экен! [36] Ашур патышасы
Санхерип дүшелгәни ташлап, өз юрдуна гайтды. Ол
Ниневә гелип, шол ерде галды. [37] Санхерип өз
худайы Нисрокың бутханасында оңа сежде эдип
дурка, огуллары Адраммелек билен Саресер
какаларыны гылыч билен өлдүрдилер-де, Арарат
юрдуна гачып гитдилер. Онсоң онуң ерине оглы
Эсархадон патыша болды.

20-нҗи бап

Хизкия сыркавлаяр

(2 Йыл язгылары 32:24-26; Ишая 38:1-8,21-22)

20 Шол дөврлерде Хизкия сыркавлап, өлүм
яссыгында ятырды. Амозың оглы Ишая
пыгамбер онуң янына гелип: «Реб шейле дийййәр:
„Өйүңдәкилере весъет эт, чүнки сен өлерсиң, сен
бу кеселден гутулмарсың“» дийди. [2] Онсоң Хизкия
йүзүни дивара тарап өврүп, Реббе дилег этди:
[3] «Саңа ялбарярын, эй, Реб, мениң Саңа вепалылык
билен ак йүрекден хызмат эденими хем-де Сениң
назарыңда догры ишлери эденими ятла». Хизкия
зар-зар аглады. [4] Ишая пыгамбер энтек ортакы
ховлудан чыкманка, оңа Реббиң шу сөзи аян
болды: [5] «Ызыңа доланып бар-да, Мениң халкымың
хөкүмдары Хизкия атасы Давудың Худайы Реббиң
шейле дийййәндигини айт: „Мен сениң дилегиңи
эшитдим, сениң гөзяшларыңы гөрдүм. Мен сени
хөкман сагалдарын ве үчүнҗи гүни сен Реббиң
өйүне барарсың. [6] Мен сениң өмрүңи он бәш йыл
узалдарын. Мен сени ве бу шәхери Ашур
патышасының элинден халас эдерин. Мен
Иерусалими Өзүмиң ве гулум Давудың хатырасы
үчин горарын“». [7] Онсоң Ишая пыгамбер
Хизкияның хызматкәрлерине: «Енҗилен инҗир
гетириң-де, оны патышаның чыбанының үстүне
япың. Шондан соң ол сагалар» дийди.
[8] Хизкия Ишая пыгамберден: «Реббиң мени
сагалтҗакдыгына ве үчүнҗи гүни мениң Реббиң
өйүне барҗакдыгыма нәме аламат болар?» дийип
сорады. [9] Ишая Хизкиядан: «Реб берен вадасыны
ерине етирер. Ребден саңа аламат шудур: шу вагт
басганчакдакы көлеге он басганчак өңе гитсинми
я-да он басганчак ыза гайтсынмы?» дийип сорады.
[10] Хизкия: «Көлегәниң он басганчак өңе узамагы
адаты затдыр. Шонуң үчин-де, гой, көлеге ыза
сүйшсүн» дийип җогап берди. [11] Ишая пыгамбер
Ребби чагырды. Реб хем Ахазың басганчагына
дүшен көлегәни он басганчак ыза сүйшүрди.

Бабылдан гелен чапарлар

(Ишая 39:1-8)

[12] Шол вагт Баладаның оглы Бабыл патышасы
Меродакбаладан Хизкия патышаның
сыркавландыгыны эшидип, оңа векиллеринден
хатлар билен пешгеш ёллады. [13] Хизкия Бабыл
патышасының векиллерини диңләп, олара
хазынасындакы күмшүни, алтыныны, хошбой ыслы
затларыны, гымматбаха ягларыны, яраг
горханасыны хем-де аммарларындакы затларың
барыны гөркезди. Ол көшгүндәки ве бүтин
патышалыгындакы затларың барыны векиллере

гөркезди. 14 Онсоң Ишая пыгамбер Хизкия
патышаның янына гелип, ондан: «Бу адамлар саңа
нәме дийдилер? Олар сениң яныңа ниреден
гелдилер?» дийип сорады. Хизкия хем: «Олар узак
юртдан Бабылдан гелдилер» дийип җогап берди.
15 Ишая пыгамбер: «Олар сениң көшгүнде нәме
затлары гөрдүлер?» дийип, Хизкиядан сорады.
Хизкия: «Олар мениң көшгүмде болан затларың
барыны гөрдүлер. Аммарларымда олара
гөркезилмедик хич бир зат галмады» дийип җогап
берди.
16 Онсоң Ишая пыгамбер Хизкия шейле дийди:
«Реббиң сөзүни эшит: „Бир гүн сениң көшгүңдәки
затларың хеммеси ве аталарыңың тә шу гүне
ченли йыгнан затларының бары Бабыла әкидилер,
екеҗе зат хем галдырылмаз. 18 Сениң өз багрыңдан
өнен несиллериң Бабыла сүргүн эдилип, шол ерде
патышаның көшгүнде агталар боларлар“». 19 Онсоң
Хизкия Ишая пыгамбере: «Реббиң сениң үстүң
билен айдан сөзи ягшы сөздүр» дийди. Чүнки
Хизкия: «Эгер мениң дөврүмде асудалык ве
ховпсузлык болса, оңа етеси нәме бар?!» дийип
пикир этди.

Хизкияның өлүми

20 Хизкияның бейлеки ишлери, гөркезен
эдерменликлери, онуң ховдан ве яп газып, олардан
шәхере сув гетириши барада яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
21 Хизкия ата-бабаларына говушды. Оглы Манаша
онуң ерине патыша болды.

21-нҗи бап

Яхуда патышасы Манаша

(2 Йыл язгылары 33:1-25)

21 Манаша патыша боланда он ики яшындады.
Ол Иерусалимде элли бәш йыл патышалык
этди. Онуң эҗесиниң ады Хепсибады. 2 Реббиң
ысрайылларың арасындан ковуп чыкаран
миллетлериниң эден нежис ишлери ялы Манаша
хем Реббиң назарында нежис ишлери этди
3 Манаша какасы Хизкияның ёк эден
сеждегәхлерини дикелтди. Ол Ысрайыл патышасы
Ахабың эдиши ялы, Багал үчин гурбанлык
сыпаларыны гуруп, Ашера бутларыны дикди. Ол
әхли асман җисимлерине сежде эдип, шолара
гуллук этди. 4 Ол Реббиң: «Иерусалимде маңа
ыбадат эдилер» диен Реббиң өйүнде бутлар үчин
гурбанлык сыпаларыны бина этди. 5 Манаша
Реббиң өйүниң ики ховлусында әхли асман
җисимлери үчин гурбанлык сыпаларыны бина
этди. 6 Манаша оглуны отдан гечирди, гөзбагчылык
ве тәлее гарамаклык билен мешгулланды. Ол
палчылык, җадыгөйлик билен иш салышды. Ол
Реббиң гахарыны гетирип, Онуң назарында көп
йигренҗи ишлери этди. 7 Манаша ясан ойма Ашера
бутуны Реббиң өйүнде гойды. Бу өй Реббиң Давуда
ве онуң оглы Сүлеймана: «Маңа шу өйде ве бүтин
Ысрайыл тирелеринден сечип алан шәхерим
Иерусалимде ыбадат эдилер. 8 Эгер олар мениң
әхли табшырыкларымы ве гулум Мусаның олара
табшыран кануныны берҗай этселер, Мен мундан
бейләк ысрайыл халкыны аталарына берен
юрдумдан дашары чыкартмарын» диен өйүди.
9 Эмма олар муңа гулак асмадылар. Манаша халкы
шейле бир аздырды велин, олар Реббиң ысрайыл
халкының өңүнден ковуп чыкаран
миллетлеринден хем көп пис ишлери этдилер.
10 Реб Өз гуллары пыгамберлер аркалы шейле
дийди: «Яхуда патышасы Манаша нежис ишлери
билен өзүнден озалкы аморларың эден
ишлеринден-де хас бетер пис ишлери этди ве өз
бутлары билен Яхуда гүнә этдирди. 12 Шонуң үчин-
де Ысрайыл Худайы Реб шейле дийййәр: „Ине, Мен
Иерусалимиң ве Яхуданың башына шейле бир
бетбагтчылык гетирерин велин, ол барада эшиден
хер кишиниң йүреги ярылар. 13 Мен Самарияның
ве Ахабың несиллериниң башына нәхили гүнлери
салан болсам, Иерусалимиң башына-да шол
гүнлери саларын. Бир кишиниң гап-чанагы
сүпүрип, арассалап, дүңдерип гойшы ялы, Мен-де
Иерусалими сырып-сүпүрип ёк эдерин.
14 Мирасымдан – ысрайыллардан аман галанлары
ташларын-да, олары душманларының элине
берерин. Олар әхли душманларына талаң ве олҗа
боларлар. 15 Чүнки олар Мениң йигренйән
ишлерими эдип, аталарының Мүсүрден чыкан
гүнүнден, тә шу гүне ченли Мени газапландырып
гелдилер“».
16 Манаша яхудалара гүнә этдирип, олар Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этдилер. Мунуң
үстесине-де, Манаша Иерусалими бойдан-баша
бигүнә гандан долдурды. 17 Манашаның галан
ишлери ве әхли эден ишлери, гүнәлери барада
яхуда патышаларының йыл язгыларында
языландыр. 18 Манаша ата-бабаларына говушды.
Ол өз көшгүниң багы болан Уза багында
җайланды. Оглы Амон онуң ерине патыша болды.

Яхуда патышасы Амон

19 Амон патыша болан вагты йигрими ики
яшындады. Ол Иерусалимде ики йыл патышалык
этди. Онуң эҗеси Мешуллемет ётбалы Харусың
гызыды. 20 Амон какасы Манаша ялы Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди. 21 Ол
какасының йөрән ёлларындан йөрәп, онуң сежде

эден бутларына сежде эдип, шолара гуллук этди.
22 Амон аталарының Худайы Ребби терк эдип, Онуң
ызына эермеди. 23 Амоның нөкерлери оңа гаршы
дилдүвшүк гурап, оны өз көшгүнде өлдүрдилер.
24 Эмма юрдуң илаты Амон патыша гаршы
дилдүвшүк гуранларың барыны өлдүрип, онуң
ерине оглы Ёшыяны патыша этди. 25 Амоның
бейлеки ишлери яхуда патышаларының йыл
язгыларында языландыр. 26 Ол Уза багында, өз
губурунда җайланды. Онсоң оглы Ёшыя онуң ерине
патыша болды.

22-нҗи бап

Яхуда патышасы Ёшыя

(2 Йыл язгылары 34:1-2)

22 Ёшыя патыша болан вагты секиз яшындады.
Ол Иерусалимде отуз бир йыл патышалык
этди. Онуң эҗеси Едида боскатлы Адаяның гызыды.
2 Ёшыя Реббиң назарында догры ишлери этди. Ол
сага-сола совулман, атасы Давудың ёлларындан
йөреди.

Төврат тапыляр

3 Ёшыяның патышалыгының он секизинҗи
йылында патыша Асаляның оглы, Мешулламың
агтыгы Шапан мүрзәни шейле табшырык билен
Реббиң өйүне иберди: 4 «Баш руханы Хилкияның
янына бар-да, оңа гапы сакчыларының халкдан
йыгнап, Реббиң өйүне гетирен күмшүниң барыны
сана дий. 5 Гой, ол күмүш Реббиң өйүниң ишине
белленен баштутанларың элине берилсин.
Баштутанлар хем бу күмши Реббиң өйүни
бежерйән ишчилере, агач уссаларына ве даш
өрүҗилере хем-де бейлеки гурлушыкчылара
берсин. Гой, олар бу күмши Реббиң өйүни бежерер
ялы агач ве ёнулан даш сатын алмак үчин
улансынлар. 7 Эмма оларың элине берлен күмшүң
хетди-хасабы соралмасын, чүнки олар садыклык
билен ишлейәрлер».
8 Баш руханы Хилкия Шапан мүрзә: «Мен Реббиң
өйүнден Төврады тапдым» дийди. Хилкия китабы
оңа берди, ол хем бу китабы окады. 9 Онсоң Шапан
мүрзе патышаның янына гелип: «Сениң гулларың
Реббиң өйүндәки бар күмши бошадып, Реббиң
өйүниң ишине белленен баштутанларың элине
берипдирлер» дийип, бар зады оңа хабар берди.
10 Шапан мүрзе патыша ене: «Хилкия руханы маңа
бир китап берди» дийди. Онсоң ол китабы алып,
патыша сесли окап берди.
11 Патыша Төврадың сөзлерини эшидип, якасыны
йыртды. 12 Онсоң патыша Хилкия рухана, Шапаның
оглы Ахыкама, Микаяның оглы Акбора, Шапан
мүрзә ве өз хызматкәри Асая шейле табшырык
берди: 13 «Барың-да, тапылан бу китапдакы
айдылян сөзлере гөрә мениң үчин, мениң халкым
болан бүтин яхуда халкы үчин Ребден сораң, чүнки
Реббиң бизе гаршы ловлаян газабы гаты
гүйчлүдир. Бизиң аталарымыз бу китабың бизиң
үчин язылан сөзлерини берҗай этмедилер».
14 Шейдип, Хилкия руханы, Ахыкам, Акбор, Шапан
ве Асая дагы Хулда атлы пыгамбер аялың янына
гитдилер. Хулда эгин-эшик сакчысы Хархасың
агтыгы, Тикваның оглы Шаллумың аялыды. Ол аял
Иерусалимиң икинҗи бөлүминде яшаярды.
15 Хулда олара: «Ысрайыл Худайы Реб сизи мениң
яныма иберен адама шейле диййәр: 16 Реб шейле
диййәр дийиң: „Мен Яхуда патышасының бу
китапда окан затларына гөрә хөкман бу ере ве бу
ерде яшаянларың башына бир бетбагтчылык
индерерин. 17 Оларың Мени терк эдип, башга
худайлара якымлы ыслы түтетги якып, өз пис
ишлери билен Мениң гахарымы гетирендиклери
үчин Мениң булара болан гахарым хас туташды, ол
инди хич хачан сөнмез“. 18 Эмма Ысрайыл Худайы
Реб Өзүнден сорамак үчин шу ере ёллан Яхуда
патышасына онуң эшиден сөзлери барада шейле
диййәр: 19 „Мениң бу юрды вейран эдип, онуң
яшайҗыларыны нәлетлемек барадакы сөзлерими
эшидениңде, сениң йүрегиң юмшады. Өзүңи
Реббиң хузурында песелтдиң, якаңы йыртып,
өңүмде дады-перят этдиң. Шонуң үчин Мен сениң
дилегиңи эшитдим. Муны Мен-Реб айдяндырын.
20 Инди Мен сени аталарыңың янына йыгнарын,
сен асудалык билен өз габрыңа гирерсиң. Мениң
бу ере гетирҗек бетбагтчылыгымы сен
гөрмерсиң“». Олар бу хабары патыша етирдилер.

23-нҗи бап

Ёшыя бутпаразчылыгың соңуна чыкяр

(2 Йыл язгылары 34:3-7,29-33)

23 Онсоң Ёшыя патыша Яхуданың ве
Иерусалимиң яшулуларының барыны
чагырдып, өз янына топлады. 2 Ёшыя патыша бүтин
яхуда халкы, бүтин Иерусалим илаты, руханылар,
пыгамберлер, улудан-кичә бүтин халк билен
Реббиң өйүне гитди. Патыша Реббиң өйүнден
тапылан Әхт китабындакы сөзлери олара сесли
окап берди. 3 Ёшыя сүтүниң гапдалында дуруп,
Реббиң табшырыкларыны, перманларыны,
парзларыны бүтин калбы билен, бүтин җаны-тени
билен берҗай эдип, Реббиң ызына эерҗекдигине
хем-де шу әхт барада китапда язылан сөзлери
берҗай этҗекдиклери хакда Реббиң хузурында
Онуң билен әхт эдишди. Бүтин халк хем бу әхти
оңлады.

4 Багала, Ашера ве әхли асман җисимлерине
сежде этмек үчин эдилен гап-гачларың барыны
Реббиң ыбадатханасындан чыкармак барада Ёшыя
патыша баш руханы Хилкия, икинҗи дережели
руханылара ве гапы сакчыларына табшырык
берди. Онсоң шол гап-гачларың барыны
Иерусалимиң дашында, Кидрон дересинде якып,
оларың күлүни Бейтеле әкитдилер. 5 Яхуда
патышаларының яхуда галаларының ве
Иерусалимиң төверегиндәки сеждегәхлерде
якымлы ыслы түтетги якмак үчин белленен
бутпараз руханылары, шейле хем Багала, Гүне, Ая,
йылдызлара ве тутуш асман җисимлерине
садакалар хөдүрлейән руханылары
везипелеринден бошатды. 6 Ол Ашера бутуны
Реббиң өйүнден Иерусалимиң дашына, Кидрон
дересине чыкарып, шол ерде якды. Онсоң оны
енҗип, күл эдип, күлүни адамларың габырларының
үстүне сепди. 7 Ёшыя Реббиң өйүнде болан азгын
эркеклериң өйлерини-де йыкды. Ол ерде аяллар
Ашера үчин докма ишлерини эдйәрдилер. 8 Ёшыя
яхуда галаларындан әхли руханылары гетирип,
Гебадан Беершеба ченли руханыларың якымлы
ыслы түтетги якян сеждегәхлерини харама
чыкарды. Ёшыя шәхер хәкими Ешуваның шәхер
дервезесиниң чеп тарапындакы гирелгесиндәки
сеждегәхлери ёк этди. 9 Сеждегәхлериң
руханыларына Реббиң Иерусалимдәки гурбанлык
сыпасында Реббе гуллук этмәге ругсат эдилмесе-де,
олар бейлеки руханыларың үлүшинден петир ийип
билйәрдилер. 10 Ёшыя патыша хич ким оглуны я-да
гызыны Молек † үчин отдан гечирмесин дийип,
Бенхинном дересиндәки Топет диен ерини-де
мурдар этди. 11 Патыша Реббиң өйүниң
гирелгесинден Яхуда патышалары тарапындан
Гүне чокунмага багышланан атларың хейкелини
айырды, атлар Натанмелек эмелдарың ховлусының
янындады, шейле хем ол Гүне сежде этмек үчин
уланылян арабалары якды. 12 Ёшыя Яхуда
патышалары тарапындан салнан Ахазың ёкаркы
гатдакы җайының үчегинде болан гурбанлык
сыпаларыны ве Манашаның Реббиң өйүниң ики
ховлусында салан гурбанлык сыпаларыны йыкып,
олары күл--пеекун этди. Ол гурбанлык сыпасының
дөвүк бөлеклерини Кидрон дересине ташлады.
13 Ысрайыл патышасы Сүлейманың Иерусалимиң
гүндогарындакы Хеләк дагының гүнортасында,
сидонлыларың йигренҗи худайы Ашторет үчин,
Мовабың йигренҗи буты Кемош үчин,
аммонларың йигренҗи буты Милком †† үчин гуран
сеждегәхлерини патыша харамлады. 14 Ёшыя
патыша дикме дашлары күл-пеекун эдип, Ашера
бутларыны чапып, оларың ерлерини адам
сүңклери билен долдурды.
15 Шейле хем ол Ысрайыла гүнә этдирен Небадың
оглы Яробгамың Бейтелде гуран гурбанлык
сыпасыны сеждегәх билен бирликде йыкды. Ёшыя
сеждегәхи күл-пеекун эдип, оны якды ве Ашера
бутуны хем якды. 16 Ёшыя төверегине середенде,
шол ердәки даглыкдакы мазарлыгы гөрди. Онсоң
ол шол ере адам иберип, Реббиң Худайың
адамының үсти билен айдан сөзүне гөрә сүңклери
мазарлардан чыкартды ве олары гурбанлык
сыпасының үстүнде якып, гурбанлык сыпасыны
харам этди. 17 Онсоң Ёшыя патыша гала
адамларындан: «Мениң бу гөрйән хейкелим нәме?»
дийип сорады. Олар оңа: «Бу Яхудадан гелен хем-
де сениң Бейтелдәки гурбанлык сыпасының
гаршысына эден ишлериң барада пыгамберлик
эден Худайың адамының габрыдыр» дийип җогап
бердилер. 18 Ёшыя патыша: «Оны өз гүнүне гоюң,
хич ким онуң сүңклерине эл дегирмесин» дийип
табшырык берди. Шейдип, адамлар Худайың
адамының сүңклери билен Самариядан гелен
пыгамбериң сүңклерине эл дегирмедилер.
19 Мундан башга-да Ёшыя Самарияның
галаларындакы әхли сеждегәхлери ёк этди. Ол
ерлери Ысрайыл патышалары гуруп, Реббиң
гахарыны гетирипдилер. Ёшыя Самариядакы
сеждегәхлери-де, эдил Бейтелдәки гурбанлык
сыпасыны эдиши ялы этди. 20 Ёшыя патыша ол
ердәки әхли сеждегәхлериң руханыларыны
гурбанлык сыпаларының үстүнде өлдүрип,
гурбанлык сыпаларының үстүнде адам сүңклерини
якды. Шондан соң Ёшыя Иерусалиме доланып
гелди.

Ёшыя Песах байрамыны беллейәр

21 Патыша бүтин халка табшырык берип: «Бу әхт
китабында язылышы ялы Худайыңыз Реббе
багышлап, Песах байрамыны белләң» дийди.
22 Ысрайылы доландыран сердарларың
дөврүлеринден бәри Яхуда ве Ысрайыл
патышаларының бүтин өмрүнде бу Песах байрамы
ялы байрам хич хачан белленилмәнди. 23 Эмма
Ёшыя патышаның шалыгының он секизинҗи
йылында бу байрам Иерусалимде Реббе багышлап
белленилди.
24 Шейле хем Ёшыя Хилкия руханының Реббиң
өйүнден тапан китабында язылан канунда айдылан
затлары берҗай этмек үчин, Яхудада, Иерусалимде
эдилйән әхли нежис ишлериң, әхли өй
бутларының, бейлеки бутларың, палчыларың,
җадыгөйлериң барының соңуна чыкды. 25 Реббе
Мусаның канунына лайыклыкда бүтин калбы, бар

† *Молек – аммонларың худайы. Сөзлүге серет.* †† *Милком – Молек худайың бейлеки ады.*

гүйҗи билен җан-тенден гуллук эден Ёшыя ялы
патыша ондан өң хем, соң хем болмады.
[26] Манашаның Реббиң гахарыны гетирип, эден
пис ишлери зерарлы Онуң Яхуда гаршы туташан
газабы энтек хем соваманды. [27] Реб шейле дийди:
«Мен Ысрайылы хузурымдан ёк эдишим ялы,
Яхуданы-да хузурымдан ёк эдерин. Мен сайлан
шәхерим Иерусалими ве „Маңа шу ерде ыбадат
эдилер“ диен өйүми-де терк эдерин».

Ёшыяның өлүми

[28] Ёшыяның патышалыгы барадакы башга
вакалар ве әхли эден ишлери яхуда
патышаларының йыл язгыларында языландыр.
[29] Ёшыя патышаның дөврүнде Мүсүриң патышасы
фараон Неко Ашур патышасына көмек бермек
үчин, Евфрат дерясына тарап ёла дүшди. Ёшыя хем
оны гаршыламага гитди. Эмма фараон Неко Ёшыя
Мегидода саташып, оны шол ерде өлдүрди.
[30] Ёшыяның хызматкәрлери онуң җеседини
Мегидодан арабалы Иерусалиме гетирип, өз
губурында җайладылар. Юрдуң бүтин илаты
Ёшыяның оглы Ехогахазы гетирип, башына яг
гуюп, какасының ерине патыша гойдулар.

Яхуда патышасы Ехогахаз

[31] Ехогахаз патыша боланда йигрими үч
яшындады. Ол Иерусалимде үч ай патышалык этди.
Онуң эҗеси Хамутал либналы Ермеяның гызыды.
[32] Ехогахаз ата-бабалары ялы Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. [33] Фараон Неко
Иерусалимде патышалык этмесин дийип, Хамат
юрдуның Рибла диен еринде, Ехогахазы есир алды.
Ол юрдуң башына бир йүз етмиш батман † күмүш,
бир ярым батмана †† голай хем алтын салгыт салды.
[34] Фараон Неко Ёшыяның оглы Элякымы какасы
Ёшыяның ерине патыша этди ве онуң адыны
үйтгедип, Ехоякым гойды. Соңра ол Ехогахазы
алып, Мүсүре гелди. Ехогахаз шол ерде өлди.
[35] Ехоякым фараона күмүш билен алтын берди. Ол
фараон Неконың табшырыгыны ерине етирмек
үчин юрда салгыт салып, яхуда халкының хер
бириниден байлыгына гарап, алтын ве күмүш алды.

Яхуда патышасы Ехоякым

[36] Ехоякым патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде он бир йыл
патышалык этди. Онуң эҗеси Зебида румалы
Педаяның гызыды. [37] Ехоякым эдил ата-бабалары
ялы Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди.

24-нҗи бап

24 Ехоякымың патышалык эден дөврүнде
Бабыл патышасы Небукаднесар онуң үстүне
хүҗүм этди. Ехоякым үч йыллап Бабыл
патышасының хызматкәри болса-да, онуң
гаршысына гозгалаң турузды. [2] Реб Өз гуллары
пыгамберлер аркалы айдан сөзүне гөрә, Яхуданың
халкының барыны гырдырмак үчин
бабыллыларың, сирияллыларың, моваплыларың ве
аммонлыларың гошунларыны оларың үстүне
иберди. [3] Хакыкатдан-да, Реббиң эмри билен яхуда
халкының башына күлпет инди. Манашаның бар
эден гүнәлери ве пис ишлери хем-де онуң дөкен
бигүнә ганы үчин Реб яхуда халкыны хузурындан
ковмакчы болды. Манашаның Иерусалими бигүнә
гандан долдурандыгы зерарлы Реб онуң гүнәсини
гечмек ислемеди. [5] Ехоякымың патышалыгы
барадакы бейлеки вакалар ве онуң әхли эден
ишлери яхуда патышаларының йыл язгыларында
языландыр. [6] Шейдип, Ехоякым ата-бабаларына
говушды. Оглы Ехоякын онуң ерине патыша болды.
[7] Мүсүр патышасы өз юрдундан чыкмады, чүнки
Бабыл патышасы Мүсүр серхединден Евфрат
дерясына ченли оңа дегишли болан ерлериң
барыны басып алыпды.

Яхуда патышасы Ехоякын

(2 Йыл язгылары 36:9-10)

[8] Ехоякын патыша боланда он секиз яшындады.
Ол Иерусалимде үч ай патышалык этди. Онуң
эҗеси Нехушта иерусалимли Элнатаның гызыды.
[9] Ехоякын эдил какасы Ехоякым ялы Реббиң
назарында йигренҗи ишлери этди. [10] Шол дөврде
Бабыл патышасы Небукаднесарың гошунлары
Иерусалимиң үстүне хүҗүм эдип, онуң дашыны
габадылар. [11] Лешгерлери шәхериң дашыны
габавда саклап йөркәлер, Небукаднесар
Иерусалиме гелди. [12] Яхуда патышасы Ехоякын
эҗеси, хызматкәрлери, серкерделери ве көшк
эмелдарлары билен бирликде Бабыл патышасына
табын болдулар. Бабыл патышасы Ехоякыны
патышалыгының секизинҗи йылында есир алды.
[13] Реббиң айдышы ялы, Бабыл патышасы Реббиң
өйүндәки ве патышаның өйүндәки хазыналарың
барыны алып гитди. Ол Ысрайыл патышасы
Сүлейманың Реббиң өйүнде ясан әхли алтын гап-
гачларыны күл-пеекун этди. [14] Бабыл патышасы
Иерусалимиң тутуш илатыны, онуң әхли
эмелдарларыны, әхли батыр йигитлерини, он мүң
саны адамыны, шейле хем хүнәрментлерини ве
демирчи уссаларыны есир эдип әкитди. Ол юртда
гарып-гасарлардан башга екеҗе адам хем
галдырмады. [15] Небукаднесар патыша Ехоякыны ве

† *Бир йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*
†† *Бир ярым батмана голай – еврейче бир киккар*

патышаның эҗесини, онуң аялларыны ве
эмелдарларыны, юрдуң баштутанларыны
Иерусалимден Бабыла есир эдип әкитди. [16] Бабыл
патышасы еди мүң саны сөвешиҗилери, мүң саны
хүнәрментлердир демирчи уссалары Бабыла
гетирди. Оларың бары-да гүйчли ве урша укыплы
адамлары. [17] Бабыл патышасы Ехоякының ерине
агасы Матаняны патыша эдип, адыны үйтгедип,
оны Сидкия дийип атландырды.

Яхуда патышасы Сидкия

(2 Йыл язгылары 36:11-16; Ермея 52:1-3)

[18] Сидкия патыша боланда йигрими бир
яшындады. Ол Иерусалимде он бир йыл
патышалык этди. Онуң эҗеси Хамутал либналы
Ермеяның гызыды. [19] Сидкия хем Ехоякым ялы
Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди.
[20] Реббиң Иерусалиме ве Яхуда халкларына гаршы
болан гахары туташярды. Ол шонуң үчин олары Өз
хузурындан ковды. Сидкия Бабыл патышасына
гаршы уруш турузды.

25-нҗи бап

Иерусалимиң сынмагы

(2 Йыл язгылары 36:17-21; Ермея 52:3-30)

25 Сидкияның патышалыгының докузынҗы
йылының онунҗы айының онуна Бабыл
патышасы Небукаднесар бүтин гошуны билен
Иерусалиме хүҗүм эдип, онуң гаршысында
дүшелге гурды. Олар Иерусалиме гирмек үчин,
онуң даш-төверегинде япгыт гурдулар. [2] Шейдип,
Сидкияның патышалыгының он биринҗи йылына
ченли Иерусалим габавда дурды. [3] Дөрдүнҗи айың
† докузынҗы гүнүнде шәхерде ачлык артып, юрдуң
илаты иймәге чөрегем тапмады. [4] Галаның
диварының бир бөлеги душман тарапындан
йыкылыпды. Бабыллылар галаның даш-төверегини
гуршап алан болсалар-да, Сидкия әхли эсгерлери
билен гиҗе патышаның багының гапдалындакы
ики диварың арасындакы дервезеден чыкып,
Иордан дересине тарап гачып гитдилер. [5] Эмма
бабыллыларың гошуны патышаның ызындан
ковуп, Ерихо дүзлүгинде ызындан етди.
Патышаның бар гошуны онуң янындан гачып,
дагашып гитдилер. [6] Онсоң бабыллылар патышаны
тутуп, Рибла гетирдилер. Шол ерде Бабыл
патышасы оңа хөкүм чыкарды. [7] Олар Сидкияның
огулларыны онуң гөзүниң алнында өлдүрдилер.
Онсоң олар шол ерде Сидкияның гөзлерини
ойдулар-да, зынҗыр билен баглап, Бабыла алып
гитдилер.

Ыбадатхана вейран эдилйәр

[8] Бабыл патышасы Небукаднесарың
патышалыгының он докузынҗы йылының
бәшинҗи айының онунҗы гүни шаның
җанпеналарының баштутаны хем эмелдары
Небузарадон Иерусалиме гелди. [9] Небузарадон
Реббиң өйүне, патышаның өйүне ве Иерусалимиң
әхли җайларына от берди; ол улы җайларың
әхлисини якды. [10] Бабыллыларың җанпеналарың
баштутаны билен гелен бүтин гошуны
Иерусалимиң даш-төверегиндәки диварларыны
йыкды. [11] Җанпеналарың баштутаны Небузарадон
халкың шәхерде аман галанлары, Бабыл
патышасының тарапына гечен гачгаклары ве
бейлеки галан илаты есир эдип әкитди. [12] Эмма
җанпеналарың баштутаны юрдуң гарып-
гасарларының кәбирлерини үзүмчилик ве
дайханчылык билен мешгуллансынлар дийип гоюп
гайтды.
[13] Бабыллылар Реббиң өйүндәки бүрүнч
сүтүнлери, шейле хем ол ердәки арабалары ве
бүрүнч ховзы парчалап, әхли бүрүнҗи Бабыла
алып гитдилер. [14] Олар ыбадатхана хызматы үчин
уланылян газанлары, күл атарлары, әтишгирлери,
якымлы ыслы түтетги якмак үчин уланылян
гаплары ве бейлеки әхли бүрүнч гап-гачлары
Бабыла алып гитдилер. [15] Җанпеналарың
баштутаны булардан башга-да маңңаллары ве
легенлери алып гитди. Ол алтындан ясалан
затлары алтыны үчин, күмүшден ясалан затлары
хем күмши үчин алып гитди. [16] Сүлейманың Реббиң
өйи үчин эден ики сүтүниниң, бир ховзуның,
арабаларының ве әхли гап-гачларың бүрүнҗиниң
аграмы чәксизди. [17] Бир сүтүниң бейиклигиниң өзи
он секиз тирсекди. Сүтүниң депесинде-де бир саны
бүрүнч тәч барды. Бир тәҗиң бейиклиги үч
тирсекди ве тәҗиң даш-төверегине айланан
нарлардыр өрме зынҗырлар хем тутуш бүрүнчден
ясаланды.

Яхуда халкы Бабыла есир эдип әкидилйәр

[18] Җанпеналарың баштутаны баш руханы Серая
билен икинҗи руханы Сепаняны хем-де үч саны
гапы сакчысыны Бабыла есир эдип әкитди. [19] Ол
шәхерде галан эсгерлериң баштутаны эдип
белленен бир харбы серкердәни, патышаның
шәхерден тапылан бәш саны маслахатчысыны,
юрдуң илатыны гошуна язян серкерде мүрзәни ве
юрдуң илатының шәхерден тапылан алтмыш
баштутаныны хеммелер билен алып гитди.
[20] Җанпеналарың баштутаны Небузарадон олары
тутуп, Хамат юрдуның Рибла галасына, Бабыл

† *Дөрдүнҗи айың – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк, йөне Йрм 52:6-да бар.*

патышасының янына гетирди. [21] Бабыл патышасы
Хамат юрдуның Рибла галасында оларың барыны
өлдүрди. Шейдип, яхуда халкы өз юрдундан есир
эдилип әкидилди.

Яхуда хәкими Гедаля

(Ермея 40:7-9; 41:1-3)

[22] Бабыл патышасы Небукаднесар Яхудада
галдыран халкының үстүнден Шапаның агтыгы,
Ахыкамың оглы Гедаляны хәкимлиге белледи.
[23] Инди бүтин гошунбашылар ве оларың адамлары
Бабыл патышасының Гедаляны хәким эдип
белләндиги барада эшиденлеринде, Нетаняның
оглы Ысмайыл, Кареяның оглы Ёханан, нетопалы
Танхуметиң оглы Серая ве бир магакатлының оглы
Язаня дагы өз гошунлары билен Миспа, Гедаляның
янына гелдилер. [24] Гедаля олара ве оларың
гошунына йүзленип, ант ичип: «Бабыллыларың
хөкүмдарларындан горкмаң. Юртда месген тутуп,
Бабыл патышасына гуллук эдиң. Шонда сизе оңат
болар» дийди. [25] Эмма единҗи айда патыша
неслинден болан Элишаманың агтыгы, Нетаняның
оглы Ысмайыл өзүниң он адамы билен Гедаляның
янына гелди ве олар оны өлдүрдилер. Шейле хем
олар Миспада, Гедаляның янында болан яхудалары
ве бабыллылары-да өлдүрдилер. [26] Онсоң
адамларың улудан-кичә бары ве гошунбашылар
Мүсүре тарап ёла дүшдүлер, чүнки олар
бабыллылардан горкярдылар.

Ехоякын есирликден бошадыляр

(Ермея 52:31-34)

[27] Яхуда патышасы Ехоякының есирлигиниң отуз
единҗи йылының он икинҗи айының йигрими
едисине Эвилмеродак Бабыла патыша болуп, Яхуда
патышасы Ехоякыны есирликден бошатды. [28] Ол
Ехоякын билен мәхирли болуп, тагтыны өзи билен
Бабыла сүргүн эдилен башга патышаларың
тагтларындан ёкарда гойды. [29] Шейдип, Ехоякын
өзүниң есирликдәки эшиклерини чалшырды. Ол
бүтин өмрүне патышаның сачагындан
нахарланды. [30] Онуң гүнделик экленҗи өмрүниң
ахырына ченли хемише патыша тарапындан
берилди.

1 Йыл язгылары

Гириш

биринҗи ве икинҗи китаплары еврей дилинде «Йылларың вакалары» ады билен беллидир. Бу китапларың, шейле-де ве китапларының авторы Эзра мүрзе хасапланыляр.
Бу китапларда ысрайыл тирелериниң несил дарагтлары, Давут ве Сүлейман пыгамберлериң өмри ве эден ишлери беян эдилйәр. Гележекде халас этҗек Патышаның гелерине умыт дөретмек үчин, бу ики бейик пыгамбериң өмүр беянлары нусгалык хөкмүнде гөркезилйәр.
Мазмуны
Несил дарагтлары ве санавлар
Шавулың өлүми
Давудың шалык сүрмеги
Кынчылыклар ве үстүнликлер
Ыбадатхананы гурмак үчин гөрүлйән тайярлык

1-нҗи бап

Адам атадан Ыбрайыма ченли болан несиллер

(Гелип чыкыш 10:2-5)

1 Адамдан Шис, Шисден Энош, Эношдан
Кейнан, 2 Кейнандан Махалалел,
Махалалелден Ерет, 3 Еретден Ханок, Ханокдан
Метушела, Метушеладан Лемек, Лемекден Нух
догулды. 4 Нухуң огуллары: Сам, Хам ве Яфес.
5 Яфесиң несиллери: Гомер, Магок, Мадай, Яван,
Тубал, Мешек ве Тирас.
6 Гомериң несиллери: Ашкеназ, Рипат ве Тогарма.
7 Яваның несиллери: Элиша, Таршыш, Китим ве
Доданым.
8 Хамың несиллери: Куш, Мүсүр, Пут ве Кенган.
9 Кушуң несиллери: Себа, Хавыла, Сабта, Рагама
ве Сабтека.
Рагаманың несиллери: Шеба ве Дедан.
10 Кушдан ене Нимрот догулды; ол ер йүзүнде
илкинҗи эдермен уршуҗыды.
11 Мүсүр лутларың, анамларың, лехабларың,
наптухларың, патрусларың, каслухларың ве
капторларың атасыды; каслухлардан хем
пилиштлилер гелип чыкды.
13 Кенгандан онуң илкинҗи оглы Сидон хем-де
Хет догулды. Кенган ябуслыларың, аморларың,
гиргашларың, хивилериң, аркларың, синлериң,
арватларың, семарларың ве хаматларың хем
атасыды.
17 Самың несиллери: Эйлам, Ашур, Арпакшат, Лут,
Арам, Ус, Хул, Гетер, Мешек. 18 Арпакшатдан Шела,
Шеладан Эбер догулды. 19 Эберден ики огул дүнйә
инди, оларың бириниң ады Пелекди, онуң
дөврүнде дүнйәдәки халклар бөлүнипди †; онуң
доганының ады Ёктанды. 20 Ёктандан Алмодат,
Шелеп, Хасармавет, Ера, 21 Хадорам, Узал, Дикла,
22 Эйбал ††, Абымайыл, Шеба, 23 Опыр, Хавыла ве
Ёбап догулды. Буларың хеммеси Ёктаның
несиллеридир.

Самдан Ыбрайыма ченли болан несиллер

24 Сам, Арпакшат, Шела; 25 Эбер, Пелек, Регув;
26 Серук, Нахор, Тера; 27 Ыбрам,ягны Ыбрайым.

Ыбрайымың несиллери

(Гелип чыкыш 25:1-4,12-16; 36:10-14)

28 Ыбрайымың огуллары: Ысхак, Ысмайыл.
29 Оларың несиллери шулардыр: Ысмайылың
новбахар оглы Небаёт. Соңра Кедар, Адбеел,
Мибсам, Мишма, Дума, Маса, Хадат, Тейма, Етур,
Напыш ве Кедема догулды. Булар Ысмайылың
огулларыдыр.
32 Ыбрайымың гырнак аялы Кетураның оңа
догруп берен огуллары: Зимран, Ёкшан, Медан,
Мидян, Йишбак ве Шува. Ёкшандан Шеба ве Дедан

---

† *Пелекди... бөлүнипди – еврейче Пелекди бөлүнипди*
†† *Эйбал – кәбир гадымы терҗимелерде Обал*

догулды. 33 Мидяның огуллары: Эйпа, Эпер, Ханок,
Абыда ве Элдага. Буларың хеммеси Кетураның
несиллериди.
34 Ыбрайымдан Ысхак догулды. Ысхагың
огуллары: Ысав ве Ысрайыл. 35 Ысавың огуллары:
Элипаз, Регувал, Егуш, Яглам ве Кора. 36 Элипазың
огуллары: Тейман, Омар, Сепи †, Гатам, Кеназ,
Тимна ве Амалек. 37 Регувалың огуллары: Нахат,
Зера, Шамма ве Миза.

Эдомың ерли илаты

(Гелип чыкыш 36:20-28)

38 Сегириң огуллары: Лотан, Шобал, Сибгон, Ана,
Дишон, Эсер ве Дишан. 39 Лотаның огуллары: Хоры
ве Хомам; Тимна Лотаның аял доганыды.
40 Шобалың огуллары: Алян ††, Манахат, Эйбал,
Шепо ве Онам. Сибгоның огуллары: Ая ве Ана.
41 Ананың оглы: Дишон. Дишоның огуллары:
Хамран ‡, Эшбан, Йытран ве Керан. 42 Эсериң
огуллары: Билхан, Загаван ве Ягкан ‡†. Дишаның
огуллары: Ус ве Аран.

Эдомың патышалары

(Гелип чыкыш 36:31-43)

43 Ысрайыллара хич бир патыша шалык этмезден
өңки Эдом юрдунда хөкүм сүрен патышалар шу
ашакдакылардыр: Бегорың оглы Бала. Онуң
пайтагт галасының ады Динхабады. 44 Бала
дүнйәден өтүп, онуң ерине Босра галасындан
болан Зераның оглы Ёбап патыша болды. 45 Ёбап
дүнйәден өтүп, онуң ерине тейманлы Хушам
патыша болды. 46 Хушам дүнйәден өтүп, онуң
ерине Мовап юрдунда мидянлары еңен, Бедатың
оглы Хадат патыша болды. Онуң пайтагт
галасының ады Авытды. 47 Хадат дүнйәден өтүп,
онуң ерине масрекалы Самла патыша болды.
48 Самла дүнйәден өтүп, онуң ерине Евфрат
дерясының боюндакы Рехоботдан болан Шавул
патыша болды. 49 Шавул дүнйәден өтүп, онуң ерине
Акборың оглы Багалханан патыша болды.
50 Багалханан дүнйәден өтүп, онуң ерине Хадат
патыша болды. Онуң пайтагт галасының ады
Пагуды. Мейзахабың агтыгы, Матредиң гызы
Мехейтабел онуң аялыдыр. 51 Хадат дүнйәден өтди.
Эдомың уругбашылары шуларды: Тимна, Алва,
Етет, 52 Охолыбама, Эла, Пинон, 53 Кеназ, Тейман,
Мибсар, 54 Магдыел ве Ирам. Буларың хеммеси
Эдомың уругбашыларыды.

2-нҗи бап

Ысрайылың несиллери

2 Ысрайылың огуллары шулардыр: Рубен,
Шимгон, Леви, Яхуда, Ысакар, Зебулун, Дан,
Юсуп, Бенямин, Нафталы, Гат ве Ашер.
3 Яхуданың огуллары шулардыр: Эр, Онан ве
Шела. Бу үчүси онуң кенган аялы Батшувадан
доглан огулларыдыр. Реб Яхуданың новбахар оглы
Эри Өз назарында бетпәл боланы үчин өлдүрди.
4 Яхуданың гелни Тамардан Перес хем Зера
догулды. Онуң җеми бәш оглы барды.
5 Пересиң огуллары: Хесрон, Хамул.
6 Зераның огуллары: Зимри, Эйтан, Хейман,
Калкол, Дара – җеми бәш огул. 7 Кармының оглы:
Акар ‡‡. Ол Реббе багыш эдилен заты алып, гүнә
этди ве Ысрайылың башына бела гетирди ‡‡†.
8 Эйтаның оглы Азаря.

Давут патышаның несил дарагты

9 Хесроның огуллары: Ерахмеел, Рам ве Келубай
‡‡‡.
10 Рамдан Эминадап, Эминадапдан яхудаларың
тиребашысы Нахшон догулды.
11 Нахшондан Салма §, Салмадан Боваз, Бовазден
Обет, Обетден Йышай догулды.
13 Йышайдан онуң новбахар оглы Элияп, икинҗи
оглы Абынадап, үчүнҗи оглы Шимга, дөрдүнҗи
оглы Нетанел, бәшинҗи оглы Радай, алтынҗы оглы
Осем, единҗи оглы Давут хем-де оларың аял
доганлары Серуя билен Абыгайыл догулды.
Серуядан Абышай, Ёвап хем-де Асахел атлы үч огул
дүнйә инди. 17 Абыгайылдан Эмаса догулды.
Ысмайыл уругындан болан Етер Эмасаның
какасыдыр.

Хесроның несиллери

18 Хесроның оглы Калебиң Азуба хем-де Еригот
атлы аялларындан бирнәче чагасы болды.
Азубадан болан огуллар, ине, шулардыр: Ешер,
Шобап, Ардон.
19 Азуба өленден соң, Калеп Эфраты аяллыга
алды; Эфратдан Хур догулды.
20 Хурдан Уры, Урудан Бесалел догулды.
21 Хесрон Гилгадың какасы Макырың гызының
янына гирди. Хесрон оңа өйлененде алтмыш
яшындады. Ондан Сегуп догулды. 22 Сегупдан Яйыр
догулды. Гилгатда онуң йигрими үч галасы барды.

† *Сепи – кәбир гадымы голязмаларда Сепо*
†† *Алян – кәбир гадымы терҗимелерде Алван*
‡ *Хамран – бу ат Гчк 36:26-да Хемдан*
‡† *Ягкан – бу ат Гчк 36:27-де Акан*
‡‡ *Акар – бу ат Еш 7:1-де Акан*
‡‡† *Акар... бела гетирди – еврейче Акар бела гетирди*
‡‡‡ *Келубай – Калебиң бейлеки ады.*
§ *Салма – кәбир гадымы терҗимелерде Салмон*

23 Йөне Гешур билен Арам олардан Хавотяйыры
хем-де Кенаты обалары билен биле – җеми
алтмыш гала алдылар. Шулар Гилгадың какасы
Макырың несиллеридир.
24 Хесрон Калепефратда дүнйәден өтди. Онуң
аялы Абыя Ашхуры догды. Ашхур Текова
галасының дүйбүни тутды.

Ерахмеелиң несиллери

25 Хесроның новбахар оглы Ерахмеелиң огуллары:
новбахар оглы Рам, Буна, Орен, Осем ве Ахыя.
26 Ерахмеелиң Атара атлы ене-де бир аялы барды.
Ол Онамың эҗесидир.
27 Ерахмеелиң новбахар оглы Рамдан Магас,
Ямын ве Экер догулды.
28 Онамдан Шаммай хем-де Яда, Шаммайдан
Надап хем-де Абышур догулды.
29 Абышурың аялының ады Абыхайылды. Ондан
Ахбан хем-де Молыт догулды.
30 Надапдан Селет ве Апайым догулды. Селетден
несил галмады. 31 Апайымдан Йишги, Йишгиден
Шешан, Шешандан Ахлай догулды.
32 Шаммайың иниси Ядадан Етер ве Ёнатан
догулды. Етерден несил галмады. 33 Ёнатандан
Пелет хем-де Заза догулды. Булар Ерахмеелиң
несиллеридир.
34 Шешаның оглы ёкды, онуң диңе гызлары
барды; йөне Шешаның Ярха атлы бир мүсүрли
гулы барды. 35 Онсоң Шешан гулы Ярха гызыны
аяллыга берди. Онуң гызындан Атай догулды.
36 Атайдан Натан, Натандан Забат, 37 Забатдан
Эплал, Эплалдан Обет, 38 Обетден Еху, Ехудан Азаря,
39 Азарядан Хелес, Хелесден Элгаса, 40 Элгасадан
Сисмай, Сисмайдан Шаллум, 41 Шаллумдан Екамя,
Екамядан Элишама догулды.

Калебиң несиллери

42 Ерахмеелиң иниси Калебиң огуллары: новбахар
оглы Меша; ол Зибиң какасыдыр. Калебиң икинҗи
оглы Мареша; ол Хеброның какасыдыр.
43 Хеброның огуллары: Кора, Тапува, Рекем ве
Шема. 44 Шемадан Ёркагамың какасы Рахам;
Рекемден Шаммай догулды. 45 Шаммайдан Магон
догулды. Магон Бейтсурың какасыдыр.
46 Калебиң гырнак аялы Эйпадан Харан, Моса ве
Газез догулды. Харандан огул болуп, оңа Газез
доганының адыны дакды.
47 Яхдайың огуллары: Регем, Ётам, Гешан, Пелет,
Эйпа ве Шагап.
48 Калебиң гырнак аялы Магакадан Шебер хем-де
Тирхана догулды. 49 Соңра ондан Шагап билен
Шева догулды. Шагап Мадманнаны
эсасландырыпды, Шева Макбена билен Гибганы
эсасландырыпды. Калебиң хем бир гызы барды,
онуң ады Аксады. 50 Ине, шулар Калебиң
несиллеридир.
Калебиң аялы Эфратдан новбахар оглы Хур
догулды. Хуруң үч оглы болуп, биринҗисиниң ады
Шобалды, ол Кирятъегарымы эсасландырыпды.
51 Онуң икинҗи оглы Салма болуп, ол
Бейтуллахамы эсасландырыпды, үчүнҗи оглуның
ады Хареп болуп, ол Бейтгадери эсасландырыпды.
52 Кирятъегарымы эсасландыран Шобал
хароваларың ве манахатларың ярысының
атасыды. 53 Шейле хем Кирятъегарымың уруглары
болан йытраларың, путларың, шуматларың,
мишраларың-да атасыды. Сорга хем Эштавол
шәхерлериниң халкы хем шу уруглардан гелип
чыкыпды.
54 Бейтуллахамы эсасландыран Салма
нетопалыларың, Атрот Бейтёвабың хем
манахатларың ярысы Сорга халкының атасыды.
55 Ягбесде яшан кәтиплериң уруглары: тиргатлар,
шимгатлар ве сукатлар. Олар Рекабың неслиниң
атасы Хамматдан гелип чыкан кейнлерди.

3-нҗи бап

Давудың несиллери

(2 Шамувел 3:2-5; 5:4-5,14-16; 1 Патышалар 2:11; 1 Йыл язгылары 14:3-6; 29:27)

3 Ине, шулар Давудың Хеброндака доглан
огулларыдыр: йизрегелли Ахыногамдан болан
новбахар оглы Амнон; кармелли Абыгайылдан
болан икинҗи оглы Даныел. 2 Үчүнҗи оглы Гешур
шасы Талмайың гызы Магакадан болан Абшалом,
дөрдүнҗи оглы Хагытдан болан Адоныя; 3 Бәшинҗи
оглы Абыталдан болан Шепатя; алтынҗы оглы
аялы Эгладан болан Йитрегам; 4 Шу алтысы
Давудың Хеброндака болан огулларыдыр. Ол бу
ерде еди йыл алты ай шалык сүрди.
Давут Иерусалимде отуз үч йыл шалык сүрди.
5 Булар Давут Иерусалимдекә догланлардыр:
Шимга, Шобап, Натан, Сүлейман; олар Эмиелиң
гызы Батшебадан болан дөрт огулдылар.
6 Булардан соң ене докуз огул догулды: Йыбхар,
Элишама, Элипелет, Нога, Непек, Япыя, Элишама,
Эляда ве Элипелет.
9 Давудың шу огулларындан башга
гырнакларындан болан огуллары-да барды. Онуң
Тамар диен гызы хем барды.

Сүлейманың несиллери

10 Сүлеймандан Рехабгам, Рехабгамдан Абыя,
Абыядан Аса, Асадан Ехошапат, 11 Ехошапатдан
Ехорам, Ехорамдан Ахазя, Ахазядан Ёваш,
12 Ёвашдан Амазя, Амазядан Узыя, Узыядан Ётам,

13 Ётамдан Ахаз, Ахаздан Хизкия, Хизкиядан
Манаша, 14 Манашадан Амон, Амондан Ёшыя
догулды.
15 Ёшыяның огуллары: новбахар оглы Ёханан,
икинҗи оглы Ехоякым, үчүнҗи оглы Сидкия,
дөрдүнҗи оглы Шаллум.
16 Ехоякымың несиллери: Ехоякымдан Еконя †,
Еконядан Сидкия догулды.
17 Есир эдип әкидилен Еконяның огуллары:
Шеялтыел, Малкырам, Педая, Шенасар, Екамя,
Хошама ве Недабя.
19 Педаяның огуллары: Зерубабыл ве Шимги.
Зерубабылың огуллары: Мешуллам, Хананя ве
Шеломыт оларың аял доганыды.
20 Зерубабылың бейлеки бәш оглы: Хашуба, Охел,
Берекя, Хасадя ве Юшапхесет.
21 Хананяның огуллары: Пелатя ве Ешагя.
Ешагядан Репая, Репаядан Арнан, Арнандан Абадя,
Абадядан Шеканя догулды.
22 Шеканядан Шемагя догулды. Шемагяның
огуллары: Хатуш, Йыгал, Барыя, Негаря ве Шапат.
Шунлукда, Шеканяның бир оглы ве бәш агтыгы –
җеми алты адам болды.
23 Негаряның огуллары: Элёгейнай, Хизкия ве
Азрыкам. Булар җеми үч огулдылар.
24 Элёгейнайың огуллары: Ходавя, Эляшып,
Пелая, Акуп, Ёханан, Делая ве Ананы. Булар җеми
еди огулдылар.

4-нҗи бап

Яхуданың несиллери

4 Яхуданың огуллары: Перес, Хесрон, Кармы,
Хур ве Шобал.
2 Шобалың оглы Реяядан Яхат, Яхатдан Ахумай ве
Лахат догулды. Булар Соргалыларың уругларыдыр.
3 Эфратың новбахар оглы, Бейтуллахамы
эсасландыран Хуруң огуллары шуларды: Эйтам,
Пенувал ве Эзер. Эйтамың огуллары шуларды:
Йизрегел, Йышма ве Йыдбаш. Оларың аял
доганының ады Хаслелпоныды. Пенувал Гедоры
эсасландырыпды, Эзер Хушаны эсасландырыпды.
5 Текованың какасы Ашхурың Хела хем-де Нагара
атлы ики аялы барды. 6 Ашхурың Нагара диен
аялындан Ахузам, Хепер, Темени ве Хахаштары
догулды. Булар Нагараның огулларыды. 7 Хеланың
огуллары: Зерет, Сохар, Этнан ве Кос. Кос Анубың
ве Хасобебабың какасыды. Харумың оглы
Ахархелиң несли-де Косдан гелип чыкандыр.
9 Ягбес атлы адам барды; ол доганларының
арасында иң абрайлысыды. «Агыры билен
догурдым» дийип, эҗеси онуң адына Ягбес †† дакды.
10 Ягбес: «Мени ялкасадың, мениң чәклерими
гиңелтседиң, мениң билен болуп, мени азапдан ве
яманлыкдан горасадың» дийип, Ысрайылың
Худайына дилег этди. Худай онуң ислегини ерине
етирди.
11 Шуханың доганы Келупдан Мехир, Мехирден
Эштон догулды. 12 Эштондан Бейтрапа, Пасея хем-
де Ирнахаш галасыны эсасландыран Техинна
догулды. Булар Реканың илатыды.
13 Кеназың огуллары: Отниел, Серая. Отниелиң
оглы: Хатат ве Мегонотай. 14 Мегонотайдан Опра
догулды. Серая Хүнәрментлер җүлгесини дөреден
Ёвабың какасыды. Көп хүнәрментлериң
яшаяндыгы үчин бу ере шейле ат дакылды.
15 Епуннәниң оглы болан Калебиң огуллары: Ыру,
Эла ве Нагам. Эладан Кеназ догулды.
16 Ехаллелелиң огуллары: Зип, Зипа, Тиря ве
Асарел.
17 Эзраның огуллары: Етер, Мерет, Эпер ве Ялон.
Мередиң мүсүрли аялындан: Меръем, Шаммай ве
Эштемова галасыны эсасландыран Йышба
догулды. 18 Мередиң мүсүрли аялы фараоның гызы
Битяды. Онуң яхудалы аялындан Гедоры
эсасландыран Ерет, Соконы эсасландыран Хебер
билен З278нованы эсасландыран Екутыел догулды.
19 Ходыяның аялы болан Нахамың аял доганының
огулларындан гармлы Кегила билен магакатлы
Эштемова догулды.
20 Шимоның огуллары: Амнон, Ринна, Бенханан
ве Тилон.
Йишгиниң огуллары: Зохет ве Бензохет.

Шелахың несиллери

21 Яхуданың оглы Шеланың несиллери шулардыр:
Леканы эсасландыран Эр, Марешаны
эсасландыран Лагда, Бейташбеядакы непис зыгыр
мата докаянларың уругы, 22 Ёкымың, Козебаның
адамлары, Ёваш хем-де Сараф. Олар Мовап билен
Яшублехеме хәким болдулар. Булар гадымы
вакалардыр. 23 Булар Нетагымың хем-де Гедераның
илатларыды. Олар патыша күйзегәр болуп хызмат
этдилер.

Шимгоның несиллери

24 Шимгоның огуллары: Немувал, Ямын, Ярып,
Зера, Шавул. 25 Шавулдан Шаллум, Шаллумдан
Мибсам, Мибсамдан Мишма догулды.
26 Мишманың огуллары: Мишмадан Хаммувал,
Хаммувалдан Закур, Закурдан Шимги догулды.
27 Шимгиниң он алты оглы, алты гызы барды, йөне
онуң доганларының перзенди көп дәлди. Шейдип,

† *Еконя – бу ат 2Пат 24–25-нҗи бапларда Ехоякын*

†† *Еврейче Ягбес агыры*

Шимгиниң несиллери Яхуданыңкы ялы көпелмеди.
28 Олар Беершебада, Моладада, Хасаршугалда,
Билхада, Эсемде, Толатда, Бетувалда, Хормада,
Зиклагда, Бейтмаркаботда, Хасарсусымда,
Бейтбиргиде ве Шагарайымда яшадылар. Ине,
шулар шимгилериң Давут патыша болмазындан
өңки галаларыды. 32 Оларың обалары: Эйтам,
Айын, Риммон, Токен, Ашан – җеми бәш гала. 33 Бу
галаларың төверегиндәки Багала ченли болан
обалары оларың месген тутан ерлеридир. Олар
несил дарагтыны яздылар. 34 Оларың
уругбашылары шуларды: Мешобап, Ямлек,
Амазяның оглы Ёша, 35 Ёвел, Асыелиң човлугы
Сераяның агтыгы Ёшыбяның оглы Еху,
36 Элёгейнай, Ягакоба, Ешохая, Асая, Адыел,
Ешимиел, Беная, 37 Шемагяның говлугы,
Шимриниң ювлугы, Едаяның човлугы, Аллоның
агтыгы, Шипгиниң оглы Зиза. 38 Шу атлары боюнча
агзаланлар уругбашылардыр.
Оларың несиллери җуда көпелди. 39 Олар өз
сүрүлерине өри гөзләп, Гедора ве җүлгәниң
гүндогар тарапына ченли барып етдилер. 40 Олар
отлук, говы өри мейданларының үстүнден
бардылар; бу ер гаты гиң, асуда хем рахатды. Өң бу
ерде хамлар отурыпдылар. 41 Шу атлары языланлар
Яхуда патышасы Хизкияның дөврүнде гелип, өз
чадырларында болан хамлара ве мегунылара
хүҗүм эдип, олары бүс-бүтинлей гырып ёк эдип,
оларың ерлеринде орнашдылар, себәби ол ерде
сүрүлери үчин өри мейдан барды. 42 Шимгонларың
бир бөлеги – эркек кишилериниң бәш йүзүси
Йишгиниң огуллары Пелатяның, Негаряның,
Репаяның хем-де Узыелиң баштутанлыгында Сегир
дагына гитдилер. 43 Олар амалеклериң гачып, дири
галанларыны гырдылар; олар шу гүне ченли шол
ерде яшап гелйәрлер.

5-нҗи бап

Рубениң несиллери

5 Рубен Ысрайылың новбахар оглуды, йөне ол
атасының дүшегини харамландыгы үчин
новбахар огуллык хакы ондан алнып, Ысрайылың
оглы Юсубың перзентлерине берилди. Шоңа гөрә-
де несил дарагтында Рубен илкинҗи огул хасап
эдилмейәр. 2 Яхуда доганларының арасында
гүйчлүси болуп, баштутан ондан гелип чыкан
болса-да, новбахар огуллык хакы Юсубыңкыды.
3 Ысрайылың новбахар оглы Рубениң огуллары
шуларды: Ханок, Паллу, Хесрон ве Кармы.
4 Ёвелиң несиллери: Шемагя, Шемагядан Гок,
Гокдан Шимги, 5 Шимгиден Мика, Микадан Реяя,
Реяядан Багал, 6 Багалдан Беера догулды. Беераны
Ашурың патышасы Тиглатпилесер есир эдип
әкитди. Беера рубенлериң тиребашысыды. 7 Несил
дарагтларына гөрә Берааның ковумлары билен
болан гарындашлары шулардыр: Егиел баштутан;
Закаря ве Ёвелиң човлугы, Шеманың агтыгы,
Азазың оглы Бала. Бу рубенлер Небо билен
Багалмегона ченли узалып гидйән Арогер
үлкесинде яшаярдылар. 9 Гүндогара Евфрат
дерясының бу тарапындакы чөлүң башланян
ерине ченли узалып гидйән ерлер хем Беланың
ерлериди, себәби онуң Гилгатда малы җуда
көпелипди. 10 Шавулың дөврүнде рубенлер
хагарлар билен уршуп, олары еңип, Гилгадың
тутуш гүндогарына яйрап, хагарларың
чадырларында яшадылар.

Гадың несиллери

11 Гатлар рубенлериң гапдалында Салка галасына
ченли болан Башан үлкесинде месген тутдулар.
12 Башанда Ёвел иң ваҗып уругың баштутаныды,
Шапам икинҗи ваҗып уругың баштутаныды, Ягнай
билен Шапат болса бейлеки уругларың
баштутаныды. 13 Оларың гарындашлары ковумы
боюнча шулардыр: Микайыл, Мешуллам, Шеба,
Ёрай, Ягкан, Зия ве Эбер җеми еди. 14 Олар
Абыхайылың несиллеридир. Абыхайыл Бүзүң
таңлыгы, Яхдоның геңлиги, Ешишайың говлугы,
Микайылың ювлугы, Гилгадың човлугы, Ярованың
агтыгы, Хурының оглыды. 15 Гунының агтыгы,
Абдыелиң оглы Ахы буларың арасында иң бейик
уругбашыды. 16 Гатлар Гилгатдакы ве Башандакы
галаларында хем-де Шароның өри мейданларында
яшадылар. 17 Яхуданың патышасы Ётам хем-де
Ысрайылың патышасы Яробгамың дөврүнде
буларың хеммеси өз несил дарагтына гөрә хасаба
алындылар.

Гүндогар тирелериң гошунлары

18 Рубенлерден, гатлардан хем-де гүндогардакы
манаша тиресинден гылычлы-галканлы, яй билен
ок атян, сөвеш тәлимини алан, гуллуга тайяр кырк
дөрт мүң еди йүз алтмыш саны эдермен эсгер
барды. 19 Олар хагарлар, етурлар, напышлар хем-де
нодаплар билен урушдылар. 20 Олар урушда Худая
ахы-нала эдип, көмек аландыклары үчин,
хагарларың хем-де оларың янындакыларың
әхлисини эле салдылар. Худай оларың ахы-
наласына җогап берди, чүнки олар Оңа
ынандылар. 21 Олар душманларының элли мүң
дүесини, ики йүз элли мүң доварыны, ики мүң
эшегини эле салдылар ве йүз мүң адамыны есир
алдылар. 22 Көп адам өлди, себәби бу уруш
Худайданды. Шейдип, рубенлер, гатлар хем-де
гүндогардакы манаша тиреси тә сүргүнлик дөврүне

ченли хагарларың хем-де оларың янындакыларың ерлеринде яшадылар.

Гүндогардакы манаша тиреси

[23] Гүндогардакы манаша тиресиниң адамлары
юртда месген тутуп, Башандан Багалхермона,
Сенире хем-де Хермон дагына ченли яйрадылар.
Олар җуда көпди. [24] Ине, шулар оларың
ковумбашыларыдыр: Эпер, Йишги, Элиел, Азрыел,
Ермея, Ходавя ве Яхдыел. Булар батыр йигитлер,
мешхур адамлар ве уруг баштутанларыды. [25] Эмма
булар ата-бабаларының Худайындан дәнип, Онуң
өз өңлеринде дерби-дагын эден юрдуның
халкының худайларына сежде этмек билен зына
этдилер. [26] Шоңа гөрә Ысрайыл Худайы Ашурың
патышасы Пулың рухуны оярды. Бу патышаның
бейлеки ады Тиглатпилесерди. Ол рубенлери,
гатлары, гүндогардакы манаша тиресини есир
эдип, олары Хала, Хабора, Хара хем-де Гозан
дерясына гетирди. Олар шу гүне ченли хем шол
ердедир.

6-нҗы бап

Левиниң несиллери

6 Левиниң огуллары: Гершон, Кохат ве Мерары.
[2] Кохадың огуллары: Имран, Йисхар, Хеброн ве
Узыел. [3] Имраның огул-гызы: Харун, Муса ве
Меръем. Харуның огуллары: Надап, Абыху, Элгазар
ве Ытамар.
[4] Элгазардан Пинехас, Пинехасдан Абышува,
[5] Абышувадан Букы, Букыдан Узы, [6] Узыдан Зерахя,
Зерахядан Мераёт, [7] Мераётдан Амаря, Амарядан
Ахытуп, [8] Ахытупдан Садок, Садокдан Ахымагас,
[9] Ахымагасдан Азаря, Азарядан Ёханан,
[10] Ёханандан Азаря догулды. Бу шол Сүлейманың
Иерусалимде гуран өйүнде руханылык эден
Азарядыр. [11] Азарядан Амаря, Амарядан Ахытуп,
[12] Ахытупдан Садок, Садокдан Шаллум,
[13] Шаллумдан Хилкия, Хилкиядан Азаря [14] Азарядан
Серая, Сераядан Ехосадак догулды.
[15] Небукаднесарың үсти билен Реб Яхуданың ве
Иерусалимиң халкларыны сүргүн эден дөврүнде
Ехосадак хем сүргүн эдилди.

Левиниң бейлеки несиллери

[16] Левиниң огуллары: Гершон, Кохат ве Мерары.
[17] Гершоның огулларының атлары Либни хем-де
Шимгидир. [18] Кохадың огуллары: Имран, Йисхар,
Хеброн ве Узыел. [19] Мерарының огуллары: Махлы
ве Мушы.
Несиллерине гөрә левилериң уруглары
шулардыр: [20] Гершоның несиллери: Гершондан
Либни, Либниден Яхат, Яхатдан Зимма,
[21] Зиммадан Ёва, Ёвадан Ыдо, Ыдодан Зера,
Зерадан Еятрай догулды.
[22] Кохадың несиллери: Кохатдан Эминадап,
Эминадапдан Кора, Корадан Асыр, [23] Асырдан
Элкана, Элканадан Эбиясап, Эбиясапдан Асыр,
[24] Асырдан Тахат, Тахатдан Урыел, Урыелден Узыя,
Узыядан Шавул догулды.
[25] Элкананың огуллары: Омасай ве Ахымот.
[26] Ахымотдан Элкана, Элканадан Сопай, Сопайдан
Нахат, [27] Нахатдан Элияп, Элияпдан Ерохам,
Ерохамдан Элкана догулды.
[28] Шамувелиң огуллары: новбахар оглы Ёвел †,
икинҗи оглы Абыя.
[29] Мерарының несиллери: Мерарыдан Махлы,
Махлыдан Либни, Либниден Шимги, Шимгиден
Уза, [30] Узадан Шимга, Шимгадан Хагыя, Хагыядан
Асая догулды.

Ыбадатхана сазандалары

[31] Әхт сандыгыны Реббиң өйүнде гояндан соң,
Давудың шол ерде нагма айтмага беллән
адамлары шулардыр. [32] Булар Сүлейман
Иерусалимде Реббиң өйүни гурянча, Реббе йүз
тутулян мукаддес чадырың өңүнде нагма айтдылар.
Олар белленилен дүзгүнлер боюнча хызмата
дурдулар.
[33] Ол ерде хызмата дуранлар хем-де оларың
несиллери шулардыр: кохат уругындан Ёвелиң
оглы Хейман багшы. Хейманың ата-бабалары
шулардыр: Шамувел Ёвелиң атасы, [34] Элкана
Шамувелиң атасы, Ерохам Элкананың атасы, Элиел
Ёрамың атасы, Това Элиелиң атасы, [35] Суп Тованың
атасы, Элкана Супуң атасы, Махат Элкананың
атасы, Омасай Махатың атасы, [36] Элкана Омасайың
атасы, Ёвел Элкананың атасы, Азаря Ёвелиң атасы,
Сепаня Азаряның атасы, [37] Тахат Сепаняның атасы,
Асыр Тахадың атасы, Эбиясап Асырың атасы, Кора
Эбиясабың атасы, [38] Йисхар Кораның атасы, Кохат
Йисхарың атасы, Леви Кохадың атасы, Ысрайыл
Левиниң атасы.
[39] Онуң сагында дуран доганы Асаф, гершон
уругындан болуп, Берекяның оглуды. Онуң ата-
бабалары шулардыр: Шимга Берекяның атасы,
[40] Микайыл Шимганың атасы, Багасея Микайылың
атасы, Малкыя Багасеяның атасы, [41] Этни
Малкыяның атасы, Зера Этнениң атасы, Адая
Зераның атасы, [42] Эйтан Адаяның атасы, Зимма
Эйтаның атасы, Шимги Зимманың атасы, [43] Яхат
Шимгиниң атасы, Гершон Яхатың атасы, Леви
Гершоның атасы.

---

† *Ёвел – бу сөз кәбир голязмада ёк.*

44 Чеп тарапында оларың мерары уругындан
болан гарындашлары дурды. Олар шулардыр:
Киши Эйтаның атасы, Абды Кишиниң атасы,
Маллук Абдының атасы, 45 Хашабя Маллугың атасы,
Амазя Хашабың атасы, Хилкия Амазяның атасы,
46 Эмасы Хилкияның атасы, Баны Эмасының атасы,
Шемер Банының атасы 47 Махлы Шемериң атасы,
Мушы Махлының атасы, Мерары Мушының атасы,
Леви Мерарының атасы.
48 Оларың гарындашлары болан левилер
мукаддес чадырың – Худайың өйүниң хызматына
беллендилер.

Харуның несиллери

49 Харун билен онуң несиллери якма гурбанлык
сыпасында, якымлы ыслы түтетги сыпасында
садакалар хөдүрледилер. Иң мукаддес отагың әхли
ишлерини этдилер. Худайың гулы Мусаның
табшырыкларына лайыклыкда, олар ысрайыл
халкыны гүнәсинден сапладылар. 50 Ине, шулар
Харуның несиллеридир: Харундан Элгазар,
Элгазардан Пинехас, Пинехасдан Абышува,
51 Абышувадан Букы, Букыдан Узы, Узыдан Зерахя,
52 Зерахядан Мераёт, Мераётдан Амаря, Амарядан
Ахытуп, 53 Ахытупдан Садок, Садокдан Ахымагас
догулды.

Левилериң месген тутан ерлери

54 Левилериң өз топракларында месген тутан
ерлери шулардыр: кохат уругындан болан Харуның
огулларының бижеси чыкып, олара Яхудадакы
Хеброны хем-де онуң төверегиндәки өри
мейданлары бердилер. 56 Йөне ол галаның экин
мейданларыдыр обалары Епуннәниң оглы Калебе
берилди. 57 Харуның огулларына гачыбаталга
галалары болан Хеброн ве Либна өри мейданлары
билен биле, Ятыр ве Эштемова өри мейданлары
билен биле, 58 Хилен өри мейданлары билен биле,
Дебир өри мейданлары билен биле, 59 Ашан ве
Бейтшемеш өри мейданлары билен билеликде
берилди. 60 Бенямин тиресиниң топрагындан хем
өри мейданлары билен билеликде Геба, өри
мейданлары билен билеликде Алемет хем-де өри
мейданлары билен билеликде Анатот берилди.
Оларың әхли галалары несиллериниң санына гөрә
он үчдүр.
61 Кохатларың галан несиллерине бижә үсти
билен гүнбатардакы манаша тиресиниң пайындан
он гала берилди. 62 Гершонлара несиллериниң
санына гөрә ысакар, ашер, нафталы хем-де
Башандакы манаша тирелеринден он үч гала
берилди. 63 Мерарылара несиллериниң санына
гөрә, рубен, гат хем-де зебулун тирелеринден он
ики гала берилди. 64 Шунлукда, ысрайыллар бу
галалары өри мейданлары билен билеликде
левилере бердилер. 65 Шейле хем ысрайыллар
левилере бижә үсти билен яхуда, шимгон хем-де
бенямин тирелериниң атлары агзалан галаларыны
бердилер. 66 Кохадың несиллеринден
кәбирлеринде эфрайым тиресинден алнан
галалары барды. 67 Олара гачыбаталга галалары
болан Эфрайым дагларындакы Шекеми өри
мейданлары билен билеликде, шейле хем Гезери
өри мейданлары билен билеликде, 68 Ёкмыгамы
өри мейданлары билен билеликде, Бейтхороны
өри мейданлары билен билеликде, 69 Аялоны өри
мейданлары билен билеликде, Гатриммоны өри
мейданлары билен билеликде бердилер.
70 Гүнбатардакы манаша тиресинден өри
мейданлары билен билеликде Анери, Кохадың
несиллериниң галан бөлегине өри мейданлары
билен билеликде Билгамы бердилер.
71 Гершонлара: гүндогардакы манаша
тиресинден: өри мейданлары билен билеликде
Башандакы Голаны ве өри мейданлары билен
билеликде Аштароты; 72 ысакар тиресинден: өри
мейданлары билен билеликде Кедеши, өри
мейданлары билен билеликде Даберaты, 73 өри
мейданлары билен билеликде Рамоды, өри
мейданлары билен билеликде Анеми; 74 ашер
тиресинден: өри мейданлары билен билеликде
Машалы, өри мейданлары билен билеликде
Абдоны, 75 өри мейданлары билен билеликде
Хукогы, өри мейданлары билен билеликде Рехобы;
76 нафталы тиресинден: өри мейданлары билен
билеликде Җелиледәки Кедеши, өри мейданлары
билен билеликде Хаммоны, өри мейданлары билен
билеликде Кирятайымы бердилер. 77 Мерары
уругының галанларына шу ерлер берилди: зебулун
тиресинден өри мейданлары билен билеликде
Риммоно, өри мейданлары билен билеликде
Табор, 78 Ериходан башлап, Иорданың аңырсына
ченли, Иорданың гүндогар тарапы, рубен
тиресинден: өри мейданлары билен билеликде
чөлдәки Бесер, өри мейданлары билен билеликде
Яхса, 79 өри мейданлары билен билеликде Кедемот,
өри мейданлары билен билеликде Мейпагат; 80 гат
тиресинден: өри мейданлары билен билеликде
Гилгатдакы Рамот, өри мейданлары билен
билеликде Маханайым, өри мейданлары билен
билеликде Хешбон, өри мейданлары билен
билеликде Язер.

7-нҗи бап

Ысакарың несиллери

7 Ысакарың огуллары: Тола, Пува, Яшуп ве
Шимрон – җеми дөрт. [2] Толаның огуллары: Узы,
Репая, Ериел, Яхмай, Йыбсам ве Шамувел. Олар
тола уругының ковумбашыларыдыр. Давудың
дөврүнде оларың йигрими ики мүң алты йүз саны
батыр йигитлери барды. [3] Узыдан Йызрахя
догулды. Йызрахяның огуллары: Микайыл, Абадя,
Ёвел ве Йишия. Узының оглы ве агтыклары – җеми
бәш; оларың әхлиси-де ковумбашыларды. [4] Несил
дарагтына гөрә несиллериниң отуз алты мүң
адамлы харбы гүйчлери барды, чүнки олар көп
аяллы хем-де көп огуллыдылар. [5] Ысакарың әхли
несиллериниң арасында батыр йигитлер болан
гарындашлары несил дарагтларына гөрә җеми
сегсен еди мүңди.

Беняминиң несиллери

[6] Беняминиң огуллары: Бала, Бекер ве Едигаел –
җеми үч. [7] Баланың огуллары: Эсбон, Узы, Узыел,
Еримот ве Ири – җеми бәш. Булар ковумбашылар,
батыр йигитлердир. Оларың несил дарагтына гөрә
саны йигрими ики мүң отуз дөртди. [8] Бекериң
огуллары: Земира, Ёгаш, Элигезер, Элёгейнай,
Омры, Еремот, Абыя, Анатот, Алемет. Шуларың
хеммеси Бекериң огулларыдыр. [9] Несил дарагтына
гөрә батыр йигитлер болан ковумбашыларың саны
йигрими мүң ики йүз адамды. [10] Едигаелиң
огуллары: Билхан. Билханың огуллары: Егуш,
Бенямин, Эхут, Кенагана, Зетан, Таршыш ве
Ахышахар. [11] Едигаелиң шу огулларының хеммеси
ковумбашылардыр ве батыр йигитлердир. Оларың
урша укыплысы он еди мүң ики йүзди. [12] Ириң
огуллары: Шупым, Хупым; Хушым болса Ахериң
оглудыр.

Нафталының несиллери

[13] Нафталының огуллары: Яхсыел, Гуны, Езер ве
Шаллум. Шулар Билханың несиллеридир.

Манашаның несиллери

[14] Манашаның огуллары: сириялы гырнак
аялындан доглан Асрыел; Гилгадың какасы Макыр
хем шондан догулды. [15] Макыр Хупым билен
Шупымы өйлендирди. Аял доганының ады
Магакады. Икинҗисиниң ады Селопхадды. Онуң
диңе гызлары болды. [16] Макырың аялы Магака бир
огул догурды ве онуң адына Переш дакды.
Перешиң инисиниң ады Шерешди; онуң
огулларының ады Улам хем-де Рекемди. [17] Уламдан
Бедан догулды. Манашаның агтыгы, Макырың оглы
Гилгадың огуллары шулардыр. [18] Гилгадың аял
доганы Хаммолекетден Ышхот, Абыгезер ве Махла
догулды. [19] Шемиданың огуллары: Ахян, Шекем,
Ликхи ве Аныгам.

Эфрайымың несиллери

[20] Эфрайымың оглы Шутела, Шутеланың оглы
Берет, Бередиң оглы Тахат, Тахадың оглы Элгада,
Элгаданың оглы Тахат, [21] Тахадың оглы Забат,
Забадың оглы Шутела.
Эзер ве Элгат Эфрайымың огулларыды. Ерли гат
халкы олары мал сүрүлерини басып алмага
гелендиклери үчин өлдүрди. [22] Какалары Эфрайым
энче гүнләп оларың ясыны тутды; доганлары оңа
гөвүнлик бермәге гелдилер. [23] Эфрайым аялының
янына гирди. Аялы гөврели болуп, бир огул
догурды ве онуң адына Берига дакды, себәби онуң
өйүнде бетбагтчылык † барды. [24] Ёкаркы ве ашакы
Бейтхороны хем-де Узеншеераны гуран онуң гызы
Шеерады.
[25] Репа онуң оглуды. Репадан Решеп, Решепден
Тела, Теладан Тахан, [26] Тахандан Ладан, Ладандан
Эмихут, Эмихутдан Элишама, [27] Элишамадан Нун,
Нундан Ешува догулды.
[28] Эфрайымларың мүлклери ве месген тутан
ерлери шулардыр: Бейтел галасы ве онуң обалары,
гүндогарда Нагаран, гүнбатарда Гезер ве онуң
обалары, Шекем ве онуң обалары, Ая ве онуң
обалары. [29] Манашаларың чәклеринден: Бейтшеян
галалары билен, Тагнак галалары билен, Мегидо
галалары билен, Дор галалары билен. Шу
галаларда Ысрайылың оглы Юсубың огуллары
месген тутдулар.

Ашериң несиллери

[30] Ашериң огуллары: Йимна, Йишва, Йишви ве
Берига; Сера буларың аял доганыды.
[31] Бериганың огуллары: Хебер билен Малкыел;
Малкыел Бирзайытың какасыды.
[32] Хеберден Яплет, Шомер, Хотам хем-де оларың
аял доганы Шуга догулды.
[33] Яплетиң огуллары: Пасак, Бимхал ве Ашват.
Булар Яплетиң огулларыдыр.
[34] Шемериң огуллары: Ахы, Рохага, Хуба ве Арам.
[35] Шемериң доганы Хелемиң †† огуллары: Сопа,
Йымна, Шелеш ве Амал.
[36] Сопаның огуллары: Сува, Харнепер, Шугал,
Бери, Йымра, [37] Бесер, Хот, Шамма, Шилша, Йытран
ве Беера. [38] Етериң огуллары: Епунне, Писпа ве Ара.

---

† *Берига... бетбагтчылык – еврейче Берига бетбагтчылык*
†† *Хелем – бу Хотамың бейлеки ады болмагы мүмкиндир. Серет: 1ЙЙ 7:32.*

39 Уланың огуллары: Ара, Ханныел ве Рися.
40 Шуларың хеммеси Ашериң несиллериди,
ковумбашылардыр, сайлама батыр йигитлер хем-
де беглериң бегидир. Оларың несил дарагтына
гөрә урша укыплы йигрими алты мүң адамы
барды.

8-нҗи бап

Беняминиң несиллери

8 Беняминиң бәш оглы барды. Новбахар оглы
Бала, икинҗиси Ашбел, үчүнҗиси Ахара,
2 дөрдүнҗиси Ноха, бәшинҗиси Рапады.
3 Баланың огуллары: Адар, Гера, Абыхут,
4 Абышува, Нагаман, Ахова, 5 Гера, Шефуфан ве
Хурам.
6 Эхудың несиллери Нагаман, Ахыя ве Герады.
Олар Геба халкының ковумбашыларыды. Олар
ковлуп чыкарылып, Манахата есир эдилип
әкидилдилер. Уза билен Ахыхудың какасы Гера
булары гөчүрипди.
8 Шахарайым өз аяллары Хушым билен Багарана
талагыны беренинден соң, Мовап юрдунда онуң
бирнәче оглы болды. 9 Онуң аялы Ходешден болан
огуллары шулардыр: Ёбап, Сибя, Меша, Малкам,
10 Егус, Сакя ве Мирма. Олар ковумбашыдылар.
11 Шахарайымың Хушымдан Абытуп хем-де
Элпагал диен огуллары болды. 12 Элпагалың
огуллары: Эбер, Мишгам, Ононы хем-де галалары
билен биле Лоды гуран Шемет, 13 Берига, Шема – бу
икиси Аялоның илатының ковумбашыларыдылар;
олар Гатың илатыны ковуп чыкардылар;
14 Бериганың огуллары шулардыр: Ахё, Шашак ве
Еремот, 15 Зебадя, Арат, Эдер, 16 Микайыл, Йышпа
ве Ёха – булар Бериганың огулларыдыр.
17 Зебадя, Мешуллам, Хизки, Хебер, 18 Йишмерай,
Йизлия ве Ёбап – булар Элпагалың огулларыдыр.
19 Якым, Зикри, Забды, 20 Элигенай, Силлетай,
Элиел, 21 Адая, Берая ве Шимрат – булар Шимгиниң
огулларыдыр.
22 Йишпан, Эбер, Элиел, 23 Абдон, Зикри, Ханан,
24 Ханаця, Эйлам, Антотыя, 25 Йипдея ве Пенувал –
булар Шашагың огулларыдыр.
26 Шамшерай, Шехаря, Аталя, 27 Ягарешя, Элия ве
Зикри – булар Ерохамың огулларыдыр.
28 Булар несил дарагтына гөрә
ковумбашылардыр. Олар Иерусалимде яшадылар.

Шавул патышаның несиллери

29 Гибгоны эсасландыран адам шол галада яшады;
онуң аялының ады Магакады. 30 Абдон оларың
новбахар оглуды, онсоң Сур, Киш, Багал, Нер,
Надап, 31 Гедор, Ахё, Зекер ве Миклотды. 32 Миклот
Шимганың какасыды. Олар хем өз
гарындашларының янында – Иерусалимде
яшадылар.
33 Нерден Киш, Кишден Шавул, Шавулдан Ёнатан,
Малкышува, Абынадап ве Эшбагал † догулды.
34 Ёнатандан Мерибагал ††, Мерибагалдан Мика
догулды. 35 Миканың огуллары: Питон, Мелек,
Тарыя ве Ахаз.
36 Ахаздан Ехогада, Ехогададан Алемет, Азмавет,
Зимри, Зимриден Моса догулды. 37 Мосадан Бинега,
Бинегадан Рапа, Рападан Элгаса, Элгасадан Асел
догулды.
38 Аселиң Азрыкам, Бокеру, Ысмайыл, Шегаря,
Абадя ве Ханан атлы алты оглы барды. Шуларың
хеммеси Аселиң огулларыдыр. 39 Онуң доганы
Ешугың огуллары: новбахар оглы Улам, икинҗиси
Егуш, үчүнҗиси Элипелет. 40 Уламың огуллары
батыр йигитлер ве яйчылардыр; оларың
чагаларыдыр агтыклары көпди. Оларың җеми бир
йүз эллиди.
Шуларың хеммеси беняминлердир.

9-нҗы бап

Есирликден гайдып геленлер

9 Ысрайылларың хеммеси өз несил дарагтына
гөрә хасаба алнып, олар Ысрайыл
патышаларының китабына язылды.
Яхудалар Реббе бивепалык эдендиклери үчин
Бабыла сүргүн эдилди. 2 Кәбир ысрайыллар
илкинҗи болуп, галалардакы өз мүлклерине
руханылар, левилер хем-де ыбадатхана
хызматкәрлери билен доланып гелдилер.
3 Яхуда, бенямин, эфрайым хем-де манаша
тирелеринден Иерусалимде тәзеден орнашанлары
шулардыр:
4 Яхуданың оглы Пересиң неслинден: Баныың
ювлугы, Имриниң човлугы, Омрының агтыгы,
Эмихудың оглы Утай.
5 Шилон уругындан: новбахар оглы Асая хем-де
онуң огуллары.
6 Зераның неслинден: Егувел хем-де онуң
гарындашлары – җеми яхуда тиресинден алты йүз
тогсан адам.
7 Беняминиң неслинден: Хасенуваның човлугы,
Ходавяның агтыгы, Мешулламың оглы Саллу;
8 Ерохамың оглы Йибнея; Микриниң агтыгы,
Узының оглы Эла; Йибнияның човлугы, Регувалың
агтыгы, Шепатяның оглы Мешуллам. 9 Бенямин лер
несил дарагтына гөрә докуз йүз элли алты адамды.
Ёкарда ады агзаланларың хеммеси
ковумбашыларды.

---

† *Эшбагал – бу ат 2Шам 2:8-де Ышбошет*
†† *Мерибагал – бу ат 2Шам 4:4-де Мепибошет*

Иерусалиме доланып гелен руханылар

[10] Доланып гелен руханылардан: Едая, Ехоярып,
Якин, [11] Ахытубың говлугы, Мераётың ювлугы,
Садогың човлугы, Мешулламың агтыгы,
Хилкияның оглы, Худайың өйүниң ёлбашчысы
Азаря; [12] Малкыяның човлугы, Пашхурың агтыгы,
Ерохамың оглы Адая; Иммериң говлугы,
Мешиллемитиң ювлугы, Мешулламың човлугы,
Яхзераның агтыгы, Адыелиң оглы Магсай.
[13] Руханыларың саны бир мүң еди йүз алтмышды.
Олар ковумбашыларды ве укыплы адамларды.
Олар Худайың өйүнде хызмат этмәге җогапкәрди.

Иерусалимдәки левилер

[14] Левилерден: Мерары уругындан Хашабяның
човлугы, Азрыкамың агтыгы, Хашубың оглы
Шемагя; [15] Бакбакар, Хереш, Галал; Асафың
човлугы, Зикриниң агтыгы, Миканың оглы Матаня;
[16] Элкананың геңлиги, Асаның говлугы, Берекяның
ювлугы, Едутуның човлугы, Галалың агтыгы,
Шемагяның оглы Абадя. Ол нетопалыларың
обаларында яшады.

Иерусалимдәки ыбадатхана дервезебанлары

[17] Дервезебанлар шулардыр: Шаллум, Акуп,
Талмон, Ахыман ве оларың гарындашлары.
Шаллум оларың баштутаныды. [18] Булар өң ша
дервезесиниң гүндогар тарапында гойлупдылар.
Олар левилериң дүшелге дервезебанларыдылар.
[19] Кора уругындан болан Эбиясабың † агтыгы,
Корениң оглы Шаллум ве онуң ковумдашы коралар
хем ата-бабаларының Реббиң месгенине
дервезебанчылык эдишлери ялы, Реббиң мукаддес
чадырына дервезебанчылык этдилер. [20] Өң
Элгазарың оглы Пинехас оларың ёлбашчысы
болупды. Реб онуң билен болды. [21] Мешелемяның
оглы Закаря Реббе йүз тутулян чадырың агзында
дервезебанды. [22] Дервезебанлыга беллененлериң
хеммеси ики йүз он ики адамдыр. Олар өз
обаларында несил дарагтына гөрә хасаба
алындылар. Олары Давут билен гөргүр Шамувел
җогапкәрли везипә белледи. [23] Шулар ве оларың
несиллери Реббиң өйүниң, ягны чадырың
дервезебанларыдылар. [24] Дервезебанлар дөрт
тарапдакы: гүндогардакы, гүнбатардакы,
демиргазыкдакы хем-де гүнортадакы дервезелери
саклаярдылар. [25] Оларың обаларында яшаян
доганлары нобатма-нобат хер еди гүнден олары
гөрмәге гелмелидилер. [26] Чүнки левилерден болан
дөрт ёлбашчы дервезебан Худайың өйүниң
отагларының хем-де хазыналарының хем
ёлбашчысыдылар. [27] Олар гиҗесине-де Худайың
өйүниң голайында болардылар. Чүнки ыбадатхана
гөзегчилик этмек хем-де хер гүн ирден оны ачмак
оларың борҗуды.

Бейлеки левилер

[28] Левилериң кәбирлери хызмат үчин гойлан
энҗамлара середердилер, себәби олары санап
әкидип, санабам гетирмелидилер. [29] Оларың
кәбирлери бейлеки эсбаплара, мукаддес
энҗамлара, сайлама уна, шераба, яга, якымлы
ыслы түтетгә хем-де хошбой ыслы затлара
гөзегчилик эдйәрдилер. [30] Руханы огулларының
кәбирлери хошбой ыслы затлары тайярлаярдылар.
[31] Сүйҗүли көкелери биширмеклик Кора неслинден
болан Шаллумың новбахар оглы леви Матытя
табшырылды. [32] Кохат неслинден болан
гарындашларының кәбирине Сабат гүни үчин
хөдүр чөреги тайярламагы табшырылды.
[33] Левилериң уругбашылары болан айдымчылар
ыбадатхананың отагларында яшаярдылар. Олар
башга хызматлардан азатдылар, себәби олар гиҗе-
гүндиз хызматдадылар. [34] Несил дарагтына гөрә
левилериң уругбашылары шулардылар. Олар
Иерусалимде яшадылар.

Шавул патышаның ата-бабалары ве несиллери

[35] Гибгоның какасы Егиел Гибгон галасында
яшаярды; онуң аялының ады Магакады. [36] Онуң
новбахар оглы Абдон, соңкулары: Сур, Киш, Багал,
Нер, Надап, [37] Гедор, Ахё, Закаря ве Миклот.
[38] Миклотдан Шимеям догулды. Олар хем
гарындашларының янында Иерусалимде
яшадылар. [39] Нерден Киш, Кишден Шавул,
Шавулдан Ёнатан, Малкышува, Абынадап ве
Эшбагал догулды. [40] Ёнатандан Мерибагал,
Мерибагалдан Мика догулды. [41] Миканың
огуллары: Питон, Мелек, Тахрея ве Ахаз. [42] Ахаздан
Ягра ††, Territory Яградан Алемет, Азмавет ве Зимри.
Зимриден Моса догулды. [43] Мосадан Бинега,
Бинегадан Репая, Репаядан Элгаса, Элгасадан Асел
догулды. [44] Аселиң алты оглы болуп, оларың
атлары: Азрыкам, Бокеру, Ысмайыл, Шегаря, Абадя
ве Хананды. Шулар Аселиң огулларыды.

10-нҗы бап

Шавул патышаның өлүми

(1 Шамувел 31:1-13)

10 Пилиштлилер Ысрайылың гаршысына сөвеш
этди. Ысрайыллар пилиштлилерден гачып,
Гилбова дагында көпүси гырылды. [2] Пилиштлилер

† *Эбиясап – бу ат Мср 6:24-де Абыясап*

†† *Ягра – бу ат 8:36-да Ехогада*

Шавулың ве онуң огуллары Ёнатаның, Абынадабың
хем-де Малкышуваның ызындан ковуп етип, онуң
огулларыны өлдүрдилер. 3 Шавула гаршы сөвеш
гүйчленди, яйчылар оны тапдылар ве агыр
яраладылар. 4 Шавул ярагчы нөкерине шейле
дийди: «Гылыҗыңы ал-да, мени өлдүр;
сүннетсизлериң элинден өлүп, олара гөз
болмайын» дийди. Эмма онуң ярагчы нөкери җуда
горкды ве бейле этмек ислемеди. Шоңа гөрә,
Шавул өз гылыҗыны алды-да, онуң үстүне өзүни
оклады. 5 Шавулың өлендигини гөрен ярагчы
нөкери-де өз гылыҗының үстүне өзүни оклап өлди.
6 Шейдип, Шавул, онуң үч оглы – тутуш машгала
бир гүнде өлди. 7 Дередәки әхли ысрайыллар
гошуның гачандыгыны, Шавулың ве онуң
огулларының өлендигини гөрүп, өз галаларыны
ташлап гачдылар. Пилиштлилер гелип, галалары
эеледилер. 8 Эртеси гүн пилиштлилер
өлдүриленлери таламак үчин геленлеринде,
Гилбова дагында Шавул билен онуң огулларының
җеседини тапдылар. 9 Олар Шавулың келлесини
кесип, ярагыны алдылар ве бутханаларына хем-де
халкына хабар бермек үчин, тутуш пилиштлилериң
юрдуна чапарлар гөндердилер. 10 Шавулың
ярагыны өз бутханаларында гойдулар, келлесини
болса Дагоның бутханасындан асдылар.
11 Пилиштлилериң Шавула эденлерини Гилгатдакы
Ябешиң илаты эшиденде, 12 онуң гайдувсыз
адамларының әхлиси аяга галды. Олар Шавул
билен онуң огулларының җеседини алып, Ябеше
гетирдилер. Олар буларың сүңклерини Ябешдәки
дуб агаҗының астында җайлап, еди гүнләп агыз
бекледилер.
13 Шейдип, Шавул Худая бивепалык эдендиги
үчин өлди. Ол Реббиң буйругыны берҗай
этмәнлигинден өтри, җадыгөйден маслахат
сорапды. 14 Ол Ребден сораманды. Шонуң үчин хем
Реб оны өлдүрдип, патышалыгыны Йышайың оглы
Давуда берди.

11-нҗи бап

Давут Ысрайыла хем-де Яхуда патыша боляр

(2 Шамувел 5:1-10)

11 Әхли ысрайыллар Хеброндакы Давудың
дашына йыгнанып, оңа шейле дийдилер:
«Биз сениң өз сүегиңден, өз тениңдендирис.
2 Өңлерем – Шавул патышамызка-да сен ысрайыл
гошунына серкердедиң. Худайың Реб саңа: „Мениң
халкым Ысрайылың чопаны сен боларсың, халкым
Ысрайыла сен хөкүмдарлык эдерсиң“ дийипди»
дийдилер. 3 Шейдип, Ысрайылың әхли яшулулары
Хеброна Давудың янына гелдилер. Шол ерде
Реббиң хузурында Давут олар билен әхт эдишди.
Ысрайылың яшулулары Реббиң Шамувелиң үсти
билен айдан сөзүне лайыклыкда, Давудың башына
яг гуюп, оны Ысрайыла патыша белледилер.
4 Давут ве тутуш Ысрайыл Иерусалиме, ягны
Ябуса – ябуслыларың меканына йөриш этдилер.
5 Ябусың илаты Давуда: «Сен бу ере гирип
билмерсиң» дийдилер. Эмма Давут Сион галасыны
басып алды. Ол хәзир «Давут галасы» дийлип
атландырыляр. 6 Давут: «Ябуслылара ким өңүрти
зарба урса, шол гошун серкердеси болар» дийди.
Серуяның оглы Ёвап өңүрти зарба уруп, гошун
серкердеси болды. 7 Давут галада месген тутды.
Шонуң үчин хем оны «Давут галасы» дийип
атландырдылар. 8 Ол Миллодан † башлап, галаның
тутуш төверегини тәзеден гурды. Ёвап болса
галаның галан бөлегини беҗерди. 9 Давут
гитдигисайы гүйчленйәрди, чүнки Хөкмүрован Реб
онуң биленди.

Давудың батыр йигитлери

(2 Шамувел 23:8-39)

10 Реббиң Ысрайыл бабатдакы сөзи боюнча,
Давудың батыр йигитлериниң баштутанлары ве
тутуш ысрайыл халкы онуң хөкүм сүрмегини берк
голдадылар. 11 Давудың батыр йигитлери шулерды:
Хакмоның оглы Яшобгам. Ол сердарларың
баштутаныды. Ол найзасы билен бир вагтың
өзүнде үч йүз адамы өлдүрди. 12 Ондан соңра үч
батыр йигидиң бири ахова уругындан Додоның
оглы Элгазардыр. 13 Пилиштлилер Пасдаммымда
сөвешмек үчин топланышанларында, ол хем шол
ерде Давудың яныдады. Ол ерде арпа экилен бир
бөлек ер барды. Халк пилиштлилерден гачды,
14 йөне Элгазар билен Давут мейданчаның
ортарасында дуруп, шол ери горадылар ве
пилиштлилери гырдылар. Реб олары улы еңиш
билен халас этди.
15 Отуз сердарың үчүси Давудың янына, гаядакы
Адуллам говагына гитди. Пилиштлилериң гошуны
болса Рапа җүлгесинде дүшләпди. 16 Давут шол вагт
галадады. Пилиштлилериң гошун бөлүми болса
Бейтуллахамдады. 17 Давут арман эдип:
«Бейтуллахамың дервезесиниң янындакы гуюдан
сув гетирип берен болсады, шондан бир
ичсемдим» дийди. 18 Шонда үч батыр йигит
пилиштлилериң дүшелгесини бөвсүп гечди-де,
Бейтуллахамың дервезесиниң янындакы гуюдан
сув алып, оны Давуда гетирип бердилер. Эмма
Давут сувдан ичмеди, ол оны Реб үчин ере дөкди.
19 Ол: «Мени бейтмекден сакла, я Худайым!
Йүрегине даш баглап гиден адамларың ганыны,
хей-де, мен ичип билеринми?» дийип, сувдан

† *Милло – топрак билен долдурылан җайрык я-да бошлук ер болмагы ахмал. Сөзлүге серет.*

ичмек ислемеди. Бу үч батыр йигит шейле
эдерменликлер гөркезипди. 20 Абышай үч батыр
йигидиң баштутаныды, ол Ёвабың доганыды. Ол өз
найзасы билен үч йүз адамы өлдүрип, үч батыр
йигит ялы мешхур болды. 21 Ол үч батыр йигитден
ики эссе артык хорматланды. Абышай йигитлериң
бири болмадык-да болса, олара баштутан болды.
22 Ехояданың оглы Беная улы эдерменликлер
гөркезен кабсеелли батыр йигитдир. Ол моваплы
арслан йүрекли ики эдермен уршуҗыны өлдүрди;
шейле хем ол гарлы гүн чукурың ичинде бир
ёлбарсы өлдүрди. 23 Ол бойы бәш тирсек болан
мүсүрлини өлдүрди. Мүсүрлиниң элинде докма
агаҗы ялы найзасы барды. Беная онуң үстүне
таяклы топулып, элиндәки найзасыны алып, өз
найзасы билен онуң өзүни өлдүрди. 24 Ехояданың
оглы Беная, ине, шейле ишлери эдип, ол хем үч
батыр йигит ялы мешхур болды. 25 Ол отуз
сердарың арасында иң мешхурыды, йөне үч батыр
йигидиң бири дәлди. Давут оны өз
җанпеналарының баштутаны эдип гойды.
26 Гошунларың батыр йигитлери шуларды:
Ёвабың доганы Асахел, бейтуллахамлы Додоның
оглы Элханан, 27 харотлы Шаммот, пелонлы Хелес,
28 тековалы Икешиң оглы Ыра, анатотлы Абыгезер,
29 хушалы Сибекай, Ахованың несли Ылай,
30 нетопалы Махарай, нетопалы Бagананың оглы
Хелет, 31 беняминлерден гибгалы Рибайың оглы
Ытай, пиргатонлы Беная, 32 Гагаш җүлгелеринден
Хурай, арбалы Абыел, 33 бахурымлы Азмавет,
шагалбынлы Эляхба, 34 гизонлы Хашем, харарлы
Шагениң оглы Ёнатан, 35 харарлы Сакарың оглы
Ахыям, Уруң оглы Элипал, 36 мекералы Хепер,
пелонлы Ахыя, 37 кармелли Хесро, Эзбайың оглы
Нагарай, 38 Натаның доганы Ёвел, Хагрының оглы
Мибхар, 39 аммон халкындан Селек, Серуяның оглы
Ёвабың ярагчы нөкери бееротлы Нахрай, 40 йытра
уругындан Ыра ве Гареп, 41 хет халкындан Урыя,
Ахлайың оглы Забат, 42 рубенлериң баштутаны,
рубенлерден болан Шизаның оглы Адына ве онуң
отуз йигиди, 43 Магаканың оглы Ханан, митанлы
Ёшапат, 44 аштаротлы Узыя, арогерли Хотамың
огуллары Шама ве Егиел, 45 Шимриниң оглы
Едигаел, онуң доганы тисли Ёха, 46 махавалы Элиел,
Элнагамың огуллары Ерибай билен Ёшавя,
моваплы Йытма, 47 Элиел, Обет, месобалы Ягсыел.

12-нҗи бап

Давудың бенямин тиресинден болан тарапдарлары

12 Булар Давут Зиклагда Кишиң оглы Шавулдан
гачып йөркә, онуң янына геленлер ве оңа
урушда ярдам эден батыр йигитлердир.
2 Бенямилерден, Шавулың ковумындан болан
булар пейкам атып, хем саг, хем чеп эллери билен
даш, яй билен ок атып билйән адамларды.
3 Оларың баштутаны Ахыгезер, ондан соң Ёваш,
шейле хем гибгалы Шемаганың ики оглы,
Азмаведиң огуллары Езиел билен Пелет, Берака,
анатотлы Еху, 4 отуз сердарың арасында бир батыр
йигит ве оларың баштутаны гибгонлы Йышмагя,
Ермея, Яхазыял, Ёханан, гедералы Ёзабат, 5 Элгузай,
Еримот, Бегаля, Шемаря, харуплы Шепатя,
6 Кораның неслинден Элкана, Йишия, Азарел,
Ёгезер, Яшобгам, 7 гедорлы Ерохамың огуллары
Ёгела билен Зебадя.

Давудың гатлардан болан тарапдарлары

8 Гатлардан галкана хем найза түрген болан
батыр йигитлер чөлдәки галада болан Давудың
тарапына гечдилер. Олар арслан сыпатдадылар,
даг җерени кимин йылдамдылар. Ине, олар: 9 Эзер
– баштутан, икинҗиси Абадя, үчүнҗиси Элияп,
10 дөрдүнҗиси Мишманна, бәшинҗиси Ермея,
11 алтынҗысы Атай, единҗиси Элиел,
12 секизинҗиси Ёханан, докузынҗысы Элзабат,
13 онунҗысы Ермея, он биринҗиси Макбанайды.
14 Булар гатлардан болан харбы
баштутанлардылар; оларың иң эҗизи йүзе, иң
гүйчлүси мүңе тайды. 15 Биринҗи айда Иордан
дерясы җошуп, кенарларындан аганда, ондан
гечeнлер ве җүлгелердәкилериң әхлисини
гүндогардыр гүнбатара ковуп чыкаранлар
шуларды.

Давудың бенямилерден ве яхудалардан болан тарапдарлары

16 Бенямилер билен яхудаларың кәбирлери
Давудың янына гала гелдилер. 17 Давут оларың
өңүнден чыкып, шейле дийди: «Эгер мениң яныма
ягшы ниет, көмек этмек максады билен гелен
болсаңыз, онда орнуңыз йүрегимиң төрүнде, йөне
зорлук этмедик халымда мени душманларыма
сатмак үчин гелен болсаңыз велин, муны ата-
бабаларымызың Худайы гөрүп, сизиң җезаңызы
берсин». 18 Соңра Худайың Рухы отуз йигидиң
баштутаны Омасайың үстүне инип, ол шейле
дийди:
«Биз сениңки, эй Давут!
Биз сең билен, эй Йышайың оглы!
Башың аман болсун, башың аман болсун!
Саңа ярдам эдйәниң хем башы аман болсун!
Худайың саңа ярдам эдйәндыр!».
Онсоң Давут олары кабул эдип, өз гошунбашылары
эдип белледи.

Давудың манашалардан болан тарапдарлары

[19] Давут пилиштлилер билен биле Шавулың
гаршысына урушмак үчин геленде, манашалардан
кәбири онуң тарапына гечди. Йөне Давут
пилиштлилере көмек этмеди, себәби пилишт
баштутанлары өзара маслахатлашып: «Давут өз
җенабы Шавулың тарапына гечип, бизи сатар»
дийип, оны ызына уградтдылар. [20] Давут Зиклага
гайданда, манашаларың мүңбашылары болан
Адна, Ёзабат, Едигаел, Микайыл, Ёзабат, Элиху ве
Силлетай дагы онуң тарапына гечдилер. [21] Буларың
хеммеси батыр йигитлердир гошун баштутанлары
болуп, олар Давуда аламанчыларың топарларына
гаршы сөвешде көмек этдилер. [22] Хакыкатданам,
Давуда гошулян адамларың саны гүнсайын артып,
сан тайдан Худайың гошуны кимин болды.

Давудың гошуны Хебронда

[23] Реббиң сөзүне гөрә, Шавулың патышалыгыны
Давуда бермек үчин онуң янына Хеброна гелен
яраглы гошунлар, ине, шулардыр: [24] яхудалардан
галкан хем найза гөтерип, ярагланан алты мүң
секиз йүз адам; [25] шимгонлардан еди мүң бир йүз
саны батыр йигит; [26] левилерден дөрт мүң алты йүз
адам; [27] оларың арасында Харуның неслиниң
баштутаны Ехояда ве онуң билен биле үч мүң еди
йүз адам; [28] яш батыр йигит Садок ве онуң
неслинден йигрими ики саны харбы баштутан;
[29] Шавулың ковумларындан болан беняминлерден
үч мүң адам. Буларың көпүси овал Шавулың
несиллерине вепалы болупдылар.
[30] Эфрайымлардан өз уругларының арасында
мешхур болан йигрими мүң секиз йүз батыр йигит;
[31] гүнбатардакы манаша тиресинден гелип, Давуды
патыша этмек үчин йөрите белленен он секиз мүң
адам, [32] ысакарлардан дөвре гөрә Ысрайылың нәме
этмелидигини билйән ики йүз баштутан; оларың
баштутанлыгы астында болан әхли гарындашлары.
[33] Зебулунлардан тапланан, әхли сөвеш энҗамлары
билен ярагланан, Давуда көмек этмекде максада
окгунлы элли мүң эсгер; [34] нафталылардан галкан
хем найза билен ярагланан отуз еди мүң эсгерли
мүң харбы баштутан; [35] данлардан ярагланан
йигрими секиз мүң алты йүз эсгер; [36] ашерлерден
сөвеше тайяр, тапланан кырк мүң эсгер;
[37] Иорданың аңырсындакы рубенлерден, гатлардан
хем-де гүндогардакы манаша тиресинден әхли
сөвеш энҗамлары билен ярагланан бир йүз
йигрими мүң эсгер.
[38] Бу эсгерлериң хеммеси Давуды Ысрайыла
патыша этмек үчин чын йүрекден сөвеш нызамы
билен Хеброна гелдилер. Ысрайылың галанлары-
да бир йүрекден Давудың патыша болмагының
тарапындады. [39] Олар үч гүн Давудың янында
болдулар; ийип-ичдилер, чүнки доганлары олар
үчин тайярлык гөрүпдилер. [40] Ол ериң голайында
яшаянлар зебулун, нафталы, ысакар тирелериниң
чәклерине ченли эшеклердир дүелере,
гатырлардыр өкүзлере йүкләп, көп мукдарда ун,
инҗир көкелери, кишмиш, шерап, яг, өкүз хем
гоюн гетирдилер, чүнки Ысрайылда шатлык-
шагалаңды.

13-нҗи бап

Әхт сандыгы Кирятъегарымдан гетирилйәр

(2 Шамувел 6:1-11)

13 Давут мүңбашылардыр йүзбашылар ве хер
бир баштутан билен геңешди. [2] Ол тутуш
Ысрайыл җемагатына шейле дийди: «Эгер макул
билсеңиз, эгер Худайымыз Реб халаса, гелиң, өри
мейданлы галалардакы руханылардыр левилер
билен билеликде, тутуш Ысрайылдакы әхли доган-
гарындашларымызы адам иберип, өз янымыза
йыгналың. [3] Соң Худайымызың Әхт сандыгыны
гетирелиң. Чүнки Шавулың гүнлеринде биз оны
идемедик». [4] Бу җемагатың гөвнүнден турансоң,
тутуш халк муңа разы болды.
[5] Шейдип, Давут Худайың сандыгыны
Кирятъегарымдан гетирмек үчин, Мүсүриң
чәгиндәки Шихор дерясы билен Лебохамат
аралыгындакы әхли ысрайыллары йыгнады.
[6] Давут тутуш Ысрайыл билен биле керупларың
үстүнде тагт гуруп отуран Бейик Худайың
сандыгыны, Онуң ады дакылан сандыгы гетирмек
үчин Яхудадакы Багала, ягны Кирятъегарыма
гитди. [7] Олар Худайың сандыгыны Абынадабың
өйүнден чыкарып, тәзе арабада гойдулар. Арабаны
Уза билен Ахё алып барярды. [8] Давут хем-де әхли
ысрайыллар Худайың хузурында лира, арфа,
депрек, кимвал хем-де сурнай чалып, җошуп
айдым айдярдылар ве танс эдйәрдилер.
[9] Олар Кидоның харманына геленлеринде,
өкүзлер бүдредилер; Уза сандыгы тутҗак болуп,
элини онуң үстүнде гойды. [10] Уза гаршы Реббиң
гахары гелди. Реб оны өлдүрди, себәби ол сандыга
элини дегрипди. Уза шол ерде – Худайың
хузурында җан берди. [11] Реббиң Уза зарба
урандыгына Давудың гахары гелди. Ол ер шу гүне
ченли Перес Уза † дийлип атландырыляр. [12] Давут
шол гүн Ребден горкуп: «Мен Худайың сандыгыны
нәдип яныма гетирип билерин?» дийди.
[13] Шейлеликде, Давут Худайың сандыгыны өз
янына Давут галасына гетирмеди. Ол сандыгы
гатлы Обедедомың өйүнде гойды. [14] Худайың

† *Перес Уза – бу сөз Уза гаршы газап*

сандыгы үч ай Обедедомың хоҗалыгында галды.
Реб Обедедомың хоҗалыгына ве онуң әхли
затларына берекет берди.

14-нҗи бап

Давут Иерусалимде орнашяр

14 Сур патышасы Хурам Давудың янына
чапарлар билен кедр агачларыны, керпич
өрүҗилери хем агач уссаларыны иберди. Олар
Давут үчин көшк гурдулар. [2] Шейлеликде, Давут
өзүни Реббиң Ысрайылың патышасы хөкмүнде
беркарар эдендигине хем-де Өз халкы Ысрайылың
хатырасына онуң патышалыгыны
бейгелдендигине гөз етирди.
[3] Давут Иерусалимде бирнәче аяллар алды ве
ондан энчеме огул-гыз дүнйә инди. [4] Давудың
Иерусалимде доглан чагалары, ине, шулардыр:
Шаммува, Шобап, Натан; Сүлейман, [5] Йыбхар,
Элишува, Элипелет; [6] Нога, Непек, Япыя;
[7] Элишама, Бегеляда † ве Элипелет.

Пилиштлилериң еңлиши

(2 Шамувел 5:17-25)

[8] Давудың тутуш Ысрайыла патышалыга
белленилендигини эшиденде, әхли пилиштлилер
аяга галып, онуң гөзлегине чыкдылар. Давут муны
эшидип, оларың гаршысына чыкды.
[9] Пилиштлилер гелип, Рапа җүлгесине чозупдылар.
[10] «Мен пилиштлилериң гаршысына чыкайынмы?
Сен олары мениң элиме берермиң?» дийип, Давут
Худая йүз тутды. Реб оңа: «Бар, олары сениң элиңе
берҗекдирин» дийди. [11] Шейлеликде, Давут
Багалперасыма гидип, олары шол ерде дерби-
дагын этди. Давут: «Сил бентлериниң бөвсүлиши
кимин, Худай-да душманларыма мениң элим билен
зарба урды» дийди. Шол себәпден хем бу ере
Багалперасым †† диен ат дакылды. [12] Пилиштлилер
бутларыны ташлап гитдилер; бутлар Давудың
буйругы билен якылды.
[13] Пилиштлилер шол җүлгә ене чоздулар. [14] Давут
ене Худая йүз тутанда, Ол шейле дийди: «Оларың
өңүнден чыкма. Оларың дашындан айлан-да,
балзам агачлары тарапдан гелип, оларың
еңсесинден ур. [15] Балзам агачларының
башларындан аяк сеслерини эшидениңде, хүҗүме
геч, себәби бу пилиштлилериң гошуныны дерби-
дагын этмек үчин, Мен – Худайың сениң өңүңе
дүшдүгидир». [16] Давут Худайың буйрушы ялы этди.
Ол Гибгондан Гезере ченли болан аралыкда
пилиштлилери гырды. [17] Давудың ат-абрайы бүтин
юртлара яйрады ве Реб әхли миллетлери ондан
горкар ялы этди.

15-нҗи бап

Худайың сандыгыны Иерусалиме гетирмеклиге тайярлык

15 Давут өзи үчин Давут галасында көшклер
гурдурды. Ол Худайың сандыгы үчин ер
тайярлап, чадыр дикди. [2] Соңра Давут Худайың
сандыгыны диңе левилериң гөтермелидиги барада
буйрук берди. Себәби Реб Өз сандыгыны гөтермек
хем-де Өзүне өмүрбакы хызмат этмек үчин
левилери сайлапды. [3] Реббиң сандыгыны онуң
үчин тайярлан ерине гетирмек үчин, Давут әхли
ысрайыллары Иерусалиме йыгнады. [4] Соңра ол
Харуның несиллерини хем-де левилери топлады:
[5] Кохадың ковумындан йүз йигрими саны
гарындашы билен оларың баштутаны Урыел;
[6] Мерарының ковумындан ики йүз йигрими
гарындашы билен оларың баштутаны Асая;
[7] Гершоның ковумындан йүз отуз гарындашы
билен оларың баштутаны Ёвел; [8] Элисапаның
ковумындан ики йүз гарындашы билен оларың
баштутаны Шемагя; [9] Хеброның ковумындан сегсен
гарындашы билен оларың баштутаны Элиел;
[10] Узыелиң ковумындан йүз он ики гарындашы
билен оларың баштутаны Эминадап.
[11] Давут руханылар Садок билен Абятары,
левилерден Урыели, Асаяны, Ёвели, Элиели,
Шемагяны хем-де Эминадабы чагырып, олара
шейле дийди: «Сиз левилериң
уругбашыларысыңыз. Иниңизи тәмизләң,
гарындашларыңыз хем шейле этсинлер. Соңра
Ысрайыл Худайы Реббиң сандыгыны онуң үчин
тайярлан ериме гетириң. [13] Өңки гезек сандыгы
сизиң гөтермәндигиңиз ве оны болмалысы ялы
идемәндигимиз себәпли, Худайымыз Реббиң бизе
гахары гелди». [14] Руханылар хем-де левилер
Ысрайыл Худайы Реббиң сандыгыны гетирмек
үчин инлерини тәмизледилер. [15] Левилер Худайың
сандыгыны Реббиң Муса табшырышына лайык
эдип, сырыкларың үстүнде гоюп эгинлеринде
гөтердилер.
[16] Давут левилериң баштутанларына шатлык-
шагалаң этмек үчин, өз доганларының арасындан
айдымчылары хем-де арфа, лира, кимвал ялы саз
гуралларыны чалып билйәнлери тайын этмәге
буйрук берди. [17] Шейлеликде, левилер Ёвелиң оглы
Хейманы, Берекяның оглы Асафы, Мерары
ковмындан болан Кушаяның оглы Эйтаны
сазандалара ёлбашчы эдип белледилер. [18] Закаря,
Ягзыел, Шемирамот, Ехиел, Унны, Элияп, Беная,
Магасея, Матытя, Элипелеху ве Микнея олара

† *Бегеляда – бу ат 3:8-де ве 2Шам 5:6-да Эляда*
†† *Багалперасым – бу сөз зарба урян җенап*

көмекчи эдип белленилди; Обедедом билен Егиел
болса дервезебанларды. 19 Айдымчылар болан
Хейман, Асаф хем-де Эйтан дагы бүрүнч
кимваллар, 20 Закаря, Азыел, Шемирамот, Ехиел,
Унны, Элияп, Магасея, Беная дагы аламот †
әхеңинде арфа чалмалыдылар. 21 Матытя,
Элипелеху, Микнея, Обедедом, Егиел хем-де Азазя
дагы болса шеминит †† әхеңинде лирада сазы
довам этдирмелидилер. 22 Леви сазандаларының
ёлбашчысы Кеняня саза баштутанлык этмелиди,
чүнки ол саза уссатды. 23 Берекя билен Элкана
сандык үчин белленен дервезебанларды.
24 Шебаня, Ёшапат, Нетанел, Омасай, Закаря, Беная,
Элигезер хем-де руханылар Худайың сандыгының
өңүнде сурнай чалмалыдылар. Обедедом билен
Ехия хем сандык үчин белленен дервезебанларды.

Әхт сандыгы Иерусалиме гетирилйәр

25 Шейлеликде, Давут, Ысрайыл яшулулары хем-
де мүңбашылар Реббиң Әхт сандыгыны шатлык-
шагалаң билен Обедедомың өйүнден гетирмәге
гитдилер. 26 Реббиң Әхт сандыгыны гетирйән
левилере Худай ярдам этди ве олар еди өкүз билен
еди гочы гурбанлык бердилер. 27 Сандыгы гөтерйән
левилер, айдымчылар, айдымчыларың сазына
ёлбашчылык эдйән Кеняня дагы ялы, Давут хем
непис зыгыр матадан тикилен дон гейди. Давудың
эгнинде непис зыгыр мата эфот хем барды.
28 Шейдип, ысрайыллар шагалаң билен, шахдан
эдилен сурнайларың, кернайларың, кимвалларың
шовхуны, арфадыр лираларың белент овазы билен
Реббиң Әхт сандыгыны гетирдилер.
29 Реббиң Әхт сандыгы Давут галасына
гетириленде, Шавулың гызы Микал пенҗиреден
серетди. Ол Давудың бөкҗекләп танс эдишини
гөрүп, оңа әсгермезчилик этди.

16-нжы бап

Әхт сандыгы чадырда гоюляр

16 Олар Реббиң сандыгыны гетирип, Давудың
ниетләп гуран чадырының ичинде гойдулар.
Соңра Давут Реббиң хузурында якма хем
саламатлык гурбанлыкларыны берди. 2 Ол якма
хем саламатлык гурбанлыкларыны берип болан дан
соң, Реббиң адындан халка ак пата берди. 3 Ол аял-
эркек диймән, әхли ысрайыллара бир бөлек чөрек,
бир бөлек эт хем кишмиш пайлады.
4 Ысрайыл Худайы Реббе дилег этмек, Оңа өвги
айдып, Оны шөхратландырмак үчин, ол левилериң
кәбирини Реббиң сандыгының өңүнде хызмат
этмәге белледи. 5 Асаф – башлык, Закаря онуң
көмекчиси болды, Егиел, Шемирамот, Ехиел,
Матытя, Элияп, Беная, Обедедом хем-де Егиел –
арфа хем лира, Асаф – кимвал чалмалыдылар.
6 Руханылар Беная билен Яхазыял болса Реббиң
Әхт сандыгының өңүнде хемише сурнай
чалмалыдылар.

Давудың өвги айдымы

(Зебур 104:1-15; 95:1-13)

7 Давут шол гүн Реббе өвги айдымларыны
айтмагы Асаф билен онуң гарындашларына
табшырды.
8 Реббе шүкүр эдиң ве Оңа ыбадат эдиң,
халклар арасында Онуң ишлерини җар эдиң.
9 Оңа нагма айдың, Оны шөхратландырың,
әхли гудратлы ишлери барада сиз гүррүң бериң.
10 Реббиң мукаддес ады билен магтаның;
Оны агтарянларың йүреги шатлыкдан долсун.
11 Реббе, Онуң кувватына сыгының,
дынгысыз Онуң хузурыны агтарың.
12 Эй, Реббиң бендеси Ысрайылың зүряды,
Онуң сайланлары – Якубың несли!
Ятлаң Онуң гөркезен гудратларыны,
мугҗызаларыны, агзындан чыкан карарларыны.
14 Ол – Худайымыз Реб,
Ол тутуш ер йүзүне казылык эдйәр.
15 Онуң әхтини, мүң несле берен сөзүни,
Ыбрайым билен эден әхтини,
Ысхага берен Өз вадасыны
элмыдама ятда саклаң.
17 Дийди: «Мен сизе Кенган юрдуны,
мирасыңыза дүшен пай хөкмүнде берерин».
Муны Якуба тассыклады канун хөкмүнде,
Ысрайыла – мүдими әхт хөкмүнде.
19 Шонда олар аз санлыдылар,
гаты аз ве шол ерде гелмишекдилер.
20 Гечйәрдилер бир миллетден башга миллете,
бир шалыкдан – башга шалыга.
21 Реб олары эзмәге хич ёл бермеди,
шолар себәпли Ол шалара кәеди.
22 Дийди: «Сайлап-сечeнлериме сиз эл дегирмәң,
пыгамберлериме яманлык этмәң».
23 Реббе нагма айт, эй, тутуш ер йүзи!
Онуң халас эдйәндигини гүнсайын бушлаң!
24 Миллетлере ыглан эдиң шан-шөхратыны,
әхли халклара – гудратлы ишлерини.
25 Чүнки Реб бейик, Ол белент сена мынасып,
бизиң сеҗдәмизе диңе Ол лайык.
Ол миллетлериң худайларындан хас
вехимлидир.
26 Халкларың бар худайлары йөне бир бутдур,
эмма гөклери Реб ярадандыр.
27 Онуң хузурындадыр хормат, шан-шөхрат,

† *Аламот – манысы белли дәл. Белки, әхең, белки-де саз гуралы.* †† *Шеминит – манысы белли дәл. Белки, әхең, белки-де саз гуралы.*

Онуң меканындадыр шатлык ве кувват.
28 Эй, халкларың тирелери, Ребби васп эдиң,
Реббиң шөхратыны, гүйҗүни өвүң!
29 Реббиң адына лайык шөхраты бериң,
гурбанлык гетирип, хузурына гириң.
Реббе шанлы мукаддеслигинде сиз сежде эдиң;
30 эй, ер йүзүндәкилер, Онуң өңүнде титрәң.
Берк беркарар эдилди дүнйә,
ол сарсмаз асла.
31 Гой, гөклер бегенсин,
ер хем шатлансын.
Миллетлер: «Реб – Патыша!» дийсин.
32 Деңиз ве онуң ичиндәкилериң әхлиси, гой, гүввүлдешсин.
Мейдан ве ондакы бар затлар шатлыкдан җошсун.
33 Шонда токай агачлары Реббиң өңүнде
нагмалар айдар.
Чүнки Ол дүнйә казылык этмәге гелйәр.
34 Реббе шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы.
35 Ене-де айдың:
«Эй, гутулышымызың Худайы, бизи халас эт!
Мукаддес адыңа шүкүрлер эдер ялы,
Сениң шөхратыңа буйсанар ялы,
миллетлериң арасындан бизи азат эт-де, топлап ал.
36 Ысрайыл Худайы Реббе
эзелден эбедә ченли алкышлар болсун!»
Онсоң тутуш халк «Омын» дийип, Ребби
шөхратландырды.
37 Реббиң Әхт сандыгының өңүнде хер гүн хызмат
этсинлер дийип, Давут Асафы, онуң доганларыны
хем-де Обедедомы алтмыш секиз саны доганы
билен гойды. Едутуның оглы Обедедомы Хоса
билен дервезебан эдип гойды. 39 Руханы Садогы
хем-де онуң руханы гарындашларыны Гибгондакы
сеждегәхдәки Реббиң чадырының өңүнде гойды.
40 Давут олары якма гурбанлык сыпасында Реббиң
Ысрайыла буйран канунында язылышы ялы эдип,
эртир-агшам ызыны кесмән Реббе якма
гурбанлыкларыны бермек үчин белледи. Бу
канунда әхли зат хакда языланды. 41 Реббиң бакы
сөйгүси үчин Оңа алкыш айтсынлар дийип, оларың
янында Хейманы, Едутуны хем-де атлары агзалан
бейлеки сайланан адамлары гойды. 42 Хейманың,
Едутуның элинде саз чалмак үчин сурнайлардыр
кимваллар барды. Худай үчин айдым айдянлара-да
саз гуралларыны берди. Едутуның огулларыны
дервезебан эдип гойды. 43 Соңра әхли халк өйли-
өйүне даргады. Давут хем өз хоҗалыгына ак пата
бермек үчин өйүне гитди.

17-нҗи бап

Реббиң Давуда берен вадасы

(2 Шамувел 7:1-17)

17 Давут өз көшгүнде орнашандан соң, Натан
пыгамбере: «Серет, мен-ә кедр агаҗындан
гурлан көшкде яшаярын, Реббиң Әхт сандыгы
болса чадырда дур» дийди. 2 Натан Давуда: «Ислән
задыңы эдибер, себәби Худай сениң билендир»
дийди. 3 Эмма хут шол гиҗе Натана Реббиң шу сөзи
аян болды: 4 «Бар, гулум Давуда Реб шейле дийййәр
дий: „Маңа месген тутар ялы өйи сен гурмалы
дәлсиң. 5 Мен ысрайыл халкыны Мүсүрден алып
чыкан гүнүмден бәри өйде месген тутмадым;
чадырымы ондан-оңа гөчүрип яшап йөрдүм.
6 Тутуш Ысрайыл билен болан ерлеримиң
әхлисинде Өз халкыма баштутанлык этмеги буйран
Ысрайыл сердарларының хич биринден нәме үчин
Маңа кедр агаҗындан өй гурмандыкларыны
сорамадым“. 7 Инди сен Мениң гулум Давуда
Хөкмүрован Реб ене-де шейле дийййәр дий: „Мен
сени мейданда гоюн бакып йөрен ериңден алып,
Өз халкым Ысрайылың хөкүмдары этдим. 8 Нирә
гитсең яныңда болдум, өңүңдәки әхли
душманларыңы гырып ташладым. Инди болса ер
йүзүндәки бейик адамларың ады кимин сениң
адыңы беленде гөтерҗек. 9 Өз халкым Ысрайыл
үчин бир ер таййынлап, олары шол ерде
ерлешдирҗек. Шейдип, олар өз ерлеринде
яшарлар. Мундан бейләк оларың рахатлыгы
бозулмаз. 10 Халкым Ысрайыла сердарлар беллән
дөврүмден бәри сүтем эдишлери ялы, бетгылык
адамлар инди олара сүтем этмезлер. Мен әхли
душманларыңы боюн эгдирерин. Мен-Реб сениң
үчин бир өй бина этҗекдигими җар эдйәрин.
11 Пейманың долуп, ата-бабаларыңа говшаныңда,
ериңе өз оглуңы, өз билиңден өнен зүрядыңы тагта
чыкарып, онуң патышалыгыны кувватландырарын.
12 Мениң үчин өйи ол гурар, Мен онуң шалык
тагтыны бакы беркарар эдерин. 13 Мен оңа Ата
боларын, ол болса Маңа огул болар. Сенден өң
болан Шавулы махрум эдишим ялы, оны Өз садык
сөйгимден махрум этмерин. 14 Мен оны Өз өйүмде
хем-де шалыгымда бакы гоярын. Шалык тагты
бакы довам эдер“». 15 Шу сөзлериң хем-де
аянлыкларың әхлисини Натан Давуда гүррүң
берди.

Давудың миннетдарлык дилеги

(2 Шамувел 7:17-29)

16 Соңра Давут гелип, Реббиң хузурында отурды-
да, шейле дийди: «Я, Худайымыз Реб, мен ким,
мени шейле дереҗә етирер ялы, мениң машгалам

ким? 17 Я Худайымыз Реб, бу затлары хем аз гөрйән
ялы, Сен Өз гулуң неслиниң гелҗеги хакында хем
сөз бердиң. Сен маңа белент мертебели адам ялы
гараярсың, я Худайымыз Реб! 18 Өз гулуңа бейле
хорматың үчин Давут Саңа нәме дийип билер? Сен
Өз гулуңы танаярсың ахырын! 19 Сен гулуңың
хатырасына, Өз гөвүн ислегиңе гөрә бу бейик иши
этдиң; бу бейик ишлериң әхлисини аян этдиң. 20 Эй,
Реб, Саңа тай гелҗек ёкдур, Сенден башга Худай ёк!
Муны өз гулакларымыз билен эшитдик. 21 Ер
йүзүнде Сениң халкың Ысрайыла тай гелҗек халк
бармыка?! Өз халкым болсун дийип, Сен оны Мүсүр
гулчулыгындан халас этдиң, бейик хем айылганч
ишлер билен Өз адыңы шөхрата беслемек үчин
бейлеки миллетлери оларың өңүнден ковуп
чыкардың. 22 Хемишелик Өз халкым болсун дийип,
халкың Ысрайылы Өзүң үчин эбеди халк этдиң; Я
Реб, Сен оларың Худайы болдуң. 23 Инди болса, Сен,
я Реб, Өз гулуң хем онуң несли хакда айдан сөзүңи
эбеди сакла-да, дийшиң ялы эт! 24 Гой, ынсанлар
„Хөкмүрован Реб Ысрайылың Худайыдыр“ дийип,
гулуңың неслини беркарар этсинлер, адыңы
эбедилик беленде гөтерсинлер. Гулуң Давудың
несли Сениң өңүңде кувватлансын. 25 Сен, эй,
Худайым, „Саңа несил берҗек“ дийип, гулуңа Өзүң
аян эдипдиң. Шоңа гөрә-де, гулуң Саңа йүзленип,
шу дилеги окамага милт этди. 26 Я Реб, Сен
Худайсың. Шу ягшылыклары гулуңа Сен вада этдиң.
27 Өз хузурыңда эбеди галсын дийип, гулуңың
неслине пата бермек, гой, Саңа хош гөрүнсин!
Себәби, я Реб, Сениң патаң билен гулуңың несли
бакы паталы болды ве паталыдыр!»

18-нҗи бап

Давут душманларыны еңйәр

(2 Шамувел 8:1-18)

18 Бирнәче вагтдан соң Давут пилиштлилере
зарба уруп, олары өзүне табын этди. Ол Гат
галасыны хем-де онуң обаларыны пилиштлилериң
элинден алды. 2 Ол моваплылары еңди.
Моваплылар Давуда табын болуп, оңа салгыт
төледилер. 3 Соңра Давут Евфрат дерясының
төверегиндәки агалыгыны тәзеден дикелтмек үчин
гиден Соба патышасы Хададгезери Хаматың
якынында боюн эгдирди. 4 Давут онуң мүң саны
сөвеш арабасыны, арабалы гошунының еди мүң
эсгерини хем-де йигрими мүң эсгерли пыяда
гошуныны есир алды. Ол атларың йүз араба етер
ялысыны гоюп, галанларыны майып этди.
5 Дамаскда яшаян сириялылар Соба патышасы
Хададгезере көмеге геленде, Давут сириялыларың
йигрими ики мүңүсини өлдүрди. 6 Давут Дамаскда
яшаян сириялыларың арасында гошун
бөлүмлерини ерлешдирди. Сириялылар Давуда
табын болуп, оңа салгыт төледилер. Давудың
баран еринде Реб оңа еңиш берйәрди. 7 Давут
Хададгезериң гулларының гөтерйән алтын
галканларыны алып, Иерусалиме гетирди.
8 Хададгезериң галалары Тибхатдан хем-де Кундан
Давут җуда көп бүрүнҗи эле салды. Соң Сулейман
шол бүрүнчлерден бүрүнч ховуз, сүтүнлери хем
энҗамлары ясады.

9 Хамат шасы Тогу Давудың Соба шасы
Хададгезериң әхли гошуныны дерби-дагын
эдендигини эшитди. 10 Хададгезер билен уршуп,
ондан үстүн чыкмагы мынасыбетли Давут
патышаны гутламак хем-де хал-ахвал сорашмак
үчин, Тогу өз оглы Хадорамы † Давудың янына
иберди. Себәби Хададгезер Тогу билен йыгы-
йыгыдан урушярды. Хадорам өзи билен күмүш,
алтын хем бүрүнч совгатлар әкитди. 11 Давут бу
совгатлары-да әхли миллетлерден: эдомлылардан,
моваплылардан, аммонлылардан,
пилиштлилерден хем амалеклерден эле салан
алтын-күмүшлери билен биле Реббе багыш этди.

12 Серуяның оглы Абышай Дуз җүлгесинде он
секиз мүң эдомлыны өлдүрди. 13 Ол Эдомда гошун
бөлүмлерини ерлешдирди; әхли эдомлылар Давуда
табын болдулар. Давудың гиден еринде Реб оңа
еңиш берйәрди.

14 Шейдип, Давут тутуш Ысрайыла патышалык
эдйәрди. Ол тутуш халкыны адыллык хем хакыкат
билен доландырярды. 15 Серуяның оглы Ёвап онуң
гошунбашысыды; Ахылудың оглы Ехошапат – баш
эмелдарыды, 16 Ахытубың оглы Садок билен
Абятарың оглы Абымелек руханыдылар, Шавша –
кәтипди, 17 Ехояданың оглы Беная керетлер билен
пелетлериң баштутаныды, Давудың огуллары
болса ша хызматының баштутанларыды.

19-нҗы бап

Давут аммонлылары хем-де сириялылары еңйәр

(2 Шамувел 10:1-19)

19 Бираз вагтдан соң Аммон патыша Нахаш
өлүп, ерине оглы тагта чыкды. 2 Давут:
«Нахаш маңа вепалы болды, мен хем онуң оглы
Хануна вепалы болайын» дийди. Оны какасы үчин
чекйән хасратындан көшешдирмек үчин, Давут
онуң янына бирнәче чапарлар ёллады. Давудың
адамлары Аммон юрдуна Хануны көшешдирмек
үчин онуң янына геленлеринде, 3 аммон беглери
Хануна: «Давут саңа көшешдириҗилери атаңың
хорматы үчин иберендир өйдйәңми? Ол өз
чапарларыны галаны басып алмак үчин, оны
гөзден гечирмәге иберендир» дийдилер. 4 Ханун

† *Хадорам – бу ат 2Шам 8:10-да Ёрам*

Давудың чапарларыны тутуп, оларың
сакгалларыны сырды, геймлерини сыртларына
ченли ортасындан кесдирип, ызларына угратды.
5 Шейдип, олар ол ерден гайтдылар. Бу адамлар
хакда Давуда хабар беренлеринде, ол:
«Сакгалыңыз өсйәнчә, Ерихода болуберiң, соң
гелерсиңиз» диен табшырык билен оларың
өңүнден чапарлар иберди, чүнки олар гаты
кемсидилипди.
6 Давуды өзлерине душман эдендиклерине
дүшүнип, аммонлылар Ханун билен
Месопотамиядан, Сириядакы Магакадан хем-де
Собадан сөвеш арабаларыны, арабалы гошуны
хакына тутмак үчин, олара бир мүң еди йүз батман
† күмүш иберди. 7 Олар отуз ики мүң саны сөвеш
арабасыны ве патыша Магаканы гошуны билен
хакына тутдулар. Олар гелип, Мейдебаның өңүнде
харбы дүшелге гурдулар. Аммонлылар хем өз
галаларындан йыгнанышып, сөвеше чыкдылар.
8 Давут муны эшидип, Ёвабы хем батыр эсгерли
бүтин гошуныны иберди. 9 Аммонлар чыкып,
галаның дервезесиниң агзында сөвешмек үчин
нызама дурдулар, гелен патышалар болса ачык
мейданда айратын нызама дурдулар.
10 Өзүниң хем аркасында, хем өңүнде сөвешиң
яйбаңланандыгыны гөрен Ёвап Ысрайылың
сайлама эсгерлерини алып, олары сириялыларың
гаршысына нызама дурузды. 11 Галан гошуны өз
доганы Абышайың элине берди ве олары
аммонлыларың гаршысына нызама дурузды.
12 Ёвап: «Барды-гелди сириялылар менден гүйчли
чыкайсалар, сен маңа көмеге етишерсиң; барды-
гелди аммонлылар сенден гүйчли болуп
чыкайсалар, онда мен саңа көмеге етишерин.
13 Мерт бол, халкымыз үчин ве Худайымызың
галалары үчин дөзүмли сөвешели. Реб болса Өз
исләнини этсин» дийди. 14 Шейдип, Ёвап хем онуң
гошунлары сириялылара гаршы сөвеше
гиришдилер; душманлар Ёвапдан гачдылар.
15 Сириялыларың гачаныны гөрен аммонлылар хем
Ёвабың доганы Абышайдан гачып, гала гирдилер.
Шондан соң Ёвап Иерусалиме гелди.
16 Өзлериниң ысрайыллардан еңлендиклерини
гөрүп, сириялылар Евфрат дерясының
аңырсындакы сириялылара чапарлар иберип,
олары Шопагың баштутанлыгында чыкартдылар.
Шопак Хададгезериң гошунбашысыды. 17 Давут
муны эшидип, әхли ысрайыллары топлап, Иордан
дерясындан гечди. Ол оларың янына гелип, өз
гүйчлерини сириялылара гаршы гөнүкдирди. Давут
өз гошуныны сириялыларың гаршысына нызама
дурузды ве сириялылар олар билен урша
гиришдилер. 18 Сириялылар ысрайылларың
гошунындан гачдылар. Давут оларың еди мүң
сөвеш арабалы эсгерлерини, пыяда гошундан кырк
мүң адамы хем-де оларың гошунбашысы Шопагы
өлдүрди. 19 Хададгезере табын болан ханларың
әхлиси өзлериниң ысрайыллардан
еңлендиклерине гөз етирип, Давут билен
ылалашык баглашып, оңа боюн эгдилер.
Сириялылар мундан бейләк аммонлылара көмек
этмек ислемедилер.

20-нҗи бап

Давут Раба галасыны басып аляр

20 Яз паслында, патышаларың йөрише гидйән
дөври Ёвап гошуны алып, йөрише чыкып,
Аммон юрдуны күл-пеекун этди, соң гелип, Рабаны
габады. Эмма Давут Иерусалимде галыпды. Ёвап
Рабаның үстүне хүҗүм эдип, оны дерби-дагын этди.
2 Давут Аммон патышасының башындан алтын
тәҗини алды; онуң аграмы ики путды ††, онуң
йүзүне гымматбаха даш отурдыланды. Оны
Давудың келлесине гейдирдилер. Давут галадан
көп мукдарда олҗа-да алды. 3 Галаның халкыны
болса Давут галадан гөчүрип, олары бычгы, демир
кәтмен хем-де палта билен ишленилйән ишлерде
гойды. Ол аммонлыларың әхли галаларында
шейле эденден соң, әхли гошун билен биле
Иерусалиме доланды.

Пилиштлилере гаршы сөвеш
(2 Шамувел 21:18-22)

4 Шондан соң Гезерде пилиштлилер билен уруш
башлады. Шонда хушалы Сибекай ири адамларың
неслинден болан Сипай диен бирини өлдүрди.
Пилиштлилер боюн эгдилер. 5 Пилиштлилер билен
ене уруш болды. Ягырың оглы Элханан гатлы
Җалудың доганы Лахмыны өлдүрди. Лахмының
найзасының сапы докмачының түтеси ялы ёгынды.
6 Гат галасында ене уруш болды. Ол ерде ене
пилиштлилериң ири неслинден эллеридир
аяклары алты-алтыдан йигрими дөрт бармаклы
шиллиң узын бири барды. 7 Ысрайыла сөгендиги
себәпли, Давудың доганы Шимганың оглы Ёнатан
Рапа неслинден болан бу адамы өлдүрди.
8 Буларың дөрдүси-де Гатың рапаларындандылар.
Олар Давудың хем-де онуң эсгерлериниң элинден
өлдүлер.

† *Бир мүң еди йүз батман – еврейче мүң киккар*

†† *Ики пут – еврейче бир киккар*

21-нҗи бап

Давут халкың саныны хасаба аляр
(2 Шамувел 24:1-25)

21 Шейтан Ысрайыла гаршы чыкып, Давуды
ысрайыл халкының адам саныны билмек
күйүне дүшүрди. 2 Давут Ёваба хем-де
гошунбашылара: «Гидиң-де, Беершебадан Дана
ченли болан ысрайыллары хасаба алың-да, маңа
хабар бериң. Маңа илатың саны герек» дийди.
3 Эмма Ёвап патыша йүзленип: «Реб халкының
саныны йүз эссе көпелтсин! Эй, шахым, шоларың
әхлиси җенабымың гуллары дәлми нәме? Нәме
үчин җенабым бейле этмек ислейәр? Нәме үчин ол
Ысрайылы гүнәли этҗек боляр?» дийди. 4 Йөне
патышаның сөзи Ёвабыңкыдан үстүн гелди.
Шунлукда, Ёвап гидип, тутуш Ысрайыла айланып,
Иерусалиме гайдып гелди. 5 Ёвап илат язувының
нетиҗесини Давуда берди. Тутуш Ысрайылда эли
гылыч тутуп билҗек адамларының саны бир
миллион йүз мүңди, Яхуданыңкы болса дөрт йүз
етмиш мүң адам болуп чыкды. 6 Ёвап левилер
билен беняминлери хасаба алмады, чүнки
патышаның буйругы оңа нежис гөрүнди.
7 Бу иш Худая пис гөрүнди ве Ол Ысрайылы
җезаландырды. 8 Давут: «Шу херекетим билен
Сениң өңүңде улы гүнә газандым, акмаклык этдим.
Өз гулуңы гүнә астында гойма, Сен! Ялбарярын!»
дийип, Худая йүзленди. 9 Реб Давудың гөргүри Гада
шейле дийди: 10 «Давудың янына бар-да: „Реб
сениң өңүңде үч шерт гойяр; бирини сайла, Ол
шоны хем амала ашырҗак“ дийип айт». 11 Гат
гелип, Давуда: «Реб шейле диййәр: „Сайла: 12 я үч
йыл ачлык, я душманларыңың өңүнде үч айлап
дерби-дагын болмаклык, я үч гүн Реббиң юрда
индерен гыргын кеселинден хеләк болмаклык,
Реббиң перишдеси тутуш Ысрайыл
топрагындакылары вейран эдер“. Инди бирини
сайла, мен өзүми Иберене җогап бермели» дийди.
13 Давут Гада: «Мен эрбет ягдая дүшдүм. Говусы,
мен Реббиң элине дүшейин, ынсан элине
дүшмәйин. Реббиң рехимдарлыгы бейикдир»
дийди.
14 Шейдип, Реб Ысрайыла гыргын кеселини
иберди ве мундан илатың етмиш мүң адамы
гырылды. 15 Худай Иерусалимиң халкыны вейран
этмек үчин бир перишдесини иберди. Перишде
халкы вейран этҗек боланда, Реб муны гөрүп, бу
бетбагтчылыгы гойболсун этди. Ол вейран эдйән
перишдә: «Бесдир! Инди элиңи чек!» дийди. Шонда
Реббиң перишдеси ябуслы Орнаның харман
ериниң голайындады. 16 Реббиң перишдесиниң өз
элиндәки ялаңач гылыҗыны Иерусалиме тарап
узадып, ер билен гөгүң арасында дурандыгыны
Давут гөрди. Җул гейнен Давут хем-де яшулулар
ере йүзин йыкылдылар. 17 Давут Худая шейле
дийди: «Халкың саныны билмек үчин буйрук берен
мен дәлмидим нәме? Гүнә эден мен, хата иш эден
мен. Йөне бу бигүнә халк нәме этди ахырын? Эй,
Худайым Реб, гой, Сен диңе маңа хем атамың
неслине җеза бер, Өз халкыңы вейран этме!»
18 Онсоң Реббиң перишдеси Гада ябуслы
Орнаның харман еринде Реббе гурбанлык
сыпасыны гурмалыдыгыны Давуда айтмагы эмр
этди. 19 Давут Гадың Реббиң адындан айдан сөзи
билен ол ере гитди. 20 Орнан ызына өврүлип,
перишдәни гөрди. Онуң янындакы дөрт оглы
гизленди, Орнан болса бугдай дөвмегини довам
этдирди. 21 Давут Орнаның янына гелди. Орнан
оны гөрүп, хармандан чыкды ве оңа ики бүкүлип
тагзым этди. 22 Давут Орнана шейле дийди: «Реббе
гурбанлык сыпасыны гурар ялы харман ериңи бер,
оны маңа долы бахасына сат; шейтсек, халкың
башына дүшен бетбагтчылык совлар». 23 Орнан
Давуда шейле дийди: «Алай! Якма гурбанлыгы үчин
өкүзлери, одун үчин дөвек дөвйән гураллары,
галла садакасы үчин бугдайы – шуларың
хеммесини мен саңа берйәрин». 24 Эмма Давут
патыша Орнана шейле дийди: «Ёк, мен оларың
хеммесини долы бахасына сатын алҗак. Мен Реб
үчин сениң задыңы йөне алҗак дәл, мугт дүшен
зады якма гурбанлык берҗек дәл». 25 Шейдип,
Давут Орнана харман ери үчин алты йүз алтын
теңңе төледи. 26 Давут ол ерде Реббе гурбанлык
сыпасыны гуруп, якма хем-де саламатлык
гурбанлыкларыны хөдүрледи. Ол Ребби чагырды;
Реб якма гурбанлык сыпасының үстүнде гөкден от
билен Давуда җогап берди. 27 Соңра Реб перишдә
буйрук берди; перишде гылыҗыны гынына салды.
28 Давут ябуслы Орнаның харманында өзүне
Реббиң җогап берендигини гөрен вагты, шол ерде
садакалар берди. 29 Чүнки Реббиң Муса
тарапындан чөлде гурлан чадыры хем-де якма
гурбанлык сыпасы шол вагт Гибгондакы
сеждегәхдеди. 30 Эмма Давут Худайдан сорамак
үчин онуң өңүне барып билмеди, себәби ол
Реббиң перишдесиниң гылыҗындан горкярды.

22-нҗи бап

22 Онсоң Давут: «Шу ерде Бейик Худайың өйи
хем-де Ысрайыл үчин якма гурбанлык
сыпасы болсун» дийди.

Давут ыбадатхананы гурмага тайярлык гөрйәр

2 Давут Ысрайылда яшаян гелмишеклери
топламагы буйруп, Худайың өйүни гурмак үчин
даш ёнян уссалары белледи. 3 Давут дервезелериң

гапылары үчин чүйлер ве петлелер үчин җуда көп
демир, өлчәрден агдык бүрүнч, уммасыз көп
мукдарда кедр агачларыны тайярлады. Көп
мөчбердәки бу кедр агачларыны Давуда
сидонлылар билен сурлулар гетирдилер. 5 Давут
шейле дийди: «Оглум Сүлейман яш хем
тежрибесиз, Реббе гурулҗак өй болса бичак гөзел,
бүтин дүнйәде мешхур хем-де шөхратлы
болмалыдыр. Шонуң үчинем мен тайярлык
гөрмелидирин». Шейлеликде, Давут өлмезинден
өң, өйүң гурлушыгы үчин тайярлык ишлериниң
улы тапгырыны ерине етирди.

Давудың Сүлеймана весъети

6 Онсоң Давут оглы Сүлеймана янына чагырып,
Ысрайыл Худайы Реббе өй гурмагы оңа весъет
этди. 7 Давут Сүлеймана шейле дийди: «Оглум,
мениң Худайым Реббе өй гурмак ниетим барды.
8 Эмма маңа Реббиң шу сөзи аян болды: „Сен көп
ган дөкдүң хем-де ёвуз урушлар алып бардың.
Маңа өйи сен гурмалы дәлсиң, себәби сен Мениң
хузурымда ер йүзүнде көп ган дөкдүң. 9 Ине, сенден
бир огул дүнйә инер; ол асудалыкда яшар. Мен оңа
төверегиндәки әхли душманларындан дынчлык
берерин. Онуң ады Сүлейман болар, Мен онуң
дөврүнде Ысрайыла парахатчылык † хем асудалык
берерин. 10 Ол Маңа өй гурар. Ол Маңа огул болар,
Мен оңа Ата боларын. Мен Ысрайылың үстүнден
онуң шалык тагтыны мүдимилик беркарар эдерин“.
11 Инди, оглум, гой, Реб саңа яр болсун. Реб сен
барада айдышы ялы, Худайың Реббе өй гурмаклык
ишиң шовуна болсун. 12 Худайың Реб сени
Ысрайыла хөкүмдар гоянда, Онуң кануныны
берҗай эдериң ялы, гой, Реб саңа акыл-пайхас
берсин. 13 Эгер Реббиң Мусаның үсти билен
Ысрайыла табшыран парзларыдыр хөкүмлерини
берҗай этсең, ишиң ровач болар. Дөзүмли хем
мерт бол; горкма, рухдан дүшме. 14 Мен Реббиң өйи
үчин, улы ыхлас билен бир йүз етмис мүң батман ††
алтын, бир миллион еди йүз мүң батман ‡ күмүш,
өлчәрден агдык бүрүнчдир демир, агачдыр дашлар
йыгнадым. Сен буларың үстүни етирмелисиң.
15 Элиңде уммасыз ишчи гүйҗи бар: даш
ёнуҗыларың, керпич өрүҗилериң, агач уссаларың,
сан-саҗаксыз уссат зергәрлериң, күмүш, бүрүнч
хем демир уссаларың бардыр. Инди ише башла,
Реб саңа яр болар!»
17 Шейле хем Давут оглы Сүлеймана көмек
бермеклери үчин, Ысрайылың әхли
ёлбашчыларына шейле буйрук берди:
18 «Худайыңыз Реб сизиң билен дәлми? Әхли
тарапдан сизе рахатлык берен Шол дәлми? Ол бу
юрдуң әхли илатыны мениң элиме берди ве юрт
Реббе хем-де Онуң халкына боюн эгди. 19 Инди
бүтин калбыңыз хем җаныңыз билен Худайыңыз
Ребби агтарың! Реббиң Әхт сандыгыны хем-де
Худайың мукаддес энҗамларыны Реббе гурлан өе
гетирериңиз ялы, гидиң-де, Бейик Худайың
мукаддес өйүни гуруң».

23-нҗи бап

Левилериң везипелери

23 Давут өз дурмушындан разы болуп, оглы
Сүлейманы Ысрайыла патыша этди.
2 Давут Ысрайылың әхли ёлбашчыларыны,
руханылары хем-де левилери янына чагырды.
3 Левилериң отуз ве ондан ёкары яшлылары хасаба
алынды. Олар җеми отуз секиз мүңди. 4 Давут:
«Шоларың йигрими дөрт мүңүси Реббиң өйүнде
хызмат этмелидирлер; алты мүңүси баштутанлар
хем казылар, 5 дөрт мүңи дервезебанлар, ене дөрт
мүңи мениң өвги айтмак үчин ясан саз
гуралларымда Ребби шөхратландырмалыдырлар»
дийди. 6 Давут олары Левиниң Гершон, Кохат хем-
де Мерары атлы үч оглуна гөрә топарлара бөлди.

Гершонлар

7 Гершоның огуллары: Ладан билен Шимги.
8 Ладаның несиллери: Ехиел новбахар оглы, Зетам,
Ёвел – җеми үч, 9 Шимгиниң несиллери: Шеломот,
Хазыел, Харан – җеми үч. Булар Ладаның
ковумбашыларыды. 10 Шимгиниң несиллери: Яхат,
Зина, Егуш, Берига – җеми дөрт. 11 Яхат башы, Зиза
индикисиди, йөне Егуш билен Бериганың огуллары
көп дәлди, шоңа гөрә-де, олар бир машгала хасап
эдилйәрдилер.

Кохатлар

12 Кохадың огуллары: Имран, Йисхар, Хеброн,
Узыел – җеми дөрт. 13 Имраның огуллары: Харун
билен Муса. Харун иң мукаддес затлары багыш
этмәге сайланды. Шейлеликде, ол хем онуң
огуллары элмыдама Реббиң өңүнде гурбанлыклар
бермелидирлер, Оңа хызмат этмелидирлер хем
Онуң ады билен пата бермелидилер. 14 Йөне
Худайың адамы болан Муса хем онуң огуллары
левилериң тиресине гошулдылар. 15 Мусаның
огуллары: Гершом, Элигезер. 16 Гершомың несли
Шебувал башы. 17 Элигезериң оглы Рехабя башы.
Элигезериң башга оглы ёкдур, йөне Рехабяның
несиллери җуда көпди. 18 Йисхарың несли

† *Сүлейман... парахатчылык – еврейче Сүлейман парахатчылык* †† *Бир йүз етмиш мүң батман – еврейче йүз мүң киккар* ‡ *Бир миллион еди йүз мүң батман – еврейче бир миллион киккар*

Шеломыт башы. 19 Хеброның несиллери Ерия
башы, Амаря индикиси, үчүнҗиси Яхазыял,
дөрдүнҗиси Екамгам. 20 Узыелиң огуллары: улы
оглы Мика ве икинҗиси Йишия.

Мерарылар

21 Мерарының огуллары: Махлы, Мушы.
Махлының огуллары: Элгазар, Киш. 22 Элгазар
огулсыз дүнйәден өтди, онуң диңе гызлары барды.
Олар Кишиң огулларына дурмуша чыкдылар.
23 Мушының огуллары: Махлы, Эдер, Еремот – җеми
үч. 24 Ине, шулар левилериң ковумбашыларыдыр
ве уругларына гөрә хасаба алнандыр. Олар
йигрими ве ондан ёкары яшлы болуп, Реббиң
өйүне хызмат этмелидилер. 25 Өң Давут шейле
дийипди: «Ысрайыл Худайы Реб Өз халкына
дынчлык берди; Ол Иерусалимде мүдимилик
яшаяр. 26 Шейлеликде, левилер Реббиң чадырыны
я-да Оңа хызмат үчин уланылян бейлеки
эсбаплары ондан-оңа гөчүрмезлер». 27 Давудың
соңкы сөзлерине гөрә, левилериң йигрими хем
ондан улы яшлыларының саны шуды.
28 Левилер Реббиң өйүне хызмат этмек үчин,
Харуның неслинден болан адамларың янында
болуп, шу ишлери ерине етирмелидилер:
ховлулара хем-де отаглара серетмек, мукаддес
затлары арассаламак, Худайың өйүниң
хызматындакы хер бир ише: 29 хөдүр чөрегине,
гурбанлыклар үчин берлен сайлама уна, петир
көкелере, биширилен садакалара, зейтун ягына
гарылан садака, ыбадатхана өлчегине ве
мөчберине серетмек. 30 Шейле хем олар хер гүн
эртир-агшам Реббе шүкүр эдип, өвгүлер
айтмалыдылар. 31 Сабат гүнлеринде, Тәзе Ай
байрамларында ве бейлеки байрамларда якма
гурбанлыклар беренлеринде, Реббе шүкүр эдип,
өвгүлер айтмалыдылар. Олар бу ишлери эмр
эдилен дүзгүнлере гөрә хемише Реббиң хузурында
ерине етирмелидилер. 32 Реббе йүз тутулян чадыр
ве мукаддес ер левилериң баштутанлыгындады.
Олар Реббиң өйүнде хызмат эдйән Харуның
несиллеринден болан доганларына-да эсеван
болмалыдылар.

24-нҗи бап

Руханылар ве оларың этмели везипелери

24 Харуның несиллери хызмат үчин
бөлүнендир. Харуның огуллары: Надап,
Абыху, Элгазар, Ытамар. 2 Эмма Надап билен Абыху
какаларындан өң өлүпдилер; оларың оглы ёкды.
Шоңа гөрә, Элгазар билен Ытамар руханы
болдулар. 3 Давут Элгазарың несли Садок,
Ытамарың несли Ахымелек билен биле
руханылары борчларына гөрә хызмат ишлерине
бөлүшдирди. 4 Ытамарың неслине гаранда,
Элгазарың неслиндәки ковумбашылар хас көпди.
Шоңа гөрә ковумбашыларың баштутанлыгында
Элгазарың несиллери он алты бөлеге, Ытамарың
несиллери секиз бөлеге бөлүненди. 5 Адалатлы
болмак үчин ики топар хем биҗе боюнча
бөлүндилер, себәби мукаддес чадыра хем-де Худая
хызмат этмели ёлбашчылар Элгазарың неслиниң
арасында-да, Ытамарың неслиниң арасында-да
барды. 6 Левилерден болан Нетанелиң оглы
Шемагя мүрзе патышаның, ёлбашчыларың,
руханы Садок билен Абятарың оглы Ахымелегиң,
руханыларың несиллериниң хем-де левилериң
ковумбашыларының хузурында буларың атларыны
язды. Элгазар билен Ытамарың херси үчин бир
топар сайланып алынды.
7 Биҗеси чыкан адамлар биҗе тертиби боюнча
шулардыр: Ехоярып, Едая, 8 Харым, Сегорым,
9 Малкыя, Миямын, 10 Хакос, Абыя, 11 Ешува,
Шеканя, 12 Эляшып, Яким, 13 Хупа, Ешебеап, 14 Билга,
Иммер, 15 Хезир, Хапысес, 16 Петахя, Эзекиел,
17 Якин, Гамул, 18 Делая, Магазя – җеми йигрими
дөрт биҗе. 19 Оларың Реббиң өйүне гирмек үчин
ерине етирмели борчлары, ине, шудур. Муны
олара Ысрайыл Худайы Реб оларың атасы Харуның
үсти билен табшырыпды.

Левилериң галан бөлеги хызмата белленилйәр

20 Левиниң несиллериниң галан уругбашылары
шулардыр: Имраның несли Шубайыл, Шубайылың
несли Ехдея. 21 Рехабядың несли Йишия.
22 Йисхарлардан Шеломот; Шеломодың
несиллеринден Яхат. 23 Хеброның несиллеринден
яш тертибине гөрә Ерия, Амаря, Яхазыял, Екамгам.
24 Узыелиң неслинден Мика; Миканың неслинден
Шамыр. 25 Миканың доганы Йишия, Йишияның
неслинден Закаря. 26 Мерарының несиллеринден
Махлы, Мушы. Ягазыяның огулларындан Бено.
27 Мерарының несиллеринден Ягазыя, Бено,
Шохам, Закур, Ибри. 28 Махлының несиллеринден
Элгазар; онуң оглы ёкдур. 29 Кишден Ерахмеел.
30 Мушының несиллеринден Махлы, Эдер, Еримот.
Шулар уругларына гөрә Левиниң несиллеридир.
31 Гарындашлары болан Харуның несиллеринде
болшы ялы, булар хем Давут патышаның,
Садокдыр Ахымелегиң, руханылардыр левилериң
ковумбашыларының өңүнде биҗе атдылар.
Оларың ковумбашылар болан яш гарындашлары
хем шейле этдилер.

25-нҗи бап

Ыбадатханa сазандалары

25 Давут хем-де гошун баштутанлары Асафың,
Хейманың хем-де Едутуның огулларыны
хызмат иши үчин бөлүп айырдылар. Олар лира,
арфа хем кимвал чалып пыгамберлик
этмелидилер. Хызмат ишини ерине етиренлер
шулардыр: 2 Асафың огулларындан: Закур, Юсуп,
Нетаня, Асарела. Булар патышаның эмрине гөрә
пыгамберлик эден Асафың огулларыды ве онуң
гарамагындадылар. 3 Едутуның огулларындан:
Гедаля, Сери, Ишая, Шимей †, Хашабя, Матытя –
җеми алты. Олар Реббе лира билен өвги айдып,
Оны шөхратландырып пыгамберлик эдйән
какалары Едутуның гарамагындадылар.
4 Хейманың огуллары: Букыя, Матаня, Узыел,
Шебувал, Еримот, Хананя, Хананы, Элията,
Гидалты, Ромамты Гезер, Ёшбекаша, Маллоты,
Хотыр, Махазыёт. 5 Шуларың хеммеси патышаның
гөргүри Хейманың огулларыдыр. Бу огуллар
Хемана оны бейик этмек үчин, Худайың берен
вадасы билен берлипди. Худай оңа он дөрт огул
билен үч гыз берди. 6 Буларың бары какаларының
гарамагында Реббиң ыбадатханасында кимвал,
арфа хем лира чалып, айдым айдярдылар. Асаф,
Едутун ве Хейман патышаның буйругы
астындадылар. 7 Булар хем-де буларың Реббиң
өңүнде айдым айтмаклыга түргенлешдирилен
гарындашларының бу ише уссатлары ики йүз
сегсен секиз адамды. 8 Оларың улудан-кичә,
халыпадан-шәгирде ченли бары борчлары үчин
биҗе атдылар. 9 Биринҗи биҗе Асафың неслинден
Юсуба дүшди; икинҗи Гедаля; доганлары ве
огуллары билен он ики адам; 10 үчүнҗи Закура;
огуллары ве доганлары билен он ики адам;
11 дөрдүнҗи Езер ††; огуллары ве доганлары билен
он ики адам; 12 бәшинҗи Нетаня; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 13 алтынҗы Букыя;
огуллары ве доганлары билен он ики адам;
14 единҗи Есарела ‡; огуллары ве доганлары билен
он ики адам; 15 секизинҗи Ешагя; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 16 докузынҗы
Матаня; огуллары ве доганлары билен он ики
адам; 17 онунҗы Шимгә; огуллары ве доганлары
билен он ики адам; 18 он биринҗи Азарел ‡†;
огуллары ве доганлары билен он ики адам; 19 он
икинҗи Хашабя; огуллары ве доганлары билен он
ики адам; 20 он үчүнҗи Шубайыла; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 21 он дөрдүнҗи
Матытя; огуллары ве доганлары билен он ики
адам; 22 он бәшинҗи Еримот; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 23 он алтынҗы
Хананя; огуллары ве доганлары билен он ики адам;
24 он единҗи Ёшбекаша; огуллары ве доганлары
билен он ики адам; 25 он секизинҗи Ханана;
огуллары ве доганлары билен он ики адам; 26 он
докузынҗы Маллота; огуллары ве доганлары билен
он ики адам; 27 йигриминҗи Элията; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 28 йигрими биринҗи
Хотыра; огуллары ве доганлары билен он ики адам;
29 йигрими икинҗи Гидалта; огуллары ве
доганлары билен он ики адам; 30 йигрими үчүнҗи
Махазыёта; огуллары ве доганлары билен он ики
адам; 31 йигрими дөрдүнҗи Ромамты Гезере дүшди;
огуллары ве доганлары билен он ики адам.

26-нҗы бап

Реббиң өйүниң дервезебанлары

26 Дервезебанларың бөлүмлери шулардыр:
коралардан Асафың огулларындан болан
Корениң оглы Мешелемя. 2 Мешелемяның
огуллары: новбахар оглы Закаря, икинҗиси
Едигаел, үчүнҗиси Зебадя, дөрдүнҗиси Ятныел,
3 бәшинҗиси Эйлам, алтынҗысы Ехоханан,
единҗиси Элёгейнай. 4 Обеддомың огуллары:
новбахар оглы Шемагя, икинҗиси Ехозабат,
үчүнҗиси Ёва, дөрдүнҗиси Сакар, бәшинҗиси
Нетанел, 5 алтынҗысы Эмиел, единҗиси Ысакар,
секизинҗиси Пегуллатай. Обеддомы Худай
ялкапды. 6 Шемагядан хем бирнәче огул дүнйә
инди; башарҗаң адамлар боландыклары үчин,
олар өз уругларына баш болдулар. 7 Шемагяның
огуллары: Отны, Репайыл, Обет, Элзабат; оларың
доганлары Элиху билен Семакя хем башарҗаң
адамларды. 8 Обеддомың огуллары, агтыклары
хем-де оларың доганлары хызмат ишине өкде
алтмыш ики адамды. 9 Мешелемяның башарҗаң
огулларыдыр доганлары он секиз адамды.
10 Мерары ковумындан болан Хосаның огуллары:
баштутан Шимри. Ол новбахар огул болмаса-да,
какасы оны баштутан эдипди. 11 Икинҗиси Хилкия,
үчүнҗиси Тебаля, дөрдүнҗиси Закаря. Хосаның
огулларының хем доганларының җеми саны он
үчдүр.
12 Ине, ковумбашыларына гөрә дервезебанларың
бөлүмлери шулардыр. Олар хем өз доганлары ялы
Реббиң өйүнде хызмат этмәге борчлудылар. 13 Олар
өз ковумларына гөрә улы-кичә деңлик эдип,
дервезелери үчин биҗе атдылар. 14 Гүндогар
тарапдакы дервезе Шелемяның биҗесине дүшди.
Онуң оглы парасатлы геңешчи Закаря үчин хем

† *Бу сөз кәбир голязмаларда ёк.* †† *Езер – 25:3-де Сери*
‡ *Есарела – бу ат 25:2-де Асарела*
‡† *Азарел – бу ат 25:4-де Узыел*

биҗе атылды; онуң биҗесине демиргазык
тарапдакы дервезе дүшди. 15 Обедедомың
биҗесине гүнорта тарапдакы дервезе, онуң
огулларына болса аммар җайы дүшди. 16 Шупым
билен Хоса икисине гүнбатар тарапдакы, ёкары
галян ёлдакы Шаллекет дервезеси дүшди.
Гаравулчылык нобатма-нобат беллененди.
17 Гүндогар тарапдакы дервезеде хер гүн алты леви,
демиргазык хем гүнорта тарапдакы дервезелериң
херсинде хер гүн дөрт леви дурярды, аммар
җайында болса ики-икиден дурярдылар.
18 Гүнбатар тарапдакы ховлуда – ёлда дөрт адам,
ховлы үчинем ики адам беллененди. 19 Шулар Кора
хем-де Мерары ковумларындан болан дервезебан
бөлүмлериди.

Хазыначылар

20 Худайың өйүниң хазыналары хем-де берлен
садакаларың хазыналары бейлеки левилериң
гарамагындады. 21 Гершоның оглы Ладаның
неслинден Ехиел уругбашы болды. 22 Ехиели, онуң
огуллары ве доганлары Зетам билен Ёвел Реббиң
өйүниң хазыналарына гарардылар.
23 Имрамларың, йисхарларың, хебронларың,
узыеллериң несиллеринден, 24 Мусаның оглы
Гершомың неслинден Шебувал хазыналарың
башлыгыды. 25 Онуң Элгезер тарапдан
гарындашлары шулардыр: Элигезериң оглы
Рехабя, Рехабяның оглы Ишая, Ешагяның оглы
Ёрам, Ёрамың оглы Зикри, Зикриниң оглы
Шеломыт. 26 Шеломыт билен онуң гарындашлары
Давут патыша, уругбашылар, йүзбашылардыр
мүңбашылар хем-де бейлеки гошунбашылар
тарапындан багыш эдилен хазыналарың
баштутанлары болдулар. 27 Реббиң өйүни сакламак
үчин, олар урушларда алнан олҗалардан ол ере
садакалар берердилер. 28 Шейле хем Шамувел
гөргүр, Кишиң оглы Шавулың, Нериң оглы
Абнериң, Серуяның оглы Ёвабың багыш эден
затлары, умуман, багыш эдилен затларың әхлиси
Шеломыт билен онуң гарындашларының
гөзегчилиги астындады.

Бейлеки левилериң везипелери

29 Йисхарың несиллеринден Конаня хем-де онуң
огуллары Ысрайылың җемгыетчилик ишлерине
баштутанлар, казылар хөкмүнде белленипдилер.
30 Хеброның несиллеринден Хашабя хем-де онуң
гарындашлары – башарҗаң адамларың бир мүң
еди йүзүси Иорданың гүнбатарында яшаян
ысрайылларың Реббиң әхли хызматларына хем-де
патышаның гуллугына белленипдилер. 31 Ерия
хебронларың баштутаныды. Давудың
патышалыгының кыркынҗы йылында оларың
несил дарагтларына середилди. Шонда Гилгатдакы
Язерде хебронларың арасындан эдермен адамлар
тапылды. 32 Олары хем-де оларың
гарындашларыны – җеми ики мүң еди йүз саны
уругбашылар болан эдермен адамы Давут патыша
Худайың хем-де патышаның ишлерини этмек үчин
рубенлериң, гатларың хем-де гүндогардакы
манаша тиресиниң баштутаны эдип гойды.

27-нҗи бап

Харбы бөлүмлер

27 Ысрайылларың, оларың
ковумбашыларының, мүңбашыларыдыр
йүзбашыларының хем-де бейлеки
эмелдарларының санавы ашакдакы ялыдыр. Олар
айба-ай гелип, бөлүмлериң әхли ишлеринде
патыша гуллук эдйәрдилер. Хер бөлүмде йигрими
дөрт мүң адам барды.
2 Биринҗи ай үчин биринҗи бөлүме Забдыелиң
оглы Яшобгам ёлбашчылык эдйәрди. Онуң
бөлүминде йигрими дөрт мүң адам барды. 3 Ол
Пересиң неслиндендир; ол биринҗи ай үчин әхли
гошунбашыларың башлыгыды. 4 Икинҗи ай үчин
белленен бөлүме ахова уругындан болан Додай
ёлбашчылык эдйәрди. Бөлүмиң баш серкердеси
Миклотды; бөлүмде йигрими дөрт мүң адам барды.
5 Үчүнҗи ай үчин белленен бөлүме үчүнҗи бир
гошунбашы – руханы Ехояданың оглы Беная
ёлбашчылык эдйәрди; бөлүмде йигрими дөрт мүң
адам барды. 6 «Отуз йигидиң» эдермен эсгери хем-
де баштутаны Бенаядыр. Онуң оглы Эмизабат онуң
бөлүминиң баш серкердесиди. 7 Дөрдүнҗи ай үчин
белленен бөлүме Ёвабың доганы Асахел
ёлбашчылык эдйәрди. Ондан соң оглы Зебадя
болды; онуң бөлүминде-де йигрими дөрт мүң адам
барды. 8 Бәшинҗи ай үчин белленен бөлүмиң
гошунбашысы Йызраның несли Шамхутды; онуң
бөлүминде-де йигрими дөрт мүң адам барды.
9 Алтынҗы ай үчин белленен бөлүме тековалы
Икешиң оглы Ыра ёлбашчылык эдйәрди; онуң
бөлүминде-де йигрими дөрт мүң адам барды.
10 Единҗи ай үчин белленен бөлүме
эфрайымлардан пелонлы Хелес ёлбашчылык
эдйәрди; онуң бөлүминде-де йигрими дөрт мүң
адам барды. 11 Секизинҗи ай үчин белленен
бөлүме Зераның несли хушалы Сибекай
ёлбашчылык эдйәрди; онуң бөлүминде-де йигрими
дөрт мүң адам барды. 12 Докузынҗы ай үчин
белленен бөлүме беняминлерден анатотлы
Абыгезер ёлбашчылык эдйәрди; онуң бөлүминде-
де йигрими дөрт мүң адам барды. 13 Онунҗы ай
үчин белленен бөлүме Зераның несли нетопалы

Махрай ёлбашчылык эдйәрди; онуң бөлүминде-де
йигрими дөрт мүң адам барды. 14 Он бириңҗи ай
үчин белленен бөлүме Эфрайымың неслинден
пиргатонлы Беная ёлбашчылык эдйәрди; онуң
бөлүминде-де йигрими дөрт мүң адам барды. 15 Он
икинҗи ай үчин белленен бөлүме Отниелиң
неслинден нетопалы Хелдай ёлбашчылык эдйәрди;
онуң бөлүминде-де йигрими дөрт мүң адам барды.

Тиребашылар

16 Ысрайыл тиребашылары шулардыр: Зикриниң
оглы Элигезер – рубенлериң баштутаны;
Магаканың оглы Шепатя – шимгонларың
баштутаны; 17 Кемувалың оглы Хашабя – левилериң
баштутаны; Садок – Харун неслиниң баштутаны;
18 Давудың гарындашларындан Элиху – яхудаларың
баштутаны; Микайылың оглы Омры – ысакарларың
баштутаны; 19 Абадяның оглы Йышмагя –
зебулунларың баштутаны; Азрыелиң оглы Еримот –
нафталыларың баштутаны; 20 Азазяның оглы Хошея
– эфрайымларың баштутаны; Педаяның оглы Ёвел
гүнбатардакы манаша тиресиниң баштутаны;
21 Закаряның оглы Ыдо – Гилгатда отурян манаша
тиресиниң баштутаны; Абнериң оглы Ягсыел –
беняминлериң баштутаны; 22 Ерохамың оглы
Азарел – данларың баштутаны. Шулар Ысрайыл
тирелериниң баштутанларыды.
23 Йигрими хем-де ондан кичи яшлылары Давут
хасаба алманды, себәби Реб Ысрайылы гөкдәки
йылдызларың саны кимин көпелтмеги вада
эдипди. 24 Серуяның оглы Ёвап илат язувыны
гечирмәге гиришенем болса, ол бу иши ахырына
ченли алып гитмеди. Себәби мунуң үчин Ысрайыла
Реббиң гахары гелди. Шейдип, соңкулар Давут
патышаның тарых китабына гиризилмеди.

Давудың патышалыгының баштутанлары

25 Адыелиң оглы Азмавет патышаның
хазыначысыды. Юрдуң, шәхерлериң, обалардыр
галаларың хазыначысы болса Узыяның оглы
Ёнатанды. 26 Ер иши үчин экин мейданларында
ишлейәнлере Келубың оглы Эзри баштутанлык
эдйәрди. 27 Рамалы Шимги үзүм багларына,
шепамлы Забды үзүм багларындакы шерап
аммарларына, 28 гедерли Багалханан гүнбатар
байырлыкдакы зейтун хем-де ябаны инҗир
агачларына, Ёгаш яг аммарларына гараярды.
29 Шаронлы Шитрай Шарондакы ири маллара,
Адлайың оглы Шапат җүлгелердәки ири маллара,
30 ысмайыл уругындан болан Обыл дүелере,
меронотлы Ехдея эшеклере, 31 хагарлы Языз
доварлара гараярды. Шуларың хеммеси Давут
патышаның мүлклерине гөзегчилик эден
адамларды.
32 Давудың дайысы Ёнатан геңешчиди; ол
пайхаслы адамды хем-де кәтипди. Хакмонының
оглы Ехиел патышаның огулларына середйәрди.
33 Ахытопел патышаның геңешчисиди, аркы
уругындан болан Хушай патышаның достуды.
34 Ахытопелден соң Бенаяның оглы Ехояда ве
Абятар геңешчи болды. Патыша гошунының
серкердеси болса Ёвапды.

28-нҗи бап

Давут ыбадатхананың гурлушыгы барада маслахат берйәр

28 Давут Ысрайылың әхли баштутанларыны:
тиребашылары, патыша гуллугындакы
бөлүмлериң гошунбашыларыны, мүңбашылардыр
йүзбашылары, патышаның хем-де огулларының
мүлклерине, малларына середйәнлериң
баштутанларыны, көшк эмелдарларыны, эдермен
эсгерлери ве батыр йигитлериң әхлисини
Иерусалиме топлады. 2 Давут патыша турды-да,
олара шейле дийди: «Доганларым, халкым, маңа
гулак асың! Мен Худайымызың аяк күрсүси болан
Реббиң Әхт сандыгыны гоймак үчин өй гурмак
ниетим барды; онуң үчин тайярлыгам гөрдүм.
3 Йөне Худай маңа: „Маңа өйи сен гурмарсың,
себәби сен уруш адамысың, сен ган дөкдүң“ дийди.
4 Йөне эбедилик патыша болмагым үчин, Ысрайыл
Худайы Реб какамың машгаласының арасындан
мени сайлады. Ол Яхуданы баштутан сайлады,
Яхуданың неслинден какамың машгаласыны
сайлады. Бүтин Ысрайыла патыша этмекде
какамың огулларының арасындан мен Онуң
гөвнүнден турдум. 5 Ол маңа көп огул берди;
менден соң Реббиң патышалыгыны доландырып,
Ысрайыла патыша этмек үчин, Ол көп
огулларымың арасындан Сүлейманы сайлап-сечди.
6 Ол маңа шейле дийди: „Оглуң Сүлейман Маңа
ыбадатхана хем-де ховлулар гурмалы адамдыр.
Чүнки Мен оны Өзүме огул сайладым, Менем онуң
Атасы боларын. 7 Ол Мениң буйрукдыр
хөкүмлерими хәзиркиси ялы гышарныксыз берҗай
этмегини довам этдирсе, Мен онуң патышалыгыны
эбедилешдирерин“. 8 Инди, тутуш Ысрайылың,
Реббиң җемагатының гөзүниң алнында, Худая
эшитдирип, мен саңа Худайымыз Реббиң әхли
буйрукларыны ерине етирмеги буюрярын.
Шейтсеңиз шу эшретли топрагың эеси боларсыңыз
ве оны өзүңизден соң несиллериңизе бакы мирас
гоярсыңыз. 9 Сүлейман, оглум, сен болса атаңың
Худайыны тана, Оңа ак йүрекден хөвес билен
гуллук эт. Чүнки Реб хер бир калбы сынаяндыр хем

әхли ниет-хыяллары билйәндир. Оны агтарсаң
тапарсың, йөне терк эдәйсең велин, Ол сенден
мыдимилик йүз өврер. 10 Ине, серет, мукаддес өй
гурмак үчин Реб сени сайлады. Берк дур-да, иши
ерине етир».
11 Соңра Давут оглы Сүлеймана өйүң эйваның,
җайларының, хазыналарының, үсткүдир ички
отагларың, Әхт сандыгың гапагының нусгасыны
берди. 12 Шейле хем ол гөз өңүнде тутан әхли
ишлериниң: Реббиң өйүниң ховлуларының, онуң
төверегинде болмалы җайларың, Худайың өйүниң
хазыналарының хем-де берлен садакалардыр
хазыналары, 13 руханылар хем-де левилер
топарларының, Реббиң өйүнде берҗай эдилмели
хызмат ишлериниң, Реббиң өйүнде уланылҗак
эсбапларың, 14 хер бир иш үчин герек болҗак
алтындыр күмүш эсбаплара сарп эдилҗек алтының
хем-де күмшүң аграмының, 15 алтын чыраданлара
ве чыралара сарп эдилҗек алтының, алтын
чыраданлардыр чыраларың хер бирине сарп
эдилҗек алтының аграмының, күмүшден эдилҗек
чырадана ве чыра сарп эдилҗек күмшүң
аграмының херсиниң уланылышына гөрә, 16 хөдүр
чөреги үчин уланылҗак хер бир алтын хантагта
сарп эдилҗек алтының аграмының, күмүш секилер
үчин күмшүң аграмының, 17 сап алтындан эдилҗек
чаршаклара, легенлере, күйзелере, җамлара сарп
эдилҗек алтының аграмының, күмүш җамлара
сарп эдилҗек күмшүң аграмының, 18 якымлы ыслы
түтетги сыпасы үчин сарп эдилҗек сап алтының
аграмының, ганатларыны яйып, Реббиң Әхт
сандыгыны бүрәп отуран керуплар үчин алтын
арабаның тесвирини берди.
19 Соңра Давут патыша: «Шуларың барының
нусгалары маңа Реб тарапындан язув үсти билен
берилди» дийди. 20 Давут ене оглы Сүлеймана
шейле дийди: «Гүйчли хем мерт бол, ише башла!
Горкма, алҗырама, чүнки мениң Худайым
Хөкмүрован Реб сениң билендир. Реббиң өйүниң
хызмат ишлериниң әхлиси тамамланман, Ол сени
ташламаз, терк этмез. 21 Ине, шулар Худайың
өйүниң әхли хызматыны ерине етирмели
руханылардыр левилериң топарларыдыр. Шу
ишлериң әхлиси үчин башарныклы
дөвталапларың хеммеси сениң яныңда болар.
Ёлбашчылардыр әхли халк хем сениң диениң
билен болар».

29-нҗы бап

Ыбадатхананың гурлушыгы үчин садакалар

29 Давут халка шейле дийди: «Худайың
сайланы, оглум Сүлейман хениз яш хем
теҗрибесиз, эдилмели иш болса улы. Чүнки
ыбадатхана ынсан үчин дәл-де, Хөкмүрован Реб
үчиндир. 2 Мен гүйҗүмиң етдигинден Худайымың
өйи үчин алтындан ясалмалы затлар үчин – алтын,
күмүшден ясалмалы затлар үчин – күмүш,
бүрүнчден ясалмалы затлар үчин – бүрүнч,
демирден ясалмалы затлар үчин – демир, агачдан
ясалмалы затлар үчин – агач, көп мөчберде хакык
хем-де отуртма дашлар, безег дашлары, дүрли
реңкли дашлар, гымматбаха дашларың әхли
гөрнүшини ве көп мөчберде мермер тайярладым.
3 Үстесине-де, Худайымың өйүне болан сөйгим
себәпли, мукаддес ыбадатхана үчин шу тайярлан
затларымдан дашары мениң өз хусусы алтын хем
күмүш хазынам бар. Мен шоны-да Худайымың
өйүне бердим. 4 Ол бәш мүң батман † Опыр
алтынындан, ыбадатхананың диварларының
йүзүне чаяр ялы он ики мүң батман †† ёкары хилли
күмүшден ыбаратдыр. 5 Хүнәрментлериң этҗек хер
иши үчин, алтын затлар үчин алтын, күмүш затлар
үчин күмүш берйәрин. Ким бу гүн мейлетинлик
билен зат хөдүр эдип, өзүни Реббе багыш этҗек?»
6 Соңра уругбашылардыр тире баштутанлары,
мүңбашылардыр йүзбашылар, ша гуллугындакы
баштутанлар мейлетин гурбанлыклар бердилер.
7 Олар Худайың ыбадатханасының хызматы үчин
секиз мүң бәш йүз дөрт батман ‡ алтын, он еди мүң
батман ‡† күмүш, отуз мүң батман ‡‡ бүрүнч хем-де
бир йүз етмиш мүң батман ‡‡† демир бердилер.
8 Кимде гымматбаха дашлар бар болса, олары
Реббиң ыбадатханасының хазынасы үчин гершон
уругындан Ехиеле табшырдылар. 9 Адамлар гаты
шатландылар, чүнки олар Реббе берен затларыны
мейлетинлик билен, чын йүрекден берипдилер.
Давут патыша хем гаты шатланды.

Давудың дилеги

10 Соң Давут тутуш халкың өңүнде Рebbи
алкышлап, шейле дийди: «Эй, Атамыз Ысрайыл
Худайы Реб, Саңа эзелден эбедә ченли алкыш
болсун! 11 Бейиклик, гүйч-гудрат, шөхрат, еңиш хем
белентлик Сениңкидир, гөкдәки хем ердәки
затларың хеммеси Сениңкидир; патышалык хем
Сениңкидир, я Реб! Сен әхлисинден белентсиң.
12 Байлыклардыр сылаг-хормат Сенден гелйәр, Сен
әхлисиниң үстүнден хөкүм сүрйәрсиң. Гүйч хем
кувват Сениң элиңдедир. Әхли зады белент я-да

† *Бәш мүң батман – еврейче үч мүң киккар*
†† *Он ики мүң батман – еврейче еди мүң киккар*
‡ *Секиз мүң бәш йүз дөрт батман – еврейче бәш мүң киккар он мүң дарик*
‡† *Он еди мүң батман – еврейче он мүң киккар*
‡‡ *Отуз мүң батман – еврейче он секиз мүң киккар*
‡‡† *Бир йүз етмиш мүң батман – еврейче йүз мүң киккар*

кувватлы этмек Сениң элиңдедир. 13 Инди, эй,
Худайымыз биз Саңа миннетдарлык билдирйәрис,
Сениң шөхратлы адыңа алкыш окаярыс.
14 Йөне шунуң ялы мейлетин зат хөдүрләр ялы
мен ким, мениң халкым ким? Бизе әхли зат Сенден
гелйәр; Саңа Өз берен задыңдан ызына берйәрис.
15 Биз Сениң өңүңде ата-бабаларымыз ялы
гелмишек хем-де мысапырдырыс. Бизиң ердәки
дурмушымыз эдил көлеге ялыдыр, умытсыздыр.
16 Эй, Худайымыз Реб, Сениң мукаддес адыңа өй
гурмак үчин тайярлан шу болчулыкларымызың
хеммесини Сен бердиң; оларың бары Сениң
Өзүңкидир. 17 Сениң калбы сынаяндыгыңы ве
калбы пәклиги халаяндыгыңы мен билйәрин, эй,
Худайым! Шу затларың хеммесини мен өз пәк
калбым билен мейлетин бердим. Хәзир мен Сениң
шу ере йыгнанан халкыңың мейлетинлик хем
шатлык билен садака берйәндигини гөрйәрин.
18 Эй, Ыбрайымың, Ысхагың, Ысрайылың, бизиң
ата-бабаларымызың Худайы, Өз халкыңың
калбында шейле ниетлери бакы сакла, оларың
калбыны Өзүңе тарап өвүр. 19 Сениң
табшырыкларыңы, дүзгүнлериңи, парзларыңы –
шуларың хеммесини берҗай эдер ялы, мениң
тайярлык гөрен ыбадатханамы гурары ялы, оглум
Сүлеймана садык йүрек бер». 20 Соң Давут тутуш
халка: «Худайыңыз Реббе алкыш окаң» дийип
йүзленди. Тутуш халк өз ата-бабаларының Худайы
Реббе алкыш окадылар. Олар баш эгип, Реббе
сежде, патыша-да тагзым этдилер.
21 Эртеси гүн олар Реббе мүң өкүз, мүң гоч, мүң
гузы, ичги садакаларыны хем-де тутуш Ысрайыл
үчин энчеме садакалар бердилер. 22 Олар шол гүн
Реббиң өңүнде улы шатлык-шагалаң билен ийип-
ичдилер.

Сүлейман патышалыга белленилйәр

Давудың оглы Сүлеймaны икиленч патыша
этдилер. Оны Реббе хөкүмдарлыга, Садогы хем
руханылыга белледи. 23 Какасы Давудың
патышалыгыны мирас алып, Сүлейман Реббиң
берен тагтында отурды. Онуң иши ровач алды,
тутуш Ысрайыл оңа эерди. 24 Әхли нөкерлер, батыр
йигитлер, Давудың әхли огуллары Сүлеймана
вепалы болмага вада бердилер. 25 Реб тутуш
Ысрайылың гөзүниң алнында Сүлейманы беленде
гөтерди ве хениз Ысрайылда хич бир патышаның
эе болмадык шалык белентлигини оңа берди.

Давудың өлүми

26 Шейдип, Йышайың оглы Давут тутуш Ысрайыла
шалык этди. 27 Ол Ысрайылда җеми кырк йыл
шалык сүрди. Ол шонуң еди йылыны Хебронда,
отуз үч йылыны болса Иерусалимде гечирди.
28 Давут яшы бирчене барып, гаррап, мал-
дөвлетдир шөхратдан доюп дүнйәден өтди. Онуң
ерине оглы Сүлейман патыша болды. 29 Давут
патышаның эден ишлери башдан-аяк Шамувел
гөргүриң, Натан пыгамбериң ве Гат гөргүриң
китабында языландыр. 30 Бу китапларда онуң
нәхили шалык сүрендиги, гүйч-кувватының
ненеңси боландыгы, онуң хем-де Ысрайылың
башдан гечирен вакалары ве дүнйәниң әхли
патышалары хакында языландыр.

2 Йыл язгылары

Гириш

икинҗи китабы Сүлейман пыгамбериң шалык сүрен дөврүнден тә онуң өлүмине ченли болан дөври өз ичине аляр. Китапда Еробгамың баштутанлыгында демиргазык тирелериң Сүлейман патышаның оглы Рехобгам патыша гаршы эден гозгалаңы, шейле хем гүндогар патышалыгы Яхуданың тә б. э. өң 586-нҗы йылда Иерусалимиң сынмагына ченли болан дөврүң тарыхы беян эдилйәр.

Мазмуны

- Сүлейманың шалык сүрмеги
  - Ирки йыллар
  - Ыбадатхана гуруляр
  - Соңкы йыллар
- Демиргазык тирелериниң гозгалаңы
- Яхуданың патышалары
- Иерусалимиң сынмагы

1-нҗи бап

Сүлейман Худайдан пәхим-пайхас дилейәр

(1 Патышалар 3:1-15)

1 Давудың оглы Сүлейман өз патышалыгыны
беркитди. Худайы Реб онуң билен болуп, оны
җуда бейгелтди. 2 Сүлейман тутуш Ысрайылы:
мүңбашылары, йүзбашылары, казылары,
Ысрайылың әхли баштутанларыны ве
уругбашылары чагырды. 3 Онсоң Сүлейман
янындакы бүтин җемагат билен Гибгондакы
сеждегәхе гитдилер. Реббиң гулы Мусаның чөлде
гуран Худая йүз тутулян чадыры шол ердеди.
4 Давут Худайың сандыгыны Кирятъегарымдан
Иерусалиме онуң үчин тайярлан чадырына
гетирипди. 5 Хуруң агтыгы, Урының оглы Бесалелиң
бүрүнчден ясан гурбанлык сыпасы болса Гибгонда
Реббиң мукаддес чадырының өңүндеди. Шоңа гөрә
Сүлейман билен җемагат ол ере Ребден маслахат
сорамага гитдилер. 6 Сүлейман ол ерде Реббиң
хузурында мукаддес чадырдакы бүрүнчден болан
гурбанлык сыпасына гелип, онда мүң саны якма
гурбанлыгыны хөдүрледи.
7 Шол гиҗе Худай Сүлеймана гөрнүп, оңа: «Диле,
дилән задыңы берейин» дийди. 8 Сүлейман Худая
шейле җогап берди: «Сен мениң какам Давуда
бейик, садык сөйгиңи гөркезип, мени онуң ерине
патыша этдиң. 9 Я Худайымыз Реб, гой, инди какам
Давуда берен вадаң амала ашсын, чүнки Сен мени
ериң тозы ялы сан-саҗаксыз болан бир халкың
үстүнден патыша этдиң. 10 Инди шу халкы
доландырмагым үчин маңа даналык хем билим
бер. Ким Сениң бу бейик халкыңы доландырып
билер?» 11 Худай Сүлеймана шейле дийди:
«Калбыңда шу ислегиң бардыгы үчин, өзүңе мал-
мүлк, байлык, ат-абрай я өз душманларыңың
өлүмини я-да өзүң үчин узак өмүр дилемән, эйсем
үстүнден патышалыга беллән халкымы
доландырмага өзүңе пәхим-пайхас ве дүшүнҗе
диләндигиң үчин, Мен саңа пайхас ве дүшүнҗе
берйәрин. Шейле хем Мен саңа сенден өң хич
кимде болмадык ве сенден соң хем хич кимде
болмаҗак байлык, мал-мүлк ве ат-абрай берерин».

Сүлейманың харбы ве тәҗирчилик ишлери

(1 Патышалар 10:26-29)

13 Шейдип, Сүлейман Гибгондакы сеждегәхден,
Реббиң мукаддес чадырындан Иерусалиме гелип,
Ысрайыла патышалык этди. 14 Сүлейман сөвеш
арабалары билен арабалы эсгерлери топлады.
Онуң бир мүң дөрт йүз сөвеш арабасы, он ики мүң
сөвеш арабалы эсгери барды. Сүлейман оларың
бирнәчесини өз янында Иерусалимде,
галанларыны болса сөвеш арабаларының
сакланян галаларында ерлешдирди. 15 Патыша
Иерусалимде күмүш билен алтыны дашлар билен

деӊ этди, кедр агаҗыны болса гүнбатар
байырлыкда гөгерйән ябаны инҗир агаҗы кимин
көпелтди. 16 Сүлейманыӊ атлары Мүсүрден ве
Кеведен гетирилди; патышаныӊ тәҗирлери олары
Кеведен белли бир баха сатын алдылар.
17 Мүсүрден гетирилйән сөвеш арабасыныӊ хер
бири он еди гадак † төвереги күмше, хер бир ат
болса дөрт гадакдан †† говрак күмше сатын алынды.
Шейдип, бу сөвеш арабалары ве атлар
Сүлейманыӊ тәҗирлериниӊ үсти билен бүтин
хетлериӊ ве Сирияныӊ шаларына сатылярды.

2-нҗи бап

Сүлейман ыбадатхананы гурмага тайярлык гөрйәр

(1 Патышалар 5:1-18)

2 Сүлейман Реббе ыбадат өйүни ве өзүне көшк
гурмак карарына гелди. 2 Ол дагда етмиш мүӊ
саны хаммалы, сегсен мүӊ саны даш ёнуҗыны ве
оларыӊ үстүнден гөзегчилик эдер ялы үч мүӊ алты
йүз саны адамы топлады.
3 Сүлейман Сур патышасы Хурама ‡ чапар иберип
шейле дийди: «Өзүне яшар ялы көшк гурунсын
дийип, какам Давуда иберен кедр агачларындан
маӊа-да ибермегиӊи товакга эдйәрин. 4 Ине, мен
Худайым Реббе өй гуруп, ол өйи Оӊа багыш
этмекчи болярын. Ол өйде Реббиӊ хузурында
якымлы ыслы түтетги якылар, гүндеки хөдүр
чөреги хөдүрленер, Сабат гүнлеринде, Тәзе Ай
байрамларында ве бейлеки байрамларда эртирлик
ве агшамлык якма гурбанлыклары хөдүрленер.
Булар Ысрайыл үчин эбеди парздыр. 5 Бизиӊ
Худайымызыӊ бейлеки әхли худайлардан бейик
болшы ялы, мениӊ гурҗак өйүм хем бейик болар.
6 Эмма Оӊа өй гурмага кимиӊ гүйҗи етер? Оны
хатда гөк-де, гөклериӊ гөги-де ичине сыгдырып
билмейәр! Онсоӊ Оӊа өй гурар ялы мен
киммишим? Мен бу өйи Онуӊ хузурында якымлы
ыслы түтетги якмак үчин гурярын. 7 Яхудада ве
Иерусалимде өз янымдакы какам Давудыӊ
тайярлан өкде уссалары билен ишләр ялы маӊа
алтын, күмүш, бүрүнч, демир ишлерине, гойы
бадам, гырмызы ве гөк йүплүк бояларына, шейле
хем ойма ишлерине уссат хүнәрмент ибермегиӊи
товакга эдйәрин. 8 Маӊа ене Ливандан кедр, серви
ве сандал агачларыны ибер. Мен сениӊ
ишчилериӊиӊ Ливанда агач кесмәге
уссатдыкларыны билйәрин. Маӊа бол агач
тайярламак үчин мениӊ ишчилерим сениӊ
ишчилериӊ билен биле ишләрлер. Мениӊ гурҗак
өйүм җуда улы ве гөзел болар. 10 Ине, мен сениӊ
агач кесйән ишчилериӊе кырк мүӊ чувал ‡† үвелен
бугдай, кырк мүӊ чувал арпа, еди мүӊ хум ‡‡ шерап
ве еди мүӊ хум зейтун ягыны берерин».
11 Онсоӊ Сур патышасы Хурам Сүлеймана хат үсти
билен җогап гайтарды: «Реб Өз халкыны сөенсоӊ,
сени оларыӊ үстүнден патыша гойды». 12 Хурам
сөзүни шейле довам этди: «Гөги ве ери ярадан
Ысрайыл Худайы Реббе алкыш болсун! Реб Давут
патыша пәхим-пайхасдан ве дүшүнҗеден долы
акыллы огул берди. Шол огул Реббе өй ве өзүне
көшк гурар. 13 Мен саӊа Хурамабы атлы өкде ве
дүшүнҗели бир уссаны ёллаярын. 14 Онуӊ эҗеси
данлардан болуп, какасы хем сурлуды. Хурамабы
алтын, күмүш, бүрүнч, демир, даш, агач ишлерине
өкдедир. Ол бадам, гөк, гырмызы йүплүк ве непис
зыгыр маталары билен хем ишләп билйәр. Шейле-
де ол ойма ишлерине ве өзүне берлен ислендик
нусга билен ишлемәге өкдедир. Ол сениӊ
уссаларыӊ ве җенабым – какаӊ Давудыӊ уссалары
билен ишләр. 15 Инди, гой, җенабым вада берен
бугдайыны, арпасыны, зейтун ягыны ве шерабыны
өз гулларына иберсин. 16 Биз саӊа Ливандан нәче
агач герек болса кесип, олары богуп, Яфо деӊзиниӊ
үсти билен акдырып гетирерис; сен-де оны
Иерусалиме әкидерсиӊ».
17 Онсоӊ Сүлейман какасы Давудыӊ хасаба алшы
ялы, Ысрайылда яшаян гелмишеклериӊ барыны
хасаба алды. Гелмишеклериӊ саны бир йүз элли үч
мүӊ алты йүз болды. 18 Сүлейман олардан етмиш
мүӊ адамы йүк дашамага, сегсен мүӊ адамы дагда
даш ёнмага, үч мүӊ алты йүз адамы-да ишгәрлере
гөзегчилиге белледи.

3-нҗи бап

Сүлейман ыбадатхана гуряр

(1 Патышалар 6:1-38)

3 Сүлейман Иерусалимде какасы Давуда Реббиӊ
гөрнен Морыя дагындакы, Давудыӊ тайярлан
ери – ябуслы Орнаныӊ харманында Реббиӊ өйүниӊ
гурлушыгына башлады. 2 Сүлейман
патышалыгыныӊ дөрдүнҗи йылыныӊ икинҗи
айыныӊ икиси гүни өйүӊ гурлушыгына башлады.
3 Сүлейман патышаныӊ Худай үчин гуран өйүниӊ
узынлыгы өӊки өлчег боюнча алтмыш тирсек, ини
йигрими тирсекди. 4 Өйүӊ өӊүндәки эйваныӊ бойы
өйүӊ инине гөрә йигрими тирсекди; онуӊ
бейиклиги бир йүз йигрими тирсекди. Сүлейман
онуӊ ич тарапыны сап алтына гаплады. 5 Ол улы
отагы серви агаҗы билен өртүп, оны сап алтына
гаплады ве онуӊ үстүне палма агаҗыныӊ хем-де

† *Он еди гадак – еврейче алты йүз шекел*
†† *Дөрт гадак – еврейче бир йүз элли шекел*
‡ *Хурам – бу ат 2Шам ве 1Пат китапларында Хирам*

‡† *Кырк мүӊ чувал – еврейче йигрими мүӊ кор*
‡‡ *Еди мүӊ хум – еврейче йигрими мүӊ бат*

зынҗырың нагшыны салды. [6] Сүлейман өйи
овадан, гымматбаха дашлар билен безеди. Алтын
Парвайымдан гетирилипди. [7] Шейдип, ол өе, онуң
пүрслерине, гапы босагаларына, диварларына
алтын чайды. Ол диварлара оюп, керупларың
шекилини чекди. [8] Сүлейман иң мукаддес отагы-да
гурды; онуң бойы өйүң инине гөрә йигрими
тирсек, ини хем йигрими тирсекди; ол мукаддес
отагы бир мүң йигрими батман † сап алтына
гаплады. [9] Алтын чүйлериң аграмы бир ярым гадак
†† төверегиди. Сүлейман ёкаркы отаглары-да
алтына гаплады. [10] Сүлейман иң мукаддес отагда
ики керубың хейкелини ясап, олары алтына
гаплады. [11] Керупларың ганатларының узынлыгы
йигрими тирсекди. Бир керубың бир ганатының
узынлыгы бәш тирсек болуп, ол өйүң диварына
дегйәрди, бейлеки ганатының узынлыгы бәш
тирсек болуп, ол бейлеки керубың ганатына
дегйәрди. [12] Икинҗи керубың бир ганатының
узынлыгы бәш тирсек болуп, ол өйүң бейлеки
диварына дегйәрди, бейлеки ганатының узынлыгы
бәш тирсек болуп, ол биринҗи керубың ганатына
дегйәрди. [13] Бу керупларың ганатларының
узынлыгы җеми йигрими тирсекди. Керуплар улы
отага тарап середип, аякларының үстүнде
дурдулар. [14] Сүлейман тутыны гөк, гойы гырмызы,
ал йүпеклерден ве непис зыгыр матадан этди,
йүзүне керупларың нагшыны салды.

Ики сүтүн
(1 Патышалар 7:15-22)

[15] Ол өйүң өңүнде бейиклиги отуз бәш тирсек
болан ики саны сүтүн ясады. Хер сүтүниң
ёкарсында бәш тирсек болан тәч барды. [16] Тор
шекилли өрме зынҗырлар ясалып, хер сүтүниң
депеси олар билен безеленди. Сүлейман йүз саны
нар ясап, олары зынҗырларың үстүнде гойды. [17] Ол
сүтүнлери өйүң өңүнде дикди. Ол гүнортада сүтүн
дикип, оны Якин дийип атландырды. Бейлекисини
демиргазыкда дикип, оны Боваз дийип
атландырды.

4-нҗи бап

Өйүң гошлары
(1 Патышалар 7:23-51)

4 Сүлейман узынлыгыны ве инини йигрими
тирсек, бейиклигини он тирсек эдип,
бүрүнчден гурбанлык сыпасыны ясатды. [2] Соңра ол
бир гырасындан бейлеки гырасына ченли он
тирсек, бейиклигини бәш тирсек эдип, гуйма
бүрүнчден тегелек ховуз ясады. Онуң төвереги отуз
тирсекди. [3] Ховзуң эрңегиниң ашагында дашына
айланан, херси он тирсек болан ики хатар өкуз
шекилли гуйма нагышлар барды. Олар ховуз билен
биле гуйлуп ясаланды. [4] Ховуз он ики өкүзиң
үстүнде дурды; өкүзлериң үчүси демиргазыга,
үчүси гүнбатара, үчүси гүнорта, галан үчүси хем
гүндогара бакып дурды. Ховуз оларың үстүнде
ерлешдирилип, өкүзлериң аркасы ич тарапа бакып
дурды. [5] Ховзуң галыңлыгы дөрт бармак болуп,
эрңеги кәсәниң эрңеги ялы ачылан лилия гүлүниң
шекилиндеди. Ол бир мүң элли хум ‡ тутярды.
[6] Шейле хем ол затлары ювар ялы он саны бүрүнч
леген ясады. Оларың бәшисини гүнорта тарапда,
бейлеки бәшисини демиргазык тарапда гойды. Бу
легенлерде якма гурбанлык үчин уланылан затлар
ювулды. Ховуз руханыларың ювунмагы үчинди.
[7] Ол берлен нусга гөрә, сап алтындан он саны
чыраданы ясап, оларың бәшисини ыбадатхананың
гүнорта тарапында, бейлеки бәшисини-де
демиргазык тарапында гойды. [8] Ол он саны
хантагта ясап, олары ыбадатханада – бәшисини
гүнорта тарапда, бейлеки бәшисини-де
демиргазык тарапда гойды. Ол йүз саны алтын
леген ясады. [9] Ол руханыларың ховлусыны, улы
ховлыны ве ховлының гапыларыны ясап, олары
бүрүнҗе гаплады. [10] Ховзы өйүң саг тарапында –
гүнорта-гүндогар бурчунда ерлешдирди.
[11] Хурамабы шейле хем, газанлар, күл атарлар ве
легенлер ясады. Булардан башга-да, ол ики сүтүни,
сүтүнлериң депесиндәки җам шекилли ики тәҗи,
шол тәчлери безәп дуран ики саны өрме зынҗыры,
шол зынҗырлара ики хатар эдип дакмак үчин дөрт
йүз саны нары, арабалары, арабаларың үстүндәки
легенлери, бир саны ховзы хем-де ховзуң
астындакы он ики өкүзи ясады. Шейдип, Хурамабы
Худайың өйүнде Сүлейман патыша үчин этмели
ишлериниң барыны тамамлады. [16] Газанлар, күл
атарлар, чаршаклар ве Хурамабының Реббиң өйи
үчин Сүлейман патыша ясап берен энҗамлары
ялпылдавук бүрүнчденди. [17] Патыша булары
Иордан дүзлүгинде, Сукот билен Саретаның
арасындакы тоюн топраклы ерде гуйдурды.
[18] Сүлейман уммасыз көп гап-гачлары ясатды, шоңа
гөрә сарп эдилен бүрүнҗиң аграмы аныкланмады.
[19] Шейдип, Сүлейман Худайың өйүндәки әхли
энҗамлары: алтындан эдилен сыпаны, үстүнде
Реббе хөдүр чөреги гоюлян хантагтасыны, дүзгүн
боюнча иң мукаддес отагың өңүнде якмак үчин сап
алтын чыраданлары чыралары билен, сап алтын
гүллери, чыралары, әтишгирлери, сап алтын
мүченеклери, пелте гайчысыны, легенлери,

† *Бир мүң йигрими батман – еврейче алты йүз киккар*
†† *Бир ярым гадак – еврейче элли шекел*

‡ *Бир мүң элли хум – еврейче үч мүң бат*

җамлары, маңңаллары ясатды. Өйүң гирелгеси –
иң мукаддес отагың хем-де өйүң мукаддес
отагының гапылары алтынды.

5-нҗи бап

Сүлейман Әхт сандыгыны ыбадатхана гетирдйәр

(1 Патышалар 8:1-9)

5 Шейдип, Сүлейман патышаның Реббиң өйи
үчин этмели әхли ишлери тамамланды.
Сүлейман какасы Давут тарапындан өе багыш
эдилен әхли затлары: күмши, алтыны ве әхли
энҗамлары гетирип, Худайың өйүндәки хазынада
гойды. [2] Онсоң Сүлейман Реббиң Әхт сандыгыны
Давут галасы болан Сион галасындан гетиртмек
үчин, Ысрайылың яшулуларыны, әхли
тиребашыларыны, ысрайылларың
уругбашыларыны Иерусалиме йыгнады. [3] Бүтин
ысрайыл халкы единҗи айда болян Чатма
байрамында патышаның янына йыгнанышды.
[4] Бүтин Ысрайылың яшулулары гелдилер ве
левилер сандыгы гөтердилер. [5] Шейдип, олар
сандыгы, Реббе йүз тутулян чадыры хем-де
чадырың ичиндәки әхли мукаддес энҗамлары
гетирдилер. Буларың барыны руханылар билен
левилер гетирдилер. [6] Сүлейман патыша ве онуң
хузурына йыгнанан бүтин ысрайыл халкы Әхт
сандыгының өңүндеди. Олар сан-саҗаксыз
гоюнлары, өкүзлери гурбанлык бердилер. [7] Соңра
руханылар Реббиң Әхт сандыгыны өз ерине,
Реббиң өйүниң иң мукаддес отагына, керупларың
ганатларының астына гетирип гойдулар.
[8] Керуплар ганатларыны сандыгың үстүне герип,
сандыгың-да, онуң сырыкларының-да үстүни
өртйәрди. [9] Сырыклар шейле узынды велин, хатда
оларың учлары иң мукаддес отагың өңүндәки
мукаддес ерденем гөрнүп дурды, йөне дашардан
гөрүнмейәрди. Олар шу гүне ченли хем шол
ердедир. [10] Сандыгың ичинде Мусаның гоян ики
саны канун язылан даш бөлегинден башга хич зат
ёкды. Муса бу ики даш бөлегини ысрайыл халкы
Мүсүр юрдундан чыкандан соң, Реббиң олар билен
әхт эден ери болан Хореп † дагында сандыга
салыпды. [11] Руханылар мукаддес отагдан дашары
чыкдылар. Ол ердәки руханыларың әхлиси
топарларына гарамаздан, инлерини
тәмизләпдилер. [12] Әхли леви нагмачылары: Асаф,
Хейман, Едутун, оларың огуллары ве
гарындашлары непис зыгыр мата лыбасларына
бесленип, кимваллары, лиралары ве арфалары
билен гурбанлык сыпасының гүндогар тарапында
йүз йигрими саны сурнайчы руханы билен
дурдулар. [13] Сурнайчылар билен нагмачылар бир
адам ялы болуп, Реббе алкыш айдып, шүкүр
этдилер. Сурнайлардыр кимваллар ве бейлеки саз
гураллары билен сеслерини гаталдып: «Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы» дийип, Реббе алкыш
айданларында, өй – Реббиң өйи булутдан долды.
[14] Руханылар булут себәпли Реббиң хузурында
хызмата дуруп билмедилер, чүнки Реббиң шөхраты
Худайың өйүни долдурыпды.

6-нҗы бап

Сүлейман халка йүзленйәр

(1 Патышалар 8:12-21)

6 Шонда Сүлейман шейле дийди: «Реб түм
гараңкылыкда месген тутҗакдыгыны айтды.
[2] Мен Саңа бакы месген тутарың ялы, учурсыз
гөзел өй гурдум». [3] Онсоң патыша халка тарап
өврүлип, бүтин ысрайыл җемагатына ак пата
берди. Бүтин ысрайыл җемагаты дик дурды.
[4] Сүлейман шейле дийди: «Какам Давуда: „Мен Өз
халкымы Мүсүрден чыкаралым бәри, Маңа ыбадат
этмәге өй гурмаклары үчин ысрайыл тирелеринден
екеҗе шәхери-де сайламадым. Мен ысрайыл
халкыма шалык эдер ялы хич кими сайламадым.
[6] Йөне инди адым шол ерде болсун дийип,
Иерусалими сайладым ве ысрайыл халкыма шалык
этсин дийип, Давуды патышалыга сайладым“
дийип берен вадасыны берҗай эден Ысрайыл
Худайы Реббе алкыш болсун! [7] Какам Давут
Ысрайыл Худайы Реббе ыбадат үчин өй гурмагы
йүрегине дүвүпди. [8] Эмма Реб какам Давуда: „Маңа
ыбадат үчин өй гурмагы йүрегиңе дүвмек билен
сен говы этдиң; йөне шейле-де болса, өйи сен
гурмарсың. Сениң билиңден өнен оглуң Маңа
ыбадат үчин өй гурар“ дийди. [10] Ине, Худай Өз
берен вадасыны берҗай этди, чүнки мен какам
Давудың ерине гечдим. Реббиң вада берши ялы,
мен Ысрайылың тагтында отырын. Ысрайыл
Худайы Реббе ыбадат үчин өй гурдум. [11] Сандыгы
мен шол өйде гойдум. Реббиң ысрайыл халкы
билен эден әхти шонуң ичиндедир».

Сүлейманың дилеги

(1 Патышалар 8:22-52)

[12] Соңра Сүлейман Реббиң гурбанлык сыпасының
хем бүтин ысрайыл халкының өңүнде дуруп,
эллерини узатды. [13] Сүлейман узынлыгы ве ини
бәш тирсек, бейиклиги үч тирсек болан бүрүнч
секи ясадып, оны ховлуда гойды-да, онуң үстүнде
дурды. Соңра ол бүтин ысрайыл халкының өңүнде
дыза чөкүп, эллерини гөге тарап узатды: [14] «Эй,
Ысрайыл Худайы Реб, ерде-де, гөкде-де Сениң ялы
Худай ёкдур! Бүтин калплары билен ёлуңдан
йөрейән гулларың үчин Сен әхтиңи, садык сөйгиңи

† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

саклаярсың. 15 Сен гулуң какам Давуда берен
ваданы берҗай этдиң. Шу гүн Сениң әхли айдан
сөзлериң амала ашды. 16 Шонуң үчин хем, эй,
Ысрайыл Худайы Реб, гулуң какам Давуда: „Эгер
сениң огулларың Маңа гулак асып, сениң
йөрейшиң ялы, Мениң хакыкат ёлумдан
йөреселер, сениң неслиңден хич бир адам
Ысрайылың тагтындан айрылмаз“ дийип берен
ваданы берҗай эт. 17 Шонуң үчин хем, эй, Ысрайыл
Худайы Реб, гой, гулуң какам Давуда берен ватаң
амала ашсын!

18 Эмма Худай ерде ынсанларың арасында месген
тутармы? Сени хатда гөк-де, гөклериң гөги-де
ичине сыгдырып билмейәр. Онсоң мениң бу салан
өйүм дагы нәмеҗик! 19 Йөне шонда-да, я Бейик
Худайым, Сен гулуң дилегине хем-де ялбарышына
гулак сал-да, гулуңың эдйән налышыны ве
дилегини кабул эт. 20 Гөзлериң гиҗе-гүндиз Өзүңе
ыбадат этмеклери үчин сайлан шу өйүңде болсун.
Гулуңың шу ере тарап бакып эдйән дилегини эшит.
21 Өз ысрайыл халкың ве мен гулуң шу ере тарап
бакып дилег эденимизде, гулуңың, халкың
Ысрайылың налышларыны эшит. Өз гөкдәки
месгениңден эшит-де, бизи багышла.

22 Бир адам башга бир адама гаршы гүнә эдип,
ант ичмәге меҗбур эдилсе, ол гелип, шу өйде
Сениң гурбанлык сыпаңың өңүнде гүнәсиздигине
ант ичсе, 23 шонда Сен гөкде эшит-де, оңа җогап
бер. Гулларыңа хөкүм эдип, гүнәлә гүнәсине гөрә
җеза бер, гүнәсизи акла-да, догрулыгына гөрә
сыла.

24 Сениң халкың Ысрайыл Саңа гаршы гүнә
эденлиги зерарлы душман өңүнде еңлише сезевар
боланда, тәзеден Саңа йүз тутуп, Сениң адыңы
ыкрар этсе, шу өйде Саңа дилег эдип, ялбарса,
25 шонда Сен гөкде эшит-де, халкың Ысрайылың
гүнәсини гечип, олары ызларына, өзлерине ве
аталарына берен юрдуңа гетир. 26 Саңа гаршы гүнә
эдендиклери зерарлы гөк япылып, ягмыр ягмадык
махалы, олар шу ере тарап бакып, дилег эдип,
Сениң адыңы ыкрар этселер, Сениң хасрат
чекдиренлериң хем гүнәлери үчин тоба этселер,
27 шонда Сен гөкде эшит-де, Өз гулларың болан
ысрайыл халкының гүнәсини гечип, олара догры
ёлдан йөремеги өврет. Өз халкыңа мирас хөкмүнде
берен юрдуңа ягмыр ягдыр. 28 Эгер юртда ачлык я
гыргын кесели болса, эпгек, ыгалдан чүйремеклик,
чекиртге я-да гурчук пейда болса, эгер
душманлары өз ислендик галаларында олара сүтем
этселер, нәхили бела, нәхили кесел болса-да,
29 ислендик адам я-да ысрайыл халкы тарапындан
нәхили дилегдир налыш эдилен болса, хер кес өз
йүрек хасратының дердини билип, шу өе тарап
эллерини герсе, 30 шонда Сен гөкде Өз месгениңде
эшит-де, олары багышла ве олара ярдам эт. Хер
кесе эден ишине гөрә җогап бер, чүнки хер
ынсаның йүрегини диңе Сен билйәнсиң.
31 Шейдип, олар Сениң аталарымыза берен
юрдуңда өмүрбойы ёлуңдан йөрәп, Сенден горкуп
яшасынлар.

32 Халкың Ысрайылдан болмадык, йөне Сениң
бейик адың, гудратың хем-де Өз халкың үчин эден
бейик ишлериң барада эшидип, узак юртдан гелен
кесеки шу өйде дилег этсе, 33 Сен гөкде, Өз
месгениңде оны эшит-де, дүнйәниң әхли
халкларының ысрайыл халкы ялы Сениң адыңы
билип, Сенден горкуп, Саңа ыбадат үчин гуран
өйүми билерлери ялы, кесекиниң дилегине-де
җогап бер.

34 Эгер халкың Сениң иберен ёлуң билен
душманларына гаршы сөвеше чыкып, Сениң
сайлан шәхериңе, мениң Саңа ыбадат үчин гуран
өйүме тарап бакып, Саңа дилег этсе, 35 шонда Сен
гөкде оларың дилеглерини, налышларыны
эшидип, олара душманларының үстүнден еңиш
бер.

36 Олар Саңа гаршы гүнә этселер – гүнә этмейән
адам ёкдур – Сен газапланып, олары душман элине
берсең, душман олары есир эдип, якыну-узак юрда
әкитсе, 37 олар хем есирлиге әкидилен юртларында
ойланып тоба эдип, ялбарып: „Биз нәхаклык этдик,
гүнә газандык, пислик этдик“ дийип, 38 өзлерини
есир алан душманларының юрдунда пәк калплары
ве җан-тенлери билен Саңа йүзленип, аталарына
берен юрдуңа, Өз сайлан шәхериңе, Саңа ыбадат
үчин гуран өйүме тарап бакып, дилег этселер,
39 шонда Сен Өз гөкдәки месгениңде оларың
дилеглерини, налышларыны эшит-де, оларың
дадына етиш. Саңа гаршы гүнә эден халкыңы
багышла. 40 Инди эй, Худайым, гой, бу ерде эдилен
дилеги Сениң гөзлериң гөрсүн ве гулакларың
эшитсин.

41 Я Худайымыз Реб!
Галк-да, гүйҗүңиң нышаны Әхт сандыгы билен
Өз дынчлык меканыңа гир.
Я Худайымыз Реб!
Гой, руханыларың гутулыша бесленсин,
садыкларың эшретлериңе гувансын!
42 Я Худайымыз Реб!
Сечип-сайланыңдан Сен йүз өвүрме.
Гулуң Давуда гөркезен садык сөйгиңи асла
унутма!»

7-нҗи бап

Ыбадатхана Реббе багыш эдилйәр

7 Сүлейман дилег эдип болан дессине гөкден от
инип, якма гурбанлыгы ве бейлеки

гурбанлыклары ялмап-ювутды. Өй Реббиң
шөхратындан долды. 2 Реббиң шөхратының өйи
долдурандыгы себәпли руханылар Реббиң өйүне
гирип билмедилер. 3 Бүтин ысрайыл халкы гөкден
инен оды ве өйдәки Реббиң шөхратыны гөренде,
йүзүни ере берип сежде этди. Халк: «Реб ягшыдыр!
Онуң сөйгүси бакыдыр!» дийип Реббе шүкүр этди.
4 Онсоң патыша ве онуң янындакы бүтин
ысрайыл халкы Реббиң хузурында гурбанлык
бердилер. 5 Сүлейман патыша Реббе гурбанлык
хөкмүнде йигрими ики мүң өкүз ве бир йүз
йигрими мүң гоюн берди. Шейдип, патыша ве
бүтин ысрайыл халкы Худайың өйүниң ачылыш
дабарасыны этдилер. 6 Руханылар өз
везипелеринде дурдулар, левилер-де Давудың
табшырышы ялы: «Онуң садык сөйгүси бакыдыр!»
дийип, Реббе өвги айтдылар. Олар Давут
патышаның ясадан саз гураллары билен саз
чалдылар. Левилериң өңүнде руханылар сурнай
чалдылар. Бүтин ысрайыл халкы дик дурды.
7 Сүлейман патыша Реббиң өйүниң өңүндәки
ховлының ортасыны тәмизләп мукаддес этди.
Патыша шол ерде якма гурбанлыкларыны ве
саламатлык гурбанлыкларының ягларыны берди,
чүнки Сүлейманың ясадан бүрүнч гурбанлык
сыпасы якма гурбанлыгыны, галла садакасыны ве
саламатлык гурбанлыгының яг бөлеклерини
тутардан гаты кичиди. 8 Шейдип, Сүлейман ве
бүтин ысрайыл халкы – әгирт улы мәхелле
Лебохаматдан Мүсүр серхедине ченли болан
аралыкда, еди гүнләп Чатма байрамыны белләп
гечдилер. 9 Секизинҗи гүн мукаддес йыгнанышык
болды. Гурбанлык сыпасының багыш эдилиш
дабарасыны еди гүн, байрамы-да еди гүн тутдулар.
10 Сүлейман единҗи айың йигрими үчүне халкы
өйли-өйүне уградты. Олар Реббиң Давуда,
Сүлеймана ве халкы Ысрайыла гөркезен әхли
ягшылыклары үчин шатланып, гөвнүхошлукда
өйли-өйлерине гайтдылар. 11 Шейдип, Сүлейман
Реббиң өйүниң, өз көшгүниң гурлушыгыны
тамамлап, Реббиң өйүнде ве өз көшгүнде этмеги
йүрегине дүвен әхли ишлерини үстүнлик билен
амала ашырды.

Реб ене Сүлеймана гөрүнйәр

(1 Патышалар 9:2-9)

12 Реб гиҗе Сүлеймана гөрнүп, оңа шейле дийди:
«Мен сениң эден дилегиңи эшитдим. Мен шу ери
Өзүм үчин гурбанлык берилйән өй хөкмүнде
сайладым. 13 Ягыш ягмаз ялы гөги багланымда я-да
чекиртгелере юрдуң хасылыны ювут дийип буйрук
беренимде я-да халкымың арасына гыргын
кеселини ёлланымда, Мениң адымы гөтерйән
халкым өзүни песелдип, дилег эдип, Мени агтарып,
өз пис ёлларындан дөнсе, шонда Мен олары
гөкден эшидип, гүнәлерини гечип, юртларыны
дикелдерин. 15 Инди шу ерде эдилен дилеглере
Мениң гөзлерим гөргүр, гулакларым эшитгир
болар. 16 Адым шу өйде эбедилик болар ялы, Мен
оны сайладым ве мукаддес этдим, Мениң назарым
ве йүрегим хемише шол ерде болар. 17 Эгер-де сен
какаңың йөрейши ялы Мениң ёлумдан йөрәп,
табшыран әхли затларымы эдип, хөкүмлеримдир
дүзгүнлерими берҗай этсең, „Сениң неслиңден
Ысрайыла хөкүм сүрҗек адам кемлик этмез“ дийип,
какаң Давуда вада бершим ялы, патышалыгыңы
беркарар эдерин. 19 Эмма сиз Мениң ызыма
эермекден йүз дөндерсеңиз, өңүңизде гоян
табшырыкларымы, парзларымы берҗай этмән,
гидип башга худайлара хызмат эдип, олара сежде
этсеңиз, онда Мен ысрайыл халкыны өзлерине
берен еримден махрум эдерин. Өзүме ыбадат
эдилмеги үчин мукаддес эден бу өйүми рет эдерин.
Ысрайыл халкы бейлеки халклара геп хем гүлки
болар. 21 Инди бейик болан бу өйүң янындан
гечйән хер киши оңа хайранлар галып: „Реб нәме
үчин бу юрды, бу өйи бейле терк этдикә?“ диер.
22 Онсоң әхли халклар: „Чүнки ысрайыл халкы ата-
бабаларыны Мүсүр юрдундан чыкаран өзлериниң
Худайы Ребден йүз дөндерип, башга худайлара
тарап өврүлдилер. Оларың өңүнде сежде эдип,
олара хызмат этдилер. Шонуң үчин хем Реб бу
бетбагтчылыклары оларың башындан индерди“
диерлер».

8-нҗи бап

Сүлейманың бейлеки эден ишлери

(1 Патышалар 9:10-28)

8 Сүлейман Реббиң өйи билен өз көшгүни
йигрими йылда гуруп гутарды. 2 Сүлейман
Хурамың өзүне берен шәхерлерини тәзеден гурды.
Ысрайыллар шол шәхерлерде орнашдылар.
3 Сүлейман Хаматсоба гидип, оны эеледи.
4 Сүлейман чөлде Тадморы, Хаматда аммар
шәхерлерини гурды. 5 Шейле хем ол ёкаркы ве
ашакы Бейтхороны, беркидилен диварлы,
дервезели ве килтли галалары гурды. 6 Шейле хем
Сүлейман Багалаты, өзүниң аммар галаларыны,
сөвеш арабаларының ве сөвеш арабалы гошунуң
сакланян галаларыны, өзүниң Иерусалимде,
Ливанда хем-де өз голастындакы ерлериң
әхлисинде гурмага мейил эден затларының
барыны гурды. 7 Ысрайыл халкындан болмадык
хетлер, аморлар, перизлер, хивилер хем-де
ябуслар энтек хем шол юртда яшаярдылар. 8 Олар
ысрайылларың бүтинлей ёк этмедик халкларының
несиллеридир. Сүлейман олары гула өврүди. Бу шу

гүне ченли хем шейледир. 9 Эмма Сүлейман
ысрайыл халкыны гул этмеди. Олар Сүлейманың
эсгерлери, харбы баштутанлары, онуң сөвеш
арабалы гошунының серкерделеридилер. 10 Олар
Сүлейман патышаның баш серкерделериди.
Оларың саны ики йүз элли болуп, олар халка
гөзегчилик этдилер.
11 Сүлейман Мүсүр патышасы фараоның гызыны
Давут галасындан онуң үчин гуран көшгүне
гетирди. Сүлейман: «Аялым Ысрайылың патышасы
Давудың көшгүнде яшамасын, чүнки Реббиң
сандыгының болан ерлери мукаддесдир» дийди.
12 Сүлейман эйваның өңүнде Реббе гуран
гурбанлык сыпасында Оңа якма гурбанлыкларыны
хөдүрледи. 13 Ол якма гурбанлыкларыны Мусаның
табшырыгы боюнча гүнделик борҗа гөрә, Сабат
гүнлеринде, Тәзе Ай байрамларында, йылда үч
гезек болян Петир, Галла байрамы ве Чатма
байрамларында хөдүр этди. 14 Какасы Давудың
дүзгүни боюнча Сүлейман руханы топарларыны өз
хызматларына белледи. Левилери гүнделик
борҗуң талабына лайыклыкда руханылар билен
хызмат этмәге ве алкыш айтмага белледи.
Дервезебанлары топарларына гөрә хер дервезә
белледи. Чүнки Худайың адамы Давут шейле
табшырыпды. 15 Олар әхли ишде, хазына бабатда-
да патышаның руханылара ве левилере берен
табшырыкларындан чыкмадылар.
16 Шейдип, Реббиң өйүниң дүйби тутулан
гүнүнден тә өйүң тамамланан гүнүне ченли
Сүлейманың әхли ишлери долы гурлуп
тамамланды.
17 Соңра Сүлейман Эсёнгебере ве Эдомың деңиз
якасында болан Эйлата гитди. 18 Хурам оңа өз
нөкерлеринден гәмилере ве деңзе белет нөкерлер
иберди. Олар Опыра гидип, ол ерден секиз йүз
батман † алтын алып, Сүлейман патыша гетирип
бердилер.

9-нҗы бап

Шеба меликеси Иерусалиме гелйәр

(1 Патышалар 10:1-13)

9 Шеба меликеси Сүлейманың ат-овазасыны
эшидип, оны кын соваллар билен сынамага
Иерусалиме гелди. Шеба меликеси уммасыз
байлык, хошбой ыслы затлар, көп мукдарда алтын
ве гымматбаха дашлар йүкленен дүелер билен
Иерусалиме гелди. Ол Сүлейманың янына гелип,
йүрегине дүвен әхли соваллары хакында онуң
билен сөхбетлешди. 2 Сүлейман онуң әхли
соволларына җогап берди. Патыша онуң екеҗе
совалыны-да җогапсыз галдырмады. 3 Шеба
меликеси Сүлейманың пайхасыны, онуң гуран
өйүни, сачагындакы нәз-ныгматлары,
эмелдарларының яшаян ерлерини,
хызматкәрлериниң хызматыны, онуң сакыларыны,
оларың эгин-эшиклерини, Реббиң өйүнде берйән
якма гурбанлыкларыны гөренде, онуң бу затлара
акылы хайран болды.
5 Ол патыша шейле дийди: «Юрдумда ишлериң
хакда, парасатың хакда эшиден сөзлерим догры
экен, йөне мен гелип, өз гөзлерим билен
гөрйәнчәм, айдыланлара ынанмадым. Маңа
даналыгыңың хатда ярысыны хем айтмандырлар.
Сениң пәхим-пайхасың, ровачлыгың мениң
эшиденимден хас артык экен. 7 Сениң халкың
нәхили багтлы! Хемише хузурыңда болуп, пәхим-
пайхасыңы эшидйән эмелдарларың нәхили багтлы!
8 Сенден хошал болуп, Худайың Реббиң патышасы
болмагың үчин сени Өз тагтында отурдан Худайың
Реббе алкыш болсун! Худай Ысрайылы сөенсоң,
оны эбедилик беркарар этмек үчин, адалаты ве
хакыкаты берҗай этмегиң үчин сени патыша этди».
9 Онсоң Шеба меликеси Сүлейман патыша ики йүз
батман †† алтын, көп мукдарда атырлары ве
гымматбаха дашлары берди. Сүлейман патыша
Шеба меликесиниңки ялы шейле көп мукдарда
хошбой ыслы затлар хениз берилмәнди.
10 Хурамың ве Сүлейманың Опырдан алтын
гетирен хызматкәрлери мундан башга-да сандал
агаҗыны ве гымматбаха дашлары хем гетирдилер.
11 Патыша сандал агаҗындан Реббиң өйүне,
патышаның көшгүне басганчаклар, айдымчылар
үчин лирадыр арфалар ясады; бейле саз гураллары
Яхудада хенизе ченли гөрлүп-эшидилмәнди.
12 Сүлейман патыша Шеба меликесиниң гөвнүниң
ислән задыны берди. Сүлейман оңа өзүне гетирен
затларындан хас көп затлары берди. Шейдип,
Шеба меликеси эмелдарлары билен өз юрдуна
доланды.

Сүлейманың байлыгы

(1 Патышалар 10:14-28)

13 Сүлеймана бир йылда гелйән алтының аграмы
бир мүң бир йүз отуз батмандан говракды ‡. Бу
алыш-бериш эдйән адамлардан, сөвдагәрлериң
сөвдасындан гелйән алтындан дашарыды. Әхли
арап шалары, юрдуң хәкимлери хем Сүлеймана
алтын-күмүш берйәрдилер. 15 Сүлейман патыша
дөвме алтындан ики йүз саны улы галкан ясады.
Хер бир улы галкана, он еди гадак ‡† алтын сарп

† *Секиз йүз батман – еврейче дөрт йүз элли киккар*

†† *Ики йүз батман – еврейче йүз йигрими киккар*

‡ *Бир мүң бир йүз отуз батман – еврейче алты йүз алтмыш алты киккар*

‡† *Он еди гадак – еврейче алты йүз шекел*

эдилди. 16 Ол дөвме алтындан үч йүз галкан ясады;
хер галкана секиз ярым гадак † алтын сарп эдилди.
Патыша булары «Ливан җеңңели» атлы көшгүнде
гойды. 17 Патыша тагтыны пилиң сүңки билен
хашамлап, сап алтына гаплады. 18 Тагтың алты
басганчагы ве алтындан аяк күрсүси оңа
беркидиленди. Тагтың ики тарапында хем
тирсекликлер, тирсекликлериң гапдалында-да ики
ёлбарс дурды. 19 Алты басганчагың хер тарапында
бир ёлбарс, җеми он ики ёлбарс дурды. Бейле зат
энтек асла хич бир юртда ясалманды.
20 Сүлейманың гап-гачларының барысы
алтынданды. Онуң «Ливан җеңңели» атлы
көшгүниң әхли гап-гачлары-да сап алтынданды.
Күмүш Сүлейманың дөврүнде хич затча
гөрүлмейәрди. 21 Чүнки Сүлейманың Хурамың
адамлары билен бирликде Таршыша гатнаян
гәмилери барды. Деңиз гәмилери үч йылда бир
гезек гелип, алтын, күмүш, пил сүңкүни,
маймынлары ве тавуслары гетирердилер.
22 Шейдип, Сүлейман патыша байлыкда, пәхим-
пайхасда ер йүзүндәки әхли патышалардан өңе
гечди. 23 Худайың Сүлейманың йүрегине салан
пайхасыны эшитмек үчин әхли миллетлериң
патышалары онуң дидарына зарды. 24 Сүлейманың
янына гелен хер кес йылың йылына күмүшдир
алтын энҗамлардан, эгин-эшиклерден, яраглардан,
хошбой ыслы затлардан, атлардыр гатырлардан
ыбарат болан совгатларыны гетирйәрди.
25 Сүлейманың атлар билен сөвеш арабалары
үчин дөрт мүң атханасы барды, он ики мүң
арабалы эсгерлери барды. Сүлейман оларың
бирнәчесини өз янында – Иерусалимде,
галанларыны болса сөвеш арабаларының
сакланян галаларында ерлешдирди. 26 Сүлейман
Евфрат дерясындан пилиштлилериң юрдуна ве
Мүсүр серхедине ченли аралыкда болан әхли
патышаларың үстүнден хөкүм сүрди. 27 Сүлейман
Иерусалимде күмши дашлар билен дең этди, кедр
агаҗыны болса гүнбатар байырлыкда гөгерйән
ябаны инҗир агаҗы кимин көпелтди.
28 Сүлейманың атлары Мүсүрден, бейлеки әхли
юртлардан гетирилди.

Сүлейманың өлүми

(1 Патышалар 11:41-43)

29 Сүлейманың галан әхли ишлери – овалкы ве
соңкы эден ишлери Натан пыгамбериң тарых
китабында, шилолы Ахыяның пыгамберлигинде ве
Ыдо гөргүриң Небадың оглы Яробгам барадакы
гөрнүшлеринде языландыр. 30 Сүлейман
Иерусалимде бүтин Ысрайыла кырк йыл
патышалык этди. 31 Сүлейман ата-бабаларына
говушды. Ол какасы Давудың галасында җайланды.
Оглы Рехабгам онуң ерине патыша болды.

10-нҗы бап

Рехабгама гаршы гозгалаң

(1 Патышалар 12:1-19)

10 Рехабгам Шекеме гитди. Бүтин ысрайыл
халкы Рехабгамы патыша этҗек болуп,
Шекеме гелипди. 2 Небадың оглы Яробгам бу
хабары эшиденден соң (ол Мүсүрдеди, чүнки ол
шол ере Сүлейман патышадан гачып гидипди),
Мүсүрден гайдып гелди. 3 Ысрайыллар Яробгамы
чагырдып алып, онуң билен биле Рехабгамың
янына гелип, оңа шейле дийдилер: 4 «Какаң бизе
агыр зулум этди. Инди сен какаңың бизе эден агыр
зулумыны еңлет ве бизе салан салгыдыны азалт,
шонда биз саңа гуллук эдерис». 5 Рехабгам
ысрайыл халкына: «Ене-де үч гүнден мениң яныма
доланып гелиң» дийди. Шейдип, олар гитдилер.
6 Онсоң Рехабгам патыша какасы Сүлейманың
дири махалында онуң хызматында дуран яшулулар
билен геңешип, олардан: «Бу халка нәме җогап
бермеги маңа маслахат берйәрсиңиз?» дийип
сорады. 7 Яшулулар оңа: «Эгер сен шу гүн бу халка
ягшылык эдип, олары разы этсең, олардан ягшы
сөзүңи гайгырмасаң, олар саңа бакы хызмат
эдерлер» дийип җогап бердилер. 8 Эмма Рехабгам
яшулуларың берен маслахатыны әсгермән, өзи
билен биле өсүп улалан, хузурында хызмат эдйән
яш йигитлер билен геңешди. 9 Рехабгам яш
йигитлерден: «Сиз: „Сен какаңың бизе эден агыр
зулумыны еңлет“ дийййән бу халка нәхили җогап
бермеги маңа маслахат берйәрсиңиз?» дийди.
10 Онуң билен биле өсүп улалан яш йигитлер оңа:
«Саңа „Какаңың бизе эден агыр зулумыны еңлет“
дийййән бу халка өз күлем бармагың какаңың
билинден ёгындыгыны айт. 11 Какам сизе агыр
зулум эден болса, мен сизе эдилйән зулумы хас-да
артдырарын; какам сизи чырпы билен
җезаландыран болса, мен сизи гамчы билен
җезаландырарын дий» дийдилер.
12 Шейдип, патышаның: «Мениң яныма ене-де үч
гүнден доланып гелиң» дийип айдышы ялы,
Яробгам билен бүтин халк үчүнҗи гүн Рехабгамың
янына гелдилер. 13 Патыша халка рехимсизлик
билен җогап берди. Ол яшулуларың өзүне берен
маслахатыны рет этди. 14 Рехабгам яш йигитлериң
берен маслахатына эерип, Яробгама ве ысрайыл
халкына шейле җогап берди: «Какам сизе агыр
зулум эден болса, мен сизе эдилен зулумы хас-да
артдырарын. Какам сизи чырпы билен
җезаландыран болса, мен сизи гамчы билен

† *Секиз ярым гадак – еврейче үч йүз шекел*

җезаландырарын». 15 Шейдип, патыша халкы
диңлемеди. Бу вака Реббиң шилолы Ахыя аркалы
Небадың оглы Яробгам барада айдан сөзүниң
амала ашмагы үчин Худай тарапындан шейле
тамамланыпды.
16 Патышаның өзлерини диңлемежегини билен
ысрайыл халкы оңа: «Бизиң Давут билен нәме
шәриклигимиз бар? Йышайың оглунда мирасымыз
ёкдур. Эй, ысрайыллар, хер кес өйли-өйүне
гайтсын! Эй, Давудың несли, сен өз өйүңе серет!»
дийди.
Шейдип, ысрайыллар өз өйлерине доландылар.
17 Рехабгам болса Яхуда шәхерлеринде яшаян
ысрайыллара патышалык этди. 18 Рехабгам патыша
гулларың баштутаны болан Хадорамы † Ысрайыла
иберенде, ысрайыл халкы оны дашлап өлдүрди.
Рехабгам патыша Иерусалиме гачмак үчин,
ховлукмачлык билен өз ат арабасына мүнди.
19 Шейдип, демиргазык ысрайыл тирелери шу гүне
ченли Давудың несиллерине гаршы питне турзуп
гелйәрдилер.

11-нжи бап

Шемагя пыгамберлик эдйәр

(1 Патышалар 12:21-24)

11 Рехабгам Иерусалиме гелди. Демиргазык
ысрайыл тирелерине гаршы уршуп,
патышалыгы Рехабгама гайтарып бермек үчин,
яхуда хем-де бенямин тирелеринден йүз сегсен
мүң сайлама уршуҗылар топлады. 2 Эмма Худайың
адамы Шемагя Реббиң шу сөзи аян болды:
3 «Сүлейманың оглы, Яхуданың патышасы
Рехабгама, яхуда ве бенямин тирелеринден болан
ысрайыл халкына 4 Реб шейле диййәр дий: „Сиз
доганларыңызың гаршысына урушмаң. Хер кес өз
өйүне гайтсын, чүнки бу болан вака Мендендир“».
Олар Реббиң сөзүне гулак асып, Яробгамың
гаршысына чыкман, өйлерине гайтдылар.

Рехабгам Яхуданы беркидйәр

5 Рехабгам Иерусалимде месген тутуп, Яхуданы
горамак үчин галалар гурды. 6 Ол Бейтуллахамы,
Эйтамы, Текованы, 7 Бейтсуры, Соконы, Адулламы,
8 Гаты, Марешаны, Зипи, 9 Адорайымы, Лакышы,
Азеканы, 10 Сорганы, Аялоны ве Хеброны гурды.
Рехабгам яхудаларың ве беняминлериң галалары
беркитди. 11 Рехабгам галалары беркидип, олара
серкерделер белледи. Галаларың херсини азык, яг
ве шерап билен үпҗүн этди. 12 Ол шейле хем, әхли
галаларда улы галканлары ве найзалары гоюп,
олары хас беркитди. Яхуда билен бенямин
Рехабгамыңкыды.

Руханылар ве левилер Рехабгамы голдаярлар

13 Руханылар ве левилер Ысрайылың дүрли
чәклеринден Рехабгамың янына гелдилер.
14 Левилер өз өри мейданларыны ве мүлклерини
ташлап, Яхуда, Иерусалиме гелдилер, чүнки
Яробгам ве онуң огуллары олары руханылык
этмекден айрыпдылар. 15 Яробгам сеждегәхлере, өз
ясан бут эркечлерине ве гөлелерине
руханыларыны белледи. 16 Ысрайылың әхли
тирелеринден Ысрайыл Худайы Ребби агтармагы
йүрегине дүвенлер аталарының Худайына
гурбанлык бермек үчин левилериң ызындан
Иерусалиме гелдилер. 17 Олар Яхуда
патышалыгыны кувватландырдылар. Олар үч
йыллап Сүлейманың оглы Рехабгама голдав
бердилер, чүнки олар үч йыллап Давудың,
Сүлейманың ёлундан йөрәпдилер.

Рехабгамың машгаласы

18 Рехабгам Махалата өйленди. Махалат Давудың
оглы Еримот билен Абыхайылың гызыды.
Абыхайыл Йышайың оглы Элиябың гызыды.
19 Махалат Рехабгама: Егуш, Шемаря ве Захам атлы
огуллары догруп берди. 20 Махалатдан соң
Рехабгам Абышаломың гызы Магака өйленди.
Магака оңа: Абыя, Атай, Зиза ве Шеломыт атлы
огуллары догруп берди. 21 Рехабгам Абышаломың
гызы Магаканы бейлеки хемме аялларындан ве
гырнакларындан эй гөрйәрди. Рехабгамың он
секиз аялы ве алтмыш гырнагы барды; ол йигрими
секиз оглуң ве алтмыш гызың атасыды. 22 Рехабгам
Магаканың оглы Абыяны гелҗекде патыша этмек
ниети билен инилерине баштутан белледи.
23 Рехабгам парасатлык билен херекет эдип,
огулларыны яхудаларың ве беняминлериң
галаларына иберип, олары уммасыз азык билен
үпҗүн этди, олара көп аяллар алып берди.

12-нжи бап

Мүсүр патышасы Шишак Яхуда хүҗүм эдйәр

(1 Патышалар 14:25-31)

12 Патышалыгы пугталанып, өзи
кувватланандан соң, Рехабгам тутуш
ысрайыл халкы билен бирликде Реббиң кануныны
терк этди. 2 Рехабгамың патышалыгының бәшинҗи
йылында Ысрайылың Реббе бивепалык эдендиги
зерарлы, Мүсүр патышасы Шишак бир мүң ики йүз
сөвеш арабасы ве алтмыш мүң сөвеш арабалы
эсгерлери билен Иерусалимиң үстүне чозды.
Шишак билен Мүсүрден геленлер: ливиялылар,

† *Хадорам – бу ат 2Шам ве 1Пат китапларында Адорам Адонырам*

суккилер ве эфиопиялылар сан-саҗаксызды.
4 Шишак Яхуданың беркидилен галаларыны басып
алып, Иерусалиме ченли гелди. 5 Шемагя пыгамбер
Шишак зерарлы Иерусалиме йыгнанан
Рехабгамың ве Яхуда баштутанларының янына
гелип, олара шейле дийди: «Реб шейле диййәр:
„Сиз Мени терк этдиңиз, Мен хем сизи терк эдип,
Шишагың элине бердим“». 6 Онсоң Ысрайылың
баштутанлары ве патыша өзлерини кичелдип: «Реб
адылдыр!» дийдилер. 7 Реб оларың өзлерини
кичелденини гөренде, Шемагя Реббиң шу сөзи аян
болды: «Оларың өзлерини кичелдендиги үчин Мен
олары ёк этмерин. Эмма Мен олара бираз гутулыш
берерин. Мениң газабым Шишагың эли билен
Иерусалимиң үстүне дөкүлмез. 8 Муңа гарамаздан,
олар Шишагың гуллары боларлар. Шонда олар
Маңа хызмат этмек билен бейлеки юртларың
патышаларына хызмат этмегиң пархыны
билерлер».
9 Шейдип, Мүсүр патышасы Шишак Иерусалиме
хүҗүм этди. Ол Реббиң өйүндәки хазыналарың,
патышаның көшгүндәки хазыналарың барыны
талады. Ол Сүлейманың алтындан ясадан әхли
галканларыны хем алып гитди. 10 Рехабгам патыша
болса оларың дерегине бүрүнчден галканлар
ясадып, олары патышаның көшгүниң гапысыны
саклаян гаравулларың баштутанларының элине
берди. 11 Патыша хер сапар Реббиң өйүне гиденде,
гаравуллар олары гетирип, соңра ене ызына
гаравулхана әкидйәрдилер. 12 Рехабгамың өзүни
кичелдендиги себәпли, Реббиң газабы ондан
совлуп, оны бүтинлей ёк этмеди. Яхудада-да
ягдайлар говуды. 13 Шейдип, Рехабгам патыша
кувватланып, Иерусалимде шалык сүрди. Рехабгам
патыша боланда кырк бир яшындады. Ол Реббиң
Өзүне ыбадат этмеги үчин Ысрайылың әхли
тирелериниң арасындан сайлан шәхери болан
Иерусалимде он еди йыл шалык сүрди. Онуң эҗеси
аммонлы болуп, ады Нагамады. 14 Рехабгам пис
ишлери этди. Ол Ребби агтармагы йүрегине
дүвмеди. 15 Рехабгамың башдан-аяк эден ишлери
Шемагя пыгамбериң ве Ыдо гөргүриң тарых
китапларында несил дарагтына гөрә языландыр.
Рехабгам билен Ябгамың арасында хемише
уруш болды. 16 Рехабгам ата-бабаларына говушды.
Ол ата-бабаларының янында Давут галасында
җайланды. Рехабгамың ерине оглы Абыя патыша
болды.

13-нҗи бап

Яхуда патышасы Абыя

(1 Патышалар 15:1-8)

13 Яробгамың патышалыгының секизинҗи
йылында Абыя Яхуда патыша болды. 2 Абыя
Иерусалимде үч йыл патышалык этди; онуң
эҗесиниң ады Микаяды; ол гибгалы Урыелиң
гызыды.
Абыя билен Яробгамың арасында уруш гидйәрди.
3 Абыя дөрт йүз мүң сайлама, батыр йигитлерден
ыбарат болан гошуны билен урша гиришди.
Яробгам хем секиз йүз мүң сайлама, батыр
йигитлери билен Абыяның гаршысына сөвеше
чыкды. 4 Онсоң Абыя Эфрайым даглыгында болан
Самарайым дагының үстүнде дуруп, шейле дийди:
«Эй, Яробгам ве бүтин ысрайыл халкы, маңа гулак
асың! 5 Сиз Ысрайыл Худайы Реббиң Ысрайылың
үстүнден шалык сүрмеклиги эбедилик Давуда ве
онуң огулларына берендигини билмейәрмисиңиз?
Ол муны бозулмаҗак әхтиң үсти билен этди. 6 Эмма
Давудың оглы Сүлейманың нөкери, Небадың оглы
Яробгам гидип, өз хөкүмдарына гаршы гозгалаң
турузды. 7 Бош ве ярамаз адамлар Яробгамың
янына йыгнанып, Сүлейманың оглы Рехабгамың
гаршысына чыкдылар. Рехабгам яш ве теҗрибесиз
болансоң, олар билен уршуп билмеди. 8 Инди сиз
Давудың огулларының элинде болан Реббиң
патышалыгына гаршы дуруп билерис дийип пикир
эдйәрсиңиз. Чүнки сизиң саныңыз җуда көпдүр
хем-де Яробгамың худайлар хөкмүнде сизиң үчин
ясан алтын гөлелери яныңыздадыр. 9 Сиз Реббиң
руханылары болан Харуның огулларыны ве
левилери ковуп, башга юртларың халклары ялы өз
руханыларыңызы белледиңиз. Бир өкүзче я-да еди
гоч билен мукаддес эдилмәге гелен хер кес бут
худайлара руханы боляр. 10 Эмма бизиң Худайымыз
Ребдир. Биз Оны терк этмедик. Бизде Реббиң
хызматында дурян руханылар бар. 11 Ол руханылар
эртирине, агшамына Реббе якма гурбанлыклар
берип, якымлы ыслы түтетги якярлар, сап алтын
хантагтасында хөдүр чөрегини гойярлар, хер гиҗе
алтын чыраданда шемлери якярлар. Чүнки биз
Худайымыз Реббиң юмушларыны битирйәрис,
эмма сиз Оны терк этдиңиз. 12 Худай бизиң
баштутанымыздыр. Онуң руханыларының
эллеринде сизе гаршы уршы ыглан этмәге
сурнайлар бардыр. Эй, ысрайыллар,
аталарыңызың Худайы Реббиң гаршысына уруш
этмәң, чүнки сиз еңиш газанып билмерсиңиз».
13 Яробгам Яхуда гошуның еңсе тарапындан
букуда ятмак үчин гошун иберипди. Шейдип, онуң
гошуны Яхуданың өң тарапында, букуда ятан

гошуны болса Яхуданың еңсе тарапындады.
14 Яхудалар өзлериниң хем өңлеринде, хем
ызларында сөвеш гидйәндигини гөрдүлер. Олар
Реббе перят этдилер, руханылар сурнайларыны
чалдылар. 15 Онсоң яхуда халкы гыгырышды.
Яхудалар гыгырышанларында, Худай Абыяның ве
Яхуданың өңүнде Яробгамы ве бүтин ысрайыл
халкыны еңлише сезевар этди. 16 Ысрайыллар
яхудалардан гачдылар. Худай ысрайыллары
яхудаларың элине берди. 17 Абыя ве онуң гошуны
ысрайыллара агыр зарба урдулар. Ысрайылың бәш
йүз мүң сайлама эсгери өлдүрилди. 18 Шейдип,
ысрайыллар басылдылар, яхудалар болса
аталарының Худайы Реббе бил багландыклары
үчин олары еңдилер. 19 Абыя Яробгамың ызындан
ковуп, онуң Бейтел, Ешанан ве Эпрон диен
шәхерлерини обалары билен биле басып алды.
20 Яробгам Абыяның дөврүнде гүйч-кувватыны
дикелдип билмеди. Реб Яробгамы җезаландырды,
шонда ол өлди. 21 Эмма Абыя барха гүйчленди. Ол
он дөрт аял алып, йигрими ики оглуң, он алты
гызың какасы болды. 22 Абыяның галан ишлери,
онуң херекетлери ве сөзлери Ыдо пыгамбериң
язгыларында языландыр.

14-нҗи бап

Яхуда патышасы Аса

14 Абыя ата-бабаларына говушды. Ол Давут
галасында җайланды. Онсоң онуң ерине
оглы Аса патыша болды. Онуң дөврүнде юрт он
йыл асудалыкда яшады. 2 Аса өз Худайы Реббиң
назарында оңат ве догры ишлери этди. 3 Аса кесеки
гурбанлык сыпаларыны ве сеждегәхлери айрып,
дикме дашларыны йыкды, Ашера бутларыны
кесди. 4 Ол яхуда халкына аталарының Худайы
Ребби агтарып, Онуң кануныны ве
табшырыкларыны берҗай этмеги буюрды. 5 Шейле
хем, Аса Яхуданың әхли галаларындакы
сеждегәхлери ве якымлы ыслы түтетги берилйән
сыпаларыны айырды. Онуң шалык сүрен дөврүнде
юрт асудалыкда яшады. 6 Ол Яхуда асудалыкдака
галалары гурды. Шол йылларда ол хич ким билен
уруш этмеди, себәби Реб оңа парахатчылык
берипди. 7 Аса яхуда халкына: «Гелиң, бу галалары
гуруп, оларың дашына диварлар, диңлер,
дервезелер ве килтлер эделиң. Юрт энтек хем
бизиңкидир, чүнки биз Худайымыз Реббе табын
болдук. Биз Оңа табын болдук, Ол бизе хер
тарапдан асудалык берди». Шейдип, оларың
гурлушык ишлери ровачланды. 8 Асаның яхуда
тиресинден улы галканлардыр найзалар билен
ярагланан үч йүз мүң адамдан, бенямин
тиресинден галкан гөтерип, яй атян ики йүз сегсен
мүң адамдан ыбарат гошуны барды. Оларың бары
батыр йигитлерди.

Эфиопиялылар хүҗүм эдйәр

9 Эфиопиялы Зера мүңлерче эсгери ве үч йүз
сөвеш арабасы билен Аса гаршы чыкып, Мареша
ченли гелди. 10 Аса Зераның өңүнден чыкды. Олар
Марешадакы Сепата дересинде сөвеш үчин
нызама дүзүлдилер. 11 Аса Худайы Ребби чагырып,
шейле дийди: «Я Реб, гүйчли адама гаршы
чыкмакда эҗизе диңе Сен ярдам берйәнсиң. Я
Бейик Худайымыз, бизе ярдам эт, чүнки биз Саңа
бил баглаярыс. Сениң адың билен биз бу уммасыз
гошунуң гаршысына чыкдык». 12 Шейдип, Реб
эфиопиялылары Асаның ве яхуда халкының
өңүнде еңлише сезевар этди. Олар гачдылар. 13 Аса
билен онуң гошуны эфиопиялылары Герара ченли
ковдулар. Эфиопиялыларың бары гырлып, екеҗеси
хем дири галмады. Олар Реббиң ве Онуң
гошунының өңүнде еңлише сезевар болдулар.
Яхуда халкы гаты көп олҗа алып гайтды. 14 Олар
Герарың төверегиндәки әхли галалара зарба
урдулар, чүнки ерли халка Реббиң горкусы
аралашыпды. Уршуҗылар әхли галалара талаң
салдылар, себәби шол галаларда олҗа көпди.
15 Олар чарваларың чадырларына хем хүҗүм эдип,
уммасыз гоюндыр гечилер ве дүелер алып,
Иерусалиме гайдып гелдилер.

15-нҗи бап

Аса патыша бутлары ёк эдйәр

15 Одетиң оглы Азаряның үстүне Реббиң Рухы
инди. 2 Азаря Асаның өңүнден чыкып, оңа
шейле дийди: «Эй, Аса, әхли яхудалар билен
беняминлер, маңа гулак асың! Сиз Реб билен
болсаңыз, Ол хем сизиң билендир. Оны
агтарсаңыз, тапарсыңыз; Оны терк этсеңиз, Ол-да
сизи терк эдер. 3 Узак вагтлап Ысрайыл хак
Худайсыз яшапды; тәлим берйән руханы-да, канун-
да болманды. 4 Эмма агыр гүнлеринде олар
Ысрайыл Худайы Реббе йүз тутуп, Оны агтардылар;
Ол Өзүни олара аян этди. 5 Шол дөврлерде әхли
юртларың илатларының арасындакы улы
ховсалалык зерарлы гирип-чыкмак ховплуды. 6 Бир
миллет бейлеки миллете гаршы, бир шәхер
бейлеки шәхере гаршы гөрешди. Худай олары хер
хили бетбагтчылык билен ховсала салыпды. 7 Йөне
сиз берк дуруң! Рухдан дүшмәң! Эден
ишлериңизиң хөзирини гөрерсиңиз».
8 Аса бу сөзлери, ягны Одетиң оглы Азаряның
пыгамберлигини эшиденде рухланды. Ол бүтин
Яхудадакы, Беняминдәки ве Эфрайым даглыгындан
алан әхли галаларындакы йигренҗи бутлары ёк

этди. Аса Реббиң өйүниң эйванының өңүндәки
Реббиң гурбанлык сыпасыны тәзеден дикелтди.
9 Аса әхли яхудалары ве беняминлери, оларың
арасында кесеки хөкмүнде яшап йөрен
эфрайымлары, гүнбатардакы манашалары ве
шимгонлары топлады. Бейик Худайың Аса
билендигини гөрүп, көп ысрайыллар Асаның
тарапына гечипдилер. 10 Олар Асаның
патышалыгының он бәшинҗи йылының үчүнҗи
айында Иерусалиме йыгнанышдылар. 11 Шол гүн
олар гетирен олҗаларындан еди йүз өкүзи ве еди
мүң гойны Реббе гурбанлык хөкмүнде бердилер.
12 Олар ата-бабаларының Худайы Ребби бүтин
калплары, бүтин җан-тени билен агтармагы әхт
этдилер. 13 Яш болсун, гарры болсун, эркек болсун,
аял болсун, пархы ёк, Ысрайыл Худайы Ребби
агтармадык хер кес өлдүрилмелиди. 14 Олар батлы
сес билен гыгырышып, шахдан эдилен сурнайлар
ве кернайлар чалып, Ребден ант ичдилер. 15 Бүтин
яхуда халкы бу касам үчин бегендилер. Олар чын
йүрекден ант ичип, Ребби улы ыхлас билен
агтардылар. Реб хем олара Өзүни гөркезди. Реб
олара хер тарапдан асудалык берди. 16 Аса патыша
хатда эҗеси Магаканы меликеликден бошатды,
чүнки ол Ашера үчин йигренҗи бут ясапды. Аса
Ашера бутуны кесип, парчалап, Кидрон дересинде
якды. 17 Эмма Ысрайылдакы сеждегәхлер ёк
эдилмәнди. Муңа гарамаздан, Асаның йүреги
бүтин өмрүнде вепалы болды. 18 Ол какасының ве
өзүниң айдан садакаларыны, ягны алтыны, күмши
ве энҗамлары Худайың өйүне гетирди. 19 Асаның
патышалыгының отуз бәшинҗи йылына ченли
уруш болмады.

16-нҗы бап

Ысрайыл патышасы Багша Яхуда хүҗүм эдйәр

(1 Патышалар 15:17-22)

16 Асаның патышалыгының отуз алтынҗы
йылында Ысрайыл патышасы Багша
Яхуданың үстүне чозды. Ол Яхуда патышасы
Асаның янына гелип-гитмек ислейәнлериң ёлуны
япмак үчин Рама галасыны беркитди. 2 Соңра Аса
Реббиң өйүниң ве патыша көшгүниң
хазыналарындан күмүшдир алтын алып, олары
Дамаскда яшаян Сирия патышасы Бенхадада
иберди. 3 Аса өз эмелдарларындан Бенхадада
шейле хабар ёллады: «Сениң какаң билен мениң
какамың арасында болшы ялы, икимизиң
арамызда-да ылалашык болсун. Мен саңа
күмүшдир алтын совгат иберйәрин. Сен гидип,
Ысрайылың патышасы Багша билен эден
ылалашыгыңы боз, ол мениң үстүмден совулсын».
4 Бенхадат Аса патышаның айданларына гулак
асды. Ол гошун серкерделерини иберип, Ыёны,
Даны, Абелмайымы, Нафталының әхли аммар
галаларыны басып алды. 5 Багша муны эшиденде,
Рама галасыны беркитмекден эл чекип, ишини
тогтатды. 6 Соңра Аса патыша яхуда халкының
барыны топлады. Олар Рама галасындакы
Багшаның беркитме үчин уланып йөрен
дашларыны, агачларыны алып гитдилер. Аса
патыша бу дашдыр агачлар билен Геба ве Миспа
галаларыны беркитди.
7 Шол вагт гөргүр Ханаы Яхуда патышасы
Асаның янына гелип, оңа шейле дийди: «Худайың
Реббе бил багламан, Сирия патышасына бил
багланың үчин Сирия патышасының гошуны сениң
элиңден гачып гутулды. 8 Эфиопиялылар ве
ливиялылар бичак көп сөвеш арабалы ве сансыз-
саҗаксыз сөвеш арабалы эсгерлери болан гошун
дәлмиди? Эмма Реббе бил багландыгыңыз үчин,
Реб олары сизиң элиңизе берди. 9 Өзүне ак
йүрекден хызмат эденлере гүйч-кувват бермек
үчин Реб бүтин ер йүзүне сын эдйәр. Сен акмаклык
этдиң. Мундан бейләк сен мыдама уруш ичинде
боларсың». 10 Онсоң Аса Ханаы гөргүре
гахарланып, оны зынҗырлап зындана салды,
чүнки Аса мунуң үчин оңа газапланыпды.

Асаның өлүми

(1 Патышалар 15:23-24)

11 Асаның башдан-аяга ченли эден әхли ишлери
барада Яхуда ве Ысрайыл патышаларының тарых
китабында языландыр. 12 Эмма Асаның
патышалыгының отуз докузынҗы йылында ол
аякдан дерт чекди Онуң аяк агырысы гитдигиче
агырлашса-да, ол Ребден медет дилемән,
лукманлардан медет гөзледи. 13 Аса
патышалыгының кырк биринҗи йылында ата-
бабаларына говушды. 14 Асаны Давут галасында
өзи үчин газып гоян мазарында җайладылар. Оны
бир уссат тарапындан тайярланан хер хили
хошбой ыслы затлардан долдурылан табытда
гойдулар. Асаның хатырасына улы от якылды.

17-нҗи бап

Яхуда патышасы Ехошапат

17 Асаның оглы Ехошапат онуң ерине патыша
болды. Ол Ысрайыла гаршы гүйч топлады.
2 Ол Яхуданың эсасы галаларының әхлисинде
гошун гойды. Какасы Асаның басып алан галалары
болан Эфрайым галаларында гошун ерлешдирди.
3 Реб Ехошапат биленди, себәби ол какасының
овалкы ёлларындан йөреди. Ехошапат Багалы
агтарман, какасының Худайыны агтарды, Онуң
табшырыкларына гулак гойды, Ысрайылың ёлуна

эермеди. 5 Шонуң үчин хем Реб онуң
патышалыгыны беркитди. Әхли яхуда халкы
Ехошапада салгыт төледи. Ол гаты бай хем ат-
абрайлыды. 6 Ехошапат Реббиң ёлундан
йөремеклиге йүреги билен берленди. Ол
Яхудадакы сеждегәхлери ве Ашера бутларыны ёк
этди. 7 Патышалыгының үчүнҗи йылында
Ехошапат Яхуданың шәхерлеринде халка тәлим
берсинлер дийип эмелдарларындан Бенхайылы,
Абадяны, Закаряны, Натаниели ве Микаяны
иберди. 8 Левилерден Шемагя, Нетаня, Зебадя,
Асахел, Шемирамот, Ёнатан, Адоныя, Тобыя,
Тобадоныя хем-де руханылар Элишама, Ехорам
олар билен гитдилер. 9 Олар Яхудада тәлим
бердилер. Янларына Реббиң канун китабыны алып,
Яхуданың әхли шәхерлерине айланып, халка тәлим
бердилер.

10 Яхуданың төверегиндәки әхли юртларың
патышалыкларына Реббиң горкусы аралашды.
Олар Ехошапада гаршы уруш этмедилер.
11 Пилиштлилериң кәбирлери Ехошапада
совгатлар, салгыт үчин күмүш гетирдилер; араплар
хем еди мүң еди йүз гоч ве еди мүң еди йүз эркеч
гетирдилер. 12 Ехошапат гитдигисайы
гүйчленйәрди. Ол Яхудада галалар ве аммар
шәхерлерини гурды. 13 Ол Яхуда шәхерлеринде
бейик ишлери этди. Онуң Иерусалимде
сөвешиҗилери ве батыр йигитлери барды.
14 Уругларына гөрә оларың саны шуларды:
Яхуданың мүңбашылары: серкерде Адна үч йүз мүң
батыр йигит билен, 15 ондан соң серкерде Ехоханан
ики йүз сегсен мүң эсгер билен, 16 ондан соң
Зикриниң оглы Эмася, Реббиң мейлетин
хызматкәри ики йүз мүң батыр йигит билен.
17 Бенъяминлерден: батыр йигит Эляда ики йүз мүң
яйдыр галкан билен ярагланан эсгер билен,
18 ондан соң Ехозабат урша тайяр йүз сегсен мүң
эсгер билен. 19 Булар патышаның бүтин Яхудадакы
галаларында ерлешдирен эсгерлеринден дашары
патыша хызмат эдйән эсгерлерди.

18-нҗи бап

Микая пыгамберлик эдйәр

(1 Патышалар 22:1-28)

18 Ехошапат өрән бай ве ат-абрайлыды. Ол
Ахап билен гуда болды. 2 Бирнәче йылдан соң
Ехошапат Самария Ахабың янына гитди. Ахап
Ехошапат ве онуң билен геленлер үчин көп гоюн
ве өкүз өлдүрдип, оны өзи билен Рамотгилгада
гаршы хүҗүм этмәге ырды. 3 Ахап Ехошапатдан:
«Сен мениң билен Рамотгилгада хүҗүм этмәге
гидерсиңми?» дийип сорады. Ехошапат оңа:
«Менем, халкам сениң хызматыңдадырыс. Урушда
сениң билендирис» дийип җогап берди.

4 Ехошапат сөзүни довам эдип, Ысрайылың
патышасы Ахаба: «Өңүрти Ребден сорап гөрәй»
дийди. 5 Онсоң Ысрайылың патышасы Ахап дөрт
йүзе голай пыгамбери топлап, олардан: «Бизиң
икимизем Рамотгилгада хүҗүм эделими я-да мен
этмәйинми?» дийип сорады. Олар: «Хүҗүм эт, чүнки
Худай оны сениң элиңе берер» дийдилер. 6 Эмма
Ехошапат: «Бу ерде сорар ялы Реббиң башга
пыгамбери ёкмы?» дийди. 7 Ысрайылың патышасы
Ахап Ехошапада шейле җогап берди: «Ребден
сорап гөрмәге ене бир пыгамбер бар, ол Йымла
оглы Микая, йөне мен оны йигренйәрин. Ол маңа
хич ягшы затлары пыгамберлик этмән, гайтам
диңе бетбагтчылык хакында пыгамберлик эдйәр».
Ехошапат: «Эй, патыша, бейле затлары дилиңе
алма» дийди. 8 Онсоң Ысрайыл патышасы Ахап
көшк эмелдарыны чагырып: «Гит-де, дессине
Йымла оглы Микаяны шу ере гетир» дийди.
9 Ысрайыл патышасы билен Яхуда патышасы
Ехошапат шалык лыбасыны гейип, Самарияның
дервезесиниң агзындакы харманда өз тагтларында
отырдылар. Әхли пыгамберлер оларың өңүнде
пыгамберлик эдйәрдилер. 10 Кенагананың оглы
Сидкия өзүне демир шахлар ясап, шейле дийди:
«Реб шейле дийййәр: „Сен шу шахлар билен
сириялыларың үстүне хүҗүм эдип, олардан үстүн
чыкарсың“». 11 Әхли пыгамберлер шол бир зады
пыгамберлик эдип: «Рамотгилгада гит, сен еңиш
газанарсың. Реб оны патышаның элине берер»
дийдилер.

12 Микаяны гетирмәге гиден чапар оңа: «Әхли
пыгамберлер патыша бир агыздан хош сөзлери
айдярлар; сен хем шолар ялы хош сөзлери айт»
дийди. 13 Микая: «Ребден ант ичйәрин, Худайым
маңа нәме дийсе, мен шоны хем айдарын» дийди.

14 Микая патышаның янына гелди. Патыша
ондан: «Микая, биз Рамотгилгада чозуш эделими я-
да этмәли?» дийип сорады. Микая: «Чозуш эт, сен
еңиш газанарсың. Реб оны сениң элиңе берер»
дийип җогап берди. 15 Патыша оңа: «Маңа Реббиң
адындан хакыкатдан башга зат айтмазлыгы саңа
нәче гезек ант ичирмели?» дийди. 16 Онсоң Микая:
«Мен бүтин ысрайыллары даглардакы чопансыз
гоюн сүрүси кимин дагынык халда гөрдүм. Реб
шейле дийййәр: „Буларың баштутаны ёк, оларың
херси саг-саламат өйүне гайтсын“» дийди.
17 Ысрайыл патышасы Ахап Ехошапада: «Мен саңа
ол хич хачан ягшы зат хакда дәл-де, эйсем, диңе
бетбагтчылык хакда пыгамберлик эдйәр дийип
айтмадыммы нәме?» дийди.

18 Онсоң Микая шейле дийди: «Шонуң үчин хем
сен Реббиң сөзүне гулак гой. Мен Реббиң Өз

тагтында отуранывы, әхли гөгүң гошунларының
Онуң сагында ве солунда дураныны гөрдүм. 19 Реб
шейле дийди: „Рамотгилгада гидип хеләк болмагы
үчин, Ысрайыл патышасы Ахабы ким ырып билер?“
Бири бир зат дийди, бейлекиси башга зат. 20 Онсоң
бир рух гелип, Реббиң хузурында дуруп, шейле
дийди: „Оны мен ырарын“. Реб ондан: „Нәдип?“
дийип сорады. 21 Ол Реббе: „Мен гидерин-де,
Ахабың әхли пыгамберлерини ялан сөзледерин“
дийип җогап берди. Онсоң Реб оңа: „Сен гит-де
оны ыр, сен муны башарарсың“ дийди. 22 Ине,
гөрйәңми, Реб сениң әхли пыгамберлериңи ялан
сөзлетди. Реб сениң башыңа бела гетирер».
23 Онсоң Кенагананың оглы Сидкия Микая голай
гелип, онуң яңагына шарпык чалып: «Реб сөзүни
маңа аян этмән, саңа аян эдер өйдйәңми?» дийди.
24 Микая: «Сен муны гизленмек үчин ички отага
гирен гүнүң билерсиң» дийип җогап берди.
25 Ысрайыл патышасы Ахап шейле дийди:
«Микаяны ал-да, оны ызына, галаның хәкими
Амона ве шазада Ёваша элтип бер. 26 Ёваша ве
Амона патыша шейле диййәр дий: „Микаяны
туссагхана салың-да, мен сөвешден саг-саламат
доланып гелйәнчәм, оңа ачлыкдан өлмези ялы
етерлик чөрек билен сув бериң“». 27 Микая: «Эгер
сен сөвешден саг-саламат доланып гелсең, онда
Реб мен аркалы геплән дәлдир» дийди. Соңра ол:
«Эй, җемагат, муны хеммәңиз эшидиң» дийди.

Ахабың өлүми

(1 Патышалар 22:29-35)

28 Шейдип, Ысрайылың патышасы Ахап билен
Яхуда патышасы Ехошапат Рамотгилгада хүҗүм
этмәге гитдилер. 29 Ысрайыл патышасы Ехошапада:
«Мени танамазлар ялы, мен сөвеше эшигими
үйтгедип гирҗек, йөне сен өз шалык лыбасыңы
гей» дийди. Шейдип, Ысрайылың патышасы
эшигини үйтгедип, сөвеше гирди. 30 Сирия
патышасы өз сөвеш арабаларының
серкерделерине: «Улы билен-де, кичи билен-де
урушман, диңе Ысрайылың патышасы Ахап билен
уруш эдиң» дийип табшырды. 31 Сөвеш
арабаларының серкерделери Ехошапады
гөренлеринде: «Шу хөкман Ысрайылың патышасы
болмалыдыр» дийип, оңа хүҗүм этмек үчин шол
тарапа совулдылар. Ехошапат бар сесине гыгырды.
Реб онуң дадына етишип, серкерделери ондан
дашлашдырды. 32 Сөвеш арабаларының
серкерделери Ехошападың Ысрайылың патышасы
Ахап дәлдигини гөренлеринде, ызларына
доландылар. 33 Бир адам яйыны чекип, төтәнден
Ысрайыл патышасының совудының арасындан
урды. Патыша өз арабачысына: «Ат арабасыны ыза
өвүр-де, мени сөвешиң ичинден чыкар, мен
яраландым» дийди. 34 Шол гүн сөвеш гаты газаплы
болды. Ысрайылың патышасы өз арабасында
агшама ченли сириялылара тарап бакып дурды, ол
Гүн яшанда өлди.

19-нҗы бап

19 Яхуда патышасы Ехошапат саг-аман
Иерусалиме, өз көшгүне доланып гелди.
2 Хананың оглы Ехү гөргүр Ехошападың өңүнден
чыкып, оңа: «Сен нәме үчин ямана ярдам эдип,
Ребби йигренйәнлери сөййәң? Шонуң үчин хем
Реббиң газабы сениң башыңдан инендир. 3 Муңа
гарамаздан, сен говы ишлер хем этдиң. Сен Ашера
бутларыны юртдан ёк эдип, йүрегиңи Худайы
агтармаклыга гөнүкдирдиң» дийди.

Ехошапат казылары беллейәр

4 Ехошапат Иерусалимде яшады. Ол Беершебадан
Эфрайым даглыгына ченли болан халкларың
арасына гидип, олары ата-бабаларының Худайы
Реббе тарап өврүрди. 5 Ол бүтин юрда, Яхуданың
әхли галаларының хер бирине казылар белледи.
6 Ехошапат казылара шейле дийди: «Ишиңизе
үнсли болуң! Чүнки сиз ынсанларың адындан дәл-
де, Реббиң адындан хөкүм чыкарянсыңыз. Реб
хөкүм ишинде сизиң билендир. 7 Реббиң горкусы
сизиң үстүңизде болсун. Ишиңизде әгә болуң.
Худайымыз Ребде адалатсызлык, йүз гөрмеклик я-
да пара алмаклык ёкдур». 8 Шейле хем Ехошапат
Иерусалимде Реббиң адындан хөкүм чыкармак
үчин ве давалары чөзмек үчин левилерден,
руханылардан ве Ысрайыл тирелеринден
баштутанлар белледи. Олар шәхерде яшадылар.
9 Ехошапат олара шейле табшырык берди: «Сиз
Реббиң горкусы билен, садыклык билен түйс
йүрекден ишләң. 10 Галаларында яшаян
ёлдашларыңыздан сизе гелен хер ишде, исле адам
өлдүрмек давасы билен, исле канун, табшырык,
парзлар я-да хөкүмлер иши билен болсун, Реббе
гаршы гүнә этмезлиге олара дуйдурыш бериң.
Шонда сизиң ве ёлдашларыңызың үстүнден Онуң
газабы инмез. Шейле эдиң, шонда сиз языклы
болмарсыңыз. 11 Реббиң әхли ишлеринде баш
руханы Амаря, патышаның әхли ишлери үчин
Яхуда тиресиниң баштутаны Ысмайылың оглы
Зебадя сизиң үстүңизден гараяндыр, левилер хем
өңүңизде гөзегчи боларлар. Ишде батыр болуң!
Реб ягшылар билен болсун!»

20-нҗи бап

Ехошапат моваплылары ве аммонлылары еңйәр

20 Мундан соң моваплылар ве аммонлылар
мегунылар билен бирликде Ехошападың

гаршысына сөвеше чыкдылар. [2] Ехошапада шейле
хабар гелди: «Деңзиң аңырсындан, Эдомдан бир
улы мәхелле сениң гаршыңа гелйәр. Олар эййәм
Хасесон Тамардадыр». Бу ере Эйнгеди-де
дийилйәр. [3] Ехошапат горкуп, Ребби агтармагы
йүрегине дүвди. Ол бүтин Яхудада агыз
беклемеклиги ыглан этди. [4] Яхуда халкы Ребден
медет дилемек үчин йыгнанышып, Яхуданың
хемме шәхерлеринден Реббе ялбармага гелдилер.
[5] Ехошапат Реббиң өйүнде, тәзе ховлының
өңүнде Яхуда ве Иерусалим җемагатының өңүнде
дуруп, шейле дийди: [6] «Аталарымызың Худайы, я
Реб! Гөкдәки Худай Сен дәлмисиң? Бүтин
миллетлериң патышалыкларының үстүнден хөкүм
сүрйән Сенсиң. Гүйч, гудрат Сениң элиңдедир, хич
ким Саңа гаршы дуруп билмез. [7] Эй, бизиң
Худайымыз, Сен бу юрдуң илатыны Өз халкың
Ысрайылың өңүнден ковуп чыкарып, юрды достуң
Ыбрайымың несиллерине эбедилик бердиң. [8] Олар
юртда месген тутдулар, ол ерде Сениң адыңа
мукаддес өй бина эдип, шейле дийдилер:
[9] „Башымыздан бетбагтчылык инсе, ягны гылыч
җезасы, гыргын кесели я-да ачлык гелсе, биз шу
мукаддес ерде, Сениң хузурыңда дурарыс, чүнки
Сениң адың шу мукаддес ердедир. Башымыза
гелен бетбагтчылык зерарлы Саңа перят этсек, Сен
бизи эшидерсиң ве халас эдерсиң“. [10] Ине, инди
аммонлылар, моваплылар ве Сегир дагының
илаты, бизе мирас берен юрдуңдан бизи ковуп
чыкармакчы болярлар. Мүсүрден чыкып
гелйәркәлер, ысрайыл халкына Сен бу
миллетлериң үстүне чозуп гирмәге ёл бермедиң,
ысрайыллар хем ызына дөнүп, олары ёк
этмедилер. [12] Эй, Худайымыз, Сен оларың үстүнден
хөкүм чыкар! Бизе гаршы гелйән бу бейик гошуна
гаршы чыкмага бизде гүйч-кувват ёк. Биз нәме
этҗегимизи билемзок, гөзүмизи Саңа дикйәрис».
[13] Яхуда эркеклериң бары өз яш чагаҗыклары,
аяллары ве огуллары билен Реббиң хузурында
дурдулар. [14] Онсоң халкың арасындан Асафың
неслинден болан левилерден Яхазыялың үстүне
Реббиң Рухы инди. Яхазыял Закаряның оглы,
Бенаяның агтыгы, Егиелиң човлугы ве Матаняның
ювлугыды. [15] Яхазыял шейле дийди: «Эй, яхуда
халкы, Иерусалимиң илаты, патыша Ехошапат,
гулак асың! Реб сизе шейле диййәр: „Сиз бу бейик
гошундан горкмаң, хедер этмәң, чүнки уруш
сизиңки дәлдир, Худайыңкыдыр. [16] Эртир оларың
үстүне хүҗүм эдиң. Олар Зиз депесине чыкарлар.
Сиз олары Ерубел чөлүниң өңүсырасында, дерәниң
аңры башында тапарсыңыз. [17] Бу сөвешде сизе
сөвешмек герек дәлдир. Эй, яхуда ве Иерусалим
халкы, нызама дуруң-да, гарашың, Реббиң сизе
берҗек еңшини гөрүң“. Горкмаң, хедер этмәң.
Эртир сиз оларың гаршысына чыкың. Реб сиз
билен болар».
[18] Ехошапат йүзүни ере берип сежде этди, тутуш
яхуда ве Иерусалим халкы-да Реббиң өңүнде йүзин
дүшүп, Оңа сежде этдилер. [19] Левилер, кохатлар ве
коралар белент оваз билен Ысрайыл Худайы Реббе
өвги айтмак үчин дик дурдулар.
[20] Олар эртеси ирден туруп, Текова чөлүне тарап
гитдилер. Олар ёла рована боланларында,
Ехошапат дуруп, шейле дийди: «Эй, яхуда ве
Иерусалим илаты, маңа гулак асың! Худайыңыз
Реббе ынаның, шонда берк дурарсыңыз. Реббиң
пыгамберлерине ынаның, шонда ишиңиз шовуна
болар». [21] Ехошапат халк билен маслахатлашандан
соң, Реббиң шанлы хузурында нагма хем өвги
айдарлары ялы айдымчылар белледи.
Айдымчылар гошуның өңүнден гидип
барышларына: «Реббе шүкүр эдиң, чүнки Онуң
сөйгүси бакыдыр» дийдилер.
[22] Олар айдым айдып, алкышламага башлан
батларына, Реб Яхуданың гаршысына гелен
аммонлылара, моваплылара ве Сегир дагының
илатына гаршы дузак гурды, олары довла салды.
[23] Чүнки аммонлылар ве моваплылар Сегир
дагының илатына хүҗүм эдип, олары бүтинлей ёк
эдипдилер. Сегир дагының илатының соңуна
чыкандан соң, аммонлылар ве моваплылар бири-
бирлерини гырмага башладылар.
[24] Яхуда халкы чөлдәки гөзегчилик диңине
геленде, улы гошуна тарап серетдилер, маслыклар
ерде пытрап ятырдылар. Гачып гутулан адам ёкды.
[25] Ехошапат билен онуң адамлары оларың
олҗасыны алмага геленлеринде, олар уммасыз көп
маллар, харытлар, эгин-эшиклер ве гымматбаха
затлар тапдылар. Олар гөтерип әкидерден көп
олҗа алдылар, олар олҗа гаты көп боландыгы
үчин, оны үч гүнләп топладылар. [26] Дөрдүнҗи гүн
олар Берака дересине йыгнанып, шол ерде Ребби
алкышладылар. (Шонуң үчин-де бу дере шу гүне
ченли хем Берака † дересидир.) [27] Онсоң яхуда ве
Иерусалим халкы Ехошападың баштутанлыгында
шатлык билен Иерусалиме доланып гелдилер,
чүнки Реб олара душманларының үстүнден еңиш
газандырыпды. [28] Олар Иерусалимдәки Реббиң
өйүне арфадыр лиралар ве сурнайлар чалып
гелдилер. [29] Реббиң Ысрайылың душманларының
гаршысына эден сөвеши барада эшиденлеринде,
әхли юртларың патышалыкларына Реббиң горкусы
инди. [30] Ехошападың юрды асудалыкда болды,
чүнки Худай олара хемме тарапдан асудалык
берипди.

† *Берака – бу сөз алкыш*

31 Шейдип, Ехошапат Яхуда патышалык этди. Ехошапат патыша боланда отуз бәш яшындады. Ол йигрими бәш йыл Иерусалимде патышалык этди, онуң эҗесиниң ады Азубады. Ол Шилхиниң гызыды. 32 Ехошапат Реббиң назарында догры ишлерини эдип, какасы Асаның ёлларындан йөрәп, ондан чыкмады. 33 Эмма Яхудадакы сеждегәхлер энтек хем долы айрылманды. Халк энтек хем йүрегини ата-бабаларының Худайына багламанды. 34 Ехошападың башдан-аяк эден әхли ишлери барада Хананының оглы Ехувың ишлеринде – Ысрайыл патышаларының тарых китабында языландыр.

35 Өмрүниң ахырында Яхуданың патышасы Ехошапат пис ишлери эден Ысрайыл патышасы Ахазя гошулды. 36 Ехошапат Таршыша гидйән гәмилери ясамак үчин Ахазя гошулды. Олар гәмилери Эсёнгеберде ясадылар. 37 Онсоң Марешадан болан Додавахуның оглы Элигезер Ехошапада гаршы пыгамберлик эдип: «Ахазя гошуландыгың үчин Реб сениң ясан задыңы ёк эдер» дийди. Гәмилер чагшап, олар Таршыша гидип билмедилер.

21-нҗи бап

Яхуда патышасы Ехорам

(2 Патышалар 8:16-19)

21 Ехошапат ата-бабаларына говушды. Ол Давут галасында, аталарының янында җайланды. Оглы Ехорам онуң ерине патыша болды. 2 Ехорамың инилери шуларды: Азаря, Ехиел, Закаря, Азаряху, Микайыл ве Шепатя. Булар Ехошападың огулларыды. 3 Оларың какасы огулларына Яхудадакы галалар билен бирликде күмүшден, алтындан ве гымматбаха затлардан ыбарат болан көп совгатлар берипди. Эмма Ехошапат патышалыгы Ехорама берипди. Ехорам онуң новбахар оглуды. 4 Ехорам какасының тагтына чыкып, патышалыгыны беркиденсоң, ол әхли инилерини хем-де Ысрайылың кәбир баштутанларыны гылычдан гечирди. 5 Ехорам патыша боланда отуз ики яшындады. Ол Иерусалиме секиз йыл патышалык этди. 6 Ахабың несиллериниң эдиши ялы, Ехорам-да Ысрайыл патышаларының ёлларындан йөреди, чүнки Ахабың гызы онуң аялыды. Ехорам Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди. 7 Эмма Реб Давуда онуң несиллеринден бириниң өмүрлик тагтда отурҗакдыгыны вада берендиги ве Өз гулы Давут билен әхт эдендиги үчин Яхуданы дерби-дагын этмек ислемеди.

Эдомың гозгалаңы

(2 Патышалар 8:20-22)

8 Ехорамың дөврүнде эдомлылар гозгалаң турзуп, Яхуданың гол астындан чыкдылар ве өзлерине бир патыша гойдулар. 9 Онсоң Ехорам сөвеш арабаларының серкерделери билен гитди. Эдомлылар Ехорам билен онуң серкерделериниң дашыны габадылар, йөне Ехорам янындакылар билен гиҗе эдомлыларың ичинден гечип гачдылар. 10 Шейдип, Эдом шу гүне ченли хем Яхуда гаршы гозгалаң турзуп, оңа гарашсыз болуп гелйәр. Эдил шол вагтда Либна галасы хем Яхуданың гаршысына уруш турузды, чүнки Ехорам ата-бабаларының Худайы Ребби рет эдипди.

11 Мундан башга-да, Ехорам Яхуда даглыгындакы бутлара сеждегәхлери гурды. Ол Иерусалимиң илатына Худая бивепалык этдирип, Яхуданы аздырды. 12 Ехорама Ылясдан ине, шу хат гелди: «Атаң Давудың Худайы Реб шейле дийййәр: „Сен какаң Ехошападың ве Яхуданың патышасы Асаның ёлларына эермән, эйсем Ысрайылың патышаларының ёлларына эерип, Ысрайылың патышасы Ахабың Ысрайыла эдиши ялы, Яхуданың ве Иерусалимиң илатына Худая бивепалык этдирдиң. Сен шейле хем өз машгала агзаларың болан инилериңи өлдүрдиң. Олар сенден говудылар. 14 Ине, Реб сениң халкың, чагаларың, аялларың, әхли мал-мүлкүң башындан агыр күлпет индерер. 15 Сен болса агыр ичеге кеселине ёлугарсың, тә ичегелериң дашына акып чыкянча, кеселиң гүнсайын ярамазлашар“».

16 Реб пилиштлилериң ве эфиопиялыларың голайындакы арапларың Ехорама гаршы газабыны оярды. 17 Олар Яхуданың үстүне чозуп гирип, патышаның көшгүне дегишли болан әхли мал-мүлклери, патышаның огулларыдыр аялларыны алып гитдилер. Патышаның көрпе оглы Ехогахаздан башга оглы галмады.

18 Бу вакалардан соң, Реб Ехорамы беҗерип болмаян ичеге кеселине ёлукдырды. 19 Ики йыллап онуң кесели гүнсайын ярамазлашып, икинҗи йылың ахырында ичегелери дашына чыкып, ол агыр җебир--сүтемден яңа дүнйәден өтди. Онуң халкы ата-бабаларына эдишлери ялы, онуң хатырасына от якмадылар. 20 Ехорам патыша боланда отуз ики яшындады. Ол секиз йыл Иерусалиме патышалык этди. Онуң өлүмине гынанч билдирен болмады. Олар Ехорамы Давут галасында җайладылар; йөне оны патышаларың мазарында гоймадылар.

22-нҗи бап

Яхуда патышасы Ахазя
(2 Патышалар 8:25-29; 9:21-28)

22 Иерусалимиң илаты Ехорамың кӛрпе оглы
Ахазяны какасының ерине патыша этди.
Ехорамың бейлеки огулларының әхлисини
араплар билен дүшелгә гелен лешгер ӛлдүрипди.
Шейдип, Ехорамың оглы Ахазя Яхуда патыша
болды. 2 Ахазя патыша боланда кырк ики
яшындады. Ол Иерусалиме бир йыл патышалык
этди. Онуң эҗеси Аталя Ысрайылың патышасы
Омрының агтыгыды. 3 Ахазя хем Ахабың
машгаласының пис ёлундан йӛреди. Ахазяның
эҗеси пис иш этмекде геңешчисиди. 4 Ахазя хем
Ахабың машгаласы ялы, Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Какасы ӛленден соң,
Ахабың несиллери Ахазяның геңешчиси болуп,
оны хеләкчилиге учратдылар. 5 Ахазя оларың
маслахатына эерип, Ысрайылың патышасы Ахабың
оглы Ёрам билен Сирияның патышасы Хазайыла
гаршы урушмак үчин Рамотгилгада гитди.
Сириялылар шол ерде Ёрамы яраладылар. 6 Ёрам
Рамотгилгатда Хазайыла гаршы уршуп йӛркә,
сириялыларың ӛзүне салан яраларыны беҗертмек
үчин Йизрегеле гайдып гелди. Яхуда патышасы
Ехорамың оглы Ахазя † яраланан Ахабың оглы
Ёрамы гӛрмек үчин Йизрегеле гитди.
7 Эмма Ахазяның Ёрамың янына гелип хеләк
болмагы Худай тарапынданды. Ахазя бу ере гелип,
Ёрам билен биле Нимшиниң оглы Ехувың янына
гитди. Реб Ахабың несиллерини ёк этмек үчин
Ехувы сайлапды. 8 Еху Ахабың несиллерине хӛкүм
эдйәркә, Яхуданың баштутанларына ве Ахазя
хызмат эден Ахазяның доганларының огулларына
душуп, олары ӛлдүрди. 9 Ехувың адамлары Ахазяны
агтардылар. Ахазя Самарияда гизленип йӛркә
тутулып, Ехувың янына гетирилди ве ӛлдүрилди.
Оны җайлап, шейле дийдилер: «Ахазя Реббе бүтин
калбы билен табын болан Ехошападың
агтыгыдыр». Ахазяның несиллеринден
патышалыгы доландырып билҗек адам галманды.

Ёваш Аталядан халас эдилйәр
(2 Патышалар 11:1-3)

10 Яхуда патышасы Ахазяның эҗеси Аталя ӛз
оглуның ӛлдүрилендиги барада эшиден дессине,
Яхудадакы әхли патыша несиллерини ёк этди.
11 Эмма патышаның гызы Ехошабгат патышаның
ӛлдүрилмели шазадаларының ичинден Ахазя
патышаның оглы Ёвашы огурлап, оны энекеси
билен биле ятылян отагда гойды. Шейдип, Ехорам
патышаның гызы, руханы Ехояданың аялы, Ахазя
патышаның уясы Ехошабгат Ёвашы Аталядан
гизледи ве Ёваш дири галды. 12 Ёваш алты йыллап
Ехошабгат билен Худайың ӛйүнде гизленип гезди.
Шол дӛвүрде Аталя юртда шалык сүрди.

23-нҗи бап

Аталя гаршы питне
(2 Патышалар 11:4-16)

23 Единҗи йылда Ехояда гайрата галып,
йүзбашылар Ерохамың оглы Азаря,
Ехохананың оглы Ысмайыл, Обединиң оглы Азаря,
Адаяның оглы Магасея ве Зикриниң оглы
Элишапат билен әхт эдишди. 2 Йүзбашылар Яхуда
айланып, Яхуданың әхли шәхерлеринден левилери
ве Ысрайылың тиребашыларыны топлап,
Иерусалиме гелдилер. 3 Онсоң бүтин җемагат
Худайың ӛйүнде патышаның оглы билен әхт
эдишди. Ехояда олара шейле дийди: «Ине, бу
патышаның оглудыр. Реббиң Давудың огуллары
барада берен вадасына гӛрә патышалык эдер.
4 Сизиң этмели ишиңиз шудур: Сабат гүни хызмата
гелйән руханыларың ве левилериң үчден бири
дервезебан болсун. 5 Үчден бириңиз патышаның
кӛшгүнде, үчден бириңиз Бина дервезесинде,
тутуш халк хем Реббиң ӛйүниң ховлусында болсун.
6 Реббиң ӛйүне руханылардан ве хызмат эдйән
левилерден башга хич ким гирмесин. Руханылар
билен левилер гирип билерлер, чүнки олар
мукаддесдирлер. Йӛне бүтин халк Реббиң
гӛркезмелерини берҗай этсин. 7 Левилериң
әхлисиниң эли яраглы болуп, олар патышаның
дашыны гуршасын. Ӛе якынлашан адам
ӛлдүрилсин. Патыша гиренде-чыканда онуң
янында болуң».

Ёваш патышалыга белленйәр
(2 Патышалар 11:17-20)

8 Левилер ве бүтин яхуда халкы Ехояда
руханының табшыран затларыны айдышы ялы
ерине етирдилер. Оларың херси ӛз адамларыны
Сабат гүни нобатчылык эденлери-де, этмедиклери-
де алып гелдилер, Ехояда руханы топарларың хич
бирини гойбермеди. 9 Ехояда руханы Давут
патышаның Худайың ӛйүндәки найзаларыны, улы
ве кичи галканларыны серкерделере берди.
10 Ехояда бүтин халкы патышаны горамак үчин
ӛйүң даш-тӛверегинде, гурбанлык сыпасының ве
ӛйүң тӛверегинде гаравул хӛкмүнде гойды, оларың
херсиниң эллери яраглыды. 11 Онсоң Ехояда
патышаның оглы Ёвашы дашары чыкарып,
башына тәч гейдирип, оңа патышалык әхтини
берди. Ехояда билен онуң огуллары Ёвашың

† *Ахазя – кәбир гадымы голязмаларда Азаря*

башына яг гуюп, оны патышалыга белледилер.
Оны патыша дийип ыглан эдип: «Яшасын патыша!»
дийип гыгырышдылар.
12 Аталя халкың ылгашып, патышаны
алкышлаяныны эшиденде, халкың янына, Реббиң
өйүне гелди. 13 Гөрсе, ине, патыша гирелгеде өз
сүтүниниң янында дурды. Серкерделердир
сурнайчылар-да патышаның янындадылар. Юрдуң
бүтин халкы шатланып, сурнай чалярды,
нагмачылар хем өз саз гураллары билен алкыш
айдярдылар. Аталя якасыны йыртып: «Хайынлык!
Хайынлык!» дийип гыгырды. 14 Онсоң Ехояда
руханы гошун йүзбашыларына: «Аталяны бу ерден
чыкарың. Онуң ызына эерени гылычдан гечириң»
дийип буйрук берди. Чүнки руханы: «Гой, ол
Реббиң өйүнде өлдүрилмесин» дийипди.
15 Шейдип, олар Аталяны тутдулар. Оны Ат
дервезесинден патышаның көшгүне гетирип, шол
ерде өлдүрдилер.
16 Халк Реббиң халкы болар ялы, Ехояда өзүниң,
бүтин халкың ве патышаның арасында әхт этди.
17 Онсоң бүтин халк Багалың бутханасына барып,
оны йыкды. Ондакы гурбанлык сыпаларыны,
бутлары дөвүп, бөлек-бөлек эдип ташладылар.
Олар Багалың руханысы Маттаны гурбанлык
сыпаларының өңүнде өлдүрдилер. 18 Ехояда
Реббиң өйүне гөзегчилик этмек ишине
руханылары ве левилери белледи. Давут олары
Реббиң өйүне гөзегчилик этмәге белләпди. Олар
Мусаның канунында язылышы ялы, Давудың
табшырыгы боюнча шадыхоррамлык ве айдым-саз
билен Реббе якма гурбанлыклар
хөдүрлемелидилер. 19 Ехояда Реббиң өйүне хич бир
харам адам гирмез ялы, онуң дервезесинде
гаравуллар гойды. 20 Ехояда руханы йүзбашылары,
хан-беглери, халкың хәкимлерини, юрдуң бүтин
халкыны өзи билен алып гитди. Олар патышаны
Реббиң өйүнден алып, ёкаркы дервезәниң үсти
билен көшге гетирдилер. Ёвашы ша тагтында
отуртдылар. 21 Шейдип, юрдуң бүтин илаты шат
болды. Аталя гылычдан гечириленден соң,
шәхерде үмсүмлик болды.

24-нҗи бап

Ёваш Реббиң өйүни беҗердйәр

(2 Патышалар 12:1-16)

24 Ёваш патышалык эдип башланда еди
яшындады. Ол кырк йыллап Иерусалимде
патышалык этди. Онуң эҗеси Беершебадан болуп,
ады Сибяды. 2 Ёваш Ехояда руханының бүтин
өмрүне Реббиң назарында догры ишлерини этди.
3 Ехояда Ёваша ики аял алып берди; Ёваш олардан
огуллардыр гызлар гөрди.
4 Мундан соң Ёваш Реббиң өйүни дикелтмеги
йүрегине дүвди. 5 Ёваш руханылары ве левилери
йыгнап, олара шейле дийди: «Яхуданың
шәхерлерине гидиң-де, Худайыңызың өйүни хер
йыл беҗермек үчин бүтин ысрайыл халкындан пул
топлаң. Бу иши дессине ерине етириң». Эмма
левилер ховлукмадылар. 6 Шейдип, Ёваш патыша
Ехояда баштутаны чагырып, оңа шейле дийди:
«Нәме үчин Реббиң гулы Мусаның ысрайыл
халкына Әхт чадыры үчин салан салгыдыны
Яхудадан ве Иерусалимден гетирмеклиги
левилерден талап этмедиң?» 7 Пис аял Аталяның
огуллары Худайың өйүне уруп гирип, Реббиң
өйүндәки мукаддес затлары Багал бутларына сежде
этмекде уланыпдылар.
8 Патыша сандык ясамагы буюрды. Сандыгы ясап,
оны Реббиң өйүниң дервезесиниң агзында
гойдулар. 9 Худайың гулы Мусаның чөлде ысрайыл
халкына салан салгыдының Реб үчин
гетирилмелидиги Яхудада ве Иерусалимде ыглан
эдилди. 10 Әхли баштутанлар ве бүтин халк
шадыхоррамлык билен салгытларыны гетирип, тә
сандык долянча, оңа атдылар. 11 Левилер сандыгы
патышаның эмелдарларына гетирип
беренлеринде, онуң ичинде көп пулуң
топланандыгыны гөрйәрдилер. Патышаның кәтиби
билен баш руханы гелип, сандыгы бошадып, оны
әкидип өз еринде гойярдылар. Олар хер гүн шейле
эдип, гаты көп пул топладылар. 12 Патыша ве
Ехояда пулы Реббиң өйүнде ишлейән ишчилере
гөзегчилик эдйән адамлара бердилер. Олар хем
шол пулдан нечҗарлара, уссалара, шейле хем,
демир ве бүрүнч уссаларына Реббиң өйүни
беҗермек үчин иш хакыны төледилер.
13 Гөзегчилер өз ишлерини этдилер. Оларың
беҗериш ишлери ровач алды. Олар Худайың
өйүни өңки халына гетирип, оны беркитдилер.
14 Олар иши тамамланларындан соң, галан пулы
патыша ве Ехояда рухана гетирип бердилер. Галан
пулдан Реббиң өйи үчин энҗамлары, хызмат үчин
ве якма гурбанлык бермек үчин энҗамлар,
җамлар, алтын ве күмүш эсбаплар ясадылар. Олар
Ехояданың өмрүниң довамында хемише Реббиң
өйүнде якма гурбанлыклар хөдүр этдилер.

Ехояданың өлүминден соңкы вакалар

15 Ехояда гаррап, яшы бирчене етип, бир йүз отуз
яшында дүнйәден өтди. 16 Ехояданы Ысрайылда
Худай ве Онуң өйи үчин эден говы ишлери себәпли
Давут галасында патышаларың янында
җайладылар. 17 Ехояда өленден соң, Яхуданың
баштутанлары гелип, патыша тагзым этдилер.
Патыша олара гулак асды. 18 Олар ата-

бабаларының Худайы Ребби терк эдип, Ашера ве
бейлеки бутлара гуллук этдилер. Оларың бу
гүнәлери себәпли Яхуданың ве Иерусалимиң
үстүнден Худайың газабы инди. [19] Реб олары Өзүне
тарап өвүрмек үчин оларың арасына пыгамберлер
иберди. Пыгамберлер оларың гаршысына шаятлык
этдилер, йөне олар гулак асмадылар.
[20] Онсоң Ехояда руханының оглы Зекаряның
үстүне Худайың Рухы инди. Зекаря халкың өңүнде
дик дуруп, шейле дийди: «Реб шейле дийййәр:
„Нәме үчин Реббиң табшырыкларыны терк
эдйәрсиңиз? Сизиң ишиңиз ровач алмаз. Ребби
терк эдендигиңиз үчин, Ол хем сизи терк этди“».
[21] Эмма халк Зекаряның гаршысына дил дүвшүп,
оны патышаның табшырыгы билен Реббиң өйүниң
ховлусында дашлап өлдүрди. [22] Патыша Ёваш
Зекаряның какасы Ехояданың өзүне эден
ягшылыкларыны ятламан, онуң оглуны өлдүрди.
Зекаря өлмезиниң өң янында: «Реб муны гөрүп,
хасабыны сорасын!» дийди.
[23] Йылың ахырында Сирия гошуны Ёвашың
гаршысына чыкды. Олар Яхуда ве Иерусалиме
гелип, халкың баштутанларының барыны ёк
этдилер. Олардан алнан әхли олҗаны Дамаскдакы
патыша ибердилер. [24] Сириялыларың гошуны аз
хем болса, Реб Яхуданың улы гошуныны оларың
элине берди, чүнки Яхуданың халкы ата-
бабаларының Худайы Ребби терк эдипдилер.
Шейдип, олар Ёвашы җезаландырдылар.
[25] Сириялылар Ёваша агыр яра салып, онуң
янындан гиденлеринден соң, Ёвашың өз
нөкерлери Ехояда руханының оглуның ганы үчин
ар алмага онуң гаршысына дилдүвшүк гурап, оны
дүшегинде өлдүрдилер. Шейдип, Ёваш өлди.
Ёвашы Давут галасында җайладылар, йөне оны
патышаларың янында җайламадылар. [26] Ёвашың
гаршысына дилдүвшүк гуранлар: аммонлы Шимгат
атлы аялың оглы Забат, моваплы аял Шимритиң
оглы Ехозабатды. [27] Ёвашың огуллары, Ёваша
гаршы эдилен көп чыкышлар ве Худайың өйүниң
тәзе гурлушыгы патышаларың тарых китабында
языландыр. Ёвашың ерине оглы Амазя патыша
болды.

25-нҗи бап

Яхуда патышасы Амазя

(2 Патышалар 14:2-6)

25 Амазя патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде йигрими докуз
йыл патышалык этди. Онуң эҗеси иерусалимли
болуп, ады Ехогадынды. [2] Амазя Реббиң назарында
догры ишлери этди, йөне бу чын йүрекден дәлди.
[3] Амазя патышалыгыны кувватландырып, өз
какасыны өлдүрен нөкерлери өлдүрди. [4] Эмма
Мусаның Төвратда берлен табшырыклары берҗай
эдип, Амазя какасыны өлдүрен нөкерлериң
чагаларыны өлдүрмеди, чүнки Реб шол китапда:
«Эне-аталар чагаларының гүнәси үчин
өлдүрилмесин, чагалар-да эне-аталарының
гүнәлери үчин өлдүрилмесин, хер ким өз гүнәси
үчин өлдүрилсин» дийип табшырык берипди †.

Эдомлылара гаршы уруш

[5] Амазя яхуда халкыны йыгнап, әхли яхудалары
ве беняхминлери уругларына гөрә мүңбашыларың
ве йүзбашыларың баштутанлыгы астында гойды.
Йигрими ве ондан ёкары яшлылары санап,
олардан найза ве галкан гөтерип, сөвешип билҗек
үч йүз мүң сайлама эсгер тапды. [6] Амазя йүз етмиш
батман †† күмше Ысрайылдан йүз мүң батыр
йигиди хакына тутды. [7] Эмма Худайың бир адамы
гелип, Амазя шейле дийди: «Эй, патыша! Ысрайыл
гошуны сениң билен гитмесин. Реб ысрайыл
халкы, ягны әхли эфрайымлар билен дәлдир. [8] Эгер
эфрайымлар сениң билен гитселер, сен
эдерменлик билен сөвешсең-де, Худай сениң
душманларыңа еңиш берер, чүнки еңиш берйән-
де, еңлише сезевар эдйән-де Худайдыр». [9] Амазя
Худайың адамына: «Ысрайыл гошунына берен йүз
етмиш батман күмшүм билен нәме этмели?»
дийди. Худайың адамы: «Реб саңа ондан хем артык
берип билер» дийип җогап берди. [10] Онсоң Амазя
Эфрайымдан гелен гошуны бошадып, оны ызына
гойберди. Эмма оларың Яхуда гаршы газабы
ловлап, гахар-газап билен өйлерине доландылар.
[11] Амазя гүйч топлап, өз гошунына баш болуп, Дуз
дересине гитди ве ол ерде Сегир халкындан он мүң
адамы өлдүрди. [12] Яхуданың эсгерлери ене он мүң
адамы дирилигине тутуп, олары гаяның депесине
чыкарып, шол ерден ашак ташладылар. Олар
бөлек-бөлек болдулар. [13] Эмма Амазяның өзи
билен урша гитмесин дийип ызына иберен
гошунының эсгерлери Самариядан Бейтхорона
ченли болан Яхуда шәхерлерине хүҗүм эдип, үч
мүң адамы өлдүрдилер ве көп олҗа алдылар.
[14] Амазя эдомлылардан үстүн чыкып геленде,
Сегир халкының худайларыны гетирип, олары өз
худайлары хөкмүнде гоюп, олара сежде эдип,
олара гурбанлыклар якды. [15] Реббиң Амазя гахары
гелип, онуң янына бир пыгамбер иберди.
Пыгамбер Амазя: «Нәме үчин сен өз халкыны
сениң элиңден халас эдип билмедик халкың
таңрыларына сежде эдйәрсиң?» дийди.
[16] Пыгамбер сөзлейәркә, патыша оңа: «Биз сени

† *Серет: Кан 24:16.* †† *Йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*

патыша маслахатчы эдип беллედикми? Бес эт! Ёгсам өлдүрилерсиң» дийди. Пыгамбер: «Сениң шейле эдип, мениң маслахатыма гулак гоймандыгың үчин, Худайың сени өлдүрмеги карар эдендигини мен билйәрин» дийип, сөзүни бес этди.

Ысрайыла гаршы уруш

(2 Патышалар 14:8-20)

[17] Онсоң Яхуда патышасы Амазя маслахатлашып,
Ехогахазың оглы, Ехувың агтыгы Ысрайыл
патышасы Еховаша чапар ёллап: «Гел, йүзбе-йүз
болалы» дийди. [18] Ысрайыл патышасы Еховаш
Яхуда патышасы Амазяның янына адам иберип,
шейле дийди: «Ливандакы яндак Ливандакы кедр
агаҗына савчы ёллап: „Гызыңы мениң оглума бер“
дийип сорапдыр. Эмма Ливандакы бир вагшы
хайван гечип барярка, яндагы депеләпдир. [19] Сен:
„Ине, мен эдомлылардан үстүн чыкдым“ дийип
өвнүп, муңа буйсанярсың. Сен өйүңде отур. Нәме
үчин сен өзүңиң ве патышалыгың башына бела
гетирмегине бахана агтарярсың?»
[20] Эмма Амазя муңа гулак асмады. Бу затлар
Яхуданы душманларының элине бермек үчин
Худай тарапындан эдилипди, себәби халк Эдом
худайларына сежде эдипдилер. [21] Шейдип,
Ысрайыл патышасы Еховаш өз гошуны билен
Яхуда патышасы Амазяның үстүне гитди. Еховаш
Яхуданың Бейтшемеш диен еринде Амазя гаршы
урушда онуң билен йүзбе-йүз саташды. [22] Яхуда
халкы ысрайыл халкындан еңлип, херси өз
чадырларына гачып гитдилер. [23] Ысрайыл
патышасы Еховаш Ахазяның агтыгы, Ёвашың оглы
Яхуда патышасы Амазяны Бейтшемешде тутуп,
Иерусалиме гетирди. Еховаш Иерусалимиң
диварының Эфрайым дервезесинден Күнч
дервезесине ченли дөрт йүз тирсек аралыгыны
йыкды. [24] Еховаш Обеդедомың ыгтыярындакы
Худайың өйүндәки алтын-күмшүң, энҗамларың
барыны ве патышаның көшгүндәки хазыналары,
булардан дашары-да гирев алан адамлары
алып, Самария доланып гелди.

Амазяның өлүми

[25] Ёвашың оглы Яхуда патышасы Амазя,
Ехогахазың оглы Ысрайыл патышасы Еховаш
өленден соң он бәш йыл яшады. [26] Амазяның
башдан-аяк эден әхли ишлери Яхуда ве Ысрайыл
патышаларының тарых китабында языландыр.
[27] Амазяның Реббиң ызына эермекден йүз өврен
пурсадындан башлап, Иерусалимде онуң
гаршысына дилдүвшүк гуралды. Онсоң Амазя
Лакыша гачып гитди. Эмма онуң ызындан Лакыша
адам иберип, олар оны шол ерде өлдүрдилер.
[28] Онсоң Амазяның җеседини атлара йүкләп
гетирдилер-де, оны Яхуда шәхеринде † аталарының
янында җайладылар.

26-нҗы бап

Яхуда патышасы Узыя

(2 Патышалар 14:21-22; 15:1-7)

26 Бүтин яхуда халкы он алты яшлы Узыяны
алып, оны какасы Амазяның дерегине
патыша этди. [2] Патыша Амазя ата-бабаларына
говшандан соң, Узыя Эйлаты тәзеден гуруп, оны
Яхуда гайтарып берди. [3] Узыя патыша боланда он
алты яшындады. Ол Иерусалимде элли ики йыл
патышалык этди. Онуң эҗеси Еколя
иерусалимлиди. [4] Узыя өз какасы Амазя ялы,
Реббиң назарында догры ишлери этди. [5] Өзүне
Худайдан горкмаклыгы өвреден Закаряның бүтин
өмрүне Узыя Худая табын болды. Реббе табын
болан дөвүрлеринде Худай Узыяның ишине
ровачлык берди.
[6] Узыя гидип, пилиштлилере гаршы уршуп, Гатың,
Ябнәниң ве Ашдодың диварларыны йыкды. Ол
Ашдодың төверегинде ве Пилиштиң бейлеки
чәклеринде галалар гурды. [7] Пилиштлилере,
Гурбагалда яшан араплара ве мегунылара гаршы
алып барян урушларында Худай Узыя ярдам этди.
[8] Аммонлылар Узыя салгыт төледилер. Узыя хас
гүйчленип, шан-шөхраты Мүсүриң чәклерине
ченли яйрады. [9] Шейле хем, Узыя Иерусалимдәки
Күнч, Дере ве Бурч дервезелеринде диңлер гуруп,
олары беркитди. [10] Узыя чөлде-де диңлер гуруп,
көп гуюлары газдырды. Онуң гүнбатар байырлыкда
ве дүзлүкде улы мал сүрүси барды, дагларда ве мес
топраклы ерлерде дайханлары ве үзүм багбанлары
барды. Узыя дайханчылык этмеги сөййәрди.
[11] Узыяның сөвеше укыплы эсгерлери барды. Олар
патышаның серкерделеринден болан Хананяның
гол астындакы кәтип Егиел ве серкерде
Магасеяның тарапындан гечирилен түкеллемәниң
санына гөрә топар-топар болуп сөвеше чыкдылар.
[12] Батыр йигитлериң уругбашыларының умумы
саны ики мүң алты йүзди. [13] Оларың гол астында үч
йүз еди мүң бәш йүз эсгерден ыбарат гошун барды.
Олар улы гүйч билен душмана гаршы сөвеш эдип,
патыша ярдам эдердилер. [14] Узыя тутуш гошуны
галканлар, найзалар, тувулгалар, совутлар, яйлар
ве сапан дашлары билен үпҗүн этди. [15] Узыя
диңлериң ве дивар бурчларының үстүнден оклар
ве улы дашлар атмага укыплы адамлар
тарапындан ойланып тапылан десгалары
Иерусалимде гойды. Онуң шан-шөхраты узаклара
яйрады. Оңа улы ярдам эдилип, ол җуда гүйчленди.

† *Яхуда шәхери – бу Иерусалимиң бейлеки ады.*

Узыя гопбамлык эдйәр

[16] Узыя кувватлананда, гопбамлык эдип,
хеләкчилиге учрады. Ол Худайы Реббе хайынлык
этди, ол якымлы ыслы түтетги сыпасында түтетги
якмак үчин Реббиң ыбадатханасына гирди.
[17] Руханы Азаря Реббиң сегсен батыр руханысы
билен Узыяның ызындан гирди. [18] Олар Узыя
патыша гаршы чыкып, оңа шейле дийдилер: «Эй,
Узыя, Реббе якымлы ыслы түтетги якмак сениң
ишиң дәл, ол Харуның неслинден болан, мукаддес
эдилен руханыларың ишидир. Сен мукаддес өйден
чык, чүнки сен хыянат этдиң. Бу иш саңа
Худайымыз Ребден хормат гетирмез». [19] Узыя
газапланды; ол якымлы ыслы түтетги якылян
сыпаның янында, Реббиң өйүндәки руханыларың
өңүнде түтетги якмак үчин дурды. Ол руханылара
газаплананда, онуң маңлайында дери кесели
пейда болды. [20] Баш руханы Азаря билен бейлеки
руханыларың хеммеси Узыя середенлеринде, онуң
маңлайындакы дери кеселини гөрдүлер. Олар оны
ол ерден тиз чыкардылар. Узыяның өзи хем ол
ерден дессине чыкмак билен болды, чүнки Реб оны
шейле хеләкләпди. [21] Узыя патыша тә өлйәнчә,
дери кеселинден эҗир чекип, айратын ерде
яшады, ол Реббиң өйүнден четлешдирилипди.
Патышаның оглы Ётам юртдакы халка
баштутанлык эдип, көшги доландырды.

[22] Узыяның башдан-аяк эден ишлериниң бары
барада Амозың оглы Ишая пыгамбер язды. [23] Узыя
ата-бабаларына говушды. Оны аталарының
янында патышалара дегишли болан мазарлыкда
җайладылар, чүнки ол «дери кеселли» дийдилер.
Оглы Ётам онуң ерине патыша болды.

27-нҗи бап

Яхуда патышасы Ётам

(2 Патышалар 15:32-38)

27 Ётам патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде он алты йыл
патышалык этди. Онуң эҗеси Еруша Садогың
гызыды. [2] Ётам какасы Узыя ялы Реббиң назарында
догры ишлери этди; эмма ол Реббиң
ыбадатханасына гирмеди. Халк энтек хем эрбет
ишлери эдйәрди. [3] Ётам Реббиң өйүниң
демиргазык дервезесини гурды. Офел диварының
үстүнде хем көп гурлушык ишлерини этди.
[4] Булардан дашары-да, Ётам Яхуда дагларында
шәхерлер гурды ве токайлыкларда галалар ве
диңлер салды. [5] Ётам Аммон патышасына гаршы
уршуп, олардан үстүн чыкды. Аммонлылар шол
йыл Ётама йүз етмиш батман † күмүш, йигрими мүң
чувал †† бугдай ве йигрими мүң чувал арпа
бердилер. Аммонлылар оңа икинҗи ве үчүнҗи
йылда ене шонча мукдарда бердилер. [6] Худайы
Реббине вепалы боландыгы үчин Ётам
кувватланды. [7] Ётамың бейлеки ишлери, әхли алып
баран урушлары хем-де эден ишлери Ысрайыл ве
Яхуда патышаларының тарых китабында
языландыр. [8] Ётам патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде он алты йыл
патышалык этди. [9] Ётам ата-бабаларына говушды.
Ол Давут галасында җайланды. Оглы Ахаз онуң
ерине патыша болды.

28-нҗи бап

Яхуда патышасы Ахаз

(2 Патышалар 16:1-4)

28 Ахаз патыша боланда йигрими яшындады.
Ол Иерусалимде он алты йыл патышалык
этди. Ахаз атасы Давут ялы болмады, ол өз Худайы
Реббиң назарында догры ишлери этмеди. [2] Ахаз
Ысрайыл патышаларының ёлы билен йөреди. Ол
хатда Багал худайы үчин гуйма бутлар ясады. [3] Ахаз
Бенхинном дересинде якымлы ыслы түтетги якып,
Реббиң ысрайылларың өңүнден ковуп чыкаран
миллетлериниң йигренҗи адаты боюнча өз
огулларыны отдан гечирди. [4] Ол сеждегәхлерде,
байырлыкларда ве гүр япраклы хер бир агаҗың
астында гурбанлык берип, якымлы ыслы түтетги
түтедйәрди.

Сирия билен Ысрайыл Яхуда хүҗүм эдйәр

[5] Шонуң үчин хем Худайы Реб Ахазы Сирия
патышасының элине берди. Сирия патышасы
Ахаздан үстүн чыкып, онуң көп санлы адамларыны
есир алып, олары Дамаска гетирди. Ол Ысрайыл
патышасының хем элине берилди. Ысрайыл
патышасы Ахаза агыр зарба урды. [6] Ремаляның
оглы Пека Яхудада бир йүз йигрими мүң эдермен
эсгери бир гүнде өлдүрди, чүнки олар ата-
бабаларының Худайы Ребби терк эдипдилер.
[7] Эфрайымың батыр йигиди Зикри патышаның
оглы Магасеяны, патыша көшгүниң эмелдары
Азрыкамы ве патышадан соң икинҗи адам болан
Элкананы өлдүрди. [8] Ысрайыллар өз
доганларындан ики йүз мүң эркеги, аяллары,
огуллардыр гызлары есир алдылар, ысрайыллар
шейле хем олардан көп олҗа алып, олҗалары
Самария гетирдилер. [9] Эмма Реббиң бир
пыгамбери барды, онуң ады Одетди. Одет Самария
гелен гошуның янына гелип, олара шейле дийди:
«Ата-бабаларыңызың Худайы Реб Яхуда

† *Йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*

†† *Йигрими мүң чувал – еврейче он мүң кор*

газаплананы үчин олары сизиң элиңизе берди.
Эмма сиз гөге етен газап билен олары өлдүрдиңиз.
10 Инди сиз Яхуданың ве Иерусалимиң халкларыны:
аялдыр-эркеклери гул-гырнак хөкмүнде өзүңизе
табын этҗек болярсыңыз. Эйсем Худайыңыз
Реббиң өңүнде сизиң өзүңиз языксызмы нәме?
11 Инди маңа гулак асың-да, гарындашларыңыздан
алан есирлериңизи ызынаибериң, чүнки Реббиң
гахар-газабы сизиң үстүңиздедир». 12 Шейле хем,
эфрайымлардан болан кәбир баштутанлар:
Ехохананың оглы Азаря, Мешиллемотың оглы
Берекя, Шаллумың оглы Хизкия ве Хадлайың оглы
Эмаса дагы урушдан гелйәнлериң гаршысына
чыкып, олара: 13 «Есирлери бу ере гетирмәң. Бу
бизиң гүнәлеримизи ве языкларымызы артдырып,
Реббе гаршы гүнә этдигимиз болар. Бизиң
языгымыз эййәм җуда чөкдердир. Реббиң газабы
Ысрайыла гаршы ловлаяндыр» дийдилер.
14 Шейдип, эсгерлер есирлери ве олҗалары
баштутанларың, бүтин җемагатың янында гоюп
гитдилер. 15 Онсоң ады агзаланлар туруп, есирлери
алдылар-да, оларың арасындакы ялаңачларына
олҗалардан эшиклер алып гейдирдилер. Олара
эшик, чарык гейдирип, иймит ве сув билен үпҗүн
этдилер; яраларына яг гуйдулар; яравсызларыны
эшеге мүндүрип, Ерихо Палма галасындакы
гарындашларына гетирип, соң ызларына –
Самария доландылар.

Ашур Яхуда көмек этмекден йүз өвүрйәр

16 Шол вагтларда Ахаз патыша көмек сорап, Ашур
патышасының янына адам ёллады. 17 Эдомлылар
ене-де чозуп, Яхудадан үстүн чыкыпды, олары есир
эдип әкидипдилер. 18 Пилиштлилер Яхуданың
гүнбатар байырларындакы ве Негеп чөлүндәки
шәхерлерине хүҗүм эдип, Бейтшемеши, Аялоны,
Гедероты, Соконы янындакы обалары билен,
Тимнаны янындакы обалары билен, Гомзоны
янындакы обалары билен басып алып, шол
ерлерде месген тутупдылар. 19 Ысрайыл патышасы
Ахаз зерарлы Реб Яхуданы кичелдипди, чүнки Ахаз
Яхудада азгынлык эдип, Реббе хыянат эдипди.
20 Шейдип, Ашур патышасы Тиглатпилесер Ахазың
гаршысына чыкып, оңа ярдам этмегиң дерегине
зулум этди. 21 Ахаз Реббиң өйүни, патышаның
көшгүни ве эмелдарларың өйлерини талап,
олардан Ашур патышасына салгыт төледи; эмма бу
Ахаза көмек этмеди.

Ахазың гүнәлери

22 Ахаз патыша бетбагтчылыклы пурсатларында
Реббе хыянатчылыгыны хас-да артдырды. 23 Ахаз
өзүни еңлише сезевар эден Дамаск худайларына
гурбанлык берип, шейле дийди: «Сирия
патышаларының худайларының олара ярдам
эдишлери ялы, маңа-да ярдам этмеклери үчин, мен
олара гурбанлык берерин». Эмма ол худайлар
Ахазың ве тутуш Ысрайылың башындан
бетбагтчылык индерди. 24 Ахаз Худайың өйүндәки
энҗамлары топлап, олары дөвүп бөлек-бөлек этди.
Ол Реббиң өйүниң гапыларыны гулплады. Ахаз
Иерусалимиң хер күнҗегинде өзи үчин гурбанлык
сыпаларыны ясады. 25 Башга худайлара якымлы
ыслы түтетги якмак үчин Яхуданың хер шәхеринде
сеждегәхлер гуруп, ата-бабаларының Худайы
Реббиң гахарыны гетирди. 26 Ахазың башдан-аяк
эден әхли ишлери Яхуда ве Ысрайыл
патышаларының тарых китабында языландыр.
27 Ахаз ата-бабаларына говушды. Ол Иерусалим
шәхеринде җайланды. Эмма Ахазы Ысрайыл
патышаларының мазарына гетирмедилер. Оглы
Хизкия онуң ерине патыша болды.

29-нҗы бап

Яхуда патышасы Хизкия

(2 Патышалар 18:1-3)

29 Хизкия патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалимде йигрими докуз
йыл патышалык этди. Онуң эҗеси Абыя Закаряның
гызыды. 2 Ол атасы Давут ялы Реббиң назарында
догры ишлери этди.

Реббиң өйи тәмизленйәр

3 Патышалыгының биринҗи йылының биринҗи
айында, Хизкия Реббиң өйүниң гапыларыны ачып,
оны беҗерди. 4 Ол руханылардыр левилери
чагырып, олары гүндогар тарапдакы мейданча
топлады. 5 Хизкия олара: «Эй, левилер, маңа гулак
асың! Иниңизи тәмизләң ве ата-бабаларыңызың
Худайы Реббиң өйүни мукаддес эдиң! Бу мукаддес
ерден харам затлары чыкарып зыңың. 6 Чүнки
бизиң ата-бабаларымыз Худайымыз Реббе хыянат
эдип, Онуң назарында пис ишлери этдилер; Ребби
терк эдип, Онуң месгенинден йүз дөндерип,
еңселерини өврүдилер. 7 Олар эйваның
гапыларыны хем гулплап, чыралары өчүрдилер.
Мукаддес ерде Ысрайылың Худайына якымлы
ыслы түтетги якмадылар, якма гурбанлык
бермедилер. 8 Шонуң үчин хем, Яхуданың ве
Иерусалимиң үстүнден Реббиң газабы инди. Өз
гөзүңиз билен гөршүңиз ялы, олары иле
элхенчлик, гең-тәсинлик ве гүлки этди. 9 Шу
себәпли, бизиң аталарымыз гылычдан өлдүлер,
огулларымыздыр гызларымыз ве аялларымыз
есирликдедир. 10 Инди Ысрайыл Худайы Реббиң
гүйчли газабы бизден совлар ялы, мен Онуң билен

әхт эдишмеги йүрегиме дүвдүм. [11] Огулларым, сиз
гелеңсизлик этмәң, чүнки Реб сизи Өз хузурында
дуруп хызмат этмегиңиз үчин, Өз хызматкәрлери
болуп, якымлы ыслы түтетги якмагыңыз үчин сизи
сайлады».
[12] Онсоң левилерден, ине, шулар ерлеринден
турды: Кохадың несиллеринден: Омасайың оглы
Махат ве Азаряның оглы Ёвел; Мерарының
несиллеринден: Абдының оглы Киш, Ехаллелелиң
оглы Азаря; Гершоның несиллеринден: Зимманың
оглы Ёва, Ёваның оглы Эден; [13] Элисапаның
несиллеринден: Шимри ве Егиел; Асафың
несиллеринден: Закаря ве Матаня; [14] Хейманың
несиллеринден: Ехиел ве Шимги; Едутуның
несиллеринден: Шемагя ве Узыел. [15] Олар
доганларыны топлап, инлерини тәмизләп, Реббиң
сөзүне гөрә патышаның табшырышы ялы, Реббиң
өйүни тәмизлемек үчин ол ере гирдилер.
[16] Руханылар Реббиң өйүни тәмизлемек үчин
ичине гирип, ыбадатханадан тапан әхли мурдар
затларыны Реббиң өйүниң ховлусына чыкардылар.
Левилер хем олары алып, Кидрон дересине
әкитдилер. [17] Биринҗи айың биринҗи гүнүнде
мукаддес этме ишине башладылар, айың секизине
Реббиң эйванына етдилер. Секизинҗи гүн олар
Реббиң өйүни мукаддес этдилер ве биринҗи айың
он алтысы гүни иши тамамладылар. [18] Онсоң олар
патыша Хизкияның янына гирип: «Биз тутуш
Реббиң өйүни, якма гурбанлык сыпасыны, әхли
энҗамлары ве хөдүр чөреклери гоюлян
хантагтаны, әхли энҗамларыны долы тәмизледик.
[19] Ахаз патышаның хөкүм сүрйән дөврүнде
хайынлык эдип, айрып ташлан әхли энҗамларыны
тайынлап, мукаддес этдик. Олар Реббиң гурбанлык
сыпасының өңүндедир» дийдилер.
[20] Онсоң Хизкия ирден туруп, шәхериң
баштутанларыны йыгнап, Реббиң өйүне гитди.
[21] Олар патышалык, мукаддес өй ве яхуда халкы
үчин гүнә гурбанлыгы хөкмүнде еди өкүз, еди гоч,
еди гузы ве еди теке гетирдилер. Патыша Харуның
несиллерине – руханылара олары гурбанлык
сыпасында Реббе бермеги табшырды. [22] Шейдип,
олар өкүзлери өлдүрдилер; руханылар ганы алып,
гурбанлык сыпасына серпдилер. Олар гочлары ве
гузулары өлдүрип, оларың ганыны хем гурбанлык
сыпасына тарап серпдилер. [23] Гүнә гурбанлыгы
үчин эркечлер патышаның ве халкың янына
гетирилди, олар эркечлериң үстүне эллерини
гойдулар. [24] Онсоң руханылар эркечлери өлдүрип,
оларың ганыны бүтин ысрайыл халкыны гүнәден
сапламак үчин гурбанлык сыпасының үстүне гүнә
гурбанлыгы хөкмүнде дөкдүлер. Чүнки патыша
бүтин ысрайыл халкы үчин якма гурбанлыгының
ве гүнә гурбанлыгының берилмегини
табшырыпды.
[25] Давудың, патышаның гөргүри Гатың ве Натан
пыгамбериң табшырыгы боюнча, патыша
левилери кимваллар, арфалардыр лиралар билен
Реббиң өйүнде ерлешдирди. Бу табшырыгы Реб
пыгамберлериң үсти билен берипди. [26] Левилер
Давудың саз гураллары, руханылар хем
сурнайлары билен дурдулар. [27] Онсоң Хизкия
патыша гурбанлык сыпасында якма гурбанлык
бермеги табшырды. Якма гурбанлык бермәге
башланларында, сурнайлар ве Ысрайыл патышасы
Давудың саз гуралллары билен Реббе алкыш
айтмага башладылар. [28] Бүтин халк ыбадат эдип,
айдымчылар айдым айдып, сурнайчылар сурнай
чалдылар. Айдым-саз тә якма гурбанлыгы
тамамланянча довам этди. [29] Якма гурбанлыгы
тамамлананда, патыша ве онуң янындакыларың
бары йүзлерини ере берип сежде этдилер.
[30] Хизкия патыша ве онуң баштутанлары левилере
Давудың ве Асаф гөргүриң сөзлери билен Реббе
алкыш айтмагы табшырдылар. Олар шатлык билен
алкыш айдып, дыза чөкүп ыбадат этдилер.
[31] Онсоң Хизкия: «Инди сиз өзүңизи Реббе багыш
этдиңиз. Голай гелиң-де, Реббиң өйүне
гурбанлыклар, шүкүр гурбанлыкларыны гетириң»
дийди. Халк гурбанлыклар ве шүкүр
гурбанлыкларыны гетирдилер; гөвнүнден чыкаран
хер кес якма гурбанлыкларыны гетирди. [32] Халкың
гетирен якма гурбанлыкларының саны етмиш өкүз,
йүз гоч ве ики йүз гузуды. Буларың бары Реббе
якма гурбанлыгыны бермек үчинди. [33] Мукаддес
эдилен малларың саны алты йүз өкүз ве үч мүң
гоюндан ыбаратды. [34] Эмма руханылар аздыклары
үчин якма гурбанлыкларының хеммесиниң
дерисини союп билмедилер. Иш гутарып, галан
руханылар инлерини тәмизлейәнчәлер, доганлары
левилер руханылара ярдам этдилер, левилер
инлерини тәмизлемекде руханылара гаранда хас
сап йүреклидилер. [35] Көп санлы якма
гурбанлыкларындан дашары-да, саламатлык
гурбанлыкларының ягы ве якма гурбанлыклары
билен берилйән ичги садакалары барды. Шейдип,
Реббиң өйүниң хызматы дикелдилди. [36] Худайың
халк үчин эден ишлерине Хизкия ве бүтин халк
шатландылар, чүнки бу иш тиз тамамланыпды.

30-нҗы бап

Хизкия Песах байрамыны беллейәр

30 Хизкия Ысрайыл Худайы Реббе Песах
байрамыны беллемек үчин Реббиң
Иерусалимдәки өйүне гелсинлер дийип, бүтин
ысрайыл, яхуда халкларына хабар ёллап,

эфрайымлара ве гүнбатардакы манашалара хем
хатлар язды. 2 Патыша хем онуң баштутанлары ве
бүтин халк Песах байрамыны икинҗи айда
беллемек барада маслахат гечирипдилер. 3 Чүнки
руханыларың өзлерини етерлик мөчберде
инлерини тәмизлемәндиги ве халкың Иерусалиме
йыгнанмандыгы себәпли Песахы белленен вагтда
эдип билмедилер. 4 Бу ниет патышаның ве халкың
гөзүне догры гөрүнди. 5 Шейдип, халк Иерусалиме
гелип, Ысрайыл Худайы Реб үчин Песах
байрамыны беллесинлер дийип, Беершебадан
Дана ченли тутуш Ысрайылда ыглан этмели диен
карара гелдилер, себәби халкың көп бөлеги Песах
байрамыны айдылышы ялы ерине етирмәндилер.
6 Шейдип, чапарлар патышаның ве онуң
баштутанларының хатлары билен тутуш Ысрайыла
ве Яхуда айланып, патышаның табшырыгы боюнча
шейле дийдилер: «Эй, ысрайыллар! Ыбрайымың,
Ысхагың ве Ысрайылың Худайы Реббе тарап
өврүлиң! Реб Ашур патышасының элинден
гутулып, аман галанлара тарап өврүлер!
7 Аталарыңыз ве доганларыңыз ялы аталарыңызың
Худайы Реббе бивепалык этмәң. Гөршүңиз ялы, Реб
олары элхенч зада өврүрди. 8 Аталарыңыз ялы
бойнуёгын болмаң. Реббе табын болуң, Онуң
эбедилик мукаддес эден өйүне гелип, Худайыңыз
Реббе хызмат эдиң. Онсоң Онуң газабы сизден
совлар. 9 Реббе доланcаңыз, сизиң
гарындашларыңыз ве чагаларыңыз өзлерини есир
аланларың алнында рехим-шепагат тапып, өз
меканларына доланып гелерлер. Чүнки Худайыңыз
Реб мерхеметлидир ве рехимдардыр. Реббе
доланcаңыз, Ол сизден йүз өврүрмез».
10 Шейдип, чапарлар эфрайым хем гүнбатардакы
манаша тирелериниң яшаян юртларының үсти
билен Зебулуна ченли шәхерме-шәхер
айландылар, йөне олар чапарларың үстүнден
гүлүп, олары масграладылар. 11 Диңе ашерлерден,
гүнбатардакы манашалардан ве зебулунлардан
кәбирлери өзлерини кичелдип, Иерусалиме
гелдилер. 12 Реббиң сөзүне гөрә патышаның ве
баштутанларың берен табшырыкларыны ерине
етирмекде, олара агзыбирлик берен Худайың эли
Яхуданың үстүндеди.
13 Икинҗи айда Петир байрамыны беллемек үчин
Иерусалиме көп халк, улы мәреке йыгнанды.
14 Олар ише гиришип, Иерусалимдәки гурбанлык
сыпалары ве әхли якымлы ыслы түтетги якылян
сыпалары айрып, Кидрон дересине ташладылар.
15 Олар икинҗи айың он дөрдүне Песах
җанлысыны сойдулар. Руханылар ве левилер
утанып, инлерини тәмизләп, якма
гурбанлыкларыны Реббиң өйүне гетирдилер.
16 Олар Худайың адамы Мусаның кануны боюнча,
өз адаты ерлеринде дурдулар. Руханылар
левилерден алан гурбанлык ганларыны серпдилер.
17 Халкың арасында инини тәмизлемедик көп адам
барды. Шонуң үчинем левилер тәмиз болмадык
хер адам үчин Песах җанлысыны союп,
гурбанлыгы Реббе багыш этдилер. 18 Эфрайым,
манаша, ысакар ве зебулун тирелеринден болан
көп адамлар өзлерини тәмизлемезден, Песах
гурбанлыгындан ийдилер. Олар ийип, дүзгүни
боздулар. Эмма Хизкия олар үчин дилег этди.
Хизкия: «Эй, мерхеметли Реб, мукаддес ериң
дүзгүнине гөрә тәмиз болмаздан ата-бабаларының
Худайы Рebби агтармагы йүрегине дүвен хер кеси
багышла» дийди. 20 Реб Хизкияның дилегини
эшидип, халкы багышлады. 21 Иерусалимде болан
ысрайыл халкы улы шатлык билен еди гүнләп
Петир байрамыны белледи. Левилер хем
руханылар белент сесли саз гураллары билен хер
гүн Реббе өвги айтдылар. 22 Хизкия Реббиң
хызматында уссатлык гөркезен левилери
рухландырды. Шейдип, олар саламатлык
гурбанлыгыны берип, аталарының Худайы Реббе
шүкүрлер айдып, еди гүнләп байрамчылык
иймитлерини ийдилер.
23 Онсоң бүтин халк ене-де еди гүнләп байрам
этмеги карар этди. Шейдип, олар ене еди гүнләп
шады-хоррамлыкда байрам этдилер. 24 Яхуда
патышасы Хизкия халка гурбанлык үчин мүң өкүз,
еди мүң гоюн берди, баштутанлар хем халка мүң
өкүз, он мүң гоюн бердилер. Көп санлы руханылар
инлерини тәмизледилер. 25 Бүтин яхуда халкы,
руханылар, левилер ве Ысрайылдан гелен тутуш
халк, Ысрайылдан гелен кесеки халклар хем-де
Яхудада месген тутан кесеки халклар шатландылар.
26 Иерусалимде улы шатлык болды, чүнки Ысрайыл
патышасы Давудың оглы Сүлейманың дөврүнден
бәри Иерусалимде бейле байрам болманды.
27 Онсоң руханылардыр левилер ерлеринден туруп,
халка ак пата бердилер. Оларың сеслери
эшидилип, дилеглери гөкдәки Худайың мукаддес
месгенине етди.

31-нҗи бап

Ысрайыл халкы бутлары ёк эдйәр

31 Песах байрамы тамамланандан соң, ол
ердәки бүтин ысрайыл халкы Яхуда
галаларына гидип, дикме дашлары күл-оврам эдип,
Ашера бутларыны кесдилер. Бүтин яхуда, бенямин,
эфрайым ве гүнбатардакы манаша тирелериниң
яшаян ерлеринде болан сеждегәхлери ве
гурбанлык сыпаларының әхлисини ёк этдилер.
Онсоң ысрайыл халкының херси өз галаларына, өз
мүлклерине доланды.

Халк садакаларыны гетирйәрлер

2 Хизкия руханылардыр левилериң херсини
топар-топар эдип, хызматына гөрә топарлара
бөлди. Руханылар хем левилер якма ве саламатлык
гурбанлыкларыны бермек ве Реббиң
дүшелгесиниң дервезелеринде алкыш хем өвги
айдып хызмат этмеклери үчин белленди. 3 Реббиң
канунында язылышы ялы, Хизкия якма
гурбанлыклар үчин эртирлик ве агшамлык якма
гурбанлыкларыны, Сабат гүни үчин, Тәзе Ай ве
бейлеки байрамлар үчин якма гурбанлыклары өз
малындан берди. 4 Руханылар, левилер өзлерини
Реббиң канунына багыш эдер ялы, Хизкия
Иерусалимиң илатына руханылара ве левилере
ондан бир бөлеги бермеклерини буюрды.
5 Патышаның буйругы яйран бадына, ысрайыл
халкы дәнәниң, шерабың, ягың, балың ве экин
мейданының әхли өнүмлериниң илкинҗи
мивелеринден боллук билен бердилер; хемме
затдан ондан бирини сахылык билен бердилер.
6 Яхуда галаларында яшаян ысрайыл, яхуда
халклары хем ирили овнуклы малларының ондан
бирини, Худайы Реббе багыш эдилен мукаддес
затларың ондан бирини гетирип үйшүрдилер.
7 Үчүнҗи айда үйшмеклери ербе-ер гоймага
башлап, единҗи айда оны соңладылар. 8 Хизкия
билен баштутанлар гелип, үйшмеклери гөрүп,
Ребби ве онуң халкы Ысрайылы алкышладылар.
9 Хизкия руханылардан ве левилерден гетирилен
затларың үйшмеклери барада сорады. 10 Садогың
неслинден болан баш руханы Азаря шейле җогап
берди: «Реббиң өйүне садакаларыны гетирип
башланларындан бәри бизиң иймитимиз етерлик
болды, хатда көп артып хем галды. Реббиң Өз
халкына берекет берендиги себәпли, бизде артык
галан зат көп».
11 Онсоң Хизкия олара Реббиң өйүнде аммарлары
тайярламагы табшырды. Олар хем аммарлары
тайярладылар. 12 Олар садакаларыны, ондан
бирлерини ве багыш эдилен затлары вепалылык
билен шол ере гетирдилер. Бу затлар левилерден
Конаняның баштутанлыгында эдилди. Конаняның
иниси Шимги болса онуң көмекчисиди. 13 Ехиел,
Азазя, Нахат, Асахел, Еримот, Ёзабат, Элиел,
Исмакя, Махат ве Беная дагылар Хизкия
патышаның ве Худайың өйүниң эсасы баштутаны
Азаряның белләндиги үчин Коная билен онуң
иниси Шимгиниң гөзегчилиги астында
ишлейәрдилер. 14 Гүндогар дервезесиниң сакчысы
левилерден Йимнаның оглы Коре Реббе берилйән
мейлетин садакаларың үстүнден гараярды. Шейле
хем Реббе хөдүрленен садакалары ве багыш
эдилен садакалары пайламак ишини ерине
етирйәрди. 15 Эден, Миниямин, Ешува, Шемагя,
Амаря ве Шеканыя дагы руханыларың галасында
топарларына гөрә яшдыр гарры гарындашларына
пайлары бөлмекде Коре вепалылык билен ярдам
этдилер. 16 Реббиң өйүне везипелерине хем
бөлүмлерине гөрә гүнделик хызмат үчин гелен,
несиллерине гөрә хасаба алнан үч яшлы ве ондан
ёкары болан эркеклериң хеммесине пай бердилер.
17 Руханыларың хасаба алнышы уругларына гөрә
гечирилди. Левилериң йигрими ве ондан ёкары
яшлылары везипелерине ве бөлүмлерине гөрә
белленди. 18 Руханылар яш чагалары, аяллары,
огуллары ве гызлары, тутуш җемагат билен хасаба
алындылар, чүнки олар инлерини тәмизлемекде
вепалы болупдылар. 19 Өз шәхерлериниң ачык
мейданларында яшаян Харуның неслинден болан
руханылара ёкарда ады агзалан адамлар хер эркек
рухана ве хер бир хасаба алнан левә пай
бермелидилер.
20 Хизкия бүтин Яхудада шейле этди. Ол Худайы
Реббиң өңүнде оңат, догры ве хак иш этди.
21 Худайың өйүне хызмат этмекде эден хер ишинде,
кануны ве табшырыклары сакламакда, Хизкия өз
Худайыны бүтин калбы билен агтарды. Шонуң
үчин-де, онуң эденлери ровачланды.

32-нҗи бап

Ашур патышасы Санхерип чозуш эдйәр

(2 Патышалар 18:13-37; 19:14-19,35-37; Ишая 36:1-22; 37:8-38)

32 Хизкияның эден вепалы ишлеринден соң,
Ашур патышасы Санхерип гелип, Яхуда
чозуш эдип, галаларың гаршысында дүшелге
гуруп, олары эле алмагы йүрегине дүвди. 2 Хизкия
Санхерибиң гелип, Иерусалиме гаршы уруш
этмекчи боляндыгыны гөренде, шәхериң
дашындакы чешмелериң сувуны бентлемек барада
өз баштутанлары ве батыр йигитлери билен
маслахатлашды. Олар Хизкия ярдам этдилер. 4 Көп
халк топланып: «Нәме үчин Ашур патышалары
гелип, бол сув тапмалымышын?» дийип, юрдуң
ичинден акып гечйән әхли чешмедир акарлары
бентледилер. 5 Шейдип, Хизкия кувватланып,
диварың әхли йыкылан ерлерини беҗерип, онуң
үстүнде диңлер галдырды. Дашындан ол ене-де
башга бир дивар гурды. Булардан башга-да Хизкия
Давут галасындакы Миллоны † беркидип, көп
мукдарда яраглардыр галканлар ясатды. 6 Хизкия
халкың үстүнден уруш серкерделерини белләп,
олары өз янына, шәхер дервезесиниң
мейданчасына йыгнап, шейле дийди: «Дөзүмли ве

† *Милло – топрак билен долдурылан җайрык я-да бошлук ер болмагы ахмал. Сөзлүге серет.*

мерт болуң. Ашур патышасындан горкмаң, хедер
этмәң, чүнки бизиң билен Болян онуң билен
боляндан хас гүйчлүдир. 8 Ашур патышасы ынсан
гүйҗи билендир, эмма бизиң билен Худайымыз
Ребдир. Ол бизе ярдам эдип, бизиң үчин сөвешер».
Яхуда патышасы Хизкияның сөзлери халкы
рухландырды.
9 Мундан соң Ашур патышасы Санхерип тутуш
гошуны билен Лакышдака, нөкерлерини
Иерусалимдәки Яхуда патышасы Хизкияның ве
бүтин яхуда халкының янына иберди. 10 Нөкерлер
гелип, Ашур патышасы Санхерип шейле диййәр:
«Сиз нәме үчин Иерусалимде габав ичинде
отырсыңыз? Нәмә бил баглаярсыңыз? 11 Хизкия:
„Худайымыз Реб бизи Ашур патышасының элинден
халас эдер“ дийип, сизи ачлыкдан ве сувсузлыкдан
өлдүрҗек болуп алдаяр. 12 Яхуда ве Иерусалиме
йүзленип: „Сиз диңе бир гурбанлык сыпаның
өңүнде сежде эдип, шонуң үстүнде гурбанлык
якың“ дийип, Реббе багыш эден сеждегәхлери,
гурбанлык сыпаларыны йыкан шу Хизкия дәлми
нәме? 13 Әхли юртларың халкларына мениң ве ата-
бабаларымың нәме эденини билмейәрсиңизми?
Шол юртларың миллетлериниң худайлары өз
юртларыны мениң элимден халас эдип
билдилерми? 14 Худайыңызың сизи мениң элимден
халас эдип билер ялы, ата-бабаларымың бүтинлей
ёк эден шол миллетлериниң әхли таңрыларының
арасында хайсысы өз халкыны мениң элимден
халас эдип билди? 15 Инди сиз өзүңизи Хизкия
алдатмаң, оңа өзүңизи шу ёл билен азашдырмага
ёл бермәң ве оңа ынанмаң. Чүнки хич бир
миллетиң я-да патышалыгың таңрысы өз халкыны
мениң ве ата-бабаларымың элинден халас эдип
билен дәлдир. Сизиң Худайыңыз-да сизи мениң
элимден халас эдип билмез!» дийдилер.
16 Санхерибиң нөкерлери Бейик Худая ве Онуң
гулы Хизкия гаршы сөзлерини довам этдирдилер.
17 Санхерип Ысрайыл Худайы Реббе дил етирип
язан хатларында Реббе гаршы шейле дийди:
«Бейлеки миллетлериң таңрыларының өз
халкларыны мениң элимден халас этмейишлери
ялы, Хизкияның Худайы хем Өз халкыны мениң
элимден халас этмез». 18 Санхерибиң нөкерлери бу
сөзлери диварың үстүндәки Иерусалим халкыны
горкузып, ховсала дүшүрип, шәхери басып алмак
үчин олара яхуда дилинде гаты сес билен гыгырып
айтдылар. 19 Олар Иерусалимде месген тутян
Худайы хакда-да дүнйә халкларының ынсан эли
билен ясалан худайлары хакда сөзлейишлери ялы
сөзледилер.
20 Онсоң Хизкия патыша билен Амозың оглы
Ишая пыгамбер мунуң үчин дилег эдип, Худая
перят этдилер. 21 Реб бир перишде ёллап, Ашур
патышасының дүшелгесинде әхли батыр
йигитлери, серкерделери ве баштутанлары
өлдүрди. Шейдип, Санхерип биабрайлык билен өз
юрдуна доланып гелди. Ол өз худайының
бутханасына геленде, онуң өзүнден өнен
огулларының кәбири Санхериби гылыч билен
өлдүрдилер. 22 Шейдип, Реб Хизкияны хем
Иерусалим илатыны Ашур патышасы Санхерибиң
ве әхли душманларының элинден халас эдип,
олары думлы-душдан горады. 23 Иерусалиме көп
адамлар гелип, Реббе садакалар, Яхуда патышасы
Хизкия гымматбаха совгатлар гетирдилер. Шондан
соң, Хизкия әхли миллетлериң назарында
бейгелди.

Хизкия сыркавлаяр

24 Шол дөврүлерде Хизкия сыркавлап, өлүм
яссыгында ятырды. Ол Реббе дилег этди. Реб
Хизкияның дилегине җогап берип, оңа бир аламат
берди. 25 Эмма Хизкия өзүне эдилен ягшылыгы
өдемеди, ол гопбамсылык этди. Шонуң үчин хем
Хизкияның, Яхуданың ве Иерусалимиң үстүне
газап инди. 26 Онсоң Хизкия гопбамсылыгы үчин
өзүни кичелтди. Иерусалимиң илаты-да шейле
этди. Шейдип, Хизкияның дөврүнде Реббиң газабы
оларың үстүне инмеди.

Хизкияның байлыгы

27 Хизкияда уммасыз көп байлык болуп, онуң шан-
шөхраты бейгелди. Ол өзүне күмүш, алтын,
гымматбаха дашлар, хошбой ыслы затлар,
галканлар ве хер хили гымматбаха затлар үчин
хазыналар эдинди. 28 Бугдай, шерап ве зейтун ягы
үчин аммарлар, маллар үчин ятаклар ве сүрүлер
үчин агыллар ясатды. 29 Хизкия өзи үчин шәхерлер
гурдурды. Онуң җуда көп овнук ве ири маллары
барды, чүнки Худай Хизкия гаты көп мал-мүлк
берипди. 30 Гихон сувларының ёкаркы голуны
баглап, олары Давут галасының гүнбатар тарапына
ашаклыгына сован бу Хизкиядыр. Хизкияның әхли
ишлери ровачланды. 31 Ине, Бабыл
хөкүмдарларының юртда болан аламат хакында
сорамак үчин Хизкияның янына иберен илчилери
геленде, Худай Хизкияны сынап, онуң йүрегинде
болан бар зады билмек үчин оны еке галдырды.
32 Хизкияның бейлеки ишлери, эден оңат ишлери
барада Амозың оглы Ишая пыгамбериң
пыгамберликлеринде, Яхуда хем Ысрайыл
патышаларының тарых китапларында языландыр.
33 Хизкия ата-бабаларына говушды. Ол Давудың
несиллериниң мазарларының ёкарсында
җайланды. Хизкия арадан чыканда, бүтин

Яхуданың ве Иерусалимиң илаты оңа хормат
гойды. Оглы Манаша онуң ерине патыша болды.

33-нҗи бап

Яхуда патышасы Манаша

(2 Патышалар 21:1-9)

33 Манаша патыша боланда он ики яшындады.
Ол Иерусалимде элли бәш йыл патышалык
этди. 2 Реббиң ысрайылларың арасындан ковуп
чыкаран миллетлериниң эден неҗис ишлери ялы
Манаша хем Реббиң назарында неҗис ишлери
этди 3 Манаша какасы Хизкияның йыкан
сеждегәхлерини тәзеден дикелтди. Ол Багал буты
үчин гурбанлык сыпаларыны гуруп, Ашера
бутларыны дикди. Ол әхли асман җисимлерине
сежде эдип, шолара гуллук этди. 4 Ол Реббиң:
«Иерусалимде маңа ыбадат эдилер» диен Реббиң
өйүнде бутлар үчин гурбанлык сыпаларыны бина
этди. 5 Манаша Реббиң өйүниң ики ховлусында
әхли асман җисимлери үчин гурбанлык
сыпаларыны бина этди. 6 Манаша оглуны
Бенхинном дересинде отдан гечирди,
гөзбагчылык, тәлее гарамаклык ве җадыгөйлик
билен иш салышды. Ол палчылык, порханлар
билен иш салышды. Ол Реббиң гахарыны гетирип,
Онуң назарында көп йигренҗи ишлери этди.
7 Манаша ясан ойма Ашера бутуны Худайың
өйүнде гойды. Бу өй Худайың Давуда ве онуң оглы
Сүлеймана: «Маңа шу өйде ве бүтин Ысрайыл
тирелеринден сечип алан шәхерим Иерусалимде
ыбадат эдилер. 8 Эгер олар Мениң әхли
табшырыкларымы, гулум Мусаның үсти билен
өзлерине буйран әхли затларымы эдип,
канунларымы, парзларымы ве хөкүмлерими
берҗай этселер, Мен мундан бейләк ысрайыл
халкыны аталарына берен юрдумдан дашары
чыкартмарын» диен өйүди. 9 Манаша Яхуданың ве
Иерусалимиң илатыны шейле бир аздырды велин,
олар Реббиң ысрайыл халкының өңүнден ковуп
чыкаран миллетлеринден хем хас көп пис ишлери
этдилер.

Манаша тоба эдйәр

10 Реб Манаша ве онуң халкына сөзледи, эмма
олар Реббе гулак асмадылар. 11 Шонуң үчин хем,
Реб Ашур патышасының гошун серкерделерини
оларың үстүне гетирди. Серкерделер Манашаны
гандаллап, зынҗыр билен баглап, Бабыла есир
эдип алып гитдилер. 12 Манаша мушакгат ичинде
өз Худайы Реббе ялбарып, ата-бабаларының
Худайының өңүнде өзүни гаты кичелтди. 13 Манаша
Худая дилег этди, Худай-да онуң дилегини кабул
эдип, налышыны эшидип, оны ене-де Иерусалиме,
өз патышалыгына гетирди. Онсоң Манаша Реббиң
хакыкы Худайдыгыны билди.
14 Шондан соң, ол Гихоның гүнбатарында,
дередәки Балык дервезесиндәки гирелгә ченли
болан Давут галасының дашкы диварыны гурды.
Манаша дивары Офелиң дашындан айлап, хас
бейгелтди. Ол шейле хем Яхуданың әхли
галаларында гошун серкерделерини гойды.
15 Манаша кесеки таңрылары ве өз гоян ойма
бутуны Реббиң өйүнден айырды, Реббиң өйүниң
дагындакы ве Иерусалимдәки әхли гурбанлык
сыпаларыны юмруп, оларың хеммесини шәхериң
дашына ташлады. 16 Манаша Реббиң гурбанлык
сыпасыны тәзеден дикип, онда саламатлык ве
шүкүр гурбанлыкларыны хөдүр этди. Ол яхуда
халкына Ысрайыл Худайы Реббе хызмат этмеклиги
табшырды. 17 Халк энтегем сеждегәхлерде
гурбанлык хөдүр эдйәрди, эмма олар диңе өз
Худайы Реббе гурбанлык хөдүрлейәрдилер.
18 Манашаның галан ишлери ве онуң эден
дилеглери шейле хем Ысрайыл Худайы Реббиң
адындан сөзлән гөргүриң сөзлери барада Ысрайыл
патышаларының тарых китабында языландыр.
19 Манашаның дилеги ве онуң дилегиниң җогабы,
онуң әхли гүнәлери, бивепалыгы барада
гөргүрлериң тарых китабында языландыр. Шейле-
де бу китапда Манаша өзүни Худайың өңүнде
песелтмезден өң гуран сеждегәхлери, Ашера ве
бейлекилере дикен бутлары барада языландыр.
20 Манаша ата-бабаларына говушды. Ол өз
көшгүнде җайланды. Оглы Амон онуң ерине
патыша болды.

Яхуда патышасы Амон

(2 Патышалар 21:19-26)

21 Амон патыша боланда йигрими ики яшындады.
Ол Иерусалимде ики йыл патышалык этди. 22 Амон
какасы Манаша ялы, Реббиң назарында йигренҗи
ишлери этди. Амон какасы Манашаның ясан әхли
бутларына гурбанлык хөдүрләп, шолара гуллук
этди. 23 Какасы Манашаның өзүни Реббиң өңүнде
песелдиши ялы, Амон өзүни Реббиң өңүнде
песелтмән, гайтам көпден-көп гүнә этди. 24 Амоның
нөкерлери оңа гаршы дилдүвшүк гурап, оны өз
көшгүнде өлдүрдилер. 25 Эмма яхуда халкы Амон
патыша гаршы дилдүвшүк гуранларың барыны
өлдүрип, онуң ерине оглы Ёшыяны патыша этди.

34-нҗи бап

Яхуда патышасы Ёшыя

(2 Патышалар 22:1-2)

34 Ёшыя патыша боланда секиз яшындады. Ол
Иерусалимде отуз бир йыл патышалык этди.

2 Ёшыя Реббиң назарында догры ишлери этди. Ол
сага-сола совулман, атасы Давудың ёлларындан
йөреди.
3 Ёшыяның патышалыгының секизинҗи
йылында, ол энтек яшка өз атасы Давудың
Худайыны агтармага башлады. Патышалыгының
он икинҗи йылында Ёшыя Яхуда билен
Иерусалими сеждегәхлерден ве Ашера
бутларындан, ойма ве гуйма бутларындан
арассаламага башлады. 4 Ёшыяның өңүнде Багал
бутларының гурбанлык сыпаларыны йыкдылар;
оларың ёкарсында болан якымлы ыслы түтетги
якылян сыпалары юмурдылар; Ашера бутларыны,
ойма ве гуйма бутларыны-да бөлек-бөлек эдип,
күле өврүп, оны шу бутлара гурбанлык беренлериң
габырларына сепеледилер. 5 Шейле хем, Ёшыя
руханыларың сүңклерини өз гурбанлык берилйән
сыпаларында якып, Яхуданы ве Иерусалими
арассалады. 6 Ёшыя Манаша, Эфрайым, Шимгон,
хатда Нафтала ченли болан шәхерлердәки, оларың
төверееклериндәки харабалыклардакы гурбанлык
сыпаларыны йыкды. Ашера бутларыны ве бейлеки
бутлары дөвүп күл этди, бүтин Ысрайылдакы
якымлы ыслы түтетги якылян сыпалары йыкды.
Соңра ол Иерусалиме доланып гелди.

Төврат тапыляр
(2 Патышалар 22:1-20)

8 Патышалыгының он секизинҗи йылында юрды
ве өйи арассаланларындан соң, Ёшыя патыша
Асаляның оглы Шапаны, шәхер хәкими Магасеяны
ве Ёвахазың оглы баш эмелдар Ёваны өзлериниң
Худайы Реббиң өйүни бежермәге иберди. 9 Олар
баш руханы Хилкияның янына гелип, Худайың
өйүне гетирилен күмүшлери оңа бердилер.
Дервезебан левилер бу күмүшлери гүнбатардакы
манаша ве эфрайым халкларындан, галан әхли
ысрайыл халкындан, бүтин яхудадан ве
бенуяминден, Иерусалим илатындан йыгнапды.
10 Олар күмши Реббиң өйүни дикелтмек ишине
белленен гөзегчилериң ве Реббиң өйүни бежерйән
ишчилере бердилер. 11 Олар күмши ёнулан
дашлар, агачлар ве Яхуда патышаларының хараба
эден җайлары үчин пүрслер сатын алмак үчин агач
ве даш уссаларына бердилер. 12 Бу адамлар иши
чын йүрекден ерине етирйәрдилер. Мерарының
неслинден болан леви Яхат билен Абадя, Кохадың
неслинден болан Закаря ве Мешуллам дагылар
буларың үстүнден баштутанлыга белленипдилер.
Саз гуралларына өкде болан бейлеки әхли левилер
йүк дашаянлара ве дүрли хызматда ишлейәнлере
баштутанлык этдилер. Мүрзелер, гөзегчилер ве
дервезебанлар хем левилерденди.

14 Реббиң өйүне гетирилен күмши чыкарып
йөркәлер, руханы Хилкия Мусаның үсти билен
берлен Төврады тапды. 15 Баш руханы Хилкия
Шапан мүрзә: «Мен Реббиң өйүнде Төврады
тапдым» дийди. Хилкия китабы Шапана берди.
16 Онсоң Шапан мүрзе патышаның янына гелип,
оңа китабы берди ве оңа: «Гулларың өзлерине
табшырылан бар иши эдип йөрлер. Олар Реббиң
өйүндәки бар күмши алып, оны өй ишине
белленен баштутанларың ве ишчилериң элине
берипдирлер» дийип, бар зады патыша хабар
берди. 18 Шапан мүрзе патыша: «Хилкия руханы
маңа бир китап берди» дийди. Онсоң Шапан
китабы алып, патыша сесли окап берди.
19 Патыша Төврадың сөзлерини эшиденде,
якасыны йыртды. 20 Онсоң патыша Хилкия рухана,
Шапаның оглы Ахыкама, Микаяның оглы Абдона,
Шапан мүрзә ве патышаның хызматкәри Асая
шейле табшырык берди: 21 «Барың-да, мениң үчин
Ысрайылда хем Яхудада галанлар үчин бу тапылан
китапдакы айдылян сөзлер барада Ребден сораң,
чүнки Реббиң бизе гаршы ловлаян газабы гаты
гүйчлүдир. Бизиң аталарымыз бу китапда язылан
әхли сөзлере гөрә Реббиң сөзүни берҗай
этмедилер».
22 Шейдип, Хилкия руханы ве патышаның онуң
билен иберен адамлары Хулда атлы аял
пыгамбериң янына гелип, оңа бу барада гүррүң
бердилер. Хулда эшик сакчысы Хасраның агтыгы,
Токадың оглы Шаллумың аялыды, ол Иерусалимиң
тәзе бөлүминде яшаярды. 23 Хулда олара: «Ысрайыл
Худайы Реб сизи мениң яныма иберен адама
шейле дийййәр: 24 „Мен Яхуда патышасының өңүнде
окалан бу китапда язылан әхли лагнатлара гөрә,
хөкман бу ериң ве бу ерде яшаянларың башындан
бетбагтчылык индерерин. 25 Оларың Мени терк
эдип, башга худайлара якымлы ыслы түтетги якып,
өз пис ишлери билен Мениң гахарымы
гетирендиклери үчин, Мениң булара гаршы
гахарым туташар, ол хич хачан сөнмез“. 26 Эмма
Ысрайыл Худайы Реб Өзүнден сорамак үчин шу ере
ёллан Яхуда патышасына онуң эшиден сөзлери
барада шейле дийййәр: 27 „Мениң бу ере ве онуң
илатына гаршы айдан сөзлерими эшидениңден
соң, сениң йүрегиң юмшады. Өзүңи Худайың
өңүнде кичелтдиң, якаңы йыртып, хузурымда
дады-перят этдиң. Шонуң үчин хем Мен сениң
дилегиңи эшитдим. Муны Мен – Реб айдяндырын.
28 Мен сени аталарың янына йыгнарын, сен-де
асудалык билен өз габрыңа гирерсиң. Мениң бу
ере гетирҗек бетбагтчылыгымы сен гөрмерсиң“».
Олар бу хабары патыша етирдилер.

Ёшыя әхт эдйәр
(2 Патышалар 23:1-20)

29 Онсоң Ёшыя патыша адам иберип, Яхуданың ве
Иерусалимиң яшулуларының барыны өз янына
йыгнады. 30 Ёшыя патыша, тутуш яхуда халкы,
Иерусалимиң бар илаты, руханылар, левилер,
улудан-кичә әхли халк билен биле Реббиң өйүне
гитдилер. Патыша Реббиң өйүнден тапылан Әхт
китабындакы сөзлери олара сесли окап берди.
31 Ёшыя патыша өз еринде дуруп, Реббиң
табшырыкларыны, перманларыны, парзларыны
бүтин калбы билен, бүтин җаны-тени билен
берҗай эдип, Реббиң ызына эерҗекдигине хем-де
шу китапда язылан әхт барада айдылан сөзлери
берҗай этҗекдиги хакда Реббиң хузурында Онуң
билен әхт эдишди. 32 Ёшыя Иерусалимде ве
Бенияминде боланларың барына бу әхти
саклаҗакдыклары барада касам этдирди.
Иерусалимиң илаты Худайың, аталарының
Худайының әхтине гөрә херекет этдилер. 33 Ёшыя
Ысрайыл топрагындакы ысрайыллара дегишли
болан йигренҗи затларың барыны ёк эдип,
Ысрайылда боланларың хеммесине өзлериниң
Худайы Реббе ыбадат этмеклиги буюрды. Ёшыяның
яшан дөврүнде олар аталарының Худайы Реббиң
ёлуна эермекден дөнмедилер.

35-нҗи бап

Ёшыя Песах байрамыны беллейәр
(2 Патышалар 23:21-23)

35 Ёшыя Иерусалимде Реб үчин Песах
байрамыны тутды. Биринҗи айың он
дөрдүне Песах җанлысыны соймагы карар этди.
2 Ол руханылары өз везипелеринде гоюп, Реббиң
өйүниң хызматында олары рухландырды. 3 Ёшыя
Реб үчин багыш эдилип, бүтин ысрайыл халкына
тәлим берен левилере шейле дийди: «Мукаддес
сандыгы Ысрайыл патышасы Давудың оглы
Сүлейманың гуран өйүнде гоюң. Мундан бейләк
оны гершиңизде гөтермеклигиң гереги ёкдур.
Инди Худайыңыз Реббе ве Онуң халкы Ысрайыла
хызмат эдиң. 4 Ысрайыл патышасы Давудың ве
онуң оглы Сүлейманың язгыларында гөркезилиши
ялы, уругларыңыза, бөлүмлериңизе гөрә
тайярланың. 5 Ковумдашларыңыз болан халкың
уругларына ве левилериң уругларына гөрә
мукаддес ерде топар-топар болуп дуруң. 6 Песах
җанлысыны союң; иниңизи тәмизләп, Реббиң
Мусаның үсти билен берен сөзүни амал эдер ялы,
доганларыңыз үчин тайярлык гөрүң».
7 Ёшыя Песах гурбанлыгы үчин шол ердәки
халкың әхлисине отуз мүң овлак-гузы хем-де үч
мүң өкүз берди. Буларың әхлиси онуң өз
малларынданды. 8 Патышаның баштутанлары хем
халка, руханылара ве левилере мейлетин
садакалар бердилер. Худайың өйүниң
баштутанлары болан Хилкия, Закаря ве Ехиел дагы
руханылара Песах гурбанлыклары үчин ики мүң
алты йүз овлакдыр гузы ве үч йүз өкүз бердилер.
9 Левилериң баштутаны болан Конаня хем онуң
доганлары Шемагя, Нетанел, Хашабя, Егиел ве
Ёзабат дагы левилере Песах гурбанлыгы үчин бәш
мүң овлакдыр гузы ве бәш йүз өкүз бердилер.
10 Хызмат иши ерине етирилип болансоң,
патышаның табшырыгы боюнча руханылар өз
ерлеринде ве левилер хем өз бөлүмлеринде
дурдулар. 11 Олар Песах җанлысыны сойдулар,
руханылар-да өзлерине берлен ганы серпдилер;
левилер болса җанлыларың дерилерини сойдулар.
12 Онсоң якма гурбанлыклары халкың уругларына
гөрә пайламак үчин бир гапдалда гойдулар,
Мусаның китабында язылышы ялы, халк Реббе
якма гурбанлыклары хөдүрледилер Олар өкүзлер
билен-де шейле этдилер. 13 Олар Песах җанлысыны
дүзгүн боюнча отда кебап этдилер. Мукаддес
садакалары-да газанларда, питилерде ве табаларда
биширип, дессине бүтин халка пайладылар.
14 Мундан соң, левилер өзлери ве руханылар үчин
тайярлык гөрдүлер, чүнки Харуның неслинден
болан руханылар агшама ченли якма
гурбанлыкларыны ве яглары хөдүрлемек билен
мешгул болдулар. Шейдип, левилер өзлери ве
Харуның неслинден болан руханылар үчин
тайярлык гөрдүлер. 15 Асафың несиллеринден
болан айдымчылар Давудың, Хейманың ве
патышаның гөргүри Едутуның табшырыгына гөрә
өз ерлериндедилер. Хер дервезеде дервезебанлар
барды. Гарындашлары левилериң олар үчин
тайярлык гөрендиклери үчин, олара
хызматларындан гитмек герек дәлди.
16 Ёшыя патышаның табшырыгына гөрә Песах
байрамыны беллемек ве Реббиң гурбанлык
сыпасында якма гурбанлыклары хөдүрлемек үчин,
шол гүн Реббиң бар хызматына шейле тайярлык
гөрүлди. 17 Ол ерде болан ысрайыл халкы шол вагт
Песах байрамыны ве Петир байрамыны еди гүнләп
белледи. 18 Шамувел пыгамбериң дөврүнден бәри
бейле Песах байрамы гечирилмәнди. Ёшыяның,
руханыларың, левилериң, бу ерде болан әхли
яхуда ве ысрайыл халкларының, ве Иерусалимиң
илатының гечирен бу Песах байрамы ялы Песахы
Ысрайылың патышаларының хич бири-де
гечирмәнди. 19 Бу Песах байрамы Ёшыя
патышаның патышалыгының он секизинҗи
йылында белленди.

Ёшыяның өлүми
(2 Патышалар 23:28-30)

[20] Ёшыя патыша өйүң дикелдиш ишлерини
тамамландан соң, Мүсүр патышасы Неко сөвешмек
үчин Евфрат дерясының боюндакы Каркемише
гитди. Ёшыя хем Мүсүр патышасыны гаршыламага
гитди. [21] Эмма Мүсүр патышасы Ёшыя чапарлар
ёллап: «Эй, Яхуда патышасы, сениң билен мениң
нәме ишим бар!? Бу гүн мен сениң гаршыңа
урушмага гелемок-да, өзүм билен урушда болан
юрдуң гаршысына урушмага гелйәрин. Худай маңа
ховлукмагы буюрды. Худай мениң тарапымдадыр,
сен Оңа гаршы чыкмагыңы бес эт, ёгсам Ол сени
хеләкләр» дийди. [22] Эмма Ёшыя ондан эл чекмән,
гайтам онуң гаршысына урушмак үчин таналмаз
ялы эшиге гирди. Ёшыя Неконың Худай
тарапындан айдан сөзлерине гулак асман, онуң
билен урушмак үчин Мегидо дүзлүгине чыкды.
[23] Яйчылар Ёшыя патыша тарап ок атдылар.
Патыша өз нөкерлерине: «Мени бу ерден әкидиң,
мен агыр яраландым» дийди. [24] Шейдип, Ёшыя
патышаның нөкерлери оны сөвеш арабасындан
алып, өзүниң икинҗи бир сөвеш арабасына
мүндүрип, Иерусалиме гетирдилер. Ёшыя
Иерусалимде дүнйәден өтүп, аталарының
гонамчылыгында җайланылды. Бүтин яхуда ве
Иерусалим халкы Ёшыя үчин яс тутдулар. [25] Ермея
Ёшыя үчин агы айдымыны дүзди. Эркекдир аял
айдымчылар өз агы айдымларында шу гүне ченли
хем Ёшыя барада гүррүң эдип, олары Ысрайылда
адата өврүрдилер. Олар агы китабында языландыр.
[26] Ёшыяның галан ишлери, Реббиң канунында
языланлара гөрә эден оңат ишлери, онуң башдан-
аяк алып баран ишлери Ысрайыл хем Яхуда
патышаларының тарых китабында языландыр.

36-нҗы бап

Яхуда патышасы Ехогахаз
(2 Патышалар 23:30-35)

36 Юрдуң халкы Ёшыяның оглы Ехогахазы
алып, какасының ерине патыша этди.
[2] Ехогахаз патыша боланда йигрими үч яшындады.
Ол Иерусалимде үч ай патышалык этди. [3] Мүсүр
патышасы Неко Иерусалимде Ехогахазы тагтдан
агдарып, юрда бир йүз етмиш батман күмүш †, бир
ярым батмана голай хем алтын †† салгыт салды. Ол
Ехогахазың доганы Элякымы онуң ерине Яхуда ве
Иерусалиме патыша эдип, онуң адыны Ехоякым

† *Бир йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*
†† *Бир ярым батмана голай – еврейче бир киккар*

дийип үйтгетди. Онсоң Неко патыша Ехогахазы
алып, Мүсүре гелди.

Яхуда патышасы Ехоякым
(2 Патышалар 23:36–24:7)

[5] Ехоякым патыша боланда йигрими бәш
яшындады. Ол Иерусалиме он бир йыл патышалык
этди. Ол Худайы Реббиң назарында йигренҗи
ишлери этди. [6] Бабыл патышасы Небукаднесар
Ехоякымың үстүне чозуп, оны Бабыла әкитмек
үчин зынҗыр билен даңды. [7] Небукаднесар Реббиң
өйүндәки гап-гачлары хем Бабыла әкидип, олары
өзүниң Бабылдакы көшгүнде гойды. [8] Ехоякымың
галан ишлери, онуң эден йигренҗи ишлери ве
габахатлыклары барада Ысрайыл хем Яхуда
патышаларының тарых китабында языландыр.
Онуң ерине оглы Ехоякын патыша болды.

Яхуда патышасы Ехоякын
(2 Патышалар 24:8-17)

[9] Ехоякын патыша боланда секиз яшындады. Ол
Иерусалимде үч ай, он гүн патышалык этди.
Ехоякын Реббиң назарында йигренҗи ишлери
этди. [10] Бахарда патыша Небукаднесар адам
иберип, Ехоякыны Реббиң өйүниң гымматбаха гап-
гачлары билен бирликде Бабыла гетирдип, онуң
доганы Сидкияны Яхуда ве Иерусалиме патыша
этди.

Яхуда патышасы Сидкия
(2 Патышалар 24:18-20; Ермея 52:1-3)

[11] Сидкия патыша боланда йигрими бир
яшындады. Ол Иерусалимде он бир йыл
патышалык этди. [12] Сидкия Реббиң назарында
йигренҗи ишлери этди. Ол Реббиң адындан геплән
Ермея пыгамбериң өңүнде өзүни кичелтмеди.

Иерусалимиң сынмагы
(2 Патышалар 25:1-21; Ермея 52:3-11)

[13] Шейле хем Сидкия өзүне Худайдан ант ичирен
Бабыл патышасы Небукаднесара гаршы гозгалаң
турузды. Сидкия Ысрайыл Худайы Реббе тарап
өврүлмеҗек болуп, бойнуёгынлык этди, йүрегини
гататды. [14] Әхли руханы баштутанлары билен халк
бирликде миллетлериң әхли йигренҗи ишлерине
эердилер, бивепалык чакданаша артды. Олар
Реббиң Иерусалимде мукаддес эден өйүни мурдар
этдилер. [15] Аталарының Худайы Реб олара
пыгамберлериң үсти билен ызыгидерли дуйдурыш
берди, чүнки Онуң Өз халкына ве месгенине
рехими инди. [16] Эмма олар Худайың чапарларыны
масгаралап, Худайың сөзлерини әсгермезлик
этдилер, Онуң пыгамберлерини кемситдилер.

Онсоң Реббиң Өз халкына гаршы газабы шейле
бир ловлады велин, ондан гутулар ялы болмады.
[17] Онсоң Реб Иерусалимиң гаршысына Бабыл
патышасыны чоздурды. Бабыллылар мукаддес
өйүнде яшларыны гылычдан гечирдилер;
йигитлердир гызлара, гоҗалардыр сачы
агаранлара олар рехим этмедилер. Реб оларың
барыны Бабыл патышасының элине берди.
[18] Небукаднесар Худайың өйүндәки әхли улулы-
кичили гап-гачлары, Реббиң өйүндәки
хазыналары, патышаның ве онуң эмелдарларының
хазыналарыны Бабыла алып гитди. [19] Бабыллылар
Худайың өйүни якып, Иерусалимиң диварыны
йыкып, ондакы әхли көшклере от берип, әхли
гымматбаха затлары ёк этдилер. [20] Бабыл
патышасы гылычдан аман галанлары Бабыла есир
эдип әкитди. Есир эдилип әкидиленлер Парс
патышалыгы хәкимиет башына гечйәнчә, Бабыл
патышасына ве онуң огулларына гул болдулар.
[21] Шейдип, Реббиң Ермеяның үсти билен айдан
сөзи амала ашды. Юрт вейранчылыкда болан
гүнлериниң довамында долы етмиш йыллап
дынчлыкда болды.

Куреш патышаның перманы

(Эзра 1:1-4)

[22] Парс патышасы Курешиң патышалыгының
биринҗи йылында Реббиң Ермеяның үсти билен
айдан сөзи амала ашар ялы, Реб Куреш
патышаның уланян язувында перман чыкарып,
оны тутуш патышалыгына чапар үсти билен җар
этмеги онуң калбына салды. [23] Парс патышасы
Куреш шейле дийййәр: «Гөгүң Худайы Реб ер
йүзүндәки әхли патышалыклары маңа берди ве
Яхуданың Иерусалим шәхеринде Өзүне
ыбадатхана гурмагы маңа эмр этди. Араңызда
Худайың халкындан боланыңыз бар болса,
юрдуңыза доланың. Худайыңыз Реб сизе яр
болсун!»

Эзра

Гириш

Бу китапда Бабыл сүргүнлигинден бошан ысрайыллар билен бирликде Эзра мүрзәниң хем Иерусалим шәхерине доланып гелши беян эдилйәр. Шол дөврүде Реб яхудыларың Иерусалиме, Яхуда доланып, ыбадатхананы дикелтмәге ругсат бермеги Парс патышасы Курешиң калбына саляр. Бу ыбадатхананы Сүлейман пыгамбер бина эдипди. Эмма Небукаднесар патышаның дөврүнде бабыллылар оны ер билен егсан эдипдилер.
Парс патышасы Куреш хер миллетиң өз худайының бардыгына, шол худайың өз халкының ватанында яшаяндыгына ынанярды. Шонуң үчин-де, ол ысрайылларың Худайы Иерусалимде яшаяр дийип пикир эдйәрди. Эзра б. э. өң 458-нҗи йылда, ягны Артаксерксиң шалыгының единҗи йылында Иерусалиме доланяр. Бу вака Нехемя пыгамбериң Иерусалиме доланмагындан өң болуп гечйәр. Нехемя Иерусалиме б. э. өң 444-нҗи йылда доланып, онуң вейран эдилен диварларыны дикелтмекде халка ёлбашчылык эдйәр. Шейле-де ол өз китабында Эзраның халка Төврады окап бершини гүррүң берйәр. (Нехемя 8-нҗи бап).
ве китапларының кәбир парчалары еврей дилинде дәл-де, арамей дилинде языландыр. Арамей дили Бабыл ве Парс шалыкларының халкара дили болуп, ол Иса догулмазындан өң ве соң Ысрайылың эсасы геплешик дили болды. Хатлар эсасан хем арамей дилинде язылярды. Еврей дили болса ыбадатханада уланылярды. Мукаддес Язгылар хем еврейче языланды. Шонуң үчин-де, мүрзелер еврей дилини ве Төврады оңат билйән адамлар болмалыдылар.
Шейле-де китапларына серет.

Мазмуны

Ысрайыллар сүргүнликден гайдып гелйәрлер
Ыбадатхана дикелдилйәр ве Худая багыш эдилйәр
Эзра Иерусалиме гелйәр

1-нҗи бап

Куреш патыша яхудалара юрдуна доланмага ругсат берйәр

1 Парс патышасы Курешиң патышалыгының
биринҗи йылында Ермея аркалы аян эдилен
Реббиң сөзүниң † амала ашмагы үчин, Реб Куреш
патышаның шейле перман чыкарып, оны тутуш
патышалыгына җар этмеги онуң калбына салды:
2 «Парс патышасы Куреш шейле дийййәр: „Гөгүң
Худайы Реб ер йүзүндәки әхли патышалыклары
маңа берди ве Яхуданың Иерусалим шәхеринде
Өзүне ыбадатхана гурмагы маңа эмр этди.
3 Араңызда Худайың халкындан боланыңыз бар
болса, гой, Худайы онуң билен болсун. Олар
Яхуданың Иерусалим шәхерине гитсин-де,
Ысрайыл Худайы Реббе – Иерусалимдәки Худая
ыбадатхана гурсун. 4 Ким ниреде галан болса, шол
ериң илаты олара Иерусалимдәки Худайың өйи
үчин берҗек мейлетин садакаларындан дашары
алтын, күмүш, эмләк ве мал-гара билен ярдам
этсин“».
5 Шондан соңра Худай тарапындан калбы оярылан
хер кес – яхуда ве бенямин тирелериниң
уругбашылары хем-де руханылардыр левилери
барып, Реббиң Иерусалимдәки ыбадатханасыны
бина этмек үчин, ёл шайларыны тутуп ууградылар.
6 Оларың төверегиндәки ерли илат болса алтын,
күмүш гаплар, эмләк, мал-гаралар, гымматбаха
затлар ве ене-де ыбадатхана үчин мейлетин
садакалар хем берип, олара ярдам этди. 7 Куреш
патышаның өзи Небукаднесарың Иерусалимдәки
Реббиң ыбадатханасындан әкидип, өз
худайларының бутханасында гоян гап--гачларыны

† *Ермея аркалы аян эдилен Реббиң сөзүниң – серет: Йрм 25:11-14; 29:10-11.*

чыкарып гетирди. 8 Куреш патыша бу затлары
хазыначы Митредата чыкартды ве ол әхли гап-
гачлары санап, олары Яхуданың хәкими
Шешбасара говшурды. Ол затлар шулардан
ыбаратды: отуз алтын окара, мүң күмүш окара,
йигрими докуз күмүш җам, отуз алтын шакәсе,
дөрт йүз он башга хили күмүш шакәсе ве мүң
бейлеки гап-гачлар. 11 Алтындыр күмүшден ясалан
гап-гачларың әхлисиниң җеми бәш мүң дөрт
йүзди. Сүргүн эдиленлер Бабылдан Иерусалиме
гайдып геленлеринде, Шешбасар бу гап-гачларың
хеммесини өз яны билен гетирди.

2-нҗи бап

Сүргүнден гайдып геленлер

2 Бабыл патышасы Небукаднесар тарапындан
есир алнып, Бабыла сүргүн эдилен яхуды
несиллери Иерусалиме ве Яхудадакы өз
галаларына гайдып гелдилер. 2 Олар Зерубабыл,
Ешува, Нехемя; Серая, Регелая, Мордекай, Билшан,
Миспар, Бигвай, Рехум ве Багана дагының
ёлбашчылыгында гелдилер.

Есирликден гайдып гелен Ысрайыл халкының
эркек адамларының санавы шулардыр:

3 Парош несиллери ики мүң бир йүз етмиш ики
адам; 4 Шепатян несиллери үч йүз етмиш ики адам;
5 Аран несиллери еди йүз етмиш бәш адам;
6 Пахатмовап несиллери, ягны Ешува ве Ёвап
несиллери ики мүң секиз йүз он ики адам; 7 Эйлам
несиллери бир мүң ики йүз элли дөрт адам; 8 Зату
несиллери докуз йүз кырк бәш адам; 9 Закай
несиллери еди йүз алтмыш адам; 10 Банының
несиллери алты йүз кырк ики адам; 11 Бебайың
несиллери алты йүз йигрими үч адам; 12 Азгадың
несиллери бир мүң ики йүз йигрими ики адам;
13 Адоникамың несиллери алты йүз алтмыш алты
адам; 14 Бигвайың несиллери ики мүң элли алты
адам; 15 Адиниң несиллери дөрт йүз элли дөрт
адам; 16 Атериң, ягны Хизкияның несиллери тогсан
секиз адам; 17 Безайың несиллери үч йүз йигрими
үч адам; 18 Ёраның несиллери бир йүз он ики адам;
19 Хашумың несиллери ики йүз йигрими үч адам;
20 Гибарың несиллери тогсан бәш адам;
21 Бейтуллахамың халкы бир йүз йигрими үч адам;
22 Нетопаның халкы элли алты адам; 23 Анатодың
халкы бир йүз йигрими секиз адам; 24 Азмаведиң
халкы кырк ики адам; 25 Кирятъегарымың,
Кепираның ве Бееродың халкы еди йүз кырк үч
адам; 26 Раманың ве Гебаның халкы алты йүз
йигрими бир адам; 27 Микмашың халкы бир йүз
йигрими ики; 28 Бейтелиң ве Айың халкы ики йүз
йигрими үч; 29 Небоның халкы элли ики адам;
30 Магбышың халкы бир йүз элли алты адам;
31 Бейлеки Эйламың несиллери бир мүң ики йүз
элли дөрт адам; 32 Харымың халкы үч йүз йигрими
адам; 33 Лодуң, Хадыдың ве Ононың халкы еди йүз
йигрими бәш адам; 34 Ерихоның халкы үч йүз кырк
бәш адам; 35 Сенаның халкы үч мүң алты йүз отуз
адам.
36 Руханылар: Ешуваның неслинден Едаяның
несиллери докуз йүз етмиш үч адам; 37 Иммериң
несиллери бир мүң элли ики адам; 38 Пашхурың
несиллери бир мүң ики йүз кырк еди адам;
39 Харымың несиллери бир мүң он еди адам.
40 Левилер Ходавяның несиллеринден болан
Ешуваның ве Кадмыелиң несиллери етмиш дөрт
адам.
41 Айдымчылар: Асафың несиллери бир йүз
йигрими секиз адам.
42 Дервезебанлар: Шаллумың, Атериң, Талмоның,
Акубың, Хатытаның, Шобайың несиллери, әхлиси
билеликде бир йүз отуз докуз адам.
43 Ыбадатхана хызматкәрлери: Сиханың,
Хасупаның, Табаготың, 44 Кейросың, Сигаханың,
Падоның, 45 Лебананың, Хагабаның, Акубың,
46 Хагапың, Шалмайың, Хананың, 47 Гидолың,
Гехарың, Реяяның, 48 Ресиниң, Некоданың,
Газамың, 49 Узаның, Пасеяның, Бесайың,
50 Аснаның, Мегунымың, Непусымың, 51 Бакбугың,
Хакупаның, Хархурың, 52 Баслутың, Мехиданың,
Харшаның, 53 Баркосың, Сисераның, Теманың,
54 Несияның, Хатыпаның несиллери.
55 Сүлейманың хызматкәрлериниң несиллеринден
Сотайың, Хасоперетиң, Перуданың, 56 Ягланың,
Дарконың, Гидолың, 57 Шепатяның, Хатылың,
Покерет Хасебайымың ве Оминиң несиллери.
58 Әхли ыбадатхана хызматкәрлериниң ве
Сүлейманың хызматкәрлериниң несиллериниң
җеми үч йүз тогсан ики адам болды.
59 Телмеладан, Телхаршадан, Керупдан, Адандан ве
Иммерден гайдып гелен, йөне өз тирелериниң,
аслының Ысрайыла дегишлидиклерини субут эдип
билмедиклери шулары: 60 Делаяның, Тобияның ве
Некоданың несиллери алты йүз элли ики адам.
61 Шейле-де руханыларың несиллеринден Хабая,
Хакос ве Барзыллай (гилгатлы Барзыллайың
гызларындан аял алып, шоларың ады билен
атландырылан.) 62 Булар өз атларыны несил
дарагты боюнча хасаба алнанларың арасындан
гөзледилер, эмма тапып билмедилер. Шонуң
үчинем олар руханылыкдан чыкарылдылар.
63 Хәким олара Урымы ве Туммымы † уланып
билйән руханы тапылянча, иң мукаддес нахардан
иймезлиги табшырды.

---

† *Урым ве Туммым – Худайың ислегини билмек үчин
руханылар тарапындан уланылян ики саны даш. Сөзлүге серет.*

64 Еди мүң үч йүз отуз еди аялдыр эркек
хызматкәрлери хем-де ики йүз эркек хем аял
айдымчылары хасап этмәниңде, әхли халкың саны
кырк ики мүң үч йүз алтмышды. 66 Оларың еди йүз
отуз алты аты, ики йүз кырк бәш гатыры, дөрт йүз
отуз бәш дүеси, алты мүң еди йүз йигрими эшеги
барды.
68 Кәбир уругбашылар Иерусалимдәки Реббиң
өйүне геленлеринде, Худайың өйүни өңки еринде
дикелтмек үчин, мейлетин садакалар бердилер.
69 Олар өз ягдайларының етдигинден гурлушык
хазынасына йигрими бәш батман † алтын, йүз элли
батман †† күмүш ве йүз лай руханы эшигини
бердилер. 70 Руханылар, левилер, халкың кәбири,
ыбадатхана айдымчылары, дервезебанлары ве
хызматкәрлери өз галаларында, ысрайыллар хем
өз галаларында орнашдылар.

3-нҗи бап

Гурбанлык сыпасы ясаляр

3 Ысрайыллар өз галаларында
ерлешенлеринден соң, единҗи айда әхли илат
Иерусалиме йыгнанды. 2 Худайың адамы Мусаның
канунында язылышы ялы, Ёсадагың оглы Ешува
бейлеки руханылар билен, Шеялтыелиң оглы
Зерубабыл өз гарындашлары билен Ысрайылың
Худайына якма гурбанлыкларыны бермек үчин,
гурбанлык сыпасыны ясадылар. 3 Олар ерли
халклардан горкансоңлар, гурбанлык сыпасыны
өңки еринде ясадылар. Олар гурбанлык сыпасында
эртирине ве агшамына Реббе якма
гурбанлыкларыны бердилер. 4 Олар Төвратда
язылышы ялы, Чатма байрамыны белледилер.
Дүзгүне лайыклыкда, хер гүн үчин берилмели
гүнделик якма гурбанлыкларыны санына гөрә
бердилер. 5 Соңра хемишелик якма
гурбанлыкларыны, Тәзе Айда ве Реббиң мукаддес
байрамларында берилйән садакалары ве хер
кимиң Реббе мейлетин садакаларыны бердилер.
6 Единҗи айың биринҗи гүнүнден башлап, олар
Реббе якма гурбанлыкларыны берип башладылар.
Эмма Реббиң ыбадатханасының энтек дүйби
тутулманды.

Ыбадатхананың дүйби тутуляр

7 Шонуң үчинем олар даш ёнуҗылара,
нечҗарлара пул, сидонлылара ве сурлулара
Ливандан деңиз үсти билен Яфо ченли кедр
агачларыны гетирмеклери үчин иймит, ичги ве
зейтун ягыны бердилер. Олара бу затлары этмәге
Парс патышасы Курешден ругсат барды.
8 Иерусалимдәки Худайың өйүне гайдып
геленлеринден соң, икинҗи йылың икинҗи
айында Шеялтыелиң оглы Зерубабыл ве Ёсадагың
оглы Ешува өз галан адамлары, руханылар,
левилер ве есирликден бошап, Иерусалиме
геленлериң әхлиси билен ише башладылар.
Левилериң йигрими ве ондан ёкары яшлыларыны
Реббиң өйүниң ишине гөзегчилик этмәге
белледилер. 9 Ешува өз огуллары, гарындашлары
билен, Кадмыел хем өз огуллары билен, Яхуданың ‡
огуллары – хеммеси бирликде Худайың өйүнде
ишлейәнлериң үстүнден гөзегчилик эдйәрдилер.
Олара Хенададың огуллары, левилер, оларың
огуллары хем-де гарындашлары көмек эдйәрдилер.
10 Уссалар Реббиң ыбадатханасының дүйбүни
тутанларында, Ысрайыл патышасы Давудың
гиризен дүзгүнине гөрә, йөрите лыбасларыны
гейнен руханылар сурнайлар, Асафың неслинден
болан левилер болса кимваллар алып, Реббе
алкыш айтмак үчин өңе чыкдылар. 11 Олар Ребби
алкышлап, Оңа шүкүр эдип:
«Реб ягшы,
Онуң Ысрайыла болан сөйгүси бакы»
дийип, нагма айтдылар. Ребби алкышланларында,
бүтин халк улы шовхун этди, себәби Реббиң
өйүниң дүйби тутулыпды.
12 Эмма улы мәхелләниң шатлык шовхунына
гарамаздан, көп адамлар: руханылар, левилер,
уругбашылар бу өйүң дүйбүниң тутулышыны
гөренлеринде, мөңңүрип агладылар. Себәби олар
озалкы өйи өз гөзлери билен гөрүпдилер. 13 Шонуң
үчинем шатлык шовхуны адамларың агысындан
тапавутландырып болмады. Халк шейле бир
шовхун-галмагал эдйәрди велин, оларың шовхуны
узаклардан эшидилйәрди.

4-нҗи бап

Душманлар ыбадатхананың дикелдилмегине гаршы боярлар

4 Сүргүнден гайдып геленлериң Реббиң
ыбадатханасыны гуряндыкларыны эшиден
Яхуданың ве Беняминиң душманлары
Зерубабылың ве уругбашыларың янына гелип,
олара: «Бизем сиз билен биле гураялы, чүнки биз
хем сизиң Худайыңыза сежде эдйәрис. Бизи бу ере
гетирен Ашур патышасы Эсархадоның дөврүнден
бәри, биз Оңа гурбанлык берип гелйәрис»
дийдилер. 3 Эмма Зерубабылдыр Ешува ве бейлеки
Ысрайыл уругбашылары олара: «Худайымыза өйи
биз сиз билен биле гурмарыс. Парс патышасы
Курешиң бизе буйрушы ялы, Ысрайыл Худайы

† *Йигрими бәш батман – еврейче алтмыш бир мүң дарик*
†† *Йүз элли батман – еврейче бәш мүң мина*

‡ *Яхуда – бу Ходавяның бейлеки ады. Серет: Эзр 2:40.*

Реббе өйи бизиң өзүмиз гурарыс» дийип җогап
бердилер.
4 Онсоң бу юрдуң илаты яхуда халкы Реббиң
өйүни гуруп йөркә, олары горкузып, эллерини
ишден соватдылар. 5 Яхудаларың ниетлерини
амала ашыртмазлык үчин, оларың гаршысына
маслахатчылар тутдулар. Бу ягдай Парс
патышалары Курешиң патышалык эден дөврүнден
тә Дарюшың дөврүне ченли довам этди.

Иерусалимиң дикелдилмеги тогтадыляр

6 Ксерксиң дөврүнде ол патышалык эдип башлан
бадына, Яхуданың ве Иерусалимиң илатыны
айыплап, оңа хат яздылар.
7 Артаксерксиң патышалыгы дөврүнде-де
Бишлам, Митредат, Табеел ве оларың яранлары
Парс патышасы Артаксерксе хат яздылар. Хат
арамей дилинде язылып, терҗиме эдилди. 8 Рехум
хәким ве Шимшай мүрзе дагы Иерусалими
яманлап, патыша Артаксерксе хат яздылар.
9 Шейле-де Рехум серкерде, Шимшай мүрзе,
оларың яранлары: хәкимлер, векиллер,
эмелдарлар, парслар, эреклилер, бабыллылар,
Сузадакы эйламлылар, бейик хем шөхратлы
Оснапарың гөчүрип, Самарияның галаларында ве
Евфрат дерясының гүнбатарындакы велаятда
ерлешдирен миллетлери патыша хат яздылар.
11 Ине, оларың иберен хатының нусгасы:
«Патыша Артаксерксе: Сизиң Евфрат дерясының
гүнбатарындакы велаятда яшаян гулларыңыз сизе
салам ёллаярлар. 12 Ине, сизиң яныңыздан гайдан
яхудыларың бизиң янымыза Иерусалиме
гелендигини сизе мәлим эдйәрис. Олар бу питнечи
ве пис шәхери тәзеден гуруп йөрлер. Олар
бинятлары беҗерип, диварлары битирип
гелйәрлер.
13 Эгер бу шәхер тәзеден гурлуп, диварлар
дикелдилсе, оларың салгыт, пач, төлег төлемеги
бес этҗекдиклерини, мунуң болса патышалыгың
газнасына зыян етирҗекдигини биз патыша аян
эдйәрис. 14 Көшгүң дуз-чөрегини иййәнлигимиз
үчин, оларың бизиң гөзүмизиң алнында патышаны
әсгермезлик этмеклерине ёл бермегиң бизе
гелишмеҗекдиги себәпли, биз сизе хат үсти билен
хабар ёллаярыс. 15 Ата-бабаларыңызың тарых
язгыларыны барладың. Тарых язгыларында сиз бу
шәхериң питнечи, патышалара ве велаят
хәкимлерине зыянлы шәхердигине гөз
етирерсиңиз. Ирки дөврлерде-де бу шәхерде
гозгалаңлар туруптдыр. Шол себәплем ол хараба
өврүлди. 16 Биз муны патыша аян эдйәрис. Эгер бу
шәхер тәзеден гурлуп, диварлар дикелдилсе, онда
Евфрат дерясының гүнбатарындакы велаятда
сизиң раятлыгыңыз болмаз».
17 Патыша Рехум хәкиме, Шимшай мүрзә оларың
Самарияда ве Евфрат дерясының гүнбатарындакы
велаятда яшаян яранларына шейле җогап иберди:
18 «Сизиң бизе ёллан хатыңызың терҗимеси мениң
хузурымда окалды. 19 Мениң буйрук бермегим
билен барлаг гечирилди хем-де бу шәхериң
гечмишде патышаларың гаршысына баш
галдырандыгы ве онда питне, гозгалаң турандыгы
аныкланылды. 20 Иерусалимде гүйчли патышалар
болуп, олар Евфрат дерясының гүнбатарындакы
бүтин велаята хөкүм йөредйән экенлер. Олара
салгыт, пач, төлег төленилйән экен. 21 Шонуң үчин
ол адамлара иши бес этмеги буйруң. Менден
буйрук болянча, бу шәхер тәзеден гурулмасын.
22 Йөне бу ишде сересап болуң, харсаллык этмәң,
патышалыга зыян гетирҗек ягдай дөремесин».
23 Артаксеркс патышаның хатының нусгасы Рехум
хәкимиң, Шимшай мүрзәниң ве оларың
яранларының өңүнде окалан бадына, олар
ховлукмачлык билен Иерусалиме яхудыларың
янына барып, зорлук ве гүйч билен олары иши
тогтатмага меҗбур этдилер. 24 Шейдип, Худайың
Иерусалимдәки өйүниң дикелдиш ишлери
тогтадылды. Бу ягдай Парс патышасы Дарюшың
патышалыгының икинҗи йылына ченли довам
этди.

5-нҗи бап

Ыбадатхана гурлушыгы тәзеден башланяр

5 Хагай пыгамбер билен Ыдоның оглы Закаря
пыгамбер Яхудадакы ве Иерусалимдәки
яхудылара Ысрайыл Худайының адындан
пыгамберлик этдилер. 2 Онсоң Шеялтыелиң оглы
Зерубабыл билен Ёсадагың оглы Ешува дагы
Худайың Иерусалимдәки өйүни тәзеден гурмага
башладылар. Худайың пыгамберлери-де олар
билен болуп, олары рухландырдылар.
3 Шол бир вагтда Евфрат дерясының
гүнбатарындакы велаятың хөкүмдары Татенай,
Шетар Бозенай ве яранлары оларың янына гелип,
шейле дийдилер: «Бу бинаны гурмага ве битирмәге
ким сизе буйрук берди?» 4 Шейле хем олардан: «Бу
бинаны гурянларың атлары ким?» дийип
сорадылар. 5 Эмма Ысрайыл Худайының назары
яхуды яшулуларында болансоң, бу иш хакдакы
хабар Дарюша етип, ондан җогап гелйәнчә, олар
яхудыларың ишини тогтадып билмедилер. 6 Евфрат
дерясының гүнбатарындакы велаятың хөкүмдары
Татенайың, Шетар Бозенайың ве онуң яранлары
болан шол велаятың векиллери патыша Дарюша
хат яздылар. 7 Хатың мазмуны шейледи:

«Патыша Дарюша догайы салам! 8 Биз Яхуда
этрабына, бейик Худайың өйүне барандыгымызы,
сизиң алыхезретлериңизе мәлим эдйәрис. Ол
ёнулан дашлардан ве диварларына агач өрүмлер
гойлуп, салнып йөр. Бу иш җаныпкешлик билен
үстүнликли алнып барыляр.
9 Онсоң биз оларың яшулуларындан: „Бу бинаны
гурмага ве битирмәге ким сизе буйрук берди?“
дийип сорадык. 10 Шейле хем биз Сизе хабар
бермек ве оларың яшулуларының атларыны язып
алмак ниети билен олардан атларыны сорадык.
11 Олар бизе шейле җогап бердилер:
„Биз Ериң ве Гөгүң Худайының туллары, көп
йыллар мундан өң гурлан өйи тәзеден гуруп йөрүс.
Оны Ысрайылың бейик патышасы долы гуруп
гутарды. 12 Эмма аталарымызың Гөгүң Худайының
гахарыны гетирендиклери себәпли, Ол олары
кесетлерден болан Бабыл патышасы
Небукаднесарың элине берди. Небукаднесар болса
бу өйи йыкып, халкы Бабыла есир эдип әкитди.
13 Йөне Бабыл патышасы Куреш өз
патышалыгының биринҗи йылында Худайың бу
өйүни тәзеден гурмалы дийип буйрук берди.
14 Иерусалимдәки Худайың өйүнден –
ыбадатханасындан Небукаднесар тарапындан
алнан ве Бабыл бутханасына гетирилип гойлан
алтын, күмүш гап-гачлары Куреш патыша Бабыл
бутханасындан чыкартды.
Ол затлар Шешбасар атлы бир адама говшурылды.
Оны Куреш патышаның өзи хәким белләпди.
15 Куреш патыша оңа: ‘Бу гап-гачлары ал-да,
Иерусалимдәки ыбадатхана элтип гой хем-де
Худайың өйүни өңки еринде гурдур’ дийди.
16 Онсоң Шешбасар гелип, Худайың Иерусалимдәки
өйүниң дүйбүни тутды. Ол шондан бәри гурлуп йөр
ве хенизем тамамлананок“.
17 Шонуң үчинем эгер патыша макул билсе,
Бабылың шалык архивлеринде барлаг гечирдип,
Куреш патышаның Худайың Иерусалимдәки өйүни
тәзеден гурмага йөрите буйрук берендигини я-да
бермәндигини аныклатсын. Бу иш барада патыша
өз ислегини бизе билдирсин».

6-нҗы бап

Дарюш Курешиң перманыны тассыклаяр

6 Онсоң Дарюш патышаның буйрук бермеги
билен Бабылдакы хазыналарың сакланян ша
архивлеринде барлаг гечирилди. 2 Мадай
велаятында ерлешйән Экбатана галасындан болса
бир кагыз тапылды. Онда шейле язгы барды:
«Перман:
3 Куреш патыша өз шалыгының илкинҗи йылында
Худайың Иерусалимдәки өйүниң тәзеден
гурлушыгы барада шейле буйрук берди:
„Бу өйде садакалар ве якма гурбанлыклар
берилсин; өйүң бейиклиги-де, ини-де алтмыш
тирсек болсун. 4 Диварларының үч хатары ёнулан
дашлардан ве бир хатары агачдан өрүлсин. Харч-
хараҗадың хеммеси ша хазынасындан төленсин.
5 Шейле хем Небукаднесар тарапындан Худайың
Иерусалимдәки өйүнден алнып, Бабыла гетирилен
алтындыр күмүш гаплар ызына элтилип, ене-де
ыбадатханада ерли-еринде гоюлсын. Сиз олары
Худайың өйүнде гоймалысыңыз“».
6 Шейдип, Дарюш патыша шейле хабар ёллады:
«Евфрат дерясының аңырсындакы велаятың
хөкүмдары Татенай, Шетар Бозенай хем-де
яранларыңыз болан Евфрат дерясының
аңырсындакы велаятың векиллери, сиз өе
голайлашмаң. 7 Худайың өйүниң ишине пәсгел
бермәң. Гой, яхудыларың хәкими ве баштутанлары
Худайың бу өйүни өңки еринде тәзеден гурсунлар.
8 Мунуң үстесине-де, мен сизе яхудыларың
баштутанларына Худайың бу өйүниң гурулмагы
үчин, нәме көмек этмелидигиңиз барада перман
чыкарярын. Бу адамларың харҗы долулыгына ве
гиҗикдирилмән ша хазынасындан Евфрат
дерясының гүнбатарындакы велаятың берйән
салгыдындан төленсин. 9 Гөгүң Худайына якма
гурбанлыклар бермек үчин өкүзчелер, гочлар,
гузулар ве башга-да нәме зерур болса, бугдай, дуз,
шерап, яг герек болса, Иерусалимдәки
руханыларың иследигиче хер гүн хөкман
берилсин. 10 Шейдип, олар Гөгүң Худайыны хошал
эдәйҗек гурбанлыклары берип, патышаның ве
онуң огулларының җанларының саглыгы үчин
дилег этсинлер.
11 Шейле хем ким шу пермана боюн эгмесе, онуң
өйүнден пүрс согрулып, өй эесини шоңа
чишлемеги буйрук берйәрин. Онуң өйи болса
харабалыга өврүлсин. 12 Гой, Иерусалими өзүне
ыбадат эдилмели ер хөкмүнде сайлан Худай, бу
перманы үйтгетмәге ве Худайың бу өйүни йыкмага
сынанышан хер бир патышаныдыр халкы ер билен
егсан этсин.
Мен – Дарюш патыша буйрук берйәрин: бу перман
җаныпкешлик билен берҗай эдилсин!»

Ыбадатхана Худая багыш эдилйәр

13 Онсоң Дарюш патышаның иберен хатына
лайыклыкда, Евфрат дерясының гүнбатарындакы
велаятың хәкими Татенай, Шетар Бозенай ве
оларың яранлары Дарюш патышаның перманыны
долы берҗай этдилер. 14 Шейдип, Хагай пыгамбер

билен Ыдоның оглы Закаряның пыгамберлик
этмеклери аркалы, яхудыларың баштутанлары
ыбадатхананы гурдулар; оларың ишлери
илерледи. Олар Ысрайыл Худайының эмри билен,
Парс патышалары Курешиң, Дарюшың ве
Артаксерксиң перманы билен бу бинаны гуруп
гутардылар. 15 Бу өй Адар айының үчүне †,
Дарюшың патышалыгының алтынҗы йылында
гурлуп гутарылды.
16 Онсоң ысрайыл халкы, руханылардыр левилер
ве сүргүнден гайдып гелен башгалар хем Худайың
бу өйүниң багышланма дабарасыны улы шатлык
билен белледилер. 17 Олар Худайың өйүниң
багышланма дабарасында бир йүз өкүзи, ики йүз
гочы, дөрт йүз гузыны ве Ысрайыл тирелериниң
санына гөрә, бүтин ысрайыл халкы үчин гүнә
гурбанлыгы хөкмүнде он ики эркеҗи гурбанлык
бердилер. 18 Мусаның Китабында язылышы ялы,
Иерусалимде Худая хызмат этмеклери үчин олар
руханылары ве левилери дүрли топарлара
бөлдүлер.

Песах байрамы

19 Биринҗи айың он дөрдүнҗи гүни сүргүнден
гайдып геленлер Песах байрамыны белледилер.
20 Руханылардыр левилер инлерини тәмизледилер;
оларың хеммеси тәмизди. Шонуң үчин левилер
әхли сүргүнден гайдып геленлер үчин, өз руханы
доганлары ве өзлери үчин Песах җанлысыны
сойдулар. 21 Ысрайылың сүргүнден гайдып гелен
халкы, шейле хем Ысрайыл Худайы Реббе ыбадат
этмек үчин шол ерли халкларың нежис
ишлеринден эл чекип, яхудалара гошуланларың
бары оны ийдилер. 22 Онсоң олар еди гүнләп улы
шатлык билен Петир байрамыны белледилер.
Чүнки Реб олара шатлык берди ве Ысрайыл
Худайының өйүни гурмага яхудалара ярдам берери
ялы, Ашур патышасының калбында олара болан
рехим оярды.

7-нҗи бап

Эзра Иерусалиме гелйәр

7 Бу вакалардан соң Парс патышасы
Артаксерксиң дөврүнде Эзра Бабылдан чыкды.
Ол Сераяның оглуды. Серая Азаряның, Азаря
Хилкияның, Хилкия Шаллумың, Шаллум Садогның,
Сагдок Ахытубың, Ахытуп Амаряның, Амаря
Азаряның, Азаря Мераёдың, Мераёт Зерахяның,
Зерахя Узының, Узыны Букының, Букы Абышуваң,
Абышува Пинехасың, Пинехас Элгазарың, Элгазар
баш руханы Харуның оглуды. Ол Ысрайыл Худайы
Реббиң Муса берен канунындан оңат баш чыкарян,
өкде мүрзеди. Патыша оңа соран затларының
хеммесини берди, чүнки Худайы Реб оны
голдаярды. 7 Артаксеркс патышаның
патышалыгының единҗи йылында ысрайыл
халкының бир бөлеги, бирнәче руханылардыр
левилер, ыбадатхана айдымчыларыдыр
дервезебанлары ве хызматкәрлери Иерусалиме
гайтдылар. 8 Эзра Артаксерксиң патышалыгының
единҗи йылының бәшинҗи айында Иерусалиме
гелди. 9 Эзра биринҗи айың биринҗи гүни
Бабылдан чыкып гайдыпды. Худайының ялкамагы
билен ол бәшинҗи айың биринҗи гүни
Иерусалиме гелди. 10 Эзра Реббиң кануныны
өвренип, оны берҗай этмеги, Ысрайылда онуң
парзларыны, хөкүмлерини өвретмеги йүрегине
дүвүпди.

Артаксеркс патышаның Эзра берен хаты

11 Артаксеркс патышаның Реббиң
табшырыкларындан ве Онуң ысрайыл халкына
берен парзларындан оңат баш чыкарян руханысы,
Эзра мүрзә язан хатының нусгасы шейледир:
12 «Шаларың шасы Артаксерксден Гөгүң Худайының
кануналарыны язян Эзра рухана догайы салам!
13 Мен юрдумдакы ысрайыл халкындан я оларың
руханыларындан, я-да левилерден өз мейли билен
Иерусалиме гитмек ислейән хер бир адама ругсат
берилсин дийип буюрярын. 14 Сен патыша ве онуң
еди геңешчиси тарапындан Яхудада ве
Иерусалимде элиңдәки Худайың канунының
нәхили ерине етирилйәндигини барламак үчин,
15 патыша ве онуң геңешчилериниң Иерусалимде
месген тутян Ысрайыл Худайына мейлетин берен
алтындыр күмшүни әкитмек үчин, 16 бүтин Бабыл
велаятындан тапҗак алтындыр күмшүңи ве өз
Худайларының Иерусалимдәки өйи үчин
руханыларың, халкың берен мейлетин
садакаларыны алып гитмек үчин иберилйәрсиң.
17 Бу пуллар сересаплылык билен уланылып, оңа
өкүзлер, гочлардыр гузулар, галла ве ичги
садакалары сатын алнып, олар Худайыңызың
Иерусалимдәки өйүниң гурбанлык сыпасында
садака берилсин.
18 Галан алтындыр күмши өз доганларың билен
Худайыңызың ислегине гөрә, нәме гөвнүңизе җай
болса, шоңа уланып билерсиңиз. 19 Худайың
өйүниң хызматы үчин өзүңе берлен гап-гачлары
хем Иерусалимде месген тутян Худайыңың
хузурына элтип гой. 20 Өз Худайыңың өйи үчин ене-
де зат герек болса, шаның хазынасындан алып
билерсиң.
21 Мен патыша Артаксеркс, Евфрат дерясының
аңырсындакы әхли хазынадарлара буйрук

† *Адар айының үчүне – бу 12-нҗи мартдыр.*

берйәрин! Гөгүң Худайының кануныны язян Эзра
рухана нәме герек болса, оны дессине берҗай
эдиң. [22] Йүз етмиш батмана † ченли күмүш, еди йүз
элли батмана †† ченли бугдай, отуз мешик ‡ шерап,
отуз хум ‡† яг хем-де хасапсыз дуз берилсин.
[23] Патышаның ве онуң огулларының башына газап
инмез ялы, Гөгүң Худайы тарапындан Худайың өйи
барада нәме табшырык берилсе, ол долы берҗай
эдилсин. [24] Шейле хем, сизе аян эдйәрис:
руханылардыр левилериң, ыбадатхана
айдымчыларыдыр дервезебанларың ве
хызматкәрлериң, шейле хем Худайың бу өйүниң
бейлеки хызматкәрлериниң хич биринден салгыт,
пач, төлег алынмасын.
[25] Сен болса, Эзра, Худайың саңа берен пәхим-
пайхасына гөрә, Евфрат дерясының
гүнбатарындакы велаятда, сениң Худайыңың
канунларыны билйән бүтин халка хөкүмини
йөредип билҗек казылары, хәкимлери белле.
Кануны билмейәнлерине-де сен өврет. [26] Ким
сениң Худайыңың кануныдыр патышаның
канунына боюн эгмесе, оңа берк темми берилсин.
Ол өлүме хөкүм эдилсин я-да сүргүн эдилсин, онуң
эмләги элинден алынсын я-да ол зындана
ташлансын!»

Эзра Ребби алкышлаяр

[27] Реббиң Иерусалимдәки өйүне шөхрат гетирмек
үчин патышаның калбына бу затлары салан
ааларымызың Худайы Реббе алкыш болсун! [28] Ол
патышаның, онуң геңешчилериниң ве әхли гүйчли
бегзадаларының хузурында маңа мерхеметини
эчди. Худайым Реббиң голдавындан рухланып,
мениң билен Иерусалиме доланмаклары үчин
Ысрайыл баштутанларыны йыгнадым.

8-нҗи бап

Сүргүнден гайдып гелен уругбашылар

8 Артаксеркс патышаның дөврүнде мениң
билен биле Бабылдан чыкан уругбашылар ве
оларың несил язгысы шудур:
[2] Пинехасың неслинден Гершом; Ытамарың
неслинден Даныел; Давудың неслинден Хатуш,
Шеканяның несиллери. Парошың неслинден
Закаря ве онуң билен несил дарагты боюнча
хасаба алнан йүз элли эркек адам. [4] Пахатмовабың
неслинден Зерахяның оглы Элёгейнай ве онуң
билен ики йүз эркек адам. [5] Яхазыялың неслинден
Шеканя ве онуң билен үч йүз эркек адам. [6] Адиниң
неслинден Ёнатаның оглы Эбет ве онуң билен элли
эркек адам. [7] Эйламың неслинден Аталяның оглы
Ешагя ве онуң билен етмиш эркек адам.
[8] Шепатяның неслинден Микайылың оглы Зебадя
ве онуң билен сегсен эркек адам. [9] Ёвабың
неслинден Ехиелиң оглы Абадя ве онуң билен ики
йүз он секиз эркек адам. [10] Ёсыпяның неслинден
Шеломыт ве онуң билен йүз алтмыш эркек адам.
[11] Бебайың неслинден Бебайың оглы Закаря ве
онуң билен йигрими секиз эркек адам. [12] Азгадың
неслинден Хакатаның оглы Ёханан ве онуң билен
бир йүз он эркек адам. [13] Адоныкамың соңкы
несиллеринден боланларың атлары: Элипелет,
Егиел, Шемагя ве олар билен алтмыш эркек адам.
[14] Бигвайың неслинден Утай, Закур ве олар билен
етмиш эркек адам.

Ыбадатхана хызматына тайярлык

[15] Мен оларың хеммесини Ахава тарап акян
деряның боюна йыгнадым. Биз ол ерде үч гүн
дүшледик. Мен халкы ве руханылары бир лай
гөзден гечиренимде, левилерден екеҗесине-де
гөзүм дүшмеди. [16] Онсоң мен баштутанлар
Элигезери, Ариели, Шемагяны, Элнатаны, Ярыбы,
Элнатаны, Натаны, Закаряны, Мешулламы ве
пәхим-пайхаслы адамлар болан Ёярыбы, Элнатаны
чагыртдым. [17] Олары Касыпядакы баштутан
Ыдоның янына ибердим. Бизе Худайымызың
ыбадатханасында гуллук эдер ялы адам
ибермеклери үчин, Касыпядакы Ыдо ве онуң
гарындашларына – ыбадатхана хызматкәрлерине
нәме диймелидигини олара айтдым.
[18] Худайымызың ялкамагы билен олар бизиң
янымыза Ысрайылың човлугы, Левиниң агтыгы
Махлының неслинден болан Шеребя атлы дана
адамы ве онуң огулларыдыр гарындашларыны –
җеми он секиз адамы гетирдилер. [19] Шейле хем
Хашабяны, онуң билен Мерарының неслинден
болан Ешагяны ве онуң гарындашларыдыр оларың
огулларыны – җеми йигрими адамы; [20] булардан
башга-да Давут билен онуң эмелдарларының
левилере хызмат этмәге беллән ыбадатхана
хызматкәрлериниң несиллеринден ики йүз
йигримисини гетирдилер. Оларың әхлисиниң ады
тутулды.
[21] Худайымызың өңүнде өзүмизи песелдип, ёлда
бизи, балаларымызы ве әхли эмләгимизи
горамагыны Ондан диләп, Ахава дерясының
боюнда агыз беклемеги ыглан этдим. [22] Чүнки мен
патышадан ёлда бизи душмандан горар ялы
эсгерлер ве атлылары дилемәге чекиндим. Биз
патыша: «Худайымыз Өзүни агтарянларың

† *Йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар*
†† *Еди йүз элли батман – еврейче йүз кор*
‡ *Отуз мешик – еврейче йүз бат*
‡† *Отуз хум – еврейче йүз бат*

хеммесине мерхемет эдйәр. Өзүнден йүз
өвренлериң гаршысына болса Онуң газабы
гүйчлүдир» дийип айдыпдык. 23 Шейдип, биз агыз
бекләп, Худайымыздан бизи горамагыны дилег
эдип ялбардык. Ол хем бизиң дилегимизи эшитди.
24 Соңра мен он ики руханы ёлбашчысыны:
Шеребяны, Хашабяны оларың он саны гарындашы
билен бирликде сайлап алдым. 25 Патышаның,
онуң геңешчилериниң, баштутанларының ве
бүтин ысрайыл халкының Худайымызың өйи үчин
садака берен алтыныны, күмшүни ве гап-
гачларыны олара чекип бердим. 26 Оларың элине
бир мүң бир йүз батман † күмүш, бир йүз етмиш
батмана †† лайык күмүш окаралар, бир йүз етмиш
батман алтын, йигрими гадага ‡ лайык йигрими
саны алтын окара, алтын ялы гымммат, ловурдап
дуран бүрүнчден эдилен ики саны гап--гаҗы өлчәп
бердим. 28 Мен олара шейле дийдим: «Сиз Реббе
багыш эдиленсиңиз, бу гап-гачлар хем багыш
эдилендир. Бу алтындыр күмүш сизиң ата-
бабаларыңызың Худайы Реббе берлен мейлетин
садакадыр. 29 Бу затлары Реббиң өйүниң
отагларында баш руханыларың ве левилериң
Иерусалимдәки Ысрайыл уругбашыларына
говшурянчаңыз, олары берк горап саклаң».
30 Шейдип, руханылардыр левилер алтындыр
күмши ве Худайымызың Иерусалимдәки өйүне
әкидилмек үчин өлчелип берлен гап-гачлары кабул
эдип алдылар.
31 Онсоң биринҗи айың он икинҗи гүни биз
Ахава дерясының боюндан Иерусалиме бакан ёла
рована болдук. Ёлда Худайымыз бизиң билен биле
болуп, Ол бизи ёлдакы гаракчылардан ве душман
элинден халас этди. 32 Биз Иерусалиме гелип, ол
ерде үч гүн галдык. 33 Дөрдүленҗи гүн
Худайымызың өйүнде алтындыр күмүш ве гап-
гачлар өлчелип, олар Урыяның оглы руханы
Меремотың элине берилди. Меремотың янында
Пинехасың оглы Элгазар барды. Леви тиресинден
болан Ешуваның оглы Ёзабат ве Биннуйың оглы
Ногадя хем оларың янындады. 34 Әхли зат саналып,
өлчелип, әхлисиниң җеми аграмы язылып алынды.
35 Онсоң есирликден, сүргүнден гайдып геленлер
Ысрайыл Худайына якма гурбанлыклар бердилер.
Бүтин Ысрайыл үчин он ики өкүз, тогсан алты гоч,
етмиш еди гузы, гүнә гурбанлыгы үчин хем он ики
эркеч бердилер. Буларың хеммеси Реббе якма
гурбанлык үчинди. 36 Патышаның перманларыны
болса онуң хөкүмдарларына, Евфрат дерясының
гүнбатарындакы велаятың хәкимлерине
етирдилер. Олар халка ве Худайың өйүне көмек
этдилер.

9-нҗы бап

Эзра гарышык никалар хакда эшидйәр

9 Бу ишлер тамамланандан соң, баштутанлар
мениң яныма гелип: «Ысрайыл халкы ве
руханылардыр левилер бу ериң халкларындан,
ягны кенганлардан, хетлерден, перизлерден,
ябуслардан, аммонлардан, мовaплардан,
мүсүрлилерден, аморлардан ве оларың нежис
ишлеринден өзлерини айры тутуп билмедилер»
дийдилер. 2 Чүнки ысрайыллар өзлерине ве
огулларына олардан гыз алып, мукаддес тохумы
ерли халклар билен гарышдырдылар. Бу хыянатда
баштутанларың өзлери хеммеден өңде болдулар.
3 Муны эшиденимде, мен эшиклерими ве донумы
йыртып, сач-сакгалымы ёлуп, гайгы-гама батып
отурдым. 4 Сүргүнден гайдып геленлериң бу эден
хыянаты себәпли, Ысрайыл Худайының айдан
сөзлеринден горкуп сандырашянларың бары
мениң дашыма үйшдүлер. Мен агшам
гурбанлыгына ченли гайгы-гама батып отурдым.
5 Агшам гурбанлыгының берилйән вагты мен
еримден галып, сал-сал эшикли ве япынҗалы дыза
чөкүп, эллерими Худайым Реббе тарап узадып, Оңа
дилег этдим:
6 «Эй, Худайым, Саңа йүзленмәге утанярын! Чүнки
гүнәмиз башымыздан агды, языгымыз бейгелип
гөге етди. 7 Ата-бабаларымызың дөврүнден тә шу
гүне ченли бизиң языгымыз улудыр. Гүнәлеримиз
үчин өзүмиз, патышаларымыз, руханыларымыз
эдил шу гүнки ялы кесеки ерли патышаларың
элине берилдик, гылычдан гечирилдик, есирлиге
дүшдүк, талаңа, масгарачылыга сезевар эдилдик.
8 Эмма инди Худайымыз Реб бизе, аман галан халка
аз салымлык рехим этди ве Өз мукаддес
меканында орун берди. Гөзүмизи нурландырып,
гулчулыгымызда бизе бираз еңиллик берди. 9 Биз
гуллардырыс, эмма Худайымыз бизи гулчулыкда
терк этмән, гайтам Парс патышаларының
хузурында бизе Өзүниң мерхеметини эчилди.
Худайымызың өйүни гуруп, онуң йыкылан
ерлерини дикелдер ялы, бизе тәзе дурмуш берди.
Ол Яхудада ве Иерусалимде бизе пена берди.
10 Эй, Худайымыз, инди, мундан соң биз нәме
диели? Чүнки биз сениң табшырыкларыңы терк
этдик. 11 Сен Өз гулларың болан пыгамберлериңиң
үсти билен: „Эележек болуп барян юрдуңыз ерли
халкларың харамлыклары, нежисликлери билен
хапаланан юртдыр. Олар оны бойдан-баша өз
харамлыклары билен долдурдылар. 12 Шонуң үчин
ерли халклар билен гыз алшып-беришмәң. Хич

† Бир мүң бир йүз батман – еврейче алты йүз элли киккар
†† Бир йүз етмиш батман – еврейче йүз киккар
‡ Йигрими гадага лайык – еврейче бир мүң дарик

хачан оларың саламатлыгыны ве абаданлыгыны
агтармаң. Шонда сиз гүйчленип, ол ериң нәз-
ыгматларындан ийип, оны несиллериңизе
эбедилик мирас галдырарсыңыз“ дийипдиң.
[13] Пис ишлеримиз ве улы языгымыз зерарлы
башымыза инен бу бела-бетерлерден соң, эй,
Худайымыз, Сен бизе гүнәлеримизе лайык җеза
бермән, гайтам бизи аман галдырдың. [14] Биз ене
Сениң табшырыкларыңы бозуп, бу нежис ишлери
эдйән халклар билен гарындашлык ачалымы?
Сениң гахар-газабың бизиң екежәмизи хем аман
галдырман хеләк эдер. [15] Я Реб, эй, Ысрайыл
Худайы, Сен адылсың! Бу гүн бизиң, аман галан
халкың гүнәси зерарлы Сениң өңүнде дуруп
билҗегимиз ёкдур, эмма шонда-да биз Сениң
хузурында дурус».

10-нҗы бап

Гарышык никаларың соңуна чыкмак маслахаты

10 Эзра Худайың өйүниң өңүнде йүзүни ере
берип аглап, дилег этди ве гүнәлерини боюн
алды. Ысрайыллардан улы мәхелле: эркеклер,
аяллар ве чагалар онуң дашына үйшдүлер. Олар
хем зар-зар аглашдылар. [2] Онсоң Эйлам
огулларындан болан Ехиелиң оглы Шеканя Эзра
йүзленип: «Биз кесеки халкдан болан аяллара
өйленип, Худайымыза бивепалык этдик. Эмма муңа
гарамаздан, Ысрайылда энтегем умыт бар. [3] Шонуң
үчинем инди, җенабымың ве Худайымызың
табшырыкларына сарпа гойянларың маслахаты
билен бу аялларың әхлисини ве оларың
чагаларыны ковҗакдыгымыз барада өз Худайымыз
билен әхт эдишелиң. Гой, бу иш канун боюнча
ерине етирилсин. [4] Ише гириш, бу сениң
борҗуңдыр, биз хем сениң билендирис. Мерт бол-
да, бу иши амала ашыр» дийди. [5] Онсоң Эзра
еринден туруп, руханылара, левилере ве бүтин
ысрайыл халкына, оларың шу айдыланы берҗай
этҗекдиклерине ант ичирди. Шейдип, оларың
хеммеси ант ичдилер.
[6] Соңра Эзра Худайың өйүниң өңүнден гайдып,
Эляшыбың оглы Ехохананың өйүне барды. Ол
сүргүнден гайдып геленлериң бивепалыгы үчин яс
тутуп, гиҗәни чөрек иймән, сув ичмән гечирди.
[7] Сүргүнден геленлериң әхлисиниң Иерусалиме
йыгнанмалыдыгы барада Яхудада ве Иерусалимде
җар чекилди. [8] Эгер кимде-ким үч гүнүң ичинде
Иерусалиме гелмесе, баштутанларың ве
яшулуларың буйругы боюнча, оларың әхли эмләги
эллеринден алнып, оларың өзлери хем сүргүнден
гелен халкың арасындан чыкарылҗакдыр дийлип
ыглан эдилди.
[9] Онсоң Яхуданың ве Бенъяминиң әхли адамлары
үч гүнүң ичинде Иерусалиме йыгнандылар. Бу
докузынҗы айың йигриминҗи гүнүди. Әхли
адамлар бу ишиң ваҗыплыгындан ве гүйчли
ягышдан яңа галпылдашып, Худайың
ыбадатханасының өңүндәки ачык мейданчада
отурдылар. [10] Онсоң руханы Эзра еринден галып,
олара: «Сиз кесеки халклардан болан аяллара
өйленип гүнә этдиңиз. Сиз Ысрайылың языгыны
артдырдыңыз. [11] Инди болса ата-бабаларыңызың
Худайы Реббиң өңүнде гүнәлериңизи боюн алып,
онуң эрк-ислеглерини ерине етириң. Өзүңизи бу
ериң халкларындан ве кесеки халклардан алан
аялларыңыздан айры тутуң» дийди. [12] Муңа бүтин
мәхелле гаты сес билен шейле җогап берди:
«Догры, биз сениң айданларыңы хөкман ерине
етирмелидирис. [13] Йөне халк көп, бу вагт ягышам
ягып дур, бизиң дашарда дурара меҗалымыз
галмады. Бу ишем бир я ики гүнүң иши дәл, чүнки
бу бабатда бизиң көпимиз гүнә газандык. [14] Гой,
бизиң баштутанларымыз бүтин мәхелләниң
адындан ише гиришсин. Бу иш зерарлы
Худайымызың гахар-газабы бизиң үстүмизден
совулянча, галаларымызда башга миллетлерден
аял аланларың бары өз галаларының яшулулары
ве казылары билен биле белленен вагтда
гелсинлер». [15] Муңа диңе Асахелиң оглы Ёнатан
билен Тикваның оглы Яхзея гаршы болдулар.
Мешуллам билен леви тиресинден болан Шабетай
хем олары голдадылар. [16] Онсоң сүргүнден гайдып
геленлер хем оларың ызына эердилер. Руханы
Эзра уругларына гөрә уругбашылары сайлады.
Оларың хеммесиниң атлары тутулып сайланылды.
Онунҗы айың бирине олар бу иши барламага
гиришдилер. [17] Биринҗи айың бирине ченли
кесеки халклардан аял алан эркеклере дегишли
болан бу барлаг ишини гутардылар.
[18] Руханы несиллериниң арасындан кесеки
миллетлерден аял аланлардан тапыланлар
шулардыр:
Ёсадагың оглы Ешуваның ве онуң доганларының
несиллеринден: Магасея, Элигезер, Ярып ве
Гедаля. [19] Олар аялларыны айырҗакдыкларына ант
ичип, языклары үчин сүрүден бир гоч алып, язык
гурбанлыгыны бердилер. [20] Иммериң
несиллеринден Хананы ве Зебадя; [21] Харымың
несиллеринден Магасея, Элия, Шемагя, Ехиел ве
Узыя; [22] Пашхурың несиллеринден: Элёгейнай,
Магасея, Ысмайыл, Нетанел, Ёзабат ве Элгаса.
[23] Левилерден Ёзабат, Шимги, Келая (бу
Келитадыр), Петахя, Яхуда ве Элигезер;
[24] айдымчылардан: Эляшып; дервезебанлардан:
Шаллум, Телем ве Уры.

25 Бейлеки ысрайыллардан, Парош
несиллеринден Рамя, Йизия, Малкыя, Миямын,
Элгазар, Малкыя ве Беная; 26 Эйламың
несиллеринден Матаня, Закаря, Ехиел, Абды,
Еремот ве Элия; 27 Затуның несиллеринден
Элёгейнай, Эляшып, Матаня, Еремот, Забат ве
Азыза; 28 Бебайың несиллеринден Ехоханан,
Хананя, Забай ве Атлай. 29 Банының несиллеринден
Мешуллам, Маллук, Адая, Яшуп, Шеял ве Еремот;
30 Пахатмовабың несиллеринден Адна, Келал,
Беная, Магасея, Матаня, Бесалел, Биннуй ве
Манаша; 31 Харымың несиллеринден Элигезер,
Йишия, Малкыя, Шемагя, Шимгон, Бенямин,
Маллук ве Шемаря; 33 Хашумың несиллеринден
Матенай, Матата, Забат, Элипелет, Еремай, Манаша
ве Шимги; 34 Банының несиллеринден Магадай,
Имран, Увел, Беная, Бедея, Келуху, Ваныя,
Меремот, Эляшып, Матаня, Матенай, Ягасай;
38 Биннуйың несиллеринден Шимги, Шелемя,
Натан, Адая, Макнадебай, Шашай, Шарай, Азарел,
Шелемя, Шемаря, Шаллум, Амаря ве Юсуп;
43 Небоның несиллеринден Егиел, Матытя, Забат,
Зебина, Ядай, Ёвел ве Беная.

44 Буларың хеммеси кесеки миллетлерден аял
алыпдылар. Кәбирлериниң олардан чагалары-да
барды.

Нехемя

Гириш

Нехемя Парс патышасы Артаксерксиң иң якын эмелдарларының бири болуп, Суза галасында яшаярды. Гүнлериң биринде ол Иерусалим шәхериндәки ягдайлары билмек үчин, шол шәхере иберилйәр. Нехемя Иерусалимиң вейран эдилен диварларыны гөренде калбы гамланяр. Ол халка баштутанлык эдип, Иерусалимиң диварларыны дикелдйәр. Шәхериң диварлары дикелдилип, халк галада орнашандан соң, Эзра мүрзе оңа дабаралы ягдайда Худайың Кануныны окап берйәр. Халк өзүниң гүнәлерини боюн алып, тоба эдйәр. Китап Нехемяның соңкы битирен ишлериниң беяны билен тамамланяр.

Мазмуны

Нехемя Иерусалиме доланып гелйәр
Иерусалимиң диварлары дикелдилйәр
Худайың Кануны окаляр ве озал баглашылан әхт беркидилйәр
Нехемяның соңкы ишлери

1-нҗи бап

Нехемя Иерусалим хакда аладаланяр

1 Хакаляның оглы Нехемя, ине, шулары гүррүң
берди:
– Парс патышасы Артаксерксиң патышалык
этмегиниң йигриминҗи йылының Кислев айында
мен Суза галасындадым. 2 Доганларымың бири
болан Хананы бирнәче адам билен Яхудадан гелди.
Мен олардан есирликден гутулып, аман галан
яхудылар хакда ве Иерусалим хакда сорадым.
3 Олар маңа: «Есирликден гутулып, аман галан
яхудылар улы бетбагтчылыкда; олар иле
масгарадырлар; Иерусалимиң диварлары
юмрулып, онуң дервезелери ода янды» дийип
гүррүң бердилер.
4 Мен бу затлары эшиденимде, отурып агладым
ве бирнәче гүнләп яс тутдум. Агыз бекләп, гөкдәки
Худайдан дилег этдим. 5 Мен шейле дийдим:
«Эй, Гөгүң Худайы Реб, бейик ве хайбатлы Худай!
Сен Өзүңи сөйүп, табшырыкларыңы берҗай
эдйәнлер билен әхтиңи хем садык сөйгиңи
саклаяң. 6 Гулуң болан мениң ысрайыл халкының
Саңа гаршы эден гүнәсини боюн алып, гиҗе-гүндиз
Саңа эдйән дилегими эшидериң ялы, гулагың
эшитгир, гөзүң йити болсун. Менем, аталарымам
гүнә этдик. 7 Биз Сениң гулуң Муса берен
табшырыкларыңы, парзларыңы, хөкүмлериңи
берҗай этмән, Сениң гаршыңа җуда эрбет иш
этдик.
8 Гулуң Муса: „Эгер бивепалык этсеңиз, сизи
халкларың арасына пытрадарын. Йөне сиз Маңа
доланып, табшырыкларымы ятда саклап, берҗай
этсеңиз, сизиң сүргүн эдиленлериңиз ериң
аягуҗунда болса-да, Мен олары шол ерден йыгнап,
Өз адымың месген тутмагы үчин сайлан ериме
гетирерин“ диен сөзлериңи яда сал.
10 Олар Сениң бейик гүйҗүң, гудратың билен халас
эден Өз гулларың ве халкыңдыр. 11 Я Реб, Өз
гулуңың дилегине ве Саңа хормат гойян
гулларыңың дилегини эшит! Өз гулуңың ишини шу
гүн Өзүң оңуна эдип, патышаның маңа рехими
инер ялы эт».
Мен шол вагтлар патышаның сакысыдым.

2-нҗи бап

Нехемя Иерусалиме гидйәр

2 Бу вака Артаксерксиң патышалыгының
йигриминҗи йылының Нисан айында
болупды. Шерап гетириленде, мен оны алып
патыша узатдым. Шу вагта ченли онуң хузурында
мениң гуссалы болан пурсадым ёкды. 2 Онсоң
патыша маңа: «Сыркав дәл халыңа не бейле йүзүң
салык? Бу йүрек гуссасындан башга хич зат
дәлдир» дийди. Мен җуда горкдум. 3 Мен патыша
шейле җогап бердим: «Патыша узак яшасын!

Аталарымың мазарлары ятан шәхери хараба
өврүлип, дервезелери ода яныпдыр, онсоң нәдип
мениң йүзүм салык болмасын?» 4 Патыша менден:
«Ислегиң нәме?» дийип сорады. Мен Гөгүң
Худайындан дилег этдим. 5 Онсоң мен патыша
шейле җогап бердим: «Эгер патыша оңласа ве мен
сизиң назарыңызда хормат газанан болсам, онда
мени Яхуда, ата-бабаларымың мазарлары ятан
шәхериң диварларыны дикелтмәге гойбер».
6 Патыша (ша аялы-да онуң янында отырды)
менден нәче вагтлык гитҗекдигими ве хачан
доланып гелҗекдигими сорады. Мен патыша белли
бир мөхлети айданымдан соң, ол мени гойбермәге
разы болды. 7 Соңра мен патыша: «Эгер патыша
оңласа, ол Яхуда барянчам мени гечирерлери ялы,
менден Евфрат дерясының гүнбатарындакы
велаятың хәкимлерине хатлар иберилсин. 8 Шейле
хем патыша токайының сакчысы Асафа,
ыбадатхана галасының дервезелери үчин,
шәхериң диварлары ве мениң яшаҗак өйүмиң
пүрслери үчин агач берер ялы хат берсин» дийдим.
Худайымың ялкамагы билен патыша мениң
дилегими битирди.

9 Патыша мениң яным билен гошун
серкерделерини, атлылар ёллады. Онсоң мен
Евфрат дерясының гүнбатарындакы велаятың
хәкимлериниң янына барып, олара патышаның
хатларыны бердим. 10 Эмма хоронлы Санбаллат ве
Аммон велаятының векили Тобыя бир адамың
ысрайыл халкының бәхбидини арап гелендигини
эшиденлеринде, гахар-газаба мүндүлер.

11 Мен Иерусалиме гелип, ол ерде үч гүн болдум.
12 Соңра гиҗе туруп, яныма бирнәче адам алдым.
Иерусалим хакында Худайымың калбыма нәме
саландыгыны хич киме айтмадым. Янымда мүнүп
барян эшегимден башга мал ёкды. 13 Мен гиҗе
Дере дервезесинден чыкдым. Шагал чешмесиниң
яны билен Дөкүн дервезесине ченли гидип,
Иерусалимиң йыкылан диварларыны, ода янан
дервезелерини гөзден гечирдим. 14 Соңра мен
Булак дервезесине ве Патыша ховзуна гитдим.
Эмма ол ерде эшегим гечер ялы ер ёкды. 15 Онсоң
мен гиҗе дерәниң ичи билен ёкарык галып,
дивары гөзден гечирдим. Соңра мен ызыма
доланып, Дере дервезесинден ызыма доландым.
16 Шәхер баштутанлары мениң нирә гиденими ве
нәме эденими билмедилер. Мен энтек яхудылара,
руханылара, беглере, шәхер баштутанларына ве
иши ерине етирмәге гатнашҗак бейлеки адамлара
хич зат айтмандым.

17 Соңра мен олара: «Иерусалимиң хараба
өврүлип, онуң дервезелериниң ода янандыгы
зерарлы бизиң нәхили эҗир чекйәндигимизи
сизиң өзүңиз гөрүп дурсуңыз. Мундан артык
веҗера болуп йөрмезлик үчин, гелиң,
Иерусалимиң диварыны дикелделиң!» дийдим.
18 Мен олара Худайымың маңа нәхили көмек
эдендигини ве патышаның маңа айдан затларыны
гүррүң бердим. Онсоң олар: «Гелиң, ише
башлалың!» дийшип, бу оңат иш үчин биллерини
берк гушадылар. 19 Эмма хоронлы Санбаллат,
аммон эмелдары Тобыя ве Гешем арап дагы муны
эшиденлеринде, бизи әсгермезлик эдип, бизиң
үстүмизден гүлүп: «Бу этҗек болян задыңыз нәме?
Патышаның гаршысына питне турузмакчы
болярмысыңыз?» дийдилер. 20 Онсоң мен олара:
«Гөгүң Худайы ишимизи оңуна салар. Онуң
гуллары болан биз гурлушык ишине башларыс.
Эмма сизиң велин, Иерусалимде не пайыңыз, не-
де хак-хукукларыңыз бар» дийип җогап бердим.

3-нҗи бап

Иерусалимиң диварлары тәзеден гуруляр

3 Онсоң баш руханы Эляшып ве онуң руханы
доганлары Гоюн дервезесини тәзеден гуруп,
онуң гапыларыны отуртдылар. Онсоң олар дивары
Йүзлер диңине ве Хананел диңине ченли гуруп,
оны хем Худая багыш этдилер. 2 Эляшың
гапдалында Ерихоның халкы гурярды. Оларың
гапдалында болса Имриниң оглы Закур гурярды.
3 Хасенаның огуллары Балык дервезесини бина
этдилер. Олар онуң пүрслерини гоюп, дервезәниң
гапыларыны ерине отурдып, нурбатларыны ве
килтлерини дакдылар. 4 Оларың гапдалындакы
дивар бөлүмини Хакосың агтыгы, Урыяның оглы
Меремот дикелтди. Оларың гапдалындакы дивар
бөлегини Мешезабелиң агтыгы, Берекяның оглы
Мешуллам дикелтди. Оларың гапдалындакы дивар
бөлегини болса Багананың оглы Садок дикелтди.
5 Оларың гапдалындакы дивар бөлегини
тековалылар дикелтдилер. Йөне оларың беглери
баштутанлары тарапындан белленен иши
этмекден йүз өвүрдилер.

6 Пасеяның оглы Ёяда билен Бесодяның оглы
Мешуллам Көне дервезәни дикелтди. Олар
пүрслери гоюп, дервезәниң гапыларыны ерине
отурдып, онуң нурбатларыны ве килтлерини
дакдылар. 7 Оларың гапдалындакы дивар бөлегини
гибгонлы Мелатя билен меронотлы Ядон Евфрат
дерясының гүнбатарындакы велаятың
хөкүмдарының голастындакы Гибгоның ве
Миспаның яшайҗылары билен биле дикелтдилер.
8 Оларың гапдалындакы дивар бөлегини
зергәрлерден Хархаяның оглы Узыел дикелтди.
Онуң гапдалында болса атыр ясайҗылардан болан
Хананя дивары дикелтди. Олар Иерусалими тә Гиң
дивара ченли беркитдилер. 9 Оларың

гапдалындакы дивар бөлегини Иерусалимиң
этрабының ярысының хәкими Хуруң оглы Репая
дикелтди. 10 Оларың гапдалында Харумапың оглы
Едая өз өйүниң гаршысындакы дивар бөлегини
дикелтди. Онуң гапдалындакы дивар бөлегини
Хашабнеяның оглы Хатуш дикелтди. 11 Харымың
оглы Малкыя билен Пахатмовабың оглы Хашуп
диварың башга бир бөлегини ве Тамдырлар
диңини дикелтдилер. 12 Онуң гапдалындакы дивар
бөлегини Иерусалим этрабының галан ярысының
хәкими Халлохешиң оглы Шаллум ве онуң гызлары
дикелтдилер.

13 Ханун ве зановалылар Дере дервезесини
дикелдип, онуң гапыларыны отурдып,
нурбатларыны ве килтлерини дакдылар. Олар
Дөкүн дервезесине ченли диварың мүң тирсек
аралыгыны дикелтдилер. 14 Бейтхакерем
этрабының хәкими Рекабың оглы Малкыя Дөкүн
дервезесини дикелтди. Ол дервезәни тәзеден бина
эдип, онуң гапыларыны отуртды ве нурбатларыны,
килтлерини дакды.

15 Миспа этрабының хәкими Колхозениң оглы
Шаллум Булак дервезесини дикелтди. Ол
дервезәни тәзеден бина эдип, онуң үстүни
басырды, гапыларыны ерине отурдып, онуң
нурбатларыны ве килтлерини дакды. Шейле хем ол
патыша багының янындакы Шела ховзуның
диварыны тә Давут шәхеринден ашак инйән
басганчаклара барянча гурды. 16 Шаллумдан соң
Бейтсур этрабының ярысының хәкими Азбугың
оглы Нехемя Давут гонамчылыгының
гаршысындан тә эмели ховза ве эдермен
уршуҗыларың өйүне ченли болан дивары
дикелтди.

17 Онуң гапдалындакы дивар бөлегини левилер
дикелтдилер: Баның оглы Рехум онуң
гапдалындакы дивары дикелтди; Кегила
этрабының ярысының хәкими Хашабя өз этрабы
үчин бир дивар бөлегини дикелтди. 18 Онуң
гапдалында оларың гарындашлары, Кегила
этрабының ярысының хәкими Хенададың оглы
Биннуй † бейлеки дивар бөлегини дикелтди.
19 Биннуйың гапдалында диварың өврүлйән
еринден горхана учудының габадында болан
диварың бинят дирегини Миспаның хәкими
Ешуваның оглы Эзер дикелтди. 20 Эзерден соң
диварың өврүлйән еринден, баш руханы
Эляшыбың өйүниң гапысына ченли дивары
Закайың оглы Барук дикелтди. 21 Барукдан соң
Эляшыбың өйүниң гапысындан тә өйүң гутарян
ерине ченли аралыкдакы дивары Хакосың агтыгы,
Урыяның оглы Меремот дикелтди.

22 Меремотдан соң Иерусалимиң төверек-
дашындакы ерлерден гелен руханылар диварың
бир бөлегини дикелтдилер. 23 Оларың гапдалында
Бенямин билен Хашуп өз өйлериниң габадындакы
дивар бөлегини дикелтдилер. Оларың гапдалында
Ананяның агтыгы, Магасеяның оглы Азаря өз
өйүниң янындакы дивар бөлегини дикелтди.
24 Онуң гапдалында Хенададың оглы Биннуй
Азаряның өйүнден диварың өврүмине – бурча
ченли болан дивар бөлегини дикелтди. 25 Узайың
оглы Палал дивар өврүминиң гаршысыны ве
гаравулхана ховлусының янындакы ёкаркы көшгүң
диңини дикелтди. Онуң гапдалында Парошың оглы
Педая билен Офелде яшаян ыбадатхана
хызматкәрлери гүндогарда Сув дервезесиниң
габадына ве гаравул диңине ченли аралыкдакы
дивар бөлегини дикелтдилер. 27 Онсоң
тековалылар бейик гораг диңиниң гаршысындакы
Офел диварына ченли болан аралыгы
дикелтдилер. 28 Руханылар Ат дервезесинден
башлап, демиргазыга тарап херси өз өйлериниң
габадындакы дивары дикелтдилер. 29 Оларың
гапдалында Иммериң оглы Садок өз өйүниң
габадындакы дивар бөлегини дикелтди. Онуң
гапдалында Гүндогар дервезесини саклаян
Шеканяның оглы Шемагя бир дивар бөлегини
дикелтди. 30 Онуң гапдалындакы дивар бөлүмини
Шелемяның оглы Хананя билен Салапың алтынҗы
оглы Ханун дикелтдилер. Оларың гапдалында
Берекяның оглы Мешуллам өз өйүниң
габадындакы дивар бөлегини дикелтди. 31 Онуң
гапдалындакы дивар бөлүмини зергәрлерден
болан Малкыя Гөзден гечириш дервезесиниң
гаршысында болан ыбадатхана хызматкәрлериниң
хем-де тәҗирлериң өйүне ченли болан аралыгы ве
бурчдакы ёкаркы отага ченли болан аралыгы
дикелтди. 32 Бурчда ерлешен ёкаркы отаг билен
Гоюн дервезесиниң аралыгындакы дивар бөлегини
зергәрлер билен тәҗирлер дикелтдилер.

4-нҗи бап

Нехемя ише пәсгел берйәнлерден үстүн чыкяр

4 Санбаллат бизиң дивары өрүп йөренимизи
эшиденде, гаты гахарланды. Ол газап донуны
гейип, яхудыларың үстүнден гүлмәге башлады.
2 Санбаллат өз яранларының ве Самария
гошунының өңүнде шейле дийди: «Бу болгусыз
яхудылар нәме эдип йөрлер? Олар хемме зады
тәзеден гурайҗаклармыка? Я-да гурбанлык
берҗекмикәлер? Олар иши бир гүнүң ичинде
тамамларыс өйдйәрмикәлер? Олар зир-зибил
үйшмегинден алнан ве янан дашлардан дивар
галдырайҗаклармыка?» 3 Онуң янындакы аммонлы

---

† *Биннуй – кәбир голязмаларда Бавай*

Тобыя шейле дийди: «Оларың гурян даш
дюварының үстүне тилки мүнсе-де йыкылар!» [4] Эй,
Худайымыз, оларың бизи нәхили
масгаралаяндыкларыны эшит! Бизе атян
мыҗабатларыны өз башларындан индерип, олары
ят үлкеде, есирликде талаңа бер! [5] Оларың
языкларының үстүни басырма, гүнәлерини
назарыңдан сыпдырма, чүнки олар бизиң –
гурлушыкчыларың гөвнүне дегдилер. [6] Муңа
гарамаздан биз дивары тәзеден гурдук; тутуш
дивар бирикдирилип, оның бейиклиги ярысына
етирилди, чүнки халк ишлемеги йүрегине дүвди.
[7] Эмма Санбаллатдыр Тобыя, араплардыр
аммонлар ве ашдотлылар Иерусалим
диварларының гурлушыгының үстүнликли амала
ашырыляндыгыны, дивар гәдиклериниң
битирилип баряндыгыны эшиденлеринде, гаты
гахарландылар. [8] Онсоң оларың хеммеси гелип,
Иерусалиме гаршы урушмак ве онда
алҗыраңңылык дөретмек үчин дил дүвүшдилер.
[9] Онсоң биз өз Худайымыза дилег этдик ве олардан
горанмак үчин, гиҗе-гүндиз гаравул гойдук. [10] Эмма
яхудалар: «Йүк дашаянлар гүйчден гачяр, йыкык-
юмруклар болса гаты көп; шонуң үчинем биз
дивары өрүп билмерис» дийишйәрдилер.
[11] Душманларымыз хем: «Үстлерине баранымызы
дуйманкалар, биз олары өлдүрип, иши тогтадарыс»
дийййәрмишлер. [12] Оларың янында яшаян яхудылар
гелип, бизе: «Душманларымыз чар тарапдан бизе
хүҗүм этҗеклер» дийип, гайта-гайта айтдылар.
[13] Шонуң үчин мен диварың пес ерлериниң
аңырсындакы ачык мейданда халкы уруглары
боюнча, гылычлары, найзалары ве яйлары билен
дуруздым. [14] Онсоң мен беглере, баштутанлара ве
бейлеки дуранлара бирлай гөз айлап, шейле
дийдим: «Олардан горкмаң! Бейик ве хайбатлы
Ребби ятлаң! Гарындашларыңыз, огулларыңыз,
гызларыңыз, аялларыңыз ве өйлериңиз үчин
сөвешиң!»
[15] Душманларымыз оларың ниетлериниң бизе
аяндыгыны ве Худайың оларың ниетлерини баша
бардырманлыгыны эшиденлеринде, бизиң
хеммәмиз дивар гурмага, херимиз өз ишли-
ишимизе гайдып бардык. [16] Шол гүнден башлап,
мениң адамларымың ярысы дивар гурлушыгында
ишледи; бейлеки ярысы-да найзалары,
галканлары, яйлары ве совутлары билен горагда
дурдулар. Баштутанлар хем дивар гурян яхудалары
гөз астында сакладылар. Йүк дашаянлар бир
эллери билен ишләп, бейлеки эллеринде яраг
тутдулар. [18] Гурлушыкчыларың хеммесиниң
ишлейәркәлер-де биллери гылычлыды. Сурнайчы
болса мениң янымда дурды. [19] Мен беглере,
баштутанлара ве халкың галанына: «Иш көп ве
оның герими гиң, диварың үстүнде биз дагынык ве
бири-биримизден узак. [20] Шонуң үчин сиз сурнай
сесини эшиден бадыңыза бизиң янымыза
йыгнанышың. Худайымыз бизиң үчин сөвешер»
дийдим. [21] Шейдип, биз хер гүн даң атандан Гүн
батянча ишледик, адамларың ярысы найзалар
гөтерди. [22] Шол вагт мен ене-де халка йүзленип:
«Гиҗе бизи горап, гүндизем ишләр ялы, гой, хер
ким өз хызматкәри билен Иерусалимде гиҗе
ятымлык галсын» дийдим. [23] Шейдип, не мен, не
гарындашларым, не хызматкәрлерим, не-де
ызымдакы җанпеналарым – хич биримиз
эшигимизи чыкармадык. Ярагларымыз хем саг
элимиздеди †.

5-нҗи бап

Нехемя гарыплара көмек эдйәр

5 Бираз вагт геченсоң, биртопар адам ве
оларың аяллары өз яхуды доганларындан яңа
ахы-нала этдилер. [2] Кәбирлери: «Огулларымыз ве
гызларымыз билен биз көплүкдирис; дири
галарымыз ялы, бизе галла берилсин»
дийййәрдилер. [3] Кәбирлери-де: «Биз ачлык зерарлы
галла алҗак болуп, еримизи, өйүмизи,
үзүмчилигимизи гиреве гойдук» дийййәрдилер.
[4] Оларың: «Биз патышаның экин еримизе,
үзүмчилигимизе салян салгыдыны төлемек үчин,
пул карз алдык. [5] Бизиң сүңңүмизем, аслымызам
бейлеки яхудаларыңкы билен бирдир.
Чагаларымызам шоларың чагасындан кем дәл.
Муңа гарамаздан, биз огулларымызы,
гызларымызы гулчулыга бермели болярыс.
Гызларымызың-а эйййәм гырнак боланлары-да бар.
Эмма бизиң этҗек алаҗымыз ёк, себәби экин
еримизем, үзүмчилигимизем башга адамларың
элинде» дийййәнлери-де барды.
[6] Оларың дады-перятларыны ве арз-
-шикаятларыны эшиденимде, мениң гаты гахарым
гелди. [7] Бу затлар хакда ойланып, беглере хем
баштутанлара кәедим. Мен олара: «Сизиң хер
бириңиз өз халкыңыза гөтеримине пул
берйәрсиңиз» дийдим. Онсоң оларың гаршысына
улы җемагаты йыгнап, шейле дийдим: [8] «Биз
ягдайымызың чатдыгындан, башга миллетлере
сатылан өз яхуды доганларымызы ызына сатын
алдык. Эмма сиз хатда өз гарындашларыңызы-да
гулчулыга сатярсыңыз; соң биз олары ызына сатын
алмалы болярыс!» Олар дымып, диере сөз
тапмадылар. [9] Онсоң мен: «Сизиң бу эдйән ишиңиз
говы дәл. Бизе душман болан миллетлериң
гыҗалатындан гутулмак үчин, Худайымызың

† *Ярагларымыз хем саг элимиздеди – я-да Сув алмага гиденде-де, хер кимиң ярагы элиндеди*

горкусында гезмели дәлмисиңиз?» дийдим.
10 Мунуң үстесине-де, мен, мениң доганларым ве
мениң хызматкәрлерим хем олара пул ве галла
карз берйәрис. Гелиң, шу гөтеримине зат бермеги
бес эделиң. 11 Шу гүнүң өзүнде оларың экин
ерлерини, үзүмчилигини, зейтун багларыны,
өйлерини, пулдан, бугдайдан, шерапдан ве ягдан
алан гөтеримиңизи олара ызына гайдып бериң».
12 Шонда олар: «Биз эдил сениң айдышың ялы
эдерис. Буларың хеммесини ызына берерис ве
олардан хич зат талап этмерис» дийдилер. Онсоң
мен руханылары чагырып, әхли ёлбашчылара
берен сөзлерини берҗай этҗекдиклерине
руханыларың өңүнде ант ичирдим. 13 Мен донумың
сыйыны силкип: «Эгер-де ким шу берен сөзүнден
дәнсе, Худай оны эдил дон сыйының силкилип
бошадылышы ялы өйүнден, ишинден махрум
этсин. Олар әхли задындан җыда дүшсүн» дийдим.
Бүтин җемагат хем муны макуллап: «Омын!»
дийшип, Реббе алкыш айтдылар. Халк берен
вадасыны ерине етирди.

Нехемяның сахылыгы

14 Яхуда юрдуна хәкимлиге белленен гүнүмден,
ягны Артаксеркс патышаның йигриминҗи
йылындан отуз икинҗи йылына ченли – он ики
йыллап мен-де, мениң доганларым-да хәкиме
махсус нахарланмадык. 15 Менден өңки болан
хәкимлер велин халкың бойнуна агыр йүк болуп,
олар илатдан бир гадак † күмүшден дашары азык,
шерап алян экенлер. Оларың хатда
хызматкәрлери-де халкың үстүнден хөкүм сүрйән
экенлер. Эмма мен Худайдан горкяндыгым үчин
бейле иш этмедим. 16 Мен әхли гүйҗүми диварың
гурлушыгына сарп этдим. Өзүмизе ерем талап
этмедим. Хызматкәрлеримиң хеммеси-де иш
үстүнде болдулар. 17 Сачагымың башында бизе өзге
миллетлерден геленлерден башга-да, яхудылардан
ве оларың баштутанларында ыбарат йүз элли адам
нахарланарды. 18 Хер гүн нахар үчин бир өкүз
билен алты саны семиз гоюн сойларды. Шейле хем
маңа товуклар биширилип, хер он гүнден дүрли
шераплар болдан-бол гетирилерди. Эмма мен
халкың нәхили агыр гүзеран гөрйәндигини
билйәрдим, шонуң үчинем мен хәкиме берилмели
азык мөчберини талап этмедим. 19 Эй, Худайым, бу
халка эден әхли хызматларым үчин мени
ягшылыкда ятла!

† Бир гадак – еврейче кырк шекел

6-нҗы бап

Нехемяның гаршысына гуралан дилдүвшүклер

6 Санбаллат, Тобыя, Гешем арап ве бейлеки
душманларымыз мениң дивары гуруп
гутардандыгымы, онда екеҗе гәдигиң хем
галмандыгыны (дервезелер энтек ерине
отурдылмадык хем болса) эшиденлеринде,
Санбаллат билен Гешем мениң яныма адам
иберип: «Гел, Оно дүзлүгиндәки бир обада
душушалы» дийдилер. Олар маңа каст этмеги
йүреклерине дүвүпдилер. 3 Мен хем олара чапар
ёллап: «Мен бу вагт гаты ваҗып иш билен мешгул,
шонуң үчин барып билҗек дәл. Онсоңам мен
сизиң яныңыза барып гелйәнчәм, нәме иш
дурсунмы?» дийдим. 4 Шейле хабар билен олар
мениң яныма дөрт гезек чапар ёлладылар. Мен
хем олары хер гезек шол бир җогап билен
гайтардым. 5 Бәшинҗи гезек Санбаллат өз
хызматкәриниң элине ачык хат берип, оны мениң
яныма иберди. 6 Ол хатда шейле языланды:
«Миллетлер арасында шейле гүррүң бар, муны
Гешем хем тассыклаяр. Сен ве яхудылар питне
турузҗак болярмышыңыз. Дивары-да шонуң үчин
гуруп йөрмүшиңиз. Айдышларына гөрә, сен олара
патыша болмалымышың. 7 „Яхуданың патышасы
бар“ дийип, өзүң хакда Иерусалимде вагыз
этдирмек үчин пыгамберлер хем белләпсиң.
Айдышларына гөрә, бу затларың хеммесини
патыша хабар берҗекмишлер. Шонуң үчинем, гел,
биле маслахат эдели». 8 Онсоң мен онуң янына
адам иберип: «Сениң бу диййән затларың хич
бири-де эдиленок. Буларың әхлиси сениң өз
тосламаң» дийдим. 9 Чүнки оларың хеммеси бизи
горкузмак ислейәрдилер ве: «Эллери ишден совап,
иш тогтар» дийип пикир эдйәрдилер. Шонуң
үчинем мен иши довам этмек үчин Худайдан гүйч-
кувват диледим.
10 Онсоң мен өйүнден чыкман отуран
Мехейтабелиң агтыгы, Делаяның оглы Шемагяның
өйүне гелдим. Ол маңа: «Гел, икимиз Худайың
өйүнде, ички отагда душушалы. Ички отагың
гапыларынам япалы, чүнки олар сени өлдүрмәге
гелерлер. Олар хөкман шу гиҗе сени өлдүрмәге
гелерлер» дийди. 11 Эмма мен: «Мениң ялы адам
гачармы? Хей-де мениң ялы адам дири галмак
үчин ички отагда гизленерми? Ёк, мен ички отага
гирҗек дәл!» дийдим. 12 Шемагяны Худайың
ибермәндигине гөз етирдим. Ол хамала бир
пыгамбер хөкмүнде маңа шу затлары дийди,
себәби Тобыя билен Санбаллат оны хакына
тутупдылар. 13 Ол мени горкузып, мениң шейле
херекет эдип, гүнә газанмагыма итерги бермек

максады билен хакына тутулыпды. Мен шейле
эдәен болсам, олар мени биабрай эдип кемсидип
билҗекдилер.
14 Эй, Худайым, Тобыя билен Санбаллатың бу эден
ишлерини унутма, шейле хем, пыгамбер аял
Ногадя билен мени горкузмак ислән бейлеки
пыгамберлериң эденлерини хем унутма!

Дивар гурлушыгы тамамланяр

15 Элли ики гүнден соң, Элул айының йигрими
бәши гүни † дивар гурлушыгы тамамланды.
16 Бизиң душманларымызың ве төверегимиздәки
миллетлериң әхлиси муны эшиденлеринде, гаты
горкуп, муны өзлерине кемлик билдилер. Себәби
олар бу ишиң Худайымызың көмеги билен
эдилендигине гөз етирдилер. 17 Мундан башга-да,
шол гүнлер Яхуданың беглери Тобыя көп хат
ёлладылар. Тобыяның хатлары хем олара гелди.
18 Яхудада көп адам Тобыя билен касам эдишипди,
чүнки Тобыя Араның оглы Шеканяның гиевсиди.
Онуң оглы Ехоханан хем Берекяның оглы
Мешулламың гызына өйленипди. 19 Шейле хем
олар мениң янымда онуң ягшы ишлери хакда
гүррүң этдилер. Мениң диййән сөзлерими хем оңа
етирдилер. Тобыя-да мени горкузҗак болуп, маңа
хатлар ёллады.

7-нҗи бап

7 Ине, дивар өрүлип, гапылар ерине
отурдылды, дервезебанлар, айдымчылар,
левилер белленди. 2 Онсоң мен доганым Ханаы
билен галаның серкердеси Хананяны Иерусалиме
хәким эдип белледим. Чүнки ол ынамдар адам
болуп, көплере гаранда, Худайдан хас гаты
горкярды. 3 Мен олара шейле табшырык бердим:
«Гүн гызянча, Иерусалимиң дервезелери
ачылмасын. Гүн яшан чагы, энтек дервезебанлар
нобатчылыкдан гитмәнкәлер, гапылары
гулпласынлар. Иерусалимиң илатындан
гаравуллар гоюң; оларың кәбири өз горамалы
ерлеринде ве бейлекилери болса өз өйлериниң
өңүнде болсунлар».

Сүргүнден гайдып геленлериң санавы

(Эзра 2:1-70)

4 Шәхер гиң хем улуды, эмма онуң ичиндәки илат
велин азды, җайлар салынманды. 5 Онсоң
несиллери боюнча хасаба алмак үчин беглери,
баштутанлары ве халкы үйшүрмеги Худайым
йүрегиме салды. Мен есирликден илкинҗи
доланып геленлериң несиллери билен гечирилен
илат язувыны гөзләп тапдым. Онда шулар
языланды: 6 Бабыл патышасы Небукаднесар
тарапындан есир алнып, Бабыла сүргүн
эдиленлериң несиллеринден Иерусалимдәки ве
Яхудадакы өз галаларына гайдып геленлери, ине,
шулары: 7 Зерубабыл, Ешува, Нехемя, Азаря,
Рагамя, Нахаманы, Мордекай, Билшан, Мисперет,
Бигвай, Нехум ве Багана дагы билен гелдилер.
Ысрайыл халкының эркек адамларының саны:
8 Парошың несиллери: ики мүң бир йүз етмиш ики
адам; 9 Шепатяның несиллери: үч йүз етмиш ики
адам; 10 Араның несиллери: алты йүз элли ики
адам; 11 Ешуваның ве Ёвабың неслинден –
Пахатмовабың несиллери: ики мүң секиз йүз он
секиз адам; 12 Эйламың несиллери: бир мүң ики йүз
элли дөрт адам; 13 Затуның несиллери: секиз йүз
кырк бәш адам; 14 Закайың несиллери: еди йүз
алтмыш адам; 15 Биннуйың несиллери: алты йүз
кырк секиз адам; 16 Бебайың несиллери: алты йүз
йигрими секиз адам; 17 Азгадың несиллери: ики
мүң үч йүз йигрими ики адам; 18 Адоныкамың
несиллери: алты йүз алтмыш еди адам; 19 Бигвайың
несиллери: ики мүң алтмыш еди адам; 20 Адиниң
несиллери: алты йүз алтмыш бәш адам; 21 Атериң,
ягны Хизкияның несиллери: тогсан секиз адам;
22 Хашумың несиллери: үч йүз йигрими секиз адам;
23 Безайың несиллери: үч йүз йигрими дөрт адам;
24 Харыбың несиллери: бир йүз он ики адам;
25 Гибгоның несиллери: тогсан бәш адам;
26 Бейтуллахамың ве Нетопаның яшайҗылары: бир
йүз сегсен секиз адам; 27 Анатодың яшайҗылары:
бир йүз йигрими секиз адам; 28 Бейтазмаведиң
яшайҗылары: кырк ики адам; 29 Кирятъегарымың,
Кепираның ве Беародың яшайҗылары: еди йүз
кырк үч адам; 30 Раманың ве Гебаның
яшайҗылары: алты йүз йигрими бир адам;
31 Микмашың яшайҗылары: бир йүз йигрими ики
адам; 32 Бейтелиң ве Айың яшайҗылары: бир йүз
йигрими үч адам; 33 Бейлеки Небоның
яшайҗылары: элли ики адам; 34 Бейлеки Эйламың
несиллери: бир мүң ики йүз элли дөрт адам;
35 Харымың несиллери: үч йүз йигрими адам;
36 Ерихоның несиллери: үч йүз кырк бәш адам;
37 Лодуң, Хадыдың ве Ононың несиллери: еди йүз
йигрими бир адам; 38 Сенаның несиллери: үч мүң
докуз йүз отуз адам.
39 Руханылар: Ешуваның ковумындан Едаяның
несиллери: җеми докуз йүз етмиш үч адам;
40 Иммериң несиллери: бир мүң элли ики адам;
41 Пашхурың несиллери: бир мүң ики йүз кырк еди
адам; 42 Харымың несиллери: бир мүң он еди адам;
43 левилер: Ходавяның несиллери, ягны Ешуваның
ве Кадмыелиң несиллери: етмиш дөрт адам;
44 айдымчылар: Асафың несиллери бир йүз кырк
секиз адам; 45 дервезебанлар: Шаллумың, Атериң,
Талмоның, Акубың, Хатытаның, Шобайың

† *Элул айының йигрими бәши гүни – бу 2-нҗи октябрдыр.*

несиллери: бир йүз отуз секиз адам; 46 ыбадатхана
хызматкәрлери: Сиханың, Хасупаның, Табаготың,
47 Кейросың, Сиганың, Падоның, 48 Лебананың,
Хагабаның, Шалмайың, 49 Хананың, Гидолың,
Гехарың, 50 Реяның, Ресиниң, Некоданың,
51 Газамың, Узаның, Пасеяның, 52 Бесайың,
Мегунымың, Непусымың, 53 Бакбугың, Хакупаның,
Хархурың, 54 Баслутың, Мехиданың, Харшаның,
55 Баркосың, Сисераның, Теманың, 56 Несияның,
Хатыпаның несиллери; 57 Сүлейманың
хызматкәрлериниң несиллеринден: Сотайың,
Соперетиң, Периданың, 58 Ягланың, Дарконың,
Гидолың, 59 Шепатяның, Хатылың, Покерет
Хасебайымың ве Амоның несиллери. 60 Әхли
ыбадатхана хызматкәрлериниң ве Сүлейманың
хызматкәрлериниң несиллериниң җеми үч йүз
тогсан ики адам болды.
61 Телмеладан, Телхаршадан, Керупдан, Адондан
ве Иммерден чыканлар, йөне өз уругларыны, өз
аслыны я-да өзлериниң Ысрайыла
дегишлидиклерини субут эдип билмедиклер
шулары: 62 Делаяның, Тобияның ве Некоданың
несиллери: алты йүз кырк ики адам; 63 шейле хем
руханылардан: Хобаяның несиллери, Хакосың
несиллери ве гилгатлы Барзыллайың гызларындан
аял алып, оларың ады билен атландырылан
Барзыллайың несиллери. 64 Булар өз язгыларыны
несиллери боюнча хасаба алнанларың арасындан
гөзледилер, эмма тапып билмедилер. Шонуң
үчинем олар галп руханылар хөкмүнде
руханылыкдан чыкарылдылар. 65 Хәким олара
Урымы ве Туммымы † уланып билйән руханы
тапылянча, иң мукаддес нахардан иймезлиги
табшырды. 66 Еди мүң үч йүз отуз еди аялдыр эркек
хызматкәрлери хем-де ики йүз кырк бәш эркек ве
аял айдымчылары хасап этмәниңде, әхли халкың
саны кырк ики мүң үч йүз алтмышды. 68 Оларың
дөрт йүз отуз бәш дүеси ве алты мүң еди йүз
йигрими саны-да эшеги барды. 70 Кәбир
уругбашылар иш үчин пешгешлер бердилер.
Хәким хазына йигрими гадак †† төвереги алтын,
элли леген, бәш йүз отуз лай руханы эшигини
берди. 71 Кәбир уругбашылар болса гурлушык
газнасына секиз ярым батман ‡ төвереги алтын,
алтмыш бәш батман ‡† күмүш бердилер. 72 Халкың
галан бөлегиниң берен затлары, секиз ярым
батман төвереги алтын, элли секиз батман ‡‡ күмүш
ве алтмыш еди лай руханы эшигинден ыбарат
болды.
73 Руханылар, левилер, халкың кәбири,
ыбадатхана дервезебанлары, айдымчылары,
хызматкәрлери ве бүтин ысрайыл халкы өз
галаларында орнашдылар.
Единҗи ай геленде, ысрайылларың хеммеси өз
галаларындадылар.

8-нҗи бап

Эзра халка кануны окап берйәр

8 Әхли халк эдил бир адам ялы болуп, Сув
дервезесиниң өңүндәки мейданча йыгнанды.
Онсоң олар руханы ве мүрзе Эзрадан Реб
тарапындан Ысрайыла берлен Мусаның
Төврадыны гетирмегини сорадылар. 2 Шейдип,
единҗи айың биринҗи гүни ‡‡† Эзра Төврадыны
халкың өңүне гетирди. Диңләп, эркеклердир
аялларың ве бейлеки дүшүнип билҗеклериң
хеммеси ол ердеди. 3 Онсоң ол Сув дервезесиниң
өңүндәки мейданчада эркеклериң ве аялларың ве
бейлеки дүшүнип билҗеклериң өңүнде ир
эртирден гүнортана ченли оны окады. Бүтин халк
Төврады үнс берип диңледи. 4 Мүрзе Эзра йөрите
шу максат үчин гурлан агач секиниң үстүнде
дурды. Онуң саг гапдалында Матытя, Шема, Аная,
Урыя, Хилкия ве Магасея, чеп гапдалында болса
Педая, Мишайыл, Малкыя, Хашум, Хашбадана,
Закаря ве Мешуллам дагы дурдулар. 5 Эзра бүтин
халкың гөзүниң алнында китабы ачды. Ол
хеммеден ёкарда дурды. Ол китабы ачанда, бүтин
халк өр турды. 6 Онсоң Эзра Бейик Худай Реббе
алкыш айтды. Әхли җемагат элини ёкары
галдырып: «Омын. Омын» дийип җогап берди.
Соңра олар йүзлерини ере берип, Реббе сеҗде
этдилер. 7 Соңра олар ерлеринден туруп, херси өз
еринде дурдулар. Левилер: Ешува, Баны, Шеребя,
Ямын, Акуп, Шабетай, Ходыя, Магасея, Келита,
Азаря, Ёзабат, Ханан, Пелая дагы халка кануны
дүшүндирдилер. 8 Олар китапдан, Худайың
канунындан җикме-җик окап, онуң манысыны
халка дүшүндирдилер. 9 Канунының сөзлерини
эшиденде, халк аглады. Онсоң хәким Нехемя,
руханы хем мүрзе Эзра ве кануны дүшүндирйән
левилер халка йүзленип, шейле дийдилер: «Бу гүн
Худайыңыз Реб үчин мукаддес гүндүр. Шонуң үчин
яс тутуп аглашмаң! 10 Барың яглы эт ийиң, сүйҗи
шерап ичиң. Биширмәге зады ёклара пай392 ибериң,
чүнки бу гүн Реббимиз үчин мукаддес гүндүр. Гам
чекмәң, чүнки Таңрымызың эчилйән шатлыгы сизе
гүйч-кувват берер». 11 Шейдип, левилер: «Үмсүм
болуң, бу гүн мукаддес гүндүр, гамгын болмаң!»

† *Урым ве Туммым – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылян ики саны даш. Сөзлүге серет.*
†† *Йигрими гадак – еврейче бир мүң дарик*
‡ *Секиз ярым батман – еврейче йигрими мүң дарик*
‡† *Алтмыш бәш батман – еврейче ики мүң ики йүз мина*
‡‡ *Элли секиз батман – еврейче ики мүң мина*
‡‡† *Единҗи айың биринҗи гүни – бу 8-нҗи октябрдыр.*

дийип, халкы көшешдирдилер. 12 Онсоң бүтин халк
ийип-ичип, өзлеринде бар затларыны башгалар
билен пайлашып, улы шагалаң этмәге гитдилер.
Чүнки олар окалып берлен сөзлере дүшүнипдилер.

Чатма байрамы

13 Икиленҗи гүн бүтин халкың уругбашылары,
руханылардыр левилер билен биле мүрзе Эзраның
янына кануның сөзлерини өвренмәге үйшдүлер.
14 Олар канунда: «Ысрайыл халкы единҗи айда
байрамчылык дөврүнде чатмаларда яшасын.
„Даглара чыкып, зейтун, игде, мирт, палма ве
бейлеки гырымсы агачларың шахаларыны
гетирип, канунда язылышы ялы чатма гуруң!“
дийип, өзлериниң әхли галаларында ве
Иерусалимде җар чекдирип мәлим этмеклерини
Реб Муса аркалы табшырды» дийлен язгыны
тапдылар. 16 Онсоң адамлар шахалар гетирип, хер
ким өз өйүниң үчеклеринде, ховлуларында,
Худайың өйүниң ховлуларында, Сув дервезесиниң,
Эфрайым дервезесиниң янындакы мейданчаларда
өзлерине чатма дикдилер. 17 Есирликден гайдып
геленлериң әхлиси чатма дикип, онда вагтлайын
болдулар. Чүнки Нунуң оглы Ешуваның дөврүнден
тә шол гүне ченли ысрайыл халкы бейле зат
этмәнди. Олар шейле улы шады--хоррамлык
этдилер. 18 Байрамчылыгың биринҗи гүнүнден
ахыркы гүнүне ченли Эзра хер гүн Худайың
Төврадындан окады. Олар еди гүнләп байрам
этдилер. Секизленҗи гүн болса буйрулышы ялы,
мукаддес йыгнак гечирилди.

9-нҗы бап

9 Единҗи айың йигрими дөрдүне ысрайыл
халкы агыз беклемәге йыгнанышды. Олар җул
гейнип, башларындан гум соврупды. 2 Ысрайыллар
әхли кесе ерлилерден өзлерини айрып, өз
гүнәлерини, ата-бабаларының этмишлерини боюн
алдылар. 3 Дуран ерлеринден өр туруп, гүнүң
дөртден бир бөлегини өз Худайы Реббиң
Төврадыны окап гечирдилер ве бейлеки дөртден
биринде болса гүнәлерини боюн алып, өз Худайы
Реббе сежде этдилер. 4 Левилериң секисинде
Ешува, Баны, Кадмыел, Шебаня, Бунны, Шеребя,
Баны ве Кенаны дагы дурдулар. Олар гаты сес
билен Худайы Редди чагырдылар. 5 Онсоң левилер
Ешува, Кадмыел, Баны, Хашабнея, Шеребя, Ходыя,
Шебаня ве Петахя дагы шейле дийдилер: «Өр
туруң ве эзелден эбедә ченли болан Худайыңыз
Ребби шөхратландырың! Я Реб, алкышлардан,
өвгүлерден үстүн болан шөхратлы адыңа алкыш
болсун!»

Тутуш халк тоба эдйәр

6 Эзра шейле дийди «Реб Сен, диңе Сенсиң. Гөги,
аршы әхли йылдызлары билен, Ери ве ондакы
барча затлары, деңизлери ве олардакы әхли
җанлы-җандарлары ярадан Сенсиң. Хеммесине
Сен җан берйәң. Гөгүң гошунлары Саңа сежде
эдйәрлер. 7 Я Бейик Худай, Ыбрамы сайлап, оны
бабыллыларың Ур галасындан чыкарып, оңа
Ыбрайым адыны берен Сенсиң. 8 Өз хузурыңда
йүрегини садык тапып, кенганларың, хетлериң,
аморларың, перизлериң, ябусларың, гиргашларың
юрдуны неслине бермек хакда онуң билен әхт
эдишен ве әхтини ерине етирен адалатлы
Худайсың. 9 Сен ата-бабаларымызың Мүсүрде
башындан инен күлпетлерини гөрдүң; Гызыл
деңзиң † кенарындакы перятларыны эшитдиң.
10 Фараоның гаршысына, онуң әхли
хызматкәрлериниң ве онуң юрдуның әхли
илатының гаршысына аламатлар, гудратлар
гөркездиң. Чүнки Сен оларың бизиң аталарымыза
гаршы текепбирлик билен херекет эдендиклерини
билйәрдиң. Сен Өзүңе шу гүнлере ченли өчмеҗек
шөхратлы ат газандың. 11 Деңзиң ортасында гуры
ерден гечерлери ялы, Сен оларың өңүнде деңзи
икә бөлдүң. Оларың ызларындан ковалаянлары
болса чуңлуга, даш бөлеги ялы мөвч урян сувлара
ташладың. 12 Үстесине-де, олара гүндизлерине
булут сүтүни билен угур гөркезип, гиҗелерине от
сүтүни билен йөремели ёлларыны ягтылтдың.
13 Сен Синай дагының депесине инип, гөкден олар
билен гүрлешдиң. Олара догры хөкүмлер, хак
канунлар, оңат парзлар хем табшырыклар бердиң.
14 Өз мукаддес Сабат гүнүңи олара аян этдиң. Гулуң
Мусаның үсти билен олара табшырыклар, парзлар
ве канунлар бердиң. 15 Аҗыганларында, гөкден
чөрек индердиң, сувсанларында, гаядан сув
чыкардың. Берҗек дийип вада эден юрдуңы гидип
эелемеги Сен олара эмр этдиң. 16 Эмма ата-
бабаларымыз текепбирлик хем бойнуёгынлык
этдилер, Сениң табшырыкларыңа гулак асмадылар.
17 Гулак асмакдан боюн товлап, оларың арасында
Сениң гөркезен гудратларыңы ятдан чыкардылар.
Олар бойнуёгынлык эдип, Мүсүрдәки
гулчулыкларына доланып бармак үчин өзлерине
ёлбашчы белледилер. Эмма Сен гечиримли,
мерхеметли, рехимдар, гиң гөвүнли ве садык сөйгә
бай Худай. Сен олары терк этмедиң. 18 Олар хатда
өзлерине гөле хейкелини ясап: „Сизи Мүсүрден
чыкаран худай, ине, шудур!“ дийип, Саңа эрбет дил
етиренлеринде-де, бейик рехимдарлыгың үчин
Сен олары чөлде еке ташламадың. Олара ёл

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

гөркезмәге гүндизлерине булут сүтүнини,
гиҗелерине-де йөреҗек ёлларыны ягтылдып,
гитмели угурларыны гөркезер ялы от сүтүнини
депелеринден айырмадың. 20 Олара өвүт бермек
үчин пайхаслы Рухуңы бердиң. Маннаны оларың
агзындан кесмедиң, сувсанларында сув бердиң.
21 Олары кырк йыллап чөлде экледиң, хич зада зар
этмедиң. Оларың эшиклери көнелмеди, аяклары
габармады. 22 Олара патышалыклары, халклары
берип, хер бир күнҗеги дең пайладың. Шейдип,
олар Хешбон патышасы Сихоның юрдуны ве
Башан патышасы Огуң юрдуны эеледилер.
23 Несиллерини гөгүң йылдызлары кимин
көпелдип, олары эелемәге барарсыңыз дийип
аталарына айдан юрдуңа гетирдиң. 24 Оларың
несиллери гелип, юрды эеледилер. Сен юрдуң
илатыны, кенганлары олара боюн эгдирдиң.
Халанларыны этсинлер дийип юрдуң халкларыны
патышалары билен бирликде оларың эллерине
бердиң. 25 Шейдип, олар галалы шәхерлери, мес
топраклы ерлери басып алдылар. Ичи оңат
затлардан долы өйлери, газылан гуюлары, үзүм
багларыны, зейтун багларыны, көп санлы мивели
агачлары эеледилер. Шейдип, олар ийип дойдулар,
семредилер. Сениң улы сахаватыңдан леззет
алдылар.
26 Муңа гарамаздан, олар гулак асмазак болдулар.
Олар Саңа гаршы питне турзуп, Сениң кануныңы
йигрендилер. Саңа тарап өврүлмелидиклерини
дуйдуран пыгамберлериңи өлдүрдилер. Саңа эрбет
дил етирдилер. 27 Шонуң үчинем Сен олары
душманларының элине бердиң. Душманлары
олара эзъет бердилер. Хорлук чекйәркәлер, олар
Саңа налыш этдилер. Сен оларың наласыны гөкден
эшитдиң. Бейик рехимдарлыгың билен
ысрайыллары душман элинден халас эдер ялы
халасгәрлер бердиң. 28 Эмма җанлары арам тапан
бадына, олар Сениң өңүңде ене-де пислик этдилер.
Сен олары душманларының элинде галдырдың.
Душманлары оларың үстүнден агалык сүрдүлер.
Йөне олар ене Саңа налыш эденлеринде, Сен
гөкден оларың наласына гулак салдың.
Рехимдарлыгың билен олары энчеме гезек халас
этдиң. 29 Сен олара Өз кануныңа тарап
өврүлмеклерини дуйдурдың. Эмма олар шонда-да
текепбирлик эдип, Сениң табшырыкларыңа боюн
эгмедилер; хөкүмлериңи берҗай этселер,
яшаҗакдыкларыны билселер-де, хөкүмлериңи рет
этдилер. Олар геришлерини йүкден совуп,
бойнуёгынлык этдилер, диңлемедилер. 30 Сен
энчеме йыллап, олар билен сабырлы болдуң.
Пыгамберлериң аркалы, Өз Рухуң билен олара
дуйдурдың. Эмма шонда-да олар гулак асмадылар.
Шонуң үчин хем Сен олары юртларың
халкларының элине бердиң. 31 Эмма Өз түкенмез
рехимдарлыгың билен олары бүтинлей ёк этмедиң
я-да терк этмедиң. Чүнки Сен мерхеметли,
рехимдар Худайсың.
32 Эй, әхтини ве садык сөйгүсини саклаян
Худайымыз! Бейик, гудратлы хем хайбатлы Худай!
Ашур патышаларының дөврүнден тә шу гүне ченли
патышаларымызың, баштутанларымызың,
руханыларымызың, пыгамберлеримизиң, ата-
бабаларымызың, Сениң халкың болан бизиң
башымыздан инен җебир-җепалар Сениң гөзүңе аз
гөрүнмесин. 33 Башымыздан инен әхли җезаларда
Сен адалатлы болдуң. Чүнки Сен вепалы болсаң-да,
биз эрбетлик этдик. 34 Патышаларымыз,
баштутанларымыз, руханыларымыз ве ата-
бабаларымыз Сениң кануныңы тутмадылар. Сениң
берен табшырыкларыңа, дуйдурышларыңа гулак
асмадылар. 35 Олар өз патышалыкларында, Сениң
берен болчулыгыңда, Сениң берен гиң ве мес
топраклы меканыңда Саңа гуллук этмедилер, өз
пис ишлеринден эл чекмедилер. 36 Ине, биз шу
гүне ченли гулдурыс. Мивесини, ныгматыны
ийсинлер дийип ата-бабаларымыза берен юрдуңда
биз гулдурыс. 37 Мундан өнйән бол хасыл болса
гүнәлеримиз зерарлы Сениң үстүмизден гоян
патышаларыңа гидйәр. Олар бизиң ве мал-
гараларымызың үстүнден иследиклериче хөкүм
сүрйәрлер. Биз болсак, агыр мушакгат
ичиндедирис».
38 Бу затларың хеммеси үчин биз Сениң билен
язмача берк әхт эдишйәрис. Бу мөхүрли хата
баштутанларымызың, левилеримизиң ве
руханыларымызың атлары языляр.

10-нҗы бап

10 Мөхүрли хата ады языланлар:
Хакаляның оглы хәким Нехемя, Сидкия,
2 Серая, Азаря, Ермея, 3 Пашхур, Амаря, Малкыя,
4 Хатуш, Шебаня, Маллук, 5 Харым, Меремот, Абадя,
6 Даныел, Гинетон, Барук, 7 Мешуллам, Абыя,
Миямын, 8 Магазя, Билгай, Шемагя – булар
руханылардыр.
9 Левилер: Азаняның оглы Ешува, Хенададың
огулларындан Биннуй, Кадмыел. 10 Оларың
доганлары Шебаня, Ходыя, Келита, Пелая, Ханан,
11 Мика, Рехоп, Хашабя, 12 Закур, Шеребя, Шебаня,
13 Ходыя, Баны, Бенину.
14 Халк ёлбашчыларындан: Парош, Пахатмовап,
Эйлам, Зату, Баны, 15 Бунны, Азгат, Бебай, 16 Адоныя,
Бигвай, Адин, 17 Атер, Хизкия, Азур, 18 Ходыя, Хашум,
Безай, 19 Харып, Анатот, Небай, 20 Магпыгаш,
Мешуллам, Хезир, 21 Мешезабел, Садок, Ядува,
22 Пелатя, Ханан, Аная, 23 Хошея, Хананя, Хашуп,
24 Халлохеш, Пилха, Шобек, 25 Рехум, Хашабна,

Магасея, 26 Ахыя, Ханан, Анан, 27 Маллук, Харым,
Багана.

Кануны сакламак барадакы шертнама

28 Галан халк, руханылар, левилер, ыбадатхана
дервезебанлары, айдымчылары, хызматкәрлери ве
Худайың канунына уймак үчин өзлерини ерли
халклардан бөлүп айранларың хеммеси – оларың
аяллары, огул-гызлары, кануна дүшүнип
билйәнлериң бары өз гарындашлары ве оларың
беглери билен бирлешдилер. Олар Худайың гулы
Мусаның үсти билен берлен кануна гөрә яшамага,
Хөкмүрован Реббимизиң әхли табшырыкларыны,
хөкүмлерини, парзларыны саклап, олары берҗай
этмәге ант ичдилер, ерине етирмейәнлери болса
нәлетледилер. 30 Биз ерли халклар билен гыз
алшып-беришмерис. 31 Эгер ерли халклар Сабат
гүни сатмага харытлар я-да галла гетирселер-де,
биз олардан Сабат ве мукаддес гүнлерде хич зат
сатын алмарыс. Хер единҗи йыл биз ере дынч
берерис хем-де алгыларымызың барыны гечерис.
32 Шейле хем биз хер йыл бир мысгал күмши [†],
Худайымызың өйүниң хызматы үчин бермеги
өзүмизе борч эдиндик. Бу күмүш хөдүр чөреги,
хемишелик галла садакасы, хемишелик якма
гурбанлыгы, Сабат гүнлери, Тәзе Ай байрамлары ве
бейлеки байрамлар, мукаддес садакалар,
Ысрайылы гүнәсинден саплама гурбанлыклары
үчин уланылар. 34 Биз халк, руханылар ве левилер
биҗе атышып, хер йыл белленен вагтларда
Худайымызың өйүне одуны хайсы уругың
гетирмелидигини шертлешдик. Бу одунлар канунда
язылышы ялы, Худайымыз Реббиң гурбанлык
сыпасында якылмалыды. 35 Еримизиң илкинҗи
хасылыны ве хер бир агачдан өнен илкинҗи
мивелери хер йыл Реббиң өйүне гетирмеги
өзүмизе борч эдинйәрис. 36 Канунда язылышы ялы,
новбахар огулларымызы Худайың өйүнде хызмат
эдйән руханыларың янына гетирип, илкинҗи мал-
гараларымызы, сүрүлеримизиң илки болан
өкүзчелерини, гоюн-гечилеримизиң илкинҗи
эркек овлак-гузуларыны олара элтип берерис.
37 Хер йыл илкинҗи галладан эдилен хамыры, өз
садакаларымызы, дүрли мивелери, тәзе шерабы,
ягы руханылара, Худайымызың өйүниң
аммарларына табшырарыс. Еримизден өнйән
хасылың ондан бир бөлегини левилере берерис.
Чүнки галаларымызда левилер хасылың ондан
бирини йыгнаярлар. 38 Левилер хасылың ондан
бирини йыгнаяркалар, Харун неслинден бир
руханы оларың янында болар. Левилер хем өзлери
үчин топланан тутуш хасылың ондан бир бөлегини
Худайымызың өйүниң аммарларына табшырарлар.
39 Чүнки ысрайыл халкы ве левилер галланы, тәзе
шерап ве яг садакасыны аммарлара
гетирмелидирлер. Ол ерде мукаддес ериң гап-
гачлары, хызмат эдйән руханылар,
дервезебанлардыр айдымчылар боляндыр.
Биз Худайымызың өйүни терк этмерис.

11-нҗи бап

Иерусалимде яшаян адамлар

11 Халк баштутанлары Иерусалимде яшадылар.
Илатың галаны биҗе атышып, мукаддес
шәхер болан Иерусалимде яшар ялы, хер он
машгаладан бирини сайладылар. Галан докузысы
болса бейлеки галаларда галдылар. 2 Халк
Иерусалимде яшамага мейлетин ислег
билдиренлериң хеммесине ак пата берди.
3 Иерусалимде месген тутанлар велаят
баштутанларыды. Йөне руханылар, левилер,
ыбадатхана хызматкәрлери, Сүлейманың
хызматкәрлериниң несиллери ве бейлеки ысрайыл
адамларының херси Яхуданың галаларындакы өз
галасында, өз мүлкүнде месген тутдулар. 4 Яхуда ве
бенямин тирелериниң кәбирлери Иерусалимде
яшадылар. Яхуда тирелеринден: Закаряның
агтыгы, Узыяның оглы Атая. Онуң ата-бабаларына
Пересиң неслинден болан Амаря, Шепатя,
Махалалел дегишлидир. 5 Колхозениң агтыгы,
Баругың оглы Магасея. Онуң ата-бабаларына
Хазая, Адая, Ёярып ве Закаря дегишлидир. Булар
Яхуданың оглы Шилоның неслинденди.
6 Иерусалимде месген тутан Пересиң әхли
несиллери дөрт йүз алтмыш секиз эдермен
уршуҗылардан ыбаратды.
7 Бенямин тиресиниң адамлары: Ёгедиң агтыгы,
Мешулламың оглы Саллу. Онуң ата-бабаларына
Педая, Колая, Магашея, Итиел ве Ешагя
дегишлидир. 8 Саллуның якын гарындашлары
Габай хем Саллай. Җеми докуз йүз йигрими секиз
беняминли Иерусалимде яшаярды. 9 Зикриниң
оглы Ёвел оларың ёлбашчысыды. Хасенуваның
оглы Яхуда болса шәхериң үстүнден баштутанлык
эдйән икинҗи адамды.
10 Руханылардан: Ёярыбың оглы Едая ве Якин.
11 Мешулламың агтыгы, Хилкияның оглы Серая.
Онуң ата-бабаларына Садок, Мераёт ве Худайың
өйүниң баштутаны болан Ахытуп дегишлидир.
12 Оларың Худайың өйүниң ишини эдйән
гарындашларының җеми секиз йүз йигрими ики
адамды. Ата-бабалары Эмасы, Закаря, Пашхур ве
Малкыя болан Пелаляның агтыгы, Ерохамың оглы
Адая. 13 Онуң доганлары, уругбашылары ики йүз

† *Бир мысгал күмүш – еврейче шекелиң үчден бири*

кырк икиди. Азарелиң оглы, Ахзайың агтыгы
Эмашсай. Онуң ата-бабаларына Мешиллемот ве
Иммер дегишлидир. 14 Оларың доганлары бир йүз
йигрими секиз эдермен уршуҗыларды. Оларың
ёлбашчысы Хагедолымың оглы Забдыелди.
15 Левилерден: Азрыкамың агтыгы, Хашубың оглы
Шемагя. Онуң ата-бабаларына Хашабя ве Буни
дегишлидир. 16 Левилериң баштутанларындан
болан, Худайың өйүниң дашаркы ишлерине
середйән Шабетай ве Ёзабат. 17 Дилегде шүкүр
этмәге башлананда өңүни башлаян, Асафың
неслинден болан Забдының агтыгы, Миканың оглы
Матаня. Доганларының арасында онуң орунбасары
Бакбукя; Едутуның неслинден Галалың агтыгы,
Шаммуваның оглы Абда барды. 18 Мукаддес
шәхерде яшаян левилериң җеми ики йүз сегсен
дөртди. 19 Дервезебанлар Акуп, Талмон ве онуң
дервезелери саклаян доганлары бир йүз етмиш
икиди. 20 Ысрайылың, руханыларың ве левилериң
галанлары болса Яхуданың әхли галаларында, өз
мүлклериндедилер. 21 Эмма ыбадатхана
хызматкәрлери Офелде яшаярдылар. Сиха билен
Гишпа олара ёлбашчылык эдйәрдилер.
22 Иерусалимдәки левилериң ёлбашчысы Узыды.
Ол Хашабяның агтыгы, Банының оглудыр. Онуң
ата-бабаларына Худайың өйүнде гуллук эдйән
айдымчылардан болан Асафың неслинден Матаня
ве Мика дегишлидир. 23 Патыша тарапындан олара
дегишли йөрите перман барды ве айдымчыларың
хер гүни үчин азык харҗы белленипди. 24 Яхуда
неслиниң Зера уругындан Мешезабелиң оглы
Петахя халка дегишли хер бир ишде патышаның
янында векилчилик эдйәрди.

Бейлеки галалардакы ве обалардакы халк

25 Халкың көп бөлеги обаларда, өз экин
мейданларының янында яшадылар. Яхуда
халкының кәбирлери Кирятарбада, Дибонда,
Екабсеелде ве оларың төверегиндәки обаларда
яшадылар. 26 Олар шейле хем Ешувада, Молададa,
Бейтпелетде, 27 Хасаршугалда, Беершебада ве онуң
обаларында месген тутдулар. 28 Олар Зиклаг
галасында, Меконада ве онуң голайындакы
обаларда яшаярдылар. 29 Эйнриммонда, Соргада,
Ярмутда, 30 Зановада, Адулламда ве бу галаларың
янындакы обаларда яшаярдылар. Олар Лакышда,
онуң голайындакы мейданларда, Азекада ве онуң
обаларында яшаярдылар. Олар Беершебадан
Хинном دересине ченли аралыкда месген тутдулар.
31 Бенямин огуллары, Гебада, Микмашда, Аяда,
Бейтелде, голайдакы обаларда, 32 Анатотда, Нопда
ве Ананяда, 33 Хасорда, Рамада ве Гитайымда,
34 Хадытда, Себогымда ве Небаллатда, 35 Лотда,
Онода ве Хүнәрментлер дересинде месген
тутдулар. 36 Яхудада яшаян левилериң кәбир
топарлары беняминлере гошулдылар.

12-нҗи бап

12 Шеялтыелиң оглы Зерубабыл ве Ешува
билен гелен руханылардыр левилер:
Серая, Ермея, Эзра, 2 Амаря, Маллук, Хатуш,
3 Шеканя, Рехум, Меремот, 4 Ыдо, Гинетой, Абыя,
5 Миямын, Магадя, Билга, 6 Шемагя, Ёярып, Едая,
7 Саллу, Амок, Хилкия, Едая. Ешуваның дөврүнде
булар өз доганларының ве руханыларың
баштутанларыдылар.
8 Левилер: Ешува, Биннуй, Кадмыел, Шеребя,
Яхуда ве Матаня өз доганлары билен шүкүр
эдиленде ёлбашчылык эдйәрдилер. 9 Оларың
доганлары Бакбукя билен Унны хем ыбадат
эдиленде оларың гаршысында дурардылар.
10 Ешува Ёякымың атасыдыр. Ёякым Эляшыбың
атасыдыр. Эляшып Ёяданың атасыдыр. 11 Ёяда
Ёнатаның атасыдыр. Ёнатан Ядуваның атасыдыр.
12 Ёякымың баш руханы болан дөврүнде шу
руханылар уругбашылар болупдылар: Серая
уругындан Мерая, Ермея уругындан Хананя, 13 Эзра
уругындан Мешуллам, Амаря уругындан Ехоханан,
14 Мелику уругындан Ёнатан, Шебаня уругындан
Юсуп, 15 Харым уругындан Адна, Мераёт уругындан
Хелкай, 16 Ыдо уругындан Закаря, Гинетон
уругындан Мешуллам, 17 Абыя уругындан Зикри,
Минямын уругындан ве Могадя уругындан Пилтай,
18 Билга уругындан Шаммува, Шемагя уругындан
Ёнатан, 19 Ёярып уругындан Матенай, Едая
уругындан Узы, 20 Саллай уругындан Каллай, Амок
уругындан Эбер, 21 Хилкия уругындан Хашабя, Едая
уругындан Нетанел.

Руханы ве леви уругларының язгысы

22 Бу язга Эляшыбың, Ёяданың, Ёхананың ве
Ядуваның дөврүнде леви уругбашылары
гиризилди. Шейле хем Дарюш парсың дөврүне
ченли болан руханылар язылды. 23 Левилериң
уругбашылары тарых язгыларына Эляшыбың оглы
Ёхананың дөврүне ченли язылгыдылар. 24 Левилер
баштутанлары Хашабя, Шеребя ве Кадмыелиң
оглы Ешува бир тарапда, доганлары-да бейлеки
тарапда дуруп, Худайың гулы Давудың табшырышы
ялы, гезек-гезегине алкыш окап, шүкүр
эдйәрдилер. 25 Матаня, Бакбукя, Абадя, Мешуллам,
Талмон ве Акуп ыбадатхана дервезелериниң
янындакы аммарлары гораян дервезебанларды.
26 Бу адамлар Ёсадагың агтыгы Ешуваның оглы
Ёякымың хем-де хәким Нехемяның, шейле-де
руханы, мүрзе Эзраның дөврүнде яшадылар.

Иерусалимиң дивары Худая багыш эдилйәр

27 Иерусалим дивары Худая багыш эдиленде,
левилери Иерусалиме гетирҗек болуп, әхли
ерлерден гөзледилер. Левилер шатлык,
шүкүрлердир ве айдымлар билен кимваллар,
арфалар ве лиралар билен Иерусалим диварының
багыш эдилиш дабарасыны беллемек үчин
герекди. 28 Айдымчылар Иерусалимиң
төверегиндәки ерлерден, нетофалыларың
обаларындан, шейле хем Бейтгилгалдан, Геба ве
Азмавет этрапларындан йыгнандылар. Чүнки
айдымчылар Иерусалимиң төверегинде өзлерине
обалар гуруптдылар. 30 Руханылар ве левилер
өзлерини тәмизләнлеринден соң, халкы,
дервезелери ве дивары-да тәмизледилер.
31 Соңра мен Яхуда баштутанларыны дивара
чыкардым. Дабаралы йөриш эдип, шүкүр эдйән
ики улы топары белледим. Оларың бири диварың
үсти билен сага, Дөкүн дервезесине тарап гитди.
32 Оларың ызындан Хошагя ве Яхуда
баштутанларының ярысы, 33 Азаря, Эзра,
Мешуллам, 34 Яхуда, Бенямин, Шемагя ве Ермея
гитди. 35 Шейле хем эллери сурнайлы кәбир руханы
огуллары: Шемагяның агтыгы, Ёнатаның оглы
Закаря. Онуң ата-бабаларына Асафың уругындан
Матаня, Микая ве Закур дегишлидир. 36 Онуң
гарындашлары: Шемагя, Азарел, Милалай,
Гилалай, Магай, Нетанел, Яхуда ве Хананы дагы
йөредилер. Оларың эллеринде Худайың адамы
Давудың саз гураллары барды. Мүрзе Эзра хем
оларың өңүнден гитди. 37 Булак дервезесиниң
янында өңлериндәки Давут шәхерине элтйән
басганчаклардан диварың учудына чыкдылар.
Давудың көшгүниң үстүнден гүндогара тарап
йөрәп, Сув дервезесине гелдилер. 38 Шүкүр
эдйәнлериң бейлеки топары диварың үсти билен
йөрәп, чеп тарапа гитдилер. Менем халкың ярысы
билен буларың ызындадым. Биз Тамдыр диңиниң
үсти билен гечип, Гиң дивара ченли йөредик.
39 Эфрайым дервезесиниң үстүнден Көне
дервезесине, Балык дервезесине, Хананел диңине,
Йүзлер диңине ве Гоюн дервезесине ченли гидип,
Гаравул дервезесине етип дурдук. 40 Шүкүр
эдйәнлериң ики топары Худайың өйүнде дурды.
Мен хем янымдакы баштутанларың ярысы билен
дурдум. 41 Мениң топарымда сурнай чалян шу
руханылар барды: Элякым, Магасея, Минямын,
Микая, Элёгейнай, Закаря, Хананя; айдымчылар:
Магасея, Шемагя, Элгазар, Узы, Ехоханан, Малкыя,
Эйлам ве Эзер барды. Айдымчылар өз
ёлбашчылары Йизрахя билен айдым айтдылар.
43 Шол гүн олар көп гурбанлыклар берип
шатландылар. Чүнки Худай олара улы шатлык
эчилипди. Аяллардыр чагалар-да шатланышып,
Иерусалимиң шовхуны алыслардан эшидилди.

Ыбадатхана җогапкәрчиликлери

44 Шол гүн ыбадатхана үчин берилйән
гатанчларың, илкинҗи мивелериң ве ондан
бирлериң сакланян аммарларына гөзегчилер
гоюлды. Олар руханылар ве левилер үчин канун
тарапындан галаларың мейданларына гөрә
кесгитленен пайлары йыгнамалыдылар. Чүнки
яхудалар руханыларың ве левилериң хызматындан
хошалдылар. 45 Олар айдымчылар билен
дервезебанларың, Давудың ве оглы Сүлейманың
табшырыгыны берҗай эдишлери ялы, өз
Худайының хызматыны эдип, тәмизлик ишине
серетдилер. 46 Чүнки овалдан, Давудың ве Асафың
гүнлеринде айдымчыларың ёлбашчысы барды.
Худая алкыш ве шүкүр айдымлары айдылярды.
47 Зерубабылың ве Нехемяның дөврүнде бүтин
ысрайыл халкы айдымчылара ве дервезебанлара
гүнделик пай берйәрди. Шейле хем ысрайыллар
левилере дегишли пайы айры гойярдылар.
Левилер хем Харуның несиллерине дегишли пайы
айры гойярдылар.

13-нҗи бап

Нехемяның соңкы ишлери

13 Шол гүн олар халка Мусаның китабыны окап
бердилер. Китапдан: «Аммон я-да Мовап
халкы Худайың халкына асла гошулмалы дәлдир»
диен язгыны тапдылар. 2 Чүнки олар ысрайыл
халкыны чөрек ве сув билен гаршыламан, гайтам,
олары нәлетлесин дийип, Билгамы хакына
тутдулар. Йөне Худайымыз нәлети ялканыша
өврүрди. 3 Халк бу кануны эшидип, кесеки
миллетлерден боланларың барыны Ысрайылдан
бөлүп айырды.
4 Мундан озал Худайымызың өйүниң отагларына
гөзегчи белленен ве Тобияның гарындашы болан
руханы Эляшып Тобыя үчин гиң бир отаг тайынлан
экен. Өң шол отагда галла садакасыны, якымлы
ыслы түтетгини, гап-гачлары табшырык боюнча
левилере, айдымчылара ве дервезебанлара
берилйән галланың, шерабың, ягың ондан бирини
хем-де руханылар үчин гатанчлары саклаян
экенлер. 6 Бу затлар болян вагты мен Иерусалимде
дәлдим, себәби Бабыл патышасы Артаксерксиң
отуз икинҗи йылында мен онуң янына гитдим.
Бираз вагт геченсоң, мен патышадан ругсат алып,
Иерусалиме доландым. Гелибем, Эляшыбың
Худайың өйүниң ховлуларында Тобыя үчин бир
отаг тайынлап, нәдогры иш эдендигини эшитдим.

8 Муңа мениң гаты гахарым гелди. Тобыяның әхли
өй гошларыны отагдан чыкарып зыңдым. 9 Соңра
мен буйрук берип, отаглары тәмизлетдим. Онсоң
ыбадатхана гап-гачларыны, галла садакасыны,
якымлы ыслы түтетгини ызына гетирип гойдум.
10 Мен левилериң пайларының берилмәндигини
хем эшитдим. Шонуң үчинем ыбадатханада хызмат
эден левилер ве айдымчылар өз экин
мейданларына гиден экенлер. 11 Мен
баштутанлары язгарып, олардан: «Нәме үчин
Худайың өйи терк эдилипдир?» дийип сорадым.
Онсоң мен левилери ве айдымчылары йыгнап,
олары өңки везипелерине гойдум. 12 Соңра әхли
яхудалар аммарлара галланың, шерабың, ягың
ондан бирини гетирдилер. 13 Аммарлара гөзегчи
эдип, мен Шелемя руханыны, Садок мүрзәни,
левилерденем Педаяны белледим. Оларың
көмекчиси эдип, Матаняның агтыгы, Закурың оглы
Хананы гойдум. Чүнки буларың хеммеси догручыл
адамлар сайылярды. Инди оларың борҗы
доганларының хакыны пайламакды. 14 Эй,
Худайым, Сениң өйүң ве онуң хызматы үчин эден
оңат ишлеримиң әхлисини ядыңа сал.
15 Шол гүнлер мен Яхудада кәбир адамларың
Сабат гүни үзүм сыкяндыгыны, бугдай десселерини
гетирип, эшеклерине йүкләп йөрендиклерини
гөрдүм. Шейле хем олар Сабат гүни шерап, үзүм,
инҗир ве хер хили йүклери Иерусалиме
дашаярдылар. Онсоң мен олара Сабат гүни хич зат
сатмалы дәлдигини дуйдурдым. 16 Шәхерде яшаян
сурлулар хем балык ве дүрли харытлар гетирип,
Сабат гүни Иерусалимдәки яхуда халкына
сатярдылар. 17 Онсоң мен Яхуданың беглерине
кәйәп, олара: «Сабат гүнүни харлап, бу эдйән
ишиңиз нәме? Сизиң аталарыңыз хем шейле
этмәнмиди? Ата-бабаларымызың шейле эденлиги
зерарлы Худайымыз бу белалары бизиң
башымыза, бу шәхериң башына гетирмәнмиди?
Сиз Сабат гүнүни харламак билен, Ысрайылың
үстүнден хас--да гүйчли газап индерйәрсиңиз!»
дийдим.
19 Хер Сабат гүнүниң өңүсырасы, агшам гараңкы
гатлышыберенде, мен Иерусалимиң
дервезелериниң япылмалыдыгыны табшырдым.
Сабат гечйәнчә, олар ачылмасын дийип буйрук
бердим. Онсоң мен Сабат гүни ичерик йүк
гиризилмесин дийип, өз хызматкәрлеримиң
бирнәчесини дервезеде гойдум. 20 Шондан соң
тәҗирлер ве дүрли харыт сатянлар бирки сапар
гиҗәни Иерусалимиң дашында гечирдилер.
21 Эмма мен олара: «Нәме үчин гиҗәни диварың
дүйбүнде гечирйәрсиңиз? Эгер ене шейле
эдәйсеңиз, менден эйгилиге гарашмаң!» дийип
дуйдурыш бердим. Шондан соң олар Сабат гүни
гелмедилер. 22 Соңра мен левилере өзлерини
тәмизләп, мукаддес Сабат гүнүни тутмак үчин
гелип, дервезелери горамаклыгы буюрдым. Эй,
Худайым, мениң хайрыма муны ятлап, мерхеметиң
чәксизлигине гөрә, мени аман сакла! 23 Шол гүнлер
мен ашдотлы, аммонлы ве моваплы аяллара
өйленен яхудылары-да гөрдүм. 24 Оларың
чагаларының яры ашдот дилинде гепләп, яхуда
дилинде гепләп билмейәрдилер, олар дүрли
халкларың диллеринде геплейәрдилер. 25 Онсоң
мен олара кәедим, нәлетледим, кәбирлерини
урдум, сачларыны үтдүм. Олара Худайың адындан
ант ичирип, шейле дийдим: «Гызларыңызы оларың
огулларына бермәң, огулларыңыза, өзүңизе
оларың гызларыны алмаң! 26 Ысрайыл патышасы
Сүлейман шейле аяллар зерарлы гүнә этмедими
нәме? Көп миллетлериң арасында онуң ялы
патыша ёкды. Ол Худайың халаныды. Худай оны
бүтин Ысрайылың үстүнден патыша этди, эмма
кесеки миллетден болан аяллар оңа гүнә
этдирдилер. 27 Инди биз сизиң хем кесеки
миллетлерден аял алып, шейле пислик эдип,
Худайымыза бивепалык эдйәндигиңиз барада
эшитмелими?»
28 Баш руханы Эляшыбың оглы Ехояданың
огулларындан бири хоронлы Санбаллатың
гиевсиди. Шонуң үчин мен оны янымдан ковдум.
29 Эй, Худайым, оларың бу этмишини унутма. Чүнки
олар руханылыга ыснат гетирдилер, руханыларың
ве левилериң әхтини боздулар.
30 Шейдип, мен халкы кесекилериң тәсиринден
сапладым. Руханылар билен левилериң
везипелерини пайлашдырып, херсиниң этмели
ишлерини белледим. 31 Мен вагтында одун билен
үпҗүн эдилишини, илкинҗи мивелериң
гетирилишини ёла гойдум.

Эй, Худайым, мени ягшылыкда ятла!

Эстер

Гириш

китабында яхудыларың Пурым байрамының шанлы сенелериң хатарына гошулмагына себәп болан вакалар беян эдилйәр. Алымларың чакламаларына гөрә, бу тарыхы вакалар Яхуда юрдуның Парс шалыгына дегишли болан дөврүнде, бу шалыгың б. э. өң 331-нҗи йылда бейик серкерде Исгендер Зүлкарнейниң тарапындан басылып алынмагың өңүсырасында болуп гечйәр.
Яхудылар Парс шалыгында гаты аз санлыдылар. Шонуң үчин-де, олар душманларына баштутанлык эдйән Хаман тарапындан ёк эдилме ховпы астында яшаярдылар. Яхуды Мордекай өз гызлыгы Эстер билен китабың баш гахрыманларыдыр. Эстер өз гөзеллиги ве оңат гылык-хәсиетлери билен Парс патышасының мерхеметини газанып, ша аялы боляр. Патышаның аялларының көп боландыгына гарамаздан, Эстер онуң иң сөйгүли аялыды. Эстер көшкде йүпек гейип, бал ийсе-де, өз халкының ховп астында яшаяндыгыны унутмаяр. Ол элинде барыны эдип, өз халкыны душманларының хиле-пиримлеринден халас эдйәр.
Китап Худайың адыны агзамаздан, Оңа дога-дилег эдилмезден, яхуды халкының душманларындан халас болшуны беян этмек билен, Мукаддес Язгыларың бейлеки китапларындан тапавутланяр. Эмма Худайың ады гөнүден-гөни агзалмаса-да, яхуды Мордекай ве онуң гызлыгы Эстер Худайың буйругыны берҗай эдип, агыз бекледилер. Шейдип, олар тутуш ысрайыл халкы үчин агыз беклемә ве перяда дегишли када-канунлары дикелтдилер.

Мазмуны

Эстер ша аялы боляр
Хаман яхудылары ёк этмегиң күйүне дүшйәр
Хаман өлдүрилйәр
Яхудылар душманларыны дерби-дагын эдйәрлер

1-нҗи бап

Ксеркс патыша мейлис гураяр

1 Бу вака Ксеркс патышаның дөврүнде болуп
гечипди. Ксеркс Хиндистан билен Эфиопияның
аралыгындакы бир йүз йигрими еди велаятың
үстүнден шалык сүрйәрди. 2 Шол дөврде Ксеркс
патыша Суза галасындакы тагтында отурып, юртда
шалык сүрйәрди. 3 Патышалыгының үчүнҗи
йылында ол өзүниң әхли беглери хем көшк
эмелдарлары үчин мейлис гурады. Мейлисе
Парсың ве Мадайың харбы ёлбашчылары, хан-
беглери ве велаятларың хәкимлери гатнашдылар.
4 Ол йүз сегсен гүнләп патышалыгының эгсилмез
байлыкларыны, өз белент мертебесини ве
шөхратыны гөркезди.
5 Шол гүнлер геченден соң, Суза галасында бай-
гарып диймән бүтин халк үчин көшгүң
ховлусындакы багда патыша еди гүнләп мейлис
гурады. 6 Ховлы ак ве мавы реңкли перделер билен
безеленди, олар ал гырмызы ве непис зыгыр
йүплүк билен мермер сүтүнлердәки күмүш
халкаҗыклара беркидиленди. Алтын-күмүшден
ясалан күрсүлер садап, мермер ве бейлеки
гымматбаха дашлар билен нагышланан янёдада
гойланды. 7 Шол ере гелен адамлара бири-
бириңден үйтгешик болан алтын пыялаларда
патышаның байлыгына лайык ша шерабындан
болелинликде берилди. 8 Шерап дийсең болды.
Патыша мыхманлара иследиклериче шерабы
сахылык билен бермеклиги өз хызматкәрлерине
буюрды. 9 Ша аялы Вашты хем Ксеркс патышаның
көшгүнде аяллар үчин мейлис гурады.

Ша аялы Вашты Ксеркс патышаның буйругына боюн эгмейәр

10 Мейлисиң единҗи гүни шерапдан серхош
болан Ксеркс патыша ша аялы Ваштының башына
шалык тәҗини гейдирип, оны өз хузурына
гетирмеклерини көшкде хызмат эдйән еди
агтасына: Мехумана, Бизта, Харбона, Бигта, Абагта,
Зетара ве Каркаса буюрды. Ол бүтин халка ве
беглере онуң гөзеллигини гөркезмек иследи, чүнки
ол гөрмегей аялды. 12 Патышаның агталары онуң
буйругыны ша аялы Вашта етиренлеринде, ол
патышаның хузурына бармакдан боюн гачырды.
Муңа патышаның гаты гахары гелип, онуң
калбында газап оды ловлады.
13 Кануны ве хөкүм чыкарылышы оңат билйән
адамлардан маслахат сорамак адат болансоң,
патыша шол дөври оңат билйән акылдарлардан
маслахат сорады. 14 Олар патышаның иң якын
адамлары, онуң йөрите маслахатчылары, Парсың
ве Мадайың еди беги: Каршена, Шетар, Адмата,
Таршыш, Мерес, Марсена хем-де Мемукан
дагыларды. Олар патышаның хузурында иң бейик
везипелери эеледилер. 15 Патыша олардан: «Ксеркс
патышаның агталары аркалы берен табшырыгыны
ерине етирмәндиги үчин, ша аялы Вашта кануна
гөрә нәхили чәре гөрмели?» дийип сорады.
16 Соңра Мемукан патышаның ве беглериң өңүнде
шейле дийди: «Ша аялы Вашты диңе патыша
гаршы дәл-де, эйсем патыша Ксерксиң әхли
велаятларындакы хемме хан-беглере ве халка
гаршы габахат иш этди. 17 Чүнки ша аялың бу
херекетини әхли аяллар эшидерлер, шунлукда,
олар хем өз әрлерини кемсидип, олара йигренч
билен середип башларлар. Олар: „Ксеркс патыша
ша аялы Ваштының өз хузурына гетирилмегини
буюрды, эмма ол патышаның хузурына бармакдан
боюн гачырды“ диерлер. 18 Хут шол гүнүң өзүнде
ша аялың бу херекетини эшиден Парс ве Мадай
беглериниң аяллары патышаның беглерине гулак
асмазлар. Бу оларда йигренч, гахар-газап дөредер.
19 Эгер патыша оңласа, гой, ол бир перман
чыкарсын. Ша аялы Вашты мундан бейләк Ксеркс
патышаның хузурына бармалы дәлдир дийлип,
парсларың ве мадайларың канунларына
гиризилсин ве үйтгедилмесин. Шейле хем, гой,
патыша Ваштының ша аяллык дережесини ондан
говурак башга бирине берсин. 20 Шейдип,
патышаның чыкаран перманы онуң бүтин
патышалыгында ыглан эдилсе, баю-гарып әхли
аяллар өз әрлерине хормат гоярлар». 21 Бу маслахат
патышаның хем-де онуң беглериниң гөвнүнден
турды ве патыша эдил Мемуканың айдышы ялы
хем этди. 22 Ол хер бир эркек өз өйүне хоҗайын
болсун дийип, хер халка өз дилинде ыглан эдип,
өзүниң бүтин патышалыгындакы велаятлара
херсиниң өз язувында, өз дилинде хатлар ёллады.

2-нҗи бап

Эстер ша аялы боляр

2 Шу вакалардан соң Ксеркс патышаның гахары
ятышып, ол ша аялы Вашты, онуң эден иши
хем-де оңа гаршы чыкарылан перман барада
пикирленди. 2 Онсоң патышаның эмелдарлары оңа
шейле теклип этдилер: «Гой, патыша үчин
гөрмегей, яш, бой гызлары тапсынлар. 3 Олары
Суза галасында ерлешен харемхана гетиртмек
үчин, патыша өз патышалыгындакы бүтин
велаятларда сынчылары беллесин. Олар
патышаның аяллара сакчылык эдйән агтасы
Хегайың гөзегчилиги астында гоюлсынлар; олара
оваданлык серенҗамлары берилсин. 4 Патышаның
гөвнүне яран гызларың бири ша аялы Ваштының
дерегине ша аялы болсун». Бу теклип патыша ярап,
ол оларың айдышы ялы хем этди.
5 Суза галасында Мордекай атлы бир яхуды
барды. Ол бенямин тиресинден болан Кишиң
човлугы, Шимгиниң агтыгы, Яйырың оглуды.
6 Яхуда патышасы Еконя † билен бирликде Киш хем
Иерусалимден Бабыла есир эдилипди. Олары
Бабыл патысасы Небукаднесар есир эдип
әкидипди. 7 Мордекай какасының доганының гызы
Хадассаны, ягны Эстери өзи тербиеләп кемала
гетирипди, чүнки ол гызың эҗеси-де, какасы-да
ёкды. Ол сыратлы, гөрмегей бой гызды. Онуң
эҗеси, какасы өленден соң, Мордекай оны өзүне
гызлыга алыпды. 8 Шейдип, патышаның
табшырыгы ве перманы ыглан эдилип, биртопар
бой гызлар Суза галасына гетирилип, Хегайың
гөзегчилиги астында гоюлды. Эстер хем
патышаның көшгүне гетирилип, аяллара сакчылык
эдйән Хегайың гөзегчилигине берилди. 9 Бу гыз
Хегайың гөвнүнден туруп, онуң мерхеметини
газанды. Ол дессине Эстери оваданлык
серенҗамлары хем-де иймитден етдик пай билен
үпҗүн эдип, патышаның көшгүнден еди кенизи
сайлап, оны кенизлер билен биле харемхананың
иң оңат ерине гечирди. 10 Эстер өз миллети ве
машгаласы барада хич зат айтмады, чүнки
Мордекай бу барада дил ярмазлыгы оңа
табшырыпды. 11 Эстериң хал-ягдайыны ве оңа нәме
боляныны билмек үчин, Мордекай хер гүн
харемхананың ховлусының өңүнде гезмеләрди.
12 Патышаның хузурына бармаздан өң, аяллар
дүзгүни боюнча гыз он ики айлык тимар бериш

† *Еконя – бу ат 2Пат 24 ве 25-де Ехоякын*

дөврүни гечмелиди. Бу дөврде гызлара алты ай
мүр ягы билен, алты ай хем атырлар хем-де
оваданлык серенҗамлары билен тимар
берилйәрди. 13 Бой гыз патышаның хузурына
гиденде, оңа харемханадан өзи билен әкитмәге
соран задыны берердилер. 14 Ол гыз агшам
патышаның янына гидип, эртеси патышаның
гырнак аялларына середйән агтасы Шагашгазың
гөзегчилиги астындакы икинҗи харемхана гайдып
гелерди. Патышаның гөвнүне ярап, патыша адыны
тутуп чагырянча, ол икиленч патышаның хузурына
бармазды.
15 Эстер Мордекайың гызлыгы, онуң какасының
доганы Абыхайылың гызыды. Патышаның
хузурына бармак нобаты етенде, ол патышаның
аяллара гөзегчилик эдйән агтасы Хегайың
айданларындан башга хич зат сорамады. Эстер
өзүни гөренлериң барының гөвнүнден турды.
16 Эстер Ксерксиң патышалыгының единҗи
йылының онунҗы айы болан Тебет айында
патышаның хузурына әкидилди. 17 Әхли аялларың
ичинден патыша Эстери сайлады. Ол патышаның
назарында бейлеки гызларың әхлисинден көп
мерхемет ве мәхир газанды. Шейдип, ол Эстериң
башына шалык тәҗини гейдирип, оны ша аялы
Ваштының ерине өз ша аялы этди. 18 Соңра патыша
Эстериң хатырасына өзүниң әхли беглери хем-де
көшк эмелдарлары үчин мейлис гурады. Ол әхли
велаятлара дынчлык берди, хеммелере сахылык
билен совгат-серпайлар этди.

Мордекай патышаның җаныны халас эдйәр

19 Бой гызлар икинҗи гезек бир ере
топланыланда, Мордекай көшк эмелдарыды.
20 Эстер Мордекайың табшырышы ялы өзүниң
машгаласы ве миллети хакында олара хич зат
айтманды, чүнки ол Мордекайың
табшырыкларыны өзүниң тербиеленен
вагтындакысы ялы ерине етирйәрди.
21 Мордекайың көшк эмелдары болуп ишлейән
дөврүнде патышаның гапы саклаян агталары
Бигтан ве Тереш гахарланып, Ксеркс патышаны
өлдүрмеги йүреклерине дүвдүлер. 22 Мордекай
муны билип, ша аялы Эстере хабар берди. Эстер
хем муны Мордекайың адындан патыша хабар
берди. 23 Бу иш барланылып, мунуң, хакыкатдан-да,
шейледигине гөз етириленден соң, оларың икиси-
де дардан асылды. Бу вака патышаның
хузурындакы йыл язгыларына язылды.

3-нҗи бап

Хаман яхудылары ёк этмегиң күйүне дүшйәр

3 Шу вакалардан соң Ксеркс патыша агак
тиресинден болан Хаммедатаның оглы
Хаманың везипесини бейгелдип, оны өз янындакы
эмелдарларың әхлисинден ёкарда гойды.
2 Патышаның көшгүндәки әхли көшк эмелдарлары
дыза чөкүп, Хамана тагзым этдилер, чүнки патыша
олара шейле табшырык берипди. Эмма Мордекай
оңа дыза чөкүп, тагзым этмекден боюн товлады.
3 Патышаның көшк эмелдарлары Мордекайдан:
«Сен нәме үчин патышаның табшырыгыны ерине
етирмекден боюн товлаярсың?» дийип сорадылар.
4 Олар Мордекая бу барада иргинсиз айтсалар-да,
ол булара гулак асмазды. Мордекайың бу
херекетине Хаманың такадының етҗекдигини я-да
етмеҗекдигини билмек үчин, көшк эмелдарлары
муны Хамана хабар бердилер, чүнки Мордекай
олара өзүниң яхудыдыгы барада айдыпды.
5 Мордекайың дыза чөкүп, өзүне тагзым
этмейәндигини гөренде, Хаман гахар-газапдан
долды. 6 Эмма Хамана диңе Мордекайың өзүне эл
гатмаклык етерлик дәлди. Шейлеликде,
Мордекайың хайсы халкдандыгыны оңа мәлим
эденлеринден соң, Хаман Ксерксиң бүтин
патышалыгындакы әхли яхудылары, Мордекайың
тутуш халкыны ёк этмегиң күйүне дүшди.
7 Ксеркс патышаның шалыгының он икинҗи
йылының биринҗи айы болан Нисан айында, шу
дилдүвшүгиң амала ашырылҗак айыны ве гүнүни
билмеклик үчин, олар Хаманың өңүнде пур, ягны
биҗе атдылар. Биҗе он икинҗи ай болан Адар
айының он үчүне † дүшди. 8 Соңра Хаман Ксеркс
патыша шейле дийди: «Сизиң патышалыгыңызың
әхли велаятларындакы халкларың арасына яйран,
йөне олардан айры яшаян бир халк бар. Оларың
канунлары-да бейлеки халкларыңкыдан үйтгешик.
Мундан башга-да, олар патышаның канунларыны
берҗай этмейәрлер. Олара бейле зада ёл
бермеклик патышаның бәхбидине дәл. 9 Эгер
патыша оңласа, гой, оларың ёк эдилмеги барада
бир перман язылсын. Патышаның хазыналарына
гоймак үчин, мен патышаның хазынадарларының
элине он еди мүң батман †† күмүш берерин».
10 Шейлеликде, патыша бармагындакы мөхүр
йүзүгини чыкарып, Хаммедатаның оглы,
яхудыларың душманы, агак тиресинден болан
Хаманың элине берди. 11 Патыша Хамана: «Күмүш-

† *Адар айының он үчүне – бу 7-нҗи мартдыр.* †† *Он еди мүң батман – еврейче он мүң киккар*

де, халк-да сениң ыгтыярыңа берилйәр, олара
исләниңи эт» дийди.
[12] Биринҗи айың он үчүне патышаның мүрзелери
чагырылды. Хаманың табшырыгы боюнча
патышаның әхли велаятлардакы хөкүмдарларына
ве хәкимлерине, бүтин халкың беглерине, хер
велаята өз язувында, хер халка өз дилинде перман
язылды. Перман патышаның адындан язылып,
онуң йүзүги билен мөхүрленилди. [13] Он икинҗи ай
болан Адар айының он үчүне яхудыларың улудан
кичә барыны: аяллары ве чагалары бир гүнде
гырып, бүтинлей ёк эдип, әхли мал-мүлклерини
басып алмаклык барада әхли велаятлара
чапарлардан элин хатлар иберилди. [14] Шол гүн
үчин тайын болар ялы, бу перманың нусгасы хер
бир велаятда перман хөкмүнде чыкарылып, бүтин
халка ыглан эдилмелиди. [15] Чапарлар патышаның
буйругы билен гыссаглы ёла дүшдүлер. Перман
Суза галасында чыкарылды. Патыша билен Хаман
ичмәге отурдылар. Сузада велин
алҗыраңңылыкды.

4-нҗи бап

Мордекай Эстерден көмек сораяр

4 Мордекай болуп гечен әхли затлар хакында
эшиденде, якасыны йыртып, җул гейнип,
башындан күл совурды ве шәхериң ортасына
чыкып, дады-перят этди. [2] Ол патыша көшгүниң
дервезесине ченли гелди, чүнки җул гейнен адам
дервезеден ичери гирмели дәлди. [3] Патышаның
табшырыгыны ве перманыны эшиден әхли
велаятлардакы яхудылар агыз бекләп, аглашып,
дады-перят билен улы яс тутдулар. Оларың көпүси
җул гейнип, күл үстүнде отурдылар.
[4] Эстериң кенизлери ве агталары гелип, муны оңа
хабар беренлеринде, ша аялы улы гайга батды. Ол
Мордекая җулуң дерегине геер ялы эгинбаш
иберди, эмма ол олары кабул этмеди. [5] Соңра Эстер
өз хызматында дурян патышаның агталарындан
бири болан Хатагы чагырып, оңа Мордекайың
янына барып, нәмелериң бояндыгыны ве
себәбиниң нәмедигини билмеклиги табшырды.
[6] Хатак патышаның дервезесиниң өңүндәки шәхер
мейданчасына, Мордекайың янына гитди.
[7] Мордекай оңа өзи билен болуп гечен затларың
барысы барада хем-де яхудылары ёк этмек үчин
Хаманың патышаның хазынасына гоймагы вада
берен күмшүниң мукдарына ченли айдып берди.
[8] Шейле хем, Мордекай өзлерини дерби-дагын
этмек барадакы Сузада чыкарылан перманың язув
нусгасыны Эстере гөркезип, дүшүндирмеги үчин
Хатага берди. Ол Эстере патышаның хузурына
барып, ондан өз халкына рехим этмегини сорап, өз
адамлары үчин оңа ялбармагыны табшырмаклыгы
Хатакдан хайыш этди. [9] Хатак Эстериң янына гидип,
Мордекайың әхли табшырыкларыны оңа айтды.
[10] Соңра Эстер Хатак билен геплешип, ондан
Мордекая шейле хабар иберди: [11] «Эркекдигине я-
да аялдыгына гарамаздан, патышаның янына
чакылыксыз гелен адам бабатда бир канун бар –
өлүм, диңе патышаның алтын хасасыны узадан
адамы дири галяр. Патышаның әхли көшк
эмелдарлары ве онуң әхли велаятларындакы
адамлары муны билйәрлер. Мен отуз гүн бәри
патышаның янына чагырыламок». [12] Олар Эстериң
сөзлерини Мордекая айтдылар. [13] Мордекай хем
Эстере олардан шейле җогап иберди: «Патышаның
көшгүнде боланың үчин бар яхудыларың ичинден
еке өзүң аман галарын өйтме. [14] Чүнки сен шунуң
ялы пурсатда үмсүм отурсаң, онда яхудылар башга
ерден ярдам тапып, халас боларлар, йөне сен ве
сениң какаң машгаласы хеләк болар. Белки, сен
шунуң ялы пурсатлар үчин ша аялы болансың!»
[15] Соңра Эстер Мордекая шейле җогап бериң
дийди: [16] «Бар, Сузадакы әхли яхудылары йыгна,
мениң үчин агыз бекләң, үч гиҗе-гүндизләп иймәң,
ичмәң. Мен ве мениң кенизлерим-де сиз ялы агыз
бекләрис. Шондан соң канундан чыкян хем болсам,
патышаның янына гидерин. Гой, өлсем өлейин».
[17] Соңра Мордекай гидип, хемме зады Эстериң
табшырышы ялы этди.

5-нҗи бап

Эстер патышаны ве Хаманы мейлисе чагыряр

5 Үчүленҗи гүни Эстер өзүниң ша лыбасыны
гейип, патыша көшгүниң ички отагында,
патышаның тагты ерлешен отагының гаршысында
дурды. Патыша көшгүң агзындакы отагда өз шалык
тагтында отырды. [2] Патыша ша аялы Эстериң ички
отагда дураныны гөренде, Эстер патышаның
назарында мерхемет газанды. Патыша элиндәки
алтын хасасыны Эстере тарап узатды. Соңра Эстер
оңа голай барып, хасаның уҗуна элини дегирди.
[3] Патыша оңа: «Ша аялы Эстер, саңа нәме герек?
Нәме ислегиң бар? Патышалыгымың ярысы хем
болса, ол саңа берлер» дийди. [4] Эстер оңа: «Эгер
патыша оңласа, ша ве Хаман шу гүн мениң патыша
үчин гуран мейлисиме гелсинлер» дийип җогап
берди. [5] Соңра патыша: «Эстериң ислегини
битирмек үчин, Хаманы тиз гетириң» дийди.
Шейлеликде, патыша ве Хаман Эстериң гуран
мейлисине гелдилер. [6] Шерап ичип отыркалар,
патыша Эстере: «Нәме дилегиң бар? Ол саңа
берлер. Нәме ислегиң бар? Патышалыгымың
ярысы хем болса берлер» дийди. [7] Эстер: «Мениң
дилегим, ислегим шудур: [8] „Эгер мен патышаның

гөвнүнден туран болсам, патыша дилегими
битирип, ислегими ерине етирмеги оңласа,
патыша билен Хаман эртир мениң олар үчин
гурҗак мейлисиме гелсинлер. Мен эртир
патышаның сорагына җогап берерин“» дийди.

Хаман Мордекайы өлдүрмегиң күйүне дүшйәр

9 Шол гүн Хаман шадыян, гөвнүхош болуп чыкып
гайтды. Эмма патыша көшгүниң дервезесинде,
Мордекайың өзүнден хедер эдип, еринден
турмандыгыны гөренде, Хаман Мордекая гаршы
гахар-газапдан долды. 10 Муңа гарамаздан, Хаман
өзүни саклап, өйүне гайтды. Ол өйүне достларыны
чагырып, аялы Зерешиң хем олара гошулмагыны
сорады. 11 Хаман олара өз уммасыз байлыкларыны,
нәче оглуның бардыгыны, патышаның өзүниң
везипесини бейгелдип, бейлеки беглерден ве көшк
эмелдарларындан ёкарда гоюп, эден хеззет-
хорматларыны санап берди. 12 Хаман гүррүңиниң
үстүни етирип шейле дийди: «Хатда ша аялы Эстер
хем өз гуран мейлисине патыша билен бирликде
менден башга хич кими чагырмады. Мен эртир хем
патыша билен бирликде онуң мейлисине
чагырылдым. 13 Йөне патышаның көшгүниң
дервезесинде отурян Мордекай яхудыны
гөренимде, бу затларың хеммеси пуҗа чыкяр».
14 Соңра аялы Зереш ве әхли достлары оңа:
«Бейиклиги элли тирсек болан бир дар агаҗыны
тайярласынлар. Эртир патыша айт, гой, ол шол дар
агаҗындан Мордекайы асдырсын. Соңра
шатланып, патыша билен биле мейлисе гит»
дийдилер. Бу пикир Хамана ярады. Ол дар
агаҗыны тайярлатды.

6-нҗы бап

Патыша Мордекая хеззет-хормат эдйәр

6 Шол гиҗе патышаның гөзүне укы гелмән, ол
көшгүң йыл язгыларыны гетирмеги буюрды.
Оны патышаның өңүнде окадылар. 2 Ондан
патышаның гапы саклаян агталары Бигтана билен
Терешиң Ксеркс патышаның җанына каст этмек
ниетлериниң бардыгы барада Мордекайың айдан
затлары хакындакы язгы тапылды. 3 Патыша:
«Мунуң үчин Мордекая нәме хеззет-хормат
эдилди?» дийди. Патышаның эмелдарлары: «Оңа
хич зат эдилмеди» дийдилер. 4 Патыша: «Ховлуда
ким бар?» дийип сорады. Эдил шол вагт Мордекай
үчин тайярланан дар агаҗындан оны асдырмак
барада патыша билен геплешмек үчин, Хаман
көшгүң дашкы ховлусына гирипди. 5 Патышаның
эмелдарлары оңа: «Ховлуда Хаман бар» дийдилер.
Патыша: «Гой, ол ичери гирсин» дийди. 6 Шейдип,
Хаман ичери гирди. Патыша ондан: «Патышаның
айратын хорматламак ислейән адамына нәме
эдилсе, говы болар?» дийип сорады. Хаман өз
ичинден: «Патыша менден башга кими шейле
хорматласын?» дийип пикирленди. 7 Хаман
патыша: «Патышаның айратын хорматламак
ислейән адамына, патышаның геен ша лыбаслары,
патышаның мүнен, дабаралы шай-сеплер билен
безелен аты гетирилип, ша лыбаслары ве аты
патышаның иң атлы-абрайлы беглеринден
бириниң элине берилсин; гой, ол патышаның
айратын хорматламак ислейән адамыны
гейиндирсин, гой, ол оны ата мүндүрип, шәхериң
ачык мейданчасында җар чекип: „Патышаның
айратын хорматламак ислейән адамына шейле
эдилйәр“ дийип айласын» дийди. 10 Соңра патыша
Хамана: «Дессине ша лыбасларыны ве аты ал-да,
патыша көшгүниң дервезесинде отурян Мордекай
яхудыны эдил айдышың ялы эт. Яңкы
айданларыңың екеҗеси-де кем болмасын» дийди.
11 Шейлеликде, Хаман ша лыбасларыны ве аты
алып, Мордекайы гейиндирип, оны ата мүндүрип,
шәхериң мейданчасында җар чекип: «Патышаның
айратын хорматламак ислейән адамына шейле
эдилйәр» дийип айлады.
12 Соңра Мордекай ене-де доланып патышаның
дервезесине гелди. Йөне Хаман яс тутуп, йүзүни
бүрәп, тиз өйүне гайтды. 13 Хаман башдан гечирен
вакаларының барыны аялы Зереше ве әхли
достларына гүррүң берди. Соңра онуң достлары ве
аялы Зереш оңа: «Өңүнде абрайдан дүшен
Мордекайың яхудылардан болса, онда сен ондан
үстүн болуп билмерсиң, сен хөкман еңлерсиң»
дийдилер.
14 Олар Хаман билен геплешип отырка лар,
патышаның агталары гелип, Хаманы гыссаглы
Эстериң гуран мейлисине алып гитдилер.

7-нҗи бап

Хаман өлдүрилйәр

7 Шейдип, патыша билен Хаман ша аялы
Эстериң гуран мейлисине гитдилер.
2 Мейлисиң икинҗи гүни шерап ичип отыркалар,
патыша ене-де Эстере йүзленип: «Ша аялы Эстер,
сениң нәме дилегиң бар? Ол саңа берлер. Нәме
ислегиң бар? Патышалыгымың ярысы хем болса,
ол ерине етирилер» дийди. 3 Ша аялы Эстер шейле
җогап берди: «Эй, патышахым, эгер мен сениң
гөвнүңден туран болсам, эгер патыша оңласа,
мениң дилегим боюнча җаным, ислегим боюнча-
да халкым берилсин. 4 Чүнки мен ве мениң халкым
гырлып, бүтинлей ёк эдилмек үчин сатылдык. Эгер
биз диңе бир гул-гырнак эдилмек үчин сатылан
болсадык, онда мен сесими чыкармаздым, чүнки

гам-гуссамыз билен патышаны биынҗалык эдип
болмаз †». 5 Ксеркс патыша ша аялы Эстерден:
«Бейле иш этмәге йүрек эден адам ким? Ол
ниреде?» дийип сорады. 6 Эстер: «Бизиң ганым
душманымыз, ине, шу залым Хамандыр!» дийди.
Хаман патыша билен ша аялы Эстериң өңүнде гаты
горкды. 7 Патыша газаба мүнүп, мейлисден чыкып,
көшк багына тарап чыкып гайтды. Хаман ша аялы
Эстерден өз җаныны дилеҗек болуп шол ерде
галды, чүнки ол патышаның өзүни өлдүрмек
карарына гелендигини гөрүп дурды. 8 Патыша
көшк багындан мейлисхана доланып геленде,
Хаман Эстериң япланып отуран чарпаясына өзүни
оклапды. Патыша: «Ол хут мениң өйүмде, мениң
гөзүмиң алнында ша аялыны зорлаҗак болярмы?»
дийди. Бу сөз патышаның агзындан чыкан бадына,
патышаның агталары Хаманың йүзүни бүредилер.
9 Ол патышаның хызматындакы агталарың бири
болан Харбона шейле дийди: «Патышаның
җаныны халас эден Мордекайы асмак үчин
Хаманың тайярлан бейиклиги элли тирсек болан
дар агаҗы онуң өйүнде дур». Патыша: «Шол дар
агаҗындан онуң өзүни асың» дийди. 10 Шейдип,
олар Хаманың Мордекай үчин тайярлан дар
агаҗындан онуң өзүни асдылар. Шондан соң
патышаның гахары ятышды.

8-нҗи бап

Яхудылара душманларына гаршы сөвешмәге ругсат берилйәр

8 Хут шол гүнүң өзүнде Ксеркс патыша
яхудыларың душманы болан Хаманың
эмләгини ша аялы Эстере берди. Мордекай хем
патышаның хузурына гелди, чүнки Эстер онуң өз
гарындашыдыгы барада патыша айдыпды.
2 Патыша Хамандан ызына алан мөхүр йүзүгини
чыкарып, Мордекая берди. Эстер Мордекайы
Хаманың бүтин хоҗалыгының үстүнден баштутан
эдип гойды. 3 Эстер ене-де патышаның аягына
йыкылып, аглап, оңа ялбарып, ондан агак
тиресинден болан Хаманың яхудылара гаршы
гуран вагшычылыклы хилесини ятырмагыны
сорады. 4 Патыша Эстере алтын хасасыны узатды.
5 Эстер хем еринден туруп, патышаның хузурында
дурды. Ол шейле дийди: «Эгер патышаның гөвнүне
яраса, эгер мен патышаның назарында мерхемет
газанан болсам, бу иши патыша оңласа, эгер мен
онуң гөвнүнден туран болсам, гой, онда перман
язылсын. Шол перманда агак тиресинден болан
Хаммедатаның оглы Хаманың патышаның әхли
велаятларындакы яхудылары ёк этмек үчин
хилегәрлик билен язан хатлары ятырыляр дийип
язылсын. 6 Чүнки мен халкымың башына гелҗек
бела нәдип чыдайын? Гарындашларымың ёк
эдилмегине нәдип чыдайын?» 7 Соңра Ксеркс
патыша ша аялы Эстере ве яхуды Мордекая шейле
дийди: «Ине, мен Хаманың эмләгини Эстере
бердим. Онуң өзүни хем дардан асдырдым, чүнки
ол яхудылара эл галдырды. 8 Сиз-де яхудылар хакда
нәмәни макул билсеңиз, оны патышаның адындан
язың-да, патышаның йүзүги билен мөхүрләң;
чүнки патышаның адындан язылып, патышаның
йүзүги билен мөхүрленен перманы хич ким
ятырып билмез». 9 Үчүнҗи ай болан Сиван айының
йигрими үчүне †† патышаның мүрзелери
чагырылды. Мордекайың әхли табшырыклары
боюнча яхудылара, Хиндистандан Эфиопия ченли
болан аралыкдакы йүз йигрими еди велаятың
хөкүмдарларына, хәкимлерине, беглерине, хер
велаята өз язувында, хер халка өз дилинде, шейле
хем яхудылара өз дилинде ве өз язувында перман
язылды. 10 Мордекай оны Ксеркс патышаның
адындан язып, патышаның йүзүги билен мөхүр
басып, хатлары патыша үчин йөрите сейисленен,
онуң хызматындакы йылдам атлара атланан
чапарлардан ёллады. 11 Патыша шу хатларың үсти
билен әхли шәхерлердәки яхудылара
йыгнанышып, өзлерини горамага ругсат берди.
Эгер-де ислендик халкың я-да велаятың яраглы
топарлары оларың чагаларына, аялларына хүҗүм
эдип, мал-мүлклерини талайса, яхудыларың олары
гырып, бүтинлей ёк этмәге хакы барды. 12 Муны
шейле этмек үчин Ксеркс патышаның бүтин
велаятларында яхудылар үчин бир гүн – он икинҗи
ай болан Адар айының он үчи гүни белленилди.
13 Әхли язылан затларың нусгасы хер бир велаятда
перман хөкмүнде чыкарылып, бүтин халка ыглан
эдилмелиди. Яхудылар шол гүн өз
душманларындан өч алмага тайярлыклы
болмалыдылар. 14 Шейдип, чапарлар патышаның
буйругы билен онуң хызматындакы йылдам атлара
атланып, атларыны йүзин салып, гыссаглы
гитдилер. Бу перман Суза галасында чыкарылды.
15 Мавы хем ак реңкдәки ша лыбаслы, башы улы
алтын җыгалы ве непис зыгыр матадан докалан
гырмызы донлы Мордекай патышаның хузурындан
гайтды. Муңа Сузадакылар гыгырышып
шатландылар. 16 Бу яхудылар үчин багт хем
шатлык, бегенч хем хорматды. 17 Хер велаятда, хер
шәхерде, патышаның табшырыгының,
перманының говшан әхли еринде яхудылар
шатланып, бегенип, той-мейлис, байрам этдилер.

† *Чүнки гам-гуссамыз билен патышаны биынҗалык эдип болмаз – я-да йөне патыша етҗек зыяның өвезини хич бир душман долуп билмез*

†† *Сиван айының йигрими үчүне – бу 25-нҗи июндыр.*

Яхудылардан горкуларына юрдуң халкларының
көпүси яхудылара гошулдылар.

9-нжы бап

Яхудылар душманларыны дерби-дагын эдйәрлер

9 Он икинҗи ай болан Адар айының он үчүне
патышаның табшырыгы ве перманы амала
ашырылмалыды. Хут шол гүн яхудыларың
душманлары олары ёк этмеги йүреклерине
дүвүпдилер, йөне шол гүн олар дәл-де, яхудылар өз
душманларындан үстүн чыкдылар. 2 Яхудылар
өзлерине зыян етирмек ислейәнлере гайтавул
бермек үчин, Ксеркс патышаның әхли
велаятларында, өз шәхерлеринде йыгнандылар.
Хич ким оларың гаршысына дуруп билмеди, чүнки
әхли адамларың үстүне яхудылар тарапындан
горкы ховпы абаныпды. 3 Велаятларың әхли хан-
беглери, хөкүмдарлары, хәкимлери хем-де
патышаның иш доландырыҗылары Мордекайдан
горкуларына яхудылара ярдам этдилер.
4 Мордекайың көшкдәки мертебеси, ат--абрайы
гүнсайын артып, шөхраты әхли велаятлара долды.
5 Шейдип, яхудылар әхли душманларыны
гылычдан гечирдилер, өлдүрдилер, ёк этдилер.
Өзлерини йигренйәнлере исләнини этдилер.
6 Яхудылар Суза галасында бәш йүз адамы өлдүрип,
бүтинлей ёк этдилер. 7 Шейле хем, олар
яхудыларың душманы болан Хаммедатаның оглы
Хаманың он оглуны: Паршандатаны, Далпоны,
Аспатаны, Поратаны, Адаляны, Арыдатаны,
Пармаштаны, Арысайы, Аридайы, Вайзатаны
өлдүрдилер, эмма олар олҗа эл урмадылар. 11 Хут
шол гүнүң өзүнде Суза галасында өлдүриленлериң
саны барада патыша маглумат бердилер. 12 Патыша
ша аялы Эстере шейле дийди: «Яхудылар Суза
галасында бәш йүз адамы хем-де Хаманың он
оглуны өлдүрипдирлер. Ким билйәр, олар
патышаның бейлеки велаятларында, гөр, нәмелер
эдендирлер! Инди нәме дилегиң бар? Ол саңа
берлер. Ене нәме ислегиң бар? Ол ерине
етирилер». 13 Эстер: «Эгер патыша муны оңласа,
Сузадакы яхудылара шу гүнки перманы эртир хем
ерине етирмәге ругсат этсин. Хаманың он оглы
дардан асылсын» дийди. 14 Шейдип, патыша мунуң
шейле эдилмегине буйрук берди. Сузада перман
чыкарылып, Хаманың он оглы дардан асылды.
15 Адар айының он дөрдүне Сузадакы яхудылар
йыгнанышып, Сузада үч йүз адамы өлдүрдилер,
йөне олар олҗа эл урмадылар. 16 Патышаның
бейлеки велаятларындакы әхли яхудылар хем өз
җанларыны горамак үчин йыгнанышып, өз
душманларындан халас болдулар, өзлериниң
душманларындан етмиш бәш мүң адамы
өлдүрдилер, йөне олар олҗа эл урмадылар. 17 Бу
вака Адар айының он үчүне болды. Он дөрдүнҗи
гүни олар дынч алып, шол гүн той-мейлис гуруп
шатландылар.

Пурым байрамчылыгы

18 Сузадакы әхли яхудылар он үчүнҗи хем он
дөрдүнҗи гүнлери йыгнанышып, он бәшинҗи гүни
той-мейлис гуруп, шатланып, дынч алдылар.
19 Шонуң үчин обаларда яшаян яхудылар Адар
айының он дөрдүнҗи гүнүни шатлык, той-мейлис,
байрам гүни хөкмүнде белләп, шол гүн олар бири-
бирлерине той пай иберйәрлер. 20 Мордекай бу
затлары язып, Ксеркс патышаның якында ве узакда
ерлешен велаятларындакы әхли яхудылара хатлар
ёллады. 21 Хер йыл Адар айының он дөрдүнҗи, он
бәшинҗи гүнлерини яхудыларың өз
душманларындан халас болан гүнлери хөкмүнде,
өзлери үчин гамгынлыкдан шатлыга, ясдан тоя
өврүлен ай хөкмүнде беллемеклерини олара
табшырды. Шол гүн олар той-мейлис гурап,
шатланып, бири-бирлерине той пай иберишип,
гарып-гасарлара совгатлар ибермелидилер.
23 Шейдип, яхудылар эййәм башлан затларыны
эдил Мордекайың өзлерине язышы ялы, ерине
етирмеги өз үстлерине алдылар.
24 Әхли яхудыларың йиргренип, агак тиресинден
болан Хаммедатаның оглы Хаман яхудылары ёк
этмек үчин, олара гаршы хиле гурапды, оларың
барыны хеләк этмек үчин пур, ягны биҗе атыпды.
25 Йөне Эстер патышаның хузурына баранда,
патыша: «Хаманың яхудылара гаршы гуран хилеси
онуң өз башына гелсин хем-де онуң өзи ве
огуллары дардан асылсын» дийип, язмача перман
чыкарды. 26 Шол себәпли бу гүнлери «пур» сөзүне
гөрә, Пурым дийип атландырдылар. Шонуң үчин
шу хатда язылан әхли затлар, гөрен хем-де
башларына гелен затлар зерарлы, яхудылар дәп-
дессурлары дикелтмеклиги өз үстлерине алдылар.
Оларың несиллери ве олара гошуланлар хер йыл
бу ики гүни язылышы ве белленен вагтындакы ялы
эдип ызыгидерли гечирмелидилер. 28 Хер бир
машгаланың гелҗекки несиллеринде, хер бир
велаятда, хер бир шәхерде шу гүнлер ятланылып,
белленилмелиди. Яхудыларың арасында бу Пурым
гүнлери ызыгидерли белленилмелидир ве шу
гүнлер оларың несиллериниң арасында хем ятдан
чыкарылмалы дәлдир. 29 Абыхайылың гызы ша
аялы Эстер Мордекай яхуды билен Пурым
хакындакы бу икинҗи хаты долы ыгтыярлылыкда
тассыклап яздылар. 30 Ксерксиң хөкүм эдйән йүз
йигрими еди велаятындакы әхли яхудылара
парахатчылыклы ве ынамлы сөзлер билен хатлар

ёлланылды. 31 Хатларда Пурым гүнлерини өз
белленен вагтында гечирмеклик буйрук
берилйәрди. Мордекай яхуды билен ша аялы
Эстериң эдил өзлери ве өз несиллери үчин агыз
беклемә ве перяда дегишли када-канунлары
дикелдишлери ялы, олар инди яхудылар үчин када-
канунлары дикелтдилер. 32 Ша аялы Эстериң
буйругы боюнча, Пурым гүнлерине дегишли болан
када-канунлар тассыкланылып, язга гечирилди.

10-нҗы бап

Мордекайың ат-абрайы

10 Ксеркс патыша юрда ве деңиз адаларына
салгыт салды. 2 Патышаның әхли гүйч-
кувваты, Мордекайы хорматлап, онуң везипесини бейгелдендиги хакындакы әхли вакалар Мадай ве Парс патышаларының йыл язгыларына языландыр.
3 Чүнки Мордекай яхуды везипесине
гөрә, Ксеркс патышадан соң икинҗи бейик адамды. Онуң яхудыларың арасындакы абрайы улуды ве ол өз яхуды доганларының көпүси тарапындан сыланылярды, чүнки ол өз халкының абаданчылыгы угрунда гөрешип, тутуш халкына парахатчылык гетирен адамды.

Эйюп

Гириш

, мезмурларың кәбирлери ялы, китабы хем өвүт-үндев әхеңинде язылан китапдыр.

Китапда Эйюп пыгамбериң өмри беян эдилйәр. Ол яхуды болмаса-да, дири Худая иман эдип, өрән догручылды. Эйюп шейле иманы үчин Худай тарапындан болдан-бол ялканан адам хасапланярды. Гүнлериң биринде Эйюп шейтан тарапындан сынага салыняр. Агыр мушакгатлар Эйюбың башындан инйәр: ол чагаларының барыны, әгирт мал сүрүлерини, тутуш эмләгини бир гүнде йитирйәр. Ол энчеме йыллап агыр кеселлерден эҗир чекйәр. Эйюбың якын достлары онуң халындан хабар тутмага, теселли бермәге гелйәрлер. Ниетлериниң ягшыдыгына гарамаздан, оларың теселлиси Эйюбың җебир-җепаларыны өңкүден-де артдыряр. Эйюп Худая налыш эдип, гөрйән гөргүлери, чекйән җебирлери барада Оңа арз эдйәр. Китабың ахырында Худай гүйч-гудрат ичинде Эйюба җогап берйәр. Худайың җогабындан соң Эйюп айдара сөз тапман, башындан гумдур күл совруп, тоба эдйәр.

Җебир чекйән ве мунуң асыл себәбини агтарып: «Мен нәме үчин шейле җебир чекйәркәм?» дийип сораян адамлар бу китапда өз сорагларына җогап тапып билерлер.

Мазмуны

- Эйюп пыгамбер ве онуң машгаласы
- Эйюп ве онуң достлары
  - Эйюбың ахы-наласы
  - Биринҗи геплешик
  - Икинҗи геплешик
  - Үчүнҗи геплешик
  - Пайхас өвгүси
  - Эйюбың соңкы сөзи
- Элиху сөз сөзлейәр
- Реб Эйюба җогап берйәр

1-нҗи бап

Эйюп ве онуң машгаласы

1 Ус юрдунда Эйюп атлы бир адам барды. Ол
акйүрекли, догручыл, Худайдан горкян ве
шерден гача дурян адамды. 2 Онуң еди оглы билен
үч гызы барды. 3 Шейле хем онуң еди мүң гоюн-
гечиси, үч мүң дүеси, мүң өкүзи, бәш йүз уркачы
эшеги ве биртопар гул-гырнаклары барды. Ол әхли
гүндогарлыларың арасында иң байыды.
4 Эйюбың огулларының херси нобатма-нобат өз
өйлеринде мейлис гурардылар ве биле ийип-
ичмек үчин адам ёллап, үч уясыны-да
чагырардылар. 5 Мейлис гутараныың эртеси ир
билен туруп, Эйюп чагаларыны чагырдарды. Ол:
«Белки, чагаларым ичлеринден Худая гаргынып
гүнә эдендирлер» дийип, олары пәклемек үчин
баш санына гөрә якма гурбанлыкларыны
хөдүрләрди. Эйюп хемише шейле эдерди.

Эйюбың биринҗи сынагы

6 Бир гүн ылахы барлыклар Реббиң хузурында
хәзир болмага геленлеринде, шейтан-да оларың
арасы билен гелди. 7 Реб шейтандан: «Нирeден
гелйәрсиң?» дийип сорады. Шейтан Реббе: «Бүтин
ер йүзүне айланып, сыяхат эдип гелйәрин» дийип
җогап берди. 8 Реб шейтана: «Сен гулум Эйюба үнс
бердиңми? Дүнйәде онуң ялы адам ёкдур; ол
акйүрекли, догручыл, Худайдан горкян ве шерден
гача дурян адамдыр» дийди. 9 Шейтан Реббе шейле
җогап берди: «Эйюп Худайдан йөне ере горкяндыр
өйдйәңми? 10 Сен онуң өзүни, машгаласыны ве бар
мал-мүлкүни Өз пенаңда саклаярсың ахырын! Онуң

эллериниң ишине берекет бердиң, юртда мал-
гарасыны өрңетдиң. 11 Ханы, Сен онуң мал-мүлкүне
эл уруп бир гөр, ол шонда Саңа гаргынмазмыка?»
12 Реб шейтана: «Боляр, гой, Эйюбың әхли зады
сениңки болсун, йөне онуң өзүне дегме» дийди.
Шейдип, шейтан Реббиң хузурындан чыкып гитди.
13 Бир гүн Эйюбың огуллары билен гызлары улы
доганларының өйүнде нахар ийип, шерап ичип
отырдылар. 14 Бир чапар Эйюба шейле хабар
гетирди: «Биз өкүзлер билен ер сүрүп йөркәк,
эшеклер-де оларың ызында отлап йөркәлер,
15 шебалылар үстүмизе чозуп, маллары сүрүп
әкитдилер, хызматкәрлериң-де барыны гылычдан
гечирдилер. Саңа шу хабары етирмек үчин диңе
мен гачып гутулдым». 16 Ол сөзүни соңламанка,
икинҗи бир чапар гелип: «Гөкде йылдырым чакып,
гоюнларыңың ве хызматкәрлериңиң барыны якып,
күле өврүрди. Саңа шу хабары етирмек үчин диңе
мен гачып гутулдым» дийди. 17 Ол сөзүни
соңламанка, үчүнҗи бир чапар гелип:
«Бабыллылар үч топар болуп дүелериң үстүне
чоздулар-да, олары сүрүп әкитдилер,
хызматкәрлериң-де барыны гылычдан гечирдилер.
Саңа шу хабары етирмек үчин диңе мен гачып
гутулдым» дийди. 18 Ол хениз сөзүни
тамамламанка, башга бир чапар: «Сениң
огулларыңдыр гызларың улы доганларының
өйүнде нахар ийип, шерап ичип отыркалар, чөл
тарапдан бир гүйчли тупан гелип, өйи
тутушлыгына юмурды. Өй яшларың үстүне
йыкылды ве оларың бары өлди. Саңа шу хабары
етирмек үчин диңе мен гачып гутулдым» диен
хабары гетирди.
20 Эйюп еринден галып, якасыны йыртды, сачыны
сырып, йүзүни ере берип сежде этди. 21 Ол:
«Ялаңач индим бу дүнйә,
ялаңач-да доланарын о дүнйә.
Берен-де Ребдир, алан-да Ребдир.
Гой, Реббиң адына алкыш болсун!» дийди.
22 Эйюп бу агыр мушакгатлыкларың астында-да,
Худайы язгарып, гүнә этмеди.

2-нҗи бап

Эйюбың икинҗи сынагы

2 Башга бир гүн ылахы барлыклар Реббиң
хузурына геленлеринде, шейтан-да оларың
арасы билен Реббиң хузурында хәзир болмага
гелди. 2 Реб шейтандан: «Ниреден гелйәрсиң?»
дийип сорады. Шейтан Реббе: «Бүтин ер йүзүне
айланып, сыяхат эдип гелйәрин» дийип җогап
берди. 3 Реб шейтана: «Сен гулум Эйюба үнс
бердиңми? Дүнйәде онуң ялы адам ёкдур. Ол
акйүрекли, догручыл, Худайдан горкян ве шерден
гача дурян адамдыр. Сен Мени Эйюбы себәпсиз
хеләк этмәге өҗүкдирдиң, йөне ол энтегем
пәклигинде мәкәм дур» дийди. 4 Шейтан Реббе
шейле җогап берди: «Тен дерегине тен! Ынсан өз
җаны үчин бар задындан гечер. 5 Сен онуң сүегине
ве тенине эл дегрип гөр, шонда-да ол Саңа
гаргынмазмыка?» 6 Реб шейтана: «Боляр, Эйюп
сениң элиңде, йөне онуң җаныны ая» дийди.
7 Шейдип, шейтан Реббиң хузурындан чыкып
гитди-де, Эйюбың сүйр депесинден дабанына
ченли агырылы чыбанлар чыкарды. 8 Эйюп
гашанмак үчин бир күйзе дөвүгини алды-да, күлүң
үстүнде отурды.
9 Эйюбың аялы оңа: «Энтегем пәклигиңи мәкәм
саклап йөрмүсиң? Худайы нәлетле-де, өл» дийди.
10 Эмма Эйюп аялына: «Сен акмак аял ялы
геплейәрсиң. Худайдан ягшылыгы кабул эдип,
яманлыгы кабул этмәлими?» дийип җогап берди.
Шунча хасратларың ичинде-де Эйюп гепи-сөзи
билен гүнә этмеди.

Эйюбың үч досты

11 Эйюбың үч досты: тейманлы Элипаз, шувалы
Билдат ве нагамлы Сопар онуң башына дүшен
белалар хакында эшидип, өз болян ерлеринден
ёла дүшдүлер. Олар Эйюба дуйгудашлык билдирип,
гөвнүне теселли бермәге гитмек үчин
душушдылар. 12 Олар Эйюбы узакдан гөрүп, оны
танамадылар. Онуң достлары сес эдип
аглашдылар, якаларыны йыртып, башларындан
күл совурдылар. 13 Эйюбың достлары еди гиҗе-
гүндизләп онуң билен биле ерде отурдылар. Дерди
җуда чөкдер болансоң, хич ким оңа сөз гатмады.

3-нҗи бап

Эйюп геплейәр

3 Ахыры Эйюп дил ачды ве өз дүнйә инен
гүнүни нәлетледи. 2 Ол шейле дийди:
3 «Гой, мениң доглан гүнүм гурасын!
„Гөвреде огул чага галды“ дийлен гиҗә нәлет
сиңсин!
4 Гой, шол гүн гараңкылыга өврүлсин!
Гөкдәки Худай шол гүни унутсын,
онуң үстүне ягты дүшмесин!
5 Гой, шол гүни гараңкылык, түм гараңкылык
гуршасын.
Булутлар өртсүн оны,
гараңкылык оны горка салсын!
6 Шол гиҗәни зулмат гапласын,
ол гиҗе йылың гүнлерине гиризилмесин.
7 Гой, ол өнелгесиз гиҗе болсун,
онда шатлыклы оваз эшидилмесин!
8 Гой, гүнлери нәлетлейәнлер,

Ливятаны † оярмагы башарянлар
шол гүни нәлетлесинлер!
9 Даң йылдызлары шугла сачмасын шол гүн,
ышыга умыт багласын,
йөне ышык болмасын,
даң шапагына йүзи дүшмесин!
10 Чүнки ол энемиң ятгысыны япмады,
хасраты мениң гөзлеримден гизлемеди.
11 Нәме үчин дүнйә инәемде өлмәндирин?
Гөвреден чыкан дессиме җан бермәндирин?
12 Этеге салынмасам болҗак экен!
Эмдирилмәнлер гечсем болҗак экен!
13 Онда мен хәзир рахатлыкда ятардым,
дынчлыкда болардым.
14 Хараба өврүлен биналары гуран
дүнйәниң шалары, геңешчилери билен,
15 өйлерини күмүшден долдуран,
алтын топлан хан-беглер билен дынчлыкда
болардым.
16 Нәме үчин өли доглан чага дек,
ягта гөзи дүшмедик чага дек ере гөмүлмәндирин
мен?!
17 Ол ерде яманлар яманлыкдан эл чекйәрлер,
ядавлар-да дынч алярлар.
18 Ол ерде есирлер асудалыкдадыр,
олар гөзегчилериниң сеслеринден дынчдыр.
19 Бай-да, гарып-да бардыр ол ерде,
гуллар-да хоҗайынларындан азатдыр.
20 Нәме үчин җебир-җепа чекйәне нур,
калбы хасратла-да өмүр берилйәр?
21 Аҗалы арзув эдйәрлер, аҗал гелмейәр,
оны гизленен хазынадан көп агтарярлар.
22 Габра говшанларында, шатланярлар,
җошуп, шовхун эдйәрлер.
23 Нәме үчин ёлуны гөрүп билмейәне,
Худайың түмлүге гапланына өмүр берилйәр?
24 Чөреге дерек ахы-зар ювудян,
ахы-craft налаларым эдил сув кимин дөкүлйәр.
25 Хакыкатданам, горкым башыма гелйәр,
хедер эденим-де үстүмден инйәр.
26 Менде не рахатлык бар,
не асудалык, не-де дынчлык бар,
диңе түкениксиз мушакгат гелйәр».

4-нҗи бап

Элипаз җогап берйәр

4 Тейманлы Элипаз сөзе башлап, шейле дийди:
2 «Сениң билен сөзлешмәге сынанышсак,
саңа агыр дегмезми?
Геплемекден сакланып билйән бармы нәме?
3 Ине, сен көплере тәлим бердиң,
әҗизлере медет бердиң.
4 Сөзлериң бүдрейәнлере голдав болды,
икирҗиңленйәнлери беркитдиң.
5 Эмма инди өз башыңа геленде, рухдан дүшйәң,
бела учраңда, өзүңи йитирйәң.
6 Ынамың Худайдан горкмакда,
умыдың пәк дурмушда дәлми?
7 Ядыңа сал, хей, бигүнәниң ёгаланы бармы?
Догручылларың хеләк боланы бармы?
8 Гөршүме гөрә пислик сүрүмини гечирип,
хасраты экйәнлер,
шоны-да оряндырлар.
9 Олар Худайың деми билен хеләк болярлар,
Онуң газабы билен ёк болярлар.
10 Арсланың аррылдысы, газаплы шириң сеси
кесилйәр,
чага арсланларың дишлери сындырыляр.
11 Гүйчли арслан авсызлыкдан хеләк боляр,
эне арсланың чагалары пытрадыляр.
12 Маңа гизлинликде бир сөз гелди,
гулагыма бир пышырды илди.
13 Гиҗеки гөрнүшлерден дөрән пикирлер ичинде,
ынсанлары агыр укы басян махалында,
14 мени горкы, титреме гаплады,
бүтин беденим сарсды.
15 Бир рух йүзүми сырып гечип гитди,
эндамымың түйлери сых-сых болды.
16 Ол үмсүм дурды,
йөне онуң кешбини сайгарып билмедим.
Гөзүмиң алнында бир сырат дурды,
үмсүмликди, соң бир сес эшитдим:
17 „Хей-де ынсан Худайдан догры болуп билерми?
Ынсан өз Ярадыҗысындан пәк болуп билерми?
18 Ол хатда Өз гулларына ынам этмейәр,
Өз перишделеринден ялңышлык тапяр.
19 Онсоң Ол топракдан ярадылан ынсана ненең
ынам этсин!
Оларың эсасы тоздандыр,
олар гүеден тиз гырыляндырлар.
20 Эртир билен агшам аралыгында йитирим
болярлар,
хич кимиң гөзүне илмән эбеди ёк болярлар.
21 Оларың өмүр танаплары кесилип,
дүнйәден пайхассыз өтүп гидйәрлер“».

5-нҗи бап

Элипаз сөзүни довам эдйәр

5 «Ханы, чагыр, җогап берен тапылармыка?
Сен перишделериң хайсына йүзленҗек?
2 Акмагы гахар-газап өлдүрйәр,
наданы габанҗаңлык ёк эдйәр.
3 Көк урян акмаклары гөрдүм,
эмма оларың өйлери дуйдансыз нәлетленди.
4 Чагалары ховпсузлыкдан узакдыр,

† *Ливятан – деңиз аждархасы. Сөзлүге серет.*

адалатдан махрум эдилйәрлер олар,
ховандарлык эдйән ёкдур олара.
5 Ачлар акмакларың хасылыны иййәрлер,
оны тикенлериң арасындан йыгып алярлар,
ачгөзлер байлыкларыны ювудярлар.
6 Чүнки мушакгатлык топракдан чыкмаз,
хасрат-да ерде битмез.
7 Учгуның ёкарык учушы дек,
ынсан хасрат үчин догуляр.
8 Мен болсам Худая йүз тутардым,
давамы Оңа табшырардым.
9 Ол акыла сыгмаҗак, бейик ишлери эдйәр,
сан-саҗаксыз гудратлары гөркезйәр.
10 Ер йүзүне ягыш ягдырып,
мейданлары суварян-да Олдур.
11 Ол кемсидиленлери арша чыкаряр,
гуссалылар ховпдан дыняр.
12 Хилегәрлериң ниетлерини бозяр Ол,
гуран хилелерини пуҗа чыкаряр.
13 Акыллысыраяны өз хилесинде тутяр,
мекирлериң маслахаты еле совруляр.
14 Гүндизлери гараңкылыга өврүлип,
гүндизиң гүнортаны гиҗе дек сермешип
гезйәрлер.
15 Ол мәтәчлери гылычдан,
гүйчлүлериң дилинден
хем элинден халас эдйәр.
16 Шейдип, пукараларда умыт боляр,
адалатсызлык агзыны юмяр.
17 Гөр, нәхили багтлы Худайың тербиелейәни!
Гудратыгүйчлиниң теммисини рет этме.
18 Чүнки яралаян-да Ол, сараян-да Ол,
шикес етирйән-де Ол, шыпа берйән-де Ол.
19 Ол сени алты бетбагтчылыкдан гутарар,
единҗиден-де саңа зыян етмез.
20 Ол сени ачлыкда өлүмден,
урушда гылычдан гутарар.
21 Ол сени дузлы дилден горар,
гыргын геленде, сен горкмарсың.
22 Гыргының, ачлыгың үстүнден гүлерсиң,
ябаны хайванлардан хедер этмерсиң.
23 Мейдан дашлары билен дил тапышарсың,
ябаны хайванлар билен агзыбир боларсың.
24 Чадырыңың асудалыкдадыгыны билерсиң,
сүриңе гөз айлаңда, саны түкел болар.
25 Сан-саҗаксыз несил гөрерсиң,
зүрятларың яйладакы отлар кимин болар.
26 Өз мөвсүминде хармана йыгналян галла
десселери дек
сен хем габра гоҗалып гирерсиң.
27 Дерңев гечирдик, бу хакыкатдыр,
муны диңле-де, өзүң үчин белләп ал».

6-нҗы бап

Эйюп Элипаза җогап берйәр

6 Эйюп шейле җогап берди:
2 «Вах, дердим өлчелседи,
бетбагтлыгым терезиде чекилседи!
3 Деңиз чәгелеринденем агыр чыкарды,
шонуң үчин мен ойланышыксыз гепледим.
4 Чүнки Гудратыгүйчлиниң оклары ичимде,
рухум оларың зәхерини ичйәр,
Худайың ховплары гаршыма хатарланан.
5 Гулан отлагдака аңңырярмы?
Я өкүз ахырының башында молаярмы?
6 Тагамсыз зат дузсуз ийилйәрми?
Юмуртганың агында тагам бармы?
7 Бейле нахарлара ишдәм ёк,
булар йүрегими булаярлар.
8 Вах, арзувым хасыл болуп,
Худай маңа умыт берседи!
9 Керем эдип, Худай җанымы алсады,
элини узадып, өмүр танапымы кесседи!
10 Бу маңа теселли боларды,
гүйчли дерт ичинде хем бегенердим,
чүнки мен Мукаддес Боланың сөзлерини рет
этмедим.
11 Гарашмага гүйҗүм бармы нә?
Сабыр этмәге соңум бармы нә?
12 Дашданмы гүйҗүм?
Бүрүнчденми теним?
13 Алачсыз галанымда,
өзүме ярдам этмәге гүйҗүм етерми?
14 Достуна мәхирлик этмейән,
Гудратыгүйчлүден горкмагы рет эдйәндир.
15 Достларым акаба яп кимин дурнуксыздыр,
акар сувлы чешмелер кибиндир.
16 Чешмелер бузлар эрәнде дашярлар,
гар сувларындан долярлар.
17 Җөвзада чешмелер гураярлар,
ыссыда гайып болярлар.
18 Кервенлер ёлларындан совлуп,
сув гөзлегинде энтәп хеләк болярлар.
19 Сув агтарярлар Тейманың кервенлери,
Шебаның ёлагчылары умытда болярлар.
20 Олар ынам эдендиклери үчин утанярлар,
ол ере гелип, рухдан дүшйәрлер.
21 Сиз хем мениң үчин шол чешмелер ялы
болдуңыз,
бетбагтлыгымы гөрүп горкярсыңыз.
22 Мен сизе: „Маңа зат бериң,
байлыгыңыздан бериң“ дийдимми?
23 „Мени душман элинден халас эдиң,
мени гаракчыларың элинден ызыма сатын алың“
дийдимми я?

24 Маңа өвредиң, онсоң дымайын,
ялңышымы дүшүндириң.
25 Догры сөзлер гүйчлүдир!
Йөне сизиң бош сөзлериңиз нәмәни субут эдйәр?
26 Сөзлерими дүзедерин өйдйәрсиңизми?
Эҗизиң гепини еле совурярсыңызмы?
27 Хатда етим үчин биҗе атарсыңыз,
достуңыза баха кесерсиңиз.
28 Инди мерхемет эдип, маңа середиң,
йүзүңизе бакып, ялан сөзләп билмен.
29 Говуҗа пикирлениң, адалатсызлык этмәң,
яңадан гараң, мен хакдырын.
30 Агзымдан нәхак сөз чыкянмыдыр?
Бетбагтлыгы гөрен дәлдирин өйдйәңизми?»

7-нҗи бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

7 «Ынсанларың ердәки дурмушы җуда мүшгил дәлми?
Гүзераны гүнлүкчиниң гүзераны ялы дәлми?
2 Көлегәни күйсейән гул,
муздуна гарашян гүнлүкчилер кимин,
3 кысматыма бош айлар язылды,
Мушакгатлы гиҗелер белленилди.
4 Дүшегиме гечип: „Хачан тураркам?!“ диййән,
эмма гиҗе гутарныксыз гиҗә өврүлйәр,
икияна урнуп, даңымы атарян.
5 Беденим гуртдур кесмеклер билен өртүлендир,
хамым кесмекләп, соңам ириң акяр.
6 Гүнлерим докмачының мәкисинден чалт,
олар умытсызлыкда гечип баряр.
7 Унутма, эй, Худай, өмрүм бир демдир,
гайдып ягшылыга гөзүм дүшмез.
8 Гөзлериң мени шу пурсат гөрйәр,
йөне мундан бейләк мени гөрмерсиң,
гөзлериң мени гөзләр, эмма мени тапмарсың.
9 Булудың селчеңләп, гайып болшы дей,
өлүлер дүнйәсине гиденлер-де ызларына доланмазлар.
10 Өйлерине гайдып гелмезлер,
өз меканлары олары танамаз.
11 Шоның үчинем үмсүм болҗак дәл,
җанымың янгыҗына геплеҗек,
аҗы хасрат билен шикаят этҗек.
12 Мени гөз астында сакларың ялы,
мен деңиз я деңиз аждархасымы нәме?
13 Дүшегим маңа теселли берер,
чарпаям зейренҗими диңдирер дийсем,
14 мени дүйшлер билен горкузяң,
гөрнүшлер билен йүрегими яряң.
15 Шу тенде яшандан,
боглуп өленим говудыр.
16 Мен җанымдан дойдум; бу дүнйә бакы гелен дәлдирин,
мени өз гүнүме гой, чүнки өмрүм бир демдир.
17 Ынсанлары бейгелдип,
олара үнс берериң ялы,
хер сәхер идәп,
хер салым сынарың ялы,
олар ким болупдырлар?
19 Хачана деңеч мени гөз астында саклаҗак,
түйкүлигими ювутмага-да еке гойҗак дәлми инди?
20 Гүнә этсем, Саңа зелели нәме,
эй, ынсан Гөзегчиси?
Нәме үчин мени Өзүңе гаршыдаш этдиң?
Нәме үчин мен Саңа йүк болдум?
21 Нәме үчин языкларымы багышлап,
этмишлерими өтмейәң?
Чүнки инди габра гирерин,
мени агтарарсың, йөне тапмарсың».

8-нҗи бап

Билдат Эйюба җогап берйәр

8 Онсоң шувалы Билдат шейле дийди:
2 «Хачана деңеч шейле гүрлеҗек?
Агзыңдан чыкян сөзлер
гүйчли шемал дей дерексиз.
3 Хей-де, Худай адалаты бозянмыдыр?
Гудратыгүйчли хакыкаты ёйянмыдыр?
4 Огулларың Худая гаршы гүнә эден болсалар,
Худай-да олара языкларына гөрә җеза берендир.
5 Эгер Худайы агтарсаң,
Гудратыгүйчлә ялбарсаң,
6 пәк ве догручыл болсаң,
элбетде, Ол сениң үчин аяга галар,
сылаглап, хоҗалыгыңы дикелдер.
7 Өңүң уҗыпсыз-да болса,
соңуң бейик болар.
8 Овалкы несиллерден сора-да,
оларың ата-бабаларының дерңевине назар сал.
9 Чүнки биз дүйнкилердирис,
билйән задымыз ёкдур,
ердәки өмрүмиз көлеге киминдир.
10 Олар саңа өвретмезлерми, айтмазлармы,
йүреклериндәки сөзлери диле гетирмезлерми?
11 Батгасыз ерде гаргы битерми?
Сувсуз ерде гамыш өсерми?
12 Олар энтек гөккә, орулманка,
отлардан өң гураярлар.
13 Худайы унудан хер кесиң соңы-да шейле гутарар,
худайсызың умыды өлер.
14 Бил баглаяны берк дәлдир,
даяняны мөйүң кереби киминдир.

15 Өйүне сөенйәр, йөне ол йыкылар,
оңа берк япышяр, йөне ол чагшар.
16 Худайсызлар гүнешде гүллейән өсүмлик кимин,
оларың шахалары тутуш бага яйраяр.
17 Көклери даш үйшмеклериниң дашына оралып,
дашларың арасында ятяндыр.
18 Эгер ерлеринден гопарылса,
ер инкәр эдип: „Сени гөрмедим“ диер.
19 Шады-хоррамлыгы узага чекйән дәлдир оларың,
оларың ерини башгалар тутарлар.
20 Худай акйүреклини терк этмез,
пислик эдйәне ярдам бермез.
21 Ол ене агзыңы гүлкүден,
леблериңи шадыян оваздан долдурар.
22 Душманларың уяда галар,
яманларың чадыры вейран болар».

9-нҗы бап

Эйюп Билдада җогап берйәр

9 Эйюп шейле җогап берди:
2 «Догрусы, мунуң шейледигини мен билйән,
йөне Худайың өңүнде ынсан ненең догры болуп билер?
3 Худай билен җеделлешмек ислән,
Онуң мүңден бир совалына-да җогап берип билмез.
4 Худай пайхаслыдыр, гудратлыдыр,
Онуң гаршысына гидип, Ондан үстүн чыкан бармыдыр?
5 Ол даглары еринден сүйшүрйәр, йөне муны билмейәрлер,
газабына даглары терс дүңдерйәр.
6 Ол ери сарсдырып,
Онуң сүтүнлерини титредйәр.
7 Ол Гүне буйрук берйәр – Гүн догмаяр,
йылдызлары мөхүрләп, гадаган эдйәр.
8 Онуң еке Өзи гөги яратды,
Ол деңиз толкунларының үстүнде гезйәр.
9 Улы Едигени, Орионы,
Үлкери ве гүнорта йылдызларыны ярадан Олдур.
10 Акыла сыгмаҗак бейик ишлери,
сансыз тәсин ишлери эдйән-де Олдур.
11 Ине, Худай гапдалымдан гечйәр, эмма Оны гөрмейәрин,
гечип гидйәр, йөне Оңа гөзүм дүшмейәр.
12 Ол тутуп әкидйәр – Оны саклап билҗек бармы?
„Эдйәниң нәме?“ дийип билҗек бармы Оңа?
13 Худай газабындан дөнмез,
Рахабың † көмекчилери Онуң аяк астына дүшйәр.
14 Онсоң мен Оңа нәдип җогап берип билейин,
җеделлешмәге сөзлери ниреден тапайын?
15 Бигүнә болсам-да, Оңа җогап берип билмерин,
Хөкүмдарыма рехим эт дийип ялбарарын.
16 Чагыранымда, маңа җогап беренем болса,
Онуң мени диңлеҗекдигине ынам этмейән.
17 Ол башыма харасат индерйәр,
нәхак ере яраларымы артдыряр Ол.
18 Маңа дем алмага салым бермейәр,
Ол калбымы хасратдан долдуряр.
19 Гүйч сыналса, элбетде, Ол гүйчли чыкар!
Сораг адалатлылык хакда болса, ким Худая хөкүм эдип билер?
20 Бигүнә болсам-да, өз дилим маңа хөкүм эдер,
акйүрекли болсам-да, ол мени нәхак чыкарар.
21 Мен акйүрекли, йөне пархы ёк маңа,
мен өз дурмушымы йигренйәрин.
22 Барыбир, шонуң үчинем
„Ол айыпсызы-да, айыплыны-да ёк эдйәр“ диййән.
23 Бетбагтчылык дуйдансыз өлүм гетиренде,
Ол бигүнәлериң башындан инен бела гүлйәр.
24 Дүнйә эрбетлериң элине берлендир,
дүнйә казыларының гөзлерини баглаян Олдур.
Эгер Ол болмаса, онда ким?
25 Гүнлерим чапардан чаласындыр,
ягшылык гөрмезден чалт гечип баряр.
26 Гамышдан эдилен гайык дей,
авуна окдурылян бүргүт дей
гайып баряр.
27 „Арзымы унудайын,
йүзүми ягтылдып, шат болайын“ дийсем,
28 әхли мушакгатлыкларымдан эйменйән,
чүнки Сениң мени бигүнә саймаҗагыңы билйән.
29 Барыбир хөкүм эдилерин,
нәме үчин йөне ере җан эдйән?
30 Гар сувуна ювнуп,
эллерими ашгар билен тәмизлесем-де,
31 Сен мени лай чукура ташларсың,
хатда өз эшиклериме йигренҗи гөрнерин.
32 Чүнки Оңа җогап берерим ялы,
каза биле гидеримиз ялы,
Ол ынсан дәл ахырын!
33 Вах, икимизи-де диңләп,
элини үстүмизе гояр ялы,
арамызда бир арачы болсады!
34 Хасасыны депәмден айырсады Худай,
үстүмден ховп абандырмасады!
35 Шонда мен горкман гепләрдим,
бу халда велин, хич зат эдип билмейәрин».

† *Рахап – гадымы роваятларда душ гелйән әпет деңиз җандары. Сөзлүге серет.*

10-нҗы бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

10 «Дурмушымы йигренйәрин,
эркинлик билен арз эдерин,
аҗы хасратдан геплəрин.
2 Худая диерин: „Маңа хөкүм этме,
мени нәмеде гүнәкәрлейәниңи айт“.
3 Мени эзмек, Өз элиң ишини рет этмек,
пислериң дилдүвшүгини голдамак
Саңа говумы?
4 Эйсем Сениң гөзлериң ынсан гөзлерими?
Ынсаның гөрши дек гөрйәңми?
5 Гүнлериң ынсаның гүнлери ялы дәлдир,
ынсаның йыллары ялы дәлдир йылларың,
6 Шонда-да этмиш агтарярсың,
гүнә гөзлейәрсиң менден.
7 Языксыздыгымы,
элиңден хич кимиң халас этмеҗекдигини билйәң.
8 Эллериң маңа бичим берди, мени яратды,
инди болса мени хеләк этмекчи боляң.
9 Ядыңа сал! Сен мени топракдан яратдың,
инди ене-де топрага өвүрҗекми мени?
10 Мени сүйт кимин дөкмәнмидиң?
Пейнир кимин гаталтманмыдың?
11 Мени сүңклер ве сиңирлер билен бирлешдирдиң,
эт хем дери билен өртдүң.
12 Маңа яшайыш бердиң, мерхемет этдиң,
аладаң җанымы горап саклады.
13 Эмма булары йүрегиңде гизледиң,
хыялыңда шейле затларың бардыгыны билйәрин.
14 Гүнә этсем, гөз астыңда саклаярсың,
этмишими җезасыз гоймаярсың.
15 Гүнәли болсам, дат гүнүме!
Бигүнә болсам-да, башымы ерден галдырып билемок,
чүнки уяда галан мен, агырдыр дердим.
16 Шир кимин топуляң галдырсам башым,
гудратларыңы маңа гаршы уланярсың.
17 Тәзеден маңа хүҗүм эдйәрсиң,
маңа болан гахар-газабың мөвч аляр,
гаршыма гошун үстүне гошун гетирйәң.
18 Нәме үчин мени ягты яланча индердиң?
Вах, хич ким гөрмәнкә өлен болсадым.
19 Кәшгә дүнйә асла инмедик болсадым,
эҗемиң гөвресинден гөни габра ташланардым.
20 Гүнлерим гысгадыр,
мени өз гүнүме гой!
21 Гараңкы, түм гараңкы дүнйә,
зулматдан, түмлүкден долы дүнйә.
Ягтылыгы гараңкылык ялы болан дияра гитмезимден өң,
гой, бираз ынҗалык тапайын өзүме».

11-нҗи бап

Сопар Эйюба җогап берйәр

11 Нагамлы Сопар шейле дийди:
2 «Көп сөзе җогап берилмесинми?
Яңраны сөзлери акласынмы?
3 Яңралыгың бейлекилери дымдырар өйдйәңми?
Масгараланыңда, өзүңем утандырылмазмыкаң?
4 Чүнки сен: „Таглыматым сапдыр,
мен Худайың назарында пәкдирин“ дийййәң.
5 Кәшгә инди Худай геплеседи,
саңа гаршы дил ярсады.
6 Ол саңа пайхасың сырларыны дүшүндирседи!
Чүнки пайхас көптараплыдыр.
Сен билгин, Худай этмишлериңиң кәсини унутды.
7 Худайың сырларына акыл етирип билермиң?
Гудратыгүйчлиниң аңры чәгине етип билермиң?
8 Олар гөкденем бейикдир, сен нәме эдип билйәң?
Өлүлер дүнйәсинденем чуңдур, сен нәме билйәң?
9 Оларың өлчеги әлемден узын,
деңизден гиңдир.
10 Эгер Ол гелип, сени зындана атса,
хөкүм этмек үчин чагырса, ким Оны саклап билер?
11 Чүнки Ол яланчылары билйәндир,
Ол пислиги гөрүбем, оңа үнс бермезми?
12 Гуландан ынсаның догулмайшы ялы,
акмагың-да акылы гоялмаз.
13 Йүрегиңи Оңа багышлап,
эллериңи Худая тарап узатсаң,
14 пис ишлериңи бес этсең,
чадырыңда этмише орун бермесең,
15 шонда сен уятлы башыңы галдырарсың,
берк дурарсың, горкмарсың.
16 Мушакгатыңы унударсың,
акып гиден сувлар дек ятларсың оны.
17 Гүнорта чагынданам ягты болар өмрүң,
сәхер дей болар гараңкылыгың.
18 Умытлыдыгың үчин аркайын боларсың,
гораларсың, ховпсузлыкда дынч аларсың.
19 Ятаныңда сени горкузан болмаз,
көплер саңа яранҗаңлык эдерлер.
20 Эмма пислер умытдан эл үзерлер,
гачара ерлери болмаз оларың,
умыт учгунлары сөнер».

12-нҗи бап

Эйюп Сопара җогап берйәр

12 Эйюп шейле дийди:
2 «Сиз бар зады билйәнсиңиз,
сиз өлениңизде, пайхас-да сиз билен өлер!
3 Мениң-де акылым сизиңки ялы,
мен-де сизден кем дәлдирин,
бу затлары билмейән бармы?
4 Өз достларыма гүлки болдум!
Худайы чагырдым, Ол-да маңа җогап берди,
догручыл, пәк болсам-да, мен иле гүлки!
5 Дертсизлер бетбагтларың үстүнден гүлйәрлер,
бүдрейәнлери итип гойберйәрлер.
6 Гаракчыларың чадырлары асуда,
Худайы газапландырянлар ховпсуз,
олар диңе өз гүйҗүне сыгыняндыр.
7 Хайванлардан сора, олар саңа өвредерлер,
гушлардан сора, олар саңа айдып берерлер.
8 Ерден сора, саңа өвредер ол,
деңзиң балыклары саңа айдып берерлер.
9 Муны Реббиң элиниң эдендигини
буларың хайсысы билйән дәлдир?
10 Хер бир җандарың җаны,
бүтин адамзадың деми Онуң элиндедир.
11 Агзың тагамы дадышы дей,
гулагам сөзлери селҗермезми?
12 Пайхас гаррыларда,
дүшүнҗе узак өмүрдедир.
13 Пайхасам, гудратам Худайдадыр,
өвүт-де, даналык-да Онуңкыдыр.
14 Худайың йыканыны хич ким дикелдип билмез,
Онуң габаныны хич ким бошадып билмез.
15 Худай сувлары тогтатса, бар зат гураяр,
иберсе-де, дүнйәни сил аляр.
16 Гудратам, пайхасам Онуңкыдыр,
алдан-да, алданан-да Онуңкыдыр.
17 Ол хөкүмдарлары кемсидип,
казылары акмаклара өврүйәр.
18 Ол шаларың гушагыны говшадып,
биллерине йүп баглаяр.
19 Руханылары кемсидип,
гүйчлүлери агдаряр.
20 Ынамлы маслахатчылары дымдырып,
яшулулары акылындан махрум эдйәр.
21 Шазадалары иле рысва эдйәр Ол,
гүйчлүлери ярагсызландыряр.
22 Гараңкылык җүммүшиниң сырларыны ачяр,
түм гараңкылыгы ягтылыга өврүйәр.
23 Миллетлери бейгелдип, ызысүре ёк эдйәр,
миллетлери артдырып, олары сүргүн эдйәр.
24 Баштутанлары акылындан азашдырып,
ёлсуз чөлде ыкдырян-да Олдур.
25 Олар гараңкыда ышыксыз сермелешип
йөрйәрлер,
олары серхош кимин энтиредйәр».

13-нҗи бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

13 «Буларың барыны гөзлерим гөрди,
гулагым эшидип, дүшүндим.
2 Сизиң билйәниңизи мен-де билйәрин,
мен сизден кем дәлдирин.
3 Эмма мен Гудратыгүйчли билен геплешип,
давамы Худай билен этмек ислейән.
4 Сиз болса ярамы ялан сөзлер билен беҗерйәңиз,
барыңыз дерексиз лукмандырсыңыз.
5 Вах, сиз бүтинлей дымсадыңыз!
Ана, шонда сиз пайхаслы болардыңыз!
6 Диңләң мениң делиллерими,
гулак гоюң мениң чекишмелериме!
7 Худайың адындан нәхак сөзлери сөзлеҗекми?
Хилели сөзлер айтҗакмы Онуң адына?
8 Сизми Худайың тарапыны тутҗак?
Онуң үчин дава этҗек?
9 Худай сизи сынаса, сынагдан гечермикәңиз?
Ынсаның ынсаны алдайшы ялы,
Оны-да алдап билермикәңиз?
10 Худайың тарапыны гизлин тутсаңыз,
Ол сизи хөкман җезаландырар.
11 Онуң шан-шөхраты сизи эймендирип,
горкусы үстүңизе абанмазмы?
12 Накылларыңыз күл дей дерексиздир,
делиллериңиз хич бир эсассыздыр.
13 Инди сиз дымың-да, маңа геплемәге гезек
бериң,
мен баша гелении гөрейин.
14 Теними дишим билен тике-тике эдип,
җанымы өз элимде гояйын.
15 Ол мени өлдүрер, менде умыт ёк.
Ёлларымың догрудыгыны Оңа субут эдерин.
16 Ине, шу мениң гутулышым болар,
чүнки худайсызлар Онуң хузурына барып
билмез.
17 Сөзлериме дыкгат билен гулак гоюң,
айдянларым гулагыңызда галсын.
18 Мен давамы тайярладым,
акланҗагымы билйәрин.
19 Ким мениң билен җедел этҗек?
Шондан соң лал-җим болуп өлердим.
20 Я Худай, мениң ики ислегими ерине етирәй,
шонда мен Сенден гизленмерин:
21 Менден элиңи чек,
мени Өз ховпуңдан азат эт.
22 Онсоң мени чагыр, мен-де җогап берейин,
я-да мен гепләйин, Сен маңа җогап бер.

23 Этмишлерим, гүнәлерим көпмүдир?
Маңа языгымы, гүнәми гөркез.
24 Нәме үчин менден йүзүңи гизләп,
мени Өзүңе душман сайярсың?
25 Елиң гачыран япрагыны эймендирҗекми?
Гуры саманы ковалаҗакмы?
26 Маңа гаршы аҗы айыпламалар язярсың,
яшлыкдакы этмишлерими мирас берйәрсиң.
27 Аякларыма күнде урярсың,
хер бир әдимими гаравуллап,
аяк ызларыма ченли барлаярсың.
28 Ынсан бир чүйрән зат,
гүе деген эшик кимин даргаяр».

14-нҗи бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

14 «Ынсандан доглан ынсаның өмри гысга,
дерди көп боляндыр.
2 Ол гүл кимин ачыляр, соляр,
көлеге кимин йитйәр, ыз галмаяр.
3 Мениң яла дагам гөз дикйәңми Сен?
Хөкүм этмек үчин мени хузуруңа гетирйәңми?
4 Ким харамдан тәмизи чыкарып билйәр?
Хич ким!
5 Ынсаның гүни саналгыдыр,
айларының саны кесгитлененди́р,
олар Сениң беллән чәклериңден гечип
билмейәрлер.
6 Олардан гөзүңи айыр, өз гүнлерине гой,
иш гүнүни соңлан ишчи дек
дынч алсынлар.
7 Хатда агаҗа-да умыт бардыр,
ол чапылса, ене гөгерер,
пудаклары эгсилмез.
8 Көки ерде гаррап,
төңңеси топракда гурап гитсе-де,
9 сув ысыны алан бадына өсүнтги чыкарып,
яш агач кимин шахалаяр.
10 Эмма ынсан өлүп, ёк боляр,
адамзат җан берип, йитирим боляр.
11 Көл сувларының гурайшы,
деряның гурап, чөле дөнүши кимин,
12 ынсан хем ятяр-да, гайдып турмаяр,
гөклер ёк болянча, адамлар оянмазлар,
укуларындан турузылмаз.
13 Вах, мени өлүлер дүнйәсинде гизлеседиң,
газабың ятышянча, мени яшырсадың,
маңа мөхлет берип, онсоң мени ятласадың!
14 Ынсан өлер-де, дирелерми?
Мен тә азат эдилйәнчәм,
азаплы гуллугымың әхли гүнлеринде гарашарын.
15 Сен чагырарсың, мен-де җогап берерин.
Өз элиңиң ярадандыны күйсәрсиң.
16 Шонда Сен әдимлерими санарсың,
йөне гүнәми ызарламагыңы бес эдерсиң.
17 Языгым торба салнып мөхүрленер,
этмишимиң үстүни өртерсиң.
18 Даг опурылып, вейран боляр,
гая еринден гопарыляр;
19 сувлар дашларың йүзүни ялмаяр,
силлер ериң топрагыны сырып әкидйәр,
Сен хем ынсанларың умыдыны шейле ёк
эдйәрсиң.
20 Ынсанлардан хемишелик үстүн чыкяң,
олар ёк болярлар,
йүзүни үйтгедип, гайры ере ёллаяң.
21 Огуллары хормата эе болярлар, олар мундан
хабарсыз,
масгараланярлар, олар муны билмейәрлер.
22 Олар диңе өз беденлериниң агырысыны дуюп,
диңе өзлери үчин яс тутярлар».

15-нҗи бап

Элипаз Эйюба җогап берйәр

15 Онсоң тейманлы Элипаз шейле дийди:
2 «Акыллы адам бош сөзлер билен җогап
берерми?
Өзүни гүндогар шемалындан долдурармы?
3 Ол бидерек геп билен,
дерексиз сөзлер билен дава- -җенҗел турзармы?
4 Худайдан хедер этмеги арадан айырярсың,
Худай барада ойланмага пәсгел берйәрсиң.
5 Этмишиң гепиңе тәсир эдйәр,
хилегәриң дилинде гүрлейәрсиң.
6 Сени язгарян мен дәл, өз агзың,
додакларың саңа гаршы шаятлык эдйәр.
7 Илки доглан ынсан сенмисиң?
Даглардан өң ярадылдыңмы?
8 Худайың меҗлисини диңледиңми?
Еке-тәк дана адамдырын өйдйәңми?
9 Бизиң билмейән хайсы задымызы билйәрсиң?
Бизиң дүшүнмейән хайсы задымыза
дүшүнйәрсиң?
10 Бизде чал сачлы-да, гоҗалар-да бардыр,
оларың яшлары сең какаңкыдан--да улудыр.
11 Худайың саңа берйән теселлилери кемлик
эдйәрми?
Хошамай сөз етерлик дәлми я саңа?
12 Йүрегиң нәмә мөвч аляр?
Гөзлериңден нәме үчин от сычраяр?
13 Нәме үчин Худая газапланып,
агзыңдан бейле сөзлери чыкарярсың?
14 Тәмиз болар ялы, ынсан ким болупдыр?
Ынсандан доглан догры болуп билерми?
15 Худай хатда Өз перишделерине ынам этмейәр,
гөклер-де Онуң назарында тәмиз дәл.

16 Этмиши сув кимин ичйән,
йигренҗи, бозук ынсана Худай ненең ынам этсин.
17 Диңле мени, саңа дүшүндирейин,
гөреними беян эдейин,
18 акылдарларың айданларыны,
ата-бабаларының гизлемедик пәхимлерини.
19 (Юрт диңе араларында гелмишек болмадык
ата-бабалара берленди.)
20 Пислер бүтин өмрүне эҗир чекйәндирлер,
залымлара берлен йыллар саналгыдыр.
21 Элхенч сеслер оларың гулагындан гитмез,
асудалыкдака оларың үстүне талаңчы дөкүлер.
22 Гараңкылыкдан гутулҗагына ынам ёкдур оларда,
оларың такдыры гылычдыр.
23 „Ниредекә?“ дийип, бир дөвүм нан үчин сергезданлык эдйәрлер,
гараңкылык гүнүниң якындыгыны билйәрлер.
24 Алада ве хорлук олары горкузяр,
сөвеше тайынланан ша кимин олара хүҗүм эдйәр.
25 Чүнки пислер Худая гаршы эл гөтерйәр,
Гудратыгүйчлә гаршы чыкяр.
26 Бойнуёгынлык эдип, галың, юмры галканы алып,
Худайың үстүне топулярлар олар.
27 Йүзлеринден яг дамып,
биллерини яг алса-да,
28 вейран эдилен шәхерлерде,
харабачылыга өврүлен,
отурылмаян, адамсыз өйлерде яшарлар.
29 Хич хачан баямазлар, байлыклары узага чекмез,
мал-мүлклери ер йүзүне яйрамаз.
30 Гараңкылыкдан гачып билмезлер,
пудакларыны ялын ёк эден агач кимин боларлар,
Худайың демине ёк боларлар.
31 Бошлуга бил баглап, өзлерини алдатмасынлар,
чүнки бошлук оларың музды болар.
32 Вагтындан өң иши гайдар,
пудаклары гөгермез.
33 Гөк үзүмлери дөкүлен үзүм агаҗы,
гүллери дөкүлен зейтун агаҗы ялыдыр олар.
34 Чүнки худайсызларың җемагаты гысыр галар,
парахорларың-да чадырларыны от алар.
35 Олар хасратдан хамыла болуп, пислик догурярлар,
ичлери хем хиледен долудыр».

16-нҗы бап

Эйюп Элипаза җогап берйәр

16 Эйюп шейле дийди:
2 «Мен булар ялы затлары көп эшитдим.
Сизиң барыңыз дерексиз тeселли берижилер!
3 Бош сөзлериңиз хачан гутарҗак?
Сизи давалашмага меҗбур эдйән зат нәме?
4 Сиз мениң ериме болан болсадыңыз,
менем сизиң ялы гепләп билердим.
Сизе гаршы акгынлы сөзләп,
башымы яйкардым.
5 Сизи өз сөзлерим билен рухландырардым,
көшешдириҗи сөзлерим дердиңизи еңледерди.
6 Геплесем-де дердим еңлемейәр,
дыманым билен җаным арам тапмаяр.
7 Я Худай, Сен мени халыс тапдан дүшүрдиң,
бүтин хоҗалыгымы вейран этдиң.
8 Гурпсузлыгым муңа шаятлык эдйәр,
меҗалсызлыгым гаршыма гүвәлик эдйәр.
9 Худай маңа йигренч билен середип, гахарына мени парчалаяр,
Ол маңа дишлерини гыҗаяр,
душманымың гөзлери ичимден гечйәр.
10 Адамлар маңа агызларыны өвелдип,
мени масгаралап, яңагыма уряpлар,
гаршыма дил бирикдирйәрлер.
11 Худай мени нәлеткерделериң,
пислериң элине берди.
12 Рахатлыкда яшаярдым, эмма Худай мени сарсдырды,
бойнумдан тутуп, бөлек-бөлек этди,
мени Өзүне нышана эдинди.
13 Онуң кеманчылары дашымы гуршаяр,
рехимсизлик билен бөврүми дешйәр,
өдүми ере дөкйәр.
14 Беденими дилим-дилим эдйәр,
уршуҗы кимин үстүме топуляр.
15 Эгниме җул тикиндим,
башымы тоза сокдум.
16 Агламакдан яңа йүзүм гызаряр,
гөзүми түм гараңкылык өртйәр.
17 Йөне мен җенаят этмедим,
дилегим-де пәкдир.
18 Эй, топрак, ганымың үстүни өртме,
перядым асла диңмесин.
19 Ине, шу пурсат шаядым гөкде,
хемаяткәрим ёкарда.
20 Достларым мени масгаралаярлар,
Худая гөз-яш эдйән.
21 Адамзат оглы билен гоңшусының арасында болшы ялы,
ынсан билен Худайың арасында-да бир төвеллачы болсады!
22 Барса-гелмезе гидерин
бирнәче йылдан».

17-нҗи бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

17 «Рухум сынды, гүнлерим тамам,
маңа габыр гарашяр.
2 Даш-төверегим яңсылайҗылардан долы,
гөзүм оларың душманчылыгыны гөрйәр.
3 Өзүң маңа кепиллик бергин,
Сенден башга маңа ким кепил болҗак?
4 Оларың аңыны дүшүнҗеден гизледиң,
шонуң үчин олары бейгелтмерсиң.
5 Пара үчин достларыны сатянларың
чагаларының гөзлери көр болар.
6 Худай мени иле геп этди,
олар йүзүме түйкүрйәрлер.
7 Гайгыдан яңа гөзүм күтелди,
он ики сынам чөпе дөнди.
8 Догручыл адам дердиме аңк боляр,
бигүнә-де худайсыза гаршы газап атына атланяр.
9 Догручыллар өз ёлларыны тутарлар,
эли тәмизлериң гүйҗи артар.
10 Эмма хеммәңиз гайдып гелсеңиз-де,
араңыздан акыллы адам тапмарын.
11 Гүнлерим тамам,
ниетлерим, йүрек арзувларым--да пуҗа чыкды.
12 Олар гиҗәни гүндиз эдйәрлер,
„Ягтылык гараңкылыга якын“ диййәрлер.
13 Өлүлер дүнйәсини өйүм дек күйсесем,
дүшегими гараңкылыкда язсам,
14 габра: „Сен атамсың“,
гурда: „Сен энемсиң, уямсың“ диен болсам,
15 онда умыдым ханы?
Умыдымы гөрҗек ким?
16 Умыт мениң билен өлүлер дүнйәсине инер
өйдйәңми?
Мениң билен биле гөре гирерми?»

18-нҗи бап

Билдат Эйюба җогап берйәр

18 Онсоң шувалы Билдат шейле дийди:
2 «Не заман гутарҗак сөзүңи?
Оңатҗа пикирлен, онсоң геплешерис,
3 биз нәме үчин хайван сайылярыс,
нәме үчин акмак гөрүнйәрис гөзүңе?
4 Гахарыңа өз җаныңа зор салярсың,
сен дийип дүнйә терк эдилсинми?
Гаялар сүйшсүнми?
5 Пислериң ышыгы сөнйәр,
от ялынлары парламаяр.
6 Чадырындакы нур гараңкылыга өврүлйәр,
депелериндәки чырасы сөнйәр.
7 Гадамларының бады говшаяр,
өз ишлери йыкяр олары.
8 Өз аяклары билен тора дүшйәрлер,
өзлери гарыма йыкылярлар.
9 Аягы гапана дүшйәр,
олары дузак гапҗаяр.
10 Олар үчин ере сыртмак чекилйәр,
ёлларына дузак гуруляр.
11 Чар тарапдан ховп абаняр олара,
ховп оларың сөбүгине дүшйәр.
12 Гүйч-кувват галмаз ачлыкдан яңа,
янларындан бетбагтчылык айрылмаз.
13 Дерилерини дерт иййәр,
эл-аякларыны өлүм ювудяр.
14 Ынам эден чадырындан алнып гидилип,
ховплар шасының янына гетирилйәр.
15 Чадырларында хич зат галмаяр,
юртларына күкүрт ягдырыляр.
16 Көклери гураяр ашакда,
шахалары соляр ёкарда.
17 Ер йүзүнде оларың атлары унудыляр,
көчелерде атлары ятланылмаяр.
18 Ягтылыкдан гараңкылыга итилип,
дүнйәден ковулярлар.
19 Халкының арасында не зүряды, не-де
неберелери бар,
месгенинде ызында хич ким галмаяр
20 Өңки несиллер оларың такдырына хайран
галярлар,
ховп гуршаяр соңкы несиллери.
21 Шейле боляндыр эрбедиң кысматы,
Худайы танамаяның месгени шудур».

19-нҗы бап

Эйюп Билдада җогап берйәр

19 Эйюп шейле дийди:
2 «Хачана деңеч мени гынап,
сөзлериңиз билен пагыш-пара этҗек?
3 Он мертебе гөвнүме дегдиңиз,
утанаңзокмы шейле эзъет бермәге?
4 Догруданам, хата иш эден болсам,
хатам өз бойнума.
5 Өзүңизи өңүмде ёкары тутуп,
айыбымы йүзүме урсаңыз,
6 шуны билип гоюң, Худай мени нәхак сайды,
Ол дашыма Өз торуны чекди.
7 „Бу – зорлук“ дийип перят эдйәрин,
эмма җогап берйән ёк.
Медет диләп ялбарярын,
эмма адалат ёк.
8 Ёлума гермев чекди, гечип билемок,
ёдаларымы гараңкыратды.
9 Мени ат-абрайдан дүшүрип,
башымдан тәҗими алды.

10 Мени чар тарапдан гысып- -говурды, сандан галдым,
умыдымы агач дейин көки билен согурды.
11 Ол маңа газапланяр,
мени Өзүне душман сайяр.
12 Лешгерлери үстүме хүҗүм эдйәрлер,
маңа гаршы япгыт галдырярлар,
чадырымың төверегинде дүшелге гурярлар.
13 Гарындашларымы менден дашлашдырды,
танышларым маңа ят болдулар.
14 Якынларым мени рет этдилер,
достларым мени унутдылар.
15 Сачагымдан дуз иенлер хем унутдылар мени,
хатда өз гырнакларым-да мени ят сайярлар,
оларың гөзүне мен бир кесеки.
16 Хызматкәрими чагырян, йөне җогап ёк,
ялбар-якар этмели болян өзүм.
17 Демим аялымда йигренч дөредйәр,
өз машгалам мени йигренйәр.
18 Яш чагалар-да мени кемсидйәрлер,
аяга галанымда, мени яңсылаярлар.
19 Ичгин достларым мени йигренйәрлер,
эй гөренлерим менден йүз өвүрдилер.
20 Диңе хам билен сүңке өврүлдим,
өлүмиң бәри янында дурун мен.
21 Маңа рехим эдиң, эй, достларым, рехим эдиң, маңа!
Чүнки Худай маңа эл урды.
22 Нәме үчин сизем Худай ялы мени ызарлаярсыңыз,
нәме мениң тенимден доймаярсыңызмы?
23 Вах, мениң сөзлерим язылсады!
Вах, олар китаба язылсады!
24 Вах, сөзлерим демир галам ве гуршун билен
гаяның йүзүне эбедилик оюлып язылсады!
25 Чүнки мен Пенакәримиң диридигини,
ахырында Онуң бу ерде дурҗакдыгыны билйәрин.
26 Хамым чүйрәнден соңам
тенимде Худайы гөрерин.
27 Худайы кесеки гөзи билен дәл-де,
өз гөзлерим билен гөрерин,
йүрегим үзүлип баряр.
28 „Биз оны нәхили ызарларыс?
Беланың көрүги Эйюпдыр“ дийсеңиз,
29 сиз гылычдан хедер эдиң,
чүнки газап гылыч җезасыны гетирйәр,
шонда хөкүмиң бардыгыны билерсиңиз».

20-нҗи бап

Сопар Эйюба җогап берйәр

20 Онсоң нагамлы Сопар шейле дийди:
2 «Гулак гой! Пикирлерим җогап бермәге межбур эдйәр,
мундан артык сакланып билмерин.
3 Сөзлериң билен мени кемсидйәң,
дүшүнҗәм саңа җогап бердирйәр.
4 Овалдан бәри,
ынсаның дүнйә гелшинден бәри билмейәрмидиң муны?
5 Пислериң хешеллеси вагтлайындыр,
худайсызың шатлыгы бир салымлыкдыр.
6 Оларың бойы хатда гөклере етип,
башлары булутлара дегсе-де,
7 пислер өз нежасаты кимин бакы ёк боларлар,
олары танаянлар: „Олар ниреде?“ диерлер.
8 Дүйш кимин учуп гидерлер,
гиҗеки гөрнүш кимин гайып боларлар.
9 Бир гөрен гөз гайдып гөрмез олары,
меканы-да олары икиленч гөрмез.
10 Огуллары пукараларың өңлеринде өзлерини кичелдерлер,
эллери билен оларың байлыгыны ызына гайтарарлар.
11 Беденлери яшлык гуҗурындан долы хем болса,
олар билен топрак астында ятарлар.
12 Хатда яманлык агза датлы гөрнүп,
оны дилиниң астында гизлеселер-де,
13 яманлыгы саклап, гойбермән,
агызларында сакласалар-да,
14 иенлери ашгазанында туршар,
ичлеринде йыланың зәхерине дөнер.
15 Байлыгы ювудып, ене гусярлар оны,
Худай оны ичлеринден чыкаряр.
16 Йыланларың зәхерини сорарлар,
алахөврениң диши олары өлдүрер.
17 Акар сувларың,
балдыр гаймак акян дерелериң хөзирини гөрмезлер.
18 Газананларыны иймән, ызына гайтарарлар,
эден сөвда-сатыгындан хайыр гөрмезлер.
19 Чүнки пукаралары эзип, олардан йүз өврүдилер,
өз гурмадык өйлерини эеледилер.
20 Ачгөзлүкден калплары рахатлык тапмаз,
арзылы затлары олары халас этмез.
21 Иенлеринден артаны болмады,
мунуң үчин ровачлыклары узага чекмез.
22 Боллукда азап чекерлер,
депелеринден мушакгат инер.
23 Гарынларыны дойранларында,
Худай ловлаян газабыны үстлерине дөкер,
газабыны башларындан иймит кимин ягдырар.
24 Демир ярагдан гачып гутулсалар,
бүрүнч яй ичлеринден парран гечер.
25 Ок ичлеринден бөвсүп гечер,
ялпылдаян уҗы бөврүлеринден чыкар,

үстлерине ховп абанар.
26 Түм гараңкылыкда хазыналары ёк болар,
үфленмедик от олары ювудар,
чадырларында галанларыны якып ёк эдер.
27 Гөклер шаятлык эдер этмишлерине,
бүтин әлем-җахан олара гаршы чыкар.
28 Худайың газап гүни
өйлери эмләги билен сүпүрилип әкидилер.
29 Ине, шудур пислериң Худайдан алҗак пайы,
Худайың олара берен мирасы».

21-нҗи бап

Эйюп Сопара җогап берйәр

21 Эйюп шейле дийди:
2 «Дыкгат билен гулак гоюң сөзүме,
гой, бу сизиң маңа берҗек теселлиңиз болсун.
3 Гезек бериң, мен гепләйин,
сөзүми гутаранымдан соң масгаралаң.
4 Ынсана арз-шикаят эдйәнми мен?
Ненең җаным янмасын?
5 Халыма середип, акылыңыз чашсын,
элиңизи агзыңыза тутуң.
6 Дердими яда саланымда, галагопланярын,
сүңңүме галпылды аралашяр.
7 Нәме үчин пислер яшаярлар,
гоҗалыга етип, гуҗур-гайратлары артяр?
8 Перзентлери янларында,
зүрятлары гөзлериниң алнында.
9 Өйлеринде ховпсузлыкда, горкусыз яшаярлар,
Худай-да олара җеза бермейәр.
10 Өкүзлери кемсиз өрңейәр,
сыгырлары гузляр, гөле дүшмейәр.
11 Чагаларыны сүри кимин ёла салярлар,
огланлары танс эдишйәрлер.
12 Депрек, лира билен айдым айдышып,
шатланярлар олар түйдүк сесине.
13 Өмүрлерини хошвагтлыкда гечирип,
өлүлер дүнйәсине асудалыкда гирйәрлер.
14 Пислер Худая шейле дийййәрлер: „Бизи өз
гүнүмизе гой!
Чүнки биз Сениң ёлуңы өвренмек ислемейәрис.
15 Гудратыгүйчли ким болупдыр
Оңа сежде эдеримиз ялы?
Оңа дилег эдип, гөрйән хайрымыз нәме?“
16 Ровачлыгы өз эллеринде дәлми нәме?
Пислериң несихаты менден узакда болсун!
17 Пислериң чырасы нәче гезек өчди?
Башларына үзнүксиз бетбагтчылык абананыны
гөрдүңми?
Худай газабына олары гөргә дучар эдйәрми?
18 Хачан олар еле соврулян саман ялы,
түвелей өңүндәки саман чөпи ялы болдулар?
19 Сиз: „Худай аталарының җезасыны чагаларына
чекдирйәр“ дийййәңиз.
Гой, аталарың муны билери ялы,
Худай олара алмытыны берсин.
20 Аталар хеләкчилигини өз гөзлери билен
гөрсүнлер,
олар Гудратыгүйчлиниң газабындан ичсинлер.
21 Чүнки бу дүнйәден өтенсоңлар,
ызларында галан хоҗалыгындан нәме гайгысы
болсун?
22 Гөкдәкилере хөкүм эдйән Худая
акыл берип билҗек бармыдыр?
23 Бири сагатка өлйәр,
бүс-бүтин рахат ве гайгысыз.
24 Эти-ганы еринде болуп,
сүңклери йиликден долудыр.
25 Бейлеки бири дерт чекип,
говулыга гөзи дүшмән өлйәр.
26 Олар топрак астында биле ятярлар,
үстлерини гуртлар басяр.
27 Билйән мен сизиң пикирлериңизи,
гаршыма эдйән дилдүвшүклериңизи.
28 Чүнки сиз: „Асылзадаң өйи нireде?
Пислериң чадыры нireде?“ дийййәңиз.
29 Ёлагчылардан сорамадыңызмы?
Шаятлыкларына гулак асмадыңызмы?
30 Пислер пеләкет гүни аман галярлар,
Худайың газаплы гүнүнден гутарылярлар.
31 Пислериң херекетлерини ким йүзлерине
басҗак?
Этмишлерине гөрә ким олара җеза берҗек?
32 Олар габра гетириленде,
мазарларының башында сакчы гоюляр.
33 Җайланан топрагы олара якымлыдыр,
хеммелер оларың ызына дүшерлер,
оларың өңүнден гиденлер сан-саҗаксыздыр.
34 Сиз бош сөзлериңиз билен маңа нәме теселли
берҗек?
Бар дийййән затларыңыз галпдыр».

22-нҗи бап

Элипаз Эйюба җогап берйәр

22 Тейманлы Элипаз шейле дийди:
2 «Ынсан Худая ярамлы болуп билерми?
Хатда иң акылдарың Оңа пейдасы дегерми?
3 Догрулыгыңдан Гудратыгүйчли нәме леззет
аляр?
Пәк дурмушда яшаяның Худая нәме хайры бар?
4 Худайың сени җезаландырмасы, хөкүм этмеси
Ондан горкяндыгың үчинми?
5 Эрбетлигиң уммасыз,
этмишлериң түкениксиз дәлми?
6 Чүнки өз доганыңдан нәхак гирев алдың,

эшиклерине ченли сыпырып, олары яланъач
гойдуң.
7 Ядава ичмәге сув бермедиң,
ачдан чөрегиңи гысгандың.
8 Ине, гүйчлүлер үлкә ээ боляндыр,
хорматланян онда яшаяндыр.
9 Дул хатынлары ызына бош гойбердиң,
етимлери эздиң.
10 Мунуң үчин даш-төверегиң дузаклар билен
гуршаляр,
дуйдансыз горкы сени галагоплуга саляр.
11 Хич зады гөрүп билмезиң ялы, гараңкылык сени
басяр,
сил гелип, сени гарк эдйәр.
12 Худай гөклериң ёкарсында дәлмидир?
Ёкардакы йылдызлара назар сал, олар, гөр,
нәхили белентликде!
13 Шонуң үчин сен: „Худай нәмәни билйәр?
Ол түм гараңкылык ичинден хөкүм эдип
билйәрми?
14 Булутлар Оңа тутудыр, Ол гөрүп билмез,
Ол гөк гүммезинде гезйәндир“ диййәң.
15 Пислериң йөрән
көне ёлуны тутҗакмы?
16 Олар вагтындан өң йыгналдылар,
дүйплерини сув алды.
17 Олар Худая: „Бизи өз гүнүмизе гой!
Гудратыгүйчли, сен бизе нәме эдип билерсиң?“
дийдилер.
18 Шонда-да Худай өйлерини берекет билен
долдурды,
пислериң маслахаты менден узакда болсун!
19 Догручыллар пислериң вейран эдиленини гөрүп
бегенйәр,
бигүнә хем оларың үстүнден гүлйәр.
20 Олар: „Ягыларымыз ёк эдилди,
галан затлары яныp күл болды“ диййәрлер.
21 Худай билен дост бол, рахатлыкда бол,
шонда хайыр тапарсың.
22 Гулак гой Онуң агзындан чыкян өвүт-үндеве,
сөзлерини йүрегиңде сакла.
23 Гудратыгүйчлә тарап өврүлсең, өңки халыңа
говшарсың,
этмиши чадырыңдан узаклашдырсаң,
24 алтыны топрага,
Опыр тылласыны җүлгедәки дашларың арасына
атсаң,
25 Гудратыгүйчлини өз алтының,
гымматбаха күмшүң сайсаң,
26 ине, шонда Гудратыгүйчлүден гөвнүхош
боларсың,
Худая йүз тутарсың.
27 Худайдан дилег эдерсиң, Ол хем сени эшидер,
сен худайёлуларыңы берерсиң.
28 Ол диен задыңы ерине етирер,
ёлларыңа нур чайылар.
29 Бейлекилер кемсидиленде: „Ериңден гал“
диййәң,
чүнки Худай пес гөвүнлилери халас эдйәр.
30 Худай хатда языклылары-да халас эдер,
олар сениң эллериң тәмизлиги үчин гутуларлар».

23-нҗи бап

Эйюбың шикаяты

23 Эйюп шейле дийди:
2 «Бу гүн ач-ачан арз-шикаят эдйән,
Худайың эли ахы-зарыма гарамаздан агыр.
3 Вах, Худайы нireden тапмалыдыгыны бир
билседим,
Онуң месгенине барардым.
4 Арзымы Онуң хузурында беян эдердим,
даваларымы җикме-җик аян эдердим.
5 Онуң маңа берҗек җогабыны билердим,
айтҗак задына дүшүнердим.
6 Ол бейик гүйҗи билен гаршыма чыкармыды?
Ёк, Ол маңа гулак асарды.
7 Догручыл адам хузурында Онуң билен
давалашып билер,
мен Хөкүмдарымың янында хакыкат газанардым.
8 Гүндогара гитсем, Худай ол ерде ёк,
гүнбатара гитсем, Оны тапып билмейәрин.
9 Демиргазыкда ишлейәр, Оны гөзүм сайгарып
биленок,
гүнорта өврүлйәр, Оны гөрүп билмейәрин.
10 Эмма Ол мениң йөрейән ёлумы билйәр,
мени сынага саланда, алтын дей пәк чыкарын.
11 Худайы әдимме-әдим ызладым,
Худайың ёлуны тутуп, ондан чыкмадым.
12 Берен табшырыкларындан дөнмедим,
сөзлерини калбымда арзылап сакладым.
13 Худай карар чыкаряр, ким Оңа гаршы чыкып
билер?
Ол ислән задыны эдйәр.
14 Йүрегине дүвенлерини эдер Ол,
оларың ене, гөр, нәчеси Онда бардыр.
15 Шонуң үчин Онуң билен йүзбе- -йүз болмакдан
эйменйән,
пикир эденимде, Ондан горкярын.
16 Худай мениң йүрегими эҗизлетди,
Гудратыгүйчли мени эймендирди.
17 Гараңкылык мени ёк этседи,
йүзүми зулмат өртседи».

24-нҗи бап

Эйюп шикаятыны довам эдйәр

24 «Нәме үчин Гудратыгүйчли хөкүме вагт беллемейәр?
Нәме үчин Оны танаянлар бу гүнлери гөрмейәрлер?
2 Адамлар арачәк дашлары сүйшүрйәрлер,
сүрүлери огурлаярлар-да, бакярлар.
3 Етимлериң эшегини огурлап әкидйәрлер,
дул хатының өкүзини гирев аларлар.
4 Мәтәчлери ёлдан коврлар,
юрдуң гарыплары олардан букулярлар.
5 Чөлдәки гуланлар кимин,
ёксулларың херси бир яна дагап гидйәр,
Олар чагалары үчин чөлде иймит гөзлейәрлер.
6 Иймитлерини кесекилериң экин мейданындан йыгнамалы болярлар,
эрбетлериң үзүм багындан галан-гачаныны йыгярлар.
7 Гиҗе эшиксиз, ялаңач ятярлар,
совукда япынмага ёрганлары ёк.
8 Даглара яган чабгадан эзилйәрлер,
гаяны пена эдинип гуҗаклаярлар.
9 Сүйтден айрылмадык етим чага огурланяр,
гарыбың чагасы гирев алыняр.
10 Олар дашарда ялаңач энтейәрлер,
ач гарна бугдай десселерини дашаярлар.
11 Дашларың арасында яг үчин зейтуны енчйәрлер,
шерап үчин үзүм сыкярлар, эмма өзлери тешнедир.
12 Шәхерлерден өлүп барянларың иңңилдиси эшидилйәр,
җаны хасратлылар перят эдйәрлер,
эмма шонда-да Худай оларың дилеглерине үнс бермейәр.
13 Ине, ягтылыга гаршы баш гөтерйәнлер бар,
ягтылыгың ёлуны танамаз олар,
онуң ёдаларындан йөремезлер.
14 Гарыбы, ёксулы өлдүрмек үчин,
ганхор алагараңкылыкда ояняр,
гиҗесине болса огурлык эдйәр.
15 Зына эдйәнлериң гөзи алагараңкылыкдадыр,
хич ким гөрмез өйдйәрлер,
йүзлерини бүрейәрлер.
16 Гиҗесине өй талаярлар,
гүндизине гизленйәрлер,
Ышыгың нәмедигини билмейәрлер.
17 Чүнки сәхер олара түм гараңкылыкдыр,
түм гараңкылыгың ховпларына өвренишен олар.
18 Пислер сувуң йүзүндәки көпүк киминдир,
оларың ер пайы нәлетлененди,
хич ким оларың үзүм багына аяк басмаз.
19 Гураклыгың ве ыссының гар сувларыны соруп алшы дей,
өлүлер дүнйәси-де гүнәкәрлери ювудяндыр.
20 Олары эне ятгысы унудяр,
гурт олары ийип, леззет аляр,
олар хич кимиң ядына дүшмейәрлер,
адалатсызлык агач кимин сындырыляр.
21 Пислер өнелгесиз аяла сүтем эдйәрлер,
дул хатына ягшылык этмейәрлер.
22 Худай гудраты билен гүйчлүлери ере чаляр,
олар бейгелселер-де, яшамага умытлары галмаз.
23 Худай олара ховпсузлык берйәр, олар Оңа даянярлар,
Онуң гөзи оларың ёлларындадыр.
24 Бир салым гөтерилип, соңра йитирим болярлар,
башгалар ялы гурап, ёк болярлар,
дәне башлары кимин кесилйәрлер.
25 Мен нәхак болсам, яланчылыгымы ким субут этҗек?
Ким сөзлеримиң дерексиздигини гөркезҗек?»

25-нҗи бап

Билдадың сөзи

25 Шувалы Билдат шейле дийди:
2 «Худай гудратлы ве хайбатлыдыр!
Гөкде асудалыгы берйән Олдур.
3 Гошуныны санамага сан етҗекми?
Гүни кимиң үстүне догмаз?
4 Ынсан Худайың өңүнде нәдип догры болуп билер?
Ынсандан доглан нәдип пәк болуп билер?
5 Хатда Худая Ай шугла сачмаса,
йылдызлар Оңа өчүгси гөрүнсе,
6 онда ынсан Худайың гөзүне гурчукча,
адамзат-да гуртча гөрнер!»

26-нҗы бап

Эйюп Билдада җогап берйәр

26 Эйюп шейле дийди:
2 «Сен кувватсыза нәхили ярдам этдиң!
Гүйчсүзе нәхили медет бердиң!
3 Акмага нәхили пайхас бердиң,
пайхассыза нәхили өвүт бердиң!
4 Бу сөзлери саңа өвреден ким?
Сен аркалы геплейән кимиң рухы?
5 Чуң сувларың астындакы өлүлер
өз меканларында титрешйәрлер.
6 Худайың өңүнде өлүлер дүнйәси ялаңачдыр,
хеләкчилик ериниң өртүги ёкдур.
7 Худай гөклери бошлугың үстүне язяр,
ери-де хич затдан асяр.

8 Сувлары булутларың ичинде саклаяр,
булутлар оларың аграмына бөвсүлмейәр.
9 Тагтының йүзүни бүрейәр,
үстүни булут билен өртйәр.
10 Ягтылык билен гараңкылыгың арасына,
сувларың йүзүне серхет чекди.
11 Гөгүң сүтүнлери сарсяр,
Худайдан горкуларына титрешйәр.
12 Гүйҗи билен деңзи тогтатды Ол,
әпет Рахабы ёк этди пайхасы билен.
13 Гөклер Онуң деми билен гөзел болды,
аждарханы эли билен ёк этди.
14 Уҗыпсызҗа бөлегидир булар Онуң ёлларының,
Ол хакда эшидйәнлеримиз, гөр, нәхили аз!
Дүшүнип билҗек бармы гудратының
бейиклигине Онуң?»

27-нҗи бап

Эйюп сөзүни довам эдйәр

27 Эйюп сөзүни довам эдип, шейле дийди:
2 «Хакымдан махрум эден Худайың,
маңа аҗы хасрат чекдирен
Гудратыгүйчлиниң адындан ант ичйән,
3 ичимде җаным,
бурнумда Худайың деми барка,
4 хакы сөзләрин диңе,
дилиме алман нәхак сөз.
5 Сизи акламарын асла,
тә өлйәнчәм, пәклигимде галарын.
6 Догрулыгымы пугта сакларын, гойбермен,
өмүрбойы паш этмез мени выжданым.
7 Гой, душманларым эрбетлериң гүнүне,
гаршыдашларым пислериң гүнүне дүшсүн!
8 Худай худайсызы ёк эдип, җаныны алансоң,
онда нәме умыт болсун?
9 Үстүне бетбагтчылык абананда,
Худай онуң перядыны эшидерми?
10 Гудратыгүйчлүден хошал болармы ол?
Ол хер заман медет диләрми Худайдан?
11 Сизе Худайың гудратыны,
яшырман аян эдерин Гудратыгүйчлиниң
ёлларын.
12 Муны өз гөзүңиз билен гөрдүңиз,
нәме үчин бейле бош гүррүң эдйәңиз?
13 Шудур Худайың эрбетлере берҗек пайы,
Гудратыгүйчлиниң залымлара берҗек мирасы:
14 Нәче көп болса-да, огуллары гылычдан
гырылярлар,
зүрятлары-да ачлыкдан.
15 Аман галанлары гыргындан өлүп гөмлерлер,
дул хатынлары ясын тутмаз оларың.
16 Күмши чәге кимин йыгнап,
гейим барын топласалар-да,
17 догручыллар геер олары,
бигүнәлер пайлашарлар ол күмүшлери.
18 Хөвүртгелер ялы,
сакчың чатмасы ялы
дикйәрлер өйлерини.
19 Барлы байлык билен ука гиденем болса,
гөзүни ачанда, тапмаз байлыгын.
20 Олары горкы басяр сил кимин,
гиҗесине түвелей учурып әкидйәр.
21 Сөртүк ели өз угруна гөтерип әкидйәр,
олары өз месгенлеринден сүпүрип ташлаяр.
22 Газап билен үстлерине окдурыляр ел,
бу газаплы елден гачмага сынанышярлар.
23 Ел олара эл чарпып,
еринден сыкылык атяр».

28-нҗи бап

Пайхас өвгүси

28 «Элбетде күмшүң кәни,
алтының эредилйән гөвеҗи бардыр.
2 Демир ерден алыняр,
мис дашдан эредилйәр.
3 Ынсан гараңкылыгың соңуна чыкяр,
зулматда мис агтарып,
түм гараңкылыкда ериң аңры чәгине етйәр.
4 Ынсан аягы дегмедик ерлерде,
йүплерден ашак салланып,
илатсыз ерде магдан газяр.
5 Ерден чөрек өнйәр,
асты болса от билен оюк-оюк эдилйәр.
6 Дашлары гөк якудың меканы,
топрагында алтын бар.
7 Бу ёданы йыртыҗы гуш билйән дәлдир,
оңа алгырың гөзи дүшмедик асла.
8 Буйсанҗаң хайванлар ол ере аяк басан
дәлдирлер,
арсланың-да аягы деген дәлдир оңа.
9 Магданчылар гаялары агтарып,
дагларың дүйбүне ченли газярлар.
10 Гаяларың ичинден магдан газып алярлар,
гөзлери гымматбаха затларың гөзлегиндедир.
11 Чешмелериң акымыны тогтадып,
гизлин хазыналары йүзе чыкарярлар.
12 Эмма пайхас нирeден гелйәр?
Дүшүнҗәниң гөзбашы нирeде?
13 Пайхасың гадырыны билмейәр ынсан,
тапылгысыздыр ол бу дүнйәде.
14 Чуңлук: „Ол менде ёкдур“ дийййәр,
деңиз: „Ол менде дәл“ дийййәр.
15 Не сап алтына, не-де күмше,
чалшып боляр оны.
16 Опыр алтыны, гымматбаха хакык,
гөк якут онуң бахасына етмез.

17 Не алтын, не-де гөвхер оңа тай гелер,
оны сап алтын гаплара чалшып болмаз.
18 Мерҗен билен дүрүң-ә адам агзалмасын,
пайхасың бахасы лагылданам гымматлыдыр.
19 Эфиопия топрагының гөк якуды оңа тай гелмез,
хатда сап алтын билен хем баха кесип болмаз.
20 Онда пайхас нireден гелйәр?
Дүшүнҗәниң гөзбашы нireде?
21 Әхли җанлы-җандардан гизленйәндир ол,
гөкдәки гушлардан хем яшырыляндыр.
22 Хеләкчилик ве Өлүм:
„Диңе пайхасың мыш-мышыны эшитдик“ диййәрлер.
23 Пайхаса ёлы Худай билйәр,
онуң меканыны диңе Ол билйәр.
24 Чүнки Худай ериң аңры чәгине сер саляр,
гөклериң астындакы әхли зады гөрйәр.
25 Елиң аграмыны кесгитләп,
сувлары өлчеге гөрә пайланда,
26 ягыш ягдырып,
гөк гүбүрдисине ёл ачан вагты,
27 Ол пайхасы гөрүп, ыглан этди,
оны тассыклады, соңам сынады.
28 Онсоң Ол адамзада:
„Ине, Ребден горкмак – бу пайхасдыр.
Шерден гача дурмак – бу дүшүнҗедир“ дийди».

29-нҗы бап

Эйюбың соңкы сөзи

29 Эйюп сөзүни довам эдип, шейле дийди:
2 «Вах, мен ене өңки айлара доланып барсадым!
Худайың мени горан гүнлериндәки ялы болсадым!
3 Шол вагтлар Худайың чырасы депәме нур сачарды,
гараңкылыкда Онуң нуры билен йөрәрдим.
4 Җахылкам Худай маңа яр болуп,
чадырымы горапды.
5 Шол дөвүрде Гудратыгүйчли мениң биленди,
чагаларымыңам бары төверегимдеди.
6 Ёлларым сүйт билен ювларды,
гаядан зейтун ягы акарды!
7 Шәхер дервезесине баранымда,
мейданчада отурмага ериме геченимде,
8 яшлар мени гөрүп, ёл берердилер,
гаррылар-да өр турардылар.
9 Хан-беглер-де гүррүңлерини бес эдип,
эллери билен агызларыны тутардылар.
10 Баштутанлардан сес-үйн чыкмазды,
олар мениң өңүмде лал-җим болардылар.
11 Сөзүми эшиден мени өверди,
гөрен-де, мени тарыпларды.
12 Чүнки мен харай ислән гарыбы,
көмеге мәтәч етими халас эдердим.
13 Өлүмиң бәри янындакыларың алкышыны алардым,
дул хатынларың калбына нагмалар берердим.
14 Догручыллыгы эшик кимин гейдим,
ол мени өртди;
адалатым болса дон ве селле киминди.
15 Көрлере гөздүм,
агсаклара-да аякдым.
16 Гарыплара атадым,
ятларың хукукларыны горардым.
17 Эрбетлериң әңини яздырып,
авуны агызларындан алардым.
18 Мен өз янымдан шейле пикир эдердим:
„Гүнлерим чәге кимин көп болуп,
өз өйүмде асудалыкда өлерин.
19 Көклерим сувлара тарап яйрап,
шахаларыма бүтин гиҗе чыг дүшйәр.
20 Ат-абрайым көнелмез,
яйым элимде болар элмыдам“.
21 Хеммелер сөзлериме сабырлы гулак гоюп,
маслахатымы сес-үйнсүз диңләрдилер.
22 Сөзүми соңланымдан соң, мениң билен давалашян болмазды,
сөзлерим ягыш дамҗалары кимин якымлыды олара.
23 Ягша гарашышлары ялы маңа гарашардылар,
сөзлерими яз ягшы дей ичердилер.
24 Йылгырып баканымда, гөзлерине ынанмаздылар,
нурана йүзүмден рухланардылар.
25 Олара баш болуп, ёл гөркезйән мендим,
лешгерлериң арасындакы ша кимин,
яс тутянлара гөвүнлик берйән адам ялы яшардым».

30-нҗы бап

Эйюп өз дерди барада айдяр

30 «Эмма инди яшкичилер,
үстүмден гүлйәрлер,
аталарыны сүрими гораян
итлериң янында гоймага-да лайык гөрмездим.
2 Олардан маңа не пейда бар?
Билеклеринде кувват ёк.
3 Олар мәтәчликден, ачлыкдан яңа
гиҗе чөлде, харабалыкда ер гемирйәрлер.
4 Чөлдәки аҗы отлары йыгярлар,
иймитлери сүбселигиң көкүдир.
5 Олар халк арасындан ковулярлар,
халк огрулар ялы оларың үстүне гыгырышяр.
6 Җүлгедәки говакларда, ердәки чукурларда,
гаяларың арасында месген тутярлар.

7 Чалылар арасында увлашып,
тикенеклер астында бири-бирлерине дыкнышярлар.
8 Акмак, атсыз-сорсуз ынсан огуллары
гамчыланып, юртдан чыкарылды.
9 Инди оларың огуллары мени нагма билен яңсылаярлар,
мен олар үчин гүлки болуп галдым.
10 Мени йигренйәрлер, менден гача дурярлар,
йүзүме түйкүрмеги-де хич затча гөрмейәрлер.
11 Яйымың киршини кесип, Худайың маңа әҗир чекдирендиги үчин,
олар гөзүмиң алнында исләнини эдйәрлер.
12 Әҗит-мәҗитлер сагымдан хүҗүм эдип,
аякларымы бүдредйәрлер,
басып алмак үчин, ёллары тайярлаярлар.
13 Ёлумы бекләп,
мени ёк этмәге чалышярлар,
олары тогтадян ёк.
14 Дивар гәдиклеринден гечип,
харабалыгың арасындан үстүме топулярлар.
15 Үстүме ховп абаняр,
шан-шөхратым еле сowруляр,
хошвагтлыгым булут кимин гечип гитди.
16 Инди җаным такатдан дүшди,
мени мушакгатлы гүнлер гуршап алды.
17 Гиҗесине сүңңүм сызлаяр,
җанымы гемирйән агырылар дынувсыздыр.
18 Худай газап билен якамдан тутяр,
эзенегимден япышяр.
19 Худай мени лая батырды,
тоза, күле дөндүм мен.
20 Саңа ялбарян, маңа җогап бермейәң,
аяга галян, Сен гөзүңи диңе маңа дикйәң.
21 Маңа рехимсизлик этдиң,
гүйч-гудратың билен мени эзйәң.
22 Мени галдырып, еле коваладяң,
гай ичинде дерби-дагын эдйәң.
23 Билйән мен, башымдан өлүм индерҗегиңи,
әхли дирилер үчин тайынлан ериңе әкитҗекдигиңи.
24 Медет диләп перят эдйәне,
бетбагта гаршы эл галдырмак болмаз ахырын!
25 Гара гүнлиниң халына агламадыммы?
Ёксуллар үчин йүрегим гыйым- -гыйым болмадымы?
26 Эмма ягшылыга умыт багламда, яманлык гелди,
ягтылыга гарашанымда, зулмат гелди.
27 Ичим от алып, ынҗалык тапмаяр,
мушакгатлы гүнлер башыма дүшйәр.
28 Гүнешсиз хамым гараляр,
җемагат арасында дуруп, перят эдйәрин.
29 Шагаллара гардаш,
дүегушлара ёлдаш болдум.
30 Хамым гаралып союляр,
сүеклерим гыздырмадан яняр.
31 Лирамың овазы яса,
түйдүгимиң овазы агы сесине дөнйәр».

31-нҗи бап

Эйюп өз айыпсызлыгыны тассыклаяр

31 «Бой гыза гыя гөз билен
бакмаҗагыма ант ичдим.
2 Чүнки ёкардакы Худайдан пайым недир,
гөкдәки Гудратыгүйчлүден мирасым недир дийип пикир этдим.
3 Эрбетлериң башындан бетбагтчылык,
пислик эдйәнлериң башындан бела инмейәрми?
4 Ол йөрейән ёлларымы гөрүп,
хер әдимими ызарлаяр.
5 Мен ялан сөзләп,
хилегәрлиге йүз уран болсам,
6 Худай адыл хөкүм этсин,
мениң пәкдигими билсин.
7 Аягым ёлдан чыкан болса,
йүрегим гөзүме эерен болса,
эллериме гара ёкдуран болсам,
8 гой, экеними башгалар ийсин,
экиним көки билен согрулсын.
9 Йүрегими бир аяла алдыран болсам,
гоңшымың гапысында букуда ятан болсам,
10 гой, аялым башганың бугдайыны үвесин,
гой, оңа башга эркеклер янашсын.
11 Чүнки бу азгынлыкдыр,
хөкүм эдилмели җенаятдыр.
12 Бу хеләкчилик ерине ченли якян от,
бар экиними көки билен якар ол.
13 Гулум я-да гырнагым маңа арз-шикаят эденде,
мен олара адалатсызлык эден болсам,
14 Худай аяга галанда, мен нәме эдерин?
Ол хасап соранда, Оңа нәме җогап берерин?
15 Энемиң гөвресинде мени ярадан, олары-да яратмадымы нәме?
Гөвреде бизе шекил берен бир Худай дәлми нәме?
16 Гарыплары исләнинден махрум эден болсам,
дул хатыны умытдан дүшүрен болсам,
17 я-да нанымы еке ийип,
етимлер билен пайлашмадык болсам,
18 (яшлыгымдан бәри етимлере аталык эдип гелдим,
догланым бәри дул хатынлара ёл гөркезип гелдим)
19 эшиксиз хеләк боланы,
япынҗасы болмадык мәтәҗи гөрүп,
20 олары гоюнларымың йүңи билен йылатмадык болсам,

олар хем бүтин йүреги билен мени
алкышламадык болсалар,
21 көмекчилеримиң тарапымы чалҗагына гөзүм
етип,
етиме эл галдыран болсам,
22 гой, омзум язсын,
голум омзумдан омрулсын.
23 Чүнки Худайдан гелҗек бетбагтчылыкдан
горкдум,
бейиклигинден яңа Онуң хузурында дуруп
билмездим.
24 Алтына бил баглан болсам,
сап алтына ынам эден болсам,
25 уммасыз байлыгыма буйсаның,
элимиң газанҗына гуванан болсам,
26 парлаян Гүне гарап,
асмандакы аҗайып Ая бакып,
27 көңлүмиң мейлини аздырып,
Ая, гүне сежде хөкмүнде йүзүме сылан болсам,
28 бу хем хөкүме лайык этмиш боларды,
гөкдәки Худайы инкәр этдигим боларды.
29 Душманларымың хеләкчилигине бегенип,
башларындан бела иненде, хешелле какан
дәлдирин.
30 (Гаргыш билен оларың өлүмини диләп,
дилим билен гүнә этмедим.)
31 Чадырымдакылар: „Эйюбың берен этинден
гарныны доюрмаян бармы?“ диен болсалар,
32 (мысапыр көчеде ятан дәлдир,
чүнки гапым мыдама ёлагчылар үчин ачыкды)
33 мәхелледен җуда горкуп,
оларың йигренҗинден хедер эдип,
дымып, даша чыкман,
йүрекде этмишлерими гизләп,
бейлекилер ялы языкларымы яшыран дәлдирин.
35 Вах, маңа бир гулак асян болсады!
Вах, Гудратыгүйчли Худай, Сен бир маңа җогап
берседиң!
Шонда айдан затларымың хакдыгыны субут эдип,
гол чекердим!
Вах, Айыплайҗым хөкүмлери язып, элиме
берседи!
36 Шүбхесиз оны гершимде гөтерип,
башыма тәч эдердим.
37 Хер әтлән әдимимиң хасабатыны берердим Оңа,
шазада кимин Онуң хузурына барардым.
38 Ерим маңа гаршы перят эден болса,
онуң кешлери биле аглашян болса,
39 төлегсиз ериң хасылындан иен болсам,
ер эелериниң җанына каст эден болсам,
40 гой, ол ерде бугдай ерине тикен,
арпа ерине хашал отлар битсин!»
Эйюбың сөзлери тамам болды.

32-нҗи бап

Элиху Эйюбың достларына җогап берйәр

32 Шейдип, бу үч киши Эйюп билен җеделини
бес этди, чүнки Эйюп өз гөзүне догручыл
гөрүнди. 2 Онсоң рам уругындан, бүз тиресинден
болан Баракелиң оглы Элиху муңа газапланды.
Онуң Эйюба гаты гахары гелди, себәби Эйюп
Худайы дәл-де, өзүни аклады. 3 Элиху Эйюбың үч
достуна-да гаты гахарланды, чүнки олар догры
җогап тапмансоңлар, Худай гүнәкәр ялы болуп
гөрүнди. 4 Элиху бейлекилерден яш боландыгы
үчин, Эйюп билен геплешмәге өз нобатына
гарашды. 5 Бу үч адамдан җогап ёкдугыны гөренде,
Элиху газапланды.
6 Бүз тиресинден болан Баракелиң оглы Элиху
шейле җогап берди:
«Мен яш, сиз гарры,
шонуң үчин мен чекиндим,
өз пикирими айтмага горкдум.
7 Ичими гепледип: „Гой, гоҗалар геплесинлер,
яшулулар пайхас берсинлер“ дийдим.
8 Йөне ынсана ичиндәки рух,
Гудратыгүйчлиниң деми акыл берйәр.
9 Пайхас диңе гоҗаларда дәлдир,
хакыката дүшүнйән диңе яшулулар дәлдир.
10 Шонуң үчин: „Маңа гулак салың,
мен өз пикирими беян этсем“ дийййән.
11 Ине, мен сөзлериңизе гарашдым,
айтҗак задыңызы агтаряркаңыз,
парасатлы гепиңизе гулак асдым.
12 Сизи дыкгат билен диңледим,
эмма хич бириңиз Эйюбың нәхаклыгыны субут
этмедиңиз,
хич бириңиз онуң сөзлерине җогап бермедиңиз.
13 Сиз: „Биз пайхас тапдык,
оны Худай нәхак чыкарсын, ынсан дәл“ диймәң.
14 Эйюп сөзлерини маңа гаршы гөнүкдирмеди,
оңа сизиң сөзлериңиз билен җогап бермерин.
15 „Олар горкуп, җогап берип билмейәрлер,
сөз тапмаярлар айтмага.
16 Олардан сес-седа чыкмаяр,
олар җогапсыз дурлар“ дийип,
мен гарашайынмы инди?
17 Мен-де өз җогабымы берерин,
өз пикирими беян эдерин.
18 Чүнки мен сөзден долы,
ичимдәки рух мени гыссаяр.
19 Ине, ичим ачылмадык шерап кимин,
тәзе мешик кимин ярылып баряр.
20 Гепләп, ичими совадайын,
дил ачып, саңа җогап берейин.
21 Адамдан йүз гөрмерин,

яранҗаңлык этмен хич киме.
22 Яранҗаңлык этмеги башармаян мен,
ёгса Ярааданым мени-де ёк эдерди».

33-нҗи бап

Элиху Эйюба җогап берйәр

33 «Инди маңа гулак гой, эй, Эйюп,
дийҗек сөзлерими диңле.
2 Ине, агзымы ачян,
сөзлерим дилимиң уҗунда.
3 Сөзлерим пәк йүрекден чыкяр,
хер дийҗек сөзүм хакыкатдыр.
4 Худайың Рухы мени яратды,
Гудратыгүйчлиниң деми маңа яшайыш берйәр.
5 Башарсаң, маңа җогап бер,
җеделлешиге тайынлан-да, өңүмде дик дур!
6 Худайың хузурында менем эдил сениң ялыдырын,
менем топракдан ярадылдым.
7 Менден горкмак герек дәл,
хүҗүмим агыр болмаз.
8 Геплериңи өз гулагым билен эшитдим,
сөзлериң гулагымда яңланып дур.
9 Сен: „Мен пәк, языксыз,
тәмиз, менде этмиш ёкдур.
10 Шонда-да Худай маңа гаршы бахана тапяр,
мени Өзүне душман сайяр,
11 аякларыма күнде саляр,
бүтин ёлларымы сынлаяр“ дийййәрсиң.
12 Эмма мен саңа дийййән: сен бу бабатда нәхак,
чүнки Худай ынсандан бейикдир.
13 „Ынсаның хич бир сөзүне җогап бермейәр“ дийип,
нәме үчин Онуң билен җеделлешйәрсиң?
14 Чүнки Худай ынсана бир ёла,
дүшүнмесе икинҗи ёла-да геплейәр.
15 Дүйш, гиҗеки гөрнүш аркалы,
ынсанлары агыр укы басанда,
дүшеклеринде ятыркалар,
16 ынсанларың гулакларына гепләп,
олары дуйдурышлар билен горкузяр.
17 Ол муны ынсанлары пис ишлерден,
текепбирликден сакламак үчин,
18 оларың җаныны габырдан,
өмрүни өлүмден гутармак үчин эдйәр.
19 Дүшегинде агырылар билен,
сүеклериниң дынувсыз сызламасы билен олары җезаландыряр.
20 Шонда нәсагың ишдәси кесилип,
ол леззетли нахары-да йигренйәр.
21 Тени гурап, гөзе илмейәр,
гөрүнмедик сүңклери инди чыкышып дур.
22 Бир аягы габырдадыр оларың,
бәрсинден аңырсы якындыр.
23 Йөне мүңлерден бир перишде арачы болуп,
ынсана догручыллыгы аян этмәге гелсе,
24 оңа рехими инип:
„Габырдан халас эт,
мен онуң үчин төлег тапдым“ дийсе,
25 гой, онуң тени чаганыңкы кимин тәзеленсин,
ол яшлык дөврүне доланып барсын.
26 Ынсан Худайдан дилег эдйәр, Худай оны кабул эдйәр,
ол шатлык билен Худайың хузурына гелйәр,
Худай онуң догручыллыгыны дикелдйәр.
27 Ол халкың өңүнде айдым айдып:
„Гүнә этдим, догры ёлдан чыкдым,
эмма Худай маңа җеза бермеди.
28 Ол җанымы габырдан гутарды,
инди дурмушың хөзирини гөрерин“ дийййәр.
29 Ынсаның җаныны габырдан гутарҗак болуп,
Олара шатлыклы дурмуш берҗек болуп,
Худай бу затлары
өвран-өвран гайталаяр.
31 Үнс бер, Эйюп, маңа гулак гой,
үмсүм бол, мен гепләйин.
32 Эгер айтҗак задың болса айт,
гепле, чүнки мен сени акламак ислейән.
33 Ёгса-да маңа гулак гой,
үмсүм бол, мен саңа пайхаслылык өвредейин».

34-нҗи бап

Элиху Эйюбы гүнәкәрлейәр

34 Элиху сөзүни довам эдип, шейле дийди:
2 «Эй, акылсумаклар, сөзлериме гулак гоюң,
эй, билимсеклер, мени диңләң.
3 Дилиң нахарың тагамыны дадышы ялы,
гулак хем сөзлери барлаяр.
4 Гелиң, хакыкаты сайлалың,
ягшыны бирликде өвренелиң.
5 Чүнки Эйюп: „Мен бигүнә,
Худай мени хакымдан махрум этди.
6 Мен хак болсам-да, яланчы сайылярын,
языксыз болсам-да, дердиме эм ёк“ дийди.
7 Эйюп ялы адам бармы?
Ол яңсыламаны сув дек ичйәр.
8 Пислик эдйәнлер билен үлпет болуп,
эрбетлер билен тиркешйәр.
9 Чүнки Эйюп: „Худайы хошнут этмек
ынсана пейда бермез“ дийййәр.
10 Муңа гөрә, эй, билимсеклер, маңа гулак асың,
хей-де, Худай пислик эдерми?
Гудратыгүйчли нәхаклык эдерми?
11 Худай ынсанларың этмишлерини башларындан индерер,
олара өз пәлинден тапдырар.

12 Догрусы, Худай хич хачан пислик этмез,
Гудратыгүйчли адалаты ёймаз.
13 Оңа бүтин ер йүзүниң үстүнден хөкмүрованлыгы берен ким?
Бүтин дүнйәни Онуң ыгтыярында гоян ким?
14 Худай ниет эдип,
Өз рухуны, демини ызына алса,
15 бүтин адамзат хеләк болар,
ынсанлар ене топрага өврүлерлер.
16 Дүшүнҗәң болса, диңле,
сөзүме гулак гой.
17 Адалаты йигренйән хөкүм сүрүп билерми?
Догручылы, гудратлы Боланы язгарҗакмы?
18 Ол патыша: „Сен дейюс“,
беглере: „Сиз пис“ дийййәр.
19 Хан-беглерден йүз гөрмейәр,
байы гарыпдан ёкары тутмаяр,
чүнки хеммелер Онуң элиниң ярыданыдыр.
20 Олар гөз юмуп-ачасы салымда өлйәрлер,
адамлар гиҗе лерзана гелип, дүнйәден өтйәрлер,
гүйчлүлер хем ынсан эли дегмезден ёк болярлар.
21 Худайың гөзлери ынсанларың ёлуна дикилгидир,
Ол ынсанларың хер әдимини гөрйәр.
22 Пислер гизленер ялы,
не гараңкылык, не-де түм гараңкылык бар.
23 Өз хузурына хөкүме гелсинлер дийип,
ынсанлара гүн беллемек герек дәл Худая.
24 Худай барламаздан гүйчлүлери гырып,
ерлерине башгалары гойяр.
25 Худай оларың этмишлерини билип,
бир гиҗеде олары агдаряр, олар эзилйәрлер.
26 Худай олары ислиги үчин
хеммәниң гөзүниң алнында җезаландырыяр.
27 Чүнки олар Онуң ызына эермедилер,
Онуң ёлларыны әсгермезлик этдилер.
28 Гарыпларың наласы Худая барып етди,
Ол эзиленлериң наласыны эшитди.
29 Йөне Худай үмсүм болса, ким Оны язгарып билер?
Ол йүзүни гизлесе, ким Оны гөрүп билер?
Миллет болсун, адам болсун, пархы ёк,
30 худайсыз адам шалык сүрүп,
халка дузак гурмасын.
31 Худая: „Җезамы чекдим,
инди пис иш этмерин.
32 Гөрмейәними маңа өврет,
этмиш эден болсам, инди гайталаман“ диениңиз бармы?
33 Худай ислейшиңе гөрә
саңа адалатлылык берсинми?
Сен Оны рет этдиң.
Сен карара гелмелисиң, мен дәл,
шонуң үчин билйәниңи айт.
34 Дүшүнҗеси боланлар,
мени диңлейән акылдарлар:
35 „Эйюп билмезден гүрлейәр,
онуң сөзлери манысыз“ диерлер.
36 Эрбетлер ялы җогап гайтаряндыгы үчин,
Эйюп ахыра ченли сынагда болсун!
37 Чүнки ол гүнәсине гүнә гошяр,
арамызда кинаялы эл чарпып,
Худая гаршы гепини көпелдйәр».

35-нҗи бап

Элиху сөзүни довам эдйәр

35 Элиху шейле дийди:
2 «Сениң: „Худайың өңүнде хакдырын“ диймәң
догры дәл Эйюп!
3 Сен Худая: „Гүнәмиң Саңа нәме дахылы бар?
Гүнәсизликден нәме пейда гөрдүм?“ дийййәрсиң.
4 Мен сени ве достларыңы
җогапсыз галдырмарын.
5 Гөклере середип гөр,
булутлара гөз гездир, олар сенден белент.
6 Гүнә эден болсаң, Худая нәме зыяны бар?
Языгың көпелсе, Худая зелели нәме?
7 Догрулыгың Худая не пейдасы бар,
Онуң саңа мәтәчлиги нәме?
8 Пислигиң өзүң ялы адамлара тәсири етйәр,
догручыллыгың бейлеки ынсанлар үчиндир.
9 Ынсанлар агыр сүтем астында перят эдйәрлер,
гүйчлүлериң элинден гутулмак үчин ярдам сораярлар.
10 Йөне хич ким: „Гиҗесине айдымлар берйән Яраданым ниреде?
11 Ол бизе ер йүзүндәки хайванлардан көп өвредйәр,
бизи гөкдәки гушлардан акыллы эдйәр“ диймейәр.
12 Яманлык эдйәнлериң текепбирлиги зерарлы,
олар налыш эденде, Худай җогап бермейәр.
13 Элбетде, Худай бош налышы диңлемейәр,
Гудратыгүйчли оңа әхмиет бермейәр.
14 Худайы гөрмейәрин дийсең-де,
даваң Онуң өңүндедир, Оңа гараш.
15 Инди Худай гахарына җеза бермейәр,
гүнә гаты үнс бермейәр дийип,
16 Эйюп бидерек сөзләп,
хич зат билмезден гепини көпелдйәр».

36-нҗы бап

Элиху Худайың гүйҗүни беян эдйәр

36 Элиху сөзүни довам эдип, шейле дийди:
2 «Бираз сабыр эт, мен саңа дүшүндирейин,

Худай үчин айтмалы сөзүм бар.
3 Билимими дүрли чешмелерден топлап,
Яраданымың адылдыгыны субут эдерин.
4 Догруданам, сөзлерим ялан дәл,
гаршыңда дуран билимде кәмилдир.
5 Элбетде, Худай гудратлы,
хич кими кемситмейәр Ол,
Ол пайхасда гудратлыдыр.
6 Эрбетлери дири гоймаз Ол,
эзиленлере адалатлылык берйәр.
7 Догрулардан гөзүни айырмаз,
олары шалар билен тагтда отурдып,
мертебелерини эбедилик бейгелдйәр.
8 Догручыллар зынҗыр билен багланып,
азап дузагына дүшүрилен болсалар,
9 Худай гөдек ишлерини, языкларыны
олара аян этмеги үчиндир.
10 Өвүт-үндевини диңледип,
писликден дөнмеклиги буюряр.
11 Олар Худая гулак салып, Оңа хызмат этселер,
гүнлерини хошвагтлыкда,
йылларыны шады-хоррамлыкда гечирерлер.
12 Гулак асмасалар, гылычдан хеләк боларлар,
дүнйәден пәхим-пайхассыз өтүп гидерлер.
13 Худайсызлар гахар-газабы ичинде саклаярлар,
Худай олары җезаландырса-да, Ондан ярдам
дилемейәрлер.
14 Яшлыкда өлүп гидйәрлер,
өмүрлери азгынлыкда гутаряр.
15 Худай эзиленлери азапларындан гутаряр,
мушакгатлылара Өзүни эшитдирйәр.
16 Ол сени хем дертден азат эдип,
чәксиз гиңишлиге чыкарды,
сачагыңы нәз-ыгматлардан долдурды.
17 Инди сен эрбетлере хак болан җезаны чекйәң,
хөкүмден ве адалатдан гутулып билмерсиң.
18 Сак бол, байлык билен алданайма,
пара гызыгып, ёлдан чыкайма.
19 Байлыгың, эгсилмез гүйч-гайратың
сени дертден гутарып билерми?
20 Халкларың ер йүзүнден
ёк эдилҗек гиҗесини арзув этме.
21 Сересап бол! Писликден йүз өвүр,
сени гүнәден сакламак үчин мушакгатлык
иберилди.
22 Худайың гудраты бейикдир,
Онуң ялы тәлим берйән бармыдыр?
23 Худая нәме этмелидигини өвреден ким?
Ким Оңа: „Эдениң телек“ дийип билйәр?
24 Худайың ишлерини өвмеги унутма,
ынсанлар бу хакда айдым айтдылар.
25 Бүтин ынсанлар Худайың ишлерини гөрди,
хер кес оңа узакдан середйәр.
26 Худай, хакыкатданам, бейикдир,
Онуң бейиклигине долы дүшүнип билмейәрис,
Онуң өмүр йыллары акыла сыгмаз.
27 Худай сув дамҗаларыны гөге йыгнап,
ягыш дамҗаларына өвүрйәр.
28 Булутлардан ягыш ягяр,
ынсанларың үстүнден бол ягмыр ягдыряр.
29 Булутларың яйрадылышына,
асманың гүбүрдисине дүшүнип билйән бармы?
30 Худай гөкде йылдырым чакдыряр,
деңизлериң дүйбүне ченли өртйәр.
31 Худай халкы шейле доландыряр,
олары болелин иймит билен үпҗүн эдйәр.
32 Йылдырымы Өз элинде саклап,
Өз беллән еринде чакмагы буюряр.
33 Гөк гүммүрдиси апы-тупаның етип
гелйәндигини дуйдуряр,
хатда мал-гара апы-тупаның етип гелйәнини
билдирйәр.

37-нҗи бап

37 Гүммүрдә йүрегим галпылдап,
агзымдан чыкып гелйәр.
2 Диңләң Онуң гүммүрдейән сесини,
агзындан чыкян овазы эшидиң.
3 Йылдырымы гөгүң астындакы әхли ере,
ер йүзүниң дөрт күнҗегине иберйәр.
4 Онсоң Онуң гүңлеч сеси эшидилйәр,
Ол гөк кимин гүммүрдейәр,
Өз бар сесине сесленйәр.
5 Худайың сеси тәсин гүррүлди берйәр,
бизиң акыл етиреримизден хас бейик ишлери
эдйәр.
6 Чүнки Ол гара „яг“ дийип,
ягша-да „гүйчли яг“ дийип буйрук берйәр.
7 Мунуң үчин әхли ынсанларың иши тогтадыляр,
олар Онуң бейик ишлерини шонда билерлер.
8 Хайванлар өз хинлерине гирйәрлер,
өз сүренлеринде галярлар.
9 Харасат өз меканындан чыкяр,
совук гүйчли елден гелйәр.
10 Худайың демине буз эмеле гелип,
сув гиңишликлери доңяр.
11 Худай булутлары ыгалдан долдурып,
оларың арасындан йылдырымы ере пытрадяр.
12 Онуң буйругына гөрә,
бүтин ер йүзүне айланярлар,
Худайың буйрукларына боюн болярлар.
13 Я ынсанлары җезаландырмак үчин,
я-да ер йүзүни суварып,
Өз сөйгүсини гөркезмек үчин,
Ол ягыш ягдыряр.
14 Эйюп, диңле муны,
тогта-да, Худайың бейик ишлери хакында
пикирлен.

15 Худайың булутлары нәхили доландыряныны,
нәдип йылдырым чакдыряныны билйәңми?
16 Булутларың деңаграмлылыгыны,
кәмил Билимлиниң тәсин ишлерини билйәңми?
17 Ер йүзүне гүнорта ели өвүсйән мөвсүмде,
эшиклери ыссыдан эндамына япышян сен,
18 гуйма бүрүнч айна дек берк болан асманы
Худай билен биле гуюп билермиң?
19 Худая нәме диймелидигини бизе өврет,
сөзүмизи беян эдип билмейәрис, чүнки биз
гараңкылыкда.
20 Гүрлешмек ислейәними Худая айтмалымы?
Ювудылмак ислейән бармы?
21 Шемал гечип, булутлар сырыланда,
гөкде парлаян нура
хич ким середип билмез.
22 Худай демиргазыкдан алтын шөхле сачып
гелйәр,
Ол гудратлы шөвкете бесленендир.
23 Гудратыгүйчли элъетмез, гудратда бейикдир,
Ол адылдыр, догрулыкда бейикдир,
Ол хич зулум этмейәр.
24 Шонуң үчинем ынсанлар Ондан горкярлар,
Худай оларың пайхасына үнс бермейәр».

38-нҗи бап

Реб Эйюба җогап берйәр

38 Онсоң Реб харасадың ичинден Эйюба шейле
җогап берди:
2 «Надан сөзлериң билен
несихатымы гаралар ялы ким болупсың?
3 Эркек кимин билиңи берк гуша,
сени сораг этҗек, Маңа җогап бер!
4 Мен ериң дүйбүни тутанымда, сен ниреде диң?
Билйән болсаң, айт ханы!
5 Ериң өлчегини кесгитлән ким?
Сен булары билйәндирин өйдйәңми?
Онуң үстүнден йүп чекен ким?
6 Ер сүтүнлерини саклаян диреглер нәмә
беркидилен?
Онуң бурч дашыны ким гойды?
7 Шонда даң йылдызлары айдым айдышдылар,
әхли ылахы барлыклар бегенҗинден
гыгырышдылар.
8 Деңиз ери бөвсүп чыканда,
онуң өңүне бөвет басан ким?
9 Деңзи булутлар билен өртүп,
оны түм гараңкылыга гаплан Мендирин.
10 Деңзе гөзенекдир гапы гоюп,
оңа чәк чекен-де Мендирин.
11 Деңзе: „Шу ере ченли акып, мундан аңрык
гечмерсиң,
гүйчли толкунларың шу ерде тогтасын!“ дийдим.
12 Шөхлесини ер йүзүниң дөрт күнҗегине яйрадар
ялы,
эрбетлери гизленен еринден силтерләп чыкарар
ялы,
өмрүңде ир сәхере буйрук бердиңми?
Даң шапагына ерини гөркездиңми?
14 Ер йүзи мөхүр басылан тоюн,
лыбас кимин гөзе гөрүнйәр.
15 Эрбетлер нурдан махрум эдилйәр,
ёкары галдырылан гол дөвүлйәр.
16 Деңзиң гөзбашларына барып гөрдүңми?
Чуңлукларың дүйплерине гезеленч этдиңми?
17 Саңа өлүлер дүнйәсиниң гапылары
гөркезилдими?
Түм гараңкылыгың дервезелерини гөрдүңми?
18 Дүнйә гиңишлигине сер салдыңмы?
Айт, онда шуларың барыны билйән болсаң.
19 Ягтылыгың месгенине гидйән ёл ниреде?
Гараңкылыгың меканы ниреде?
20 Олары ерли-ерине әкидип билермиң?
Оларың месгенлерине гидйән ёдалары
билйәңми?
21 Сен булары билйәндирин өйдйәңми?
Сен нәме шол дөвүрде догулдыңмы?!
Шонча йыллар яшадыңмы?
22 Гарың аммарларына гирип гөрдүңми?
Долы аммарларына сер салдыңмы?
23 Олары бетбагтлы гүнлер үчин,
говга ве сөвеш гүнлери үчин саклаярын.
24 Йылдырымың нireден гелйәнини,
гүндогар елиниң нireден башлаяныны
билйәңми?
25 Ынсаның аяк басмадык ерине,
яшалмаян чөле ягыш ягсын,
хараба өврүлен чөл сувдан ганып,
ол ерде от битсин дийип,
ягыш акымлары үчин ябы,
йылдырымлара ёл ачан ким?
28 Ягшың атасы бармы?
Чыг дамҗаларыны ярадан ким?
29 Буз кимиң ятгысындан чыкды?
Гөклерден дүшен гыравы ким догурды?
30 Сувлар гаты даша дөнйәр,
деңзиң йүзи доңяр.
31 Үлкер йылдызларының зынҗырларыны баглап
билермиң?
Орионың багларыны чөзүп билермиң?
32 Йылдызлар топлумыны өз мөвсүмлеринде
чыкарып билермиң?
Улы, Кичи Едигене ёл гөркезип билермиң?
33 Гөгүң канунларыны билйәңми сен?
Ерде оларың хөкүмини йөредип билермиң?
34 Башыңа бол ягыш ягсын дийип,
булутлара буйрук берип билермиң?

35 Саңа: „Биз сениң хызматыңда“ диер ялы,
йылдырым чакдырып билермиң?
36 Леглеге пайхас берен ким?
Хораза дүшүнҗе берен ким?
37 Кимиң булутлары санамага пайхасы етер?
Гөгүң тулумларыны ким агдарып билер?
38 Шонда топрак гатап,
кесеклер бири-бирлерине япышярлар.
39 Ширлер сүренлерине сүмен пурсады
я-да сүмме токайда букуда ятырка,
шир үчин ав авлап билермиң?
Чага арсланларың гарныны дойруп билермиң?
41 Гарга балалары Худая налыш эдип,
ачлыкдан энтәнлеринде,
олары олҗа билен үпҗүн эдйән ким?

39-нҗы бап

39 Даг гечилериниң хачан гузлаяныны билйәңми?
Кейиклери гузлаян вагты сынлаяңмы сен?
2 Олар бүкүлип, бургусы тутуп, чагаланда,
оларың нәвагт айларының долуп,
гузламалы пурсадыны билйәңми?
4 Балалары чөлде өсүп, гүйч аляр,
чыкып гидип, ызларына доланмазлар.
5 Гуланы бошадып гойберен ким?
Гуланы душагындан бошадан ким?
6 Олара чөллери өй,
шор ерлери месген эдип бердим.
7 Ол шәхериң галмагалына гүлйәр,
мал сүрйәниң гыкылыгыны эшитмейәр.
8 Өри үчин депелерде энтейәр,
гөк отлук агтаряр.
9 Ябаны өкүз саңа хызмат этмәге разы болармыка?
Гиҗәни сениң ахырыңың башында гечирермикә?
10 Ер сүрдүрмек үчин ябаны өкүзе боюнтырык салып билермиң?
Я-да ол сениң ызыңдан ерлере мала басармыка?
11 Онуң бейик гүйҗүне бил баглап билермикәң?
Агыр ишиңи оңа табшырып билермикәң?
12 Ябаны өкүзиң хасылыңы йыгнап,
харманыңа үйшүрҗекдигине ынамың бармы?
13 Леглегиңки кимин ганат-пери болмаса-да,
дүегуш бегенчли ганат какяр.
14 Дүегуш ерде юмуртгалаяр,
олары гумда йыладяр.
15 Юмуртгаларың аяк астында енҗилҗегини,
ябаны хайванларың олары басгылаҗакдыгыны унудяр.
16 Балаларыны эдил кесекиниңки кимин забун тутяр,
зәхметиниң бидерек болҗагындан хедер этмейәр.
17 Чүнки Худай оны пайхасдан махрум эдендир,
оңа аң бермәндир.
18 Эмма дүегуш ганат яйып ылганда,
атың ве чапыксуварының үстүнден гүлйәр.
19 Бедеве гүйч-кувват берйән сенми?
Онуң бойнуна ялы битирйән сенми?
20 Сенми оны чекиртге кимин бөкдүрйән?
Кишңәнде, айылганчдыр онуң сеси.
21 Газаплы ер пешәп, гүйҗүне буйсаняндыр,
душманың үстүне окдурыляр.
22 Горка гүлүп, хич затдан хедер этмейәр,
гылычдан хем гачмаяр.
23 Сагдак, ялпылдавук найза ве ханҗар оңа дегип,
зарңылдап, ызына атыляр.
24 Буйсанчдан мөвч алып, эсли аралыга чапяр,
үмсүм дурмаз ол сурнай сесине.
25 Сурнай сеси яңлананда, ол кишңейәр,
сөвеш ысыны, серкерделериң гох-галмагалыны,
сөвеш гыкылыкларыны узакдан дуйяр.
26 Гыргы сениң пайхасың билен гөкде гайып,
ганатларыны яйып, гүнорта тарап учярмы?
27 Бүргүт сениң буйругың билен гөге галып,
белентликде хөвүртге ясанярмы?
28 Ол учут гаяларда яшап,
олары өзүне гала эдинйәр.
29 Авуны шол ерден гөзлейәр,
гөзлери авуны узакдан гөрйәр.
30 Балалары гандан иймитленйәрлер,
ниреде ләш болса, олар шол ердедир».
31 Реб Эйюба шейле дийди:
32 «Гудратыгүйчли билен җеделлешен Оңа дүзедиш берерми?
Худай билен давалашян җогап берсин».
33 Эйюп Реббе шейле җогап берди:
34 «Вах, мен бир санда ёк адам,
Саңа нәме җогап берейин?
Агзыма бек боларын инди.
35 Көп гезек гепледим, йөне менде җогап ёк,
мундан артык геплемен инди».

40-нҗы бап

Реб сөзүни довам эдйәр

40 Реб харасадың ичинден шейле җогап берди:
2 «Эркек кимин билиңи берк гуша,
сени сораг этҗек, Маңа җогап бер.
3 Мени адалатсызлыкда айыплаҗакмы сен?
Өзүңи акламак үчин Мени хөкүм этҗекми инди?
4 Худайың гүйҗи ялы гүйҗүң бармы?
Онуңкы ялы гүңлеч сесиң бармы?
5 Өзүңи шан-шөхрат ве белент мертебе билен безе,
шөхрат ве хормат донуны гей.
6 Мөвч алян газабыңы дөк,

текепбирлере бакып, олары боюн эгдир.
7 Текепбирлере гарап, олары дыза чөкер,
эрбетлери дуран ерлеринде мынҗырат.
8 Хеммесини биле топрага гөм,
олары габырда багла.
9 Шонда саг элиңиң сени халас эдип билҗегини
Мен-де боюн аларын.
10 Ине, Бәхемоса † серет,
сени ярадышым кимин, оны-да Мен яратдым,
ол өкүз кимин от иййәр.
11 Гөр, онуң билинде нәхили гүйч бар,
гарнындакы мускуллары нәхили гүйчли!
12 Гуйругыны кедр агаҗы кимин саллаяр,
будуның сиңирлери өрүм-өрүмдир.
13 Сүңклери бүрүнч турбалар кимин,
гапыргалары демир гөзенеклери киминдир.
14 Бәхемос Худайың бейик ишлериниң арасында иң аҗайыбыдыр,
диңе Ярадаты оңа гылыч билен голайлашып билер.
15 Байырлар онуң отлагыдыр,
ол ерде хайванлар яйнашярлар.
16 Ол гырымсы агачлар астында,
гамышлык билен өртүлен батгалыкда ятяр.
17 Гырымсы агачлар үстүне көлеге саляр,
дерәниң сөвүтлери оны гуршаяр.
18 Деря җошса-да, ол эйменмез,
Иордан дашып, агзына-бурнуна гелсе-де, ол асла әвмез.
19 Ким оны гарбак билен тутуп билҗек?
Ким чеңңек билен онуң бурнуны дешип билҗек?
20 Ливятаны †† чеңңек билен тутуп билермиң?
Я-да онуң дилине сыртмак салып билермиң?
21 Бурнундан йүп гечирип билермиң?
Я-да әңинден чеңңеги өтүрип билермиң?
22 Ол саңа ялбарып-якарармыка?
Ширин сөзлери билен сени ырармыка?
23 Өзүни эбедилик гулуң эдериң ялы,
сең билен әхт баглашармыка?
24 Гуш билен ойнайшың ялы онуң биленем ойнармыкаң?
Оны гызларыңа гүйменҗе эдип баглап билермиң?
25 Тәҗирлер оны алып-сатып билермикәлер?
Сөвдагәрлер оны өз араларында пайлашып билермикәлер?
26 Дерисини найза билен,
келлесини балыкчыларың гадалгасы билен дешим-дешим эдип билермиң?
27 Оңа элиңи дегрип гөр, ол саңа гөз гөркезмезмикә,
сен оны икиленч гайталамарсың.

† *Бәхемос – бизе мәлим болмадык әпет хайван.* †† *Ливятан – деңиз аждархасы. Сөзлүге серет.*

41-нҗи бап

41 Оны тутмак умыды нетиҗесиздир,
гарасыны гөрениң горкудан йүреги ярылар.
2 Оны оярып билҗек йүрекли адам ёкдур.
Ким Мениң өңүмде дуруп билҗек?
3 Ким Менден хасабат бермегими сораяр?
Гөгүң астындакы бар зат Мениңкидир.
4 Ливятаның беден агзалары,
бейик гүйҗи ве гөзел сыраты барада дыммарын.
5 Ким онуң совудыны чыкарып билер?
Ким оңа яраг билен голайлап билер?
6 Ким онуң агзыны ачмага йүрек эдер?
Агзындакы дишлери горкунчдыр.
7 Аркасы ыкҗам мөхүр билен мәкәмленен,
хатар-хатар галканлар билен өртүлен.
8 Олар бири-бирлерине шейле якын велин,
хатда араларындан хова гечмейәр.
9 Бирек-биреклерине япышдырылгыдыр олар,
мәкәм сепленендирлер, олары айрып болмаз.
10 Асгыранда от сачяр,
гөзлери даң шапагы кимин янып дур.
11 Агзындан ялын чыкяр,
от учгунлары сычраяр.
12 Бурнуның дешиклеринден гайнаян газан,
янян гамыш кимин түссе чыкяр.
13 Деми көмүрлери көредйәр,
агзындан алав чыкяр.
14 Гүйч онуң бойнундадыр,
горкы онуң хузурында танс эдйәр.
15 Этиниң гатлары бири-бирине япышып,
эндамында беркән, ол гымылдамаяр.
16 Йүреги даш кимин гаты,
дегирмен дашы кимин гатыдыр.
17 Ол еринден галанда, гүйчлүлер лерзана гелйәр,
горкудан яңа титрәп, өзлерини йитирйәрлер.
18 Оңа гылыч кәр этмез,
найза, ханҗар ве ок өтмез.
19 Ол демри саман,
бүрүнҗи чүйрүк агач сайяр.
20 Атылан окдан гачмаз,
сапан дашлары оңа саман овнугы киминдир.
21 Сердесселери саман сайяр,
өзүне тарап зыңлан найзалара гүлйәр.
22 Гарның асты гыйчак күйзе дөвүклери киминдир,
палчыгың үстүне дөвек кимин ыз галдырар.
23 Чуңлугың сувларыны газан кимин гайнадяр,
деңзи мелхем гайнадылян габа дөндерйәр,
24 ызында парлак ыз галдыряр,
деңиз агаран сача меңзедилйәр.
25 Бүтин әлемде онуң деңи-тайы ёкдур,
бу махлук горкы-үркини билйән дәлдир.
26 Ол әхли җандарларың ичинде иң текепбиридир,

йыртыҗы хайванларың иң бойнуёгыныдыр».

42-нҗи бап

Эйюп тоба эдйәр

42 Онсоң Эйюп Реббе шейле җогап берди:
2 «Мен билйән, Сениң элиңден хемме зат гелйәр,
гөвнүңе гелен зады амала ашыряң.
3 Несихатыңы гаралаҗак бармы?
Шонуң үчинем мен дүшүнмедик,
асла акыл етирип билмедик затларым барада гепледим.
4 Инди маңа гулак ассана, мен геплеҗек,
Сенден сорайын, маңа җогап берсене.
5 Сен хакда гулагым билен эшидипдим,
инди Сени өз гөзлерим билен гөрдүм.
6 Мунуң үчин өзүми йигренип,
башымдан гумдур күл совруп тоба эдйәрин».

Эйюбың тәзе дурмушы

7 Реб Эйюп билен гүррүңини тамамландан соң,
тейманлы Элипаза йүзленип, шейле дийди:
«Мениң саңа ве сениң бейлеки ики достуңа гаршы
газабым ловлаяр, чүнки сиз гулум Эйюп ялы Мен
барада хакыкаты сөзлемедиңиз. 8 Шонуң үчин хем
инди еди өкүз билен еди гочы алың-да, гулум
Эйюбың янына барып, өзүңиз үчин якма
гурбанлыгыны хөдүр эдиң. Гулум Эйюп сизиң үчин
дилег эдер. Мен сиз билен акмаклыгыңыза гөрә иш
салышмарын, онуң дилегини кабул эдерин, чүнки
сиз Мен барада хакыкаты гулум Эйюп ялы
сөзлемедиңиз». 9 Шейдип, тейманлы Элипаз,
шувалы Билдат хем-де нагамлы Сопар Эйюбың
янына гидип, Реббиң табшырышы ялы хем
этдилер. Реб Эйюбың дилегини кабул этди.
10 Эйюп достлары үчин дилег эденден соң, Реб
оңа бар затларыны ызына гайтарып берди. Реб оңа
өңкүсинден ики эссе көп зат берди. 11 Онсоң әхли
доганларыдыр уялары ве өңки танышлары Эйюбы
гөрмәге гелип, өйүнде биле чөрек ийдилер. Онуң
башына Реббиң гетирен белалары үчин
дуйгудашлык билдирип, оңа теселли бердилер.
Оларың херси Эйюба бир бөлек күмүш билен
алтын йүзүк бердилер.
12 Реб Эйюбың соңкы дурмушыны өңки
дурмушындан-да хас берекетли этди. Онуң он дөрт
мүң гоюн-гечиси, алты мүң дүеси, мүң җүбүт өкүзи
ве мүң уркачы эшеги барды. 13 Шейле хем еди
оглы, үч гызы барды. 14 Биринҗи гызының ады
Емима, икинҗисиниң ады Кесия, үчүнҗисиниң ады
Керенхаппукды. 15 Дүнйәниң хич бир күнҗегинде
Эйюбың гызлары ялы гөрмегей гызлар ёкды.
Какалары эркек доганлары билен бирликде олара-
да мирас берди.
16 Мундан соң Эйюп йүз кырк йыл яшап,
чагаларыны, дөрт арка ченли агтык-човлук гөрди.
17 Шейдип, Эйюп гоҗалып, дурмушдан разы болуп
дүнйәден өтди.

Зебур

Гириш

китабының ады еврейче , ягны диймеги аңладяр. Зебур айдымларың йыгындысы болуп, онуң аглаба бөлегини өвги айдымлары дүзйәр. Өвги айдымларындан башга Зебурда шүкүр мезмурлары, зыярат мезмурлары, ахы-нала мезмурлары, патышаның шанына айдылян мезмурлар ве Төврат мезмурлары душ гелйәндир. Төврат мезмурлары Муса пыгамбериң бәш китабында беян эдилен таглыматы васп эдйәрлер.
Зыярат нагмалары (119 – 133-нҗи мезмурлар) иманлыларың Иерусалимиң дервезелеринден гирип, ыбадатхананың бина эдилен мукаддес дагына чыкышларыны беян эдйәрлер.
Патышаның шанына айдылян нагмалар патышаны тарыплаян я-да онуң ша тагтына чыкмагының шанына айдылян нагмалардан ыбаратдыр. Худайың Өз пыгамберлерине берйән ылхамлары билен таныш адамлар бу мезмурларда дүнйәниң әхли шан-шөхратына мынасып иң гелҗекдиги барада яңзыдылып айдылан пыгамберликлере айдың дүшүнйәрлер.
Ахы-нала мезмурлары екеликде я-да топарлайын айдылыпдыр. Шу мезмур иң мешхурларың бири дийип хасапланяр:

> *Бабыл сувларының боюнда отурып, Сионы ятлан вагтымыз гөзяш дөкүпдик. Шол ердәки дерек агачларындан өз лираларымызы асып гоюпдык.*

Зебур 136:1-2.

Бу мезмур ысрайыл халкының Бабыл сүргүнлигинде болан дөврүнде дүзүлйәр. Шол дөврде олар Иерусалиме доланып, Худайы ыбадатханада шөхратландырмагы йүрекден арзувлаярдылар.
Мезмурларың көпүси Давут пыгамбер тарапындан я-да онуң үчин дүзүлендир. Оларың сөзбашылары көпленч еврейче болуп, онуң авторыны я-да нәхили ягдайда дүзүлендигини мәлим эдйәрлер. Кәбир мезмурларың сөзбашысына дүшүнмек дийсең кын боляр, себәби олар бизиң дөврүмизе ченли сакланмадык мукам хеңлери я-да саз гураллары барададыр. Манысы айдың болмадык шейле сөзлере , ве ш. м. сөзлер дегишли болуп, оларың дүшүндириши сөзлүкде берилйәр. Мезмурларың башга бир топары болса ыбадатханада сежде эдилен вагты айдылып, «айдымчылар топарының ёлбашчысына» диен гошмача сөзбаша эдирлер. Шейле гошмача сөзбашылы мезмурлар ыбадатханада Худая гурбанлык берлен вагты айдымчылар топары тарапындан айдылыпдыр.

Мазмуны

Җеми 150 мезмур, ине, шу ашакдакы 5 китаба бөлүнйәр:

1 – 40-нҗы мезмурлар
41 – 71-нҗи мезмурлар
72 – 88-нҗи мезмурлар
89 – 105-нҗи мезмурлар
106 – 150-нҗи мезмурлар

БИРИНҖИ КИТАП

(1 – 40-нҗы мезмурлар)

1-нҗи мезмур

1 Реббиң кануныңдан леззет алян,
гиҗе-гүндиз шол барада ойланян багтлыдыр!
Ол эрбетлериң маслахатына гитмейәр,
гүнәкәрлериң ёлундан йөремейәр,
яңсылайҗыларың арасында отурмаяр.
3 Ол акар сувлар якасында экилен,
мивесини мөвсүминде гетирйән,
япрагы солмаян агач киминдир;
әхли эдйән иши оңуна боляр.
4 Эрбетлер болса бейле дәлдир,
олар елиң совран харпыгы ялыдыр.
5 Шоңа гөрә, эрбетлер хөкүм чыкарыланда,
гүнәлилер-де догрулар межлисинде
дуруп билмезлер.
6 Чүнки Реб догруларың ёлуны гөзден салмаяр,
эрбетлериң ёлы болса хеләкчилиге учрадяр.

2-нҗи мезмур

2 Миллетлер арасындакы башбозарлык нәме?
Халклар нәмә бидерек питне турузяр?
2 Реббе ве Онуң сайланына гаршы
дүнйә шалары аяга галяр;
хөкүмдарлар биригйәр ве баш галдыряр.
3 Олар шейле диййәр:
«Сыпырып ташлалың гандалларыны
хем-де гыралың зынҗырларыны».
4 Гөклерде отуран Таңры оларың үстүнден гүлйәр
хем-де олары масгаралаяр.
5 Шонда олара гахар билен йүзленер,
газабында олары эймендирер:
6 «Мукаддес дагым Сионда †
Мендирин Өз патышамы отурдан».
7 Патыша: «Мен Реббиң перманыны
ыглан эдейин» диййәр.
«Сен Мениң оглумсың, – дийди Ол маңа –
бу гүн Атаң болдум Мен.
8 Менден диле, саңа берейин
миллетлери мирас хөкмүнде,
тутуш әлем-җаханы мүлк хөкмүнде.
9 Сен олары демир хасаң билен дөверсиң,
күйзегәриң голчасы дей чым- -пытрак эдерсиң».
10 Шейлеликде, эй, патышалар, пайхаслы болуң;
дүнйә хөкүмдарлары, шундан хабарлы болуң:
11 Реббе гуллук эдиң сиз горкы билен:
хем галпылдаң, хем-де шатланың.
12 Оглы өпүң, ёгса ол газаба мүнер,
сиз хем хеләк боларсыңыз өз ёлуңызда,
чүнки тиз туташяр онуң газабы.
Оны пена эдинйәнлериң әхлиси багтлы.

3-нҗи мезмур

3 *Давудың өз оглы Абшаломдан гачан махалы айдан мезмуры.*

2 Я Реб! Душманларым ненең көпелди!
Маңа гаршы баш гөтерйәнлериң саны кән.
3 Көплер мен бабатда:
«Худай оны халас этмез» диййәрлер. *Села*
4 Эмма Сен, я Реб, дашымда бир галкансың,
шан-шөхратым, башымы дикелдйән Сенсиң.
5 Мен Реббе эдйәрин дады-перяды,
Ол мукаддес дагындан маңа берйәр җогабы.
Села
6 Мен ятярын хем-де ука гидйәрин,
саг-аман оянярын, чүнки Реб голдаяр мени.
7 Чар тарапдан мениң гаршыма чыкан
бичак көп душмандан горкмаярын мен.
8 Галк Сен, я Реб!
Эй, Худайым, халас эт мени!
Әхли душманларымың әңине уряң,
эрбетлериң дишлерини күл-оврам эдйәң.
9 Еңиш Ребдендир,
берекедиң Сениң халкыңың үстүнде болсун. *Села*

4-нҗи мезмур

4 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гуралында. Давудың мезмуры.*

2 Эй, мени хаклы чыкарян Худайым!
Маңа җогап бер чагыранымда.
Маңа гиңлик бердиң дарыганымда,
маңа мерхемет эт-де, дилегиме гулак гой.
3 Эй, ынсан огуллары! Хачана ченли
сиз маңа ыснат гетирҗек?
Хачана ченли пуч зады сөйүп,
сиз ялана эерҗек? *Села*
4 Эмма билип гоюң: Реб Өзи үчин
садык адамы сайлап гояндыр.
Реб мени эшидйәр чагыранымда.
5 Гахарланып, гүнә галмаң сиз,
Дүшегиңизде ойланың, үмсүм болуң сиз. *Села*
6 Догры гурбанлыклары хөдүрләң,
Реббе бил баглаң.
7 «Ким бизе ягшылык эдер?» диййәнлер көпдүр.
Я Реб, йүзүңиң нуруны үстүмизе сач!
8 Хасыл, тәзе шерап бол боланда багтдыр,
йөне йүрегиме берен шатлыгың мундан-да
көпдүр.
9 Мен аркайын ятян хем-де уклаян;
чүнки диңе Сен, я Реб, мени аманлыкда яшадяң.

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

5-нҗи мезмур

5 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Үфленип чалынян саз гуралында. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб, диңле мениң сөзүми
хем-де эшит мениң ахы-зарымы.
3 Диңле перядымың сесини,
эй, Патышам хем-де Худайым,
мен Саңа эдйәндирин дилеги.
4 Я Реб, мениң сесими эртирине эшидйәрсиң Сен,
хәзирленип, сәхер билен хузурыңда гарашярын мен.
5 Сен эрбетлиги халамаян Худайсың,
Сениң хузурыңда яман яшамаз,
6 текепбирлер Сениң гашыңда дурмаз;
Сен йигренйәрсиң беткәрлериң барыны,
7 ёк эдйәрсиң ялан сөзлейәнлери.
Я Реб, Сен йигренйәрсиң ганхор билен кеззабы.
8 Мен болса эгсилмез садык сөйгиң аркалы,
гирерин Сениң өйүңе;
мен Сенден хедер эдерин,
мукаддес ыбадатханаңа тарап тагзым эдерин.
9 Я Реб, душманларым зерарлы,
Өз адалатыңда мени угрукдыр;
догрула Сен өңүмдәки ёлуңы.
10 Оларың агзында догры сөз ёкдур,
оларың йүреги вейранчылыкдыр,
оларың богазы ачык габырдыр,
диллери билен-де яллаклаяндыр.
11 Эй, Худай, олара чыкар хөкүми,
пәллеринден тапып, йыкылсын олар;
языклары үчин ковуп чыкар олары,
чүнки олар Саңа гаршы баш галдырдылар.
12 Сени пена эдинйәнлериң бары шатлансын,
элмыдама җошуп, нагмалар айтсын;
чүнки олары гораярсың Сен,
адыңа ашыклар Сенде шат болсун.
13 Сен ялкаярсың догры ынсаны,
хошамайлыгың-да боляр онуң галканы.

6-нҗы мезмур

6 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Секиз киришли саз гуралында. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб, гахарыңда мени язгарма,
газабыңда мени тербиелеме.
3 Я Реб, маңа мерхемет эйле,
чүнки менде ысгын-мыдар галмады;
я Реб, маңа бер Сен шыпаңы.
Чүнки галпылдаяр мениң сүңклерим,
4 гүйчли галпылдаяр җаным хем мениң.
Я Реб, хачана ченли бу довам эдер?
5 Я Реб, маңа өврүлип, халас эт, мениң җанымы,
садык сөйгиңиң хатырасына, азат эт мени.
6 Чүнки Сени габырда ятламак ёкдур;
Саңа өлүлер дүнйәсинде ким өвги айдар?
7 Иңңилдимден халыс ядадым,
хер агшам аглап, дүшегими сув- -сил эдйәрин,
ёрганымы гөзяшларыма мен гарк эдйәрин.
8 Гөзлеримиң нуры өчди гусса зерарлы,
күтелди әхли душманларым себәпли.
9 Менден дашлашың, эй, беткәрлериң бары,
чүнки Реб эшитди агы сесими.
10 Реб эшитди мениң ялбарышымы,
кабул эдйәр Реб мениң догамы.
11 Әхли душманларым утанып, горка гаплансын,
алҗырап бирбада, ызына дөнсүн.

7-нҗи мезмур

7 *Давудың Реббе айдан шигаёны. Бенямин тиресинден болан Кушуң сөзлерине дегишли.*

2 Я Бейик Худайым! Сени пена эдинйәрин мен,
мени ызарлаянларың барындан халас эт, гутар.
3 Ёгсам хич ким ёкка мени халас эдере,
олар шир дек мени парчалаймасын.
4 Я Реб, Худайым, эгер шулары мен эден болсам:
эгер эллеримде хаксызлык болса,
5 эгер өзүм билен асудалыкда яшана
яманлык эдәен болсам,
душманымы себәпсиз ере мен талан болсам,
6 онда, гой, ызарлаянлар ызымдан етсин,
депгиләп, җанымы ере гапласын
хем-де хорматымы аяк астына салсын. *Села*
7 Я Реб, галк Сен Өз газабыңда,
гаршы чык Сен душман дергазабына;
эй, Худайым, оян-да, җар эт Өз хөкүмиңи.
8 Халклар җемагаты гуршасын төверегиңи,
гөклерден йөрет олара Сен хөкүмиңи.
9 Реб халклара хөкүм чыкаряр;
я Реб, догрулыгым билен пәклигиме гөрә,
Сен мени акла.
10 Эрбет адамларың яманлыгы соңлансын,
беркарар эт Сен догры ынсаны,
чүнки Сен, я хак Худай,
көңүлдир йүреклери барлаярсың ахырын.
11 Худайдадыр мениң галканым,
Ол догры йүреклини халас эдйәндир.
12 Худай адыл Казыдыр,
хаксызлыгы гүнде хөкүм эдйәндир.
13 Эгер кимдир бири тоба этмесе,
Худай Өз гылыҗыны йителдер;
яйының киршини чекип, оны ченәндир.
14 Ол өврүп пейкамларыны ловлаян ода,
оңа өлүм ярагларыны тайынлап гойяр.
15 Ине, эрбет адамың
хаксызлыкдан хамыла болуп,

гөвресинде яманлыгы гөтерип,
яланы дүнйә индиришини гөр!
16 Ол газяр бир чукур, оны чуңалдяр,
газан чукурына-да онуң өзи дүшйәр.
17 Өз яманлыгы инйәр онуң башына,
залымлыгы инйәр өз депесине.
18 Реббе Онуң хаклыгында шүкүр эдйәрин,
шатланып, Бейик Худая нагма айдярын.

8-нҗи мезмур

8 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Гититде. Давудың мезмуры.*

2 Я Хөкмүрован Реббимиз!
Адың ненең белент тутуш ериң йүзүнде!
Йдың шөхратыңы гөклер үстүнде.
3 Сен Өз ягыларың себәпли,
душмандыр өч аляны дымдырмак үчин,
чагаларың, бәбеклериң алкышларындан
гала яратдың.
4 Сениң гөклериңе – бармакларың ишине,
Сениң гоян Айдыр йылдызларыңа
назар айланымда, шейле диййәрин:
5 «Адам нәме Сен оны ятларың ялы?
Ынсан оглы нәме аладасыны эдериң ялы?
6 Оны перишделерден бираз песрәк яратдың,
оңа шөхрат билен хормат җыгасыны гейдирдиң.
7 Оны Өз эллериңиң ишлерине хөкүмдар гойдуң;
әхли зады аягының астында гойдуң:
8 гоюнлардыр өкүзлериң барыны,
шейле-де чөл хайванларыны,
9 гөк гушларыны, деңиз балыкларыны,
деңиз ичре йүзйән бар җандарлары».
10 Я Хөкмүрован Реббимиз!
Адың ненең белент тутуш ериң йүзүнде!

9-нҗы мезмур

9 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Мут лабенде. Давудың мезмуры.*

Алеф

2 Мен бүтин йүрегим билен Реббе шүкүр эдерин;
Сениң әхли гудратлы ишлериңи айдып берерин.
3 Сенде бегенерин, җоша гелерин,
адыңы тарыплап, нагма айдарын,
я Бейик Худай!

Бет

4 Мениң душманларым ызларына дөненде,
бүдрәп, ёк болярлар Сениң өңүңде.
5 Чүнки Сен адалатлы алып бардың давамы,
Сен тагтда отурып, чыкардың догры карары.

Гимел

6 Миллетлери язгардың, хеләк этдиң эрбетлери,
эбедилик ве бакы өчүрдиң оларың атларыны.
7 Мүдимилик вейранчылыкда ёк болды душман,
шәхерлерини ёк этдиң дүйп-тейкарындан,
олары ятламадан галмады нышан.

(Далет (Хе

8 Йөне Реб бакы хөкүм сүрйәндир;
Ол адалатлы хөкүм чыкармак үчин,
Өз тагтыны беркарар этди.
9 Ол догрулык билен дүнйә казылык эдйәр,
халклара йүз гөрмезден хөкүм чыкаряр.

Вав

10 Реб беркитме болар эзилйәнлере,
беркитме болар мушакгатлык вагтында.
11 Адыңы билйәнлер Саңа бил баглар,
чүнки, я Реб, Сен Өзүңи агтарянлары
терк эден дәлсиң.

Зайин

12 Сионда месген тутан Реббе нагмалар айдың,
халкларың арасында эден ишлерини җар эдиң.
13 Чүнки Ол дөкүлен ганларың хунуны аляр,
олары Өз хакыдасында саклаяр;
эҗир чекйәнлериң перядыны Ол унутмаяр.

Ḥэт

14 Я Реб, маңа мерхемет эйле,
гөр мени йигренйәнлерден чекйән дердими;
Саңа әхли алкышларымы җар эдерим ялы,
Сенсиң өлүм дервезелеринден мени халас эйлейән.
Сион гызының † дервезелеринде
Сениң халас эдишиңе мен шатланайын.

Ṭэт

16 Миллетлер газан чукурына өзлери гачды,
гизләп гуран торуна өз аяклары чолашды.
17 Чыкаран хөкүминде Реб Өзүни танатды –
эрбетлериң сапалагына өзлерини дүшүрди.
Хигаён . Села

Ёд

18 Өлүлер дүнйәсине дүшер эрбетлер
ве Худайы унудан әхли миллетлер.

Каф

19 Чүнки мәтәч хемишелик унудылҗак дәл,
гарыбың умыды хем бакы йитҗек дәл.
20 Галк Сен, я Реб, ынсан үстүн чыкмасын,
миллетлере хөкүм чыкарылсын Сениң өңүңде.
21 Я Реб, горка гапла миллетлериң калбыны,
билсин олар, өзлериниң диңе ынсандыкларыны.
Села

Ламед

22 Я Реб, нәме үчин узакда дуряң?
Нәме үчин мушакгатлык вагты гизленйәң?
23 Эрбетлер өз текепбирлигинде ызарлаяр гарыбы;
гой, гуран хилелерине дүшсүн оларың өзи.

Нун

† *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

24 Чүнки эрбетлер гөвүн хөвеслерине магтаняр,
ачгөзи алкышлап, Саңа бипарх гараяр.
25 Текепбирликлеринде Сени агтармаз олар,
пикирлериниң барында «Худай ёк» диййәр.
26 Элмыдама үстүникли боляр оларың ёлы,

(Мем)

гөз етирерлеринден Сениң хөкүмлериң ёкары.
Олар әхли душманларының үстүнден гүлйәр.
27 Йүрегинде диййәрлер: «Бизи хич зат сарсдырмаз,
несиллерден-несле йүзүмиз яманлык гөрмез».

Пе

28 Оларың агзы гаргышдан, алдавдан, зулумдан долы,
диллериниң астында зыян, этмиш бар.

Ғайин

29 Обаларың янында букуда олар отуряр,
бигүнәни гизлин ерде өлдүрйәр;
гөз астына алып, эҗизи олар аңтаяр;
30 шириң сүренде букулышы кимин гизленйәр,
гарыбы гарбамага букы ерде гарашяр;
дузак гуруп, гарыбы торларына дүшүрйәр.
31 Олар эгилйәр ве япырыляр,
эҗиз-де оларың голуна дүшйәр.
32 Олар йүрегинде шейле ойлаяр:
«Худай эденлеримизи унутды, йүзүни совды,
Ол асла гөрмейәр муны».

Ķоф

33 Галк Сен, я Реб! Эй, Худай, галдыр элиңи,
ядыңдан чыкарма Сен эҗизлери.
34 Нәме үчин эрбетлер Худайы рет эдйәр?
йүрегинде: «Сен хасап сорамарсың» диййәр?

Реш

35 Эмма салярсың-а Сен назары!
Өз элиң билен җезаларыны берериң ялы,
догрудан хем гөрйәң азап билен күлпети.
Саңа табшыряндыр эҗиз өзүни;
етимиң хоссары Сенсиң.

Шин

36 Эрбет билен беткәриң дөв Сен голуны,
эрбетликлери соңланянча, җезаландыр олары.
37 Реб эбеди хем-де бакы Патыша,
Онуң юрдундан йитер миллетлер.

Тав

38 Я Реб! Песпәллериң ислегини эшидерсиң,
оларың йүреклерине кувват берерсиң,
етим билен эҗизиң хакыны алмаклык үчин
гулак гоярсың;
аслы топракдан болан ынсандан
мундан бейләк хич ким, гой, эйменмесин.

10-нҗы мезмур

10 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

Мен Ребби пена эдинйәрин.
«Гуш кимин өз дагыңа гач – дийип,
маңа ненең айдып билйәңиз? –
2 Ине, гөр, эрбетлер яйыны гуряр,
пейкамыны яйың киршине гойяр,
догры йүреклилери гараңкыда нышана аляр.
3 Эгер бинятлар эдилсе вейран,
нәме эдип билер ол догры ынсан?»
4 Реб Өз мукаддес
ыбадатханасындадыр;
Онуң тагты гөклердедир.
Онуң гөзлери сынлаяр,
назары адамзады барлаяр.
5 Реб сынаяр догры ынсаны,
эмма Онуң калбы йигренйәр
эрбетлери ве зорлук сөййән адамы.
6 Ол эрбетлериң үстүне ягдырар
көрейән көзлери хем-де күкүрди;
яндырыҗы ел болар несибелери.
7 Чүнки Реб догрудыр; сөййәр Ол догры ишлери;
догры ынсан гөрер Онуң йүзүни.

11-нҗи мезмур

11 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Секиз киришли саз гуралында. Давудың мезмуры.*

2 Халас эт, я Реб, садык адам галмады,
адамзат арасындан ынамдарлар йитирим болды.
3 Олар бири-бирине ялан сөзлейәр;
яранҗаң диллери икигепли гүрлейәр.
4 Гой, Реб әхли яранҗаң агызлары,
бадыхова гүрлейән диллери кессин.
5 Олар шейле диййәр: «Дилимиз аркалы үстүн чыкарыс,
агыз өзүмизиңки – ким бизе хожайын чыкян?»
6 Гарыпларың эзилишинден, мәтәчлериң ахындан яңа
Реб шейле диййәр: «Мен шу пурсат турарын,
олары күйсейән ховпсузлыгына говушдырарын».
7 Реббиң сөзлери сап сөзлердир,
тоюн күресинде арассаланып,
еди гезек сапланан күмүш килиндир.
8 Эрбетлер гезйәр әхли ерлерде,
адамзат яманлыга хормат гоянда.
Я Реб, Сен бизе пена боларсың,
бизи бу адамлардан бакы горарсың.

12-нҗи мезмур

12 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб, хачана ченли маңа назар салҗак дәл?
Сен мени бакы унудайҗакмы?
Хачана ченли гизлеҗек менден йүзүңи?
3 Хачана ченли җаным гайгы этмели,
йүрегим-де узаклы гүн гусса чекмели?
Хачана ченли душманым үстүн чыкарка?
4 Назар сал-да, маңа җогап бер, я Бейик Худайым!
Гөзлериме нур бер, өлүм укусына гитмезим ялы.
5 Душманым: «Ондан өкде гелдим» диймесин,
йыкылмайын, ягыларым, гой, шатланмасын.
6 Мен болса бил багладым садык сөйгиңе,
йүрегим халас эдишиңе бегенер.
Мен Реббе нагма айдарын,
себәби Ол маңа җомартлык этди.

13-нҗи мезмур

13 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

Акмак адам йүрегинде: «Худай ёк» дийййәр.
Олар азяр ве йигренҗи ишлери эдйәр;
ягшылык эдйән ёк.
2 Пайхаслы ве Худайы агтарян бармыка дийип,
Реб гөклерден адамзада назар айлаяр.
3 Оларың хеммеси ёлдан чыкдылар,
бары деӊ дережеде харам болдулар;
ягшылык эдйән ёк, ёк еке бири-де.
4 Эйсем дүшүнмейәрми әхли беткәрлер?
Олар халкымы чөрек ялы иййәрлер
хем-де Ребби чагырмаярлар.
5 Олар шол ерде горка дүшерлер,
чүнки Худай догруларың тарапдарыдыр.
6 Сиз әсгермейәрсиңиз гарыбың ниетлерини,
йөне велин Ребдир онуң пенасы.
7 Вах, гелседи Сиондан Ысрайыл еңши!
Реб халка өңки абаданчылыгыны гайтарып беренде,
Якуп несли бегенер, Ысрайыл хем шатланар.

14-нҗи мезмур

14 *Давудың мезмуры*

Я Реб, Сениң чадырыңда ким дүшләп билйәр?
Мукаддес дагыңда ким яшап билйәр?
2 Кәмил гезйән, догры иш эдйән,
хем-де йүрегинден хакыкаты сөзлейән,
3 дили билен мыҗабат йөңкемейән,
ёлдашына яманлыгы этмейән,
якыны барада гыбат этмейән;
4 онуң назарында рет эдилен йигренҗи,
эмма сылаяндыр Ребден горкяны;
эден әхти зыянына болса-да, ондан дәнмейән;
5 өз пулуны гөтеримине бермейән,
языксыза гаршы пара алмаян.
Шейле ынсан асла ыранмаз.

15-нҗи мезмур

15 *Давудың миктамы*

Гора мени, эй, Худай, чүнки Сени пена тутунян.
2 Реббе дийдим: «Сен мениң Таңрым,
маңа Сенден өзге хич эшрет ёкдур».
3 Юртдакы мукаддес халка –
шу абрайлы адамлара ымтыляр калбым.
4 Өзге худайлара эерйәнлер көпелдер өз хасратыны;
мен гуймарын оларың гуйян ганлы ичги садакасыны,
агзамарын оларың атларыны.
5 Реб мениң мирасым хем-де несибәм,
Онуң элиндедир мениң ыкбалым.
6 Аҗайып ерлерден дүшди меллегим,
гөвне якымлыдыр мениң мирасым.
7 Маңа маслахат берен Реббе алкыш айдарын;
хатда гиҗелерине-де өвүт берйәр йүрегим.
8 Реб элмыдама гөзлеримиң өңүнде,
сарсдырылмарын, чүнки Ол мениң сагымда.
9 Шоңа гөрә йүрегим бегенчли, калбым шатланяр,
мениң теним хем асудалыкда яшаяр.
10 Чүнки мени өлүлер дүнйәсинде гоймарсың,
Өз садыгың габра гирмегине Сен ёл бермерсиң.
11 Яшайыш ёлуны маңа гөркезерсиң.
Хузурыңда шатлык мени долдурар.
Сагыңда хем бегенч мени долдурар.

16-нҗы мезмур

16 *Давудың догасы*

Я Реб, хакыкаты эшит, перядыма дыкгат бер;
хилесиз агыздан чыкян дилегиме гулак гой.
2 Я Реб, Сен мени акла!
гой, хаклыгы гөрсүн Сениң гөзлериң.
3 Сен мениң ниетлерими ыкҗам барладың,
гиҗәниң довамында мени сынадың,
эмма менден язык тапмадың;
гүнәли зады айтмазлыгы йүрегиме дүвдүм.
4 Ынсан ишлери бабатда айтсам:
Сениң буйрукларың аркалы,
залымың ёлларындан мен гача дурдум.
5 Гадамларым пугта тутды ёдаларыңы,
мениң аякларым таймады.
6 Эй, Худай, чагырян Сени,
чүнки Сен берерсиң маңа җогабы,
гулак гой-да, эшит мениң сөзүми.
7 Ягылардан яңа Сенден пена гөзлейәнлери
элиң билен халас эдйән Сен,
аҗайып садык сөйгиңи гөркез.
8 Гора мени гөзүң гөреҗи ялы;
маңа хүҗүм эдйән эрбет адамдан,

дашымы гуршаян ганым душмандан
Өз ганатларыңың астында гизле Сен мени.
10 Олар рехим этмәге япярлар йүреклерини,
улумсылык билен гүрлейәр оларың агзы.
11 Олар хер әдимимизи аңтап, гуршаярлар дашымы,
мени ере урмак үчин пейлейәрлер пурсады.
12 Олар парчаламага хыҗувланян арслан дек,
букы ерде гизленен яш арслан ялы.
13 Галк, я Реб! Гаршы чык-да, агдар олары;
гылыҗың билен җанымы эрбетлерден халас эт,
я Реб, Өз элиң билен адамлардан азат эт.
Чүнки шу дүнйәде оларың яшайыш пайы.
Сен болдан-бол дойрарсың гарынларыны;
чагаларындан хошал оларың гөвни;
балаларына галдырар өзлеринден артаны.
15 Мен болса догрулыкда Сениң йүзүңи гөрерин,
оянан вагтым дидарыңдан доярын.

17-нҗи мезмур

17 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Реббиң гулы Давудың мезмуры. Реб оны әхли душманларының ве Шавулың элинден халас эден гүни ол бу нагманың сөзлерини Реббе йүзленип айтды:*

2 Сени сөййәрин, я Реб – кувватым.
3 Реб мениң гаям, галам хем Халасгәрим,
Худайым – пена эдинйән гаям,
галканым, еңшим хем-де беркитмәм.
4 Мен шан-шөхрата мынасып Ребби чагырярын,
хем-де душманларымдан халас болярын.
5 Өлүм танаплары маңа оралды,
вейранчылык силлери мени гарбады.
6 Өлүм дүнйәсиниң танаплары маңа саралды,
өлүм дузаклары гаршымдан чыкды.
7 Гам-гуссамың ичинде Ребби чагырдым,
өз Худайыма мен перят этдим.
Ол ыбадатханасындан мең сесими эшитди;
Онуң гулагына перядым етди.
8 Шонда земин чайканды хем эндиреди,
даглар бинятлары сарсып, лерзана гелди,
себәби Реб газаба мүнди.
9 Газабындан яңа түссе чыкды бурнундан,
ювудыҗы от билен көрейән көзлер чыкды агзындан.
10 Ол гөклери бөвсүп, ашага инди,
зулмат аякларының астында барды.
11 Ол бир керуба мүнди-де, учды,
елиң ганатларында гайды.
12 Ол Өзүниң дашына өртги этди түмлүги,
теләр этди гойы булутларың ягмыр түмүни.
13 Хузурының ялкымындан яңа
көрейән көзлердир долы
бөвсүп гечди Онуң гара булутларыны.
14 Реб гөклерде гүңлеч гүрледи,
Бейик Худай сесини көздүр долы билен чыкарды.
15 Пейкамларыны атып, пытратды ягыларыны,
йылдырымлар чакдырып, вейран этди олары.
16 Шонда, я Реб, Сениң кәйинҗиңден,
бурнуңдан чыкан демиңден яңа,
деңзиң гечелгелери гөрүнди,
дүнйәниң-де бинятлары ачылды.
17 Ол белентден етди хем мени алды
Ол мени чуң сувлардан чекип чыкарды.
18 Халас этди мени йигренйән гүйчли ягымдан,
чүнки олар гүйчлүди менден.
19 Олар бетбагт гүнүмде гаршыма чыкды,
йөне Реб мениң даянҗым болды.
20 Мени гиң ере чыкарды хем халас этди,
чүнки Ол менден гөвнүхош болды.
21 Ол догрулыгыма лайык өвезини гайтарды,
эллеримиң тәмизлигине лайык Ол сылаглады.
22 Чүнки мен Реббиң ёлларындан йөредим,
Худайымдан айрылмак ялы эрбет иши этмедим.
23 Чүнки гөзүмиң алнындады әхли карарлары,
өзүмден дашлашдырмадым Онуң парзларыны.
24 Мен кәмилдим Онуң өңүнде,
сакладым өзүми гүнә этмекден.
25 Шонуң үчин, догрулыгыма ве эллеримиң пәклигине гөрә,
Реб өвезини гайтарды Өз назарында.
26 Садыклык эдйәрсиң Сен садыклара,
кәмиллик эдйәрсиң Сен кәмиллере,
27 пәклик эдйәрсиң Сен пәк ынсанлара,
эгрилере болса эгрилигине гөрә гараярсың Сен.
28 Песгөвүнли халкы халас эдйәрсиң,
эмма текепбир гөзлери песелдйәрсиң Сен.
29 Я Реб, чырама нур берйән Сенсиң,
Худайым ягтылдяр мең түмлүгими.
30 Сениң билен талаңчылара хүҗүм эдерин,
Өз Худайым билен дивардан ашып билерин.
31 Худай – Онуң ёлы кәмилдир, Реббиң сөзлери сапдыр,
Оны пена эдинйәнлериң барына Реб галкандыр.
32 Чүнки Ребден башга Худай ёк!
Худайымыздан башга гая ёк!
33 Ол мени куввата беслейән Худай,
Ол мениң ёлумы айыпсыз эдйәр.
34 Аякларымы кейигиңки дек эдйәр,
белент ерлерде мени ыкҗам дурузяр.
35 Урша түрген эдйәр Ол эллерими,
голларым эгрелдйәр бүрүнчден яйы.
36 Еңиш галканыңы маңа берйәрсиң,
Сениң голуң мени голдаяр,
Сениң көмегиң-де мени бейгелдйәр.
37 Гадамларымың астындакы ёлы гиңелдйәң,
мениң аякларым таймаяр.

38 Душманларымы ковалап, ызларындан етйәрин,
олары гырып түкедйәнчәм, доланмаярын.
39 Мен олары дерби-дагын эдйәрин, галып билмейәр,
аякларымың астына олар йыкыляр.
40 Уруш үчин Сен билиме кувват берйәрсиң,
гаршыма чыканлары маңа табын эдйәрсиң.
41 Боюн эгдирйәрсиң душманларымы,
гырярын мен өзүми йигренйәнлери.
42 Перят этселер-де, олары халас эдйән ёк;
Ребби чагырсалар-да, Ол җогап беренок.
43 Олары оврадып, тозан дек еле совурян,
көчелериң палчыгы кимин ташлаян.
44 Сөвешҗең халкдан мени халас эйлейәң,
Сен мени миллетлере баш эдип гойяң,
танамадык халкым табындыр маңа.
45 Мени эшиден дессине боюн болярлар,
ятлар маңа ялым-юлум эдйәрлер.
46 Кесекилериң йүзи горкудан ак тама дөнйәр,
олар галаларындан титрешип чыкяр.
47 Реб дириди! Мениң Гаям алкышлы болсун!
Гутулышымың Худайы беленде чыкарылсын!
48 Ол мениң арымы алып берйән Худайдыр,
Ол халклары маңа табын эдйәндир,
49 Ол мени душманларымдан халас эйлейәр.
Сен мени ягыларымдан үстүн чыкардярсың,
хем-де мени залымдан халас эдйәрсиң.
50 Мунуң үчин, я Реб,
миллетлер арасында Сени алкышларын,
Сениң адыңа нагмалар айдарын.
51 Ол Өз шасына бейик еңишлер берйәр,
сечип-сайлан Давудына, онуң неслине
элмыдама садык сөйгүсини гөркезйәр.

18-нҗи мезмур

18 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Давудың мезмуры.

2 Гөклер Худайың шөхратыны ыглан эдйәр,
гөк гүммези эллериниң ишинден хабар берйәр.
3 Гүн сөз сөзлейәр эртирки гүне,
гиҗе билим берйәр индики гиҗә.
4 Не геп бар, не-де бир гүррүң,
эшидилмейәр сеси оларың.
5 Тутуш ер йүзүне яйрандыр олаң овазы †,
дүнйәниң дөрт күнҗегине – олаң сөзлери.
Худай Гүн үчин гөклерде дикди чадыры,
6 Гүн гелин җайдан гиев дек чыкяр,
ылгамакчы болян йүврүк кимин шатланяр.
7 Гөклер гөзъетиминден онуң чыкышы,
бейлеки гөзъетимине онуң айлавы,
хич бир зат гизлин дәл онуң ховрундан.
8 Реббиң кануны кәмилдир,
ол җаны тәзелейәр.
Реббиң дүзгүни ыгтыбарлыдыр,
ол акмагы акылдар эдйәр.
9 Реббиң буйруклары догрудыр,
олар йүреги шатландыряр.
Реббиң табшыриклары айдыңдыр,
олар гөзлери нурландыряр.
10 Ребден горкмак пәкдир,
яшаяр ол эбеди.
Реббиң карарлары ыгтыбарлыдыр,
адылдыр оларың бары.
11 Арзувлыдыр олар алтындан,
хатда сап алтының көплүгинден-де;
сүйҗүдир олар ары балындан,
арың мум өйҗүгинден дамян балдан-да.
12 Сениң бендәңе-де дуйдурыш берилйәр олар аркалы;
олары берҗай этмекде бейик сылаг бар.
13 Эйсем өз ялңышыны ким аңып билйәр?
Мени гизлин языклардан тәмизле.
14 Өз бендәңи гора бетпәллик гүнәлеринден,
олар хөкүм сүрмесин мениң үстүмден;
мен айыпсыз боларын шонда,
пәк боларын гүйчли битабынлыкдан.
15 Агзымың сөзлери, йүрегимиң ой-пикирлери
гой, Сениң хузурыңда кабул эдилсин,
я Реб, мениң Гаям хем Халасгәрим.

19-нҗы мезмур

19 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Давудың мезмуры.

2 Мушакгатлы гүнде Реб саңа җогап берсин,
Якубың Худайы сени горасын.
3 Ол саңа мукаддес өйден ярдам иберсин
хем-де Сиондан сени голдасын.
4 Сениң әхли садакаларыңы, гой, яда салсын,
якма гурбанлыкларыңы кабул эйлесин. *Села*
5 Йүрек арзувларыңы Ол хасыл этсин,
әхли максатларыңа сени етирсин.
6 Сениң еңшиңе җошуп шатланарыс,
Худайымызың адына байдаклар дикерис.
Гой, Реб сениң әхли дилеглериңи битирсин.
7 Мен инди билйәрин: Өз сечип- -сайланыны Реб халас эдер.
Ол голуның гудратлы ишлери билен,
җогап берер Өз мукаддес гөгүнден.
8 Кәбирлери сөвеш арабаларына,
кәбирлери-де бедевлерине буйсаняр,
биз болса Худайымыз Реббиң адына буйсаняндырыс.
9 Олар бүдрәр хем-де йыкылар,
биз болса турарыс хем дик дурарыс.
10 Я Реб! Патышаны халас эт,

† *Оваз – кәбир голязмаларда хатар*

чагыран вагтымызда бизе җогап бер.

20-нҗи мезмур

20 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб! Патыша Сениң кувватыңа шатланяр,
халас эдендигиңе бичак бегенйәр.
3 Йүрек арзувларыны Сен оңа бердиң;
дилиниң дилегини Сен рет этмедиң.
4 Бол берекетлериң билен Сен гаршы алдың,
башына сап алтындан җыга гейдирдиң.
5 Ол Сенден өмүр диледи, Сен оңа бердиң
эбедилик, мүдимилик бир яшы.
6 Сениң еңшиң билен бейик онуң шөхраты,
Сен хормат билен дабара беследиң оны.
7 Сен оңа эбеди берекет берйәң,
хузурыңдакы шатлык билен оны шат эдйәң.
8 Чүнки Реббе бил баглаяр патыша,
Бейик Худайың садык сөйгүси аркалы
ол сарсдырылмаз.
9 Сениң элиң тапар әхли душманларыңы,
Сениң голуң – Сени йигренйәнлери.
10 Сениң хузурың пейда боланда,
олары эдерсиң отлы тамдыр дей;
Реб ювудар олары Өз гахарында;
от хем ялмап иер олары.
11 Ер йүзүнден ёк эдерсиң несиллерини,
ынсанлар арасындан – зүрятларыны.
12 Саңа гаршы эрбет ниет эдәйселер хем,
дилдүвшүк гурайсалар хем – үстүн чыкмазлар.
13 Чүнки йүзлерине пейкамлары ченемек билен
Сен олары ызларына өврерсиң.
14 Я Реб, бейгел Сен Өз кувватыңда,
биз Сениң гүйҗүң барада
нагма айдып, алкыш айдарыс.

21-нҗи мезмур

21 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Даңдан пейда болян сугунына». Давудың мезмуры.*

2 Худайым, Худайым, нәме үчин мени терк этдиң?
Нәме үчин халас эдерден,
перядымы эшидерден узакдасың Сен?
3 Худайым, гүндизине чагырян, йөне җогап бермейәң,
гиҗесине – эмма рахатлыгы тапмаян.
4 Йөне велин мукаддессиң Сен!
Ысрайыл алкышларының үстүнде тагт гурансың Сен.
5 Саңа бил багладылар аталарымыз;
ынандылар, Сен хем халас этдиң олары.
6 Олар Саңа перят эдип, халас болдулар;
Саңа бил багладылар,
баглан умыдында алданмадылар.
7 Мен болса бир гурчук, ынсан дәлдирин:
ынсанларың йүзүгарасы, халкың кемсидйәни.
8 Мени гөрйәнлериң бары үстүмден гүлйәр,
башларыны яйкаяр хем яңсылаяр:
9 «Реббе табшырыпды өзүни; гой, Ол оны халас эйлесин,
оны азат этсин, чүнки Реб ондан көп разы!»
10 Эмма Сенсиң ятгыдан мени чыкаран,
энем гуҗагындакам маңа рахатлык берен.
11 Дүнйә инәемде Саңа атылдым,
Сен – Худайым энем гөвресинден чыкалым бәри.
12 Менден дашлашма Сен,
чүнки мушакгат якын, көмекчи-де ёк.
13 Бирентек өкүзлер мени гуршады,
гүйчли Башан өкүзлери мени габады;
14 олар маңа ачярлар агызларыны
парчалайҗы, арлайҗы бир арслан ялы.
15 Мен сув кимин дөкүлдим,
богун-богун сөкүлди әхли сүңклерим,
мум кимин мениң йүрегим
гурсагымда пагыш-пара эреди.
16 Гүйҗүм күйзәниң дөвүги дек гурады,
дилим-де кентлевүгиме япышды,
чүнки өлүм топрагында Сен мени гойдуң.
17 Итлер мениң дашымы алды,
беткәрлер топары мени гуршады,
эл-аякларымы парран дешдилер.
18 Әхли сүңклерими санаймалыдыр,
олар маңа середип, томаша эдйәр.
19 Өзара пайлашярлар геййимлерими,
эгинбашым үчин биҗе атярлар.
20 Эмма Сен, я Реб, узакда болма,
эй, гүйҗүм, етиш мениң дадыма.
21 Гылычдан халас эт мениң җанымы,
итиң пенҗесинден – мениң өмрүми.
22 Мени ябаны өкүзден Сен халас этдиң,
гутар мени арсланларың агзындан.
23 Сениң адыңы доганларыма ыглан эдерин,
җемагатың ортасында Саңа шөхрат айдарын.
24 Эй, Ребден горкянлар, Оны алкышлаң!
Эй, Якубың әхли зүряды, Оны шөхратландырың!
Эй, Ысрайылың бар ничереси, Онуң өңүнде галпылдаң!
25 Чүнки Ол гөргүлиниң гөргүсине бипарх болмады,
оны йигренч саймады,
Өз йүзүни ондан кесе совмады,
гайтам Оңа перят эденде, оны эшитди.
26 Улы җемагатда Саңа болар мениң алкышым;
Ребден горкянларың өңүнде
берҗай эдерин өз касамларым.
27 Гөргүлилер герк-гәбе ийип доярлар,
Ребби агтарянлар Оны шөхратландырсын!

Йүрегиңиз элмыдама шат болсун!
28 Ериң әхли учлары Ребби яда салып, Оңа өврүлер,
халкларың әхли уруглары Оңа сежде эдерлер.
29 Чүнки патышалык Реббиңки,
Ол миллетлериң үстүнден сүрйәр хөкүми.
30 Оңа сежде эдер дүнйәниң әхли текепбирлери,
өлүм яссыгында ятанларың әхлиси,
жаныны дири саклап билмедиклер-де,
Онуң өңүнде тагзым эдерлер.
31 Зүрятлары Оңа гуллук эдерлер,
Таңрының адыны гелжек несле ыглан эдерлер,
«Таңры муны берҗай этди» дийип,
Онуң халас эдиш хакыкатыны
инди догулжаклара ыглан эдерлер.

22-нжи мезмур

Давудың мезмуры

22 Реб – мениң чопаным;
мен хич зада мәтәч болмарын.
2 Ол мени яшыл өрүлерде ятыряр,
сиңңин акян сувларың якасына әкидйәр.
3 Мениң жанымы Ол тәзелейәр
хем-де Өз адының хатырасына
догрулык ёлларындан мени әкидйәр.
4 Түм гараңкы дереден гечәемде-де,
ямaнлыкдан горкмаярын мен,
чүнки Сен мениң биленсиң.
Сениң хасаң, чопан таягың
арам берйәр жаныма мениң.
5 Сен маңа сачак язярсың
душманларымың гөзлериниң алнында;
яг чалярсың мениң башыма;
пүрепүрдир мениң пыялам.
6 Билйәрин, ягшылык ве садык сөйги
өмүрбойы хемра боларлар маңа;
өмүрбакы яшарын Реббиң өйүнде.

23-нжи мезмур

Давудың мезмуры

23 Реббиңкидир ер ве ондакы затлар,
әлем хем-де онда яшаянлар.
2 Чүнки Ол деңизлер үстүнде ериң дүйбүни тутды
хем-де оны сувларың үстүнде гурды.
3 Реббиң дагына ким чыкып билер?
Мукаддес өйүнде ким дуруп билер?
4 Эллери пәк, йүреги-де ак,
көңлүни галплыга гөнүкдирмейән,
хиле билен касам этмейән ынсан.
5 Ол Ребден алар ак пата,
халас эдйән Худайындан алар акланма.
6 Оны – Якуп Худайының йүзүни агтарянларың
неслиндендир ол.
7 Эй, дервезелер, башларыңызы галдырың!
Эй, гадымы гапылар, ёкары галың!
Шөхрат Шасы ичерик гирсин!
8 Бу шөхрат Шасы ким?
Ребдир гүйчли, кувватлы,
Ребдир, сөвешдәки кувватлы.
9 Эй, дервезелер, башларыңызы галдырың!
Эй, гадымы гапылар, ёкары галың!
Шөхрат Шасы ичерик гирсин!
10 Бу шөхрат Шасы ким?
Ол – Хөкмүрован Реб ве шөхрат Шасы.

24-нжи мезмур

Давудың мезмуры

Алеф

24 Я Реб, мен көңлүми Саңа гөге гөтерйән.

Бет

2 Эй, Худайым, мен Саңа бил баглаян;
мен утанжа галмайын;
душманларым менден үстүн чыкмасын.

Гимел

3 Саңа интизарлар галмасынлар утанжа,
нәхак ере хыянат эдйәнлер галсын утанжа.

Далет

4 Я Реб, маңа салгы бер Өз ёлларыңы
хем-де өврет маңа ёдаларыңы.

Хе

5 Мени хакыкатыңда йөрет хем маңа өврет,
чүнки мени халас эдйән Худай Сен;
мен узаклы гүн Саңа интизардырын.

Зайин

6 Я Реб, ядыңа сал мерхеметдир садык сөйгиңи,
чүнки олар бардыр гадымдан бәри.

Ḥэт

7 Ятлама Сен яшлык гүнәлерими
хем-де битабынлык ёдаларымы.
Я Реб, садык сөйгиңе гөрә,
Өз ягшылыгың хатырасына яда сал мени.

Ṭэт

8 Реб ягшы хем-де догрудыр
Ол гүнәкәрлере Өз ёлуны өвредйәр.

Ёд

9 Догры ёла гөнүкдирйәр гөвни песлери
Өз ёлуны песпәллере өвредйәр.

Каф

10 Онуң әхтиниң дүзгүнлерини саклаянлара
сөйги билен садыклыкдыр Реббиң әхли ёллары.

Ламед

11 Я Реб, Өз адың хатырасына
багышла Сен мениң этмишлерими,
чүнки улудыр олар.

Мем

12 Ребден горкян ынсан бар болса,
Реб оңа өвредер сайламалы ёлуны.

Нун

13 Ол яшаҗакдыр болелинликде,
ери мирас алар онуң зүряды.

Самех

14 Реб Өз ниетини Ондан горкянлара аян эйлейәр,
Ол олара Өз әхтини билдирйәр.

Ğайин

15 Гөзлерим мыдама Реббе гарап дур,
чүнки Ол аякларымы тордан чыкарар.

Пе

16 Маңа өврүл-де, мерхемет эйле,
чүнки мен ялңыз, эзъетлидирин.

Тсади

17 Йүрегимиң гайгы-хасраты артды;
җебир-җепаларымдан халас эт мени.

Реш

18 Мушакгатым билен ызама серет
хем-де мениң әхли гүнәлерими өт.

Реш

19 Гөр Сен көпдүгини душманлырымың,
олар гүйчли йигренч билен йигренйәр мени.

Шин

20 Җанымы гора-да, халас эт мени,
утанмайын, чүнки пена эдиндим Сени.

Тав

21 Кәмилликдир догрулык мени горасын,
чүнки мен Саңа интизардырын.
22 Эй, Худай, ысрайыл халкыны
әхли мушакгатлардан Сен халас эйле.

25-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

25 Мени акла, я Реб, чүнки айыпсыз гездим,
бил багладым Реббе, ыранмарын мен.
2 Мени барла, я Реб, хем мени дерңе,
мениң пикирлерими, йүрегими сына.
3 Чүнки сөйгиң гөзлеримиң алнында,
гездим мен Сениң садыклыгыңда.
4 Болгусызлар билен мен отурмаярын,
икийүзлүлере яран болмаярын.
5 Беткәрлериң үйшмелеңини йигренйәрин;
эрбетлериң янында отурмарын мен.
6 Эллерими ювуп языксызлыкда,
айланып гурбанлык сыпаң дашындан, я Реб,
7 Саңа шүкүр нагмасыны айдярын;
әхли гудратлы ишлериңи мәлим эдйәрин.
8 Я Реб, сөййәрин месген тутан өйүңи –
Сениң шөхратыңың месген тутан яшалгасыны.
9 Гүнәкәрлериңки билен биле алма мениң
җанымы,
ганхорларыңкы билен биле –
яшайышымы.
10 Оларың элинде хайынлык бардыр;
голлары пара-пешгешден долудыр.
11 Мен болса гезйәрин айыпсызлыкда,
мени халас эт, маңа мерхемет эйле.
12 Текиз ерде дур мениң аягым,
Реббе алкыш айтҗак мен җемагатда.

26-нҗы мезмур

Давудың мезмуры

26 Реб – нурум хем Халасгәрим,
мен кимден хедер эдейин?
Реб өмрүмиң пенасы:
мен кимден вехим эдейин?
2 Беткәрлер: душманларым хем ягыларым
төхметлери билен маңа хүҗүм эденде
өзлери бүдрейәр хем-де йыкыляр.
3 Бир гошун мени габаса – йүрегим сарсмаз,
маңа гаршы уруш турса-да, умытдан дүшмерин.
4 Ребден бир зат диледим, ислегим шудур:
Реббиң өйүнде өмүрбойы яшамак,
Реббиң гөзеллигини хөвес билен сынламак,
Онуң ыбадатханасында дога- -дилеглер этмек.
5 Чүнки Ол мушакгатлык вагтында
мени горар Өз пенасында
хем-де гизләр Өз чадырында;
Ол гаяның үстүне мени галдырар.
6 Инди мениң еңишли башым
мени гуршан душманларымың
депесинден гараяр.
Шадыянлык шовхуныны
Онуң чадырында хөдүр эдерин;
Реббе нагма айдып, оваз эдерин.
7 Я Реб, дат-перятлы сесими эшит;
мерхемет эйле-де, маңа җогап бер.
8 «Онуң йүзүни агтар» дийййәр йүрегим.
Я Реб, Сениң йүзүңи агтарярын мен.
9 Сен гизлеме менден йүзүңи,
газабыңда ковма Сен Өз гулуңы;
Сен маңа көмекчи болдуң;
мени ташлама хем-де терк этме,
эй, Халасгәр Худайым мениң!
10 Хатда ата-энем терк эдәйсе-де,
Реб мен барада алада эдер.
11 Я Реб, маңа ёлуңы өврет
хем-де душманларым себәпли
мени дүз ёдадан алып гит.
12 Душманларымың элине мени табшырма,
чүнки ялан шаятлар чыкды гаршыма,
олар залымлыгыны пүркйәрлер маңа.
13 Йөне дирилер юрдунда Реб ягшылыгыны
гөрҗекдигиме ынанярын мен.

14 Реббе умыт багла;
мерт бол, гой, гүйчленсин сениң йүрегиң;
Реббе умыт багла.

27-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

27 Я Реб, Сени чагырярын;
эшитмезлиге салма, эй, мениң Гаям,
дымма, габра инйәнлере меңземәйин мен.
2 Саңа дат-перят эден вагтымда,
иң мукаддес отагыңа тарап
эллерими галдыранымда,
ялбарышларымың сесини эшит.
3 Эрбетлер, беткәрлер билен биле мени сүйреме;
олар парахат геплешйәрлер гоңшусы билен,
эмма велин пислик бар йүреклеринде.
4 Оларың этмишлерини, эден яманлыгыны
өзлерине гайтар;
эллериниң эденлерини өзлерине гайтар;
эденлерине лайык өвезини бер.
5 Реббиң ишлерине, Онуң эллериниң ишине
үнс бермейәндиклери себәпли,
Ол вейран эдер олары
хем-де гайдып бина этмез олары.
6 Реббе алкыш болсун!
Ол эшитди перядымың сесини.
7 Реб мениң гүйҗүм хем-де галканым;
Оңа бил баглады мениң йүрегим,
Ол маңа ярдам эдйәр, йүрегим бичак шатланяр;
Оңа нагмам билен шүкүр эдерин.
8 Реб халкың гүйҗүдир,
сечип-сайланының халас беркитмеси Олдур.
9 Өз халкыңы халас эт, сайлан халкыңа пата бер,
олара чопанчылык эт, мыдама олары элиңде
гөтер!

28-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

28 Реб барада айдың, эй, ылахы барлыклар,
Реббиң шөхратлыдыгы, кувватлыдыгы
барада айдың.
2 Реббиң адыны мынасып шөхратландырың;
шанлы мукаддеслигинде Оңа сиз сежде эдиң.
3 Реббиң сеси сувларың йүзүнде,
Худайың шөхраты гүммүрдейәр,
Реб уммасыз сувлардан үстүндир.
4 Реббиң сеси кувватлыдыр,
Реббиң сеси шан-шөхратлыдыр.
5 Реббиң сеси кедр агачларыны дөвйәр,
Реб Ливан кедрлерини оврадяр.
6 Ол Ливан дагыны гөле дей,
Сирён дагыны-да † ябаны өкүзче дей
бөкдүрйәр.
7 Реббиң сеси йылдырымлар чакдыряр.
8 Реббиң сеси чөли сарсдыряр,
Реб Кадеш чөлүни сарсдыряр.
9 Реббиң сеси кейиклери гузладяр,
токайлары ялаңачлаяр;
Онуң ыбадатханасында хеммелер
«Худая шөхрат!» дийййәр.
10 Реб силиң ёкарсында тагт гуруп отуряр.
Реб Ша хөкмүнде бакы отуряр.
11 Гой, Реб Өз халкына гүйч- -кувват берсин
хем-де оны парахатлык билен ялкасын!

29-нҗы мезмур

29 *Давудың мезмуры. Ыбадатхана багыш эдиленде айдылян нагма.*

2 Я Реб, Сени бейгелтҗек,
чүнки Сен ёкары мени галдырдың,
мени душман гүлкүсине гоймадың.
3 Я Реб, Худайым, Саңа дат- -перят этдим,
Сен хем маңа шыпаңы бердиң.
4 Я Реб, Сен мениң җанымы
өлүлер дүнйәсинден чыкарып алдың;
габра инмезим ялы, яшайыш бердиң.
5 Эй, Реббиң садыклары, Оңа нагмалар айдың;
мукаддес адына шүкүрлер эдиң.
6 Чүнки бир салымлык Онуң газабы;
өмүрбойы довам эдйәр мәхрибанлыгы.
Агшамдан даңа ченли агы яңланар,
эртирине болса шадыхоррамлык гелер.
7 Мен шейле дийдим өз рахатлыгымда:
«Мени асла хич зат сарсдырмаз».
8 Я Реб, Өз хошамайлыгың билен
мени даг дек кувватлы этдиң;
гизледиң Сен менден йүзүңи,
шонда горкы гаплады мени.
9 Я Реб, Сени чагырдым;
Таңрымдан мерхемет диләп,
дат-перят этдим.
10 Дийдим «Мен өлүп, инемде габра,
мунуң пейдасы боларммы Саңа?
Топрак Саңа өвги айдып билерми?
Сениң вепалылыгыңы беян эдерми?»
11 Я Реб, мени эшит-де, мерхемет эйле!
Я Реб, Сен бол мениң көмекчим.
12 Сен мениң ясымы тоя өврүрдиң,
яс җулумы чыкарып,
мени бегенч лыбасына беследиң.
13 Калбым Саңа нагма айтсын, дыммасын.
Саңа бакы шүкүр этҗек, я Бейик Худайым!

† *Сирён дагы – бу Хермон дагының бейлеки ады.*

30-нҗы мезмур

30 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб, мен Сени пена эдинйәрин,
мени хич хачан утанҗа гойма;
догрулыгың билен халас эт мени.
3 Маңа гулак гой,
тиз етиш мениң дадыма;
бол Сен мени пеналаян бир гая,
халас болмагым үчин бир мәкәм гала.
4 Чүнки мениң гаям хем галам Сенсиң;
Өз адың хатырасына ёл гөркез маңа,
мени угрукдыр.
5 Маңа гурлан тордан Сен мени чыкар,
чүнки Сен мениң пенамсың.
6 Сениң элиңе табшырярын мен өз рухумы;
мени халас этдиң, я Реб, хакыкатың Худайы.
7 Йигренйәрин дерексиз бутлара сыгынянлары;
мен диңе Реббе баглаян били.
8 Бегенип шатланарын садык сөйгиңе,
чүнки Сен мушакгат халымы гөрдүң,
җанымың чекйән дердини билдиң;
9 табшырмадың мени душман элине;
дуруздың аякларымы гиң ерде.
10 Я Реб, маңа мерхемет эйле,
себәби мен хасрат ичинде;
гайгы-гамдан яңа гөзүм күтелди;
мениң җаным хем-де багрым гурады.
11 Өмрүм соңланып баряр гам- -гусса билен;
йылларым-да дат-перят билен;
гүнәм зерарлы кувватым гачды
хем-де мениң сүеклерим гурады.
12 Йүзүгара болдум әхли ягыларыма,
ылайта-да өз гоңшуларыма;
бетнышан болдум мен танышларыма;
көчеде гөрйәнлер менден гачярлар.
13 Мерхум дек унудылдым мен;
бир дөвлен күйзә өврүлендирин.
14 Чүнки көплериң яманламасыны эшидйәрин мен,
маңа гаршы дилдүвшүк гуранларында,
җаныма каст этмекчи боланларында,
төверек-дашымы горкы гаплаяр.
15 Эмма, я Реб, Саңа бил баглаярын мен;
Мен диййәрин: «Сенсиң мениң Худайым».
16 Өмрүмиң гүнлери Сениң элиңде;
халас эт мени ягыларымың
хем-де мени ызарлаянларың элинден.
17 Сач йүзүңиң нуруны бендәң үстүне;
садык сөйгиң билен мени халас эт.
18 Я Реб, мени утанҗа гойма,
чүнки Сени чагырярын мен;
гой, эрбетлер утанҗа галсын;
өлүлер дүнйәсине инип, гой, олар дымсын.
19 Текепбирлик хем-де кемситме билен
догры ынсана сөгйән ялан диллер лал болсун.
20 Сениң ягшылыгың ненеңси улы!
Өзүңден горкянлар үчин саклаяң оны;
адамзат өңүнде Саңа бил баглаянлара
эдйәрсиң Сен бу ягшылыгы.
21 Сен ынсан дилдүвшүклериниден
олары Өз хузурың саясында гизлейәң;
диллериң давалашмагындан
чадырың ховпсузлыгында саклаяң.
22 Реббе алкыш болсун!
Чүнки Ол дашы габалан шәхерде
маңа аҗайып сөйгүсини гөркезди.
23 Өз ховсаламда шейле ойладым:
«Мен Сениң назарыңдан ташландым».
Йөне Саңа перят эден вагтымда
Сен дады-перятларымы эшитдиң.
24 Эй, Реббиң әхли садыклары, сөйүң сиз Оны!
Реб гораяр Өзүне вепадарлары,
долы җеза берйәр текепбирлик эдйәне.
25 Эй, Реббе умыт баглаянларың бары,
батыр болуң, кувватлансын йүреклериңиз!

31-нҗи мезмур

Давудың маскили

31 Языгы багышланан, гүнәси өртүлен адам
нәхили багтлы!
2 Реб тарапындан этмиши хасаба алынмаян,
рухунда хиле ёк адам нәхили багтлы!
3 Мен дымып,
узаклы гүн зар-зар агланымда,
гурап галды мениң сүңклерим.
4 Чүнки гиҗе-гүндиз элиң үстүме аграмын салды,
томус ыссысында ялы ысгыным гачды. *Села*
5 Саңа әшгәр этдим мен өз гүнәми
хем-де гизлемедим этмишлерими.
Дийдим: «Реб янында боюн алҗак языкларымы».
Сен хем багышладың гүнәмиң языгыны. *Села*
6 Мунуң үчин садыкларың хер бири
гүнәсини аңлан вагты Саңа этсин доганы.
Шонда, муңа ёкдур хич шүбхе:
оңа етмез көп сувларың җошмагы.
7 Сенсиң мениң гизленйән ерим;
гораярсың мени ховп-хатарлардан;
Сен мени халас эйлейдиң,
йүрегиме шатлык нагмасын гойдуң. *Села*
8 «Мен саңа өвүт бererин, йөремели ёлуңы салгы берерин;
маслахат берерин, сенде болар Мениң назарым.
9 Дүшүнҗесиз ат я гатыр дек болма:
агыззырык билен уян болмаса

билмейәрлер олар гитҗек ёлуны».
10 Көп боляндыр эрбетлериң гайгысы,
эмма Реббе бил баглаянлары
гуршап аляр Онуң садык сөйгүси.
11 Эй, догры адамлар, Ребде бегениң хем-де шатланың!
Эй, йүреги догрулар, хеммәңиз хешелле какың!

32-нҗи мезмур

32 Эй, догры адамлар, шатланың Ребде,
догручыла алкыш айтмак гелишйәр.
2 Реббе алкыш айдың лирада,
Оңа мукам чалың он киришли гуралда.
3 Айдың Оңа тәзе нагманы,
шадыян гыгырышып,
уссатларча чалың өз сазыңызы.
4 Чүнки Реббиң сөзи догры,
вепалыдыр Онуң әхли ишлери.
5 Ол догрулыгы, адалаты сөййәндир;
ер йүзи Реббиң садык сөйгүсинден долудыр.
6 Ярадылды гөклер Реб сөзи билен,
бар асман җисимлери – агзының непеси билен.
7 Ол деңиз сувларыны үйшмек кимин йыгнады,
дүйпсүз сувлары ховданлара сыгдырды.
8 Бүтин ер йүзи, гой, Ребден горксун;
дүнйәде яшаянларың бары Ондан эйменсин.
9 Чүнки Ол айтды – айданы болды;
Ол буюрды – буйраны хем берк дурды.
10 Реб миллетлериң маслахатыны хич эдйәр,
халкларың ниетлерини пуҗа чыкаряр.
11 Эмма эбедидир Реб маслахаты,
Онуң йүрек пикирлери – несиллербойы.
12 Худайы Реб болан миллет багтлыдыр;
Өз генҗи хөкмүнде сайлан халкы багтлыдыр.
13 Реб гөклерден назар айлаяр,
Ол адамзадың барыны гөрйәр.
14 Тагтында отуран еринден
ериң әхли илатына назар айлаяр:
15 Олдур хер бириниң йүрегини ярадан,
оларың әхли ишлерине дүшүнйән.
16 Патышаны халас этмез улы гошуны,
улы гүйҗи халас этмез батыры.
17 Гүйчли бедев еңши кепиллендирмез,
улы гүйҗи билен хич кими ол халас этмез.
18 Ине, Реббиң назары Ондан горкянларда,
садык сөйгүсине умыт баглаянларда.
19 Өлүмден олаң җаныны Ол халас эдер,
ачлык дөврүнде-де аман галдырар.
20 Ребби пена эдинйәр бизиң җанымыз,
Ол – көмегимиз ве галканымыз.
21 Онда шатланяр йүреклеримиз,
чүнки мукаддес адына бил баглаяндырыс.
22 Я Реб, биз Саңа умыт баглаяндырыс.
Сениң садык сөйгиң бизе яр болсун!

33-нҗи мезмур

33 *Давудың Абымелегиң өңүнде өзүни дәлилиге уран вагтындакы мезмуры. Абымелек Давуды ковандан соң, ол гитди.*

Алеф

2 Мен Реббе хемише алкыш айдарын,
Оңа өвги элмыдама агзымда болар.

Бет

3 Реб билен мениң җаным магтанар,
песпәллер эшидер хем-де шат болар.

Гимел

4 Мениң билен биле Ребби өвелиң,
бейгелдели билеликде Онуң адыны.

Далет

5 Мен Ребби агтардым, Ол җогап берди
хем-де әхли ховплардан мени халас эйледи.

Хе

6 Оңа назар салың, нурланарсыңыз,
асла утандырылмаз сизиң йүзүңиз.

Зайин

7 Мен-бичәре Ребби чагырдым, Ол хем эшитди,
мени әхли азапларымдан халас эйледи.

Ḥэт

8 Реб перишдеси Ондан горкянлары гуршаяр,
олары бела-бетерден халас эйлейәр.

Ṭэт

9 Дадып гөрүң Реб ягшылыгыны,
Оны пена эдинйән нәхили багтлы!

Ёд

10 Ребден горкуң, эй, Онуң мукаддеслери,
Ондан горкянларың ёк мәтәчлиги.

Каф

11 Хатда ёлбарслар хем чекйәр эҗир билен ачлыгы,
Ребби агтарянлар болса чекмез хич мәтәчлиги.

Ламед

12 Гелиң, эй, огулларым, диңләң сиз мени,
өвредейин сизе Ребден горкмагы.

Мем

13 Ислейәрмиң дөвран сүрмеги?
Гөресиң гелйәрми ягшы гүнлери?

Нун

14 Яманлыкдан сакла сен өз дилиңи
ве хилели гепден – додакларыңы;

Самех

15 яманлыкдан айрыл, эт сен ягшылык,
парахатлык агтар, онуң ызындан галма.

Ǧайин

16 Догры адамларда Реббиң гөзлери,
перятларына ачык Онуң гулагы.

Пе

17 Реббиң йүзи беткәрлере гаршыдыр;
олары ятламадан ер йүзүнде нышан галдырмаз.

Тсади

18 Реб эшидйәр догрулар перят эденде,
Ол олары әхли мушакгатларындан халас эйлейәр.

Ķоф

19 Реб калбы сыныклара якындыр;
рухдан дүшенлери халас эдйәндир.

Реш

20 Догры ынсаның дертлери көпдүр,
эмма Реб әхлисинден оны халас эдйәндир.

Шин

21 Онуң әхли сүңклерини гораяр,
оларың бири хем дөвүлмез.

Тав

22 Яманлык эрбет адамы өлдүрер,
догры адамы йигренйән хөкүм эдилер.
23 Реб Өз бенделерини халас эдйәндир,
Оны пена эдинйәнлериң хич бири хөкүм эдилмез.

34-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

34 Я Реб, мениң билен давалашянлар билен Сен давалаш;
мениң билен сөвешйәнлер билен Сен сөвеш;
2 совудыңы гей, галканыңы ал, дадыма етиш.
3 Мени ковалаянлара гаршы
найзалы, айпалталы чык.
Калбыма дий: «Халасгәриң – Мен».
4 Җанымың кастына чыканлар, гой, утанып масгара болсун;
маңа гаршы эрбетлик ниетләнлер ызына дөнсүн, йүзи гызарсын.
5 Гой, олар ел өңүндәки овнук саман дек болсун;
Реббиң перишдеси олары сырып әкитсин.
6 Гой, оларың ёлы гараңкы хем сүрчек болсун;
Реббиң перишдеси олары ковсун.
7 Чүнки себәпсиз ере мениң үчин дузак гурдулар;
себәпсиз ере мениң үчин чукур газдылар.
8 Гой, хеләкчилик дуйдансыз олаң башына инсин,
гизлин гуран дузакларына өзлери дүшсүн,
хеләкчилиге учранда, гой, шоңа дүшсүн.
9 Мениң җаным болса Ребде шат болар;
мени халас эдендигине бегенер.
10 Шейле диер мениң әхли сүңклерим:
«Я Реб, эйсем Сен ялы бармы?
Сен эҗизи гутарярсың гүйчлүден,
пукарадыр мәтәчлери – талаңчысындан».
11 Бетниет шаятлар гаршыма чыкяр,
билмейән задымы менден сораяр.
12 Ягшылыгыма яманлык эдйәр,
мениң җанымы хоссарсыз гойяр.
13 Мен болса җул геердим олар сыркавка,
агыз бекләп, өзүми песпәл тутардым;
эмма җогапсыз галды дога-дилегим.
14 Мен олара достум я доганым ялы гарардым,
эҗеме яс тутян дек башым ашак салып,
матам тутардым.
15 Олар болса бүдрәниме шатланып, йыгнанардылар;
мыҗабатчылар маңа гаршы топланардылар;
агсан болуп, мени яңсылардылар;
мени дынгысыз парчалардылар.
16 Шикеслини яңсылаян худайсызлар дек,
олар маңа дишлерини гыҗаярдылар.
17 Я Таңры, Сен хачана ченли муңа серетҗек?
Оларың сүтеминден халас эт мениң җанымы,
арсланлардан халас эт еке-тәгими.
18 Мен улы йыгнакда Саңа шүкүр эдерин,
көп санлы халкың арасында Сени шөхратландырарын.
19 Маңа нәхак душман боланлар, гой, шатланмасын,
Мени нәхак ере йигренйәнлер гөз гыпышмасын.
20 Чүнки олар асудалык барада гүррүң этмейәрлер,
терсине, ер йүзүндәки асудахаларлара гаршы
хилели сөзлери ойлап тапярлар.
21 Мени айыплап, агызларыны гиңден ачярлар:
«Хә-ә, өз гөзүмиз билен гөрендирис!» дийййәрлер.
22 Я Реб, Өзүң гөрдүң, дымма!
Я Таңры, менден узакда болма.
23 Мениң хакым хем давам үчин,
гайрата гал, оян, эй, Худайым, Таңрым.
24 Догрулыгыңа лайыклыкда
мени акла, эй, Бейик Худайым;
хешелле какмасынлар мениң үстүмден.
25 Йүрекден: «Хә-ә, йүрек ислегимиз ерине дүшди:
биз ондан дындык» дийип, олар айтмасын.
26 Хасратыма шатланянларың бары
йүзлери гызарып, биабрай болсун;
өңүмде өзүни бейгелдйәнлериң эгинбашлары
утанч хем-де бетнамлык болсун.
27 Мениң хаклылыгымы ислейәнлер шатланып,
хешелле каксын,
«Өз бендесине парахатлык ислейән Реббиң
белентлиги артсын» дийип, дынгысыз айтсын.
28 Мениң дилим Сениң догрулыгыңы айдар
хем-де узаклы гүн Саңа ол алкыш эдер.

35-нҗи мезмур

35 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Реббиң гулы Давудың мезмуры.

2 Эрбет адамың этмиши йүрегинде сесленйәр,
Ол Худайдан асла горкмаяр.

3 Чүнки гүнәсини тапып, оны йигренеринден,
җуда хошдур онуң гөвни өзүнден.
4 Агзының сөзлери – бетлик хем хиле,
пайхасланып, ягшылык этмеги хич ислемейәр.
5 Дүшегинде яманлык этмегиң ёлларыны ойлаяр,
бет ёла дүшйәр, оны асла йигренч саймаяр.
6 Я Реб, гөклере етйәр Сениң сөйгиң,
булутлара етйәр вепадарлыгың.
7 Сениң догрулыгың белент даглар дей,
Сениң адалатлы хөкүмлериң дүйпсүз чуңлук дей.
Я Реб, Сен ынсаны, хайваны халас эдйәрсиң.
8 Эй, Худай, садык сөйгиң ненең гымматлы!
Сениң ганатларыңың саясы
ынсан огулларына пена боляндыр.
9 Өйүңиң нәз-ыгматындан дойярлар;
Сен олары Өз леззет деряңдан гандыряң.
10 Чүнки яшайшың гөзбашы Сенде,
биз нур гөрйәрис Сениң нуруңда.
11 Сени танаянлара довам этдир садык сөйгиңи,
йүреги догрулара – догрулыгыңы.
12 Текепбириң аягы мени басгыламасын,
эрбет адамларың эли мени ковмасын.
13 Беткәрлер ол ерде йыкылдылар,
ере язылдылар, галып билмейәрлер.

36-нҗы мезмур

Давудың мезмуры

Алеф

36 Эрбет иш эдйәнлере җаныңы якма,
найынсаплара хөвесли бакма.
2 Чүнки олар тиз вагтда от кимин гурар,
гөк өсүмлик кимин саралып солар.

Бет

3 Реббе бил багла, эт сен ягшылык,
юртда яшап, яйна асудалыкда.
4 Ребден теселли тап,
йүрек арзувларыңы Ол хасыл эдер.

Гимел

5 Ёлуңы Реббе табшыр, Оңа бил багла,
шонда Ол саңа хемаят берер.
6 Нур дей ялпылдадар догрулыгыңы,
гүнорта чагы дей – хаклылыгыңы.

Далет

7 Үмсүм бол Реббиң өңүнде,
Оңа сабырлы гараш,
ёлы ровач бетниете хөвесли бакма.

Хе

8 Гахардан саклан, газабы ташла,
аладачыл болма: ол шере элтер.
9 Чүнки кесилип ташланар пислик эдйәнлер,
Реббе интизарлар ери мирас аларлар.

Вав

10 Аз-кем сабыр эт, эрбетлер ёк боларлар,
ерлерине гөз айларсың, йөне тапмарсың.
11 Пәлипес адамлар болса ери мирас аларлар,
абаданчылыкда яшап, хезил эдерлер.

Зайин

12 Эрбет догры адама хыянат эдйәр
хем-де оңа дишлерини гыҗаяр.
13 Таңры болса онуң үстүнден гүлйәр,
чүнки онуң вагтының доляндыгыны гөрйәр.

Ḥэт

14 Гарып билен мәтәҗи ере чалмаклык үчин,
догры ёлдан барянлары өлдүрмек үчин,
эрбет адамлар гылыч сырып, яйыны гуряр.
15 Эмма гылычлары өз йүреклерине санҗылар,
оларың яйлары хем күл-оврам болар.

Ṭэт

16 Догры ынсаның аз зады
әхли эрбетлериң байлыгындан ягшыдыр.
17 Чүнки эрбетлериң голлары дөвлер,
йөне Реб догрулары сөйгетләр.

Ёд

18 Реб кәмиллериң гүнлерини билйәндир,
оларың мирасы эбеди галар.
19 Олар яман вагты утандырылмаз,
док боларлар ачлык дөврүнде.

Каф

20 Эмма эрбетлер хеләк боларлар,
Реббиң душманлары өрүлериң гөзеллиги дей
йитип гидерлер,
гайып боларлар, түссе ичинде сумат боларлар.

Ламед

21 Эрбет адам карз алып, ызына бермез,
догры ынсан болса җомарт ве эли ачык.
22 Чүнки Онуң ялканлары ери мирас аларлар,
Онуң гарганлары болса гырлып ёк болар.

Мем

23 Реб догрының гадамыны беркарар эдйәр,
Ол онуң ёлундан гөвнүхош боляр.
24 Йыкылмаз бу ынсан бүдрәенде хем,
чүнки Реб онуң элинден тутяр.

Нун

25 Яш йигитдим, инди гаррадым,
йөне догры ынсаның терк эдиленини
я зүрядының чөрек дилененини
хениз гөрмедим.
26 Элмыдама эли ачык хем-де карз берйәр;
оларың неслинден ялканыш гелер.

Самех

27 Шер ишден гача дур хем эт ягшылык –
бакы яшарсың.

Ğайин

28 Чүнки Реб адалаты сөййәндир,
Ол садык ынсаны терк эдйән дәлдир;
догры ынсан бакы горалар,

йөне эрбетлериң зүрятлары гырлып ёк болар.
29 Догры ынсанлар ери мирас аларлар
хем-де онда бакы месген тутарлар.

Пе

30 Догры адамың агзы даналыгы сөзлейәр,
онуң дили адалаты беян эйлейәр.
31 Онуң йүрегиндедир Худайың кануны,
тайян дәлдир онуң аягы.

Тсади

32 Эрбет догры ынсаны аңтаяр,
оны өлдүрмәге пурсат пейлейәр.
33 Йөне Реб оны эрбедиң элине бермез;
каза гетириленде, оны айыплы чыкармаз.

Ҡоф

34 Реббе умыт багла, Онуң ёлуны сакла,
Ол хем ери мирас алмагың үчин сени бейгелдер;
сен эрбетлериң ёк эдиленини гөрерсиң.

Реш

35 Мен ызгытсыз эрбет адамың чынар дек
гөгерен еринде яйрап отураныны гөрдүм.
36 Бирденкә ол гайып болды-да гитди;
мен оны гөзледим, эмма тапмадым.

Шин

37 Кәмил ынсаны сынла, догры адама серет.
Парахат ынсаның гележеги бар.
38 Эмма гүнәлилер бүтинлей вейран эдилер;
эрбетлериң гележеги ёк болар.

Тав

39 Реб догры ынсанлары халас эдйәндир,
мушакгатлыкда олара пена боляндыр.
40 Реб олара көмек берер ве халас эдер;
олары эрбетлерден гутарар ве халас эдер,
чүнки олар Оны пена тутуняр.

37-нжи мезмур

37

Давудың ятланма дилеги

2 Я Реб, гахарыңда мени язгарма,
газабыңда мени тербиелеме.
3 Чүнки пейкамларың парран гечди ичимден,
Сениң элиң аграм саляр мениң үстүмден.
4 Гахарың зерарлы тенимиң абат ери ёк,
гүнәм зерарлы беденимде саглык ёк.
5 Чүнки языкларым башымдан агды,
агыр йүк дей маңа аграмын салды.
6 Акмаклыгым зерарлы
яраларым ириңледи хем-де порсады.
7 Ики бүкүлип, ере язылдым,
мен узаклы гүн яс тутуп гезйән.
8 Чүнки ысытмадан долудыр билим,
беденимиң абат ери галмады.
9 Халыс тапдан дүшдүм, мыдар галмады,
йүрек ызасындан зар-зар гыгырян.
10 Я Таңры, Саңа аян әхли дилегим,
Сенден гизлин дәлдир мениң перядым.
11 Йүрегим галпылдап, ысгыным гачды,
мениң гөзлеримиң нуры галмады.
12 Дост-ярларым яраларым зерарлы менден дашлашяр,
гоңшуларым-да менден узакда дуряр.
13 Җанымың кастындакылар дузак гурярлар;
мениң зелелими гөзлейәнлер
мени йыкмак хакда гүррүң эдйәрлер;
узаклы гүн хиле гурмагы ниет эдйәрлер.
14 Мен болса эшидип билмейән кер адам ялы,
гүрләп билмейән лал ынсан ялы.
15 Дилсиз-агызсыз кер кимин болдум.
16 Чүнки, я Реб, мен Саңа интизардырын;
Сен җогап берерсиң, я Таңры мениң Худайым.
17 Дийдим: «Душманларым чекйән җебриме,
гой, бегенмесин,
йыкылмайын, ягыларым, гой, өвүнмесин».
18 Чүнки йыкылмага голайландырын,
дынгысыз агырым билен йүзбе-йүздүрин.
19 Мен өз языгымы боюн аларын,
гүнәм бабатда хасрат чекйәрин.
20 Душманларым болса дири хем гүйчли;
мени нәхак ере йигренйәнлер көпелди.
21 Ягшылыгыма яманлык эдйәнлер маңа душмандыр,
чүнки ягшылыга эерйәрин мен.
22 Я Реб, мени терк этме!
Узаклашма менден, эй, мениң Худайым!
23 Ярдам этмек үчин дадыма етиш,
я, Таңры мениң Халасгәрим!

38-нжи мезмур

38

Айдымчылар топарының ёлбашчысы Едутуның мукамына лайыклыкда. Давудың мезмуры.

2 Дийдим: «Дилимден гүнә галмазлык үчин,
йөрежек ёлумы сайгарҗакдырын;
эрбетлер мениң гаршымда дурка
агзымы җылавлап саклаҗакдырын».
3 Лал болуп, үмсүмлиги бозмадым,
хатда ягшы затлары-да айтмадым;
эмма бетерледи мениң агырым.
4 Йүрегим туташды мениң ичимде,
от алавлады ой-хыялымда,
ахырсоңы дилими ярдым:
5 «Билдир, я Реб, мениң соңумы
хем-де галан гүнлеримиң саныны;
билдир өмрүмиң паныдыгыны.
6 Сен мениң гүнлерими бир гарыш этдиң!
Сениң назарыңда өмрүм пуч затдыр.
Догрудан-да, хер бир ынсан елиң өвүсгини ялыдыр». *Села*

7 «Догрудан-да, ынсан гезйәр бир судур кимин;
догрудан-да, бидерек ере ол хысырдаяр;
йыгнаяр, мунуң киме галҗагыны билмейәр.
8 Я Таңры, инди нәмә гарашайын мен?
Мениң әхли умыдым Сенде.
9 Әхли языкларымдан мени халас эт,
мени акмаклара масгара этме.
10 Лал болуп, ачмаярын агзымы,
чүнки Сен этдиң муны.
11 Айыр менден Өз ургуларыңы,
элиң зарбына йитип гидйәрин.
12 Ынсаны гүнәсине гөрә паш эдип, темми береңде,
гуванян затларыны гүе ялы даргадяң;
догрудан-да, хер бир ынсан елиң өвүсгини ялыдыр!» *Села*
13 «Я Реб, мениң догамы эшит,
гулак гой дат-перядыма;
Сен бипарх гарама гөзяшларыма,
чүнки мен гелмишек Сениң яныңда,
әхли аталарым дей мен бир кесеки.
14 Назарыңы менден сов,
гидип, ёк болмаздан өң бир ынҗалайын».

39-нжы мезмур

39 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Мен интизар болуп, Реббе гарашдым,
Ол маңа тарап эглип, перядымы эшитди;
3 мени хеләкчилик горпундан,
батгалык лайындан чыкарып алды;
аякларымы гаяның үстүнде дурзуп,
Ол мениң әдимлерими беркитди.
4 Ол мениң агзымда бир тәзе нагма –
Худайымыза алкыш нагмасын гойды;
көплер муны гөрүп горкарлар,
хем-де Реббе бил багларлар.
5 Реббе бил баглаян ынсан нәхили багтлы!
Текепбирлере, ялан худайлара
йүз бермейән ынсан нәхили багтлы!
6 Я Бейик Худайым,
Сениң билен деңәр ялы хич ким ёк!
Сениң бизе гөнүкдирилен
гудратлы ишлериң, пикирлериң көпдүр.
Мен олары вагыз эдип, айдасым гелйәр,
йөне олар санардан көпдүр.
7 Гурбанлык билен садаканы Сен ислемедиң;
Сен мениң гулакларымы ачдың;
якма гурбанлыгыны, гүнә гурбанлыгыны
талап этмедиң.
8 Шонда дийдим: «Ине, гелйәрин;
китапда мен барада язылгы.
9 Эй, Худайым, ислегиңи берҗай этмекден леззет аларын;
Сениң кануның хем мениң калбымда».
10 Улы җемагатда догрулыгыңы мен вагыз этдим;
Сен билйәрсиң, я Реб, мен агзымы юммадым.
11 Сениң догрулыгыңы йүрегимде мен яшырмадым;
садыклыгың, халас эдишиң барада мен гүррүң бердим;
улы җемагатда сөйгиңи, садыклыгыңы
мен гизлемедим.
12 Я Реб, Өз мерхеметиңи менден аяма;
Сениң сөйгиң ве садыклыгың,
гой, элмыдама мени горасын.
13 Чүнки сансыз бела-бетер мени гуршады;
өз этмишлерим мениң башымдан инди;
гөрүп билмейән:
олар башымың сачындан хем кән,
пагыш-пара болды мениң йүрегим.
14 Я Реб, мени халас этмеги ниетиңе сал;
я Реб, тиз етиш мениң дадыма.
15 Җаныма каст эдйәнлериң хеммеси,
гой, утанҗа галсын, йүзи гызарсын;
башыма гелен күлпетлере шат болянлар,
ызына өврүлип, масгара болсун.
16 Маңа «хай, хай!» дийййәнлер
утанчларындан яңа, гой, довла дүшсүн.
17 Сени агтарянларың бары
Сенде бегенип, шадыян болсун;
«Реб бейикдир!» дийип,
халас эдишиңи сөййәнлер дынгысыз айтсын.
18 Мен болса гарып ве мәтәчдирин,
йөне Таңры маңа гамхорлык эдер;
Сенсиң көмегим хем Халасгәрим,
эгленме, эй, мениң Худайым!

40-нжы мезмур

40 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Эҗизлере рехимли гараян нәхили багтлы!
Яман гүнде Реб оны халас эдер.
3 Реб оны горар, аман галдырар,
ер йүзүнде оңа багтлы диерлер;
Сен душман элине оны бермерсиң.
4 Хассалык дүшегинде Реб онуң даянҗы болар,
Реб оңа бүтинлей шыпа берер.
5 Мен дийдим: «Я Реб, маңа мерхемет эйле,
шыпа бер, чүнки мен гүнәли Сениң өңүңде».
6 Душманларым мен барада эрбет гүррүң эдйәрлер.
«Хачан өлүп, ады-соры йитер?» дийййәрлер.
7 Олардан бири мени гөрмәге гелсе,
ялан сөзлейәр, йүреги гыбат топлаяр,

дашарык чыкандан соң, оны яйрадяр.
8 Мен барада пышырдашяр мени йигренйәнлериң бары,
маңа гаршы яман ниет эдйәрлер.
9 Олар: «Ол өлүм ховплы бела учрады,
ине, ятыр, инди галмаз» диййәрлер.
10 Хатда дузумы иен,
бил баглан достум маңа хайынлык этди.
11 Эмма Сен, я Реб, маңа мерхемет эйле,
мени дикелт, мен оларың алмытыны берейин.
12 Душманларым менден үстүн чыкмаса,
Сениң менден хошалдыгыңы билерин.
13 Сен мени айыпсызлыгымда беркидйәң;
Өз хузурыңда эбедилик дурузяң.
14 Ысрайылың Худайы Реббе
алкыш болсун эзелден эбедә ченли!
Омын! Омын!

ИКИНҖИ КИТАП

(41 – 71-нҗи мезмурлар)

41-нҗи мезмур

41 *Саз ёлбашчысына. Кораның несиллериниң маскили.*

2 Кейигиң акар сувлары күйсейши кимин,
эй, Худай, җаным Сени күйсейәр!
3 Худая, дири Худая тешнедир җаным,
хачан гөреркәм мен Худайың йүзүн?
4 Диенлеринде дынгысыз: «Ханы Худайың?»
гөзяшларым еке-тәк азыгым болды.
5 Мен йөрәрдим җемагат билен,
байрам эдйән халкы
әкидердим Худай өйүне;
олар шатланып, нагма айдарды.
Шу затлары ятлан вагтымда
күйсемеден пара-пара боляр йүрегим.
6 Эй, җаным, сен нәме үчин гамланяң?
Нәме үчин сен ичимде ыңраняң?
Умыдыңы Худая багла,
мен ене Оңа – Халасгәриме ве
Худайыма өвги айдарын.
7 Эй, Худайым, ичимде җаным гамланяр,
мунуң үчин Иордан топрагында,
Хермон хем-де Мизар дагында
Сени ятлаян.
8 Чуңлук чуңлуга гыгыряр,
шаглавукларыңың овазы билен.
Сениң әхли толкунларың, силлериң кимин
мушакгатлар мениң башымдан гечди.
9 Реб гүндиз садык сөйгүсини гөркезйәр,
гиҗелерине мен Оңа нагма айдярын –
өмрүмиң Худайына дога эдйәрин,
10 Гаям болан Худайыма шейле диййәрин:
«Нәме үчин мени унутдың?
Душман мени гысан вагтында
нәме үчин гам-гуссалы гезмели?»
11 Душманларым гүнде: «Худайың ниреде?» диййәр,
кемситме аркалы сүңклерими күл-оврам эдйәр.
12 Эй, җаным, сен нәме үчин гамланяң?
Нәме үчин сен ичимде ыңраняң?
Умыдыңы Худая багла,
мен ене Оңа – Халасгәриме ве
Худайыма өвги айдарын.

42-нҗи мезмур

42 Эй, Худай, Сен мени акла!
Худайсыз миллетден алып бер мениң хакымы,
хилегәр ве адалатсыз адамдан халас эт мени.
2 Чүнки пена тутунян Худайым Сенсиң.
Сен нәме үчин мени терк этдиң?
Душман мени гысан вагтында,
нәме үчин гам-гуссалы гезмели?
3 Сен хакыкатыңы, нуруңы ибер,
гой, олар ёл гөркезсин маңа;
гой, олар мени әкитсин,
мукаддес дагыңа ве яшалгаңа.
4 Шонда Худайың гурбанлык сыпасына,
кейпикөклүгим болан Худайыма бararын.
Эй, Худай, мениң Худайым,
мен Саңа лирада † өвги нагмасыны айдарын.
5 Эй, җаным, сен нәме үчин гамланяң?
Нәме үчин сен ичимде ыңраняң?
Умыдыңы Худая багла,
мен ене Оңа – Халасгәриме ве
Худайыма өвги айдарын.

43-нҗи мезмур

43 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Кораның несиллериниң маскили.*

2 Эй, Худай, гулагымыз билен эшитдик;
аталарымызың дөврүнде, гадым эйямда
олар бизе Сениң эденлериң барада
гүррүң бердилер.
3 Миллетлери ковуп Өз элиң билен,
Сен аталарымыза ер бердиң.
Халклары вес-вейран эдип,
Сен аталарымызы яйратдың.
4 Олар юрды эелемедилер гылыҗы билен,
еңши газанмадылар голлары билен –
Сениң элиң, голуң, йүзүңиң нуры эдендир муны;
чүнки Сен җуда сөйдүң олары.
5 Сенсиң мениң Патышам хем-де Худайым.

† Лира – киришли саз гуралы. Сөзлүге серет.

Якуп үчин еңишлери Сен буюр.
6 Душманларымызы басгыларыс Сениң кувватың билен,
гаршыдашларымызы депгиләрис Сениң адың билен.
7 Мен өз яйыма бил багламаян,
мени халас этмейәр мениң гылыҗым.
8 Сенсиң бизи халас эден душманларымыздан,
Сенсиң бизи йигренйәнлери утанҗа гоян.
9 Узаклы гүн Худай билен магтанярыс
Сениң адыңа бакы шүкүр эдерис. *Села*
10 Йөне инди бизи ташладың, утанҗа гойдуң,
гошунларымыз билен биле гитмейәрсиң Сен.
11 Бизи душмандан гачар ялы этдиң Сен,
бизи йигренйәнлер бизи талаяр.
12 Бизи гоюн кимин иймәге бердиң,
Сен миллетлер арасында бизи пытратдың.
13 Сен Өз халкыңы хайырсыз сатдың,
оларың бахасындан хайыр гөрмедиң.
14 Гоңшы халкларың өңүнде биз йүзүгара,
гөз-гүлбан этдиң, төверек-даша этдиң масгара.
15 Миллетлериң дилине дүшүрдиң бизи,
халклар яйкаярлар бизе башыны.
16 Мыҗабат йөңкейәниң, дил етирйәниң сесинден яңа,
душмандан ве өч аляндан яңа,
узаклы гүн рысвалыгым гаршымда,
мениң йүзүми утанч бүреди.
18 Башымыза инди буларың бары,
йөне унудан дәлдирис Сени,
хыянат этмедик Сениң әхтиңе.
19 Бизиң йүрегимиз Сенден дәнмеди,
әдимлеримиз Сениң ёлуңдан чыкмады.
Сен болса бизи шагаллар меканында
күл-пеекун этдиң,
өлүм көлегеси билен Сен бизи өртдүң.
21 Эгер Худайымызың адыны унудан болсак,
бир ят таңра эллеримизи узадан болсак,
22 Худая аян болмазмыды бу?
Ол билйәр-ә йүрекдәки сырлары!
23 Биз хер гүн Сениң үчин өлдүрилйәрис,
биз дамагы чалынҗак гоюн сайылярыс.
24 Оян, я Таңры, нәме үчин уклаяң?
Галк Сен, бизи бакы ташлама.
25 Нәме үчин Сен йүзүңи гизлейәң,
мушакгат билен хасратымызы унудяң?
26 Биз гара ере язылып гитдик,
инди топракдан галып билемзок.
27 Галк-да, бизе көмек эт,
садык сөйгиң хатырасына бизи халас эт.

44-нҗи мезмур

44 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Лилия» әхеңинде айдылян. Кораның несиллериниң маскили. Сөйги нагмасы.*

2 Ягшы сөзлер җошяр мениң калбымдан,
дүзен шыгырларымы патыша айдып берйәрин;
дилим чаласын языҗының галамы кимин.
3 Ынсан огулларының ичинде иң гөрмегейи сен,
мерхемет сачыляр сениң дилиңден;
шоңа гөрә Худай сени бакы ялкады.
4 Эй, эдермен, дак гылыҗы билиңе,
беслен шөхратыңа хем-де шаныңа.
5 Хакыкат, песпәллик, догрулык үчин,
сен өз шаныңда еңишли атлан;
сениң голуң гудрат гөркезсин.
6 Окларың душманларыңың йүрегине санҗылар;
сениң аякларыңың астына халклар йыкылар.
7 Эй, патыша, Худайың саңа берен шалыгы,
довам эдер бакы, эбеди [†],
Сениң шалык хасаң – адалатлылык хасасы.
8 Сен догрулыгы сөйүп, йигренйәрсиң пислиги.
Шонуң үчин Худай, сениң Худайың,
сени ёлдашларың ичинден сечип-сайлады,
башыңа шатлык ягыны гуйды [††].
9 Эгинбашың мүр, ахалот, далчын ыслыдыр;
пил сүңкүне безелен көшклерден яңланян сазлар
сени шат эдйәр.
10 Ша гызлары бардыр хорматлы зенанларыңың ичинде,
опыр тылласына бесленен ша гызы дур сениң сагыңда.
11 Эй, ша гызы, диңле, ойлан хем-де гулак гой,
сен өз халкыңы, атаң өйүни унут.
12 Ша арзувлар сениң гөзеллигиңи,
ол сениң хожайының, оңа тагзым эт.
13 Сур шасының гызы саңа совгат гетирер,
халкың барлы адамлары гөвнүңи авлар.
14 Ша гызы не гөзел өз көшгүнде!
Онуң лыбаслары алтын-зерден докалан.
15 Ол ал-элван лыбасда ша янына элтилер,
онуң кенизлери, улугызлар ша гашына элтилер.
16 Шатлык-шагалаң билен гетирилйәрлер,
патышаның көшгүне олар гирйәрлер.
17 Огулларың гечер сениң аталарыңың орнуна,
олары хөкүмдар белләрсиң тутуш ериң йүзүне.
18 Мен несилден-несле ыглан этҗек адыңы,
шоңа гөрә, элмыдама ве бакы
халклар сени шүкүрлере бесләрлер.

---

† *Эй, патыша, Худайың саңа берен шалыгы я-да Эй, Худай, Сениң тагтың* †† *Яг гуйды – кимдир бириниң башына яг гуюп, патышалыга я-да руханылыга беллеме дессуры. Сөзлүге серет.*

45-нҗи мезмур

45 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына, сопрана дережесинде. Кораның несиллериниң нагмасы.*

2 Худай бизиң пенамыз хем-де гүйҗүмиз,
Ол мушакгат вагты дадымыза етишйәр.
3 Шонуң үчин горкмарыс ер ыранса-да,
даглар деңзиң багрына ыңдарылса-да,
4 оларың сувлары гүвләп, җошса-да,
зарбындан яңа даглар сарсса-да. *Села*
5 Бир деря бар, онуң акымлары шат эдйәр
Худайың шәхерини –
Бейик Худайың мукаддес месгенини.
6 Худай бу шәхериң ортарасында, ол сарсдырылмаз,
Худай оңа көмек эдер сәхер чагындан.
7 Миллетлер арлаяр, шалыклар-да ыраняр,
Ол гыгыряр – шонда дүнйә эрейәр.
8 Хөкмүрован Реб бизиң билендир,
Якубың Худайы беркитмәмиздир.
9 Гелиң, гөрүң Реббиң эденлерини,
ер йүзүне гетирен вейранлыгыны.
10 Ол ериң уҗуна ченли урушлары тогтадяр,
яйлары күл-оврам эдйәр,
найзалары икә бөлүп ташлаяр,
галканлары от-ялында яндыряр.
11 Реб шейле дийййәр:
«Сакланың, билиң: Худай Мендирин!
Миллетлер арасында бейгелдилерин
тутуш ер йүзүнде бейгелдилерин».
12 Хөкмүрован Реб бизиң билендир,
Якубың Худайы беркитмәмиздир. *Села*

46-нҗы мезмур

46 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Кораның несиллериниң мезмуры.*

2 Эй, әхли халклар, эл чарпышың!
Худая хешелле какың!
3 Бейик Худай–Ребден горкмалыдыр,
чүнки Ол бүтин ер йүзүниң Бейик Шасыдыр.
4 Ол халклары бизиң голастымыза берди,
миллетлери аяк астымыза чөкерди.
5 Реб сайлап-сечип, бизе юрт берди,
биз – Онуң сөййән халкы. *Села*
6 Худай халкың шадыян сеслери билен,
Реб сурнайларың сеслери билен ёкары чыкяр.
7 Нагма айдың, нагма айдың Худая,
нагма айдың, нагма айдың Шамыза!
8 Чүнки Худай тутуш ериң Шасыдыр,
Оңа мезмур билен нагмалар айдың.
9 Миллетлере хөкүмини йөредйәр Худай,
Өз мукаддес тагтында отуряр Худай.
10 Ыбрайым Худайының халкына гошулмак үчин,
халкларың асылзадалары йыгнанышдылар;
чүнки тутуш ериң шалары Худайыңкыдыр;
Ол беленде галдырыландыр.

47-нҗи мезмур

47 *Кораның несиллериниң нагмасы. Мезмур.*

2 Реб бейикдир,
Худайымызың шәхеринде,
Онуң мукаддес дагында
Ол аша шөхратландырылмага мынасыпдыр.
3 Белент, гөзел Сион † дагы
тутуш ер йүзүниң шатлыгыдыр;
Сион дагы Бейик Шаның шәхери,
ол Сапон дагының чүр башы ялыдыр.
4 Худай онуң галасында
Өзүни беркитме хөкмүнде танадяр.
5 Ине, патышалар агыз бирикдирдилер,
билеликде ол ерлерден гечдилер.
6 Олар оны гөренлеринде хайран галдылар,
довла дүшүп, гачып гитдилер.
7 Шол ерде сандырама тутды олары,
догурян аялың бургусы ялы.
8 Гүндогар елиң Таршыш гәмилерини
чым-пытрак эдиши ялы,
Сен дерби-дагын этдиң олары.
9 Биз шәхериң шөхратыны эшитдик,
инди болса оны:
Хөкмүрован Реббиң шәхерини – Худайымызың шәхерини
өзүмиз гөрдүк.
Ол оны эбеди беркарар эдер. *Села*
10 Эй, Худай, ыбадатханаңда
ойланярыс садык сөйгиң барада.
11 Эй, Худай, Сениң адың дей,
алкышың-да ериң дөрт күнҗүне етйәр.
Сениң элиң адалатдан долудыр.
12 Гой, Сион дагы бегенсин.
Сениң адалатлы хөкүмлериң хатырасына,
Яхуданың гызлары, гой, шат болсун.
13 Сионың дашында гезип, оны айланың,
онуң диңлерини сиз санап чыкың.
14 Онуң ички беркитмелерине үнс бериң,
гелҗек несле айтмак үчин,
онуң көшклерине айланып чыкың.
15 Чүнки бу Худай шунуң ялыдыр,
Ол эбеди ве бакы Худайымыздыр;
өмүрбойы бизе ёл гөркезҗек Олдур.

48-нҗи мезмур

48 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Кораның несиллериниң мезмуры.*

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

2 Эй, әхли халклар,
эй, дүнйәде яшаянлар,
әхлиңиз муны эшидиң.
3 Сада халк ве бегзадалар,
бай ве пукара – барыңыз диңләң.
4 Мениң агзым даналыгы сөзлесин,
йүрек пикирлерим дүшүнҗе берсин.
5 Мен бир тымсала гулак герейин,
мукам билен маталымы чөзүп берейин.
6 Мушакгатлык вагтында,
душманлар нәхак ере маңа хүҗүм эденде,
мен нәме үчин горка дүшейин?
7 Байлыгына бил баглаян ынсанлар,
мал-мүлкүниң көплүгине магтаняр.
8 Ынсан доганының эбеди яшары ялы,
хем-де габры гөрмези ялы,
пул төләп, оны азатлыга чыкарып билмез;
онуң үчин Худая төлег төлемез.
Догрудан-да, җан азатлыгыны газанма гыммат,
муны хич ким башарып билмез.
11 Себәби ол акылдарың-да өлйәнин гөрйәр;
акмаклар-да, самсыклар-да ёк болуп гидйәр,
мал-мүлклерини башгалара галдыряр.
12 Мазарлары бакы өйлери болар †,
месгенлери гечер несилден-несле,
атларыны дакярлар өз мүлклерине.
13 Йөне ынсан хорматда галмаз,
ол ёк болуп гидйән хайванлар ялыдыр.
14 Оларың ёлы шулар ялыдыр,
акмаклык-да оларыңкыдыр.
Эмма муңа гарамаздан, индики несил
оларың магтанмасыны макуллаяндыр. *Села*
15 Олар өлүлер дүнйәсине гоюн дек сүрлер,
өлүм оларың чопаны болар;
сәхер чагы догры адамлар
оларың үстүнден агалык сүрер;
яшаян ерлеринден узакда –
өлүлер дүнйәсинде бедени чүйрәр.
16 Эмма Худай мени кабул эдер;
Ол өлүлер дүнйәсиниң ыгтыярындан,
мениң җанымы бошадар. *Села*
17 Бир адам баяп, өйүниң шөхраты артса,
муны гөрүп, умытдан дүшме.
18 Чүнки өленде яны билен хич зат әкитмез,
шөхраты онуң ызына дүшмез.
19 Яшайшында өзүни багтлы сайса-да,
(өвйәндирлер сени ровачлананыңда)
20 онуң җаны ата-бабасының янына гидер;
олар гайдып гөрмезлер нуры.
21 Хорматланса-да, муны гөтернип билмейән ынсан,
ёк болуп гидйән хайванлар дейдир.

† *Мазарлары – бу җүмле кәбир голязмаларда Олар өйлери бакыдыр өйдйәрлер*

49-нҗы мезмур

Асафың мезмуры. Нагма.

49 Худай, Бейик Худай гүрлейәр,
гүндогардан гүнбатара ченли
ер йүзүни чагыряр.
2 Гөзеллигиң найбашы болан Сиондан
Худай парлаяр.
3 Худайымыз гелйәр, үмсүм дәлдир Ол:
Онуң өңүнде от бар әхли зады ялмаян,
төверегинде – гүйчли гай-тупан.
4 Ол халкына казылык этмеклик үчин
Ери, Гөги шаятлыга чагыряр:
5 «Йыгнаң яныма садыкларымы –
гурбанлык аркалы әхт баглашанларымы».
6 Гөк ыглан эдйәр Онуң догрулыгыны,
чүнки казылык эдйән – Худайың Өзи. *Села*
7 «Мен гепләйин, сен хем диңле, эй, халкым;
Мендирин Худайың, сениң Худайың,
эй, Ысрайыл, саңа гаршы шаятлык Мен эдейин.
8 Гурбанлыкларың үчин Мен сени язгарҗак дәл,
якма гурбанлыкларың дынгысыз Мениң өңүмде.
9 Маңа не өкүз герек сениң өйүңден,
не-де эркеч – сениң агылларыңдан.
10 Чүнки җеңңел җандарларының әхлиси –
мүңлерче дагларың хайванлары Мениңки.
11 Мен билйәрин дагың әхли гушларыны,
мейдан җандарларының бары Мениңки.
12 Эгер аҗыксам-да, саңа айтмарын,
чүнки дүнйә хем ондакы әхли затлар Мениңки.
13 Өкүзлериң этини иййәринми Мен?
Эркечлериң ганыны ичйәринми Мен?
14 Сен шүкүри гурбанлык бер Худая,
Бейик Худая берен касамларыңы берҗай эт.
15 Мени чагыр мушакгат гүнде,
сени халас эдерин,
Маңа шөхрат айдарсың шонда».
16 Эмма Худай эрбет адама шейле диййәр:
«Парзларымы агзамага,
әхтими дилиңе алмага нәме хакың бар?
17 Чүнки Мениң тербийәми йигренйәрсиң сен,
сөзлерими еле совурярсың сен.
18 Бир огрыны гөреңде, оңа гошуляң,
зынахорлара шәрикдеш боляң.
19 Яманлыга бердиң сен өз агзыңы,
сениң дилиң дүзйәр хиле-пирими.
20 Сен отурып, доганыңа гаршы геплейәң,
өз эҗеңиң оглуна мыҗабаты йөңкейәң.
21 Сен булары этдиң, Мен гүрлемедим,
сен Маңа хем өзүң ялыдыр өйтдүң.
Эмма Мен саңа кәйәрин,
гөз алныңда этмишлериңи гоярын.
22 Эй, Худайы унуданлар, бу барада ойланың,

ёгса Мен сизи парча-парча эдерин,
сизи халас эден тапылмаз.
23 Шүкүр садакасыны берйән Мени сылаяр;
Мен өз ёлуны догры тутаны халас эдерин».

50-нҗи мезмур

50 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давут Батшеба билен гүнә эденден соң, Натан пыгамбер онуң янына гелйәр. Шонда Давудың айдан мезмуры.*

3 Эй, Худай, маңа рехим-шепагат эйле,
Өз садык сөйгиңиң хатырасына;
Өз мерхеметиңиң көплүгине гөрә,
Сен өчүр мениң этмишлерими.
4 Сен мени бүтинлей юв языгымдан
хем-де тәмизле мени гүнәмден.
5 Чүнки гүнәлерими боюн аларын,
гүнәм элмыдама мениң өңүмде.
6 Саңа, диңе Саңа гаршы мен гүнә этдим,
Сениң назарыңда яманлык этдим;
шоңа гөрә, Сениң сөзлериң догры,
чыкаран хөкүмиңде Сен адалатлы.
7 Хакыкы, мен гүнәли дүнйә инелим бәри,
гүнәли мен энем гөвресинде галалым бәри.
8 Ине, Сен хакыкат ислейәрсиң йүрекде,
даналыгы өвредйәрсиң мениң ичимде.
9 Мени кәкилик оты билен арассала, боларын мен пәк,
мени юв, боларын мен гардан хем ап-ак.
10 Маңа эшитдир шатлыкдыр бегенч сесини,
мени песелтдиң, инди болса, мен шатланайын.
11 Мениң гүнәлеримден сов Сен йүзүңи
хем-де өчүр мениң языкларымы.
12 Эй, Худай, менде пәк йүрек ярат
ве ичимдәки хакыкат рухуны өзгерт.
13 Сен Өз хузурыңдан мени ташлама,
менден Мукаддес Рухуңы алма.
14 Өз халас эдишиңиң шатлыгыны Сен маңа гайтар,
ыхласлы рух берип, маңа сөйгет бол.
15 Шонда Сениң ёлларыңы битабынлара өвредерин мен,
гүнәкәрлер хем Саңа өврүлер.
16 Эй, Худай, мени халас эйлейән Худай!
Дөкен ганымың гүнәсинден Сен мени гутар,
дилим Саңа – Халасгәриме нагмалар айдар.
17 Я Таңры, ач Сен мениң агзымы,
мениң дилим Саңа алкышлар айтсын.
18 Сен гурбанлык исләңок, ёгса берердим,
якма гурбанлыклары берсем-де, разы болмарсың.
19 Сынык рух – Худайың гөвнүнден турян гурбанлык;
эй, Худай, сынык, өкүнчли рухы
Сен кемситмерсиң.
20 Сиона Өз керемиң билен Сен ягшылык эт,
ве Иерусалимиң диварларыны Сен дикелт.
21 Шонда догрулык гурбанлыклары, якма гурбанлыклары,
тутуш якма гурбанлыклары-да
Сениң гөвнүңден турар.
Шонда Сениң гурбанлык сыпаларыңда
өкүзлер садака берлер.

51-нҗи мезмур

51 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Эдомлы Дөвег Шавула гелип, Давут Ахымелегиң өйүне барып етендигини хабар беренде, Давудың айдан маскили.*

3 Нәме үчин яманлык билен өвүнйәң, эй, эдермен?
Худайың садык сөйгүси хемише мениң билен!
4 Сениң дилиң дүзйәр вейранчылыклары,
ол йити пәки кимин ишләп дүзйәр хиләни.
5 Сен ягшылыкдан яманлыгы халаяң,
хакыкаты сөзләниңден – ялан айтмагы.
6 Эй, хилели дил,
сен халаяң әхли хеләклейҗи сөзлери!
7 Эмма Худай сени бакы хеләкләр,
сени тутуп, чадырыңдан чекип чыкарар,
яшайыш топрагындан көкүңи сограр. *Села*
8 Догры адамлар муны гөрүп, горкарлар,
оңа гүлүп, шейле диерлер:
9 «Ине, бу адам Худайы өзүне пена этмеди,
өз байлыгының көплүгине баглады били;
ол өз байлыгындан † пена гөзледи».
10 Мен болса Худайың өйүндәки
гөк өвүсйән зейтун агаҗы ялы;
Худайың садык сөйгүсине
эбеди ве бакы баглаян били.
11 Эденлериң үчин Саңа бакы шүкүр эдерин;
Саңа садык боланларың җемагатында
Сениң ягшы адыңа умыт багларын.

52-нҗи мезмур

52 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Үфленип чалынян саз гуралында. Маскил. Давудың мезмуры.*

2 Акмаклар йүрегинде: «Худай ёк» диййәрлер.
Олар азярлар ве йигренҗи ишлери эдйәрлер;
ягшылык эдйән ёк.
3 Пайхаслы ве Худайы агтарян бармыка дийип,
Худай гөклерден адамзада назар айлаяр.
4 Оларың хеммеси ёлдан чыкдылар,
бары дең дережеде харам болдулар;
ягшылык эдйән ёк, ёк еке бири-де.

---

† *Байлыгындан – кәбир голязмаларда җенаятындан*

5 Эйсем дүшүнмейәрми әхли беткәрлер?
Олар халкымы чөрек ялы иййәрлер
хем-де Худайы чагырмаярлар.
6 Олар горкы ёк ерде горка дүшерлер,
чүнки Худай сени габанларың сүңклерини дагадар.
Сен олары галдырарсың уяда,
чүнки олары Худай рет этди.
7 Вах, гелседи Сиондан Ысрайыл еңши!
Худай халка өңки абаданчылыгыны гайтарып беренде,
Якуп бегенер, Ысрайыл хем шатланар.

53-нҗи мезмур

53 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гуралында. Маскил. Зиплилер гелип, Шавула: «Давут бизиң арамызда гизленйәр» диенлеринде, Давудың айдан мезмуры.*

3 Эй, Худай, мени халас эт Өз адың билен,
мени акла Сен гудратың билен.
4 Эй, Худай, мениң догамы эшит,
Сен агзымың сөзлерине гулак гой.
5 Чүнки гелмишеклер гаршыма галды,
сүтемкәрлер җанымың кастына чыкды;
олар Худайы әсгермейәрлер. *Села*
6 Мениң үчин болса Худай көмекдир!
Таңры сөйгетлейәр мениң җанымы.
7 Ол душманларымың эден яманлыгыны
оларың өз башларына индерер.
Өз вепалылыгың хатырасына ёк эт олары.
8 Саңа хөвес билен гурбанлык кесейин,
я Реб, Сениң ягшы адыңа шүкүр эдейин.
9 Чүнки Ол мени әхли мушакгатдан халас эйледи,
гөзүм душманларыма еңиш билен гарады.

54-нҗи мезмур

54 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гуралында. Давудың маскили.*

2 Эй, Худай, гулак гой мениң догама,
рет этме ялбарышымы.
3 Мени үнсли диңле хем-де җогап бер,
пикирлерим мени бирахат эдйәр;
душманың сесинден яңа,
эрбет адамың зулумындан яңа,
мениң башым чашды.
Чүнки олар маңа сүтем эдйәрлер,
гахарларының аҗысыны пүркйәрлер.
5 Йүрегим эзъет чекйәр ичимде,
өлүм ховпы абанды мениң үстүме.
6 Горкы билен галпылды үстүме инди,
мени айылганч горкы гаплады.
7 Дийдим: «Вах, кепдери кимин ганатларым болсады!
учуп гидип, асудалыкда болардым.
8 Хакыкы, узаклара –
чөл-беевана тарап гачардым. *Села*
9 Гүйчли елден, гай-харасатдан
гачалгама тарап мен ховлугардым».
10 Булашдыр, я Таңры, аларт агызларыны,
чүнки гөрдүм шәхерде зорлук, җенҗели.
11 Гиҗе-гүндиз диварларының үстүнде айланяр олар,
онуң ичинде хорлук, эзъет бар.
12 Онуң ортасында вейранчылык бар,
зулум, хиле көчелеринден хич айрылмаяр.
13 Чүнки мени яңсылаян душман болсады –
муңа чыдардым,
мени йигренйән өзүни менден ёкары тутсады –
ондан гизленердим.
14 Эмма муны эдйән сен,
ягны өзүм билен дес-дең тутаным:
мениң достум хем-де яраным.
15 Сениң билен йүрекден сөхбет эдердик,
җемагат билен Худай өйүне биле гидердик.
16 Гой, өлүм оларың башына инсин,
олар өлүлер дүнйәсине, гой, дири барсын,
чүнки яманлык бар өйлеринде, араларында.
17 Мен болса чагырарын Худайы,
халас эдер Реб мени.
18 Агшам, эртир, гүнорта чагы
мен ялбарып, нала чекйәрин,
Ол эшидйәр мениң сесими.
19 Маңа гаршы болан урушда
Ол халас эдер мениң җанымы,
чүнки көплер чыкды мениң гаршыма.
20 Овалдан тагтында отуран Худай эшидер
хем-де олара гайтавул берер.
Чүнки оларда өзгеришлик ёк,
Худайдан олар горканок.
21 Ёлдашым достуна элин галдырды
хем-де эден әхтини бозды.
22 Онуң гепи балдан сүйҗүди,
калбында болса уруш-җең барды.
Онуң сөзлери ягдан юмшакды,
аслында велин сырылан гылычды олар.
23 Сен йүкүңи Реббиң үстүне йүкле,
Ол сени сөйгетләр.
Ол догры ынсаның ыранмагына
хич хачан ыгтыяр этмез.
24 Эмма Сен, эй, Худай,
өлүм чукурына индерерсиң олары;
ганхорлар ве хилегәрлер
өмүрлериниң ярыны хем яшамаз;
мен болса Саңа бил багларын.

55-нҗи мезмур

55 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Узакдакы дуб агаҗының үстүнде отуран кепдери» мукамының әхеңинде чалынян. Гат шәхеринде пилиштлилер Давуды тутанларында, онуң айдан миктамы.*

2 Эй, Худай, маңа мерхемет эйле,
чүнки адамлар мени депгилейәрлер;
душманлар узаклы гүн маңа сүтем эдйәрлер.
3 Душманларым узаклы гүн мени депгилейәрлер,
чүнки мениң билен урушянлар көп, эй, Бейик
Худай!
4 Мен горка дүшенимде Саңа бил баглаяндырын.
5 Худайы Онуң вадасы үчин шөхратландырярын,
Оңа бил баглап, горкмаярын мен;
ынсан маңа нәме эдип билсин?
6 Олар узаклы гүн ёйяр мениң сөзлерми,
маңа зыян этмәге гөнүкдирилен бар ниетлери.
7 Олар дил дүвүшйәр хем-де гизленйәр,
җанымы алмак үчин мени аңтаяр.
8 Эйсем олар гүнә этсе-де, гачып гутулармыка?
Эй, Худай, газабыңда боюн эгдир халклары!
9 Сергездан гезен гүнлерим Сенде саналгы,
мениң гөзяшларым Сенде язылгы;
олар Сениң китабыңда язылгы дәлми?
10 Сени чагыранымда душманларым ызына
дөнйәр;
билйәрин: Худай тарапдарымдыр.
11 Худая – вадасы үчин шөхратландырярын,
Реббе – вадасы үчин шөхратландырярын,
12 Худая бил баглаян, горкмаярын мен;
ынсан маңа нәме эдип билсин?
13 Эй, Худай, Саңа берен касамларымы берҗай
эдерин,
Саңа шүкүр гурбанлыкларыны хөдүр эдерин.
14 Чүнки Сен җанымы өлүмден халас эйледиң;
яшайыш нурунда Худай өңүнде гезерим ялы,
Сен аякларымы бүдремекден сакладың.

56-нҗы мезмур

56 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Хеләк этме» әхеңинде айдылян. Давудың Шавулдан говага гачанда айдан мезмуры.*

2 Маңа мерхемет эт, эй, Худай, маңа мерхемет эт,
чүнки мениң җаным Саңа сыгыняр.
Мен бела-бетер гечип гидйәнчә,
Сениң ганатларыңың саясында гизленҗек.
3 Мен чагырарын Бейик Худайы –
мен бабатда ниетини берҗай эдйән Худайы.
4 Ол гөкден көмек иберип, мени халас эдер,
маңа сүтем эдйәни утанҗа гояр.
Худай сөйгүсини, вепадарлыгыны иберер.
5 Мен арсланларың арасында,
вагшы хайванлар ялы адамларың арасында
ятырын;
оларың дишлери найза, ок ялы,
кесгир гылыч ялы оларың дили.
6 Эй, Худай, гөклерден-де ёкары бейгел!
Тутуш ер йүзүне долсун Сениң шөхратың!
7 Олар әдимлериме дузак гурдулар –
гайгыдан яңа билим бүкүлди.
Олар өңүмде чукур газдылар –
йөне өзлери оңа дүшдүлер.
8 Йүрегим сарсмаз, эй, Худай, сарсмаз йүрегим:
мен нагмалар айдып, мукам чаларын.
9 Оян сен, эй, мениң йүрегим.
Ояның, арфа хем лира!
Мен даңы ояраргын нагмалар билен.
10 Я Таңры, халклар арасында Саңа шүкүр эдерин.
Миллетлер арасында Саңа нагма айдарын.
11 Чүнки Сениң сөйгиң гөклере етйәр,
вепалылыгың булутлара дирейәр.
12 Эй, Худай, гөклерден-де ёкары бейгел!
Тутуш ер йүзүне долсун Сениң шөхратың!

57-нҗи мезмур

57 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Хеләк этме» әхеңинде айдылян. Давудың миктамы.*

2 Эй, хөкүмдарлар, догрудан-да, адалатлы казылык
эдйәңизми?
Сиз ынсан огулларына йүз гөрмезден хөкүм
чыкаряңызмы?
3 Ёк! Сиз калбыңызда адалатсызлык дүзйәңиз,
эллериңиз зорлук сачяр ериң йүзүне.
4 Эрбетлер эне ятгысындан бәри догры ёлдан
азашандырлар,
дүнйә иненлери бәри ялан сөзләп,
ялңышяндырлар.
5 Олар алахөврен ялы зәхерлидирлер.
Олар өкде җадыгөйүң я-да
овсунчының җадылайҗы сесини эшитмейән
кер кепҗебаш ялы гулакларыны дыкярлар.
7 Эй, Худай, агызларында күл эт олаң дишини,
я Реб, оврат ёлбарсларың гыйык дишини.
8 Олар акып гидйән сув дек, гой, йитип гитсин,
окларыны ченәнлеринде уҗы күтелсин.
9 Гой, эрәп гиден балыкгулак дей болсун,
аялың дүшен чагасы дей гүнеш гөрмесин.
10 Олар бөвүрслен дей тикен чыкарманкалар,
гөк болсун, гуры болсун, гой, түвелей әкитсин.
11 Өч алнаныны гөренде догры ынсан шат болар,
эрбедиң ганында аякларыны ювар.
12 Ынсан диер: «Догрудан-да, догры ынсана сылаг
бар экен!

Догрудан-да, дүнйә казылык эдйән Худай бар экен!»

58-нҗи мезмур

58 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Шавул Давуды өлдүрмек үчин адамлары иберип, онуң өйүни гаравулладанда, Давудың айдан миктамы. «Хеләк этме!» әхеңинде айдылян.*

2 Эй, Худайым, халас эт мени ягыларымдан,
гора мениң гаршыма баш галдырянлардан.
3 Яманлык эдйәнлерден Сен мени гутар,
ганхорлардан мени халас эт.
4 Ине, олар мени өлдүрмек үчин букуда ятяр,
гүйчлүлер маңа гаршы дил бирикдирйәр,
ёгса языгым-да, гүнәм-де ёк, я Реб!
5 Этмишим болмаса-да, маңа хүҗүм этмәге олар ховлугяр,
маңа көмек этмек үчин оян ве серет!
6 Эй, Хөкмүрован Бейик Худай, Сен Ысрайылың Худайы!
Галк Сен әхли миллетлере җеза бермеклик үчин,
хайын бетпәллериң хич бирине Сен рехим этме. *Села*
7 Олар хер гүн агшам ызларына доланяр,
итлер дек увлашып, шәхерде сүмсүнип йөрйәр.
8 Ине, олар агызларындан эрбетлик сачяр,
диллери ажылык пүркйәр.
Олар: «Ким эшидер?» дийип ойлаяр.
9 Эмма Сен, я Реб, оларың үстүнден гүлйәң,
әхли миллетлери масгаралаяң.
10 Эй, Гүйҗүм, мен Саңа интизардырын,
эй, Худай, Сен – мениң беркитмәм.
11 Худайым садык сөйгүси билен мени гаршылар,
маңа душманларымың еңлишини гөркезер.
12 Эй, галканымыз Таңры!
Олары өлдүрме, ёгса халкым унудар,
олары Өз гудратың билен даргат-да, дызына чөкер.
13 Олар агызларының гүнәси үчин,
диллериниң сөзлери үчин,
айдян гаргышлары, ялан сөзлери үчин,
текепбирликлерине, гой, өзлери чолашсын.
14 Сен газабыңда ёк эт олары,
тә түкенйәнчәлер ёк эт олары.
Гой, мәлим болсун:
Худай Ысрайылың ве тутуш ер йүзүниң Хожайыныдыр. *Села*
15 Олар хер гүн агшам ызларына доланяр,
итлер дек увлашып, шәхерде сүмсүнип йөрйәр.
16 Олар иймит гөзләп эйләк-бейләк уруняр,
гарынлары доймаса, хыңранышяр.
17 Мен болса Сениң гудратың хакда нагма айдарын,
ир сәхерде садык сөйгиң хакда нагма айдарын.
Чүнки Сен маңа беркитме болдуң,
мушакгатлы гүнде Сен пенам болдуң.
18 Эй, Гүйҗүм, мен Саңа нагма айдарын,
чүнки, эй, Худай, мениң беркитмәм – Сенсиң.
Сен мени вепалылык билен сөййән Худайсың.

59-нҗы мезмур

59 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Әхт лилиясы» әхеңинде айдылян. Арам-Нахарайым, Арам-Соба билен уршанда ве Ёвап ызына доланып гелйәркә, Дузココ*

3 Эй, Худай, бизи рет этдиң, бизиң хатарымызы бөвүсдиң,
газапландың: вах, гайдып берсене өңки абаданлыгы!
4 Сен ери сарсдырдың, оны җайырдың,
ярыкларыны беҗер, титрейәндир ол.
5 Агыр гүне салдың Сен Өз халкыңы,
бизе энтедиҗи шерап ичирдиң.
6 Оклардан гутулып билери ялы,
Өзүңден горкянлара Сен нышан бердиң. *Села*
7 Өз сөййәнлериңиң гутулып билери ялы,
голуң билен халас эт, бизе җогап бер.
8 Вада берди Худай Өз мукаддес өйүнден:
«Улы шатлык билен Мен Шекеми бөлерин
хем-де Сукот дересини өлчәрин.
9 Гилгат Мениңки, Манаша Мениңки,
Эфрайым – тувулгам,
Яхуда – патышалык хасам.
10 Мовап – ювунмак үчин легеним,
Эдомың үстүне зыңарын Мен чарыгымы.
Пилишт топрагында еңиш дабарасы билен гыгырарын Мен».
11 Берк гала ким мени элтер?
Мени Эдома ким алып гидер?
12 Эй, Худай, эйсем Сен бизи рет эдәйдиңми?
Эй, Худай, инди гошунларымыз билен гитҗек дәлми Сен?
13 Душманларымыза гаршы бизе көмек эт,
себәби ынсан көмеги бидерек затдыр.
14 Худай аркалы еңиш газанарыс,
душманларымызы депелеҗек Олдур.

60-нҗы мезмур

60 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гуралында. Давудың мезмуры.*

2 Эй, Худай, эшит дат-перядымы
хем-де диңле мениң догамы.
3 Мениң калбым гам лайына батанда,
Сени чагырярын ериң уҗундан;

чыкып билмеҗек гаяма Сен мени чыкар.
4 Чүнки Сен мениң пенамсың,
душмана гаршы мәкәм галамсың.
5 Мен чадырыңда бакы месген тутайын,
ганатларыңың астында пена тапайын. *Села*
6 Сен, эй, Худай, эден касамларымы эшитдиң,
Өз адыңдан горкянлар үчин ниетленен мирасы
Сен маңа бердиң.
7 Ша өмрүниң гүнлерине гүнлер гош,
гүнлерини узалт несилден-несле!
8 Гой, ол Худайың хузурында тагтда бакы отурсын,
сөйги билен вепадарлык бер,
гой, олар оны горасын!
9 Касамларымы гүнде берҗай эдерин,
Сениң адыңа элмыдама нагма айдарын.

61-нҗи мезмур

61 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Едутуның мукамына лайыклыкда. Давудың мезмуры.*

2 Диңе Худайда ынҗаляр җаным,
Худайдандыр мениң гутулышым.
3 Ол – еке-тәк гаям хем гутулышым,
мениң беркитмәм: йыкылмарын мен.
4 Ялңыз бир ынсана гаршы чыкяр көпсанлы душман:
оларың бары мени өлдүрмеги ниет эдинйәр,
мен олар үчин гышаран дивар, чагшан хаят дек.
5 Оларың бар ниети мени бейикликден песе дүшүрмек;
олар ялан сөзлемекден леззет алярлар,
агызлары билен ак пата берйәрлер,
йүреклеринде болса нәлетлейәрлер. *Села*
6 Диңе Худайда ынҗаляр җаным,
Худайдадыр мениң умыдым.
7 Ол – еке-тәк гаям хем гутулышым,
мениң беркитмәм: ыранмарын мен.
8 Худайдадыр гутулышым хем-де шөхратым,
Худайдадыр мәкәм гаям ве мениң пенам.
9 Эй, халк, элмыдама Оңа бил баглаң;
йүрегиңизи Онуң өңүнде дөкүң,
чүнки Худайдыр бизиң пенамыз. *Села*
10 Ынсанлар бидерек затдыр,
ынсан огуллары бир ялан затдыр.
Оларың хеммесини терезә гойсаң,
ховадан хем еңил болар олаң аграмы.
11 Талаңчылыга сиз бил багламаң,
огурлыга умыт багламаң,
байлык артса, оңа калбыңыз бермәң.
12 Худай маңа айтды,
мен гайта-гайта эшитдим муны:
гудрат Худайдадыр.
13 Я Таңры, садык сөйги Сениңкидир,
Сен хер кесе эденине гөрә өвезини гайтарярсың.

62-нҗи мезмур

62 *Давудың Яхуда чөлүндекә айдан мезмуры.*

2 Эй, Худай! Сенсиң Худайым,
Сени агтарярын ир сәхер билен,
мениң җаным тешнедир Саңа.
Гурак, ичгысгынч, сувсуз топракда кимин
Сени күйсейәр мениң беденим.
3 Сениң кувватыңы, шөхратыңы гөрмеклик үчин,
мукаддес өйүңде Саңа серетдим.
4 Чүнки Сениң садык сөйгиң яшайышдан ягшыдыр,
мениң дилим Саңа өвгүлер айдар.
5 Өмүрбойы Саңа алкыш окарын,
эллерими галдырып, Саңа дога эдерин.
6 Дүшегимде Сени ятлан вагтымда,
гиҗәниң нобатларында Сен хакда ойлананымда,
җаным йилик билен ягдан доян дек боляр,
шадыян дилим билен агзым Саңа өвгүлер айдар.
8 Чүнки Сен мениң көмегим болдуң;
ганатларыңың саясында шатланып,
нагма айдарын.
9 Мениң җаным Саңа мәкәм япышяр,
Сениң голуң мени голдаяр.
10 Җанымың кастына чыканлар болса,
ериң тейине инип гидерлер.
11 Олар гылыҗың зарбына берлер,
хем-де шагаллара шам болар.
12 Ша болса Худайың эденлерине шат болар;
Оңа вада берйәнлериң бары хешелле какар,
чүнки яланчыларың агзы багланар.

63-нҗи мезмур

63 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Эй, Худай, арз эденимде сесими эшит,
душман вехиминден җанымы гора.
3 Мени гизле эрбетлериң диллешмесинден
хем-де беткәрлериң гозгалаңындан.
4 Олар диллерини гылыч кимин йителдйәр;
бигүнәни букудан атмакчы болуп,
аҗы сөзлерини пейкам кимин ченейәр;
дуйман дурка оны атып, асла горкмаяр.
6 Олар яман ниетлеринден асла дәнмейәр,
гизлин дузаклары гурмак үчин дил бирикдирйәр,
«Олары гөрҗек бармы?» дийип ойланяр.
7 Олар җенаят этмеги ниет эдинйәр,
олар: «Биркемсиз хиле-пирим дүздүк,
ынсаның калбыны билип болмаяр» дийип,
бири-бирине айдяр.
8 Эмма Худай олара пейкамын атар,
олар дуйдансыз яраланар.

9 Өз диллери оларың башына етер,
олары гөренлериң бары хопугып гачар.
10 Әхли ынсанлар горка дүшерлер,
олар Худайың ишини беян эдерлер;
Онуң эдени барада пикир эдерлер.
11 Догры адам Ребде шатлансын,
гой, ол Ребби өзүне пена эдинсин;
йүреги догруларың бары магтансын.

64-нҗи мезмур

64 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Давудың мезмуры. Нагма.

2 Эй, Худай, Сен мынасыпсың Сиондакы алкыша,
Саңа берлен касамлар берҗай эдилер.
3 Сенсиң дога-дилеглери эшидйән,
әхли ынсанлар Саңа гелерлер.
4 Гүнәлер гөтерерден җуда чөкдер боланда,
Сен олары багышлаярсың.
5 Ховлуларыңда яшасын дийип сайлан ынсаның –
Өзүңе якынлашдыран ынсаның нәхили багтлы!
Сениң өйүң, мукаддес ыбадатхананың
ягшылыгындан доялы.
6 Эй, бизи халас эйлейән Худай!
Гутулышың гудратлы ишлерини гөркезмек билен,
Сен бизиң догаларымыза җогап берйәрсиң.
Ериң дөрт күнҗүниң,
умманың аңырсында яшаянларың
умыды – Сенсиң.
7 Сен Өз кувватыңы гушандың
хем-де даглары беркарар этдиң.
8 Деңизлериң тупан-харасадыны,
онуң толкунларының гүввүлдисини,
халкларың толгунмасыны
ятырян Сенсиң.
9 Хатда дүнйәниң иң чет чәклеринде яшаянларам
Сениң аламатларыңдан горкуп галпылдар;
Гүнүң догян хем-де батян еринде
Сен шатлык шовхунларыны дөредйәрсиң.
10 Сен ериң аладасыны эдйәрсиң –
оны суварярсың, болелин кувват берйәрсиң;
бол сувлы дерялар аркалы
халкың галласыны үпҗүн эдйәрсиң;
себәби Сен оны шейле гурнадың.
11 Сен онуң кешлерини сувдан гандырярсың,
онуң кеш түммеклерини текизлейәрсиң,
ягыш дамҗалары билен оны юмшадярсың,
онуң хасылыны берекетлейәрсиң.
12 Сен Өз җомартлыгыңы йыла җыга эдип гейдирйәрсиң,
гечен ерлериңден болчулык җошяр.
13 Долуп-дашяр чөл өрүлери,
байырлар хем шатлык гушаняр.
14 Өрүлер сүрүлере бесленйәр,
дерелер хем галла бүренйәр,
олар җошуп айдымлар айдяр.

65-нҗи мезмур

Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Нагма.
Мезмур.

65 Эй, тутуш ер йүзүндәки ынсанлар!
Худая хешелле какың.
2 Онуң шөхратлы адына нагмалар айдың,
Оңа аҗайып алкышлар айдың.
3 Худая дийиң:
«Эй, Худай, ишлериң ненең хайбатлы!
Кувватыңың бейиклигинден яңа
душманларың Саңа боюн болярлар.
4 Саңа сежде эдйәр бүтин ер йүзи;
олар Саңа нагма айдярлар,
Сениң адыңа нагма айдярлар». *Села*
5 Гелип гөрүң Худайың эденлерини:
Ол ынсанлар арасында эдйән ишлеринде хайбатлы.
6 Ол деңзи гуры ере өврүрди;
олар дерядан пыяда гечди;
Онуң шол ерде эденлерине шатландык.
7 Ол кувваты аркалы хөкүм сүрйәр эбеди,
миллетлере гараяр Онуң гөзлери;
гой, питнечилер баш галдырмасын. *Села*
8 Эй, халклар, Худайымыза алкышлар айдың;
Оңа айдян алкышларыңыз яңлансын.
9 Ол бизи аман галдырды,
аягымызы бүдремекден саклады.
10 Эй, Худай, Сен бизи сынап барладың,
күмшүң арассаланышы дек бизи сапладың.
11 Сен бизи дузага салдың,
аркамыза мушакгатлар йүкледиң.
12 Башымызы ынсанларың аяк астына салдың;
биз отдан гечдик, сувлардан гечдик,
ахырсоңы гиң ере бизи чыкардың.
13 Мен якма гурбанлыклар билен өйүңе барып,
Саңа эден касамларымы берҗай эдерин.
14 Кынчылыга дучар боламда,
бу вадалары дилим сөзләп,
агзым касам эдипди.
15 Саңа гурбанлык гочларың түссеси билен
семиз маллардан якма гурбанлыклары хөдүр эдерин;
өкүзлери, гочлары Саңа гурбан эдерин. *Села*
16 Эй, Худайдан горкянлар, гелиң-де, диңләң!
Онуң мениң үчин эденлерини айдып берейин.
17 Мен Оңа дат-перят этдим,
дилим билен Оны бейгелтдим.
18 Эгер йүрегимде гүнә болсады,
онда Таңры маңа гулак гоймазды.

19 Эмма Худай мени эшитди,
догамың сөзлерине Ол дыкгат берди.
20 Гой, Худая алкыш айдылсын,
чүнки мениң догамы Ол рет этмеди,
менден садык сөйгүсини Ол гайгырмады.

66-нҗы мезмур

66 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Киришли саз гуралында. Мезмур. Нагма.

2 Гой, Худай бизе мерхемет этсин, бизи ялкасын,
үстүмизе Өз йүзүниң нуруны сачсын. *Села*
3 Шонда Сениң ёлуңы билерлер ериң йүзүнде,
халас эдиш гүйҗүңи – әхли миллетлерде.
4 Эй, Худай, гой, халклар Саңа өвгүлер айтсын,
әхли халклар Саңа өвгүлер айтсын.
5 Халклар шатлансын, җошуп нагмалар айтсын,
чүнки Сен халклара адалатлы казылык эдйәрсиң,
ер йүзүндәки халклара Сен ёл гөркезйәрсиң.
Села
6 Эй, Худай, гой, халклар Саңа өвгүлер айтсын,
әхли халклар Саңа өвгүлер айтсын.
7 Топрак өз хасылыны эчилди;
Худай, бизиң Худайымыз бизе берекет берсин.
8 Гой, Худай бизи ялкасын,
дүнйәниң дөрт күнҗи Ондан эйменсин.

67-нҗи мезмур

67 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Давудың мезмуры. Нагма.

2 Худай галкар, душманлары даргадар,
Оны йигренйәнлер өңүнден гачар.
3 Сен олары дагадарсың түссәниң дагайшы кимин,
мумуң отда эрейши кимин.
Худайың өңүнден эрбетлер ёк болар.
4 Догры адамлар болса шадыян болар,
Худайың өңүнде шатлыкдан җошуп гыгырар,
бегенчден яңа хешелле какар.
5 Сиз Худая нагмалар айдың,
Онуң адына өвгүлер айдың.
Булутлара атланып Баряны арша чыкарың,
Онуң ады – Реб.
Онуң өңүнде хешелле какың.
6 Мукаддес месгенинде яшаян Худай –
етимлериң атасы, дул хатынларың хоссары.
7 Худай ялңызлары өйли-ишикли эдйәр,
туссаглары азатлыга чыкаряр;
питнечилер болса җөвзалы ерде яшаяр.
8 Эй, Худай, Сен халкыңа өңбашчылык эдеңде,
чөл-бееванда гадам ураңда,
9 Худайың, Синайдакының өңүнде –
Ысрайыл Худайының өңүнде
земин титрәп, гөклерден ягыш гуюлды.
10 Эй, Худай, Сен болелин ягыш ягдырдың,
сайлан топрагың тапдан дүшенде, оңа гүйч
бердиң.
11 Сениң халкың шол топракда яшады.
Эй, Худай, Өз ягшылыгың себәпли
Сен оны мәтәчлере тайынлап гойдуң.
12 Таңры буйрук берйәр;
оны җар эдйән аяллар – әгирт бир гошун.
13 Олар шейле диййәр:
«Гошунларың шалары гачяр, өкҗе гөтерйәр!»
Өйде галан аяллар болса олҗа пайлашяр.
14 Олар ганатлары күмше,
елеклери сап алтына гапланан
кепдерә меңзәр.
Эй, эркеклер, җең-сөвеш гүни
нәме үчин ятырсыңыз агылда?
15 Гудратыгүйчли Салмон дагында
душман шалары гарлы харасат кимин даргатды.
16 Эй, Башан дагы, Худайың дагы,
чүр башлары көп болан, эй, Башан дагы!
17 Эй, чүр башлары көп болан даглар!
Худайың Өз месгени эдип сайлан дагына,
эбеди месген тутҗак дагына
нечүн гөриплик билен середйәрсиңиз?
18 Худайың сөвеш арабалары санардан көпдүр,
оларың саны мүңлерче мүңлер.
Таңры оларың арасындадыр,
Ол Синай дагындан мукаддес өйүне гелди.
19 Сен ёкары белентлиге чыканыңда,
есирлери Өз ызыңа дүшүрдиң.
Ынсанлардан, хатда битабынлардан
Сен, я Бейик Худай, пач-хырач алдың;
Сен инди бизиң арамызда яшарсың.
20 Таңра алкыш болсун!
Ол хер гүнки йүкүмизи гөтерйәр.
Худай бизи халас эйлейәр. *Села*
21 Худайымыз – халас эйлейән Худай,
Хөкмүрован Реб – өлүмден гутарып билйәр.
22 Эмма Худай душманларының келлелерини,
гүнәден эл чекмейәнлериң узын сачлы
башларыны
күл-оврам эдер.
23 Таңры шейле дийди:
«Аягыңы душман ганына батырар ялы,
итлериң-де ондан өз пайыны ялары ялы,
олары Башандан ызына долап,
деңиз чуңлугындан алып чыкарын».
25 Эй, Худай, Сениң йөришиң –
Худайым – Патышамың
мукаддес өйүне гелши гөрүнйәр:
26 өңден багшылар, сазандалар – олаң ызындан,
депрек чалян гызлар араларында:
27 Олар шейле диййәр:
«Эй, сиз, Ысрайылың билинден өненлер!
Улы җемагатда Реббе алкышлар айдың».

28 Өңден иң кичилери болан Бенямин баряр,
мәхелледе Яхуданың шазадалары бар,
Зебулун ве Нафталы шазадалары бар,
29 Худай өңден белләпди гүйч-кувватыңы,
эй, Худай, бизиң үчин эденлериңи Сен беркит!
30 Иерусалимдәки ыбадатхананың хатырасына
миллетлериң шалары Саңа совгат гетирйәр.
31 Бу душман миллетлере темми бер,
олар гамышлыкдакы екегапанлар ялы,
сыгырлара аралашан өкүзлер ялы.
Боюн эгдир миллетлери, гой, олар бизе салгыт төлесин;
урушдан леззет тапян халклары даргат!
32 Мүсүрден бүрүнчден ясалан затлар, гой, гетирилсин,
Худая совгат гетирмек үчин Эфиоп юрды, гой, алңасасын.
33 Эй, ер йүзүндәки шалыклар!
Худая нагмалар айдың,
Таңра, эзелден бар болан гөге Мүнйәне,
алкышлар айдың.
Диңләң, ине, Ол сеси, гудратлы сеси билен сесленйәр.
35 Ыкрар эдиң: гүйч Худайыңкыдыр,
Онуң белентлиги Ысрайылың үстүндедир,
Онуң гудраты гөклер үстүндедир!
36 Худай Өз мукаддес өйүнде вехимлидир.
Ысрайыл Худайы Өз халкына гүйч-кувват берйәр.
Алкыш болсун, алкыш болсун Худая!

68-нҗи мезмур

68 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
«Лилия» әхеңинде айдылян. Давудың мезмуры.

2 Эй, Худай, мени халас эт,
чүнки сувлар бойнума етди.
3 Чуң батгалыга батып барярын,
аягымы диремәге хич ер ёк.
Чуң сувлара гирдим,
силлер мени гирдабына гаплады.
4 Мен өз перядымдан халыс ядадым,
гурап галды мениң дамагым;
Худайыма гараша-гараша гөзүм күтелди.
5 Мени нәхак ере йигренйәнлериң саны
башымың сачындан хем көп;
җаныма каст этмекчи болуп,
ялан ере маңа гүнә япян ягыларым көп.
Мен огурламадык задымы гайтарайынмы?
6 Эй, Худай, Саңа мәлимдир мең акмаклыгым,
Сенден гизлин дәлдир мең гүнәлерим.
7 Эй, Хөкмүрован Реб, Гудратыгүйчли!
Саңа умыт баглаянлар
мен зерарлы, гой, утанмасын;
Эй, Ысрайыл Худайы, Сени агтарянлар
мен зерарлы, гой, уялмасын.
8 Чүнки Сениң хатыраң үчин масгара болдум,
мениң йүзүми утанч бүреди.
9 Мен доганларыма гелмишек болдум,
эҗемиң огулларына кесеки болдум.
10 Сениң өйүңе болан ыхлас мени көйдүрди,
Саңа дил етирйәнлериң гепи башыма инди.
11 Агыз бекләп, гөзяш дөкүп, рухумы сындыранымда,
буларың бары маңа гыҗалат болды.
12 Җулы эшик эдиненимде,
оларың агыз-дилине дүшдүм.
13 Дервезеде отуранлар мениң гыбатым эдйәр,
серхошлар мен барада айдымлар дүзйәр.
14 Я, Реб хошамайлык эт-де,
догамы эшит.
Өз сөйгиңе гөрә,
халас эдиш гүйҗүңиң садыклыгында
маңа җогап бер.
15 Халас эт, мен батгалыга батмайын;
мени йигренйәнлерден,
сувларың чуңлугындан халас болайын.
16 Сил сувлары мени гирдабына салмасын,
чуңлук мени, гой, ювутмасын,
габыр үстүмден өз агзыны юммасын.
17 Я Реб, маңа җогап бер,
чүнки Сениң садык сөйгиң ягшыдыр;
болелин мерхеметиңе гөрә, маңа назар сал.
18 Сен гулуңдан Өз йүзүңи гизлеме,
эҗир чекйәрин, тизрәк җогап берсене!
19 Маңа якынлаш хем-де халас эт,
душманларымың элинден мени азат эт.
20 Сен билйәрсиң мен бабатда айдылян яман геплери,
мениң утанҗымы, бетнамлыгымы.
Сен билйәрсиң әхли душманларымы.
21 Рысвалык йүрегими перишан этди –
мен рухдан дүшдүм.
Тесселлә гарашдым, эмма болмады;
гөвүнлик берҗеклери агтардым, эмма тапмадым.
22 Олар нахар ерине маңа өт берди,
сувсанымда сирке ичирди.
23 Олара өз сачагы, гой, дузак болсун,
мыхманлары үчин бир гапан болсун.
24 Гой, гөзлери гараңкырасын, гөрүп билмесин,
олар элмыдама, гой, сандырасын.
25 Оларың үстүне Өз газабыңы дөк,
гахарыңың оды оларың үстүне инсин.
26 Гой, оларың өйлери чоларып галсын,
чадырларында хич ким месген тутмасын.
27 Чүнки олар Сениң уранларыңы ызарлаярлар,
яралан адамларыңың агырысы барада гүррүң эдйәрлер.
28 Сен оларың җезасына җеза гош,

олар Сен тарапдан, гой, акланмасын.
29 Яшайыш китабындан оларың ады бозулсын,
олар догрулар билен биле, гой, язылмасын.
30 Эмма мен бир мәтәч, эҗир чекйәрин,
эй, Худай, халас эт ве гора мени.
31 Мен нагмада Худайың адыны өвҗек,
Оны шүкүрлер билен арша чыкарҗак.
32 Бу хас көп ярар Реббиң гөвнүне
шахлы, тойнаклы өкүзден я-да бугадан.
33 Пес гөвүнлилер муны гөрүп бегенсин,
эй, Худайы агтарянлар, йүрегиңиз галкынсын.
34 Чүнки Реб мәтәчлери эшидйәр,
Өз есир халкыны гөзден салмаяр.
35 Гой, Оны шөхратландырсын асман билен ер,
деңизлер ве олардакы әхли җандарлар.
36 Чүнки Худай халас эдер Сионы,
дикелдер Яхуданың шәхерлерини,
олар орнашып, шол ере эелик эдерлер.
37 Бенделериниң несиллери ол ери мирас аларлар,
Онуң адыны сөййәнлер шол ерде месген тутарлар.

69-нҗы мезмур

69 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры. Ятланма дилеги.*

2 Эй, Худай, мени халас этмеги ниетиңе сал;
я Реб, тиз етиш мениң дадыма.
3 Җаныма каст эдйәнлериң хеммеси,
гой, утанҗа галсын, йүзи гызарсын;
башыма гелен күлпетлере шат болянлар,
ызына өврүлип, масгара болсун.
4 Маңа «хай, хай!» диййәнлер,
утанчларындан яңа, гой, довла дүшсүн.
5 Сени агтарянларың бары
Сенде бегенип, шадыян болсун;
«Худай бейикдир!» дийип,
халас эдишиңи сөййәнлер дынгысыз айтсын.
6 Мен болса гарып ве мәтәч,
йөне, эй Худай, маңа гамхорлык этгин;
Сенсиң көмегим хем Халасгәрим,
эгленме, я мениң Реббим!

70-нҗи мезмур

70 Я Реб, мен Сени пена эдинйәрин,
мени хич хачан утанҗа гойма.
2 догрулыгың билен мени халас эт, азат эт,
маңа гулак гой, тиз етиш мениң дадыма.
3 Элмыдама мени гизләп билҗйәк,
месген тутунҗак мәкәм гаям бол.
Халас болмагымы Сен эмр этдиң,
чүнки гаям, беркитмәм Сенсиң.
4 Эй, Худайым, мени халас эт эрбедиң элинден,
адалатсыз билен залымың пенҗелеринден.
5 Чүнки, эй, Хөкмүрован Реб, умыдым Сенсиң,
яшлыгымдан бил багланым Сенсиң.
6 Дүнйә иненимден Саңа даяндым,
Сен эҗемиң гөвресинден мени дүнйә индердиң;
мен Саңа дынгысыз алкыш айдярын.
7 Мен көплере тәсинлик болуп гөрүндим,
эмма Сен мәкәм пенамсың.
8 Саңа болан алкыш дүшмез дилимден,
узаклы гүн агзым долы шан-шөхратыңдан.
9 Гаррылык чагымда мени ташлама,
кувватдан дүшенимде мени терк этме.
10 Душманларым мен барада гүррүң эдишйәр,
җанымы аңтап, өзара дил бирикдирйәр.
11 Олар диййәр: «Худай оны ташлады,
ковалап, тутуң сиз оны.
Оны халас этҗек ёк инди».
12 Эй, Худай, менден дашлашма,
эй, Худайым, тиз етиш мениң дадыма.
13 Мениң ягыларым утансын, ёк болуп гитсин,
маңа яманлыгы ниет эдйәнлер
утанч билен бетнамлыга бүрелсин.
14 Мен болса хемише умыт багларын,
Саңа алкыш үстүне алкыш айдарын.
15 Дилим узаклы гүн сөзләр догрулыгыңы
хем-де халас этмек үчин эдйәнлериңи;
оларың саны акыл етирерден кән.
16 Мен Хөкмүрован Реббиң гудратлы гүйҗи билен гелерин,
Сениң, диңе Сениң догрулыгыңы ыглан эдерин.
17 Эй, Худай, яшлыгымдан маңа тербие бердиң,
мен хениз-де гудратларыңы беян эдйәрин.
18 Җар эдйәнчәм гелҗек несле гүйч-кувватыңы,
инди догулҗакларың әхлисине Сениң гүйҗүңи,
гаррасам-да, башым чаларса-да мени ташлама.
19 Эй, Худай, Сениң догрулыгың гөклере етйәр,
Сен берҗай этдиң әгирт ишлери.
Эй, Худай, бармы Сен ялы?
20 Көп гөргә, яман мушакгатлара мени учратдың,
йөне гайтадан мени яшайша говушдырарсың,
ериң тейинден мени ене чыкарарсың Сен.
21 Бейгелдерсиң мениң ат-абрайымы,
калбыма берерсиң Сен рахатлыгы.
22 Эй, Худайым, мен арфада вепалылыгыңы өверин.
Эй, Ысрайыл Мукаддеси, лирада Саңа алкыш айдарын.
23 Мен Саңа нагма айданымда,
дилим, халас болан җаным шатлык билен гыгырар.
24 Дилим узаклы гүн догрулыгыңы айдар,
чүнки маңа яманлыгы ниет эденлер
масгара болуп, утанҗа галды.

71-нҗи мезмур

Сүлейманың мезмуры

71 Эй, Худай, патыша пай бер адалатыңдан,
ша оглуна – Өз догрулыгыңдан.
2 Гой, ол догрулык билен халкыңа казылык этсин,
гарыпларыңа адалатлы хөкүм чыкарсын.
3 Гой, даглар халка абаданлык хабарыны гетирсин,
депелер адалаты, гой, ыглан этсин.
4 Ша халкың гарыпларының хакыны, гой, алып
берсин,
мәтәчлериң огулларыны халас эйлесин,
залымлары, гой, вейран этсин!
5 Тә Гүн хем Ай шөхле сачярка,
несиллербойы, гой, ол яшасын †.
6 Инсин орлан яйла бир ягмыр кимин,
ери суварян чабгалар кимин.
7 Онуң гүнлеринде адалатлык гүллесин.
Ай йитип гидйәнчә абаданчылык болсун.
8 Деңизден-деңзе,
Евфрат дерясындан ериң учларына ченли,
гой, ол өз хөкүмини йөретсин.
9 Чөлде яшаянлар оңа баш эгсин,
душманлары, гой, топрак яласын.
10 Таршыш шалары ве деңиз якасындакылар
оңа пач-хырач төлесин,
Шеба ве Себа шалары совгат гетирсин.
11 Оңа әхли шалар, гой, тагзым этсин,
оңа әхли миллетлер, гой, хызмат этсин.
12 Чүнки ол халас эдйәр мәтәҗи өзүне перят
эденде,
гарыбы-да, көмекчиси болмадык ынсанлары-да.
13 Онуң әҗизлере, мәтәчлере рехими инйәр,
ол мәтәчлериң җаныны аман галдыряр.
14 Гораяр сүтемден, зорлукдан оларың
җанларыны,
назарында гымматлы оларың ганы.
15 Патыша, гой, узак яшасын!
Шеба алтынындан оңа берилсин,
онуң үчин элмыдама дога окалсын,
узаклы гүн оңа алкыш айдылсын.
16 Юртда галла болелин болсун,
дагларың депелеринде, гой, толкун атсын,
онуң хасылы Ливандакы дей көп болсун;
шәхер халкы яйла оты кимин, гой, пажарласын.
17 Онуң ады бакы яшасын,
Гүн астында онуң ады гүллесин,
әхли халклар онда ялкансын,
әхли миллетлер оңа, гой, багтлы дийсин.
18 Ысрайыл Худайына, Реббе алкышлар болсун!
Гудратлары диңе Ол эдйәр.
19 Онуң шөхратлы адына бакы алкышлар болсун!
Онуң шөхраты тутуш ериң йүзүне долсун.
Омын! Омын!
20 Йышай оглы Давудың дога- -дилеглери
тамамланды.

ҮЧҮНҖИ КИТАП

(72 – 88-нҗи мезмурлар)

72-нҗи мезмур

Асафың мезмуры

72 Догрудан-да, Худай Ысрайыла
йүреги пәк боланлара ягшыдыр.
2 Йөне тас бүдрәпди мениң аякларым,
тас тайыпды мениң гадамларым.
3 Чүнки текепбирлере гөриплик этдим:
олар эрбетлик эдйән-де болса,
абадан дурмушларының бардыгыны гөрдүм.
4 Чүнки олар җебир чекмейәне меңзейәр,
оларың сагдын, семиз беденлери бар.
5 Олар бейлекилер ялы азап чекмейәр,
бейлекилер ялы кынчылыга
дучар болмаяр.
6 Шоңа гөрә текепбирликлери
боюнларыны монҗук кимин безейәр,
зулум олары эгинбаш кимин бүрейәр.
7 Ягдан яңа габаряр оларың гөзи,
гөвүн хыялларындан долуп- -дашяр йүреги.
8 Олар яңсылаяр, бетпәл гүрлейәр,
гопбамсырап, зулум билен горкузяр.
9 Оларың агызлары гөклере хүҗүм эйлейәр,
диллери болса ерде бош затлары яңраяр.
10 Шонуң үчин Худай халкы шолара тарап
өврүлйәр,
оларың гепине гулак габардяр.
11 Текепбирлер диййәр: «Худай биләермикә?
Бейик Худай мундан хабарлымыка?»
12 Ине, текепбирлер шейле гүрлейәр;
олар элмыдама гайгысыз-гамсыз,
өз байлыгыны артдыряндырлар.
13 Мен бидерек ере калбымы пәк саклапдырын,
гүнә этмекден сакланыпдырын.
14 Чүнки узаклы гүн кынчылыга сезевар болдум,
хер сәхерде мен әҗир чекдим.
15 «Мен хем шолар ялы гүрлеҗек»
диен болсадым,
онда Худайың халкының өңүнде
дөнүк болардым.
16 Муңа акыл етирҗек болуп пикире батдым,
эмма тә Худайың мукаддес өйүне гирйәнчәм,
бу маңа җуда кын болуп гөрүнди.
Шондан соң эрбетлериң соңуна дүшүнип галдым.

---

† Ол яшасын – кәбир голязмаларда ондан горксунлар

18 Догрудан-да, Сен сүрчек ерлерде гойдуң олары,
харабалыга дүшер ялы этдиң олары.
19 Олар бир салымда вес-вейран болды,
вехимден яңа ёк болуп гитди!
20 Эй, Таңры Сен пейда болан вагтыңда,
дүйш гөрүп оянылан пурсатдакы дей,
пуҗа чыкарарсың хыялларыны.
21 Калбым хасратдан яңа долуп-дашанда,
йүрегим санҗым-санҗым боланда,
22 надан болуп, дүшүнмәндирин,
хайван кимин болупдырын Сениң өңүңде.
23 Йөне шонда-да мыдама Сениң билендирин,
Сен тутярсың мени голумдан.
24 Несихатларың билен маңа ёл гөркезйәрсиң,
соңунда мени хормат билен кабул эдерсиң.
25 Мениң гөклерде Сенден башга кимим бар?
Сениң билен ерде-гөкде ёк мәтәчлигим.
26 Теним, йүрегим ысгындан дүшйәр,
йөне Худай йүрек кувватым, бакы несибәм.
27 Догрудан-да, Сенден узаклашянлар ёк болуп гидер,
Өзүңе бивепалык эденлери Сен ёк эдерсиң.
28 Мениң үчин болса Худая якынлашмак ягшыдыр.
Мен Хөкмүрован Ребби өзүме пена эдиндим;
мен Онуң әхли эден ишлерини ыглан эдерин.

73-нҗи мезмур

Асафың маскили

73 Эй, Худай, нәме үчин бизи хемишелик ташладың?
Нәме үчин өриңдәки гоюнлара ловлаяр Сениң газабың?
2 Ятла Сен гадымдан Өзүң үчин сайлан халкыңы –
Өзүңе тайпа эдинмек үчин азат эденлериңи,
ятла Сен месген тутунан Сион † дагыңы.
3 Мүдими харабалыклара ховлук-да, сал Сен назары –
душман вейран этди мукаддес өйүңдәки әхли затлары.
4 Ыбадат өйүңде душманларың арлап гыгырды,
олар нышанларыны шол ерде дикди.
5 Олар гөйә гүр агачлыга
палталары айлап салян кишиниң кешбиндедилер.
6 Инди болса әхли хашамларыны бир пурсадың ичинде
палта, чекич билен парчаладылар.
7 Мукаддес өйүңи ода якдылар,
Сениң месгениңи харамладылар,
оны ер билен егсан этдилер.
8 Өз-өзлерине шейле дийдилер:
«Оларың барыны табын эделиң».
Худайың юрдундакы әхли ыбадат өйлерини ода бердилер.
9 Биз гөрмейәрис гудратлы аламатлары,
инди хич бир пыгамбер хем ёк;
хачана ченли шейле болҗагыны билйән
арамызда ёк.
10 Эй, Худай, душман хачана ченли яңсыламалы?
Душман Сениң адыңа эбедилик дил етирсинми?
11 Нәме үчин голуңы ыза чекйәрсиң?
Элиңи голтугыңдан чыкарып, ёк эт олары!
12 Эй, Худай, эзелден бәри Сен Патышамсың,
ер йүзүнде халас эдиш ишлерини берҗай эдйәрсиң.
13 Гудратың билен Сен деңзи бөлдүң,
деңиз аждархаларының башларыны сувларда дөвдүң.
14 Ливятаның †† башларыны күл- -оврам эдип,
оны чөл вагшыларына шам эдип бердиң.
15 Гөзбашлар ярдырып, булаклары акдырдың,
хайбатлы дерялары гус-гуры этдиң.
16 Гүндиз Сениңки, гиҗе Сениңки,
Сен гөгүң ышыкларыны, Гүни беркарар этдиң.
17 Ериң әхли чәклерини Сен чекдиң,
Сен томсы, гышы ятратдың.
18 Я Реб, ятла душманың яңсылайшыны,
акмак халкың Сениң адыңы хар эдишини.
19 Вагшы хайванлара берме Өз гумрың җаныны,
эбедилик унутма пукараларың яшайшыны.
20 Өз әхтиңи ятла,
чүнки юрдуң әхли букы ерлери
зулум өйлеринден яңа дос-долы.
21 Эзиленлер рысва болмасын,
пукаралар, мәтәчлер адыңы шөхратландырсын.
22 Эй, Худай, галк-да, даваң үчин давалаш,
акмагың гүнузын Сени яңсылайшыны ятла.
23 Өз душманларыңың сеслерини унутма;
Саңа гаршы баш галдырянларың гохы дынгысыз артяр.

74-нҗи мезмур

74 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Хеләк этме» әхеңинде айдылян. Асафың мезмуры. Нагма.*

2 Эй, Худай, Саңа шүкүр эдйәрис,
Сен Өз барлыгыңы аян эдйәң, шүкүр эдйәрис,
Биз Сениң гудратларың хакда айдярыс ‡.
3 Диййәрсиң: «Өз беллән вагтым геленде,
йүз гөрмезлик билен хөкүм чыкарарын Мен.
4 Ер ве онуң илаты титрән вагтында,
Мендирин онуң диреглерини беркиден» *Села*

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

†† *Ливятан – деңиз аждархасы. Сөзлүге серет.* ‡ *Биз Сениң гудратларың хакда айдярыс – бу җүмле кәбир голязмаларда Сениң гудратларыңы җар эдйәрлер*

5 Өвүнжеңлере: «Өвүнмәң» дийййән,
эрбетлере: «Гүйжүңизе даянмаң» дийййән.
6 Сиз өз кувватыңыза магтанмаң,
еңсәңизи дим-дик тутуп гүрлемәң.
7 Чүнки еңиш не гүндогардан,
не гүнбатардан, не-де чөлдендир.
8 Казылык эдйән диңе Худайдыр,
бирини песелдип, бирини бейгелдйән Олдур.
9 Чүнки кәсе Реббиң элинде,
ол гүйчли гарылып, көпүклейән шерапдан долы.
Реб газабы ве шерабы кәседен гуяр:
ер йүзүниң әхли эрбетлери,
оны лөдересине ченли ичерлер.
10 Мен болса элмыдама беян эдерин,
Якубың Худайына нагма айдарын.
11 Ол эрбетлериң әхли кувватыны сындырар,
догруларың кувватыны болса Ол беленде галдырар.

75-нҗи мезмур

75 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гураллары үчин. Асафың мезмуры. Нагма.*

2 Худай Яхудада мешхурдыр,
Онуң ады Ысрайылда бейикдир.
3 Онуң чадыры Салимдедир †,
Онуң меканы Сиондадыр.
4 Ол шол ерде дөвди
отлы пейкамлары хем-де галканы,
гылыҗы хем-де сөвеш ярагларыны. *Села*
5 Сен нур дей шөхле сачярсың,
авлаглара бай болан даглардан дабаралысың.
6 Арслан йүреклилер олҗасыны алдырдылар,
олар бакы ука гитдилер.
Иң гүйчлүлериң хич бириниң-де
элини галдырмага гурбы чатмады.
7 Эй, Якубың Худайы, Сениң кәйинҗиңден
атлар, сөвеш арабалары доңуп галдылар.
8 Сен вехимлисиң!
Газаба мүнеңде ким дуруп билер?
9 Сен гөклерден ыглан этдиң карары;
ер йүзүниң әхли пукарасыны халас этмәге,
Сен казылык этмек үчин аяга галдың,
шонда ер йүзи эйменип, үмсүмлик болды. *Села*
11 Саңа өвги газандырар хатда ынсан газабы,
газабыңдан гутуланлар-да Саңа өвги айдарлар.
12 Бейик Худайыңыза садака айдың,
олары бериң,
төверегиндәкилериң бары вехимли Худая
совгат гетирсин.
13 Шазадаларың рухуны сындырян Олдур,
ер йүзүниң шаларына вехимли Олдур.

† *Салим – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады.*

76-нҗы мезмур

76 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Едутуның мукамына лайыклыкда. Асафың мезмуры.*

2 Мен Худая перят эдйәрин,
мени эшидери ялы перят эдйәрин.
3 Мушакгатлы гүнүмде Таңрыны агтарярын,
голларымы гиҗесине дынувсыз гөге герйәрин,
мениң җаным теселлини кабул этмейәр.
4 Худайы ятлап, ахы-нала чекйәрин,
Ол хакда оя батярын, рухум ысгындан дүшйәр.
Села
5 Сен мениң гөзлерими укудан гойдуң,
ынҗалыкдан гачып, гүрләп билмейәрин.
6 Гадымы гүнлер, көне дөвүр барада
оя батярын.
7 Ятлаярын,
гиҗесине өз йүрегим билен сөхбет эдйәрин
ойланярын, рухум ичгин-ичгин чинтгейәр:
8 Эйсем Таңры эбедилик рет эдәйдими?
Инди менден асла разы болмазмы?
9 Эйсем сөйгүси эбедилик кесиләйдими?
Берен сөзлерини хич хачан берҗай этмезми?
10 Худай мерхемет этмеги унудайдымы?
Гахарында рехим-шепагатыны бес эдәйдими?
Села
11 Дийдим: «Бейик Худай инди тарапымызы тутмаяр –
бу мени лапыкеч эдйәр».
12 Мен Реббиң эденлерини яда саларын,
Сениң гадымы гудратларыңы ятлап гечерин.
13 Әхли ишлериң барада пикир эдерин,
Сениң бейик ишлериң барада оя батарын.
14 Сениң ёлуң мукаддесдир, эй, Худай,
Худайымыз ялы бейик хайсы худай бар?
15 Сен гудратлары эдйән Худайсың,
Сен халклар арасында гүйҗүңи аян эденсиң.
16 Сен кувватлы голуң билен Өз халкыңы:
Якубың, Юсубың несиллерини азат эйледиң.
Села
17 Эй, Худай, сувлар Сени гөрдүлер,
Сени гөренлеринде хедер этдилер,
дүйпсүз чуңлуклар галпылдадылар.
18 Булутлар ягмыр дөкдүлер,
гөклер гүбүрдедилер,
пейкамларың чар тарапа учдулар.
19 Харасат ичинде гүррүлдиңиң сеси яңланды,
йылдырымларың дүнйәни ягтыландырды,
ер титрәп, лерзана гелди.
20 Сениң ёлуң деңиз ичреди,
Сениң ёдаң хайбатлы сувлар ичреди,
эмма аяк ызларың гөрүнмейәрди.

21 Сен халкыңа Мусаны, Харуны чопан белледиң,
олара гоюн сүрүсине дек Сен ёл гөркездиң.

77-нҗи мезмур

Асафың маскили

77 Эй, халкым, таглыматыма дыкгат бер,
мениң сөзлериме гулак гой.
2 Мен сизе тымсал айдып берейин,
гадымыетиң сырларыны беян эдейин.
3 Эшиден ве билен затларымызы,
аталарымызың бизе айданларыны.
4 Олары зүрятларындан гизлемерис биз;
Реббиң шанлы ишлерини, гүйч-кувватыны,
Онуң гөркезен гудратларыны,
гелҗек несле ыглан эдерис.
5 Гелҗек неслиң,
инди догулҗакларың билери ялы,
оларың хем өз нобатында
чагаларына айдары ялы,
умытларыны Худая баглары ялы,
Худайың эденлерини унутман,
Онуң парзларыны саклары ялы,
йүреклери Худая вепа бермедик,
рухы Оңа садык болмадык аталары дей
дикдүшди, питнечи болмазы ялы,
Ол Якубың неслине –
Ысрайыл халкына кануны берди.
Перзентлерине оны өвретмеклиги
ата-бабаларымыза Ол эмр этди.
9 Ок-яй билен ярагланан Эфрайым несли,
сөвеш гүнүнде өкҗе гөтерди.
10 Олар Худайың әхтини сакламадылар,
Онуң канунына гөрә йөремекден
йүз дөндүрдилер.
11 Унутдылар Онуң ишлерини,
олара гөркезен гудратларыны.
12 Ол Мүсүр юрдунда, Зоган дүзүнде,
аталарының өңүнде гудратлы ишлери этди.
13 Ол деңзи бөлди, олары ондан гечирди,
сувлары бир үйшмек кимин дурузды.
14 Гүндизине ёл гөркезди Ол булут билен,
бүтин гиҗе – одуң ягтысы билен.
15 Ол чөлде гаяны ярды,
чуңлуклардан дей
олары болелин сувдан гандырды.
16 Ол гаядан сувлар чогдурды,
сувлары дерялар кимин акдырды.
17 Йөне шонда-да Оңа гаршы гүнә этмеги,
чөлде Бейик Худай гаршы баш гөтермеги,
довам этдилер.
18 Йүреклеринде Худайы сынага салып,
өз күйсән иймитлерини талап этдилер.
19 Худая гаршы сөзләп, шейле дийдилер:
«Худай чөлде сачак язып билерми?
20 Хава, Ол гаяны ярып, сувлар чогдурды,
акарлары долуп-дашдырды,
эмма Өз халкына чөрек берип билерми?
Оны эт билен үпҗүн эдип билерми?»
21 Реб муны эшиденде дергазап болды,
Якуп халкына гаршы ялын туташды,
Ысрайыл халкына газабы өр боюна галды.
22 Себәби олар Худая иман этмеди,
Онуң халас эдиш гүйҗүне бил багламады.
23 Муңа гарамаздан, Ол асмана буюрды,
гөклериң гапыларыны ачып гойберди.
24 Олар иер ялы үстлерине манна ягдырды,
олара гөклериң галласыны иберди.
25 Адам огуллары перишделериң чөрегини ийди,
Ол олара болелин иймит иберди.
26 Гөклерде гүндогар елини Ол өвүсдирди,
кувваты билен гүнорта елини Ол гөнүкдирди.
27 Эт ягдырды үстлерине бир тозан кимин,
ганатлы гушлары – деңиз чәгеси кимин.
28 Булары гачырды чадырларының араларына,
месгенлериниң даш-төверегине.
29 Олар герк-гәбе ийип дойдулар,
себәби Ол оларың күйсән задыны берди.
30 Эмма хениз ислеглеринден эл гөтерманкә,
иймитлери хениз агызларындака,
31 Худайың газабы оларың үстүнден инди.
Ол оларың иң даявларыны өлдүрди,
Ысрайылың новҗуванларыны ере гаплады.
32 Эмма шонда-да гүнәлерини довам этдилер,
Онуң гудратларына ынанмадылар.
33 Шоңа гөрә, оларың гүнлерини пуҗа чыкарды,
йылларыны ховп-хатара гаплады.
34 Олары өлдүрен махалы Оны агтарярдылар,
тоба эдип, эрҗеллик билен Оны гөзлейәрдилер.
35 Олар Худайың өзлериниң гаясыдыгыны
Бейик Худайың өзлериниң Пенакәридигини
ятлаярдылар.
36 Олар агызлары билен Оңа яранярдылар,
эмма диллери билен ялан сөзлейәрдилер.
37 Йүреклери болса Оңа садык дәлдилер,
олар Онуң әхтине бивепадылар.
38 Йөне рехим-шепагат эдип,
оларың гүнәсини Ол багышлады,
олары хеләк этмеди,
гахарыны көп гезек олардан совды,
бүтин газабыны ояндырмады.
39 Онуң ядындады оларың бир ынсандыгы,
гечип гидйән ве доланмаян бир шемалдыгы.
40 Нәче гезек чөлде Оңа гаршы баш галдырдылар,
сәхрада Оны гамландырдылар!
41 Худайы өвран-өвран сынап гөрдүлер,
Ысрайылың Мукаддесини өҗүкдирдилер.
42 Ятламадылар Онуң гүйҗүни,

олары душмандан азат эден гүнүни.
43 Мүсүрде гөркезен аламатларыны,
Зоган дүзүндәки гудратларыны:
44 олар деряларындан ичмесин дийип,
Ол акарларыны гана өвүрди.
45 Олары ялмап-ювутсын дийип,
үстлерине сиңек сүрүсини иберди.
Олары башагай этсинлер дийип,
гурбагалар иберди.
46 Гемриҗи чекиртгә берди хасылларыны,
юмуртгадан чыкан чекиртгә – зәхмет рәхнетлерини.
47 Долы билен вейран этди үзүмлерини,
чабга билен – инҗир агачларыны.
48 Дола берди мал-гараларыны,
йылдырымлара – сүрүлерини.
49 Оларың үстлерине иберди,
Өз гахарының ховруны,
газабы, дергазабы хем-де беланы –
гырян перишделериң бир топарыны.
50 Ол ёл берди Өз газабына:
өлүмден горамады олаң җаныны,
мергә берди өмүрлерини.
51 Мүсүрде хеләкледи әхли новбахарлары –
Хамың чадырларындакы илкинҗи зүрятлары.
52 Өз халкыны болса гоюнлар кимин ёла рована этди,
чөлде олары бир сүри кимин Ол угрукдырды.
53 Оларын ховп-хатардан горап әкитди, эйменмедилер,
душманларыны болса деңиз ювутды.
54 Гетирди олары Өз мукаддес юрдуна –
элиниң еңип алан дагына.
55 Миллетлери оларың өңүнден ковды,
чадырларында Ысрайыл тирелерини орнатды,
мүлклерини пайлап, олара мирас хөкмүнде берди.
56 Олар болса хениз-де Бейик Худайы сынаярдылар,
Оңа гаршы баш галдырярдылар,
парзларыны берҗай этмейәрдилер.
57 Дәнип, аталары дек бивепадылар,
әхтибарсыз кеман кимин ынамсыздылар.
58 Оны өҗүкдирйәрдилер сеждегәхлери билен,
габанҗаңлыгыны оярярдылар бутлары билен.
59 Худай эшидип, газаба мүнди,
Ысрайылы бүс-бүтинлей рет этди.
60 Ынсанлар арасындакы месгени болан
Шилодакы чадырыны терк этди,
61 Есирлиге берди Әхт сандыгыны,
душманларың элине – Өз шөхратыны.
62 Өз халкыны гылыҗа берди,
Өз сайлан халкына дергазап болды.
63 Йигитлерини от ялмап ювутды,
гызларына той айдымлары айдылман галды.
64 Руханылары гылычдан өлди,
оларың дул хатынлары яс тутуп билмеди.
65 Шонда Таңры галкды укудан оянан кимин,
шерапдан айңалмадык бир эркек кимин.
66 Ол душманларына өкҗе гөтертди,
оларың бакы рысвалыга сезевар этди.
67 Ол Юсубың чадырыны рет этди,
Эфрайымың тиресини сайламады-да,
68 сайлап алды Яхуда тиресини –
Өзүниң сөен Сион дагыны.
69 Мукаддес өйүни Ол бина этди,
белент гөклер дей,
эбедилик беркарар эден дүнйәси кимин.
70 Өз бендеси Давуды сайлап,
оны гоюн агылындан Ол алды.
71 Оны сайлап-сечен миллети Ысрайыла –
Өз халкы болан Якуп неслине чопанчылык этмеклик үчин,
гузулы гоюнларың ызындан Ол алып галды.
72 Давут пәк йүрек билен олары бакды,
оларың өкде эллери билен ол угрукдырды.

78-нҗи мезмур

Асафың мезмуры

78 Эй, Худай, кесеки миллетлер
Сениң сайлан топрагыңа аралашдылар,
мукаддес ыбадатханаңы харамладылар,
Иерусалими вейран этдилер.
2 Сениң бенделериңиң җесетлерини бердилер гөк гушларына,
Сениң садыкларыңың этини – ериң вагшы хайванларына.
3 Иерусалимиң даш-төверегине
сув кимин оларың ганларыны дөкдүлер,
оларың җайлан болмады.
4 Гоңшуларымыза болдук биз гүлки,
төверегимиздәкилере – рысва, ойнатгы.
5 Я Реб, хачана ченли гахарланҗак?
Бизе мүдимилик гахарланҗакмы?
Габанҗаңлыгың от дей ловлап янҗакмы?
6 Сен Өз газабыңы дөк
Сени танамаян миллетлериң үстүне,
адыңы чагырмаян шалыкларың үстүне.
7 Чүнки олар ювутдылар Якуп халкыны,
вес-вейран этдилер онуң юрдуны.
8 Аталарымызың гүнәлерини бизе йүклеме,
бизи гаршыламага ховлуксын Сениң рехимиң,
чүнки җуда тапдан дүшендирис биз.
9 Эй, Худай, Халасгәримиз!
Өз шанлы адыңың хатырасына,
Сен ярдам эйле,
Өз адыңың хатырасына,

бизи халас эт, гүнәден сапла.
10 «Оларың Худайы ниреде?» дийип,
гой, миллетлер айтмасын.
Сениң бенделериң дөкүлен ганларының алынянлыгы
гөз алнымызда, гой, миллетлер билсин.
11 Хузурыңа туссагларың наласы етсин;
өлүме хөкүм эдиленлери
гора Сен Өз бейик гүйҗүңе гөрә.
12 Я Таңры, гоңшуларымызың
Сени яңсылан яңсыларыны
еди эссе эдип оларың башындан индер.
13 Онсоң биз – Сениң халкың, өриң сүрүси,
шүкүр эдерис Саңа эбеди,
шөхратыңы беян эдерис несиллербойы.

79-нҗы мезмур

79 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. «Әхт лилиясы» әхеңинде айдылян. Асафың мезмуры.*

2 Эй, Ысрайыл Чопаны,
Эй, Юсуба сүрә дей ёл Гөркезйән, гулак гой!
Эй, керупларың үстүнде Отуран, нур сач!
3 Эфрайымың, Беняминиң, Манашаң өңүнде;
гүйҗүңи ояр, гел-де халас эт.
4 Эй, Худай, Сен бизи дикелт,
йүзүң нур сачсын, халас болалы.
5 Я Хөкмүрован Худайымыз Реб!
Өз халкың дога-дилеглерине
Сен хачана дек болҗак гахарлы?
6 Сен олара гөзяшлы чөрек ийдирдиң,
гөзяшларыны сув кимин ичирдиң.
7 Гоңшы халклар биз бабатда җедел эдйәрлер,
душманларымыз үстүмизден гүлйәрлер.
8 Бизи дикелт, эй, Хөкмүрован Худай!
Йүзүң нур сачсын, халас болалы.
9 Үзүм нахалыны Сен Мүсүрден гетирдиң,
миллетлери ковуп, оны отуртдың.
10 Сен онуң үчин тайярладың топрагы,
ол көк уруп, долдурды юрды.
11 Даглар бүренди онуң саясына,
әпет кедр дарагты – шахаларына.
12 Ол деңзе ченли узатды шахаларыны,
деря ченли – өз пудакларыны.
13 Эмма хер өтегчиниң
онуң мивесини ёлуп билери ялы,
Сен онуң хаятларыны
нәме үчин вейран эйледиң?
14 Токай екегапаны оны дагадяр,
мейдан җандарлары оны гемирйәр.
15 Долан, эй, Хөкмүрован Худай!
Гөклерден сал Сен назары,
гөр бу үзүм багыны –
16 элиң отурдан бу нахалыны,
Өзүң үчин кувватландыран ынсан оглуңы.
17 Олар оны отда якдылар,
оны чапдылар.
Гой, олар Сениң газаплы бакышыңдан
йитип гитсинлер.
18 Эмма көмек эт сагыңдакы ынсана
Сен оны Өзүң үчин гетиренсиң кемала
19 Шонда йүз өвүрмерис Сенден хич хачан;
бизе яшайыш бер, чагырарыс Сениң адыңы.
20 Бизи дикелт, я Хөкмүрован Худайымыз Реб!
Йүзүң нур сачсын, халас болалы.

80-нҗи мезмур

80 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Гититде. Асафың мезмуры.*

2 Кувватымыз болан Худая нагмалар айдың,
Якубың Худайына җошуп хешелле какың.
3 Мукама башлаң:
депрек, хош овазлы лираны, арфаны чалың.
4 Тәзе Ай, долан Ай вагтында,
байрам гүнүмизде сурнайлар чалың.
5 Чүнки бу – Ысрайылың парзлары,
Якуп Худайының берен адалатлы хөкүмлери.
6 Юсуп несли Мүсүрден чыкып гайданда,
Худай муны оңа дүзгүн хөкмүнде берди.
Мен бир нәтаныш дилиң овазыны эшитдим:
7 «Мен гершиңи дындырдым йүкден,
сениң эллериң халас болды себетден.
8 Мушакгат ичинде чагырдың, сени халас эйледим,
гөк гүррүлдисинден Мен җогап бердим.
Мерибаның боюнда сени сынадым. *Села*
9 Диңле, эй, халкым, хабардар эдейин сени:
эй, Ысрайыл, вах, диңлән болсадың Мени!
10 Ят худай араңызда болмасын,
кесеки худая сежде этмегин.
11 Мен – Реб, сениң Худайың,
чыкардым Мен сени Мүсүр юрдундан.
Агзыңы гиңден ач, оны долдурайын.
12 Эмма халкым сесиме гулак асмады,
Ысрайыл Маңа табын болмады.
13 Шонуң үчин ниетлерине гөрә яшасын дийип,
Мен олары кесир йүреклерине табшырдым.
14 Вах, халкым Маңа гулак асан болсады!
Ысрайыл Мениң ёлумдан йөрән болсады!
15 Шонда тиз боюн эгдирердим ягыларыны,
душманларына гөнүкдирердим Мен Өз элими.
16 Ребби йигренйәнлер оңа ялым--юлум эдерди,
кысматлары эбеди довам эдерди.
17 Мен оңа сайлама бугдай ийдирердим,
гаядан акан бал билен оны дойрардым».

81-нҗи мезмур

Асафың мезмуры

81 Худай Өз меҗлисинде орнуна гечип,
ылахы барлыкларың † арасында казылык эдйәр.
2 Худай шейле диййәр:
«Хачана дек адалатсыз казылык эдип,
сиз эрбетлере тарапгөйлик этмекчи? *Села*
3 Адалатлы чөзүң гарыбың, етимиң даваларыны,
гораң эзилениң, мәтәҗиң хак-хукугыны.
4 Халас эдиң әҗиз билен мәтәҗи,
эрбетлериң голундан азат эдиң олары.
5 Сиз билмейәрсиңиз, дүшүнмейәрсиңиз,
сиз гараңкылыкда йөрейәрсиңиз,
ериң бинятлары лерзана гелйәр».
6 Мен диййәрин: «Сиз худайларсыңыз,
Бейик Худайың огуллары – сизиң барыңыз.
7 Эмма адам оглы кимин сиз өлерсиңиз,
шазададалар кимин йыкыларсыңыз».
8 Галк, эй, Худай, казылык эт ериң йүзүне
чүнки Сениңкидир әхли миллетлер.

82-нҗи мезмур

Нагма. Асафың мезмуры.

82
2 Эй, Худай, дымма,
эй, Худай, үмсүм, бипервай болма.
3 Серет, душманларың питне турузяр,
Сени йигренйәнлер башларыны галдыряр.
4 Сениң халкыңа гаршы эрбет ниет эдинйәр,
Сениң гораянларыңа гаршы дил бирикдирйәр.
5 Диййәрлер: «Гелиң, ёк эдели,
гой, олар миллет болмасын,
мундан бейләк Ысрайылың ады,
гой, агзалмасын».
6 Олар бир чукура түйкүрип, дил бирикдирйәр
хем-де Саңа гаршы әхт баглашяр:
7 эдомлар ве ысмайыллар,
моваплар ве хагарлар,
8 Гебал, Аммон хем-де Амалек,
Пилишт хем-де Суруң илаты,
9 Ашур-да гошулды,
олар Лут огулларыны голдады. *Села*
10 Сен Мидяна хем-де Кишон чайында
Сисера билен Ябына эденлериңи
оларың башындан индер.
11 Олар Эндорда хеләк эдилди,
олар топрагың дөкүнине өврүлди.
12 Ореп ве Зееп ялы эт сердарларыны,
Зебах ве Салмунна дек – әхли серкердесини.
13 Олар: «Гелиң, Худайың өрүлерини
өзүмизе мүлк эдинели» диййдилер.
14 Эй, Худайым, түвелейдәки тозана,
ел өңүндәки харпыга өвүр олары.
15 Одуң токайы көйдүрши кимин,
ялның даглары отлайшы кимин,
16 харасадың билен ковала Сен олары,
апы-тупаның билен горкуз олары.
17 Утанҗа гапла олаң йүзүни,
я Реб, шонда олар агтарар Сениң адыңы.
18 Бакы рысва болуп, гой, довла дүшсүн,
утанч ичинде ёк болуп гитсин.
19 Гой, олар билсин: Реб – диңе Сенсиң,
тутуш ериң Бейик Худайысың!

83-нҗи мезмур

83 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Гititде. Кораның несиллериниң мезмуры.

2 Эй, Хөкмүрован Реб!
Сениң месгениң ненеңси эзиз!
3 Реббиң ховлуларыны күйсәп,
мениң җаным ысгындан дүшйәр;
йүрегим, теним дири Худая
шатланып, нагмалар айдяр.
4 Сениң гурбанлык сыпаң янында
хатда серче хем тапяр өзүне бир өй,
гарлавач хем – өз чагалары үчин хөвүртге,
эй, Хөкмүрован Реб, Патышам хем-де Худайым!
5 Багтлыдыр Сениң өйүңде месген тутанлар,
олар мыдама Сени шөхратландырарлар. *Села*
6 Багтлыдыр Сенден кувват алянлар,
калбында Сиона элтйән ёлы арзувлаянлар!
7 Олар Агы-перят җүлгесинден геченде,
ол ер чешмелер меканына өврүлйәр,
гүйзки ягыш ол ере берекет берйәр.
8 Оларың кувваты барха мөвҗейәр,
Сионда Худайың хузурында хәзир боларлар.
9 Я Хөкмүрован Худайымыз Реб, эшит догамы,
диңле мени, эй, Якубың Худайы! *Села*
10 Эй, Худай хошамай серет патыша –
галканымыза,
мерхемет эт Өз сечип-сайланыңа.
11 Чүнки Сениң ховлуларыңда гечен еке гүн
башга ерде гечен мүң гүнден ягшы.
Эрбетлериң чадырларында мен яшанымдан,
Худайымың өйүниң босагасында дураным ягшы.
12 Чүнки Худайымыз Реб – Гүнүмиз ве галканымыз,
Ол мерхемет ве шөхрат берйәр;
Ол догры ёлдан йөрейәнлерден
хич бир ягшылыгыны гайгырян дәлдир.
13 Эй, Хөкмүрован Реб!
Саңа бил баглаянлар нәхили багтлы!

† *Ылахы барлыклар – сөзме-сөз терҗиме: худайлар*

84-нжи мезмур

84 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына.*
Кораның несиллериниң мезмуры.

2 Я Реб, Сен Өз юрдуңа мерхемет этдиң,
Якуп халкының абаданлыгыны ене гайтарып
бердиң.
3 Өз халкыңың этмишлерини гечирдиң,
онуң әхли гүнәлерини Сен багышладың. *Села*
4 Әхли газабыңы Сен җылавладың,
ёвуз газабыңы Сен көшешдирдиң.
5 Эй, бизи халас эйлейән Худай,
багтыяр гүнлеримизи ене-де гайтар,
бизе болан гахар-газабыңдан эл гөтер.
6 Сен гахарланҗакмы бизе эбеди?
Несилден-несле гечирҗекми Өз гахарыңы?
7 Халкыңың Сенде шатланып билери ялы,
Сен бизи гайтадан дикелтҗек дәлми?
8 Я Реб, бизе садык сөйгиңи гөркез,
Өз халас эдишиңи бизе пешгеш эт.
9 Диңләрин Бейик Худайың айтҗакларыны.
Ол халкының, садыкларының
гайтадан акмаклык этмези ялы,
олара вада берйәр парахатлыгы.
10 Онуң шөхратының юрдумызда месген тутары
ялы,
Ол Өзүнден горкянлары
догрудан-да, хемише халас этмәге тайяр!
11 Сөйги билен вепадарлык бирлешер,
догрулык парахатлык билен биригер.
12 Вепадарлык ерден гөгерер,
догрулык-да асмандан гарар.
13 Хава, Реб ягшы затлары берер,
топрагымыз өз хасылыны эчилер.
14 Догрулык Онуң өңүнден йөрәр,
Онуң гадамларына ёлы тайынлар.

85-нжи мезмур

Давудың догасы

85 Я Реб, гулак гой, маңа җогап бер,
чүнки мен гарып ве мәтәчдирин.
2 Җанымы гора, мен Саңа садык,
Өзүңе бил баглаян бендәңи Сен халас эйле;
мениң Худайым Сенсиң.
3 Я Таңры, маңа мерхемет эйле,
мен узаклы гүн Саңа перят эдйәрин.
4 Сен шатландыр Өз бендәңиң калбыны,
чүнки Саңа, эй, Таңры, табшырярын җанымы.
5 Я Таңры, Сен ягшы ве гечиримли,
Сени чагырянларың барына эчилйәрсиң
садык сөйгиңи.
6 Я Реб, гулак гой мениң догама,
дыкгат бер перядымың дат-бидадына.
7 Мушакгатлы гүнүмде чагырян Сени,
чүнки Сен берерсиң маңа җогабы.
8 Я Таңры, худайлар арасында Сен кимин ёкдур,
Сениң ишлериңе тай гелҗек ёкдур.
9 Я Таңры, ярадан миллетлериң әхлиси гелип,
Сениң гашыңда сежде эдерлер,
Сениң адыңа шөхрат айдарлар.
10 Чүнки Сен бейиксиң,
аҗайып ишлери эдйән хем Сенсиң,
диңе Сенсиң – еке-тәк Худай.
11 Я Реб, хакыкатыңда гезерим ялы,
маңа өврет Сен Өз ёлуңы.
Сениң адыңдан горкарым ялы,
Өзүңе багла мениң йүрегими.
12 Я Таңры, мениң Худайым,
тутуш калбым билен Саңа шүкүр эдйәрин,
Сениң адыңы элмыдама тарып эдерин.
13 Чүнки маңа болан садык сөйгиң бейикдир,
Сен җанымы өлүлер дүнйәсинден халас эйледиң.
14 Эй, Худай, текепбирлер гаршыма галяр,
залымлар топары мени өлдүрҗек боляр,
олар Сен барада хич ойланмаяр.
15 Сен болса, я Таңры, рехимли, мерхеметли
Худайсың,
Сен гиң гөвүнли, өрән вепалы, садык сөйгә бай.
16 Маңа назар сал-да, мерхемет эйле,
гуҗур-гайратыңдан бер Өз бендәңе,
кенизиңиң оглуны Сен халас эйле.
17 Өз хошамайлыгыңдан бир нышан гөркез,
мени йигренйәнлер оны гөрүп, утанҗа галсын.
Себәби, я Реб, Сен көмек этдиң,
Сен маңа гөвүнлик бердиң.

86-нжы мезмур

86 *Кораның несиллерине. Мезмур. Нагма.*

2 Реб шәхериниң биняды мукаддес
даглардадыр.
Реб сөййәр Якуп халкының әхли месгенлерини,
айратын-да Сионың дервезелерини.
3 Эй, Худай шәхери!
Сен хакда шөхратлы затлар айдыляр. *Села*
4 Реб шейле диййәр:
«Өзүми танаянларың янында
Мен Рахабы † ве Бабылы агзайын,
Пилишт, Сур, Эфиопия юртларыны ятлайын;
Диййәрлер: „Бу адам Сионда доглан“».
5 Сион бабатда шейле айдылар:
«Бу адам хем, ол адам хем шу ерде доглан».
Бейик Худайың хут Өзи оны беркарар эдер.
6 Реб «Бу адам Сионда доглан» дийип,
халкларың санавыны язанда белләр. *Села*

---

† *Рахап – гадымы роваятларда душ гелйән әпет деңиз җандары. Бу ерде Мүсүр диен манyда гелйәр. Сөзлүге серет.*

7 «Мениң әхли гөзбашларым Сионда» дийип,
багшылар ве тансчылар бирагыздан айдарлар.

87-нҗи мезмур

87 *Нагма. Кораның несиллериниң мезмуры. Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Киришли саз гуралында айдылян нагма. Эзра неслинден Хейманың маскили.*

2 Я Реб, мени халас эйлейән Худай,
гиҗе-гүндиз гашыңда дат-перят этдим.
3 Сениң хузуруңа дога-дилегим барсын,
диңле мениң дат-перядымы.
4 Чүнки мушакгатлардан долудыр җаным,
өлүлер дүнйәсине голайландыр мең өмрүм.
5 Мен габра инип барянлардан сайылдым,
бир межалсыз адам дек болдум.
6 Мен өлүлер арасына ташланып,
Сени инди асла яда салмаян,
Сениң элиңден узага дүшүп,
габырда ятан җесет дек болдум.
7 Сен мени габрың дүйбүнде,
түмлүкде, чуңлукда гойдуң.
8 Сениң газабыңың лабыры үстүме инди,
әхли толкунларың мени юмурды. *Села*
9 Дост-яранларымдан мени айырдың,
мени олара йигренҗи этдиң.
Дашымдан багланан, чыкып билмейән.
10 Хасратдан яңа күтелди гөзүм,
я Реб, хер гүн Сени чагырдым,
мен эллерими Саңа узатдым.
11 Сен гудратлары мерхумлара этҗекми?
Өлүлер Саңа өвги айдармы? *Села*
12 Сениң сөйгиң җар эдилерми габырда,
Сениң вепадарлыгың – хеләкчилик еринде?
13 Гудратларың билинйәрми түмлүкде,
Сениң догрулыгың – унудылма юрдунда?
14 Мен болса, я Реб, Саңа перят эдйәрин,
ир сәхерде Саңа дога эдйәрин.
15 Я Реб, нәме үчин рет эдйәң мени?
Нәме үчин гизлейәң менден йүзүңи?
16 Мен чагалыкдан бәри гөргүли, өлүм халында,
ховпларыңа учрап, умытдан дүшдүм.
17 Сениң газабың үстүме инди,
вехимиңиң хүҗүмлери мени юмурды.
18 Олар узаклы гүн сил дек габаяр,
әхли тарапдан төверегими гуршаяр.
19 Узаклашдырдың менден
достларымы, якынларымы,
гараңкылык – ялңыз ёлдашым.

88-нҗи мезмур

88 *Эзра неслинден болан Эйтаның маскили*

2 Я Реб, элмыдама Сениң сөйгиңе нагма айдарын,
дилим вепадарлыгыңы беян эдер несилден-
несле.
3 Дийдим: «Сениң сөйгиң бакы беркарар,
вепадарлыгың гөклер дей мәкәм».
4 Дийдиң: «Сайланым билен Мен әхт баглашдым.
Өз гулум Давуда Мен касам этдим:
5 „Эбеди беркарар эдерин сениң неслиңи,
несиллербойы бина эдерин сениң тагтыңы“».
Села
6 Я Реб, гөклер өвги айтсын гудратларыңа,
мукаддеслер межлисинде – вепадарлыгыңа.
7 Чүнки гөклерде Реббе тай гелҗек бармы?
Ылахы барлыкларың арасында Реб дейин
бармы?
8 Худай мукаддеслер маслахатында өрән
хайбатлы,
төверегиндәкилериниң хеммесинден вехимли.
9 Я Хөкмүрован Бейик Худай!
Сен дек, я Реб, кувватлы бармы?
Вепадарлыгың гуршаяр Сени.
10 Гудузлан деңзе йөредйәң Өз хөкүмиңи,
толкунлары мөвҗәнде, көшешдирйәң олары.
11 Сен маслык кимин мынҗыратдың Рахабы †,
гүйчли голуң билен пытратдың ягыларыңы.
12 Гөклер Сениңки, Ер-де Сениңки,
Сен беркарар этдиң әлеми, ондакы әхли затлары.
13 Сен яратдың демиргазыгы ве гүнортаны,
Табор, Хермон шатлыклы тарыплаяр Сениң
адыңы.
14 Бардыр Сениң кувватлы голуң,
Сениң элиң гүйчли, голуң белентдир.
15 Сениң тагтың дүйби – догрулык хем-де адыллык,
өңүңден йөрейәр – сөйги хем вепалылык.
16 Шатлык шовхуныны билйән халк нәхили
багтлы!
Я Реб, олар Сениң йүзүңиң нурунда гезйәр!
17 Узаклы гүн Сени арша чыкаряр,
догрулыгың аркалы олар бейгелйәр.
18 Чүнки гүйчлериниң шөхраты – Сенсиң,
хошамайлыгың билен бейгелйәр бизиң
гүйҗүмиз.
19 Бизиң галканымыз – Реббиңки,
шамызы Ысрайылың Мукаддеси белледи.
20 Сен бирвагтлар аянлыкда
Өз садыкларыңа шейле дийипдиң:
«Мен эдермене көмек бердим,
Мен халкың ичинден оны сайладым.
21 Мен Өз гулум Давуды тапдым,
башына мукаддес ягымы чалып ††,

† *Рахап – гадымы роваятларда душ гелйән әпет деңиз җандары. Сөзлүге серет.* †† *Ягымы чалып – кимдир бириниң башына яг гуюп, патышалыга я-да руханылыга беллеме дессуры. Сөзлүге серет.*

оны сайладым.
22 Элим элмыдама оны сөйгетләр,
голум хем оны кувватландырар.
23 Душман оны алдава салмаз,
эрбет адам оңа хич сүтем этмез.
24 Душманларыны өңүнде вейран эдерин,
оны йигренйәнлери гырып ташларын.
25 Онуң билен болар сөйгим, вепадарлыгым,
Мениң адым билен онуң гүйҗи бейгелер.
26 Онуң элини гоярын деңзиң үстүнде,
Онуң голуны – деряларың үстүнде.
27 Ол батлы гыгырып диер:
„Сен – мениң Атам
Худайым, гутулыш Гаям!“
28 Мен новбахарлыгы оңа берерин,
оны дүнйә шаларының иң бейиги эдерин.
29 Өз садык сөйгими онуң үчин бакы сакларын,
онуң билен эден әхтиме садык галарын.
30 Мен бакы беркарар эдерин онуң неслини,
гөклериң гүнлери дей – онуң тагтыны.
31 Эгер огуллары Мениң парзларымдан йүз
өвүрселер,
адалатлы хөкүмлериме гөрә йөремеселер,
32 Мениң парзларымы сакламасалар,
табшырыкларымы берҗай этмеселер,
33 таяк билен җезаландырарын этмишлерини,
гамчы билен – оларың гүнәлерини.
34 Эмма Давутдан айырмарын сөйгими,
Мен вепадарлыгыма галплык этмерин.
35 Мен Өз эден әхтими бозмарын,
агзымдан чыкан сөзден дәнмерин.
36 Бир гезек Өз мукаддеслигимден ант ичдим,
Давуда ялан сөзлемерин Мен.
37 „Онуң несли довам эдер эбеди,
Мениң гашымда онуң тагты – Гүн ялы.
38 Гөкде садык шаятлык болан,
бакы беркарар эдилен Ай ялы болар“». *Села*
39 Эмма Сен оны ташладың, кабул этмедиң,
Өз сечип-сайланыңа Сен гахарландың.
40 Өз гулуң билен эден әхтиңден дәндиң,
онуң җыгасыны тозана гардың.
41 Онуң әхли диварларыны юмурдың,
беркитмелерини вес-вейран этдиң.
42 Өтегчилериң әхлиси оны талаяр,
гүлки болды ол гоңшуларына.
43 Ягыларыны ондан үстүн чыкартдың,
онуң душманларыны Сен бегендирдиң.
44 Онуң гылыҗының тыгыны ыза өврүрдиң,
Сен оны сөвешде хич голдамадың.
45 Шан-шөхратының соңуна чыкдың,
онуң тагтыны ере пылчадың.
46 Яшлык гүнлерини Сен гысга этдиң,
оны утанҗа гойдуң. *Села*
47 Я Реб, йүзүңи гизлеҗек хачана ченли?
Сен Өзүңи гизлеҗекми эбеди?
Хачана ченли газабың яндырар от-алав ялы?
48 Сен ядыңа сал өмрүмиң гысгадыгыны.
Хайсы панылык үчин яратдың бар ынсан
огулларыны?
49 Хей-де яшап, өлүм йүзүни гөрмейән бармы?
Өлүлер дүнйәсиниң пенҗесинден гутулан
бармы? *Села*
50 Я Таңры, Сениң өңки сөйгиң ниреде?
Сен вепадарлыгыңда әхт этдиң-ә Давуда!
51 Я Таңры, ятла бенделериңиң рысвалыгыны,
көп халкларың сөгүнҗини гурсагымда
гөтеришими,
52 Я Реб, Сениң ягыларыңың яңсылайшыны,
сечип-сайланыңың хер әдимини яңсылайшыны.
53 Реб алкыша мынасып асырларбойы!
Омын! Омын!

ДӨРДҮНҖИ КИТАП

(89 – 105-нҗи мезмурлар)

89-нҗы мезмур

89 *Худайың адамы Мусаның догасы*
2 Я Таңры, месгенимиз болдуң несиллербойы.
3 Даглар эмеле гелмезден озал,
топрагы, әлем-җаханы яратмазыңдан озал,
эзелден эбедә ченли болан Худай – Сен.
4 «Эй, адам огуллары, доланың» дийип,
Сен бизи топрага доландырярсың.
5 Сениң назарыңда мүң йыл
дүйнки гечен гүн я гиҗәниң нобаты ялы.
6 Олары сырып әкидйәрсиң, олар дүйш ялы,
олар сәхер чагы битйән от ялы;
ол ир сәхерде өсүп, гүллейәр,
агшамына болса орлуп, гураяр.
7 Сениң гахарыңдан яңа биз ёк болярыс,
газабыңдан яңа довла дүшйәрис.
8 Сен гүнәлеримизи гойдуң өңүңде,
гизлин гүнәлеримизи – Өз гөзлериңиң алнында.
9 Әхли гүнлеримиз газабыңың астында гечйәр,
йылларымыз бир дем кимин соңланып баряр.
10 Етмиш йыл – өмрүмизиң гүнлери,
сегсен йыл – эгер болайсак гүйчли,
оларың иң ягшысы гечйәр азап билен күлпетде,
басым гечйәр, биз ёк болуп гидйәрис.
11 Ким Сениң гахарыңың гүйҗүни билйәр?
Газабыңың вехимине дүшүнйән бармы?
12 Йүрегимизиң парасатлы болары ялы,
санамагы өврет гүнлеримизи.
13 Долан, я Реб! Хачана ченли биз гарашмалы?
Өз бенделериңе эт Сен рехими!

14 Узаклы гүн шатланып, бегенер ялы,
ир сәхерде садык сөйгиң билен
бизи хошвагт эйле.
15 Мушакгат чекдирен гүнлериңиң,
яманлык гөрен йылларымызың
өвезини долуп, бизи шат эйле.
16 Сениң ишиң аян болсун бенделериңе,
шан-шөхратың – оларың чагаларына.
17 Худайымыз Таңрың мерхемети биз билен
болсун.
Хайырлы эт эллеримизиң ишини,
хава, эллеримизиң иши хайырлы болсун!

90-нжы мезмур

90 Бейик Худайың пенасында яшаян ынсан
Гудратыгүйчлиниң көлегесини месген
эдинер.
2 Реббе диерин: «Мениң пенам хем-де беркитмәм,
мениң Худайым, өзүмиң бил баглаяным».
3 Ол халас эдер сени авчың торундан
хем-де хеләклейҗи мергиден.
4 Ол перлери билен сени басырар;
ганатларының астында пена тапарсың,
Онуң вепадарлыгы галкан, совутдыр.
5 Горкмарсың гиҗәниң ховп-хатарындан
я-да гүндиз учян пейкамдан,
6 түмлүкде ассырынлык билен гелйән мергиден
я гүнортан чагы тоздурян вейранчылыкдан.
7 Гапдалыңда мүң адам,
сагыңда он мүң адам йыкылар,
эмма бу затлар саңа янашмаз.
8 Сен гөзлериң билен йөне гарарсың,
эрбетлериң җезаларыны гөрерсиң.
9 Чүнки сен Реббе: «Мениң пенамсың» дийип,
Бейик Худайы өзүңе месген эдиндиң.
10 Шоңа гөрә яманлык саңа асла янашмаз,
бела-бетер чадырыңың янына гелмез.
11 Сени әхли ёлларыңда горамак үчин,
перишделерине сен бабатда Ол эмр эдер.
12 Аягың даша бүдремез ялы,
олар сени эллеринде гөтерер.
13 Арсланы, йыланы сен депгиләрсиң,
ёлбарсы, алахөврени сен басгыларсың.
14 Реб диййәр:
«Мени сөййәнлери халас эдерин,
адымы билйәнлере пена боларын.
15 Мени чагыранларында җогап берерин.
Мушакгатларда олар билен боларын,
азат эдип, шан-шөхрата бесләрин.
16 Олара узак өмүр багыш эдерин
олара халас эдишими Мен гөркезерин».

91-нҗи мезмур

91 *Мезмур. Сабат гүни үчин нагма.*

2 Я Реб, не аҗайып Саңа шүкүрлер этмек,
я Бейик Худай, адыңа нагмалар айтмак!
3 Он киришли гуралда ве арфада,
лирада мукамлар чалып,
гиҗе-гүндиз сөйгиңи,
вепадарлыгыңы беян эйлемек!
5 Чүнки, я Реб, ишлериң билен мени шат этдиң,
эллериңиң ишлерине шатланып нагма айдарын.
6 Я Реб, ненең бейик Сениң ишлериң!
Гаты чуңдур Сениң ой-пикирлериң!
7 Кемакыл адам муны билмейәр,
акмак муңа хич дүшүнмейәр.
8 Эмма эрбетлер от дей гөгерселер-де,
беткәрлер гүллеселер-де,
олар бакы вейранчылыга хөкүм эдилен.
9 Эмма Сен, я Реб, бакы белентсиң.
10 Ине, я Реб, душманларың,
Сениң душманларың, йитип гидерлер,
ине, әхли беткәрлер даргадыларлар.
11 Сен мени ябаны өкүз дек кувватлы этдиң,
башыма тәзе яг гуюп, мени сайладың.
12 Душманымың еңлишини гөрди гөзлерим,
маңа гаршы галянларың хеләк болшуны
эшитди мениң гулагым.
13 Догры адамлар палма агаҗы дей паҗарлар,
Ливаның кедр дарагты дей бой алар.
14 Олар экилендир Реббиң өйүнде,
гүллейәрлер Худайымызың ховлуларында.
15 Олар гарраса-да, миве гетирйәрлер,
элмыдама ширели хем-де яшылдыр.
16 Олар: «Реб догрудыр, Ол мениң гаям,
Онда нәхаклык ёкдур!» дийип айдарлар.

92-нҗи мезмур

92 Реб хөкүм сүрйәр,
Ол шөвкете бесленен.
Реб гудрата бесленен, оны гушанан –
дүнйә бина эдилен, асла сарсмаз Ол.
2 Сениң тагтың овалдан бина эдилен,
Сен барсың эзелден бәри.
3 Я Реб, силлер бейгелди,
силлер өз сесини гаталтды,
силлер гүввүлдисини артдырды.
4 Эмма әгирт сувлар сесинден,
кувватлы деңиз толкунларындан,
бейикдәки Реб хас кувватлыдыр.
5 Сениң дүзгүнлериң өрән әхтибарлыдыр.
Я Реб, мукаддеслик өйүңе бакы махсусдыр.

93-нҗи мезмур

93 Я Реб, өч алян Худай,
нуруңы сач, эй, өч алян Худай!
2 Галк, эй, ер йүзүниң Казысы,
текепбирлере пәлине гөрә бер җезасыны!
3 Я Реб, эрбетлер хачана ченли,

хачана ченли эрбетлер дабараланар?
4 Улумсылык сачяр оларың агзы,
өвүнйәр беткәрлериң хеммеси.
5 Я Реб, олар халкыңы эзйәр,
Сениң миллетиңе эҗир чекдирйәр.
6 Олар дул хатыны, гелмишеги өлдүрйәр
хем-де етимлериң ганына галяр.
7 Диййәрлер: «Реб гөрмейәр.
Якубың Худайы дыкгат бермейәр».
8 Дүшүниң, эй, халкың кемакыллары,
эй, акмаклар, хачан боларкаңыз пайхаслы?
9 Гулагы ярадан, хей, эшитмезми?
Гөзе шекил берен, хей-де, гөрмезми?
10 Миллетлери тоба гетирйән,
ынсаниете билим өвредйән җеза бермезми?
11 Реб билйәр ынсанларың пикирлерини
хем-де бу пикирлериң панышыгыны.
12 Я Реб, Сениң тербиелейән ынсаның,
Өз кануныңы өвредйән ынсаның нәхили багтлы!
13 Сен эрбетлериң габры тайяр болянча,
бу ынсаны мушакгатлык дөврүнде
аман галдыряң.
14 Чүнки Реб Өз халкыны ташламаз,
Ол сайлан халкыны асла терк этмез.
15 Чүнки адалат догрулыга доланар,
йүреги догрулар хем оңа эерер.
16 Мениң үчин эрбетлериң гаршысына ким галар?
Мениң үчин беткәрлере ким гаршы дурар?
17 Эгер Реб көмекчим болмадык болса,
җаным габрың үмсүмлигине эййәм гөчерди.
18 «Аягым бүдрейәр» диен махалым,
мени, я Реб, садык сөйгиң голдады.
19 Йүрек гайгыларымың артан махалы,
Сениң теселлиң җаныма рахатлык берйәр.
20 Зулум канунларыны дүзйән эрбет хөкүмдарлар,
эйсем Саңа яран болуп билерми?
21 Олар догры ынсаның җанына гаршы
дил бирикдирйәрлер,
бигүнәни өлүме хөкүм эдйәрлер.
22 Эмма Реб болды мениң беркитмәм,
Худайым – пена эдинен гаям.
23 Ол оларың яманлыгыны өзлерине гайтарар,
олары эрбетликлери үчин гырып түкедер;
Худайымыз Реб олары гырып түкедер.

94-нҗи мезмур

94 Гелиң, Реббе нагма айдалы,
халас эдйән гаямыза шатланып, айдым айдалы.
2 Шүкүрлеримиз билен хузурына баралы,
алкыш айдымларыны айдып, Оңа хешелле какалы.
3 Чүнки Реб бейик Худайдыр,
әхли худайларың бейик Шасыдыр.
4 Онуң элиндедир ер чуңлуклары,
Онуңкыдыр дагың чүр депелери.
5 Деңиз Онуңкыдыр, чүнки Ол яратды оны,
гуры ере шекил берди Онуң эллери.
6 Гелиң, сежде эдип, тагзым эдели,
бизи ярадан Реббиң өңүнде дыза чөкели.
7 Чүнки Ол бизиң Худайымыздыр,
биз Онуң өрүсиниң халкыдырыс,
Онуң элиндәки гоюнлардырыс.
Бу гүн сиз Мениң сесими эшитсеңиз:
8 «Мерибада, ол гүн Маса чөлүндәки дей,
сиз гататмаң йүрегиңизи.
9 Ол ерде аталарыңыз Мени барлады,
эденлерими гөрсе-де, Мени сынады †.
10 Кырк йыллап шу несли Мен йигренч сайдым.
Дийдим: „Бу халкың йүреги Менден узакдыр,
Мениң ёлларымдан йөрейән дәлдир“.
11 Шоңа гөрә, олар дынчлык меканыма гирмезлер дийип,
Өз газабымда Мен касам этдим».

95-нҗи мезмур

95 Реббе тәзе нагма айдың,
Реббе нагма айт, эй, тутуш ер йүзи!
2 Реббе нагма айдың,
Онуң адына алкышлар окаң,
халас эдйәндигини гүнсайын бушлаң.
3 Миллетлере ыглан эдиң шан-шөхратыны,
әхли халклара – гудратлы ишлерини.
4 Чүнки Реб бейик, Ол белент сена мынасып,
бизиң сеждәмизе диңе Ол лайык.
Ол миллетлериң худайларындан хас вехимлидир.
5 Халкларың бар худайлары йөне бир бутдур,
эмма гөклери Реб ярадандыр.
6 Онуң хузурындадыр хормат, шан-шөхрат,
Онуң меканындадыр гөзеллик, кувват.
7 Эй, халкларың тирелери, Ребби васп эдиң,
Реббиң шөхратыны, гүйҗүни өвүң.
8 Реббиң адына лайык шөхраты бериң,
гурбанлык гетирип, ховлуларына гириң.
9 Реббе шанлы мукаддеслигинде сиз сежде эдиң,
эй, ер йүзүндәкилер, Онуң өңүнде титрәң.
10 Миллетлер арасында сиз шуны айдың:
«Реб – Патыша!
Берк беркарар эдилди дүнйә,
ол сарсмаз асла.
Ол йүз гөрмезден халклара казылык эдер».
11 Гой, гөклер бегенсин,
ер хем шатлансын.
Деңиз ве онуң ичиндәкилериң әхлиси, гой, гүввүлдешсин.

---

† *Мерибада... сынады – еврейче Мериба Маса*

12 Мейдан ве ондакы бар затлар шатлыкдан җошсун.
Шонда токай агачлары Реббиң өңүнде
13 нагмалар айдар, чүнки Ол гелйәр;
Ол дүнйә казылык этмәге гелйәр.
Ол дүнйә догрулык билен,
халклара Өз вепадарлыгы билен казылык эдер.

96-нҗы мезмур

96 Реб хөкүм сүрйәр, гой, ер шатлансын,
хемме адалар, гой, бегенишсин.
2 Онуң даш-төвереги – булут ве түмлүк,
тагтының дүйби – догрулык хем-де адыллык.
3 Онуң өңүнден от-алав йөрейәр,
төверекдәки душманларыны яндыряр.
4 Йылдырымлары дүнйәни ягтыландыряр,
ер йүзи гөрйәр хем галпылдаяр.
5 Даглар мум дек эрейәр Реббиң өңүнде –
тутуш ер йүзүниң Таңрысының өңүнде.
6 Гөклер Онуң догрулыгыны җар эдйәр.
Әхли халклар Онуң шан- -шөхратыны гөрйәр.
7 Бидерек бутларына магтанып,
шекиллере сежде эдйәнлер утандырыляр.
Оңа тагзым эдиң, эй, әхли худайлар!
8 Я Реб, Сениң карарларыңы
Сион † эшидип, шадыян боляр,
Яхуданың гызлары хем бегенйәр.
9 Я Реб, Сен ер йүзүнде иң бейигисиң,
әхли худайлардан беленде чыкарылансың.
10 Эй, Ребби сөййәнлер, яманлыгы йигрениң!
Ол садыкларының җанларыны аман саклаяр,
олары эрбет адамың элинден халас эйлейәр.
11 Нур догуляр догрулар үчин,
шадыянлык – йүреги догрулар үчин.
12 Эй, догрулар, Ребде шатланың,
мукаддес адына шүкүрлер эдиң.

97-нҗи мезмур

Мезмур

97 Реббе тәзе нагманы айдың,
чүнки Ол гудратлы ишлери этди.
Голы, мукаддес голы,
Оңа еңиш гетирди.
2 Реб Өз еңшини аян эйледи,
миллетлериң назарында догрулыгыны аян эйледи.
3 Худай ысрайыл халкыны сөййәр,
Ол хемише Өз халкына вепадар.
Дүнйәниң дөрт күнҗеги Худайымызың еңшини гөрди.
4 Эй, бүтин дүнйә, Реббе хешелле какың,
шатлык нагмасыны, алкышлар айдың.
5 Реббе лирада,
лирада овазлы алкышлар айдың.
6 Сурнайың, шахың сеслери билен
Патышамыз–Реббиң өңүнде хешелле какың.
7 Гүввүлдешсин деңиз ве ондакыларың әхлиси,
дүнйә ве онда яшаянларың бары.
8 Реббиң өңүнде дерялар эллерин чарпсын,
байырлар җошгунлы нагмалар айтсын,
чүнки Ол ер йүзүне казылык этмәге гелйәр.
Ол догрулык билен дүнйә казылык эдер,
халклара йүз гөрмезлик билен казылык эдер.

98-нҗи мезмур

98 Реб хөкүм сүрйәр, халклар, гой, галпылдасын!
Ол керуплар арасында тагт гуруп отыр, гой, ер титресин!
2 Реб Сионда бейикдир,
әхли халклардан бейгелдилендир.
3 Гой, олар өвсүнлер Сениң бейик, горкунч адыңы,
Сен – мукаддес хем-де гудратлы!
4 Сен адалаты сөййән Патыша:
йүз гөрмезлиги, адалаты,
догрулыгы беркарар этдиң;
булары Якуп неслинде Сен амал этдиң.
5 Худайымыз Ребби бейгелдиң,
Онуң аягына йыкылып, сиз сежде эдиң:
мукаддесдир Ол!
6 Руханыларының арасында Муса, Харун бар,
Ребби чагырянларың арасында Шамувел хем бар.
Олар Реббе дога этдилер, Ол җогап берди.
7 Ол олара булут сүтүнинден гүрледи,
олар Онуң берен дүзгүнини, парзларыны саклады.
8 Эй, Худайымыз Реб, Сен җогап бердиң.
Сен этмишлери үчин җеза берсең-де,
олар үчин багышлайҗы Худай болансың.
9 Худайымыз Ребби бейгелдиң,
Онуң мукаддес дагында сиз сежде эдиң.
Мукаддесдир Худайымыз Реб!

99-нҗы мезмур

Шүкүр мезмуры

99 Эй, бүтин ер йүзи, Реббе хешелле какың.
2 Реббе шатлык билен сиз гуллук эдиң,
нагма айдып, Онуң гашына барың.
3 Ол Бейик Худайдыр, сиз муны билиң.
Ол бизи яратды, биз-де Онуңкы,
биз – өрүсиниң гоюнлары ве Онуң халкы.
4 Дервезелеринден гириң шүкүрлер билен,
ховлуларына – өвгүлер билен.
Оңа шүкүр эдиң, адына алкышлар айдың.
5 Чүнки Реб ягшы,
Онуң сөйгүси бакы,

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

вепадарлыгы – несиллербойы.

100-нжи мезмур

Давудың мезмуры

100 Мен садыклык ве адалат барада нагма айдарын,
я Реб, мен Саңа шатланып, нагма айдарын.
2 Мен кәмиллик ёлундан йөрәрин.
Вах, хачан гелеркәң мениң яныма?!
Өйүмде йүрек кәмиллигинде яшарын.
3 Гөз алнымда яман зада мен ёл бермерин,
гүнә этмеги мен йигренйәрин,
гүнә маңа янашмаз.
4 Йүрек азгынлыгындан дашда боларын,
яманлыга шәрик болмарын.
5 Гизлинликде якынына төхмет атаны вейран эдерин,
гөзи ер гөрмейәне, текепбир йүреклә чыдап билмерин.
6 Юрдуң садыкларының маңа ёлдаш болары ялы,
мен олара мәхир билен гарарын.
Мениң гуллугымда
кәмиллик ёлунда гезйәнлер дурар.
7 Хилегәрлик эдйән мең өйүмде яшамаз,
ялан сөзлейән гашымда дурмаз.
8 Реббиң шәхеринден беткәрлери ковмаклык үчин,
сәхерсайын юртдакы әрбетлери вейран эдерин.

101-нжи мезмур

101 *Дерде батан ве арзыны Реббиң өңүне дөкйән гөргүлиниң догасы*

2 Я Реб, догамы эшит,
Саңа етсин мениң перядым.
3 Кын гүнүмде менден йүзүңи совма,
гулак гой маңа,
чагыран гүнүмде маңа тизрәк җогап берсене.
4 Чүнки гүнлерим түссе дей йитйәр,
сүңклерим туташан одун дек яняр.
5 Йүрегим яралы, от дек гурады,
менде чөрек иймәге ысгын галмады.
6 Иңңилдимиң зарындан яңа,
мениң дерим сүңклериме япышяр.
7 Мен чөл-беевандакы бир хүви ялы,
харабалыкдакы бир байгуш ялы.
8 Гөзүме асла гелмейәр укы,
мен үчекдәки ялңыз гушҗагаз ялы.
9 Узаклы гүн душманларым мени яңсылаярлар,
үстүмден гүлйәнлер адымы нәлетлейәрлер.
10 Сениң гахар-газапларың зерарлы,
күли чөрек кимин иййәрин,
гөзяшларым гарылан ичги ичйәрин.
Сен мени гөтерип, гыра ташладың.
12 Агшам көлегеси дей мениң гүнлерим,
мен от кимин саралып солдум.
13 Сен болса, я Реб, тагтда отырсың бакы,
Сениң адың довам эдер несиллербойы.
14 Сен галкарсың, Сиона рехим эдерсиң,
чүнки оңа мерхемет этмек вагтыдыр;
етип гелди белленен вагт.
15 Сениң бенделериң онуң дашларыны эзиз гөрйәрлер,
онуң вейранлыгына хайпы гелйәрлер.
16 Миллетлер горкар Реббиң адындан,
дүнйә шалары горкар Онуң шан-шөхратындан.
17 Себәби Реб Сионы гайтадан гурар,
шан-шөхратында Ол пейда болар.
18 Дыкгат берер пукараның догаларына,
әсгермезлик этмез оларың дога-дилегне.
19 Инди догулҗаклар Реббиң шөхратлар ялы,
гой, бу гелҗек несил үчин язгы эдилсин.
20 Чүнки туссагларың ахы- -зарыны эшитмек үчин,
өлүме хөкүм эдиленлери бошатмак үчин,
Реб мукаддес белентлигинден ашак серетди,
Ол гөклерден ере назар айлады.
22 Ол халклар, шалыклар
Реббе сежде этмәге үйшенлеринде,
Сионда Реббиң адыны,
Иерусалимде шан-шөхратыны
ыглан этсинлер дийип, шулары этди.
24 Ол орта ёлда мени тапдан дүшүрди,
Ол мениң гүнлерими гысгалтды.
25 Дийййәрин: «Эй, мениң Худайым,
өмрүмиң ярында дүнйәден алма.
Сениң йылларың довам эдйәр несиллербойы».
26 Сен гадымыетде ериң бинядын тутдуң,
гөклер хем Сениң эллериңиң ишидир.
27 Олар йитип гидер, Сен болса довам эдерсиң,
олар көне эгинбаш кимин даргап гидерлер;
Сен олары эгинбаш кимин чалшарсың,
олар гечип гидерлер.
28 Эмма Сениң шол өңкүлигиң,
соңы ёкдур Сениң йылларың.
29 Сениң бенделериңиң чагалары асуда яшар,
оларың зүрятлары хузурында беркарар болар.

102-нжи мезмур

Давудың мезмуры

102 Реббе алкыш айт, эй, мениң көңлүм,
мукаддес адыны алкышла, эй, тутуш җан-багрым.
2 Реббе алкыш айт, эй, мениң җаным,
Онуң эден ягшылыкларыны асла унутма.
3 Әхли гүнәлериңи Ол багышлаяр,
әхли дертлериңе Ол шыпа берйәр.
4 Өмрүңи габырдан халас эйлейәр,

садык сөйги, мерхемет җыгасыны саңа
гейдирйәр.
5 Сени өмүрбойы ягшылыклар билен Ол разы
эдйәр:
бүргүдиңки ялы тәзеленйәр сениң яшлыгың.
6 Реб эзиленлериң әхлиси үчин
берҗай эдйәр хак-адалаты.
7 Ол Муса гөркезди Өз ёлларыны,
ысрайыл халкына – Өз ишлерини.
8 Реб рехимдар ве мерхеметли,
садык сөйгә бай ве гиң гөвүнли,
9 Ол бизи хемише язгарып дурмаз,
Өз гахарыны бакы сакламаз.
10 Ол бизе гүнәлеримизе гөрә гаранок,
языкларымыза гөрә Ол гайтаранок.
11 Чүнки гөклер ерден нәхили белентде болса,
Реббиң садык сөйгүси Ондан горкянлара шонча-
да бейик.
12 Гүндогар гүнбатардан нәхили узакда болса,
шонча-да Ол гүнәлеримизи бизден айыряр.
13 Атаның өз огулларына рехим эдиши кимин,
Реб хем Ондан горкянлара эдйәр рехими.
14 Чүнки ничик ярадыландыгымызы Ол билйәр,
бизиң бир топракдыгымыз ядына дүшйәр.
15 Ынсан өмри ота меңзейәр,
мейдан гүли кимин олар гүллейәр,
16 үстүнден шемал өвүсйәр: ол хем ёк боляр;
өңки ери оны инди хич танамаяр.
17 Эмма Ребден горкянлар үчин,
эзелден эбедә ченли довам эдйәр Онуң сөйгүси.
Реббиң әхтини саклап,
буйругыны берҗай эдйәнлер үчин,
Реббиң гутулышы довам эдйәр несиллербойы.
19 Реб тагтыны гөклерде беркарар этди,
Онуң шалыгы әхли ере хөкмүровандыр.
20 Эй, Реббиң эдермен перишделери –
Онуң буйрукларыны берҗай эдйәнлер,
Онуң айдан сөзүне табын болянлар,
Ребби алкышлаң!
21 Эй, Онуң ислегини берҗай эдип,
Оңа хызмат эдйән мелеклери,
Ребби алкышлаң!
22 Эй, Онуң хөкүм сүрйән ерлериндәки
ярадан затларының әхлиси,
Ребби алкышлаң!
Эй, җаным, Ребби алкышла!

103-нҗи мезмур

103 Реббе алкыш айт, эй, мениң җаным!
Сен нәхили бейик, я Бейик Худайым!
Шөхрата, шөвкете бесленйәнсиң Сен!
2 Сен нуры дон кимин геййәң,
гөклери чадыр дек герйәң.
3 Сен отагларыңы сувларың үстүнде гуряң,
булутлары Өзүңе сөвеш арабасы эдинйәң,
елиң ганатларына мүнүп айланяң.
4 Сен илчилери еллер дек эдйәң,
эмелдарлары от-алав эдйәң.
5 Сен ери бинятларының үстүнде гурдуң,
ол сарсмаз асырларбойы.
6 Сен оны чуңлуклара бdesigned,
даглар сувларың астында галды.
7 Сувлар Сениң кәйинҗиңден ыза чекилйәр,
гүррүлдиңиң сесини эшидип, гачяр.
8 Олар даглардан ашып, җүлгелере –
Сениң олар үчин беллән ериңе инйәр.
9 Сувлар гайдып ер йүзүни өртмесин дийип,
олар гечмесин дийип, бир серхет гойдуң.
10 Сен чешмелери җүлгелере акдыряң,
олар дагларың араларындан акяр.
11 Әхли мейдан хайванларыны хем сува якяр,
гуланлары сувдан гандыряр.
12 Гөк гушлары чешмелериң бойнунда месген
тутуняр,
япракларың арасындан олар сайрашяр.
13 Сен даглары белентликдәки месгениңден
суваряң,
Сениң ишлериңиң мивесинден ер канагатланяр.
14 Ынсанлар, маллар топракдан азыгыны эдинсин
дийип,
олар үчин галла, отлар өсдүрйәң:
15 ынсан калбыны шатландырян шерабы,
онуң йүзүни ялдырадян зейтун ягыны,
ынсан йүрегине кувват берйән чөреги.
16 Реббиң агачлары –
Онуң отурдан Ливан кедрлери бол суварыляр.
17 Ол ерде гушлар хөвүртгелейәр,
онуң чүр башында леглек хөвүртге гуряр.
18 Белент даглар даг гечилери үчиндир,
байырлар торсуклара пенадыр.
19 Ол мөвсүмлери кесгитлемек үчин Айы яратды,
Гүн хем өз яшмалы вагтыны билйәр.
20 Гиҗе боляр Сен гараңкы дүшүрениңде,
әхли җеңңел хайванлары җанланяр шонда.
21 Ав үчин арсланлар арлаяр,
олар Худайдан рыскларыны дилейәр.
22 Гүн догяр, олар ыза чекилйәр,
сүренлерине гирйәр-де, ятяр;
23 ынсан өз ишине уграяр,
агшама ченли ол зәхмет чекйәр.
24 Я Реб, Сениң ишлериң ненең көпсанлы!
Сен оларың барыны этдиң пайхаслы,
Сениң яраданларыңдан ер йүзи долы.
25 Ине, деңиз: ол әгирт ве гиң
ол ерде сан-саҗаксыз сүйрениҗилер,
улулы-кичили җандарлар бардыр.
26 Ол ерде гәмилер йүзйәр,

деңиз ичре ойнасын дийип ярадан аждархаң-да бар.
27 Рыскларыны вагтында берерсиң дийип,
оларың бары Саңа гарашяр.
28 Сен берйәрсиң – олар йыгнаяр,
элиңи ачярсың – нәз-ныгматдан дойяр.
29 Сен йүзүңи гизлейәрсиң – олар ховсала дүшйәр,
җанларыны алярсың – олар өз топрагына доланяр.
30 Җан берйән демиңи иберйәң – олар ярадыляр,
Сен ериң йүзүни тәзелейәрсиң.
31 Гой, Реббиң шөхраты эбеди болсун,
Реб Өз ишлери бабатда шадыян болсун.
32 Ол ере середйәр, ол хем титрейәр,
даглара элин дегирйәр – олар түтейәр.
33 Мен өмүрбойы Реббе нагма айдарын,
демим барка Худайыма алкыш окарын.
34 Мениң ойланмаларым, гой, Онуң гөвнүнден турсун,
чүнки мен Ребде шатланяндырын.
35 Гой, гүнәлилер ер йүзүнден ёк болсун,
эрбет адамлар инди асла болмасын.
Реббе алкыш айт, эй, мениң җаным.
Реббе шан-шөхрат болсун!

104-нҗи мезмур

104 Реббе шүкүр эдиң ве сежде эдиң,
халклар арасында Онуң ишлерини җар эдиң.
2 Оңа нагма айдың, Оны шөхратландырың,
әхли гудратлы ишлери барада сиз гүррүң бериң.
3 Реббиң мукаддес ады билен магтаның;
Оны агтарянларың йүреги шатлыкдан долсун.
4 Реббе, Онуң кувватына сыгының,
дынгысыз Онуң хузурыны агтарың.
5 Эй, Реббиң бендеси Ыбрайымың зүряды,
Онуң сайланлары – Якубың несли!
Ятлаң Онуң гөркезен гудратларыны,
мугҗызаларыны, агзындан чыкан карарларыны.
7 Ол – Худайымыз Реб,
Ол тутуш ер йүзүне казылык эдйәр.
8 Ол әхтини, мүң несле берен сөзүни,
Ыбрайым билен эден әхтини,
Ысхага берен Өз вадасыны
элмыдама ятда саклаяр.
10 Дийди: «Мен сизе Кенган юрдуны,
мирасыңыза дүшен пай хөкмүнде берерин».
Муны Якуба тассыклады канун хөкмүнде,
Ысрайыла – мүдими әхт хөкмүнде.
12 Шонда олар аз санлыдылар,
гаты аз ве шол ерде гелмишекдилер.
13 Гечйәрдилер бир миллетден башга миллете,
бир шалыкдан – башга шалыга.
14 Реб олары эзмәге хич ёл бермеди,
шолар себәпли Ол шалара кәеди.
15 Дийди: «Сайлап-сеченлериме сиз эл дегирмәң,
пыгамберлериме яманлык этмәң».
16 Шонда Реб юрда ачлык дүшүрди,
Онуң әхли азыгыны вейран эйледи.
17 Өңлеринден бир адамы ёллады:
Юсуп гул эдилип сатылды.
18 Онуң аякларына зынҗыр урулды,
бойны демир халка салынды.
19 Реббиң айданлары берҗай болянча,
Онуң сөзи Юсубы сынап барлады.
20 Патыша адам иберип, оны бошатды,
халкларың хөкүмдары оны азат эйледи.
21 Оңа эмелдарларының үстүнден ыгтыяр берип,
яшулуларына пайхас өвретсин дийип,
Юсубы өз өйүне хоҗайын этди,
тутуш мүлкүне хөкүмдар гойды.
23 Онсоң Ысрайыл Мүсүре гелди,
Якуп Хам юрдунда гелмишек болуп яшады.
24 Реб Өз халкыны җуда көпелтди,
олары душманларындан кувватлы этди.
25 Худай бенделериниң җанына каст этсинлер дийип,
душманларың йүрегинде Өз халкына йигренч дөретди.
26 Реб оларың арасына бендеси Мусаны
ве сечип-сайлан Харуныны ёллады.
27 Оларың арасында гөркездилер Реббиң аламатларыны,
Хам юрдунда – гудратларыны.
28 Реб гараңкы дүшүрди, юрды гараңкыратды,
Муса билен Харун Онуң сөзүнден чыкып билмеди.
29 Ол оларың сувуны гана өврди.
Оларың балыкларыны гырып ташлады.
30 Мүсүр юрды, хатда ша отаглары-да,
гурбагалардан дос-долы болды.
31 Реб буюрды, сиңек сүрүси гелди,
чиркейлер тутуш юртларыны долдурды.
32 Ол ягыш дерегине долы ягдырды,
тутуш юртларына ялынлы йылдырымлар чакдырды.
33 Реб үзүм багларыны, инҗир агачларыны урды,
юртларындакы агачлары чым- -пытрак этди.
34 Ол буюрды: чекиртгелер,
сан-саҗаксыз ганат багламадык чекиртгелер
хүҗүм эйледи.
35 Олар Мүсүрдәки өсүмликлериң барыны ийди,
топрагының хасылыны ювутды.
36 Реб өлдүрди Мүсүрдәки новбахарлары –
бар гүйч-кувватлары болан илкинҗи зүрятларыны.
37 Соңра Ысрайыллары ол ерден алтын-күмүшли эдип чыкарды,

оларың тирелериниң арасында бүдрән болмады.
38 Олар чыкып гайдансоңлар Мүсүр бегенди,
чүнки олар зерарлы үстлерине ховп- -хатар абанды.
39 Реб өртги хөкмүнде яйды булуды,
гиҗе ышык берсин дийип – алавы.
40 Дилědилер, Ол бедене иберди,
гөгүң чөрегини болелин берди.
41 Ол гаяны ярды, сув чогуп чыкды,
ол чөлүстанлыкда деря дей акды.
42 Чүнки Өз бендеси Ыбрайыма
берен мукаддес вадасыны Ол яда салды.
43 Ол шатлык билен чыкарды Өз халкыны,
нагма билен чыкарды сечип-сайланларыны.
44 Олар Худайың парзларыны саклары ялы,
Онуң кануӊларыны берҗай эдери ялы,
башга миллетлериң юрдуны олара берди.
Олар шол халкларың экинлериниң хасылыны ордулар.
Реббе шан-шөхрат болсун!

105-нҗи мезмур

105 Реббе шан-шөхрат болсун!
Шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы.
2 Реббиң бейик ишлерини беян эдип билҗек бармыка?
Оңа лайык шан-шөхрат айдып билҗек бармыка?
3 Адалаты гораянлар,
элмыдама догрулык эдйәнлер нәхили багтлы!
4 Я Реб, халкыңа мерхемет эдениңде,
мени яда сал.
Сениң сечип-сайланларыңың абаданлыгыны гөрүп билерим ялы,
халкыңың шатлыгына шатланып билерим ялы,
сайлан халкың билен биле магтанып билерим ялы,
олары халас эдениңде маңа көмек эт.
6 Биз хем ата-бабаларымыз дей гүнә ишлери этдик,
языклы болдук, яманлык этдик.
7 Ата-бабаларымыз Мүсүрде гудратларыңа дүшүнмедилер,
болдан-бол садык сөйгиңи ятламадылар.
Гызыл деңзиң † якасында баш галдырдылар.
8 Эмма Ол гудратыны билдирмек үчин,
Өз адының хатырасына олары халас эйледи.
9 Ол Гызыл деңзе буюрды, ол хем гурады,
олары чуңлукдан гуры ерден кимин гечирди.
10 Олары душман элинден халас эйледи,
олары ягының пенҗесинден Ол азат этди.
11 Сувлар душманларының үстүни өртди,
олардан хич бири аман галмады.
12 Шонда Онуң сөзлерине уйдулар,
Оңа шөхрат нагмасыны айтдылар.
13 Эмма олар Онуң ишлерини тиз унутдылар,
Онуң маслахатына гарашмадылар.
14 Олар чөлде ачгөзлүге гөвүн бердилер,
чөл-бееванда Худайы сынап гөрдүлер.
15 Ол оларың дилеглерини битирди,
эмма үстлерине гыргын иберди.
16 Олар дүшелгеде Муса,
Реббиң руханысы Харуна гөрип болдулар.
17 Ер ярылып Датаны ялмап ювутды,
Абырамың топланышыгының үстүни өртди.
18 Оларың топланышыгында от алавлады,
эрбетлери ялын яндырды.
19 Олар Хорепде †† өкүзиң хейкелини ясап,
гуйма бута сежде этдилер.
20 Олар Худайың шан-шөхратыны
от иййән өкүзиң шекилине чалышды.
21 Олар Худайы –
Мүсүрде бейик ишлери,
Хам юрдунда гудратлары ишлери,
Гызыл деңизде хайбатлы ишлери
эден Халасгәрлерини ятдан чыкарды.
23 Ол олары ёк этмек ховпуна салды,
эмма Муса, Онуң сайланы, Оңа төвелла этди,
Онуң яндырыҗы газабын совды.
24 Олар гөзел юрды әсгермедилер,
Онуң берен сөзүне ынанмадылар.
25 Өз чадырларында хүңүрдешдилер,
Реббиң сесини диңлемедилер.
26 Шоңа гөрә, олары чөлде ёкларын дийип,
миллетлер арасындан зүрятларыны ёкларын дийип,
олары ер йүзүне даргатҗак дийип,
элини галдырып, Реб касам этди.
28 Соңра Багалпегор бутуна бил багладылар,
өлүлере багыш эдилен гурбанлыклары олар ийдилер.
29 Олар эденлери билен Ребби газапландырды,
мерги оларың башына инди.
30 Шонда Пинехас дуруп төвелла этди,
мерги тогтады.
31 Бу оңа догрулык хөкмүнде
несиллербойы бакы сайылды.
32 Олар Мерибаның боюнда Ребби газапландырды,
Муса олар зерарлы оңайсыз ягдая галды.
33 Чүнки олар онуң рухуны гайгыландырды,
онуң дили ойланышыксыз сөзлери айтды.
34 Олар Реббиң буйранларыны берҗай этмедилер –
олар халклары ёкламадылар.

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

†† *Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.*

35 Гайтам миллетлере гарышып,
оларың дәп-дессурына эердилер.
36 Оларың бутларына хызмат этдилер,
бутлар хем олара дузак болдулар.
37 Олар өз огулларыны ве гызларыны
галп худайлара гурбан этдилер.
38 Олар огулларыны ве гызларыны
Кенган бутларына гурбан этдилер,
оларың бигүнә ганын дөкдүлер;
юрды ган билен харамладылар.
39 Эденлери билен харам болдулар,
өз ишлери аркалы зына этдилер.
40 Реб Өз халкына гаршы газаба мүнди,
сайлап-сечен халкыны Ол йигренч сайды.
41 Олары миллетлериң элине берди,
олары йигренйәрлер үстлеринден агалык сүрди.
42 Душманлары олара җебир чекдирди,
олары гүйч билен боюн эгдирди.
43 Ол энчеме гезек олары халас эйледи,
эмма олар пәллеринден яңа баш галдырдылар,
өз гүнәлери зерарлы кемсидилдилер.
44 Эмма Ол дат-перятларыны эшиден вагты,
оларың мушакгатларына назар айлады.
45 Оларың хатырасына Өз әхтини ядына салды,
садык сөйгүсиниң боллугына гөрә рехим эйледи.
46 Олары есир эденлериң калбына
олар бабатда рехим-шепагат салды.
47 Эй, Худайымыз Реб, бизи халас эт!
Мукаддес адыңа шүкүрлер эдер ялы,
Сениң шөхратыңа буйсанар ялы,
миллетлериң арасындан бизи топлап ал.
48 Ысрайыл Худайы Реббе
эзелден эбедә ченли алкышлар болсун!
Әхли халк, гой, «Омын!» дийсин.
Реббе шан-шөхрат болсун!

БӘШИНҖИ КИТАП

(106 – 150-нҗи мезмурлар)

106-нҗы мезмур

106 «Реббе шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы!» –
2 дийип, Реббиң азат эденлери, гой, айтсын.
Ол олары душман элинден халас эйледи,
3 олары ят юртлардан йыгнап җемледи:
гүндогардан хем гүнбатардан
демиргазыкдан хем гүнортадан.
4 Олар чөл-бееванда сергездан болды,
илатлы шәхере элтйән ёлы тапып билмеди.
5 Ачлыгың, тешнелигиң дердинден яңа,
оларда ысгын-мыдар галмады.
6 Олар мушакгатларында Ребби чагырды,
Ол хем гөргүлеринден халас эйледи.
7 Олар месген тутар ялы шәхере барып етйәнчә,
Ол олары гөни ёлдан йөретди.
8 Реббиң садык сөйгүси үчин,
адамзада эдйән ажайып ишлери үчин,
гой, олар Оңа шүкүрлер этсин.
9 Чүнки Ол тешне җаны гандыряр,
аҗыганы нәз-ныгматдан доюряр.
10 Олар гараңкылыкда ве түмлүкде яшады,
зынҗырлара, җебир-җепа багланды.
11 Чүнки олар Худай сөзүне табын болманды,
Бейик Худайың өвүдине әсгермезлик эдипди.
12 Реб агыр зәхмет аркалы олары боюн эгдирди:
йыкылдылар, асла ярдам берен болмады.
13 Олар мушакгатларында Ребби чагырды,
Ол хем гөргүлеринден халас эйледи.
14 Олары гараңкылыкдан ве түмлүкден чыкарды,
оларың зынҗырларыны гырып ташлады.
15 Реббиң садык сөйгүси үчин,
адамзада эдйән ажайып ишлери үчин,
гой, олар Оңа шүкүрлер этсин.
16 Чүнки Ол бүрүнч дервезелери чым-пытрак этди,
демир сөелери икә бөлүп ташлады.
17 Өз гүнәли ёллары ве этмишлери зерарлы,
акылсызлар җебир-җепалар чекди.
18 Олар иймитиң ислендигини йигренди,
өлүм дервезелериниң агзына барды.
19 Олар мушакгатларында Ребби чагырды,
Ол хем гөргүлеринден халас эйледи.
20 Ол сөзүни иберди ве шыпа берди,
олары габра инмекден халас эйледи.
21 Реббиң садык сөйгүси үчин,
адамзада эдйән ажайып ишлери үчин,
гой, олар Оңа шүкүрлер этсин,
22 шүкүр гурбанлыкларыны, гой, хөдүрлесин,
Онуң ишлерини шатлык нагмасында беян
эйлесин.
23 Деңиздәки гәмилерде йүзйәнлер,
хайбатлы сувларда сөвда эдйәнлер
24 Реббиң ишлерини,
чуңлуклардакы ажайып ишлерини гөрдүлер:
25 Ол буюрды-да, тупанлы гай турузды,
ол хем деңзиң толкунларыны галкдырды.
26 Гәмичилер гөге галды, чуңлуга инди,
горкудан яңа җанлары чыкара гелди.
27 Серхош кимин ыранып энтирекледи,
акыл-хушлары башындан учды.
28 Олар мушакгатларында Ребби чагырды,
Ол хем гөргүлеринден халас эйледи.
29 Ол тупаны асудалыга өврүди,
деңиз толкунлары көшешди.
30 Шатландылар, чүнки үмсүмлик болды,
Ол оларың ислән гәми дуралгасына етирди.
31 Реббиң садык сөйгүси үчин,

адамзада эдйән аҗайып ишлери үчин,
гой, олар Оңа шүкүрлер этсин.
32 Олар халк җемагатында Оны бейгелтсин,
яшулулар меҗлисинде Оны шөхратландырсын.
33 Реб юрт илатының эрбетликлери зерарлы,
дерялары өврүйәр чөлүстанлыга,
сувуң гөзбашларыны – тешне топрага,
берекетли топрагы – шорлук ерлере.
35 Ол чөли өврүйәр как көллерине,
гурак топрагы – сув гөзбашына.
36 Ол шол ерде ач-сувсузлары яшадяр,
олар хем яшамак үчин шәхер гуруняр.
37 Олар мейданлара экин экйәр, үзүм багларыны
отурдяр
хем-де болдан – бол хасылы аляр.
38 Худайың берекеди аркалы олар көпелйәр,
Ол мал-гараларыны хич азалтмаяр.
39 Эмма мәтәчлер эзъет, мушакгат, хасрат зерарлы,
азалып, боюн эгдириленде,
40 Ол шазадаларың үстүне бетнамлык гуйяр,
олары ёл-ёдасыз чөлде сергездан эдйәр.
41 Мәтәҗи болса гөргүлеринден дындыряр,
онуң машгаласыны сүри кимин көпелдйәр.
42 Йүреги догрулар муны гөрүп шатланяр,
эрбетлер болса агзыны юмяр.
43 Пайхасы болан муңа үнс берсин,
Реббиң садык сөйгүсини аңласын.

107-нҗи мезмур

107

Нагма. Давудың мезмуры

2 Йүрегим сарсмаз, эй, Худай, сарсмаз мениң
йүрегим:
мен нагмалар айдып, мукам чаларын.
3 Оян сен, эй, мениң йүрегим.
Ояның, арфа хем лира!
Мен даңы оярарын нагмалар билен.
4 Я Реб, халклар арасында Саңа шүкүр эдерин,
миллетлер арасында Саңа нагма айдарын.
5 Чүнки Сениң сөйгиң гөклере етйәр,
вепалылыгың булутлара дирейәр.
6 Эй, Худай, гөклерден-де ёкары бейгел,
тутуш ер йүзүне долсун Сениң шөхратың!
7 Өз сөййәнлериңиң гутулып билери ялы,
голуң билен халас эт, маңа җогап бер.
8 Вада берди Худай Өз мукаддес өйүнден:
«Улы шатлык билен Мен Шекеми бөлерин
хем-де Сукот дересини өлчәрин.
9 Гилгат Мениңки, Манаша Мениңки,
Эфрайым – тувулгам,
Яхуда – патышалык хасам.
10 Мовап – ювунмак үчин легеним,
Эдомың үстүне зыңарын Мен чарыгымы.
Пилишт топрагында еңиш дабарасы билен
гыгырарын Мен».
11 Берк гала ким мени элтер?
Мени Эдома ким алып гидер?
12 Эй, Худай, эйсем Сен бизи рет эдәйдиңми?
Эй, Худай, инди гошунларымыз билен гитҗек
дәлми Сен?
13 Душманларымызы еңмәге бизе көмек эт,
себәби ынсан көмеги бидерек затдыр.
14 Худай аркалы еңиш газанарыс,
душманларымызы депелеҗек Олдур.

108-нҗи мезмур

108

Айдымчылар топарының ёлбашчысына.
Давудың мезмуры

Дымма, эй, сенамың Худайы!
2 Чүнки эрбетлер, хилегәрлер маңа гаршы агзыны
ачып,
яланчы диллери билен гаршыма олар геплейәр.
3 Олар йигренч сөзлери билен мени гуршаяр,
себәпсиз ере мениң билен урушяр.
4 Мен олар үчин дога-дилег эдйәрин,
олар болса сөйгиме дерек мени язгаряр.
5 Олар ягшылыгыма яманлык эдйәр,
сөйгиме дерек мени йигренйәр.
6 Олар шейле диййәр:
«Гой, онуң гаршысына эрбет адам чыксын,
гаралавҗы онуң сагында дурсун.
7 Ишине гараланда, айыплы чыксын,
онуң дога-дилеги гүнә сайылсын.
8 Онуң гүнлери санлыҗа болсун,
башга онуң орнуны алсын.
9 Онуң чагалары, гой, етим болсун,
аялы хем дул болуп галсын.
10 Чагалары энтәп, гой, гедай гезсин,
харабалыкларындан чыкарылып, чөрек дилесин.
11 Сүйтхор онуң бар задыны гарбасын,
агыр зәхметиниң рәхнетини кесеки гөрсүн.
12 Хич ким оңа, гой, мерхемет этмесин,
етимлерине хич кимиң хайпы гелмесин.
13 Гой, онуң несли кесилсин,
гелҗекки несилден онуң ады, гой, өчүрилсин.
14 Аталарының гүнәси элмыдама Реббиң өңүнде,
гой, ятланылсын,
эҗесиниң языгы өчүрилмесин!
15 Гой, гүнәлери элмыдама Реббиң өңүнде болсун,
ер йүзүнде ятланмаз ялы, гой, Ол оны кесип
ташласын.
16 Чүнки ол мерхемет этмеги яда салмады,
гайтам гарыбы, мәтәҗи, йүреги гамлыны
өлдүрҗек болуп, олары ызарлап гезди.
17 Ол гаргышы сөйди; гой, гаргышы өз башындан
инсин,

ол хич киме ягшылыгы арзувламады,
гой, оңа-да хич ким ягшылыгы арзув этмесин!
18 Ол гаргышы дон эдип гейди:
гой, ол сув кимин сиңсин онуң тенине,
яг кимин – онуң сүеклерине.
19 Шоңа гөрә, гой, ол эшик кимин оны доласын,
гүнде гушанян гушагы болсун».
20 Гой, Реббе мени яманлаянларың,
җаныма гаршы сөз айдянларың алҗак алмыты
шулар дей болсун.
21 Эмма Сен, эй, Хөкмүрован Реб,
мениң бәхбидими ара Өз адың хатырасына
Садык сөйгиңиң ягшыдыгы себәпли, мени халас эт.
22 Чүнки мен гарып ве мәтәчдирин,
эзъет чекйәр мениң йүрегим.
23 Агшам көлегеси дек йитип гидйәрин,
олар мени чекиртге дей какярлар.
24 Агыз беклемеден яңа дызымың кувваты гачды,
гөврәм ягсызлыкдан яңа хорланып галды.
25 Мени яманлаянлара болдум бир гүлки,
мени гөренлеринде яйкаяр олар башыны.
26 Я Реб, Худайым, маңа көмек эт,
Өз садык сөйгиң хатырасына мени халас эт.
27 Билсинлер бу ишде Сениң элиң бардыгыны,
я Реб, муны Сениң эдендигиңи.
28 Гой, олар гаргаберсин, эмма Сен ак пата берерсиң!
Олар баш галдыряр, эмма масгара болар,
Сениң бендәң болса шадыян болар.
29 Мени язгарянлар бетнамлыга бүренсин,
гой, олар рысвалыгыны дон эдип гейсин.
30 Мен Реббе көп шүкүр этҗек,
улы җемагатда Оны шөхратландырҗак.
31 Чүнки Ол мәтәҗиң сагында дуряр,
оны өлүме хөкүм эдйәнлериң элинден халас эйлейәр.

109-нҗы мезмур

Давудың мезмуры

109 Худай реббиме † шейле сөзледи:
«Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур».
2 Реб Сиондан †† узадар шалык хасаңы,
душманларыңа йөрет сен өз хөкүмиңи.
3 Сөвеш гүнүнде герчеклериң
мукаддес шөхрата бесленип, мейлетин болар,
яшлыгың сәхер чыгы дей доланып гелер.
4 Реб ант ичди, Ол ондан дәнмез:
«Мәликсадык дережесиндәки
мүдимилик руханысың сен».
5 Таңры сениң тарапдарыңдыр:
Ол газаба мүнен гүнүнде
шалары күл-пеекун эдер.
6 Реб миллетлере хөкүм чыкарар,
оларың юрдуны ләшлеринден долдурар.
Ол тутуш ериң йүзүнде
баштутанлары күл-пеекун эдер.
7 Сен болса ёлдакы чешмеден ичип,
өз башыңы белент тутарсың.

110-нҗы мезмур

110 Реббе шан-шөхрат болсун!
Алеф
Мен догруларың межлисинде ве җемагатда
Бет
тутуш калбым билен Реббе шүкүр эдерин.
Гимел
2 Бейикдир Реббиң ишлери,
Далет
олары агтаряр бар мушдаклары.
Хе
3 Онуң иши дабарадан, шөхратдан долы,
Вав
Онуң догрулыгы довам эдйәр эбеди.
Зайин
4 Ол ятдан чыкмаҗак гудратлы ишлери этди,
Ḥэт
Реб мерхеметли хем-де рехимли.
Ṭэт
5 Ол Өзүнден горкянлара берйәр рысгалы,
Ёд
эден әхти ядындадыр мүдими.
Каф
6 Ол халкына ишлериниң гудратыны гөркезди:
Ламед
миллетлериң мирасыны олара берди.
Мем
7 Онуң эллериниң ишлери вепалы ве адалатлы,
Нун
Онуң бар буйруклары ыгтыбарлыдыр.
Самех
8 Эллериниң ишлери беркарар эдилди асырларбойы,
Ğайин
вепалылык ве догрулык оларың бинятлары.
Пе
9 Реб Өз халкыны халас эйледи,
Тсади
Өз әхтини бакы буюрды;
Онуң ады мукаддес хем-де вехимли.
Реш

† *Худай реббиме – гадымы дөвүрде реб*

†† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

10 Ребден горкмак – даналык башы,
Шин
муны амал эдйәнлериң дүшүнҗелери догры.
Тав
Онуң сенасы довам эдйәр асырларбойы.

111-нҗи мезмур

111 Реббе шан-шөхрат болсун!
Алеф
Ребден горкян,
Бет
буйрукларындан леззет алян нәхили багтлы!
Гимел
2 Онуң зүряды юртда кувватлы болар,
Далет
догруларың несли берекет тапар.
Хе
3 Болелинлик, байлык онуң өйүнде болар,
Вав
догрулыгы довам эдер асырларбойы.
Зайин
4 Догры ынсан үчин хатда гараңкыда нур догар,
Ḥэт
ол мәхрибан, догручыл ве рехимлидир.
Ṭэт
5 Җомарт, карз берйән ынсан говудыр,
Ёд
ол ишлерини адалатлы ёла гойяндыр.
Каф
6 Чүнки догры ынсан хич хачан сарсмаз,
Ламед
мүдимилик ол унудылмаз.
Мем
7 Ол шум хабардан горкмаз,
Нун
Реббе бил баглап, йүреги сарсмаз.
Самех
8 Онуң йүреги мәкәм,
Ğайин
ол асла эйменмез,
иң соңунда душманларының еңлишин гөрер.
Пе
9 Ол сахылык билен пайлады, мәтәҗе берди,
Тсади
онуң догрулыгы довам эдер эбеди,
ат-абрайы билен биле артяр кувваты.
Реш
10 Эрбет адам муны гөрүп, газаба мүнйәр,
Шин
дишини гыҗаяр ве рухдан дүшйәр;
Тав
эрбет адамың гөвүн ислеглери пуч болар.

112-нҗи мезмур

112 Реббе шан-шөхрат болсун!
Эй, Реббе хызмат эдйәнлер, шөхратландырың,
Реббиң адына шан-шөхрат болсун!
2 Шиндиден эбедә ченли
Реббиң ады алкышлы болсун!
3 Гүнүң догян еринден батян ерине ченли,
Реббиң адына шан-шөхрат болсун!
4 Реб әхли миллетлерден белентде,
Онуң шан-шөхраты гөклер үстүнде.
5 Эйсем Худайымыз Реб кимин бармы?
Ол гөклерде отуран болса-да,
6 эглип, гөге, ере назар айлаяр.
7 Ол гарыплары ерден галдыряр,
мәтәчлери күл ичинден чыкаряр,
8 олары шазадаларың янында,
Өз халкының шазадалары билен отурдяр.
9 Өнелгесиз аялың өйүни дикйәр,
оны чагаларына гувандырып, багтыяр эдйәр.
Реббе шан-шөхрат болсун!

113-нҗи мезмур

113 Ысрайыл Мүсүрден чыкып гайданда,
Якуп несли дили башга халкдан гайданда,
2 Яхуда Худайың мукаддес өйүне,
Ысрайыл хем Онуң шалыгына өврүлди.
3 Деңиз гөрүп, өкҗе гөтерди,
Иордан дерясы терс угра акды.
4 Даглар бөкҗеклешди гочлар ялы,
депелер хем – гузулар ялы.
5 Эй, деңиз, нәме үчин гачдың?
Эй, Иордан дерясы, нәме үчин терсине акдың?
6 Эй, даглар, нәме үчин бөкҗеклешдиңиз сиз гочлар ялы,
депелер хем – гузулар ялы?
7 Гаяны сув ховзуна өврүйән,
чакмак дашы сув гөзбашына өврүйән
Реббиң өңүнде,
Якуп Худайының өңүнде титре, ер йүзи!
9 Бизе дәл, я Реб, бизе дәл,
сөйгиң ве вепадарлыгың хатырасына
шан-шөхрат бер Сен Өзүңе!
10 «Ханы оларың Худайы?» дийип,
нәме үчин миллетлер айтсын?!
11 Бизиң Худайымыз гөклерде
Ол гөвнүниң ислән задыны эдйәр.
12 Миллетлериң бутлары күмүш, тылладыр,
олар ынсан эллериниң ишидир.
13 Оларың агзы бар, йөне гүрлемейәр,
гөзлери бар, йөне гөрмейәр.
14 Гулаклары бар, йөне эшитмейәр,
бурунлары хем ыс-кок алмаяр.
15 Эллери бар, йөне хич зат дуймаяр,

аяклары бар, йөне йөремейәр,
богазларындан сес-үйн чыкмаяр.
16 Шолар дек болар олары ясанлар,
ве олара бил баглан әхли ынсанлар.
17 Эй, Ысрайыл, Реббе бил багла!
Ол сениң көмегиң хем-де галканың.
18 Эй, Харуның несли, Реббе бил багла!
Ол сениң көмегиң хем-де галканың.
19 Эй, Ребден горкян, Оңа бил багла!
Ол сениң көмегиң хем-де галканың.
20 Реб бизи ядына салды,
Ол бизе ак пата берер.
Ол Ысрайылың неслине ак пата берер,
Ол Харуның неслине ак пата берер.
21 Ребден горкянлара,
улы-кичә ак пата берер;
22 гой, Реб сизи хем-де
зүрятларыңызы көпелтсин;
23 гой, гөги-ери ярадан Реб
сизе ак пата берсин.
24 Гөклер Реббиңкидир,
ери болса Реб ынсан огулларына берди.
25 Мерхумлар, габра инйәнлериң хич бири
Ребби шөхратландырмаяр.
26 Эмма шиндиден эбедә ченли,
биз Реббе айтҗак алкышы.
Реббе шан-шөхрат болсун!

114-нҗи мезмур

114 Ребби сөййәрин,
чүнки Ол эшитди сесими, дат-перядымы.
2 Ол маңа гулак гояндыгы себәпли,
Оны чагырарын мен өмүрбойы.
3 Өлүм танаплары маңа оралды,
өлүлер дүнйәсиниң сүтемлери үстүме инди,
мени җебир-җепа, гам-гусса басды.
4 Мен шонда чагырдым Ребби:
«Я Реб, ялбарярын, халас эт мениң җанымы!»
5 Реб догры ве мерхеметли,
бизиң Худайымыз рехимли.
6 Реб гораяр сада ынсаны,
тапдан дүшенимде, Ол мени халас эйледи.
7 Рахатлыгыңа өврүл, эй, мениң җаным,
чүнки Реб саңа җомартлык этди.
8 Сен өлүмден халас этдиң җанымы,
гөзяшлардан – мениң гөзүми,
бүдремекден – аякларымы.
9 Мен дирилер диярында
Реббиң хузурында гезерин.

115-нҗи мезмур

115 «Эҗирлерим җуда көп» дийип гүрледим,
йөне шонда-да мен иман этдим.
2 Ховсала дүшен вагтымда:
«Әхли ынсанлар яланчы» дийдим.
3 Реббиң маңа эден ягшылыкларының
өвезини нәдип долайын?
4 Гутулыш пыяласыны галдырып,
Реббим дийип Оны чагырарын.
5 Бүтин халкының өңүнде
Реббе эден касамларымы берҗай эдерин.
6 Реббиң садыкларының өлүми
Онуң үчин нәхили агыр!
7 Я Реб! Мен Сениң бендәң,
мен Сениң бендәң, Сениң гырнагың оглы;
Сен зынҗырларымы гырып ташладың.
8 Саңа шүкүр гурбанлыгыны хөдүр эдерин,
Реббиң адыны мен чагырарын.
9 Бүтин халкының өңүнде,
Реб өйүниң ховлуларында,
эй, Иерусалим, сениң ичиңде,
Реббе эден касамларымы берҗай эдерин.
Реббе шан-шөхрат болсун!

116-нҗы мезмур

116 Реббе шөхратландырың, әхли миллетлер!
Оны бейгелдиң сиз, эй, әхли халклар!
2 Чүнки Онуң бизе болан сөйгүси улы,
Онуң вепадарлыгы бакы.
Реббе шан-шөхрат болсун!

117-нҗи мезмур

117 Реббе шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы!
2 Гой, Ысрайыл дийсин:
«Онуң сөйгүси бакы».
3 Гой, Харуның несли дийсин:
«Онуң сөйгүси бакы».
4 Гой, Ребден горкянлар дийсин:
«Онуң сөйгүси бакы».
5 Дарыган чагымда чагырдым Ребби,
Реб җогап берди, гөвнүме салды гиңлиги.
6 Реб – тарапдарым, горкмаярын мен,
ынсан маңа нәме эдип билсин?
7 Реб көмекчи дек тарапдарымдыр,
мени йигренйәнлере дабаралы серетҗекдирин.
8 Ынсана бил багландан,
Ребби пена эдинмек ягшы.
9 Шалара бил багландан,
Ребби пена эдинмек ягшы.
10 Әхли миллетлер гуршап алды дашымы,
Реббиң ады билен серпикдирдим олары.
11 Олар гуршап алды мениң дашымы,
чар тарапдан габады мени,
Реббиң ады билен серпикдирдим олары.
12 Олар ары кимин мени гуршады,
йөне яндак оды дек сөнди,
Реббиң ады билен серпикдирдим олары.
13 Йыкыларым ялы, гаты итилдим,
эмма Реб болды мениң көмегим.

14 Реб – гүйҗүм хем-де айдымым,
Ол мениң Халасгәримдир.
15 Догруларың чадырларында
шатлык, еңиш нагмалары яңланяр:
«Реббиң голы зор ишлери гөркезйәр!
16 Реббиң голы беленде галяр!
Реббиң голы зор ишлери гөркезйәр!»
17 Мен өлмерин, аман яшарын
хем-де Реббиң ишлерини ыглан эдерин.
18 Реб мени берк җезаландырды,
эмма өлүме мени бермеди.
19 Ачың маңа догрулык дервезелерини,
мен гирип, Реббе шүкүр эдейин.
20 Бу – Реббиң дервезелери,
догрулар ондан гирерлер.
21 Мен Саңа шүкүр эдейин,
чүнки җогап бердиң, мени халас эйледиң.
22 Уссаларың рет эден дашы,
бинаның бурч дашы болды.
23 Муны Реб этди,
бу назарымызда тәсин сайылды.
24 Бу – Реббиң ярадан гүни,
гелиң онда бегенели ве шатланалы.
25 Я Реб, ялбарярыс, халас эт бизи,
Я Реб, ялбарярыс, бер үстүнлиги.
26 Реб адындан гелйән болсун алкышлы!
Реб өйүнден сизиң үчин этҗек дога-дилеги.
27 Бейик Худайдыр,
үстүмизе нур сачан Олдур.
Гурбанлык малыны алың,
оны гурбанлык сыпасына даңың.
28 Сен – мениң Худайым, Саңа шүкүрлер этҗек,
Сен – мениң Худайым, мен Сени бейгелтҗек.
29 Реббе шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы!

118-нҗи мезмур

Алеф

118 Кәмил ёлдан йөрейәнлер,
Реббиң канунына гөрә яшаянлар багтлыдыр!
2 Онуң дүзгүнлерини саклаянлар,
тутуш калбы билен Оны агтарянлар багтлыдыр!
3 Олар нәхак иши этмейәр,
олар Онуң ёлларындан йөрейәр.
4 Буйрукларыңы ыхласлы берҗай этмеги,
Сен эмр этдиң.
5 Парзларыңы берҗай эдерим ялы,
хернә үйтгемеседи мениң ёлларым.
6 Шонда табшырыкларыңа назар саланымда,
мен утанмарын.
7 Адалатлы хөкүмлериңи өвренен чагым,
пәк йүрекден Саңа өвги айдарын.
8 Сениң парзларыңы берҗай эдерин,
бүтинлей терк этмегин мени.

Бет

9 Яш ынсан ёлуны нәдип пәк саклап билер?
Оны Сениң сөзүңе гөрә горамак билен.
10 Сени агтарярын тутуш йүрегим билен,
мени табшырыкларыңдан азашдырма Сен.
11 Саңа гаршы гүнә этмәйин дийип,
Сениң вадаңы йүрегимде аяп сакладым.
12 Я Реб, Саңа алкышлар болсун!
Маңа өврет Сен Өз парзларыңы.
13 Агзыңдан чыкан адалатлы хөкүмлериң барыны,
мен дилим билен ыглан эдйәрин.
14 Сениң дүзгүнлериңден леззет алярын,
гөйә әхли байлыга ээ болан ялы болярын.
15 Буйрукларың барада мен ойланарын,
Сениң ёлларыңа дыкгат берерин.
16 Парзларыңдан леззет аларын,
Сениң сөзүңи мен унутмарын.

Гимел

17 Яшап, сөзүңи саклап билерим ялы,
Сен бендәңе эт җомартлыгы.
18 Кануныңың аҗайыплыгыны гөрерим ялы,
Сен ач мениң гөзлерми.
19 Мен бир гелмишек ериң йүзүнде,
Өз табшырыкларыңы гизлеме менден.
20 Адалатлы хөкүмлериңе болан күйсегим,
элмыдама пагыш-пара эдйәр мениң йүрегим.
21 Сен кәейәрсиң табшырыкларыңдан азашанлара:
текепбирлере хем-де лагнатлылара.
22 Утанч билен бетнамлыгы Сен менден айыр,
чүнки дүзгүнлериңи мен сакландырын.
23 Хөкүмдарлар отурып, маңа гаршы дил бирикдирйәр,
бендәң болса парзларың барада ой-пикире батяр.
24 Сениң дүзгүнлериң – кейпикөклүгим,
олар мениң – геңешдарларым.

Далет

25 Мениң җаным гара ере япышяр,
Өз сөзүңе лайыклыкда маңа бер өмри.
26 Мен беян эденимде өз ёлларымы,
Сен маңа бердиң җогабы;
өврет маңа Өз парзларыңы.
27 Маңа дүшүндир Өз дүзгүнлериңиң ёлуны,
аҗайып ишлериң барада мен ойланайын.
28 Гайгы-гамдан яңа җаным басыляр,
Өз сөзүңе лайыклыкда маңа кувват бер.
29 Ялан ёллары менден узак эт,
мерхеметиң билен маңа кануныңы өврет.
30 Вепалылык ёлуны мен сайлап алдым,
Сениң адалатлы хөкүмлериңи өңүмде гойдум.
31 Я Реб, дүзгүнлериңден мәкәм япышдым,

Сен мени утанҗа гойма.
32 Табшырыкларыңың ёлундан ылгаярын мен,
чүнки Сен калбымың дүшүнҗесини гиңелтдиң.

Хе

33 Я Реб, парзларыңың ёлуны өврет,
мен оны ахыра ченли сакларын.
34 Маңа дүшүнҗе бер кануныңы берҗай эдерим ялы,
оны тутуш йүрегим билен сакларым ялы.
35 Табшырыкларыңың ёлундан Сен мени йөрет,
чүнки мен ондан аларын леззет.
36 Диңе өз бәхбидими арамаз ялы,
Өз дүзгүнлериңе тарап өвүр йүрегими.
37 Бош хысырдылардан сов гөзлерими,
Өз ёлларыңда маңа бер яшайышы.
38 Өзүңден горкянлара бердиң ваданы:
мен–бендәң бабатда хем тассыкла оны.
39 Менден сов горкян масгаралыгымы,
чүнки Сениң адалатлы хөкүмлериң ягшыдыр.
40 Җан-тенден күйсейәрин буйрукларыңы,
Өз догрулыгыңда маңа бер яшайышы.

Вав

41 Я Реб, Өз берен ваданa гөрә,
садык сөйгиң гелсин, халас эт мени.
42 Шонда өзүми яңсыланлара җайдар җогап берерин,
чүнки Сениң сөзүңе бил баглаяндырын.
43 Хакыкат сөзүни бүтинлей алма агзымдан,
чүнки адалатлы хөкүмлериңе умыт баглаяндырын.
44 Мен дынгысыз, бакы, эбеди
Сениң кануныңы берҗай эдерин.
45 Мен Сениң буйрукларыңы агтардым,
шонуң үчин эркаңалыкда гезерин.
46 Шаларың өңүнде дүзгүнлериңи айдарын,
хич утанмарын.
47 Сениң табшырыкларыңдан леззет аларын,
чүнки олары мен сөййәндирин.
48 Табшырыкларыңы сөйүп, олара тарап эллерими герйәрин,
парзларың барада оя батярын.

Зайин

49 Өз бендәңе берен сөзүңи ятла,
ол аркалы умыт беренсиң маңа.
50 Ол дарыган гүнүмде мениң теселлим,
чүнки Сениң вадаң маңа яшайыш берйәр.
51 Текепбирлер мени көп яңсылаяр,
шонда-да кануныңдан йүз өвүрмейән.
52 Гадымы адалатлы хөкүмлериң барада ойлананымда,
я Реб, мен тапярын теселли.
53 Кануныңы терк эдйән эрбетлери гөренимде,
гахар-газап гуршаяр мени.
54 Гелмишек болуп яшан хер бир еримде,
Сениң парзларың айдымым болды.
55 Я Реб, Сени гиҗесине мен ятлаярын,
Сениң кануныңы берҗай эдйәрин.
56 Мен шейле дурмушы амал эдйәрин:
буйрукларыңы берҗай эдйәрин.

Ḥэт

57 Реб – мениң пайым
Сениң сөзүңи сакламагы мен вада этдим.
58 Тутуш калбым билен Саңа ялбарярын:
«Өз вадаңа гөрә, маңа мерхемет эйле».
59 Өз ёлларым барада ойлананымда,
гадамымы дүзгүнлериңе тарап өвүрдим.
60 Табшырыкларыңы берҗай этмеклик үчин
алңасап, олары гиҗикдирмедим.
61 Эрбетлериң танаплары маңа дузак болса-да,
Сениң кануныңы мен унутмадым.
62 Сениң хөкүмлериң адалатлыдыгы үчин,
яры гиҗе туруп, Саңа өвги айдярын.
63 Сенден горкянларың барына,
буйрукларыңы берҗай эдйәнлериң барына
хемра болярын.
64 Я Реб, ериң йүзи садык сөйгиңден долы,
маңа өврет Өз парзларыңы.

Ṭэт

65 Я Реб, вадаңа гөрә,
Өз бендәңе этдиң Сен ягшылыгы.
66 Маңа өврет пайхас билен билими,
чүнки табшырыкларыңа мен иман этдим.
67 Эҗир чекмезден өң мен азашыпдым,
эмма инди Сениң сөзүңи берҗай эдйәрин.
68 Сен ягшысың, эдйәрсиң ягшылыклары,
маңа өврет Өз парзларыңы.
69 Текепбирлер маңа мыҗабат атяр,
мен болса тутуш калбым билен
буйрукларыңы берҗай эдйәрин.
70 Оларың йүреклери даша өврүлди, хич зат дуймаяр,
мен болса кануныңдан леззет аларын.
71 Сениң парзларыңы өвренмек үчин,
эҗир чекеним маңа ягшылык болды.
72 Сениң агзыңың сөзлән кануны
маңа мүңлерче алтын-күмүшден говы.

Ёд

73 Сениң эллериң мени ярадып, маңа дурк берди,
табшырыкларыңы өвренерим ялы бер дүшүнҗәни.
74 Сенден горкянлар мени гөрүп шатланар,
чүнки Сениң сөзүңе умыт багладым.
75 Я Реб, билйәрин: адылдыр Сениң хөкүмлериң,
вепалылыгың себәпли маңа эҗир чекдирдиң.
76 Өз бендәңе берен вадаңа гөрә,
садык сөйгиң маңа теселли болсун.

77 Рехим эт, гой, мен яшайын
чүнки кануның – кейпикөклүгим.
78 Текепбирлер, гой, утанҗа галсын,
чүнки олар нәхак ере шылтак атдылар,
мен болса буйрукларың барада оя батарын.
79 Сенден горкянлар дүзгүнлериңи билери ялы,
гой, олар маңа өврүлсин.
80 Утанҗа галмазым ялы,
калбым парзларыңда, гой, кәмил болсун.

Каф

81 Халас эдишиңе интизар болуп, җаным өртенйәр,
мен Сениң сөзүңе умыт баглаян.
82 Сениң вадаңа интизар мениң гөзлерим,
«Хачан теселли берерсиң?» дийип сораян.
83 Түсседен заяланан мешик дей болдум,
эмма Сениң парзларыңы мен унутмадым.
84 Сениң бендәң гарашмалы хачана ченли?
Аңтайҗыларыма хачан чыкарҗак Сен хөкүмиңи?
85 Текепбирлер маңа чукур газдылар,
олар Сениң кануныңа гөрә яшамаярлар.
86 Сениң табшырыкларыңың бары ыгтыбарлыдыр,
маңа көмек эт, олар нәхак ере азар берйәрлер.
87 Олар мени тас ёк эдипди ериң йүзүнден,
шонда-да буйрукларыңы мен терк этмедим.
88 Агзыңың дүзгүнлерини саклап билерим ялы,
Өз садык сөйгиңде маңа бер яшайышы.

Ламед

89 Я Реб, Сениң сөзүң гөклерде
бакы беркарар болды.
90 Вепалылыгың довам эдйәр несиллербойы,
Сен дүнйәни гурдуң, ол хем мәкәм дур.
91 Әхли зат шу гүне ченли беллейшиң дек дур,
чүнки олар Саңа гуллук эдйәрлер.
92 Эгер кануның кейпикөклүгим болмадык болса,
ёк болуп гидердим гайгы-гамымда.
93 Асла унутмарын буйрукларыңы,
чүнки олар аркалы маңа яшайыш бердиң.
94 Мен Сениңки, мени халас эт,
чүнки буйрукларыңа бердим мен дыкгат.
95 Эрбетлер мени ёк этҗек болуп, букуда ятяр,
мен болса дүзгүнлериң барада пикире батян.
96 Гөрдүм әхли кәмилликлериң чәклидигини,
эмма Сениң табшырыкларың ченденаша гиң.

Мем

97 Сениң кануныңы җуда сөййәрин!
Ол узаклы гүн мениң ойланмаларым.
98 Сениң табшырыгың мени душмандан пайхаслы эдйәр,
чүнки ол элмыдама мениң аңымда.
99 Әхли халыпаларымдан пайхаслы болдум,
чүнки Сениң дүзгүнлериң – ойланмаларым.
100 Яшулулардан-да көп аңлаяндырын,
чүнки буйрукларыңы берҗай эдйәрин.
101 Сениң сөзүңи сакламак үчин,
әхли яман ёлдан мен гача дурдум.
102 Сениң хөкүмлериңден йүз өврүмедим,
чүнки маңа Сен тәлим бердиң.
103 Сениң வадаң маңа нәхили сүйҗи!
Ол агзыма балдан-да сүйҗи!
104 Буйрукларың аркалы болдум пайхаслы,
шонуң үчин йигренйәрин хер ялан ёлы.

Нун

105 Сениң сөзүң – чыра аякларыма,
ол – ягтылык мениң ёдама.
106 Адалатлы хөкүмлериңи берҗай эдерин дийип,
мен касам этдим ве берҗай этдим.
107 Мен җебир-җепалар чекдим;
Я Реб, Өз вадаңа гөрә бер яшайышы.
108 Я Реб, гурбанлык хөкмүнде кабул эт алкышларымы
хем-де өврет маңа адалатлы хөкүмлериңи.
109 Җаным дынгысыз ховп астында болса-да,
Сениң кануныңы унутмаярын.
110 Эрбетлер маңа дузак гурса-да,
Сениң буйрукларыңдан азашмаярын.
111 Сениң дүзгүнлериң – бакы мирасым,
чүнки олар мениң йүрек шатлыгым.
112 Сениң парзларыңы берҗай этмеги
йүрегиме дүвдүм бакы, ахыра ченли.

Самех

113 Икийүзлүлери мен йигренйәрин,
Сениң кануныңы болса сөййәрин.
114 Сен мениң гизленйән ерим хем-де галканым,
мен Сениң сөзүңе умыт баглаярын.
115 Эй, беткәрлер, менден айрылың,
мен Худайымың табшырыкларыны берҗай эдейин.
116 Вадаңа гөрә мени сөйгетле, гой, мен яшайын,
өз умыдымдан хич утанмайын.
117 Маңа даянч бол, халас болайын,
парзларыңа элмыдама дыкгат берейин.
118 Парзларыңдан азашанлары Сен рет эдйәрсиң,
чүнки оларың хилеси пучдур.
119 Чөп-чөр кимин ташлаярсың ер йүзүндәки әхли эрбетлери,
шоңа үчин мен сөййәрин дүзгүнлериңи.
120 Сениң вехимиңден титрейәр теним,
мен горкярын хөкүмлериңден.

Ғайин

121 Адалатлы ве хак ишлери этдим,
мени сүтемкәрлеримиң элине берме.
122 Кепиллендир Өз бендәңиң абаданлыгыны,
текепбирлер эзмесин мени.
123 Халас эдишиңе, догры вадаңың берҗай болмагына

мениң гөзлерим интизар галды.
124 Бендәңе садык сөйгиңде гара,
парзларыңы өврет Сен маңа.
125 Мен Сениң бендәң, пайхас бер маңа,
акыл етирейин дүзгүнлериңе.
126 Инди Реббиң херекет этмели вагты,
чүнки ынсанлар боздулар Сениң кануныңы.
127 Мен велин алтындан, сап алтындан-да көп
сөййәрин Сениң табшырыкларыңы.
128 Догры сайярын әхли буйрукларыңы,
йигренйәрин хер ялан ёлы.

Пе

129 Аҗайыпдыр Сениң дүзгүнлериң,
шонуң үчин олары берҗай эдйәрин.
130 Сөзлериңиң беяны ягтылык берйәр,
сада ынсанлара дүшүнҗе берйәр.
131 Табшырыкларыңа болан күйсегден яңа,
агзымы ачамда-да, хова етмейәр маңа.
132 Адыңы сөййәнлере эдишиң ялы,
назар салып, маңа мерхемет эйле.
133 Өз ваданa гөрә мәкәм эт әдимлерими,
хич бир яманлык үстүмден хөкүм сүрмесин.
134 Ынсан сүтеминден азат эт мени,
мен Сениң буйрукларыңы берҗай эдейин.
135 Бендәңиң үстүне сач йүзүң нуруны,
маңа өврет Өз парзларыңы.
136 Гөзлеримиң яшы сил дейин акяр,
чүнки ынсанлар кануныңы берҗай этмейәр.

Тсади

137 Я Реб, Сен – догры,
Сениң хөкүмлериң хем адалатлы.
138 Сениң буйран дүзгүнлериң
адыл хем-де җуда вепалы.
139 Ыхласым мени якып-яндыряр,
чүнки душманларым унудяр Сениң сөзүңи.
140 Сениң вадаң өрән ыгтыбарлыдыр,
Сениң бендәң оны сөййәндир.
141 Әсгерилмән, кемсидилсем-де,
унутмаярын буйрукларыңы.
142 Сениң догрулыгың – бакы догрулык,
Сениң кануның хем хак.
143 Мушакгат ве күлпет үстүме инди,
шонда-да табшырыкларыңдан леззет алярын.
144 Сениң дүзгүнлериң догры асырларбойы,
маңа пайхас бер, гой, мен яшайын.

Ķоф

145 Тутуш йүрегим билен перят эдйәрин,
Я Реб, маңа җогап бер,
мен парзларыңы берҗай эдейин.
146 Сени чагырярын, мени халас эт,
дүзгүнлериңи берҗай эдейин.
147 Гүн догманка туруп, перят эдйәрин,
Сениң сөзүңе умыт баглаярын.
148 Сениң вадаң барада ойланмак үчин,
гөзлерим узаклы гиҗәни оя гечирди.
149 Өз садык сөйгиңе гөрә эшит сесими,
я Реб, адалатыңа гөрә маңа бер яшайышы.
150 Мени яман ниет билен ызарлаянлар якына
гелди,
олар Сениң кануныңдан узакдадырлар.
151 Эмма Сен якынсың, я Реб.
Сениң табшырыкларың әхлиси хакдыр.
152 Билйәрдим озалдан бәри:
Сениң дүзгүнлериң бакы беркарар.

Реш

153 Җебир-җепамы гөр-де, халас эт мени,
чүнки унутмаян мен кануныңы.
154 Хакымы алып бер, азат эт мени,
вадаңа гөрә маңа бер яшайышы.
155 Халас болардан узакдыр эрбетлер,
чүнки олар агтармаяр Сениң парзларыңы.
156 Я Реб, әгирт Сениң рехимиң,
маңа адалатлы хөкүмлериңе гөрә бер яшайышы.
157 Мени аңтаянлар хем-де душманларым көп,
эмма шонда-да дүзгүнлериңден чыкян дәлдирин.
158 Йигренч билен гараярын мен дөнүклере,
олар буйрукларыңы берҗай этмейәр.
159 Гөр, нәхили сөййәрин буйрукларыңы!
Садык сөйгиңе гөрә бер яшайышы.
160 Я Реб, хакыкатдыр Сениң сөзлериң!
Адалатлы хөкүмлериңиң бары асырларбойы.

Шин

161 Шазадалар мени нәхак ере аңтаяр,
эмма йүрегим Сениң сөзүңден горкяр.
162 Улы хазына эдинен кимин,
Сениң вадаңа бегенйәрин мен.
163 Яланы йигренип, оны нежис сайярын,
мен Сениң кануныңы сөййәрин.
164 Сениң адалатлы хөкүмлериң үчин,
гүнде еди гезек Сени шөхратландырярын.
165 Улы абаданлык бар кануныңы сөййәнлер үчин,
олар асла бүдремез.
166 Я Реб, халас эдишиңе умыт баглаярын,
табшырыкларыңы берҗай эдйәрин.
167 Калбым берҗай эдйәр дүзгүнлериңи,
мен олары җуда сөййәрин.
168 Берҗай эдйәрин буйрукларыңы, дүзгүнлериңи,
чүнки мениң әхли ёлларым мәлимдир Саңа.

Тав

169 Я Реб, перядым, гой, Саңа етсин,
Өз вадаңа гөрә маңа дүшүнҗе бер.
170 Ялбарышым, гой, Саңа етсин,
Өз вадаңа гөрә мени халас эт.
171 Дилим өвгүлер сачар,
чүнки маңа парзларыңы өвретдиң;
172 дилим Сениң вадаңы нагма эдинер,

чүнки табшырыкларыңың әхлиси догры.
173 Сениң элиң маңа, гой, ярдам берсин,
чүнки табшырыкларыңа табын болмагы мен карар этдим.
174 Я Реб, халас эдишиңи күйсейәрин мен,
Сениң кануныңдан леззет аларын.
175 Гой, көңлүм яшасын, Сени шөхратландырсын,
Сениң адалатлы хөкүмлериң маңа, гой, көмек берсин.
176 Йитен гоюн кимин азашдым, гөзле бендәңи,
чүнки табшырыкларыңы унутмаярын.

119-нҗы мезмур

Зыярат нагмасы

119 Мушакгатлы вагтым чагырдым Ребби,
Ол хем маңа берди җогабы.
2 Я Реб, яланчы агыздан,
хилели дилден халас эт мени.
3 Эй, хилели дил, саңа гөр-бак нәме эдилер!
Онуң үстесине нәме гошулар?
4 Эдермениң йити оклары,
оҗарың яндырыҗы көзлери!
5 Дат-бидат мениң халыма!
Чүнки Мешекде сергездан болдум,
Кедар чадырларында месген тутмалы болдум;
6 дава-җенҗел агтарян халкың ичинде,
узак вагтлап месген тутмалы болдум.
7 Парахатлыгың тарапдары мен,
эмма агзымы ачан бадыма,
олар эййәм уруш-җенҗеле тайяр.

120-нҗи мезмур

Зыярат нагмасы

120 Гөзлерими дага айлаян
маңа ярдам нireден гелер?
2 Ярдам гелер
ери, гөги ярадан Ребден.
3 Ол сениң аягыңы тайдырмаз,
сени гораян Худай иркилмез.
4 Серет, Ысрайылы гораян Худай
не уклар, не-де иркилер.
5 Реб сениң Аркадагыңдыр,
Реб сагыңдакы көлегәңиңдир.
6 Гүнортан чагы Гүн сени урмаз,
гиҗесине Ай зепер етирмез.
7 Реб сени бела-бетерден горар,
Ол сениң җаныңы горар.
8 Шиндиден асырларбойы,
Реб горар гиришиңи хем чыкышыңы.

121-нҗи мезмур

Давудың зыярат нагмасы

121 Маңа «Реббиң өйүне гидели»
диенлеринде бегендим.
2 Эй, Иерусалим!
дервезелериңден әтледи гадамларымыз!
3 Иерусалим битеви бир шәхер дек бина эдилен.
4 Ысрайыла берлен кануна гөрә,
тирелер, Реб тирелери
ол ере Реббе шүкүрлер этмәге гидйәр.
5 Ол ерде казылык тагты –
Давут өйүниң тагты бина эдилен.
6 «Сени сөййәнлер аман яшасын!
Диварларыңың ичинде парахатчылык болсун,
гала диңлеринде ховпсузлык болсун!»
дийип, Иерусалимиң парахатлыгы үчин
дога-дилеглер эдиң.
8 Доганларым билен якынларымың хатырасына,
«Сенде рахатлык болсун!» дийййәрин.
9 Худайымың Реббиң өйүниң хатырасына
сениң аманлыгың үчин дога эдйәрин.

122-нҗи мезмур

Зыярат нагмасы

122 Эй, гөклердәки тагтда Отуран,
гөзлерими Саңа бакан галдырярын.
2 Гулларың өз эелериниң элине бакышы кимин,
гырнакларың өз бикелериниң элине бакышы кимин,
Худайымыз Реб бизе мерхемет эдйәнчә,
бизиң гөзлеримиз Оңа дикилги.
3 Бизе мерхемет эт, я Реб, бизе мерхемет эт,
кемсидилмеден халыс болдук биз.
4 Бикәрлериң яңсыларындан,
текепбирлериң кемситмесинден,
халыс болды бизиң җанымыз.

123-нҗи мезмур

Давудың зыярат нагмасы

123 «Эгер Реб тарапдарымыз болмадык болса,
нәме боларды? –
эй, Ысрайыл, җогап бер шуңа! –
2 Реб тарапдарымыз болмадык болса,
адамлар бизе гаршы аяга галанларында,
3 бизе гаршы гахарлары яныпловланда,
олар бизи дири ялмап-ювдарды,
4 силлер бизи сырып-сүпләрди,
сув акымы бизи гирдабына доларды,
5 хайбатлы сувлар үстүмизден ашарды.
6 Бизи оларың агзына ав этмедик Реббе
алкышлар болсун!
7 Авчының дузагындан
гуш кимин гачып гутулдык:
дузак гырылды, биз хем гутулдык.
8 Ери, гөги ярадан Реб көмегимиздир».

124-нжи мезмур

Зыярат нагмасы

124 Реббе бил баглаянлар Сион дагы дей:
ол сарсмаз, ол дурар асырларбойы.
2 Дагларың Иерусалими гуршайшы ялы,
шиндиден асырларбойы
Реб гуршаяр Өз халкының дашыны.
3 Догруларың юрдунда
эрбетлер хөкүм сүрмезлер бакы,
ёгса догруларың хем яманлык этмеги ахмал.
4 Я Реб, Сен ялка,
ягшылары ве пәк йүреклилери.
5 Эмма Реб өзлериниң эгри ёлларына совланлары,
беткәрлер билен биле җезаландырар;
гой, Ысрайылда рахатлык болсун!

125-нжи мезмур

Зыярат нагмасы

125 Реб Сионың абаданлыгыны гайтаранда,
бу бизе бир дүйш кимин гөрүнди.
2 Шонда гүлкүден долуды бизиң агзымыз,
шатлык шовхунындан – бизиң дилимиз.
Шонда миллетлер арасында шейле дийилди:
«Реб олара бейик ишлери этди».
3 Реб бизе бейик ишлери этди,
шоңа гөрә, биз шатлыкдан долы.
4 Ягшың чөли гүлзарлыга өврүши кимин,
я Реб, гайтар бизе өңки абаданлыгы.
5 Гөзяш билен экин экенлер,
хешелле какып, хасыл орарлар.
6 Тохумлы чуваллары аглап гөтерип барян,
десселерини гөтерип, шатлык билен доланар.

126-нжы мезмур

Сүлейманың зыярат нагмасы

126 Эгер өйи Реб бина этмесе,
оны бина эдйәнлериң азабы пучдур.
Эгер шәхери Реб горамаса,
гаравулың оя дурмагы пучдур.
2 Эклемек үчин дер дөкмегиңиз,
ир туруп, гич ятмагыңыз пучдур.
Хава, Ол сөййәнине хатда ятырка-да
рысгал берйәндир.
3 Чагалар Ребден болан мирасдыр,
ятгының мивеси Ондан сылагдыр!
4 Яшлык чагының огуллары
эдермениң элиндәки пейкамлар ялы:
5 сагдагыны олардан долдуран багтлы!
Ол дервезеде душманы билен гүрлешен вагты
утандырылмаз.

127-нжи мезмур

Зыярат нагмасы

127 Ребден горкян,
Онуң ёлларындан йөрейән нәхили багтлы!
2 Сен өз эл зәхметиңиң мивесини иерсиң,
ялканарсың, ягшылык сениңки болар.
3 Аялың мивели үзүм агаҗы дей болар сениң өйүңде
огулларың зейтун нахаллары дей – сачагыңың башында
4 Ребден горкян, ине, шейле ялканар!
5 Реб саңа Сиондан ак пата берер!
Өмүрбойы Иерусалимиң ровачлыгыны гөрерсиң.
6 Сен огулларыңың огулларыны гөрерсиң.
Гой, Ысрайылда рахатлык болсун!

128-нжи мезмур

Зыярат нагмасы

128 «Маңа яшлыгымдан бәри көп хүҗүм этдилер –
– дийип, инди Ысрайыл айтсын. –
2 Маңа яшлыгымдан бәри көп хүҗүм этдилер.
Йөне менден үстүн чыкмадылар.
3 Сүрүмчилер мениң аркамы сүрдүлер,
олар узын кешлерини чекдилер».
4 Эмма вепалы Реб
эрбетлериң танапларыны гырып ташлады.
5 Сионы йигренйәнлериң әхлиси
гой, утанып, ызына дөнсүн.
6 Гой, олар үчекде гөгерип,
гүллемәнкә солян от кимин болсун.
7 Ондан оракчы гысымыны долдурмаз,
дессе богян гуҗагыны долдурмаз.
8 «Чәҗиңе берекет!
Өмрүңе берекет!» дийип, өтегчи айтмаз.

129-нжы мезмур

Зыярат нагмасы

129 Я Реб, чуңлуклардан чагырян Сени.
2 Эй, Таңры, эшит сесими,
дат-перятларымың сесини гулагың диңлесин үнсли.
3 Я Реб, гүнәлери хасаба алсаң,
я Таңры, хузурыңда ким дуруп билер?
4 Эмма Сенден горкарлар ялы,
Сенде бардыр гечиримлилик.
5 Мен Реббе интизар, җаным интизар,
мен Онуң сөзүне умыт баглаян.
6 Гаравуллар даңың атмагына интизар,
хава, гаравуллар даңың атмагына интизар,
мениң җаным шондан хем көп Таңра интизар.
7 Эй, Ысрайыл, Реббе багла өз умыдыңы:

Реб садык сөйгүсини гөркезйәр,
Ол хемише халас этмәге тайяр.
8 Ысрайылы әхли гүнәлеринден Ол халас эдер.

130-нҗы мезмур

Давудың зыярат нагмасы

130 Я Реб, мениң йүрегимде текепбирлик ёк,
гөзлерим хем улумсылык билен гаранок,
Дүшүнип билмейән җуда бейик ишлере мен
улашамок.
2 Терсине, сүйтден айрылан чаганы
энәниң көшешдириши дей,
җаныма басалык бердим ве көшешдирдим.
3 Эй, Ысрайыл, Реббе багла өз умыдыңы,
шиндиден асырларбойы!

131-нҗи мезмур

Зыярат нагмасы

131 Я Реб, ятла Давуды
хем-де онуң чекен җепаларыны,
2 онуң Реббе вада бершини,
Якубың Гудратлы Худайына әхт эдишини:
3 «Реб үчин бир ер,
Якубың Гудратлы Худайына месген тапянчам,
өйүме гирмерин,
дүшегиме гечип ятмарын,
гөзлериме укы бермерин,
габакларымы ымызгандырмарын».
6 Ине, Эфратда Әхт сандыгы барада эшитдик,
Егарым топрагында биз оны тапдык.
7 Йөрүң, Онуң месгенине гиделиң,
Онуң аягына йыкылып, сежде эделиң.
8 Галк, я Реб, гир Сен дынчлык меканыңа
Өз гүйҗүңиң нышаны Әхт сандыгы билен.
9 Руханыларың догрулык лыбасына бесленсин,
садыкларың, гой, шатланып, нагмалар айтсын.
10 Гулуң Давудың хатырасына,
Өз сечип-сайланыңдан Сен йүз өврүме.
11 Реб Давут билен ыгтыбарлы әхт баглашды,
Ол эден әхтинден дәнмез:
«Сениң зүрятларыңдан бирини
отурдарын сениң тагтыңда.
12 Эгер зүрятларың берҗай этсе әхтими
хем-де олара өвреден дүзгүнлерими,
оларың зүрятлары хем сениң тагтыңда
отурарлар эбеди».
13 Чүнки Реб Сионы сечип-сайлады,
оны Өзүне месген этмек иследи:
14 «Бу Мениң бакы дынчлык меканым,
оны күйседим: шу ерде месген тутарын.
15 Мен онуң азыгыны болелин берекетләрин,
онуң мәтәчлерини нандан дойрарын.
16 Руханыларыны гутулыш лыбасына бесләрин,
онуң садыклары шатланып, нагмалар айдар.
17 Мен ол ерде Давудың кувватыны өсдүрҗек,
Өз сайланымың шамчырагына элмыдама нур
берҗек.
18 Онуң душманларыны рысвалыга бүрәрин,
онуң депесиндәки тәч болса ялкымын сачар».

132-нҗи мезмур

Давудың зыярат нагмасы

132 Доганларың биле яшамаклары
гөр, нәхили говы хем-де якымлы!
2 Бу баша гуюлян мукаддес яг ялыдыр,
сакгала, Харуның сакгалына,
онуң гейиминиң якасына сырыгян
мукаддес яг ялыдыр!
3 Ол Сион дагларына дүшйән
Хермоның болдан-бол чыгы киминдир.
Чүнки Реб ол ерде ялканыш, бакы яшайыш
болсун дийип, табшырык берди.

133-нҗи мезмур

Зыярат нагмасы

133 Эй, Реббе әхли хызмат эдйәнлер –
гиҗесине Реб өйүнде дурянлар,
Ребби алкышлаң!
2 Мукаддес өе тарап эллериңизи галдырып,
Ребби алкышлаң.
3 Ери-гөги ярадан Реб,
гой, сизе Сиондан ак пата берсин.

134-нҗи мезмур

134 Реббе шан-шөхрат болсун!
Эй, Реббе хызмат эдйәнлер,
Реббиң адыны шөхратландырың!
Эй, Реббиң өйүнде, Худайымызың
өйүниң ховлусында хызмат эдйәнлер,
Ребби шөхратландырың!
3 Реббе шан-шөхрат болсун!
Чүнки Реб ягшы.
Онуң адына нагмалар айдың,
чүнки бу өрән леззетли.
4 Чүнки Реб Өзи үчин Якуп неслини,
Өз генҗи хөкмүнде Ысрайылы сечип-сайлады.
5 Мен билйәрин Реббиң бейикдигини,
Таңрымызың әхли таңрылардан үстүндигини.
6 Гөклерде, ериң йүзүнде,
деңизлерде, бар чуңлукларда
Реб Өз гөвнүниң ислән задыны эдйәр.
7 Ол ериң учларындан булутлары турузяр,
ягыш үчин йылдырымлар чакдыряр,
Өз аммарларындан ели чыкаряр.
8 Ол Мүсүрде ынсанларың ве хайванларың
илкинҗи догланларыны өлдүрди.
9 Эй, Мүсүр, Ол сениң ичиңе –

фараоның, әхли хызматкәрлериниң үстүне
аламатлары, мугҗызалары ёллады.
10 Ол көп миллетлери гырды,
гүйчли патышалары өлдүрди:
11 аморларың патышасы Сихоны,
башанларың патышасы Огы
ве әхли Кенган шалыкларыны.
12 Оларың топрагыны мирас хөкмүнде,
сайлама мүлк хөкмүнде Өз ысрайыл халкына
берди.
13 Я Реб, Сениң адың эбеди,
я Реб, Сен ятланарсың асырларбойы.
14 Реб Өз халкыны хаклы чыкарар,
Өз бенделерине рехим-шепагат эдер.
15 Миллетлериң бутлары күмүш-тылладыр,
олар ынсан эллериниң ишидир.
16 Оларың агзы бар, йөне гүрләнок,
гөзлери бар, йөне гөренок.
17 Гулаклары бар, йөне эшиденок,
агызларында хич бир дем хем ёк.
18 Шолар дек болар бутлары ясанлар,
олара бил баглан әхли ынсанлар.
19 Эй, Ысрайыл несли, Ребби алкышлаң,
эй, Харун несли, Ребби алкышлаң.
20 Эй, Леви несли, Ребби алкышлаң,
эй, Ребден горкянлар, Ребби алкышлаң.
21 Иерусалимде месген тутан Реббе
Сиондан алкышлар болсун!
Реббе шан-шөхрат болсун!

135-нҗи мезмур

135 Реббе шүкүр эдиң, чүнки Ол ягшы,
Онуң сөйгүси бакы.
2 Худайлар Худайына шүкүр эдиң,
Онуң сөйгүси бакы.
3 Таңрылар Таңрысына шүкүр эдиң,
Онуң сөйгүси бакы.
4 Бейик гудратлары эдйән диңе Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
5 Гөклери пайхас билен ярадан Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
6 Ери сувларың үстүне язан хем Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
7 Улы ышыклары ярадан Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
8 Гүндиз хөкүм сүрер ялы Гүни ярадан Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
9 Гиҗе хөкүм сүрер ялы Айы,
йылдызлары ярадан Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
10 Мүсүриң новбахарларыны өлдүрен Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
11 Гүйчли эли, узадан голы билен,
ысрайыллары Мүсүрден чыкаран Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
13 Гызыл деңзи икә бөлен Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
14 Ысрайыллары онуң ортасындан гечирен Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
15 Фараоны, гошуныны Гызыл деңизде
дерби-дагын эден-де Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
16 Өз халкына чөлде ёл гөркезен Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
17 Бейик патышалары өлдүрен Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
18 Кувватлы патышалары ёк эден Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
19 Аморларың патышасы Сихоны ёк эден Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
20 Башаның патышасы Огы ёк эден Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
21 Оларың топрагыны мирас хөкмүнде берен
Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
22 Оларың топрагыны мирас хөкмүнде Ысрайыла –
Реббе хызмат эдйән халка берен-де Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
23 Пес гүнүмизде бизи ятлан Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
24 Душманларымыздан бизи халас эден Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
25 Әхли җанлы-җандара иймит берйән Олдур,
Онуң сөйгүси бакы.
26 Гөгүң Худайына шүкүр эдиң,
Онуң сөйгүси бакы.

136-нҗы мезмур

136 Бабыл сувларының боюнда отурып,
Сионы ятлан вагтымыз гөзяш дөкүпдик.
2 Шол ердәки дерек агачларындан
өз лираларымызы † асып гоюпдык.
3 Бизи есир аланлар шол ерде нагма талап
этдилер,
бизе эзъет беренлер шадыянлыгы талап этдилер.
«Бизе Сион нагмаларындан бирини айдың»
дийдилер.
4 «Ят топракда ненең эдип
Реббиң нагмасыны айдалы?!»
5 Эй, Иерусалим, эгер сени унутсам,
гой, элим хүнәрини унутсын.
6 Эгер сени яда салмасам,
Иерусалим шатлыгымың сересидир диймесем,
гой, дилим дамагыма япышсын!
7 Я Реб, Иерусалимиң йыкылан гүни:
«Оны юмруң, оны юмруң дүйбүне ченли!»
диен эдомлары Сен ядыңа сал!

† *Лира – киришли саз гуралы. Сөзлүге серет.*

8 Эй, Бабыл гызы, эй, вейран болмуш,
сениң бизе эденлериңи гайтарҗак нәхили багтлы!
9 Сениң балаларыңы даша урҗак нәхили багтлы!

137-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

137 Я Реб, түйс йүрекден Саңа шүкүр эдерин,
ылахы барлыклар өңүнде Саңа нагма айдарын.
2 Мукаддес ыбадатханаңың өңүнде сежде эдерин,
Саңа сөйгиң, вепадарлыгың үчин шүкүр эдерин.
Чүнки Сен Өз адыңы хем-де сөзүңи
әхли затдан бейгелтдиң.
3 Чагыран гүнүмде Сен җогап бердиң,
җанымы гүйч билен кувватландырдың.
4 Я Реб, ер йүзүниң әхли шалары
Саңа шүкүр эдйәрлер,
чүнки эшитдилер агзыңдан чыкан сөзлери.
5 Олар Реббиң ёллары барада нагма айдарлар,
чүнки Реббиң шөхраты бейик.
6 Реб бейик болса хем, песпәллере назарын саляр,
эмма текепбирлери узак ерден сайгаряр.
7 Мушакгат ичинде гезсем-де, мени аман саклаяң,
душманларыма гаршы Өз элиңи узадяң.
Сениң голуң мени халас эйлейәр.
8 Реб мениң арымы алар;
я Реб, Сениң сөйгиң эбеди галар,
Өз эллериңиң ишини Сен терк эйлеме.

138-нҗи мезмур

Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.

138 Я Реб, мени сынаярсың ве танаярсың!
2 Отурып-туршумы Өзүң билйәрсиң,
пикирлерими узаклардан аңярсың.
3 Йөрейшими, ятышымы ызарлаярсың,
мениң әхли ёлларымы Сен танаярсың.
4 Хениз агзымдан бир сөз чыкманка,
я Реб, Сен оны эййәм долы билйәрсиң.
5 Ызымдан, өңүмден Сен гуршаярсың,
Сен үстүме Өз элиңи гойярсың.
6 Муны билмек мениң үчин җуда аҗайып,
ол белент, мен оны аңып билемок.
7 Сениң Рухуңдан нирә гидейин?!
Сениң хузурыңдан нирә гачайын?!
8 Гөклере галсам, ол ерде Сен бар!
Өлүлер дүнйәсине инсем,
ол ерде Сен бар!
9 Сәхериң ганатларына мүнүп,
деңзиң иң узак еринде чадыр гурунсам,
10 хатда ол ерде-де элиң ёл гөркезер маңа.
Сениң голуң мени сөйгетләр.
11 Дийсем: «Гой, түмлүк мени бүресин,
мени гуршан ягтылык гиҗә өврүлсин».
12 Сениң үчин түмлүк гараңкы дәлдир!
Гиҗе хем гүндиз ялы ягтыдыр,
Сениң билен түмлүк-де ягтылык дейдир.
13 Сен мениң ичгошларымы яратдың,
энем гөвресиндекәм Сен шекил бердиң.
14 Мен Саңа өвги айдярын,
чүнки мени аҗайып, тәсин яратдың.
Аҗайыпдыр Сениң ишлериң,
муны җуда оңат билйәндир калбым.
15 Пынханлыкда ярадылан махалым,
ериң чуңлукларында эмеле гелен махалым,
Сенден гизлин дәлди мениң сүңклерим.
16 Хениз шекилсизкәм мени гөзлериң гөрди,
маңа белленилен гүнлериң хич бири хениз гелмәнкә,
оларың хер бири Сениң китабыңда эййәм язылгы.
17 Эй, Худай, пикирлериң маңа нәхили эзиз!
Оларың сан-саҗагы ёк!
18 Эгер санайын дийсем, оларың саны чәгеден-де көп,
олары санап билседим, Сен дек яшардым узак.
19 Эй, Худай, эрбет адамлары Сен ёк этседиң!
Эй, ганхорлар, айрылың менден!
20 Олар Сен барада бетпәллик билен гүрлейәр,
душманларың адыңы ерликсиз ере агзаяр.
21 Я Реб, Сени йигренйәнлери мен йигренйәрин,
Саңа гаршы баш галдырянлары нежис сайярын.
22 Олары бүтинлей мен йигренйәрин,
мен олары душман сайярын.
23 Эй, Худай, мени барла-да, йүрегими бил!
мени сына-да, пикирлерими бил!
24 Гөр, мен эрбет ёлдан барян болмайын,
эбедилик ёлуна мени угрукдыр.

139-нҗы мезмур

139 *Айдымчылар топарының ёлбашчысына. Давудың мезмуры.*

2 Я Реб, яманлардан мени халас эт,
залым адамлардан мени пенала.
3 Олар бетниетлери йүрегине дүвйәр,
олар дынгысыз уруш турузяр.
4 Олар йылан ялы диллерини йителдйәр,
агызларында йылан зәхери бардыр.
5 Я Реб, мени эрбедиң элинден сакла
хем-де залым адамдан гора.
Олар аягыма бадак атмак ислейәр.
6 Текепбирлер маңа гизлин дузак гойдулар,
торларының йүплерини язып гойдулар,
ёлуң гырасында мениң үчин гапан гурдулар.
Села

7 Реббе дийдим: «Мениң Худайым Сенсиң,
я Реб, дады-перядымың сесини эшит.
8 Эй, Хөкмүрован Реб, гүйчли Халасгәримсиң
сөвеш гүни башымы Сен горандырсың.
9 Я Реб, эрбет адамы мырадына етирме,
онуң бетниетлери берҗай болмасын,
ол бейгелмесин!» *Села*
10 Мени габанларың агзындан чыкан гаргышлар,
гой, оларың өз башларындан инсин.
11 Оларың үстүне көйдүриҗи көзлер дөкүлсин,
гой, олар ода, чуң горпа дүшсүн,
гой, олар асла чыкып билмесин.
12 Төхметчилер юртда, гой, орнашмасын,
бетбагтлык залым адамы, гой, ав эдинсин.
13 Билйәрин: Реб эзиленлериң ишине гарар,
мәтәчлере адалатлы карар чыкарар.
14 Догрулар Сениң адыңа шүкүр эдерлер,
догры ынсанлар хузурыңда месген тутарлар.

140-нҗы мезмур

Давудың мезмуры

140 Я Реб, Сени чагырярын, тиз дадыма етиш
дат-перядымың сесини эшит!
2 Хузурыңда догам сайылсын хошбой түссе дей,
эллерими галдырышым – агшам гурбанлыгы дей.
3 Я Реб, гаравул гой мениң агзыма,
мениң дилими гора.
4 Йүрегим яманлыга йыкгын болмасын,
гүнә эдйән адамлар билен эрбет ишлери
этмәйин,
оларың нәз-ныгматларындан асла датмайын.
5 Гой, догры ынсан мени урсун, бу ягшылыкдыр,
гой, маңа ол кәесин, бу башыма якымлы яг
киминдир,
мениң башым оны, гой, рет этмесин.
Догрудан-да, эрбетлериң ишлерине гаршы дилег
эдйәрин.
6 Оларың баштутанлары гаядан ашак зыңланда,
мениң сөзлерими эшидер, чүнки олар якымлы.
7 Бириниң ер сүренде топрагы агдаршы ялы,
бизиң-де сүңклеримиз өлүлер дүнйәсиниң
агзында чашар.
8 Мениң гөзлерим Саңа дикилги, я Хөкмүрован
Реб!
Сени пена эдинйәрин, мени горагсыз гойма!
9 Мени гора оларың дузакларындан
хем-де беткәрлериң – гапанларындан.
10 Гой, эрбетлер өз торларына дүшсүн,
мен болса саг-аман гечип гидейин.

141-нҗи мезмур

Давудың маскили, говакдака айдан догасы

141 Мен гаты сес билен Реббе перят эдйәрин,
гаты сес билен Реббе мен ялбарярын.
2 Онуң өңүне арз-халымы дөкйәрин,
Онуң өңүнде гайгыларымы беян эдйәрин.
3 Рухум тапдан дүшен махалы,
Сен билйәнсиң мениң ёлумы!
Йөрейән ёдамда маңа дузак гурдулар.
4 Сагыма бак-да, гөр:
хич ким маңа хормат гоймаяр,
маңа инди гачалга-да ёк,
хич ким җанымың гайгысыны этмейәр.
5 Я Реб, Саңа перят эдйәрин,
диййәрин: «Сен – мениң пенам,
дирилер диярында – мениң несибәм».
6 Мениң перядыма дыкгат бер,
чүнки гаты песелендирин.
Аңтаянлардан мени халас эт,
чүнки олар менден гүйчлүдир!
7 Зындандан азат эт мени,
адыңа шүкүр эдейин!
Я Реб! Маңа җомартлык эдениң үчин,
догрулар мени гуршарлар.

142-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

142 Я Реб, догамы эшит,
дады-перядыма гулак гой;
Өз садыклыгыңда ве догрулыгыңда,
маңа җогап бер!
2 Өз бендәң билен дава гиришме,
чүнки дирилериң хич бири
Сениң өңүңде айыпсыз чыкмаз.
3 Душманлар аңтаяр мениң җанымы,
ер билен егсан этдилер яшайшымы,
гадымыетде өленлер кимин,
олар түмлүкде отуртды мени.
4 Шоңа гөрә, рухум сустланды,
мениң йүрегим сарсды.
5 Гадымкы гүнлери яда салярын,
Сениң әхли эденлериң барада оя батярын,
Сениң эллериңиң иши барада пикир эдйәрин.
6 Саңа тарап эллерими герйәрин.
Җаным гурак топрак дей Саңа тешнедир. *Села*
7 Я Реб, маңа тизрәк җогап берәй-дә!
Мениң рухум ысгындан дүшйәр!
Габра инйәнлере меңземез ялы,
менден гизлеме Сен Өз йүзүңи.
8 Эртирлерине маңа дуйдур садык сөйгиңи,
чүнки Саңа баглаян били.
Маңа билдир йөремели ёлумы,
чүнки мен Саңа интизардырын.
9 Я Реб, душманларымдан халас эт мени,
мен Сени пена эдинйәндирин!

10 Маңа Өз ырадаңы берҗай этмеги өврет,
чүнки мениң Худайым Сенсиң!
Сениң ягшы Рухуң
дүз ёлдан мени әкитсин!
11 Я Реб, Өз адың хатырасына,
гора Сен яшайшымы!
Өз догрулыгыңың хатырасына,
мушакгатдан халас эйле җанымы!
12 Өз садык сөйгиңиң хатырасына,
мениң душманларымы хеләк эдерсиң;
җаныма эзъет берйәнлериң барыны вейран эдерсиң,
чүнки мен Сениң бендәңдирин.

143-нҗи мезмур

Давудың мезмуры

143 Мениң эллериме урушмагы,
бармакларыма сөвешмеги өвредйән
гаям Реббе алкышлар болсун!
2 Ол мениң садык сөйгимдир,
мениң галам, беркитмәм, Халасгәримдир,
мениң галканым, Пенакәримдир.
Ол халклары † маңа табын эдйәндир.
3 Я Реб, ынсан киммишин,
Сен онуң аладасыны эдериң ялы?
Ынсан оглы киммишин,
Сен онуң пикирини эдериң ялы?
4 Ынсан бир дем киминдир,
онуң өмри гечип барян көлеге дейдир.
5 Я Реб, Өз гөклериңи яр ве ашага ин,
даглара эл дегир, гой, түтесинлер!
6 Йылдырымлар чакдыр, пытрат олары,
пейкамларыңы ягдыр, даргат олары!
7 Бейикликден узат элиңи,
хайбатлы сувлардан, кесекилерден
азат эт, халас эт мени.
8 Оларың агзы ялан сөзлейәр,
олар ялан касам үчин саг элини галдыряр.
9 Эй, Худай, Саңа тәзе нагма айдарын,
он киришли гуралда Саңа мукам чаларын.
10 Сенсиң шалара еңишлер берйән,
бендәң Давуды залым гылычдан азат эйлейән.
11 Мени азат эт,
кесекилериң элинден халас эт мени.
Оларың агзы ялан сөзлейәр,
ялан касам үчин олар саг элини галдыряр.
12 Огулларымыз яш чагында,
өсүмлик дей пажарлап өссүн.
Гызларымыз көшгүң
хашамланан сүтүнлери дей болсун.
13 Аммарларымыз дүрли азык-овкатлардан,
гой, долуп-дашсын.
Гоюнларымыз өрүлерде
мүңлерче, он мүңлерче болуп өрңесин.
14 Сыгырларымызың хөври көп болсун,
душман гала диварыны, гой, бөвүсмесин;
олар бизи есирлиге алмасын,
көчелеримизде ахы-налыш болмасын!
15 Шейле ялканан халк нәхили багтлы!
Худайы Реб болан халк нәхили багтлы!

144-нҗи мезмур

Давудың Ребби шөхратландырмак үчин айдан мезмуры

144 Эй, Худайым, мениң Патышам! Мен Сени бейгелдерин,
Сениң адыңа эбеди ве бакы алкыш айдарын.
2 Саңа хер гүн алкыш айдарын,
адыңы эбеди ве бакы шөхратландырарын.
3 Реб бейик, Ол ченсиз өвгә мынасып,
Онуң бейиклиги ынсан аңына сыгмаз.
4 Сениң ишлериң несилербойы тарып эдилер,
Сениң гудратлы ишлериң хем ыглан эдилер.
5 Сениң белентлигиңиң шанлы шөвкети,
аҗайып ишлериң барада мен ойланарын.
6 Олар хайбатлы ишлериң гудратындан гүррүң берерлер,
мен хем Сениң бейикдигиңи ыглан эдерин.
7 Сениң болелин ягшылыгың дабарасыны беян эдерлер,
Сениң догрулыгың барада нагма айдарлар.
8 Реб мерхеметли хем рехимли,
гиң гөвүнли, садык сөйгә байдыр.
9 Реб хеммелер үчин ягшыдыр,
Ол әхли яраданларына мерхемет эдйәр.
10 Я Реб, әхли ишлериң Саңа шүкүр эдерлер,
әхли садыкларың Саңа алкыш айдарлар.
11 Сениң шалыгыңың шанлы шөвкетини,
гудратлы ишлериңи ынсанлара билдирмек үчин,
олар Сениң шалыгыңың шөхратыны айдарлар,
Сениң гудратыңдан гүррүң берерлер.
13 Сениң шалыгың – мүдими шалык,
хөкүмдарлыгың – несиллербойы.
Реб әхли сөзлеринде вепадар,
Ол әхли ишлеринде рехимдар ††.
14 Реб сөйгетлейәр әхли йыкыланлары,
Ол дикелдйәр әхли бүкүленлери.
15 Хеммәниң гөзлери Саңа умыт билен гараяр,
Сен өз вагтында оларың рыскыны берйәрсиң.
16 Сен элиңи ачярсың,
әхли җандарлара ислән задыны берйәрсиң.
17 Реб әхли ёлларында догрудыр,
Ол әхли ишлеринде рехим-шепагатлыдыр.

† *Халклары – кәбир голязмаларда мениң халкымы*

†† *Реб әхли сөзлеринде вепадар, Ол әхли ишлеринде рехимдар – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.*

18 Реб Өзүни чагырянларың хеммесине,
Өзүни чындан чагырянларың хеммесине якындыр.
19 Ол Өзүнден горкянлары мырадына етирйәр,
оларың налышыны эшидйәр ве халас эдйәр.
20 Реб Өзүни сөййәнлериң әхлисини гораяр,
эмма эрбетлериң барыны Ол хеләк эдер.
21 Мениң агзым Реббе өвгүлер айдар,
җанлы-җандарларың бары асырларбойы
мукаддес адына алкышлар айдар!

145-нҗи мезмур

145 Реббе шан-шөхрат болсун!
Ребби шөхратландыр, эй, мениң җаным!
2 Мен өмүрбойы Ребби шөхратландырарын,
демим барка Худайыма нагма айдарын.
3 Шазадалара, ынсан оглуна хич бил багламаң,
чүнки олар халас этмейәр.
4 Оларың җаны чыкып, топрага гайдып баранда,
шол гүнүң өзүнде ниетлери пуч боляр.
5 Ненең багтлы Якубың Худайына даянян,
онуң Худайы Реббе умыт баглаян!
6 Ери, гөги, деңзи
ве олардакы әхли җанлы- -җандарлары ярадан Олдур,
садыклыгы эбеди саклаян Олдур.
7 Ол эзиленлериң хакыны алып берйәндир,
ачлара нан берйән Олдур,
Реб есирлери бошадяр.
8 Реб көрлериң гөзүни ачяр,
Реб бүкүленлери дикелдйәр,
Реб догры ынсанлары сөййәр.
9 Реб гелмишеклери гөзден салмаяр,
дул хатынлары, етимлери голдаяр,
эмма эрбетлериң ёлуны вейран эдйәндир.
10 Реб хөкүм сүрер эбеди,
эй, Сион, сениң Худайың – несиллербойы.
Реббе шан-шөхрат болсун!

146-нҗы мезмур

146 Реббе шан-шөхрат болсун!
Чүнки Худайымызы нагма билен өвмек ягшыдыр,
леззетлидир, Ол өвгүлере лайыкдыр.
2 Реб Иерусалими бина эйлейәр,
Ысрайылың пытранларыны җемлейәр.
3 Гөвни сыныклара Ол шыпа берйәр,
оларың яраларыны даңяр.
4 Йылдызларың саныны Ол хасаплаяр,
оларың әхлисини Ол атландыряр.
5 Реббимиз бейикдир, кувваты көпдүр,
пайхасының хич чәги ёкдур.
6 Реб песпәллери галдыряр,
Ол эрбетлери ере пылчаяр.
7 Реббе шүкүр нагмаларыны айдың,
Худайымыза лирада мукамлар чалың!
8 Ол гөклери булутлара бүрейәр,
топрак үчин ягышлары тайынлап гойяр,
байырларда гөк отлары гөгердйәр.
9 Ол хайванлара,
җүйгүлдешйән гарга чагаларына
оларың рыскыны берйәр.
10 Ол не бедевиң гүйҗүнден вагтыхош боляр,
не-де уршуҗының аягындан кейпи чаг боляр.
11 Реб Өзүнден горкянлардан,
Онуң садык сөйгүсине умыт баглаянлардан,
кейпи чаг боляр.

147-нҗи мезмур

147 Эй, Иерусалим, Реббе өвги айт!
Эй, Сион, Худайыңа шан-шөхрат болсун!
2 Чүнки Ол дервезелериңиң килтлерини беркидйәр,
галадакы чагаларыңа ак пата берйәр.
3 Чәклериңде парахатлыгы беркарар эдйәр,
сайлама бугдайдан сени доюряр.
4 Ол буйрукларыны ере гөндерйәр,
Онуң сөзи тизлик билен яйраяр.
5 Гар ягдырып, ери ак ёргана бүрейәр,
күл кимин гыравы Ол сепелейәр.
6 Бузларыны парчалап, ере ташлаяр,
Реббиң аязына дөз гелҗек бармы?
7 Ол буюряр, бузлар эрейәр,
ел өсдүрип, сувлар акдыряр.
8 Ол Якуп халкына ыглан эдйәр сөзүни,
Ысрайыла – парзларыны ве хөкүмлерини.
9 Реб башга хич миллете шейле этмейәр,
олар Онуң адалатлы хөкүмлерини билмейәр.
Реббе шан-шөхрат болсун!

148-нҗи мезмур

148 Реббе шан-шөхрат болсун!
Гөклерден Ребби шөхратландырың,
белентликлерде Оны шөхратландырың!
2 Эй, әхли перишделери, Оны шөхратландырың!
Эй, әхли гөгүң гошунлары, Оны шөхратландырың!
3 Эй, Ай ве Гүн, Оны шөхратландырың!
Эй, әхли нурлы йылдызлар, Оны шөхратландырың!
4 Эй, гөклериң гөклери,
эй, гөклериң үстүндәки сувлар,
Оны шөхратландырың!
5 Гой, олар Ребби шөхратландырсын!
Чүнки Ол буюрды, олар эмеле гелди.
6 Реб олары бакы, мүдими беркарар этди,
хич үйтгемеҗек бир парзы берди.
7 Эй, земинде яшаянлар, Ребби шөхратландырың:
эй, деңиз ләхеңлери, чуңлукларың әхлиси,
8 эй, от ве долы, гар ве думан,

Онуң сөзүни берҗай эдйән тупан еллери,
9 эй, даглар ве байырларың әхлиси,
мивели агачлар, кедр дарагтларың әхлиси,
10 эй, хайванлар ве әхли мал-гара
сүйрениҗилер ве гушлар,
11 эй, ер йүзүниң шалары, әхли халклары,
шазадалар, дүнйәниң әхли хөкүмдарлары,
12 эй, яш гызлар хем-де йигитлер,
яшулулар хем-де чагалар.
13 Гой, олар Реббиң адыны шөхратландырсын,
чүнки диңе Онуң ады бейгелдилендир,
Онуң шан-шөхраты ерден-гөкден белентдир.
14 Ол Өз халкының кувватыны артдырды,
шоңа гөрә, эй, Онуң әхли садыклары,
Оңа якын болан ысрайыл халкы,
Реббе шан-шөхрат болсун!

149-нҗы мезмур

149 Реббе шан-шөхрат болсун!
Реббе тәзе нагма айдың,
садыклар җемагатында Оңа өвгүлер айдың!
2 Ысрайыл Яраданына шатлансын!
Сион перзентлери Шасына, гой, бегенсин!
3 Олар танс эдип, Оны шөхратландырсын,
деპрекде, лирада Оңа мукамлар чалсын!
4 Чүнки Реб Өз халкындан гөвнүхош боляр,
Ол песпәллери гутулыша беслейәр.
5 Садыклар акланып, гой, бейгелсинлер,
дүшеклеринде шатланып, нагма айтсынлар.
6 Диллеринде Худая өвгүлер болсун,
эллеринде икийүзли гылычлар болсун.
7 Олар миллетлерден, гой, өч алсынлар,
халклара җеза берсинлер.
8 Патышаларыны зынҗырласынлар,
асылзадаларына гандал урсунлар.
9 Олар бабатда язылан хөкүми берҗай этсинлер!
Мунуң өзи садыкларың бары үчин хорматдыр.
Реббе шан-шөхрат болсун!

150-нҗи мезмур

150 Реббе шан-шөхрат болсун!
Оны мукаддес өйүнде шөхратландырың,
Оны кувватлы гөклеринде шөхратландырың!
2 Оны гудратлы ишлери үчин шөхратландырың,
Онуң аҗайып белентлигине лайык
шөхратландырың!
3 Оны сурнайларың сеси билен шөхратландырың,
арфада ве лирада шөхратландырың!
4 Депрек какып, танс эдип, шөхратландырың,
киришли гурал, түйдүк чалып, шөхратландырың!
5 Оны овазлы кимваллар билен шөхратландырың,
Оны белент овазлы кимваллар билен
шөхратландырың!
6 Бурнунда дирилик непеси боланларың бары,
Ребби шөхратландырсын!
Реббе шан-шөхрат болсун!

Сүлейманың пәхимлери

Гириш

тымсаллар ве пәхимлер гөрнүшинде берлен ахлак ве дини таглыматлар йыгындысындан ыбаратдыр. Буларың көпүси гүнделик дурмушы меселелерине дегишлидир. Шейле пәхимлериң биринде: «Ребден горкмаклык – билимиң башлангыҗы» дийип айдыляр. Китапда диңе бир дини, ахлак меселелери хакында дәл, эйсем сагдын пикирли ве оңат хәсиетли болмак хакында-да өвүт-несихатлар берилйәр. Гадымыетдәки ысрайыл мугаллымларының көп санлы гысга тымсаллары дана адамларың дүрли ягдайларда нәме этмелидигини өвредйәрлер. Оларың кәбирлери машгала гатнашыклары хакында болса, кәбирлери иш меселелерине дегишлидир. Кәбирлери җемгыетчилик гатнашыкларында ерликли хәсиетлериң зерурдыгыны, башгалары болса дурнуклы болмагың зерурдыгыны ныгтаяр. Пес гөвүнлилик, сабыр-такатлылык, гарыплара хормат гоймак, достларыңа вепалы болмак ялы хәсиетлер барада хем көп агзаляр.
Еврей ве түркмен ве тапавутланяндыр. Еврей дилинден терҗиме эдилен сөзи (Чөлде 23:7) я-да (Эзекиел (Кифл) пыгамбериң китабы 17:2) болуп билйәр. Еврей дилинде «пәхим» сөзүниң манысы түркменчә гаранында хас гиңдир. Шонуң үчин-де, еврей пәхимлери тутуш парчалар гөрнүшинде душ гелйәр. «Сүлейманың пәхимлери» китабындакы пәхимлер ве тымсаллар диңе Сүлейман тарапындан язылан дәлдир. Оларың кәбирлери «Аталар сөзи» (22:17) болса, кәбирлери Агурың (30:1) ве патыша Лемувалың (31:1) тымсалларыдыр. Йөне китабың эсасы бөлегини Сүлейманың пәхимлери тутуп (10:1 – 25:1), олар Яхуда патышасы Хизкияның эмелдарлары тарапындан топланандыр.
Китапда көп меңзетмелер уланыландыр. Оларың кәбири диңе еврей дилине махсус болуп, түркмен дилинде хич маныны бермейәр. Шонуң үчин-де, шейле меңзетмелер түркмен окыҗысына дүшнүкли болан түркмен меңзетмелери билен терҗиме эдилди. Бу хакда гошмача маглумат ислесеңиз, чыкгытлара середиң. Кәбир адалгалары түркмен дилине терҗиме этмек кын болды. сөзи ве онуң синонимлери җуда көп душяр. Шонуң үчин хем буларда арам ызыгидерлилик сакланылды. Шейле хем ве ялы гапма-гаршылыклы манычакы сөзлерде мүмкин болдугыча ызыгидерлилик сакланылды.

Мазмуны

Даналыгың шанына айдылян өвгүлер
Сүлейман пыгамбериң пәхимлери
Агурың сөзлери
Дүрли пәхимлер

1-нҗи бап

1 *Ысрайыл патышасы, Давут оглы Сүлейманың пәхимлери.*

2 Бу пәхимлер даналыгы ве өвүт- -несихаты билмек,
пайхаслы сөзлериң манысына дүшүнмек үчиндир.
3 Парасатлы хем-де догручыл болмак,
адыллык ве деңлик, өвүт--несихаты өзлешдирмек,
4 садалара пайхас,
яшлара билим ве акыл бермек үчиндир.
5 Бу пәхимлере хем тымсаллара,
аталар сөзлерине ве маталларына дүшүнмек үчиндир.
Акылдарлар булары эшидип, билимини артдырсын,
дүшби адамлар сагдын маслахат алсын.
7 Билимиң башлангыҗы – Ребден горкмаклык;
диңе акмаклар даналыгы хем өвүт-несихаты хар эдйәрлер.
8 Диңле, оглум, атаңың несихатларыны,
энеңиң өвүтлеринден йүз өврме.

[9] Ол сениң башыңа аҗайып тәч,
бойнуңа монҗук болар.
[10] Эй, оглум, сени гүнәкәрлер аздырҗак болса
ылалашма.
[11] Эгер олар: «Бизиң билен йөр.
Ган дөкмек үчин букуда гарашалы,
себәпсиз ере бигүнәни өлдүрели.
[12] Олары өлүлер дүнйәси ялы дирилигине,
габра иненлер дей тутушлайын ювудалың.
[13] Хер хили байлык тапарыс,
өйүмизи олҗадан долдурарыс.
[14] Әхлимиз үчин хорҗун бир болсун,
арамызда шәриклигимиз дең болсун» дийселер,
[15] эй, оглум, олар билен бир ёлдан йөреме,
оларың ёл-ёдасына гадам урма.
[16] Чүнки олар шере ковалашярлар,
ган дөкмәге ховлугярлар.
[17] Гушуң гөзүниң өңүнде оңа тор гурмак пучдур.
Йөне букуда гарашянларың өз ганы дөкүлер,
букуда отыркалар, оларың алҗак җаны өз җаны
болар.
[19] Оларың такдыры † шейле болар,
зулума гызыгып топлан байлыгы өз җаныны
алар.
[20] Даналык көчеде гаты сесленйәр,
базар ерлеринде җар чекйәр.
[21] Җемендели ерлерде гыгыряр,
шәхер дервезесиниң агзында сөзлейәр:
[22] «Эй, наданлар, хачана ченли наданлыгы
сөйҗексиңиз?
Масгаралайҗылар хачана ченли өз
масгараламагындан кейп алҗаккалар?
Акмаклар хачана ченли билими
йигренҗеккәлер?
[23] Мениң кәйинҗиме үнс берсеңиз,
рухумы үстүңизе дөкерин.
Мен сөзүми сизе билдирерин.
[24] Мен сизи чагырдым, мени рет этдиңиз;
элими узатдым, хич ким оңа үнс бермеди.
[25] Гайтам әхли маслахатымы рет этдиңиз,
мениң кәйинҗими дуймак ислемедиңиз.
[26] Мен-парасат бетбагтлыгыңыза гүлйәндирин;
сизи горкы басанда яңсыларын.
[27] Сизи горкы гай кимин басанда,
бетбагтлык харасат болуп иненде,
мушакгат хем гайгы башыңыза дүшенде,
[28] мени чагырарсыңыз, йөне мен җогап бермерин.
Мени ир эртирден агтарарсыңыз, эмма
тапмарсыңыз.
[29] Чүнки олар билими йигрендилер,
Ребден горкмагы макул билмедилер.
[30] Мениң маслахатымы кабул этмедилер,
әхли кәйинҗими йигрендилер.
[31] Мунуң үчин олар тутан ёлларының мивесини
иерлер,
өз пәллеринден тапарлар.
[32] Чүнки наданлар ёлдан чыкып өлерлер,
акмаклары гелеңсизлик хеләк эдер.
[33] Мени диңләнлер парахат мекан тутарлар,
яманлыкдан горкман аман боларлар».

2-нҗи бап

2 Оглум, мениң сөзүми кабул эдип,
буйругымы калбыңда сакласаң,
[2] даналыга гулак асып,
дүшүнҗә йүрегиңи берсең,
[3] хава, пайхасы чагырсаң,
дүшүнҗә ялбарсаң,
[4] оны күмүш ялы гөзлесең,
хазына дек агтарсаң,
[5] шонда Ребден горкмаклыга акыл етирип,
Худайы танамагы башарарсың.
[6] Чүнки даналык берйән Ребдир,
билим хем дүшүнҗе Онуң агзындан чыкяндыр.
[7] Ол догручыллара ярдам берйәр,
садыклыкда гезйәнлере галкан боляр.
[8] Ол адалат ёлларыны гораяр,
Өзүне садыкларың ёлуны гораяр.
[9] Шонда догручыллыга ве адалата акыл
етирерсиң,
адыллыга ве ягшы ёла дүшүнерсиң.
[10] Чүнки даналык сениң йүрегиңе гирер,
билим калбыңа хош якар.
[11] Акыллылык сени горар,
дүшүнҗе саңа середер.
[12] Даналык сени яман ёлдан,
эрбет геплейәнлерден халас эдер.
[13] Олар догры ёлы ташлап,
гараңкылык ёлундан йөрейәрлер.
[14] Яман иш эдип шатланярлар,
яманың эрбетлигине гуванярлар.
[15] Оларың ёллары эгридир,
ёдалары өврүмлидир.
[16] Худай билен әхтини унудандан,
башдашындан айрылышан аялдан,
дили сүйҗи кесеки зенандан даналык сени халас
эдер.
[18] Чүнки шейле зенаның өйи өлүме элтйәр,
ёллары земиниң тейине баряр.
[19] Онуң янына гирен ызына доланып билмез,
гайдып яшайыш ёлуна етмез.
[20] Шонуң үчин ягшы иш эдйәниң ёлундан йөре,
догручылларың ёлуны тут.
[21] Чүнки юртда догручыллар мекан тутарлар,
садыклар шол ерде галарлар.
[22] Йөне эрбетлик эдйәнлер ир өлерлер,

† *Такдыры – кәбир голязмаларда ёдалары*

хайынлар көки билен гырлармар.

3-нҗи бап

3 Оглум, унутма өвреденлерими,
буйрукларымы калбыңда сакла.
2 Чүнки олар өмрүң йылларыны узалдар,
абаданлыгыңы көпелдер.
3 Садык сөйгиңи терк этме.
Багла олары бойнуңа.
Йүрегиң гатына язып гой.
4 Шонда сен Худайың хем адамларың назарында
мерхемет ве абрай тапарсың.
5 Өз дүшүнҗәңе даянма,
бүтин йүрегиң билен Реббе бил багла.
6 Бар ишлериңде Оны тана,
Ол сениң ёлларыңы догрулар.
7 Өзүңи акыллы сайма;
Ребден горк,
ямандан чекил.
8 Шонда сениң җаныңа сагдынлык,
бедениңе шыпа берлер.
9 Ребби бүтин байлыгың хем
илкинҗи хасылың билен хорматла.
10 Шонда сениң аммарың долуп-дашар,
челеклериң тәзе шерапдан җошар.
11 Реббиң тербиесини терк этме, оглум.
Онуң кәйинҗине гысынма.
12 Чүнки атаның эй гөрйән оглуна темми берши ялы,
Реб хем сөенини тербиелейәндир.
13 Даналык тапан, дүшүнҗе газанан адам багтлыдыр.
14 Чүнки онуң гирдеҗиси күмүшден,
пейдасы алтындан артыкдыр.
15 Даналык җөвхерден гыммат,
хич бир арзылы зат оңа тай гелмез.
16 Узак өмүр онуң саг элинде,
байлык хем шөхрат сол элинде.
17 Онуң ёллары якымлы ёлдур,
барча ёдалары хем саламатлыкдыр.
18 Япышанлар үчин ол дурмуш дарагтыдыр.
Оны гайым тутанлар багтлыдыр.
19 Реб даналык билен җаханы бина этди;
дүшүнҗе билен гөклери ерлешдирди.
20 Онуң билиминден чуңлуклар бөвсүлди,
булутлар чыгыны пүркди.
21 Оглум, даналыгы, акыллылыгы горап сакла,
гөзүңден салма.
22 Шейле этсең, олар җаныңа яшайыш,
бойнуңа безег болар.
23 Онсоң аман-эсен гезерсиң,
бүдремерсиң.
24 Отурсаң аркайын боларсың,
ятсаң сүйҗи ука гидерсиң.
25 Дуйдансыз гелйән ховпдан,
эрбетлериң башына инен вейранчылыкдан горкма.
26 Чүнки Реб сениң әхтибарың болар,
аягыңы дузага дүшмекден саклар.
27 Элиңден гелйәркә,
мәтәчлерден ярдамыңы аяма.
28 Элиңде барка, якыныңа:
«Гит, соң гел, эртир берерин» дийме.
29 Саңа ынанып, аркайын яшаян якыныңа гаршы
яман ниет этме.
30 Яманлык этмедик адам билен
нәхак җеделлешме.
31 Залыма гөзүң гитмесин,
онуң ёлларыны сайлама.
32 Реб азгын адамлары йигренйәр,
Ол догручыллара якын боляр.
33 Реб эрбетлериң өйүни нәлетлейәр,
догручылларың юрдуны болса ялкаяр.
34 Реб яңсылайҗылары яңсылаяндыр,
песпәл адамлара рехим эдйәндир.
35 Акыллылар шөхрата эе боларлар,
акмаклар болса уяда галарлар.

4-нҗи бап

4 Огулларым, диңләң атаңызың өвүт-тербиелерини,
дүшүнҗе алмак үчин гулак асың.
2 Чүнки сизе говы билим берйәрин,
мениң өвүдимден йүз өвүрмәң.
3 Менем атамың перзендидим,
энемиң эй гөрйән ялңызыдым.
4 Атам маңа шейле өвретди:
«Сөзлерими йүрегиңе багла.
Буйрукларымы берҗай эт, шонда яшарсың.
5 Даналык ал, пайхаса эе бол.
Айданларымы унутма, сөзүмден чыкма.
6 Даналыкдан айрылма, ол сени горар;
сөй оны, саңа гөзегчилик эдер.
7 Даналыгың башы шудур – оңа эе бол.
Бир зат сатын алсаң – пайхас ал.
8 Оңа хормат гой, ол сени гөге гөтерер;
оны багрыңа бас, ол сени шөхратландырар.
9 Башыңа гүллерден боглан ажайып тәч гейдирер;
өвүшгинли тәҗи серпай эдер».
10 Диңле, оглум, айданларымы кабул эт,
узалар өмрүң.
11 Саңа даналык ёлларыны өвретдим,
догрулык ёдаларындан йөретдим.
12 Йөрәниңде аягыңа пәсгелчилик болмаз;
ылганыңда бүдремерсиң.
13 Тербийә берк япыш.
Оны гойберме, оны гора.
Чүнки ол сениң яшайшыңдыр.

[14] Эрбедиң ёдасына гадам басма,
йөреме яманларың ёлундан.
[15] Даш дур шол ёлдан.
Ондан гитме.
Ондан совлуп геч.
[16] Чүнки яманлык этмеселер уклап билмейәрлер;
бирини бүдретмесе, гөзи бүрүлмез.
[17] Олар эрбетлик наныны иййәрлер,
залымлык шерабыны ичйәрлер.
[18] Йөне догручылларың ёдасы даң шапагы ялыдыр,
гүн догянча, гитдигиче ягтыляндыр.
[19] Эрбетлериң ёлы түм-гараңкылык ялыдыр,
олар нәмә бүдрәндигини билмейәрлер.
[20] Оглум, сөзлериме үнс бер,
айдянларыма гулак ас.
[21] Олары гөзүңден салма,
йүрегиң төрүнде сакла.
[22] Чүнки олары тапана яшайыш,
тенлерине шыпа берлер.
[23] Бар гүйҗүң билен йүрегиңи гора,
чүнки яшайшың гөзбашы йүрекден гайдяр.
[24] Агзыңдан эгрилиги,
дилиңден хилегәрлиги айыр.
[25] Гөзлериң догры өңе серетсин,
назарың гөни өңе дикилсин.
[26] Аяк басҗак ёдаңы догрула,
шонда әхли ёлларың берк болар.
[27] Сага-сола совулма,
яманлыкдан даш дур.

5-нҗи бап

5 Оглум, акыллылыгы горар ялы,
додагың билими горар ялы,
мениң даналыгыма үнс бер;
дүшүнҗәме гулак ас.
[3] Чүнки бозук аялың додагындан бал дамяндыр,
сөзлери ягдан юмшакдыр.
[4] Эмма соңунда ёвшан ялы аҗыдыр,
икийүзли гылыч ялы йитидир.
[5] Онуң аяклары өлүме,
әдимлери өлүлер дүнйәсине тарапдыр.
[6] Ол яшайша барян ёл барада ойланмаяр;
угры булашык,
өзи муны билмейәр.
[7] Шонуң үчин, огулларым, мени диңләң,
агзымың сөзлеринден чыкмаң.
[8] Ол аялдан гача дуруң,
онуң босагасына якынлашмаң.
[9] Ёгса абрайдан дүшерсиң,
залыма бергидар боларсың.
[10] Чекен азабың хөзирини башгалар гөрер,
газанҗың өзгәниң өйүне гидер.
[11] Ах чекип наларсың өмрүң соңунда,
тениң хем бедениң гуранда.
[12] Диерсиң шонда: «Мен нәме үчин тербийәни йигрендим,
йүрегим-де кәйинҗи рет этди?
[13] Мугаллымларымы диңлемедим,
өвредйәнлере гулак асмадым.
[14] Җемленен җемагатың өңүнде,
тас масгара болупдым».
[15] Сувы диңе өз гуйыңдан,
өз чешмәң акаба сувундан ич.
[16] Чешмелериң көчелере,
булакларың мейданчалара яйрасынмы?
[17] Олары өзге билен пайлашма,
олар диңе өзүңки болсун.
[18] Булагың сувлары ак паталы болсун,
яшлыкда өйлененеңе гуван.
[19] Ол бир сөйгүли җерен, нәзик марал ялыдыр,
онуң гөвүслери сени гандырсын.
Мыдама кейпли җош.
[20] Оглум, сени нәме үчин башга аял җошдурмалы?
Нәме үчин зынахор аялы багрыңа басҗак?
[21] Ынсаның ёллары Реббиң гөзүниң алнындадыр,
оларың әхли ёдаларыны сынлаяндыр.
[22] Эрбетлер өз этмишинде тутулып,
гүнәлерине багланярлар.
[23] Олар тербиесизликден өлерлер,
аша акмаклыгындан азашарлар.

6-нҗы бап

6 Оглум, карз алҗага кепил гечип,
оңа дерек эл берен болсаң,
[2] өз дилиңден дузага дүшенсиң,
өз сөзлериң билен тутулансың.
[3] Ондан халас болмак үчин шейле этмели, оглум.
Якының пенҗесине дүшениңе гөрә,
бар-да, онуң өңүнде өзүңи кичелт.
Ялбар.
[4] Гөзүңе укы берме,
габагыңы юмма.
[5] Авчыдан гачан җерен кимин,
гушбазың элинден сыпан гуш кимин өзүңи гутар.
[6] Эй, ялта, гарынҗаның янына бар;
оларың ишлейшине серет-де, акыл ал!
[7] Оларың не баштутаны, не гөзегчиси,
не-де хөкүмдары бар.
[8] Томусда өз иймитини топлаярлар,
baborakda өз азыгыны йыгнаярлар.
[9] Эй, ялта киши, сен хачана ченли ятҗак?
Укудан хачан оянҗак?
[10] Биразаҗык укламак, бираз иркилмек үчин,
гышарып гол говшураныңда,
гарыплык гаракчы ялы,
мәтәчлик яраглы адам мысалы башыңдан инер.
[12] Дейюс билен яманың

ялан яшаяр агзында.
13 Ол гөзлерини гыпяр, аяклары билен ышарат эдйәр,
бармагы билен үмлейәр.
14 Йүрегинде мекир ниет бар,
мыдама дава-җенҗел турузяр.
15 Шонуң үчин оңа бетбагтчылык дуйдансыз инер;
пагыш-пара болар, шыпа тапылмаз.
16 Реб алты зады,
догрусы, еди зады йигренйәндир:
17 текепбир гөзи, яланчы дили,
бигүнә ган дөкйән эли,
18 яман ниетли йүреги,
яманлыга ёртян аяклары,
19 ялан ягдырян галп шаяды,
доганлар арасында дава дөредйән адамы.
20 Оглум, атаң буйругыны берҗай эт,
энең өвүтлеринден йүз өвүрме.
21 Олары мыдам йүрегиңде сакла,
бойнуңа багла.
22 Ёлбелет боларлар саңа йөрән махалың;
горарлар сени ятан махалың;
гүррүңдеш боларлар оя вагтыңда.
23 Яман аялдан, сүйҗи дилли зынахор аялдан горамак үчин,
буйрук – чыра,
өвүт – нур,
кәйинч-тербие – яшайша ёлдур.
25 Онуң гөзеллигине йүрегиңден хөвес этме,
кирпиклериниң есири болма.
26 Лолының бахасы бир дөвүм чөреге дурса-да,
бу кемчин гымматлы җаны авлаяндыр.
27 Ким этегинде от гөтерер-де,
эшигини якмаз?
28 Ким көзүң үстүнден йөрәр-де,
дабаны көймез?
29 Якынының аялына янашан хем шейле боляр;
оңа эл дегрен җезасыз галмаз.
30 Ачка гарныны доюрмак үчин огурлан
огрыны йигренйән дәлдирлер ахырын?
31 Йөне ол тутулса, еди эссе эдип гайтарар,
өйүниң бар байлыгыны бермели болар.
32 Зына эдйән адам кемакылдыр,
ол өз җаныны хеләк эдйәр.
33 Ол тенине яра алар, биабрайчылыга учрар,
пәкленип болмаҗак уяда галар.
34 Чүнки габанҗаңлык эркек кишини газапландыряр,
ол өч аланда, хич рехим этмез.
35 Ол сениң пара-пешгешиңе бакмаз,
нәче төлесең-де, хич разы болмаз.

7-нҗи бап

7 Оглум, мениң сөзлерими сакла,
буйрукларымы унутма.
2 Буйрукларымы сакла, шонда яшарсың,
өвүтлерими гөзүң гөреҗи ялы ая.
3 Олары бармакларыңа дак,
йүрегиң гатына язып гой.
4 Өзүңи зынахор аялдан саклар ялы,
сүйҗи дилли башга аялдан горар ялы,
даналыга: «Сен мениң уям» дий.
Пайхаса: «Гарындашым» дий.
6 Бир гезек мен өз өйүмиң пенҗиресинден,
гөзенегиң арасындан ашак середйәрдим.
7 Надан җахылларың арасында
бир кемакыл яш йигиди гөрдүм.
8 Алагараңкыда, агшамара, гиҗе аралашып, гараңкы дүшенде,
бурчдакы ол аялың өйүне голай көчеден гечип,
онуң өйүне тарап баряр.
10 Серет, бир аял өңүнден чыкды,
лолы лыбасындакы гара йүрекли аял оны гаршы алды.
11 Ол шермендедир хем хөтҗетдир,
өз өйүнде отурып билмез.
12 Бир гөрсең көчеде, бир гөрсең базарда,
хер бурчда бир адама гарашяндыр.
13 Аял йигиди гуҗагына гарбап, оны огшаяр,
йүзүни галңадып, шейле дийййәр:
14 «Мен шу гүн вадамы ерине етирдим,
саламатлык гурбанлыгыны бердим.
15 Шонуң үчин сени гаршыламага чыкдым,
гөзлегиңе чыкдым-да, инди тапдым.
16 Дүрли гүлли мүсүр матасындан дүшек яздым.
17 Дүшегиме хошбой ыслы мүр,
ахалот хем далчын сепдим.
18 Гел, эртире ченли ышкдан доюп-ганянчак,
айшы-эшретден леззет алалы.
19 Чүнки әрим өйде ёк;
ол узак ёла гитди.
20 Янына күмүшли хорҗуныны алды.
Ай долянча, өе доланмаз».
21 Энчеме сөз билен өзүне майыл эдйәр,
сүйҗи дили билен йигиди ыряр.
22 Йигит өлдүрилмәге алнып барылян өкүз ялы,
багрындан ок гечйәнчә, дузага ховлугян сугун ялы,
җаның кастынадыгыны билмән тора барян гуш мысалы,
аялың ызына дүшйәр.
24 Шол себәпли, огулларым, маңа гулак гоюң,
айтҗак сөзүме үнс бериң.
25 Йүрегиңиз онуң ёлуна ырылмасын,
онуң ёдаларында азашмаң.

26 Чүнки ол көплери яралап йыкды,
пидалары сансыз-саҗаксыздыр.
27 Онуң өйи өлүлер дүнйәсиниң ёлудыр,
өлүме инйәндир.

8-нҗи бап

8 Даналык чагырмаярмы эйсем?
Белент җар чекйән дүшүнҗе дәлмидир?
2 Даналык ёл якасындакы белентлигиң үстүнде,
ёдаларың чатрыгында дуряр.
3 Ол шәхер дервезелериниң агзында,
гирелгелериң өңүнде дуруп җар чекйәр:
4 «Эй, адамлар, мен сизи чагырярын,
чагырышымы ынсан огулларына гөнүкдирйәрин.
5 Наданлар, акыллы болуң!
Сиз, акмаклар, акылыңыза айланың.
6 Диңләң, мен мөхүм затлары айдярын,
догрыны беян эдйәрин.
7 Чүнки дилим шексиз хакыкаты геплейәр,
агзым яланы йигренйәр.
8 Бар сөзүм догрудыр,
ёкдур эгри-яланы.
9 Дүшүнйәне оларың әхлиси айдыңдыр,
билим тапанлар үчин догрудыр.
10 Күмши дәл, несихатымы ал,
сап алтын орнуна билим ал.
11 Чүнки даналык җөвхерден говудыр,
хич арзылы зат оңа тай гелмез.
12 Мен даналыкдырын, пәхим--пайхас билен яшаярын,
билим хем акыллылык мендедир.
13 Ребден горкмак яманлыгы йигренмекдир.
Мен текепбирлиги хем улумсылыгы,
яманлык ёлуны, яланчы дили йигренйәрин.
14 Өвүт хем сагдын чөзгүт мендедир.
Пайхас мендирин,
гүйч-кувват хем мендедир.
15 Мен аркалы патышалар шалык эдйәрлер,
хөкүмдарлар адыл хөкүм чыкарярлар.
16 Сердарлар, эмелдарлар, барча догручыл хөкүм йөредйәнлер
мениң үстүм билен хөкүм сүрйәрлер.
17 Мени сөййәнлери сөййәрин,
мени ыхлас билен агтарянлар тапярлар.
18 Байлык, шөхрат, түкенмез мал-мүлк
ве адалат мендедир.
19 Мениң мивәм тылладан, сап алтындан говудыр,
мениң пейдам сайлама күмүшден оңатдыр.
20 Өзүми сөййәнлере байлыгы мирас берйән,
оларың хазыналарыны долдурян.
Чүнки мен догрулык ёлундан,
адалат ёдаларындан йөрейән.
22 Реб овал башда мени эмеле гетирди,
Онуң эден ишлериниң илкинҗиси мендим.
23 Гадымыетде,
Дүнйә ярадылмаздан өң, башда мен беркарар эдилдим.
24 Дүйпсүз сувлар ёкка,
бол сувлы чешмелер ёкка догулдым.
25 Даглары ерде дикелтмәнкә,
депелер дөремезден өң эмеле гелдим.
Реб земини,
ериң топрагыны энтек яратманды.
27 Худай гөклери беркарар эден махалы,
дүйпсүз сувларың йүзүне гөзъетим чекенде, мен ол ердедим.
28 Гөкде булутлары беркидип,
дүйпсүз сувларда чешмелери гоянда,
29 сувлар буйругымдан чыкмасын дийип,
деңзе чәк чекен махалы,
Ериң бинядыны тутан махалы,
30 бир усса ялы мен Онуң янындадым.
Хер гүн Онуң бегенҗидим,
Онуң хузурында элмыдам шатланярдым.
31 Онуң тутуш дүнйәсинден шатландым,
ынсан огулларына бегендим.
32 Инди, огулларым, мени диңләң!
Мениң ёлумы тутянлар нәхили багтлы!
33 Өвүт-несихатыма гулак гоюп, акыл-пайхаслы болуң,
оны харламаң.
34 Хер гүн дервезәми гаравуллап,
гапымы горап, мени диңлейән адам багтлыдыр!
35 Чүнки мени тапан яшайшы тапар
ве Реббиң разылыгыны газанар.
36 Ким мени тутмаса, өз җанына зыян эдйәр.
Мени йигренйәнлериң әхлиси өлүми сөййәндир».

9-нҗы бап

9 Даналык өзүне җай гурды,
онуң еди сүтүнини ёнды.
2 Гурбанлык сойды,
шерабыны хәзирләп, сачагыны язды.
3 Кенизлерини ёллап,
шәхериң белент ериндең җар чекдилер:
4 «Ким надан болса, бәрик совулсын!»
Кемакыла болса шейле диййәр:
5 «Гел, мениң нанымдан ий,
тайярлан шерабымдан ич.
6 Наданлыкдан чык, шонда яшарсың.
Пайхас ёлундан йөре».
7 Масгаралайҗа кәйән өзүне уят гетирер,
эрбетлик эдйәни язгаран өзүне зыян етирер.
8 Масгаралайҗа кәеме, ёгса сени йигренер.
Акылдара кәе, ол сени сөер.
9 Акылдара өвретсең, акылдарлыгы артар,
догручыла өвретсең, билими артар.

10 Даналыгың башлангыҗы Ребден горкмакдыр.
Мукаддеслиги танамак болса пәхим-пайхасдыр.
11 Чүнки мениң үстүмден сениң гүнлериң узалар,
өмрүң йыллары артар.
12 Акыллы болсаң, өзүңе пейда.
Масгараласаң-да, оны өзүң чекерсиң.
13 Акмак аял шермендедир,
надандыр, хич зат билйән дәлдир.
14 Өйүниң гапысының алнында,
шәхериң белент еринде отурып,
ёлдан гечип барянлары чагырмак үчин җар чекйәр:
16 «Ким надан болса, бәрик совулсын!»
Кемакыла болса:
17 «Огурлык сув сүйҗүдир,
гизлин ийилйән нан тагамлы» диййәндир.
18 Эмма ол ерде өлүмиң бардыгыны,
онуң янына баранларың өлүлер дүнйәсиниң дүйбүндедигини билмейәрлер.

10-нҗы бап

Сүлейманың пәхимлери

10 Акыллы огул атасына шатлыкдыр,
акмак огул энесине гайгыдыр.
2 Эрбетлик билен газанылан байлыгың пейдасы ёкдур,
догрулык болса өлүмден халас эдйәндир.
3 Реб догручылы ач гойян дәлдир,
йөне эрбетлериң арзувыны рет эдйәндир.
4 Ялта эл гарыплык гетирйәр,
ишеңңир эл байлык.
5 Томусда йыгнаян парасатлы огулдыр,
Орак вагтында уклаян атасыны уяда гойяр.
6 Догруларың башына берекет ягяр,
эрбедиң дилинде зорлук гизленйәр.
7 Догруларың ятланмагы ялканышдыр,
эрбетлериң ады чүйрейәндир.
8 Калбында даналык болан өвүди кабул эдер,
акмагың дили болса бела элтер.
9 Садыклыкда гезен аман гезйәндир,
эгри ёлдан йөрән аян боляндыр.
10 Гөз гыпян гам-гусса дучар болар,
акмагың дили башына бела гетирер.
11 Догруларың агзы яшайыш булагыдыр,
эрбетлериң агзы зорлугы өртйәндир.
12 Йигренч гахар-газабы ояряр,
сөйги болса бар языгы багышлаяр.
13 Дүшүнҗели адамың дилинден даналык дөкүлйәр,
кемакылың аркасына болса гамчы гарашяр.
14 Акыллылар билими гораярлар,
акмагың дили болса хеләкчилиге гетирйәр.
15 Байың галасы онуң байлыгыдыр,
гарыбың ёксуллыгы онуң хеләкчилигидир.
16 Догрының газанҗы яшайша гетирйәр,
эрбетлериң газанҗы гүнә гетирйәр.
17 Тербийәни саклаян яшайыш ёлундадыр,
кәйинҗи рет эдйән болса ёлдан азашяндыр.
18 Йигренҗи яшырян киши – яланчы,
гыбат яйрадян болса акмакдыр.
19 Гепи көпүң языгы бардыр,
эмма агзына эелик эдйән адам парасатлыдыр.
20 Догручылың дили сайлама күмүшдир,
эрбетлериң йүреги хич зада дуряр.
21 Догручылың агзы көплери бакяр,
акмаклар болса кемакыллыкдан өлйәр.
22 Реббиң берекеди байлык гетирйәр,
Ол бу байлыга дерт-алада гошмаз.
23 Акмак яманлыга шатланар,
дүшүнҗели адам даналыга.
24 Эрбедиң горкусы башына гелер,
догручыллар мырадына етер.
25 Тупан гечйәр, эрбетлер ёк боляр,
догручыллар болса эбеди беркдир.
26 Ишякмаза иш буюрмак,
дилиңе бурч деген, гөзүңе түссе долан ялыдыр.
27 Ребден горкмак өмри узалдяндыр,
эрбедиң өмри гысгаляр.
28 Догручылың умыды шатлык гетирйәр,
эрбедиң умыды пуҗа чыкяр.
29 Реббиң ёлы догрулара пенадыр,
шерлере болса горкы-беладыр.
30 Догручыл хич хачан орнундан сарсмаз,
эрбетлер ер йүзүнде галмаз.
31 Догручылың дилинден даналык яйраяндыр,
ялан сөзлейән дил кесилип ташланяндыр.
32 Догручылың агзы мынасып сөзи билйәр,
эрбедиң агзындан эгрилик чыкяр.

11-нҗи бап

11 Реббиң йигренени галп терезидир,
догры өлчегден болса гөвни хош боляндыр.
2 Текепбирлик гелсе, масгарачылык гелйәндир,
акылдарлык болса кичигөвүнлилер билендир.
3 Догры адамың догручыллыгы оңа ёл гөркезйәндир,
дөнүгиң хилегәрлиги болса оны хеләк эдйәндир.
4 Газап гүнүнде мал-мүлк хайыр берйән дәлдир,
догручыллык болса өлүмден гутарар.
5 Садык адамың догрулыгы онуң ёлуны гөнелдер,
эрбетлер болса өз эрбетлиги зерарлы йыкылар.
6 Догры адамлары догручыллыгы халас эдйәр,
хайынлар өз небсине чолашярлар.
7 Эрбет адам өлсе, онуң умыт- -ниетем өлйәр,
онуң бай болмак тамасы пуҗа чыкяр.
8 Догры адам мушакгатдан гутуляр,
оңа дерек эрбетлер мушакгата учраяр.

9 Имансыз якыныны дили билен хеләклейәр,
догручыл болса билим билен гутуляр.
10 Догруларың иши ровач аланда, шәхер бегенйәр,
эрбетлер өленде той-дабара боляр.
11 Догручылларың дилегинден шәхер беленде галяр,
эрбетлериң дилинден ол вейран боляр.
12 Якыныны кемсидйән кемакылдыр,
дүшүнҗели адамың агзындан сөз чыкмаяр.
13 Гыбаткеш башганың сырыны паш эдйәндир,
ынамдар гөвүн сырдаш боляндыр.
14 Маслахатсыз миллет хеләк боляндыр,
маслахатчы көп болан ерде еңиш бар.
15 Нәтанша кепил болан көп зыян чекер,
кепил болмакдан гачан дынч гезер.
16 Мылакатлы аял хормат,
залымлар байлык газаняндыр.
17 Мерхеметли өзүне пейда гетирйәр,
залым болса өзүне зыян эдйәр.
18 Эрбедиң газанҗы галплыкдыр,
догрулык экйән хөкман хакыны алар.
19 Йүрекден догручыл ынсан – яшайша,
яманлыгы ызлаян – өлүме баряр.
20 Гара йүреклилер Реббе неҗисдир,
Реб садык ёлдан хошалдыр.
21 Мен сөз берйән, элбетде, яман җезасыз галмаз,
догруларың несиллери гутулар.
22 Салыкатлылыкдан йүз өврен гөрмегей аялың ягдайы
доңзуң бурнуна дакылан алтын ысырга ялыдыр.
23 Догрулар диңе ягшылыгы арзувлар,
эрбетлериң гарашяны гахар-газап.
24 Бири бар пайлаяндыр, байлыгы болса артяр.
Бири бар – гаты гысык, диңе мәтәчлиге говушяр.
25 Сахы адамың берекеди артар,
сув берене сув берлер.
26 Галласыны гизлейәне халк гаргаяр,
галла сатяның башына берекет ягяр.
27 Ягшылык гөзлейән мерхемет газаняр,
яманлык гөзлейән яманлыга етер.
28 Байлыгына байрынян йыкылар,
догрулар болса тәзе балдак ялы өсер.
29 Хоҗалыгына бетбагтлык гетирен ел гысымлан ялы болар,
акмак акыллы адамың хызматкәри болар.
30 Догрының мивеси яшайыш дарагтыдыр,
акылдар адам ынсанлары газаняр.
31 Дүнйәде догры адам җезаландырылса,
эрбет билен гүнәкәриң алмыты,
гөр, нәче эссе болар!

12-нҗи бап

12 Тербийәни сөййән билими сөййәндир,
кәйинҗи йигренйән болса самсыкдыр.
2 Ягшы адам Реббиң мерхеметини газаняндыр,
эрбет ниетлини болса хөкүм эдйәндир.
3 Адам эрбетлик билен беркәп билмез,
догруларың көкүни хич зат гопармаз.
4 Мынасып аял әриниң башының тәҗидир,
бинамыс аял болса сүегиңи чүйредер.
5 Догручылың пикири адылдыр,
эрбетлериң маслахаты хайынлыкдыр.
6 Эрбетлериң геп-гүррүңи ган дөкмәге тешнедир,
догруларың дили болса олары халас эдер.
7 Эрбетлер дүңдерилип ёк боляндыр,
догруларың өйи болса берк дуряндыр.
8 Ынсан акыл-пайхасына гөрә өвүлйәр,
адамда эгри хыял болса халанмаяр.
9 Өзүни улумсы тутуп, нана зар болан адамдан,
гүнүни өзи долаян гарамаяк говудыр.
10 Догручыл киши малының җаныны хем гайгыряр,
эрбетлериң рехими хем залымлыкдыр.
11 Ерини беҗерйән адамың наны бол болар,
бош хыяла эерйән болса кемакылдыр.
12 Эрбетлер яманларың олҗасыны ислейәр,
догручылларың болса көки өсйәр.
13 Яманлар языклы гүррүңинден дузага дүшйәр,
догручыллар кынчылыкдан ёл тапяр.
14 Ынсан дилиниң мивесинден ягшылык тапар,
эллериниң хызматы өзүне серпай болар.
15 Акмагың ёлы өз гөзүне догрудыр,
акылдар адам маслахаты диңлейәр.
16 Акмагың гахары деррев билдирйәндир,
сересаплы киши гөвне дегленини яшыряндыр.
17 Хакыкаты айдян адыл геплейәндир,
галп шаят болса яланы.
18 Ойланман геплейән дил гылыч ялы санҗыляндыр,
акылдарың дили болса шыпа берйәндир.
19 Чын дил эбедиликдир,
яланчы дил аз салымлыкдыр.
20 Яман ниетлиниң йүрегинде хиле бардыр,
саламатлыгы ниетлейән болса шатлык алар.
21 Догручыл адама хич бела гелмез,
эрбетлериң башы беладан гутулмаз.
22 Ялан дил Реб үчин неҗисликдир,
догручыллык ислейәнлерден болса Ол хошалдыр.
23 Сересаплылар билими өзи үчин саклаяр,
акмагың йүреги болса акмаклыгыны әшгәр эдйәр.
24 Җаныпкешиң эли хөкүм сүрер,
ялта меҗбуры ише гидер.
25 Гайгылы йүрек адамы чөкерйәр,
ягшы сөз болса оны шатландыряр.
26 Догручыл адам якынына ёл гөркезйәндир,
эрбетлериң ёлы болса азашдыряндыр.

27 Ялтаның эли тутан авуны биширмез,
гайратлы болса гымматлы хазына.
28 Догрулык ёлунда яшайыш бардыр,
ол ёлда өлүм ёкдур.

13-нҗи бап

13 Акыллы огул атасының өвреденини диңлейәр,
масгаралайҗы болса кәйинҗе гулак асмаяр.
2 Ягшылар агзының мивесинден хасыл алар,
йөне хайынларың ислеги зулумдыр.
3 Дилине берк җаныны гораяндыр,
агзыбошлар хеләкчилиге баряндыр.
4 Ялтаның гөвни ислейәр, йөне хич зат газанмаяр,
җаныпкешиң гөвни болса докмәдедир.
5 Догручыл ялан сөзи йигренйәр,
эрбет болса рысвалык гетирйәр.
6 Догручыллык догруларың ёлуны гораяр,
йөне гүнә эрбетлери йыкяндыр.
7 Бири бардыр, өзүни бай гөркезйәндир, йөне хич
зады ёк.
Бири бардыр, өзүни гарып гөркезйәндир, эмма
байлыгы көп.
8 Адамың байлыгы җанына төлег боляр,
йөне гарып хайбаты диңлейән дәлдир.
9 Догручылың нуры шөхле сачяр,
эрбедиң чырасы өчйәр.
10 Текепбирликден диңе җедел дөрейәр,
маслахат сораянда даналык.
11 Дуйдансыз гелен байлык барха азалар,
эл билен чөплейән көп газанар.
12 Узага чекен тама йүрек дердидир,
хасыл болан ислег яшайыш дарагтыдыр.
13 Өвүди әсгермейән өзүни хеләк эдйәр,
буйругы саклаян болса сылаг--серпай аляр.
14 Акылдарың өвүди
өлүм дузагындан совян яшайыш чешмесидир.
15 Сагдын пикир мерхемет газаняр,
хайының ёлы мушакгата баряр.
16 Сересаплылар билим билен иш эдйәндирлер,
акмак болса самсыклыгыны гөркезйәндир.
17 Эрбет илчи баша бела гетирйәр,
садык илчи болса шыпа гетирйәр.
18 Өвүт-несихаты рет эден гарыплык хем
биабрайлык алар,
кәйинҗи кабул эдене хормат.
19 Амала ашан арзув җана рахатлык берйәр,
яманлыкдан айрылмагы акмак йигренйәр.
20 Акылдарлар билен йөрейән акыллы болар,
акмак билен гатнашян зыяна галар.
21 Гүнәкәри бетбагтлык ковалаяр,
догручыллар болса ягшылык сылагыны аляр.
22 Ягшы адам агтык-човлукларына--да мирас
галдыряр,
йөне гүнә эдйәнлериң байлыгы догрулара галяр.
23 Гарыбың ери бол хасыл берйәр,
йөне ол адалатсызлык билен сүпүрилип
әкидилйәр.
24 Таягыны гайгырян адам оглуны йигренйәндир,
оны сөййән болса вагтында тербие берйәр.
25 Догручылың дойянча ийҗеги бардыр,
эмма эрбетлериң гарны ач галар.

14-нҗи бап

14 Акылдар зенан өйүни гуряр,
акмак аял болса өйүни өз эли билен
юмуряр.
2 Догрулыкда йөрейән Ребден горкяндыр,
Ёлдан чыкян болса, Оны йигренйәндир.
3 Текепбириң сөзи – өзүне гамчы,
дананың додагы болса өзүни гораяндыр.
4 Өкүзлер ёк вагты ахыр арасса,
хасылың болчулыгы болса өкүзиң гүйҗи
билендир.
5 Садык шаят ялан сөзлемез,
галп шаят хер деминде ялан ягдыряндыр.
6 Масгаралайҗы даналык агтарса-да, оны тапян
дәлдир,
дүшүнҗели адама болса билим аңсатдыр.
7 Акмагың янындан чекил,
чүнки онуң агзындан билим алмарсың.
8 Пайхаслы адамың даналыгы өз ёлуна дүшүнмеги
үчиндир,
акылсызың акмаклыгы болса алдавчылыкдыр.
9 Акмаклар гүнә гүлйәндирлер,
йөне хошаллык догручылларың арасындадыр.
10 Йүрек өз дердини өзи билйәндир,
шатланса-да кесеки гошулян дәлдир.
11 Эрбетлериң өйи вейрана дөнйәр,
догручылларың чадыры паҗарлап өсйәр.
12 Ёл бардыр, адама догры ялы гөрүнйәр,
йөне онуң соңы өлүме баряр.
13 Кәте гүлки ичинде-де йүрегиң гамгын,
шатлыгың соңунда-да гам бардыр.
14 Выждансыз өз ёлларындан,
ягшы адам өз эденинден канагатланар.
15 Надан хер сөзе ынаняндыр,
пайхаслы адам болса өз әдимини ойлаяндыр.
16 Акыллы адам яманлыкдан горкуп гача
дуряндыр,
акмак болса хетденаша батырсырап, соңуны
саймаз.
17 Гахарҗаң адам акмаклык эдйәндир,
мекир адам хем йигренилйәндир.
18 Наданлар акмаклыгы мирас аляр,
пайхаслылар болса билим тәҗини геййәр.
19 Яманлар ягшыларың өңүнде,
эрбетлер догручылың гапысында баш эгйәндир.

20 Гарыбы өз якынлары-да йигренйәндир,
байы болса сөййән көпдүр.
21 Өз якыныны йигренйәнлер гүнә эдйәндир,
гарыба рехим эдйән болса багтлыдыр.
22 Яманлыгы ниет эдйәнлер ялңышмаярлармы?
Ягшылыгы пикир эдйәнлер садык сөйги газанмаярлармы?
23 Хер бир зәхметден хайыр гелер,
бош геп диңе мәтәчлик гетирер.
24 Даналыгың байлыгы хормат тәҗидир,
акмакларың безеги оларың акмаклыгыдыр.
25 Чын шаят адамы халас эдйәндир,
яланчы шаят болса дөнүклик эдйәндир.
26 Ребден горкяна гүйчли гораг бардыр,
онуң чагаларына-да пена болар.
27 Ынсаны өлүм дузагындан совар ялы,
Ребден горкмак яшайыш чешмесидир.
28 Патышаның шөхраты халкың көплүгиндедир,
халкың ёк болмагы хөкүмдарың хеләкчилигидир.
29 Гиң гөвүнли адамың дүшүнҗеси көпдүр,
даргурсак болса акмаклыгы бейгелдйәндир.
30 Асуда пайхас бедене яшайыш берйәр,
гөриплик болса сүеклери чүйредйәр.
31 Эҗизи эзйән оны Яраданы ынҗадяндыр,
мәтәҗе мерхемет эдйән Яраданы хорматлаяндыр.
32 Эрбет өз яманлыгындан йыкыляр,
догручыла болса өлүмде хем пена гарашяр.
33 Даналык дүшүнҗели йүрекде яшаяр,
хатда акмаклар арасында-да билдирйәр.
34 Догрулык миллети бейгелдйән болса,
гүнә халклара утанчдыр.
35 Пайхаслы иш эдйән хызматкәр патышаның мерхеметини газаняр,
масгара иш эдйән болса Онуң газабына дучар боляр.

15-нҗи бап

15 Мылайым җогап гахары совяр,
гаты сөз газабы җошдуряр.
2 Даналыгың дилинден билим яйраяр,
акмагың агзындан акмаклык чыкяр.
3 Реббиң гөзи хемме ердедир,
ямана-ягша бакяндыр.
4 Мылайым дил яшайыш дарагтыдыр,
бозук дил рухы чөкерйәр.
5 Акмак атасының өвүдини рет эдйәндир,
тербийә гулак асян болса сересаплыдыр.
6 Догрының өйүнде байлык көпдүр,
эрбедиң газанҗында мушакгат бардыр.
7 Дананың дили билим яйрадяр,
акмагың аңы бейле дәлдир.
8 Эрбетлериң гурбанлыгы Реббе йигренҗидир,
догручылларың догасы-да Онуң гуванҗыдыр.
9 Эрбетлериң ёлы Реббе йигренҗидир,
догручыллыгы ызлаяны болса Ол халаяндыр.
10 Догры ёлы терк эдйән берк җеза алар,
тербийәни йигренйән өлүме барар.
11 Өлүлер дүнйәси ве хеләкчилик ери Реббе ачык болса,
ынсан йүреги Оңа хас хем аяндыр.
12 Масгаралайҗы адам кәйинҗи халаян дәлдир,
ол акылдарың янына хем гитмез.
13 Йүрек шатлыгы йүзи ягтылдяр,
йүрек ызасы рухы сындыряр.
14 Дүшүнҗели адамың йүреги билим агтаряндыр,
акмакларың агзы болса акмаклыкдан ганяндыр.
15 Гарыпларың хемме гүни мушакгат,
йөне ягшы йүрек мыдамалык мейлисдир.
16 Көп байлык билен кынчылыкда яшаныңдан,
аз байлык билен Ребден горкуп яшамак ягшыдыр.
17 Йигренч билен ийлен гөле этинден,
сөйги билен ийлен буламак говудыр.
18 Гахарҗаң дава турузяндыр,
гиң гөвүнли болса җенҗели атыряндыр.
19 Ялтаның ёлы тикенли айманча меңзейәр,
догручылың ёлы болса дүздүр.
20 Акыллы огул атасыны гувандыряр,
акмак огул болса энесини йигренйәр.
21 Акмаклык кемакыллара шатлыкдыр,
дүшүнҗелилер болса догры йөрейәр.
22 Маслахат болмаса максатлар пучдур,
маслахатчы көп боланда мырат хасыл боляр.
23 Ынсана шатлык говы җогапдан гелйәндир,
ерликли сөз адама шатлык гетирйәндир.
24 Акылдара ёкардакы дурмуш ёлундан йөремеги
ашакдакы өлүлер дүнйәсинден дашлашмагы үчиндир.
25 Реб текепбирлериң өйүни йыкяндыр,
дул хатының чәгини болса гораяндыр.
26 Яман ниет Реббе йигренҗидир,
якымлы сөзлери болса тәмиз сайяр.
27 Небсине чапян өйүне алада гетирйәр,
параны йигренйән болса узак яшаяр.
28 Догручылың аңы җогап беренде ойланяндыр,
эрбетлериң агзы яманлыгы совуряндыр.
29 Реб эрбетлерден дашдадыр,
догручылларың догасыны болса эшидйәр.
30 Гөзүң нуры йүреги бегендирйәр,
хош хабар болса сүңкүңе кувват берйәр.
31 Яшайыш өвүдини диңлейән гулак
парасатлылар арасында месген тутар.
32 Өвүт-несихаты тутмаян өз җаныны йигренйәндир,
өвүди диңлейән болса дүшүнҗе газаняр.
33 Ребден горкмаклык даналыгы өвредйәндир,
хормат пес гөвүнлиликден соң гелйәндир.

16-нҗы бап

16 Йүрегиң пикирлери ынсандан,
йөне дилиң җогабы Ребдендир.
2 Адамың әхли ёллары өз гөзүне сапдыр,
йөне рухуңа сын эдйән Ребдир.
3 Ишлериңи Реббе табшыр,
ниетлериң беркарар болар.
4 Реб әхли зады бир максадына дөретди,
хатда эрбеди хем яман гүн үчин.
5 Әхли текепбир Реббе йигренҗидир.
Хатырҗем бол, олар җезасыз галмаз.
6 Садык сөйги этмишден саплаяр,
Ребден горкмак яманлыкдан совяр.
7 Адамың ишлери Реббиң гөвнүнден туранда,
оны хатда душманлары билен ярашдыряр.
8 Харамлыкдан гелен улы газанчдан,
халаллыкдан гелен аз говудыр.
9 Адам йүрегинден ниет эдйәр,
онуң әдимине болса Реб хөкүм эдйәр.
10 Рухубелент чөзгүт патышаның дилиндедир,
ол адалатсыз хөкүм чыкармаз.
11 Догры терези ве гапан Реббиңкидир,
торба ичиндәки әхли чеким дашлары Онуң ишидир.
12 Патышаның эрбетлик этмеги йигренчликдир,
себәби тагт догручыллык билен беркарардыр.
13 Догры сөз патышаның гөвнүнден туряр,
ол догры геплейәни сөййәр.
14 Патышаның газабы өлүм чапарыдыр,
йөне парасатлы адам оны көшешдирйәр.
15 Патышаның йүзүндәки нурда яшайыш бардыр,
мерхемети яз ягшыны гетирйән булут ялыдыр.
16 Даналык алмак алтындан говудыр,
пайхас күмүшден оңатдыр.
17 Догручыллыгың шаёлы яманлыкдан совуляр,
ёлуна дыкгат эдйән өз җаныны гораяндыр.
18 Хеләкчиликден өң текепбирлик,
йыкылмакдан өң гедемлик гелйәндир.
19 Текепбирлер билен олҗа пайлашандан,
кичигөвүнли гарыпларың арасында болмак говы.
20 Сөзе үнс берйән ровач тапар,
Реббе ынанян болса багтлыдыр.
21 Йүреги парасатла пайхаслы дийилйәр,
якымлы сөзлейиш билими артдыряр.
22 Акыл-пайхас эеси үчин яшайыш чешмесидир,
акмак үчин акмаклык җезадыр.
23 Даналыгың йүреги диле пайхас берйәр,
онуң сөзүни ынанчлы эдйәр.
24 Якымлы сөзлейиш бал ялы сүйҗүдир,
җана якымлы, сүңке шыпадыр.
25 Ёл бардыр, адама догры ялы гөрүнйәр,
йөне онуң соңы өлүме алып баряр.
26 Зәхмет чекдирйән онуң ишдәсидир,
ачлыгы оны меҗбур эдйәндир.
27 Яманлар эрбетлиги газяндыр,
дили көйдүриҗи от киминдир.
28 Эгри адам дава яйрадяр,
гыбаткеш достлары бири-биринден айыряр.
29 Зулум эдйән якыныны алдап,
яман ёла саляр.
30 Гөзүни гырпян эгри ишлери ниет эдйәр,
додагыны чөвүрйән болса яманлык дөредйәр.
31 Догрулык ёлунда агаран сач хормат тәҗидир.
32 Гиң гөвүнли адам гүйчлүлерден үстүндир,
өзүне эрк эдйән шәхери басып аландан үстүндир.
33 Биҗе этеге атыляр,
йөне хөкүм Ребдендир.

17-нҗи бап

17 Рахатлыкдакы бир дөвүм гуры нан
давадан долы җайдакы мейлисден говудыр.
2 Масгара оглуң үстүнден пайхаслы гул хөкүм сүрер
ве доганлар хатарында мираса шәрик болар.
3 Күмүш гөвечде, алтын күреде сыналян болса,
йүреклери барлаян Ребдир.
4 Яманлык эдйән эрбет додаклара үнс берйәндир,
яланчы яман ниетли диле гулак асяндыр.
5 Гарыбы яңсылаян Яраданы кемсидйәндир,
бетбагтлыга шатланян болса җезасыз галмаз.
6 Агтыклар гарры адамларың тәҗидир,
огулларың шан-шөхраты болса эне-аталарыдыр.
7 Дүрдәне сөз акмага ярашмаса,
алдавлы сөз хем асылзада хич гелишмейәр.
8 Пара оны берйәниң гөзүне бир тумар киминдир,
ол нирә өврүлсе, үстүнлик гетирер.
9 Языгы гечйәни сөйги хөвеслендирйәндир,
дава-җенҗели гайталаян болса достуны йитирйәр.
10 Дүшүнҗели адама бир кәйинч
акмага урлан йүз көтекден агырдыр.
11 Яманлар диңе булагайлык турузяндыр,
олара гаршы болса залым чапар гөндерилер.
12 Акмагың акылсызлыгына душ боланыңдан,
чагасыны алдыран ая душ гелмек говудыр.
13 Ягшылыга яманлык гайтаряның
өйүнден яманлык гитмез.
14 Дава-җенҗелиң башы бөвсүлен бөвет ялыдыр,
шонуң үчин оны туташманка бес эт.
15 Эрбеди аклаян билен догручыл адамы язгаряның икисини-де
Реб йигренйәндир.
16 Нәме үчин акмагың элинде даналык алмага пул болсун?
Онда өвренмек ниети ёк.
17 Якының сени хемме вагт сөййәндир,
доган кынчылыклы пурсадың үчин догландыр.

18 Дүшүнҗеси кемлик эдйән кемакыл
якынының дерегине эл берип кепил боляндыр.
19 Язығы сөййән даваны сөййәндир,
ким босагасыны белент гурса, сүңкүниң
дөвүлмегине гарашяндыр.
20 Эгри йүрек ягшылык тапмаяр,
эгри дил болса, кынчылыга дүшйәр.
21 Акмагың атасы хасрат чекер,
акылсызың атасы шатлыгы билмез.
22 Шадыян йүрек оңат шыпадыр,
сынык рух сүегиңи гурадяндыр.
23 Адалат ёдаларыны ёймак үчин,
эрбет адам гизлин пара аляндыр.
24 Дүшүнҗели адам даналыга середйәндир,
акмагың назары ериң аңры четине.
25 Акмак огул атасына хасрат,
дограна дертдир.
26 Языксыза җериме салмак нәдүрсдир,
асылзада-да догручыллыгы үчин җеза бермек
дүрс дәлдир.
27 Сөзүни җылавлаян билимлидир,
дүшүнҗели адам болса мылайым рухлудыр.
28 Акмак хем дыманда акыллы,
агзыны юманда, дүшүнҗели сайыляндыр.

18-нҗи бап

18 Үзңеликде яшаян өз исләнини эдйәндир,
ол әхли сагдын өвүде гаршы гидйәндир.
2 Акмак адам дүшүнҗеден дәл-де,
диңе өз пикирини айтмакдан кейпленйәндир.
3 Эрбетлик билен йигренч гелйәндир,
биабрайлык билен-де масгарачылык.
4 Ынсаның агзындан чыкян сөзлер дүйпсүз сувлар
киминдир,
даналык болса җошуп акян булак мысалыдыр.
5 Хөкүмде эрбедиң тарапында болуп,
догручылы хаксыз чыкармак дүрс дәлдир.
6 Акмагың дили җенҗел турузяр,
онуң агзы таягы чагыряр.
7 Акмага дилинден бела гелйәндир,
онуң додагы җанына дузакдыр.
8 Гыбаткешиң сөзлери датлы лукма ялыдыр,
олар гарныңа сиңйәр.
9 Ишинде ялталык эдйән
юмруҗының доганыдыр.
10 Реббиң ады берк галадыр,
догручыллар онуң ичине өзүни атып ховпсуз
болярлар.
11 Байларың байлыгы – оларың берк галасы,
онуң хыялында бейик хаят киминдир.
12 Хеләкчиликден өң адамың йүреги текепбир
боляндыр,
хормат пес гөвүнлиликден соң гелйәр.
13 Диңлемән җогап бермек
акмаклык хем утанчдыр.
14 Адамың дердини рухы чекип билйәр,
йөне сынык руха ким чыдам эдер.
15 Пайхаслы адам билим аляндыр,
даналыгың гулагы билим агтаряр.
16 Совгат гапылары ачяр,
эмелдарларың янына элтйәр.
17 Башга бири гелип, оңа сораг берйәнчә,
давада илки геплән догры ялы гөрүнйәндир.
18 Биҗе даваны тогтадяндыр,
гүйчли гаршыдашларың арасындакы меселәни
чөзйәндир.
19 Өйкели доган ичине аралашып болмаян берк
галадыр,
аралыкдакы дава болса, галаның гөзенекли
гапысы ялыдыр.
20 Адам агзының мивесинден канагатланяр,
дилиниң хасылындан дойяр.
21 Өлүмем, яшайышам дилиң ыгтыярында,
дили сөййән хасылындан иер.
22 Говы аяла говшан говулык тапяндыр
ве Реббиң разылыгыны газаняндыр.
23 Гарып ялбарып геплейәндир,
бай болса гөдек җогап берйәндир.
24 Досты көп боланың хеләкчилиги-де болар,
йөне догандан-да якын дост бар.

19-нҗы бап

19 Эгри дилли акмакдан,
садыклыкда гезйән гарып говудыр.
2 Билимсиз гайрат ягшы дәлдир,
Аша ховлугян ёлуны йитирйәр.
3 Адамы өз акмаклыгы йыкяр,
йүрегинден болса Реббе гахарланяр.
4 Байлык танышлары бетер көпелдйәр,
гарып болса өз якынынданам айрыляр.
5 Галп шаят җезасыз галмаз,
ялан сөзлейәнем гачып гутулмаз.
6 Җомардың йүзүни күйсейәнлер көп,
хеммелер эли ачыга дост.
7 Гарыбы хемме доганлары йигренйән болса,
достлары онданам бетер терк эдйәр,
ялбарып ызындан ылгаса, олар эййәм ёкдур.
8 Пәхим-пайхас газанян өзүни сөййәр,
дүшүнҗелилиги саклаян болса ровачлык тапяр.
9 Галп шаят җезасыз галмаз,
ялан сөзлейән хем хеләк болар.
10 Акмага айшы-эшретде яшамагың гелишмейши
ялы,
гула хем бегиң үстүнден хөкүм сүрмек хас бетер
гелишйән дәлдир.
11 Пайхаслы адам гиң гөвүнли болар,
язык гечмек онуң шөхратыдыр.
12 Патышаның газабы арслан награсы киминдир,

онуң разылыгы болса отларың үстүниң чыгы ялыдыр.
13 Акмак огул атасына беладыр,
аялың игенҗи үзнүксиз дамҗа ялыдыр.
14 Өй ве мал-мүлк аталардан мирас,
йөне пайхаслы аял Ребдендир.
15 Ялталык гафлат укусына батыряр,
ялта адам ачлык чекйәр.
16 Худайың буйругыны амал эдйән өз җаныны гораяр,
ёлларына үнс бермейән болса өлер.
17 Ким гарыба мерхемет эдйән болса, Реббе карз берйәр,
Реб онуң өвезини гайтарар.
18 Умыт барка оглуңа темми бер,
йөне гахарың гелип, оны хеләк этме.
19 Гаты гахарҗаң адам җеза чекер,
эгер оны халас этсең, муны ене гайталамалы боларсың.
20 Ахыр акыллы боларың ялы,
несихата гулак гой, өвүди кабул эт.
21 Адамың йүрегинде ниет көпдүр,
эмма Реббиң максады амала ашяр.
22 Адамдан гарашыляны вепалылыкдыр,
Гарып адам яланчыдан ягшыдыр.
23 Ким Ребден горкян болса яшар!
Ол канагатлы хем кынчылыксыз яшар.
24 Ялта табага узадан элини
хатда агзына етирмез.
25 Масгаралайҗыны ур, наданлар пайхаслылык өвренер,
дүшүнҗелини тербиеле, ол билим алар.
26 Атасына зулум эдйән ве энесини ковян огул
масгаралык хем ыснат гетирйәр.
27 Оглум, эгер билимли сөзлерден азашсаң,
өвүди диңлемекден сакланарсың.
28 Нәмынасып шаят адалатың үстүнден гүлйәр,
эрбетлериң агзы яманлык иййәр.
29 Масгаралайҗы үчин җеза,
акмагың ягырнысына ургы тайярдыр.

20-нҗи бап

20 Шерап биабрай эдйәндир, чакыр дава-җенҗел турузяндыр.
Оңа алданяның әхлиси акылсыздыр.
2 Патышаның газабы арсланың награсы киминдир,
онуң гахарыны гетирйән өз җанына төвекгеллик эдйәндир.
3 Давадан гачмак адама абрай гетирйәр,
бар акмак җеделе тайяр.
4 Ялта ер сүрмән,
орак вагтында хасыл гөзләр, йөне тапмаз.
5 Ынсаның йүрегиндәки пикир чуң сув киминдир,
дүшүнҗели адам оны чекип чыкарар.
6 Көп адам өзүне «Мен вепалы» дийййәндир,
йөне ынамдар бирини ким тапып билер?
7 Догручыл садыклыкда йөрейәр,
онуң ызында чагалары нәхили багтлы болар!
8 Хөкмүрован тагтында отурян патыша
әхли яманлыгы гөзлери билен сайгаряр.
9 «Йүрегими тәмизледим,
гүнәден пәклендим» дийип, ким айдып билер?
10 Ики дүрли терези дашының,
ики дүрли өлчегиң икиси хем Реббе йигренҗидир.
11 Хатда чага хем эден ишиниң пәкдигини
я догрудыгыны өз херекети билен аян эдйәр.
12 Диңлейән гулагы, гөрйән гөзи –
икисинем Реб ярадандыр.
13 Гарып болмазың ялы, укыны сөйме,
гөзүңи ач, наның бол болар.
14 Сатын алян: «Эрбет, эрбет» дийййәндир,
аңыррак барып болса өвйәндир.
15 Алтын бар, җөвхерем көпдүр,
йөне билимли дил тапылгысыз затдыр.
16 Нәтанша кепил боланың геййимини ал,
кесекә кепил боландан гирев ал.
17 Хиле билен газанылан нан сүйҗүдир,
соңра агзы чагылдан долар.
18 Максатлар маслахат билен беркарар боляндыр;
сагдын маслахатлар билен урша гит.
19 Гыбаткеш сыры паш эдйәндир,
агзыбош билен гатнашык ачма.
20 Ата-энесини нәлетлейәниң
түм гараңкылыкда чырасы сөнер.
21 Башда басым алнан мирас
соңунда берекетли болмаз.
22 «Яманлыгы ерине саларын» дийме, Реббе гараш,
Ол сени халас эдер.
23 Галп терези дашы Реббе йигренҗидир,
хилели терези хем говы дәлдир.
24 Адамың хер әтҗек әдими Ребдендир.
Шейле болансоң, адам өз ёлуна нәдип дүшүнсин?
25 Задыны пәхимсиз багыш эдйән адам дузага дүшер,
ол әхт эденден соң ойланар.
26 Акыллы патыша эрбетлери совруп,
оларың үстүнде дөвек дөвйәр.
27 Адамың рухы Реббиң чырасыдыр,
ол ынсан калбының бүтин җүммүшини барлаяр.
28 Садыклык ве ынамдарлык патышаны гораяр,
онуң тагты садыклыкдан беркарар боляр.
29 Йигитлик кувваты оларың шөхратыдыр,
чал сачлар болса гаррыларың абрайыдыр.
30 Ыз галдырян ургы яманлыкдан тәмизлейәр,

көтеклер болса калбың җуммүшини пәклейәр.

21-нҗи бап

21 Патышаның йүреги Реббиң элинде акар яп ялыдыр,
оны ислән тарапына өврүйәндир.
2 Адамың әхли ёлы өз гөзүне догрудыр,
эмма йүрекдәкини өлчейән Ребдир.
3 Догрулык ве адалатлылык этмек
Реббе гурбанлык беренден якымлыдыр.
4 Улумсы назар, текепбир йүрек,
эрбетлериң чырасы гүнәдир.
5 Җаныпкешиң максады диңе болчулыга гетирйәр,
алңасак адамларың бары мәтәч дүшйәндир.
6 Ялан сөз билен топланан хазына
өлүме ковалап барян үмүр-думандыр.
7 Эрбетлериң зорлугы өзлерини сүпүрип әкидйәндир,
чүнки олар адалаты берҗай этмекден боюн гачыряндыр.
8 Языклының ёлы эгридир,
пәклериң болшы догрудыр.
9 Игенҗең аял билен өйде яшандан,
үчегиң бир бурчунда яшамак егдир.
10 Эрбедиң гөвни яманлык күйсейәр,
якыны онуң гөвнүнден турмаяр.
11 Масгаралайҗа җеза берленде, надан акыллы боляндыр,
дана адам тәлим аланда, билимини артдыряндыр.
12 Догручыл эрбедиң өйүни сынлаяр,
эрбетлер хеләкчилиге баряр.
13 Гарыбың дады-перядына гулак асмадыгың
өз дады-перядына-да җогап берилмез.
14 Гизлин берлен совгат гахары,
голтуга сокулан пара гүйчли газабы ятыряр.
15 Адалаты берҗай этмек догручыл адама шатлыкдыр,
яман иш эдйәне хеләкчиликдир.
16 Дүшүнҗе ёлундан совлан
өлүлер топарында орнашар.
17 Хезиллиги сөййән мәтәчдир,
шерабы ве ягы сөййән баямаз.
18 Эрбетлер догручыл үчин,
бивепалар хем садык үчин төлег болар.
19 Игенҗең хем гахарҗаң аял билен яшандан,
чөлде яшамак говудыр.
20 Арзылы хазына хем яг дананың җайындадыр,
акмак болса барыны сымышлар.
21 Догручыллык хем садыклык ызлаян адам
яшайыш хем хормат тапар.
22 Акылдар адам гүйчлүлериң шәхерине барып,
оларың бил баглаян беркитмесини юмуряр.
23 Агзына ве дилине берк
җаныны беладан гораяндыр.
24 Ченденаша бихая иш эдйән
гедем хем текепбир адамың ады масгаралайҗыдыр.
25 Ялтаны өз хөвеси өлдүрйәр,
чүнки онуң эллери ишден боюн гачыряр.
26 Ол узак гүн ачгөзлүк билен ислейәр,
догручыл болса өлчемән берйәр ве гысганмаяр.
27 Эрбетлериң гурбанлыгы йигренҗидир,
эгер ол яман ниет билен гетирен болса,
онданам бетердир.
28 Галп шаят хеләк болар,
диңлейән адамың сөзи довам эдер.
29 Эрбет адам йүзүни галңадяндыр,
догручыл адам болса өз ёлуны ойлаяндыр.
30 Реббе гаршы дуруп билҗек хич бир даналык,
дүшүнҗе я-да маслахат ёкдур.
31 Ат сөвеш гүни үчин сейисленйәндир,
эмма еңиш Ребдендир.

22-нҗи бап

22 Ягшы ат-абрай көп байлыкдан артык,
сылаг-хормат хем күмүш- -алтындан ягшыдыр.
2 Бай билен гарыбың бир меңзешлиги бар,
оларың икисини-де ярадан Ребдир.
3 Пайхаслы адам ховпы гөрүп гизленйәндир,
надан гөни гидип җеза аляндыр.
4 Кичигөвүнлилигиң, Ребден горкмагың
сылагы байлык, абрай ве яшайышдыр.
5 Эгри адамың ёлунда тикенлер ве дузаклар бардыр.
Өз җанына хайпы гелйән олардан даш дурар.
6 Чаганы догры ёл билен тербиеле,
улаланда хем шондан совулмаз.
7 Байлар гарыпларың үстүнден хөкүм сүрйәндир,
бергили-де карз берениң гулудыр.
8 Адалатсызлык экйән бела-бетер орар,
газабың таягындан хеләк болар.
9 Сахы адам ялканяндыр,
чүнки ол чөрегинден эҗизлере берйәр.
10 Масгаралайҗыны ков, шонда җенҗел ёк болар,
төхметдир-даваның ызы кесилер.
11 Пәк йүреклилиги сөййән,
мерхеметли сөзлейән патышаның якыны болар.
12 Реббиң гөзлери билими гораяндыр,
вепасызың сөзлерини болса ялана чыкаряндыр.
13 Ялта диййәр: «Дашарда арслан бар,
ёлда ол мени парчалар».
14 Азгын аялың агзы дүйпсүз горпдур,
Реббиң газабына душан оңа йыкылар.
15 Чаганың йүрегинде акмаклык көк уряндыр,
йөне тербие таягы оны акмаклыкдан узаклашдыряндыр.

16 Бай болмак үчин гарыплары эзйән хем-де
байлара совгат берйән диңе гарып дүшер.
17 Гулак ас-да, акылдарларың сөзүни диңле,
мениң өвретҗек затларыма дыкгат эт.
18 Сен олары калбыңда сакласаң,
оларың әхлиси дилиңде болса якымлы болар.
19 Сениң Реббе ынанҗың болары ялы,
мен шу гүн саңа, хут саңа өвредйәрин.
20 Гайданыңда сени ёлланлара
чын сөз хем ынамлы җогап берериң ялы,
мен саңа маслахат хем билим үчин
отуз несихат язып берейин.
22 Гарыбы гарыплыгы себәпли талама,
мәтәҗи меҗлисде эзме.
23 Чүнки оларың тарапыны Реб тутар,
олары таланы Ол талар.
24 Оларың ёлларына өвренишип,
җаныңы дузага дүшүрмезиң үчин,
гахарҗаң адам билен тиркешме,
гызма адам билен гатнашык ачма.
26 Бири билен эл беришме,
бирине кепил болянлардан болма.
27 Төлемәге задың болмаса,
ашагыңдакы дүшегиңи алмазлармы нәме?
28 Ата-бабаң гоян
гадымы арачәк дашыны сүйшүрме.
29 Ишине өкде адамлары гөрйәңми?
Олар гарамаягың хызматыны этмез,
патышаларың хузурында дурар.

23-нҗи бап

23 Хөкүмдар билен нахар иймәге отураныңда,
өңүңде гойлана сын эт.
2 Хоран болсаң,
богазыңа пычак гой.
3 Онуң нәз-ныгматына хөвес этме,
чүнки ол хилели чөрекдир.
4 Баяҗак болуп агыр зәхмет чекме,
пәхимли бол, бу пикириңден эл чек.
5 Сениң гөзүң байлыга каклышанда, шол байлык
гидйәндир,
чүнки ол бирден ганат чыкарып, бүргүт ялы
асмана учяндыр.
6 Гысганч адамың чөрегини ийме,
онуң леззетли нәз-ныгматларына хөвес этме.
7 Чүнки ол ичинден пейдасыны хасаплаян
ялыдыр,
«Ий, ич!» диййәндир, йөне йүреги сениң билен
дәлдир.
8 Иен лукмаңы гусарсың,
сүйҗи сөзлериңи еле соврарсың.
9 Акмага сөз айтма,
чүнки ол айдан даналыгыңы йигренер.
10 Гадымы арачәк дашыны сүйшүрме,
етимлериң экин еринден алма.
11 Чүнки оларың Хоссары гүйчли,
оларың давасыны сениң билен Ол тутар.
12 Калбыңы өвүт-несихата,
гулакларыңы-да билимли сөзлере бер.
13 Тербийәни чагаларыңдан гайгырма;
тербие таягы олары өлдүрмез.
14 Эгер сен олары таяк билен урсаң,
җанларыны өлүлер дүнйәсинден халас эдерсиң.
15 Оглум, сениң йүрегиң акыллы болса,
мениң йүрегим хем шатланар.
16 Сен догры сөзләниңде,
мениң гөвнүм шатланар.
17 Гүнәкәрлере гөзүң гитмесин,
мыдам Ребден горкуп гез.
18 Чүнки сениң гелҗегиң болар ахырын,
умыдың үзүлмез.
19 Оглум, диңле, сен акыллы бол,
йүрегиңи догры ёла сал.
20 Шерап ичегенлериң я-да
эт иегенлериң арасында болма.
21 Чүнки ичеген ве иеген хар дүшер,
укучыллык болса адама йыртык җул
гейдирйәндир.
22 Атаңы диңле, ол сени дүнйә индерди,
энеңи йигренме гарран вагтында.
23 Хакыкаты сатын ал, оны сатма.
Даналыгы, өвүди, пайхасы хем сатын ал.
24 Догручылың атасы көп бегенер,
парасатлы перзенди дүнйә индерен, оңа гуванар.
25 Ата-энең гувансын,
сени догран бегенсин.
26 Оглум, йүрегиңи маңа багла,
гөзлериңи мениң ёлларыма дик.
27 Чүнки лолы дүйпсүз горпдур,
кемчин-де дар гуюдыр.
28 Ол гаракчы кимин ёлда пейләп дуруп,
вепасызларың саныны артдыряр.
29 Ах чекйән ким? Вах чекйән ким? Җенҗел
кимиңки? Нала кимиңки?
Себәпсиз яраланан ким? Гөзлери гызаран ким?
30 Шерабың башында узак отурянларыңкы,
гарышык ичгини ичип гөрйәнлериңки.
31 Шерабың алына, пыялада өвшүн атышына,
аңсатлык билен ашак саркянына бакма.
32 Соңунда йылан кимин чакяндыр,
алахөврен болуп сокяндыр.
33 Гөзлериң гең-таң затлары гөрер,
сениң аңың эгри сөзлер айдар.
34 Сен кә деңиз ортасында ятан ялы,
кә гәминиң богалдагында отуран ялы боларсың.
35 «Мени урдулар, агыры дуймадым; мени
енчдилер, оны билмедим.
Яңадан ичмек үчин, хачан турарын?» диерсиң.

24-нҗи бап

24 Яманлара гөзүң гитмесин,
олар билен биле болмак ислеме.
2 Чүнки оларың гөвни зорлук барада пикир эдйәндир,
диллери ичигарачылыгы геплейәндир.
3 Өй даналык билен гуруляндыр,
дүшүнҗе биленем беркарар эдилйәндир.
4 Билим билен өйүң ичи
гымматлы хем якымлы байлыкдан доляндыр.
5 Парасатлы адам гүйчлүлерден гүйчлүдир,
билимли адам өз гүйҗүни артдырар.
6 Чүнки сен уршуңы сагдын маслахат билен алып барярсың,
маслахатчының көп еринде еңиш бардыр.
7 Акмак үчин даналык өрән белентдедир,
меҗлисде ол агзыны ачып билмейәр.
8 Ниетини ямана дикйәне
питнечи дийилйәндир.
9 Акмаклыгы ниетлемек гүнәдир,
масгаралайҗы болса адамлара йигренҗидир.
10 Агыр гүнде тапдан дүшсең,
сениң гүйҗүң аздыр.
11 Өлүме алнып барылянлары халас эт,
бүдрәп барянлары ызына чек.
12 Эгер сен: «Биз билмедик» дийсең,
йүреклери Сынаян муны билмезми?
Сениң җаныңы Гораян оны аңмазмы?
Ол хер киме ишине лайык гайтармазмы?
13 Оглум, бал ий, чүнки ол якымлыдыр,
бал дамагыңа датлыдыр.
14 Даналык хем сениң җаныңа бал ялыдыр,
оны тапсаң, гелҗегиңи тапарсың.
Умыдың үзүлмез.
15 Эрбет адам ялы догручылың месгенине гаршы букуда ятма,
онуң юрдуны йыкма.
16 Чүнки догручыл адам еди гезек йыкылса-да, ерден галяндыр,
эрбеди бетбагтлык йыкяндыр.
17 Душманың йыкыланда шатланма,
бүдресе йүрегиң бегенмесин.
18 Ёгса оны Реб гөрүп, Ол сенден нәразы болар,
гахарыны душманыңдан совар.
19 Яманлык эдйәнлер үчин гахарыңы гетирме,
эрбетлере гөзүң гитмесин.
20 Чүнки оларың гелҗеги болмаз,
эрбетлериң чырасы өчер.
21 Оглум, Ребден хем патышадан горк.
Олара гаршы питнечилер билен гатнашык этме.
22 Чүнки оларың бетбагтлыгы дуйдансыз гелер,
Реб хем патышадан етҗек вейранчылыгы ким билер?
23 Шулар хем акылдарларың сөзлеридир:
Хөкүмде тарапгөйлик этмек ягшы дәлдир.
24 Эрбеде: «Сен догрусың» диени халклар нәлетләр,
оны миллетлер йигренер.
25 Карар чыкарянларың шәхди шат болар,
олара ягшы алкышлар гелер.
26 Догры җогап
додагыңдан огшалян ялыдыр.
27 Дашардакы ишлериңи битир,
экин мейданыңы тертибе сал,
соңра өйүңи гур.
28 Якыныңа себәпсиз ере шаятлык этме,
дилиң билен алдама.
29 «Маңа нәме эден болса, менем шоны эдерин,
этмишине гөрә гайтарарын» дийме.
30 Мен ялта адамың мейданындан,
кемакылың үзүм багының гапдалындан гечдим.
31 Ине, бар ери хашал от басан экен,
үстүни бүрмек өртен экен,
дашындакы дивары йыкылан экен.
32 Назар салдым хем оя батдым,
гөренимден сапак алдым.
33 Биразаҗык укламак, бираз иркилмек үчин,
гышарып гол говшураныңда,
гарыплык галтаман ялы,
мәтәчлик яраглы адам мысалы башыңдан инер.

25-нҗи бап

25 *Булар хем Сүлейманың пәхимлеридир. Олары Яхуда патышасы Хизкияның эмелдарлары гөчүрип алыпдырлар.*
2 Яшырын иш Худайың шөхратыдыр,
иши дерңемек болса патышаның шөхратыдыр.
3 Асман белент, ериң ашагы чуң;
патышаның йүреги хем шейледир,
оны дерңәп болян дәлдир.
4 Күмүшден хапаны айыр,
зергәре бир гап болар.
5 Эрбет адамы патышаның хузурындан айыр,
шонда тагт догручыллык билен беркарар болар.
6 Патышаның хузурында өзүңи ёкары тутма,
бейиклериң орнунда дурма.
7 Чүнки асылзадаларың өңүнде кичелмегиңден,
эмелдарың саңа: «Төре геч» диймеги говудыр.
Гөзүң гөрен задыны
8 деррев каза гетирме.
Соңра якының сени утандыранда нәме эдерсиң?
9 Даваны якының өзи билен эт,
башганың сырыны паш этме.
10 Ёгса эшиден адам сени уяда гояр,
хемише яман атлы боларсың.

[11] Еринде айдылан сөз күмүш меҗимәниң ичинде гойлан
алтын алма ялыдыр.
[12] Диңлейән гулага акылдарың кәйинҗи
тылла ысырга ве алтын безег ялыдыр.
[13] Садык илчи өзүни иберенлер үчин,
орак вагтында гарың салкынлыгы ялыдыр.
Ол өз хожайынының непесини җанландырар.
[14] Берилмедик совгат билен өвүнйән адам
ягмырсыз булут ве бош ел ялыдыр.
[15] Хөкүмдар сабыр билен ырыляндыр,
мылайым сөз иң күтегиң хем аңына етйәндир.
[16] Бал тапдыңмы? Етерлик ий,
аша дүшүп гусайма.
[17] Якының өйүне йыгы-йыгы бармакдан аягыңы кес,
сенден ирип, сени йигренәймесин.
[18] Якынына гаршы галп шаятлык эдйән адам
гүрзүдир, гылычдыр, йити окдур.
[19] Аладалы гүнде вепасыз адама ынанмак,
чүйрүк дише ве майып аяга ынанан ялыдыр.
[20] Гамлы йүреге айдым айтмак
совук ховада гейим чыкармак ве яра † сирке гуймак ялыдыр.
[21] Эгер душманың ач болса, оңа нан бер,
сувсан болса сув бер.
[22] Шонда онуң башына көз гоярсың,
Реб сени сылаглар.
[23] Демиргазык ели ягыш гетирйәндир,
гыбаткеш дил йүзлери гахарлы эдйәндир.
[24] Игенҗең аял билен өйде яшандан,
үчегиң бир бурчунда яшамак говудыр.
[25] Узак юртдан гелен хош хабар
тешне бокурдага совук сув ялыдыр.
[26] Эрбетлериң өңүнде ян берен догручыл адам
буландырылан чешме, хапаланан булак мысалыдыр.
[27] Балы көп иймек ягшы дәлдир,
шөхратпаразлыкдан шөхрат гөзлемек говы дәлдир.
[28] Өзүне буйруп билмейән киши
диварсыз, вейран эдилен шәхер киминдир.

26-нҗы бап

26 Томусда гар ве орак дөврүнде ягын ялы,
акмага хем хормат ярашян дәлдир.
[2] Серчәниң эйләк-бейләк учушы ялы, гарлаваҗың учуп гидиши кимин,
себәпсиз нәлетем тәсир этмез.
[3] Ата гамчы, эшеге ногта,
акмагың ягырнысына-да таяк ярашяндыр.
[4] Акылсызың акмаклыгына гөрә җогап берме,
ёгса сенем оңа меңзәрсиң.
[5] Акылсыза акмаклыгына гөрә җогап бер,
ёгса өзүни акыллы саяр.
[6] Акмагың үсти билен хабар ёллаян
өзүне зыян эдер хем азап чекер.
[7] Ысмазың аягы нәхили салпарян болса,
акмагың агзындакы пәхим хем шейледир.
[8] Дашы сапана берк даңып гоян адам нәхили болса,
акмага хормат гойян-да шейледир.
[9] Серхошуң элине батан тикен нәхили болса,
пәхим-де акмагың агзында шейледир.
[10] Душ гелени яралаян кеманчы нәхили болса,
акмагы, бир өтегчини хакына тутян хем шейледир.
[11] Өз гусугына өврүлип гелйән ит нәхили болса,
акмаклыгыны гайталаян акмак хем шейледир.
[12] Өз гөзүне акылдар гөрүнйән адамы гөрдүңми?
Акмага болан умыт онуңкыдан көпдүр.
[13] Ялта: «Көчеде арслан,
ёлда ёлбарс бар» диййәндир.
[14] Гапы өз петлелеринде нәхили айланян болса,
ялта-да өз дүшегинде шейледир.
[15] Ялта элини табага узадып,
оны агзына етирмәге ядаяндыр.
[16] Ялта өз гөзүне
сагдын пикирли җогап берйән еди кишиден-де акыллыдыр.
[17] Өзүне дегишли болмадык дава гошулян
гечип барян итиң гулагындан тутян адам ялыдыр.
[18] Өз якыныны алдап:
«Мен оюн эдйән ахырын» диййән адам
гор, ок ве өлүм ягдырян киши ялыдыр.
[20] Одун гутаранда, от сөнйәндир,
шугулчының ёк еринде дава түкенйәндир.
[21] Көмүр көз үчин, одун от үчин,
җенҗелчи дава туташдырмак үчин герек.
[22] Гыбаткешиң сөзлери датлы лукма киминдир,
олар хут ичиңе сиңйәндир.
[23] Сүйҗи дилли хем яман йүрекли адам
күмүш сувы чайылан тоюн гап ялыдыр.
[24] Йигренҗини дили билен өртйәндир,
гөвнүнде болса хиле саклаяндыр,
[25] онуң мылайым геплейшине ынанма,
чүнки йүрегинде еди йигренч бардыр.
[26] Йигренҗини хиле билен өртсе-де,
яманлыгы җемагата аян боляндыр.
[27] Ким горп газса, оңа өзи йыкылар,
ким ёкары даш тогаласа, ол өз үстүне гайдар.
[28] Яланчы дил ынҗыдян адамларыны йигренйәндир,
яранҗаңлык эдйән дил хеләкчилик дөредйәндир.

† *Яра – кәбир голязмаларда хеке*

27-нҗи бап

27 Эртирки гүнүң барада өвүнме,
чүнки сен гүнүң нәме гетирҗегини билйән дәлсиң.
2 Сени өз агзың дәл, башгалар өвсүн,
өз дилиң дәл, кесеки өвсүн.
3 Даш агырдыр, чәге йүкдүр,
йөне акмагың мечев бермеги ол икисинден-де агырдыр.
4 Газап забундыр, гахар сил киминдир,
эмма габанҗаңлыгың өңүнде ким дуруп билер?
5 Ачык кәйинч
яшырын сөйгүден говудыр.
6 Достуң салан ярасы вепалылыкдандыр,
йөне душманың посалары көпдүр.
7 Док адам балы йигренйәндир,
ач кишә аҗы затлар хем сүйҗүдир.
8 Хөвүртгесинден даш гиден гуш нәхили болса,
өз өйүнден дашлашан адам-да шейледир.
9 Хошбой яг ве атыр йүреги шатландыряндыр,
якының якымы йүрекден берен маслахатындадыр.
10 Өз якыныңы, атаң якыныны терк этме,
башыңа бела гелен гүни доганың өйүне гитме,
узакдакы догандан, якын гоңшы ягшыдыр.
11 Оглум, акыллы бол, мениң йүрегими шатландыр,
шонда гыҗалат берселер, мен җогап берерин.
12 Пайхаслы адам бела-бетери гөрүп гизленйәндир,
надан болса, өңе гечип зыян чекйәндир.
13 Нәтанша кепил боланың гейимини ал,
кесекә кепил боландан гирев ал.
14 Бири даң-сәхер туруп,
гаты сес билен гоңшусындан саглык-аманлык сораса,
оңа нәлет сайылар.
15 Игенҗең аял хем үзнүксиз дамян дамҗалар
бири-бирине меңзешдир.
Ол аялы сакламак
ели дурузмак я-да саг элиң билен ягы гысымыңда сакламак ялыдыр.
17 Демир демри,
адам адамы йителдйәндир.
18 Инҗир агаҗына середйән онуң мивесини иер,
хоҗайынына середйән хорматлы болар.
19 Сувуң йүзүнде йүзүң гөрнүши ялы,
адам йүрегинде хем өзи гөрүнйәр.
20 Өлүлер дүнйәсиниң ве хеләкчилик ериниң доймайшы ялы,
адамың гөзи-де асла дойян дәлдир.
21 Күмүш гөвечде, алтын күреде сыналян болса,
адам хем өвгүде сыналяндыр.
22 Акмагы сокуда галла гарып, сокудашы билен дөвсең-де,
ондан акмаклыгы айрылмаз.
23 Өз сүрүлериң ягдайыны ягшы бил,
малларыңа үнс бер.
24 Чүнки байлык эбеди дәлдир,
тәч-де элмыдама несилден-несле гечйән дәлдир.
25 Отлар орлуп, майса гөрненде,
дагларың оты йыгналанда,
26 токлулар сени гейиндирер,
текелер мейданың бахасыны өдәр.
27 Гечилериң сүйди сениң ийҗегиң,
ичериң иймити, хызматкәриң гүзеранына хем етерлик болар.

28-нҗи бап

28 Эрбет адам хич ким коваламаса--да гачяндыр,
догручыл болса арслан кимин батырдыр.
2 Юрт гозгалаң этсе, сердары көпелйәндир,
аң-дүшүнҗели адам аркалы болса, абаданлык довам эдйәндир.
3 Эҗизлери эзйән гарып
хасылы сүпүрип әкидйән чабга ялыдыр.
4 Кануны бозянлар эрбетлери өвйәндир,
кануны саклаянлар болса олар билен гөрешйәндир.
5 Яман адамлар адалата дүшүнйән дәлдир,
Ребби агтарянлар болса оңа долы дүшүнйәндир.
6 Садык ёлда гезйән гарып
эгри ёлдан йөрейән байдан ягшыдыр.
7 Дүшүнҗели огул кануны саклаяр,
хоранлар билен ёлдаш болан атасына ыснат гетирер.
8 Пейда ве гөтерим билен байлыгыны артдырян
оны гарыплара сахават эдйән адам үчин йыгнаяндыр.
9 Ким кануны диңлемезлик үчин гулагыны дыкян болса,
онуң Худайдан дилеги-де йигренҗидир.
10 Ким догручыллары яман ёла чекйән болса,
өз газан горпуна өзи йыкылар.
Садыклар болса ягшылыгы мирас аларлар.
11 Бай өз гөзүне акыллыдыр,
дүшүнҗели гарып болса оны сынлап танаяндыр.
12 Догрулар үстүн чыканда, улы дабара боляндыр,
эмма эрбетлер гүйҗе ээ болса, адамлар букуляндыр.
13 Языкларыны яшыран үстүнлик газанмаз,
олары боюн алып терк этсе, мерхемет тапар.
14 Мыдама Ребден горкян адам нәхили багтлы!
Йүрегини гаталдянлар болса бела учраяр.
15 Эҗиз халкың эрбет хөкүмдары
арлаян арслан, топулян айы ялыдыр.

16 Дүшүнҗесиз хөкүмдар җуда залымдыр,
адалатсыз газанҗы йигренйән болса өмрүни узалдяндыр.
17 Бириниң ганына галан адам
габра ченли гачар,
оны хич ким голдамасын.
18 Садык гезйәнлер халас болар,
эгри ёллы адамлар болса дуйдансыз йыкылар.
19 Өз ерини беҗерйәниң наны бол болар,
бош ишлере ковалашян гарыплыга дучар болар.
20 Садык адамың ялкавы көп болар,
байлыгың ызында харс урян болса җезасыз галмаз.
21 Тарапгөй болмак ягшы дәлдир,
бир дөвүм нан дийип ынсан языклы болар.
22 Гысганч адам байлыгың ызында харс уруп,
башына гарыплыгың гелҗегини билйән дәлдир.
23 Дили билен яранҗаңлык эдйәнден,
бирине кәейән көп гөвүн авлар.
24 Ата-энесини талап, ене «Бу язык дәлдир» дийййән
гаракчының шәригидир.
25 Ачгөз адам җенҗелчидир,
Реббе бил баглаян болса доклукда яшар.
26 Өзүне ынанян акмакдыр,
парасатлы гезйән болса гутулар.
27 Ёксула ярдам эдйән мәтәч болмаз,
гөрмезлиге салян болса, нәлетсиз галмаз.
28 Эрбетлер гүйҗе ээ боланда, адамлар букуляндыр,
олар хеләк боланда болса, догручыллар гүйчленйәндир.

29-нҗы бап

29 Көп гезек кәелсе-де бойнуёгынлык эдйән
дуйдансыз хеләкчилиге учрар, мелхем ёкдур.
2 Догручыллар гүйчлененде, халк бегенйәндир.
Эрбетлер хөкүм сүренде, халк ахы-нала чекйәндир.
3 Даналыгы сөййән огул атасыны шатландыряндыр,
эмма лолулара яран болан мал- -мүлкүни ёклаяндыр.
4 Патыша юрды адалат билен беркидйәндир,
пара алян болса оны тоздуряндыр.
5 Якынына яранҗаңлык эдйән адам
онуң аягына тор гуряндыр.
6 Яман адамың языгы өзүне гапандыр,
догручыл болса айдым айдып шатланяндыр.
7 Догручыл адам эҗизлериң хакына үнс берйәндир,
эрбет болса шу меселә дүшүнйәнем дәлдир.
8 Масгаралайҗы адамлар шәхерде от горсаяндырлар,
акылдарлар болса гахар-газабы көшешдирйәндирлер.
9 Акыллы адам акмак билен казыетде давалашанда,
акмак гызанда-да, гүленде-де рахатлык бермез.
10 Ганхор айыпсыз адамлары йигренйәндир,
хатда догры адамларың җаныны алмакчы боляндыр.
11 Акмак бар гахарыны дашына чыкаряндыр,
акыллы адам болса гахарына басалык берйәндир.
12 Хөкүмдар ялан сөзе гулак салса,
онуң әхли эмелдарлары эрбет болар.
13 Гарып билен залымың бир меңзешлиги бар,
икисиниң гөзүне-де Реб ягтылык берйәр.
14 Патыша эҗизлере адалатлы хөкүм чыкарса,
онуң тагты эбеди беркарар болар.
15 Таяк ве кәйинч даналык гетирйәндир,
башына гойберилен чага болса энесини утанҗа гойяндыр.
16 Эрбетлер гүйчлененде, язык хем көпелйәндир,
догручыллар болса оларың йыкыляныны гөрерлер.
17 Оглуңы тербиеле, ол саңа рахатлык берер,
өзүңе якымлы болар.
18 Гөкден аянлык болмаса, халк җылавсыз боляндыр.
Кануны берҗай эдйән болса багтлыдыр.
19 Гул диңе сөз билен тербиеленйән дәлдир,
чүнки дүшүнсе-де гулак асмаз.
20 Ойланман геплейән адамы гөрдүңми?
Акмага болан умыт онуңкыдан көпдүр.
21 Ким гулуны яшлыкдан ләликсиреден болса,
соңунда оны мирасдары этмели болар.
22 Гахарҗаң адам җенҗел турузяндыр,
газаплы адам язык этдирйәндир.
23 Адамың текепбирлиги оны песелдйәндир,
песгөвүнли адам болса хормат газаняндыр.
24 Огры билен шәрик болян өзүни йигренйәндир,
ол гүнәленмеги эшитсе-де, хич гепләп билмейәр.
25 Адамдан горкмак дузакдыр,
Реббе бил баглаян болса аман галяндыр.
26 Хөкүмдарың гөзүне илмек ислейән көпдүр,
йөне адам адалаты Ребден аляндыр.
27 Адалатсыз адам догручыллара йигренҗидир,
догры адам хем эрбетлере йигренҗидир.

30-нҗы бап

Массалы Якениң оглы Агурың важып сөзлери

30 Шол адам Итиеле саргаяр,
Итиеле ве Укала шейле дийййәр:
2 Мен адам болардан самсык,
ынсан дүшүнҗеси менде ёк.

3 Не даналыгы өврендим,
не Мукаддеси билдим.
4 Ким гөге чыкып, ашак инди?
Ели овуҗында топлан ким?
Сувлары гейиминде оран ким?
Ким ериң әхли учларыны беркарар этди?
Онуң ады нәме? Онуң оглуның ады нәме?
Билйәңми нәме?
5 Худайың хер бир сөзи сап хакыкатдыр.
Ол Өзүне сыгынянлара галкандыр.
6 Онуң сөзлерине хич зат гошма,
саңа кәйинмесин, яланчы чыкайма.
7 Мен Сенден ики зат диледим,
өлмәнкәм олары менден гайгырма:
8 Галплыгы, ялан сөзлүлиги менден даш эт,
мени гарып хем, бай хем этме.
Док болуп: «Реббим ким?» дийип,
Сени инкәр этмезим ялы,
гарыплыкда огурлык эдип,
Худайымың адына ыснат гетирмезим ялы,
етерлик пайымы бер мениң.
10 Хызматкәри хоҗайынына яманлама,
ёгса саңа гаргыш эдер, сен языклы чыкарсың.
11 Шейле адамлар бар, атасына гаргаяндыр,
энесине алкыш эдйән дәлдир.
12 Шейле адамлар бар, өзүни тәмиз сайяндыр,
аслында болса харамлыкдан пәкленен дәлдир.
13 Адамлар бар, бакышы шейле текепбир,
габаклары нәхили ёкары.
14 Шейле адамлар бар,
ер йүзүнден гарыплары,
адамлар арасындакы мәтәчлери сымышламак үчин
дишлери гылыч, азылары пычакдыр.
15 Сүлүгиң ики гызы бар:
«Бер! Бер!» дийип гыгыряр.
Үч зат бардыр, хич доймаз,
хас такыгы дөрт зат «Бесдир» диймез:
16 Өлүлер дүнйәси, өнелгесиз ятгы,
сувдан ганмаян топрак,
«Бесдир» диймейән от.
17 Атасыны масгаралап,
энесини диңлемән, хар эдйән гөзи
дере гаргалары чокар, бүргүтлер иер.
18 Мени хайран галдырян үч зат бар,
догрусы дөрт зада акылым етмейәр:
19 Гөкде бүргүдиң ёлы,
гаяда йыланың ёлы,
деңизде гәминиң ёлы,
йигидиң улугыза болан ёлы.
20 Зына эдйән аялың ёлы-да шейледир:
Ол иййәндир, агзыны сүпүрип:
«Яман иш эдемок» диййәндир.
21 Үч затдан ер сарсяндыр,
ягны дөрт зады гөтерип билмейәр:
22 Гул патыша боланда,
акмак иймитден доянда,
23 Халанмаян гарры гыз әре чыканда,
гырнак бикесиниң орнуны эеләнинде.
24 Дүнйәде дөрт майда зат бар.
Йөне олар гаты акыллыдырлар:
25 Гарынҗалар гүйчли җандар дәлдирлер,
азыгыны велин томусда тайярлаяндырлар.
26 Гая торсуклары кувватсыз җандардыр,
йөне хинини гаяда гуряндыр.
27 Чекиртгелериң патышасы ёкдур,
йөне әхлиси сап-сап болуп чыкяндыр.
28 Келпезәни эл билен тутуп боляндыр,
йөне патышаларың көшгүнде боляндыр.
29 Гадамы овадан үч зат,
догрусы йөриши овадан дөрт зат бардыр:
30 Хайванларың иң батыры,
хич биринден гачмаян арслан.
31 Магтанып йөрейән хораз ве теке,
гошуны янында болан патыша †.
32 Эгер сен акмак болуп өзүңи өвсең
я яманлыгы ниет эден болсаң,
онда элиңи агзыңа тут.
33 Чүнки сүйди гысмакдан яг,
бурнуңы гысмакдан ган,
газабы гысмакдан дава чыкяндыр.

31-нҗи бап

31 *Масса патышасы Лемувала эҗесиниң өвреден важып сөзлери*

2 Нәме, оглум? Гөврәмден өнен зүрядым!
Нәме диейин, Худайдан диләп алан оглум?
3 Гүйҗүңи хем ёлларыңы
патышалары хеләклейән аяллара берме.
4 Эй, Лемувал, шерап ичмек патышалара ярашмаз,
чакыр хөкүмдарлара гелишмез.
5 Олар ичип, дүзгүни унудаймасынлар,
әхли эзиленлериң хакыны ёяймасынлар.
6 Чакыры хеләк болуп баряна,
шерабы аҗы хасрат чекйәне бергин.
7 Олар ичип, гарыплыгыны унутсын,
азабыны яда салмасын.
8 Агзыңы дилсизлер үчин,
хоссарсызларың хакы үчин ачгын.
9 Гепле, догручыллык билен хөкүм чыкар,
гарыбың ве мәтәҗиң хакыны алып бер.
10 Башарҗаң аялы ким тапып билйәр?
Онуң гадыр-гымматы җөвхерден ёкарыдыр.
11 Әри оңа йүрекден бил баглаяндыр,

† *Гошуны янында болан патыша – я-да Патыша гаршы гозгалаң ёк*

хич зада мәтәч болмаз.
12 Ол әрине яманлык дәл-де,
бүтин өмрүне ягшылык эдйәндир.
13 Йүңи ве зыгыры сайлаяндыр,
эллери хөвес билен ишлейәндир.
14 Ол сөвда гәмилери ялы,
ичерисиниң ийҗегини узакдан гетирйәндир.
15 Энтек гараңкыка туруп,
ичерисине нахар, хызматкәрлерине табшырык берйәндир.
16 Ойланып, экин мейданыны сатын аляндыр,
элиниң газанҗы билен үзүмлери отурдяндыр.
17 Билини берк гушап,
голларына гүйҗүни топлаяндыр.
18 Харыдының пейдасыны билйәндир,
чырасы гиҗесине-де сөнйән дәлдир.
19 Элини чарха гойяндыр,
бармаклары иги тутяндыр.
20 Гарыба эли ачыкдыр,
мәтәҗе элини узадяндыр.
21 Ичериси үчин гардан горкян дәлдир,
чүнки бүтин ичериси галың гейинйәндир.
22 Өзи ёрган көпейәндир,
лыбасы непис кетени ве гырмызыдыр.
23 Әри шәхер дервезесиниң алнында таналяр,
юрдуң яшулуларының арасында отуряндыр.
24 Кетениден лыбаслар тикип сатяндыр,
сөвдагәрлере гушаклар элтип берйәндир.
25 Гүйч хем хормат онуң лыбасыдыр.
Гелҗеге середип гуваняндыр.
26 Даналык билен сөзлейәндир,
дилинде оңат өвүтлер бардыр.
27 Ичерисиниң ишлерине оңат середйәндир,
ялталык чөрегини иййән дәлдир.
28 Чагалары туруп, оңа алкыш айдяндыр,
әри хем туруп, оны тарыплаяндыр:
29 «Башарҗаңлык билен ишлейән зенан көпдүр,
йөне сен оларың барындан ёкарысың».
30 Гөрмегейлик алдавчыдыр, оваданлык пучдур,
диңе Ребден горкян аял тарыпланяндыр.
31 Эллериниң мивесини оңа бериң,
гой, шәхер дервезесинде оны ишлери өвсүн.

Вагыз

Гириш

патышалык сүрен Сүлейман пыгамбер тарапындан языландыр. Еврей дилинде сөзи «мугаллым» я-да «вагызчы» диймеги аңладяр. Мукаддес Язгыларың «Эйюп», «Сүлейманың пәхимлери», «Зебур» ялы, «Вагыз китабы» хем пәхим-пайхасдан долудыр.
Вагызчы өз китабында ынсанларың дурмушына сын эдип, әхли задың бидерекдигини йүзе чыкаряр (1:1). Биринҗиден, ынсанлар нәче җан чекселер-де, дурмушың миземез асыл манысына етип билмейәрлер. Икинҗиден, пәхим-пайхас акмаклыкдан говы, эмма шонда-да ынсан пайхасы әхли меселелери чөзүп билмейәр. Үчүнҗиден, ынсанлар дурмушда бүтинлей гапма-гаршы болан ягдайлара душ болярлар, ынсан пайхасы бу гапма-гаршылыклары сазлашдырып билмейәр. Шейле ягдайларың иң эрбеди хем ынсан өмрүниң хем хайванларыңкы ялы өлүм билен тамамланып, оларың топрага доланмагыдыр. Дөрдүнҗиден, Худай ынсанлары догручыл эдип яратса-да, олар хемише башгалары өз бәхбитлери үчин уланмага ымтылып, Худайы нәразы эдйәрлер. Бәшинҗиден, ынсанлар өзлеринден соң, хатда якын гележекде нәмелериң болҗакдыгыны билмейәрлер. Алтынҗыдан, Худай ынсанлары өз орунларыны билер ялы эдйәр. Иң соңкусы-да, Худай әхли затларың тертибини ве орнуны кесгитледи, ынсан олары үйтгедип билмез. Шоңа гөрә-де, пәхим-пайхас шулара эермеги маслахат берйәр:

1. Ынсандыгыңа шүкүр эдип, дурмушдан леззет ал.
2. Етип билмеҗек максатларыңа ымтылма.
3. Дурмуш йөрелгәңде пайхаслы бол.
4. Худайдан горк ве Онуң буйрукларыны берҗай эт (12:13).

Вагызчы өз китабының ахырында Худая йүрегимизиң төрүнден орун берип, Онуң буйрукларына лайыклыкда манылы, максатлы ве шадыян дурмушда яшамагы үндейәр.

Мазмуны

Дурмушың манысы бармыка?
Дурмуш барада пикир йөретмелер
Җемлейҗи несихат
Соңкы сөз

1-нҗи бап

Бар зат бидерекдир

1 Бу Иерусалимде патышалык эден Давудың
оглы Вагызчының сөзлеридир. 2 Вагызчы:
«Бидерек! Бидерек! Бары бидерек!» диййәр.
3 Ынсан Гүнүң астында чекйән зәхметинден нәме
пейда тапяр? 4 Бир несил гидип, бир несил гелйәр;
эмма бу дүнйә эбедилик галяр. 5 Гүн догяр, яшяр; өз
догҗак ерине тарап ховлугяр. 6 Ел гүнорта тарап
өвүсйәр, соңра демиргазыга өврүлйәр. Ол төвереге
айланып-айланып, ене өз айлавына доланяр.
7 Әхли дерялар деңзе акяр, эмма деңиз долмаяр.
Дерялар тәзеден акмак үчин өз акян ерине
доланярлар. 8 Бар зат иризйәр. Муны сөз билен
беян эдип болмаз. Гөз гөрмекден доймаяр, гулак-да
эшитмекден. 9 Нәме болан болса, ене шол болар,
нәме эдилен болса, ене шол эдилер. Гүнүң астында
тәзе зат ёк. 10 «Серет, ине, шу тәзе» дийип болҗак
зат бармы? Ол овалдан барды, бизден өңем
болупдыр. 11 Өңки болуп гечени хич ким ятламаз;
индики гелҗеклер-де хәзирки хем соңкы болҗак
затлары ятламаз.

Пайхаса эе болмак салгыма чапмак ялыдыр

12 Мен, Вагызчы, Иерусалимде Ысрайылың
патышасыдым. 13 Гөгүң астында эдилйән әхли
затлар барада пайхас билен гөзлег хем барлаг
гечирмеги йүрегиме дүвдүм. Ишли болсунлар

дийип, бу Худайың ынсанлара берен агыр
юмшудыр. 14 Гүнүң астында эдилйән әхли ишлери
гөрдүм; ине, бары бидерек, салгыма чапмак.
15 «Эгрини гөнелдип болмаз; ёк зады-да санап
болмаз».
16 Өз-өзүме шейле дийдим: «Ине, мен бейик
болуп, пайхасда өзүмден өң Иерусалимде
хөкмүрованлык эденлериң хеммесинден оздум.
Йүрегим пайхас билен билиме байды».
17 Акылдарлыга, телбеликдир акмаклыга дүшүнмәге
йүрегими бердим. Мунуң-да салгыма
чапмакдыгыны билдим.
18 «Пайхас нәче көп болса, гусса-да шонча көпдүр.
Билимини артдырянлар, дердини-де
артдыряндырлар».

2-нҗи бап

Леззет бидерекдир

2 Өз-өзүме шейле дийдим: «Гел, сени леззет
билен сынайын, леззет ал». Эмма бу-да
бидерек болды. 2 Гүлки барада: «Акмаклык», леззет
барада: «Нәме пейда гетирйәр?» дийдим.
3 Бедениме шерап билен леззет бермеги,
акмаклыга урмагы йүрегиме дүвдүм, йүрегим маңа
энтегем пайхас билен ёл гөркезйәрди. Мен муны өз
гысга өмүрлериниң довамында гөгүң астында
эдерлери ялы, ынсанлар үчин нәмәниң
ягшыдыгыны билмек үчин этдим.
4 Бейик ишлер этдим: җайлар гурдум, үзүм
агачларыны экдим, 5 өзүме бакҗалар ве сейил
багларыны эдиндим; оларда хер хили мивели
агачлары экдим. 6 Өсүп отуран баглары сувармак
үчин, ховузлар эдиндим. 7 Гулларды гырнаклар
сатын алдым; өз өйүмде доглан гулларым барды,
сүри-сүри мал-гарам барды. Олар менден өң
Иерусалимде боланларыңкыдан көпди. 8 Өзүм үчин
алтын, күмүш ве патышаларың, велаятларың
хазыналарыны топладым. Эркекдир аял
айдымчылары хакына тутдум. Ислендик эркегиң
гөвнүне ярамлы гөзел гырнак аяллар эдиндим.
9 Шейдип, мен бейгелип, өзүмден өң Иерусалимде
боланларың әхлисинден оздум. Пайхасым шонда-
да мениң биленди. 10 Гөзлеримиң ислән задыны
гайгырмадым; йүрегими хич бир леззетден махрум
этмедим; калбым эден хер ишимден леззет алды.
Бу чекен әхли зәхметимиң муздуды. 11 Онсоң
эллеримиң эден әхли ишлерине, чекен әхли
зәхметиме серетдим. Ине, буларың бары
бидерекди, салгыма чапмакды. Гүнүң астында хич
бир пейдалы зат ёкды.

Акыллы-да, акылсыз-да унудылар

12 Соңра мен үнсүми акылдарлыга, телбелиге ве
акмаклыга тарап гөнүкдирдим. Патышаның ерине
гелҗек адам эййәм эдилен ишлерден башга нәме
эдип билер? 13 Ягтылыгың гараңкылыкдан бәхбитли
болшы кимин, акылдарлыгың хем акмаклыкдан
бәхбитлидигини билдим. 14 «Акыллының гөзлери
башындадыр; акылсыз болса гараңкылыкда
гезйәндир. Эмма хеммесиниң такдырының бир
экенлигини билдим». 15 Онсоң мен өз-өзүме:
«Акылсызың башына гелен мениң-де башыма
гелер. Онда акыллы болмагымың пейдасы нәме?»
Өз-өзүме: «Бу-да бидерек» дийдим. 16 Чүнки
акыллы-да акылсыз кимин унудылар, гелҗекде
хеммелер унудылар. Нәме үчин акыллы акылсыз
кимин өлйәр? 17 Шонуң үчин дурмушы йигрендим,
чүнки Гүнүң астында эдилйән ишлер маңа хасрат
гетирди. Бары бидерек, салгыма чапмак.
18 Мен Гүнүң астында чекен әхли зәхметими
йигрендим, чүнки мен бар газанҗымы өзүмден соң
гелҗеге гоюп гитмели. 19 Онуң акыллы я-да
акылсыз болҗакдыгыны ким билйәр? Муңа
гарамаздан, олар Гүнүң астында пайхас билен
чекен бүтин зәхметиме эелик эдерлер. Бу-да
бидерек. 20 Шейдип, мен Гүнүң астында чекен
бүтин зәхметимден умыдымы үздүм. 21 Чүнки адам
пайхас, билим ве уссатлык билен зәхмет чекйәр,
йөне ол барыны хич бир зәхмет чекмедик башга
адама галдырмалы боляр. Бу-да бидерек, улы
адалатсызлык! 22 Ынсанлар Гүнүң астында чекен
әхли зәхметинден, өзүне зор салмакдан нәме
пейда тапяр? 23 Оларың бүтин өмри дертден,
зәхмети гуссадан долы; йүреги гиҗесине-де
рахатланмаяр. Бу-да бидерек!
24 Адама ийип-ичмекден ве чекен зәхметинден
леззет алмакдан башга говы зат ёк. Эмма мунуң-да
Худайдандыгына гөз етирдим. 25 Чүнки ким Онсуз
ийип, леззет алып билйәр? 26 Чүнки Худай пайхасы,
билими ве шатлыгы Өзүни разы эдене берйәндир.
Гүнәли адама болса, Худайы разы эдене берсин
дийип топламак, йыгнамак ишини берйәр. Бу-да
бидерек, салгыма чапмак.

3-нҗи бап

Хер задың өз вагты бар

3 Хер задың өз мөврити бар, гөгүң астында хер
задың өз вагты бар:
2 Догулмагың өз вагты бар, өлмегиң өз вагты;
экмегиң өз вагты бар, ормагың өз вагты.
3 Өлдүрмегиң өз вагты бар, шыпа бермегиң өз
вагты;
юмурмагың өз вагты бар, дикелтмегиң өз вагты.

4 Агламагың өз вагты бар, гүлмегиң өз вагты;
яс тутмагың өз вагты бар, танс этмегиң өз вагты.
5 Дашлары пытратмагың өз вагты бар,
даш үйшүрмегиң өз вагты;
гуҗак ачмагың өз вагты бар, ондан сакланмагың
өз вагты.
6 Агтармагың өз вагты бар, йитирмегиң өз вагты,
сакламагың өз вагты бар, зыңмагың өз вагты.
7 Йыртмагың өз вагты бар, тикмегиң өз вагты;
дыммагың өз вагты бар, геплемегиң өз вагты.
8 Сөймегиң өз вагты бар, йигренмегиң өз вагты;
уршуң өз вагты бар, парахатчылыгың өз вагты.

Ынсаның пайы

9 Ишлейәне чекйән зәхметинден нәме пейда бар?
10 Ынсанлара ишли боларлары ялы Худайың берен
ишини гөрдүм. 11 Худай әхли зады өз вагтында
гөзел этди. Шейле хем эбедилиги ынсаның
йүрегине салды, йөне шонда-да олар Худайың
овалдан ахыра ченли эден ишини аңлап
билмезлер. 12 Ынсан үчин шатланмакдан ве
өмүрбойы ягшылык этмекден говы задың
ёкдугыны билйәрин. 13 Хер кесиң ийип-ичип, өз бар
зәхметинден леззет алмагы Худайың берен
сылагыдыр. 14 Мен Худайың эден хер ишиниң
эбеди галҗакдыгыны билйәрин; оңа хич зады
гошуп болмаз, ондан хич зады айрып болмаз.
Худай бу ишлерини хеммелер Өзүнден горксунлар
дийип этди. 15 Хәзир нәме бар болса, ол өң хем
боландыр; гелҗекде болҗак хәзир хем бардыр.
Худай өтени ене гайтаряр.
16 Мен ене Гүнүң астында казылыкда адалатың
дерегине-де, догрулыгың дерегине-де пислигиң
бардыгыны гөрдүм. 17 Ичимден: «Худай догры
адама хем, эрбет адама хем казылык эдер; чүнки
Худайың Өзи хер меселе, хер иш үчин вагт
белледи» дийдим.
18 Ынсанлар барада ичимден: «Өзлериниң
хайванлар ялыдыкларыны гөрсүнлер дийип, Худай
ынсанлары сынаяр» дийдим. 19 Ынсанларың-да,
хайванларың-да такдыры бирдир. Бири нәхили
өлйән болса, бейлекиси-де шейле өлйәр;
хеммесиниң бир деми бар; адам хайвандан үстүн
дәлдир, чүнки бары бидерек. 20 Әхлиси бир ере
гидйәр; әхлиси топракдандыр, әхлиси-де ене
топрага доланяр. 21 Ынсанларың рухы ёкарык
галярмы, хайванларың рухы ашак ере инйәрми,
ким билйәр? 22 Шейдип, мен ынсана өз эден
ишинден леззет алмакдан башга ягшы задың
ёкдугыны гөрдүм, чүнки бу онуң муздудыр.
Дүнйәден өтенден соң, нәме болҗагыны гөркезмек
үчин хич ким ынсаны ызына гетирип билмез.

4-нҗи бап

Дүнйәниң эзъетлери

4 Мен ене Гүнүң астында эдилйән бар
зулумлары гөрдүм. Эзилйәнлериң
гөзяшларыны гөрдүм, олара теселли берйән ёкды.
Гүйч олары эзйәнлериң элиндеди, эзилйәнлере
теселли берйән ёкды. 2 Биреййәм өлүп гиденлери
дирилерден багтлы сайдым. Эмма энтек
догулмадык, Гүнүң астында эдилйән пис ишлери
гөрмедик, буларың икисинден-де багтлыдыр.
4 Мен ене-де бир адамың бар чекен зәхметиниң,
уссатлык билен эден әхли ишлериниң гоңшусына
болан гөриплик зерарлы эдилендигини гөрдүм. Бу-
да бидерек, салгыма чапмак.
5 «Акылсыз голуны говшурып отурып, өзүни хеләк
эдйәр».
6 Эмма бир овуч асудалык ики овуч зәхметден ве
салгыма чапмакдан говудыр.
7 Мен Гүнүң астында ене-де бир бидереклик
гөрдүм: 8 Ине, бир ялңыз адам барды; онуң не оглы
барды, не--де доганы. Чекйән зәхметиниң соңы
ёкды, йөне шонда-да гөзи байлыкдан доймаярды.
Ол: «Мен ким үчин зәхмет чекйәрин? Ким үчин
өзүми леззет алмакдан махрум эдйәрин?» дийип
сорады. Бу-да бидерек, ёвуз юмуш.
9 Ики адам бир адамдан ягшыдыр, чүнки
зәхметлери үчин ягшы музд алярлар. 10 Эгер бири
йыкылса, бейлекиси ёлдашыны галдырар. Эмма
йыкыланда еке боланың халына вай! Йыкылса оны
галдырҗак ёкдур. 11 Ики киши биле ятса,
йылнарлар; эмма еке киши нәхили йылнып билер?
12 Бириниң еке кишиден үстүн чыкмагы әхтимал,
йөне ики киши оңа гаршылык гөркезер. Үч тар йүп
аңсатлык билен үзүлмез.
13 Маслахата гулак гоймаян гарры, акылсыз
патышадан гарып, акыллы йигит ягшыдыр.
14 Хакыкатдан-да, өз юрдунда гарып доглан хем
болса, бендиликден бошан патыша болуп билер.
15 Мен Гүнүң астында гезип йөрен әхли
ынсанларың, патышаның орнуны эелән бу
йигидиң ызына эерйәндигини гөрдүм. 16 Онуң
баштутанлык эдйән әхли халкы сан-саҗаксызды.
Эмма соң геленлер ондан разы болмазлар.
Элбетде, бу-да бидерек, салгыма чапмак.
17 Худайың өйүне гиден махалың херекетлериңе
эсеван эт; Худайы диңлемек үчин хузурына гелмек,
акылсызлар тарапындан хөдүрленен гурбанлыкдан
оңатдыр; чүнки олар яманлык эдйәнлерини
билйән дәлдирлер.

5-нҗи бап

Худайдан горкмалы

5 Хич хачан алңасаклык билен геплеме,
Худайың хузурында йүрек сөзүни айтмага
ховлукма; чүнки Худай гөкдедир, сен ердесиң.
Шонуң үчин аз сөзле.
2 Дүйшүң гайгы-аладаның көпдүги үчин гелши
ялы, самсык геп-де, көп сөзлүликден гелйәндир.
3 Худая айдылан худайёлыңы гиҗикдирме. Чүнки
Худай акылзыслардан хошал дәлдир; вадаңы
берҗай эт. 4 Вада бермезлик вада берип, оны
берҗай этмезликден ягшыдыр. 5 Дилиң саңа гүнә
этдирмесин; Худайың илчисиниң өңүнде: «Вадам
сәвлик» дийме. Нәме үчин Худай сениң сөзүңе
гахарланып, эллериңиң ишини ёк этсин? 6 Көп
хыяллылык ве бош сөзлер бидерекдир; сен
Худайдан горк.

Ынсана зәхметинден леззет алмак ярамлыдыр

7 Эгер юртда гарыпларың эзилишини, адалатың
ве догрулыгың бозулышыны гөрсең, муңа хайран
галма; чүнки хер ёкары везипелиниң үстүнден
өзүнден ёкары баштутан гоюляр ве оларың үстүнде
өзлеринден ёкары боланлар бар. 8 Хеммелер экин
мейдандан пейда гөрйәр, хатда патыша хем ондан
гирдеҗи аляр.
9 Пулы сөййән, пулдан доймаз, байлыгы сөййән-
де, газанчдан. Бу-да бидерек. 10 Харытлар
көпеленде, оны иййәнлер-де көпелйәндир; гөзлери
билен гөрмекден башга эесине ондан нәме хайыр
бар?
11 Аз ийсе-де, көп ийсе-де, зәхметкешиң укусы
сүйҗүдир. Эмма байың байлыгы оны укудан
саклар.
12 Гүнүң астында бир эрбет дерт гөрдүм: топланан
байлык эесине зелел гетирди. 13 Байлык
бетбагтчылык билен ёк болуп гитди. Чагалары
болса-да, олара бермәге хич зат галмаз.
14 Энесинден нәхили доглан болса, бу дүнйәден
шейле-де гидер. Зәхметинден хич бир зады элинде
гөтерип, өзи билен әкидип билмез. 15 Бу-да бир
эрбет дертдир: нәхили гелен болса, шейле-де
гидер. Бош ере чекен зәхметиниң оңа нәме хайры
бар? 16 Өмүрбойы чөрегини гараңкылык, гайгы-
гуссалык, хассалык ве газап ичинде иййәндир.
17 Ине, мениң гөреним шудур: ынсана ийип-ичип,
Худайың өзүне берен гысга өмрүниң ичинде Гүнүң
астында чекйән бүтин зәхметинден леззет алмак
ярамлыдыр; чүнки бу онуң такдырыдыр. 18 Шейле
хем Худай бир адама байлык, мал-мүлк берип, оңа
булардан леззет алмага, такдырына кайыл болуп,
өз зәхметинден леззет алмага кувват берен болса,
бу Худайың пешгешидир. 19 Ынсан өмрүниң
гүнлерини көп ятламаз, чүнки Худай онуң калбыны
шатлык билен эелейәр.

6-нҗы бап

Ынсан үчин нәмәниң говудыгыны ким билйәр?

6 Гүнүң астында гөрен бир эрбет задым бар, бу
ынсана аграм саляр. 2 Худай адама байлык,
мал-мүлк ве абрай берйәр, әхли ислән задындан
кемлик эдйәни ёк, йөне оңа булардан леззет
алмага мүмкинчилик бермейәр, оны бир кесеки
иййәр. Бу бидерек, эрбет дертдир.
3 Эгер бир адам йүз чаганың атасы болуп, көп йыл
яшаса, өмри узак болуп, йөне дурмушың нәз-
ныгматларындан леззет алмаса, хормат билен
җайланылмаса, мениң үчин өли доглан чага ондан
говудыр. 4 Чүнки өли чага бидерек догуляр,
гараңкылык ичинде йитип гидйәр, ады
гараңкылыга өртүлйәр. 5 Шейле хем ол не Гүни
гөрди, не-де бир зат билди. Эмма бу чаганың
рахатлыгы ол адамыңкыдан артыкдыр. 6 Ол адам
ики мүң йыл яшаса-да, абаданлыкдан леззет алса-
да, ахырында бейлекилер ялы ол хем өтүп
гитмейәрми?
7 Ынсаның бар зәхмети агзы үчиндир, йөне
шонда-да ол хич канагатланмаз. 8 Акыллының
акылсыздан нәме артыгы бар? Гарып ынсанларың
өңүнде нәхили гезмелидигини билсе-де, мунуң оңа
нәме хайры бар? 9 Барыңа канагат этмек калбың
арзув этмесинден ягшыдыр. Бу-да бидерек,
салгыма чапмак. 10 Нәме бар болса, оңа эййәм ат
гойландыр; ынсаның нәмедиги беллидир. Ол
өзүнден гүйчли билен давалашып билмез. 11 Көп
сөз бидереклиги артдыряр; мунуң ынсана нәме
пейдасы бар? 12 Бидерек дурмушында, көлеге
кимин гечип гидйән гысга өмрүниң гүнлеринде
ынсан үчин нәмәниң говудыгыны ким билйәр? Бу
дүнйәден гиденден соң, Гүнүң астында нәме
болҗакдыгыны ынсана ким айдып билер?

7-нҗи бап

Даналарың маслахаты

7 Ягшы ат хошбой ыслы ягдан, өлүм гүни
доглуш гүнүнден говудыр. 2 Яс өйүне гитмек
той өйүне гитмекден говудыр. Чүнки хер кесиң
ахыры өлүмдир; яшаянлар муны ятда сакласынлар.
3 Гусса гүлкүден ягшыдыр, чүнки йүзүң гамгын
болмагындан йүрек говуланяндыр. 4 Акыллының
йүреги яс өйүндедир; акылсызың йүреги болса
хезиллик өйүндедир.
5 Биакылың айдымындан акыллының кәйинҗи
ягшыдыр. 6 Догрудан-да, акылсызың гүлкүси

газаның астында янян яндагың шатырдысы
ялыдыр. Бу-да бидерек. 7 Харам газанч акыллыны
акылындан азашдыряр, пара йүреги аздыряр.
8 «Өңүм геленден соңум гелсин» дийлендир;
сабырлы текепбирден говудыр. 9 Тизгахар болма,
чүнки гахар акылсызларың гурсагында орнашяр.
10 «Нәме үчин гечен гүнлер бу гүнден говуды?»
дийип сорама, чүнки бу совалы пайхас билен
сорамаярсың.
11 Даналык мирас кимин говудыр; дүнйәде
яшаянлар үчин хайырлыдыр. 12 Даналыгың саясы
пулуң саясы киминдир. Билимиң бәхбиди будур:
даналык оңа ээ боланлара яшайыш берйәр.
13 Худайың ишине серет; Онуң эгрелденини ким
дogралдып билйәр? 14 Ягшы гүнде шат бол, гара
гүнде муны ятла: ынсан өзүнден соң нәме
болҗагыны билмесин дийип, Худай ягшылыгы-да,
бетбагтлыгы-да яратды.

Нетиҗесиз дурмуш

15 Нетиҗесиз өмрүмде бар зады гөрдүм: догры
адам догрулыгында ёк боляр, пис адам пислигинде
өмрүни узалдяр. 16 Өте догры болма, өте
акылдарлык этме. Нәме үчин өзүңи хеләк этҗек?
17 Гаты эрбет болма, акмагам болма. Нәме үчин өз
вагтыңдан өң өлмели? 18 Бу дуйдурышларың
бирине япышып, бейлекисинден эл чекмезлигиң
говудыр, чүнки Худайдан горкян адам булары
тутар.
19 Пайхас дана адамы шәхердәки он хөкүмдардан
хас гүйчли эдйәндир.
20 Догрусы, ер йүзүнде диңе ягшылык эдип, хич
бир гүнә этмейән догры адам ёк.
21 Адамларың дийййән хер сөзүне үнс берме, ёгсам
хызматкәриң саңа эдйән гаргышыны эшидерсиң.
22 Сениң хем башгалара телим гезек гаргандыгыңы
калбың билйәндир.
23 Буларың барыны пайхас билен сынадым; «Дана
боларын» дийдим. Эмма ол менден узакды. 24 Узак,
гаты чуң болан зады ким тапып билер? 25 Мен
акылдарлыгы, сорагларымың җогабыны билмәге,
агтарып тапмага, пислигиң акмаклыкдыгыны,
акмаклыгың телбеликдигини билмәге йүрегими
гөнүкдирдим.
26 Дузак кимин, йүреги гапандыр тор кимин,
эллери зынҗыр кимин болан аялы өлүмден аҗы
гөрдүм. Худайы хошал эдйән адам ол аялдан гачып
гутуляр, йөне гүнәкәр онуң элине дүшйәр.
27 Ине, Вагызчы шейле дийййәр: «Сорагларымың
җогабыны тапмак үчин бир-бирден санап чыкдым;
28 йүрегим өвран-өвран агтарды, йөне мен
тапмадым. Мүң кишиниң арасындан бир догры
адамы тапдым, йөне оларың әхлисиниң арасындан
бир догры аялы-да тапмадым. 29 Ине, мен муны
билдим: Худай ынсаны догры эдип яратды, йөне
олар көп тосламалар ойлап тапдылар».

8-нҗи бап

8 Дана тай гелҗек бармы? Затларың манысыны
ким билйәр? Пайхас ынсаның йүзүни
нурландыряр, оңа мәхир берйәр.

Патыша гулак асың

2 Худайың хузурында патыша садык
болҗакдыгыңа ант ичендигиң үчин, онуң
табшырыкларыны сакла. 3 Патышаның хузурындан
чыкмага ховлукма, яман ишиң тарапдары болма,
чүнки патыша ислән задыны эдйәндир.
4 Патышаның сөзи гүйчлүдир. Ким оңа: «Нәме
эдйәрсиң?» дийип билер? 5 Табшырыгы берҗай
эдйәне зелел етмез; дана адамың йүреги хачан
нәме этмелидигини билйәндир. 6 Ынсаның дерди
гаты агыр болса-да, хер бир ишиң өз мөврити
бардыр. 7 Ол хакыкатдан нәме болҗакдыгыны
билйән дәлдир; ким оңа нәме болҗакдыгыны
айдып билер? 8 Ели сакламага хич кимиң гүйҗи
етйән дәлдир, өлүм гүнүни сакламага-да хич кимиң
гүйҗи етмез. Бу сөвешден гачып болмайшы ялы,
пислик-де пис адамы өлүм гүнүнден халас эдип
билмез.

Пислер ве догрулар

9 Мен буларың хеммесини гөрдүм, Гүнүң астында
эдилйән әхли ише үнс бердим; бир адамың
бейлекиниң үстүнден агалык этмеси онуң
зыянынадыр. 10 Соңра мен пислериң җайлананыны
гөрдүм: олар мукаддес ере гелип-гидердилер, эден
писликлери үчин шәхерде тарыпланардылар. Бу-да
бидерек. 11 Яман ише гаршы хөкүмиң тиз
чыкарылмаяндыгы үчин, ынсанларың йүреги
яманлык этмәге тайындыр. 12 Гүнәкәр йүз гезек
яманлык эдип, өмрүни узалдян болса-да, мен ене
Худайдан горкянларың говулык гөрҗекдигини
билйәрин, чүнки олар Онуң хузурында горкярлар.
13 Эмма пис адам говулык гөрмез, көлегәниң
узалышы ялы онуң өмри узалмаз, чүнки ол
Худайың хузурында горкян дәлдир.
14 Ер йүзүнде эдилйән бир бидереклик бар:
пислериң ишине мынасып болайҗак зат догры
адамларың башына гелйәр; догры адамларың
ишине мынасып болайҗак зат пислериң башына
гелйәр. Мен бу-да бидереклик дийййәрин. 15 Шонуң
үчин мен леззет алмаклыгы макул гөрйәрин, чүнки
Гүнүң астында ынсан үчин ийип-ичмекден ве
леззет алмакдан говы зат ёк. Худайың Гүнүң
астында берен өмрүниң бүтин гүнлеринде чекен

зәхметинден ынсана хемра болҗак диңе
шатлыкдыр.
16 Мен пайхасы билмеги, ынсаның гөзлериниң
гиҗе-гүндиз укы гөрмән, ер йүзүнде эдйән ишини
өвренмеги ниетиме дүвдүм. 17 Шейдип, Худайың
әхли ишлерини гөрдүм. Гүнүң астында эдилйән
ишлере дүшүнип болмаяр. Ынсан оны агтарҗак
болуп, нәче сынанышса-да, тапмаз, хатда дана
адам муны билйәндигини айтса-да, тапып билмез.

9-нҗы бап

Хеммәниң такдыры бирдир

9 Буларың хеммесини йүрегимде саклап, шейле
нетиҗә гелдим: догрулар, дана адамлар ве
оларың ишлери Худайың элинде. Сөйгиниң
гарашяндыгыны я-да йигренҗиң гарашяндыгыны
ынсан билйән дәлдир. 2 Хеммәниң такдыры
бирдир: догручылың-да, писиң-де, ягшының-да,
яманың-да, тәмизиң-де, харамың-да, гурбанлык
берйәниң-де, гурбанлык бермейәниң-де такдыры
бирдир. Ягшы адама нәме болса, гүнәкәре-де шол
болар; ант ичйәне нәме болса, ант ичмекден
горкяна-да шейле болар. 3 Гүнүң астында эдилйән
ишлериң иң яманы шудур: хеммәниң такдыры бир.
Ине, ынсанларың йүреги писликден долудыр;
өмүрлериниң довамында йүреклеринде телбелик
бар. Соңра олар өлүлере гошуляндырлар. 4 Әхли
яшаянларың арасындакы хер кес үчин умыт бар;
чүнки дири ит өли ёлбарсдан ягшыдыр. 5 Яшаянлар
өлҗекдигини билйәндирлер, йөне өлүлер хич зат
билйән дәлдир. Олар үчин мундан бейләк пешгеш
болмаз, хатда олары ятламазлар хем. 6 Оларың
сөйгүси, йигренҗи ве габанҗаңлыгы эййәм ёк
боландыр. Өлүлер Гүнүң астында болуп гечйән
әхли затлара гошулып билмезлер.
7 Гит-де, чөрегиңи шатлык билен ий, шерабыңы
гөвнүхошлук билен ич; чүнки Худай сениң эден
ишлериңден эййәм разы болды. 8 Эшигиң мыдама
ак болсун; башыңың хошбой ыслы ягы кемлик
этмесин. 9 Гүнүң астында өзүңе берлен бош өмрүң
бүтин довамында сөййән аялың билен дурмушдан
леззет ал, чүнки дурмушдан, Гүнүң астында чекйән
зәхметиңден галан пайың будур. 10 Элиң этмәге
нәме тапса, оны бар гүйҗүң билен эт, чүнки сениң
барян өлүлер диярыңда не иш, не дүшүнҗе, не
билим, не-де даналык болар.
11 Гүнүң астында ене бир зат гөрдүм: ярыш
йүврүклериңки дәл, сөвеш-де гүйчлүлериңки;
чөрек даналарыңкы дәл, байлык-да
дүшүнҗелиниңки; мәхир-де билимлиниңки
дәлдир. Чүнки хер кес аматсыз вагта ве хадыса
дучар боляндыр. 12 Ынсан хачан хасрат
гелҗекдигини билйән дәлдир. Залым тора дүшен
балыклар кимин, дузага дүшен гушлар кимин
ынсанлар хем үстүне бетбагтлык дуйдансыз
иненде, тора дүшйәрлер.

Даналык ве наданлык хакдакы ойланмалар

13 Гүнүң астында мен ене бир даналыгы гөрдүм,
мениңче ол жуда важып. 14 Аз илатлы бир кичи
шәхер барды. Бир гүйчли патыша оңа хүҗүм эдип,
оны габады; гаршысына әпет габав десгаларыны
гурдурды. 15 Бу шәхерде бир дана гарып тапылды,
ол шәхери пайхасы билен халас этди. Эмма хич
ким бу гарыбы ятламады. 16 Онсоң мен дийдим:
«Даналык гүйчден говудыр», йөне гарып адамың
пайхасы әсгерилмейәр, онуң сөзлери
эшидилмейәр. 17 Акыллының имисалалыкда айдан
сөзлери, акылсызларың арасындакы хөкүмдарың
гыкылыгындан говудыр. 18 Акылдарлык уруш
ярагларындан говудыр, йөне бир гүнәкәр көп
ягшылыклары ёк эдйәндир.

10-нҗы бап

10 Өли сиңеклериң атырчының ягыны
порсадып заялайшы ялы, азаҗык акмаклык-
да акылдарлыгы ве хорматы хараплаяндыр.
2 Акыллының йүреги догрулыга тарап, акылсызың
йүреги болса эгрилиге тарапдыр. 3 Акылсыз ёлда
йөрәнде-де, дүшүнҗеси кемлик эдйәндир, ол
акмакдыгыны хеммелере әшгәр эдйәндир.
4 Хөкүмдарың саңа гахары гелсе-де, ериңи ташлап
гитме, чүнки мылайымлык улы языкларың үстүни
өртйәндир.
5 Гүнүң астында ене-де бир яманлык гөрдүм. Бу
хөкүмдар тарапындан гойберилйән сәвликдир:
6 Акмак ёкары ерлерде гоюляр, бай пес ерде
отуряр. 7 Мен ат мүнйән гуллары, гуллар ялы пыяда
йөрейән хөкүмдарлары гөрдүм.
8 Чукура оны газяның өзи гачяндыр; дивары
дешйәни йылан чакяндыр. 9 Даш кесйәне
дашлардан шикес етер; одун айырян өзүне ховп
салар.
10 Эгер палта күтек болса, йүзи йителдилмесе, оңа
көпрәк гүйч сарп этмели боляндыр. Даналык болса
үстүнлиге элтйәндир.
11 Эгер йылан овсунмаздан өң чакса, овсунчының
пейдасы ёкдур.
12 Акыллының сөзлери оңа хормат гетирер,
акылсызың сөзлери болса оны хеләк эдер.
13 Дилиндәки сөзлери акмаклык билен башланып,
яман телбелик билен гутаряр. 14 Акылсыз көп
геплейәндир. Хич ким нәме болҗагыны билйән
дәлдир. Ким оңа өзүнден соң нәме болҗакдыгыны
айдып билер?
15 Акылсызың зәхмети оны ядадяндыр, хатда ол
шәхере гидйән ёлы-да билйән дәлдир.

16 Эй, җуван патышалы, хөкүмдарлары эртирине
мейлис гурян юрт, дат гүнүңе! 17 Шасы асылзада,
хөкүмдарлары серхошлык үчин дәл-де, гүйчленмек
үчин өз вагтында мейлис гурян юрт багтлыдыр!
18 Ялталык зерарлы үчек чөкйәндир, ишсиз эллер
зерарлы өе сув гечйәндир.
19 Мейлис кейпи-сапа үчин эдилйәндир, шерап
дурмуша шатлык берйәндир, пул хер мәтәчлигиң
өвезини доляндыр.
20 Патыша хатда ичиңден-де гаргама, өз ятян
отагыңда бая гаргама, чүнки гөкдәки гуш хабар
әкидер, ганатлы гуш сөзүңи етирер.

11-нҗи бап

Зәхметиң мөхүмлиги

11 Наны сува ат, бирнәче гүнден ене оны
тапарсың. 2 Эмләгиңи еди, хатда секиз кишә
пайла, чүнки сен бу дүнйәде нәхили
бетбагтчылыгың болҗакдыгыны билйән дәлсиң.
3 Гара булут ягыш ягдыряндыр. Гүнорта я
демиргазыга тарап йыкылан агач йыкылан еринде
галар. 4 Еле середйән экин экмез; булутлара бакян
орак ормаз.
5 Елиң ёлуны ве гөврели энәниң гөвресиндәки
чага нәдип җан гирйәнини билмейшиң ялы, сен
хемме зады ярадан Худайың ишлерини-де билйән
дәлсиң.
6 Тохумыңы ирден сеп, агшам-да элиң бош
дурмасын. Чүнки сен хайсы ишиң бәхбитли
болҗакдыгыны билйән дәлсиң.

Җуванлара маслахат

7 Ышык гөзелдир. Гүни гөрмек гөзлере хош
якяндыр. 8 Узак йыллап яшаянлар хем хер бир
яшан гүне шатлансынлар, йөне көп гараңкы
гүнлериң болҗакдыгыны-да унутмасынлар. Бар
болян зат бидерекдир.
9 Эй, яш йигит, яшлыгыңда шатлан; гой, йүрегиң
сени җуван гүнлериңде бегендирсин. Йүрегиң
исләни билен, гөзлериң гөрени билен гит. Эмма
билип гой, буларың хеммеси үчин Худай саңа
казылык эдер. 10 Гайгыны йүрегиңден чыкар, азабы
бедениңден дашлашдыр, чүнки яшлык-да,
җуванлык-да гысга вагтлыкдыр.

12-нҗи бап

12 Җуванлыгыңда, агыр гүнлер гелмәнкә,
«олардан леззет алмарын» дийҗек йылларың
голайлашманка, өзүңи Ярадана ятла. 2 Сениң үчин
Гүн, ышык, Ай, йылдызлар гаралманка, ягышдан
соң булутлар ызына гайтманка, Оны ятла. 3 Шол гүн
өйи гораянлар титрешерлер, гүйчли адамлар
эглерлер, эл дегирмени билен дәне үвейәнлер
ишини тогтадарлар, себәби оларың саны аздыр,
пенҗиреден середйәнлериң гөзлери гараңкыраяр.
4 Көчә ачылан гапылар япылар, дегирмениң сеси
кесилер; адамлар гуш сесине оянарлар, гызларың
нагмасы кесилер. 5 Бейикликден горкарлар, ёллар
горкулы болар; бадам агаҗы гүлләр, чекиртге
өзүни зор билен чекер, хөвес йитер, чүнки ынсан
өз эбеди өйүне гидер, яс тутянлар көчелерде
айланышарлар. 6 Күмүш зынҗыр гырылманка,
алтын кәсе дөвүлмәнкә, булак башындакы күйзе
овранманка, гуйының башындакы чарх
дөвүлмәнкә, 7 ердәки топрак овалкы ягдайына
өврүлмәнкә, рух оны берен Худайың янына
доланып барманка, өзүңи Ярадана ятла. 8 Вагызчы:
«Бидерек! Бидерек! Бары бидерек!» дийййәр.

Соңкы сөз

9 Вагызчы дана болмакдан башга-да халка билим
хем өвретди. Ол гөзлег гечирип, өвренип, көп
пәхимлери ерли-еринде гойды. 10 Вагызчы якымлы
сөзлери тапмага чалышды. Онуң язанлары догры
ве хак сөзлерди.
11 Дананың сөзлери чишлер киминдир; топланан
пәхимли сөзлер берк какылан чүйлер ялыдыр.
Пәхимли сөзлер бир чопан тарапындан берлендир.
12 Булардан башга-да, эй, оглум, сак бол. Көп китап
язмагың соңы ёкдур, көп окамак беден үчин
аргынлыкдыр.
13 Хемме зат айдылды. Нетиҗе шудур: Худайдан
горк ве Онуң табшырыкларыны сакла, чүнки бу
ынсаның эсасы борҗудыр; 14 хер бир ише, гизлин
болан хер ише – исле ягшы болсун, исле яман –
Худай казылык эдер.

Нагмалар

Гириш

китабы адындан белли болшы ялы, иң сайлама, иң гөзел нагмаларың йыгындысыдыр. Бу нагмаларың кәбири патышалык сүрен Сүлейман пыгамбер тарапындан язылан болса, кәси ол барада я-да онуң үчин языландыр.
китабында даналыгың зенан кешбинде суратландырылышы ялы (8:1), бу китапдакы нагмачының сеси хем зенана дегишлидир. Ол өз нагмаларында сөйгиниң гөзеллигини, сөйгүли ярының ованданлыгыны васп эдйәр.
Китап өвүт-үндев әхеңинде языландыр. Ол сөйгүли ярларың никадакы леззетли гатнашыкларының Худай тарапын озалдан кесгитлененидигини беллейәр. Бу гатнашыклар леззетден долы ве дийсең аҗайыпдыр! Эмма кәбир адамлар бу нагмалар Худай билен ысрайыл халкының я-да Иса билен иманлылар йыгнагының гатнашыкларыны васп эдйәр дийип дүшүнйәрлер.
Китабың асыл нусгасы еврей дилинде аҗайып гошгулар гөрнүшинде языландыр. Шонуң үчин-де, ол түркмен дилине хем мүмкин болдугындан шахыраналык билен терҗиме эдилди.

Мазмуны

Биринҗи нагма
Икинҗи нагма
Үчүнҗи нагма
Дөрдүнҗи нагма
Бәшинҗи нагма
Алтынҗы нагма

1-нҗи бап

Сүлейманың нагмалар нагмасы

Гыз:

1 Додаклары билен, гой, мени өпсүн!
Чүнки шерапдан датлыдыр сөйгиң!
2 Мүшки-анбарларың ненеңси хошбой,
адың-да дөкүлен атыр дей,
шонуң үчин гызлар сөййәрлер сени.
3 Мени өзүң билен алай, ховлугалы.
Шазадам мени ички отагына гетирди.

Гызың бойдашлары:

Сениң үчин шатланалы ве гуваналы;
шерапданам зыяда тарыплалы сениң ышкыңы.

Гыз:

Сен оларың сөйгүсине мынасып!
4 Эй, Иерусалим гызлары,
гараягыз-да болсам, гөрмегейдирин,
гара мен Кедарың чадырлары дей,
овадан мен Сүлейманың перделери дей.
5 Гараягызлыгыма бакмаң,
Гүн гаралтды мени.
Энемиң огуллары маңа гахарландылар;
үзүм багына мени сакчы гойдулар,
йөне өз үзүм багыма бакып билмедим.
6 Эй, көңлүмиң ашыгы, айтсана маңа,
ниреде бакяң сүриңи?
Гүнорта чагы олара ниреде дынч берйәң?
Ёлдашларыңың сүрүлериниң янында
нәме үчин сергездан зенан дек болайын?

Йигит:

7 Эй, гөзеллериң солтаны!
Эгер билмесең,
сүриниң ызы билен гит,
чопанларың чадырының янында
овлакларыңы бак.
8 Фараоның сөвеш арабасына гошулан
байтала меңзедйән сени,
эй, мениң магшугым!
9 Шелпели яңакларың,
хүнҗүли бойнуң не гөзел!
10 Күмүш дүвмели

тылла шелпелер ясарыс саңа.
Гыз:
11 Шазадам супрасында отырка,
нард атырым хошбой ысыны сачды.
12 Ашыгым мениң үчин
гөвүслеримиң арасында ятян
мүр † богдаҗыгыдыр.
13 Ашыгым мениң үчин
Эйнгеди үзүм багларындакы
хына гүллериниң чогдамыдыр.
Йигит:
14 Сен ненеңси гөзел,
Сөйгүли дилдарым, мениң!
Сен ненеңси гөзел,
гөгерчин гөзлим!
Гыз:
15 Гөр, нәхили сыратлы сен,
эй, мениң сөйгүли ярым,
ненеңси хошрой сен!
Гөк майсалыкдыр ятян еримиз.
16 Кедрдендир диреглери өймүзиң,
арчадандыр үчеги.

2-нҗи бап

2 Мен Шароның бәгүли,
дерелериң чигилдемидирин.
Йигит:
2 Тикен арасындакы чигилдемдир дилдарым,
гызлар ичинде.
Гыз:
3 Җеңңел агачларының арасындакы алма агаҗы дей,
йигитлериң арасында сөйгүли ярым.
Леззетлидир маңа саясы онуң,
мивесиниң тагамы агзымдан гитмез.
4 Ол мени мейлисхана гетирди,
маңа сөйги мейли барды онда.
5 Кишмишлер билен мени гүйчлендир,
гурпландыр алмалар билен,
чүнки ышк хесери мени гаплады.
6 Сол эли келләмиң астында,
гуҗаклаяр мени саг эли билен.
7 Эй, Иерусалим гызлары,
җеренлердир чөл маралларындан
ант ичйәрин:
өзи ислейәнчә
ышкы оярмаң, бирахатландырмаң!

Бахар айдымы

8 Ярымың овазыдыр бу!
Ине, ол дагларың үстүнде бөкҗекләп,
депелериң үстүнде товсаклап гелйәр.
9 Җерене,
кейик овлагына меңзейәр дилдарым.
Ине, ол ховлымызың дашында дуруп,
пенҗирелерден гараяр,
гөзенеклерден середйәр.
10 Сөйгүлим маңа шейле дийди:
«Тур, дилдарым, гөзелим тур,
йөр биле гидели.
11 Гыш өтди,
ягыш-да диңди.
12 Ерде гүллер ачылып,
нагма пурсады гелди.
Үлкәмизде гумрының
овазы эшидилйәр.
13 Инҗир мивесини дүвйәр,
үзүмлер гүл ачяр,
хошбой ысыны сачяр.
Тур, дилдарым,
гөзелим, йөр биле гидели».
Йигит:
14 Гая говакларындакы,
учут кенардакы гөгерчиним,
җемалыңы гөрейин,
эшидейин сениң овазың,
ширин овазың,
җемалың-да аҗайыпдыр.
Гыз:
15 Бизе тилкилери,
үзүм багларыны вейран эдйән
тилкиҗиклери тутуп бериң,
чүнки үзүм багларымыз гүл ачяр.
16 Сөйгүлим мениңки, мен-де онуңкыдырын;
сүрүсини чигилдемлериң арасында бакяр ол.
17 Даң атып,
көлегелер йитйәнчә,
долан ызыңа, сөйгүлим,
Бесер дагларындакы †† җерен дей,
кейик овлагы дей бол!

3-нҗи бап

Ышк арзувы

3 Көңүл ашыгымы гиҗе
дүшегимден агтардым;
гөзләп тапмадым оны.
2 Инди туруп, шәхере чыкарын,
көчелерден, мейданчалардан
көңүл ашыгымы агтарарын.
Гөзләп тапмадым оны.
3 Айланып йөрен,
шәхер гөзегчилери
душды маңа.
Олардан: «Көңүл ашыгымы
гөрдүңизми?» дийип сорадым.

† *Мүр – якымлы ыслы өсүмлик. Сөзлүге серет.*

†† *Бесер даглары – я-да бейикли-песли даглар*

4 Оларың деңинден гечен дессиме,
көңүл ашыгымы тапдым мен.
Оны саклап, энемиң өйүне,
мени догранын отагына
гетирйәнчәм, гойбермедим.
5 Эй, Иерусалим гызлары,
җеренлердир чөл маралларындан
ант ичйәрин:
өзи ислейәнчә
ышкы оярмаң, бирахатландырмаң!

Гиев ве онуң тойы

6 Түссе сүтүни дей
чөлден чыкып гелйән ким?
Ондан тәҗирлериң хошбой ыслы атырларындан эдилен
мүрүң ве якымлы ыслы түтетгиниң хошбой ысы барк уряр.
7 Ана, Сүлейманың ша пайтуны!
Ысрайылың алтмыш герчегидир
онуң дашында.
8 Әхлиси гылычлы,
сөвеше өкде;
гиҗәниң вехиминден
биллери гылычлыдыр.
9 Сүлейман ша ливан агачларындан
өзүне ша пайтуныны ясатды:
10 сүтүнлери күмүшден,
тирсеклиги гызылдан,
отургыҗы гырмызы махмалдан.
Ичи Иерусалим гызларының сөйгүсине бесленен.
11 Эй, Сион гызлары †,
даша чыкың-да,
Сүлейманы той гүнүнде,
йүрекден шат гүнүнде
эҗесиниң башына гейдирен
тәҗине бакың!

4-нҗи бап

Йигит:

4 Ненеңси гөзел сен, дилдарым,
ненеңси гөзел!
Бүренҗегиң астында
гөгерчин гөзлим.
Гилгат дагындан инип гелйән
гечилериң сүрүсине огшаяр сачың.
2 Гыркылып,
сувдан чыкып гелйән
гоюн сүрүсине огшаяр дишлериң.
Әхлиси экизлидир,
ялкы дәлдир олар.

3 Гырмызы сапак дей додакларың,
агзың-да не аҗайып.
Бүренчекде гизленен яңакларың
энара меңзейәр.
4 Давудың горхана диңидир бойнуң,
мүң герчегиң галканы асылгыдыр ондан.
5 Майсалыкда отлаян экиз җерен
овлагына огшаяр ики гөвсүң.
6 Даң атып,
көлегелер йитйәнчә,
мүр дагына,
якымлы ыслы түтетги
байрына гидерин.
7 Катды-каматың ненеңси гөзел,
эй, дилдарым!
Сенде хич бир кемлик ёк.
8 Ливандан биле гидели, эй, гелинлигим;
Ливандан мениң билен гайт!
Амана депесинден,
Сенир, Хермон депелеринден,
ширлериң сүренлеринден,
гапланлы даглардан ашып гел.
9 Эй, эзизим, гелинлигим,
көңлүми майыл этдиң,
гөзлериң билен бир бакышда,
бойнуң хүнҗүсиниң бири билен
көңлүми майыл этдиң.
10 Не ширин сөйгиң сениң,
эй, эзизим, гелинлигим!
Ышкың шерапдан,
атырыңың хошбой ысы
әхли хошбой ыслы затлардан леззетлидир!
11 Додакларыңдан бал дамяр,
эй, гелинлигим;
бал билен сүйт бар дилиң астында;
лыбасларыңың якымлы ысы
Ливаның хошбой ысы дей.
12 Эй, эзизим, гелинлигим,
сен бир гапысы япык багсың,
агзы япык гуюсың,
мөхүрленен чешмесиң.
13 Нахалларың нар бакҗасыдыр:
сайлама мивелери билен,
хына хем нард атырлары билен,
14 атырдыр загпыран билен,
ыслы гамышдыр далчын билен,
дүрли якымлы ыслы агачлар билен,
хошбой мүрдүр ахалот билен,
дүрли хошбой ыслы затлар билен.
15 Сен баг чешмесисиң,
шыпалы сув гуюсысың,
Ливаның акар сувусың.

Гыз:

16 Оян, эй, демиргазык ели!

† *Сион гызлары – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

Гел, эй, гүнорта ели!
Багымың үстүнден өвүс,
онуң атыр ысы чар тарапа яйрасын.
Ярым өз багына гелсин,
сайлама мивелерини ийсин!

5-нҗи бап

Йигит:
5 Эй, эзизим, гелинлигим,
мен багыма гелйәрин;
мүрүм билен атырымы йыгнаян,
бал өйҗүгими, балымы иййән,
шерабымы, сүйдүми ичйән.
Гызың бойдашлары:
Ийиң, эй, сөйгүли ярлар!
Эй, ышкың есирлери,
ийип-ичиң, ышкдан мес болуң!
Гыз:
2 Мен укуда, йөне көңлүм оя.
Ине, бу ярымың овазы.
«Гапыны ач, эзизим, дилдарым мениң,
гөгерчиним, пәкизәм мениң!
Башым чыга эзилен,
сачым-да гиҗәниң немине».
3 Эшигими чыкарыпдым
геейинми ене?
Аякларымы ювупдым
хапалайынмы ене?
4 Элини гапы дешигинден узатды ярым,
ышкым оңа галкынды.
5 Турдум ярыма гапы ачмага,
эллеримден дамды мүр,
бармакларымдан акды мүр
гулпуң тутаваҗына.
6 Гапыны ачдым ярыма,
йөне гиден экен ол.
Овазына эзилди йүрегим.
Агтардым, тапмадым оны;
чагырдым, җогап бермеди.
7 Шәхерде айланып йөрен гөзегчилер
маңа душдулар;
мени урдулар, яраладылар,
шәхер диварларының сакчылары
бүренҗегими башымдан айырдылар.
8 Эй, Иерусалим гызлары!
Сизе ялбарярын,
ярымы гөрсеңиз айдың,
ышкдан хесерләндирин.
Гызың бойдашлары:
9 Ярың бейлекилерден нәмеси артык,
эй, гөзеллер гөзели?
бизе ант ичериң ялы,
ярыңың бейлекилерден нәмеси артык?
Гыз:
10 Акмеңиз, гүлгүне йүзлүдир, ярым,
он мүңлериң арасында сайланяр ол.
11 Сап алтындыр башы,
сачлары буйра,
гарга дей гара.
12 Онуң гөзлери булак башында сүйде ювнуп
отуран гөгерчин ялы;
олар отурдылан гымматбаха дашлары ялы.
13 Атыр сачян
гүлхана дей яңаклары,
мүр дамдырян
бәгүле огшаяндыр додаклары.
14 Голлары йүзи сары якут
билен безелен тогалак алтындыр,
гөвреси гөк якуда гапланан
пил сүңкүдир.
15 Аяклары сап алтын үстүнде отурдылан
мермер сүтүнлер дей,
гөрки Ливан дей,
сайлама кедр агачлары дей.
16 Додаклары иң датлы,
катды-каматы овадан.
Бу мениң ярымдыр, достумдыр,
эй, Иерусалим гызлары!

6-нҗы бап

Гызың бойдашлары:
6 Ярың нирә гитди,
эй, гөзеллериң гөзели?
Хайсы яна йөнелди ол?
Оны ызлалы сениң билен.
Гыз:
2 Ярым өз багына,
атыр сачян гүлханасына,
багларда сүрүсини бакмага,
чигилдемлер йыгмага гитди.
3 Ярым мениңки, мен онуңкы;
сүрүсини чигилдемлериң арасында бакяр ол.
Йигит:
4 Эй, дилдарым,
Тирса шәхери дей гөзелсиң сен,
хошройсың Иерусалим дей,
туглы гошун дей шөвкетли.
5 Гөзлериңи менден сов,
мен олара бенди!
Гилгат дагындан инип гелйән
гечи сүрүсине огшаяр сачың.
6 Гыркылып,
сувдан чыкып гелйән
гоюн сүрүсине огшаяр дишлериң.
Әхлиси экизлидир,
ялкы дәлдир олар.
7 Бүренчекде гизленен яңаклар
энара меңзейәр.

8 Шаның алтмыш аялы бар хем сегсен гырнагы,
гызлар-да сан-сажаксыздыр.
9 Гөгерчинимиң, пәкизәмиң болса деңи-тайы ёк,
энесиниң эзиз гызы ол,
найбашысы ол.
Гызлар оны гөрүп, оңа багтлы дийдилер;
ша аялларыдыр гырнаклары оны өвдүлер.
10 Шапак дей ялпылдаян,
Ай дек гөзел, Гүн дей парлаян,
туглы гошун дей шөвкетли ким бу?
11 Җүлгәниң хасылына серетмәге,
үзүм багларының гунчаларыны,
нарларың гүллерини гөрмәге
хоз багына гитдим.
12 Билмән галдым, ислег-хыҗувым мени нәдип
шанлы халкымың сөвеш арабаларына мүндүрди.

7-нҗи бап

Гызың бойдашлары:

7 Долан, эй, шуламлы гыз, долан!
Долан, саңа бакалы, долан.

Йигит:

Ики топарың тансына томаша эдйән дей,
шуламлы гыза бакҗаксыңыз нәме үчин?
2 Не гөзел чарыклы аякларың,
эй, асылзада гызы!
Бутларың өкде зергәриң
элинден чыкан гөвхер мысалы.
3 Гарышык шераплы хич эгсилмез
ша кәсе мысалыдыр гөбегиң.
Гарның чигилдемлере гушанан
бугдай топбагына меңзейәр.
4 Экиз җерен
овлагына огшаяр ики гөвсүң.
5 Бойнуң пил сүңкүнден эдилен диң дей,
гөзлериң Батраббим дервезесиниң
янындакы Хешбон ховузлары дей.
Бурнуң Дамаска бакып дуран
Ливан диңи дей.
6 Башың Кармел дагы дей дик болуп,
зүлплериң беневшедир,
ша олара бенди болды.
7 Сен ненеңси гөзел, ненеңси хошрой,
эй, мылакатлы дилдарым!
8 Боюң серви агаҗына,
гөвүслериң үзүм салкымларына меңзейәр.
9 Серви агаҗына чыкып,
шахаларындан япышайын дийдим.
Гөвүслериң үзүм салкымлары дей,
демиң алмалар дей хошбой,
10 Додакларың сайлама шерап дей леззет эчилсин.

Гыз:

Шерап ярым үчин аксын,
уклап ятанларың додакларындан сүзүлсин.
11 Мен ярымыңкы,
ол маңа майыл.
12 Эй, ярым,
гиң сәхра чыкалы, гел;
гел, оба гиҗелерине сейил эдели.
13 Ир сәхер үзүм багларына гидели,
гөрели, гунчалапмы,
гүлләпми үзүм,
хем-де нар.
Шол ерде ышкымы багыш эдерин саңа.
14 Мандрагораларың † ысы барк уряр,
гапымызда тәзе хем гурадылан
дүрли сайлама мивелер бар,
олары сең үчин сакладым, эй, ярым.

8-нҗи бап

8 Кәшгә энемиң гөвсүнден эмен
агам дей болсадың маңа!
Дашарда душанымда, өпердим сени,
хич ким мени язгармазды.
2 Өңүңе дүшүп,
энемиң өйүне гетирердим сени,
өвүт берердиң сен маңа.
Хошбой ыслы шерапдан,
энарларымың сувундан ичирердим саңа.
3 Сол эли келләмиң астында,
Гуҗаклаяр мени саг эли билен.
4 Эй, Иерусалим гызлары,
сизе ялбарярын:
өзи ислейәнчә
ышкы оярмаң, бирахатландырмаң!

Гызың бойдашлары:

5 Ярына сөенип,
чөлден чыкып гелйән ким?

Гыз:

Алма агаҗының астында ояpдым сени.
Энең шол ерде дүнйә индерди сени,
ол шол ерде агыры чекип, догурды сени.
6 Йүрегиңде,
голуңда сакла мени мөхүр дей;
чүнки ышк өлүм дей гүйчли,
габанҗаңлык габыр дей ёвуз.
Ышкың ялны отлы ялындыр,
ловлаян ялындыр ол.
7 Ышкы не бол сувлар сөндүрер,
не-де дерялар оны гарк эдип билер.
Ынсан ышк үчин бары-ёгуны берсе-де,
ол йигренч билен рет эдилерди.

Гызың бойдашлары:

8 Кичи уям бар,
мәмелери хениз төзленмедик,
уямыза сөз айдылан гүни
онуң үчин нәме эдерис?

---

† *Мандрагора – сөйги хыҗувыны артдырян өсүмлик.*

9 Дивар болан болсады ол,
үстүнде күмүш диңлер гурардык,
гапы болан болсады,
оны кедр агаҗына гаплардык.
Гыз:
10 Мен бир дивар,
гөвүслерим-де диңлер дей.
Шоңа гөрә ярымың гөзүне
кәмил гөрүнйән мен.
11 Сүлейманың Багалхамонда
үзүм багы барды,
оны сакчылара табшырды ол;
херси хасыл үчин
мүң күмүш теңңе бермелиди.
12 Мениң-де үзүм багым өзүмиңкидир;
эй, Сүлейман, мүң теңңе сениңки болсун,
ики йүз күмүш хасылың сакчыларыныңкы
болсун!
Йигит:
13 Эй, багларда месген тутан!
Ёлдашларым овазыңы диңлейәрлер;
мен-де овазыңы эшидейин.
Гыз:
14 Ылга, эй, ярым!
Барк урян дагларың үстүнде
җерен дей, кейик овлагы дей болгун.

Ишая

Гириш

Ишая пыгамбер иң бейик пыгамберлериң бириди. Онуң ады «Реб халас эдйәр» диймеги аңладяр. Ол Амос, Хошея ве Мика пыгамберлериң дөврүнде яшап, б. э. өң 740-нҗы йылда пыгамберлик эдип башлады. Онуң пыгамберлик эдип башлан дөврүнде юрды Узыя патыша доландырярды. Узыядан соң шалык сүрен үч патышаның дөврүнде хем Ишая пыгамбер Реббиң айданларыны Яхуда халкына етирди. Шол дөвүрде Ашур патышалыгы өз чәклерини гиңелдйәрди. Миллетлер Ашур патышалыгына гаршы гөрешмек үчин бирлешйәрдилер, йөне ашурлылар ахырсоңы Ысрайылы ве гоңшы дөвлетлери басып алярлар. Мүңлерче адам есир алнып, сүргүн эдилйәр. Яхуда патышалыгы долы басылып алынмандыгына гарамаздан, Ашур патышалыгына агыр салгыт төлемәге меҗбур эдилйәр.
Ишая пыгамбер Худайы «Ысрайылың Мукаддеси» ве «Хөкмүрован Реб» дийип атландыряр. «Хөкмүрован Реб» еврей дилинде Адонай Яхве диймеги аңладяр. Адонай сөзи адатча Таңры, Яхве – Реб дийип терҗиме эдилди. Эмма бу сөзлериң утгашып гелен ягдайларында, олар Хөкмүрован Реб дийип терҗиме эдилди.
Ишая пыгамбер от-алавы җеза бермеклигиң нышаны хөкмүнде, үзүм агаҗыны ве үзүмчилиги Ысрайыл халкының нышаны хөкмүнде уланяр (5:7).
Китап шу ашакдакы бөлүмлере бөлүнйәр:

Ишая 1–39: Сүргүн эдилмезден өңки дөвүр – Хөкүм китабы.
Ишая 40–66: Сүргүн ве ондан соңкы дөвүр – Теселли китабы.

Бабыл сүргүнининң тарыхы 2-нҗи китабының 25-нҗи бабында беян эдилйәр.
китабының биринҗи бөлүминде тутуш дүнйәниң Патышасы болан Реббиң мукаддеслиги ве хөкмүрованлыгы айратын ныгталяр. Мукаддес Патыша хөкмүнде Реббиң яхуда халкының пислигине гаршы гахар-газабы тутушяр. Дөвлет баштутанлары пара-пешгеше ятыпды, әхли ерде адалатсызлык ве зорлук хөкүм сүрйәрди. Эмма Реб яхуды халкының Өзүне доланып, Оңа бил баглан ягдайларында оны халас этҗекдигини ве горараҗакдыгыны вада берйәр.
Китабың икинҗи бөлүминде Реб озал хөкүм эдилен адамлара гүрләп (40:1-2), рухдан дүшен халкына умыт берйәр. Реб оларың дашдан я агачдан ясалан бутларың хич гүйҗүниң ёкдугына, еке-тәк Худайың диңе Олдугына дүшүнмеклерини ислейәр. Эгер ысрайыл халкы тоба эдип, Худая доланса, оны Бабыл сүргүнлигинден азат этҗекдигини, бейлеки миллетлериң арасында пытраңңы яшап йөренлерини хем ата юртларына гайтарҗакдыгыны вада берйәр. Булардан башга-да Худай Өз халкының Оңа доланан ягдайында оны ялкап, берекединиң болдан-бол артдырҗакдыгыны хем вада берйәр. Реб бу вадаларыны берҗай этмеги башаряндыр, себәби Ол тутуш дүнйәни ярадып, оны доландыряр. Шу бөлүмиң ахырында Реб Өзүне садык галан адамлара айратын ягты гелеҗеги вада берйәр. Бу вада диңе яхуды халкына дәл, эйсем әхли миллетлере хем дегишлидир.
Ишая пыгамбериң китабы эсасан хем гошгы гөрнүшинде языландыр. Йөне онуң кәбир парчалары – тарыхы маглуматлары беян эдилйән ерлери кысса гөрнүшинде язылaндыр. Бу тарыхы маглуматлар эсасан хем Патышалар китабындан алнандыр. Пыгамберликлер кәвагт халкы халас этҗек Халасгәр барада болуп, оларың иң мешхуры 53-нҗи бапда беян эдилйәр.

Мазмуны

Хөкүм китабы

Дуйдурышлар ве вадалар
Миллетлер хөкүм эдилйәр
Реб ер йүзүни җезаландыряр
Гошмача дуйдурышлар ве вадалар

Яхуданың патышасы Хизкия ве ашурлылар
Теселли китабы
Вадалар ве умыт барадакы пыгамберликлер
Дуйдурышлар ве вадалар

1-нҗи бап

1 Яхуда патышалары Узыяның, Ётамың, Ахазың ве Хизкияның дөврүнде Амозың оглы Ишаяның Яхуда ве Иерусалим бабатда гөрен гөрнүшлери.

Яхуда халкының пислиги

2 Эй, гөк, эшит,
эй, ер, гулак гой!
Реб шейле диййәр:
«Мен чагалары экледим, улалтдым,
эмма олар гаршыма баш гөтердилер.
3 Өкүз өз эесини танаяр,
эшек-де эесиниң ахырыны,
эмма Ысрайыл Мени танамаяр,
халкым Маңа дүшүнмейәр».
4 Гүнә эдйән миллетиң,
языгы агыр халкың,
пислик эдйән зүрятларың,
азгынлык эдйән чагаларың
халына вай!
Олар Ребби терк этдилер,
Ысрайылың Мукаддесини әсгермедилер,
Ондан йүз өврүдилер.
5 Нәме үчин ене-де җеза гөзлейәрсиңиз?
Нәме үчин башбозарлыгыңызы бес этмейәрсиңиз?
Башыңыз бүтинлей яраланан,
йүрегиңиз дуршуна солуп-саралан.
6 Депәңизден дабаныңыза ченли
сагат ериңиз ёк,
ган өймелердир, яралар,
ганы акып дуран яралар.
Олар арассаланмадык, саралмадык,
яг билен юмшадылмадык.
7 Юрдуңыз харабалык,
шәхерлериңиз ода янан;
кесекилер гөзүңизиң алнында
юрдуңызы ялмаярлар,
оны хараба өврүйәрлер.
8 Сион гызы † үзүмликдәки чадыр кимин,
хыяр атызындакы чатма кимин,
дашы габалан шәхер кимин болуп галар.
9 Эгер Хөкмүрован Реб
бирнәчәмизи аман галдырмадык болсады,
Содом ялы болардык,
Гомора меңзәрдик.
10 Эй, Содом баштутанлары,
Реббиң сөзүни эшидиң!
Эй, Гомора халкы,
Худайымызың канунына гулак гой!
11 Реб шейле диййәр:
«Көп гурбанлыкларыңызың Маңа хайры нә?
Гочлардан берлен якма гурбанлыкларындан,
бага бакылан малларың ягындан дойдум.
Өкүзлериң, гузуларың ве эркечлериң
ганындан леззет алмаярын.
12 Хузурыма шейле гелип,
ховлымы депеләп йөрмегиңизи
ким сизден талап этди?
13 Садака бермек бидерекдир,
якымлы ыслы түтетгиңиз Маңа нежисликдир.
Тәзе Ай байрамында, Сабат гүнүнде
пислик эдйәркәңиз
гураян межлисиңизе,
йыгнанышыгыңыза чыдап билмейәрин.
14 Йүрекден йигренйәрин
Тәзе Ай ве бейлеки байрамларыңызы.
Булар Маңа йүк болдулар,
ядадым Мен олары гөтермекден.
15 Дилег эдип эллериңизи галдыраныңызда,
сизе үнс бермерин,
нәче дилег этсеңиз-де,
сизи диңлемерин;
эллериңиз гана боялыпдыр.
16 Ювнуң, тәмизлениң,
пис ишлериңизи терк эдиң
гөзүмиң алнындан,
яманлык этмеги бес эдиң.
17 Ягшылык этмеги өврениң,
адалаты агтарың,
эзъет чекйәни халас эдиң,
етими гораң,
дул хатына арка дуруң».
18 Реб шейле диййәр:
«Гелиң, инди дүшүнишелиң,
гүнәлериңиз гырмызы дек болса-да,
олар гар кимин ак боларлар,
гырмызы дек гызыл болсалар-да,
ак йүң дек боларлар.

† *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

19 Эгер сөзлерими гөвүнҗеңлик билен диңлесеңиз,
юрдуң нәз-ныгматыны иерсиңиз.
20 Боюн гачырып, баш гөтерәйсеңиз велин,
сизи гылыч ялмар».
Муны Реб айдяндыр.

Реб Иерусалими хөкүм эдйәр

21 Садык шәхер нәхили зынахор болды!
Ол өң адалатдан долуды,
догрулык месген тутупды онда,
инди болса ганхорлар!
22 Күмшүң галында өврүлди,
шерабыңа сув гатылды.
23 Хөкүмдарларың питнечә өврүлдилер,
огрулара шәрикдир олар,
әхлиси пара ятды,
пешгешлериң ызында халлан атярлар.
Етимиң хукугыны горамаярлар,
дул хатының давасына гарамаярлар.
24 Шонуң үчин Хөкмүрован Таңры Реб,
Ысрайылың гудратлы Худайы шейле диййәр:
«Ягыларымың үстүнден газабымы дөкерин,
душманларымдан өч аларын!
25 Элими саңа гаршы узадарын,
харамлыгыңыздан ашгар билен тәмизләрин сени,
әхли яныкларыңы айрарын.
26 Казыларыңы озалкы халына,
маслахатчыларыңы өңки халына дикелдерин.
Шондан соң саңа:
„Догрулык шәхери, садык шәхер“ дийлер».
27 Сион † адалатлылык билен халас эдилер,
тоба эденлер догрулык билен.
28 Питнечилер ве гүнәкәрлер бирликде гырларлар,
Ребби терк эдйәнлер-де ёк боларлар.
29 Хөвес эден
кераматлы агачларыңыз үчин утанарсыңыз,
сайлан багларыңыз үчин йүзүңиз гызарар.
30 Сиз япрагы гуран
чынар агаҗы кимин боларсыңыз,
сувсуз галан бага меңзәрсиңиз.
31 Гүйчлүлер чөпе дөнерлер,
ишлери учгуна меңзәр,
ишлери-де, өзлери-де ода янарлар,
ол оды сөндүрен болмаз.

2-нҗи бап

Реббиң дагы

2 Амозың оглы Ишаяның Яхуда ве Иерусалим бабатда гөрен гөрнүшлери.

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

2 Ахыркы гүнлерде шейле боляр:
Реббиң өйи дагларың
иң бейиги дей беркарар эдилер,
депелерден белент болар ол,
әхли миллетлер оңа тарап әңерлер.
3 Көп халклар гелип, шейле диерлер:
«Гелиң, Реббиң дагына –
Якубың Худайының өйүне чыкалың;
ёдаларындан йөрәр ялы,
Ол бизе Өз ёлларыны өвредер».
Чүнки канун Сиондан,
Реббиң сөзи Иерусалимден чыкар.
4 Реб миллетлер арасында казылык эдер,
көп халкларың даваларыны чөзер;
олар гылычларындан азал,
найзаларындан орак ясарлар;
миллет миллете гаршы гылыч галдырмаз,
сөвешмеги өвренмезлер инди.
5 Эй, Якубың несиллери,
гелиң, Реббиң нурунда йөрәлиң!

Реббиң гүни

6 Сен Өз халкыңы, ягны
Якубың неслини терк этдиң.
Олар гүндогарың палчыларындан,
пилиштлилериңки ялы мүнечҗимлерден долы,
кесеки халк билен эл беришйәрлер олар.
7 Оларың юрды алтын-күмүшден долы,
хазыналары түкениксиздир,
юрт атлардан долы,
сөвеш арабалары сан-саҗаксыздыр.
8 Оларың юрды бутлардан долы,
өз эллериниң ишине,
删бармакларының ясан задына сежде эдйәрлер.
9 Муңа гөрә ынсан кичелдилер,
хер кес песелдилер,
олары багышлама!
10 Реббиң ховпундан,
Онуң шан-шөхратындан
гаяларда букулың,
топрак астында гизлениң.
11 Халкың гедем бакышлары песелдилер,
ынсан текепбирлиги эглер,
шол гүн диңе Реб бейгелдилер.
12 Хөкмүрован Реббиң бир гүни бар,
шол гүн әхли текепбирлери, гедемлери,
әхли бейгелдиленлери песелдер,
13 Ливаның әхли бейик ве белент башлы кедр агачларына,
Башаның бар дубларына гаршыдыр,
14 Әхли белент даглара,
бейик депелере гаршыдыр.
15 Хер бир бейик диңе,

хер бир берк гала гаршыдыр.
16 Таршыш гәмилериниң барыны,
овадан гайыкларың хеммесини ёк эдер.
17 Ынсан мен-менлиги,
хем гедемлиги песелдилер,
шол гүн диңе Реб бейгелдилер.
18 Бутлар бүтинлей ёк эдилер.
19 Реб ери лерзана салмага галканда,
ынсанлар Онуң ховпундан,
шан-шөхратындан,
гаялардакы говаклара,
ериң дешиклерине гирерлер.
20 Шол гүн адамлар өзлериниң
сежде этмек үчин ясан
алтын-күмүш бутларыны
көрсычанларың, ярганатларың өңүне окларлар.
21 Реб ери лерзана салмага галканда,
ынсанлар Онуң шан-шөхратындан,
ховпундан
гаялардакы говаклара,
керт гаялардакы җайрыклара гирерлер.
22 Соңы өлүмли ынсанлара бил багламаң.
Ким болупмыш олар?

3-нҗи бап

Иерусалимдәки битертиплик

3 Ине, Хөкмүрован Таңры Реб
Иерусалимден, Яхудадан
ярдамы ве азыгы,
наны ве сувы кесер.
2 Сөвешиҗилердир эсгерлери,
казылардыр пыгамберлери,
палманлардыр яшулулары,
3 эллибашылары,
атлы-абрайлы адамлары,
маслахатчылардыр мекир гөзбагчылары,
өкде җадыгөйлери арадан айрар.
4 Етгинҗеклери олара баштутан эдерин,
гөвнүне геленини эдйәнлер
олара хөкмүрованлык эдерлер.
5 Ынсан ынсана,
гоңшы гоңшусына сүтем эдер,
яшлар яшулулары,
гарамаяк адамлар
абрайлы адамлары сыламазлар.
6 Гарындаш гарындашына япышып,
өз уругындан болана шейле диер:
«Эгниңде эшигиң бар,
сен бизе баштутан бол!
Бу харабалыклар
сениң гол астыңда болсун».
7 Шол гүн ол адам гыгырып, шейле диер:
«Мен яраңызы сарап билмен;
өйүмде не чөрек бар, не-де гейим,
мени халка баштутан этмәң».
8 Иерусалимиң бүдрейәндиги,
Яхуданың йыкыляндыгы үчин,
Реббиң шөхратлы барлыгыны әсгермән
сөзлериниң ве эдйән ишлериниң
Реббе гаршы боландыгы үчин шейле болар.
9 Йүз кешплери өзлериниң гаршысына шаятлык
эдйәр,
гүнәлерини Содом ялы әшгәр эдйәрлер,
олары яшырмаярлар,
оларың дат гүнүне!
Бетбагтчылыгы сатын алдылар олар.
10 Догрулара айдың,
ягшылык гөрерлер олар,
өз ишлериниң мивесини иерлер.
11 Пислериң дат гүнүне!
Бетбагтчылык инер оларың башына,
эллери билен эденлерини эгинлери билен
чекерлер.
12 Чагалары халкыма сүтем эдйәрлер,
аяллары үстлеринден хөкүм сүрйәрлер.
Эй, халкым, баштутанларыңыз сизи
азашдыряврлар,
йөреҗек ёдаларыңызы булашдыряврлар.
13 Реб дава тутмага еринден галяр,
халклара казылык этмек үчин аяга галяр.
14 Реб халкының яшулулары,
хөкүмдарлары билен хөкүме гиришйәр:
«Үзүмчилиги вейран эден сизсиңиз,
өйлериңиз гарыпдан талан олҗаңыздан долы.
15 Халкымы эзип,
гарыплары ере чалмага нәме хакыңыз бар?»
Муны Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб айдяндыр.

Иерусалим аялларына дуйдурыш

16 Реб шейле дийййәр:
«Сион гызлары текепбирдирлер,
тумшукларыны гөге тутуп йөрейәрлер,
нәзиргешип середйәрлер,
нәз-керешме билен әдим әдип,
аяк халкаларыны шыңңырдадярлар.
17 Шонуң үчин Таңры
Сион гызларының келлесини кел эдер,
Реб маңлайларыны такырадар.
18 Шол гүн Таңры овадан аяк-халкаларыны,
алын безеглерини, гымматбаха монҗукларыны,
19 гулакхалкаларыны, билезиклерини ве
яглыкларыны,
бөрүклерини, топук-халкаларыны, гушакларыны,
атыр чүйшеҗиклерини ве дога-тумарларыны,
20 йүзүклерини ве бурун халкаларыны,
21 той лыбасларыны, күртелерини,

чабытларыны ве эл гапҗыкларыны,
22 йүз айналарыны, йүпек лыбасларыны,
бөрүклерини ве бүренчеклерини айрар.
23 Атырың дерегине порсы ыс,
бил гушагың дерегине йүп,
буйра зүлплериң дерегине келлик,
беземен лыбасың дерегине җул,
гөзеллигиң дерегине утанч болар.
24 Эркеклериң гылычдан гырларлар,
эдермен уршуҗыларың сөвешде өлерлер.
25 Сионың дервезелери ах чекип, яс тутар,
шәхер чоларып, гуры ерде отурар».

4-нҗи бап

4 Шол гүн еди аял бир эркеге япышып, шейле диер:
«Өз чөрегимизи ийип, өз эшиклеримизи геерис,
сениң адыңы алсак боляр,
бизи утанчдан гутар».

Сиондакы аман галанларың гелҗеги

2 Шол гүн Реббиң шахасы гөзел, шөхратлы болар;
юрдуң мивеси Ысрайылың аман галанларына
буйсанч хем абрай болар. 3 Сионда галанлара –
Иерусалимде аман галанлара, Иерусалимде ады
дурмуш китабына языланлара, «Мукаддес» дийлер.
4 Таңры Сион гызларының пислигини ювар,
Иерусалимде дөкүлен ганы хөкүм ве алав рухы
билен тәмизләр. 5 Соңра Реб Сион дагының хер
яныны, ол ерде топлананларың үстүни гүндизине
булут ве түссе билен, гиҗесине парлак от ялны
билен өртер. Бүтин шөхратың үсти өртгүли болар.
6 Бу өртүк гүндиз ыссыда көлеге болар, гайда,
ягышда пена ве гачыбаталга болар.

5-нҗи бап

Мивесиз үзүмчилик хакда нагма

5 Сөйгүлиме үзүмчилик хакдакы
сөйги нагмамы айдайын:
мес топраклы депеде
сөйгүлимиң үзүмчилиги бар.
2 Оны агдарып, дашлардан арассалады,
сайлама үзүмлер экди.
Ортасында гөзегчилик диңини дикди,
үзүм сыкмак үчин чукур газды.
Үзүм хасылына гарашды,
эмма ол ябаны үзүм берди.
3 Инди, эй, Иерусалим илаты,
Яхуда халкы!
Мен билен үзүмчилигимиң арасында
казылык эдиң.
4 Үзүмчилигим үчин ене нәме эдейин Мен?
Эдилмән галдырылан иш бармы?
Хасылына гарашанымда,
нәме үчин ябаны үзүм берди?
5 Инди Мен сизе үзүмчилигиме
нәме этҗекдигими айдарын.
Мен онуң хаядыны айрарын,
ол вейран эдилер;
онуң диварыны йыкарын,
оны басгылап заяларлар.
6 Оны хараба өврерин,
оны пудамазлар,
ери беҗермезлер,
онда чалыдыр тикенеклер битер;
булутлара-да онуң үстүне
ягыш ягдырмазлыгы буйрарын.
7 Хөкмүрован Реббиң үзүмчилиги
Ысрайылың несиллеридир,
хош гөрйән багы-да,
яхуда халкыдыр.
Ол адалата гарашды,
йөне зулум гөрди;
догрулыга гарашды,
йөне дады-перят эшитди.

Адалатсызлык эдйәнлериң дат гүнүне!

8 Өй үстүне өй,
ер үстүне ер
эдинйәнлериң дат гүнүне!
Өзүңизден башга ер гоймаярсыңыз,
юртда диңе сиз яшамалымы нәме?
9 Хөкмүрован Реббиң шейле диенини эшитдим:
«Бейик хем гөзел җайлар хараба өврүлер,
ичинде хич ким галмаз.
10 Үзүмчилигиң он танап ери бир мешик † шерап
берер,
он батман †† тохум диңе бир батман хасыл
берер».
11 Ир туруп, чакыр угрунда ылгаянларың,
гич агшама ченли шерап ичип,
мөвч алянларың дат гүнүне!
12 Мейлислеринде лирадыр арфа,
депрекдир түйдүк чалнып, шерап ичилйәр,
йөне Реббиң ишлерине үнс бермейәрлер,
Онуң элиниң ишлерини гөрмейәрлер.
13 Мунуң үчин халкым наданлыкдан есир эдилип
әкидилер,
ат-абрайлы адамлары ачлыкдан өлер,
көплери болса тешнеликден гырлар.
14 Шонуң үчин доймагы билмейән
өлүлер дүнйәси
агзыны гиңден ачды;
Иерусалимиң ат-абрайлылары,

† *Бир мешик – еврейче бир бат*
†† *Он батман – еврейче бир хомер*

көплүги, шовхунчылары,
шады-хоррамлары бу дүнйә гирерлер,
15 Ынсан песелдилер, хер кес кичелдилер,
текепбир бакышлар песелдилер.
16 Эмма Хөкмүрован Реб
адалатлылыкда бейгелдилер,
Мукаддес Худай догрулыкда
Өз мукаддеслигини гөркезер.
17 Гоюнлар өз өрүлериндәки ялы отларлар,
овлак-гузулар
харабалыкларың арасында отларлар.
18 Этмиши яланчылык йүплери билен,
гүнәни араба танаплары билен
сүйрейәнлериң дат гүнүне!
19 Олар: «Гой, Худай ховлуксын,
ишини тиз этсин,
биз-де гөрели;
Ысрайылың Мукаддесиниң ниетләни
тиз амала ашсын,
биз хем оны билели».
20 Ямана ягшы,
ягша яман дийййәнлериң,
зулматы нур,
нуры зулмат сайянларың,
ажа сүйҗи,
сүйҗә ажы дийййәнлериң
дат гүнүне!
21 Өзлерини пайхаслы,
дүшүнҗели сайянларың
дат гүнүне!
22 Шерап ичмекде батырларың,
чакыр гармакда гүйчлүлериң,
23 пара үчин гүнәкәри аклаянларың,
догрыны хакындан махрум эдйәнлериң
дат гүнүне!

Кесеки чозушы өңден айдыляр

24 Одуң сыпалы ялмайшы кимин,
гуры отуң алав ичинде ашак чөкүши кимин,
оларың көки-де шейле чүйрәр,
гүллери тозан кимин гөге соврулар;
чүнки олар Хөкмүрован Реббиң кануныны рет этдилер,
Ысрайылың Мукаддесиниң сөзүни әсгермедилер.
25 Мунуң үчин Реббиң газабы
Өз халкына гаршы ловлаяр,
элини олара гаршы узадып, җеза берйәр;
даглар титрешйәр,
маслыклары зибил кимин көчелерде ятыр,
Шонда-да Онуң газабы көшешмәнди,
эли энтек хем җеза бермәге тайын.
26 Ол узакдакы миллетлере нышан иберер,
олары ериң аңры уҗундан сыкылык билен чагырар,
ине, олар дазлап, тизден етип гелерлер.
27 Ичинде ядавы, бүдрейәни болмаз,
хич ким иркилмез я-да укламаз,
биллериниң гушагы говшамаз,
чарыкларының багы үзүлмез.
28 Оклары йитидир,
яйлары-да дартыландыр,
атларының тойнаклары
чакмакдаша меңзейәр,
арабаларының тигирлери түвелее.
29 Аррылдылары арсланыңкы дей,
яш ширлер кимин арлаярлар;
арлап, авуны тутярлар,
оны алып гидйәрлер,
халас этҗек ёк.
30 Шол гүн олар авуның үстүнде
деңиз гүввүлдиси кимин арларлар,
ким юрда назар салса,
ине, гараңкылык хем хасрат;
нур гара булутлар билен өртүлер.

6-нҗы бап

Реб Ишаяны чагыряр

6 Узыя патышаның өлен йылы бейик хем
шөхратлы тагтың үстүнде отуран Таңрыны
гөрдүм. Лыбасының сыйы ыбадатхананы
долдурярды. 2 Онуң ёкарсында серафлар † дурды;
херсиниң алты ганаты барды. Олар ганатларының
икиси билен йүзлерини, бейлеки икиси билен
аякларыны бүрейәрдилер, галан икиси билен-де
учярдылар. 3 Олар бири-бирине шейле дийди:
«Хөкмүрован Реб мукаддесдир, мукаддесдир,
мукаддесдир.
Тутуш әлем Онуң шөхратындан долудыр».
4 Оларың сесине гапының сөелери сарсды,
Худайың өйи түсседен долды. 5 Мен хем шейле
дийдим: «Мениң дат гүнүме! Мен хеләк болдум,
чүнки мен агзы харам адамдырын ве агзы харам
адамларың арасында яшаярын. Ине, гөзлерим
Шаны–Хөкмүрован Ребби гөрди».
6 Онсоң серафларың бири маңа тарап учды. Онуң
элинде гурбанлык сыпасындан әтишгир билен
алнан көрәп дуран көз барды. 7 Сераф көзи агзыма
дегрип, шейле дийди: «Ине, бу көз додакларыңа
дегди. Инди языкларың айрылды, гүнәлериңден
сапландың». 8 Соңра Реббиң сесини эшитдим. Ол:
«Кими иберейин? Бизиң үчин ким гидер?» дийди.
Мен: «Ине, мен; мени ибер!» дийдим.
9 Ол шейле дийди: «Бар-да бу халка:
„Эшидип дурсаңыз-да,

† *Серафлар – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.*

хич дүшүнмейәрсиңиз,
серeдип дурсаңыз-да,
хич аңламаярсыңыз“ дий.
10 Бу халкың йүрегини күтелт,
гулакларыны кер эт,
гөзлерини гап,
гөзлери билен гөрмесин,
гулаклары билен эшитмесин,
аңлары билен аңламасын,
Маңа дөнүп, шыпа тапмасынлар».
11 Онсоң мен: «Я Реб хачана ченли?» дийип сорадым.
Ол шейле җогап берди:
«Шәхерлер вейран болуп,
илатсыз галянчалар,
өйлер адамсыз галып,
юрт бүтинлей хараба өврүлйәнчә,
12 Реб хеммелери узаклара ковуп,
юрдуң ичинде терк эдилен ерлер көпелйәнчә,
13 халкың ондан бири галса-да,
юрт ене-де якылар.
Эмма дагдан я-да дуб чапыланда көклериниң галышы кимин,
мукаддес несил-де юртда көк кимин болар».

7-нҗи бап

Ахаз патыша берлен хабар

7 Ресин Сирияның патышасыды; Ремаляның
оглы Пека Ысрайылың патышасыды. Олар
Иерусалиме гаршы уруш этмәге чыкдылар, йөне
оңа гаршы сөвеш эдип билмедилер. Шол дөврде
Узыяның агтыгы, Ётамың оглы Ахаз Яхуданың
патышасыды. 2 Давудың несли Сирияның Эфрайым
билен бирлешенини эшиденде, Ахазың йүреги еле
титрейән җеңңел агачлары ялы титреди. 3 Онсоң
Реб Ишая шейле дийди: «Оглуң Шеяряшуп билен
ёкаркы ховза акян ябың аягындакы кир ювулян
мейданың ёлунда Ахазы гаршыламага гидип, оңа
шуны айдың: 4 „Гулак гой, рахатлан, горкма. Бу
түсселәп дуран ики отлы кесиндиден, Сирия шасы
Ресиниң ве Ремаляның оглунуң ловлаян
газабындан хедер этме. 5 Сириялылар ве
эфрайымлылар өз патышасы Ремаляның оглы
билен саңа гаршы дилдүвшүк гурады. 6 Олар:
'Гелиң, Яхуданың үстүне чозалың, оны горкузып,
басып алалың ве Табеелиң оглуны патыша эделиң'
дийдилер. 7 Эмма Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
'Бу амала ашмаз,
берҗай болмаз ол.
8 Дамаск Сирияның пайтагтыдыр,
Ресин Дамаскың баштутаныдыр.
Халк болмакдан галар Эфрайым,
алтмыш бәш йылың ичинде сыныр.
9 Самария Эфрайымың пайтагты,
Ремаляның оглы Самарияның башы,
ынамда берк дурмасаңыз,
берк дурмарсыңыз асла'“».

Иманувелиң аламаты

10 Реб ене-де Ахаза: 11 «Худайың Ребден аламат
сора; гой, ол өлүлер дүнйәсинден чуң, гөк кимин
бейик болсун» дийди. 12 Эмма Ахаз: «Сораҗак дәл,
Ребби сынаҗак дәл» дийди. 13 Онсоң Ишая шейле
дийди: «Гулак гоюң, эй, Давудың несиллери!
Ынсанлары ирризениңиз сизе азлык эдип, инди
Худайымы хем иризҗекмисиңиз? 14 Мунуң үчин
Реббиң Өзи сизе бир аламат берер. Ине, гыз
гөврели болуп, огул друграр. Онуң адына Иманувел
† дакар. 15 Ол ягшыны ямандан сайгарып билйәнчә,
диңе гаймак билен бал иер. 16 Йөне огланың
ягшыны ямандан сайгармагы өвренмезинден өң,
сени горка салан ики патышаның юрды терк
эдилер. 17 Реб сениң, халкыңың ве ата-бабаларың
несиллериниң башларына Эфрайымың Яхудадан
бөлүнип айрылан гүнүнден бәри гөрүлмедик
гүнлери гетирер; Ашур патышасыны гетирер».
18 Шол гүн Реб Мүсүр деряларының
аягучларындакы сиңеклере, Ашур юрдундакы
арылара сыгырар. 19 Олар хем гелип, япашак
дерелерде, гаяларың җайрыкларында, әхли
тикенекли гырымсы агачларда ве өрүлерде
орнашарлар.
20 Шол гүн Реб Евфрат дерясының аңырсындан
кирейине алнан пәки билен, ягны Ашур патышасы
билен сачыңызы, аякларыңызың түйлерини ве
сакгалыңызы сырар.
21 Шол гүн бир адам бир гулаҗын билен ики гоюн
саклар. 22 Ол сагып алан бол сүйдүнден гаймак иер;
юртда галан хер кес гаймак хем бал иер.
23 Шол гүн бахасы мүң күмүш теңңә барабар
болан мүң дүйп үзүмли тутуш ер чалылык ве
тикенлик ерлере өврүлер. 24 Тутуш юрт чалылыга
ве тикенлиге өврүлер; адамлар ол ере окдур
яйлары билен гидер. 25 Чалылардан ве
тикенлерден горкыңыза өңки кәтменленен
депелере гидип билмерсиңиз; ол ерлер мал
гойберилйән, гоюнларың басгылаян ери болар.

8-нҗи бап

Ишаяның оглы халк үчин аламатдыр

8 Реб маңа: «Бир улы тагта ал-да, айдың
гөрүнйән харплар билен онуң йүзүне „Махер-
шалал-хашбаз“ †† дийип яз. 2 Мен Урыя руханы

† *Иманувел – бу сөз Худай бизиң билен*
†† *Махер-шалал-хашбаз – бу сөзлер талаңа окдурылян, олҗа алмага ховлуган*

билен Яберекяның оглы Закаряны Өзүме ынамлы
шаятлар хөкмүнде чагырарын» дийди. 3 Онсоң мен
пыгамбер аял билен ятдым. Ол гөврели болуп, бир
огул догурды. Реб маңа: «Адына Махер-шалал-
хашбаз дак. 4 Чага „кака“, „эҗе“ диймеги
өвренмезден өң, Дамаскың ве Самарияның
байлыгыны Ашур патышасы олҗа алар» дийди.
5 Реб ене сөзүни довам эдип: 6 «Бу халк хаял акян
Шилова сувуны рет этди, оларың Ресиниң хем
Ремаляның оглундан көңүллери шат болды.
7 Шонуң үчин Реб Евфрат дерясының гүйчли сил
сувларыны, Ашур патышасыны ве онуң
шөхратыны бу халкың үстүне гетирер. Ол онуң
әхли җарларындан ашып, бүтин кенарларына
долар. 8 Ол җошуп, Яхуда гечер ве оны-да басар;
юрдуң богазына етер. Яйылан ганатларының
герими юрдуң әхли чәклерине етер, эй, Иманувел».
9 Эй, миллетлер, гидиң, уршуң, йөне сиз
гырларсыңыз! Гулак гоюң, эй, узакдакы әхли
юртлар! Биллериңизи гушаң, йөне горкуң!
Биллериңизи гушаң, йөне сиз гырларсыңыз!
10 Биле маслахат гечирерсиңиз, йөне ол баша
бармаз; сөз сөзләрсиңиз, йөне ол амала ашмаз,
чүнки Худай бизиң билендир.

Реббиң дуйдурышы

11 Реббиң гүйчли эли үстүмдекә, Ол маңа бу
халкың ёлундан йөремезлиги дуйдурып, шейле
дийди: 12 «Бу халкың дилдүвшүк диййән хер задына
дилдүвшүк диймәң, оларың горкян затларындан
горкмаң, хедер этмәң. 13 Хөкмүрован Ребби, диңе
Оны мукаддес сайың; Ондан горкуң, Ондан хедер
эдиң! 14 Ол мукаддес өй болар, эмма Ол Ысрайылың
ики патышалыгына бүдреме дашы, йыкян гая,
Иерусалимиң илатына дузак ве тор болар.
15 Оларың көпүси бүдрәп, йыкылар, юмрулар,
дузага дүшүрилип, тутулар».
16 Шәгиртлеримиң арасында шаятлыгы багла,
кануны мөхүрле. 17 Мен Якубың несиллеринден
йүзүни гизлейән Реббе интизар, Оңа умыт
багларын. 18 Ине, мен ве Реббиң маңа берен
чагалары, Сион дагында месген тутян Хөкмүрован
Реббиң Ысрайылдакы аламатлары ве нышаныдыр.
19 Халк сизе шейле дийсе: «Пышырдаян ве
самырдаян рух чагырянлара ве җадыгөйлере йүз
тутуң; халк өвүт-несихат үчин өз худайларына,
дирилериң адындан өлүлере йүз тутмалы дәлми
нәме?» Шейле диййәнлер даң шапагыны
гөрмезлер! 21 Олар мушакгат хем ачлык ичинде
юртда ыкмандалык эдерлер; ач галанларында
газапланып, өз патышаларыны ве худайларыны
нәлетләрлер. Гөге-де, юрда-да бакарлар, эмма диңе
хасрат, гараңкылык ве элхенч түмлүк гөрерлер.
Олар түмлүге ковларлар.

9-нҗы бап

Адыл ша

9 Муңа гарамаздан, азап ичиндәкилер
түкениксиз түмлүкде болмаз. Гечмишде Ол
Зебулун ве Нафталы юрдуны песелтди, эмма
гелҗекде Деңиз якасындакы ёлы, Иорданың
аңырсыны ве миллетлериң Җелилесини
шөхратландырар.
2 Бейик бир нур гөрди,
түмлүкде гезйән халк;
түм гараңкылыкда яшаянларың
үстлерине нур сачылды.
3 Миллети көпелтдиң Сен,
артдырдың оларың шатлыгын,
хасылда шатланышлары дей,
Сениң өңүңде гуванярлар,
олҗа пайлашян дей
галкынышярлар.
4 Оларың агыр боюнтырыгыны,
геришлериндәки сердессесини,
сүтемкешлериниң хасасыны дөвдүң
мидянларың башына гетирен гүнүң дек.
5 Сөвешдәки эсгерлериң әдиклери,
әхли гана булашан эшиклери,
ода ташланып якылар.
6 Бизиң үчин бир чага догулды,
бир огул берилди бизе,
хөкүмдарлык онуң гершинде болар;
Онуң ады
Аҗайып Маслахатчы, Гудратлы Худай,
Эбеди Ата, Парахатлык Шазадасы болар.
7 Хөкүмдарлыгы дынувсыз өсер,
парахатчылыгы түкениксиз болар.
Давудың тагтындан
бакы беркарар эдер өз патышалыгыны.
Патышалыгы адалатлылык хем догрулык билен
голдар.
Хөкмүрован Реббиң ыхласы билен амала ашар
бу.
8 Таңры Якубың неслине гаршы сөз иберди,
ол Ысрайылда берҗай болды.
9 Бүтин халк,
Эфрайымың, Самарияның илатлары
муны билерлер.
Олар текепбирлик,
йүрек буйсанҗы билен шейле диййәрлер:
10 «Керпичлер йыкылды,
йөне ёнулан дашлардан гурарыс биз,
керкав агачлары кесилип ташланды,
йөне кедр агачларыны экерис биз».

11 Муңа гөрә Реб Ресиниң ягыларына
онуң гаршысына чыкмага гүйч берди,
душманларыны аяга галдырды оларың,
12 гүндогардан сириялылары,
пилиштлилери гүнбатардан.
Олар Ысрайылы ювударлар,
агызларыны ачарлар-да.
Йөне Реббиң газабы сөнмәнди шонда-да,
эли энтек-де җеза бермәге тайын.
13 Өзүне җеза Берене
тарап өврүлмеди халк,
Хөкмүрован Реббе табын болмады.
14 Шонуң үчин Ысрайылдан башы-да, гуйругы-да,
палма шахасыны-да, гамшы-да
бир гүнде кесип ташлар Реб.
15 Яшулулар хем ат-абрайлы адамлар-а башдыр,
ялан зады өвредйән пыгамберлер болса
гуйрукдыр.
16 Ёл гөркезйәнлер бу халкы азашдырярлар,
олара эеренлер болса бетбагтчылыга учраярлар.
17 Мунуң үчин Реб
оларың яшларына гуванмаз,
рехим этмез етимине, дул хатынына,
чүнки хер кес худайсыз хем пис,
хеммәниң агзындан акмак сөз чыкяр.
Булара гарамаздан,
Реббиң газабы сөнмәнди,
эли шинди җеза бермәге тайын.
18 Пислик от кимин яняр,
чалыдыр тикенлери ялмаяр ол,
токайың гүр ерлерини туташдыряр,
түссе ал-асмана галяр.
19 Хөкмүрован Реббиң газабындан
юрт янар,
халкы от якып-яндырар,
хич ким өз доганына рехим этмез.
20 Халк онда-мунда тапаныны иер,
йөне шонда-да доймаз, ач болар,
хер кес өз гарындашының этини иер.
21 Эфрайым билен Манаша
бири-бирини ювударлар,
билеликде Яхуда хүҗүм эдерлер,
сөнмәнди Реббиң газабы барыбир,
энтек хем җеза бермәге тайын эли.

10-нҗы бап

10 Адалатсыз парзлары чыкарянларың дат гүнүне!
зорлук перманыны язянларың вай халына!
2 Эҗизлериң хакыны иййәрсиңиз,
ёксуллары адалатдан махрум эдйәрсиңиз,
дул хатынлары авлаярсыңыз,
етимлер олҗаңыз боляр.
3 Җеза гүни,
узакдан бетбагтчылык геленде,
нәме эдеркәңиз?
Кимден көмек сораркаңыз,
ниреден җай тапаркаңыз байлыгыңыза?
4 Есирлериң арасында дыза чөкмекден,
Җесетлере бүдрәп йыкылмакдан гайры
чәрәңиз болмаз сизиң.
Барыбир сөнмәнди Реббиң газабы,
җеза бермәге тайындыр
хенизем Онуң эли.

Реббиң Ашур барадакы хөкүми

5 Дат гүнүңе, Ашур!
Ол гахарымың хасасыдыр!
Элиндәки таягыдыр газабым!
6 Оны худайсыз миллетиң гаршысына,
газапланан халкымың гаршысына иберйәрин,
оңа таламагы, таланыны олҗа алмагы,
олары көчелериң палчыгы кимин
аяк астына алмагы буюрдым.
7 Эмма Ашур патышасы бейле ниет эденок,
бейле пикир этмейәр ол;
йүрегинде көп миллетлери гырмак,
көки-дамары билен ёк этмек күйүндедир онуң.
8 Ол шейле диййәр:
«Лешгербашыларымың әхлиси
патыша дәлми нәме?
9 Кално шәхери Каркемиш кимин дәлми?
Арпат кимин дәлми Хамат?
Самария Дамаск кимин дәлми?
10 Иерусалим билен Самарияныңкыдан-да бейик
ойма бутлары болан
бутпараз патышалыклары эле салшым ялы,
11 Самария ве онуң бутларына эдишим ялы,
Иерусалиме ве онуң бутларына- -да шейле
эдерин».
12 Реб Сион дагында ве Иерусалимде әхли ишини
гутаранда шейле диер: «Ашур патышасыны
текепбир йүрегине, гедем бакышына гөрә
җезаландырарын». 13 Чүнки Ашур патышасы шейле
диййәр:
«Муны өз элимиң гүйҗи билен,
өз пайхасым билен газандым,
мен пайхаслыдырын.
Миллетлериң серхетлерини айырдым,
оларың хазыналарыны таладым,
тагтындан агдардым гүйчли шалары.
14 Миллетлериң байлыгыны тапды элим,
хөвүртге тапан ялы;
терк эдилен юмуртгаларың
йыгналышы кимин,
бүтин дүнйәни йыгнадым.
Ганат какып, агзыны ачып,

сес чыкаран болмады».
15 Палта өзүни ишледйәниң янында өвүнерми?
Бычгы өзүни уланяндан бейгелдерми өзүни?
Өзүни гөтерйәни гөтерерми таяк?
Өзүни галдыряны галдырармы хаса?
16 Мунуң үчин Хөкмүрован Таңры Реб,
Ашурың семизлерине хорлук ёллар,
Онуң шөхратының астында от ялыны туташар.
17 Ысрайылың Нуры от,
онуң Мукаддеси ялын болар,
ялын онуң тикенлеридир
чалыларыны бир гүнде якып-яндырар.
18 Гөзел токайларыдыр,
мес топраклы ерлерини
бүтинлей ёк эдер Реб,
хеләк болар
агыр дерде ёлуган адам дей.
19 Токайларында галан агачлар шейле аз велин,
чага-да санап, язып билер олары.

Ысрайылың аман галанлары

20 Шол гүн Ысрайылың аман галанлары ве
Якубың несиллериниң халас боланлары мундан
бейләк өзлерине җеза берйәне дәл-де, эйсем түйс
йүрекден Ысрайылың Мукаддесине бил багларлар.
21 Аман галанлар, Якубың аман галанлары гудратлы
Худая доланарлар. 22 Халкың Ысрайыл деңиз
якасындакы чәге дей көп болса-да, онуң диңе аман
галанлары Худая доланарлар. Карар эдилен
хеләкчилик догрулык билен амала ашырылар.
23 Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб хөкүм эдиши
ялы, бүтин ер йүзүнде хеләкчилиги амала ашырар.
24 Шонуң үчин Гудратыгүйчли-Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Эй, Мениң Сионда яшаян халкым!
Мүсүрлилер кимин сизе гаршы хасасыны
галдырып, таяк билен уранда, сиз ашурлылардан
горкмаң. 25 Ине, бираз вагтдан гахарым ятышар,
газабым ашурлылары хеләк этмәге гөнүгер. 26 Ореп
гаясында мидянлары вейран эдиши кимин,
Хөкмүрован Реб олара гаршы гамчы галдырар.
Хасасыны Мүсүрде ёкары галдырышы кимин
деңзиң үстүне узадар. 27 Шол гүн ашурлыларың
йүки сизиң гершиңизден, боюнтырыгы сизиң
бойнуңыздан айрылар; семизлигиңизден яңа
боюнтырык дөвлер».
28 Аят шәхерине гелйәрлер олар,
Мигрондан гечйәрлер,
Микмашда йүклерини гойярлар.
29 Гечелгеден гечйәрлер олар,
Гебада бир гиҗе дүшлейәрлер,
Рама шәхери лерзана гелйәр,
Шавулың Гибга шәхериниң илаты гачяр.
30 Бар сесиңе гыгыр, эй, Галлым гызы!
Гулак гой, эй, Лайша!
Эй, гөргүли Анатот!
31 Мадмена гачып гидйәр,
Гебимиң илаты пена агтаряр.
32 Бу гүн душманлар Нопда галарлар,
Сион гызының дагына,
Иерусалимиң депесине юмрук ченәр.
33 Ине, Хөкмүрован Таңры Реб
гудратлы гүйҗи билен кесер шахалары,
иң бейик агачлар чапылар,
белентликлери ере язылар.
34 Токайың гүр ерлерини палта билен чапар,
Ливан Гудратлы Боланың өңүнде йыкылар.

11-нҗи бап

Йышайың несли

11 Йышайың көтүгинден бир пудак чыкар,
көкүнден гөгерен Шаха миве берер.
2 Реббиң Рухы:
даналык хем пайхас,
маслахат хем гүйч-гудрат,
Ребби билмек хем
Ондан горкмак рухы
Онуң үстүнде болар.
3 Ол Ребден горкмакдан леззет алар,
гөршүне гөрә хөкүм чыкармаз Ол,
эшидишине гөрә карар чыкармаз.
4 Гарыплара догрулык билен казылык эдер Ол,
ер йүзүндәки пукаралар үчин догры карар
чыкарар.
Буйрук билен җезаландырар дүнйәни Ол,
пислери-де Өз сөзлери билен өлдүрер.
5 Догрулык хем садыклык гушак болар билине.
6 Мөҗек билен гузы бир ерде яшар,
бир ерде ятар гаплаң ве овлак,
гөле, арслан ве бир яшар мал биледир,
олары бир яш бала бакар.
7 Сыгыр айы билен биле отлар,
балалары-да биле ятар оларың,
арслан өкүз дек саман иер.
8 Эмйән чага гара йыланың хининиң агзында
ойнар,
сүйтден айрылан чага элини кепҗебашың
хинине сокар.
9 Мукаддес дагымда
зелел етирилмез, хич ким хеләк эдилмез,
бүтин ер йүзи
деңзиң сувдан долушы дей,
Ребби билмекден долар.
10 Шол гүн Йышайың көки халклара нышан
болар; миллетлер Оңа йүз тутарлар, Онуң месгени
шөхратлы болар. 11 Шол гүн Ашурдан, Мүсүрден,
Патросдан, Эфиопиядан, Эйламдан, Шингардан,

Хаматдан ве адаларда аман галан халкыны ызына гетирмек үчин, Таңры икинҗи гезек элини узадар.
12 Ол миллетлер үчин байдак галдырар,
Ысрайылың сүргүндәкилерини топлар,
ер йүзүниң дөрт күнҗегинден,
Яхуданың дарганларыны йыгнар.
13 Эфрайымың габанҗаңлыгы айрылар,
Яхуданың душманлары ёк эдилер,
Эфрайым Яхуда гөрипчилик этмез,
Яхуда Эфрайыма душманчылык этмез.
14 Олар билеликде гүнбатардакы пилиштлилериң үстүне хүҗүм эдерлер,
билеликде гүндогарың халкыны таларлар,
Эдома, Моваба гаршы эл галдырарлар,
аммонлар табын боларлар олара.
15 Мүсүр деңзиниң айлагыны
бүтинлей гурадар Реб,
гүйчли ели билен
элини Евфрат дерясына галгадар,
еди чешмә бөлер оны,
чарыклы гечерлер адамлар ондан.
16 Ысрайылларың Мүсүрден чыкан гүни
Ысрайыла эдиши ялы,
Реббиң Ашурда аман галан халкы үчин
улы ёл ачылар.

12-нҗи бап

Алкыш ве өвги

12 Шол гүн сиз, ысрайыллар шейле диерсиңиз:
«Я, Реб Саңа шүкүр эдерин,
Сен бизе
гахарланан хем болсаң,
гахарың совулды,
теселли бердиң бизе Сен.
2 Элбетде, Худай Халасгәримдир,
Оңа бил багларын, горкмарын мен,
чүнки Реб еке-тәк гүйҗүмдир, айдымымдыр,
Ол мениң Халасгәрим болды».
3 Шатлык билен гуюлардан сув чекишиңиз дей,
шатлык билен-де халас эдилерсиңиз.
4 Шейле диерсиңиз шол гүн:
«Реббе шүкүр эдиң,
Онуң адына өвгүлер айдың;
миллетлериң арасында
Онуң ишлерини аян эдиң,
Адының бейикдигини җар эдиң.
5 Реббе өвгүлер айдың,
Ол бейик ишлер этди;
ер йүзи билсин муны!
6 Эй, Сион халкы,
хешелле как, гыгыр!
Араңыздакы Ысрайылың Мукаддеси бейикдир!»

13-нҗи

Бабыла гаршы пыгамберлик

13 Бабыл хакда Амозың оглы Ишая аянлык
аркалы гелен пыгамберлик:
2 Ялаңач дагың үстүнде байдак дикиң,
сөвешиҗилере гыгырың сесиңиз етдигинден,
беглериң дервезелеринден гирер ялы,
олара эл булаң.
3 Өзүме багыш эдиленлере буйрук бердим,
уршуҗыларымы, шаныма гуванянларымы
газабымы дөкдүртмек үчин чагырдым.
4 Даглардакы гыкылыга гулак гоюң,
бу көп халкларың сесине меңзейәр!
Бир ере йыгнанышян миллетлериң,
патышалыкларың гөчгүнли сесини диңләң!
Хөкмүрован Реб сөвеше гошун топлаяр.
5 Өз газабының яраглары билен
бүтин ер йүзүни вейран этмек үчин,
узак үлкелерден,
дүнйәниң аңры уҗундан гелер Реб.
6 Перят эдиң, Реббиң гүни якындыр!
Ол Гудратыгүйчли тарапындан вейранчылык дей гелер.
7 Мунуң үчин эллер говшар,
хер ынсаның йүреги ярылар.
8 Довла дүшер олар,
ыза хем гайгы басар;
бургусы тутян дей,
агыры чекер олар,
аңалып бирек-биреге бакарлар,
йүзлери ялын дек ловлар.
9 Ине, Реббиң гүни, ёвуз гүн гелйәр,
ер йүзүни хараба өвүрмек үчин,
ондакы гүнәкәрлери ёк этмек үчин,
газап билен, гахар оды билен гелйәр.
10 Гөкдәки йылдызлар,
оларың топлумы
ышык бермезлер;
Гүн догса-да гаралар,
Ай нуруны сачмаз.
11 Мен дүнйәни яманлыгы үчин,
этмишлери үчин җезаландырарын эрбетлери;
текепбирлериң гедемлигиниң соңуна чыкарын,
залымларың улумсылыгыны песелдерин.
12 Ынсанлары сап алтындан,
адамлары Опыр гызылындан-да
хас гымматлы эдерин.
13 Шонуң үчин гөклери титредерин,
Реббиң гахар оды ловлаян гүни,
Хөкмүрован Реббиң газабындан
ер йүзи лерзана гелер.
14 Коваланян җерен кимин,

чопансыз гоюнлар кимин,
хер кес өз халкына,
хер киши өз юрдуна гачар.
15 Тутуланлар найзадан гечирилер,
эле дүшен гылычдан өтүрилер.
16 Чагалары гөзлериниң алнында
парча-парча эдилер,
өйлери таланар,
аялларына эл урлар.
17 Ине, Мен күмше гызмаян,
алтыны сөймейән мадайлары
олара гаршы өҗүкдирйәрин.
18 Яш йигитлери ере язар яйлары,
бәбеклере рехим этмезлер,
гөзлери чагалары гайгырмаз.
19 Худай патышалыкларың иң гөзели болан,
бабыллыларың буйсанҗы болан шөхратлы Бабылы
ер билен егсан эдер
Содом хем Гомора ялы.
20 Ол ер илатсыз галар,
хич хачан яшайыш болмаз онда,
араплар чадырларыны дикмезлер,
чопанлар сүрүлерини бакмазлар.
21 Вагшы хайванлар ятар ол ерде,
байгушдан долар өйлери,
дүегушлар месген тутар,
гечилер бөкҗеклəрлер ол ерде.
22 Сарайларында сыртланлар,
көшклеринде шагаллар увлашар;
Бабылың соңы якындыр,
онуң гүнлери узак болмаз.

14-нҗи бап

Есирлер гайдып гелйәрлер

14 Эмма Реб Якубың неслине рехим эдер,
Ысрайылы ене сайлар ве олары өз юрдунда
орнашдырар. Кесекилер олара гошулып, ысрайыл
халкына бирлешерлер. 2 Халклар ысрайыллары өз
ерлерине алып гелерлер. Ысрайыл халкы Реббиң
берен юрдунда башга халклары өзлерине гул-
гырнак эдерлер; өзлерини есир эденлери есир
эдип, өзлерине зулум эденлериң үстүнден агалык
сүрерлер.
3 Реб сизи ызаңыздан, гайгыңыздан ве чекен
агыр ишиңизден азат эденде, 4 Бабыл патышасына
шу тымсалы айдарсыңыз:
«Ине, зулумкешиң соңы гелди!
Онуң текепбирлиги тамам болды!
5 Реб пислериң таягыны,
хөкүмдарларың хасасыны дөвди.
6 Ол халклара газаплы,
үзнүксиз зарбалар урды,
миллетлери газап билен,
дынувсыз зулум билен доландырды.
7 Бүтин дүнйә дынчлыкда, рахатлыкда;
олар айдыма башлаярлар.
8 Сервилер ве Ливаның кедр агачлары
үстүнден шатланып, шейле диййәрлер:
„Аяк астына дүшелиң бәри,
хич ким бизи чапмага гелмейәр“».
9 Сен гелйәркәң өлүлер дүнйәси
гаршыламага ховлугяр;
ол сениң үчин өлүлери,
ер йүзүниң әхли башлыкларыны ояряр;
миллетлериң әхли шаларыны
тагтларындан турузяр.
10 Оларың хеммеси саңа:
«Сен-де биз ялы эҗизледиң,
бизе меңзедиң!» диерлер.
11 Шан-шөхратың, арфаларың сеси
өлүлер дүнйәсине индерилди;
астыңа гуртлар дүшелди,
үстүң гурчуклара бүрелди.
12 Эй, парлак йылдыз, даң оглы,
гөкден нәхили гачдың!
Эй, миллетлери еңен сен,
инди өзүң ере йыкылдың!
13 Сен йүрегиңде дийдиң:
«Гөклере чыкарын,
тагтымы Худайың йылдызларындан
ёкарда гоярын.
Җемагатың топланан дагында,
Зафон дагында отурарын.
14 Булутларың депесине чыкарын,
Бейик Худай ялы эдерин өзүми».
15 Эмма сен өлүлер дүнйәсине,
габрың дүйбүне индерилерсиң.
16 Гөренлер чиңерилип середерлер саңа,
сен хакда ойланып, шейле диерлер:
«Ери сарсдыран,
патышалыклары титреден,
17 дүнйәни чөле дөндерен,
шәхерлери ер билен егсан эден,
есирлери өйлерине гойбермедик шумы?»
18 Миллетлериң патышаларының әхлиси,
херси өз габрында, шөхрат ичинде ятыр.
19 Эмма терк эдилен чага кимин
габрыңдан дашары атылдың;
гылычдан гечирилен,
габрың дашлы дүйбүне атылан
җесетлер билен өртүлйәрсиң.
Аяк астында депеленен маслык дей,
20 бейлеки шалар ялы җайланмарсың;
чүнки сен өз юрдуңы вейран этдиң,
өз халкыңы гырдың.
Пислик эдйәнлериң несли

асла ятланмасын!
21 Аталарының этмишлери зерарлы,
огулларыны өлдүрмәге тайынлаң,
олар галып, дүнйәни эелемесинлер,
ер йүзүни шәхерлерден долдурмасынлар.
22 «Мен олара гаршы галарын, Бабылың адыны,
аман галанларыны, огулларыны ве несиллерини ёк
эдерин». Муны Реб айдяндыр. 23 «Оны байгушхана,
батгалыга өврерин, хеләкчилик сүбсеси билен
сүпүрерин» Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.

Ашура гаршы пыгамберлик

24 Хөкмүрован Реб ант ичип, шейле диййәр:
«Нәхили ниет эден болсам,
шейле-де болар,
нәме карара гелен болсам,
шол-да амала ашар.
25 Ашурлылары Өз юрдумда сындырарын,
дагларымда олары аяк астына аларын;
оларың боюнтырыгы халкымдан айрылар,
йүклери халкымың гербенинден дүшүрилер».
26 Бүтин дүнйә хакда эдилен карар будур,
әхли миллетлере тарап узан эл будур.
27 Хөкмүрован Реб карар этди,
ким Оңа пәсгел берип билер?
Ол элини узатды,
ким оны ызына өврүп билер?

Пилиштлилере гаршы пыгамберлик

28 Ахаз патышаның өлен йылы шу пыгамберлик
гелди:
29 «Өзүңизи уран таяк дөвүлди дийип
шатланмаң, эй, пилиштлилер!
Йылан тохумындан кепҗебаш дөрәр,
онуң мивеси-де учян мәхнет йылан болар.
30 Гарыпларың гарыбы дояр,
мәтәчлер ховпсузлыкда ятарлар,
эмма сениң көкүңи ачлыкдан яңа гырарын,
аман галанларыңыз-да өлерсиңиз.
31 Перят эт, эй, дервезе!
Нала чек, эй, шәхер!
Эй, пилиштлилер, горкудан титрәң!
Демиргазыкдан түссе чыкяр,
гошун хатар-хатар болуп гелйәр».
32 Миллетиң чапарларына нәме җогап берлер?
Реб Сионы бина этди,
Халкының мәтәчлери онда пена тапарлар.

15-нҗи бап

Моваба гаршы пыгамберлик

15 Мовап хакындакы пыгамберлик:
Хакыкатдан Мовабың Ар шәхери
бир гиҗеде харабалыга өврүлйәр,
Мовап вейран болды!
Хакыкатдан Мовабың Кир шәхери
бир гиҗеде харабалыга өврүлйәр,
Мовап вейран болды!
2 Дибон халкы агламак үчин ыбадатхана,
сеждегәхлере чыкяр;
Мовап халкы Небо,
Мейдеба үчин перят эдйәр.
Хер кесиң башы такырланяр,
хер кесиң сакгалы сырыляр.
3 Көчелеринде җул гейинйәрлер,
үчеклерде, мейданчаларда
хер кес перят эдйәр, зар-зар аглашяр.
4 Хешбон билен Элгала налыш эдйәр,
сеслери Яхаса ченли эшидилйәр.
Шонуң үчин Мовабың эсгерлери аглашяр,
горкудан йүреклери галдыраяр.
5 Йүрегим Мовап үчин налыш эдйәр,
гачгаклары Согара,
Эглат Шелишия гачярлар.
Олар аглашып,
Лухутың ёкарсына чыкярлар.
Вейранчылыкдан перят чекйәрлер
Хоронайым ёлунда.
6 Нимрим сувлары гурады;
отлар солды, тәзе от гөгермеди,
гөк өвүсйән зат галмады асла.
7 Мунуң үчин газанан байлыкларыны,
бар топлан затларыны
сөвүт җүлгесине әкидерлер.
8 Агы билен долды
тутуш Мовап юрды;
оларың перяды Эглайыма,
налышы Беерелиме етйәр.
9 Димоның сувлары гандан долы,
эмма Мен мунданам бетерини гетирерин
Димоның башына,
Мовапдан гачанларың,
юрдуң аман галанларының
үстүне шир гетирерин.

16-нҗы бап

Моваплылар рехим дилейәрлер

16 Сәхра ёлы билен Селадан
Сион гызының дагына,
юрдуң хөкүмдарларына
гузулары ёллаң.
2 Арнон гечелгесинде
Мовабың аяллары
хөвүртгесинден ковлан
өйсүз-өвзарсыз гушлара меңзейәр.
3 «Маслахат бер,

адалаты берҗай эт.
Гүнортан чагы гиҗе кимин
үстүмизе сая сал.
Ковуланлары гизле,
гачгаклары эле берме.
4 Мовапдан ковланлар
месген тутсун араңызда;
вейран эдйәнлерден
олара пена болуң».
Сүтемкәр ёк болуп,
вейранчылык соңланар,
талаңчылар йитирим боларлар.
5 Тагт мерхемет билен беркидилер,
садыклык билен шалык сүрер
Давудың несиллеринден бири,
адалаты агтарян хөкүмдар
догрулыгы йөредер.
6 Мовабың текепбирлиги,
онуң хетденаша гедемлиги,
мен-менлиги, улумсылыгы,
газабы барада эшитдик;
бош ере өвүнйәр ол.
7 Шонуң үчин Мовап перят этсин,
хер кес Мовап үчин нала чексин,
Кирхарасердиң кишмишли көкелери үчин
яс тутуң, гам чекиң.
8 Хешбоның экин мейданлары,
Сибманың үзүмчиликлери гурады;
башга миллетлериң баштутанлары
сайлама үзүмчиликлери басгыладылар;
үзүмчиликлер Язере етип,
чөле ченли яйылды;
шахалары яйрап,
деңизден-де ашды.
9 Шонуң үчин Язер агысы билен
Сибманың үзүмчиликлери үчин агларын мен;
гөзяшым билен сувараҏын сизи,
эй, Хешбон ве Элгала!
Чүнки томус мивелериң,
хасыл йыгналян дөврүндәки
шагалаң шовхуныңыз кесилди.
10 Шатлык хем бегенч айрылды
хасыллы баглардан;
үзүмчиликлерде не айдым айдыляр,
не-де хешелле какыляр;
үзүм сыкянчы үзүм сыкмаяр,
кесдим оларың шагалаң шовхуныны.
11 Шол себәпден йүрегим Мовап үчин,
Калбым Кирхарасет үчин лира † дек нала чекйәр.
12 Моваплылар сеждегәхлерине чыкып, өзлерини
тапдан дүшүрйәрлер; өз мукаддес ерлерине дилег
этмәге гидйәрлер, йөне бу хич пейда бермез. 13 Бу
Реббиң Мовап хакында гечмишде айдан сөзүди.
14 Инди Реб шейле дийййәр: «Хакына тутма
ишчиниң мөхлети ялы үч йылың довамында
Мовабың шан-шөхраты улы халкы билен бирликде
абрайдан дүшер; гутуланлары җуда аз ве гүйчсүз
болар».

17-нҗи бап

Дамаска гаршы пыгамберлик

17 Дамаск барадакы пыгамберлик:
Ине, Дамаск инди шәхер сайылмаз,
ол харабачылыга өврүлер.
2 Арогер шәхерлери терк эдилер,
сүрүлериң ятян ерине өврүлер,
олары үркүзен болмаз.
3 Эфрайымда гала галмаз,
Дамаскда ша болмаз,
Сирияның аман галанлары
Ысрайыл огулларының шөхраты дей болар.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
4 Шол гүн Якубың шөхраты өчер,
семиз гөвреси хорланар.
5 Оракчыларың дәне хасылыны йыгнайшы дей,
дәне башларыны алшы дей эллериниң,
Рапалар җүлгесине дәне башларының
топланышы дей,
болар Ысрайыл хем.
6 Зейтун агаҗының мивеси какылып алнандан
соң,
депесинде ики-үч зейтуның галышы дей,
шахаларының учларында дөрт--бәшисиниң
галышы дей,
диңе биразы аман галдырылар.
Муны Ысрайыл Худайы Реб айдяндыр.
7 Шол гүн халк назарыны Ярадана дикер,
гөзлери Ысрайылың Мукаддесини гөрер.
8 Өзлериниң гуран
гурбанлык сыпаларына бакмазлар,
эллери билен ясан Ашера бутларына,
түтетги сыпаларына серетмезлер.
9 Шол гүн оларың берк галалары
ысрайыллардан гачан хивилериң, аморларың
терк эден шәхерлери кимин чөле дөнер.
10 Сен өз Халасгәр Худайыңы унутдың,
Пенакәриң болан Гаяны ятламадың.
Шоңа гөрә якымлы өсүмликлер эксең-де,
өзге юртлаң аҗайып нахалларыны отуртсаң-да,
11 олары экен гүнүң өсдүрсең-де,
отурдыланлары эртеси гүллетсең-де,
хассалык ве эмсиз дерт гүнүнде
хасылың еле соврулар.
12 Бетбагтчылык! Көп миллетлериң гүввүлдиси!
Деңзиң гүввүлдиси дей гүвлейәр олар!

† *Лира – киришли саз гуралы. Сөзлүге серет.*

Ах! Халкларың гүввүлдиси!
Гүйчли толкунлар дей гүввүлдешйәрлер!
13 Миллетлер гүйчли толкунларың увлайшы дек увлашарлар,
эмма Ол олара кәйәр,
даглардакы шемала учян чөп- -чалам дей,
узаклара гачарлар олар,
түвелейиң өңүндәки тогаланян тоз дей тогаланарлар.
14 Агшамара, ине, ховп!
Сәхерден өң ол ёк боляр.
Бизи тоздурянларың пайы,
бизи талаянларың кысматы шудур.

18-нжи бап

Эфиопия гаршы пыгамберлик

18 Эфиопия деряларының аңырсында
ганатларыны пасырдадян юрдуң дат гүнүне!
2 Ол Нил дерясының үсти билен
гамыш гәмилеринде илчилерини ёллаяр.
Эй, йылдам чапарлар,
юртлары дерялар билен бөлүнйән,
узын бойлы, овадан беденли миллете,
хер яна горкы сачан халка,
хайбатлы хем басыбалыҗы миллете гидиң!
3 Эй, бүтин дүнйәниң илаты,
ер йүзүнде яшаянлар!
Дагларың чүр башында
байдак дикиленде середиң!
Сурнай чалнанда диңләң!
4 Реб маңа шейле дийди:
«Гүнүң ховурлы ыссысы дек,
хасыл вагтындакы чыглы булут дек,
месгенимден үмсүм середерин».
5 Хасыл йыгымындан өң,
гүллеме гутаранда,
гүл үзүм болуп етишенде,
ол баг гайчысы билен пудаклары кесер,
яйраян шахалары кесип ташлар.
6 Хеммеси даглардакы йыртыҗы гушлара,
ердәки вагшы хайванлара галдырылар.
Олар томсуна йыртыҗы гушлара,
гышына вагшы хайванлара шам боларлар.
7 Шол вагт юртлары дерялар билен бөлүнйән,
узын бойлы, овадан беденли миллет,
хер яна горкы сачан халк,
хайбатлы хем басыбалыҗы миллет,
Хөкмүрован Реббе,
Хөкмүрован Реббиң адыны гоян ере,
Сион дагына совгатлар гетирер.

19-нҗы бап

Мүсүре гаршы пыгамберлик

19 Мүсүр барадакы пыгамберлик:
Ине, йылдам булуда атланып,
Мүсүре гелйәр Реб,
Мүсүр бутлары титрешерлер,
мүсүрлилериң йүреклери ярылар
хузурында Онуң.
2 «Мүсүрлилери бири-бирине гаршы өҗүкдирерин,
доган доганың гаршысына,
гоңшы гоңшусының гаршысына,
шәхер шәхериң гаршысына,
патышалык патышалыгың гаршысына уршар.
3 Мүсүрлилериң зәхресини ярарын,
ниетлерини пуҗа чыкарарын,
бутларындан, өли рухларындан,
җадыгөйлерден,
рух чагырянлардан маслахат сорарлар.
4 Мүсүрлилери залым хоҗайының элине берерин,
рехимсиз патыша хөкүм сүрер үстлеринден».
Муны Хөкмүрован Таңры Реб айдяндыр.
5 Нилде сув галмаз,
деря чекилер, гурар.
6 Онуң яплары порсар,
такырар, гурар Мүсүр чешмелери,
гамышлар, гаргылар чүйрәр.
7 Нилиң төверегиндәки,
якасындакы чайырлар,
онуң боюндакы бар экинлер гурап,
соврулып, ёк болуп гидерлер.
8 Балыкчылар яс тутарлар,
Ниле чеңңек ташлаянлар аглашарлар,
сува тор атянларың сусты басылар.
9 Зыгырдан мата докаянлар лапыкеч боларлар,
ак биз докаянлар умытдан дүшерлер.
10 Онуң докмачылары ховсала дүшерлер,
әхли хакына тутуланлар гам чекерлер.
11 Зоган шәхериниң хөкүмдарлары акмакдыр!
Фараоның пайхаслы маслахатчылары
пәхимсиз маслахат берйәрлер,
сиз фараона нәдип:
«Мен акылдарларың оглудырын,
гадымы шаларың неслидирин» дийип билйәрсиңиз?
12 Ханы, ниреде сениң акылдарларың?
Гой, саңа айтсынлар олар,
Хөкмүрован Реббиң Мүсүре гаршы
нәме ниетләндигини аян этсинлер.
13 Зоганың хөкүмдарлары акмаклык этдилер!
Мемфисиң баштутанлары алдандылар,
тире баштутанлары Мүсүри азашдырдылар.

[14] Реб акылы чашырян рухлары иберди,
серхошуң өз гусугының үстүнде ыранышы дей,
олар мүсүрлилери бар ишинде азашдырдылар.
[15] Мүсүриң хич киме дады етмез,
не баш, не гуйрук, не палма шахасы, не-де гамыш
оңа ярдам эдер.

Мүсүрлилер Реббе бил баглаярлар

[16] Шол гүн мүсүрлилер аял ялы болуп, Хөкмүрован
Реббиң өзлерине гаршы эл галдырар горкусындан
яңа титрешерлер. [17] Яхуда юрды мүсүрлилере ховп
салар. Янында Яхуданың ады агзалан хер кес
Хөкмүрован Реббиң Мүсүре гаршы тайынлаян
карарындан горкар.
[18] Шол гүн Мүсүрде бәш шәхер кенган дилинде
геплəп, Хөкмүрован Ребден ант ичерлер. Оларың
бири Хеләкчилик Шәхери дийип атландырылар.
[19] Шол гүн Мүсүриң ортарасында Реббе
гурбанлык сыпасы, серхединде болса бир сүтүн
дикилер. [20] Бу Мүсүр топрагында Хөкмүрован Реббе
аламат ве шаят болар. Олар зулумдарлары
зерарлы Реббе перят эденлеринде, Реб
мүсүрлилере бир халасгәр хем горагчы ёллап,
олары халас эдер. [21] Реб Өзүни мүсүрлилере
танадар. Шол гүн мүсүрлилер Ребби танарлар.
Олар гурбанлыкларыдыр галла садакалары билен
Реббе ыбадат эдерлер; олар Реббе вада берип, оны
берҗай эдерлер. [22] Реб Мүсүри җезаландырар, ене-
де Өзи олара шыпа берер. Мүсүрлилер Реббе
доланарлар, Реб-де оларың ялбармаларыны
диңләп, олара шыпа берер. [23] Шол гүн Мүсүрден
Ашура улы ёл болар. Ашурлылар Мүсүре гелерлер,
мүсүрлилер-де Ашура гидерлер. Мүсүрлилер
ашурлар билен биле ыбадат эдерлер.
[24] Шол гүн Ысрайыл Мүсүр билен Ашурың янында
үчүнҗи юрт болар. Оларың үсти билен дүнйә
ялканар. [25] Хөкмүрован Реб: «Халкым Мүсүр, Өз
элимиң иши болан Ашур ве мирасым Ысрайыл
ялкансын!» дийип, олара ак пата берер.

20-нҗи бап

Мүсүре ве Эфиопия гаршы пыгамберлик

20 Ашур патышасы Саргон баш серкердесини
Ашдода ёллап, оңа гаршы сөвешип, Ашдоды
эле салды. [2] Шол вагт Реб Амозың оглы Ишая: «Гит-
де, эгниңдәки җулы, аягыңдакы чарыгыңы чыкар»
дийди. Ишая шейле эдип, диңе ички гейиминде
аякялаң гезиберди. [3] Реб шейле дийди: «Эдил гулум
Ишаяның Мүсүре ве Эфиопия аламат хем нышан
хөкмүнде үч йыллап диңе ички гейимде, аякялаң
гезиши кимин, [4] Ашурың патышасы-да Мүсүре
утанч болсун дийип, мүсүрлилери сүргүн эдип,
эфиопиялылары есир алып, яшлардыр гаррылары
ялаңач, аякялаң, отыръерлери ачык халда әкидер.
[5] Эфиопия умыт баглаян, Мүсүре өвүнйән халк
горкар ве утанҗа галар. [6] Шол гүн бу кенар
якасында яшаянлар шейле диерлер: „Ине, Ашур
патышасындан халас болмак үчин ярдам исләп,
умыт багланларымыза, гөр, нәмелер болды! Инди
биз нәхили гачып гутуларыс?“».

21-нҗи бап

Бабылың, Эдомың ве Арабыстаның гаршысына пыгамберлик

21 Деңиз янындакы чөл хакда пыгамберлик:
Түвелейлериң гүнортадан гелши дей,
басыбалыҗы-да горкунч юртдан, чөлден гелер.
[2] Бир горкунч гөрнүш аян болды,
хайын хайынлык эдйәр,
талаңчы талаяр.
Хүҗүм эт, эй, Эйлам!
Габа, эй, Мадай!
Бабыл себәпли болан
налышларың соңуна чыкарын.
[3] Мунуң үчин санҗы тутды билимден,
догурян аялың бургусы дек,
бургулар тутды мени;
эшидйәнлеримден яңа ики бүкүлдим,
гөрйәнлеримден яңа горкы гаплады.
[4] Йүрегим бикарардыр,
саңңылдаян горкудан яңа;
күйсән алагараңкылыгым
вехиме салгар.
[5] Иййәрлер, ичйәрлер,
халылар дүшәп,
сачак язып.
Эй, серкерделер, туруң-да,
галканлары яглаң!
[6] Реб маңа шейле дийди:
«Гит-де бир гөзегчи гой,
гой, ол хабар берсин гөренини.
[7] Ол сөвеш арабаларыны,
җүбүт-җүбүт атлылары,
эшеклилери, дүелилери гөренде,
дыкгат берсин, үнс берсин».
[8] Гөзегчи † гыгырды:
«Я Реб,
гөзегчилик диңидир гүндизлерине орнум,
нобатчылык чекйән бүтин гиҗеләп.
[9] Җүбүт-җүбүт атлылар гелйәр, ине,
өз сөвеш арабаларыны тиркәп.
„Йыкылды, Бабыл йыкылды;
онуң бут-худайлары ере язылды,
оврадылды“» дийип җогап берди ол.

† *Гөзегчи – кәбир голязмаларда арслан*

10 Эй, харманда дөвлен,
еле соврулан халкым!
Хөкмүрован Ребден,
Ысрайылың Худайындан эшиденлеримдир,
сизе аян эдйәним.
11 Дума барадакы пыгамберлик:
Сегирден † чагыряр бири мени:
«Эй, гөзегчи, даң атара нәче вагт бар?
Нәче вагт бар даңың ягтылмагына?»
12 «Даң атып баряр,
йөне энтек гиҗе.
Ене сораҗак болсаңыз сораң,
соңра өврүлип гелиң» дийййәр гөзегчи.
13 Арабыстан хакындакы пыгамберлик:
Эй, деданлыларың кервенлери!
Гиҗәни Арабыстан җеңңелинде гечирерсиңиз.
14 Эй, Тейма юрдуның халкы,
сувсана сув,
босгунлара чөрек бер.
15 Олар гылычдан гачдылар,
сырылан гылычдан,
чекилен яйдан,
агыр сөвешден гачдылар.
16 Реб маңа шейле дийййәр: «Хакына тутма
ишчиниң мөхлети ялы бир йылың довамында
Кедарың шан-шөхраты сөнер. 17 Кедар
огулларының эдермен уршуҗылардан галан
кеманчылары аз болар». Муны Ысрайыл Худайы
Реб дийди.

22-нҗи бап

Иерусалим барадакы пыгамберлик

22 Гөрнүш җүлгеси барада пыгамберлик:
Барыңыз үчеклере чыкар ялы,
сизе нәме болды?
2 Эй, шовхун-шагаланлы,
гох-галмагаллы, шадыян шәхер!
Өлдүриленлериң гылычдан өлмеди,
сөвешде-де өлмеди.
3 Әхли баштутанларың билеликде гачдылар;
яйларыны уланмадылар,
есир дүшдүлер,
узаклара гачдылар, йөне
тапыланларың бары эле дүшди.
4 Мунуң үчин мен:
«Назарыңы менден сов,
зар-зар аглайын» дийдим.
Эзиз халкымың вейранчылыгы үчин
теселли бермәң маңа.
5 Гөрнүш җүлгесинде
Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реббиң ховсалалы,
табын эдйән, алҗыраңңы гүни болар.
Диварлар йыкылар бу гүн,
даглара перят эдилер.
6 Эйлам сөвеш арабалары,
атлылары билен сагдагыны галгадяр,
Кир гошуны галканларыны сомлаяр.
7 Сөвеш арабаларындан
хырын-дыкындыр гөзел җүлгелериң,
атлылар дервезелерде нызама дурдулар.
8 Яхуданың өртгүси айрылды.
Шол гүн җеңңелиң горханасына серетдиң.
9 Давут шәхериндәки көп җайрыклары гөрдүңиз,
ашакы ховза сув топладыңыз.
10 Иерусалимиң өйлерини санадыңыз,
дивары беркитмек үчин өйлери йыкдыңыз.
11 Көне ховзуң сувлары үчин,
ики диварың арасындан
сув ховданыны газдыңыз.
Йөне оны Ярадана серетмедиңиз,
овалдан Тайынланы гөрмедиңиз.
12 Шол гүн Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб
яс багламага чагырды сизи,
сачларыңызы үтүп, җул гейинмәге чагырды.
13 Эмма сиз өкүз, гоюн өлдүрип,
эт ийип, шерап ичип,
шатланярсыңыз, бегенйәрсиңиз.
«Гелиң, иелиң, ичелиң,
эртир биз өлерис» дийййәрсиңиз.
14 Хөкмүрован Реб гулагыма:
«Элбетде, өлйәнчәңиз бу гүнәңизден
сапланмарсыңыз» дийди.
Муны Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб дийййәр.

Көшк эмелдары айыпланяр

15 Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Гит-де, патышаның эмелдары, көшк хәкими
Шебнаның янына бар-да, оңа шейле дий: 16 „Бу
ерде нәме ишиң бар? Өзүңе габыр газар ялы
кимиң бар? Өзүңе белентде габыр газярсың, гаяда
өзүңе дынч ер эдинйәрсиң. 17 Эй, гүйчли киши, Реб
сени гүйч билен тогалар. Ол сени ыкҗам тутуп,
18 айлап-айлап, топ кимин бир гиң юрда ташлар.
Сен ол ерде өлерсиң. Аҗайып сөвеш арабаларың
ол ерде галар. Өз җенабыңың өйүни биабрай эден
сенсиң. 19 Сени орнуңдан коварын, везипәңден
бошадыларсың.
20 Шол гүн Мен гулум Хилкия оглы Элякымы
чагырарын. 21 Сениң донуңы оңа гейдирип,
гушагыңы онуң билине гушарын. Хәкимиетиңи оңа
берерин; ол Иерусалимиң илатына ве Яхуда
халкына ата болар. 22 Давудың өйүниң ачарыны
онуң гершинден асарын. Онуң ачаныны хич ким
япып билмез, япаныны хич ким ачып билмез.
23 Оны ере газык кимин гайым какарын, ол өз

† Сегир – бу Эдомың бейлеки ады.

несиллерине хормат тагты болар. 24 Чадырың
газыга багланышы ялы, онуң уругының
чагаларының, агтыкларының абрайы-да оңа
баглыдыр“». 25 Хөкмүрован Реб: «Шол гүн ере
гайым какылан газык еринден согрулар; ол
чапылып йыкылар; оңа багланан чадыр-да ёк
болар» диййәр. Муны Реб айдяндыр.

23-нҗи бап

Сур хакындакы пыгамберлик

23 Сур хакындакы пыгамберлик:
Эй, Таршыш гәмилери,
Сур вейран болды,
перят эдиң!
өйсүз-өвзарсыз галды ол.
Кипрден сизе хабар гелди.
2 Эй, ада илаты,
деңизден гечйәнлериң үсти билен
баян Сидон тәҗирлери, дымың!
3 Бол сувлар якасында
Шихорың галласы,
Нилиң хасылы гирдеҗиңди.
Миллетлериң тәҗириди ол.
4 Утан, эй, Сидон, деңиз якасындакы гала,
деңиз шейле диййәр:
«Не бургы тутды, не-де догурдым,
не яш йигитлери кемала гетирдим,
не-де яш гызлары етишдирдим».
5 Суруң халына гынанар Мүсүр,
ол барада эшиденде.
6 Таршыша гечиң,
эй, адалылар, перят эдиң!
7 Аслы овалдан бәри болан,
узак үлкелери юрт эдинен
шагалаңлы шәхериңиз шумы?
8 Тәчлери берйән Сура гаршы
бейле карар чыкаран ким?
Суруң тәҗирлери шазадаларды,
тәҗирлери дүнйәниң абрайлы адамларыды.
9 Бүтин шан-шөхратың гедемлигини ёк этмек
үчин,
дүнйәниң әхли абрайлы адамларыны биабрай
этмек үчин,
Хөкмүрован Реб шейле карар чыкарды.
10 Эй, Таршыш гызы,
юрдуңдан Нил кимин геч;
инди бөкденч болмаз.
11 Реб деңиз үстүне элини узадып,
патышалыклары титретди;
ёк этмеги буюрды ол
Кенган галаларыны.
12 Ол дийди:
«Эй, Сидоның эзилен бой гызы,
сен инди шатланмарсың.
Бар, Кипре гит,
ол ерде-де саңа дынчлык болмаз».
13 Бабыллыларың юрдуна серед-ә,
бу халк инди ёк!
Вагшы хайванларың элине берди
ашурлылар оны.
Олар габав диңлерини дикдилер,
галаларыны йыкып,
хараба өвүрдилер оны.
14 Перят эдиң, эй, Таршыш гәмилери!
Галаңыз вейран болды.
15 Шол гүнден башлап, Сур етмиш йыл – бир
патышаның өмрүче унудылар. Етмиш йыл соң
Суруң башына бир кемчин хакдакы айдымда
айдыланлар гелер:
16 Эй, унудылан кемчин,
шәхере айлан лира † ал-да!
Лира чал-да,
көп айдымлар айт,
сени ятларлар белки-де.
17 Етмиш йылдан соң, Реб Суры идәр. Сур
сөвдасына доланып, ер йүзүндәки әхли
патышалыклар билен зына эдер. 18 Онуң
дүшевүнди, газанҗы Реббе багыш эдилер. Булар
хазынада топланып сакланмаз, йөне ол газанчлар
Реббиң хузурында яшаянлар үчин болелин азыга
хем гөзел эшиклере харч эдилер.

24-нҗи бап

Реб ер йүзүни җезаландыряр

24 Ине, Реб ер йүзүни вейран эдип чолардар,
ериң йүзүни танар ялы этмез Ол,
илатыны даргадар.
2 Халкың-да, руханың-да,
гулуң-да, хоҗайының-да,
гырнагың-да, бикәниң-де,
сатын аляның-да, сатяның-да,
бергидарың-да, алгыдарың-да,
карздарың-да, карз берениң-де
такдыры бирдир.
3 Ер йүзи бүтинлей вейран эдилип таланар.
Муны Реб айдяндыр.
4 Ер йүзи соляр, гураяр
хеләк болуп, йитип гидер дүнйә;
дүнйәниң халкларының гүйчлүлери хеләк
боларлар.
5 Илатлар харама чыкарды дүнйәни,
олар канунлардан чыкдылар,
парзлары сакламадылар,
эбеди әхти боздулар.
6 Муңа гөрә дүнйә лагнат ягяр,

† *Лира – киришли саз гуралы. Сөзлүге серет.*

илаты языкларының җезасыны чекйәр,
шонуң үчин ер йүзүниң илаты янып,
гаты аз адам галяр.
7 Тәзе шерап гутаряр,
соляр үзүм агаҗы,
ах чекйәр шадыянлар.
8 Депреклерем шат овазыны кесди,
шадыян сеслер эшидилмеди,
лира сем болды.
9 Инди айдым айдып, шерап ичмезлер,
агызлара аҗы дегер ичги.
10 Вейран болан шәхер харабалыкдыр,
хич ким гирмез ялы, әхли өй япылды.
11 Көчелерде шерап үчин налашярлар,
шатлыкдан нам-нышан галмады,
бегенч дүнйәни терк этди.
12 Шәхер харабалык,
бөлек-бөлекдир дервезелер.
13 Зейтун агаҗы какыланда,
хасыл йыгыландан соң,
артып галан үзүмлер билен
нәме эдилйән болса,
дүнйәдәки миллетлер билен-де шейле болар.
14 Олар сеслерини гаталдып,
бегенҗине хешелле какарлар,
Реббиң бейиклиги үчин
гүнбатардан гыгырышарлар.
15 Шонуң үчин гүндогарда Ребби өвүң,
Ысрайылың Худайы
Реббиң адыны шөхратландырың
деңиз адаларында.
16 Өвги айдымлары яңланяр
ериң аңры уҗунда:
«Догры Болана шөхрат!»
Эмма мен: «Гарамаңлай, гарамаңлай!
Дат гүнүме!
Дөнүклер дөнүклик эдйәрлер,
дөнүклиги чәксиз оларың» дийдим.
17 Эй, ер йүзүниң илаты,
горкы, чукур ве дузак башыңызда!
18 Горкы сесинден гачан чукура гапгарылар,
чукурдан чыкан дузага дүшер,
гөгүң пенҗирелери ачылар,
ериң бинятлары титрәр.
19 Җайрык-җайрык болар ер йүзи,
бөлек-бөлек болар ол,
ер йүзи гүйчли сарсар.
20 Серхош кимин ыраң атар ол,
сакчы җайы кимин чайканар,
языклары оңа агыр йүк болар,
йыкылар-да, соң галмаз ол.
21 Шол гүн Реб
гөкде гөк гошунларыны,
ерде дүнйәниң шаларыны җезаландырар.
22 Ерземине туссаг кимин топланарлар,
зындана габаларлар,
бирнәче гүнден соң җезаландырыларлар.
23 Айың йүзи гызарар,
Гүн утанар;
Хөкмүрован Реб Сион дагында,
Иерусалимде хөкүм сүрер,
Яшулуларының өңүнде
Өз шөхратыны гөркезер.

25-нҗи бап

Реббе өвги

25 Я Реб, Сенсиң мениң Худайым!
Сени арша чыкарарын,
алкыша бесләрин адыңы,
чүнки Сен аҗайып ишлер этдиң,
овалдан карар этдиң,
кәмил садыклык билен.
2 Сен шәхери даш үйшмегине,
диварлы шәхери харабалыга өврүрдиң;
кесекилериң көшклери болан шәхерлери ёк этдиң,
олар бина эдилмез асла.
3 Шонуң үчин гүйчли халклар шөхратландырар Сени;
ёвуз миллетлериң шәхерлери Сенден горкарлар.
4 Сен ёксуллара пена,
мәтәчлере мәтәчлигинде пена болдуң,
тупандан гораян гачыбаталга,
ыссыдан гораян көлеге болдуң.
Рехимсизлериң гахарлы деми
дивара урулян тупан кимин,
5 гурак ердәки ыссы киминдир,
кесекилериң галмагалыны ятырарсың;
булут көлегеси билен
ыссыны басышың кимин,
ёвузларың айдымы-да ятырылды.

Реббиң тайярлан мейлиси

6 Хөкмүрован Реб
бу дагда әхли халклар үчин
бол иймитли, сап шераплы,
йиликли, бол этден,
сүзүлен сап шераплы мейлис гурар.
7 Бүтин халклары өртен өртүги,
әхли миллетлериң үстүндәки япынҗаны
бу дагдан ёк эдер.
8 Өлүми эбедилик ювудар Ол;
гөзяшлары сүпүрер Хөкмүрован Реб,
халкының утанҗыны
бүтин ер йүзүнден
айрар Ол.

Муны Реб айдяндыр.

9 Шол гүн шейле дийлер:
«Ине, Худайымыз будур,
биз Оңа умыт багладык,
Ол бизи халас этди.
Бизиң умыт баглан Реббимиз будур;
халас боланымыз үчин
бегенелиң, шатланалың!»
10 Реббиң эли бу дагда болар,
дерсли чукурда саманың депелениши кимин
моваплылар-да өз ерлеринде басгыланар.
11 Йүзүҗиниң йүзҗек болуп, эллерини галгадышы кимин,
олар-да онуң ичинде эллерини галгадарлар;
эмма Худай эллериниң уссатлыгына гарамаздан,
оларың текепбирлерини песелдер.
12 Ер билен егсан эдилер,
диварларындакы беркитмелер.

26-нҗы бап

Алкыш айдымы

26 Шол гүн Яхуда юрдунда шу айдым яңланар:
«Бизде гүйчли шәхер бар,
Худайың халас эдиши
диварлардыр сеңңерлер ялыдыр.
2 Дервезелери ачың,
садык, догры миллет
ичери гирсин.
3 Пикири Өзүңе йөнеленлери
долы рахатлыкда саклаярсың,
чүнки олар Саңа бил баглаярлар.
4 Реббе эбедилик бил багла,
чүнки Бейик Худай эбеди Гаядыр.
5 Текепбирлери кичелдйәр,
бейик шәхери йыкып,
ер билен егсан эдйәр оны.
6 Ол шәхер эҗизлериң аяклары,
мәтәчлериң дабанлары билен басгыланар».
7 Догруларың ёлы дүздүр.
Эй, Адыл Болан,
догруларың ёдасыны текизлейәрсиң.
8 Я Реб,
Хөкүмлериңиң ёдасында,
биз Саңа интизар,
Сениң адың ве ятланмагың
йүрегимизиң ислегидир.
9 Гиҗе калбым Сени күйсейәр,
җаным Сени чынлакай ызлаяр,
хөкүмлериң ер йүзүндекә,
дүнйәниң бүтин илаты
догрулыгы өвренер.
10 Пислер мерхемет газансалар-да,
догрулыгы өвренмезлер,
адалатсызлык эдерлер,
догруларың юрдунда.
Реббиң шан-шөхратыны гөрмезлер.
11 Я Реб, эл галдырдың,
эмма оны гөрмедилер.
Халкыңа болан ыхласыңы гөрүп,
утансынлар олар.
Душманларыңа ниетленен от,
гой, олары ювутсын.
12 Я Реб, рахатлык берҗек Сенсиң,
әхли эден ишлеримизи берҗай эден Сенсиң.
13 Я Реб, Худайымыз,
Сенден башга хөкүмдарлар
бизе агалык этдилер,
эмма биз диңе
Сениң адыңа хормат гойярыс.
14 Ол хөкүмдарлар өлди,
олар инди ёк,
Сен олары җезаландырып, хеләк этдиң,
олары хич ким ятламаз асла.
15 Я Реб, Сен миллети көпелтдиң!
Миллети көпелдип, Өзүңе шөхрат газандың;
юрдуң әхли чәклерини гиңелтдиң.
16 Я Реб, хасрат ичинде сени агтардылар,
Сенден темми аланларында,
пышырдап зордан дилег этдилер.
17 Догурмак пурсады якынлашанда,
бургудан эҗир чекип,
гыгырян аял нәхили болса,
биз-де, я Реб,
Сениң өңүңде шейле болдук.
18 Биз гөврели болдук, эҗир чекдик,
эмма елден башга зат догурмадык,
ер йүзүне еңиш гетирмедик,
дүнйәниң илаты йыкылмады.
19 Эмма өлүлериң яшар,
җесетлер дирелер.
Эй, топрак астында ятанлар,
ояның, шатлыкдан айдым айдың!
Чыгың эртириң чыгы киминдир,
топракдакы мерхумлар яшайша етер.
20 Гелиң, эй, халкым,
отагларыңыза гириң-де,
ичинден япың гапылары!
Газап гечйәнчә,
аз салым гизлениң.
21 Ине, Реб дүнйәниң әхли илатына
этмишлери үчин җеза бермәге
Өз меканындан чыкып гелйәр;
ер үстүне дөкүлен ганы әшгәр эдер,
өлдүриленлерини яшырмаз инди.

27-нҗи бап

Реб өз халкыны топлаяр

27 Шол гүн Реб газаплы, хайбатлы,
гудратлы гылыч билен
гачян, товланян йылан
Ливятаны –
деңиз аждархасыны җезаландырар.
2 Шол гүн
«Аҗайып үзүмчилик барада айдым айдың.
3 Мен – Реб онуң сакчысыдырын,
оны хер пурсат суварярын,
хич ким зыян етирмесин дийип,
гиҗе-гүндиз гораярын.
4 Мен газаплы дәл,
чалылар, тикенлер гаршыма чыкса,
олар билен сөвешип,
барыны ода якарын.
5 Я-да ол пена ызлап, Маңа япышсын,
Мениң билен ярашык этсин,
ярашык этсин Мениң билен.
6 Гелҗекде Якуп көк урар,
Ысрайыл гунчалап гүлләр,
ер йүзүни миведен долдурар.
7 Реб ысрайыллары җезаландыранларың
җезаландырышы кимин җезаландырдымы?
я-да ысрайыллары өлдүренлериң
өлдүриши кимин өлдүрдими?
8 Реб Ысрайыла хөкүм этди,
ковуп, сүргүн этди;
олары газаплы деми билен ковуп чыкарды,
гүндогардан өвүсйән ел дек.
9 Шейдип, Якубың этмиши өтүлер,
гүнәсиниң өтүлмегиниң долы мивеси шу болар:
Гурбанлык сыпаларының әхли дашлары
хек дашлары дей оврадыланда,
не Ашера бутлары, не-де түтетги сыпалары галар.
10 Диварлы шәхер терк эдилйәр,
чөл кимин терк эдилен,
ташланан юртдыр бу;
гөлелер ол ерде отлап,
агачларың шахаларыны иййәрлер;
ол ерде ятярлар.
11 Пудаклары гурап дөвлер,
аяллар гелип, олары якарлар.
Бу халк дүшүнмейән халкдыр;
шонуң үчин Яраданы олара рехим этмез,
Дөредиҗиси олара мерхемет гөркезмез».
12 Шол гүн Реб Евфрат дерясындан Мүсүр
дерясына ченли сизи харман дөвеги дей енҗер,
ысрайыллары еке-екеден топлар. 13 Шол гүн улы
сурнай чалнар; Ашур юрдунда хеләк боланлар,
Мүсүре сүргүн эдиленлер гелип, Иерусалимдәки
мукаддес дагда Реббе ыбадат эдерлер.

28-нҗи бап

Эфрайымың дат гүнүне!

28 Эфрайым серхошларының буйсанян
тәҗиниң дат гүнүне!
Онуң шөхратлы гөзеллиги
солуп барян гүллер киминдир,
хасыллы дерәниң башындакы
шәхериң дат гүнүне!
Шерапдан доянлар оңа гуваняpлар.
2 Ине, Реббиң гудратлы, гүйчли бир адамы бар;
вейран эдйән долы тупаны кимин,
гүйчли ягыш сили кимин,
Өз эли билен шәхери ере чалар.
3 Эфрайымың серхошларының
буйсанҗы болан тәҗи
аяк астында депеленер.
4 Хасыллы дерәниң башында ерлешен,
шөхратлы гөзеллиги солуп барян гүл,
томусдан өң етишен инҗир дек болар;
оны гөрен, тиз ёлуп иер.
5 Шол гүн
халкының аман галанларына
шөхрат тәҗи, гөзеллик җыгасы болар
Хөкмүрован Реб.
6 Хөкүм курсүсинде отуряна
адалатлык рухы,
дервезеде душмана зарба уряна
медет болар.

Реб баштутанлары җезаландыряр

7 Руханыдыр пыгамберлер-де
шерапдан яңа ыраң атярлар,
чакыр зерарлы энтиреклейәрлер;
шерап ичип ёлдан чыкярлар,
шерапдан башлары айланяр,
чакыр зерарлы энтреклейәрлер,
нәхак гөрнүшлер гөрйәрлер,
хөкүм эденлеринде бүдрейәрлер.
8 Әхли сачаклары гусукдан долы,
арасса ер ёкдур асла.
9 «Олар билими киме өвредйәрлер?
Хабары киме дүшүндирйәрлер?
Сүйтден кесиленлереми?
Эмҗекден айрыланларамы?
10 Буйрук үстүне буйрук,
буйрук үстүне буйрук,
дүзгүн үстүне дүзгүн,
дүзгүн үстүне дүзгүн,
бираз бу ерде, бираз ол ерде».
11 Инди бу халка

кесеки агзы билен гепләр Реб
дүшнүксиз дилде сөзләр.
12 Олара: «Бу дынчлык еридир,
аргынлара дынч бериң,
бу дынчлык еридир» дийди;
эмма диңлемек ислемедилер.
13 Шонуң үчин олар гидип,
аркан йыкылып,
яраланарлары ялы,
дузага дүшүп, тутулары ялы,
Реббиң сөзи олар үчин:
«Буйрук үстүне буйрук,
буйрук үстүне буйрук,
дүзгүн үстүне дүзгүн,
дүзгүн үстүне дүзгүн,
бираз бу ерде, бираз ол ерде» болар.
14 Мунуң үчин эй, масгаралайҗылар,
Иерусалимдәки бу халка хөкүмдарлык эдйән сиз,
Реббиң сөзүни эшидиң!
15 Сиз: «Биз өлүм билен әхт эдишдик,
ылалашык баглашдык өлүлер дүнйәси билен;
улы бетбагтчылык иненде юрда,
гечип гидер, бизе етмез,
чүнки биз яланчылыгы пена эдиндик,
галплык ичинде гизлендик» дийдиңиз.
16 Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Ине, Мен Сионда бина дашыны,
сыналан дашы,
гымматбаха бурч дашыны,
ынамдар бина гойярын;
Оңа бил баглан ховсала дүшмез.
17 Адалаты өлчег йүпи,
догрулыгы терези эдерин;
долы ягып яланчылык пенасыны сүпүрип әкидер,
сувлар басар гачыбаталганы.
18 Өлүм билен эден әхтиңиз ятырылар,
Габыр билен баглашан ылалашыгыңыз пуҗа чыкар;
улы бетбагтчылык геленде,
ер билен егсан боларсыңыз.
19 Бетбагтчылык хер геченде,
сизи сүпүрип әкидер,
ол хер сәхер, гиҗе-гүндизине гечер».
Хабара дүшүнениңизде,
сизи горкы гаплар.
20 Үстүнде узалардан гысга болар дүшек,
өртүнмәге инсиз болар ёрган.
21 Өз ишини, тәсин ишини,
амалыны, гең амалыны ерине етирмек үчин,
Перазим дагындакы ялы аяга галар Реб,
Гибгон җүлгесиндәки ялы газаба мүнер.
22 Инди масгараламаңызы бес эдиң,
ёгсам зынҗырларыңыз агралар,
бүтин юрдуң вейран эдилҗекдиги
барада карара гелендигини
Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Ребден эшитдим.
23 Гулак гоюң, сесими эшидиң,
үнс бериң, сөзүми диңләң.
24 Сүрүмчилер экин экмек үчин
дынувсыз ер сүрйәрлерми?
Ери кешләп, малалап гезйәрлерми?
25 Ери текизләнлеринден соң,
күнҗи, зире сепмейәрлерми?
Бугдайы хатарлайын,
арпаны өз еринде,
язлык бугдайы-да
өз еринде экмейәрлерми?
26 Худайы олара гөркезме берер,
өвредер.
27 Күнҗи дөвек билен дөвүлмез,
тигир йөредилмез зирәниң үстүнден,
күнҗи токмак билен,
зире-де таяк билен дөвүлйәр.
28 Бугдай чөрек үчин үвелйәр,
эмма ол эбедилик дөвүлмез,
үстүнден арабадыр атлар айланса-да,
бугдай үвелмез.
29 Бу-да Хөкмүрован Ребдендир,
Онуң маслахаты аҗайып,
пайхасы бейикдир.

29-нҗы бап

Иерусалим габавы

29 Давудың месген тутан шәхери
Ариелиң † дат гүнүне!
Йылың йылына
байрамларыңыз довам эдиберсин.
2 Ариеле азап чекдирерин,
яс тутар, перят эдер ол,
Мениң үчин гурбанлык оҗагы †† кимин болар.
3 Даш-төверегиңде дүшелге гурарын,
төверегиңе габав диңлер гуруп, сени габарын,
гаршыңа беркитмелер дикерин.
4 Сен песелдилип, ериң астындан гепләрсиң,
сөзлериң топрак ичинден гелер;
сесиң җының сеси дек ерден чыкар,
топрагың тейинден пышырдап эшидилер сөзлериң.
5 Душманларыңың көпүси тоз дек болар,
залымларың соврулан саман чөпи дейиндир.
Бирденкә, дуйдансыз,
6 Хөкмүрован Реб гөк гүррүлдиси билен,
ер титремеси, улы шовхун билен,
харасат ве тупан билен,

---

† *Ариел – бу Иерусалимиң бейлеки адым.* †† *Ариеле... гурбанлык оҗагы – еврейче Ариел гурбанлык оҗагы*

ялмаян одуң ялны билен гелер.
[7] Ариеле гаршы сөвешйән әхли миллетлер,
онуң ве галаларының гаршысына сөвешйәнлер,
оны гысянлар
дүйш кимин, гиҗеки гөрнүш кимин боларлар.
[8] Дүйшүнде нахар иен ач киши,
оянансоңам ач боляндыр,
дүйшүнде сув ичен тешне,
оянансоңам тешнедир.
Сион дагына гаршы сөвешйән
әхли миллетлер топары-да шу ахвала дүшер.

Надан халк

[9] Доңуп галың, гатап галың!
өзүңизи көр эдиң, гөречден галың,
серхош болуң, йөне шерапдан дәл,
энтирекләң, йөне чакырдан дәл.
[10] Реб сизи агыр ука батырды,
пыгамберлер гөзлериңизи юмдурды,
гөргүрлер башларыңызы өртди.
[11] Әхли гөрнүш сизиң үчин мөхүрли китабың
сөзлери киминдир. Оны окап билйәнлере берип:
«Шуны ока» дийсеңиз, олар: «Окап билмейәрис, ол
мөхүрленен» диерлер. [12] Окап билмейәнлере
берип: «Шуны ока» дийсеңиз, олар: «Окап
билмейәрис» диерлер.
[13] Реб шейле диййәр:
«Бу халк Маңа якынлашып,
дили, додаклары билен Мени хорматлаяр,
йөне йүреклери Менден узакдадыр.
Ынсан буйрукларына гөрә
Маңа ыбадат эдйәрлер олар.
[14] Муңа гөрә Мен ене
бу халкың арасында гудратлар,
гудрат үстүне гудрат гөркезерин.
Даналары даналыкдан махрум болар,
акыллылары акылдан айрылар».
[15] Өз ниетлерини Ребден гизлемәге
чалышянларың, дат гүнүне!
Ишлери гараңкылыкда болуп,
олар: «Бизи ким гөрйәр?
Бизи ким танаяр» диййәрлер.
[16] Сиз бар зады терсине өврүйәрсиңиз,
күйзегәр тоюн билен дең хасапланармы?
Ясалан зат өзүни ясана:
«Ол мени ясамады» диерми?
Шекиллендирилен зат шекиллендирене:
«Онуң дүшүнҗеси ёк диерми?»

Гелҗеге умыт

[17] Ливан аз салымың ичинде
хасыллы мейдана өврүлмезми,
мес топраклы ер токай кимин гөрүнмезми?
[18] Шол гүн керлер
китабың сөзлерини эшидерлер,
түмлүк, гараңкылык ичинде
көрлериң гөзлери ачылар.
[19] Пукаралар ене Ребде шатлык тапарлар,
мәтәчлер Ысрайылың Мукаддесинде
галкынарлар.
[20] Залымлар ёк боларлар,
масгаралайҗыларың соңуна чыкылар,
яманлык этмәге гарашянлар ёк эдилер.
[21] Олар ынсана төхмет атярлар,
каза дузак гурярлар,
шәхер дервезесинде.
Хаклыны адалатдан нәхак махрум эдйәрлер.
[22] Мунуң үчин Ыбрайымы халас эден Реб
Якубың несиллери хакда шейле диййәр:
«Якуп инди утанмаз,
Онуң йүзи гызармаз инди.
[23] Өз элим билен ярадан чагаларымы
өз араларында гөренлеринде,
адымы мукаддес саярлар;
Якубың Мукаддесини мукаддес саярлар,
Ысрайыл Худайындан горкарлар.
[24] Ёлундан азашанлар дүшүнерлер,
арз-шикаят эдйәнлер тәлим аларлар».

30-нҗы бап

Питнечи халк

[30] «Питнечи халкың дат гүнүне!
Олар Мениңкини дәл-де,
өз ниетлерини берҗай эдйәрлер;
Менден сорашман ылалашык баглашып,
гүнә үстүне гүнә гошярлар.
Муны Реб айдяндыр.
[2] Фараоның пенасында пеналамак үчин,
Мүсүриң көлегесинде гоналга гөзлемек үчин,
Менден геңешсиз Мүсүре гидйәрлер.
[3] Фараоның горагы олара утанч,
рысвалык болар Мүсүриң көлегесини пеналамак.
[4] Баштутанлары Зоганда болуп,
илчилери Ханасе етенем болсалар,
[5] өзлерине пейдасы болмадык
халк зерарлы утанҗа галар олар.
Не ярдам берйәр бу халк,
не-де пейда берйәр,
гайтам олары утанҗа ве гыҗалата гойяр».
[6] Негеп хайванлары барада пыгамберлик:
уркачы хем эркек арсланың,
алахөврениң хем учян йыланың яшаян,
алада хем хасрат юрдуның үстүнден гечип,
байлыкларыны эшеклериниң аркасына,
хазыналарыны дүелериниң өркүҗине атып,
пейдасыз халка әкидип берйәрлер.

7 Мүсүриң ярдамы бош хем пейдасыздыр.
Мунуң үчин Мен оны:
«Үмсүм отурян Рахап» † дийип атландырдым.
8 Инди гит-де, муны ясы даш бөлегине яз,
дүйрленен кагыза гечир.
Бу гелҗекки гүнлер үчин
эбеди шаят болсун!
9 Бу питнечи халк,
хилегәр огуллар,
Реббиң өвүдине
гулак гоймаян огуллардыр.
10 Олар гөргүрлере: «Гөрмәң»,
пыгамберлере: «Бизе догры затлары пыгамберлик этмәң,
сүйҗи сөзлер айдың бизе,
хилели затлары пыгамберлик эдиң.
11 Ёлдан совлуң, ёдадан айрылың,
бизи Ысрайылың Мукаддеси билен йүзлешдирмәң» диййәрлер.
12 Мунуң үчин Ысрайыл Мукаддеси шейле диййәр:
«Бу сөзи рет эдип,
зулум хем хилегәрлиге бил баглап,
олара даяняндыгыңыз үчин,
13 бу этмиш белент диварда пейда болуп
опурылып гелйән җайрык кимин болар;
диварың йыкылышы дуйдансыз болуп гечер.
14 Дөвлүши күйзегәриң күйзесиниң дөвлүши киминдир;
ол шейле бир пытрар велин,
дөвүклериң арасында оҗакдан от алмага,
гуюдан сув алмага
яраҗак бөлек тапылмаз».
15 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб,
Ысрайылың Мукаддеси шейле диййәр:
«Маңа доланып, рахатлык тапанда халас боларсыңыз;
гүйҗүңиз асудалыкда ве ынамда болар»,
йөне сиз ислемейәрсиңиз.
16 Сиз: «Ёк, биз атлы гачарыс» дийдиңиз.
Шонуң үчин гачарсыңыз!
Сиз: «Йүврүк атлара мүнерис» дийдиңиз.
Шонуң үчин ковгучылар йүврүк болар.
17 Бир кишиниң хайбатындан
мүң киши гачар,
бәш кишиниң хайбатындан
сиз гачарсыңыз,
аман галанларыңыз
дагың депесиндәки байдак сырыгы,
депедәки байдак кимин боларсыңыз.
18 Реб сизе мерхемет этҗек болуп гарашяр,
ёкарда сизе рехим этмәге хәзир,
чүнки Реб адалат Худайыдыр;
Оңа интизарлар нәхили багтлы!
19 Эй, Сионың–Иерусалимиң халкы,
агламарсыңыз инди сиз!
Перят эдениңизде,
сизе мерхемет эдер Ол,
оны эшиденинде, сизе җогап берер.
20 Реб сизе азап чөрегини,
күлпет сувуны берсе-де,
Мугаллымыңыз инди гизленмез,
гөзүңиз билен Оны гөрерсиңиз.
21 Сага, сола өврүлениңизде,
ызыңыздан: «Ёл будур,
шундан йөрәң» диен сеси эшидерсиңиз.
22 Онсоң күмүш билен өртүлен бутларыңызы,
алтына гапланан хейкеллериңизи
харам саярсыңыз;
олары харам эсги хөкмүнде ташларсыңыз,
сиз олара: «Гүм болуң!» диерсиңиз.
23 Реб ере сепен тохумыңыз үчин ягыш берер,
ер хасылының чөреги бол ве берекетли болар.
Шол гүн мал-гараларыңыз гиң өрүлерде отларлар.
24 Ер беҗерйән өкүзлер билен эшеклер
күрек ве ябак билен соврулан
сайлама ийм иер.
25 Улы гыргынчылык гүнүнде, диңлер йыкыланда,
хер бейик дагда, хер белент байырда
акар сувлы чешмелер болар.
26 Реббиң Өз халкының яраларыны сарап,
Өз етирен шикесине шыпа берен гүни,
Айың нуры Гүнүң нуры дек,
Гүнүң нуры еди Гүнүң нуры дек,
еди эссе артык болар.

Реб Ашуры җезаландыряр

27 Ине, Реббиң Өзи узакдан гелйәр,
ловлаян газап билен гара булудың ичиндедир Ол;
додаклары гахардан долы,
дили ялмаян от киминдир.
28 Онуң деми җошуп,
кекирдеге етйән чешме киминдир,
миллетлери хеләкчилик элегинден гечирер,
халкларың агзында ёлдан азашдырян агыззырык болар.
29 Мукаддес байрам белленйән
гиҗесиндәки дек
айдым айдарсыңыз;
Реббиң дагына, Ысрайылың Гаясына
түйдүк чалып чыкян дек,
йүрегиңиз шатланар.
30 Реб хайбатлы сесини эшитдирер,
ловлаян газап билен,

† *Рахап – гадымы роваятларда душ гелйән әпет деңиз җандары. Сөзлүге серет.*

ялмаян от ялны билен,
булутларың партламасы билен,
тупан хем долы билен
голуның гудратыны гөркезер.
31 Реббиң сесинден Ашур вехим эдер,
Ол хасасы билен Ашуры урар.
32 Реббиң оларың үстүнден индерйән
җеза хасасының хер зарбасы
депреклердир лиралар билен амала ашырылар;
Реб газаплы сөвешлер билен
гаршысына чыкар онуң.
33 Җесетлер якылян бир ер тайынланды,
хава, ол патыша үчин тайынланды;
ол ер чуңңур хем гиң эдилди,
ол одун билен долдурылды.
Күкүрт акымы кимин
оны яндырар Реббиң деми.

31-нҗи бап

Мүсүр билен бирлешмек нетиҗесиздир

31 Медет сорап, Мүсүре гидйәнлериң,
атлара даянянларың,
көпдүклери үчин сөвеш арабаларына,
гүйчлүдиклери үчин атлылара бил баглаянларың
дат гүнүне!
Олар Ысрайылың Мукаддесине йүз тутмаярлар,
Ребден маслахат сорамаярлар.
2 Эмма Реб данадыр,
Ол бетбагтчылык гетирер, сөзүни ызына алмаз,
яманлык эдйәнлере гаршы аяга галар,
пислере көмек эдйәнлере гаршы чыкар.
3 Мүсүрлилер Худай дәл, ынсандыр,
рух дәлдир, тендир атлары;
Реб элини узаданда,
көмекчи-де, көмек алан-да йыкылар,
әхлиси бирликде хеләк болар.
4 Чүнки Реб маңа шейле дийди:
«Арслан, авуның башында арлаян яш арслан,
бир топар чопан болуп, дашына гечселер-де,
оларың сесинден горкмаз,
галмагалларындан үркмез,
Хөкмүрован Реб-де,
Сион дагында, онуң депесинде
урушмак үчин ашак инер шейдип.
5 Гушларың ганат герип,
өз чагаларыны горайшы дек,
Хөкмүрован Реб-де
Иерусалими горар;
Ол оны горар, халас эдер,
рехим эдер, азат эдер».
6 Эй, ысрайыл халкы,
гаршысына улы питне турзан
Реббе тарап өврүлиң!
7 Шол гүн хер кес,
гүнә үчин өз эли билен ясан
алтындыр күмүш бутларыны рет эдер.
8 «Онсоң ашурлылар ынсаныңкы болмадык
гылычдан йыкыларлар,
адамзадыңкы болмадык гылычдан өлерлер,
олар гылычдан гачарлар,
яш йигитлери-де гул эдилер.
9 Горкудан яңа йыкылар оларың гаясы,
серкерделери байдагы гөрүп титрешерлер».
Муны оды Сионда,
оҗагы Иерусалимде болан Реб айдяндыр.

32-нҗи бап

Адыл дөвлет вада берилйәр

32 Ине, патыша догрулык билен шалык эдер,
хөкүмдарлар адалатлык билен хөкүм
сүрерлер.
2 Оларың херси елден букы,
тупандан пена,
гурак ерде булаклар,
тешне юртдакы улы гаяның көлегеси дек болар.
3 Гөрйәнлериң гөзлери юмулмаз,
эшидйәнлер-де гулак гоярлар.
4 Акылсызың акылы гоялар,
сакав ачык-айдың гепләр.
5 Акмага мундан бейләк асылзада дийилмез,
ярамаза хормат гоюлмаз.
6 Акмак биедеплик билен геплейәр,
онуң ниети пислик этмекдир,
иши яманлык этмек,
Реббе дил етирмек,
ачлары ач,
сувсузлары сувсуз гоймакдыр.
7 Хилегәриң ярагы ямандыр,
пукара догры сөзлейән хем болса,
олар ялан сөзлери билен оны хеләк этҗек болуп,
ниетлерини ямана дикйәндирлер.
8 Эмма асылзада асыллы ниет эдйәр,
асыллы ишлеринде берк дуряр ол.

Өзүне буйсанян аяла дуйдурыш

9 Эй, өзлерине буйсанян аяллар,
туруң, сесими эшидиң!
Эй, өзлерине даянян аяллар,
сөзүме гулак гоюң!
10 Эй, өзлерине буйсанян аяллар,
бир йылдан соңра титрешерсиңиз,
чүнки үзүм хасыл бермез,
миве йыгымы болмаз.
11 Эй, өзлерине даянян аяллар титрешиң,
эй, өзлерине буйсанян аяллар сандырашың,

эшиклериңизи чыкарып атып, билиңизе җул
баглаң!
[12] Аҗайып экин мейданлары үчин,
хасыллы үзүм багы үчин,
дөшүңизе уруп аглашың!
[13] Халкымың тикендир чалы битен топрагы үчин,
шадыян шәхердәки шатлыкдан долы
өйлер үчин аглашың!
[14] Көшк терк эдилер,
шовхунлы шәхер бош галар;
галадыр гөзегчи диңи харабалыга,
гуланларың гиң ерине,
сүрүлериң өрүсине өврүлер.
[15] Үстүмизе ёкардан Рух дөкүлйәнчә,
чөл хасыллы мейдана өврүлйәнчә,
мес топраклы ер токая дөнйәнчә шейле болар.

Асуда дурмуш

[16] Онсоң чөлде адалат месген тутар,
догрулык хасыллы мейданда яшар.
[17] Догрулыгың мивеси рахатлык,
нетиҗеси асудалык, эбеди ховпсузлыкдыр.
[18] Халкым өйлеринде рахатлыкда,
ховпсуз ерлерде,
асуда месгенде яшарлар.
[19] Җеңңел бүтинлей ёк болса-да,
ер билен егсан эдиленем болса шәхер,
[20] хер чешмәниң боюнда экин экйән,
өкүзи, эшеги бош иберйән
сиз багтлы боларсыңыз!

33-нҗи бап

Ярдам үчин ялбарыш

33 Өзи вейран эдилмән,
вейран эдйәниң,
өзүне дөнүклик эдилмән,
дөнүклик эдйәниң дат гүнүне!
Вейран эдениңден соң,
өзүңи-де вейран эдерлер;
дөнүклик этмеги бес эдениңде,
саңа-да дөнүклик эдилер.
[2] Я Реб, бизе мерхемет эт!
Биз Саңа умыт баглаярыс.
Сәхерлерине гүйч бер,
хасратлы пурсатларда бизи халас эт!
[3] Гудратлы сесиңден халклар гачярлар,
шан-шөхратыңдан миллетлер дагашярлар.
[4] Олҗаңыз чекиртгелериң йыгнайшы кимин
йыгналяр,
олар чекиртгелериң топулышы дей олҗаның
үстүне топулярлар.
[5] Бейикдир ёкарда отуран Реб,
адалатдан, догрулыкдан
долдуряр Ол Сионы.
[6] Ол сениң дөврүлериң берк бинядыдыр,
бол даналык хем билим болар;
Ол ызыгидерли халас эдер.
Ребден горкмак халкының хазынасыдыр.
[7] Ине, батырлары көчелерде перят эдйәрлер,
зар-зар аглашярлар парахатчылык илчилери.
[8] Шаёллар чоларяр,
ёлагчылар ол ёлдан гечмез.
Шертнама бозуляр,
антлары † рет эдйәрлер,
ынсанлары әсгермейәрлер.
[9] Юрт яс тутуп, рухдан дүшйәр,
Ливан утанчдан саралып-соляр,
Шарон Араба чөли киминдир;
Башан ве Кармел япракларыны дөкйәр.
[10] Реб: «Инди аяга галарын,
инди бейгелерин,
беленде гөтерилерин.
[11] Сиз самандан хамыла болуп,
сыпал догурярсыңыз;
демиңиз сизи ялмаян отдур.
[12] Халклар янып, күл боларлар,
кесилип, ода якылан тикенлер дек боларлар».
[13] Эй, узакдакылар, эденлерими эшидиң,
эй, якындакылар, гудратымы билиң!
[14] Сиондакы гүнәкәрлер довла дүшүп,
худайсызлар лерзана гелди:
«Хайсымыз ялмаян одуң башында
орнашып билерис?»
[15] Догручыл яшап, догры сөзлейәнлер
сүтем билен газанылан газанҗы йигренйәнлер,
элини пара алмакдан саклаянлар,
ган дөкүшиклиге гулак габартмаянлар,
яманлыга гөзлерини юмянлар
[16] белентликлерде яшарлар.
Гаялардакы галалар пеналары болар,
чөреклери берлер, тешне галдырылмазлар.

Аҗайып патышаның юрды

[17] Гөзүңиз патышаны гөзеллигинде гөрер,
узаклара узаян юрды гөрер.
[18] Пикириңде өңки ховплы гүнлер барада
ойланарсың:
«Салгыт топлан ниреде?
Пач йыгнан ниреде?
Диңлери санан ниреде?»
[19] Мундан бейләк выҗырдашян,
ят дилде геплейән
текепбир халкы гөрмерсиңиз.
[20] Байрамлар гечирилйән Сион шәхерине серет!
Гөзлериңиз асуда мекан,

† *Антларыны – кәбир голязмаларда шәхерлери*

сарсмаз чадыр болан Иерусалими гөрер,
онуң газыклары согрулмаз асла,
йүплериниң хич бири үзүлмез.
21 Гиң дерялардыр чешмелериң болан еринде,
шөхратлы Реб биз билен болар,
олардан не күрекли гәмилер,
не-де улы гәмилер гечер.
22 Реб бизиң казымыздыр,
бизиң канун чыкарыҗымыздыр,
Реб патышамыздыр,
Ол бизи халас эдер.
23 Гәмилериңиң йүплери чөзүлди,
богалдагы гайым саклап билмейәр,
елкени ачып билмеди.
Шонда көп олҗалар пайлашылар;
хатда агсаклар-да олҗа талаң салар.
24 Сион илатының хиҗиси: «Мен сыркав» диймез;
ол ерде яшаян халкың этмишлери өтүлер.

34-нҗи бап

Миллетлере гаршы хөкүм

34 Эй, миллетлер, голайрак гелиң-де, эшидиң!
Эй, халклар, диңләң!
Ер йүзи ве ондакы хер кес,
дүнйәдәкилер, онда дөрәнлериң бары эшитсин!
2 Реб миллетлере гахарланяр,
гошунларына гаршы газабы туташяр,
олары бүтинлей ёк эдер,
өлүме берер.
3 Өлүлери дашары ташланар,
маслыкларының ысы яйрар,
даглардан оларың ганы акар.
4 Гөгүң әхли гошунлары чүйрәр,
асман кагыз кимин дүйрленер;
әхли асман җисимлери
үзүм агаҗының япрагы дек,
инҗир агаҗының япрагы дек соларлар.
5 Гылыҗым гөклерде гандан ганды,
ине, гылыҗым Эдомың үстүне,
бүтинлей ёк этҗек халкымың үстүне
җеза үчин инер.
6 Реббиң гылыҗы гана буланандыр,
гузудыр овлакларың ганындан долудыр,
яг, гочларың бөврек ягы билен өртүлендир;
Реббиң Босрада гурбанлыгы бар,
Эдомда улы гыргын болар.
7 Ябаны гәвмишлер,
өкүзчелердир, гүйчли өкүзлер
ере серлер.
Юртлары гана эзилер,
топраклары яга.
8 Реббиң өч гүни,
Сионың ынҗамасындан ар алыш йылы болар.
9 Эдомың чешмелери эргин шепбиге
топрагы күкүрде,
юрды янып дуран шепбиге өврүлер.
10 Гиҗе-гүндиз сөнмез ол,
түссеси бакы түтәр,
несилден-несле чоларар ятар,
асырлар бойы ичинден хич ким гечмез.
11 Готанлар билен кирпилер Эдомы эеләрлер,
байгушлардыр гаргалар месген тутарлар онда,
Реб онуң үстүне алҗыраңңылык йүпүни,
вейранчылык йүпүни өлчемек үчин чекер.
12 Шалык сүрер ялы асылзадалары ёк инди,
әхли хөкүмдарлары хич инди.
13 Көшклеринде тикенлер,
галаларында читчитидир бүрмеклер гөгерер,
шагалларың меканына,
дүегушларың месгенине өврүлер.
14 Вагшы хайванлар сыртланлара душарлар,
даг гочлары хөвүрлерини чагырарлар,
гиҗеки җандарлар-да ол ерде орнашып,
дынч алмага ер тапарлар.
15 Ол ерде байгушлар хөвүртгеләп,
юмуртгалар ве чагалар,
олары өз саясына үйшүрерлер,
чайкеллер-де җүбүт-җүбүтден топланар.
16 Реббиң китабындан окап агтарың:
булардан хиҗиси-де кем болмаз,
хич бири өз җүбүтини йитирмез.
Муны Реб буюрды,
Онуң Рухы олары үйшүрди.
17 Олар үчин биҗе атды,
Өз эли билен юрды өлчәп пайлады,
Олар оны бакы эеләрлер,
ол ерде яшарлар несиллер бойы.

35-нҗи бап

Мукаддес ёл

35 Чөл-бееван ве гуры ер шатланар,
чөл гуванып, неркес кимин гүлләр.
2 Гүл-пүрчүк болар ол,
шатлыкдан, гуванчдан яңа нагма айдар.
Ливаның гөзеллиги,
Кармелиң, Шароның гөрки берлер оңа.
Олар Реббиң шөхратыны,
Худайымызың шан-шөхратыны гөрерлер.
3 Эҗиз голлара гуҗур бериң,
кувват бериң эҗиз дызлара.
4 Товшанйүреклилере:
«Гайрата галың! Горкмаң!
Ине, Худайыңыз өч алмага гелйәр,
Ол мынасып хак билен гелип,
сизи халас эдер» дийиң.
5 Шонда көрлериң гөзлери,

керлериң гулаклары ачылар;
[6] Агсаклар кейик кимин бөкҗекләрлер,
лал диллер шатлыкдан айдым айдарлар;
дүзден сувлар,
чөлден чешмелер чогуп чыкар;
[7] Гызгын гум ховдана,
тешне топрак сув булакларына өврүлер;
шагалларың месген тутан мейданына
гамыш, гаргы гамыш битер.
[8] Ол ерде шаёл болар,
оңа Мукаддес Ёл дийлер;
харам адам ондан гечмез,
ол диңе шол Ёла голай яшаянларыңкы болар,
хатда акмаклар-да ол ёлдан азашмаз.
[9] Арслан болмаз ол ерде,
йыртыҗы хайван ол ёла чыкмаз,
олар онда тапылмаз,
бу ёлдан диңе халас эдиленлер йөрәрлер.
[10] Реббиң азат эденлери ыза доланарлар,
айдым айдып, Сиона † гайдып гелерлер;
эбеди шатлыга говшар олар,
бегенчден, шатлыкдан доларлар,
гайгыдыр гам-гусса ёк болар.

36-нжы бап

Санхерип Иерусалими горкузяр

(2 Патышалар 18:13-37)

36 Хизкия патышаның шалыгының он
дөрдүнҗи йылында Ашур патышасы
Санхерип Яхуданың әхли галаларына гаршы хүҗүм
эдип, олары басып алды. [2] Ашур патышасы баш
везирини улы гошун билен Лакышдан Иерусалиме
Хизкия патышаның янына иберди. Ол гелип,
Чырпыҗы мейданының ёлундакы ёкаркы
ховданың янындакы ябың янында дурды. [3] Көшги
доландырыҗы Хилкияның оглы Элякым, Шебна
кәтип ве Асафың оглы Ёва – патышаның баш
эмелдары, оларың янына бардылар. [4] Баш везир
олара Хизкия шейле дийиң дийди: «Бейик Ашур
патышасы шейле дийяр: „Сен нәмә бил
баглаярсың? [5] Сен харбы укыбың ве гүйч-кувватың
гүррүңини эдйәрсиң, эмма олар бош сөзлердир.
Сен киме бил баглап, мениң гаршыма гозгалаң
туруздың? [6] Ине, сен дөвүк гамыш кысмы Мүсүре
бил баглаярсың. Эмма ким шол дөвүк гамша хаса
хөкмүнде сөенсе, шонуң элине батар. Мүсүр
патышасы фараон хем өзүне бил баглаянларың
хеммеси үчин-де шейледир. [7] Эгер сен маңа: ‘Биз
Худайымыз Реббе бил баглаярыс’ дийсең, онда
Хизкияның Яхуда ве Иерусалиме йүзленип: ‘Сиз
Иерусалимде шу гурбанлык сыпасының өңүнде
сежде эдиң’ дийип, онуң йыкан сеждегәхлери,
гурбанлык сыпалары Худайыңкы дәлми нәме?
[8] Инди гел-де, мениң җенабым Ашур патышасы
билен бәслеш. Эгер-де мен сизе ики мүң саны ат
берсем, сиз олара мүнмәге шонча адам тапып
билерсиңизми? [9] Онсоң сиз нәдип җенабымың иң
пес дережели серкердесини еңип билҗек? Сиз
сөвеш арабалары ве атлылары бар дийип, Мүсүре
бил баглаярсыңызмы? [10] Мунуң үстесине-де, сиз
мени бу юрды вейран этмәге Ребден ругсатсыз
гелендир өйдйәрсиңизми? Реб маңа шу юрдуң
үстүне чоз-да, оны дерби-дагын эт дийди“».
[11] Онсоң Элякым, Шебна ве Ёва баш везире
шейле дийдилер: «Хайыш эдйәрис, биз гулларың
билен өз дүшүнйән дилимизде – арамейче гүрлеш.
Бизиң билен яхудаларың дилинде гүрлешме,
диварың үстүндәки адамлар диңләп дурлар».
[12] Эмма баш везир олара шейле җогап берди:
«Җенабым мени бу сөзлери диңе җенабыңыза ве
сизе айтмак үчин ёлладымы нәме? Диварың
үстүнде отуран адамлара айтмак үчин хем
ёлламадымы эйсем? Олар хем сизиң ялы өз
тәретлерини ийип, өз пешевлерини ичерлер».
[13] Онсоң баш везир дик дуруп, бар сеси билен
гыгырып, яхуда дилинде гепледи. Ол: «Бейик
патыша болан Ашур патышасының сөзлерини
диңләң. [14] Патыша шейле дийяр: „Хизкия өзүңизи
алдатмаң, ол сизи халас эдип билмез“. [15] Хизкия:
„Реб бизи хөкман халас эдер ве бу шәхер Ашур
патышасының элине берилмез“ дийип, сизе Реббе
бил баглатмасын. [16] Хизкия гулак асмаң! Ашур
патышасы шейле дийяр: „Мениң билен ярашык
эдиң-де, мениң яныма гелиң. Шонда хер ким өз
үзүмчилигиниң хем-де инҗир дарагтының
мивесинден ийип, өз гуюсындан сув ичер. [17] Соңра
мен гелип, сизи өз юрдуңыза меңзеш бир юрда
алып барарын. Ол ер бугдай, шерап, чөрек,
үзүмлик меканыдыр“. [18] Хизкияның: „Реб бизи
халас эдер“ дийип, алдамакчы болян сөзлерине
гулак асмаң. Хайсы миллетлериң худайлары өз
юрдуны Ашур патышасының элинден халас
эдипдир? [19] Хамадың, Арпадың худайлары нireде?
Сепарвайымың худайлары нireде? Самарияның
худайлары олары мениң элимден халас
этдилерми? [20] Реббиң Иерусалими мениң элимден
халас эдери ялы, бу худайларың арасында өз
юртларыны мениң элимден халас эдени бармы?»
[21] Эмма халкдан сес чыкмады, оңа җогап гайтаран
болмады, чүнки Хизкия патыша: «Оңа җогап
гайтармаң» дийип табшырыпды. [22] Шейдип, көшги
доландырыҗы Хилкияның оглы Элякым, Шебна
кәтип ве Асафың оглы Ёва – патышаның баш
эмелдары дагы якаларыны йыртып, Хизкияның
янына гелип, оңа баш везириң сөзлерини айдып
бердилер.

† *Сион – бу Иерусалимиң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

37-нҗи бап

Хизкия патыша Ишаядан маслахат сораяр

(2 Патышалар 19:1-34)

37 Хизкия патыша Рабшаканың сөзлерини
эшиден-де, якасыны йыртып, җул гейнип,
Реббиң өйүне гитди. 2 Патыша көшги
доландырыҗы Элякымы, Шебна мүрзәни ве яшулы
руханылары Амозың оглы Ишая пыгамбериң
янына иберди. Хеммеси җул гейдилер. 3 Олар Ишая
пыгамбере шейле дийдилер: «Хизкия патыша
шейле дийййәр: „Шу гүн биз хасрат, җеза ве
рысвалык астындадырыс; бизиң ягдайымыз
кувваты болмадык гөврели аялың чага догурян
болшы ялыдыр. 4 Онуң алыхезрети Ашур
патышасының иберен баш везириниң дири
Худайы масгараламак үчин айдан сөзлерини,
белки, Худайың Реб эшидендир; Худайың Реб шол
сөзлери үчин олары җезаландырар. Инди аман
галан адамлар үчин дилег эт“».
5 Хизкияның хызматкәрлери Ишая пыгамбериң
янына геленлеринде, 6 Ишая пыгамбер олара
шейле дийди: «Җенабыңыза айдың, Реб шейле
дийййәр: „Ашур патышасының хызматкәрлериниң
Мени кемсидип айдан сөзлерини эшидениң үчин
олардан горкма. 7 Мен онуң ичине бир рух
иберерин велин, ол бир хабар эшидип, өз юрдуна
доланар. Мен оны өз юрдунда гылыч билен
өлдүрдерин“».

Ашур патышасының хайбаты

8 Баш везир Ашур патышасының Лакышдан
гайдандыгыны эшидип, ызына доланды. Ол
патышаның Либна галасына гаршы уршуп
йөрендигини гөрди. 9 Патыша Эфиопия патышасы
Тирхаканың өзи билен урушмага чыкандыгыны
эшиденде, ол Хизкияның янына чапарлар ёллады.
10 Ашур патышасы Яхуда патышасы Хизкия шейле
хабар иберди: «Бил баглаян Худайың „Иерусалим
Ашур патышасының элине берилмез“ дийип, сени
алдамасын. 11 Ашур патышасының әхли юртлары
бүтинлей ёк эдип, халкларың башына нә гүнлери
гетирендигини эшиденсиң. Инди сиз халас
эдилермикәңиз? 12 Ата-бабаларымың дерби-дагын
эден миллетлерини – Гозаны, Хараны, Ресепи ве
Теласарда болан Эден халкыны өз худайлары ата-
бабаларыңың элинден халас этдими? 13 Хамат,
Арпат ве Сепарвайым галаларының шалары,
Хенаның ве Ывахың шалары ниреде?»

Хизкияның дилеги

14 Хизкия хаты чапарларың элинден алып окады.
Онсоң ол Реббиң өйүне барып, хаты Реббиң
өңүнде ачып гойды. 15 Хизкия Реббиң хузурында
дилег эдип, шейле дийди: 16 «Эй, керупларың
үстүнде тагт гуран Ысрайыл Худайы Реб! Бүтин
дүнйәниң патышалыкларының Худайы Сенсиң, Сен
еке-тәксиң. Ери-гөги ярадан-да Сенсиң. 17 Я Реб,
гулак ас-да, эшит, я Реб, гөзлериңи ач-да гөр.
Санхерибиң дири Худайы масгаралап айдан
сөзлерини эшит. 18 Я Реб, хакыкатданам, Ашур
патышалары әхли миллетлери ве оларың
юртларыны вейран этдилер. 19 Шол миллетлериң
худайларыны ода атып якдылар, олар худайлар
дәлди. Олар адамларың агачдан ве дашдан ясан
бутларыды. 20 Инди, эй, Худайымыз Реб, бизи Ашур
патышасының элинден халас эт. Я Реб, гой, бүтин
дүнйәниң әхли патышалыклары Сениң еке-тәк
Худайдыгыңы билсинлер».

Ишая Ашур патышасы барада пыгамберлик эдйәр

21 Онсоң Амозың оглы Ишая пыгамбер шейле
сөзлер билен Хизкияның янына адам иберди:
«Ысрайыл Худайы Реб шейле дийййәр: „Ашур
патышасы Санхерип барада дилег эдендигиң үчин,
22 Реббиң ол барада айдан сөзлери шудур:
Сион бой гызы
йигренч билен сени кемсидйәр,
Иерусалим гызы †
сениң үстүңден гүлйәр.
23 Сен кими масгаралап, киме дил етирдиң?
Кимиң гаршысына сесиңе бат берип,
киме улумсылык билен габак галдырдың?
Ысрайылың Мукаддесине!
24 Хызматкәрлериң үсти билен
Таңрыны масгаралап,
шейле дийдиң:
‘Биртопар сөвеш арабаларым билен
дагларың үстүне чыкдым,
Ливаның җүммүшине бардым,
онуң иң узын кедр агачларыны,
гөзел серви агачларыны чапдым.
Мен онуң иң бейик депесине,
гүр җеңңелине барып етдим.
25 Мен гуюлар газып,
сувуны ичдим.
Мүсүриң әхли деряларыны,
өз дабаным билен гуратдым’.
26 Эшитмедиңми нәме сен
озалдан шу нетиҗә геленими?
Гадымдан бәри муны йүрегиме дүвүп йөрдүм,
инди шу гүн оны амала ашырярын,
сен галалары вейран эдерсиң,
харабачылыга өврерсиң.

---

† *Сион бой гызы... Иерусалим гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

[27] Бу галаларың илаты эҗизди,
алҗырап ховсала дүшдүлер.
Олар мейдан өсүмликлериниң,
мымык гөк майсалыкларың,
тамың үстүндәки отларың,
өсмәнкә гурап ёк болшы дек болдулар.
[28] Эмма сениң отурып-туршуңы,
гирип-чыкышыңы,
Маңа гаршы дызайшыңы билйәрин.
[29] Мениң гаршыма дызанлыгың,
гопбамсылыгың
гулагыма гелип етендиги үчин,
бурунлыгымы бурнуңа,
агыззырыгымы-да агзыңа дакып,
сени гелен ёлуң билен
ызыңа уградарын Мен“».
[30] Ишая Хизкия шейле дийди: «Сениң үчин аламат
шудур: „Шу йыл ве гелҗек йыл сиз өзи битен зады
иерсиңиз, үчүнҗи йыл болса өзүңиз экип,
хасылыны оруп алың ве үзүм багларыны отурдың-
да, шоларың мивелерини ийиң. [31] Яхуда
несиллериниң гутулып аман галанлары ене-де
ашакда көк уруп, ёкарда миве берерлер. [32] Аман
галанлар Иерусалимден, халас боланлар Сион
дагындан чыкып гелерлер. Бу Хөкмүрован Реббиң
ыхласы билен амала ашар“».
[33] Реб Ашур патышасы барада шейле дийййәр: «Ол
бу шәхере гирмез, ок атмаз, бу шәхериң
гаршысына галканлы чыкмаз ве шәхериң
диварына яплап япгыды дикмез. [34] Ол гелен ёлы
билен ызына гайдар, бу шәхере гирмез. Муны Мен
– Реб айдяндырын. [35] Мен бу шәхери Өзүмиң хем-
де гулум Давудың хатырасы үчин горап, оны халас
эдерин».

Санхерибиң өлүми
(2 Патышалар 19:35-37)

[36] Реббиң перишдеси гидип, ашурлыларың
дүшелгесинде йүз сегсен бәш мүң адамы өлдүрди.
Эртеси даңдан туруп гөрселер, ол ери җесетден
долы экен! [37] Ашур патышасы Санхерип дүшелгәни
ташлап, өйүне гитди. Ол Ниневә гелип, шол ерде
галды. [38] Санхерип өз худайы Нисрокың
бутханасында оңа сежде эдип дурка, огуллары
Адраммелек билен Саресер какаларыны гылыч
билен өлдүрдилер-де, Арарат юрдуна гачып
гитдилер. Онсоң онуң ерине оглы Эсархадон
патыша болды.

38-нҗи бап

Хизкияның хассалыгы
(2 Патышалар 20:1-8)

38 Шол дөвүрлерде Хизкия кеселләп, өлүм
яссыгында ятырды. Амозың оглы Ишая
пыгамбер онуң янына гелип: «Реб шейле дийййәр:
„Өйүңдәкилере весъет эт, чүнки сен өлерсиң, сен
бу кеселден гутулмарсың“» дийди. [2] Онсоң Хизкия
йүзүни дивара тарап өврүп, Реббе дилег эдип:
[3] «Саңа ялбарярын, я Реб, мениң Саңа бүтин
калбым билен вепалы боланымы хем-де Сениң
назарында догры ишлери эденими ятла» дийди.
Хизкия соҗап-соҗап аглады.
[4] Шондан соң Ишая пыгамбере Реббиң шу сөзи
аян болды: [5] «Гит-де, Хизкия шейле дий: „Атаң
Давудың Худайы Реб: ‘Сениң дилегиңи эшитдим,
гөзяшларыңы гөрдүм. Мен сениң өмрүңи он бәш
йыл узалдарын. [6] Мен сени ве бу шәхери Ашур
патышасының элинден халас эдерин. Мен
Иерусалими горарын’ дийййәр дий“».
[7] Реб берен вадасыны ерине етирер. Ребден саңа
аламат шудур: [8] «Ине, Мен Ахазың басганчагына
дүшен көлегәни он әдим ыза сүйшүрерин».
Шейдип, Гүн дүшмели ериндэн он әдим ыза
чекилди. [9] Яхуда патышасы Хизкия кеселинден
гутуландан соң шулары язды:
[10] «„Өмрүмиң иң ягшы чагында,
мен гитмели;
өлүлер дүнйәсиниң дервезелериндэн гирип,
галан йылларымдан махрум эдилдим“ дийдим.
[11] „Дирилер юрдунда Ребби гөрмерин.
Бу дүнйәде яшаянлар кимин
ынсана гөзүм дүшмез мундан артык“ дийдим.
[12] Өйүм чопаның чадыры кимин
согрулып, элимден алынды.
Өмрүми докмачы кимин кесдим,
Реб мени эришден кесди;
бир гүнүң ичинде соңума чыкдың.
[13] Эртире ченли сабырсызлык билен гарашдым;
ол арслан кимин бар сүңклерими дөвди;
бир гүнүң ичинде соңума чыкдың.
[14] Гарлавач, дурна кимин гыгырдым,
гумры кимин иңледим,
гөзлерим гөге бакмакдан ядады.
Я Реб, мен зулум ичинде,
дадыма етиш!
[15] Нәме диейин?
Мениң билен геплешен,
муны эден Ребдир,
калбымың хасратлыдыгы зерарлы
өмүрбойы песпәл гезерин.
[16] Я Реб, ынсанлары яшадян Сенсиң,

мени-де Сен яшадярсың,
мени сагалт, мени яшат!
17 Чекен әҗирим-әзъетим
өз хайрыма болды;
мени сөендигиң үчин
җанымы хеләкчилик чукурындан сакладың,
әхли гүнәлерими аркаңа атдың.
18 Өлүлер дүнйәси Саңа шүкүрлер айтмаз,
өлүм Саңа өвгүлер айтмаз,
Сениң вепалылыгыңа
умыт баглап билмезлер
габра инйәнлер.
19 Бу гүн мениң эдишим ялы,
дирилер, диңе дирилер
Саңа шүкүр эдйәрлер,
аталар перзентлерине
Сениң вепалылыгыңы билдирйәрлер.
20 Реб мени халас эдер,
бүтин өмрүмиз бойы Реббиң өйүнде
киришли саз гураллары билен
нагмалар айдарыс».
21 Ишая пыгамбер Хизкияның хызматкәрлерине:
«Енҗилен инҗир гетириң-де, оны патышаның
чыбанының үстүне япың. Шондан соң ол сагалар»
дийипди. 22 Хизкия Ишая пыгамберден: «Үчүнҗи
гүни мениң Реббиң өйүне барҗакдыгыма нәме
аламат болар?» дийип сорапды.

39-нҗы бап

Бабылдан гелен чапарлар

(2 Патышалар 20:12-19)

39 Шол дөвүрде Бабыл патышасы Баладаның
оглы Меродакбаладан Хизкия патышаның
кеселләндигини ве сагаландыгыны эшидип, оңа
векиллеринден хатлар билен пешгеш ёллады.
2 Хизкия Бабыл патышасының векиллерини
шатлык билен кабул этди; олара хазынасындакы
күмшүни, алтыныны, хошбой ыслы затларыны,
гымматбаха ягларыны, яраг горханасыны хем-де
аммарларындакы затлары гөркезди. Ол
көшгүндәки ве бүтин патышалыгындакы затларың
барыны векиллере гөркезди. 3 Онсоң Ишая
пыгамбер Хизкия патышаның янына гелип, ондан:
«Бу адамлар саңа нәме дийдилер? Олар сениң
яныңа ниреден гелдилер?» дийип сорады. Хизкия
хем: «Олар узак юрт Бабылдан гелдилер» дийип
җогап берди. 4 Ишая: «Олар сениң көшгүңде
нәмелер гөрдүлер?» дийип, Хизкиядан сорады.
Хизкия: «Олар мениң көшгүмдәки затларың
әхлисини гөрдүлер. Аммарларымда олара
гөркезилмедик задым галмады» дийип җогап
берди.
5 Онсоң Ишая пыгамбер Хизкия шейле дийди:
«Хөкмүрован Реббиң сөзүни эшит: 6 „Бир гүн сениң
көшгүңдәки затларың хеммеси ве ата-
бабаларыңың тә шу гүне ченли йыгнан
затларының бары Бабыла әкидилер, екеҗе зат хем
галдырылмаз. 7 Сениң өз багрыңдан өнен
огулларың Бабыла сүргүн эдилип, шол ерде
патышаның көшгүнде агталар боларлар“». 8 Онсоң
Хизкия Ишая пыгамбере: «Реббиң сениң үстүң
билен айдан сөзи ягшы сөздүр» дийди. Хизкия:
«Мениң дөврүмде асудалык ве ховпсузлык болар»
дийип пикир эдйәрди.

40-нҗы бап

Худайың халкы көшешдирилйәр

40 Худайыңыз: «Теселли бериң,
халкыма теселли бериң» дийййәр.
2 Иерусалиме мылайым сөзлери айдың:
сөвеш мөхлетиниң гутарандыгыны,
языкларының гечилендигини,
гүнәлериниң җезасыны Реббиң элинден
ики эссе эдип аландыкларыны ыглан эдиң.
3 Бир сес гыгыряр:
«Сәхрада Реббе ёл тайынлаң,
чөлде Худайымыз үчин ёда дүзләң.
4 Әхли дерелер бейгелдилер,
әхли даглар ве депелер песелдилер,
аңңат ерлер текизленер,
бейикли-песли ерлер дүзлүге өврүлер.
5 Шонда Реббиң шөхраты аян болар,
әхли ынсанлар оны бирликде гөрерлер,
муны айдян Ребдир».
6 «Җар эт!» дийййәр бир сес.
Мен: «Нәмәни җар этмели?» дийдим.
Әхли ынсанлар отлук киминдир,
оларың гөзеллиги мейдан гүли киминдир.
7 Реб демини үфләнде,
от гураяр, гүл соляр.
Хакыкатдан хем, халк отлукдыр.
8 От гураяр, гүл соляр,
эмма Худайымызың сөзи эбеди галяр.
9 Эй, Сион, хош хабар,
бейик дага чык!
Эй, Иерусалим, хош хабар,
сесиңи батлы гаталт!
Сесиңи батландыр, горкма;
Яхуда шәхерлерине:
«Ине, Худайыңыз!» дийиң.
10 Ине, Хөкмүрован Реб гүйҗи билен гелйәр,
Ол гудрат билен хөкүм сүрйәр,
байрагы янындадыр,
лайык хакы өңүндедир.
11 Ол сүрүсини чопан кимин бакяр,

гузулары Өз элине аляр,
олары гөтерип, багрына басяр,
эне гоюнлара ёл гөркезйәр.

Реббе тай ёк

12 Сувлары гошавуҗы билен,
гөклери гаршы билен өлчән ким?
Ериң тозуны өлчеге салан,
Байырлары терезиде,
даглары гапанда чекен ким?
13 Реббиң Рухуна ким акыл етирди?
Ким Оңа маслахат берип билди?
14 Акыл үчин Ол кимден маслахат сорады?
Адалат ёлуны Оңа өвреден ким?
Оңа билим берип,
пайхас ёлуны гөркезен ким?
15 Ине, миллетлер ягыш дамҗасы кимин,
терезилердәки тоз кимин сайыляр,
Ол адалары тоз дейин әкидйәр.
16 Ливан җеңңелиниң одуны етерлик болмаз,
маллары якма гурбанлыга азлык эдйәр.
17 Әхли миллетлер Онуң өңүнде хич затдыр,
олары хич зат хасаплап, бошлукдан-да пес сайяр.
18 Онда Худайы киме меңзедйәрсиңиз?
Хайсы меңзетмәни уланярсыңыз Онуң үчин?
19 Бутумы? Оны бир хүнәрмент гуйяр,
зергәр оны алтына гаплаяр,
онуң үчин күмүш зынҗыр ясаяр.
20 Бейле гурбанлыга гурбы чатмаян киши,
бир чүйремез агаҗы сайлаяр.
Мәкәм отурдылан бут ясатҗак болуп,
өкде уссаның гөзлегине чыкяр.
21 Билмейәрмисиңиз? Эшитмедиңизми?
Сизе башдан айдылмадымы?
Дүнйә ярадыланы бәри дүшүнмедиңизми?
22 Земин гүммезинде отурян Олдур,
ерде яшаянлар чекиртгелер киминдир,
гөклери перде кимин герип,
яшамак үчин чадыр кимин язян Олдур.
23 Шазадалары хич эдйән,
дүнйәниң хөкүмдарларыны
пуҗа чыкарян Олдур.
24 Олар экилип, сепилип,
балдаклары ере зордан көк уран дессине,
Реб демини үфлейәр, олар гураярлар,
харасат олары саман дек совуряр.
25 «Мени киме меңзедерсиңиз?
Ким Маңа тай гелер?»
Муны Мукаддес Болан диййәр.
26 Гөзлериңизи гөге тарап галдырың,
Булары ярадан ким?
Реб гөкдәки гошунлары
екеме-еке чыкаряр,
атларыны тутуп, чагыряр,
Онуң зор гүйҗүне,
бейик гудратына гөрә
оларың хич бири кемлик этмейәр.
27 Нәме үчин, эй, Якуп, эй, Ысрайыл:
«Ёлум Реббе аян дәлдир,
Худайым хакыма дыкгат бермеди» диййәрсиңиз?
28 Билмейәрсиңизми? Эшитмедиңизми?
Реб – эбеди Худай,
ериң әхли күнҗегиниң Ярадыҗысы.
Ол эҗизлейән я-да ядаян дәлдир,
Онуң дүшүнҗесине акыл етмез.
29 Ол эҗизлери кувватландыряр,
меҗалсызларың гүйҗүни артдыряр,
30 Хатда яшлар-да ысгындан гачып, ядаярлар,
яш йигитлер-де бүдрәп, йыкылярлар.
31 Эмма Реббе умыт баглаянлар
тәзеден гүйч топларлар,
бүргүтлер дек ганат яйып беленде галарлар,
йүврерлер, йөне ядамазлар,
йөрәрлер, йөне ысгындан гачмазлар.

41-нҗи бап

Реб Ысрайыла медет берйәр

41 «Эй, адалар, Мениң хузурымда дымың,
халклар тәзеден гүйч топласынлар,
олар якына гелип, геплесинлер;
хөкүм үчин биле топланалың.
2 Гүндогардан догры адамы аяга галдыран ким?
Оны хызматына чагыран ким?
Миллетлери онуң элине берйәр,
патышалары аяк астында эзйәр,
олары гылыҗы билен тозана,
соврулан самана өврүйәр яйы билен.
3 Ковалаяр олары,
саг-аман гечйәр
аяк басмадык ёдасындан.
4 Башдан несиллери чагырып,
булары эден, тамамлан ким?
Мен – Реб олар билен илкибашдан болдум,
ахырда хем олар билен болҗак Мендирин.
5 Адалар муны гөрүп, горкярлар,
ериң аңры учлары титрешйәрлер,
олар якынлашып гелйәрлер.
6 Херси бейлекисине көмек эдйәр,
бири-бирине: „Батыр бол!“ диййәр.
7 Хүнәрмент зергәри,
чекич билен текизлейән
сандала уряны рухландыряр.
Кебширлейиш хакда: „Бу говы болды“ диййәр;
гозганмаз ялы чүй билен беркидйәр.
8 Эмма сени, эй, бендәм Ысрайыл,
Өз сайланым Якуп,

достум Ыбрайымың несиллери,
9 ериң аңры уҗундан топладым,
узак ерлерден чагырып:
„Сиз Мениң бендәмсиңиз,
Мен сизи сайладым, терк этмедим“ дийдим.
10 Горкмаң, сизиң билендирин Мен,
хедер этмәң, Худайыңыздырын Мен,
сизе гүйч берерин, ярдам эдерин,
садык саг голум билен сөйгет берерин.
11 Сизе гаршы газапланянларың әхлиси
утандырылар, иле рысва эдилер.
Хич зат дек ёгалып гидерлер
сизе гаршы чыкянлар.
12 Душманларыңызы
тапып билмерсиңиз
агтарарсыңыз-да,
хич затча болман ёгалып гидерлер
сизе гаршы чыкянлар.
13 Худайыңыз Мен – Реб
саг элиңизден тутарын,
сизе: „Горкмаң, ярдам эдерин“
диййән Мендирин.
14 Эй, ер гурчугы Якуп,
эй, Ысрайыл адамлары, горкмаң!
Сизе көмек эдерин.
Муны Мен – Реб,
Ысрайылың Мукаддеси, Пенакәриңиз айдяндыр.
15 Ине, Мен сизи йити, тәзе, дишли
дөвек гуралы этдим;
сиз даглары дөверсиңиз, оврадарсыңыз,
байырлары саман чөпи кимин эдерсиңиз.
16 Сиз олары соврарсыңыз,
шемал олары учурып әкидер,
харасат олары пытрадар.
Онсоң сиз Ребде шатланарсыңыз,
Ысрайылың Мукаддесинде шөхратланарсыңыз.
17 Гарыплар, мәтәчлер сув агтарярлар,
йөне сув ёк;
тешнеликден кепейәр агызлары,
Мен – Реб олара җогап берерин,
Ысрайыл Худайы Мен олары терк этмерин.
18 Мен ачык депелерден дерялар,
дерелериң ортасындан булаклар акдырарын;
чөли көле, гуры ери
сувлы чешмелере өврерин.
19 Чөлде кедр, акация, мирт,
зейтун агачларыны отурдарын,
сервини, чынары, арчаны сәхрада биле дикерин.
20 Онсоң хеммелер
муны Реббиң элиниң эдендигини,
Ысрайылың Мукаддесиниң ярадандыгыны
гөрерлер, билерлер,
акыл етирерлер, дүшүнерлер».

Бутлар бидерекдир

21 Реб: «Даваңызы айдың» диййәр,
Якубың Патышасы: «Субутнамаңызы гетириң»
диййәр.
22 «Бутларыңызы гетириң,
гой, олар нәме болҗагыны айтсынлар,
ойланып, соңуны билеримиз ялы
гечмишде боланлары аян этсинлер,
я-да болҗак затлары бизе хабар берсинлер.
23 Сизиң худайлардыгыңызы билеримиз ялы,
бизе мундан соң болҗак затлары билдириң;
горкуп, хедер эдеримиз ялы,
я ягшылык, я-да яманлык эдиң.
24 Эмма сиз хич затсыңыз,
ишлериңиз-де бидерек;
сизи сайлан йигренҗидир.
25 Мен демиргазыкдан бирини өҗүкдирдим,
ол гелйәр,
гүндогардан адымы тутуп чагырян бири.
Ол күйзегәриң тойны депелейши кимин
хөкүмдарлары палчык кимин депеләр.
26 Биз билер ялы, ким муны башлангычдан ыглан
этди?
„Ол мамла“ диеримиз ялы, ким өңүнден хабар
берди?
Хич ким хабар бермеди, хич ким җар этмеди,
хич ким сөзлериңизи эшитмеди.
27 Илки Сиона: „Ине, олар!“ дийип аян этдим,
Иерусалиме хабарчы ёлладым.
28 Серетдим, йөне хич ким ёк,
араларында маслахатчы ёк,
сорагыма җогап берҗек ёк.
29 Ине, оларың хеммеси галп,
ишлери хич затдыр,
бутлары бош елдир».

42-нҗи бап

Реббиң бендеси

42 Ине, Мениң голдаян бендәм,
гөвнүхош болуп сайланым;
Рухумы оңа бердим,
ол миллетлере адалат гетирер.
2 Ол гыгырмаз, сесини гаталтмаз,
сеси көчелерде асла яңланмаз.
3 Енҗилен гамшы дөвмез,
түтейән пелтәни сөндүрмез,
садыклык билен адалат гетирер.
4 Эҗизлемез, рухдан дүшмез ол,
ер йүзүнде адалаты беркидйәнчә,
адалар онуң кануныны гарашарлар.
5 Гөклери ярадып, олары герен,
ери ве ондакылары яян,

ондакы ынсанлара дем берен,
онда гезйәнлере җан берен Худай
шейле диййәр:
6 «Мен – Реб сени догрулык билен чагырдым,
элиңден тутуп, горарын сени,
халка әхт хөкмүнде берерин сени,
Сени миллетлере нур эдерин.
7 Көр гөзлери ачмак,
туссаглары туссаглыкдан,
зулматда отуранлары зынданданд
азат этмек үчин сени халка әхт,
миллетлере нур эдерин.
8 Мен Ребдирин. Бу Мениң адымдыр;
шөхратымы башга хич кесе,
өвгүлерими бутлара бермерин.
9 Ине, өңки затлар амала ашды,
Мен тәзе затлары ыглан эдйәрин;
йүзе чыкмаздан өң
олары сизе аян эдйәрин».

Реббе өвги айдымы

10 Эй, деңиз сыяхатчылары, деңзиң ичиндәкилер,
адалар ве онда яшаянлар,
Реббе тәзе айдым айдың,
ериң аңры уҗундан өвгүлер айдың!
11 Чөл ве онуң шәхерлери,
кедарлыларың яшаян обалары
сесини гаталтсын!
Селаның илаты шатлыкдан айдым айтсын,
дагларың башындан гыгырышсынлар!
12 Олар Ребби шөхратландырып,
адаларда Оңа өвгүлер айтсынлар.
13 Реб пәлван дек өңе гидйәр,
уршуҗы кимин газабыны артдыряр,
гыгырып, сөвеш награсыны чекйәр,
душманларындан үстүндигини гөркезйәр.

Реб өз халкыны халас эдйәр

14 Мен узак вагтлап дымдым,
үмсүм болуп, Өзүми сакладым;
инди догурян аял дек чыгырарын,
соҗап дем аларын.
15 Даглары, байырлары вейран эдерин,
әхли өсүмликлерини гурадарын,
дерялары адалара өврерин,
ховданлары гурадарын.
16 Көрлери билмейән ёлларындан әкидерин,
идерин таныш болмадык ёдаларындан,
өңлеринде гараңкылыгы ягтылыга,
чаркандаклы ерлери текиз ере өврерин.
Мендирин булары этҗек,
олары терк этмерин.
17 Ойма бутлара бил баглап,
гуйма бутлара: «Худайларымыз сизсиңиз»
диййәнлер ызларына улы утанч билен
дөндерилер.

Көр ве кер Ысрайыл

18 Эй, керлер эшидиң!
Эй, көрлер, середиң, гөрүң!
19 Бендәмден башга ким көр?
Ким ёллан хабарчым дек кер?
Ким Маңа багыш эдилен дек көр?
Я Реббиң бендеси кимин көр?
20 Ол көп затлары гөрйәр,
эмма үнс бермейәр,
гулаклары ачык, йөне эшитмейәр.
21 Өз догрулыгы зерарлы
кануныны бейгелтмек, шөхратландырмак
Реббе ярады.
22 Эмма бу даган, таланан халкдыр.
Әхлиси говакларда дузага дүшен,
Туссагханаларда гизленен;
олар олҗа болдулар, халас эдйән ёк.
Таландылар, «Ызына гайтар!» диййән ёк.
23 Араңызда муңа гулак гойҗак,
гелҗекде үнсли диңлеҗек бармы?
24 Якубы талаңчылара,
Ысрайылы гаракчылара берен ким?
Бу гаршысына гүнә эден Реббимиз дәлмиди?
Олар Онуң ёлундан йөремек ислемедилер,
Онуң канунына гулак асмадылар.
25 Мунуң үчин Ол ловлаян газабыны,
залым уршы үстлеринден индерди;
олары хемме тарапдан отлады,
эмма олар шонда-да дүшүнмедилер,
олары якды, йөне үнс бермедилер.

43-нҗи бап

Ысрайылың Халасгәри

43 Эмма инди, эй, Якуп, сени ярадан,
эй, Ысрайыл, сени дөреден
Реб шейле диййәр:
«Горкма, чүнки Мен сени азат этдим,
адыңы тутуп чагырдым, сен Мениңкисиң.
2 Сениң билен боларын сувлардан гечениңде,
дерялардан гечениңде, сени гарк этмез олар,
одуң ичинден йөрәниңде янмарсың,
ялын якмаз сени.
3 Мен сениң Худайың Реб,
Ысрайылың Мукаддеси, сениң Халасгәриң.
Мен саңа төлег хөкмүнде Мүсүри,
сениң ериңе Эфиопияны, Себаны бердим.
4 Назарымда эзиз, гадырлы болуп,
сени сөййәндигим үчин,
сениң өвезиңе адамлар,

халклар берерин җаныңың дерегине.
5 Горкма, Мен сениң билендирин;
перзентлериңи гүндогардан,
сени гүнбатардан гетирерин.
6 Демиргазыга: „Олары бер“,
гүнорта: „Олары саклама“ диерин;
огулларымы узакдан,
гызларымы ериң четлеринден,
7 Маңа дегишли болан хер кеси,
Өз шөхратым үчин ярાданымы,
шекил берип дөреденими гетир.
8 Гөзли көрлери,
гулаклы керлери өңе чыкар.
9 Әхли миллетлер бир ере йыгнансын,
халклар топлансын,
оларың арасында ким муны ыглан этди?
Хайсысы болуп геченлери өңден билдирди?
Гүвәлерини гетирип, өзлерини акласынлар,
башгалар эшидип: „Бу догры“ дийсинлер.
10 Сиз Мениң шаядымсыңыз,
муны Мен – Реб айдяндырын.
Өз сайлан бенделеримсиңиз,
Сиз Мени билип, Маңа ынам эдиң,
Мениң Шолдугыма дүшүниң,
Менден өң хич худай болан дәлдир,
Менден соң-да хиҗиси болмаз.
11 Мен, диңе Мен Ребдирин,
Менден башга Халасгәр ёкдур.
12 Мен ыглан этдим, халас этдим, аян этдим,
араңызда башга худай ёк;
сиз Мениң шаятларым.
Муны Мен – Реб айдяндырын.
13 Овалдан бәри Мен Олдурын.
Элимден халас эдип билҗек ёкдур.
Мениң эденими ятырып билҗек бармы?»
14 Пенакәриңиз, Ысрайылың Мукаддеси
Реб шейле дийййәр:
«Сизиң хатыраңыза Бабыла лешгер ёллап,
әхли бабыллылары гачгаклар хөкмүнде
буйсанян гәмилеринде гетирерин.
15 Сизиң Мукаддесиңиз, Ысрайылы Ярадан,
Патышаңыз Реб Мендирин».
16 Деңизден ёл,
чуң сувлардан ёда ачяр Реб,
сөвеш арабалары, атлары,
гошунлары сөвешиҗилери билен чыкаряр Ол;
олар йыкылып, галып билмейәрлер,
өчүрилйәрлер, пелтелер дек сөндүрилйәрлер.
Булары эдйән Реб шейле дийййәр:
18 «Ятламаң өтен затлары,
көне затлара үнс бермәң.
19 Ине, Мен бир тәзе зат эдйәрин,
ол хәзир башлаяр, гөрмейәрмисиңиз?
Мен чөлде ёл,
сәхрада дерялар эмеле гетирерин.
20 Ябаны хайванлар,
шагаллардыр дүегушлар
Мени хорматларлар.
Мен Өз сайлан халкымы
гандырмак үчин чөлде сувлар,
сәхрада дерялар билен үпҗүн этдим.
21 Маңа алкыш айтсынлар дийип,
Өзүм үчин яратдым бу халкы.
22 Эмма сен, эй, Якуп,
чагырмадың Мени,
эй, Ысрайыл, Менден ирдиң сен!
23 Гоюнларыңызы гетирмедиңиз Маңа
якма гурбанлык үчин,
гурбанлыкларыңыз билен Мени сыламадыңыз.
Садакалары сизе агыр йүк этмедим,
якымлы ыслы түтетги билен иризмедим.
24 Хошбой ыслы гамыш сатын алмадыңыз Маңа,
гурбанлыкларыңызың ягындан доюрмадыңыз,
гүнәлериңиз билен Маңа йүк болдуңыз гайтам,
этмишлериңиз билен Мени ириздиңиз.
25 Өз хатырам үчин
языкларыңызы өчүрйән Мендирин,
Мен гүнәлериңизи ятламарын.
26 Маңа ятлат!
Гел, билеликде давалашалың,
акланар ялы
делиллериңи айт.
27 Илкинҗи атаңыз гүнә этди,
төвеллачыларыңыз гаршыма чыкдылар.
28 Мунуң үчин биабрай этдим
ыбадатхананың руханыларыны,
Якубы долы вейранчылыга,
Ысрайылы рысвалыга хөкүм этдим».

44-нҗи бап

Ысрайыллар Худайың сайлан халкыдыр

44 «Эмма инди, эй, бендәм Якуп,
сайлан Ысрайылым, гулак гой!
2 Сени ярадан, ятгыда сизе шекил берен
Мен Реб геплейәрин.
Горкма, эй, бендәм Якуп,
ягны сайланым Ешурун!
3 Мен сувсуз топрага сувлар дөкерин,
гуры ерлере чешмелер акдырарын;
несиллериңиң үстүне Рухумы,
перзентлериңиң үстүне берекедими дөкерин.
4 Олар гөк ййаладакы отлар кимин,
акар сувлар якасындакы
сөвүтлер кимин бой аларлар.
5 Бири: „Мен Реббиңки“ диер,
бейлекиси өз адына Якуп дакар,
ене бири: „Реббиңки“ дийип язар элине,

өзүни Ысрайыл дийип атландырар».
6 Ысрайылың Патышасы ве Пенакәри Реб,
Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Мен илкинҗи ве ахыркыдырын,
Менден башга худай ёкдур.
7 Маңа меңзейән бармы? Ол аян этсин,
гадымы халкы беркарар эделим бәри
болуп геченлери айдып берсин ол;
гелҗек затлары ыглан этсин,
инди болҗак затлары хабар берсин.
8 Горкмаң, эйменмәң,
Саңа овалдан айтмадыммы,
билдирмедимми нәме?
Сиз Мениң шаятларым!
Худай бармы Менден башга?
Башга Гая ёкдур,
хич бирини билмейәрин».

Бутпаразлыга гаршы пыгамберлик

9 Бут ясаянларың бары бидерекдир,
олара яраян затлар пейдасыздыр,
оларың шаятлары не гөрйәр, не-де зат билйәр.
Утанҗа галдырылар олар.
10 Дерде яравсыз худайы,
я гуйма буты ким ясаяр?
11 Ине, онуң әхли ёлдашлары утандырылар,
хүнәрментлериң өзлери адамлардыр.
Әхлиси йыгнанышып, әхлиси биле дурсунлар;
довла дүшер олар, утанҗа галар.
12 Демирчи гуралыны алып,
онуң билен көзде ишлейәр;
ол бута чекич билен шекил берйәр,
гүйчли голы билен онуң үстүнде ишлейәр.
Ол аҗыгып, гүйчден гачяр;
сувсузлыкдан меҗалсыз боляр.
13 Агач уссасы йүп билен өлчейәр,
галам билен беллик эдйәр,
төрпи билен шекил берйәр,
исгене билен беллейәр.
Бутханада гоймак үчин
буты адам шекилли ясаяр,
ынсан гөзеллигине гөрә ясаяр.
14 Ол кедр агачларыны кесйәр,
серви ве дуб агачларыны аляр.
Токайың агачларындан бирини сайлаяр,
дагдан агаҗыны отурдяр, ягыш оны өсдүрйәр.
15 Агач ынсана одун боляр,
ол гетирен одуны билен хем йылыняр,
одуны якып, чөрек биширйәр.
Шейле хем өзүне бир таңры ясап,
ыбадат эдйәр оңа,
бут ясап, сежде эдйәр оңа.
16 Одунларың ярысыны якып,
одуң үстүнде кебап биширйәр,
ондан ийип дойяр.
Ол йылнып, шейле диййәр:
«Ине, йылындым,
алавың ховруны дуйдум!»
17 Галанындан болса бир таңры ясаяр,
өзүне бут ясап, сежде эдйәр оңа,
ыбадат эдйәр, дилег эдип, шейле диййәр:
«Мени халас эт, мениң таңрымсың сен!»
18 Олар хич зат билмейәрлер, дүшүнмейәрлер,
чүнки гөрмесинлер дийип гөзлери,
дүшүнмесинлер дийип йүреклери багланды.
19 Хич ким ойланып гөрмейәр,
«Одуның ярысыны якдым,
көзүне чөрек биширдим,
этден кебап эдип ийдим,
инди галанындан йигренҗи зат ясайынмы?
Бир бөлек агаҗа сежде эдейинми?»
диер ялы акыл-пайхас ёк.
20 Күли хөрек эдинйәрлер
алданан калплары азашдыряр олары,
җанларыны халас эдип билмейәрлер,
«Саг элимдәки зат ялан дәлми?» дийип
билмейәрлер.

Реб – Ярадан ве Халасгәр

21 «Булары ятла, эй, Якуп,
эй, Ысрайыл, сен мениң бендәмсиң;
сиз мениң бендәмсиңиз, Мен яратдым сизи,
эй, Ысрайыл, Мен сени унутмарын.
22 Языкларыңызы булут кимин,
гүнәлериңизи думан кимин айрарын.
Маңа долан, чүнки Мен сизи ызыңыза алдым».
23 Айдым айдың, эй, гөклер,
чүнки муны Реб этди;
гыгырышың, эй, ериң чуңлуклары;
эй, даглар, җеңңел ве ондакы агачлар
шатлыкдан айдым айдың,
чүнки Якубы Реб азат этди,
Ысрайылда Өзүни шөхратландырды.
24 Сизе ятгыда шекил берен Пенакәриңиз
Реб шейле диййәр:
«Әхли заты ярадан,
гөклери еке Өзи яйрадан,
ялңыз Өзи ери язан,
25 галп пыгамберлериң аламатларыны пуҗа
чыкарян,
палчылары акмак эдйән,
акылдарлара зарба берип,
билйәнлерини самсыклыга өврйән,
26 бендесиниң сөзүни тассыклаян,
илчилериниң айданларыны амала ашырян,
Иерусалиме: „Илатлы боларсың!“,

Яхуда шәхерлерине: „Булар тәзеден гурлар,
харабаларыңы дикелдерин!“ дийййән,
27 чуңлуга: „Гура,
деряларыңы гурадарын“ дийййән,
28 Куреше: „Мениң чопанымдыр,
бар максатларымы ол амала ашырар“,
Иерусалиме: „Тәзеден гурлар“,
ыбадатхана: „Дүйбүң тутулар“»
дийййән Реб Мендирин.

45-нҗи бап

Реб Куреши сайлаяр

45 Реб сечип-сайланына,
саг элинден тутанына, Куреше шейле
дийййәр:
«Өңүңде миллетлери баш эгдирерин,
патышалары гүйҗүнден махрум эдерин,
гапылары ачарын өңүңде,
дервезелер япылмаз.
2 Мен өңүңден гидип,
даглары текизләрин,
бүрүнч гапылары күл эдерин,
демир килтлерини дөверин.
3 Адыңы тутуп чагыран Ысрайыл Худайы
Мениң Ребдигими билмегиң үчин,
гараңкылыгың хазыналарыны,
гизлин ерлердәки байлыклары саңа берерин.
4 Сен мени танамасаң-да,
бендәм Якубың,
сайланым Ысрайылың хатырасына
адыңы тутуп чагырып,
хормат гойдум саңа.
5 Мен Ребдирин, башгасы ёкдур,
Менден башга Худай ёкдур.
Мени танамасаң-да,
саңа Мен гүйч берерин.
Гүндогардан гүнбатара деңеч
Менден башганың ёкдугыны билсинлер дийип,
Мен гүйч берерин саңа.
7 Нуры, гараңкылыгы ярадян Мендирин,
абаданчылыгы, бетбагтчылыгы гетирйән-де
Мендирин;
буларың хеммесини Мен – Реб эдйәндирин.
8 Эй, гөклер, ёкардан ягдырың,
булутлар догрулык ягдырсын;
ер ачылып, гутулыш мивесини берсин,
онуң билен бирликде догрулык битсин;
булары Мен – Реб яратдым».
9 Ярадады билен давалашяның дат гүнүне!
Ериң күйзе дөвүклериниң арасындакы
бир күйзе дөвүги!
Тоюн өзүни шекил берйәне:
«Нәме ясаярсың?»
«Ясан задың тутаваҗы ёк» диерми я?
10 Атасына: «Нәме үчин дүнйә индердиң мени?»
Энесине: «Нәме үчин догурдың мени?»
дийййәниң дат гүнүне!
11 Ысрайылың Мукаддеси,
оны ярадан Реб шейле дийййәр:
«Огулларымың гелҗеги хакда
Мени сораг эдйәңизми?
Элимиң иши хакда буйрук берйәңизми Маңа?
12 Мен ери дөретдим,
онда ынсанлары яратдым;
эллерим гөклери герди,
асман җисимлерине буйрук бердим.
13 Куреши догрулык билен оярдым,
бүтин ёлларыны догруларын;
Мениң шәхерими ол дикер,
есирлерими төлегсиз, пешгешсиз
азат эдер ол».
Муны Хөкмүрован Реб дийййәр.
14 Реб шейле дийййәр:
«Мүсүриң байлыгы, Эфиопия сөвдасы,
узын бойлы сабалылар
саңа гелерлер, сениңки болар.
Гандаллы гуллар яныңа гелип,
сениң ызыңа эерерлер,
саңа тагзым эдип ялбарарлар:
„Худай диңе сениң билендир,
башгасы ёкдур;
Ондан башга худай ёкдур“».
15 Хакыкатдан-да, Өзүни гизлейән Худай Сенсиң,
эй, Ысрайыл Худайы, эй, Халасгәр!
16 Әхли бут ясаянлар утандырылар, рысва эдилер;
әхлиси биле рысва болар оларың.
17 Эмма Ысрайылы Реб халас этди,
Ол бакы халас эдйәр;
асырлар бойы утанҗа галмарсыңыз,
рысва эдилмерсиңиз.
18 Гөклери ярадан,
Ол Худай,
дүнйәни ярадан, оңа шекил берен,
оны беркиден,
бош болмасын,
адамлы болсун диен
Реб шейле дийййәр:
«Мен Ребдирин, Менден башга хич ким ёкдур».
19 Мен гизлинликде,
түмлүк меканында геплемедим,
Якубың неслине:
«Мени чола ерден агтарың» диймедим.
Мен – Реббиң сөзлейәни хакыкатдыр,
догрулыкдыр беян эдйәни.

Бутлар Бабылы халас эдип билмейәр

20 Эй, миллетлерден гачып гутуланлар,
топланың, бир ере топланың,
бирек-биреге якынлашың!
Агач бутлары гөтерип гезйәнлер,
халас эдип билмейән худайдан
дилег эдйәнлериң билйән зады ёкдур.
21 Билдириң, даваңызы айдың,
гой, хеммеси үйшүп маслахатлашсынлар!
Муны овалдан айдан ким?
Гечмишде аян эден ким?
Мен – Реб дәлмидир?
Менден башга худай ёкдур,
Мен адыл Худай ве Халасгәрдирин,
Менден башга хич ким ёкдур.
22 Эй, ериң дөрт күнҗегиндәкилер,
Маңа доланың-да, халас болуң!
Мен Худайдырын, Менден башгасы ёкдур.
23 Өз барлыгымдан ант ичдим,
агзымдан чыкан сөз догрудыр,
ол бош дәлдир:
«Хер бир дыз өңүмде эпилер,
хер бир дил Менден ант ичер».
24 Олар: «Догрулык хем кувват
ялңыз Ребдедир» диерлер.
Оңа газап билдиренлериң әхлиси
хузурына гелип, утанарлар.
25 Ысрайылың бүтин несли
Ребде акланар, шөхратланар.

46-нҗы бап

Реббиң максатлары

46 Бел худайы дыза чөкйәр,
Небо худайы эгилйәр,
хейкеллери өкүзлере йүкленйәр;
дашаян затларыңыз агыр йүк дей,
ядав хайванлара йүкленилйәр;
2 худайлар эгилйәрлер, дыза чөкйәрлер,
хейкеллерини халас эдип билмән,
өзлери сүргүн эдилйәрлер.
3 Эй, Якубың несли,
Ысрайыл неслиниң аман галанлары!
Гөвреде галаныңыз бәри этдим аладаңызы,
догланыңыз бәри элимде гөтердим.
4 Гарраныңызда-да, Мен Шолдурын,
сачыңыз агаранда хем сизи гөтеририн,
сизи Мен яратдым, Өзүм гөтеририн,
Мен гөтерип, сизи халас эдерин.
5 Мени киме меңзедйәрсиңиз?
Ким билен деңешдирйәрсиңиз?
Киме деңейәрсиңиз, Маңа меңзейән бармы?
6 Алтыны торбадан гуйянлар,
күмши терезиде чекйәнлер
бир зергәри хакына тутярлар,
ол-да олардан бир худай ясаяр;
олар ере йүзин дүшүп, оңа сежде эдйәрлер.
7 Оны геришлерине алып гөтерйәрлер,
еринде гойярлар, ол шол ерде дуряр,
еринден гозганып билмейәр.
Җогап бермейәр оңа перят эденлеринде,
хич бир беладан гутармаяр.
8 Эй, гүнәкәрлер, унутмаң муны,
мерт болуң, чыкармаң ятдан.
9 Гадымда болан-гечен затлары ятлаң,
Мен Худайдырын, Менден башга Худай ёкдур,
Мен Худайдырын, Маңа меңзейән ёкдур.
10 Овалдан ахыра болҗагы,
хениз болмадыклары аян эдйәрин.
Мен: «Берҗай болар максатларым,
бар ислеглерими амал эдерин» диййәрин.
11 Гүндогардан бир йыртыҗы гушы,
максадымы берҗай этҗек бирини
узак юртдан чагырдым.
Булары айдан Мендирин,
ерине-де етирерин;
Мен ниет этдим, амала ашырарын оны.
12 Эй, гутулышдан узак болан дикдүшдилер,
гулак гоюң Маңа!
13 Мен халас этмек үчин якын гелйәрин,
узакда дәлдирин,
узак эглемерин халас эдишими,
Сионы халас эдерин,
Ысрайыла шөхратымы берерин.

47-нҗи бап

Бабыл шәхериниң сынмагы

47 «Эй, бойы етен Бабыл гызы,
ашак дүш-де, тоза чөк!
Эй, кесетлер гызы,
ерде отур, тагтың ёкдур!
Нәзик, мылайым,
дийилмез инди саңа.
2 Дегирмен дашларыны ал-да, ун үве,
айыр япынҗаңы, лыбасыңы чыкар,
дерялардан геч, балдырларыңыялаңачла-да.
3 Ялаңачлыгың аян болар,
айбың ачылар.
Өч аларын Мен,
хич кими аямарын».
4 Пенакәримиз Ысрайылың Мукаддесидир,
Хөкмүрован Ребдир ады.
5 «Эй, Бабыл гызы,
үмсүм отур, түмлүге гит!
Саңа „патышалыкларың
меликеси“ дийилмез инди.

6 Халкыма гахарландым,
мирасымы харлап,
сениң элиңе бердим;
сен олара рехим этмедиң;
хатда гоҗалара-да
агыр боюнтырык атдың.
7 Сен: „Мен эбеди мелике боларын“ дийдиң,
булара үнс бермедиң,
нәме болҗагыны ойланмадың».
8 Эй, эшрети сөййән,
ховпсузлыкда яшап, ичинден:
«Диңе мен, менден башга ёк,
дул отурмарын,
перзент йитгисини гөрмерин» дийййән
сен муңа гулак гой инди!
9 Буларың икиси-де бир гүнде,
дуйдансыз башыңа гелер:
перзентлериңден айрыларсың, дул галарсың.
Гөзбагчылар көпем болса,
җадыгөйлериң болам болса,
буларың бары башыңа гелер.
10 Өз пислигиңе бил багладың;
сен: «Мени хич ким гөрмейәр» дийдиң.
Пайхасың ве билимиң сени азашдырды,
ичиңден: «Диңе мен,
менден башга ёк» дийдиң.
11 Мунуң үчин башыңа бела гелер,
җадыгөйлик билен халас эдип билмерсиң;
башыңа бетбагтчылык инер,
өңүни алып билмерсиң сен онуң;
дуйдансыз үстүңе гелер
осламаян вейранчылыгың.
12 Яшлыгыңдан бәри угрунда җан чекен
җадыгөйлериңдир гөзбагчыларың билен гал,
белки, олардан пейда гөрерсиң,
белки, олар билен горкузарсың!
13 Маслахатчыларың көплүгинден яңа ядадың.
Гой, мүнечҗимлер, хер ай үчин
тәлейнама дүзйәнлер,
өр турсунлар-да,
башыңа гелҗек затлардан сени гутарсынлар
инди.
14 Ине, олар сыпал киминдирлер,
от олары яндыряр;
җанларыны ялның гүйҗүнден
халас эдип билмейәрлер.
Бу от не чоюнара көз,
не-де алав болар башында отурара.
15 Ине, биле зәхмет чекишенлер,
яшлыгыңдан сениң билен
иш салшанлар нәхили болуп чыкярлар;
өз ёлуна рованадыр оларың херси,
халас эден болмаз сени.

48-нҗи бап

Реб Ярадыҗы хем Пенакәрдир

48 Эй, Якубың несли, гулак гой!
Ысрайылың ады билен атландырылан,
Яхуданың билинден өнен, сиз,
Ребден ант ичйәрсиңиз,
ятлаярсыңыз Ысрайыл Худайыны,
эмма чын йүрекден,
догрулык билен этмейәрсиңиз булары.
2 Өзлерини мукаддес шәхерден дийип,
Ысрайыл Худайына даянярлар олар;
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир.
3 «Гечмишдәкилери овалдан Мен беян этдим,
Мениң агзымдан чыкды, Мен олары билдирдим;
дуйдансыз шейле этдим, олар берҗай болды.
4 Сизиң кесирдигиңизи Мен билйәндирин.
Еңсе дамарыңыз демирдендир,
маңлайыңыз мисдендир.
5 Булары сизе овалдан беян этдим.
„Булары эден мениң бутум,
ойма, гуйма хейкеллерим
булары буйрук берди“ диймезиңиз ялы,
берҗай болманкалар, олары сизе аян этдим.
6 Инди эшиденлериңизиң әхлисини гөрүң;
олары ыглан этҗек дәлмисиңиз?
Индиден бейләк сизе тәзе затлары,
сизиң билмейән, гизлин затларыңызы айдарын.
7 Булар яңы ярадылды, гечмишде дәл,
шу гүне деңеч билмедиңиз булары,
„Булары эййәм билйәрдик“ диердиңиз ёгса.
8 Не эшитдиңиз сиз, не-де билдиңиз,
овалдан гулагыңыз ачылманды.
Мен сизиң дөнүклик этҗекдигиңизи билдим,
догланыңыздан бәри сизе топалаңчы дийилди.
9 Өз адымың хатырасына гахарымы ятырярын,
гахарымы саклаярын Өз хорматымың
хатырасына,
ёк эдердим сизи ёгсам.
10 Ине, сени сапладым, йөне күмүш дек дәл,
азап күресинде сынадым сени.
11 Өз хатырама, Өз мертебәме муны эдйәрин,
нәме үчин Мениң адым харлансын?
Башга бермерин Өз шөхратымы.

Бабылдан чыкың!

12 Эй, Якуп,
эй, чагыраным Ысрайыл,
Мени диңле!
Мен Шолдурын, Илкинҗи-де,
Ахыркы-да Мендирин.
13 Ериң бинядыны гоян Мениң элимдир,
Мениң саг элимдир гөклери яйрадан;

бары бирликде өңүмде дурярлар,
олары чагыранымда».
14 Хеммәңиз топланың, диңләң!
Бутларың хайсысы булары өңден аян этди?
Реб бирини сайлап-сечер,
ол Реббиң Бабыла гаршы максадыны амала ашырар,
онуң голы бабыллылара гаршы болар.
15 «Мен, хава, Мен гепледим,
оны Мен чагырдым, Мен гетирдим,
ол өз ёлунда үстүнлик газанар.
16 Маңа якынлашың-да, муны эшидиң!
Овалдан яшырын геплән дәлдирин Мен,
шондан бәри Мен шол ерде».
Инди Хөкмүрован Реб мени ве Рухуны иберди.
17 Пенакәриңиз, Ысрайылың Мукаддеси
Реб шейле диййәр:
«Пейдалы зады өвредйән сизе,
йөремели ёлуңыздан әкидйән
Худайыңыз Реб Мендирин.
18 Табшырыкларыма гулак асан болсадыңыз,
шонда абаданлыгыңыз деря дей,
догрулыгыңыз деңиз толкунлары дей боларды.
19 Перзентлериңиз чәге дей,
несиллериңиз чәге овнуклары дей боларды;
атлары хузурымдан айрылмаз,
ёк эдилмез».
20 Бабылдан чыкың, кесетлерден гачың,
муны шатлыклы оваз билен аян эдиң, җар эдиң,
аңры четине етсин земиниң;
«Реб бендеси Якубы азат этди!» дийиң.
21 Чөллериң ичи билен әкидиленде-де, сувсаманды олар,
олар үчин гаядан сув акдырды;
Ол гаяны ярды, сув чогуп чыкды ондан.
22 Реб: «Пислере рахатлык ёкдур» диййәр.

49-нҗы бап

Реббиң бендеси

49 Эй, адалар, мени диңләң!
Эй, узакдакы халклар, гулак асың!
Ятгыдакам Реб мени чагырды,
энемиң гөвресиндекәм адымы тутды.
2 Дилими кесгир гылыч кимин этди,
мени элиниң көлегесинде гизледи;
йити ок эдип,
Өз сагдагында яшырды мени.
3 Ол маңа: «Сен Мениң бендәмсиң,
эй, Ысрайыл, Мен сенде шөхратланарын» дийди.
4 Онсоң мен: «Бидерек зәхмет чекдим,
бидерек, бихуда сарп этдим гүйҗүми;
йөне хакым Реб билендир,
сылагым Худайым билендир».
5 Якуп неслини Өзүне гайтармагым үчин,
Ысрайылы Онуң өңүне топламагым үчин,
ятгыдакам маңа шекил берип, бендесине өврүрди Реб мени.
Мен Реббиң назарында хормат газандым,
Худайым мениң гүйч--гудратым болды.
6 Ол: «Якубың тирелерини тәзеден дикелтмек үчин,
ысрайылың горалып саклананларыны ызына гетирмек үчин
бендәм болмагың етерлик дәлдир,
сени миллетлере нур эдерин,
сениң үстүң билен
ериң аңры чәгине ченли халас эдерин» диййәр.
7 Ынсаның кемсидйәнине,
халкың йигренйәнине,
хөкүмдарларың гулуна
Ысрайылың Пенакәри,
онуң Мукаддеси Реб шейле диййәр:
«Патышалар сени гөрүп, аяга галарлар,
хөкүмдарлар ики бүкүлип тагзым эдерлер,
Ысрайылың Мукаддеси, сени сайлан
Реб садыкдыр».

Реб халкыны ызына гетирер

8 Реб шейле диййәр:
«Мерхемет гөркезҗек дөврүмде саңа җогап берерин,
көмек эдерин халас этҗек гүнүмде;
сени горарын,
халка әхт хөкмүнде берерин сени
сен юрды тәзеден дикелдерсиң,
чоларып галан мүлки пайларсың.
9 Есирлере: „Чыкың“,
гараңкыдакылара: „Гөрнүң“ диерсиң.
Олар ёл бойларында отларлар,
такыр депелерде өри тапарлар.
10 Аҗыкмазлар, сувсамазлар,
җөвза хем Гүн олары якмаз,
чүнки олара рехим эдениң Өзи ёл гөркезер,
олары сув чешмелерине гетирер.
11 Әхли дагларымы ёла өврерин,
шаёлларым беленде галдырылар.
12 Ине, олар узаклардан,
кәси демиргазыкдан, кәси гүнбатардан,
хатда Синим юрдундан гелерлер.
13 Шатлыкдан гыгырың, эй, гөклер!
Эй, земин, беген!
Айдыма гыгырышың, эй, даглар!
Реб Өз халкына теселли берди,
эҗир чекйәнлере рехим эдер.
14 Эмма Сион: „Реб терк этди мени,
Таңрым мени унутды“ дийди.

15 Эмдирйән эне баласыны унудып билерми?
Өзүнден өнен чага рехим этмезми?
Хатда эне өз баласыны унутса-да,
Мен сени унутмарын.
16 Ине, Мен адыңы эллеримиң аясына яздым,
диварларың гөз өңүмдедир элмыдам.
17 Огулларың ховлугышып гелерлер,
сени вейран эденлер чыкып гидерлер.
18 Гөзлериңи даш-төвереге айла-да, серет,
оларың хеммеси топланып, яныңа гелйәрлер.
Барлыгымдан ант ичйәрин,
оларың бары сениң үчин безег болар,
гелин дек олары дакынарсың.
Муны Мен – Реб айдяндырын.
19 Ериң вейран эдилип, чоларан болса-да,
хараба дөнен болса-да юрдуң,
инди юрт халкыңа дарлык эдер,
сени ювудып-ялманлар сенден узаклашарлар.
20 Агыр йитги астында доглан чагаларың
ене саңа шейле диерлер:
„Бу ер бизе дарлык эдйәр,
месген тутара бизе ер бер“.
21 Шонда сен ичиңден диерсиң:
„Булары маңа ким догруп берди?
Чагасыздым, өнелгесиздим,
сүргүн эдилип ковлупдым;
эйсем булары ким уланлтды?
Еке-ялңыз галыпдым,
булар нireден гелип чыкдылар?“».
22 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Ине, миллетлере элим билен ышарат эдерин,
халклара байдагымы галдырарын;
олар огулларыңы гуҗакларында гетирерлер,
гызларыңы геришлеринде гөтерерлер.
23 Патышалар саңа аталык,
ша аяллары саңа энелик эдерлер.
Олар саңа тагзым эдип,
аяк тозуңызы яларлар.
Шонда сен Мениң Ребдигими билерсиң.
Маңа умыт баглаянлар утанҗа галмаз».
24 Гүйчлиниң элинден олҗасыны алып болармы?
Залымың † есир аланларыны азат эдип болармы?
25 Эмма Реб шейле дийййәр:
«Хава, гүйчлиниң есирлери ызына алнар,
залымың олҗасы элинден азат эдилер;
Мен саңа гаршы дурана гаршы дуруп,
чагаларыңы халас эдерин.
26 Саңа сүтем эдйәнлериң өзлерини өзүне ийдирерин,
тәзе шерап ичен дей өз ганларындан серхош боларлар.
Онсоң әхли ынсанлар Мениң Ребдигими,
сениң Халасгәриңдигими, Пенакәриңдигими,
Якубың Гудратлы Худайыдыгымы билерлер».

50-нҗи бап

50 Реб шейле дийййәр:
«Эҗеңиз талак зерарлы гитдими?
Эйсем бергидар болуп сатдыммы сизи?
Ине, сиз өз этмишлериңиз себәпли сатылдыңыз,
сизиң языкларыңыз зерарлы эҗеңиз ковулды.
2 Нәме үчин геленимде, хич ким ёкды?
Нәме үчин чагыранымда, хич ким җогап бермеди?
Сизи азат этмәге гысгамы голум?
Я сизи халас этмәге Менде гүйч ёкмы?
Өз кәйинҗим билен деңзи гурадярын,
дерялары чөле өврүйәрин;
балыклар сувсузлыкдан порсаярлар,
тешнеликден өлйәрлер.
3 Гөклере гара гейдирйәрин,
җулы оларың өртгүси эдйәрин».

Реббиң гулуның эҗири

4 Меҗалсызлара сөз билен ярдам эдерим ялы
Хөкмүрован Реб маңа дана дил берди.
Ол дана адамлар дей диңлесин дийип,
гулагымы ояряр хер сәхер.
5 Хөкмүрован Реб гулагымы ачды,
мен гаршы чыкмадым,
ыза чекилмедим.
6 Өзүми урянлара аркамы,
сакгалымы үтйәнлере яңагымы тутдум;
масгараланмакдан,
түйкүрмеден йүзүми гизлемедим.
7 Хөкмүрован Реббиң маңа ярдам берендиги үчин,
мен утанҗа галмадым,
йүзүми чакмакдашы дей этдим,
мен утандырылмаҗагымы билйәрин.
8 Мени аклаҗак якынымдадыр,
мениң билен давалашҗак ким?
Гелиң, йүзлешелиң.
Гүнәкәрлейҗим ким мениң?
Гой, яныма гелсин!
9 Маңа ярдам эдйән Хөкмүрован Ребдир.
Ким мени гүнәли чыкарҗак?
Оларың әхлиси гейим дей көнелер,
олара гүе дегер.
10 Сизиң араңызда Ребден горкуп,
Онуң гулуның сөзүне гулак асян бармы?
Гараңкылыкда гезйән, ышыгы болмадык,
Реббиң адына бил баглап,
Худайына даянсын.
11 Эмма от якып,
алавлы оклар гушанан сизиң хеммәңиз
өз одуңызың ышыгында,

† *Залымың – кәбир голязмаларда догручылың*

якан алавлы окларыңызың арасында гезиң!
Мениң элимден башыңыза гелҗек шудур:
сиз азап ичинде ятарсыңыз.

51-нҗи бап

Гелҗеге умыт

51 Реб шейле диййәр:
«Эй, догрулыгы ызарлаянлар,
эй, Ребби агтарянлар,
Маңа гулак гоюң!
Кесилип алнан гаяңыза,
газылып чыкарылан чукурыңыза середиң.
2 Атаңыз Ыбрайыма,
өзүңизи догран Сара назар айлаң;
Ыбрайымы чагыранымда, ол екеди,
эмма Мен оны ялкадым, көпелтдим».
3 Реб Сиона,
онуң әхли харабаларына теселли берер,
онуң чөлүни Эрем дей эдер,
Реббиң багы дей эдер онуң сәхрасыны;
шатлык ве бегенч,
шүкүр ве айдым сеси эшидилер ондан.
4 «Мени диңле, эй, халкым,
Маңа гулак гой, эй, миллетим!
Менден бир канун чыкар;
адалатым халклара нур болар.
5 Азат этмек үчин тиз чыкарын,
Мен халас этмәге ёла дүшдүм,
голларым халклара хөкүм эдер,
адалар Маңа интизардырлар,
гудратыма умыт баглаярлар.
6 Гөзлериңизи гөклере дикиң,
ашага, ере середиң;
гөклер түссе кимин йитип гидер,
ер йүзи эшик кимин тозар;
онда яшаянлар хем чыбын дек өлерлер,
эмма Мен ынсанлары бакы халас эдерин,
олары азат эдерин.
7 Эй, догрулыгы билйәнлер,
кануны йүрегинде саклаянлар,
Мени диңләң!
Ынсанларың язгармаларындан горкмаң,
оларың сөгүнчлеринден хедер этмәң.
8 Гүе олары эшик кимин иер,
олары йүң кимин иер гүе;
Мен болса сизи элмыдама азат эдерин,
асырлар бойы сизи халас эдерин».
9 Оян, эй, Реббиң голы, оян,
гудраты гейин!
Гадым гүнлердәки дек,
овалкы несиллердәки дек оян!
Рахаб аждарханы парчалан,
парран дешен Сен дәлмидиң?
10 Деңзи, улы чуңлугың
сувларыны гурадан,
азат эдиленлер гечсин дийип,
деңзиң чуң ерлерини
ёла өврен Сен дәлмидиң?
11 Реббиң азат эденлери доланарлар,
айдым айдып, Сиона гелерлер,
башларында эбеди шатлык болар,
бегенч хем шатлык тапарлар олар,
гам-гусса хем нала ёк болар.
12 «Сизе гөвүнлик берйән Мендирин,
нәме үчин өлүмли ынсандан,
от кимин солян
адам оглундан горкярсыңыз?
13 Сизи ярадан, гөклери яйрадан,
ериң дүйбүни тутан
Ребби унутдыңыз.
Сизи ёк этмек ниетинде болан
зулумкәриң газабындан узаклы гүн горкярсыңыз.
Ханы, зулумкәриң газабы ниреде?
14 Есирлер басым азат эдилер,
өлмез, габра инмез олар,
чөреклери кемлик этмез.
15 Толкунлары увласын дийип, деңзи чайкаян
Худайыңыз Реб Мендирин».
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир.
16 «Сөзлерими агзыңа салдым,
сени элимиң көлегесинде гизледим;
гөклери беркарар этдим,
ериң дүйбүни тутдум,
Сиона: „Сен Мениң халкымсың“ дийдим».

Реббиң газап кәсеси

17 Оян, эй, Иерусалим оян, аяга гал!
Реббиң газап кәсесини Онуң элинден ичдиң,
серхошлык кәсесини
башыңа чекдиң.
18 Өз догран әхли огулларының ичинде
Иерусалиме ёл гөркезйәни ёк;
экләп-саклан әхли огулларының арасында
элинден тутуп, оңа голдав берйәни ёк.
19 Башыңа бу ики бела:
харабачылык ве вейранчылык,
ачлык ве гылыч гелди.
Ким саңа дуйгудашлык билдирер?
Саңа нәдип гөвүнлик берейин?
20 Огулларың тапдан дүшүп,
хер көчәниң башында ятырлар,
тора дүшен даг кейиги ялы болуп;
Реббиң газабындан,
Худайың кәйинҗинден пүрепүр олар.
21 Мунуң үчин, эй, азап чекен,
чакырсыз серхош болан халк, муны эшит!

22 Таңры Реббиңиз,
Өз халкыны гораян Худайыңыз шейле дийййәр:
«Ине, Мен серхош эдйән кәсәни элиңден алдым,
Мениң газап кәсәмден
мундан бейләк ичмерсиң.
23 Бу кәсәни сүтемкәрлериңиң элине берерин,
Олар саңа:
„Үстүңден гечеримиз ялы, ерде йүзин ят“ дийди.
Сенем олар гечер ялы
ер кимин, ёл кимин этдиң аркаңы».

52-нҗи бап

Сионың шатлыгы

52 Оян, эй, Сион, оян! Гудратыңа беслен!
Эй, Иерусалим, мукаддес шәхер,
гөзел лыбаса гир!
Сүннетсизлер, харам адамлар
ичери гирмезлер асла.
2 Үстүңдәки тозаны как-да,
гал, эй, Иерусалим, тагтда отур.
Бойнуңдакы зынҗыры үз,
эй, Сион, есир гыз!
3 Реб шейле дийййәр:
«Сиз мугт сатылдыңыз,
ызыңыза пул төленмән алнарсыңыз».
4 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Халкым месген тутҗак болуп,
овал Мүсүре гидипди;
соңра ашурлар олара нәхак сүтем этдилер».
5 Реб: «Инди бу ерде нәмәм бар?» дийййәр.
«Халкым бидерек ере әкидилди,
хөкүмдарлары перят эдйәрлер.
Адым узаклы гүн харланяр».
Муны Реб айдяндыр.
6 «Мунуң үчин халкым Мениң адымы билер;
шонуң үчин геплейәниң Мендигими
шол гүн билерлер. Ине, бу Мендирин».
7 Дагдан ашып,
парахатлыгы ыглан эдйән
хабарчының гелши не гөзелдир!
Ол: «Реб Халасгәрдир» дийип җар эдип,
Сиона: «Худайың хөкүм сүрйәр» дийип,
хош хабар гетирйәр.
8 Диңләң! Гаравулларың сеслерини гаталдяр,
шатланып, биле айдым айдярлар;
Реббиң Сиона гайдып гелшини
өз гөзлери билен гөрерлер олар.
9 Эй, Иерусалимиң харабалары,
шатлык билен айдыма гыгырың!
Реб Өз халкына теселли берди,
Иерусалими азат этди.
10 Әхли миллетлериң гөзлериниң алнында
Реб мукаддес билегини чермеди;
ериң аңры уҗы
Худайымызың халас эдйәндигини гөрер.
11 Барың, гидиң, ол ерден чыкың!
Харам затлара эл дегирмәң;
ол ерден чыкып, тәмизлениң,
эй, Реббиң гап-гачларыны гөтерйәнлер!
12 Эмма сиз гыссаглы чыкмарсыңыз,
гачып гитмерсиңиз;
чүнки Реб сизиң өңүңизден гидер,
Ысрайыл Худайы ызыңызда гораг болар.

Реббиң гулуның эҗир чекмеси ве бейгелдилиши

13 Ине, гулум ровачланар,
ол бейгелдилер, ёкары галдырылар,
гаты беленде чыкарылар.
14 Көплер оңа хайран галды.
Онуң кешби әхли ынсаныңкыдан бетнышанды,
сыраты ынсан оглуныңка меңземейәрди.
15 Ол көп миллетлери гең галдырар;
патышалар онуң янында агзыны юмарлар;
чүнки олар өң айдылмадык зады гөрүп,
эшитмедик затларына дүшүнерлер.

53-нҗи бап

53 Бизиң хабарымыза ким ынанды?
Реббиң гүйч-гудраты киме аян болды?
2 Ол Реббиң өңүнде нәзик майса дек,
гуры ердәки көк дей өсди;
бизиң оңа середеримиз ялы,
онда не шекил, не сырат барды,
арзувларымыз ялы кешп ёкды.
3 Ол әсгерилмеди, ынсанлар оны рет этди,
ол дерди, хассалыгы билйән адамды;
адамлар ондан йүзлерини өврдилер,
ол әсгерилмеди,
хич затча-да гөрмедик оны биз.
4 Ол бизиң хассалыгымызы өз үстүне йүкледи,
бизиң дертлеримизи чекди;
биз болса ол Худай тарапындан җезаландырылып,
урлуп эҗир чекендир дийип пикир этдик.
5 Эмма ол бизиң языкларымыз үчин яраланды,
бизиң этмишлеримиз үчин эзъет чекди,
рахатлыгымыз үчин җеза онуң башына гелди,
онуң яралары аркалы биз шыпа тапдык.
6 Әхлимиз эдил гоюн ялы азашдык;
өз ёлумыз билен гитдик херимиз,
Реб әхлимизиң этмишимизи оңа йүкледи.
7 Оңа сүтем эдилди, ол эҗир чекди,
эмма шонда-да агзыны ачмады.
Союлмага әкидилип барян гузы дек,
гыркымчының өңүндәки сессиз гоюн дек,
хич агзыны ачмады ол.
8 Ол сүтем, адалатсызлык билен әкидилди.
Онуң несли хакда ким айдып билҗек?

Ол дирилер диярындан махрум эдилди,
халкымың языгы үчин зарба оңа дегди.
9 Онуң габры пислер билен болды.
Ол бай адамың янында җайланды,
ол хич хили сүтем этмәнди,
агзындан ялан сөзлер чыкманды.
10 Эмма онуң эзилмеси,
дерт чекмеси Реббиң ислегиди.
Онуң җаны гүнә гурбанлыгы эдилсе,
ол неслини гөрер, онуң өмри узар;
Реббиң ислеги ол аркалы ровачланар.
11 Җанының чекен җебир-җепаларының
хөзирини гөрүп, ол канагатланар.
Өз билшине гөрә,
Мениң догры гулум көплери аклар,
өз үстүне алар оларың этмишини.
12 Шонуң үчин Мен оңа
бейик адамларың арасындан пай берерин;
олҗаны гүйчлүлер билен пайлашар ол,
җаныны гурбан этди ол,
языклылар билен бир сайылды;
ол көплериң гүнәсини өз үстүне алды,
оларың языкларының гечилмегини диледи.

54-нҗи бап

Реббиң әхти

54 Реб: «Шатлан, эй, чага догмадык, өнелгесиз,
бургуда болмадык,
бегенчден айдым айт!
Чүнки өң терк эдилен аялың огуллары
әрли аялың огулларындан көп болар» диййәр.
2 Чадырыңың ерини гиңелт,
месгениңиң перделерини гер, гайгырма;
танапларыңы узалт,
газыкларыңы беркит.
3 Сен сага-сола яйыларсың,
несиллериң миллетлери эеләп,
чола шәхерлерде орнашарлар.
4 Горкма, утанҗа галмарсың сен;
рухдан дүшме, рысва болмарсың сен;
яшлыгыңдакы утанҗыңы унударсың,
дуллук рысваңы ятламарсың мундан бейләк.
5 Ярадыҗың сениң әриңдир,
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир;
Ысрайылың Мукаддеси Пенакәриңдир,
Оңа бүтин дүнйәниң Худайы дийилйәр.
6 Реб сени терк эдилен,
калбы гуссалы аял дек,
рет эдилен яш гелин дек чагырды.
Муны Худай диййәр.
7 «Мен сени бир салым терк этдим,
йөне бейик рехим билен сени йыгнарын.
8 Газап одунда
сенден бир салым йүзүми гизледим,
эмма саңа рехим эдерин садык сөйги билен».
Муны Пенакәриңиз Реб диййәр.
9 Бу Мениң үчин Нухуң дөври киминдир,
Нухуң тупаны ер йүзүнде
инди гайталанмаз дийип ант ичишим ялы,
саңа-да гахарланмарын инди,
хич хачан кәемерин дийип ант ичдим.
10 Даглар еринден гозганса-да,
депелер сарсса-да,
садык сөйгим сенден айрылмаз,
сарсмаз парахатчылык әхтим.
Саңа рехим эден Реб диййәр муны.
11 «Эй, харасада дүшүп, теселли тапмадык
мушакгатлы шәхер!
Дашларыңы гымматбаха дашлардан гоюп,
гөк якутлар билен дүйбүңи тутарын.
12 Күңрелериңи лагылдан,
дервезелериңи җөвхерден,
гымматбаха дашлардан эдерин диварларыңы.
13 Әхли чагаларың Ребден таглым аларлар,
чагаларыңың абаданчылыгы бейик болар.
14 Догрулыкда беркарар эдилерсиң,
сүтемден узакда боларсың, горкмарсың;
ховп-хатардан даш боларсың, голайлашмаз саңа.
15 Саңа хүҗүм этсе бири,
Менден дәлдир;
ким саңа хүҗүм этсе,
саңа боюн эгер.
16 Ине, көмүр көзүни үфлейән,
өз максады үчин яраг ясаян демирчини
Мен ятратдым.
Ёк этсин дийип,
хеләк эдиҗини ярадан-да Мендирин.
17 Сениң гаршыңа ясалан яраг дерде ярамаз,
хөкүмде гаршыңа чыкян хер дили айыпларсың.
Реббиң бенделериниң мирасы шудур,
Мен олары акларын».
Муны Реб айдяндыр.

55-нҗи бап

Бол яшайша чагырыш

55 Эй, тешнелер, сува гелиң!
Эй, пулсузлар, гелиң, галла сатын алың,
ийиң!
Гелиң, шерабы, сүйди пулсуз алың!
2 Нәме үчин пулуңы чөрек болмаҗак зада,
зәхметиңи доюрмаҗак зада сарп эдйәң?
Мени үнсли диңләң, ягшы зады ийиң,
җаныңыз нәз-ныгматлардан леззет алар.
3 Гулак асың, Маңа гелиң,
диңләң, яшарсыңыз,
сиз билен бакы әхт эдишерин,

Давуда вада берен
садык сөйгими берерин.
4 Ине, Мен оны халклара шаят,
баштутан хем баш серкерде этдим.
5 Ине, сиз танамаян миллетлериңизи чагырярсыңыз,
сизи танамадык миллетлер-де, сизе гелерлер.
Бу Ысрайылың Мукаддеси,
Худайыңыз Реб себәплидир,
Ол сизи шөхратландырды.
6 Ребби тапылярка, агтарың,
якындака, чагырың.
7 Пислер өз ёлларындан,
эрбетлер өз пикирлеринден дәнип,
Реббе доланып барсынлар,
Реб олара рехим эдер;
Худайымыза долансынлар,
Ол гаты гечиримлидир.
8 «Мениң пикирлерим сизиң пикирлериңиз дәл,
сизиң ёлларыңыз Мениң ёлларым дәл».
Муны Реб айдяндыр.
9 «Гөклер ерден нәхили бейикликде болса,
Мениң ёлларым-да сизиң ёлларыңыздан,
Мениң пикирлерим-де сизиң пикирлериңизден бейикдир.
10 Ягшың, гарың гөклерден инип,
ери суварып, оны өнүмли,
хасыллы эдип, экене тохум,
чөрек иййәне чөрек берйәнчә,
ызына доланмайшы дек,
11 Мениң агзымдан чыкян сөзүм--де шейле болар;
Ол Маңа бош гайдып гелмез,
максадымы ерине етирер,
этсин дийип иберен ишимде үстүнликли болар» Реб дийййәр.
12 Сиз шатлык билен чыкарсыңыз,
парахатлык билен гетирилерсиңиз,
даглардыр депелер өңүңизде айдыма гыгырышарлар,
бүтин мейданың агачлары-да эл чарпышарлар.
13 Тикенекли гырымсы агажың ерине серви,
читчити ерине нар битер;
бу Реббе шөхрат гетирер,
өлмез-йитмез эбеди аламат болар.

56-нжы бап

Реббиң әхли миллетлер билен эден әхти

56 Реб шейле дийййәр:
«Адалаты саклаң, догры ишлери эдиң,
ине, Мен тизара азат этмәге гелерин,
халас эдишими аян эдерин.
2 Муны эдйән ынсан,
оны берк саклаян нәхили багтлы!
Ол Сабат гүнүни амал эдип, оны харламаяр,
элини хер хили яман ишден саклаяр».
3 Гой, Реббе бил баглаян кесеки:
«Реб мени Өз халкындан айрар» диймесин,
Агта: «Ине, мен бир гуры агачдырын» диймесин.
4 Реб шейле дийййәр:
«Сабат гүнлерими амал эдйән,
Маңа яраян затлары сайлаян,
әхтими берк саклаян агталара
5 өйүмде, диварларымың ичинде
огул-гызларыңкыдан-да зыяда
хатыра хем ат берерин;
олара өлмез-йитмез эбеди ат берерин.
6 Реббе хызмат этмек үчин,
Реббиң адыны сөймек үчин,
Онуң бендеси болмак үчин
Реббе бил баглаян кесекилери,
Сабат канунымы харламан ерине етирйәнлери,
әхтими берк саклаянлары,
7 мукаддес дагыма гетирерин,
ыбадат өйүмде шатландырарын олары;
якма гурбанлыклары, башга гурбанлыклары
гурбанлык сыпамда кабул эдилер;
чүнки Мениң өйүм әхли миллетлер үчин
ыбадат өйи дийип атландырылар».
8 Ысрайылың ковланларыны топлаян Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Мен өйүме эййәм топлананлардан
бейлекилерини-де топларын».

Ысрайылың азгын баштутанлары

9 Эй, әхли вагшы хайванлар,
эй, бүтин җеңңел хайванлары,
гелиң, иймәге гелиң!
10 Ысрайылың сакчылары көр,
хич зады билмейәрлер;
әхлиси үйрүп билмейән лал итлердир;
олар ятып, дүйш гөрйәрлер,
укламагы говы гөрйәрлер.
11 Дояныны билмейән
ачгөз итлердир олар.
Олар дүшүнҗесиз чопанлардыр;
херси өз ёлы билен гидйәр,
хер кес өз бәхбидини араяр.
12 Олар: «Гелиң, шерап гетирелиң!
Чакырдан җулк доялың.
Эртиримизем шу гүн ялы болар,
хатда мунданам хас говы болар» дийййәрлер.

57-нжи бап

57 Догры адамлар өлүп гидйәрлер,
хич ким муңа үнс бермейәр.
Таква адамлар ёгалярлар,
муңа хич ким дүшүнмейәр,

догрулар бетбагтчылыкдан гутарыляр.
2 Олар рахатлыга говушярлар;
догрулыкда гезйәнлер
өз ерлеринде дынч алярлар.
3 Эмма сиз, эй, җадыгөйиң чагалары,
зынагәриң, кемчиниң зүрятлары,
голайрак гелиң!
4 Кимиң үстүнден гүлйәрсиңиз?
Киме гаршы агыз ачып,
дилиңизи чыкарярсыңыз?
Сиз языклы чагалар дәлмисиңиз?
Яланчы несиллер дәлмисиңиз?
5 Дуб агачларының арасында,
гүр япраклы агаҗың астында
бутлар билен зына гызышып,
дерелерде, гаяларың көвеклеринде
чагаларыңызы гурбан эдйән сиз дәлми эйсем?
6 Деряның йылчыр дашларының арасындадыр
пайыңыз,
несибәңиз шолардыр сизиң;
олара садака хөкмүнде шерап гуйярсыңыз,
галла садакасыны хөдүрлейәрсиңиз,
булардан соң сизи җезасыз галдырарынмы?
7 Бейик, улы дагың үстүнде ерлешдирдиңиз
дүшегиңизи,
гурбанлык хөдүр этмәге чыкдыңыз ол ере.
8 Гапыларыңызың, сөелериңизиң арка тарапында
бутпаразчылыклы хейкеллер гойдуңыз.
Мени терк эдип, ялаңачланып,
дүшегиңизе гечдиңиз.
Оны гиңелтдиңиз;
әхт эдишдиңиз олар билен,
оларың дүшегини сөйдүңиз,
оларың ялаңач беденине серетдиңиз.
9 Хошбой ыслы яг билен Молек худайың янына
гитдиңиз,
атырларыңызы көпелтдиңиз;
узак ерлере ёлладыңыз илчилериңизи,
хатда өлүлер дүнйәсине индердиңиз.
10 Узак ёллар сизи ядатды,
эмма: «Бу бидерек» диймедиңиз сиз.
Гүйҗүңизи гайтадан дикелдип,
тапдан дүшмедиңиз.
11 Мени алдап, ятламазыңыз ялы,
йүрегиңизде Маңа ер бермезиңиз ялы,
кимден эймендиңиз, кимден горкдуңыз?
Узак вагтлап дымандыгым себәпли
Менден горкмаярсыңызмы сиз?
12 Догрулыгыңызы, ишлериңизи аян эдерин,
непи дегмез буларың сизе.
13 Перят эдениңизде,
топлан бутларыңыз сизи халас этсин,
олары ел сүпүрип әкидер,
шемал учурып әкидер олары.
Йөне Мени пена тутунян юрды мүлк эдинер,
Мениң мукаддес дагымы мирас алар.

Песгөвүнлилере теселли

14 Ол диер: «Топрагы текизләп,
ёл тайынлаң,
халкымың ёлундакы пәсгелчиликлери айрың».
15 Бейик хем белент Болан,
эбеди Яшаян,
ады Мукаддес Болан шейле диййәр:
«Мен бейик, мукаддес ерде яшаярын,
песгөвүнлилериң рухуны җанландырмак үчин,
эзиленлериң йүреклерини җанландырмак үчин,
эзиленлер ве кичигөвүнлилер билен биледирин.
16 Мен хемише айыплап,
элмыдама гахарланмарын;
ёгсам ярадан ынсанымың рухы,
җаны тапдан дүшер.
17 Нәхак газанч этмишлери үчин гахарланып,
олары җезаландырдым,
гахарландым, йүз өврүдим;
эмма олар өз ислән ёлларындан гитдилер.
18 Оларың ёлларыны гөрдүм,
йөне шонда-да олара шыпа берерин,
олара ве яс тутянлара ёл гөркезип,
теселли берерин.
19 Диллеринде өвгини Мен яратдым,
узакдакылара-да, якындакылара-да рахатлык,
улы рахатлык берерин,
олара шыпа берерин».
20 «Эмма пислер толкун атян деңиз ялыдыр,
олар асуда болуп билмейәрлер,
толкунлары лай ве хапа чыкаряр.
21 Пислер үчин рахатлык ёкдур» диййәр Худайым
Реб.

58-нҗи бап

Хакыкы ыбадат этмеклик

58 Гаты гыгыр, чекинме!
Сесиңи сурнай кимин гаталт!
Халкыма языкларыны,
Якубың неслине гүнәлерини ыглан эт.
2 Олар хер гүн Мени агтарярлар,
леззет алярмышлар ёлларымы билмекден,
догры иш эдип, Худайың хөкүмлерини
терк этмедик миллет кимин
Менден адыл хөкүм сораярлар,
Худая якынлашмагы арзув эдйәрлер.
3 Олар: «Биз агыз бекледик, нәме үчин
гөрмейәрсиң?
Өзүмизи кичелтдик, нәме үчин үнс
бермейәрсиң?» диййәрлер.
Ине, сиз агыз беклән гүнүңиз

өз исләниңизи эдйәрсиңиз,
ишчилериңизи агыр ишледйәрсиңиз.
4 Ине, сиз дава, җенҗел билен,
рехимсиз юмруклама билен агыз беклейәрсиңиз.
Бу гүнки агыз беклейшиңиз билен
ёкарда сесиңизи эшитдирмерсиңиз.
5 Мениң сайлан агыз беклемәм,
ынсаның өзүни кичелтмели гүни шейле
болармы?
Гамыш кимин башыңызы эгип,
җулуң, күлүң үстүнде ятмак үчинми?
Сиз муңа агыз беклеме,
Реббе ярамлы гүн диййәрсиңизми?
6 Мениң сайлаян агыз беклемәм
адалатсызлык зынҗырларыны гырмак,
боюнтырык йүплерини чөзмек,
эзиленлери азат этмек,
хер бир боюнтырыгы сындырмак үчин дәлми?
7 Чөрегиңи ач билен пайлашып,
өйсүз гарыбы өйүңе гетирмек үчин дәлми?
Ялаңаҗы гөренде, оңа эшик берип,
гарындашларыңыздан көмегиңизи
гайгырмазлык үчин дәлми?
8 Шонда нуруңыз даң кимин ялпылдар,
басым шыпа тапарсыңыз,
догрулыгыңыз өңүңизден гидер,
Реббиң шөхраты ызда горагыңыз болар.
9 Онсоң дилег эдерсиңиз, Реб җогап берер;
перят эдерсиңиз,
Ол: «Мен бу ерде» диер.
Араңыздан боюнтырыгы,
бармак чоммалтмагы,
яман геплери айырсаңыз,
10 ачларың хатырасына җаныңызы пида этсеңиз,
эҗирлилери зерур затлары билен доюрсаңыз,
гараңкылыкда нуруңыз ялпылдап,
түмлүгиң гүнорта чагы дек болар.
11 Реб хемише сизе ёл гөркезер,
гурак ерлерде сизи канагатландырар,
сүегиңизе кувват берер.
Сиз суварылан баг кимин,
сувы эгсилмейән чешме кимин боларсыңыз.
12 Көне харабаларыңыз тәзеден дикелдилер,
көп асырлардан галан
харабаларың дүйбүни гайтадан тутарсыңыз;
олар сизе: «Җайрыклары беҗерйән,
яшамак үчин көчелери дүзедйән» диерлер.
13 Сабат гүнүни бозмакдан,
мукаддес гүнүмде
исләниңизи этмекден саклансаңыз,
Сабат гүнүни якымлы,
Реббиң мукаддес гүнүни
хорматлы сайсаңыз,
өзүңизе яраяны этмән,
исләниңизи этмән,
бош сөзлери сөзлемән,
ол гүни хорматласаңыз,
14 шонда сиз Ребден хошал боларсыңыз,
Мен сизи дүнйәниң белентликлерине
чыкарарын;
атаңыз Якубың мирасыны сизе берерин.
Муны Реб айдяндыр.

59-нҗы бап

Реб адалатсызлыгы җезаландыряр

59 Реббиң эли гысга дәлдир халас этмез ялы,
эшитмез ялы гулагы-да агыр дәлдир.
2 Языкларыңыз Худайыңыз билен араңыза
айралык салды,
сесиңизи эшитмез ялы,
гүнәлериңиз Онуң йүзүни сизден гизледи.
3 Сизиң эллериңиз ган билен,
бармакларыңыз этмишлер билен харамланды;
диллериңиз ялан сөзлейәр,
пис сөзлер чыкяр агзыңыздан.
4 Догрулыга чагырян ёк,
адалатлы чөзйән ёк даваны.
Бош сөзлере умыт баглаяр олар,
ялан сөзлейәрлер,
бетбагтлыкдан хамыла болуп,
яманлык догуряр лар.
5 Кепҗебашың юмуртгаларыны басырярлар,
мөй керебини докаярлар;
оларың юмуртгаларыны иен өлйәр,
алахөврен чыкяр дөвлен юмуртгадан.
6 Керебинден эгинбаш болмаз оларың,
газананлары безененлерине етмейәр,
ишлери эрбет ишдир,
эллеринде зорлук иши.
7 Аяклары пислиге ёртяр,
бигүнә ган дөкмәге ховлугяр,
пикирлери шердир,
харабалык, вейранчылык бар ёлларында.
8 Парахатлык ёлы недир, олар билмейәрлер,
адалат ёкдур ёдаларында,
өзлерине эгри ёллар этдилер,
ол ёллардан йөрейәнлер
парахатлыгы билйән дәлдирлер.
9 Муңа гөрә адалат бизден узакда,
гутулыш бизден дашда;
биз нура гарашярыс, йөне диңе гараңкылык;
ягтылыга гарашярыс,
йөне түмлүкден барярыс.
10 Көрлер кимин дивары сермелейәрис,
сермелешип гезйәрис гөзсүз кимин,
гүнорта чагы алагараңкыда мысалы бүдрейәрис,
гүйчлүлериң арасында өли ялыдырыс.

11 Әхлимиз айы дей арлаярыс,
гөгерчин дей иңңилдейәрис.
Адалата гарашярыс, йөне ол ёк;
халас эдилмәге гарашярыс, йөне ол бизден узакда.
12 Өңүңде языкларымыз көпдүр,
гүнәлеримиз өзүмизе гаршы шаятлык эдйәр,
языкларымыз янымыздадыр,
этмишлеримизи биз билйәрис.
13 Языклы болдук, Ребби рет этдик,
Худайымыздан йүз өврүдик,
сүтемиң, питнәниң гүррүңини этдик,
калбымыздакы ялан сөзлеримизи сөзледик.
14 Адалат ыза чекилйәр,
догрулык узакда;
шәхер мейданчасында бүдрейәр хакыкат,
догрулык арамыза гирип билмейәр.
15 Хакыкат ёк,
яманлыкдан гача дурян таланяр,
Реб муны гөрди,
адалатың ёкдугына гынанды.
16 Реб хич кимиң ёкдугыны гөрди,
арачының ёкдугына гең галды;
Өз голы еңиш гетирди Оңа,
Өз догрулыгы голдады Оны.
17 Ол догрулыгы совут кимин гейинди,
гутулыш тувулгасыны башына гейди;
өч алыш лыбасына бүренди,
газап донуны гейди.
18 Ол хер кесе ишлерине гөрә җеза берер,
ягыларына газап,
душманларына җеза гарашяр,
адалара җеза берер.
19 Гүнбатардакылар Реббиң адындан,
гүндогардакылар Онуң шөхратындан горкарлар.
Чүнки Реб ел ковалаян даг сили дей гелер.
20 «Сиона, Якуп неслинден болуп,
языкларындан дөненлере
Пенакәр гелер».
Муны Реб айдяндыр.
21 «Мениң болса, олар билен эдйән әхтим, ине,
шудур: үстүңиздәки Рухум, агзыңыза салан
сөзлерим шу гүнден эбеде ченли өз дилиңизден,
зүрятларыңызың дилинден, зүрятларыңызың
зүрятларының дилинден дүшмесин». Муны Реб
айдяндыр.

60-нҗы бап

Сион шәхериниң шөхраты

60 Тур, парла, нуруң гелди,
үстүңде Реббиң шөхраты догды.
2 Ине, ер йүзүни гараңкылык,
халклары түм гараңкылык бүрәр;
сениң үстүңде болса Реб пейда болар,
үстүңде болар Онуң шөхраты.
3 Миллетлер ышыгыңа гелерлер,
шалар даңыңың ягтысына.
4 Төвереге сер сал, галдыр башыңы,
әхлиси үйшүшип, саңа гелйәрлер.
Огулларың узакдан гелерлер,
гуҗакда гөтерилер гызҗагазларың.
5 Шонда олары гөрүп, йүзүң ягтылар,
шатлыкдан тирпилдәр йүрегиң,
чүнки байлык деңиз үсти билен саңа гетирилер,
миллетлериң байлыгы саңа гелер.
6 Сен дүе сүрүлеринден,
Мидян, Эйпа көшеклеринден доларсың;
бүтин Шеба халкы гелер.
Олар алтындыр
якымлы ыслы түтетги гетирип,
Реббе алкыш айдарлар.
7 Кедарың әхли сүрүлери яныңа топланар,
Небаётың гочлары саңа хызмат эдерлер,
олар гурбанлык сыпамда
гурбанлык хөкмүнде кабул эдилер,
шөхратлы өйүми шөхратландырарын Мен.
8 Кимдир бу булут кимин сүйшйәнлер,
хөвүртгелерине гөгерчин дек учянлар?
9 Адалар Маңа умыт баглаярлар элбетде;
Худайың Реббиң,
Ысрайылың Мукаддесиниң адының хатырасына
Таршыш гәмилери өңүрти гелйәрлер,
огулларың күмүшдир алтыныны
өзлери билен гетирйәрлер.
Реб сени шөхратландырды.
10 Кесекилер диварларыңы дикерлер,
оларың шалары саңа хызмат эдерлер;
газабымда сени җезаландырдым,
йөне мәхримде рехим этдим саңа.
11 Дервезелериң ачык болар мыдам,
миллетлериң өз патышаларының
баштутанлыгында
байлыкларыны саңа гетирерлери ялы,
гиҗе-гүндиз япылмаз.
12 Саңа хызмат этмедик
миллет ве патышалык ёк болар;
шол миллетлер бүтинлей вейран эдилер.
13 Мукаддес өйүми беземек үчин
Ливаның байлыгы гелер саңа,
Аяк басян ерими шөхратландырмак үчин
серви, чынар ве арча агачлары саңа гетирилер.
14 Саңа эзъет беренлериң несиллери гелип,
тагзым эдерлер саңа,
сени кемсиденлериң әхлиси
аягыңа йыкыларлар;
саңа Реббиң шәхери,
Ысрайылың Мукаддесиниң Сионы † диер олар.

15 Терк эдилип, йигренилип,
үстүңден хич ким гечмеди.
Инди болса Мен сени бакы бейик,
несилден-несле шатлык эдерин.
16 Миллетлериң сүйдүни эмерсиң,
Сорарсың шаларың гөвсүн.
Шонда сен Мен Реббиң Халасгәриңдигими,
Пенакәриңдигими, Якубың Гудратлы Худайыдыгымы билерсиң.
17 Бүрүнч ерине алтын,
демир ерине күмүш берерин Мен;
агач ерине бүрүнч,
демир берерин даш ерине.
Парахатчылыгы баштутаның,
догрулыгы гөзегчиң эдип белләрин.
18 Юрдуңда мундан бейләк зорлук,
серхетлериң ичинде вейранчылык, гыргынчылык болмаз;
Худай халас эдйәр,
алкыш болсун Худая.
19 Мундан бейләк гүндизине Гүн ышыгың болмаз,
гиҗесине Ай саңа ышык бермез;
чүнки Реб сениң эбеди нуруң болар,
шөхратың өз Худайың болар.
20 Мундан бейләк Гүнүң батмаз,
Айың яшмаз,
чүнки Реб сениң эбеди нуруң болар,
яслы гүнлериң тамам болар.
21 Бүтин халкың догручыл болар,
олар юрды бакы эеләрлер,
Өзүмиң шөхратланмагым үчин,
экен нахалым, эллеримиң ишидир олар.
22 Оларың иң азы уруг болар,
гүйчли миллет болар иң эҗизи;
Мен – Реб муны
өз вагтында тиз амал эдерин.

61-нҗи бап

Реббиң мерхемет йылы

61 Хөкмүрован Реббиң Рухы үстүмдедир.
Гарыплара хош хабары билдирмегим үчин,
Ол мени сечип-сайлады †;
гөвни сыныклара шыпа бермәге,
туссаглара азатлыгы ыглан этмәге,
зындандакылары бошатмага иберди мени.
2 Реббиң мерхемет йылыны,
Худайымызың өч алҗак гүнүни ыглан этмәге,
әхли яс тутянлара гөвүнлик бермәге,
3 Сионда яс тутянларың аладасыны этмәге:
күлүң дерегине овадан башатгыҗыны,
ясың дерегине шатлык ягыны,
гамгын рухуң дерегине
алкыш донуны бермәге иберди мени.
Реббиң шөхратыны
гөркезмек үчин экилен
догрулык дуб агачлары дийлер олара.
4 Олар гадымы харабалары тәзеден гурарлар,
өңки вейран болан ерлери дикелдерлер,
несилден-несле вейран болан шәхерлери,
харабалыклары абатларлар.
5 Кесекилер гелип, сүрүлериңизи бакарлар,
ят халклар дайханыңыз, багбаныңыз болар.
6 Сизе болса Реббиң руханылары,
Худайымызың хызматкәрлери диерлер;
сиз миллетлериң байлыгындан леззет аларсыңыз,
оларың шөхратына шәрик боларсыңыз.
7 Утанч дерегине ики эссе пай аларсыңыз,
рысвалык дерегине мирасыңызда шатланарсыңыз;
мунуң үчин сиз ики эссе мүлкли боларсыңыз,
эбеди шатлык сизиңки болар.
8 «Мен – Реб адалаты сөййәндирин,
талаңчылыгы, нәхаклыгы йигренйәндирин.
Олара муздларыны такык берерин,
олар билен эбеди әхт баглашарын.
9 Оларың несиллери миллетлериң арасында,
зүрятлары халкларың арасында таналар,
гөренлериң әхлиси оларың Реббиң
ялкан халкыдыгыны билерлер».
10 Ребде шатланарын Мен,
җаным Худайымда җошар,
чүнки Ол мени гутулыш лыбасына беследи,
гиевиң тәч гейши дек,
гелниң шай-сеп билен безениши дей,
Мени догрулык доны билен өртди.
11 Топрагың өсүмликлерини өсдүриши дек,
багың ичиндәки экиленлери гөгердиши дек,
Хөкмүрован Реб-де догрулык билен
алкышы әхли миллетлериң өңүнде өсдүрер.

62-нҗи бап

Сионың тәзе ады

62 Сионың догрулыгы нур кимин,
халас эдилиш янып дуран чыра дей парлаянча,
Сионың хатырасына,
Иерусалимиң хатырасына дыммарын.
2 Миллетлер догрулыгыңы,
патышалар шөхратыңы гөрерлер;
Реббиң Өз агзындан чыкан
тәзе ат билен атландырыларсың.
3 Реббиң элинде гөзеллик тәҗи,

---

† *Сион – бу Иерусалимиң бейлеки ады. Сөзлүге серет.* † *Мени сечип-сайлады – сөзме-сөз терҗиме: башыма яг гуйды*

Худайыңың элинде шалык җыгасы боларсың.
4 Мундан бейләк «Терк эдилен» дийилмез саңа,
мундан бейләк «Харабалык» дийилмез юрдуңа,
эмма саңа «Сөйдүгим»,
юрдуңа «Әрли» дийлер;
Реб сени сөййәр,
юрдуң әрли болар.
5 Йигидиң гыза өйлениши дек,
огулларың-да саңа ээ чыкарлар,
гиевиң гелни үчин шатланышы дек,
Худай-да сениң үчин шатланар.
6 Эй, Иерусалим,
диварларыңда гөзегчилер гойдум,
гиҗе-гүндиз асла дыммаз олар.
Эй, Реббе ятладянлар,
өзүңизе дынч бермәң,
7 Иерусалими беркидип,
оны ер йүзүниң шөхраты эдйәнчә,
оңа ынҗалык бермәң.
8 Реб Өз саг элинден,
гүйчли голундан ант ичди:
«Инди галлаңы душманларыңа
иймит хөкмүнде бермерин,
өз зәхметиң сиңен шерабыңы
кесекилер ичмезлер.
9 Хасылыны йыганлар ийип,
Реббе алкыш айдарлар,
оны топланлар,
мукаддес ховлуларымда ичерлер».
10 Гечиң, гечиң дервезелерден!
Халкың ёлуны тайынлаң!
Чекиң, чекиң шаёлы,
оны дашлардан арассалаң,
халклар үчин байдак дикиң!
11 Реб ериң аңры уҗуна ыглан этди:
«Сион гызына † шейле дий:
„Ине, Халасгәриң гелйәр;
Онуң сылагы янындадыр“».
12 Олара «Мукаддес халк,
Реббиң азат эденлери» дийлер,
саңа болса «Худайың агтараны,
терк эдилмедик шәхер» дийлер.

63-нҗи бап

Реббиң гудраты

63 Эдомдан, Босрадан
гырмызы эшикли гелйән бу ким?
Шөхратлы лыбас ичинде
бейик гудрат билен йөриш эдйән бу ким?
«Дабара билен геплейән,
халас этмәге гүйҗи етйән Мендирин!»

† *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

2 Нәме үчин лыбасың гырмызы,
эшигиң үзүм сыкяныңкы кимин?
3 «Үзүми еке сыкдым,
янымда халклардан хич ким ёкды;
гахарлыкам сыкдым үзүми,
газаплыкам аяк астына алдым;
онуң ганы эшиклериме сычрады,
бар лыбасымы хапалады.
4 Өч алыш гүни йүрегимдеди,
халас этҗек йылым гелипди.
5 Мен серетдим, көмекчи ёкды;
хич кимиң Мени голдамаяндыгына
хайран галдым.
Онсоң Өз голум Маңа еңиш гетирди,
Өз газабым Мени голдады.
6 Гахарыма халклары аяк астына алдым,
газабыма олары серхош этдим,
ганларыны ере дөкдүм».
7 Реббиң эден әхли ишлерине гөрә
Онуң ягшылыгыны, алкышларыны,
рехимлерине гөрә, Ысрайыл неслине
гөркезен бейик мерхеметини,
улы ягшылыгыны агзайын.
8 Ол: «Элбетде, олар Мениң халкым,
Мени алдамаҗак огуллардыр» дийди.
Шейдип, оларың Халасгәри болды.
9 Олар азап чекенде, гынанды Ол.
Хузурындан гелен перишде олары халас этди;
сөйгүси ве рехими билен азат этди олары;
овалдан олары элинде гөтерип гелди.
10 Эмма олар питне турзуп,
Онуң Мукаддес Рухуны ынҗатдылар;
Реб-де олара душман болуп,
гаршыларына сөвешди.
11 Худайың халкы гечмиши,
Реббиң гулы Мусаны ятлады.
Сүрүсиниң чопанлары билен биле
олары деңизден гечирен ниреде?
Өз Мукаддес Рухуны
ичлерине салан ниреде?
12 Гудратлы голуны Мусаның сагында йөреден,
Өзүне эбеди ат эдинмек үчин
өңлериндәки сувы бөлен ниреде?
13 Халкыны деңиз дүйбүнден гечирен ким?
Атың бүдремән чөлден гечиши дек
олар-да бүдремедилер.
14 Дерә инйән мал сүрүси дек,
Реббиң Рухы олара рахатлык берди.
Өзүңе шөхратлы ат эдинмек үчин
халкыңа, ине, шейле ёл гөркездиң.
15 Гөклерден серет,
Өз мукаддес, шөхратлы месгениңден
бизе назар сал.
Ыхласың, гудратың ниреде Сениң?

Мерхеметиң, рехимиң ниреде?
Олары бизден сакладың.
16 Атамыз Сенсиң,
Ыбрайым бизи билмесе-де,
Ысрайыл бизи танамаса-да,
я Реб, бизиң Атамызсың Сен,
овалдан бәри адың «Пенакәримиздир».
17 Я Реб, нәме үчин бизи Өз ёлларыңдан азашдырярсың,
Сенден горкмазымыз ялы йүреклеримизи гатадярсың?
Өз бенделериң хатырасына,
Мирасың болан тирелериң хатырасына ыза долан.
18 Мукаддес халкың аз вагт мукаддес ериңе эелик этди,
эмма душманларымыз аяк астына атдылар оны.
19 Овалдан бәри үстлеринден
Сен хөкүм сүрмедик,
Сениң адың дакылмадык
халка меңзедик биз.

64-нҗи бап

64 Гөклери ярып, ашак инседиң, Сен!
Өңүңде титрешседи даглар!
2 Алавың чалыны яндырышы дек,
сувы гайнадышы дек одуң
адыңы душманларыңа танатдыряң,
миллетлер өңүңде лерзана гелерлер.
3 Гарашылмаян горкунч ишлери эдениңде,
ер йүзүне индиң, өңүңде даглар титрешди.
4 Өзүне умыт баглаянлар үчин
шейле ишлери эден Худайы
овалдан бәри не гулак эшидипди,
не-де гөз гөрүпди.
5 Догры ишлери шатланып эдйәнлери,
Сени ятлаянлары гаршылаярсың ёлларыңда.
Йөне гүнә батдык биз,
Сен гахарландың,
биз халас эдилерисми?
6 Харам адам дей болдук әхлимиз,
әхли догры ишлеримиз харам эсги дей.
Солярыс биз япрак дей,
ел дек алып гидйәр языкларымыз бизи.
7 Сениң адыңы тутян,
Саңа даянҗак болуп, оянян ёк;
Сен йүзүңи гизледиң бизден,
бизи языкларымызың ыгтыярына бердиң.
8 Шонда-да Атамыз Сенсиң, я Реб,
биз тоюндырыс, Сен күйзегәримиз,
Сениң элиңиң ишидирис әхлимиз.
9 Гаты гахарланма,
хемишелик ятлама языгы, я Реб,
әхлимиз Сениң халкыңдырыс,
муны назара ал!
10 Мукаддес шәхерлериң чөл болды,
Сион дүзлүге,
Иерусалим хараба өврүлди.
11 Аталарымызың Саңа
өвги айдан ери болан
мукаддес хем гөзел өйүмиз
ода янды,
әхли эзиз затларымыз хараба өврүлди.
12 Шулара гарамаздан, я Реб,
сакланҗакмы Сен?
Дымып, шейле газаплы эзъет берҗекми бизе?

65-нҗи бап

Хөкүм ве гутулыш

65 Мени сорамаянлара Өзүми аян этдим,
агтармаянлар тапдылар Мени.
Адымы тутмаян миллете:
«Ине, Мен! Ине, Мен!» дийдим.
2 Мен өз ислеглерине эерип,
яман ёлдан йөрейән
питнечи халка,
гүнузын эллерими узадып отырын.
3 Ол халк багларда гурбанлык берип,
якымлы ыслы түтетги якып керпич сыпада,
гөзүмиң алнында ызлы-ызына
гахарымы гетирйәр.
4 Олар габырларың арасында отурып,
гизлин ерлерде гиҗәни өтүрйәрлер;
доңуз этини иййәрлер,
харам эт гайнадярлар газанларында.
5 Олар: «Дашда дур, якынлашма,
мен Сенден мукаддесдирин» диййәрлер.
Олар бурнума түсседир,
гүнузын янян отдурлар.
6 Шейле языландыр, ине:
«Мен дыммарын, берерин алмытларыны;
хава, алмытларыны гурсакларына берерин.
7 Сизиң языкларыңызың,
дагларда якымлы ыслы түтетги якып,
депелерде Мени әсгермезлик эден
аталарыңызың языкларының
алмытыны берерин.
Өңки эден ишлерини өлчәп,
олары башларына гетирерин» диййәр Реб.
8 Реб шейле диййәр:
«Үзүм хениз ширеликә,
кимдир бири: „Оны заялама,
берекет шондадыр“ диййәр.
Мен-де бенделеримиң хатырасына шейле эдерин,
оларың хеммесини хеләклемерин.
9 Якупдан несиллери чыкарарын,
Яхудадан дагларымы мирас алҗагы;

Мениң сайланым оны мирас алар,
бенделерим ол ерде яшарлар.
10 Мени агтаран халкым үчин
Шарон сүрүлере өри,
Акор җүлгеси сыгырлара ятак болар».
11 «Эмма сиз Ребби терк эдйәнлер,
мукаддес дагымы унудянлар,
тәлей буты үчин сачак язянлар,
кысмат буты үчин гарышык шерап гуйянлар,
12 Мен-де сизи гылыҗа ниетләрин,
барыңыз гырылмак үчин дыза чөкерсиңиз,
чагыранымда җогап бермедиңиз,
гепләнимде, гулак асмадыңыз,
назарымда йигренйән ишлерими этдиңиз,
Маңа ярамаяны сайладыңыз».
13 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Бенделерим иерлер,
сиз болса ач боларсыңыз;
бенделерим ичерлер,
сиз болса сувсарсыңыз;
бенделерим шатланарлар,
сиз болса утанҗа гойларсыңыз;
14 Бенделерим йүрек шатлыгындан айдым айдарлар,
йөне сиз йүрек дердинден перят эдерсиңиз,
хасратлы рух билен перят эдерсиңиз.
15 Адыңызы Өз сайланларыма
гаргыш үчин галдырарсыңыз.
Хөкмүрован Реб сизи өлүме хөкүм эдип,
башга ат берер Өз бенделерине.
16 Юртда өзүне ак пата берен,
хакыкат Худайының адындан пата берер;
юртда ант ичен,
хакыкат Худайындан ант ичер.
Өңки хасратлар унудылып,
гөзлеримден гизленер».

Тәзе гөк, тәзе дүнйә

17 «Ине, Мен тәзе гөк, тәзе дүнйә яратмакчы,
өңки затлар ятланмаз, ядa дүшмез.
18 Яратҗак затларыма шатланып,
бакы бегениң;
Ине, Мен Иерусалими шатлык үчин,
халкыны-да бегенч үчин яратҗак.
19 Иерусалим үчин шатланарын,
халкым үчин бегенерин.
Инди не агы сеси
не-де ахы-нала эшидилер ол ерде.
20 Онда бирнәче гүн яшап өлен бәбеклер,
я-да узак өмүр сүрмедик гоҗалар болмаз;
йүз яшында өлен яш сайылар,
нәлетленен сайылар йүз яша етмедик.
21 Олар җайлар салып, онда яшарлар,
үзүм агачларыны экип, мивесини иерлер.
22 Башга бири яшамаз оларың гуранында,
башга бири иймез оларың экенин.
Чүнки халкымың өмри дарагтыңкы дей узак болар.
Сайланларым өз эллериниң ишлеринден леззет алар.
23 Олар бидерек зәхмет чекмезлер,
чага догурмазлар бетбагтлык үчин,
оларың өзлери-де, несиллери-де
Реббиң ялкан зүрятлары болар.
24 Олар чагырманка, Мен җогап берерин,
гепләп дуркалар, Мен эшидерин.
25 Бөри билен гузы биле отлар,
өкүз дей саман иер шир,
йылан гум иер.
Мениң тутуш мукаддес дагымда
хич киме зелел етирмезлер олар,
хич кими хеләк этмезлер» диййәр Реб.

66-нҗы бап

Хөкүм ве умыт

66 Реб шейле диййәр:
«Гөклер Мениң тагтым,
ер аягыма күрсүдир.
Маңа гурҗак өйүңиз ханы?!
Дынчлык меканым ниреде болҗак?!
2 Өз элим яратды буларың барын,
хеммеси-де Мениңкидир!
Йөне Мен кичигөвүнлә, рухы сыныга,
сөзүме титрейәне назар саларын».
Муны Реб айдяндыр.
3 «Өз ёлларыны сайлаянлар,
неҗис ишлеринден леззет алянлар бар.
Өкүзи гурбанлык берйән
адам өлдүрен билен деңдир,
гузыны гурбанлык берйән
итиң бойнуны яздыран ялыдыр;
галла садакасыны берыән
доңзуң ганыны хөдүрлән билен деңдир,
якымлы ыслы түтетги түтедыән
бута сежде эден ялыдыр.
4 Олара залымлык этмеги сайларын Менем,
горкян затларыны башларына гетирерин;
чүнки Мен чагыранымда,
хич ким җогап бермеди,
гепләнимде, диңлемедилер;
Мениң йигренйән ишлерими этдилер,
Маңа ярамаян затлары сайладылар».
5 Эй, Реббиң сөзүне титрейәнлер,
Онуң сөзүне гулак гоюң:
«Сизи йигренйән,
Мениң адым үчин

сизи рет эдйән доганларыңыз:
„Реб шөхратландырылсын,
бизем сизиң шатлыгыңызы гөрели!“ дийдилер.
Эмма оларың өзлери утандырылар».
6 Шәхерден бир гүйчли сес,
ыбадатханадан бир сес эшидилйәр!
Душманларының җезасыны берйән
Реббиң сесидир бу!
7 Бургусыз догурды,
бир огул догурды азап чекмән.
8 Шейле зады эшиден бармы?
Гөрен бармы шейле зады?
Юрт бир гүнде доглармы?
Бир демде дүнйә инерми миллет?
Эмма Сион бургусы тутан дессине
огулларыны догурды.
9 «Мен догурма пурсадына етирибем,
догуртмайынмы?» диййәр Реб.
«Догурмага гүйч берйән Мен
ятгыны япарынмы?» диййәр Худайың.
10 Иерусалим билен биле шатланың,
онуң үчин бегениң, эй, оны сөййәнлер,
эй, Иерусалим үчин яс тутянлар,
онуң билен биле шатланың.
11 Онуң гөвсүнден эмип,
доярсыңыз, теселли тапарсыңыз;
ганып-ганып ичип,
долы гөвсүнден леззет аларсыңыз.
12 Реб шейле диййәр:
«Мен абаданчылыгы деря дек,
миллетлериң байлыгыны
дашгын чешме дек
оңа угрукдырарын,
ол сизи эмдирип,
элинде гөтерер,
аягында ыралар.
13 Энәниң чагасына теселли берши дек,
Менем сизе теселли берерин.
Сиз Иерусалимде теселли тапарсыңыз».
14 Булары гөрүп, калбыңыз шатлыкдан долар,
бедениңиз майса кимин гүлләп өсер;
Реббиң элиниң бенделериниң үстүндедиги аян болар,
Онуң газабы болса душманларына гаршыдыр.
15 Чүнки Реб алав билен гелйәр,
сөвеш арабалары түвелей дек,
ловлаян газабыны, кәйинҗини
ялынлы алав кимин дөкер.
16 Реб бүтин адамзада
отдур гылыҗы билен хөкүм эдер,
Реббиң өлдүренлери көп болар.
17 Бутпараз сеждегәхлерине гирмек үчин,
өзлерини мукаддес эдип, инлерини тәмизләнлер,
шейле-де доңуз, сычан ве бейлеки харам
хайванларың этини иенлериң ортасында
баш болуп дураның ызына эеренлер ёк
боларлар.

Муны Реб айдяндыр.

18 Реб шейле диййәр: «Мен оларың ишлерини-де,
ниетлерини-де билйәрин. Әхли миллетлери ве
диллери бир ере топламак үчин Мен гелйәрин.
Олар гелип, Мениң шөхратымы гөрерлер. 19 Мен
оларың арасында бир аламат гөркезерин. Оларың
арасындан гачып гутуланлары миллетлериң
арасына, Таршыша, Пула, яйчы Луда, Тубала,
Явана, Мен барада эшитмедик, шөхратымы
гөрмедик узакдакы адалара ёлларын. Олар Мениң
шөхратымы миллетлериң арасында ыглан эдерлер.
20 Ысрайыл огулларының галла садакасыны халал
гапда Реббиң өйүне гетиришлери ялы, олар хем
сизиң доганларыңызың барыны атларда, сөвеш
арабаларында, ат арабаларында, гатырлардыр
дүелерде әхли миллетлериң ичинден топлап,
Мениң мукаддес дагыма – Иерусалиме Реббе
пешгеш хөкмүнде гетирерлер. 21 Оларың
арасындан бирнәчесини руханы ве леви эдип
сайларын».

22 «Мениң яратҗак тәзе гөгүмиң, тәзе еримиң
гөзүмиң алнында дурушлары ялы, сизиң
несиллериңиз билен адыңыз-да шейле болар. Хер
Тәзе Ай байрамында, хер Сабатда әхли ынсанлар
хузурыма гелип, Маңа ыбадат эдерлер». Муны Реб
айдяндыр. 24 Олар даша чыкып, Маңа гаршы баш
галдыранларың җесетлерини гөрерлер. Оларың
җесетлерини иййән гурт өлмез, олары якян от
сөнмез; олар бүтин адамзада йигренҗи боларлар.

Ермея

Гириш

Ермея пыгамбер Яхуда юрдунда, Иерусалимиң демиргазык тарапында ерлешйән Анатот обасында руханының машгаласында догуляр. Ысрайыл юрды икә бөлүненден соң, Яхуда Гүнорта патышалыгына дегишлиди.
Ермея б. э. өң 626-нҗы йылда пыгамберлик эдип башлаяр. Онуң ады «Реб бейгелдйәр», «Реб беркарар эдйәр», «Реб айлап ташлаяр» диймеги аңладяр. «Айлап ташлаяр» – бу ерде душманчылыклы дүнйә пыгамбери ташлаяр я-да миллетлери гүнәлери зерарлы ере пылчап уряр диен маныда уланыляр.
Реб Яхуда юрдуның үстүнден җеза индерҗек боланы үчин, Ермея пыгамбере өйленмеги ве чага эдинмеги гадаган эдйәр. Шол җезаландырылышың довамында индики несил бүтинлей ёк эдилмелиди. Ермея яхуды халкы җезаландырылып, Бабыла сүргүн эдилҗекдиги барада пыгамберлик эдени үчин, өз дөвүрдешлериниң арасында халанылмаярды. Йөне шейле боландыгына гарамаздан, Барук атлы адам онуң садык ёлдашына өврүлип, пыгамбериң әхли айданларыны язга гечирйәр. Ермея өмрүниң ахыркы гүнлерини Бабылда дәл-де, Мүсүрде гечирйәр. Алымларың чакламаларына гөрә, ол хут шол ерде арадан чыкяр я-да өлдүрилйәр.
Ермеяның пыгамберликлери кәвагт, айратын хем Бабыл сүргүнлигинде рухдан дүшен халка теселли берйәрди. Реб олара Бабыл юрдунда орнашмагы буйруп, шейле диййәр: «Өйлер гуруп, оларда яшаң; баглар экип, мивесини ийиң. Өйлениң, огулларыңыз хем гызларыңыз болсун. Огулларыңызы өйлендириң, гызларыңызы дурмуша чыкарың. Олардан-да огуллар ве гызлар дүнйә инсин. Ол ерде азалмаң-да, гайтам көпелиң. Сизи есир эдип гетирен шәхеримиң парахатлыгыны газанмаклыга чалшың. Ол шәхер үчин Реббе дилег эдиң, чүнки сизиң парахатлыгыңыз онуң парахатлыгына баглыдыр» (29:5-7). Шейле пыгамберлик яхуда халкыны гең галдыряр, себәби олар ата-бабаларының юрдуна доланмагы күйсейәрдилер. Эмма Реб сөзүни довам эдип, яхудылара шейле диййәр: «Сизиң үчин ниетлән мейиллерими Өзүм билйәрин. Муны Реб айдяндыр. Булар сизе яманлык этмек дәл-де, умытлы гелҗек бермек үчин парахатлык ниетлеридир». (29:11).
Китапда Реббиң халкының галкынышы, Онуң гелеҗекде олар билен багланышҗак тәзе әхти барада хем пыгамберликлер бардыр. Бу пыгамберликлер китабың 30 – 33-нҗи бапларында, айратын-да 31-нҗи бабында беян эдилйәр.
Китабың ахыркы бапларында Бабыл ве Мүсүр ялы даш-төверекде ерлешйән юртларда яшаян халклара гаршы айдылан пыгамберликлер беян эдилйәр (46 – 51-нҗи баплар). Бу пыгамберликлер Реббиң тутуш дүнйәни гөзегчиликде саклаяндыгына шаятлык эдйәр. Китап Ермеяның әхли пыгамберликлери айдылып болнандан соң сөзсоңы, ягны Иерусалимиң йыкылҗакдыгы барадакы пыгамберлиги билен тамамланяр. Бу гөзел шәхериң вейран эдилҗекдиги хем Ермея пыгамбер тарапындан айдылыпды.
Ермея пыгамбер «Ермеяның агысы» атлы китабың хем авторыдыр.

Мазмуны

Реб Ермея пыгамбери чагыряр
Ёшыя, Ехоякым, Ехоякын ве Сидкия патышаларың шалык сүрен дөврүнде айдылан пыгамберликлер
Ермеяның дурмушында болан вакалар
Миллетлере гаршы айдылан пыгамберликлер
Иерусалимиң йыкылмагы

1-нҗи бап

1 Булар бенямин топрагындакы Анатот
обасында яшаян руханыларың бири болан
Хилкияның оглы Ермеяның сөзлеридир. 2 Амон
оглы Ёшыяның Яхудада патышалыгының он
үчүнҗи йылында Ермея Реббиң сөзи аян болды.
3 Ёшыяның оглы Ехоякымың дөврүнден, онуң
бейлеки оглы Сидкияның шалыгының он биринҗи
йылының бәшинҗи айына ченли, ягны Иерусалим
халкының есир эдилип әкидилен вагтына ченли
Ермея Реббиң сөзүниң гелмеги довам этди.

Реб Ермеяны чагыряр

4 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
5 «Мен сени энеңиң гөвресинде
шекил бермезимден өң танадым.
Энеден догулмазыңдан өң
сени Өзүме багыш этдим,
миллетлере пыгамбер белледим».
6 Шонда мен: «Вах, Хөкмүрован Реббим! Мен
дүзүвли геплемәни-де оңарамок. Мен энтек яш
оглан ахыры» дийдим. 7 Эмма Реб маңа шейле
дийди:
«Сен өзүңе яш оглан дийме.
Кимиң янына иберсем, гидерсиң;
нәме буюрсам, шоны айдарсың.
8 Олардан горкма,
сени халас этмек үчин
Мен сениң билендирин».
Муны Реб айдяндыр.
9 Соңра Реб элини узадып, агзыма дегирди ве маңа
шейле дийди:
«Ине, Мен сөзлерими сениң агзыңа салдым.
10 Бу гүн Мен саңа миллетлери хем шалыклары
согруп ташламагы ве йыкмагы,
ёк этмеги ве ер билен егсан этмеги,
гурмагы ве бина этмеги табшырярын».
11 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: «Ермея, сен
нәме гөрйәрсиң?» дийип сорады. Мен: «Бадам
агаҗының шахасыны гөрйәрин» дийдим. 12 Онсоң
Реб маңа: «Догры гөрдүң, чүнки Мен хер бир
сөзүмиң амала ашмагына гөзегчилик эдйәрин †»
дийди. 13 Маңа ене Реббиң сөзи гелип, Ол: «Нәме
гөрйәрсиң?» дийип сорады. Мен: «Демиргазыкда
биз тарапа гышарып гайнап дуран газаны
гөрйәрин» дийип җогап бердим. 14 Реб маңа шейле
дийди: «Юрдуң әхли илатының үстүне
демиргазыкдан бетбагтлык инер. 15 Ине, Мен
демиргазыкдакы әхли миллетлери чагырярын,
муны Мен – Реб айдяндырын. Оларың
патышаларының әхлиси гелип, өзлериниң тагтыны
Иерусалим дервезелериниң гирелгесинде, онуң
даш-төверегиндәки диварларының ве Яхуданың
әхли шәхерлериниң гаршысында гурарлар.
16 Оларың Менден йүз өврүп эден әхли писликлери
үчин, башга худайлара садакалар берип, өз
эллериниң ясан ишлерине сежде эдендиклери
үчин, Мен оларың гаршысына Өз хөкүмими ыглан
эдерин. 17 Эмма сен велин, билиңи берк гуша. Тур-
да, буюрян әхли затларымы олара айт. Олардан
горкма, ёгсам Мен-де сени оларың гөзүниң
алнында горка саларын. 18 Ине, бу гүн Мен сени
тутуш юрдуң гаршысына – Яхуда патышаларына,
онуң ёлбашчыларына, руханыларына, юрдуң
халкына гаршы берк гала, демир сүтүн ве бүрүнч
дивар этдим. 19 Олар сениң гаршыңа сөвешерлер,
эмма сенден үстүн чыкмазлар. Чүнки сени халас
этмек үчин Мен сениң билендирин». Муны Реб
айдяндыр.

2-нҗи бап

Ысрайыл халкы Ребден йүз өврйәр

2 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Гит-де,
шулары Иерусалим халкына җар эт. Реб шейле
дийййәр дий:
„Мен сениң яшлыгыңдакы вепаңы,
гелин вагтыңдакы сөйгиңи ятлаян,
чөлде – экин битмейән ерде,
Мениң ызыма эеришиңи ятлаян.
3 Ысрайыл Реб үчин мукаддес халкдыр,
Онуң хасылының илкинҗи мивесидир.
Ондан иенлериң әхлиси языклы болуп,
үстлеринден бетбагтлык инди“.
Муны Реб айдяндыр.
4 Реббиң сөзүне гулак асың,
эй, Якуп несли,
Ысрайылың әхли ковумлары!
5 Реб шейле дийййәр:
„Менден узаклашар ялы,
ата-бабаларыңыз Менден
нәме яманлык гөрдүлер?
Бидерек затларың ызына эерип,
өзлери-де бидерек болдулар.
6 Олар: ‘Бизи Мүсүрден чыкаран,
чөлде, чукурлыкда хем чолалыкда,
гурак хем түм гараңкылыкда,
хич кимиң аяк басмадык,
хич кимиң яшамадык еринде
бизе ёл гөркезен Реб ниреде?’
дийип сорамадылар.
7 Мивесидир нәз-ныгматындан ийсин дийип,
гетирдим Мен сизи берекетли ере.
Эмма гирениңизде ол ере,
харам этдиңиз сиз үлкәми,

† *Гөзегчилик эдйәрин – еврейче бадам гөзегчилик эдйәрин*

нежис зада өвүрдиңиз мүлкүми.
8 Руханылар: ‘Реб ханы?’ дийип сорамадылар.
Казылар Мени танамадылар,
ёлбашчылар Маңа гаршы питне туруздылар,
пыгамберлер Багал бутуның адындан
пыгамберлик эдип,
бидерек затларың ызына эердилер.
9 Шонуң үчин хем Мен ене бир гезек сизи
язгарярын.
Муны Реб айдяндыр.
Мен сизиң чагаларыңызың чагаларыны хем
язгарярын.
10 Киприң кенарякаларына гидип гөрүң,
Кедара адам ёллап, үнс билен гөзден гечириң.
Сер салың, хей, өң болупмы шейле затлар?
11 Өз худайларыны чалшан миллет бармы?
Ёгсам оларың худайлары Худаям дәл.
Эмма Мениң халкым өз шөхратлы Худайыны
чалышды бидерек зада.
12 Эй, гөклер, муңа аңк-таңк болуң,
горкудан титрешиң.
Муны Реб айдяндыр.
13 Чүнки Мениң халкым ики саны пис иш этди:
акар сувларың гөзбашы болан Мени терк
этдилер,
өзлерине ховданлар, гырасы чат ачан,
сув сакламаян ховданлар газдылар.
14 Ысрайыл гулмы нәме?
Ол догабитди хызматкәрми?
Онда нечүн ол олжа болды?
15 Арсланлар оңа гаршы арладылар,
сеслерине бат бердилер.
Ысрайыл юрдуны вейран этдилер,
шәхерлерини хараба өвүрдилер,
ол ерде бир адам-да галмады.
16 Мемфис ве Тахпанхес халкы
пытратды келлечанагыңы.
17 Терк этдиң ёл гөркезйән Худайың Ребби,
индердиң шейдип өз башыңдан булары.
18 Инди нәме үчин Нилиң сувундан ичмәге
гидйәрсиңиз Мүсүре?
Евфрат дерясындан ганмага
гидйәрсиңиз Ашура?
19 Сизи өз пислигиңиз җезаландырар,
дөнүклигиңиз паш эдер.
Өз Худайыңыз Ребби терк этмегиң,
Ондан горкмазлыгың пислигигини,
ажыдыгыны билиң хем гөрүң.
Муны Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб айдяндыр.
20 Сен бирейййәм боюнтырыгыңы дөвүп,
дийдиң танапларыңы үзүп:
‘Саңа гуллук этмерин’.
Хер бир бейик байырлыкда бутлара сежде этдиң,
гүр япраклы хер бир агажың астында
зына этдиң серлип ятып.
21 Экипдим сени иң оңат тохумдан
сайлама үзүм агажы хөкмүнде.
Эйсем нәдип сен азып,
өврүлдиң ябаны үзүм агажына?
22 Ювсаң-да ашгар билен өзүңи, сүртсең-де көп
сабыны,
дурандыр хузурымда языгыңың тагмасы.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
23 Сен нәдип: ‘Мен харам дәл.
Багал бутуның ызына эермедим’ дийип
билйәрсиң?
Җүлгеде эден гүнәңе серет, нәме эдениңи гөр!
Сен өзүңи ол ере, бу ере урян йылдам маясың.
24 Сен чөле өвренишен,
гызгын деми билен шемала
пышгыран гулансың.
Эсрән вагты оны ким саклап билер?
Ядамаз оны гөзлейәнлең хижиси,
эсрән вагты тапарлар оны.
25 Аягыңы ялаңачлыкдан,
богазыңы сувсузлыкдан гора.
Эмма сен: ‘Тамакин болма!
Мен кесеки худайлары сөйдүм,
оларың ызына эерерин!’ дийдиң.
26 Тутуланында огрының утанышы дек,
ысрайыл халкы-да, онуң патышалары-да,
ёлбашчыларыдыр руханылары-да,
пыгамберлери-де утандылар.
27 Олар бир агажа ‘Сен мениң атамсың’,
бир даша ‘Мени сен догурдың’ дийййәрлер.
Олар Маңа йүзлерини дәл-де, еңселерини
өвүрдилер.
Эмма башларындан бела иненде,
‘Гел-де, бизи халас эт!’ дийййәрлер.
28 Ханы, өзүңизе ясан худайларыңыз нириде?
Башыңыздан бела иненде,
сизи халас эдип билйән болсалар, гой, гелсинлер.
Эй, яхуда халкы, шәхерлериң саны нәче болса,
худайларыңың саны хем шончадыр.
29 Нечүн сиз Маңа шикаят эдйәңиз?
Барыңыз Маңа гаршы баш галдырдыңыз.
Муны Реб айдяндыр.
30 Перзентлериңизе нәхак темми берен экеним,
барыбир олар ёла гелмедилер.
Өз гылыжыңыз йыртыжы арслан дей
пыгамберлериңизи ювутды.
31 Эй, бу дөврүң несиллери,
Реббиң сөзүне гулак гоюң.
Мен Ысрайыл үчин бир чөллүк,
болдуммы түм гараңкы юрт?
Нечүн дийййәр халкым: ‘Биз эркин,
бармарыс яныңа гайдып’?
32 Хей-де гыз өз шай-сеплерини,

гелин өз күртесини унудармы?
Эмма халкым Мени сансыз гүнләп унутды.
33 Сен ойнашларыңы гөзләниңде,
ёлуңы тапмага нәхили уссат!
Хатда пис аяла-да ёлларыңы өвретдиң.
34 Этегиң-де бигүнә гарыбың ганына боялан,
оны сен огурлыкда тутмадың ёгсам.
Бу затларың барына гарамаздан,
35 сен диййәң: ‘Мен гүнәсиз, элбетде,
Реббиң гахары совулды менден’.
Ине, ‘Мен гүнә этмедим’ диениң үчин,
Мен сениң үстүңден хөкүм чыкарарын.
36 Нечүн ызлы-ызына эдйәрсиң сен дөнүклик?
Ашурда масгара болшуң дек,
масгара боларсың Мүсүрде хем.
37 Реб рет этди бил баглаян халкларыңы,
инди ровачлык газанмарсың олаң үсти билен.
Чыкарсың элиңи йүзүңе тутуп, ол ерден хем“».

3-нҗи бап

3 «Айдалы, бир адам аялының талагыны
берйәр, ол аял хем онуң билен айрылышып,
башга бирине баряр. Мундан соң яңкы адам бу
аялы икинҗи гезек алармы? Бейле этсе юрт
бүтинлей харам болмазмы? Сен болса, эй,
Ысрайыл, көп ойнашлар билен зына этдиң. Инди
бир Маңа тарап өврүлерсиңми? Муны Реб
айдяндыр. 2 Серет, ялаңач гаялара назар сал!
Хей, сениң зына этмедик ериң бармы?
Чөлдәки гаракчылар ялы
ёлларың гырасында отурып,
ойнашларыңа гарашдың.
Лолучылыгың хем пислигиң билен
юрды харама чыкардың.
3 Шонуң үчин ягмырларың ызы кесилди,
яз ягшы ягмады.
Сен бихая лола меңзедиң,
утанҗың нәмедигини билмедиң.
4 Инди сен Маңа: „Атам,
яшлыгымдан Сен достумсың!
5 Сен өмүрлик гахарланҗакмы?
Өйке-кинәңи бакы саклаҗакмы?“ диййип айтдың.
Ине, сен шу затлары айтсаң-да,
эдип билен яманлыкларыңы этдиң».

Бивепа Ысрайыл ве Яхуда

6 Ёшыя патышаның дөврүнде Реб маңа шейле
дийди: «Сен бивепа Ысрайылың эден затларыны
гөрдүңми? Хер бир бейик байырда, гүр япраклы
хер бир агаҗың астында зына этди. 7 Мен ол бу
затлары эденден соң, Маңа тарап өврүлер өйтдүм,
эмма ол өврүлмеди; муны онуң хайын уясы гөрди.
8 Мен әхли эден зыналары үчин бивепа
Ысрайылың талагыны берип, ковуп гойберенимде
хем онуң хайын уясы Яхуданың хич
горкмандыгыны, гайтам онуң хем лолы болуп,
зына эдендигини гөрдүм. 9 Ысрайыл хич әхмиет
бермеди, дашлара ве агачлара сежде этмек билен,
зына этди ве юрды бүтинлей харама чыкарды. 10 Бу
әхли затлара гарамаздан, онуң хайын уясы Яхуда
Маңа чын йүрекден дәл-де, яландан доланды».
Муны Реб айдяндыр.
11 Реб маңа шейле дийди: «Бивепа Ысрайыл
хайын Яхуда гаранда адыл болуп чыкды. 12 Гит-де,
бу сөзлери демиргазыга җар эдип, шейле дий: „Эй,
бивепа Ысрайыл, Маңа долан! Муны Реб айдяндыр.
Мен мерхеметлидирин, инди Мен саңа газаплы
бакмарын, гахарымы бакы сакламарын. Муны Реб
айдяндыр. 13 Эмма сен өз языгыңы боюн ал: өз
Худайың Реббиң гаршысына баш галдырдың, гүр
япраклы хер бир агаҗың астында кесеки худайлара
көңүл бердиң, Маңа гулак асмадың. Муны Реб
айдяндыр. 14 Эй, бивепа халк, Маңа долан, муны
Мен – Реб айдяндырын, чүнки сизиң хоҗайыныңыз
Мендирин. Мен сизи бир-бирден шәхерден, ики-
икиден уругдан чыкарып, Сиона † гетирерин. 15 Мен
сизе Өз гөвнүмдәки ялы чопанлары берҗек, олар
сизи билим ве дүшүнҗе билен бакарлар. 16 Сиз
юртда көпелип, сан-саҗаксыз боланыңызда, олар
гайдып Реббиң Әхт сандыгыны агзамазлар. Муны
Реб айдяндыр. Ол келлә гелмез я-да ятланылмаз,
оны күйсемезлер, башгасыны-да ясамазлар. 17 Шол
дөвүр Иерусалим Реббиң тагты диййлип
атландырылар ве әхли миллетлер шол ерде,
Иерусалимде Реббиң хузурына үйшерлер. Мундан
бейләк олар кесирлик билен яман ниетлерине
ковалашмазлар. 18 Шол гүнлерде яхуда халкы
ысрайыл халкы билен бирлешер. Икиси бирликде
демиргазык юртдан чыкып, Мениң ата-бабаларына
мүлк эдип берен юрдума гелер.
19 Сизи чагаларымың арасында орнашдырып,
сизе гөзел юрды –
әхли миллетлериң иң аҗайып мирасыны
бермекчидим.
Сиз Мени Атам диййип чагырарсыңыз,
Менден йүз өвүрмерсиңиз өйтдүм.
20 Эмма бир аялың өз әрине бивепалык эдиши
ялы,
сиз хем Маңа бивепалык этдиңиз, эй, ысрайыл
халкы!“»

Муны Реб айдяндыр.

21 Ялаңач гаялардан бир сес эшидилйәр,
бу ысрайыл халкының агысы хем ахы-
наласыдыр.
Чүнки олар ёлларыны урдурдылар,
өзлериниң Худайы Реббини унутдылар.

† *Сион – бу Иерусалимиң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

22 «Доланың, эй, бивепа перзентлер,
Мен бивепалыгыңыза шыпа берерин».
Халк диер: «Ине, биз Сениң яныңа гелйәрис,
чүнки Худайымыз Реб Сенсиң!»
23 Догрудан-да, депелерден, дагларда гелйән
гыкылыкдыр говгалар яландыр.
Хакыкатдан хем Худайымыз Реб
Ысрайылы халас эдйәр.
24 Яшлыгымыздан бәри ата-бабаларымызың бар
зәхметини, оларың сыгырдыр гоюн сүрүлерини,
огулдыр гызларыны бихая бутлар ювудып-ялмап
гелйәрлер. 25 Утанҗымызда яталың, рысвалык
ёрганымыз болсун; чүнки ата-бабаларымыз ве биз
яшлыгымыздан тә шу гүне ченли Худайымыз Реббе
гаршы гүнә эдип гелдик. Худайымыз Реббе гулак
асмадык.

4-нҗи бап

4 «Эй, Ысрайыл! Эгер доланмак ислесең,
Маңа тарап долан.
Эгер азашмасаң,
йигренҗи бутларыңы
хузурымдан айырсаң,
хакыкатда, адыллыкда ве догрулыкда
„Дири Ребден ант ичйәрин!“ дийсең,
онда миллетлер Ребден пата аларлар,
Онуң билен магтанарлар».
Муны Реб айдяндыр.
3 Шонуң үчин Реб яхуда халкына ве Иерусалим
илатына шейле диййәр:
«Сүрүлмедик ериңизи сүрүң,
тикенлериң арасына экин экмәң.
4 Эй, яхуда халкы ве Иерусалим илаты,
Мен-Реб үчин йүрегиңизи сүннетләп,
өзүңизи Маңа бүтинлей багыш эдиң.
Ёгсам пис ишлериңиз себәпли
Мен газабымы от кимин ловладарын,
оны хич ким сөндүрип билмез».

Демиргазыкдан бетбагтлык гелйәр

5 Шуны Яхудада ыглан эт, Иерусалимде җар эт:
«Юртда сурнай чалың!
Батлы гыгырып дийиң:
„Гелиң, үйшүп, берк галалара гирелиң!“.
6 Сиона тарап ёлы гөркезйән бир нышан гоюң,
гачып гутулың, эгленмәң!
Чүнки Мен демиргазыкдан бела,
әпет бетбагтлык индерерин.
7 Арслан сүренинден чыкды,
миллетлери хеләклейҗи ёла дүшди.
Юрдуңызы вейран этмек үчин,
Ол меканындан чыкды.
Шәхерлериңиз ер билен егсан болуп,
илатсыз хараба дөнер.
8 Мунуң үчин җул гейниң,
зарынлап аглаң.
Чүнки Реббиң гахар-газабы
бизден совулмады».
9 «Шол гүн патышаның ве баштутанларың йүреги
хопугар. Руханылар аңк-таңк боларлар,
пыгамберлер гең галарлар». Муны Реб айдяндыр.
10 Онсоң мен шейле дийдим: «Вах, Хөкмүрован
Реб! Бу халкы ве Иерусалими бүтинлей алдап,
сизиң үчин саг-саламатлык болҗак дийдиң. Эмма
гылыч богазымыза гоюлды!» 11 Шол вагт бу халка
ве Иерусалиме шейле дийлер: «Сәхрадакы яланач
гаялардан эзиз халкымың үстүне гызгын эпгек
өвсер, бу харман совурмак я-да арассаламак үчин
дәлдир. 12 Менден гелен бу эпгек булардан хас
гүйчли болар. Олара гаршы хөкүм эден Мен-
Ребдирин.
13 Ине, душман булут кимин гелйәр,
сөвеш арабалары харасат киминдир.
Онуң атлары бүргүтден йылдамдыр.
Дат гүнүмизе, биз вейран болдук!
14 Йүрегиңи тәмизләп пәкле писликден,
эй, Иерусалим, халас боларсың шонда.
Эрбет ниетлериңи ене
нәче вагт саклаҗак ичиңде?
15 Чүнки Дандан бир сес эшидилйәр,
Эфрайым дагындан өлүм хабары гелйәр».
16 Миллетлере ыглан эдиң, Иерусалиме җар эдиң:
«Ине, олар гелдилер! Узак юртдан габавчылар
гелип, Яхуда шәхерлерине гаршы сөвеш
награларыны чекерлер. 17 Олар экин сакчылары
ялы онуң даш-төверегини габарлар, чүнки
Иерусалим Маңа гаршы баш галдырды. Муны Реб
айдяндыр. 18 Булары сениң башыңа гетирен өз
ёлларың ве ишлериңдир. Бу сениң җезаң! Нәхили
ажы! Бу сениң йүрегиңиң төрүне етди».
19 Вах җаным, вах җаным! Агырыма чыдамок!
Вах, калбымың айнасы! Йүрегим хасрат чекйәр,
үмсүм болуп билемок, чүнки сен, эй, җаным,
эшитдиң сурнай сесин, сөвеш награсын.
20 Бетбагтлык үстүне бетбагтлык гелди,
тутуш юрт вес-вейран болды,
ёк болды бирденкә чадырларым,
бир демде перделерим.
21 Хачана ченли мен сөвеш тугуны гөрүп,
сурнай сесини эшитмеликкәм?
22 «Мениң халкым акмак,
олар Мени танамаярлар.
Олар кемакыл чагалар, оларда дүшүнҗе ёк.
Олар яманлык этмеги башарярлар-да,
ягшылык этмегиң нәмедигини биленок».
23 Мен–Ермея ере сын этдим,
ине, ол шекилсиз бошлукды.
Асмана бакдым, онда ышык ёкды.

24 Даглара серетдим, олар титрейәрди,
әхли депелер икияна ыраң атярды.
25 Серетдим, хич бир ынсан ёкды,
гөкдәки әхли гушлар учуп гидипдир.
26 Серетдим, ине, Реббиң хузурындан,
Онуң ловлаян газабындан яңа
хасыллы топрак чөле дөнүпдир,
әхли шәхерлер вейран болупдыр.
27 Мунуң үчин Реб шейле диййәр: «Тутуш юрт
хараба дөнер, йөне Мен онуң бүтинлей соңуна
чыкмарын.
28 Шонуң үчин юрт яс тутар, асман гаралар.
Мен сөзледим, Мен карар этдим,
гайтмышым этмерин, пикиримден дәнмерин».
29 Әхли шәхериң халкы атлыларың ве яйчыларың
гүпүрдисинден гачяр. Кимси җеңңеле сүмйәр,
кимси гаялара дырмашяр. Шәхерлериң әхлиси
терк эдилди, оларда хич ким яшамаяр. 30 Эй, сен,
вейран болан шәхер! Сен гырмызы эшиклер
гейсең-де, алтын шай-сеплер дакынсаң-да, гөзүңе
сүрме чексең-де, газанан задың болмаз. Өзүңи
бидерек ере безейәрсиң. Ойнашларың сени
йигренйәрлер, олар сениң җаныңың кастына
чыкдылар. 31 Мен бургусы тутян аялың сесини,
илкинҗи чагасыны догуряның иңңилдисини,
эллерини узадып: «Вай халыма! Ганхорларың
өңүнде җаным тапдан дүшйәр-ле!» дийип, сожаян
Сион гызының † агысыны эшитдим.

5-нҗи бап

Худайың тутуш халкы бихаялык эдйәр

5 «Иерусалимиң көчелерине айланың,
даш-төверегиңизи сынлаң, белләң!
Шәхер мейданчаларында агтарың.
Эгер адалаты берҗай эдип,
хакыкаты гөзлейән бир адам тапсаңыз,
онда Мен бу шәхери багышлайын.
2 „Ребден ант ичйәрин“ дийселер-де,
олар аслында ялан ере ант ичйәрлер».
3 Я Реб, Сениң назарың хакыката дикилен
дәлмидир?
Олары урдуң, эмма олар агыры дуймадылар.
Олары хеләк этдиң, эмма олар
йүз өврүрдилер догры ёлдан.
Олар йүзлерини гаядан-да гаталдып,
ызларына доланмак ислемедилер.
4 Мен шейле дийдим:
«Булар бир гарып хем акмаклар;
чүнки олар Реббиң ёлуны,
өз Худайының кануныны билмейәр.
5 Мен атлы-абрайлы адамларың янына гидип,
олар билен геплешейин. Олар Реббиң ёлуны,
өз Худайының кануныны билйәндирлер».
Эмма оларың бары бирмеңзеш болуп,
боюнтырыгы дөвдүлер, йүплери гырдылар.
6 Шонуң үчин оларың языкларының сансыздыгы,
дөнүклигиниң чөкдердиги үчин токайдан арслан
чыкып,
олары парчалар, чөлден бир мөҗек чыкып, олары
хеләкләр.
Шәхерлериниң гапдалында бир гаплаң букуда
ятып,
ким ол ерден даша чыкса, бөлек-бөлек эдер.
7 «Мундан соң Мен сени нәдип багышлайын?
Чагаларың Мени терк этдилер,
олар худайларындан ант ичдилер,
ёгсам олар Худаям дәл.
Олары дойранымда зына этдилер,
топарланышып, лолуларың өйлерине гитдилер.
8 Олар эсрән айгыр атлар ялы болуп,
херси өз гоңшусының аялына кишңейәр.
9 Бу затлар үчин Мен олары җезасыз
галдырарынмы?
Җаным бейле миллетден өч алмазмы?»
Муны Реб айдяндыр.
10 «Үзүмчилигиң ичинден гечип, оны вейран эдиң,
эмма бүтинлей ёк этмәң.
Шахаларыны дөвүп ташлаң,
олар Реббе дегишли дәлдир.
11 Ысрайыл ве яхуда халклары
Маңа бүтинлей бивепалык этдилер».
Муны Реб айдяндыр.
12 «Олар Реббиң айданыны рет эдип, шейле
дийдилер:
„Ол хич зат этмез.
Бела-бетер башымыздан инмез,
биз уруш я-да ачлык гөрмерис.
13 Пыгамберлер шемал ялыдыр,
Реббиң сөзи олара аян дәлдир.
Бу күлпетлер олаң өз башындан инсин!“».
14 Мунуң үчин Хөкмүрован Бейик Худай шейле
диййәр:
«Шейле сөзлери айдандыклары үчин,
сөзлерими агзыңда алава өврерин.
Бу халкы болса одун эдерин,
от олары яндырып ёк эдер».
15 «Эй, ысрайыл халкы, сизиң үстүңизе
узак юртдан бир миллети чоздурҗак.
Ол гүйчли хем гадымы миллетдир.
Сен ол миллетиң дилини билмерсиң,
нәме айдянына дүшүнмерсиң.
Муны Реб айдяндыр.
16 Оларың сагдагы ачык габыр ялыдыр,
барысы батыр сөвешиҗилердир.
17 Олар сизиң хасылыңызы ве иймитиңизи,
огул-гызларыңызы ювудып-ялмарлар.

† *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

Гоюнларыңыздыр сыгырларыңызы,
үзүмлериңиздир инҗирлериңизи иерлер.
Сизиң бил баглаян берк галаларыңызы
гылыч билен вейран эдерлер.
18 Мен хатда шол гүнлерде-де сени бүтинлей ёк
этмерин. Муны Реб айдяндыр». 19 «Халк сенден:
„Нәме үчин Худайымыз Реб бизе бу затлары этди?“
дийип сораса, сен олара шейле җогап бер: „Сиз
Оны терк эдип, юрдуңыздакы кесеки худайлара
гуллук этдиңиз. Инди сиз хем өзүңизе дегишли
болмадык бир юртда кесекилере гуллук эдерсиңиз“.
20 Муны Якубың неслине җар эт,
яхуда халкына ыглан эт.
21 Эй, гөзли болуп гөрмейән,
гулаклы болуп эшитмейән
надан хем дүшүнҗесиз халк,
инди муңа гулак ас:
22 Менден горкмарсыңызмы? Муны Реб айдяндыр.
Хузурымда титрешмерсиңизми?
Мен чәгәни деңзе арачәк этдим,
бу эбедилик арачәк болар, хич хачан бозулмаз.
Толкунлар дашса-да, үстүн чыкмаз,
гүввүлдесе-де, ондан ашмаз».
23 Эмма бу халк текепбир ве питнечи.
Олар аздылар, ёлдан чыкдылар.
24 Олар муны йүрекден диймейәрлер:
«Гелиң, гүйз хем яз ягышларыны
өз мөвсүминде ягдырян,
биз үчин орак-йыгым хепделерини саклаян
Худайымыз Ребден горкалың».
25 Этмишлериңиз булары сизден узаклашдырды,
гүнәлериңиз сизи ягшылыкдан махрум этди.
26 «Мениң халкымың арасында эрбет адамлар бар.
Олар гуш авламак үчин, букуда ятянлар ялы
дузак гуруп, ынсанлары тутярлар.
27 Гушлардан долы капаса ялы,
оларың өйлери-де хиледен долы.
Шейдип, олар бейгелдилер, баядылар,
28 семредилер, ёгнадылар.
Хетден ашды оларың бетпәллиги,
чөзмедилер адалатлы етимиң давасыны,
горамадылар гарыбың хич бир хукугыны.
29 Бу затлар үчин Мен олары
җезаландырмарынмы?
Мунуң ялы миллетден, хей-де, өч алмарынмы?
Муны Реб айдяндыр.
30 Юртда гең хем элхенч зат болды:
31 пыгамберлер галп пыгамберлик эдйәрлер,
руханылар оларың гөркезмеси билен
доландырярлар.
Мениң халкым болса муны сөййәр.
Эмма бу затларың соңы геленде нәме
эдерсиңиз?»

6-нҗы бап

Душманлар Иерусалими габаярлар

6 «Эй, бенямин халкы, җаныңызы халас этмек
үчин
Иерусалимден гачың!
Тековада сурнай чалың,
Бейтхакеремде бир нышан дикиң,
чүнки демиргазыкдан бир бетбагтлык,
әпет вейранчылык етип гелйәр.
2 Сион гызы – овадан хем нәзик гызы хеләк
эдерин.
3 Чопанлар сүрүлери билен онуң янына гелерлер.
Чадырларыны онуң даш- -төверегинде дикип,
хер ким өзүниң өри мейданында отлар.
4 Иерусалиме гаршы сөвешмәге тайярланың.
Туруң, гүндизиң гүни чозалың!
Ишимиз гайтды!
Гүн яшып баряр,
өйлән көлегелер узаляр!
5 Туруң, гиҗе чозалың,
галаларыны вейран эделиң!»
6 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Иерусалимиң агачларыны кесиң,
диварына чыкмак үчин япгыт гуруң.
Бу шәхер җезаландырылмалыдыр,
мунуң ичинде зулумдан башга зат ёкдур.
7 Чешмеден сув нәхили җошян болса,
бу шәхерден-де пислик шейле җошяндыр.
Ичинде эшидилйәр зорлук хем зулум,
хассалык хем яралар бар гөрйәним.
8 Эй, Иерусалим, акылыңа айлан,
ёгсам Мен сенден йүз өврерин.
Сени харабачылыга,
илатсыз бир юрда өврерин».
9 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Үзүмиң соңкы салкымының йыгналышы ялы,
Ысрайылың аман галанлары хем
соңкусына ченли йыгналар.
Шонуң үчин үзүм йыгянчы дей
элиңи соңкы гезек шаха узат».
10 «Олар эшидер ялы мен киме айдайын,
киме дуйдурыш берейин?
Середиң, оларың гулаклары гапык,
эшитмейәрлер.
Олар Реббиң сөзүнден хошал болмаярлар,
гайтам, оны яңсылаярлар.
11 Мунуң үчин мен Реббиң газабындан
долудырын,
гахарымы сакламакдан халыс ирдим».
«Оны көчедәки чагаларың,
топланан йигитлериң үстүне дөк.
Әр-аялың икисини-де тутуп әкидерлер,

гаррыдыр гожа-да олардан сыпмаз.
12 Олар өйлеридир меллеклери билен
аяллары берлер башгалара,
Мен элими галдырарын
бу юрдуң илатына».
Муны Реб айдяндыр.
13 «Улудан-кичә әхлиси харам газанҗың ышкында,
пыгамберден рухана ченли
хер кес гүн гөрйәр хиле билен.
14 Саг-саламатлык болмаса хем
„саг-саламатлык, саг-саламатлык“ дийип,
халкымың ярасыны йүзлей беҗердилер.
15 Олар өзлерини бихая алып барып,
неҗис ишлер этдилер, эмма муңа утанмадылар.
Утанып гызармагың нәмедигини билмедилер.
Шонуң үчин олар-да хеләк болуп,
йыкыланларың арасына йыкыларлар,
җезаландыранымда, ер билен егсан боларлар».
Муны Реб айдяндыр.
16 Реб шейле диййәр:
«Ёлуң чатрыгында дуруп середиң,
овалкы ёдалар хакда сорап,
ягшы ёлуң ниредедигини өврениң;
ондан йөрәң, җаныңыз рахатлык тапар.
Эмма олар: „Ол ёлдан йөремерис“ дийдилер.
17 Мен сизиң үстүңизден гөзегчи гоюп:
„Сурнайың сесине гулак асың!“ дийдим.
Эмма олар: „Гулак асмарыс“ дийдилер.
18 Шонуң үчин хем, эй, миллетлер гулак гоюң.
Оларың башындан нәме инҗегини, эй, шаятлар билиң.
19 Диңле, эй, ер йүзи.
Бу халкың башындан бетбагтлык индерерин.
Бу оларың эден ниетлериниң мивеси болар,
себәби Мениң сөзлериме гулак асмадылар,
таглыматымы болса рет этдилер.
20 Нәме үчин Маңа Шебадан якымлы ыслы түтетги,
узак юртдан хошбой ыслы гамыш гетирилйәр?
Якма гурбанлыкларыңызы кабул этмерин,
садакаларыңыз-да турмаяр гөвнүмден».
21 Шонуң үчин хем Мен-Реб шейле диййәрин:
«Ине, Мен бу халкың өңүне бүдреме дашыны гоярын,
ата-энелер чагалары билен бүдрәп йыкылар,
гоңшусы досты билен бирликде хеләк болар».
22 Реб шейле диййәр:
«Ине, демиргазык юртдан бир халк гелйәр,
ериң уҗундан бир бейик миллет аяга галяр.
23 Олар яйдыр найза билен ярагланан,
өзлери-де рехимсиз хем залымдырлар.
Сеслери деңиз ялы гүввүлдейәр.
Эй, Сион гызы! Олар атлара атланып,
бир адам ялы сөвеше тайярланып,
сениң гаршыңа нызама дурдулар».
24 «Олар хакдакы хабары эшиденимизде,
эллеримизиң ысгыны гачды.
Догурян аял кимин
чекйәрис дерт-азаплары.
25 Дашары чыкмаң, ёлдан йөремәң,
чүнки душманың элинде гылыч бар,
әхли тарапдан ховп абаняр.
26 Эй, Мениң эзиз халкым!
Җул гейнип, күл үстүнде отур.
Ялңыз чагаң үчин яс тутян дек ажы гөзяш дөк,
чүнки үстүмизе дуйдансыз хеләклейҗи гелер».
27 «Мен сени халкымың арасында
барлагчы хем дерңевчи гойдум,
эден ишлерини барларсың, дерңәрсиң.
28 Оларың бары текепбир питнечидирлер,
гыбатдыр төхмет билен яшаярлар.
Йүреги бүрүнч, демир дей гатап,
хеммеси ёлдан чыкандыр.
29 Көрүк гыздырыляр, отда гуршун эрейәр,
эмма зергәриң бу эден иши пуҹдур,
шонда-да пислик хич айрылмаяр.
30 Олара „ялан күмүш“ дийлер,
чүнки Реб олары рет этди».

7-нҗи бап

Ермея ыбадатханада вагыз эдйәр

7 Ермея Реббиң сөзи аян болды: 2 «Реббиң
өйүниң дервезесинде дуруп, шу сөзи җар эт:
„Эй, Реббе ыбадат этмек үчин, бу дервезелерден
гирйән тутуш Яхуда! Реббиң сөзүне гулак ас“.
3 Ысрайылың Худайы, Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: „Ёлларыңызы хем ишлериңизи дүзедиң,
шонда Мен сизи бу ерде яшадарын. 4 ‘Бу Реббиң
ыбадатханасы! Реббиң ыбадатханасы! Реббиң
ыбадатханасы бу ерде!’ диен сөзлере бил багламаң.
5 Эгер ёлларыңыздыр ишлериңизи чындан
дүзетсеңиз, бири-бириңизе хакыкатдан хем
адалатлы гарасаңыз, 6 гелмишеге, етим билен дул
хатына зулум этмесеңиз, бу ерде нәхак ган
дөкмесеңиз, өзүңизе зыян етирйән башга
худайларың ызына дүшмесеңиз, 7 онда Мен сизи бу
ерде, овалдан ата-бабаларыңыза бакы хем
эбедилик берен юрдумда яшадарын. 8 Ине, сиз
дерексиз ялан сөзлере бил баглаярсыңыз. 9 Сиз
огурлык эдйәрсиңиз, адам өлдүрйәрсиңиз, зына
эдйәрсиңиз, яландан ант ичйәрсиңиз, Багал бутуна
садака хөдүр эдйәрсиңиз, танамаян башга
худайларыңызың ызына эерйәрсиңиз. 10 Соңра шу
неҗис ишлери этмек үчин Мениң адым дакылан өе
гелип, хузурымда дуруп, ‘Биз халас болдук!’
диййәрсиңизми? 11 Мениң адым дакылан бу өй
сизиң үчин гаракчыларың сүренине өврүлдими?
Эмма Мен нәме эдйәниңизи гөрйәрин. Муны Реб

айдяндыр. 12 Инди Шилодакы илкинҗи гезек
адымы дакан ериме гидиң ве ысрайыл халкымың
пислиги үчин, оңа нәме эдендигими гөрүң. 13 Бу
неҗис затларың әхлисини этдиңиз; муны Реб
айдяндыр. Мен сизе өвран-өвран айданымда гулак
асмадыңыз, сизи чагыранымда җогап бермедиңиз.
14 Мунуң үчин Мениң адым дакылан, сизиң бил
баглан бу өйүңизи – сизе ве ата-бабаларыңыза
берен бу ерими Шилоны нәхили ёк эден болсам,
шейле эдерин. 15 Әхли гарындашларыңызы, тутуш
эфрайым несиллерини ковшум ялы, сизи хем
хузурымдан коварын“.

Халкың бойнуёгынлыгы

16 Эй, Ермея, сен бу халк үчин дилег этме, олар
үчин перят этме, ялбарма, хузурымда олара
төвеллачы болма, барыбир Мен сени диңлемерин.
17 Яхуданың галаларында, Иерусалимиң
көчелеринде оларың нәме эдйәндиклерини
гөрмейәрсиңми? 18 Чагалары одун йыгнаяр,
аталары от якяр, аяллары хамыр югруп, асман
меликеси үчин көке биширйәр. Бу халк башга
худайлара ичги садакасыны хөдүрлейәр. Бу затлар
Мениң гахарымы гетирйәр. 19 Олар Мени
ынҗадярлармы? Ёк, өзлерини ынҗадып, утанҗа
галярлар. Муны Мен-Реб айдяндырын. 20 Мунуң
үчин Мен – Хөкмүрован Реб шейле диййәрин:
„Ине, Мен гахар-газабымы бу ериң, ынсандыр
хайванларың, мейдандакы агачларың, топрагың
хасылының үстүне дөкерин. Ол от болуп туташар
ве сөндүрилмез“.
21 Ысрайылың Худайы, Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: „Якма гурбанлыгыңызы бейлеки
садакаларыңыза гошуп, икисиниң хем этини
ийибериң. 22 Чүнки Мен ата-бабаларыңызы
Мүсүрден чыкарып гетиренимде, олара якма
гурбанлыгы билен бейлеки гурбанлыклар хакда
хич зат айтмандым я-да буйрук бермәндим.
23 Олара диңе шу буйругы берипдим: ‘Маңа гулак
асың. Мен сизиң Худайыңыз, сиз хем Мениң
халкымсыңыз. Диңе Мениң гөркезен ёлумдан
йөрәң, шонда говы гүнлер гөрерсиңиз’. 24 Эмма
олар диңлемедилер, гулак асмадылар, гайтам,
кесирлик билен өз яман ниетлерине ковалашып,
пис йүреклерине гөрә херекет этдилер.
Илерлемегиң дерегине гайра тесдилер. 25 Ата-
бабаларыңызың Мүсүрден чыкан гүнүнден тә шу
гүне ченли Мен сизиң яныңыза гулларым болан
пыгамберлеримиң әхлисини хер гүн ызлы-ызына
ибердим. 26 Эмма халк Мени диңлемеди, Маңа
гулак асмады, гайтам бойнуёгынлык эдип, ата-
бабаларындан хем бетер пислик этди“.
27 Сен олара шу сөзлериң барыны айдарсың,
эмма олар сени-де диңлемезлер. Сен олары
чагырарсың, эмма олар җогап бермезлер. 28 Мунуң
үчин сен олара шейле дий: „Бу өзлериниң Худайы
Реббе гулак асмаян, догры ёла гелмейән
миллетдир. Хич ким хакыкаты айтмаяр, ол хакда
дил хем ярмаяр.
29 Эй, яхуда халкы, сачыңы сыр-да, ялаңач
гаяларда агы айт. Чүнки Реб газабыны үстүне дөкен
бу неслини терк эдип, оны ташлады. 30 Яхуда халкы
Мениң назарымда эрбет ишлери этди, муны Мен –
Реб айдяндырын. Олар Мениң адым дакылан өйде
неҗис затларыны гоюп, оны мурдар этдилер.
31 Огул-гызларыны ода якып, гурбанлык этмек
үчин, Бенхинном дересинде Топет сеждегәхлерини
гурдулар. Бейле иши Мен олара буюрмадым,
бейтмек келләме-де гелмеди. 32 Шонуң үчин хем
шейле гүнлер гелер, муны Реб айдяндыр, ол ере
Топет я-да Бенхинном дереси дийилмән, Өлүм
җүлгеси дийлер. Топетде өлүлери җайламак үчин
ер галмаз. 33 Бу халкың җесетлери гушлара ве
йыртыҗы хайванлара шам болар, олары хич ким
ковмаз. 34 Юрдуң харабачылыга өврүлендиги үчин,
Яхуданың шәхерлеринде, Иерусалимиң
көчелеринде шатлыкдыр гүлки сесини, йигит
билен гелниң той сесини кесерин“».

8-нҗи бап

8 «Шол вагт Яхуда патышаларының,
ёлбашчыларының, руханыларының,
пыгамберлериниң сүңклери, Иерусалимиң
илатының сүңклери габырларындан чыкарылар.
Муны Реб айдяндыр. 2 Бу сүңклер оларың өз сөен,
гуллук эден, ызларына эерен, маслахат сорап сежде
эден затларының, ягны Гүнүң, Айың, тутуш асман
җисимлериниң астына серлер. Олар йыгналып
җайланылмаз, топрагың йүзүнде дерс ялы ятар.
3 Бу пис ковумдан аман галанларың хеммеси
даргадан ерлеримде яшайшы дәл-де, өлүми
сайлар». Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.

Халкда утанч ёк

4 Сен олара Реб шейле диййәр дий:
«Йыкылан ынсан галмазмы гайдып?
Ёлундан азашанлар гелмезми ёла?
5 Нәме үчин бу халк ёлдан чыкды?
Иерусалим дынгысыз дөнүклик эдйәр.
Олар ялана берк япышып,
ыза доланмакдан боюн товлаяр.
6 Мен үнс берип диңледим,
догрусыны айтмаяр олар.
Хиҗиси: „Бу эденим нәме?“ дийип,
өз пислигине тоба этмейәр.
Сөвешде чапян ат кимин

херси өз ёлуна ёртяр.
[7] Хатда леглек хем өз мөвсүмини билйәр.
Гумры, гарлавач, дурна-да
гөчмели пурсадыны билйәр.
Эмма халкым Мен-Реббиң парзларыны билмейәр.
[8] Нәдип сиз муны айдып билйәңиз:
„Биз акыллы, Реббиң кануны биздедир“?
Хакыкатда, бу кануны ялана өврен
хилегәр канунчыларың галамыдыр.
[9] Акылдарлар утанҗа галдылар,
ховп ичинде дузага дүшдүлер.
Олар Реббиң сөзүни рет этдилер.
Оларда нәме пәхим бар?
[10] Улудан-кичә әхлиси
харам газанҗың ышкында,
пыгамберден рухана ченли
хер кес хиле билен гүн гөрйәр.
Шонуң үчин аялларыны башгалара,
меллеклерини талаңчылара берерин.
[11] Саг-саламатлык болмаса хем
„саг-саламатлык, саг-саламатлык“ дийип,
халкымың ярасыны йүзлей беҗердилер.
[12] Нежис ишлери эденлеринде утандыбармы?
Ёк, асла утанмадылар.
Йүз гызарманың нәмедигини хем билмедилер.
Шонуң үчин хем олар-да хеләк болуп,
йыкыланларың арасына йыкыларлар,
җезаландыранымда ер билен егсан боларлар.
Муны Реб айдяндыр.
[13] Олаң хасылыны вес-вейран эдерин,
үзүм шахалары-да,
инҗир агаҗы-да миве бермез,
хатда япраклары-да гурар.
Олара нәме берен болсам,
эллеринден алнар».
Муны Реб айдяндыр.
[14] Нәме үчин биз энтек хем бу ерде отырыс?
Гелиң, үйшүп, берк галалара чозалың-да,
ол ерде хеләк болалың.
Реббе гаршы гүнә эдендигимиз үчин,
Худайымыз Реб зәхерли сув берип,
бизи өлүме сезевар этди.
[15] Саг-саламатлыга гарашдык,
эмма хич говулык ёк.
Шыпа пурсадына гарашдык,
эмма оңа дерек ховп абанды.
[16] Душман атларының хоррулдысы Дандан эшидилйәр,
бедевлериниң кишңемесинден тутуш ер йүзи титрейәр.
Олар бу юрды, онуң ичиндәки әхли затлары,
шәхери хем онда яшаянлары ёк этмәге гелдилер.
[17] «Ине, Мен үстүңизе зәхерли йыланлары,
алахөвренлери иберерин,
олар сизи чакарлар».
Муны Реб айдяндыр.

Пыгамбер халк үчин яс тутяр

[18] Дердиме шыпа ёкдур,
йүрегим яралыдыр мениң.
[19] Ине, эзиз халкымың перяды
ериң аңры уҗундан эшидилйәр:
«Реб Сионда дәлмидир?
Онуң Патышасы ол ерде дәлми?»
«Нәме үчин олар өзлериниң йигренҗи затлары,
өзге нежисликлери билен гахарымы гетирдилер?»
[20] Халк: «Орак дөври өтди, томус гутарды,
эмма биз халас болмадык» дийййәр.
[21] Бичәре халкымың ярасындан өтри мен-де яралы,
яс тутярын, үстүме ховп абанды.
[22] Гилгатда мелхем ёкмудыр?
Ол ерде тебип ёкмудыр?
Онда нәме үчин бичәре халкымың
ярасына эм эдилмейәр?

9-нҗы бап

[9] Вах, кәшге башым бир булак,
гөзлерим гөзяш чешмеси болсады!
Бичәре халкымың өлдүриленлери үчин
агласадым мен гиҗе-гүндиз!
[2] Кәшге халкымы ташлап,
олардан узакда боларым ялы
чөлде бир кервенсарай тапсадым!
Чүнки оларың хеммеси
зынахор, биртопар хайын.
[3] «Ялан үчин диллерини яй кимин эгрелдйәрлер.
Юртда оларың гүйҗи нәдогрулык билен гүйчленйәр,
чүнки пислик үстүне пислик эдйәрлер,
Мени асла танамаярлар».
Муны Реб айдяндыр.
[4] Хер кес өз достундан әгә болсун,
хич бир догана ынам этмәң.
Чүнки хер бир доган яланчыдыр,
хер бир дост ялан геп гездирйәр.
[5] Хер ким өз достуны алдаяр,
хич ким хакыкаты сөзлемейәр.
Диллерине ялан сөзлемеги өвретдилер,
шер ишлер эдип, тоба этмеги билмедилер.
[6] Зулум үстүне зулум, ялан үстүне ялан ягяр!
Олар Мени танамакдан йүз өвүрйәрлер.
Муны Реб айдяндыр.
[7] Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Мен олары эредип, сынагдан гечирерин.
Бичәре халкымы башга нәме эдип билерин?

8 Диллери өлдүриҗи пейкамдыр,
хиле билен сөзлейәрлер.
Гоңшуларына хош сөзлер айдярлар,
йүрегинде болса дузак гурярлар.
9 Бу затлар үчин Мен олары, хей-де, җезаландырмарынмы?
Бейле миллетден өч алмарынмы?»
Муны Реб айдяндыр.
10 Мен даглар үчин аглаярын, ахы--нала чекйәрин,
чөлүң өрүлери үчин яс тутярын,
себәби олар харабалыга өврүлди,
ол ерден гечйән ёк.
Мал-гараларың сеси эшидилмейәр,
гушлар-да, хайванлар-да гачып гитдилер.
11 Мен Иерусалими вейран эдип,
шагаллар сүренине өврерин.
Яхуда шәхерлерини илатсыз гоюп,
харабачылыга өврерин.
12 Муңа дүшүнер ялы пайхаслы бири бармыдыр?
Муны ыглан эдер ялы Реббиң сөзлән кишиси ким?
Нәме үчин юрт вейран болуп, ичинден хич ким
гечмез ялы, чөл кимин бошап ятыр? 13 Реб шейле
диййәр: «Олар өзлерине берен канунымы рет
этдилер, сөзүме гулак асмадылар, ол боюнча
херекет этмедилер. 14 Гайтам, кесирлик билен
ниетлерини ямана дүвүп, ата-бабаларының
өвредиши ялы, Багал бутуның ызына эердилер».
15 Шонуң үчин хем Ысрайыл Худайы Хөкмүрован
Реб шейле диййәр: «Мен бу халка аҗы ёвшан
ийдирерин, зәхерли сув ичирерин. 16 Мен олары
өзлериниң хем, ата-бабаларының хем танамадык
миллетиниң арасына пытрадарын. Олары ёк
эдйәнчәм, ызларына гылыч саларын».

Халк җезасы үчин яс тутяр

17 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Ягшы ойланып гөрүң, агычы аяллары чагырың, гелсинлер.
Иң эзберлерини чагырдың, гелсинлер.
18 Деррев гелип, бизиң үчин агы айтсынлар.
Гой, гөзлеримизиң яшы кепемесин,
габакларымыздан сил болуп аксын».
19 Ине, Сиондан перят эшидилйәр:
«Бизи, гөр, нәхили вейран этдилер!
Гаты утанҗа галдык,
чүнки юрдумызы терк этдик,
өйлеримиз ер билен егсан болды».
20 Эй, аяллар, Реббиң сөзүни эшидиң,
агзындан чыкян сөзе гулак асың.
Гызларыңыза яс тутмагы,
гоңшыңыза агы айтмагы өвредиң.
21 Көчелерден чагалары,
мейданчалардан яш йигитлери
гырып ташламак үчин,
өлүм пенҗирелеримизе дырмашып,
галаларымыза гирди.
22 Реб шейле айдяр дий:
«Ынсан җесетлери экин мейданына сепилен дерс дей,
оракчының ызындакы десселер дей топрага серлер.
Олары хич ким йыгнамаз».
23 Реб шейле диййәр: «Пайхаслы пайхасына, гүйчли
гүйҗүне магтанмасын, бай байлыгына өвүнмесин.
24 Өвүнйән диңе Маңа дүшүнйәнлиги ве
танаянлыгы билен өвүнсин, ер йүзүнде садык
сөйги, адалат ве догручыллык билен херекет эдйән
Мен – Ребдирин. Чүнки Мен булардан леззет
алярын. Муны Реб айдяндыр. 25 Шейле гүнлер
гелер, тени сүннетли болуп-да, йүреги сүннетсиз
адамлары җезаландырарын. Муны Реб айдяндыр.
26 Мүсүри, Яхуданы, Эдомы, аммонлары, Мовабы ве
чөлде яшаян гырчув сакгаллыларың хеммесини
җезаландырарын. Чүнки бу миллетлериң әхлиси
сүннетсиз, тутуш ысрайыл халкының йүреги-де
сүннетсиз».

10-нҗы бап

Бутлардан горкмаң!

10 Эй, ысрайыл халкы, Реббиң сизе айдян
сөзүни диңләң. 2 Реб шейле диййәр:
«Гөгүң аламатларындан горкмаң,
олардан диңе миллетлер горкяндыр.
Миллетлериң ёлундан гөрелде алмаң.
3 Халкларың дәп-дессурлары бошдур,
токайдан кесилен агаҗа
уссаның гуралы шекил берйәр.
4 Оны алтын-күмүш билен безәп,
гымылдамаз ялы,
чекич билен чүйләп беркидйәрлер.
5 Оларың бутлары экин гарантгасы ялы,
гепләп билйән дәлдирлер.
Йөрәп билмейәндиклери үчин
олары гөтерип әкитмелидир.
Олардан горкмаң:
Чүнки олар не яманлык эдерлер,
не-де ягшылык».
6 Саңа меңзеш ёкдур, я Реб.
Сен бейиксиң, гудратда адың бейикдир.
7 Сенден горкмаҗак бармы, эй, миллетлер Шасы?!
Чүнки бу диңе Саңа ярашяндыр.
Миллетлериң әхли акылдарларының,
бар патышалыкларының арасында
Сениң ялысы ёкдур.
8 Оларың бары акмак хем акылсыздыр.
Бидерек бутлардан тәлим алярлар,

олар гуран агачдан ясаландыр!
9 Таршышдан – енҗилен күмүш,
Упаздан алтын гетирилйәр.
Уссаның хем зергәриң хүнәридир бутлар,
гөк хем гырмызы эшик гейдирерлер олара,
барысы хем өкде хүнәрментлериң ишидир.
10 Эмма Реб хакыкы Худайдыр,
Ол дири Худай хем бакы Патышадыр.
Онуң гахарындан титрейәр тутуш ер,
газабына гаршы дуруп билмез миллетлер.
11 «Олара шейле дий: „Гөги хем ери яратмадык
худайлар ер йүзүнден ве гөгүң астындан ёк
боларлар“».
12 Ери Өз гудраты билен ярадан Ребдир.
Ол пайхасы билен дүнйәни беркарар этди,
акылы билен гөклери яйды.
13 Ол гүрләнде, шаглаяр гөкдәки сувлар,
гөтерилйәр ериң учларындан булутлар.
Ягыш үчин йылдырымлар чакдыряр,
аммарларындан шемал өвүсдирйәр.
14 Хер бир адам акмак хем надандыр,
хер зергәр ясан бутларындан уяда галар,
олар ясаландыр, оларда җан ёкдур.
15 Булар бидерекдир, масгарабазлаң ишидир;
җезаландыранымда олар ёк боларлар.
16 Эмма Якубың пайы бейле дәлдир,
чүнки әхли затлары ярадан Худайдыр,
Ысрайыл тиреси Онуң мирасыдыр,
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир.

Бетбагтлык гелйәр

17 Эй, габавда отуранлар,
шайыңызы тутуң!
18 Чүнки Реб шейле дийййәр:
«Ине, бу гезек Мен бу юрдуң илатыны
узаклара ташларын.
Гөрсүнлер дийип,
үстлерине бела индерерин».
19 Чекйән хасратымдан яңа дат гүнүме!
Ярам агыр, эмма мен:
«Догруданам, бу мениң дердим,
муны чекмегим герек» дийдим.
20 Чадырым йыкылды, үзүлди әхли танаплары.
Чагаларым ташлап гитдилер мени, ёк олар инди.
Чадырымы тәзеден дикмәге,
хич ким ёк перделерими асмага.
21 Чүнки азашдылар чопанлар акылындан,
Ребби агтармадылар.
Шонуң үчин болмады угруна ишлери,
даргады әхли сүрүлери.
22 Диңләң, бир хабар гелйәр!
Яхуда шәхерлерини харабалыга,
шагаллар сүренине өвүрмек үчин
демиргазык юртдан улы гопгун гелйәр.
23 Я Реб, мен ынсаның ёлуның өз элинде
дәлдигини,
догры әдим басмагың ыгтыярында дәлдигини
билйәрин.
24 Газабың билен дәл-де, адалатың билен,
я Реб, мени тербиеле!
Ёгсам мени хич эдерсиң.
25 Газабыңы дөк Сени танамаян миллетлериң,
адыңы чагырмаян халкларың үстүнден.
Чүнки олар Якубың неслини ялмадылар,
оны ювудып, ёк этдилер,
меканыны вейран этдилер.

11-нҗи бап

Ысрайыл ве яхуда халкы әхти бозяр

11 Ермея Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Бу әхтиң
шертлерине гулак гой. Яхуда халкы билен
Иерусалим илатына беян эт. 3 Олара Ысрайыл
Худайы Реб шейле дийййәр дий: „Бу әхтиң
шертлерине гулак асмадык адама нәлет болсун!
4 Мен ата-бабаларыңызы Мүсүрден – демир
оҗагындан чыкаран гүнүм олара шейле буйрук
бердим: ‘Мениң сөзүме гулак асып, Мениң буйран
әхли табшырыкларымы ерине етириң. Шонда сиз
Мениң халкым, Мен хем сизиң Худайыңыз
боларын. 5 Шейтсеңиз, Мен ата-бабаларыңыза сүйт
ве бал акян юрды бермеги ант ичип, берен сөзүми
ерине етирерин’. Ине, гөршүңиз ялы, оны сизе
бердим“». Онсоң мен: «Гой, шейле болсун, я Реб!»
дийип җогап бердим. 6 Реб маңа бу сөзлериң
хеммесини Яхуданың шәхерлеринде, Иерусалимиң
көчелеринде җар эт-де, шуны айт дийди: «Бу әхтиң
сөзлерине гулак асың, олары берҗай эдиң. 7 Чүнки
Мен сизиң ата-бабаларыңызы Мүсүрден чыкаран
гүнүмден тә шу гүне ченли дынгысыз „Сөзүме гулак
асың“ дийип, берк дуйдурыш берип гелдим. 8 Эмма
олар диңлемедилер, гулак асмадылар, гайтам,
кесирлик билен өз яман ниетлерине эерип, херси
өзүче херекет этди. Мунуң үчин Мен бу әхтиң әхли
сөзлерини оларың башларындан индердим. Мен
олара булары берҗай этмеги буйрупдым, эмма
олар этмедилер».
9 Реб маңа шейле дийди: «Яхуда халкы билен
Иерусалимиң илатының арасындакы дилдүвшүгиң
үсти ачылды. 10 Олар ене-де сөзлериме гулак асмак
ислемедик ата-бабаларының этмишлерине тарап
доландылар. Башга худайларың ызына дүшүп,
олара гуллук этдилер. Ысрайыл ве яхуда халкы
өзлериниң ата-бабалары билен эден әхтими
боздулар. 11 Шонуң үчин хем Реб шейле дийййәр:
„Мен оларың башындан бела индерерин, олар
гачып, гутулып билмезлер. Олар Маңа дады-перят

эдерлер, эмма Мен олары диңлемерин. [12] Онсоң
Иерусалимиң ве Яхуда шәхерлериниң илаты
гидип, өзлериниң садака берен худайларына дады-
перят эдерлер, эмма бетбагтлык геленде, бу
худайлар олары асла халас этмез. [13] Чүнки
худайларың саны шәхерлериң саны билен деңдир,
эй, Яхуда! Сиз Иерусалимиң көчелериниң санына
гөрә утанчлы затлар үчин гурбанлык сыпаларыны,
Багал бутуна гурбанлыклар хөдүр этмек үчин
гурбанлык сыпаларыны гурдуңыз. [14] Эй, Ермея, сен-
де бу халк үчин дилег этме, олар үчин дады-перят
этме, ялбарма, чүнки бетбагтчылыга учрап, Мени
чагыранларында, олары диңлемерин. [15] Көп пис
ишлер эдениңден соң, сөйгүли халкымың Мениң
өйүмде нәме иши барка? Хатда Реббе багыш
эдилен эт көмек этмез. Сиз пислик этмекде
шатланярсыңыз. [16] Реб саңа ‘Мивеси датлы, яшыл
япраклы зейтун агаҗы’ дийип ат берди. Эмма
гүйчли галмагаллы гопгун билен оны ода берер,
онуң шахалары янып күл болар. [17] Ысрайыл билен
яхуда халкы пислик этди, олар Багал бутуна
садакалар хөдүр эдип, Мениң гахарымы
гетирдилер. Шонуң үчин сени экип отурдан Мен
Хөкмүрован Реб башыңдан бетбагтлык индермеги
карар этдим“».

Халк Ермея гаршы хиле гураяр

[18] Шол вагт Реб халкың эден писликлерини маңа
гөркезди.
Ол муны маңа әшгәр этди.
Я Реб, оларың эден ишлерини маңа аян этдиң.
[19] Мен болсам дамагы чалынмага әкидилен
ювaш бир гузы киминдим.
Оларың: «Гелиң, агаҗы мивеси билен ёк эделиң,
мундан бейләк онуң ады ятланмаз ялы,
оны дирилериң юрдундан кесип ташлалың»
дийип,
мениң гаршыма хиле гуряндыкларыны
билмедим.
[20] Эмма, эй, адалатлы хөкүм эдйән,
йүреклери ве пикирлери сынаян Хөкмүрован
Реб!
Давамы Саңа аян эдйәрин,
олардан алҗак өҗүңи гөрейин!
[21] Шонуң үчин хем сениң җаныңың кастына чыкып:
«Сен Реббиң адындан пыгамберлик этмели дәлсиң,
ёгсам бизиң элимизден өлерсиң» диййән анатот
халкы хакында Хөкмүрован Реб шейле диййәндир.
[22] Хава, Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Мен
олары җезаландырарын. Оларың яш йигитлери
гылычдан гечирилер, огулдыр-гызлары ачлыкдан
өлерлер. [23] Олардан аман галаны болмаз. Чүнки
вагты геленде, Мен анатот халкының башындан
бетбагтлык индерерин».

12-нҗи бап

Ермея Реббе налыш эдйәр

12 Я Реб, Сениң билен давалашсам,
Сен хемише хаклы чыкярсың.
Эмма ене-де адалат барада
Сениң билен гүрлешмек ислейәрин.
Нәме үчин эрбетлең ёлы ровачланяр?
Нәме үчин хайынлар асуда яшаяр?
[2] Олары Сен отуртдың, көк урдулар.
Өсүп-улалып, миве бердилер.
Сениң адың диллеринден дүшмейәр,
эмма йүреклери Сенден узакдыр.
[3] Мени болса, я Реб, Сен танаярсың,
мени гөрйәрсиң, Өзүң хакдакы
пикирлерими сынаярсың.
Олары союлмалы гоюн кимин чыкар-да,
союлҗак гүни үчин тайярла.
[4] Хачана ченли юрт яс тутуп,
отлар саралып солар?
Ол ерде яшаянлаң пис ишлеринден яңа
хайванлар билен гушлар йитип гитдилер.
Чүнки бу халк дийййәр:
«Ол бизе нәме болҗагыны гөрмейәр».

Реб Ермея җогап берйәр

[5] Эй, Ермея, пыядалар билен ылгап ядаян болсаң,
онда атлылар билен нәдип ярышҗак?
Эгер ховпсуз юртда бүдрейән болсаң,
онда Иордан җеңңелинден нәдип чыкҗак?
[6] Саңа хатда доган-гарындашларың,
өз машгалаң-да хайынлык этди.
Еңсәңден сеслерине бат бердилер.
Йүзүңе ягшы сөзлер айтсалар-да,
ынанмавери сен олара.
[7] Мен халкымы терк этдим,
мирасымы ташладым,
җандан сөййән халкымы
душманларының элине бердим.
[8] Мирасым Мениң үчин
токайдакы арслан кимин болды.
Маңа тарап награ чекди,
шонуң үчин Мен оны йигренйәрин.
[9] Мирасым назарымда гыргы дей болдумы?
Хер тарапдан вагшы гушлар үстүне чозды.
Гидиң-де, әхли ябаны хайванлары топлаң,
гой, олар мирасымы ювудып-ялмасынлар.
[10] Көп чопанлар үзүм багымы вейран этдилер,
экин мейданымы депеләп тоздурдылар,
аҗайып меллегими такыр чөле өвүрдилер.
[11] Оны харабачылыга дөндердилер,

хараба ичинде хузурымда аглаяр.
Тутуш юрт вейран болды,
эмма хич киминң пиңине-де дәл.
12 Чөлдәки әхли депелере
талаңчылар гелдилер.
Чүнки юрдуң бир четинден бейлекисине ченли
Реббиң гылыҗы хеләк эдер, хич ким аман
галмаз.
13 Олар бугдай экип, тикен ордулар,
гара зәхмет чекип, хайыр гөрмедилер.
Реббиң гахар-газабындан яңа
алан хасылларына утансынлар.
14 «Ысрайыл халкым үчин берен мүлкүме эл уран
әхли эрбет гоңшуларымы юртларындан согруп
ташларын. Яхуда халкыны-да оларың арасындан
согруп ташларын. Муны Реб айдяндыр.
15 Хеммесини согруп ташланымдан соң, олара ене
йүрегим авар. Оларың хер бирини өз мүлкүне, өз
топрагына гайтарып гетирерин. 16 Халкыма
Багалың адындан ант ичмеги өвредишлери ялы,
өзлери-де халкымың ёлларыны ыхлас билен
өвренип: „Ребден ант ичйәрин“ дийип, Мениң
адымдан ант ичмеги өвренселер, онда олар-да
халкымың арасында орнашарлар. 17 Эмма гулак
асмадык хер бир миллети көки билен бүтинлей
гопарып ташларын ве ёк эдерин».

13-нҗи бап

Зыгыр матадан тикилен гушак

13 Реб маңа: «Гит-де, өзүңе непис зыгыр
матадан тикилен гушак сатын алып, оны
билиңе гуша, йөне оны сува батырма» дийди.
2 Шейлеликде, мен Реббиң сөзи боюнча бир гушак
сатын алып, оны билиме гушадым. 3 Маңа ене
Реббиң шу сөзи аян болды: 4 «Билиңдәки сатын
алан гушагыңы ал-да, Евфрат обасына гит. Оны ол
ерде бир гаяның җайрыгында гизле». 5 Реббиң
буйругы боюнча мен гидип, гушагы Евфрат
обасында гизледим. 6 Көп гүн геченден соң, Реб
маңа: «Тур, Евфрат обасына гит-де, гизлемеги
буйран гушагымы ал» дийди. 7 Онсоң мен Евфрат
обасына гитдим, гизлән еримден газып, гушагы
алдым. Эмма гушак чүйрәп заяланан экен. Ол хич
зада яраҗак дәлди. 8 Маңа Реббиң шу сөзи аян
болды: 9 «Реб шейле дийййәр: „Мен Яхуданың
текепбирлигини ве Иерусалимиң аша гедемлигини
хут шонуң ялы эдип чүйредерин. 10 Бу пис халк
кесирлик билен өз ислеглерине ковалашып, сөзүме
гулак асмак ислемейәр. Олар башга худайларың
ызына дүшүп, олара гуллук ве сежде эдйәрлер.
Шонуң үчин олар хем хич дерде ярамаян шу гушак
ялы боларлар. 11 Гушак ынсаның билине нәхили
япышян болса, Мен хем тутуш ысрайыл ве яхуда
халкларыны Өзүме шейле япышдырарын. Оларың
Маңа ат-абрай, өвги ве шөхрат гетирҗек Өз
халкым болмагыны иследим, эмма олар гулак
асмадылар. Муны Реб айдяндыр“.

Шераплы күйзе

12 Олара шу сөзи етир, Ысрайыл Худайы Реб:
„Әхли күйзелер шерапдан долар“ дийййәр дий. Олар
саңа: „Әхли күйзәниң шерапдан долҗагыны биз
нәме билйән дәлдирис өйдйәңми?“ диерлер.
13 Шонда олара Реб шейле дийййәр дий: „Бу юртда
яшаянларың әхлисини: Давудың тагтында отуран
патышалары, руханылары, пыгамберлери,
Иерусалимиң тутуш илатыны серхош болянчалар
шерапдан дойрарын. 14 Мен олары ата-энелери ве
чагалары билен бирликде бири-бирини
гырлышдырарын. Олары ёк эденимде, гөзүм
гайгырмаз, хайпым гелмез, йүрегим авамаз. Муны
Реб айдяндыр“.

Иерусалим җезаландырылар

15 Эшидиң, гулак гоюң, текепбирлик этмәң,
чүнки Реб геплейәр.
16 Гараңкылык дүшүрмезден өң,
зулмат дагларында
аякларыңызы бүдретмезден өң,
Худайыңыз Ребби шөхратландырың.
Сиз ышыга гарашярсыңыз,
эмма Реб оны өлүм көлегесине өврүп,
түм гараңкылыга гаплар.
17 Эмма сиз муңа гулак асмасаңыз,
текепбирлигиңиз үчин гизлинликде агларын;
Реббиң сүрүсиниң есир эдилендиги үчин,
гөзлеримиң яшы дөкүлип, сил болуп акар.
18 Патыша билен онуң эҗесине айт:
„Тагтыңыздан дүшүп, ашакда отурың,
чүнки шөхрат тәҗиңиз башыңыздан айрылды“.
19 Негебиң шәхерлери япылды,
олары аჭҗак ёкдур.
Бүтин Яхуда сүргүн эдилди,
тутушлыгына сүргүн эдилди.
20 Башыңызы галдырып,
демиргазыкдан гелйәнлери гөрүң.
Саңа берлен сүри,
аҗайып сүриң нереде?
21 Ёлбашчы эдип етишдирен адамларыңы
Реб өзүңе хоҗайын этсе, нәме диерсиң?
Догурян аялың бургусы ялы
сени-де санҗы тутмазмы?
22 Эгер ичиңден: „Нәме үчин бу затлар
мениң башыма дүшдүкә?“ дийййән болсаң,
бу этмишлериңиң көплүги себәпли
этегиң ачылды ве намысыңа дегилди.

23 Эфиопиялы өз тениниң реңкини,
гаплаң менеклерини үйтгедип билерми?
Сиз хем шонуң ялы шер ишлериңизе уйгунлашансыңыз
ягшылык этмеги асла билмейәрсиңиз.
24 Мен олары чөл ели билен соврулян
саман күлкеси кимин даргадарын.
25 Сениң несибәң, саңа өлчәп берен пайым будур.
Муны Мен – Реб айдяндырын,
чүнки сен Мени унутдың,
ялана бил багладың.
26 Мен-де уят ериң ачылсын дийип,
этегиңи йүзүңе ченли галдырарын.
27 Мейданда ве депелериң үстүнде
сениң эден неҗис ишлериңи: зынахорлыгыңы,
эсрәп кишңейшиңи, хаясыз лолучылыгыңы гөрдүм.
Дат гүнүңе, эй, Иерусалим!
Тәмизленмегиң үчин,
ене нәче вагт герек саңа?!»

14-нҗи бап

Гуракчылык ве гылыч

14 Гуракчылык барада Ермея Реббиң шу сөзи аян болды:
2 «Яхуда яс тутяр,
онуң шәхерлери перят эдйәр.
Халкы хасратдан яңа ере чөкди,
Иерусалимиң перяды барха гүйҗейәр.
3 Хан-беглери хызматкәрлерини
сув гетирмәге иберйәрлер.
Олар гуя гелип, сув тапмаярлар,
ызларына бош күйзели доланярлар.
Олар алҗыраңңылыга дүшүп,
утанч ичинде башларыны бүрейәрлер.
4 Юртда ягыш ягмансоң,
топрак чат ачды.
Муңа дайханлар утанып,
башларыны бүрейәрлер.
5 Хатда чөлдәки кейик хем
иймәге от болмансоң,
ташлаяр яңы гузлан овлагыны.
6 Гуланлар ялаңач гаяларда дуруп,
эдил шагаллар ялы хашлап дем алярлар.
Отлы яйла болмансоң,
өчди оларың гөзлериниң нуры».
7 Этмишлеримиз бизе гаршы шаятлык этсе-де,
Өз адыңың хатырасына бир зат эдәй, я Реб!
Бизиң дөнүклигимиз чөкдердир җуда,
чүнки биз Саңа гаршы этдик гүнә.
8 Эй, Ысрайылың Умыды,
хасратлы вагтындакы Халасгәри!
Нечүн боляң бу юртда гелмишек ялы,
гиҗәни гечирмек үчин дүшлән өтегчи ялы?
9 Нечүн Сен чашан адам ялы,
халас этмәге гүйҗи етмейән
батыр сөвешиҗи ялы боляң?
Эмма Сен бизиң арамыздасың,
биз Сениң адың билен чагырылдык,
бизи терк этме, я Реб!
10 Бу халк хакда Реб шейле дийййәр:
«Олар, хакыкатдан-да, айланып гезмеги халадылар,
аякларына дынчлык бермедилер.
Шонуң үчин Мен-Реб олардан хошал дәлдирин.
Инди оларың этмишлерини ятларын,
гүнәлери үчин җезаландырарын».

Ялан пыгамберлер

11 Онсоң Реб маңа шейле дийди: «Бу халкың
абаданчылыгы үчин дилег этме. 12 Олар агыз
беклеселер-де, оларың перядына гулак асмарын.
Олар якма гурбанлыгыны, галла садакасыны
хөдүрлеселер-де, Мен олары кабул этмерин.
Терсине, гылыч, ачлык ве мерги билен олары ёк
эдерин». 13 Онсоң мен Реббе: «Вах, Хөкмүрован
Реббим! Пыгамберлер олара гылыч йүзүни
гөрмерсиңиз, ачлык беласыны чекмерсиңиз, бу
ерде хакыкатдан-да саг-саламат яшарсыңыз
дийййәрлер» дийдим. 14 Реб маңа шейле җогап
берди: «Пыгамберлер Мениң адымдан яландан
пыгамберлик эдйәрлер. Олары Мен ёлламадым.
Олара Мен не буйрук бердим, не-де олар билен
геплешдим. Оларың сизе эдйән пыгамберликлери
галп гөрнүш, бидерек палчылык билен өз
йүреклериниң хилесидир». 15 Шонуң үчин хем бу
пыгамберлер барада Реб шейле дийййәр: «Мен
ёлламасам хем Мениң адымдан пыгамберлик эдип,
„Бу юрда гылыч ве ачлык гелмез“ дийййәрлер. Эмма
бу пыгамберлериң өзлери гылычдан ве ачлыкдан
хеләк боларлар. 16 Оларың пыгамберлик эден
халкы-да ачлык ве гылыч себәпли Иерусалимиң
көчелерине ташланар. Оларың өзлерини,
аялларыны ве огул--гызларыны җайлан болмаз.
Чүнки эден писликлерини Мен оларың өз
башларындан индерерин. 17 Сен олара шу сөзи
етир: „Гой, гөзлеримиң яшы гиҗе-гүндиз
кепемесин, чүнки бой гызым – эзиз халкым агыр
яраланды, гүйчли зарба сезевар болды. 18 Мейдана
чыксам, гылычдан гечириленлери гөрйәрин!
Шәхере гирсем, ачлыкдан хеләк боланлары
гөрйәрин! Пыгамбер-де, руханы-да хич зада
дүшүнмән, юртда энтешип йөрлер“».
19 Яхуданы бүтинлей рет этдиңми?
Сионы йүрекден йигренйәрсиңми?
Нәме үчин шыпа тапмаз ялы,

бизи бейле яраладың?
Биз парахатлык гөзледик,
эмма хайыр тапмадык.
Шыпа вагтына гарашдык,
эмма ховп абаняр.
20 Я Реб, биз өз пислигимизи,
ата-бабаларымызың языгыны боюн алярыс.
Чүнки биз Саңа гаршы гүнә этдик.
21 Өз адыңың хатырасына бизден йүз өвүрме.
Өз шөхратлы тагтыңы песелтме.
Бизиң билен эден әхтиңи яда сал,
оны бозма.
22 Миллетлериң бутларының арасында
ягыш ягдырып билйәни бармы?
Асман чабга ягдырып билерми?
Муны диңе Сен эдип билйәрсиң,
я Бейик Худайымыз!
Буларың барыны эдйән Сенсиң.
Сендедир умыдымыз!

15-нҗи бап

Реб рехимдарлык этмейәр

15 Соңра Реб маңа шейле дийди: «Хатда Муса
билен Шамувел хузурымда дуруп
ялбарсалар-да, йүрегим бу халка тарап өврүлмез.
Халкымы хузурымдан ков, гой, гитсин! 2 Олар
сенден: „Биз нирә гидели?“ дийип сорасалар, сен
олара Реб шейле диййәр дий: „Гыргына хөкүм
эдиленлери гыргына, гылыҗа хөкүм эдиленлери
гылыҗа, ачлыга хөкүм эдиленлери ачлыга, сүргүне
хөкүм эдиленлери сүргүне иберерин“». 3 «Оларың
башындан дөрт хили бетбагтлык индерерин:
өлдүрмек үчин – гылыҗы, дүйт-мүйт этмек үчин –
итлери, ийип ёк этмек үчин – вагшы гушлар билен
йыртыҗы хайванлары иберерин. Муны Реб
айдяндыр. 4 Яхуда патышасы Хизкияның оглы
Манашаның Иерусалимде эден ишлеринден яңа
бүтин дүнйәниң патышалыкларыны ховп астына
саларын.
5 Эй, Иерусалим, кимиң саңа йүреги авар?
Growing Сениң үчин ким аглар?
Хал-ягдайыңы сорамак үчин ёлундан совлуп,
ким сениң яныңа гелер?»
6 «Сен Мени рет этдиң, ыза тесдиң.
Мен хем элими саңа гаршы галдырып,
сени ёк эдерин.
Мерхемет этмекден халыс ядадым.
Муны Реб айдяндыр.
7 Юрдуң дервезелеринде
халкымы чаршак билен соврарын.
Перзентсиз гоюп, олары хеләк эдерин,
чүнки олар пис ёлларындан дәнмедилер.
8 Оларың дул аялларыны
деңиз чәгесинден-де көпелдерин.
Йигитлериң хем эҗелериниң үстүне
гүнорта чагы хеләклейҗи иберерин.
Эҗелерини дуйдансыз горкы
ве ховп астына саларын.
9 Еди чагалы аял
деми-демине етмән җан берди.
Онуң гүнеши гүндизиң гүни яшды,
ол утанҗа галып, масгара болды.
Галанларыны болса душманларының
өңүнде гылыҗа табшырарын».
Муны Реб айдяндыр.

Ермея Реббе шикаят эдйәр

10 «Вай мениң халыма! Вах, эҗем, сен мени бүтин
дүнйә билен җеделлешсин хем дава этсин дийип
догрупсың! Мен хич киме карз бермедим хем,
алмадым хем. Шонда-да хеммелер маңа нәлет
окаярлар».
11 Реб шейле дийди:
«Мен ысрайыл халкыны диңе
ягшылык үчин гойберерин.
Бетбагтлык ве хасрат дөврүнде
душманыңы саңа табын эдерин.
12 Хич ким демир, онда-да демиргазык демри
билен
бүрүнҗи дөвүп билмез.
13 Юрдуң әхли еринде эден гүнәлең үчин
талаңа берерин байлыгыңы ве хазынаңы.
14 Мен сени танамаян юрдуңда
душманларыңа гул эдерин †,
газабым сизе гаршы от болуп туташып, эбедилик
янар».
15 «Я Реб, Өзүң билйәрсиң.
Мени яда сал, ярдам эт маңа.
Мени ызарланлардан арымы алайын.
Олара сабыр-такатлы болма,
мени өлдүрмеклерине ёл берме.
Бу кемсидилмелере Сениң хатыраң үчин
чыдаяндыгымы билгин.
16 Сениң сөзлериңи тапып ийдим.
Сөзлериң маңа шатлык, йүрегиме бегенч берди.
Чүнки мен Сениң адың билен тутулдым,
эй, Реб Хөкмүрован Худай!
17 Кейп чекйәнлериң мейлисинде отурмадым,
шатланмадым мен.
Сениң элиң үстүмде болуп,
мени газапдан долдураның үчин
ялңыз өзүм отурдым,
18 Нечүн мениң агырым дынгысыз?
Нечүн яраларыма шыпа ёк?

---

† *Юрдуңда душманларыңа гул эдерин – бу җүмле кәбир голязмаларда юрдуңа душманларың билен гөндерерин*

Нечүн олары бeжерип болмаяр?
Сен мениң үчин сувы ыгтыбарсыз булак,
алдавчы бир чешме болҗакмы?»
19 Мунуң үчин Реб шейле диййәр:
«Эгер тоба этсең, сени ене кабул эдип,
хузурымда дурзарын.
Эгер бидерек сөзлери дәл-де,
гымматлы сөзлери айтсаң,
Мениң дилим билен гепләрсиң.
Бу халкың өзи саңа тарап өврүлер,
эмма сен олара тарап өврүлмерсиң.
20 Мен сени бу халк үчин
бүрүнчден берк дивар эдерин.
Олар сениң гаршыңа сөвешерлер,
эмма еңип билмезлер.
Халас этмек, өлүмден гутармак үчин
Мен сениң билендирин.
Муны Реб айдяндыр.
21 Сени эрбетлериң элинден азат эдерин,
рехимсизлериң пенҗесинден халас эдерин».

16-нҗы бап

Реббиң Ермея берен табшырыклары

16 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Өзүңе
аял алма, бу ерде огулларың, гызларың
болмасын. 3 Бу юртда доглан огуллар ве гызлар,
олары дүнйә индерен эне-аталар хакда Мен-Реб
шейле диййәрин: 4 Олар агыр кеселлерден
өлерлер, олар үчин яс тутулмаз, җесетлери
җайланылмаз, топрагың йүзүнде дерс ялы болуп
ятарлар. Олар гылычдан ве ачлыкдан хеләк
боларлар. Җесетлери гушлара ве йыртыҗы
хайванлара шам болар. 5 Чүнки Реб шейле диййәр:
„Яс тутулян өе гирме, матам тутмак, агламак үчин
гитме. Чүнки Мен бу халкдан саг-саламатлыгымы,
сөйгими ве рехим-шепагатымы айырдым. Муны
Реб айдяндыр. 6 Бу юртда улудан-кичә хеммелер
өлер. Олары җайламазлар, хич ким олар үчин яс
тутмаз, өз беденини яраламаз я-да сачыны сырмаз.
7 Яс тутяны көшешдирмек үчин хич ким онуң билен
чөрек иймез. Эне-атасыны йитирене теселли
кәсесинден ичирмезлер. 8 Мейлис эдилйән өе
гирме, олар билен отурма, ийип-ичме“. 9 Ысрайыл
Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Сизиң
гүнлериңизде гөзүңизиң алнында бу ерден
шатлыкдыр гүлки сесини, өйленйән йигит билен
гелниң той сесини кесерин“. 10 Бу сөзлериң
әхлисини халка етиренңде, олар саңа: „Нәме үчин
Реб бизиң үстүмизден бу элхенч бетбагтлыгы
индерҗегини айтдыка? Бизиң языгымыз нәме?
Худайымыз Реббе гаршы биз нәме гүнә этдиккәк?“
диерлер. 11 Шонда сен олара Реб, ине, шейле айдяр
дий: „Бу сизиң ата-бабаларыңызың Мени терк
эдендиклери үчиндир. Олар башга худайларың
ызына дүшдүлер, олара гуллук хем сежде этдилер.
Менден йүз өврүдилер, канунымы ерине
етирмедилер. 12 Сиз болса ата-бабаларыңыздан-да
бетер пислик этдиңиз. Маңа гулак асман, хер
бириңиз кесирлик билен өз эрбет ниетлериңизиң
ызына дүшдүңиз. 13 Мунуң үчин Мен сизи бу
юртдан чыкарып, өзүңизиң-де, ата-
бабаларыңызың-да танамаян юрдуна ташларын.
Ол ерде гиҗе-гүндиз башга худайлара гуллук
эдерсиңиз, Мен сизе мерхемет этмерин“.

Халк сүргүнден гайдып гелйәр

14 Мунуң үчин Реб шейле диййәр: „Шейле гүнлер
гелер, адамлар гайдып ысрайыл халкыны
Мүсүрден чыкаран Ребден ант ичйәрин диймезлер.
15 Мунуң дерегине ысрайыл халкыны демиргазык
юртдан, даргадылан бейлеки юртлардан чыкаран
Ребден ант ичйәрин дийҗек гүнлери гелер. Чүнки
Мен олары ата-бабаларына берен топрагыма
гайтарып гетирерин“. 16 Реб шейле диййәр: „Мен
көп балыкчылары ёлларын, олары тутарлар. Ондан
соңра Мен көп авчылары ёлларын. Хер дагың, хер
депәниң үстүнден ве хер гаяның говагындан олары
авларлар. 17 Чүнки Мениң гөзлерим оларың эдйән
пис ишлериндедир. Олар Мениң хузурымдан
гизленип билмез, этмишлери назарымдан сыпмаз.
18 Олар йигренҗи маслык бутлары билен юрдумы
харама чыкардылар, мүлкүми неҗис затларындан
долдурдылар. Шонуң үчин Мен олара
этмишлеридир гүнәлери үчин ики эссе
төледерин“».
19 Реб мениң гүйҗүм хем галамдыр,
бетбагтлык гүнүнде Пенакәримдир!
Дүнйәниң дөрт күнҗүнден миллетлер
Сениң хузурыңа гелип:
«Бизиң ата-бабаларымыз диңе ялан затлары,
өзлерине бирҗик-де пейдасы болмадык
бидерек бутлары мирас алдылар» диерлер.
20 Хей, ынсан өзүне худайлар ясармы?
Олар худай дәл ахырын!
21 «Шонуң үчин хем, Мен-Реб бу гезек олара
гүйҗүми ве гудратымы хөкман гөркезерин. Шонда
олар Мениң адымың Ребдигини билерлер».

17-нҗи бап

Яхуданың гүнәси

17 «Яхуданың гүнәси демир галам билен
язылды. Бу оларың йүреклериниң гатына,
гурбанлык сыпаларының шахларына чакмак дашы
билен оюлып язылды. 2 Хер гүр япраклы агаҗың
янындакы ве бейик байырдакы гурбанлык
сыпалары, Ашера бутлары оларың чагаларының

ядындадыр. [3] Сениң байлыгыңы ве тутуш хазыналарыңы юрдуңда эден гүнәлериңиң төлеги хөкмүнде † олжа эдип пайларын. [4] Саңа берен мүлкүми өз гүнәң билен йитирдиң. Мен сени танамаян юрдуңда душманларыңа гул эдерин, чүнки сиз Мениң газабымы туташдырдыңыз, ол эбедилик ловлар».

Реббе бил багла!

[5] Реб шейле диййәр:
«Ынсана бил баглан,
ынсаның гүйҗүне даянан,
йүреги Ребден дашлашан
адама нәлет болсун!
[6] Ол чөлдәки бир чалы ялыдыр,
ягшылык геленде оны гөрмез.
Гурак чөлде, илатсыз шорлукда яшар.
[7] Реббе бил баглан,
Реббе даянан адам нәхили багтлы!
[8] Ол сувуң якасында отурдылан агач киминдир,
чешмәниң боюнда көкүни яйрадар.
Ыссыдан горкян дәлдир,
япрагы хемише яшылдыр.
Йыл гурак геленде хем гайга батмаз,
миве бермекден асла галмаз».
[9] Ынсан йүреги әхли затдан хилегәрдир,
халыс ёлдан чыкандыр.
Оңа ким дүшүнип билер?
[10] «Мен-Реб хер ынсана тутан ёлуна,
эден ишлерине гөрә җеза бермек үчин,
ынсаның йүрегини барлаярын,
пикирлерини сынаярын».
[11] Харам байлык топлан өз гузламадык
юмуртгаларының үстүнде отуран кәкилик киминдир.
Өмри ярпы боланда, ол байлык элден гидер,
өмрүниң ахырында болса ол акмак болуп чыкар.
[12] Мукаддес өйүмиз овал-башдан
беленде гөтерилен
шөхратлы тагт киминдир.
[13] Я Реб! Эй, Ысрайылың Умыды!
Сени терк эденлериң бары утанҗа галар.
«Менден йүз өвренлер тоз--топрага сиңип гидерлер,
чүнки олар Мен Ребби – дири сувлар чешмесини, терк этдилер».
[14] Я Реб, маңа шыпа бер, сагалайын.
Мени халас эт, халас болайын,
чүнки өвгим диңе Сенсиң.
[15] Ине, олар маңа: «Реббиң сөзи ниреде?
Ханы, ол амала ашсын-да!» диййәрлер.
[16] Мен хызматыңда чопан болмакдан гачмадым.
Бетбагтлык гүнүниң гелмегини-де ислемедим.
Агзымдан чыкян хер бир сөзи Өзүң билйәнсиң,
я Реб, ол сөз хузурыңда аяндыр.
[17] Мени ховп астына салма,
бетбагтлык гүни пенакәрим Сенсиң.
[18] Гой, мени ызарлаянлар утанҗа галсын,
эмма мени утанҗа гойма.
Гой, олар горка дүшсүн,
эмма мени горка салма.
Башларындан бетбагтлык гүнүни индерип,
гоша гыргынчылык билен ёк эт олары.
[19] Реб маңа шейле дийди: «Яхуда патышаларының
гирип-чыкян Халк дервезеси билен Иерусалимиң
әхли дервезелерине гит-де, ол ерде дур. [20] Онсоң
халка шейле дий: „Эй, Яхуда патышалары, тутуш
Яхуда ве бу дервезелерден гирйән әхли Иерусалим
илаты, Реббиң сөзүне гулак асың!“». [21] Реб шейле
диййәр: «Өз җаныңызың хатырасына Сабат гүни
йүк гөтермәң, Иерусалимиң дервезелеринден
ичери йүк салмаң. [22] Сабат гүни өйүңизден йүк
чыкармаң, хич бир иш этмәң. Мениң ата-
бабаларыңыза буйрушым ялы, Сабат гүнүни
мукаддес хасаплаң. [23] Эмма олар Мени
диңлемедилер, гулак асмадылар. Бойнуёгынлык
эдип, Мени диңлемедилер, тербийәми
алмадылар». [24] Реб ене шуны айдяндыр: «Эгер сиз
Маңа гулак асып, Сабат гүни бу шәхериң
дервезелеринден йүк салмасаңыз, хич бир иш
этмән, Сабат гүнүни мукаддес хасапласаңыз, [25] онда
Давут тагтында отурҗак патышалар өз
эмелдарлары билен сөвеш арабаларына, атлара
мүнүп, яхуда халкы ве Иерусалимиң илаты билен
бирликде бу шәхериң дервезелеринден гирерлер.
Бу шәхер эбеди илатлы болар. [26] Яхуда
шәхерлеринден, Иерусалимиң этрапларындан,
бенямин топрагындан, гүнбатар байырлыкдан,
даглыкдан ве Негепден адамлар гелерлер. Олар
Реббиң өйүне якма гурбанлыклары билен бейлеки
гурбанлыклары, галла садакасыны, якымлы ыслы
түтетги билен шүкүр садакасыны гетирерлер.
[27] Эмма Мени диңлемесеңиз, Сабат гүни
Иерусалимиң дервезелеринден йүкли гирип, Сабат
гүнүни мукаддес хасапламасаңыз, онда Мен
шәхериң дервезелерини ода берерин. От
Иерусалимиң ички галаларыны якып яндырар, ол
хич вагт сөнмез».

18-нҗи бап

Ермея күйзегәриң өйүнде

18 Ермея Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Тур,
күйзегәриң өйүне гир, сөзлерими шол ерде
саңа аян эдерин». [3] Мен күйзегәриң өйүне гитдим.

† *Гүнәлериңиң төлеги хөкмүнде – я-да гүнәлериң ве сеждегәхлериң себәпли*

Мен онуң чархың башында ишләп отураныны
гөрдүм. 4 Күйзегәриң тоюндан ясаян күйзеси
элинде дөвленде, ол өз ислейши ялы палчыкдан
башга бир күйзе ясады. 5 Онсоң маңа ене Реббиң
шу сөзи аян болды: 6 «Эй, ысрайыл халкы, Мен-де
сизи бу күйзегәриң ясайшы ялы ясап билмеринми?
Муны Мен-Реб айдяндырын. Эдил күйзегәриң
элинде тоюн нәхили болса, сиз хем Мениң элимде
шейлесиңиз, эй, ысрайыл халкы! 7 Мен бир
миллети я-да патышалыгы согруп ташламак,
юмруп ёк этмек барада җар этсем, 8 эмма
гүррүңини эден бу миллетим шонда эрбетлигинден
дөнсе, онуң башындан индерҗек бетбагтлыгымдан
эл чекерин. 9 Айдалы, Мен бир миллети я-да
патышалыгы беркарар эдип, бина этмек хакында
җар эден болсам, 10 эмма бу миллет мениң
назарымда пис ишлер эдип, сөзүме гулак асмаса,
онда Мен оңа этҗек ягшылыгымдан эл чекерин.
11 Шонуң үчин хем инди яхуда халкы билен
Иерусалим илатына Реб шейле дийййәр дий: „Мен
сизе гаршы эрбет пикирлер дүзүп, башыңыза бела-
бетер гетирерин. Инди хер бириңиз пис
ёлларыңыздан дөнүң, яшайшыңызы ве
херекетлериңизи дүзедиң“. 12 Эмма олар:
„Бидереклик! Биз өз пикирлеримизе эерерис,
кесирлик билен өз эрбет ниетлеримизе гөрә
херекет эдерис“ диерлер. 13 Мунуң үчин Реб шейле
дийййәр: „Миллетлер арасында сораң, булар ялы
зады ким эшидипдир? Ысрайыл бой гызы өрән
элхенч иш этди. 14 Ливаның гары онуң бейик
гаяларыны, хей, терк эдерми? Онуң узакдан акян
совук булаклары хей кесилерми? 15 Эмма халкым
болса Мени терк этди, бидерек худайлара түтетги
якды. Бу худайлар оларың гитҗек ёлларында,
овалкы ёлларда бүдремеклерине себәп болдулар.
Олар чаркандаклы ёлдан йөрәп, догры ёлы терк
этдилер. 16 Олар бу юрды элхенчлиге, эбедилик
масгарачылыга өврүдилер. Ондан гечйәнлериң
барыны горкы басар, олар гең галып, башларыны
яйкарлар. 17 Олары душманларының өңүнде
гүндогар шемалы кимин пытрадарын.
Башларындан бетбагтлык инен гүни йүзүми дәл-де,
еңсәми гөркезерин“». 18 Шонда халк: «Гелиң, Ермея
гаршы дил дүвшелиң. Руханыларың өвретҗек
кануны-да, акылдарларың берҗек маслахаты-да,
пыгамберлериң аян этҗек сөзи-де етерлик ахырын.
Гелиң, оңа дилимиз билен хүҗүм эделиң, хич бир
сөзүне гулак асмалың» дийди.

19 Я Реб, Сен маңа гулак гой,
гаршыдашларымың сесини эшит!
20 Ягшылыга яманлык эдилерми?
Эмма олар җанымы алмак үчин чукур газдылар.
Газабыңы олардан совмак,
олара ягшылык дилемек үчин,
хузурыңда нәхили дуранымы ядыңа сал.
21 Мунуң үчин чагаларыны ачлыга бер,
кесгир гылыҗа табшыр.
Аяллары перзентсиз дул галсын,
эркеклерини аҗал алсын,
яш йигитлери сөвешде гылычдан өлсүн.
22 Үстлерине гаракчылары дуйдансыз дөкениңде,
өйлеринден дады-перят эшидилсин.
Чүнки мени тутмак үчин чукур газдылар,
аягымың астына гизлин дузак гурдулар.
23 Я Реб, Сен мени өлдүрмек үчин эдилен
бу дилдүвшүклериң барыны билйәнсиң.
Оларың языгыны багышлама,
гүнәлерини назарыңдан дүшүрме.
Гой, олар хузурыңда йыкылсынлар,
олара гаршы газабыңда херекет эт.

19-нҗы бап

Дөвлен күйзе

19 Реб шейле дийди: «Гит-де, күйзегәриң
тоюндан ясан бир күйзесини сатын ал.
Халкың ве руханыларың яшулуларындан
бирнәчесини яның билен алып, 2 Күйзе дөвүги
диен дервезәниң голайындакы Бенхинном
дересине гит. Саңа айтҗак сөзлерими шол ерде
ыглан эт. 3 Олара: „Эй, Яхуда патышалары билен
Иерусалим илаты, Реббиң сөзүне гулак асың“ дий.
Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
„Мен бу ериң үстүнден шейле бир бетбагтлык
индерерин велин, оны эшиденлериң гулаклары
шаңлар. 4 Чүнки бу халк Мени терк этди, бу ери
харама чыкарды. Олар ата-бабаларының хем,
Яхуда патышаларының хем танамаян башга
худайларына садакалар хөдүр этдилер, бу ери
бигүнә дөкүлен гандан долдурдылар. 5 Чагаларыны
отда якып, Багал бутуна якма гурбанлык хөкмүнде
хөдүрлемек үчин сеждегәхлер гурдулар. Мен олара
бейле иши буюрмандым, айтмандым, бейле зат
келләме-де гелмәнди. 6 Шонуң үчин хем инди ол
ере ‘Топет’ я-да ‘Бенхинном дереси’ дийилмән,
‘Өлүм җүлгеси’ дийилҗек гүнлер гелер. Муны Реб
айдяндыр. 7 Бу ерде Яхуда билен Иерусалимиң
ниетлерини пуҗа чыкарарын. Олары җанларының
кастына чыканларың элине берип,
душманларының өңүнде гылычдан хеләк эдерин.
Җесетлерини гушлара ве йыртыҗы хайванлара
шам эдерин. 8 Мен бу шәхери харабачылыга өврүп,
рысва эдерин. Ол ерден гечйәнлериң барыны
горкы басар ве онуң башындан инен әхли бела-
бетерлер себәпли оңа сыкылык чаларлар.
9 Огулларының ве гызларының этини өзлерине
ийдирерин. Җанларының кастына чыкан

душманлары олары габава саланда, чекйән
хасратларындан яңа бири-бириниң этини иерлер“.
10 Онсоң сен өзүң билен гиденлериң гөзүниң
алнында күйзәни дөв. 11 Олара Хөкмүрован Реб
шейле диййәр дий: „Күйзегәриң күйзесиниң
дөвлүши ялы, оны тәзеден беҗерип болмайшы
ялы, Мен хем бу халкы ве шәхери шейдип дөверин.
Топетде өлүлери җайламак үчин ер галмаз. 12 Мен
бу ери хем, онуң илатыны хем шейле эдерин. Бу
шәхери эдил Топет ялы эдерин. Муны Реб
айдяндыр. 13 Иерусалимиң өйлери-де, Яхуданың
патышаларының көшклери-де Топет ялы мурдар
сайылар. Чүнки бу өйлериң әхлисиниң үчегинде
асман җисимлерине якымлы ыслы түтетгилер
якдылар, башга худайлара ичги садакасыны
хөдүрледилер“».
14 Онсоң Ермея өзүни Реббиң пыгамберлик этмек
үчин иберен ери болан Топетден гелди. Ол Реббиң
өйүниң ховлусында дуруп, тутуш халка шейле
дийди: 15 «Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: „Оларың бойнуёгынлык эдип, Маңа гулак
асмакдан йүз өврендиклери үчин, инди Мен бу
шәхериң ве онуң әхли обаларының гаршысына
айдан әхли бела-бетерлерими үстлеринден
индерерин“».

20-нҗи бап

Иммериң оглы Пашхур руханы

20 Реббиң өйүниң баш гөзегчиси Иммериң
оглы Пашхур руханы Ермеяның бу сөзлери
пыгамберлик эденини эшитди. 2 Онсоң Пашхур
Ермея пыгамбери урды ве Реббиң өйүндәки
ёкаркы Бенямин дервезесинде аякларына күнде
салды. 3 Эртеси сәхер билен Пашхур Ермеяны
күндеден бошаданда, Ермея оңа шейле дийди:
«Реб сени Пашхур дәл-де, Магор Мисабып † дийип
атландырды. 4 Чүнки Реб шейле диййәр: „Мен
сениң өзүңи ве дост--ярларың барыны ховп астына
саларын. Оларың душман гылыҗындан хеләк
болшуны өз гөзлериң билен гөрерсиң. Мен тутуш
Яхуданы Бабыл патышасының элине берерин. Бу
патыша олары Бабыла әкидер ве гылычдан
гечирер. 5 Мен бу шәхериң әхли байлыгыны, мал-
мүлкүни, гымматбаха затлары билен Яхуда
патышаларының әхли генҗи-хазыналарыны
душманларының элине берерин. Олара талаң
салып, әхли затларыны Бабыла әкидерлер. 6 Эй,
Пашхур, сен билен сениң өйүңде яшаянларың
бары Бабыла сүргүн эдилер. Сен-де, сени
сөййәнлер-де, ягны сениң яландан пыгамберлик
эден адамларың-да шол ерде өлүп, шол ерде
җайланарсыңыз“».

Ермея Реббе шикаят эдйәр

7 Я Реб, Сен мени алдадың,
мен-де алдандым.
Сен менден гүйчлүсиң,
Сен мени еңдиң.
Бүтин гүн мен болдум гүлки,
яңсылаяр хер ким мени.
8 Чүнки геплесем, перят эдйәрин,
«Зорлук ве зулум!» дийип гыгырярын.
Реббиң сөзүнден яңа бүтин гүн
кемсидилдим ве масгара болдум.
9 Мен: «Инди Ол хакда дил ярмарын,
Онуң адындан геплемерин» дийсем,
Онуң сөзи сүеклериме орнашып,
йүрегиме от берди.
Оны ичимде сакламакдан ирдим,
мундан артык чыдап билмейәрин.
10 Мен: «Әхли тарапдан ховп абаняр!
Үстүнден арз эдиң! Бизем арз эделиң!»
диен пышырдылары эшитдим.
Әхли якын достларым
бүдремегиме гөз дикип:
«Белки, алданар, шонда еңерис оны,
ондан аларыс арымызы» диййәрлер.
11 Эмма Реб батыр сөвешиҗи кимин мениң
билендир,
шонуң үчин мени ызарлаянлар бүдрәрлер,
еңип билмезлер.
Үстүнлик газанып билмәндиклери үчин,
олар эрбет утанҗа галарлар.
Оларың утанҗы эбедилик болар,
хич вагт унудылмаз.
12 Эй, Хөкмүрован Реб, догры адамлары сынаян,
йүреклери гөрйән ве пикирлери окаян Сенсиң!
Давамы Саңа мәлим эдйәрин,
олардан алҗак өҗүңи гөрейин!
13 Реббе нагма айдың,
Реббе алкыш окаң!
Чүнки гарыбың җаныны
ярамазларың элинден
Ол халас этди.
14 Мениң доглан гүнүме нәлет болсун!
Энемиң мени догран гүнүне алкыш болмасын!
15 «Оглуң болды!» дийип,
какамы бегендирен
бушлукча нәлет болсун!
16 Гой, ол адам Реббиң гайгырман
юмран шәхерлери кимин болсун!
Сәхер дады-перят,
гүнортан ахы-нала эшидилсин!

† *Магор Мисабып – бу сөзлер әхли тарапдан ховп*

[17] Чүнки ол адам ятгыдакам өлдүрмеди,
ёгсам энем мениң мазарым боларды,
онуң ятгысы эбедилик гөврели боларды.
[18] Мен нәме үчин энеден догулдымкам?
Гайгы-хасрат чекип,
өмрүми рысвалыкда гечирмек үчинми?

21-нҗи бап

Реб Сидкияның хайышыны рет эдйәр

21 Патыша Сидкия Малкыяның оглы Пашхур
билен Магасеяның оглы Сепаня руханыны
Ермеяның янына иберенде, Ермея Реббиң шу сөзи
аян болды. Пашхур билен Сепаня оңа: [2] «Бабыл
патышасы Небукаднесарың гаршымыза
урушяндыгы себәпли бизиң үчин Реббе ялбарсана.
Белки, Реб бизиң үчин Өз аҗайып гудратларының
бирини гөркезип, Небукаднесары юрдумыздан
коваР» дийди. [3] Ермея олара Сидкия шуны айдың
дийди: [4] «Ысрайыл Худайы Реб шейле дийййәр:
„Сизиң дашкы диварларыңызы габаян Бабыл
патышасы билен бабыллыларың гаршысына
уланян элиңиздәки ярагларыңызы ызына өврерин.
Оларың хеммесини бу шәхериң ортасына
үйшүрерин. [5] Гүйч-гудратым билен, гүйчли
гахарым билен газап атына атланып, Мениң Өзүм
сизиң гаршыңыза уршарын. [6] Мен бу
шәхердәкилериң барыны: ынсандыр хайванлары
хеләк эдерин. Олар айылганч мергиден өлерлер.
[7] Мундан соң Яхуданың патышасы Сидкияны, онуң
эмелдарларыны, бу шәхериң илатыны урушдан,
ачлыкдан ве мергиден аман галанларың барыны
Бабыл патышасы Небукаднесарың, өз җанларының
кастына чыкан душманларының элине берерин.
Небукаднесар олары гылычдан гечирер, олары
гайгырмаз, олара хайпы гелмез ве йүреги авамаз.
Муны Реб айдяндыр“.
[8] Бу халка хем Реб шейле дийййәр дий: „Ине, Мен
яшайыш ёлы билен өлүм ёлуны сизиң өңүңизде
гойярын. [9] Бу шәхерде галан гылычдан, ачлыкдан
ве мергиден өлер, эмма дашары чыкып, өзлерини
габан бабыллыларың элине дүшен өз җаныны
гутарып аман галар. [10] Мен бу шәхере ягшылык
дәл-де, бетбагтлык индермек карарына гелдим.
Муны Реб айдяндыр. Бу Бабыл патышасының
элине берлер ве ол хем муны ода якар“. [11] Яхуда
патышасының неслине айт, Реббиң сөзүне гулак
асың дий: [12] „Эй, Давудың несли! Реб шейле
дийййәр:
‘Эртирине адалаты берҗай эдиң,
талананы залымың элинден халас эдиң.
Ёгсам пис ишлериңиз зерарлы
газабым от кимин ловлап яндыраймасын,
оны хич ким сөндүрип билмез.
[13] Мен саңа гаршыдырын,
эй, өзүни дүзде гая сайян
җүлге илаты!’.
Муны Реб айдяндыр.
Сиз дийййәңиз: ‘Бизе ким гаршы чыкып билер?
Месгенимизе ким гирип билер?’
[14] Мен сизи эден ишлериңизе
гөрә җезаландырарын,
токайыңыза от берерин,
от төверегиңиздәки затлары якып яндырар“».
Муны Реб айдяндыр.

22-нҗи бап

22 Онсоң Реб маңа Яхуда патышасының өйүне
бар-да, ол ерде шу сөзи аян эт дийди: [2] «Эй,
Давут тагтында отуран Яхуда патышасы, сениң
өзүң, эмелдарларың ве бу дервезеден гирйән
халкың билен бирликде Реббиң сөзүни эшидиң!
[3] Реб шейле дийййәр: „Адалаты ве догручыллыгы
берҗай эдиң, эзилени залымың элинден халас
эдиң; гелмишеге, етим билен дул аяла азар
бермәң, зорлук этмәң, бу ерде нәхак ган дөкмәң.
[4] Эгер сиз бу иши хакыкатдан этсеңиз, онда Давут
тагтында отурҗак патышалар атлара ве сөвеш
арабалара мүнүп, оларың өзлери, хызматкәрлери
хем халкы бу өйүң дервезелеринден гирерлер.
[5] Эгер-де бу сөзлери диңлемесеңиз, Өз
барлыгымдан ант ичйәрин, бу өй хараба дөнер.
Муны Реб айдяндыр“.
[6] Чүнки Яхуда патышасының көшги барада Реб
шейле дийййәр:
„Сен гөзүме гөзел Гилгат токайы дей,
Ливан агачларына бүренен даг дей болсаң-да,
Мен сени хөкман чөллүге,
илатсыз шәхере өврерин.
[7] Гаршыңа эллери яраглы
хеләклейҗилери белләрин.
Олар сайлама кедрлериңи чапып,
олары ода атарлар.
[8] Көп миллетлер бу шәхериң янындан геченде,
бири-бирине: ‘Бу бейик шәхери Реб нәме үчин
бейтдикә?’ диерлер. [9] Олара шейле җогап
берерлер: ‘Олар өзлериниң Худайы Реббиң әхтини
терк этдилер, башга худайлара сежде ве гуллук
этдилер’“.

Яхуданың патышалары җезаландырыляр

[10] Өлен үчин агламаң, оңа яс тутмаң,
эйсем сүргүне гиден үчин зар-зар аглаң,
чүнки ол инди өврүлип гелмез,
догдук меканыны гөрмез.
[11] Какасы Ёшыяның ерине Яхуданың патышасы
болан ве ол ерден чыкып гайдан Шаллум † хакында

† *Шаллум – бу Ехогахазың бейлеки ады.*

Реб шейле дийҗәр: „Ол бу ере инди өврүлип
гелмез. 12 Есир эдилип әкидилен еринде өлер ве бу
юрды гайдып гөрмез“.

Ехоякым патыша хакындакы пыгамберлик

13 Өйүни нәдогрулык билен гуряның,
эйваныны адалатсызлык билен гиңелдйәниң,
башга бирини мугт ишледип,
онуң хакыны бермейәниң дат гүнүне!
14 „Өзүме ёкаркы гатда гиң
отаглары болан аҗайып көшк салнарын“
диййәниң халына вай!
Ол көшгүне бейик пенҗирелер гояр,
кедр агаҗы билен өртүп,
оны гырмызы реңке бояр.
15 Кедр агаҗыны башгалардан
көп улананың билен нәме,
патыша болаярмың?
Атаң хем дойянча бол ийип-ичйәрди,
йөне ол адалатлыды хем догручылды.
Шонуң үчинем онуң ишлери угруна болды.
16 Ол гарыбың, мәтәҗиң хакыны алып берди;
мунуң үчин онуңкы угруна болды.
Бу Мени танамагың манысы дәлмидир?
Муны Реб айдяндыр.
17 Эмма сениң гөзүң ве йүрегиң
харам газанҗа, бигүнә ган дөкмәге,
зулум хем зорлук этмәге дикилипдир.
18 Мунуң үчин Яхуда патышасы Ёшыяның оглы
Ехоякым хакда Реб шейле дийҗәр:
„Онуң үчин: ‘Вай, гардашым!’
я-да ‘Вай, җигерим!’ дийип яс тутмазлар.
‘Вай, ага!’ я-да ‘Вай, онуң алыхезретлери!’ дийип,
онуң үчин яс тутуп агламазлар.
19 Маслыгыны сүйрәп,
Иерусалим дервезесинден чыкарып зыңарлар,
эшек гөмен ялы эдип гөмерлер“.

Иерусалим хакындакы пыгамберлик

20 Ливана чык-да, перят эт.
Башанда сесиңи гаталт,
Абарымдан перят эт,
чүнки әхли ойнашларың гырылды.
21 Ишиң ровачка, Мен саңа йүзлендим,
йөне сен: „Диңлемерин“ дийдиң;
яшлыгыңдан бәри ёлуң шу болды,
сөзүме хич гулак асмаярдың.
22 Әхли ёлбашчыларыңы ел әкидер,
ойнашларың сүргүн эдилер.
Шонда эден писликлериңден яңа,
утанҗа галып, боларсың рысва.
23 Эй, Ливанда месген тутан,
кедр агачларында хөвүртге ясан!
Сени чага догуряныңкы ялы бургыдыр
санҗы гуршанда, чекерсиң ахы-нала!
24 Өз барлыгымдан ант ичйәрин, муны Мен – Реб
айдяндырын. Эй, Яхуда патышасы Ехоякымың оглы
Ехоякын, саг элимдәки мөхүр йүзүги болаянам
болсаң, Мен сени чыкарып ташларын. 25 Сени
җаныңың кастындакыларың, горкян адамларыңың
элине, Бабыл патышасы Небукаднесар билен
бабыллыларың элине берерин. 26 Сен билен сени
догран эҗеңи өзүңизиң догулмадык ериңиз болан
башга юрда зыңарын, шол ерде-де өлерсиңиз.
27 Сизиң шу юрда ене доланасыңыз гелер, йөне оңа
хич вагт йүзүңиз дүшмез». 28 Бу Ехоякын диен адам
әсгерилмейән дөвүк күйзе болуп, хич киме
герекмеҗек гапдыр. Ол несли билен бирликде
өзлериниң танамаян юрдуна ташланды. 29 Эй, юрт,
юрт, юрт! Реббиң сөзүни эшит! 30 Реб шейле
дийҗәр: «Бу адамы зүрятсыз, өмрүнде иши оңуна
болмаҗак адам дийип язың. Чүнки инди онуң
неслинден хич кимиң иши оңуна болмаз, хич бири
Давут тагтында отурмаз ве Яхудада хөкүм сүрмез».

23-нҗи бап

Догручыл Шаха

23 «Мениң өримиң гоюнларыны ёк эдип,
даргадян чопанларың вай халына! Муны Реб
айдяндыр. 2 Шонуң үчин Ысрайыл Худайы Реб
халкымы бакян чопанлар хакда шейле дийҗәр:
„Сиз Мениң сүрими даргатдыңыз, ковдуңыз, олары
идетмедиңиз. Ине, Мен ярамаз ишлериңиз
зерарлы сизи җезаландырарын. Муны Реб
айдяндыр. 3 Сүримиң галанларыны олары даргадан
әхли юртларымдан йыгнарын, олары гайтадан
агылларына гетирерин; олар көпелерлер,
өрңәрлер. 4 Олара чопанлар гоярын, олар инди
горкмазлар, хедер этмезлер ве йитирим
болмазлар. Муны Реб айдяндыр.
5 Ине, Мениң Давудың неслинден бир догручыл
Шаха чыкарҗак гүнлерим гелйәр; муны Реб
айдяндыр. Ол ша тагтына чыкып, пайхаслы хөкүм
сүрер, юртда адалат ве догручыллык билен херекет
эдер. 6 Онуң дөврүнде Яхуда халас болар, Ысрайыл
ховпсуз яшар. Оны: ‘Реб – бизиң
Хакперверимиздир!’ дийип атландырарлар.
7 Шонуң үчин хем шейле гүнлер гелер, мундан
бейләк ‘Ысрайыл халкыны Мүсүр юрдундан
чыкаран Реббиң барлыгындан ант ичйәрин’
дийилмез. Муны Реб айдяндыр. 8 Муңа дерек:
‘Ысрайыл халкының тохум-тиҗини демиргазык
юрдундан ве даргадан юртларындан чыкарып
гетирен Реббиң барлыгындан ант ичйәрин’
дийилҗек гүнлер гелер. Олар өз юртларында
яшарлар“».

Галп пыгамберлер

9 Пыгамберлер хакында:
Йүрегим ичимде сынды,
әхли сүңклерим сандыраяр.
Реб себәпли,
Онуң мукаддес сөзлери себәпли
мен серхош адам кимин,
шерабың есири кимин болдум.
10 Чүнки юрт зынахорлыкдан долудыр,
юрт нәлет зерарлы яс тутяр,
чөлүң өрүлери гураяр.
Адамлар пис ёла дүшүп,
гүйчлерини зорлуга сарп эдйәр.
11 «Пыгамбер-де, руханы-да худайсыздыр,
оларың пислигини хатда Өз өйүмде-де гөрдүм.
Муны Реб айдяндыр.
12 Мунуң үчин йөрейән ёллары олара
гараңкыдакы сүрчек ер кимин болар,
ол ерде бүдрәп йыкыларлар.
Чүнки җеза йылы
оларың башына бела гетирерин.
Муны Реб айдяндыр.
13 Самария пыгамберлериниң арасында
Мен бу нежис иши гөрдүм:
Багалың адындан пыгамберлик эдип,
олар Мениң халкым ысрайылы аздырдылар.
14 Иерусалимиң пыгамберлериниң арасында-да
айылганч зат гөрдүм:
олар зына эдйәрлер, ялана эерйәрлер,
яманлык эдйәнлери гүйчлендирйәрлер,
шейдип, хич ким эрбетликден эл чекмейәр.
Мениң үчин оларың әхлиси Содом кимин,
болды Иерусалимиң илаты Гомора кимин.
15 Шонуң үчин пыгамберлер хакында Хөкмүрован
Реб шейле диййәр:
„Мен олара ажы ёвшан ийдирҗек,
зәхерли сув ичирҗек.
Чүнки Иерусалим пыгамберлериниң
худайсызлыгы тутуш юрда яйрады“.
16 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Өзүңизе
пыгамберлик эдйән пыгамберлериң сөзлерини
диңлемәң, олар сизе бидерек затлар өвредйәрлер.
Олар Реббиң агзындан чыкан сөзлери дәл-де, өз
йүреклериниң хыялыны сөзлейәрлер. 17 Олар Мени
йигренйәнлере хемише ‘Реб сизе парахатлык
болар дийди’ диййәрлер. Кесирлик билен өз яман
ниетлерине эерйәнлере ‘Башыңыза бетбагтлык
гелмез’ диййәрлер.
18 Реббиң сөзүни эшидип, гөрмек үчин,
ким Онуң маслахатында болды?
Онуң сөзүни ерине етирмек үчин,
ким Оңа гулак асды?
19 Ине, Реббиң гызгын газабы, харасады гопуп,
газаплы ловлаян харасады эрбетлериң башына
инер.
20 Йүрегиниң ниетини амала ашырянча,
Реббиң гахар оды ятышмаз.
Сиз муңа ахыркы гүнлерде дүшүнерсиңиз.
21 Бу пыгамберлери Мен ёлламадым,
оларың өзлери ылгадылар.
Олар билен геплешмедим,
өзлеринден пыгамберлик этдилер.
22 Эмма олар маслахатымы алсадылар,
халкыма сөзлерими эшитдирердилер,
шонда халкы яман ёлларындан,
шер ишлеринден гайтарардылар.
23 Эйсем Мен диңе якындакы Худаймы? Узакдакы
Худай дәлми? Муны Реб айдяндыр. 24 Гизлин
ерлерде букуланы Мениң гөрмеҗек гүманым
бармы? Муны Реб айдяндыр. Асманы хем ери Мен
долдурмаярынмы? Муны Реб айдяндыр. 25 Мениң
адымдан галп пыгамберлик эдйән пыгамберлериң
‘Дүйш гөрдүм, дүйш гөрдүм!’ дийишлерини
эшитдим. 26 Ялан сөзлейән, өз йүрек хилелерини
беян эдйән пыгамберлериң калбында бу хачана
ченли довам эдер? 27 Багал себәпли ата-бабалар
Мениң адымы унутдылар. Инди бу пыгамберлер
хем бири-бирине гүррүң берйән дүйшлери аркалы
халкыма Мениң адымы унутдырҗак боярлар.
28 Пыгамбер өз гөрен бош дүйшлерини гүррүң
бериберсин, эмма Мениң сөзүми эшиден хер кес
сөзүми хакыкы беян этсин. Хей-де, бугдайы саман
билен деңәп болармы? Муны Реб айдяндыр.
29 Мениң сөзүм от кимин, гаяны бөлек-бөлек эдйән
токмак кимин дәлмидир? Муны Реб айдяндыр.
30 Мунуң үчин Мен бири-бирлеринден сөзүми
огурлаян пыгамберлере гаршыдырын. Муны Реб
айдяндыр. 31 ‘Реб шейле диййәр’ дийип, өз
биленлерини айдян пыгамберлере Мен
гаршыдырын“. Муны Реб айдяндыр. 32 Реб шейле
диййәр: „Мен ялан дүйшлер билен пыгамберлик
эдйәнлере гаршыдырын. Олар бу дүйшлери айдып,
ялан сөзлери ве бош өвүнмелери билен Мениң
халкымы аздырярлар. Олары Мен ёлламадым,
олара Мен табшырык бермедим. Оларың бу халка
асла пейдасы ёк“. Муны Реб айдяндыр. 33 Бу халк я-
да бир пыгамбер, я болмаса бир руханы сенден:
„Ребден гелен пыгамберлик йүки нәме?“ дийип
сораса, сен олара: „Сизиң өзүңиз йүк ахырын. Мен
сизи терк эдерин“ дийип җогап бер. Муны Реб
айдяндыр. 34 Эгер бир пыгамбер, руханы я-да
халкың ичинден бири „Бу Ребден гелен
пыгамберлик сөзи †“ дийсе, ол адамы хем, онуң
тутуш хоҗалыгыны хем җезаландырарын. 35 Сиз өз

† *Пыгамберлик сөзи – еврейче масса пыгамберлик сөзи йүк*

араңызда бири-бириңизден: „Реб нәме җогап
берди? Реб нәме дийди?“ дийип сорамалысыңыз.
36 Эмма мундан бейләк Ребден гелен пыгамберлик
сөзүни агзамарсыңыз, чүнки хер кес өз сөзүни
пыгамберлик сөзи дийип сайяр. Шейдип, сиз дири
Худайың, Хөкмүрован Худайымыз Реббиң
сөзлерини ёйдуңыз. 37 Сиз пыгамберден: „Реб саңа
нәме җогап берди? Нәме дийди?“ дийип
сорамалысыңыз. 38 Эмма сиз: „Ребден гелен
пыгамберлик сөзи“ диййәрсиңиз. Муны Реб
айдяндыр. Мен сизе бу сөзлери айтмаң дийип
хабар иберен хем болсам, сиз „Ребден гелен
пыгамберлик сөзи“ диен сөзлери ене айтдыңыз.
39 Шонуң үчин хем Мен сизи терк эдип, сизи-де,
өзүңизе ве ата-бабаларыңыза берен шәхерими-де
хузурымдан айрып ташларын. 40 Үстүңизе хич вагт
унудылмаҗак эбедилик утанч ве түкениксиз
рысвалык гетирерин».

24-нҗи бап

Ики себет инҗир

24 Бабыл патышасы Небукаднесар Яхуда
патышасы Ехоякымың оглы Еконяны †,
Яхуданың ёлбашчыларыны, хүнәрментлер билен
демирчилери Иерусалимден Бабыла есир эдип
әкитди. Бу вакадан соң Реб маңа Өзүниң
ыбадатханасының өңүнде гойлан ики себет
инҗири гөркезди. 2 Бир себетде ир етишйән
инҗирлер барды. Олар дийсең говуды. Бейлеки
себетде болса иймәге ярамаян гаты эрбет
инҗирлер барды. 3 Онсоң Реб менден: «Ермея,
нәме гөрйәрсиң?» дийип сорады. Мен: «Инҗир.
Говулары гаты говы, эрбетлери болса гаты эрбет,
чүйрүклигинден яңа олары иер ялы дәл» дийдим.
4 Онсоң маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
5 «Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Бу ерден
бабыллыларың юрдуна сүргүн эдилен Яхуда
есирлерини бу говы инҗирлер ялы ягшы саярын.
6 Назарым ягшылык үчин оларда болар, олары ене
бу юрда гетирерин. Олары бина эдерин,
йыкмарын; олары экерин, согруп ташламарын.
7 Оларың йүреклерине Мени танамак ислегини
саларын, шонда олар Мениң Ребдигими билерлер.
Олар Мениң халкым болар, Мен-де оларың Худайы
боларын, чүнки олар тутуш калбы билен Маңа
өврүлерлер“.
8 Реб шейле диййәр: „Эмма Яхуда патышасы
Сидкияны, онуң ёлбашчыларыны, бу юртда
Иерусалимиң аман галанлары билен Мүсүрде
яшаянлары эдил ярамсыз чүйрүк инҗир ялы
эдерин. 9 Мен олары ер йүзүниң әхли
патышалыклары үчин ховпа ве яманлыга өврерин.

† *Еконя – бу ат 2Пат 24 ве 25-де Ехоякын*

Сүргүн эден хер бир еримде болса, олар масгара,
геп-гүррүң, гүлки болуп нәлетленерлер.
10 Өзлерине хем ата-бабаларына берен юрдумдан
долы ёк болянчалар үстлерине гылыч, ачлык,
мерги иберерин“».

25-нҗи бап

Етмиш йыл

25 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
шалыгының дөрдүнҗи йылында (бу Бабыл
патышасы Небукаднесарың патышалыгының
биринҗи йылыды) Ермея бүтин яхуда халкы
хакында Реббиң сөзи аян болды. 2 Ермея пыгамбер
муны бүтин яхуда халкына ве тутуш Иерусалим
илатына етирип, шейле дийди: 3 «Ине, йигрими үч
йыл бәри, Яхуда патышасы Амоның оглы Ёшыяның
шалыгының он үчүнҗи йылындан тә шу гүне ченли
Реббиң сөзи маңа аян болуп гелйәр. Мен-де хер гүн
оны сизе дынгысыз айтдым, йөне сиз
диңлемедиңиз. 4 Реб Өзүниң гуллары болан
пыгамберлери гайта-гайта сизе ёллады, эмма сиз
диңлемедиңиз, гулак асмадыңыз. 5 Олар сизе
шейле дийдилер: „Инди хер бириңиз өз яман
ёлуңыздан, пис ишлериңизден дөнүп, Мен-Реббиң
овал-башдан өзүңизе ве ата-бабаларыңыза
эбедилик берен юрдумда месген тутуң. 6 Башга
худайлара гуллук ве сежде этҗек болуп, оларың
ызына дүшмәң. Эллериңизиң иши билен Мениң
гахарымы гетирмәң, Мен-де сизе зыян етирмәйин“.
7 Йөне сиз Мени диңлемедиңиз. Муны Мен – Реб
айдяндырын. Өз эллериңизиң ишлери билен
гахарымы гетирип, өзүңизе зепер етирдиңиз.
8 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
„Мениң сөзлериме гулак асмандыгыңыз үчин,
9 Мен-де бүтин демиргазык тирелери билен Бабыл
патышасы болан бендәм Небукаднесары
чагыpарын. Муны Реб айдяндыр. Олары бу юрдуң,
онуң илатының, даш-төверекдәки әхли
миллетлериң үстүне алып гелерин. Бу халклары
бүтинлей ёк эдип, бу юрды ховпа, рысвачылыга ве
эбедилик харабачылыга өврерин. 10 Шатлыкдыр
гүлки сесини, өйленйән йигит билен гелниң той
сесини, дегирмен дашларының сесини ве чыраның
ышыгыны олардан айрарын. 11 Бу юрт
тутушлыгына харабачылыга ве горкунч ере
өврүлер. Бу миллетлер етмиш йыллап Бабыл
патышасына гуллук эдерлер. 12 Етмиш йылдан соң,
Мен Бабыл патышасыны, онуң миллетини ве
бабыллыларың юрдуны этмишлери үчин
җезаландырарын, оны эбедилик харабачылыга
өврерин. Муны Реб айдяндыр. 13 Онуң гаршысына
айдан әхли сөзлерими, Ермеяның әхли миллетлер
барада эден пыгамберлигини, бу китапда язылан

затларың барыны ол юрдуң башына гетирерин.
14 Чүнки көп миллетлер ве бейик патышалар олары
гула өврерлер. Мен олара этмишлерине гөрә,
эллериниң ишине гөрә алмытларыны берерин“».

Реббиң газап кәсеси

15 Ысрайыл Худайы Реб маңа шейле дийди:
«Газапдан пүрепүр бу кәсәни Мениң элимден ал-да,
сени янларына иберҗек әхли миллетлериме оны
шерап дек ичир. 16 Олар оны ичип, икияна
ыранарлар ве араларына иберҗек гылыҗымдан
дәлирәрлер».
17 Онсоң мен кәсәни Реббиң элинден алдым, оны
Реббиң мени иберен әхли миллетлерине ичирдим.
18 Бу гүнки болшы ялы харабачылык, ховп,
рысвачылык, нәлетленен ер болсун дийип, ондан
Иерусалиме, Яхуда шәхерлерине, патышалары
билен ёлбашчыларына ичирдим. 19 Башга-да Мүсүр
патышасы фараона, онуң эмелдарларына,
ёлбашчыларына, тутуш халкына; 20 әхли кесеки
халка, Ус юрдуның хемме патышаларына, бүтин
пилиштлилер юрдуның патышаларына: Ашкелона,
Газа, Экрона, Ашдодың аман галанларына;
21 Эдома, Моваба, аммонлара; 22 әхли Сур хем
Сидон патышалары билен деңзиң аңырсындакы
халкларың патышаларына; 23 Дедана, Тейма, Бүзе
хем-де сач-сакгалларыны гыркан әхли халклара;
24 Арабыстаның ве чөлде яшаян кесеки халкларың
әхли патышаларына; 25 бүтин Зимри, Эйлам, Мадай
патышаларына; 26 демиргазыгың якыну-узак
патышаларының хеммесине ве ер йүзүндәки әхли
патышалыклара нобатма-нобат ичирдим. Иң
соңкы болуп ондан Шешак † патышасы ичҗекдир.
27 «Соңра сен олара Ысрайыл Худайы Хөкмүрован
Реб шейле диййәр дий: „Ичип, серхош болуң, гусуң
ве араңыза иберҗек гылыҗымдан йыкылың,
гайдып ериңизден галмаң“. 28 Эгер олар элиңдәки
кәсәни алман, ичмекден йүз өврәйселер, олара
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Хөкман
ичерсиңиз! 29 Ине, Мен Өз адым дакылан шәхериң
үстүнден бетбагтлык индермәге башлаярын. Сиз
җезасыз галарыс өйдйәрсиңизми? Җезасыз
галмарсыңыз, чүнки Мен ер йүзүнде яшаян хер бир
ынсаның үстүнден гылыч индерерин“. Муны
Хөкмүрован Реб айдяндыр.
30 Шонуң үчин хем олара гаршы бу сөзлериң
барыны пыгамберлик эт-де, шейле дий:
„Реб ёкардан награ чекер,
мукаддес меканындан сесленер,
агылына гаршы гүңлеч арлар.
Бүтин дүнйәниң илатына гаршы
үзүм сыкянлар кимин гыгырар.
31 Аррылдысы ер йүзүниң учларына етер,
чүнки Реббиң миллетлер билен давасы бар.
Ол әхли адамзада хөкүм чыкарар,
эрбетлери гылычдан гечирер“.
Муны Реб айдяндыр.
32 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
„Ине, бела миллетден-миллете яйраяр,
ериң аңры уҗундан улы харасат гопар“.
33 Ол гүн Реббиң өлдүренлери ериң бир уҗундан
бейлеки уҗуна етер. Олар үчин яс тутулмаз,
йыгналып җайланылмаз. Олар зир-зибил ялы
чашып ятарлар.
34 Мөңңүриң, эй, чопанлар! Дады- -перят эдиң!
Эй, сүриниң баштутанлары, күле тогаланың!
Чүнки гелди өлдүрилҗек, даргадылҗак гүнүңиз,
йыкылып парчаланарсыңыз гымматлы гап
кимин.
35 Чопанлар гачып билмезлер,
сүри баштутанлары гутулып билмезлер.
36 Эшит чопанларың перят эдйән сесини,
сүри баштутанларының уввулдысыны!
Чүнки Реб вейран эдйәр олаң өрүсини.
37 Реббиң гахар-газабындан яңа
парахат агыллар даргады.
38 Реб арслан дей сүренинден чыкды.
Онуң ловлаян газабындан яңа,
залымларың гахарындан яңа,
олаң юрды харабалыга дөнди».

26-нҗы бап

Халк Ермеяны өлдүрмек ислейәр

26 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
патышалыгының башында Реббиң шу сөзи
аян болды: 2 «Реб шейле диййәр: Реббиң өйүниң
ховлусында дур-да, сежде этмек үчин Яхуда
шәхерлеринден ол ере гелен хер кесе айт. Саңа
айтмагы буйран сөзлеримиң екеҗесини-де
гачырман, барыны олара етир. 3 Белки, диңләрлер
ве яман ёлларындан дөнерлер. Шонда Мен хем
оларың пис ишлери зерарлы башларындан
бетбагтлык индермек ниетимден эл чекерин.
4 Олара Реб шейле диййәр дий: „Эгер сиз Маңа
гулак гоймасаңыз, берен кануныма гөрә
йөремесеңиз, 5 сизе гайта-гайта ёллан гулларым
пыгамберлериң сөзлерини өңки ялы ене-де
диңлемесеңиз, 6 онда Мен бу өйи Шило кимин ёк
эдерин. Бу шәхери болса ер йүзүниң әхли
миллетлериниң арасында нәлете дучар эдерин“».
7 Руханылар, пыгамберлер ве әхли халк Реббиң
өйүнде Ермеяның айдан бу сөзлерини эшитдилер.
8 Ермея Реббиң әхли халка айт дийип, өзүне буйран
затларының барыны айдып боланында,
руханылар, пыгамберлер ве әхли халк оны тутуп:

† *Шешак – бу Бабылың бейлеки ады.*

«Сен хөкман өлерсиң! 9 Нәме үчин сен: „Бу өй Шило
кимин болар ве бу шәхер илатсыз харабачылыга
өврүлер“ дийип, Реббиң адындан пыгамберлик
этдиң?» дийдилер. Реббиң өйүнде әхли халк
Ермеяның дашыны габады.
10 Яхуданың ёлбашчылары бу затлары
эшиденлеринде, патышаның көшгүнден чыкып,
Реббиң өйүне гелдилер ве Тәзе дервезәниң
гирелгесинде отурдылар. 11 Онсоң руханылар,
пыгамберлер ёлбашчылар билен әхли халка
йүзленип: «Өз гулакларыңыз билен эшидишиңиз
ялы, ол адамы бу шәхере гаршы пыгамберлик
эдендиги үчин, өлүм җезасына хөкүм этмели»
дийдилер. 12 Шонда Ермея әхли ёлбашчылара ве
тутуш халка йүзленип, шейле дийди: «Бу өй билен
шәхер хакда яңкы эшиден сөзлериңизи
пыгамберлик этмегим үчин мени Реб ёллады.
13 Инди ёлларыңызы ве ишлериңизи дүзедиң,
Худайыңыз Реббе гулак асың. Шонда Реб-де сизиң
гаршыңыза айдан бетбагтчылыгыны гойболсун
эдер. 14 Мен болса, ине, сизиң элиңизде. Нәмәни
говы хем догры гөрсеңиз, маңа шоны эдиң. 15 Эмма
шуны берк билип гоюң, эгер мени өлдүрсеңиз, бу
шәхер-де, мунда яшаян илат билен сиз-де дөкүлен
бигүнә ган үчин җогапкәр боларсыңыз. Хакыкатдан
хем, бу сөзлериң барыны сизиң гулагыңыза
етирмегим үчин мени Реб ёллады».
16 Онсоң ёлбашчылар билен әхли халк
руханылара: «Бу адам бизе Худайымыз Реббиң
адындан гепләндиги үчин, ол өлүме хөкүм
эдилмели дәлдир» дийдилер. 17 Онсоң юрдуң
бирнәче яшулусы öңе чыкып, ол ерде йыгнанан
халка шейле дийди: 18 «Яхуда патышасы Хизкияның
дөврүнде морешетли Мика пыгамберлик эдип, ол
әхли халка Хөкмүрован Реб шейле диййәр дийип
йүзленди:

„Сион экин мейданы кимин сүрлер.
Иерусалим харабачылыга өврүлип,
даг депесиндәки ыбадатхананы
җеңңеллик басар“ †.

19 Яхуда патышасы Хизкия ве тутуш Яхуда Миканы
өлдүрдими? Ёк, Хизкия Ребден горкуп, Оңа
ялбарды. Реб-де халкың гаршысына айдан
бетбагтчылыгыны гойболсун этди. Биз болсак өз
җанымыза элхенч бетбагтлык гетирйәрис!»
20 Реббиң адындан пыгамберлик эден ене бир адам
барды, ол кирятъегарымлы Шемагяның оглы
Урыяды. Ол хем эдил Ермея ялы сөзләп, бу шәхер
билен юрдуң гаршысына пыгамберлик этди.
21 Ехоякым патыша билен онуң әхли эдермен
уршуҗылары, эмелдарлары онуң сөзлерини
эшиденлеринде, патыша оны өлдүрҗек болды.
Эмма Урыя муны эшиден бадына, горкуп, Мүсүре
гачып гитди. 22 Ехоякым патыша Акборың оглы
Элнатаны ве онуң билен бирнәче адамы Мүсүре
иберди. 23 Олар Урыяны Мүсүрден чыкарып,
Ехоякым патышаның янына гетирдилер. Ол оны
гылыч билен өлдүрип, җеседини хем йөнекей
халкың гонамчылыгына зыңдырды.
24 Эмма Шапаның оглы Ахыкамың Ермеяны
гораяндыгы себәпли, ол өлдүрилмәге халкың
элине берилмеди.

27-нҗи бап

Ермея боюнтырык дакыняр

27 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Сидкияның
†† шалыгының башлангыҗында Ермея
Реббиң шу сөзи аян болды. 2 Реб маңа шейле
дийди: «Агачдан бир боюнтырык ясап, танап билен
оны бойнуңа дак. 3 Соңра Иерусалимдәки Яхуда
патышасы Сидкияның янына гелен чапарларың
үсти билен Эдом, Мовап, Аммон, Сур ве Сидон
патышаларына боюнтырыклар ибер. 4 Чапарлара
өз хожайынларына Ысрайыл Худайы Хөкмүрован
Реббиң шейле диййәндигини буюр: 5 „Мен
дүнйәни, ер йүзүнде яшаян ынсанлардыр
хайванлары бейик гудратым хем гүйҗүм билен
яратдым. Олары гөвнүмиң ислән кишисине
берерин. 6 Инди бу юртларың барыны Бабыл
патышасы бендәм Небукаднесара бердим. Хызмат
этсинлер дийип, ябаны хайванлары-да оңа бердим.
7 Юрдуның соңы гелйәнчә, әхли миллетлер онуң
өзүне, оглуна ве агтыгына гуллук эдерлер. Соңра
болса, көп миллетлер ве бейик патышалар оны
өзлерине гул эдерлер.
8 Эмма хайсы хем болса бир миллет я-да
патышалык Бабыл патышасы Небукаднесара
гуллук этмесе, онуң боюнтырыгыны дакынмаса,
Мен олары бу патышаның эли билен долы ёк
эдйәнчәм, шол миллети гылыч, ачлык ве мерги
билен җезаландырарын. Муны Мен – Реб
айдяндырын“. 9 „Шонуң үчин хем сиз ‘Бабыл
патышасына гуллук этмәң’ диййән
пыгамберлериңизи, палчыларыңызы, дүйш
ёруҗыларыңызы, җадыгөйлериңизи,
мүнечҗимлериңизи диңлемәң. 10 Олар сизе
яландан пыгамберлик эдйәрлер. Мунуң
нетиҗесинде Мен сизи юрдуңыздан айрып, сүргүн
эдерин ве сиз хеләк боларсыңыз. 11 Эмма Бабыл
патышасының боюнтырыгыны дакынып, оңа
гуллук эден миллети өз топрагында гоярын. Олар
топрагы беҗерип, ол ерде яшарлар. Муны Реб
айдяндыр“».

† *Серет: Мик 3:12.*

†† *Сидкия – кәбир голязмаларда Ехоякым*

12 Мен Яхуда патышасы Сидкия хем хут шол
сөзлери айдып, шейле дийдим: «Бойнуңыза Бабыл
патышасының боюнтырыгыны дакынып, онуң
өзүне хем халкына гуллук эдиң ве дири галың.
13 Реб Бабыл патышасына гуллук этмеҗек хер бир
миллетиң өлҗекдигини айтды ахырын. Нәме, сен
хем өз халкың билен гылычдан, ачлыкдан,
мергиден өлмекчими? 14 Сиз: „Бабыл патышасына
гуллук этмәң“ диййән пыгамберлериң сөзлерини
диңлемәң, чүнки олар сизе яландан пыгамберлик
эдйәрлер. 15 Олары Мен ёлламадым, олар сизе
Мениң адымдан галп пыгамберлик эдйәрлер.
Мунуң нетиҗесинде Мен сизи-де, сизе
пыгамберлик эдйән бу пыгамберлери-де ковуп
чыкарарын, сизиң барыңыз хеләк боларсыңыз.
Муны Мен – Реб айдяндырын».
16 Соңра мен руханылара ве тутуш халка Реб
шейле диййәр дийип йүзлендим: «Сиз өзүңизе:
„Реббиң ыбадатханасындакы гап-гачлар басым
Бабылдан ызына гетирилер“ диййән
пыгамберлериңизиң сөзлерини диңлемәң. Олар
сизе яландан пыгамберлик эдйәрлер. 17 Олары
диңлемәң, Бабыл патышасына гуллук эдип, дири
галың. Бу шәхер нәме үчин вейран болсун? 18 Эгер
олар пыгамбер болян болсалар, Реббиң сөзи
оларда болса, онда Реббиң ыбадатханасында,
Яхуда патышасының көшгүнде ве Иерусалимде
галан гап-гачлар Бабыла әкидилмесин дийип,
Хөкмүрован Реббе ялбарсынлар.
19 Бабыл патышасы Небукаднесарың Яхуда
патышасы Ехояхымың оглы Еконя ве Яхуданың,
Иерусалимиң бегзадаларыны Иерусалимден
Бабыла есир эдип әкиденде алып гитмедик
затлары: сүтүнлер, ховуз, араба ве бейлеки гап-
гачлар бар. Хөкмүрован Реб олар хакда сөз ачяр.
21 Хава, Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб Өз
ыбадатханасында, Яхуда патышасының көшгүнде
ве Иерусалимде галан шол гап-гачлар хакда шейле
диййәр: 22 „Олар Бабыла әкидилер, олара гайтадан
назар салҗак гүнүме ченли, шол ерде галар. Онсоң
Мен олары чыкарып, бу ере гайтарып гетирерин“.
Муны Реб айдяндыр».

28-нҗи бап

Азурың оглы Хананя галп пыгамбер

28 Шол йылың, ягны дөрдүнҗи йылың
бәшинҗи айында Яхуда патышасы
Сидкияның патышалыгының башлангыҗында
гибгонлы Азурың оглы Хананя пыгамбер Реббиң
ыбадатханасындакы руханылар билен әхли халкың
өңүнде маңа шейле дийди: 2 «Ысрайыл Худайы
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Бабыл
патышасының боюнтырыгыны дөвдүм. 3 Бабыл
патышасы Небукаднесарың бу ерден алып, Бабыла
әкиден Реббиң ыбадатханасының әхли гап-
гачларыны ики йылың ичинде бу ере ызына
гетирерин. 4 Яхуда патышасы Ехояхымың оглы
Еконя билен Яхудадан Бабыла сүргүн эдиленлериң
әхлисини ызына бу ере гетирерин, чүнки Бабыл
патышасының боюнтырыгыны дөверин“. Муны Реб
айдяндыр».
5 Онсоң Ермея пыгамбер руханыларың ве Реббиң
ыбадатханасында дуран әхли халкың гөзлериниң
алнында Хананя пыгамбер билен геплешди.
6 Ермея пыгамбер шейле дийди: «Омын! Айданың
гелсин! Гой, Реб Өз ыбадатханасының гап-
гачларыны ве сүргүне гиденлериң барыны
Бабылдан бу ере ызына гетирип, сениң
пыгамберлик эдип айдан сөзлериңи амала
ашырсын! 7 Инди болса саңа ве әхли халка
эшитдирип айтҗак бу сөзүми диңле. 8 Менденем,
сенденем өң яшап гечен пыгамберлер көп юртлара
ве бейик патышалыклара гаршы уршы,
бетбагтлыгы, мергини овалдан бәри пыгамберлик
эдипдилер. 9 Эмма саг-саламатлыгы пыгамберлик
эдйәниң сөзи хакыкатдан-да амала ашанда, диңе
шонда ол пыгамбери Реббиң ёлландыгы белли
болар».
10 Шонда Хананя пыгамбер Ермеяның
бойнундакы боюнтырыгы чыкарып, оны дөвди.
11 Онсоң Хананя әхли халкың өңүнде сөз сөзләп:
«Реб шейле диййәр: „Мен ики йылың ичинде
Бабыл патышасы Небукаднесарың боюнтырыгыны
әхли миллетлериң бойнундан айрып, шейле
дөверин“» дийди. Ермея пыгамбер болса өз ёлуна
гитди. 12 Хананя пыгамбер Ермея пыгамбериң
бойнундакы боюнтырыгы дөвенинден соңра,
Ермея Реббиң сөзи аян болды: 13 «Бар, Хананя Реб
шейле диййәр дийип айт: „Сен агач боюнтырыгы
дөвдүң, эмма онуң ерине демир боюнтырык
ясарсың! 14 Чүнки Ысрайыл Худайы Мен
Хөкмүрован Реб бу миллетлериң хеммеси Бабыл
патышасы Небукаднесара гуллук этсинлер дийип,
бойнуна демир боюнтырык салдым, олар оңа
гуллук эдерлер. Онуң ыгтыярына хатда ябаны
хайванлары-да бердим“». 15 Онсоң Ермея пыгамбер
Хананя пыгамбере шейле дийди: «Эй, Хананя, инди
эшит! Сени Реб ёлламады, эмма сен бу халкы ялан
геплере ынандырдың. 16 Мунуң үчин Реб шейле
диййәр: „Ине, Мен сени ер йүзүнден согруп
ташларын. Шу йыл өлерсиң, чүнки сен Реббиң
гаршысына гепледиң“». 17 Шейлеликде, Хананя
пыгамбер шол йылың единҗи айында өлди.

29-нжы бап

Ермеяның сүргүндәкилере язан хаты

29 Ермея пыгамбер сүргүндәкилериң арасында
аман галан яшулулара, руханылара,
пыгамберлере ве Небукаднесарың Иерусалимден
Бабыла әкиден әхли халкына Иерусалимден бир
хат ёллады. 2 Бу хат Еконя патыша билен онуң
эҗеси, көшк эмелдарлары, Яхуданың ве
Иерусалимиң ёлбашчылары, хүнәрментлер хем-де
демирчилер Иерусалимден сүргүн эдиленден соң
иберилди. 3 Бу Яхуда патышасы Сидкияның Бабыл
патышасы Небукаднесарың янына иберен
Шапаның оглы Эласаның ве Хилкияның оглы
Гемаряның эли билен говшурылды. Онда шейле
дийилйәр:
4 «Ысрайыл Худайы Мен Хөкмүрован Реб
Иерусалимден Бабыла есир эдип әкиден әхли
адамларыма шейле диййәрин: 5 „Өйлер гуруп,
оларда яшаң; баглар экип, мивесини ийиң.
6 Өйлениң, огулларыңыз хем гызларыңыз болсун.
Огулларыңызы өйлендириң, гызларыңызы
дурмуша чыкарың. Олардан-да огуллар ве гызлар
дүнйә инсин. Ол ерде азалмаң-да, гайтам көпелиң.
7 Сизи есир эдип гетирен шәхеримиң
парахатлыгыны газанмаклыга чалшың. Ол шәхер
үчин Реббе дилег эдиң, чүнки сизиң
парахатлыгыңыз онуң парахатлыгына баглыдыр“.
8 Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
„Араңыздакы пыгамберлериңизе,
палманларыңыза өзүңизи алдатмаң, сизиң үчин
гөрйән дүйшлерине гулак асмаң. 9 Олар сизе
Мениң адымдан ялан пыгамберлик эдйәрлер.
Олары Мен ёлламадым, муны Реб айдяндыр“.
10 Чүнки Реб шейле диййәр: „Бабылдакы
сүргүнлигиңизиң етмиш йылы доланда, Мен сизе
назар саларын. Сизи бу ере гайтарып гетирмеклиге
берен хош сөзүми Мен амала ашырарын. 11 Чүнки
сизиң үчин ниетлән мейиллерими Өзүм билйәрин.
Муны Реб айдяндыр. Булар сизе яманлык этмек
дәл-де, умытлы гелҗек бермек үчин парахатлык
ниетлеридир. 12 Онсоң Мени чагырарсыңыз, гелип,
Маңа дога окарсыңыз, Мен-де сизи эшидерин.
13 Мени агтарарсыңыз; бүтин йүрегиңиз билен
агтаран махалыңыз Мени тапарсыңыз. 14 Шонда
сиз Мени тапарсыңыз, муны Мен – Реб
айдяндырын. Мен сизе өңки абаданчылыгыңызы
гайтарып берерин, сизи кован ерлеримиң
барындан, әхли миллетлериң арасындан ызыңыза
йыгнарын. Муны Реб айдяндыр. Мен сизи ниреден
сүргүн эден болсам, шол ере хем гайтарып
гетирерин. 15 Эмма сиз: ‘Реб Бабылда бизиң үчин
пыгамберлер белледи’ диййәрсиңиз. 16 Реб
Давудың тагтында отуран патыша хакда, бу
шәхерде яшаян әхли халк,ягны сизиң билен
сүргүне гитмедик доганларыңыз хакда шейле
диййәндир“. 17 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
„Мен оларың үстүне гылыҗы, ачлыгы, мергини
ёлларын. Олары ийип болмаян чүйрүк инҗирлер
кимин эдерин. 18 Олары гылыч, ачлык, мерги билен
ковалап, ер йүзүндәки әхли патышалыклар үчин
ховп саларын. Даргадып гойберен әхли
миллетлеримиң арасында олары гаргыша, ховпа,
рысвачылыга ве кәйинҗе өврерин. 19 Чүнки олар
Мениң сөзлерими ве гайта-гайта өзлерине ёллан
гулларым болан пыгамберлериң сөзлерини
диңлемедилер. Муны Реб айдяндыр. Эй,
сүргүндәкилер, сиз хем гулак асмадыңыз. Муны Реб
айдяндыр. 20 Шонуң үчин хем, Иерусалимден
Бабыла сүргүн эдилен барыңыз Мен-Реббиң сөзүни
диңләң“.
21 Мениң адым билен сизе яландан пыгамберлик
эдйән Колаяның оглы Ахап билен Магасеяның
оглы Сидкия хакда Ысрайыл Худайы Хөкмүрован
Реб шейле диййәр: „Мен олары Бабыл патышасы
Небукаднесарың элине табшырарын. Ол хем
гөзүңизиң алнында олары өлдүрер. 22 Яхудадан
Бабыла сүргүн эдиленлериң бары оларың адыны
гаргыш хөкмүнде уланып: ‘Гой, Реб сени Бабыл
патышасының дирилигине ода якан Сидкия ве
Ахап кимин этсин!’ диерлер. 23 Олар Ысрайылда
ярамаз ишлере баш гошдулар, гоңшуларының
аяллары билен зына этдилер, өзлерине буюрмасам
хем Мениң адымдан ялан сөзлери айтдылар.
Билйән хем гүвә гечйән Мендирин“. Муны Реб
айдяндыр».
24 «Нехеламлы Шемагя Ысрайыл Худайы
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Сен
Иерусалимдәки әхли халка, Магасеяның оглы
Сепаня рухана ве әхли руханылара өз адыңдан
хатлар ёллап, шейле дийдиң:
26 ‘Руханы Ехояданың дерегине сени Реббиң Өзи
руханы эдип белледи. Реббиң өйүниң баш
гөзегчилери ол ерде өзүни пыгамбер эдип
гөркезйән хер бир дәли адамы күнделәп, демир
зынҗыра багласынлар. 27 Онда нәме үчин сизе
пыгамберлик эдйән анатотлы Ермея чәре
гөрмейәрсиңиз? 28 Ол бизе есирлигиң узага
чекҗекдиги, өйлер гуруп, оларда яшамагымызы,
баглар экип, оларың мивесини иймегимизи айдып,
бу ере – Бабыла хабар ёллады ахырын’“».
29 Сепаня руханы бу хаты Ермея эшитдирип
окады. 30 Онсоң Ермея Реббиң шу сөзи аян болды:
31 «Әхли сүргүндәкилере хабар ёллап, Реб
нехеламлы Шемагя хакда шейле диййәр дий: „Мен
оны ёлламадык хем болсам, Шемагя сизе
пыгамберлик эдип, ялана бил багладяр“. 32 Шонуң

үчин хем, Реб шейле диййәр: „Нехеламлы Шемагя Мен-Реббиң гаршысына гепләндиги үчин оны ве онуң неслини җезаландырарын. Бу халкың арасында онуң неслинден екеҗе киши хем аман галмаз, Мениң Өз халкыма этҗек ягшылыгымы гөрмез. Муны Реб айдяндыр“».

30-нҗы бап

Реббиң Өз халкына берен вадасы

30 Ермея Реббиң шу сөзи аян болды:
2 «Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Саңа
айдан әхли сөзлерими бир китаба яз. 3 Чүнки
халкым Ысрайыл билен Яхуданың өңки
абаданчылыгыны дикелтҗек гүнлерим етип
гелйәр. Муны Реб айдяндыр. Мен олары ата-
бабаларына берен юрдума гайтарып гетирерин,
олар хем ол ери эеләрлер. Муны Реб айдяндыр“».
4 Реббиң Ысрайыл билен Яхуда хакында айдан
сөзлери шулардыр. 5 Реб шейле диййәр:
«Сиз: „Биз саг-саламатлык дәл-де, ховп хем ховсала сесини эшитдик“ диййәңиз.
6 Инди сораң, гөрүң,
хей, эркегем чага доградармы?
Нәме үчин чага догурян аял ялы
эркеклериң эллерини билинде гөрйәрин?
Нәме үчин хеммәниң йүзи солук?
7 Вах, бу нәхили горкунч гүн,
онуң ялы гүн башга ёкдур.
Бу Якуп үчин аладалы дөврүдир,
эмма ол ондан ене-де гутулар».
8 «Ол гүн шейле болар, Мен сениң бойнуңдакы
боюнтырыгыңы дөверин, танапларыңы гырарын.
Инди кесекилер сени өзлерине гул этмезлер. Муңа
дерек сен өз Худайың Реббе ве Онуң Давудың
неслинден тагтда отуртҗак патышаларына хызмат
эдерсиң». Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
10 «Горкма, эй, гулум Якуп,
ховатырланма, эй, Ысрайыл!
Чүнки Мен сени узак ерлерден,
неслиңи сүргүн болан юртдан халас эдерин.
Якуп ызына доланып,
дынчлыкда хем асудалыкда болар,
инди оны хич ким горкузмаз.
Муны Реб айдяндыр.
11 Мен сениң билендирин,
Мен сени халас эдерин.
Сени араларына даргадан миллетлеримиң
барыны ёк этсем-де,
сениң соңуңа чыкмарын.
Саңа адалатлы темми берерин,
эмма җезасыз-да галдырмарын».
Муны Реб айдяндыр.
12 Реб шейле диййәр:
«Сениң яраңы беҗерип болмаз,
дердиң гутулгысыздыр.
13 Сениң даваңы чөзүп берҗек ёк;
яраңа шыпа берҗек мелхем ёк.
14 Әхли ойнашларың сени унутды,
олар сени сорап агтармаярлар,
языгыңың чөкдердиги себәпли,
гүнәлериңиң сан-саҗаксыздыгы үчин
сени душман зарбасы билен урдум,
саңа рехимсизлик билен җеза бердим.
15 Нәме ярaң үчин перят эдйәрсиң?
Дердиңе шыпа тапылмаз.
Языгыңың чөкдердиги зерарлы,
гүнәлериңиң сансыздыгы себәпли
сени шу гүне салдым.
16 Эмма сени иенлериң әхлиси ийлер,
әхли душманларың сүргүн эдилер,
сени таланлар таланарлар,
олҗа аланлар олҗа боларлар.
17 Саңа „Ташланан“ диен ады дакып:
„Бу Сион †, халыны сораян ёк“ дийдилер.
Эмма Мен сени ене-де сагалдарын,
яраларыңа шыпа берерин».
Муны Реб айдяндыр.
18 Реб шейле диййәр:
«Якубың чадырларының абаданчылыгыны дикелдерин,
онуң яшаян месгенлерине рехим эдерин.
Шәхер өз депелеринде бина эдилер,
берк гала өз еринде отурдылар.
19 Олардан шүкүр хем шатлык сеслери гелер.
Мен олары көпелдерин, олар азалмаз,
олара хормат гойдурарын, олар песелмез.
20 Чагалары өңкүси ялы болар,
җемагаты хузурымда беркарар болар,
олара сүтем эдйәнлери җезаландырарын.
21 Баштутаны оларың өзүнден болар,
хөкүмдары өз араларындан чыкар.
Мен оны Өзүме якынлашдырарын,
ол хем Маңа якынлашар.
Мен чагырмасам,
якынлашмага ким милт эдип билер?
Муны Реб айдяндыр.
22 Сиз Мениң халкым боларсыңыз,
Мен-де сизиң Худайыңыз боларын».
23 Ине, Реббиң гызгын газабы, харасады гопуп,
газаплы ловлаян харасады эрбетлериң башына инер
24 Йүрегиниң ниетини амала ашырянча,
Реббиң гахар-газабы ятышмаз.
Сиз муңа ахыркы гүнлерде дүшүнерсиңиз.

---

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

31-нҗи бап

31 «Шол дөвүрде Мен әхли Ысрайыл
тирелериниң Худайы боларын, олар-да
Мениң халкым болар».
Муны Реб айдяндыр.
2 Реб шейле дийййәр:
«Өзлерине рахатлык гөзләп, узак ёл
сөкенлеринде,
гылычдан гутулан халк чөлде мерхемет тапар».
3 Реб узакдан маңа гөрнүп, шейле дийди:
«Мен сени түкениксиз сөйги билен сөйдүм,
шейдип, саңа садыклыгымы гөркездим.
4 Мен сени ене дикелдерин,
сен тәзеден дикелерсиң,
эй, Ысрайыл бой гызы!
Сен ене депреклериңи алып,
шадыян танс эдйәнлере гошуларсың.
5 Самария дагларында ене-де
үзүм агачларыны экерсиң.
Баг экенлер мивесинден-де иерлер.
6 Гөзегчилериң Эфрайым дагларында:
„Туруң, Худайымыз Реббиң янына,
Сиона чыкалың“ –
дийип гыгырҗак гүнлери гелер».
7 Чүнки Реб шейле дийййәр:
«Якуп үчин бегенчли айдым айдың,
миллетлериң баштутаны үчин батлы гыгырың.
Җар эдиң, өвгүлер айдып, шейле дийиң:
„Я Реб, халас эт халкыңы,
Ысрайылың аман галанларыны“.
8 Ине, Мен олары демиргазык юрдундан
гетирерин,
дүнйәниң аңры учларындан йыгнарын;
оларың арасында көр, агсак,
гөврели ве чага догурян хем болар;
олар улы мәхелле болуп бу ере доланар.
9 Олар аглай-аглай гелерлер,
ызларына гетиренимде дога окарлар.
Олары акар сувларың бойы билен,
таймазлар ялы текиз ёлдан йөредерин.
Чүнки Мен Ысрайылың Атасыдырын,
Эфрайым-да Мениң новбахарымдыр.
10 Реббиң сөзүни диңләң, эй, миллетлер,
оны узакдакы кенарларда ыглан эдип дийиң:
„Ысрайылы даргадан Худай оны йыгнар,
чопаның өз сүрүсини горайшы ялы горар“.
11 Чүнки Реб Якубы халас эйледи,
оны өзүнден гүйчлиниң элинден азат этди.
12 Олар гелип, Сионың белент депесинде айдым
айдарлар,
Реббиң берен берекетлерине: бугдая, шераба,
яга,
овлак-гуза ве гөлелере бегенип, гөвнүхош
боларлар.
Олар суварылан баг кимин боларлар, асла
солмазлар.
13 Шонда яш гызлар танс эдип бөкҗеклешерлер,
гоҗалардыр яш йигитлер бирликде
шатланарлар.
Чүнки Мен оларың ясыны шатлыга өврерин,
гайгыларына теселли берип, олары
шатландырарын.
14 Руханылары дойрарын бол ииммитден,
халкым хем дояр нәз-ныгматдан».
Муны Реб айдяндыр.
15 Реб шейле дийййәр:
«Рамадан бир сес эшидилди,
агы ве аҗы перят сеслери,
Рахел чагалары үчин аглаяр,
теселли берилмегини ислемейәр,
чүнки инди олар ёк».
16 Реб шейле дийййәр:
«Сесиңи агыдан, гөзлериңи яшдан сакла,
чүнки чекйән зәхметиңиң өвези төленер,
чагалаң душман юрдундан ызына гелер.
Муны Реб айдяндыр.
17 Сениң гелҗегиң үчин умыт бардыр,
чагалаң өз догдук меканына доланар.
Муны Реб айдяндыр.
18 Мен Эфрайымың налаян сесини эшитдим:
„Мен баш өвредилмедик өкүз ялыдым.
Сен маңа тербие бердиң,
мен сапак алдым.
Мени догры ёла сал, ёла гелейин,
чүнки мениң Худайым Реб Сенсиң.
19 Ёлумы урдурамдан соң пушман эйледим,
акылыма айлананымда дызыма урдум.
Яшлыгымда эден айып ишлеримден яңа
утандым хем иле рысва болдум“.
20 Эфрайым Мениң эзиз оглум дәлмидир?
Ол Мениң хошал болан балам дәлмидир?
Онуң адыны агзан чагымда,
оны сөйги билен ятлаярын Мен.
Шонуң үчин йүрегим оны күйсейәр,
оңа, элбетде, рехим эдерин.
Муны Реб айдяндыр.
21 Өзүң үчин челгилер гой,
ёл гөркезйән сүтүнлер дик,
ёлуңы, йөрән шаёлуңы говуҗа аныкла.
Ызыңа долан, эй, Ысрайыл бой гызы,
өз шәхерлериңе тарап өврүл!
22 Сен хачана ченли икирҗиңленип йөрҗек,
эй, бивепа гыз?
Реб дүнйәде тәзе зат яратды:
аял гораяр эркеги».

23 Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Мен олара өңки абаданчылыгыны гайтарып
беренимде, олар Яхуда юрдунда ве онуң
шәхерлеринде ене-де шу сөзлери айдарлар:
„Реб сени ялкасын, эй, догрулык меканы,
эй, мукаддес даг!“
24 Дайханлар билен сүрүлерини бакян чопанлар
Яхудада ве онуң шәхерлеринде биле яшарлар.
25 Аргын җана дынчлык берерин,
әхли меҗалсызлары дойрарын».
26 Шол пурсат мен оянып серетдим велин, укым
шейле сүйҗи экен.
27 Реб шейле айдяндыр: «Ысрайылда ве Яхудада
ынсану-хайваны көпелтҗек гүнлерим хөкман
гелер. 28 Мен олары согруп ташламагың ве
йыкмагың, ер билен егсан эдип, ёк этмегиң,
үстлеринден бетбагтлык индермегиң чемини
нәхили аңтан болсам, гуруп, бина этмеги хем
шонча аңтарын. Муны Реб айдяндыр. 29 Шол
гүнлер адамлар: „Аталар туршы үзүм ийдилер,
огулларың диши гамашды“ дийип, мундан бейләк
бу накылы айтмазлар. 30 Йөне хер ким өз языгы
үчин өлер, туршы үзүм иен хер адамың өз диши
гамашар».

Тәзе әхт вадасы

31 Реб шейле дийййәр: «Ысрайыл ве яхуда халкы
билен Мениң тәзе әхт баглашҗак гүнлерим хөкман
гелер. 32 Бу әхт Мениң оларың ата-бабаларының
эллеринден тутуп, Мүсүрден чыкаран гүнүм
баглашан әхтим ялы дәлдир. Мен оларың
Хоҗайыны болсам-да, олар шол әхтими боздулар».
Муны Реб айдяндыр. 33 Реб шуны айдяндыр: «Ине,
ол гүнлерден соң, Мениң ысрайыл халкы билен
баглашҗак әхтим шудур: Мен канунымы оларың
аңына салып, йүреклерине язарын. Мен оларың
Худайы боларын, олар-да Мениң халкым болар.
34 Мундан бейләк хич ким өз гарындашына я-да
дост-ярларына: „Ребби танаң!“ дийип өвретмез,
себәби оларың улудан-кичә хеммеси Мени танар.
Мен оларың этмишлерини багышларын, инди
гүнәлерини ятламарын». Муны Реб айдяндыр.
35 Гүндизине ышык болсун дийип, Гүни берен,
гиҗесине ышык болсун дийип, Айың ве
йылдызларың канунларыны дүзен, толкунлар
гүввүлдешер ялы, деңзи өҗүкдирен Реб, ады
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: 36 «Эгер бу
канунлар Мениң хузурымда ятырылса, онда
Ысрайыл несли-де хузурымда миллет болмакдан
эбедилик айрылар». Муны Реб айдяндыр. 37 Реб
шейле дийййәр: «Эгер ёкарда гөклери өлчәп болян
болса, ашакда ериң бинятларыны барлап болян
болса, онда эден әхли ишлери үчин Мен хем бүтин
Ысрайыл неслини рет эдерин». Муны Реб
айдяндыр. 38 Реб шуны айдяндыр: «Хананел
диңинден Бурч дервезесине ченли Иерусалим
шәхериниң Мен-Реб үчин тәзеден гурулҗак
гүнлери хөкман гелер. 39 Бу ерден өлчег йүпи Гареп
депесине ченли догры узалып гидер ве Гова тарап
өврүлер. 40 Җесетлер ве күллер ташланан
җүлгелериң хеммеси, Кидрон,дересине ченли
болан әхли ерлер, гүндогардакы Ат дервезесиниң
четине ченли Маңа мукаддес болар. Шәхер инди
еринден сөкүлмез, инди хич хачан йыкылмаз».

32-нҗи бап

Ермея экин мейданыны сатын аляр

32 Яхуда патышасы Сидкияның шалыгының
онунҗы йылында Ермея Реббиң сөзи аян
болды. Шол йыл Небукаднесарың шалыгының он
секизинҗи йылыды. 2 Шол вагт Бабыл
патышасының гошуны Иерусалими габапды. Ермея
пыгамбер Яхуда патышасының көшгүндәки
гаравулханада туссаглыкда сакланярды. 3 Яхуда
патышасы Сидкия оны туссаг эдип, шейле дийди:
«Сен нәме үчин бейле пыгамберлик этдиң? Сен Реб
шулары айдяр дийдиң: „Мен бу шәхери Бабыл
патышасының элине берерин, ол оны басып алар.
4 Яхуда патышасы Сидкия бабыллыларың элинден
гачып гутулып билмез, гайтам, ол Бабыл
патышасының элине табшырылар ве оны өз
гөзлери билен гөрүп, онуң билен йүзбе-йүз
геплешер. 5 Ол Сидкияны Бабыла әкидер. Мен
Сидкия билен Өзүм хасаплашянчам, ол шол ерде
болар. Бабыллыларың гаршысына сөвешсеңиз хем
еңиш газанмарсыңыз“. Муны Реб айдяндыр».
6 Ермея өзүне Реббиң шу сөзүниң гелендигини
айтды: 7 «Дайың Шаллумың оглы Ханамел гелип,
саңа шейле диер: „Мениң Анатотдакы экин
мейданымы сатын ал, себәби иң якын
гарындашым боланың үчин, оны сатын алмага сен
борчлусың“». 8 Шейлеликде, Реббиң сөзүне гөрә
дайымың оглы Ханамел гаравулхана, мениң яныма
гелип: «Бенямин топрагында ерлешйән Анатот
обасындакы мениң экин мейданымы сатын алсана,
себәби мирас хукугы боюнча оны сатын алмага сен
борчлусың. Оны өзүң үчин сатын ал» дийди.
Шонда мен бу сөзүң Реббиңкидигини билдим.
9 Онсоң мен Анатотдакы экин мейданыны
дайымың оглы Ханамелден сатын алдым. Экин
мейданы үчин оңа отуз бәш мысгал † күмүш чекип
бердим. 10 Шаятлар чагырып, шертнама язып
мөхүрледим ве күмши терезиде чекдим. 11 Мен
када-канунлар язылан мөхүрли ве ачык нусгалы

† *Отуз бәш мысгал – еврейче он еди шекел*

сатув шертнамасыны алдым. 12 Мен сатув шертнамасыны дайымың оглы Ханамелиң, оңа гол чекен шаятларың ве гаравулханада отуран әхли яхудаларың гөзлериниң алнында Махсеяның агтыгы, Нерияның оглы Баруга бердим. 13 Оларың гөзлериниң алнында Баруга табшырып, шейле дийдим: 14 «Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Бу ики шертнаманы – мөхүрленен сатув шертнамасы билен ачык шертнаманы ал-да, узак вагтлап сакланар ялы, бир тоюн габа салып гой“. 15 Чүнки Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб: „Бу юртда ене өйлер, экин мейданлары ве үзүм баглары сатын алнар“ диййәр». 16 Сатув шертнамасыны Нерияның оглы Баруга беренимден соң, Реббе дилег эдип, шейле дийдим: 17 «Эй, Хөкмүрован Реб! Бейик гудратың ве гүйҗүң билен ери ве гөги яратдың. Сениң үчин хич бир кын зат ёк. 18 Сен мүңлерче ынсанлара садык сөйгиңи гөркезйәрсиң, эмма аталарың этмишиниң җезасыны оларың чагаларына чекдирйәрсиң. Эй, бейик ве гудратлы Худай! Сениң адың Хөкмүрован Ребдир. 19 Сениң таглыматың ненеңси бейик, ишлериң нәхили гудратлы! Гөзлериң ынсанларың эдйән әхли ишлерини гөрйәндир. Хер кесе өз тутан ёлуна гөрә, ишиниң мивесине гөрә сылаглаярсың. 20 Сен Мүсүр юрдунда аламатлар, мугҗызалар гөркездиң. Бу аламатлары Ысрайылда ве тутуш адамзат арасында хем гөркезип, шу гүне ченли Өзүңе ат газандың. 21 Сен аламатлардыр мугҗызалар билен, гүйч-гудрат ве әпет элхенчликлериң гүйҗи билен Өз халкың Ысрайылы Мүсүр юрдундан чыкардың. 22 Ата-бабаларына вада эден бу сүйт ве бал акян юрды олара бердиң. 23 Олар гелип, оны эеледилер, эмма Саңа гулак асмадылар. Сениң кануныңа эермедилер, берҗай этмеклери үчин буйран табшырыкларыңың хич бирини ерине етирмедилер. Шонуң үчин хем, Сен бу бетбагтчылыкларың әхлисини оларың башындан индердиң.

24 Ине, душманлар шәхери эле салмак үчин япгытлар гурдулар. Гылыч, ачлык ве мерги себәпли шәхер өз гаршысына сөвешйән бабыллыларың элине берилди. Өз гөршүң ялы, Сениң айданларың әхлиси берҗай болды. 25 Я Хөкмүрован Реб! Шәхер бабыллыларың элине берилсе-де, Сен маңа: „Шаятларың гатнашмагында экин мейданыны күмүш берип, өзүңе сатын ал“ дийдиң».

26 Онсоң Ермея Реббиң шу сөзи аян болды: 27 «Ине, бүтин адамзадың Худайы Реб Мендирин. Мениң үчин кын зат бармы? 28 Шонуң үчин хем Мен-Реб шейле диййәрин: „Мен бу шәхери бабыллыларың ве Бабыл патышасы Небукаднесарың элине берерин, ол оны басып алар. 29 Бу шәхериң гаршысына сөвешйән бабыллылар гелип, оны отларлар. Мениң гахарымы гетирип, үчеклеринде Багал бутуна хошбой ыслы түтетгилер якан ве башга худайлара ичги садакаларыны хөдүрлән халкымың өйлерини ода якарлар. 30 Чүнки ысрайыл ве яхуда халклары яшлыгындан бәри Мениң назарымда диңе эрбет ишлери этдилер. Ысрайыл халкы эллериниң иши билен хемише Мениң гахарымы гетирди. Муны Реб айдяндыр. 31 Яхуданың ве Иерусалимиң илаты, оларың патышалары, хан-беглери, руханылары, пыгамберлери, ягны ысрайыл ве яхуда халкларының бары диңе пислик эдип, Мениң гахарымы гетирди. Бу шәхериң бина эдилен гүнүнден тә шу гүне ченли Мениң гахарымы гетирендиги үчин, оны назарымдан ёк эдип ташлаҗак. 33 Олар Маңа йүзлерини дәл-де, еңселерини өврүдилер. Мениң гайта-гайта өвреденлериме олар гулак асмадылар, догры ёла гелмедилер. 34 Мениң адым дакылан өйде өз неҗис затларыны гоюп, өйүми мурдар этдилер. 35 Огул-гызларыны Молек худайына якма гурбанлык эдип бермек үчин, олар Бенхинном дересинде Багал бутуна сеждегәхлер гурдулар. Шейле неҗис ишлер эдип, Яхуданың гүнә газанмагыны Мен буюрмадым, булар ялы затлар келләме-де гелмеди“.

36 Шонуң үчин хем, сизиң „Гылыч, ачлык, мерги билен Бабыл патышасының элине берилди“ диййән бу шәхериңиз хакда Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: 37 „Мен халкымы гахар-газабым, отлы газабым билен даргадан юртларымдан йыгнарын. Олары бу ере ызларына гетирерин ве ховпсузлыкда яшадарын. 38 Олар Мениң халкым болар, Мен-де оларың Худайы боларын. 39 Олар хемише Менден горкар ялы, бир йүрек ве бир ёл берерин. Бу оларың өзлери үчин хем, өзлеринден соңкы чагалары үчин хем ягшылык болар. 40 Ягшылык этмекден йүз дөндермеҗекдигиме олар билен эбеди әхт баглашарын. Менден хич йүз өврүп гитмезликлери үчин, йүреклерине Менден горкмагы саларын. 41 Мен олара ягшылык этмекден шатланарын ве хакыкатдан хем тутуш җаным-теним билен олары бу юртда орнашдырарын“.

42 Чүнки Реб шейле диййәр: „Бу халкың башына шу элхенч бетбагтлыгы нәхили гетирен болсам, олара хәзирки сөз берен әхли ягшылыкларымы-да шейле гетирерин. 43 Сизиң: ‘Бабыллыларың элине берлип, адамсыз ве хайвансыз харабалыга өврүлен’ диййән бу юрдуңызда ене-де экин мейданлары сатын алнар. 44 Бенямин топрагында, Иерусалимиң төверегиндәки ерлерде, Яхуда галаларында, даглык галаларда, гүнбатар байырлыкда ве Негеп галаларында экин

мейданлары күмше сатын алнып, шертнамалара
гол чекилер, мөхүрленип, шаятлар чагырылар.
Чүнки Мен оларың өңки абаданчылыгыны
гайтарып берерин“. Муны Реб айдяндыр».

33-нҗи бап

Реб юрдуң өңки абаданчылыгыны дикелдер

33 Ермея гаравулханада хенизем туссаглыкда
сакланярка, оңа икинҗи гезек Реббиң шу
сөзи аян болды: 2 «Ери ярадан, оңа шекил берип,
беркарар эден, ады Реб Болан шейле диййәр:
3 „Мени чагыр, саңа җогап берейин, сениң
билмейән бейик хем пынхан затларыңың сырыны
айдайын“. 4 Япгытлар билен чозуҗылардан
горанмак үчин йыкылан бу шәхериң өйлеридир
Яхуданың патышаларының көшклери хакында
Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: 5 „Эсгерлер
бабыллылар билен сөвешмәге чыкарлар, эмма
олар өйлери гахар-газабымда хеләк эден
ынсанларымың җесетлеринден долдурарлар. Шол
ынсанларың эден әхли эрбетликлери үчин, Мен бу
шәхерден йүзүми гизледим. 6 Эмма Мен ол шәхере
ене саглык ве шыпа берерин, олары сагалдарын,
олара абаданчылык ве парахатлык эчилерин. 7 Мен
Яхуданың ве Ысрайылың өңки абаданчылыгыны
гайтарып берерин, олары өңкүси ялы эдип бина
эдерин.

8 Олары Маңа гаршы эден әхли
гүнәлеринден сапларын;
Маңа гаршы эден әхли гүнәлерини,
бар эден этмишлерини багышларын.

9 Дүнйәдәки хемме миллетлер олара этҗек әхли
ягшылыкларымы эшидерлер. Бу шәхер оларың
өңүнде Мениң үчин ат-абрай, шатлык, өвги хем
шөхрат болар. Әхли миллетлер Иерусалимиң
халкына эден ягшылыкларым ве эчилен
парахатлыгым себәпли горкуп титрешерлер“.

10 Реб шейле диййәр: „Сиз бу шәхер вейран болуп,
ынсансыз ве хайвансыз чөл болар дийдиңиз. Эмма
илаты галман, ынсансыз ве хайвансыз чоларан
Яхуда шәхерлеринде, Иерусалим көчелеринде ене-
де 11 шатлыкдыр гүлки сеси, өйленйән йигит билен
гелниң той сеси, Реббиң өйүне шүкүр
садакаларыны гетирип, шу айдымы айдянларың
сеси яңланар:

‘Хөкмүрован Реббе алкыш болсун!
Чүнки Реб ягшыдыр,
садык сөйгүси бакыдыр!’

Мен юрдуң өңки абаданчылыгыны озалкысы ялы
гайтарып берерин. Муны Реб айдяндыр“.

12 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Ынсансыз ве
хайвансыз хараба болуп галан бу ерде, онуң әхли
шәхерлеринде ене чопанларың өз сүрүлерини
бакҗак яйлалары болар. 13 Даглык, гүнбатар
байырлык, Негеп ве Бенямин галалары билен
Иерусалимиң төверегиндәки ерлерде ве Яхуда
галаларында чопанлар ене-де гоюн санарлар.
Муны Реб айдяндыр“.

14 Реб шуны айдяндыр: „Мениң ысрайыл билен
яхуда халкы хакында берен мерхеметли сөзүми
ерине етирҗек гүнлерим гелер. 15 Шол гүнлерде,
шол вагтда Мен Давудың неслинден бир догручыл
Шаха чыкарарын. Ол юртда адалаты хем
догручыллыгы берҗай эдер. 16 Шол гүнлерде Яхуда
халас болар, Иерусалим ховпсуз яшар. Оны: ‘Реб –
бизиң Хакперверимиздир!’ дийип атландырарлар“.

17 Чүнки Реб шейле диййәр: „Давудың несли
Ысрайыл тагтында бакы отурар. 18 Мениң
хузурымда якма гурбанлыкларыны, галла
садакасыны, бейлеки гурбанлыклары бермекде
леви руханылары хич вагт кемлик этмез“».

19 Ермея Реббиң шу сөзи аян болды: 20 «Реб шейле
диййәр: „Гүндиз билен гиҗе өз вагтында болмаз
ялы, Мениң гиҗе--гүндиз барадакы әхтими бозуп
билсеңиз, 21 онда тагтында патышалык этҗек оглы
болмасын дийип, гулум Давут билен ве Маңа
хызмат эден леви руханыларым билен эден
әхтими-де бозуп боларсыңыз. 22 Гулум Давудың неслини
ве Маңа хызмат эдйән левилери сан-саҗаксыз
асман җисимлери кимин, өлчәп болмаян деңзиң
чәгеси кимин көпелдерин“».

23 Ермея Реббиң шу сөзи аян болды: 24 «Бу халкың:
„Реб Өз сайлан ики тайпасыны-да рет этди“ дийип
айдяныны гөреңокмы? Олар инди Мениң халкымы
кемсидйәрлер, оны миллет хасап этмейәрлер.
25 Реб шейле диййәр: „Гиҗе-гүндиз билен әхт
баглашып, гөгүң ве ериң дүзгүнлерини Мен
беркарар этдим. 26 Хут шунуң ялы, Якубың несли
билен гулум Давудың неслини-де рет этмедим.
Ыбрайымың, Ысхагың ве Якубың неслиниң
үстүнден Давудың огулларындан бирини
хөкүмдарлык этмек үчин сайладым. Чүнки Мен
оларың өңки абаданчылыгыны гайтарып берерин
ве олара рехимдарлык эдерин“».

34-нҗи бап

Сидкия гелен хабар

34 Бабыл патышасы Небукаднесар әхли
гошуны, өз голастында болан бүтин
дүнйәдәки патышалыклар ве халклар болуп,
Иерусалим билен онуң шәхерлериниң гаршысына
уршуп йөркәлер, Ермея Ребден шу сөз гелди:
2 «Ысрайыл Худайы Реб шейле диййәр: „Гит-де,
Яхуда патышасы Сидкия йүзленип, оңа Реб шейле
диййәр дий: ‘Мен бу шәхери Бабыл патышасының
элине берерин, ол оны ода якар. 3 Сен, Сидкия,

онуң элинден гачып гутулып билмерсиң, адамлар
сени тутуп, онуң элине табшырарлар. Бабыл
патышасыны өз гөзлериң билен гөрүп, онуң билен
йүзбе-йүз геплешерсиң. Соңра Бабыла
әкидилерсиң. 4 Йөне, эй, Яхуда патышасы Сидкия,
Реббиң сөзүни эшит! Реб сениң гылычдан
өлмежикдигиңи айдяр. 5 Сен саг-саламатлыкда
өлерсиң. Сенден өң патыша болан ата-бабаларың
үчин хошбой ыслы түтетгилер якышлары ялы,
сениң үчин-де муны якарлар ве саңа: ‘Вай, ага!’
дийип аглашарлар. Чүнки муны Мен – Реб
айдяндырын’“».
6 Шейдип, Ермея пыгамбер бу сөзлериң барыны
Иерусалимде Яхуда патышасы Сидкия етирди.
7 Шол вагт Бабыл патышасының гошуны
Иерусалимиң гаршысына ве Яхуданың энтек эле
салынмадык галаларының: Лакышың ве Азеканың
гаршысына уршуп йөрди. Яхуданың берк
галаларындан диңе шулар галыпды.

Гуллар алданыляр

8 Сидкия патыша Иерусалимдәки әхли халк билен
әхт баглашып, гуллара азатлык ыглан эденинден
соң, Ермея Реббиң шу сөзи аян болды. 9 Бу әхте
гөрә хер ким өз еврей гулуны ве гырнагыны азат
этмелиди, оларың хич бири башга бир яхудылыны
гул этмели дәлди. 10 Әхли ёлбашчылар билен тутуш
халк бу әхте гулак асдылар. Хер ким өз гулуны ве
гырнагыны азат этмек, мундан бейләк олары гул
этмезлик әхти боюнча херекет этдилер. Олар муңа
боюн болуп, олары азатлыга гойбердилер. 11 Эмма
соңра сөзлеринден дәнип, азат эден гулларыны ве
гырнакларыны ызларына гетирдилер, олары ене-
де зор билен гул ве гырнак этдилер.
12 Шонда Ермея Реббиң сөзи гелип, 13 Ысрайыл
Худайы Реб шейле диййәр дийди: «Мен ата-
бабаларыңызы Мүсүр юрдундан, ягны гул болуп
яшан юрдундан чыкаран гүнүм олар билен әхт
баглашып, шейле дийипдим: 14 „Өзлерини гул эдип
сатып, сизе алты йыл гуллук эден еврей
доганыңызы единжи йылда азатлыга гойбериң“.
Йөне сизиң ата-бабаларыңыз Мени диңлемедилер,
гулак асмадылар. 15 Инди болса сиз тоба эдип,
Мениң назарымда догры ишлери этдиңиз. Хер
бириңиз өз еврей доганыңызың азатлыгыны ыглан
этдиңиз. Хузурымда, адым дакылан өйде бу барада
әхт баглашдыңыз. 16 Эмма соңра сөзүңизден дәнип,
Мениң адыма ыснат гетирдиңиз. Өз ислән
ерлерине гиден гулдур гырнагы әхлиңиз ызына
гетирдиңиз, олары ене-де зор билен гул ве гырнак
эдиндиңиз. 17 Шонуң үчин хем, Реб шейле диййәр:
„Гул болан өз гарындашларыңызы, дост-
ярларыңызы бошатмак барада сиз Маңа гулак
асмадыңыз. Инди Мен-де сизи гылыч, мерги,
ачлык белаларындан горамакдан бош. Сизи
дүнйәниң әхли патышалыклары үчин ховпа
дөндерерин. Муны Реб айдяндыр. 18 Әхт
баглашыланда гөләни икә бөлүп, онуң
бөлеклериниң арасындан гечйәрлер. Мен хем
әхтими бозуп, хузурымда баглашылан әхтиң
шертлерини берҗай этмедиклери эдил шол гөле
кимин икә бөлерин. 19 Гөләниң бөлеклериниң
арасындан гечен Яхуда билен Иерусалим
ёлбашчыларыны, көшк эмелдарларыны,
руханылары ве юрдуң тутуш халкыны
20 җанларының кастына чыкан душманларының
элине берерин. Оларың җесетлери гушлара ве
йыртыҗы хайванлара шам болар. 21 Яхуда
патышасы Сидкияны өз эмелдарлары билен
бирликде җанларының кастына чыкан
душманларының элине, сизден хәзирликче ыза
чекилен Бабыл патышасының гошунының элине
берерин. 22 Мен буйрук берип, бабыллылары бу
шәхере гайтарып гетирерин. Олар шәхере гаршы
хүҗүм эдип, оны басып аларлар ве ода якарлар.
Мен Яхуда шәхерлерини илатсыз харабачылыга
өврерин“. Муны Реб айдяндыр».

35-нҗи бап

Рекапларың гөрелдеси

35 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
дөврүнде Ермея Реббиң шу сөзи аян болды:
2 «Рекабың ковумларының янына гидип, олар
билен геплеш ве олары Реббиң өйүниң
отагларының бирине гетир-де, шерап ичир».
3 Онсоң мен Хабасыняның агтыгы, Ермеяның оглы
Ягазаняны, онуң доганларыны, огулларыны ве
Рекабың әхли ковумларыны алып, 4 олары Худайың
адамы болан Йыгдаляның оглы Хананың
огулларының Реббиң өйүндәки отагына гетирдим.
Бу отаг ёлбашчыларың отагының гапдалында,
гапы сакчысы Шаллумың оглы Магасеяның
отагының ёкарсындады. 5 Онсоң мен Рекабың
ковумларының өңүнде шерапдан долы күйзелер
билен кәселер гоюп, олара: «Шерап ичиң» дийдим.
6 Эмма олар шейле җогап бердилер: «Ёк, биз ичҗек
дәл, чүнки атамыз Рекабың оглы Ёнадап бизе
шейле буйрук берди: „Сизиң өзүңиз-де,
чагаларыңыз-да хич вагт шерап ичмели дәлсиңиз.
7 Өзүңиз үчин өй гурмаң, экин экмәң, үзүм
агачларыны отуртмаң, бу затлары эдинмәң. Эйсем
бүтин өмрүңизе чадырларда яшаң. Шонда
гелмишек болуп яшаян юрдуңызда узак өмүр
сүрерсиңиз“. 8 Биз атамыз Рекабың оглы Ёнадабың
өзүмизе табшыран әхли буйрукларыны ерине
етирдик. Бизиң өзүмиз-де, аялларымыз-да, огул-

гызларымыз-да хич вагт шерап ичмедик. 9 Ичинде
яшар ялы өйлер гурмадык, баглар, үзүмчиликлер,
экинлер экмедик. 10 Биз чадырларда яшадык.
Атамыз Ёнадаба гулак асып, өзүмизе табшыран
әхли буйрукларыны ерине етирдик. 11 Эмма Бабыл
патышасы Небукаднесар бу юрда хүҗүм эденде,
биз: „Гелиң, бабыллыларың ве сириялыларың
гошунындан гачып, Иерусалиме гиделиң“ дийдик.
Шонуң үчин хем биз Иерусалимде яшап йөрүс».
12 Онсоң Ермея Реббиң сөзи гелип, 13 Ысрайыл
Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийяр дийди: «Гит-
де, яхуда халкы билен Иерусалимиң илатына
шейле дий: „Сиз Мениң сөзлерими диңләп, хич бир
сапак алҗак дәлмисиңиз? Муны Реб айдяндыр.
14 Рекабың оглы Ёнадабың өз несиллерине шерап
ичмән диен табшырыгы берҗай эдилйәр. Олар тә
шу гүне ченли шерап ичмән, ата-бабаларының
табшырыгына гулак асярлар. Мен болсам сизе
иргинсиз айтдым, эмма Мени диңлемедиңиз.
15 Мен сизиң яныңыза ызлы-ызына гулларым болан
пыгамберлеримиң әхлисини иберип: ‘Инди хер
бириңиз пис ёлларыңыздан дөнүп, ягшылык эдиң,
башга худайлара гуллук этмек үчин оларың ызына
дүшмәң, шонда сиз өзүңизе хем ата-бабаларыңыза
берен юрдумда яшарсыңыз’ дийдим. Эмма сиз
Мени диңлемедиңиз, Маңа гулак асмадыңыз.
16 Рекабың оглы Ёнадабың несиллери өз ата-
бабаларының берен табшырыгыны берҗай
этдилер, эмма бу халк Мени диңлемеди“. 17 Шонуң
үчин хем, Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле
дийяр: „Мен Өз айдан әхли бела-бетерлерими
Яхуда билен Иерусалимде яшаян хер бир адамың
башындан индерерин. Чүнки Мен олара айтдым,
йөне олар диңлемедилер, олары чагырдым, йөне
җогап бермедилер“».
18 Ермея Рекабың ковумларына Ысрайыл Худайы
Хөкмүрован Реб шейле дийяр дийди: «Сиз атаңыз
Ёнадабың буйругына гулак асдыңыз, онуң әхли
табшырыкларыны берҗай этдиңиз, сизе буйран
әхли затларыны ерине етирдиңиз. 19 Мунуң үчин
Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийяр:
„Рекабың оглы Ёнадабың неслинден Мениң
хузурымда хызмат этҗек адамларың саны хич вагт
кемелмез“».

36-нҗы бап

Барук кагыза язылан сөзлери ыбадатханада окаяр

36 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
шалыгының дөрдүнҗи йылында Ермея
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Өзүңе дүйрленен
кагыз ал-да, Ёшыяның дөврүнде сениң билен
геплешен гүнүмден тә шу гүне ченли Ысрайыл,
Яхуда ве әхли миллетлер хакында саңа
айданларымың барыны яз. 3 Белки, яхуда халкы
башындан индермеги ниет эден әхли бела-
бетерлерим хакында эшиденде, өз яман ёлундан
дөнер, Мен-де оларың этмишлерини ве
гүнәлерини багышларын».
4 Онсоң Ермея Нерияның оглы Баругы чагырды.
Барук хем Реббиң Ермея айдан әхли сөзлерини
онуң дилинден бир кагыза язды. 5 Ермея Баруга
шейле буйрук берди: «Маңа Реббиң өйүне бармак
гадаган. 6 Йөне сен гит-де, мениң дилимден язып
алан Реббиң сөзлерини агыз беклеме гүни Реббиң
өйүнде халка окап бер. Оны Яхуда шәхерлеринден
гелен әхли халка эшитдирип окап бер. 7 Белки,
олар Худайың хузурында ялбарарлар ве өз яман
ёлундан дөнерлер. Чүнки Реббиң бу халкың
гаршысына айдан сөзи гахар-газапдан долудыр».
8 Реббиң өйүнде Нерияның оглы Барук дүйрленен
голязмадан Реббиң сөзлерини окады. Ол Ермея
пыгамбериң табшыран әхли задыны берҗай этди.
9 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
шалыгының бәшинҗи йылының докузынҗы
айында Иерусалим билен Яхуда шәхерлеринден
гелен әхли халк Реббиң өйүнде агыз беклемеги
ыглан этди. 10 Шонда Барук ёкаркы ховлуда, Реббиң
өйүниң Тәзе дервезесиниң гирелгесинде ерлешйән
Шапаның оглы кәтип Гемаряның отагында
Ермеяның сөзлерини әхли халка эшитдирип окады.
11 Шапаның агтыгы, Гемаряның оглы Микая
дүйрленен голязмадан окалан Реббиң сөзлерини
эшиденде, 12 патышаның көшгүндәки кәтибиң
отагына гитди. Әхли ёлбашчылар, Элишама кәтип,
Шемагяның оглы Делая, Акборың оглы Элнатан,
Шапаның оглы Гемаря ве Хананяның оглы Сидкия
хем-де әхли көшк эмелдарлары ол ерде
отырдылар. 13 Баругың голязмадан халка окап
берен әхли сөзлерини Микая олара айдып берди.
14 Онсоң әхли көшк эмелдарлары: «Халка окалып
берлен голязманы ал-да, янымыза гел» дийип,
Кушының човлугы, Шелемяның агтыгы,
Нетаняның оглы Егудыны Баругың янына
ёлладылар. Нерияның оглы Барук-да голязманы
алып, оларың янына гелди. 15 Олар оңа: «Инди
отур-да, оны бизе окап бер» дийдилер.
Шейлеликде, Барук оны олара окап берди. 16 Олар
бу сөзлери эшиденлеринде, горкудан яңа бири-
бирлерине бакышып, Баруга: «Биз бу сөзлериң
әхлисини хөкман патыша айдарыс» дийдилер.
17 Онсоң олар Барукдан: «Инди бизе айт, сен бу
сөзлери нәдип яздың? Ермеяның өз дилинденми?»
дийип сорадылар. 18 Барук: «Ол бу сөзлериң
барыны маңа дилден айтды, мен хем сыя билен
кагыза гечирдим» дийип җогап берди. 19 Онсоң
көшк эмелдарлары Баруга: «Гидиң-де, Ермея
икиңизем гизлениң, ниредедигиңизи хич ким

билмесин» дийдилер. 20 Олар голязманы кәтип
Элишаманың отагында гойдулар, өзлери болса,
көшкдәки патышаның янына гидип, әхли сөзлери
оңа етирдилер. 21 Патыша голязманы гетирмәге
Егудыны иберди. Ол хем оны кәтип Элишаманың
отагындан алып гелди. Соңра Егуды оны патыша ве
онуң хузурындакы эмелдарлара эшитдирип окады.

Ехоякым патыша голязманы ода якяр

22 Докузынҗы айды [†], патыша гыш көшгүнде
отырды. Өңүндәки оҗакда болса, от янып дурды.
23 Егуды хер парчаны оканда, патыша кәтибиң
пычагы билен дүйрленен голязманың шол
бөлегини кесип, янып дуран оҗага ташлаярды, ол
голязманың хеммесини отда якып болянча, шейле
этди. 24 Йөне бу сөзлериң хеммесини эшиден
патышадыр онуң әхли хызматкәрлери
горкмадылар, эгинбашларынам йыртмадылар.
25 Элнатан, Делая ве Гемаря патышадан голязманы
якмазлыгыны ялбарып хайыш этселер-де, патыша
олара гулак асмады. 26 Патыша Ерахмеел шазада,
Азрыелиң оглы Серая ве Абдеелиң оглы Шелемя
дагы Барук кәтиби ве Ермея пыгамбери туссаг
этмеги буюрды. Эмма Реб олары гизләпди.
27 Баругың Ермеяның дилинден язып алан
кагызыны патыша яканындан соң, Ермея Реббиң
шу сөзи аян болды: 28 «Башга бир дүйрленен кагыз
ал-да, Яхуда патышасы Ехоякымың якан
голязмасындакы сөзлериң әхлисини оңа яз.
29 Яхуда патышасы Ехоякыма болса, Реб шейле
диййәр дий: „Сен голязманы якдың. Бабыл
патышасының гелип, бу юрды вейран этҗекдиги,
ондан ынсаны-да, хайваны-да ёк эдип
ташлаҗакдыгы хакында нәме үчин бу кагызда
яздың дийип, Ермеядан сорадың?“. 30 Мунуң үчин
Реб Яхуда патышасы Ехоякым барада шейле
диййәр: „Онуң неслинден хич ким Давут тагтында
отурмаз. Җеседи гүндизиң ыссысына, гиҗәниң
аязына ташланар. 31 Этмишлери үчин онуң өзүни,
неслини ве хызматкәрлерини җезаландырарын.
Олар хакда айдан әхли бела-бетерлерими оларың
өзлериниң, Иерусалим илаты билен яхуда
халкының башындан индерерин, себәби олар
Маңа гулак асмадылар“». 32 Онсоң Ермея башга бир
дүйрленен кагызы Нерияның оглы Барук кәтибе
берди. Барук хем Яхуда патышасы Ехоякымың ода
якан кагызының әхли сөзлерини Ермеяның
дилинден оңа язды. Бу дүйрленен кагыза башга-да
көп пыгамберлик сөзлери язылды.

† *Докузынҗы ай – бу ай гыш мөвсүмине дегишлидир.*

37-нҗи бап

Ермея билен Сидкия патыша

37 Бабыл патышасы Небукаднесар Ёшыяның
оглы Сидкияны Ехоякымың оглы Ехоякының
орнуна Яхуда юрдуна патыша эдип белледи. 2 Эмма
не онуң өзи, не хызматкәрлери, не-де юрдуң халкы
Реббиң Ермея пыгамбериң үсти билен айдан
сөзлерине гулак асдылар. 3 Сидкия патыша
Шелемяның оглы Ехукалыны ве Магасеяның оглы
Сепаня руханыны шейле хабар билен Ермея
пыгамбериң янына иберди: «Бизиң үчин
Худайымыз Реббе ялбарсана!» 4 Ермея хениз туссаг
эдилмәнди, ол халкың арасына аркайын чыкярды.
5 Шол арада фараоның гошуны Мүсүрден
чыкыпды. Иерусалимиң дашыны габан
бабыллылар олар хакдакы хабары эшидип,
Иерусалимден чекилипдилер.
6 Шонда Ермея пыгамбере Реббиң шу сөзи аян
болды: 7 «Менден медет сорамак үчин сизи Мениң
яныма иберен Яхуда патышасына Ысрайыл Худайы
Реб шейле диййәр дийиң: „Ине, сизе ярдам бермек
үчин, Мүсүрден чыкан фараоның гошуны өз
юрдуна Мүсүре доланар. 8 Бабыллылар болса ене
гелип, бу шәхере чозарлар ве оны эләп якарлар“.
9 Реб шейле диййәр: „‘Бабыллылар хөкман
үстүмизден айрылып гидер’ дийип, өзүңизи
алдамаң; олар гитмезлер! 10 Өзүңизе гаршы
сөвешйән бабыллыларың тутуш гошуныны дерби-
дагын этсеңиз-де, араларында диңе яралы адамлар
галса-да, олар ене өз чадырларында аяга галып, бу
шәхери якарлар“».

Ермея туссаг эдилйәр

11 Фараоның гошуны зерарлы бабыллыларың
гошуны Иерусалимден ыза чекиленде, 12 Ермея
бенямин топрагына барып, халкың арасында өз
пайына дүшен мүлкүни алмак үчин Иерусалимден
гитмек иследи. 13 Ол Бенямин дервезесине етенде,
Хананяның агтыгы, Шелемяның оглы Йирияй атлы
баш гөзегчи Ермея пыгамбере: «Сен
бабыллыларың тарапына гечҗек болярсың»
дийип, оны туссаг этди. 14 Ермея болса: «Ялан! Мен
бабыллыларың тарапына гечҗек боламок» дийди.
Йөне Йирияй оңа гулак асмады ве Ермеяны туссаг
эдип, ёлбашчыларың янына гетирди. 15 Ермея
гахарлары гелен ёлбашчылар, оны енҗип,
туссагхана ташладылар. Бу зындан өң Ёнатан
кәтибиң өйүди. 16 Ермеяны зындандакы чукура
габадылар, ол энчеме гүнләп, ол ерде галды.
17 Онсоң Сидкия патыша адам ёллап, Ермеяны өз
көшгүне гетиртди. Патыша гизлинликде ондан:
«Ребден, хей, сөз бармы?» дийип сорады. Ермея-да:

«Хава, бар. Сен Бабыл патышасының элине
табшырыларсың» дийди. [18] Ермея ене-де Сидкия
патыша шейле дийди: «Мени туссагхана салар ялы,
мен саңа, хызматкәрлериңдир бу халка гаршы
нәме гүнә этдим? [19] „Бабыл патышасы сизиң
үстүңизе, бу юрдуң үстүне чозмаз“ дийип, сизе
велилик эден пыгамберлериңиз ханы ниреде?
[20] Инди маңа гулак гой, эй, җенабым патыша! Бу
хайышымы берҗай этмегиңи товакга эдйәрин,
мени гайдып Ёнатан кәтибиң өйүне иберме, ол
ерде өлмәйин». [21] Онсоң Сидкия патыша Ермеяны
гаравулханада габап сакламакларыны буюрды.
Шәхерде чөрек бүтинлей гутарянча, хер гүн оңа
чөрекчилериң көчесинден бир чөрек гетирип
бермеклерини буюрды. Шейдип, Ермея
гаравулханада галды.

38-нҗи бап

Ермея гуррук гуя ташланяр

38 Маттаның оглы Шепатя, Пашхурың оглы
Гедаля, Шелемяның оглы Ехукал ве
Малкыяның оглы Пашхур Ермеяның әхли халка
айдан бу сөзлерини эшитдилер: [2] «Реб шейле
дийййәр: „Бу шәхерде галан адам гылычдан,
ачлыкдан ве мергиден өлер, эмма бабыллыларың
тарапына гечен адам дири галар, өз җаныны
гутарып аман галар“. [3] Реб шейле дийййәр: „Бу
шәхер, элбетде, Бабыл патышасының гошунының
элине берлер, ол оны басып алар“». [4] Мунуң үчин
ёлбашчылар патыша шейле дийдилер: «Бу адам
өлдүрилсин, себәби ол шейле сөзлери айдып, бу
шәхерде аман галан уршуҗылар билен әхли халкы
рухдан дүшүрйәр. Чүнки бу адам бу халка ягшылык
дәл-де, яманлык ислейәр». [5] Сидкия патыша: «Ине,
ол сизиң элиңизде, патыша сизе гаршы хич бир зат
эдип билмез» дийди. [6] Онсоң Ермеяны тутуп,
патышаның оглы Малкыяның гуррук гуюсына
ташладылар, ол гуйы гаравулларың ховлусында
ерлешйәрди. Оны танап билен ашак салладылар.
Гуюда сув ёкды, диңе ләбик барды. Ермея ләбиге
батды. [7] Патышаның эфиопиялы көшк эмелдары
Эбетмелек Ермеяның гуя ташлананыны эшитди.
Шол вагт патыша Бенямин дервезесинде отырды.
[8] Эбетмелек патышаның көшгүнден чыкып,
патыша йүзленип: [9] «Эй, җенабым патыша! Бу
адамлар Ермея пыгамбери гуррук гуя ташлап
пислик этдилер. Ол ачлыкдан өлер, себәби инди
шәхерде чөрек ёк» дийди. [10] Онсоң патыша
эфиопиялы Эбетмелеге: «Яныңа отуз адам ал-да,
Ермея пыгамбер өлмәнкә, оны гуюдан чыкар»
дийип буйрук берди. [11] Шейлеликде, Эбетмелек
адамлары янына алып, патышаның көшгүндәки
ерземине гирди ве ол ерден йыртык эгинбашлары,
көне-сөне эсгилери алды. Олары танап билен
гуйының ичине – Ермея саллады. [12] Эфиопиялы
Эбетмелек Ермея: «Инди йыртык эгинбашлар
билен эсгилери голтугыңың ашагына гой-да,
танапы гечир» дийди. Ермея-да айдылышы ялы
этди. [13] Шейдип, Ермеяны танап билен чекип,
гуюдан чыкардылар. Ермея гаравулханада галды.

Сидкия патыша Ермеядан ене маслахат сораяр

[14] Онсоң Сидкия патыша адам иберип, Ермея
пыгамбери Реббиң өйүниң үчүнҗи гирелгесине
гетиртди. Патыша Ермея: «Мен сенден бир зат
сораҗак, йөне менден хич зады гизлеме» дийди.
[15] Ермея Сидкия: «Эгер саңа айтсам, мени
өлдүрерсиң. Эгер-де саңа маслахат берсем, мени
диңлемерсиң» дийди. [16] Сидкия патыша
гизлинликде ант ичип, Ермея: «Бизе бу җаны берен
дири Ребден ант ичйәрин, сени өлдүрмерин ве
җаныңың кастына чыканларың элине сени
бермерин» дийди. [17] Онсоң Ермея Сидкия шейле
дийди: «Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: „Эгер Бабыл патышасының
ёлбашчыларының янына барсаң, җаның дири
галар ве бу шәхер ода якылмаз, өй-ичериң билен
биле дири галарсың. [18] Эмма Бабыл патышасының
ёлбашчыларының янына бармасаң, бу шәхер
бабыллыларың элине берлер. Олар оны якарлар,
сен-де оларың элинден гачып гутулмарсың“».
[19] Сидкия патыша Ермея: «Мен бабыллыларың
тарапына гечен яхудаларың элине берлерин, олар
маңа азар берерлер дийип горкярын» дийди.
[20] Ермея шейле дийди: «Элине бермезлер. Өзүңе
айдан затларым бабатда сен Реббе гулак гой
ахыры. Шонда өзүң үчин ягшы болар, дири
галарсың. [21] Эмма боюн эгмесең, Реб маңа шуны
гөркезди: [22] Ине, Яхуда патышасының көшгүнде
галан әхли аяллар Бабыл патышасының
ёлбашчыларына гетирилер. Ол аяллар саңа:
„Ынамдар достлаң сени алдава салды,
олар сени еңлише сезевар этди;
батга батды сениң аякларың,
ынамдарлаң сенден гачып гитди“.
[23] Сениң әхли аялларың билен огулларыңы
бабыллыларың элине берерлер. Сен оларың
элинден гачып гутулмарсың, Бабыл патышасының
элине дүшерсиң. Бу шәхер болса ода якылар».
[24] Онсоң Сидкия Ермея шейле дийди: «Бу
гүррүңимизи хич ким билмесин, ёгсам өлерсиң.
[25] Эгер ёлбашчылар мениң сениң билен
геплешендигими эшидип, яныңа гелип: „Патыша
билен араңызда нәме гүррүң болан болса, хич
зады яшырман бизе айдып бер, ёгсам сениң ёгуңа
янарыс“ дийселер, [26] олара: „Мени ызыма

Ёнатаның өйүне иберме, ёгсам мен ол ерде өлерин
дийип патыша ялбардым“ дийип айт». 27 Онсоң
әхли ёлбашчылар Ермеяның янына гелип, оны
сораг этдилер. Ол хем патышаның буйран
сөзлерине гөрә җогап берди. Эдилен гүррүң
билинмән галансоң, олар оңа хич зат диймедилер.
28 Ермея Иерусалимиң басылып алнан гүнүне
ченли гаравулханада галды.

39-нҗы бап

39 Иерусалим басылып алнанда, Ермея хениз-
де шол ердеди.

Иерусалимиң сынмагы

Яхуда патышасы Сидкияның шалыгының
докузынҗы йылының онунҗы айында Бабыл
патышасы Небукаднесар әхли гошуны билен
Иерусалимиң үстүне йөриш эдип, онуң дашыны
габады. 2 Сидкияның шалыгының он биринҗи
йылының дөрдүнҗи айының докузы гүни шәхериң
дивары бөвсүлди. 3 Бабыл патышасының әхли
ёлбашчылары ичерик гирип, Ортакы дервезеде
отурдылар. Олар: самгарлы Нергал Шаресер, көшк
эмелдары Небосарсеким, баш геңешчи Нергал
Шаресер ве патышаның әхли бейлеки
ёлбашчыларыды. 4 Яхуда патышасы Сидкия ве
онуң әхли эсгерлери диерлер гөренлеринде, гиҗе
патышаның багының ёлундан, ики диварың
арасындакы дервезеден чыкып, Араба дүзлүгине
тарап гачып гитдилер. 5 Эмма бабыллыларың
гошуны оларың ызындан ковды ве Ерихо
дүзлүгинде ызларындан етип, Сидкияны тутды.
Онсоң бабыллылар оны тутуп, Хамат юрдуның
Рибла галасында болан Бабыл патышасы
Небукаднесарың янына гетирдилер, ол хем Сидкия
барада хөкүм чыкарды. 6 Бабыл патышасы Риблада
Сидкияның огулларыны өз гөзүниң алнында
өлдүртди. Шейле-де, ол Яхуданың әхли
ёлбашчыларыны өлдүртди. 7 Ол Сидкияның
гөзлерини ойдурды, оны зынҗыр билен даңып,
Бабыла алып гитди. 8 Бабыллылар патышаның
көшгүни, халкың өйлерини якдылар ве
Иерусалимиң диварларыны йыкдылар.
9 Җанпеналарың баштутаны Небузарадон халкың
шәхерде аман галанларының, Бабыл
патышасының тарапына гечен гачгаклар билен
бейлеки галан илатың барыны есир эдип әкитди.
10 Эмма җанпеналарың баштутаны шол вагт
юртдакы хич бир эмләги болмадык гарып-
гасарлара үзүм баглары билен экин мейданларыны
берди.
11 Бабыл патышасы Небукаднесар җанпеналарың
баштутаны Небузарадона Ермея барада шейле
буйрук берди: 12 «Оны ал-да, оңа говуҗа гөз-гулак
бол, хич бир зепер етирме, нәме сораса, шоны эт».
13 Җанпеналарың баштутаны Небузарадон, көшк
эмелдары Небушазбан, баш геңешчи Нергал
Шаресер ве Бабыл патышасының әхли бейлеки
ёлбашчылары 14 адам ёллап, Ермеяны
гаравулханадан гетиртдилер. Олар Шапаның
агтыгы, Ахыкамың оглы Гедаля оны өйүне
әкитмеги табшырдылар. Шейдип, Ермея өз
халкының арасында галды.
15 Гаравулханада туссаглыкдака, Ермея Реббиң шу
сөзи аян болды: 16 «Гит-де, эфиопиялы Эбетмелеге
Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр
дий: „Мен бу шәхере гаршы айдан сөзлерими
ягшылык билен дәл-де, яманлык үсти билен амала
ашырарын. Булар шол гүн сениң гөзлериңиң
алнында амала ашар. 17 Эмма ол гүн Мен сени
халас эдерин, муны Мен – Реб айдяндырын. Сен
горкуп йөрен адамларыңың элине дүшмерсиң.
18 Мен сени хөкман халас эдерин. Сен гылычдан
өлмерсиң, Маңа бил багландыгың үчин, сен өз
җаныңы гутарып аман галарсың“. Муны Реб
айдяндыр».

40-нҗы бап

Ермея икинҗи гезек бошадыляр

40 Бабыла сүргүн эдилен әхли Иерусалим ве
Яхуда есирлери билен бирликде Ермея хем
зынҗыр билен багланып, Рама әкидилди. Ол ерде
җанпеналарың баштутаны Небузарадон Ермеяны
танап, оны бошатды. Соңра Ермея Реббиң сөзи аян
болды. 2 Җанпеналарың баштутаны Ермеяны
янына чагырып, оңа шейле дийди: «Бу юрдуң
үстүнден бетбагтлык индерҗекдиги хакында
Худайың Реб айдыпды. 3 Ине, оны индерип,
айдышы ялы хем этди. Бу затларың бары Реббе
гаршы гүнә эдендигиңиз ве Оңа гулак
асмандыгыңыз үчин сизиң башыңыздан инди.
4 Инди мен сени эллериңи зынҗырдан бошадайын.
Эгер мениң билен Бабыла гитмек ислесең, йөр,
гидели, мен саңа гөз-гулак боларын. Эмма мениң
билен Бабыла гитмек ислемесең, онда гал. Ине,
өңүңде тутуш юрт ятыр! Нирә гитмек гөзүңе хош
якса ве догры болса, шоңа гит». 5 Ермея энтек
җогап гайтарманка, ол ене сөзүни довам этди:
«Бабыл патышасы тарапындан Яхуда шәхерлерине
хәким гойлан Шапаның агтыгы, Ахыкамың оглы
Гедаляның янына гит-де, онуң билен биле халкың
арасында яшабер я-да нирә гитмеги догры
хасапласаң, шоңа-да гит». Шейлеликде,
җанпеналарың баштутаны оңа азык-овкат ве
пешгешлер берип, оны ёла салды. 6 Онсоң Ермея
Миспадакы Ахыкамың оглы Гедаляның янына

гитди. Миспа барып, онуң билен бирликде юртда
галан халкың арасында яшады.

Яхуданың хәкими Гедаля
(2 Патышалар 25:23-24)

7 Сөвеш мейданындакы әхли гошун серкерделери
билен оларың адамлары Бабыл патышасының
Ахыкамың оглы Гедаляны хәким эдип белләндиги
ве Бабыла сүргүн эдилмедик гарып эркеклери,
аяллары, чагалары оңа табшырандыгы барада
эшитдилер. 8 Нетаняның оглы Ысмайыл, Карeяның
огуллары Ёханан хем Ёнатан, нетопалы Танхуметиң
оглы Серая ве магакатлының оглы Язаня дагы өз
гошунлары билен Миспадакы Гедаляның янына
гелдилер. 9 Ахыкамың оглы, Шапаның агтыгы
Гедаля олара ве оларың гошунына ант ичип,
шейле дийди: «Бабыллылара гуллук этмекден
горкмаң. Юртда галып, Бабыл патышасына гуллук
эдиң. Шонда өзүңизе оңат болар. 10 Мен болсам бу
ере гелҗек бабыллыларың өңүнде сизе
векилчилик эдер ялы, Миспада галҗак. Эмма сиз
мивелер йыгып, шерап, яг йыгнаң. Олары
аммарыңызда гоюң-да, эелән шәхерлериңизде
яшабериң». 11 Мовапда, аммонларың арасында,
Эдомда ве башга юртларда яшаян әхли яхудалар-да
Бабыл патышасының Яхуда юрдунда бир топары
аман галдырандыгыны, оларың үстлеринден
Шапаның агтыгы, Ахыкамың оглы Гедаляны хәким
белләндигини эшитдилер. 12 Яхудаларың әхлиси
даргадылан ерлеринден ызларына доландылар.
Олар Яхуда юрдуна, Миспада яшаян Гедаляның
янына гелдилер. Гаты көп мивe йыгнап, болелин
шерап өндүрдилер.
13 Карeяның оглы Ёханан билен сөвеш
мейданындакы әхли гошун серкерделери
Миспадакы Гедаляның янына гелип, 14 оңа:
«Аммонларың патышасы Багалысың сени
өлдүртмек үчин, Нетаняның оглы Ысмайылы
иберендигини билйәрсиңми?» дийдилер. Эмма
Ахыкамың оглы Гедаля олара ынанмады. 15 Онсоң
Карeяның оглы Ёханан Миспада Гедаля билен
гизлинликде геплешип: «Гел, мен гидип,
Нетаняның оглы Ысмайылы өлдүрейин, муны хич
ким билмез. Болмаса, ол сени өлдүрер ве яныңа
йыгнанан әхли яхудалар даргар. Яхудада аман
галанлар хем хеләк болсунмы?» дийди. 16 Эмма
Ахыкамың оглы Гедаля Карeяның оглы Ёханана:
«Сен Ысмайыл хакда ялан сөзлейәрсиң. Бу иши
этме!» дийди.

41-нҗи бап

Ысмайыл Гедаляны өлдүрйәр

41 Единҗи айда патыша неслинден ве
патышаның ёлбашчыларының бири болан
Элишаманың агтыгы, Нетаняның оглы Ысмайыл
өзүниң он адамы билен Миспадакы Ахыкамың
оглы Гедаляның янына гелди. Ол ерде биле ийип-
ичип отыркалар, 2 Нетаняның оглы Ысмайыл билен
онуң янындакы он адам туруп, Бабыл
патышасының юрдуң үстүнден беллән хәкими
Шапаның агтыгы, Ахыкамың оглы Гедаляны гылыч
билен өлдүрди. 3 Ысмайыл Миспада Гедаля билен
биле болан әхли яхудалары-да, ол ердәки бабыл
эсгерлерини-де өлдүрди.
4 Гедаля өлдүриленден бир гүн гечeнсоң, энтек
муны хич ким билмейәркә, 5 Шекемден, Шилодан
ве Самарияданcегсен адам гелди. Оларың
сакгаллары сырылгыды, эгинбашлары сал-салды,
беденлерине яра салныпды, эллеринде болса
Реббиң өйүне гетирмек үчин галла садакасы билен
якымлы ыслы түтетги барды. 6 Олары гаршыламак
үчин, Миспадан Нетаняның оглы Ысмайыл гелди.
Ол аглай-аглай адамларың дeңине гелип, олара:
«Ахыкамың оглы Гедаляның янына барың» дийди.
7 Олар шәхериң ичине гиренлеринде, Нетаняның
оглы Ысмайыл билен онуң янындакы адамлар
олары өлдүрип, гуррук гуя ташладылар. 8 Йөне
оларың арасындан он адам: «Бизи өлдүрме! Бизиң
мейданда гизләп гоян бугдайымыз, арпамыз,
ягымыз ве балымыз бар» дийди. Шейлеликде, ол
пикиринден дәнип, олары ёлдашлары билен
бирликде өлдүрмеди. 9 Ысмайыл өлдүрен
адамларының җесетлериниң барыны гуррук гуя
ташлады. Муны өң Аса патышасы Ысрайыл
патышасы Багшадан горанмак үчин газдырыпды.
Нетаняның оглы Ысмайыл оны адам җесединден
долдурды. 10 Онсоң Ысмайыл җанпеналарың
баштутаны Небузарадоның Миспада Ахыкамың
оглы Гедаля берен халкының әхлисини,
патышаның гызларыны, умуман, ол ерде аман
галан халкың хеммесини есир алды. Нетаняның
оглы Ысмайыл олары есир алып, аммонларың
тарапына гечмек үчин ёла дүшди.

Ёханан халкы халас эдйәр

11 Эмма Карeяның оглы Ёханан ве онуң янындакы
әхли гошун серкерделери Нетаняның оглы
Ысмайылың эден пис ишлерини эшиденлеринде,
12 адамларының барыны алып, Нетаняның оглы
Ысмайыл билен урушмага гитдилер. Олар оны
Гибгондакы әпет ховзуң башындан тапдылар.
13 Ысмайылың янындакы адамларың хеммеси

Карееның оглы Ёханан билен онуң гошун
серкерделерини гөренлеринде бегендилер.
14 Шейлеликде, Ысмайылың Миспадан есир алан
адамларының бары ызына өврүлип, Карееның
оглы Ёханана гошулды. 15 Эмма Нетаняның оглы
Ысмайыл секиз адамы билен Ёханандан гачып,
аммонларың янына гитди. 16 Карееның оглы
Ёханан янындакы гошун серкерделери билен аман
галанларың хеммесини: эсгерлери, аяллары,
чагалары ве көшк агталарыны Гибгондан
ызларына гетирди. Нетаняның оглы Ысмайыл
Миспада Ахыкамың оглы Гедаляны өлдүренинден
соң, олары есир алыпды ве Гибгона гетирипди.
17 Юрдуң үстүнден Бабыл патышасының беллән
хәкими Ахыкамың оглы Гедаляны Нетаняның оглы
Ысмайылың өлдүрендиги үчин, олар
бабыллылардан горкярдылар ве олардан гачмак
үчин Мүсүре тарап ёла дүшдүлер. Олар
Бейтуллахамың голайындакы Герут Кимхамда
сакландылар.

42-нҗи бап

Халк Ермеядан Реббиң ислегини билип бермегини сораяр

42 Онсоң гошун серкерделери, Карееның оглы
Ёханан, Хошаяның оглы Езаня † ве улудан-
кичә әхли халк голая гелип, 2 Ермея пыгамбере
шейле дийдилер: «Хайышымызы берҗай этмегиңи
товакга эдйәрис, бизиң үчин, бу аман галанлар
үчин Худайың Реббе дилег эт. Өз гөзүң билен
гөршүң ялы, биз көпчүликдик, инди болса азалып
галдык. 3 Нирә гитмелидигимизи, нәме иш
этмелидигимизи, гой, Худайың Реб бизе
гөркезсин». 4 Ермея пыгамбер олара: «Боляр, ине,
айдышыңыз ялы, мен Худайыңыз Реббе дилег
эдерин ве Реб нәме җогап берсе, оны сизе аян
эдерин. Сизден хич зады яшырмарын» дийди.
5 Олар Ермея ене шейле дийдилер: «Эгер Худайың
Реббиң бизе билдирмек үчин саңа аян эден хер
бир сөзүни ерине етирмесек, гой, Реббиң Өзи бизе
гаршы хакыкы ве вепалы шаят болсун. 6 Ягшы
болса-да, яман болса-да, сени янына иберйән
Худайымыз Реббе гулак асарыс. Ишимиз оңуна
болар ялы, биз Худайымыз Реббе гулак асарыс».
7 Он гүнден соң, Ермея Реббиң сөзи аян болды.
8 Онсоң ол Карееның оглы Ёхананы, онуң билен
бирликде гошун серкерделерини ве улудан-кичә
тутуш халкы чагырды. 9 Олара шейле дийди:
«Дилегиңизи мәлим этмегим үчин мени Ысрайыл
Худайы Реббиң хузурына ибердиңиз. Ол хем шейле
диййәр: 10 „Эгер сиз шу юртда галсаңыз, Мен сизи
гурарын, йыкмарын; бина эдерин, согруп
ташламарын. Чүнки Мен сизиң башыңыздан
индерен бетбагтчылыгыма өкүнйәрин. 11 Бабыл
патышасындан горкмаң. Сиз ондан горкярдыңыз,
эмма инди ондан горкмаң. Муны Реб айдяндыр.
Чүнки сизи халас этмек ве онуң элинден гутармак
үчин Мен сизиң билендирин. 12 Мен онуң сизе
рехими инер ялы эдерин, шонда онуң сизе хайпы
гелип, сизи өз юрдуңыза иберер“.
13 Эмма сиз: „Биз бу юртда яшаҗак дәл“ дийсеңиз
ве Худайыңыз Реббе гулак асман, 14 „Ёк, биз Мүсүр
юрдуна гитҗек, ол ерде уруш гарасыны гөрмерис,
сурнай сесини эшитмерис, чөрексиз ачлык
чекмерис, биз ол ерде яшарыс“ дийсеңиз, 15 Реббиң
сөзүни диңләң, эй, Яхуданың аман галанлары!
Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
„Эгер сиз Мүсүре гидип, ол ерде орнашмагы карар
этсеңиз, 16 горкян гылыҗыңыз ол ерде ызыңыздан
етер, горкян ачлыгыңыз Мүсүрде сизиң якаңыздан
япышар ве сиз ол ерде өлерсиңиз. 17 Орнашмак
үчин Мүсүре гитмеги карар эден хер кес гылычдан,
ачлыкдан ве мергиден өлер. Башларындан
индерҗек бетбагтлыгымдан хич ким дири галмаз
ве хич ким гачып гутулмаз“.
18 Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: „Иерусалим халкының үстүне гахар-
газабымы дөкүшим ялы, Мүсүре гитсеңиз, сизиң
үстүңизе-де гахарымы дөкерин. Сиз нәлете, ховпа,
утанҗа ве гаргыша сезевар боларсыңыз. Бу ере
гайдып гелмерсиңиз“. 19 Эй, Яхуданың аман
галанлары, Реб сизе: „Мүсүре гитмәң“ дийип
буюрды. Билип гоюң, бу гүн муны сизе
дуйдурандырын. 20 Мени Худайыңыз Реббиң янына
иберип: „Бизиң үчин Худайымыз Реббе дилег эт;
Худайымыз Реббиң айдан әхли затларыны бизе
билдир, биз-де ерине етирерис“ диениңизде, сиз
улы хата гойбердиңиз. 21 Мен оны сизе бу гүн хабар
бердим, эмма Худайыңыз Реббиң мениң үстүм
билен сизе айдан сөзлериниң хич бирине гулак
асмадыңыз. 22 Инди болса билип гоюң, гидип,
яшаҗак болян ериңизде сиз гылычдан, ачлыкдан
ве мергиден өлерсиңиз».

43-нҗи бап

Халк Мүсүре гитмеги карар эдйәр

43 Ермея тутуш халка өзлериниң Худайы
Реббиң сөзлерини, оларың Худайы Реббиң өз
үсти билен иберен сөзлериниң барыны долы
етиренде, 2 Хошаяның оглы Азаря, Карееның оглы
Ёханан ве текепбир адамлар Ермея шейле
дийдилер: «Сен ялан сөзлейәрсиң! Худайымыз Реб
сени бизе: „Месген тутмага Мүсүре гитмәң“ диймек
үчин ёлланок. 3 Бабыллылар бизи өлдүрсинлер я-да
Бабыла есир эдип әкитсинлер дийип, бизи оларың

† *Езаня – Езаняның бейлеки ады Азаря*

элине табшырмак үчин Нерияның оглы Барук сени
бизиң үстүмизе күшгүрйәр». 4 Шейдип, Карееның
оглы Ёханан, гошун серкерделериниң хеммеси ве
тутуш халк Яхуда юрдунда яшамак бабатда Реббе
гулак асмадылар. 5 Карееның оглы Ёханан ве гошун
серкерделери өң әхли миллетлере даргадылып,
инди Яхуда юрдуна доланып гелен халкың аман
галанларының барыны алып гитдилер. 6 Оларың
арасында җанпеналарың баштутаны
Небузарадоның Шапаның агтыгы Ахыкамың оглы
Гедаляның янында галдыран эркеклери, аяллары,
чагалары, патышаның гызлары – әхли адамлары,
Ермея пыгамбер ве Нерияның оглы Барук дагы хем
барды. 7 Олар Реббе гулак асман, Мүсүр юрдуна
гитдилер ве Тахпанхесе гелдилер.
8 Онсоң Тахпанхесде Ермея Реббиң шу сөзи аян
болды: 9 «Элиңе улы дашлар ал-да, Тахпанхесде
фараоның көшгүниң гирелгесиндәки мейданчаның
керпичлериниң арасында гөм. Муны яхудаларың
гөзлериниң алнында эт. 10 Онсоң олара Ысрайыл
Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий: „Ине,
Мен Бабылың патышасы бендәм Небукаднесары бу
ере гетирип, тагтыны бу гөмен дашларымың
үстүнде гурарын. Небукаднесар өз ша чадырыны бу
дашларың үстүнде дикер. 11 Ол гелип, Мүсүр
юрдуны вейран эдер. Өлүме хөкүм эдилен өлүме,
сүргүне хөкүм эдилен сүргүне, гылыҗа хөкүм
эдилен хем гылыҗа берлер. 12 Мен Мүсүр
худайларының бутханаларыны ода якарын. Бабыл
патышасы бутларың кәбирини яндырар, кәбирини-
де яны билен әкидер. Бир чопан өз япынҗасыны
бүрелерден нәхили тәмизлейән болса, Мүсүр
юрдуны хем шейле тәмизләр. Соңра Бабыл
патышасы ерден саг-аман чыкар. 13 Ол Мүсүрдәки
Гүн худайының бутханасының дикме дашларыны
йыкар ве Мүсүр худайларының әхли
бутханаларыны ода берер“».

44-нҗи бап

Реббиң Мүсүрдәки Өз халкына ёллан хабары

44 Мүсүриң Мигдол, Тахпанхес, Мемфис
галаларында ве Патрос велаятында яшаян
әхли яхудалар хакда Ермея Реббиң шу сөзи аян
болды: 2 «Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: „Сиз Мениң Иерусалим билен тутуш Яхуда
шәхерлериниң башындан индерен
бетбагтчылыкларымы гөрдүңиз. Сизиң өзүңиз, ол
шәхерлилер ве ата-бабаларыңыз танамаян башга
худайларыңыза якымлы ыслы түтетги якмага,
олара гуллук этмәге гидип, Мениң гахарымы
гетирдиңиз. Шол себәпли, ине, бу гүн шәхерлер
вейран болды ве илатсыз галды“. 4 Мен сизиң
яныңыза ызлы-ызына гулларым болан
пыгамберлерими иберип: „Бу нежис иши этмәң,
Мен оны йигренйәрин“ дийдим. 5 Эмма олар
диңлемедилер, гулак асмадылар, башга худайлара
түтетги якдылар, эрбетликлеринден хич
дөнмедилер. 6 Мунуң үчин гахар-газабым дөкүлип,
Яхуданың шәхерлеринде, Иерусалим көчелеринде
ловлады; олар эдил бу гүнкүси ялы вейран ве
хараба болуп ятырлар.
7 Инди болса Ысрайылың Худайы, Хөкмүрован
Бейик Худай шейле дийййәр: „Нәме үчин сиз өз
башыңыздан бу әгирт улы бетбагтчылыгы
индерйәрсиңиз? Өзүңизден соң хич ким галмаз
ялы, Яхудадан эркеги, аялы, чага-чуганы ве бәбеги
гырып ташлаҗаксыңызмы? 8 Нәме үчин орнашмага
барян юрдуңыз болан Мүсүрде башга худайлара
түтетги якып, өз эден ишлериңиз билен Мениң
гахарымы гетирйәрсиңиз? Сиз өз башыңыздан
бетбагтлык индерип, дүнйәниң әхли
миллетлериниң арасында өзүңизи нәлете ве
утанҗа сезевар эдерсиңиз. 9 Яхуда юрдунда,
Иерусалимиң көчелеринде ата-бабаларыңызың,
Яхуда патышаларының, оларың аялларының,
өзүңизиң ве аялларыңызың эден пис ишлерини
унутдыңызмы? 10 Олар бу гүне ченли тоба
этмедилер, горкмадылар, сизиң ве ата-
бабаларыңызың өңүнде гоян канунларыма ве
парзларыма эермедилер“.
11 Шонуң үчин Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб
шейле дийййәр: „Мен үстүңизден бетбагтлык
индерип, тутуш яхуда халкының соңуна чыкмак
карарына гелдим. 12 Мүсүре гидип, ол ерде
орнашмагы йүрегине дүвен Яхуданың аман
галанларыны ёк эдип ташларын, оларың хеммеси
Мүсүр юрдунда хеләк боларлар. Олар гылычдан ве
ачлыкдан гырларлар, улудан-кичә хеммеси
гылычдан ве ачлыкдан өлерлер. Олар нәлете,
ховпа, утанҗа ве гаргыша сезевар боларлар.
13 Мүсүр юрдунда яшаянлары-да Мен гылыч, ачлык
ве мерги билен Иерусалими җезаландырышым
ялы җезаландырарын. 14 Яшамак үчин Мүсүре
гиден яхудалыларың аман галанларының хич
бири-де гачып гутулмаз, дири галып, Яхуда юрдуна
доланып бармаз. Ол ере доланып бармагы нәче
ислеселер-де, ол ерден гачанларың диңе кәбири
доланып барар“».
15 Онсоң аялларының башга худайлара түтетги
якяныны билйән әхли эркеклер, ол ерде дуран
әхли аяллар, улы җемагат – Мүсүр юрдундакы
Патросда яшаян тутуш халк Ермея шейле җогап
бердилер: 16 «Биз сениң Реббиң адындан айдян
сөзлериңе гулак асмарыс. 17 Терсине, биз әхли зады
өз эден касамымыза лайык эдерис. Асман
меликесине түтетги якарыс ве оңа ичги
садакасыны хөдүрләрис. Бизиң өзүмиз, ата-

бабаларымыз, патышаларымыз ве
ёлбашчыларымыз Яхуда шәхерлеринде,
Иерусалим көчелеринде нәме эден болсак, шоны
хем эдерис. Шол дөврде биз болелин ийип-
ичердик, гүлләп өсердик, яманлык гарасыны
гөрмездик. 18 Эмма биз асман меликесине түтетги
якмагы ве оңа ичги садакасыны хөдүрлемеги бес
эденимизден соң бар зада мәтәчлик чекйәрис,
гылычдан ве ачлыкдан хеләк боляр ыс». 19 Аяллар
ене-де: «Хава, биз асман меликесине түтетги якып,
ичги садакасыны хөдүр этдик. Эмма биз онуң
кешбинде көкелер биширип, оңа ичги садакасыны
хөдүр эденимизде әрлеримиз мундан бихабар
боландыр өйдйәңизми?»
20 Онсоң Ермея халка, эркеклере ве аяллара, ягны
өзүне жогап берйән әхли халка шейле дийди:
21 «Сизиң өзүңизиң, ата-бабаларыңызың,
патышаларыңызың, ёлбашчыларыңызың, юрдуң
халкының Яхуда шәхерлеринде ве Иерусалимиң
көчелеринде түтетги яканыңызы Реб ядындан
чыкардымы? Мундан Онуң хабары ёкмудыр? 22 Реб
эдйән пис ишлериңизден ве нежис затларыңыздан
яңа мундан артык сакланып билмеди. Мунуң үчин
юрдуңыз бу гүнки болшы ялы, илатсыз
харабачылыга өврүлди, ховпа ве гаргыша сезевар
болды. 23 Сиз түтетги якдыңыз, Реббе гаршы гүнә
этдиңиз, Реббе гулак асмадыңыз, Онуң
кануларыны, парзларыны ве перманларыны
берҗай этмедиңиз. Шонуң үчинем, ине,
башыңыздан бу гүнки бела-бетерлер инди».
24 Ермея әхли халка ве аяллара ене шейле дийди:
«Эй, Мүсүр юрдундакы әхли яхудалылар, Реббиң
сөзүни диңләң! 25 Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: „Сиз аялларыңыз билен бирликде
асман меликесине түтетги якмак ве оңа ичги
садакасыны хөдүрлемек үчин берен вадамызы
берҗай эдерис дийип, агзыңыз билен айтдыңыз ве
элиңиз билен этдиңиз. Боляр, ханы берен сөзүңизи
ерине етириң-дә, вадаңызы берҗай эдиң-дә!“.
26 Йөне, эй, Мүсүр юрдунда яшаян әхли яхудалылар,
Реббиң сөзүни диңләң: „Мен Өз барлыгымдан ант
ичдим, мундан бейләк тутуш Мүсүр юрдунда
яхудалылар Мениң адымы агзамаз. Муны Реб
айдяндыр. Оларың хич бири дири Хөкмүрован
Ребден ант ичйәрин диймез. 27 Мен олары
ягшылык үчин дәл-де, яманлык үчин аңтаярын.
Мүсүр юрдундакы яхудалыларың хеммеси долы
гырлып ёк болянча, гылычдан ве ачлыкдан хеләк
боларлар. 28 Гылычдан гачып гутулан диңе аз
санлы адамлар Мүсүр юрдундан Яхуда юрдуна
гайдып гелерлер. Мүсүре орнашмага гелен яхуда
халкындан аман галанлар шонда Мениң сөзүмиң я-
да оларың сөзүниң амала ашяндыгыны билерлер.
29 Сизи бу ерде жезаландырмагым, өзүңиз үчин бир
аламат болар, муны Реб айдяндыр. Шонда Мениң
сизиң гаршыңыза айдан сөзлеримиң амала
ашҗакдыгыны билерсиңиз“. 30 Реб шейле диййәр:
„Яхуда патышасы Сидкияны җанының кастына
чыкан душманы Бабыл патышасы Небукаднесарың
элине бершим ялы, Мүсүр патышасы фараон
Хопраны-да җанының кастына чыкан
душманларының элине берерин“».

45-нҗи бап

Баруга гелен хабар

45 Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
шалыгының дөрдүнҗи йылында Нерияның
оглы Барук Ермеяның дилинден шу сөзлери китаба
язып отырка, Ермея пыгамбериң оңа айдан сөзи:
2 «Эй, Барук! Ысрайыл Худайы Реб саңа шейле
диййәр: 3 Сен: „Дат гүнүме! Чүнки Реб дердиме
гайгы-хасрат гошды, ахы-наламдан яңа тапдан
дүшдүм, рахатлык тапмаярын“ дийдиң». 4 Реб
Баруга шейле диййәр дийип айт: «Ине, тутуш ер
йүзүнде дикеними йыкарын, экеними согруп
ташларын. 5 Нечүн сен өзүңе ченденаша көп
сораярсың? Сорама, чүнки Мен бүтин адамзадың
башындан бетбагтлык индерерин. Муны Реб
айдяндыр. Эмма нирә гитсең-де, сылаг хөкмүнде
җаныңы аман сакларын».

46-нҗы бап

Мүсүр хакындакы пыгамберлик

46 Миллетлер хакында Ермея пыгамбере
Реббиң сөзи аян болды. 2 Бу Мүсүр хакдадыр.
Яхуда патышасы Ёшыяның оглы Ехоякымың
шалыгының дөрдүнҗи йылында, Бабыл патышасы
Небукаднесарың Евфрат дерясының якасындакы
Каркемишде Мүсүр патышасы фараон Неконың
гошуныны дерби-дагын этҗекдиги хакындакы
хабардыр: 3 Улы хем кичи галканлары тайярлап,
сөвеше гириң!
4 Атлары эерләп, мүнүң, эй, атлылар!
Тувулгаңызы гейип, орнуңызда дуруң,
найзалары йителдиң ве совутлар гейиң.
5 Мен нәме гөрйәрин?
Олар горкуп, ыза чекилдилер.
Батырлары ере чалнып,
ызларына гараман гачдылар.
Әхли тарапдан ховп абаняр.
Муны Реб айдяндыр.
6 Йүврүк гачып гутулмаз,
батыр халас болуп билмез;
демиргазыкда, Евфрадың кенарында
олар бүдрәп йыкыларлар.
7 Ол нәмедир Нил кимин дашып,

сувлар кимин чайканян?
[8] Ол Мүсүрдир, Нил дей җошуп,
сувлар кимин чайканян.
Ол дийди: «Мен бейгелип, ер йүзүни гапларын,
шәхерлери илаты билен бирликде ёк эдерин».
[9] Эй, атлар, ел болуп учуң!
Эй, сөвеш арабалар, дәлирәп чапың!
Эй, батырлар, галканлы Эфиопия ве Пут,
эй, эли яйлы лутлар, орта сөвеше чыкың!
[10] Бу гүн Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реббиң гүнүдир;
бу гүн ягыларындан ар алынян өч гүнүдир;
гылыч олары ийип дояр, ганларыны ичип серхош болар;
чүнки демиргазык юрдунда, Евфрадың кенарында
Хөкмүрован Таңры Реббе гурбанлык берилйәр.
[11] Эй, бичәре Мүсүр халкы,
Гилгада гит-де, мелхем ал!
Дерманы көп ичмегиң пучдур;
сениң дердиңе шыпа ёкдур.
[12] Сениң утанҗыңы миллетлер эшитдилер,
ер йүзүне долды дады-перядың.
Ики уршуҗы бири-бирине бүдрәп,
икиси-де бирликде ере язылды.
[13] Бабыл патышасы Небукаднесарың урушмак үчин
Мүсүр юрдуна гелҗекдиги барада Ермея
пыгамбере Реббиң шу сөзи аян болды:
[14] «Мүсүрде ыглан эдиң, Мигдолда эшитдириң,
Мемфисде ве Тахпанхесде эшитдирип, шейле дийиң:
„Тайяр болуң, орнуңызда дуруң,
гылыч дашыңдакылары гырып гутаряр“.
[15] Нәме үчин өкүз худайың – Апыс гачды? †
Ол нәме үчин дуруп билмеди?
Чүнки оны Реб ер билен егсан этди.
[16] Көп эсгерлер бүдреди,
бири-бириниң үстүне йыкылып:
„Туруң, залым гылычдан гачып, өз халкымыза,
догдук меканымыза доланалың“ дийдилер.
[17] Ол ерде: „Мүсүр патышасы фараон бир яңра,
ол пурсады элден сыпдырды“ дийип гыгырың.
[18] Ады Хөкмүрован Реб болан Патыша шейле дийййәр:
„Өз барлыгымдан ант ичйәрин: бири гелер –
ол даглар ичинде бейик Табор дагы киминдир,
деңиз якасындакы Кармел дагы дейдир.
[19] Эй, Мүсүриң илаты,
гошуңы дүв, сүргүн эдилерсиң!
Мемфис вейран болар,
илатсыз бир хараба дөнер.
[20] Мүсүр бир энайыҗа гөле болса-да,
демиргазыкдан оңа гөгейин чозар.
[21] Хакына тутулан эсгерлери
бага бакылан өкүз кимин болса-да,
олар-да ыза дөнүп, билеликде гачдылар.
Өз орунларында дуруп билмедилер.
Чүнки башларына хеләкчилик гүнлери,
җезаландырылҗак гүнлери етип гелди.
[22] Душман гошуны билен хүҗүм эденде,
ол сүйренип гачян йылан ялы хашшылдар.
Душман агач чапян дей
Мүсүре гаршы эли палталы чозар.
[23] Гүр болса-да, токайыны чапарлар,
муны Реб айдяндыр.
Олар чекиртгелерден-де көпдүр,
хасабы ёк, сан-саҗаксыздыр.
[24] Мүсүр гызлары уяда галар,
демиргазык халкының элине берлер“.
[25] Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
„Мен Тебес шәхериниң худайы Амоны, фараоны,
Мүсүри, онуң худайларыны, патышаларыны
җезаландырарын. Фараона бил багланлары
[26] оларың җанларының кастына чыкан Бабыл
патышасы Небукаднесар билен онуң
серкерделериниң элине табшырарын. Шондан соң
Мүсүр гадымкысы ялы ене илатлы болар. Муны Реб
айдяндыр“.
[27] Горкма, эй, гулум Якуп,
ховатырланма, эй, Ысрайыл!
Чүнки Мен сени узак ерлерден,
неслиңи сүргүн эдилен юрдундан гутарарын.
Якуп ызына доланып, дынч хем асуда болар,
инди оны хич ким горкузмаз.
[28] Горкма, эй, гулум Якуп,
чүнки Мен сениң билендирин.
Сени араларына даргадан
миллетлеримиң барыны ёк этсем-де,
сениң соңуңа чыкмарын.
Эмма саңа адалатлы темми берерин,
сени җезасыз галдырмарын.
Муны Реб айдяндыр».

47-нҗи бап

Пилиштлилер хакындакы пыгамберлик

47 Фараоның Газаны еңмезинден өң,
пилиштлилер хакында Ермея Реббиң шу сөзи
аян болды: [2] «Реб шейле дийййәр:
„Демиргазыкдан сувлар җошуп,
деря кимин долуп-дашар-да,
юрды ве ондакы әхли затлары,
шәхери хем яшайҗыларыны басар.
Адамлар дады-перят эдерлер,
юрдуң бүтин халкы ахы-нала чекер.

† *Нәме үчин өкүз худайың – Апыс гачды? – бу җүмле кәбир голязмаларда Нәме үчин батырлар ере серилди?*

3 Даяв атларың тойнак сесинден,
сөвеш арабаларының такырдысындан,
тигирлериниң сеслеринден яңа
эллери тапдан дүшен аталар өврүлип,
чагаларына ярдам бермезлер.
4 Чүнки әхли пилиштлилериң ёк эдилҗек гүни гелер.
Сура билен Сидона көмек эдип билҗек
аман галанларың әхлиси ёк эдилер.
Реб Капторың кенарында аман галан
пилиштлилери дерби-дагын эдер.
5 Газа сачыны ёлар,
Ашкелон сус болар.
Эй, барҗа аман галанлар,
хачана ченли өзүңизи яралаҗак?
6 Эй, Реббиң гылыҗы!
Сен хачана ченли көшешҗек дәл?
Гыныңа гир, ынҗал-да, асуда бол.
7 Реб оңа табшырык беренсоң,
ол нәдип көшешсин?
Ол оны ол ере – Ашкелона,
деңиз кенарына гаршы ёллады“».

48-нҗи бап

Мовап хакындакы пыгамберлик

48 Мовап хакында Ысрайыл Худайы
Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Небоның халына вай!
Чүнки ол хараба дөнди.
Кирятайым рысва болуп, басылып алынды;
гала масгара болуп, вейран эдилди.
2 Инди Моваба өвги айдылмаз;
Хешбонда оңа гаршы дилдүвшүк гурдулар †:
„Гелиң, миллет болмаз ялы, оны ёк эделиң“ дийдилер.
Эй, Мадмен, сениң сесиң гапылар ††,
гылыч сени ковалар.
3 Хоронайымдан дады-перят эшидилйәр:
„Харабачылык, улы вейранчылык!“
4 Мовап дерби-дагын болды,
балаларының перяды эшидилди.
5 Аглай-аглай Лухыт ёлундан чыкярлар,
олар Хоронайым эңңидинде
вейранчылык перядыны эшидйәрлер.
6 Гачың! Җаныңызы халас эдиң,
чөлдәки йылгын кимин болуң.
7 Эй, Мовап, өз эден ишлериң үчин,
хазынаңа бил багланың үчин тутуларсың.
Руханылары хем эмелдарлары билен
Кемош ‡ сүргүн эдилер.
8 Реббиң айдышы ялы,
әхли шәхере хеләклейҗи дөкүлер,
бир шәхер-де гутулмаз,
җүлге ёк болар, дүзлүк бербат болар.
9 Мовап топрагына дуз дөкүң,
ол хөкман вейран эдилер;
онуң шәхерлери-де юмрулып,
ол ерде хич ким яшамаз.
10 Нәлет болсун Реббиң ишине ялталык эдйәне,
Онуң гылыҗыны ган дөкмекден саклаяна!
11 Мовап яшлыгындан рахат яшады,
ол хич хачан сүргүн эдилмеди.
Чайкалмадык ал-элван шерап дей
ол гапдан-габа бошадылмады.
Шейдип, тагамы өзүнде галды,
өзүниң хошбой ысыны йитирмеди.
12 Эмма оны гапдан-габа бошатҗак адамлары
иберҗек гүнлерим гелер. Муны Реб айдяндыр. Оны
дөкерлер, онуң гапларыны бошадарлар,
күйзелерини бөлек-бөлек эдерлер. 13 Ысрайыл
халкы бил баглан Бейтелинден нәхили утанан
болса, Мовап-да өз худайы Кемошдан утанар. 14 Сиз
нәдип: „Биз эдермен хем гүйчли уршуҗыдырыс“
дийип билйәрсиңиз?
15 Мовап вейран эдилер,
шәхерлери басылып алнар.
Сайлама йигитлери өлдүрилмек үчин иберилди.
Муны ады Хөкмүрован Реб болан Патыша айдяр.
16 Мовабың хеләкчилиги голайлап гелйәр,
онуң мушакгаты гыссанып гелйәр.
17 Эй, онуң төверегинде яшаянлар,
онуң адыны танаянлар, оңа яс тутуп:
„Вах, гудратлы хаса, шөхратлы таяк
нәдип дөвүлйәди!“ дийиң.
18 Эй, Дибон галасында яшаян халк,
шан-шөхратдан дүш-де, гурак ерде отур,
чүнки Мовабы вейран эдиҗи
сениң үстүңе чозуп,
галаларыңы вейран эдер.
19 Эй, Арогерде месген тутан,
ёлуң якасында дур-да, серет.
Гачан эркекден ве гутулан аялдан:
„Нәме болды?“ дийип сора.
20 Мовап масгара болды,
ол дерби-дагын эдилди.
Перят эт ве агла!
Мовабың вейран боландыгыны
Арнонда ыглан эт.
21 Текизликдәки шәхерлере – Холона, Яхса,
Мейпагада; 22 Дибона, Небо, Бейтдиблатайыма;
23 Кирятайыма, Бейтгамула, Бейтмегона; 24 Кериёта,
Босра ве Мовабың узакдакы ве голайдакы әхли
галаларына хөкүм гелди. 25 Мовабың гүйч-кувваты

† *Еврейче Хешбон дилдүвшүк гурдулар*
†† *Еврейче Мадмен сесиң гапылар*
‡ *Кемош – мовапларың худайы.*

гачды, гудраты кесилди. Муны Реб айдяндыр.
26 Оны серхош эдиң, себәби ол Реббе текепбирлик
этди. Мовап өз гусугында тогаланар, ол иле
масгара болар. 27 Сиз ысрайыл халкының үстүнден
гүлмедиңизми? Эйсем, ол огрулар билен биле
тутулдымы? Нәме ол хакда гүррүң эдениңизде,
башыңызы яйкаярсыңыз?

28 Эй, Мовабың илаты,
шәхерлери ташлап, гаяда яшаң.
Хөвүртгесини керт гаялаң үстүнде
ясан гөгерчин кимин болуң.
29 Биз Мовабың текепбирлиги,
онуң ченсиз гедемлиги,
бадыховалыгы, буйсанҗаңлыгы,
калбының улумсылыгы барада эшитдик.
30 Мен онуң бихаядыгыны билйәрин.
Онуң өвүнмелери бош, ишлери пучдур.
Муны Реб айдяндыр.
31 Шол себәпли Мовап үчин ахы-нала чекерин,
бүтин Моваба дады-перят эдерин,
Кирхарасет халкы үчин яс тутарын.
32 Эй, Сибманың үзүм агаҗы!
Саңа Ясере аглан агымдан-да көп агларын.
Сениң шахаларың деңзе,
Язер деңзине етди.
Хеләклейҗи томус мивелериңи,
үзүм хасылыңы вейран этди.
33 Мовабың бол мивели багларындан,
экин мейданларындан
шатлык ве бегенч зым-зыят болды.
Үзүм сокусындан акян шерабы кесдим.
Хич ким шовхун билен үзүм депелемез;
шовхун бар, йөне шатлык шовхуны дәл.

34 Олар сеслерини Хешбондан Элгала ве Яхаса
ченли, Согардан Хоронайыма ве Эглат Шелишия
ченли эшитдирдилер; Нимрим сувлары-да гурады.
35 Мен Мовапда сеждегәхлерде гурбанлык хөдүр
эдени ве өз худайларына түтетги яканы ёк эдерин.
Муны Реб айдяндыр. 36 Бу себәпден йүрегим Мовап
үчин гаргы түйдүк кимин ахы-нала чекйәр.
Кирхарасет халкының газанан байлыклары
даргады, шонуң үчин хем йүрегим түйдүк кимин
иңлейәр. 37 Хер кимиң сач-сакгалы сырылды; әхли
эллер яраланан ве әхли биллере җул оралан.
38 Мовабың әхли үчеклеринден ве
мейданчаларындан диңе агы сеси гелйәр. Чүнки
Мен Мовабы халанмаян гап кимин дөвдүм. Муны
Реб айдяндыр. 39 Вах, ол нәхили вейран болды!
Адамлар перят эдйәрлер. Вах, Мовап утанчдан
ызына өврүлйәр! Мовап төверегиндәкилериң
барысы үчин гүлки ве ховп болды.

40 Реб шейле диййәр:
„Середиң! Душман бүргүт кимин учуп,
ганатларыны Моваба тарап яйяр.
41 Шәхерлер эле салнар, галалар басылып алнар.
Шол гүн Мовабың уршуҗыларының йүреги
догранда санҗы тутян аялың йүреги кимин
болар.
42 Мовап Реббе гаршы
баш галдырандыгы үчин,
халк болмакдан махрум болар.
43 Эй, Мовабың илаты,
сениң өңүңде ховп,
горп ве дузак дур!
Муны Реб айдяндыр.
44 Ховпдан гачан горпа йыкылар,
горпдан чыкан дузага дүшер,
чүнки Мениң Мовап халкыны
җезаландырҗак гүнлерим гелйәр.
Муны Реб айдяндыр.
45 Гачанлар Хешбон көлегесинде меҗалсыз
дурдулар.
Чүнки Хешбондан от, Сихон галасының
ортасындан ялын чыкып,
мовaплыларың маңлайыны,
питнечилериң сүйр депесини якып яндырар.
46 Дат гүнүңе, эй, Мовап!
Кемош халкы ёк эдилди,
огулларың сүргүн эдилди,
гызларың есир алынды.
47 Эмма ахыркы гүнлерде Мен Мовабың
өңки абаданчылыгыны гайтарып берерин“.
Муны Реб айдяндыр.
Ине, Мовабың җезасы шу ерде гутаряр».

49-нҗы бап

Аммонлар хакындакы пыгамберлик

49 Реб аммонлар барада шейле диййәр:
«Ысрайылың огуллары ёкмы?
Онуң мирасдары ёкмы?
Онда нәме үчин Милком Гады эләп,
халкы онуң шәхерлеринде яшаяр?»
2 Реб шейле диййәр:
«Аммонларың Раба шәхерине
уруш награлaрыны эшитдирҗек гүнлерим гелер.
Раба бир харабачылык үйшмеги болар,
обалары ода якылар.
Онсоң Ысрайыл өзүни эләнлери эләр.
Муны Реб айдяндыр.
3 Ахы-нала чек, эй, Хешбон!
Чүнки Ай галасы вейран болды!
Эй, Рабаның обалары, перят эдиң,
җул гушанып, яс тутуң,
экин мейданларыңызда икияна ылгаң.
Чүнки руханыларыдыр ёлбашчылары билен
бирликде Милком сүргүн эдилер.
4 Эй, бивепа гыз, нечүн гүйҗүңе буйсаняң?

Сениң гүйҗүң гачар.
Сен хазыналарыңа буйсанып:
„Мениң үстүме ким чозар?“ дийдиң.
5 Ине, даш-төверегиңдәкилериң барындан үстүңе
ховп индерерин. Муны Гудратыгүйчли–Хөкмүрован
Реб айдяндыр. Сиз даргадыларсыңыз, хер адам
чем гелен ере гачар; гачанлары хич ким йыгнамаз.
6 Эмма мундан соңра Мен аммонларың өңки
абаданчылыгыны гайтарып берерин. Муны Реб
айдяндыр».

Эдом хакындакы пыгамберлик

7 Эдом хакда Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Тейман шәхеринде инди пайхас ёкмы?
Даналарда маслахат галмадымы?
Оларың акылдарлыгы күтелдими?
8 Эй, Деданың илаты, гачың,
ызыңыза өврүлиң, букуларда гизлениң!
Мен Ысавы җезаландыран вагтымда,
онуң башындан бетбагтлык индерерин.
9 Эгер үзүмчилер багыңа гирсе,
бирки салкым үзүм галдырмазлармы?
Гиҗе өйүңе огрулар гирсе,
өзлерине герегини огурламазлармы?
10 Эмма Ысавы чув яланaч эдип,
Мен эшигини сыпырарын,
онуң гизлин ерини әшгәр эдерин,
ол өзүни гизләп билмез.
Онуң тохум-тиҗи, доган-гарындашлары,
гоңшулары хеләк болар, өзи-де ёк болар.
11 Етимлериңи ташла, олары дири сакларын.
Дул хатынларың хем Маңа бил багласын».
12 Реб шейле диййәр:
«Җеза кәсесинден ичмәге лайык
болмадыклар ичeнлеринден соң,
хей-де, сен ичмән, җезасыз галармың?
Ёк, җезасыз галмарсың,
җеза кәсесинден хөкман ичерсиң.
13 Чүнки Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
Босра ховпа, масгарачылыга,
харабачылыга, нәлете сезевар болар».
Муны Реб айдяндыр.
14 Мен Ребден бир хабар эшитдим,
миллетлер арасына чапар ёлланды:
«Эдома чозмак үчин топланың,
сөвеше аяга галың».
15 «Мен сени миллетлер арасында кичелдерин,
ынсанлар арасында йигренҗе дучар эдерин.
16 Дүшен ховпуң ве текепбир йүрегиң
сени алдава салды.
Эй, гаяның җайрыгында яшаян,
белент депелериң чүр башыны элән!
Сен хөвүртгәңи бүргүт кимин
белент учутларда гурсаң-да,
Мен сени ол ерден ашак дүшүрерин.
Муны Реб айдяндыр.
17 Эдом ховпа өврүлер, ол ерден гечйән хер кес аңк-
таңк болуп, онуң бетбагтлыкларына сыкылык
чалар. 18 Эдил Содомың, Гомораның ве оларың
гоңшуларының ер билен егсан болшы ялы, ол ерде
еке адам галмаз, хич ынсан яшамаз. Муны Реб
айдяндыр.
19 Мен арслан кимин Иордан җеңңелинден
яп-яшыл өри мейдана чыкарын.
Эдомлары дуйдансыз ол мейдандан чыкарарын.
Өз сайланымы үстлеринден баштутан белләрин.
Чүнки Маңа меңзеш ким бар?
Менден хасабат соражак ким?
Гаршыма чыкҗак чопан ким?
20 Мунуң үчин Реббиң Эдом хакдакы карарыны,
Тейман илатына ниетлән максадыны эшидиң:
Хакыкатдан хем сүрүлериниң иң кичиси-де
даргадылар,
сүрүлери оларың кысматындан яңа довла
дүшерлер.
21 Йыкылянлаң гүрпүлдисинден яңа ер йүзи
сарсар,
гыкылыкларының сеси Гызыл деңзе † ченли
эшидилер.
22 Ине, душман бүргүт кимин ёкары учар,
ганатларыны Босраның үстүне яяр.
Шол гүн Эдом уршуҗыларының йүреги
дограндa санҗы тутян аялың йүреги кимин
болар».

Дамаск хакындакы пыгамберлик

23 Дамаск хакында пыгамберлик:
«Хамат ве Арпат утанды,
эрбет хабары эшидип, горкудан титрешди,
толкун атян деңиз кимин
икияна алакҗап ырандылар.
24 Дамаск меҗалсыз галды,
гачҗак болуп өврүленде,
оны горкы гаплады.
Чага догурян аял кимин
оны санҗы ве агыры тутды.
25 „Вах, нечүн шатлыгымың меканы болан
бу шөхратлы шәхер абат галмады?!“
26 Мунуң үчин яш йигитлери мейданчаларда хеләк
болар,
онуң әхли уршуҗылары ол гүн дымдырылар.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
27 Дамаск диварыны ода якарын,
от Бенхададың галаларыны якып ёк эдер».

---

† *Гызыл деңиз – еврейче Гамыш деңзи*

Кедар ве Хасор хакындакы пыгамберлик

28 Бабыл патышасы Небукаднесарың басып алан Кедар ве Хасор патышалыклары хакында Реб шейле диййәр:
«Туруң, Кедара хүҗүм эдиң,
гүндогар халкыны ёк эдиң.
29 Оларың чадырлары, сүрүлери эллеринден алнар,
перделери, гап-гачлары ве дүелери таланар;
халк: „Әхли тарапдан ховп абаняр!“ дийип гыгырар».
30 «Эй, Хасорың илаты!
Гачың, узаклара гидиң, букуларда гизлениң!
Муны Реб айдяндыр.
Чүнки Бабыл патышасы Небукаднесар
сизиң гаршыңыза карар кабул этди,
сизиң гаршыңыза дилдүвшүк гурады.
31 Туруң, асуда ве ховпсуз яшаян
халкың үстүне хүҗүм эдиң.
Муны Реб айдяндыр.
Оларың не дервезелери, не-де килтлери бар,
олар еке яшаярлар.
32 Оларың дүелери таланып,
көп маллары олҗа алнар.
Сач-сакгалларыны гыркан бу адамлары
Мен чар тарапың ели билен даргадарын,
хер яндан башларына бетбагтлык индерерин.
Муны Реб айдяндыр.
33 Хасор шагалларың сүренине
ве эбеди харабачылыга өврүлер.
Ол ерде-де еке адам галмаз,
хич бир ынсан яшамаз».

Эйлам хакындакы пыгамберлик

34 Яхуда патышасы Сидкияның шалыгының
башларында Эйлам хакында Ермея пыгамбере
Реббиң шу сөзи аян болды: 35 «Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: „Мен Эйламың кувватының
гөзбашы болан яйы дөверин. 36 Асманың дөрт
уҗундан дөрт ели Эйламың башындан индерип,
олары бу еллериң чар тарапына даргадарын.
Эйламың сүргүн эдиленлериниң аяк басмадык
юрды галмаз. 37 Мен Эйламы душманларының,
җанының кастына чыканларың өңүнде горка
саларын. Ловлаян газабым билен башларындан
бетбагтлык индерерин. Муны Реб айдяндыр.
Олары бүтинлей ёк эдйәнчәм, ызларындан гылыч
саларын. 38 Мен тагтымы Эйламда бина эдип, онуң
патышаларыны ве ёлбашчыларыны ол ерден ёк
эдерин. Муны Реб айдяндыр. 39 Йөне ахыркы
гүнлерде Эйламың өңки абаданчылыгыны
гайтарып берерин. Муны Реб айдяндыр“».

50-нҗи бап

Бабыл хакындакы пыгамберлик

50 Бабыл хакда, бабыллыларың юрды хакда Реббиң Ермея пыгамбериң үсти билен айдан
сөзи: 2 «Миллетлер арасында ыглан эдиң,
олара эшитдириң, бир байдак дикиң.
Хич зады гизлемән, шуны җар эдиң:
„Бабыл басылып алынды,
Бел худайы утанҗа галды,
Меродак худайы бөлек-бөлек эдилди.
Онуң хейкеллери масгара болды,
неҗис бутлары парчаланды“.
3 Чүнки демиргазыкдан бир миллет оңа гаршы чыкар,
ол онуң юрдуны харабачылыга өврер,
онда хич ким яшамаз.
Ынсан-да, хайван-да ондан гачып гидер».
4 «Шол гүнлерде, шол дөврүрде
ысрайыл ве яхуда халклары биле гелерлер,
өзлериниң Худайы Ребби агтарып,
аглай-аглай гелерлер.
Муны Реб айдяндыр.
5 Олар йүзлерини Сиона † тарап өврүп,
оңа гидйән ёлы сорарлар.
„Гелиң, унудылмаҗак эбеди әхт аркалы
Реб билен бирлешелиң“ диерлер.
6 Мениң халкым йитен гоюндыр,
олары чопанлары азашдырдылар,
дагларда энтетдилер,
олар дагдан дага чыкып,
өз агылларыны унутдылар.
7 Ким тапса ийди олары.
Душманлары дийдилер: „Биз языклы дәл,
себәби олар хакыкат өрүси болан Реббе гаршы,
аталарының умыды болан Реббе гаршы гүнә этдилер“.
8 Бабылдан гачып гутулың,
бабыллыларың юрдундан чыкың,
сүриниң өңүни чекйән эркеч кимин болуң.
9 Демиргазык юрдундан бейик миллетлер топлумыны
Мен Бабылың гаршысына өрүзерин,
олар оңа гаршы нызама дурарлар,
шол ерде оны эле саларлар.
Оклары мерген йигидиң окы кимин болар,
хич бири бош гечмез.
10 Бабыллыларың юрды талаңа салнар,
оны таланларың бары олҗадан дояр.
Муны Реб айдяндыр.
11 Эй, мирасымы талаян бабыллылар,

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

сиз шатланярсыңыз, галкынярсыңыз,
отлагдакы өкүзче дей бөкҗеклейәңиз,
айгыр атлар кимин кишңейәрсиңиз.
12 Эмма сизиң эне юрдуңыз утанҗа галар,
гөбек ганыңыз даман ери аяк астына салнар.
Ине, ол миллетлер ичинде иң әхмиетсизи болуп:
чөллүге, гурак ере ве чола юрда өврүлер.
13 Ол Реббиң газабындан яңа илатсыз галып,
бүтинлей харабалыга өврүлер.
Бабылдан геченлер онуң яраларына
хайран болуп сыкылык чаларлар.
14 Эй, кеманчылар,
Бабылың даш-төверегинде нызама дуруң.
Оңа ок атың, окы гайгырмаң,
чүнки ол Реббе гаршы гүнә этди.
15 Төверек-дашдан оңа гыгырышың,
ол боюн эгди; онуң минаралары йыкылды,
диварлары ер билен егсан болды.
Бу Реббиң өҗүдир, ондан өч алың.
Өзи нәме эден болса, оңа хем шоны эдиң.
16 Экин экени, орак дөври оракчыны
Бабылдан ёк эдиң.
Залым гылыҗың зарбындан гачып,
хер ким өз халкына тарап өврүлсин,
хер ким өз юрдуна гачсын.
17 Ысрайыл арсланлар ковалап даргадан
гоюн сүрүсине меңзейәр.
Оны илки Ашур патышасы ювутды,
Бабыл патышасы Небукаднесар
соңра онуң сүңклерини гемирди».
18 Мунуң үчин Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Мен Ашур патышасыны
җезаландырышым ялы, Бабыл патышасы билен
онуң юрдуны-да шейле җезаландырарын.
19 Ысрайылы ене өз өрүсине гетирерин,
ол Кармелде, Башанда отлап,
Эфрайым дагындакы Гилгатда герк-гәбе дояр.
20 Мен аман галдыранларымы багышларын.
Шол гүнлерде, шол дөврүде
Ысрайылың языгы агтарылар,
йөне онуң хич бир языгы болмаз,
Яхуданың гүнәлери агтарылар,
йөне ондан хич зат тапылмаз.
Муны Реб айдяндыр.
21 Мератайым † юрдуна ве Пекот †† халкына хүҗүм
эт.
Олары өлдүр, аман галанлары бүтинлей ёк эт,
өзүңе буйрушым ялы эт.
Муны Реб айдяндыр.
22 Юртда уруш галмагалы, улы вейранчылык бар!
23 Бабыл миллетлер арасында нәхили вейран
болды!
Бүтин дүнйәни токмаклан нәхили дөвлүп
парчаланды!
24 Мен саңа дузак гурдум, эй, Бабыл юрды,
сен билмән оңа дүшдүң.
Реббе гаршы чыкандыгың үчин,
сен тапылдың хем тутулдың.
25 Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб
бабыллыларың юрдунда этмели ишиниң
бардыгы үчин,
Реб горханасыны ачып,
газап билен яргларыны чыкарды.
26 Бабыла хер тарапдан хүҗүм эдиң,
онуң аммарларыны ачып,
оны галла үйшмеклери кимин үйшүриң,
оны бүтинлей ёк эдиң;
ондан хич зат галмасын.
27 Өкүзлериниң әхлисини өлдүриң, олар союлмага
әкидилсин.
Вай оларың халына!
Чүнки оларың гүни долды, җеза пурсады гелди.
28 Бабылдан гачып гутуланлар
Худайымыз Реббиң өҗүни,
Онуң ыбадатханасының өҗүни
Сионда ыглан эдйәрлер,
Оларың сеслерини эшидиң!
29 Ок атянлары, кеманчыларың барыны
Бабылың гаршысына чагырың!
Онуң төверек-дашында дүшелге гуруң,
хич ким ол ерден гачып гутулмасын.
Эден ишине гөрә онуң алмытыны бериң,
әхли эденлерини онуң өзүне эдиң.
Ол Реббе, Ысрайыл Мукаддесине
гаршы күпүрлик этди.
30 Мунуң үчин онуң яш йигитлери мейданчаларда
хеләк болар, әхли уршуҗылары ол гүн
дымдырылар. Муны Реб айдяндыр. 31 Эй, текепбир,
Мен саңа гаршыдырын, муны
Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб айдяндыр. Чүнки
сениң гүнүң долды, сени җезаландырҗак вагтым
гелип етди. 32 Текепбир бүдрәп йыкылар, оны хич
ким галдырмаз. Мен онуң шәхерлерини ода
якарын, даш-төверегиндәки әхли зады от якып
яндырар».
33 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Ысрайыл билен яхуда халкы-да эҗир чекйәр,
есир аланларың бары олары берк саклаяр,
азат этмекден боюн гачыряр.
34 Эмма Ысрайылың Пенакәри гүйчлүдир,
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир.
Ол Ысрайылың ишини дерңәп, юрда рахатлык
берер,
эмма Бабылың илатына биынҗалык берер».
35 «Бабыллылара гаршы гылыч инсин!
Бабыл илатына, ёлбашчыларыдыр

† *Мератайым – бу сөз гоша гозгалаң* †† *Пекот – бу сөз җеза*

акылдарларына гаршы гылыч инсин!
Муны Реб айдяндыр.
36 Галп пыгамберлериң депесинден гылыч инсин!
Олар акмак боларлар.
Уршуҗыларының депесинден гылыч инсин!
Олар тапдан дүшерлер.
37 Атларының, сөвеш арабаларының депесинден,
араларындакы әхли кесеки эсгерлериң үстүнден гылыч инсин!
Олар хелей ялы боларлар.
Хазыналарына гаршы гылыч инсин!
Олар талаңа салнарлар.
38 Бабыл бутлар юрдудыр,
горкунч бутлар олары дәлиредер.
Гой, онуң сувлары гурасын,
олар такырап галсын!
39 Мунуң үчин ол ерде вагшы хайванлар,
шагаллардыр дүегушлар месген тутарлар.
Мундан бейләк онда ынсан яшамаз,
несиллер бойы хич ким аяк басмаз.
40 Эдил Содомың, Гомораның,
оларың гоңшуларының ер билен егсан болшы ялы,
ол ерде-де еке адам галмаз,
хич бир ынсан яшамаз».
Муны Реб айдяндыр.
41 Реб шейле дийййәр:
«Ине, демиргазык юртдан бир халк гелйәр,
ериң аңры уҗундан бир бейик миллет,
көп патышалар аяга галяр.
42 Олар яйдыр найза билен ярагланан,
өзлери хем рехимсиз хем залымдырлар.
Олар атлара атланан, сеслери деңиз ялы гүвлейәр.
Олар бир адам ялы сөвеше тайяр болуп,
сениң гаршыңа нызама дурдулар, эй, Бабыл гызы!
43 Бабыл патышасы олар хакдакы хабары эшиденде,
эллериниң ысгыны гачды.
Догурян аял кимин
чекйәр дерт-азарлары.
44 Мен-Реб арслан кимин Иордан җеңңелинден
яп-яшыл өри мейдана чыкарын.
Эдомлары дуйдансыз ол мейдандан чыкарарын.
Өз сайланымы үстлеринден баштутан белләрин.
Чүнки Маңа меңзеш ким бар?
Менден хасабат сораҗак ким?
Гаршыма чыкҗак чопан ким?
45 Мунуң үчин Реббиң Бабыл хакдакы карарыны,
бабыллыларың юрдуна ниетлән максадыны эшидиң:
Хакыкатдан хем сүрүлериниң иң кичиси-де даргадылар,
сүрүлери оларың кысматындан яңа довла дүшерлер.
46 Бабыл эле салнанда болҗак галмагалдан ер йүзи сарсар;
гыкылыкларының сеслери миллетлериң арасындан эшидилер».

51-нҗи бап

51 Реб шейле дийййәр: «Мен Бабылың,ягны
Лебкамайың † илатының гаршысына
хелэклейҗи ел турзарын.
2 Бабыла гелмишеклери ёлларын,
оны совруп, юрдуны бош гоярлар.
Бетбагтлык гүни оны
хер тарапдан гуршарлар.
3 Кеманчы яйыны гурсун,
совудыны гейип тайяр болсун.
Бабылың яш йигитлерини гайгырмаң,
әхли гошуныны бүтинлей ёк эдиң.
4 Өлдүриленлер бабыллылар юрдунда,
 яралылар онуң көчелеринде язылсын.
5 Оларың юрды Ысрайыл Мукаддесине гаршы
гүнәлерден долы болса-да,
өзлериниң Худайы Хөкмүрован Реб
Ысрайыл билен Яхуданы терк этмеди.
6 Бабылдан гачың,
хер ким җаныны халас этсин!
Онуң языгы себәпли хеләк болмаң,
чүнки бу Реббиң өч алҗак вагтыдыр,
Бабылың алмытыны берҗек Олдур.
7 Бабыл Реббиң элинде бүтин дүнйәни
серхош эдйән алтын пыяла киминди.
Миллетлер онуң шерабындан ичдилер,
мунуң үчин акылындан азашдылар.
8 Бабыл дуйдансыз йыкылып күл болды,
онуң үчин перят эдиң!
Ярасына мелхем чалың,
белки-де, шыпа тапар.
9 Биз Бабыла шыпа берҗек болдук,
йөне ол шыпа тапмады!
Оны ташлаң, гиделиң!
Хер ким өз юрдуна гитсин!
Онуң агыр хөкүми гөклере етди,
булутлара ченли бейгелди.
10 Реб бизи аклады,
гелиң, Худайымыз Реббиң ишини
Сионда ыглан эделиң.
11 Оклары йителдиң,
сагдаклары долдурың!
Реб мадайларың патышаларының рухуны оярды;
Онуң максады Бабылы ёк этмекдир, Реб Өз өҗүни –
ыбадатханасының өҗүни алар.

† *Лебкамай – бу Бабылың бейлеки ады. Лебкамай Мениң гаршыма баш галдырянларың йүреги*

12 Бабыл галасына гаршы тугы галдырың;
гөзегчилиги гүйчлендириң, сакчылар гоюң,
букулары тайынлаң; чүнки Реб Бабыл илатына
гаршы ниетләнини ве айданыны ерине етирди.
13 Эй, бол сувлар якасында,
бай хазыналы ерде яшаян халк!
Сениң соңуң гелди,
өмүр танапың кесилди!»
14 Хөкмүрован Реб Өзүнден ант ичди:
«Сени чекиртге сүрүси кимин эсгерлер билен долдурарын,
олар саңа гаршы еңиш награсыны чекерлер».
15 Ери Өз гудраты билен ярадан Ребдир.
Ол пайхасы билен дүнйәни беркарар этди,
акылы билен гөклери йайды.
16 Ол гүрләнде, шаглаяр гөкдәки сувлар,
гөтерилйәр ериң учларындан булутлар.
Ягыш үчин йылдырымлар чакдыряр,
аммарларындан шемал өвүсдирйәр.
17 Хер бир адам акмак хем акылсыздыр,
хер зергәр ясан бутларындан уяда галар,
олар ясаландыр, оларда җан ёкдур.
18 Булар бидерекдир, масгарабазлаң ишидир;
җезаландыранымда олар ёк боларлар.
19 Эмма Якубың пайы бейле дәлдир,
чүнки әхли затлары ярадан Худайдыр,
Ысрайыл тиреси Онуң мирасыдыр,
Онуң ады Хөкмүрован Ребдир.
20 «Сен Мениң гүрзим – уруш ярагымсың,
Мен сениң билен миллетлери гырарын,
сениң билен патышалыклары вейран эдерин.
21 Сениң билен атлары ве чапыксуварларыны гырарын,
сениң билен сөвеш арабаларыны ве арабачысыны гырарын.
22 Сениң билен эркеклери хем аяллары,
гаррылардыр яшлары,
огланлардыр гызлары гырарын.
23 Сениң билен чопаны ве сүрүсини,
дайханы ве ер сүрйән өкүзлерини,
ёлбашчылары ве хәкимлери гырарын.
24 Сионда гөзүңизиң алнында Бабыл юрдуның ве
әхли бабыллыларың эден хемме яманлыкларыны
өзлерине гайтарып берерин. Муны Реб айдяндыр.
25 Мен саңа гаршыдырын,
эй, вейран эдйән даг!
Бүтин дүнйәни йыкан даг!
Муны Реб айдяндыр.
Элими саңа гаршы узадып,
сени гаялардан ашак тогаларын,
сени янан дага өврерин.
26 Сенден бурч дашыны,
бинят дашыны алмазлар,
сен эбедилик хараба боларсың».
Муны Реб айдяндыр.
27 Юртда байдак дикиң,
миллетлер арасында сурнай чалың,
миллетлери Бабыл билен урушмага тайярлаң.
Арарат, Минни ве Ашкеназ патышалыкларыны
Бабылың гаршысына чагырың,
онуң гаршысына серкерде белләң,
үстүне чекиртге сүрүси кимин атлар ёллаң.
28 Миллетлери, ёлбашчылары, хәкимлери билен бирликде
мадай патышаларыны ве оларың гол астындакы әхли юртлары
Бабылың гаршысына сөвеше топлаң.
29 Юрт титрәп, лерзана гелйәр!
Чүнки Бабыл юрдуны илатсыз хараба өвүрмек барадакы
Реббиң ниети амала ашяр.
30 Бабылың батырлары сөвешмекден эл чекди,
өз беркитмелеринде отырлар, оларың гүйҗи гачып,
хелей ялы болдулар, яшаян ерлерине от берилди,
дервезелериниң килтлери дөвүлди.
31 Чапар үстүне чапар,
хабарчы үстүне хабарчы ылгашып,
Бабыл патышасына шу хабары етирдилер:
«Шәхер долы басылып алынды,
32 гечелгелер эле салынды,
гамышлы батгалыклара от берилди,
уршуҗылара горкы аралашды».
33 Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Дөвек вагты харман ери нәхили тапбатланян болса,
Бабыл гызы-да шейле эдилер.
Ене аз салымдан онуң орулҗак вагты гелер.
34 Бабыл патышасы Небукаднесар бизи чейнеди,
бизи оврадып енҗип,
бош габа өвүрди.
Аждарха кимин ювутды бизи,
гарныны нәз-ныгматдан дойруп,
соңра бизи гусуп ташлады.
35 Сионың илаты: „Маңа ве ысрайыл доганларыма
эдилен зорлук Бабылың башына гелсин!“ диер.
Иерусалим: „Дөкүлен ганымызың хуны,
гой, бабыллылардан соралсын!“ диер».
36 Мунуң үчин Реб шейле диййәр:
«Мен сениң хакыңы алып берерин,
сениң өҗүңи аларын,
Бабыл деңзини такырадарын,
чешмесини гурадарын.
37 Бабыл даш үйшмеклерине,
шагаллар сүренине өврүлер,
ховп ве рысвачылыга дөнүп,
ол ерде хич ким яшамаз.

38 Бабыл халкы арслан дей арлар,
арслан чагасы кимин хыңранар.
39 Ишдәлери ачылан вагты болса,
Мен олара мейлис гурарын.
Шатланып, эбеди ука гитсинлер,
хич вагт оянмасынлар дийип,
олары серхош эдерин.
Муны Реб айдяндыр.
40 Олары гузы, гоч, гечи кимин
союлмага иберерин.
41 Вах! Шешак † басылып алынды!
Вах! Бүтин дүнйәниң шөхраты эле салынды!
Бабыл миллетлер арасында ховпа өврүлди!
42 Бабылы деңиз басды;
әпет толкунлар оны бүреди.
43 Онуң шәхерлери вейран болды,
юрды хич ким яшамаян,
хич бир ынсан гечмейән
гурак бир чөле дөнди.
44 Бабыл худайы Бели җезаландырарын,
ювуданыны гусдурарын,
миллетлер гайдып оңа тарап эңмезлер,
Бабылың дивары йыкылар.
45 Эй, халкым, ол ерден чык,
Реббиң гахар-газабындан
хеммәңиз җаныңызы халас эдиң.
46 Юртда эшидилҗек мыш-мышлара
йүрегиңиз тапдан дүшмесин, горкмаң.
Бир йыл бир хабар гелер,
соңракы йыл башга бир хабар.
Юртда зорлук хөкүм сүрүп,
бир шаның башга бир ша гаршыдыгы хакда
геп-гүррүңлер яйрар.
47 Мунуң үчин Мениң Бабылың бутларыны
җезаландырҗак гүнлерим гелер.
Онуң тутуш юрды утанҗа галар,
җесетлери юрдуң ортасында ере серлер.
48 Онсоң демиргазыкдан гелен
ёк эдиҗи оңа хүҗүм эденде,
асман, ер ве олардакы әхли зат
Бабылың башына гелен затлара шатланып
гыгырышар.
Муны Реб айдяндыр.
49 Эй, Ысрайылың өлдүриленлери!
Тутуш ер йүзүниң өлдүриленлери үчин
Бабыл-да өз гезегинде хеләк болар.
50 Эй, гылычдан гачып гутуланлар,
гидиң, сакланмаң!
Ребби узак юртда ятлаң
Иерусалим хакда ойланың.
51 Биз кәйинч эшиденимизде утандык.
Гелмишеклер Реббиң өйүниң
мукаддес ерлерине гирдилер,
шонда йүзүмизи рысвалык өртди».
52 «Онуң бутларыны җезаландырҗак гүнлерим гелер,
онуң бүтин юрдунда яралылар иңләр.
Муны Реб айдяндыр.
53 Бабыл гөклере чыкса-да,
галасыны белент ерде беркитсе-де,
Мен үстүне ёк эдиҗини ёлларын».
54 Бабылдан гыкылык сеси эшидилйәр,
ол ерден вейранчылык сеси гелйәр!
55 Чүнки Реб Бабылы вейран эдйәр,
шовхуныны басып ятыряр.
Толкунлары бол сув дей гүвлейәр,
галмагаллы сеслери эшидилйәр.
56 Бабылың гаршысына хеләклейҗи чыкды,
онуң батыр йигитлери эле салынды,
яйлары бөлек-бөлек болды,
чүнки Реб өч алян Худайдыр;
онуң этмишиниң алмытыны берер.
57 Мен онуң ёлбашчыларыны, акылдарларыны,
хәкимлерини, серкерделерини,
уршуҗыларыны серхош эдерин.
Олар эбеди ука гидип оянмазлар.
Муны ады Хөкмүрован Реб болан Патыша айдяр.
58 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Бабылың галың диварлары ер билен егсан болар,
онуң белент дервезелери якылар,
халклар бидерек ере зәхмет чекерлер,
миллетлериң дер дөкен зәхмети ода ташланар».
59 Бу Яхуда патышасы Сидкияның патышалыгының
дөрдүнҗи йылыды. Махсеяның агтыгы, Нерияның
оглы Серая патышаның баш доландырыҗысыды.
Ол Сидкия билен биле Бабыла баряркa, Ермея
пыгамбер оңа шу сөзи табшырыпды. 60 Ермея
Бабылың башына гелҗек әхли бетбагтлыклары,
Бабыла дегишли бу сөзлериң барыны бир кагыза
язды. 61 Ермея Серая шейле дийди: «Бабыла
бараныңда, бу сөзлериң әхлисини халка окап
бермеги унутма. 62 Онсоң шейле дий: „Я Реб, бу ери
ёк этҗекдигиңи, онда ынсан-да, хайван-да
яшамаҗакдыгыны, юрдуң эбедилик харабачылыга
өврүлҗекдигини Өзүң айтдың“. 63 Бу кагыздакы
языланлары окап боланыңдан соң, оны бир даша
баглап, Евфрат дерясының ортасына ат. 64 Соңра
шейле дий: „Бабыл-да шейдип сува батар, онуң
башындан индерҗек бетбагтлыгымдан яңа, инди
ол хич хачан галып билмез“».
Ермеяның сөзлери шу ерде гутаряр.

† Шешак – бу Бабылың бейлеки ады.

52-нҗи бап

Иерусалимиң сынмагы

(2 Патышалар 24:18-20; 25:1-17)

52 Сидкия патыша боланда, йигрими бир
яшындады. Ол Иерусалимде он бир йыл
патышалык этди. Онуң эҗеси Хамутал либналы
Ермеяның гызыды. 2 Сидкия хем Ехоякым ялы
Реббиң назарында йигренҗи ишлери этди.
3 Реббиң Иерусалиме ве яхуда халкына гаршы
болан гахары туташярды. Ол шонуң үчин олары Өз
хузурындан ковды.
Сидкия Бабыл патышасына гаршы уруш турузды.
4 Сидкияның патышалыгының докузынҗы
йылының онунҗы айының онуна Бабыл патышасы
Небукаднесар тутуш гошуны билен Иерусалиме
хүҗүм эдип, онуң гаршысында дүшелге гурды.
Олар Иерусалиме гирмек үчин, даш-төверегинде
япгыт гурдулар. 5 Шейдип, Сидкияның
патышалыгының он биринҗи йылына ченли
Иерусалим габавда дурды. 6 Дөрдүнҗи айың
докузына шәхерде ачлык гүйҗәп, юрдуң илаты
иймәге чөрек тапмады. 7 Галаның диварының бир
бөлеги душман тарапындан йыкылды. Бабыллылар
галаның даш-төверегини габасалар-да, әхли
эсгерлер гиҗе патышаның багының ёлундан, ики
диварың арасындакы дервезеден чыкып, Араба
дүзлүгине тарап гачып гитдилер. 8 Эмма
бабыллыларың гошуны патышаның ызындан
ковуп, Ерихо дүзлүгинде ызындан етди.
Патышаның әхли гошуны онуң янындан гачып,
дагашып гитдилер. 9 Онсоң бабыллылар патышаны
тутуп, Хамат юрдундакы Рибла гетирдилер. Шол
ерде Бабыл патышасы оңа хөкүм чыкарды. 10 Бабыл
патышасы Сидкияның огулларыны онуң гөзүниң
алнында өлдүрди. Риблада Яхуданың әхли
ёлбашчыларыны-да өлдүрди. 11 Ол Сидкияның
гөзлерини ойдурды ве зынҗыр билен баглап,
Бабыла алып гитди. Ол оны өлйәнчә зынданда
саклады.
12 Бабыл патышасы Небукаднесарың
патышалыгының он докузынҗы йылының
бәшинҗи айының онуна шаның җанпеналарының
баштутаны хем эмелдары Небузарадон
Иерусалиме гелди. 13 Небузарадон Реббиң өйүни,
патышаның көшгүни ве Иерусалимиң әхли
җайларыны ода берди, ол улы җайларың әхлисини
якды. 14 Бабыллыларың җанпеналарының
баштутаны билен гелен гошун Иерусалимиң даш-
төверегиндәки диварларың әхлисини йыкды.
15 Җанпеналарың баштутаны Небузарадон халкың
гарыпларыны, шәхерде аман галанлары, Бабыл
патышасының тарапына гечен гачгаклары ве аман
галан сенеткәрлери есир эдип әкитди. 16 Эмма
җанпеналарың баштутаны Небузарадон юрдуң
гарып-гасарларының кәбирлерини үзүмчилик ве
дайханчылык билен мешгуллансынлар дийип гоюп
гайтды.
17 Бабыллылар Реббиң өйүндәки бүрүнч
сүтүнлери, шейле хем ол ердәки арабалары ве
бүрүнч ховзы парчалап, әхли бүрүнҗи Бабыла
алып гитдилер. 18 Олар ыбадатхана хызматы үчин
уланылян газанлары, пилчелери, әтишгирлери,
легенлери, якымлы ыслы түтетги якмак үчин
уланылян гаплары ве бейлеки бүрүнч гап-
гачларың барыны алып гитдилер.
19 Җанпеналарың баштутаны булардан башга-да
окаралары, маңңаллары, легенлери, газанлары,
чыраданлары, гаплары, кәселери алып гитди. Ол
алтындан ясалан затлары алтыны үчин, күмүшден
ясалан затлары хем күмши үчин алып гитди.
20 Сүлейман патышаның Реббиң өйи үчин ясан ики
сүтүни, бир ховзы ве ховзуң ашагындакы он ики
саны бүрүнч өкүзи үчин сарп эдилен бүрүнҗиң
аграмы чәксизди. 21 Бир сүтүниң бейиклиги он
секиз тирсекди. Төверегиниң айлавы он ики
тирсекди. Галыңлыгы дөрт бармак болуп, ичи
бошды. 22 Сүтүниң депесинде-де бир саны бүрүнч
тәч барды. Бир тәҗиң бейиклиги бәш тирсекди ве
тәҗиң даш-төверегине айланан нарлардыр өрме
зынҗырлар хем тутуш бүрүнчден ясаланды.
Бейлеки икинҗи сүтүн-де нарлар билен безелип,
эдил биринҗә меңзешди. 23 Хер хатарың
төверегинде җеми йүз нар барды ве ерден диңе
тогсан алтысы гөрнүп дурды.

Яхуда халкы Бабыла сүргүн эдилйәр

(2 Патышалар 25:18-21)

24 Баш руханы Серая билен икинҗи руханы
Сепаняны хем-де үч саны гапы сакчысыны
җанпеналарың баштутаны Бабыла есир эдип
әкитди. 25 Ол шәхерде галан эсгерлериң баштутаны
эдип белленен бир харбы серкердәни, шәхерден
тапылан патышаның еди саны маслахатчысыны,
юрдуң илатыны гошуна язян серкердәниң
мүрзесини ве юрдуң илатының алтмыш саны
баштутаныны алып гитди. 26 Җанпеналарың
баштутаны Небузарадон олары тутуп, Рибла
галасындакы Бабыл патышасының янына гетирди.
27 Хамат юрдуның Рибла галасында Бабыл
патышасы олары өлдүрди. Шейдип, яхуда халкы өз
юрдундан сүргүн эдилди.
28 Небукаднесарың есир эдип гетирен халкы, ине,
шулардан ыбарат: патышалыгының единҗи
йылында үч мүң йигрими үч яхуданы;
29 Небукаднесарың патышалыгының он секизинҗи
йылында Иерусалимден секиз йүз отуз ики адамы;

[30] йигрими үчүнҗи йылында җанпеналарың баштутаны Небузарадон яхудалардан еди йүз кырк бәш адамы есир эдип әкитди. Олар җеми дөрт мүң алты йүз адамдыр.

Ехоякының есирликден бошадылмагы
(2 Патышалар 25:27-30)

[31] Яхуда патышасы Ехоякының сүргүнлигиниң отуз единҗи йылында Эвилмеродак Бабыла патыша болды. Ол шол йылың он икинҗи айының йигрими бәшинде Яхуда патышасы Ехоякына ягшылык эдип, оны туссаглыкдан бошатды. [32] Ол
Ехоякын билен мәхирли сөхбет этди ве оны Бабыла сүргүн эдилен бейлеки шалардан илери тутды.
[33] Шейдип, Ехоякын туссаглыкдакы гейимлерини чыкарды. Ол галан өмрүниң әхли гүнлеринде патышаның сачагындан нахарланды. [34] Онуң
гүнделик экленҗи тә өлйәнчә Бабыл патышасы тарапындан берилди.

Ермеяның агысы

Гириш

Бу китап еврей дилинде «Нәдип?» диймеги аңладяр, йөне беян эдйән вакаларына гөрә дийип атландырыляр. Китабы кимиң язандыгы анык мәлим болмаса-да, оны Ермея пыгамбер языпдыр дийип хасаплаярлар. Тарыхы вакаларың беянына гөрә, б. э. өң 586-нҗы йылда, ягны Иерусалимиң вейран эдилен вагтында Ермея пыгамбер шол ердеди. Бу болса китап Ермея пыгамбер тарапындан языландыр дийип пикир этмәге долы эсас берйәр. Мукаддес Язгыларда ахы-налалар диңе «Ермеяның агысында» дәл, эйсем «Мезмурлар» китабында хем көп беян эдилендир.
Китап гошгы гөрнүшинде языландыр. Бу гошгулар шыгрыетиң йөрите тәринде дүзүлип, хер сетири я-да хер бендиниң сетирлери элипбий тертибинде гелйән харпдан башланяр. Шейле тәрде дүзүлен гошгының сетирлериниң башкы харплары ёкардан ашак окаланда хайсыдыр бир сөзи я-да җүмләни дүзйәр. Еврей элипбийиниң биринҗи харплары א (алеф) ве ב (бет) харплары болуп, ол җеми 22 харпдан ыбаратдыр. Китапда аятларың хайсы харпдан башланяндыгыны гөркезмек үчин, гошмача сөзбашылар еврей элипбийиниң харплары билен аңладыландыр. Үчүнҗи ахы-нала (3-нҗи бап) 66 аятдан ыбарат болансоң, 3 аят алеф-ден, 3 аят бет-ден ве шоңа меңзеш тертипде башланяр. Бу ахы-нала китабың ортасында ерлешип, аятларының 3 эссе көп болмагы онуң айратын ныгталмагына ярдам эдйәр.
Акрогошгы – сетирлериниң башкы харплары ёкардан ашак окаланда хайсыдыр бир сөзи я-да җүмләни дүзйән гошгы.

Мазмуны

Иерусалимиң ахы-наласы
Иерусалимиң җезасы
Җеза ве умыт
Иерусалим йыкыляр
Рехимдарлык үчин дилег

1-нҗи бап

Иерусалимиң ахы-наласы

Алеф

1 Вах, өң адамдан долы шәхер,
инди ялңыз бошап галды!
Миллетлер арасында бейик болан
инди дул хатына меңзәп галды!
Өң велаятларың меликеси болан,
инди гырнага өврүлди!

Бет

2 Гиҗесине зар-зар аглаяр,
яңакларында гөзяшы.
Ойнашларындан
көшешдирйән ёк оны.
Әхли достлары хайынлык эдип,
оңа душман болдулар.

Гимел

3 Яхуда көп хасрат ве агыр зәхмет чекди,
инди болса есир эдип әкидилди.
Ол миллетлер арасында яшаяр.
Ол хич бир дынчлык тапман,
бетбагтлыга учранында,
ковгучыларының элине дүшди.

Далет

4 Сиона † барян ёллар яс баглаяр,
чүнки байрамчылыгына гелйән ёк.
Әхли дервезелери чоларып галан,
руханылары ахы-нала чекйәр.
Гайгы-хасрат чекйәр яш гызлары,
өзи хем гам-гусса батяр.

Хе

5 Ягылары хөкүмдар боляр,

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

душманлары ровачланяр.
Языгының агырдыгы үчин Реб
бу хасраты чекдирди Сиона.
Душманының өңүне салнып,
чагалары сүргүн эдилди онуң.

Вав

6 Сион гызының † әхли шан-шөхраты гачды.
Ёлбашчылары өри тапмаян кейик киминди,
ковгучылардан гачмага межаллары ёкды.

Зайин

7 Хасратлы хем сергезданлык гүнүнде Иерусалим
өңки гүнлердәки ээ болан байлыгыны ятлаяр.
Халкы душманың элине дүшенде,
хич ким оңа көмек этмеди.
Ол ер билен егсан боланда,
душманы үстүнден гүлди.

Ḥэт

8 Иерусалим агыр гүнә этди,
шейдип, ол гүлки болды.
Өңки сылаянлар яланңачлыгыны гөрүп,
инди оны йигренйәрлер.
Мунуң үчин онуң өзи ах чекип,
хеммелерден йүзүни гизлейәр.

Ṭэт

9 Иерусалимиң ахлаксызлыгы этегиндеди,
гележеги хакда пикир этмеди.
Онуң йыкылышы айылганчды,
оңа теселли берйән ёкды.
«Я Реб, агыр халыма назар сал,
чүнки душман үстүн чыкды!»

Ёд

10 Душман онуң иң гымматлы затларына эл урды,
миллетлере ыбадатхана гирмеги гадаган этсең-де,
Иерусалим оларың гирйәндиклерини гөрди.

Каф

11 Бир дөвүм чөрек гөзләп,
бүтин халкы ах чекйәр;
тәзеден гүйҗе гирмек үчин,
хазыналарыны иймите берйәр.
«Я Реб, ине, халыма серет,
мен нәхили дерексиз болдум.

Ламед

12 Эй, өтегчилер, сизиң үчин бу хич затмы?
Ине, халымы гөрүң,
хей-де, мениң башымдан инен
гам-гусса ялы гам-гусса бармы?
Реб газапдан долуп ловлан гүни
бу хасраты чекдирди маңа.

Мем

13 Ёкардан от иберип,
сүңклерими көйдүрди;
аягыма дузак гуруп,
мени аркан агдарды;
мени вейран эдип,
бүтин гүн тапдан дүшүрди.

Нун

14 Гүнәлерим боюнтырыгыма багланды,
Реббиң Өз эли билен ишилип,
мениң бойнумдан асылды,
Ол гүйҗүми түкетди;
Таңры мени гаршы дуруп билмедик
душманларымың элине берди.

Самех

15 Терк этди Таңрым әхли уршуҗыларымы,
гошун чагырды гырмак үчин йигитлерими.
Таңры Яхуда бой гызыны
үзүм сыкян дек сыкып енчди.

Ğайин

16 Мен булар үчин аглаярын,
гөзяшларым сил болуп акяр.
Җаныма арам берйән ёк,
теселли бериҗи менден узакда.
Чагаларым дерби-дагын эдилди,
чүнки душман үстүн чыкды».

Пе

17 Сион элини узадяр,
эмма оңа теселли берйән ёк.
Якуба душман болуң дийип,
Реб эмр этди гоңшы халклара.
Иерусалим оларың арасында
мурдар зада өврүлди.

Тсади

18 Реб адылдыр,
мен болса буйругына гаршы чыкдым,
эмма сиз, эй, бүтин халклар, гулак гоюң,
мениң чекйән дердими гөрүң;
сүргүн эдилди яш гыздыр йигитлерим.

Ḳоф

19 Ойнашларымы чагырдым,
эмма олар мени алдава салдылар.
Руханыларым ве яшулуларым
тәзеден гүйҗе гирмек үчин
өзлерине иймит гөзлейәркәлер,
шәхерде хеләк болдулар.

Реш

20 Серет, я Реб, нәхили эҗир чекйән,
ичим яняр,
йүрегим чат ачяр,
чүнки Саңа гаршы баш галдырдым.
Дашарда гылыч гыряр,
ичерде өлүм хөкүм сүрйәр.

Шин

21 Олар ахы-наламы эшитдилер,
эмма маңа теселли берйән ёк.

† *Сион гызы – бу ысрайыл халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*

Җебрими әхли душманларым эшитди,
Сениң муны эдениңе шатландылар.
Ыглан эден гүнүңи гетир,
олар-да мениң ялы болсунлар.

Тав

22 Әхли писликлери Саңа аян болсун;
тутуш языкларым себәпли
маңа нәме эден болсаң,
олара хем шоны этгин.
Ахы-налам көпдүр,
йүрегим тапдан дүшендир.

2-нҗи бап

Иерусалимиң җезасы

Алеф

2 Вах, Таңры газап атына атланып-ха,
Сион гызыны гара булуда гапляды-ла!
Ол Ысрайылың гөзеллигини
гөкден ере ташлады.
Ол гахары гелен гүни Өз
аягының күрсүсини терк этди.

Бет

2 Таңры Якубың әхли меканыны вейран этди
хич рехимдарлык этмеди.
Яхуда гызының галаларыны йыкды
гахар-газабы ятмады.
Патышалыгыны хем хөкүмдарларыны
масгаралап, ер билен егсан этди.

Гимел

3 Чогян гахары билен
Ысрайылың әхли гүйҗүни ёк этди.
Душман чозанда саг элини ыза чекди.
Даш-төверегини ода берип,
алавлы от кимин Якубың юрдуны якды.

Далет

4 Душман кимин яйыны чекди,
элини галдырды ягы кимин.
Гөз-гуванҗымызың барыны өлдүрди;
Сион гызының чадырының үстүне
газабыны от кимин пүркди.

Хе

5 Таңры душман ялы болуп,
Ысрайылы юмурды.
Әхли көшклерини йыкып,
галаларыны вейран этди.
Яхуда гызының ясдыр
ахы-наласыны хас-да көпелтди.

Вав

6 Ыбадатханасыны чатма дей йыкды,
халкың ыбадат өйүни вес-вейран этди.
Реб Сионда байрамлардыр
Сабат гүнүни унутдырды.
Гахар-газаба мүнүп,
патышаны ве руханыны рет этди.

Зайин

7 Таңры гурбанлык сыпасыны ташлады,
мукаддес өйүни терк этди.
Көшклериниң диварларыны
душманың элине берди.
Реббиң өйүндәки душманың гыкылыгы
байрамчылык гүндәки оваза меңзеди.

Ḥэт

8 Реб Сион гызының диварыны
вейран этмеги йүрегине дүвди.
Өлчег йүпүни герип,
йыкмакдан эл чекмеди.
Дашкы, ички дивар долды яс биле,
икиси-де егсан болды ер биле.

Ṭэт

9 Онуң дервезелери ере чөкди;
Реб килтлерини дөвүп ёк этдирди.
Патышасы ве ёлбашчылары
ят миллетлериң арасында галды.
Инди халка өвүт-несихат берилмейәр,
пыгамберлерине Ребден гөрнүш гелмейәр.

Ёд

10 Сион гызының яшулулары
ерде чөк дүшүп отырлар үмсүм.
Җул гейиндилер,
башларындан совурдылар гум.
Башларыны ашак эгдилер,
Иерусалимиң яш гызлары хем.

Каф

11 Гөзлерим яш дөкмекден күтелди,
ичим яняр.
Эзиз халкымың вейранчылыгы зерарлы
гара багрым ган боляр,
чүнки шәхериң көчелеринде
чагалардыр бәбеклер меҗалсыз йыкыляр.

Ламед

12 Шәхер көчелеринде яраланан дек хушуны йитирйәрлер.
«Ханы чөрек ве шерап?» дийип,
эҗелерине перят эдйәрлер.
Оларың гуҗагында җан берйәркә.

Мем

13 Мен саңа нәме диейин?
Эй, Иерусалим гызы, сени нәмә меңзедейин?
Эй, Сион бой гызы,
теселли берер ялы, сени нәмә деңешдирейин?
Сениң хеләкчилигиң деңиз дей әгирт,
ким шыпа берер саңа?

Нун

14 Сен хакда пыгамберлериң
галп, манысыз гөрнүшлер гөрдүлер.

Өңки каддыңа дикелтмек үчин
этмишиңи йүзүңе басмадылар.
Гайтам, сени ёлдан чыкарян
ялан гөрнүшлер гөрдүлер.

Самех

15 Әхли өтегчилер саңа эл чарпярлар.
Иерусалим гызына сыкылык атып:
«Бүтин дүнйәң шатлыгы, гөзеллик гөрки
дийилйән шәхер шумы?» дийшип,
башларыны яйкаярлар.

Пе

16 Әхли душманларың сени яңсылаярлар,
сыкылык атып, дишлерини гыҗаярлар.
Олар: «Биз оны ювутдык!
Ине, шуды бизиң гарашян гүнүмиз.
Ахыры муны-да гөрдүк!» дийип гыгырышярлар.

Ғайин

17 Реб Өз ниетини амала ашырды,
овалдан беллейши ялы,
Өз сөзлерини берҗай этди.
Сени рехимсизлик билен хеләк этди,
шат этди халыңа душманыңы,
ягыларыңа кувват берди.

Тсади

18 Халк Реббе йүрекден перят эдйәр.
Гиҗе-гүндиз гөзяшың сил болуп аксын,
гөзлериңиң яшы кепемесин,
эй, Сион гызының дивары!

Ķоф

19 Тур! Гиҗеки нобат башында перят эт!
Йүрегиңи Таңрының хузурында сув кимин дөк!
Хер көчәниң башында ачлыгындан йыкылян
чагаларыңың җаны үчин элиңи сер Оңа.

Реш

20 Серет, я Реб, халкыңың халына бак!
Кими бейле гүне саланыңы гөр!
Аяллар өз догран эзиз чагаларыны ийсинлерми?
Руханы ве пыгамбер мукаддес өйүңде
өлдүрилсинми?

Шин

21 Яшы-гаррысы ёлуң үстүнде ятыр,
гызларымдыр йигитлерими гылычдан
гечирдилер.
Гахарың гелен гүни Сен олары өлдүрдиң,
рехимсизлик билен барыны гырдың.

Тав

22 Чар тарапдан маңа ховп саланлары чагырдың,
байрамчылык гүнүндәки кимин олары
үйшүрдиң.
Реббиң гахары гелен гүни хич ким гачып
гутулмады,
оларың арасындан дири галаны болмады,
сөйүп улалдан чагаларымы душманым хеләк
этди.

3-нҗи бап

Реббиң садык сөйгүси түкенмездир

Алеф

3 Худайың газап таягындан
хасрат чекен адам мен.
2 Ол мени идип,
ышыксыз түм гараңкылыга гетирди.
3 Ол бүтин гүн гайта-гайта
гаршыма элини галдырды.

Бет

4 Этими, хамымы чүйретди,
сүңклерими дөвүп ташлады.
5 Үстүме чозуп, дашымы габады,
башыма хасрат хем дерт салды.
6 Берейййәм өленлер кимин
мени гараңкылыкда яшатды.

Гимел

7 Гачмаз ялы дашыма дивар айлады,
бойнума агыр зынҗырлар салды.
8 Перят эдип, көмеге чагыранымда,
Ол дилегиме гулак салмады.
9 Ёнма дашлар билен ёлумы япды,
ёдаларымы эгрелтди.

Далет

10 Худай мени пейлейән айыдыр,
букуда ятан арсландыр.
11 Ёлумдан азашдырып парчалады,
халыс сандан чыкарды.
12 Ол яйыны чекди,
мени окуна нышан эдинди.

Хе

13 Сагдагындакы оклары атып,
багрымы дешди.
14 Мен әхли халкыма гүлки болдум,
гүнузын оларың айдымы болдум.
15 Ол мени хасратдан дойруп,
ёвшаның аҗы сувуны ичирди.

Вав

16 Чагыл билен дишлерими овратды,
күл ичинде депип, дыза чөкдүрди.
17 Мениң җаным рахатлыгы унутды,
шатлыгың нәмедиги ятдан чыкды.
18 Өзүме дийдим: «Җандан эл үздүм,
Реббе болан әхли умыдым өчди».

Зайин

19 Хасратымдыр сергезданлыгым хакда ойлансам,
аҗы ёвшан билен зәхер-закгун ичен ялыдыр!
20 Җаным муны дынгысыз ятлаяр,
шонуң үчин йүрегим параланяр.

21 Эмма шуны ятда саклаян,
шонда ене-де умыт дөрейәр:

Ḥэт

22 Реббиң садык сөйгүси түкенмездир †,
чүнки Онуң рехимдарлыгы бакыдыр.
23 Хер сәхер булар тәзеленйәр,
Сениң вепадарлыгың бейикдир!
24 Җаным диййәр: «Реб мениң пайымдыр.
Шоңа гөрә Оңа интизардырын».

Ṭэт

25 Реб Өзүне бил баглаянлара,
Өзүни йүрекден агтарянлара ягшыдыр.
26 Реббиң халас эдишине
үмсүм гарашмак говудыр.
27 Адама боюнтырыгы
яшлыкдан гөтермек говудыр.

Ёд

28 Ынсан дымып, ялңыз отурсын,
чүнки боюнтырыгы дакан Ребдир.
29 Ере йүзин йыкылсын,
белки, умыт бардыр.
30 Өзүни урана яңагыны тутсун,
масгараланмакдан долы болсун.

Каф

31 Чүнки Таңры хич вагт
өмүрлик терк этмез.
32 Ол бирине хасрат чекдирсе-де,
бол мерхеметине гөрә рехим-де эдер.
33 Хасрат берип, гайга батырса-да,
булары Ол йүрекден этмез.

Ламед

34 Юрдуң әхли есирлери
аяк астында депелененде,
35 Бейик Худайың хузурында
ынсан хукуклары кемсидиленде,
36 давада бирине адалатсызлык эдилен вагты,
Таңры олары гөрйән дәлмидир?

Мем

37 Булары Таңрының Өзи буюрмаса,
ким буйрук берип ерине етирдерди?
38 Ягшылык хем, яманлык хем
Бейик Худайың агзындан чыкмаярмы?
39 Өз гүнәлери үчин җезасын алса,
дири галан адам нәме үчин зейренсин?

Нун

40 Гелиң, ёлларымызы сынап гөрелиң,
тәзеден Реббе гайдып баралың.
41 Гелиң, гөкдәки Худая
элимизи-де, йүрегимизи-де ачалың.
42 Биз гүнә эдип баш галдырдык,
Сен бизи багышламадың.

Самех

43 Коваладың бизи газап билен,
рехимсизлик билен өлдүрдиң.
44 Өзүңи булуда бүредиң,
дилеглер эшидилмесин дийип.
45 Бизи миллетлер арасында
сыр-сүплүге, зир-зибиле өврдиң.

Пе

46 Әхли душманларымыз
бизи яңсыладылар.
47 Үстүмизе ховп ве хиле,
харабачылык ве вейранчылык абанды.
48 Эзиз халкымың хеләкчилигинден яңа
гөзяшларым сил болуп акяр.

Ǧайин

49 Реб гөкден ашак назар салянча,
гөзяшларым хич түкенмез, асла кепемез.
51 Шәхеримдәки гызларың халына
йүрегим гыйым-гыйымдыр.

Тсади

52 Маңа нәхак душман боланлар
мени гуш кимин авлап тутдулар.
53 Дирилигиме чукура ташлап,
үстүмден даш окладылар.
54 Сувлар депәмден ашды,
«Мен хеләк болдум» дийдим.

Ḳоф

55 Чукурың дүйбүнден
Сени чагырдым, я Реб.
56 «Гулагыңы дыкма, перядыма гулак гой»
диен сөзлерими эшитдиң.
57 Сени чагыранымда, яныма гелип:
«Горкма!» дийдиң.

Реш

58 Эй, Таңры, җанымы гутаран Сенсиң,
өмрүми халас эден Сенсиң.
59 Я Реб, маңа эдилен адалатсызлыгы гөрдүң,
мениң хакымы алып бер.
60 Менден нәхили өч алышларыны гөрдүң,
гаршыма гуран дилдүвшүклерини билдиң.

Шин

61 Я Реб, оларың масгаралайшыны эшитдиң,
гаршыма гуран дилдүвшүклерини гөрдүң.
62 Душманларымың бүтин гүн мениң гаршыма
эдйән хышы-вышыларыны ве хүңүрдилерини
эшитдиң.
63 Эртирден агшама ченли
мен оларың яңсы айдымы болдум.

Тав

64 Оларың эллери билен эденлерини
эгинлери билен чекдир, я Реб!
65 Йүреклерине ховсала сал.

† *Реббиң садык сөйгүси түкенмездир – бу җүмле кәбир голязмаларда Реббиң сөйгүси себәпли биз ёк болуп гитмедик*

Гой, нәлетиң оларың үстүнден инсин!
66 Газап билен ковалап,
гөклериң астындан олары ёк эт, я Реб!

4-нжи бап

Иерусалим йыкылды

Алеф

4 Вах, алтын нәхили гаралды-ла!
Сап алтын нәхили үйтгеди-ле!
Мукаддес дашлар чашып ятыр
хер көчәниң башында.

Бет

2 Сионың җандан эзиз чагалары
сап алтындан-да гымматлыды!
Вах, инди күйзегәриң элиниң иши
гуры бир тойна дең болуп галды!

Гимел

3 Хатда шагаллар-да эмҗек берип,
өз балаларыны эмдирйәндир,
эмма эзиз халкым чөл дүегушы кимин
чагаларына рехимсиз болды.

Далет

4 Сүйт эмйән чаганың дили
тешнеликден дамагына япышяр.
Чагалар чөрек диләп ялбарярлар,
эмма хич ким хич зат бермейәр.

Хе

5 Нәз-ныгматлар ийип яшанлар
көчелерде ачлык чекйәрлер.
Гырмызы дон гейип улаланлар
иймит гөзләп, зир-зибили дөрйәрлер.

Вав

6 Чүнки эзиз халкымың җезасы
ынсан эли дегмезден
бир демде йыкылан
Содомың җезасындан улудыр.

Зайин

7 Онуң ёлбашчылары гардан арасса,
сүйтден акдылар.
Беденлери мерҗенден гызыл,
даш сыпатлары якут киминди.

Ḥэт

8 Инди йүзлери көмүрден гара,
көчелерде таналмаярлар.
Дерилери сүңклерине япышып,
гуры агаҗа дөндүлер.

Ṭэт

9 Ачлыкдан өлениңден
гылычдан өлениң говудыр.
Ериң хасылындан махрум болуп,
оларың өмүр танаплары гырылды.

Ёд

10 Юка йүрек аяллар чагаларыны
өз эллери билен өзлери биширди.
Эзиз халкымың хеләкчилик гүнүнде
чагалары олара иймит болды.

Каф

11 Реб гахар-газабыны пүркди,
ловлаян гахарыны сачды.
Сиона гаршы туташдыран оды
онуң дүйплерини-де яндырды.

Ламед

12 Дүнйәдәки патышаларың, ынсанларың хиҗиси
Иерусалимиң дервезелеринден ягылардыр
душманларың гирҗегине ынанмаздылар.

Мем

13 Буларың бары пыгамберлериниң гүнәси,
руханыларының этмиши үчин болды.
Чүнки олар шәхериң ортасында
догручылларың ганыны дөкдүлер.

Нун

14 Көр кимин көчелерде энтедилер,
ган билен харам болдулар.
Муңа гөрә гейимлерине
эл дегрип билен болмады.

Самех

15 Халк олара: «Ёк болуң, эй, харамлар!
Гачың! Айрылың! Эллемәң!» дийди.
Шейдип, олар ковлуп, сергездан болдулар.
Миллетлер арасында олара шейле дийилди:
«Бу ерде мундан артык галмасынлар!»

Пе

16 Реббиң Өзи олары даргатды,
Реб инди олара назар салмаз.
Руханыларына хормат гоюлмаз,
яшулуларына рехим эдилмез.

Ǧайин

17 Көмеге бидерек гарашмакдан
гөзлеримиз күтелди.
Биз сакчылык диңинде көп гарашдык,
халас этмейән миллете гарашан экеник.

Тсади

18 Ызымызы ызарладылар,
көчелеримизде гезип билмедик;
ахырымыз голай, гүнлеримиз гутарды,
чүнки соңумыз етип гелипди.

Ḳоф

19 Бизи ковалаянлар
гөкдәки бүргүтлерден йылдамды.
Олар дагларда бизи ызарладылар,
чөлде бизи пейләп ятдылар.

Реш

20 Дирилик непесимиз, Реббиң сечип-сайланы
оларың чукурына гачды.
Биз ол хакда: «Онуң саясында

миллетлер арасында яшарыс» дийипдик.

Шин

21 Эй, Ус юрдунда яшаян
Эдом гызы, шатлан, беген!
Йөне кәсе гезеги саңа-да етер,
серхош болуп ялаңачланарсың шонда.

Тав

22 Эй, Сион гызы, гүнәңиң җезасы тамамланды,
Реб инди сени гайдып сүргүн этмез,
эмма сениң этмишиңиң җезасын берип,
гүнәлериңи паш эдер Ол, эй, Эдом гызы.

5-нҗи бап

Рехимдарлык үчин дилег

5 Я Реб, бизиң башымыза геленини ятла.
Серет-де, бизиң масгарачылыгымызы гөр!
2 Мирасымыз кесекилере,
өйлеримиз гелмишеклере галды.
3 Биз атасыз етим галдык,
эҗелеримиз болса дул галды.
4 Сувумызы пул төләп ичдик,
одунымызы-да сатын алдык.
5 Бизи боюнтырык дакып коваладылар,
тапдан дүшдүк, дынчлык бермейәрлер.
6 Доя-гарна чөрек иймек үчин
Мүсүре ве Ашура элимизи сердик.
7 Ата-бабаларымыз гүнә этдилер;
инди олар ёк,
эмма оларың җезасыны биз чекйәрис.
8 Үстүмизден гуллар хөкүм сүрйәр,
оларың элинден бизи халас эдйән ёк.
9 Чөлдәки гаракчының гылыҗы зерарлы
нанымызы җанымыздан гечип газаняс.
10 Якып барян ачлыгың дердинден
деримиз янян көз кимин гызарды.
11 Яхуданың шәхерлеринде гызларың,
Сионда гелинлериң намысына дегилди.
12 Ёлбашчыларыны эллеринден асдылар,
баштутанларына хормат гоймадылар.
13 Йигитлер дегирмен дашыны айлаярлар,
олар одун йүкүң астында егшерйәрлер.
14 Гаррылар шәхер дервезесинде отурмаярлар,
яш йигитлер саз гуралларыны чалмаярлар.
15 Йүреклеримизиң шатлыгы кесилди,
тансларымыз инди яса өврүлди.
16 Башымыздан тәч гачды.
Вай халымыза! Чүнки гүнә этдик.
17 Мунуң үчин йүрегимиз агырды,
гөзлеримиз күтелди.
18 Чүнки Сион дагы вейран болуп,
шагаллар сүмсүнишип йөр үстүнде.
19 Йөне Сен, я Реб, эбеди хөкүм сүрерсиң,
Сениң тагтың несилден-несле довам эдер.
20 Нечүн Сен бизи эбедилик унудярсың?
Нечүн бизи узак вагтлап терк эдйәрсиң?
21 Бизе чәксиз гахарланып,
бүтинлей рет этмедик болсаң,
бизи Өзүңе өвүр, я Реб, биз өврүлерис,
бизе өңки гүнлеримизи гайтарып бер!

Эзекиел

Гириш

Яхуды халкы Бабыл сүргүнлигинде болан дөврүнде, б. э. өң 593-нҗи йылда Реб Эзекиел (Кифл) пыгамбери чагыряр. Эзекиел пыгамбер муны шейле беян эдйәр:

«Кебар каналының якасында сүргүн эдиленлериң арасындакам, гөклер ачылды ве мен Худайдан гелен гөрнүшлери гөрдүм. Бу сүргүнде болян вагтымызың отузынҗы йылының дөрдүнҗи айының бәшине болды. Бу Ёкын патышаның сүргүн эдилмегиниң бәшинҗи йылыды. Дөрдүнҗи айың бәшине бабыллыларың юрдундакы Кебар каналының якасында Бузының оглы Эзекиел рухана Реббиң сөзи аян болды. Ол ерде Реббиң эли онуң үстүндеди»

1:1-3.

Эзекиел хем пыгамбер, хем руханыды. Ол руханыларың неслинден болуп, Худая хызмат этмәге сайланылан машгалада доглупды. Онуң пыгамберликлери руханының йүрегини шатландырярды. Олардан ыбадатхананың дикелдилмеги барадакы (40 – 43-нҗи баплар), руханылыгың галкынмагы (44-нҗи бап) ве Худайың шалыгы (45 – 48-нҗи баплар) барадакы пыгамберликлери айратын белләп гечмек болар. Эзекиелиң кәбир пыгамберликлери апокалиптик жанрында языландыр. Шейле жанрда язылан пыгамберликлер адаты болмадык шекиллерден ве гөрнүшлерден ыбарат боляр. Даныел пыгамбер билен Закаря пыгамберлериң гөрен гөрнүшлериниң беяны хем шу жанра дегишлидир. Эзекиел пыгамбериң китабында Худай көпленч Хөкмүрован Реб дийип атландырыляр. Бу ат илкинҗи гезек 2:4-де душ гелйәр. Еврей дилинде бу Адонай Яхве диймеги аңладяр. Адонай сөзи адатча Таңры, Яхве – Реб дийип терҗиме эдилди. Эмма бу сөзлериң утгашып гелен ягдайларында Хөкмүрован Реб дийип терҗиме эдилди.

Мазмуны

- Реб Эзекиел пыгамбери чагыряр
- Иерусалимиң ыкбалы барадакы пыгамберлик
- Реб миллетлери хөкүм эдйәр
- Реб Өз халкына вада берйәр
- Хөкүмдар Гога гаршы пыгамберлик айдыляр
- Гележекки ыбадатхана ве юрт барадакы гөрнүшлер

1-нҗи бап

Реб Эзекиел пыгамбере аян боляр

1 Кебар каналының якасында сүргүн
эдиленлериң арасындакам, гөклер ачылды ве
мен Худайдан гелен гөрнүшлери гөрдүм. Бу
сүргүнде болян вагтымызың отузынҗы йылының
дөрдүнҗи айының бәшине болды. [2] Бу Ёкын
патышаның сүргүн эдилмегиниң бәшинҗи
йылыды. Дөрдүнҗи айың бәшине [3] бабыллыларың
юрдундакы Кебар каналының якасында Бузының
оглы Эзекиел рухана [†] Реббиң сөзи аян болды. Ол
ерде Реббиң эли онуң үстүндеди.
[4] Мен демиргазыкдан тупанлы шемалың
гелйәнини гөрдүм. Шөхлели, үзнүксиз от сачян
әпет булут гелйәрди, одуң ортасында якуда меңзеш
бир зат ялпылдаярды. [5] Булудың ортасында
кешплери ынсана меңзеш дөрт саны җандарың
дураныны гөрдүм. [6] Оларың херсиниң дөрт йүзи ве
дөрт ганаты барды. [7] Аяклары гөнүди, дабанлары
гөләниң тойнагына меңзейәрди ве ялдыравук
бүрүнч кимин шөхле сачярды. [8] Ганатларының
астындан, дөрт гапдалындан ынсан эллери чыкып

† *Бузының оглы Эзекиел рухана – я-да Бузы руханының оглы Эзекиеле*

дурды. Дөрдүсиниң-де йүзлери ве ганатлары
шейледи: 9 оларың ганатлары бири-бирине дегип
дурды. Җандарлар йөрәнлеринде хич яна
өврүлмән, хер хайсы өз тарапына гөни гидйәрди.
10 Оларың дөрдүсиниң-де йүз кешплери шейледи:
өңде дөрдүсиниң-де ынсан йүзи, саг тарапында
арслан йүзи, чеп тарапында өкүз йүзи ве ызда
бүргүт йүзи барды. 11 Оларың йүзлери шейледи.
Ганатлары болса ёкарык герилгиди; хер җандарың
ганатларының икиси бири-бирине галташып
дурды, бейлеки ики ганаты болса, оларың
беденлерини өртйәрди. 12 Оларың хер бири гөс-
гөни херекет эдйәрди. Олар хич яна совулман,
Рухуң ислейән угруна гидйәрдилер. 13 Бу
җандарларың гөрнүши янып дуран одуң
көзлерини я-да шамчыраглары яда салярды; от
җандарларың ортасында дынгысыз херекет
эдйәрди. От шөхле сачярды ве ондан йылдырым
чыкярды. 14 Җандарлар йылдырым чалтлыгында
гелип-гидип дурдулар.

15 Мен җандарлара середенимде, ине, дөрт йүзли
җандарларың янында оларың херси үчин ерде бир
тигир гөрдүм. 16 Тигирлериң гөрнүши ве гурлушы
шейледи: олар сары якут кимин ялпылдаярды ве
дөрдүси-де бири-бирине меңзешди; оларың
гөрнүшлери ве гурлушлары тигир ичиндәки тигир
ялыды. 17 Чар тарапа йөрәп билйәрдилер; тигирлер
хич яна өврүлмейәрдилер. 18 Тигирлериң
гуршавлары белент хем горкунчды; дөрдүсиниң-де
гуршавлары тутушлайын гөзлерден долуды.

19 Җандарлар йөрәнлеринде, тигирлер-де оларың
яны билен йөрейәрдилер; җандарлар ерден
галанларында, тигирлер-де биле ерден
галярдылар. 20 Рух нирә гитмек ислесе, олар-да шол
яна гидйәрдилер. Җандарларың рухы
тигирлердедиги үчин, тигирлер-де олар билен
биле ерден галярдылар. 21 Җандарлар йөреселер,
тигирлер-де йөрейәрдилер; җандарлар дурсалар,
тигирлер-де дурярдылар. Җандарларың рухы
тигирлердедиги үчин, олар ерден галанларында,
тигирлер-де биле галярдылар.

22 Гүммезе чалымдаш, буз ялы ялдыраян горкунч
бир зат җандарларың келлелериниң үстүне
яйылыпды. 23 Гүммезиң ашагында оларың
ганатлары бири-бирине тарап герилги ягдайда
гөнелип дурды. Оларың херсиниң беденини
өртйән башга-да ики ганаты барды. 24 Олар
йөрәнлеринде, ганатларындан чыкян сеси
эшитдим: җошуп акян сувларың шаггылдысы,
Гудратыгүйчлиниң сеси ве улы гошуның
гүрпүлдиси ялыды. Олар дуранларында,
ганатларыны ашак гойберйәрдилер.
25 Ганатларыны ашак гойберенлеринде,
келлелериниң үстүндәки гүммезден бир сес
гелйәрди. 26 Гүммезиң депесинде якут гөрнүшли
тагтың кешби барды; тагтың кешбиниң үстүнде
ынсан гөрнүшинде бир кешп барды. 27 Мен кешбиң
билинден ёкардакы гөрнүшини гөрдүм, ол ичи
тутушлайын от гөрнүшли ялдыраян якут киминди,
кешбиң билинден ашакдакы гөрнүшини-де гөрдүм,
ол от дейин парлап, төверек-даша шөхле сачып
дурды. 28 Даш-төверекдәки шөхләниң гөрнүши
ягышлы гүн булутда пейда болан әлемгошар
киминди. Бу Реббиң шөхратының гөрнүшиниң
кешбиди.

Мен муны гөрен бадыма йүзин йыкылдым ве
кимдир бириниң геплейән сесини эшитдим.

2-нҗи бап

Реб Эзекиел пыгамбери чагыряр

2 Геплейән сес маңа: «Эй, ынсан оглы, аяк
үстүне гал, сениң билен геплешҗек» дийди.
2 Ол гепләнде, Рух ичиме гирип, мени аяк үстүне
галдырды. Мен Онуң өзүме йүзленип геплейәнини
эшитдим. 3 Ол маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы,
Мен сени гаршыма баш гөтерен питнечи миллет
болан ысрайыл халкының арасына иберйәрин. Шу
гүне ченли олар ве оларың ата-бабалары Маңа
гаршы болуп гелдилер. 4 Бу халк дикдүшди ве
текепбирдир. Мен сени оларың янына иберйәрин.
Сен олара: „Хөкмүрован Реб шейле дийййәр“ дий.
5 Бу питнечи халк сени ислесе диңлесин, ислемесе
диңлемесин, йөне олар өз араларында бир
пыгамбериң бардыгыны билсинлер. 6 Эй, ынсан
оглы, сен олардан ве оларың сөзлеринден горкма.
Дашыңы чалыдыр тикенеклер гуршаса-да, ичянлар
арасында яшасаң-да горкма. Оларың сөзлеринден
горкма, йүзлеринден хедер этме, олар питнечи
халкдыр. 7 Олар сени исле диңлесинлер, исле
диңлемесинлер, олара сөзлерими айт, чүнки олар
питнечи халкдыр. 8 Йөне сен, эй, ынсан оглы, өзүңе
айдянларымы диңле. Бу питнечи халк ялы
дикдүшди болма, агзыңы ач-да, саңа берҗек
задымы ий». 9 Онсоң мен өзүме тарап узалян бир
эл гөрдүм; ол элде бир дүйрленен кагыз барды.
10 Оны мениң өңүмде ачып гойды, онуң ики тарапы
хем язылгыды, онда агылар, иңңилдилер ве налыш
сөзлери язылгыды.

3-нҗи бап

3 Ол маңа: «Эй, ынсан оглы! Өзүңе берлени ий,
шу кагызы иениңден соң болса гит-де,
ысрайыл халкы билен геплеш» дийди. 2 Онсоң мен
агзымы ачдым ве Ол бу кагызы маңа иймәге
берди. 3 Ол маңа: «Эй, ынсан оглы! Гарныңы доюр,
бу кагыздан ичиңи долдур; муны саңа берйәрин»
дийди. Онсоң мен оны ийдим, ол агзымда бал ялы

сүйҗүди. 4 Ол маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы!
Бар, гит-де, ысрайыл халкына Мениң сөзлерими
айт. 5 Мен сени дүшнүксиз геплейән ве дили кын
миллете дәл-де, ысрайыл халкының арасына
иберйәрин. 6 Хава, сени дүшнүксиз геплейән, дили
кын ве сөзлерине дүшүнип болмаян бейлеки көп
миллетлериң арасына иберемок. Олара
иберседим, олар сени хөкман диңләрдилер. 7 Эмма
ысрайыл халкы сени диңлемек ислемез, олар хатда
Мени-де диңлемек ислемейәрлер; чүнки бүтин
ысрайыл халкы кечҗал ве доңйүрекдир. 8 Серет,
Мен сени эдил олар ялы кечҗал ве доңйүрек
этдим. 9 Сениң маңлайыңы алмаз ялы
чакмакдашындан хем гаты этдим. Олар питнечи
халкдыр, олардан горкма, йүзлеринден хедер
этме». 10 Ол маңа ене-де шулары дийди: «Эй, ынсан
оглы! Мениң саңа айдян әхли сөзлериме говуҗа
гулак гой ве йүрегиңе орнашдыр. 11 Онсоң сүргүн
эдилен илдешлериң янына гит-де, олара айт. Исле
диңлесинлер, исле диңлемесинлер, олара:
„Хөкмүрован Реб шейле диййәр“ дий».
12 Рух мени ёкары галдырды, мен еңсәмден:
«Реббиң шөхратына Өз меканында алкыш болсун!»
диен улы гопгунлы сеси эшитдим. 13 Бу
җандарларың бири-бирлерине дегйән
ганатларының ве оларың гапдалларындакы
тигирлериң улы гопгунлы сесиди. 14 Рух мени
ёкары гөтерип, бу ерден алып гитди. Реббиң эли
мениң үстүмде берк дурды ве җаным гахардан
долуп, мен гайгы-хасратда гитдим. 15 Онсоң мен
Кебар каналының якасындакы Телабыпда яшаян
сүргүндәкилериң янына бардым. Мен оларың
яшаян еринде, оларың арасында еди гүнләп аңк-
таңк болуп отурдым.

Реб Эзекиел пыгамбери гөзегчи эдип беллейәр

16 Еди гүн геченден соң, маңа Реббиң шу сөзи аян
болды: 17 «Эй, ынсан оглы! Мен сени ысрайыл
халкына гөзегчи белледим. Мениң хер бир айдян
сөзүми диңле-де, Менден олара дуйдурыш бер.
18 Мен эрбет адама: „Сен хөкман өлерсиң“ дийсем,
сен хем оңа дуйдурыш бермесең я-да онуң өмрүни
халас этмек үчин эрбет ёлларындан эл чекмек
барада онуң билен геплешмесең, ол эрбет адам өз
гүнәси зерарлы өлер, эмма онуң ганы үчин Мен
сениң билен хаклашарын. 19 Эмма сен эрбеде
дуйдурыш берсең, ол-да эрбетликден эл чекмесе,
ярамаз гылыкларыны үйтгетмесе, ол өз гүнәси
зерарлы өлер, эмма сен өз җаныңы халас эдерсиң.
20 Эгер догручыл адам догручыллыгындан дөнүп,
эрбетлиге йүз урса, Мен оны агыр гүне саларын, ол
хем өлер. Сен ол адама дуйдурыш бермесең, ол өз
гүнәси зерарлы өлер ве онуң эден догры ишлери
ятланмаз. Мен онуң ганыны болса сенден талап
эдерин. 21 Йөне догручыл адам гүнә этмез ялы, оңа
дуйдурыш берсең, ол-да гүнә этмесе, элбетде, ол
дири галар, себәби оңа дуйдурыш берилди; сен
хем өз җаныңы халас эдерсиң».
22 Ол ерде Реббиң эли мениң үстүмдеди. Ол маңа:
«Тур, дүзлүге гит, ол ерде Мен сениң билен
геплешҗек» дийди. 23 Шейлеликде, мен туруп,
дүзлүге гитдим. Ол ерде Реббиң шөхраты Кебар
каналының якасында гөрен шөхратым ялыды, мен
йүзин йыкылдым. 24 Рух ичиме гирип, мени аяк
үстүне галдырды. Ол мениң билен геплешип,
шейле дийди: «Гит-де, өйүңде гапыны ичинден
гулпла. 25 Йөне сен, эй, ынсан оглы, бойнуңа танап
атылып багланарсың. Шейдип, сен халкың арасына
гидип билмерсиң. 26 Оларың питнечи халкдыгы
үчин Мен дилиңи дамагыңа япышдырарын, сен
лал боларсың ве олара өвүт берип билмерсиң.
27 Эмма Мен сениң билен геплешип, дилиңи
ачарын ве сен олара: „Хөкмүрован Реб шейле
диййәр!“ диерсиң. Гой, диңлән диңлесин,
диңлемедик йүз өврүсин, чүнки олар бир питнечи
халкдыр».

4-нҗи бап

Иерусалимиң габавы хакындакы пыгамберлик

4 «Сен, эй, ынсан оглы! Өзүңе бир керпич алып,
өңүңде гой-да, онуң йүзүне Иерусалим
шәхериниң суратыны чек. 2 Онуң дашыны габа,
гаршысына беркитмелер сал, диварына чыкмак
үчин япгыт гур; дүшелгелер дик, төверек-дашында
дивар йыкян пүрслер ерлешдир. 3 Онсоң бир
демир җам ал-да, демир дивар болар ялы, оны
өзүң билен шәхериң арасында ерлешдир; йүзүңи
оңа тарап өвүр. Шәхер габавда болар, оны өзүң
габарсың. Бу ысрайыл халкы үчин бир аламат
болар. 4 Онсоң чеп гапдалыңа гышарып ят-да,
ысрайыл халкының языгыны өз үстүңде ерлешдир;
чеп гапдалыңа гышаран гүнлериңиң санына гөрә
оларың языкларыны чекерсиң. 5 Мен оларың
языкларының хер йылыны бир гүн хасабына
өврүп, сениң үстүңе йүкледим. Бу үч йүз тогсан
гүндүр. Шейлеликде, ысрайыл халкының языгыны
сен чекерсиң. 6 Булары гутараныңдан соң, икинҗи
гезек гышар, йөне бу гезек саг гапдалыңа гышар.
Шейдип, яхуда халкының языгыны чекерсиң. Мен
муны хер йылы бир гүн хасабына өврүп, җеми
кырк гүни сениң үстүңе йүкледим. 7 Йүзүңи
Иерусалимиң габавына тарап өвүр-де, голларыңы
чермәп, онуң гаршысына пыгамберлик эт. 8 Ине,
Мен сени танап билен багларын, сен габав
гүнлериңи тамамлаянчаң, бир гапдалыңдан
бейлеки гапдалыңа өврүлип билмерсиң. 9 Бугдай,

арпа, нойба, мерҗимек, дары ве човдары алып,
бир габа гуй-да, олардан өзүңе чөрек бишир;
гапдалыңа гышарҗак гүнлериң санына гөрә үч йүз
тогсан гүнләп ондан ий. [10] Хер гүнки ийҗек
иймитиңиң аграмы ярым гадак † болар; сен муны
белленен вагтда иерсиң. [11] Сувы хем өлчег билен
ичерсиң. Ол ярты күйзе †† болар; оны белленен
вагтда ичерсиң. [12] Арпа көкелер иерсиң; көкелери
халкың гөзүниң алнында адам неҗасатыны якып,
шонуң үстүнде биширерсиң». [13] Реб: «Мениң
араларына ковҗак миллетлеримиң ичинде
ысрайыл халкы чөреклерини шейдип, харам эдип
иерлер» дийди. [14] Онсоң мен: «Вах, Хөкмүрован
Реббим! Мен хич хачан өзүми харам эден
дәлдирин, мен яшлыгымдан тә шу вагта ченли хич
вагт маслык я парчаланан хайван иймедим, агзыма
харам эт дегирмедим» дийдим. [15] Ол маңа: «Боляр,
сен адам неҗасатының дерегине сыгыр тезегини
уланыбер, чөрегиңи шонуң үстүнде биширерсиң»
дийди. [16] Соңра Ол сөзүни довам эдип, маңа: «Эй,
ынсан оглы! Мен Иерусалимде олары бир дөвүм
чөреге зар эдерин. Олар чөреклерини горкы
ичинде белленен аграмда иерлер ве сувларыны
ховп астында өлчег билен ичерлер. [17] Онсоң олар
чөрек билен сува зар болуп, бири-бирлерине
горкы билен середишерлер ве өз этмишлериниң
астында хеләк боларлар» дийди.

5-нҗи бап

Худайың халкы пытрадыляр

5 «Эй, ынсан оглы, өзүңе бир кесгир гылыч ал,
оны деллек пәкиси хөкмүнде уланып, сач-
сакгалыңы сыр. Соң өлчәр ялы бир терези ал-да,
сач-сакгалыңы бөлеклере бөл. [2] Шәхериң габав
гүнлери тамамлананда, онуң үчден бирини
шәхериң ортасында як. Бейлеки үчден бирини ал-
да, тутуш шәхериң төверегине гылыч билен
пытрат. Галан үчүнҗи бөлегини болса еле совур,
Мен-де гылыҗымы ялаңачлап, оларың ызындан
коваларын. [3] Сен сач-сакгалдан биразаҗык алып,
донуңың этегине даң. [4] Олардан ене-де алып, ода
ташла-да як, ондан бүтин ысрайыл халкына гаршы
от чыкар».

[5] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Бу
Иерусалимдир; Мен оны миллетлериң меркезинде
гойдум, юртлары онуң төверегинде ерлешдирдим.
[6] Эмма Иерусалим төверегиндәки әхли
миллетлерден ве юртлардан хас бетер эрбетлик
эдип, Мениң хөкүмлериме ве парзларыма гаршы
баш галдырды, Мениң хөкүмлерими рет этди ве
парзларымы тутмады». [7] Шонуң үчин хем
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Сиз
төверегиңиздәки миллетлере гаранда хас бетер
питнечи болдуңыз, парзларымы берҗай
этмедиңиз, хөкүмлерими ерине етирмедиңиз,
хатда сиз тутуш даш-төверегиңиздәки
миллетлериң хөкүмлерине гөрә-де херекет
этмедиңиз». [8] Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: «Ине, Мен, хут Мениң Өзүм сизе гаршы
чыкарын, миллетлериң гөзлериниң алнында сизе
хөкүм чыкарарын. [9] Әхли неҗис ишлериңиз үчин
Мен сизе өң этмедик, индем этмеҗек затларымы
эдерин. [10] Мунуң үчин сизиң араңызда ата-энелер
чагаларыны, чагалар болса ата-энелерини иерлер.
Мен сизиң гаршыңыза хөкүмлер чыкарарын ве
сизден дири галанларың әхлисини елиң чар
тарапына даргадарын». [11] Мунуң үчин Хөкмүрован
Реб шейле диййәр: «Барлыгымдан ант ичйәрин,
әхли йигренҗи затларыңыз ве неҗис ишлериңиз
билен мукаддес өйүми мурдар эдендигиңиз үчин,
Мен-де сизи гылыч билен гырып ташларын; гөзүм
гайгырмаз ве хайпым гелмез. [12] Сизиң үчден бир
бөлегиңиз мергиден, ене үчден бир бөлегиңиз
даш-төверегиңиздәки гылычдан өлер; бейлеки
үчден бир бөлегиңизи болса елиң чар тарапына
совруп, гылыҗымы ялаңачлап, ызыңыздан
коваларын.

[13] Газабымы оларың үстүне дөкүп, гахарым
ятышандан соң, Мен көшешерин. Олара гахар-
газабымы дөкенимде, олар Мен-Реббиң
габанҗаңлык билен гепләндигими билерлер.
[14] Төверегиңиздәки миллетлериң арасында ве әхли
өтегчилериң гөзлериниң алнында, сизи
вейранчылыга ве масгарачылыга сезевар эдерин.
[15] Гахар-газап ве агыр җезалар билен сизе
хөкүмлер чыкаранымда, сиз төверегиңиздәки
миллетлере масгара, сөгүнч, дуйдурыш хем горкы
боларсыңыз. Муны Мен-Реб айтдым. [16] Ачлыгың
өлүм окларыны ёлланымда, олар сизи вейран
этсинлер дийип ёлларын. Үстүңиздәки ачлыгы хас-
да артдырарын, бир дөвүм чөреге зар эдерин.
[17] Үстүңизе ачлык ве йыртыҗы хайванлары
ёлларын; олар сизи перзентсиз гоярлар; мерги ве
уруш сизи ёк эдип ташлар, башыңыздан гылыч
саларын. Муны Мен-Реб айтдым».

6-нҗы бап

Ысрайылың бутпаразлыгы паш эдилйәр

6 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй, ынсан
оглы! Йүзүңи Ысрайыл дагларына тарап өвүр-
де, олара пыгамберлик эт. [3] Эй, Ысрайыл даглары,
Хөкмүрован Реббиң сөзүни диңләң! Хөкмүрован
Реб даглара ве депелере, җүлгелере ве дерелере

† *Ярым гадак – еврейче йигрими шекел*

†† *Ярты күйзе – еврейче хиниң алтыдан бир бөлеги*

шейле дийййәндир дий: „Ине, хут Мен, Мениң Өзүм
үстүңизе гылыч гетирерин, сеждегәхлериңизи ёк
эдерин. 4 Гурбанлык сыпаларыңыз вейран болар,
якымлы ыслы түтетги якян сыпаларыңыз күл-
пеекун эдилер; гылычдан гечириленлериңизи
бутларыңызың өңүне ташларын. 5 Мен ысрайыл
халкының җесетлерини өз бутларының өңүнде
гоярын, сүңклериңизи болса гурбанлык
сыпаларыңызың төверегине пытрадарын. 6 Ниреде
яшасаңыз хем галаларыңыз вейран болар,
сеждегәхлериңиз хараба дөнер. Шонуң үчин
гурбанлык сыпаларыңыз дөвлүп йыкылсын,
бутларыңыз парчаланып, ер билен егсан болсун,
якымлы ыслы түтетги якян сыпаларыңыз ёк
эдилсин ве эл ишлериңизден хич зат галмасын.
7 Адамларыңыз әхли ерде өлдүрилер, шонда сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз.
8 Эмма Мен бирнәчәңизи аман галдырарын.
Кәбириңиз миллетлериң арасында гылычдан
гачып гутуларсыңыз ве башга юртлара
даргадыларсыңыз. 9 Гачып гутуланларыңыз
есирлиге әкидилен ерлериндәки миллетлериң
арасында Мени ятларлар. Мен оларың Өзүмден
йүз өврен зынахор йүреклеринден, бутларының
ызына эерен зынахор гөзлеринден яңа аҗы хасрат
чекдим. Олар әхли нежис ишлеринде эден
писликлеринден яңа өз-өзлерини йигренерлер.
10 Онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер, Мен
олара бу яманлыгы этҗекдигими йөне ере
айтмадым“». 11 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Элиңизи маңлайыңыза, аякларыңызы ере уруң ве
шейле дийиң: „Ысрайыл халкының эден әхли пис,
нежис ишлери үчин вай-у-дат! Олар гылычдан,
ачлыкдан ве мергиден хеләк боларлар.
12 Узакдакылар мергиден өлерлер; якындакылар
гылычдан хеләк боларлар ве галып-гачып аман
галанлар болса ачлыкдан өлерлер. Мен олара
болан газабымы шейле тамамларын. 13 Хер бир
бейик байрың депесиндәки, әхли дагларың
башындакы, хер бир гүр япраклы агаҗың
астындакы ве белент дуб агаҗының астындакы
гурбанлык сыпаларының ве бутларының арасында,
түтетги хөдүр эдилйән әхли ерлеринде оларың
гылычдан гечириленлери серлип ятанда, сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз. 14 Мен олара гаршы
элими узадып, оларың чөллүкден тә Дибла ченли
болан илатлы ерлерини харабачылыга ве
вейранчылыга өврерин. Онсоң олар Мениң
Ребдигими билерлер“».

7-нҗи бап

Ысрайыл халкының соңкы гүнлери

7 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй, ынсан
оглы! Хөкмүрован Реб Ысрайыл юрдуна шейле
дийййәр:
„Соңы гелди!
Юрдуң дөрт күнҗегиниң соңы гелди!
3 Ине, сизиң соңуңыз гелди!
Мен сизиң үстүңизден газабымы индерерин.
Өз тутан ёлларыңыза лайыклыкда
үстүңизден хөкүм чыкарарын,
әхли нежис ишлериңизи өз башыңыза
гетирерин.
4 Араңызда нежис ишлер эдйәндигиңиз үчин,
Мен сизи өз ёлларыңыза гөрә җезаландырарын.
Гөзүм гайгырмаз, хайпым гелмез.
Онсоң сиз Мениң Ребдигими билерсиңиз“».
5 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Бетбагтлык! Ине, өң гөрлүп-эшидилмедик
бетбагтлык гелйәр!
6 Соңуңыз гелди; хава, соңуңыз гелди!
Ол сизиң гаршыңыза оянды; ине, гелйәр!
7 Нобат сизе етди, эй, юрдуң илаты!
Вагт гелди, ол гүн якынлашды.
Дагларда шовхунлы байрамчылык
дерегине ховсала гүни гелди.
8 Инди Мен газабымы басым үстүңизе дөкерин,
сизе болан гахарымы тамамларын.
Өз тутан ёлларыңыза лайыклыкда хөкүм
чыкарарын,
әхли нежис ишлериңизи өз башыңыза
гетирерин.
9 Араңызда нежис ишлер эдйәндигиңиз үчин,
өз тутан ёлларыңыза гөрә җезаландырарын.
Гөзүм гайгырмаз, хайпым гелмез.
Шонда өзүңизи җезаландыраның Мен-Ребдигими
билерсиңиз.
10 Ине, ол гүн! Ине, ол гүн етип гелйәр!
Нобатыңыз етди, таяк гунчалады,
текепбирлик гүлледи.
11 Зулум гүйҗәп, хеләкчилик таягына өврүлди.
Олардан хич зат галмаз,
оларың болчулыгындан,
байлыгындан зат галмаз,
араларында шан-шөхратлылык болмаз.
12 Вагт гелди, ол гүн голайлашды;
мүшдери шатланмасын, сатыҗы яс тутмасын,
чүнки газап әхли җемагатың үстүнден инйәр.
13 Бу аянлык онуң әхли җемагатына дегишлидиги
үчин сатыҗы дирикә, сатан ерини ызына алмаз.
Языклы хер бир адамың яшайшы берк болмаз.
14 Сурнай чалынды, әхли зат тайяр;

йөне хич ким сөвеше гитмейәр,
чүнки газабым әхли җемагатың үстүндедир.
15 Дашарда гылыч, ичерде мерги ве ачлык бар;
шәхериң дашындакылар гылычдан өлерлер;
ичиндәкилер ачлыкдан ве мергиден хеләк боларлар.
16 Аман галанларың әхлиси гачып,
өз этмишлери зерарлы
дере гөгерчинлери кимин
дагларда ахы-нала чекерлер.
17 Хич кимиң голунда кувват галмаз,
әхли кишиниң дызлары титрәр.
18 Олар җул геерлер,
олары ховсала гаплар.
Хеммәниң йүзи утанчлы болар,
әхли башларың сачы сырылар.
19 Күмүшлери көчелере ташланар,
алтынлары мурдар хасапланар.
Алтын-күмүш олара гүнә этдирйән бүдреме
дашына өврүлди. Шонуң үчин Реббиң газап
гүнүнде олары алтын-күмүшлери халас этмез,
ачлыкдан гутармаз я-да гарынларыны доюрмаз.
20 Олар Мениң өйүмиң шай-сеплериниң гөзеллиги
билен өзлерини гопбамсы тутдулар ве олардан
нежис бутлары ве йигренҗи затлары ясадылар.
Шонуң үчин хем Мен бу шай-сеплери олар үчин
мурдар зада өвүрдим.
21 Мен оны олҗа хөкмүнде гелмишеклериң элине,
талаң хөкмүнде дүнйәдәки ярамазларың элине берерин,
оны мурдар эдерлер.
22 Олардан йүз өвренимде,
олар Мениң хазынамы харларлар,
талаңчылар гирип, оны харларлар.
23 Зынҗырлар яса!
Юрт ганлы җенаятдан,
шәхер зорлукдан долы.
24 Ысрайылларың өйлерини эеләр ялы,
Мен миллетлериң иң яманыны гетирерин.
Мен гүйчлүлериң текепбирлигиниң соңуна чыкарын,
оларың мукаддес ерлери мурдар болар.
25 Горкы гапланда,
олар парахатчылык агтарарлар,
йөне тапмазлар.
26 Бетбагтлык үстүне бетбагтлык гелер,
эрбет хабар үстүне эрбет хабар чыкар.
Пыгамберден бош ере аянлык тама эдерлер;
руханы канун өвретмез,
яшулы өвүт бермез.
27 Патыша яс тутар,
хөкүмдары алҗыраңңылык гаплар,
юрдуң халкының горкудан эллери титрәр.
Мен оларың тутан ёлларына гөрә хасаплашарын,
өз хөкүмлерине лайыклыкда хөкүм чыкарарын.
Онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер».

8-нҗи бап

Реббиң өйүндәки нежис затлар

8 Сүргүнде болян вагтымызың алтынҗы
йылының алтынҗы айының бәшине өйүмде
Яхуда яшулулары билен отыркам, Хөкмүрован Реб
элини мениң үстүме гойды. 2 Мен середенимде,
одуң гөрнүшинде бир адамың шекилини гөрдүм.
Онуң билинден ашагы ода меңзейәрди, билинден
ёкарсы болса якут ялы шөхле сачярды. 3 Ол эле
меңзеш бир зат узадып, мениң сачымдан тутды.
Рух мени ер билен гөгүң арасына галдырды ве
Худайдан гелен гөрнүшде Иерусалиме, ички
ховлының демиргазык дервезесиниң гирелгесине
гетирди. Ол ерде Худайда габанҗаңлык дөредйән
нежис бут гурулгыды. 4 Ысрайыл Худайының
шөхраты шол ердеди. Ол мениң дүзлүкде гөрен
гөрнүшим ялыды. 5 Онсоң Худай маңа: «Эй, ынсан
оглы! Демиргазык тарапдакы ёла серет» дийди.
Гөрсем, гурбанлык сыпасының демиргазык
дервезесиниң гирелгесинде яңкы нежис бут бар
экен. 6 Ол маңа ене: «Эй, ынсан оглы! Оларың нәме
эдйәнини гөрйәрсиңми? Мени мукаддес өйүмден
дашлашдырҗак болуп, ысрайыл халкы бу ерде
нежис ишлер эдйәр. Инди мундан-да бетер
нежислиги гөрерсиң» дийди.
7 Ол мени ховлының гирелгесине гетирди.
Гөрсем, диварда бир дешик бар экен. 8 Соңра Ол
маңа: «Эй, ынсан оглы, гел, дивары ой» дийди. Мен
дивары ойдум; ол ерде бир гирелге пейда болды.
9 Маңа: «Ичери гир-де, оларың бу ерде эдйән хас
нежис ишлерини гөр» дийди. 10 Мен ичерик гирип
серетдим, диварың төверек-дашына хер хили
сүйренижилериң, йигренҗи хайванларың ве
ысрайыл халкының әхли бутларының суратлары
чекиленди. 11 Оларың өңүнде болса ысрайыл
халкының яшулуларындан етмиш киши дурды.
Оларың ортасында Шапаның оглы Язаня дурды.
Хер хайсының элинде якымлы ыслы түтетги габы
барды. Түтетгиниң ысы булут кимин ёкары
гөтерилйәрди. 12 Онсоң Ол маңа: «Эй, ынсан оглы!
Ысрайыл яшулуларының хер бириниң гараңкыда
бутлардан долы отагларында нәме эдйәнини
гөрдүңми? Олар Реб бизи гөрмейәр, Реб юрды терк
этди дийййәрлер» дийди. 13 Маңа ене-де: «Бейләңе
өврүл, оларың мундан бетер нежислигини
гөрерсиң» дийди. 14 Онсоң мени Реббиң өйүниң
демиргазык тарапындакы дервезесиниң
гирелгесине гетирди. Ине, ол ерде Таммуз худайы
үчин яс тутян аяллар отырдылар. 15 Ол маңа: «Эй,

ынсан оглы, гөрдүңми? Ене өврүл, мундан хем бетер нeҗислиги гөрерсиң» дийди.

16 Онсоң мени Реббиң өйүниң ички ховлусына гетирди. Ине, Реббиң ыбадатханасының гирелгесинде эйван билен гурбанлык сыпасының аралыгында йигрими бәше голай адам барды. Оларың арка тарапында Реббиң ыбадатханасы, өзлери болса гүндогара тарап бакып дурдулар. Олар гүндогара тарап бакып, Гүне сежде эдйәрдилер. 17 Ол маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы, гөрдүңми? Яхуда халкына бу ерде неҗис ишлери этмек азлык эдйәрмикә? Олар юрды зорлукдан долдурдылар, ене-де Мениң гахарымы гетирйәрлер; серет, бурунларына чыбык тутярлар †. 18 Мунуң үчин Мен-де гахар-газап билен херекет эдерин, гөзүм гайгырмаз, хайпым гелмез. Гаты сес билен гулагыма гыгырсалар-да, олары диңлемерин».

9-нҗы бап

Иерусалим җезаландырыляр

9 Соңра Ол мениң гулагыма гаты сес билен: «Шәхери җезаландырҗак болянларың хер бири элине гырян ярагыны алып, голая гелсин» дийип гыгырды. 2 Ине, демиргазык тарапдакы ёкаркы дервезәниң ёлундан алты адам гелди. Хер бириниң элинде гырян ярагы барды, араларында болса эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен ве били язув эсбаплы бир адам барды. Олар ичери гирип, бүрүнч гурбанлык сыпасының янында дурдулар. 3 Ысрайыл Худайының шөхраты керупларың үстүнден айрылып, Худайың өйүниң босагасына гелди. Реб эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен, билинде язув эсбабы болан адамы чагырып, 4 оңа: «Иерусалим шәхериниң ичинден геч-де, онда эдилйән неҗис ишлерден яңа ах чекип, аглаянларың маңлайына тагма бас» дийди. 5 Бейлекилере болса маңа эшитдирип: «Онуң ызы билен шәхериң ичинден гечиң ве өлдүриң; гөзүңиз гайгырмасын, хайпыңыз гелмесин. 6 Гоҗалары, йигитлери, бой гызлары, чагалар билен аяллары өлдүриң, эмма маңлайында беллик боланлара голайлашмаң. Мениң мукаддес өйүмден башлаң» дийди. Олар-да өйүң өңүндәки яшулулардан башладылар. 7 Соңра олара: «Барың, ыбадатхананы мурдар эдиң, ховлулары гылычдан гечириленлерден долдурың!» дийди. Шейдип, олар гидип, шәхердәкилери өлдүрмәге башладылар. 8 Олар өлдүрип йөркәлер, мен еке галдым ве йүзин йыкылып, дады-перят этдим: «Вах, Хөкмүрован Реббим! Гахар-газабыңы Иерусалимиң үстүнден дөкүп, Ысрайылың аман галан халкының хем барыны гырайҗакмы?» 9 Ол маңа: «Ысрайыл билен яхуда халкының языгы җуда чөкдер, юрт гандан, шәхер адалатсызлыкдан долы. Олар: „Реб юрды терк этди, Реб гөрмейәр“ дийййәрлер. 10 Мунуң үчин Мениң хем гөзүм гайгырмаз, хайпым гелмез, эден ишлерини өз башларындан индерерин» дийди. 11 Ине, эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен ве били язув эсбаплы адам: «Буйрушың ялы этдим» дийип хабар берди.

10-нҗы бап

Реббиң шөхраты Иерусалими терк эдйәр

10 Соңра мен керупларың ёкарсындакы гүммезиң депесинде якут ялы тагтың шекилини гөрдүм. 2 Реб эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен адама: «Керупларың ашагындакы тигирлериң арасына гир. Керупларың араларында янып дуран көзлерден гошавуҗыңы долдур-да, шәхериң үстүне сеч» дийди. Ол адам мениң гөзүмиң алнында тигирлериң арасына гирди. 3 Яңкы адам гиренде керуплар Худайың өйүниң гүнорта тарапында дурдулар. Булут ички ховлыны долдурды. 4 Реббиң шөхраты керупларың үстүнден айрылып, Худайың өйүниң босагасына гелип дурды. Худайың өйи булутдан долды; ховлы болса Реббиң шөхратының ялкымындан долуды. 5 Керупларың ганатларының сеси Гудратыгүйчли Худайың гепләниндәки сеси ялы дашкы ховлуда--да эшидилди. 6 Ол эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен адама: «Тигирлериң арасындан, керупларың аралыгындан көз ал» дийип табшыранында, яңкы адам гирип, тигирлериң янында дурды. 7 Керупларың бири өзлериниң араларындакы көзе элини узадып, ондан алды-да, эгинбашы непис зыгыр матадан тикилен адамың эллериниң аясында гойды. Ол-да оны алып чыкды. 8 Керупларың ганатларының ашагындан адам элиниң шекили гөрүнди. 9 Гөрсем, керупларың гапдалында дөрт тигир бар экен. Хер бир керубың гапдалында бир тигир барды, тигирлер сары якут кимин ялпылдаярды. 10 Дөрдүсиниң-де гөрнүши бирди, эдил тигир ичинде тигир бар ялыды. 11 Олар йөрәнлеринде, дөрт тарапа херекет эдйәрдилер; сага-сола өврүлмейәрдилер, бир келле хайсы тарапа өврүлсе, бейлекилер хем хич яна гышарман, шол тарапа йөрейәрдилер. 12 Бүтин гөврелери, аркалары, эллери, ганатлары ве тигирлери дөрдүсиниң-де тигирлери тутушлыгына гөзлерден долуды. 13 Тигирлер болса, мениң эшидишим ялы, «Айланян тигирлер» дийлип атландырылды. 14 Оларың хер хайсының дөрт йүзи

---

† *Бурунларына чыбык тутярлар – бутпаразчылык дессурларының бири болмагы мүмкин.*

барды. Биринҗи йүз керуп йүзүне, икинҗи йүз
ынсан, үчүнҗи йүз арслан, дөрдүнҗи йүз болса
бүргүт йүзүне меңзейәрди.
15 Керуплар еринден галдылар. Булар мениң
Кебар каналының якасында гөрен
җандарларымды. 16 Керуплар йөрәнлеринде,
тигирлер-де оларың гапдалындан йөрейәрдилер.
Ерден галмак үчин керуплар ганатларыны
галдыранларында, тигирлер-де оларың
гапдалындан айрылмаярдылар. 17 Җандарлар
дуранларында, тигирлер-де дурярдылар.
Җандарларың рухы тигирлердедиги үчин,
җандарлар ёкары галанларында, булар-да
галярдылар. 18 Реббиң шөхраты Худайың өйүниң
босагасындан айрылып, керупларың үстүнде
дурды. 19 Керуплар ганатларыны галдырып, мениң
гөзүмиң алнында ёкары галдылар. Олар
чыканларында, тигирлер-де олар билен биле
чыкып, Реббиң өйүниң гүндогар дервезесиниң
гирелгесинде дурдулар. Ысрайыл Худайының
шөхраты болса оларың депесиндеди.
20 Булар мениң Кебар каналының якасында,
Ысрайыл Худайының аягының астында гөрен
җандарларымды. Мен оларың керуплардыгына гөз
етирдим. 21 Хер хайсының дөрт йүзи, дөрт ганаты
болуп, ганатларының ашагында ынсан элине
меңзеш бир зат барды. 22 Оларың йүз кешплери
эдил мениң Кебар каналының якасында гөрен
йүзлерим ялыды, хер бири гөс-гөни өңе
йөрейәрди.

11-нҗи бап

Ысрайыл ёлбашчылары җезаландырыляр

11 Рух мени ёкары галдырып, Реббиң өйүниң
гүндогар тарапдакы дервезесине гетирди.
Дервезәниң гирелгесинде йигрими бәш адам
барды. Мен оларың арасында халкың
ёлбашчыларындан Азурың оглы Язаня билен
Бенаяның оглы Пелатяны гөрдүм. 2 Реб маңа: «Эй,
ынсан оглы! Пәлияманлар, шәхерде эрбет өвүтлер
берйәнлер шу адамлардыр. 3 Булар: „Өйлери
гурмагың вагты басым гелмезми? Бу шәхер бир
газандыр, биз болса онуң ичинде абат сакланян
этдирис“ диййәрлер. 4 Мунуң үчин сен оларың
гаршысына пыгамберлик эт. Хава, пыгамберлик эт,
эй, ынсан оглы!» дийди.
5 Онсоң Реббиң Рухы үстүме инип, маңа шулары
айтмагымы буюрды: «Реб шейле диййәр: „Эй,
ысрайыл халкы, Мен сизиң агзыңыздан чыкян хер
бир сөзи, келләңиздәки пикири билйәрин. 6 Бу
шәхерде сиз көп адамы өлдүрдиңиз, онуң
көчелерини гылычдан гечириленлерден
долдурдыңыз“». 7 Шонуң үчин хем Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Сизиң гылычдан гечирип
ташланларыңыз эт, бу шәхер болса газандыр, эмма
сиз онуң ичинден чыкарыларсыңыз. 8 Сиз
гылычдан горкярсыңыз, эмма Мен үстүңизден
гылыҗы саларын. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
9 Сизи онуң ичинден чыкарып, гелмишеклериң
элине берерин, гаршыңыза хөкүмлер чыкарарын.
10 Сиз гылычдан хеләк боларсыңыз, сизе Ысрайыл
серхединде хөкүм эдерин, онсоң Мениң Ребдигими
билерсиңиз. 11 Бу шәхер сизиң үчин газан болмаз,
сизем онда эт болмарсыңыз. Мен Ысрайыл
серхединде сизе хөкүм чыкарарын. 12 Онсоң сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз. Сиз Мениң
парзларымы берҗай этмедиңиз, хөкүмлерими
ерине етирмедиңиз, гайтам төверегиңиздәки
миллетлериң хөкүмлерине гөрә херекет этдиңиз».
13 Онсоң шейле болды: мен пыгамберлик эдип
йөркәм, Бенаяның оглы Пелатя өлди. Мен йүзин
йыкылдым, гаты сес билен: «Вах, Хөкмүрован
Реббим! Сен Ысрайылың аман галан адамларының
хем соңуна чыкайҗакмы?» дийип перят этдим.

Реб Ысрайылы дикелдер

14 Онсоң маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 15 «Эй,
ынсан оглы! Иерусалимиң илаты сениң сүргүндәки
доганларың, хоссарларың ве бүтин ысрайыл халкы
хакында: „Олар Ребден дашлашдылар, бу юрт мүлк
хөкмүнде бизе берилди“ дийдилер. 16 Шонуң үчин
хем Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Олары
узакдакы миллетлериң арасына ибердим, юртлара
даргатдым. Шонда-да гиден юртларында гысга
мөхлет үчин олара мукаддес өй болан Мендирин“».
17 Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий:
«Мен сизи халкларың арасындан йыгнарын,
даргадылан юртларыңыздан бир ере җемләрин ве
Ысрайыл топрагыны сизе берерин. 18 Юрда
доланып, әхли йигренҗи ве нeҗис затларыны ол
ерден айрып зыңарлар. 19 Оларың йүрегини бир
эдерин, тәзе рух берерин. Ичлериндәки даш
йүреги айрып, олара этден болан йүрек берерин.
20 Шонда олар парзларымы берҗай эдип,
хөкүмлерими саклап, олары долы берҗай эдерлер.
Шейле хем олар-а Мениң халкым, Менем оларың
Худайы боларын. 21 Эмма йүреклери йигренҗи ве
неҗис затларың ызына эерен адамлары
җезаландырарын, оларың эден ишлерини өз
башларындан индерерин». Муны Хөкмүрован Реб
диййәр. 22 Онсоң керуплар ганатларыны
галдырдылар, тигирлер-де оларың гапдалындады.
Ысрайыл Худайының шөхраты болса оларың
үстүндеди. 23 Реббиң шөхраты шәхерден чыкып,
шәхериң гүндогарындакы дагың үстүнде дурды.
24 Гөрнүшде Худайың Рухы мени ёкары галдырып,

бабыллыларың юрдундакы сүргүн эдиленлериң
янына гетирди. Онсоң гөрен гөрнүшим гөзүмден
гайып болды. 25 Мен Реббиң өзүме гөркезен әхли
затларыны сүргүн эдиленлере гүррүң бердим.

12-нҗи бап

Яхуда сүргүн эдилйәр

12 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Сен питнечи халкың арасында
яшаярсың, оларың гөрмәге гөзлери бар, йөне
гөрмейәрлер, эшитмәге гулаклары бар, йөне
эшитмейәрлер, чүнки олар бир питнечи халкдыр.
3 Шонуң үчин, эй, ынсан оглы, сен есир эдип
әкидилйән адам ялы, өз гошуңы тайярла-да,
гүндизиң гүни оларың гөзлериниң алнында ёла
дүш. Сен есир эдип әкидилен ялы, оларың
гөзлериниң алнында өз ериңден башга бир ере
гөч. Олар питнечи халк болсалар-да, белки, муңа
дүшүнерлер. 4 Гүндиз оларың гөзлериниң алнында
сүргүн эдилйәниң гошы кимин гошуңы чыкар ве
сүргүн эдилйән киши кимин оларың гөзлериниң
алнында агшам ёла дүш. 5 Оларың гөзлериниң
алнында дивары ой-да, гошуңы ондан чыкар.
6 Оларың гөзлериниң алнында гошуңы гершиңде
гөтер-де, гараңкыда чык, бу юрды гөрмез ялы
йүзүңи бүре, чүнки Мен сени ысрайыл халкы үчин
бир аламат этдим».
7 Мен хем өзүме буйрулышы ялы этдим. Гошумы
сүргүне гидйәниң гошы кимин илки гүндиз
чыкардым. Агшам дивары элим билен оюп,
гошумы гараңкыда чыкардым, оларың гөзлериниң
алнында оны гершимде гөтердим.
8 Сәхер билен маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
9 «Эй, ынсан оглы! Бу питнечи ысрайыл халкы
сенден: „Сен нәме эдйәрсиң?“ дийип сорады,
шейле дәлми?» 10 Олара Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр дий: «Бу Иерусалимдәки хөкүмдара ве онуң
ичиндәки әхли ысрайыл халкына дегишли
пыгамберликдир. 11 Олара: „Мен сизе бир
нышандырын, мен нәме эден болсам, олар-да
шейле эдерлер, олар есир дүшүп, сүргүне
гидерлер“ дий. 12 Араларындакы хөкүмдар
гошларыны гершинде гөтерип, гараңкыда дашары
чыкарар. Оны чыкармак үчин дивары ояр, бу юрды
гөрмез ялы йүзүни бүрәр. 13 Мен торумы язарын, ол
дузагыма дүшер. Оны Бабыл юрдуна гетирерин,
эмма ол шол ерде Бабылы гөрмән өлер. 14 Онуң
төверегиндәкилери, әхли көмекчилерини ве әхли
нөкерлерини елиң чар тарапына совруп,
гылыҗымы ялаңачлап, ызларындан коваларын.
15 Олары юртлара даргаданымда, миллетлер
арасына пытраданымда, Мениң Ребдигими
билерлер. 16 Баран ерлериндәки миллетлериң
арасында өз нежислериклерини гүррүң берер ялы,
оларың биразыны гылычдан, ачлыкдан ве
мергиден алып галарын. Онсоң олар Мениң
Ребдигими билерлер».
17 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 18 «Эй, ынсан
оглы! Чөрегиңи сандырап ий, сувуңы горкудан яңа
титрәп ич. 19 Юрдуң халкына, Иерусалим илатына
ве ысрайыл халкына Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр дий: „Олар чөреклерини горкы билен ийип,
сувларыны ховп астында ичерлер, себәби ол ерде
яшаянларың эден зорлугы зерарлы юрт чоларып
галар. 20 Илатлы галалар вейран болар, юрт хараба
дөнер. Онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер“».
21 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 22 «Эй, ынсан
оглы! Сизиң ысрайыл юрдунда „Гүнлер гечер
гидер, хер бир аянлык пуч болар“ дийййән бу
накылыңыз нәме? 23 Шонуң үчин хем олара
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий: „Мен бу
накылы ёк эдерин, гайдып оны Ысрайылда накыл
эдип айтмазлар“. Ене-де олара: „Гүнлер якындыр,
әхли аянлыгың амала ашмагының гүнлери
якындыр“ дий. 24 Мундан бейләк ысрайыл
халкының арасында ялан аянлык ве алдавчы
палчылык болмаз. 25 Муны Реб болан Мен
айдяндырын ве Мениң айдан затларым амала-да
ашар. Эй, питнечи халк, инди бу гайра гоюлмаз,
Мен сөзи айдарын ве оны амала ашырарын».
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
26 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 27 «Эй, ынсан
оглы! Ине, ысрайыл халкы: „Оңа гелен аянлык
гелҗекки гүнлер үчиндир, ол узак гелҗек барада
пыгамберлик эдйәр“ дийййәр. 28 Мунуң үчин олара
Хөкмүрован Реббиң сөзүни етир: „Мениң
сөзлеримиң хич бири инди гайра гоюлмаз, нәме
айтсам, шол сөз амала ашар“». Муны Хөкмүрован
Реб айдяндыр.

13-нҗи бап

Галп пыгамберлер җезаландырыляр

13 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Пыгамберлик эдйән Ысрайыл
пыгамберлерине гаршы пыгамберлик эт. Өз-
өзлериниден пыгамберлик эдйән ол пыгамберлере
Реббиң сөзүни диңлемеги табшыр. 3 Хөкмүрован
Реб шейле дийййәр дий: „Акмак пыгамберлериң дат
гүнүне! Олар хич бир зат гөрмән, өз хыялларының
ызына эерйәрлер. 4 Эй, Ысрайыл, сениң
пыгамберлериң харабалыкда гезйән шагаллар
киминдир. 5 Реббиң гүнүнде ысрайыл халкының
сөвешде берк дурмагы үчин, диварың опурылан
ерлерини тәзеден беҗермедиңиз. 6 Олар ‘Реббиң
сөзи’ дийип, бош гөрнүшлере ве ялан паллара
уйдулар. Олары Реб ёлламады, эмма шонда-да

сөзлериниң амала ашмагына умыт баглаярлар.
7 Мен айтмадык хем болсам, ‘Реббиң сөзи’
диениңизде, бош гөрнүшлер гөрүп, яландан пал
атмадыңызмы?“.
8 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Сиз
ялан сөзлединиз, бош гөрнүшлер гөрдүңиз, мунуң
үчин Мен сизе гаршыдырын. Муны Хөкмүрован
Реб диййәр. 9 Бош гөрнүшлер гөрйән, яландан пал
атян пыгамберлериң гаршысына эл галдырарын.
Олар Мениң халкымың маслахатына
гатнашмазлар, ысрайыл халкының санавына
язылмазлар ве Ысрайыл юрдуна гирмезлер. Онсоң
сиз Мениң Хөкмүрован Ребдигими билерсиңиз.
10 Бу пыгамберлер парахатчылык ёк ере
‘парахатчылык’ дийип, Мениң халкымы
аздырярлар; бири дивар саланда, олар муңа хек
чаляpлар. 11 Хек чалянлара дивар йыкылар дий;
гүйчли ягыш билен дашлы долулар ягар; дивары
тупанлы ел юмрар. 12 Дивар йыкыланда, сизден
чалан хекиңизиң ниредедигини сорамазлармы?!“.
13 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Мен
газапланып, тупанлы ел билен дивары юмрарын,
гахарым билен гүйчли ягыш ве дашлы долы
ягдырып, дивары ер билен егсан эдерин. 14 Хек
чалан диварыңызы йыкарын, оны ер билен егсан
эдерин, онуң дүйби гөрнер. Дивар йыкылып, сиз
ичинде хеләк боларсыңыз. Онсоң сиз Мениң
Ребдигими билерсиңиз“. 15 Мен дивара ве оңа хек
чаланлара газабымы дөкүп, сизе шейле диерин:
„Дивар-да, оңа хек чаланлар-да ёк болдулар.
Иерусалимде парахатчылык ёк ере ‘парахатчылык’
барада аянлык алан Ысрайыл пыгамберлери-де ёк
болды“. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
17 Йөне сен, эй, ынсан оглы, өз-өзлеринден
пыгамберлик эдйән халкың гызларына тарап
йүзүңи өвүр-де, олара гаршы пыгамберлик эт.
18 Олара Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Хер
бир ынсаның җаныны авлаҗак болуп, хер кимиң
билегине билезик дакян, дүрли бойдакы
адамларың башына бүренҗек тикйән аялларың
дат гүнүне! Сиз Мениң халкымың җаныны авламак
билен өз җаныңызы халас эдйәндирис
өйдйәрсиңизми? 19 Бир гысым арпа ве бир дөвүм
чөрек үчин халкымың арасында Маңа ыснат
гетирдиңиз. Ялана гулак асян халкыма ялан
сөзлемек билен өлүме лайык дәл җанлары
өлдүрдиңиз, өлүме лайык җанлара болса
яшаҗакдыкларыны ыглан этдиңиз“. 20 Мунуң үчин
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Ине, Мен сизиң
ынсан җаныны гуш кимин авлаян җадыгөй
билезиклериңизе гаршыдырын. Мен олары
голларыңыздан сыпырарын. Гуш кимин авлаян
җанларыңызы бошадып гойберерин.
21 Бүренҗеклериңизи-де йыртып, халкымы
элиңизден халас эдерин, инди олар сизиң
элиңизде есир болмазлар. Онсоң сиз Мениң
Ребдигими билерсиңиз. 22 Мениң ынҗатмак
ислемедик догручыл кишимиң йүрегини ялан
затлар билен ынҗатдыңыз ве эрбет адам өз эрбет
ёлундан дөнүп, дири галмаз ялы, онуң голуна
кувват бердиңиз. 23 Мунуң үчин сиз инди ялан
гөрнүшлер гөрмерсиңиз ве палчылык этмерсиңиз.
Мен халкымы сизиң элиңизден халас эдерин.
Онсоң сиз Мениң Ребдигими билерсиңиз“».

14-нҗи бап

Реб бутпаразлары җезаландыряр

14 Ысрайыл яшулуларындан бирнәчеси мениң
алныма гелип отурды. 2 Онсоң маңа Реббиң
шу сөзи аян болды: 3 «Эй, ынсан оглы! Бу
адамларың йүреги бутлара багланды. Гүнә эдип,
бүдреме дашыны өз өңлеринде гойдулар. Хей,
шундан соң хем Мен булара Өзүме маслахат
салдырарынмы? 4 Шонуң үчин хем олар билен
геплеш-де, Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий:
„Йүрегини бутлара баглан, этмишлерини бүдреме
дашы хөкмүнде өз өңүнде гоян, соң хем
пыгамбериң янына баран хер бир ысрайылла,
Мен-Реб бутларының көплүгине лайыклыкда Өзүм
җогап берерин. 5 Шейдип, бутлары зерарлы Маңа
кесеки болан бүтин ысрайыл халкының йүрегини
тәзеден Өзүме тарап өврерин“». 6 Мунуң үчин
ысрайыл халкына Хөкмүрован Реб шейле диййәр
дий: «Тоба эдиң ве бутларыңыздан эл чекиң, әхли
нежис ишлериңизден йүз өврүң. 7 Айдалың,
ысрайыл халкындан болан я-да Ысрайылда
гелмишек болуп яшаян бири Мени терк эдип,
йүрегини бутлара баглап, этмишини бүдреме дашы
хөкмүнде өз өңүнде гоюпдыр. Онсоң ол Маңа
маслахат салып, пыгамберлере йүз тутса-да, Мен-
Реб оңа өз этмишлерине гөрә җогап берерин. 8 Ол
адамдан йүзүми өврүп, оны аламата ве тымсала
өврерин, оны халкымың ичинден согруп
ташларын. Онсоң сиз Мениң Ребдигими
билерсиңиз. 9 Эгер бир пыгамбер алданып, бир сөз
айтса, ол пыгамбери алдава салан Мен-Ребдирин.
Мен оңа гаршы элими узадып, оны халкым
Ысрайылың ичинден согруп ташларын. 10 Олар өз
этмишлериниң җезасыны чекерлер. Пыгамбер-де,
ондан маслахат соран-да бир меңзеш
җезаландырылар. 11 Шейдип, ысрайыл халкы инди
Менден айрылмаз, гүнәлери билен өзлерини
харам этмезлер. Олар Мениң халкым, Мен-де
оларың Худайы боларын». Муны Хөкмүрован Реб
диййәр.
12 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 13 «Эй, ынсан
оглы! Бир юрт дөнүклик эдип, Маңа гаршы гүнә

эденде, оңа гаршы элими узадып, олары бир дөвүм
чөреге зар эдерин. Үстүне ачлык иберип,
ынсанлары ве хайванлары гырып ташларын.
14 Эгер шу үч адам Нух, Даныел ве Эйюп ол ерде
болсалар-да, олар догручыллыклары билен диңе өз
җанларыны халас эдип билерлер. Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр. 15 Эгер Мен ол юрда
йыртыҗы хайванлары ёлласам, олар-да оны
адамсыз гойсалар, юрт хараба дөнүп, яңкы
хайванлардан яңа онуң ичинден хич ким гечмесе,
16 Өз барлыгымдан ант ичйәрин, Хөкмүрован Реб
дийййәр, бу үч адам ол юртда яшаса-да, олар не
огулларыны, не-де гызларыны халас эдерлер. Диңе
өз җанларыны халас эдип билерлер. Юрт болса
хараба дөнер. 17 Я-да ол юрдуң үстүне гылыч
гетирип: „Эй, гылыч, юрдуң ичинден геч!“ дийсем,
ондакы ынсанлары ве хайванлары гырып
ташласам, 18 Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
Хөкмүрован Реб дийййәр, бу үч адам ол ерде
болсалар-да, не огулларыны, не-де гызларыны
халас эдерлер. Диңе өз җанларыны халас эдип
билерлер. 19 Я-да ол юрда мерги ёллап, ган дөкмек
үчин үстүне газабымы дөкүп, ынсаны ве хайваны
гырып ташласам, 20 Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
Хөкмүрован Реб дийййәр, Нух, Даныел ве Эйюп ол
ерде болсалар-да, не огулларыны, не-де
гызларыны халас эдерлер. Олар догручыллыклары
билен диңе өз җанларыны халас эдип билерлер».
21 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Иерусалимдәки
ынсанлары ве хайванлары ёк этмек үчин
үстлерине дөрт агыр хөкүмими: гылыч, ачлык,
йыртыҗы хайванлар ве мерги ёлланымда, оларың
ягдайы хас чөкдер болар.

22 Муңа гарамаздан, ол ерде гачып гутулан
огулларыңыз ве гызларыңыз галдырылып, ол
ерден чыкарылар. Олар сизиң яныңыза барарлар,
сиз оларың эрбет ёлларыны ве ишлерини гөрүп,
Мениң Иерусалимиң башына салан
яманлыгымдан, башындан индерен затларымдан
теселли тапарсыңыз. 23 Оларың эрбет ёлларыны ве
ишлерини гөрениңизде, сизе теселли берерлер ве
сиз Мениң Иерусалимде эден әхли ишлерими
бидерек ере этмәндигими билерсиңиз». Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр.

15-нҗи бап

Пейдасыз агач

15 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Үзүм агаҗындан, ягны җеңңел
агачларының арасындакы үзүм шахасындан нәме
эдилйәр? Токайың әхли агачлары билен
деңешдирениңде, онуң пейдасы ёкдур. 3 Иш үчин
ондан агач алынярмы? Я үстүнден бир зат асмак
үчин асгыч ясалярмы? 4 Ол одун хөкмүнде якыляр.
От онуң ики уҗуны якып, ортасыны гаралдансоң,
ол дерде ярармы? 5 Абатка дерде ярамадык зат, ода
янып гаралансоң дерде ярармы?» 6 Мунуң үчин
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Мен токай
агачларының арасындан үзүм агаҗыны одун
хөкмүнде нәдип якан болсам, Иерусалимиң
илатыны-да шейдип ода якарын. 7 Мен олардан
йүзүми өврерин. Олар бир отдан гачып гутулсалар-
да, бейлеки бир от барыбир олары яндырар. Олара
гаршы чыканымда, сиз Мениң Ребдигими
билерсиңиз. 8 Онсоң оларың Маңа дөнүклик
эдендиги үчин юрды хараба өврерин». Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр.

16-нҗы бап

Бивепа Иерусалим

16 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Иерусалиме өз неҗис ишлерини
билдир. 3 Хөкмүрован Реб Иерусалиме шейле
дийййәр дий: „Сениң аслың, доглан ериң Кенган
юрдудыр. Сениң какаң амор, эҗең хет
тиресиндендир. 4 Гөбегиң доглан гүнүң кесилмеди,
арассаламак үчин сув билен ювулмадың, дуз билен
сүртүлмедиң ве гундалмадың. 5 Хич кимиң хайпы
гелип, саңа булардан бирини хем этмеди, рехим-
шепагат гөркезмеди. Гайтам, дүнйә инен гүнүң
сени йигренип, мейдана ташладылар. 6 Мен
гапдалыңдан геченимде, сениң өз ганыңа булашып
ятаныңы гөрүп: ‘Дири гал!’ дийдим †. 7 Сени мейдан
өсүмлиги кимин өсдүрдим, сен өсүп, кемала
гелдиң, аңрыбаш гөзеллиге етдиң, гөвүслериң
төзленип, сачың узын болды, йөне сен алаң-ачык
ве яланаңачдың. 8 Онсоң ене гапдалыңдан гечип,
саңа серетдим. Сениң түйс сөйги чагыңды; этегими
үстүңе язып, яланаңачлыгыңы өртдүм. Саңа ант ичип,
сениң билен әхт баглашдым, сен-де Мениңки
болдуң. Муны Хөкмүрован Реб дийййәр. 9 Сени сува
дүшүрдим, ганыңы ювуп арассаладым ве зейтун
ягыны чалдым. 10 Саңа кешдели эшиклер
гейдирдим, аягыңа гайышдан чарык, башыңа
непис матадан яглык даңып, гымматбаха гейимлер
гейдирдим. 11 Сени шай-сеплер билен безедим,
билегиңе билезиклер, бойнуңа зынҗыр дакдым.
12 Бурнуңа ысырга, гулакларыңа гулакхалкалар
дакып, башыңа гөзеллик тәҗини гейдирдим. 13 Сен
алтын-күмүш билен безелдиң, эшигиң непис зыгыр
мата, гымматбахалы ве кешдели матады. Хөрегиңе
оңат ун, бал ве яг ийдиң, оваданлыгыңың чени-
чакы болман, ша аялының дережесине етдиң.
14 Оваданлыгың себәпли шөхратың миллетлериң

† *Сениң өз ганыңа булашып ятаныңы гөрүп: «Дири гал!» дийдим – кәбир голязмаларда бу сөзлер ики гезек гайталаняр.*

арасына яйрады, саңа багышлан шөвкетим себәпли оваданлыгың кәмилди. Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 15 Йөне сен оваданлыгыңа бил багладың, шөхратыңдан пейдаланып, зынагәрлик этдиң. Хер гечене көңүл бердиң, оваданлыгың онуңкы болды. 16 Сен непис геймлериңден өзүңе овадан сеждегәхлер салып, оларың үстүнде зына этдиң, бейле зат өң болан дәлдир ве инди хем болмаз. 17 Мениң берен алтын-күмүш безег шайларымы алып, эркеклериң хейкеллерини ясадың ве олар билен зына этдиң. 18 Кешдели эшиклериңи алып, олара гейдирдиң. Мениң зейтун ягымы ве якымлы ыслы түтетгими оларың өңүнде гойдуң. 19 Саңа берен чөрегими, ийдирен оңат унумы, зейтун ягыны ве балы хошбой ыслар хөкмүнде оларың өңүнде гойдуң, хава, шейле этдиң. Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 20 Мениң үчин догран огулларыңы ве гызларыңы алып, иймит хөкмүнде бутлара гурбан этдиң. Хамала, зынагәрлигиң аз ялыды! 21 Чагаларымы өлдүрдиң, олары ода якып, бутлара гурбан бердиң. 22 Әхли неҗис ишлериңде, зынагәрлигиңде яшлык гүнлериңи, алаң-ачык ве ялаңач болуп, ганыңа булашан вагтыңы ятламадың“». 23 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Вай халыңа! Сениң халыңа вай! Әхли писликлериңден соң, хер бир ачык мейданчада өзүңе чадыр ве сеждегәх салдың.
25 Хер көчәниң башында сеждегәх гуруп, оваданлыгыңы харладың, хер бир өтегчә өзүңи хөдүрләп, зынагәрлигиңи артдырдың. 26 Даяв беденли гоңшуларың мүсүрлилер билен зынагәрлик этдиң ве Мениң гахарымы гетирмек үчин зынагәрлигиңи артдырдың. 27 Шонуң үчин хем, Мен саңа гаршы эл гөтердим, рысгалыңы кемелтдим ве сени өзүңи йигренйәнлере, сениң зынагәрлигиңден утанян пилиштли гызларың эркине бердим. 28 Сен ашурлылар билен-де зына этдиң, себәби сен доймаз-долмаздың, олар билен-де зына этдиң, шонда-да ганмадың.
29 Зынагәрлигиңи сөвдагәрлериң юрды болан бабыллыларың юрдуна ченли артдырдың; йөне мунуң билен-де доймадың.

30 Бу ишлериң әхлисини, утанчсыз лолының ишлерини эдениңде, йүрегиң нәхили меҗалсыз болды. Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 31 Хер көчәниң башында сен өзүңе чадыр гурдуң, хер бир ачык мейданчада сеждегәх салдың. Сен бейлеки лолулар ялы болмадың, себәби музды әсгермедиң.
32 Сен зынагәр, әриниң ерине кесекилери кабул эдйән аялсың! 33 Әхли лолулара совгатлар берилйәр, сен болса әхли ойнашларыңа өзүң совгат берйәрсиң, зынагәрлигиң үчин хер тарапдан гелсинлер диййип пара берйәрсиң.
34 Зынагәрлигиңде бейлеки аяллара меңземейәрсиң, себәби зынагәрлик этмек үчин хич ким сениң ызыңа дүшмейәр. Саңа музд төленмән, өзүң олара музд төлейәрсиң, мунуң үчин бейлекилере меңземейәрсиң». 35 Мунуң үчин, эй, азгын аял, Реббиң сөзүни диңле: 36 «Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Сениң хаясызлыгың әшгәр болуп, ойнашларың ве әхли неҗис бутларың билен зына эдйәркәң, ялаңачлыгың үсти ачылды. Олара берен огулларыңың ганы үчин 37 кейпи-сапа эден әхли ойнашларыңы, әхли сөенлериңи бүтин йигрененлериң билен бирликде үйшүрерин. Олары тутушлайын гаршыңа үйшүрип, оларың өңүнде сени ялаңачларын. Шейдип, сениң тутуш ялаңачлыгыңы гөрерлер. 38 Мен саңа зына эден ве ган дөкен аяллара дегишли хөкүмлер чыкарарын. Өчли гахар-газабым ве габанҗаңлыгым билен сениң ганыңы акдырарын. 39 Сени оларың элине берерин, олар сениң чадырыңы йыкарлар, сеждегәхлериңи күл-пеекун эдерлер, эгниңден эшигиңи сыпырарлар, шай-сеплериңи алып, сени ялаңач ве алаң-ачык галдырарлар. 40 Олар җемагаты сениң гаршыңа күшгүрерлер, сени дашларлар, гылычдан гечирерлер. 41 Өйлериңи ода якып, көп аялларың гөзлериниң алнында саңа хөкүм чыкарарлар. Мен зынагәрлигиңи бес этдирерин, инди гайдып ойнашларыңа музд төлемерсиң. 42 Шейлеликде, саңа болан гахар-газабымы өчүрерин, саңа болан габанҗаңлыгым айрылар, онсоң Мен көшешерин ве мундан соң гахарланмарын. 43 Сен яшлык гүнлериңи ятламан, эден әхли херекетлериң билен Мени газапландырдың. Ине, Мен-де эден ишлериңи өз башыңдан индерерин“. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.

„Нәме үчин сен әхли неҗис ишлериңиң үстүне бу хаясызлыгыңы-да гошдуң? 44 Ине, хеммелер сениң гаршыңа ‘Энесини гөр-де, гызыны ал’ диен накылы айдарлар. 45 Сен өз әрини ве оглуны кемсидйән энәниң гызысың, өз әрлерини ве огулларыны кемсидйән уяларың уясысың, сизиң эҗеңиз хетли, какаңыз болса аморлыды. 46 Гызлары билен бирликде сениң демиргазык тарапыңда яшаян улы уяң Самариядыр, гызлары билен сениң гүнорта тарапыңда месген тутан кичи уяң Содомдыр. 47 Сен оларың ёлларындан йөрәп, оларың неҗис ишлерини этмедиңми? Бу хем аз ялы, өз ёлларыңда олардан хем бетер бозулдың. 48 Өз барлыгымдан ант ичйәрин Хөкмүрован Реб диййәр уяң Содом өз гызлары билен сениң өзүңиң ве гызларыңың эденини этмеди. 49 Ине, сениң уяң Содомың этмиши шуды: онуң өзи-де, гызлары-да текепбирдилер, оларда бол нан ве долы рахатлык барды, эмма олар гарыбы ве мәтәҗи голдамады.
50 Олар өзлерине гувандылар ве Мениң гөзүмиң

алнында нежис ишлер этдилер. Шонуң үчин хем
муны гөренимде, олары өңүмден сүпүрип
ташладым. 51 Самария сениң эден гүнәлериңиң
ярысыны-да этмеди, эмма нежис ишлериңде сен
олардан гечирдиң, эден әхли нежис ишлериң
билен уяларыңы акладың. 52 Сен-де утанҗыңың
йүкүни чек. Нежислик билен эден гүнәлериң
уяларыңкыдан көпдүги себәпли олара еңил хөкүм
чыкартдың. Олар сенден хас догры сайылдылар.
Мунуң үчин утан ве өз утанҗыңың йүкүни чек,
чүнки сен уяларыңы акладың. 53 Содомың,
Самарияның ве оларың гызларының, олар билен
бирликде сениң өңки абаданчылыгыңызы
гайтарып берерин. 54 Шонда сен өз утанҗыңы
чекерсиң, эден әхли ишлериңе утанып, олара
теселли боларсың. 55 Сениң уяларың Содом ве
Самария өз гызлары билен бирликде өңки
ягдайларына дөненлеринде, сен хем гызларың
билен өңки ягдайларыңа дөнерсиң. 56 Текепбир
вагтыңда уяң Содомың адыны диле алмаярдың.
57 Инди болса сениң пислигиңиң үсти ачылды.
Инди сен Эдом †, пилишт гызлары ве сени
йигренйән башга халклар тарапындан
масгараланярсың. 58 Сен өз хаясызлыгың ве нежис
ишлериңиң җезасыны чекйәрсиң“». Муны Реб
айдяндыр.

Бакы әхт

59 Хава, Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Сен эден
әхтиңи бозуп, ичен антыңы харладың. Мен-де сени
эдил өз эдишиң ялы эдерин. 60 Йөне яшлыгыңда
сениң билен баглашан әхтими ятлап, сениң үчин
бакы әхт беркарар эдерин. 61 Өзүңден улы ве кичи
уяларыңы яныңа аланыңда, эден этмишлериңи
ятлап утанарсың. Мен олары саңа гызлыга
берерин, эмма бу сениң әхтиң боюнча дәлдир.
62 Мен сени әхли эден эрбет ишлериңден
сапланымда, сен муны ятлап утанар ялы,
утанҗыңдан яңа агзыңы ачмаз ялы, сениң билен
әхтими беркарар эдерин, шонда сен Мениң
Ребдигими билерсиң». Муны Хөкмүрован Реб
диййәр.

17-нҗи бап

Ики бүргүт ве үзүм агаҗы

17 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Ысрайыл халкына бир матал
бер, бир тымсал айт. 3 Хөкмүрован Реб шейле
диййәр дий:
„Улы ганатлы, узын елекли,
дүрли реңкли мымык түйлерден долы,
әпет бүргүт Ливана гонуп,
кедр агаҗының депесини эеледи.
4 Агаҗың ёкаркы шахасыны ёлуп,
сөвдагәрлериң юрдуна гетирди,
тәҗирлериң шәхеринде ерлешдирди.
5 Онсоң юрдуң тохумындан алып,
оны хасыллы мейданда экди,
бол сувлар якасында ерлешдирип,
сөвүт агаҗы кимин отуртды.
6 Ол гөгерип, пессеҗик бойлы яйраң
үзүм агаҗына өврүлди,
шахалары өзүне тарап эгилди,
көклери өз астындады.
Шейдип, бу үзүм агаҗы болды,
шахалады, пудак чыкарды.
7 Улы ганатлы ве көп елекли
башга бир әпет бүргүт барды.
Ине, яңкы үзүм агаҗы
өз экилен кешинден
оңа тарап көклерини эгрелтди.
Суварсын дийип,
шахаларыны оңа тарап саллады.
8 Ол шахалап, миве берип,
оңат үзүм агаҗы болар ялы,
бол сувлар якасындакы
хасыллы мейданда экилипди“».
9 Ысрайыла Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий:
«Ол үзүм шахасы бой алып өсерми?
Биринҗи бүргүт тәзе балдаклары гурасын дийип,
көклерини согурмазмы, мивесини ёлмазмы?
Көкүнден согурмак үчин гүйчли гол
я-да бейик гошун герек болмаз ахырын.
10 Ол экилсе-де, бой алып өсерми?
Гүндогар шемалы уранда
бүтинлей гурамазмы?
Өз гөгерен кешлеринде солмазмы?»
11 Онсоң маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
12 «Инди питнечи халка: „Сиз буларың нәмедигини
билмейәрсиңизми?!“ дий. Олара шейле дий: „Ине,
Бабыл патышасы Иерусалиме гелип, онуң
патышасыны ве хан-беглерини Бабыла әкитди.
13 Ол патышаның тохум-тиҗинден болан бир
адамы алып, онуң билен әхт баглашды; оңа ант
ичирди. Ол муны юрт кичигөвүнли болсун,
гедемлик этмесин, әхтими саклар ялы, еринде
дурсун дийип этди. Ол юрдуң баштутанларыны
есир эдип алып гитди. 15 Йөне Иерусалимиң
патышасы атлар ве көп эсгер берсин дийип,
илчилерини Мүсүре ибермек билен Бабыл
патышасының гаршысына гозгалаң турузды. Ол
үстүнлик газанармы? Бу ишлери эден аман
галармы? Эден әхтини бозан халас болармы?
16 Ичен антына бипервай гарандыгы, эден әхтини
бозандыгы үчин Өз барлыгымдан ант ичйәрин: ол
өзүни патыша эдип, тагтда отурдан патышаның

† *Эдом – кәбир голязмаларда Сирия*

меканы болан Бабылда өлер. Муны Хөкмүрован
Реб айдяндыр. [17] Бабыллылар көп җанлары гырмак
үчин беркитмелер салып, япгытлар гуранларында,
гүйчли гошуны ве улы йыгны болса-да, фараон оңа
сөвешде ярдам этмез. [18] Ол эден әхтини бозды,
ичен антына бипервай гарады; ол сөз берен хем
болса, бу ишлери этди; инди ол гутулмаз“». [19] Мунуң
үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Өз
барлыгымдан ант ичйәрин! Мен ол тарапдан
бипервай гаралан антымы ве бозулан әхтими онуң
өз башына гетирерин. [20] Мен торумы язарын, ол
дузагыма дүшер, онсоң Бабыла гетирип, Маңа эден
дөнүклиги себәпли оңа хөкүм чыкарарын. [21] Онуң
әхли гачгак эсгерлери гылычдан гечирилер ве
аман галанлары чар тарапа даргадылар. Онсоң сиз
муны Мен-Реббиң айдандыгымы билерсиңиз».

[22] Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Кедр агаҗының депесинден
бир шахаҗык алып отурдарын.
Шахасындан бир яш балдак ёлуп,
белент дагың депесинде экерин.
[23] Оны Ысрайылың белент дагында отурдарын,
ол пудак чыкарар, миве берер,
шөхратлы кедр агаҗы болар.
Хер дүрли гушлар шахаларында месген тутар,
хер хили ганатлы җандарлар көлегесинде саялар.
[24] Юрдуң әхли агачлары
белент агаҗы песелдйәниң,
пес агаҗы бейгелдйәниң,
яшыл агаҗы гурадяның,
гуран агаҗы гөгердйәниң
Мениң Ребдигими билерлер.
Муны Мен-Реб айдяндырын,
амала-да ашырарын».

18-нҗи бап

Гүнәли адамың гүнәси өз бойнуна болар

18 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Нәме
үчин сиз Ысрайыл юрды хакында „Аталар
туршы үзүм ийдилер, огулларың диши гамашды“
диен накылы айдярсыңыз? [3] Өз барлыгымдан ант
ичйәрин, сиз бу накылы Ысрайылда гайдып
уланмарсыңыз. Муны Мен Хөкмүрован Реб
диййәрин. [4] Ине, хер бир дири җан Мениңкидир.
Аталарың җаны-да, огулларың җаны-да
Мениңкидир; диңе гүнә эден җан өлер. [5] Эмма
догручыл адам адалатлы ве догры зады эдйәндир.
[6] Ол дагларда бутлара хөдүрленен гурбанлыкдан
иймез, ысрайыл халкының бутларына гөз дикмез,
гоңшусының аялы билен зына этмез я-да аялының
айбашылы вагтында онуң билен ятмаз. [7] Хич киме
зулум этмез, бергидарың гиревини ызына
гайтарар, талаңчылык этмез, аҗа нан, ялаңаҗа дон
берер. [8] Өзүниң пейдасына карз бермез,
гөтеримине пул бермез, элини адалатсызлык
этмекден саклар, ики адамың арасында адалаты
хакыката лайык ерине етирер. [9] Ол Мениң
парзларымы ерине етирер, хөкүмлерими ак
йүрекден долы берҗай эдер; ол догручыл адамдыр;
ол хөкман дири галар». Муны Хөкмүрован Реб
айдяндыр.

[10] «Бу огул атасының хич бир этмедик
яманлыкларыны эдип, ягшы ишлериң гырасында
гөрүнмез, гайтам, дагларда бутлара хөдүрленен
гурбанлыкдан иер, гоңшусының аялы билен зына
эдер. [12] Гарыба ве мәтәҗе зулум эдер, талаңчылык
эдер, гиревини ызына гайтармаз. Бутлара бил
баглар, нежис ишлер эдер. [13] Өз пейдасына карз
берип, гөтеримине пул берер. Бейле огул дири
галармы? Ёк, дири галмаз. Ол бу нежис ишлериң
әхлисини этди, ол хөкман өлер ве дөкүлен ганы өз
бойнуна болар.

[14] Айдалың, бу оглуң-да бир оглы бар болса, ол
атасының эден әхли гүнәлерини гөрүп пикир эдер
ве булар ялы ишлери этмез; [15] дагларда бутлара
хөдүрленен гурбанлыкдан иймез, ысрайыл
халкының бутларына бил багламаз, гоңшусының
аялы билен зына этмез. [16] Хич киме зулум этмез,
гирев алмаз, талаңчылык этмез, аҗа нан, ялаңаҗа
дон берер, [17] гарыба зулум этмез, пейда ве гөтерим
алмаз. Эгер ол Мениң хөкүмлерими ерине етирип,
парзларымы берҗай этсе, какасының языгы
зерарлы өлмән, ол хөкман дири галар. [18] Онуң
какасы болса өз эден гүнәлери үчин өлер, ол
залымлык эдип, доганыны талады, халкының
арасында ярамаз ишлер этди. [19] Йөне сиз: „Нәме
үчин огул атасының языгыны чекмейәр?“
диййәрсиңиз. Себәби бу огул адалаты ве
догручыллыгы ерине етирди, Мениң әхли
парзларымы берк саклап, олары долы берҗай этди;
ол хөкман дири галар. [20] Гүнә эден адам
өлмелидир; атасының языгыны оглы чекмез,
оглуның языгыны-да атасы чекмез. Догручыл адам
догручыллыгының, эрбет адам эрбетлигиниң
җогабыны алар. [21] Эрбет адам эден әхли
гүнәлеринден тоба эдип, Мениң әхли парзларымы
берҗай этсе, адалаты, догручыллыгы ерине етирсе,
ол хөкман дири галар, өлмез. [22] Онуң эден әхли
җенаятлары барада ятланман, ол эден догры
ишлеринде яшар. [23] Нәме Мен эрбет адамың
өлүмини оңлаярынмы? Мен онуң эрбет
ёлларындан тоба эдип, дири галмагыны
ислемейәринми нәме? Муны Мен Хөкмүрован Реб
диййәрин. [24] Йөне догручыл адам өз
догручыллыгындан дөнүп, эрбедиң әхли нежис
ишлерини, писликлерини этсе, ол дири галармы?
Онуң эден догры ишлериниң хич бири

ятланылмаз; ол өзүниң эден дөнүклиги билен
этмиши ве гүнәси үчин өлер. 25 Йөне сиз:
„Таңрының ёлы догры дәл“ диййәрсиңиз. Эй,
ысрайыл халкы, инди муны эшидиң, Мениң ёлум
догры дәлми? Нәдогры ёл сизиң ёлларыңыз
дәлмидир? 26 Догручыл адам догручыллыгындан
дөнүп, эрбетлик этсе ве өлсе, ол өз эден гүнәси
себәпли өлер. 27 Эрбет адам-да эден эрбетлигинден
дөнүп, адалаты ве догручыллыгы ерине етирсе, ол
адам өз җаныны халас эдер. 28 Ол өзүниң эден әхли
гүнәлерине гөз етирип, олара тоба эдендиги үчин,
хөкман дири галар, ол өлмез. 29 Йөне ысрайыл
халкы: „Таңрының ёлы догры дәл“ диййәр. Эй,
ысрайыл халкы, Мениң ёлларым догры дәлми?
Нәдогры ёл сизиң ёлларыңыз дәлмидир? 30 Мунуң
үчин, эй, ысрайыл халкы, Мен сизиң хер бириңизи
өз тутан ёлуңыза гөрә хөкүм этҗек. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. Тоба эдип, әхли
җенаятларыңыздан эл чекиң, шондан соң олар
сизе гүнә этдирйән бүдреме дашы болмаз. 31 Эдйән
әхли җенаятларыңызы өзүңизден айрың, тәзе
йүрек ве тәзе рух эдиниң! Эй, ысрайыл халкы, сиз
нәме үчин өлҗек болярсыңыз? 32 Мен хич кимиң
өлүмини оңламаярын. Муны Мен Хөкмүрован Реб
диййәрин. Шонуң үчин гүнәңизден эл чекиң-де,
дири галың».

19-нҗы бап

Ысрайылың ёлбашчылары үчин агы

19 Сен Ысрайыл ёлбашчылары үчин шу агыны
айт:
2 «Сениң энең кимди?
Арсланлар арасында эне арсланды!
Яш арсланлар арасында ятарды,
чагаларыны кемала гетирерди.
3 Чагаларындан бириси
шир арслан болуп етишди,
авуны парчаламагы өвренди,
адамлары ийди.
4 Миллетлер ол барада эшитдилер.
Оны дузагына дүшүрдилер,
чеңңеге илдирип, Мүсүре гетирдилер.
5 Энеси гарашып, умыдыны үзенсоң,
чагаларындан башга бирини алып,
оны шир арслан эдип етишдирди.
6 Ол арсланлар арасында гезди,
шир арслан болуп етишди,
авуны парчаламагы өвренди,
адамлары иймәге башлады.
7 Оларың галаларыны йыкды,
шәхерлерини вейран этди.
Юрт ве онуң ичиндәкилер
аррылдысындан яңа чоларды.
8 Төверегиндәки миллетлер
оңа хүҗүм этдилер;
торларыны язып,
оны дузага дүшүрдилер.
9 Чеңңеге илдирип, капаса салдылар,
Бабыл шасының хузурына гетирдилер.
Ысрайыл дагларының үстүнде
гайдып сеси эшидилмесин дийип,
оны зындана ташладылар.
10 Энең багдакы үзүм агаҗы кимин
сувларың боюнда экилипди,
ол бол сувлардан яңа
хасыллы ве гүр шахалыды.
11 Хөкүмдара хаса болар ялы
гүйчли шахалары барды,
бойы белент булутлара етди;
белентлиги ве бол шахалары билен
гөзе илип дурарды.
12 Йөне оны газап билен
согруп ере ташладылар;
гүндогар ели мивесини гуратды,
берк шахалары гопарылып солды,
олары ялынлы от якып ёк этди.
13 Ол инди чөлде,
гурак ве сувсуз юртда экилди.
14 Онуң шахаларының бир чыбыгындан от чыкып,
шахасыны хем мивесини яндырды,
хөкүмдарлык хасасы үчин берк шаха галмады».
Бу агыдыр ве агылыгына-да галар.

20-нҗи бап

Ысрайылың дөнүклиги

20 Сүргүнде болян вагтымызың единҗи
йылының бәшинҗи айының онуна Ысрайыл
яшулуларындан бирнәчеси Ребден маслахат
сорамак үчин гелип, мениң гаршымда отурды.
2 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 3 «Эй, ынсан
оглы! Ысрайыл яшулулары билен геплеш ве олара
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Сиз Менден
маслахат сорамага гелдиңизми? Өз барлыгымдан
ант ичйәрин, Мен сизе Өзүме маслахат
салдыртмарын. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
4 Олары хөкүм эт, эй, ынсан оглы, олары хөкүм эт!
Олара ата-бабаларының нежис ишлерини айдып
бер“». 5 Олара Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий:
«Ысрайылы сайлан гүнүм Якубың неслине касам
эден гүнүмдир ве Мүсүр юрдунда Өзүми олара аян
эдип: „Худайыңыз Реб Мендирин!“ дийип ант ичен
гүнүмдир. 6 Хава, шол гүн Мен олары Мүсүр
юрдундан чыкарып, олар үчин гөзлән юрдума,
әхли юртлардан гөзел болан сүйт ве бал акян юрда
гетирҗекдигиме сөз бердим. 7 Онсоң Мен олара:
„Хер ким гөз дикйән нежис затларыны ташласын,

өзүңизи Мүсүр бутлары билен харам этмәң;
Худайыңыз Реб Мендирин“ диймдим. 8 Йөне олар
Мениң гаршыма гозгалаң туруздылар, Мени
диңлемек ислемедилер; оларың хич бири
гөзлерине якымлы гөрүнйән нежис затларыны
ташламады, Мүсүр бутларыны-да терк этмеди.
Онсоң Мен гахар-газабымы Мүсүрде оларың
башындан индерҗекдигими айтдым. 9 Йөне
оларың арасында яшаян миллетлериң гөзүниң
алнында адыма ыснат гетирмезлик үчин, Өз
адымың хатырасына херекет этдим. Мен ол
миллетлериң гөзүниң алнында ысрайыл халкыны
Мүсүрден чыкармак билен, Өзүми олара аян этдим.
10 Шейлеликде, олары Мүсүр юрдундан чыкарып,
чөле гетирдим. 11 Мен олара парзларымы ве
хөкүмлерими бердим. Бу хөкүмлери берҗай эден
хер бир адам яшар. 12 Олары мукаддес халк эден
Мениң Ребдигими билсинлер диййип, Өзүм билен
оларың арасында аламат болар ялы, мукаддес
Сабат гүнлерими хем олар үчин белледим. 13 Йөне
ысрайыл халкы чөлде Мениң гаршыма гозгалаң
турузды. Мениң парзларымы, хөкүмлерими
берҗай эден адам аман галса-да, олар
кануныларымы ерине етирмедилер. Хөкүмлерими
рет этдилер, мукаддес Сабат гүнүмиң кануныларыны
бүтинлей харладылар.
Онсоң Мен чөлде гахар-газабымы башларындан
индерип, олары ёк этҗекдигими айтдым. 14 Эмма
ысрайыллары Мүсүрден чыкарандыгымы гөрен
миллетлериң гөзүниң алнында адыма ыснат
гелмесин диййип, Өз адымың хатырасына херекет
этдим. 15 Олары өзлерине берҗек иң гөзел юрдума,
сүйт ве бал акян юрда гетирмеҗекдигиме чөлде
ант ичдим. 16 Оларың йүреги бутларының ызына
эерендиги үчин, Мениң хөкүмлерими рет этдилер,
парзларымы берҗай этмедилер ве мукаддес Сабат
гүнүмиң кануныларыны харладылар. 17 Йөне Мениң
ене-де олара йүрегим авады, олары хеләк этмедим,
чөлде оларың соңуна чыкмадым. 18 Чөлде оларың
перзентлерине шейле диййдим: „Ата-
бабаларыңызың парзларына эермәң, хөкүмлерини
берҗай этмәң, өзүңизи оларың бутлары билен
харам этмәң. 19 Худайыңыз Реб Мендирин. Мениң
парзларымы тутуң, хөкүмлерими долы берҗай
эдиң, олары ерине етириң. 20 Мукаддес Сабат
гүнүмиң кануныларыны ерине етириң. Худайыңыз
Мениң Ребдигими билмегиңиз үчин, бу Мениң
билен сизиң араңызда аламат болар“. 21 Йөне
перзентлер Мениң гаршыма гозгалаң туруздылар;
Мениң парзларымы долы берҗай этмедилер,
булары ерине етирен адам аман галса-да,
хөкүмлерими рет этдилер, мукаддес Сабат гүнүмиң
кануныларыны харладылар.
Онсоң Мен чөлде гахар-газабымы башларындан
индерип, олары ёк этҗекдигими айтдым. 22 Муңа
гарамаздан, ысрайыллары Мүсүрден чыкаранымы
гөрен миллетлериң назарында адыма ыснат
гелмесин диййип, ене элими ыза чекдим ве Өз
адымың хатырасына херекет этдим. 23 Мундан
башга-да, Мен олары миллетлер арасына
пытрадып, башга юртлара даргатҗакдыгыма чөлде
ант ичдим. 24 Оларың гөзлери ата-бабаларының
бутларының ызындадыгы үчин, хөкүмлерими
ерине етирмедилер, парзларымы рет этдилер ве
мукаддес Сабат гүнүмиң кануныларыны харладылар.
25 Мунуң үчин Мен олара ягшы болмадык парзлары
ве ерине етирен адам аман галмаз ялы хөкүмлери
бердим. 26 Олары өзлериниң гетирен
гурбанлыклары билен харама чыкардым, илкинҗи
доглан чаганы от үсти билен гурбан этмәге ёл
бердим. Шейдип, Мен олара ховп салдым ве
Өзүмиң Ребдигими билсинлер диййдим». 27 Мунуң
үчин, эй, ынсан оглы, ысрайыл халкы билен
геплеш ве олара Хөкмүрован Реб шейле диййәр
дий: «Ата-бабаларыңыз дөнүклик этмек билен
бирликде Маңа дил-де етирдилер. 28 Мен олары
вада берен юрдума гетиренимде, олар хер бир
гөрен бейик байырлыкда, хер бир гүр япраклы
агаҗың астында гурбанлыкларыны хөдүрледилер.
Ол ерде Мениң гахарымы гетирйән садакаларыны,
хошбой ыслы түтетгилерини ве ичги
садакаларыны хөдүр этдилер». 29 Онсоң Мен
олардан: «Сизиң бу гидйән сеждегәхиңиз нәхили
ер?» диййип сорадым. Шонуң үчин хем бу ерлере шу
гүне ченли хем сеждегәхлер † диййилйәр. 30 Муңа
гөрә ысрайыл халкына Хөкмүрован Реб шейле
диййәр дий: «Нәме үчин сиз өзүңизи ата-
бабаларыңызың ёл-йөрелгелери билен харам
эдип, оларың йигренҗи затлары билен
зынахорлык эдйәрсиңиз? 31 Сиз бу гүне ченли
огулларыңызы отда гурбанлык хөкмүнде хөдүр
эдип, әхли бутларыңыз билен өзүңизи харам
эдйәрсиңиз. Шундан соң, эй, ысрайыл халкы, Мен
сизе Өзүме маслахат салдырарынмы? Өз
барлыгымдан ант ичйәрин, – Хөкмүрован Реб
диййәр – Мен сизе маслахат бермерин.
32 Сиз: „Агаҗа ве даша сыгынып, биз-де бейлеки
миллетлер ялы, башга юртлардакы тайпалар ялы
боларыс“ диййәрсиңиз, эмма акылыңызда айлаян
бу затларыңыз амала ашмаз. 33 Өз барлыгымдан
ант ичйәрин, – Хөкмүрован Реб диййәр – Мен гүйч-
гудратым ве гахар-газабым билен үстүңизден
хөкүм сүрерин. 34 Гүйч-гудратым хем гахар-газабым
билен сизи халкларың арасындан чыкарарын ве
даргадылан юртларыңыздан ызыңыза йыгнарын.

† *Сеждегәхлер – еврейче гидип сеждегәхиңиз*

35 Онсоң сизи халкларың чөлүне гетирип, йүзбе-
йүзлешип, сизе хөкүм чыкарарын. 36 Мүсүр чөлүнде
ата-бабаларыңыза нәхили хөкүм чыкаран болсам,
сизе хем шейле хөкүм чыкарарын. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. 37 Мен сизи гөзден
гечирип, әхте боюн болмага меҗбур эдерин.
38 Питнечилери ве Мениң гаршыма җенаят
эденлери сизиң араңыздан айрарын, олары
гелмишек болуп яшаян юртларындан чыкарарын,
йөне олар Ысрайыл юрдуна гирмезлер. Шонда сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз».
39 «Эй, ысрайыл халкы, Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: „Мени диңлемеҗек болсаңыз, гидиң,
мундан бейләк хер ким өз бутларына гуллук этсин;
йөне садакаларыңыздыр бутларыңыз билен Мениң
мукаддес адыма ыснат гетирмәң. 40 Ысрайыл халкы,
юртдакыларың әхлиси Маңа мукаддес дагымда,
Ысрайылың белент дагында гуллук эдер. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. Мен олардан шол ерде
разы боларын. Мен әхли мукаддес затларыңыз
билен бирликде садакаларыңызы ве гымматлы
совгатларыңызы шол ерде талап эдерин. 41 Сизи
халкларың арасындан чыкарып, даргадылан
юртларыңыздан йыгнанымда, сизи хошбой ыс
хөкмүнде кабул эдерин ве миллетлериң
гөзлериниң алнында Өз мукаддеслигими ыкрар
эдерин. 42 Сизи ата-бабаларыңыза бермеклиге ант
ичен юрдума, Ысрайыл юрдуна гетиренимде, сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз. 43 Онсоң сиз эрбет
ёлларыңызы, өзүңизи харам эден әхли
ишлериңизи ол ерде ятларсыңыз ве эден әхли
писликлериңизден яңа өзүңизи йигренерсиңиз.
44 Эй, ысрайыл халкы! Мен сизиң өз тутан
ёлларыңыза ве ярамаз ишлериңизе гөрә дәл-де, Өз
адымың хатырасына херекет эденимде, сиз Мениң
Ребдигими билерсиңиз“». Муны Хөкмүрован Реб
диййәр.

Негеп токайы хакындакы пыгамберлик

45 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 46 «Эй, ынсан
оглы! Йүзүңи Теймана өвүр-де, Дарома вагыз эт,
Негеп токайына гаршы пыгамберлик эт. 47 Оңа
Реббиң сөзүни эшит, Хөкмүрован Реб шейле
диййәр дий: „Ине, Мен ичиңде от туташдырарын,
ол сендәки хер бир өсүп отуран агаҗы хем, гуран
агаҗы хем көйдүрер. Ловлаян ялын сөндүрилмез
ве гүнортадан демиргазыга ченли әхли йүзлер
онуң билен бирликде янар. 48 Әхли адамзат оды
Мен-Реббиң туташдырандыгымы гөрер; от
сөндүрилмез“».
49 Онсоң мен: «Вах, Хөкмүрован Реббим! Олар мен
хакда „Ай, ол өзүнден тослап тапяр-лай!“
дийишйәрлер» дийдим.

21-нҗи бап

Реббиң гылыҗы

21 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Йүзүңи Иерусалиме тарап өвүр-
де, мукаддес ерлере гаршы вагыз эт, Ысрайыл
юрды барада пыгамберлик эдип, 3 оңа Реб шейле
диййәр дий: „Ине, Мен саңа гаршыдырын,
гылыҗымы гыныңдан чыкарып, ягшыны-да,
яманы-да сенден кесип ташларын. 4 Ягшыны-да,
яманы-да сенден кесип ташламак үчин гүнортадан
демиргазыга ченли әхли ынсана гаршы гылыҗымы
гынындан чыкарарын. 5 Шонда тутуш адамзат
гылыҗыны гынындан чыкаран Реббиң Мендигими
билер; инди гылыҗы гынына салмарын“». 6 «Эй,
ынсан оглы, ах чек, оларың гөзлериниң алнында
йүрегиңи паралап, аҗы гөзяш дөк. 7 Олар саңа:
„Нәме бейле гам-гусса батяң?“ диенлеринде, сен
олара: „Гелен эрбет хабар зерарлы гама батярын.
Муңа хер бир йүрек эрәр, әхли эллер говшар, хер
бир рух тапдан дүшер, хер бир дыз эпилер. Ине,
хабар гелйәр, ол амала ашар“ дий». Муны
Хөкмүрован Реб диййәр.
8 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 9 «Эй, ынсан
оглы! Пыгамберлик эт ве Реб шейле диййәр дий:
„Гылыч! Гылыч!
ол йителдилди, чархланды!
10 Бу өлдүрмек үчин йителдилди,
йылдырым кимин чаксын дийип чархланды.
Биз нәдип шатланып билерис?
Оглум, сен таягы ве теммини харладың ахырын.
11 Гылыч уланмак үчин чархланмага берилди;
гылыч ганхорың элине берилсин
дийип йителдилди, чархланды.
12 Эй, ынсан оглы! Перят эт, багыр!
Чүнки бу гылыч Мениң халкымың,
әхли Ысрайыл ёлбашчыларының үстүнден инйәр.
Ысрайыл ёлбашчылары Мениң халкым билен
бирликде гылычдан гечирилер;
мунуң үчин дөшүңи юмрукла.
13 Бу бир сынагдыр; таяк әсгерилмесе, соңы нәме
болар?“» Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
14 «Эй, ынсан оглы, пыгамберлик эт ве элиңи чарп.
Гой, гылыч ики, хатда үч гезек чапсын.
Бу өлдүрйән гылычдыр, көп санлы ынсанлары
гыран,
олары хер яндан гуршан гылычдыр.
15 Шейдип, оларың горкудан яңа йүреги
бүкгүлдесин,
бүдремелери артсын дийип,
Мен әхли дервезелеринде
ховп салян гылыҗы гойдум.
Пах-пах, гылыч йылдырым кимин парлады,

гырмак үчин чыкарылды.
16 Эй, гылыч, сагыңа чоз, солуңы чап,
угруң нирә болса, шоңа-да гит.
17 Мен-де маңлайыма урарын,
гахар-газабым ятышар,
муны Мен-Реб дийдим».
18 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 19 «Эй, ынсан
оглы, Бабыл патышасының гылыҗы гелер ялы,
өзүңе ики ёл белле, икиси-де бир юртдан чыксын.
Гала барян ёлуң башында бир белги ясап гой.
20 Аммонларың Раба галасына я-да Яхудадакы берк
диварлы Иерусалиме гирер ялы, гылыч үчин ёл
яса. 21 Чүнки Бабыл патышасы ики ёлуң башында
дуруп җогап агтаряр. Ол оклары силкелейәр ве
бутлара маслахат салып, гурбанлык малының
багрына середйәр. 22 Онуң саг элинде Иерусалими
гөркезйән пал бар. Онда дивар йыкян пүрслери
ерлешдирмек, өлүм буйругыны бермек, сөвеш
награларыны чекмек, дервезелери юмруҗы
гураллары гоймак, беркитмелер ве дивара чыкмак
үчин япгытлар гурмак барада айдыляр. 23 Бабыл
патышасына ант ичип, касам эденлериң
назарында бу бош пал болар; эмма олар эле
салнанда, пал булара языгы ятладар».
24 Шонуң үчин хем Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: «Сиз җенаятларыңызың үстүни ачмак
билен языгыңызы ятлатдыңыз. Әхли ишлериңизде
гүнәлериңизи гөркезмек билен языгыңызы
ятлатдыңыз. Шонуң үчин зорлук билен эле
дүшерсиңиз.
25 Эй, Ысрайылың дерексиз, пис хөкүмдары,
соңкы гүнүң якынлашды,
соңкы җеза гүнүң етип гелди!»
26 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Селләңи айыр, тәҗиңи чыкар.
Инди бу бейле болмаз.
Пес болан бейгелер,
бейик болан песелер.
27 Вейран! Вейран!
Шәхери вейран эдерин!
Хөкүм чыкарян гелйәнчә, бу баша бармаз.
Соңра Мен шәхери оңа берерин».
28 «Сен болса, эй, ынсан оглы, пыгамберлик эт ве
масгаралайҗы сөзлер айдян аммонлар барада
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий:
„Гылыч, гылыч! Өлдүрмек үчин гындан
чыкарылды,
ювутсын ве йылдырым кимин чаксын дийип
йителдилип чархланды.
29 Эй, аммон халкы, сен хакда
гөрүлйән гөрнүшлер бидерек,
атылян паллар яландыр.
Эй, гылыч, ол залым пислериң бойнуны чапып
ташла,
чүнки оларың соңкы гүни гелди,
ахыркы җезасының вагты етди.
30 Гылыҗы гыныңа сал!
Ярадылан ериңде,
догдук меканыңда
Мен саңа хөкүм чыкарарын.
31 Үстүңизе гахарымы дөкүп,
газап одумы үфләрин,
сени өлдүрмәге забун
вагшыларың элине берерин.
32 Сен ода одун боларсың.
Ганың тутуш юртда акар,
инди сен хич хачан ятланмарсың;
чүнки муны Мен-Реб айтдым“».

22-нҗи бап

Иерусалимиң гүнәси

22 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Бу
ганхор шәхери хөкүм эт, эй, ынсан оглы, оны
хөкүм эт! Онсоң оңа өзүниң эден неҗис ишлерини
айдып бер. 3 Оңа Хөкмүрован Реб шейле дийййәр
дий: „Эй, өз ичинде ган дөкүп, вейранчылыгыны
тайярлаян шәхер! Бутлар ясап, өзүни харам эдйән
шәхер! 4 Дөкен ганларың билен этмишли болдуң,
ясан бутларың билен харам болдуң; гүнлериңиң
соңуны якынлашдырдың, йылларыңың соңуна
чыкдың. Шонуң үчин хем Мен сени миллетлериң
өңүнде утанҗа, әхли юртларың өңүнде
масгарачылыга сезевар эдерин. 5 Эй, ады неҗис ве
ичи говгадан долы шәхер, якындакылар-да,
узакдакылар-да сени масгараларлар.
6 Ине, ичиңде яшаян хер бир Ысрайыл
ёлбашчысы өз гүйҗүниң чатдыгындан ган дөкйәр.
7 Олар ата-энәни кемситдилер, сениң ичиңде
гелмишеге сүтем этдилер, дул хатына ве етиме
зулум этдилер. 8 Сен Мениң мукаддес затларыма ве
мукаддес Сабат гүнүмиң канунларына бипервай
гарадың. 9 Ган дөкмек үчин араңызда төхметчилер
бар. Өз араңыздакылар дагларың үстүнде
гурбанлык ийдилер ве хаясызлык этдилер.
10 Оларың кәбири өз аталарының аялы билен ятды.
Сениң ичиңде аял харамка намысына дегилди.
11 Кимсе гоңшусының аялы билен неҗис иш этди;
кимсе утанман өз гелни билен зына этди; кимсе өз
аял уясының, өз атасының гызының намысына
дегди. 12 Ган дөкмек үчин сениң ичиңде пара
алдылар; сен пейда ве гөтерим алдың, зорлук
билен гоңшыңдан газанч этдиң ве Мени унутдың.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
13 Ине, эден харам газанҗың ве өз ичиңде дөкен
ганың үчин Мен элими элиме урарын. 14 Сениң
билен иш салшан гүнлеримде йүрегиң берк,
эллериң гүйчли болармы? Муны Мен-Реб айтдым.

Оны ерине хем етирерин. [15] Мен сени миллетлериң
арасына даргадарын, юртлара пытрадарын,
харамлыгыңың соңуна чыкарын. [16] Миллетлериң
гөзүниң алнында өзүңи харам этмегиңи бес
эдениңде Мениң Ребдигими билерсиң“».

[17] Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [18] «Эй, ынсан
оглы! Ысрайыл халкы Мениң үчин галынды болды;
оларың бары бир көрүкде эредилен күмшүң
галындысы бүрүнч, галайы, демир ве гуршун
галындысы ялыдыр. [19] Мунуң үчин Хөкмүрован Реб
шейле дийййәр: „Барыңызың галынды
боландыгыңыз үчин, Мен сизи Иерусалимиң
ортасына йыгнарын. [20] Эретмек үчин оды үфләп,
күмши, бүрүнҗи, демри, гуршуны ве галайыны
көрүге салышлары ялы, Мен-де сизи гахар-газабым
билен шәхере салып эредерин. [21] Сизи йыгнап,
газап одумы үстүңизе үфләрин ве сиз шәхериң
ичинде эрәрсиңиз. [22] Күмшүң көрүкде эрейши ялы,
сиз-де шәхериң ичинде эрәрсиңиз, онсоң гахар
одуны үстүңизе дөкениң Мен-Ребдигими
билерсиңиз“».

[23] Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [24] «Эй, ынсан
оглы! Оңа: „Сен газап гүни тәмизленмедик, үстүне
ягыш ягмадык юртсуң!“ дий. [25] Онуң ичиндәки
хөкүмдарлары † арлап авуны парчалаян арслан
киминдир; олар адамлары ювутдылар, байлык ве
мал-мүлк алдылар, өз ичинде дулларың саныны
көпелтдилер. [26] Онуң руханылары канунларымы
басгыладылар, мукаддес затларымы харладылар;
мукаддес зат билен йөнекей задың арасында парх
гоймадылар, харамың ве халалың нәмедигини
халка өвретмедилер, мукаддес Сабат гүнүмиң
канунларына бипервай гарадылар; Мен оларың
арасында әсгермезчилиге дучар болдум.
[27] Араларындакы ёлбашчылары харам газанч үчин
ган дөкмекде, адам җаныны ёк этмекде авуны
парчалаян гуртлар киминдир. [28] Пыгамберлери
бош гөрнүшлер гөрүп, яландан пал атып, бу
этмишлериниң үстүне хек чалярлар. Мен-Реб
айтмадык болсам хем, „Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр“ дийййәрлер. [29] Юрдуң халкы бири-бирини
эзип, талаңчылык этди, гарыба ве мәтәҗе зулум
этди, нәхак ере гелмишеге сүтем этди.

[30] Юрды хеләк этмезлигим үчин дивары тәзеден
бежерип, онуң гәдигинде юрт үчин өңүмде дуруп
билҗек бир адам агтардым, йөне тапып билмедим.
[31] Шонуң үчин хем Мен оларың үстлерине
газабымы дөкдүм, гахар одум билен олары якып ёк
этдим. Эден ишлерини өз башларындан
индердим». Муны Хөкмүрован Реб дийййәр.

† *Хөкүмдарлары – кәбир голязмаларда пыгамберлериң дилдүвшүги*

23-нҗи бап

Охола ве Охолыба

23 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй,
ынсан оглы! Бир энеден доглан ики гыз
барды. [3] Олар яшкалар Мүсүрде лолы болуп, зына
этдилер. Ол ерде оларың мәмелери элленди ве гыз
гөвүслери гысымланды. [4] Улусының ады Охола,
кичисиниңки болса Охолыбады. Олар Мениңки
болдулар, огуллар ве гызлар догурдылар. Атларына
гөрә Охола Самариядыр, Охолыба Иерусалимдир.
[5] Охола Мениңкикә зына эдип, ойнашлары болан
ашур ёлбашчыларына гөвүн берди. [6] Булар мавы
эшик гейнен хәкимлер билен эмелдарларды,
әхлиси гөрмегей яш йигитлер ве атлы эсгерлерди.
[7] Охола Ашурың гөрнүкли адамларына өзүни
зынагәрлиге берди. Ол кимлере гөвүн берен болса,
шоларың бутлары билен өзүни харам этди.
[8] Мүсүрлилер билен хем зынагәрлигини гоймады.
Ол яшка мүсүрлилер онуң билен ятдылар, гыз
гөвүслерини гысымладылар ве зыналарыны онуң
үстүне дөкдүлер. [9] Шонуң үчин Мен оны гөвүн
берен ойнашларының элине, ягны ашурларың
элине бердим. [10] Олар онуң яланңачлыгыны паш
этдилер, огулларыны ве гызларыны алдылар,
өзүни болса гылыч билен өлдүрдилер. Оңа
хөкүмлер чыкарылды ве ол аялларың арасында
масгара болды.

[11] Аял доганы Охолыба муны гөрсе-де, гөвүн
бермекде ондан хем азгынды, зынагәрлиги
уясыныңкыдан-да чөкдерди. [12] Ол беземен
гейнүвли ашур ёлбашчыларына хәкимлере,
эмелдарлара, ат мүнйәнлере, гөрмегей яш
йигитлериң барына гөвүн берди. [13] Мен онуң харам
боландыгыны гөрдүм; икисиниң хем ёлы бирди.
[14] Эмма Охолыба зынагәрлигини артдырды, ол
гызыл реңклер билен дивары йүзүне чекилен
бабыллы эркеклериниң шекилини гөрди. [15] Шейле
хем биллери гушаклы, башлары улы селлели,
әхлиси серкерде сыпатлы, аслы бабыллы
боланларың суратыны гөрди. [16] Охолыба олары
гөрен бадына гөвүн берип, бабыллыларың юрдуна
чапарлар ёллады. [17] Бабыллылар онуң янына,
сөйги дүшегине гечдилер, зынагәрликлери билен
оны харам этдилер. Бабыллылар билен өзүни
харам эденден соң, олары калбы билен йигренди.
[18] Охолыба зынагәрлигини ве яланңачлыгыны ачык
паш эденде, онуң уясыны йигренишим ялы,
калбым оны-да йигренди. [19] Охолыба Мүсүр
юрдунда зынагәрлик эден яшлык гүнлерини
ятламак үчин зынагәрлигини хас артдырды.
[20] Гөврелери эшегиң гөвреси кимин ве биллери
атың били кимин болан ойнашларына гөвүн

берди. 21 Шейлеликде, мүсүрлилер сениң
мәмелериңи элләп, гыз гөвүслериңи гысымлан
дөврүңдәки ялы яшлык хаясызлыгыңы этдиң».
22 Шонуң үчин, эй, Охолыба, Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Мен сениң йигренен
ойнашларыңы өзүңе гаршы күшгүрерин, олары
хер яндан саңа гаршы аяга галдырарын.
23 Бабыллылары, әхли кесетлери, пекотлары,
шовалары, ковалары ве олар билен бирликде
тутуш ашурлары гөрмегей яш йигитлери,
хәкимлериң ве эмелдарларың барыны,
серкерделери ве ёлбашчылары, ат мүнйәнлери
саңа гаршы гоярын. 24 Олар яраглар, сөвеш
арабалары, ат-арабалар ве бир топар халклар
билен саңа гаршы чыкып, улы-кичи галканлары,
демир тувулгалары билен даш-төверекден дашыңы
аларлар. Мен олара хөкүм этмек ыгтыярыны
берерин, олар өз дәп-дессурлары боюнча саңа
хөкүмлер чыкарарлар. 25 Саңа гаршы
габанҗаңлыгым оянар. Олар саңа газапланып ёвуз
дарашарлар, бурнуңы ве гулакларыңы кесип
ташларлар, аман галанларыңыз гылычдан хеләк
боларлар. Огулларыңы ве гызларыңы аларлар,
аман галанларыңызы от якып ёк эдер. 26 Олар
сениң гейимиңи сыпырарлар, овадан шай-
сеплериңи аларлар. 27 Мен сениң Мүсүрден
гетирен хаясызлыгың ве зынагәрлигиң соңуна
чыкарын. Сен олара инди габагыңы
галдырмарсың, Мүсүри гайдып ятламарсың».
28 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Мен сени өз
йигренен адамларыңың, калбыңың
йигрененлериниң элине берерин. 29 Оларың саңа
гаршы өзлерини алып барышлары йигренчли
болар, сениң әхли зәхметиңиң хасылыны алып,
сени яланач хем алаң-ачык гоярлар. Сен
миллетлер билен зына этдиң, оларың бутлары
билен харам болдуң. Шейлеликде, зынагәрлигиң
яланачлыгы паш болар. Бу затларың әхлиси
хаясызлыгың ве азгынлыгың себәпли башыңдан
инер. 31 Сен уяңың ёлундан йөредиң, Мен онуң
кәсесини сениң элиңе берерин». 32 Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Сен уяңың чуң ве гиң кәсесинден
ичерсиң, бу кәсәниң пүрепүрдиги себәпли, сениң
үстүңден гүлнүп масгара боларсың.
33 Серхошлыкдан ве гайгыдан доларсың, ол сениң
уяң Самарияның кәсесидир, ол элхенчлик хем
вейранчылык кәсесидир. 34 Оны ичип түкедерсиң,
бөлеклерини енҗип, гөвсүңи парчаларсың,
Хөкмүрован Реб: „Муны Мен айтдым“ диййәр».
35 Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Мени унудандыгыңа, Менден йүз өврендигиңе
гөрә сен хем өз хаясызлыгың ве зынагәрлигиң
үчин җезаңы чек».
36 Реб маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы! Сен
Охола ве Охолыбаның үстүнден хөкүм чыкар!
Олара нежис ишлерини билдир. 37 Олар зына
этдилер, эллери ган дөкди; бутлары билен зына
этдилер. Маңа догран чагаларыны-да иймит
хөкмүнде оларың бутларына хөдүрледилер.
38 Маңа-да шу иши этдилер: шол гүн Мениң
мукаддес өйүми харама чыкардылар, мукаддес
Сабат гүнүмиң канунларыны харладылар.
39 Бутлары үчин чагаларының дамагыны
чаланларындан соң, хут шол гүн мукаддес өйүми
харламак үчин ол ере гирдилер, ине, Мениң
өйүмиң ичинде шейле этдилер.
40 Хатда, сиз, ики уя! Узаклардан адамлар гелер
ялы чапарлар ёлладыңыз, олар гелдилер. Олар
үчин сиз ювундыңыз, гөзлериңизе сүрме чекдиңиз,
шай-сеплер билен безенип, 41 шанлы дүшекде
отурдыңыз, дүшегиң өңүнде болса тайын сачак
барды. Мениң якымлы ыслы түтетгим билен ягымы
онуң үстүнде гойдуңыз.
42 Аладасыз мәрекәниң шовхунлы сеси
яңланярды; көпчүлик адамлар билен бирликде
чөлден серхошлар хем гетирилди. Олар бу ики
уяның билеклерине билезиклер дакдылар,
башларына гөзел тәчлери гейдирдилер. 43 Онсоң
мен: „Вах, бу бир зына эдип, сандан чыкан аял-а,
эмма олар онуң билен җынс гатнашыкларыны
этмеклерини довам этдирйәрлер“ дийдим. 44 Олар
бир лолының янына гирилиши ялы, онуң билен
ятдылар. Шейдип, хаясыз аяллар болан Охоланың
ве Охолыбаның янына гирдилер. 45 Эмма догручыл
адамлар олара зынахор ве ганхор аялларыңкы ялы
хөкүм чыкарарлар, себәби олар зынахордурлар ве
эллерини гана буладылар».
46 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Оларың
гаршысына җемагаты өрүз, олары ховп астына ве
талаңа сал. 47 Җемагат олары дашлар, гылычлары
билен керчәр, огул-гызларыны өлдүрип, өйлерини
якар. 48 Шейдип, Мен юртдакы хаясызлыгың соңуна
чыкарын, әхли аяллар мундан сапак алып, сизиңки
ялы хаясызлык этмезлер. 49 Олар хаясызлыгыңызы
өз үстүңизе йүкләрлер. Сиз бутларыңызың
гүнәсиниң җезасыны чекерсиңиз. Шонда сиз
Мениң Хөкмүрован Ребдигими билерсиңиз».

24-нҗи бап

Гайнаян газан

24 Сүргүнде болян вагтымызың докузынҗы
йылының онунҗы айының онуна маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй, ынсан оглы!
Өзүңе шу гүнүң, хут шу гүнүң сенесини язып гой.
Бабыл патышасы хут шу гүн Иерусалими габамага
башлады. 3 Питнечи халка бир тымсал айдып,

Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Газан атар,
газан атар-да, ичине сув гуй. 4 Эт бөлеклерини,
ягны бут ве дөшүң оңат бөлеклерини онуң ичине
ат. Оны сайлама омачалардан долдур. 5 Сүриниң
иң сайламасындан ал. Газаның ашагындакы
одунлары үйшүр, газаны мазалы гайнат, ичиндәки
омачалар бишсин“».
6 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Ганхор шәхериң халына вай! Кесмек тутан,
кесмегинден арассаланмадык бу газаның халына
вай! Сайламаздан эти газандан бөлек-бөлек эдип
чыкарып зыңың. 7 Шәхериң ганы онуң
ортасындадыр; ол оны яланaч гаяның үстүне
дөкди; оны гум билен өртер ялы ере дөкмеди.
8 Мен хем газабымы туташдырып, өч алар ялы
онуң ганыны яланaч гаяның үстүне дөкдүм, онуң
үсти өртүлмез». 9 Мунуң үчин Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Ганхор шәхериң халына вай! Мен-
де одун үйшмегини хас белент эдерин. 10 Одунлары
үйшүр, оды туташдыр, эти говуҗа бишир, чорбаны
гайнат, гой, омачалар-да янып көйсүн! 11 Онсоң
бош газаны онуң көзлериниң үстүнде гой. Шейдип,
ол гызар, миси янар, пислиги ичинде эрәп, кесмеги
айрылар. 12 Онуң бар зәхмети бидерек болды,
галың кесмеги ондан айрылмаяр; кесмегиң
айрылмагына хатда от хем ярдам этмез.
13 Хаясызлыгың сени харам этди. Мен сени
тәмизлеҗек болдум, эмма сен тәмизленмек
ислемедиң. Саңа гаршы туташан газабым
ятышянча, сен харамлыгыңдан тәмизленмерсиң.
14 Муны Мен-Реб айтдым, бу берҗай болар, Мен
оны эдерин. Җезаңы гечмерин, гайгырмарын ве
хайпым гелмез. Өз тутан ёлларыңа ве ишлериңе
лайыклыкда саңа хөкүм чыкарылар». Муны
Хөкмүрован Реб диййәр.

Эзекиел пыгамбериң аялы өлйәр

15 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 16 «Эй, ынсан
оглы! Ине, Мен гөзлериңе иң гымматлы болан
кишини бир зарбада сенден аларын, йөне сен
зейренме, аглама, гөзяш дөкме. 17 Дымып ах чек;
өлиң үчин яс тутма; селләңи гей, чарыгыңы гей,
сакгалыңы өртме; яс чөрегини ийме».
18 Шейлеликде, мен даңдан халка бу сөзлери
айтдым; агшам болса аялым өлди. Эртеси даңдан
мен әхли зады өзүме буйрулышы ялы берҗай
этдим.
19 Халк маңа: «Сениң эдйән бу затларыңың бизе
нәме дахылы бар? Муны бизе айтҗак дәлми?»
дийди. 20 Онсоң мен олара өзүме Реббиң сөзүниң
гелендигини айтдым: 21 «Ысрайыл халкына
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Мен
гүйҗүңизиң буйсанҗы, гөзүңизиң арзувлаяны,
җаныңызың мәхреми болан мукаддес өйүми
харлатмакчы. Галдырып гайдан огул-гызларыңыз
гылычдан өлерлер“.
22 „Сиз-де мениң эдишим ялы эдерсиңиз;
сакгалыңызы өртмерсиңиз ве яс чөрегини
иймерсиңиз. 23 Селләңиз башыңызда, чарыгыңыз
аягыңызда болар. Яс тутмарсыңыз, агламарсыңыз,
эмма этмишлериңиз зерарлы гурап ёк
боларсыңыз, бири-бириңиз үчин ах чекерсиңиз“.
24 „Эзекиел сизиң үчин бир аламат болар, ол нәме
эден болса, сизем шоны эдерсиңиз. Бу хадысалар
йүзе чыканда, сиз Мениң Хөкмүрован Ребдигими
билерсиңиз“».
25 «Эй, ынсан оглы! Мен оларың гүйҗүни,
гөзеллик шатлыгыны, гөз гуванҗыны,
җанларының перваз урян задыны, огул-гызларыны
олардан алан гүнүм бу беладан гачып гутулан бири
гелип, муны саңа хабар берер. 27 Шол гүн беладан
гачып гутулан адам билен геплешмек үчин саңа
тәзеден дил битер, сен гепләрсиң, гайдып дилиң
тутулмаз. Сен олар үчин бир аламат боларсың,
онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер».

25-нҗи бап

Аммон юрдуна гаршы пыгамберлик

25 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Йүзүңи аммонлара тарап өвүр-
де, оларың гаршысына пыгамберлик эт.
3 Хөкмүрован Реббиң сөзүни эшидиң! Хөкмүрован
Реб шейле диййәр дий: „Мениң мукаддес өйүми
харланларында, Ысрайыл юрдуны вейран
эденлеринде ве яхуда халкыны сүргүн
эденлеринде, сиз олар барада: ‘Пах-пах! Не ажап!’
дийшип бегендиңиз. 4 Шонуң үчин, ине, Мен сизи
мүлк хөкмүнде гүндогар халкларының элине
берерин. Олар дүшелгелерини сизиң араңызда
гурарлар, чадырларыны сизде дикерлер, олар
сизиң мивелериңизи иерлер, сүйдүңизи ичерлер.
5 Раба галасыны дүелериң өрүсине ве Аммон
юрдуны доварларың ятагына өврерин. Онсоң сиз
Мениң Ребдигими билерсиңиз“». 6 Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: «Сиз эллериңизи чарпып, танс
этдиңиз, Ысрайыл юрдуна болан йигренҗиңиз
билен йүрекден шатландыңыз. 7 Шонуң үчин хем,
ине, Мен элими сизиң гаршыңыза узатдым. Сизи
миллетлере олҗа эдип берерин. Мен сизи
халкларың арасындан согруп зыңарын, юртларың
арасындан сүпүрип ташларын, сизи ёк эдерин.
Онсоң сиз Мениң Ребдигими билерсиңиз».

Мовап юрдуна гаршы пыгамберлик

8 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Мовап билен
Сегир: „Яхуда халкы хем бейлеки миллетлер

ялыдыр“ дийдилер. [9] Шонуң үчин Мен Мовабың
бир гапдалыны бөвсүп, юрдуң шөхраты болан
серхет шәхерлерине Бейтъешимода, Багалмегона
ве Кирятайыма зарба урарын. [10] Мен Мовабы
аммонлар билен бирликде гүндогар халкларының
элине мүлк эдип берерин. Шейдип, аммонлар
миллетлер арасында хич хачан ятланылмаз.
[11] Моваба хөкүмлер чыкарарын, шонда олар
Мениң Ребдигими билерлер».

Эдом юрдуна гаршы пыгамберлик

[12] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Эдом өч алмак
билен яхуда халкының гаршысына херекет этди,
олардан өч алып, агыр гүнә батды. [13] Шонуң үчин
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Мен элими
Эдомың гаршысына узадып, ондан ынсаны-да,
хайваны-да согруп ташларын ве оны
харабачылыга өврерин. Олар Теймандан Дедана
ченли аралыкда гылычдан хеләк боларлар. [14] Мен
Эдомдан халкым Ысрайылың эли билен өч аларын.
Олар Эдомда Мениң гахар-газабым боюнча
херекет эдерлер, онсоң олар Мениң өҗүмиң
нәмедигини билерлер“». Муны Хөкмүрован Реб
айдяндыр.

Пилиштлилере гаршы пыгамберлик

[15] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Эбеди
душманчылыгы болан пилиштлилер яхудалардан
ар алдылар, йүреклериндәки йигренч зерарлы
олары ер билен егсан эдип өч алдылар. [16] Мунуң
үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Ине, Мен
элими пилиштлилериң гаршысына узадып,
олардан керетлилери согруп ташларын, деңиз
якасында галанларыны ёк эдерин. [17] Газаплы
җезалар билен олардан агыр өч аларын. Шонда
олар Мениң Ребдигими билерлер“».

26-нҗы бап

Сур галасына гаршы пыгамберлик

26 Сүргүнде болян вагтымызың он биринҗи
йылының биринҗи айының бирине маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй, ынсан оглы! Сур
галасы Иерусалим хакда: „Бай-бай-ов, халкларың
гапысы болан шәхер йыкылды, дервезелери мениң
үчин ачылды. Ол вейран болды, инди мен
байлыкдан доларын“ дийди». [3] Шонуң үчин
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Эй, Сур! Мен саңа
гаршыдырын. Деңиз толкунларының ёкары галшы
ялы, Мен хем миллетлери сениң гаршыңа аяга
галдырарын. [4] Олар Суруң диварларыны вейран
эдерлер, онуң диңлерини йыкарлар. Мен онуң
топрагыны сырып-сүпүрип, яланач гая өврерин.
[5] Ол деңиз ортасында тор язылян ер болар.
Хөкмүрован Реб: „Муны Мен айтдым“ диййәр. Сур
галасы миллетлере олҗа болар. [6] Олар Сур
галасына гарашлы шәхерлерде яшаянлары
гылычдан гечирерлер; онсоң олар Мениң
Ребдигими билерлер».
[7] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Ине, Мен
патышаларың патышасы болан Бабыл патышасы
Небукаднесары атлар, сөвеш арабалары, атлылар,
көп халклардан ыбарат әпет гошун билен
бирликде демиргазыкдан Сур галасының үстүне
гетирерин. [8] Эй, Сур галасы, олар саңа гарашлы
шәхерлерде яшаянлары гылычдан гечирерлер,
гаршыңа беркитмелер салып, диварыңа чыкмак
үчин япгытлар гурарлар ве галканларыны сениң
гаршыңа гоярлар. [9] Пүрслер билен диварларыңы
оярлар, демир гураллары билен диңлериңи
йыкарлар. [10] Атларының көплүгинден яңа сени
тозан гапар; диварлары юмрулан бир гала
гирилиши ялы, сениң дервезелериңден гиренде
атлыларың, тигирлериң ве сөвеш арабаларының
сесинден яңа диварларың сарсар. [11] Әхли
көчелериңи атларының тойнагы билен
басаларлар; халкыңы гылыч билен өлдүрерлер,
уллакан сүтүнлериңи ер билен егсан эдерлер.
[12] Байлыгыңы талап, мал-мүлкүңи басып аларлар,
диварларыңы йыкып, гөзел җайларыңы вейран
эдерлер. Дашларыңы, агачларыңы ве топрагыңы
деңзе ташларлар. [13] Мен сениң айдымларыңың
сесини кесерин, лираларыңың сеси гайдып
эшидилмез. [14] Сени яланач гая өврерин, тор
язылян ер боларсың. Инди сен хич хачан тәзеден
бејерилмерсиң, чүнки Хөкмүрован Реб: „Муны
Мен-Реб айтдым“ диййәр».
[15] Хөкмүрован Реб Сур галасына шейле диййәр:
«Йыкылышыңың гүрпүлдисинден, яралыларың
иңңилдисинден, башыңдан инен элхенч мергиден
кенарлардакы халклар титрешмезми? [16] Шонда
деңиз боюндакы әхли хөкүмдарлар тагтларындан
дүшүп, донларыны чыкарарлар, кешдели
эшиклерини сыпырарлар. Горкы лыбасына гирип,
ерде отурарлар ве дынувсыз сандырашып, саңа
аңк-таңк боларлар. [17] Соңра олар сен хакда агы
айдарлар:

„Эй, деңизчилериң яшаян шәхери,
деңизде иң гүйчли мешхур шәхер!
Вах, сен ве сенде яшаянларың
барысы нәхили хеләк болды!
Сен деңзиң якасында
яшаянлара † ховп салдың!“

† *Деңзиң якасында яшаянлара – я-да онуң әхли илатына*

[18] Сениң йыкылан гүнүң кенарлардакы халклар
титрешерлер, деңиз кенарындакылар сениң хеләк
болшуңа ховсала дүшерлер».
[19] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Сени илатсыз
галан шәхерлер ялы харабачылыга өвренимден
соң, чуңлугы үстүңе гетирип, көп сувлар билен
бүрәнимден соң, [20] сени өлүлер дүнйәсине
инйәнлер билен бирликде гадымы халкың янына
индерерин. Илатсыз болар ялы, сени өлүлер
дүнйәсине инйәнлер билен бирликде ериң
тейинде, гадымдан бәри харабачылыга өврүлен
ерлерде орнашдырарын; сен гайдып илатлы
болмарсың я-да дирилериң яшаян юрдуны
элемерсиң †. [21] Мен сени элхенч ховпа дучар
эдерин, сен ёк боларсың. Сени гөзләрлер, эмма хич
хачан тапмазлар». Муны Хөкмүрован Реб диййәр.

27-нҗи бап

Сур галасы үчин айдылан агы

27 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй,
ынсан оглы, Сур галасы хакда агы айт. [3] Деңиз
гирелгелеринде месген тутан ве хер бир
кенарякасындакы халклар билен сөвда эден Сур
галасына Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Эй,
Сур, сен ‘Гөзеллик кәмиллиги мендирин!’ дийдиң.
[4] Сениң хөкүмдарлыгың бейик деңизлердедир;
сени бина эденлер гөзеллигиңи аңрыбаш
дережесине етирдилер. [5] Сен Сенир дагының
сервилеринден ясалан улы гәми ялыдың; саңа
богалдак этмек үчин Ливандан кедр агаҗыны
гетирдилер. [6] Күреклериңи Башан дубларындан
этдилер; тагталарыңы Кипр адасының серви
агаҗындан ясап, пилиң диши билен безедилер.
[7] Мүсүрден гетирилен кешдели непис зыгыр
маталар сениң елкениңди, олар саңа байдак болуп
хызмат эдерди. Элиша кенарының мавы ве
гырмызы матасы сениң япынҗаңды. [8] Сидон ве
Арват илаты сениң күрекчилериңди. Эй, Сур, сенде
акылдарлар барды, олар сениң гәмичилериңди.
[9] Гебалың гаррылары ве акылдарлары сенде болуп,
җайрыкларыңы суваярдылар. Харытларыңы алыш-
чалыш этмек үчин әхли гәмилер деңизчилери
билен сендедилер. [10] Парс, Лут ве Пут сениң
уршуҗыларыңды; олар галканлары билен демир
тувулгаларыны диварыңдан асардылар; олар саңа
шөхрат гетирердилер. [11] Арватлылар ве
хейлеклилер төверек-дашыңдакы диварларыңың,
гамматлылар болса диңлериңиң үстүндедилер.
Олар галканларыны диварларыңың төверек-
дашындан асып, гөзеллигиңи аңрыбаша
етирердилер. [12] Байлыгыңың көпдүги үчин
Таршыш сениң билен сөвда этди; харытларыңың
дерегине күмүш, демир, галайы ве гуршун
берерди. [13] Яван, Тубал ве Мешек сениң
сөвдагәрлериңдилер; олар харытларыңың
дерегине гуллар ве бүрүнч гаплар берердилер.
[14] Тогарма халкы сениң харытларыңың дерегине
ябылары, уруш атларыны ве гатырлары берерди.
[15] Деданлылар сениң сөвдагәриңдилер; көп
кенарларың сөвда гатнашыгы сениң элиңдеди;
олар сенден алан харытларының дерегине пилиң
диши ве эбен агаҗы билен хасаплашардылар.
[16] Сөвдаңың көпдүги үчин Сирия сениң билен
сөвда этди; олар сениң харытларыңың дерегине
зүмеррет, гырмызы ве кешдели маталар, непис
зыгыр мата, мерҗен ве якут берердилер. [17] Яхуда
билен Ысрайыл юрды сениң сөвдагәрлериңдилер;
олар харытларыңың дерегине Миннит бугдайыны,
ун, бал, яг ве мелхем берердилер. [18] Сөвдаңың ве
байлыгыңың көпдүги үчин Дамаск хем сениң
билен сөвда этди; ол Хелбон шерабыны ве ак йүң
гетирерди. [19] Узал юрдундан гелен Дан ве Яван
харытларыңың дерегине йүплүк берердилер;
алыш-чалыш харытларыңың арасында болса
ишленен демир, далчын ве хошбой ыслы гамыш
барды. [20] Дедан ат мүнмәге герекли болан эерлик
аткечелери билен сөвда эдерди. [21] Арабыстан ве
бүтин Кедар хөкүмдарлары сениң иң гадырлы
мүшдерилериңди; олар гузулар, гочлар ве
эркечлер гетирип, сениң билен сөвда этдилер.
[22] Шебаның ве Рагаманың тәҗирлери сениң
сөвдагәриңдилер; олар харытларыңың дерегине
әхли атырларың сересини, хер хили гымматбаха
дашлар ве алтын берердилер. [23] Харан, Канне,
Эден, Шеба тәҗирлери, Ашур ве Килмат сениң
сөвдагәриңдилер. [24] Олар сениң базарыңдакы
харытларыңы сайлама затлар билен, мавы ве
реңбе--рең кешдели маталар ве йүп билен берк
даңлан реңкли халылар билен алыш-чалыш
эдердилер. [25] Сениң харытларыңың кервени
Таршышың гәмилериди; сен долуп-дашып,
деңизлер умманында агыр йүк билен йүкленердиң.
[26] Күрекчилериң сени ачык деңизлере алып
чыкарлар, эмма гүндогар шемалы деңизлер
умманында сени күл-пеекун эдер. [27] Йыкылан гүнүң
сениң байлыгың, харытларың, малларың,
деңизчилериң, гәмичилериң, җайрыкларыңы
суваянлар, харытларыңы алыш-чалыш эдйәнлер,
сендәки әхли уршуҗылар ве ичиңдәки әхли
җемагат деңизлер умманына гарк боларлар.
[28] Гәмичилериң ахы-наласындан өри мейданлар
лерзана гелер. [29] Әхли күрекчилер, деңизчилер ве
әхли деңиз гәмичилери гәмилеринден дүшүп, гуры
ерде дурарлар. [30] Сеслерини гаталдып, сениң үчин
перят эдерлер, башларындан гум соврарлар, күле

† *Дирилериң яшаян юрдуны элемерсиң – бу җүмле кәбир голязмаларда Мен саңа шөхрат берерин*

тогаланарлар. 31 Сениң үчин сачларыны сырып,
җул гейнерлер, җанховлуна хасрат билен зар-зар
аглап, дады-перят эдерлер. 32 Сениң үчин агы
айдып, яс тутарлар, ахы-нала чекип, шейле
диерлер:
‘Деңиз ортасында Сур ялы
дым-дырс болан гала бармы?
33 Харытларың деңизден чыканда, сен көп
халклары доюрдың, байлыгың ве харытларың
көплүги билен патышалары баятдың. 34 Ине,
деңизде, сувларың дүйбүнде күл-пеекун
боланыңда, ичиңдәки харытларың ве әхли
җемагатың өзүң билен биле гарк болды’.
35 Кенарлардакы әхли илатлар саңа аңкарышдылар;
патышалары гаты горкдулар, йүзлериниң реңки
өчди. 36 Халклар арасындакы тәҗирлер саңа
сыкылык атдылар; сен элхенч ховпа учрап,
эбедилик ёк боларсың“».

28-нҗи бап

Сур патышасына гаршы пыгамберлик

28 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Сур хөкүмдарына Хөкмүрован
Реб шейле диййәр дий: „Сен йүрекде гедемлик
эдип: ‘Мен худайдырын, мен деңизлер умманында,
худайларың тагтында отурярын’ дийдиң; йүрегиңи
худайларың йүреги кимин тутсаң-да, сен худай
дәлсиң, ынсансың. 3 Сен Даныелден хас
акыллысың, хич бир сыр сенден гизлин дәлдир.
4 Сен даналыгың ве дүшүнҗәң билен байлык
эдиндиң, хазыналарыңда алтын, күмүш топладың.
5 Сөвдада чуң даналыгың билен байлыгыңы
көпелтдиң, байлыгыңдан яңа йүрегиңи гедем
тутдуң“». 6 Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: «Сен йүрегиңи бир худай ялы тутдуң.
7 Мунуң үчин Мен гелмишеклери, миллетлериң иң
рехимсизини сениң үстүңе гетирерин; олар сениң
аҗайып даналыгыңы гылыч билен кесип, шан-
шөхратыңы харларлар. 8 Сени габра индерерлер;
сен деңизлериң гойнунда вагшы өлүме дучар
боларсың. 9 Сен өзүңи өлдүренлериң хузурында-да:
„Мен худай“ диерсиңми? Өзүңи өлдүренлериң
элинде сен худай дәлсиң, ынсансың. 10 Сен
гелмишеклериң элинде сүннетсизлериң өлүми
билен хеләк боларсың, себәби Хөкмүрован Реб:
„Муны Мен айтдым“ диййәр».
11 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
12 «Эй, ынсан оглы! Сур патышасы үчин агы айт,
оңа Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий:
„Кәмиллигиң мөхүри, даналыгың,
гөзеллигиң аңрыбашы сендиң.
13 Сен Эремде – Худайың багындадың;
лагыл, топаз, гөвхер, сары якут, хакык,
яшыл гашлар, якут, пөвризе ве зүмеррет
ялы әхли гымматбаха дашлара ве алтына
гапланыпдың;
гаш өелериңдир ойма накгашчылык
ишлериң хем алтынданды,
буларың әхлиси сениң ярадылан гүнүң
тайярланыпды.
14 Сен горагчы керуп болар ялы
ганатларыңы яйып отурдың,
сени Мен белләпдим.
Сен Худайың мукаддес дагындадың,
отлы дашларың арасында гездиң.
15 Ярадылан гүнүңден
тә сенден язык тапылянча,
ёлларыңда айыпсыздың.
16 Сөвдаңың көплүги зерарлы сени зулумдан
долдурдылар,
сен гүнә этдиң.
Шейлеликде, Мен сени харам хөкмүнде Худайың
дагындан ашак ташладым.
Мен сени, эй, горагчы керуп,
отлы дашларың арасындан ковуп ёк этдим.
17 Оваданлыгың зерарлы йүрегиңи текепбир
тутдуң,
шөхратпаразлыгыңдан яңа даналыгыңы
харладың;
Мен сени ере чалдым; гөрсүнлер дийип,
патышаларың өңүне зыңдым.
18 Сен көп этмишлериң билен,
эрбет сөвдагәрлигиң билен мукаддес ерлериңи
харама чыкардың;
онсоң Мен ичиңден от бердим; ол сени яндырды.
Мен сени әхли гөрйәнлериң гөзлериниң
алнында якып,
ер йүзүнде күл этдим.
19 Халклар арасында сени танаянларың бары саңа
аңкарылышарлар;
сен элхенч ховпа учрап, эбедилик ёк боларсың“».

Сидон галасына гаршы пыгамберлик

20 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 21 «Эй, ынсан
оглы! Йүзүңи Сидона тарап өвүр-де, оңа гаршы
пыгамберлик эт. 22 Оңа Хөкмүрован Реб шейле
диййәр дий: „Ине, Сидон, Мен саңа гаршыдырын;
Мен сениң ичиңде шөхрат газанарын. Саңа
хөкүмлер чыкарып, Өз мукаддеслигими ыкрар
эденимде, сиз Мениң Ребдигими билерсиңиз.
23 Мен галаның ичине мерги иберип,
көчелеринден ган акдырарын; думлы-душдан
үстүне инйән гылычдан галадакы яралылар хеләк
боларлар. Онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер.
24 Ысрайыл халкыны йигренйәнлериң хич бири
инди гайдып Ысрайыла чүмйән яндак ве авулы

тикен болмаз, шонда олар Мениң Хөкмүрован
Ребдигими билерлер“». 25 Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: «Мен ысрайыл халкыны даргадылан
халкларың арасындан ызына йыгнап, миллетлериң
гөзлериниң алнында мукаддеслигими ыкрар
эдерин. Шундан соң олар өз юртларында, ягны
Мениң гулум Якуба берен юрдумда месген
тутарлар. 26 Ол ерде ховпсуз яшап, өйлер гурарлар,
үзүм багларыны отурдарлар. Даш-төверекдәки
олары йигренйәнлере хөкүмлер чыкаранымдан
соң, олар ховпсуз яшарлар. Шонда олар Мениң
өзлериниң Худайы Ребдигими билерлер».

29-нжы бап

Мүсүре гаршы пыгамберлик

29 Сүргүнде болян вагтымызың онунжы
йылының онунжы айының он икисине маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй, ынсан оглы!
Йүзүңи Мүсүр патышасы фараона тарап өвүр-де,
оңа ве бүтин Мүсүре гаршы пыгамберлик эт. 3 Оңа
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий: „Эй, Мүсүр
патышасы фараон! Сен дерялар боюнда ятан әпет
аждарха кимин: ‘Нил мениңкидир, оны өзүм үчин
яратдым’ дийййәң! Мен саңа гаршыдырын. 4 Сениң
әңлериңе чеңңеклер сокарын ве деряларыңың
балыкларыны теңңелериңе япышдырарын.
Теңңелериңе япышан балыклар билен бирликде
сени деряларыңдан ковуп чыкарарын. 5 Сениң
өзүңи ве деряларыңдакы әхли балыклары чөле
ташларын. Сен ачык мейданда хеләк боларсың, ол
ерден йыгналмарсың ве хич ким саңа эе чыкмаз.
Мен сени ябаны хайванлара ве йыртыжы гушлара
шам эдерин. 6 Онсоң әхли Мүсүр илаты Мениң
Ребдигими билер.

Мүсүр халкы ысрайыл халкы үчин гамышдан хаса
болды. 7 Ысрайыл халкы сенден япышанда, сен
дөвлүп, ысрайылларың эгинлерини яраладың;
саңа яплананларында, сен овраныып, биллерини
дөвдүң“».

8 Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Ине, Мен сениң үстүңден гылыч индерип,
ынсаны-да, хайваны-да сенден согруп ташларын.
9 Мүсүр юрды харабачылыга ве чөллүге өврүлер;
онсоң олар Мениң Ребдигими билерлер.

Фараон: „Нил дерясы мениңки, оны мен яратдым“
дийди. 10 Шонуң үчин хем Мен саңа ве сениң
деряларыңа гаршыдырын; Мен Мигдолдан Севене
ченли, Эфиопияның серхедине ченли Мүсүр
юрдуны бүтинлей чөллүге ве харабачылыга
өврерин. 11 Оңа адам аягы басмаз, хайван тойнагы
секмез; ол ерде кырк йыллап хич ким яшамаз.
12 Мен Мүсүри хараба өврүлен юртларың хем иң
харабасына өврерин, онуң шәхерлери вейран
эдилен шәхерлериң хем иң вейраны болуп, кырк
йыллап хараба болуп ятар. Мен мүсүрлилери
миллетлериң арасына пытрадарын, юртларың
арасына даргадарын».

13 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Кырк йылдан
соң мүсүрлилери пытрадылан халкларының
арасындан йыгнарын. 14 Мен мүсүрлилериң өңки
абаданчылыгыны гайтарып берип, Патрос юрдуна
өз догдук меканларына гетирерин. Ол ерде оларың
патышалыгы әҗиз патышалык болар.
15 Патышалыкларың иң әҗизи болар, гайдып
миллетлерден өзүни ёкары тутмаз. Миллетлериң
үстүнден хөкүм сүрмесинлер дийип, Мен олары
азалдарын. 16 Мүсүрлилер инди хич хачан ысрайыл
халкы үчин аркадаянч болмазлар. Гайтам, Мүсүриң
бетбагтлыгы олара Мүсүре доланмак билен эден
гүнәлерини ятладар. Онсоң ысрайыллар Мениң
Хөкмүрован Ребдигими билерлер».

17 Сүргүнде болян вагтымызың йигрими единжи
йылының биринжи айының бирине маңа Реббиң
шу сөзи аян болды: 18 Эй, ынсан оглы! Бабыл
патышасы Небукаднесар өз гошунына Сура гаршы
агыр зәхмет чекдирди: хер бир эсгериң сачы
дөкүлди, хер бир эгниң хамы сюолды; эмма чекен
зәхметине гөрә, не онуң өзүне, не-де гошунына
Сурдан музд төленди. 19 Шонуң үчин Хөкмүрован
Реб шейле дийййәр: «Мен Мүсүр юрдуны Бабыл
патышасы Небукаднесара берерин; ол онуң
байлыгыны әкидер, олҗасыны алар ве оны талар;
бу онуң гошуны үчин музд болар. 20 Мен онуң
гаршысына чекен зәхмети үчин Мүсүр юрдуны оңа
бердим, себәби олар Мениң үчин ишледилер.
Муны Хөкмүрован Реб дийййәр. 21 Мен ол гүн
ысрайыл халкына гүйч берерин, оларың арасында
саңа сайрап дуран дил берерин. Онсоң олар
Мениң Ребдигими билерлер».

30-нжы бап

Мүсүр үчин агы

30 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Муны пыгамберлик эт-де,
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий: „Сиз ‘Ол гүн
үчин вай!’ дийип перят эдиң. 3 Чүнки ол гүн
якындыр, Реббиң гүни голайдыр. Ол гүн апы-тупан
гүни, миллетлериң җебир чекҗек дөврүдир.
4 Мүсүриң үстүнден гылыч инер, мүсүрлилер
гылычдан хеләк боланларында, Эфиопия илатына
горкы аралашар. Мүсүриң байлыгы әкидилер,
бинаалары күл-пеекун эдилер. 5 Мүсүр билен
бирликде Эфиопия, Пут, Лут ве бейлеки халклардан
гелен гошунларың бары, Куб ве ылалашык
баглашан юрдуның илаты гылычдан гечирилер“».
6 Реб шейле дийййәр: «Мүсүре арка дуранлар хеләк

боларлар, онуң кувватының буйсанҗы өчер.
Мигдолдан Севене ченли оларың бары билеликде
гылычдан гечирилер. Муны Хөкмүрован Реб
дийййәр. 7 Олар хараба өврүлен юртлардан хем
бетер хараба өврүлер, онуң шәхерлери вейран
эдилен шәхерлериң хем иң вейраны болар.
8 Мүсүре от берип, оны голдаянларың барыны ёк
эденимде, олар Мениң Ребдигими билерлер. 9 Ол
гүн гайгы-гамсыз яшаян эфиоплары горкузмак
үчин гәмилер билен хабарчылар ёлларын.
Мүсүриң җебир-җепалы дөврүндәки ялы, олара
хем ховп аралашар, ине, ол гүн етип гелйәр».
10 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Мен Бабыл
патышасы Небукаднесарың эли билен Мүсүриң
бейик гошунының соңуна чыкарын.
11 Миллетлериң иң горкунҗы болан бу Мүсүр
юрдуны вейран этмек үчин Небукаднесар гошуны
билен бирликде гелер. Олар Мүсүрде
гылычларыны ялаңачлап, юрды җесетден
долдурарлар. 12 Мен дерялары гурадарын, юрды
ярамаз адамлара сатарын; юрды ве онуң
ичиндәкилериң барыны гелмишеклериң эли билен
вейран эдерин. Муны Мен-Реб айтдым».
13 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Мен бутлары-да
ёк эдерин, Мемфисдәки бидерек хейкеллери айрып
ташларын. Гайдып Мүсүр юрдунда хөкүмдар
болмаз. Мүсүр юрдуна горкы саларын. 14 Патросы
вейран эдерин, Зоган галасына от берерин, Тебес
галасында хөкүмлер чыкарарын. 15 Газабымы
Мүсүриң гүйҗи болан Синиң үстүне дөкүп, Тебесиң
көп илатлылыгының соңуна чыкарын. 16 Мүсүре от
берерин, Син соңсуз җебир чекер, Тебес
галасының дивары җайрык атар ве Мемфис галасы
хер гүн душман хүҗүмине сезевар болар.
17 Хелиёполысың ве Пибеседиң яш йигитлери
гылычдан хеләк боларлар; галадакы халк сүргүн
эдилер. 18 Мүсүриң боюнтырыгыны дөвен гүнүм
Тахпанхесде гүндиз гиҗә өврүлер. Онуң
кувватының буйсанҗы тамамланар; оны бир гара
булут гаплар ве шәхериң халкы сүргүне гидер.
19 Мен Мүсүре хөкүмлер чыкарарын; шонда олар
Мениң Ребдигими билерлер».
20 Сүргүнде болян вагтымызың он биринҗи
йылының биринҗи айының едисине маңа Реббиң
шу сөзи аян болды: 21 «Эй, ынсан оглы! Мен Мүсүр
патышасы фараоның голуны дөвдүм. Ол шыпа
тапар ялы даңылмады я-да гылыч тутмак үчин
гүйҗе гелер ялы оңа саргы саралмады. 22 Мунуң
үчин Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: „Мен Мүсүр
патышасы фараона гаршыдырын. Мен онуң ики
элини хем: сагдын элини-де, дөвүк элини-де
сындырып ташларын, элиндәки гылыҗыны
гачырарын. 23 Мен мүсүрлилери миллетлериң
арасына пытрадарын, олары юртларың арасына
даргадарын. 24 Бабыл патышасының голларыны
гүйчлендирип, гылыҗымы онуң элине берерин;
эмма фараоның голларыны дөверин. Фараон
Бабыл патышасының өңүнде агыр яралы адамың
иңңилдейши кимин иңңилдәр. 25 Бабыл
патышасының голуны гүйчлендиререрин, эмма
фараоның голларыны сындырарын. Гылыҗымы
Бабыл патышасының элине берерин, ол хем оны
Мүсүриң гаршысына узадар, шонда олар Мениң
Ребдигими билерлер. 26 Мен мүсүрлилери
миллетлериң арасына пытрадарын, юртларың
арасына даргадарын. Онсоң олар Мениң
Ребдигими билерлер“».

31-нҗи бап

Кедр агаҗы тымсалы

31 Сүргүнде болян вагтымызың он биринҗи
йылының үчүнҗи айының бирине маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй, ынсан оглы!
Фараона ве онуң халкына шейле дий:
„Сен бейиклигиң боюнча киме меңзейәрсиң?
3 Ине, Ашур Ливанда овадан шахалы,
токай саялы кедр агаҗыды.
Онуң бойы узынды,
башы булутларда ерлешйәрди.
4 Сувлар оны өсдүрди,
ерасты булаклар оны белент этди;
даш-төверегини дерялар гуршап,
акар чешмелери билен узакдакы әхли агачлары
гандырярды.
5 Мунуң үчин онуң бойы
бейлеки агачларың барындан узынды,
балдаклары гүрелди;
сувуң боллугындан шахалары узады.
6 Пудакларының үстүнде
гөгүң әхли гушлары хөвүртгеледилер;
шахаларының астында
әхли йыртыҗы хайванлар гузладылар
ве көлегесинде әхли улы миллетлер месген
тутдулар.
7 Ол белентлиги билен,
шахаларының узынлыгы билен гөзелди,
көки-де чуң сувлара етипди.
8 Худайың багындакы кедр агачлары онуң боюна,
сервилер онуң пудакларына-да тай гелмейәрди,
чынарлар онуң шахаларына дең дәлди,
Худайың багындакы хич бир агач
гөзелликде оңа тай гелмейәрди.
9 Мен оны гүр шахалар билен безәпдим;
Худайың Эрем багындакы әхли агачлар оңа
гөриплик этдилер“».
10 Шонуң үчин хем Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Онуң бойы өсүп, башы булутлара етенде, бу

бейиклик онуң йүрегинде текепбирлик дөретди.
11 Шонуң үчин Мен оны миллетлериң
хөкүмдарының элине бердим, оңа өз эрбетлигине
лайык даращдылар. Мен ондан йүз өвүрдим,
12 гелмишек миллетлериң иң рехимсизи оны кесип
ташлап рет этди. Шахалары дагларың үстүне ве
тутуш дерелере дүшүп, пудаклары чапылып, юрдуң
әхли җүлгелерине ташланды. Дүнйәниң әхли
халклары онуң көлегесинден гитдилер, оны терк
этдилер. 13 Гөгүң әхли гушлары онуң дөвлен
бөлеклеринде месген тутярлар, мейданың әхли
хайванлары онуң шахаларының арасында
ерлешйәрлер. 14 Шейлеликде, сувларың якасында
етишен хич бир агач бой алып, беленде чыкмаз я-
да башлары булуда етмез ве бол сув ичип өсен хич
бир агач бейле белентлиге етмез. Оларың бары
габра инйән әхли ынсанлар билен бирликде
өлүлер дүнйәсине ериң тейине индерилдилер».
15 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Өлүлер
дүнйәсине инен гүни, Мен ол агач үчин яс
тутсунлар дийип, оны дүйпсүз чуңлук билен
өртдүм, онуң деряларыны тогтатдым; әпет сувлары
сакладым. Бу агач үчин тутуш Ливаны түмлүге
гапладым, онуң әхли агачларыны солдурдым.
16 Оны габра инйәнлер билен бирликде өлүлер
дүнйәсине индеренимде, йыкылышының
гүрпүлдисинден миллетлери титретдим; онсоң
Эрем багының әхли агачлары, Ливаның иң овадан
ве иң сайлама агачлары, бол сув ичип өсенлериң
бары ериң тейинде теселли тапдылар.
17 Көлегесинде яшанлар, ягны миллетлериң
арасында онуң билен ылалашык баглашанлар хем
онуң билен бирликде өлүлер дүнйәсине гылычдан
гечириленлериң янына индилер. 18 Эрем багының
агачларының хайсысы шан-шөхратда ве
бейикликде саңа меңзейәр? Йөне сен Эрем
агачлары билен бирликде ериң тейине
индерилерсиң. Сен гылычдан гечириленлер билен
бирликде сүннетсизлериң арасында ятарсың.
Фараоның ве онуң әхли бейик гошунының соңы
шейле болар». Муны Хөкмүрован Реб дийййәр.

32-нҗи бап

Фараон үчин айдылан агы

32 Сүргүнде болян вагтымызың он икинҗи
йылының он икинҗи айының бирине маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй, ынсан оглы!
Мүсүр патышасы фараон үчин агы айт ве оңа
шейле дий:
„Өзүңи миллетлериң яш арсланына меңзетдиң,
йөне сен деңизлердәки аждарха киминсиң.
Деряларыңда эйләк-бейләк окдурылдың;
аякларың билен сувлары чайкадың,
деряларыны буландырдың“».
3 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Биртопар халкларың өңүнде торумы
сениң үстүңе ташларын;
олар сени Мениң торум билен тутарлар.
4 Онсоң сени гуры ере ташларын,
мейдана зыңарын,
гөгүң әхли гушларыны сениң үстүңе гондурарын,
тутуш дүнйәниң йыртыҗы хайванларыны сенден
дойрарын.
5 Этиңи дагларың үстүне серип,
дерелери чүйрән ләшиңден долдурарын.
6 Топрагыңы даглара ченли ганың билен
суварарын;
җүлгелер сениң ләшиңден долар.
7 Сени гүмлән махалым гөклери бүрәрин,
йылдызлары гаралдарын;
Гүни булут билен өртерин,
Ай-да өз ышыгыны бермез.
8 Депәңдәки гөклериң әхли
парлак ышыкларыны гаралдарын,
юрдуңа гараңкы дүшүрерин,
муны Хөкмүрован Реб дийййәр.
9 Сениң танамаян юртларыңа, башга миллетлериң
арасына даргадылан бөлегиңи гетиренимде, көп
халкларың йүреклерини ховсала саларын. 10 Көп
халклары саңа аңкардарын, өңлеринде гылыҗымы
булайланымда, оларың патышалары сен себәпли
гаты горкарлар; сениң агдарылан гүнүң оларың
әхлиси өз җанлары үчин хер пурсатда титрәр».
11 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Бабыл
патышасының гылыҗы сениң депәңден инер.
12 Бабыл герчеклери миллетлериң иң элхенҗидир,
оларың гылыҗы билен гошунуңы хеләк эдерин.
Олар Мүсүриң буйсанҗының ёгуна янарлар, онуң
бүтин гошуны хеләк болар. 13 Онуң әхли мал-
гараларыны бол сувларың башындан ёк эдерин;
мундан бейләк ынсан аягы-да, хайван тойнагы-да
сувлары буландырмаз. 14 Онсоң сувларыны дурлап,
деряларыны асуда акдырарын. Муны Хөкмүрован
Реб дийййәр. 15 Мүсүр юрдуны харабачылыга
өвренимде, оны әхли затдан махрум эденимде ве
онуң илатыны гылыч билен гыранымда, олар
Мениң Ребдигими билерлер. 16 Агы будур, олар
муны айдарлар; бу агыны миллетлериң гызлары
айдарлар. Мүсүр ве онуң гошуны барада бу агыны
айдарлар». Муны Хөкмүрован Реб дийййәр.
17 Сүргүнде болян вагтымызың он икинҗи
йылының биринҗи айының он бәшине маңа
Реббиң шу сөзи аян болды: 18 «Эй, ынсан оглы!
Мүсүр гошуны хакда дады-перят эт, оны ве гүйчли
миллетлериң гызларыны өлүлер дүнйәсине
инйәнлер билен бирликде ериң тейине индер.
19 Олара шейле дий: „Сен кимден гөрмегей?

Ашак ин-де, сүннетсизлер билен бир габырда ят“.
20 Олар гылычдан гечириленлериң арасына
йыкыларлар. Гылыч сырылды; Мүсүри ве онуң
бүтин гошуныны ере чалып сүйрәң. 21 Өлүлер
дүнйәсинде Мүсүр ве онуң тарапдарлары хакда иң
батыр ёлбашчылар: „Олар ашак индилер,
гылычдан гечирилен сүннетсизлер билен
ятырлар!“ диерлер.
22 Ашур ве онуң тутуш гошуны ол ерде. Гылычдан
гечирилип, хеләк болан эсгерлериниң габырлары
онуң дашыны гуршап алыпдыр. 23 Онуң
габырларына өлүлер дүнйәсиниң иң дүйбүнден ер
берилди, гошуны габрының төверек-дашыны тутуп
дур. Дирилериң юрдуна ховп саланларың бары
гылычдан гечирилип өлдүрилендирлер. 24 Эйлам
юрды ол ерде ве әхли гошуны онуң габрының
төверек-дашында; оларың бары гылычдан
гечирилип өлдүриленлер; дирилериң юрдуна ховп
салан бу сүннетсизлер ериң тейине индилер.
Өлүлер дүнйәсине инйәнлер билен бирликде олар
хем утанҗа галдылар. 25 Эйлам юрдуна ве онуң
тутуш гошунына гылычдан гечириленлериң
арасындан дүшек салдылар; бүтин халкы онуң
габрының төверек-дашындады; әхлиси хем
сүннетсизди ве гылыч билен өлдүриленди; олар
дирилериң юрдуна ховп салыпдылар, инди өлүлер
дүнйәсине инйәнлер билен бирликде олар хем
утанҗа галдылар, олар гылычдан гечириленлериң
арасында ерлешдирилдилер. 26 Мешек, Тубал ол
ердеди. Оларың әхли гошуны оларың
габырларының төверек-дашындады; дирилериң
юрдуна ховп саландыклары үчин, оларың әхлиси
хем сүннетсизди ве гылыч билен өлдүриленди;
27 Олар өлүлер дүнйәсине сөвеш яраглары билен
инен, гылычларыны башларына өлүм яссыгы
эдинен, бейлеки хеләк болан сүннетсиз батырлар
билен биле ятмаярлар. Оларың гүнәлериниң
җезасы сүңклерине орнар, себәби олар дирилериң
юрдунда батырлара ховп салярдылар. 28 Сен хем,
эй, фараон, хеләк боларсың ве гылычдан
гечириленлер билен биле сүннетсизлериң
арасында ятарсың.
29 Эдом хем өз патышалары ве әхли
хөкүмдарлары билен ол ердеди. Гүйчлүдигине
гарамаздан, оларың бары гылычдан гечириленлер
билен биле ятырлар. Олар сүннетсизлер ве өлүлер
дүнйәсине инйәнлер билен биле ятырлар. 30 Әхли
демиргазык ёлбашчылары ве сидонлылар хем ол
ердеди. Гүйчли болуп ховп саландыкларына
гарамаздан, олар утанч ичинде гылычдан
гечириленлер билен бирликде ашак индилер.
Олар гылычдан гечирилен сүннетсизлер билен
ятырлар ве өлүлер дүнйәсине инйәнлер билен
бирликде утанҗа галдылар. 31 Фараон ве онуң
тутуш гошуны олары гөрүп, өзлериниң гылычдан
гечирилен әхли гошуны үчин теселли тапарлар.
Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 32 Мен дирилериң
юрдуны горкудан сандырамага меҗбур эдерин!
Фараон ве онуң тутуш гошуны болса гылычдан
гечирилип, сүннетсизлериң арасында ятар». Муны
Хөкмүрован Реб диййәр.

33-нҗи бап

Реб Эзекиел пыгамбери Ысрайыла гөзегчи гойяр

33 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Мен бир юрдуң үстүнден гылыч
индеренимде, ол юрдуң халкы өз арасындан бир
адамы сайлап, өзлерине гөзегчи гойҗакдыгыны
илдешлериңе айт. 3 Гөзегчи юрдуң үстүне гылыҗың
гелйәндигини гөренде, халка дуйдурыш бермек
үчин сурнай чалар. 4 Шонда ким сурнай сесини
эшидибем, әгә болмаса ве гылыч гелип, оны
өлдүрсе, онуң ганы өз бойнуна болар. 5 Ол сурнай
сесини эшидибем, әгә болмады; онуң ганы өз
бойнуна болар; йөне әгә болан өз җаныны халас
эдер. 6 Гөзегчи гылыҗың гелйәндигини гөрүбем,
сурнай чалмаса, халка дуйдурыш бермесе ве
гылыч гелип, олардан бириниң җаныны алса, бу
адам өз этмиши үчин өлдүрилер. Эмма онуң ганы
үчин Мен гөзегчи билен хаклашарын.
7 Эй, ынсан оглы! Мен сени ысрайыл халкына
гөзегчи гойдум; сен Менден сөз эшидип, олара
Мениң тарапдан дуйдурыш берерсиң. 8 Мен эрбет
адама: „Эй, эрбет адам, сен хөкман өлерсиң!“
диенимде, өз ёлундан әгә болар ялы, эрбеде
дуйдурмасаң ве эрбет адам өз этмиши үчин өлсе,
онуң ганы үчин Мен сениң билен хаклашарын.
9 Догры ёла дүшер ялы, эрбет адамы өз ёлундан
хабардар этсең, эмма ол шонда-да өз ёлундан
дөнмесе, ол этмиши себәпли өлер, эмма сен өз
җаныңы халас эдерсиң.
10 Эй, ынсан оглы! Ысрайыл халкына: „Сиз:
Җенаятларымыз ве гүнәлеримиз бизи чөкерйәр,
олардан яңа эрәп ёк болуп барярыс. Бу ягдайда биз
нәхили дири галарыс? диййәрсиңиз“ дий. 11 Олара
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: „Өз
барлыгымдан ант ичйәрин. Мен эрбет адамың
өлүминден дәл-де, онуң эрбет ёлундан дөнүп, дири
галмагындан хошал болярын. Дөнүң! Эрбет
ёлларыңыздан дөнүң! Эйсем, сен нәме үчин өлҗек,
эй, ысрайыл халкы?“. 12 Эй, ынсан оглы, өз
илдешлериңе шейле дий: „Гүнә эден гүни догручыл
адамың догручыллыгы оны халас этмез ве
эрбетлигинден дөнен гүни эрбет адамың эрбетлиги
онуң хеләк болмагына себәп болмаз. Догручыл
адам гүнә эден гүни өңки догручыллыгы себәпли
дири галмаз“. 13 Мен догручыл адам хакда „Элбетде,

ол дири галар“ диенимде, ол өз догручыллыгына
бил баглап, эрбетлик этсе, онуң әхли догры ишлери
ятланман, гайтам ол өз эден эрбетлигинде өлер.
[14] Мен эрбет адама „Сен хөкман өлерсиң“
диенимде, ол өз гүнәсинден дөнүп, адалаты ве
догручыллыгы ерине етирсе, [15] гиреви ызына
берсе, огурлан задыны төлесе ве эрбетлик этмән,
яшайшың дүзгүнлеринде йөресе, ол хөкман яшар,
өлмез. [16] Эден гүнәлериниң хич бири ятланылмаз;
ол адалаты ве догручыллыгы ерине етирендир, ол
хөкман дири галар.
[17] Йөне сениң илдешлериң „Таңрының ёлы догры
дәл“ дийййәр; оларың өз ёллары догры дәл.
[18] Догручыл адам догручыллыгындан дөнүп,
эрбетлик этсе, мунуң үчин ол өлер. [19] Эрбет адам
эрбетлигинден дөнүп, адалаты ве догручыллыгы
ерине етирсе, олар аркалы дири галар. [20] Эй,
ысрайыл халкы, сиз „Таңрының ёлы догры дәл“
дийййәрсиңиз. Мунуң үчин, эй, ысрайыл халкы, Мен
сизиң хер бириңизи өз тутан ёлуңыза гөрә хөкүм
этҗекдирин!»

Иерусалимиң йыкылмагы

[21] Сүргүнде болян вагтымызың он икинҗи
йылының онунҗы айының бәшине Иерусалимден
гачып гутулан бир адам мениң яныма гелип:
«Шәхер басылып алынды» дийди. [22] Яңкы адам
гелмезинден өң, агшам Реббиң эли мениң
үстүмдеди. Эртеси ирден яңкы адам яныма
гелмәнкә, Реб маңа дил битирди. Дилим ачылды,
инди мен лал дәлдим.
[23] Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [24] «Эй, ынсан
оглы! Ысрайыл юрдундакы харабачылыкларда
яшаян илат: „Ыбрайым еке адамды, ол бу юрды
мирас алды; эмма биз көп; инди бу юрт мүлк
хөкмүнде бизе берлендир“ дийййәрлер». [25] Шонуң
үчин олара Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий:
«Сиз эти ганы билен иййәрсиңиз, гөзлериңизи
бутларыңыза дикйәрсиңиз, ган дөкйәрсиңиз;
онсоң юрды сиз мирас алармысыңыз? [26] Сиз
гылыҗыңыза даянярсыңыз, нежис ишлер
эдйәрсиңиз, хер кес өз гоңшусының аялыны
харамлаяр. Шундан соң сиз юрды мирас
аларсыңызмы?» [27] Олара Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр дий: «Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
харабалыкдакылар гылычдан хеләк боларлар;
чөлдәкилери йыртыҗы хайванлара шам эдерин;
галадакылар ве говакдакылар болса мергиден
өлерлер. [28] Мен юрды харабачылыга өврерин ве
вейран эдерин, онуң кувватының буйсанҗы тамам
болар; Ысрайылың даглары чоларып галар,
олардан гечен болмаз. [29] Эден нежис ишлери
себәпли юрды вейран эденимден ве харабачылыга
өвренимден соң, олар Мениң Ребдигими
билерлер».
[30] «Сен, эй, ынсан оглы, диварларың гапдалында,
өйлериң гапысында илдешлериң сен барада
гүррүң эдйәр ве бири-бирине, хер ким өз
доганына: „Гел, Ребден гелен сөзүң нәмедигини
эшидели!“ дийййәр. [31] Халк үйшүп, сениң яныңа
гелйәр. Мениң халкым хузурыңда отуряр,
сөзлериңи диңлейәр, эмма оны берҗай этмейәр;
оларың диллеринде сөйги айдымы болса-да,
йүреклери харам газанчларының ызына эерйәр.
[32] Ине, сен олар үчин оңат саз чалып, махмал
овазың билен сөйги айдымларыны айдян
багшысың. Олар сениң сөзлериңи диңлейәрлер,
эмма олары берҗай этмейәрлер. [33] Ине, бу сөзлер
догры чыканда догры чыкып хем гелйәр олар өз
араларында бир пыгамбериң боландыгыны
билерлер».

34-нҗи бап

Ысрайыл чопанлары

34 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй,
ынсан оглы! Ысрайыл чопанларының
гаршысына пыгамберлик эт. Пыгамберлик эдип,
олара,ягны чопанлара Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр дий: „Өзлерини бакып йөрен Ысрайыл
чопанларының халына вай! Чопанлар сүрини
бакмалы дәлмидир? [3] Сиз яг ийип, йүңден эшик
гейййәрсиңиз; семиз гоюнлар сойярсыңыз, эмма
сүрини бакмаярсыңыз. [4] Сиз эҗизи
кувватландырмадыңыз, сыркавы бежермедиңиз,
яралының ярасыны даңмадыңыз, азашаны ызына
гетирмедиңиз ве йитиги идемедиңиз; гайтам,
зорлук хем рехимсизлик билен оларың үстүнден
агалык этдиңиз. [5] Чопаның ёкдугы себәпли олар
даргадылды; олар даргадыланда, йыртыҗы
хайванлара шам болдулар. [6] Гоюнларым бүтин
дагларда ве белент депелерде ыгып гездилер;
Мениң гоюнларым бүтин ер йүзүне даргады, олары
соран-да болмады, идән-де“».
[7] Шонуң үчин, эй, чопанлар, Реббиң сөзүни
эшидиң: [8] «Өз барлыгымдан ант ичйәрин, чопаның
ёклугы үчин Мениң гоюнларым таланды ве
йыртыҗы хайванлара шам болды. Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр. Чопанларым
гоюнларымы идемедилер, олар сүрини бакман,
өзлерини бакдылар». [9] Шонуң үчин, эй, чопанлар,
Реббиң сөзүни эшидиң. [10] Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: «Мен чопанлара гаршыдырын! Сүрим
үчин олардан хасабат сорарын ве инди гоюн
бакдырмагы гойдурарын. Гайдып, чопанлар
өзлерини бакмазлар; Мен гоюнларымы олара
иймит болмаз ялы агызларындан халас эдерин».

[11] Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Гоюнларымы
Өзүм гөзләринем, идегем эдерин. [12] Дарган
гоюнларының арасында галан чопан сүрүсине
нәхили идег, гөзлег эдйән болса, Мен-де
гоюнларыма шонуң ялы идег эдерин. Гара булутлы,
түм гараңкылык гүни Мен олары әхли даргадылан
ерлериңден халас эдерин. [13] Олары халкларың
арасындан чыкарарын, юртлардан йыгнарын; өз
ерлерине гетирип, Ысрайылың дагларында,
җүлгелеринде ве юрдуң әхли отурымлы ерлеринде
бакарын. [14] Олары яшыл яйлада бакарын;
Ысрайылың белент даглары оларың өрүси болар;
ол ерде яшыл яйлада ятып, Ысрайылың
дагларында бол өрүде отларлар. [15] Гоюнларымы
Өзүм бакып, Өзүм ятырарын. Муны Хөкмүрован
Реб дийййәр. [16] Йитени агтарарын, азашаны ызына
гетирерин, яралының ярасыны даңарын ве әҗизи
кувватландырып, семизи, гүйчлини хеләк эдерин;
олары адалатлылык билен бакарын». [17] «Эй, Мениң
сүрим, Мен Хөкмүрован Реб сизе шейле дийййәрин:
„Гоюн билен гойнуң, гоч билен текәниң арасында
хөкүм чыкарҗак Мендирин. [18] Яшыл яйлада
отлаярсыңыз, шонда-да өрүлериңизиң артып
галаныны аякларыңыз билен басалаярсыңыз. Дуры
сувдан гансаңыз-да, галаныны аягыңыз билен
булаярсыңыз. [19] Мениң гоюнларым сизиң басгылан
отларыңызы иййәрлер, аякларыңыз билен
буландыран сувуңызы ичйәрлер“». [20] Шонуң үчин
хем Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Семиз гоюн
билен аррык гойнуң арасында хөкүми Мениң Өзүм
чыкарҗакдырын. [21] Сиз әҗиз гоюнларың әхлисини
ковуп, тә узаклара даргадянчаңыз, янбашыңыз ве
чигниңиз билен итйәрсиңиз, шахыңыз билен
сүсйәрсиңиз. [22] Шонуң үчин Мен гоюнларымы
халас эдерин, олар гайдып талаңа салынмаз; гоюн
билен гойнуң арасында хөкүм чыкарарын. [23] Олары
бакар ялы үстлериңден еке-тәк чопан гоярын.
Мениң гулум Давут олары бакар ве оларың чопаны
болар. [24] Мен-Реб оларың Худайы ве гулум Давут
оларың хөкүмдары болар. Муны Мен-Реб айтдым.
[25] Мен олар билен парахатчылык әхтини
баглашарын, юртдакы йыртыҗы хайванларың
соңуна чыкарын. Олар чөлде ховпсуз яшарлар ве
токайларда ятарлар. [26] Мен олара ве дагымың
төверегиндәки ерлере берекет индерерин; ягшы өз
мөвсүминде ягдырарын, ол ягышлар берекет
ягышлары болар. [27] Әхли агачлар өз мивесини
берер, ер өз хасылыны эчилер. Олар өз
юртларында ховпсуз яшарлар. Боюнтырык
багларыны гопарып, гул эденлериң элинден азат
эденимде, олар Мениң Ребдигими билерлер.
[28] Олар мундан бу яна миллетлериң талаңына
дучар болмазлар ве йыртыҗы хайванлар олары
иймез. Олар ховпсуз яшарлар, олары горкузан
болмаз. [29] Олар юртда гайдып ачлыкдан хеләк
болмаз ве миллетлериң гыҗалатыны чекмез.
Шонда Мен олар үчин бол дәнели экеранчылык
мейданыны етишдирерин. [30] Шонда өзлериниң
Худайы Мен-Реббиң олар билен биледигими,
ысрайыл халкының болса Мениң халкымдыгыны
билерлер. Муны Хөкмүрован Реб дийййәр. [31] Сиз
Мениң гоюнларым, өримиң гоюнларысыңыз. Сиз
ынсансыңыз, Мен болсам сизиң
Худайыңыздырын». Муны Хөкмүрован Реб дийййәр.

35-нҗи бап

Реб Эдом юрдуны җезаландыряр

35 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: [2] «Эй,
ынсан оглы! Йүзүңи Сегир дагына тарап өвүр-
де, онуң гаршысына пыгамберлик эт. [3] Оңа
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий: „Эй, Сегир
дагы, Мен саңа гаршыдырын; элими саңа тарап
узадып, сени вейран эдип, харабачылыга өврерин.
[4] Галаларыңы вейран эдерин, сен харабачылыга
өврүлерсиң; онсоң сен Мениң Ребдигими
билерсиң. [5] Сенде эбеди душманчылык бар. Сен
ысрайыл халкының башына бела гелен гүни, соңкы
җезасы дөврүнде олары гылыҗа табшырдың.
[6] Шонуң үчин хем Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
Хөкмүрован Реб дийййәр: ганыңы акдырарын ве ган
сени ковалар. Ган дөкмеклиги йигренмәндигиң
үчин, ган сени ковалар. [7] Сегир дагыны вейран
эдип, харабачылыга өврерин; ол ере гелип-
гидйәни кесип ташларын. [8] Дагларыңы җесетден
долдурарын; гылычдан гечириленлер сениң
депелериңде, дерелериңде ве җүлгелериңде
ятарлар. [9] Сени эбедилик харабачылыга өврерин,
галаларың илатсыз болар. Онсоң сен Мениң
Ребдигими билерсиң“».
[10] «Мен-Реб ол ерде болсам-да, сен „Бу ики
миллет, бу ики юрт бизиңки болар, биз оны
эеләрис“ дийдиң. [11] Шонуң үчин хем Хөкмүрован
Реб шейле дийййәр: Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
Мен хем сениң халкыма болан йигренҗиң себәпли
гөркезен гахар ве гөриплигиңе лайык иш кесерин.
Сениң үстүңден хөкүм чыкаранымда,
ысрайылларың арасында Өзүми аян эдерин.
[12] Шонда сен Мениң Ребдигими билерсиң. Мен
сениң Ысрайыл дагларына: „Харабачылык! Булар
бизе иймәге берилди!“ дийип айдан әхли
сөгүнчлериңи эшитдим. [13] Сен дилиң билен Маңа
гаршы гедемлик этдиң, Мениң гаршыма бидерек
яңрадың, Мен муны эшитдим». [14] Хөкмүрован Реб
шейле дийййәр: «Бүтин дүнйәниң шатланян махалы
Мен сени харабачылыга өврерин. [15] Сен ысрайыл
халкының мирасы харабачылыга өврүленде, нәче
шатланан болсаң, шонча-да әҗир чекерсиң. Сен,

эй, Сегир дагы тутуш Эдом харабачылыга
өврүлерсиң. Шонда сен Мениң Ребдигими
билерсиң».

36-нҗы бап

Реб Ысрайыла берекет берйәр

36 Сен, эй, ынсан оглы, Ысрайыл даглары хакда
пыгамберлик эдип, шейле дий: «Эй, Ысрайыл
даглары, Реббиң сөзүни эшидиң. 2 Хөкмүрован Реб
шейле диййәр: „Душман сиз хакда: ‘Хейҗанелек!
Инди гадымы белентликлер-де бизиң мүлкүмиз
болды!’ диййәр“». 3 Шонуң үчин пыгамберлик эт-де,
шейле дий: «Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Сизи
харабачылыга өврүп, хер тарапдан вейран
этдилер. Шейдип, сиз миллетлериң галындысына
мүлк болдуңыз, агза-диле дүшүп, иле гүррүң
болдуңыз“». 4 Шонуң үчин хем, эй, Ысрайыл
даглары, Хөкмүрован Реббиң сөзүни эшидиң.
Хөкмүрован Реб даглара ве депелере, җүлгелере ве
дерелере, даш-төверекдәки башга миллетлере
талаң ве гүлки болан харабалыклара, терк эдилен
галалара шейле диййәндир: 5 «Шонуң үчин
Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Башга
миллетлере, эсасан хем бүтин Эдома гаршы гызгын
гахарым билен гепледим. Олар өрүлере талаң
салҗак болуп, йүрек шатлыгы ве чуңңур йигренч
билен Мениң юрдумы өзлерине мүлк эдиндилер“».
6 Шонуң үчин Ысрайыл юрды хакда пыгамберлик
эт, даглара ве депелере, җүлгелере ве дерелере
Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: «Сиз
миллетлериң гыҗалатыны чекендигиңиз үчин,
Мен габанҗаңлык газабымда гепледим». 7 Шонуң
үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Мен элими
галдырып ант ичйәрин, төверегиңиздәки әхли
миллетлер-де берен гыҗалатлары зерарлы өзлери
эҗир чекерлер. 8 Эй, Ысрайыл даглары, сиз
шахалар чыкарып, халкым Ысрайыла миве
берерсиңиз, чүнки оларың өз юрдуна доланмалы
вагты голайлады. 9 Мен сизиң тарапыңызы тутярын
ве сизе тарап өврүлйәрин; сиз беҗерилип
экилерсиңиз. 10 Мен сизиң илатыңызы, тутуш
ысрайыл халкыны, оларың хеммесини көпелдерин,
галалар илатлы болар, харабалар абатланар. 11 Мен
юрдуңыздакы ынсанларың ве хайванларың
саныны көпелдерин. Олар өрңәп көпелерлер.
Озалкыңыз ялы юрдуңызы адамлардан
долдурарын ве сизе өңкүден-де артык ягшылык
эдерин; онсоң сиз Мениң Ребдигими билерсиңиз.
12 Депәңизде ынсанлары халкым Ысрайылы
гездирерин; олар сизи мүлк эдинерлер, сиз оларың
мирасы боларсыңыз. Гайдып олары өз
чагаларындан махрум этмерсиңиз».

13 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Олар саңа:
„Сен адам ийиҗи, миллетини өз чагаларындан
махрум эден бир юрт“ дийдилер. 14 Шонуң үчин сен
мундан бу яна адам иймерсиң, гайдып миллетиңи
өз чагаларындан махрум этмерсиң. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. 15 Инди хич хачан
миллетлериң гыҗалатыны саңа эшитдирмерин;
сен гайдып халкларың кемситмелерини чекмерсиң
ве өз миллетлериң бүдремегине себәп
болмарсың». Муны Хөкмүрован Реб диййәр.

16 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 17 «Эй, ынсан
оглы! Ысрайыл халкы өз юрдунда месген тутан
вагты, эрбет ёл-йөрелгелери ве ишлери билен оны
харам этди; Мениң өңүмде оларың ёл-йөрелгелери
айбашылы аялың харамлыгы киминди.
18 Шейлеликде, юрда ган чайкандыклары ве өз
ясан бутлары билен оны харам эдендиклери үчин,
Мен оларың үстүне гызгын газабымы дөкдүм.
19 Мен олары миллетлериң арасына даргатдым,
олар кесеки юртлара даргадылдылар; өз тутан
ёлларына ве ишлерине гөрә олара хөкүм
чыкардым. 20 Олар миллетлериң арасында, хер бир
баран ерлеринде Мениң мукаддес адыма ыснат
гетирдилер. Олар хакда „Булар Реббиң халкы
дәлми нәме? Онда нәме үчин олар Онуң юрдундан
чыкарылдылар?“ дийилди. 21 Ысрайыл халкының
гелип, миллетлериң арасында мукаддес адыма
ыснат гетирендиклерине хайпым гелди».

22 Мунуң үчин ысрайыл халкына Хөкмүрован Реб
шейле диййәр дий: «Эй, ысрайыл халкы, Мен муны
сизиң хатыраңыза дәл-де, сизиң миллетлериң
арасына гидип, ыснат гетирен Өз мукаддес
адымың хатырасына эдйәрин. 23 Миллетлериң
арасында ыснат гетирилен, оларың арасында
сизиң ыснат гетирен бейик адымың
мукаддесдигини гөркезерин. Мен олара сизиң
үстүңиз билен мукаддеслигими гөркезенимде,
миллетлер Мениң Ребдигими билерлер. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. 24 Мен сизи миллетлериң
арасындан ызыңыза аларын, әхли юртлардан
йыгнап, өз юрдуңыза гетирерин. 25 Онсоң үстүңизе
тәмиз сувдан сеперин, сиз тәмиз боларсыңыз; сизи
әхли харамлыгыңыздан, әхли бутларыңыздан
тәмизләрин. 26 Сизе тәзе йүрек берерин, ичиңизе
тәзе рух саларын. Дашдан болан йүреги
гөврәңизден чыкарып, сизе этден болан йүрек
берерин. 27 Парзларымы берҗай эдериңиз ялы,
Мен сизи рухум билен долдурарын; онсоң
хөкүмлерими долы ерине етирерсиңиз. 28 Ата-
бабаларыңыза берен юрдумда месген тутарсыңыз.
Сиз Мениң халкым боларсыңыз, Мен-де сизиң
Худайыңыз боларын. 29 Сизи әхли
харамлыгыңыздан халас эдерин. Мен галла эмр
эдип, оны көпелдерин, сизе гайдып ачлык

чекдирмерин. 30 Гайдып сиз миллетлериң арасында
ачлык рысвалыгыны чекмезиңиз ялы, агаҗың
мивесини ве мейданың хасылыны көпелдерин.
31 Онсоң эрбет ёлларыңызы, пис ишлериңизи
ятлап, этмишлериңизден ве нежис ишлериңизден
яңа өзүңизи йигренерсиңиз. 32 Мен муны сизиң
хатыраңыза этмейәрин – Хөкмүрован Реб дийййәр –
муны билип гоюң. Эй, ысрайыл халкы, тутан
ёлларыңыздан утаның, йүзүңиз гызарсын!»
33 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Сизи әхли
этмишлериңизден тәмизлән гүнүм галалары
илатлы эдерин, вейран болуп ятан харабалары
абатларын. 34 Өтегчилериң гөзлериниң алнында
хараба болуп ятан чола юрт бежерилер. 35 Шонда
олар шейле диерлер: „Бей-бә! Озал чоларып галан
юрт Эрем багы ялы болупдыр-ов! Хараба болуп,
вейран эдилен гала дикелдилип, илатлы ере
өврүлипдир!“ диерлер. 36 Онсоң төверегиңизде
галан миллетлер йыкыланы дикелдйәниң, чола
ерлери экинзарлыга өврүйәниң Мен-Ребдигими
билерлер. Муны Мен-Реб айтдым ве хөкман ерине
етирерин».
37 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Мен ысрайыл
халкының Өзүмден ене ярдам дилемегине гулак
гоюп, олар үчин шуны этҗек: олары гоюн сүрүси
кимин көпелтҗек. 38 Байрамчылыкларда
Иерусалим гурбанлык сүрүси билен нәче долы
болса, вейран эдилен галалар-да адамлардан
шонча долы болар. Шонда олар Мениң Ребдигими
билерлер».

37-нҗи бап

Гуран сүңклериң дүзлүги

37 Реббиң эли мениң үстүмдеди. Ол мени Өз
рухы билен гетирип, дүзлүгиң ортасында
гойды; дүзлүк сүңклерден долуды. 2 Ол мени
оларың арасындан хер тарапа гечирди. Дүзлүкде
сүңклер сан-саҗаксызды. Олар гаты гуранды. 3 Ол
маңа: «Эй, ынсан оглы! Бу сүңклер дирелип
билерми?» дийип сорады. Мен: «Я Хөкмүрован Реб,
муны Сен билйәрсиң» дийип җогап бердим.
4 Онсоң Ол маңа бу сүңклер хакда пыгамберлик
эдип, олара шулары айт дийди: «Эй, гуры сүңклер,
Реббиң сөзүни эшидиң! 5 Хөкмүрован Реб бу
сүңклере шейле дийййәр: „Ине, Мен сизе непесими
үфләрин, сиз дирелерсиңиз. 6 Үстүңизе сиңирлер
чекип, сизе эт битирерин, үстүңизе дери гейдирип,
ичиңизе непесими үфләрин; сиз дирелерсиңиз ве
Мениң Ребдигими билерсиңиз“». 7 Мен өзүме
табшырылышы ялы, пыгамберлик этдим.
Пыгамберлик эдип дуркам, бир гох турды,
шакырды болды. Сүңклер бири-бирине, ягны хер
сүңк өзүне дегишли сүңке якынлашды. 8 Мен
середип дуркам, оларың үстлеринде сиңирлер ве
эт пейда болды; ёкардан олары дери гаплады; йөне
оларың непеси ёкды. 9 Онсоң Ол маңа непесе
пыгамберлик эт, эй, ынсан оглы, пыгамберлик эт-
де, непесе айт дийди: «Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: „Эй, непес, шемал болуп, чар тарапдан
өвүс-де, бу өлдүрилеңлериң үстүне үфле, олар
дирелсинлер“». 10 Шейлеликде, Онуң маңа
табшырышы ялы, пыгамберлик этдим ве непес
оларың ичине гирди. Олар дирелип, көп, өрән көп
гошун кимин аяк үстүне галдылар. 11 Онсоң Ол
маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы! Бу сүңклер
бүтин ысрайыл халкыдыр. Олар: „Сүңклеримиз
гурады, умыдымыз үзүлди; биз бүтинлей ёк
эдилдик“ дийййәрлер». 12 Мунуң үчин, пыгамберлик
эт-де, олара Хөкмүрован Реб шейле дийййәр дий:
«Мен габырларыңызы ачып, сизи
габырларыңыздан чыкарарын, эй, халкым; сизи
Ысрайыл юрдуна гетирерин. 13 Мен
габырларыңызы ачып, сизи габырларыңыздан
чыкаранымда, эй, халкым, сиз Мениң Ребдигими
билерсиңиз. 14 Онсоң Мен сизи рухум билен
долдурарын, сиз дирелерсиңиз. Мен сизи өз
юрдуңызда ерлешдирерин. Онсоң муны Мен-
Реббиң айдандыгыны ве ерине хем
етирҗекдигими билерсиңиз». Муны Реб айдяндыр.

Яхуда билен Ысрайылың бирлешмеги

15 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 16 «Эй, ынсан
оглы, өзүңе бир таяк ал-да, онуң йүзүне „Яхуда
үчин ве онуң билен бирлешен ысрайыллар үчин“
дийип яз. Ене бир таяк ал-да, онуң йүзүне „Юсуп ве
онуң билен җебислешен тутуш ысрайыл халкы
үчин Эфрайымың таягы“ дийип яз. 17 Бир таяк
болар ялы, олары бири-бирине сеплешдир, олар
сениң элиңде бир болар». 18 Илдешлериң сенден:
«Буларың нәмәни аңладяндыгыны бизе айтҗак
дәлми?» дийип соранларында, 19 олара Хөкмүрован
Реб шейле дийййәр дий: «Мен Эфрайымың
элиндәки таягыны Юсуп билен бирлешен ысрайыл
тирелериниң таягыны алып, Яхуданың таягына
сепләрин. Олары бир таяк эдерин, Мениң элимде
олар бир боларлар. 20 Йүзүне язгы язҗак таякларың
оларың гөзлериниң алнында сениң элиңде
болсун». 21 Онсоң олара Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр дий: «Мен ысрайыл халкыны гиден
ерлериндәки миллетлериң арасындан чыкарарын.
Думлы-душдан йыгнап, олары өз юртларына
гетирерин. 22 Олары юртда, Ысрайыл дагларының
үстүнде бир миллет эдерин, оларың барыны бир
патыша доландырар; олар гайдып ики миллет
болмазлар, ики патышалыга бөлүнмезлер.
23 Мундан бейләк өзлерини бутлары билен,

йигренҗи затлары билен я-да хер дүрли
җенаятлары билен харам этмезлер; Мен олары
эден әхли дөнүклигинден [†] халас эдерин,
тәмизләрин. Шейлеликде, олар Мениң халкым
боларлар, Мен хем оларың Худайы боларын.
24 Олара гулум Давут патыша болар; хеммеси үчин
диңе бир чопан болар. Олар Мениң хөкүмлерим
билен йөрәп, парзларымы долы берҗай эдерлер.
25 Олар гулум Якуба берен юрдумда, ягны сизиң
ата-бабаларыңызың месген тутан юрдунда
яшарлар; өзлери ве чагалары, чагаларының
чагалары эбедилик ол ерде месген тутарлар, гулум
Давут эбедилик оларың хөкүмдары болар. 26 Мен
олар билен парахатчылык әхтини баглашарын, бу
бакы әхт болар. Олары орнашдырып, көпелдерин
ве мукаддес өйүми эбедилик оларың ортасында
беркарар эдерин. 27 Мен оларың арасында мекан
тутарын. Мен оларың Худайы, олар хем Мениң
халкым боларлар. 28 Мукаддес өйүм эбедилик
оларың арасында ерлешенде, миллетлер
Ысрайылы мукаддес эдениң Мен-Ребдигими
билерлер».

38-нҗи бап

Гогуң чозушы

38 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Эй,
ынсан оглы! Магок юрдундакы Мешегиң ве
Тубалың хөкүмдары Гога тарап йүзүңи өвүр-де, оңа
гаршы пыгамберлик эт. 3 Оңа Хөкмүрован Реб
шейле диййәр дий: „Эй, Мешегиң ве Тубалың
хөкүмдары Гог! Мен саңа гаршыдырын. 4 Мен сени
аркан агдарып, әңлериңе чеңңек саларын. Сени ве
бүтин гошуныңы, атларыңы, атлыларыңы, беземен
гейнүвли, улы хем кичи галканлы, эллери сырылан
гылычлы улы җемагатыңың әхлисини чыкарарын.
5 Олар билен бирликде әхлиси галканлы, демир
тувулгалы болан парс, Эфиопия ве Пут
халкларыны, 6 Гомери ве онуң тутуш гошунларыны,
демиргазыгың аңры уҗундан Тогарма халкыны ве
әхли гошунларыны сениң билен бирликде көп
халклары чыкарарын.
7 Тайяр бол! Яныңа йыгнан әхли җемагатың
билен бирликде тайяр бол. Бу җемагата сен
горагчы боларсың. 8 Көп вагтдан соңра сен сөвеше
чагырыларсың. Гелҗек йылларда сен көп
халкларың ичинден ызына йыгналан, хемишелик
хараба өврүлен Ысрайыл дагларында топланан,
урушдан рахатлыга говшан юрда хүҗүм эдерсиң.
Башга миллетлериң арасындан чыкарылып
гетирилен бу халкың хеммеси инди ховпсуз
яшаярлар. 9 Сен ёкары гөтерилип, тупан ялы болуп
гелерсиң; юрды гапламак үчин сен ве гошунларың,
өзүң билен бирликде көп халклар булут ялы болуп
гелерлер“».
10 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Шол гүн сениң
аңыңа көп пикирлер гелер, дилдүвшүк гурарсың.
11 Сен: „Горагсыз обаларың гаршысына чыкайын,
дынч ве ховпсуз яшаянларың үстүне дөкүлейин.
Оларың яшаян ерлериниң бары диварсыз, ол ерде
килт-де, гапы-да ёк“ диерсиң. 12 Сен өң вейран
эдилен, эмма инди илатлы болан шәхерлерде
яшаян бу халкы талап, олҗа аларсың.
Миллетлериң арасындан ызына йыгналып,
чарвачылык хем сөвда билен мешгулланян,
дүнйәниң ортасында яшаян бу халка гаршы элиңи
узадарсың. 13 Шеба, Дедан, Таршыш сөвдагәрлери
ве онуң әхли ёлбашчылары сенден: „Таламага
гелдиң дәлми? Җемагатыңы олҗа алмак, алтын-
күмүш әкитмек, эмләк ве көп олҗа эдинмек үчин
йыгнадыңмы?“ дийип сорарлар».
14 Мунуң үчин, эй, ынсан оглы, пыгамберлик эт-де,
Гога Хөкмүрован Реб шейле диййәр дий: «Шол гүн
сен Мениң халкым Ысрайылың ховпсуз
яшаяндыгына гөз етирерсиң! 15 Шонда сен
яныңдакы көп халклар билен, ат үстүнде болан улы
җемагат ве гүйчли гошун билен демиргазыгың
аңры уҗундан, өз меканыңдан гелерсиң. 16 Сен ер
йүзүни гаплаян булут кимин халкым Ысрайылың
үстүне хүҗүм эдерсиң. Эй, Гог, ахыркы гүнлерде
Мен сени Өз юрдума хүҗүм этдирерин, сен аркалы
миллетлере мукаддеслигими аян эдип, Өзүми
танадарын».
17 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Өңки
дөвүрлерде гулларым Ысрайыл пыгамберлериниң
үсти билен гүррүңини эденим сен дәлмидиң? Ол
гүнлерде Мениң сени ысрайылларың гаршысына
чыкарҗакдыгым хакда йыллар бойы пыгамберлик
этдилер. 18 Гогуң Ысрайыл юрдуның гаршысына
чыкан гүни, хут шол гүн Мениң гахар-газабым
мөвч урар. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
19 Габанҗаңлыгым ве отлы газабым билен Мен җар
эдйән: Шол гүн Ысрайыл юрдунда ер титрәр.
20 Деңзиң балыклары, гөгүң гушлары, йыртыҗы
хайванлар, ердәки сүйрениҗилер ве ер йүзүндәки
әхли ынсанлар Мениң хузурымда титрешерлер,
даглар юмрулар, учутлар йыкылар, әхли диварлар
ер билен егсан болар. 21 Әхли дагларымда гылыҗы
Гогуң үстүне чозмага чагырарын Хөкмүрован Реб
диййәр хер адамың гылыҗы өз доганына гаршы
болар. 22 Гогы мерги ве гылыч билен
җезаландырарын; онуң ве гошунларының үстүне,
янындакы көп халкларың үстүне гарк эдиҗи ягыш
ве гүйчли долы, от ве күкүрт ягдырарын. 23 Шейдип,
Мен бейиклигими ве мукаддеслигими
гөркезҗекдирин, көп миллетлериң гөзлериниң

† *Эден әхли дөнүклигинден – я-да месген тутуп, ичинде гүнә эден ерлеринден*

алнында Өзүми аян этҗекдирин; шонда олар
Мениң Ребдигими билерлер».

39-нҗы бап

39 Эй, ынсан оглы, Гогуң гаршысына
пыгамберлик эт ве оңа Хөкмүрован Реб
шейле диййәр дий: «Эй, Мешегиң ве Тубалың
хөкүмдары Гог! Мен саңа гаршыдырын. [2] Сени
аркан агдарып сүйрәрин, демиргазыгың аңры
учларындан чыкарып, Ысрайыл дагларының
үстүне гетирерин. [3] Сол элиңден яйыңы, саг
элиңден окуңы уруп гачырарын. [4] Сен әхли
гошунларың ве яныңдакы халклар билен бирликде
Ысрайыл дагының үстүнде хеләк боларсың. Сени
хер хили йыртыҗы гушлара ве ябаны хайванлара
иймит эдип берерин. [5] Сен ачык мейданда хеләк
боларсың, чүнки Хөкмүрован Реб: „Муны Мен
айтдым“ диййәр. [6] Магогың ве кенарякаларында
ховпсуз яшаянларың үстүне от иберерин; шонда
олар Мениң Ребдигими билерлер. [7] Халкым
Ысрайылың ичинде мукаддес адымы аян эдерин;
мундан бейләк мукаддес адымың харланмагына ёл
бермерин; онсоң миллетлер Ысрайылда мукаддес
болан Мениң Ребдигими билерлер. [8] Ине, ол гүн
гелер ве амала ашар, Хөкмүрован Реб диййәр;
Мениң гүррүңини эден гүнүм бу гүндүр. [9] Ысрайыл
галаларының илаты дашары чыкып от якар, әхли
яраглары, кичи хем улы галканлары, яйлары ве
оклары, сердесселери ве найзалары якып-
яндырарлар; булар еди йыллап ода якылар.
[10] Одуны мейдандан дашамазлар, токайлары
чапмазлар. Олар оды яраглар билен якарлар;
өзлерини таланлары таларлар, соянлары сояpлар.
Муны Хөкмүрован Реб диййәр. [11] Шол гүн Мен
Ысрайылда, деңзиң гүндогарындакы Өтегчилер
дересинде Гога габрыстанлык берерин. Гогы ве
онуң әхли гошуныны ол ерде гөмерлер ве оңа
„Гогуң бейик гошунының дереси“ диерлер. [12] Юрды
тәмизлемек үчин ысрайыл халкы еди айлап олары
гөммегини довам этдирер. [13] Юрдуң халкы олары
гөмер. Мениң шөхратланан гүнүм бу ысрайыл
халкы үчин ат-абрай болар. Муны Хөкмүрован Реб
диййәр. [14] Юрды тәмизлемек үчин адамлар
белленер. Олар хемише юрдуң ичинде гезип, хер
бир ерде галан басыбалыҗының җеседини
гөмерлер, шейдип, юрды тәмизләрлер. Бу
тәмизлейиш иши еди айың довамында
гечирилмелидир. [15] Юрдуң ичинде гезйән
гөзлегчилер адам сүңкүни гөрсе, оны тә Гог
гошунының дересинде гөмйәнчәлер, онуң янында
бир нышан дикерлер. [16] Галаның ады-да Хамона †
болар. Шейдип, олар юрды тәмизләрлер».
[17] Эй, ынсан оглы, Хөкмүрован Реб хер хили
гушлара ве әхли йыртыҗы хайванлара шейле
диййәр дий: «Үйшүң-де, гелиң; сизиң үчин кесҗек
гурбанлыгыма, Ысрайыл дагларының үстүндәки
улы гурбанлыга думлы-душдан йыгнаның, эт
иерсиңиз, ган ичерсиңиз. [18] Башаның семиз
хайванларының: гочларың, гузуларың, эркечлериң
ве өкүзлериң эти ве ганы ялы, гүйчли адамларың
ве дүнйәниң хөкүмдарларының этини иерсиңиз,
ганыны ичерсиңиз. [19] Сизиң үчин кесен
гурбанлыгымдан дойянчаңыз яг иерсиңиз, серхош
болянчаңыз ган ичерсиңиз. [20] Сачагымың башында
атлардан, сөвеш арабаларындан, гүйчли
уршуҗылардан хем эсгерлерден доярсыңыз. Муны
Хөкмүрован Реб диййәр. [21] Мен миллетлериң
арасында шөхратымы аян эдерин; чыкаран
хөкүмлерими, үстлерине гоян элими әхли
миллетлер гөрерлер. [22] Шейлеликде, ысрайыл
халкы шол гүнден башлап, Мениң өзлериниң
Худайы Ребдигими билер. [23] Миллетлер ысрайыл
халкының Маңа дөнүклик эдендиги үчин, өз языгы
себәпли есир эдип әкидилендигини билерлер. Мен
йүзүми олардан гизледим, олары душманларының
элине бердим, әхлиси гылычдан хеләк болдулар.
[24] Олара өз харамлыкларына ве гүнәлерине лайык
җеза бердим; йүзүми олардан гизледим». [25] Мунуң
үчин Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Инди Мен
Якубың өңки абаданчылыгыны гайтарып берерин,
бүтин ысрайыл халкына рехим эдерин ве мукаддес
адым себәпли габанҗаң боларын. [26] Олара хич ким
ховп салман, өз юртларында ховпсуз
яшанларында, өзлериниң масгарачылыклы
херекетлерине ве Маңа гаршы эден
дөнүкликлерине утанарлар. [27] Мен олары
халкларың арасындан ызларына гетиренимде ве
душманларының юрдундан йыгнанымда, оларың
үсти билен көп миллетлериң гөзлериниң алнында
Өз мукаддеслигими гөркезерин. [28] Сүргүн эден
ерлеримден халкы ызына гетиренимде, олар
Мениң өзлериниң Худайы Ребдигими билерлер; ол
ерде оларың бирини-де галдырман өз юртларына
йыгнарын. [29] Рухумы ысрайыл халкының үстүне
дөкерин ве инди хич хачан йүзүми олардан
гизлемерин». Муны Хөкмүрован Реб диййәр.

40-нҗы бап

Тәзе ыбадатхана хакындакы гөрнүш

40 Сүргүнде болян вагтымызың йигрими
бәшинҗи йылының биринҗи айының онуна
Иерусалим шәхериниң йыкылмагының он
дөрдүнҗи йылы, эдил шол гүн Реббиң эли мениң
үстүмдеди. Ол мени шол ере әкитди. [2] Гөрнүшде
Худай мени Ысрайыл юрдуна гетирип, бир белент

† *Хамона – бу сөз Бейик гошун*

дагың үстүнде гойды. Гүнорта тарапда шәхере
меңзеш биналар бар ялыды. 3 Реб мени ол ере
гетирди. Ине, бир адам пейда болды, даш кешби
бүрүнч ялы ялпылдаярды, элинде зыгырдан эдилен
йүп ве бир өлчег таягы барды; ол дервезеде дурды.
4 Яңкы адам маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы!
Гөзлериң билен гөр, гулакларың билен эшит, саңа
гөркезҗек әхли затларыма ягшы үнс бер. Сен бу
ере мениң саңа гөркезмегим үчин гетирилдиң.
Гөрйән әхли затларыңы ысрайыл халкына җар эт».
5 Ине, Худайың өйүниң дашында төвереклейин
дивар барды. Яңкы адамың элинде узынлыгы алты
тирсек болан өлчег таягы барды, хер тирсек адаты
тирсекден дөрт бармак узынды. Ол диварың
галыңлыгыны өлчеди: онуң ини-де, бойы-да бир
өлчег таягына деңди. 6 Онсоң ол гүндогар
тарапдакы дервезә гелип, онуң басганчаклары
билен гапысының янына чыкып, онуң босагасыны
өлчеди: онуң ини бир өлчег таягыды. Бу босаганың
ини бир өлчег таягыды. 7 Хер хүҗрәниң узынлыгы-
да, ини-де бир өлчег таягыды. Хүҗрелериң
аралыгы бәш тирсекди. Худайың өйүне тарап
бакян эйваның янындакы гапының босагасының
узынлыгы бир өлчег таягыды. 8 Соңра ол
дервезәниң ички эйваныны өлчеди, ини алты
тирсек, узынлыгы секиз тирсек чыкды. Сөелериниң
галыңлыгы ики тирсекди; дервезәниң ички эйваны
Худайың өйүне тарап бакып дурды. 10 Гүндогар
тарапдакы дервезәниң хүҗрелери хер яндан үчди;
үчүсиниң-де өлчеги бирди; сөелериң өлчеги хем
хер яндан бирди. 11 Ол дервезәниң агзының инини
өлчеди, он тирсек болды ве ички дервезәниң
узынлыгы он үч тирсек болды. 12 Хүҗрелериң
өңүнде хер тарапдан бир тирсеклик дивар барды;
хүҗрелериң өлчеги хер яндан алты тирсекди. 13 Ол
дервезәни бир хүҗрәниң үчегинден бейлеки
үчегине ченли өлчеди: онуң ини йигрими бәш
тирсек чыкды, хүҗрелериң гирелгелери бири-
бирине бакышып дурдулар. 14 Дервезәниң
гирелгесиндәки дәлизиң төвереклейин өлчеги
алтмыш тирсек чыкды. 15 Дервезәниң
гирелгесинден ички эйваның аңры башына ченли
узынлык элли тирсекди. 16 Дервезәниң ич
тарапында хүҗрелериң ве сөелериң хер янында
пенҗире гөрнүшли тагчалар барды, эйванлар хем
шейледи; сөелериң йүзүнде палма агачларының
шекили барды.
17 Онсоң ол мени дашкы ховла гетирди; ол ерде
отаглар ве төвереклейин чекилен даш ёл барды.
Даш ёлуң угрунда отуз отаг барды. 18 Дервезелериң
ики гапдалындакы даш ёлуң гиңлиги
дервезелериң узынлыгына деңди. Бу ашакы даш
ёлды. 19 Онсоң ол ашакы дервезәниң өңүнден ички
ховлының өңүне ченли болан гиңишлиги
дашардан өлчеди: ол йүз тирсек чыкды; гүндогар
ве демиргазык тарапда-да шейледи. 20 Дашкы
ховлының демиргазыгындакы дервезәниң-де
узынлыгыны ве инини өлчеди. 21 Онуң хүҗрелери
бу янда үч, ол янда хем үчди; сөелериң ве эйваның
өлчеги биринҗи дервезәниң өлчеги билен
меңзешди; узынлыгы элли тирсек, ини йигрими
бәш тирсекди. 22 Онуң тагчалары, эйваны ве
чекилен палма агачларының шекили гүндогар
тарапдакы дервезәниң өлчегине гөрәди. Оңа еди
басганчакдан чыкылярды ве олар эйвана алып
барярды. 23 Ички ховлының дервезелери
демиргазык ве гүндогар тарапдакы дервезелер
бакышып дурдулар; дервезеден дервезә ченли
аралыгы өлчеди: ол йүз тирсек чыкды.
24 Онсоң ол адам мени гүнорта тарапа әкитди;
ине, гүнорта тарапа бакян бир дервезе барды; онуң
сөелерини ве эйваныны өлчеди, мунуң өлчеги-де
бейлекилере меңзешди. 25 Дервезеде ве эйванда
өңки тагчалар ялы тагчалар барды ве дервезәниң
узынлыгы элли тирсек, ини йигрими бәш тирсекди.
26 Оңа чыкар ялы еди басганчак барды ве олар
эйвана алып барярды. Онуң сөелериниң йүзүнде
палма агачларының шекили барды; оларың бири
бу янда, бейлекиси ол яндады. 27 Ички ховлының
гүнорта дервезеси барды; ол адам гүнорта
дервезеден бейлеки дервезә ченли узынлыгыны
өлчеди, ол йүз тирсек чыкды.
28 Соңра ол мени гүнортадакы дервезеден ички
ховла гетирди ве гүнортадакы дервезәни өлчеди;
мунуң өлчеги-де бейлекилере меңзешди. 29 Онуң
хүҗрелериниң, сөелериниң ве эйванының
өлчеглери-де бейлекилере меңзешди. Дервезеде
ве эйванда төвереклейин тагчалар барды.
Дервезәниң узынлыгы элли тирсек, ини йигрими
бәш тирсекди. 30 Ховлының хер гапдалында
узынлыгы йигрими бәш тирсек, ини бәш тирсек
болан эйванлары барды. 31 Дервезәниң эйваны
дашкы ховла тарап бакып дурды; сөелериниң
йүзүнде палма агачларының шекили барды; оңа
чыкар ялы секиз басганчак барды.
32 Онсоң ол мени ички ховла, онуң гүндогар
тарапына гетирди; дервезәни өлчеди, мунуң
өлчеги-де бейлекилере меңзешди. 33 Онуң
хүҗрелериниң, сөелериниң ве эйванының
өлчеглери-де бейлекилере меңзешди; дервезеде
ве эйванда төвереклейин тагчалар болуп,
дервезәниң узынлыгы элли тирсек, ини йигрими
бәш тирсекди. 34 Дервезәниң эйваны дашкы ховла
тарап бакып дурды; сөелериниң йүзүнде палма
агачларының шекили барды; оңа чыкар ялы секиз
басганчак барды.
35 Онсоң ол мени демиргазыкдакы дервезә
гетирди; оны өлчеди, мунуң өлчеги-де

бейлекилере меңзешди. 36 Мунуң-да хүҗрелери,
сөелери, эйваны ве тутуш төверегиндәки
тагчалары меңзешди. Онуң узынлыгы элли тирсек,
ини йигрими бәш тирсекди. 37 Онуң эйваны дашкы
ховла тарап бакярды; сөелериниң йүзүнде хер ян
тарапдан палма агачларының шекили барды; оңа
чыкар ялы секиз басганчак барды. 38 Дервезе
гирелгесиндәки сүтүнлериң гапдалында гапысы
ачык бир отаг барды; якма гурбанлыкларыны шол
ерде ювярдылар. 39 Үстүнде якма гурбанлыгыны,
гүнә ве язык гурбанлыкларыны сояр ялы эйваның
хер тарапында ики хантагта дурды. 40 Эйваның
дашында, демиргазыкдакы дервезе гирелгесиниң
хер икиян гапдалында ики хантагта дурды.
41 Дервезәниң хер икиян гапдалында дөрт хантагта
болуп, үстүнде гурбанлык малыны сояр ялы җеми
секиз хантагта барды. 42 Якма гурбанлыгы үчин
ёнулан дашдан узынлыгы ве ини бир ярым тирсек,
бейиклиги болса бир тирсек болан дөрт хантагта
дурды; оларың үстүнде болса якма гурбанлыгыны
ве бейлеки гурбанлыклары соймак үчин энҗамлар
барды. 43 Отагың ичинде төвереклейин херсиниң
узынлыгы дөрт бармак болан илдиргичлер
какылгыды; хантагталарың үстүнде болса
гурбанлык эти барды. 44 Ички дервезәниң
дашында, ички ховлуда ики отаг † барды; буларың
бири демиргазык дервезесиниң гапдалындады ве
йүзи гүнорта тарап бакярды, бейлекиси гүнорта
дервезесиниң гапдалында болуп, йүзи демиргазык
тарапа бакярды.
45 Ол адам маңа шейле дийди: «Йүзи гүнорта
тарап бакян бу отаг Худайың өйүни гораян
руханылар үчиндир. 46 Йүзи демиргазыга тарап
бакян отаг болса, гурбанлык сыпасыны гораян
руханылар үчиндир. Булар леви тиресинден болуп,
Реббе хызмат этмек үчин, Оңа якынлашан Садогың
огулларыдылар». 47 Соңра ол ховлыны өлчеди;
онуң узынлыгы-да, ини-де йүз тирсек болуп,
инедөрдүлди. Гурбанлык сыпасы болса Худайың
өйүниң өңүндеди.

Худайың өйи

48 Онсоң ол адам мени Худайың өйүниң эйванына
гетирип, онуң гирелгесиниң гапдал диварларыны
өлчеди, оларың узынлыгы бәш тирсекди;
гирелгәниң ини он дөрт тирсек, гапдал
диварларының ини болса үч тирсекди. 49 Эйваның
узынлыгы йигрими тирсек, ини он ики тирсекди;
оңа чыкар ялы он басганчак барды. Гирелгәниң
икиян гапдалында сүтүнлер барды.

† *Ики отаг – кәбир голязмаларда айдымчылар үчин отаглар*

41-нҗи бап

41 Онсоң ол адам мени Худайың өйүниң дашкы
отагына гетирип, онуң сөелерини өлчеди,
онуң ини хер яндан алты тирсекди; бу өңки
мукаддес чадырың гиңлиги ялыды. 2 Гирелгәниң
ини он тирсекди; оңа хер ики тарапдан бирлешйән
диварларың ини бәш тирсекди. Ол дашкы отагы
хем өлчеди, онуң узынлыгы кырк тирсек, ини
йигрими тирсекди. 3 Онсоң ол ички отага гирип,
гирелгәниң хер сөесини өлчеди, оларың хер
бириниң ини ики тирсекди. Гирелгәниң ини алты
тирсекди ве оңа хер ики тарапдан бирлешйән
диварларың ини еди тирсекди. 4 Ол адам дашкы
отагың өңүндәки бу отагы өлчеди: узынлыгы-да,
ини-де йигрими тирсекди. Онсоң ол маңа: «Бу иң
мукаддес отагдыр» дийди.
5 Худайың өйүниң диварыны өлчеди, онуң
галыңлыгы алты тирсекди; онуң тутуш даш-
төверегиндәки гапдал отагларының ини дөрт
тирсекди. 6 Отаг үстүнде отаг болуп, гапдал отаглар
үч гатды ве хер гатда отуз отаг барды. Пүрслер
өйүң диварларына гирмесин дийип, өйүң
диварларында гапдал отаглара голдав берйән
чыкгытлар барды. 7 Худайың өйүниң
төверегиндәки гапдал отаглар ёкары гата
чыкдыгыңча гиңелйәрди, себәби өйүң
диварларының дүйби ёкарсына гаранда инлиди.
Ёкары гатлара чыкдыгыңча-да, отаглар
гиңелйәрди. Шейле-де, иң ашакы отагдан иң
ёкаркы отага ортакы отагдан чыкылярды. 8 Мен бу
өйүң даш-төвереклейин белентлигини гөрдүм;
гапдал отагларың дүйплери долы бир өлчег
таягына, ягны алты тирсеге деңди. 9 Гапдал
отагларың дашкы диварының галыңлыгы бәш
тирсекди; өйүң гапдал отаглары билен ховлының
отагларының арасында бош аралык барды. Онуң
ини йигрими тирсек болуп, өйи даш-төвереклейин
гуршап алярды. 11 Гапдал отаглар ачык гиңишлиге
тарап ачылярды. Демиргазык тарапдакы отаглара
гирилйән бир гапы барды, гүнорта тарапында хем
бир гапы барды; төвереклейин ачык гиңишлигиң
ини болса бәш тирсекди. 12 Гүнбатардакы
мейданчаның өңүнде бир ымарат барды, онуң ини
етмиш тирсекди; диварының галыңлыгы хер яндан
бәш тирсек, узынлыгы тогсан тирсекди.
13 Соңра ол адам Худайың өйүни өлчеди:
узынлыгы йүз тирсекди; онуң мейданчасы, җайы,
диварлары билен бирликде йүз тирсек чыкды.
14 Өйүң гүндогар тарапының ве мейданчасының
ини хем йүз тирсекди. 15 Онсоң ол өйүң
аркасындакы мейданча бакып дуран ымаратың
узынлыгыны өлчеди, хер тарапындакы эйванлары
билен бирликде онуң узынлыгы йүз тирсекди.

Дашкы отаг, ички отаг, ховла бакып дуран эйван,
[16] босагалар, тагчалар, босаганың гаршысындакы
үчтараплайын диварлы эйванча ерден
тагчаларына ченли агач гапылыды. Бу тагчалар
пенҗире гөрнүшиндеди. [17] Гапының депеси, ички
хем дашкы отаглары, өйүң тутуш диварлары
нагышлар билен хашамланып, олара керупларың
ве палма агачларың шекиллери салныпды; ики
керубың арасында бир палма агаҗы болуп, хер
керубың ики йүзи барды. [19] Бир тарапында палма
агаҗына бакян ынсаның йүзи барды, бейлеки
тарапында палма агаҗына бакян яш арсланың
йүзи барды. Тутуш өйүң әхли төверегине шейле
эдилипди. [20] Дашкы отагың диварының йүзүне
ашакдан гапының депесине ченли керуплар
хашамлананды; өйүң диварының йүзи-де шейледи.
[21] Дашкы отагың гапы сөелери инедөрдүлди; иң
мукаддес отагың өңүндәки гапы сөелери-де булара
меңзейәрди. [22] Гурбанлык сыпасы агачдан болуп,
бейиклиги үч тирсек, узынлыгы ики тирсекди;
бурчлары, узынлыгы ве диварлары хем агачданды.
Ол маңа: «Реббиң хузурындакы хантагта будур»
дийди. [23] Дашкы отаг билен иң мукаддес отагың
ики-икиден гоша гапысы барды. [24] Хер гапының
ики тайы, ачылып-япылян ики тайы барды; ики
тайы бир гапыныңкы, ики тайы-да бейлеки
гапыныңкыды. [25] Диварларың йүзүне чекилиши
ялы, дашкы отагың гапыларына-да керуплар билен
палма агачлары оюлып чекиленди; дашарда
эйваның өңүнде далан барды. [26] Эйваның гапдал
диварларында пенҗире гөрнүшли тагчаларың ве
палма агачларының шекили барды. Өйүң гапдал
отаглары ве далан хем шейледи.

42-нҗи бап

Руханыларың отаглары

42 Онсоң ол адам мени демиргазык тарапдан
дашкы ховла чыкарды. Худайың өйүниң
мейданчасының ве ымаратың гапдалындакы
демиргазык отаглара гетирди. [2] Гапысы
демиргазыга бакян бу ымаратың узынлыгы йүз
тирсек, ини элли тирсекди. [3] Ички ховлының ини
йигрими тирсеклик бош аралыгының ве дашкы
ховлының даш ёлуның арасында үч гатлы бири-
бириниден бейгелйән эйванлар барды. [4] Бу ики
хатар отагларың арасында гезер ялы ини он
тирсек, узынлыгы йүз тирсек болан дәлиз барды;
онуң гапылары демиргазыга бакярды. [5] Ёкаркы
отаглар дарды, себәби җайың ашакы ве ортакы
отагларына гаранда, эйванлар олардан көпрәк ер
тутярды. [6] Олар үч гатдан ыбаратды, ховлының
сүтүнлери ялы сүтүнлери ёкды; шонуң үчин ёкаркы
эйван ашакы ве ортакы эйвандан даррак
эдилипди. [7] Отагларың өңүнде отаглара ве дашкы
ховла тарап узалян дивар барды, онуң узынлыгы
элли тирсекди. [8] Дашкы ховлудакы отагларың
узынлыгы элли тирсекди; ыбадатхананың
гаршысындакы гапдал отагларың узынлыгы болса
йүз тирсекди. [9] Бу отаглара дашкы ховлудан гирҗек
болсаң, гүндогар тарапдакы ашакы гечелгеден бир
гирелге барды. [10] Ички ховлының гүндогар
тарапында мейданча ве ымарата бакян башга
отаглар хем барды. [11] Демиргазык тарапдакы
отагларда болшы ялы, бу отагларың хем деңинде
бир гечелге барды. Отагларың узынлыгы ве ини
бирмеңзешди; оларың әхли чыкалгалары, гурлушы
ве гапылары эдил шолар ялыды. [12] Шейдип,
гүнбатардакы отаглара эдил демиргазыкдакы ялы
диварың янындакы гүндогар тарапдан узалян
ашакы гечелгеден гирилйәрди. [13] Ол адам маңа
шейле дийди: «Мейданчаның демиргазыгындакы
ве гүнортасындакы отаглар мукаддес отаглардыр.
Реббе хызмат эдйән руханылар иң мукаддес
затлары ол ерде иерлер; иң мукаддес затлары,
галла садакасыны, гүнә ве язык гурбанлыкларыны
ол ерде гоярлар; чүнки ол ер мукаддесдир.
[14] Руханылар мукаддес ере гиренлеринде, хызмат
эдйән вагты геййән геймлерини бу отагларда
чыкарып гоймаздан дашкы ховла чыкмасынлар,
себәби бу геймлер мукаддесдир. Халкың янына
чыкмаздан өң, олар башга геймлер
геймелидирлер».
[15] Ол адам мукаддес ери өлчәп боланындан соң,
мени гүндогара тарап бакян дервезеден чыкарып,
диварың төверегиниң узынлыгыны өлчеди.
[16] Өлчег таягы билен мукаддес ериң гүндогар
тарапыны өлчеди: бу өлчег таягы боюнча бәш йүз
тирсек чыкды. [17] Онуң демиргазык тарапыны
өлчеди, өлчег таягы боюнча бәш йүз тирсекди.
[18] Онуң гүнорта тарапыны өлчеди: өлчег таягы
боюнча бәш йүз тирсек чыкды. [19] Онуң гүнбатар
тарапыны өлчеди: өлчег таягы боюнча бәш йүз
тирсек чыкды. [20] Оны дөрт тарапындан хем өлчеди.
Мукаддес зады йөнекей затдан айырмак үчин онуң
даш-төверегинде бир дивар барды. Онуң
узынлыгы-да, ини-де бәш йүз тирсеге деңди.

43-нҗи бап

Реббиң шөхраты өйи долдуряр

43 Онсоң ол адам мени гүндогар тарапа бакып
дуран дервезә гетирди. [2] Ине, гүндогар
тарапдан Ысрайыл Худайының шөхраты гелди.
Онуң сеси гүйчли акян сувларың шаггылдысы
ялыды. Онуң шөхратындан ер нур сачярды. [3] Бу
гөрнүш Худайың Иерусалими хеләк этмәге
гелендәки ве Кебар каналының якасындакы гөрен

гөрнүшлериме меңзешди; мен ере йүзин
йыкылдым. 4 Реббиң шөхраты гүндогара тарап
бакян дервезеден өе гирди. 5 Онсоң Рух мени алып,
ички ховла гетирди; Реббиң шөхраты өйи
долдурды. 6 Яңкы адам янымда дурка, мен өйден
бириниң өзүме сөз гатяндыгыны эшитдим. 7 Ол
маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы! Мениң
тагтымың ве аяк дабанымың ери, ысрайыл
халкының арасында эбедилик отурҗак ерим бу
ердир. Мундан бейләк ысрайыл халкы-да, оларың
патышалары-да зына эдип, сеждегәхлеринде
патышаларының хейкеллерини отуртмак билен
Мениң мукаддес адымы харам этмезлер. 8 Олар
босагасыны босагамың, гапыларының сөесини
гапымың сөесиниң янында гурдулар, Мен билен
оларың арасында диңе бир дивар барды; олар
нежис ишлери билен Мениң мукаддес адымы
харам этдилер; Мен гахар-газабым билен олары
хеләк этдим. 9 Инди зыналарыны ве
патышаларының хейкеллерини Менден
узаклашдырсынлар, Мен хем эбедилик оларың
арасында месген тутарын. 10 Сен, эй, ынсан оглы,
ысрайыл халкыны бу өйден хабарлы эт, гой, онуң
нусгасыны өлчесинлер ве этмишлеринден яңа
утансынлар. 11 Эгер эден әхли ишлери үчин
утансалар, өйүң гурлушыны, онуң ербе-ердигини,
гирелгелерини ве чыкалгаларыны, тутуш
тасламасыны ве дүзгүнлерини, әхли
мейилнамаларыны ве канунларыны олара аян эт,
гөзлериниң алнында шуны яз. Шейдип, онуң тутуш
мейилнамасыны ве әхли дүзгүнлерини
сакласынлар, олары берҗай этсинлер. 12 Худайың
өйүниң кануны шейледир: дагың башында онуң
әхли төверегиниң арачәги өрән мукаддес ер болар.
Ине, Худайың өйүниң кануны шудур».

Гурбанлык сыпасы

13 Бир тирсек ве дөрт бармак болан узын тирсек
боюнча гурбанлык сыпасының өлчеги шейледир:
онуң япҗагазының чуңлугы-да, ини-де бир тирсек,
ябың гырасы төвереклейин бир гарыш. Гурбанлык
сыпасының эсасы дүйби будур. 14 Арыкдан ашакы
дивара ченли бейиклиги ики, ини бир тирсекдир;
кичи дивардан улы дивара ченли бейиклиги дөрт,
ини бир тирсекдир. 15 Гурбанлык сыпасының
бейиклиги дөрт тирсек. Онуң үстүнден ёкарлыгына
дөрт шах болар. 16 Гурбанлык сыпасының үст
бөлегиниң ожагының бойы он ики тирсек, ини он
ики тирсек болуп, хер дөрт тарапдан инедөрдүл
болар. 17 Улы диварың хер дөрт тарапының
узынлыгы ве ини он дөрт тирсек болар. Онуң хер
дөрт гапдалындакы ябың гырасы ярым тирсек,
төвереклейин япҗагазы бир тирсек болуп,
басганчаклары гүндогар тарапда болар.
18 Ол маңа шейле дийди: «Эй, ынсан оглы!
Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: „Гурбанлык
сыпасыны дикениңизде, онуң үстүнде якма
гурбанлыклары хөдүр этмек ве оңа ган серпмек
үчин дүзгүнлер шулардыр: 19 Маңа хызмат этмек
үчин хузурыма гелен Садок неслинден болан
руханылара гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир өкүзче
бер. Муны Хөкмүрован Реб дийййәр. 20 Онуң
ганындан ал-да, гурбанлык сыпасының дөрт
шахына, диварың дөрт бурчуна ве төвереклейин
ябың гырасына чал; бу оны тәмизләп,
харамлыгындан сапладыгың болар. 21 Гүнә
гурбанлыгы болан өкүзчәни ал-да, Худайың өйүниң
белленен еринде, мукаддес ериң дашында як.
22 Икинҗи гүн гүнә гурбанлыгы хөкмүнде шикессиз
бир эркеҗи хөдүр эт ве гурбанлык сыпасыны
өкүзче билен нәхили тәмизлән болсаң, ене-де
шейдип тәмизле. 23 Тәмизлеме ишини
тамамланыңдан соң, шикессиз бир өкүзче билен
сүрүден шикессиз бир гоч хөдүр эт. 24 Олары
Реббиң хузурына гетир, руханылар үстүне дуз
сепип, якма гурбанлыгы хөкмүнде олары Реббе
хөдүр эдерлер. 25 Еди гүнләп гүнә гурбанлыгы
хөкмүнде хер гүн бир эркеч тайярла; шикессиз бир
өкүзче билен сүрүден бир гоч тайярла. 26 Олар
гурбанлык сыпасыны еди гүнләп мурдарлыгындан
сапларлар, оны тәмизләп, мукаддес эдерлер. 27 Еди
гүн тамамланандан соң, секизинҗи гүнден башлап,
руханылар гурбанлык сыпасында якма ве
саламатлык гурбанлыкларыңызы хөдүр эдерлер.
Онсоң Мен сизден разы боларын“». Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр.

44-нҗи бап

Ыбадатхана дүзгүнлери

44 Онсоң ол адам мени мукаддес өйүң
гүндогара тарап бакян дервезесинден ызыма
гетирди; дервезе япыкды. 2 Реб маңа шейле дийди:
«Бу дервезе япык болар, ол ачылмаз, ондан хич
ким гирмез, чүнки ондан Ысрайыл Худайы Реб
гирди; шонуң үчин ол япык болар. 3 Хөкүмдар
болса хөкүмдардыгы үчин, Реббиң хузурында
нахар иймек үчин ол ерде отурар. Ол муңа
дервезәниң эйванының ёлундан гирер ве шол
ёлдан-да ызына чыкар».
4 Ол мени демиргазык дервезәниң ёлундан өйүң
өңүне гетирди. Гөрсем, Реббиң шөхраты Өз өйүни
долдурып дурандыгыны гөрдүм. Мен ере йүзин
йыкылдым. 5 Реб маңа шейле дийди: «Эй, ынсан
оглы! Ягшы үнс бер, өз гөзлериң билен гөр, Реббиң
өйүниң әхли дүзгүнлери ве канунлары хакда саңа

айдян затларымы өз гулагың билен эшит, мукаддес
өе кимиң гирип-чыкяндыгына † ягшы үнс бер.
6 Питнечи ысрайыл халкына Хөкмүрован Реб
шейле диййәр дий: „Эй, ысрайыл халкы! Мениң
өйүми харламак үчин сүннетсиз ве бойнуёгын
гелмишеклери ичерик салмак билен эден әхли
неҗис ишлериңизи бес эдиң! Сиз Маңа иймит, яг
ве ган хөдүр эдениңизде, олар мукаддес өйүмде
болдулар. Сиз әхли неҗис ишлериңизиң үстесине
Мениң әхтими хем боздуңыз. 8 Сиз Мениң мукаддес
затларымы гораман, гайтам мукаддес өйүми
гораянлар хөкмүнде гелмишеклери өз башларына
гойбердиңиз“». 9 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Ысрайыл халкының арасында яшаян
гелмишеклерден хич бир сүннетсиз ве бойнуёгын
гелмишек Мениң мукаддес өйүме гирмели дәлдир.
10 Йөне Ысрайылың ёлдан чыкан дөври Менден
айрылып, эрбет ёла дүшен, өз бутларының ызына
эерен левилер этмишлериниң җезасыны чекерлер.
11 Бу левилер өйүмиң дервезелеринде гөзегчилик
эдип, онда хызматкәр боларлар, Мениң мукаддес
өйүмде хызмат эдерлер; якма гурбанлыгының ве
халкың бейлеки гурбанлыкларының малыны
соярлар, халкың хызматыны ерине етирмек үчин
оларың өңүнде дурарлар. 12 Олар ясан бутларының
өңүнде ысрайыл халкына хызмат этдилер, ысрайыл
халкының языклы болмагына себәпкәр болдулар.
Шонуң үчин хем Мен-Реб оларың өз
этмишлериниң җезасыны чекҗекдигине ант
ичдим, муны Хөкмүрован Реб диййәр. 13 Олар
руханы хөкмүнде Маңа гуллук этмек үчин
голайыма гелмесинлер, мукаддес садакаларымың,
иң мукаддес затларың хич бирине
якынлашмасынлар, олар диңе өз эден неҗис
ишлериниң утанчларыны чекерлер. 14 Мен олары
өйүң әхли хызматы үчин, онда эдилмели әхли
ишлери горамак үчин белләрин.

15 Эмма ысрайыл халкы Менден айрылып, ёлдан
чыканда, мукаддес өйүми горамак кешигини чекен
Садок неслинден болан леви руханылары Маңа
хызмат этмек үчин якынлашарлар; ягы ве ганы
Маңа хөдүр этмек үчин хузурымда олар дурарлар.
Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 16 Мукаддес өйүме
диңе олар гирерлер, Маңа хызмат этмек үчин
хантагтама олар якынлашарлар ве өйүң горамак
кешигини олар чекерлер. 17 Олар ички ховлының
дервезелерине непис зыгыр матадан тикилен
эшикде гирерлер, ички ховлының дервезелеринде
ве ичерде хызмат эдйәркәләр, эгинлеринде йүңден
эдилен эшик болмасын. 18 Башларына зыгырдан
селле орап, эгинлерине непис зыгыр матадан
тикилен ички геййимлери геерлер; дерледйән зат
геймесинлер. 19 Олар халкың янына дашкы ховла
чыканларында, эгинлериндәки эшиклерини
чыкарып, олары мукаддес отагда гоярлар; ол
эшиклери билен халка мукаддесликлерини
гечирмезлик үчин башга эшиклер гейсинлер.
20 Руханылар келлелерини сырмасынлар,
сачларыны узын өсдүрмесинлер, олар сачыны
диңе гыркып тимарласынлар. 21 Ички ховла
гиренде, хич бир руханы шерап ичмели дәлдир.
22 Олар дул ве талагы берлен аяла өйленмән, диңе
Ысрайыл неслинден болан бой гыза я-да башга
руханыдан дул галан аяла өйленсинлер. 23 Мениң
халкыма мукаддес зат билен йөнекей задың, халал
билен харамың пархыны өвретмели. 24 Олар
давада казы хөкмүнде чыкыш эдип, Мениң
хөкүмлерим боюнча карар чыкарарлар; әхли
байрамларымың када-канунларыны ве
парзларымы, мукаддес Сабат гүнүмиң
канунларыны ерине етирерлер. 25 Оларың хич
бири өлиниң янына барып, өзүни харам этмели
дәлдир; диңе ата-энеси үчин, огул-гызы үчин, эркек
доганы ве дурмуша чыкмадык гыз доганы үчин
өзлерини харам эдип билерлер. 26 Ол тәмиз
боландан соң, онуң үчин еди гүни
санамалыдырлар. 27 Ол мукаддес ерде хызмат
этмек үчин ички ховла гирен гүни өз гүнә
гурбанлыгыны хөдүр этмелидир. Муны Хөкмүрован
Реб диййәр.

28 Руханыларың мирасы бардыр, ол мирас
Мендирин; Ысрайылда олара мүлк бермән, оларың
мирасы Мендирин. 29 Галла садакасыны, гүнә ве
язык гурбанлыкларыны олар иерлер. Ысрайылда
әхли багыш эдилен затлар оларыңкы болар. 30 Әхли
затларыңызың илкинҗи хасылы ве әхли
садакаларыңыз руханыларыңкы болар. Өйүңизе
берекет инер ялы, илкинҗи галладан эдилен
хамыры руханылара бериң. 31 Гуш болсун я хайван
болсун, пархы ёк, харам өлен я парчаланан зады
руханы иймели дәлдир».

45-нҗи бап

Юрдуң пайланылмагы

45 Юрды мүлк хөкмүнде биҗе атып
пайланыңызда, юртдан мукаддес бир бөлек
ери садака хөкмүнде Реббе бериң. Онуң узынлыгы
йигрими бәш мүң тирсек ве ини йигрими мүң ††
тирсек болсун; бу бөлек тутуш төверeклейин
мукаддес болар. 2 Мукаддес өй үчин узынлыгы ве
ини бәш йүз тирсек болан инедөрдүл мейдан ве
онуң төверегинде болса элли тирсеклик ачык
мейдан болар. 3 Мукаддес бөлекден узынлыгыны
йигрими бәш мүң тирсек, инини он мүң тирсек

† *Мукаддес өе кимиң гирип-чыкяндыгына – я-да мукаддес өйүң әхли чыкалгалары билен гирелгелерине*

†† *Йигрими мүң – кәбир голязмаларда он мүң*

эдип бир бөлеги өлче; бу мукаддес өй, ягны өрән мукаддес ер болар. 4 Юрдуң бу мукаддес пайы мукаддес өйде Реббе хызмат этмек үчин якынлашан руханылар үчиндир. Бу бөлекде оларың өйлери болар ве мукаддес өй үчин мукаддес ер болар. 5 Узынлыгы йигрими бәш мүң тирсек, ини он мүң тирсек ер болан бейлеки бөлүм Худайың өйүнде хызмат эдйән левилере яшайыш шәхерлерини гурмак үчин мүлк болар. 6 Мукаддес бөлегиң гапдалында шәхер мүлкүни белләң; онуң узынлыгы йигрими бәш мүң тирсек, ини бәш мүң тирсек болсун. Бу тутуш ысрайыл халкына дегишли болар. 7 Мукаддес бөлеге дүшен пай билен шәхере дүшен пайың ики тарапындакы ерлер хөкүмдара берлер. Ол гүнбатар тарапдан гүнбатара, гүндогар тарапдан гүндогара тарап узалып гидйәр. Онуң узынлыгы гүнбатар серхетден гүндогар серхеде ченли ысрайыл тирелериниң херсиниң пайы билен деңдир. 8 Бу Ысрайылда хөкүмдарың мүлки болар. Мундан бейләк Мениң хөкүмдарларым халкыма зулум этмезлер, ери ысрайыл халкына тирелерине гөрә пайларлар.

9 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Эй, ысрайыл хөкүмдарлары, инди бес эдиң! Зорлук ве зулумы арадан айрып, адалаты ве догручыллыгы берҗай эдиң; халкымы өз топрагындан ковмаң. Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 10 Терезиңиз догры болсун, догры агырлык дашыны ве өлчег күйзесини уланың. 11 Агырлык дашы ве өлчег күйзеси бирмеңзеш болсун. Агырлык дашы батманың ондан бирине, өлчег күйзеси хем батманың ондан бирине дең болуп, буларың өлчеги бир болсун; икисиниң-де өлчеги ресми өлчеге гөрә болсун. 12 Бир шекел йигрими гера † дең болсун; бир мина йигрими шекеле, йигрими бәш шекеле ве он бәш шекеле †† дең болсун.

Садакалар

13 Бермели садакаларыңыз шулардыр: бир батман бугдайың алтыдан бири, бир батман арпаның алтыдан бири. 14 Ресми өлчеге гөрә, яг барадакы дүзгүн шудур: хер кордан ‡ үч ярым күйзе ‡† яг берсинлер. Бир кор үч йүз элли күйзә ‡‡ я-да он батмана ‡‡† деңдир. 15 Өзлерини гүнәден сапламак үчин Ысрайылың өрүлеринде бакылян сүрүден ики йүзден бир гойны галла садакасы, якма ве саламатлык гурбанлыклары хөкмүнде берсинлер. Муны Хөкмүрован Реб диййәр. 16 Юрдуң әхли халкы бу садакалары Ысрайылдакы хөкүмдара бермелидир. 17 Эмма Ысрайылда әхли байрамларда Тәзе Ай байрамында, дабараларда, Сабат гүнлеринде якма гурбанлыгыны, галла ве ичги садакаларыны бермек хөкүмдарың борҗудыр. Ысрайыл халкыны гүнәден сапламак үчин гүнә гурбанлыгыны, галла садакасыны, якма ве саламатлык гурбанлыкларыны гетирҗек олдур».

Байрамлар

18 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Биринҗи айың бирине шикессиз бир өкүзче ал-да, мукаддес өйи тәмизле. 19 Руханы болса гүнә гурбанлыгының ганындан алып, өйүң гапыларының сөелерине, гурбанлык сыпасының диварының дөрт бурчуна ве ички ховлының дервезелериниң сөелерине чалсын. 20 Ялңышлык билен я-да билмән гүнә эден адам үчин-де айың едисине шейле эдерсиңиз; шунлукда, өйи-де мурдарлыкдан сапларсыңыз. 21 Биринҗи айың он дөрдүне сизиң үчин Песах байрамы еди гүнлүк байрам болар; онда петир ийилмелидир. 22 Шол гүн хөкүмдар өзи үчин ве юрдуң халкы үчин гүнә гурбанлыгы хөкмүнде бир өкүзче хөдүрләр. 23 Ол байрамың тутуш еди гүнүнде Реббе якма гурбанлыгы хөкмүнде хер гүн шикессиз еди өкүзче билен еди гоч ве гүнә гурбанлыгы үчин хер гүн бир эркеч хөдүрләр. 24 Галла садакасы хөкмүнде берлен өкүз үчин хем, гоч үчин хем бир батман бугдай ве хер батман үчин хем дөрт күйзе ‡‡‡ яг тайярлар. 25 Единҗи айың он бәшине байрамың башындан тә ахырына ченли еди гүнләп хөкүмдар гүнә ве якма гурбанлыкларыны, галла садакасыны ве зейтун ягыны шол бир мукдарда хөдүр этмелидир».

46-нҗы бап

46 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Ички ховлының гүндогара тарап бакян дервезеси алты иш гүни япык болар. Ол диңе Сабат гүни ве Тәзе Айың илкинҗи гүни ачылар. 2 Хөкүмдар дашардан дервезе эйванының үсти билен ичерик гирип, гапының сөесиниң янында дурар. Онуң якма ве саламатлык гурбанлыкларыны руханылар хөдүр эдерлер; ол босагада сежде эденден соң, дашары чыкар, йөне дервезе агшама ченли ачык болар 3 Сабат гүнлеринде ве айың башларында юрдуң халкы бу дервезәниң гирелгесинде Реббиң хузурында сежде эдер. 4 Хөкүмдарың Сабат гүни Реббе хөдүр этмели якма гурбанлыгы шикессиз алты токлы ве бир гоч болар. 5 Ол гоч билен берилмели галла садакасы үчин бир батман бугдай берсин, гузулар билен берилмели галла

† *Гера – бу еврейлериң агырлык өлчегидир. Йигрими гера такм. 12 гр деңдир.* †† *Йигрими шекеле, йигрими бәш шекеле ве он бәш шекеле – бу үч өлчегиң җеми такм. 700 гр деңдир.* ‡ *Кор – бу еврейлериң гөврүм өлчегидир. Бир кор такм. 350 литре деңдир.* ‡† *Үч ярым күйзе – еврейче батың ондан бири* ‡‡ *Үч йүз элли күйзе – еврейче он бат* ‡‡† *Он батман – еврейче бир хомер*

‡‡‡ *Дөрт күйзе – еврейче бир хин*

садакасыны өз гөвүн ислегине гөрә хөдүр этсин ве
хер батман үчин дөрт күйзе яг берер. 6 Айың
илкинҗи гүни бир өкүзче, алты токлы ве бир гоч
хөдүр эдер; булар шикесли болмалы дәлдирлер.
7 Өкүзче ве гоч билен берилмели галла садакасы
үчин херсине бир батман бугдай берсин, гузулар
билен берилмели галла садакасыны өз гөвүн
ислегине гөрә хөдүр этсин ве хер батман үчин дөрт
күйзе яг берсин. 8 Хөкүмдар ичери гиренде,
эйваның үсти билен гирип, шол ёл билен хем
ызына чыксын. 9 Юрдуң халкы байрамларда
Реббиң хузурына геленде, сежде этмек үчин
демиргазыкдакы дервезеден гирен гүнортадакы
дервезеден чыкмалыдыр; шейле хем, гүнортадакы
дервезеден гирен демиргазыкдакы дервезеден
чыкмалыдыр, ягны гирен дервезесинден
өврүлмән, онуң гаршысындакыдан чыкмалыдыр.
10 Гиренлеринде, хөкүмдар оларың ортасында
болмалыдыр ве олар билен биле гирмелидир;
чыканларында-да биле чыкмалыдыр.
11 Байрамларда ве дабараларда өкүзче ве гоч
билен берилмели галла садакасы үчин херсине бир
батман бугдай берилсин, гузулар билен берилмели
галла садакасы өз гөвүн ислеглерине гөрә хөдүр
эдилсин ве хер батман үчин дөрт күйзе яг
берилсин. 12 Хөкүмдар мейлетин садака, ягны якма
я-да саламатлык гурбанлыклары хөкмүнде Реббе
мейлетин садака хөдүр эденде, оңа гүндогара
тарап бакян дервезе ачылмалыдыр. Ол өзүниң
якма я-да саламатлык гурбанлыгыны эдил Сабат
гүни эдиши ялы хөдүрләр. Онсоң дашары чыкар ве
чыканындан соң дервезе япылар.
13 Реббе якма гурбанлыгы хөкмүнде хер гүн хич
бир шикессиз токлы тайярлаң; оны хер гүн
эртирине хөдүр эдиң. 14 Шейле хем онуң билен хер
гүн эртирине батманың алтыдан бири мөчберинде
сайлама ун билен, оны гармак үчин бир ярым
күйзе † яг билен галла садакасыны хөдүр эдиң. Бу
эбеди дүзгүнлер боюнча Реббе хемишелик галла
садакасыдыр. 15 Гүнделик якма гурбанлыгы
хөкмүнде хер гүн эртирине токлы, галла садакасы
ве яг хөдүрленсин».

Хөкүмдарың мүлки барадакы канунлар

16 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Эгер хөкүмдар
өз огулларындан бирине бир зат пешгеш берсе, бу
онуң өз мирасы болар. Бу хөкүмдарың
агтыкларыныңкы болар; бу олара мирас етен
мүлкдүр. 17 Эгер-де өз мүлкүни гулларының бирине
пешгеш берсе, ол азатлык йылына ченли онуңкы
болар; онсоң ол муны хөкүмдара ызына
гайтармалыдыр; эмма хөкүмдарың мүлки өз
огулларыныңкы болар. 18 Хөкүмдар халкың
мирасындан алып, олары мүлклеринден махрум
этмели дәлдир; Мениң халкымдан хич бир киши
мүлкүнден ковулмаз ялы, хер ким огулларына өз
мүлкүнден мирас бермелидир».

Ыбадатхананың ашханалары

19 Яңкы адам мени дервезәниң гапдалындакы
гирелгеден руханыларың демиргазыга тарап бакян
мукаддес отагларына гетирди. Ине, ол маңа
отагларың гүнбатарында бир ер гөркезди. 20 Ол
маңа: «Бу ер руханыларың язык хем гүнә
гурбанлыкларыны гайнадян ве галла садакасыны
биширйән еридир. Шоңа гөрә олар дашкы ховла
чыкмазлар ве халка өз мукаддесликлерини
гечирмезлер» дийди.
21 Онсоң ол мени дашкы ховла чыкарып,
ховлының дөрт бурчундан гечирди; ховлының хер
бурчунда бир ховлы барды. 22 Ховлының дөрт
бурчунда узынлыгы кырк тирсек, ини отуз тирсек
болан япык ховлулар барды; буларың дөрдүсиниң-
де өлчеги бирди. 23 Оларың дөрдүсиниң-де дашы
диварлыды; төвереклейин диварларың дүйбүнде
болса оҗаклар барды. 24 Ол маңа: «Булар биш-дүш
җайларыдыр. Өйүң хызматкәрлери халкың
гурбанлыкларыны бу ерде биширерлер» дийди.

47-нҗи бап

Худайың өйүнден чыкян гөзбаш

47 Соңра ол адам мени өврүп, Худайың өйүниң
гирелгесине гетирди. Өйүң босагасының
ашагындан гүндогара тарап сув акярды. Өй
гүндогара тарап бакярды. Сув өйүң саг
тарапындан, гурбанлык сыпасының гүнортасындан
инйәрди. 2 Соңра ол мени демиргазык
дервезесиниң ёлы билен йүзи гүндогара бакып
дуран дашкы дервезә алып гелди, сувлар дашкы
дервезәниң гүнорта тарапына акярды. 3 Яңкы адам
эли өлчег йүпли гүндогара тарап чыканда, мүң
тирсек өлчәп, мени сувдан гечирди; сув топуга
чыкярды. 4 Ене мүң тирсек өлчәп, мени сувдан
гечирди; сув дыза чыкярды; ене мүң тирсек өлчәп,
мени сувдан гечирди; сув биле чыкярды. 5 Ол ене
мүң тирсек өлчеди; сув бир деря болды. Сув ёкары
гөтерилендиги себәпли мен онуң ичинден гечип
билмедим. Ондан йүзүп гечәймесең, йөрәп гечип
болҗак дәлди. 6 Ол маңа: «Гөрдүңми, эй, ынсан
оглы?» дийди. Онсоң мени деряның кенарына
өврүп гетирди. 7 Өврүлип геленимде, ине, деряның
кенарының хер ян тарапында көп агачлар барды.
8 Ол маңа шейле дийди: «Бу сувлар гүндогардакы
үлкелере тарап акяр ве Иордан дересине инип,

† Бир ярым күйзе – еврейче хиниң үчден бири

деңзе гуянда, деңзиң ята сувлары сүйҗи сува
өврүлер. [9] Бу шейле болар: деряның акып баран
ерлеринде дүрли-дүмен сув җандарларының
әхлиси дири галар. Ол ерде балык көп болар, бу
сувлар ол ере акып барар. Олар тәмизленип,
деряның акып баран ериндәкилериң бары дири
галар. [10] Деңзиң кенарында балыкчылар дурарлар;
тор ташланан ер Эйнгедиден Эйнеглайыма ченли
болар. Оларың балыклары дүрли-дүрлүликде
Ортаер деңзиниң балыклары кимин гаты көп
болар. [11] Йөне онуң палчык ве батгалык ерлери
тәмизленмез; олар дуз үчин галдырылар.
[12] Деряның боюнда, онуң якасының икиян
тарапында хер хили мивели агачлар гөгерер.
Сувларың мукаддес өйден чыкяндыгы себәпли
оларың япраклары солмаз, мивелери түкенмез; хер
ай тәзе миве берерлер. Оларың мивелери иймит,
япраклары дерман болар».

Юрдуң тәзе арачәклери

[13] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Юрды мүлк
хөкмүнде Ысрайылың он ики тиресине гөрә
бөлениңизде, арачәк шу болмалыдыр: Юсубың
несли ики пай алар. [14] Юрды сиз он ики тирәниң
арасында дең пайлаң. Мен оны ата-бабаларыңыза
бермеги ант ичдим. Бу юрт сизе мүлк эдилип
берлер.
[15] Юрдуң арачәги шу болар: демиргазык тарапы
Ортаер деңзинден Хетлон ёлы билен Лебохамада
ве Седада ченли гелйәр. [16] Ол Берота ве Дамаск
билен Хамадың арачәгинде ерлешйән Сибрайыма,
шейле-де Хавраның арачәгиндәки Хасерхаттикона
ченли узаляр. [17] Арачәк деңизден Дамаск
арачәгиндәки Хасарейнона ченли барып, Хамадың
арачәги билен демиргазыга тарап узаляр. Бу
демиргазык тарапыдыр.
[18] Гүндогар тарапы Хавран билен Дамаскың
арасындакы Гилгады Ысрайылдан айырян Иордан
дерясы боюнча узалып гидйәр. Мундан гүндогар
деңзине гелип, Тамара ченли өлчәң. Бу гүндогар
тарапыдыр.
[19] Гүнорта тарапы Тамардан Мерибакадеш
чешмесине ченли болуп, Мүсүр дерясындан
Ортаер деңзине барып етер. Бу гүнорта
тарапыдыр.
[20] Гүнбатар тарапы Лебохамадың гаршысындакы
нокада ченли болан Ортаер деңзи болар. Бу
гүнбатар тарапыдыр.
[21] Бу юрды өз араңызда Ысрайыл тирелерине
гөрә пайлап бериң. [22] Сиз биҗе боюнча юрды
өзүңизе, ичиңизде яшаян гелмишеклере ве
оларың араңызда доглан чагаларына мүлк
хөкмүнде пайлаң. Ол гелмишеклер сизиң үчин
аслы ысрайыллы хасапланмалыдырлар. Олар хем
биҗе боюнча ысрайыл тирелериниң арасында
сизиң билен дең мүлк эдинерлер. [23] Гелмишеклер
хайсы тирәниң арасында яшаян болса, шол тире
хем олара мүлк хөкмүнде пай бөлүп берер». Муны
Хөкмүрован Реб диййәр.

48-нҗи бап

Юрдуң тирелере пайланылышы

48 Тирелериң атлары шулардыр:
Дан тиресине бир пай берлер. Онуң пайы
демиргазык арачәкден башлап, Хетлон ёлуның
угры билен Лебохаматдан Хасарейнана ченли,
гүндогардан гүнбатара тарап узалар. Ол пай
Дамаск арачәгинде болуп, онуң демиргазыгында
Хамат ерлешйәр. [2] Ашер тиресине бир пай берлер.
Оларың арачәги дан тиресиниң гүндогардан
гүнбатара узалян арачәги билен бирлешер.
[3] Нафталы тиресине бир пай берлер. Онуң арачәги
ашер тиресиниң гүндогардан гүнбатара узалян
арачәги билен бирлешер. [4] Манаша тиресине бир
пай берлер. Онуң арачәги нафталы тиресиниң
гүндогардан гүнбатара узалян арачәги билен
бирлешер. [5] Эфрайым тиресине бир пай берлер.
Онуң арачәги манаша тиресиниң гүндогардан
гүнбатара узалян арачәги билен бирлешер. [6] Рубен
тиресине бир пай берлер. Онуң арачәги эфрайым
тиресиниң гүндогардан гүнбатара узалян арачәги
билен бирлешер. [7] Яхуда тиресине бир пай берлер.
Онуң арачәги рубен тиресиниң гүндогардан
гүнбатара узалян арачәги билен бирлешер.
[8] Яхуда тиресиниң гүндогардан гүнбатара ченли
узалян ерлери садака хөкмүнде Мен–Реббе берлер.
Онуң ини йигрими бәш мүң тирсек болуп,
узынлыгы гүндогардан гүнбатара ченли пайланан
хер бир тирәниң мүлкүне дең болсун; мукаддес өй
онуң ортасында болар. [9] Бу ериң бир бөлеги иң
мукаддес пай болар. Онуң узынлыгы йигрими бәш
мүң ве ини йигрими мүң † тирсек болар. [10] Бу ериң
бир бөлеги руханылара пай болар; онуң
демиргазыга тарап узынлыгы йигрими бәш мүң
тирсек, гүнбатара ве гүндогара тарап ини он мүң,
гүнорта тарап узынлыгы йигрими бәш мүң тирсек
болар. Реббиң мукаддес өйи онуң ортасында
болар. [11] Бу пай Маңа руханычылыга багыш эдилен
Садок несиллери үчиндир. Олар өйүмиң горамак
кешигини чекдилер. Ысрайыл халкы ёлдан
чыканда, левилер хем ёлдан чыкдылар, эмма
Садок несиллери Маңа вепалы болдулар. [12] Юрды
мүлк хөкмүнде бөлениңизде, Левилериң
арачәгиниң янындан бу ери руханылара бер; ол иң
мукаддес пай болар. [13] Левилериң пайы болса

† *Йигрими мүң – кәбир голязмаларда он мүң*

руханыларың арачәгиниң гаршысында болуп,
узынлыгы йигрими бәш мүң, ини он мүң тирсек
болар. Тутуш узынлыгы йигрими бәш мүң, ини он
мүң тирсек болар. 14 Левилер ол ери сатмазлар я-да
башга ере чалышмазлар. Бу юрдуң иң оңат пай
еридир, ол башга бирине гечмез, чүнки бу ер
Мен–Реббе багыш эдилендир.
15 Ини бәш мүң, узынлыгы йигрими бәш мүң
тирсек болан артып галан ер яшамак ве ачык
мейдан хөкмүнде шәхер үчин умумы ер болар.
Шәхер онуң ортасында ерлешер. 16 Онуң өлчеги
шейле болар: демиргазык, гүнорта, гүндогар ве
гүнбатар тарапларың хер бири дөрт мүң бәш йүз
тирсеге дең болар. 17 Шәхериң ачык мейданлары
болар: олар демиргазыга, гүнорта, гүндогара ве
гүнбатара тарап ики йүз элли тирсек өлчегде
болар. 18 Мукаддес пайың арачәгинде артып галан
ериң гүндогар тарапы хем, гүнбатар тарапы хем он
мүң тирсек болар; ол мукаддес пайың гапдалында
ерлешер. Онуң хасылы шәхериң ишчилери үчин
иймит болар. 19 Ол ери Ысрайылың әхли
тирелеринден болан шәхер илаты экип бежерер.
20 Сизиң садака хөкмүнде Мен–Реббе гоян тутуш
пайыңыз дөртбурчлук шекилинде болуп, хер
тарапы йигрими бәш мүң тирсек болар; мукаддес
пайы шәхериң мүлки билен бирликде садака
хөкмүнде берерсиңиз. 21 Шәхериң мүлки билен
мукаддес пайың хер янындан артып галан ер
хөкүмдарыңкы болар. Бу ерлер мукаддес пая
дүшен йигрими бәш мүң тирсеклик бөлегиң
гүндогарындан ве гүнбатарындан юрдуң гүндогар
ве гүнбатар арачәклерине тарап узалар. Тирелере
дүшен пайлар боюнча узалян бу ики бөлек
хөкүмдарыңкы болар. Худайың өйүниң мукаддес
ери билен мукаддес пайы онуң ортасында
болмалыдыр. 22 Левилере дүшен пай билен шәхере
дүшен пай хөкүмдара берлен ерлериң ортасында
галар. Хөкүмдара берилҗек ерлер яхуда тиреси
билен бенямин тиресиниң арачәклериниң
арасында болар.
23 Галан тирелере дүшен ер пайлары: бенямин
тиресине бир пай берлер. Онуң арачәги
гүндогардан гүнбатара ченли узалып гидер.
24 Шимгон тиресине бир пай берлер. Онуң арачәги
бенямин тиресиниң гүндогардан гүнбатара узалян
арачәги билен бирлешер. 25 Ысакар тиресине бир
пай берлер. Онуң арачәги шимгон тиресиниң
гүндогардан гүнбатара узалян арачәги билен
бирлешер. 26 Зебулун тиресине бир пай берлер.
Онуң арачәги ысакар тиресиниң гүндогардан
гүнбатара узалян арачәги билен бирлешер. 27 Гат
тиресине бир пай берлер. Онуң арачәги зебулун
тиресиниң гүндогардан гүнбатара узалян арачәги
билен бирлешер. 28 Гат тиресиниң гүндогар
арачәги Тамардан гүндогара, ол ерден хем
Мерибакадеш чешмесине ченли ве Мүсүр
дерясындан Ортаер деңзине ченли узалар. 29 Мүлк
хөкмүнде ысрайыл тирелериниң арасында
пайламалы юрдуңыз шудур, булар оларың
пайлары болар. Муны Хөкмүрован Реб диййәр.
30 Шәхериң чыкалгалары шулар болуп, олар
шәхериң ысрайыл тирелериниң атларына гөрә
атландырылар. Дөрт мүң бәш йүз тирсек
узынлыкда демиргазык тарапының үч дервезеси
болар: Рубен дервезеси, Яхуда дервезеси, Леви
дервезеси. 32 Дөрт мүң бәш йүз тирсек узынлыкда
гүндогар тарапының хем үч дервезеси болар: Юсуп
дервезеси, Бенямин дервезеси, Дан дервезеси.
33 Дөрт мүң бәш йүз тирсек узынлыкда гүнорта
тарапының үч дервезеси болар: Шимгон
дервезеси, Ысакар дервезеси, Зебулун дервезеси.
34 Дөрт мүң бәш йүз тирсек узынлыкда гүнбатар
тарапының үч дервезеси болар: Гат дервезеси,
Ашер дервезеси, Нафталы дервезеси. 35 Шәхериң
тутуш төвереги он секиз мүң тирсек болар. Шол
гүнден башлап, шәхериң ады «Реб ол ердедир»
болар.

Даныел

Гириш

яхуды халкының кесеки патыша тарапындан сүтемлере ве ызарланмалара сезевар эдилен дөврүнде языландыр. Пыгамбер тарыхы вакалары ве гөрен гөрнүшлерини уланып, өз дөвүрдешлерине умытдан дүшмезлиги үндейәр. Ол Худайың залым патышаны тагтдан сындырып, Өз халкының гарашсызлыгыны дикелтҗекдигини айдяр.
Китап ики бөлүмден ыбарат. Биринҗи бөлүмде Даныел пыгамбер ве онуң сүргүн дөврүндәки достлары барада гүррүң берилйәр. Ол өз достлары билен еке-тәк дири Худая болан иманлары ве табынлыклары аркалы өз душманларындан үстүн чыкяр. Бу вакалар Бабыл ве Парс шалыкларының болан дөврүнде болуп гечйәр.
Китабың икинҗи бөлүминде Даныел пыгамбериң гөрен гөрнүшлери беян эдилйәр. Пыгамбер бу гөрнүшлерде Бабыл ве бейлеки гүйчли шалыкларың илки гүйчленип, соңра сынҗакдыгыны, имансыз сүтемкәрлериң ёк эдилҗекдигини ве Худайың халкының үстүн чыкҗакдыгыны аңладян аламатлары гөрйәр. Шейле-де бу бөлүмде ахырзаман барадакы пыгамберликлер беян эдилйәр. Бу пыгамберликлер өзболушлыдыр, себәби олар ислендик дөврүң окыҗысына өрән якын, ягны тизара берҗай болҗак пыгамберлик ялы гөрүнйәр. Китабың эсасы пикири «Ынсан патышалыгының үстүнден Бейик Худай хөкүм сүрйәр» (5:21) диен аятда җемленендир. Даныел пыгамбериң гөрен гөрнүшлериниң хеммеси Худайың хөкмүрованлыгының дүнйә шалыкларындан үстүндигини хабар берйәр.

Мазмуны

- Даныел пыгамбер ве онуң достлары
- Даныел пыгамбериң гөрен гөрнүшлери
  - Дөрт җандар хакындакы гөрнүш
  - Гоч ве эркеч хакындакы гөрнүш
  - Асмандан инен илчи
  - Ахырзаман

1-нҗи бап

Дөрт ысрайыл йигиди Бабыл көшгүнде

1 Яхуда патышасы Ехоякымың патышалыгының
үчүнҗи йылында Бабыл патышасы
Небукаднесар өз гошуны билен Иерусалиме хүҗүм
эдип, онуң даш-төверегини габады. 2 Таңры
Яхуданың патышасы Ехоякымы хем-де Худайың
ыбадатханасындакы гап-гачларың бир бөлегини
онуң голастына берди. Небукаднесар ол затлары
Шингара гетирди. Ол Худайың ыбадатханасындан
гетирилен гап-гачлары өз худайларының
бутханасындакы газнасында гойды †.
3 Соңра Небукаднесар өзүниң баш гөзегчиси
Ашпеназа ысрайылларың арасындан патышаның
ве хан-беглериң машгаласындан болан
йигитлериң бирнәчесини гетирмеги буюрды. 4 Бу
яш йигитлер беденлери хич хили шикессиз,
гөрмегей, хер бир ылымдан баш чыкарян,
билимли, өвренмәге укыплы ве патышаның
көшгүнде хызмат этмәге мынасып болмалыдылар.
Олара бабыллыларың эдебияты ве дили
өвредилмелиди. 5 Патыша өз гүнделик көшк
сачагындан олара бир пай нахар ве шерап бөлүп
берди. Олар үч йыл окадылып, үчүнҗи йылың
ахырында патышаның хузурында хызмат этмәге
гетирилмелидилер. 6 Сайлананларың арасында
яхуда тиресинден Даныел, Хананя, Мишайыл ве
Азаря барды. 7 Баш гөзегчи оларың адыны
үйтгетди. Даныеле Белтешасар, Хананя Шадрак,
Мишайыла Мейшак, Азаря Абеднего дийип ат
гойды.

† *Серет: 2Пат 24:1-4; 2ЙЙ 36:6-7.*

8 Даныел өзүни харам этмезлиги йүрегине дүвди.
Шейдип, ол баш гөзегчиден өзүниң патышаның
сачагындан бөлүп берилйән нахардан, шерапдан
сакланмагыны хайыш этди. 9 Баш гөзегчиниң
назарында Худай Даныеле мерхемет ве рехим-
шепагат берди. 10 Баш гөзегчи Даныеле: «Мен онуң
алыхезретлери патышадан горкярын. Ол сизиң
нахар ве ичги пайыңызы бөлүп берди ахырын.
Эгер сизиң йүзүңизиң өзүңиз билен деӊ болан
бейлеки яш йигитлериңкиден хордыгыны гөрсе, ол
җанымы җәхеннеме иберер» дийди.

11 Соңра Даныел баш гөзегчиниң өзүниң,
Хананяның, Мишайылың ве Азаряның үстүнден
гоян сакчысындан хайыш эдип, шейле дийди:
12 «Өз гулларыңы он гүн сынап гөрәй. Гой, бизе
иймек үчин гөк-өнүмлер, ичмек үчин болса сув
берилсин. 13 Шундан соң сен бизиң йүзүмизи көшк
сачагындан иййән бейлеки йигитлериң йүзи билен
деңешдирип билерсиң ве өз гулларыңа нәме
этмеги ислесең, гөзел гөвнүң». 14 Шейдип, сакчы бу
пикир билен ылалашып, олары он гүн сынап
гөрди.

15 Он гүнден соң бу дөрт йигит көшк сачагындан
нахарланянларың хеммесинден хас гөрмегей ве
даяв гөрүндилер. 16 Шейдип, сакчы оларың көшк
сачагындан иймели нахарыны, ичмели шерабыны
өзүне алып галып, олара диңе гөк-өнүмлер берди.

17 Худай бу дөрт йигиде эдебиятың ве ылмың хер
бир угруны өвренмәге билим билен укып берди.
Даныел хер бир гөрлен дүйши ве гөрнүшлери ёруп
билйәрди. 18 Патышаның олары гетирмеги буйран
мөхлети гелип етенде, баш гөзегчи олары
Небукаднесарың хузурына гетирди. 19 Патыша
оларың әхлиси билен танышды. Оларың
хеммесиниң ичинде Даныел, Хананя, Мишайыл ве
Азаря дагы билен деңешдирер ялысы тапылмады.
Шонуң үчин патышаның хызматына олар
беллендилер. 20 Патыша хер бир ылым я-да
дүшүнҗе билен багланышыклы меселе хакда
соранда, өз патышалыгындакы әхли
җадыгөйлердир палчылардан оларың он эссе
артыкдыгыны гөрди.

21 Куреш патышаның шалыгының биринҗи
йылына ченли Даныел шол ерде көшкде хызмат
этди.

2-нҗи бап

Небукаднесарың дүйши

2 Небукаднесар өзүниң патышалыгының
икинҗи йылында бир дүйш гөрди. Муңа онуң
йүреги ховсала дүшүп, укусы гачды. 2 Онсоң
патыша дүйшүни ёрдурмак үчин җадыгөйлери,
палчылары, гөзбагчылары ве мүнечҗимлери
топлап гетирмеги буюрды. Олар гелип, патышаның
хузурында дурдулар. 3 Патыша олара: «Мен бир
дүйш гөрдүм. Дүйшүң ёргудыны билмек ислеги
йүрегими ховсала саляр» дийди. 4 Мүнечҗимлер
арамей дилинде патыша йүзленип: «Патыша бакы
яшасын! Гөрен дүйшүңизи өз гулларыңа айт, биз
онуң нәме аңладяндыгыны ёруп берели»
дийдилер. 5 Патыша мүнечҗимлере шейле җогап
берди: «Мен шейле карара гелдим: эгер-де сиз
мениң гөрен дүйшүми ве онуң ёргудыны айдып
бермесеңиз, сизиң эл-аякларыңызы чапып,
өйлериңизи вейран этдирерин. 6 Эмма сиз маңа
гөрен дүйшүми ве онуң ёргудыны айдып берсеңиз,
онда сиз менден совгатлар ве сылаг-серпайлар
алып, бейик хормата мынасып боларсыңыз. Шонуң
үчин хем маңа гөрен дүйшүми ве онуң ёргудыны
айдып бериң». 7 Олар оңа ене-де: «Илки билен, гой,
патышамыз өз гулларына гөрен дүйшүни айтсын,
биз хем онуң ёргудыны айдалы» дийип җогап
бердилер. 8 Патыша: «Мениң карарымың
чынлакайдыгыны гөрүп, сизиң вагт утмак
ислейәндигиңизи анык билйәрин. 9 Эгер сиз маңа
гөрен дүйшүми айдып бермесеңиз, сизе еке-тәк
бир хөкүм гарашяндыр. Вагтың гечмеги билен сиз
мениң пикирим үйтгәр өйдүп, маңа ялан ве
бидерек затлар айтмак үчин өз араңызда
диллешипсиңиз. Шоңа гөрә-де гөрен дүйшүми
маңа сизиң өзүңиз айдып берерсиңиз. Шонда
сизиң онуң ёргудыны айдып билҗекдигиңизе
гөзүм етер» дийди.

10 Мүнечҗимлере патыша шейле дийдилер: «Ер
йүзүнде сениң эдйән бу талабыңың хөтдесинден
хич ким гелип билмез! Догрусы, мунуң ялы иши
бейик ве гүйчли патышаларың хич бири-де
җадыгөйден я палчыдан, я-да мүнечҗимден
сорамандыр. 11 Патышаның сораян бу иши җуда
агыр. Муны худайлардан башга хич ким патыша
әшгәр эдип билмез, оларың болса месгени
ынсанлар арасында дәлдир».

12 Патыша муны эшидип, газап атына атланды. Ол
Бабылың әхли акылдарларыны өлдүрмеги буюрды.
13 Акылдарларың хеммесиниң өлдүрилмелидиги
барада перман чыкды. Олар Даныели ве онуң
ёлдашларыны хем өлдүрмек үчин, оларың
гөзлегине чыкдылар.

14 Патышаның җанпеналарының башлыгы Арёк
Бабылың акылдарларыны өлдүрмәге чыканда,
Даныел оңа акыллы-башлы хем парасатлылык
билен сала салды. 15 Ол көшк эмелдары Арёкдан:
«Нәме үчин патышаның перманы бейле газаплы?»
дийип сорады. Арёк болан ваканы Даныеле
дүшүндирди. 16 Шонда Даныел ичери гирип,
патышаның дүйшүниң ёргудыны айтмак үчин
өзүне вагт берилмегини хайыш этди.

17 Онсоң Даныел өйүне барып, бу ахвалаты
ёлдашлары Хананя, Мишайыла ве Азаря хабар
берди. 18 Бу сырың ачылмагы үчин Гөгүң
Худайындан рехим-шепагат сорап дилег
этмеклерини Даныел олардан хайыш этди. Шонда
Даныел ве онуң ёлдашлары Бабылың акылдарлары
билен бирликде хеләк болҗак дәлдилер.
19 Соңра бу сыр Даныеле гиҗеки гөрнүш аркалы
аян болды. Даныел Гөгүң Худайына алкыш айтды.
20 Ол шейле дийди:

«Овалдан эбедә ченли Худайың адына алкыш ягсын,
чүнки пайхас ве гудрат Оңа махсусдыр.
21 Дөври ве пасыллары үйтгедйән Олдур.
Патышалары тагтдан агдарып, тагта чыкаряр.
Ол акылдара пәхим-пайхас,
дүшүнҗелә билим берйәр.
22 Чуң ве гизлин сырлары Ол ачяр,
түмлүкде нәме боляныны Ол билйәр,
Онуң Өзи нурда яшаяр.
23 Эй, ата-бабаларымың Худайы!
Саңа шөхрат ве өвги болсун!
Чүнки маңа пайхас ве гудрат бердиң,
Сенден дилән дилегимизи маңа аян этдиң,
патышаның буйран задыны бизе ачып бердиң».

Даныел патышаның дүйшүни ёряр

24 Соңра Даныел патышаның Бабылың
акылдарларыны өлдүрмек үчин беллән адамы
Арёгың янына барды. Даныел оңа: «Бабылың
акылдарларына дегме. Мени патышаның хузурына
элт, мен онуң гөрен дүйшүни ёруп берҗек» дийди.
25 Арёк оны деррев патышаның хузурына элтип:
«Патышахым, Яхудадан есир эдип гетириленлериң
арасындан сизиң гөрен дүйшүңизи ёруп билҗек
бир адам тапдым» дийди. 26 Патыша Белтешасар
дийлип атландырылан Даныелден: «Сен маңа
нәхили дүйш гөренимиайдып, оны ёруп
билерсиңми?» дийип сорады. 27 Даныел патыша:
«Патышаның сораян бу сырыны хич бир акылдар-
да, палчы-да, җадыгөй-де, билгич-де ачып билмез.
28 Эмма гөклерде гизлин сырлары ачян Худай бар.
Ахыркы гүнлерде нәме болҗагыны Небукаднесар
патыша Ол билдирди. Ятыркаң дүйшүңде гөрен
гөрнүшлериң шулар болмалы:
29 Эй, патышахым, сен ятыркаң хыялыңа мундан
соңра нәмелер боларка диен пикир гелди ве
сырлары аян эдйән Худай муны саңа әшгәр этди.
30 Маңа болса бу сыр башга адамлардан хас
акыллыдыгым үчин ачылман, эйсем мунуң ёргуды
патыша аян эдилсин, ол хем өз йүрегиндәки
пикирлере дүшүнсин дийлип аян болды.
31 Эй, патышахым, ине, сен дүйшүңде бейик бир
хейкел гөрдүң. Ол хейкел шейле әпетди, шөхле
сачярды. Ол сениң өңүңде дурды ве онуң даш
гөрнүши горкунчды. 32 Хейкелиң келлеси сап
алтындан, дөши билен голлары күмүшден, били
билен бутлары бүрүнчденди. 33 Балдырлары
демирденди, аякларының ярысы демирден, ярысы
хем тоюнданды. 34 Сен середип дуркаң, ынсан эли
дегмезден бир даш гопуп гачды, ол хейкелиң
демирден ве тоюндан болан аякларына урулды-да,
олары чым-пытрак этди. 35 Соңра демир, тоюн,
бүрүнч, күмүш ве алтын харман җайдакы саман
ялы күл-пеекун болдулар. Шемал олары пытрадып
ташланда, оларың ызы-соры галмады. Эмма
хейкеле урлан даш бейик дага өврүлип, бүтин ер
йүзүни долдурды.
36 Гөрлен дүйш, ине, шудур. Инди болса биз оны
патыша ёруп берели. 37 Эй, сизиң алыхезретиңиз,
сиз шаларың шасысыңыз. Гөгүң Худайы саңа
шалык, гүйч, гудрат ве шөхрат берди. 38 Әхли ерде
яшаян ынсанлары, ябаны хайванлары, гөкдәки
гушлары сениң ыгтыярыңа табшырды. Оларың
хеммесиниң үстүнден сени хөкүмдар гойды. Сап
алтындан болан келле бу сенсиң! 39 Сениң
патышалыгыңдан соңра сениңкиден пес болан
башга бир патышалык пейда болар. Соңра тутуш
ер йүзүне хөкүмдарлык этҗек үчүнҗи бир бүрүнч
патышалык гелер. 40 Дөрдүнҗи патышалык демир
ялы гүйчли болар, чүнки демриң әхли зады
мынҗырадышы ялы, ол хем буларың хеммесини
гырып түкедер. 41 Аякларың ве бармакларың
ярысының тоюндан, ярысының болса
демирдендигини гөрдүң. Бу болса бөлүнен
патышалыгы аңладяр. Демриң тоюн билен
гарыландыгыны гөршүң ялы, онда бираз демриң
гүйҗи болар. 42 Аякларың бармакларының
ярысының демирден, ярысының хем тоюндан
болмагы, бу патышалыгың бир бөлегиниң гүйчли,
бир бөлегиниң болса эҗиз болҗакдыгыны
аңладяр. 43 Гөршүң ялы, демриң тоюн билен
гарылмагы халкларың гыз алшып-бершип, бири-
бирлери билен гарышҗакдыкларыны аңладяр.
Эмма демриң тоюн билен гарылып билмейши ялы,
олар хем бири-бирлери билен гарышып
билмезлер.
44 Шол патышаларың дөврүнде Гөгүң Худайы хич
вагт даргадылмаҗак, башга халкың элине
гечмеҗек бир патышалык гурар. Бу патышалык
бейлеки патышалыкларың әхлисини ёк эдип,
оларың соңуна чыкар, өзи болса эбедилик галар.
45 Сениң өзүңиң гөршүң ялы, адам эли дегмезден
дагдан гопан даш демри, бүрүнҗи, тойны, күмши
ве алтыны чым-пытрак этди. Бейик Худай мундан

соң нәмелериң болҗагыны патыша аян этди. Бу
дүйш догрудыр ве онуң ёргуды-да хакыкатдыр!»
46 Соңра Небукаднесар патыша ере йүзин дүшүп,
Даныеле тагзым этди. Оңа галла садакасыны ве
якымлы ыслы түтетги хөдүр этмеклерини буюрды.
47 Патыша Даныеле: «Сен бу сыры ачып билдиң.
Хакыкатдан-да, сениң Худайың худайларың
Худайы, патышаларың Таңрысы ве сырлары аян
эдйән Худайдыр» дийди. 48 Соңра патыша Даныеле
ёкары везипе берди, оңа көп гымматбаха
совгатлар этди. Оны тутуш Бабыл велаятына
ёлбашчы белледи ве әхли Бабыл акылдарларына
баштутан гойды. 49 Даныел патышадан хайыш
эдип, Шадрагы, Мейшагы ве Абеднегоны Бабыл
велаятының ёкары везипелерине беллетди, эмма
Даныелиң өзи көшкде галды.

3-нҗи бап

Алтын хейкел

3 Небукаднесар патыша бир алтын хейкел
ясатды. Онуң бойы алтмыш, ини алты
тирсекди. Патыша хейкели Бабыл велаятының
Дейра диен дүзлүгинде дикди. 2 Соңра
Небукаднесар патыша хәкимлере, сердарлара,
везирлере, геңешчилере, хазынадарлара,
казылара, канун гөзегчилерине ве велаятың әхли
хан-беглерине чапар ёллап, олара хейкелиң
ачылыш дабарасына гатнашмакларыны буюрды.
3 Шейлеликде хәкимлер, сердарлар, везирлер,
геңешчилер, хазынадарлар, казылар, канун
гөзегчилери ве велаятың әхли хан-беглери
Небукаднесар патышаның дикен хейкелиниң
ачылыш дабарасына йыгнанышдылар. Олар
Небукаднесарың дикен хейкелиниң өңүнде
дуркалар, 4 җарчы батлы сес билен шуны ыглан
этди: «Эй, халклар, миллетлер, уруглар! Сизе шейле
буйрук берилйәр: 5 Сурнайың, түйдүгиң, лираның,
үчбурч лираның, арфаның, депрегиң ве бейлеки
саз гуралларының сесини эшиден бадыңыза
Небукаднесар патышаның дикен алтын
хейкелиниң өңүнде ере йүзин дүшүп сежде эдиң.
6 Ере йүзин дүшүп сежде этмедик адам дуран
еринде янып дуран күрә ташланҗакдыр».
7 Шейлеликде, сурнайың, түйдүгиң, лираның,
үчбурч лираның, арфаның, депрегиң ве бейлеки
саз гуралларының сеси эшидилен бадына әхли
халклар, миллетлер ве уруглар ере йүзин дүшүп,
Небукаднесар патышаның дикен алтын хейкелине
сежде этдилер.
8 Эдил шол вагт бабыллылардан кәбирлери
патышаның хузурына гелип, яхудылары
яманладылар. 9 Олар Небукаднесар патыша шейле
дийдилер: «Патыша бакы яшасын! 10 Эй, патыша,
сен сурнайың, түйдүгиң, лираның, үчбурч
лираның, арфаның, депрегиң ве бейлеки саз
гуралларының сеси эшидилен бадына әхли киши
ере йүзин дүшүп, алтын хейкеле сежде этмели
дийип буйрук бердиң. 11 Ере йүзин дүшүп сежде
этмедигиң янып дуран күрә ташланҗакдыгыны
дуйдурыпдың. 12 Ине, Бабыл велаятында сениң
ёкары везипелере беллән Шадрак, Мейшак ве
Абеднего атлы яхудыларың бар. Ине, патышахым,
шол адамлар сениң буйругыңа боюн эгмейәрлер.
Олар сениң худайларыңа гуллук этмейәрлер ве
сениң дикен алтын хейкелиңе сежде этмейәрлер».
13 Шонда Небукаднесар гахар-газаба мүнүп,
Шадрагы, Мейшагы ве Абеднегоны
гетирмеклерини буюрды. Шейдип, олары
патышаның хузурына гетирдилер. 14 Небукаднесар
олара: «Эй, Шадрак, Мейшак, Абеднего, сиз
хакыкатдан хем мениң худайларыма гуллук
этмейәрсиңизми, дикен алтын хейкелиме сежде
этмейәрсиңизми? 15 Энтек хем бир пилле, сиз
сурнайың, түйдүгиң, лираның, үчбурч лираның,
арфаның, депрегиң ве бейлеки саз гуралларының
сесини эшиден бадыңыза йүзүңизи ере берип,
мениң дикен хейкелиме сежде этмәге тайяр
болсаңыз не ягшы. Эмма сежде этмекден боюн
гачырсаңыз, дуран ериңизде янып дуран күрә
ташланарсыңыз. Сизи мениң элимден халас эдип
билҗек худай бармыка?» дийди. 16 Шадрак, Мейшак
ве Абеднего Небукаднесар патыша шейле җогап
бердилер: «Бу ягдайда өзүмизи сенден горамагың
гереги ёк. 17 Эй, патышахым, бизи янып дуран
күреден халас эдип билйән Худай – бу бизиң гуллук
эдйән Худайымыздыр, Ол бизи сениң элиңден
халас эдер. 18 Йөне Ол бизи халас этмесе-де, эй,
патышахым, шуны билип гойгун: биз сениң
худайларыңа гуллук этмерис, сениң дикен алтын
хейкелиңе сежде этмерис».

Даныелиң үч досты янып дуран күрә ташланяр

19 Шундан соң Шадрага, Мейшага ве Абеднего
гаршы Небукаднесарың гахар-газабы от болуп
туташды. Гахардан яңа хатда онуң йүзи гамашып
гитди. Ол янып дуран күрәни адатдакысындан хем
еди эссе артык гыздырмакларыны буюрды.
20 Шейле хем ол гошунындакы иң гүйчли эсгерлере
Шадрагың, Мейшагың ве Абеднегоның эл-аягыны
даңып, олары янып дуран күрә ташламакларыны
буюрды. 21 Шейлеликде, узын көйнекли, донлы,
селлели ве бейлеки гейим-геҗимли халда эл-
аякларыны даңып, олары янып дуран күрә
ташладылар. 22 Патышаның буйругының җуда
беркдиги себәпли күре ченденаша гыздырландыгы
үчин, Шадрагы, Мейшагы, Абеднегоны ода ташлан

адамлар онуң ховруна яндылар. 23 Шадрак, Мейшак
ве Абеднего болса даңлып, янып дуран күрәниң
ичине йыкылдылар.
24 Шол вагт Небукаднесар патыша горкудан яңа
аңк болуп, хайран галып, чалтлык билен өр-боюна
галды. Ол геңешчилерине йүзленип: «Бизиң
даңып, одуң ичине атанымыз үч адам дәлмиди
нәме?» дийди. Олар: «Догры, эй, патышахым!»
дийип җогап бердилер. 25 Патыша: «Эмма мен одуң
ичинде гезип йөрен, эл-аягы чөзүлен дөрт адамы
гөрйәрин. Олара хич хили зепер етмәндир ве
оларың дөрдүнҗисиниң кешби худайларың
бириниңкә † меңзейәр» дийди. 26 Онсоң
Небукаднесар янып дуран күрәниң агзына голай
барып: «Эй, Бейик Худайың садык гуллары Шадрак,
Мейшак ве Абеднего, дашары чыкың! Бәри гелиң!»
дийди. Шейдип, Шадрак, Мейшак ве Абеднего одуң
ичинден чыкдылар. 27 Эмирлер, сердарлар,
хәкимлер ве патышаның геңешчилери үйшүп,
одуң бу адамлара хич хили зыян етирмәндигини
гөрдүлер. Оларың башларындакы сачлары-да
чиркизилмәнди, донларына-да зепер етмәнди,
хатда оларың үстүне одуң ысы хем урманды.
28 Небукаднесар шейле дийди: «Шадрагың,
Мейшагың ве Абеднегоның Худайына алкыш
болсун! Перишдесини иберип, Өзүне бил баглан
гулларыны халас этди. Олар патышаның буйругына
боюн болмадылар. Өзлериниң Худайындан башга
худая гуллук я сежде этмезлик үчин, җанларыны
ховп астына салдылар. 29 Шонуң үчин хем мен
перман чыкарярын: Шадрагың, Мейшагың ве
Абеднегоның Худайына гаршы күпүр геплән хер
бир халкың, миллетиң я-да уругың эл-аягы
чапылып, өй-өвзары вейран эдилҗекдир. Чүнки
шунуң ялы халас эдип билҗек башга хич бир худай
ёкдур». 30 Соңра патыша Шадрагы, Мейшагы ве
Абеднегоны Бабыл велаятында хас-да ёкары
везипелере белледи.

Небукаднесар патышаның икинҗи дүйши

31 Небукаднесар патыша ер йүзүнде яшаян әхли
халклара, миллетлере ве уруглара шейле хабары
иберди: «Өйлериңиз абадан болсун! 32 Мен сизе
Бейик Худайың өзүме гөркезен аламатларыдыр
мугҗызаларыны ыглан этмеги макул билдим.
33 Онуң аламатлары нәхили бейик!
Мугҗызалары хем нәхили гүйчли!
Онуң патышалыгы эбеди шалыкдыр!
Хөкүмдарлыгы несилден-несле довам эдер».

4-нҗи бап

4 Мен Небукаднесар өйүмде рахат, көшгүмде
шады-хоррамлыкда яшаярдым. 2 Мен бир
дүйш гөрдүм, ол мени гаты горкузды. Ятыркам
хыялларым ве гөрен гөрнүшлерим мени ховсала
салды. 3 Шонда мен бу дүйши ёрдурмак үчин
Бабылың әхли акылдарларыны хузурыма
гетирмеклерини буюрдым. 4 Онсоң җадыгөйлер,
палчылар, мүнеҹҗимлер ве билгичлер гелдилер.
Мен олара гөрен дүйшүми гүррүң бердим, эмма
олар оны ёруп билмедилер. 5 Ахыры мениң
худайымың адына гөрә Белтешасар дийлип
атландырылан, мукаддес худайларың рухы билен
долдурылан Даныел хузурыма гелди. Мен оңа
дүйшүми гүррүң бердим: 6 «Эй, җадыгөйлериң
башлыгы Белтешасар, сениң мукаддес худайларың
рухы †† билен долдурыландыгыңы билйәрин.
Ислендик бир гизлин сыры ачмак сениң үчин кын
дәлдир. Мениң гөрен дүйшүме гулак гой-да, онуң
ёргудыны маңа айдып бер. 7 Ине, мениң ятыркам
гөрен дүйшүм: ериң ортасында бир агач барды,
онуң бойы дийсең гаты белентди. 8 Агач беленде
өсүп, хас гүйчленди, башы барып, гөк асмана
диренди, ол дүнйәниң чар күнҗүнден гөрүнйәрди.
9 Онуң япраклары шейле гөзелди, дийсең болелин
мивеси барды. Ол хеммелере иймәге етҗекди,
ябаны хайванлар онуң саясында ятярды, гөгүң
гушлары шахасында хөвүртгелейәрди, әхли җанлы-
җандарлар шондан иймитленйәрди.
10 Хыялыма ятыркам гөрен дүйшүм үзнүксиз
гелип дурды, ине, гөкден бир гөзегчи перишде
инип гелйәрди. 11 Ол батлы сес билен гыгырып,
шейле дийди: „Агаҗы кесиң, шахаларыны дөвүң,
япракларыны ёлуң, мивесини пытрадың. Гой,
хайванлар онуң ашагындан гачсынлар, гушлар
онуң шахасындан учсунлар. 12 Эмма онуң көкүни ве
дамарыны дашына демир ве бүрүнч айлап, мейдан
отларының арасында гоюң. Гой, ол гөгүң чыгы
билен ювунсын. Чөл хайванлары билен бирликде
ердәки отлардан пай алсын. 13 Онуң ынсан йүреги
алнып, дерегине хайван йүреги берилсин. Онуң
үстүнден еди пасыл айлансын. 14 Бу хөкүм
гөзегчилериң карары билен чыкды. Бу чөзгүт
перишделериң буйругы билен берилди. Әхли
җанлы-җандарлар шуны билсин: ынсан
патышалыгының үстүнден Бейик Худай хөкүм
сүрйәр. Ол патышалыгы Өз ислән адамына берйәр.
Ынсаның иң песини онуң үстүнден гойяр“.
15 Ине, мен Небукаднесарың гөрен дүйши шудур!
Эй, Белтешасар, инди мунуң ёргудыны маңа аян эт,
чүнки патышалыгымдакы акылдарларың хич бири
бу дүйши ёруп билмеди. Йөне сен башарарсың,

† *Худайларың бириниңкә – сөзме-сөз терҗиме: Худайың оглуна*

†† *Худайларың рухы – я-да Худайың Рухы*

чүнки сен мукаддес худайларың рухы билен
долдурылансың».

Даныел икинҗи дүйши ёряр

16 Шонда Белтешасар, ягны Даныел бир салым
агыр пикире чүмди. Пикирлери оны ховсала салды.
Патыша: «Белтешасар, сени агыр үнҗә гоян бу
дүйш ве онуң ёргуды болаймасын» дийди.
Белтешасар оңа шейле җогап берди: «Эй,
җенабым, гой, бу дүйш сени йигренйәнлериң, онуң
ёргуды болса душманларыңың башына гелсин!
17 Сениң гөрен бу агаҗың, ягны белент ве гүйчли,
бойы асмана етип дуран, дүнйәниң чар күнҗүнден
хем гөрнүп дуран, 18 овадан япраклары, хеммелере
етҗек дийсең бол миввеси болан, көлегесинде
ябаны хайванларың ятян, шахаларында гөгүң
гушларының хөвүртгелейән агаҗы, 19 эй, патыша,
бу агач сенсиң! Сен улалып гүйчлендиң.
Бейиклигиң гитдигиче өсүп, гөге етди,
хөкүмдарлыгың дүнйәниң чар күнҗегине яйрады.
20 Эй, патыша, сен бир гөзегчи перишдәниң гөкден
ашак инип гелйәнини гөрдүң. Ол: „Агаҗы кесип,
оны ёк эдиң, эмма онуң көкүниң ве дамарының
дашына демир хем бүрүнч айлап, мейдан
отларының ичинде гоюң. Үстүнден еди пасыл
гечйәнчә, гой, ол гөгүң чыгы билен ювунсын ве
чөл хайванлары билен биле пай алсын“ дийди.
21 Эй, патышахым, дүйшүң ёргуды шудур: Бейик
Худайың эмр эден хөкүми гелҗекде сениң
башыңдан инер. 22 Сен ынсанлар арасындан
ковлуп, ябаны хайванлар билен яшарсың. Өкүз ялы
от иерсиң, гөгүң чыгы билен ювнарсың. Ынсан
патышалыгының үстүнден Бейик Худайың хөкүм
сүрйәндигине ве оны Өзүниң ислән адамына
берйәндигине дүшүнйәнчәң, сениң үстүңден еди
пасыл айланар. 23 Агаҗың көкүниң ве дамарының
гоюлмагы барада буйрук берлиши ялы, сен
Гөкдәкиниң хөкүмдарлыгына гөз етирениңден соң,
патышалыгың тәзеден дикелдилер. 24 Шонуң үчин
хем, эй, шахым, мениң маслахатымы кабул эт:
гүнәлериңден адалатың билен, языкларыңдан
гарыплара рехим этмегиң билен дын. Белки шонда
асудалыгың мөхлети узар».
25 Буларың хеммеси Небукаднесар патышаның
башына гелди. 26 Он ики ай гечենден соң, ол
Бабылың ша көшгүниң ёкарсында гезмеләп йөрди.
27 Патыша: «Бу патыша пайтагты болсун дийип,
шан-шөхратым үчин өз гудратлы гүйҗүм билен
гуран бейик Бабылым дәлми?» дийди. 28 Энтек
патышаның сөзлери агзындака, гөкден бир оваз
гелди: «Эй, Небукаднесар патыша, саңа ине, шу
ыглан эдилйәр: патышалык сенден алынды! 29 Сен
ынсанлар арасындан ковлуп, ябаны хайванлар
билен яшарсың. Өкүзлер ялы от иерсиң. Ынсан
патышалыгының үстүнден Бейик Худайың хөкүм
сүрйәндигине ве оны Өзүниң ислән адамына
берйәндигине дүшүнйәнчәң, сениң үстүңден еди
пасыл айланар». 30 Небукаднесарың гаршысына
чыкарылан бу хөкүм шол вагтың өзүнде амала
ашды. Ол ынсанлар арасындан ковулды, өкүзлер
ялы от ийди, онуң эндамы гөгүң чыгы билен
ювулды. Сачы бүргүдиң елеги ялы, дырнаклары
гушларың пенҗеси ялы өсди.
31 Белленен мөхлет доланда, мен Небукаднесар
гөзлерими гөге дикдим ве акылыма гелдим.
Мен Бейик Худая алкыш айтдым.
Бакы Яшаяны шөхратландырдым, хорматладым.
Онуң хөкүмдарлыгы эбеди хөкүмдарлыкдыр.
Патышалыгы несилден-несле довам эдер.
32 Дүнйәниң әхли илаты хич зат сайылар.
Гөгүң гошунына хем, ер йүзүниң илатына хем
Өз ислән задыны эдер.
Онуң элини саклап,
«Сениң эдйәниң нәме?» дийҗек хич ким ёкдур.
33 Шол вагт мен акылыма гелдим. Патышалыгымың
шөхраты үчин мениң хорматым ве мертебәм
тәзеден дикелдилди. Геңешчилерим ве төрелерим
мениң голастыма доланып гелдилер. Мен ене-де
патышалыгыма говушдым. Шөхратыма ене-де
шөхрат гошулды. 34 Инди мен Небукаднесар гөгүң
Патышасыны өвги билен бейгелдип
хорматлаярын. Чүнки Онуң әхли ишлери хакыкат,
ёллары адалатдыр. Текепбирлери песелтмәге Онуң
гүйҗи етйәндир.

5-нҗи бап

Дивара язылан язгы

5 Белшасар шалык тагтына чыкандан соң,
төрелериниң мүңүси үчин улы мейлис гурады
ве олар билен биле шерап ичди. 2 Белшасар
шерапдан кейпленип, атасы Небукаднесарың
Иерусалимдәки ыбадатханадан алып гайдан алтын
ве күмүш гап-гачларыны гетирмеклиги буюрды.
Патыша, онуң төрелери, аяллары ве гырнаклары
шерабы шолара гуюп ичмекчидилер. 3 Шейдип,
Иерусалимдәки ыбадатханадан Худайың өйүнден
алнып гайдылан алтын гап-гачлары гетирдилер.
Патыша, онуң төрелери, аяллары ве гырнаклары
шерабы шолара гуюп ичдилер. 4 Олар шерап ичип,
алтындан, күмүшден, бүрүнчден, демирден,
агачдан ве дашдан ясалан худайлары
алкышладылар.
5 Шол пурсатда бир ынсан элиниң бармаклары
пейда болуп, чырааданың гапдалындакы ша
көшгүниң диварының йүзүне бир затлар язмага
башлады. Патышаның язян эле гөзи дүшди.

6 Патышаның йүзүнде реңк-пет галмады,
пикирлери оны ховсала салды. Онуң сүңңи
саңңылдап, дызлары бири-бирине дегип сандырап
башлады. 7 Патыша: «Палчылары, мүнечҗимлери
ве билгичлери гетириң» дийип, батлы сес билен
гыгырды. Ол Бабыл акылдарларына йүзленип:
«Кимде-ким шу язгыны окап, онуң манысыны
дүшүндирип берсе, гырмызы дон япылып, онуң
бойнуна алтын зынҗыр дакылар ве патышалыкда
ол мениң саг элим болар» дийди. 8 Онсоң
патышаның әхли акылдарлары ичери гирдилер,
эмма олар патыша бу язгыны не окап берип, не-де
онуң манысыны дүшүндирип билдилер. 9 Мундан
соң Белшасар патыша гаты ховсала дүшди, онуң
йүзүнде реңк-пет галмады, төрелери хем
алҗыраңңылыга дүшдүлер.
10 Патышаның хем-де онуң төрелериниң сесини
эшидип, патышаның эҗеси мейлисхана гелди.
Патышаның эҗеси шейле дийди: «Патыша бакы
яшасын! Пикирлериң сени ховсала салмасын,
йүзүңиң реңки солмасын. 11 Сениң патышалыгыңда
мукаддес худайларың рухы билен долдурылан бир
адам бар. Атаңың дөврүнде ол нураналыгы,
дүшүнҗелилиги, худайлар ялы пайхаслылыгы
билен өзүни танатдырды. Атаң Небукаднесар
патыша оны җадыгөйлериң, палчыларың,
мүнечҗимлериң ве билгичлериң үстүнден
баштутан эдип гойды. 12 Патышаның Белтешасар
дийип ат берен бу Даныелине дүйшлери ёрмакда,
тапмачалары билмекде, кын ягдайдан чыкалга
тапмакда йити аң, билим ве дүшүнҗе берлипдир.
Инди Даныели чагырт, бу язгының манысыны саңа
ол айдып берер».
13 Шондан соң Даныели патышаның хузурына
гетирдилер. Патыша Даныеле шейле дийди:
«Патыша атамың Яхудадан есир эдип гетирен
Даныели сенми? 14 Мен сенде худайларың рухуның
бардыгыны, саңа йити аң, дүшүнҗе ве бейик
пайхаслылык берлендигини эшитдим. 15 Бу язгыны
окап, онуң нәме аңладяндыгыны маңа айдып
бермеклери үчин акылдарлары, палчылары
хузурыма гетирдилер, эмма олар мунуң нәме
аңладяндыгыны дүшүндирип билмедилер. 16 Йөне
сениң дүйшлери ёруп, кын меселелери чөзүп
билйәндигиңи эшитдим. Инди сен бу язгыны окап,
онуң манысыны маңа дүшүндирип берсең, саңа
гырмызы дон япылар, бойнуңа алтын зынҗыр
дакылып, патышалыкда мениң саг элим
боларсың».
17 Шонда Даныел патыша шейле җогап берди:
«Пешгешлериң, гой, өзүңе галсын, сылаг-
серпайларыңы-да башга бирине бер! Йөне мен
язгыны окап, манысыны саңа дүшүндирип
берейин. 18 Эй, патыша, Бейик Худай сениң атаң
Небукаднесара патышалык, бейиклик, шан-шөхрат
ве хормат берди. 19 Худайың оңа берен
бейиклигинден яңа әхли халклар, миллетлер ве
уруглар ондан горкуп сандырашярдылар. Ол ислән
адамыны өлдүрип, ислән кишисини-де дири
гойярды. Халаныны бейгелдип, халаныны-да
песелдйәрди. 20 Эмма ол доңйүрек болуп,
текепбирлик билен гопбамсы херекет эденде,
патышалык тагтындан дүшүрилди ве шөхраты
элинден алынды. 21 Ол ынсанлар арасындан
ковулды, аңы хайван аңына өврүлди. Ынсан
патышалыгының үстүнден Бейик Худайың хөкүм
сүрйәндигине ве патышалыгы Өзүниң ислән
адамына берйәндигине дүшүнйәнчә, ол ябаны
эшеклер билен яшады, өкүзлер ялы от ийди,
эндамы гөгүң чыгы билен ювулды. 22 Эмма сен,
онуң оглы Белшасар, буларың барыны билип
дуркаңам йүрегиңи песпәл тутмадың! 23 Гайтам,
өзүңи гөгүң Таңрысына гаршы гоюп, текепбирлик
этдиң. Онуң ыбадатханасының гап-гачларыны
сениң хузурыңа гетирдилер. Сениң өзүң,
төрелериң, аялларың ве гырнакларың олара
шерап гуюп ичдиңиз. Гөрмейән, эшитмейән ве
билмейән, күмүшден, алтындан, бүрүнчден,
демирден, агачдан, дашдан ясалан худайлары
алкышладыңыз. Эмма җаныңызы Өз элинде
саклаян ве әхли ёлларыңыза гөз-гулак болян
Худайы шөхратландырмадыңыз.
24 Шонуң үчин хем Ол бир эл гойберип, шейле
язгыны яздырды. 25 Язылан язгы шудур: МЕНЕ,
МЕНЕ, ТЕКЕЛ ве ПАРСИН. 26 Бу сөзлериң манысы
шейле: МЕНЕ Худай сениң патышалыгыңың
мөхлетини хасаплап †, оны соңлады. 27 ТЕКЕЛ сен
терезиде чекилдиң †† ве еңил чыкдың. 28 ПЕРЕС
патышалыгың бөлүнип ‡, мадайлара ве парслара
берилди».
29 Шундан соң Белшасарың буйругы боюнча
Даныеле гырмызы дон япдылар, бойнуна алтын
зынҗыр дакдылар ве оны патышаның саг эли
дийип җар этдилер. 30 Бабыл патышасы Белшасар
шол гиҗе өлдүрилди. 31 Патышалыгы алтмыш ики
яшлы мадайлы Дарюш элине алды.

6-нҗы бап

Даныел ёлбарслы чукура ташланяр

6 Дарюш өз патышалыгының үстүнден йүз
йигрими саны хәким беллемеги макул билди.
Олар тутуш патышалыгың үстүнден
гарамалыдылар. 2 Бу хәкимлериң хем үстүнден

† *МЕНЕ... хасаплап – арамейче мене хасапламак*
†† *ТЕКЕЛ... чекилдиң – арамейче текел терезиде чекилдиң*
‡ *ПЕРЕС... бөлүнип – арамейче перес бөлүндиң Перес парсин*

середер ялы үч саны везир гойды. Патышаны
алада гоймаз ялы хәкимлер бу везирлере хасабат
бермелидилер. Үч везириң бири хем Даныелди.
3 Өзүниң йити зехини билен Даныел деррев
бейлеки везирлериң ве хәкимлериң әхлисинден
тапавутланды. Патыша оны тутуш патышалыгың
үстүнден гараян эдип беллемегиң ниетиндеди.
4 Шейлеликде, везирлер ве хәкимлер патышалык
ишлеринде Даныелиң үстүнден арз эдер ялы
бахана гөзлемәге башладылар. Эмма олар арз эдер
ялы ондан хич хили язык тапмадылар, чүнки
Даныел вепалыды. Ондан хич хили ялңышлык я
язык тапылмады. 5 Ол адамлар: «Даныеле гаршы
онуң Худайының кануны билен багланышыклы бир
затлар тапаймасак, ондан башга айып тапып
билмерис» дийишдилер.
6 Онсоң ол везирлер, хәкимлер дил дүвшүп,
патышаның янына гелдилер ве оңа: «Дарюш
патыша бакы яшасын! 7 Патышалыгың әхли
везирлери, сердарлары, хәкимлери, геңешчилери
ве эмирлери патышаның бир перман чыкарып,
оны гүйҗе гиризмеги барада өзара
маслахатлашдылар. Эй, патышахым, кимде-ким
отуз гүнүң довамында сенден башга бир ынсана я-
да худая дилег эдип йүз тутса, ёлбарслы чукура
ташлансын. 8 Эй, шахым, мадайларың ве
парсларың ятырылмаҗак кануны хөкмүнде хич
вагт үйтгедилмез ялы, шу карары тассыкла ве
пермана гол чек» дийдилер. 9 Шейдип, Дарюш
патыша бу пермана ве карара гол чекди.
10 Пермана гол чекиленини биленден соң,
Даныел өйүне гайтды. Онуң ёкаркы отагының
пенҗирелери Иерусалиме тарап бакярды. Даныел
өңки эдиши ялы, дызына чөкүп, гүнде үч гезек өз
Худайына дилег эдйәрди ве Онуң өңүнде шүкүр
эдйәрди. 11 Шонда дил дүвшен адамлар гелип,
Даныелиң өз Худайына дилег эдип ялбарып
отураныны гөрдүлер. 12 Олар патышаның янына
барып, онуң перманы хакда сөз ачып: «Эй,
патышахым! Отуз гүнүң ичинде сенден башга бир
ынсана я-да худая дилег эдениң ёлбарслы чукура
ташланҗакдыгы барадакы пермана гол
чекмәнмидиң нәме?» дийдилер. Патыша олара:
«Мадайларың ве парсларың ятырылмаҗак кануны
хөкмүнде бу сөз догрудыр» дийип җогап берди.
13 Олар: «Шахым, Яхудадан есир эдилип
гетириленлериң бири болан Даныел сени-де,
сениң мөхүр басан перманыңы-да әсгермән, гүнде
үч гезек дилег эдйәр» дийип, патыша хабар
бердилер. 14 Бу сөзлери эшидип, патыша агыр үнҗә
батды. Ол Даныели халас этмеги йүрегине дүвди.
Хатда Гүн батянча, оны халас этмәге чалышды.
15 Шол вагт адамлар үйшүп, патышаның янына
гелдилер ве оңа: «Эй, шахым, билип гойгун, мадай
ве парс кануныны гөрә, патышаның тассык эден
карары ве перманы үйтгедилмели дәлдир»
дийдилер.
16 Мундан соң патыша Даныели гетирип,
ёлбарслы чукура ташламагы буюрды. Патыша
Даныеле: «Гой, сени вепалылык билен гуллук эдйән
Худайың халас этсин» дийди. 17 Бир дашы гетирип,
чукурың агзында гойдулар. Даныеле дегишли хич
зат үйтгедилмесин дийип, патыша өзүниң ве
төрелериниң мөхүрли йүзүги билен дашы
мөхүрледи. 18 Онсоң патыша көшгүне гитди. Оңа
гөвнүни гөтерер ялы хич зат гетирилмеди ве ол
гиҗесини агыз бекләп гечирди. Онуң гөзүне укы
гелмеди.

Даныел халас эдилйәр

19 Сәхер билен даң атан бадына патыша туруп,
ёлбарслы чукура тарап ховлукды. 20 Ол чукура
якынлашанда, найынҗар сес билен Даныеле: «Эй,
дири Худайың гулы Даныел, вепалылык билен
гуллук эдйән Худайың сени ёлбарслардан халас
эдип билдими?» дийип гыгырды. 21 Даныел патыша
шейле дийди: «Патыша бакы яшасын! 22 Мениң
Худайым перишдесини иберип, ёлбарсларың
агзыны баглады. Олар маңа зепер етирмедилер,
чүнки Худайың хузурында мен бигүнә сайылдым.
Сениң өңүңде хем, эй, шахым, мен хич бир шер иш
эден дәлдиринь». 23 Патыша муңа гаты бегенди ве
Даныели чукурдан чыкармаклыгы буюрды.
Шейдип, Даныел чукурдан чыкарылды, онда хич
хили яра ызы ёкды, чүнки ол өз Худайына бил
баглапды. 24 Патышаның буйругы боюнча Даныели
шугуллан адамлары гетирдилер. Олары чагалары
ве аяллары билен билеликде ёлбарслы чукура
ташладылар. Олар энтек чукурың дүйбүне
етмәнкәлер, ёлбарслар олары гапып, әхли
сүңклерини оврадып күл этдилер.
25 Соңра Дарюш патыша бүтин ер йүзүнде яшаян
халклара, миллетлере ве уруглара шейле дийип
язды: «Өйлериңиз абадан болсун!
26 Патышалыгыма дегишли ерлерде яшаян хер бир
адамың Даныелиң Худайындан сандырап
горкмагыны буйрук берйәрин.
Ол дири Худайдыр,
Ол эбеди Худайдыр.
Патышалыгы хич хачан йыкылмаздыр,
хөкүмдарлыгы соңсуздыр.
27 Ол халас эдйәр ве бошадяр.
Гөкде хем, ерде хем аламатлардыр мугҗызалар
гөркезйәр.
Даныели ёлбарсың пенҗесинден
халас эден хут Олдур».

28 Шейдип, патыша Дарюшың ве Парс патышасы
Курешиң дөврүнде Даныел ровачланды.

7-нҗи бап

Даныелиң дөрт җандар хакындакы гөрнүши

7 Бабыл патышасы Белшасарың шалыгының
биринҗи йылында Даныел ятырка дүйшүнде
гөрнүшлер гөрди. Соңра ол дүйшүниң өзенини
язып беян этди. 2 Ол шейле гүррүң берди: «Мен
гиҗе бир гөрнүш гөрдүм, ине, гөгүң дөрт
шемалының бейик деңзе тарап толкун
атяндыгыны гөрдүм. 3 Деңизден бири-бирине
меңземейән дөрт саны улы җандар чыкды.
4 Биринҗиси ёлбарса меңзейәрди ве онда
бүргүдиң ганатлары барды. Мен середип дуркам,
онуң ганатлары гопарылып, ерден галды-да, ынсан
ялы ики аягының үстүнде дурды. Оңа ынсан йүреги
берилди. 5 Икинҗи бир җандар пейда болды. Ол аю
меңзейәрди. Ол бир гапдалына дикелди. Онуң
агзындакы дишлериниң арасында үч саны гапырга
сүңки барды. Оңа: „Ханы, тур, көп эт ий!“ дийдилер.
6 Мундан соң гаплаңа меңзеш башга бир җандар
гөрдүм, онуң дөрт келлеси, аркасында болса дөрт
ганаты барды. Оңа хөкүмдарлык берленди. 7 Онсоң
мен гиҗе шол гөрнүшимде горкунч, айылганч ве
гаты гүйчли дөрдүнҗи бир җандары гөрдүм. Онуң
әпет улы демир дишлери барды. Ол парчалап
ийййәрди, галан-гачанларыны болса аяклары билен
мынҗырадярды. Бу өзүнден өңки җандарларың
хеммесинден тапавутланярды. Онуң он саны шахы
барды. 8 Шахлара үнс берип дуркам, оларың
арасындан ене-де башга бир кичиҗик шах пейда
болды. Өңки пейда болан шахлардан үчүси онуң
өңүнден көки-дамары билен согрулды. Бу шахың
ынсаның гөзлерине меңзеш гөзлери ве
текепбирлик билен геплейән агзы барды.

Худайың хөкүми

9 Мен середип дуркам тагтлар гурулды. Овалдан
Бар Болан тагтында отурды. Онуң гейимлери гар
ялы ап-акды, башындакы сачлары хем памык ялы
ап-акды. Онуң тагты одуң ялны киминди,
тигирлери янып дуран отды. 10 Өңүнден бир отлы
чешме чогуп акярды. Мүңлерче мүңлер Оңа
хызмат эдйәрди. Он мүңлерче он мүңлер
хузурында дик дурярды. Казыет меҗлиси хөкүме
башлады, китаплар ачылды.
11 Шахың агзындан чыкян текепбир сөзлер мениң
үнсүми өзүне чекди. Бу җандар гөзүмиң алнында
өлдүрилди ве маслыгы ёк эдилип, янып дуран ода
ташланды. 12 Бейлеки галан җандарларың хем
эллеринден хөкүмдарлык алынды, эмма оларың
өмүрлериниң мөхлети вагтлайынча узалдылды.
13 Гиҗе шол гөрнүшимде ынсан оглуна меңзеш
бириниң гөгүң булутлары билен гелйәндигини
гөрдүм. Ол овалдан Бар Боланың янына
якынлашып, Онуң хузурына гетирилди. 14 Әхли
халклар, миллетлер ве уруглар оңа гуллук этсинлер
дийип, оңа хөкүмдарлык, шөхрат ве патышалык
берилди. Онуң хөкүмдарлыгы совулмаз бакы
хөкүмдарлыкдыр. Патышалыгы хич вагт
йыкылмаҗак патышалыкдыр».

Гөрнүшлериң дүшүндирилиши

15 Гөрен гөрнүшлерим мен Даныели бөврүме
пычак санҗылан ялы ховсала салды. 16 Мен ол ерде
дуранларың бирине якынлашып, ондан булара
дегишли әхли хакыкаты сорадым. Шейдип, ол маңа
бу затларың ёргудыны айдып берди: 17 «Бу дөрт улы
җандар ер йүзүнде дөрт патышаның аяга
галҗагыдыр. 18 Эмма патышалыгы Бейик Худайың
мукаддес адамлары аларлар, олар патышалыга
хемишелик, өмүрбакы ве эбедилик эелик эдерлер».
19 Соңра мен бейлеки җандарларың әхлисинден
тапавутлы, өрән горкунч, дишлери демирден,
дырнаклары бүрүнчден, чейнәп парчалаян, галан-
гачанларыны болса аяклары билен мынҗырадян
дөрдүнҗи хайван хакында хакыкаты билмек
иследим. 20 Онуң башындакы он шахдан соңра
чыкан бир шахың хем нәмедигини билесим гелди.
Бу шахың өңүнде өңки үч шах йыкылды. Бу шахың
гөзлери ве текепбирлик билен геплейән агзы
барды, гөрнүши бейлекилерден хас улуды. 21 Мен
середип дуркам, бу шах Худайың мукаддес
адамлары билен уруш этди ве олардан үстүн
чыкды. 22 Онсоң овалдан Бар Болан гелип, Өзүниң
мукаддес адамларының хайрына хөкүм чыкарды.
Бейик Худайың мукаддес адамлары үчин
патышалыгы эелемегиң вагты гелди.
23 Мениң сөхбетдешим шейле дийди: «Дөрдүнҗи
җандар ер йүзүнде дөрежек дөрдүнҗи
патышалыкдыр. Ол әхли патышалыклардан
тапавутлы болуп, тутуш ер йүзүни чейнәр, оны
депеләп, бөлек-бөлек эдер. 24 Он шах болса бу
патышалыкдан чыкҗак он патышадыр. Булардан
соңра өңкүлерден тапавутлы башга бир патыша
дөрәп, өңки үч патышаны йыкып ташлар. 25 Ол
Бейик Худая гаршы күпүр гепләр, Бейик Худайың
мукаддес адамларыны эзер. Байрамчылык
сенелерини ве кануныны үйтгетмәге дырҗашар.
Онсоң булар бир вагта, ики вагта, ярым вагта
ченли бу патышаның элине берлер. 26 Эмма казыет
меҗлиси хөкүм чыкарар. Онуң хөкүмдарлыгы
элинден алнар, вес-вейран болуп, бүтинлей ёк
эдилер. 27 Патышалык, хөкүмдарлык, тутуш гөгүң
астындакы патышалыкларың бейиклиги Бейик

Худайың мукаддес адамларына берлер. Бу халкың
патышалыгы эбеди патышалык болар. Әхли
хөкүмдарлар бу халка гуллук эдип, боюн эгерлер».
28 Ине, шу ерде гүррүң гутаряр. Пикирлерим мен
Даныели ховсала салды, йүзүмде реңк-пет
галмады, эмма мен бу сөзлери йүрегимде
сакладым.

8-нҗи бап

Даныелиң гоч ве эркеч хакындакы гөрнүши

8 Патыша Белшасарың патышалыгының
үчүнҗи йылында мен Даныел өңки
гөренимден башга ене бир гөрнүш гөрдүм.
2 Гөрнүшде мен өзүми Эйлам велаятындакы Суза
галасында гөрдүм. Мен өзүмиң Улай каналының
боюнда дурандыгымы гөрдүм. 3 Мен середип
дуркам, каналың кенарында бир гоч гөрдүм. Онуң
ики шахы барды. Шахларының икиси хем узынды,
йөне бири бейлекисинден хас узынды ве шол
узыны соң чыкыпды. 4 Гочуң гүнбатар, демиргазык
ве гүнорта тараплара сүсйәндигини гөрдүм. Хич
бир хайван онуң өңүнде дуруп, хич ким онуң
элинден гутулып билмейәрди. Ол ислән задыны
эдйәрди ве гитдигиче гүйчленйәрди.
5 Мен сын эдип дуркам, ине, гүнбатардан бир
эркеч пейда болды. Ол аягыны ере басмаздан,
бүтин ер йүзүни айланып чыкды. Онуң ики гөзүниң
ортасында гөзе илип дуран бир шахы барды. 6 Ол
каналың кенарында дуран, мениң гөрен ики
шахлы гочумың янына гелип, бар газаплы гүйҗи
билен оңа окдурылды. 7 Мен онуң гоча голай
бараныны гөрдүм. Ол гоча газап билен хүҗүм этди,
оны сүсүп, ики шахыны-да дөвди. Онуң өңүнде
дурмага гочуң гүйҗи ёкды. Эркеч оны ере чалып
депеледи. Гочы онуң элинден халас этҗек хич ким
ёкды. 8 Онсоң эркеч хас гүйчленди, эмма онуң
гүйҗи хас бейгеленде, онуң шол еке улы шахы
дөвүлди ве онуң ерине гөгүң дөрт шемалына гарап
дуран дөрт саны гөзе илгинч шах пейда болды.
9 Оларың биринден башга бир кичиҗик шах
пейда болды. Ол гүнорта, гүндогара ве овадан
юрда тарап хас улалды. 10 Кичиҗик шах улалып,
асман җисимине ченли барып етди. Ол гошундан,
ягны йылдызлардан бирнәчесини ере ташлап
депгиледи. 11 Кичиҗик шах өзүни хатда гошун
сердарына ченли бейгелтди. Ол гошун
сердарының элинден гүнделик якма гурбанлыгыны
алып, мукаддес өйи ёк этди. 12 Питне турзаны
себәпли гүнделик якма гурбанлыгы гошун билен
бирликде онуң ыгтыярына берилди. Ол хакыкаты
ере чалып, хер бир эден ишинде үстүнлик газанды.
13 Онсоң мен бир перишдәниң гепләнини эшитдим.
Башга бир перишде бу геплән перишдә шейле
сораг берди: «Бу гөрнүшде гөрлен затлар хачана
ченли довам эдеркә? Хачана ченли гүнделик якма
гурбанлыгының ерини вейранчылык гетирйән
гозгалаң тутҗакка ве мукаддес өй билен гошун аяк
астына ташланып депеленҗеккә?» 14 Ол: «Бу вака
ики муң үч йүз гиҗе-гүндиз довам эдер. Соңра
мукаддес өй адалатсызлыкдан тәмизленер» дийип
җогап берди.

Җебрайыл гөрнүши дүшүндирйәр

15 Мен Даныел гөрен гөрнүшимден маны
чыкармага сынанышяркам, бирденкә ынсан
сыпатындакы бири мениң өңүмде пейда болды.
16 Мен Улай каналының ортасындан бир ынсаның
сесини эшитдим, ол гыгырып: «Җебрайыл, бу
адама гөрнүшден маны чыкармага көмек эт»
дийди. 17 Шейдип, Җебрайыл мениң дуран ериме
гелди. Ол геленде, мен довла дүшүп, өзүми ере
ташладым. Эмма ол маңа: «Эй, ынсан оглы, муны
билгин, бу гөрнүш ахырзамана дегишлидир»
дийди. 18 Ол маңа бу сөзлери айдярка, хушумдан
гидип, ере йүзин йыкылдым, йөне ол мени тутуп,
аяк үстүне галдырды.
19 Җебрайыл маңа шейле дийди: «Диңле, ахыркы
гахар-газап гүнлери нәмелериң болҗагыны мен
саңа айдайын. Чүнки бу гөрнүш ахырзаманың
белленен вагтына дегишлидир. 20 Сениң гөрен ики
шахлы гочуң Мадай ве Парс патышаларыдыр.
21 Эркеч болса Гресияның патышасыдыр. Онуң ики
гөзүниң ортасындакы улы шахы болса онуң
илкинҗи патышасыдыр. 22 Ол шахың дөвлүп, ерине
дөрт шахың чыкмагы ол миллетден дөрт
патышалыгың чыкҗакдыгыны, йөне оларың
илкинҗи патышалык ялы гүйчли болмаҗакдыгыны
аңладяр. 23 Бу дөрт патышалыгың соңы
якынлашанда, гүнәлери етҗек дережесине етенде,
текепбир, дийсең мекир патыша дөрәр. 24 Ол
гүйчленип кувватланар, йөне бу онуң өз гүйҗи
билен болмаз. Ол элхенч вейранчылыклар
гетирер, эдйән иши ровачланар. Ол гүйчлүлери ве
мукаддес адамлары хеләк эдер. 25 Өз даналыгы
билен хилегәрликде үстүнлик газанар ве йүрегинде
өзүни бейгелдер. Дуйдурмаздан көп халкы ёк эдер,
хатда хөкүмдарларың Хөкүмдарына гаршы чыкар.
Эмма онуң өзи ынсан эли дегмезден сынар.
26 Агшам ве эртир барадакы саңа гөркезилен бу
гөрнүш хакыкатдыр. Эмма бу гөрнүши гизлин
сакла, чүнки ол узак бир гележеге дегишлидир».
27 Мен Даныел такатдан дүшдүм, бирнәче гүнләп
ярамадым. Соңра аяк үстүне галып, ене-де
патышаның ишлери билен мешгул болдум. Мен бу
гөрнүше аңка-таңка болдум, оңа дүшүнмедим.

9-нҗы бап

Даныел халк үчин дилег эдйәр

9 Аслы мадай болан Ксерксиң оглы Дарюшың
патышалыгының биринҗи йылыды. Ол
бабыллыларың үстүнден патыша гойлупды. 2 Онуң
шалыгының биринҗи йылында мен Даныел
Мукаддес Язгылара сер салдым. Мен олардан
Реббиң Ермея пыгамбере иберен сөзүне гөрә,
Иерусалимиң етмиш йыллап харабачылыга
өврүлип ятҗакдыгына дүшүндим. 3 Онсоң мен
йүзүми Таңры Худая тарап өвүрдим. Агыз бекләп,
җул гейнип, күл үстүнде отурып, дилег этдим, Оны
агтарып ялбардым.
4 Мен Худайым Реббе дилег этдим ве тоба эдип,
шейле дийдим: «Эй, Таңры, Сени сөййәнлере,
буйрукларыны берҗай эдйәнлере әхтини ве бакы
сөйгүсини саклаян бейик ве хайбатлы Худай!
5 Сениң буйрукларыңдан ве хөкүмлериңден йүз
өврүп, гүнә газандык, азгынлык этдик, эрбетлик
эдип, Сениң гаршыңа баш галдырдык. 6 Биз
патышаларымыза, хан-беглеримизе, ата-
бабаларымыза ве юрдуң әхли халкына Сениң
адыңдан геплән гулларың пыгамберлере гулак
асмадык. 7 Я Реб, Сенде адалат бар, эмма биз бу
гүнки гүн хем йүзүгарадырыс! Бу яхуда халкына,
Иерусалимиң илатына, Саңа гаршы эден дөнүклиги
себәпли әхли юртлара даргадан халкыңа, якыну-
узакда болан бүтин ысрайыллара дегишлидир. 8 Я
Реб, патышаларымызың, хан-беглеримизиң, ата-
бабаларымызың йүзүни утанч гапландыр, себәби
биз Саңа гаршы гүнә этдик. 9 Рехимдарлык ве
гечиримлилик Таңры Худайымыза махсусдыр,
чүнки биз Онуң гаршысына баш галдырдык.
10 Худайымыз Реббиң сөзүне гулак асмадык, Онуң
гуллары болан пыгамберлер аркалы бизе берен
канунлары билен йөремедик.
11 Бүтин Ысрайыл Сениң кануныңы бозуп азды ве
Сениң сөзүңе гулак асмакдан боюн гачырды.
Шейдип, Худайың гулы Мусаның канунында
язылан нәлет башымыздан инди ве касам ерине
етди. Себәби биз Саңа гаршы гүнә этдик.
12 Башымыздан әпет бела-бетерлер индерҗекдиги
барада Онуң бизе ве үстүмизден хөкүм сүрйән
баштутанларымыза айдан сөзлери берҗай болды.
Иерусалимиң башына инен бела гөгүң астындакы
хич бир шәхериң үстүнден хич хачан инмәнди.
13 Эдил Мусаның канунында язылышы ялы, бу
белаларың әхлиси бизиң башымыздан инди. Эмма
биз этмишлеримизден эл чекип, Худайымыз
Ребден мәхир-мухаббет дилемедик, Онуң
хакыкатына питива этмедик. 14 Шонуң үчин Реб бу
белаларың аматлы пурсадыны пейләп, олары
бизиң башымыздан индерди. Чүнки Худайымыз
Реб әхли эдйән ишлеринде адылдыр. Биз болса
Онуң сөзүне боюн болмадык. 15 Эй, Таңры
Худайымыз, Сен Өз халкыңы гудратлы голуң билен
Мүсүрден чыкардың. Бу гүнки ялы Өз адыңы-да
шөхратландырдың! Биз болса гүнә газандык,
эрбетлик этдик. 16 Эй, Таңры, әхли адалатлы
ишлериңе гөрә, гахар-газабыңы Өз шәхериң
Иерусалимден, мукаддес дагыңдан сов. Бизиң
гүнәлеримиз ве ата-бабаларымызың языгы
себәпли Иерусалим ве Сениң халкың даш-
төверегимиздәки әхли халклара масгара болды.
17 Эй, Худайымыз, шоңа гөрә инди Өз гулуңың
дилегини ве налышыны диңле! Өз хатыраң үчин,
эй, Таңрым, вейран болан мукаддес өйүңе Өз
нуруңы сач. 18 Эй, Худайым, диңле ве эшит!
Гөзлериңи ачып, бизиң вейранчылыгымыза ве
Сениң адың дакылан шәхере серет. Бизиң
догручылдыгымыз себәпли дәл-де, эйсем Сениң
бейик рехимдарлыгың себәпли өз
налышларымызы Сениң хузурыңа гетирдик. 19 Я
Реб, эшит! Багышла, я Реб! Я Реб, диңле ве амала
ашыр! Өз хатыраң үчин, эй, Худайым гиҗикдирме!
Чүнки шәхер ве халк Сениң адыңы гөтерйәндир!»

Җебрайыл етмиш едийыллык хакда дүшүндирйәр

20 Мен дилег эдип, өз гүнәми ве халкым
Ысрайылың гүнәсини боюн алып, Худайымың
мукаддес дагы үчин Худайым Реббиң хузурында
налышларымы аян эдип дурдум. 21 Шонда агшам
гурбанлык берилйән вагты мен энтек дилег эдип
дуркам, өңки гөрнүшимде гөрен адамым
Җебрайыл чалтлык билен учуп, яныма гелди. 22 Ол
маңа шейле дүшүндирди: «Даныел, мен саңа акыл-
пайхас ве дүшүнҗе бермек үчин гелдим. 23 Сениң
налышыңың илки башында шейле буйрук чыкды.
Мен хем оны саңа аян этмәге гелдим, чүнки сен
җуда сөйүлйәнсиң. Инди болса буйруга гулак гой ве
бу гөрнүше дүшүн:
24 Җенаятчылыгы ёк эдип, гүнәлериң соңуна
чыкмак үчин, этмишлерден сапланмак ве эбеди
догручыллыгы беркарар этмек үчин, велилиги хем
пыгамберлиги мөхүрлемек ве иң мукаддеси сечип-
сайламак үчин сениң халкыңа ве мукаддес
шәхериңе едийыллык етмиш мөхлет карар эдилди.
25 Шуны билип гой ве дүшүн: Иерусалими тәзеден
дикелтмек үчин чыкан буйрукдан тә сечип-
сайланҗак хөкүмдарың дөврүне ченли еди
едийыллык гечер. Алтмыш ики едийыллыгың
ичинде Иерусалимде мейданчалар ве гарымлар
ене-де тәзеден гурлар. Эмма бу хем мушакгатлы
заманда болар. 26 Алтмыш ики едийыллыкдан соң
сечип-сайланан хеләк болар ве ондан хич зат

галмаз. Гелҗек хөкүмдарың гошуны бу шәхери ве
мукаддес өйи вейран эдер. Онуң соңы тупанлы
болар, ахырына ченли уруш болар. Вейранчылык
болҗагы карар эдилендир. 27 Хөкүмдар көплер
билен бир хепделик берк әхт баглашар. Ярым
хепдеден соң болса гурбанлык ве садака
бермесини гояр. Эдилен карар онуң башындан
инйәнчә, бу вейран эдиҗи хөкүмдар
ыбадатхананың ичинде вейранчылык гетирйән
йигренҗи зады дикер».

10-нҗы бап

Даныелиң Тигр дерясының кенарындакы гөрнүши

10 Парс патышасы Курешиң патышалыгының
үчүнҗи йылында Белтешасар, ягны Даныеле
бир ылхам гелди. Бу ылхам хакыкатды ве бейик
бир уршуң болҗакдыгы барадады. Ол бу
гөрнүшден маны чыкарып, ылхама дүшүнди.
2 Шол гүнлер мен Даныел үч хепделәп яс тутдум.
3 Үч хепде долы тамамланянча, тагамлы нахар
иймедим. Агзыма не эт, не шерап дегди, бедениме
хем хич хили яг чалмадым. 4 Биринҗи айың
йигрими дөрдүнҗи гүни мен бейик деряның Тигр
дерясының кенарында дурдум. 5 Башымы
галдырып серетсем, ине, эгинбашы непис зыгыр
матадан, били сап алтындан † кемерли бири дурды.
6 Онуң бедени сары якут ялыды, йүзи йылдырым
ялы өвшүн атярды. Гөзлери янып дуран шамчыраг,
голлары ве аяклары ялпылдавук бүрүнч ялы
ялпылдаярды, сеси улы мәхелләниң галмагалы
ялыды.
7 Мен Даныел ол гөрнүши еке өзүм гөрдүм.
Мениң янымдакылар муны гөрмедилер, гайтам
олары элхенч горкы гаплап алды, олар гизленмек
үчин гачып гитдилер. 8 Шейдип, мен еке галдым. Бу
бейик гөрнүши гөренимде, менде гүйч галмады,
йүзүмде реңк-пет галмады, мен такатдан дүшдүм.
9 Соңра мен онуң сесиниң овазыны эшитдим.
Гепләнде онуң сесини эшидип, хушумдан гитдим
ве ере йүзин йыкылдым.
10 Шонда бир эл маңа галташып, дызыма
галдырды. 11 Ол маңа: «Даныел, сен җандан эзиз
сөйүлйәнсиң. Мениң саңа айтҗак сөзлериме гулак
гой. Тур, аяга гал, чүнки мен сениң яныңа
иберилдим» дийди. Ол бу сөзлери айданда, мен
титрәп еримден галдым. 12 Ол сөзүни довам эдип,
маңа шейле дийди: «Даныел, горкма, чүнки
дүшүнмеги йүрегиңе дүвен ве Худайыңың өңүнде
өзүңи песпәл тутан илкинҗи гүнүңден башлап,
сениң сөзлериң диңленди ве мен сениң сөзлериң
себәпли гелдим. 13 Эмма Парс патышалыгының
сердары йигрими бир гүнләп маңа гаршы дурды.
Шол вагт баш сердарлардан бири болан Микайыл
маңа көмеге гелди. Мен ол ерде Парс патышалары
билен галыпдым. 14 Мен ахыркы гүнлерде сениң
халкыңың башына нәмелериң гелҗегини саңа
дүшүндирмәге гелдим, чүнки бу гөрнүш шол
гелҗек дөвре дегишлидир».
15 Ол маңа бу сөзлери айдярка, мен йүзүми ашак
салып, дилим тутулды. 16 Шол вагт ынсана меңзеш
бири додакларыма элини дегирди. Мен агзымы
ачып геплемәге башладым, өңүмде дурана
йүзленип, шейле дийдим: «Эй, җенабым, бу гөрнүш
зерарлы мен дерт чекдим, менде гүйч-кувват
галмады. 17 Гулуң болан мен сениң ялы җенабым
билен нәдип геплешейин? Менде гүйч-гурбат
галмады, демим тутулды».
18 Онсоң яңкы ынсана меңзеш болан ене-де маңа
элини дегирди, мени гүйчлендирди. 19 Ол маңа:
«Җандан эзиз сөйүлйән ынсан, горкма, саңа
рахатлык болсун! Дөзүмли ве мерт бол!» дийди. Ол
мениң билен геплешенде, мен гүйчлендим ве оңа:
«Айдыбер, җенабым, чүнки сен маңа гүйч бердиң»
дийдим. 20 Соңра ол маңа шейле гүррүң берди:
«Мениң нәме үчин сениң яныңа гелендигими
билйәрсиңми? Инди мен парс сердары билен
сөвешмәге ызыма доланмалы. Мен гиденимден
соң, Гресияның сердары гелер. 21 Эмма мен саңа
хакыкат китабында нәме языланыны аян эдейин.
Маңа олара гаршы сөвешмәге сердарыңыз
Микайылдан башга хич ким голдав бермеди.

11-нҗи бап

11 Мадайлы Дарюшың патышалыгының
биринҗи йылында мен Микайылы голдап, оны
гүйчлендирмек үчин янында дурдум.

Гүнорта патышалары демиргазык патышалары билен сөвешйәр

2 Инди мен саңа хакыкаты айдып берейин. Парс
юрдундан ене-де үч патыша чыкар. Дөрдүнҗи
патыша оларың хеммесинден бай болар. Ол
байлыгының үсти билен гүйчлененде, хеммәни
Гресия патышалыгына гаршы аяга галдырар.
3 Соңра гүйчли бир патыша чыкар. Ол бейик
патышалыгы билен хөкүм сүрүп, өз исләнини эдер.
4 Йөне яңы гүйчленип, аяга галан махалы, онуң
патышалыгы даргадылып, гөгүң чар тарапына
бөлүнер. Патышалык онуң неслине гечмез, онуң
ерине патыша боланларың хич бири онуң ялы
хөкүм сүрмез. Онуң патышалыгы көки билен
согрулып, өз неслинден болмадык башга
бирилерине берлер.
5 Гүнорта патышасы гүйчленер, эмма онуң өз
серкерделеринден бири ондан хас гүйчленип,
серкердәниң хөкүмдарлыгы хас бейгелер.

† Сап алтындан – я-да Уфаз алтындан

6 Бирнәче йыл геченден соң, гүнорта патышасы
демиргазык патышасы билен бирлешер. Ол
гызыны демиргазык патышасына берип, онуң
билен ярашык баглашар. Эмма ол гыз бу
ярашыгың гүйҗүни узак саклап билмез. Патыша
хем, онуң тохум-тиҗи хем узак дөвран сүрмез.
Шейдип, бу гыз-да, онуң яранлары-да, какасы-да,
өзүни голданлар билен биле эле дүшерлер. 7 Йөне
ол гызың какасының, ягны гүнорта патышасының
ерине гызың көкүнден бир балдак чыкар, ол
демиргазык патышасының гаршысына хүҗүм эдип,
онуң галасына гирер. Олар билен сөвешип, еңиш
газанар. 8 Оларың худайларыны, бутларыны,
күмүшден ве алтындан ясалан гымматбаха гап-
гачларыны олҗа хөкмүнде Мүсүре гетирер. Онсоң
ол бирнәче йыллап демиргазык патышасының
үстүне чозмаз. 9 Соңра демиргазык патышасы
гүнорта патышасының үстүне чозар, эмма онуң
хүҗүми ызына серпикдирилер.
10 Демиргазык патышасының огуллары сөвеше
тайярланып, җуда гүйчли гошун топларлар. Гошун
сил кимин сүйшүп гелип, басып алар ве өврүлип
ене-де гүнорта патышасының галасына хүҗүм
эдер. 11 Гүнорта патышасы газап атына атланып,
демиргазык патышасына гаршы сөвешер.
Демиргазык патышасы хем улы бир гошуны аяга
галдырар, эмма онуң гошуны душманындан еңлер.
12 Бу гошун эле дүшенсоң, гүнорта патышасының
йүреги галкынар. Йөне ол он мүңлерче адамы
өлдүрсе-де, онуң еңши узага чекмез. 13 Чүнки
демиргазык патышасы ене-де өңкүсинден хем хас
бейик бир гошун топлар. Бирнәче йылдан соң ол
долы ярагланан агыр гошун билен гелер.
14 Шол дөвүрде биртопар адам гүнорта
патышасының гаршысына чыкар. Гөрнүшиң
берҗай болмагы үчин сениң халкыңың арасындан
гүйҗи зорлар аяга галарлар, эмма олар бүдрәрлер.
15 Соңра демиргазык патышасы берк диварлы
шәхере гелип, онуң диварларына чыкмак үчин
япгыт гурар ве бу шәхери басып алар. Гүнорта
гошуны хатда өзүниң сайлама гошуны билен-де
онуң гаршысында дуруп билмез, оларың гүйчлери
етмез. 16 Демиргазык патышасы өзүне гаршы
чыкана ислән задыны эдер, хич ким онуң өңүнде
дуруп билмез. Ол овадан юртда өзүни беркарар
эдер ве вейран эдиш ыгтыярына эе болар.
17 Патышалыгының әхли гүйҗүни топлап,
душманының үстүне гелмеги йүрегине дүвер.
Патышалыгыны хеләк этмек үчин, гүнорта
патышасы билен ярашык баглашар, оңа аял берер.
Эмма демиргазык патышасының бу гуран хилеси
баша бармаз, бу оңа хич хили пейда гетирмез.
18 Шундан соңра ол үнсүни кенар якасындакы
шәхерлере тарап өврер ве оларың көпүсини басып
алар. Йөне бир серкерде онуң кемситмелериниң
соңуна чыкар, гопбамсылыгы үчин җезасыны
берер. 19 Соңра ол өз юрдуның галаларына тарап
өврүлер, йөне бүдрәп йыкылар-да, йитирим болар.
20 Демиргазык патышасының ерине
патышалыгың шөхраты үчин салгыт йыгнамага
иберйәнчи бири болар. Ол хем бирнәче гүнден ёк
эдилер, йөне бу не гахар үсти билен, не-де сөвеш
үсти билен ёк эдилер. 21 Онуң ерине патышалык
хорматына мынасып болмадык бир намарт адам
пейда болар. Ол дуйдансыз гелип, патышалыгы
мекирлик билен элине алар. 22 Сил кимин гелип
басан гошунлар онуң өңүнден сүпүрилип айрылар,
хатда әхт хөкүмдары-да еңлише сезевар болар.
23 Намарт адам ылалашык баглашмак билен хиле
гурар ве кичи гошун билен гүйчленер. 24 Ол
велаята болчулык дөврүнде дуйдансыз барып, ата-
бабаларының хич хачан эдип билмедик ишлерини
эдер. Талаң, чапавулчылык эдип, олҗаны өз
гошунының арасында пайлар. Галаларың
гаршысына дилдүвшүк гурар, эмма бу узак гитмез.
25 Соңра гүйҗүни ве кувватыны җемләп, ол бейик
гошун билен гүнорта патышасының гаршысына
чыкар. Гүнорта патышасы-да хас улы ве гүйчли
гошун билен урша гиришер. Эмма гүнорта
патышасы өзүне гаршы гурлан дилдүвшүклер
себәпли еңиш газанып билмез. 26 Онуң сачагындан
чөрек иенлер оны вейран эдерлер. Гошуны
даргадылып, бир топары урлуп өлдүрилер. 27 Бу
патышаларың икисиниң-де йүрегинде эрбет ниет
болар. Олар бир сачагың башында биле отурып,
ялан сөзләрлер, йөне бу ёл алмаз, чүнки мунуң
соңы белленен вагтда гелер.
28 Демиргазык патышасы улы байлык билен өз
юрдуна доланар, эмма йүреги мукаддес әхте гаршы
болар. Ол ниетини амала ашырып, юрдуна
доланар. 29 Белленен вагтда ол ене-де гүнорта
өврүлип гелер, эмма бу гезек өңки ялы болмаз.
30 Китим гәмилери оңа гаршы чыкар. Онсоң ол
рухдан дүшүп, ызына өврүлер. Ол газап атына
атланып, мукаддес әхте гаршы херекет эдер ве
мукаддес әхте хыянат эденлере хормат гояр.
31 Онуң иберен гошунлары мукаддес ери ве галаны
эеләп, олары харама чыкарарлар. Олар гүнделик
якма гурбанлыгыны ятырып, вейранчылык
гетирйән йигренҗи зады дикерлер. 32 Ол әхте
хыянат эденлери хилегәрлик билен ёлундан
аздырар, эмма өз Худайына вепалы халк болса
берк дуруп, оңа гаршы херекет эдер. 33 Халкың
арасындакы акыллы адамлар көп кишилере акыл-
пайхас берерлер, эмма бирнәче гүнүң довамында
олары гылычдан гечирерлер, отда якарлар ве
сүргүн эдип таларлар. 34 Еңлише сезевар
боланларында, олара бираз көмек эдилер. Көп

адам яранҗаңлык билен олара гошулар.
35 Галанларың ахырзамана ченли гүнәлеринден
сапланмагы, пәкленмеги ве акланмагы үчин
акыллы адамлардан бирнәчеси хеләк болар. Чүнки
энтек белленен мөхлете вагт бардыр.

Пис патыша

36 Бу патыша өз исләнини эдер. Ол өзүни
бейгелдип, хер бир худайдан өзүни ёкары тутар.
Хатда худайларың Худайына гаршы күпүр гепләр.
Худайың газаплы дөври тамамланянча,
патышаның иши ровачланар, чүнки кабул эдилен
карар ерине етмелидир. 37 Ол ата-бабаларының
худайларына, хатда аялларың иң сөйгүли худайына
хем хормат гоймаз. Ол хич бир худайы сыламаз, ол
өзүни хемме затдан ёкарда саяр. 38 Булара дерек ол
галаларың худайына хормат гояр. Ата-
бабаларының танамадык худайыны алтын-күмүш,
гымматбаха дашлар ве хер дүрли сылаг-серпайлар
билен хорматлар. 39 Ол кесеки худайың көмеги
билен галалары беркарар эдер. Патыша өзүни
хөкүмдар хөкмүнде кабул эденлери хас артык
сылаглар, олары көп адамларың үстүнден хәким
гояр. Юрды олара байрак хөкмүнде пайлар.
40 Ахырзаман вагтында гүнорта патышасы онуң
билен чакнышар. Эмма демиргазык патышасы
сөвеш арабаларыдыр атлылары ве биртопар
гәмилери билен харасат ялы онуң үстүне дөкүлер.
Ол юртлара гаршы сөвеш эдип, олары сил дей
басар. 41 Ол овадан юрда гирер ве он мүңлерче
адам хеләк болар, эмма Эдомың, Мовабың ве
Аммоның ёлбашчылары онуң элинден гачып
гутуларлар. 42 Ол юртлара зарба урар, ондан Мүсүр
юрды-да гачып гутулмаз. 43 Ол алтын-күмүш
хазыналарыны ве Мүсүриң әхли байлыгыны өз
ыгтыярына гечирер. Ливиялылар ве
эфиопиялылар оңа боюн эгерлер. 44 Эмма
гүндогардан ве демиргазыкдан говшан хабарлар
оны ховсала салар. Онсоң ол газап атына атланып,
көп адамлары өлдүрмек ве бүтинлей ёк этмек үчин
ёла дүшер. 45 Ол өз шалык чадырларыны деңиз
билен овадан мукаддес дагың арасында дикер.
Эмма онуң өмрүниң соңы гелер, оңа көмек эден
тапылмаз».

12-нҗи бап

Ахырзаман

12 «Шол вагт сениң халкыңы гораян баш
сердар Микайыл өңе чыкар. Шонда
миллетлер дөрәли бәри гөрлүп-эшидилмедик
җебир-җепалы дөвүр гелер. Эмма шол вагт сениң
халкыңдан ады китапда языланларың әхлиси халас
болар. 2 Топрагың астында ятанларың көпүси
оянар: оларың кимси эбеди яшайша говшар, кимси
эбеди утанҗа ве йигренҗе дучар болар. 3 Акыллы
адамлар асман шөхлеси дейин нур сачарлар, көп
адамлары догры ёла үндәнлер хем йылдызлар дей
бакы хем эбедилик ягты сачарлар. 4 Эмма, сен,
Даныел, ахырзамана ченли бу сөзлери гизлин
сакла ве бу китабы мөхүрле. Көп адамлар
билимини артдырмак үчин өзлерини ол ере, бу ере
урарлар».
5 Соңра мен Даныел середенимде, бири деряның
бу кенарында, бейлекиси ол кенарында дуран
башга ики адамы гөрдүм. 6 Сувуң ёкары акымында
эгинбашы непис зыгыр матадан эдилен адамдан:
«Бу гең затларың соңы хачан гелер?» дийип,
оларың бири сорады. 7 Мен сувуң ёкары акымында
эгинбашы непис зыгыр матадан эдилен адамың саг
хем чеп элини гөге галдырып, бакы Яшаяның
адындан ант ичип: «Бир вагта, ики вагта ве ярым
вагта ченли довам эдер. Мукаддес халкың гүйҗи
соңуна ченли бүтинлей сындырыландан соңра, бу
затларың әхлиси долы тамамланар» диенини
эшитдим.
8 Мен эшитдим, йөне дүшүнмедим. Шонуң үчин
ондан: «Җенабым, бу затларың соңы нәхили
болар?» дийип сорадым. 9 Ол маңа шейле дийди:
«Даныел, өз ёлуң билен гит. Бу сөзлер ахырзамана
ченли гизлин сакланып мөхүрленер. 10 Көпүси
гүнәлеринден сапланар, көпүси пәкленип акланар,
эмма ярамаз адамлар шер ишлеринден дөнмезлер.
Ярамаз адамларың хич бири-де дүшүнмез, йөне
акыллы адамлар дүшүнерлер. 11 Гүнделик якма
гурбанлыгың ятырылып, вейранчылык гетирйән
йигренҗи задың дикелдилен вагтындан башлап,
бир мүң ики йүз тогсан гүн гечер. 12 Гарашып, бир
мүң үч йүз отуз бәш гүне етен адам нәхили багтлы!
13 Эмма сен өмрүңиң ахырына ченли өз ёлуң билен
гидип, рахатлыкда гөзүңи юмарсың. Ахырзаман
гүни тәзеден дирелип, сылаг-серпайыңы аларсың».

Хошея

Гириш

Хошея пыгамбер Амос пыгамберден соң яшан пыгамбердир. Ол Худайдан гелен ылхамы Демиргазык Ысрайыл патышалыгында кабул эдйәр. Хошея демиргазык пайтагтың, ягны Самарияның б. э. өң 721-нҗи йылда сынмагындан озал болан мушакгатлык дөврүнде пыгамберлик эдйәр. Халкың бутпаразлыга йүз уруп, Худая дөнүклик этмеги Хошея пыгамбери өрән гынандыряр. Ол бу дөнүклиги айдың гөркезмек үчин, зынагәр аяла өйленйәр. Аялының оңа дөнүклик эдиши ялы, ысрайыл халкы хем өз Худайына дөнүклик эдйәр. Пыгамбер оларың шейле бивепалыклары өз үстлерине җеза болуп инҗекдигини айдяр. Эмма иң соңунда Худайың Өз халкына болан садык сөйгүси (2:19; 4:1; 6:4, 6; 10:12; 12:7) Онуң гахар-газабындан үстүн чыкяр. Худай сөйгүли халкыны Өзүне гайтарып, гатнашыгы дикелдйәр. Худайың садык сөйгүси 11:8-де шейле беян эдилйәр:

Мазмуны

Хошея пыгамбериң никасы ве машгаласы

Ысрайыла гаршы пыгамберлик

Ысрайыл халкы тоба эденсоң, Реб вада берйәр

1-нҗи бап

1 Яхудада Узыяның, Ётамың, Ахазың хем
Хизкияның, Ысрайылда Еховаш оглы
Яробгамың патышалык эден дөврүнде, Беериниң
оглы Хошея Реббиң сөзи аян болды.

Ысрайыл бивепалык эдйәр

2 Хошея Реббиң сөзүниң башлангыҗы:
Реб Хошея: «Гит-де, зынагәр аяла өйлен.
Ол саңа башга эркеклерден чага догруп берер.
Чүнки бу юрт Ребден дашлашып, бүтинлей зына
эдйәр» диыди.
3 Онсоң Хошея гидип, Диблайымың гызы Гомере
өйленди. Ол гөврели болуп, Хошея үчин бир огул
догурды. 4 Реб оңа айтды:
«Оглуң адына Йизрегел † дак,
чүнки аз вагтдан Йизрегелиң ганы үчин,
Ехуның неслине җеза берерин,
Ысрайыл патышалыгыны тамамларын.
5 Шол гүн Йизрегел դересинде
Ысрайылың яйыны дөверин».
6 Гомер ене-де гөврели болуп, гыз догурды.
Реб Хошея айтды: «Гызың адына Лорухама †† дак,
чүнки мундан буяна Ысрайыл өйүне рехим эдип
гүнәлерини гечмерин.
7 Яхуда өйүне велин рехим эдерин.
Мен олары яй, гылыч, уруш, атлар я атлыларың
үсти билен дәл-де,
өзлериниң Худайы Реббиң гүйҗи билен халас
эдерин».
8 Гомер Лорухаманы сүйтден айрансоң, гөврели
болуп, огул догурды. 9 Реб Хошея шейле дийди:
«Адына Логаммы ‡ дак.
Чүнки сиз-ә Мениң халкым дәл,
Менем сизиң Худайыңыз дәлдирин.

Ысрайыл Худай билен ярашяр

10 Ысрайыл огуллары деңиз кенарындакы чәге ялы
сан-саҗаксыз
ве мөчберсиз көп болар.
Олара: „Сиз Мениң халкым дәлсиңиз“ дийлен
ерде,
„сиз дири Худайың огулларысыңыз“ дийлер.
11 Яхуда ве Ысрайыл халклары яңадан бирлешер,
өзлерине бир баш белләп, юртда гүлләрлер.
Чүнки Йизрегелиң гүни бейик болар».

2-нҗи бап

2 «Сиз доганыңызы: „Мениң халкым“,
аял доганларыңызы: „Рехим эдиленлер“
дийип чагырың».

† *Йизрегел – серет: 2Пат 9:14-37.* †† *Лорухама – бу сөз рехим ёк*

‡ *Логаммы – бу сөз Мениң халкым дәл*

Реб вепасыз Ысрайылы җезаландырар

2 «Гыҗалат бериң эҗеңизе, гыҗалат,
чүнки ол Мениң аялым дәл;
Мен хем онуң әри дәл;
гой, йүзүнден гөрүнйән зынахорлыгы,
тениндең азгынлыгы айырсын.
3 Айырмаса Мен оны эдил доглан вагтындакы ялы
чув-ялаңач эдерин.
Оны бош чөле, гуры топрага өврерин.
Тешнеликден өлдүрерин.
4 Чагаларына-да рехим этмерин,
чүнки олар зынадан доглан.
5 Чүнки оларың эҗеси зына этди
ве билинде чага галдырып, өзүни рысва этди.
Чүнки: „Маңа нан билен сувумы,
йүңүми, зыгыр матамы,
зейтун ягымы хем ичгими берйән
ойнашларымың ызындан гитҗек“ дийди.
6 Онуң ёлуна тикенли чәк чекерин,
өз ёдаларыны тапмаз ялы,
Онуң гаршысына дивар гурарын.
7 Ол ойнашларының ызындан ковалар,
Йөне оларың ызындан етип билмез.
Олары гөзләр, йөне тапмаз.
Шонда ол айдар: „Илкинҗи әримиң янына доланарын,
чүнки өңки ягдайым хәзиркимден говуды“.
8 Йөне ол билмеди,
галланы, тәзе шерабы, тәзеҗе ягы берен,
Багал бутуна харчлан алтыныны,
күмшүни бол эден Мен.
9 Шонуң үчин берен галламы
өз вагтында Мен ызына аларын,
өз мөвсүминде тәзе шерабымы гайдып аларын.
Ялаңач беденини өртйән йүңүми,
зыгырымы ызына аларын.
10 Инди ойнашларының өңүнде айыбыны ачарын,
хич ким оны Мениң элимден халас этмез.
11 Онуң бар шадыянлыгыны, байрамларыны,
Тәзе Ай байрамыны ве Сабат гүнүни,
әхли дабараларыны тамам эдерин.
12 Онуң: „Ойнашларымың маңа берен хакы“ диен
үзүмлигини, инҗир багларыны вейран эдерин.
Мен олары җеңңеле өврерин,
хайванлара иймит боларлар.
13 Багал бутуна түтетги якан гүнлери үчин,
оны җезаландырарын.
Шол вагт өзүни халкадыр йүзүклер билен безәп,
ойнашының ызындан ковалады.
Мени болса унутды».
Муны Реб айдяндыр.

Реббиң халка сөйгүси

14 «Шонуң үчин хәзир оны ынандырып, чөле алып барарын,
онуң йүрегини авларын.
15 Ол ерде Мен оңа үзүм багыны берерин.
Акор † дересини Умыт гечелгесине өврерин.
Шонда яшлык гүнлеринде болшы ялы,
Мүсүр топрагындан чыканда болшы кимин,
айдымлар айдар.
16 Шол гүн Мени „Әрим“ дийип чагырар.
Мундан бейләк „Багалым“ †† дийип чагырмаз».
Муны Реб айдяндыр.
17 «Дилинден Багал бутларың атларыны айрарын,
оларың атларыны гайдып тутмазлар.
18 Шол гүн олар үчин
мейдандакы хайванлар, асмандакы гушлар,
топракда яшаян сүйрениҗилер билен әхт эдишерин.
Юртдан яйы, гылыҗы, сөвеш гошунларыны ёк эдерин.
Аман яшадарын олары.
19 Ысрайыл, сени Өзүме хемишелик аялым хөкмүнде кабул эдерин.
Догрулык, адалатлылык хем садык сөйги,
рехимлилик билен Өзүме аларын.
20 Мен сени вепадарлык билен аларын,
сен Мени Реб хөкмүнде танарсың.
21 Шол гүн Мен җогап берерин»
Муны Реб айдандыр.
«Гөклере-де җогап берерин.
Олар хем ере җогап берерлер.
22 Ер галла, тәзе шераба ве зейтуна җогап берерлер.
Олар хем Йизрегеле ‡ җогап берерлер.
23 Халкымы топракда Өзүм үчин экерин.
„Рехим этмедиге“ рехим эдерин.
„Халкым болмадыга“ сен Мениң халкым диерин.
Ол болса „Сен мениң Худайымсың“ диер».

3-нҗи бап

Хошея ене-де вепасыз аял аляр

3 Реб маңа шейле дийди: «Сен ене гит-де,
аялыңы гетир. Ойнашы болса-да, зына этсе-де,
оны сөй. Ине, ысрайыл халкы-да башга худайлара
көңүл берип, бутлара кишмишли күлчелери хөдүр
этмеги халаярлар. Эмма Мен шонда-да олары
сөййәрин». 2 Мен аялы он бәш күмүш теңңә ве он
бәш батман ‡† арпа сатын алдым. 3 Мен аяла шейле

† *Акор – бу сөз бела*
†† *Багал – еврейче бу сөз хожайын*
‡ *Йизрегел – бу сөз Худай экйәр*
‡† *Он бәш батман – еврейче бир хомер ве бир лесек*

дийдим: «Сен маңа узак гарашмалы, сен башга
билен азгынчылык этме. Мен хем саңа
якынлашмарын». 4 Чүнки ысрайыллар узак вагтлап
патышасыз, хөкүмдарсыз, гурбанлыксыз, дикме
дашсыз, эфотсыз, бутсуз яшарлар. Шондан соң
ысрайыллар доланып, өз Худайы Ребби хем
патышасы Давуды гөзләрлер. Ахыркы гүнлерде
болса олар Ребден горкуп, Худайың ялкавына
доланарлар.

4-нҗи бап

Реб Ысрайылы айыплаяр

4 «Эй, ысрайыл халкы, Реббиң сөзүни эшит,
чүнки бу юртда яшаянлар билен Реббиң
давасы бар.
Себәби юртда вепалылык-да, сөйги-де,
Худайы танамаклык-да ёк.
2 Гаргыш ве яланчылык, ганхорлык, огурлык ве
зына.
Җенаятчылык артяр ве ган үстүне ган дөкүлйәр.
3 Шонуң үчин топрак хасрат чекйәр.
Онда яшаянлар эҗизлейәрлер.
Сәхрадакы хайванлар хем асман гушлары,
хатда деңиздәки балыклар гырылярлар.
4 Хич кес дава этмесин.
Хич кес башганы айыпламасын.
Сениң халкың рухана гаршы айыплама
гетирйәне меңзейәндир.
5 Сен гүндизликде,
пыгамбер болса гиҗеликде сениң билен бүдрәр.
Сениң эҗең Ысрайылы ёк эдерин.
6 Мениң халкым билимсизликден вейран эдилйәр.
Сен билими рет эдениңден соң,
Мен сени Маңа руханы болмакдан рет эдйәрин.
Сен Худайың кануныны унуданыңдан соң,
Мен-де сениң чагаларыңы унударын.
7 Руханылар нәче көпелдигиче, Мениң гаршыма
шонча көп гүнә этдилер.
Оларың шөхратыны масгарачылыга өврерин.
8 Руханылар Мениң халкымың гүнәси билен
бесленип,
оларың көпрәк этмиш этмегине җан чекйәрлер.
9 Халка нәхили болан болса,
руханылара-да шейле болар.
Мен оларың тутан ёллары үчин җеза берерин.
Эден ишлериниң өвезини гайтарарын.
10 Олар иерлер, йөне доймазлар.
Олар зына эдерлер, эмма көпелмезлер.
Чүнки Ребби терк эдип, бутлара чөрңешдилер.
Көне хем тәзе шерап
халкымың дүшүнҗесини айыряр.
Олар хатда агач бутдан маслахат сораярлар!
Оларың хасасы велилик эдйәр!
Чүнки зыналык рухы олары ёлдан чыкарды.
Зына үчин, өз Худайындан йүз өвүрдилер.
13 Дагың депесинде гурбанлык кесйәрлер,
байырларда болса садака берйәрлер.
Дуб, дерек хем дагдан агачларының ашагында
садака эдйәрлер.
Чүнки оларың көлегеси гойы.
Шонуң үчин гызларыңыз азгынлык,
гелинлериңиз болса зына эдйәрлер.
14 Сизиң азгынлык эден гызларыңыза,
зына эден гелинлериңизе җеза бермерин.
Чүнки эркеклериңиз лолының тарапында
болярлар.
Сеждегәхдәки лолы билен гурбанлык эдйәрлер.
Дүшүнҗесиз халк болса хеләк боляр.
15 Эй, Ысрайыл, сен зына этсең-де,
Яхуда бир гүнәли болмасын.
Сиз Гилгала гирмәң, Бейтавене болса бармаң.
„Ребден ант ичйәрин“ дийип касам этмәң.
16 Чүнки Ысрайыл боюн эгмезек гөле ялы хөтҗет
болды.
Инди Реб олары отлук ерде,
гиң өрүде токлы бакан ялы бакып билерми?
17 Эфрайым бутлара япышды.
Оны гой!
18 Оларың серхош отурылышыгы тамамланандан
соң,
зына ише гечйәрлер.
Оларың сердарлары масгарачылыгы сөййәр.
19 Ел олары ганатына орап алар.
Олар гурбанлыклары себәпли масгара
боларлар».

5-нҗи бап

5 «Муны эшидиң, эй, руханылар.
Дыкгат эдиң, эй, ысрайыллар!
Гулак ас, патышаның өйи!
Сизиң үстүңизден хөкүм чыкарылар.
Себәби сиз Миспада дузак болдуңыз.
Таборда гурлан тор болдуңыз.
2 Бизе газылан гарымы чуңалтдыңыз.
Йөне Мен барыңызы ёла саларын.
3 Мен Эфрайымы танаярын,
Ысрайылам Менден гизлин дәлдир.
Чүнки сен зына этдиң, эй, Эфрайым.
Ысрайыл хем харамдыр.
4 Буларың эден ишлери Худая доланмага гоймаяр.
Чүнки оларың калбында зына рухы бар.
Ребби хем танамаярлар.
5 Ысрайылың текепбирлиги өзүне гаршы шаятлык
эдйәр.
Ысрайыл хем Эфрайымың гүнәлерине бүдрәп
йыкылар.
Яхуда хем бирликде йыкылар.

6 Овнуклы-ирили мал-гаралары алып,
Ребби гөзлемәге гидерлер.
Йөне Оны тапмазлар.
Чүнки Реб олардан чекилди.
7 Олар никасыз чагалар догруп,
Реббе бивепалык этдилер.
Тәзе Ай байрамы
олары экин мейданлары билен ювудар.

Реб Ысрайыл билен Яхуда дуйдурыш эдйәр

8 Гибгада шах чал, Рамада сурнай.
Бейтавенде сөвеш тебилини уруң.
„Биз сизиң аркаңызда, Бенямин“ дийип,
Бейтавенде җар чекиң.
9 Эфрайым җеза гүнүнде чөле өврүлер.
Ысрайыл тирелериниң арасында Мен муны
такык билдирерин.
10 Яхуда хөкүмдарлары арачәк дашыны
сүйшүрйәнлере меңзейәр.
Мен оларың үстүнден газабымы сил ялы дөкҗек.
11 Зулум гөрди Эфрайым.
Хөкүм билен эзилди.
Чүнки билип дурубам, бош хыялың ызындан
гитмек иследи.
12 Шонуң үчин Эфрайыма гүе ялы боларын,
Яхуданың неслини чүйредерин.
13 Эфрайым кеселини,
Яхуда ярасыны гөренде,
Эфрайым Ашурың янына гитди.
Бейик патышадан ярдам иследи.
Йөне ол сизе шыпа берип билмез,
яраңыза эм этмез.
14 Мен Эфрайым үчин бир шир,
Яхуданың өйи үчин боларын арслан.
Олары парчалан хут Мендирин.
Сүйрәп әкидерин,
олары хич ким халас этмез.
15 Олар гүнәлерини боюн алып,
Мениң хузурымы йүрекден агтарянчалар,
хасратлы ягдайда мени ызлаянчалар,
Мен өз меканыма гидерин».

6-нҗы бап

Халкың ялан тобасы

6 «Гелиң, Реббе доланалың.
Ол бизи парчалады.
Өзи шыпа берер.
Бизи яралады.
Инди ярамызы даңар.
2 Ики гүнден соңра бизи дирелдер,
Хас такыгы – үчүнҗи гүни Ол бизи аяга галдырар.
Онуң хузурында яшарыш.
3 Гелиң, Ребби таналың, танамага гайрат эделиң.
Ол даң шапагы ялы такык гелҗек.
Ол ягыш ялы бизе гелҗек,
топрагы гандырян яз ягшы ялы янымыза
гелҗек».
4 «Эй, Эфрайым, саңа нәме эдейин?
Эй, Яхуда, сениң билен нәме этмели?
Сизиң сөйгиңиз сәхер думаны, ердәки чыг ялы,
басым ёк боляр.
5 Шоңа гөрә Мен олары пыгамбериң сөзи билен
парчаладым.
Олары агзымдан чыкан сөз билен өлдүрдим.
Хөкүмим нур кимин парлаяр.
6 Чүнки Мен гурбанлыгы дәл, садык сөйгини
ислейәрин,
Якма гурбанлыгы дәл, Худайы танамаклыгы
ислейәрин.
7 Олар Адам ата ялы, әхти боздулар,
ол ерде маңа бивепалык этдилер.
8 Гилгат яманларың шәхери,
гана боялан аяк ызларындан долудыр.
9 Гаракчылар адамы нәхили пейлейән болса,
Руханыларың топары-да шейле.
Шекем ёлунда ганхорлык эдип,
эрбет җенаята улашярлар.
10 Ысрайыл өйүнде бир горкунч зат гөрдүм:
Шол ерде Эфрайым зына батды.
Ысрайыл харам эдилди.
11 Мен халкымың өңки абаданчылыгыны
гайтарып беренимде,
Сениң үчин җеза гүни тайяр болар, эй, Яхуда».

7-нҗи бап

7 «Мен Ысрайыла эм этҗек болсам,
Эфрайымың гүнәлери, Самарияның
писликлери аян болар.
Чүнки олар хиле гурярлар.
Өйлере огры гирйәр,
көчеде талаңчылык эдйәрлер.
2 Оларың әхли писликлери Мениң ядымда.
Олар муңа үнс бермейәрлер.
Инди олары эден ишлери гуршаяр.
Эден ишлери гөзүмиң өңүндедир.
3 Олар пислиги билен патышасыны,
яланчылыгы билен эмелдарларыны
шатландырярлар.
4 Оларың хеммеси зынагәрдирлер,
Чөрекчиниң тамдыры ялы гызгындыр.
Югрулан хамыр аҗаянча
бишириҗә оды горҗамак герек дәл.
5 Патышаның мейлис гүнүнде
эмелдарлар шерабың гызгынына хушуны
йитирйәрлер.
Патыша яман иш эдйәнлер билен эл-эле берйәр.
6 Олар хиле билен оңа якынлашяр.

Олaрың газабы гиҗәниң соңуна ченли яняр.
Ирден болса ялынлы от ялы гахары туташяр.
7 Оларың барысы тамдыр ялы гызгын
Өз хөкүмдарларыны хеләк эдйәрлер.
Оларың патышаларының барысы йыкылды.
Хич бири Мени чагырмаяр.
8 Эфрайым башга халклар билен гарышяр.
Эфрайым бир йүзи бишмедик петир ялыдыр.
9 Онуң гүйҗүни өзгелер иййәр.
Пархына бармады.
Сачына чал сепилди.
Муны билмейәр.
10 Ысрайылың текепбирлиги өзүне гаршы
шаятлык эдйәр.
Шонда-да олар өз Худайы Реббе доланмаярлар.
Барыбир Оны гөзлемейәрлер.
11 Эфрайым самсык ве акылсыз гөгерчин ялы,
я мүсүрлилери чагыряр,
я Ашура гидйәр.
12 Олар гидйәркәлер Мен торумы оларың үстүне
ташларын.
Асманың гушлары ялы олары ашак индерерин.
Олара пис ишлери үчин темми берерин.
13 Оларың дат гүнүне! Чүнки Менден
дашлашдылар.
Бела инсин башларына! Чүнки Маңа гаршы баш
гөтердилер.
Мен олары халас эдердим.
Йөне олар Мен барада ялан сөз айтдылар.
14 Йүреклеринден маңа перят этмейәрлер.
Дүшегиң үстүнде ятып увлаярлар.
Галла я-да тәзе шерап үчин тенине яра салярлар.
Менден болса йүз өврүйәрлер.
15 Мен олара несихат бердим. Эллерине гүйч-
кувват бердим.
Йөне олар Маңа гаршы яманлык ниетледилер.
16 Олар ёк зада йүз тутярлар.
Олар ыгтыбарсыз яя меңзейәрлер.
Олар зәхерли дилинден, эмелдарлары гылычдан
йыкылар.
Мунуң үчин Мүсүрде оларың үстүнден
гүлҗеклер».

8-нҗи бап

Ысрайыл Ребби рет эдйәр

8 «Сурнайы додагыңа етир.
Чүнки чайкел Реббиң өйүниң үстүнден
айланяр.
Олар Мениң әхтими бозды, кануныма гаршы
чыкдылар.
2 „Худайымыз, биз – Ысрайыл Сени танаярыс“
дийип,
Маңа перят эдйәрлер.
3 Ысрайыл ягшылыгы рет этди.
Душман оны ызарлар.
4 Менден сорашман, өзлерине патышалар
белледилер.
Менден сорагсыз сердарлары сечдилер.
Күмүшден, алтындан өзлерине вейранчылык
гетирйән бутлар ясадылар.
5 Эй, Самария, Мен сениң гөле бутуңы бүтинлей
рет этдим.
Мениң газабым оларың гаршысына алавлады.
Хачана ченли олар пәк болуп билҗек дәл?
6 Чүнки бу бут Ысрайылың ишидир.
Оны усса ясады. Ол Худай дәлдир.
Самарияның гөлеси бөлек-бөлек болар.
7 Олар ел экип, тупан орарлар.
Сүммүлсиз бугдай ун бермез.
Хасыл берәйсе-де, өзгелер иер.
8 Ысрайыл ювудыландыр.
Олар башга миллетлериң арасында дерексиз гап
болуп галды.
9 Олар еке айланян гулан ялы, Ашура гитдилер.
Эфрайым өзүне ойнашлары сатын алды.
10 Олары башга халклар яран болмага сатын алса,
Мен олары топлап йыгнарын.
Олар тизара бейик патышаның салгыдындан
сандырарлар.
11 Эфрайым гүнә гурбанлык бермәге,
көп гурбанлык сыпаларыны гурды.
Бу гурбанлык сыпалары гүнә месгени болды.
12 Нәче көп канунлар язсам,
олар муны ят зат хасап эдйәрлер.
13 Маңа гурбанлыклар гетирйәрлер,
гурбан кесйәрлер, йөне эти өзлери иййәрлер.
Реб олардан разы дәлдир.
Инди оларың гүнәлери ятланар. Этмишлерине
гөрә җеза берлер.
Олар Мүсүре доланарлар.
14 Ысрайыл өзүни Ярады унутды.
Өзүне көшклер гурды.
Яхуда хем галалары көпелтди.
Йөне Мен оларың шәхерине от гөндерерин.
Галаларыны от ювудар».

9-нҗы бап

9 «Эй, Ысрайыл, шатланма, бейлеки халклар ялы
җошма.
Чүнки сен зына эдип, Худайыңдан узаклашдың.
Хемме харман ерлеринде сен зынаның муздуна
гөвүн бердиң.
2 Не дәне, не шерап сизе етер.
Сизиң тәзе шераба болан умыдыңыз пуҗа чыкар.
3 Сиз Реббиң топрагында яшамарсыңыз.
Эфрайым Мүсүре доланҗак.
Ашурда харам затлар иерсиңиз.

4 Ысрайыл халкы ичги садакасыны Реббе бермез.
Гурбанлыкларындан Ол разы болмаз.
Онуң наны ясхана ериниң чөреги ялы,
ондан иенлер харам боларлар.
Чүнки оларың наны диңе гарын доюрмак үчиндир.
Ол Реббиң өйүне гетирилмез.
5 Байрамчылык гүнүнде,
Реббе дабара гүнүнде нәме эдерсиңиз?
6 Олар вейранчылыкдан гутулсалар-да,
Мүсүр олары йыгнап алар.
Мемфис шәхери олары габра гөмер.
Күмүш хазынасыны демиртикен өртер.
Чадырларында яндак битер.
7 Оларың җеза гүнлери гелди.
Оларың хасап бермели гүнлери етди.
Ысрайыл муны билсин.
Этмишлериниң агыр боланы үчин,
йигренҗиниң көплүгинден,
пыгамбери „акмак“,
Рухдан доланлары болса „дәли“ сайдылар.
8 Пыгамбер мениң Худайымың Эфрайымда гоян гаравулыдыр.
Йөне онуң угран ёлларында дузак гурдулар.
Худайың өйүнде-де оңа йигренч бар.
9 Гибга гүнлеринде болшы ялы,
Олар агыр хеләкчилиге дүшдүлер.
Ол этмишлерини ятлар.
Оларың этмишлерине гөрә җеза бар.
10 Чөлде үзүм тапан ялы, Мен Ысрайылы тапдым.
Илкинҗи миве берен инҗир агаҗыны гөрен ялы,
Мен ата-бабаларыңызы гөрдүм.
Йөне олар Багалпегор дагындакы бутуна сежде эденлеринде,
өзлерини рысвачылыга урдулар.
Гөвүн берен затлары ялы йигренҗи болдулар.
11 Бир гуш кимин Эфрайымың шөхраты учуп гидер.
Олардан чага өнмез, не хамыла болар, не-де гөвреде чага галар.
12 Чагаларыны етишдирсе-де,
балаларыны эллеринден аларын.
Мен олары терк эденимде,
оларың дат гүнүне!
13 Мен Эфрайымы Сур галасы ялы, отлук йайлада гөрдүм.
Эмма Эфрайым өз огулларыны җелладың элине берҗек».
14 Бер олара, Реб! Нәме берерсиң?
Аялларына өнелгесиз ятгы, сүйтсүз гөвүс бер.
15 Реб дийййәр: «Оларың Гилгалдакы ярамаз ишлери үчин,
шол ерде олары йигрендим.
Мен олары өйүмден коварын.
Инди Мен олары халамарын.
Бар хөкүмдары Маңа гаршы баш гөтердилер.
16 Эфрайым киселледи, көки гурады.
Олар миве бермезлер.
Чага догурсалар-да, Мен эзиз чагаларыны өлдүрҗек».
17 Мениң Худайым олары рет эдер. Чүнки Оны диңлемедилер.
Олар миллетлер арасында сергездан боларлар.

10-нҗы бап

10 Ысрайыл бир гүр шахалы үзүм агаҗыды, бол-бол миве гетирди.
Мивеси артдыгыча, шонча көп гурбанлык сыпасыны гурды.
Топрагы берекетли болдугыча, дикме дашларыны безеди.
2 Оларың йүреги яланчылыкдан долды.
Языкларына гөрә җеза аларлар.
Реб оларың гурбанлык сыпаларыны даргатҗак,
дикме дашларыны сындырҗак.
3 Олар айдарлар: «Бизде патыша ёк, Ребден горкмаярыс.
Патыша болса-да, бизе нәме эдип билерди?»
4 Бош геплейәрлер, ялан касам билен әхт эдишйәрлер.
Шоңа гөрә-де «адалатлы» ишлери зәхерли от ялы,
сүрлен мейданда бирден пейда боляр.
5 Самарияда яшаянлар Бейтавениң гөлеси үчин горкярлар.
Илаты онуң үчин яс тутар.
Онуң шөхраты билен җошан бутпараз руханылар аглаярлар.
Чүнки шөхраты ондан гитди.
6 Гөле бейик патыша үчин совгат болуп, Ашура әкидилер.
Эфрайым масгараланар,
Ысрайыл агач бутундан уяда галар.
7 Самария өз патышасы билен
сувуң йүзүндәки чыбык ялы акып гидер.
8 Ысрайылың гүнәси болан Авендәки †
сеждегәхлер ёк эдилер.
Оларың гурбанлык сыпаларында яндак хем гызган битер.
Олар даглара: «Бизи өртүң!»,
байырлара: «Бизиң депәмизе иниң!» диерлер.
9 «Эй, Ысрайыл, Гибга гүнлеринден бәри гүнә этдиңиз.
Олар шол тайда гүнәлерини довам этдилер.
Пислик эдйәнлере гаршы уруш
Гибгада сизиң үстүңизи басмазмыка?
10 Мен ислән вагтымда олара темми берерин.

† *Авен – бу сөз пислик ери*

Өз этмишине ики эссе даңлан вагтында,
миллетлер оларың гаршысына бирлешерлер.
11 Эфрайым харман дөвмеги сөййән өврендикли
гөлә меңзейәрди.
Мен онуң овадан бойнуна боюнтырык салмадым.
Инди Эфрайыма боюнтырык саларын.
Яхуда ер сүрер,
Якуп болса мала басар».
12 Өзүңиз үчин догрулык экип,
садык сөйги хасылыны оруң.
Тарп ериңизи ишләң.
Чүнки Реббе дилег этмек вагты гелди.
Ол догрулыгы үстүңизе ягдырар.
13 Сиз этмиш экип, адалатсызлык ордуңыз.
Яланың мивесинден ийдиңиз.
Чүнки сиз өз ёлуңыза хем сөвешиҗилериң
көплүгине байрындыңыз.
14 Халкың арасында уруш гопгуны дөрәр.
Шалманың сөвеш гүнүнде Бейтарбели вейран
эдип,
энелер бала-чагалары билен парчаланышы ялы,
әхли галаларың хараба өврүлер.
15 Эй, Бейтел, пислигиңизиң көпдүги үчин,
сизе хем шейле эдилер.
Даң атанда ысрайыл патышасы бүтинлей хеләк
болар.

11-нҗи бап

Реб өз халкыны сөййәр

11 «Ысрайылы яш вагтында сөйдүм,
оны – оглумы Мүсүрден чагырдым.
2 Олар чагырылдыгыча,
Менден шонча узаклашдылар.
Багал бутуна гурбанлык бердилер,
бутлара якымлы ыслы түтетги якдылар.
3 Эфрайыма йөремеги Мен өвретдим,
голумда гөтердим олары.
Мениң аладамы олар билмедилер.
4 Олары ынсанперверлик йүплери,
сөйги баглары билен Өзүме чекдим.
Боюнларындан боюнтырыкларыны галдырдым.
Эглип олара иймит бердим.
5 Олар Мүсүре доланарлар.
Ашур олара патышалык эдер.
Чүнки олар тобаны терк этдилер.
6 Галаларында гылыч ялавланып,
дервезе гөзенеклерини гырар,
олары ниети-пәллери себәпли ёк эдер.
7 Менден дәнмек пикири халкымың йүрегине көк
урды.
Бейик Худайы чагырсалар-да,
олара хич медет бермез.
8 Эй, Эфрайым, Мен сенден нәдип эл чекейин?
Сени нәдип терк эдейин, эй, Ысрайыл?
Адма галасында боланлары саңа нәдип берейин?
Себойым галасына эденими саңа-да эдейинми?
Калбымда йүрегим гобсунды.
Мениң мәхрим йылады.
9 Гызгын газабымы башыңыза индермерин.
Эфрайымы яңадан вейран этмерин.
Чүнки Мен ынсан дәл, Худайдырын.
Сизиң араңызда Мукаддес Болан.
Мен газап билен гелмерин.
10 Реб арслан ялы награ чекер.
Олар Реббиң ызына эерерлер.
Награ чекенде, Онуң чагалары гүнбатардан
титрешип гелер.
11 Мүсүрден гуш ялы,
Ашурдан гөгерчин ялы титрешип гелерлер.
Олары өйлерине элтип гоярын».
Муны Реб айдяндыр.

Ысрайыла ве Яхуда гаршы хөкүм чыкар

12 Эфрайым яланчылык, Ысрайыл хиле-мекирлик
билен дашымы гуршады.
Яхуда болса хениз Худай билен йөрейәр.
Мукаддес Болана садык боляр.

12-нҗи бап

12 Эфрайым ел билен нахарланяр.
Узаклы гүн гүндогардан гелен ели ковалаяр.
Яланчылыгы, зулумы артдыряр.
Ашур билен шертнама баглашып,
Мүсүре зейтун ягыны гөндерйәр.
2 Яхуда билен Реббиң давасы бар.
Тутан ёлуна гөрә Якуба җезасыны берҗек.
Эденини гаршысына гайтарҗак.
3 Эне гарнындака, Якуп өз доганының өкҗесинден
тутды.
Етишен чагында Реб билен гөрешди.
4 Перишде билен гөрешип, еңди.
Аглап онуң гөвнүни тапҗак болды.
Худай оны Бейтелде тапды.
Шол ерде бизиң билен геплешди.
5 Хөкмүрован Худай – Реб
Онуң таналян адыдыр!
6 Инди сен Худайың көмеги билен оңа долан.
Садык сөйгини ве адалатлылыгы саклап,
хемише өз Худайыңа умыт баглап гөз дик.
7 Эфрайым тәҗирдир,
элиндәки галп терезиси билен алдамагы сөййәр.
8 «Мен баядым – диер Эфрайым.
– Өзүм үчин гор топладым.
Мен нәме иш эденем болсам, хич ким менден
гүнә тапмаз».
9 « Худайың Реб Мендирин.
Сени Мүсүрден чыкардым.

Байрамчылыкларда болшы ялы,
сени ене чадырда яшадарын.
10 Мен пыгамберлере гепледим,
Мен көп аянлык гөндердим.
Пыгамберлериң үсти билен тымсаллар бердим».
11 Гилгатда этмиш бар,
оларың халкы нәмынасып.
Гилгалда өкүзлери гурбанлык этдилер.
Шол себәпли оларың гурбанлык сыпасы
сүрлен мейдандакы даш үйшмеги ялы болар.
12 Якуп Сирия юрдуна гачды.
Ысрайыл ол ерде аял алмак үчин хызмат этди.
Өйленмәге гоюн бакды.
13 Реб пыгамбер аркалы Ысрайылы Мүсүрден алып
чыкды.
Пыгамбер үсти билен оны горады.
14 Эфрайым Таңрыны берк газапландырды.
Шонуң үчин Таңры дөкүлен ганы онуң башына
гетирер.
Онуң масгара ишини өзүне гайтарар.

13-нҗи бап

Реббиң газабы

13 Эфрайым гепләнде, адамлар титрешди.
Онуң Ысрайылда мертебеси бейгелди.
Йөне Багал бутуна сежде этмекден гүнәли болуп
өлди.
2 Инди гүнә үстүне гүнә эдйәрлер.
Күмүшден өзлерине бутлар эдинйәрлер.
Бутлар уссатлык билен ясаляр.
Хеммеси уссаның ишидир.
Адамлара: «Гурбанлык этсинлер!
Гөлелери өпсүнлер» диййәрлер.
3 Шонуң үчин олар сәхерки үмүр ялы,
басым гураян чыг ялы,
хармандан соврулян харпык дек,
түйнүкден чыкян түссе ялы болҗаклар.
4 «Сени Мүсүрден чыкаран
Худайың Реб Мендирин.
Менден башга худайы танамалы дәлсиң.
Менден башга халасгәр ёкдур!
5 Чөлде, гурак топракда
саңа гөз-гулак болан Мендирин.
6 Мениң нахарымдан, олар дойдулар.
Дояндан соң олар текепбир болдулар.
Соң олар Мени унутдылар.
7 Шонуң үчин мен олара арслан ялы боларын.
Гаплаң кимин ёлуң якасында,
букуда гарашарын.
8 Чагаларындан айрылан айы ялы топуларын,
оларың дөшүни чекеләрин.
Эне арслан кимин олары ийип гутарарын.
Вагшы хайван ялы олары парчаларын.
9 Мен сени ёк эдерин, эй, Ысрайыл.
Ким саңа көмек эдер?
10 Сени халас эдер ялы,
сениң патышаң ниреде?
Сен: „Маңа патыша хем хөкүмдар бер“ дийипдиң.
Сениң шәхерлериңдәки хөкүмдарлар ниреде?
11 Мен гахарлы вагтымда саңа патыша бердим.
Газабым җошанда болса айырдым.
12 Эфрайымың этмишлери багланды.
Гүнәлери сакланып гоюлды.
13 Ол акылсыз огулдыр.
Бургы азабы башланда –
вагты геленде, ол ятгыдан чыкмаяр.
14 Мен өлүлер дүнйәсиниң газабындан
гутармайынмы олары?
Олары өлүмден халас этмәйинми?
Эй, өлүм, ханы сениң гыргын кеселиң?
Эй, өлүлер дүнйәси, ханы сениң
вейранчылыгың?
Назарымдан рехими айрарын.
15 Эфрайым доганларының арасында барлы-
барҗамлы болса-да,
Гүндогардан эпгек,
чөлден Реббиң ели өвсер.
Онуң чешмеси кесилер,
гуюсы гурап галар.
Хазынасындан шай-сеплери таланар».

14-нҗи бап

14 Самария халкы өз гүнәсиниң җезасыны
чекер.
Чүнки Худая гаршы чыкдылар.
Олар гылычдан хеләк боларлар.
Балалары ере язылып парчаланар.
Хамыла аялларының гарны ярылар.

Тоба ялканыш гетирйәр

2 Эй, Ысрайыл, Бейик Худайыңа долан.
Сен этмишлериң себәпли бүдредиң.
3 Шу дилег билен Реббе доланың.
«Бар этмишлеримизи геч.
Ягшы дилеглеримизи кабул эт.
Өкүз гурбанлыгына дерек
алкыш гурбанлыгыны хөдүр эдерис.
4 Ашур бизи халас эдип билмез.
Сөвеше атланмарыс.
Инди эл билен ясан ишимизе
„худайымыз“ диймерис.
Чүнки етим Сенден мерхемет тапяр».
5 «Оларың бивепалыгына мелхем эдерин.
Мен олары чәксиз сөерин.
Чүнки Мениң газабым олардан совулды.
6 Мен Ысрайыла ериң чыгы ялы боларын.
Ол лилия гүли ялы ачылар.

Ливан кедри кимин көк урар.
7 Ол пудак яйрадар.
Оваданлыгы зейтун агаҗы ялы болар.
Ливаның кедр агаҗы дейин якымлы ыс сачар.
8 Олар доланып, Мениң саямда яшарлар.
Бугдай кимин бол боларлар.
Үзүм ялы гүлләрлер.
Оларың ысы Ливан шерабы ялы болар.
9 Эй, Эфрайым, бутлар билен ишим ёк.
Дилегиңе җогап берип, ыбадатыңа середйән Мендирин.
Мен мыдам яшыл серви ялыдырын.
Сениң бар мивелериң Менден гелер».
10 Ким пайхаслы болса, бу сөзлере дүшүнсин.
Ким дүшүнҗели болса, олары билсин.
Чүнки Реббиң ёллары дүздүр.
Догручыллар ол ёлдан гидйәрлер.
Эрбетлер ол ёлларда бүдрейәрлер.

Ёвел

Гириш

Ёвел пыгамбер барада айдара маглумат аз болуп, онуң хачан яшандыгы анык мәлим дәлдир. Чакламалара гөрә, б. э. өң V я-да IV асыра, ягны Парс патышалыгының дүнйә агалык сүрен дөврүне дегишлидир. Пыгамбер сүри-сүри чекиртгелериң элхенч чозушыны ве ондан соң Палестина юрдуна дүшен гуракчылыгы суратландыряр. Ол чекиртгелер тымсалында Реббиң гүнүниң голайлаяндыгының нышаныны гөрйәр. Пыгамбер Худайың эмрине гаршы чыкянларың Реббиң гүнүнде җезаландырылҗакдыгы барада пыгамберлик эдйәр. Ол Худайың адамлары тоба этмәге чагыряндыгыны айдяр. Худай Өз халкыны галкындырып, оны ялкаҗакдыгыны вада эдйәр. Ол әхли адамларың: эркеклердир аялларың, яшлардыр гаррыларың үстүне Өз Рухуны дөкҗекдигини Ёвел пыгамбер аркалы айдяр (2:28-38).

Гириш
Чекиртгелер беласы
Галкыныш вадасы
Реббиң гүни

1-нҗи бап

1 Петувалың оглы Ёвеле Реббиң шу сөзи аян болды:

Лешгер хүҗүм эдйәр

2 Эй, яшулулар, диңләң сиз муны,
сиз хем гулак гоюң, тутуш юрдуң илаты:
сизиң гүнлериңизде я аталар дөврүнде,
хей-де, болупмыды шулар ялы зат?
3 Сиз муны етириң чагаларыңыза,
олар хем айтсын өз чагаларына,
оларың чагалары-да индики несле.
4 Юмуртгадан чыкан чекиртгеден артан хасылы
ганат багламадык чекиртге ийди.
Ондан артаны ганат баглан чекиртге ийди,
ганат баглан чекиртгеден артан хасылы
гемриҗи чекиртге сүрүси ийди.
5 Эй, серхошлар, айңалың-да, аглаң сиз,
тәзе шерап үчин налаң, оны ичйәнлер,
чүнки тәзе шерап агзыңыздан кесилди.
6 Себәби мениң топрагыма уммасыз,
гүйчли бир лешгер чозды;
арсланыңкы ялы онуң дишлери,
эне ёлбарсыңкы дей гыйык дишлери.
7 Ол вейран этди үзүм шахаларымы,
чапым-чапым этди инҗир агачларымы,
шахаларының габыгыны сыпырып,
ере ташлады;
үзүм шахалары-да агарып галды.
8 Сөйгүли адаглысыны йитирип,
җул гейнен гыз кимин ах чекип, нала!
9 Реббиң өйүнден кесилди инди
галла хем-де ичги садакалары.
Реббе хызмат эдйән руханылар
тутярлар ясы.
10 Мейданлар бошады, топрак аглаяр,
чүнки вейран болды онуң галласы.
Шерап гурап галды, зейтун-да солды.
11 Эй, дайханлар, арпа-бугдай үчин гамланың,
үзүм багбанлары, сес эдип аглаң,
чүнки вейран болды мейдан галласы,
12 гурап галды үзүм агаҗы,
солуп галды инҗир агаҗы.
Нар, алма, хурма –
мейдандакы багларың гурады бары.
Гутарды шол себәпден ынсан шатлыгы.
13 Эй, руханылар, җул гушаның, яс тутуң!
Эй, гурбанлык сыпасында хызмат эдйәнлер,
дат-перят эдиң!
Эй, Худайымың хызматкәрлери,
гиҗәңизи җул ичинде гечириң!
Чүнки галла, ичги садакалары
кесилендир Худайыңызың өйүнден.

14 Агыз беклемәге белләң сиз вагты,
жар эдиң мукаддес йыгнанышыгы.
Яшулулары хем-де тутуш юрдуң халкыны
йыгнаң Бейик Худайыңызың өйүне
хем-де Реббе дат-перят эдиң.
15 Дат ол гүне!
Чүнки Реббиң гүни якындыр.
Гудратыгүйчлүден
Вейранчылык гүни кимин гелйәр ол.
16 Эйсем гөзүмизиң алнында иййегимиз,
Худайымызың өйүнден-де
шатлыкдыр багтыярлык кесилмейәрми?
17 Тохумлар чүйреди кесек астында,
аммарлар хем гугарып галды,
галла аммарлары чагшап дагады,
чүнки галла экинлери хасыл бермеди.
18 Мал-гара ненеңси зарын ыңраняр!
сыгыр сүрүлери ыранып баряр,
чүнки олар үчин ёкдур яйлалар;
гоюн сүрүлери-де ысгындан дүшен.
19 Я Реб, Саңа дат-перят эдйән,
чүнки яйлалары от ялмап ювутды,
мейдан агачларының барыны
ялын көйдүрди.
20 Саңа перят эдйәр хатда чөл хайванлары,
чүнки гурап галды сув акарлары,
от хем ялмап ювутды гөк яйлалары.

2-нжи бап

2 Сионда † сурнай чалың,
Мениң мукаддес дагымда
ховпуң абаняндыгыны дуйдурың.
Гой, юрдуң тутуш илаты
горкудан сандырасын,
чүнки Реббиң гүни етип гелйәр –
гараңкылык хем-де зулмат гүни ол.
Булутлы хем түм гараңкы гүндүр ол.
Көп санлы хем гүйчли бир лешгер,
даглара яйраяр даң шапагы дей.
Овалдан бәри онуң деңи-тайы болманды,
соңкы несиллерден хем ол дейин болмаз.
3 Онуң өңүнден от ялмап-ювудяр,
ызындан-да ялын көйдүрйәр.
Өң янында топрак Эрем багы дей,
ыз янында – тозап ятан бееван.
Ондан хич зат гутулып-да билмейәр.
4 Оларың сыпаты атларыңкы дей,
бедевлер дей хүҗүм эдйәрлер.
5 Олар сөвеше тайяр гүйчли лешгер дек,
шөвеш арабаларының такырдайшы дек,
саманы яндырян ялның шатырдайшы дек,
даг депелеринден бөкүп ашярлар.
6 Халклар довла дүшйәр олаң өңүнде,
йүзлери-де горкудан ак тама дөнйәр.
7 Олар сөвешиҗи дей хүҗүм эдйәрлер,
эсгерлер дей дырмашярлар дивара.
Херси баряр өңе өз угры билен,
совулмаяр олар өз ёдасындан.
8 Итеклемейәрлер бирек-бирегни,
йөрейәр өз ёдасындан хер бири.
Әхли бөветлери бөвсүп гечйәрлер,
оларың бадыны саклап болмаяр.
9 Олар шәхере тарап окдурылярлар,
диварларың йүзүнден ылгаярлар,
дырмашып, җайлара аралашярлар,
огры кимин пенҗирелерден гирйәрлер.
10 Оларың өңүнде ер эндирейәр,
асман болса лерзана гелйәр,
Гүнүң, Айың йүзи гараляр,
йылдызлар хем шөхлесини гизлейәр.
11 Реб Өз лешгериниң өңүнде
батлы сесленйәр.
Ненеңси көп санлы Онуң лешгери!
Онуң буйругына табын болянларың ёкдур хасабы.
Догрудан-да, Реббиң гүни бейикдир,
элхенчдир шүбхесиз – чыдаҗак бармы?
12 Реб хениз шуны айдяндыр:
«Агыз бекләп, аглап, яс тутуп,
тутуш йүрегиңиз билен Маңа өврүлиң.
13 Эшиклериңизе дерек йүреклериңизи парчалаң,
Худайыңыз Реббе доланып гелиң».
Ол мерхеметли хем рехимли,
гиң гөвүнли, садык сөйгә бай,
Ол җеза бермекден эл чекмәге тайяр.
14 Ким билйәр, белки, йүз өвүрмән,
эдер рехими,
Өзүнден соң гояр берекедини,
хатда Худайыңыз Реббе берилйән
галладыр ичги садакаларыны?
15 Сионда чалың сурнайы,
җар эдиң мукаддес йыгнанышыгы,
Агыз беклемәге белләң сиз вагты,
16 Халкы йыгнап, җемагаты тәмизләң,
яшулулары хем чагалары,
хатда эмйән бәбеклери чагырың.
Гой, өйленйән йигит өз отагындан,
гелин-де өз тутусындан чыксынлар.
17 Гирелге билен гурбанлык сыпасының арасында
Реббе хызмат эдйән руханылар агласын.
Дийсинлер: «Өз халкыңа рехим эйле, Реб,
халклара гүлки болмазлык үчин,
Сен этме масгара сайлан халкыңы.
„Оларың Худайы ниреде?“ дийлип,
миллетлер арасында айдылмагы герекми?»

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

Реб Өз халкыны ялкаҗак

18 Реб шонда габанды Өз топрагыны
хем-де Өз халкына инди рехими.
19 Реб җогап берип, дийди халкына:
«Ине, Мен сизе иберйән:
галланы, шерабы, зейтун ягыны.
Доюп-ганып иерсиңиз олардан.
Мундан бейләк миллетлер арасында
Мен сизи этмерин инди масгара.
20 Мен демиргазык лешгерини
сизден узаклашдырып,
әкидерин оны сувсуз бош ере,
гүндогар деңзине – онуң өңүни,
гүнбатар деңзине – онуң ардыны.
Гөтерилер гөге маслык ыслары,
элхепус, ол этди бейик ишлери!
21 Эй, топрак, горкмагын,
шатлан хем беген.
Себәби Реб этди бейик ишлери!»
22 Горкмаң сиз, эй, чөл хайванлары,
себәби яшылдыр чөл яйлалары.
Баглар гетирйәр өз мивесини,
зейтун хем-де үзүм берйәр
бол хасылыны.
23 Эй, Сион перзентлери, бегениң,
Бейик Худайыңызда шатланың!
Чүнки адалат үчин,
Ол гүйз ягшыны ягдырды;
Ол сизе болелин ягшы эчилди.
Озал болшы ялы ягдырды,
гүйз хем-де яз ягышларыны.
24 Харманлар долар галладан,
челеклер хем долуп-дашарлар
тәзе шерап билен зейтун ягындан.
25 «Мен үстүңизе иберен әгирт лешгеримиң:
ганат багламадык, ганат баглан,
юмуртгадан чыкан
ве гемриҗи чекиртге сүрүсиниң
хасылы ийип гутаран йылларының
өвезини доларын.
26 Сизиң ийҗегиңиз болелин болар,
олардан герк-гәбе доярсыңыз;
сизиң үчин аҗайып ишлери эден
Худайыңыз Реббиң адына
алкышлар айдарсыңыз.
Мениң халкым гайдып утандырылмаз.
27 Сиз Мениң Ысрайылың арасындадыгымы,
Бейик Худайыңызың Мендигими,
өзгәниң-де ёкдугыны билерсиңиз.
Мениң халкым гайдып утандырылмаз».

Реббиң гүни

28 «Шондан соң Мен хер бир ынсан үстүне
Өз Рухумы дөкерин.
Пыгамберлик эдер огулдыр гызларыңыз,
дүйшлер гөрер гаррыларыңыз,
аянлык аларлар йигитлериңиз.
29 Шол гүнлерде Мен хатда гуллардыр
гырнакларың үстүне,
Өз Рухумы сув кимин дөкерин.
30 Мен асманда ве ерде аламатлар: ган, от хем-де
түссе сүтүнлерини гөркезерин. 31 Реббиң бейик ве
газаплы гүни гелмезден озал, Гүн түмлүге, Ай хем
гана дөнер. 32 Шонда Ребби чагыран хер бир ынсан
халас эдилер, чүнки Реббиң айдышы ялы, гачып
гутуланлар Сион дагында ве Иерусалимде болар,
аман галанларың арасында Реббиң чагыранлары-
да болар».

3-нҗи бап

Реб миллетлере җеза берҗек

3 «Ине, шонда, Яхуда билен Иерусалимиң өңки
абаданчылыгыны дикелден гүнлеримде, 2 Мен
әхли миллетлери йыгнап, олары Ехошапат †
җүлгесине гетирерин, сайлан ысрайыл халкымы
миллетлер арасында пытрадандыгы үчин, Мен шол
ерде олара хөкүм чыкарарын. Олар Мениң
топрагымы бөлдүлер, 3 Мениң халкым үчин биҗе
атдылар, огланы лолы үчин, гызы шерап ичмек
үчин сатдылар. 4 Эй, Сур, Сидон ве әхли Пилишт
велаятлары, сиз кимсиңиз Мениң үчин? Сиз Маңа
гайтавул берйәрсиңизми? Эгер гайтавул берйән
болсаңыз, Мен сизиң эденлериңизи окгунлылык
билен тизара башыңыза саларын. 5 Чүнки сиз
Мениң алтын-күмшүми, сайлама хазынамы
бутханаларыңыза әкитдиңиз. 6 Сиз Яхуда ве
Иерусалим халкларыны өз чәклеринден
узаклашдырып, олары грек халкына сатдыңыз.
7 Инди болса олары шол ерден аяга галдырып,
эденлериңизи өз башыңыза салян Мендирин.
8 Мен сизиң огулдыр гызларыңызы Яхуда халкына
сатарын, ол хем сизиң чагаларыңызы узакдакы
Шебалылара сатар». Муны Реб айтды.
9 Муны халклар арасында җар эдиң:
«Сөвеш үчин тайярлык гөрүң,
батырлары аяга галдырың,
гой, эсгерлериң бары җемленсин.
10 Азалларыңыздан гылычлар,
оракларыңыздан найзалар ясаң;
эҗиз „мен гүйчли“ дийсин.
11 Эй, төверекдәки әхли миллетлер,

† *Ехошапат – бу сөз Реб хөкүм эдйәр*

ховлугың, үйшүп йыгнаның!
Я Реб, ашак индир Өз батырларыңы!»
12 «Гой, миллетлер галкынсын,
Ехошапат җүлгесине инсин,
чүнки чар тарапдан гелен миллетлере
хөкүм чыкармак үчин,
Мен шол ерде отурҗак.
13 Оракларыңызы ишледиң,
чүнки хасыл етишди;
үзүм сыкылян ери долы,
Челеклер долуп дашянча басгылаң.
Чүнки хетден ашды писликлери миллетлең».
14 Хөкүм җүлгесинде
Биргиден мәхелле, әгирт мәхелле!
Чүнки Реббиң гүни
хөкүм җүлгесине голайдыр.
15 Гүнүң, Айың йүзи гараляр,
йылдызлар хем шөхлесини сачмаяр.
16 Реб гүммүрдейәр Сиондан
хем сесленйәр Иерусалимден.
Асман билен ер лерзана гелйәр.
Эмма Реб Өз халкына пенадыр,
хем ысрайыл халкы үчин галадыр.
17 «Шонда Мен Бейик Худайыңызың
мукаддес дагым Сионда
месген тутандыгымы билерсиңиз.
Иерусалим хем мукаддес болар,
кесекилер оны басып алмаз хич хачан.
18 Шол гүн шейле болар:
Даглардан тәзе шерап дамар,
байырлардан сүйт акар,
Яхуда җарларының әхлиси
сувдан долар.
Реббиң өйүнден гөзбаш ярылып,
Шитим җүлгесиниң гуры җарларыны гандырар.
19 Вейран болар Мүсүр,
дөнер чөллүге Эдом,
чүнки олар яхуда халкына
этдилер сүтем;
боядылар топракларыны
бигүнә гана.
20 Йөне бакы месген болар Яхуда,
Иерусалим-де болар несилден-несле.
21 Мен аларын ганларының хунуны
хем-де акламарын гүнәни,
чүнки Реб Сионда месген тутяндыр».

Амос

Гириш

Амос пыгамбер Худайдан ылхам алан пыгамберлериң биридир. Мукаддес Язгыларда шейле ылхамларың җикме-җик беяны илкинҗи гезек хут шу китапда душ гелйәр.
Амос пыгамбер аслы боюнча Яхуда шәхеринден болса-да, ол Ысрайыл патышалыгының демиргазык чәклеринде яшаян адамлар барада пыгамберлик эдипдир. Ол бу пыгамберликлери такмынан б. э. өң VIII асырда айдыпдыр. Шол дөврүрде юрдуң абаданчылыгы паҗарлап өсүпдир, халк Худая сежде эдип, парахат яшапдыр. Эмма Амос бу абаданчылыгың ве болелинлигиң диңе байлар үчиндигини гөрйәр. Ол юртда адалатсызлыгың артяндыгыны ве гарып-пукараларың эзилйәндигини гөрйәр. Худая эдилйән сежделер пәк йүрекден эдилмәндир, парахатлык болса гөзе гөрүнйән салгым ялы болупдыр. Шонуң үчин-де, Амос Худайың юрды җезаландырҗакдыгы барада батыргайлык билен пыгамберлик эдйәр. Ол адалатлылыгы «деря кимин җошдурмага» (5:24) чагыряр. Амос пыгамбер: «Белки шонда Реб Хөкмүрован Худай Юсубың аман галанларына мерхемет эдер» (5:15) – дийип умыт эдйәр.

Мазмуны

Ысрайылың төверегиндәки юртларың хөкүм эдилмеги
Ысрайылың хөкүм эдилмеги
Бәш гөрнүш

1-нҗи бап

1 Тековалы чопанларың бири болан Амосың
сөзлери. Ысрайыл хакындакы бу сөзлер Амоса
ертитремеден ики йыл өң гөрнүш аркалы аян
болупды. Шол гүнлерде Яхудада Узыя патыша,
Ысрайылда Еховашың оглы Яробгам патыша хөкүм
сүрйәрди.
2 Амос шейле дийди:
«Реб Сиондан награ чекйәр,
Иерусалимден сесини эшитдирйәр.
Чопанларың өри мейданлары соляр,
Кармел дагының башы гураяр».

Ысрайылың төверегиндәки юртлар хөкүм эдилйәр

3 Реб шейле диййәр:
«Мен дамасклылары гүнә үстүне гүнә
эдендиклери үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки демир дишли дөвеклерде
гилгат халкыны енчдилер олар.
4 Муңа гөрә Хазайылың көшгүне от ягдырарын,
от Бенхададың † галаларыны якып күл эдер.
5 Дамаскың дервезесиниң килтлерини дөверин,
Авен †† җүлгесиниң хөкүмдарыны,
Бейтеденде ‡ эли ша хасалы хөкүмдары ёк эдерин.
Сирия халкы Кир юрдуна есир эдип әкидилер».
Муны Реб айдяндыр.
6 Реб шейле диййәр:
«Мен газалылары гүнә үстүне гүнә
эдендиклери үчин җезасыз галдырмарын.
Олар тутуш җемагаты эдомлыларың
элине бермек үчин есир эдип әкитдилер.
7 Муңа гөрә Газа диварына от ягдырарын,
от онуң галаларыны якып күл эдер.
8 Ёк эдерин Ашдодың илатыны,
Ашкелонда эли ша хасалы хөкүмдары.
Голумы Экроның гаршысына өврерин,
хеләк эдерин пилиштлилериң аман галаныны».
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
9 Реб шейле диййәр:
«Мен сурлулары гүнә үстүне гүнә
эдендиклери үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки олар доганлык әхтини унудып,
тутуш җемагаты Эдома гул эдип сатдылар.
10 Муңа гөрә Сур диварына от ягдырарын,
от онуң галаларыны якып күл эдер».
11 Реб шейле диййәр:
«Мен эдомлылары гүнә үстүне гүнә

† *Хазайыл... Бенхадат – серет: 2Пат 13:22-25.* †† *Авен – бу сөз пислик ери*

‡ *Бейтеден – бу сөз леззет өйи*

эдендиклери үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки доганларыны гылычлы ковалап,
рехим-шепагат этмедилер,
чәксиз гахарыны дөкдүлер,
газап атына бакы атландылар.
12 Шу себәпден Теймана от ягдырарын,
от Босраның галаларыны якып күл эдер».
13 Реб шейле диййәр:
«Мен аммонлары гүнә үстүне гүнә
эдендиклери үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки олар өз чәклерини гиңелтмек үчин
Гилгадың гөврели аялларының гарныны ярдылар.
14 Сөвеш гүнүндәки галмагалдан яңа,
харасат гүнүндәки түвелей ичинде
Рабаның диварына от саларын,
от галаларыны якып күл эдер.
15 Эмелдарлары билен бирликде
аммон шасы сүргүн эдилер».
Муны Реб айдяндыр.

2-нҗи бап

2 Реб шейле диййәр:
«Мен Мовабы гүнә үстүне гүнә
эдендиги үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки ол Эдом шасының
сүңкүни якып күле өврди.
2 Шу себәпден Моваба от ягдырарын,
от Кериёдың галаларыны якып күл эдер.
Гыгырышмакдан ве сурнай сеслеринден яңа,
Мовап халкы сөвеш гыкылыгының ичинде өлер.
3 Араларындакы хөкүмдарыны ёк эдерин,
онуң билен биле әхли эмелдарларыны өлдүрерин».
Муны Реб айдяндыр.

Яхуда хөкүм эдилйәр

4 Реб шейле диййәр:
«Мен Яхуданы гүнә үстүне гүнә
эдендиги үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки Реббиң кануныны рет этдилер,
Онуң парзларыны тутмадылар,
ата-бабаларының ялан худайларың ызына эериши ялы
инди булар-да олар билен аздылар.
5 Шу себәпден Яхуда от ягдырарын,
от Иерусалимиң галаларыны якып күл эдер».

Ысрайыл хөкүм эдилйәр

6 Реб шейле диййәр:
«Мен Ысрайылы гүнә үстүне гүнә
эдендиги үчин җезасыз галдырмарын.
Чүнки олар догручылы күмше,
мәтәҗи бир җүбүт чарыга сатярлар.
7 Пукараларың башыны топрак астында депгиләп,
эзиленлери ёлдан итекләп айырярлар.
Оглы-да, атасы-да бир аялыңка гидип,
мукаддес адымы харлаярлар.
8 Хер гурбанлык сыпасының янында
гирев алнан эшиклери язып отурярлар.
Өзлериниң Худайының өйүнде
җериме пула алнан шерабы ичйәрлер.
9 Мен болса Ысрайылың өңүнден
аморлары ёк этдим.
Бойлары кедр агаҗы дей узын,
дуб агаҗы кимин гүйчли болса-да,
оларың ёкардан мивесини,
ашакдан көкүни гырдым.
10 Шейле-де амор юрдуны эелемегиңиз үчин,
Мен сизи Мүсүрден чыкардым,
чөлде кырк йыллап ёл гөркездим.
11 Огулларыңыздан пыгамбер чыкардым,
яш йигитлериңизи назыр † беллεдим.
Эй, ысрайыл халкы, хакыкатдан-да, бу шейле дәлмидир?!»
Муны Мен-Реб айдяндырын.
12 «Эмма назыр болана шерап ичирдиңиз,
пыгамберлере „Пыгамберлик этмәң!“
дийип буйрук бердиңиз.
13 Шонуң үчин десседен йүкли араба
топрагы нәхили оврадян болса,
Мен-де сизи дуран ериңизде
эдил шонуң ялы мынҗырадарын.
14 Йүврүк адам гачып билмез,
гүйчли гүйч гөркезип билмез,
батыр-да җаныны халас эдип билмез.
15 Яйчы орнунда берк дуруп билмез,
йүврүк аяклы гачып гутулып билмез,
атлы-да җаныны халас эдип билмез.
16 Батырларың иң батыры-да
ол гүн ялаңач гачып гидер».
Муны Реб айдяндыр.

3-нҗи бап

Ысрайылың гүнәси ве җезасы

3 Эй, ысрайыл халкы, Реббиң сизе, Мүсүрден
чыкаран ковумыңыза гаршы айдан бу сөзүне гулак гоюң:
2 «Ер йүзүндәки әхли халкларың арасындан
Мен диңе сизи сайладым.
Шу себәпли әхли этмишиңиз үчин,
Мен сизи җезаландырарын.
3 Хей, беллешмезден ики адам
биле ёла дүшерми?
4 Авы оңмадык шир җеңңелде арлармы нәме?

---

† *Назыр – өзүни Худая багышлан адамларың сачына пәки дегирмезлик нышаны. Сөзлүге серет.*

Хич зат авламадык арслан
сүренинде хырлармы нәме?
5 Ерде дузак гурулмаса,
гуш дузага дүшерми?
Ичине бир зат дүшмесе,
ерден гапан гөчерми?
6 Шәхерде сурнай чалнар-да,
халкда горкы болмазмы?
Реббиң Өзи индермесе,
шәхере бела гелерми?
7 Хакыкатдан-да Хөкмүрован Реб
сырыны гуллары пыгамберлере
аян этмезден хич зат этмез.
8 Арслан арлар-да,
ким горкмаз?
Хөкмүрован Реб сөзләр-де,
ким пыгамберлик этмез?»
9 Ашдот ве Мүсүр галаларына шуны җар эдиң:
«Самарияның дагларына йыгнаның.
Шәхериң ичиндәки башагайлыгы,
онуң арасындакы зулумы гөрүң».
10 «Галаларында зорлук билен талан
олҗаларыны топлаярлар,
догры иш этмеги хич билмейәрлер.
Муны Реб айдяндыр.
11 Шонуң үчин душман юрдуңызы габава салар
сизи гүйч-кувватдан дүшүрип,
галаларыңызы талаңчылыга берер».
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
12 Реб шейле дийййәр: «Бир чопаның арсланың
агзындакы гойнуң диңе тойнакларыны я-да
гулагының бир бөлегини халас эдип билши ялы,
Самарияда яшаян ысрайыл халкы-да шейле халас
эдилер. Онда диңе дөвүк-енҗик өй гошларындан
башга хич зат галмаз».
13 Эшидиң ве Якуп несиллерине гүвәлик эдиң,
Гудратыгүйчли Худай – Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр:
14 «Этмиши үчин Ысрайылы җезаландыран гүнүм,
Бейтелиң гурбанлык сыпаларыны-да ёк эдерин.
Гурбанлык сыпаларың шахлары
кесилип ере гачар.
15 Мен гышкы хем язкы көшклери юмрарын,
пил сүңкүнден хашамланан җайлары ёк эдерин,
бейик җайларың соңуна чыкарын».
Муны Реб айдяндыр.

4-нҗи бап

4 Эй, Самария дагындакы Башаның мал
хелейлери!
Сиз пукаралара сүтем эдип, мәтәчлери эзйәнлер,
әрлериңизе: «Ичмәге бир зат гетир» дийййәнлер!
Бу сөзлере гулак салың.
2 Хөкмүрован Реб Өз мукаддеслигинден ант ичди:
«Сизиң чеңңеклер билен,
иң соңкыңызың хем балык гарбаклары билен
тутулҗак гүнүңиз хөкман етип гелер.
3 Хер бириңиз гаршыңыздакы
дивар гәдикден чыкарылып,
Хермона ташланарсыңыз».
Муны Реб айдяндыр.

Ысрайыл эрбет ёлундан дәнмейәр

4 Барың, Бейтеле гидип, гүнә эдиң,
Гилгала гидип, языгыңызы артдырың,
хер гүн эртирине гурбанлыкларыңызы,
хер үч гүнден газанҗыңызың ондан бирини
гетириң.
5 Хамырмаялы чөрекден шүкүр садакасыны
хөдүрләң,
мейлетин садакаларыңызы җар эдип мәлим
эдиң,
шейле этмекден сен леззет аляң-а, эй, ысрайыл
халкы!
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
6 Әхли шәхерлериңизде ачлыкдан дишиңизиң
кирини сордурдым,
тутуш юрдуңызы нана зар этдим,
эмма шонда-да сиз Маңа тарап доланмадыңыз.
Муны Реб айдяндыр.
7 Хасыл йыгнамага үч ай галанда,
сизден ягмыры гысгандым,
Мен бир шәхере ягыш ягдырып,
башга бирине ягдырмадым.
Бир экин мейданы ыгалдан гандырдым,
бейлеки бирини болса ыгалсыз гуратдым.
8 Агыз сувы үчин шәхерден-шәхере энтедиңиз,
эмма сувдан ганып ичмедиңиз,
шонда-да сиз Маңа тарап доланмадыңыз.
Муны Реб айдяндыр.
9 Мен сизи эпгекдир хең билен бүрәп өртдүм,
багларыңызы ве үзүмликлериңизи вейран этдим,
инҗирдир зейтун агачларыңызы чекиртгелер
ювутды,
эмма шонда-да сиз Маңа тарап доланмадыңыз.
Муны Реб айдяндыр.
10 Мүсүрдәки ялы араңыза мерги ибердим,
яш йигитлериңизи гылычдан гечирдим,
атларыңызы душманларыңыза бердим.
Бурнуңызы дүшелгәңизиң порсы ысындан
долдурдым,
эмма шонда-да сиз Маңа тарап доланмадыңыз.
Муны Реб айдяндыр.
11 Мен Содом билен Гомораны юмрушым ялы,
араңыздакы көп шәхерлери-де йыкып юмурдым.
Сиз отдан чыкарылан кесинди мысалы болдуңыз,
эмма шонда-да сиз Маңа тарап доланмадыңыз.

Муны Реб айдяндыр.
[12] Шонуң үчин хем, эй, Ысрайыл, саңа шейле
эдерин.
Саңа шуны этҗекдигим үчин,
Худайыңы гаршыламага тайярлан, эй, Ысрайыл!
[13] Чүнки даглара шекил берен, ели ярадып,
Өз пикирлерини ынсанлара аян эден,
даң шапагыны гараңкылыга өврен,
дүнйәниң белент ерлерине аяк басан Олдур,
Онуң ады Реб Хөкмүрован Худайдыр!

5-нҗи бап

Тоба этмәге чагырыш

5 Эй, ысрайыл халкы, сен хакдакы айтҗак
бу агы сөзүме гулак ас.
[2] Ысрайыл гызы йыкылды,
инди ол хич хачан галмаз,
өз топрагында сүйнүп ятыр,
хич ким оңа ярдам бермез.
[3] Шонуң үчин Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Бир шәхерден Ысрайыл үчин сөвеше чыкан
мүң адамдан йүз адам аман галар,
бейлеки биринден диңе йүзден онусы аман
галар».
[4] Реб ысрайыл халкына шейле дийййәр:
«Мени агтарың, шонда яшарсыңыз!
[5] Эмма Мени Бейтелден агтармаң,
Гилгала гирмәң,
Беершеба гечмәң,
чүнки Гилгал хөкман сүргүн эдилер †,
Бейтел хем хич зат болуп галар».
[6] Ребби агтарың, шонда яшарсыңыз,
ёгсам Ол Юсуп неслине гаршы от кимин ловлар,
Бейтелде янгыны сөндүрмәге хич ким тапылмаз.
[7] Адалаты аҗылыга өвренлер!
Догручыллыгы ере чаланлар!
[8] Үлкер, Орион йылдызларыны ярадан,
түм гараңкылыгы даң сәхере өврен,
гүндизи гиҗә өврен,
деңиз сувларыны чагырып,
олары ер йүзүне дөкен Олдур.
Онуң ады Ребдир.
[9] Ол гүйчлүлери шол бада хеләк эдер,
галаларыны-да вейран эдер.
[10] Олар казыетде паш эдйәни йигренйәрлер,
хакыкаты сөзлейәни әсгермезлик эдйәрлер.
[11] Гарыбың элинден бугдай хем саман хакыны
зорлук билен аланыңыз үчин,
дашдан ёнулан җайлар гурсаңыз-да,
сиз оларда яшамарсыңыз,
гөзел үзүм багларыны отуртсаңыз-да,
оларың шерабыны ичмерсиңиз.
[12] Чүнки Мен этмишиңизиң көпдүгини,
гүнәлериңизиң чөкдердигини билйәрин.
Догручыла эзъет берип, пара алярсыңыз,
казыетде мәтәҗи бош гайтарярсыңыз.
[13] Шонуң үчин акыллы ынсан
шейле пурсатда үмсүм болар,
чүнки бу бир эрбет замандыр.
[14] Яманлыгы дәл-де, ягшылыгы агтарың,
шонда сиз яшарсыңыз.
Эдил сизиң өз айдышыңыз ялы
Реб Хөкмүрован Худай сизиң билен болар.
[15] Яманлыгы йигренип, ягшылыгы сөйүң,
казыетде адалаты беркарар эдиң.
Белки шонда Реб Хөкмүрован Худай
Юсубың аман галанларына мерхемет эдер.
[16] Хөкмүрован Худай – Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр:
«Бүтин мейданчаларда дады-перят эдерлер,
көчелерде „Вай, вай гүнүмизе!“ дийшерлер.
Чагырарлар дайханы матам тутмага,
ясчылары – яс айдымыны айтмага.
[17] Тутуш үзүм багларыңызда перят эдерлер,
чүнки сизиң араңыздан Мен гечерин».
Муны Реб айдяндыр.

Реббиң гүни

[18] Дат гүнүңизе, Реббиң гүнүни күйсейәнлер!
Нәме үчин сиз Реббиң гүнүне зарсыңыз?
Ол гүн айдыңлык дәл-де, гараңкылыкдыр.
[19] Ол гүн бир кишиниң арсландан гачып,
ая душ гелши киминдир.
Өйүне гелип, элини дивара сөйәнде,
оны йыланың чакышы киминдир.
[20] Реббиң гүни ягтылык дәл-де, гараңкылык
дәлмидир?
Ол хич бир ышыксыз түм гараңкылык дәлмидир?
[21] Мен байрамларыңызы йигренйәрин,
әсгермейәрин,
мукаддес йыгнанышыкларыңызы асла
халамаярын.
[22] Хатда якма гурбанлыгыңыздыр галла
садакаңызы хөдүр этсеңиз-де,
Мен олары кабул этмерин.
Семиз малларыңыздан саламатлык
гурбанлыгыңызы берсеңиз-де,
Мен олара бакмарын.
[23] Янымдан нагмаларың овазыны айрың!
Мен арфаларыңызың сазыны диңлемерин.
[24] Гой, адалатлык деря кимин җошсун,
догручыллык бакы чешме ялы аксын.
[25] Эй, ысрайыл халкы, Маңа чөлде кырк йыллап
гурбанлыклар ве садакалар хөдүрледиңизми?

† *Еврейче Гилгал сүргүн эдилер*

26 Сиз патышаңыз Сакуды ве йылдыз худайыңыз Киюны –
өзүңиз үчин ясан бутларыңызы гөтерип гездиңиз.
27 Мунуң үчин сизи Дамаскың аңырсына сүргүн эдерин.
Муны Реб айдяндыр.
Онуң ады Хөкмүрован Худайдыр.

6-нҗы бап

Ысрайыл вейран эдилйәр

6 Дат гүнүңизе, эй, Сионда † асуда яшаянлар,
Самария дагында ховпсуз отуранлар,
ысрайыл халкының йүз тутмага барян
иң бейик миллетиң мешхур адамлары!
2 Калне шәхерине гечип гөрүң,
ол ерден бейик Хамада гидиң.
Онсоң пилиштлилериң Гат шәхерине барың,
олар ики патышалыгыңыздан говумыка?
Тутян мейданлары сизиңкиден гиңмикә?
3 Эй, сиз бела гүнүни узак сайып,
зорлук тагтыны якынлашдыранлар!
4 Халыңыза вай, эй, пил сүңкүнден хашамланан чарпаяда ятанлар,
дүшеклериниң үстүнде меймирәнлер,
сүрүден сайлама гузулары,
бага бакылан гөлелери иййәнлер!
5 Өзлерини Давут ялы сайып,
саз гуралларыны ойлап тапянлар,
арфаның овазына айдым айдянлар,
6 шакәседен шерап ичйәнлер,
үстлерине иң оңат атыр сепйәнлер,
Юсубың вейранчылыгына яс тутмаянлар,
халыңыза вай!
7 Мунуң үчин олар илкинҗи болуп есир эдип әкидилер,
күрсүде гайшарянларың мейлиси тамамланар.
8 Хөкмүрован Реб Өзүнден ант ичип, шейле дийййәр:
«Якубың гедемлигини неҗис сайярын,
онуң галаларыны йигренйәрин,
ичиндәки әхли зады билен биле
шәхери душман элине бererин».
Муны Хөкмүрован Бейик Худай айдяндыр.
9 Бир өйде он адам галан болса, олар-да өлер.
10 Оларың бириниң гарындашы өз көмекчиси
билен хоссарының җеседини өйден дашары
чыкарып якмак үчин гелер. Ол көмекчисинден:
«Башга-да җесет бармы?» дийип соранда, «Ёк»
дийип җогап берер. Онсоң гарындашы: «Сем бол!
Реббиң ады агзалмасын» диер.

11 Ине, Реб шейле буюряр:
«Улы җайлар тоза,
кичи җайлар күле дөнсүн.
12 Атлар гаяның үстүнде чапармы?
Өкүзлер билен ол ерде ер сүрлерми?
Эмма сиз адалаты зәхере,
догрулык мивесини аҗылыга өврүдиңиз.
13 Сиз Лодебарда †† пуч зада шатланып:
„Карнайымы ‡ өз гүйҗүмиз билен басып
алмадыкмы нәме?“ дийййәрсиңиз.
14 Шонуң үчин, эй, ысрайыл халкы,
саңа гаршы бир миллети аяга галдырҗак.
Олар Лебохаматдан
Араба дүзлүгине ченли сени эзерлер».
Муны Реб Хөкмүрован Худай айдяндыр.

7-нҗи бап

Чекиртгелер, от ве шугул гуралы хакындакы гөрнүшлер

7 Ине, Хөкмүрован Реб маңа шуны гөркезди:
патышаның пайына дүшен бугдай орлуп
болнандан соң, икинҗи экилен экин гөгерип
башлан вагтында, Реб чекиртге сүрүлерини
чоздурды. 2 Чекиртгелер юрдуң әхли гөгерен
задыны ийип гутаранда, мен шейле дийдим:
«Я Хөкмүрован Реб, ялбарярын, Өз халкыңы багышла!
Якубың несли муңа ненең чыдасын?!
Ол бир кичи халкдыр!»
3 Онсоң Реб муңа гайтмышым этди.
Реб: «Бейле зат болмаз!» дийди.
4 Ине, Хөкмүрован Реб маңа шуны гөркезди:
Хөкмүрован Реб халкыны җезаландырмак үчин
алавлы оды чагырды. От дүйпсүз чуң сувлары якып
яндырды, соңра экин мейданыны яндырмага
башлады. 5 Онсоң мен шейле дийдим:
«Я Хөкмүрован Реб, ялбарярын, саклан!
Якубың несли муңа ненең чыдасын?!
Ол бир кичи халкдыр!»
6 Реб муңа-да гайтмышым этди.
Хөкмүрован Реб: «Бу-да болмаз!» дийди.
7 Башга бир гөрнүш аркалы Реб маңа шуны
гөркезди: ине, Реб шугул гуралы билен гурлан дим-
дик диварың янында дурды, элинде болса шугул
барды. 8 Онсоң Реб менден: «Амос, сен нәме
гөрйәрсиң?» дийип сорады. Мен: «Бир шугул
гөрйәрин» дийип җогап бердим. Онсоң Реб шейле
дийди:
«Ине, халкым Ысрайылың ортасында-да,
Мен бир шугул гуралыны гойярын.

† *Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

†† *Лодебар – еврейче бу ат хич зат* ‡ *Карнайым – бу сөз ики шах*

Мундан бейләк олары багышламарын.
9 Ысхагың бутлара сеждегәхлери вейран эдилер,
Ысрайылың мукаддес өйлери хараба өврүлер,
Яробгам ковумына гаршы гылычлы аяга галарын».

Амос билен Амазя

10 Онсоң Бейтелдәки Амазя руханы Ысрайылың
патышасы Яробгама шейле хабар ёллады: «Амос
ысрайыл халкының арасында саңа гаршы
дилдүвшүк гурады. Юрт онуң мунча сөзлерини
гөтерип билмез. 11 Амос шейле дийди:
„Яробгам гылычдан өлер,
Ысрайыл халкы өз юрдундан
есир эдип әкидилип чыкарылар“».
12 Онсоң Амазя Амоса шейле дийди: «Эй, гөргүр!
Бар, Яхуда юрдуна гит-де, чөрек пулуңы шол ерде
газан. Шол ерде пыгамберлик эт. 13 Эмма инди
гайдып Бейтелде пыгамберлик этме, чүнки бу
патышаның мукаддес өйи ве патышалыгың
ыбадатханасыдыр». 14 Онсоң Амос Амазя шейле
җогап берди: «Мен пыгамбер хем дәл,
пыгамберлер топарындан хем дәл. Мен йөне бир
чопан хем инҗир агачларына гөзегчилик эдйән.
15 Эмма Реб мени сүриниң ызындан алды-да, маңа:
„Бар, гит-де, Мениң халкым Ысрайыла
пыгамберлик эт“ дийди.
16 Инди болса Реббиң сөзүне гулак гой.
Сен маңа: „Ысрайылың гаршысына пыгамберлик этме,
Ысхагың ковумына гаршы вагыз этме“ диййәрсиң.
17 Шонуң үчин Реб шейле диййәр:
„Аялың шәхерде лолучылык эдер,
огул-гызларың гылычдан гечирилер,
өлчег йүпи билен ериң пайланылар,
өзүңем харам юртда өлерсиң,
ысрайыл халкы өз юрдундан
есир эдилип әкидилер“».

8-нҗи бап

Бир себет миве

8 Хөкмүрован Реб маңа шуны гөркезди: бир
себет инҗир мивеси барды. 2 Ол менден:
«Амос, сен нәме гөрйәрсиң?» дийип сорады. Мен:
«Бир себет етишен мивәни гөрйәрин» дийип җогап
бердим. Онсоң Реб маңа шейле дийди: «Мениң
халкым Ысрайылың соңы етип гелди. Мундан
бейләк олары багышламарын. 3 Шол гүн көшк
айдымлары ахы-нала өврүлер.
Әхли ер ташланан җесетлерден долар.
Үмсүм болуң!»
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
4 Эшидиң муны,
мәтәчлери депгиләп эзйәнлер,
юрдуң гарыпларыны хеләк эдйәнлер!
5 Сиз диерсиңиз:
«Тәзе Ай байрамы гечседи, галламызы сатарыс;
Сабат гүни басым өтседи,
бугдаймызы базара чыкарарыс.
Өлчеги кичелдип, баханы улалдып,
галп терези билен адамлары алдарыс.
6 Бугдай ерине онуң кепегини сатып,
гарыплары күмше,
мәтәҗи бир җүбүт чарыга сатын аларыс».
7 Якуп халкының гуванҗы болан Реб шейле ант
ичди:
«Мен оларың эден ишлериниң хич бирини асла унутмарын.
8 Бу ишлер үчин ер сарсмаҗакмы?
Ерде яшаян хер кес яс тутмаҗакмы?
Бүтин ер йүзи Нил дерясы кимин толкун атар,
Мүсүрдәки Нил дерясы дей беленде галып песе дүшер».
9 Хөкмүрован Реб шейле диййәр:
«Шол гүн шейле болар:
Гүнортан чагы гүни батырарын,
гүндиз ер йүзүни гараңкы эдерин.
10 Мен сизиң байрамыңызы яса,
айдымларыңызы ахы-нала өврерин.
Хер биле җул гушагыны гушадарын,
хер башың сачыны сырдырарын.
Шол гүни ялңыз оглуң яс гүни кимин эдерин,
онуң соңуны аҗылык билен гутарарын».
11 Хөкмүрован Реб ене-де шейле диййәр:
«Шейле гүнлер гелер,
Мен юрда ачлык иберерин.
Эмма бу чөрек билен сувуң гытлыгы дәл-де,
Реббиң сөзлерини эшитмек күйсеги болар.
12 Реббиң сөзүни агтарып,
ынсанлар деңизден-деңзе,
демиргазыкдан гүндогара энтәрлер.
Олар ол ерден бу ере ылгашарлар,
эмма оны тапып билмезлер.
13 Шол гүн гөзел гызлар ве яш йигитлер
тешнеликден хушуны йитирерлер».
14 Самарияның гүнәсинден ант ичип:
«Эй, Дан! Сениң худайыңдан ант ичйән,
Беершебаның тутян ёлундан ант ичйән!» диййәнлер
йыкыларлар ве хич хачан ерлеринден галмазлар.

9-нжы бап

Реббиң Ысрайыла хөкүми

9 Мен гурбанлык сыпасының янында Реббиң
дураныны гөрдүм. Реб шейле буйрук берди:
«Ыбадатхана сөелери сарсянча,
сүтүнлериң башына ур,
олары әхли ынсаның депесинден индер.
Дири галанларыны гылычдан гечирерин,
хич бири гачып-да, гутулып-да билмез.
2 Газып өлүлер дүнйәсине гирселер-де,
элими узадып, олары ондан чыкарарын.
Олар гөге чыксалар-да,
ол ерден ашак дүшүрерин.
3 Кармел дагының депесинде гизленселер-де,
ол ерден Мен олары ызарлап тапарын.
Хузурымдан деңзиң дүйбүнде гизленселер-де,
деңиз йыланына буйрук берерин, йылан-да олары чакар.
4 Душманларының өңүне дүшүп, есирлиге гитселер-де,
ол ерде гылыҗа буйрук берерин; ол-да олары өлдүрер.
Мен олардан назарымы айырмарын,
эмма ягшылык үчин дәл-де, яманлык үчин шейдерин».
5 Гудратыгүйчли–Хөкмүрован Реб
элини ере дегирйәр ве ер сарсяр,
ерде яшаян хер кес яс тутяр.
Бүтин ер йүзи Нил кимин толкун атяр,
Мүсүриң Нил дерясы дей ене песе дүшйәр.
6 Ёкаркы отагыны гөкде бина эдйән,
гүммезини ериң ёкарсында гурян,
деңзиң сувларыны бир ере йыгнап,
сувлары ер йүзүне дөкйән Олдур.
Онуң ады Ребдир.
7 Реб шейле дийййәр: «Эй, ысрайыл халкы,
сен Мениң үчин эфиопия халкы билен дең дәлмисиң?
Ысрайыллары Мүсүрден, пилиштлери Каптордан,
сириялылары Кирден чыкаран Мен дәлми нәме?
Хөкмүрован Реббиң назары сизиң гүнәли шалыгыңыздадыр,
Мен-Реб оны ер йүзүнден сүпүрип ташларын,
эмма Якубың ковумыны бүтинлей ёк этмерин».
Муны Реб айдяндыр.
9 Ине, Мен буйрук берерин,
әхли миллетлериң арасында ысрайыл халкыны
бугдай элән ялы эдип, элекден гечирерин,
шонда екеҗе даш-да элекден гечмез.
10 «Бела бизе гелмез я-да душмаз» дийййән,
халкымың әхли гүнәлилери гылычдан өлерлер.

Ысрайыл патышалыгы гайтадан дикелдилйәр

11 Шол гүн Мен Давудың
йыкылан чадырыны дикелдерин,
бөвсүлен бөвүрлерини беҗерерин,
вейран болан ерлерини оңарып,
гадым дөвүрдәки ялы эдерин.
12 Шейдип, ысрайыл халкы Эдомың аман галанларына,
Маңа дегишли болан әхли миллетлере эелик эдер.
Муны шу иши битирйән Худайыңыз Реб айдяндыр.
13 Ине, шейле гүнлер гелер – Хөкмүрован Реб дийййәр,
ер сүрйән орак оряның ызындан етер,
үзүм сыкян экиш дөврүне ченли ишини гутармаз,
ширин шерап даглардан дамар,
бүтин депелерден-де җошуп акар.
Халкым Ысрайыла өңки абаданчылыгыны гайтарарын,
юмрулан шәхерлери дикелдип, оларда месген тутарлар,
үзүм багларыны отурдып, оларың шерабыны ичерлер,
баг-бакҗалар экип, оларың мивесини иерлер.
Мен олары өз топрагында отурдарын,
Мениң өзлерине берен топрагымдан
инди олар хич хачан чыкарылмаз.
Муны Худайыңыз Реб айдяндыр.

Абадя

Гириш

Б. э. өң 586-нҗы йылда Иерусалим шәхери бабыллылар тарапындан вейран эдилйәр. хем шу вакаларың болуп гечен дөврүнден соң язылыпдыр дийип хасапланыляр. Иерусалимиң вейран эдилмегине ысрайылларың гадымы душманы болан эдомлылар гаты бегенйәрлер. Олар диңе бегенмек билен чәкленмән, басыбалыҗылара көмек берип, шәхери талаярлар. Абадя пыгамбер Худайдан ылхам алып, ысрайыл халкының душманлары болан эдомлыларың ве бейлеки халкларың җезаландырылҗакдыгы барада пыгамберлик эдйәр.

Мазмуны

Эдом юрдуна гаршы пыгамберлик

Реббиң гүни

1-нҗи бап

Эдом юрдуна гаршы пыгамберлик

1 Абадя гелен аянлык:
Хөкмүрован Реб Эдом барада шейле дийди:
«Миллетлере векилиң иберилендигине хабар гелди.
Ребден гелен векилиң: „Туруң, Эдома гаршы сөвеше чыкалың!“ диен хабарыны эшитдик.
2 Эдом, Мен сени халкларың арасында иң песи эдерин
сен бүтинлей рысва боларсың.
3 Текепбир йүрегиң алдады сени.
Сен белентде, гаяларың ховпсуз еринде яшаяң,
„Мени песе – ере ким дүшүрер?“ дийип, калбыңдан айдяң.
4 Эгер сен бүргүт дейин ёкары галсаң-да,
хөвүртгәңи йылдызларың арасында гойсаң-да,
ол ерден Мен сени ашак дүшүрерин!»
Муны Реб айдяндыр.
5 «Сениң ичиңе огрулар гирдими я гиҗеки талаңчылар?
Огрулар диңе өзүне герегини огурламазлармы?
Эгер үзүм багыңа гирселер,
саңа-да миведен галдырмазлармы?
Эмма сен нәхили вейран болдуң!
6 Ысав несли ничик таланды,
онуң хазынасы дөрүлди.
7 Сен билен саламатлыкда яшанлар сени алдадылар.
Әхли аркадашларың сени серхетден чыкардылар.
Биле дуз ийшен адамларың сенден рүстем чыкдылар.
Муны сен аңшырмадың».
8 «Шол гүн – Реб дийййәр –
Мен Эдомың акыллы адамларыны
ве пайхаса дүшүнйәнлерини
Ысав дагында гырманмы?
9 Тейман, сениң батырларыңы горкы-ховсала басар.
Оларың бары Ысав дагында гырлып ёк эдилер.
10 Доганың Якубың неслине залымлык эдениң үчин,
бүтин бетнам боларсың ве эбеди ёк эдилерсиң.
11 Кесекилер оларың эмләгини талан гүнүнде,
сен кеседе дуруп серетдиң.
Гелмишеклер дервезеден гиренде,
Иерусалим үчин биҗе чекиленде,
сен-де оларың бири ялы болдуң.
12 Доганың – Яхуданың неслиниң
бетбагт гүнүнде гүлмели дәлдиң.
Олара бела инен гүнүнде,
сен хешелле какмалы дәлдиң.
Оларың хасрат гүнүнде магтанмалы дәлдиң.
13 Сен Мениң халкыма бела гелен гүнүнде,
оларың дервезесинден гирмели дәлдиң.
Оларың гыргынчылык гүнүне ичиңден бегенип серетмек,
хеләкчилик гүнүнде оларың эмләгине галташмак
хич догры дәлди.

14 Ёлуң чатрыгында duruп,
гачан адамлары тутмалы дәлдиң.
Хасрат гүнүнде аман галанлары
душмана бермели дәлдиң.

Реббиң гүни

15 Чүнки, Реббиң әхли миллетлере хөкүм этҗек
гүни голайлап гелйәр.
Эй, Эдом, нәме эден болсаң, саңа-да шол болар.
Эдениң башыңа дүшер.
16 Чүнки, сиз, яхудалар,
Мениң мукаддес дагымда ичдиңиз.
Әхли миллетлер-де хемише шейле ичерлер ве
ювудып, асла болмадык ялы боларлар.
Себәби җеза кәсесинден ичерлер.
17 Йөне Сион † дагында җезадан халас галанлар
болар
ве Сион дагы мукаддес болар.
Якубың несли өз мүлкүне говшар.

† Сион – бу Иерусалим шәхериниң бейлеки ады. Сөзлүге серет.

18 Якубың несли от болар, Юсубың зүряды алава
дөнер.
Одуң саманы якышы ялы, олар Ысавың
неслинден ыз гоймаз.
Ысавың илинден гутуланы болмаз.
Чүнки муны Реб айтды.
19 Негеп чөлүниң халкы Ысав дагыны эеләр.
Байырлыкдакы адамлар пилиштлилериң
топрагыны эеләрлер.
Олар Эфрайым хем Самария топрагына ченли
етерлер.
Бенямин несли Гилгады эеләр.
20 Сүргүн эдилен ысрайыл сөвешиҗилери
Кенганың Сарепата ченли ерлерине эе боларлар.
Иерусалимден Сепарада сүргүн эдиленлер
Негепдәки
галалары эеләрлер.
21 Еңиҗилер Ысав дагларының үстүнден хөкүм
сүрмек үчин,
Сион дагының үстүне чыкарлар.
Патышалык Реббиңки болар».

Юнус

Гириш

китабы бейлеки пыгамберлериң китапларындан тапавутланяр. Бу китапда б. э. өң VIII асырда яшан Юнус пыгамбериң башдан гечирен вакалары беян эдилйәр.
Худай Юнуса Ысрайыл юрдуның ганым душманы болан Ашур патышалыгының пайтагты Ниневә гитмеги ве «онуң халкының гүнәкәрдигини җар этмеги» буюряр. Эмма Юнус Худайың хабарыны ол ере етирмекден горкуп, бүтинлей башга угра гидйән гәмә мүнйәр. Онуң мүнен гәмиси ёлда хеләкчилиге учраяр, деңиз балыгы оны ювудяр. Юнус ахырсоңы Ребден медет диләп, Онуң рехимдарлыгына ве гечиримлилигине бил баглаяр. Башдан гечирен ховсалалы вакалардан соң, Юнус хөвес билен Худайың эмрине боюн боляр.
Юнус пыгамбериң китабында Худайың Өз ярađанларының әхлисине эркиниң етйәндиги, шол бир вагтың өзүнде-де, олары сөййәндиги, рехимлидиги, гечиримлидиги, хатда Өз халкының душманларыны җезаландырмагың, ёк этмегиң дерегине олары гораяндыгы гөркезилйәр.

Мазмуны

Юнус пыгамбер чагырыляр, йөне ол боюн болмаяр
Юнус тоба гелип, халас эдилйәр
Юнус Ниневәниң йыкылҗакдыгыны айдяр
Худай Ниневә рехим эдйәр

1-нҗи бап

Юнус Реббиң эмринден боюн товлаяр

1 Эмитай оглы Юнуса Реббиң шу сөзи аян
болды: 2 «Ханы бол, Ниневә – ол бейик шәхере
гит-де, онуң халкының гүнәкәрдигини җар эт,
чүнки оларың бетпәллиги Маңа аян болды».
3 Йөне Юнус Реббиң назарындан гачып,
Таршыша гитмек үчин ёла дүшди. Ол Яфо
шәхерине гелип, Таршыша гидйән бир гәми тапды.
Гәминиң ёл кирейини төледи ве Реббиң
назарындан гачып, Таршыша гитмек үчин,
гәмичилер билен биле гәмә мүнди.
4 Эмма Реб деңзе гүйчли ел иберди; деңизде
элхенч гай туруп, гәми чагшара гелди.
5 Гәмичилери горкы гаплап алды; оларың херси өз
худайыны чагырмага башлады. Олар гәмини
еңлетмек үчин, йүклерини деңзе ташладылар.
Юнус болса ашакда, гәминиң ички аммарында
сүйҗи ука гидипди. 6 Гәминиң башлыгы онуң
янына гелип: «Хей! Сен нәме ятырсың? Тур, өз
худайыңы чагыр. Белки, онуң рехими инип, бизи
халас эдер» дийди.
7 Шол вагт гәмичилер бири-бирлерине: «Гелиң,
биҗе аталың-да, хайсымыз себәпли бу бела дучар
боландыгымызы билелиң» дийишдилер.
Шейлеликде, олар гурра ташладылар. Гурра Юнуса
дүшди.
8 Онсоң: «Сен бизе айт, нәме себәпли бу бела
саташдык? Бу ерде нәме ишләп йөрсүң? Ниреден
гелйәрсиң? Сен нирели? Хайсы халкдан боларсың?»
дийип, олар ондан сорадылар.
9 Юнус булара: «Деңзи ве гуры ери ярадан Гөгүң
Худайы Реббе сыгынярын. Мен еврейдирин» дийип
җогап берди. 10 Соңра гәмичилер җуда горкдулар
ве Юнуса: «Нәме үчин бейтдиң?» дийдилер.
(Себәби Юнус олара өзүниң Реббиң назарындан
гачып баряндыгыны айдыпды.)
11 Деңиз гитдигисайы газаба мүнйәрди.
Гәмичилер Юнуса: «Деңиз көшешер ялы, биз сени
нәме эдели?» дийдилер. 12 Юнус олара: «Бу гай-
тупана дучар болмагыңыза өзүмиң
себәпкәрдигими мен билйәрин. Мени гөтериң-де,
сува ташлаң, шонда деңиз көшешер» дийди.
13 Олар етишибилдиклерине күрекләп, кенара
чыкмага дырҗашярдылар, йөне бу олара
башартмаярды, чүнки деңиз гитдигисайы гүйчли

чырпынып, олара гаршылык гөркезйәрди.
14 Шондан соң олар Ребби чагырмага дурдулар: «Я
Реб, бу адамың җаны үчин бизи хеләк этме,
буларың хеммеси Сениң ислегиң билен болды.
Шоңа гөрә, бизи нәхак гана галдырма». 15 Соңра
олар Юнусы гөтердилер-де, деңзиң дүйбүне
гойбердилер. Деңиз дессине көшешди.
16 Гәмичилер Ребден гаты горкдулар; Оңа
гурбанлык бердилер ве Оңа гуллук этмәге касам
ичдилер.

2-нҗи бап

2 Шондан соң Реб улы бир балыга Юнусы
ювутмагы эмр этди. Юнус үч гиҗе-гүндизләп
балыгың гарнында болды.

Юнусың догасы

2 Соңра Юнус балыгың гарнындан өз Худайы Реббе
йүзленип, шейле дога окады:
«Җебир чекенимде, я Реб, чагырдым Сени.
Җогап бердиң маңа.
Өлүлер диярының гойнундан чагырдым Сени,
эшитдиң Сен наламы.
4 Чуңлуга, деңизлериң багрына ташладың мени.
Гуршады сувлар мени.
Әхли гүйчли толкунларың
үстүмден гечди мениң.
5 Шонда назарыңдан ковулдым дийдим,
я Реб, Сениң мукаддес ыбадатханаңы
ене нәдип гөрерин дийдим.
6 Сув кекирдегиме гелди.
Есир дүшдүм чуңлуга.
Башыма чолашды деңиз отлары.
7 Индим дагларың дүйбүне.
Гапылары бакы япылян ере дүшдүм.
Йөне, эй, Худайым Реб, җанымы чуңлукдан халас
этдиң.
8 Я Реб, җандан умыт үзенимде, Сени чагырдым.
Өз мукаддес ыбадатханаңда сөзүми эшитдиң.
9 Пуч бутлара сыгынанлар
өз вепалылыгыны терк этдилер.
10 Мен велин алкышлы айдымлар билен
Саңа гурбанлык берерин.
Касамымы берҗай эдерин.
Гутулыш Ребдендир».
11 Реб балыга эмр этди. Балык Юнусы гуры ере
гусды.

3-нҗи бап

Юнус Реббе боюн боляр

3 Юнуса Реббиң сөзи икинҗи гезек гелди:
«Ханы бол, Ниневә – шол бейик шәхере гит-де,
Мениң өзүңе айдянларымы онуң халкына етир!»
3 Шунлукда, Юнус Реббиң сөзүне боюн болды ве
Ниневә тарап ёла дүшди. Ниневе җуда улы
шәхерди. Онуң ол башындан бу башына ченли үч
гүнлүк ёлды. 4 Юнус шәхере гирди ве бир гүнлүк ёл
гечип: «Ене кырк гүнден Ниневе йыкылҗак» дийип
җар чекди. 5 Ниневелилер Худая ынандылар. Олар
улудан-кичә хеммелере агыз беклемеги ыглан
этдилер.
6 Бу хабар Ниневе патышасына етенде, ол
тагтындан дүшүп, ша лыбасыны чыкарды ве җул
гейнип, күл үстүнде отурды. 7 Соңра ол өзүниң хем-
де төрелериниң адындан Ниневәниң халкына
шейле буйрук берди: «Әхли адамлар-да,
хайванлардыр мал-гаралар-да хич зат иймесинлер,
сув-да ичмесинлер. 8 Ынсану-хайван җул гейинсин,
бар гүйҗи билен Худая перят этсин, өз яман
ёлундан дөнүп, бет ишлеринден эл чексин. 9 Белки,
Худай пикирини үйтгедер, газабындан сакланар;
шейдип, биз хеләк болмарыс».
10 Шондан соң Худай оларың эденлерини, яман
ёлдан дөнендиклерини гөрүп, газабындан
сакланып, гөркезҗек диен эрбетлигини олара
гөркезмекден эл чекди.

4-нҗи бап

Юнус гахарланяр

4 Юнус муңа гаты гамланды ве онуң гахары
гелди. 2 Ол Реббе шейле дога окады: «Я Реб,
шейле болҗагыны мен өз юрдумдакам
айтманмыдым нәме? Мен шол себәпден хем
дессине Таршыша гачдым-а. Сениң мерхеметли,
рехимли, гиң гөвүнли, садык сөйгә бай
Худайдыгыңы ве җеза бермекден эл чекмәге
тайындыгыңы билйәрдим ахырын. 3 Инди болса, Я
Реб, мениң җанымы ал, чүнки яшанымдан өленим
говудыр».
4 Реб оңа: «Сениң гахарланмага хакың бармы?»
дийди.
5 Юнус шәхерден чыкды ве онуң гүндогар
тарапында бир ерде дыз эпди. Шол ерде өзүне
чатма дикди ве шәхере нәме боляныны гөрмек
үчин, ол онуң көлегесинде отурды. 6 Юнусың үстүне
сая салар ялы ве оны көшешдирер ялы, Бейик
Худай ол ерде бир дүйп өсүмлик гөгертди. Муңа
Юнусың гөвни галкынды. 7 Эмма эртеси гүн даңдан
Худай бир гурчук иберди ве ол гурчук өсүмлиги
ичинден ийип, оны гуратды. 8 Гүн доганда, Худай
гүндогардан эпгек өвүсдирди. Гүн Юнусың
депесини гайнадып башлады, онда ысгын-мыдар
галмады. Ол өзүне өлүм диләп: «Яшанымдан
өленим говудыр» дийди.

9 Худай Юнусдан: «Өсүмлик бабатда гахарланмага
хакың бармы?» дийип сорады. Юнус: «Хава, хакым
бар. Гахардан яңа өзүме өлүм дилейәрин» дийди.
10 Шонда Реб оңа шейле дийди: «Өз зәхметиң
сиңмедик, бир гиҗәниң ичинде өсүп, бир гиҗәниң
ичинде-де гуран өсүмлиге сениң небсиң агыранда, сагыны-солуны сайгарып билмейән йүз йигрими мүңден агдык адама ве көп мал-гарасы болан шейле улы шәхер Ниневә Мениң ненең хайпым гелмесин?»

Мика

Гириш

Мика Ишая пыгамбериң дөврүнде яшан пыгамбердир. Ол гүнорта патышалыгы Яхуда дегишли шәхерчелериң биринде яшаярды. Амос пыгамбер өз вагтында демиргазык патышалыгы милли бетбагтчылыга учрар дийип дуйдурыпды. Мика пыгамбер хем өз гезегинде шейле бетбагтчылыгың Яхуда юрдуна хем инҗекдиги барада пыгамберлик эдйәр. Демиргазык ве гүнорта патышалыкларың үстүнден инен бетбагтчылыгың себәплери меңзешди: Худай адалатсызлыгы йигренйәндиги үчин, адалатсызлык эдйән адамлары җезаландырярды. Йөне Мика пыгамбериң пыгамберлик сөзлери хас айдың болуп, оларда гележеге болан берк умыт бардыр.
Худайың хөкмүрованлык сүрмегинде тутуш әлем-җаханда парахатлыгың болҗагы (4:1-4) ве Давудың неслинден доглуп, миллетлере парахатлык гетирҗек бейик Патыша (5:2-5) барадакы Миканың пыгамберликлерини айратын белләп гечмек болар. Ысрайыл пыгамберлериң айданларының җеми Мика пыгамбериң китабының бир аядында җемленендир:
«Эй, адамзат, Реб ягшының нәмедигини саңа билдирди. Адалаты берҗай этмекден, мерхемети сөймекден, Худайыңызың өңүнде кичи гөвүнли гезмекден башга Реб сизден нәме талап эдйәр?»
6:8.

Мазмуны
Ысрайылың ве Яхуданың хөкүм эдилмеги
Галкыныш ве парахатлык
Дуйдурыш ве умыт хабары

1-нҗи бап

1 Яхуда патышалары Ётамың, Ахазың ве
Хизкияның дөврүнде морешетли Мика
пыгамбере Самария ве Иерусалим барада Реббиң
сөзи аян болды.

Самария билен Иерусалим хөкүм эдилйәр

2 Әхлиңиз эшидиң, эй, халклар!
Гулак гоюң, эй, земин ве онуң яшайҗылары!
Хөкмүрован Реб мукаддес месгенинден
сизе гаршы гүвәлик эдер.
3 Ине, Реб Өз меканындан чыкып,
ер йүзүне инип, байырларда йөрәр.
4 Даглар Онуң аяк астында эрәр,
дерелер бөвсүлип,
отда эрейән мум ялы,
кертден инйән сув дейин болар.
5 Буларың бары Якубың несиллериниң языгы,
Ысрайыл халкының гүнәлери үчиндир.
Якубың несиллериниң языгына ким себәпкәр?
Самария дәлми?
Яхуданың бутлара сеждегәхи ниреде?
Иерусалимде дәлми?
6 «Шонуң үчин Мен Самарияны харабачылыга,
үзүмчилик ерине өврерин.
Дашларыны дерә дөкүп,
дүйплерини ачык гоярын» диййәр Реб.
7 «Әхли бутлары бөлек-бөлек эдилер,
харам газанчларының бары ода якылар,
бутларының барыны ёк эдерин,
чүнки булары лолы газанҗы билен топлады.
Олар ене-де лолы газанҗына өврүлер» диййәр
Реб.

Миканың агысы

8 Мунуң үчин мен аглап, дады--перят эдерин.
Эшиксиз ве аякялаңач гезерин.
Шагаллар кимин увларын.
Дүегушлар кимин гөзяш дөкерин.
9 Самарияның ярасына эм ёк.
Ол Яхуда гелип етди.
Халкымың дервезесине,
Иерусалиме барып етди.

10 Муны Гатда айтмаң †,
ахы-налаңызы бес эдиң;
Бейтлегапарда ††
гамгынлыкдан гума тогаланың.
11 Эй, Шапыр ‡ халкы!
Ялаңачланып, утанч ичинде өтүң.
Саванан халкы чадырындан чыкмасын ‡†.
Бейтесел халкының өзи яс тутяр,
ондан сизе ярдам болмаз.
12 Маротың ‡‡ халкы ягшылыга сабырсызлык билен гарашяр,
эмма Реб Иерусалимиң дервезесине бела индерди.
13 Эй, Лакыш халкы, йүврүк аты ‡‡† араба гош.
Сен Сион гызының ‡‡‡ гүнәсиниң гөзбашысың,
чүнки Ысрайылың языгы сенден чыкды.
14 Инди Морешетгата хошлашык совгадыны берерсиң.
Акзып § обасы Ысрайыл патышаларына дузак болар.
15 Эй, Мареша илаты,
Реб галаңыза басыбалыҗы §† гөндерер.
Ысрайылың бейик ёлбашчылары
Адуллам галасында гизленер.
16 Сөйгүли огулларыңыза
яс тутмак үчин сачыңызы сырың.
Башыңыз чайкелиңки кимин кел болсун,
чүнки чагаларыңыз сүргүн эдилер.

2-нҗи бап

Адалатсызлык юрды вейран эдйәр

2 Дүшегинде пислик ойлаянларың,
ниетини ямана дүвйәнлериң, дат гүнүне!
Даң атанда ниетлерини амала ашырярлар,
чүнки оларың муңа гүйҗи етйәр.
2 Гөзүне якан экин мейданларыны
зорлук билен алярлар,
ислән өйлерини эелейәрлер;
бирини өйүнден,
ене бирини болса мирасындан махрум эдйәрлер.
3 Шонуң үчин Реб шейле диййәр:
«Мен бу халка гаршы бела тайынлаярын,
ондан боюн гачырып билмерсиңиз.
Башыңызы дик тутуп гезмерсиңиз,
чүнки бу пис замана болар.
4 Шол гүн сизи масгаралап яңсыларлар,
сиз шейле агы айдымыны айдарсыңыз:
„Бүс-бүтин вейран болдук!
Реб халкымың мирасыны дагадяр.
Ол муны элимден аляр!
Еримизи хайынлара пайлаяр“».
5 Муңа гөрә Реббиң халкының арасында
юрт биҗе үсти билен пайлашыланда,
сизден пайы мирас алмага адам тапылмаз.
6 Адамлар: «Вагыз этме» дийип, маңа вагыз эдйәрлер,
«Бейле затлар хакда вагыз этме,
биз утанҗа галмарыс» диййәрлер.
7 Эй, Якубың несли, хей:
«Реббиң сабыр кәсеси долдумы?
Ол бейле ишлери эдерми?» диймелими сиз?
Мениң сөзлерим догручылың хайрына дәлми нәме?
8 Эмма сиз халкымың гаршысына
душман кимин аяга галярсыңыз.
Сөвешден гелйәнлериң,
асуда гечип барянларың эгнинден
донларыны сыпырярсыңыз.
9 Халкымың аялларыны
рахат өйлеринден ковяңыз.
Чагаларыны берекедимден
эбедилик махрум эдйәңиз.
10 Туруң, гидиң,
чүнки бу ер дынчлык ери дәлдир!
Мурдарлыгыңыз зерарлы
бу ер залымлык билен вейран эдилер.
11 Яланчы, кеззап бири гелип:
«Сизе бол шерап ве чакыр хакында вагыз эдейин» дийсе,
бу халк шейле пыгамбери кабул эдер.

Ысрайылың аман галанларына Реббиң вадасы

12 «Эй, Якубың несиллери,
Мен хөкман әхлиңизи бир ере йыгнарын.
Ысрайыллардан аман галанларыны бир ере топларын.
Мен сизи агылдакы гоюнлар кимин,
өрүдәки сүри кимин бир ере гетирерин.
Юрдуңыз ене-де адамдан долар».
13 Таңры ёл ачып, халкың өңүнден гидер.
Гала дервезелерини йыкып, дашары чыкарлар.
Патышалары баш болар,
Реб өңлеринден йөрәр.

† *Гатда айтмаң – еврейче Гат айт*
†† *Бейтлегапар – бу сөз гум өйи*
‡ *Шапыр – бу сөз якымлы*
‡† *Саванан... чыкмасын – еврейче Саванан чыкмак*
‡‡ *Еврейче Марот ажы*
‡‡† *Лакыш халкы, йүврүк аты – еврейче Лакыш йүврүк ат*
‡‡‡ *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.*
§ *Акзып – бу сөз алдав*
§† *Мареша... басыбалыҗы – еврейче Мареша басыбалыҗы*

3-нжи бап

Ёлбашчылар ве пыгамберлер язгарылярлар

3 Мен-Мика дийдим:
«Гулак гой, эй, Якуп неслиниң баштутанлары,
Ысрайыл халкының хөкүмдарлары!
Адалаты билмели сиз дәлми нәме?
2 Сиз ягшылыгы йигренип,
яманлыгы сөййәрсиңиз,
халкымың хамыны союп,
сүегинден этини сыпырярсыңыз.
3 Халкымың хамыны союп,
этини ийййәрсиңиз,
сүеклерини дөвүм-дөвүм эдип,
газана, таба атылҗак
эт кимин дограярсыңыз».
4 Соңра олар Реббе дады-перят эдерлер.
Эмма Реб олара җогап бермез.
Ол йүзүни олардан гизләр,
чүнки олар пис ишлери этдилер.
5 Халкымы азашдырып,
өзлерини доюрянлара асудалык диләп,
доюрмаянлара-да уруш ыглан эдйән
пыгамберлер хакында Реб шейле дийййәр:
6 «Мунуң үчин гиҗәңиз гөрнүшсиз болар,
сизи түмлүк гаплар, палчылык эдип
билмерсиңиз.
Пыгамберлериң үстүнден гүн яшар,
гүндиз гиҗә өврүлер.
7 Гөргүрлер масгара эдилер,
палчылар утанҗа галар.
Худайдан җогап болманы үчин,
олар уятдан йүзлерини өртерлер».
8 Мен болса Якуба языгыны,
Ысрайыла гүнәсини җар этмәге,
Реббиң Рухы билен гүйчден,
адалатдан, гудратдан долудырын.
9 Муңа гулак асың,
эй, адалаты йигренип, хакыкаты ёйян
Якуп неслиниң баштутанлары!
Ысрайыл халкының ёлбашчылары!
10 Сионы ган билен,
Иерусалими адалатсызлык билен бина эдйәнлер!
11 Онуң баштутанлары пара алып, хөкүм
чыкарярлар,
руханылары төлегли сапак берйәрлер,
пыгамберлери пул үчин палчылык эдйәрлер.
Шонда-да олар Реббе даянып:
«Реб бизиң билендир!
Башымыза хич бела гелмез» дийййәрлер.
12 Шонуң үчин хем сиз себәпли
Сион экин мейданы кимин сүрлер.
Иерусалим харабачылыга өврүлип,
даг депесиндәки ыбадатхананы
җеңңеллик басар.

4-нжи бап

Реббиң дагы
(Ишая 2:1-4)

4 Ахыркы гүнлерде шейле болар:
Реббиң өйи дагларың иң бейиги дей
беркарар эдилер,
депелерден белент болар ол,
халклар оңа тарап эңерлер.
2 Көп миллетлер гелип, шейле диерлер:
«Гелиң, Реббиң дагына,
Якубың Худайының өйүне чыкалың,
ёдаларындан йөрәр ялы,
Ол бизе Өз ёлларыны өвредер».
Чүнки канун Сиондан,
Реббиң сөзи Иерусалимден чыкар.
3 Реб халклар арасында казылык эдер,
көп миллетлериң даваларыны чөзер;
олар гылычларындан азал,
найзаларындан орак ясарлар.
Миллет миллете гаршы гылыч галдырмаз,
сөвешмеги өвренмезлер инди.
4 Хер кес өз үзүм,
инҗир багларының саясында отурар,
олары хич ким горкузмаз,
чүнки Хөкмүрован Реббиң Өзи айтды.
5 Бүтин халклар өз худайларының ызына
эерерлер,
эмма биз өмүрлик Худайымыз Реббиң ызына
эерерис.

Ысрайыллар сүргүнден гайдып гелҗек

6 Реб дийййәр: «Шол гүн Мен майыплары
йыгнарын.
Ковлан, эҗир гөрен халкымы бир ере топларын.
7 Агсаклары аман галдырарын,
узаклара сүрленлери гүйчли миллет эдерин.
Шу гүнден тә эбедә ченли Сион дагында
Мен – Реб олара хөкүмдарлык эдерин».
8 Эй, сүриниң гөзегчи диңи болан Сион гызының
галасы!
Гайтарылып берлер хөкүмдарлыгың,
Иерусалим гызының патышалыгы дикелдилер.
9 Инди нәме үчин мөңңүрип аглаяң?
Догурян аял ялы нәмә ах чекйәң?
Патышаң ёклугы үчинми?
Геңешдарың хеләк боланы үчинми?
10 Эй, Сион гызы, догурян аял ялы
агырыңы чекип, гөргиңи гөр.
Чүнки инди дүзде яшарсың сен,
галадан чыкып,

Бабыла гидип, ол ерде халас боларсың.
Реб шол ерде душмандан халас эдер сени.
11 Инди көп миллетлер
Саңа гаршы бирлешип:
«Гой, Сион харам болсун,
муны өз гөзүмиз билен гөрели!» дийишйәрлер.
12 Эмма Реббиң пикирини билмейәр олар,
Онуң максадына-да дүшүнмейәрлер.
Харманда дөвүлҗек бугдай десселери дей
җезаландырмак үчин
Реб олары бир ере җемледи.
13 Реб шейле диййәр:
«Эй, Сион гызы! Тур, дөвек дөв!
Шахыңы демирден,
тойнакларыңы бүрүнчден эдерин Мен.
Онсоң сен көп халклары эзерсиң.
Оларың әхли газананларыны, байлыкларыны
Маңа – бүтин әлемиң Хөкүмдарына багыш
эдерсиң».

5-нҗи бап

Бейтуллахамдан чыкҗак хөкүмдар

5 Эй, Иерусалим халкы, гошуныңы топла!
Дашымыз габаляр.
Ысрайыл хөкүмдарының дулугына
таяк билен урярлар.
2 Эмма сен, эй, Бейтуллахам-Эфрат,
Яхуда уругларының кичиси болсаң-да,
сенден чыкар Ысрайылда Мениң үчин
хөкүмдарлык этҗек,
онуң аслы овалдан, гадымдан бәри бардыр.
3 Тә гөврели аял догурянча,
душманларына табшырылар ысрайыл халкы.
Соңра онуң есир дүшен доганлары
Ысрайыл халкына доланарлар.
4 Ол гелип, Реббиң гүйҗи билен,
Худайы Реббиң аҗайып ады билен
бакар сүрини.
Олар асуда яшарлар;
бүтин дүнйә яйрар бейиклиги онуң.
5 Ол халкына парахатчылык гетирер.
Ашурлылар юрдумыза гелип,
көшгүмизи басгыласалар,
биз еди чопаны, секиз сердары
оларың гаршысына иберерис.
6 Олар Ашур юрдуны гылыч билен,
Нимроды алавлы гылыч билен доландырарлар.
Серхедимизден гечип, юрдумыза гирҗек болян
ашурлылардан халас эдерлер бизи.
7 Якубың неслинден аман галанлары
көп халкларың арасында
Реббиң иберен чыгы дек,
ынсана гарашмаян,
адамзатдан чөзүлмейән,
от үстүне ягян чабга дек боларлар.
8 Якубың неслинден аман галанлары
миллетлериң, көп халкларың арасында
җеңңел хайванларының арасындакы арслан,
гоюн сүрүсине аралашан шир чагасы дек
боларлар,
арслан дей хүҗүме геченде, басгылап, түйдүм-
түйдүм эдер,
хич ким олары онуң пенҗесинден халас этмез.
9 Эй, ысрайыллар, сиз гаршыдашларыңызы
еңерсиңиз.
Әхли душманларыңыз гырлып ёк болар.
10 Реб диййәр:
«Шол гүн атларыңызы гырарын,
сөвеш арабаларыңызың ёгуна янарын.
11 Юрдуңызың шәхерлерини вейран эдерин,
әхли галаларыңызы хараба өврерин.
12 Җадыгөйлериңизи гырарын,
араңызда палчы галдырмарын.
13 Бутларыңызы, дикме дашларыңызы ёк эдерин,
инди сиз өз элиңизиң ишине сежде этмерсиңиз.
14 Ашера бутларыны согруп ташларын,
галаларыңызы вейран эдерин.
15 Боюн болмаян миллетлерден
гахар-газап билен өч аларын».

6-нҗы бап

Реб ысрайыл халкыны гүнәкәрлейәр

6 Реббиң айдян сөзүне гулак асың!
Туруң, даваңызы дагларың өңүнде беян эдиң,
Байырлар-да сесиңизи эшитсин!
2 Эй, даглар, ер йүзүниң сарсмаз бинятлары,
Реббиң давасына гулак асың!
Чүнки Реббиң Өз халкы билен давасы бар,
Ол Ысрайыл билен хаклашар.
3 «Эй, халкым, Мен саңа нәме этдим?
Нәмеде саңа йүк болдум? Маңа җогап бер!
4 Мен сизи Мүсүрден чыкардым,
Гулчулыкдан азат этдим,
Сизе баш эдип,
Мусаны, Харуны ве Меръеми ибердим.
5 Эй, халкым, Мовап шасы Баллагың саңа гаршы
ниетини,
Бегорың оглы Билгамың оңа берен җогабыны,
Шитимден Гилгала ченли болан ишлери ядыңа
сал!
Шонда Мен-Реббиң халас эдиш ишлерими
билерсиң» диййәр Реб.

Адамзат Реббе нәме гайтармалы

6 Реббиң хузурына нәме билен барайын?
Гөкдәки Худая нәхили сежде эдейин?

Онуң хузурына
якма гурбанлыгы билен барайынмы?
Я-да бир яшар гөлелер билен?
7 Реб мүңлерче гочдан,
Он мүңлерче зейтун яглы дерядан хошал болармы?
Языгым үчин новбахар оглумы берейинми?
Җанымың гүнәси үчин билимден өнени берейинми?
8 Эй, адамзат, Реб ягшының нәмедигини саңа билдирди.
Адалаты берҗай этмекден, мерхемети сөймекден,
Худайыңызың өңүнде кичи гөвүнли гезмекден башга
Реб сизден нәме талап эдйәр?

Ысрайылың алдавы ве җезасы

9 Реб гала сесленйәр,
(Сениң адыңдан горкмак даналыкдыр).
Ол дийййәр: «Эй, халк ве гала җемагаты, диңләң!
10 Өйлерини харам хазыналардан
долдуран пислери,
Мен нәдип билмезлиге салайын?
Кем өлчемек нәлетлидир.
11 Ялан терезилер уланан,
торбасы кем өлчег дашлы адамы
Мен ненеңси аклайын?
12 Байлары сүтемден долы,
халкы-да яланчы,
агызларындан ялан сөзлер чыкяр.
13 Шонуң үчин Мен сизе зарба уруп,
гүнәлериңиз себәпли сизи вейран этдим.
14 Иерсиңиз, эмма доймарсыңыз,
ач галарсыңыз.
Йыгнарсыңыз, йөне сакламарсыңыз.
Сакланыңызы гылыч билен ёк эдерин.
15 Экерсиңиз, эмма ормарсыңыз.
Зейтуны енҗерсиңиз, эмма ягыны сүртмерсиңиз,
үзүм сыкарсыңыз, эмма шерабыны ичмерсиңиз.
16 Чүнки Омры шаның парзларына,
Ахап несиллериниң пис ишлерине эердиңиз,
геңешлерине уйдуңыз.
Шонуң үчин Мен сизи хараба өврерин,
илатыңызы иле рысва эдерин;
халкымың кемситмесини чекерсиңиз».

7-нҗи бап

Мика пыгамбериң ахы-наласы

7 Дат гүнүме мениң!
Чүнки мен томус мивесиниң,
үзүмиң галан-гачанының йыгналышы киминдирин;
екеҗе салкым ёк иер ялы;
инҗириң илки мивесини күйсейәр гөвнүм!
2 Ер йүзүнде вепадар галмады,
ынсанларың арасында догручылы ёк.
Ган дөкмек үчин букуда ятяр бары,
доган догана дузак гуряр.
3 Пис ише түргендир эллери,
хөкүмдарлар, казылар пара сораярлар,
гүйчлүлер арзувына зор билен амал эдйәрлер.
Адалаты ёйярлар шейдип.
4 Иң говусы тикен киминдир,
иң догручылы тикенли гермевден бетердир.
Гөзегчилериниң дуйдурышы дей,
оларың җеза гүни гелип етди.
Инди ховсала дүшйәр олар.
5 Достуңа ынанма,
гардашыңа бил баглама,
гуҗагыңда ятян аялыңың янында
агзыңа бек бол.
6 Чүнки оглы атасыны әсгермейәр,
гыз энесине гаршы гидйәр,
гелин гайыненесиниң йүзүни аляр,
өз ичериңиз сизе душмандыр.
7 Эмма мен гөзлерими Реббе дикерин,
Халасгәр Худайыма бил багларын.
Маңа гулак асар Худайым.

Йыкылсам-да, галарын

8 Эй, душманым, хешелле какма халыма,
йыкылсам-да, галарын.
Гараңкылыкда отурсам-да,
Реб маңа нур болар.
9 Мениң тарапымы чалып,
хөкүм эдип, тә алып берйәнчә хакым,
чекмелидирин Онуң гахар-газабын.
Чүнки мен Реббе гаршы гүнә этдим.
Ол мени ягтылыга чыкарар,
мен Онуң хакыкатыны гөрерин.
10 «Ханы, Худайың Реб ниреде?»
диен душманым муны гөрер,
ол утанҗа галар.
Душманымың йыкылышыны
өз гөзлерим билен гөрерин.
Көчелериң палчыгы дек,
аяк астында басгыланар ол.
11 Эй, Иерусалим,
диварларың гурулҗак гүни гелер!
Шол гүн узаклара гидер серхет.
12 Шол гүн Ашурдан Мүсүре,
Мүсүрден Евфрат дерясына,
деңизден деңзе, дагдан дага ченли
узаклардан гелерлер сизе.
13 Эмма илатларың этмишлери себәпли,

вейран болар ер йүзи.
14 Я Реб, Өз мирасың болан бу сүрә,
Өз халкыңа хасаң билен чопанчылык эт!
Олар токайларда,
гөк яйлаларда еке яшаярлар;
гадымкылар дей
Башанда, Гилгатда отлат олары.
15 Бизе аҗайып затлар гөркез
Мүсүрден чыкаран дөврүңдәки дей.
16 Миллетлер муны гөрүп,
өз кувватларындан утанарлар.
Эллерини агызларына тутарлар,
гулакларыны дыкарлар.
17 Йыланлар ве сүйрениҗилер ялы гум яларлар.
Галаларындан титрешип чыкарлар.
Горкы ичинде Худайымыз Реббе тарап өврүлип,
Сенден хедер эдерлер.
18 Өз мирасындан аман галанларың
языгыны багышлап,
гүнәсини гечйән башга Худай бармыка?
Газабыны эбеди сакламаяр Ол,
чүнки Ол мерхемет гөркезмеги сөййәр.
19 Рехими инер Онуң бизе ене-де.
Этмишлеримизи аяк астына атар.
Әхли гүнәлеримизи
деңзиң дүйбүне ташларсың.
20 Овалдан бәри ата- -бабаларымыза сөз бершиң ялы,
Якуба ве Ыбрайыма вепалылыгыңы гөркезерсиң.

Нахум

Гириш

гошгы гөрнүшинде языландыр. Китапда Ашур шалыгының пайтагты Ниневәниң сынмагы беян эдилйәр. Ашур шалыгы Ысрайылың көне ве ёвуз душманыды. Худай бу шәхере озал Юнус пыгамбер аркалы дуйдурыш берип, гахар-газабыны ондан совупды. Эмма ашур миллетиниң гитдигисайы артян залымлыгы, текепбирлиги ве рехимсизлиги Худайың сабыр кәсесини пүрепүр эденсоң, Ол Өз гахар-газабыны онуң үстүнден индерип, оны җезаландыряр. Бу вакалар б. э. өң VII асырың ахырларында болуп гечйәр.

Мазмуны

Ниневәниң хөкүм эдилмеги

Ниневәниң сынмагы

1-нҗи бап

1 Ниневе шәхери хакындакы пыгамберлик;
элкошлы Нахум өзүне гелен аянлыгы язып
алды.

Реббиң Ниневә гаршы гахар-газабы

2 Реб габанҗаң ве өч алян Худайдыр,
Ол ар аляндыр ве газапдан долудыр,
душманларындан өч аляндыр,
ягыларына гаршы газапланяндыр.
3 Реб гиң гөвүнли ве гудратлыдыр,
Ол языклыны җезасыз гоймаз.
Реббиң ёлы тупанлы ве гайлыдыр,
булутлар Онуң аяк тозудыр.
4 Ол буйругы билен деңизлери гурадяр,
бүтин дерялары такырадяр,
Башан ве Кармел даглары соляр,
Ливаның гүллери соляр.
5 Реббиң өңүнде даглар титрейәр,
байырлыклар эрейәр,
ер сарсяр,
дүнйә илаты билен лерзана гелйәр.
6 Ким Онуң гахарына гаршы дуруп билйәр?
Ким Онуң ловлаян газабына чыдам эдйәр?
Реббиң газабы от дейин инйәр,
өңүнде гаялар күл-пеекун боляр.
7 Реб ягшыдыр,
бетбагтлык гүнүнде халкына пенадыр;
Ол Өз пенасындакылары гораяндыр.
8 Эмма Ол Ниневәни
дашгын сил билен ёк эдер,
душманларыны гараңкылыга ковалар.
9 Реббиң гаршысына нәме дилдүвшүк гурасалар-
да,
Ол хеммесини ёк эдер,
мушакгат икиленч инмез.
10 Душманлар тикенлер дей бири-бирлерине
чырмашып,
аракхорлар кимин серхошдырлар;
гуры саман дейин якылып ташланарлар.
11 Реббе гаршы яманлык гураян,
пислиги маслахат берйән
сизден чыкды, эй, ниневелилер!

Яхуда үчин хош хабар

12 Реб халкына шейле дийййәр:
«Ашурлар көп ве гүйчли болсалар-да,
гырлып, ёк болуп гидерлер.
Эй, Яхуда, сизе эҗир чекдиренем болсам,
мундан артык эҗир чекдирмерин.
13 Сизи Ашурың боюнтырыгындан азат эдерин,
гандалларыңызы кесип ташларын».
14 Реб сиз барада шейле буйрук берйәр:
«Адыңызы довам этдирер ялы,
сизден зүрят өнмез.
Худайларыңызың бутханасындакы ойма,
гуйма бутлары ёк эдерин.
Сизиң габрыңызы тайынларын,
чүнки сиз йигренҗисиңиз».
15 Ине, сизе хош хабар гетирйән,
парахатчылыгы җар эдйән чапар

даглардан ашып гелйәр.
Эй, яхуда халкы, байрамларыңы белле,
берен вадаларыңы берҗай эт.
Инди пис миллет үстүңизе хүҗүм этмез,
чүнки олар бүтинлей ёк эдилерлер.

2-нҗи бап

Ниневәниң сынмагы

2 Эй, Ниневе, юмруҗы гаршыңа чыкды,
галаларыңы гора,
ёлы гаравулла.
Билиңи берк гушап,
бар гүйҗүңи җемле.
2 Душманлар Ысрайылы талап, хараба өврүп,
үзүм шахалары дек сыпыран болсалар-да,
Реб Якубың шөхратыны,
Ысрайылың бейиклигини өңкүси ялы дикелдер.
3 Душман сөвешиҗилериң галканы чым гызылдыр,
эсгерлериниң лыбасы гойы гырмызыдыр.
Тайярлык гүнүнде сөвеш арабаларының тигирлери от сачяр,
сан-саҗаксыз найзалар ховада галгаярлар.
4 Сөвеш арабалары көчелерде дәлирән дек чапышярлар,
мейданчаларда чар тарапа чарп урярлар.
Шамчыраглар кимин шугла сачып,
йылдырым дейин окдурылярлар.
5 Ниневе шасы сайлама эсгерлерини топлаяр,
олар ёлда бүдрейәрлер,
хүҗүм эдйәнлер гала тарап окдурылярлар.
Гермевлер гуруляр,
6 деря дервезелери ачыляр,
көшк опурыляр.
7 Айдылан берҗай болды, шәхер сүргүн эдилди,
кенизлери гумры дейин налап,
гурсакларына урдулар.
8 Сувы акып гидйән ховдан ялыдыр Ниневе,
«Дуруң, дуруң!» дийип гыгырышярлар,
эмма ыза бакян ёкдур.
9 Күмши талаң,
Алтыны талаң!
Түкениксиз хазына!
Уммасыз байлык!
10 Чоларды, харабалыга өврүлди, вейран болды!
Йүреклер эзилип, дызлар титрейәр,
хеммәниң сүңңи сарсып,
йүзлери чув ак боляр.
11 Арсланларың сүренине,
яш арсланларың ерине нәме болды?
Арсланларың барян,
чага арсланларың горкусыз гезйән ерине нәме болды?
12 Арсланлар өз чагалары үчин етерлик ав авладылар,
эне арсланлар үчин авуны богуп өлдүрдилер,
говакларыны авдан,
сүренлерини олҗадан долдурдылар.
13 «Мен саңа душмандырын».
«Сөвеш арабаларыңы түтедип якарын,
яш ширлериң гылычдан гырларлар,
ер йүзүнден топлан олҗаларыңы ёк эдерин,
чапарларыңың сеси эшидилмез асла».
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.

3-нҗи бап

3 Ганхор шәхериң дат гүнүне!
Кеззаплыкдан, олҗалардан долусың,
түкенмездир сениң талаңчылыгың!
2 Гамчы сеси,
араба тигирлериниң такырдысы,
чапян атларыңдыр сөвеш арабаларының тапырдысы!
3 Атлы гошун хүҗүм эдйәр,
гылыч ялпылдап, найза барк уряр.
Үйшмек-үйшмек җесетлер,
сан-саҗаксыз ләшлер,
маслыклара бүдрейәрлер!
4 Буларың бары зынахорлык эдендигиң үчин,
җадыгөйлигиң билен халклары хеләкчилиге элтендигиң үчин,
җадылык билен миллетлери гул эдендигиң үчин,
гөзбагчылык билен халклары өзүңе чекендигиң үчин болды.
5 Хөкмүрован Реб:
«Мен сениң душманыңдырын, эй, Ниневе халкы!» дийййәр.
«Эшигиңи сыпырып,
миллетлере ялаңачлыгыңы гөркезерин,
патышалыклара айбыңы ачарын.
6 Үстүңе неҗислик ягдырып,
иле рысва эдерин,
томаша өврерин.
7 Сени гөренлериң бары гачып, шейле диерлер:
„Ниневе хараба өврүлди,
Ким онуң ясыны тутар?“
Саңа теселли берҗеклери нireден тапайын?»
8 Төвереги сув билен гуршалан,
Нилиң кенарындакы деңиз галалы,
сув беркитмели Но-Амондан нирәң артык?
9 Эфиопия билен Мүсүр онуң чәксиз гүйҗүди,
Пут ве Ливия онуң көмекчилериди.
10 Эмма шонда-да Но-Амон халкы тутулып сүргүн эдилди,
чагалары хер көчәниң башында даша урлуп өлдүрилди.
Онуң эмелдарлары үчин биҗе атылды,

бейик адамлар зынҗырланды.
11 Сен хем, эй, Нineве, серхош болуп,
хушуңдан гидип йыкыларсың,
душманлардан өзүңе пена агтарарсың.
12 Әхли галаларың инҗир агаҗының
илки етишен мивеси киминдир;
силкелененде, иййәниң агзына дүшйәр.
13 Эсгерлериңе серет,
олар араңызда хелей ялыдырлар!
Юрдуңың дервезелери
душманларыңа гуҗак ачяр,
дервезәң килтлери күле өврүлди.
14 Габав дөври үчин сув чек,
галаларыңы беркит,
лайы депеләп,
палчыгы эйле,
керпич галыбыны таййынла!
15 Шол ерде янып күл боларсың,
сен гылычдан өлерсиң,
сени чекиртгәниң экини ялмайшы дек ялмар.
Чекиртгелерче көпел,
тенечирлерче өрңе!
16 Сөвдагәрлериң саныны көпелтдиң,
олар гөклердәки йылдызлардан-да көп,
эмма олар чекиртге дей үлкәңи талап, учуп гидйәрлер.
17 Горагчыларың тенечирлер,
баштутанларың чекиртге сүрүлери ялы,
олар Гүнүң сергин чагында хаятларда орнашып,
Гүн доган бадына гайып болярлар,
ниредедиклерини билйән ёкдур.
18 Эй, Ашур шасы,
баштутанларың гөзлери юмландыр.
Танымал адамларың ука гидендир,
халкың даглара дагады,
олары бир ере җемләре хич ким ёк.
19 Дердиңе дерман болмаз,
яраларың гутулмаз,
сениң башыңа геленини эшиден хер кес
бегенҗинден эл чарпар.
Чүнки сениң дынувсыз зулумыңдан
хей, гачып гутулан болдумы?

Хабакук

Гириш

Хабакук пыгамбер Худайдан гелен гөрнүшлери б. э. өң VII асырда гөрйәр. Шол дөврүрде Бабыл шалыгы дүнйә агалык сүрйәрди. Пыгамбер бабыллыларың бейлеки халклара эдйән сүтемлерини гөрүп, Реббе шейле сөзлер билен йүзленйәр:
«Хилегәрлере ненең җеза бермән чыдаяң, эрбетлер өзлеринден догрыны ювудярка, Сен нәме дымяң?» 1:13.

Реб хем муңа җогап берип, вагты геленде херекет этҗекдигини, догручылың болса иман билен яшаҗакдыгыны айдяр.
Хабакук пыгамбер эрбетлериң җезаландырылҗакдыгы барадакы пыгамберликлери хем айдяр. Китап онуң берк иманыны беян эдип, бейик Худайың шанына айдылян өвги нагмасы билен тамамланяр.

Мазмуны

Хабакук пыгамбер шикаят эдйәр ве Реб җогап берйәр
Эрбетлер җезаландырыляр
Хабакугың дога-дилеги

1-нҗи бап

1 Хабакук пыгамбере аянлык аркалы гелен пыгамберлик.

Хабакук адалатсызлыкдан шикаят эдйәр

2 Я Реб, хачана ченли медет диләп перят эдейин?
Сен гулак саляңмы?
Зулумдан перят эдйән,
йөне Сен халас этмейәң.
3 Нәме үчин пислиги маңа гөрдүрйәң?
Яманлыга ненең чыдаяң?
Зорлук ве зулум гөзүмиң алнында,
уруш-галмагалың, җенҗелиң соңы геленок.
4 Шонуң үчин канунның гүйҗи ёк,
адалата ёл ёк.
Эрбетлер догручыллардан үстүн чыкярлар,
шейдибем, хакыкат ёюляр.

Реббиң җогабы

5 «Миллетлере середиң!
Хайран галың!
Сизиң гүнлериңизде
этҗек ишими эшидениңизде,
гулагыңыза ынанмарсыңыз.
6 Өзгелериң юртларыны эелеҗек болуп,
дүнйәниң чар тарапына йөриш эдйән
рехимсиз ве залым бабыл миллетини
сизе гаршы өҗүкдирерин.
7 Айылганч хем горкунчдырлар,
өз дүзгүнлерине гөрә херекет эдйәрлер.
8 Атлары барсдан йүврүк,
өзлерем гиҗеки ач гуртдан гудуз.
Атлылары узакдан ер газап гелйәр,
ав үстүне топулян бүргүт дек окдурылярлар.
9 Зулум этмекде оларың хыялы,
чөлүң ели кимин өңе дызаяр.
Есирлери чәге кимин топлаярлар.
10 Патышалары масгаралаярлар,
хөкүмдарлары яңсылаярлар,
галаларың үстүнден гүлйәрлер,
янында депе ясап, эле салярлар.
11 Олар ел кимин гечип гидйәрлер.
Бу гүнәли адамларың худайы – өз гүйчлери».

Хабакук ене-де Реббе шикаят эдйәр

12 Овалдан бар болан Сен дәлми, я Реб?!
Мукаддес Худайым биз өлмерис!
Эй, Реб, бабыллылары бизе хөкүм этсин дийип сайладың,
эй, Гаям, олары бизе җеза берсин дийип белледиң.
13 Пислиги гөрерден пәкдир гөзлериң,
яманлыга середип билйән дәлсиң Сен.

Хилегәрлере ненең җеза бермән чыдаяң,
эрбетлер өзлеринден догрыны ювудярка,
Сен нәмә дымяң?
14 Сен ынсанлары деңиздәки балыклар ялы,
сердарлары болмадык сүйрениҗилер ялы этдиң.
15 Душманлар олары чеңңек билен тутярлар,
торлары билен авлаярлар,
гиң торда гыра чекип чыкарярлар.
Муңа шатланып, хешелле какярлар.
16 Олар худайлары хөкмүнде торуна гурбанлык берйәрлер,
торуң хатырасына якымлы ыслы түтетги якярлар,
чүнки торы олары леззетли дурмуш,
бол сачак билен үпҗүн эдйәр.
17 Торларыны бошатмагыны довам эдерлерми?
Миллетлери рехимсизлик билен гырарлармы?

2-нҗи бап

2 Гөзегчилик эдйән еримде дурарын,
диңиң үстүне чыкарын.
Реббиң маңа нәме дийҗегини билейин,
шикаятыма нәме җогап берҗегини гөрейин.

Реббиң Хабакуга җогабы

2 Реб маңа шейле җогап берди:
«Аянлыгы яз,
хабарчы бир назарда окар ялы,
оны дүшнүкли хем айдың эдип яз.
3 Аянлык белленен вагт үчиндир,
ол соңкы гүнлериңиз хакда айдяр,
бу ялан дәл.
Хаял болса-да, сен оңа гараш,
ол вагт хөкман гелер, эгленмез.
4 Серед-ә оларың текепбирлигине!
Оларың ниети бетпәл,
эмма догручыл иман билен яшар».

Хабакук эрбетлере җеза ыглан эдйәр

5 Байлык алдавчыдыр. Байлар текепбирдирлер,
оларда ынҗалык болмаз,
өлүлер дүнйәси ялы ачгөздирлер,
доймазлар асла өлүм ялы.
Әхли миллетлери янларына топлап,
әхли халклары басып алярлар олар.
6 Есирлер олары яңсылап диййәрлер:
«Огурланан затлары топлаяның дат гүнүне!
Хачана ченли агыр гиревлери өз үстүңе алҗак?»
7 Алгыдарларыңыз бир гүн дуйдансыз пейда болуп,
оянып, сизи горкудан титретмезлерми?
Онсоң сиз олара олҗа боларсыңыз.
8 Көп миллетлери таландыгыңыз үчин,
ынсанларың ганыны дөкүп,
юрда, шәхерлере ве илатына сүтем эдендигиңиз үчин,
халкларың аман галанлары сизи таларлар.
9 Өйүни харам газанч билен долдуряның,
бетбагтлык пенҗесинден гачмак үчин,
өйүни белентликде гуряның дат гүнүне!
10 Көп халкларың соңуна чыкмак билен
өз өйүңизи утанҗа гойдуңыз,
җаныңыздан махрум болдуңыз.
11 Хатда дивар дашлары бу барада гыгырарлар,
агач пүрси җогап берер.
12 Ган дөкүп, шәхер гураның,
Адалатсызлык билен галаның дүйбүни тутаның дат гүнүне!
13 Халкларың чекен зәхметиниң бидерек болмагы,
миллетлериң өзлерини бидерек көсемеги
бу Хөкмүрован Реббиң иши дәлмидир?
14 Сувларың деңзи долдурышы дейин,
бүтин ер йүзи-де,
Реббиң шөхраты хакындакы билимден долар.
15 Яланачлыгына томаша этҗек болуп,
гоңшуларыны шерапдан серхош эдйәнлериң дат гүнүне!
16 Шан-шөхратыңыз утанҗа өврүлер,
инди сиз хем ичип, серхош йөрерсиңиз.
Реб сизе саг элиндәки җеза кәсесинден ичирер,
шонда сиз абрайдан дүшүп, иле рысва боларсыңыз.
17 Ливанда эден сүтемиңиз өз башыңыза гелер,
гыран хайванларыңыз сизи улы ховпа салар.
Чүнки сиз ынсан ганыны дөкдүңиз,
юртлара, шәхерлере, илатына сүтем этдиңиз.
18 Хүнәрмендиң ясан ойма ве гуйма бутларының,
яланчылыгы өвретмекден башга не хайры бар?
Ясалан зат диңе бут болуп, гепләп билмесе-де,
хүнәрмент өз ясан задына бил баглаяр.
19 Агаҗа: «Оян!»,
дилсиз даша: «Тур!» диййәниң, дат гүнүне!
Бут ёл гөркезип билерми?
Алтын-күмше гаплананды ол,
йөне ичинде җаны болмаз.
20 Эмма Өзүниң мукаддес ыбадатханасындадыр Реб,
гой, бүтин дүнйә дымсын Онуң өңүнде!

3-нҗи бап

Хабакугың дилеги

3 Пыгамбер Хабакугың Шигёнот † боюнча дилеги.
2 Шан-шөхратың барада эшитдим, я Реб!
Я Реб, ишлериңе хайранлар галян!
Бизиң дөврүмизде ишлериңи җанландыр,

† *Шигёнот – мунуң саз адалгасы болмагы мүмкин.*

бизиң гүнлеримизде олары аян эт,
газап ичиндекә рехим этмеги унутма.
3 Худай Теймандан,
Мукаддес Болан Паран дагындан гелди. *Села*
Онуң шөхраты гөклери гаплады,
ер йүзи Оңа болан өвгүлерден долды.
4 Онуң ягтысы Гүн киминдир,
эллери нур сачяндыр,
гудратының сыры элиндедир.
5 Онуң өңүнден гыргын кесели,
ызындан өлүм гитди.
6 Ол саклананда, ер сарсды,
Ол баканда, миллетлери титретди.
Гоҗаман даглар күл болды,
гадымы байырлар баш эгди.
Онуң ёллары эбедидир.
7 Кушан чадырларыны мушакгат астында гөрдүм,
Мидян юрдуның чадырлары горкудан титреди.
8 Я Реб, газабың дерялара гаршымыды?
Гахарың чешмелере гаршымыды?
Атларыңа, еңилмез сөвеш арабаларыңа мүнер ялы,
газабың деңизлере гаршымыды?
9 Ялаңач яйыңы галгатдың,
сагдагыңы окдан долдурдың. *Села*
Ер йүзүни акар сувлар билен ярдың.
10 Сени гөрүп, даглар титрешди,
силлер җошды,
чуңлуклар сесленип,
толкунлар мөвч урды.
11 Учушян окларың ягтысындан,
парлаян найзаларың ялпылдысындан,
Гүн билен Ай ерлеринде дурды.
12 Ер йүзүне газап билен гадам басдың,
миллетлери гахар билен депеледиң.
13 Сен Өз халкыңың гутулышы үчин,
сечип-сайланыңы халас этмек үчин гелдиң,
пис несилбашыны эздиң,
оны депесинден дабанына ченли сойдуң. *Села*
14 Эсгерлери түвелей дек бизи даргатмага геленде,
оларың башыны баштутаның найзалары билен дешдиң.
Гизленен пукаралары ювутмак олара хош якяр.
15 Атларың билен деңизден гечип,
җошгунлы сувлары көпүклетдиң.
16 Эшидип, тутуш бедeним лерзана гелди,
сесинден додакларым тибирдеди,
сүңңүм эрәп,
дызларым саңңылдады.
Эмма бизе хүҗүм эдйән халкың башындан
инҗек бетбагтлык гүнүне
сабырсызлык билен гарашарын.
17 Инҗир агаҗы гүллемесе-де,
үзүм агачлары миве гетирмесе-де,
зейтун агачлары хасыл бермесе-де,
экин мейданлары хасыл өндүрмесе-де,
довар агыллары бош галып,
ятаклар мал-гарасыз болса-да,
18 мен Ребде шатланарын,
Халасгәримде йүрегим җошар.
19 Бейик Худай гүйҗүм-кувватымдыр,
аякларымы кейигиң аяклары дек эдип,
Мени белентликлерде гездирйәр.
Хоруң баштутанына: киришли саз гураллары билен.

Сепаня

Гириш

Сепаня пыгамбер б. э. өң VII асырың икинҗи ярымында вагыз эден пыгамбердир. Алымларың чакламаларына гөрә, ол Ёшыя патышаның б. э. өң 621-нҗи йылда дини өзгертмелери гиризмезиниң өң янында вагыз эдипди (2Пат 22-нҗи бап).
Китапда Реббиң хөкүм гүни ве хопукдырыҗы вейранчылыклар барадакы пыгамберликлер беян эдилйәр. Яхуды халкы бутлара сежде эдйәндиги үчин Реб тарапындан җезаландырылар. Реб бейлеки халкалары хем җезаландырар. Иерусалим хем хөкүм эдилер. Эмма муңа гарамаздан, онда яшаян песпәл ве догручыл адамлар аркалы шәхер гайтадан дикелдилер.

Мазмуны

Реббиң хөкүм этҗек гүни
Ысрайылың гоңшуларының хөкүм эдилмеги
Иерусалимиң гелҗеги

1-нҗи бап

1 Амоның оглы Ёшыяның Яхудада патышалык
сүрйән дөврүнде Кушының оглы, Гедаляның
агтыгы, Амаряның човлугы, Хизикияның ювлугы
Сепаня Реббиң шу сөзи аян болды.

Реббиң хөкүм гүни гелйәр

2 «Ер йүзүнден бар зады бүтинлей сырып-сүпүрҗек.
Ынсану-хайваны,
гөкдәки гушлары,
деңиздәки балыклары сүпүрип ташлаҗак.
Пислери бүдретҗек,
ынсаны ер йүзүнден ёк этҗек».
Муны Реб айдяндыр.
4 «Яхуда, хатда Иерусалиме гаршы эл галдырарын,
Багал худайының гулларыны гырарын,
Бутпараз руханылары ёк эдерин.
5 Тамың үчегинде асман җисимлерине сежде эдйәнлери,
Реббе сежде эдип, Ондан ант ичйәнлери,
Молек бутундан ант ичйәнлери,
6 Ребден йүз өвренлери,
Ребби агтармаянлары,
Ондан маслахат алмаянлары
бу ерден ёк эдерин».
7 Хөкмүрован Реббиң хузурында дым!
Чүнки Реббиң гүни голайдыр,
Реб гурбанлык тайынлады,
чагыранларыны пәкләп мукаддес этди.
8 «Шол гурбанлык гүни
Мен хөкүмдарлары, шазадалары,
ят адатлара эерйәнлери җезаландырарын.
9 Шол гүн галп худайлара сежде эдйәнлери,
Өз худайларының бутханасыны
зулум хем хиледен
долдурянларың барыны җезаландырарын».
10 Реб шейле дийәр:
«Шол гүн Балык дервезесинден ахы-нала,
шәхериң тәзе бөлегинден дады-перят,
байырлардан гүңлеч сес эшидилер.
11 Эй, базарың голайында яшаянлар, перят эдиң!
Әхли сөвдагәрлериңиз ёк эдилер,
күмүш өлчейәнлериңизиң бары гырлар.
12 Шонда Мен Иерусалими
чыра билен агтарып,
дүйбүне чөкен шерап лөдереси дейин чөкүп,
ичлеринден: „Реб не ягшылык, не-де яманлык эдер“
дийип, текепбирлик эдйәнлери җезаландырарын.
13 Мал-мүлклери олҗа болар,
җайлары хараба дөнер,
җай салынсалар-да,
яшамазлар онуң ичинде,
үзүм агачларыны отурдарлар,
эмма оларың шерабындан ичмезлер».

14 Голайдыр Реббиң хөкүм гүни, голайдыр,
Ине, етип гелйәндир ол.
Хасратлыдыр Реббиң шол гүни,
батыр эсгер ажы перят эдер.
15 Шол гүн – газап гүни,
бетбагтчылык, мушакгат гүни,
вейранчылык ве харабалык гүни,
гараңкылык ве гам-гусса гүни,
булутлы ве түм гараңкылык гүни болар.
16 Галалара ве бейик диңлере хүҗүм эдилип,
уруш сурнайы чалнып, дуйдурыш берилҗек гүндүр ол.
17 Мен ынсанларың башына мушакгат индерерин.
Олар көр адам кимин йөрәрлер,
ганлары сув дейин дөкүлер,
беденлери дерс кимин чүйрәр,
чүнки олар Реббе гаршы гүнә этдилер.
18 Реббиң газаплы гүнүнде,
алтын-күмүшлери халас эдип билмез олары.
Реббиң габанҗаңлык одунда
бүтин дүнйә янып күл болар,
чүнки Реб ер йүзүнде яшаянларың барыны
гырып ёк эдер.

2-нҗи бап

2 Топлан, эй, утанчсыз миллет!
2 Саман күлкеси дек соврулмазыңдан өң,
Реббиң гахар-газабы үстүңизе инмезден өң,
Реббиң газаплы гүни гелмезден өң топлан!
3 Реббиң эмрлерини берҗай эдйән
юрдуң кичигөвүнлилери, Ребби агтарың,
догручыллыгы вееспәллиги агтарың.
Белки, Реббиң газап гүнүнде
гизленип сакланарсыңыз.

Реб пилиштлилере җеза берйәр

4 Газа бошап галар,
Ашкелон хараба дөнер,
Ашдот гүнорта чаглары ковлар,
Экрон-да көки-дамары билен согрулар.
5 Деңиз якасында яшаян
Керет халкының дат гүнүне!
Эй, Кенган, пилиштлилер юрды,
Реб сениң гаршыңа шейле дийййәр:
«Еке кишини-де галдырман, сени вейран эдерин».
6 Деңиз якасындакы юрдуңыз
чопан өрүлерине,
сүри агылларына дөнер.
7 Яхуданың аман галанлары юрды эеләрлер,
олар өрүде сүрүлерини отарарлар,
агшамына Ашкелон шәхеринде ятарлар,
Худайы Реб олары ятлап,
өңки абаданчылыкларыны гайтарып берер.

Реб Мовап билен Аммона җеза берйәр

8 «Халкымы масгаралап,
оларың юрдунда мен--менлик эден Мовабың кемситмелерини,
Аммонларың сөгүнчлерини эшитдим».
9 Мунуң үчин Ысрайыл Худайы Хөкмүрован Реб
Өз барлыгындан ант ичип, шейле дийййәр:
«Мовап халкыны Содом кимин,
Аммон халкыны Гомора кимин гырарын!
Бу юртлар тикенекли отлардан, дузлы чукурлардан долуп,
бакы хараба өврүлерлер.
Аман галан халкым Мовабы, Аммоны талар,
гутулан миллетим ол юртлары эеләр».
10 Оларың текепбирлиги зерарлы шейле җеза берлер,
чүнки олар Хөкмүрован Реббиң халкыны кемсидип,
олара гаршы мен-менлик этдилер.
11 Реб оларың йүреклерини ярар!
Ол дүнйәниң әхли худайларыны ёк эдер,
өз яшаян юрдунда хер миллет Реббе сежде эдер.
12 Реб: «Эй, Эфиопия халкы,
сенем Мениң гылыҗымдан өлерсиң» дийййәр.
13 Реб демиргазыга гаршы эл галдырар,
Ашуры ёк эдер,
Ниневәни харабалыга,
чөл дейин ялазы мейдана өврер.
14 Ниневе мал-гараларың ятагына,
дүрли вагшы хайванларың сүренине өврүлер.
Байгушлар харабачылыкда месген тутарлар,
пенҗирелерден увлашарлар,
босагаларың өңи вейран болар,
кедр пүрслери дув-дагын эдилер.
15 Ине, бу зовкы-сапада, ховпсузлыкда яшап:
«Еке мен, менден башга хич ким ёк» диен шәхердир.
Гөр, ол нәхили хараба болуп,
вагшы хайванларың сүренине өврүлди.
Гапдалындан гечйән хер кес
оны масгаралап, эллерини салгаярлар.

3-нҗи бап

Иерусалимиң гелҗеги

3 Гозгалаңчы, харам,
залым шәхериң дат гүнүне!
2 Ол сөзе гулак асмады,
өвүт алмады,
Реббе бил багламады,
Худайына якынлашмады.
3 Ичиндәки хөкүмдарлары
арлаян арсланлар ялыдырлар.

Казылары даңдана деңеч еке сүңк гоймаян
ач мөҗеклер киминдирлер.
4 Пыгамберлери бипервай, бивепа адамлардыр;
руханылары ыбадатхананы харама чыкардылар,
Кануны харладылар.
5 Иерусалимиң ичинде болан Реб догручылдыр,
Ол хич хачан адалатсызлык этмез.
Хер гүн ир сәхер билен
адалатлы гараяр Ол Өз халкына,
Эмма пис киши пислигини эдип,
утанманы билмейәр.
6 Реб шейле диййәр:
«Гырдым Мен халклары,
диңлерини вейран этдим,
көчелерини харап этдим,
ондан өтүп-гечйән ёкдур.
Шәхерлери харабалыга өврүлди,
екеҗе ынсан-да галмады».
7 Мен дийдим:
«Сиз Менден горкуң,
өвүт-үндев алың!
Шонда месгенлери ёк эдилмез,
җезаларым башларындан инмез».
Эмма олар өңкүлери ялы,
әхли ишлеринде писликден леззет алдылар.
8 Мунуң үчин Реб шейле диййәр:
«Сиз Маңа гарашың,
халклара хөкүм этҗек гүнүме ченли гарашың.
Чүнки Мениң карарым миллетлери топлап,
патышалыклары бир ере җемләп,
гахарымы, ловлаян газабымы
башларындан индермекдир.
Габанҗаң газабымың оды
бүтин дүнйәни якып күл эдер.
9 Мен шонда хеммелериң Маңа ыбадат эдип,
агзыбирлик билен Маңа гуллук эдерлери ялы,
миллетлере пәк дил берерин.
10 Дагынык болуп, Маңа сыгынан халкым
Эфиопия дерясының аңры тарапындан
Маңа садака гетирер.
11 Гаршыма эден әхли пис ишлери үчин,
шол гүн халкым утандырылмаз.
Чүнки Мен өзүне буйсанып,
мен-менлик эдйәнлери араңыздан айрарын.
Сиз мукаддес дагымда
мундан бейләк текепбирлик этмерсиңиз.
12 Иерусалимде песпәл,
пукара адамлары аман галдырарын,
олар Маңа бил багларлар.
13 Ысрайылың аман галанлары,
нәхаклык этмезлер,
ялан сөзлемезлер,
агызларындан хилели сөзлер чыкмаз.
Олар гоюн кимин яшыл өрүлерде ятарлар,
олары хич ким горкузып билмез».

Шатлык айдымы

14 Хешелле как, эй, Сион гызы †,
батлы сес билен гыгыр, эй, Ысрайыл!
Бүтин калбыңыз билен җошуп шатланың!
Эй, Иерусалим гызы!
15 Реб сизиң гаршыңыза җезаны ятырды,
душманларыңызы ковды.
Ысрайыл патышасы Реб сизиң араңызда,
мундан бейләк бетбагтчылыкдан горкмарсыңыз.
16 Шол гүн Иерусалиме шейле дийлер:
«Горкма, эй, Сион,
эллериң говшамасын!
17 Худайыңыз Реб,
еңиш берйән Сөвешиҗи сизиң араңызда.
Реб сизе гуваныл шатланар,
Ол сөйгүсинде сизе тәзе дурмуш берер ††,
нагмалар билен Онуң сизе йүреги җошар».
18 Реб диййәр: «Байрамчылык дерегине хасрат чекдиңиз,
бу сизиң үчин агыр ве утанчлыдыр,
Мен инди оларың соңуна нокат гоярын.
19 Шол гүн голайлашяр,
Мен сизе сүтем эденлериң барына җеза берерин.
Агсаклары халас эдип,
дагынык есирлери бир ере топларын.
Оларың утанҗыны улы хормата өврүп,
олары бүтин дүнйәде ат-абрайлы эдерин.
20 Шол вагт Мен сизи топлап, өз юрдуңыза гетирерин,
чүнки Мен гөзүңизиң алнында
өңки абаданчылыгыңызы дикелдип,
дүнйәниң бүтин халкларының арасында
сизе ат-абрай ве шан-шөхрат газандырарын».

---

† *Сион гызы – бу Иерусалим халкы диймекдир. Сөзлүге серет.* †† *Ол сөйгүсинде сизе тәзе дурмуш берер – кәбир голязмаларда Ол сөйгүсинде дымар*

Хагай

Гириш

б. э. өң 520-нҗи йылда Худай тарапындан гелен гысга ылхамларың беяныдыр. Ысрайыл халкы Бабыл сүргүнлигинден доланып, эййәм бирнәче йыл бәри Иерусалимде яшаяр. Эмма душманларың вейран эден ыбадатханасы хениз-де хараба болуп ятыр. Худайдан гелен ылхамлар халкы ыбадатхананы дикелтмәге рухландыряр. Өзгерип, өзүни пәклән халка Реб гележекде абаданлыгы ве парахатлыгы вада берйәр.

Мазмуны

Ыбадатхананы тәзеден гурмага чагырыш
Теселли ве умыт барадакы хабар

1-нҗи бап

Реб халкы ыбадатхананы тәзеден гурмага чагыряр

1 Дарюш патышаның шалыгының икинҗи
йылының алтынҗы айының биринҗи гүни
Хагай пыгамбериң үсти билен Яхуданың хәкими
Шеялтыелиң оглы Зерубабыла ве Ехосадагың оглы
баш руханы Ешува † Реббиң шу сөзи аян болды.
2 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Бу халк Реббиң
өйүни тәзеден гурмагың вагты энтек геленок
дийййәр». 3 Онсоң Хагай пыгамбериң үсти билен
Реббиң шу сөзи аян болды: 4 «Бу өй хараба болуп
ятырка, өзүңизиң кашаң җайларда яшамагыңызың
вагтымы? 5 Шонуң үчин инди Хөкмүрован Реб
шейле дийййәр: „Өз яшан йылларыңыза сер салып
пикир эдиң. 6 Сиз көп экип, аз хасыл алярсыңыз,
ийип доймаярсыңыз, ичип ганмаярсыңыз,
гейинйәрсиңиз, йөне йылынмаярсыңыз,
газанҗыңыз дүйби дешик пул торба дүшйәр“».
7 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Өз яшан
йылларыңыза сер салып пикир эдиң. 8 Даглыга
гидиң-де, агач гетириң ве Мениң өйүми гуруң.
Шонда Мен хошал боларын, шөхратланарын, муны
Реб дийййәр. 9 Сиз көп хасыла гарашярдыңыз, йөне
ол хасыл аз болуп чыкды. Оны өе гетирениңизде,
Мен оны еле совурдым. Нәме үчин? Мениң өйүмиң
хараба өврүлип ятаны үчин! Мен муны сизиң
әхлиңизиң диңе өз өйлериңиз билен
гүмрадыгыңыз үчин шейле этдим. Муны Мен –
Хөкмүрован Реб айдяндырын. 10 Шонуң үчин-де
асман ыгалы, ер хасылы сизден гысганяр. 11 Шейле
хем Мен юрда ве онуң дагларына, галла
мейданларына, үзүмчиликлерине, зейтун
багларына, ерден өнйән әхли өнүмлере, ынсандыр
хайванларың үстүне, чекйән әхли зәхметиңизиң
үстүне гуракчылык җезасыны индердим».
12 Шеялтыелиң оглы Зерубабыл билен
Ехосадагың оглы баш руханы Ешува ве халкың
аман галанларының әхлиси Ребден горкуп,
өзлериниң Худайы Реббиң сөзүне ве Хагай
пыгамбериң айданларына гулак асдылар. Чүнки
Хагай пыгамбери Бейик Худай иберипди. 13 Онсоң
Реббиң векили Хагай Реббиң шу хабарыны халка
етирип, шейле дийди: «Реб: „Мен сизиң
билендирин“ дийййәр. Муны Реб айдяндыр». 14 Реб
Яхуданың хәкими Шеялтыелиң оглы Зерубабылың,
Ехосадагың оглы баш руханы Ешуваның ве халкың
аман галанларының әхлисиниң калбыны оярды.
Онсоң олар гелип, өзлериниң Худайы Хөкмүрован
Реббиң өйүни гурмага башладылар. 15 Бу вака
патыша Дарюшың шалыгының икинҗи йылының
алтынҗы айының йигрими дөрдүне болуп гечди.

2-нҗи бап

Ыбадатхананың шөхраты

2 Бу йылың единҗи айының йигрими бири гүни
Хагай пыгамбериң үсти билен Реббиң шу сөзи
аян болды: 2 «Инди Яхуданың хәкими Шеялтыелиң
оглы Зерубабыла, Ехосадагың оглы баш руханы
Ешува ве халкың аман галанларының әхлисине
йүзленип, шейле дий: 3 „Араңызда бу өйүң өңки

† *Яхуданың хәкими Шеялтыелиң оглы Зерубабыла ве Ехосадагың оглы баш руханы Ешува – серет: Эзр 3:2; 5:1.*

шөхратыны гөренлерден ким бар? Инди ол сизе
нәхили гөрүнйәр? Сизиң назарыңызда ол хич затча
гөрүнйән-ә дәлдир? [4] Эй, Зерубабыл, рухдан дүшме,
муны Мен – Реб айдяндырын. Эй, Ехосадагың оглы
баш руханы Ешува, рухдан дүшме! Эй, юрдуң әхли
халкы, рухдан дүшме. Муны Мен – Реб
айдяндырын. Ишләң, чүнки Мен сизиң
билендирин, муны Мен – Хөкмүрован Реб
айдяндырын. [5] Мүсүрден чыканыңызда, сизе сөз
бершим ялы, Рухум араңыздадыр, горкмаң!“»
[6] Чүнки Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Мен аз
салымдан ене бир гезек гөги ве ери, деңзи ве гуры
ери сарсдырарын. [7] Мен әхли миллетлери-де
сарсдырарын, шонда әхли миллетлериң
хазыналары шу ере гелер ве Мен бу өйи шан-
шөхратдан долдурарын. Муны диййән Мен –
Хөкмүрован Ребдир. [8] Күмүш-де, алтын-да
Мениңкидир. Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
[9] Мен ене: „Бу өйүң соңкы шөхраты онуң өңки
шөхратындан хем хас белент болар“ диййәрин. Бу
ере абаданчылык бererин. Муны Мен –
Хөкмүрован Реб айдяндырын».

Пыгамбериң руханылара берен гөркезмеси

[10] Дарюш патышаның шалыгының икинҗи
йылының докузынҗы айының йигрими дөрди гүни
Хагай пыгамбере Реббиң шу сөзи аян болды:
[11] «Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Руханылардан
канун хакында сора. [12] Эгер бир адам Реббе багыш
эдилен эти этегине салып әкиденде, онуң этеги
чөреге, чорба, шераба, яга я-да башга бир иймите
галташса, шолар мукаддес болармы?“». Руханылар
бу сорага: «Ёк» дийип җогап бердилер. [13] Онсоң
Хагай: «Эгер өлә галташып, харам болан адам бу
затлардан бирине элини дегирсе, шол зат мурдар
болармы?» дийип сорады. Руханылар муңа: «Хава,
ол мурдар болар» дийип җогап гайтардылар.
[14] Онсоң Хагай шейле дийди: «Реб: „Бу халк, бу
миллет хем Мениң назарымда шейледир“ диййәр.
„Оларың эдйән әхли ишлери-де шейледир, шонуң
үчин оларың хөдүр эдйән затларының хеммеси
мурдардыр. [15] Инди шу гүнден бейләк өз
ягдайларыңыз хакда пикир эдиң. Реббиң
ыбадатханасында даш үстүне даш гоюлмаздан өң
[16] нәхили яшапдыңыз?! Бири йигрими батманлык
харманы йыгнамага геленде, ол он батман
чыкарды. Ол шераплы челекден элли күйзе шерап
алҗак боланда, диңе йигрими күйзе чыкарды.
[17] Мен эл зәхметиңиз билен өндүрйән әхли
өнүмлериңизиң үстүнден эпгек өвүсдирип, хең ве
долы билен харапладым. Эмма сиз шонда-да Маңа
тарап өврүлмедиңиз. Муны Реб айдяндыр. [18] Шу
гүнден, ягны докузынҗы айың йигрими дөрдүнден
– Реббиң ыбадатханасының дүйби тутулан
гүнүнден бейләк өз ягдайларыңыз хакда мазалы
ойланың. [19] Аммарда тохум галдымы? Галмады.
Үзүм, инҗир, нар ве зейтун агачлары энтек хем
хасыл берйәрми? Бермейәр. Эмма Мен сизе шу
гүнден бейләк берекет ягдырарын“».

Реб Зерубабыла вада берйәр

[20] Шол гүн – айың йигрими дөрди гүни Хагай
пыгамбере икинҗи гезек Реббиң шу сөзи аян
болды: [21] «Яхуданың хәкими Зерубабыла Мениң
Ери ве Гөги титретҗекдигими айт. [22] Патышаларың
тагтларыны агдарарын, Мен миллетлериң
патышалыкларының гүйҗүни ёк эдерин. Сөвеш
арабаларыдыр оларың үстүндәкилери агдарарын,
атлардыр оларың чапыксуварларыны йыкарын,
хер ким өз ёлдашының гылыҗындан хеләк болар».
[23] Хөкмүрован Реб ене шейле диййәр: «Эй, гулум,
Шеялтыелиң оглы Зерубабыл, шол гүн Мен сени
гетирип, мөхүр йүзүгим дей эдерин, чүнки Мен
сени сайладым. Муны Мен – Хөкмүрован Реб
айдяндырын».

Закаря

Гириш

ики бөлүмден ыбарат. Онуң биринҗи бөлүминде Закаря пыгамбериң б. э. өң 520 – 518-нҗи йыллары аралыгында гөрен гөрнүшлери беян эдилйәр. Пыгамбер Иерусалимиң дикелдилмеги, ыбадатхананың гайтадан бина эдилмеги, Худай халкының гүнәлерден пәкленмеги, сечип-сайланан иң гелҗекдиги барада гөрнүшлери гөрйәр (1 – 8-нҗи баплар).

Китабың икинҗи бөлүминде умыт билен гарашылян Халасгәр ве иң соңкы хөкүм эдилме барадакы гөрнүшлер беян эдилйәр (9 – 14-нҗи баплар).

Шейле-де, китапда ахырзаман барадакы пыгамберликлер беян эдилйәр. Бу пыгамберликлер өзболушлыдыр, себәби олар ислендик дөврүң окыҗысына өрән якын, ягны тизара берҗай болҗак пыгамберлик ялы гөрүнйәр.

Мазмуны

Дуйдурыш ве умыт барадакы гөрнүшлер

Ысрайылың душманлары җезаландырыляр

Гележекки абаданчылык ве парахатлык

1-нҗи бап

Реб халкыны Өзүне өврүлмәге чагыряр

1 Дарюшың патышалыгының икинҗи йылының
секизинҗи айында Ыдоның агтыгы,
Берекяның оглы Закаря пыгамбериң үсти билен
Реббиң шу сөзи аян болды: 2 «Мен – Реббиң сизиң
ата-бабаларыңыза гаты гахары гелди. 3 Шонуң
үчин хем олара Хөкмүрован Реб шейле дийййәр
дий: „Маңа тарап өврүлсинлер. Шонда Менем сизе
тарап өврүлерин. Муны Мен – Хөкмүрован Реб
айдяндырын. 4 Ата-бабаларыңыз ялы болмаң. Өңки
пыгамберлер олара йүзленип, шуны җар этдилер:
Хөкмүрован Реб яман ёлларыңыздан, пис
ишлериңизден эл чекиң дийййәр. Йөне олар муны
диңлемедилер, Маңа гулак асмадылар. Муны Мен –
Реб айдяндырын. 5 Ханы ата-бабаларыңыз, олар
ниреде? Пыгамберлер, нәме, бакы гелдилерми?
6 Эмма гулларым болан пыгамберлере буйран
сөзлеримдир берен дуйдурышларымы, нәме, ата-
бабаларыңыз ерине етирен дәлдир өйдйәңизми?
Олар тоба эдип, Хөкмүрован Реб өз тутан ёлумыза
хем этмишлеримизе гөрә бизе нәме этмеги
ниетлән болса, шоны хем этди дийдилер“».

Илкинҗи аламат: атлы адам

7 Дарюшың патышалыгының икинҗи йылының
он биринҗи айының – Шебат айының йигрими
биринҗи гүни † Ыдоның агтыгы Берекяның оглы
болан мен – Закаря пыгамбере Реббиң шу сөзи аян
болды. 8 Агшам җүлгедәки мирт агачларың
арасында дуран бир дор атлы адамы гөрдүм. Онуң
еңсесинде дор, гыр хем-де ак атлар барды. 9 Мен:
«Җенабым, булар нәме?» дийип сорадым. Мениң
билен геплешип дуран перишде маңа: «Оларың
нәмедигини мен саңа гөркезерин» дийди. 10 Онсоң
мирт агачларың арасында дуран: «Олар Реббиң
дүнйәни айланып чыкмак үчин иберенлери»
дийип җогап берди. 11 Соңра олар Реббиң мирт
агачларының арасында дуран перишдесине: «Биз
дүнйәни айландык, хава, тутуш дүнйә парахат
экен» дийдилер. 12 Реббиң перишдеси: «Эй,
Хөкмүрован Реб, Сен етмиш йыллап Иерусалим
билен Яхуда гахар этдиң, ене-де нәче вагтлап
оларың шәхерлеринден Өз рәхметиңи
гайгырҗак?» дийди. 13 Соңра Реб мениң билен
геплешен перишдә мәхирли хем көшешдириҗи
сөзлер билен җогап берди. 14 Мениң билен
геплешен перишде маңа шейле дийди: «Шу

† *Шебат айының йигрими биринҗи гүни – бу 15-нҗи февралдыр.*

хабары җар эт ве Хөкмүрован Реб шейле диййәр
дий: „Мен Иерусалими, хава, Сионы җуда
габанярын. 15 Мен Өз халкымы диңе еңил
җезаландырмакчыдым, эмма асудалыкда бипервай
отуран бу халклар оларың башына дүшен күлпети
хас хем артдырдылар. Инди бу халклара Мениң
гаты гахарым гелйәр“». 16 Шоңа гөрә, Реб шейле
диййәр: «Мен дуйгудашлык билен Иерусалиме
тарап өврүлерин. Мениң ыбадатханам шол ерде
гурлар ве Иерусалими дикелтмек үчин өлчег йүпи
чекилер. Муны Мен – Хөкмүрован Реб
айдяндырын». 17 Шуны-да җар эдип, Хөкмүрован
Реб шейле диййәр дий: «Мениң шәхерлерим ене
болелинлиге етер. Мен-Реб Сионы ене
көшешдирерин ве Иерусалими ене сайларын».

Икинҗи аламат: шахлар ве уссалар

18 Соңра мен середип дуркам, дөрт саны шах
гөрдүм. 19 Өзүм билен геплешен перишдеден:
«Булар нәме?» дийип сорадым. Ол: «Булар Яхуданы,
Ысрайылы хем-де Иерусалими даргадан шахлар»
дийип җогап берди.
20 Соңра Реб маңа дөрт уссаны гөркезди. 21 Мен:
«Олар нәме үчин гелдилер?» дийип сорадым. Реб
маңа: «Бу шахлар яхуда халкының ичинден
екеҗеси-де баш галдырмаз ялы, олары
даргатдылар. Йөне бу уссалар шахлара ховп салып,
олары дөвмәге гелдилер. Себәби бу шахлар
Яхуданың гаршысына хүҗүм эдип, онуң халкыны
даргатдылар» дийип җогап берди.

2-нҗи бап

Үчүнҗи аламат: өлчег йүпи

2 Соңра мен середип дуркам, эли өлчег йүпли
бир адамы гөрдүм. 2 Мен ондан: «Нирә
барярсың?» дийип сорадым. Ол маңа: «Иерусалими
өлчәп, онуң ининиң хем-де узынлыгының
нәчедигини билмәге барярын» дийип җогап берди.
3 Мениң билен геплешен перишде менден
дашлашанда, башга бир перишде оны
гаршыламага чыкды. 4 Ол: «Бар, ылга-да шол
йигиде айт: „Ол ерде ерлешҗек сан-саҗаксыз
адамлардыр мал-гарадан яңа Иерусалим диварсыз
бир шәхер болар. 5 Мен онуң дашының отлы
дивары, ичиниң шөхраты боларын. Муны Реб
диййәр“» дийди.
6 Реб шейле диййәр: «Хайдаң, хайдаң!
Демиргазык юрдундан гачың. Чүнки Мен сизи
гөгүң дөрт тарапына өвүсйән ел кимин даргатдым,
муны Мен – Реб айдяндырын. 7 Хайда, Бабылда
яшаян Сион †, гач!» 8 Чүнки Хөкмүрован Реб мени
Өз шөхраты үчин иберди. Сизи талан халклар

† Сион – бу Ысрайыл халкы диймекдир. Сөзлүге серет.

бабатда Ол шейле диййәр: «Сиона деген хут Мениң
гөреҗиме дегйәндир. 9 Инди Мен оларың
гаршысына эл гөтерҗек; олары өз гуллары талаңа
салар». Шонда яныңыза мени Хөкмүрован Реббиң
иберендигини билерсиңиз. 10 «Айдым айт, шатлан,
эй, Сион гыз ††! Мен гелип, сизиң араңызда мекан
тутҗак. Муны Реб айдяндыр. 11 Шол гүн көп халклар
Мен-Реббе бил багларлар ве Мениң халкым
боларлар. Мен сизиң араңызда мекан тутарын».
Шонда яныңыза мени Хөкмүрован Реббиң
иберендигини билерсиңиз. 12 Реб мукаддес
топракда Өз пайы хөкмүнде Яхуданы мүлк эдип
алар ве ене Иерусалими сайлар.
13 Әхли җанлы-җандарлар, Реббиң өңүнде үмсүм
болуң; Ол туруп, мукаддес меканындан чыкып
гелйәр.

3-нҗи бап

Дөрдүнҗи аламат: Ешува ве шейтан

3 Мен Реббиң перишдесиниң өңүнде дуран баш
руханы Ешуваны ‡ хем-де оны гүнәкәрлемек
үчин сагында дуран шейтаны гөрдүм. 2 Реб
шейтана шейле дийди: «Реб саңа кәейәр, эй,
шейтан, Иерусалими сайлан Реб саңа кәейәр! Бу
адам отдан чыкарылан кесинди дәлми нәме?»
3 Перишдәниң өңүнде дуран Ешуваның эгниндәки
гейими кирлиди. 4 Перишде өңүнде дуранлара:
«Онуң кирли гейимлерини чыкарың» дийди. Ол
Ешува йүзленип: «Серет, гүнәңи айрып ташладым,
мен саңа той лыбасыны гейдирйән» дийди. 5 Онсоң
мен – Закаря: «Ешуваның башына тәмиз селле
орасынлар» дийдим. Олар онуң башына тәмиз
селле орадылар, оны гейиндирдилер. Реббиң
перишдеси-де онуң янында дурды.
6 Реббиң перишдеси Ешува шейле гүвә гечди:
7 «Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Эгер Мениң
ёлумдан йөрәп, табшырыкларымы ерине етирсең,
сен Мениң ыбадатханамы доландырарсың,
ховлуларыма гөзегчилик эдерсиң. Мен саңа шу
ерде дуранларың арасында гезмек хукугыны
берерин. 8 Инди гулак салың, эй, баш руханы
Ешува, сен ве өң яныңда отуран руханылар – сизиң
хеммәңиз гелҗекде болҗак ишлериң
аламатысыңыз. Мен Шаха диен гулумы орта
чыкарҗакдырын. 9 Ине, Ешуваның өңүнде гоян еди
гөзли дашым. Мен онуң йүзүне оюп хат язҗак. Мен
бир гүнүң ичинде шу юрдуң гүнәсини айрып
ташларын. Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр. 10 Шол
гүн сиз бири-бириңизи үзүм хем-де инҗир

†† Сион гыз – бу Ысрайыл халкы диймекдир. Сөзлүге серет.
‡ Ешува – серет: Эзр 3:2; 5:2. Бу ат халасгәр

агачларыңызың ашагына отурмага чагырарсыңыз.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр“».

4-нҗи бап

Бәшинҗи аламат: чырадан ве зейтун агачлары

4 Мениң билен геплешен перишде ене гелди-
де, мени укудан ояран ялы эдип турузды. 2 Ол
менден: «Нәме гөрйәң?» дийип сорады. Мен:
«Гуйма алтындан эдилен чыраданы гөрйәрин; онуң
депесинде яг габы, үстүнде еди чыра, еди чыраның
хер бириниң еди турбаҗыгы бар. 3 Оларың янында
ики саны зейтун агаҗы бар. Оларың бири яг
габының саг тарапында, бейлекиси чеп
тарапында» дийип җогап бердим. 4 Мен
перишдеден: «Җенабым, булар нәме?» дийип
сорадым. 5 Мениң билен геплешен перишде:
«Буларың нәмедигини билеңокмы?» дийип сорады.
Мен: «Ёк, җенабым» дийдим. 6 Ол маңа шейле
дийди: «Бу Реббиң Зерубабыла: „Гүйч ве зорлук
билен дәл-де, диңе Мениң Рухум билен иш
битирерсиң“ диен сөзи. Муны Хөкмүрован Реб
диййәр. 7 Сен киммишиң, эй, бейик даг? Сен
Зерубабылың өңүнде теп-текиз боларсың. Ол
ыбадатхананың иң соңкы дашыны гойярка, халк
„Не гөзел, не ажап!“ дийип гыгырар».
8 Шейле хем маңа Реббиң шу сөзи аян болды:
9 «Шу ыбадатхананың бинядыны Зерубабылың
эллери тутды. Оны ахырына ченли алып гитҗек
хем шонуң эллеридир». Шонда мени сизиң
яныңыза Хөкмүрован Реббиң иберендигини, сен –
Зерубабыл билерсиң. 10 «Еңил ишлер эден гүнүни
әхмиетсиз хасапланлар Зерубабылың элиндәки
шугулы гөрүп шатланарлар.

Бу еди чыра Реббиң гөзүдир, олар дүнйәни
айланып йөрендир». 11 Мен ол перишдеден: «Онда
чыраданың сагындакы хем чепиндәки ики дүйп
зейтун агаҗы нәмәни аңладяр?» дийип сорадым.
12 Ондан ене-де: «Ики алтын турбаҗыгың үсти
билен алтын реңкли яг чыкарып дуран зейтун
агаҗының ики шахасы нәмәни аңладяр?» дийип
сорадым. 13 Ол менден: «Буларың нәмедигини
билеңокмы?» дийип сорады. Мен: «Ёк, җенабым»
дийдим. 14 Ол: «Булар башына яг чалнып сайланып,
бүтин ер йүзүниң Таңрысына гуллук эдйән ики
кишидир» дийип җогап берди.

5-нҗи бап

Алтынҗы аламат: учян кагыз

5 Онсоң середип дуркам, учуп йөрен бир
язгылы кагыза гөзүм дүшди. 2 Перишде маңа:
«Нәме гөрйәң?» дийди. Мен: «Бир кагыз-а учуп йөр;
онуң бойы йигрими тирсек, ини он тирсек» дийип
җогап бердим. 3 Ол маңа шейле дийди: «Бу бүтин
дүнйә сиңйән нәлетдир. Бу кагызың бир тарапында
язылышы ялы, огурлык эден согрулып
ташланҗакдыр, бейлеки тарапында язылышы ялы
болса, яландан ант ичен ковлуп чыкарылҗакдыр.
4 Мен оны ёлладым. Ол огрының хем-де Мениң
адымдан яландан ант ичйәниң өйүне гирер ве шол
өйде-де галар; агач-тагтасыдыр дашлары билен
биле өйи ювудар. Муны Хөкмүрован Реб
айдяндыр».

Единҗи аламат: ичи аяллы күйзе

5 Соңра мениң билен геплешен перишде өңүме
гечди-де: «Ёкарыңа серет, шол гелйән задың
нәмедигини гөр» дийди. 6 Мен: «Ол нәме?» дийип
сорадым. Ол маңа: «Ол гелйән күйзедир. Бу тутуш
юрдуң этмишидир †» дийди. 7 Соңра гуршун гапак
ёкары гөтерилди: күйзәниң ичинде бир аял
отырды. 8 Перишде: «Бу шердир» дийди. Аялы
күйзәниң ичине итекләп гойберди-де, гуршун
гапагы мәкәм ерине япды. 9 Соңра мен середип
дуркам, ики аялың гелйәндигини гөрдүм. Олар
шемала ганатларыны яйып, учуп гелйәрдилер.
Оларың ганаты леглегиң ганаты ялыды. Олар ер
билен гөгүң аралыгында күйзәни гөтерип
әкитдилер. 10 Мен перишдеден: «Олар күйзәни
нирә алып барярлар?» дийип сорадым. 11 Ол маңа:
«Шингар юрдуна; шол ерде оңа өй гурҗаклар. Өй
тайяр боланда, олар күйзәни шонуң ичинде өз
еринде гоярлар» дийди.

6-нҗы бап

Секизинҗи аламат: дөрт сөвеш арабасы

6 Мен ене-де середип дуркам, ики дагың
арасындан чыкып гелйән дөрт сөвеш
арабасыны гөрдүм. Ол даглар бүрүнчденди.
2 Арабаларың бирине дор атлар, бейлекисине гара
атлар, 3 үчүнҗи бирине ак атлар, соңкусына болса
гүйчли гыр атлар гошуланды. 4 Мениң билен
геплешен перишдеден: «Эй, җенабым, булар
нәме?» дийип сорадым. 5 Перишде: «Булар бүтин ер
йүзүниң Таңрысының хузурындан чыкян гөгүң дөрт
рухудыр. 6 Гара атлара гошулан араба юрдуң
демиргазыгына, ак атлара гошулан араба оларың
ызындан гидйәр, гыр атлара гошулан араба болса
гүнорта гидйәр» дийди. 7 Гыр атлар гидип, ер
йүзүни айланмак ислейәрдилер. Перишде: «Барың,
ер йүзүни айланың» дийди. Олар ер йүзүне
айландылар. 8 Соңра ол мени чагырып: «Серет,

---

† *Бу тутуш юрдуң этмишидир – бу җүмле кәбир голязмаларда Ол бүтин дүнйә боюнча шейледир*

демиргазык юрда гиден атлар ол ерде Мениң
гахарымы көшешдирдилер» дийди.

Ешуваның башына тәч гейдирилйәр

9 Маңа Реббиң шу сөзи аян болды: 10 «Шу гүн
Сепаняның оглы Ёшыяның өйүне гит-де, Бабыл
сүргүнинден гайдып гелен Хелдайдан, Тобыядан
хем-де Едаядан алтын-күмүш йыгна. 11 Йыгнан
алтын-күмшүңден бир тәч ясап, оны Ехосадагың
оглы баш руханы Ешуваның башына гейдир.
12 Хөкмүрован Реб шуны җар эдйәр дий: „Ине, Шаха
диен адам. Ол өз орнундан шахалар чыкарар ве
Реббе ыбадатхана гурар. 13 Хава, Реббе ыбадатхана
гурҗак шолдур. Ол шалык шөхратыны газанар,
тагтында отуруп шалык сүрер. Онуң тагтының
янында руханы болар ве ол икисиниң арасында
ылалашыклы маслахат болар. 14 Бу тәчлер
Хелдайың, Тобыяның, Едаяның хатырасына хем-де
Сепаняның оглы Ёшыяның сахылыгының
хатырасына Реббиң ыбадатханасында гойлар.
15 Узакда яшаянлар хем гелип, Реббиң
ыбадатханасының гурлушыгына көмек эдерлер“».
Шейлеликде, сизиң яныңыза мени Хөкмүрован
Реббиң иберендигини билерсиңиз. Эгер сиз
Худайыңыз Реббиң сөзүни берк тутсаңыз,
гурлушык бабатда бу айдыланлар амала ашар.

7-нҗи бап

Реб галп агыз беклемәни язгаряр

7 Дарюшың шалыгының дөрдүнҗи йылының
докузынҗы айының,ягны Кислев айының
дөрдүне † Закаря Реббиң шу сөзи аян болды.
2 Бейтелиң халкы болса Реббе ялбармак үчин,
Саресери ве Регеммелеги адамлары билен биле
иберипди. 3 Шейле хем олар Хөкмүрован Реббиң
ыбадатханасындакы руханыларыдыр
пыгамберлеринден: «Йыллар бойы эдишимиз ялы,
бәшинҗи айда †† агыз бекләп аглалымы?» дийип
сорамалыдылар. 4 Шонда Хөкмүрован Реб маңа
шейле дийди: 5 «Юрдуң әхли халкына хем-де
руханыларына айт: „Етмиш йыллап бәшинҗи хем
единҗи айларда ‡ яс тутуп, агыз беклэниңизде, сиз
муны Мениң үчин эдипмидиңиз? 6 Ийип-
ичениңизде, диңе өзүңиз үчин ийип-
ичмейәрсиңизми? 7 Реббиң өңки пыгамберлериң
үсти билен айдан сөзлери-де шулар дәлмиди? Шол
вагтлар Иерусалим ве онуң даш-төверегиндәки
галалар хениз илатлыды, парахатды. Негеп чөли
билен гүнбатар байырлык-да илатлыды“».

8 Закаря Реббиң шу сөзи аян болды:
9 «Хөкмүрован Реб шейле дийди: „Адалатлы хөкүм
чыкарың, бири-бириңизи сөйүң ве рехим-
шепагатлы болуң; 10 дул аяла, етиме, гелмишеге я-
да гарып-гасара сүтем этмәң; бири-бириңизе
гаршы пислик этмәң. 11 Йөне Мениң халкым
бойнуёгынлык эдип, бу сөзлере гулак асмадылар,
эшитмеҗек болуп гулакларыны дыкдылар.
12 Хөкмүрован Реббиң Өз рухы аркалы өңки
пыгамберлериң үсти билен иберен канундыр
несихатларыны эшитмез ялы, олар доңйүрек
болдулар. Шол себәпден Хөкмүрован Реббиң олара
гаты гахары гелди. 13 Шейлеликде, Мен
чагыранымда, олар гулак асмадылар, олар
чагыранда Мен хем олара җогап бермедим. Муны
Хөкмүрован Реб дийййәр. 14 Шейдип, Мен олары
танамаян-билмейән миллетлериң арасына харасат
билен даргатдым. Оларың ташлап гиден юрдуны
харабачылыга өврүрдим. Ол ерде җанлы-җеменде
галмады; не гөзел юрт тозап галды“».

8-нҗи бап

Реб Иерусалими дикелтмәге сөз берйәр

8 Хөкмүрован Реббиң маңа шу сөзи аян болды:
2 «Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: „Мен Сионы
җуда габанярын, оны гахар-газап билен
габанярын“». 3 Реб шейле дийййәр: «Мен Сиона
тарап өврүлерин ве Иерусалимде мекан тутарын.
Иерусалим „Вепалы шәхер“ дийлип атландырылар.
Хөкмүрован Реббиң дагы „Мукаддес даг“ дийлип
атландырылар». 4 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр:
«Эллери хасалы гоҗалардыр кемпирлер ене-де
Иерусалимиң көчелеринде отурарлар. 5 Шәхериң
көчелери ойнап йөрен оглан-гызлардан долар».
6 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Шол гүнлерде
халкың аман галанларының гөзүне бу мүмкин дәл
ялы гөрүнсе, Маңа-да шейле гөрүнмелими? Муны
Хөкмүрован Реб – Мен айдяндырын». 7 Хөкмүрован
Реб: «Мен Өз халкымы гүндогар хем гүнбатар
юртларындан халас эдерин. 8 Мен олары ене
Иерусалиме яшамага гетирерин. Олар Мениң
халкым болар, Мен оларың вепалы хем адалатлы
Худайы боларын» дийййәр.
9 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Шол гүнлерде
Хөкмүрован Реббиң ыбадатханасының дүйбүниң
тутулмагына гатнашан пыгамберлерден шу
сөзлери эшиденлериңизиң голлары кувватлы
болсун! 10 Шол гүнлерден өң ынсан үчинем, хайван
үчинем пач алынмазды, гелйән-гидйәнем үчин
душмандан яңа рахатлык ёкды, себәби Мен
адамлары бири-бириниң гаршысына
өҗүкдирипдим. 11 Эмма инди Мен бу халкың аман
галан бөлегине бейле этмерин. Муны Хөкмүрован

† *Кислев айының дөрдүне – бу 7-нҗи декабрдыр.* †† *Бәшинҗи ай – серет: 2Пат 25:8-9.* ‡ *Единҗи ай – серет: Йрм 41:1-2.*

Реб айдяндыр. [12] Тохум парахатлыкда сепилер. Үзүм
агаҗы миве берер, топрак өз хасылыны эчилер,
асман ягмырыны ягдырар. Мен буларың
хеммесини халкың аман галан бөлегине мүлк
хөкмүнде берҗек. [13] Эй, яхудалар хем ысрайыллар,
сиз халклар арасында нәлете өврүлдиңиз. Инди
Мен сизи халас эдерин, сиз ялканыш боларсыңыз.
Горкмаң, голларыңыз кувватлы болсун!»
[14] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Ата-
бабаларыңызың гахарымы гетирендиклери үчин,
Мен оларың башына бетбагтчылык гетирмеги
йүрегиме дүвдүм ве пикирими үйтгетмәндим.
Муны Мен – Хөкмүрован Реб айдяндырын. [15] Эмма
Мен шу гүнлерде Иерусалиме хем-де Яхуда ене
ягшылык этмеги йүрегиме дүвдүм. Горкмаң!
[16] Сизиң этмели ишлериңиз, ине, шулардыр: бири-
бириңизе диңе хакыкаты айдың, казыетде
адалатлы хем парахатчылык дөредйән хөкүм
чыкарың. [17] Бири-бириңизе гаршы пислик этмәң,
ялан ере ант ичмекден горкуң; буларың бары
Мениң йигренйән затларымдыр. Муны Реб
айдяндыр».
[18] Хөкмүрован Реббиң маңа шу сөзи аян болды:
[19] «Хөкмүрован Реб шейле диййәр: „Дөрдүнҗи,
бәшинҗи, единҗи хем--де онунҗы айлардакы †
агыз беклейән гүнлериңиз яхуда халкы үчин
шатлык-шагалаң, дабаралы байрамчылыклар
болар. Шоңа гөрә хакыкаты хем парахатлыгы
сөйүң“».
[20] Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Ене-де халклар
ве көп шәхерлериң илаты гелер. [21] Бир шәхерде
яшаянлар башга бир шәхере гидип, шейле
диерлер: „Гелиң, Реббе ялбаралың, Хөкмүрован
Реббиң гөзлегине чыкалың. Ине, мен-ә ёла
дүшдүм“. [22] Энчеме халклар, гүйчли миллетлер
Хөкмүрован Ребби гөзлемәге ве Реббе ялбармага
Иерусалиме гелерлер». [23] Хөкмүрован Реб шейле
диййәр: «Шол гүнлерде дүрли диллерде геплейән
әхли миллетлерден он адам яхудыларың этегинден
тутуп: „Өзүң билен гитмәге бизе ыгтыяр эт, себәби
Худайың сениң билендигини эшитдик“ диерлер».

9-нҗы бап

Ысрайылың душманлары җезаландырыляр

9 Пыгамберлик сөзи.
Бу Реббиң Хадрак юрдуна дегишли сөзүдир.
Бу сөз Дамаск шәхеринде галар.
Реббе дегишлидир Сирия шәхерлери
ве ысрайыл тирелери ††.

[2] Бу сөз Хадрак билен арачәкдеш болан Хамат юрдуна,
җуда парасатлы Сур билен Сидон шәхерлерине хем дегишлидир.
[3] Сур өзүне беркитме гурды,
гум кимин күмүш,
көче хапасы ялы алтын үйшүрди.
[4] Эмма Реб онуң бар йыгнанҗасыны
элинден алар инди.
Деңиздәки гүйҗүни ёк эдер,
шәхери от ялмап-ювудар.
[5] Оны гөрүп, Ашкелон горкар,
Газа ызадан яңа җебир чекер,
умытдан дүшен Экрон-да шейле эдер.
Газаның шасы ёк эдилер,
Ашкелон илатсыз галар.
[6] Ашдотда дүрли миллетлерден гарышан халклар яшар,
Мен пилиштлилериң текепбирлигиниң соңуна чыкарын.
[7] Аларын агызларындан ганлы этлерин,
дишлериниң арасындан неҗисликлерин.
Аман галанлар Худайымыза дегишли болар,
Яхуданың тиреси ялы болар,
Экрон ябуслар кимин болар.
[8] Горагчы хөкмүнде Өз меканымда дүшләрин,
еке адам хем эйләк-бейләк гечмез.
Сүтемкәр аман галанлара аралашмаз,
чүнки инди олара хут Өзүм назар саларын.

Патыша гелйәр

[9] Шатлан, эй, Сион гыз, шатлан!
Эй, Иерусалим гызы, белент оваз билен гыгыр!
Ине, Патышаң саңа тарап гелйәр.
Адыл хем еңиҗидир Ол!
Ол бир эшеге,
эшегиң-де тайхарына мүнүп,
пес гөвүнлилик билен саңа гелйәр.
[10] Эфрайымың сөвеш арабаларыны,
Иерусалимиң атларыны ёк эдерин,
сөвеш яйлары омрулып ташланар.
Ол халклара абаданчылыгы беркарар эдер.
Хөкүмдарлыгы деңизден-деңзе,
дерядан ериң учларына етер.
[11] Сизи болса гурбанлык ганы билен баглашан әхтим үчин,
туссагдакыларыңызы гуррук гуюдан чыкарарын.
[12] Эй, умытлы есирлер, өз галаңыза доланың!
Бу гүн сизе ики эссе берекет берҗекдигими җар эдйән.
[13] Яхуданы яй ялы эдип эгерин,
Эфрайымы болса шол яйың окы эдерин.

---

† *Дөрдүнҗи... хем-де онунҗы айлар – серет: 2Пат 25:1 ве Йрм 39:2.* †† *Реббе дегишлидир Сирия шәхерлери ве ысрайыл тирелери – я-да Әхли ысрайыл тирелери Реббиң назарындадыр, бүтин адамзат хем*

Эй, Сион, огулларыңы греклере гаршы галдырарын!
Сени элимде уршуҗының гылыҗы дек ойнарын.
[14] Шонда Реб Өз халкының үстүнде пейда болар,
йылдырым дей учар Онуң пейкамы.
Хөкмүрован Реб сурнай чалар-да,
гүнортадан харасат турзуп, ёла дүшер.
[15] Хөкмүрован Реб халкыны горап саклар.
Халк өз душманларыны ёк эдип,
сапан билен урушянлары депеләп енҗерлер.
Тойда шерап ичен ялы ичип гыгырышарлар.
Олар гурбанлык легени ялы гандан долы болуп,
гурбанлык сыпасының бурчлары кимин гандан доларлар.
[16] Шол гүн оларың Худайы Реб халас эдер,
чүнки олар чопан сүрүси киминдир.
Олар тәҗиң гымматбаха гашлары ялы
Худайың юрдунда шөхле сачарлар.
[17] Нәхили аҗайып хем гөзел боларлар!
Бол бугдай хем тәзе шерапдан
гыз-йигитлер гүл ачарлар.

10-нҗы бап

Реб халас этмәге сөз берйәр

10 Яз мөвсүминде
Ребден ягыш диләң.
Гара булутлар гетирйән Реб
олара гүйчли чабгалар ягдыряр,
хер кесиң мейданында отлар битирйәр.
[2] Бутлар биманы геплейәрлер,
палчылар ялан сөзлейәрлер,
галп дүйшлери ёрярлар,
соңы бош гөвүнлик берйәрлер.
Шол себәпден гоюн ялы ыгып йөрлер,
чопансыздыклары үчин эҗир чекйәрлер.
[3] Чопанлара гаршы туташды гахарым,
баштутанлары җезаландырарын.
Хөкмүрован Реб Өз сүрүсиниң –
Яхуда неслиниң аладасыны эдер,
олары буйсанчлы сөвеш аты кимин эдер.
[4] Бурч дашы, чадыр газыгы,
сөвеш яйы,
әхли ёлбашчылар олардан чыкар.
[5] Сөвеш эсгерлери дей болар олар,
депеләрлер душманы көчелериң палчыгында.
Реббиң өзлери билендиги үчин сөвешип,
олар атлы гошуны уяда гоярлар.
[6] Яхуда неслини кувватландырарын,
Юсуп неслини халас эдерин,
Мен ызына гетирерин олары,
чүнки олара рехимим инди.
Мен тарапдан унудылмадык ялы боларлар.
Себәби оларың Худайы Реб Мендирин;
Мен олара гулак асарын.
[7] Эфрайым халкы батырлар кимин болар,
шерап ичен дей оларың көңли хош болар.
Муны огуллары гөрүп гуванарлар;
оларың гөвүнлери Ребде галкынар.
[8] Сыкылык чалып, топларын олары,
чүнки Мен азат этдим олары.
Көпелерлер олар хут өңкүлери ялы.
[9] Миллетлер арасына олары тохум дей сепдим,
эмма олар Мени узак юртларда ятларлар.
Чагалары билен аман галып доланып гелерлер.
[10] Ызына гетирерин олары Мүсүрден;
Ашурдан йыгнарын.
Гетирерин Гилгада, Ливана
йөне олар сыгмазлар ол ере.
[11] Реб җебир деңзинден гечирер,
деңиз толкунларыны көшешдирер.
Нилиң дүйпсүз чуңлуклары гурар,
Ашурың текепбирлиги чөкер,
Мүсүриң шалык хасасы элинден гидер.
[12] Олар Мен-Ребде кувватланарлар,
Мениң адым билен гезерлер,
Муны Реб айдяндыр.

11-нҗи бап

11 Эй, Ливан, дервезелериңи ач,
гой, от кедр агачларыңы якып ёк этсин!
[2] Эй, серви, багыр, чүнки кедр агаҗы йыкылды,
шөхратлы агачлар вес-вейран болды!
Эй, Башаның дублары, увлаң,
чүнки сүмме токай ер билен егсан болды!
[3] Чопанларың багырышына гулак салың;
оларың шөхраты өчди.
Арсланларың аррылдысына гулак гоюң;
Иорданың этегиндәки токай ёк эдилди.

Ики чопан

[4] Мениң Худайым Реб шейле диййәр: «Союлян
сүрә чопан бол. [5] Сүрини сатын аланлар гоюнлары
сойярлар, йөне җезаларыны чекмейәрлер.
Гоюнлары сатян адам олара: „Реббе алкыш болсун,
себәби мен баядым“ диййәр. Чопанларың өз
гоюнларына хайпы гелмейәр. [6] Мундан бейләк
юрдуң илатына хайпым гелмез, муны Мен – Реб
айдяндырын. Мен оларың хер бирини
гоңшусының хем-де патышасының элине берерин.
Олар юрды вейран эдерлер. Мен еке адамы-да
оларың элинден халас этмерин».
[7] Шейлеликде, гоюн сөвдагәрлериниң
хатырасына † мен союлмалы сүрә чопан болдум.
Элиме ики таяк алдым-да, оларың бирини
«Мерхемет», бейлекисини болса «Бүтевүлик»

† *Гоюн сөвдагәрлериниң хатырасына – бу җүмле кәбир голязмаларда эсасанам, җебир гөрен сүрә*

дийип атландырдым. Шейдип, сүрини бакдым.
8 Бир айда үч чопаны башымдан совдум. Мен гоюн
сөвдагәрлерини йигрендим, олар хем мени
йигрендилер. 9 Мен олара: «Мен сизиң үчин
чопанчылык этҗек дәл. Өлен – өлсүн, юмрулан –
юмрулсын. Аман галанлар болса бири-бириниң
этини ийсинлер» дийдим. 10 Әхли халклар билен
эден әхтими бозмак үчин «Мерхемет» дийип
атландыран таягымы алдым-да, оны дөвдүм. 11 Хут
шол гүнүң өзүнде әхт бозулды. Җебир чекен
гоюнлар – олар маңа середип дурдулар – мунуң
Реббиң сөзүдигине гөз етирдилер. 12 Соңра олара:
«Эгер муны догры хасапласаңыз, онда муздумы
species
бериң, эгер нәдогры хасапласаңыз, музд герек дәл»
дийдим. Шейлеликде, олар маңа отуз күмүш теңңе
чекип бердилер. 13 Реб маңа: «Оларың Маңа кесен
бир шая дегмейән бахасыны ал-да, күйзегәре
ташлап бер» дийди. Онсоң мен отуз күмүш
теңңәни алдым-да, Реббиң ыбадатханасындакы
күйзегәре ташладым. 14 Соңра мен Яхуда билен
Ысрайылың арасындакы доганлык гатнашыгыны
бозмак үчин «Бүтевүлик» диен икинҗи таягымы-да
дөвдүм.

15 Соңра Реб маңа шейле дийди: «Дерде ярамаян
чопаның гуралларыны ене-де ал. 16 Мен шу юрда
бир чопан гойҗакдырын, ол өлүм яссыгында
ятаның аладасыны этмез, йитени идемез, майыбы
бежермез, саг адамың гарныны доюрмаз. Гайтам
ол семизлериң этини ийип, тойнакларыны
гопарар.

17 Сүрини ташлаян,
дерде ярамаян чопаның дат гүнүне!
Гылыч онуң элини чапсын, саг гөзүни ойсун.
Эли бүтинлей гурасын,
саг гөзи сокур болсун».

12-нҗи бап

Иерусалимиң еңши

12 Пыгамберлик сөзи.
Бу Реббиң Ысрайыл хакындакы сөзүдир.
Гөги яян, ери эсасландыран ве ынсан рухуны
ярадан Реб шейле дийййәр: 2 «Мен Иерусалими
даш-төверегиндәки халклар үчин башыңы айлаян
шерапды бир кәсе эдерин. Иерусалим габава
дүшенде, бу кәседен Яхуда-да ичер.

3 Шол гүн Мен Иерусалими әхли миллетлер үчин
агыр даш эдерин. Оны гөтеренлериң әхлиси
өзлерине зепер етирер. Ер йүзүниң әхли
миллетлери бирлешип, Иерусалимиң гаршысына
чыкарлар. 4 Шол гүн Мен атларың барыны
гудузладарын, үстүндәкилери болса дәлиредерин.
Бейлеки халкларың атларының гөзлерини көр
эдерин, эмма Яхуда неслини Өз назарымда
сакларын. Муны Реб айдяндыр. 5 Шонда Яхуда
баштутанлары өз-өзлерине: „Өзлериниң Худайы
Хөкмүрован Ребде кувватланан Иерусалимиң
халкы бизиң гуҗур-гайратымыздыр“ диерлер.
6 Шол гүн Мен яхуда баштутанларыны одуң
ортасында янян бир маңңал ялы, бугдай
дессесиниң ичинде алавлап янян чыра ялы эдерин.
Олар саг-солундакы халкларың әхлисини якып-
яндырарлар. Иерусалим ене-де өзүниң өңки
еринде отурар».

7 Давудың несиллериниң хем-де Иерусалимиң
халкының шөхраты Яхудадан өңе гечмез ялы, Реб
илки яхуда халкына еңиш берер. 8 Реб шол гүн
Иерусалимиң халкыны горар. Оларың иң әҗизи
Давут ялы болар. Давудың несли Худай ялы, өңе
чыкан Реббиң перишдеси ялы болар.

Тутуш юртда яс тутарлар

9 «Шол гүн Мен Иерусалимиң гаршысына чыкян
миллетлериң әхлисини дерби-дагын этмәге
гиришерин. 10 Мен Давудың неслиниң хем-де
Иерусалимиң халкының үстүне мерхемет ве
ялбарыш рухуны дөкерин. Олар өзлериниң дешим-
-дешим эденине, ягны Маңа середерлер, ялңыз
оглы үчин яс тутян ялы яс тутарлар, новбахар оглы
үчин ахы-нала чекйән ялы аҗы гөзяш дөкерлер.
11 Шол гүн Иерусалимде тутулҗак яс Мегидо
дүзлүгиндәки Хадатриммонда тутулан яс ялы агыр
болар. 12 Юртда хер ковумың машгаласы өзбашдак,
аяллары айры, эркеклери айры яс тутар: Давудың
ковумының эркеклери айры, аяллары айры;
Натаның ковумының эркеклери айры, аяллары
айры; 13 Левиниң ковумының эркеклери айры,
аяллары айры; Шимгиниң ковумының эркеклери
айры, аяллары айры; 14 шейле хем әхли галан
ковумларың эркеклери айры, аяллары айры яс
тутар».

13-нҗи бап

13 Шол гүн Давудың неслини хем-де
Иерусалимиң халкыны гүнәден ве
харамлыкдан сапламак үчин бир чешме чыкар.

Бутпаразлыгың ве ялан пыгамберлигиң соңы

2 Шол гүн Мен юртдан бутларың атларыны
өчүрип ташларын. Муны Хөкмүрован Реб
айдяндыр. Мундан бейләк олар ятланылмаз. Ялан
пыгамберлери-де, эрбет рухы-да юртдан
чыкарарын. 3 Эгер кимдир бири ене пыгамберлик
эдәйсе, ата-энеси оңа: «Сен дири галмарсың,
себәби Реббиң адындан ялан сөзлейәрсиң» диер.
Ол пыгамберлик эденде, ата-энеси оны пычаклар.
4 Шол гүн хер бир пыгамбер пыгамберлик эдйән
вагтында гөрнен гөрнүшлерден утанар, адамлары

алдамак үчин пыгамберлериң йүң донуны геймез.
5 Ол: «Мен пыгамбер дәл, мен – дайхан. Яш вагтым
бири мени гул эдип сатын алыпдыр» диер. 6 Эгер
ондан: «Дөшүңдәки яраң нәме?» дийип сорасалар,
ол: «Бу достларымың өйүндекәм болды» дийип
җогап берер.

7 Эй, гылыч, оян чопанымың гаршысына!
Оян якынымың гаршысына.
Муны Хөкмүрован Реб айдяндыр.
Чопаны ур, гой, даргасын гоюнлар.
Мен элими кичилериң гаршысына галдырарын.
8 Тутуш юрдуң,
үчден икиси гырлып хеләк болар,
үчден бири дири галар.
Муны Реб айдяндыр.
9 Шол галан үчден бирини отдан гечирерин,
олары күмүш кимин сапларын,
алтының барланышы ялы сынарын.
Олар Маңа дилег эдерлер,
Мен олара җогап берерин,
«Бу – Мениң халкым» диерин;
Олар-да: «Реб – бизиң Худайымыз» диерлер.

14-нҗи бап

Соңкы сөвеш

14 Ине, Реббиң гүни гелйәр! Эй, Иерусалим
халкы, сизден алнан олҗа өз гөзүңизиң
алнында пайлашылар. 2 Мен Иерусалимиң
гаршысына урушмак үчин әхли миллетлери
йыгнарын. Шәхерлер басылып алнар, өйлер
таланар, аяллар зорланар. Шәхер халкының ярысы
сүргүн эдилер, йөне халкың галан бөлеги шәхерден
чыкарылмаз. 3 Онсоң Реб чыкып, сөвеш гүнүндәки
ялы эдип, шол халкларың гаршысына уршар. 4 Шол
гүн Онуң аягы гүндогарда – Иерусалимиң өңүндәки
Зейтун дагында болар. Бу даг гүндогардан
гүнбатара әгирт улы җүлге болуп, икә бөлүнер;
дагың ярысы демиргазыга, ярысы гүнорта чекилер.
5 Сиз Реббиң дагының җүлгесиниң ичи билен
гачарсыңыз, себәби ол җүлге Аселе ченли узалып
гидер. Сиз шонда Яхуда патышасы Узыяның
дөврүнде болан ертитремеден гачышыңыз ялы
гачарсыңыз. Шол вагт мениң Худайым Реб әхли
мукаддеслер билен биле гелер. 6 Шол гүн ышык
болмаз, асмандакы ышык чешмелери доңар. 7 Ол
диңе Реббе аян болан айратын бир гүн болар. Ол
не гүндизе меңзәр, не-де гиҗә; агшамына ягты
болар. 8 Шол гүн Иерусалимде сув җошар. Сувуң
ярысы гүндогардакы деңзе, ярысы гүнбатардакы
деңзе акар. Бу гышына-да, томсуна-да шейле довам
эдер.

9 Реб тутуш ер йүзүниң Шасы болар. Шол гүн Реб
еке-тәк Реб болар ве Онуң ады еке-тәк ат болар.

10 Гебадан Иерусалимиң гүнортасындакы
Риммона ченли тутуш юрт дүзлүге өврүлер. Эмма
Иерусалим Бенямин дервезесинден өңки
дервезәниң ерлешен ерине, Чүңк дервезесине
ченли, ягны Хананел диңинден патышаның үзүм
сыкылян ерине ченли аралыкдакы белентликде
галар. 11 Иерусалимде адамлар яшар, ол индиден
бейләк ёк эдилмез. Шәхер ховпсуз болар.

12 Иерусалимиң гаршысына уршан миллетлери
Реб шу белалар билен җезаландырар: хениз аяк
үстүнде гезип йөркәлер – тенлери, ханасындака –
гөзлери, агызларындака – диллери чүйрәр. 13 Шол
гүн олары Реб улы алҗыраңңылыга салар, хер ким
өз гапдалындакының элинден тутар, бири-бирине
юмрук саларлар. 14 Хатда яхудалар-да Иерусалимде
уршарлар. Даш-төверекдәки әхли миллетлериң
байлыгы: улы мөчберде алтын-күмши, геймлери
йыгналар. 15 Атлардыр гатырлара, дүелердир
эшеклере хем-де оларың дүшелгелеринде болан
бейлеки әхли хайванлара-да шунуң ялы белалар
билен җеза берлер.

16 Иерусалимиң үстүне чозан миллетлерден аман
галанлары Патыша, ягны Хөкмүрован Реббе
ыбадат этмек хем-де Чатма байрамыны беллемек
үчин йылың-йылына Иерусалиме гидерлер.
17 Патыша, ягны Хөкмүрован Реббе ыбадат этмек
үчин ер йүзүндәки халклардан Иерусалиме
гитмедиклер ягыш гарасыны гөрмез. 18 Эгер Мүсүр
несли хем гидип, шуны берҗай этмесе, Реб олара-
да Чатма байрамыны беллемәге гитмедик
халкларың башындан индерен беласыны индерер.
19 Мүсүриң хем-де Чатма байрамыны беллемәге
гитмедик миллетлериң әхлисиниң җезасы шейле
болар.

20 Шол гүн хатда атларың җаңҗагазларына-да
«Реббе багыш эдилен» дийип язылар; Реббиң
ыбадатханасындакы газанлар хем гурбанлык
сыпасының өңүндәки җамлар ялы болар.
21 Иерусалимдәки хем-де Яхудадакы хер бир газан
Хөкмүрован Реббе багыш эдилер. Гурбанлык
бермәге геленлер олары гурбанлык этини
биширмек үчин уланарлар. Шол гүнден бейләк
Хөкмүрован Реббиң ыбадатханасында екеҗе-де
сөвдагәр болмаз.

Малакы

Гириш

б. э. өң такмынан V асырда, ягны Иерусалимдәки ыбадатхана дикелдиленден соң язылыпдыр дийип хасапланыляр. Малакы пыгамбер халкы Худайың әхтине вепалы болмага чагыряр. Ол руханылары ве халкы язгарып, оларың Худая мынасып тәрде сежде этмейәндиклерини, Оны алдаяндыкларыны ач-ачан айдяр. Пыгамбер оларың Худайың таглыматына эермейәндиклерини, Оны сыламаяндыкларыны хем айдяр. Малакы пыгамбер Реббиң Өз халкыны пәклемәге ве оңа казылык этмәге гелҗекдиги, эмма мунуң өң янында Онуң үчин ёл тайынлаҗак ве әхтини җар этҗек бир векилини иберҗекдиги барада пыгамберлик эдйәр.

Мазмуны

Ысрайылың гүнәлери

Реббиң җезасы ве рехим-шепагаты

1-нҗи бап

1 Пыгамберлик сөзи. Малакының үсти билен
Реббиң ысрайыллара айдан сөзи.

Реббиң ысрайыллара болан сөйгүси

2 Реб: «Мен сизи озалдан сөййәрин» дийййәр.
Эмма сиз: «Сен бизи нәхили сөййәрсиң?» дийип
сораярсыңыз. Реб шейле дийййәр: «Ысав Якубың
доганы дәлми нәме? Мен Якубы сайладым, 3 эмма
Ысавы рет этдим. Онуң дагларыны вейран этдим,
мүлкүни чөл шагалларына бердим». 4 Эдомлылар:
«Биз вейран эдилдик, йөне вейранчылыгы
дикелдерис» диерлер. Йөне Хөкмүрован Реб шейле
дийййәр: «Олар гурарлар, эмма Мен йыкарын.
Юртларының эрбет юртдыгыны, халкына болса
Реббиң өмүрлик гахарының гелендигини
хеммелер билерлер. 5 Муны өз гөзлериңиз билен
гөрүп: „Реб Ысрайыл серхединден дашарда хем
бейикдир!“ диерсиңиз».

Реб руханылары язгаряр

6 Эй, Мениң адымы кемсидйән руханылар,
Хөкмүрован Реб сизе шейле дийййәр: «Огул
атасыны, гул хоҗайыныны сылаяр. Эгер Мен ата
болсам, ханы Маңа сылаг-хорматыңыз? Эгер Мен
хоҗайын болсам, ханы сизиң Менден горкыңыз?
Гайтам сиз: „Биз нәдип Сениң адыңы кемситдик?“
дийййәрсиңиз. 7 Сиз Мениң гурбанлык сыпамда
харам гурбанлыклар хөдүрләп, Мениң адымы
кемситдиңиз. Сиз ене-де: „Биз нәдип Сени харам
этдик?“ дийип сораярсыңыз. „Реббиң сачагыны
кемситсек хем болар“ дийип, Мени харам этдиңиз.
8 Көр малы гурбанлык этмек дүрсмүдир? Агсак я-да
кесел малы гурбанлык этмек эрбетлик дәлми?
Шейле малы өз хәкимиңе бир элтип гөр! Ол сенден
разы болармыка, хайышыңы ерине етирермикә?
Муны Хөкмүрован Реб дийййәр. 9 Инди бизе
мерхемет эдер ялы, Худая ялбарып бир гөрүң!?
Шейле гурбанлыклар хөдүрләниңизден соң, Ол
сизиң сораян задыңызы эдермикә? Муны
Хөкмүрован Реб айдяндыр». 10 Хөкмүрован Реб
шейле дийййәр: «Гурбанлык сыпамда бидерек ере
от якмазыңыз ялы, кәшгә араңыздан бири чыкып,
дервезелери япсады! Мен сизден разы дәлдирин.
Инди Мен сизиң элиңизден садака кабул этмерин.
11 Гүндогардан гүнбатара ченли миллетлер
арасында Мениң адым бейик болар! Әхли ерде
Мениң адыма якымлы ыслы түтетги якылып, пәк
садакалар хөдүрленер. Чүнки миллетлер арасында
Мениң адым бейик болар. Муны Хөкмүрован Реб
айдяндыр. 12 Эмма сиз: „Реббиң сачагы харамдыр,
чөрегидир ир-иймишини кемситсек хем болар“
дийип, Мениң адыма ыснат гетирйәрсиңиз. 13 „Бу
нәхили иргинлик!“ дийип, сиз муны әсгермезлик
этдиңиз, Хөкмүрован Реб дийййәр. Гурбанлык
хөкмүнде сиз таланып алнан, агсак я-да кесел мал
хөдүрлейәрсиңиз! Мен оны кабул эдерин
өйдйәңизми? Муны Реб айдяндыр.

14 Сүрүсиндәки гочы садака айдып, соңра онуң ерине Таңра майып-мүҗриби гурбанлык берйән кеззаба нәлет болсун! Чүнки Мен бейик Патышадырын, Хөкмүрован Реб дийййәр. Миллетлер Мениң адымдан горкярлар».

2-нҗи бап

2 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Инди, эй, руханылар, бу буйрук сизиң үчиндир. Эгер диңлемесеңиз, адымы шөхратландырмагы йүрекден ислемесеңиз, онда Мен сизиң үстүңизе нәлет иберерин ве алкышларыңызы нәлете өврерин. Мен олары эййәм нәлетледим, себәби сиз муны йүрекден ислемедиңиз. 3 Мен сизиң тохум-тиҗиңизи язгарарын. Байрамчылыкларда гурбан эдйән малларыңызың дерсини йүзүңизе сүртерин ве сиз хузурымдан әкидилип, дерсе ташланарсыңыз. 4 Шонда Леви билен эден әхтимиң сакланмагы үчин, бу буйругы сизе ёлландыгымы билиң. Муны айдян Хөкмүрован Ребдир. 5 Мениң онуң билен эден әхтим яшайыш ве парахатчылык әхтидир. Мен булары оңа Менден горксун дийип бердим. Ол Менден горкуп, адыма хормат гойды. 6 Онуң эдйән өвүт-үндевлери догруды, хилели сөзи ёкды. Ол Мениң билен ылалашык ве догрулык ёлундан йөрәп, көп адамлары гүнәден совды. 7 Руханының сөзлери билими горамалыдыр. Ол Хөкмүрован Реббиң векилидир, ынсанлар онуң агзындан өвүт-үндев гөзлемелидир. 8 Эмма сиз ёлдан чыкдыңыз ве өвүт-үндевлериңиз билен көп адамларың бүдремегине себәп болдуңыз. Сиз Левиниң әхтини боздуңыз. Муны айдян Хөкмүрован Ребдир. 9 Өвүт-үндевиңизде тарапгөйлик эдип, Мениң ёлларымы тутмандыгыңыз үчин, Мен хем сизи бүтин халкың өңүнде кемситдим ве песелтдим».

Халкың Реббе бивепалыгы

10 Бизиң хеммәмизиң атамыз бир дәлми? Бизи бир Худай яратмадымы? Онда нәме үчин биз бири-биримизе дөнүклик эдип, ата-бабаларымызың әхтини бозярыс? 11 Яхуда дөнүклик эдип, Ысрайылда ве Иерусалимде неҗис иш этди. Яхуда кесеки худая сежде эдйән гыза өйленип, Реббиң халаян мукаддес өйүни харама чыкарды. 12 Муны эден киши Хөкмүрован Реббе садака гетирен болса-да, Реб онуң машгаласыны Якубың неслинден согруп ташлап, оны җезаландырсын.

13 Ине, башга-да бир эден ишиңиз бар: сиз Реббиң гурбанлык сыпасыны гөзяшлар билен, мөңңүрип, ахы-нала билен долдурярсыңыз, себәби Реб инди сизиң гетирен садакаларыңыза серетмейәр, олары элиңизден хошаллык билен кабул этмейәр. 14 Сиз: «Нәме үчин кабул этмейәр?» дийип сораярсыңыз. Себәби Реб сениң ве яш вагтың өйленен аялыңың арасында шаятдыр. Ол янёлдашың, әхтлешен аялың хем болса, сен оңа дөнүклик этдиң. 15 Тутуш калбы билен Худая вепалы болан хич бир адам бейле херекет этмез. Вепалы адам нәме ислейәр? † Ол өз догулян чагаларының Худайың халкы болмагыны ислейәр. Шонуң үчин хабардар болуң ве яшлыкда өйленен аялыңыза дөнүклик этмәң. 16 Ысрайыл Худайы Реб: «Мен айрылышмагы йигренйәрин. Мен айрылышан адамың башына зулум саларын ††, муны Мен – Хөкмүрован Реб айдяндырын. Шонуң үчин сиз сересап болуң, дөнүклик этмәң» дийййәр.

Хөкүм гүни

17 Сиз сөзлериңиз билен Ребби ириздиңиз. «Оны нәдип ириздик?» дийип сораярсыңыз. «Яманлык эдйән хер бир адам Реббиң назарында говудыр ве Реб олардан хошалдыр» я-да «Ханы, адалат Худайы ниреде?» дийип ириздиңиз.

3-нҗи бап

3 Хөкмүрован Реб: «Өңүмден ёл тайярлар ялы, ине, Мен Өз векилими иберйәрин. Сизиң гөзлейән Таңрыңыз дуйдансыз Өз ыбадатханасына гелер. Сизиң хошал болян әхт Векилиңиз, ине, гелйәр» дийййәр. 2 Эмма әхт Векилиниң гелҗек гүнүне ким чыдап билер? Ол пейда боланда, онуң өңүнде ким дуруп билер? Чүнки Ол демри эредйән от кимин, кир ювуҗының сабыны киминдир. 3 Ол күмши эредип саплаян ялы отурып, Левиниң неслини саплар, олары алтын-күмүш кимин эредип тәмизләр. Шонда олар садакаларыны Реббе догрулык билен хөдүр эдерлер. 4 Онсоң өңки дөврде, гечен йылларда болшы ялы, Реб Яхуда ве Иерусалим халкының садакаларындан хошал болар. 5 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Соңра Мен хөкүм чыкармак үчин яныңыза гелип, җадыгөйлере, зынагәрлере, ялан ере ант ичйәнлере гаршы ве талабаның, дул аялың, етимиң хакыны иййәнлере гаршы, гелмишеги хукугындан махрум эдйәнлере, Менден горкмаянлара гаршы деррев шаят боларын.

Халк Худайың хакыны иййәр

6 Мен Ребдирин, үйтгейән дәлдирин. Шонуң үчин хем сиз Якубың несли болмакдан махрум эдилмедиңиз. 7 Ата-бабаларыңызың дөврүнден бәри сиз Мениң парзларымдан йүз өврүп, олары берҗай этмейәрсиңиз. Маңа тарап өврүлиң,

† *Тутуш калбы... ислейәр? – я-да Онда аҗайып рух болсун дийип, оны бир эдип ятратманмыды? Нәме үчин бир эдип?* †† *Мен айрылышан... саларын – я-да Айрылышып, зулум эдйәни йигренйәрин*

Менем сизе тарап өврүлерин. Муны Хөкмүрован
Реб айдяндыр». Эмма сиз: «Биз нәдип өврүлели?»
дийййәрсиңиз. 8 Хей, ынсан Худайың хакыны иерми?
Сиз Мениң хакымы ийдиңиз! Сиз болса: «Биз нәдип
Сениң хакыңы ийдик?» дийййәрсиңиз.
Хасылыңызың ондан бир бөлегини бермекде ве
садакаларыңызда ийдиңиз! 9 Сиз нәлетлендиңиз,
себәби сиз Менден огурлаярсыңыз, бүтин миллет
Менден огурлаяр! 10 Өйүмде азык болар ялы, ондан
бириңизиң барыны тутушлыгына аммара гетириң.
Мени мунуң билен сынап гөрүң. Муны Хөкмүрован
Реб диййәр. Гөрүң, Мен гөгүң пенҗирелерини
сизиң үчин ачып, үстүңизе долуп-дашян берекет
ягдырмарынмы? 11 Мен сизиң үчин
топрагыңыздакы хасылы вейран этмеги
чекиртгелере гадаган эдерин. Мейдандакы үзүм
агачларыңыз хасылсыз галмаз, Хөкмүрован Реб
диййәр. 12 Шонда әхли миллетлер сизе багтлы
диерлер. Чүнки юрдуңыз эшретли юрт болар, муны
Хөкмүрован Реб айдяндыр.

Реб вепадарлары сылаглар

13 Реб: «Маңа гаршы бихая сөзлер айтдыңыз»
диййәр. Сиз болса: «Биз Саңа гаршы нәме
айдыпдырыс?» дийййәрсиңиз. 14 Сиз, ине, шейле
дийдиңиз: «Худая гуллук этмек бидерекликдир.
Хөкмүрован Реббиң буйругыны берҗай этмекден
ве Онуң өңүнде яс тутуп гезмекден биз нәме пейда
гөрйәрис? 15 Инди текепбирлере багтлы дийййәрис.
Эрбетлик эдйәнлериң диңе бир иши ровач алман,
эйсем олар Худайы сынап, җезадан гутуляплар».
16 Онсоң Ребден горкянлар бири-бирилери билен
геплешдилер. Реб үнс берип диңледи. Ребден
горкуп, адына хормат гойянлар хакында Онуң
өңүнде бир ятлама китабы язылды. 17 Хөкмүрован
Реб шейле диййәр: «Мениң беллән гүнүм олар
Мениңки болар. Олар Мениң гымматлы халкым
болар. Атасының өзүне хызмат эден оглуна хайпы
гелши ялы, Мениң хем олара хайпым гелер.
18 Шонда сиз ене бир гезек догры билен эгриниң,
Худая гуллук эдйән билен этмейәниң арасындакы
тапавуды гөрерсиңиз».

4-нҗи бап

Реббиң гелҗек гүни

4 Хөкмүрован Реб шейле диййәр: «Ине, ол гүн
оҗак ялы янып гелйәр. Әхли текепбирлер ве
хемме эрбетлик эдйәнлер саман кимин боларлар.
Ол гүн оларың хеммесини от яндырар. Оларда не
көк, не-де балдак галар. 2 Йөне Мениң адымдан
горкян сиз үчин шөхлеси билен шыпа берҗек
адалат гүнеши догар. Сиз шонда газыгындан
бошанан гөле ялы бөкүшерсиңиз. 3 Эрбетлери
басгыларсыңыз, чүнки Мениң беллән гүнүм олар
сизиң аякларыңызың астында күл болар. Муны
Хөкмүрован Реб айдяндыр. 4 Гулум Мусаның
кануныны, бүтин Ысрайыл үчин Мениң Хореп
дагында † онуң үсти билен буйран парзларымы ве
хөкүмлерими ятлаң. 5 Ине, Мен-Реббиң бейик ве
газаплы гүни гелмезден өң, Өзүм сизе Ыляс
пыгамбери иберерин. 6 Ол ата-энелериң йүрегини
чагаларына, чагаларың йүрегини ата-энелерине
тарап өврер. Шонда Мен гелип, юрды нәлетләп ёк
этмерин».

† *Хореп дагы – бу Синай дагының бейлеки ады.*

Маттаның хош хабары

Гириш

Бу китап Исаның шәгирди Матта тарапындан язылды. Матта Иса душмазындан озал салгытчыды. Эмма Иса билен болан душушык онуң дүнйәгарайшыны дүйпгөтер өзгердйәр. Иса оны Өз ызына эермәге чагыранда, Матта бада-бат кәрини ташлап, Онуң ызына дүшйәр. Матта Иса нирә гитсе, Онуң билен биле гидйәр ве соңра Онуң 12 ресулының бири боляр.

Матта өз китабында Көне Әхт язгыларына йыгы-йыгыдан салгыланяр. Ол китабыны Исаның несил дарагтыны беян этмекден башлаяр. Шейле этмек билен, ол Исаның төтәнликден пейда болман, эйсем Көне Әхтдәки вадалара гөрә догландыгыны ныгтаяр. Матта Исаның дигини, Онуң пыгамберлер аркалы вада берлен Патышадыгыны аян эдйәр. Пыгамберлер Иса иң Давут пыгамбериң неслинден доглуп, Худайың Шалыгыны беркарар этҗек Халасгәрдигини мүңлерче йыл озал айдып гечипдирлер. Матта өзүниң шаят болан вакаларыны беян эдип, Иса иң догрудан-да Худайың Оглудыгыны тассыклаяр.

Матта Худайың Шалыгы барада өрән көп язяр. Ол бу Шалыгың гүндогарда, я гүнбатарда, я хайсыдыр башга бир ерде дәл-де, адамларың өзлерини Иса табшырып, Оңа эерен ерлеринде беркарар боляндыгыны окыҗыларына мәлим эдйәр. Иса е иман эдип, Онуң табшырыкларыны берҗай эдйән ислендик адам догры дурмушда яшап, Худайың Шалыгыны мирас аляр.

Матта өз китабында Исаны Мугаллым дийип атландыряр, себәби Иса Мукаддес Язгылары долы ыгтыярлылык билен тесвирләрди, Худайың Шалыгыны Шаят хөкмүнде беян эдерди.

Мазмуны

Иса Месихиң несил дарагты ве доглушы
Яхя пыгамбериң хызматы
Исаның чүмдүрилмеги ве сыналмагы
Исаның Җелиле велаятындакы хызматы
Җелиледен Иерусалиме ченли
Иң соңкы хепде ве Иерусалим шәхерине гирмеги
Реб Исаның өлүми ве дирелиши

1-нҗи бап

Иса *Месих*иң несил дарагты

(Лука 3:23-38)

1 Ыбрайымың ве Давудың неслинден болан Иса
*Месих*иң несил дарагтының язгысы, ине,
шейледир: 2 Ыбрайымдан Ысхак, Ысхакдан Якуп,
Якупдан Яхуда ве онуң доганлары дүнйә инди.
3 Яхудадан Перес билен Зерах догулды, оларың
эҗеси Тамарды. Пересден Хесрон, Хесрондан Рам
догулды. 4 Рамдан Эминадап, Эминадапдан
Нахшон, Нахшондан Салмон догулды. 5 Салмондан
Боваз дүнйә инди, онуң эҗеси Рахапды. Боваздан
Обет дүнйә инди, онуң эҗеси Рутды. Обет
Йышайың какасыды. 6 Йышайдан Давут патыша
догулды. Давутдан Сүлейман дүнйә инди, онуң
эҗеси Урыяның дул аялы Батшебады.
7 Сүлеймандан Рехабгам, Рехабгамдан Абыя,
Абыядан Аса, 8 Асадан Ехошапат, Ехошапатдан
Ехорам, Ехорамдан Узыя догулды. 9 Узыядан Ётам,
Ётамдан Ахаз, Ахаздан Хизкия, 10 Хизкиядан
Манаша, Манашадан Амон, Амондан Ёшыя
догулды. 11 Ёшыя Бабыл сүргүниниң өңүсырасында
доглан Еконяның ве онуң доганларының атасыды.
12 Еконя Бабыл сүргүнинден соңра доглан
Шеялтыелиң атасыды. Шеялтыелден Зерубабыл,
13 Зерубабылдан Абыхут, Абыхутдан Элиякым,
Элиякымдан Азор, 14 Азордан Садок, Садокдан
Акым, Акымдан Элихут, 15 Элихутдан Элгазар,
Элгазардан Маттан, Маттандан Якуп догулды.
16 Якуп Меръемиң адамсы Юсубың атасыды,

Меръемден болса Месих † дийип атландырылан
Иса догулды.
17 Шейлеликде, Ыбрайымдан Давуда ченли болан
несиллер җеми он дөрт аркадыр. Давутдан Бабыл
сүргүнине ченли хем он дөрт, Бабыл сүргүнинден
*Месих*е ченли хем он дөрт аркадыр.

Иса *Месих* догуляр

(Лука 2:1-7)

18 Иса *Месих*иң доглушы шейле болды: Онуң
эҗеси Меръем билен Юсуп адаглыды, эмма олар
энтек яссыкдаш болманкалар, Меръем өзүниң
Мукаддес Рух аркалы гөврели боландыгыны билди.
19 Онуң адаглысы Юсуп догручыл адамды, шоңа
гөрә ол Меръемиң иле масгара болмагыны
ислемән, оны яшырын айрып гойбермеги
йүрегине дүвди. 20 Юсуп бу хакда ойланып йөркә,
Реббиң бир перишдеси онуң дүйшүне гирип: «Эй,
Давут оглы Юсуп! Сен Меръеме өйленмекден
горкма, себәби онуң гөвресиндәки Мукаддес Рух
аркалыдыр. 21 Ол бир Огул dограр, сен Онуң адына
Иса †† дакарсың, себәби Ол Өз халкыны
гүнәлеринден халас эдер» дийди. 22 ‡Буларың
хеммеси Реббиң пыгамбер аркалы: «Ине, бой гыз
гөврели болуп, Огул дограр. Онуң адына Иманувел
дакарлар» дийип айдан сөзүниң берҗай болмагы
үчин болды. Бу ат «Худай бизиң билендир»
диймеги аңладяр. 24 Юсуп укудан оянансоң, Реббиң
перишдесиниң буйругыны ерине етирип, Меръеме
өйленди. 25 Эмма Меръем оглуны ‡† догурянча,
Юсуп оңа янашмады. Юсуп доглан чаганың адына
Иса дакды.

2-нҗи бап

Мүнеҗҗимлер гүндогардан гелйәр

2 Иса Хирод патышаның дөврүнде Яхудыяның
Бейтуллахам шәхеринде энеден догулды.
Шонда мүнеҗҗимлер гүндогардан Иерусалиме
гелип: 2 «Яхудыларың патышасы болуп доглан
нирéде? Биз Онуң доглуш йылдызыны гөрдүк ве
Оңа сежде этмәге гелдик» дийдилер. 3 Хирод
патыша муны эшиденде, онуң өзи-де, тутуш
Иерусалим халкы-да галагоплуга дүшди. 4 Ол әхли
ёлбашчы руханылары, Төврат мугаллымларыны
йыгнап, олардан *Месих*иң нирéде догулмалыдыгы
хакында сорады. 5 Олар шейле җогап бердилер:
«Ол Яхудыядакы Бейтуллахам шәхеринде
догулмалы, себәби пыгамбер шейле языпдыр:
6 ‡‡„Эмма сен, эй, Яхуда юрдундакы Бейтуллахам!
Яхуда хөкүмдарларының арасында асла кичиси
дәлсиң сен.
Чүнки сенден бир Хөкүмдар чыкар,
халкым Ысрайылың чопаны болар“».
7 Онсоң Хирод мүнеҗҗимлери гизлин чагырып,
олардан йылдызың хачан гөрнендиги барада
җикме-җик сорады. 8 Хирод: «Барың, чага барадакы
хабарың анығына етиң. Оны тапан бадыңыза,
маңа хабар бериң. Менем барып, Оңа сежде
этҗек» дийип, олары Бейтуллахама иберди. 9 Олар
патышаны диңләп, ёла дүшдүлер. Ине, оларың
гөрен доглуш йылдызы ене пейда болды ве
өңлерине дүшүп, чаганың доглан еринiң үстүне
гелип дурды. 10 Йылдызы гөренлеринде, оларың
шатлыкларының чәги болмады. 11 Олар өе гирип,
чага билен эҗеси Меръеми гөрдүлер. Шонда дыза
чөкүп, Оңа сежде этдилер-де, хазыналарыны ачып,
алтын, хошбой түтетгилер ве мүр ‡‡† совгат
бердилер. 12 Хиродың янына гайдып бармазлык
хакда дүйш аркалы дуйдурыш берленсоң,
мүнеҗҗимлер өз юртларына башга ёл билен
гайтдылар.

Юсуп машгаласы билен Мүсүре гачяр

13 Мүнеҗҗимлер гиденден соң, Реббиң бир
перишдеси Юсубың дүйшүне гирип: «Тур! Чага
билен эҗесини ал-да, Мүсүре гач. Өзүм хабар
берйәнчәм, шол ерде гал, себәби Хирод чаганы
өлдүрмек үчин Онуң гөзлегине чыкмакчы боляр»
дийди. 14 Шейлеликде, Юсуп турды-да, чага билен
Онуң эҗесини алып, шол гиҗе Мүсүре тарап ёла
дүшди. 15 ‡‡‡Ол тә Хирод өлйәнчә, шол ерде галды.
Шунлукда, Реббиң: «Оглумы Мүсүрден чагырдым»
дийип, пыгамбер аркалы айдан сөзи берҗай
болды.
16 Мүнеҗҗимлериң алданыны билип, Хирод
гахар-газаба мүнди. Ол мүнеҗҗимлерден сорап
аныклан вагтына гөрә, Бейтуллахам билен онуң
даш-төверегиндәки обаларда доглан ики
яшындакы ве ики яша етмедик эркек гөбекли
чагаларың әхлисини өлдүртди. 17 Шейдип, Ермея
пыгамбериң шу айданлары берҗай болды:
18 §«Рамадан бир сес эшидилди,
агы ве аҗы перят сеслери,
Рахел чагалары үчин аглаяр,
теселли берилмегини ислемейәр,
чүнки олар инди ёк».

† *Месих – еврейлер бу сөзи Худай тарапындан вада берлен Патыша бабатында уланярлар. Сөзлүге серет.* †† *Иса – бу сөз Реб халас эдйәр* ‡ *1:22-23 t Иша 7:14.* ‡† *Оглуны – кәбир голязмаларда новбахар оглуны* ‡‡ *2:6 t Мик 5:2.*

‡‡† *Мүр – атыр ясамакда ве мерхумы җайламакда уланылан якымлы ыслы өсүмлик. Сөзлүге серет.* ‡‡‡ *2:15 t Хош 11:1.* § *2:18 t Йрм 31:15.*

Юсуп машгаласы билен Насыра гайдып гелйәр

[19] Хирод өленден соң, Реббиң бир перишдеси
Мүсүрде Юсубың дүйшүне гирип: [20] «Тур, чага
билен Онуң эҗесини ал-да, Ысрайыла долан,
себәби чаганың җанының кастына чыканлар өлди»
дийди. [21] Онсоң Юсуп чага билен эҗесини алып,
Ысрайыла гайтды. [22] Йөне Археланың өз атасы
Хиродың ерине Яхудыяның патышасы боланыны
эшидип, ол ере бармага горкды. Дүйшүң үсти
билен дуйдурыш берленсоң, ол Җелиле велаятына
тарап ёла дүшди. [23] Ол ере барып, Насыра диен
шәхерде месген тутды. Шейдип, пыгамберлер
аркалы: «Оңа насыралы дийлер» дийип айдылан
сөз берҗай болды.

3-нҗи бап

Яхя чүмдүриҗиниң вагзы

(Марк 1:1-8; Лука 3:1-18; Ёханна 1:19-28)

3 Шол гүнлерде Яхя чүмдүриҗи пейда болуп,
Яхудыя чөлүнде вагыз этмәге башлады. [2] Ол:
«Тоба эдиң, себәби Гөгүң Шалыгы голайлады»
диййәрди. [3] †Ине, Ишая пыгамбериң ол хакында:
«Чөлде бир сес гыгыряр: „Реббе ёл тайынлаң! Онуң
ёдаларыны дүзләң!“ диййәр» дийип айдан шол
адамы Яхядыр. [4] Яхяның дүе йүңүнден эшиклери,
билинде гайышдан гушагы барды. Онуң иймити
чекиртге билен мейдан балыды. [5] Тутуш
Иерусалимиң, Яхудыяның ве Иордан этрабының
әхли халкы онуң янына гелйәрди. [6] Олар гүнәлери
үчин тоба эдип, Яхя тарапындан Иордан дерясында
чүмдүрилйәрдилер.
[7] Яхя фарисейлериң ве саддукейлериң
энчемесиниң чүмдүрилмек үчин өз янына
гелйәндиклерини гөренде, олара шейле дийди:
«Эй, алахөвренлер несли! Гелҗек газапдан гачып
гутулып билерис өйдйәңизми? [8] Мундан бейләк
эден тобаңыза мынасып миве бериң. [9] Өз-өзүңизе:
„Бизиң атамыз Ыбрайымдыр“ дийип ойламаң. Мен
сизе шуны айдайын: Худай Ыбрайым үчин шу
дашлардан хем перзент ярадып билйәндир! [10] Ине,
палта эййәм агачларың дүйбүнде ятыр: оңат миве
бермейән хер бир агач чапылып, ода ташланар.
[11] Тоба эдендигиңизиң нышаны хөкмүнде мен сизи
сува чүмдүрйәрин, эмма менден соңра Гелҗек
менден хас гүйчлүдир. Мен Онуң чарыкларыны
гөтермәге-де мынасып дәлдирин. Ол сизи
Мукаддес Руха хем-де ода чүмдүрер. [12] Онуң
харман совурян чаршагы элиндедир. Ол харман
ерини сүпүрип, бугдайыны аммара үйшүрер,
саманы болса сөнмез отда якар».

† 3:3 t Иша 40:3.

Иса сува чүмдүрилйәр

(Марк 1:9-11; Лука 3:21,22)

[13] Онсоң Иса Яхя тарапындан чүмдүрилмек үчин
Җелиледен Иордана, Яхяның янына гелди. [14] Эмма
Яхя Оны саклап: «Сен мени чүмдүрмели велин,
Сениң Өзүң мениң яныма гелйәрсиңми?» дийди.
[15] Иса оңа: «Гой, хәзир шейле болсун, себәби бизе
Худайың ислегини берҗай этмек ярашяндыр»
дийип җогап берди. [16] Иса сува чүмдүрилип чыкан
бадына гөклер ачылды. Ол Худайың Рухуның
кепдери гөрнүшде Өз үстүне инип гелйәнини
гөрди. [17] Шол вагт гөкден: «Бу Мениң сөвер
Оглумдыр, Мен Ондан көп разыдырын» диен оваз
гелди.

4-нҗи бап

Иса сыналяр

(Марк 1:12,13; Лука 4:1-13)

4 Соңра иблисиң сынамагы үчин, Мукаддес Рух
Исаны чөле әкитди. [2] Иса кырк гиҗе-гүндиз
агыз бекләнден соңра аҗыкды. [3] Шол вагт Онуң
янына аздырыҗы шейтан гелип: «Эгер Сен
Худайың Оглы †† болсаң, онда шу дашларың чөреге
өврүлмегини буюр» дийди. [4] ‡Эмма Иса оңа:
«„Ынсан диңе чөрек билен яшаман, эйсем Реббиң
агзындан чыкян хер бир сөз билен хем яшаяр“
дийип язылгыдыр» дийип җогап берди. [5] Соңра
иблис Исаны мукаддес шәхер Иерусалиме гетирди.
Оны ыбадатхананың чүр депесине чыкарып:
[6] ‡†«Эгер Сен Худайың Оглы болсаң, Өзүңи ашак
окла. Чүнки шейле язылгыдыр:
„Ол перишделерине Сен бабатда эмр эдер.
Аягың даша бүдремез ялы,
олар Сени эллеринде гөтерер“» дийди.
[7] ‡‡Иса оңа: «„Худайыңыз Ребби сынамаң“ дийип
хем язылгыдыр» дийди.
[8] Бу гезек иблис Исаны бейик бир дагың чүр
башына чыкарды. Оңа дүнйәниң әхли
шалыкларыны ве оларың шан-шөхратыны
гөркезип: [9] «Эгер дызыңа чөкүп, маңа сежде этсең,
буларың барыны Саңа берейин» дийди. [10] ‡‡†Иса
оңа: «Ёк бол, шейтан! „Худайыңыз Реббе сежде
эдиң, диңе Оңа гуллук эдиң“ дийип языландыр»
дийди.
[11] Шундан соң иблис Исаны ташлап гитди.
Перишделер гелип, Иса хызмат этдилер.

†† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.* ‡ *4:4 t Кан 8:3.* ‡† *4:6 t Зеб 90:11-12.* ‡‡ *4:7 t Кан 6:16.* ‡‡† *4:10 t Кан 6:13.*

Иса Хош Хабары ыглан этмәге башлаяр
(Марк 1:14,15; Лука 4:14,15)

12 Иса Яхяның туссаг эдилендигини эшиденде,
Җелилә доланды. 13 Ол илки Насыра шәхерине
гелди, эмма ол ерде узак эгленмән, Зебулун билен
Нафталы велаятындакы Җелиле көлүниң
кенарында ерлешйән Капернаумда орнашды.
14 Шунлукда, Ишая пыгамбер аркалы айдылан шу
сөз берҗай болды:
15 †«Эй, Зебулун ве Нафталы юрды!
Деңиз якасындакы ёл,
Иорданың аңырсы!
Эй, кесеки миллетлериң яшаян Җелилеси!
16 Түмлүкде месген тутан халк бейик нур гөрди,
түм гараңкылыкда яшаянларың үстлерине нур
сачылды».
17 Шол вагтдан башлап, Иса: «Тоба эдиң, чүнки
Гөгүң Шалыгы голайлады» дийип, вагыз этмәге
башлады.

Иса илкинҗи шәгиртлерини сайлаяр
(Марк 1:16-20)

18 Иса Җелиле көлүниң кенарындан гечип
барярка, көле тор ташлап дуран ики доганы гөрди.
Оларың бири Петрус лакамлы Симун, бейлекиси
хем Андрысды. Олар балыкчыдылар. 19 Иса олара:
«Мениң ызыма дүшүң, Мен сизи ынсан тутян
балыкчылар эдейин» дийди. 20 Олар хем шол
вагтың өзүнде торларыны ташлап, Онуң ызына
дүшдүлер. 21 Бираз йөрәнлеринден соң, Иса башга
ики доганы, Зебедейиң огуллары Якуп билен
Ёханнаны гөрди. Олар гайыгың ичинде какалары
Зебедей билен торларыны бежерип отырдылар.
Иса олары чагырды. 22 Олар хем дессине гайык
билен какалары Зебедейи ташлап, Исаның ызына
дүшдүлер.

Иса хассалары сагалдяр

23 Иса тутуш Җелиләни айланып чыкды. Ол
ердәки синагогаларда сапак берип, Гөгүң
Шалыгының Хош Хабарыны вагыз этди, халкың
арасындакы хер хили кеселлери, хассалары
сагалтды. 24 Онуң ат-овазасы бүтин Сирия яйрады,
дүрли кеселлере дучар болан әхли хассалары,
арвах-җын эеләнлери, тутгайлылары ве отуралары
Исаның янына гетирдилер, Ол хем олары сагалтды.
25 Җелиледен, Декаполисден ††, Иерусалимден,
Яхудыядан ве Иорданың гүндогар тарапындан улы
мәхелле Онуң ызына дүшди.

† *4:15 t Иша 9:1-2.* †† *Декаполис – Самария билен Җелиләниң гүндогарында ерлешен он шәхериң умумы ады. Сөзлүге серет.*

5-нҗи бап

Хакыкы багтыярлык
(Лука 6:20-23)

5 Иса үйшен мәхелләни гөрүп, дага чыкып
отурды. Шәгиртлери Онуң янына гелдилер,
2 Иса хем олара өвретмәге башлады:
3 «Рухы гарыплар багтлыдыр, чүнки Гөгүң
Шалыгы оларыңкыдыр.
4 Гусса чекйәнлер багтлыдыр, чүнки олара
гөвүнлик берлер.
5 Юмшак адамлар багтлыдыр, чүнки олар ер
йүзүни мирас аларлар.
6 Догрулыга аҗыгып-сувсанлар багтлыдыр, чүнки
олар доюп-ганарлар.
7 Рехимлилер багтлыдыр, чүнки олара-да рехим
эдилер.
8 Калбы пәклер багтлыдыр, чүнки олар Худайы
гөрерлер.
9 Парахатлык дөредйәнлер багтлыдыр, чүнки
олара Худайың огуллары дийлер.
10 Догрулык үчин ызарланянлар багтлыдыр, чүнки
Гөгүң Шалыгы оларыңкыдыр.
11 Мен себәпли адамларың сизе сөген, ызарлан,
нәхак ере хер хили гыбатыңызы эден махалы
багтлысыңыз! 12 Шатланың, бегениң, себәби
гөклерде алҗак сылагыңыз улудыр. Сизден өң
пыгамберлер-де шейдип ызарландылар.

Дуз ве ышык
(Марк 9:50; Лука 14:34,35)

13 Сиз ериң дузусыңыз, эмма дуз тагамыны
йитирсе, ол нәме билен дузланар? Дашары
зыңлып, аяк астында депеленмекден башга хич
зада ярамаз. 14 Сиз дүнйәниң ышыгысыңыз. Депеде
гурлан шәхери гизләп болмаз. 15 Чыраны якып,
габың ашагында гойян дәлдирлер. Оны
чыраданың үстүнде гойяндырлар, шонда ол
өйдәкилериң хеммесине ышык берйәндир. 16 Гой,
сизиң ышыгыңыз адамларың өңүнде парласын,
шонда олар говы ишлериңизи гөрүп, гөкдәки
Атаңызы шөхратландырарлар.

Иса Төврат хакында сөз ачяр

17 Маңа Төврат билен пыгамберлериң
язгыларыны бозмага гелендир өйтмәң. Мен
бозмага дәл-де, олары амала ашырмага гелдим.
18 Сизе догрусыны айдярын, асман билен ер
өтйәнчә, әхли зат амала ашянча, Төвратдан екеҗе
харп-да, бир нокат-да өчмез. 19 Шонуң үчин хем
ким бу буйрукларың иң кичисинден бирини бозса
ве шейле этмеги башгалара өвретсе, ол Гөгүң
Шалыгында иң кичи сайылар. Эмма ким булары

берҗай эдип, башгалара-да өвретсе, ол Гөгүң
Шалыгында улы сайылар. 20 Мен сизе шуны
айдярын: догрулыгыңыз Төврат мугаллымларыңкы
билен фарисейлериңкиден артык болмаса, Гөгүң
Шалыгына асла гирмерсиңиз.

Гахар ве хөкүм

21 †Сиз ата-бабаларымыза: „Адам өлдүрме, ким
адам өлдүрсе, хөкүме сезевар болар“ дийленини
эшиденсиңиз. 22 Эмма Мен сизе айдярын: өз
доганына гахарланан †† адам хем хөкүме сезевар
болар. Ким өз доганына „рака“ ‡ дийсе, ёкары
меҗлисиң хөкүмине сезевар болар. Хатда хич ким
„самсык“ хем диймесин, ёгсам довзах одуна
ташланар. 23 Шонуң үчин гурбанлык сыпасында
садака бермәге баряркаң, доганыңың сенден өйке-
кинесиниң бардыгы ядыңа дүшсе, 24 садакаңы
сыпаның өңүнде гой-да, гидип өңүрти доганың
билен яраш. Соңра гелип, садакаңы хөдүр эт.
25 Давагәриң билен энтек ёлдакаң яраш, ёгсам ол
сени каза, казы хем зындан сакчысына табшырып,
зындана дүшмегиң ахмал. 26 Саңа догрусыны
айдярын, җеримәңи долы төлейәнчәң, ол ерден
чыкмарсың.

Зынахорлык

27 ‡†Сиз: „Зына этме“ дийленини хем эшиденсиңиз.
28 Эмма Мен велин ким башга аяла азгын хөвес
билен бакса, өз йүрегинде эййәм онуң билен зына
эдендир диййәрин. 29 Саг гөзүң сениң гүнә
этмегиңе себәп болса, оны согруп ташла. Бир
сынаңың ёк болмагы тутуш гөврәңиң довзаха
атылмагындан говудыр. 30 Саг элиң сениң гүнә
этмегиңе себәп болса, оны кесип ташла. Бир
сынаңың ёк болмагы тутуш гөврәңиң довзаха
ташланмагындан говудыр.

Талак

(Марк 10:11-12; Лука 16:18)

31 ‡‡Шейле хем: „Ким аялыны ковуп гойберсе, оңа
талак хатыны берсин“ дийлендир. 32 Эмма Мен сизе
диййәрин, аялыны зынадан башга себәп билен
айран адам онуң зына этмегине себәп боляндыр.
Айрылышан аяла өйленен адам хем зына
эдйәндир.

Ант ичмек барада

33 ‡‡†Сиз ене гадымкылара: „Яландан ант ичме,
эмма Реббиң өңүнде ичен антларыңы берҗай эт“
дийленини хем эшиденсиңиз. 34 Мен велин сизе
асла ант ичмәң диййәрин. Гөкден ант ичмәң, чүнки
гөк Худайың тагтыдыр. 35 Ерден хем ант ичмәң,
чүнки ер Онуң аякларының күрсүсидир;
Иерусалимден-де ант ичмәң, чүнки ол Бейик
Патышаның шәхеридир. 36 Өз башыңыздан хем ант
ичмәң, себәби сиз онуң еке гылыны-да ак я гара
эдип билйән дәлсиңиз. 37 Сизиң „хаваңыз“ хава,
„ёгуңыз“ ёк болсун. Мундан артыгы шейтандандыр.

Гөзе – гөз, дише – диш

(Лука 6:29,30)

38 ‡‡‡Сиз: „Гөз орнуна гөз, диш орнуна диш“
дийленини эшиденсиңиз. 39 Эмма Мен сизе
диййәрин: ярамаз адама гаршы дурма. Сениң саг
яңагыңа урана, бейлеки яңагыңы-да тут. 40 Сениң
билен давалашып, көйнегиңи алҗак боляна
донуңы-да бер. 41 Ким сени өзи билен бир мензил
ёл йөремәге меҗбур этсе, сен онуң билен ики
мензил ёл йөре. 42 Дилег салана бер, карз
дилейәнден йүзүңи өвүрме.

Душманларыңызы сөйүң

(Лука 6:27-28,32-36)

43 §Сиз: „Якыныңы сөй, душманыңы йигрен“
дийленини хем эшиденсиңиз. 44 Эмма Мен сизе
диййәрин: душманларыңызы сөйүң, өзүңизи
ызарлаянлар үчин дога-дилег эдиң. §†45 Шонда сиз
гөкдәки Атаңызың огулларыдыгыңызы субут
эдерсиңиз. Гөкдәки Атаңыз Өз гүнешини
яманларың хем, ягшыларың хем үстүне догдуряр,
ягмырыны догруларың хем, эгрилериң хем үстүне
ягдыряр. 46 Сиз өзүңизи сөййәнлери сөййән
болсаңыз, онда нәме сылаг аларсыңыз? Салгыт
йыгнаянлар-да шейле этмейәрми нәме? 47 Диңе өз
достларыңыза салам берйән болсаңыз, онда нәме
артыкмач иш эдйәрсиңиз? Бутпаразлар-да шейле
этмейәрми нәме? 48 Шейлеликде, гөкдәки
Атаңызың кәмил болшы ялы, сиз хем кәмил
болуң».

6-нҗы бап

Садака бермек барада

6 «Хабардар болуң, согап ишлериңизи
адамлара гөрүнмек үчин хеммелериң гөзүниң
алнында этмәң. Бейле этсеңиз, гөкдәки Атаңыздан
сылаг алмарсыңыз. 2 Шонуң үчин хем мәтәҗе
садака берениңизде, өңүңизде сурнай чалдырып,
муны улы иле җар этмәң. Адамларың өвгүсини

† *5:21 t Мср 20:13; Кан 5:17; 16:18.* †† *Гахарланан – кәбир голязмаларда хич бир себәпсиз гахарланан* ‡ *Рака – арамейче бу сөз бош келле* ‡† *5:27 t Мср 20:14; Кан 5:18.* ‡‡ *5:31-32 t Лук 16:18; Мар 10:11-12; Кан 24:1-4.* ‡‡† *5:33-37 t Лев 19:12; Чөл 30:2-3; Кан 23:21.* ‡‡‡ *5:38 t Мср 21:24; Лев 24:20; Кан 19:21.* § *5:43 t Лев 19:18.* §† *Кәбир голязмаларда Өзүңизе гаргаянлар үчин ягшылык диләң, өзүңизи йигренйәнлере ягшылык эдиң, өзүңизи ынҗадянлар, ызарлаянлар үчин Худая дога окаң*

газанҗак болуп, икийүзлүлер синагогаларда,
көчелерде шейле эдйәрлер. Сизе догрусыны
айдярын: олар эййәм өз сылагыны аландырлар.
3 Сиз садака берениңизде, саг элиңизиң нәме
эдйәнини сол элиңиз билмесин. 4 Шунлукда,
берйән садакаңыз гизлин болсун. Гизлинликде
эдилени гөрйән Атаңыз сизиң сылагыңызы берер †.

Худая дога-дилег этмек хакда

(Лука 11:2-4)

5 Дога-дилег эдениңизде, икийүзлүлер ялы
болмаң. Олар гөз үчин синагогаларда, көчелериң
бурчларында дуруп, дога окамагы халаярлар. Сизе
догрусыны айдярын, олар эййәм өз сылагыны
аландырлар. 6 Эмма сиз дога-дилег эдениңизде,
отагыңыза гирип, гапыны япың-да, гөрүнмейән
Атаңыза гизлинликде эдиң. Гизлинликде эдилени
гөрйән Атаңыз сизиң сылагыңызы берер. 7 Дога-
дилег эдениңизде, бутпаразлар ялы, бош сөзлери
гайталап дурмаң. Олар көп сөзлемек билен
эшидилерис өйдйәрлер. 8 Олар ялы болмаң.
Атаңыз сизе нәмелериң герекдигини Өзүнден
дилемәнкәңиз билйәр ахырын. 9 Шонуң үчин,
шейле дога-дилег эдиң:
„Эй, гөкдәки Атамыз!
Адың мукаддес болсун!
10 Патышалыгың гелсин!
Гөкде болшы ялы,
ерде-де Сениң ислегиң амала ашсын!
11 Гүнделик чөрегимизи бизе шу гүн бер.
12 Бизе яманлык эдйәнлери багышлайшымыз ялы,
Сен хем бизиң языкларымызы багышла.
13 Бизи сынага салма, гайтам бизи шейтандан
халас эт. ††“
14 Башгаларың өзүңизе эден языкларыны
багышласаңыз, гөкдәки Атаңыз хем сизиң
языкларыңызы багышлар. 15 Эмма сиз оларың
языкларыны багышламасаңыз, Атаңыз хем сизиң
языкларыңызы багышламаз.

Агыз беклемек хакында

16 Агыз бекләниңизде икийүзлүлер ялы йүзүңизи
салламаң. Олар адамлара агыз
беклейәндиклерини гөркезҗек болуп, өзлерине
тимар бермейәрлер. Сизе догрусыны айдярын,
олар эййәм өз сылагыны аландырлар. 17 Эмма сиз
агыз бекләниңизде, башыңыза яг гуюп, йүзүңизи
ювуң. 18 Шонда сизиң агыз беклейәндигиңиз
адамлара дәл-де, диңе яшырын Атаңыза гөрнер.
Гизлинликде эдилени гөрйән Атаңыз сизиң
сылагыңызы берер.

Гөкдәки хазына барада

(Лука 12:33,34; 11:34-36; 16:13)

19 Бу дүнйәде өзүңизе хазына йыгнамаң, бу ерде
оны гүе билен пос иййәндир, мунда огрулар гирип
огурлаяндыр. 20 Муңа дерек өзүңизе гөкде хазына
йыгнаң, ол ерде не гүе, не пос иййәндир, не-де
огрулар гирип огурлаяндыр. 21 Хазынаңыз ниреде
болса, йүрегиңиз хем шол ерде болар.
22 Бедениң чырасы гөздүр. Гөзүң сагдын болса,
тутуш бедениң хем ягты болар. 23 Гөзүң шикесли
болса, тутуш бедениң хем гараңкы болар. Эгер
сендәки ышык гараңкы болса, онда ол нәхили
элхенч гараңкылыкдыр!
24 Хич ким ики хоҗайына хызмат эдип билмез. Ол
я бирини йигренип, бейлекисини сөер, я-да
бирине вепалы болуп, бейлекисини әсгермезлик
эдер. Сиз хем Худая, хем байлыга хызмат эдип
билмерсиңиз.

Гайгы этмәң

(Лука 12:22-31)

25 Шоңа гөрә сизе диййәрин: нәме ийип-ичерин
дийип җаныңызы, нәме геерин дийип бедениңизи
гайгы этмәң. Җан иймитден, беден эгин-эшикден
гымматлы дәлмидир? 26 Гушлара середиң, олар не
экйәрлер, не орярлар, не-де аммарларда иймит
топлаярлар. Муңа гарамаздан, гөкдәки Атаңыз
олары-да иймитлендирйәр. Сиз олардан хас
гымматлы дәлмисиңиз? 27 Сизиң хайсы бириңиз
гайгы эдип, өмрүңизи бир сагат узалдып
билйәрсиңиз? 28 Нәме үчин эгин-эшигиң
аладасыны эдйәрсиңиз? Мейдандакы лилияларың
нәхили өсүшине середиң: олар не зәхмет
чекйәрлер, не-де йүп эгирйәрлер. 29 Эмма Мен сизе
диййәрин, хатда Сүлейман хем өзүниң бүтин шан-
шөхратында буларың хич бири ялы гейинмәнди.
30 Эмма бу гүн бар болуп, эртир ожага ташланян
мейдан отуны Худай шейле гейиндирйән болса,
сизи ондан хас артык гейиндирмезми, эй, иманы
азлар? 31 Шонуң үчин нәме ийип-ичерис, нәме
геерис дийип алада этмәң. 32 Бу затларың барыны
бутпаразлар агтарярлар, йөне гөкдәки Атаңыз
буларың әхлисиниң сизе герекдигини билйәр.
33 Сиз болса өңүрти Худайың Шалыгыны ве Онуң
догрулыгыны агтарың, шонда бу затлар хем сизе
онуң үстүне гошулып берлер. 34 Шонуң үчин эртири
гайгы этмәң, эртир өз гайгысыны өзи эдер. Хер
гүнүң дерди өзүне етерликдир».

† *Сизиң сылагыңызы берер – кәбир голязмаларда сизиң сылагыңызы ач-ачан берер.* †† *Кәбир голязмаларда Чүнки патышалык, гудрат ве шөхрат эбедилик Сениңкидир. Омын!*

7-нҗи бап

Башгалары язгармаң
(Лука 6:37,38,41,42)

7 «Башгалары язгармаң, ёгсам сиз хем
язгарыларсыңыз, себәби сиз нәхили
язгарсаңыз, өзүңиз-де шейле язгарыларсыңыз.
Хайсы өлчег билен өлчесеңиз, сизе-де шол өлчег
билен өлчелер.
3 Нәме үчин сен доганыңың гөзүндәки чөпи
гөрйәрсиң-де, өз гөзүңдәки агаҗы сайгармаярсың?
4 Нәдип сен өз гөзүңде агач барка, доганыңа: „Гел,
гөзүңдәки чөпи чыкарайын“ дийҗек? 5 Эй,
икийүзли, илки өз гөзүңдәки агаҗы чыкар, шонда
доганыңың гөзүндәки чөпи чыкармак үчин оңат
сайгарарсың.
6 Мукаддес зады итлере бермәң. Дүрлериңизи
доңузларың өңүне ташламаң. Ёгсам олары
аяклары билен депеләп, соңра өзүңизи
парчалаймасынлар.

Худайдан диләң
(Лука 11:9-13)

7 Диләң, сизе берлер; агтарың, тапарсыңыз;
гапыны какың, сизе ачылар. 8 Элбетде, дилән алар,
агтаран тапар, гапы какана ачылар. 9 Сизиң хайсы
бириңиз оглуңыз чөрек диләнде, оңа даш берер?
10 Я-да балык диләнде, йылан берер?
11 Шейлеликде, сиз эрбет болубам өз чагаларыңыза
оңат пешгешлер бермеги билйән болсаңыз, онда
гөкдәки Атаңыз Өзүнден дилейәнлере хас-да көп
аҗайып пешгешлер бермезми? 12 Шонуң үчин
адамларың өзүңизе нәме этмегини ислейән
болсаңыз, сиз-де олара шейле эдиң, себәби
Мусаның кануны билен пыгамберлериң язгылары-
да шунда җемленйәр.

Худайың ёлы дар гапыдыр
(Лука 13:24)

13 Дар гапыдан гириң, себәби хеләкчилиге элтйән
гапы инлидир ве онуң ёлы гиңдир. Бу ёлдан
гирйәнлер көпдүр. 14 Эмма яшайша элтйән гапы
инсиздир, ёлы дардыр. Бу ёлы тапянлар аздыр.

Агач ве онуң мивеси
(Лука 6:43,44; 13:25-27)

15 Галп пыгамберлерден әгә болуң! Олар сизиң
яныңыза гоюн дерисине гирип гелерлер, эмма
өзлери велин йыртыҗы мөҗеклердир. 16 Сиз олары
мивелеринден танарсыңыз. Тикенден үзүм я-да
яндакдан инҗир йыгылярмы? 17 Шонуң ялы-да хер
бир оңат агач оңат миве берйәндир, эрбет агач
болса эрбет миве берйәндир. 18 Оңат агач эрбет
миве, эрбет агач-да оңат миве берип билмез.
19 Оңат миве бермейән хер бир агач чапылып, ода
ташланяндыр. 20 Шейлелик билен, галп
пыгамберлери мивелеринден танарсыңыз.
21 Маңа: „Я Реб! Я Реб“ диен хер бир адам Гөгүң
Шалыгына гирмез, диңе гөкдәки Атамың ислегини
берҗай эден оңа гирер. 22 Шол гүн көплер Маңа: „Я
Реб, я Реб, биз Сениң адың билен пыгамберлик
этмедикми? Сениң адың билен арвах-җынлары
ковуп, көп гудратлар гөркезмедикми?“ диерлер.
23 Шонда Мен олара: „Эй, яманлык эдйәнлер, Мен
сизи асла танамок, ёк болуң янымдан!“ дийип,
ачык айдарын.

Ики бина
(Лука 6:47-49)

24 Шонуң үчин хем бу сөзлерими эшидип, олары
берҗай эдйән хер бир адам өйүни гаяның үстүнде
гуран акыллы адама меңзейәр. 25 Ягыш ягып,
силлер гелди, еллер өвсүп, ол өе урды, эмма өй
йыкылмады, себәби ол гаяның үстүнде гурлупды.
26 Мениң бу сөзлерими эшидип, олары берҗай
этмедик хер бир киши өйүни чәгәниң үстүнде
гуран акмак адам ялыдыр. 27 Ягыш ягып, силлер
гелди, еллер өвсүп, ол өе урды. Өй йыкылып,
бүтинлей вес-вейран болды». 28 Иса булары гүррүң
берип гутаранда, мәхелле Онуң таглыматына
хайран галды, 29 себәби Иса олара Төврат
мугаллымлары ялы дәл-де, эрк-ыгтыярлы бири ялы
өвредйәрди.

8-нҗи бап

Иса дери кеселлини сагалдяр
(Марк 1:40-45; Лука 5:12-16)

8 Иса дагдан ашак иненде, улы мәхелле Онуң
ызына дүшди. 2 Шол вагт дери кеселине ёлуган
бир адам Онуң янына гелип, дызына чөкүп: «Агам,
эгер ислесең, мени бу кеселден тәмизләп
билерсиң» дийди. 3 Иса элини узатды-да, оңа
дегрип: «Ислейәрин, тәмиз бол!» дийди. Ол адам
шобада дери кеселинден гутулды. 4 Соңра Иса оңа:
«Әгә бол, муны хич киме айтмагын. Йөне гит-де,
рухана гөрүн ве дери кеселинден сапланандыгыңы
хеммелере субут эдер ялы, Мусаның буйран
садакасыны бер» дийди.

Йүзбашының иманы
(Лука 7:1-10)

5 Иса Капернаума гиренде, бир йүзбашы Онуң
янына гелип: 6 «Агам, мениң хызматкәрим өйде
агыр ятыр. Чекйән җебринден яңа гозганып-да
биленок» дийип ялбарды. 7 Иса оңа: «Мен барып,
оны сагалдарын» дийди. 8 Йүзбашы Иса шейле

җогап берди: «Агам, Сениң өйүме гелмегиңе мен
мынасып дәл. Диңе бирҗе сөз айтсаң бес, мениң
хызматкәрим сагалар. [9] Мен хем буйрук астындакы
адамдырын, ыгтыярымда эсгерлерим бар.
Бирисине „Гит“ дийсем гидйәр, башгасына „Гел“
дийсем гелйәр. Хызматкәриме „Шуны эт!“ дийсем
эдйәр». [10] Иса бу сөзлери эшидип хайран галды. Ол
ызына дүшүп гелйәнлере: «Сизе догрусыны
айдярын, Мен хатда Ысрайылда хем шейле иманы
бар адамы тапмадым. [11] Сизе шуны-да айдярын:
гүндогардан ве гүнбатардан көп адамлар гелип,
Ыбрайым, Ысхак, Якуп билен биле Гөгүң
Шалыгында бир сачагың башында отурарлар.
[12] Эмма Шалыгың мирасдүшери беллененлер
дашары, гараңкылыга ташланар. Ол ерде агы ве
диш гыҗама болар» дийди. [13] Иса йүзбаша: «Бар,
гидибер, гой, саңа иманыңа гөрә болсун!» дийди.
Онуң хызматкәри шол сагадың өзүнде сагалды.

Иса көп хассалары сагалдяр

(Марк 1:29-34; Лука 4:38-41)

[14] Иса Петрусың өйүне гелди. Ол Петрусың
гайыненесини гыззырма тутуп ятаныны гөрди.
[15] Иса аялың элинден тутан бадына, онуң
гыззырмасы айрылды. Аял еринден туруп, Иса
хызмат этмәге башлады.
[16] Шол гүн агшам Исаның янына арвах-җын эелән
адамлары гетирдилер. Ол хем бир сөз билен
олардакы эрбет рухлары чыкарды, шейле-де
хассаларың хеммесини сагалтды. [17] †Шунлукда,
Ишая пыгамбериң үсти билен айдылан шу сөзлер
берҗай болды:

«Ол бизиң хассалыгымызы Өз үстүне алды,
бизиң дертлеримизи чекди».

Исаның ызына эермек

(Лука 9:57-62)

[18] Иса дашына үйшен көпсанлы мәхелләни гөрүп,
шәгиртлерине көлүң бейлеки тарапына гечмеги
буюрды. [19] Шонда Төврат мугаллымларың бири
гелип: «Мугаллым, Сен нирә гитсең, мен хем Сениң
ызыңа дүшҗек» дийди. [20] Иса оңа: «Тилкилериң
сүрени, гушларың хөвүртгеси бардыр, йөне Ынсан
Оглуның башыны гояра-да ери ёкдур» дийип җогап
берди.
[21] Онуң башга бир шәгирди: «Агам, ругсат эт,
өңүрти гидип, какамы җайлайын» дийди. [22] Эмма
Иса оңа: «Мениң ызыма дүш, гой, өлүлерини
өлүлериң өзлери җайлаберсинлер» дийди.

† *8:17 t Иша 53:4.*

Иса тупаны ятыряр

(Марк 4:35-41; Лука 8:22-25)

[23] Иса гайыга мүненде, шәгиртлери хем Онуң
ызына дүшдүлер. [24] Көлде бирденкә гүйчли гай
турды ве гайык толкунлара бүрелди. Эмма Иса
уклап ятырды. [25] Шәгиртлери Оны оярып: «Агам,
бизи халас эт! Биз хеләк болуп барярыс!» дийдилер.
[26] Иса олара: «Нәмә горкярсыңыз, эй, иманы
азлар?!» дийди. Соңра Ол еринден туруп, еле ве
көле кәеди велин, ол ере долы үмсүмлик
аралашды. [27] Олар хайран галып: «Бу нәхили
Адамка, хатда ел билен көл-де Оңа гулак асяр?»
дийишдилер.

Иса арвах-җынлары чыкаряр

(Марк 5:1-20; Лука 8:26-39)

[28] Иса көлүң бейлеки кенарындакы
гадаралыларың †† юрдуна гелди. Ол ерде Оңа
арвах-җын эелән ики саны адам душ гелди. Олар
гонамчылыкдан чыкып гелйәрдилер. Оларың җуда
вагшыдыклары үчин, ол ерден хич ким гечип
билмейәрди. [29] Бирденкә олар: «Эй, Худайың Оглы!
Сениң бизиң билен нәме ишиң бар? Бизи
вагтындан өң гынамага гелдиңми?» дийип
гыгырышып башладылар. [30] Шол вагт олардан
узагракда уллакан бир доңуз сүрүси отлап йөрди.
[31] Арвах-җынлар Иса ялбарып: «Эгер бизи ковуп
чыкармакчы болсаң, онда бизи доңуз сүрүсине
ибер» дийдилер. [32] Иса олара: «Барың!» дийди.
Шейдип, олар адамлардан чыкып, доңузларың
ичине гирдилер. Шонда тутуш доңуз сүрүси
учутдан ашак зыңып, көлде пайырдашып гарк
болды. [33] Чопанлар гачып, шәхере гитдилер. Олар
арвах-җын эелән адамлара нәме боландыгы
барадакы вакаларың хеммесини халка гүррүң
бердилер. [34] Онсоң шәхериң тутуш илаты Иса
билен душушмага гелди. Оны гөренлеринде,
өзлериниң шәхеринден гитмегини сорап, Иса
ялбардылар.

9-нҗы бап

Иса ысмазы сагалдяр

(Марк 2:1-12; Лука 5:17-26)

9 Онсоң Иса гайыга мүнди-де, бейлеки кенара
гечип, Өз шәхерине гелди. [2] Бирнәче адам
Онуң янына дүшекде ятан бир ысмазы гетирди.
Иса оларың иманыны гөренде, ысмаза: «Оглум,
догумлы бол, сениң гүнәлериң өтүлди» дийди.
[3] Шонда кәбир Төврат мугаллымлары ичинден: «Бу
адам Худая дил етирйәр» дийдилер. [4] Эмма Иса

†† *Гадаралылар – кәбир голязмаларда герасалылар.*

оларың пикирлерини билип: «Нәме үчин
гөвнүңизе эрбет пикирлер гетирйәрсиңиз?
5 Хайсыны айтмак аңсат: „Гүнәлериң өтүлди“
диймекми я-да: „Тур-да, йөре“ диймек? 6 Эмма сиз
Ынсан Оглуның ер йүзүнде гүнәлери өтмәге-де
ыгтыярының бардыгыны билип гоюң» дийди.
Онсоң Ол ысмаза: «Саңа диййәрин, тур, дүшегиңи
ал-да, өйүңе гайт» дийди. 7 Ол хем еринден турды-
да, өйүне гитди. 8 Муны гөрен мәхеллә҆ни горкы
гаплап алды †. Олар ынсанлара шейле ыгтыяры
берен Худайы шөхратландырдылар.

Матта шәгиртлере гошуляр

(Марк 2:13-17; Лука 5:27-32)

9 Иса шол ерден гечип барярка, салгыт йыгнап
отуран Маттаны гөрүп, оңа: «Мениң ызыма дүш!»
дийди. Ол хем туруп, Онуң ызына дүшди. 10 Иса
Маттаның өйүнде сачак башында отырка, көп
салгытчылар, гүнәкәрлер гелип, Иса ве Онуң
шәгиртлери билен биле ийип-ичдилер.
11 Фарисейлер муны гөрүп, Онуң шәгиртлеринден:
«Нәме үчин сизиң Мугаллымыңыз
салгытчылардыр гүнәкәрлер билен биле нахар
ийййәр?» дийип сорадылар. 12 Иса муны эшидип:
«Лукман саглара дәл-де, хассалара герекдир.
13 ††Йөне сиз гидиң-де, „Мен гурбанлык дәл-де,
рехим-шепагат ислейәрин“ диен сөзүң манысыны
өвրениң, себәби Мен догрулары дәл-де,
гүнәкәрлери чагырмага гелдим» дийди.

Агыз беклемек барада сораг

(Марк 2:18-22; Лука 5:33-39)

14 Онсоң Яхяның шәгиртлери Исаның янына
гелип: «Нәме үчин биз ве фарисейлер агыз
беклейәрис-де, Сениң шәгиртлериң агыз
бекләноклар?» дийип сорадылар. 15 Иса олара:
«Гиев янларындака, хей-де, тоюң мыхманлары яс
тутармы? Эмма гиевиң олардан алынҗак гүнлери
гелер, шонда олар агыз бекләрлер. 16 Хич ким көне
эшиге тәзе матадан яма салмаз, себәби салнан яма
көне эшикден гопуп, йыртык ери хас бетер болар.
17 Хич ким тәзе шерабы көне мешиклере гуймаз.
Бейтсе, мешиклер ярылып, шерап дөкүлер ве
мешиклер хем заяланар. Тәзе шерап тәзе
мешиклере гуюляндыр, шейдип, икиси хем абат
сакланяндыр» дийип җогап берди.

Дирелен гыз, сагалан аял

(Марк 5:21-43; Лука 8:40-56)

18 Иса олара бу затлары айдып дурка, бир
ёлбашчы гелип, Онуң аягына йыкылды. Ол:
«Мениң гызым яңыҗа өлди, эмма Сен гелип, элиңи
онуң үстүнде гойсаң, ол дирелер» дийди. 19 Иса
туруп, шәгиртлери билен биле ол адамың ызына
дүшүп гитди.
20 Шол вагт он ики йылдан бәри ган акма
кеселинден эҗир чекйән бир аял Исаның арка
тарапындан гелип, Онуң донуның сыйына элини
дегирди. 21 Ол ичинден: «Диңе гейимине элими
дегирсем-де сагаларын» дийййәрди.
22 Иса өврүлип, оны гөрди-де: «Эй, начар, догумлы
бол, иманың саңа шыпа берди» дийди. Аял шол
пурсадың өзүнде сагалды.
23 Иса ёлбашчының өйүне геленде, яс
түйдүкчилерини, ала-галмагал эдишип дуран
мәхелләни гөрди. 24 Олара: «Айрылың, гыз өленок,
диңе уклап ятыр» дийди. Олар Исаның үстүнден
гүлдүлер. 25 Мәхелле дашары чыкарыландан соң,
Иса ичери гирип, гызың элинден тутды, гыз хем
аяга галды. 26 Бу хабар ол этрабың әхли ерине
яйрады.

Ики көр билен бир лал сагалдыляр

27 Иса ол ерден гелйәркә, ики саны көр адам Онуң
ызына дүшүп: «Эй, Давут Оглы! Бизе рехим эт!»
дийип гыгырдылар. 28 Иса өе гиренде, көрлер Онуң
янына гелдилер. Иса олардан: «Мениң бу иши
башарҗагыма ынанярсыңызмы?» дийип сорады.
Олар хем Оңа: «Хава, Агам» дийип җогап бердилер.
29 Шонда Иса оларың гөзлерине элини дегрип:
«Сизе иманыңыза гөрә болсун!» дийди велин,
30 шобада оларың гөзлери ачылды. Иса: «Әгә
болуң, муны хич ким билмесин» дийип, олара берк
табшырды. 31 Эмма олар чыкан батларына, Исаның
ат-овазасыны тутуш этраба яйратдылар.
32 Олар гиденден соңра Исаның янына арвах-җын
эелән бир лал адамы гетирдилер. 33 Арвах-җын
ковландан соң, лал адам геплемәге башлады. Халк
муңа хайран галып: «Ысрайылда хич хачан бейле
зат гөрлен дәлдир» дийишди. 34 Эмма фарисейлер:
«Ол арвах-җынлары җынларың хөкүмдары аркалы
ковуп чыкаряр» дийишдилер.

Хасыл бол, ишгәр аз

35 Иса шәхерлердир обаларың барыны айланып,
ол ердәки синагогаларда сапак берйәрди. Шалык
хакдакы Хош Хабары вагыз эдип, хер хили
кеселлере ве дертлере шыпа берйәрди. 36 Иса улы
мәхелләни гөрүп, олара хайпы гелди, себәби олар
чопансыз гоюнлар ялы дагыняк ве тапдан
дүшендилер. 37 Шонда Иса шәгиртлерине: «Хасыл
бол, йөне ишгәр аз. 38 Шонуң үчин хем хасылыны
йыгмага ишгәр иберер ялы, хасыл эеси Реббе
ялбарың» дийди.

† *Горкы гаплап алды – кәбир голязмаларда хайран галды*
†† *9:13 t Хош 6:6.*

10-нжы бап

Иса он ики шәгирдини сайлаяр

(Марк 3:13-19; Лука 6:12-16)

10 Иса он ики шәгирдини янына чагырып,
олара арвах-җынлары ковмага, хер хили
кеселлере ве дертлере шыпа бермәге ыгтыяр
берди. 2 Шол он ики ресулың атлары шулардыр:
биринҗиси Петрус лакамлы Симун ве онуң доганы
Андрыс, Зебедейиң огуллары Якуп билен Ёханна,
Филип, Бартоломей, Томас, салгытчы Матта,
Алфейиң оглы Якуп, Таддей †, ватанчы Симун, Иса
хайынлык эден Юдас Искариёт.

Иса Онкилери халкың арасына ёллаяр

5 Иса бу Онкилере шейле буйрук берип, олары
халкың арасына ёллады: «Кесеки миллетлериң
арасына гитмәң, самариялыларың хич бир
шәхерине гирмәң. 6 Муңа дерек азашан гоюнлара
меңзейән ысрайыл халкының арасына барың.
7 Баран ериңизде Гөгүң Шалыгының
голайландыгыны вагыз эдиң. 8 Хассалары
сагалдың, дери кеселлилери тәмизләң, өлүлери
дирелдиң, арвах-җынлары чыкарың. Мугт
алдыңыз, мугт бериң. 9 Гушагыңызда алтын, күмүш,
мис, хич бир пул болмасын. 10 Ёл үчин яныңыза
торба-да, артыкмач эшик-де, чарык-да, хаса-да
алмаң, чүнки ишчи өз несибесине мынасыпдыр.
11 Хайсы шәхере я-да оба барсаңыз, ол ерде
өзүңизе мынасып адамы гөзләп тапып,
гайдянчаңыз шол ерде болуң. 12 Өе гирениңизде,
өйдәкилере саг-саламатлык диләп, салам бериң.
13 Өйдәкилер муңа мынасып болсалар, дилән
саламатлыгыңыз оларың үстүне инер, эмма
мынасып болмасалар, бу өзүңизе өврүлип гелер.
14 Ким сизи кабул этмесе, сөзлериңизи диңлемесе,
ол өйден я-да шәхерден чыкып баряркаңыз,
аякларыңызың тозуны какың. 15 Сизе догрусыны
айдярын: кыямат гүни ол шәхериң ягдайы Содом
билен Гомора шәхерлериниң ягдайындан хас
бетер болар.

Гелҗек мушакгатлар

(Марк 13:9-13; Лука 21:12-17)

16 Ине, Мен сизи мөҗеклериң арасына гоюнлар
кимин ёллаярын. Шонуң үчин йылан ялы акыллы,
кепдери кимин сада болуң. 17 Адамлардан әгә
болуң! Олар сизи ерли казыете табшырарлар,
синагогаларында гамчылап енҗерлер. 18 Мен
себәпли сизи хөкүмдарларың, патышаларың
хузурына элтерлер, сиз болса оларың ве кесеки
миллетлериң өңүнде шаятлык эдерсиңиз. 19 Йөне
олар сизи элтип табшыранларында, сиз нәме я-да
нәдип айтҗакдыгыңызы гайгы этмәң. Сизе нәме
айтмалыдыгыңыз шол вагтың өзүнде берлер.
20 Шонда сизиң өзүңиз дәл-де, сиз аркалы
Атаңызың Рухы гепләр.
21 Доган доганыны, ата чагасыны өлүме
табшырар. Чагалар хем эне- аталарына гаршы
чыкып, олары өлдүрдерлер. 22 Мен себәпли
хеммелер сизи йигренер, эмма соңуна ченли
чыдан халас болар. 23 Сизи бир шәхерде
ызарласалар, бейлекисине гачың. Сизе догрусыны
айдярын, Ынсан Оглы гелйәнчә, сиз Ысрайылың
әхли шәхерлерине айланып чыкып билмерсиңиз.
24 Шәгирт өз халыпасындан, гул өз
хоҗайынындан үстүн дәлдир. 25 Шәгирдиң өз
халыпасы ялы, гулуң өз хоҗайыны ялы болмагы
етерликдир. Эгер өй эесине Беелзебул †† диййән
болсалар, онда онуң ичерисиндәкилере ондан хем
бетер зат диймезлерми?!

Кимден горкмалы?

(Лука 12:2-7)

26 Шонуң үчин хич кимден горкмаң. Япык болуп,
үсти ачылмаҗак, гизлин болуп, билинмеҗек зат
ёкдур. 27 Гараңкылыкда сизе нәме айтсам, шоны
ягтылыкда айдың. Гулагыңыза пышырданымы
үчекден ыглан эдиң. 28 Бедени өлдүрип, җаны
өлдүрип билмейәнлерден горкмаң. Говусы, бедени
хем, җаны хем довзахда ёк этмәге гүйҗи етйән
Худайдан горкуң. 29 Ики серче бир теңңә
сатылмаярмы? Муңа гарамаздан, Атаңыздан
ругсатсыз оларың бири-де ере гачян дәлдир.
30 Сизиң башыңыздакы сачыңыз хем долы
саналгыдыр. 31 Шунлукда, горкмаң, сиз
серчелерден хас гымматлысыңыз.
32 Ким Мени ынсанларың өңүнде ыкрар этсе, Мен
хем оны гөкдәки Атамың өңүнде ыкрар эдерин.
33 Ким Мени адамларың өңүнде рет этсе, Мен хем
оны гөкдәки Атамың өңүнде рет эдерин.

Парахатлык дәл-де, гылыч гетирдим

(Лука 12:8,9,51-53; 14:26,27)

34 Мени ер йүзүне парахатлык гетирмәге
гелендир өйтмәң. Мен парахатлык дәл-де, гылыч
гетирмәге гелдим. 35 ‡Мен оглы атасындан, гызы
энесинден, гелни гайыненесинден айырмага
гелдим. 36 Адамың душманы өз ичерисиндәкилер
болар. 37 Атасыны, энесини Менден артык сөен
Маңа мынасып дәлдир. Оглуны, гызыны Менден
артык сөен Маңа мынасып дәлдир. 38 Өз хачыны
алып, Мениң ызыма дүшмедик хем Маңа мынасып
дәлдир. 39 Җаныны аян оны йитирер. Мениң

† *Кәбир голязмаларда Таддей лакамлы Леви.*

†† *Беелзебул – шейтаның башга ады. Сөзлүге серет.* ‡ *10:35-36 t Мик 7:6.*

угрумда җаныны йитирен оны горар. 40 Сизи кабул
эден Мени кабул эдер, Мени кабул эден хем Мени
Иберени кабул эдер. 41 Ким бирини пыгамбердиги
үчин кабул этсе, пыгамбериң сылагыны алар. Бир
догры адамы догрулыгы үчин кабул эден догры
адамың сылагыны алар. 42 Ким Мениң шәгирдимиң
хорматы үчин, бу пес сайылянларың бирине диңе
бир кәсе совук сув берсе-де, сизе догрусыны
айдярын, ол асла сылагсыз галмаз».

11-нҗи бап

Иса ве Яхя

(Лука 7:18-35)

11 Иса он ики шәгирдине өвүт-несихат берип
гутарандан соң, ол ерден чыкып, голайдакы
шәхерлерде өвретмәге ве вагыз этмәге гитди. 2 Яхя
хем туссаглыкдака, *Месих*иң эден ишлери барада
эшидип, Онуң янына шәгиртлерини † иберди:
3 «Шол гелмели *Месих* Сенми я-да биз башга
бирине гарашмалымы?» дийип соратды. 4 Иса
олара: «Барың-да, гөрүп-эшиденлериңизи Яхя
хабар бериң. 5 Көрлер гөрйәр, агсаклар ылгаяр,
дери кеселлилер тәмизленйәр, керлер эшидйәр,
өлүлер дирелйәр, гарыплара Хош Хабар вагыз
эдилйәр. 6 Менден йүз дөндермедик адам
багтлыдыр» дийип җогап берди.
7 Яхяның шәгиртлери гиден вагты, Иса мәхеллә
Яхя барада гүррүң бермәге башлады: «Чөле нәме
гөрмәге гитдиңиз? Шемала ыранян йылгынымы?
8 Ери, нәме гөрмәге гитдиңиз? Непис эшиклер
гейнен бир адамымы? Эмма непис эшиклер
гейненлер патышаларың көшклериндедир. 9 Онда
нәме гөрмәге гитдиңиз? Бир пыгамберими? Хава,
Мен сизе шуны айдярын, ол гөрен кишиңиз хатда
пыгамберден хем артыкдыр. 10 ††„Өңүңден ёл
тайярлар ялы, ине, Мен Өз векилими иберйәрин“
дийип язылан сөзлер хем хут шоңа дегишлидир.
11 Сизе догрусыны айдярын, аялдан догланларың
арасында чүмдүриҗи Яхядан бейиги ёкдур, эмма
Гөгүң Шалыгында иң кичиси хем ондан бейикдир.
12 Чүмдүриҗи Яхяның гүнлеринден тә шу вагта
ченли Гөгүң Шалыгына рехимсиз хүҗүм эдилйәр ве
вагшы адамлар оны эле салярлар. 13 Яхя ченли
әхли пыгамберлер ве Төврады бу хакда
пыгамберлик этди. 14 Эгер Яхяны кабул этмек
ислейән болсаңыз, гелмегине гарашылян Ыляс
олдур. 15 Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин! 16 Мен
бу несли киме меңзедейин? Олар базарларда
отурып, башгалара: „Сизе түйдүк чалдык, танс
этмедиңиз; агы айтдык, агламадыңыз“ дийип
гыгырян чагалара меңзейәрлер. 18 Яхя гелди, ол
иеногам, иченогам. Олар болса оңа „җынлы“
диййәрлер. 19 Ынсан Оглы гелди, Ол иййәрем,
ичйәрем, олар Оңа: „Ине, бу хорана, аракхора
середиң! Ол салгытчылар ве гүнәкәрлер билен дост
болды!“ диййәрлер. Эмма даналык өз амаллары
билен тассыкланар».

Тоба этмедик шәхерлер

(Лука 10:13-15)

20 Иса кәбир шәхерлерде көп гудратлар гөркезсе-
де, оларың халкы гүнәлерине тоба этмәндилер.
Шонуң үчин Иса олары язгармага башлады: 21 «Дат
гүнүңе, эй, Хоразин! Дат гүнүңе, эй, Бетсайда! Сизде
гөркезилен гудратлар Сур билен Сидонда
гөркезилен болсады, онда олар бирейййәм җул
гейнип, күл үстүнде отурып тоба эдердилер. 22 Эмма
Мен сизе диййәрин: кыямат гүни сизиң ягдайыңыз
Сур билен Сидоның ягдайындан хас бетер болар!
23 Эй, Капернаум! Сен арша гөтерилерин
өйдйәрсиңми? ‡ Ёк, сен довзаха ташланарсың,
себәби сенде гөркезилен гудратлар Содомда
гөркезилен болсады, онда ол шу гүне ченли
сакланып галарды. 24 Эмма Мен саңа шуны
диййәрин: кыямат гүни сениң ягдайың Содомың
ягдайындан хас бетер болар».

Аргынлары чагырыш

(Лука 10:21,22)

25 Шол вагт Иса сөзүни довам эдип, шейле дийди:
«Эй, Атам, ериң ве гөгүң Хөкүмдары! Бу затлары
акылдарлардан, дүшүнҗелилерден яшырып,
чагалара аян эдениң үчин Саңа шүкүр эдйәрин!
26 Хава, Атам, бу Сениң ислегиңди.
27 Атам әхли зады Маңа табшырды. Оглы Атадан
башга хич ким танаян дәлдир. Атаны-да Огулдан ве
Оглуң Оны аян этмек ислейән адамларындан
башга хич ким танаян дәлдир. 28 Эй, аргынлар,
агыр йүклүлер, Мениң яныма гелиң, Мен сизе
дынчлыкберейин. 29 Мениң боюнтырыгымы
дакының-да, Менден өврениң. Мен мылайым хем
пес гөвүнлидирин, җаныңыз рахатлык тапар.
30 Мениң боюнтырыгым юмшакдыр, йүкүм
еңилдир».

12-нҗи бап

Сабат гүни барада сораг

(Марк 2:23-28; Лука 6:1-5)

12 Арадан көп вагт гечмәнкә, бир Сабат гүни
Иса бугдайлыгың арасындан гечип барярды.
Онуң шәгиртлери аҗыгып, бугдай башларыны

† *Шәгиртлерини – кәбир голязмаларда шәгиртлериниң икисини* †† *11:10 t Мал 3:1.*

‡ *Эй, Капернаум! Сен арша гөтерилерин өйдйәрсиңми? – бу җүмле кәбир голязмаларда Эй, арша гөтерилен Капернаум!*

ёлуп иймәге башладылар. 2 Муны гөрен
фарисейлер Оңа: «Серет, Сениң шәгиртлериң
Сабат гүни гадаган иши эдйәрлер» дийдилер. 3 †Иса
олара шейле җогап берди: «Давут билен
янындакылар ач галанларында, сиз Давудың нәме
эдендигини окамадыңызмы? 4 Ол Худайың өйүне
гирип, Хөдүр чөреклерини ийди, янындакылар хем
ийдилер. Бу олар үчин гадаганды, диңе
руханылара ругсат берленди. 5 ††Эйсем, сиз
ыбадатханада Сабат гүнүниң кадаларыны
бозсалар-да, руханыларың гүнәсиз
сайыландыгыны Төвратда окамадыңызмы? 6 Мен
сизе шуны айдайын: бу ерде ыбадатханадан-да
бейик Бири бар. 7 ‡Сиз: „Мен гурбанлык дәл-де,
рехим-шепагат ислейәрин“ диен сөзүң манысыны
билседиңиз, гүнәсизлери хөкүм этмездиңиз.
8 Чүнки Ынсан Оглы хатда Сабат гүнүниң-де
хөкүмдарыдыр».

Эли шел ачан адам

(Марк 3:1-6; Лука 6:6-11)

9 Иса ол ерден гитди ве оларың синагогасына
гелди. 10 Ол ерде эли шел ачан бир адам барды.
Исаны айыплаҗак болуп, Ондан: «Канун боюнча
Сабат гүни хасса шыпа бермек болярмы?» дийип
сорадылар. 11 Иса олара: «Эгер бир гойнуңыз болуп,
ол-да Сабат гүни чукура гачса, хайсыңыз оны
чыкарып алмарсыңыз? 12 Ынсан гоюндан хас
гымматлыдыр! Шонуң үчин Сабат гүни ягшылык
этмек боляр» дийип җогап берди.
13 Онсоң Иса яңкы адама: «Элиңи узат!» дийди. Ол
узадан бадына, онуң нәсаг эли эдил бейлеки эли
ялы сагалды. 14 Фарисейлер дашары чыкып, Исаны
нәдип ёк этмелидиги барада маслахатлашдылар.

Реббиң бендеси

15 Эмма Иса фарисейлериң бу ниетини билип, ол
ерден гитди. Көп адамлар Онуң ызына дүшдүлер,
Иса хем оларың арасындакы хассалары сагалтды.
16 Иса олара Өзүниң кимдигини хич киме
айтмазлыгы табшырды. 17 Бу Ишая пыгамбер
аркалы айдылан шу сөзүң берҗай болмагы үчинди:
18 ‡†«Ине, Мениң сайлан Бендәм,
гөвнүхош болуп, Оны сөеним;
Рухумы Онуң үстүне гоярын,
Ол миллетлере адалаты ыглан эдер.
19 Ол давалашмаз, сесини гаталтмаз,
көчелерде хич ким Онуң сесини эшитмез.
20 Адалаты еңше етирйәнчә,
енҗилен гамшы дөвмез,
түтейән пелтәни сөндүрмез.
21 Әхли миллетлер Онуң адына умыт багларлар».

Иса ве Беелзебул

(Марк 3:20-30; Лука 11:14-23)

22 Онсоң Исаның янына арвах-җын эелән көр хем
лал адамы гетирдилер. Иса оны сагалдансоң, яңкы
адам геплемәге ве гөрмәге башлады. 23 Тутуш халк
хайран галып: «Бу Давудың оглы дәлмикә?»
дийишди. 24 Муны эшиден фарисейлер: «Бу адам
арвах-җынлары җынларың хөкүмдары Беелзебул
аркалы ковуп чыкаряр» дийдилер. 25 Эмма Иса
оларың пикирлерини билип, шейле дийди:
«Ичинде бөлүнишик болан патышалык даргар, өз
ичинден бөлүнен шәхер я-да өй берк дуруп
билмез. 26 Шейтан шейтаны ковян болса, онда
ичинде бөлүнишик бардыр, онсоң онуң
патышалыгы нәхили дурар? 27 Эгер Мен арвах-
җынлары Беелзебул аркалы ковян болсам, онда
сизиң адамларыңыз олары ким аркалы ковярлар?
Шу себәпли сизи өз адамларыңыз хөкүм эдер.
28 Мен арвах-җынлары Худайың Рухы аркалы ковян
болсам, онда Худайың Шалыгы сизе-де гелендир.
29 Ким гүйчли адамың өйүне гирип, малыны талап
билер? Илки оны даңмалы болар, онсоң өйүни
талар.
30 Мениң билен болмадык Маңа гаршыдыр,
Мениң билен сүрини топламадык оны
даргадяндыр. 31 Шонуң үчин сизе шуны диййәрин:
ынсанларың хер бир гүнәси, хер бир зада дил
етирмеси багышланар, эмма Мукаддес Руха дил
етиренлер багышланмаз. 32 Ким Ынсан Оглуна
гаршы сөз айтса, багышланар. Эмма Мукаддес Руха
гаршы айдылан сөз багышланмаз. Ол шу дөврүрде-
де, гелҗекде-де багышланмаз.

Мивели агач

(Лука 6:43-45)

33 Оңат агач экиң, онуң мивеси-де оңат болар,
эрбет агач эксеңиз, эрбет миве аларсыңыз, себәби
агач мивесинден таналяндыр. 34 Эй, алахөвренлер
несли! Ынсаның дили йүрегинден җошаныны
сөзлейәндир. Шейлеликде, өзүңиз эрбеткәңиз,
нәдип сиз оңат затлар сөзләп билерсиңиз? 35 Ягшы
адам йүрегиниң ягшылык хазынасындан ягшылык
чыкаряндыр, яман адам йүрегиниң яманлык
хазынасындан яманлык чыкаряндыр. 36 Мен сизе
шуны диййәрин: адамлар айдан хер бир бош сөзи
үчин кыямат гүни хасап берерлер. 37 Сиз өз сөзүңиз
билен акланып, өз сөзүңиз билен хөкүм
эдилерсиңиз».

† *12:3 t 1Шам 21:1-6.* †† *12:5 t Чөл 28:9-10.* ‡ *12:7 t Хош 6:6.* ‡† *12:18-21 t Иша 42:1-4.*

Юнусың аламаты
(Марк 8:11,12; Лука 11:24-26,29-32)

38 Шонда кәбир Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер Оңа җогап берип: «Мугаллым, биз
Сенден бир гудратлы аламат гөрмек ислейәрис»
дийдилер. 39 Иса олара шейле җогап берди: «Бу
эрбет ве бивепа несил аламат талап эдйәр, эмма
оңа Юнус пыгамбериңкиден башга аламат
берилмез. 40 †Юнусың үч гиҗе-гүндиз балыгың
гарнында галышы ялы, Ынсан Оглы-да үч гиҗе-
гүндиз ериң багрында галар. 41 ††Ниневе халкы
кыямат гүни бу несле гаршы чыкып, оны хөкүм
эдер, себәби олар Юнусың вагзы билен тоба
гелдилер. Ине, бу ерде Юнусдан хем үстүн Бири
бар. 42 ‡Гүнорта меликеси кыямат гүни бу несле
гаршы чыкып, оны хөкүм эдер, себәби ол
Сүлейманың пәхимини диңлемек үчин, ериң аңры
уҗундан гелди. Ине, бу ерде Сүлеймандан-да үстүн
Бири бар.
43 Арвах-җын адамдан чыкандан соң, гурак
ерлере айланып, дынчлык гөзлейәр, эмма тапмаяр.
44 Шонда ол: „Чыкан өйүме доланайын“ диййәр.
Доланып геленде, өйүң сүпүрилги, хемме задың
ербе-ердигини гөрйәр. 45 Онсоң гидип, өзүнден хем
эрбет еди рухы янына аляр-да, шол ере барып
месген тутяр. Шейлеликде, ол адамың соңкы
ягдайы өңкүсинден-де эрбет боляр. Бу эрбет несле-
де шейле болар».

Исаның эҗеси ве инилери
(Марк 3:31-35; Лука 8:19-21)

46 Иса халка гүррүң берип дурка, эҗеси билен
инилери гелди. Олар Иса билен геплешҗек болуп,
дашарда гарашып дурдулар. 47 Кимдир бири Иса:
«Эҗең билен доганларың Сениң билен геплешмек
үчин дашарда гарашып дурлар» дийди. 48 Эмма Иса
муны айдана: «Мениң эҗем, доганларым ким?»
дийди. 49 Соңра эли билен шәгиртлерини гөркезип:
«Ине, Мениң эҗем, доганларым шулардыр!
50 Гөкдәки Атамың ислегини ким берҗай этсе, шол
Мениң доганым, уям хем эҗемдир» дийди.

13-нҗи бап

Экин тымсалы
(Марк 4:1-20; Лука 8:4-15)

13 Шол гүн Иса өйден чыкып, көлүң якасында
отырды. 2 Дашына шейле улы мәхелләниң
үйшендиги себәпли көлдәки бир гайыга мүнүп
отырды. Тутуш мәхелле болса көлүң якасында, гуры
ерде дурды. 3 Иса олара тымсаллар аркалы көп
затлар өвретди: «Бир дайхан экин экмәге чыкяр.
4 Экип йөркә, тохумларың бирнәчеси ёлуң үстүне
дүшйәр ве гушлар гелип, оны чокярлар.
5 Бирнәчеси топрагы аз, дашлы ере дүшйәр.
Топрагы чуң болмансоң, олар тиз гөгерйәр. 6 Йөне
гүн гызанда, көклериниң ёкдугы зерарлы солуп,
гураярлар. 7 Бирнәче тохум тикенлериң арасына
дүшйәр. Тикенлер өсүп, олары басяр. 8 Бирнәчеси-
де говы ере дүшүп, кәбири йүз, кәбири алтмыш,
кәбири хем отуз эссе хасыл берйәр. 9 Эшитмәге
гулагы бар адам эшитсин!»
10 Онсоң шәгиртлер Исадан: «Нәме үчин халка
тымсаллар билен гүррүң берйәрсиң?» дийип
сорадылар. 11 Ол шейле җогап берди: «Гөгүң
Шалыгының сырларына дүшүнме укыбы сизе
берилди, олара берилмеди. 12 Кимде бар болса, оңа
ене берлер, ондакы бол болар; кимде ёк болса,
онуң элиндәки хем алнар. 13 Мениң олара
тымсаллар билен гүррүң бермегимиң себәби
шудур: олар середйәрлер, йөне гөрмейәрлер,
диңлейәрлер, йөне эшитмейәрлер ве
дүшүнмейәрлер. 14 ‡†Шейдип, Ишаяның
пыгамберлик билен айдан сөзлери оларда берҗай
боляр:
„Эшидип дурсаңыз-да, хич дүшүнмерсиңиз,
середип дурсаңыз-да, хич аңламарсыңыз.
15 Бу халкың йүреги күтелди,
гулаклары кер ачды,
гөзлери гапылды.
Ёгсам гөзлери билен гөрүп,
гулаклары билен эшидердилер,
аңлары билен аңлап,
Маңа тарап доланардылар,
Мен хем олара шыпа берердим“.
16 Эмма сиз нәхили багтлы! Себәби гөзлериңиз
гөрйәр, гулакларыңыз эшидйәр. 17 Сизе догрусыны
айдярын: көп пыгамберлер ве энчеме догры
адамлар сизиң гөрйәнлериңизи гөрмек иследилер,
эмма гөрмедилер. Сизиң эшидйәнлериңизи
эшитмек иследилер, эмма эшитмедилер.
18 Инди дайхан хакындакы тымсалың манысыны
диңләң: 19 ким Худайың Шалыгы хакындакы сөзи
эшидип, оңа дүшүнмесе, шейтан гелип, онуң
йүрегинде экилени согруп аляр. Ёлуң гырасында
экилен будур. 20 Дашлы ере экилен болса, сөзи
эшидип, оны дессине шатлык билен кабул
эдйәндир. 21 Эмма бейле адамда көк ёкдур,
чыдамсыздыр. Бу сөз үчин мушакгат я-да ызарлама
боланда, ол дессине имандан йүз дөндерер.
22 Тикенлигиң арасына дүшен тохум болса сөзи
эшидйәр, йөне дүнйәниң гайгылары, баямак
хөвеси оны богяр ве сөз хасылсыз галяр. 23 Говы

† *12:40 t Юн 2:1.* †† *12:41 t Юн 3:4-10.* ‡ *12:42 t 1Пат 10:1-10.*

‡† *13:14-15 t Иша 6:9-10.*

топрага экилен болса, сөзи эшидип, оңа дүшүнйәр
хем-де хасыл берйәр. Бейле адамларың кәбири
йүз, кәбири алтмыш, кәбири отуз эссе хасыл
берйәр».

Хашал от тымсалы

[24] Иса олара башга бир тымсал хем гүррүң берди:
«Гөгүң Шалыгы өз атызында оңат тохум экен адама
меңзейәр. [25] Хеммелер ятырка, онуң душманы
гелип, бугдайларың арасына хашал от экип гидйәр.
[26] Экин өсүп хасыла дуранда, хашал от хем пейда
боляр. [27] Ер эесиниң хызматкәрлери онуң янына
гелип: „Хоҗайын, сен атызыңа оңат тохум
сепмәнмидиң? Бу хашал отлар ниреден пейда
болдука?“ дийип сораярлар. [28] Хоҗайын: „Бу
душманың ишидир“ дийип җогап берйәр.
Хызматкәрлери: „Гидип, олары согруп
ташламагымызы ислейәңми?“ дийип сораярлар.
[29] Эмма хоҗайын: „Ёк, хашал оты согурҗак болуп,
[30] бугдайы хем көки билен гопармагыңыз мүмкин.
Гой, орага ченли оларың икиси-де биле өсүберсин.
Орак дөври мен оракчылара илки хашал оты
йыгың-да, якар ялы эдип десселәң. Бугдайы болса
мениң аммарыма үйшүриң диерин“» дийип җогап
берйәр.

Горчиса тохум тымсалы

(Марк 4:30-32; Лука 13:18,19)

[31] Иса олара башга бир тымсалы-да гүррүң берди:
«Гөгүң Шалыгы бир адамың өз меллегинде экен
горчиса тохумына меңзейәндир. [32] Ол әхли
тохумларың ичинде иң овнугыдыр, эмма
өсенинден соң велин, бейлеки өсүмликлериң
барысындан белент болуп, агаҗа өврүлйәр. Хатда
гушларам онуң шахаларында хөвүртгеләп
билйәрлер».

Хамырмая тымсалы

(Лука 13:20,21)

[33] Иса олара башга бир тымсалы-да гүррүң берди:
«Гөгүң Шалыгы хамырмая меңзейәндир. Бир аял үч
керсен уна бирҗе бөлек хамырмая гошса-да, тутуш
хамыр чишйәр». [34] Иса бу затларың барыны халка
тымсаллар билен айдярды. Олара тымсалсыз хич
зат айтмаярды. [35] †Бу пыгамбер аркалы айдылан шу
сөзүң берҗай болмагы үчинди:

«Мен сизе тымсал айдып берейин,
дүнйә ярадылалы бәри
гизлин галан сырлары беян эдейин».

† *13:35 t Зеб 77:2.*

Иса хашал от тымсалыны дүшүндирйәр

[36] Онсоң Иса халкы уградып, өе гирди.
Шәгиртлери Онуң янына гелип: «Хашал отлар
хакдакы тымсалы бизе дүшүндирип берсене»
дийдилер. [37] Ол шейле җогап берди: «Оңат тохумы
экйән Ынсан Оглудыр. [38] Экин мейданы болса
дүнйәдир. Оңат тохум Гөгүң Шалыгының
перзентлеридир. Хашал отлар болса шейтаның
перзентлеридир. [39] Хашал отлары экен душман –
шейтандыр. Орак дөври – дүнйәниң ахырыдыр,
оракчылар болса перишделердир. [40] Шейлелик
билен хашал отлар нәхили йыглып, отда якылян
болса, дүнйәниң ахырында хем шейле болар.
[41] Ынсан Оглы Өз перишделерини иберер, олар-да
гүнә дучар эдйән әхли затлары, эрбетлик
эдйәнлери Онуң Шалыгындан йыгнарлар. [42] Олар
булары ловлап дуран күрә ташларлар. Ол ерде агы
ве диш гыҗама болар. [43] Шонда догры адамлар
гөкдәки Атасының Шалыгында Гүн кимин
парларлар. Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин!»

Гизлин хазына ве дүрдәне тымсалы

[44] «Гөгүң Шалыгы экин мейданында гизленен
хазына меңзейәндир. Бир адам оны тапып аляр,
соңра оны гайтадан гизлейәр ве бегенип барып,
әхли задыны сатяр-да, яңкы экин мейданы сатын
аляр. [45] Мундан башга-да, Гөгүң Шалыгы овадан
дүр агтарян тәҗир ялыдыр. [46] Ол гымматбаха бир
дүри тапып, әхли задыны сатяр-да, оны сатын аляр.

Тор тымсалы

[47] Шейле хем, Гөгүң Шалыгы деңзе ташланып, хер
хили балыгы йыгнаян тор ялыдыр. [48] Тор доланда,
оны кенара чекйәрлер. Онсоң отурып, оңат
балыклары себетлере салярлар, эрбетлерини хем
зыңып гойберйәрлер. [49] Дүнйәниң ахырында хем
шейле болар. Перишделер гелип, эрбетлери догры
адамлардан айрып, [50] ловлап дуран күрә
ташларлар. Ол ерде агы ве диш гыҗама болар».
[51] Иса олара: «Буларың хеммесине
дүшүндиңизми?» дийип сорады. Олар: «Хава»
дийип җогап бердилер. [52] Иса олара: «Шонуң үчин
хем Гөгүң Шалыгы хакында таглымат алан хер бир
Төврат мугаллымы хазынасындан тәзе ве көне
затлар чыкарян өй эесине меңзейәндир» дийди.

Насырада Иса хормат гоюлмаяр

(Марк 6:1-6; Лука 4:16-30)

[53] Иса бу тымсалы гүррүң берип боландан соң, ол
ерден гитди. [54] Ол Өз догдук меканына гелип,
адамлара оларың синагогаларында сапак бермәге
башлады. Адамлар Оңа хайран галып: «Бу Адам

бейле даналыгы нireden алдыка? Ол нәдип бейле
мугҗызалары гөркезмеги башарярка? 55 Ол агач
уссаның оглы дәлми? Эҗесиниң ады хем Мерьем
дәлми нәме? Ол Якуп, Юсуп, Симун ве Яхуда дагың
доганы ахырын! 56 Онуң уялары-да бизиң арамызда
яшамаярлармы нәме? Онда бу Адам мунча зады
нireден билйәркә?» дийишдилер. 57 Шейлеликде,
олар Исаны рет этдилер.
Эмма Иса олара: «Пыгамбериң диңе өз юрдунда
ве өйүнде гадыры ёкдур» дийди. 58 Иса оларың
имансыздыклары зерарлы, ол ерде көп гудрат
гөркезмеди.

14-нҗи бап

Яхяның өлүми

(Марк 6:14-29; Лука 9:7-9)

14 Шол вагт Исаның ат-овазасы Хирод ханың
гулагына барып етди. 2 Ол өз эмелдарларына:
«Бу Яхя чүмдүриҗидир. Ол өлүмден дирелипдир,
шол себәпли ол бу мугҗызалары гөркезип билйәр»
дийди. 3 Хирод доганы Филипиң аялы Хиродия
үчин Яхяны тутдурып, эл-аягыны гандаллап,
зындана ташладыпды. 4 Ол муны Яхяңың өзүне:
«Сениң өз доганыңың аялына өйленмегиң догры
дәл» диени үчин этди. 5 Хирод Яхяны өлдүрмек
ислейәрди, эмма халкың Яхяны пыгамбер
сайяндыгы үчин бейле этмекден горкярды.
6 Хиродың доглан гүни Хиродияның гызы ортада
танс эдип, Хиродың гөвнүни чаглады. 7 Шонда
Хирод гыза ант ичип, дилән задыны берҗекдигине
сөз берди. 8 Гыз хем эҗесиниң өвретмеги билен:
«Маңа бир табагың ичинде Яхя чүмдүриҗиниң
башыны бер» дийди. 9 Хан гамгын болды, эмма
мыхманларың янында ант иченсоң, Яхяның
башының оңа гетирилип берилмегини буюрды.
10 Җеллат иберип, зынданда Яхяның башыны
чапдырды. 11 Чапылан башы бир табакда гетирип,
гыза берди. Гыз-да оны эҗесине элтип берди.
12 Яхяның шәгиртлери гелип, онуң җеседини
әкидип җайладылар. Соңра гидип, муны Иса хабар
бердилер.

Иса бәш мүң адамы доюряр

(Марк 6:30-44; Лука 9:10-17; Ёханна 6:1-14)

13 Иса муны эшидип, еке Өзи гайыга мүнди-де, ол
ерден бир чола ере чекилди. Халк муны биленде,
шәхерлерден чыкып, пай-пыяда Онуң ызындан
гитди. 14 Ол гайыкдан дүшенде, улы мәхелләни
гөрүп, олара хайпы гелди, оларың хассаларыны
сагалтды. 15 Шәгиртлери агшам Онуң янына гелип:
«Бу бир чола ер, вагт хем гиҗикди, халкы гойбер,
обалара гидип, өзлерине иймит сатын алсынлар»
дийдилер. 16 Иса олара: «Гитмегиң гереги ёк, олара
иймәге зады сиз бериң» дийди. 17 Шәгиртлер хем
Иса: «Бизиң бу ерде бәш чөрек билен ики
балыкдан башга задымыз ёк ахырын» дийдилер.
18 Иса: «Олары шу ере – Мениң яныма гетириң»
дийди. 19 Шонда Иса халка отуң үстүнде отурмагы
буюрды. Ол бәш чөрек билен ики балыгы алып,
гөзлерини гөге дикип, шүкүр этди ве чөреклери
бөлүшдирип, шәгиртлерине берди. Шәгиртлери
хем олары мәхелле пайладылар. 20 Хеммелер ийип
дойдулар. Шәгиртлер артан чөрек бөлеклерини
йыгнап, он ики себеди долдурдылар. 21 Мундан
иенлериң саны аяллардыр чагалардан башга бәш
мүңе голай адамды.

Иса сувуң йүзүнден йөрейәр

(Марк 6:45-56; Ёханна 6:15-21)

22 Иса халкы өйлерине уградып дурка,
шәгиртлерине гайыга мүнүп, Өзүнден өң бейлеки
кенара гечмеклерини буюрды. 23 Халкы
уградандан соң, Худая дога этмек үчин бир Өзи
дага чыкды. Агшам хем Ол шол ерде екеди. 24 Гайык
болса шол вагт эййәм көлүң ортасындады,
толкунлар гелип, оңа урулярды, себәби ел оларың
гаршысындан өвүсйәрди. 25 Даңдана голай Иса
көлде сувуң йүзүнден йөрәп, олара тарап гелди.
26 Эмма шәгиртлер Онуң сувуң йүзүнден йөрәп
гелйәнини гөренлеринде, танаман: «Бу бир
гөзүмизе гөрүнйән арвахдыр!» дийшип, довла
дүшдүлер, олар горкудан яңа гыгырышдылар.
27 Эмма Иса дессине олара сөз гатып: «Догумлы
болуң! Бу – Мен, горкмаң!» дийди. 28 Петрус Оңа
җогап берип: «Агам, бу Сен болсаң, маңа буйрук
бер, сувуң йүзүнден йөрәп, яныңа барайын» дийди.
29 Иса: «Гел!» дийди. Петрус хем гайыкдан дүшүп,
Исаның янына барҗак болуп, сувуң йүзүнден Иса
тарап йөремәге башлады. 30 Эмма елиң гүйҗүни
гөрүп горкды, гарк болуп угранда: «Агам, мени
халас эт» дийип гыгырды. 31 Иса шобада элини
узадып, оны тутды-да: «Эй, аз иманлы, нәме үчин
шүбхелендиң?» дийди. 32 Оларың икиси гайыга
мүнен бадына ел ятды. 33 Гайыкдакылар: «Сен,
хакыкатдан-да, Худайың Оглусың» дийип, Оңа
сежде этдилер.
34 Олар көлүң бейлеки тарапына гечип,
Гиннесарете гелип етдилер. 35 Ол ериң адамлары
Исаны танап, чар тарапа адам иберип, хассаларың
барыны Онуң янына гетирдилер. 36 Олар диңе
донуның сыйына эллерини дегирмәге ругсат
этмегини сорап, Оңа ялбарярдылар. Оңа эл
дегренлериң хеммеси-де сагалды.

15-нҗи бап

Адамы нәме мурдар эдйәр?
(Марк 7:1-23)

15 Онсоң кәбир фарисейлер билен Төврат
мугаллымлары Иерусалимден Исаның янына
гелип, Ондан: 2 «Нәме үчин Сениң шәгиртлериң
ата-бабаларың адатыны бозярлар? Нәме үчин олар
нахар иенлеринде эллерини ювмаярлар?» дийип
сорадылар. 3 Иса олара шейле җогап берди: «Сиз
нәме үчин өз адатларыңызың хатырасына Худайың
буйругыны бозярсыңыз? 4 Худай: „Ата-энеңе хормат
гой“, шейле-де, „Атасына я-да энесине гарган адам
өлүме хөкүм эдилсин“ дийип буйрупды. 5 Эмма сиз
ата-энесине: „Мен сизе көмек эдип билҗек дәл.
Сизе бермеги ниет эден затларымы мен Худая
садака бердим“ дийип айдяна онуң атасына †
хормат гоймагы хөкман дәл диййәрсиңиз. Шейдип,
адатларыңызың хатырасына Худайың сөзүни пуҗа
чыкарярсыңыз. 7 Эй, икийүзлүлер, Ишая пыгамбер
сиз хакда җайдар пыгамберлик эдипдир! Онда
шейле язылан:
8 ††„Бу халк Мени дилинде хорматлаяр,
эмма йүреклери Менден узакдадыр.
9 Бидерек ере Маңа сежде эдйәрлер,
таглымат дийип өвредйәнлери ынсан
буйрукларыдыр“».
10 Иса мәхелләни янына чагырып, олара:
«Диңләң, дүшүниң! 11 Агза гирен зат адамы мурдар
эдйән дәлдир, адамы агыздан чыкян зат мурдар
эдйәндир» дийди. 12 Онсоң шәгиртлер гелип,
Ондан: «Фарисейлериң бу сөзи эшидип, нәгиле
боландыкларыны билйәрсиңми?» дийип
сорадылар. 13 Ол: «Гөкдәки Атамың экмедик хер бир
өсүмлиги көки билен согрулар. 14 Олара зат
диймәң, олар көрлери идйән көрлердир. Көр-көри
идеклесе, оларың икиси хем чукура гачар» дийип
җогап берди. 15 Петрус Оңа: «Бизе бу тымсалы
дүшүндирип бер» дийди. 16 Иса хем шейле дийди:
«Сиз хенизем дүшүнеңзокмы? 17 Агза гирен хер бир
задың илки гарна барып, ол ерден хем дашары
чыкяндыгыны билмейәрсиңизми? 18 Эмма агыздан
чыкан затлар йүрекден чыкып, адамы мурдар
эдйәр. 19 Адамың йүрегинден эрбет пикирлер,
ганхорлык, зынахорлык, азгынлык, огурлык, ялан
шаятлык, сөгүнч чыкяндыр. 20 Адамы шу затлар
мурдар эдйәр, ювулмадык эл билен нахар иймек
адамы мурдар этмейәр».

† *Кәбир голязмаларда атасына я-да энесине* †† *15:8-9 t Иша 29:13.*

Кенган аялың иманы
(Марк 7:24-30)

21 Иса ол ерден чыкып, Сур ве Сидон
шәхерлериниң төверегине гитди. 22 Ол ерде бир
кенган аялы Исаның янына гелип: «Агам, эй, Давут
Оглы, бизе рехим эт! Гызымы арвах-җын эеледи, ол
эрбет эҗир чекйәр» дийди. 23 Эмма Иса оңа хич бир
җогап бермеди. Шонда шәгиртлери Онуң янына
гелип: «Оны уграт, ёгсам ызымыздан галман
гыгырып гелйәр» дийип хайыш этдилер. 24 Иса хем:
«Мен диңе Ысрайыл халкының азашан
гоюнларына иберилдим» дийип җогап берди.
25 Эмма ол аял ене-де Исаның голайына гелип,
дыза чөкди-де: «Агам, маңа көмек эт» дийип
ялбарды. 26 Иса оңа: «Чагаларың чөрегини алып,
итлере зыңмак догры дәлдир» дийди. 27 Аял хем:
«Хава, Агам! Йөне итлер хем сачак башында
дөкүлен чөрек овунтыкларындан ийййәндир»
дийди. 28 Шонда Иса оңа: «Эй, зенан, сениң иманың
бейик! Саңа ислейшиң ялы болсун!» дийди. Ол
аялың гызы шол сагадың өзүнде сагалды.

Иса дөрт мүң адамы доюряр
(Марк 8:1-10)

29 Иса ол ерден гайтды ве Җелиле көлүниң
голайына гелип, бир дагың үстүне чыкып отурды.
30 Онуң янына бир улы мәхелле гелди, оларың
арасында агсаклар, майыплар, көрлер, лаллар ве
ене-де бир топар хассалар барды. Олары гетирип,
Исаның аягының астында гойдулар. Ол хем булары
сагалтды. 31 Халк лалларың геплейәндигини,
майыпларың сагаландыгыны, көрлериң
гөрйәндигини, агсакларың ылгаяндыгыны гөрүп
хайран галды. Олар Ысрайыл Худайыны
шөхратландырдылар.
32 Иса шәгиртлерини янына чагырып: «Бу мәхеллә
хайпым гелйәр! Булар үч гүн бәри Мениң янымда,
иймәге хем хич затлары ёк. Олары өйлерине ач
гойбересим геленок, ёлда тапдан дүшмеклери
ахмал» дийди. 33 Шәгиртлери Оңа: «Бейле улы
мәхелләни дойрар ялы, бу чола ерде биз чөреги
ниреден алалы?» дийдилер. 34 Иса олардан: «Нәче
чөрегиңиз бар?» дийип сорады. Олар: «Еди чөрек
билен бирнәче овнук балыгымыз бар» дийдилер.
35 Иса мәхеллә ерде отурмагы буюрды. 36 Еди чөрек
билен балыклары алып, шүкүр эденинден соң,
олары бөлүшдирип, шәгиртлерине берди,
шәгиртлери хем олары мәхеллә пайладылар.
37 Хеммелер ийип дойдулар. Артан чөрек
бөлеклери еди себет болды. 38 Иенлер аяллардыр
чагалардан башга дөрт мүң адамды. 39 Иса халкы

ґградандан соң, гайыга мүнүп, Магадан шәхериниң төверегине гитди.

16-нҗы бап

Ёлбашчылар аламат талап эдйәр

(Марк 8:11-13; Лука 12:54-56)

16 Фарисейлер билен саддукейлер Исаның янына гелдилер. Олар Исаны сынамак үчин, Онуң өзлерине гөкден бир гудратлы аламат гөркезмегини иследилер. 2 Ол шейле җогап берди: «Агшам дүшенде: „Асманың йүзи гызарып дур, хова говы болҗак“ дийййәрсиңиз. 3 Эртирине хем: „Асманың йүзи гаралыпдыр хем тутук, бу гүн гай турҗак“ дийййәрсиңиз. Сиз асмана середип, хованың ягдайыны сайгарып билйәрсиңиз-де, дөврүң аламатларыны сайгарып билмейәрсиңизми? 4 Бу эрбет ве бивепа несил аламат талап эдйәр, эмма оңа Юнус пыгамбериңкиден башга аламат берилмез». Шейлеликде, Иса олары ташлап гитди.

Фарисейлериң ве Хиродың хамырмаясындан хүшгәр болуң!

(Марк 8:14-21)

5 Шәгиртлери көлүң бейлеки тарапына геченлеринде, чөрек алмагы унудан экенлер. 6 Иса олара: «Хүшгәр болуң, өзүңизи фарисейлер билен саддукейлериң хамырмаясындан гораң» дийди. 7 Олар болса өзара чекелешип: «Ол муны бизиң чөрек алмандыгымыз үчин шейле дийййәндир» дийишйәрдилер. 8 Эмма Иса оларың нәме дийишйәндиклерини билип, шейле дийди: «Эй, иманы азлар! Чөрек алмандырыс дийшип, нәмә өзара чекелешйәрсиңиз? 9 Энтек хем дүшүнеңзокмы? Бәш чөрек билен бәш мүң адамың дояндыгы, артаның нәче себет боландыгы ядыңыза дүшмейәрми? 10 Еди чөрек билен дөрт мүң адамың дояндыгы, артанындан нәче себеди долдурып йыгнандыгыңыз хем ядыңыза дүшенокмы? 11 Сиз нәдип чөрек барада гүррүң этмейәндигиме дүшүнеңзок? Мен сизе: „Өзүңизи фарисейлер билен саддукейлериң хамырмаясындан гораң“ дийййәрин». 12 Шәгиртлер Исаның өзлерине хамырмая дәл-де, фарисейлер билен саддукейлериң таглыматындан гораның дийййәндигине шонда дүшүндилер.

Петрус Исаның *Месих*дигини ыкрар эдйәр

(Марк 8:27-30; Лука 9:18-21)

13 Иса Кайсария-Филип шәхериниң голайына геленде, шәгиртлеринден: «Адамлар Ынсан Оглуна ким дийййәрлер?» дийип сорады. 14 Шәгиртлери Оңа: «Кәбирлери Яхя чүмдүриҗи, кәбирлери Ыляс, башга бирлери Ермея, кәбирлери-де пыгамберлерден бири дийййәрлер» дийип җогап бердилер. 15 Иса олардан: «Сиз Маңа ким дийййәрсиңиз?» дийип сорады. 16 Симун Петрус: «Сен дири Худайың Оглы *Месих*сиң» дийип җогап берди. 17 Иса Оңа шейле дийди: «Эй, Юнусың оглы Симун, сен нәхили багтлы! Бу сыры саңа аян эден ынсан дәл-де, гөкдәки Атамдыр. 18 Мен саңа шуны айдайын: Эй, Петрус! † Сен гаясың, Мен йыгнагымы бу гаяның үстүнде гурарын, хатда өлүм-де бу йыгнагымы еңип билмез. 19 Гөгүң Шалыгының ачарларыны саңа берерин. Ер йүзүнде ругсат берйән задыңа гөкде-де ругсат берлер. Ер йүзүнде гадаган эдйән задың гөкде-де гадаган эдилер». 20 Онсоң шәгиртлерине Өзүниң Иса *Месих*дигини хич киме айтмазлыгы табшырды.

Иса өлүп диреҗегини өңүнден айдяр

(Марк 8:31–9:1; Лука 9:22-27)

21 Шондан соң Иса шәгиртлерине Өзүниң Иерусалиме гитмелидиги, яшулуларың, ёлбашчы руханыларың, Төврат мугаллымларың элинден көп гөргүлер гөрмелидиги, өлдүрилмелидиги ве үчүленҗи гүн дирелмелидиги хакында дүшүндирмәге башлады. 22 Петрус Оны бир чете чекип: «Худай сакласын, Агам! Сениң башыңа асла бейле иш дүшмез!» дийип, Онуң айданларына гаршы чыкмага башлады. 23 Эмма Иса Петруса тарап өврүлип: «Чекил өңүмден, шейтан! Сен Маңа бөвет болярсың, себәби Сен Худайың ишлерини дәл-де, ынсан ишлери хакда ойланярсың» дийди. 24 Онсоң Иса шәгиртлерине йүзленип: «Ким Мениң ызыма эермек ислейән болса, өзүни инкәр этсин-де, хачыны алып, ызыма дүшсүн. 25 Ким җаныны халас этмек ислесе, оны йитирер, йөне ким җаныны Мениң угрумда йитирсе, оны халас эдер. 26 Ынсан тутуш дүнйәни газаныбам, җанындан махрум болса, оңа нәме пейдасы бар? Ынсан өз җанына дерек нәме берип билер? 27 Ынсан Оглы Атасының шөхратында Өз перишделери билен геленде, хер киме эден ишлерине гөрә хакыны берер. 28 Сизе догрусыны айдярын: бу ерде дуранларың кәбири Ынсан Оглуның Патыша болуп гелйәнини гөрмезден өлмезлер» дийди.

17-нҗи бап

Исаның кешби үйтгейәр

(Марк 9:2-13; Лука 9:28-36)

17 Алты гүнден соң Иса янына диңе Петрусы, Якубы ве онуң доганы Ёханнаны алып, бир бейик дагың үстүне чыкды. 2 Шол ерде оларың гөзүниң алнында Онуң кешби үйтгеди. Онуң йүзи

† *Петрус – бу сөз гая*

Гүн кимин парлады, эгинбашы ап-ак болуп, ышык
сачды. 3 Бирденкә олара Муса билен Ыляс гөрүнди.
Олар Иса билен геплешип дурдулар. 4 Петрус Иса:
«Агам! Бизе бу ерде болмак якымлы, ислесең, бу
ерде үч чадыр дикейин: бири – Саңа, бири – Муса,
бири – Ыляса» дийди. 5 Ол энтек гепләп дурка,
парлак бир булут оларың үстүни өртди. Булутдан:
«Бу Мениң сөвер Оглумдыр, Мен Ондан гаты
разыдырын. Оңа гулак асың» диен бир оваз гелди.
6 Шәгиртлер муны эшиденлеринде, гаты горкуп,
йүзин йыкылдылар. 7 Эмма Иса гелип, олара элини
дегрип: «Туруң, горкмаң» дийди. 8 Олар башыны
галдырып середенлеринде, Исадан башга хич кими
гөрмедилер.
9 Дагдан инип гелйәркәлер, Иса олара: «Ынсан
Оглы өлүмден дирелйәнчә, гөрен затларыңызы
хич киме айтмаң» дийип табшырды. 10 Шәгиртлери
Ондан: «Онда нәме үчин Төврат мугаллымлары
өңүрти Ыляс гелмелидир диййәрлер?» дийип
сорадылар. 11 Иса олара: «Догрудан-да, өңүрти Ыляс
гелип, әхли зады дүзетмели. 12 Мен сизе шуны
айдярын: Ыляс бирвагт гелди, эмма оны танаман,
оңа ислән затларыны этдилер. Ынсан Оглы-да эдил
шонуң ялы, оларың элинден җебир чекер» дийип
җогап берди. 13 Шонда шәгиртлер Онуң өзлерине
чүмдүриҗи Яхя барада гүррүң берйәндигине
дүшүндилер.

Иса арвах-җын элән огланы сагалдяр

(Марк 9:14-32; Лука 9:37-45)

14 Олар мәхелләниң янына етип баряркалар, бир
адам Исаның янына гелип, Онуң өңүнде дыза
чөкди. 15 Ол: «Агам, оглума рехим эт! Онуң тутгай
кесели бар, өрән эҗир чекйәр. Ол йыгы-йыгыдан
өзүни ода, сува уряр. 16 Мен оны Сениң
шәгиртлериңе гетирдим, эмма олар сагалдып
билмедилер» дийди.
17 Иса: «Эй, ёлдан чыкан, имансыз несил! Мен
хачана ченли сизиң билен биле болуп, сизе
чыдайын? Огланы шу ере, Мениң яныма гетириң»
дийди. 18 Иса арвах-җына берк кәйән бадына,
арвах-җын огландан чыкып гитди. Оглан шол
пурсадың өзүнде сагалды.
19 Онсоң шәгиртлер Исаның янына гелип, өзли-
өзлерикә Ондан: «Биз нәме үчин оны чыкарып
билмедик?» дийип сорадылар. 20 Иса хем олара:
«Етерлик иманыңызың ёкдугы үчин шейле болды.
Сизе догрусыны айдярын: бир горчиса дәнеси
ялыҗак иманыңыз болуп, шу дага: „Бу ерден ол ере
гөч“ дийсеңиз, ол гөчер. Сизе башартмаҗак зат
болмаз» дийди. †

22 Бир гүн Җелиледе үйшенлеринде, Иса олара:
«Ынсан Оглы адамларың элине табшырылар.
23 Оны өлдүрерлер, эмма Ол үчүленҗи гүн
дирелер» дийди. Шәгиртлер муңа өрән
гынандылар.

Ыбадатхана салгыды

24 Иса билен шәгиртлер Капернаума
геленлеринден соң, ыбадатхана салгыдыны
йыгнаянлар Петрусың янына гелип: «Сизиң
Мугаллымыңыз ыбадатхана салгыдыны
төләнокмы?» дийип сорадылар. 25 Петрус:
«Төлейәр» дийди. Петрус өе геленде, Иса ондан
өңүрдип: «Симун, сен нәме диййәрсиң? Ер
йүзүндәки патышалар гүмрүкдир салгыды кимден
аляр лар? Өз огулларынданмы я кесекилерден?»
дийип сорады. 26 Петрус Оңа: «Кесекилерден»
диенде, Иса оңа: «Онда огуллар эркиндир. 27 Эмма
олар нәгиле болмаз ялы, көле гит-де, чеңңек
ташла. Чеңңеге дүшен илкинҗи балыгы алып,
агзыны ачсаң, салгыт төлемәге етерлик теңңәни
тапарсың. Теңңәни ал-да, Мениң үчинем, өзүң
үчинем салгыт төле» дийди.

18-нҗи бап

Иң бейик ким?

(Марк 9:33-37,42-48; Лука 9:46-48; 17:1-2)

18 Шол вагт шәгиртлер Исаның янына гелип:
«Гөгүң Шалыгында иң бейик ким?» дийип
сорадылар. 2 Иса-да бир чаганы чагырып, оны
оларың ортасында дурузды-да, шейле дийди:
3 «Сизе догрусыны айдярын: эгер сиз ёлуңыздан
дөнүп, чагалар ялы болмасаңыз, Гөгүң Шалыгына
асла гирип билмерсиңиз. 4 Ким шу чага ялы пес
гөвүнли болса, Гөгүң Шалыгында иң бейик шолдур.
5 Ким шунуң ялы бир чаганы Мениң адымдан кабул
этсе, Мени кабул этдигидир. 6 Эмма кимде-ким
Маңа ынанян бу пес гөвүнлилерден бириниң гүнә
этмегине себәп болса, онуң үчин бойнундан улы
дегирмен дашы асылып, деңзиң дүйбүне
зыңылмагы хас говы болар. 7 Ынсанлары гүнә
дучар эдйән затлар үчин бу дүнйәниң халына вай!
Бейле затлар гелмелидир, эмма буларың
гелмегине ярдам берйән адамың дат гүнүне! 8 Элиң
я аягың сениң гүнә этмегиңе себәп болса, оны
кесип ташла. Сениң ики элли, ики аяклы болуп,
эбеди ода ташлананыңдан, бир элли, бир аяклы
болуп, бакы яшайша говшаның говудыр. 9 Гөзүң
сениң гүнә этмегиңе себәп болса, оны оюп ташла.
Саңа еке гөзли болуп бакы яшайша гирмек, ики
гөзли болуп довзах одуна зыңланыңдан говудыр.

† *Кәбир голязмаларда 21-нҗи аят душ гелйәр: Шейле арвах-җынлары агыз бекләп, Худая дога-дилег этмекден башга хич зат билен чыкарып болян дәлдир.*

Йитен гоюн тымсалы
(Лука 15:3-7)

10 Бу пес гөвүнлилерден бирини әсгермезлик
этмекден гача дуруң! Мен сизе шуны айдярын:
гөкде оларың перишделери гөкдәки Атамың
йүзүни элмыдама гөрйәрлер. †
12 Сиз нәхили пикир эдйәрсиңиз? Бир адамың йүз
гойны болуп, оларың бири азашса, ол тогсан
докузыны дагларда гоюп, азашаның гөзлегине
чыкмазмы? 13 Оны тапып биләйсе, сизе догрусыны
айдярын, ол мунуң үчин азашмадык тогсан
докузысына бегененден хем хас көп бегенер.
14 Шейлеликде, бу пес гөвүнлилерден бириниң
хеләк болмагы гөкдәки Атаңызың ислеги дәлдир.

Доганың гүнә этсе

15 Эгер доганың гүнә этсе ††, бар-да, икичәк
гүрлешип, айыбыны оңа айт. Сениң сөзүңе гулак
асса, бу доганыңы газандыгыңдыр. 16 ‡Эмма гулак
асмаса, бир я ики адамы яныңа алып бар, айдылан
хер бир сөз ики я-да үч шаядың гүвәси билен
тассыклансын. 17 Олара-да гулак асмак ислемесе,
онда йыгнага айт. Оңа-да гулак асмак ислемесе,
гой, ол сениң үчин бир бутпараз я-да салгытчы ялы
болсун. 18 Сизе догрусыны айдярын: ер йүзүнде
ругсат берйән задыңыза гөкде-де ругсат берлер. Ер
йүзүнде гадаган эдйән задыңыз гөкде-де гадаган
эдилер. 19 Ене сизе шуны айдярын: эгер араңыздан
ики адам ислендик зады дилемек үчин бир
ылалашыга гелсе, гөкдәки Атам дилеглери
битирер. 20 Мениң адым билен ики я-да үч адам
үйшсе, Мен хем оларың арасында боларын».

Рехимсиз хызматкәр

21 Соңра Петрус Исаның янына гелип, Ондан:
«Агам, доганым маңа гаршы гүнә этсе, оны нәче
гезек багышлайын? Еди гезекми?» дийип сорады.
22 Иса оңа: «Мен саңа еди гезек дәл, етмиш гезек
еди диййәрин» дийип җогап берди. 23 «Шонуң үчин
хем Гөгүң Шалыгы өз доландырыҗысы билен
хасаплашмак ислән бир патыша меңзейәр.
24 Патыша хасаплашыга башланда, онуң янына
әгирт мөчбердәки пул бергиси болан бир
доландырыҗысыны гетирйәрлер. 25 Ол бергисини
берип билмәнсоң, хоҗайыны оңа өзүни, аялыны,
чагаларыны ве әхли малларыны сатып, бергисини
бермеги буюряр. 26 Доландырыҗы ере йүзин
дүшүп, хоҗайынына: „Сабыр эт! Барыны берейин“
дийип ялбаряр. 27 Хоҗайының оңа рехими инйәр,
онуң бергисини гечип, оны бошадып гойберйәр.
28 Яңкы доландырыҗы чыкып гидйәр. Ол өзүне
уҗыпсызҗа бергиси болан бир ёлдашына саташяр.
Оны тутуп: „Бергиңи бер“ дийип, онуң
бокурдагындан япышяр. 29 Ёлдашы онуң аягына
йыкылып: „Сабыр эт, бергими берерин“ дийип, оңа
ялбаряр. 30 Эмма ол этмейәр, гайтам, бергисини
берйәнчә, оны зындана салдыряр. 31 Яңкы адамың
ёлдашлары бу ваканы гөрүп, гаты гынанярлар.
Олар гидип, болан әхли заады онуң хоҗайынына
хабар берйәрлер. 32 Хоҗайыны оны чагырып: „Эй,
ярамаз гул! Маңа ялбараның үчин, мен сениң
бергиңиң барыны гечдим. 33 Мениң саңа рехим
эдишим ялы, сен хем ёлдашыңа рехим этмели
дәлмидиң?“ диййәр. 34 Хоҗайыны газаба мүнүп,
бергисини берйәнчә, оны гынаянларың элине
табшыряр. 35 Эгер хер бириңиз өз доганыны
йүрекден багышламаса, гөкдәки Атам-да сизе
шейле эдер».

19-нҗы бап

Ника ве айрылышмак барада
(Марк 10:1-12)

19 Иса бу сөзлери тамамландан соң, Җелиледен
чыкып, Иордан дерясының аңырсындакы
Яхудыя велаятына гитди. 2 Улы мәхелле Онуң
ызына дүшди, Иса хем шол ерде оларың
хассаларыны сагалтды. 3 Исаның янына гелен
кәбир фарисейлер Оны сынап гөрмек үчин: «Бир
адамың хер хили бахана арап, өз аялындан
айрылышмагы кануна догры гелйәрми?» дийип
сорадылар. 4 ‡†Иса хем: «Сиз нәме „Ярраданың Өзи
овал-башда ынсанлары эркек ве аял эдип яратды“
диен сөзлери окамадыңызмы? 5 ‡‡„Шол себәпден
хем эркек ата-энесини ташлап, аялы билен
бирлешйәр ве оларың икиси бир тен боляр“.
6 Шейлеликде, олар инди ики дәл, бир тендир.
Шонуң үчин хем Худайың бирлешдиренини ынсан
айырмасын» дийди.
7 ‡‡†Фарисейлер Исадан: «Онда нәме үчин Муса
талак хатыны язып, айрылышмага ыгтыяр
берипдир?» дийип сорадылар. 8 Иса олара: «Муса
сизиң доңйүрекдигиңиз үчин аялыңызы айырмага
ыгтыяр берди, эмма овал-башда бейле дәлди.
9 Мен сизе шуны диййәрин: ким аялыны зынадан
башга себәп билен айрып, башга аяла өйленсе,
зына эдйәндир ‡‡‡» дийип җогап берди.
10 Шәгиртлер Оңа: «Эгер әр-аялың арасындакы
ягдай шейле болса, онда өйленмезлик говудыр»
дийишдилер. 11 Эмма Иса олара: «Хемме адамлар

† *Кәбир голязмаларда 11-нҗи аят душ гелйәр: Ынсан Оглы йитенлери халас этмәге гелендир.* †† *Гүнә этсе – кәбир голязмаларда саңа гаршы гүнә этсе* ‡ *18:16 t Кан 19:15.*

‡† *19:4 t Гчк 1:27.* ‡‡ *19:5 t Гчк 2:24.* ‡‡† *19:7 t Кан 24:1-4.* ‡‡‡ *Кәбир голязмаларда Әринден айрылышан аяла өйленен хем зына эдйәндир*

бу сөзи кабул эдип билмезлер, диңе өзлерине
берленлер кабул эдип билерлер. 12 Кәбир адамлар
догабитди агтадырлар, кәбирлери болса адамлар
тарапындан агта эдилендир. Башга бирлери болса
Гөгүң Шалыгының хатырасына хич ким билен
бирлешмейәр. Муны кабул эдип билен кабул
этсин» дийди.

Иса чагалара пата берйәр
(Марк 10:13-16; Лука 18:15-17)

13 Соңра башларына элини гоюп, дога-дилег этсин
дийип, адамлар чагалары Исаның янына
гетирдилер, эмма шәгиртлер чагалары
гетиренлере кәедилер. 14 Иса болса: «Чагалары
Мениң яныма гойбериң, олары сакламаң, себәби
Гөгүң Шалыгы шулар ялыларыңкыдыр» дийди.
15 Иса оларың башына элини гоюп, пата беренден
соң, ол ерден гитди.

Бай яш йигит
(Марк 10:17-31; Лука 18:18-30)

16 Шол махал бир адам Исаның янына гелип: «Эй,
Мугаллым †, бакы яшайша эе болар ялы, мен нәме
ягшы иш этмели?» дийип сорады. 17 Иса: «Нәме
үчин Менден ягшылык хакында сораярсың? Еке-тәк
Худайдан башга хич ким ягшы дәлдир. Бакы
яшайша говушмак ислейән болсаң, Худайың
табшырыкларыны берҗай эт» дийди. 18 ††Ол
Исадан: «Хайсы табшырыкларыны?» дийип сорады.
Иса: «Адам өлдүрме, зына этме, огурлык этме, ялан
шаятлык этме, ата-энеңе хормат гой, якыныңы
өзүңи сөйшүң ялы сөй» дийип җогап берди. 20 Яш
йигит Исадан: «Мен буларың хеммесини
яшлыгымдан бәри берҗай эдип гелйәрин-ә, мен
ене нәме этмели?» дийип сорады. 21 Иса оңа:
«Мүйнсүз болайын дийсең, гит-де, нәмәң бар болса
сатып, гарыплара пайла, шонда гөкде хазынаң
болар. Соңра гел-де, Мениң ызыма дүш» дийди.
22 Яш йигит бу сөзи эшидип, тукат болуп гитди,
себәби онуң мал-мүлки көпди.

23 Иса шәгиртлерине: «Сизе догрусыны айдярын,
бай адамың Гөгүң Шалыгына гирмеги кындыр.
24 Мен сизе ене-де шуны айдярын, бир дүйәниң
иңңәниң гөзүнден гечмеги бай адамың Худайың
Шалыгына гирмегинден аңсатдыр» дийди. 25 Муны
эшиденлеринде, шәгиртлери чакданаша хайран
галып: «Онда ким халас болуп билер?» дийип
сорадылар. 26 Иса олара середип: «Ынсанлар үчин
бу мүмкин дәл, эмма Худай үчин әхли зат
мүмкиндир» дийди. 27 Онсоң Петрус Оңа: «Ине, биз
әхли задымызы ташлап, Сениң ызыңа дүшдүк!
Мунуң үчин биз нәме аларыс?» дийди. 28 Иса олара:
«Сизе догрусыны айдярын, әхли задың тәзеленен
дөври Ынсан Оглы Өз шөхратлы тагтында
отуранда, Мениң ызыма дүшен сиз хем он ики
тагтда отуруп, Ысрайылың он ики тиресине
казылык эдерсиңиз. 29 Мениң хатырам үчин
өйлерини, доганларыны, уяларыны, эне-атасыны ‡,
чага-чугаларыны, ерлерини ташлан хер кес ызына
йүз эссе эдип гайтарып алар. Олар бакы яшайшың
мирасдүшери боларлар. 30 Эмма илкинҗилериң
көпүси соңкулар, соңкуларың көпүси хем
илкинҗилер болар» дийди.

20-нҗи бап

Үзүмчилик тымсалы

20 Гөгүң Шалыгы үзүмчилигинде ишләр ялы, ир
эртир билен гүнлүкчи тутмага гиден ер
эесине меңзейәндир. 2 Ол гүнлүкчилер билен бир
гүнлүк иш хакыны бир күмүш теңңә разылашып,
олары өз үзүмчилигине ёллаяр. 3 Ир сагат
докузларда дашары чыкан вагты, ол базарда бикәр
дуран бирнәче адамлары гөрйәр. 4 Олара-да: «Сиз
хем үзүмчилиге гидиң, хакыңызы долы төләрин»
диййәр. Олар хем гидйәрлер. 5 Гүнортан ве өйлән
сагат үчлерде ене дашары чыкып, ене шейле
эдйәр. 6 Өйлән сагат бәшлерде айланмага чыкан
вагты, башга бош дуранлары гөрүп, олардан:
«Нәме үчин гүнузын бу ерде бош дурсуңыз?» дийип
сораяр. 7 Олар хем: «Бизи хич ким хакына тутмады»
дийип җогап берйәрлер. Олара: «Сиз-де
үзүмчилиге гидиң» диййәр. 8 Агшам дүшен чагы,
үзүмчилигиң эеси өз иш доландырыҗысына:
«Гүнлүкчилери чагыр-да, иң соңкулардан башлап,
илкинҗилере ченли хакларыны төле» диййәр.
9 Шейлеликде, өйлән сагат бәшлерде геленлериң
хер бири бир күмүш теңңе аляр. 10 Илкинҗи
геленлер көп аларыс өйдүп тама эдйәрлер, эмма
оларың-да хер бири бир күмүш теңңе аляр. 11 Олар
пулуны алан вагтлары ер эесине хүңүрдешип: 12 «Бу
иң соңкы геленлер диңе бир сагат ишледилер, биз
болса, җөвзалы ыссыда гүнузын агыр зәхмет
чекдик. Муңа гарамаздан сен бизиң зәхметимизи
оларыңкы билен дең этдиң» диййәрлер. 13 Ер эеси
оларың бирине шейле җогап берйәр: «Эй, дост!
Мен саңа адалатсызлык эдемок. Сен мениң билен
бир күмүш теңңә разылашмадыңмы нәме? 14 Өз
хакыңы ал-да, гидибер. Мен бу иң соңка-да саңа
берениме бермек ислейәрин. 15 Өз пулумы
ислейшимче сарп этмәге ыгтыярым ёкмы? Я-да сен
мениң сахылыгыма гөриплик эдйәрсиңми?»
16 Шейлеликде, иң соңкулар илкинҗилер,
илкинҗилер хем иң соңкулар болар. ‡†

† *Бу сөзлем кәбир голязмаларда „Эй, ягшы Мугаллым"* дийип душ гелйәр.* †† *19:18-19 t Мср 20:13-16; Лев 19:18; Кан 5:16-20.*

‡ *Кәбир голязмаларда аялыны*

Иса Өзүниң өлүп дирелҗегини ене айдяр

(Марк 10:32-34; Лука 18:31-34)

[17] Иса Иерусалиме барярка, ёлда он ики
шәгирдини бир чете чекип, олара: [18] «Ине,
Иерусалиме барярыс. Ынсан Оглы ёлбашчы
руханыларың, Төврат мугаллымларың элине
табшырылар, олар хем Оны өлүме хөкүм эдерлер.
[19] Оны кемситсинлер, гамчыласынлар ве хача
чүйлесинлер дийип, кесеки миллетлере
табшырарлар, эмма Ол үчүнҗи гүн дирелер»
дийди.

Бир энәниң хайышы

(Марк 10:35-45)

[20] Соңра Зебедейиң огулларының эҗеси өз
огуллары билен Исаның янына гелди. Ол Исадан
бир затлар дилемек үчин дызына чөкүп, тагзым
этди. [21] Иса аялдан: «Нәме ислейәрсиң?» дийип
сорады. Аял Иса йүзленип: «Өз Шалыгыңда мениң
бир оглумың Сениң сагыңда, бейлекисиниң болса
чепиңде отурмагыны эмр эт» дийди. [22] Эмма Иса:
«Сиз нәме дилейәниңизи билмейәрсиңиз. Сиз
Мениң ичҗек хасрат кәсәмден ичип
билерсиңизми? †» дийди. Олар Иса: «Хава, ичип
билерис!» дийип җогап бердилер. [23] Иса олара:
«Сиз Мениң ичҗек кәсәмден ичерсиңиз ††, эмма
сизе сагымда я чепимде отурмагаругсат бермек
Мениң элимде дәл. Бу орунлары Атам кимлер үчин
тайярлан болса, шолар үчиндир» дийди. [24] Бейлеки
он шәгирт муны эшидип, яңкы ики догана
гахарландылар. [25] Иса олары янына чагырып:
«Өзүңиз билйәрсиңиз, кесеки миллетлериң
баштутанлары олара хөкүмдарлык эдйәрлер,
ёкары везипелилери-де агалык эдйәрлер. [26] Сизиң
араңызда бейле болмасын. Араңызда ким үстүн
болмак ислейән болса, бейлекилериң хызматкәри
болсун. [27] Ким илкинҗи болмак ислейән болса,
хеммәңизиң гулы болсун. [28] Ынсан Оглы хем Өзүне
хызмат эдилмеги үчин дәл-де, эйсем, башгалара
хызмат этмек үчин, көплериң угрунда җаныны
гурбан эдип, олары азат этмек үчин гелди» дийди.

Ики көрүң гөзи ачыляр

(Марк 10:46-52; Лука 18:35-43)

[29] Иса билен шәгиртлери Ериходан
чыканларында, улы мәхелле Исаның ызына дүшүп
гитди. [30] Ёлуң гырасында отуран ики саны көр адам
Исаның гечип баряныны эшидип: «Агам, эй, Давут
Оглы, бизе рехим эт!» дийип гыгырды. [31] Сеслерини
чыкармаз ялы, көп адамлар олара кәедилер, эмма
олар өңкүден хем гаты сес билен: «Агам, эй, Давут
Оглы, бизе рехим эт!» дийип гыгырдылар. [32] Иса
аяк чекди-де, олары чагырып: «Сизиң үчин нәме
этмегими ислейәрсиңиз?» дийип сорады. [33] Олар
Оңа: «Агам, гөзүмиз ачылсын» дийдилер. [34] Исаның
олара хайпы гелип, гөзлерине элини дегирди
велин, шобада оларың гөзлери ачылды. Олар хем
Исаның ызына дүшүп гидибердилер.

21-нҗи бап

Иса Иерусалиме улы дабара билен гирйәр

(Марк 11:1-11; Лука 19:28-40; Ёханна 12:12-19)

21 Иса билен шәгиртлери Иерусалиме
голайлап, Зейтун дагының этегиндәки
Бейтфаҗа геленлеринде, Иса ики шәгирдини
өңден ёллап, олара: [2] «Өңүңиздәки оба барың. Оба
гирен ериңизде даңылгы дуран бир эшеги ве
янындакы тайхары тапарсыңыз, олары чөзүң-де,
Мениң яныма гетириң. [3] Эгер бири сизе бир зат
дийсе: „Бу тайхар Реббе герек, оны дессине ызына
иберер“ дийип айдың» дийди.
[4] Бу-да пыгамбер аркалы айдылан шу сөзүң
берҗай болмагы үчинди:
[5] ‡«Эй, Сион гызы!
Патышаң, ине, саңа тарап гелйәр.
Ол бир эшеге,
эшегиң-де тайхарына мүнүп,
пес гөвүнлилик билен саңа тарап гелйәр».
[6] Шәгиртлер гидип, Исаның табшырышы ялы
этдилер. [7] Эшек билен тайхары гетирдилер-де,
донларыны оларың үстүне атдылар, Иса-да тайхара
мүнди. [8] Мәхелләниң көпүси донуны ёла язярды,
кәбирлери-де агачлардан шахалар кесип, ёла
дүшейәрди. [9] ‡†Онуң өңүнден хем ызындан гелйән
мәхелле: «Давут Оглуна алкыш болсун! Реббиң
адындан гелйәне алкыш болсун, гөклерде алкыш!»
дийип гыгырышярды. [10] Иса Иерусалиме гиренде,
тутуш шәхер: «Бу ким?» дийип, галагоплуга дүшди.
[11] Мәхелле хем олара: «Бу Җелиләниң Насыра
шәхеринден болан Иса пыгамбер» диййәрди.

Иса сатыҗылары ыбадатханадан ковяр

(Марк 11:15-19; Лука 19:45-48; Ёханна 2:13-22)

[12] Иса ыбадатхананың ховлусына гирип, ол
ердәки сатыҗылары, алыҗылары ковды. Ол пул
чалышянларың текҗелерини, кепдери сатянларың
отургычларыны дүңдерди. [13] ‡‡Иса олара: «„Мениң
өйүм ыбадат өйи дийлип атландырылар“ дийип

‡† *Кәбир голязмаларда Чүнки чагырыланлар көп, сайлананлар аздыр* † *Кәбир голязмаларда Мениң чүмдүрилишим ялы чүмдүрилип билерсиңизми?* †† *Кәбир голязмаларда Мениң чүмдүрилишим ялы чүмдүрилерсиңиз*

‡ *21:5 t Зак 9:9.* ‡† *21:9 t Зеб 117:25-26.* ‡‡ *21:13 t Иша 56:7.*

язылгыдыр, сиз болса муны гаракчыларың
сүренине өврүйәрсиңиз» дийди. 14 Ыбадатханада
көрлер, агсаклар Исаның янына гелдилер. Иса
олары сагалтды. 15 Ёлбашчы руханылар билен
Төврат мугаллымлары Онуң гөркезен
гудратларыны ве ыбадатханада: «Давут Оглуна
алкыш!» дийип гыгырян чагалары гөренлеринде
газаба мүндүлер. 16 †Олар Исадан: «Буларың нәме
диййәнини эшидйәрсиңми?» дийип сорадылар.
Иса олара: «Хава, эйсем сиз: „Чагаларың,
бәбеклериң дилинде алкыш сенасыны яратдың“
диен сөзлери асла окамадыңызмы?» дийди.
17 Иса олары шол ерде галдырып, шәхерден
чыкып гитди. Ол Бейтания гелип, гиҗәни шол ерде
гечирди.

Гуран инҗир агаҗы
(Марк 11:12-14,20-24)

18 Иса ир сәхер билен шәхере доланып гелйәркә
аҗыкды. 19 Ёлуң гырасында бир инҗир агаҗыны
гөрүп, онуң янына гелди, эмма онда япракдан
башга хич зат тапмады. Иса агаҗа: «Мундан бейләк
сенде асла миве битмесин!» дийди. Инҗир агаҗы
шол пурсадың өзүнде гурады. 20 Шәгиртлер муны
гөрүп: «Инҗир агаҗы шол пурсадың өзүнде нәдип
гурады?» дийшип хайран галдылар. 21 Иса олара:
«Сизе догрусыны айдярын, иманыңыз болуп,
шүбхе этмесеңиз, сиз диңе бу инҗир агаҗына
эдилен билен чәкленмән, эйсем, шу дага: „Гөтерил-
де, деңзе зыңыл“ дийсеңиз-де, ол болар.
22 Иманыңыз бар болса, дога-дилег эдениңизде,
нәме дилесеңиз, аларсыңыз» дийип җогап берди.

Исаның эрк-ыгтыяры барада совал
(Марк 11:27-33; Лука 20:1-8)

23 Иса ыбадатхананың ховлусына гелип, сапак
берип отырка, ёлбашчы руханылар, халкың
яшулулары Онуң янына гелип: «Сен бу затлары
хайсы ыгтыяр билен эдйәрсиң? Саңа бу ыгтыяры
ким берди?» дийип сорадылар. 24 Иса олара: «Мен
хем сизе бир совал берҗек. Маңа җогап берсеңиз,
сизе бу затлары хайсы ыгтыяр билен эдйәними
айдайын. 25 Яхя сува чүмдүрмәге ыгтыяры ниреден
алды? Гөкденми я-да ынсандан?» дийип сорады.
Олар муны өзара маслахатлашмага башладылар:
«Эгер Гөкден дийсек, Ол бизе: „Онда нәме үчин оңа
ынанмадыңыз?“ диер. 26 Ынсандан диймәге-де
халкдан горкярыс, себәби хеммелер Яхяны
пыгамбер сайяр». 27 Ахыры олар Иса: «Биз
билемзок» дийип җогап бердилер. Иса-да олара:
«Менем сизе бу затлары хайсы ыгтыяр билен
эдйәними айтҗак дәл» дийди.

Ики огул тымсалы

28 Иса сөзе башлады: «Сиз муңа нәме диерсиңиз?
Бир адамың ики оглы бар экен. Ол биринҗи
оглунуң янына барып: „Оглум, бу гүн гит-де,
үзүмчиликде ишле“ диййәр. 29 Эмма ол: „Гитҗек
дәл!“ дийип җогап берйәр. Йөне соңрак муңа
гайтмышым эдип, ол ере гидйәр. 30 Яңкы адам
икинҗи оглунуң янына барып, оңа-да шол сөзи
айдяр. Ол болса: „Боляр, хоҗайын, барарын!“
дийип җогап берйәр, эмма гитмейәр. 31 Буларың
икисинден хайсысы какасының ислегини ерине
етирди?» Олар: «Биринҗиси» дийип җогап
бердилер. Иса олара: «Сизе догрусыны айдярын,
салгытчылар ве лолулар Худайың Шалыгына
сизден өң гирерлер. 32 Яхя сизе догры ёл
гөркезмәге гелди, сиз оңа ынанмадыңыз, эмма
салгытчылар ве лолулар оңа ынандылар. Сиз муны
гөрениңизден соң хем өкүнмедиңиз, оңа
ынанмадыңыз» дийди.

Үзүмчилик ве кәрендечилер тымсалы
(Марк 12:1-12; Лука 20:9-19)

33 «Ене бир тымсала гулак асың: бир ер эеси бар
экен. Ол үзүм багларыны отурдып, дашына хаят
айлаяр. Шерап ясамак үчин үзүм сыкмага чукур
газяр ве гөзегчилик диңини гуряр. Онсоң
үзүмчилигини багбанлара кәрендесине берип, өзи
узак ёла гидйәр. 34 Хасыл мөвсүми геленде, үзүмиң
мивесинден алып гелмек үчин, ол
хызматкәрлерини кәрендечилериң янына
иберйәр. 35 Кәрендечилер онуң хызматкәрлерини
тутуп, бирини енҗйәрлер, башга бирини
өлдүрйәрлер, бейлекисини-де дашлаярлар.
36 Үзүмчилигиң эеси өңкүден хем көп
хызматкәрлерини иберйәр. Кәрендечилер олара-
да өңкүлере эденлерини эдйәрлер. 37 Ахырсоңунда
үзүмчилигиң эеси: „Оглумы сыларлар“ дийип, өз
оглуны иберйәр. 38 Эмма кәрендечилер бири-
бирлерине: „Мирасдар шудур! Гелиң, шуны
өлдүрип, мирасыны элинден алалың“
дийишйәрлер. 39 Олар оны тутуп өлдүрйәрлер ве
үзүмчилигиң дашына ташлаярлар. 40 Инди
үзүмчилигиң эеси гелип, бу кәрендечилере нәме
эдер?» 41 Олар Иса: «Бу пис адамлары айылганч
өлүме сезевар эдер ве үзүмчилигини болса
мивесини вагтында өзүне берҗек башга
кәрендечилере берер» дийдилер. 42 ††Иса олардан:
«Сиз нәме Мукаддес Язгыларда:
„Уссаларың рет эден дашы,
бинаның бурч дашы болды.
Муны Реб этди,

† *21:16 t Зеб 8:3.*

†† *21:42 t Зеб 117:22-23.*

бу назарымызда тәсин сайылды“
диен сөзлери окамадыңызмы?» дийип сорады.
43 «Мунуң үчин сизе шейле диййәрин: Худайың
Шалыгы сизден алнып, Шалык үчин хасыл
өндүрҗек халка берлер. 44 Бу дашың үстүне
йыкылан бөлек-бөлек болар. Эгер ол бириниң
үстүне гачса, оны мынҗырадар». 45 Ёлбашчы
руханылардыр фарисейлер Онуң тымсалларыны
эшиденлеринде, гүррүңиң өзлери барададыгыны
аңдылар. 46 Оны тутҗак болдулар, йөне халкдан
горкдулар, себәби халк Исаны пыгамбер сайярды.

22-нҗи бап

Гелин той тымсалы

(Лука 14:15-24)

22 Иса олара ене-де тымсаллар аркалы гүррүң
берди: 2 «Гөгүң Шалыгы өз оглы үчин гелин
тоюны тутан патыша меңзейәндир. 3 Ол тоя
чагырыланлара хабар этмек үчин
хызматкәрлерини иберйәр, эмма чагырыланлар
гелмек ислемейәрлер. 4 Патыша ене башга
хызматкәрлери иберип, олара: „Чагырыланлара
айдың, ине, мен той сачагыны тайярлап гойдум.
Өкүзлерим, семиз малларым союлды, әхли зат
тайяр, тоя гелсинлер“ диййәр. 5 Эмма олар үнс хем
бермейәрлер, бири өз экин мейданына гидйәр, ене
бири өз сөвдасының угрунда гезйәр. 6 Башгалары
болса онуң хызматкәрлерини тутуп азар
берйәрлер, олары өлдүрйәрлер. 7 Шейлеликде,
патыша газап донуны геййәр. Ол гошун ёллап,
яңкы ганхорлары дерби-дагын эдйәр,
шәхерлерини отлаяр.
8 Онсоң патыша хызматкәрлерине: „Той сачагы
тайяр, эмма чагырыланлар муңа мынасып дәл
экен. 9 Көчелере чыкың-да, кими тапсаңыз, тоя
чагырың“ диййәр. 10 Хызматкәрлер ёллара чыкып,
яман диймән, ягшы диймән, тапанларының
барыны үйшүрйәрлер, тойхана мыхманлардан
доляр. 11 Патыша мыхманлары гөрмәге гиренде,
онуң той геймини геймедик бир адама гөзи
дүшйәр. 12 Оңа: „Эй, дост, сен той геймини гейментмән,
бу ере нәдип гирип билдиң?“ дийип сораяр. Шонда
ол адамың дили тутуляр. 13 Онсоң патыша
хызматкәрлерине: „Эл-аягыны даңың-да, оны
дашары, гараңкылыга ташлаң, ол ерде агы ве диш
гыҗама болар“ диййәр. 14 Чүнки чагырыланлар
көп, эмма сайлананлар аздыр».

Императорыңкы – императора

(Марк 12:13-17; Лука 20:20-26)

15 Соңра фарисейлер гидип, Оны гепде тутмак
барада маслахат этдилер. 16 Хиродың
тарапдарларының бирнәчесини Онуң янына
ибердилер. Олар Исадан: «Мугаллым! Биз Сениң
догручылдыгыңы, Худайың ёлуны хакыкат билен
өвредйәндигиңи, хич киме тарапгөйлик
этмейәндигиңи билйәрис, себәби Сен адамларың
дережесине бакмаярсың. 17 Ханы, бизе айт, Сениң
пикириңче, императора салгыт төлемек догрумы я
догры дәл?» дийип сорадылар. 18 Иса оларың
ниетлериниң ямандыгыны билип: «Мени нәме
үчин сынаярсыңыз, эй, икийүзлүлер? 19 Маңа
салгыт пулуны гөркезиң» дийди. Олар Иса бир
күмүш теңңе гетирдилер. 20 Иса олара: «Шу шекил
билен язгы кимиңки?» дийип сорады. 21 Олар:
«Императорыңкы» дийип җогап бердилер. Шонда
Иса олара: «Онда императорыңкыны –
императора, Худайыңкыны Худая бериң» дийди.
22 Олар муны эшиденлеринде, хайран галдылар.
Шейдип, олар Исаны ташлап, ол ерден гитдилер.

Дирелиш барада совал

(Марк 12:18-27; Лука 20:27-40)

23 Өлүмден соң дирелишиң ёкдугыны айдян
саддукейлер Исаның янына гелип, Оңа шейле
сораг бердилер: 24 †«Мугаллым! Муса бизе бир адам
перзентсиз өлүп гитсе, доганы онуң дул аялыны
алып, өлен доганының неслини довам
этдирмелидир дийип айдыпдыр. 25 Бизиң арамызда
еди доган барды. Биринҗиси өйленди-де өлди.
Зүряды болмансоң, аялыны доганына галдырды.
26 Икинҗиси, үчүнҗиси, тә единҗисине ченли
хеммесинде шол бир ягдай гайталанды. 27 Оларың
хеммесинден соң ол аял хем өлди. 28 Инди
дирелиш гүни бу аял оларың хайсысының аялы
болар? Оларың едиси хем оңа өйленипди ахырын».
29 Иса олара шейле җогап берди: «Сиз не Мукаддес
Язгылары, не-де Худайың гудратыны билйәрсиңиз,
ине, шу себәпден ялңышярсыңыз. 30 Ынсанлар
өлүмден диреленде, не өйленерлер, не-де дурмуша
чыкарлар, олар гөклердәки перишделер ялы
боларлар. 31 Өлүлериң дирелиши бабатда болса,
сиз Худайың өзүңизе: 32 ††„Мен Ыбрайымың,
Ысхагың, Якубың Худайыдырын“ диенини
окамадыңызмы? Ол өлүлериң дәл-де, дирилериң
Худайыдыр». 33 Мәхелле муны эшидип, Онуң
таглыматына хайран галды.

Иң улы табшырык

(Марк 12:28-34; Лука 10:25-28)

34 Фарисейлер Исаның саддукейлериң агзыны
юмдурандыгыны эшиденлеринде, бир ере
йыгнанышдылар. 35 Олардан бир Төврат
мугаллымы Исаны сынамак үчин: 36 «Мугаллым,
Төвратда иң улы табшырык нәме?» дийип сорады.

† *22:24 t Кан 25:5-6.* †† *22:32 t Мср 3:6,15.*

37 †Иса оңа шейле җогап берди: «Худайыңыз Ребби
тутуш йүрегиңиз, әхли дүшүнҗәңиз билен җан-
тенден сөйүң. 38 Шу биринҗи ве иң улы
табшырыкдыр. 39 ††Икинҗиси болса шунуң ялыдыр:
„Якыныңы өзүңи сөйшүң ялы сөй“. 40 Тутуш Төврат
билен пыгамберлериң язгылары шу ики
табшырыга баглыдыр».

Месих кимиң оглы?

(Марк 12:35-37; Лука 20:41-44)

41 Фарисейлер үйшүп дуркалар, Иса олардан: 42 «
Месих барада нәме пикир эдйәрсиңиз? Ол кимиң
оглы?» дийип сорады. Олар хем Иса: «Ол Давудың
оглы» дийип җогап бердилер. 43 Иса олара шейле
дийди: «Онда нәме үчин Давудың өзи Мукаддес
Рухдан ылхам алып, *Месих*е Реб диййәр? Ол шейле
дийипдир:

44 ‡„Худай Реббиме шейле сөзледи:
Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур“.

45 Эгер Давут *Месих*е Реб диййән болса, Ол
нәхили Давудың оглы боляр?» 46 Исаның сорагына
хич ким җогап берип билмеди. Шол гүнден
башлап, Оңа мундан артык сораг бермәге хич ким
милт этмеди.

23-нҗи бап

Вай халыңыза!

(Марк 12:38-40; Лука 11:39-52; 20:45-47)

23 Соңра Иса халка ве Өз шәгиртлерине шейле
гүррүң берди: 2 «Төврат мугаллымлары билен
фарисейлер Мусаның орнунда отырлар. 3 Шонуң
үчин оларың сизе айдянларының барыны ерине
етирип, берҗай эдиң, эмма оларың эденлерини
этмәң, себәби айдян затларыны өзлери эдйән
дәлдирлер. 4 Олар агыр, гөтермеси кын йүклери
баглап, адамларың гершине гойяндырлар, йөне
өзлери бу йүклери гөтермек үчин, бармагыны хем
гымылдатмак ислейән дәлдирлер. 5 Олар әхли
эдйән затларыны гөз үчин эдйәндирлер. Төврат
аятлар гутуҗыгыны гиңелдип, донларының
готазларыны узалдяндырлар. 6 Тойларда төри,
синагогаларда баш күрсүлери, 7 базарларда салам
алмагы, адамларың өзлерине „мугаллым“
диймеклерини халаяндырлар. 8 Сиз өзүңизе
„мугаллым“ дийдирмәң, себәби сизиң бир
Мугаллымыңыз бардыр. Сизиң хеммәңиз
догансыңыз. 9 Ер йүзүнде хич киме „ата“ диймәң,
себәби сизиң бир Атаңыз бардыр, Ол хем гөкдедир.
10 Өзүңизе „баштутан“ дийдирмәң, себәби сизиң
бир Баштутаныңыз бардыр, Ол хем *Месих*дир.
11 Араңызда бейик сайылян хеммәңизе хызматкәр
болсун. 12 Ким өзүни ёкары тутса, песелдилер, ким
өзүни пес тутса, бейгелдилер.

13 Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз Гөгүң Шалыгына
гирмәге адамларың өңүни баглаярсыңыз, оңа не
өзүңиз гирйәрсиңиз, не-де гирҗеклере ёл
берйәрсиңиз. ‡†

15 Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз екеҗе адамы өз
диниңизе салҗак болуп, деңизлере, дүзлере
айланярсыңыз. Диниңизе саланыңыздан соң
болса, оны өзүңизден хем ики эссе көп довзахың
җезасына сезевар эдйәрсиңиз. 16 Вай халыңыза, эй,
көр ёлбашчылар! Сиз: „Ким ыбадатханадан ант
ичсе, бу хич зат сайылар, эмма ким ыбадатхананың
алтынындан ант ичсе, ол өз антыны берҗай этмәге
борчлудыр“ диййәрсиңиз 17 Эй, надан көрлер!
Хайсысы улы: алтынмы я-да алтыны мукаддес
эдйән ыбадатхана? 18 Шейле-де, сиз: „Ким
гурбанлык сыпасындан ант ичсе, бу хич зат
сайылар, эмма ким онуң үстүндәки садакадан ант
ичсе, өз антыны берҗай этмәге борчлы болар“
диййәрсиңиз. 19 Эй, көрлер! Хайсысы улы: садакамы
я-да садаканы мукаддес эдйән гурбанлык сыпасы?
20 Гурбанлык сыпасындан ант ичйән, ондан хем,
онуң үстүндәки әхли затдан хем ант ичйәндир.
21 Ыбадатханадан ант ичйән, ондан хем, онда
мекан тутан Худайдан хем ант ичйәндир. 22 Гөкден
ант ичйән, Худайың тагтындан хем, онда
Отурандан хем ант ичйәндир.

23 Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз нарпыздан,
арпабадыядан ве зиреден ондан бир бөлеги
берйәрсиңиз, эмма Мукаддес Кануның хас ваҗып
ишлерини: адыллыгы, рехимдарлыгы, иманы
ташлаярсыңыз. Буларың бирини берҗай эдип,
бейлекилерини ташламалы дәлсиңиз. 24 Эй,
көрлери идйәнлер! Сиз сувы сүзүп, чыбыны
айырярсыңыз, эмма дүйәни ювудярсыңыз! 25 Вай
халыңыза, Төврат мугаллымлары ве фарисейлер!
Эй, икийүзлүлер! Сиз кәседир гап-чанагың дашыны
арассалаярсыңыз, эмма оларың ичи ачгөзлүкден
хем бетнебисликден долудыр. 26 Эй, көр фарисей!
Сен илки билен кәседир гап-чанагың ичини
арассала, шонда оларың дашы-да арасса болар.
27 Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз агардылып,
дашындан овадан гөрүнйән, эмма ичи өлүлериң
сүңклеридир хер түйсли мурдарлыкдан долы

† *22:37 t Кан 6:5.* †† *22:39 t Лев 19:18.* ‡ *22:44 t Зеб 109:1.*

‡† *Кәбир голязмаларда 14-нҗи аят душ гелйәр: Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз дул аялларың өйлерини талап, гөз үчин узын-узын догалар окан болярсыңыз. Шонуң үчин хем сиз иң агыр җеза сезевар боларсыңыз.*

мазарсыңыз. 28 Сиз хем дашыңыздан адамлара
догры адам ялы гөрүнйәрсиңиз, эмма ичиңиз
икийүзлүликден ве писликден долудыр.
29 Вай халыңыза, Төврат мугаллымлары ве
фарисейлер! Эй, икийүзлүлер! Сиз пыгамберлериң
губурларыны дикип ве догры адамларың
ядыгәрликлерини безәп: 30 „Биз ата-
бабаларымызың дөврүнде яшан болсак,
пыгамберлериң ганыны дөкмекде олара шәрик
болмаздык“ диййәрсиңиз. 31 Шейлелик билен,
пыгамберлери өлдүренлериң огулларыдыгыңыза
өзүңиз гүвә гечйәрсиңиз. 32 Бейле болса, ата-
бабаларыңызың башлан ишлерини тамамлаң
инди!
33 Эй, йыланлар! Эй, алахөвренлер несли! Сиз
довзахың җезасындан нәхили гачҗаксыңыз?
34 Шонуң үчин хем Мен сизе пыгамберлери,
акылдарлары ве Төврат мугаллымларыны
ёллаярын. Сиз оларың кәбирини өлдүрерсиңиз,
хача чүйләрсиңиз, кәбирини синагогаларыңызда
енҗерсиңиз, шәхерден-шәхере ызарларсыңыз.
35 Шейлеликде, ер йүзүнде бигүнә дөкүлен хер бир
догры адамың ганына сиз җогапкәрсиңиз.
Хабылың ганындан башлап, ыбадатхана билен
гурбанлык сыпасының арасында сизиң өлдүрен
Берекяның оглы Зекаряның ганына ченли сиз
җогапкәрсиңиз. 36 Сизе догрусыны айдярын: бу
затларың әхлисине шу несил җогапкәрдир. 37 Эй,
Иерусалим! Пыгамберлери өлдүрйән, өзүне
ёллананлары дашлаян Иерусалим! Товугың өз
җүйҗелерини ганатларының ашагына йыгнайшы
ялы, Мен хем сениң чагаларыңы энчеме гезек
йыгнаҗак болдум, эмма сиз муны ислемедиңиз.
38 Ине, өйүңиз хараба өврүлер. 39 Сизе шуны
айдайын: „Реббиң адындан Гелйәне алкыш
болсун!“ диййәнчәңиз, Мени гайтадан
гөрмерсиңиз».

24-нҗи бап

Дүнйәниң ахырының аламатлары

(Марк 13:1-31; Лука 21:5-33)

24 Иса ыбадатханадан чыкып барярка,
шәгиртлери ыбадатхананың биналарына
гуваныпп, оны Иса гөркезмек үчин, Онуң янына
гелдилер. 2 Эмма Иса олара: «Бу әхли затлары
гөрйәңизми? Сизе догрусыны айдярын: бу ерде
даш үстүнде даш галмаз, хеммеси вейран болар»
дийди.
3 Соңрак Иса еке Өзи Зейтун дагында отырка,
шәгиртлери Онуң янына гелип: «Бизе айтсана, бу
затлар хачан болар? Сениң гелмегиңи ве дүнйәниң
ахырыны гөркезйән аламат нәхили болар?» дийип
сорадылар. 4 Иса олара шейле җогап берди: «Әгә
болуң, хич ким сизи алдаймасын! 5 Көплер Мениң
адым билен гелип: „Мен *Месих*“ дийип, энчеме
адамлары алдарлар. 6 Сиз уруш турандыгы ве уруш
барадакы мыш-мышлары эшидерсиңиз. Хич затдан
горкмаң. Булар болмалыдыр, йөне энтек соңы
дәлдир. 7 Миллет миллете, патышалык патышалыга
гаршы чыкар. Айры-айры ерлерде ер титремелер,
ачлыклар † йүзе чыкар. 8 Буларың хеммеси
бургуларың башлангыҗыдыр. 9 Соңра сизи
ызарланмалара сезевар эдерлер, өлдүрерлер, Мен
себәпли әхли миллетлер сизи йигренерлер.
10 Шонда көплер Менден эл чекип, бир-бирлерине
хайынлык эдерлер, бир-бирлерини йигренерлер.
11 Энчеме галп пыгамберлер дөрәп, көплери
аздырарлар. 12 Яман ишлериң артанлыгы зерарлы,
көплериң сөйгүси совар. 13 Эмма соңуна ченли
чыдан халас болар. 14 Патышалыгың бу Хош
Хабары әхли миллетлере шаятлык хөкмүнде
дүнйәниң әхли еринде вагыз эдилер, диңе шондан
соң дүнйәниң ахыры гелер. 15 Шонуң үчин хем
вейранчылык гетирйән йигренҗи задың мукаддес
ерде дикиленини гөрениңизде, Яхудыядакылар
даглара гачсын. Хава, Даныел пыгамбериң
айданларына окыҗы догры дүшүнсин. 17 Үчекдәки
адам бир зат алмак үчин ашак дүшүп, өе гирмесин.
18 Экин мейданындакылар донуны алмак үчин
ызына гелмесин. 19 Ол гүнлерде гөврели аялларың
ве чага эмдирйәнлериң дат гүнүне! 20 Гача-
гачлыгыңыз гышда я-да Сабат гүни болмасын
дийип дилег эдиң. 21 Чүнки ол гүнлерде шейле бир
элхенч мушакгатлар болар велин, дүнйәниң
башындан тә шу вагта ченли мунуң ялы зат болан
дәлдир, хич хачан болмазам. 22 Ол гүнлер
гысгалдылмадык болсады, онда хич ким халас
болмазды, эмма сайлананларың хатырасына ол
гүнлер гысгалдылар. 23 Шонда бири сизе: „Ине,
Месих бу ерде“ я-да „Анха, ол ерде“ дийсе,
ынанмаң. 24 Чүнки галп месихлер ве галп
пыгамберлер дөрәп, сайлананлары-да мүмкин
болдугыча аздырҗак болуп, бейик аламатлардыр
мугҗызалар гөркезерлер. 25 Ине, Мен сизе өңүнден
айтдым.
26 Шейлеликде, сизе: „Ине, *Месих* чөлде“
дийселер, гитмәң. „Ине, Ол ички отагларда“
дийселер-де, ынанмаң. 27 Ынсан Оглуның гелши
гүндогарда чакып, гүнбатарда хем гөрүнйән
йылдырым ялы болар. 28 Гарагушларың үйшмеги
маслыгың бардыгының бир аламатыдыр. Ынсан
Оглы хем бир аламат билен гелер. 29 Шол гүнлериң
мушакгатының ыз яны Гүн гаралар, Ай нуруны
сачмаз. Йылдызлар гөкден гачар, асман
җисимлери лерзана гелер. 30 Шонда гөкде Ынсан

† *Кәбир голязмаларда ачлыклар хем гыргын кесели*

Оглуның аламаты гөрнер. Ер йүзүндәки әхли
халклар яс тутуп перят эдерлер. Ынсан Оглуның
бейик гудрата ве шөхрата бесленип, гөгүң
булутларында гелйәнини гөрерлер. 31 Ол белент
сурнай сеси билен Өз перишделерини ёллар.
Перишделер Онуң сайланларыны гөгүң бир
уҗундан бейлеки уҗуна ченли, дүнйәниң дөрт
күнҗүнден йыгнарлар.
32 Инҗир агаҗындан сапак алың: онуң шахалары
юмшап, япрак чыкаран махалы томсуң
голайландыгыны билйәрсиңиз. 33 Шонуң ялы-да, бу
затлары гөрениңизде, Ынсан Оглуның голай
гелендигини, гапының агзындадыгыны билиң.
34 Сизе догрусыны айдярын, бу затларың әхлиси
болянча, бу несил дүнйәден өтмез. 35 Асман билен
ер өтер, эмма Мениң сөзлерим асла өтмез.

Билинмейән гүн ве сагат

(Марк 13:32-37; Лука 17:26-30,34-35; 12:41-48)

36 Эмма ол гүни хем сагады хич ким билйән
дәлдир, не гөкдәки перишделер, не--де Огул †
билйәндир, диңе Ата билйәндир. 37 ††Нухуң
дөврүнде яшайыш нәхили болан болса, Ынсан
Оглуның гелши-де шейле болар. 38 Нухуң гәмә
мүнен гүнүне ченли, силден өңки гүнлерде
адамлар ийип-ичйәрдилер, өйленип, дурмуша
чыкярдылар. 39 Әпет сил гелип, хеммесини сүпүрип
әкидйәнчә, олар өз башларындан инҗек затлардан
асла бихабардылар. Ынсан Оглуның гелши хем
шейле болар. 40 Шонда экин мейданында ики адам
болар, бири алнар, бири гойлар. 41 Дегирмен
башында бугдай үвейән ики аял болар, бири алнар,
бири гойлар. 42 Шонуң үчин оя болуң, себәби
Реббиңизиң хайсы гүн гелҗегини билмейәрсиңиз.
43 Эмма шуны билип гоюң: өй эеси огрының гиҗе
сагат нәчеде гелҗегини билседи, оя боларды,
өйүни талатмазды. 44 Мунуң үчин сиз хем тайяр
болуң, себәби Ынсан Оглы сизиң осламаян
сагадыңызда гелер.
45 Хоҗайының садык хем акыллы хызматкәри
ким? Бейлеки хызматкәрлерине вагтлы-вагтында
нахар бермек үчин, оларың үстүнден гоян адамы
дәлми? 46 Хоҗайыны доланып геленде, ишиниң
башында гөрен хызматкәри нәхили багтлы! 47 Сизе
догрусыны айдярын: хоҗайыны әхли мал-мүлкүни
шоңа ынанар. 48 Эмма яман ниетли хызматкәр өз
ичинден: „Хоҗайыным гич гелер“ дийип,
49 ёлдашларыны урмага, серхошлар билен ийип-
ичмәге башлар, 50 эмма ол хызматкәриң хоҗайыны
онуң осламаян гүнүнде, ойламаян сагадында гелер.
51 Ол хызматкәрини парча-парча эдип, онуң
башына икийүзлүлериң гүнүни салар. Ол ерде агы
ве диш гыҗама болар».

25-нҗи бап

Он гыз тымсалы

25 «Шонда Гөгүң Шалыгыны чыраларыны
алып, гиеви гаршыламага чыкан он гыза
меңзетсе болар. 2 Оларың бәшиси акыллы, бәшиси
акылсыз экен. 3 Акылсызлар чыраларыны алярлар,
эмма яг алмаярлар. 4 Акыллылар болса чыралары
билен бирликде гапларда яг хем алярлар. 5 Гиев
гиҗә галанда, хеммесини укы басмарлаяр ве олар
уклаярлар. 6 Яры гиҗе: „Анха, гиев гелйәр,
гаршыламага чыкың!“ диен батлы сес эшидилйәр.
7 Шонда яңкы гызларың хеммеси ояныл,
чыраларының ягыны дүзетмәге башлаярлар.
8 Акылсызлар акыллылара: „Чыраларымыз сөнүп
баряр, бизе ягыңыздан бираз берәйиң“ диййәрлер.
9 Эмма акыллылар: „Ёк! Бизе--де, сизе-де етмән
дурмасын. Говусы, гидиң-де, сатыҗылардан
өзүңизе яг сатын алың“ диййәрлер. 10 Олар яг
сатын алмага гиден вагты гиев гелйәр. Тайяр дуран
гызлар онуң билен биле тойхана гиренлеринден,
гапы япыляр. 11 Бир салымдан бейлеки гызлар хем
гелип: „Ага! А-хов, ага! Гапыны ачай-да, биз гелдик“
диййәрлер. 12 Эмма гиев: „Сизе догрусыны
айдярын, мен сизи асла танамок“ дийип җогап
берйәр. 13 Шонуң үчин хем оя болуң, себәби сиз
Ынсан Оглуның гелҗек анык гүнүни ве сагадыны
билмейәрсиңиз.

Үч хызматкәр хакындакы тымсал

(Лука 19:11-27)

14 Гөгүң Шалыгы шунуң ялыдыр: бир адам узак
ёла гитмекчи болуп, хызматкәрлерини янына
чагырып, мал-мүлкүни олара табшыряр. 15 Бу адам
оларың херсиниң башарныгына лайык: бирине –
бәш, бейлекисине – ики, башга бирине бир чувал
алтын-күмүш берип, ёла рована боляр. 16 Бәш
чувал алан гидип, бу пул билен сөвда этмәге
гиришип, ене бәш чувал пул газаняр. 17 Ики чувал
алан-да шонуң ялы эдип, ене ики чувал пул
газаняр. 18 Бир чувал алан болса гидип, чукур
газяр-да, хоҗайының берен пулуны гөмүп
гизлейәр.
19 Көп вагтдан соң бу хызматкәрлериң хоҗайыны
гелип, олардан хасабат сораяр. 20 Бәш чувал алан
хызматкәр гелип, өңки пулуң үстүне ене бәш чувал
гетирйәр. Ол: „Хоҗайын! Сен маңа бәш чувал
алтын-күмүш ынаныпдың, ине, мен ондан ене бәш
чувал газандым“ дийййәр. 21 Хоҗайыны оңа:
„Берекелла, ягшы хем садык хызматкәр! Сен
кичиҗик ишде садык боланың үчин, инди бейик

---

† *Не-де Огул – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.* †† *24:37-39 t Гчк 6:5-8; 7:6-24.*

ишлери саңа ынанарын. Гел, хоҗайының
шатлыгына шәрик бол!“ диййәр. 22 Ики чувал алан
хем гелип: „Хоҗайын! Сен маңа ики чувал алтын-
күмүш берипдиң, ине, мен ондан ене ики чувал
газандым“ диййәр. 23 Хоҗайыны оңа: „Берекелла,
ягшы ве садык хызматкәр! Сен кичиҗик ишде
садыклыгыңы гөркездиң, инди мен сени бейик
ишлериң башына гечирерин. Гел, хоҗайының
шатлыгына шәрик бол!“ диййәр. 24 Бир чувал алан
хем гелип: „Хоҗайын, мен сениң гаты өздиенли
адамдыгыңы билйәрдим. Сен экмедик ериңден
орярсың, сепмедик ериңден йыгярсың. 25 Шонуң
үчин мен горкдум, гидип, берен бир чувал пулуңы
ере гөмүп гизледим, ине, пулуңы ал!“ диййәр.
26 Хоҗайыны оңа шейле диййәр: „Эй, эрбет хем
ялта хызматкәр! Сен мениң экмедик еримден
оряндыгымы, сепмедик еримден йыгяндыгымы
билйәрмидиң? 27 Онда пулумы ишевүрлере
бермели экениң-дә, мен хем гелип, оны пейдасы
билен алардым. 28 Инди оңа берен бир чувалымы
алың-да, он чувалла бериң. 29 Кимде бар болса, оңа
ене берлер, ондакы бол болар, эмма кимде ёк
болса, онуң элиндәки хем алнар. 30 Пейдасыз
хызматкәри дашары, гараңкылыга ташлаң. Ол ерде
агы ве диш гыҗама болар“.

Кыямат гүни

31 Ынсан Оглы Өз шан-шөхратына бесленип, әхли
перишделери билен гелер-де, шөхратлы тагтында
отурар. 32 Әхли миллетлер Онуң хузурына
йыгнанарлар, чопаның гоюнлары гечилерден
сайлайшы ялы, Ол хем олары бири-биринден
сайлар. 33 Гоюнлары сагында, гечилери хем
солунда гояр. 34 Онсоң Патыша сагындакылара
шейле диер: „Эй, Атамың ялканлары! Гелиң-де,
дүнйә ярадыландан бәри сизиң үчин тайярланан
патышалыгы мирас алың. 35 Себәби Мен ачдым –
нан бердиңиз, тешнедим – сув бердиңиз,
кесекидим – мыхман алдыңыз, 36 ялаңачдым – дон
бердиңиз, хассадым – беҗердиңиз, зындандадым –
гөрмәге гелдиңиз“. 37 Шонда догры адамлар Оңа
җогап берип диерлер: „Я Реб, биз Сени хачан ач
гөрүп, нан бердик? Хачан тешне гөрүп, сув бердик?
38 Хачан Сени кесеки гөрүп, мыхман алдык я ялаңач
гөрүп, дон бердик? 39 Хачан Сени хасса я-да
зынданда гөрүп, яныңа гелдик?“. 40 Патыша олара:
„Сизе догрусыны айдярын, Мениң бу иң пес
сайылян доганларымдан бирине эдениңизи Маңа
эденсиңиз“ дийип җогап берди. 41 Онсоң
солундакылара шейле диер: „Эй, лагнатлылар,
Мениң янымдан айрылың, иблис билен онуң
перишделерине тайярланан эбеди ода яның!
42 Себәби Мен ачдым – нан бермедиңиз, тешнедим
– сув бермедиңиз, 43 кесекидим – мыхман
алмадыңыз, ялаңачдым – дон бермедиңиз,
хассадым ве туссагдым – яныма гелип гөрмедиңиз“.
44 Шонда олар: „Я Реб, биз Сени хачан ач, тешне,
кесеки, ялаңач, хасса я-да туссаглыкда гөрүп-де,
Саңа хызмат этмедик?“ дийип сорарлар. 45 Шонда
олара: „Сизе догрусыны айдярын, муны бу иң пес
сайылянлардан бирине этмедигиңизи, Маңа-да
эден дәлсиңиз“ дийип җогап берди. 46 Булар эбеди
җеза, догры адамлар болса бакы яшайша
говшарлар».

26-нҗы бап

Исаны өлдүрмек барада дилдүвшүк

(Марк 14:1,2; Лука 22:1,2; Ёханна 11:45-53)

26 Иса әхли сөзүни тамамлап, шәгиртлерине:
2 «Билшиңиз ялы, ене ики гүнден Песах
байрамыдыр. Онсоң Ынсан Оглы хача чүйленмәге
табшырылар» дийди. 3 Шол вагт ёлбашчы
руханылар билен халкың яшулулары Каяфа атлы
баш руханының ховлусына йыгнанып, 4 Исаны
хиле билен тутуп өлдүрмек барада маслахат
гечирдилер. 5 Олар: «Байрам гүнлеринде тутмалың,
халк галмагал турзаймасын» дийишдилер.

Бир аял ягы Исаның башына гуйяр

(Марк 14:3-9; Ёханна 12:1-8)

6 Иса Бейтанияда дери кеселли Симуның өйүнде
сачак башында отырка, 7 бир аял чүйшеде
гымматбаха атыр ягыны алып, Онуң янына гелди
ве оны Исаның башына гуйды. 8 Шәгиртлер муны
гөренлеринде, гахарланып: «Нәме үчин бу яг бейле
исрип эдилди? 9 Бу ягы көп пула сатып, гарыплара
пайлап боларды ахырын» дийишдилер. 10 Иса муны
билип, олара шейле дийди: «Нәме үчин аялы
ынҗадярсыңыз? Ол Мениң үчин аҗайып иш этди.
11 Гарыплар хемише сизиң яныңыздадыр, эмма
Мен хемише яныңызда болмарын. 12 Ол бу ягы
Мениң бедениими җайламага тайяр этмек үчин
гуйды. 13 Сизе догрусыны айдярын, бу Хош Хабар
дүнйәниң ниресинде вагыз эдилсе, бу аялың
эдени-де шол ерде ятланар».

Юдасың хайынлыгы

(Марк 14:10,11; Лука 22:3-6)

14 Соңра Онкилерден Юдас Искариёт диен бири
ёлбашчы руханыларың янына гитди. 15 Юдас
олардан: «Эгер мен Исаны сизиң элиңизе
табшырсам, маңа нәме берерсиңиз?» дийип
сорады. Олар хем Юдас отуз теңңе күмүш чекип
бердилер. 16 Юдас шондан соң Исаны олара
табшырмак үчин аматлы пурсат пейләп гезди.

Песах нахары

(Марк 14:12-26; Лука 22:7-20,21-23; Ёханна 13:21-30; 1 Коринтослылар 11:23-25)

17 Петир байрамының илкинҗи гүни шәгиртлер
Исаның янына гелип: «Сениң үчин Песах
нахарыны ниреде тайярламагымызы ислейәрсиң?»
дийип сорадылар. 18 Иса олара: «Шәхере гидиң-де,
шу айдан кишимиң өйүне барың. Оңа:
„Мугаллымымыз саңа: ‘Вагтым голайлады, Песах
байрамыны шәгиртлерим билен билеликде сениң
өйүңде беллеҗек дийййәр’“ дийиң» дийди.
19 Шәгиртлер хем Исаның өзлерине буйрушы ялы
эдип, Песах нахарыны тайярладылар.
20 Агшам Иса он ики шәгирди билен билеликде
сачак башына гечди. 21 Олар нахарланып
отыркалар, Иса: «Сизе догрусыны айдярын: сизиң
бириңиз Маңа хайынлык эдерсиңиз» дийди.
22 Олар гаты тукатланып, ызлы-ызына Ондан:
«Агам, мен бир дәлми?» дийип сорамага
башладылар. 23 Иса хем олара: «Элини Мениң
билен бир окара батыран Маңа хайынлык эдер.
24 Ынсан Оглы Өзи хакда язылышы ялы җан берер,
эмма Ынсан Оглуна хайынлык эдениң халына вай!
Ол адам энеден догулмадык болса, онуң үчин хас
оңат боларды» дийип җогап берди. 25 Оңа
хайынлык эден Юдас: «Мугаллым, мен бир
дәлмикәм?» дийип сорады. Иса хем оңа: «Өзүң
айтдың» дийди.
26 Нахарланып отыркалар, Иса элине чөрек алып
шүкүр этди ве оны дөвүп, шәгиртлерине берди-де:
«Алың, ийиң, бу Мениң беденимдир» дийди.
27 Онсоң шераплы кәсәни алып, шүкүр эденинден
соң шәгиртлерине берип: «Шундан хеммәңиз
ичиң. 28 Бу көп адамларың гүнәлериниң
багышланмагы үчин дөкүлйән ганым аркалы
багланышылян әхтдир †. 29 Сизе шуны айдайын:
Атамың Шалыгында сизиң билен биле тәзесини
ичҗек гүнүме ченли шерабы гайтадан ичмерин»
дийди. 30 Олар Худая өвги сеналарыны
айданларындан соң, Зейтун дагына чыкдылар.

Иса Петрусың инкәр этҗекдигини айдяр

(Марк 14:27-31; Лука 22:31-34; Ёханна 13:36-38)

31 ††Соңра Иса шәгиртлерине: «Сизиң хеммәңиз
шу гиҗәниң өзүнде Менден эл чекерсиңиз, себәби
„Чопаны урарын, гоюнлар даргап гидер“ дийип
язылгыдыр. 32 Эмма Мен диреленимден соң, сизден
öң Җелилә барарын» дийди. 33 Петрус Оңа:
«Хеммелер Сенден йүз өврүрсе-де, мен асла йүз
өврүмерин» дийди. 34 Иса оңа: «Саңа догрусыны
айдярын, шу гиҗе хораз гыгырмаздан өң, сен Мени
үч гезек инкәр эдерсиң» дийди. 35 Эмма Петрус Оңа:
«Мен Сениң билен өлмели болсам-да, Сени асла
инкәр этмерин!» дийди. Шәгиртлериң хеммеси-де
шейле дийдилер.

Гетсемани багында

(Марк 14:32-42; Лука 22:39-46)

36 Соңра Иса шәгиртлери билен Гетсемани диен
ере гитди. Иса олара: «Сиз бу ерде гарашың, Мен
хол ере гидип, Худая дога этҗек» дийди. 37 Иса
Петрусы, Зебедейиң огуллары Якуп билен
Ёханнаны янына алды. Ол тукатланып,
гайгыланмага башлады. 38 Иса олара: «Мениң
җаным өлер ялы тукат. Сиз бу ерде галың ве оя
болуң» дийди. 39 Иса бираз өңе йөреди-де, ере
йүзин дүшүп: «Эй, Атам! Мүмкин болса, бу хасрат
кәсесини Менден сова гечсин, йөне Мениң
ислегим дәл, Сениң ислегиң амала ашсын!» дийип,
дилег этди.
40 Иса гайдып геленде, шәгиртлери уклап ятан
экенлер. Иса Петруса: «Мениң билен биле бир
сагат-да оя болуп билмедиңизми? 41 Оя болуң,
сынага дүшмез ялы дилег эдиң. Рух гайратлыдыр,
йөне беден эҗиздир» дийди.
42 Иса икинҗи гезек гидип, дилег этди: «Эй, Атам,
Мен ичмесем, бу кәсәниң гечмеги мүмкин дәл
болса, онда Сениң ислегиң болсун!» 43 Ызына
гайдып геленде, шәгиртлери ене уклап ятан
экенлер, себәби оларың гөзлери бүрлүп дурды.
44 Иса олары гоюп, ене гитди, ене шол өңки сөзлер
билен үчүнҗи гезек дилег этди. 45 Онсоң
шәгиртлериң янына гайдып гелип: «Сиз хенизем
уклап ятырсыңызмы? Дынҗыңызы алярсыңызмы?
Ине, пурсат голайлады, Ынсан Оглы гүнәкәрлериң
элине берилйәр. 46 Туруң, гиделиң. Анха, Маңа
хайынлык эден голайлады» дийди.

Иса тутуляр

(Марк 14:43-50; Лука 22:47-53; Ёханна 18:3-12)

47 Иса хениз гепләп дурка, Онкилериң бири болан
Юдас пейда болды. Онуң янында ёлбашчы
руханылар билен яшулулар тарапындан иберилен
гылычлы, таяклы бир мәхелле барды. 48 Иса
хайынлык эден Юдас олар билен: «Мен кими
өпсем, Иса Шолдур» дийип геплешипди. 49 Ол геле-
гелмәне Исаның янына барды-да: «Салам,
Мугаллым!» дийип, Оны өпди. 50 Иса хем оңа:
«Достум, ханы, нәме этҗек болсаң эт» дийди. Эдил
шол вагт адамлар Исаны тутуп, эле салдылар.
51 Исаның янындакыларың бири гылыҗыны
сырып, баш руханының хызматкәрини уруп, онуң
гулагыны кесди. 52 Шонда Иса оңа шейле дийди:
«Гылыҗыңы гынына сал, гылыч чекенлериң

† *Әхтдир – кәбир голязмаларда тәзе әхтдир* †† *26:31 t Зак 13:7.*

хеммеси гылычдан өлер. 53 Нәме Мен Атамдан
көмек сорап, йүз тутуп билмез өйдйәрсиңми?
Ислесем, Ол шу пурсадың өзүнде Маңа он ики
гошун перишдеден-де көп перишделери иберер.
54 Эмма бейтсем, Мукаддес Язгылар нәхили берҗай
болар? Буларың әхлисиниң амала ашмагы герек
ахыры!» 55 Шол вагт Иса мәхелле йүзленип: «Нәме
үчин бир гозгалаңчының гаршысына чыкан ялы,
Мени тутмак үчин гылычлы хем таяклы
гелипсиңиз? Хер гүн ыбадатханада отурып,
адамлара өвредйәрдим, шонда Мени
тутмандыңыз. 56 Йөне буларың әхлиси
пыгамберлериң язгыларының берҗай болмагы
үчин болды» дийди. Шонда шәгиртлериң хеммеси
Исаны ташлап гачып гитдилер.

Иса меҗлисиң өңүнде

(Марк 14:53-65; Лука 22:54,55,63-71; Ёханна 18:13,14,19-24)

57 Исаны тутанлар Оны баш руханы Каяфаның
янына гетирдилер, Төврат мугаллымлары билен
яшулулар-да шол ере йыгнаныпдылар. 58 Петрус
болса баш руханының ховлусына ченли гара
гөрнүмден Исаның ызына дүшүп гитди. Ол ичери
гирди-де, ишиң соңуны гөрҗек болуп, сакчылар
билен биле отурды. 59 Ёлбашчы руханылар ве тутуш
меҗлис Иса өлүм җезасыны бермек үчин, Оңа
гаршы галп субутнамалар агтардылар. 60 Көп
яланчы шаятлар гелди, эмма Оңа гаршы хич зат
тапып билмедилер. Ахырсоңы ики саны яланчы
шаят гелип: 61 «Бу адам: „Мен Худайың
ыбадатханасыны йыкып, оны үч гүнде тәзеден
салып билерин“ дийди» дийип хабар берди. 62 Баш
руханы орнундан туруп: «Сен асла җогап берҗек
дәлми? Бу адамларың Сениң гаршыңа берйән
шаятлыгы нәме?» дийди. 63 Эмма Иса дымды. Баш
руханы Оңа: «Саңа дири Худайдан касам эдйәрин,
бизе айт, Худайың Оглы – *Месих* Сенми?» дийди.
64 †Иса оңа: «Хава, Сениң айдышың ялыдыр» дийип
җогап берди. Соңра сөзүни довам эдип: «Сизе ене
шуны айдайын, мундан соң сиз Ынсан Оглуның
Гудратыгүйчлиниң сагында отураныны ве гөгүң
булутларында гелйәнини гөрерсиңиз!» дийди.
65 Шонда баш руханы якасыны йыртып: «Ол Худая
дил етирди, бизе башга шаятлык нәмә герек? Онуң
Худая дил етиренини өзүңиз эшитдиңиз ахырын.
66 Нәме карара гелйәрсиңиз?» дийди. Олар: «Ол
өлүме мынасып!» дийип җогап бердилер. 67 Онсоң
Исаның йүзүне түйкүрдилер, Оны юмрукладылар,
кәбирлери Оңа: 68 «Эй, *Месих*, бизе велилик эт,
Сени уран ким?» дийип, Оны шапбатладылар.

Петрус Исаны инкәр эдйәр

(Марк 14:66-72; Лука 22:56-62; Ёханна 18:15-18,25-27)

69 Петрус болса дашарда, ховлуда отырды. Бир
кениз онуң янына гелип: «Сен хем җелилели Иса
билен билердиң» дийди. 70 Эмма Петрус муны
хеммелериң өңүнде инкәр эдип: «Мен сениң нәме
диййәниңи билмейәрин» дийди. 71 Соңра ол
ховлының өң тарапына чыкды. Оны башга бир
кениз гөрүп, ол ерде дуранлара: «Бу адам
насыралы Иса билен биледи» дийди. 72 Петрус ене-
де инкәр эдип: «Мен ол адамы танамок» дийип ант
ичди. 73 Аз салымдан ол ерде дуранлар Петруса
ене-де: «Хакыкатдан-да, сенем шоларың бири,
себәби сениң геплейшиң муны билдирип дур»
дийдилер. 74 Шонда Петрус ант ичип: «Худай урсун!
Мен ол адамы танамок» дийди. Эдил шол вагт
хораз гыгырды. 75 Петрус Исаның: «Хораз
гыгырмаздан өң, сен Мени үч гезек инкәр эдерсиң»
диен сөзүни ятлады ве дашары чыкып, мөңңүрип
аглады.

27-нҗи бап

Юдас өзүни асяр

(Марк 15:1; Лука 23:1,2; Ёханна 18:28-32)

27 Ир сәхер билен әхли ёлбашчы
руханылардыр халкың яшулулары Иса өлүм
җезасыны бермек барада маслахат гечирдилер.
2 Оны даңып, хәким Пилата элтип табшырдылар.
3 Онсоң Иса хайынлык эден Юдас Оңа хөкүм
эдиленини гөрүп, эден ишине өкүнди. Ол отуз
теңңе күмши ызына, ёлбашчы руханылар билен
яшулулара гетирип: 4 «Мен бигүнә кишә хайынлык
эдип, гүнә газандым» дийди. Олар-да: «Бизе нәме,
муңа өзүң җогап берйәң» дийдилер. 5 Юдас
күмүшлери ыбадатхананың ичине зыңды-да,
чыкып гайтды. Соңра гидип, өзүни асды. 6 Ёлбашчы
руханылар болса күмүшлери алып: «Бу пуллары
ыбадатхананың хазынасында гоймак кануна догры
гелмейәр, себәби булар ган нырхыдыр» дийдилер.
7 Шейлеликде, маслахат гечирип, гелмишеклере
гонамчылык этмек үчин, бу пула күйзегәриң ерини
сатын алдылар. 8 Шонуң үчин ол ере шу гүне ченли
«Ган мейданчасы» дийилйәр. 9 ††Шонда Ермея
пыгамбер аркалы айдылан шу сөз берҗай болды:
«Реббиң маңа буйрушы ялы, ысрайыл халкының
Оңа кесен нырхыны – отуз күмүш теңңесини алып,
күйзегәриң ерини сатын алдылар».

† *26:64 t Зеб 109:1.*

†† *27:9-10 t Зак 11:12-13; Йрм 19:1-13; Йрм 32:6-9.*

Иса Пилатың өңүнде
(Марк 15:2-5; Лука 23:3-5; Ёханна 18:33-38)

11 Исаны хәкимиң хузурына гетирдилер. Хәким
Ондан: «Сен яхудыларың патышасымы?» дийип
сорады. Иса хем: «Айдышың ялыдыр» дийди.
12 Ёлбашчы руханылар билен яшулулар Оны
айыпланларында, Ол хич хили җогап бермеди.
13 Онсоң Пилат Ондан: «Сениң гаршыңа берилйән
мунча шаятлыклары эшитмейәрсиңми?» дийип
сорады. 14 Иса онуң екеҗе сорагына хем җогап
бермеди. Хәким муңа гаты гең галды.
15 Хер Песах байрамында хәким халкың хайышы
билен бир туссагы бошатмагы адат эдинипди.
16 Шол вагтлар Ешува Бараббас † диен ады белли
бири туссаглыкда ятырды. 17 Шейлеликде, халк
йыгнанышанда Пилат олардан: «Сизиң үчин кими
бошатмагымы ислейәрсиңиз? Ешува Бараббасымы
я-да *Месих* дийилйән Исаны?» дийип сорады. 18 Ол
ёлбашчы руханылар билен яшулуларың Исаны
гөрипчиликден табшырандыкларыны билйәрди.
19 Пилат хөкүм күрсүсинде отырка, аялы оңа: «Ол
догры адам билен ишиң болмасын, себәби мен
гечен гиҗе дүйшүмде Ол зерарлы көп азаплар
чекдим» дийип, хабар ёллапды. 20 Эмма ёлбашчы
руханылар билен яшулулар Исаның дерегине
Бараббасы бошатмагыны талап эдиң дийип, халкы
күшгүрдилер. 21 Хәким олара йүзленип: «Сиз бу
икисинден мениң хайсыны бошатмагымы
ислейәрсиңиз?» дийип сорады. Олар хем:
«Бараббасы» дийип җогап бердилер. 22 Пилат
олара: «Онда мен *Месих* дийилйән Исаны нәме
эдейин?» дийип сорады. Оларың хеммеси
бирагыздан: «Ол хача чүйленсин!» дийдилер.
23 Пилат: «Нәме үчин? Ол нәме яманлык этди?»
дийип сорады. Эмма олар: «Оны хача чүйле!»
дийип, хас бетер гыгырышдылар.
24 Пилат өз элинден хич зат гелмейәндигини ве
галмагалың болса барха артяндыгыны гөренсоң,
элине сув алды-да, мәхелләниң өңүнде элини ювуп:
«Бу адамың ганының дөкүлмегинде мен языксыз.
Муңа сиз җогапкәрсиңиз!» дийди. 25 Әхли халк:
«Онуң ганына биз ве чагаларымыз җогапкәр!»
дийип җогап берди. 26 Шонда Пилат Бараббасы
бошатды, Исаны болса гамчыладып, хача чүйлемек
үчин, эсгерлериң элине берди.

Эсгерлер Исаны масгаралаяр
(Марк 15:16-20; Ёханна 19:2,3)

27 Соңра хәкимиң эсгерлери Исаны хөкүмет
сарайына элтип, тутуш гошун топарларыны Онуң
дашына үйшүрдилер. 28 Эгин-эшигини чыкарып,
эгнине гызыл дон гейдирдилер. 29 Тикенден тәч
өрүп, башына гейдирдилер-де, саг элине таяк
тутдурдылар. Өңүнде дыза чөкүп: «Яшасын
яхудыларың патышасы!» дийип, Оны
масгараладылар. 30 Онуң үстүне түйкүрдилер,
таяклап, башына урдулар. 31 Оны
масгараланларындан соң, доны эгнинден
чыкардылар-да, Өз эгин-эшигини гейдирип, хача
чүйлемәге алып гитдилер.

Иса хача чүйленйәр
(Марк 15:21-32; Лука 23:26-43; Ёханна 19:17-27)

32 Ёлда баряркалар, киринейли Симун атлы бир
адама саташдылар. Олар бу адама Исаның хачыны
гөтермәге меҗбур этдилер. 33 Олар Голгота (бу
«Келлечанак депеси» диймеги аңладяр) диен ере
гелдилер. 34 Шонда Оңа ичирҗек болуп, өт гарылан
шерап бердилер, эмма Иса даданындан соң, оны
ичмекден йүз өврди. 35 Оны хача чүйләнлеринден
соң, биҗе атышып эгин-эшигини өзара
пайлашдылар. 36 Соңра ол ерде отурып, Оңа
гаравуллык этдилер. 37 Депесинде болса: «БУ
ЯХУДЫЛАРЫҢ ПАТЫШАСЫ ИСАДЫР» диен этмиш
язгысыны асдылар. 38 Онуң билен биле ики
гаракчы хем хача чүйленди. Оларың бири Исаның
саг тарапында, бейлекиси чеп тарапындады.
39 Гечип барянлар башларыны яйкап, Исаны
яңсылаярдылар. 40 Олар: «Ханы, Сен ыбадатхананы
йыкып, үч гүнде салҗакдың-а. Эгер Худайың Оглы
болсаң, хачдан ашак дүш-де, Өзүңи халас эт-дә!»
диййәрдилер. 41 Ёлбашчы руханылар, Төврат
мугаллымлары, яшулулар хем Исаны хут шунуң
ялы масгаралап, бири-бирлерине: 42 «Өзгелери
халас этди, эмма Өзүни халас эдип биленок. Өзем
Ысрайылың Патышасымыш! Онда, гой, Ол хәзириң
өзүнде хачдан ашак дүшсүн, биз хем Оңа иман
эдели. 43 Ол Худая сыгынярды. Эгер Худай халаян
болса, гой, хәзириң өзүнде Оны халас этсин. Ханы,
Ол: „Мен Худайың Оглудырын“ диййәр-дә»
дийишйәрдилер. 44 Шейле хем, Иса билен биле
хача чүйленен гаракчылар-да Оңа сөгйәрдилер.

Исаның өлүми
(Марк 15:33-41; Лука 23:44-49; Ёханна 19:28-30)

45 Гүнортан он икиден өйлән сагат үче ченли
тутуш юрды гараңкылык гаплап алды. 46 ††Өйлән
сагат үч төвереги Иса гаты сес билен гыгырып:
«Элохи, Элохи! Лема сабактани?» ягны: «Худайым,
Худайым! Нәме үчин Мени терк этдиң?» дийди.
47 Ол ерде дуранларың кәбирлери муны
эшиденлеринде: «Ол Ылясы чагыряр»
дийишдилер. 48 Бир адам ылгап барып, бир эсгини

† *Ешува Бараббас – кәбир голязмаларда Ешува*

†† *27:46 t Зеб 21:2.*

сиркә батырды. Оны бир таягың уҗуна дакды-да, ичирҗек болуп, Иса узатды. 49 Бейлекилер-де: «Ханы, гөрелиң! Ыляс гелип, Оны халас эдермикә?» дийишдилер. 50 Иса ене-де гаты сес билен гыгырып, җан берди.

51 Шол вагт ыбадатхананың тутусы ёкардан ашаклыгына йыртылып, икә бөлүнди, ер титрәп, дашлар ярылды. 52 Мазарлар ачылып, өлен энчеме мукаддес адамларың җеседи дирелди. 53 Олар мазарлардан чыкып, Иса диреленден соң, мукаддес шәхере барып, көплере гөрүндилер. 54 Иса гаравуллык эдип дуран йүзбашы билен янындакы эсгерлер ер титремәни, болан бейлеки затлары гөренлеринде, горка дүшүп: «Хакыкатдан-да, бу Худайың Оглы экен!» дийдилер. 55 Ол ерде узакдан середишип дуран көп аяллар хем барды. Олар Җелиледен Исаның ызына дүшүп геленлерди ве Оңа хызмат эденлерди. 56 Оларың арасында магдалалы Меръем, Якуп билен Ёсәниң † эҗеси Меръем барды, шейле-де Зебедейиң огулларының эҗеси хем барды.

Иса җайланяр

(Марк 15:42-47; Лука 23:50-56; Ёханна 19:38-42)

57 Агшам дүшен вагты Юсуп атлы ариматиялы бир бай адам гелди. Ол хем Исаның шәгиртлериндендиди. 58 Ол Пилатың янына барып, Исаның җеседини диледи. Шонда Пилат җеседиң оңа берилмегини буюрды. 59 Юсуп җеседи алып, Оны тәмиз кепене долап, гаяда өзи үчин ойдурып ясадан тәзе мазарында җайлады. Онсоң мазарың агзына бир даш тогалап гетирип гойды-да, ол ерден гитди. 61 Магдалалы Меръем билен бейлеки Меръем хем шол ерде мазарың гаршысында отырдылар.

62 Эртеси, ягны Тайярлык гүнүниң эртеси ёлбашчы руханылар билен фарисейлер Пилатың янына йыгнанышып: 63 «Җенап, ол яланчының энтек дирикә: „Мен үч гүнден соң дирелерин“ диени бизиң ядымызда. 64 Шонуң үчин үч гүнләп мазарың гораг астында сакланмагыны буюр, шәгиртлери гиҗе гелип, җеседи огурлап, халка болса: „Ол дирелди“ дийәймесинлер. Бу соңкы ялан өңкүден-де бетер болар» дийдилер. 65 Пилат олара: «Яныңыза эсгерлер алып, гидиң-де, мазары өз билшиңиз ялы гораг астында сакладың» дийди. 66 Олар хем эсгерлер билен гидип, мазарың агзындакы дашы мөхүрледилер-де, гаравул гоюп, мазары гораг астында саклатдылар.

† *Ёсә – грекче Юсуп*

28-нҗи бап

Иса дирелйәр

(Марк 16:1-10; Лука 24:1-12; Ёханна 20:1-10)

28 Сабат гүни геченден соң, хепдәниң биринҗи гүни †† ир сәхер билен магдалалы Меръем ве бейлеки Меръем мазары гөрмәге гитдилер. 2 Бирденкә гүйчли ер титреди. Реббиң бир перишдеси гөкден инип, дашы бир чете тогалады-да, онуң үстүнде отурды. 3 Онуң гөрнүши йылдырым ялы өвшүн атярды, эгинбашы гар ялы акды. 4 Сакчылар горкуларындан яңа сандырашып, өли кимин ере язылдылар.

5 Перишде аяллара: «Горкмаң! Мен сизиң хача чүйленен Исаны гөзлейәндигиңизи билйәрин. 6 Ол бу ерде ёк. Ол Өз айдышы ялы дирелди. Бәри гелиң-де, Онуң ятан ерини гөрүң. 7 Инди чалт гидип, Онуң шәгиртлерине: „Иса дирелипдир, Ол сизден өң Җелилә баряр. Сиз Оны шол ерде гөрерсиңиз“ дийиң. Гулак асың, мен сизе муны айдандырын» дийди.

8 Аяллар горкы хем шатлык билен ховлугышып, мазардан узаклашдылар. Олар ылгашып, Исаның шәгиртлерине хабар бермәге гитдилер. 9 Бирденкә олара Иса душуп: «Салам!» дийди. Олар хем Онуң янына гелип, аягына йыкылып, Оңа сежде этдилер. 10 Онсоң Иса олара: «Горкмаң! Барың, доганларыма айдың, Җелилә гитсинлер. Мени шол ерде гөрерлер» дийди.

Сакчыларың гетирен хабары

11 Аяллар хениз ёлдакалар, сакчыларың бирнәчеси шәхере барып, болан әхли затлары ёлбашчы руханылара хабар бердилер. 12 Олар яшулулар билен йыгнанышып, маслахат гечиренлеринден соң, эсгерлере көп пул берип: 13 «Сиз халка: „Биз гиҗе ятыркак, шәгиртлери гелип, Онуң җеседини огурлап гидипдирлер“ дийиң. 14 Бу хабар хәкимиң гулагына барып етсе, оны ынандырып, биз сизи алададан дындарарыс» дийдилер. 15 Гаравуллар пулы алып, өзлерине буйрулышы ялы этдилер. Бу гүррүң яхудыларың арасында шу гүне ченли хем довам эдип гелйәр.

Иң соңкы табшырык

(Марк 16:14-18; Лука 24:36-49; Ёханна 20:19-23; Ресул 1:6-8)

16 Шунлук билен, он бир шәгирт Җелилә, Исаның айдан дагына гитди. 17 Исаны гөрүп, Оңа сежде этдилер, эмма оларың кәбири шүбхеленди. 18 Иса хем оларың янына гелип: «Гөкде ве ерде әхли ыгтыярлык Маңа берилди. 19 Шонуң үчин хем

†† *Хепдәниң биринҗи гүни – бу еврейлериң сененамасы боюнча екшенбе гүнүдир.*

гидиң-де, әхли миллетлери шәгирт эдиң, олары
Ата, Огул ве Мукаддес Рухуң адындан сува
чүмдүриң. [20] Сизе буйран әхли затларымы берҗай
этмеги олара өвредиң. Мен хемише, тә дүнйәниң
ахырына ченли сизиң билен боларын» дийди. †

† *Кәбир голязмаларда Омын*

Маркың хош хабары

Гириш

Бу китап Исаның дөврүнде яшан Марк атлы адам тарапындан язылды. Ол Иса иң ресулы Павлус билен тәзе йыгнакларың дүйбүни тутмакда (Рес 13-нҗи бап), ресул Петрус билен Хош Хабары яймакда (1Пет 5:13) арман-ядаман зәхмет чекенлериң биридир.
Марк Исаның дурмушыны, эден ишлерини ве вагызларыны илкинҗи болуп язга гечирен адам диен пикир Мукаддес Язгылары өвренйән алымларың арасында өрән йөргүнлидир. Оларың чакламаларына гөрә, Марк бу китабы Рим шәхеринде туссаглыкда сакланан Павлуса көмек берен дөврүнде, ягны б. э. 55 – 65-нҗи йыллары языпдыр. Китапда арамей дилиниң сөзлерине, яхуды халкының дәп-дессурларына дүшүндириш берилйәр. Шейле дүшүндиришлер бу китабың яхуды дәл халклар үчин языландыгыны айдың гөркезйәр. Марк оны Римдәки йыгнак үчин языпдыр, себәби шол дөвүрде йыгнагың агзалары яхуды ве яхуды дәл халкларың векиллеринден ыбаратды.
Маркың эсасы максады Исаның дигини, ягны Худайың пыгамберлер аркалы вада берлен Патышадыгыны мәлим этмекден ыбаратды. Ол өз китабында Исаны илкибашдан , ягны Худайың Оглы дийип атландыряр. Марк Исаның ил ичинде гөркезен гудратлары, адамлары хайрана галдыран мугҗызалары барада шаят хөкмүнде язяр. Марк шейле гудратларың ве мугҗызаларың Худайың гүйҗи аркалы амала ашяндыгыны ныгтап, адамларың кем-кемден Исаның кимдигине дүшүнишлерини гөркезйәр. Иса Өз шәгиртлеринден: «Сиз Маңа ким дийййәрсиңиз?» дийип соранда, Петрус «Сен сиң» дийип җогап берйәр (Мар 8:29).
Шейле-де Марк болмагың диңе ыгтыярлылык дәл, эйсем хызмат ве өзүңи гурбан этмекликдигини хем гөркезйәр. Ол Иса иң йөнекей адамлары сөйүп, олара хызмат эдишини, оларың угрунда Өзүни гурбан этмәге-де тайындыгыны беян эдйәр. Иса шейле дийййәр: (Мар 10:45). Иса Өзүни Ынсан Оглы дийип атландырярды.
Марк Иса е иман эдип, Онуң гүйҗүне ынанан ислендик адамың кеселден гутуляндыгына, җынлардан азат боляндыгына ве эбеди яшайша эе боляндыгына шаятлык эдйәр. Йөне ол Иса е эермегиң аңсат дәлдигини хем айдяр. Исаның хакыкы шәгиртлери өз Халыпалары ялы адамлара хызмат этмели, әҗир чекмәге ве Ол кимин өзүни гурбан этмәге-де тайын болмалы.

Мазмуны

Яхя пыгамбериң вагзы
Иса чүмдүрилйәр ве сыналяр
Иса Җелилә гелйәр
Иса Җелиледен Иерусалиме гидйәр
Исаның хачдакы җебирлери ве өлүми
Иса дирелйәр
Иса Өз шәгиртлерине гөрүнйәр

1-нҗи бап

Яхя чүмдүриҗиниң вагзы

(Матта 3:1-12; Лука 3:1-18; Ёханна 1:19-28)

1 Бу Худайың Оглы † Иса *Месих*†† хакдакы Хош
Хабарың башлангыҗыдыр. 2 ‡Ишаая
пыгамбериң китабында ‡† шейле язылан: «Өңүңден

† Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет. †† Месих – еврейлер бу сөзи Худай тарапындан вада берлен Патыша бабатында уланярдылар. Сөзлүге серет. ‡ 1:2 t Мал 3:1. ‡† Ишаая пыгамбериң китабында – кәбир голязмаларда Пыгамберлериң китабында

ёл тайярлар ялы, ине, Мен Өз векилими
иберйәрин. [3] †Чөлде бир сес гыгыряр: „Реббе ёл
тайынлаң! Онуң ёдаларыны дүзләң!“ дийййәр».
[4] Шунлукда, Яхя пейда болуп, чөлде адамлары сува
чүмдүрйәрди. Ол адамлара гүнәлериниң
багышланмагы үчин тоба эдип, сува
чүмдүрилмеклерини вагыз эдйәрди. [5] Тутуш
Яхудыяның ве Иерусалимиң илаты онуң янына
гелйәрди. Олар гүнәлери үчин тоба эдип, Яхя
тарапындан Иордан дерясында сува
чүмдүрилйәрдилер. [6] Яхяның дүе йүңүнден
эшиклери, билинде гайышдан гушагы барды. Ол
чекиртге билен мейдан балыны ийййәрди. [7] Ол:
«Менден соңра Гелҗек менден хас гүйчлүдир. Мен
эглип, Онуң чарыгының багыны чөзмәге-де
мынасып дәлдирин. [8] Мен сизи сува чүмдүрйәрин,
эмма Ол сизи Мукаддес Руха чүмдүрер» дийип
вагыз эдйәрди.

Иса сува чүмдүрилйәр ве сыналяр

(Матта 3:13–4:11; Лука 3:21,22; 4:1-13)

[9] Шол гүнлерде Иса Җелиләниң Насыра
шәхеринден Яхяның янына гелди. Яхя Оны Иордан
дерясында чүмдүрди. [10] Иса сувдан чыкып
гелйәркә, асманың ярыланыны ве Мукаддес Рухуң
кепдери гөрнүшде Өз үстүне инип гелйәнини
гөрди. [11] Шол вагт гөкден: «Сен Мениң сөвер
Оглумсың, Мен Сенден көп разыдырын» диен оваз
гелди. [12] Мукаддес Рух Исаны дессине чөле ёллады.
[13] Иса чөлде кырк гүн болуп, шейтан тарапындан
сынага салынды. Ол ябаны хайванларың арасында
яшады, перишделер Оңа хызмат этдилер.

Иса илкинҗи шәгиртлерини чагыряр

(Матта 4:12-22; Лука 4:14,15; 5:1-11)

[14] Яхя туссаг эдиленден соңра, Иса Җелилә гелип,
Худайың Хош Хабарыны †† вагыз этди. [15] Ол: «Вагт
долды, Худайың Шалыгы голайлады. Тоба эдиң,
Хош Хабара ынаның!» дийййәрди.
[16] Иса Җелиле көлүниң кенарындан гечип
барярка, көле тор ташлап дуран Симун билен онуң
доганы Андрысы гөрди. Олар балыкчыдылар. [17] Иса
олара: «Мениң ызыма дүшүң, Мен сизи ынсан
тутян балыкчылар эдейин» дийди. [18] Олар хем шол
вагтың өзүнде торларыны ташлап, Онуң ызына
дүшдүлер. [19] Бираз йөрәнлеринден соң, Иса
Зебедейиң огуллары Якуп билен Ёханнаны гөрди.
Олар гайыгың ичинде торларыны беҗерип
отырдылар. [20] Иса олары гөрен бадына чагырды.
Олар хем какалары Зебедей билен гүнлүкчилери
гайыкда галдырып, Исаның ызына дүшдүлер.

Иса арвах-җынлары ковяр, хассалары сагалдяр

(Лука 4:31-42; Матта 8:14-17)

[21] Олар Капернаума гелдилер. Сабат гүни Иса
синагога барып, өвретмәге башлады. [22] Онуң
таглыматына хайран галдылар, себәби Иса
адамлара Төврат мугаллымлары ялы дәл-де, эрк-
ыгтыярлы бири ялы өвредйәрди. [23] Шол вагт
оларың синагогасында арвах-җын эелән бир адам
барды. Ол: [24] «Эй, насыралы Иса! Бизиң билен нәме
ишиң бар? Бизи ёк этмәге гелдиңми? Мен Сениң
кимдигиңи билйәрин, Сен Худайың Мукаддесисиң»
дийип гыгырды. [25] Иса арвах-җына кәйәп: «Сем
бол! Бу адамдан чык!» дийип буйрук берди.
[26] Арвах-җын хем ол адамы сандыратды-да,
багырып ондан чыкды. [27] Хеммелер хайран галып,
бири-бирлерине: «Бу нәме болдугы? Бу бир тәзе
таглымат! Ол арвах-җынлара эрк-ыгтыяр билен
буйрук берйәр, олар-да Оңа табын боляр лар!»
дийишдилер. [28] Шейлеликде, Иса хакындакы хабар
шобада Җелиләниң әхли этрабына яйрады.
[29] Олар синагогадан чыкып, Симун ве Андрысың
өйүне гитдилер, Якуп билен Ёханна хем олар
биленди. [30] Симуның гайыненесини гыззырма
тутуп ятандыгыны Иса хабар бердилер. [31] Шонда
Иса хассаның янына барды-да, оны элинден тутуп
галдырды. Аялың гыззырмасы шобада айрылды ве
ол мыхманлара хызмат этмәге башлады. [32] Гүн
батып, агшам дүшенде, әхли хассалары, арвах-җын
эелән адамлары Онуң янына гетирдилер.
[33] Шәхериң әхли халкы гапының агзына
йыгнанышыпды. [34] Иса дүрли киселе учран энчеме
хассаны сагалтды, энчеме арвах-җыны ковуп
чыкарды. Ол арвах-җынлара гепле мәге ыгтыяр
бермеди, себәби олар Онуң кимдигини
билйәрдилер. [35] Ир сәхер билен хениз даң атманка,
Иса туруп, дашары чыкды. Бир чола ере барып,
Худая дога этди. [36] Симун билен янындакылар Оны
гөзлемәге гитдилер. [37] Оны тапанларында:
«Хеммелер Сени гөзләп йөр» дийдилер. [38] Иса
олара: «Йөрүң, башга ере, голайдакы обалара
гиделиң, Мен ол ерлерде-де вагыз этҗек, хут
шонуң үчин хем гелдим» дийди.
[39] Шейлеликде, Иса оларың синагогаларында
вагыз эдип, арвах-җынлары ковуп чыкарып, тутуш
Җелиләниң ичине айланды.

Иса дери кеселлини сагалдяр

(Матта 8:1-4; Лука 5:12-16)

[40] Исаның янына дери кеселине ёлуган бир адам
гелди. Ол дызына чөкүп, Оңа: «Эгер ислесең, мени
бу кеселден тәмизләп билерсиң» дийип ялбарды.
[41] Исаның ол адама йүреги авады. Ол элини узатды-

† 1:3 t Иша 40:3. †† Худайың Хош Хабарыны – кәбир голязмаларда Худайың Шалыгы барадакы Хош Хабары

да, оңа дегрип: «Ислейәрин, тәмиз бол!» дийди.
42 Бу адам шобада дери кеселинден сапланып, долы
сагалды. 43 Иса оны уградаңда, оңа: «Әгә бол, муны
хич киме айтмагын. Йөне гит-де, рухана гөрүн ве
дери кеселинден сапланандыгыңы хеммелере
субут эдер ялы, Мусаның буйран садакасыны бер»
дийип, берк табшырык берди. 45 Эмма ол адам
гидип, болан затлары етишибилдигине гүррүң
бермәге ве яйратмага башлады. Шонуң үчин Иса
инди хич бир шәхере аркайын гирип билмән,
олардан дашда, чола ерлерде болярды. Эмма
хемме ерден Онуң янына адамлар гелйәрдилер.

2-нҗи бап

Иса ысмазы сагалдяр
(Матта 9:1-8; Лука 5:17-26)

2 Иса бирнәче гүнден соң Капернаума гайдып
геленде, Онуң өйдедиги барадакы хабар
яйрады. 2 Шонда ол ере шейле бир көп адам үйшди
велин, хатда гапының агзында дурмага-да ер ёкды.
Иса олара Худайың Хош Хабарыны вагыз эдйәрди.
3 Шол вагт дөрт адам болуп Онуң янына бир
ысмазы гөтерип гетирдилер. 4 Адамлардан яңа
хырын-дыкын долудыгы үчин, олар Исаның янына
якынлашып билмедилер. Шонуң үчин олар
Исаның болян җайының үчегини сөкүп, ысмазы
дүшеги билен дешикден ашак салладылар. 5 Иса
оларың иманыны гөрүп, ысмаза: «Оглум, сениң
гүнәлериң өтүлди» дийди. 6 Ол ерде отуран Төврат
мугаллымларың кәбири ичинден: «Бу адам нәме
үчин бейле геплейәр? Ол Худая дил етирйәр!
Гүнәлери еке-тәк Худайдан башга ким өтүп билер?»
дийип ойланды. 8 Иса дессине оларың нәме пикир
эдйәндигини рухунда сызып: «Нәме үчин
гөвнүңизе бейле пикирлер гетирйәрсиңиз?
9 Ысмаза хайсыны айтмак аңсат: „Гүнәлериң
өтүлди“ диймекми я-да: „Тур, дүшегиңи ал-да, йөре“
диймек? 10 Эмма сиз Ынсан Оглуның ер йүзүнде
гүнәлери өтмәге-де ыгтыярының бардыгыны
билип гоюң» дийди. Онсоң Ол ысмаза: 11 «Саңа
диййәрин, тур, дүшегиңи ал-да, өйүңе гайт» дийди.
12 Ол хем еринден турды-да, дессине дүшегини
алып, хеммелериң гөзүниң алнында чыкып гитди.
Хеммелер хайран галды. Олар: «Биз бейле зады
асла гөрмәндик» дийшип, Худайы
шөхратландырдылар.

Иса Левини чагыряр
(Матта 9:9-13; Лука 5:27-32)

13 Иса ене көлүң якасына гитди. Тутуш халайык
Онуң янына гелди, Ол хем олара өвретмәге
башлады. 14 Иса ёлдан гечип барярка, салгыт
йыгнап отуран Алфейиң оглы Левини гөрүп, оңа:
«Мениң ызыма дүш!» дийди. Ол хем туруп, Онуң
ызына дүшди.
15 Энчеме салгытчылардыр гүнәкәрлер-де Исаның
ызына эерйәрдилер. Бир гүн Иса Левиниң өйүнде
сачак башында отырка, олар хем гелип, Иса ве
Онуң шәгиртлери билен биле ийип-ичдилер.
16 Фарисейлер болан Төврат мугаллымлары Исаның
гүнәкәрлер хем салгытчылар билен нахар ийип
отураныны гөренлеринде, Онуң шәгиртлеринден:
«Нәме үчин Ол салгытчылардыр гүнәкәрлер билен
биле нахар иййәр?» дийип сорадылар. 17 Иса муны
эшиденде, олара: «Лукман саглара дәл-де,
хассалара герекдир. Мен догрулары дәл-де,
гүнәкәрлери чагырмага гелдим» дийди.

Агыз беклемек барада совал
(Матта 9:14-17; Лука 5:33-39)

18 Яхяның шәгиртлери ве фарисейлер агыз
беклейәрдилер. Кәбир адамлар гелип, Исадан:
«Нәме үчин Яхяның ве фарисейлериң шәгиртлери
агыз бекелйәрлер-де, сениң шәгиртлериң болса
агыз бекләнок?» дийип сорады. 19 Иса олара: «Гиев
янларындака, хей-де, тоюң мыхманлары агыз
бекләрми?! Ёк, гиев араларындака, олар агыз
бекләп билмезлер ахырын. 20 Эмма гиевиң олардан
алынҗак гүнлери гелер, ине, шонда олар агыз
бекләрлер. 21 Хич ким көне эшиге тәзе матадан яма
салмаз, ёгсам салнан яма көне эшикден гопуп,
йыртык ери хас бетер болар. 22 Хич ким тәзе
шерабы көне мешиклере гуймаз. Ёгса шерап
мешиклери бөвсүп, дөкүлер, мешиклер-де
заяланар. Тәзе шерап тәзе мешиклере гуюляндыр»
дийип җогап берди.

Сабат гүни барада совал
(Матта 12:1-8; Лука 6:1-5)

23 Бир Сабат гүни Иса бугдайлыгың арасындан
гечип барярды. Онуң шәгиртлери ёлда баряркалар,
бугдай башларыны ёлмага башладылар.
24 Фарисейлер Иса: «Серет, нәме үчин олар Сабат
гүни гадаган иши эдйәрлер?» дийдилер. 25 †Иса
олара: «Давут билен янындакылар ач хем мәтәч
галанларында, сиз Давудың нәме эдендигини асла
окамадыңызмы? 26 Ол баш руханы Абиятарың
дөврүнде Худайың өйүне гирип, Хөдүр
чөреклерини ийди, янындакылара хем берди. Бу
олар үчин гадаганды, диңе руханылара ругсат
берленди» дийип җогап берди. 27 Соңра Иса олара:
«Адам Сабат гүни үчин дәл-де, Сабат гүни адам
үчин ярадылды. 28 Шонуң үчин Ынсан Оглы хатда
Сабат гүнүниң-де хөкүмдарыдыр» дийди.

---

† *2:25 t 1Шам 21:1-6.*

3-нҗи бап

Иса Сабат гүни шыпа берйәр
(Матта 12:9-14; Лука 6:6-11)

3 Башга бир гүн Иса ене синагога гитди. Ол ерде
эли шел ачан бир адам барды. 2 Кәбир адамлар
Исаны айыплаҗак болуп, Сабат гүни бу адама
шыпа берермикә дийип, Оны аңтаярдылар. 3 Иса
эли шел ачан адама: «Ериңден тур-да, орта чык!»
дийди. 4 Онсоң олардан: «Канун боюнча Сабат гүни
ягшылык этмек догрумы я-да яманлык? Бириниң
җаныны халас этмек догрумы я-да өлдүрмек?»
дийип сорады. Олардан сес чыкмады. 5 Иса
төверегиндәкилере гахар билен бакып, оларың
доңйүрекдигине гынанды. Яңкы адама: «Элиңи
узат!» дийди. Ол хем элини узатды велин, эли долы
сагалды. 6 Фарисейлер дашары чыкып, Исаны
нәдип ёк этмелидиги барада Хиродың
тарапдарлары билен маслахат гечирдилер.

Улы мәхелле Исаның ызына дүшйәр

7 Иса шәгиртлери билен көлүң якасына гитди.
Җелиледен бир улы мәхелле хем Онуң ызына
дүшүп гитди. 8 Онуң битирен ишлерини эшидип,
Яхудыядан, Иерусалимден, Идумеядан, Иордан
дерясының аңырсындан, Сур ве Сидон
төвереклеринден улы мәхелле янына гелди. 9 Иса
мәхелләниң ичинде гысылмазлык үчин, Өз
шәгиртлерине бир гайыгы тайярлап гоймагы
буюрды. 10 Иса энчеме адама шыпа берди, шонуң
үчин хемме хассалар Оңа эллерини дегирҗек
болуп, янына итеклешип гелйәрдилер. 11 Арвах-
җын эләнлер Исаны гөренлеринде, Онуң аягына
йыкылып: «Сен Худайың Оглусың!» дийип
гыгырярдылар. 12 Эмма Ол Өзүниң кимдигини хич
киме айтмазлыгы берк табшырды.

Иса он ики шәгирдини сайлаяр
(Матта 10:1-4; Лука 6:12-16)

13 Онсоң Иса дага чыкып, Өз сайлан адамларыны
янына чагырды, олар Онуң янына бардылар. 14 Иса
он ики адамы сайлап алып, олара ресуллар дийип
ат берди †. Онуң вагыз этмәге иберен, хассалары
сагалдып, арвах-җынлары ковмага ыгтыяр берен
бу он ики ресулы шулардыр: Симун – Иса оңа
Петрус дийип ат берди, 17 Зебедейиң огуллары Якуп
билен Ёханна – Иса олара Бованергес диен лакамы
берди, (бу «Гөк гүррүлдисиниң огуллары» диймеги
аңладяр), 18 онсоң Андрыс, Филип, Бартоломей,
Матта, Томас, Алфейиң оглы Якуп, Таддей, ватанчы
Симун 19 ве Иса хайынлык эден Юдас Искариёт.

Иса ве Беелзебул
(Матта 12:22-32; Лука 11:14-23; 12:10)

20 Соңра Иса бир өе барды. Ол ерде хем
хемишекилер ялы, ене-де улы мәхелле
йыгнанансоң, Исаның шәгиртлери билен нахар
иймәге-де вагтлары болмады. 21 Исаның
хоссарлары бу барада эшиденде: «Иса акылындан
азашыпдыр» дийип, Оны әкитмәге гелдилер.
22 Иерусалимден гелен Төврат мугаллымлары
болса: «Оны җынларың хөкүмдары Беелзебул
эеләпдир! Ол арвах-җынлары Беелзебул аркалы
ковуп чыкаяр» дийишйәрдилер. 23 Шонуң үчин
Иса халкы янына чагырып, тымсаллар аркалы сөзе
башлады: «Шейтан өз-өзүни нәдип ковуп
чыкарсын? 24 Бир патышалыгың ичинде
бөлүнишик болса, ол патышалык берк дуруп
билмез. 25 Бир хоҗалыгың ичинде бөлүнишик
болса, ол машгала берк дуруп билмез. 26 Шейтан
өз-өзүне гаршы чыкып бөлүнсе, берк дуруп билмез,
онуң соңунyң гелдигидир. 27 Хич ким бир гүйчли
адамың өйүне гирип, малыны талап билмез;
өңүрти оны тутуп даңмалы болар, онсоң өйүни
талар. 28 Сизе догрусыны айдярын: ынсанларың
хемме гүнәлери, хер бир зада дил етирмелери
багышланар. 29 Эмма Мукаддес Руха дил етирене
асла багышланма ёкдур. Бу эбедилик гүнә болуп,
онуң бойнундан асылар». 30 Иса муны: «Ол – арвах-
җынлы» диенлери үчин айтды.

Исаның эҗеси ве инилери

31 Онсоң Онуң эҗеси билен инилери гелди. Олар
дашарда дуруп, Исаны чагырмак үчин, Онуң янына
адам ибердилер. 32 Мәхелле Исаның дашыны алып
отырды. Оңа: «Эҗең, инилериң ве уяларың
дашарда Сени сораярлар» дийдилер. 33 Иса олара
җогап берип: «Мениң эҗем, доганларым ким?»
дийди. 34 Онсоң дашыны алып отуранлара середип:
«Ине, Мениң эҗем, доганларым шулардыр!
35 Худайың ислегини ким берҗай этсе, шол Мениң
доганым, уям хем эҗемдир» дийди.

4-нҗи бап

Экин тымсалы
(Матта 13:1-23; Лука 8:4-15)

4 Иса көлүң якасында халка ене өвретмәге
башлады. Дашына шейле улы мәхелләниң
үйшендиги зерарлы көлдәки бир гайыга мүнүп
отурды. Тутуш мәхелле болса көлүң якасында, гуры
ерде дурды. 2 Иса олара тымсаллар аркалы көп
затлар өвретди. Олара шу тымсалы гүррүң берди:
3 «Гулак асың! Бир дайхан экин экмәге чыкяр.
4 Экип йөркә, тохумларың бирнәчеси ёлуң үстүне

† *Олара ресуллар дийип ат берди – бу сөзлем кәбир голязмаларда ёк.*

дүшйәр ве гушлар гелип, оны чокярлар.
[5] Бирнәчеси топрагы аз, дашлы ере дүшйәр.
Топрагы чуң болмансоң, олар тиз гөгерйәр. [6] Йөне
гүн гызанда, көклериниң ёкдугы зерарлы, олар
солуп, гураярлар. [7] Бирнәче тохум тикенлериң
арасына дүшйәр. Тикенлер өсүп, олары басяр.
Шейлеликде, олар хасыл бермейәрлер.
[8] Бирнәчеси-де говы ере дүшйәр. Олар өсүп,
көпелип, кәбири отуз, кәбири алтмыш, кәбири хем
йүз эссе хасыл берйәр». [9] Иса онсоң олара:
«Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин!» дийди.
[10] Иса он ики шәгирди ве башга кәбир адамлар
билен еке галанда, олар Ондан бу тымсалың
манысыны сорадылар. [11] Иса олара шейле
дүшүндирди: «Худайың Шалыгының сыры сизе
берилди. Дашардакылара болса хемме зат
тымсаллар аркалы айдыляр. [12] †Шейдип „олар
середип дурсалар-да, хич аңламаярлар, эшидип
дурсалар-да, хич дүшүнмейәрлер; ёгсам Маңа
тарап өврүлип багышланардылар“».
[13] Иса олара шейле дийди: «Сиз бу тымсала
дүшүнмейәрсиңизми? Онда башга тымсаллара
нәхили дүшүнҗексиңиз? [14] Дайханың экйәни
Худайың сөзүдир. [15] Кәбир адамлар ёлуң үстүне
дүшен тохумлара меңзейәрлер. Олар сөзи
эшидйәрлер, эмма йүреклерине экилен бу сөзи
шобада шейтан алып гидйәр. [16] Бейлеки адамлар
дашлы ере дүшен тохумлара меңзейәрлер. Олар
сөзи эшидип, оны дессине шатлык билен кабул
эдйәрлер. [17] Эмма оларда көк ёкдур, чыдамсыздыр.
Бу сөз үчин мушакгат я-да ызарлама боланда, олар
деррев имандан йүз дөндерерлер. [18] Башга
бирлери тикенлериң арасына дүшен тохумлара
меңзейәрлер. Олар сөзи эшидйәрлер, [19] эмма
дүнйәниң гайгылары, баямак хөвеси ве башга
мейиллер ара гирип, сөзи богяр, шонуң үчин сөз
хасыл бермейәр. [20] Говы топрага дүшенлер болса,
сөзи эшидип, оны кабул эдйәрлер ве кәбири отуз,
кәбири алтмыш, кәбири хем йүз эссе хасыл
берйәр».

Чыра тымсалы

(Лука 8:16-18)

[21] «Чыраны хайсыдыр бир габың я-да чарпаяның
ашагында гизлемек үчин гетирйәрлерми? Эйсем,
оны чыраданың үстүнде гоймак үчин
гетирмейәрлерми нәме? [22] Үсти ачылмаҗак гизлин
зат, месе-мәлим болмаҗак яшырын зат ёкдур.
[23] Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин!» дийди.
[24] Иса ене-де олара: «Эшидйәнлериңизе үнс бериң.
Хайсы өлчег билен өлчесеңиз, сизе-де шол өлчег
билен өлчелер. Хатда сизе хас-да көп берлер.
[25] Кимде бар болса, оңа берлер, кимде ёк болса,
онуң элиндәки хем алнар» дийди.

Битен тохум тымсалы

[26] Онсоң Иса шейле дийди: «Худайың Шалыгы ере
тохум сепйән адам ялыдыр. [27] Ол гиҗе ятяр, ирден
туряр, эмма тохумың нәдип гөгеришини, өсүшини
билмейәр. [28] Топрак өз-өзүнден хасыл берйәр.
Өңүрти балдагы, соңра башы хем башдакы долы
дәнелери етишйәр. [29] Хасыл бишенде, яңкы адам
дессине орагы ише гиризйәр. Чүнки орак вагты
гелендир».

Горчиса тохум тымсалы

(Матта 13:31,32,34; Лука 13:18,19)

[30] Иса олара ене-де: «Худайың Шалыгыны нәмә
меңзедели? Оны хайсы тымсал билен
дүшүндирели? [31] Худайың Шалыгы горчиса тохумы
ялыдыр. Бу тохум ер йүзүнде экилйән әхли
тохумларың иң майдасы болуп, экиленден соң
өсүп, әхли өсүмликлерден белент боляр. Ол шейле
улы шахалар чыкаряр велин, гушлар көлегесинде
хөвүртгеләп билйәрлер» дийди. [33] Иса халка
дүшүнип билҗек дереҗесинде шунуң ялы көп
тымсаллар аркалы гүррүң берйәрди. [34] Олара
тымсалсыз хич зат айтмаярды, йөне еке
галанларында, Өз шәгиртлерине әхли зады
дүшүндирйәрди.

Иса тупаны ятыряр

(Матта 8:23-27; Лука 8:22-25)

[35] Шол гүн агшамара Иса шәгиртлерине: «Көлүң
бейлеки тарапына гечелиң» дийди. [36] Шәгиртлер
мәхелләни шол ерде галдырып, Исаны отуран
гайыгында өзлери билен алып гитдилер. Оларың
янында башга гайыклар хем барды. [37] Шол вагт
гүйчли тупан туруп, толкунлар гайыга урлуп
башлады-да, гайык сувдан долуп гуграды. [38] Иса
болса гайыгың ызкы тарапында бир яссыгы
яссанып, уклап ятырды. Шәгиртлер Оны оярып:
«Мугаллым, биз хеләк боляс! Бу Сениң первайыңа-
да дәлми?» дийдилер. [39] Иса туруп, еле кәеди, Ол
көле: «Сем бол! Бес эт!» дийди. Шонда ел ятды ве
долы асудалык болды. [40] Иса шәгиртлерине: «Нәме
үчин горкярсыңыз? Эйсем хениз-де иман
эдеңзокмы? Эйсем иманыңыз шейле говшакмы?»
дийди. [41] Олар гаты горкушып, бири-бирлерине:
«Бу кимкә? Онуң сөзүне хатда елем, көлем гулак
асяр!» дийишдилер.

† *4:12 t Иша 6:9-10.*

5-нҗи бап

Иса арвах-җын эелән адамы сагалдяр

(Матта 8:28-34; Лука 8:26-39)

5 Иса билен шәгиртлери көлүң бейлеки
кенарындакы герасалыларың † юрдуна
гелдилер. 2 Иса гайыкдан дүшен бадына, Оңа
гонамчылыкдан чыкып гелйән бир адам душды. Бу
адамы арвах-җын эеләпди. 3 Ол мазарларың
арасында яшаярды. Оны хич ким хатда зынҗырлап
хем саклап билмейәрди. 4 Онуң эл-аякларыны
энчеме гезек зынҗырласалар-да, гандалласалар-
да, ол зынҗырлары гырып, гандаллары бөлек-
бөлек эдйәрди. Хич ким оны ёла гетирип билмезди.
5 Ол гиҗе-гүндиз гонамчылыкда, дагларда үзңүксиз
гыгырып, өзүни даш билен яралар йөрерди.
6 Ол Исаны узакдан гөрүп, ылгап гелди-де, Онуң
өңүнде дызына чөкүп, тагзым этди. 7 Батлы сес
билен гыгырып: «Эй, Иса! Эй, Бейик Худайың Оглы,
мениң билен нәме ишиң бар? Ялбарян, Худайың
хакы үчин мени гынама!» дийди. 8 Себәби Иса оңа:
«Эй, арвах-җын, бу адамдан чык» дийипди. 9 Онсоң
Иса арвах-җындан: «Адың нәме?» дийип сорады.
Ол хем: «Адым Гошун ††, чүнки биз көплүкдирис»
дийип җогап берди. 10 Өзлерини бу месгенден
ковуп гойбермезлиги үчин, олар Иса көп
ялбардылар. 11 Шол ердәки дагың этегинде уллакан
бир доңуз сүрүси отлап йөрди. 12 Арвах-җынлар Иса
ялбарып: «Бизи шол доңузларың арасына гойбер,
оларың ичине гирели» дийдилер. 13 Иса олара
ругсат берди. Арвах-җынлар чыкып, доңузлара
гирдилер. Шонда ики мүңе голай доңуздан ыбарат
бу сүри учутдан ашак зыңып, көлде пайырдашып
гарк болды. 14 Доңуз чопанлары болса гачып гидип,
шәхерлердир обалара бу ваканы хабар бердилер.
Халайык нәме боланыны гөрмәге гелди. 15 Олар
Исаның янына геленлеринде, бир гошун арвах-
җын эелән адамың инди эгин-эшикли отураныны,
акылының хем ериндедигини гөрүп горкдулар.
16 Ваканы гөренлер арвах-җын эелән адама ве
доңузлара нәме боландыгы хакында халка гүррүң
бердилер. 17 Онсоң халк өзлериниң юрдундан
гитмеги үчин, Иса ялбармага башлады. 18 Иса
гайыга мүненде, арвах-җындан халас болан адам
Ондан Өзи билен гитмәге ругсат сорап ялбарды.
19 Эмма Иса муңа ругсат бермеди. Оңа: «Өйүңе,
өзүңкилериң арасына гит, Реббиң сениң үчин
нәмелер эдендигини, саңа нәхили рехим-шепагат
гөркезендигини олара гүррүң бер» дийди. 20 Ол хем
гидип, Исаның өзүне эден ягшылыгының барыны
Декаполисде ‡ җар этмәге башлады. Хеммелер
муңа хайран галды.

Дирелен гыз, сагалан аял

(Матта 9:18-26; Лука 8:40-56)

21 Иса гайык билен ене бейлеки кенара геченде,
дашына улы мәхелле үйшди. Иса көлүң
кенарындады. 22 Синагога ёлбашчыларындан
Яйрус атлы бир адам гелди. Ол Исаны гөрүп, Онуң
аягына йыкылды. 23 Оңа көп ялбарып: «Мениң
гызҗагазым өлүм яссыгында ятыр. Гел-де,
эллериңи онуң үстүнде гой, сагалып яшасын!»
дийди. 24 Иса бу адам билен гитди. Ызына дүшүп
гелйән улы мәхелле Оны хер яндан гысып-говруп
барярды. 25 Ол ерде он ики йылдан бәри ган
акмасы болан бир аял хем барды. 26 Ол көп эҗир
чекип, энчеме лукманлара гөрнүп, бар-ёгуны харч
эдипди, йөне хич хайыр тапман, гайтам, ягдайы хас
бетерлешипди. 27 Бу аял Иса хакда айдылян
затлары эшидип, мәхелләниң ичи билен Онуң арка
тарапындан гелди ве донуна элини дегирди.
28 Чүнки ол ичинден: «Диңе донуны эллесем-де,
сагаларын» дийип ойланярды. 29 Шол вагтың
өзүнде онуң ган акмасы кесилди. Аял дердинден
сапланандыгыны беденинде дуйды. 30 Иса Өзүнден
бир гүйҗүң чыкандыгыны шобада дуюп, көпчүлиге
тарап өврүлип: «Донума ким элини дегирди?»
дийип сорады. 31 Шәгиртлери Оңа: «Сен Өзүңи
гысып-говруп гелйән мәхелләни гөрйәрсиң-ә!
Онсоң нәдип: „Маңа ким элини дегирди?“ дийип
сораярсың?» дийдилер. 32 Эмма Иса муны эдени
гөрҗек болуп, даш-төверегине середйәрди.
33 Өзүне нәме боландыгыны биленден соң, яңкы
аял горкуп, титрәп гелди. Исаның аягына йыкылып,
Оңа әхли хакыкаты айдып берди. 34 Иса оңа: «Эй,
начар, иманың саңа шыпа берди. Саг-аман гит,
дердиңден саплан» дийди. 35 Ол бу сөзлери айдып
дурка, синагога баштутанының өйүнден бирнәче
адам гелип: «Гызың өлди. Нәме үчин Мугаллымы
артыкмач биынҗалык эдйәрсиң?» дийди. 36 Иса
муны эшиден бадына, синагога баштутанына:
«Горкма, диңе иман эт!» дийди.
37 Иса Петрусдан, Якупдан ве онуң доганы
Ёханнадан башга хич киме Өзи билен гитмәге
ругсат этмеди. 38 Синагога баштутанының өйүне
геленлеринде, Иса башагайлыгы, аглашып, дады-
перят эдип отуранлары гөрди. 39 Ичери гирип,
олара: «Нәме үчин дады-перят эдип, аглашып
отырсыңыз? Чага өленок, ол диңе уклап ятыр»
дийди. 40 Олар болса Онуң үстүнден гүлдүлер. Эмма
Иса хеммәни дашарда гоюп, диңе чаганың эне-
атасыны ве Өзи билен геленлери алып, онуң ятан

† *Герасалылар – кәбир голязмаларда гадаралылар*

†† *Гошун – грекче Легион*

‡ *Декаполис – Самария билен Җелиләниң гүндогарында ерлешен он шәхериң умумы ады. Сөзлүге серет.*

отагына барды. [41] Чаганың элинден тутуп, оңа:
«Талита кум!» дийди. Бу болса «Гызҗагаз, саңа
дийййәрин: Тур!» диймекдир. [42] Гыз дессине еринден
галып йөрәп башлады. Ол он ики яшындады. Муны
гөренлериң әхлиси гаты гең галды. [43] Иса олара
муны хич киме билдирмезлиги берк табшырып,
гыза нахар бермеклерини буюрды.

6-нжы бап

Насырада Иса хормат гоюлмаяр

(Матта 13:53-58; Лука 4:16-30)

6 Иса ол ери ташлап, Өз догдук меканына гитди.
Шәгиртлери хем Онуң ызына дүшүп гитдилер.
[2] Сабат гүни Иса синагогада халка өвретмәге
башлады. Онуң айдян затларыны эшиден көп
адамлар хайран галып: «Бу Адам мунча зады
ниреден өврендикә? Оңа бейле даналыгы ким
бердикә? Ол нәдип бейле мугҗызалары гөркезмеги
башарярка? [3] Ол Мерьемиң нечҗар оглы дәлми?
Ёгса-да Ол Якуп, Ёсе †, Яхуда ве Симун дагың доганы
дәлми нәме? Онуң уялары-да бизиң арамызда
яшаярлар ахыры!» дийшип, Исаның болшундан
нәгиле болдулар. [4] Онсоң Иса олара: «Пыгамбериң
диңе өз догдук юрдунда, гарындашларының
арасында ве өйүнде гадыры ёкдур» дийди. [5] Ол
бирнәче хассаның башына элини гоюп
сагалтмакдан башга ол ерде хич бир мугҗыза
гөркезип билмеди. [6] Иса оларың имансыздыгына
гең галды.

Иса шәгиртлерини халкың арасына иберйәр

(Матта 10:5-15; Лука 9:1-6)

Шондан соң Иса төверекдәки обалара айланып
вагыз этди. [7] Иса он ики шәгирдини янына
чагырып, олары ики-икиден ёлламага башлады ве
олара арвах-җынларың үстүнден ыгтыяр берди.
[8] Олара шейле буйрук берди: «Ёл үчин яныңыза
хасадан башга хич зат алмаң. Не чөрек, не торба,
не-де гушагыңызда пул – хич зат болмасын.
[9] Аягыңыза чарык гейиң, эгниңизе артыкмач эшик
алмаң». [10] Иса ене олара: «Хайсы өе барсаңыз,
гайдянчаңыз шол өйде болуң. [11] Эгер адамлар сизи
кабул этмеселер, диңлемеселер, ол ерден чыкып
баряркаңыз, олара гаршы шаятлык хөкмүнде
аякларыңызың тозуны какың» дийди. [12] Шунлук
билен, олар ёла дүшдүлер ве әхли адамлары тоба
чагырып, вагыз этмәге башладылар. [13] Олар көп
арвах-җынлары ковуп чыкардылар, энчеме
хассалара яг гуюп, олара шыпа бердилер.

Яхя чүмдүриҗиниң өлүми

(Матта 14:1-12; Лука 9:7-9)

[14] Болуп гечйән затлары Хирод патыша-да
эшитди, себәби Исаның ат-овазасы ил арасына
яйрапды. Кәбир адамлар: «Яхя чүмдүриҗи өлүмден
дирелипдир. Ол шол себәпли бу мугҗызалары
гөркезип билйәр» дийййәрдилер ††. [15] Бейлекилер
болса: «Бу – Ыляс», кәбирлери-де: «Бу өңки
пыгамберлериң бири ялы пыгамбердир»
дийишйәрдилер. [16] Хирод булары эшидип: «Мениң
башыны чапдыран Яхям дирелипдир!» дийди.
[17] Хирод доганы Филипиң аялы Хиродия
өйленипди. Яхя болса Хирода: «Сениң өз
доганыңың аялына өйленмегиң догры дәл»
дийипди. Шонуң үчин Хирод адам иберип, Яхяны
тутдурыпды, онуң эл-аягыны гандаллап, зындана
салдырыпды. [19] Шейлеликде, Хиродия Яхя гаршы
йүрегинде кине саклап, оны өлдүрмек ислейәрди,
йөне бу элинден гелмейәрди. [20] Себәби Хирод
Яхяның догры хем мукаддес адамдыгыны билип,
ондан хедер этди ве оны горады. Оны
диңледигиче, ховсала дүшйәрди ‡, эмма шонда-да
хөвес билен диңләрди.
[21] Бир гүни аматлы пурсат габат гелди. Хирод өз
доглан гүни мынасыбетли көшк эмелдарларыны,
мүңбашылары ве Җелилиәниң танымал
адамларыны чагырып, той тутды. [22] Хиродияның
гызы ичери гирип, танс эдип, Хиродың ве онуң
мыхманларының гөвнүни чаглады. Патыша гыза:
«Ислән задыңы диле, саңа берейин» дийди.
[23] Онсоң ант ичип, патыша ене-де: «Менден нәме
дилегиң болса айт, шалыгымың ярысы-да болса,
саңа берерин» дийди. [24] Гыз хем дашары чыкып
эҗесинден: «Нәме диләйин?» дийип сорады. Ол
хем: «Яхя чүмдүриҗиниң башыны» дийип җогап
берди. [25] Гыз дессине патышаның янына ылгап
гелди-де: «Хәзириң өзүнде Яхя чүмдүриҗиниң
башыны бир табакда гоюп, маңа бермегиңи
ислейәрин» дийди. [26] Патыша гаты тукатланды,
эмма мыхманларың янында ант ичënсоң, гызың
дилегини битирмән, ызына гайтармак ислемеди.
[27] Дессине бир җеллады ёллап, Яхяның башыны
гетирмеги буюрды. Җеллат барып, зынданда
Яхяның башыны чапды. [28] Чапылан башы бир
табакда гетирип, гыза берди. Гыз-да оны эҗесине
элтип берди. [29] Яхяның шәгиртлери муны эшидип,
онуң җеседини әкитдилер ве оны бир мазарда
җайладылар.

† *Ёсе – бу Юсубың бейлеки ады. Серет: Мат 13:55.*

†† *Кәбир адамлар... дийййәрдилер – кәбир голязмаларда Ол... дийди* ‡ *Ховсала дүшйәрди – бу җүмле кәбир голязмаларда көп зат эдйәрди*

Иса бәш мүң адамы доюряр
(Матта 14:13-21; Лука 9:10-17; Ёханна 6:1-14)

30 Ресуллар Исаның янына йыгнанып, әхли эден
ишлери, халка өвреден затлары барада Оңа хабар
бердилер. 31 Иса олара: «Гелиң, еке өзүмиз бир
чола ере гидип, бираз дем-дынч алалың» дийди.
Гелип-гидйәнлериң көплүгинден яңа, оларың
нахар эдинмәге-де эллери дегмейәрди. 32 Онсоң
олар гайыга мүнүп, еке өзлери бир чола ере
гитдилер. 33 Гидип баряркалар, халайык олары
гөрүп танады. Шонда әхли шәхерлерден адамлар
пыяда ёла дүшдүлер ве хайдашып, ол ере олардан
өң бардылар. 34 Иса гайыкдан дүшенде, улы
мәхелләни гөрүп, олара хайпы гелди, себәби олар
чопансыз гоюнлар ялыды. Шонуң үчин олара көп
затлары өвретмәге башлады. 35 Вагт гиҗигенден
соң, шәгиртлер Исаның янына гелип: «Бу бир чола
ер, вагт хем гиҗикди. 36 Халкы гойбер, төверекдәки
обалара гидип, өзлерине иймәге зат сатын
алсынлар» дийдилер. 37 Эмма Иса: «Олара иймәге
зады сиз бериң» дийди. Олар: «Эйсем биз ики йүз
күмүш теңңәни чөреге сарп эдип, олара
ийдирелими?» дийдилер. 38 Иса олардан: «Барың,
гөрүң, нәче чөрегиңиз бар?» дийип сорады.
Гөренлеринден соң олар: «Бәш чөрек билен ики
балыгымыз бар» дийдилер. 39 Шонда олара хемме
адамлары топар-топар эдип, отуң үстүнде
отуртмагы буюрды. 40 Шейлеликде, олар йүз-
йүзден, элли-элливден топар-топар болуп
отурдылар. 41 Иса бәш чөрек билен ики балыгы
алып, гөзлерини гөге дикип шүкүр этди ве
чөреклери бөлүшдирип, халка пайлар ялы,
шәгиртлерине берди. Ики балыгы-да оларың
хеммесине пайлады. 42 Хеммелер ийип дойдулар.
43 Шәгиртлер артан чөрек бөлеклерини,
балыкларың овнукларыны йыгнап, он ики себеди
долдурдылар. 44 Чөреклери иен эркеклериң саны
бәш мүң адамды.

Иса сувуң йүзүнден йөрейәр
(Матта 14:22-33; Ёханна 6:15-21)

45 Иса халкы өйлерине уградып дурка,
шәгиртлерине гайыга мүнүп, Өзүнден өң бейлеки
кенардакы Бетсайда гечмеклерини буюрды. 46 Иса
олар билен хошлашандан соң, Худая дога этмек
үчин дага чыкды.
47 Агшам дүшенде, гайык көлүң ортасындады,
Исаның болса еке Өзи кенардады. 48 Иса оларың
гайыгы кынлык билен күрекләп баряндыкларыны
гөрди, себәби ел оларың гаршысындан өвүсйәрди.
Даңдана голай Иса көлде сувуң йүзүнден йөрәп,
олара тарап гелди ве янларындан гечип гитҗек
болды. 49 Эмма олар Онуң сувуң йүзүнден йөрәп
гелйәнини гөренлеринде, гөзлерине арвах
гөрүнйәндир өйдүп гыгырышдылар. 50 Хеммелер
Оны гөрүп горкдулар. Эмма Иса дессине олара сөз
гатып: «Бу – Мен, горкмаң! Догумлы болуң!» дийди.
51 Онсоң оларың янына гайыга мүнди, ел хем ятды.
Олар хас бетер геңиргенишип хайран галдылар.
52 Олар хенизем чөрекли мугҗыза дүшүнмәндилер,
бу оларың аңына барып етенокды.

Иса Гиннесаретде хассалара шыпа берйәр
(Матта 14:34-36)

53 Олар көлүң бейлеки тарапына гечип,
Гиннесарете гелип етдилер ве ол ерде гайыгы
багладылар. 54 Гайыкдан дүшен батларына халк
Исаны танады. 55 Адамлар ылгашып, шол
төверекдәки ерлере бойдан-баша айландылар ве
хассаларыны дүшеклери билен Исаның янына
гетирдилер. Олар хер сапар Исаның ниредедигини
эшитселер, хассаларыны шол ере гетирип
башладылар. 56 Иса нирә барса, оба болсун, шәхер
болсун я-да шәхерче, адамлар хассалары
мейданларда ятырып, диңе донуның сыйына
эллерини дегирмәге ругсат этсин дийип, Оңа
ялбарярдылар. Оңа эл дегренлериң хеммеси-де
шыпа тапярды.

7-нҗи бап

Адамы нәме мурдар эдйәр?
(Матта 15:1-20)

7 Иерусалимден гелен фарисейлер билен
бирнәче Төврат мугаллымлары Исаның
дашына үйшдүлер. 2 Олар Исаның шәгиртлеринден
кәбириниң элини ювман нахар ийип, яхудыларың
дессурыны бозандыгыны гөрдүлер. 3 Фарисейлер
билен әхли яхудылар ата-бабаларындан галан
дессур боюнча эллерини оңат ювмаздан нахар
иймейәрдилер. 4 Базардан геленлеринде-де,
ювунман хич зат иймейәрдилер. Шейле-де кәсе,
гап-чанак, газанлары † тәмизлемек ялы дессурлары
хем саклаярдылар. 5 Шонуң үчин фарисейлер
билен Төврат мугаллымлары Исадан: «Нәме үчин
Сениң шәгиртлериң ата-бабаларымыздан галан
адата эермейәрлер? Нәме үчин эллерини ювман
нахар ийййәрлер?» дийип сорадылар.
6 ††Иса олара: «Ишая пыгамбер сиз икийүзлүлер
хакда җайдар пыгамберлик эдипдир! Онда шейле
язылан:
„Бу халк Мени дилинде хорматлаяр,
эмма йүреклери Менден узакдадыр.
7 Бидерек ере Маңа сежде эдйәрлер,

† *Кәбир голязмаларда дүшеклери* ††7:6-7 *t Иша 29:13.*

таглымат дийип өвредйәнлери ынсан
буйрукларыдыр“.
8 Сиз ынсан дәп-дессурларына эерип †, Худайың
буйругыны терк эдйәрсиңиз» дийди.
9 Иса ене олара шейле дийди: «Өз адатларыңызы
берҗай этмек үчин, сиз Худайың буйрукларындан
йүз дөндермегиң оңат ёлуны тапыпсыңыз!
10 ††Муса: „Ата-энеңе хормат гой“ ве „Атасына я-да
энесине гарган адам өлүме хөкүм эдилсин“ дийип
буйрупды. 11 Эмма сиз кимдир бириниң эне-
атасына: „Мен сизе көмек эдип билҗек дәл. Сизе
бермеги ниет эден затларым корбандыр“ (корбан –
„Худая садака“ диймеги аңладяр) ‡ дийип
айтмагыны догры хасаплаярсыңыз, шунлукда, сиз
оңа өз ата-энесине көмек бермеги гадаган
эдйәрсиңиз. 13 Шейдип, сиз несилден-несле
галдырян адатларыңызың хатырасына Худайың
сөзүни пуҗа чыкарярсыңыз. Башга-да шуңа
меңзеш көп затлары эдйәрсиңиз». 14 Ол мәхелләни
ене янына чагырып, олара: «Хеммәңиз Мени
диңләң хем дүшүниң. 15 Адамың ичине гирйән хич
бир зат оны мурдар эдип билмез. Адамы мурдар
эдйән затлар онуң өз ичинден чыкяндыр» дийди. ‡†
17 Ол мәхелләниң янындан айрылып, өе гиренде,
шәгиртлери Ондан бу тымсалың манысыны
сорадылар. 18 Иса олара: «Эйсем, сиз хем
дүшүнеңзокмы? Адамың ичине гирен хич бир
задың оны мурдар этмейәндигини
билмейәрсиңизми? 19 Булар адамың йүрегине дәл-
де, гарнына гирйәр, ол ерден-де дашары чыкяр»
дийип җогап берди. Шейле диймек билен, Иса
әхли иймитлериң тәмиздигини ыглан этди. 20 Ол
ене: «Адамы мурдар эдйән онуң өз ичинден чыкян
затлардыр. 21 Чүнки ичден, адамың йүрегинден
эрбет пикирлер, азгынлык, огурлык, ганхорлык,
зынахорлык, ачгөзлүк, яманлык, хиле,
ахлаксызлык, гөриплик, сөгүнч, текепбирлик ве
акмаклык чыкяр. 23 Бу эрбет затларың әхлиси ичден
чыкып, адамы мурдар эдйәр» дийди.

Сириялы аялың иманы
(Матта 15:21-28)

24 Иса ол ерден чыкып, Сур шәхериниң ‡‡
төверегине гитди. Ол бир өе барды ве хич кимиң
бу барада билмегини ислемейәрди, йөне муны
гизлин саклап билмеди. 25 Кичиҗик гызыны арвах-
җын эелән бир аял Иса хакдакы хабарлары эшиден
бадына гелип, Онуң аягына йыкылды. 26 Ол аялың
аслы Сирияның Финикия үлкесинден болуп, ол
яхуды дәлди. Ол гызындан арвах-җыны ковуп
чыкармагыны сорап, Иса ялбарды. 27 Иса оңа: «Гой,
өңүрти чагалар дойсун. Чагаларың чөрегини алып,
итлере зыңмак догры дәлдир» дийди. 28 Аял хем:
«Хава, Агам! Йөне итлер хем чагаларың сачак
башында дөкен чөрек овунтыкларындан
иййәндир» дийди. 29 Иса оңа: «Бу сөзүң үчин, бар,
гидибер, арвах-җын сениң гызыңдан чыкды»
дийди. 30 Аял өйүне баранда, гызының арвах-
җындан халас болуп, дүшегинде ятаныны гөрди.

Иса кер адама шыпа берйәр

31 Онсоң Иса Сур ве Сидон этрапларындан
гайдып, Декаполис себитлериниң үсти билен
Җелиле көлүне гелди. 32 Исаның янына кер хем
пелтек бир адамы гетирип, онуң башына элини
гоймагыны сорап, Оңа ялбардылар. 33 Иса ол
адамы мәхелләниң ичинден бир чете чыкарып,
бармакларыны онуң гулакларына сокды, түйкүрип,
онуң дилине элини дегирди. 34 Онсоң гөге бакып,
улудан демини алды-да: «Эффата!», ягны «Ачыл»
дийди. 35 Яңкы адамың гулаклары шобада ачылып,
дили дүрс геплемәге башлады. 36 Иса муны
гөренлере бу барада хич киме айтмазлыгы
табшырды. Эмма Ол нәче көп табшырса, олар бу
хабары шонча-да көп яйратдылар. 37 Халк
чакданаша геңиргенишип: «Ол әхли задың
хөтдесинден гелйәр, хатда керлериң гулагыны,
лалларың дилини ачяр» дийишйәрди.

8-нҗи бап

Иса дөрт мүң адамы доюряр
(Матта 15:32-39)

8 Шол гүнлер ене бир улы мәхелле йыгнанды.
Оларың иймәге хич затлары болмансоң, Иса
шәгиртлерини янына чагырып, олара: 2 «Бу
мәхелле хайпым гелйәр! Булар үч гүн бәри Мениң
янымда, иймәге хем хич затлары ёк. 3 Булары
өйлерине ач гойберсем, ёлда ысгындан гачарлар.
Оларың кәбири узак ерден гелипдир» дийди.
4 Шәгиртлери Ондан: «Бу чөллүкде олары дойрар
ялы чөреги нireден тапып боларка?» дийип
сорадылар. 5 Иса: «Нәче чөрегиңиз бар?» дийип,
оларың өзлеринден сорады. Олар: «Еди саны»
дийип җогап бердилер. 6 Онсоң Иса мәхелле ерде
отурмагы буюрды. Еди чөреги алып, шүкүр
эденинден соң, бөлүшдирди-де, пайламак үчин
шәгиртлерине берди. Олар хем булары мәхелле
пайладылар. 7 Оларың бираз балыклары хем
барды. Иса шүкүр эденинден соң, олары хем
пайламагы буюрды. 8 Хеммелер ийип дойдулар,

† *Кәбир голязмаларда кәседир гап-чанаклары ювуп тәмизлемек ялы көп ишлер эдип* †† *7:10 t Мср 20:12; 21:17; Кан 5:16.* ‡ *Еврей адатына гөрә, адамлар Худай үчин садака берҗек пулуны «корбан» дийип атландырыпдырлар. Бу пулы машгаланың мәтәчликлери үчин уланмак гадаганды.* ‡† *Кәбир голязмаларда 16-нҗы аят душ гелйәр: Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин!* ‡‡ *Кәбир голязмаларда Сур ве Сидон шәхерлериниң*

артып галан бөлеклери йыгнап, еди себеди
долдурдылар. 9 Иенлер дөрт мүңе голай адамды.
Онсоң Иса олары угратды. 10 Өзи болса дессине
шәгиртлери билен гайыга мүнүп, Далманута
себитлерине гитди.

Фарисейлериң ве Хиродың хамырмаясындан әгә болуң!

(Матта 16:1-12)

11 Фарисейлер гелип, Иса билен җеделлешмәге
башладылар. Оны сынаҗак болуп, гөкден бир
гудратлы аламат гөркезмегини талап этдилер. 12 Ол
хем ах чекип: «Нәме үчин бу несил аламат талап
эдйәр? Сизе догрусыны айдярын, бу несле хич бир
аламат гөркезилҗек дәлдир» дийди. 13 Иса оларың
янындан гитди ве ене гайыга мүнүп, бейлеки
кенара гечди. 14 Шәгиртлери чөрек алмагы унудан
экенлер. Гайыкда янларында диңе екеҗе чөрек
барды. 15 Иса олара: «Хүшгәр болуң! Фарисейлер
билен Хиродың хамырмаясындан әгә болуң»
дийип, дуйдурыш берди. 16 Олар болса өзара
чекелешип: «Иса муны бизиң чөрегимизиң ёкдугы
үчин айдяр» дийишйәрдилер. 17 Иса оларың нәме
дийишйәндиклерини билип, олардан: «Нәме үчин
чөрегимиз ёк дийшип чекелешйәрсиңиз? Сизиң
энтегем акылыңыз етенокмы,
дүшүнмейәрсиңизми? Йүрегиңиз шейле гатымы?
18 Гөзли болуп, гөрмейәрсиңизми? Гулаклы болуп,
эшитмейәрсиңизми? Болуп гечен затлар ядыңыза
дүшмейәрми? 19 Мен бәш чөреги бәш мүң адама
бөлүп пайланымда, галан дөвүмлерден нәче себет
долдурыпдыңыз?» дийип сорады. Олар: «Он ики»
дийип җогап бердилер. 20 Иса ене: «Еди чөреги
дөрт мүң адама бөлүп пайланымда, артып галаны
нәче себет болупды?» дийип сорады. Олар: «Еди»
дийдилер. 21 Шонда Иса олара: «Энтек хем
дүшүнмейәрсиңизми?» дийди.

Иса көр адамы сагалдяр

22 Онсоң Иса билен шәгиртлери Бетсайда
гелдилер. Ол ерде Исаның янына бир көр адамы
гетирдилер ве оңа элини дегирмегини сорап, Оңа
ялбардылар. 23 Иса көр адамың элинден тутуп, оны
обаның дашына чыкарды. Иса онуң гөзлерине
түйкүрип, эллерини онуң башына гоюп: «Бир зат
гөрйәрсиңми?» дийип сорады. 24 Көр башыны
галдырып: «Адамлары гөрйәрин, олар йөрәп барян
агачлар ялы болуп гөрүнйәр» дийди. 25 Иса ене-де
эллерини онуң гөзлерине гойды. Көр чиңерилип
серетди, шыпа тапып, бар зады айдың гөрди.
26 Иса: «Оба гирме [†]» дийип, оны өйүне иберди.

Петрус Исаның *Месих*дигини ыкрар эдйәр

(Матта 16:13-20; Лука 9:18-21)

27 Иса шәгиртлери билен Кайсария-Филип
шәхериниң голайындакы обалара гитди. Ёлда Иса
шәгиртлеринден: «Адамлар Маңа ким диййәрлер?»
дийип сорады. 28 Шәгиртлери: «Кәбирлери Яхя
чүмдүриҗи, кәбирлери Ыляс, башга бирлери-де –
пыгамберлерден бири диййәрлер» дийип җогап
бердилер. 29 Иса олардан: «Сиз Маңа ким
диййәрсиңиз?» дийип сорады. Петрус: «Сен
*Месих*сиң» дийип җогап берди. 30 Шонда Иса олара
Өзи хакында хич киме хич зат айтмазлыгы
табшырды.

Иса өлүп дирелҗегини өңүнден айдяр

(Матта 16:21-28; Лука 9:22-27)

31 Онсоң Иса шәгиртлерине Ынсан Оглуның көп
гөргүлер гөрмелидиги, яшулулар, ёлбашчы
руханылар, Төврат мугаллымлар тарапындан рет
эдилмелидиги, өлдүрилмелидиги ве үч гүнден соң
дирелмелидиги хакында өвретмәге башлады. 32 Ол
бу сөзлери ачык айтды. Петрус болса Оны бир чете
чекип, Онуң айданларына гаршы чыкмага
башлады. 33 Эмма Иса өврүлип, шәгиртлерине
серетди ве Петруса: «Чекил өңүмден, шейтан! Сен
Худайың ишлерини дәл-де, ынсан ишлери хакда
ойланярсың» дийип кәеди. 34 Иса шәгиртлери
билен бирликде мәхелләни-де янына чагырып,
олара шейле дийди: «Ким Мениң ызыма эермек
ислейән болса, өзүни инкәр этсин-де, хачыны алып
ызыма дүшсүн. 35 Ким җаныны халас этмек ислесе,
оны йитирер, йөне ким җаныны Мениң ве Хош
Хабарың угрунда йитирсе, оны халас эдер. 36 Ынсан
тутуш дүнйәни газаныбам, җанындан махрум
болса, оңа нәме пейдасы бар? 37 Ынсан өз җанына
дерек нәме берип билер? 38 Бу бивепа, гүнәкәр
неслиң арасында ким Менден ве Мениң
сөзлеримден утанса, Ынсан Оглы-да Атасының
шөхратында мукаддес перишделери билен гелен
махалы ондан утанар».

9-нҗы бап

9 Иса олара шейле дийди: «Сизе догрусыны
айдярын: бу ерде дуранларың кәбири Худайың
Шалыгының гудрат билен гелйәнини гөрмезден
өлмезлер».

Исаның кешби үйтгейәр

(Матта 17:1-13; Лука 9:28-36)

2 Алты гүнден соң Иса янына диңе Петрусы, Якубы
ве Ёханнаны алып, бир бейик дагың үстүне чыкды.
Шол ерде оларың гөзүниң алнында Онуң кешби
үйтгеди. 3 Онуң эгинбашы гөзүңи гамашдырып

---

† *Кәбир голязмаларда муны обада хич киме айтма*

барян ап-ак реңке өврүлди велин, ер йүзүнде хич
ким оны бейле агардып билҗек дәлди. 4 Шонда
шәгиртлере Ыляс билен Муса гөрүнди. Олар Иса
билен геплешип дурдулар. 5 Петрус Иса:
«Мугаллым! Бизе бу ерде болмак якымлы, гел, үч
чадыр дикели: бири – Саңа, бири – Муса, бири –
Ыляса» дийди. 6 Гаты горкандыклары үчин, Петрус
нәме диййәнини өзи хем биленокды. 7 Шол вагт
бир булут гелип, оларың үстүни өртди. Булутдан:
«Бу Мениң сөвер Оглумдыр! Оңа гулак асың» диен
бир оваз гелди. 8 Бирденкә шәгиртлер даш-
төверегине серетдилер, эмма өз янларында Исадан
башга хич киме гөзлери дүшмеди. 9 Онсоң дагдан
инип гелйәркәлер, Иса олара Ынсан Оглы өлүмден
дирелйәнчә, бу гөрен затларыны хич киме
айтмазлыгы буюрды. 10 Шәгиртлер Онуң бу сөзүни
йүреклеринде саклап, өлүмден дирелмегиң нәме
аңладяндыгы барада бири-бирлеринден
сораярдылар. 11 Олар Исадан: «Нәме үчин Төврат
мугаллымлары өңүрти Ыляс гелмелидир
диййәрлер?» дийип сорадылар. 12 Иса хем олара:
«Догрудан-да, өңүрти Ыляс гелип, әхли зады
дүзетмели. Эмма Ынсан Оглуның көп гөрги гөрүп,
рет эдилмелидиги хакында хем язылан ахырын.
13 Мен сизе шуны айдярын: Ыляс бирвагт гелди ве
ол хакда язылышы ялы, оңа ислән затларыны
этдилер» дийди.

Иса арвах-җын эелән огланы сагалдяр

(Матта 17:14-23; Лука 9:37-45)

14 Олар бейлеки шәгиртлериң янына
геленлеринде, оларың дашына үйшүп дуран улы
мәхелләни гөрдүлер. Төврат мугаллымларың
кәбири шәгиртлер билен җеделлешип дурды.
15 Тутуш мәхелле Исаны гөрен бадына, гең галды ве
хеммелер дессине ылгашып гелип, Оңа салам
бердилер. 16 Иса адамлардан: «Булар билен нәме
хакда җеделлешйәрсиңиз?» дийип сорады.
17 Мәхелләниң ичинден бири Оңа: «Мугаллым!
Сениң яныңа оглумы гетирдим. Арвах-җын ол
геплемез ялы, онуң дилини баглады. 18 Арвах-җын
оны тутанда ере уряр. Оглан агзыны
көпүрҗикледип, дишлерини гыҗырдадып гатап
галяр. Сениң шәгиртлериңден оглумдан арвах-
җыны ковуп чыкармакларыны хайыш этдим, йөне
олар башармады» дийип җогап берди. 19 Иса олара:
«Эй, имансыз несил, Мен хачана ченли сизиң
билен болайын? Хачана ченли сизе чыдайын?
Огланы Мениң яныма гетириң» дийди. 20 Олар оны
Исаның янына гетирдилер. Арвах-җын Исаны
гөрен бадына, огланы гаты силтерледи. Оглан ере
язылып, агзыны көпүрҗикледип, тогаланмага
башлады. 21 Иса огланың какасындан: «Мунуң
бейле боланына нәче вагт болды?» дийип сорады.
Какасы: «Чагалыгындан бәри шейле. 22 Арвах-җын
оны хеләклеҗек болуп, телим гезек ода, сува атды.
Гайрат эт-де, башардыгыңдан көмек эт, бизе
хайпың гелсин!» дийди. 23 Иса оңа:
«Башардыгыңдан диймәң нәме? † Иман эдйән үчин
хемме зат мүмкиндир!» дийди. 24 Шобада огланың
какасы аглап: «Иман эдйәрин, имансызлыгымы
еңмәге көмек эт!» дийип гыгырды. 25 Иса
мәхелләниң ылгашып гелйәнини гөренде, арвах-
җына кәйәп: «Эй, керлик хем лаллык рухы! Саңа
буюрярын, огланың ичинден чык, оңа гайдып
гирме!» дийди. 26 Арвах-җын гыгырып, огланы хас
бетер силтерледи-де, ондан чыкды. Оглан өлене
меңзейәрди, шонуң үчин ол ердәкилериң көпүси:
«Ол өлди» дийишйәрди. 27 Эмма Иса огланың
элинден тутуп галдырды, ол хем еринден турды.
28 Иса өе гиренден соң, шәгиртлери өзли-өзлерикә
Ондан: «Биз нәме үчин арвах-җыны чыкарып
билмедик?» дийип сорадылар. 29 Иса олара: «Бу
хили арвах-җынлары Худая дога-дилег этмекден ††
башга хич зат билен чыкарып болян дәлдир»
дийди.

Иса өлүп дирелҗегини өңүнден айдяр

30 Олар ол ерден чыкып, Җелиләниң үстүнден
гечдилер. Иса өзлериниң ниредедиклерини хич
киминң билмегини ислемейәрди. 31 Ол
шәгиртлерине: «Ынсан Оглы ынсанларың элине
берлер, Оны өлдүрерлер, йөне өлдүренлеринден
үч гүнден соң, Ол дирелер» дийди. 32 Эмма олар бу
сөзлере дүшүнмедилер, сорамага-да горкдулар.

Иң бейик ким?

(Матта 18:1-5; Лука 9:46-48)

33 Олар Капернаума бардылар. Өе гиренден соң,
Иса олардан: «Ёлда нәме хакда
җеделлешйәрдиңиз?» дийип сорады. 34 Эмма
оларың хич бириниден сес чыкмады, себәби ёлда
бири-бирлери билен кимиң иң бейикдиги хакда
җеделлешипдилер. 35 Иса отурып, Онкилери янына
чагырып, олара: «Бири илкинҗи болмак ислейән
болса, хеммәниң соңкусы хем хызматкәри
болмалыдыр» дийди. 36 Онсоң бир чаганы алып,
оларың ортасында дурузды-да, оны гуҗаклап,
олара: 37 «Ким шунуң ялы бир чаганы Мениң
адымдан кабул этсе, Мени кабул этдигидир. Ким
Мени кабул этсе, Мени дәл-де, Мени Иберени
кабул эдйәндир» дийди.

† *Башардыгыңдан диймәң нәме? – кәбир голязмаларда Эгер иман этмеги башарсаң* †† *Худая дога-дилег этмекден – кәбир голязмаларда дога-дилег ве агыз беклемекден*

Бизе гаршы болмадык бизиң тарапымыздадыр
(Лука 9:49,50)

38 Ёханна Иса йүзленип: «Мугаллым! Биз Сениң
адың билен арвах-җынлары чыкарян бир адамы
гөрдүк, йөне онуң бизиң билен биле дәлдиги үчин,
оны тогтатмак иследик» дийди. 39 Иса: «Оны
тогтатмаң! Чүнки Мениң адым билен мугҗыза
гөркезип, ызысүре Мени яманлап билҗек адам
ёкдур. 40 Ким бизе гаршы болмаса, бизиң
тарапымыздадыр. 41 *Месих*е баглыдыгыңыз үчин,
ким Мениң адым билен сизе бир кәсе сув берсе,
сизе догрусыны айдярын, ол асла сылагсыз галмаз»
дийди.

Гүнә газандырян затлары ташлаң
(Матта 18:6-9; Лука 17:1,2)

42 Иса ене сөзе башлады: «Кимде-ким Маңа
ынанян бу пес гөвүнлилерден бириниң гүнә
этмегине себәп болса, онуң бойнундан улы
дегирмен дашы асылып, деңзе зыңланы хас говы
болар. 43 Элиң сениң гүнә этмегиңе себәп болса,
оны кес. Голак болуп бакы яшайша говушмак, ики
элли болуп довзаха, сөнмез ода зыңылмакдан
говудыр. †45 Эгер аягың сениң гүнә этмегиңе себәп
болса, оны чап. Саңа чолак болуп яшайша
говушмак, ики аяклы болуп довзаха, сөнмез ода
зыңылмакдан говудыр. ††47 Эгер гөзүң гүнә этмегиңе
себәп болса, оны оюп чыкар. Саңа еке гөзли болуп
Худайың Шалыгына гирмек, ики гөзли болуп
довзаха зыңылмакдан говудыр. 48 ‡Оларың
җесетлерини иййән гурт өлмез, олары якян от
сөнмез. 49 Хеммелер отда дузланар ‡†. 50 Дуз говы
затдыр, эмма ол өз тагамыны йитирсе, онда оңа
нәдип тагам берерсиңиз? Дуз ялы тагамлы болуң,
өзара парахатлыкда яшаң».

10-нҗы бап

Айрылышмак хакында
(Матта 19:1-12; Лука 16:18)

10 Иса ол ерден чыкып, Иордан дерясының
аңырсындакы Яхудыя велаятына гитди. Онуң
дашына ене-де бир топар мәхелле үйшди ве Ол
ене-де хемишеки ялы олара өвретмәге дурды.
2 Бирнәче фарисей гелип, Оны сынамак үчин: «Бир
адамың аялы билен айрылышмагы кануна догры
гелйәрми?» дийип сорады. 3 «Муса сизе нәхили
буйрук берди?» дийип, Иса оларың өзлеринден
сорады. 4 Олар: «Муса талак хаты эсасында
айрылышмага ыгтыяр берипди» дийдилер. 5 Иса
олара: «Муса сизе доңйүрекдигиңиз үчин бу
буйругы язды. 6 ‡‡Аслында Худай ярадылышың
башында ынсанлары эркек ве аял эдип яратды.
7 ‡‡†Шол себәпден хем эркек ата-энесини ташлап,
аялы билен бирлешйәр ве оларың икиси бир тен
боляр. Шейлеликде, олар инди ики дәл, бир
тендир. 9 Шонуң үчин хем Худайың
бирлешдиренини ынсан айырмасын» дийди.
10 Өе геленлеринде, шәгиртлери бу барада Ондан
ене сорадылар. 11 Иса олара: «Аялыны айрып,
башга аяла өйленен адам өз аялына гаршы зына
эдйәндир. 12 Аял хем әринден айрылып, башга
эркеге барса, өз әрине гаршы зына эдйәндир»
дийип җогап берди.

Иса чагалара пата берйәр
(Матта 19:13-15; Лука 18:15-17)

13 Башларына элини гойсун дийип, адамлар
чагалары Исаның янына гетирдилер, эмма
шәгиртлер муны гөрүп, олара кәедилер. 14 Иса
муны гөренде, гахары гелди. Ол шәгиртлерине:
«Чагалары Мениң яныма гойбериң, олары
сакламаң. Худайың Шалыгы шулар
ялыларыңкыдыр. 15 Сизе догрусыны айдярын, ким
Худайың Шалыгыны чага ялы кабул этмесе, ол ере
асла гирип билмез» дийди. 16 Ол чагалары
гуҗаклап, башларына элини гоюп, олара пата
берди.

Байлык ве бакы яшайыш
(Матта 19:16-30; Лука 18:18-30)

17 Иса яңы ёла дүшен махалы бир адам ылгап
гелди-де, өңүнде дыза чөкүп, Ондан: «Эй, ягшы
Мугаллым! Мен бакы яшайшы мирас алмак үчин
нәме этмели?» дийип сорады. 18 Иса оңа: «Нәме
үчин Маңа ягшы диййәрсиң? Еке-тәк Худайдан
башга хич ким ягшы дәлдир. 19 ‡‡‡Сен Онуң: „Адам
өлдүрме, зына этме, огурлык этме, ялан шаятлык
этме, хич кимиң хакыны ийме, ата-энеңе хормат
гой“ диен табшырыкларыны билйәнсиң ахырын»
дийип җогап берди. 20 Яңкы адам Оңа: «Мен
яшлыгымдан бәри буларың барыны берҗай эдип
гелйәрин» дийди. 21 Иса оңа сөйгүден долы мәхир
билен середип: «Сениң екеҗе кемиң бар. Гит-де,
нәмәң бар болса сатып, гарыплара пайла, шонда
гөкде хазынаң болар. Онсоң гел-де, Мениң ызыма
дүш» дийди. 22 Яш йигит бу сөзи эшидип, тукат
болуп гитди, себәби онуң мал-мүлки көпди.
23 Иса төверегине середип, шәгиртлерине: «Бай
адамларың Худайың Шалыгына гирмеги нәхили

† *Кәбир голязмаларда 44-нҗи аят душ гелйәр: Оларың җесетлерини иййән гурт өлмез, олары якян от сөнмез.* †† *Кәбир голязмаларда 46-нҗы аят душ гелйәр: Оларың җесетлерини иййән гурт өлмез, олары якян от сөнмез.* ‡ *9:48 t Иша 66:24.* ‡† *Кәбир голязмаларда ве хемме гурбанлыклар дуз билен дузланар*

‡‡ *10:6 t Гчк 1:27.* ‡‡† *10:7-8 t Гчк 2:24.* ‡‡‡ *10:19 t Мср 20:12-16; Кан 5:16-20.*

кын!» дийди. 24 Шәгиртлер Онуң сөзлерине хайран галдылар. Иса ене олара: «Огулларым, Худайың Шалыгына гирмек † нәхили кын! 25 Бир дүйәниң иңңәниң гөзүнден гечмеги бай адамың Худайың Шалыгына гирмегинден аңсатдыр» дийди. 26 Шәгиртлер чакданаша хайран галып, бири--бирлерине: «Онда ким халас болуп билер?» дийишдилер. 27 Иса олара середип: «Ынсанлар үчин бу мүмкин дәлдир, эмма Худай үчин бейле дәл – Худай үчин әхли зат мүмкиндир» дийди. 28 Петрус Оңа: «Ине, биз әхли задымызы ташлап, Сениң ызыңа дүшдүк» дийип сөзе башлады. 29 Иса: «Сизе догрусыны айдярын, Мениң ве Хош Хабарың хатырасына өйүни, доганларыны, уяларыны, эне-атасыны, чагаларыны я-да мүлк ерлерини ташлабам, 30 бу дөвүрде чекҗек азаплары билен бирликде, ызына йүз эссе эдип өйлер, доганлар, уялар, эне-аталар, чагалар, мүлк ерлер алмаҗак адам ёкдур. Гелҗек дөвүрде олар бакы яшайша говшарлар. 31 Эмма илкинҗилериң көпүси соңкулар, соңкуларың көпүси хем илкинҗилер болар» дийди.

Иса өлүп дирелҗегини ене айдяр

(Матта 20:17-19; Лука 18:31-34)

32 Иса шәгиртлери билен Иерусалиме тарап ёла дүшди, Ол оларың өңлеринден йөрәп барярды. Шәгиртлер Иса хайран галярдылар. Исаның ызына дүшүп барян халкы хем горкы гаплап алыпды. Иса ене-де он ики шәгирдини бир чете чекип, Өз башына гелҗек вакалар барада гүррүң бермәге башлады: 33 «Ине, Иерусалиме барярыс. Ынсан Оглы ёлбашчы руханыларың, Төврат мугаллымларың элине табшырылар. Оны өлүме хөкүм эдип, кесеки миллетлере табшырарлар. 34 Оны масгаралап, үстүне түйкүрерлер, гамчыларлар, соңра өлдүрерлер, эмма үч гүнден соң †† Ол дирелер».

Якуп билен Ёханнаның дилеги

(Матта 20:20-28)

35 Зебедейиң огуллары Якуп билен Ёханна Исаның янына барып, Оңа: «Мугаллым! Бизиң Сенден бир дилеҗек задымыз бар, шоны ерине етирмегиңи ислейәрис» дийдилер. 36 Иса олардан: «Сизиң үчин нәме этмегими ислейәрсиңиз?» дийип сорады. 37 Олар хем: «Сен Өз шөхратлы тагтыңда биримизиң сагыңда, биримизиң чепиңде отурмагымыза ругсат эт» дийдилер. 38 Эмма Иса олара: «Сиз нәме дилейәниңизи билмейәрсиңиз. Мениң ичҗек хасрат кәсәмден сиз ичип билерсиңизми? Мениң хасратыма чүмдүрилип билерсиңизми?» дийди. 39 Олар-да: «Хава, билерис!» дийдилер. Иса олара: «Сиз Мениң ичҗек кәсәмден ичерсиңиз. Мениң хасратыма чүмдүрилерсиңиз. 40 Йөне сизе сагымда я чепимде отурмага ругсат бермек Мениң элимде дәл. Бу кимлер үчин тайярланан болса, шолар үчиндир» дийди. 41 Бейлеки он шәгирт муны эшидип, Якуп билен Ёханна гахарланмага башладылар. 42 Иса олары янына чагырып: «Өзүңиз билйәрсиңиз, кесеки миллетлериң арасында баштутан сайылянлар олара хөкүмдарлык эдйәрлер, ёкары везипелилери-де агалык эдйәрлер. 43 Сизиң араңызда бейле болмасын. Араңызда ким үстүн болмак ислейән болса, бейлекилериң хызматкәри болсун. 44 Ким илкинҗи болмак ислейән болса, бейлекилериң гулы болсун. 45 Ынсан Оглы хем Өзүне хызмат эдилмеги үчин дәл-де, эйсем, башгалара хызмат этмек үчин, көплериң угрунда җаныны гурбан эдип, олары азат этмек үчин гелди» дийди.

Иса көр Бартимейиң гөзлерини ачяр

(Матта 20:29-34; Лука 18:35-43)

46 Соңра олар Ерихо шәхерине гелдилер. Иса шәгиртлери ве улы мәхелле билен бу шәхерден чыкып барярка, Тимай оглы Бартимей көр ёлуң гырасында дилегчилик эдип отырды. 47 Насыралы Исаның ол ердедигини эшидип: «Эй, Давут Оглы Иса! Маңа рехим эт!» дийип гыгырмага дурды. 48 Көп адамлар оңа сесиң чыкмасын дийип кәедилер, эмма ол өңкүден хем гаты сес билен: «Эй, Давут Оглы! Маңа рехим эт!» дийип гыгырды. 49 Иса аяк чекип: «Оны чагырың» дийди. Көре: «Догумлы бол, тур ериңден, Ол сени чагыряр» дийдилер. 50 Көр донуны бир яна ташлап турды-да, Исаның янына гелди. 51 Иса ондан: «Сениң үчин нәме этмегими ислейәрсиң?» дийип сорады. Көр адам: «Халыпа, гөзлерим ачылсын!» дийди. 52 Иса хем оңа: «Бар, иманың саңа шыпа берди» дийди. Шобада бу адамың гөзлери ачылды. Онсоң ол хем Исаның ызына дүшүп гидиберди.

11-нҗи бап

Иса Иерусалиме улы дабара билен гирйәр

(Матта 21:1-11; Лука 19:28-40; Ёханна 12:12-19)

11 Иса билен шәгиртлери Иерусалиме голайлап, Зейтун дагының этегиндәки Бейтфаҗ ве Бейтания геленлеринде, Иса ики шәгирдини ёллап, олара: 2 «Өңүңиздәки оба барың. Оба гирен ериңизде даңылгы дуран тайхар тапарсыңыз, онуң үстүне шу вагта ченли хич ким мүнен дәлдир. Оны чөзүң-де, бәри алып гелиң.

† Худайың Шалыгына гирмек – кәбир голязмаларда байлыга бил баглаянлар үчин Худайың Шалыгына гирмек

†† Үч гүнден соң – кәбир голязмаларда үчүленҗи гүн

3 Эгер бири сизден: „Нәме үчин оны чөзйәрсиңиз?“
дийип сораса, оңа: „Бу тайхар Реббе герек, оны
басым ызына иберер“ дийип айдың» дийди.
4 Шәгиртлер гитдилер ве көчеде бир гапының
агзында даңылгы дуран тайхары тапып, оны
чөздүлер. 5 Ол ерде дуран бирнәче киши олара:
«Нәме үчин тайхары чөзйәрсиңиз?» дийип
сорадылар. 6 Олар-да Исаның айданыны айтдылар.
Онсоң яңкы адамлар олары гойбердилер.
7 Тайхары Исаның янына гетирип, донларыны онуң
үстүне атдылар, Иса-да тайхара мүнди. 8 Көп
адамлар донларыны, кәбирлери-де агачлардан
шаха кесип, ёла дүшедилер. 9 †Өңден барянлар ве
ыздан гелйәнлер: «Худая өвгүлер болсун! Реббиң
адындан Гелйәне алкыш болсун! 10 Атамыз Давудың
голайлан патышалыгы гутлы болсун, гөклерде
алкыш!» дийип гыгырышярдылар.
11 Иса Иерусалиме барып, ыбадатхана гирди.
Даш-төверегиндәки әхли затлары гөзден гечирди.
Соңра гүн гиҗигип баряндыгы үчин, он ики
шәгирди билен билеликде Бейтания гитди.

Инҗир агаҗына гаргыш

(Матта 21:18,19)

12 Эртеси гүн Бейтаниядан чыканларында, Иса
аҗыкды. 13 Узагракда гүр япраклы бир инҗир
агаҗына гөзи дүшенде, ондан инҗир тапмазмыкам
дийип, агаҗа тарап йөреди. Онуң янына геленде,
ондан япракдан башга хич зат тапмады, себәби
инҗир мөвсүми дәлди. 14 Иса агаҗа: «Гой, мундан
бейләк сенден хич ким миве иймесин!» дийди.
Шәгиртлери хем муны эшитдилер.

Иса сатыҗылары ыбадатханадан ковяр

(Матта 21:12-17; Лука 19:45-48; Ёханна 2:13-22)

15 Соңра олар Иерусалиме гелдилер. Иса
ыбадатхананың ховлусына гирип, ол ердәки
сатыҗылары, алыҗылары ковмага башлады. Пул
чалышянларың текҗелерини, кепдери сатянларың
отургычларыны дүңдерди. 16 Хич киме
ыбадатхананың ховлусындан гош гатнатмага
ругсат этмеди. 17 ††Иса олара өвретмек билен:
«„Мениң өйүм әхли миллетлер үчин ыбадат өйи
дийлип атландырылар“ дийип язылгы дәлми нәме?
Эмма сиз муны гаракчыларың сүренине
өврүпсиңиз» дийди. 18 Муны эшиден ёлбашчы
руханылар билен Төврат мугаллымлары Исаны
өлдүрмегиң күйүне дүшдүлер. Олар Исадан
горкярдылар, себәби тутуш халк Исаның
таглыматына хайран галярды. 19 Агшам дүшенде,
Иса билен шәгиртлери шәхерден чыкып гитдилер.

Инҗир агаҗындан алынмалы сапак

(Матта 21:20-22)

20 Ир сәхер билен гечип баряркалар, олар шол
инҗир агаҗының көки билен гурандыгыны
гөрдүлер. 21 Петрус болуп гечен ваканы ятлап:
«Мугаллым, серет! Сениң гарган инҗир агаҗың
гурапдыр» дийди. 22 Иса олара шейле җогап берди:
«Худая иман эдиң. 23 Сизе догрусыны айдярын, ким
йүрегинде шүбхә ёл бермән, диййәниниң
болҗакдыгына иман эдип, шу дага: „Гөтерил-де,
деңзе зыңыл“ дийсе-де, онуң диени болар.
24 Шонуң үчин сизе диййәрин: дога-дилег эдип,
Худайдан сораан хер бир задыңызы эййәм
аландыгыңыза ынаның, ол сизе берлер. 25 Худая
дога окамага дуран махалыңыз бириңден өйке-
кинәңиз бар болса, оны багышлаң, шонда гөкдәки
Атаңыз хем сизиң языкларыңызы багышлар». ‡

Исаның эрк-ыгтыяры барада совал

(Матта 21:23-27; Лука 20:1-8)

27 Олар ене Иерусалиме гелдилер. Иса
ыбадатхананың ховлусында гезмеләп йөркә,
ёлбашчы руханылар, Төврат мугаллымлары ве
яшулулар Онуң янына гелип: 28 «Сен бу затлары
хайсы ыгтыяр билен эдйәрсиң? Бу ишлери этмәге
Саңа ким ыгтыяр берди?» дийип сорадылар. 29 Иса-
да олара: «Мен хем сизе бир совал берҗек. Маңа
җогап берсеңиз, сизе бу затлары хайсы ыгтыяр
билен эдйәними айдайын. 30 Ханы, Маңа айдың,
Яхя чүмдүриш ыгтыярыны нireden алды?
Гөкденми я-да ынсандан?» дийди. 31 Олар муны
өзара маслахатлашмага башладылар: «Эгер Гөкден
дийсек, Ол бизе: „Онда нәме үчин оңа
ынанмадыңыз?“ диер. 32 Эмма ынсандан дийсек...»
Олар халкдан горкярдылар, чүнки хеммелер
Яхяны хакыкы пыгамбер сайярды. 33 Ахыры олар
Иса: «Биз билемзок» дийип җогап бердилер. Иса-да
олара: «Менем сизе бу затлары хайсы ыгтыяр
билен эдйәними айтҗак дәл» дийди.

12-нҗи бап

Үзүмчилик ве кәрендечилер тымсалы

(Матта 21:33-46; Лука 20:9-19)

12 Соңра Иса олара тымсаллар билен гүррүң
бермәге башлады: «Бир адам үзүм
багларыны отурдып, дашына хаят айлаяр. Шерап
ясамак үчин, үзүми сыкмага бир чукур газяр ве бир
саны гөзегчилик диңини гуряр. Онсоң
үзүмчилигини багбанлара кәрендесине берйәр-де,

† 11:9 t Зеб 117:25-26. †† 11:17 t Иша 56:7.

‡ Кәбир голязмаларда 26-нҗы аят душ гелйәр: Эгер багышламасаңыз, гөкдәки Атаңыз хем сизиң гүнәлериңизи багышламаз.

өзи узак ёла гидйәр. 2 Хасыл мөвсүми геленде, ол
бир хызматкәрини үзүмиң мивесинден алып гел
дийип, кәрендечилериң янына иберйәр. 3 Эмма
олар оны тутуп енҗйәрлер ве бош ковуп
гойберйәрлер. 4 Үзүмчилигиң эеси ене башга бир
хызматкәрини иберйәр. Олар онуң келлесини
ярып, оны масгара эдип иберйәрлер. 5 Онсоң ене
бир хызматкәрини иберйәр, олар муны
өлдүрйәрлер. Ол шейдип, энчеме хызматкәрини
иберйәр. Буларың-да кәбирини енҗип, кәбирини
өлдүрйәрлер. 6 Үзүмчилигиң эесиниң ол ере
ибермәге ене бир адамы галяр, ол-да өзүниң еке-
тәк сөвер оглуды. Оглумы сыларлар өйдүп, ол иң
соңунда кәрендечилериң янына өз оглуны
иберйәр. 7 Эмма кәрендечилер бири-бирлерине:
„Мирасдар шудур! Гелиң, шуны өлдүрелиң, мирас
бизе галар“ дийишйәрлер. 8 Оны тутуп
өлдүрйәрлер-де, үзүмчиликден дашары
ташлаярлар. 9 Инди үзүмчилигиң эеси нәме эдер?
Ол гелип, бу кәрендечилери өлдүрер-де,
үзүмчилиги башгалара берер. 10 †Сиз Мукаддес
Язгыдакы:

„Уссаларың рет эден дашы,
бинаның бурч дашы болды.
11 Муны Реб этди,
бу назарымызда тәсин сайылды“

диен сөзлери окамадыңызмы нәме?»
12 Бу тымсалы өзлерине какдырып айданыны
аңан яхудыларың баштутанлары Исаны тутҗак
болдулар. Йөне халкдан горкуп, Оны галдырып, өз
ёлларына гитдилер.

Императорыңкы – императора

(Матта 22:15-22; Лука 20:20-26)

13 Исаны гепде тутҗак болуп, фарисейлериң ве
Хиродың тарапдарларының бирнәчесини Онуң
янына ибердилер. 14 Олар гелип, Ондан:
«Мугаллым! Биз Сениң догручылдыгыңы, хич киме
тарапгөйлик этмейәндигиңи билйәрис, себәби Сен
адамларың дережесине бакман, Худайың ёлуны
хакыкат билен өвредйәрсиң. Ханы айт, императора
салгыт төлемек догрумы я-да догры дәл? Төләлими
я-да төлемәли?» дийип сорадылар. 15 Иса оларың
икийүзлүдигини билип: «Мени нәме үчин
сынаярсыңыз? Маңа күмүш теңңәни бериң,
гөрейин» дийди. 16 Олар бир теңңе гетирдилер. Иса
олардан: «Бу теңңедәки шекил билен язгы
кимиңки?» дийип сорады. Олар: «Императорыңкы»
дийип җогап бердилер. 17 Иса олара:
«Императорыңкыны – императора, Худайыңкыны
Худая бериң» дийди. Олар Оңа хайран галдылар.

Дирелиш барада совал

(Матта 22:23-33; Лука 20:27-40)

18 Өлүмден соң дирелишиң ёкдугыны айдян
саддукейлер Исаның янына гелип, Оңа шейле
сораг бердилер: 19 ††«Мугаллым! Муса бизе бир
адамың доганы перзентсиз өлүп, ызында аялы
галса, доганы онуң аялыны алып, өлен доганының
неслини довам этдирмелидир дийип языпдыр.
20 Еди доган барды. Биринҗиси бир аяла өйленди,
йөне ызында несил галдырман өлди. 21 Икинҗиси
хем шол аяла өйленди, ол хем ызында несил
галдырман өлди. Оларың үчүнҗиси хем шейле
болды. 22 Едиси-де несил галдырмады. Олардан соң
аял хем өлди. 23 Инди дирелиш гүни бу аял оларың
хайсысының аялы болар? Оларың едиси хем оңа
өйленипди ахырын». 24 Иса олара шейле җогап
берди: «Сиз не Мукаддес Язгылары, не-де Худайың
гудратыны билйәрсиңиз. Ялңышыңызың себәби
хем шунда дәлми? 25 Ынсанлар өлүмден диреленде
не өйленерлер, не-де дурмуша чыкарлар, олар
гөклердәки перишделер ялы боларлар.
26 ‡Өлүлериң дирелиши бабатда болса, Мусаның
китабындакы янып дуран чалы хакында
окамадыңызмы? Худай Муса: „Мен Ыбрайымың,
Ысхагың ве Якубың Худайыдырын“ дийди. 27 Ол
өлүлериң дәл-де, дирилериң Худайыдыр; сиз гаты
ялңышярсыңыз».

Иң важып табшырык

(Матта 22:34-40; Лука 10:25-28)

28 Голая гелип, оларың чекишмелерини эшиден
Төврат мугаллымлардан бири Исаның олара
җайдар җогап беренини гөрүп, Ондан: «Хайсы
табшырык иң важып табшырык?» дийип сорады.
29 ‡†Иса: «Иң важып табшырык шудур: эй, ысрайыл
халкы, гулак гой. Худайымыз Реб еке-тәк Ребдир.
30 Худайыңыз Ребби тутуш йүрегиңиз, әхли
дүшүнҗәңиз хем гүйҗүңиз билен җан-тенден
сөйүң. 31 ‡‡Икинҗиси-де шудур: якыныңы өзүңи
сөйшүң ялы сөй! Булардан улы табшырык болмаз»
дийип җогап берди. 32 Ол адам Оңа: «Сениңки
догры, эй, Мугаллым! Сен хакыкаты сөзледиң.
Худай еке-тәкдир, Ондан башгасы ёкдур. 33 Оны
тутуш йүрегиң хем акылың билен ве әхли гүйҗүң
билен сөймеклик, якыныңы өзүңи сөйшүң ялы
сөймеклик якма гурбанлыкларың, бейлеки
гурбанлыкларың хеммесинден хас мөхүмдир»
дийди. 34 Иса онуң пайхаслы җогап беренини
гөрүп: «Сен Худайың Шалыгындан узакда дәлсиң»
дийди. Шондан соң Оңа мундан артык сораг
бермәге хич ким милт этмеди.

---

† *12:10 t Зеб 117:22.*

†† *12:19 t Кан 25:5-6.* ‡ *12:26 t Мср 3:6,15.* ‡† *12:29-30 t Кан 6:4-5.* ‡‡ *12:31 t Лев 19:18.*

Месих кимиң Оглы?
(Матта 22:41-46; Лука 20:41-44)

35 Иса ыбадатханада халка өвредип отырка, олара
шейле дийди: «Төврат мугаллымлары *Месих*е
нәдип Давудың оглы диййәрлер? 36 †Давудың өзи
Мукаддес Рухдан ылхам алып, шейле дийипдир:
„Худай Реббиме †† шейле сөзледи:
‘Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур’“.
37 Давудың өзи *Месих*е Реб диййән болса, Ол
нәхили Давудың оглы боляр?»
Улы мәхелле Оны хезил эдип диңлейәрди.

Иса икийүзли Төврат мугаллымлары язгаряр
(Матта 23:1-36; Лука 20:45-47)

38 Иса халка шейле өвүт берди: «Төврат
мугаллымлардан әгә болуң! Олар узын дон гейип
гезмеги, базарларда өзлерине салам берилмегини,
39 синагогаларда баш күрсүлери, мейлислерде төри
халаяндырлар. 40 Олар дул аялларың өйлерини
талап, гөз үчин узын-узын догалар окан
боляндырлар. Шейле адамлар иң агыр җеза
сезевар боларлар».

Дул аялың садакасы
(Лука 21:1-4)

41 Иса садака гутусының гаршысында отурып, оңа
пул атян халкы сынлаярды. Энчеме бай адамлар
гута көп пул атдылар. 42 Бир гарып дул аял гелип,
гута ики шай атды. 43 Иса шәгиртлерини янына
чагырып, олара: «Сизе догрусыны айдярын, бу
гарып дул аял гута хеммелерден кән пул атды.
44 Бейлекилер өзлеринден артаныны атдылар, йөне
бу хатын гарыплыгына гарамаздан, элиндәки әхли
чөрек пулуны атды» дийди.

13-нҗи бап

Ынсан Оглуның гелйәнининиң аламатлары
(Матта 24:1-31; Лука 21:5-28)

13 Иса ыбадатхананың ховлусындан чыканда,
шәгиртлериниң бири Оңа: «Мугаллым! Серет,
не аҗап дашлар, не аҗап биналар!» дийди. 2 Иса
оңа: «Бу бейик биналары гөрйәңми? Бу ерде даш
үстүнде даш галмаз, хеммеси вейран болар» дийди.
3 Соңра Иса ыбадатхананың гаршысындакы
Зейтун дагында отырка, Петрус, Якуп, Ёханна ве
Андрыс дагы екеликде Ондан: 4 «Бизе айтсана, бу
затлар хачан болар? Бу затларың амала
ашяндыгыны гөркезйән нәхили аламат болар?»
дийип сорадылар. 5 Онсоң Иса олара шейле
дүшүндирмәге башлады: «Әгә болуң, хич ким сизи
алдаймасын! 6 Көплер Мениң адым билен гелип:
„Мен – Шолдурын“ дийип, энчеме адамлары
алдарлар. 7 Сиз уруш турандыгы ве уруш барадакы
мыш-мышлары эшидениңизде горкмаң. Булар
болмалыдыр, йөне энтек соңы дәлдир. 8 Чүнки
миллет миллете, патышалык патышалыга гаршы
чыкар. Айры-айры ерлерде ер титремелер,
ачлыклар йүзе чыкар. Булар бургуларың
башлангыҗыдыр. 9 Эмма сиз өзүңизден хабардар
болуң! Адамлар сизи ерли казыете табшырарлар,
синагогаларда енҗерлер. Мен себәпли сиз
хөкүмдарларың, патышаларың өңүнде дурарсыңыз
ве олара шаятлык эдерсиңиз. 10 Хош Хабар илки
билен әхли миллетлере вагыз эдилмелидир. 11 Сизи
туссаг эдип, казыете табшыранларында, нәме
дийҗегиңизи өңүнден гайгы этмәң, шол пурсатда
сизе нәме берилсе, шоны гепләң. Чүнки геплейән
сиз дәл-де, Мукаддес Рухдур. 12 Доган доганыны,
ата чагасыны өлүме табшырар. Чагалар хем эне-
аталарына гаршы чыкып, олары өлдүрдерлер.
13 Мен себәпли хеммелер сизи йигренер, эмма
соңуна ченли чыдан халас болар. 14 ‡Вейранчылык
гетирйән йигренҗи задың дурмалы дәл ерде
дураныны гөрениңизде, гой, Яхудыядакылар
даглара гачсын. Хава, Даныел пыгамбериң
айданларына догры дүшүнсин. 15 Үчекдәки адам
бир зат алмак үчин ашак дүшүп, өе гирмесин.
16 Экин мейданындакылар донуны алмак үчин
ызына гелмесин. 17 Ол гүнлерде гөврели аялларың
ве чага эмдирйәнлериң дат гүнүне! 18 Сиз бу вака
гышда болмасын дийип дилег эдиң. 19 Чүнки ол
гүнлерде шейле бир элхенч мушакгатлар болар
велин, Худайың ярадан дүнйәсиниң башындан тә
шу вагта ченли мунуң ялы зат болан дәлдир, хич
хачан болмазам. 20 Реб ол гүнлери гысгалтмадык
болса, онда хич ким халас болмазды. Эмма Реб Өз
сайланларының хатырасына ол гүнлери гысгалтды.
21 Шонда кимдир бири сизе: „Ине, *Месих* бу ерде“ я-
да „Анха, ол ерде“ дийсе, ынанмаң. 22 Чүнки галп
месихлер ве галп пыгамберлер дөрәп, мүмкин
болдугыча сайлананлары-да аздырҗак болуп,
аламатлардыр мугҗызалар гөркезерлер. 23 Әгә
болуң! Мен хемме зады сизе өңүнден айтдым.
24 Эмма шол гүнлерде мушакгатлыклардан соңра,
Гүн гаралар, Ай нуруны сачмаз. 25 Йылдызлар
гөкден гачар, асман җисимлери лерзана гелер.
26 Шонда Ынсан Оглуның бейик гудрата ве шөхрата
бесленип, булутларда гелйәнини гөрерлер.
27 Шонда Ол перишделери ёллап, Өз

† *12:36 t Зеб 109:1.* †† *Реб – Зебурда бу сөз реб Реб*

‡ *13:14 t Дан 9:27; 11:31; 12:11.*

сайланларыны чар тарапдан, ериң уҗундан тә гөгүң уҗуна ченли йыгнар.

Инҗир агаҗындан алынмалы сапак

(Матта 24:32-35; Лука 21:29-33)

28 Инҗир агаҗындан сапак алың: онуң шахалары юмшап, япрак чыкаран махалы томсуң голайландыгыны билйәрсиңиз. 29 Шонуң ялы-да, бу затларың боляныны гөрениңизде, Ынсан Оглуның голай гелендигини, гапының агзындадыгыны билиң. 30 Сизе догрусыны айдярын, бу затларың әхлиси болянча, бу несил дүнйәден өтмез. 31 Асман билен ер өтер, эмма Мениң сөзлерим асла өтмез.

Билинмейән гүн ве сагат

(Матта 24:36-44)

32 Эмма ол гүни хем сагады хич ким билйән дәлдир, не гөкдәки перишделер, не-де Огул билйәндир, диңе Ата билйәндир. 33 Хүшгәр болуң, оя болуң †! Сиз ол вагтың хачан гелҗекдигини билйән дәлсиңиз. 34 Бу бир узак ёла чыкан адам ялыдыр. Ол өйүнден чыкып барярка, хызматкәрлерине ыгтыяр берер, хер хайсына бир иш табшырар. Гапыдакы гаравула болса оя болмагы буйрар. 35 Шонуң үчин оя болуң, себәби сиз өй эесиниң агшаммы, яры гиҗеми, хораз гыгырандамы, гүн догандамы – хачан гелҗегини билмейәрсиңиз. 36 Ол дуйдансыз гелип, укуда үстүңизи басаймасын. 37 Сизе айдянларымы хеммелере-де айдярын: оя болуң!»

14-нҗи бап

Исаны өлдүрмек барада дилдүвшүк

(Матта 26:1-5; Лука 22:1,2; Ёханна 11:45-53)

14 Песах ве Петир байрамына ики гүн галыпды. Ёлбашчы руханылар, Төврат мугаллымлары Исаны хиле билен тутуп, өлдүрмегиң ёлуны агтарярдылар. 2 Йөне велин бири-бирлерине: «Байрам гүнлеринде дәл, халк галмагал турзаймасын» дийишйәрдилер.

Бир аял Исаның башына яг гуйяр

(Матта 26:6-13; Ёханна 12:1-8)

3 Иса Бейтанияда дери киселли Симуның өйүнде сачак башында отырка, бир аял агзы япык чүйшеде гымматбаха сап-арасса нард ягыны алып гелди. Аял чүйшәниң дыкысыны ачып, ягы Онуң башына гуйды. 4 Кәбирлери гахарланып, бири-бирлерине: «Нәме үчин бу яг исрип эдилди? 5 Муны бир йыллык иш хакына †† барабар пула сатып, гарыплара пайлап боларды ахыры» дийшип, аяла игендилер. 6 Эмма Иса олара: «Начары өз гүнүне гоюң! Нәме үчин оны ынҗадярсыңыз? Ол Мениң үчин аҗайып иш этди. 7 Гарыплар хемише сизиң яныңыздадыр, олара ислән махалыңыз ягшылык эдип билерсиңиз, эмма Мен хемише яныңызда болмарын. 8 Бу аял элинде барыны этди, ол бедениме атыр ыслы яг гуюп, Мени җайламага өңүнден тайярлады. 9 Сизе догрусыны айдярын, Хош Хабар дүнйәниң ниресинде вагыз эдилсе, бу аялың эдени-де шол ерде ятланар» дийди.

Юдасың хайынлыгы

(Матта 26:14-16; Лука 22:3-6)

10 Соңра Онкилерден Юдас Искариёт диен бири Иса дөнүклик этмек үчин, ёлбашчы руханыларың янына гитди. 11 Олар муны эшидип бегендилер, оңа пул бермәге сөз бердилер. Ол Исаны олара табшырмак үчин, аматлы пурсат пейләп гезди.

Иса шәгиртлери билен Песах байрамыны беллейәр

(Матта 26:17-30; Лука 22:7-23; Ёханна 13:21-30; 1 Коринтослылар 11:23-25)

12 Песах җанлысының союлян гүни, ягны Петир байрамының илкинҗи гүни шәгиртлери Исадан: «Сениң үчин Песах нахарыны ниреде тайярламагымызы ислейәрсиң?» дийип сорадылар. 13 Иса шәгиртлериниң икисини ёллап, олара: «Шәхере барың, күйзе билен сув алып баряң бир адама саташарсыңыз, шонуң ызына дүшүп гидиң. 14 Ол нирә барып гирсе, шол өйүң эесине: „Мугаллым сенден шәгиртлерим билен Песах нахарыны иер ялы, Мениң мыхман отагым ниреде дийип сораяр“ дийиң. 15 Ол хем ёкаркы гатда дүшелги, тайяр гиң бир отагы гөркезер. Шол ерде тайярлык гөрүң» дийди. 16 Шәгиртлер ёла дүшүп, шәхере гитдилер ве әхли зады Исаның айдышы ялы тапып, Песах нахарыны тайярладылар. 17 Агшам Иса Онкилер билен биле гелди. 18 Сачак башында нахар ийип отыркалар, Ол: «Сизе догрусыны айдярын, сизден бири, Мениң билен нахар ийип отуран бириңиз Маңа хайынлык эдер» дийди. 19 Олар хем тукатланып, ызлы-ызына Ондан: «Мен бир дәлми?» дийип сорамага башладылар. 20 Иса олара: «Ол Онкилерден бири, Мениң билен биле окара чөрек батырып отураның бири. 21 Хава, Ынсан Оглы Өзи хакда язылышы ялы җан берер, эмма Ынсан Оглуна хайынлык эдениң халына вай! Ол адам энеден догулмадык болса, онуң үчин хас оңат боларды» дийди. 22 Нахарланып отыркалар, Иса элине чөрек алып шүкүр этди ве оны дөвүп, шәгиртлерине берди-де: «Алың, бу Мениң беденимдир» дийди. 23 Онсоң шераплы кәсәни алып, шүкүр эдениндэн соң, олара берди, хеммеси

---

† *Кәбир голязмаларда дога-дилег эдиң*

†† *Бир йыллык иш хакына барабар пул – грекче үч йүз динар. Бир динар бир гүнлүк иш хакына деңдир*.*

ондан ичди. 24 Соңра Иса олара: «Бу Мениң көп
адамлар үчин дөкүлйән әхт † ганымдыр. 25 Сизе
догрусыны айдярын: Худайың Шалыгында
тәзесини ичҗек гүнүме ченли шерабы гайтадан
ичмерин» дийди. 26 Олар Худая өвги сеналарыны
айданларындан соң, Зейтун дагына чыкдылар.

Иса Петрусың инкәр этҗекдигини айдяр

27 ††Иса шәгиртлерине: «Сизиң хеммәңиз Менден
эл чекерсиңиз, себәби „Чопаны урарын, гоюнлар
даргап гидер“ дийип язылгыдыр. 28 Эмма Мен
диреленимден соң, сизден өң Җелилә барарын»
дийди. 29 Петрус Оңа: «Хеммелер Сенден йүз
өвүрсе-де, мен бейле этмерин» дийди. 30 Иса оңа:
«Саңа догрусыны айдярын: эдил шу гиҗе хораз ики
гезек гыгырянча, сен Мени үч гезек инкәр
эдерсиң» дийди. 31 Эмма Петрус җаныгып: «Мен
Сениң билен өлмели болсам-да, Сени асла инкәр
этмерин» дийди. Шәгиртлериң хеммеси-де шейле
дийдилер.

Гетсемани багында

(Матта 26:36-46; Лука 22:39-46)

32 Олар Гетсемани диен бир ере гелдилер. Иса
шәгиртлерине: «Мен Худая дилег эдип гелйәнчәм,
сиз шу ерде отурың» дийди. 33 Иса Петрусы, Якубы
ве Ёханнаны янына алды. Иса аҗы хасрат чекип,
гайгыланмага башлады. 34 Олара: «Мениң җаным
өлер ялы тукат. Сиз бу ерде галың ве оя болуң»
дийди. 35 Иса бираз өңе йөрәнден соң, ере йүзин
дүшүп, шу айылганч пурсадың мүмкин болса,
Өзүнден сова гечмегини дилег этди. 36 Ол: «Абба ‡,
Атам, Сен хемме зады башарярсың. Бу хасрат
кәсесини Менден сова гечир, йөне Мениң ислегим
дәл, Сениң ислегиң амала ашсын» дийди. 37 Иса
гайдып геленде, шәгиртлери уклап ятан экенлер.
Иса Петруса: «Уклап ятырсыңмы? Бир сагат-да оя
болуп билмедиңми? 38 Оя болуң, сынага дүшмез
ялы дилег эдиң. Рух гайратлыдыр, йөне беден
эҗиздир» дийди. 39 Иса ене гидип, шол өңки
сөзлери айдып дилег этди. 40 Ызына гайдып
геленде, шәгиртлери ене уклап ятан экенлер,
себәби оларың гөзлери бүрлүп дурды. Олар Оңа
нәме дийҗеклерини билмедилер. 41 Иса үчүнҗи
гезек гелип, олара: «Сиз хенизем уклап
ятырсыңызмы? Дынҗыңызы алярсыңызмы? Болды,
пурсат гелди, Ынсан Оглы гүнәкәрлериң элине
берилйәр. 42 Туруң, гиделиң. Анха, Маңа хайынлык
эден голайлады» дийди.

Иса тутуляр

(Матта 26:47-56; Лука 22:47-53; Ёханна 18:3-12)

43 Иса хениз гепләп дурка, Онкилериң бири болан
Юдас пейда болды. Онуң янында ёлбашчы
руханылар, Төврат мугаллымлары ве яшулулар
тарапындан иберилен гылычлы, таяклы бир
мәхелле барды. 44 Иса хайынлык эден Юдас олар
билен: «Мен кими өпсем, Иса Шолдур. Оны тутуң-
да, гораг астында алып гидиң» дийип геплешипди.
45 Ол геле-гелмәне Исаның янына барды-да:
«Мугаллым!» дийип, Оны өпди. 46 Онсоң адамлар
Исаны тутуп, эле салдылар. 47 Исаның янында
дуранларың бири гылыҗыны сырып, баш
руханының хызматкәрини уруп, онуң гулагыны
кесди. 48 Иса олара: «Нәме үчин бир гозгалаңчының
гаршысына чыкан ялы, Мени тутмак үчин гылычлы
хем таяклы гелипсиңиз? 49 Хер гүн ыбадатханада
араңызда болуп, адамлара өвредйәрдим, шонда
Мени тутмандыңыз. Йөне, гой, Мукаддес Язгылар
берҗай болсун» дийди. 50 Шонда шәгиртлериң
хеммеси Исаны ташлап гачып гитдилер. 51 Ялаңач
беденини япынҗа билен өртен бир яш йигит
Исаның ызына дүшүп барярды. Эсгерлер оны хем
тутдулар, эмма ол япынҗасыны ташлап, ялаңач
халда олардан гачып гитди.

Иса меҗлисиң өңүнде

(Матта 26:57-68; Лука 22:54,55,63-71; Ёханна 18:13,14,19-24)

53 Исаны баш руханының янына гетирдилер. Әхли
ёлбашчы руханылар, яшулулар ве Төврат
мугаллымлары ол ере йыгнаныпдылар. 54 Петрус
баш руханының ховлусына ченли гара гөрнүмден
Исаның ызына дүшүп гитди. Ол хем сакчылар
билен биле ховлуда ода чоюнып отырды.
55 Ёлбашчы руханылар ве ёкары меҗлис Иса өлүм
җезасыны бермек үчин, Оңа гаршы субутнама
агтардылар, йөне тапып билмедилер. 56 Көплер
Оңа гаршы ялан шаятлык берселер-де, оларың
шаятлыгы бир чыкмады. 57 Онсоң кәбирлери туруп,
Оңа гаршы ялан шаятлык берип: 58 «Биз Онуң: „Мен
ынсан эли билен салнан шу ыбадатхананы йыкып,
үч гүнүң ичинде эл билен салынмадык башга бир
ыбадатхана саларын“ диенини эшитдик» дийдилер.
59 Барыбир, оларың шаятлыклары бир чыкмады.
60 Соңра баш руханы меҗлисиң ортасында еринден
туруп, Исадан: «Сенде хич хили җогап ёкмы? Бу
адамларың Саңа гаршы берйән шаятлыгына нәме
диерсиң?» дийип сорады. 61 Иса дымды, хич бир
җогап бермеди. Баш руханы ене Ондан:
«Шөхратлы Худайың Оглы – *Месих* Сенми?» дийип
сорады. 62 Иса: «Мендирин! Сиз Ынсан Оглуның
Гудратыгүйчлиниң сагында отураныны ве гөгүң

---

† *Әхт – кәбир голязмаларда тәзе Әхт* †† *14:27 t Зак 13:7.*
‡ *Абба – арамейче бу сөз Атам*

булутларында гелйәнини гөрерсиңиз» дийди.
63 Баш руханы шонда якасыны йыртып: «Бизе
башга шаятлык нәмә герек? 64 Онуң Худая дил
етиренини өзүңиз эшитдиңиз ахырын. Нәме
карара гелйәрсиңиз?» дийип сорады. Оларың бары
Исаны өлүм җезасына лайык дийип хөкүм
чыкардылар. 65 Кәбирлери Онуң үстүне түйкүрип
башладылар, гөзлерини даңып, Оны юмруклап:
«Велилик эт!» дийишйәрдилер. Сакчылар-да Оны
араларына алып урдулар.

Петрус Исаны инкәр эдйәр

(Матта 26:69-75; Лука 22:56-62; Ёханна 18:15-18,25-27)

66 Петрус ховлының ашак тарапында дурка, баш
руханының кенизлеринден бири гелди. 67 Ол
чоюнып отуран Петрусы гөренде, оңа чиңерилди-
де: «Сен хем шол насыралы Иса билендиң» дийди.
68 Эмма Петрус муны инкәр эдип: «Мен сениң нәме
хакда геплейәниңи билемогам, дүшүнемогам»
дийди-де, ховлының дашына чыкды. Шол вагт хем
хораз гыгырды. 69 Кениз Петрусы гөренде,
янындакылара: «Бу адам шоларың бири» дийип,
ене-де айтды. 70 Эмма Петрус муны ене-де инкәр
этди. Аз салымдан ол ерде дуранлар Петруса ене-
де: «Хакыкатдан-да, сенем шоларың бири, себәби
сен җелилели» дийдилер. 71 Эмма ол ант ичип:
«Худай урсун! Сизиң айдян бу адамыңызы мен
танамаярын» дийди. 72 Эдил шол вагт хораз
икинҗи гезек гыгырды. Петрус Исаның өзүне:
«Хораз ики гезек гыгырянча, сен Мени үч гезек
инкәр эдерсиң» диен сөзлерини ятлап, мөңңүрип
аглады.

15-нҗи бап

Иса Пилатың өңүнде

(Матта 27:1,2,11-14; Лука 23:1-5; Ёханна 18:28-38)

15 Ир сәхер билен ёлбашчы руханылар,
яшулулар, Төврат мугаллымлары ве тутуш
меҗлис маслахат гечирип, Исаны даңып, Пилата
табшырдылар. 2 Пилат Исадан: «Сен яхудыларың
патышасымы?» дийип сорады. Иса: «Айдышың
ялыдыр» дийип җогап берди. 3 Ёлбашчы руханылар
Оны көп затларда айыпладылар. 4 Пилат ене-де
Оңа: «Сен хич хили җогап берҗек дәлми? Гөр, нәче
затларда Сени айыплаярлар!» дийди. 5 Эмма Иса
башга хич хили җогап бермеди. Пилат гең галды.

Иса өлүме хөкүм эдилйәр

(Матта 27:15-26; Лука 23:13-25; Ёханна 18:39–19:16)

6 Пилат хер Песах байрамында халкың хайышы
боюнча бир туссагы бошадярды. 7 Питнеде адам
өлдүрен гозгалаңчылар билен биле туссаг эдилен
Бараббас атлы бири барды. 8 Халк Пилатың янына
гелип, хемишекиси ялы, өзлери үчин бир туссагы
бошатмагыны сорамага башлады. 9 Онсоң Пилат
олара җогап берип: «Сизиң үчин яхудыларың
патышасыны бошатмагымы ислейәрсиңизми?»
дийип сорады. 10 Ол ёлбашчы руханыларың Исаны
гөрипликден табшырандыкларыны билйәрди.
11 Эмма ёлбашчы руханылар Исаның дерегине
Бараббасы бошатмагыны талап эдиң дийип, халкы
күшгүрдилер. 12 Пилат ене олардан: «Онда мен
сизиң яхудыларың патышасы диййән адамыңызы
нәме эдейин?» дийип сорады. 13 Олар болса: «Оны
хача чүйле!» дийип гыгырышдылар. 14 Пилат
олардан: «Нәме үчин? Ол нәме яманлык этди?»
дийип сорады. Эмма олар: «Оны хача чүйле!»
дийип, хас бетер гыгырышдылар. 15 Шонда Пилат
халкы канагатландырмак карарына гелип,
Бараббасы бошатды. Исаны болса гамчыладып,
хача чүйлемек үчин, эсгерлериң элине берди.

Эсгерлер Исаны масгаралаярлар

(Матта 27:27-31; Ёханна 19:2,3)

16 Эсгерлер Исаны хөкүмет сарайына элтип, тутуш
гошун топарларыны Онуң дашына үйшүрдилер.
17 Онуң эгнине гырмызы дон, башына тикенден
өрүлен тәч гейдирдилер. 18 «Яшасын яхудыларың
патышасы!» дийип, Оны гызгын гаршылан
болдулар. 19 Башына таяк билен урдулар, үстүне
түйкүрдилер, өңүнде дыза чөкүп, Оңа сежде эден
болдулар. 20 Оны масгараланларындан соң,
гырмызы доны эгнинден чыкардылар-да, Өз эгин-
эшигини гейдирип, хача чүйлемәге әкитдилер.

Иса хача чүйленйәр

(Матта 27:32-44; Лука 23:26-43; Ёханна 19:17-27)

21 Шол вагт киринейли Симун атлы бир адам экин
мейданындан гелйәрди. Ол Исгендер билен
Руфусың какасыды. Эсгерлер оны тутуп, Исаның
хачыны гөтермәге меҗбур этдилер. 22 Олар Исаны
Голгота (бу «Келлечанак депеси» диймеги аңладяр)
диен ере элтдилер. 23 Онсоң олар Исаның
агырыларыны кемелтмек үчин, Оңа мүр гарылан
шерап хөдүрледилер, эмма Ол ичмеди. 24 Соңра
Оны хача чүйледилер. Киме нәме дүшеркә дийип
бижe атышып, Онуң эгин-эшигини өзара
пайлашдылар. 25 Оны хача чүйләнлеринде, ир
сагат докузды. 26 Депесиндәки этмиш язгысында
болса: «ЯХУДЫЛАРЫҢ ПАТЫШАСЫ» дийип
язылгыды. 27 Иса билен биле ики гаракчыны хем
хача чүйледилер. Оларың бири Исаның саг
тарапында, бейлекиси чеп тарапындады. †29 Гечип
барянлар башларыны яйкап, Исаны

† *Кәбир голязмаларда 28-нҗи аят душ гелйәр: Шейлелик билен «Ол языклылар билен бир сайылды» диен Мукаддес Язгы берҗай болды.*

яңсылаярдылар. Олар: «Пәхей-де велин, Сен
ыбадатхананы йыкып, үч гүнде салҗакдың-а.
30 Инди хачдан ашак дүш-де, Өзүңи халас эт!»
диййәрдилер. 31 Ёлбашчы руханылар билен Төврат
мугаллымлары-да Исаны хут шунуң ялы
масгаралап, бири-бирлерине: «Өзгелери халас
этди, эмма Өзүни халас эдип биленок.
32 Ысрайылың Патышасы *Месих*, гой, хәзириң
өзүнде хачдан ашак дүшсүн, биз хем муны гөрүп
иман эдели» диййәрдилер. Иса билен хача
чүйлененлер-де Оңа сөгйәрдилер.

Исаның өлүми

(Матта 27:45-56; Лука 23:44-49; Ёханна 19:28-30)

33 Гүнортан он икиден өйлән сагат үче ченли
тутуш юрды гараңкылык гаплап алды. 34 †Өйлән
сагат үчде Иса гаты сес билен гыгырып: «Элохи,
Элохи! Лема сабактани?», ягны: «Худайым,
Худайым! Нәме үчин Мени терк этдиң?» дийди.
35 Ол ерде дуранларың кәбирлери муны
эшиденлеринде: «Середиң, Ол Ылясы чагыяр»
дийдилер. 36 Бир адам ылгап барып, бир эсгини
сиркә батырды. Оны бир таягың уҗуна дакып, Иса
ичирҗек болуп узатды-да: «Ханы, гөрелиң! Ыляс
гелип, Оны ашак дүшүрермикә?» дийди. 37 Эмма
Иса гаты гыгырып җан берди. 38 Шол вагт
ыбадатхананың тутусы ёкардан ашаклыгына
йыртылып, икә бөлүнди. 39 Исаның гаршысында
дуран йүзбашы Онуң шейле җан беренини
гөренде: «Бу адам, хакыкатдан хем Худайың Оглы
экен» дийди. 40 Ол ерде узакдан середишип дуран
аяллар хем барды. Магдалалы Мерьем, Ёсе билен
кичи Якубың эҗеси Мерьем ве Саломе дагы хем
оларың арасындады. 41 Булар Иса Җелиледекә
ызына дүшүп, Оңа хызмат эдипдилер. Ол ерде Иса
билен Иерусалиме гелен башга-да көп аяллар
барды.

Иса җайланяр

(Матта 27:57-61; Лука 23:50-56; Ёханна 19:38-42)

42 Ол гүн Тайярлык гүнүди, ягны Сабадың өң
янындакы гүнди. Агшам 43 меҗлисиң сыланян
агзасы, Худайың Шалыгына умыт билен гарашян
ариматиялы Юсуп гелди. Ол йүрегине даш баглап,
Пилатың янына барды ве ондан Исаның җеседини
диледи. 44 Пилат Исаның эййәм өлендигине гең
галды, йүзбашыны чагырып: «Өленине көп вагт
болдумы?» дийип сорады. 45 Муны йүзбашыдан
аныкландан соң, җеседи Юсуба берди. 46 Юсуп хем
кепенлик мата сатын алды, җеседи ашак дүшүрип,
кепене долады-да, гаяда оюлан бир мазарда
җайлады. Соңра ол мазарың агзына бир даш
тогалап гетирип гойды. 47 Магдалалы Мерьем
билен Ёсәниң эҗеси Мерьем Исаның ниреде
җайланандыгыны гөрдүлер.

16-нҗы бап

Иса дирелйәр

(Матта 28:1-8; Лука 24:1-12; Ёханна 20:1-10)

16 Сабат гүни тамамланансоң, гич өйлән
магдалалы Мерьем, Якубың эҗеси Мерьем
ве Саломе дагы гидип, Исаның җеседине чалмак
үчин якымлы ыслы затлар сатын алдылар.
2 Хепдәниң биринҗи гүни †† олар гүн доганда,
мазарың башына гелдилер. 3 Олар бири-
бирлерине: «Мазарың агзындан дашы бизе ким
айрып берерка?» дийишйәрдилер. 4 Башларыны
галдырып середенлеринде, дашың бир чете
тогаланандыгыны гөрдүлер. Даш гаты улуды.
5 Мазара гиренлеринде болса, саг тарапда ак лыбас
гейнен бир яш йигидиң отурандыгыны гөрүп
геңиргенишдилер. 6 Ол булара: «Геңиргенмәң! Сиз
хача чүйленен насыралы Исаны гөзлейәрсиңиз.
Иса дирелди! Ол бу ерде ёк. Ине, Онуң җесединиң
гойлан ери. 7 Инди болса барың-да, Онуң
шәгиртлерине ве Петруса: „Иса сизден өң Җелилә
баряр, Өзүниң сизе айдышы ялы, Оны шол ерде
гөрерсиңиз“ дийиң» дийди. 8 Аяллар мазардан
чыкып гачдылар. Олары сандырама хем
алҗыраңңылык гаплап алыпды. Олар
горкуларындан яңа хич киме хич зат айтмадылар.

Иса шәгиртлерине гөрүнйәр

(Матта 28:9,10; Ёханна 20:11-18; Лука 24:13-35)

9 Иса хепдәниң биринҗи гүни ир билен дирелди.
Ол илки билен магдалалы Мерьеме гөрүнди. Иса
онуң ичинден еди арвах-җыны ковуп чыкарыпды.
10 Мерьем гидип, муны Иса билен болан, инди
болса Оңа яс тутуп, аглашып отуран шәгиртлерине
хабар берди. 11 Эмма олар Исаның диридигини ве
Мерьеме гөрнендигини эшиденлеринде, муңа
ынанмадылар. 12 Шондан соң Иса оба тарап барян
ики шәгирдине башга кешпде гөрүнди. 13 Ол икиси
хем ызларына өврүлип, муны бейлекилере хабар
бердилер, эмма олар булара-да ынанмадылар.
14 Соңра Иса сачак башында отуран Онбирлериң
өзлерине гөрнүп, имансыздыклары, йүреклериниң
текепбирдиги үчин олара кәеди. Себәби олар Онуң
дирелендигини гөрен адамлара ынанмандылар.

† *15:34 t Зеб 21:2.*

†† *Хепдәниң биринҗи гүни – бу еврейлериң сененамасы боюнча екшенбе гүнүдир.*

Иса шәгиртлерини бүтин дүнйә ёллаяр
(Матта 28:16-20; Лука 24:36-53; Ёханна 20:19-23; Ресул 1:6-11)

15 Иса шәгиртлерине шейле дийди: «Бүтин дүнйә
айланың-да, Хош Хабары хемме адамлара вагыз
эдиң. 16 Иман эдип чүмдүрилен халас болар, йөне
иман этмедиге хөкүм эдилер. 17 Иман эдйәнлер шу
аламатлары гөркезерлер: Мениң адым билен
арвах-җынлары ковуп чыкарарлар, тәзе диллерде
гепләрлер. 18 Эллери билен йылан тутсалар-да,
зәхер ичселер-де, олара зепер етмез. Эллерини
хассаларың башына гоярлар, олар хем сагалар».
19 Реб Иса олара булары гүррүң беренинден соң,
гөге алынды ве Худайың сагында отурды. 20 Онсоң
шәгиртлер гидип, Хош Хабары хемме ерде вагыз
этдилер. Реб олар билен ишләп, амала ашян
гудратлы аламатлар аркалы Өз сөзүни
тассыклаярды.

Луканың хош хабары

Гириш

Бу китап Лука атлы лукман тарапындан язылды. Ол Иса иман эден илкинҗи адамларың бириди. Лука Исаның дурмушының, гөркезен гудратларының, вагызларының шаяды болан адамларың гүррүңлерини ыхлас билен йыгнап, ики китап: Луканың хош хабары ве Ресулларың ишлери атлы китаплары язды. Лука Хош Хабар китабыны Иса иң Халасгәрдиги барадакы хабары хеммелере мәлим этмек максады билен язяр. Бу Халасгәр гадымыетдәки пыгамберлер аркалы Худай тарапындан вада берлипди. Лука бу Хош Хабарың диңе бир уруг я-да халк үчин дәл-де, тутуш адамзат үчиндигини гайта-гайта ныгтаяр. Ол гарыплар ве аяллар ялы көп кемсидилмелере ве зулума дучар болянлар барада Иса иң хоссарлык билен алада эдендигини беян эдйәр. Лука Иса иң Өзи барада айданларыны мысал гетирип, шуны язяр: (Лук 4:18.)
Лука Худайың сөйгүси, Мукаддес Рух, дога-дилегиң гүйҗи барада көп язяр. Ол өз китабында Исаның көп тымсалларыны айдып берйәр. Бу тымсаллар адаты дурмуша эсасланып, Худайың Шалыгы барада, бу Шалыгың раяты болмак үчин нәме этмелидигини окыҗа сада дилде дүшүндирйәр.

Мазмуны

Гириш
Яхя пыгамбериң ве Иса Месихиң догулмагы, оларың чагалыгы
Иса Месихиң сыналмагы ве чүмдүрилмеги
Иса Месихиң Җелиледе гөркезен гудратлары ве вагызлары
Иса Иерусалиме уграяр
Иерусалиме дабаралы гириш ве соң болан вакалар
Реббиң дирелиши, шәгиртлерине гөрүнмеги ве гөге алынмагы

1-нҗи бап

Сөзбашы

1 Хорматлы Теофил! Энчеме адамлар арамызда
болуп гечен вакаларың тарыхыны язмага
гиришдилер. 2 Шол вакалары бизе илкибашдан
гөзлери билен гөрен шаятлар ве Худайың Хош
Хабарының хызматчылары етирди. 3 Шонуң үчин,
эй, гадырлы Теофил, мениң өзүм хем болуп гечен
вакаларың аныгына етип, саңа хеммесини җикме-
җик язмагы йүрегиме дүвдүм. 4 Инди сен өзүңе
өвредилен затларың хакыкатдыгына гөз
етирерсиң.

Чүмдүриҗи Яхяның догулҗагы өңүнден айдыляр

5 Яхудыя патышасы Хиродың дөврүнде Зекаря
атлы бир руханы барды. Ол Абыяның руханылар
топарынданды, онуң аялы Элизабет хем Харуның
неслинденди. 6 Бу әр-аялың икиси-де Худайың
өңүнде догручыл адамлар болуп, олар Реббиң әхли
буйрукларыдыр парзларыны биркемсиз берҗай
эдердилер. 7 Эмма Элизабетиң өнелгесиздигине
гөрә, оларың перзенди ёкды. Оларың икиси-де
эййәм гаррылык яшына етипди.
8 Бир гүн Зекаря өз топарының нобатчылык
гезегинде, Худайың хузурында руханылык
хызматыны берҗай эдйәрди. 9 Шонда руханылык
адаты боюнча, якымлы ыслы түтетги түтетмек
үчин, Реббиң ыбадатханасына гирмек онуң
биҗесине дүшди. 10 Түтетги түтетмели пурсады
гелди, әхли җемагат дашарда Худая дога окап
дурды.
11 Шол вагт түтетги сыпасының сагында дуран
Реббиң бир перишдеси Зекаря гөрүнди. 12 Зекаря
оны гөрүп, өзүни йитирди, оны горкы гаплады.
13 Эмма перишде оңа шейле дийди: «Эй, Зекаря,
горкма, себәби сениң Худайдан эден дилегиң кабул
болды. Аялың Элизабет саңа бир огул догруп
берер, сен онуң адына Яхя дакарсың. 14 Бу саңа улы

шатлык гетирер, онуң догланына көп адамлар
шатланар. 15 Чүнки ол Реббиң назарында бейик
болар. Ол хич хачан агзына шерап ве ичги алмаз.
Ол хениз энесиниң гөвресиндекә, Мукаддес Рухдан
долар. 16 Ол ысрайыл халкындан көп адамы
өзлериниң Худайы Реббе тарап өврер. 17 Ол
аталары огуллары билен ярашдырмак, боюн
эгмезеклери догруларың дүшүнҗесине
гөнүкдирмек үчин, Ылясың рухундан ве
гудратындан долар, Реб Иса *Месих*иң † өңүнден
йөрәр. Ол Реббиң гөвнүнден турҗак халкы
тайярлар». 18 Зекаря перишдә: «Мен муны нәхили
билейин? Мен бир гарры адам, аялым-да гаррылык
яшына етен» дийди. 19 Перишде оңа: «Мен –
Худайың хузурында дурян Җебрайыл. Мен сениң
билен геплешип, саңа бу Хош Хабары говшурмак
үчин иберилдим. 20 Сен мениң белленен вагтда
амала ашҗак сөзлериме ынанмадың. Шонуң үчин
хем сениң дилиң тутулып, шу затларың амала
ашҗак гүнүне ченли гепләп билмерсиң» дийип
җогап берди.
21 Шол вагт Зекаря гарашып дуран халк онуң
ыбадатханада эглененине гең галды. 22 Зекаря
дашары чыканда, олар билен геплешип билмеди.
Шонда олар ыбадатханада онуң бир гөрнүш
гөрендигине гөз етирдилер, себәби Зекаря олара
үм билен ышарат эдйәрди, эмма геплешип
билмейәрди.
23 Хызмат этмели вагты тамамлананиң, Зекаря
өйүне гайтды. 24 Арадан көп вагт гечмәнкә, онуң
аялы Элизабет гөврели болды. Ол бәш айлап хич
ере чыкмады, өйүнде болды. 25 Ол: «Муны мениң
үчин эден Ребдир. Инди Ол маңа назар салып, ил
арасындакы утанҗымдан дындарды» диййәрди.

Исаның догулҗагы өңүнден айдыляр

26 Элизабетиң гөврелилигиниң алтынҗы айында
Худай Җебрайыл перишдәни Җелилиәниң Насыра
шәхерине, 27 Давудың неслинден Юсуп атлы
адамың адаглысы болан бир бой гызың янына
иберди. Ол гызың ады Мерьемди. 28 Перишде онуң
янына гелип: «Салам, эй, ялканан гыз! Реб сениң
билендир! ††» дийди. 29 Мерьем бу сөзлере өр-
гөкден гелип, бу саламың нәме аңладяндыгыны
билҗек болуп пикире батды. 30 Перишде оңа
йүзленип: «Горкма, Мерьем, сен Худайың
назарында мерхемет тапдың. 31 Сен гөврели болуп,
бир Огул дограрсың. Онуң адына Иса дакарсың.
32 Ол бейик болар, Оңа Бейик Худайың Оглы ‡
дийлер. Таңры Худай Оңа атасы Давудың тагтыны
берер. 33 Ол Якубың неслиниң үстүнден эбедилик
шалык сүрер, патышалыгының соңы болмаз»
дийди. 34 Мерьем перишдә: «Бу нәхили болар? Мен
хениз дурмуша чыкамок ахыры» дийди. 35 Перишде
оңа: «Мукаддес Рух сениң үстүңе инер, Бейик
Худайың гудраты сениң үстүңе көлеге салар.
Шонуң үчин хем догулҗак чага Мукаддес сайылар,
Оңа Худайың Оглы дийлер. 36 Анха, сениң
гарындашың Элизабетиң хем гаррыдыгына
гарамаздан, гөвресинде чага бар. Өнелгесиз
дийилйән бу аял эййәм алты ай бәри гөврелидир.
37 Чүнки Худайың янында мүмкин дәл зат ёкдур»
дийип җогап берди. 38 Мерьем: «Мен Реббиң
гырнагыдырын. Гой, маңа сениң айдышың ялы
болсун» дийди. Онсоң перишде онуң янындан
гитди.

Мерьем Элизабетиң янына гидйәр

39 Шол гүнлерде Мерьем ёл шайыны тутуп,
гыссанмач Яхудыяның даглык үлкесиндәки бир
шәхере гитди. 40 Ол ерде Зекаряның өйүне барып,
Элизабете салам берди. 41 Мерьемиң саламыны
эшиден бадына, гөвресиндәки чага гымылдап,
Элизабет Мукаддес Рухдан долды. 42 Ол батлы
гыгырып: «Сен аяллар арасында ялканансың,
гөвреңдәки чага хем ялканандыр! 43 Реббимиң
энеси мениң яныма гелер ялы, мен нәдип бейле
ялкандымкам? 44 Саламың гулагыма гелип етен
бадына, гөврәмдәки чага бегенчден яңа
гымылдады. 45 Реббиң айданларының амала
ашҗакдыгына иман эден аял багтлыдыр!» дийди.

Мерьемиң айдымы

46 Мерьем шейле дийди:
«Җаным Ребби бейгелдйәр,
47 рухум Халасгәрим Худая шатланяр.
48 Ол мен песпәл гырнагына назарын салды.
Мундан бейләк әхли несиллер маңа багтлы
диерлер.
49 Гудратыгүйчли мениң үчин бейик ишлер этди.
Онуң ады мукаддесдир.
50 Ол несиллербойы Өзүнден горкянлара
мерхемет эдер.
51 Ол гүйҗи билен бейик ишлери амала ашырды,
өвүнҗеңлери оларың әхли ички пикирлери
билен даргатды.
52 Хөкүмдарлары тагтындан дүшүрип,
песпәл адамлары бейгелтди.
53 Ачлары нәз-ныгматдан дойруп,
байлары болса бош гайтарды.
54 Аталарымыза сөз берши ялы,

† *Месих – еврейлер бу сөзи Худай тарапындан вада берлен Патыша бабатында уланярдылар. Сөзлүге серет.* †† *Кәбир голязмаларда Сен аяллар арасында багтлысың!*
‡ *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

Ыбрайым билен онуң неслине
рехимдарлык этмеги хич унутман,
гулы Ысрайыла ярдам этди».
56 Меръем Элизабетиң өйүнде үч ая голай болуп,
соң өйүне гайтды.

Чүмдүриҗи Яхя догуляр

57 Элизабетиң айы-гүни долуп, бир огул догурды.
58 Гоңшуларыдыр доган-гарындашлары Реббиң оңа
бейик мерхемет эдендигини эшидип, онуң билен
шатландылар. 59 Секизинҗи гүн чаганы сүннет
этмәге гелдилер. Оңа какасы Зекаряның адыны
дакҗак болдулар. 60 Эмма эҗеси муңа гаршы болуп:
«Ёк, онуң ады Яхя болмалыдыр» дийди. 61 Олар оңа:
«Сениң гарындашларыңың арасында Яхя атлысы
ёк ахыры» дийдилер. 62 Онсоң олар чаганың
какасына үм билен дүшүндирип, онуң адына нәме
дакмакчыдыгыны сорадылар. 63 Зекаря хем язар
ялы бир тагтаҗык тапып, оңа «Ады Яхя» дийип
язды. Хеммелер хайран галды. 64 Шол вагт
Зекаряның дили ачылып, Худая өвги айдып,
геплемәге башлады. 65 Гоңшуларың хеммесини
горкы гаплады. Яхудыя даглыгының әхли еринде бу
болан вакаларың барысы хакда гүррүң эдилди.
66 Муны эшиденлериң бары бу затлар хакда ой-
пикире батып: «Бу чага ким боларка?»
дийишйәрди. Чүнки Реббиң гүйҗи онуң биленди.

Зекаряның пыгамберлиги

67 Чаганың какасы Зекаря Мукаддес Рухдан долуп,
шейле пыгамберлик этди:
68 «Ысрайылың Худайы Реббе өвгүлер болсун!
Чүнки Ол Өз халкына назарын салып, халас этди.
69 Өңки заманда
мукаддес пыгамберлер аркалы сөз берши ялы,
душманларымыздан бизи халас этмәге,
йигренйәнлериң әхлисинден дындармага,
Ол бизиң үчин Өз гулы Давудың неслинден
бир гүйчли Халасгәр чыкарды.
72 Ол муны аталарымыза рехимдарлык этмек үчин,
Өз мукаддес әхтини ятда сакламак үчин этди.
73 Атамыз Ыбрайыма ант ичип, шейле сөз берди:
74 Душманларымызың элинден бизи халас этмәге,
өмрүмиз бойы хузурында горкусыз,
мукаддеслик хем догрулык билен
гуллук этмәге мүмкинчилик берди.
76 Эй, балам, сен хем Бейик Худайың пыгамбери
диен ады аларсың!
Реббе ёл тайярламак үчин, Онуң өңүнден
йөрәрсиң.
77 Гүнәлериниң багышланмагы аркалы
оларың халас болҗакдыгыны
Онуң халкына мәлим эдерсиң.
78 Худайымыз мәхир-шепагатдан долудыр:
Ол үстүмизе Гүн шөхлесини дөкдүрер.
79 Түмлүкде ве өлүм көлегесинде отуранлара нур
сачылар,
аякларымыз парахатлык ёлуна гөнүкдирилер».
80 Шунлукда, чага өсйәрди ве рухы тайдан
гүйчленйәрди. Ол ысрайыл халкына гөрүнмели
гүнлерине ченли чөлде яшады.

2-нҗи бап

Иса догуляр
(Матта 1:18-25)

2 Шол гүнлерде Рим императоры Август тутуш
империяда илат язувыны гечирмек барада
перман чыкарды. 2 Бу илкинҗи илат язувы болуп,
ол Кириниусың Сирия хөкүмдарлык эден дөврүнде
гечирилди. 3 Илат язувындан гечмек үчин, хер ким
өз шәхерине гитди.
4 Шейлеликде, Юсуп хем Җелиледәки Насыра
шәхеринден чыкып, Давудың Яхудыядакы
Бейтуллахам шәхерине гитди, себәби ол Давудың
уругындан болуп, онуң неслине дегишлиди. 5 Юсуп
язылмак үчин ол ере гөврели адаглысы Меръеми
хем алып гитди. 6 Олар Бейтуллахамдакалар,
Меръемиң айы-гүни долуп, новбахар оглуны
догурды. Меръем Оны гундага доладыда, бир
ахырда ятырды, себәби олар мыхманханадан ер
тапмандылар.

Чопанлар ве перишделер

8 Шол гиҗе Бейтуллахамың голайында кәбир
чопанлар сүрүлерини гораярдылар. 9 Бирденкә
оларың өңүнде Реббиң бир перишдеси пейда
болды ве Реббиң ялкымы даш-төвереги ягтылтды.
Чопанлар гаты горкдулар. 10 Перишде олара:
«Горкмаң! Мен сизе әхли халкы бегендирҗек
шатлыклы Хош Хабары ыглан эдйәрин: 11 Шу гүн
Давудың шәхеринде сизиң үчин Халасгәр догулды.
Ол Реббимиз *Месих*дир. 12 Ине, бу сизе бир аламат
болар: сиз гундага долангы, ахырда ятан бир
Чаганы тапарсыңыз» дийди. 13 Бирденкә перишде
билен бирликде гөгүң сан-саҗаксыз гошуны
гөрүнди. Олар Худайы өвүп шөхратландырдылар:
14 «Гөклер гөгүнде Худая шөхрат болсун!
Худайдан мерхемет тапан ердәки ынсанлара
парахатлык болсун! †» диййәрдилер.
15 Перишделер чопанларың янындан айрылып,
гөге гөтериленлеринде, чопанлар бири-бирлерине:
«Йөрүң, Бейтуллахама гиделиң. Реббиң бизе аян
эден бу вакасыны гөрелиң» дийишдилер.

---

† *Худайдан... парахатлык болсун! – бу җүмле кәбир голязмаларда Ер йүзүнде парахатлык, ынсанлар арасында хошниетлилик болсун!*

16 Шейлеликде, олар гыссанмач гидип, Меръеми,
Юсубы ве ахырда ятан чаганы тапдылар. 17 Олар
Исаны гөренлеринде, бу чага хакда эшиденлерини
олара гүррүң бердилер. 18 Чопанларың
гүррүңлерини эшиденлериң бары хайран галды.
19 Меръем болса бу затларың бары хакда чуңңур
пикире батып, олары йүрегинде саклаярды.
20 Чопанлар хемме гөрүп-эшиденлериниң өзлерине
айдылышы ялы боландыгы үчин, Худайы
шөхратландырдылар, өвгүлер айдып, ызларына
доландылар.

Шимгон ве Ханна Иса хакда пыгамберлик эдйәрлер

21 Секизинҗи гүн чаганы сүннетлемели боланда,
Онуң адына Иса дакдылар. Бу Онуң энесиниң
гөвресинде галмаздан өң, перишдәниң Оңа берен
адыды. 22 Мусаның кануны боюнча гечирилйән
тәмизлениш дәп-дессурларың берҗай эдилмели
дөври етип геленде, Юсуп билен Меръем
Иерусалиме гитдилер. Олар Исаны Реббе багыш
этмек үчин, Оны хем янларына алдылар.
23 †Канунда: «Илкинҗи доглан хер бир эркек
гөбекли Реббе багыш эдилмели» дийип
языландыр. 24 ††Олар Канунда язылышы ялы, ики
гумрыны я-да кепдерини хем гурбанлык хөкмүнде
хөдүр этмелидилер.
25 Шол вагт Иерусалимде Шимгон атлы бир
догручыл ве таква адам яшаярды. Ол ысрайыл
халкының азат эдилмегине гарашярды, Мукаддес
Рух онуң үстүндеди. 26 Оңа Реббиң *Месих*ини
гөрмезден өң өлмеҗекдиги Мукаддес Рух
тарапындан аян болупды. 27 Симун Мукаддес Рухуң
угрукдырмагы билен ыбадатхананың ховлусына
гелди. Исаның эне-атасы Төвратда язылан адаты
берҗай этмек үчин, Чаганы ичери саланларында,
28 Симун Оны гуҗагына алып, Худая алкыш окап,
шейле дийди: 29 «Я Реб, Өз берен сөзүңе гөрә, инди
гулуң аркайын аманадыны табшырып билер.
30 Ине, Сениң әхли халкларың өңүнде тайярлан
Халасгәриңи гөзүм билен гөрдүм. 32 Кесеки
миллетлере аянлык берҗек, халкың ысрайылы
шөхратландырҗак нуры гөрдүм».
33 Чага барада айдылян сөзлере онуң эне-атасы
хайран галды. 34 Шимгон олара ак пата берип,
энеси Меръеме: «Бу чага Худай тарапындан берлен
аламат болуп, ынсанлар оңа гаршы чыкарлар. Ол
себәпли Ысрайылда көп адамлар хеләк болар, көп
адамлар болса ялканар. 35 Шонда энчеме
йүреклериң сырлы пикирлери аян болар. Сениң
калбыңа хем хасрат йити гылыч кимин санҗылар»
дийди.
36 Ол ерде сегсен дөрт йылдан бәри дул яшаян
Ханна атлы гарры пыгамбер аял хем барды. Ол
ашер тиресинден Пануелиң гызыды. Ол дурмуша
чыкандан соңра әри билен еди йыл яшашып, дул
галыпды. Бу аял хемише ыбадатхананың
ховлусында болуп, агыз бекләп, дога окап, гиҗе-
гүндиз Худая ыбадат эдйәрди. 38 Ханна хем эдил
шол пурсат гелип, Реббе өвги айдып, Иерусалимиң
халас болмагына гарашянларың барына бу Чага
хакда гүррүң берди. 39 Юсуп билен Меръем
Мусаның кануны боюнча әхли зады берҗай
эденлеринден соңра, Җелилә, өзлериниң Насыра
шәхерине доландылар. 40 Чага улалып, гүйчде ве
акылдарлыкда өсйәрди. Худайың мерхемети Онуң
үстүндеди.

Иса дин мугаллымлары билен

41 Исаның эне-атасы хер йыл Песах байрамында
Иерусалиме гидйәрдилер. 42 Иса он ики яшына
етенде, олар байрамчылык адаты боюнча ене
Иерусалиме гитдилер. 43 Байрамчылык гутарандан
соң, олар өйлерине доландылар. Етгинҗек Иса
болса Иерусалимде галды, эмма Онуң эне-
атасының мундан хабары ёкды. 44 Олар Оны
ёлагчыларың арасындадыр өйдүп, бир гүнлүк ёлы
гечдилер. Онсоң Оны доган-гарындашларының,
дост-ярларының арасындан гөзләп башладылар.
45 Оны гөзләп тапмансоңлар, ызларына
Иерусалиме доландылар. 46 Үч гүнден соң, Оны
ыбадатхананың ховлусындан тапдылар. Ол дин
мугаллымларының арасында отурып, олары
диңләп, сораглар берйәрди. 47 Исаны
диңлейәнлериң бары Онуң пайхасына, берйән
җогапларына хайран галярдылар. 48 Эне-атасы Оны
гөренлеринде geң галдылар. Эҗеси Оңа: «Оглум!
Нәме үчин бейтдиң? Какаң икимиз гаты гайгы
эдип, Сени гөзледик» дийди. 49 Иса олара: «Мени
нәме үчин гөзледиңиз? Сиз Мениң Атамың өйүнде
болмалыдыгымы билмейәрдиңизми?» дийди.
50 Эмма олар Онуң нәме дийҗек боляндыгына
дүшүнмедилер. 51 Онсоң Иса эне-атасы билен
Насыра гайтды, оларың сөзүне гулак асды. Эмма
Онуң эҗеси бу гүррүңлериң әхлисини йүрегинде
саклаярды. 52 Иса акылдарлыкда, бойда өсүп,
Худайың хем адамларың мәхрини газанярды.

3-нҗи бап

Яхя чүмдүриҗиниң вагзы

(Матта 3:1-12; Марк 1:1-8; Ёханна 1:19-28)

3 Рим императоры Тиберейиң
хөкүмдарлыгының он бәшинҗи йылында,
Понтий Пилат Яхудыяның хәкими дөврүнде Хирод
– Җелиләни, онуң доганы Филип – Итурея билен

---

† *2:23 t Мср 13:2,12.* †† *2:24 t Лев 12:8.*

Трахонитис велаятыны, Лисанияс-да Абилини
доландырярды. 2 Ханан билен Каяфа хем баш
руханыды. Шонда Зекаряның оглы Яхя Худайың
сөзи аян болды. Ол чөлде яшаярды. 3 Яхя Иордан
дерясының төверегиндәки әхли ерлере айланып,
адамлара гүнәлериниң багышланмагы үчин тоба
эдип, сува чүмдүрилмеклерини вагыз эдйәрди.
4 †Ишая пыгамбер бу барада өз китабында шейле
языпды:

«Чөлде бир сес гыгыряр:
„Реббе ёл тайынлаң!
Онуң ёдаларыны дүзләң!
5 Әхли дерелер долдурылар,
әхли даг-депелер песелдилер,
эгрем-буграм ёллар догруланар,
бүдүр-сүдүр ёдалар текизленер.
6 Шонда әхли ынсанлар Худайың халас эдишини
гөрерлер“».

7 Бир улы мәхелле сува чүмдүрилмек үчин, Яхяның
янына гелди. Яхя олара шейле йүзленди: «Эй,
алахөвренлер несли! Гелҗек газапдан гачып
гутулып билерис өйдйәңизми? 8 Мундан бейләк
эден тобаңыза мынасып миве бериң. Өз-өзүңизе:
„Бизиң атамыз Ыбрайымдыр“ дийип айтмагы
хыялыңыза хем гетирмәң. Мен сизе шуны
айдайын: Худай Ыбрайым үчин шу дашлардан хем
перзент ярадып билйәндир. 9 Ине, палта эййәм
агачларың дүйбүнде ятыр: оңат миве бермейән хер
бир агач чапылып, ода ташланар».

10 Халк ондан: «Эйсем, биз нәме этмели?» дийип
сорады. 11 Ол: «Ики көйнекли бирини көйнексизе
берсин. Иймити болан хем шонуң ялы этсин»
дийип җогап берди. 12 Салгытчылар-да
чүмдүрилмек үчин онуң янына гелип: «Мугаллым,
биз нәме этмели?» дийип сорадылар. 13 Яхя олара:
«Өзүңизе буйрулан­дан артык алмаң» дийди.
14 Онсоң эсгерлер-де: «Биз нәме этмели?» дийип
сорадылар. Олара: «Хич кимден зорлук билен пул
алмаң, нәхак ере төхмет атмаң, өз хакыңыза кайыл
болуң» дийди.

15 Халк *Месих*е умыт билен гарашярды ве
хеммелер Яхя хакда йүреклеринде: «Яхя шол *Месих*
болаймасын?» дийип ойланярды. 16 Яхя олара:
«Мен сизи сува чүмдүрйәрин, эмма менден хас
гүйчли Бири гелер, мен хатда Онуң чарыгының
багыны чөзмәге-де мынасып дәлдирин. Ол сизи
Мукаддес Руха хем-де ода чүмдүрер. 17 Онуң
харман совурян чаршагы элиндедир. Ол харман
ерини сүпүрип, бугдайы аммарына үйшүрер,
саманы болса сөнмез отда якар» дийди. 18 Ол
башга-да көп өвүт-үндев эдип, халка Хош Хабары
вагыз эдйәрди.

19 Эмма баш хәким Хирод өз доганының аялы
Хиродия өйленени үчин ве башга-да көп эрбет
ишлери эдени үчин, Яхяның кәйинҗине сезевар
болды. 20 Ол Яхяны зындана салмак билен өңки
эден әхли писликлериниң үстүне ене бир пислик
гошды.

Иса сува чүмдүрилйәр
(Матта 3:13-17; Марк 1:9-11)

21 Әхли халк сува чүмдүрилип чыкарыландан соң,
Иса-да чүмдүрилип чыкарылды. Ол Худая дога
эдйәркә, гөклер ачылып, 22 Мукаддес Рух кепдери
гөрнүшде Онуң үстүне инди. Гөкден: «Сен Мениң
сөвер Оглумсың. Мен Сенден көп разыдырын»
диен оваз гелди.

Исаның несил дарагты
(Матта 1:1-17)

23 Иса Өз хызматына башлан вагты отуз
яшларындады. Ол Юсубың оглы хасапланярды.
Юсуп Элийиң оглы, 24 Элий Маттадың, Маттат
Левиниң, Леви Мелкиниң, Мелки Яннайың, Яннай
Юсубың, 25 Юсуп Маттатяның, Маттатя Амосың,
Амос Нахумың, Нахум Эслиниң, Эсли Нагайың,
26 Нагай Махадың, Махат Маттатяның, Маттатя
Шимийиң, Шимий Ёсехиң, Ёсех Ёданың, 27 Ёда
Ёхананың, Ёханан Ресаның, Реса Зерубабылың,
Зерубабыл Шеялтыелиң, Шеялтыел Нериниң,
28 Нери Мелкиниң, Мелки Аддының, Адды Косамың,
Косам Элмадамың, Элмадам Эриң, 29 Эр Ешуваның,
Ешува Элигезериң, Элигезер Ёрымың, Ёрым
Маттатың, Маттат Левиниң, 30 Леви Шимгоның,
Шимгон Яхуданың, Яхуда Юсубың, Юсуп Ёнамың,
Ёнам Элякымың, 31 Элякым Мелеяның, Мелея
Меннаның, Менна Маттатаның, Маттата Натаның,
Натан Давудың, 32 Давут Йышайың, Йышай
Обедиң, Обет Бовазың, Боваз Саланың ††, Сала
Нахшоның, 33 Нахшон Эминадабың, Эминадап
Адмының, Адмын Арнының, Арны Хесроның,
Хесрон Пересиң, Перес Яхуданың, 34 Яхудыя
Якубың, Якуп Ысхагың, Ысхак Ыбрайымың,
Ыбрайым Тераның, Тера Нахорың, 35 Нахор
Серугың, Серук Регувың, Регув Пелегиң, Пелек
Эбериң, Эбер Шеланың, 36 Шела Кейнаның, Кейнан
Арпакшадың, Арпакшат Самың, Сам Нухуң, Нух
Лемегиң, 37 Лемек Метушеланың, Метушела
Ханогың, Ханок Ередиң, Ерет Махалалелиң,
Махалалел Кейнаның, 38 Кейнан Эношың, Энош
Шисиң, Шис Адамың оглуды, Адам болса Худайың
оглуды.

† *3:4-6 t Иша 40:3-5.*

†† *Сала – бу ат Көне Әхтде Салмон*

4-нҗи бап

Иса сыналяр

(Матта 4:1-17; Марк 1:12-15)

4 Иса Мукаддес Рухдан долуп, Иордан
дерясындан ызына доланды. Мукаддес Рух
Оны чөле алып гитди. 2 Иса ол ерде кырк гүнләп
иблис тарапындан сынага салынды. Шол гүнлериң
довамында Ол хич зат иймеди, кырк гүнден соң
болса аҗыкды.
3 Иблис Оңа: «Эгер Сен Худайың Оглы болсаң, бу
дашың чөреге өврүлмегини буюр» дийди. 4 †Иса:
«„Ынсан диңе чөрек билен яшамаяр“ дийип
язылгыдыр» дийип җогап берди.
5 Соңра иблис Исаны бир белент ере чыкарып,
Оңа дүнйәниң әхли шалыкларыны гөркезди.
6 Иблис Иса: «Мен буларың әхлисиниң
хөкүмдарлыгыны ве шан-шөхратыны Саңа
берейин. Булар маңа берилди, мен хем оны
исләниме берип билйәрин. 7 Шонуң үчин Сен маңа
сежде этсең, буларың бары Сениңки болар» дийди.
8 ††Иса оңа: «„Худайыңыз Реббе сежде эдиң, диңе
Оңа гуллук эдиң“ дийип хем язылгыдыр ‡» дийип
җогап берди.
9 Соңра иблис Исаны Иерусалиме гетирди. Оны
ыбадатхананың чүр депесине чыкарып: «Эгер Сен
Худайың Оглы болсаң, Өзүңи шу ерден ашак окла.
10 ‡†Чүнки шейле язылгыдыр:
„Сени берк горамак үчин,
Ол перишделерине Сен бабатда эмр эдер.
Аягың даша бүдремез ялы,
олар Сени эллеринде гөтерер“» дийди.
12 ‡‡Иса оңа: «„Худайыңыз Ребби сынамаң“ дийип
хем язылгыдыр» дийип җогап берди.
13 Иблис Исаны сынагларың хеммесинден
гечирип гутарандан соң, аматлы пурсат гелйәнчә,
Онуң янындан гитди. 14 Иса Мукаддес Рухуң гүйҗи
билен Җелилә доланып гелди. Ол хакдакы
гүррүңлер этрабың чар тарапына яйрады. 15 Ол
яхудыларың синагогаларында халка өвретмәге
башлады, хеммелер Оңа өвги айдярдылар.

Насырада Исаны рет эдйәрлер

(Матта 13:53-58; Марк 6:1-6)

16 Бир гүн Иса Өз догдук меканы болан Насыра
гитди. Ол Сабат гүни адатдакы ялы синагога барып,
Мукаддес Язгылардан окамак үчин еринден турды.
17 Оңа Ишая пыгамбериң китабыны бердилер. Ол
хем китабы ачып, шу сөзлериң язылан ерини
тапды:
18 ‡‡†«Реббиң рухы үстүмдедир.
Гарыплара Хош Хабары билдирмегим үчин,
Ол Мени сечип-сайлады;
туссаглара азатлыгы,
көрлере гөзүниң ачылҗакдыгыны ыглан этмәге ‡‡‡
Ол Мени иберди.
Зулум астындакылары азатлыга чыкармага,
Реббиң мерхемет йылыны җар этмәге Мени
иберди».
20 Онсоң китабы япып, оны ызына – хызматкәре
берди-де отурды. Синагогадакыларың барының
гөзи Оңа дикилди. 21 Иса олара: «Сизиң эшиден бу
мукаддес язгыңыз шу гүн берҗай болды» дийип,
гүррүңе башлады. 22 Хеммелер Исаны өвүп, Онуң
агзындан чыкан аҗайып сөзлере хайран галып: «Бу
Юсубың Оглы дәлми?» дийип сорадылар. 23 Иса
олара: «Сизиң Маңа: „Эй, лукман, илки өзүңе шыпа
бер!“ диен накылы айтҗакдыгыңызы билип дурун.
Сиз: „Капернаумда эден ишлериңи эшитдик. Олары
шу ерде, Өз юрдуңда-да берҗай эт-дә“ диерсиңиз»
дийди. 24 Ол ене шейле дийди: «Сизе догрусыны
айдярын, хич бир пыгамбер өз юрдунда кабул
эдилмейәр. 25 Сизе хакыкаты айдярын: Ылясың
дөврүнде үч йыл алты айлап асмандан екеҗе
дамҗа-да ягыш дамман, әхли юрда элхенч ачлык
дүшенде, Ысрайылда көп дул аяллар барды. 26 Эмма
Ыляс оларың хич бириниң янына иберилмән, диңе
Сидондакы Сарепат шәхеринде болан бир кесеки
дул аялың янына иберилди. 27 §Шейле хем, Эляша
пыгамбериң дөврүнде Ысрайылда дери кеселли
көп адамлар барды. Эмма Эляша диңе сириялы
кесеки Нагаманың янына иберилди ве ондан
башга хич ким тәмиз болмады». 28 Бу сөзлери
эшиденлеринде, синагогадакыларың бары гахар-
газаба мүнди. 29 Олар аяга галып, Исаны шәхерден
ковдулар. Насыра шәхери депеде ерлешйәрди.
Олар Оны шол депәниң чүр башына чыкарып,
ашак ташлаҗак болдулар. 30 Эмма Иса оларың
арасындан гечип, ол ерден чыкып гайтды.

Иса арвах-җыны ковяр

31 Онсоң Иса Җелиләниң Капернаум шәхерине
гелип, Сабат гүни халка өвретмәге башлады. 32 Халк
Онуң таглыматына хайран галды, себәби Ол
ыгтыярлылык билен геплейәрди. 33 Синагогада
арвах-җын элән бир адам барды. Ол батлы сес
билен гыгырып: 34 «Эй, насыралы Иса! Бизиң билен
нәме ишиң бар? Бизи ёк этмәге гелдиңми? Мен
Сениң кимдигиңи билйәрин, Сен Худайың
Мукаддесисиң» дийип гыгырды. 35 Иса арвах-җына
кәйәп: «Сем бол! Бу адамдан чык!» дийип буйрук

† *4:4 t Кан 8:3.* †† *4:8 t Кан 6:13.* ‡ *Кәбир голязмаларда Ёк бол, шейтан!* ‡† *4:10-11 t Зеб 90:11-12.* ‡‡ *4:12 t Кан 6:16.* ‡‡† *4:18-19 t Иша 61:1-2.* ‡‡‡ *Кәбир голязмаларда дөвлен йүреклери беҗермәге* § *4:27 t 2Пат 5:1-14.*

берди. Шонда арвах-җын ол адамы хеммелериң
өңүнде ере йыкды-да, хич зыян етирмән, ондан
чыкды. 36 Хеммелер хайран галып, бири-
бирлерине: «Бу нәхили сөз? Ол ыгтыяр хем гудрат
билен арвах-җынлара буйрук берйәр. Олар хем
чыкярлар» дийишдилер. 37 Иса хакындакы хабар бу
этрабың чар тарапына яйрады.

Иса көп хассалара шыпа берйәр

38 Иса синагогадан чыкып, Симуның өйүне барды.
Симуның гайыненесини гыздырып ятырды. Муңа
Исадан көмек сорадылар. 39 Иса онуң башуҗунда
дуруп, гыззырма кәеди велин, онуң гыззырмасы
айрылды. Ол аял дессине еринден турды-да, олара
хызмат этмәге башлады. 40 Гүн батанда, адамлар
хер дүрли кеселлилери Исаның янына гетирдилер.
Иса хем оларың хер бириниң үстүне элини гоюп
шыпа берди. 41 Көпүсинден арвах-җынлар: «Сен
Худайың Оглусың! †» дийип гыгырышып чыкярды.
Эмма Иса олара кәйәп, геплемеклерине ёл
бермейәрди, себәби олар Онуң *Месих*дигини
билйәрдилер.
42 Эртеси гүн даң атанда, Иса өйден чыкып, бир
чола ере гитди. Халк хем Онуң гөзлегине чыкды.
Олар Исаны тапанларында, Оны өз янларында
алып галмага дырҗашдылар. 43 Иса олара: «Мен
Худайың Шалыгының Хош Хабарыны бейлеки
шәхерлерде-де вагыз этмели, хут шонуң үчин хем
иберилдим» дийди. 44 Шейдип, Ол Яхудыяның ††
синагогаларында вагыз этмегини довам этдирди.

5-нҗи бап

Исаның илкинҗи шәгиртлери

(Матта 4:18-22; Марк 1:16-20)

5 Бир гүн Иса Гиннесарет көлүниң ‡ кенарында
вагыз эдйәркә, халк Худайың сөзүни диңлемек
үчин, Онуң дашына үйшди. 2 Шонда Иса көлүң
якасында дуран ики гайыгы гөрди. Балыкчылар
гайыклардан дүшүп, торларыны ювуп дурдулар.
3 Иса гайыкларың бирине мүнүп, гайыгың эеси
Симундан кенардан бираз узаклашмагы хайыш
этди. Онсоң Ол гайыкда отуран еринден халка
өвретмәге дурды. 4 Иса сөзүни тамамландан соң,
Симуна: «Көлүң чуң ерине гидиң-де, балык тутмак
үчин торларыңызы сува ташлаң» дийди. 5 Симун
Оңа: «Халыпа! Бүтин гиҗе җан этсек-де, хич зат
тутуп билмедик, йөне Сениң сөзүң хатырасына
торлары ене ташлайын» дийди. 6 Муны айдылышы
ялы эденлеринде, олар шейле бир көп балык
тутдулар велин, торлары-да йыртылып башлады.
7 Шоңа гөрә олар бейлеки гайыкдакы
ёлдашларының гелип көмеклешмеклери үчин,
эллерини булап ышарат этдилер. Олар гелип, ики
гайыгы-да балыкдан долдурдылар. Гайыклар тас
сува батыпды. 8 Симун Петрус муны гөренде,
Исаның аягына йыкылып: «Эй, Агам! Мениң
янымдан айрыл, мен бир гүнәли адам!» дийди.
9 Тутан балыкларының көпдүгине онуң өзи ве
янындакыларың хеммеси хайран галды.
10 Симуның ёлдашлары Якуп билен Ёханна атлы
Зебедейиң огуллары хем муңа хайран галдылар.
Иса Симуна: «Горкма, сен мундан бейләк балык
дерегине ынсанлары тутарсың» дийди.
11 Шейлеликде, олар гайыкларыны кенара
чыкарып, бар зады ташлап, Онуң ызына дүшдүлер.

Иса дери кеселлини сагалдяр

(Матта 8:1-4; Марк 1:40-45)

12 Иса шәхерлериң бириндекә, элхенч дери
кеселине ёлуган бир адам Онуң янына гелди. Ол
Исаны гөренде, дызына чөкүп, Оңа: «Эй, Агам! Эгер
ислесең, мени бу кеселден тәмизләп билерсиң»
дийип ялбарды. 13 Иса хем элини узатды-да, оңа
дегрип: «Ислейәрин, тәмиз бол!» дийди. Дери
кесели ол адамдан шобада айрылды. 14 Соңра Иса
оңа: «Муны хич киме айтмагын. Йөне гит-де,
рухана гөрүн ве дери кеселинден сапланандыгыңы
хеммелере субут эдер ялы, Мусаның буйран
садакасыны бер» дийип буюрды. 15 Эмма Иса
хакындакы хабарлар барха яйраярды. Исаны
диңлемек ве кеселлерине шыпа тапмак үчин, Онуң
янына улы мәхелле йыгнанярды. 16 Иса болса
көпленч еке Өзи чола ерлере гидип, Худая дога
окаярды.

Иса бир ысмазы сагалдяр

(Матта 9:1-8; Марк 2:1-12)

17 Бир гүн Иса халка өвредип отырка, Җелиләниң
әхли обаларындан, Яхудыядыр Иерусалимден
гелен фарисейлер билен Төврат мугаллымлары-да
шол ердедилер. Иса Реббиң гудраты аркалы
хассалара шыпа берйәрди. 18 Шол вагт бирнәче
адам бир ысмазы дүшеги билен гөтерип гетирди.
Олар оны җайың ичине салып, Исаның өңүнде
ятырҗак болдулар. 19 Эмма үйшен мәхелледен яңа
оны ичери салмага ёл тапмансоңлар, җайың
үстүне чыкып, үчеги сөкүп ачдылар. Онсоң ысмазы
дүшеги билен үчекден саллап, Исаның өңүне
дүшүрдилер. 20 Иса оларың иманыны гөрүп,
ысмаза: «Дост, сениң гүнәлериң өтүлди» дийди.
21 Төврат мугаллымлары билен фарисейлер: «Худая
дил етирйән бу адам ким? Гүнәлери еке-тәк
Худайдан башга ким өтүп билер?» дийип, ичини

† *Кәбир голязмаларда Сен Месихсиң!*
†† *Яхудыяның – кәбир голязмаларда Җелиләниң* ‡ *Гиннесарет көли – бу Җелиле көлүниң бейлеки ады.*

геплетмәге башладылар. 22 Эмма Иса оларың нәме
пикир эдйәндиклерини билип, олара: «Нәме үчин
хыялыңызда бейле пикирлер эдйәрсиңиз?
23 Хайсыны айтмак аңсат: „Гүнәлериң өтүлди“
диймекми я-да: „Тур-да, йөре“ диймек? 24 Эмма сиз
Ынсан Оглуның ер йүзүнде гүнәлери өтмәге-де
ыгтыярының бардыгыны билип гоюң» дийди.
Онсоң Ол ысмаза: «Саңа диййәрин, тур, дүшегиңи
ал-да, өйүңе гайт» дийди. 25 Ол хем хеммәниң
гөзүниң алнында дессине еринден турды ве
дүшегини йыгнады, Худайы шөхратландырып,
өйүне гитди. 26 Әхли адамлар хайран галып, Худайы
шөхратландырдылар. Олары горкы гаплап алды,
олар: «Бу гүн шейле бир гең затлар гөрдүк»
дийишдилер.

Иса Левини чагыряр

(Матта 9:9-13; Марк 2:13-17)

27 Шундан соң Иса дашары чыканда, салгыт
йыгнап отуран Левини гөрүп, оңа: «Мениң ызыма
дүш!» дийди. 28 Ол хем еринден турды-да, әхли зады
ташлап, Онуң ызына дүшди. 29 Леви өз өйүнде Иса
үчин бир улы мейлис гурады. Сачагың башында
олар билен биртопар салгытчылар ве башга-да көп
адамлар нахар ийип отырдылар. 30 Фарисейлер
билен Төврат мугаллымлары Онуң шәгиртлерине:
«Нәме үчин салгытчылардыр гүнәкәрлер билен
биле ийип-ичйәрсиңиз?» дийип хүңүрдешдилер.
31 Иса олара: «Лукман саглара дәл-де, хассалара
герекдир. 32 Мен догрулары дәл-де, гүнәкәрлери
тоба чагырмага гелдим» дийип җогап берди.

Агыз беклеме барада сораг

(Матта 9:14-17; Марк 2:18-22)

33 Олар Иса: «Яхяның шәгиртлери йыгы-йыгыдан
агыз бекләп, дога-дилег эдйәрлер, фарисейлериң
шәгиртлери хем шейле, эмма Сениң шәгиртлериң
ийип-ичип йөрлер» дийдилер. 34 Иса: «Тойда гиев
достларының янындака, сиз онуң мыхманларына
агыз бекледип билерсиңизми? 35 Эмма гиевиң
олардан алынҗак гүнлери гелер, шонда олар агыз
бекләрлер» дийип җогап берди.
36 Иса олара шу тымсалы айдып берди: «Хич ким
тәзе эшикден йыртып, көне эшиге яма салмаз.
Бейтсе, тәзе эшик хем йыртылар, тәзе эшикден
алнан яма-да көне эшиге гелишмез. 37 Хич ким тәзе
шерабы көне мешиклере гуймаз. Ёгса тәзе шерап
мешиклери бөвсүп, шерап ере дөкүлер, мешиклер-
де заяланар. 38 Тәзе шерап тәзе мешиклере
гуюлмалыдыр. †39 Хич ким көне шерабы иченден
соң тәзәни күйсемез. „Көнеси оңат“ диер».

6-нҗы бап

Сабат гүни барада гүррүң

(Матта 12:1-14; Марк 2:23–3:6)

6 Бир Сабат гүни †† Иса бугдайлыгың арасындан
гечип барярды. Онуң шәгиртлери бугдай
башларыны ёлуп, аяларында овуп иййәрдилер.
2 Фарисейлериң кәбири олардан: «Нәме үчин Сабат
гүни гадаган иши эдйәрсиңиз?» дийип сорады.
3 ‡Иса олара: «Давут билен янындакылар ач
галанларында, сиз Давудың нәме эдендигини асла
окамадыңызмы? 4 Ол Худайың өйүне гирип, Хөдүр
чөреклерини алып ийди, янындакылара хем берди.
Бу олар үчин гадаганды, диңе руханылара ругсат
берленди» дийди. 5 Иса олара ене-де: «Ынсан Оглы
хатда Сабат гүнүниң-де хөкүмдарыдыр» дийди.
6 Башга бир Сабат гүни Иса синагога барып, халка
өвретмәге дурды. Ол ерде саг эли шел ачан бир
адам барды. 7 Төврат мугаллымлары билен
фарисейлер Исаны айыпламакчы болдулар. Сабат
гүни хасса шыпа берермикә дийип, Оны
аңтадылар. 8 Иса оларың пикирлерини билип, эли
шел ачан адама: «Ериңден тур-да, орта чык!»
дийди. Ол хем еринден туруп, ортада дурды.
9 Онсоң Иса олардан: «Сизе бир совалым бар:
„Канун боюнча Сабат гүни ягшылык этмек догрумы
я-да яманлык? Бириниң җаныны халас этмек
догрумы я-да хеләк этмек?“» дийип сорады. 10 Иса
төверегиндәкилериң хеммесине гөз гездирип
чыкды-да, яңкы адама: «Элиңи узат!» дийди. Ол хем
элини узатды велин, эли долы сагалды. 11 Олар
болса гахар-газаба мүнүп, Исаны нәме этмелидиги
барада өз араларында маслахатлашмага
башладылар.

Иса он ики шәгирдини сайлаяр

(Матта 10:1-4; Марк 3:13-19)

12 Шол гүнлерде Иса дога окамак үчин дага чыкды
ве бүтин гиҗәни Худая дога окап гечирди. 13 Гүн
доганда, шәгиртлерини янына чагырды. Олардан
он ики санысыны сайлап, олары ресуллыга
белледи. Олар шулардыр: 14 Симун (Иса оңа Петрус
лакамыны берди), онуң доганы Андрыс, Якуп,
Ёханна, Филип, Бартоломей, Матта, Томас,
Алфейиң оглы Якуп, ватанчы Симун, Якубың оглы
Яхудыя ве Иса хайынлык эден Юдас Искариёт.
17 Иса Өзүниң он ики шәгирди билен дагдан ашак
дүшүп, бир текиз ерде дурды. Ол ерде Онуң башга-
да энчеме шәгиртлери үйшүп, тутуш Яхудыядан,
Иерусалимден, Сур билен Сидоның
кенарякаларындан сан-саҗаксыз адамлар гелипди.

† *Кәбир голязмаларда Шейдип, икиси хем абат сакланяндыр*

†† *Бир Сабат гүни – кәбир голязмаларда Песах байрамы геченден соң икинҗи Сабат гүни* ‡ *6:3-4 t 1Шам 21:1-6.*

[18] Олар Исаны диңлемәге ве кеселлерине шыпа
тапмага гелипдилер. Арвах-җынлардан эҗир
чекйәнлер-де шыпа тапярдылар. [19] Әхли адамлар
Иса эл дегирҗек болуп дырҗашярды, себәби
Ондан чыкян гүйч оларың хеммесине шыпа
берйәрди.

Багтлылар ве багтсызлар
(Матта 5:1-12)

[20] Онсоң Иса шәгиртлерине назарыны дикип,
шейле дийди:
«Эй, гарыплар, сиз багтлысыңыз,
чүнки Худайың Шалыгы сизиңкидир!
[21] Эй, шу вагт ачлык чекйәнлер, сиз багтлысыңыз,
чүнки доярсыңыз.
Шинди аглаянлар, сиз багтлысыңыз,
чүнки шатлыкдан гүлерсиңиз.
[22] Ынсан Оглы себәпли адамлар сизи йигренип,
араларындан ковaн вагты, сизе сөгүп, адыңызы
гаралан вагты багтлысыңыз! [23] Шол гүн шатланың,
бегенчден бөкҗекләң, себәби гөклерде алҗак
сылагыңыз улудыр. Оларың ата-бабалары-да
пыгамберлере шейле дарадылар.
[24] Эмма вай халыңыза, эй, байлар!
Чүнки сиз эййәм теселлиңизи алансыңыз.
[25] Вай халыңыза, эй, шу вагт доклар!
Чүнки сиз ачлык чекерсиңиз.
Вай халыңыза, эй, шу вагт гүлйәнлер!
Чүнки сиз яс тутуп агларсыңыз.
[26] Әхли адамлар сизи тарыплан махалы вай
халыңыза!
Чүнки ата-бабалары-да галп пыгамберлере
шейле этдилер.

Душманларыңызы сөйүң
(Матта 5:38-48; 7:12a)

[27] Эмма, эй, Мени диңлейәнлер, сизе шейле
диййәрин: душманларыңызы сөйүң, өзүңизи
йигренйәнлере ягшылык эдиң. [28] Өзүңизе
гаргаянлар үчин ягшылык диләң, өзүңизи
ынҗадянлар үчин Худая дога окаң. [29] Бир яңагыңа
урана бейлеки яңагыңы-да тут. Донуңы алaндан
көйнегиңи хем гайгырма. [30] Саңа дилег салана бер,
өзүңден бир зат алaндан ызына сорама.
[31] Адамларың өзүңизе нәме этмегини ислейән
болсаңыз, сиз-де олара шейле эдиң. [32] Сиз өзүңизи
сөййәнлери сөййән болсаңыз, мунуң билен нәме
хормат газанярсыңыз? Гүнәкәрләр-де өзлерини
сөййәнлери сөййәрлер ахырын. [33] Сиз өзүңизе
ягшылык эдйәнлере ягшылык эдйән болсаңыз,
мунуң билен нәме хормат газанярсыңыз?
Гүнәкәрлер-де шейле эдйәндирлер. [34] Ызына алмак
тамасы билен карз берйән болсаңыз, мунуң билен
нәме хормата мынасыпсыңыз? Гүнәкәрлер-де долы
ызына алмак ниети билен гүнәкәрлере карз
берйәндирлер. [35] Душманларыңызы сөйүң,
ягшылык эдиң, ызына алмасыз карз бериң. Шонда
сизиң сылагыңыз улы болуп, Бейик Худайың
огуллары боларсыңыз, себәби Ол гадыр
билмезлере-де, пислере-де мәхирлидир. [36] Гөкдәки
Атаңызың рехимли болшы ялы, сиз-де рехимли
болуң.

Башгалары язгармаң
(Матта 7:1-5)

[37] Башгалары язгармаң, шонда сиз хем
язгарылмарсыңыз. Хич кими гүнәкәрлемәң, шонда
сизе-де гүнә йөңкелмез. Багышлаң, сиз-де
багышланарсыңыз. [38] Бериң, сизе-де берлер.
Хырын-дыкын долдурылып, пүрепүр эдилип,
гуҗагыңызы долуп-дашян өлчег билен
долдурылып берлер. Хайсы өлчег билен өлчесеңиз,
сизе-де шол өлчег билен өлчелер».
[39] Иса олара бир тымсал хем айдып берди: «Көр
көри идип билерми? Икиси хем чукура гачмазмы?!
[40] Шәгирт өз халыпасындан үстүн дәлдир, эмма
кәмиллешенсоң, хер кес өз халыпасы ялы болар.
[41] Нәме үчин сен доганыңың гөзүндәки чөпи
гөрйәрсиң-де, өз гөзүңдәки агаҗы сайгармаярсың?
[42] Нәдип сен өз гөзүңдәки агаҗы гөрмән, доганыңа:
„Доган! Гел, гөзүңдәки чөпи чыкарайын“ дийҗек?
Эй, икийүзли, илки өз гөзүңдәки агаҗы чыкар,
шонда доганыңың гөзүндәки чөпи чыкармак үчин
оңат сайгарарсың».

Агач ве онуң мивеси
(Матта 7:16-20,24-27; 12:33-35)

[43] «Оңат агаҗың эрбет миве бермейши ялы, эрбет
агач-да оңат миве бермез. [44] Агач өз мивесинден
таналяндыр. Себәби яндакдан инҗир, чалыдан-да
үзүм йыгылян дәлдир. [45] Ягшы адам йүрегиниң
ягшылык хазынасындан ягшылык чыкаряндыр,
яман адам йүрегиниң яманлык хазынасындан
яманлык чыкаряндыр. Ынсаның дили йүрегинден
җошаныны сөзлейәндир. [46] Нәме үчин Маңа: „Я
Реб! Я Реб!“ дийип-де, айданларымы
этмейәрсиңиз? [47] Мениң яныма гелйән, сөзлерими
эшидип, олары берҗай эдйән адамың киме
меңзейәндигини сизе беян эдейин: [48] ол өй салмак
үчин ери чуң газып, онуң бинядыны гаяның
үстүнде тутан адама меңзейәр. Сил геленде, деря
җошуп, бу өе урулса-да, оны сарсдырып билмез,
себәби ол берк салныпды †. [49] Эмма Мениң
сөзлерими эшидип-де, берҗай этмедик киши

† *Себәби ол берк салныпды – бу җүмле кәбир голязмаларда себәби онуң биняды гаяның үстүнде тутулыпды*

топрагың үстүнде бинятсыз өй салан адам ялыдыр.
Деря җошуп, ол өе уран бадына, өй йыкылар. Онуң
даргайшы-да горкунч болар».

7-нҗи бап

Йүзбашының иманы

(Матта 8:5-13)

7 Иса Өзүни диңлейән халка бу сөзлериң
әхлисини айдып боландан соң, Капернаум
шәхерине гитди. 2 Бу ерде бир йүзбашының
эзизләп хорматлаян хызматкәри кеселләп, өлүм
яссыгында ятырды. 3 Йүзбашы Иса хакында
эшиденде, өз хызматкәрине шыпа бермегини
сорап, Онуң янына бирнәче яхуды яшулуларыны
иберди. 4 Олар Исаның янына гелип, Оңа йүрекден
ялбарып: «Бу адам Сениң көмек этмегиңе
мынасып, себәби ол бизиң халкымызы сөййәр,
хатда бизе синагога хем гуруп берди» дийдилер.
6 Шейлеликде, Иса олар билен гитди.
Олар йүзбашының өйүне якынлашанларында,
йүзбашы достларындан Оңа шейле хабар иберди:
«Агам, азара галма, себәби Сениң өйүме гелмегиңе
мен мынасып дәл. 7 Шонуң үчин хем мен өзүми
Сениң яныңа бармага мынасып саймадым. Диңе
бирҗе сөз айтсаң бес, мениң хызматкәрим сагалар.
8 Мен хем буйрук астындакы адамдырын,
ыгтыярымда эсгерлерим бар. Бирисине „Гит“
дийсем гидйәр, башгасына „Гел“ дийсем гелйәр.
Хызматкәриме „Шуны эт!“ дийсем эдйәр».
9 Иса бу сөзлери эшидип, йүзбаша хайран галды.
Ол ызына дүшүп гелйән мәхелле тарап өврүлип:
«Сизе шуны айдайын: Мен хатда Ысрайылда-да
шейле бейик иманы гөрмедим» дийди. 10 Онсоң
иберилен адамлар ызына өврүлип баранларында,
хызматкәр сагалан экен.

Иса дул аялың оглуны дирелдйәр

11 Мундан бираз соңра Иса Найин диен шәхере
гитди. Шәгиртлери билен улы мәхелле хем Онуң
ызына дүшүп гитди. 12 Иса шәхер дервезесине
голайлан вагты бир дул аялың ялңыз оглуны
җайламага алып барян экенлер. Шәхерден гелен
улы мәхелле хем бу аялың янындады. 13 Реб Иса бу
аялы гөрүп, оңа йүреги авады. Ол аяла: «Аглама!»
дийди.
14 Онсоң Иса барып, табыда элини дегирди, оны
гөтерип барянлар сакландылар. Иса: «Эй, яш йигит,
саңа дийййәрин, тур!» дийди. 15 Шонда мерхум
туруп, геплемәге башлады. Иса оны эҗесине
гайтарып берди. 16 Хеммелери горкы басды. Олар:
«Арамызда бейик бир пыгамбер пейда болды!»,
«Худай Өз халкына назар салды» дийип, Худайы
шөхратландырдылар. 17 Иса барадакы бу хабар
тутуш Яхудыя ве даш-төверекдәки этраплара
яйрады.

Иса билен Яхя чүмдүриҗи

(Матта 11:2-19)

18 Яхяның шәгиртлери бу вакаларың барыны оңа
гүррүң бердилер. Яхя олардан икисини янына
чагырып: «Гелмели Шол Сенми я-да биз башга
бирине гарашмалымы?» дийип, Реб Исадан
сорамак үчин олары иберди. 20 Олар Исаның янына
гелип: «Бизи Яхя чүмдүриҗи иберди. Ол Сенден:
„Шол гелмели *Месих* Сенми я-да биз башга бирине
гарашмалымы?“ дийип сораяр» дийдилер.
21 Шол вагтлар Иса көп кеселлери, хассалары,
эрбет рух эеләнлери беҗерипди, энчеме көрлериң
гөзлерини ачыпды. 22 Шунлукда, Иса хабарчылара:
«Барың-да, гөрүп-эшиденлериңизи Яхя хабар
бериң. Көрлер гөрйәр, агсаклар ылгаяр, дери
кеселлилер тәмизленйәр, керлер эшидйәр, өлүлер
дирелйәр, гарыплара Хош Хабар вагыз эдилйәр.
23 Менден йүз дөндермедик адам багтлыдыр!»
дийип җогап берди.
24 Яхяның илчилери гиденден соң, Иса мәхеллә
Яхя барада гүррүң бермәге башлады: «Чөле нәме
гөрмәге гитдиңиз? Шемала ыранян йылгынымы?
25 Ери, нәме гөрмәге гитдиңиз? Непис эшиклер геен
адамымы? Эмма гымматбахалы лыбаслара
бесленип, шады-хоррамлыкда яшаянлар ша
көшклериндедир. 26 Ери, сиз нәме гөрмәге
гитдиңиз? Бир пыгамберими? Хава, Мен сизе шуны
айдярын, ол гөрен кишиңиз хатда пыгамберден
хем артыкдыр. 27 †„Өңүңден ёл тайярлар ялы, ине,
Мен Өз векилими иберйәрин“ дийип язылан
сөзлер хем хут шоңа дегишлидир. 28 Сизе шуны
айдярын, аялдан догланларың арасында Яхядан
бейиги ёкдур, эмма Худайың Шалыгында иң
кичиси хем ондан бейикдир». 29 Әхли халк, хатда
салгыт йыгнайҗылар хем Яхяның сөзлерини
эшидип, Яхя тарапындан сува чүмдүрилмек билен
Худайың ёлуның догрудыгыны тассыкладылар.
30 Эмма фарисейлердир Төврат мугаллымлары Яхя
тарапындан сува чүмдүрилмекден боюн гачырмак
билен Худайың өзлери үчин ниетлән максадындан
йүз өвүрдилер. 31 Иса сөзүни довам этдирди: «Мен
бу несли киме меңзедейин? Олар киме меңзейәр?
32 Олар базарда отуруп, бири-бирилерине: „Сизе
түйдүк чалдык, танс этмедиңиз; агы айтдык,
агламадыңыз“ дийип гыгырян чагалара
меңзейәрлер. 33 Ине, Яхя чүмдүриҗи гелди, ол
иеногам, иченогам. Сиз болса оңа „җынлы“
дийййәрсиңиз. 34 Ынсан Оглы гелди, Ол иййәрем,
ичйәрем, сиз Оңа: „Ине, бу хорана, аракхора

† *7:27 t Мал 3:1.*

середиң! Ол салгытчылар ве гүнәкәрлер билен дост
болды!" диййәрсиңиз. 35 Эмма даналыгың хакдыгы
онуң зүрятларының әхлиси тарапындан
тассыкланар».

Гүнәли аял Иса яг чаляр

36 Бир гүн фарисейлерден бири Исаны нахара
чагырды. Ол хем фарисейиң өйүне барып, сачак
башында отурды. 37 Шол шәхерде гүнәкәр бир аял
барды. Ол аял Исаның фарисейиң өйүнде
нахарланяндыгыны билип, чүйше гапда хошбой
ыслы яг гетирди. 38 Аял Исаның өңүнде дызына
чөкүп аглап, гөзяшлары билен Онуң аякларыны
ювмага башлады. Соңра аякларыны сачы билен
сүпүрип өпди ве хошбой ыслы яг чалды. 39 Исаны
чагыран фарисей муны гөрүп: «Эгер бу адам
пыгамбер болян болса, Өзүни эллейән аялың
кимдигини, нәхилидигини билерди. Бу аял гүнәкәр
ахырын» дийип, ичини геплетди. 40 Мунуң үчин Иса
оңа: «Симун, Мениң саңа айтмалы задым бар»
дийди. Ол хем: «Айдыбер, Мугаллым» дийди.
41 «Бир адам ики адама карз пул берипдир: бирине
– бәш йүз күмүш теңңе, бейлекисине – элли күмүш
теңңе. 42 Бергисини бермәге хич пулларының
ёкдугы үчин, ол буларың икисиниң хем бергисини
гечипдир. Мунуң үчин оларың хайсысы оны хас
көп сөер?» 43 Симун: «Мениң пикиримче, бергиси
көп гечилен адам» дийип җогап берди. Иса: «Догры
пикир этдиң» дийди.
44 Онсоң Иса аяла тарап өврүлип, Симуна шейле
дийди: «Бу аялы гөрйәңми? Мен сениң өйүңе
гелдим, сен болса аякларымы ювмага сув-да
бермедиң, эмма бу аял аякларымы гөзяшы билен
ювуп, сачы билен сүпүрди. 45 Сен Мени өпмедиң,
эмма бу аял Мен өе гиренимден бәри аякларымы
өпүп отыр. 46 Сен башыма яг чалмадың, эмма бу
аял аякларыма хошбой ыслы яг чалды. 47 Шонуң
үчин хем Мен саңа айдярын: бу аялың көп
гүнәлери багышланандыр. Чүнки онуң сөйгүси
көпдүр. Гүнәлери аз багышлананларың болса
сөйгүси аздыр». 48 Онсоң Иса ол аяла: «Сениң
гүнәлериң гечилди» дийди. 49 Иса билен бир
сачакда отуранлар өз араларында: «Гүнәлери-де
багышлаян бу кимкә?» дийишмәге башладылар.
50 Иса болса аяла: «Сени иманың халас этди,
аркайын гидибер» дийди.

8-нҗи бап

Экин тымсалы

(Матта 13:1-23; Марк 4:1-20)

8 Бу вакадан соңра Иса шәхерлери ве обалары
айланып, Худайың Шалыгы барадакы Хош
Хабары вагыз этмәге башлады. Он ики шәгирди
хем Онуң янындады. 2 Шейле хем, эрбет рухлардан
ве кеселлерден халас болан бирнәче аяллар,
ичинден еди арвах-җын чыкан магдалалы Меръем
хем-де Хиродың өйүни доландырян Хузаның аялы
Ёванна, Сузанна, башга-да биртопар аяллар
Исаның янындады. Бу аяллар өз эмләклери билен
олара көмек эдйәрдилер.
4 Улы бир мәхелле үйшүп, әхли шәхерлерден
адамлар Исаның янына гелди. Шонда Иса олара
шу тымсалы гүррүң берди: 5 «Бир дайхан экин
экмәге чыкяр. Экип йөркә, тохумларың бирнәчеси
ёлуң үстүне дүшүп, аяк астында депеленйәр ве
гушлар гелип, оны чокярлар. 6 Бирнәче тохум
дашлы ере дүшйәр. Олар гөгерен бадына
сувсузлыкдан гурап гидйәрлер. 7 Бирнәчеси
тикенеклигиң арасына дүшйәр. Тохум билен
гөгерен тикенлер олары басяр. 8 Бирнәчеси-де
говы топрага дүшйәр. Олар гөгерип чыкып, хер
бири йүз эссе хасыл берйәр». Булары гүррүң
беренден соң, Иса: «Эшитмәге гулагы бар адам
эшитсин!» дийип гыгырды. 9 Шәгиртлери Ондан:
«Бу тымсалың манысы нәме?» дийип сорадылар.
10 Ол шейле дийди: «Худайың Шалыгының
сырларына дүшүнме укыбы сизе берилди, эмма
башгалар середип гөрмесинлер, эшидип
дүшүнмесинлер дийип, олара тымсаллар аркалы
айдыляр. 11 Тымсалың манысы шейле: тохум
Худайың сөзүдир. 12 Ёлуң үстүне дүшен дәнелер
сөзи эшидйән адамлардыр. Эмма шейтан гелип,
иман гетирмесинлер, халас болмасынлар дийип,
оларың калбындан сөзи согруп аляр. 13 Дашлы ере
дүшенлер болса сөзи эшиденлеринде, шатлык
билен кабул эдйән адамлардыр. Йөне оларда көк
ёкдур. Олар аз вагтлайын иман эдип, сынаг вагты
имандан дәнйәрлер. 14 Тикенеклигиң арасына
дүшенлер болса сөзи эшидйәнлердир, эмма
дурмушың аладалары, байлыклары, кейпи-сапасы
олары барха богяр, олар хасыл бермейәрлер.
15 Говы топрага дүшенлер болса, сөзи эшидип, оны
ягшы хем пәк йүрекде саклаянлардыр. Олар
чыдамлылык билен миве берйәндирлер.

Чыра тымсалы

(Марк 4:21-25)

16 Хич ким чыраны якып, онуң үстүни гап билен
өртйән дәлдир я-да оны чарпаяның ашагында
гойян дәлдир. Гайтам, ичери гиренлер ышыгы
гөрер ялы, оны чыраданың үстүнде гойяндыр.
17 Элбетде, үсти ачылмаҗак гизлин зат,
билинмеҗек, месе-мәлим болмаҗак яшырын зат
ёкдур. 18 Шонуң үчин хем нәхили
диңлейәндигиңизе үнс бериң. Кимде бар болса,
оңа ене берлер, йөне кимде ёк болса, өзүниңки
хасап эдйән зады хем элинден алнар».

Исаның эҗеси ве инилери
(Матта 12:46-50; Марк 3:31-35)

[19] Исаның эҗеси билен инилери Оны гөрмәге
гелдилер, эмма үйшен мәхелледен яңа Онуң янына
гирип билмедилер. [20] Оңа: «Эҗең билен
доганларың Сени гөрмек үчин дашарда гарашып
дурлар» дийип хабар бердилер. [21] Эмма Иса:
«Мениң эҗем, доганларым – Худайың сөзүни
диңләп, оны берҗай эдйәнлердир» дийип җогап
берди.

Иса тупаны ятыряр
(Матта 8:23-27; Марк 4:35-41)

[22] Бир гүн Иса шәгиртлери билен бир гайыга
мүнүп, олара: «Гелиң, көлүң бейлеки тарапына
гечелиң» дийди. Шейдип, олар ёла дүшдүлер.
[23] Олар гайыкда йүзүп баряркалар, Иса ука гитди.
Көлде бирден гүйчли тупан турды. Гайык сувдан
долуп башлады, олар ховплы ягдая дүшдүлер.
[24] Шәгиртлер барып, Исаны оярып: «Халыпа!
Халыпа, биз хеләк болуп барярыс!» дийдилер. Иса
туруп, еле хем мөвч алян толкунлара кәеди. Тупан
ятып, долы имисалалык аралашды. [25] Иса
шәгиртлерине: «Сизиң иманыңыз ханы?» дийип
сорады. Олар болса горкушып хем гең галып, бири-
бирлеринден: «Бу Адам кимкә? Ол еле хем сува
буйрук берйәр, олар-да Оңа гулак асяр!»
дийишдилер.

Иса арвах-җын эелән адамы сагалдяр
(Матта 8:28-34; Марк 5:1-20)

[26] Олар Җелиләниң гаршысында ерлешйән
герасалыларың † юрдуна гелдилер. [27] Иса кенарда
гайыкдан дүшенде, Оңа арвах-җын эелән бир адам
габат гелди. Ол адам көпден бәри хич хили эгин-
эшик геймейәрди, өйүнде яшаман, мазарларың
арасында яшаярды. [28] Ол Исаны гөренде, гыгырып
гойберди. Онуң өңүнде ере йүзин йыкылып, батлы
сес билен: «Эй, Иса, Бейик Худайың Оглы! Мениң
билен нәме ишиң бар? Ялбарян, мени гынама»
дийди. [29] Чүнки Иса арвах-җына ол адамдан
чыкмагы буйрупды. Арвах-җын оны йыгы-йыгыдан
тутярды. Мунуң үчин ол адамы зынҗырлап,
гандаллап саклардылар, эмма ол зынҗырларыны
гырып ташларды, арвах-җын оны чөллере
әкидерди. [30] Иса ондан: «Адың нәме?» дийип
сорады. Ол хем: «Адым Гошун ††» дийип җогап
берди, себәби оңа сан-саҗаксыз арвах-җын
гирипди. [31] Арвах-җынлар өзлерине довзаха
гитмеги буюрмасын дийип, Иса ялбардылар. [32] Шол
ердәки дагың этегинде уллакан бир доңуз сүрүси
отлап йөрди. Арвах-җынлар доңузларың ичине
гирмәге ругсат этмегини сорап, Иса ялбардылар.
Ол хем ругсат этди. [33] Олар яңкы адамдан чыкып,
доңузлара гирдилер. Шондан соң сүри учутдан
ашак зыңып, көлде пайырдашып гарк болды.
[34] Болан зады гөренлеринде, чопанлар гачып,
шәхердир обалара муны хабар бердилер. [35] Халк
болан ваканы гөрмек үчин гелди. Олар Исаның
янына геленлеринде, ичинден арвах-җын чыкан
адамың гейнип, Исаның аягуҗунда отурандыгыны,
акылының хем ериндедигини гөрүп горкдулар.
[36] Бу ваканы гөренлер болса, олара арвах-җын
эелән адамың нәхили сагаландыгы барада гүррүң
бердилер. [37] Онсоң әхли герасалылар ве шол
себитиң илаты Исадан өз янларындан гитмегини
хайыш этдилер, себәби олары улы горкы гаплап
алыпды. Иса хем гайыга мүнүп, ызына гайтды.
[38] Арвах-җындан халас болан адам Иса гитмезден
өң Ондан Өзи билен гитмәге ругсат сорап ялбарды.
[39] Иса болса: «Бар, өйүңе гайт, Худайың саңа
нәмелер эдендигини гүррүң бер» дийип, оны
уградды. Ол хем гидип, Исаның өзүне эденлерини
тутуш шәхере җар этди.

Дирелен гыз, сагалан аял
(Матта 9:18-26; Марк 5:21-43)

[40] Иса ызына доланып геленде, халк Оны гызгын
гаршылады, себәби хеммелер Оңа гарашярды.
[41] Шол вагт синагога ёлбашчыларындан Яйрус атлы
бир адам гелип, Исаның аягына йыкылды ве Ондан
өйүне бармагыны хайыш этди. [42] Мунуң себәби
онуң он ики яшларындакы екеҗе гызы өлүм
яссыгында ятырды. Иса ол ере гидип барярка,
мәхелле Оны хер яндан гысып-говруп барярды.
[43] Мәхелләниң ичинде он ики йылдан бәри ган
акма кеселли бир аял хем барды. Ол хич затдан
хайыр тапманды ‡. [44] Ол Исаның арка тарапындан
барып, Онуң донуның сыйына элини дегирди
велин, шобада ган акмасы кесилди. [45] Иса: «Маңа
ким элини дегирди?» дийип сорады. Хич ким боюн
алмады. Шонда Петрус ‡†: «Халыпа! Халк дашыңы
алып, Сени гысып-говруп баряр, Сен болса: „Маңа
ким элини дегирди?“ диййәрсиң» дийди. [46] Эмма
Иса: «Маңа бири элини дегирди, себәби Мен
Өзүмден бир гүйҗүң чыканыны дуйдум» дийди.
[47] Аял эден ишиниң мундан аңры гизлин
галмаҗакдыгыны биленсоң, титрәп гелип, Исаның
аягына йыкылды. Әхли халкың өңүнде өзүниң
нәме үчин Иса элини дегрендигини, шобада хем
шыпа тапандыгыны гүррүң берди. [48] Иса оңа: «Эй,

† *Герасалылар – кәбир голязмаларда гадаралылар*
†† *Гошун – грекче Легион*
‡ *Ол хич затдан хайыр тапманды – кәбир голязмаларда Ол бары-ёгуны лукманлара сарп эдип, хич затдан хайыр тапманды*
‡† *Кәбир голязмаларда Петрус билен янындакылар*

начар, иманың саңа шыпа берди. Аркайын
гидибер» дийди. 49 Иса бу сөзлери айдып дурка,
синагога баштутанының өйүнден гелен бир адам
Яйруса: «Гызың өлди. Мугаллымы артыкмач
биынҗалык этме» дийди. 50 Эмма Иса муны
эшидип, оңа: «Горкма, диңе иман эт, гызың
гутулар» дийди. 51 Иса онуң өйүне геленде, Петрус,
Ёханна, Якуп ве гызың эне-атасындан башга хич
киме Өзи билен ичери гирмәге ругсат этмеди.
52 Хеммелер аглашып, яс тутуп отырдылар. Эмма
Иса: «Агламаң, ол өленок, уклап ятыр» дийди.
53 Адамлар гызың өлендигини билйәндиклери үчин
Онуң үстүнден гүлдүлер. 54 Эмма Иса хеммәни
дашары ковуп, гызың элинден тутды-да, гыгырып:
«Гызым, тур!» дийди. 55 Гыза җан гирип, ол шобада
еринден турды. Онсоң Иса гыза нахар
бермеклерини буюрды. 56 Гызың эне-атасы хайран
галды. Иса болса олара болуп гечен хадысаны хич
киме айтмазлыгы табшырды.

9-нжы бап

Иса шәгиртлерини халкың арасына иберйәр

(Матта 10:5-15; Марк 6:7-29)

9 Иса он ики шәгирдини янына чагырып, олара
әхли арвах-җынлары ковмага, хер дүрли
кеселлери беҗермәге гүйч ве ыгтыяр берди.
2 Онсоң олары Худайың Шалыгыны вагыз этмәге ве
хассалара шыпа бермәге иберди. 3 Иса олара: «Ёл
үчин хич зат алмаң: яныңызда не хаса, не торба, не
чөрек, не пул, не артыкмач эшик – хич зат
болмасын. 4 Хайсы өе гирсеңиз, тә ол шәхерден
чыкып гайдянчаңыз, шол өйде болуң. 5 Эгер
адамлар сизи кабул этмеселер, оларың
шәхеринден чыкып гайданыңызда, олара гаршы
шаятлык хөкмүнде аягыңызың тозуны какың»
дийди. 6 Шейдип, олар ёла дүшдүлер, хер бир
баран еринде Хош Хабары вагыз эдип, хассалары
сагалдып, обама-оба айландылар.
7 Шол вагт Хирод хан болан вакаларың барыны
эшидип, гаты алҗырады. Себәби кәбир адамлар:
«Яхя дирелипдир!» дийййәрдилер. 8 Кәбирлери:
«Ыляс пейда болупдыр!», башга бирилери хем:
«Гадымы пыгамберлериң бири дирелипдир!»
дийишйәрдилер. 9 Хирод болса: «Мен Яхяның
башыны чапдырдым, онда бу адам кимкә? Ол
хакда үйтгешик хабарлар эшидйән» дийди. Ол
Исаны гөрмәге җан этди.

Иса бәш мүң адамы доюряр

(Матта 14:13-21; Марк 6:30-44; Ёханна 6:1-14)

10 Ресуллар ызына геленсоң, өз эден ишлерини
Иса хабар бердилер. Ол хем олары янына алып,
Бетсайда диен шәхере гитди †. 11 Эмма мәхелле
муны билип, Онуң ызындан барды. Ол хем олары
оңат гаршылап, Худайың Шалыгы хакда гүррүң
берди ве шыпа мәтәч адамлары сагалтды. 12 Гүн
яшып барярка, Онкилер Исаның янына гелип: «Бу
мәхелләни гойбер, төверекдәки обалара гидип,
ятара ер ве азык тапсынлар, себәби биз бир чола
ерде ахыры» дийдилер. 13 Эмма Иса: «Олара иймәге
зады сиз бериң» дийди. Олар хем: «Биз мунча
мәхелле үчин иймит сатын алмага гиделими?
Бизиң бәш чөрек билен ики балыкдан башга
задымыз ёк ахыры» дийдилер. 14 Ол ерде бәш мүңе
голай эркеклер барды. Эмма Иса шәгиртлерине:
«Олары элли-эллиден топар-топар эдип отурдың»
дийип табшырды. 15 Олар хем шейле эдип,
хеммелери отуртдылар. 16 Иса болса бәш чөрек
билен ики балыгы алып, гөзлерини гөге дикип
шүкүр этди. Соңра булары халка пайлар ялы
бөлүшдирип шәгиртлерине берди. 17 Хеммелер
ийип дойдулар, артып галан чөрек бөлеклерини
йыгнап, он ики себеди долдурдылар.

Петрус Исаның *Месих*дигини ыкрар эдйәр

(Матта 16:13-28; Марк 8:27–9:1)

18 Бир гүн Иса екеликде Худая дога окаярды,
шәгиртлери хем Онуң янындады. Иса олардан:
«Халк Маңа ким дийййәр?» дийип сорады. 19 Олар:
«Кәбирлери Яхя чүмдүриҗи, кәбирлери Ыляс,
башга бирилери болса гадымы пыгамберлерден
бири дирелипдир дийййәр» дийип җогап бердилер.
20 Иса олардан: «Сиз Маңа ким дийййәрсиңиз?»
дийип сорады. Петрус: «Сен Худайың *Месих*исиң»
дийип җогап берди. 21 Иса болса муны хич киме
айтмазлыгы олара берк табшырды.

Иса өлүп дирелҗегини өңүнден айдяр

(Матта 16:20-28; Марк 8:30–9:1)

22 Онсоң Иса сөзүни довам эдип: «Ынсан Оглы көп
гөрги гөрмели, яшулулар, ёлбашчы руханылар ве
Төврат мугаллымлары тарапындан рет эдилмели,
өлдүрилмели ве үчүленҗи гүн дирелмелидир»
дийди. 23 Иса оларың хеммесине шейле дийди:
«Ким Мениң ызыма эермек ислейән болса, өзүни
инкәр этсин-де, хер гүн хачыны алып, ызыма
дүшсүн. 24 Ким җаныны халас этмек ислесе, оны
йитирер, йөне ким җаныны Мениң угрумда
йитирсе, оны халас эдер. 25 Ынсан тутуш дүнйәни
газаныбам, җанындан махрум болса, оңа нәме
пейдасы бар? 26 Ким Менден ве Мениң
сөзлеримден утанса, Ынсан Оглы-да Өзүниң,
Атасының ве мукаддес перишделериң шөхраты
билен гелен махалы ондан утанар. 27 Эмма сизе

† *Бетсайда диен шәхере гитди – бу җүмле кәбир голязмаларда Бетсайда диен шәхериң голайында бир чола ере чекилди*

догрусыны айдярын: бу ерде дуранларың кәбири
өлмезден өң Худайың Шалыгының гелйәнини
гөрерлер».

Исаның кешби үйтгейәр
(Матта 17:1-8; Марк 9:2-8)

28 Бу сөзлери айданындан секиз гүн гечենсоң, Иса
Петрусы, Ёханнаны ве Якубы янына алып, Худая
дога окамак үчин дага чыкды. 29 Дога окап отырка,
Онуң йүз кешби үйтгәп, эгинбашы ловурдап ап-ак
болды. 30 Ине, ики адам Онуң билен гүррүңлешип
дурды. Бу Муса билен Ылясды. 31 Олар шөхрат
ичинде пейда болуп, Исаның дүнйәден алынмалы
пурсады барада гүррүң эдйәрдилер. Бу пурсат
Иерусалимде амала ашмалыды. 32 Петрус билен
онуң янындакылары укы басмарлаярды, эмма олар
укудан ачылып, Исаның шөхратыны хем Онуң
янында дуран ики адамы гөрдүлер. 33 Муса билен
Ыляс Исаның янындан айрылып баряркалар,
Петрус нәме диййәнини өзи-де билмән, Оңа:
«Халыпа! Бизе бу ерде болмак якымлы, үч чадыр
дикели: бири – Саңа, бири – Муса, бири – Ыляса»
дийди. 34 Петрус булары айдып дурка, бир булут
гелип, оларың үстүни өртди. Өзлерини булут
гуршап аланда, олар гаты горкдулар. 35 Булутдан:
«Бу Мениң Оглумдыр, Сайлап-сеченимдир! [†] Оңа
гулак асың» диен бир оваз гелди. 36 Бу сес кесилен
вагты, Иса еке галды. Шәгиртлер болса дымып,
гөрен затлары барада шол гүнлерде хич киме
гүррүң бермедилер.

Иса арвах-җын эелән огланы сагалдяр
(Матта 17:14-18; Марк 9:14-27)

37 Шол гүнүң эртеси дагдан ашак дүшен вагты,
бир улы мәхелле Исаны гаршылады. 38 Мәхелләниң
ичинден бир адам гыгырып, шейле дийди:
«Мугаллым! Ялбарян, мениң оглума назарыңы сал,
ол мениң ялңыз чагам. 39 Ине, оны бир арвах-җын
эелейәр, ол бирден чыгырып башлаяр. Ол рух онуң
агзындан ак көпүк гелйәнчә силтерлейәр, ер билен
егсан эдип, ондан зордан айрыляр.
40 Шәгиртлериңе оны чыкарып бер дийип
ялбардым, эмма олар башармадылар». 41 Иса: «Эй,
ёлдан чыкан, имансыз несил! Мен хачана ченли
сизиң билен болуп, сизе чыдайын? Оглуңы бәрик
гетир» дийди. 42 Чага Исаның янына гелйәркә,
арвах-җын оны ере уруп, көп силтерледи. Эмма Иса
арвах-җына кәйәп, чаганы сагалдып, атасына
говшурды. 43 Хеммелер Худайың бейикдигине
хайран галды.

Иса өлүп дирелҗегини ене айдяр
(Матта 17:22,23; Марк 9:30-32)

Хеммелер Исаның эден ишлерине гең галды. Иса
Өз шәгиртлерине: 44 «Бу сөзлер гулагыңызда
галсын: Ынсан Оглы ынсанларың элине
табшырылар» дийди. 45 Эмма олар бу сөзе
дүшүнмедилер. Бу сөзүң манысы олар үчин гизлин
болуп галды, олар бу барада Исадан сорамага-да
горкдулар.

Иң бейик ким?
(Матта 18:1-5; Марк 9:33-37)

46 Шәгиртлериң арасында олардан кимиң иң
бейикдиги барада җедел йүзе чыкды. 47 Иса оларың
йүрегиндәки пикири аңып, бир чаганы алды-да,
янында дурузды. 48 Онсоң олара: «Ким шунуң ялы
бир чаганы Мениң адымдан кабул этсе, Мени кабул
этдигидир. Мени кабул эден болса, Мени Иберени
кабул эдйәндир. Араңызда ким хеммеден пес
болса, иң бейик шолдур» дийди. 49 Ёханна Иса
йүзленип: «Халыпа! Биз Сениң адың билен арвах-
җынлары чыкарян бир адамы гөрдүк, йөне онуң
бизиң билен биле дәлдиги үчин, оны тогтатмак
исоедик» дийди. 50 Иса оңа: «Оны тогтатмаң! Ким
сизе гаршы болмаса, ол сизиң тарапыңыздадыр»
дийди.

Самариялылар Иса гаршы болярлар

51 Гөге алынмалы махалы голайланда, Иса
Иерусалиме гитмеги йүрегине дүвүп, ёла дүшди.
52 Ол Өзүнден өң бирнәче илчини ёллады. Олар
хем Онуң гелерине тайярлык гөрмек үчин,
самариялыларың бир обасына гирдилер. 53 Эмма
самариялылар Исаны кабул этмедилер, себәби
Онуң угры Иерусалиме тарапды. 54 Исаның
шәгиртлери Якуп билен Ёханна муны гөрүп, Ондан:
«Эй, Агам! Олары ёк этмек үчин гөкден от
ягдырмагымызы ислейәрсиңми? [††]» дийип
сорадылар. 55 Эмма Иса өврүлип, олара кәеди [‡].
Онсоң олар башга оба гитдилер.

Исаның ызына эермек
(Матта 8:19-22)

57 Ёлда баряркалар, бир адам Иса: «Нирә гитсең [‡†],
мен хем Сениң ызыңа дүшҗек» дийди. 58 Иса оңа:
«Тилкилериң сүрени, гушларың хөвүртгеси бардыр,

† *Сайлап-сеченимдир – кәбир голязмаларда сөйгүлимдир*

†† *Гөкден от ягдырмагымызы ислейәрсиңми? – кәбир голязмаларда Ылясың эдиши ялы гөкден от ягдырмагымызы ислейәрсиңми?* ‡ *Олара кәеди – кәбир голязмаларда олара кәйәп, «Сиз хайсы руха дегишлидигиңизи билмейәрсиңиз. Чүнки Ынсан Оглы адамлары ёк этмәге дәл-де, олары халас этмәге гелендир» дийди* ‡† *Нирә гитсең – кәбир голязмаларда Я Реб! Нирә гитсең*

йөне Ынсан Оглуның башыны гояра-да ери ёкдур»
дийди. [59] Башга бирине: «Мениң ызыма дүш»
дийди. Эмма ол: «Агам, ругсат эт, өңүрти гидип,
какамы җайлалайын» дийди. [60] Эмма Иса оңа: «Гой,
өлүлерини өлүлериң өзлери җайлаберсинлер,
йөне сен гит-де, Худайың Шалыгыны вагыз эт»
дийди. [61] Ене бириси: «Агам! Сениң ызыңа
дүшейин, йөне ругсат бер, өңүрти машгалам билен
хошлашайын» дийди. [62] Иса оңа: «Элине азалы
алансоң ызына середйән адам Худайың Шалыгына
мынасып дәлдир» дийди.

10-нжы бап

Иса етмиш ики шәгирди иберйәр

10 Шундан соң Реб Иса башга етмиш ики †
адамы белләп, олары Өзүниң гитмекчи болян
әхли шәхерлерине, ерлерине ики-икиден өңүнден
ёллады. [2] Олара шейле дийди: «Хасыл бол, йөне
ишгәр аз. Шонуң үчин хем хасылыны йыгмага
ишгәр иберер ялы, хасыл эеси Реббе ялбарың.
[3] Гидиң! Ине, Мен сизи мөҗеклериң арасына
гузулар кимин ёллаярын. [4] Яныңыза гапҗык-да,
торба-да, чарык-да алмаң. Ёлда хич ким билен
саламлашмаң. [5] Хайсы өе барсаңыз, өңүрти:
„Өйүңиз абадан болсун!“ дийиң. [6] Ол өйде
парахатлыгы сөййән адам бар болса, сизиң дилән
парахатлыгыңыз онуң үстүне инер, ёк болса-да, ене
өзүңизе доланар. [7] Ол өйде галып, оларың
беренлерини ийип-ичиң, себәби ишчи өз хакына
мынасыпдыр. Өйден-өе гөчүп йөрмәң. [8] Бир
шәхере бараныңызда, кабул эдилсеңиз, өңүңизде
нәме гоюлса, шоны ийиң. [9] Ол ердәки хассалара
шыпа бериң ве олара: „Худайың Шалыгы сизе
голайлады!“ дийиң. [10] Эмма башга бир шәхере
бараныңызда, кабул эдилмесеңиз, онуң
көчелерине чыкың-да, олара: [11] „Шәхериңизде
аягымыза япышан тозаны-да сизе гаршы какярыс.
Эмма шуны билиң: Худайың Шалыгы
голайландыр!“ дийиң. [12] Сизе айдярын: кыямат
гүни ол шәхериң ягдайы Содом шәхериниң
ягдайындан хас бетер болар. [13] Дат гүнүңе, эй,
Хоразин! Дат гүнүңе, эй, Бетсайда! Сизде
гөркезилен гудратлар Сур билен Сидонда
гөркезилен болсады, онда олар бирейййәм җул
гейнип, күл үстүнде отурып тоба эдердилер. [14] Эмма
кыямат гүни сизиң ягдайыңыз Сур билен Сидоның
ягдайындан хас бетер болар! [15] Эй, Капернаум! Сен
арша гөтерилерин өйдйәрсиңми? Ёк, сен довзаха
ташланарсың. [16] Сизи диңлән Мени диңләр, сизи
рет эден Мени рет эдер. Мени рет эден болса Мени
Иберени рет эдер».

[17] Онсоң шол етмиш ики шәгирт улы шатлык
билен доланып гелип: «Эй, Агам! Сениң адыңы
агзанымызда, арвах-җынлар хем бизе боюн
болярлар» дийдилер. [18] Иса олара: «Мен шейтаның
гөкден йылдырым ялы болуп ашак иненини
гөрдүм. [19] Мен сизе йыланлары, ичянлары ве
душманың әхли гүйҗүни депелемәге ыгтыяр
бердим, хич зат сизе зепер етирмез. [20] Шейле хем
сиз эрбет рухларың өзүңизе боюн болмагына дәл-
де, атларыңызың гөкде язылмагына бегениң»
дийди. [21] Шол вагт Иса Мукаддес Рух аркалы
шатланып: «Эй, Атам, ериң ве гөгүң Хөкүмдары!
Сениң бу затлары акылдарлардан,
дүшүнҗелилерден яшырып, чагалара аян эдениң
үчин Саңа шүкүр эдйәрин! Хава, Атам, бу Сениң
ислегиңди.
[22] Атам әхли зады Маңа табшырды. Оглы Атадан
башга хич ким танаян дәлдир. Атаны-да Огулдан ве
Оглуң Оны аян этмек ислейән адамларындан
башга хич ким танаян дәлдир» дийди. [23] Соңра Иса
шәгиртлерине йүзленип, олара айратын ныгтап:
«Сизиң гөрйән затларыңызы гөрйән гөзлер нәхили
багтлы! [24] Сизе шуны айдярын: көп пыгамберлер ве
патышалар сизиң гөрйәнлериңизи гөрмек
иследилер, эмма гөрмедилер, сизиң
эшидйәнлериңизи эшитмек ислединер, эмма
эшитмедилер» дийди.

Оңат самарияллы

[25] Бир диндар Исаны сынамак үчин, еринден
туруп: «Мугаллым! Бакы яшайшы мирас алмак үчин
мен нәме этмели?» дийип сорады. [26] Иса онуң өзүне
сораг билен йүзленип: «Төвратда нәме язылгы? Сен
муңа нәхили дүшүнйәрсиң?» дийди. [27] ††Ол адам:
«Худайыңыз Ребби тутуш йүрегиңиз, әхли гүйҗүңиз
ве дүшүнҗәңиз билен җан-тенден сөйүң». Шейле
хем: «Якыныңы өзүңи сөйшүң ялы сөй» дийди.
[28] Иса оңа: «Догры җогап бердиң, сен хем шейле эт,
шонда яшарсың» дийди. [29] Эмма ол өзүни аклаҗак
болуп, Исадан: «Мениң якыным ким боляр?» дийип
сорады. [30] Иса оңа шейле җогап берди: «Бир адам
Иерусалимден Ерихо барярка, гаракчыларың элине
дүшйәр. Олар онуң эшиклерини сыпырып алярлар-
да, өзүнем енҗип, чалаҗан халда ташлап
гидйәрлер. [31] Төтәнликде бир руханы шол ёлдан
барярка, ол адамы гөрүп, ёлуң ол тарапы билен
гечип гидйәр. [32] Онсоң бир леви-де шол ере етен
вагты оны гөрүп, ёлуң бейлеки тарапы билен гечип
гидйәр. [33] Шол ёлдан гечип барян бир самарияллы
болса, бу адамы гөрүп, оңа йүреги авaяр. [34] Онуң
янына барып, зейтун ягы билен шерап гуюп,
яраларыны сараяр. Онсоң ол адамы өз эшегине

† *Етмиш ики – кәбир голязмаларда етмиш*

†† *10:27 t Кан 6:5; Лев 19:18.*

мүндүрип, бир мыхманхана гетирип, оңа гарашык
эдйәр. 35 Шол гүнүң эртеси мыхманхананың эесине
ики күмүш теңңе чыкарып берип: „Муңа говужа
серет, артыкмач чыкдажы этсең, ызыма гелйәркәм
берерин“ дийййәр. 36 Сениң пикириңче, бу үч
адамың хайсысы гаракчыларың элине дүшен
адамың якыны боляр?» 37 Диндар: «Оңа рехим эден
адам» дийип жогап берди. Иса хем оңа: «Бар, сен-
де шонуң ялы эт» дийди.

Иса Марта билен Меръемиң өйүнде

38 Иса билен шәгиртлери ёлларыны довам эдип,
бир оба етдилер. Иса оба гиренде, Марта атлы бир
аял Оны мыхман алды. 39 Бу аялың Меръем атлы
бир гыз доганы барды. Ол Реб Исаның алкымына
барып отурып, Онуң сөзлерини диңлейәрди.
40 Марта болса ишлериниң көпдүгинден яңа
башагайды. Ол Исаның янына гелип: «Агам! Уямың
мениң еке өзүме хызмат этдирип отурмагы Сениң
первайыңа-да дәлми? Оңа айт, маңа көмеклешсин»
дийди. 41 Реб Иса оңа: «Вах, Марта, Марта! Сен көп
затлар барада аладаланып башагай болярсың.
42 Диңе бир зат гереклидир. Меръем иң оңадыны
сайлады ве бу онуң элинден хич алынмаз» дийип
жогап берди.

11-нжи бап

Иса халка дога-дилег өвредйәр

(Матта 6:9-13; 7:7-11)

11 Бир гүн Иса Худая дога окап отырды. Ол
муны гутаран вагты, шәгиртлериниң бири
Оңа: «Агам, Яхяның өз шәгиртлерине өвредиши
ялы, Сен хем бизе Худая дога этмеги өвретсене»
дийди. 2 Иса олара Худая дога оканыңызда шейле
дийиң:
«Эй, Атамыз †, адың мукаддес болсун!
Патышалыгың гелсин! ††
3 Гүнделик чөрегимизи бизе гүнде бер.
4 Бизе гаршы гүнә эденлери багышлайшымыз
ялы,
Сен хем бизиң гүнәлеримизи багышла.
Бизи сынага салма ‡» дийди.
5 Онсоң Иса олара шейле дийди: «Айдалы, сизиң
бириңизиң достуңыз бар. Сен ярыгиже шол
достуңың янына барып: „Дост! Маңа үч чөрек карз
берсене. 6 Узак ёлдан якын достум гелди. Онуң
өңүнде гояра задым ёк“ дийип ялбаряңыз. 7 Шонда
достуң ичерден: „Мени бирахат этме! Гапы бирчак
гулпланды, чагаларым, хеммәмиз уклап ятырыс.
Мен туруп, саңа хич зат берип билжек дәл“ дийип
жогап берйәр. 8 Сизе шуны айдайын, ол адам саңа
чөреги достлугың хатырасына бермесе-де, оны
гүнүне гойман, эржеллик билен сорабeрсең,
ислендик соран задыңы берер. 9 Мен сизе
дийййәрин: диләң, сизе берлер; агтарың,
тапарсыңыз; гапыны какың, сизе ачылар. 10 Хава,
дилән алар, агтаран тапар, гапы какана ачылар.
11 Сизден хайсы ата оглы балык диләнде ‡†, балыга
дерек оңа йылан берер? 12 Я болмаса юмуртга
диләнде, оңа ичян берер? 13 Шейлеликде, сиз эрбет
болубам өз чагаларыңыза оңат пешгешлер
бермеги билйән болсаңыз, онда гөкдәки Атаңыз
Өзүнден дилейәнлере Мукаддес Рухы хас-да көп
бермезми?»

Иса ве жынларың хөкүмдары

(Матта 12:22-30,43-45; Марк 3:20-27)

14 Гүнлериң биринде Иса бир лал адамдан арвах-
жыны ковды. Арвах-жын чыкан бадына, лал адам
геплемәге башлады, халк муңа хайран галды.
15 Эмма оларың кәбири: «Ол арвах-жынлары
жынларың хөкүмдары Беелзебул ‡‡ аркалы ковуп
чыкаряр» дийдилер. 16 Бейлекилер хем Оны
сынамакчы болуп, гөкден бир гудратлы аламат
гөркезмегини талап этдилер. 17 Эмма Иса оларың
пикирлерини билип, шейле дийди: «Ичинде
бөлүнишик болан патышалык даргар, өз ичинден
бөлүнен өй йыкылар. 18 Шейтан өз ичинден
бөлүнсе, хей-де, патышалыгы дурармы? Муны
сизиң Маңа арвах-жынлары Беелзебул аркалы
коваяр дийййәниңиз үчин айдярын. 19 Мен арвах-
жынлары Беелзебул аркалы ковян болсам, онда
сизиң адамларыңыз олары ким аркалы коваярлар?
Шейле дийййәниңиз үчин сизи өз адамларыңыз
хөкүм эдер. 20 Мен арвах-жынлары Худайың гүйжи
билен ковян болсам, онда Худайың Шалыгы сизе
гелендир. 21 Эгер бир гүйчли адам депесинден
дырнагына ченли ярагланып, өз өйүни гораян
болса, онуң мал-мүлки ховпсуздыр. 22 Эмма өзүнден
гүйчли адам хүжүм эдип, оны еңсе, онда онуң
буйсанян хемме ярагларыны элинден алып, талан
олжасыны пайлар. 23 Мениң билен болмадык Маңа
гаршыдыр, Мениң билен сүрини топламадык оны
даргадяндыр.
24 Арвах-жын адамдан чыкандан соң, гурак
ерлере айланып, дынчлык гөзлейәр, эмма тапмаяр.
Шонда ол: „Чыкан өйүме доланайын“ дийййәр.
25 Доланып геленде, өйүң сүпүрилги, хемме задың
ербе-ердигини гөрйәр. 26 Онсоң гидип, өзүнден хем
эрбет еди рухы янына аляр-да, шол ере барып,

† *Атамыз – кәбир голязмаларда Гөклердәки Атамыз* †† *Кәбир голязмаларда Гөкде болшы ялы, ерде-де Сениң ислегиң амала ашсын* ‡ *Кәбир голязмаларда бизи шейтандан халас эт*

‡† *Балык диләнде – кәбир голязмаларда чөрек диләнде, оңа даш берер? Я-да балык диләнде* ‡‡ *Беелзебул – шейтаның бейлеки ады. Сөзлүге серет.*

месген тутяр. Шейлеликде, ол адамың соңкы
ягдайы өңкүсинден-де эрбет боляр». 27 Иса бу
затлары айдып дурка, мәхелләниң арасындан бир
аял сесини гаталдып: «Сени догран, Сени эмдирен
эне нәхили багтлы!» дийди. 28 Иса болса: «Хава,
Худайың сөзүни эшидип, оны берҗай эдйәнлер хас
хем багтлыдыр!» дийип җогап берди.

Юнусың аламаты
(Матта 12:38-42)

29 Мәхелле хас көп үйшенде, Иса шейле дийди:
«Бу несил эрбет несилдир. Олар аламат талап
эдйәр, эмма олара Юнус пыгамбериңкиден башга
аламат берилмез. 30 Юнус Ниневе халкына нәхили
аламат болан болса, Ынсан Оглы-да бу несле эдил
шонуң ялы аламат болар. 31 †Гүнорта меликеси
кыямат гүни бу несле гаршы чыкып, оны хөкүм
эдер, себәби ол Сүлейманың пәхимини диңлемек
үчин, ериң аңры уҗундан гелди. Ине, бу ерде
Сүлеймандан-да үстүн Бири бар. 32 ††Ниневе халкы
кыямат гүни бу несле гаршы чыкып, оны хөкүм
эдер, себәби олар Юнусың вагзы билен тоба
гелдилер. Ине, бу ерде Юнусдан хем үстүн Бири
бар.

Бедениң ышыгы
(Матта 5:15; 6:22,23)

33 Хич ким чыраны якып, гизлин ерде я-да габың
ашагында гойян дәлдир, терсине, ичери гиренлер
ышыгы гөрер ялы, оны чыраданың үстүнде
гойяндыр. 34 Бедениң чырасы гөздүр. Гөзүң сагдын
болса, тутуш бедениң хем ягты болар, гөзүң
шикесли болса, тутуш бедениң хем гараңкы болар.
35 Шонуң үчин хем әгә бол, сендәки ышык гараңкы
болаймасын. 36 Сениң тутуш бедениң ягты болуп,
хич бир гараңкы ери ёк болса, чыра сени өз
шөхлеси билен ягтылдян ялы, бедениң бүтинлей
ягты болар».

Вай халыңыза!
(Матта 23:1-36; Марк 12:38-40)

37 Иса бу затлары айдып дурка, бир фарисей Оны
өйүне нахара чагырды. Иса барып, сачак башында
отурды. 38 Фарисей Онуң нахардан өң элини
ювмандыгыны гөрүп, гең галды. 39 Эмма Реб Иса
оңа шейле дийди: «Ине, сиз фарисейлер кәседир
гап-чанагың дашыны арассалаярсыңыз, эмма
ичиңиз ачгөзлүкден хем писликден долудыр.
40 Акмаклар! Дашыны ярадан ичини-де
яратмадымы? 41 Мәтәчлере йүрекден садака бериң,
шонда хеммеси сизиң үчин арасса болар. 42 Вай
халыңыза, эй, фарисейлер! Сиз нарпыздан, хер
хили ыслы отдан ондан бир бөлеги берйәрсиңиз,
эмма адалат билен Худайың сөйгүсини
әсгермейәрсиңиз. Буларың бирини берҗай эдип,
бейлекилерини ташламалы дәлсиңиз. 43 Вай
халыңыза, эй, фарисейлер! Сиз синагогаларда баш
күрсүлери, базарларда өзүңизе салам берилмегини
халаярсыңыз. 44 Вай халыңыза! Сиз хич беллиги
болмадык мазарлара меңзейәрсиңиз: адамлар
билмезден шейле мазарларың үстүнде
гезйәндирлер».

45 Төврат мугаллымларың бири Оңа: «Эй,
Мугаллым! Сен бу затлары айтмак билен, бизиң
хем гөвнүмизе дегйәрсиң» дийди. 46 Иса хем шейле
дийди: «Сизиң хем вай халыңыза, эй, Төврат
мугаллымлары! Агыр йүклери адамлара
йүклейәрсиңиз, өзүңиз болса ол йүклере
бармагыңызы хем дегирмейәрсиңиз. 47 Вай
халыңыза! Сиз пыгамберлериң губурларыны
дикйәрсиңиз, эмма олары өлдүренлер өз
аталарыңыздыр. 48 Шейтмек билен, сиз
аталарыңызың эденлерини тассыклаярсыңыз.
Хава, пыгамберлери аталарыңыз өлдүрди, сиз хем
оларың губурларыны дикйәрсиңиз. 49 Шу себәпден
хем, Худайың акылдарлыгы шейле дийипдир: „Мен
олара пыгамберлер, ресуллар иберерин, оларың
кәбирини өлдүрерлер, кәбирини хем ызарларлар“.
50 Шонуң үчин хем дүнйә ярадылалы бәри хемме
пыгамберлериң дөкүлен ганы үчин бу несил
җогапкәрдир. 51 Хабылың ганындан башлап,
ыбадатхана билен гурбанлык сыпасының
арасында өлдүрилен Зекаряның ганына ченли бу
несил җогапкәрдир. Хава, Мен сизе шуны айдярын:
әхли габахатлыклар үчин шу несил җогап берер.
52 Вай халыңыза, эй, Төврат мугаллымлары! Сиз
билимиң ачарыны алып гитдиңиз. Өзүңиз бу
гапыдан гирмедиңиз, гирмек ислейәнлере хем
бөвет болдуңыз».

53 Иса ол ерден гайдан вагты фарисейлер билен
Төврат мугаллымлары Онуң гаршысына чыкып,
үстүне энчеме меселелер барадакы сораглары
ягдырмага башладылар. 54 Шейдип, Исаны сөзүнде
тутҗак болуп, аматлы пурсады пейлейәрдилер.

12-нҗи бап

Иса икийүзлүлик барада дуйдуряр
(Матта 10:26-31; 12:32)

12 Шол вагт мүңлерче адам үйшүп, бири-
бирлерине гысылышып дурдулар. Иса илки
билен Өз шәгиртлерине гүррүң бермәге башлады:
«Өзүңизи фарисейлериң хамырмаясындан, ягны
икийүзлүликден гораң. 2 Япык болуп, үсти
ачылмаҗак, гизлин болуп, билинмеҗек зат ёкдур.
3 Гараңкылыкда нәме айтсаңыз, ягтылыкда

† 11:31 *t 1Пат 10:1-10.* †† *11:32 t Юн 3:4-10.*

эшидилер, ички отагларда чакан чавушыңыз
үчеклерде ыглан эдилер. 4 Эй, достларым, Мен сизе
шуны айдайын: бедени өлдүрйән, эмма ондан
соңра хич зат эдип билмейәнлерден горкмаң.
5 Мен сизе кимден горкмалыдыгыңызы айдайын:
өлдүренден соң довзаха зыңмага гүйҗи етйән
Худайдан горкуң. Хава, сизе айдярын, Ондан
горкуң. 6 Бәш серче ики теңңә сатылмаярмы нәме?
Муңа гарамаздан, Худай оларың хич бирини ятдан
чыкармаяр. 7 Сизиң башыңыздакы сачыңыз хем
долы саналгыдыр. Горкмаң, сиз серчелерден хас
гымматлысыңыз. 8 Сизе шуны диййәрин: ким Мени
ынсанларың өңүнде ыкрар этсе, Ынсан Оглы хем
оны Худайың перишделериниң өңүнде ыкрар эдер.
9 Ким Мени адамларың өңүнде рет этсе, онуң өзи-
де Худайың перишделериниң өңүнде рет эдилер.
10 Ким Ынсан Оглуна гаршы сөз айтса, багышланар,
эмма Мукаддес Руха дил етирен багышланмаз.

11 Сизи синагогалара, ёлбашчыларың,
хөкүмдарларың хузурына гетиренлеринде, өзүңизи
нәхили гораҗакдыгыңызы ве нәме
дийҗекдигиңизи гайгы этмәң. 12 Мукаддес Рух сизе
нәме диймелидигиңизи шол пурсадың өзүнде
өвредер».

Акмак бай тымсалы

13 Мәхелләниң арасындан бири Иса: «Мугаллым!
Доганыма айт, гой, ол мирасы мениң билен
пайлашсын» дийди. 14 Иса оңа: «Эй, ынсан, ким
Мени сизиң үстүңизден казы я-да хәким эдип
белледи?» дийди. 15 Онсоң олара: «Әгә болуң!
Өзүңизи хер хили бетнебисликден гораң, себәби
ынсаның яшайшы онуң мал-мүлкүниң боллугына
баглы дәлдир» дийди. 16 Соңра Иса олара бир
тымсал айдып берди: «Бир бай адамың ери бол
хасыл берйәр. 17 Ол адам: „Нәме этсемкәм?
Хасылымы гоймага-да ерим ёк“ дийип, ичини
геплед йәр. 18 Онсоң ол: „Хә, мен, ине, шейле
эдерин: аммарларымы сөкүп, улурак аммарлар
саларын-да, әхли галламы, бар задымы шол ере
йыгнарын. 19 Өзүме болса, эй, җаным, көп йыл үчин
йыгналан энчеме задың бар, дынҗыңы ал, ий, ич,
кейп чек диерин“ диййәр. 20 Эмма Худай оңа: „Эй,
акмак! Эдил шу гиҗәниң өзүнде җаның алнар.
Онсоң өзүң үчин тайярлан затларың киме галар?“
диййәр. 21 Өзи үчин хазына топлаян, эмма Худайың
назарында бай болмадык хер бир адамың соңы
шейле болар».

Гайгы этмәң
(Матта 6:25-34)

22 Онсоң Иса шәгиртлерине шейле дийди: «Шоңа
гөрә сизе диййәрин: нәме ийип-ичерин дийип
җаныңызы, нәме геерин дийип бедениңизи гайгы
этмәң. 23 Җан иймитден, беден эгин-эшикден хас
гымматлыдыр. 24 Гаргалара середиң, олар не
экйәрлер, не-де орярлар. Оларың не аммарлары,
не-де урулары бар. Муңа гарамаздан, Худай олары
иймитлендирйәр. Сиз гушлардан нәче эссе
гымматлысыңыз! 25 Сизиң хайсы бириңиз гайгы
эдип, өмрүңизи бир сагат узалдып билйәрсиңиз?
26 Бу кичиҗик зады эдип билмейән болсаңыз, онда
нәме үчин галан затларың гайгысыны эдйәрсиңиз?
27 Лилияларың өсүшине сын эдиң: олар не зәхмет
чекйәрлер, не-де йүп эгирйәрлер. Эмма Мен сизе
диййәрин, хатда Сүлейман хем өзүниң бүтин шан-
шөхратында буларың хич бири ялы гейинмәнди.
28 Эмма бу гүн бар болуп, эртир ожага ташланян
мейдан отуны Худай шейле гейиндирйән болса,
сизи ондан хас артык гейиндирмезми, эй, иманы
азлар?! 29 Шонуң үчин хем нәме ийип-
ичҗекдигиңизи, нәме гейҗекдигиңизи агтармаң,
булар барада алада этмәң. 30 Бу затларың барыны
бу дүнйәниң адамлары агтаряндыр. Атаңыз
буларың әхлисиниң сизе герекдигини билйәр.
31 Сиз болса Худайың Шалыгыны агтарың, шонда
бу затлар хем сизе онуң үстүне гошулып берлер.

32 Горкма, эй, кичиҗик сүри! Чүнки Атаңыз
Шалыгы сизе бермеги макул билди. 33 Эмләгиңизи
сатың, гарыплара садака бериң. Өзүңизе
көнелмейән гапҗык, гөкде түкенмейән хазына
тайярлаң. Ол ере огры голайлашян дәлдир, гүе
иййән дәлдир. 34 Хазынаңыз нireде болса,
йүрегиңиз хем шол ерде болар.

Оя хем тайярлыклы болуң
(Матта 24:45-51)

35 Биллериңиз гушалгы, чыраларыңыз якылгы
болсун. 36 Тойдан гелип, хоҗайыны гапыны
каканда, дессине оңа гапыны ачмага гарашян
адамлар ялы болуң. 37 Хоҗайыны доланып геленде,
онуң оя гөрҗек хызматкәрлери ненеңси багтлы!
Сизе догрусыны айдярын, хоҗайын билини гушап,
хызматкәрлерини сачак башында отурдар. Янына
гелип, олара өзи хызмат эдер. 38 Хоҗайын исле
ярыгиҗе, исле даңдан гелсин, онуң геленде, оя
гөрҗек хызматкәрлери ненеңси багтлыдыр! 39 Эмма
шуны билип гоюң: өй эеси огрының хайсы сагатда
гелҗегини билседи, өйүни талатмазды †. 40 Сиз хем
тайяр болуң, себәби Ынсан Оглы сизиң осламаян
сагадыңызда гелер».

41 Шонда Петрус: «Агам, бу тымсалы диңе бизе
айдярсыңмы я-да хеммелере?» дийип сорады.

42 Реб Иса шейле җогап берди: «Хоҗайының
садык хем акыллы иш доландырыҗысы ким?

† *Өйүни талатмазды – кәбир голязмаларда оя боларды, өйүни талатмазды*

Бейлеки хызматкәрлерине вагтлы-вагтында нахар
бермек үчин, оларың үстүнден гоян адамы дәлми?
43 Хожайыны доланып геленде, ишиниң башында
гөрен хызматкәри нәхили багтлы! 44 Сизе
догрусыны айдярын, хожайыны әхли мал-мүлкүни
шоңа ынанар. 45 Эмма шол хызматкәр өз ичинден:
„Хожайыным гич гелер“ дийип, гуллары ве
кенизлери урмага, ийип-ичип, серхош болмага
башласа, 46 хожайыны хем онуң осламаян гүнүнде,
ойламаян сагадында гелсе, оны парча-парча эдип,
онуң башына бивепаларың гүнүни салар.
47 Хожайынының ислегини билсе-де, тайяр
болмаян, онуң ислегини ерине етирмейән
хызматкәр көп енҗилер. 48 Эмма билмезликден
таяга мынасып иш эден адам аз енҗилер. Киме көп
берлен болса, ондан хас көп талап эдилер. Киме
көп зат ынанылан болса, ондан көп зат хем
исленилер».

Парахатлык дәл-де, бөлүнишик

(Матта 10:34-36)

49 Иса сөзүни довам этди: «Мен ер йүзүне от
ягдырмага гелдим. Хернә шол от инди туташып бир
янсады! 50 Мен чуңңур гайгы-хасрата батярын. Бу
амала ашянча, Мен дарыгярын! 51 Мени ер йүзүне
парахатлык гетирмәге гелендир өйдйәрсиңизми?
Ёк, бөлүнишик гетирмәге гелдим диййәрин.
52 Мундан бейләк бир өйде яшаян бәш адам
бөлүнишип, үчүси икисине гаршы, икиси хем
үчүсине гаршы болар. 53 Ата оглуна, огул атасына
гаршы, эне гызына, гыз энесине гаршы, гайынене
гелнине, гелин гайыненесине гаршы болар».

Аламатлара дүшүнмек

(Матта 16:2,3; 5:25,26)

54 Иса мәхеллә йүзленип, шейле дийди: «Сиз
гүнбатардан бир булудың пейда боланыны гөрен
бадыңыза: „Ягыш ягар“ диййәрсиңиз, шейле хем
боляр. 55 Гүнорта ели өвсенде болса: „Хова ыссы
болҗак“ диййәрсиңиз, шейле хем боляр. 56 Эй,
икийүзлүлер! Ериң хем асманың гөрнүшинден
маны чыкарып билйәңиз-де, нәме үчин бу хәзирки
дөвүрден маны чыкарып билеңзок?
57 Нәме үчин өзүңизе догры зады сайлап алып
билмейәрсиңиз? 58 Бири сени айыплап, казыета
алып гитсе, онуң билен ёлдакаң барлыш. Ёгсам ол
сени каза, казы хем зындан сакчысына табшырып,
зындана дүшмегиң ахмал. 59 Саңа шуны айдярын,
җеримәңи долы төлейәнчәң, ол ерден
чыкмарсың».

13-нҗи бап

Тоба эдиң

13 Шол вагт бирнәче адам гелип, Пилатың
җелилелилере эденлери барада Иса хабар
бердилер. Пилат оларың кәбирини өлдүрип,
оларың ганларыны кесип дуран гурбанлыкларына
гошупды. 2 Иса шейле җогап берди: «Шейле эҗир
чекен бу җелилелилери бейлеки әхли
җелилелилерден хас көп гүнәли
хасаплаярсыңызмы? 3 Элбетде, ёк! Эмма тоба
этмесеңиз, сизиң хеммәңиз шолар ялы хеләк
боларсыңыз. 4 Я Силоям минарасы үстлерине
йыкылып өлен он секиз адам ядыңызда дәлми?
Эйсем шолар Иерусалимдәкилерден хас көп
языклыдыр өйдйәңизми? 5 Элбетде, ёк! Эмма тоба
этмесеңиз, сизиң хеммәңиз шолар ялы хеләк
боларсыңыз».
6 Онсоң Иса олара шу тымсалы гүррүң берди:
«Бир адамың багында битип отуран бир инҗир
агаҗы бар экен. Ол гелип, ондан миве агтаряр,
йөне хич зат тапмаяр. 7 Ол багбана: „Мен үч
йылдан бәри гелип, бу инҗир агаҗындан миве
гөзлейән, эмма бирини-де тапамок. Оны кесип
ташла! Ол нәмә бидерек ер тутуп отыр?“ диййәр.
8 Эмма багбан оңа: „Агам, оңа бу йыл хем дегме,
мен онуң төверегини газып, дөкүн берейин.
9 Гелҗек йыл миве берсе-хә не ягшы, бермесе-де,
оны кесип ташларсың“ диййәр».

Иса били бүкүк аялы сагалдяр

10 Бир Сабат гүни Иса синагогаларың биринде
халка өвредйәрди. 11 Ол ерде он секиз йыл бәри
ичинде хассалык рухы болан били бүкүк бир аял
барды. Ол ики эпленип, асла дикелип билмейәрди.
12 Иса оны гөренде, янына чагырып: «Начар! Сен
чекйән эҗирлериңден халас болдуң» дийди.
13 Онсоң Иса эллерини аялың үстүнде гойды велин,
ол шобада дикелип, Худайы шөхратландырмага
башлады. 14 Эмма Исаның хасса аяла Сабат гүни
шыпа беренине гахары гелен синагога баштутаны
халка йүзленип: «Ишлемек үчин алты гүн бардыр,
шыпа тапмага Сабат гүни дәл-де, башга гүнлерде
гелиң» дийди. 15 Реб Иса хем оңа: «Эй, икийүзлүлер!
Сизиң хайсы бириңиз Сабат гүни өкүзиңизи я
эшегиңизи ахырың башындан чөзүп, сува якмага
әкитмейәрсиңиз? 16 Бу аял он секиз йыллап шейтан
тарапындан багланан Ыбрайымың гызыдыр. Эйсем
Сабат гүни боланы үчин ол бу зынҗырдан азат
эдилмели дәлми?» дийди. 17 Иса бу сөзлери айдан
вагты, Оңа гаршы чыканларың хеммеси утанды.
Халк болса Онуң эдйән ажайып ишлерине бегенди.

Горчиса тохумы ве хамырмая тымсалы

(Матта 13:31-33; Марк 4:30-32)

18 Онсоң Иса: «Худайың Шалыгы нәмә меңзейәр?
Оны нәмә меңзедейин? 19 Ол бир адамың өз
меллегине экен горчиса тохумына меңзешдир. Ол
өсүп, агаҗа өврүлйәр, гушларам онуң
шахаларында хөвүртге ясаняρлар» дийди.
20 Иса ене-де сөз ачып: «Худайың Шалыгыны нәмә
меңзедейин? 21 Ол хамырмая меңзейәр: аял үч
керсен уна бирҗе бөлек хамырмая гошса-да, тутуш
хамыр чишйәр» дийди.

Дар гапы

(Матта 7:13,14,21-23)

22 Иса Иерусалиме тарап гидип баршына,
шәхерлериң, обаларың ичинден гечип, адамлара
өвредйәрди. 23 Бир адам Ондан: «Эй, Агам! Халас
эдилҗеклериң саны аз болармыка?» дийип сорады.
Иса олара шейле дийди: 24 «Мен сизе дийййәрин:
дар гапыдан гирмәге чалшың, себәби көплер бу
гапыдан гирмәге җан эдерлер, эмма башармазлар.
25 Өй эеси туруп, гапыны гулпланда, сиз дашарда
галып, гапыны какарсыңыз ве: „Ага, бизе гапыны
ачай-да!“ дийип ялбарарсыңыз. Ол хем сизе: „Мен
сизи танамок, ниреден гелениңизи-де билемок“
дийип җогап берер. 26 Шонда сиз: „Биз сениң билен
ийип-ичдик. Сен көчелеримизде бизе сапак
бердиң“ диерсиңиз. 27 Эмма ол ене-де: „Мен сизи
танамок! Ниредендигиңизи-де билемок! Ёк болуң
янымдан, эй, эрбетлер!“ дийип җогап берер.
28 Ыбрайымы, Ысхагы, Якубы ве әхли
пыгамберлери Худайың Шалыгында, өзүңизиң
болса дашары ковланыңызы гөрен вагтыңыз, ол
ерде аглама хем диш гыҗама болар.
29 Гүндогардан, гүнбатардан, демиргазыкдан,
гүнортадан адамлар гелип, Худайың Шалыгында
сачак башында отурарлар. 30 Догрудан-да,
илкинҗилер болҗак соңкулар бар ве соңкулар
болҗак илкинҗилер бар».

Исаның Иерусалиме хайпы гелйәр

(Матта 23:37-39)

31 Шол вагт кәбир фарисейлер гелип, Иса: «Бу
ерден чыкып, башга ере гит. Хирод Сени өлдүрмек
ислейәр» дийдилер. 32 Иса олара шейле дийди:
«Гидиң-де, ол тилкә айдың, ине, Мен бу гүн ве
эртир арвах-җынлары ковуп, шыпа берерин,
үчүленҗи гүни ишими битирерин. 33 Эмма шонда-
да Мен бу гүн, эртир ве биригүн ёл йөремели,
себәби пыгамбериң Иерусалимден дашарда
өлмеги болуп билҗек зат дәлдир! 34 Эй, Иерусалим!
Пыгамберлери өлдүрйән, өзүне ёллананлары
дашлаян Иерусалим! Товугың өз җүйҗелерини
ганатларының ашагына йыгнайшы ялы, Мен хем
энчеме гезек сениң чагаларыңы йыгнаҗак болдум,
эмма сиз муны ислемедиңиз! 35 †Ине, өйүңиз хараба
өврүлер. Сизе шуны айдайын: „Реббиң адындан
Гелйәне алкыш болсун!“ дийййәнчәңиз, Мени
гайтадан гөрмерсиңиз».

14-нҗи бап

Иса бир фарисейиң өйүнде

14 Бир Сабат гүни Иса фарисейлериң
башлыкларындан бириниң өйүне нахара
гелди. Хеммелер Оңа дыкгат билен середйәрдилер.
2 Онуң гаршысында эли-аягы чишен бир адам
отырды. 3 Иса фарисейлерден ве Төврат
мугаллымларындан: «Сабат гүни бир хасса шыпа
бермеклик кануна догры гелйәрми я-да ёк?» дийип
сорады. 4 Олар сесини чыкармадылар. Иса хем
яңкы адама элини дегрип, оңа шыпа берди ве
өйүне иберди. 5 Онсоң олардан: «Бириңизиң
оглуңыз †† я-да өкүзиңиз гуя гачса, Сабат
гүнүдигине гарамаздан оны дессине
чыкармазмы?» дийип сорады. 6 Олар бу сораглара
җогап берип билмедилер.
7 Иса чагырыланларың төри сайлаяндыкларыны
гөрүп, олара шу тымсалы айтды: 8 «Бири сени тоя
чагыранда, барып төре гечме. Ол сенден хас
хорматлы бирини чагыран болаймасын. 9 Той эеси
гелип, саңа: „Ериңи бу адама бер“ дийәймесин.
Онсоң сен утанып, ишигиң янында отурмалы
боларсың. 10 Шонуң үчин бир ере чагырыланыңда,
аягучда отур. Сени чагыран яныңа гелип: „Эй, дост!
Төре геч“ дийсин. Шонда сачак башындакы
отуранларың янында хорматың болар. 11 Өзүни
ёкары тутян адам песелдилер, пес тутян болса
бейгелдилер».
12 Онсоң Иса Өзүни чагырана: «Гүнортанлык я-да
агшамлык нахарыны берениңде, дост-ярларыңы,
доган-гарындашларыңы, бай гоңшуларыңы
чагырма. Эгер чагырсаң, олар хем сени чагырып,
мунуң өвезини долар. 13 Мейлис гураныңда
гарыплары, майыплары, агсаклары, көрлери
чагыр. 14 Шонда сен ялканарсың. Чүнки олар саңа
өвезини долуп билмезлер, мунуң өвези саңа догры
адамларың диреленвагты берлер» дийди.

Улы мейлис тымсалы

(Матта 22:1-10)

15 Иса билен сачак башында отуранларың бири
муны эшиденде, Оңа: «Худайың Шалыгында чөрек
ийҗек адам нәхили багтлы!» дийди. 16 Иса хем оңа

† *13:35 t Зеб 117:26.* †† *Оглуңыз – кәбир голязмаларда эшегиңиз*

шейле дийди: «Бир адам улы мейлис гурап,
биртопар адамы чагырыпдыр. 17 Нахар вагты
боланда, ол: „Гелиң, әхли зат тайяр“ дийип,
мыхманлара хабар бермек үчин, өз хызматкәрини
уградяр. 18 Эмма оларың хеммеси диллешен ялы,
өтүнч сорамага башлаярлар. Биринҗиси оңа: „Мен
бир бөлек ер сатын алдым, шоны гөрмәге гитмели.
Хайыш эдйәрин, мени багышла“ дийййәр.
19 Бейлекиси: „Мен бәш җүбүт өкүз сатын алдым,
шолары барламага барярын. Хайыш эдйәрин, гаты
гөрме“ дийййәр. 20 Ене бири: „Мен тәзе өйлендим,
шонуң үчин барып билмейәрин“ дийййәр.
21 Хызматкәр гелип, булары өз җенабына хабар
берйәр. Онсоң өй эеси гахарланып, хызматкәрине:
„Дессине шәхериң көчелерине, ёл-ёдаларына гит-
де, гарыплары, майыплары, көрлери, агсаклары шу
ере гетир“ дийййәр. 22 Хызматкәр: „Җенап! Сениң
айданың ерине етирилди, йөне энтек хем ер бар“
дийййәр. 23 Онсоң җенап хызматкәрине: „Өйүм
долар ялы, обалара, онуң даш-төверегиндәки
мейданлара айлан-да, адамлары гелер ялы эт“
дийййәр. 24 Мен сизе шуны айдайын: шол илкинҗи
чагырыланларың екеҗеси хем Мениң сачагымдан
датмаз».

Шәгирт болмагың төлеги

(Матта 10:37,38)

25 Улы мәхелле Иса билен биле барярды. Иса
ызына өврүлип, олара шейле дийди: 26 «Ким Мениң
яныма гелип, атасыны, энесини, аялыны, бала-
чагасыны, доганыны, уясыны, хатда өз җаныны
хем йигренмесе, Мениң шәгирдим болуп билмез.
27 Ким өз хачыны гөтерип, Мениң ызыма дүшмесе,
Мениң шәгирдим болуп билмез. 28 Айдалы,
араңыздан бири минара гурмак ислейәр. Ол илки
отурып, муны тамамламага пулунуң етип-
етмеҗекдигини хасапламазмы? 29 Себәби
минараның бинядыны тутуп, соң иши тамамлап
билмесе, муны гөренлериң хеммеси оңа гүлер.
30 Олар: „Бу адам муны гурмага башлады, эмма
тамамлап билмеди“ диерлер. 31 Я болмаса бир
патыша башга бир патыша билен уруш этмәге
баряр диели. Үстүме гелйән йигрими мүң эсгере он
мүң эсгер билен гаршылык гөркезип билермикәм
дийип, илки отурып маслахатлашмазмы?
32 Башармаҗак болса, ол душман энтек узакдака,
илчи иберип, ярашык шертлерини сорар.
33 Шейлеликде, сизиң хер бириңиз әхли
задыңыздан эл чекмесеңиз, Мениң шәгирдим
болуп билмерсиңиз.
34 Дуз говы затдыр, эмма ол өз тагамыны йитирсе,
онда оңа нәдип тагам берлер? 35 Ол не топрага, не-
де дөкүне ярар, оны зир-зибиле зыңарлар.
Эшитмәге гулагы бар адам эшитсин!»

15-нҗи бап

Йитен гоюн тымсалы

(Матта 18:12-14)

15 Әхли салгытчылар билен гүнәкәрлер Исаның
айдян затларыны диңлемек үчин, Онуң
дашына үйшйәрдилер. 2 Фарисейлер билен Төврат
мугаллымлары болса: «Бу адам гүнәкәрлери кабул
эдйәр, олар билен нахар иййәр» дийип
хүңүрдешйәрдилер. 3 Онсоң Иса олара шу тымсалы
айтды: 4 «Сизден бириниң йүз гойны бар диели. Ол
буларың бирини йитирйәр. Шонда ол тогсан
докузсыны дүзде гоюп, тә йитен гойнуны тапянча,
оны гөзлемәге гитмезми? 5 Тапанда болса, оны
бегенч билен эгнине алып гайдар. 6 Өйүне гелип,
достларыны, гоңшуларыны чагырып: „Мениң
билен биле шатланың, йитен гойнумы тапдым!“
диер. 7 Сизе шуны айдярын: шунуң ялы тоба эден
еке гүнәли үчин гөкде болҗак шатлык тоба мәтәч
дәл тогсан докуз догры адам үчин болҗак
шатлыкдан хас улы болар».

Йитен пул тымсалы

8 «Айдалы, бир аялың он саны күмүш теңңеси бар
экен. Ол буларың бирини йитирйәр. Шонда ол
чыраны якып, өйи сүпүрип, оны тапянча, үнс
берип гөзлемезми? 9 Тапанда болса өз
җоралaрыны, гоңшуларыны чагырып: „Мениң
билен биле шатланың, йитен теңңәми тапдым“
диер. 10 Мен сизе шуны айдярын: тоба эден екеҗе
гүнәли үчин, Худайың перишделериниң арасында
эдил шунуң ялы улы шатлык болар».

Йитен огул тымсалы

11 Иса сөзүни довам этди: «Бир адамың ики оглы
бар экен. 12 Кичи оглы какасына: „Кака, мал-
мүлкден мениң пайыма дүшенини бер“ дийййәр.
Какасы хем байлыгыны огулларының арасында
бөлүп берйәр. 13 Бирнәче гүнден соң кичи оглы
бар-ёгуны топлап, бир узак юрда гидйәр. Ол ерде
шады-хоррамлыкда яшап, мал-мүлкүни еле
совуряр. 14 Бар задыны совандан соң, яңкы юрда
гаты ачлык дүшүп, ол хорлук чекмәге башлаяр.
15 Шейлеликде, ол гидип, шол юрдуң бир
яшайҗысына гүнлүкчи дуряр. Ол хем оны өз
өрүлерине доңуз бакмага иберйәр. 16 Огланың
доңузларың иййән көсүклери билен гарныны
дойрасы гелйәрди, эмма оңа хич ким хич зат
бермейәрди. 17 Ол ахырсоңы акылына айланып,
өзүне шейле дийййәр: „Какамың энчеме
гүнлүкчилери бар, оларың хеммесиниң хем
дойянча иймәге чөреклери бар. Мен болса бу ерде
ачлыкдан өлҗек болуп йөрүн! 18 Говусы, какамың

янына барып, оңа: „Кака, мен Гөкдәкә-де, саңа-да
гаршы гүнә этдим. [19] Мен инди сениң оглуң
дийилмәге-де мынасып дәл. Мени өз
гүнлүкчилериңден бири ялы кабул эт диейин“.
[20] Йигит какасының янына играяр.
Оглы энтек узакдака, какасы оны гөрйәр. Оңа
йүреги аваяр, ылгап барып оглуның бойнундан
гуҗаклап, оны огшаяр. [21] Оглы оңа: „Кака, мен
Гөкдәкә-де, саңа-да гаршы гүнә этдим. Мен инди
сениң оглуң дийилмәге-де мынасып дәл“ дийййәр.
[22] Эмма какасы хызматкәрлерине буйрук берип:
„Дессине иң сайлама доны гетириң-де, оңа
гейдириң. Эллерине йүзүк дакың, аякларына көвүш
гейдириң. [23] Бага бакылан гөләни гетирип,
дамагыны чалың, ийип шатланалың! [24] Себәби бу
оглум өлүди, инди дирелди; ол йитипди, инди
тапылды“ дийййәр. Шейдип, олар той этмәге
башлаярлар.
[25] Шол вагт онуң улы оглы экин мейданында экен.
Ол өе голайланда, айдым-саз билен оюн-гүлки
сеслерини эшидйәр. [26] Ол хызматкәрлериң бирини
янына чагырып, мунуң себәбини сораяр. [27] Ол хем
оңа: „Иниң гайдып гелди. Какаң онуң саг-аман
ызына доланып гелени үчин, бага бакылан
гөләниң дамагыны чалды“ дийййәр. [28] Улы оглы
гахарланып, ичери гирмек ислемейәр. Шонда
какасы дашары чыкып, оңа ялбаряр. [29] Эмма ол
какасына шейле җогап берйәр: „Гөрйәңми, мен
нәче йылдыр, сениң үчин гул ялы ишледим, хич
хачан сениң буйрукларыңа ёк диймедим. Муңа
гарамаздан, өз достларым билен шүвелең эдер
ялы, сен маңа хич хачан бир чебиш-де бермедиң.
[30] Эмма әхли байлыгыңы лолы хелейлере совран бу
оглуң геленде, сен онуң үчин бага бакылан
гөләниң дамагыны чалдың“. [31] Какасы оңа: „Оглум,
сен хемише мениң янымда ахыры, мениң бар
задым сениңкидир. [32] Бу гүн болса той эдип,
шатланмак герек, себәби сениң иниң өлүди, инди
дирелди; ол йитипди, инди тапылды“ дийип җогап
берйәр».

16-нҗы бап

Угуртапыҗы иш доландырыҗы

16 Иса шәгиртлерине шулары гүррүң берди:
«Бир бай адамың иш доландырыҗысы бар
экен. Бу иш доландырыҗының байың мал-мүлкүни
даргадяндыгы барада оңа шикаят эдипдирлер.
[2] Бай оны янына чагырып: „Сен хакда эшидйән
затларым нәме? Иш доландырышың бабатда
хасабат бер, себәби сен мундан бейләк мениң иш
доландырыҗым болуп билмерсиң“ дийййәр. [3] Иш
доландырыҗы өз-өзүне: „Инди нәме этсемкәм?
Хоҗайыным ишими элимден аляр. Мен газы
газмага әҗиз, диленмәге утанярын. [4] Хә..., ишден
ковлан вагтым халк мени өйүне кабул эдер ялы,
нәме этҗегими билйәрин“ дийип ойланяр.
[5] Шейлеликде, ол хоҗайынына бергили
адамларың барыны бир-бирден янына чагыряр.
Биринҗи чагыранындан: „Мениң хоҗайыныма
нәче бергиң бар?“ дийип сораяр. [6] Ол: „Йүз челек †
зейтун ягы“ дийип җогап берйәр. Иш
доландырыҗы оңа: „Дил хатыңы ал-да, отурып,
дессине шоны элли челек дийип яз“ дийййәр.
[7] Онсоң башга бириндена: „Сениң нәче бергиң бар?“
дийип сораяр. Ол хем: „Мүң халта †† бугдай“ дийип
җогап берйәр. Оңа-да: „Дил хатыңы ал-да, шоны
секиз йүз дийип яз“ дийййәр. [8] Хоҗайыны бу хилегәр
иш доландырыҗыны угуртапыҗылыгы үчин
тарыплады. Бу дүнйәниң адамлары өз неслиниң
арасында херекет этмекде нурдакы ынсанлардан
парасатлыдыр. [9] Сизе шуны айдярын: өзүңизе дост
газанмак үчин дүнйәниң байлыгыны уланың, бу
мал-мүлк гутаранда болса, сиз эбеди галҗак
месгенлере кабул эдилерсиңиз.
[10] Аз затда ынамдар болан көп затда хем
ынамдардыр, аз затда ынамдар болмадык көп
затда-да ынамдар болуп билмез. [11] Шейлеликде,
дүнйәниң байлыгында ынамдар болмасаңыз, сизе
чын байлыгы ким ынанар? [12] Башга бириниң
эмләги бабатда ынамдар болмасаңыз, өз
эмләгиңизи сизе ким берер? [13] Хич бир хызматкәр
ики хоҗайына хызмат эдип билмез. Ол я бирини
йигренип, бейлекисини сөер, я-да бирине вепалы
болуп, бейлекисини әсгермезлик эдер. Сиз хем
Худая, хем байлыга хызмат эдип билмерсиңиз».
[14] Пулы сөййән фарисейлер бу сөзлери эшидип,
Исаны масгара этмәге башладылар. [15] Иса олара
шейле дийди: «Сиз өзүңизи адамларың янында
аклаярсыңыз, эмма Худай йүрегиңизи билйәндир.
Адамларың арасында ёкары сайылян зат Худайың
янында йигренҗидир.
[16] Яхя гелйәнчә, адамлар Төврада ве
пыгамберлериң язгыларына гөрә яшамалы
болупды. Инди болса Худайың Шалыгының Хош
Хабары вагыз эдилйәр, оңа хеммелериң гиреси
гелйәр. [17] Төврадың екеҗе нокадының йитенинден,
асман билен ериң йитени аңсатдыр.
[18] Аялыны айрып, башга аяла өйленен адам зына
эдйәндир. Әринден айрылан аяла өйленен киши-
де зына эдйәндир».

Бай адам ве Лазар гедай

[19] «Бир бай адам бар экен. Ол гырмызы дон ве
непис эшиклер гейип, хер гүнүни шады-

† *Йүз челек – грекче йүз бат такм. 4000 литр.* †† *Мүң халта – грекче йүз кор такм. 30000 кг.*

хоррамлыкда гечирерди. 20 Онуң гапысының
агзында тутуш беденини яра басан Лазар атлы бир
гедай ятарды. 21 Ол байың сачагындан дөкүлен
овунтыклары иймегиң арзувындады. Итлер хем
гелип, онуң яраларыны яларды. 22 Бир гүн вагты
долуп, гедай өлйәр. Перишделер оны Ыбрайымың
янына әкидйәрлер. Соңра бай хем өлйәр ве
җайланяр. 23 Довзахда эҗир чекйән бай габагыны
галдырып, узакдан Ыбрайымы ве онуң янындакы
Лазары гөрйәр. 24 Шонда ол гыгырып: „Эй,
Ыбрайым ата, маңа рехим эт! Лазары ибер,
бармагының уҗуны сува батырып, мениң дилими
соватсын, себәби бу одуң ичинде мен эҗир
чекйәрин“ диййәр. 25 Эмма Ыбрайым оңа: „Эй, огул!
Сен өз яшайшыңда ягшы затлары аланыңы,
Лазарың болса эҗир чекенини ядыңа сал. Инди
болса ол бу ерде рахатлык гөрйәр, эмма сен эҗир
чекйәрсиң. 26 Булардан башга-да, бизиң билен
сизиң араңызда әпет бир учут гойлупдыр, шонуң
үчин бу ерден сиз тарапа, ол ерден хем биз тарапа
хич ким гечип билмез“ дийип җогап берйәр.
27 Шонда бай адам: „Бейле болса, атам, саңа
ялбарярын, Лазары какамың өйүне ибер. 28 Себәби
мениң бәш доганым бар. Бу гыналян ере
дүшмезлери ялы, Лазар барып шейле ериң
бардыгыны олара дуйдурсын“ диййәр. 29 Эмма
Ыбрайым: „Оларда Мусаның ве пыгамберлериң
язгылары бар ахыры, гой, шолара гулак ассынлар“
диййәр. 30 Ол хем: „Ёк, эй, Ыбрайым ата! Олар диңе
өлүлерден бири янларына баранда тоба эдерлер“
диййәр. 31 Ыбрайым оңа: „Олар Муса ве
пыгамберлере гулак асмаян болсалар, онда
өлүлерден бири дирелсе-де, ынанмазлар“ дийип
җогап берйәр».

17-нҗи бап

Багышлама ве иман барадакы таглымат

17 Иса шәгиртлерине шейле дийди: «Адамлары
гүнә дучар эдйән затларың гелмеги
гутулгысыздыр, эмма бу затларың гелмегине ярдам
берйән адамың дат гүнүне! 2 Маңа ынанян пес
гөвүнлилериң бириниң гүнә этмегине себәп
боланындан, бойнундан бир дегирмен дашы
асылып, деңзе ташлананы онуң үчин хас оңат
болар.
3 Хабардар болуң! Эгер доганың гүнә этсе, оңа
кәе. Эгер ол тоба этсе, оны багышла. 4 Ол саңа
гаршы гүнде еди гезек гүнә эдип, еди гезек хем
яныңа гелип: „Тоба эдйәрин!“ дийсе, оны багышла».
5 Ресуллар Реб Иса: «Бизиң иманымызы артдыр!»
дийдилер. 6 Ол шейле дийди: «Эгер сизиң бир
горчиса дәнеси ялы иманыңыз болуп, шу тут
агаҗына: „Бу ерден гопарыл-да, деңизде гөгер!“
дийсеңиз, ол сизе гулак асар. 7 Айдалы, сизиң ер
сүрйән я-да чопанчылык эдйән хызматкәриңиз
бар. Ол мейдандан геленде, сизиң хайсыңыз оңа:
„Басым гел-де, сачак башында отур“ диерсиңиз?
8 Гайтам, оңа: „Мениң агшамлыгымы тайярла,
билиңи гуша-да, ийип-ичйәнчәм, маңа хызмат эт,
өзүң соңра ийип-ичерсиң“ диймезми?
9 Буйрукларыны берҗай эдени үчин, ол хызматкәре
миннетдарлык билдирерми? 10 Сиз хем өзүңизе
буйрулан әхли зады берҗай эдениңизден соң: „Биз
хем йөне бир хызматкәрдирис, диңе өзүмизе
табшырылан юмшы ерине етирдик“ дийиң».

Иса он саны дери кеселлини сагалдяр

11 Иса Самария билен Җелиләниң үстүнден гечип,
Иерусалиме тарап гитди. 12 Ол обаларың бирине
гиренде, Оңа эндамы дери кеселине дучар болан
он адам саташды. Олар узакда дуруп, гаты сес
билен: «Эй, Иса! Халыпа, бизе рехим эт!» дийдилер.
14 Иса олары гөрүп: «Барың, руханылара гөрнүң»
дийди. Олар ёлдакалар кеселден сапланды.
15 Оларың бири сагаланыны гөрүп, гаты сес билен
Худайы шөхратландырып, ызына өврүлди. 16 Ол
Исаның аякларына йыкылып, Оңа миннетдарлык
билдирди. Бу адам самариялыды. 17 Иса: «Кеселден
сапланан он киши дәлмиди? Галан докуз адам
нириде? 18 Худайы шөхратландырмак үчин бу
кесекиден башга хич ким ызына өврүлмедими?»
дийип сорады. 19 Онсоң оңа: «Тур, гидибер, иманың
сени халас этди» дийди.

Худайың Шалыгының гелши барада

(Матта 24:23-28,37-41)

20 Бир гүн фарисейлер Исадан Худайың
Шалыгының хачан гелҗекдигини соранларында,
Ол: «Худайың Шалыгы гөзе гөрнүп гелмез.
21 Адамлар: „Ине, бу ерде!“ я-да „Анха, ол ерде!“
диймезлер, себәби Худайың Шалыгы сизиң
араңыздадыр» дийип җогап берди. 22 Онсоң Иса
шәгиртлерине шейле дийди: «Ынсан Оглуның
гүнлеринден бирини гөрмеги күйсеҗек вагтыңыз
гелер, эмма ол гүни гөрмерсиңиз. 23 Адамлар сизе:
„Ине, Ынсан Оглы шу ерде!“ я-да „Анха, ол ерде!“
диерлер. Эмма гитмәң, оларың ызына дүшмәң!
24 Йылдырым гөгүң бир уҗундан чакып, бейлеки
бир уҗуны нәхили ягтылдян болса, Ынсан Оглы
хем Өз гүнүнде шейле болар. 25 Эмма Ол өңүрти
көп гөрги гөрүп, бу несил тарапындан рет
эдилмелидир. 26 †Нухуң гүнлеринде нәхили болан
болса, Ынсан Оглуның гүнлеринде-де шейле болар.
27 Адамлар Нухуң гәмә мүнен гүнүне ченли ийип-
ичип, өйленип, дурмуша чыкып, аркайын яшап

† *17:26-27 t Гчк 6:5-8; 7:6-24.*

йөрдүлер. Соңра әпет сил гелип, барыны ёк этди.
[28] †Лутуң гүнлеринде хем шонуң ялы болды:
адамлар ийип-ичип, алып-сатып, экип-дикип
йөрдүлер. [29] Эмма Лутуң Содомдан чыкан гүни
гөкден от билен күкүрт ягып, хеммесини ёк этди.
[30] Ынсан Оглуның пейда болҗак гүнүнде хем шейле
болар. [31] Шол гүн үчекдәки адам өйдәки затларыны
алмак үчин ашак дүшмесин. Шейле-де, экин
мейданындакы хем ызына гелмесин. [32] ††Лутуң
аялыны яда салың! [33] Ким җаныны аямага
чалышса, оны йитирер, ким җаныны йитирсе, оны
аман саклар. [34] Сизе шуны айдярын: шол гиҗе бир
дүшекде ики адам болар, бири алнар, бири гойлар.
[35] Билеликде бугдай үвейән ики аял болар, бири
алнар, бейлекиси гойлар». ‡[37] Шәгиртлер Иса
йүзленип: «Агам, бу хадысалар ниреде болар?»
дийип сорадылар. Иса хем: «Маслык ниреде болса,
гарагушлар хем шол ере үйшйәндир» дийип җогап
берди.

18-нҗи бап

Тутанъерли дул аял тымсалы

18 Онсоң Иса шәгиртлерине оларың хемише
Худая дога эдип, асла рухдан дүшмезлигиң
зерурлыгы хакда бир тымсал айдып берди: [2] «Бир
шәхерде Худайдан горкмаян бир казы бар экен. Ол
казы адамлары әсгермейән экен. [3] Шол шәхерде
бир дул аял хем бар экен. Ол үзңүксиз казының
янына гатнап: „Давагәримден мениң хакымы алып
бер“ дийип ялбарыпдыр. [4] Казы бирнәче вагтлап
муны этмәндир. Ахырсоңы ол өз-өзүне: „Мен
Худайдан горкмасам-да, адамлары әсгермесем-де,
[5] дынгысыз гелип, мени бизар этмез ялы, бу дул
аялың хакыны алып берейин. Инди бир гелип,
мениң гулак этими гуратмасын“ дийййәр». [6] Реб Иса
ене сөзүни довам этди: «Адалатсыз казының нәме
айданына гулак асың. [7] Эйсем, Худай Өз
сайланларының, гиҗе-гүндиз Өзүне йүз тутуп
перят эдйәнлериң хакыны алып бермезми? Олары
көп гарашдырармы? [8] Сизе шуны айдярын: оларың
хакыны тиз алып берер. Йөне Ынсан Оглы геленде,
ериң йүзүнде иманлы адам тапармыка?»

Фарисей ве салгытчы тымсалы

[9] Өз догрулыгына бил баглап, бейлекилери
кемсидйән кәбир адамлара Иса шу тымсалы гүррүң
берди: [10] «Ики адам Худая дога этмек үчин
ыбадатхана гидйәр. Оларың бири фарисей,
бейлекиси салгытчы экен. [11] Фарисей дуруп, өзи
хакда ичинден: „Худайым, мен кәбир адамлар ялы

† 17:28-30 t Гчк 18:20-33; 19:24-25. †† 17:32 t Гчк 19:26. ‡ Кәбир голязмаларда 36-нҗы аят душ гелйәр: Экин мейданында ики адам болар, бири алнар, бири гойлар.

талаңчы, пис, зынахор дәлдигиме, хатда бу
салгытчы ялы-да дәлдигиме Саңа шүкүр эдйәрин.
[12] Мен хепдеде ики гезек агыз беклейәрин, әхли
газанҗымың ондан бирини берйәрин“ дийип дога
окаяр. [13] Салгытчы болса узакда дуруп, габагыны
гөге галдырмага хем йүрек этмейәр, гайтам
гурсагына уруп: „Худайым, Мен гүнәкәре рехим эт!“
дийййәр. [14] Мен сизе фарисейиң дәл-де,
салгытчының акланып гидендигини айдярын,
себәби ким өзүни ёкары тутса, песелдилер, ким
өзүни пес тутса, бейгелдилер».

Чагалар билен Иса

(Матта 19:13-15; Марк 10:13-16)

[15] Онсоң башларына элини гойсун дийип,
адамлар чагалары Исаның янына гетирдилер.
Муны гөрен шәгиртлер чагалары гетиренлере
кәедилер. [16] Эмма Иса чагалары янына чагырып:
«Чагалары Мениң яныма гойбериң, олары
сакламаң, себәби Худайың Шалыгы шулар
ялыларыңкыдыр. [17] Сизе догрусыны айдярын: ким
Худайың Шалыгыны чага ялы кабул этмесе, ол ере
асла гирип билмез» дийди.

Байлык ве бакы яшайыш

(Матта 19:16-30; Марк 10:17-31)

[18] Бир ёлбашчы Исадан: «Эй, ягшы Мугаллым!
Мен бакы яшайшы мирас алмак үчин нәме
этмели?» дийип сорады. [19] Иса оңа: «Нәме үчин
Маңа ягшы дийййәрсиң? Еке-тәк Худайдан башга
хич ким ягшы дәлдир. [20] ‡†Сен табшырыклары
билйәнсиң: адам өлдүрме, зына этме, огурлык
этме, ялан шаятлык этме, ата-энеңе хормат гой»
дийип җогап берди. Ол адам: «Мен буларың
хеммесини яшлыгымдан бәри берҗай эдип
гелйәрин» дийди. [21] Иса муны эшиденде, оңа:
«Сениң ене бир кемиң бар. Нәмәң бар болса сатып,
гарыплара пайла, шонда гөкде хазынаң болар.
Онсоң гел-де, Мениң ызыма дүш» дийди. [23] Ол бу
сөзлери эшидип, гаты тукат болды, себәби
чакданаша байды. [24] Иса онуң тукатлыгыны гөрүп:
«Байлара Худайың Шалыгына гирмек нәхили агыр!
[25] Бир дүйәниң иңңәниң гөзүнден гечмеги бай
адамың Худайың Шалыгына гирмегинден
аңсатдыр» дийди. [26] Муны эшиденлер: «Онда ким
халас болуп билер?» дийип сорадылар. [27] Иса:
«Ынсан үчин мүмкин дәл затлар Худай үчин
мүмкиндир» дийди. [28] Петрус Оңа: «Ине, биз әхли
задымызы ташлап, Сениң ызыңа дүшдүк!» дийди.
[29] Иса олара: «Сизе догрусыны айдярын: Худайың
Шалыгының хатырасы үчин өйүни, аялыны,
доганларыны, эне-атасыны, бала-чагасыны ташлан

‡† 18:20 t Мср 20:12-16; Кан 5:16-20.

хер кес бу дөврүде ызына энчеме эссе артык эдип
алар, гелҗек дөврүде болса бакы яшайша говшар»
дийди.

Иса өлүп дирелҗегини ене айдяр
(Матта 20:17-19; Марк 10:32-34)

31 Иса Онкилери бир чете чекип, олара: «Инди
Иерусалиме барярыс. Пыгамберлериң Ынсан Оглы
хакда язанларының әхлиси берҗай болар! 32 Ол
кесеки миллетлериң элине табшырылар. Олар Оны
масгаралап кемсидерлер, үстүне түйкүрерлер,
гамчыларлар ве өлдүрерлер. 33 Эмма үчүленҗи гүн
Ол дирелер» дийди.
34 Шәгиртлер бу затларың хич бирине
дүшүнмедилер. Бу сөзлериң манысы олардан
гизленилгиди. Олар Онуң нәме хакда гүррүң
эдйәнини билмедилер.

Бир көрүң гөзи ачыляр
(Матта 20:29-34; Марк 10:46-52)

35 Иса Ерихо голайланда, ёлуң гырасында бир көр
адам дилегчилик эдип отырды. 36 Ол янындан
мәхелләниң гечип баряндыгыны эшидип, мунуң
нәмедигини сорады. 37 Оңа: «Насыралы Иса гечип
баряр» дийип хабар бердилер. 38 Шонда ол: «Эй,
Давут Оглы Иса! Маңа рехим эт!» дийип гыгырды.
39 Сесиң чыкмасын дийип, өңден барян көп
адамлар оңа кәедилер, эмма ол: «Эй, Давут Оглы!
Маңа рехим эт!» дийип, өңкүден хем гаты гыгырды.
40 Иса аяк чекип, ол адамы гетирмеклерини
буюрды. Янына геленде, Иса ондан: 41 «Сениң үчин
нәме этмегими ислейәрсиң?» дийип сорады. Ол:
«Агам, гөзлерим ачылсын!» дийди. 42 Иса оңа: «Гой,
гөзлериң ачылсын! Иманың саңа шыпа берди»
дийди. 43 Шобада бу адамың гөзлери ачылды ве ол
хем Худайы шөхратландырып, Исаның ызына
дүшүп гидиберди. Муны гөрен әхли халк Худайы
алкышлады.

19-нҗы бап

Иса билен Заккай

19 Иса Ерихоның ичинден гечип барярды. 2 Ол
ерде Заккай атлы бир бай адам барды, ол
салгытчыларың башлыгыды. 3 Заккай Исаның
кимдигини гөрмек иследи, эмма онуң бойы гысга
болансоң, мәхелледен яңа Оны гөрүп билмеди.
4 Шейлеликде, Оны гөрҗек болуп, өңе ылгап, бир
инҗир агаҗының үстүне чыкды, себәби Иса шол
ёлдан гелйәрди. 5 Иса ол ере геленде, ёкары
середип, Оңа: «Заккай! Тиз ашак дүш. Бу гүн Мен
сениң өйүңде галмалы» дийди. 6 Ол хем дессине
ашак дүшүп, Оны шатлык билен кабул этди. 7 Халк
муны гөрүп: «Бир гүнәкәриң өйүне мыхман болды»
дийшип, хүңүрдемәге башлады. 8 Заккай болса
еринден туруп, Реб Иса: «Эй, Агам! Инди мен
байлыгымың ярысыны гарыплара берҗек. Кимиң
задыны нәхак алан болсам, дөрт эссе эдип
гайтарып берҗекдирин» дийди. 9 Иса оңа: «Бу гүн
бу өй халас болды, себәби бу адам хем Ыбрайымың
хакыкы неслидир. 10 Ынсан Оглы йитенлери
агтармага ве халас этмәге гелендир» дийди.

Он хызматкәр тымсалы
(Матта 25:14-30)

11 Бу затлары диңләп дуркалар, Иса бир тымсал
билен сөзүниң үстүни етирди. Себәби Ол
Иерусалимиң голайындады, халк хем Худайың
Шалыгы басым гөрнер дийип ойлаярды. 12 Иса
шонуң үчин шейле дийди: «Бир бегзада шалык
сүрмәге ыгтыярлык алмак үчин, бир узак юрда ёла
рована боляр. 13 Ол хызматкәрлеринден онусыны
янына чагырып, олара: „Мен гелйәнчәм, шу пулы
ишледиң“ дийип, херсине бир хорҗун пул † берйәр.
14 Бегзаданың халкы оны йигренйән экен. Олар:
„Бу адамың бизиң үстүмизден шалык сүрмегини
ислемейәрис“ дийип, онуң ызындан илчилер
иберйәрлер. 15 Эмма муңа гарамаздан, ол
ыгтыярлык алып, ызына доланяр. Соңра ол пул
берен хызматкәрлерини янына чагырып, кимиң
нәме газананыны билмек ислейәр. 16 Биринҗиси
гелип: „Хоҗайын! Сениң бир хорҗун пулуң он
хорҗун пул газанды“ дийййәр. 17 Оңа: „Берекелла,
ягшы хызматкәр! Аз затда садык боланың үчин он
шәхере хәким бол“ дийййәр. 18 Икинҗиси гелип:
„Хоҗайын! Сениң бир хорҗун пулуң бәш хорҗун
пул газанды“ дийййәр. 19 Хоҗайыны оңа хем: „Сен
хем бәш шәхере хәким бол“ дийййәр. 20 Онсоң
үчүнҗи хызматкәри гелип: „Хоҗайын! Ине, сениң
бир хорҗун пулуң, мен оны бир улы яглыга дүвүп
сакладым. 21 Мен сенден горкдум, себәби сен гаты
өздиенли адам. Сен гоймадык ериңден алярсың,
экмедик ериңден орярсың“ дийййәр. 22 Хоҗайыны
оңа: „Эй, эрбет хызматкәр, сени өз агзыңдан чыкан
сөзлер билен хөкүм эдерин! Асыл сен мениң
өздиенли адамдыгымы, гоймадыгымы алянымы,
экмедигими орянымы билйәрмидиң? 23 Онда нәме
үчин пулумы ишлетмәге бермедиң? Мен
гelenимде, оны пейдасы билен алардым“ дийййәр.
24 Онсоң хоҗайын ол ерде дуранлара: „Онуң
элинден пулы алың-да, он хорҗунла бериң“
дийййәр. 25 Олар оңа: „Хоҗайын, онуң өзүнде өңем
он хорҗун пул бар ахыры!“ дийййәрлер. 26 Ол: „Мен
сизе дийййәрин, кимде бар болса, оңа берлер,
кимде ёк болса, онуң элиндәки хем алнар.
27 Үстлериңден патышалык этмегими ислемейән

† *Бир хорҗун пул – грекче он мина*

душманларымы болса, шу ере гетириң-де, гөзүмиң
алнында өлдүриң“ дийип җогап берйәр».

Иса Иерусалиме улы дабара билен гирйәр

(Матта 21:1-11; Марк 11:1-11; Ёханна 12:12-19)

28 Иса булары айдып болансоң, ёлуны довам
этдирип, Иерусалиме тарап уграды. 29 Ол Зейтун
дагының этегиндәки Бейтфаҗы билен Бейтания
голайланда, ики шәгирдини ёллап, олара:
30 «Өңүңиздәки оба барың. Оба гирен ериңизде
даңылгы дуран бир тайхар тапарсыңыз, онуң
үстүне шу вагта ченли хич ким мүнен дәлдир. Оны
чөзүң-де, бәри алып гелиң. 31 Эгер бири сизден:
„Нәме үчин оны чөзйәрсиңиз?“ дийип сораса, оңа:
„Бу тайхар Реббе герек“ дийиң» дийди.
32 Ёллананлар гидип, барыны Онуң айдышы ялы
тапдылар. 33 Тайхары чөзүп дуркалар, онуң эелери:
«Тайхары нәме үчин чөзйәрсиңиз?» дийип
сорадылар. 34 Олар хем: «Бу тайхар Реббе герек»
дийдилер. 35 Тайхары Исаның янына гетирип,
үстүне донларыны атдылар-да, Исаны оңа
мүндүрдилер. 36 Ол гидип барярка, адамлар
донларыны ёла дүшейәрдилер. 37 Иса Зейтун
дагындан ашак инйән ёла голайланда,
шәгиртлериң хеммеси гөрен әхли гудратларына
шатланып, батлы сеслери билен Худайы
шөхратландырмага башладылар. 38 †Олар: «Реббиң
адындан патыша алкыш болсун! Гөклерде
парахатлык, иң белентликде шан-шөхрат болсун!»
диййәрдилер. 39 Мәхелләниң арасындан кәбир
фарисейлер Иса: «Мугаллым! Шәгиртлериңиң
агзыны юмдур!» дийдилер. 40 Эмма Ол: «Сизе
айдярын: олар дымса, дашлар гыгырышар» дийди.
41 Иса Иерусалиме голайланда, оны гөрүп аглады.
42 Ол шейле дийди: «Вах, кәшгә сен бу гүн өзүңе
нәмәниң парахатлык гетирҗекдигини билседиң!
Эмма бу энтек сениң гөзлериңден гизлин. 43 Сениң
башыңа шейле бир гүнлер гелер: душманларың
даш-төверегиңе гарымлар газып, сени габарлар,
хер яндан гысып-говрарлар. 44 Олар сени вейран
эдип, сениң ичиңдәки чагалары гырып ташларлар.
Сенде даш үстүнде даш гоймазлар, себәби сен
Худайың саңа гелен пурсадыны сайгармадың».

Иса сатыҗылары ыбадатханадан ковяр

(Матта 21:12-17; Марк 11:15-19; Ёханна 2:13-22)

45 Онсоң Иса ыбадатхананың ховлусына гирип, ол
ердәки сатыҗылары ковмага башлады. 46 ††Иса
олара: «„Мениң өйүм ыбадат өйи болар“ дийип
язылгыдыр, эмма сиз муны гаракчыларың
сүренине өврүпсиңиз» дийди. 47 Ол хер гүн
ыбадатхананың ховлусында сапак берйәрди.
Ёлбашчы руханылар, Төврат мугаллымлары ве
халкың баштутанлары болса Оны өлдүрмегиң
күйүндедилер. 48 Эмма мунуң ёлуны тапып
билмейәрдилер, себәби әхли халк Оны улы үнс
билен диңлейәрди.

20-нҗи бап

Исаның эрк-ыгтыяры барада совал

(Матта 21:23-27; Марк 11:27-33)

20 Бир гүн Иса ыбадатхананың ховлусында
халка өвредип, Хош Хабары вагыз эдйәркә,
ёлбашчы руханылар, Төврат мугаллымлары ве
яшулулар Онуң янына гелдилер. 2 Олар Иса: «Ханы,
бизе айт, Сен бу затлары хайсы ыгтыяр билен
эдйәрсиң? Бу ыгтыяры Саңа ким берди?» дийдилер.
3 Иса хем: «Мен хем сизе бир совал берҗек. Маңа
айдың, 4 Яхя чүмдүриш ыгтыярыны ниреден алды?
Гөкденми я-да ынсандан?» дийип сорады. 5 Олар
муны өзара маслахатлашмага башладылар: «Эгер
Гөкден дийсек, Ол бизе: „Онда нәме үчин оңа
ынанмадыңыз?“ диер. 6 Эгер-де ынсандан дийсек,
әхли халк бизи дашлар, себәби халк Яхяның
пыгамбердигине ынаняр». 7 Ахыры олар: «Биз
ниредендигини билемзок» дийип җогап бердилер.
8 Иса-да олара: «Менем сизе бу затлары хайсы
ыгтыяр билен эдйәними айтҗак дәл» дийди.

Үзүмчилик ве кәрендечилер тымсалы

(Матта 21:33-46; Марк 12:1-12)

9 Соңра Иса халка шу тымсалы гүррүң бермәге
башлады: «Бир адам үзүм багларыны отурдып, оны
багбанлара кәрендесине берйәр-де, өзи узак
вагтлык башга юрда гидйәр. 10 Хасыл мөвсүми
геленде, үзүмиң мивесинден алып гелмек үчин, ол
хызматкәрлериниң бирини кәрендечилериң
янына иберйәр. Эмма кәрендечилер оны енҗип,
бош ковуп гойберйәрлер. 11 Ол башга бир
хызматкәрини иберйәр, кәрендечилер оны-да
енҗип, масгара эдип, бош ковуп гойберйәрлер.
12 Ол үчүнҗи хызматкәрини-де иберйәр. Олар оны
хем яралап, ковуп гойберйәрлер. 13 Онсоң
үзүмчилигиң эеси: „Мен нәме этмели? Гел, өз сөвер
оглумы иберейин, белки, оны сыларлар“ өйдйәр.
14 Кәрендечилер болса оны гөренлеринден, өзара
маслахатлашып: „Мирасдар шудур! Гелиң, шуны
өлдүрелиң, мирас бизе галар“ дийишйәрлер.
15 Шейлеликде, оны үзүмчиликден чыкарып
өлдүрйәрлер. Инди үзүмчилигиң эеси булара нәме
эдер? 16 Ол гелип, бу кәрендечилери өлдүрер,
үзүмчилиги болса башгалара берер». Халк муны
эшидип: «Даш эдеверсин!» дийди. 17 ‡Иса олара
бакып: «Онда „Уссаларың рет эден дашы, бинаның

† *19:38 t Зеб 117:25.* †† *19:46 t Иша 56:7.*

‡ *20:17 t Зеб 117:22.*

бурч дашы болды“ диен язгының манысы нәме?
18 †Ким бу дашың үстүне йыкылса, бөлек-бөлек
болар. Эгер ол бириниң үстүне гачса, оны
мынҗырадар» дийди. 19 Төврат мугаллымлары
билен ёлбашчы руханылар Оны шол вагтың өзүнде
тутмагың ёлуны агтардылар, себәби Онуң бу
тымсалы өзлерине какдырып айданыны аңдылар.
Эмма олар халкдан горкярдылар.

Императорыңкы – императора

(Матта 22:15-22; Марк 12:13-17)

20 Исаны гөз астына алып, Оны аңтамак үчин,
бирнәче догручылсумагы Онуң ызына салдылар.
Олар Исаны гепде тутуп, Оны хәкимиң хөкүмине ве
ыгтыярына табшырмак максатлары барды.
21 Шейлеликде, олар Оңа: «Мугаллым! Биз Сениң
догры зады өвредйәндигиңи, адамларың
дережесине бакман, Худайың ёлуны хакыкат билен
өвредйәндигиңи билйәрис. 22 Ханы айт, бизиң
императора салгыт төлемегимиз догрумы я-да
догры дәл?» дийип сорадылар. 23 Иса оларың
хилесине дүшүнип: 24 «Маңа салгыт пулуны
гөркезиң. Бу теңңедәки шекил билен язгы
кимиңки?» дийди. Олар: «Императорыңкы» дийип
җогап бердилер. 25 Ол: «Онда императорыңкыны –
императора, Худайыңкыны Худая бериң» дийди.
26 Олар халкың янында Оны сөзүнде тутуп билмән,
берен җогабына хайран галып, сеслерини
чыкармадылар.

Дирелиш барада совал

(Матта 22:23-33; Марк 12:18-27)

27 Өлүмден соң дирелишиң ёкдугыны айдян
саддукейлериң кәбири Исаның янына гелип, Оңа
шейле сораг берди: 28 ††«Мугаллым! Муса бизе бир
адамың доганы перзентсиз өлүп, ызында аялы
галса, доганы онуң аялыны алып, өлен доганының
неслини довам этдирмелидир дийип языпдыр.
29 Еди доган барды. Биринҗиси бир аял алып,
перзент гөрмән дүнйәден өтди. 30 Икинҗиси билен
31 үчүнҗиси хем шол аялы алды. Шейдип, едиси
хем шол аяла өйленип, ызларында перзент
галдырман өлдүлер. 32 Ахырсоңы аял хем өлди.
33 Инди дирелиш гүни бу аял оларың хайсысының
аялы болар? Оларың едиси хем оңа өйленипди
ахырын». 34 Иса олара шейле җогап берди: «Бу
дөврүң адамлары өйленйәндир, дурмуша
чыкяндыр. 35 Эмма гелҗек дөвре ве өлүмден
дирелише етмәге мынасып гөрленлер не өйленер,
не-де дурмуша чыкар. 36 Асла өлмезлер, себәби
олар перишделер ялыдыр. Олар дирелишиң
перзентлеридиклери үчин Худайың
перзентлеридир. 37 ‡Муса-да өлүлериң
дирелйәндигини тассыклап, янян чалы барадакы
бөлүмде Ребби „Ыбрайымың, Ысхагың ве Якубың
Худайы“ дийип атландырыяр. 38 Ол өлүлериң дәл-де,
дирилериң Худайыдыр, себәби Онуң үчин
хеммелер диридир». 39 Төврат мугаллымларың
кәбири: «Мугаллым, говы айтдың!» дийди. 40 Оңа
мундан артык сораг бермәге хич ким милт этмеди.

Месих Кимиң Оглы?

(Матта 22:41–23:36; Марк 12:35-40)

41 Онсоң Иса олара: «Нәме үчин *Месих*е Давудың
оглы дийййәрлер? 42 ‡‡Ине, Давудың өзи Зебур
китабында шейле дийййәр:
„Худай Реббиме ‡‡ шейле сөзледи:
43 Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур“.
44 Эгер Давут *Месих*е Реб дийййән болса, Ол
нәхили Давудың оглы боляр?» дийди. 45 Бүтин халк
Оңа гулак асып отырка, Иса шәгиртлерине:
46 «Төврат мугаллымларындан әгә болуң! Олар узын
дон гейип гезмеги, базарларда өзлерине салам
берилмегини, синагогаларда баш күрсүлери,
мейлислерде төри халаяндырлар. 47 Олар дул
аялларың өйлерини талап, гөз үчин узын-узын
догалар окан боляндырлар. Шейле адамлар иң
агыр җеза сезевар боларлар» дийди.

21-нҗи бап

Дул аялың садакасы

(Марк 12:41-44)

21 Иса габагыны галдырып середенде,
байларың ыбадатхананың садака гутусына өз
садакаларыны атып дураныны гөрди. 2 Ол бир
гарып дул аялың хем гута ики шай атаныны гөрди.
3 Ол: «Сизе догрусыны айдярын, бу гарып дул аял
хеммелерден көп атды. 4 Бу адамларың хеммеси
садака гутусына өзлеринден артаны атдылар, бу
аял болса гарыплыгына гарамаздан, бар-ёгуны,
элиндәки әхли чөрек пулуны атды» дийди.

Ынсан Оглуның доланып гелмегиниң аламатлары

(Матта 24:1-21,29-35; Марк 13:1-19,24-31)

5 Шәгиртлерден кәбири ыбадатхананың аҗайып
дашлар ве Худая багыш эдилен пешгешлер билен
безелендиги барада сөз ачды. Шонда Иса:
6 «Шейле бир гүнлер гелер, шонда бу ерде даш
үстүнде даш галмаз, гөрйән затларыңыздан хич зат
галман, хеммеси вейран болар» дийди. 7 Олар
Исадан: «Мугаллым! Бу затлар хачан болар?

† *20:18 t Иша 8:14-15.* †† *20:28 t Кан 25:5-6.*

‡ *20:37 t Мср 3:6.* ‡† *20:42-43 t Зеб 109:1.* ‡‡ *Реб – Зебурда бу сөз реб*
Реб

Буларың болҗак махалында нәхили аламат пейда
болар?» дийип сорадылар. 8 Иса: «Әгә болуң, хич
ким сизи алдаймасын! Көплер Мениң адым билен
гелип: „Мен – Шолдурын“ ве „Вагт голайлады!“
диерлер. Оларың ызына дүшмәң. 9 Урушлар хем
гозгалаңлар барада хабарлар эшидениңизде
горкмаң. Бу затлар өңүрти болмалыдыр, эмма
энтек соңы дәлдир» дийип җогап берди. 10 Онсоң
Иса олара шейле дийди: «Миллет миллете,
патышалык патышалыга гаршы чыкар. 11 Айры-
айры ерлерде гүйчли ертитремелер, ачлык хем
гыргын кесели, горкунч вакалар, гөкден улы
аламатлар болар. 12 Эмма бу хадысаларың
хеммесинден өң, сизи ызарлап, азар берерлер.
Сизи синагогалара табшырып, түрмелере
дыкарлар. Мен себәпли сизи патышаларың ве
хөкүмдарларың хузурына элтерлер. 13 Бу болса
шаятлык этмек үчин сизе бир пурсат болар. 14 Эмма
сиз өзүңизи нәхили гораҗакдыгыңызы өңүнден
гайгы этмезлиги йүрегиңизе дүвүң. 15 Мунуң үчин
Мен сизе сөз хем акылдарлык берерин. Сизе
гаршы чыкянларың хич бири муңа не гаршы дуруп
билер, не-де бир зат айдып билер. 16 Сизе эне-
атаңыз, доганларыңыз, гарындашларыңыз,
достларыңыз хем хайынлык эдерлер, кәбириңизи
өлдүрерлер. 17 Мен себәпли хеммелер сизи
йигренер. 18 Эмма сачыңызың бир тары хем
кемелмез. 19 Берк дуруң, шонда җаныңызы халас
эдерсиңиз. 20 Гошунларың Иерусалими
габандыгыны гөрен чагыңыз, онуң вейран эдилҗек
вагтының голайландыгыны билиң. 21 Шонда
Яхудыядакылар даглара гачсын, шәхериң
ичиндәкилер чыксын, төверегиндәкилер шәхере
гирмесин. 22 Себәби шол гүнлер әхли языланларың
берҗай болмагы үчин җеза гүнлеридир. 23 Ол
гүнлерде гөврели аялларың ве чага
эмдирйәнлериң дат гүнүне! Себәби юрда әпет
бела-бетерлер инер, бу халк газаба дучар болар.
24 Олар гылычдан гечирилер, есир алнып, әхли
миллетлериң арасына сүргүн эдилер. Кесеки
миллетлер өзлериниң мөхлети долянча,
Иерусалими ер билен егсан эдерлер. 25 Гүнде, Айда
ве йылдызларда аламатлар пейда болар. Ер
йүзүнде миллетлер деңиз хем толкунларың
гүррүлдиси зерарлы башагай болуп, галагоплуга
дүшерлер. 26 Адамлар горкудан, дүнйәниң башына
гелйән бетбагтчылыклара гарашмакдан яңа
хушларыны йитирер, себәби асман җисимлери
лерзана гелер. 27 Шонда олар Ынсан Оглуның
бейик гудрата ве шөхрата бесленип, булутларда
гелйәнини гөрерлер. 28 Бу затлар амала ашып
башланда, башыңызы галдырып, ёкары середиң,
себәби гутулышыңыз голайлап гелйәндир».

29 Иса олара бир тымсал айтды: «Инҗире, әхли
агачлара середиң. 30 Оларың япракландыгыны
гөрүп, томсуң голайландыгыны өз-өзүңизден
билйәрсиңиз. 31 Шонуң ялы хем, бу вакаларың
боланыны гөрениңизде, Худайың Шалыгының
голайландыгыны билиң. 32 Сизе догрусыны
айдярын: бу затлар болянча, бу несил дүнйәден
өтмез. 33 Асман билен ер өтер, эмма Мениң
сөзлерим асла өтмез. 34 Әгә болуң! Айшы-эшрет,
серхошлык, яшайшың гайгылары йүрегиңизе
орнамасын. Ёгсам, ол гүн дузак кимин дуйдансыз
үстүңизден инер. 35 Чүнки ол гүн тутуш ер йүзүнде
яшаянларың хер бириниң үстүнден инер. 36 Бу
болҗак вакаларың барындан гачып гутулар ялы ве
Ынсан Оглуның хузурында дуруп билер ялы,
хемише оя болуп, Худая дилег эдиң».

37 Иса гүндизлерине ыбадатхананың ховлусында
халка өвредерди, агшамларына болса шәхерден
дашары чыкып, гиҗәни Зейтун дагында гечирерди.
38 Ир сәхер билен әхли халк Онуң гүррүңлерини
диңлемек үчин ыбадатхана гелерди.

22-нҗи бап

Юдасың хайынлыгы

(Матта 26:1-5,14-16; Марк 14:1,2,10,11; Ёханна 11:45-53)

22 Ине, Песах дийлип атландырылян Петир
байрамы якынлашды. 2 Ёлбашчы руханылар
билен Төврат мугаллымлары Исаны өлдүрмегиң
ёлуны агтарярдылар, эмма халкдан горкярдылар.
3 Шейтан Онкилериң бири болан Юдас
Искариёдың калбына гирди. 4 Юдас ёлбашчы
руханылар билен серкерделериң янына барып,
Исаны нәдип оларың элине салып берҗекдиги
барада маслахатлашды. 5 Олар хем бегенишип, оңа
пул бермәге разы болдулар. 6 Юдас олар билен
ылалашды ве халк ёк вагты Исаны олара
табшырмак үчин, аматлы пурсат пейләп гезди.

Песах нахары

(Матта 26:17-30; Марк 14:12-26; Ёханна 13:21-30; 1 Коринтослылар 11:23-25)

7 Песах җанлысының союлян гүни, ягны Петир
байрамы етип гелди. 8 Иса: «Гидиң-де, бизиң үчин
Песах нахарыны тайярлаң» дийип, Петрус билен
Ёханнаны иберди. 9 Олар: «Оны ниреде
тайярламагымызы ислейәрсиң?» дийип сорадылар.
10 Иса олара: «Шәхере гирениңизде, күйзеде сув
алып барян бир адама саташарсыңыз. Ызына
дүшүп гидиң-де, онуң гирен өйүне гириң. 11 Онсоң
өй эесине: „Мугаллым сенден шәгиртлерим билен
Песах нахарыны иер ялы, мыхман отагы ниреде
дийип сораяр“ дийиң. 12 Ол хем сизе ёкаркы гатда
әхли зат тайярланып гойлан гиң бир отагы

гөркезер. Шол ерде тайярлык гөрүң» дийди. 13 Олар
гитдилер ве әхли зады Исаның айдышы ялы тапып,
Песах нахарыны тайярладылар.
14 Нахар вагты боланда, Иса ресуллары билен
сачак башына гечди. 15 Иса олара: «Мен бу Песах
нахарыны эҗир чекмезимден өң, сизиң билен
биле иймеги гаты арзув эдипдим. 16 Чүнки Худайың
Шалыгында Песах нахарыны иймек үчин
хеммәмиз йыгнанянчак, Мен ондан гайдып
иймерин» дийди. 17 Иса элине бир кәсе алып шүкүр
этди-де: «Муны алың-да, ичиң. 18 Сизе шуны
айдярын: Худайың Шалыгы гелйәнчә, шерабы
гайтадан ичмерин» дийди. 19 Онсоң чөреги алды-
да, шүкүр этди, оны дөвүп, шәгиртлере берип: «Бу
Мениң сизиң үчин гурбан эдилйән беденимдир,
муны Мени яда салмак үчин берҗай эдиң» дийди.
20 Шейле хем нахардан соң шераплы кәсәни алып:
«Бу кәсе Мениң сизиң үчин дөкүлйән ганым
аркалы багланышылян тәзе әхтдир. 21 Ине, Маңа
хайынлык этҗек адам Мениң билен бир сачагың
башында отыр. 22 Хава, Ынсан Оглы өңүнден
беллениши ялы җан берер, эмма Оңа хайынлык
эдениң халына вай!» дийди. 23 Олар муны кимиң
этҗекдигини бири-бирлеринден сорап
башладылар.
24 Олар өз арасында хайсы бирисиниң иң
бейикдиги хакда җеделлешдилер. 25 Иса олара
шейле дийди: «Кесеки миллетлериң патышалары
халклара өз хөкүмини йөредйәрлер, ыгтыярлы
адамлары-да өзлерини хемаяткәр дийип
атландырярлар. 26 Эмма сиз бейле болмаң.
Араңызда иң улы иң кичи ялы болсун, баштутан,
гой, хызматкәр кимин болсун. 27 Хайсысы хас улы:
сачак башында отуранмы я-да хызмат эдйән? Сачак
башында отуран дәлми? Эмма Мен сизиң араңызда
бир хызмат эдйән киминдирин. 28 Башымдан
гечирен сынагларымда Мениң янымда болан
сизсиңиз. 29 Атамың Мени Патыша беллейши ялы,
Мен-де сизи патыша эдип беллейәрин. 30 Сиз
Мениң Шалыгымда ийип-ичерсиңиз ве тагтларда
отурып, Ысрайылың он ики тиресиниң үстүнден
казылык эдерсиңиз».

Иса Петрусың инкәр этҗекдигини айдяр
(Матта 26:31-35; Марк 14:27-31; Ёханна 13:36-38)

31 Онсоң Иса сөзүни довам эдип: «Эй, Симун,
Симун! Шейтан сизи бугдай ялы совурмак үчин
диледи. 32 Эмма Мен иманың кемелмесин дийип,
сениң үчин дилег этдим. Сен хем бир вагт өврүлип
гелениңде, доганларыңы кувватландыр» дийди.
33 Петрус: «Агам! Мен Сениң билен зындана-да,
хатда өлүме-де гитмәге тайяр» дийди. 34 Иса:
«Петрус, саңа диййәрин, сен бу гүн хораз
гыгырмаздан өң, Мени танамаяндыгыңы үч гезек
айдарсың» дийди. 35 Онсоң Иса олардан: «Мен сизи
гапҗыксыз, торбасыз ве чарыксыз ёллан чагым
кем задыңыз бармыды?» дийип сорады. Олар:
«Ёкды» дийип җогап бердилер. 36 Иса олара: «Инди
гапҗыгыңыз бар болса, яныңыза алың, бир торба
хем алың. Гылыҗыңыз ёк болса, донуңызы сатың-
да, бир гылыч эдиниң. 37 †„Ол языклылар билен бир
сайылды“ дийип язылгыдыр. Мен сизе диййәрин:
бу Мен барада берҗай болмалыдыр. Догрудан-да,
Мен хакда языланлар берҗай болуп баряр» дийди.
38 Шәгиртлер: «Эй, Агам! Ине, бу ерде ики гылыч
бар» дийдилер. Иса хем олара: «Шол етерлик»
дийди.

Иса Зейтун дагында Худая дилег эдйәр
(Матта 26:36-46; Марк 14:32-42)

39 Иса дашары чыкып, хемишекиси ялы Зейтун
дагына гитди. Шәгиртлери хем Онуң ызына
дүшдүлер. 40 Ол ере баранларында, Иса олара:
«Сынага дүшмез ялы дилег эдиң!» дийди. 41 Өзи
болса олардан бир даш атым чете чекилди-де,
дыза чөкүп: 42 «Эй, Атам! Эгер ислесең, бу хасрат
кәсесини Менден сова гечир! Йөне Мениң ислегим
дәл, Сениң ислегиң амала ашсын!» дийип, дилег
этмәге дурды. 43 Гөкден бир перишде гөрнүп, Оны
гүйчлендирди. 44 Ол агыр гама батып, ыхлас билен
Худая дилег этди. Исадан акян дер ере дамян ган
дамҗалары ялыды. 45 Дилег эдип боландан соң
туруп, Иса шәгиртлериң янына гелди. Оларың
уклап ятандыкларыны гөрди, олар гайгы-хасратдан
яңа тапдан дүшүпдилер. 46 Иса олара: «Нәме үчин
уклап ятырсыңыз? Сынага дүшмез ялы, туруң-да,
Худая дилег эдиң!» дийди.

Иса тутуляр
(Матта 26:47-58; Марк 14:43-54; Ёханна 18:3-11)

47 Ол энтек гепләп дурка, бир мәхелле пейда
болды. Онкилериң бири Юдас мәхелләниң өңүне
дүшүп гелйәрди. Юдас Исаны огшаҗак болуп, Онуң
голайына гелди. 48 Иса оңа: «Эй, Юдас! Сен бир
огшук билен Ынсан Оглуна хайынлык
эдйәрсиңми?» дийип сорады. 49 Исаның
янындакылар нәме болҗагыны гөрүп: «Эй, Агам!
Гылыч билен уралымы?» дийдилер. 50 Оларың бири
баш руханының хызматкәрини уруп, онуң саг
гулагыны кесди. 51 Эмма Иса: «Ханы, бес эдиң!»
дийди. Онсоң хызматкәриң гулагына элини дегрип,
оны сагалтды. 52 Онсоң Иса Өзүни эле салмага
гелен ёлбашчы руханылара, ыбадатхананың
горагчыларына, яшулулара йүзленип: «Нәме үчин
бир гозгалаңчының гаршысына чыкан ялы, Мени
тутмак үчин гылычлы хем таяклы гелипсиңиз?

† 22:37 t Иша 53:12.

53 Мен хер гүн сизиң билен бирликде
ыбадатханадакам, Мени тутмандыңыз. Эмма инди
бу пурсат сизиңкидир, түмлүгиң хөкүм сүрйән
сагадыдыр» дийди. 54 Исаны тутуп, баш руханының
өйүне алып гитдилер. Петрус хем гара гөрнүмден
оларың ызына дүшүп гитди.

Петрус Исаны инкәр эдйәр

(Матта 26:67-75; Марк 14:65-72; Ёханна 18:15-18,25-27)

55 Ховлының ортасында от якып отыркалар,
Петрус-да оларың арасында отырды. 56 Петрусы
одуң ягтысына гөрен бир кениз оңа ичгин серетди-
де: «Бу адам хем Онуң билен биледи» дийди.
57 Эмма Петрус: «Эй, зенан, мен Оны танамаярын»
дийип инкәр этди. 58 Аз салымдан соң башга бири
оны гөрүп: «Сен хем шолардан» дийди. Эмма
Петрус: «Гардаш, мен олардан дәл» дийди.
59 Арадан бир сагада голай вагт гечენсоң, башга
бир адам: «Догрудан-да, бу адам Онуң билен
биледи, себәби бу җелилели» дийди. 60 Эмма
Петрус: «Эй, гардаш, мен сениң нәме айдяныңы
билемок» дийди. Эдил шол вагт, Петрус гепләп
дурка, хораз гыгырды. 61 Реб Иса гаңрылып,
Петруса серетди. Петрус Реббиң: «Хораз
гыгырмаздан өң, сен Мени үч гезек инкәр эдерсиң»
диен сөзүни ятлады. 62 Петрус дашары чыкып,
мөңңүрип аглады. 63 Исаны саклаян адамлар Оны
масгаралап, урмага башладылар. 64 Гөзүни даңып:
«Ханы, велилик эт! Сени уран ким?» дийип
сорадылар. 65 Ене-де Оңа энчеме хапа сөзлер
айтдылар.

Иса межлисиң өңүнде

(Матта 26:59-66; Марк 14:55-64; Ёханна 18:19-24)

66 Даң атанда, ёлбашчы руханылар ве Төврат
мугаллымлары халкың бейлеки яшулулары билен
йыгнанышып, Оны өзлериниң межлисине
гетирдилер. 67 Олар Исадан: «Бизе айт, Сен
*Месих*ми?» дийип сорадылар. Иса олара: «Айтсам,
ынанмарсыңыз; 68 сорасам, җогап бермерсиңиз.
69 Эмма мундан бейләк Ынсан Оглы гудратлы
Худайың сагында отурар» дийди. 70 Оларың
хеммеси: «Онда Сен Худайың Оглы-да?» дийип
сорады. Иса олара: «Мениң Кимдигими өзүңиз
айдып дурсуңыз» дийип җогап берди. 71 Олар:
«Бизе мундан башга шаятлык нәмә герек? Биз
муны Онуң Өз дилинден эшитдик ахыры»
дийишдилер.

23-нҗи бап

Иса Пилатың ве Хиродың өңүнде

(Матта 27:1,2,11-26; Марк 15:1-15; Ёханна 18:28–19:16)

23 Онсоң межлисиң әхли агзалары ерлеринден
туруп, Исаны Пилатың янына гетирдилер.
2 Олар Исаны язгармага башладылар: «Биз бу
адамың миллетимизи аздыряндыгыны гөрдүк. Ол
императора салгыт төлемәге гаршы чыкяр ве
Өзүни *Месих* хем Патыша дийип атландыяр».
3 Пилат Ондан: «Сен яхудыларың патышасымы?»
дийип сорады. Иса оңа: «Айдышың ялыдыр» дийип
җогап берди. 4 Онсоң Пилат ёлбашчы руханылар
билен халка: «Мен бу адамда хич хили этмиш
гөрмедим» дийди. 5 Эмма олар хөтҗетлик эдип: «Бу
адам Өз таглыматы билен тутуш Яхудыяның
илатыны өҗүкдирйәр. Ол Җелиледен башлап, шу
ере ченли гелди» дийдилер. 6 Муны эшидип, Пилат:
«Бу адам җелилелими?» дийип сорады. 7 Исаның
Хиродың велаятындандыгыны биленсоң, Пилат
Оны Хиродың янына иберди, себәби шол вагт
Хиродың өзи хем Иерусалимдеди. 8 Хирод Исаны
гөрүп гаты бегенди, себәби көп вагтдан бәри Оны
гөрмек ислейәрди. Ол барадакы эшиден энчеме
затларына гөрә, Ондан бир гудратлы аламат
гөрерин диен умыды барды. 9 Хирод Ондан көп
сораглар сорады, эмма Иса оңа хич бир җогап
бермеди. 10 Ёлбашчы руханылар билен Төврат
мугаллымлары болса ол ерде дуруп, Оны
бирагыздан айыплаярдылар. 11 Соңра Хирод билен
онуң эсгерлери Исаны кемсидип масгараладылар.
Эгнине бир непис дон гейдирип, Пилатың янына
ызына ибердилер. 12 Шол гүн Пилат билен Хирод
дост болды; мундан өң оларың арасында
душманчылык барды.
13 Пилат ёлбашчы руханылары, баштутанлары ве
халкы үйшүрип, 14 олара: «Сиз бу адамы мениң
яныма халкы аздыряр дийип гетирдиңиз. Мен Оны
гөзүңизиң алнында сорага чекдим, эмма Ол
барадакы айыпламаларыңыз догры чыкмады.
15 Оны Хиродың янына ибердим, ол хем хич гүнә
тапман, Оны ызына иберди. Сизиң гөршүңиз ялы,
Ол өлүме лайык хич зат этмәндир. 16 Шонуң үчин
хем, мен Онуң теммисини берип, бошатҗак»
дийди. †18 Эмма әхли халк бирагыздан: «Бу адамы
ёк эт! Бизе Бараббасы бошат!» дийип гыгырышды.
19 Бараббас шәхерде йүзе чыкан бир гозгалаңа
гатнашандыгы ве ганхордугы үчин зындана
салныпды. 20 Пилат Исаны бошатмак ниети билен
ене-де халка йүзленди. 21 Эмма олар: «Оны хача

† *Кәбир голязмаларда 17-нҗи аят душ гелйәр: Пилат байрамчылык мынасыбетли халка бир адамы бошадып бермелиди.*

чүйле! Хача чүйле!» дийип гыгырышдылар. 22 Пилат
үчүнҗи гезек олара: «Нәме үчин? Бу адам нәме
яманлык этди? Мен Ондан өлүм җезасына лайык
хич зат тапмадым. Шонуң үчин хем Оны
җезаландырып бошатҗак» дийди. 23 Эмма олар
сеслерини хас гаталдып, хөтҗетлик билен Онуң
хача чүйленмегини талап этдилер ве оларың сеси
үстүн чыкды. 24 Шейлелик билен, Пилат оларың
талабыны берҗай этмек карарына гелди. 25 Оларың
соран адамыны, гозгалаң турзуп, адам өлдүрени
үчин зындана салнан адамы бошатды, Исаны болса
оларың ыгтыярына берди.

Иса хача чүйленйәр

(Матта 27:32-44; Марк 15:21-32; Ёханна 19:17-27)

26 Эсгерлер Исаны алып баряркалар, экин
мейданындан гелйән киринейли Симуны тутуп,
аркасына хачы йүкледилер ве Исаның ызындан
йөремәге меҗбур этдилер. 27 Улы бир мәхелле
Исаның ызына дүшүп гитди, оларың арасында
Онуң үчин зарын-зарын аглаян аяллар хем барды.
28 Иса ол аяллара тарап өврүлип, шейле дийди: «Эй,
Иерусалим гызлары! Мениң үчин агламаң. Өзүңиз
ве чагаларыңыз үчин аглаң. 29 Чүнки шейле бир
гүнлер гелер, адамлар: „Өнелгесиз аяллар,
догурмадык ятгылар, чага эмдирмедик гөвүслер
ненеңси багтлы!“ диерлер. 30 †Шонда даглара:
„Бизиң депәмизе иниң!“, депелере: „Бизи өртүң!“
диерлер. 31 Эгер адамлар гөк дарагта шейле затлар
эдйән болсалар, онда гуры дарагта нәме болар?»
32 Иса билен башга ики җенаятчыны хем
җезаландырмак үчин алып барярдылар. 33 Олар
Келлечанак дийилйән ере геленлеринден соң,
Исаны яңкы җенаятчылар билен бирликде хача
чүйледилер. Җенаятчыларың бири Онуң саг
тарапында, бейлекиси чеп тарапындады. 34 Иса:
«Атам! Олары багышла, себәби олар нәме
эдйәнлерини биленоклар» дийди. Эсгерлер биҗе
атышып, Онуң эшиклерини пайлашярдылар.
35 Халк Оңа середип дурды. Ёлбашчылар хем Онуң
үстүнден гүлүп: «Ол өзгелери халас этди. Эгер Ол
Худайың сайлап-сечен *Месих*и болса, гой, инди
Өзүни хем халас этсин-дә!» дийишйәрдилер.
36 Эсгерлер хем янына гелип, Оны
масгаралаярдылар. Оңа сирке хөдүр эдип:
37 «Яхудыларың патышасы болсаң, Өзүңи халас эт-
дә!» диййәрдилер. 38 Онуң депесинде болса ††: «БУ
ЯХУДЫЛАРЫҢ ПАТЫШАСЫДЫР» диен язгы барды.
39 Чүйленен җенаятчыларың бири Оңа яңсылап:
«Сен *Месих* дәлми нәме? Онда Өзүңи-де, бизи-де
халас эт-дә!» дийди. 40 Икинҗи җенаятчы болса
муны айдана кәйәп: «Сен Худайдан горкаңокмы?
Сен хем Онуң билен бир җезаны чекйәрсиң! 41 Биз
өз этмишимизе лайык адалатлы җеза алдык. Эмма
бу адам хич хили эрбетлик этмеди ахыры» дийди.
42 Онсоң ол: «Иса, Шалыгыңа баран чагың мени
ятлагын!» дийди. 43 Иса хем оңа: «Саңа догрусыны
айдярын, сен шу гүн Мениң билен биле җеннетде
боларсың» дийди.

Исаның өлүми

(Матта 27:45-56; Марк 15:33-41; Ёханна 19:28-30)

44 Вагт гүнортана голайланда, Гүнүң йүзи тутулды,
өйлән сагат үче ченли тутуш юрды гараңкылык
гаплап алды. Ыбадатхананың пердеси
ортарасындан йыртылып, икә бөлүнди. 46 ‡Иса гаты
сес билен гыгырып: «Атам! Рухумы Сениң элиңе
табшырярын» дийди-де, җан берди. 47 Йүзбашы
болан ваканы гөрүп, Худайы шөхратландырды. Ол:
«Бу, хакыкатдан-да, догры адам экен!» дийди. 48 Бу
затлара томаша этмек үчин үйшен әхли халк болан
вакалары гөрүп, дөшлерини юмруклай-юмруклай
ызларына гайтды. 49 Исаны танаян адамларың
бары, шейле-де Җелиледен Онуң ызына дүшүп
гайдан аяллар узагракда дуруп, бу вакалара сын
эдйәрдилер.

Иса җайланяр

(Матта 27:57-61; Марк 15:42-47; Ёханна 19:38-42)

50 Меҗлис агзаларындан Юсуп атлы бир адам
барды. Ол оңат хем догручыл адамды. 51 Өзи-де
меҗлисиң карарына ве ишине разылык бермәнди.
Юсуп Яхудыяның Ариматия шәхеринден болуп,
Худайың Шалыгына гарашярды. 52 Ол Пилатың
янына барып, Исаның җеседини диледи. 53 Онсоң
Оны ашак дүшүрип, кепене долап, гаяда оюлан ве
хенизе ченли хич кимиң җайланмадык мазарында
җайлады. 54 Бу иш Тайярлык гүнүниң ахырында
болуп, Сабат гүнүниң башланмагына голайды.
55 Иса билен Җелиледен гелен аяллар хем Юсубың
ызына дүшүп гитдилер-де, мазары ве Онуң
җесединиң нәхили җайлананыны гөрдүлер.
56 Онсоң олар өйлерине гайдып, якымлы ыслы
түтетгилер ве атырлар тайярладылар.

Эмма Худайың буйругы боюнча Сабат гүни олар
дынч алдылар.

24-нҗи бап

Иса дирелйәр

(Матта 28:1-10; Марк 16:1-8; Ёханна 20:1-10)

24 Хепдәниң биринҗи гүни ‡‡ ир сәхер билен
аяллар тайярлан якымлы ыслы
түтетгилерини алып, мазара бардылар. 2 Олар

† 23:30 *t Хош 10:8.* †† *Кәбир голязмаларда грекче, латынча ве еврейче*

‡ *23:46 t Зеб 30:6.* ‡† *Хепдәниң биринҗи гүни – бу еврейлериң сененамасы боюнча екшенбе гүнүдир.*

мазарың агзындакы дашың бир чете
тогаланандыгыны гөрдүлер. 3 Мазарың ичине
гиренлеринде болса, Реб Исаның җеседини
тапмадылар. 4 Муңа хайран болуп дуркалар,
гаршыларында ловурдаян лыбасда ики саны адам
бирденкә пейда болды. 5 Аяллар горкуп,
башларыны ере эгдилер. Яңкы адамлар олара:
«Сиз нәме үчин дирини өлүлериң арасындан
гөзлейәрсиңиз? 6 Ол бу ерде ёк, Ол дирелди! Ол
хениз сизиң билен билекә Җелиледе өзүңизе
айдан затларыны ядыңыза салың. 7 Ол: „Ынсан
Оглы гүнәли адамларың элине табшырылмалы,
хача чүйленмели ве үчүленҗи гүн дирелмелидир“
дийипди» дийдилер. 8 Онсоң Исаның бу сөзлери
оларың ядына дүшди.
9 Аяллар мазардан доланып гелип, буларың
барыны Онбирлере ве бейлекилериң хеммесине
хабар бердилер. 10 Ресуллара бу хабары етиренлер
магдалалы Меръем, Ёванна, Якубың эҗеси Меръем
ве оларың янындакы бейлеки аяллардı. 11 Эмма бу
сөзлер ресуллара бош гөрүнди, олар аяллара
ынанмадылар. 12 Петрус болса ериндeн туруп,
мазара тарап эңди. Ол эглип, кепениң бош
ятаныны гөрди. Ол болан вака гең галып, ызына
доланды.

Иса Эммауса баряналара гөрүнйәр

(Марк 16:12,13)

13 Шол гүн шәгиртлерден икиси Эммаус диен оба
барярды. Бу оба Иерусалимден он чакрым †
узаклыкда ерлешйәрди. 14 Олар болуп гечен бу
вакалар хакда өзара гүрлешйәрдилер.
15 Шейлеликде, геплешип, пикир алшып
баряркалар, Исаның Өзи голая гелип, олар билен
биле йөрәберди. 16 Йөне Оны танамаз ялы, оларың
гөзлери багланыпды. 17 Иса олардан: «Ёл болсун!
Нәме хакда гүррүң эдип баряңыз?» дийип сорады.
Олар гайгылы ягдайда аяк чекдилер. 18 Оларың
Клеёп атлысы: «Иерусалимде болубам, шу гүнлер
ол ерде болан вакалардан бихабар гелмишек диңе
Сенмикәң?» дийип сорады. 19 Иса олардан: «Хайсы
вакалар?» дийип сорады. Олар шейле җогап
бердилер: «Насыралы Иса хакдакы вакалар. Ол
Худайың ве әхли халкың назарында сөзде хем
ишде гүйчли пыгамберди. 20 Ёлбашчы руханылар
билен баштутанларымыз Оны өлүм җезасына
хөкүм этдирип, хача чүйлемек үчин хәкимиң элине
табшырдылар. 21 Биз болса Ысрайылы халас этҗек
Шолдур дийип умыт эдипдик. Онсоңам бу
затларың боланына үч гүн болды. 22 Үстесине,
аялларымызың кәбирем бизи хайрана гойды. Олар
шу гүн ир билен мазара барып, 23 Онуң җеседини
тапмандырлар. Олар бизиң янымыза гелип,
өзлерине перишделериң гөрнендигини айтдылар.
Перишделер Оңа дири диййәрмишлер. 24 Онсоң
бизиңкилериң кәбири мазара барып, ягдайың эдил
аялларың айдышы ялыдыгыны гөрүпдирлер, эмма
Исаны гөрмәндирлер».
25 Иса олара: «Вах, сиз акмаклар! Пыгамберлериң
айданларына гич ынанянлар! 26 *Месих* бу
гөргүлери гөрүп, Өз шөхратына гирмели
дәлмиди?» дийди. 27 Онсоң Ол Муса билен әхли
пыгамберлерден башлап, хемме Мукаддес
Язгыларда Өзи хакда айдыланлары олара
дүшүндирди. 28 Олар барян обаларына
голайланларында, Иса узаграк гидерли гөрүнди.
29 Эмма олар Оны саклап: «Бизиң янымызда галай,
басым агшам дүшер, гүн яшып баряр» дийдилер.
Шейлеликде, Иса оларың янында галды. 30 Иса
олар билен сачак башында отырка, чөрек алып,
шүкүр этди-де, бөлүп олара берди. 31 Шонда
оларың гөзлери ачылып, Исаны танадылар, эмма
Иса оларың гөзлеринден гайып болды. 32 Олар
бири-бирлерине: «Ёлда бизиң билен геплешип
гелйәркә, бизе Мукаддес Язгылары
дүшүндирйәркә, ичимизде йүрегимиз
янмаярмыды дийсене?» дийишдилер. 33 Олар
туруп, шол пурсадың өзүнде Иерусалиме
доландылар. Ол ерде Онбирлери ве оларың
янында биле үйшүп отуранлары тапдылар. 34 Булар:
«Догрудан-да, Реб Иса дирелипдир ве Симуна
гөрнүпдир!» дийдилер. 35 Онсоң ол икиси ёлда
болан вакалары, Иса чөреги бөленде, Оны
танандыкларыны гүррүң бердилер.

Иса шәгиртлере гөрүнйәр

(Матта 28:16-20; Марк 16:14-18; Ёханна 20:19-23; Ресул 1:6-8)

36 Олар хениз бу барада гүррүң берип дуркалар,
Исаның Өзи оларың арасында дуруп: «Сизе салам
болсун!» дийди. 37 Олар рух гөрйәндирис өйдүп,
тисгинип горка дүшдүлер. 38 Иса олара: «Нәме үчин
довла дүшйәрсиңиз? Нәме себәпден гөвнүңизе
бейле пикирлер гелйәр? 39 Мениң эллериме,
аякларыма середиң. Бу Мениң Өзүм! Маңа
эллериңизи дегрип гөрүң. Рухуң эт билен сүңки
болмаз, эмма гөршүңиз ялы, Мениңки бар» дийди.
40 Муны айдып, эллерини, аякларыны олара
гөркезди. 41 Олар шатлыкдан яңа хенизем ынанып
билмән, хайран галып дуркалар, Иса олара: «Бу
ерде иймәге бир задыңыз бармы?» дийип сорады.
42 Оңа биширилен балыгың бир бөлегини ††
бердилер. 43 Иса алып, оларың гөзлериниң
алнында оны ийди. 44 Иса олара: «Мен хениз
яныңыздакам сизе айдан сөзлерим шулардыр: Мен

† *Он чакрым – грекче алтмыш стадиос*

†† *Кәбир голязмаларда ве бираз бал*

хакда Төвратда, пыгамберлериң язгыларында,
Зебурда языланларың әхлиси берҗай
болмалыдыр» дийди. 45 Онсоң Мукаддес Язгылара
дүшүнмеклери үчин, оларың аңларыны ачды.
46 Иса олара: « *Месих* гөрги гөрер ве үчүленҗи гүн
өлүмден дирелер дийип язылaндыр. 47 Шейле хем
тоба эдип, гүнәлериниң багышланмагы барадакы
Хош Хабары Иерусалимден башлап, әхли
миллетлере Онуң адындан вагыз эдилмелидир.
48 Сиз бу затлара шаят боларсыңыз. 49 Мен хем
Атамың вада эден Мукаддес Рухуны сизе ёлларын.
Эмма сиз гөкден инҗек гудрат билен
долдурылянчаңыз, Иерусалимде галың» дийди.

Иса гөге гөтерилйәр

(Марк 16:19,20; Ресул 1:9-11)

50 Иса олары шәхериң дашына чыкарып,
Бейтания гетирди. Онсоң эллерини галдырып,
олара пата берди. 51 Пата берип дурка, олардан
айрылып, гөге гөтерилди. 52 Олар хем Оңа сежде
эдип, улы шатлык билен Иерусалиме доландылар.
53 Олар хемише ыбадатханада болуп, Худая алкыш
окаярдылар. †

---

† *Кәбир голязмаларда Омын*

Ёханнаның хош хабары

Гириш

Бу китап Исаның шәгирди Ёханна тарапындан язылды. Ёханна Иса душмазындан озал йөнекей бир балыкчыды. Йөне Иса билен душушык онуң дурмушыны дүйпгөтер өзгертди. Яхя өз агасы Якуп билен Иса эерип, Онуң ресуллары болдулар. Олар Исаның иң якын шәгиртлериди, әхли ере Онуң билен биле гидердилер. Китапда «Исаның сөйгүли шәгирди» дийип язылан ерлери хем хут Ёханна барададыр (Ёх 19:26, 20:2, 21:7,20).

Ёханна бу китабы адамларың Иса иң кимдигине дүшүнип, Оңа иман этмеклери үчин язяр. Ол китабың башында окыҗылары Иса билен танышдырып, Оны ынсан кешбинде доглуп, арамызда яшан Худайың эбеди Сөзи хөкмүнде суратландыряр. Ёханна Иса иң бизиң гөкдәки Атамыз Худай билен эбеди гатнашыгыны мәлим этмек үчин, Оны Худайың Оглы дийип атландыряр. Китапда Иса «яшайыш чөреги», «дүнйәниң нуры», «говы Чопан», «хакыкы үзүм агаҗы» дийип атландырыляр. Ёханна Онуң гөркезен мугҗызаларыны гудратлы аламатлар дийип атландыряр. Бу мугҗызаларың шаяды болан адамлар Исаның догрудан-да Худайың Оглудыгыны тассыклаярдылар. Ёханнаның Хош Хабары илки-илкилер Азиядакы (хәзирки Түркие) месихи йыгнакларда окалярды. Ёханна бу йыгнаклары алып бармага көмек эдйәрди. Ёханнаның 1-нҗи, 2-нҗи ве 3-нҗи хатлары, Ёханна гелен ылхам атлы Тәзе Әхтиң китаплары хем Ёханна тарапындан языландыр.

Мазмуны

Иса Месих – Худайың эбеди Сөзи
Яхя пыгамбериң шаятлыгы
Исаның илкинҗи шәгиртлери
Исаның гөркезен гудратлары
Исаның ердәки соңкы гүнлери: җебирлери ве өлүми
Исаның дирелмеги
Исаның шәгиртлерине гөрүнмеги

1-нҗи бап

Сөз

1 Овал-башда Сөз барды, Сөз Худай биленди,
Сөз Худайың Өзүди. 2 Овал-башда Ол Худай
биленди. 3 Тутуш барлык Сөз аркалы ярадылды,
ярадылан затларың хич бири Онсуз ярадылмады.
4 Сөз яшайыш чешмесидир, бу яшайыш
ынсанларың Нуры болды. 5 Нур түмлүкде
парлаяндыр, түмлүк болса Оны еңип билмеди.
6 Худай тарапындан Яхя атлы бир адам иберилди.
7 Яхя Нур барада шаятлык этмәге ве өз шаятлыгы
аркалы хеммелери ынандырмага гелди. 8 Яхяның
өзи Нур дәлди, ол диңе Нур барада шаятлык этмәге
гелди. 9 Хер бир ынсаны нурландырян хакыкы Нур
дүнйә гелди. 10 Ол дүнйәдеди, дүнйә Ол аркалы
ярадылыпды, эмма дүнйә Оны танамады. 11 Ол
Өзүниңкилере гелди, эмма олар Оны кабул этмеди.
12 Ол Өзүни кабул эдип, адына иман эденлериң
хеммесине Худайың перзентлери болмак хукугыны
берди. 13 Олар не тен, не ынсан ислегинден, не-де
әр хөвесинден доглупдылар. Олар Худай
тарапындан доглан перзентлердир.
14 Сөз ынсан болуп, арамызда яшады. Ол
мерхеметден ве хакыкатдан долуды. Биз Онуң
шөхратыны,ягны Атадан гелен Еке-тәгиң
шөхратыны гөрдүк. 15 Яхя Иса барада шаятлык
эдип, батлы сес билен: «Ине, Менден соңра гелҗек
Менден үстүндир, себәби Ол менден хем овал
барды диеним Шудур» дийип гыгырды. 16 Бизиң
хеммәмиз Онуң чәксиз мерхемети аркалы
ялканыш үстүне ялканыш алдык. 17 Чүнки Мукаддес
Канун Муса аркалы берилди, мерхемет ве хакыкат

болса Иса *Месих*† аркалы пейда болды. 18 Худайы
хич ким асла гөрен дәлдир. Бизе Оны Атасының
гужагындакы, Өзи-де Худай болан еке-тәк Оглы †† ‡
танатды.

Яхя чүмдүриҗиниң шаятлыгы

(Матта 3:1-12; Марк 1:8; Лука 3:1-18)

19 Ине, яхудыларың баштутанлары Иерусалимден
руханылары ве левилери Яхяның янына
ибердилер. Олар Яхядан: «Сен ким?» дийип
сорадылар. Яхя сөзүни инкәр этмеди, 20 ол шаятлык
эдип: «Мен *Месих* дәл» дийип, чүрт-кесик ыкрар
этди. 21 Олар ондан: «Онда сен ким? Белки,
Ыляссың?» дийип сорадылар. Яхя: «Ёк» дийип
җогап берди. Олар ене-де: «Онда шол гарашылян
пыгамбермиң?» дийип сорадылар. Ол: «Ёк, ол дәл»
дийип җогап берди. 22 Ахыры олар: «Онда сен ким?
Биз өзүмизи ёлланлара нәме җогап берели? Сен
өзүң хакда нәме айдып билҗек?» дийип
сорадылар. 23 ‡†Яхя Ишая пыгамбериң сөзлери
билен җогап берип: «Ине, „Реббиң ёлуны дүзләң“
дийип, чөлде гыгырян сес мендирин» дийди.
24 Онсоң онуң янына иберилен кәбир фарисейлер:
«Сен *Месих*ем, Ылясам, гарашылян пыгамберем
дәл болсаң, онда нәме үчин адамлары сува
чүмдүрйәрсиң?» дийип сорадылар. 26 Яхя олара:
«Хава, мен адамлары сува чүмдүрйәрин, эмма
араңызда Бири бар, сиз Оны танамаярсыңыз. 27 Ол
менден соңра гелҗекдир. Мен Онуң чарыгының
багыны чөзмәге-де мынасып дәлдирин» дийип
җогап берди. 28 Бу вакаларың хеммеси Иордан
дерясының гүндогарындакы Бейтанияда, Яхяның
сува чүмдүрйән еринде болуп гечди.

29 Эртеси гүни Яхя өз янына гелйән Исаны гөрүп,
шейле дийди: «Ине, дүнйәни гүнәден саплаян
Худайың Гузусы! 30 Сизе: „Менден соңра Бири гелер,
Ол менден үстүндир, себәби Ол менден хем овал
барды“ дийип айдан Кишим Шудур. 31 Башда мен
хем Онуң кимдигини танамаярдым. Эмма мен Оны
ысрайыл халкына танатмак үчин, адамлары сува
чүмдүрмәге гелдим».

32 Яхя ене шаятлык эдип, шейле дийди: «Мен
Мукаддес Рухуң гөкден кепдери кимин инип, Онуң
үстүне иненини гөрдүм. 33 Шол вагт мен Онуң
кимдигини танамаярдым, эмма халкы сува
чүмдүрмек үчин мени Иберен: „Мукаддес Рухуң
кимиң үстүне иненини гөрсең, адамлары Мукаддес
Руха чүмдүрҗек Шолдур“ дийди. 34 Мен муны
гөрдүм ве Онуң Худайың Оглудыгына шаятлык
эдйәрин».

Исаның илкинҗи шәгиртлери

35 Эртеси гүн Яхя янында ики саны шәгирди билен
ене шол ердеди. 36 Ол гечип барян Исаны гөрүп:
«Ине, Худайың Гузусы!» дийди. 37 Яхяның
сөзлерини эшидип, бу ики шәгирт Исаның ызына
дүшүп гитди. 38 Иса гаңрылып, ызына дүшүп
гелйәнлери гөрди-де, олардан: «Сизе нәме герек?»
дийип сорады. Олар: «Рабби, Сен нириде
яшаярсың?» дийип сорадылар. (Рабби мугаллым
диймекдир). 39 Иса олара: «Мениң ызыма дүшүң,
гөрерсиңиз» дийди. Шейдип, олар Иса билен
гидип, Онуң нириде яшаяндыгыны гөрдүлер, шол
вагт өйлән сагат дөрт төверегиди. Олар шол гүн
Онуң янында галдылар. 40 Яхядан Иса хакда
эшидип, Онуң ызына дүшүп гиденлериң бири
Симун Петрусың доганы Андрысды. 41 Андрыс илки
билен доганы Симуны тапып, оңа: «Биз *Месих*и
тапдык» дийди. (*Месих* Худайың сайлап-сечени
диймекдир). 42 Ол доганыны Исаның янына
гетирди. Иса Симуна середип: «Сен Ёханнаның
оглы Симунсың, йөне сен Кепас ‡‡ дийлип
атландырыларсың» дийди. (Кепас Петрус дийлип
терҗиме эдилйәр). 43 Эртеси гүн Иса Җелилә
гитмеги йүрегине дүвди. Ол Филипи тапып:
«Мениң ызыма дүш!» дийди. 44 Андрыс билен
Петрус ялы, Филип хем Бетсайда шәхеринденди.
45 Филип Натанаели тапып, оңа: «Биз Мусаның
Төврадында ве бейлеки пыгамберлериң
язгыларында язылан Адамы тапдык. Ол насыралы
Юсубың оглы Иса экен!» дийди. 46 Натанаел оңа:
«Насыралы?! Ол ерден, хей, бир оңлы зат
чыкармыка?!» дийди. Филип хем оңа: «Йөр,
гөрерсиң!» дийди. 47 Иса Өзүне тарап гелйән
Натанаели гөрүп, ол хакда: «Ине, калбы хилесиз,
хакыкы Ысрайыл оглы» дийди. 48 Натанаел Ондан:
«Сен мени нириден танаярсың?» дийип сорады.
Иса оңа: «Филип сени хениз чагырманка, Мен сени
инҗир агаҗының ашагында гөрдүм» дийип җогап
берди. 49 Натанаел Оңа: «Мугаллым, Сен Худайың
Оглусың! Сен Ысрайылың Патышасысың!» дийди.
50 Иса оңа: «Сени инҗир агаҗының ашагында
гөрдүм диеним үчин иман эдйәрсиңми? Сен
мундан-да бейик ишлери гөрерсиң» дийди. 51 Иса
сөзүни довам эдип: «Сизе догрусыны айдярын,
инди сиз гөклериң ачылып, Худайың
перишделериниң Ынсан Оглунуң хузурына инип-
чыкышыны гөрерсиңиз» дийди.

† *Месих – еврейлер бу сөзи Худай тарапындан вада берлен Патыша бабатында уланярдылар, хениз хем уланярлар. Сөзлүге серет.* †† *Огул – Көне Әхтде патышалар «Худайың оглы» дийип атландырылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүкде «Худайың Оглы» сөзүне серет.* ‡ *Атасының гужагындакы Өзи-де Худай болан еке-тәк Оглы – кәбир голязмаларда Атасының гужагындакы еке-тәк Оглы* ‡† *1:23 t Иша 40:3.*

‡‡ *Кепас – бу арамей сөзи болуп, грек дилинде Петрус гая*

2-нҗи бап

Иса сувы шераба өврүйәр

2 Шондан ики гүн геченсоң, Җелиләниң Кана
шәхеринде той болды. Исаның эҗеси-де шол
ердеди. 2 Иса билен шәгиртлери хем тоя
чагырылыпды. 3 Шерап гутарыберенде, эҗеси Иса
йүзленип: «Оларың шерабы гутарыпдыр» дийди.
4 Иса оңа: «Эй, хатын, мунуң Маңа нәме дахылы
бар? Мениң вагтым энтек геленок» дийип җогап
берди. 5 Эҗеси хызматкәрлере: «Ол сизе нәме
дийсе, шоны хем эдиң» дийди. 6 Шол ерде
яхудыларың ювнуп-пәкизленме дессуры үчин улы
гөврүмли †алты саны хум барды. 7 Иса
хызматкәрлере: «Хумлары сувдан долдурың»
дийди. Олар хумлары эрңегине ченли
долдурдылар. 8 Онсоң хызматкәрлере: «Инди
шулардан гуюп, тоюң беемчисине әкидиң» дийди.
Олар әкитдилер. 9 Тоюң беемчиси шераба өврүлен
сувуң нирeден геленини билмейәрди, муны диңе
сувы гуян хызматкәрлер билйәрди. Ол бу
шерапдан дадып гөрди ве өйленйән йигиди
чагырып, оңа: 10 «Хеммелер сачага илки билен оңат
шерабы гойярлар. Мыхманлар ичип доянларындан
соң, арзан шерабы берйәрлер. Сен болса оңат
шерабы шу вагта ченли саклап гоюпсың!» дийди.
11 Бу Исаның илкинҗи гөркезен гудратлы
аламатыды. Ол муны Җелиләниң Кана шәхеринде
гөркезип, Өз шөхратыны аян этди. Муны гөрен
шәгиртлери Оңа иман этдилер. 12 Бу вакадан соң
Иса эҗеси, инилери, шәгиртлери билен биле
Капернаума гидип, ол ерде бирнәче гүн галды.

Иса сатыҗылары ыбадатханадан ковяр

(Матта 21:12,13; Марк 11:15-17; Лука 19:45,46)

13 Яхудыларың Песах байрамының
голайлашяндыгы үчин Иса Иерусалиме гитди. 14 Ол
ыбадатхананың ховлусында сыгыр, гоюн, кепдери
сатянлары, шейле хем пул чалшып отуранлары
гөрди. 15 Иса йүпден дүрре ясап, мал-гаралары
билен бирликде хеммәни гамчылап,
ыбадатханадан ковуп чыкарды, пул
чалышянларың текҗелерини агдарып, пулларыны
ере сечип гойберди. 16 Ол кепдери сатянлара:
«Булары бу ерден ёк эдиң! Атамың өйүни базара
өврүмәң!» дийди. 17 ††Шонда Онуң шәгиртлери
Мукаддес Язгылардакы «Сениң өйүңе болан ыхлас
мени көйдүрер» дийлен сөзлери ятладылар.
18 Онсоң яхудыларың баштутанлары Ондан: «Сениң
бейтмәге нәме хакың бар? Эгер хакың бар болса,
гудрат гөркезип, муны бизе субут эт» дийип талап
этдилер. 19 Иса олара: «Бу ыбадатхананы йыкың,
Мен оны үч гүнде дикелдерин» дийип җогап берди.
20 Ёлбашчылар: «Бу ыбадатхана кырк алты йылда
гурулды, Сен болса оны инди үч гүнде
дикелтҗекми?» дийдилер. 21 Эмма Иса ыбадатхана
дийип, Өз беденине айдярды. 22 Иса өлүмден
диреленден соң, шәгиртлери Онуң бу айданыны
ятлап, Мукаддес Язгылара ве Исаның сөзлерине
ынандылар.
23 Иса Иерусалимде Песах байрамында боланда,
көп адамлар Онуң гөркезен гудратларыны гөрүп,
Оңа иман этдилер. 24 Эмма Иса әхли адамларың
йүрегини биленсоң, Өзүни олара ынанмаярды.
25 Ынсан бабатда Оңа хич кимиң шаятлыгы герек
дәлди, себәби Ол ынсаның нәме ниетиниң
бардыгыны билйәрди.

3-нҗи бап

Иса билен Никодим

3 Фарисейлериң арасында Никодим атлы бир
адам барды, ол яхудыларың меҗлисиниң бир
агзасыды. 2 Ол бир гүн гиҗе Исаның янына гелип:
«Я Рабби, биз сениң Худайдан гелен бир
мугаллымдыгыңы билйәрис. Чүнки Худайың Өзи
сениң билен болмадык болса, бейле гудратлы
аламатлары гөркезип билмездиң» дийди. 3 Иса оңа:
«Хакыкатдан хем, гайтадан догулмадык ‡ адам
Худайың Шалыгыны гөрүп билмез» дийип җогап
берди. 4 Никодим Оңа: «Гарран адам нәдип
гайтадан доглуп билер? Ол ене-де энесиниң
гөвресине гирип, тәзеден доглуп билмез ахыры!»
дийди. 5 Иса шейле җогап берди: «Хакыкатдан хем,
сувдан ве Мукаддес Рухдан догулмадык адам
Худайың Шалыгына гирип билмез. 6 Беденден
доглан бедендир, Мукаддес Рухдан доглан рухдур.
7 Саңа гайтадан догулмалысың диййәниме гең
галма. 8 Ел ислән тарапына өвүсйәр, сен онуң
шуввулдысыны эшидйәрсиң-де, нирeден гелип,
нирә баряныны билмейәрсиң. Мукаддес Рухдан
догланлар хем шейледир». 9 Никодим Ондан: «Бу
нәхили бейле болуп билйәр?» дийип сорады. 10 Иса
оңа шейле җогап берди: «Сен Ысрайылың
мугаллымы болубам, булары билеңокмы?!
11 Хакыкатдан хем, биз биленимизи айдярыс,
гөренимизе шаятлык эдйәрис, эмма сиз бизиң
шаятлыгымызы кабул этмейәрсиңиз. 12 Мениң
ердәки затлар барада айдянларыма ынанмасаңыз,
онда гөкдәки затлар барада айтсам, нәхили
ынанаркаңыз? 13 Хич ким гөге чыкан дәлдир; оңа
диңе гөкден инен ‡† Ынсан Оглы чыкандыр.

† *Улы гөврүмли – грекче ики я-да үч метретес саклаян*

†† *2:17 t Зеб 68:10.*

‡ *Гайтадан догулмадык – 3-нҗи ве 7-нҗи аятларда гайтадан догулмадык ёкардан догулмадык*

‡† *Кәбир голязмаларда гөкден инен ве гөкде болан*

14 †Мусаның чөлде йыланы ёкары гөтериши ялы,
Ынсан Оглы-да ёкары гөтерилмелидир. 15 Шоңа
гөрә Оңа иман эден хер бир адам бакы яшайша
говшар ††».
16 Худай дүнйәни өрән сөендиги себәпли Өзүниң
еке-тәк Оглуны берди. Ол муны Оглуна иман
эденлериң хич бири хеләк болман, бакы яшайша
говушмагы үчин этди. 17 Худай Оглуны дүнйәни
хөкүм этмек үчин дәл-де, эйсем дүнйә Ол аркалы
халас болсун дийип иберди. 18 Оңа иман эден хөкүм
эдилмез. Эмма иман этмедик эййәм хөкүм
эдилендир, себәби ол Худайың еке-тәк Оглуна иман
этмеди. 19 Хөкүм, ине, шейле субутнама эсасланяр:
дүнйә Нур гелди, эмма адамлар гараңкылыгы
Нурдан хас говы гөрдүлер, себәби оларың ишлери
яманлыкды. 20 Яманлык эдйән адам Нуры
йигренйәндир, өз эдйән писликлериниң әшгәр
болмагындан горкуп, Нура якынлашян дәлдир.
21 Эмма хак иш эдйән адам Нура якынлашяр.
Шейдип, онуң ишлериниң Худайың хакы үчин
эдилйәндиги әшгәр боляр.

Яхяның Иса барадакы шаятлыгы

22 Шундан соң Иса шәгиртлери билен Яхудыя
этрабына гитди. Иса олар билен бирнәче вагтлап
шол ерде галды ве ол ерде адамлары сува
чүмдүрди. 23 Шол вагт Салимиң голайындакы
Энонда болса халк Яхя тарапындан
чүмдүрилйәрди. Ол ерде сув көпди ве чүмдүрилмек
үчин ол ере гелйән адамларың ызы үзүленокды.
24 Бу вакалар Яхя зындана салынмаздан өң болуп
гечди.
25 Шол махал Яхяның шәгиртлери билен бир
яхудының ‡ арасында ювнуп-пәкизленме дессуры
барада җедел турды. 26 Олар Яхяның янына гелип:
«Эй, мугаллым, Иорданың бейлеки тарапында сен
бир Адам барада шаятлык эдипдиң, ине, шол Адам
халкы сува чүмдүрйәр. Хеммелер Онуң янына
барярлар» дийдилер. 27 Яхя олара шейле җогап
берди: «Гөкден берилмесе, ынсан хич зат эдип
билмез. 28 „Мен *Месих* дәл, мен диңе Онуң өңүнден
иберилдим“ диениме сизиң өзүңиз шаятсыңыз.
29 Гелин гиеве дегишлидир. Гиевиң досты болса,
гиевиң гелерине гарашып, онуң сесини
эшиденинде җуда шатланяндыр. Хут шонуң ялы
мениң шатлыгым-да инди хасыл болды. 30 Ол
бейгелмелидир, мен песелмелидирин.
31 Ёкардан гелен хеммеден ёкарыдыр. Ерден
болан ериңкидир, ердәки затлар барада
геплейәндир. Гөкден гелен хеммеден үстүндир.
32 Ол гөренине, эшиденине шаятлык эдйәр, йөне
Онуң шаятлыгыны хич ким кабул этмейәр. 33 Эмма
Онуң шаятлыгыны кабул эден киши Худайың
хакдыгыны тассыклаяндыр. 34 Худайың Иберени
Худайың сөзлерини сөзлейәндир, себәби Худай
Оңа Мукаддес Рухы өлчегсиз берйәр. 35 Ата Оглы
сөййәр ве Ол хемме зады Онуң элине
табшырандыр. 36 Огла иман эдйән адам бакы
яшайша эе боляр, эмма Оглы рет эден адам бакы
яшайша говушмаз, ол Худайың газабына дучар
боляр».

4-нҗи бап

Иса самарыялы аял билен геплешйәр

4 Исаның Яхя гаранда хас көп шәгирт эдинип,
сува чүмдүрйәндиги барадакы хабар
фарисейлериң гулагына етди. 2 Аслында олары Иса
дәл-де, шәгиртлери чүмдүрйәрди. 3 Иса
фарисейлериң Өзи хакында эшидендигини
биленде, Яхудыяны ташлап, ене-де Җелилә гайтды.
4 Ол Самарияның үсти билен гитмелиди.
5 Шейлеликде, Иса Самарияның Сихар диен
шәхерине гелди. Бу шәхер Якубың өз оглы Юсуба
берен ерине голайды. 6 Якубың гуюсы-да шол
ердеди. Ёл йөрәп ядан Иса гуйының башында
отурды. Вагт гүнортан болуп барярды. 7 Шол вагт
самарыялы бир аял гуюдан сув алмага гелди. Иса
оңа: «Маңа ичмәге сув берсене» дийди. 8 Исаның
шәгиртлери болса иймит сатын алмак үчин шәхере
гидипдилер. 9 Самарыялы аял Иса гең галып: «Сен
яхуды болуп, мен самарыялы аялдан нәдип ичмәге
сув сораярсың?» дийди. Себәби яхудылар
самарыялылары әсгермейәрдилер. 10 Иса оңа: «Сен
Худайың пешгешини ве өзүңден сув диләниң
кимдигини билседиң, өзүң Ондан сув диләрдиң,
Ол-да саңа яшайыш сувуны берерди» дийди. 11 Аял
Оңа: «Эй, Ага, Сениң сув чекер ялы хич задыңам-а
ёк, гуйы болса чуң, яшайыш сувуны ниреден
алҗак? 12 Бу гуйыны бизе атамыз Якуп берди. Онуң
өзи-де, чагалары-да, мал-гаралары-да бу гуюдан
сув ичен. Эйсем сен шол атамыз Якупдан хем
бейикми?» дийди. 13 Иса оңа: «Бу сувдан ичен ене
сувсар. 14 Эмма Мениң берҗек сувумдан ичен асла
сувсамаз. Терсине, Мениң берҗек сувум онуң
ичинде бакы яшайыш чешмесине өврүлер» дийди.
15 Аял: «Эй, Ага, маңа шол сувдан берсене, гайдып
сувсамайын, сув чекмәге бу ере гелмәйин» дийди.
16 Иса: «Бар, гит-де, әриңи чагырып гел» дийди.
17 Аял: «Мениң әрим ёк» дийди. Иса оңа: «Әрим ёк
дийип, догрусыны айтдың. 18 Сениң өң бәш әриң
барды, хәзирки биле яшап йөрениң хем өз әриң
дәл, муны догры айтдың» дийди. 19 Аял: «Эй, Ага,
гөрйән велин, Сен пыгамбер өйдйән. 20 Бизиң ата-

† *3:14 t Чөл 21:9.* †† *Оңа иман эден хер бир адам бакы яшайша говшар – кәбир голязмаларда Оңа иман эден хер бир адам хеләк болман, эйсем бакы яшайша эе болар* ‡ *Бир яхудының – кәбир голязмаларда кәбир яхудыларың*

бабаларымыз Худая шу дагда сежде эдипдирлер,
эмма сиз яхудылар Худая сежде эдилйән ер
Иерусалимдедир дийййәрсиңиз» дийди. 21 Иса оңа
шейле дийди: «Эй, зенан, Маңа ынан, шейле бир
вагт гелер, шонда Ата Худая не шу дагда, не-де
Иерусалимде сежде эдерсиңиз. 22 Сиз
самариялылар киме сежде эдйәниңизи
билмейәрсиңиз, биз киме сежде эдйәнимизи
билйәрис, себәби халас болмаклык яхудылардан
гелйәндир. 23 Эмма шейле бир вагт гелер, хакыкы
сежде эдйәнлер Ата рухда ве хакыкатда сежде
эдерлер. Ол вагт эййәм гелди! Ата Өзүне шейле
сежде эдйәнлери агтаряр. 24 Худай Рухдур, Оңа
сежде эдйәнлер рухда ве хакыкатда сежде
этмелидирлер». 25 Аял Оңа: «Мен *Месих*иң
гелҗегини билйәрин, Ол геленде бизе әхли зады
дүшүндирер» дийди. (*Месих* Худайың сайлап-
сечени диймекдир.) 26 Иса оңа: «Сениң билен
геплешип дуран Шолдур» дийди.

27 Эдил шол вагт Исаның шәгиртлери гелдилер ве
Онуң бир аял билен геплешип дуранына хайран
галдылар. Эмма хич ким: «Эдйәниң нәме?» я-да «Бу
аял билен нәме үчин геплешйәрсиң?» дийип
сорамады. 28 Онсоң яңкы аял күйзесини гойды-да,
шәхере барып, халка: 29 «Йөрүң, мениң әхли эден
ишлерими айдып берен Адамы гөрүң. Ол *Месих*
болаймасын?» дийди. 30 Олар шәхерден чыкып,
Исаның янына бардылар. 31 Шу аралыкда
шәгиртлери Иса: «Мугаллым, чөрек ийип отур!»
дийип, хөдүр этдилер. 32 Иса болса олара: «Мениң
иймәге задым бар, йөне сиз оны билмейәрсиңиз»
дийди. 33 Онсоң шәгиртлери: «Кимдир бири Оңа
иймәге зат гетирип берен дәлдир-ә?» дийишдилер.
34 Иса олара: «Мениң иймитим Өзүми Иберениң
ырадасыны берҗай этмекдир, Онуң ишини ерине
етирмекдир. 35 Сиз орага ене дөрт ай бар
диймейәрсиңизми? Эмма Мен сизе дийййәрин,
башыңызы галдырың-да, экин мейданларына
середиң, олар эййәм орага тайяр. 36 Оракчы хем
хакыны аляр, хем-де бакы яшайыш үчин хасыл
топлаяр. Шейдип, экйән-де, орян-да билеликде
шатланяр. 37 †„Бири экер, башга бири орар“
дийилйән сөз бу бабатда догрудыр. 38 Мен сизи
зәхметиңизиң сиңмедик хасылыны ормага
ибердим. Башгалар бу хасыл угрунда зәхмет
чекдилер, сиз болса оларың зәхметиниң
рәхнетини гөрйәрсиңиз» дийди.

39 «Мениң әхли эден ишлерими айдып берди»
дийип, шаятлык эден аялың сөзи билен бу
шәхердәки самариялыларың көпүси Иса иман
этдилер. 40 Шонуң үчин-де, самариялылар Исаның
янына гелип, өз янларында галмагыны Ондан
хайыш этдилер. Ол хем шол ерде ики гүн галды.
41 Онуң сөзлерини диңләп, ене-де көп адамлар Оңа
иман этдилер. 42 Олар аяла: «Инди биз сениң
айданларыңа гөрә иман этмейәрис, муны өзүмиз
эшитдик. Ол, догрудан-да, дүнйәниң чын
Халасгәри» дийдилер.

Иса көшк эмелдарының оглуны сагалдяр

43 Ики гүн геченден соң, Иса ол ерден Җелилә
гитди. 44 Пыгамберлериң өз юрдунда гадырының
ёкдугыны Исаның Өзи тассыклапды. 45 Муңа
гарамаздан, Иса Җелилә геленде, җелилелилер
Оны гызгын гаршы алдылар, себәби олар Песах
байрамы үчин Иерусалиме баранларында, ол ерде
Исаның эден әхли ишлерини гөрүпдилер.
46 Шейлеликде, Иса ене-де Өзүниң сувы шераба
өврен ери болан Җелиләниң Кана шәхерине
гайдып гелди. Шол вагт Капернаумда бир көшк
эмелдарының оглы кеселләп ятырды. 47 Бу адам
Исаның Яхудыядан Җелилә геленини эшидип,
Онуң янына барды. Ол гелип, өлүм яссыгында ятан
оглуны сагалтмагыны сорап, Иса ялбарды. 48 Иса
оңа: «Сиз аламатлар, мугҗызалар гөрмесеңиз, асла
ынанмарсыңыз» дийди. 49 Көшк эмелдары Оңа:
«Эй, Ага, оглум өлмәнкә барай-да!» дийди. 50 Иса
оңа: «Гидибер, оглуң яшар» дийди. Ол хем Исаның
айдан сөзүне ынанып, өйүне гайтды. 51 Ол хениз
ёлдака, хызматкәрлери онуң өңүнден чыкып:
«Оглуң сагалды» дийдилер. 52 Ол адам
хызматкәрлеринден оглунын говулашып башлан
сагадыны сорады. Олар оңа: «Дүйн гүндиз сагат
бирде гызгыны гайтды» дийдилер. 53 Онсоң мунуң
Исаның «Оглуң яшар» диен сагадында
боландыгына атасы гөз етирди. Шейдип ол өй-
ичерси билен бирликде Оңа иман этди. 54 Бу
Исаның Яхудыядан Җелилә геленден соң гөркезен
икинҗи гудратлы аламатыды.

5-нҗи бап

Иса ховзуң башында бир хассаны сагалдяр

5 Бираз вагтдан яхудыларың бир байрамы
болды ве Иса муны беллемек үчин Иерусалиме
гитди. 2 Иерусалимде Гоюн дервезесиниң янында
бир ховуз барды. Бу ховзуң арамейче ады Бейтзата
болуп, онуң төверегинде бәш эйван барды. 3 Бу
эйванларда гаты көп хассалар, көрлер, агсаклар,
ысмазлар ятырдылар ††. 5 Шол ерде отуз секиз йыл
бәри дерт чекип ятан бир хасса барды. 6 Иса ятан

† *4:37 t Эйп 31:8; Мик 6:15.*

†† *Ысмазлар ятырдылар – кәбир голязмаларда ысмазлар сувуң чайканмагына гарашып ятырдылар. 4 Вагтал-вагтал Реббиң бир перишдеси шол ховза гирип, сувы чайкаярды. Сув чайканан бадына илкинҗи болуп сува гирен өз кеселинден сапланярды*

хассаны гөрүп, онуң энчеме йылдан бәри бу дерди
чекйәндигини билди. Шонуң үчин ондан:
«Сагалмак ислейәрсиңми?» дийип сорады. 7 Хасса:
«Эй, Ага, сув чайканан вагты мени ховза салҗак
хич кимим ёк. Мен барянчам, башга бири менден
өң ховза гирәййәр» дийип җогап берди. 8 Иса оңа:
«Тур, дүшегиңи ал-да, йөре!» дийди. 9 Яңкы адам
шобада сагалып, дүшегини алды-да, йөрәп
башлады. Бу вака Сабат гүни болуп гечди. 10 Мунуң
үчин яхудыларың баштутанлары сагалан адама:
«Бу гүн Сабат гүни, саңа дүшегиңи гөтермек
гадаган» дийдилер. 11 Эмма сагалан адам олара:
«Мени сагалдан Адам маңа: „Дүшегиңи ал-да, йөре“
дийди» дийип җогап берди. 12 Ондан: «Саңа:
„Дүшегиңи ал-да, йөре“ диен Адам ким?» дийип
сорадылар. 13 Йөне сагалан адам Онуң кимдигини
билмейәрди, себәби Иса шол ердәки мәхелләниң
арасына гирип гидипди. 14 Соңра Иса ыбадатханада
ол адама габат гелип: «Ине, сагалдың, мундан
бейләк гүнә этме, ёгсам башыңа мундан бетер
гүнлер гелер» дийди. 15 Шейлеликде, яңкы адам
барып, өзүни сагалданың Исадыгыны яхудыларың
баштутанларына айтды.

Яшайыш берйән Огул

16 Бу иши Сабат гүни эдендиги үчин яхудыларың
баштутанлары Исаны ызарламага башладылар.
17 Эмма Иса олара: «Мениң Атам шу гүне ченли Өз
ишини эдип гелйәр, Мен хем Өз ишими эдйәрин»
дийип җогап берди. 18 Шу себәпден яхудыларың
баштутанлары өңкүден-де бетер газапланып, Оны
өлдүрмегиң күл-күлүне дүшдүлер. Себәби Ол диңе
Сабат гүнүни бозмак билен чәкленмән, эйсем,
Худая Атам дийип, Өзүни Худая деңейәрди. 19 Иса
олара шейле җогап берди: «Хакыкатдан хем,
Атасының эден затларыны гөрмесе, Огул Өз-
Өзүнден хич зат эдип билмез. Атасы нәме этсе,
Огул-да шоны эдйәндир. 20 Чүнки Ата Оглы сөййәр,
әхли эдйән затларыны Оңа гөркезйәр. Хава, Ол
Огла мундан хем бейик ишлери гөркезер, шонда
хеммәңиз муңа хайран галарсыңыз. 21 Атаның
өлүлери дирелдиши ялы, Огул-да ислән адамыны
дирелдер. 22 Ата хич кимиң үстүнден хөкүм
чыкарян дәлдир, Ол әхли казылыгы Огла
табшырандыр. 23 Шейлеликде, Ата хормат гойянлар
Огла-да хормат гоймалыдырлар. Огла хормат
гоймаян адам Оны иберен Ата-да хормат гойян
дәлдир. 24 Хакыкатдан хем, Мениң сөзлерими
диңләп, Мени Иберене иман эден адам бакы
яшайша эе боляндыр, ол хөкүм эдилмез. Ол
өлүмден яшайша гечендир. 25 Мен сизе догрусыны
айдярын, Худайың Оглунуң сесини өлүлериң-де
эшитҗек вагты гелер, бу вагт эййәм гелди. Онуң
сесини эшиденлер яшар. 26 Чүнки Атаның яшайыш
берип билши ялы, Ол Огла-да яшайыш бермек
ыгтыярыны берди. 27 Онуң Ынсан Оглудыгы
себәпли, Оңа казылык этмек ыгтыярыны-да берди.
28 Муңа гең галмаң, себәби мазардакыларың
хеммесиниң Онуң сесини эшитҗек вагты гелер.
29 Ягшылык эденлер яшамак үчин, яманлык
эденлер болса хөкүм эдилмек үчин дирелер.

Иса хакдакы шаятлыклар

30 Мен Өз-Өзүмден хич зат эдип билмейәрин;
Атамдан нәме эшитсем, шонуң ялы хөкүм
чыкарярын. Мениң казылыгым хакдыр, себәби
Мен Өз ислегим боюнча хөкүм чыкармаярын,
Мени Иберениң ырадасыны берҗай эдйәрин.
31 Эгер Мен Өзүм хакда шаятлык этсем, онда бу
шаятлыгым хакыкы болмаз. 32 Мен хакда шаятлык
эдйән башга Бири бар. Онуң Өзүм хакдакы
шаятлыгының догрудыгыны Мен билйәрин. 33 Сиз
Яхяның янына адамлар ёлладыңыз, ол хем
хакыката шаятлык этди. 34 Мен ынсан шаятлыгына
мәтәч болмасам-да, муны сизиң халас болмагыңыз
үчин айдярын. 35 Яхя нур сачян ышык ялыды. Сиз
аз салым хем болса, онуң ышыгына гуванмак
иследиңиз. 36 Эмма Мениң Яхяныңкыдан хас бейик
шаятлыгым бар, себәби берҗай этмегим үчин
Атаның Өзүме табшыран ишлери, ягны шу эдйән
ишлерим Мени Атаның иберендигине шаятлык
эдйәр. 37 Мени иберен Атаның Өзи хем Мен хакда
шаятлык этди. Йөне сиз Онуң не сесини
эшитдиңиз, не-де йүзүни гөрдүңиз. 38 Калбыңызда
Онуң сөзлери ёк, себәби сиз Онуң Иберенине иман
этмейәрсиңиз. 39 Сиз бакы яшайыш Мукаддес
Язгылардадыр өйдүп, олары ыхлас билен
өвренйәрсиңиз. Олар болса Мен хакда шаятлык
эдйәрлер. 40 Эмма сиз яшайша эе болар ялы, Маңа
гелмек ислемейәрсиңиз. 41 Мен ынсанлардан өвги
агтармаярын. 42 Эмма Мен сизи танаярын, сизиң
калбыңызда Худайың сөйгүси ёк. 43 Мен Атамың
адындан гелдим, сиз болса Мени кабул
этмейәрсиңиз. Йөне башга бири өз адындан
геләйсе, сиз оны кабул эдерсиңиз. 44 Сиз бири-
бириңизден өвгүлер кабул эдйәрсиңиз, эмма еке-
тәк Худайың өвгүсини газанмага
чалышмаярсыңыз. Онсоң нәдип сизде иман
болсун? 45 Атаның өңүнде Мен сизи айыпларын
өйтмәң. Сизи өз умыт баглаян Мусаңыз
айыплаяндыр. 46 Сиз Муса ынансадыңыз, онда
Маңа-да ынанардыңыз, себәби ол Мен хакда язды.
47 Онуң язанларына ынанмаян болсаңыз, онда
Мениң айдянларыма нәхили ынанҗаксыңыз?»

6-нҗы бап

Иса бәш мүң адамы доюряр

(Матта 14:13-21; Марк 6:30-44; Лука 9:10-17)

6 Шундан соң Иса Җелиле көлүниң бейлеки
тарапына гечди. Бу көле Тиберия көли хем
дийилйәрди. [2] Исаның гудратлар аркалы хассалары
сагалдандыгыны гөрен улы мәхелле Онуң ызына
дүшди. [3] Иса шәгиртлери билен бейик депә чыкып
отурды. [4] Яхудыларың Песах байрамы голайлапды.
[5] Иса төверегине гөзүни айлады. Өз янына улы
мәхелләниң гелйәнини гөрүп, Филипе: «Булара иер
ялы чөреги нireден сатын аларыс?» дийди. [6] Ол
муны Филипи сынамак үчин сорапды, аслында
велин Өзүниң нәме этҗегини эййәм билйәрди.
[7] Филип Оңа: «Буларың хер бирине бир дөвүм
чөрек сатын алмак үчин ики йүз күмүш теңңе сарп
этсек-де етмез!» дийип җогап берди.
[8] Шәгиртлерден бири, Симун Петрусың доганы
Андрыс Оңа: [9] «Бу ерде бир огланда бәш арпа
чөреги билен ики балык бар. Эмма шейле улы
мәхеллә булар нәмеҗик болар?» дийди. [10] Иса:
«Халкы отурдың» дийди. Халк шол ердәки гөк
яйлада отурды. Ол ерде бәш мүңе голай эркек адам
барды. [11] Иса чөреклери алып, шүкүр этди, соңра
олары отуранлара пайлады. Балыклары хем
шейтди, нәче ислеселер, олара пайлады. Адамлар
дойянчалар ийдилер. [12] Олар доянларындан соң,
Иса шәгиртлерине: «Галан-гачанлары
йыгнашдырың, хич зат заяланмасын» дийди.
[13] Шейлеликде, шәгиртлер ийлен бәш арпа
чөрекден артан бөлеклери йыгнап, он ики себеди
долдурдылар. [14] Исаның бу гудратлы аламатыны
гөрен адамлар: «Хакыкатдан-да, дүнйә гелмели
пыгамбер Шудур» дийдилер. [15] Иса оларың Өзүни
патыша этмек үчин зор билен тутҗак
боляндыкларыны биленсоң, ене-де еке Өзи дага
гитди.

Иса сувуң йүзүнден йөрейәр

(Матта 14:22-33; Марк 6:45-52)

[16] Агшамара Онуң шәгиртлери көлүң боюна
гелдилер. [17] Гараңкы дүшсе-де, Иса хениз оларың
янына гелмәнди. Онсоң шәгиртлер гайыга мүнүп,
көлүң аңырсындакы Капернаума уградылар.
[18] Гүйчли ел туруп, көл толкун атып башлады.
[19] Олар гайыклы бәш-алты чакрым † йүзенлеринден
соң, Исаның сувуң йүзүнден йөрәп, гайыга
якынлашып гелйәнини гөрүп горкдулар. [20] Эмма
Иса олара: «Горкмаң, бу – Мен!» дийди. [21] Олар
бегенип, Оны гайыга мүндүрдилер. Гайык шол
пурсадың өзүнде етмели кенарына барып етди.
[22] Эртеси гүн көлүң бейлеки кенарында галан
мәхелле ол ерде дүйн диңе бир гайыгың
бардыгыны ве Исаның Өз шәгиртлери билен шол
гайыга мүнмән, оларың диңе өзлериниң
гидендиклерини анықладылар. [23] Шол вагт
Тибериядан башга гайыклар гелди. Гайыкларың
сакланан ери Реб Исаның Худая шүкүр айдан ве
халкың чөрек иен ерине голайды. [24] Исаның-да,
Онуң шәгиртлериниң-де ол ерде ёкдугыны гөрен
мәхелле гайыклара мүнүп, Исаны гөзлемәге
Капернаума тарап гитди. [25] Оны көлүң аңры
тарапындан тапып: «Мугаллым, бу ере хачан
гелдиң?» дийип сорадылар.

Иса – Яшайыш чөреги

[26] Иса олара: «Мен сизе догрусыны айдярын, сиз
Мени гудрат гөрениңиз үчин дәл-де, чөрек ийип
дояныңыз үчин агтарярсыңыз. [27] Заяланян иймит
үчин дәл-де, бакы яшайыш берйән иймит үчин
ыхлас эдиң, оны сизе Ынсан Оглы берер. Чүнки
Атамыз Худайың Өзи бу иши Оңа табшырандыр»
дийип җогап берди. [28] Ондан: «Биз Худайың
ишлерини берҗай этмек үчин нәме этмели?»
дийип сорадылар. [29] Иса олара: «Худайың ишини
берҗай этмек ислейән болсаңыз, Онуң Иберенине
иман эдиң» дийип җогап берди. [30] Олар ене-де:
«Гөрүп, Саңа иман эдеримиз ялы, Сен нәхили
гудратлы аламат гөркезерсиң? Ханы, нәме эдерсиң?
[31] ††Бизиң ата-бабаларымыз чөлде манна ийдилер.
Мукаддес Язгыларда бу барада: „Олара иймек үчин
гөкден чөрек берди“ дийип язылан» дийдилер.
[32] Иса олара: «Мен сизе догрусыны айдярын, сизе
гөкден чөрек берен Муса дәл. Гөкден сизе хакыкы
чөреги Мениң Атам берйәр. [33] Чүнки Худайың
чөреги гөкден инип, дүнйә яшайыш берйәндир»
дийди. [34] Олар Оңа: «Агам, шол чөреги бизе
хемише бер» дийдилер. [35] Иса олара шейле дийди:
«Яшайыш чөреги Мендирин, Маңа гелен асла
аҗыкмаз, Маңа иман эден асла сувсамаз.
[36] Айдышым ялы, сиз Мени гөрдүңиз, эмма Маңа
иман этмейәрсиңиз. [37] Атамың Маңа берен
адамларының бары Маңа гелер, Мен яныма
геленлери асла ковмарын. [38] Чүнки Мен Өз
ырадамы дәл-де, Мени Иберениң ырадасыны
берҗай этмек үчин гөкден индим. [39] Мени
Иберениң ырадасы болса, Онуң Өзүме
беренлериниң хич бирини йитирмән, олары
ахыркы гүн гайтадан дирелтмегимдир. [40] Оглы
гөрен ве Оңа иман эден хер бир адамың бакы
яшайша говушмагы Атамың ырадасыдыр. Мен-де
бу адамлары ахыркы гүн гайтадан дирелдерин».

† *Бәш-алты чакрым – грекче йигрими бәш-отуз стадиос*

†† *6:31 t Мср 16:4-5; Зеб 77:24; 105:40.*

41 «Гөкден инен чөрек Мендирин» диени үчин
яхудыларың баштутанлары Оңа гаршы чыкып
хүңүрдешдилер. 42 Олар: «Бу Юсубың оглы Иса
дәлми? Биз Онуң ата-энесини танаярыс. Ол нәхили
„Мен гөкден индим“ диййәр?» дийишдилер. 43 Иса
олара шейле дийди: «Өзара хүңүрдешмәңизи бес
эдиң. 44 Эгер Мени иберен Атаның Өзи гетирмесе,
хич ким Маңа гелип билмез. Яныма гелен адамы
болса, Мен ахыркы гүн дирелдерин.
45 †Пыгамберлериң язгыларында: „Оларың хеммеси
Худайдан таглым аларлар“ дийип язылан. Атадан
эшидип, Ондан таглым алан хер кес Маңа гелер.
46 Аслында хич ким хич вагт Атаны гөрен дәлдир.
Атаны диңе Худайдан Гелен гөрендир. 47 Мен сизе
догрусыны айдярын, Маңа иман эден бакы
яшайша говшандыр. 48 Яшайыш чөреги Мендирин.
49 Ата-бабаларыңыз чөлде манна иендиклерине
гарамаздан, өлдүлер. 50 Эмма гөкден инен бир
чөрек бар, ондан ийиән адам хич өлмез. 51 Гөкден
инен дири чөрек Мендирин. Мундан иен адам
бакы яшар. Дүнйәниң яшайшы үчин берҗек
чөрегим Мениң Өз беденимдир».

52 Онсоң яхудылар: «Бу Адам Өз беденини бизе
иймәге нәхили берип билер?» дийшип, өзара
җеделлешмәге башладылар. 53 Иса олара: «Мен
сизе догрусыны айдярын, Ынсан Оглунуң
беденини ийип, ганыны ичмесеңиз, сизде яшайыш
болмаз. 54 Мениң беденими ийип, ганымы ичен
бакы яшайша говшар. Ахыркы гүн Мен оны
дирелдерин. 55 Мениң беденим хакыкы иймит,
ганым хакыкы ичгидир. 56 Мениң беденими ийип,
ганымы ичйән Менде яшар, Мен хем онда. 57 Мени
Дири Ата иберди ве Мен Ол аркалы яшаярын. Эдил
шунуң ялы, Менден иймитленйән-де Мен аркалы
яшар. 58 Хава, гөкден инен чөрек будур. Серет, бу
ата-бабаларыңызың иен маннасы ялы дәлдир.
Олар манна ийселер-де, өлүп гитдилер, эмма бу
чөреги иен адам бакы яшар» дийди. 59 Ол бу
сөзлери Капернаумдакы синагогада өвредйәркә
айтды.

Көп адамлар Исаны терк эдйәрлер

60 Шәгиртлериң көпүси муны эшидип: «Бу сөзлер
агыр. Муны ким кабул эдип билер?» дийишди.
61 Иса шәгиртлериң муңа хүңүрдешйәнини билип,
олара: «Бу сизиң җаныңыза батярмы? 62 Онда сиз
Ынсан Оглунуң овал болан ерине гайтадан
чыканыны гөрсеңиз нәме диеркәңиз? 63 Яшайыш
берйән Рухдур, ынсан гүйҗүниң пейдасы ёкдур.
Мениң сизе айдян сөзлерим Мукаддес Рухдандыр
ве яшайыш берйәндир. 64 Йөне сизиң араңызда
кәбир иман этмейәнлер бар» дийди. Чүнки Иса
кимиң иман этмейәндигини ве Өзүне кимиң
хайынлык этҗекдигини илкибашдан билйәрди.
65 Ол: «Атаның Өзи гетирмесе, хич ким Маңа гелип
билмез дийип, Мен сизе шонуң үчин айтдым»
дийди. 66 Шондан соң шәгиртлериниң көпүси
Ондан йүз өвүрдилер ве Онуң ызына эермеги бес
этдилер. 67 Шонда Иса Онкилерден: «Сиз хем Мени
терк этмекчимисиңиз?» дийип сорады. 68 Симун
Петрус Оңа: «Агам, биз Сени терк эдип, башга киме
баралы? Бакы яшайыш сөзлери диңе Сенде
ахырын. 69 Биз Сениң Худайың Мукаддесидигиңе ††
ынанярыс ве муны анык билйәрис» дийип җогап
берди. 70 Иса олара: «Сиз Онкилери Өзүм сайлап
алмадыммы? Муңа гарамаздан, араңыздан бири
иблисдир» дийип җогап берди. 71 Ол муны Симун
Искариёдың оглы Юданы гөз өңүнде тутуп айтды.
Себәби Юдас Онкилериң бири болса-да, соңра Иса
хайынлык этди.

7-нҗи бап

Иса Иерусалиме гидйәр

7 Шондан соң Иса Җелиледе айланмага
башлады. Яхудыларың баштутанлары Онуң
кастына чыкансоңлар, Ол Яхудыяда гезмек
ислемейәрди. 2 Яхудыларың Чатма байрамы
голайлапды. 3 Шонуң үчин Исаның инилери Оңа:
«Бу ерден чыкып, Яхудыя гит, эдйән ишлериңи
шәгиртлериң гөрсүн. 4 Өзүни ачык танатмак
ислейән адам гизлин иш эдйән дәлдир. Сен бу
затлары эдйән болсаң, Өзүңи дүнйә гөркез»
дийдилер, 5 себәби Оңа хатда инилери-де
ынанмаярдылар. 6 Иса олара: «Мениң вагтым энтек
доланок, йөне сизиң үчин ислендик вагт
пурсатдыр. 7 Дүнйә сизи йигренип билмез, эмма
Мени йигренйәр, себәби Мен онуң ишлериниң
эрбетдигине шаятлык эдйәрин. 8 Сиз байрама
гидиң, Мен бу байрама гитҗек дәл. Себәби Мениң
вагтым энтек доланок» дийип җогап берди. 9 Олара
шейле дийип, Ол Җелиледе галды. 10 Эмма инилери
байрама гиденлеринден соң, Иса-да гитди, йөне
ач-ачан дәл-де, гизлин гитди.

11 Яхудыларың баштутанлары байрамчылыкда
Оны идәп: «Ол ниреде?» дийип сораярдылар.
12 Мәхелләниң арасында Ол хакда көп гүррүң
эдилди. Кәбирлери «Ол говы адам» дийсе,
башгалары «Ол халкы аздыряр» диййәрдилер.
13 Йөне яхуды ёлбашчыларындан горкуп, хич ким
Ол хакда ачык гүррүң эдип билмейәрди.

14 Байрамчылыгың ярысы геченде, Иса
ыбадатхана барып, өвретмәге башлады.

† *6:45 t Иша 54:13.*

†† *Биз Сениң Худайың Мукаддесидигиңе – бу җүмле кәбир голязмаларда Биз Сениң Месихдигиңе, дири Худайың Оглудыгыңа*

15 Яхудылар хайран галып: «Бу адам хич ерде
окамадык болса-да, Мукаддес Язгылары ниреден
билйәркә?» дийишйәрдилер. 16 Иса олара шейле
җогап берди: «Мениң өвредйәнлерим Өзүмиңки
дәл, Мени Ибερениңкидир. 17 Худайың ырадасыны
берҗай этмек ислейән адам Мениң
өвредйәнлеримиң Худайдандыгына я-да
Өзүмдендигине гөз етирер. 18 Ким өзүнден
сөзлейән болса, өзүне шөхрат гөзлейәндир. Ким
өзүни иберене шөхрат гөзлейән болса, хакыкаты
сөзлейәндир, онуң сөзлеринде ялан ёкдур. 19 Муса
сизе Мукаддес Кануны бермедими нәме? Йөне
сизиң хич бириңиз бу Кануны берҗай
этмейәрсиңиз. Нәме үчин Мени өлдүрҗек
болярсыңыз?» 20 Мәхелле Оңа: «Сен җынлы, ким
Сени өлдүрҗек боляр?» дийди. 21 Иса олара: «Мен
бир гудрат гөркездим, оңа хеммәңиз хайран
галярсыңыз. 22 †Өзүңиз болса, Мусаның кануныны
берҗай эдйәрис дийип хем, Сабат гүни чагалары
сүннет эдйәрсиңиз. Аслында сүннет Мусадан дәл-
де, ата-бабалардан галандыр. 23 Шейлеликде,
Мусаның кануны бозулмасын дийип хем, өзүңиз
Сабат гүни сүннет эдйәңиз. Онда нәме үчин Сабат
гүни бир адамы бүтинлей сагалдандыгым үчин
Мени язгарярсыңыз? 24 Дашкы гөрнүше гөрә хөкүм
чыкарман, хөкүмиңиз адалатлы болсун» дийди.

Иса *Месих*мидир?

25 Бу ерде иерусалимлилериң кәбирлери:
«Оларың өлдүрҗек болян Адамы шу дәлми? 26 Ине,
Ол аркайын гүррүң берип дур, Оңа гаршы хич ким
хич зат диймейәр. Бизиң ёлбашчыларымыз Онуң
*Месих*дигини, хакыкатданам, билйән
болаймасынлар?! 27 Йөне биз бу Адамың
ниредендигини билйәрис. *Месих* геленде болса
Онуң ниредендигини хич ким билмез»
дийишдилер. 28 Онсоң Иса ыбадатханада өвредип
дурка, гаты сес билен шейле дийди: «Хава, сиз
Мени хем танаярсыңыз, ниредендигими хем
билйәрсиңиз. Эмма Мен Өз-Өзүмден гелемок,
Мени Иберен хакдыр, сиз Оны танамаярсыңыз.
29 Мен Оны танаярын, себәби Мен Ондан
гелендирин. Мени иберен Олдур». 30 Шондан соң
Оны тутҗак болдулар, йөне хич ким Оңа эл
галдырмады, себәби энтек Онуң вагты долманды.
31 Барыбир мәхелләниң көпүси Оңа иман эдип: «
Месих геленде, шунуңкыдан көп гудратлы аламат
гөркезерми?» дийшип пышырдашды.
32 Фарисейлер халкың Иса хакындакы бу
пышырдыларыны эшитдилер. Онсоң ёлбашчы
руханылар билен фарисейлер Оны тутмак үчин
гаравуллары ибердилер. 33 Иса: «Мен ене аз салым
сизиң яныңызда болуп, соңра Өзүми Ибερениң
янына гидерин. 34 Сиз Мени гөзләрсиңиз, йөне
тапмарсыңыз. Мениң барҗак ериме сиз барып
билмерсиңиз» дийди. 35 Онсоң яхудыларың
баштутанлары бири-бирине: «Бу Адам биз тапып
билмез ялы, нирә гитҗеккә? Греклериң арасына
даргап гиден яхудыларың янына гидип, греклере-
де өвретҗекмикә? 36 Мунуң „Мени гөзләрсиңиз,
йөне тапмарсыңыз, Мениң барҗак ериме сиз
барып билмерсиңиз“ диййәни нәмекә?»
дийишдилер. 37 Байрамың соңкы ве иң эсасы гүни
Иса өр туруп, мәхеллә: «Сувсаянлар Мениң яныма
гелип, тешнелигини гандырсынлар. 38 Ким Маңа
иман этсе, Мукаддес Язгыларда айдылышы ялы,
онуң ичинден яшайыш сувуның булаклары акар»
дийип гыгырды. 39 Ол муны Өзүне иман эденлериң
алҗак Мукаддес Рухы барада айдярды. Олара энтек
Мукаддес Рух инмәнди, себәби Иса энтек
шөхратландырылманды. 40 Мәхелләниң ичинден
кәбирлери бу сөзи эшидип: «Бу хакыкатдан хем
шол гелҗек пыгамбердир» дийдилер.
41 Башгалары: «Бу *Месих*дир» дийдилер, эмма
кәбирлери: «Болуп билмез! *Месих*, хей-де,
Җелиледен гелерми? 42 Мукаддес Язгыларда: „
Месих Давудың неслинден, Давудың яшан
Бейтуллахам шәхеринден гелер“ дийип язылманмы
нәме?» дийдилер. 43 Шейлеликде, мәхелләниң
арасында Иса барада агзалалык дөреди. 44 Олардан
кәбири Оны тутмак иследи, йөне хич ким Оңа эл
дегирмеди.

Яхудыларың баштутанлары Иса ынанмаярлар

45 Ахырсоңы ыбадатхана гаравуллары гайдып
гелдилер ве ёлбашчы руханылар билен
фарисейлер олардан: «Нәме үчин Оны
гетирмедиңиз?» дийип сорадылар. 46 Ыбадатхана
гаравуллары: «Хич ким хич вагт бу Адамың
геплейши ялы геплемәнди» дийип җогап
бердилер. 47 Фарисейлер олара: «Сиз хем
алдандыңызмы? 48 Ёлбашчылардан я-да
фарисейлерден, хей, Оңа иман эден бармы?
49 Ёкдур! Эмма Төвраты билмейән бу надан халк
нәлет астындадыр!» дийдилер. 50 Шонда
фарисейлериң арасындан бири, озал Исаның
янына баран Никодим олара: 51 ††«Канунымыза гөрә
бир адамы өңүрти диңлемән, нәме эденини
билмән, оңа хөкүм чыкармак догрумыдыр?» дийди.
52 Олар: «Сен хем җелилелими? Мукаддес Язгылара
сер сал, Җелиледен хич вагт пыгамбер
чыкмаҗагыны гөрерсиң» дийдилер.
53 Соңра хеммеси өйли-өйүне гайтды.

† *7:22 t Лев 12:3.*

†† *7:51 t Кан 17:6; Мср 23:1.*

8-нҗи бап

Зынада тутулан аял

8 Иса болса Зейтун дагына гитди. 2 Эртеси ирден
Ол ене ыбадатхана барды, әхли халк Онуң
янына гелди; Иса олара өвретмәге башлады.
3 Төврат мугаллымлары билен фарисейлер зынада
тутулан бир аялы алып гелдилер. Аялы хеммәниң
өңүнде дуруздылар. 4 Онсоң олар Иса йүзленип:
«Мугаллым, бу аял зынада тутулды. 5 Муса Төвратда
булар ялылары дашлап өлдүрмеги буйрупдыр. Сен
муңа нәме диерсиң?» дийип сорадылар. 6 Олар
муны Исаны сынамак үчин сорапдылар, себәби
Оны айыпламак үчин тутарык агтарярдылар. Иса
ашак отуруп, бармагы билен ере бир затлар
язмага башлады. 7 Ондан сорамагы довам
этдиренлеринде, Иса дикелип: «Сизиң араңызда
кимиң гүнәси ёк болса, бу аяла дашы илки шол
атсын» дийди. 8 Ол ене-де ашак отуруп, ере бир
затлар язмага дурды. 9 Муны эшидип, яшулулардан
башлап, хеммеси еке-екеден гитмәге башлады.
Диңе Иса билен Онуң өңүнде дуран аял галды.
10 Иса дикеленде, аялдан башга хич киме гөзи
дүшмәнсоң, оңа: «Эй, начар, бейлекилер ханы? Хич
ким сени хөкүм этмедими?» дийип сорады. 11 Аял:
«Ёк, Агам» дийди. Иса: «Мен хем сени хөкүм
эдемок. Бар, гидибер, мундан бейләк гүнә иш этме»
дийди.

Хакыкы шаятлык

12 Иса ене-де халка йүзленип: «Дүнйәниң нуры
Мендирин. Мениң ызыма эерен гараңкылыкда
гезмез, онда яшайыш нуры болар» дийди.
13 Фарисейлер Оңа: «Сен Өз-Өзүңе шаятлык
эдйәрсиң, Сениң шаятлыгың хакыкы дәл»
дийдилер. 14 Иса олара: «Мен Өз-Өзүме шаятлык
эдйән хем болсам, Мениң шаятлыгым хакдыр.
Себәби Мен ниреден гелип, нирә барянымы
билйәрин, йөне Мениң ниреден геленими я нирә
барянымы сиз билмейәрсиңиз. 15 Сиз ынсан өлчеги
билен хөкүм чыкаряpсыңыз, Мен хич кимиң
үстүнден хөкүм чыкармаярын. 16 Мен хөкүм
чыкарайсам-да, хөкүмим хакдыр, чүнки Мен еке
дәл-де, Өзүми иберен Ата билендирин. 17 †Төвратда
ики адамың шаятлыгы хак дийлип язылгыдыр.
18 Мен Өзүм хакда шаятлык эдйәрин, Мени иберен
Ата-да Мен хакда шаятлык эдйәр» дийип җогап
берди. 19 Онсоң Исадан: «Сениң Атаң ниреде?»
дийип сорадылар. Иса олара: «Сиз не Мени
танаярсыңыз, не-де Мениң Атамы. Мени танаян
болсадыңыз, Мениң Атамы-да танардыңыз» дийди.
20 Ол бу сөзлери ыбадатханада өвредйәркә садака
гутусының янында айтды, йөне хич ким Оны
тутҗак болмады, себәби Онуң вагты энтек
долманды. 21 Иса олара ене: «Мен гидип барярын;
сиз Мени гөзләрсиңиз ве гүнәңизиң ичинде
өлерсиңиз. Сиз Мениң барян ериме барып
билмерсиңиз» дийди. 22 Яхудыларың
баштутанлары: «Ол Өзүни өлдүрҗекмикә? Ол
шонуң үчин Мениң барян ериме барып
билмерсиңиз дийййәрмикә?» дийишдилер. 23 Иса
олара: «Сиз ашакдансыңыз, Мен ёкардандырын;
сиз бу дүнйәденсиңиз, Мен болса, бу дүнйәден
дәлдирин. 24 Мунуң үчин Мен сизе „гүнәңизиң
ичинде өлерсиңиз“ дийдим, чүнки Мениң
Бирибардыгыма иман этмесеңиз, гүнәңизиң
ичинде өлерсиңиз» дийди. 25 Ондан: «Сен кимсиң?»
дийип сорадылар. Иса олара: «Озал-башдан сизе
ким дийип айдан болсам, Шолдурын. 26 Сизи
айыплап айтҗак затларым көп. Мени Иберен
хакдыр, Мен Ондан эшиденлерими дүнйә әшгәр
эдйәрин» дийип җогап берди. 27 Олар Исаның Өз
Атасы барада айдяндыгына дүшүнмедилер.
28 Соңра Иса олара: «Ынсан Оглуны хачда ёкары
гөтерен махалыңыз, Мениң Шолдугымы
билерсиңиз. Шейле хем Мениң Өзүмден хич зат
этмәндигиме, диңе Атамың өвреден затларыны
айдандыгыма дүшүнерсиңиз. 29 Мени Иберен
Мениң билендир, Ол Мени еке ташлап гитмеди.
Себәби Мен хемише Оңа яраян затлары эдйәрин»
дийди. 30 Булары айданда, энчеме адамлар Оңа
иман этдилер.

Ыбрайымың несиллери

31 Онсоң Иса Өзүне иман эден яхудылара: «Мениң
сөзүми берҗай этсеңиз, хакыкатдан хем, Мениң
шәгиртлерим боларсыңыз; 32 Сиз хакыкаты
билерсиңиз, хакыкат-да сизи азат эдер» дийди.
33 Олар Исадан «Биз Ыбрайымың неслидирис, хич
вагт хич киме гул болан дәлдирис. Онсоң нәдип
Сен бизе азат боларсыңыз дийип билйәрсиң?»
дийдилер. 34 Иса олара шейле җогап берди: «Мен
сизе догрусыны айдярын, гүнә эдйән киши гүнәниң
гулудыр. 35 Гул хич хачан өйүң агзасы болуп
билмез, йөне Огул өйүң хемишелик агзасыдыр.
36 Шонуң үчин хем Огул сизи азат этсе, сиз,
хакыкатдан хем, азат боларсыңыз. 37 Сизиң
Ыбрайымың несиллеридигиңизи билйәрин, йөне
сиз Мениң кастыма чыкдыңыз, себәби сиз Мениң
сөзүме өз калбыңыздан орун береңзок. 38 Мен сизе
Атамың янында гөренлерими айдярын, сиз хем өз
атаңыздан гөренлериңизи эдйәрсиңиз». 39 Олар
Оңа: «Бизиң атамыз Ыбрайымдыр» дийдилер. Иса
олара: «Сиз Ыбрайымың перзентлери болян
болсаңыз, Ыбрайымың ишлерини эдердиңиз.

† *8:17 t Кан 19:15.*

[40] Эмма сиз Мени, ягны Худайдан эшиден хакыкаты
айдян Ынсаны өлдүрмекчи болярсыңыз. Ыбрайым
бейле иш этмәнди. [41] Сиз Ыбрайымың дәл-де, өз
атаңызың ишлерини эдйәрсиңиз» дийди. Олар
Оңа: «Биз зынадан доглан дәл, бизиң еке-тәк бир
Атамыз бар, Ол Худайың Өзүдир» дийдилер. [42] Иса
олара шейле дийди: «Эгер Атаңыз Худай болса,
онда Мени сөердиңиз, себәби Мен Худайдан
гелдим, Өз-Өзүмден гелмедим, Мени Ол иберди.
[43] Нәме үчин Мениң айдянларыма
дүшүнмейәрсиңиз? Себәби сиз Мениң
айдянларымы диңлемеги башармаярсыңыз.
[44] Сизиң атаңыз иблисдир, сиз онуң ислегини
берҗай этмек ислейәрсиңиз. Ол овалдан ганхорды,
хич вагт хакыкатың тарапдары болманды, себәби
онда хакыкат ёк. Ол ялан сөзләнде, өз-өзүнден
сөзлейәр, чүнки ол яланчы, яланың атасыдыр.
[45] Эмма Мен хакыкаты айдяндырын. Шонуң үчинем
сиз Маңа иман этмейәрсиңиз. [46] Сизиң хайсыңыз
Маңа гүнә йөңкәп билерсиңиз? Эгер Мен хакыкаты
айдян болсам, онда нәме үчин сиз Маңа иман
этмейәрсиңиз? [47] Ким Худая дегишли болса,
Худайың сөзлерини диңлейәндир. Сиз
диңлемейәрсиңиз, себәби сиз Худая дегишли
дәлсиңиз».

Исаның шөхраты

[48] Яхудылар Оңа: «Саңа җын уран самариялы
дийип, биз догры айдыпдырыс!» дийдилер. [49] Иса
олара җогап берип: «Мени җын уранок! Мен Атамы
хорматлаярын, эмма сиз Мени
хорматламаярсыңыз. [50] Мен Өзүме шөхрат
агтармаярын, Мен шөхратландырян Бири бар.
Казылык Эдйән-де Олдур. [51] Мен сизе догрусыны
айдярын, Мениң сөзүме уйян адам асла өлүм
гарасыны гөрмез» дийди. [52] Яхудылар Оңа: «Сени
җын урандыгыны инди анык билдик. Ыбрайым-да,
пыгамберлер-де өлди. Эмма Сен: „Мениң сөзүме
уйян адам хич хачан өлмез“ диййәрсиң. [53] Эйсем,
Сен атамыз Ыбрайымдан хем бейикми? Ол-да,
пыгамберлер-де өлди. Сен Өзүңи кимдирин
өйдйәрсиң?» дийдилер. [54] Иса олара шейле җогап
берди: «Мен Өзүми шөхратландырсам, онда бу
шөхрат пуч болар. Мени шөхратландырян Өз
Атамдыр; сиз Оңа Худайымыз диййәрсиңиз. [55] Йөне
сиз Оны танамаярсыңыз, Мен Оны танаярын. Эгер
Оны танамаярын дийсем, онда Мен хем сизиң ялы
яланчы боларын. Эмма Мен Оны танаярын ве
Онуң сөзүни ерине етирйәрин. [56] Атаңыз Ыбрайым
Мениң гелҗек гүнүме гарашып, шатланярды. Ол
шол гүни гөрүп, җуда бегенди». [57] Яхудылар Ондан:
«Хениз элли яша-да бармадык халыңа Сен
Ыбрайымы гөрдүңми?» дийип сорадылар. [58] †Иса
олара: «Сизе догрусыны айдярын, Ыбрайым
догулмазындан өң „Мен бардырын“» дийди.
[59] Шонда Исаны дашламакчы болдулар, эмма Ол
гизленип, ыбадатханадан чыкып гитди.

9-нҗы бап

Иса бир догабитди көри сагалдяр

9 Иса гечип барярка, бир догабитди көр адамы
гөрди. [2] Шәгиртлери Ондан: «Мугаллым, бу
адамың көр болуп догулмагына ким гүнәкәр? Онуң
өзи гүнәкәрми я-да эне-атасы?» дийип сорадылар.
[3] Иса олара: «Муңа ол адамың өзи хем, эне-атасы
хем гүнәкәр дәл. Бу онда Худайың ишлериниң
гөркезилмеги үчин болды. [4] Өзүми Ибрениң
ишлерини Мен гүндиз этмели. Гиҗе етип гелйәр,
шонда хич ким ишләп билмез. [5] Мен дүнйәдекәм,
дүнйәниң нуры Мендирин» дийип җогап берди.
[6] Онсоң Иса ере түйкүрди-де, түйкүлигинден
палчык ясап, оны көрүң гөзүне сүртди. [7] Соңра оңа:
«Гит-де, Силоям ховзунда ювун» дийди. (Силоям
«Иберилен» диймекдир.) Ол гидип ювунды ве
ызына гөзлери ачылып гелди. [8] Гоңшулары ве онуң
овал дилегчилик эдип йөренини гөренлер: «Бу
отурып, дилегчилик эдйән адам дәлми?» дийип
сорадылар. [9] Кәбирлери: «Шол» дийдилер;
кәбирлери: «Ёк, бу шоңа меңзеш» дийдилер. Йөне
онуң өзи: «Хава, мен шол адам» дийди. [10] Ондан:
«Шейле болса, онда гөзлериң нәхили ачылды?»
дийип сорадылар. [11] Ол: «Иса диен Адам палчык
ясап, гөзүме сүртди-де: „Силоям ховзуна гит-де,
ювун“ дийди. Мен хем гидип ювундым велин,
гөзлерим ачылайды» дийип җогап берди. [12] Ондан:
«Шол Адам ниреде?» дийип сорадылар. Ол:
«Билемок» дийип җогап берди.
[13] Озал көр болан бу адамы фарисейлериң янына
гетирдилер. [14] Исаның палчык ясап, онуң
гөзлерини ачан гүни Сабат гүнүди. [15] Фарисейлер-
де онуң гөзүниң нәхили ачыландыгы барада
сорадылар. Ол адам: «Ол мениң гөзүме палчык
сүртди, онсоң ювундым. Инди мен гөрйәрин»
дийип җогап берди. [16] Фарисейлериң кәбирлери:
«Ол Адам Худайдан дәл, себәби Сабат гүнүни
сакламаяр» дийдилер. Башгалары болса: «Эйсем
гүнәкәр адам бейле гудратлы аламатлары гөркезип
билерми?» дийдилер. Шейдип, оларың арасында
агзалалык дөреди. [17] Олар ене-де көрден: «Гөзүңи
ачан шол Адам барада нәме диййәрсиң?» дийип
сорадылар. Ол хем: «Ол бир пыгамбер» дийди.
[18] Яхудыларың баштутанлары гөзлери ачылан
адамың эҗеси билен какасыны чагырып
сораянчалар, онуң озал көр болуп, инди
гөзлериниң ачыландыгына ынанмадылар.

† *8:58 t Мср 3:14-15.*

19 Олардан: «Көр догулды диййән оглуңыз шумы?
Инди бу нәдип гөрйәр?» дийип сорадылар. 20 Онуң
эҗеси билен какасы олара: «Мунуң өз
оглумыздыгыны, онуң көр догландыгыны
билйәрис. 21 Йөне онуң инди нәдип гөрйәндигини
я-да онуң гөзүни кимиң ачандыгыны биз
билмейәрис. Ол инди бир етишен йигит, өзүнден
сораң, гой, өзи айдып берсин» дийип җогап
бердилер. 22 Онуң эҗеси билен какасы яхудыларың
баштутанларындан горкуларына шейле дийдилер.
Себәби яхудылар Исаның *Месих*дигини ыкрар эден
адамы синагогадан ковмак барада дил
бирикдирипдилер. 23 Шонуң үчин онуң эҗеси
билен какасы: «Ол бир етишен йигит, өзүнден
сораң» дийдилер. 24 Шейлелик билен, фарисейлер
озалкы көри икинҗи гезек чагырып, оңа: «Худайың
хакы үчин хакыкаты айт. Биз ол Адамың
гүнәкәрдигини билйәрис» дийдилер. 25 Ол адам:
«Онуң гүнәкәрдигини я-да дәлдигини билемок.
Йөне мен бир зады билйәрин: озал көрдүм, инди
гөрйәрин» дийип җогап берди. 26 «Ол саңа нәме
этди? Гөзүңи нәдип ачды?» дийип, ондан ене
сорадылар. 27 Ол булара: «Мен яңы айтдым ахыры,
йөне диңлемедиңиз. Нәме үчин ене эшитмек
ислейәрсиңиз? Я сизем Онуң шәгиртлери
болмакчымы?» дийип җогап берди. 28 Оңа сөгүп:
«Онуң шәгирди – сенсиң, биз Мусаның
шәгирдидирис. 29 Биз Худайың Муса билен
геплешендигини билйәрис, бу Адамың болса
ниредендигини-де билмейәрис» дийдилер. 30 Яңкы
адам олара шейле җогап берди: «Хайран
галаймалы! Сиз Онуң ниредендигини-де
билмейәрсиңиз, Ол болса мениң гөзлерими ачды.
31 Худайың гүнәкәрлери диңлемейәндигини
билйәрис, эмма ким Оңа сежде эдип, Онуң
ырадасыны берҗай этсе, Худай оны диңлейәр.
32 Догабитди көрүң гөзүниң ачылмагы хенизе
ченли гөрлүп-эшидилен зат дәл. 33 Эгер Ол
Худайдан болмадык болса, хич зат эдип билмезди».
34 Оңа: «Сен бүтинлей гүнә ичинде доглуп, инди
бизе акыл сатярмың?» дийдилер. Шейлеликде, оны
синагогадан ковуп чыкардылар.

Рухы көрлүк

35 Оны ковуп гойберенлерини эшиден Иса яңкы
адамы тапып: «Сен Ынсан Оглуна † иман
эдйәрмиң?» дийди. 36 Ол хем Оңа: «Ага, айтсана, Ол
кимкә? Мен Оңа иман эдейин» дийип җогап берди.
37 Иса оңа: «Сен Оны гөрдүң. Ине, сениң билен
геплешип дуран Шолдур» дийди. 38 Ол хем: «Я Реб,
иман эдйәрин» дийип, Оңа сежде этди. 39 Иса оңа:
«Мен бу дүнйә гөрмейәнлер гөрсүн, гөрйәнлер көр
болсун дийип, хөкүм чыкармага гелдим» дийди.
40 Муны диңләп дуран фарисейлериң кәбири
Ондан: «Эйсем бизем көрми?» дийип сорадылар.
41 Иса олара: «Көр болан болсадыңыз, гүнәңиз
болмазды, эмма гөрйәрис диениңиз үчин гүнәңиз
өз бойнуңызда галар» дийди.

10-нҗы бап

Говы чопан

10 Иса ене-де сөзе башлады: «Мен сизе
догрусыны айдярын, гоюн агылына
гапысындан гирмән, башга ерինден ашып гирйән
адам огрудыр хем гаракчыдыр. 2 Гапыдан гирйән
адам болса гоюнларың чопаныдыр. 3 Сакчы оңа
гапыны ачып берйәндир. Гоюнлар чопаның сесини
эшидйәндирлер. Чопан хем гоюнларыны атма-ат
чагырып, олары өрә алып чыкяндыр. 4 Чопан
гоюнларыны агылдан алып чыкандан соң, оларың
өңүнден йөрейәндир, онуң сесини танаян гоюнлар
болса, онуң ызына дүшйәндирлер. 5 Олар
кесекиниң ызына дүшйән дәлдирлер, ондан
гачяндырлар, себәби кесекиниң сесини танаян
дәлдирлер». 6 Шейдип, Иса олара бу тымсалы
гүррүң берди, эмма олар мунуң манысына
дүшүнмедилер. 7 Иса ене-де олара шейле дийди:
«Сизе догрусыны айдярын, гоюнлар үчин гапы
Мендирин. 8 Менден өң геленлериң әхлиси
огрудылар хем гаракчыдылар, гоюнлар олара гулак
асмадылар. 9 Гапы Мендирин. Ким шу гапыдан
гирсе, халас болар. Ол гирип-чыкып, өзүне отлаг
тапар. 10 Огры диңе огурламак, өлдүрмек, ёк этмек
үчин гелйәндир. Эмма Мен олара яшайыш,
болелин яшайыш бермек үчин гелдим. 11 Мен говы
чопандырын. Говы чопан гоюнлары үчин җаныны
пида эдйәндир. 12 Хакына тутулан адам гоюнларың
хакыкы чопаны я-да эеси дәлдир. Шонуң үчин ол
мөҗегиң гелйәнини гөрсе, гоюнлары ташлап
гачяндыр. Мөҗек сүриниң үстүне чозуп, олары
даргадяндыр. 13 Ол адам гачып гидер, себәби ол
хакына тутуландыр. Ол гоюнлар хакда хич хили
алада этмез. 14 Мен говы чопандырын. Эдил
Атамың Мени, Мениңем Атамы танайшым ялы,
Мен гоюнларымы танаяндырын. Олар-да Мени
танаяндырлар; Мен гоюнларым үчин җанымы
пида эдйәрин. 16 Мениң бу агылдакылардан башга-
да гоюнларым бар. Мен олары хем
йыгнамалыдырын. Олар хем Мениң сесими
эшидерлер, шонда бир сүри, бир чопан болар.
17 Мен җанымы гайтадан алмак үчин пида эдйәрин.
Шол себәпден Атам Мени сөййәр. 18 Җанымы
Менден хич ким алмаяр, Өзүм пида эдйәрин.
Мениң җанымы пида этмәге-де, оны гайтадан
алмага-да ыгтыярым бар. Мен бу буйругы Атамдан

† *Ынсан Оглуна – кәбир голязмаларда Худайың Оглуна*

алдым». 19 Бу сөзлер себәпли, яхудыларың арасына
ене-де агзалалык дөреди. 20 Оларың көпүси: «Оны
җын урупдыр, Ол дәлирәпдир. Нәме үчин сиз Оны
диңлейәрсиңиз?» дийди. 21 Башгалар болса: «Булар
җын уран адамың айтҗак сөзлери дәл. Җын
көрлериң гөзүни ачып билерми?» дийдилер.

Яхудыларың баштутанлары иман этмейәрлер

22 Шол вагт гыш паслыды, Иерусалимде Нур
байрамы белленилийәрди. 23 Иса ыбадатханада
Сүлейманың эйваны диен ерде гезмеләп йөрди. 24
Месих Яхудыларың баштутанлары Онуң дашына
үйшүп: «Сен хачана ченли бизи аласармык эдип
гойҗак? Эгер *Месих* болсаң, аныгыны айт»
дийдилер. 25 Иса олара: «Мен сизе айтдым, йөне
сиз иман этмейәрсиңиз. Атамың ады билен эден
ишлерим Мениң кимдигиме шаятлык эдйәр.
26 Йөне сиз иман этмейәрсиңиз, себәби сизе
айдышым ялы, сиз Мениң гоюнларымдан дәл.
27 Мениң гоюнларым сесиме гулак асярлар, Мен
хем олары танаярын, олар Мениң ызыма
дүшйәрлер. 28 Мен олара бакы яшайыш берйәрин.
Олар асла хеләк болмаз, хич ким олары Мениң
элимден какып алмаз. 29 Олары Маңа берен Атам
хеммеден бейикдир. Атамың элинден олары хич
ким алып билмез. 30 Атам Икимиз бирдирис» дийип
җогап берди. 31 Яхудыларың баштутанлары Оны
дашлаҗак болуп, ене ерден даш алдылар. 32 Иса
олара: «Мен Атам тарапындан сизе көп
ягшылыклар этдим. Буларың хайсысы үчин Мени
дашлаҗак болярсыңыз?» дийди. 33 Яхудыларың
баштутанлары Оңа: «Биз Сени ягшы иш
эдйәнлигиң үчин дәл-де, Худая дил етирйәнлигиң
үчин, ягны ынсан халыңа Өзүңи Худай сайянлыгың
үчин дашлаҗак болярыс» дийдилер. 34 †Иса олара
шейле дийди: «Мукаддес Кануныңызда: „Мен
диййәрин: Сиз худайларсыңыз“ дийип язылан
дәлми? 35 Мукаддес Язгылары үйтгедип
болмаяндыгыны билеңзокмы нәме?! Худайың Сөзи
гелен адамлар „худайлар“ дийлип атландырылан
болса, 36 онда нәме Мени Худайың Оглы диеним
үчин күпүр геплән хасаплаярсыңыз? Мени болса
Атам Өзи үчин сайлап-сечип, дүнйә иберди. 37 Мен
Атамың ишлерини этмейән болсам, онда Маңа
иман этмәң. 38 Эгер-де Онуң ишлерини эдйән
болсам, онда Маңа ынанмасаңыз-да, эдйән
ишлериме ынаның. Шонда Атаның Мендедигини,
Мениңем Атададыгыма анык гөз етирерсиңиз».
39 Шонда Оны ене тутмага сынанышдылар, эмма
Иса оларың эллеринден сыпып гачды. 40 Иса ене-де
Иордан дерясының аңры тарапына, өңлер Яхяның
адамлары сува чүмдүрен ерине гитди ве шол ерде
галды. 41 Көп адамлар Онуң янына гелип: «Яхя хич
хили гудратлы аламат гөркезмесе-де, онуң бу Адам
хакдакы айданларының бары догры экен»
дийишдилер. 42 Шейлеликде, ол ерде көп адамлар
Иса иман этдилер.

11-нҗи бап

Лазарың өлүми

11 Бейтания обасында Лазар атлы бир адам
кеселләп ятырды. Онуң уялары Меръем
билен Марта хем шол обада яшаярдылар. 2 Реб Иса
хошбой ыслы яг гуюп, Онуң аягыны сачы билен
сүпүрен аял шол Меръемди. Хава, кесел ятан Лазар
Меръемиң доганыды. 3 Шейлеликде, уялар: «Агам,
Сениң эзиз достуң кесел ятыр» дийип, Иса хабар
ёлладылар. 4 Иса муны эшидип: «Бу кесел онуң
өлмеги үчин дәл-де, Худайың шөхратланып, бу
аркалы Худайың Оглуның шөхрат газанмагы
үчиндир». 5 Иса Мартаны, онуң уясыны ве Лазары
говы гөрйәрди. 6 Эмма Лазарың кесел ятандыгыны
билсе-де, Иса өңки болян еринде ене ики гүн
галды. 7 Мундан соң Иса шәгиртлерине: «Яхудыя
доланалың» дийди. 8 Шәгиртлери Оңа: «Эй,
мугаллым, яхудыларың баштутанларының Сени
дашлаҗак боланлары яңы дәлмиди?! Сен ене-де
шол ере гитҗек болярсыңмы?» дийдилер. 9 Иса
олара: «Гүндиз он ики сагатдан ыбарат дәлми? Ким
гүндиз йөресе бүдремез, себәби ол бу дүнйәниң
нуруны гөрйәндир. 10 Эмма гиҗе йөрейән адам
бүдрәр, себәби онда нур ёкдур» дийип җогап
берди. 11 Соңра Иса олара ене-де: «Достумыз Лазар
уклап ятыр. Мен шоны оярмак үчин гидйәрин»
дийди. 12 Шәгиртлери Оңа: «Агам, уклап ятан болса
сагалар» дийдилер. 13 Иса онуң өлендиги хакда
айдярды, йөне олар адаты укы хакда айдяндыр
өйтдүлер. 14 Шейлеликде, Иса олара аныгыны
айтды: «Лазар арадан чыкды. 15 Иман этмегиңиз
үчин, Мен сизиң хатыраңыза ол ерде
болмандыгыма бегенйәрин. Инди болса, йөрүң,
онуң янына гиделиң». 16 Шонда Экиз лакамлы
Томас диен шәгирт бейлеки шәгиртлере: «Йөрүң,
бизем гиделиң-де, Иса билен биле өлелиң» дийди.
17 Иса Бейтания геленде, Лазарың җайлананына
эййәм дөрт гүн болан экен. 18 Бейтания
Иерусалимден бары-ёгы үч чакрым †† дашлыкда
ерлешйәрди. 19 Марта билен Меръеме гөвүнлик
бермәге көп яхудылар Лазарың патасына
гелипдилер. 20 Марта Исаның гелйәнини эшидип,
Оны гаршыламага чыкды. Меръем болса өйде
галды. 21 Марта Иса: «Эй, Агам, Сен шу ерде болан
болсадың, доганым өлмезди. 22 Хәзир хем Худайдан

† *10:34 t Зеб 81:6.*

†† *Үч чакрым – грекче он бәш стадиос*

нәме дилесең, Сениң дилегиңи битирҗегини
билйәрин» дийди. 23 Иса оңа: «Доганың дирелер»
дийди. 24 Марта болса: «Мен ахыркы гүн, ягны
өлүлериң дирелиш гүнүнде онуң дирелҗегини
билйәрин» дийди. 25 Иса оңа: «Дирелишем,
яшайышам Мендирин, Маңа иман эден өлсе-де
яшар. 26 Ким Маңа иман эдип яшаян болса, ол асла
өлмез. Сен шуңа ынанярсыңмы?» дийди. 27 Ол Иса:
«Хава, Агам. Мен Сениң шу дүнйә гелмели Худайың
Оглы *Месих*дигиңе ынанярын» дийди. 28 Марта
шейле диенсоң, уясы Меръеми чагырмага гитди.
Оны бир чете чекип: «Мугаллым шу ерде. Ол сени
чагыряр» дийди. 29 Меръем муны эшиден бадына
еринден туруп, Исаның янына гитди. 30 Иса энтек
оба гирмәнди, Ол хениз хем Мартаның гаршылан
ериндеди. 31 Өйде Меръемиң янында болуп, оңа
гөвүнлик берйән яхудылар онуң ховлукмач чыкып
гиденини гөрдүлер. Ол агламак үчин мазара тарап
баряндыр өйдүп, олар онуң ызындан гитдилер.
32 Меръем Исаның дуран ерине гелди. Оны гөрүп,
аякларына йыкылды-да: «Агам, Сен шу ерде болан
болсадың, доганым өлмезди» дийди. 33 Меръемиң
ве онуң билен биле гелен яхудыларың аглаяныны
гөренде, Исаның калбыны чуңңур гынанч гаплап,
йүреги гыйылды. 34 Ол: «Оны ниреде
җайладыңыз?» дийип сорады. Оңа: «Эй, Агам, гел,
гөр» дийдилер. 35 Исаның гөзлеринден боюр-боюр
яш акды. 36 Шонда яхудылар: «Середиң, Ол оны
нәхили говы гөрйән экен!» дийишдилер.
37 Кәбирлери болса: «Көрүң гөзүни ачан Адам
Лазары-да өлүмден алып галып билмезмиди?»
дийишдилер.

Иса Лазары дирелдйәр

38 Шол вагт Исаның йүреги гыйым-гыйым болуп,
мазарың янына барды. Мазар бир говакды, онуң
агзына болса даш гоюпдылар. 39 Иса: «Дашы
айрың» дийди. Мерхумың уясы Марта Оңа: «Агам,
ол эййәм порсандыр, оны җайланымыза дөрт гүн
болды ахыры» дийди. 40 Иса оңа: «Эгер иман этсең,
Худайың шөхратыны гөрерсиң диймәнмидим?»
дийди. 41 Шейлеликде, дашы айырдылар. Иса
гөзүни гөге дикип: «Эй, Ата, Мени эшидениң үчин
Саңа шүкүр эдйәрин. 42 Сениң Мени хемише-де
эшидйәндигиңи билйәрин. Эмма бу сөзлери шу
ерде дуран халк үчин, Мени Сениң иберендигиңе
иман этсинлер дийип айтдым» дийди. 43 Шу
сөзлерден соң Ол гаты сес билен: «Лазар, дашары
чык!» дийип гыгырды. 44 Эллери, аяклары кепене
доланан, йүзи яглык билен саралан мерхум
мазардан чыкды. Иса олара: «Онуң кепенини
айрың, гой, гитсин» дийди.

Исаны өлдүрмек барадакы дилдүвшүк

(Матта 26:1-5; Марк 14:1,2; Лука 22:1,2)

45 Шейлеликде, Меръемиң янына гелен
яхудыларың көпүси Исаның эден ишини гөрүп,
Оңа иман этдилер. 46 Бирнәчеси болса барып,
Исаның эден ишлерини фарисейлере гүррүң
бердилер. 47 Онсоң ёлбашчы руханылар билен
фарисейлер ёкары меҗлиси чагырып: «Нәме
этмели? Бу Адам көп гудратлар гөркезйәр. 48 Муңа
ёл берсек, онда хеммелер Оңа иман эдер.
Римлилер хем гелип, ыбадатханамызы ве
халкымызы ёк эдерлер» дийдилер. 49 Оларың
арасында шол йыл баш руханы болан Каяфа-да
барды. Каяфа олара: «Сиз хич зады
билмейәрсиңиз. 50 Әхли халкың хеләк боланындан,
бир адамың халк үчин өлмеги сизе өрән
бәхбитлидир. Сиз нәме муңа дүшүнеңзокмы?»
дийди. 51 Ол муны өз-өзүнден айтмады. Шол йылың
баш руханысы болмак билен ол Исаның яхуды
миллети үчин өлҗегини пыгамберлик эдип айтды.
52 Ол диңе бир шол миллет үчин дәл-де, эйсем
Худайың дагынык перзентлерини бир ере топлап
бирлешдирмек үчин хем өлмелиди. 53 Шейлеликде,
шол гүнден башлап, Исаны өлдүрмек үчин дил
бирикдирдилер. 54 Шондан соң Иса яхудыларың
арасында ач-ачан гезмеди. Ол чөлүң голайындакы
Эфрайым шәхерине гидип, шәгиртлери билен шол
ерде галды. 55 Яхудыларың Песах байрамы
якынлапды. Юрдуң әхли күнҗеклеринден гелен
көп адамлар Песахдан өң тәмизлениш
дессурларыны берҗай этмек үчин Иерусалиме
гелипдилер. 56 Олар Исаны гөзлейәрдилер,
ыбадатханада дуркалар, бири-бирлерине: «Нәхили
пикир эдйәрсиңиз? Ол байрама гелерми я-да
гелмез?» дийишйәрдилер. 57 Ёлбашчы руханылар
билен фарисейлер болса Исаны эле салмак үчин,
Онуң ниредедигини ким билйән болса, хабар
бермеклерини буйрупдылар.

12-нҗи бап

Меръем Иса нард ягыны чаляр

(Матта 26:1-5; Марк 14:1,2; Лука 22:1,2)

12 Песах байрамына алты гүн галанда, Иса ене
Бейтания барды. Исаның дирелден Лазары-
да шол ердеди. 2 Ол ерде Исаның хорматына нахар
берилди. Марта хызмат эдйәрди, Лазар болса
мыхманлар ве Иса билен бир сачагың башында
отырды. 3 Онсоң Меръем бир чүйшеде гымматбаха
сап-арасса нард ягыны гетирди-де, Исаның
аякларына чалып, соңра сачы билен сүпүрди. Ягың
якымлы ысы өйүң ичине долды. 4 Шол вагт Онуң
шәгиртлериниң бири, Оңа хайынлык этмеги

йүрегине дүвен Симуның оглы Юдас Искариёт:
5 «Нәме үчин бу яг сатылып, онуң пулы гарыплара
пайланмады? Мунуң бахасы бир йыллык иш
хакына † барабар ахыры» дийди. 6 Ол муны
гарыпларың гамыны иймек үчин дәл-де, өзүниң
огрудыгы үчин айдярды. Себәби ол ортак пул
торбасыны гөтерен болуп, нәме берилсе, өзи алып
йөрди. 7 Эмма Иса олара: «Начары өз гүнүне гоюң!
Ол Мени җайланҗак гүнүме тайярламак үчин
шейле этди. 8 Гарыплар хемише сизиң яныңызда
болар, эмма Мен сизиң яныңызда элмыдама
болмарын» дийди. 9 Яхудылардан бир улы мәхелле
Исаның ол ердедигини эшидип, диңе бир Исаны
дәл, эйсем, Онуң дирелден Лазарыны-да гөрмәге
гелдилер. 10 Шонуң үчин ёлбашчы руханылар
Лазары-да өлдүрмегиң маслахатыны этдилер.
11 Чүнки көп яхудылар Лазар себәпли Иса иман
эдипдилер.

Иса Иерусалиме улы дабара билен гирйәр

(Матта 21:1-11; Марк 11:1-11; Лука 19:28-40)

12 Эртеси гүн байрамчылыга гелен улы мәхелле
Исаның Иерусалиме гелйәнини эшитди.
13 ††Адамлар палма шахаларыны алып, Оны
гаршыламага чыкдылар. Олар шейле дийип
гыгырышярдылар: «Худая өвгүлер болсун! Реббиң
адындан Гелйәне алкыш болсун! Ысрайыл
Патышасына алкыш болсун!»
14 ‡Эдил Мукаддес Язгыларда: «Горкма, эй, Сион
гызы! Ине, Патышаң тайхара мүнүп гелйәр» дийип
язылышы ялы, Иса бир тайхар тапып мүнди.
16 Шәгиртлери шол вагт бу затлара дүшүнмедилер.
Эмма Иса шөхратландырыландан соңра бу
сөзлериң Ол хакында языландыгы ве өзлериниң
муны язылышы ялы эдендиклери оларың
ятларына дүшди.
17 Иса Лазары мазардан чагырып дирелденде, көп
мәхелле бу ваканы гөрди. Инди олар бу хакда
хеммелере гүррүң берйәрдилер. 18 Шонуң үчин
Исаның гөркезен бу гудраты барада эшиден көп
адамлар Оны гаршыламага чыкдылар.
19 Шейлеликде, фарисейлер бири-бирине:
«Гөрйәңизми, элимизден хич зат гелмейәр. Бүтин
дүнйә Онуң ызына эерди!» дийишйәрдилер.

Иса өлүп дирелҗегини өңүнден айдяр

20 Байрамчылыкда ыбадат этмәге Иерусалиме
геленлериң арасында бирнәче греклер-де барды.
21 Олар Җелиләниң Бетсайда шәхеринден болан
Филипиң янына гелип: «Эй, ага, биз Исаны гөрмек
ислейәрис» дийип, ондан хайыш этдилер. 22 Филип
хем муны Андрыса айтды. Онсоң Андрыс билен
Филип биле гидип, Иса айтдылар. 23 Иса олара
шейле җогап берди: «Ынсан Оглуның
шөхратланмалы вагты гелди. 24 Мен сизе
догрусыны айдярын, бугдай дәнеси ере гачып
өлмесе, еке дәне болуп галар, йөне өләйсе, көп
хасыл берер. 25 Бу дүнйәде җаныны сөййән оны
йитирйәндир. Эмма бу дүнйәде ким җаныны
йигренйән болса, оны бакы яшайыш үчин
саклаяндыр. 26 Ким Маңа хызмат этмек ислейән
болса, ызыма эерсин. Мен ниреде болсам, Мениң
хызматкәрим-де шол ерде болар. Маңа хызмат
эден адамы Атам хорматлар. 27 Хәзир Мениң
йүрегим гам-гусса батяр. Мен нәме диейин? „Эй,
Ата, Мени шу пурсатдан халас эт“ диейинми? Ёк,
Мен хут шу пурсат үчин гелдим ахырын. 28 Эй, Ата,
адыңы шөхратландыр!» Шонда гөкден: «Мен
адымы шөхратландырдым ве ене-де
шөхратландырарын» диен сес гелди. 29 Ол ерде
дуран мәхелле муны эшидип: «Гөк гүрледи» дийди.
Кәбирлери болса: «Онуң билен бир перишде
геплешди» дийишдилер. 30 Иса олара: «Бу сес
Мениң үчин дәл-де, сизиң үчин гелди. 31 Инди бу
дүнйә хөкүм чыкарылмалы вагт гелди. Ине, бу
дүнйәниң хөкүмдары шейтан ковлуп чыкарылар.
32 Ерден ёкары гөтериленимде, Мен әхли
ынсанлары Өзүме чекерин» дийип җогап берди.
33 Иса муны нәхили өлүм билен өлҗегини
билдирмек үчин айтды. 34 Мәхелле Оңа гаршы
болуп: «Төвратда айдылышына гөрә, *Месих* эбеди
галмалыдыр. Онсоң нәдип Сен: „Ынсан Оглы ёкары
гөтерилмелидир“ диййәрсиң? Ол Ынсан Оглы
диййәниң ким?» дийип сорады. 35 Иса олара: «Нур
сизиң араңызда ене аз вагт болар. Нур барка,
нурда гезиң, шонда үстүңизи түмлүк басмаз. Чүнки
түмлүкде гезйән өзүниң нирә баряныны билйән
дәлдир. 36 Нур хениз яныңыздака, нура иман эдиң,
шонда нуруң перзентлери боларсыңыз» дийди. Иса
булары айдансоң, оларың янындан гидип
гизленди.

Яхудыларың ынамсызлыгы

37 Иса яхудыларың гөзлериниң алнында шунча
көп гудратлы аламат гөркезен хем болса, олар Оңа
иман этмедилер. 38 ‡†Буларың бары Ишая
пыгамбериң:
«Я Реб, бизиң хабарымыза ким ынанды?
Реббиң гүйч-гудраты киме аян болды?»
– дийип айдан шу сөзүниң берҗай болмагы үчин
шейле болды.
39 Хакыкатдан хем, олар ынанып билмейәрдилер.
Муңа гөрә, Ишая олар хакда ене шейле дийипдир:

† *Бир йыллык иш хакына – грекче үч йүз динар*

†† *12:13 t Зеб 117:25-26.*

‡ *12:14-15 t Зак 9:9.*

‡† *12:38 t Иша 53:1.*

40 †«Худай оларың гөзлерини көр этди,
йүреклерини гататды.
Гой, гөзлери билен гөрмесинлер,
гулаклары билен эшитмесинлер,
аңлары билен аңламасынлар,
Маңа дөнүп, шыпа тапмасынлар».
41 Ишая Исаның шөхратыны гөрүп, бу сөзлери Ол
хакда айдыпдыр. 42 Муңа гарамаздан, меҗлисиң
агзаларының көпүси Оңа иман этди, эмма
фарисейлер зерарлы муны ачык ыглан этмедилер,
себәби олар синагогадан ковулмакдан
горкярдылар. 43 Себәби олар ынсанларың өвгүсини
Худайың өвгүсинден говы гөрдүлер. 44 Иса болса
гаты сес билен шейле дийди: «Маңа иман эдйән
Маңа дәл-де, Мени Иберене иман эдйәндир.
45 Мени гөрйән, Мени Иберени-де гөрйәндир.
46 Маңа иман эден хер кес гараңкылыкда галмасын
дийип, Мен дүнйә нур болуп гелдим. 47 Сөзлерими
эшидибем, олары берҗай этмедигиң үстүнден
хөкүм чыкармарын. Себәби Мен дүнйәниң
үстүнден хөкүм чыкармага дәл-де, оны халас этмәге
гелдим. 48 Мени рет эдип, сөзлерими кабул
этмейәне ахыркы гүнде Мениң хут шу айдян
сөзлерим хөкүм чыкарар. 49 Себәби Мен Өз-
Өзүмден геплемедим. Мени иберен Ата нәме
айтмалыдыгымы, нәхили сөзлемелидигими Маңа
Өзи буюрды. 50 Онуң буйругының болса бакы
яшайша говшуряндыгыны билйәрин. Шонуң үчин
Атам Маңа нәме буйран болса, Мен сизе диңе
шоны айдяндырын».

13-нҗи бап

Иса шәгиртлериниң аягыны ювяр

13 Песах байрамының өң яныды. Иса бу
дүнйәден айрылып, Атасының янына
гитмели сагадының гелендигини билйәрди. Иса бу
дүнйәде Өзүниңкилери хемише сөйди, олары
ахыркы гүне ченли сөйди.
2 Агшамлык нахар вагтыды. Иблис эййәм
Симуның оглы Юдас Искариёдың калбына Иса
хайынлык этмек ниетини салыпды. 3 Иса Атасының
әхли зады Өз ыгтыярына берендигини, Өзүниң
Худайдан гелип, Худая гитҗекдигини билйәрди.
4 Шонуң үчин Ол нахар башындан туруп, донуны
чыкарды-да, бир яглык билен билини гушады.
5 Онсоң бир легене сув гуйды-да, шәгиртлериниң
аякларыны ювуп, гушанан яглыгы билен сүпүрмәге
дурды. 6 Иса Симун Петрусың янына геленде,
Петрус Оңа: «Эй, Агам, Сен мениң аягымы ювҗак
болярмың?» дийди. 7 Иса оңа: «Мениң эдйән
ишиме энтек акылың чатмаяр, муңа соң
дүшүнерсиң» дийди. 8 Петрус Оңа: «Ёк, мен Саңа
аягымы асла ювдурмарын!» дийди. Эмма Иса оңа:
«Эгер ювмасам, онда Мениң билен шәриклигиң
болмаз» дийип җогап берди. 9 Симун Петрус Оңа:
«Агам, онда диңе аягымы дәл, элими-де, башымы-
да юв» дийди. 10 Иса оңа: «Ювнан адамың диңе
аягыны ювмакдан башга хаҗаты ёкдур, тутуш
бедени тәмиздир. Сиз хем тәмизсиңиз, йөне
хеммәңиз дәл» дийди. 11 Иса Өзүне кимиң
хайынлык этҗекдигини билйәрди. Шонуң үчин-де
«Хеммәңиз тәмиз дәл» дийипди.
12 Иса оларың аякларыны ювуп боланындан соң,
донуны гейди-де, ене сачак башына гечип отурды
ве олара шейле дийди: «Сизе нәме эдениме
дүшүнйәрсиңизми? 13 Сиз Маңа „Мугаллым“, „Ага“
дийип, догры айдярсыңыз, себәби Мен Шолдурын.
14 Эгер Мен сизиң Агаңыз ве Мугаллымыңыз
болубам, аягыңызы юван болсам, онда сиз-де
бири-бириңизиң аягыңызы ювмалысыңыз.
15 Мениң сизе эденими, сиз хем бири-бириңизе
эдерсиңиз дийип, Мен сизе гөрелде гөркездим.
16 Мен сизе догрусыны айдярын, гул хоҗайындан
бейик дәлдир, хабарчы-да өзүни иберенден бейик
дәлдир. 17 Эгер бу затлара дүшүнип, олары берҗай
этсеңиз, багтлы боларсыңыз.

Юдасың Иса хайынлык этҗекдиги барадакы гүррүң

18 ††Мен сизиң хеммәңиз хакда айтмаярын. Мен
Өз сайланларымы билйәрин. Эмма, гой, бу
Мукаддес Язгылардакы: „Хатда дузумы иен маңа
хайынлык этди“ диен сөзлер берҗай болсун. 19 Мен
сизе нәме болҗагыны өңүнден айдярын. Булар
амала ашан вагты сиз Мениң кимдигиме гөз
етирерсиңиз, Маңа ынанарсыңыз. 20 Сизе
догрусыны айдярын, Мениң иберен адамымы
кабул эден Мени кабул эдйәндир, Мени кабул эден
болса, Мени Иберени кабул эдйәндир». 21 Бу
затлары айдандан соң, Исаның йүрегини гусса
гаплады. Ол: «Хакыкатдан хем, сизиң бириңиз
Маңа хайынлык эдерсиңиз» дийип, ачык айтды.
22 Шәгиртлери Онуң муны киме какдырып
айдяныны билмән, алҗыраңңылык билен бири-
бирлерине середишдилер. 23 Сачак башында
шәгиртлерден бири Иса япланып отырды. Ол
Исаның сөйгүли шәгирдиди. 24 Симун Петрус Онуң
киме какдырып айдяныны сорамагы яңкы шәгирде
үмледи. 25 Ол хем Иса япланып отуршына Ондан:
«Агам, ол ким?» дийип сорады. 26 Иса: «Шу чөреги
окара батырып, киме берсем, ол шолдур» дийип
җогап берди. Онсоң Ол чөреги окара батырды-да,
оны Симуның оглы Юдас Искариёда берди.
27 Чөреги алан бадына, Юданың ичине шейтан
гирди. Иса оңа: «Нәме этҗек болсаң, тизрәк эт»

† *12:40 t Иша 6:10.*

†† *13:18 t Зеб 40:10.*

дийди. 28 Муны Исаның оңа нәме үчин айданына
отуранларың хич бири дүшүнмеди. 29 Пул торба
Юдасда болансоң, кәбирлери Иса оңа: «Байрам
үчин бизе герек затлары сатын ал» я-да
«Гарыплара бираз пул пайла» диййәндир өйтдүлер.
30 Юдас болса чөреги алан бадына дашары чыкып
гитди. Гараңкы дүшүпди.

Иса Петрусың инкәр этҗекдигини айдяр

(Матта 26:31-35; Марк 14:27-31; Лука 22:31-34)

31 Юдас чыкып гиденсоң, Иса шейле дийди:
«Инди Ынсан Оглы шөхратландырылды, Худай-да
Ол аркалы шөхратландырылды. 32 Эгер Худай
Ынсан Оглы аркалы шөхратланан болса, Оны хем
Өз шөхратына шәрик эдер. Хава, Оны шол
пурсадың өзүнде шөхратландырар. 33 Балаларым!
Мен инди сизиң билен узак болмарын. Сиз Мени
агтарарсыңыз, йөне яхудылара айданымы сизе-де
айдярын: „Мениң гитҗек ериме сиз барып
билмерсиңиз“. 34 Сизе бир тәзе табшырык
берйәрин: бири-бириңизи сөйүң. Мениң сизи
сөйшүм ялы, сиз-де бири-бириңизи сөйүң. 35 Эгер
бири-бириңизи сөйсеңиз, хеммелер сизиң Мениң
шәгирдимдигиңизи билерлер».
36 Симун Петрус Исадан: «Агам, Сен нирә
барярсың?» дийип сорады. Иса оңа: «Сен Мениң
билен хәзир гидип билмерсиң, йөне соңра барып
билерсиң» дийип җогап берди. 37 Петрус Оңа:
«Агам, нәме үчин мен Сениң билен хәзир гидип
билмерин? Мен Сениң үчин җанымы бермәге-де
тайяр» дийди. 38 Иса оңа: «Сен Мениң үчин
җаныңы бермәге тайярмың?! Мен саңа догрусыны
айдярын, хораз гыгырмаздан өң, сен Мени үч гезек
инкәр эдерсиң» дийип җогап берди.

14-нҗи бап

Иса – Худая элтйән ёл

14 Иса ене сөзе башлады: «Йүрегиңиз гусса
батмасын. Худая иман эдиң, Маңа иман эдиң.
2 Атамың өйүнде яшамага ер көпдүр. Шейле
болмаса, Мен сизе: „Ер тайынламага барярын“
диермидим? 3 Гидип, сизиң үчин ер
тайынланымдан соңра, ене гелип, сизи Өз яныма
алып гидерин. Мениң болян еримде сиз хем
боларсыңыз. 4 Сиз Мениң барян ериме элтйән ёлы
билйәнсиңиз». 5 Томас Оңа: «Агам, биз Сениң нирә
баряныңы билмесек, ёлы нireден билели?» дийди.
6 Иса оңа: «Ёл, хакыкат ве яшайыш Мендирин,
Менсиз хич ким Атаның янына барып билмез.
7 Мени чындан танасаңыз, Атамы-да танарсыңыз.
Инди Оны танаярсыңыз, Оны гөрдүңиз» дийди.
8 Филип Оңа: «Агам, Атаны бизе гөркез, бизе шол
етерлик» дийди. 9 Иса оңа шейле дийди: «Эй,
Филип, Мен сизиң билен шейле көп вагт болсам-
да, Мени танамадыңмы? Мени гөрен Атаны-да
гөрендир. Сениң „Атаны бизе гөркез“ диймәң
нәме? 10 Мениң Атададыгыма, Атаның хем
Мендедигине сен иман этмейәрсиңми? Сизе айдян
сөзлерими Мен Өз-Өзүмден айтмаярын. Терсине,
Менде яшаян Атам Мен аркалы Өз ишлерини
эдйәр. 11 Мениң Атададыгыма, Атаның-да
Мендедигине иман эдиң; хич болманда, гөркезен
гудратларым үчин иман эдиң. 12 Сизе догрусыны
айдярын, Маңа иман эден Мениң битирен
ишлерими-де битирер, хатда булардан хем хас
бейик ишлери битирер. Себәби Мен Атаның янына
барярын. 13 Атам Оглы аркалы шөхратланар ялы,
Мениң адым билен нәме дилесеңиз, дилегиңизи
битирерин. 14 Хава, Мениң адым билен Менден
нәме дилесеңиз, дилегиңизи берҗай эдерин.

Иса Мукаддес Рухы вада берйәр

15 Мени сөййән болсаңыз, буйрукларымы берҗай
эдиң. 16 Мен Атама ялбарарын, Ол сизе хемише
сизиң билен болҗак башга бир Хемаятчы, 17 ягны
Хакыкат Рухуны берер. Дүнйә Оны кабул эдип
билмез, себәби дүнйә Оны не гөрйәр, не-де танаяр.
Йөне сиз Оны танаярсыңыз, себәби Ол сизиң
араңызда яшап, ичиңизде болар. 18 Мен сизи етим
гоймарын, ене яныңыза гайдып гелерин. 19 Аз
салымдан соң дүнйә Мени гөрмез, эмма сиз
гөрерсиңиз. Мениң яшаяндыгым үчин, сиз-де
яшарсыңыз. 20 Шол гүн Мениң Атададыгымы, сизиң
Мендедигиңизи, Мениң-де сиздедигиме гөз
етирерсиңиз. 21 Мениң буйрукларымы берҗай
эдйән киши Мени сөййәндир. Мени сөййәни Атам-
да сөер. Мен хем оны сөерин ве Өзүми оңа аян
эдерин». 22 Шонда Искариёт дәл-де, бейлеки Юдас
Исадан: «Эй, Агам, нәме үчин Сен Өзүңи дүнйә дәл-
де, бизе аян этмек ислейәрсиң?» дийип сорады.
23 Иса оңа шейле җогап берди: «Ким Мени сөййән
болса, сөзүми берҗай эдер. Атам хем оны сөер.
Мен Атам билен ол адамың янына барып, онуң
билен яшарыс. 24 Мени сөймейән Мениң сөзүми
берҗай эдйән дәлдир. Сизиң бу эшидйән
сөзлериңиз Мениңки дәл-де, Мени иберен
Атаныңкыдыр. 25 Мен бу затлары сизе Өзүм
яныңыздакам айдярын. 26 Атаның Мениң адымдан
иберҗек Хемаятчысы, ягны Мукаддес Рух сизе әхли
заты өвредер. Мениң сизе айдан әхли сөзлерими
ядыңыза салар. 27 Мен сизе рахатлык гоюп
барярын, Өз рахатлыгымы сизе берйәрин. Мен
муны дүнйәниң берши ялы бермейәрин.
Йүрегиңиз гусса батмасын, горкмаң. 28 Сизе „Мен
гидип барярын, эмма яныңыза гайдып гелерин“
диенимі эшитдиңиз ахырын. Эгер сиз Мени

чындан сөййән болсаңыз, Мениң Атаның янына
гидйәндигиме шатланардыңыз. Чүнки Ата Менден
бейикдир. 29 Мен сизе бу затлар амала ашмаздан
өң айтдым, амала ашан вагты ынанарсыңыз.
30 Маңа инди сизиң билен геплешере көп вагт
галмады, себәби бу дүнйәниң хөкүмдары шейтан
гелйәр. Онуң Мен бабатда хич хили ыгтыяры
ёкдур. 31 Эмма дүнйә Мениң Атаны сөййәндигими,
Атаның Өзүме нәме буйран болса, шоны берҗай
эдйәндигими билмелидир. Ханы, туруң, бу ерден
гиделиң».

15-нҗи бап

Үзүм агаҗы ве шахалар

15 Мен хакыкы үзүм агаҗыдырын ве Атам
багбандыр. 2 Ол Мениң миве бермейән хер
бир шахамы кесип ташлаяр, миве берйәнини
болса тәмиз болар ялы ве көп миве берер ялы
тимарлаяр. 3 Мениң сизе айдан сөзүм аркалы сиз
берейййәм тәмизсиңиз. 4 Менде яшаң, Мен хем
сизде яшайын. Үзүм агаҗындан айрылан шаха өз-
өзүнден миве берип билмейши ялы, Менден
айрылсаңыз, сиз хем миве берип билмерсиңиз.
5 Мен үзүм агаҗыдырын, сиз шахаларсыңыз. Ким
Менде, Менем онда яшасам, ол бол миве берер.
Сиз Менден үзңе хич зат эдип билмерсиңиз. 6 Ким
Менде яшамаса, кесилен шаха кимин ташланып,
гурар. Гуран шахалары болса йыгнап, ода якарлар.
7 Менде месген тутуп, сөзлерими йүрегиңизде
сакласаңыз, нәме дилесеңиз, сизе берлер. 8 Сиз көп
миве берип, Мениң шәгиртлеримдигиңизи
гөркезерсиңиз. Бу аркалы Атам шөхратланар.
9 Атамың Мени сөйши ялы, Мен-де сизи сөйдүм.
Мениң сөйгимде галың. 10 Мен Атамың
буйрукларыны берҗай эдип, Онуң сөйгүсине
вепалы болшум ялы, сиз хем буйрукларымы
берҗай этсеңиз, Мениң сөйгиме вепалы
боларсыңыз. 11 Мен бу затлары сизе шатлыгыма
шәрик болуп, шатлыгыңызың долуп-дашмагы үчин
айтдым. 12 Мениң буйругым шудур: Мен сизи
нәхили сөен болсам, сиз хем бири-бириңизи
шонуң ялы сөйүң. 13 Ким җаныны достлары үчин
пида этсе, мундан бейик сөйги ёкдур. 14 Эгер
буйрукларымы берҗай этсеңиз, Мениң достларым
боларсыңыз. 15 Мундан бейләк Мен сизе гул
диймерин, себәби гул хоҗайынының нәме
эдйәнини билйән дәлдир. Мен сизе дост диййәрин,
себәби Атамдан эшиден әхли затларымы сизе
айтдым. 16 Сиз Мени дәл-де, Мен сизи сайладым.
Мен сизиң гидип, хич солмаян миве бермегиңиз
үчин сайлап-сечдим. Шоңа гөрә Мениң адым
билен Атадан нәме дилесеңиз, Ол сизе берер.
17 Мениң сизе буйругым шудур: бири-бириңизи
сөйүң.

Дүнйә шәгиртлери йигренйәр

18 Дүнйә сизи йигренйән болса, онуң сизден өң
Мени йигренендигини билиң. 19 Дүнйәден болан
болсадыңыз, дүнйә сизи өзүниңкилер кимин
сөерди. Эмма сиз бу дүнйә дегишли дәлсиңиз. Мен
сизи бу дүнйәден сайлап алдым. Ине, шонуң үчин
хем, дүнйә сизи йигренйәр. 20 Мениң сизе:
«Хызматкәр хоҗайындан бейик дәлдир» диен
сөзүми ядыңыза салың. Олар Мени ызарласалар,
онда сизи-де ызарларлар. Мениң сөзүми берҗай
этселер, сизиңкини-де берҗай эдерлер. 21 Олар
сизе бу затларың әхлисини Мениң адым үчин
эдерлер, себәби олар Мени Иберени танамаярлар.
22 Мен гелип, олара айтмадык болсадым, олар
гүнәкәр болмаздылар. Инди болса
билмәндиклерини баханалап билмезлер. 23 Мени
йигренйән Мениң Атамы-да йигренйәндир. 24 Эгер
Мен оларың арасында башга хич кимиң
башармадык гудратларыны гөркезмедик болсам,
гүнәде айыплы болмаздылар. Инди болса эден
гудратларымы гөрселер-де, Мени хем, Атамы хем
йигрендилер. 25 †Бу болса Мукаддес Язгыларда:
«Мени нәхак ере йигрендилер» дийип язылан
сөзлериң берҗай болмагы үчиндир. 26 Мениң сизе
Атамдан иберҗек Хемаятчым, ягны Атамдан чыкан
Хакыкат Рухы геленде, Мен хакда шаятлык эдер.
27 Сиз хем шаятлык эдерсиңиз, себәби башдан-аяк
Мениң билен биле болдуңыз.

16-нҗы бап

16 Мен сизе бу затлары имандан
дәнмезлигиңиз үчин айтдым. 2 Сизи
синагогалардан коварлар. Шейле бир дөвүр гелер,
сизи өлдүрмек билен хер бир киши Худая хызмат
эдйәндирин өйдер. 3 Олар бу ишлери Атам билен
Мени танамаяндыклары үчин эдерлер. 4 Булары
Мен сизе хәзирден айдып гойярын. Вагты геленде,
булары сизе айдандыгымы ядыңыза саларсыңыз.

Мукаддес Рухуң хызматы

Сизе булары илкибашда гүррүң бермедим,
себәби Өзүм сизиң билен биледим. 5 Инди болса
Мен Өзүми Иберениң янына гидйәрин. Сизиң хич
бириңиз Менден: «Нирә гидйәрсиң?» дийип
сорамаярсыңыз. 6 Муңа дерек бу затлары айданым
үчин сизиң йүрегиңиз гайгы-гама батды. 7 Эмма
Мен сизе хакыкаты сөзлейәрин: Мениң гитмегим
сизиң үчин бәхбитдир. Мен гитмесем, Хемаятчы
сизе гелмез, гитсем велин, Оны сизе иберерин.
8 Хемаятчы гелен вагты дүнйәниң гүнә, адалат ве

† *15:25 t Зеб 34:19; 68:5.*

хөкүм бабатда нәхакдыгыны субут эдер. 9 Гүнә
барадакы хакыкат шундан ыбарат: адамлар Маңа
ынанмаярлар. 10 Адалат бабатда болса, Мен Атамың
янына гидйәрин ве мундан бейләк сиз Мени
гөрмерсиңиз. 11 Хөкүм бабатда айтсам, бу дүнйәниң
хөкүмдары шейтан хөкүм эдилендир. 12 Сизе
айтҗак ене көп затларым бар, эмма мундан артыгы
аңыңыза сыгмаз. 13 Эмма Хакыкат Рухы гелен вагты
сизи тутуш хакыката алып гидер. Ол Өз-Өзүнден
геплемез, нәме эшитсе, шоны гепләр ве гелҗек
затлары сизе аян эдер. 14 Ол Мени
шөхратландырар, себәби Менден эшиден
затларыны сизе аян эдер. 15 Атамың әхли затлары
Мениңкидир. Шонуң үчин Менден эшиден
затларыны сизе аян эдер дийдим. 16 «Аз вагтдан соң
сиз Мени гөрмерсиңиз, эмма көп вагт гечмәнкә,
ене Мени гөрерсиңиз».

Гайгыңыз шатлыга өврүлер

17 Шонда Исаның кәбир шәгиртлери бири-
бирине: «Онуң: „Аз вагтдан соң Мени гөрмерсиңиз,
эмма көп вагт гечмәнкә, ене Мени гөрерсиңиз“,
шейле хем: „Мен Атамың янына гидйәрин“ диен
сөзлери нәме аңладярка?» дийишдилер. 18 Олар
сөзүни довам эдип: «Аз вагтдан соң Мени
гөрмерсиңиз дийдиги нәмекә? Онуң нәме
диймекчи боляныны биз-ә дүшүнмейәрис»
дийдилер. 19 Иса Өзүне сораг бермек
ислейәндиклерини билип, шейле дийди: «Аз
вагтдан соң Мени гөрмерсиңиз, эмма көп вагт
гечмәнкә, ене Мени гөрерсиңиз диййәним үчин
бири-бириңизе сораг берйәрсиңизми? 20 Сизе
догрусыны айдярын, сиз аглап яс тутарсыңыз,
дүнйә болса шатланар. Сиз гайга батарсыңыз, йөне
гайгыңыз шатлыга өврүлер. 21 Аял догурҗак вагты
агыры чекйәндир, себәби айы-гүни доландыр.
Эмма чага догландан соң, ол чаганың дүнйә
иненлигиниң шатлыгы билен гайгы-гуссаны
унудар. 22 Сиз хем шейлесиңиз, хәзир гам-гусса
чекйәрсиңиз, эмма Мен сизи ене гөрерин, шонда
гөвнүңиз галкынар, хич ким сизден шатлыгыңызы
алып билмез. 23 Шол гүн Менден хич зат
сорамарсыңыз. Сизе догрусыны айдярын, Мениң
адым билен Атадан нәме дилесеңиз, Ол сизе берер.
24 Шу вагта ченли сиз Мениң адымдан хич зат
дилемедиңиз. Диләң, аларсыңыз, шатлыгыңыз
долуп-дашар. 25 Мен бу затлары сизе тымсаллар
аркалы айтдым, йөне вагт гелер, Мен тымсаллар
билен геплемән, Атам барада ач-ачан гүррүң
берерин. 26 Шол гүн Атамдан Мениң адым билен
өзүңиз диләрсиңиз. Мениң сизиң үчин Атамдан
дилемегимиң хаҗаты болмаз. 27 Чүнки Атамың Өзи
сизи сөййәр, себәби сиз Мени сөйүп, Мениң
Худайдан гелендигиме ынандыңыз. 28 Мен Атамың
янындан гайдып, дүнйә гелдим. Инди болса
дүнйәни ташлап, Атамың янына барярын».
29 Исаның шәгиртлери Оңа: «Ине, инди Сен хич бир
тымсалсыз, ачык сөзлейәрсиң. 30 Сениң әхли
затлары билйәндигиңе биз инди дүшүндик. Саңа
сораг бермегиң гереги ёк. Инди биз Сениң
Худайдан гелендигиңе ынанярыс» дийдилер. 31 Иса
олара: «Инди чындан ынанярсыңызмы? 32 Ине, вагт
гелер, эййәм гелди хем, әхлиңиз өйли-өйүңизе
даргашып гидерсиңиз. Мени еке ташлап
гидерсиңиз. Эмма Мен еке дәлдирин, себәби Атам
Мениң билендир. 33 Бу затлары сизе Менде
рахатлыгыңыз болсун дийип айтдым. Бу дүнйәде
гайгы-гуссаңыз болар, йөне мерт болуң. Мен
дүнйәни еңдим!» дийди.

17-нҗи бап

Иса дога-дилег эдйәр

17 Бу затлары айдансоң, Иса гөзлерини гөге
дикип, шейле дийди: «Эй, Атам, пурсат гелди.
Оглуңы шөхратландыр, Оглуң хем Сени
шөхратландырсын. 2 Сен Огла әхли ынсанларың
үстүнден ыгтыяр бердиң. Гой, Огул хем Сениң Оңа
табшыран әхли ынсанларыңа бакы яшайыш
берсин. 3 Бакы яшайыш болса, Сени, ягны еке-тәк
хак Худайы ве Сениң иберен Иса *Месих*иңи
танамакдыр. 4 Өзүме табшыран ишиңи берҗай
этмек билен Мен Сени ер йүзүнде
шөхратландырдым. 5 Эй, Атам, дүнйә
ярадылмаздан өңем Мениң Сениң хузурыңда
шөхратым барды. Инди шол шөхрат билен Мени
ене-де Өз хузурыңда шөхратландыр.
6 Дүнйәден Өзүме берен адамларыңа Сениң
адыңы аян этдим. Олар Сениңкидир ве Сен олары
Маңа бердиң, олар Сениң сөзүңи берҗай этдилер.
7 Инди олар Маңа берен әхли задыңың
Сендендигини билйәрлер. 8 Чүнки Маңа айдан
сөзлериңи Мен олара етирдим. Олар сөзлериңи
кабул эдип, Мениң, хакыкатдан-да, Сенден
гелендигими билдилер. Мени Сениң иберендигиңе
иман этдилер. 9 Олар үчин Саңа ялбарярын. Дүнйә
үчин дәл-де, Маңа берен адамларың үчин
ялбарярын, чүнки олар Сениңкидир. 10 Мениң әхли
задым Сениңкидир, Сениңки-де Мениңкидир, Мен
олар аркалы шөхратландым. 11 Мен бу дүнйәде
мундан артык галмарын, эмма олар энтек
дүнйәдедирлер. Мен Сениң яныңа доланып
барярын. Эй, Мукаддес Атам, Маңа берен
адамларыңы Өз гудратлы гүйҗүң билен гора.
Маңа-да шол гүйҗи Сен бердиң. Шонда олар хем
Бизиң ялы бир болсунлар. 12 Мен оларың
янындакам, Маңа берен гудратың билен олары

горап сакладым. Мукаддес Язгылар берҗай болсун
дийип, хеләк эдилмели адамдан башга оларың хич
бири йитмеди. 13 Инди Мен Сениң яныңа барярын.
Олар Мениң шатлыгымдан долсун дийип, булары
олара хениз бу дүнйәдекәм айдярын. 14 Мен олара
Сениң сөзлериңи етирдим, дүнйә болса олары
йигренди. Чүнки Мениң дүнйәден болмайшым
ялы, олар-да дүнйәден дәлдирлер. 15 Олары
дүнйәден алмагыңы дәл-де, шейтандан
горамагыңы дилейәрин. 16 Мениң бу дүнйәден
болмайшым ялы, олар-да бу дүнйәден дәлдирлер.
17 Сениң сөзүң хакыкатдыр. Хакыкатың аркалы
олары мукаддес эт. 18 Сениң Мени дүнйә иберишиң
ялы, Мен хем олары дүнйә ибердим. 19 Олар хем
Сениң хакыкатың аркалы мукаддес болары ялы,
Мен Өзүми Саңа багыш этдим. 20 Мен диңе олар
үчин дәл, эйсем оларың вагзы билен Маңа иман
этҗеклер үчин-де дилег эдйәрин. 21 Оларың
хеммеси бир болсун. Ата, Сениң Менде, Мениң-де
Сенде болшум ялы, олар хем Бизде болсунлар.
Шейлеликде, Мени Сениң иберендигиңе дүнйә
иман этсин. 22 Маңа берен шөхратыңы олара
бердим. Бизиң бир болшумыз ялы, олар-да бир
болсун. 23 Мен олардадырын, Сен болса Мендесиң.
Мени Сениң иберендигиңи, Мени сөйшүң кимин
олары-да сөййәндигиңи дүнйә билер ялы, олар
бүтеви бирликде болсунлар. 24 Эй, Ата, Сениң Маңа
берен ынсанларың-да Мениң билен бир ерде
болмакларыны ислейәрин. Шейле хем, гой, олар
Мениң шөхратымы ве Сениң Маңа берен
шөхратыңы гөрсүнлер. Чүнки Сен Мени дүнйә
ярадылмаздан өң сөййәрдиң. 25 Эй, адалатлы Ата,
дүнйә Сени танамаяр, эмма Мен Сени танаярын. Бу
адамлар хем Мени Сениң иберендигиңи
билйәрлер. 26 Маңа болан сөйгиң оларда-да болсун,
Мен хем оларда болайын дийип, Сениң адыңы
олара танатдым ве танатмагы довам эдерин».

18-нҗи бап

Иса тутуляр

(Матта 26:47-56; Марк 14:43-50; Лука 22:47-53)

18 Бу затлары айдып болансоң, Иса шәгиртлери
билен Кидрон дересинден гечип, ол ердәки
зейтун багына гирди. 2 Шәгиртлери билен Иса шол
ерде йыгы-йыгыдан душушып дурярды. Шоңа гөрә,
Оңа хайынлык эден Юдас хем ол ери билйәрди.
3 Ол Рим эсгерлериниң бир бөлүми билен
бирликде ёлбашчы руханыларың ве фарисейлериң
иберен гаравулларыны алып гелди. Оларың
эллери чыралы, пануслы ве ок-яраглыды. 4 Иса Өз
башына дүшҗек әхли зады билйәрди. Шонуң
үчинем өңе чыкып, олардан: «Кими
гөзлейәрсиңиз?» дийип сорады. 5 Олар Оңа:
«Насыралы Исаны» дийип җогап бердилер. Иса
олара: «Шол Мендирин» дийди. Оңа хайынлык
эден Юдас-да олар билен дурды. 6 Иса олара: «Шол
Мендирин» диенде, олар ыза чекилип, ере
йыкылдылар. 7 Иса олардан ене: «Кими
гөзлейәрсиңиз?» дийип сорады. Олар: «Насыралы
Исаны» дийдилер. 8 Иса олара: «Мен сизе „Шол
Мендирин“ дийдим ахырын. Мени гөзлейән
болсаңыз, булары гойбериң, гитсинлер» дийди.
9 Иса муны «Маңа беренлериңден хич бирини
йитирмедим» диен сөзлериниң берҗай болмагы
үчин айтды. 10 Шол вагт Симун Петрус гылыҗыны
гыныңдан чыкарды-да, баш руханының
хызматкәрини уруп, саг гулагыны кесди. Ол
хызматкәриң ады Малхусды. 11 Иса Петруса:
«Гылыҗыңы гынына сал. Атамың Маңа берен
хасрат кәсесинден ичмәйинми?» дийди. 12 Онсоң
эсгерлер, оларың харбы серкердеси ве яхуды
гаравуллары Исаны тутуп, элини-аягыны
даңдылар. 13 Оны илки Хананың янына алып
бардылар. Ханан шол йыл баш руханы сайланан
Каяфаның гайынатасыды. 14 Халк үчин бир адамың
өлмеги бәхбитлидир дийип, яхудылара маслахат
берен хем Каяфады.

Петрус Исаны инкәр эдйәр

15 Симун Петрус билен ене бир шәгирт Исаның
ызына дүшүп гитдилер. Яңкы шәгирт баш руханы
билен өңден таныш болансоң, ол Иса билен биле
баш руханының ховлусына гирди. 16 Йөне Петрус
дашарда, гапының агзында дурды. Онсоң баш
руханы билен таныш шәгирт дашары чыкды-да,
гапыны саклаян аяла бир затлар айдып, Петрусы
ичери салды. 17 Гапыны саклаян аял Петруса:
«Сенем бу Адамың шәгиртлеринден-ә дәлсиң?»
дийип сорады. Ол: «Ёк» дийип җогап берди.
18 Хованың совук боланы үчин хызматкәрлер ве
гаравуллар от якып, чоюнып дурдулар. Петрус хем
оларың янында йылнып дурды.

Баш руханы Исаны сораг эдйәр

(Матта 26:59-66; Марк 14:55-64; Лука 22:66-71)

19 Баш руханы Исадан Онуң шәгиртлери ве
таглыматы барада сораярды. 20 Иса оңа җогап
берип: «Мен дүнйә әхли зады ач-ачан айтдым.
Әхли яхудыларың йыгнанян синагогаларында ве
ыбадатханада хемише өвретдим, гизлинликде хич
зат айтмадым. 21 Нәме үчин Менден сораярсың?
Нәме айданымы эшиденлерден сора. Олар Мениң
нәме диеними билйәндирлер» дийди. 22 Бу затлары
айдып болансоң, шол ерде дуран гаравулларың
бири Исаның дулугына бир шапбат чалып: «Баш
рухана шейле җогап берйәрсиңми?» дийди. 23 Иса

оңа: «Мен нәдогры айдан болсам, мунуң
нәдогрудыгыны субут эт. Эгер догры айдан болсам,
онда нәме үчин Мени урярсың?» дийди. 24 Онсоң
Ханан Исаның элини даңдырып, Оны баш руханы
Каяфаның янына иберди.

Петрус Исаны ене инкәр эдйәр

(Матта 26:71-75; Марк 14:69-72; Лука 22:58-62)

25 Симун Петрус ол ерде ода чоюнып дурды.
Ондан: «Сенем Онуң шәгиртлеринден-ә дәлсиң?»
дийип сорадылар. Эмма ол: «Ёк» дийип инкәр этди.
26 Ол ерде баш руханының хызматкәрлеринден
бири Петрусың гулагыны кесен адамың
гарындашыды. Ол хызматкәр: «Мен сени багда
Онуң билен биле гөрмедимми нәме?» дийди.
27 Петрус ене инкәр этди, эдил шол вагт хораз
гыгырды.

Иса Пилатың өңүнде

(Матта 27:1,2,11-31; Марк 15:1-20; Лука 23:1-5,13-25)

28 Онсоң яхудылар Исаны Каяфаның янындан Рим
хәкиминиң җайына алып бардылар. Шол вагт даң
атыпды. Песах нахарындан ийип билер ялы ве
дини дәп-дессурлары бозмазлык үчин яхудылар
хәкимиң җайына гирмедилер. 29 Шейлеликде,
Пилатың өзи оларың янына гелип: «Бу Адамы
нәмеде айыплаярсыңыз?» дийип сорады. 30 Олар:
«Бу Адам җенаятчы болмадык болса, Оны тутуп,
сениң яныңа гетирмездик» дийип җогап бердилер.
31 Пилат олара: «Бейле болса, Оны әкидиң-де, өз
кануныңыз боюнча хөкүм чыкарыбериң» дийди.
Яхудылар Пилата: «Бизиң кимдир бирини өлүме
хөкүм этмәге хакымыз ёк» дийдилер. 32 Бу Исаның
Өзүниң нәхили өлүм билен өлҗекдиги барада
өңден айдан сөзлериниң берҗай болмагы үчинди.
33 Онсоң Пилат ене өз җайына гирди-де, Исаны
чагырып, Ондан: «Сен яхудыларың Патышасымы?»
дийип сорады. 34 Иса ондан: «Муны өзүңден
айдярсыңмы я-да Мен хакда саңа башгалар
айтдымы?» дийип сорады. 35 Пилат Иса: «Эйсем мен
яхудымы нәме? Сени маңа Өз халкың билен
ёлбашчы руханылар тутуп гетирдилер. Сен нәме
иш этдиң?» дийди. 36 Иса оңа: «Мениң
Патышалыгым бу дүнйәден дәл. Эгер Мениң
Патышалыгым бу дүнйәден болсады, онда
хызматкәрлерим Мени яхудыларың элине
бердирмеҗек болуп гөрешердилер. Эмма Мениң
Патышалыгым башга ердендир» дийди. 37 Пилат
Оңа: «Диймек, Сен Патыша-да?» дийди. Иса оңа:
«Патышадыгымы өзүң айдып дурсуң. Мен хакыката
шаятлык этмек үчин догулдым, шонуң үчин хем
дүнйә гелдим. Хакыкатың тарапдары болан хер бир
адам Маңа гулак асар» дийип җогап берди. 38 Пилат
Ондан: «Хакыкат нәме?» дийип сорады.
Муны диенден соң, ол ене яхудыларың янына
чыкып, олара: «Мен Ондан хич бир язык
тапмадым. 39 Эмма сизиң бир адатыңыз бар, шол
адат боюнча хер йыл Песах байрамында мен бир
адамы туссаглыкдан бошадярдым. Инди сизиң
үчин яхудыларың Патышасыны бошатмагымы
ислейәрсиңизми?» дийди. 40 Шонда олар: «Оны дәл,
бизе Бараббасы бошат!» дийип гыгырышдылар.
Бараббас болса бир гозгалаңчыды.

19-нҗы бап

Иса өлүме хөкүм эдилйәр

19 Соңра Пилат Исаны тутуп гамчылатды.
2 Эсгерлер тикенден тәч өрүп, Онуң башына
гейдирдилер, эгнине гырмызы дон япдылар.
3 Янына барып: «Яшасын яхудыларың Патышасы!»
дийшип, Онуң дулугына шарпык чалдылар. 4 Пилат
ене дашары чыкып, яхудылара: «Ине, Оны сизиң
өңүңизе гетирйәрин. Ондан хич бир айып
тапмандыгымы билип гоюң» дийди. 5 Шол вагт
башы тикенден тәчли, эгни гырмызы донлы Иса
дашары чыкды. Пилат олара: «Ине, ол Адам!»
дийди. 6 Ёлбашчы руханылар билен баштутанлар
Исаны гөрүп: «Оны хача чүйле, хача чүйле!» дийип
гыгырышдылар. Пилат олара: «Оны әкидип, өзүңиз
хача чүйләң. Мен-ә Ондан хич бир язык тапмадым»
дийди. 7 Яхудыларың баштутанлары: «Бизиң бир
канунымыз бар, шол канун боюнча Ол өлмели,
себәби Ол Өзүни Худайың Оглы дийип
атландыряр» дийдилер. 8 Бу сөзлери эшидип,
Пилат өрән горкды. 9 Ол тәзеден өзүниң хәкимлик
җайына гирип, Исадан: «Сен нирели?» дийип
сорады. Эмма Иса оңа җогап бермеди. 10 Пилат
Оңа: «Сен мениң билен геплешмекден йүз
өврйәңми? Сени бошатмага-да, хача чүйлемәге-де
мениң ыгтыярымың бардыгыны билеңокмы?»
дийди. 11 Иса оңа: «Эгер саңа ёкардан берилмедик
болсады, Мениң үстүмден хич хили ыгтыярың
болмазды. Шонуң үчин хем, Мени тутуп, сениң
элиңе берениң гүнәси хас-да агырдыр» дийип
җогап берди. 12 Шундан соң Пилат Исаны
бошатмага сынанышды. Эмма яхудыларың
баштутанлары гыгырышып: «Оны бошатсаң, сен
императорың досты дәлсиң. Ким-де ким өзүни
патыша сайса, ол императора гаршыдыр»
дийдилер. 13 Пилат бу сөзлери эшидип, Исаны
дашары алып чыкды ве Даш секи дийилйән ерде
хөкүм күрсүсинде отурды. Бу ериң арамейче ады
Габбатады. 14 Песах байрамына тайярлык гүнүди.
Гүнортана голай Пилат яхудылара йүзленип: «Ине,
сизиң Патышаңыз!» дийди. 15 Олар: «Гүм эт Оны! Ёк

эт! Оны хача чүйле!» дийип гыгырышдылар. Пилат
олардан: «Патышаңызы хача чүйләйинми?» дийип
сорады. Ёлбашчы руханылар: «Бизиң
императордан башга патышамыз ёкдур» дийип
җогап бердилер. 16 Ахыры Пилат Исаны хача
чүйлемек үчин, Оны эсгерлериң элине табшырды.

Иса хача чүйленйәр

(Матта 27:32-44; Марк 15:21-32; Лука 23:26-43)

17 Эсгерлер Исаны алып гитдилер. Иса хачыны
Өзи гөтерип, Келлечанак дийилйән ере гелди. Бу
ериң арамейче ады Голготады. 18 Ол ерде Исаны ве
Онуң билен биле ене ики адамы хача чүйледилер:
оларың бири – Онуң саг тарапында, бейлекиси чеп
тарапындады, Иса болса ортадады. 19 Пилат бир
тагтаның йүзүне язгы яздырып, оны хачың
ёкарсындан асдырды. Тагтада: «ЯХУДЫЛАРЫҢ
ПАТЫШАСЫ НАСЫРАЛЫ ИСА» дийлип языланды.
20 Исаның хача чүйленен ериниң шәхере
голайдыгы үчин, язгыны көп яхудылар окадылар.
Ол еврейче, грекче ве латынча язылыпды.
21 Яхудыларың ёлбашчы руханылары Пилата:
«Муны „Яхудыларың Патышасы“ дийип язма-да,
„Өзүни Мен яхудыларың Патышасы дийип
атландырды“ дийип яз» дийдилер. 22 Пилат олара:
«Эййәм язҗагымы яздым» дийип җогап берди.
23 Исаны хача чүйлән эсгерлер Онуң эгин-эшигини
алдылар. Онуң гейимлерини дөрт бөлеге бөлүп,
хер эсгере бир пай бердилер. Ички көйнегини хем
алдылар. Ички көйнек тикилги дәл-де, бойдан-
баша тутуш докалгыды. 24 †Эсгерлер бири-бирине:
«Гелиң, муны йыртмалың, муңа биҗе аталың,
кимиң биҗеси чыкса, шол алар» дийдилер. Бу
Мукаддес Язгылардакы:

«Өзара пайлашярлар геймлерими,
эгинбашым үчин биҗе атярлар»

диен сөзлериң берҗай болмагы үчин шейле
болды. Эсгерлер шейле хем этдилер.
25 Исаның хачының янында Онуң эҗеси, дайзасы,
Клопасың аялы Меръем ве магдалалы Меръем
дагы дурды. 26 Иса эҗесини ве онуң янында дуран
сөйгүли шәгирдини гөрүп, эҗесине: «Эй, зенан, бу
сениң оглуңдыр» дийди. 27 Онсоң шәгирде гарап:
«Бу-да сениң эҗеңдир» дийди. Шондан соң яңкы
шәгирт оны өз өйүне алды.

Исаның өлүми

(Матта 27:45-56; Марк 15:33-41; Лука 23:44-49)

28 Онсоң Иса әхли задың тамам болуп баряныны
билип, Мукаддес Язгыларың берҗай болмагы үчин,
«Сувсадым» дийди. 29 Эсгерлер сиркеден долы
күйзә бир эсгини батырып, кәкилик отуның
балдагына даңдылар-да, ичирҗек болуп, оны
Исаның агзына етирдилер. 30 Иса сиркеден дадып:
«Хеммеси берҗай болды!» дийди ве башыны эгип
җан берди.
31 Шол гүн Тайярлык гүнүди, эртеси болса эсасы
гүн – Сабат гүнүди. Шол себәпден Сабат гүни
җесетлер хачда галмаз ялы, яхудыларың
баштутанлары Пилатдан хача чүйлененлериң
инҗиклерини дөвүп, җесетлери ашак дүшүртмеги
хайыш этдилер. 32 Шонуң үчин хем, эсгерлер
барып, илки билен Исаның гапдалында хача
чүйленен биринҗи адамың, соңра икинҗи адамың
инҗиклерини дөвдүлер. 33 Эмма Исаның янына
геленлеринде, Онуң эййәм өлендигини гөрүп,
инҗиклерини дөвмедилер. 34 Муңа гарамаздан,
эсгерлериң бири найза билен Онуң бөврүни дилди,
шобада ондан ган билен сув чогдурылды. 35 Муны
гөрен адам шаят болды, онуң шаятлыгы хакдыр. Ол
сизиң иман этмегиңиз үчин, өзүниң догры
сөзлейәндигини билйәндир. 36 ††Бу иш «Онуң екеҗе
сүңки хем дөвүлмез» диен Мукаддес Язгыларың
берҗай болмагы үчин болды. 37 ‡Мукаддес
Язгыларың башга бир еринде болса: «Олар
өзлериниң дешим-дешим эденине середерлер»
дийилйәр.

Иса җайланяр

(Матта 27:57-61; Марк 15:42-47; Лука 23:50-56)

38 Онсоң Исаның шәгирди болан, йөне
яхудылардан горкуп, муны яшырып йөрен
ариматиялы Юсуп Онуң җеседини хачдан дүшүрип
алмага Пилатдан ругсат сорады. Пилат оңа ругсат
берди. Ол барып, Исаның җеседини хачдан
дүшүрип алды. 39 Озал гиҗәниң ичинде Исаның
янына баран Никодим хем Юсуп билен биледи.
Никодим җеми аграмы ики пут ‡† болан гарышык
мүр билен алоэ алып гелди. 40 Ол икиси Исаның
җеседини гетирип, яхудыларың җайлама адаты
боюнча Оны якымлы ыслы яг сепилен кепене
доладылар. 41 Исаның хача чүйленен еринде бир
баг барды. Ол багда хениз хич ким җайланмадык
бир тәзе мазар барды. 42 Шол гүн яхудыларың
Сабат гүнүне тайярлык гүнүди. Шонуң үчин мазар
голай болансоң, Исаның җеседини шол мазарда
гойдулар.

20-нҗи бап

Иса дирелйәр

(Матта 28:1-8; Марк 16:1-8; Лука 24:1-12)

20 Хепдәниң биринҗи гүни ‡‡, энтек
алагараңкыка, магдалалы Меръем ирден

† *19:24 t Зеб 21:19.*

†† *19:36 t Мср 12:46; Чөл 9:12; Зеб 33:21.* ‡ *19:37 t Зак 12:10.* ‡† *Ики пут – грекче йүз лытра*

мазара барды. Гөрсе, мазарың агзындан даш
айрылыпдыр. 2 Шонда ол Симун Петрус билен
Исаның сөйгүли шәгирдиниң янына ылгап барып,
олара: «Агамызы мазардан чыкарып
әкидипдирлер. Оны ниреде гояндыкларыны
билмейәрис» дийди. 3 Петрус билен бейлеки
шәгирт дессине мазара тарап ёла дүшдүлер.
4 Оларың икиси-де ылгаярды, йөне бейлеки шәгирт
Петрусдан чалт ылгап, мазара ондан өң барды. 5 Ол
эглип середенде, мазарың ичинде кепениң
ятандыгыны гөрди, йөне ичерик гирмеди. 6 Шол
вагт онуң ызындан Симун Петрус хем гелди. Ол
мазара гирип, ерде ятан кепени ве Исаның
башына оралан яглыгы гөрди. Эмма яглык кепен
билен бир ерде болман, айры бир ерде чөзүлги
ятырды. 8 Соңра ол ере биринҗи болуп баран
шәгирт хем мазарың ичине гирди. Муны гөрүп, ол
Исаның дирелендигине ынанды. 9 Шол пурсада
ченли олар Мукаддес Язгыларда Исаның
дирелҗекдиги барада айдылан сөзлере хенизем
дүшүнмәндилер.

Иса магдалалы Меръеме гөрүнйәр

(Матта 28:9,10; Марк 16:9-11)

10 Бу вакалардан соң шәгиртлер ене өйли-өйүне
гайтдылар. 11 Меръем болса мазарың агзында
дуруп аглаярды. Ол гөзяш эдип дурка, мазарың
ичине эглип середенде, 12 ак эшикли ики саны
перишдә гөзи дүшди. Оларың бири Исаның
җесединиң ятан ериниң башуҗунда, бейлекиси-де
аягуҗунда отырды. 13 Олар ондан: «Эй, зенан, нәме
үчин аглаярсың?» дийип сорадылар. Меръем
олара: «Агамы мазардан чыкарып алып
гидипдирлер. Оны ниреде гояндыкларыны
билмейәрин» дийди. 14 Шейле дийип, аркасына
өврүленде, ол ерде Исаның дурандыгыны гөрди,
йөне Оны танамады. 15 Иса оңа: «Эй, зенан, нәме
үчин аглаярсың? Кими гөзлейәрсиң?» дийди.
Меръем Оңа багбандыр өйдүп: «Эй, ага, Оны
мазардан сен әкиден болсаң, ниреде гояныңы
маңа айт, мен Оны алып гидейин» дийди. 16 Иса
оңа: «Меръем!» дийди. Ол хем Оңа тарап гаңрылып
середип: «Раббуни!» дийди. (Бу арамейче
«Мугаллымым» диймекдир.) 17 Иса оңа: «Маңа
голайлашма, себәби Мен энтек Атамың янына
чыкамок. Сен доганларымың янына гидип, олара
Мениң гөге, Атамың – Худайымың янына
барянымы айт. Ол сизиң-де Атаңыздыр ве
Худайыңыздыр» дийди. 18 Магдалалы Меръем
шәгиртлериң янына гитди. Олара: «Ребби гөрдүм!»
дийип, Реббиң өзүне айданларыны шәгиртлере
хабар берди.

‡‡ *Хепдәниң биринҗи гүни – бу еврейлериң сененамасы боюнча екшенбе гүнүдир.*

Иса шәгиртлерине гөрүнйәр

(Матта 28:16-20; Марк 16:14-18; Лука 24:36-49)

19 Хепдәниң шол илкинҗи гүни агшамара Исаның
шәгиртлери үйшүп, яхудылардан горкуларына
гапылары гулплап отырдылар. Бирденкә Иса
оларың арасында пейда болуп: «Сизе рахатлык
болсун!» дийди. 20 Муны айдып, олара Өз эллерини,
бөврүни гөркезди. Шәгиртлери Ребби гөрүп
шатландылар. 21 Иса олара ене-де: «Сизе рахатлык
болсун! Атамың Мени ибериши ялы, Мен хем сизи
иберйәрин» дийди. 22 Шейле дийип, оларың үстүне
үфләп гойберди-де: «Мукаддес Рухы кабул эдиң.
23 Сиз кимиң гүнәсини багышласаңыз, шол
багышланар, кимиң гүнәсини багышламасаңыз,
шол багышланмаз» дийди.

Иса Томаса гөрүнйәр

24 Иса гелен махалы Онкилериң бири, Экиз
лакамлы Томас диен шәгирт оларың янында дәлди.
25 Бейлеки шәгиртлер оңа: «Реб Исаны гөрдүк!»
дийдилер. Эмма Томас олара: «Мен Онуң
эллеринде чүйлериң ызыны гөрүп, шол ызлара
бармакларымы дегирмесем, бөврүни элләп
гөрмесем, асла ынанмарын» дийди.
26 Секиз гүнден соң, шәгиртлер ене өйде үйшүп
отырдылар. Бу гезек Томас хем оларың
арасындады. Гапылар гулплы болса-да, Иса өе
гирип, оларың арасында дурды. Ол: «Сизе
рахатлык болсун!» дийди. 27 Онсоң Иса Томасың
янына барып, оңа: «Бармагыңы бу ере дегир,
эллериме серет! Элиңи узат-да, бөврүме дегир.
Шүбхеленмәңи бес эт, иманлы бол» дийди. 28 Томас
Оңа: «Сен мениң Реббимсиң! Мениң Худайымсың!»
дийди. 29 Иса оңа: «Сен Мени гөрениң үчин иман
этдиң. Гөрмән иман эденлер нәхили багтлы!»
дийди. 30 Иса шәгиртлериниң янында бу китапда
язылмадык башга-да көп гудратлы аламатлар
гөркезди. 31 Йөне булар сизиң Исаның Худайың
Оглы *Месих*дигине иман этмегиңиз үчин ве иман
эдип, Онуң ады билен яшайша говушмагыңыз үчин
язылды.

21-нҗи бап

Иса көлүң кенарында

21 Бу вакалардан соң, Иса Тиберия көлүниң †
кенарында ене шәгиртлерине гөрүнди. Бу
шейле болды: 2 Симун Петрус, Экиз лакамлы Томас,
Җелилләниң Кана шәхеринден болан Натанаел,
Зебедейиң огуллары ве Исаның шәгиртлеринден
ене икиси бир ере үйшүпдилер. 3 Симун Петрус

† *Тиберия көли – бу Җелиле көлүниң бейлеки ады.*

олара: «Мен балык тутмага гидйәрин» дийди. Олар-
да: «Биз хем сениң билен гитҗек» дийдилер-де,
гайыга мүнүп гитдилер, йөне шол гиҗе хич зат
тутуп билмедилер. 4 Гүн доганда, Иса кенарда
дурды, йөне шәгиртлери Онуң Исадыгыны
билмедилер. 5 Иса олардан: «Эй, достлар, иймәге
задыңыз бармы?» дийип сорады. Олар: «Ёк» дийип
җогап бердилер. 6 Иса олара: «Торуңызы гайыгың
саг тарапына ташлаң, тутарсыңыз» дийди. Олар
торы саг тарапа ташладылар велин, шейле бир көп
балык тутдулар, хатда балыгың көплүгинден яңа
торы чекип чыкарыбам билмедилер. 7 Шонда
Исаның сөйгүли шәгирди Петруса йүзленип: «Бу
Реб Исадыр!» дийди. Симун Петрус Онуң
Ребдигини эшиден бадына эгниндәки көйнегиниң
этегини гушагына гысдырып, өзүни көле оклады.
8 Бейлеки шәгиртлер болса балыкдан долы торы
чекип, гайык билен йүзүп гелдилер. Олар кенардан
узак дәлдилер, онуң ики йүз әдим чемеси
голайындадылар. 9 Олар гуры ере чыканларында,
чөрек ве көзүң үстүнде бишип дуран балык
гөрдүлер. 10 Иса олара: «Инди тутан
балыкларыңыздан гетириң» дийди. 11 Симун Петрус
гайыга мүнүп, ичинде йүз элли үч саны уллакан
балыкдан долы торы кенара чыкарды. Балык
шейле көп болса-да, тор йыртылманды. 12 Иса
олара: «Ханы, гелиң, эртирлик эдиниң» дийди.
Ондан: «Сен ким?» дийип сорамага шәгиртлериң
хич бири милт эдип билмеди. Олар Онуң
Ребдигини билйәрдилер. 13 Иса оларың янына
гелди-де, чөреги алып, олара берди, балыгы хем
шейле этди. 14 Бу Исаның диреленден соң,
шәгиртлерине үчүнҗи гезек гөрнүшиди.

Исаның Петрус билен сөхбеди

15 Олар нахар эдинип боланларындан соң, Иса
Симун Петрусдан: «Эй, Ёханнаның оглы Симун, сен
Мени булардан артык сөййәрсиңми?» дийип
сорады. Симун Оңа: «Хава, я Реб, Сени
сөййәндигими Өзүң билйәнсиң» дийди. Иса оңа:
«Гузуларымы отлат» дийди. 16 Иса икинҗи гезек
ондан ене: «Эй, Ёханнаның оглы Симун, сен,
хакыкатдан хем, Мени сөййәрсиңми?» дийип
сорады. Ол хем Иса: «Хава, я Реб, Сени
сөййәндигими Өзүң билйәнсиң» дийип җогап
берди. Иса оңа: «Гоюнларымы бак» дийди. 17 Иса
ене-де ондан: «Эй, Ёханнаның оглы Симун, Мени
сөййәрсиңми?» дийип, үчүнҗи гезек сорады.
Исаның «Мени сөййәрсиңми?» дийип үчүнҗи гезек
сораны үчин, Петрус гусса батды. Ол Иса: «Я Реб,
Сен әхли зады билйәнсиң, Сени сөййәними-де
билйәнсиң» дийди. Иса оңа: «Гоюнларымы отлат.
18 Мен саңа догрусыны айдярын, яшкаң өзүң
билиңи гушап, ислән ериңе гидйәрдиң.
Гарраныңда велин, эллериңи узадып дурарсың,
сени башга бири гушандырып, ислемейән ериңе
алып гидер» дийди. 19 Иса булары Петрусың нәхили
өлүм билен өлүп, Худайы
шөхратландырҗакдыгыны билдирмек үчин айтды.
Муны айдандан соңра оңа: «Мениң ызыма дүш»
дийди.

20 Петрус ызына середенде, Исаның сөйгүли
шәгирдиниң хем өз ызларына дүшүп гелйәнини
гөрди. Бу шәгирт агшамлык нахары вагтында Иса
япланып, Ондан: «Агам, Саңа хайынлык этҗек адам
ким?» дийип соран шәгиртди. 21 Петрус оны гөрүп,
Исадан: «Я Реб, онуң ыкбалы нәхили болар?»
дийип сорады. 22 Иса оңа: «Өзүм доланып
гелйәнчәм, онуң дири галмагыны ислейән болсам,
саңа нәме? Сен Мениң ызыма дүш» дийип җогап
берди. 23 Шу себәпден иманлы доганларың
арасында бу шәгирт өлмез диен гүррүң яйрады.
Эмма Иса онуң өлмеҗекдиги барада айтманды, Ол
Петруса диңе: «Өзүм доланып гелйәнчәм, онуң
дири галмагыны ислейән болсам, саңа нәме?»
дийипди.

24 Бу затлара шаят болуп, шулары язан шол
шәгиртдир. Биз онуң шаятлыгының
хакыкатдыгыны билйәрис. 25 Иса башга-да көп
ишлер этди. Булар бирин-бирин язылан болса,
онда ол китаплар, мениң пикиримче, тутуш әлеме-
де сыгмазды. †

---

† *Кәбир голязмаларда Омын*

Ресуллар

Гириш

Луканың хош хабары Иса Месихиң хача чүйленмеги ве өлүмден дирелмеги билен тамамланяр. Китап тамамланса-да, ондакы вакалар тамамланмаяр. Худайың Иса Месихи өлүмден диреле дип, Мукаддес Рухуны ибереңинден соң, башга вакалар башланяр. Хут шу вакалары беян этмек үчин хем Лука «Ресулларың ишлери» атлы китабы язяр.

Китабың язылан дөврүнде Исаның шәгиртлериниң хеммеси диен ялы яхудылары. Эмма Хош Хабарың башга миллетлере вагыз эдилмегиниң нетиҗесинде олар хем халас болуп, Худайың вада эден Мукаддес Рухуны алярлар. Павлус, Петрус ве бейлеки ресуллар Хош Хабары вагыз эдип, Мукаддес Рухуң гүйҗи аркалы энчеме сыркавлара шыпа берйәрлер, арвах-җын уранлары эрбет рухлардан азат эдйәрлер, тутуш Рим империясында месихи йыгнакларының дүйбүни тутярлар. Бу вакаларың аглаба бөлеги хәзирки Түркие, Гресия ве Италия дөвлетлериниң арачәклеринде болуп гечйәрди. Сиз бу арачәклери Мукаддес Китабың ахыркы сахыпаларында ерлешдирилен картада гөрүп билерсиңиз.

Лука месихи йыгнакларың ир дөвүрдәки тарыхыны беян этмек билен, Мукаддес Язгылардакы вадаларың берҗай боландыгыны айратын ныгтаяр. Ол Мукаддес Рухуң гүйҗүниң ве дога-дилеглериң, гарып-пукаралара ярдам бермегиң нәдереҗеде ваҗыпдыгыны окыҗыларына дүшүнмәге көмек эдйәр.

Мазмуны

Ресуллара Мукаддес Рух инйәр
Иерусалимдәки йыгнак
Хош Хабар Яхудыя билен Самарияда вагыз эдилйәр
Хош Хабар кесеки халклара вагыз эдилйәр
Хош Хабар Кичи Азия, Гресия ве Риме барып етйәр

1-нҗи бап

Иса Мукаддес Рухы вада берйәр

1 Эй, Теофил! Мен биринҗи китабымда Исаның
тә гөге гөтерилен гүнүне ченли башдан-аяк
битирен ве өвреден әхли ишлери барада яздым.
2 Ол гөге гөтерилмезден өң, Мукаддес Рух аркалы
Өз сайлан ресулларына буйруклар берди. 3 Иса
эҗир чекип өленден соң, энчеме ынандырыҗы
делиллер аркалы ресуллара диреленди гини аян
этди. Ол кырк гүнүң довамында олара гөрнүп,
Худайың Шалыгы барада гүррүң берди. 4 Гүнлериң
биринде Иса олар билен сачагың башында отырка,
шейле буйрук берди: «Иерусалимден гитмәң,
Мениң овал айдышым ялы, Атамың вада берен
пешгешине гарашың. 5 Яхя сизи сува чүмдүрипди,
эмма ене бирнәче гүнден сиз Мукаддес Руха
чүмдүрилерсиңиз».

Иса гөге гөтерилйәр

6 Ресуллар бир ере үйшенлеринде, Исадан: «Я
Реб! Эйсем Ысрайыл шалыгыны дикелтмәге вагт
болмадымы нәме?» дийип сорадылар. 7 Иса олара:
«Атамың Өз ыгтыяры аркалы кесгитлән вагтыны я
мөхлетини билмек сизиң ишиңиз дәл. 8 Эмма
сизиң үстүңизе Мукаддес Рух иненде, гүйч-
гудратдан доларсыңыз. Иерусалимде, тутуш
Яхудыяда ве Самарияда, ер йүзүниң дөрт
күнҗегинде сиз Мениң шаятларым боларсыңыз»
дийип җогап берди. 9 Иса булары айдандан соңра,
ресуллар середип дурка, бир булутда ёкары
гөтерилди. 10 Мундан соң ресуллар Оны
гөрмеселер-де, хенизем гөзлерини гөге дикип
дурдулар. Бирденкә ак эшикли ики адам оларың
алнында пейда болуп: 11 «Эй, җелилелилер! Нәме
үчин гөге середип дурсуңыз? Исаның гөге
гөтериленини гөзүңиз билен гөрдүңиз ахыры. Ол

гөге нәхили гөтерилен болса, хут шонуң ялы хем
гайдып гелер» дийдилер.

Юдасың орнуна Маттия сайланяр

12 Мундан соңра ресуллар Зейтун дагындан
Иерусалиме гайдып гелдилер. Бу даг Иерусалиме
якын болуп, бир Сабат гүнлүк ёлды †. 13 Шәхере
гиренлеринден соң, олар өз болян өйлериниң
ёкаркы гатындакы отагына чыкдылар. Петрус,
Ёханна, Якуп, Андрыс, Филип, Томас, Бартоломей,
Матта, Алфейиң оглы Якуп, Ватанчы Симун ве
Якубың оглы Юдас дагы хем шол ердедилер.
14 Оларың хеммеси бир ере үйшүп, ызыны үзмән
дога-дилег эдйәрдилер. Оларың арасында Исаның
эҗеси Мерьем, шейле-де кәбир аяллар ве Исаның
инилери хем барды.
15 Бир гүн Петрус йыгнанышан йүз йигримә голай
доганларың ортасында дуруп, шейле дийди: 16 «Эй,
доганлар! Исаны тутмага геленлере ёлбашчылык
эден Юдас хакда Мукаддес Рух Давут аркалы овал-
башдан пыгамберлик эдипди. Мукаддес
Язгылардакы шол сөзлер амала ашмалыды. 17 Юдас
бизиң биримиз хасапланярды, ол хем бу
хызматдан өз пайыны алыпды».
18 (Юдас хайынлык эдип газанан пулуна бир экин
мейданыны сатын алыпды. Соңра шол ерде
башашак йыкылды ве гарны ярылып, әхли ичгошы
чогуп чыкды. 19 Бу вака бүтин Иерусалим илатына
мәлим болды ве адамлар ол ери өз диллеринде
«Хакелдама», ягны «Ган мейданы» дийип
атландырдылар.)
20 ††Соңра Петрус сөзүни довам эдип, шейле
дийди: «Зебурда:
„Гой, онуң өйи чоларып галсын,
ол ерде хич ким месген тутмасын“,
шейле хем: „Башга бири онуң орнуны алсын“
дийлип язылан. 21 Шонуң үчин хем, Юданың
орнуна башга бирини сайламагымыз герек. Бу
адам Реббимиз Исаның Яхя тарапындан сува
чүмдүрилип, тә гөге гөтерилен вагтына ченли
хемише бизиң арамызда биле болан адамларың
бири болмалы. Ол хем бизиң ялы Исаның
диреледигине шаятлык этсин».
23 Шейлеликде, ики адамы өңе чыкардылар.
Оларың бири Барсап лакамлы Юсуп (оңа Юстус хем
дийййәрдилер), бейлекиси болса Маттийди. 24 Онсоң
Худая дога-дилег эдип: «Я Реб! Сен хеммәниң
йүрегини билйәрсиң. Ине, шу икисинден хайсы
бирини ресуллыга сайлан болсаң, бизе гөркез,
25 себәби Юдас этмели хызматыны ташлап, өзүне
дегишли ере гитди» дийдилер. 26 Онсоң бу икиси
үчин биҗе атдылар. Маттиниң биҗеси чыкды.
Шейлеликде, Маттий он бир ресула гошулды.

2-нҗи бап

Ресуллара Мукаддес Рух инйәр

2 Эллинҗи гүн байрамы гүни әхли иманлылар
бир ере йыгнанышып отырдылар. 2 Бирденкә
асмандан гүйчли шемалың сесине меңзеш
шуввулды пейда болуп, оларың отуран өйүниң
ичини долдурды. 3 Олар учгуна меңзеш бир
затларың пытрап, өз үстлерине инендигини
гөрдүлер. 4 Оларың хеммеси Мукаддес Рухдан
долдулар ве Мукаддес Рухуң берен укыбына гөрә,
башга диллерде гепләп башладылар. 5 Шол
дөврүрде Иерусалимде дүнйәниң әхли юртларындан
гелен худайхон яхудылар яшаярдылар. 6 Бу
галмагаллы сесе улы мәхелле йыгнанды. Олар өз
эне диллериндәки гүррүңлери эшидип,
алҗырадылар. 7 Хеммелер хайран галдылар ве
геңиргенишип, бири-бирлерине шейле дийдилер:
«Середиң, бу геплейәнлериң хеммеси Җелилели
дәлми нәме? 8 Онда нәдип бизиң хер биримиз өз
эне дилимиздәки сөзлери эшидйәрис? 9 Арамызда
Парфиядан, Мадайдан, Эйламдан,
Месопотамиядан, Яхудыядан, Каппадокиядан,
Понтусдан ве Азиядан геленлер бар. 10 Фрикиядан,
Памфилиядан, Мүсүрден, Киринейиң голайындакы
Ливиядан геленлер хем бар. Шейле-де Римден
гелен яхудылар ве яхуды динини кабул эденлер
бар. 11 Кәбиримиз Крит адасындан ве
Арабыстандан гелдик. Муңа гарамаздан, Худайың
бейик ишлери барада оларың бизиң эне
дилимизде геплейәндигини эшидйәрис». 12 Олар
хайран галдылар ве алҗырашып: «Бу нәме
болдугыка?» дийишдилер. 13 Кәбирлери болса
олары масгаралап: «Олар шерапдан серхош
болупдырлар» дийдилер.

Петрус халка вагыз эдйәр

14 Шонда Петрус Онбирлер билен биле еринден
туруп, батлы сес билен шейле дийди: «Эй, яхуды
доганлар ве Иерусалим илаты! Мунуң манысыны
сизе дүшүндирейин, мениң сөзлериме гулак асың.
15 Булар сизиң пикир эдишиңиз ялы, серхош дәл.
Сагат яңы ирден докуз ахыры. 16 Ёк, бу
гөрйәнлериңиз Ёвел пыгамбер тарапындан
айдыландыр:
17 ‡„Худай шейле дийййәр:
Ахыркы гүнлерде шейле болар,
Мен әхли ынсанларың үстүне
Өз Рухумы дөкерин.
Пыгамберлик эдер огулдыр гызларыңыз,

---

† *Бир Сабат гүнлүк ёл – дини кануна гөрә Сабат гүни диңе бир километр ёл йөремәге ругсат эдиленди.* †† *1:20 t Зеб 68:26; 108:8.*

‡ *2:17-21 t Ёв 2:28-32.*

аянлык аларлар йигитлериңиз,
дүйшлер гөрер гаррыларыңыз.
18 Шол гүнлерде Мен хатда гуллардыр
гырнакларың үстүне,
Өз Рухумы дөкерин.
Олар-да пыгамберлик эдерлер.
19 Мен ёкарда, асманда мугҗызалар,
ашакда, ерде аламатлар:
ган, от хем-де түссе сүтүнлерини гөркезерин.
20 Реббиң бейик ве газаплы гүни гелмезден озал,
Гүн түмлүге, Ай хем гана дөнер.
21 Шонда Ребби чагыран хер бир ынсан халас
болар“.
22 Эй, ысрайыл халкы! Бу сөзлере гулак асың: өз
билшиңиз ялы, Худай насыралы Иса аркалы
араңызда гудратлар, мугҗызалар ве аламатлар
гөркезди. Мунуң билен Ол Исаның ыгтыярлыгыны
тассыклады. 23 Худай Өз тутан максадына гөрә,
Исаны сизиң элиңизе бермеги өңден карар эдипди.
Сиз Оны кесекилериң эли билен тутдуңыз ве хача
чүйләп өлдүрдиңиз. 24 Эмма Худай Оны дирелдип,
өлүм җебринден халас этди. Онуң өлүм
пенҗесинде галмагы мүмкин дәлди. 25 †Давут Ол
хакда шейле дийипди:
„Реб элмыдама гөзлеримиң өңүнде;
сарсдырылмарын, чүнки Ол мениң сагымда.
26 Шоңа гөрә йүрегим бегенчли, дилим шатланяр,
беденим хем умыт билен яшаяр.
27 Чүнки Сен мени өлүлер дүнйәсинде гоймарсың,
садыгыңың габырда чүйремегине ёл бермерсиң.
28 Яшайыш ёлуны маңа гөркезерсиң:
хузурыңда мени шатлыкдан долдурарсың“.
29 Доганлар! Бейик атамыз Давут хакда мениң сизе
ач-ачан айтмагым герек. Ол өлди, җайланды,
мазары болса бизиң гүнлеримизе ченли сакланып
галыпдыр. 30 Давут бир пыгамберди. Худайың ант
ичип, берен сөзүне гөрә, Давут өз неслинден
бириниң онуң тагтында †† отурҗакдыгыны
билйәрди. 31 Давут гелҗеги өңден гөрүп, *Месих*иң
дирелиши барада шейле дийипди: „Худай Оны
өлүлер дүнйәсинде галдырмады, Онуң бедени
габырда чүйремеди“. 32 Худай Исаны өлүмден
дирелтди, бизиң хеммәмиз муңа шаятдырыс.
33 Инди Иса бейгелдилди ве Ол Худайың сагында
отыр. Ол вада эдилен Мукаддес Рухы Ата Худайдан
кабул эдип, Оны бизиң үстүмизе ягдырды. Муны
сизиң өзүңиз гөрүп ве эшидип дурсуңыз.
34 ‡Давудың өзи гөклере чыкмаса-да, шейле
дийипди:
„Худай Реббиме шейле сөзледи:
‘Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур’“.
36 Шонуң үчин хем, эй, тутуш ысрайыл халкы, шуны
анык билип гой: Худай сизиң хача чүйлән бу
Исаңызы хем Реб, хем *Месих* эдип белледи».
37 Бу сөзлери эшиденде, адамларың йүрегине
ханҗар урлан ялы болды. Олар Петрусдан ве
бейлеки ресуллардан: «Доганлар, биз нәме
этмели?» дийип сорадылар. 38 Петрус олара шейле
дийди: «Тоба эдиң, хер бириңиз Иса *Месих*иң ады
билен сува чүмдүрилиң. Шонда сизиң гүнәлериңиз
багышланар ве Мукаддес Рухуң пешгешини
аларсыңыз. 39 Бу вада сизиң өзүңиз ве
чагаларыңыз үчин, узакда боланларың әхлиси,
ягны Худайымыз Реббиң чагырҗакларының хер
бири үчиндир».
40 Петрус башга-да көп делиллер билен олара
шаятлык эдип: «Өзүңизи бу азгын несилден халас
эдиң!» дийип ялбарды. 41 Шейлеликде, онуң
сөзлерини шатлык билен кабул эденлер сува
чүмдүрилди. Шол гүн үч мүңе голай адам иман
этди. 42 Олар ресулларың таглыматыны өвренмәге,
якын гатнашыкда яшамага, биле чөрек иймәге ве
дога-дилег этмәге ыхласлы япышдылар.

Иманлылар арасындакы бирлик

43 Ресуллар аркалы көп мугҗызалардыр
аламатлар гөркезилйәрди. Шол себәпли
хеммелериң калбыны горкы гаплапды. 44 Иман
эденлериң хеммеси биледилер. Олар әхли
затларыны орта гойярдылар. 45 Мал-мүлклерини
сатып, хер кимиң мәтәчлигине гөрә өз араларында
бөлүшердилер. 46 Олар бир адам ялы болуп, хер гүн
ыбадатханада йыгнанардылар. Бири-бириниңкә
мыхманчылыга барып, чөреги бөлүшип
иййәрдилер. Чын йүрекден шатланып
нахарларыны пайлашардылар. 47 Худая алкыш
окап, бүтин ил ичинде хорматланылярдылар. Худай
хем халас боланларың саныны гүнсайын
көпелдйәрди.

3-нҗи бап

Петрус отура майыбы сагалдяр

3 Бир гүн Петрус билен Ёханна өйлән сагат
үчлерде – дога-дилег вагты ыбадатхана
гитдилер. 2 Шол вагт ыбадатхананың Овадан диен
дервезесине бир догабитди отура адамы гөтерип
гетирдилер. Ыбадатхана гирйәнлерден садака
дилемеги үчин, оны хер гүн шол ере гетирип
отурдярдылар. 3 Бу адам Петрус билен Ёханнаның
ыбадатхана гирип баряныны гөрүп, олардан
садака диледи. 4 Петрус билен Ёханна оңа үнс
берип серетдилер. Соңра Петрус оңа: «Бизе серет!»

---

† *2:25-28 t Зеб 15:8-11.* †† *Давут Өз неслинден бириниң онуң тагтында – бу җүмле кәбир голязмаларда Давут тен боюнча өз неслинден болан Месихи бейгелтҗекдигини ве онуң тагтында* ‡ *2:34-35 t Зеб 109:1.*

дийди. 5 Яңкы адам олардан бир зат аларын өйдүп, олара чиңерилип серетди. 6 Петрус оңа: «Мениң күмшүм, алтыным ёк, йөне өзүмде барымы саңа берйәрин. Насыралы Иса *Месих*иң адындан буюрярын: Тур-да, йөре!» дийди. 7 Онсоң Петрус онуң саг элинден тутуп, оңа еринден турмага көмек этди. Яңкы адамың шобада аякларына ысгын гелди. 8 Ол ёкары товусды-да, йөрәп башлады. Онсоң Худая алкыш айдып, йөрәп хем товсуп, олар билен бирликде ыбадатхана гирди. 9 Бүтин халк онуң йөрейәндигини ве Худайы алкышлаяндыгыны гөрди. 10 Адамлар онуң ыбадатхананың Овадан диен дервезесинде садака диләп отурян адамдыгыны танадылар. Онуң башдан гечирен бу вакасына җуда хайран галдылар.

Петрусың ыбадатханадакы сөзи

11 Яңкы сагалан отура Петрус билен Ёханнаны гойбермән дурка, тутуш халк хайран галып, олара тарап, Сүлейманың эйваны диен ере ылгашып гелди. 12 Петрус муны гөренде, халка йүзленип, шейле дийди: «Эй, ысрайыл халкы! Нәме үчин муңа хайран галярсыңыз? Нәме үчин биз бу адамы өз гудратымыз я худайхонлыгымыз билен йөреден ялы, бизе бейле дыкгат билен середйәрсиңиз? 13 Ата-бабаларымыз Ыбрайымың, Ысхагың, Якубың Худайы Өз гулы Исаны шөхратландырды. Эмма сиз Оны өлүме табшырдыңыз, хатда Пилат Оны бошатмагы йүрегине дүвенде-де, сиз Оны Пилатың хузурында инкәр этдиңиз. 14 Хава, сиз Мукаддес ве Догры Боланы инкәр эдип, бир ганхорың бошадылмагыны талап этдиңиз. 15 Сиз Яшайыш Гөзбашыны өлдүрдиңиз, эмма Худай Оны дирелтди. Биз муңа шаятдырыс. 16 Ине, сизиң гөрйән хем танаян бу адамыңыз Исаның адына болан иманы аркалы гөзүңизиң алнында бүтинлей сагалды. Сизиң хеммәңизиң гөршүңиз ялы, Иса болан бу иман оны сагалтды. 17 Эй, достлар, эдил өз ёлбашчыларыңыз ялы, сизиң-де дүшүнмезликден шейле херекет эдендигиңизи билйәрин. 18 Эмма Худай Өз *Месих*иниң гөрги гөрҗекдиги барада әхли пыгамберлериң үсти билен өңден айданларыны берҗай этди. 19 Инди гүнәлериңизиң багышланмагы үчин тоба эдиң ве Худая тарап өврүлиң. 20 Шонда Реб сизе арам тапыш пурсадыны берер. Ол сизиң үчин белленен *Месихи*, ягны Исаны ёллар. 21 Худайың Өз мукаддес пыгамберлери аркалы овалдан сөз берши ялы, әхли зады дикелтмегиң вагты гелер. Эмма шол вагт гелйәнчә, Исаның гөкде галмагы герек. 22 †Муса шейле дийипди: „Худайыңыз Реб сизиң үчин өз халкыңызың арасындан мениң ялы бир пыгамбер чыкарар. Онуң сизе айтҗак хер бир сөзүне гулак асың. 23 ††Кимде-ким шол пыгамбере гулак асмаса, ол адам Худайың халкының арасындан чыкарылып, долы ёк эдилҗекдир“. 24 Хакыкатдан хем, Шамувелден башлап, әхли пыгамберлер бу гүнлериң вакалары барада пыгамберлик этдилер. 25 ‡Сиз шол пыгамберлериң несиллерисиңиз ве Худайың ата-бабаларыңыз билен баглашан әхтиниң мирасчыларысыңыз. Худай Ыбрайыма: „Ер йүзүниң әхли миллетлери сениң неслиң аркалы пата аларлар!“ дийди. 26 Яман ёлуңыздан өврүп, сизи ялкамак үчин, Худай Өз гулы Исаны сайлады ве илки билен Оны сизе ёллады».

† 3:22 t Кан 18:15-16.

4-нҗи бап

Петрус билен Ёханна ёкары меҗлисиң өңүнде

4 Петрус билен Ёханна халка гүррүң берип дуркалар, бирнәче руханылар, ыбадатхана горагчыларының баштутаны ве саддукейлер олара гаршы чыкдылар. 2 Олар гахар-газаба мүндүлер, себәби бу ики ресул Исаны мысал гетирип, халка өвретмек билен өлүлериң дирелишини вагыз эдйәрди. 3 Олар Петрус билен Ёханнаны тутдулар ве агшам дүшендиги себәпли, олары эртире ченли зынданда сакладылар. 4 Эмма бу гүррүңлери диңләнлериң энчемеси Иса иман этди. Шонда иман эден эркеклериң саны бәш мүңе етди. 5 Эртеси гүн яхудыларың ёлбашчылары, яшулулары ве Төврат мугаллымлары Иерусалиме йыгнандылар. 6 Баш руханы Ханан, Каяфа, Ёханна, Исгендер ве баш руханының гарындашлары шол ерде дилер. 7 Олар Петрус билен Ёханнаны ортада дурзуп: «Сиз муны хайсы гудрат билен, кимиң адындан этдиңиз?» дийип сорадылар. 8 Шонда Петрус Мукаддес Рухдан долуп, олара шейле дийди: «Эй, халкың ёлбашчылары ве яшулулары! 9 Биз бу гүн бир отура майыба ягшылык эдендигимиз ве онуң шыпа тапандыгы үчин сорага чекилйән болсак, 10 онда сизиң хеммәңиз, әхли ысрайыл халкы шуны билип гоюң: ине, бу адам насыралы Иса *Месих*иң ады билен шыпа тапып, саг-саламат өңүңизде дур. Сиз Исаны хача чүйледиңиз, эмма Худай Оны өлүмден дирелтди. 11 ‡†Иса хакда Мукаддес Язгыларда шейле язылгыдыр:

„Сиз уссаларың рет эден бу дашы
бинаның бурч дашы болды“.

12 Ондан башга Халасгәр ёкдур. Онуң ады бүтин әлемде адамзады халас эдип билйән еке-тәк атдыр».

†† *3:23 t Лев 23:29.* ‡ *3:25 t Гчк 22:18; 26:4.* ‡† *4:11 t Зеб 117:22.*

[13] Меҗлис агзалары Петрус билен Ёханнаның
батыргайлыгыны гөренлеринде ве оларың окув
окамадык бир йөнекей адамлардыгыны
биленлеринде хайран галдылар, оларың Исаның
шәгиртлеридигине гөз етирдилер. [14] Шыпа тапан
адам хем бу ики ресул билен биле дурды. Шонуң
үчин оларың гаршысына хич зат айдып
билмедилер. [15] Шейлеликде, олара ёкары
меҗлисден дашары чыкмагы буюрдылар-да, өзара
маслахата башладылар: [16] «Бу адамлары нәме
эделиң? Иерусалимде яшаянларың хер бири
буларың тәсин гудрат гөркезендигини билйәр. Биз
муны инкәр эдип билмейәрис. [17] Эмма бу хабар
халк арасында хас-да көп яйрамаз ялы өңүни
алалың ве мундан бейләк Исаның ады билен хич
киме хич зат айтмазлыклары үчин, олара
дуйдурыш берелиң».
[18] Онсоң олары чагырып, Исаның ады билен
геплемезлиги ве вагыз этмезлиги буюрдылар.
[19] Эмма Петрус билен Ёханна олара: «Худайың
сөзлерине дәл-де, сизиңкә гулак асмак Худайың
назарында догрумыдыр? Өзүңиз нетиҗе чыкарың!
[20] Биз-ә гөрүп-эшиденлеримизи айтман дуруп
билмерис» дийип җогап бердилер.
[21] Меҗлис агзалары олара иң соңкы дуйдурыш
беренден соң, олары бошадып гойбердилер.
Олары җезаландырмак үчин хич хили бахана
тапып билмедилер, себәби болан ваканы әхли халк
билип, Худайы шөхратландырярды. [22] Гудрат
аркалы шыпа тапан адам бүтин өмрүне, кырк
йылдан говрак бәри отура майыпды.
[23] Петрус билен Ёханна бошанларындан соң,
достларының янына гайдып бардылар ве ёлбашчы
руханыларың, яшулуларың өзлерине
айданларының барыны олара хабар бердилер.
[24] Муны эшиденлеринде, оларың хеммеси батлы
сес билен Худая шейле дога-дилег этдилер: «Эй,
Хоҗайынымыз Реб! Ери, гөги, деңзи ве олардакы
әхли зады ярадан Сенсиң! [25] †Сен Мукаддес Рух
аркалы Өз гулуң – атамыз Давудың үсти билен
шейле дийдиң:
„Миллетлер нәме үчин газаба мүнйәр?
Халклар нәмә бидерек питне турузяр?
[26] Реббе ве Онуң Сайланына †† гаршы
дүнйә шалары аяга галяр,
хөкүмдарлар биригйәр ве баш галдыряр“.
[27] Хакыкатдан-да, кесеки миллетлер ве ысрайыл
халкы билен бирликде Хирод ве Понтий Пилат бу
шәхерде Өз сайлап-сечен мукаддес гулуң Иса
гаршы аяга галдылар. [28] Олар Сениң гудратың ве
ырадаң билен овалдан карара гелен хер бир
ишиңи хакыката өвүрмек үчин йыгнандылар. [29] Я
Реб, оларың хайбат атышларыны бир гөрсене!
Инди Сениң Хош Хабарыңы батыргайлык билен
айтмага биз гулларыңа гүйч-гайрат бер.
[30] Мукаддес гулуң Исаның ады билен хассалара
шыпа бермек үчин ве аламатлардыр мугҗызалар
гөркезмек үчин бизе элиңи узат!»
[31] Дога-дилег эдип боланларындан соң, оларың
үйшүп дуран ери сарсды. Хеммелер Мукаддес
Рухдан долуп, батыргайлык билен Худайың Хош
Хабарыны айтмага башладылар.

Иманлылар әхли затларыны пайлашярлар

[32] Иманлылар бир җан, бир тендилер. Оларың
хич бири өз эмләгине-де мениңки диймейәрди,
әхли затлары орталыкды. [33] Ресуллар бейик гудрат
билен Реб Исаның дирелендигине шаятлык
эдйәрдилер. Худай оларың хеммесине бейик
мерхемет эчилди. [34] Араларында мәтәч адам ёкды.
Себәби кимиң меллеги, өйи бар болса, олары
сатярдылар. Сатылан затларың пулуны болса
гетирип, [35] ресулларың өңүнде гойярдылар.
Шейлеликде, хер киме герегиче пайланярды.
[36] Иманлыларың арасында левилерден болан Юсуп
атлы бир адам барды. Онуң аслы Кипрденди.
Ресуллар оңа Барнап, ягны «Рухландырыҗы»
дийип ат гоюпдылар. [37] Юсуп хем өз ерини сатып,
пулуны ресуллара гетирип берди.

5-нҗи бап

Хананы билен Сапфира

5 Хананы диен адам аялы Сапфира билен бир
бөлек мүлкүни сатды. [2] Ол аялы билен
диллешип, мүлкүң пулундан бир пай өзүне алып
галды. Хананы пулуң галаныны гетирип, ресуллара
берди. [3] Петрус оңа шейле дийди: «Хананы, нәме
үчин сен шейтана калбыңдан орун бердиң? Сен
Мукаддес Руха ялан сөзләп, пулуң бир бөлегини
өзүңе алып галдың. [4] Ол сатыланда-сатылманда
хем өз эмләгиңди ахыры. Оны сатаныңдан соңам
пулуны өз ислейшиң ялы уланып билердиң. Нәдип
бейле зады эдип билдиң? Сен ынсанлара дәл-де,
Худая ялан сөзледиң».
[5] Хананы бу сөзлери эшиден бадына, ере
йыкылып җан берди. Бу ваканы эшиденлериң
барыны элхенч горкы гуршап алды. [6] Онсоң
йигитлер гелип, оны кепене доладылар-да, әкидип
җайладылар. [7] Үч сагада голай вагт гечενден соң,
Хананың аялы гелди. Онуң бу болан вакадан
хабары ёкды. [8] Петрус ондан: «Маңа айт, адамың
икиңиз ериңизи шу баха сатдыңызмы?» дийип
сорады. Аял хем: «Хава, шу баха сатдык» дийип
җогап берди. [9] Петрус оңа: «Нәме үчин сиз Реббиң
Рухуны сынага салмак үчин диллешдиңиз? Анха,

† *4:25 t Зеб 2:1-2.* †† *Сайланына – грекче Христос*

серет, сениң адамыңы җайланлар гапа голайлап
гелйәрлер, олар сени хем әкидерлер» дийди.
10 Эдил шол пурсатда ол аял Петрусың аягына
йыкылып, җан берди. Йигитлер ичери
гиренлеринде, онуң өлендигини гөрдүлер. Оны
әкитдилер-де, әриниң янында җайладылар.
11 Тутуш йыгнагы ве бу хакда эшиденлериң барыны
улы горкы гуршап алды.

Ресуллар көп хассалары сагалдярлар

12 Ресуллар халк арасында энчеме аламатлар,
мугҗызалар гөркезйәрдилер. Әхли иманлылар
ыбадатханадакы Сүлейманың эйванында
үйшердилер. 13 Халк олара улы хормат гойса-да,
хич ким олара гошулмага милт эдип билмеди.
14 Муңа гарамаздан, Реб Иса иман эденлере
гошулан эркекдир аялларың саны барха артярды.
15 Петрус гечип гиденде, хич болманда, онуң
көлегеси хассаларың үстүне дүшсүн дийип, олары
көчелере чыкарып, чарпаяларда ве дүшеклерде
ятырярдылар. 16 Иерусалимиң төверегиндәки
обалардан гелен мәхелле-де хассалары ве арвах-
җынлардан эҗир чекйәнлери гетирйәрди.
Хассаларың хеммеси шыпа тапярды.

Ресуллара эдилен сүтемлер

17 Шейлеликде, баш руханы ве онуң янындакы
саддукейлериң әхлиси гөрипликден яңа аяга
галдылар. 18 Олар ресуллары тутуп, шәхер
зынданына салдылар. 19 Эмма гиҗе Реббиң бир
перишдеси зынданың гапыларыны ачды-да, олары
дашары чыкарып: 20 «Барың, ыбадатхана гидип,
халка бу тәзе яшайыш барадакы хабары вагыз
эдиң» дийди. 21 Ресуллар муны эшиденлеринде, гүн
доган бадына ыбадатхана гелип, халка өвретмәге
башладылар.

Бу аралыкда баш руханы билен онуң
янындакылар гелип, ёкары меҗлиси ве ысрайыл
халкының әхли яшулуларыны бир ере чагырдылар.
Онсоң зындандан ресуллары гетирмәге адам
ёлладылар. 22 Эмма гуллукчылар олары зындандан
тапмадылар. Олар ызына гелип: 23 «Зындан мәкәм
гулплы экен, гаравуллар хем гапыларың агзында
дуран экенлер, эмма гапыны ачанымызда, ичерде
хич кими тапмадык» дийип хабар бердилер.
24 Ыбадатхана горагчыларының баштутаны,
ёлбашчы руханылар бу сөзлери эшиденлеринде:
«Бу нәме болдугыка?» дийшип, алҗыраңңылыга
дүшдүлер. 25 Шол вагт бири гелип, олара: «Анха,
зындана салан адамларыңыз ыбадатханада халка
вагыз эдип дурлар» дийип хабар берди.
26 Шейлеликде, баштутан билен гуллукчылар
гидип, олары гүйч уланмаздан гетирдилер, себәби
олар халкың өзлерини дашламагындан
горкярдылар. 27 Олары гетирип, ёкары меҗлисиң
өңүнде дуруздылар. Баш руханы олары сораг эдип:
28 «Биз сизе шу ат билен вагыз этмәң дийип, берк
табшырык бермәнмидик? Сиз болса өз
таглыматыңыз билен бүтин Иерусалими
долдурдыңыз. Бу адамың ганыны хем бизиң
үстүмизе йүклеҗек болярсыңыз» дийди. 29 Петрус
билен ресуллар олара шейле җогап бердилер:
«Ынсана дәл-де, Худая боюн болмак хас мөхүмдир.
30 Ата-бабаларымызың Худайы сизиң хача чүйлән
Исаңызы дирелтди. 31 Худай Ысрайыла тоба
этдирип, гүнәлерини багышламак үчин, бу Адамы
Баштутан хем Халасгәр эдип, Оны бейгелтди ве Өз
сагында отуртды. 32 Биз бу затлара шаятдырыс,
Мукаддес Рух хем шаятдыр. Худай Мукаддес Рухы
Өзүне боюн боланлара берди».

33 Меҗлисиң агзалары муны эшиденде гахар-
газаба мүнүп, олары өлдүрмегиң күйүне дүшдүлер.
34 Эмма хеммелер тарапындан сыланян фарисей ве
Төврады өвредиҗи Гамалиел атлы бир агза
еринден туруп, ресуллары бирсалым дашары
чыкармагы буюрды. Ол баш меҗлисде хеммелер
тарапындан сыланян Төврады өвредиҗиди.
35 Соңра Гамалиел шейле дийди: «Эй, ысрайыл
халкы! Бу адамлар бабатда этҗек болян ишиңизде
сересап болуң. 36 Яңы-якында өзүни бейик адам
сайян Теюда гозгалаң турузды, дөрт йүз адам онуң
ызына эерди. Эмма ол өлдүриленден соң, онуң
ызына эеренлериң хеммеси даргап гитди.
37 Мундан соң илат язувы гүнлеринде җелилели
Юдас орта чыкды ве энчеме адамы өз ызына
дүшүрди. Эмма ол хем өлдүриленден соң, ызына
эеренлериң хеммеси даргады. 38 Инди бу
адамлардан эл чекиң, олары бошадып гойбериң,
себәби бу иш ынсандан болса, онда өз-өзүнден ёк
болуп гидер. 39 Эмма Худайдан болса, онда сиз бу
ишиң өңүни алып билмерсиңиз. Бирден Худая
гаршы сөвешйәнлер болуп чыкайманң».
40 Шейлеликде, олар Гамалиелиң маслахатыны
кабул этдилер. Олар ресуллары чагырып
енчдирдилер ве Исаның ады билен геплемезлиги
табшырып, олары бошатдылар. 41 Ресуллар Исаның
ады угрунда масгара болмага мынасып
гөрлендиклери үчин ёкары меҗлисден шадыян
чыкып гитдилер. 42 Олар хер гүн ыбадатхананың
ховлусында ве адамларың өйлеринде халка
өвретдилер. Исаның *Месих*диги барадакы Хош
Хабары дынгысыз вагыз этдилер.

6-нжы бап

Еди көмекчи

6 Шол гүнлерде шәгиртлериң саны барха
артярды. Эмма грекче геплейән иманлылар
арамейче геплейән иманлыларың гүнделик иймит
пайлашыгында дул аяллары гөзден саляндыклары
үчин оларың үстүнден шикаят этдилер.
2 Шейлеликде, он ики ресул әхли шәгиртлери
янларына йыгнап, олара шейле дийдилер:
«Худайың Хош Хабарыны вагыз этмеги ташлап,
бизиң сачак башында хызмат этмегимиз догры
дәл. 3 Эй, доганлар, өз араңыздан еди адамы
сайлаң. Олар Мукаддес Рухдан ве акыл-пайхасдан
долы, атлы-абрайлы адамлар болсунлар. Бу
хызматы шолара табшыралың. 4 Биз болса өзүмизи
Худая дога-дилег этмәге ве Онуң Хош Хабарыны
вагыз этмәге багыш эделиң».
5 Бу пикир хеммәниң гөвнүнден турды. Илки
билен олар иманы гүйчли ве Мукаддес Рухдан
долы болан Стефаны сайладылар. Шейле-де
Филипи, Прохоры, Никаноры, Тимоны, Пармени ве
антиёхлы Николасы сайладылар. Николас өң яхуды
динини кабул эденди, инди Иса ынанды. 6 Онсоң бу
адамлары ресулларың хузурына гетирдилер.
Ресуллар хем эллерини оларың башына гоюп, олар
үчин Худая дога-дилег этдилер. 7 Шейлеликде,
Худайың Хош Хабары хас-да яйрап, Иерусалимде
шәгиртлериң саны барха көпелйәрди. Көп санлы
руханылар-да иман этдилер.

Стефан тутуляр

8 Худайың мерхеметинден ве гудратындан долы
болан Стефан халк арасында аҗайып
мугҗызалардыр аламатлар гөркезйәрди. 9 Эмма
Азатлар дийип атландырылян синагоганың кәбир
агзалары Стефана гаршы чыкып, онуң билен
җеделлешмәге башладылар. Олар киринейлилер,
исгендериялылар, шейле хем Киликия ве Азия
велаятларындан геленлерди. 10 Мукаддес Рух
Стефана көп акыл-пайхас берди, шонуң үчин олар
Стефаның айданларына гаршы дуруп билмедилер.
11 Шонда синагога агзалары бирнәче адамы
огрынча ырып, олара: «Бу адамың Муса ве Худая
гаршы күпүр гепләндигини эшитдик дийип айдың»
дийдилер. 12 Шейдип, олар халкы, яшулулары ве
Төврат мугаллымлары өҗүкдирдилер. Стефаны
тутуп, ёкары меҗлисе алып гелдилер. 13 Олар галп
шаятлары гетирдилер. Галп шаятлар: «Бу адам
ызыны үзмән бу мукаддес ыбадатхана ве Мукаддес
Кануна гаршы геплейәр. 14 Онуң айдышына гөрә,
насыралы Иса бу мукаддес ыбадатхананы ёк
этҗекмиш, Мусаның бизе берен урп-адатларыны
хем үйтгетҗекмиш» дийдилер. 15 Ёкары меҗлисде
отуранлар Стефана диканлап серетдилер ве онуң
йүзүниң эдил перишдәниң йүзүне меңзейәндигини
гөрдүлер.

7-нҗи бап

Стефан халка йүзленйәр

7 Онсоң баш руханы Стефандан: «Бу
айыпламалар догрумы?» дийип сорады.
2 Стефан шейле җогап берди: «Эй, доганлар ве
аталар! Мениң сөзлериме гулак асың. Атамыз
Ыбрайым Харанда месген тутманка, хениз
Месопотамиядака оңа шөхратлы Худай гөрүнди.
3 [†]Худай оңа: „Өз юрдуңы, ковумдашларыңы ташла-
да, Мениң саңа гөркезҗек үлкәме гит“ дийди.
4 Шейлеликде, Ыбрайым бабыллыларың юрдуны
терк эдип, Харанда орнашды. Какасы арадан
чыкандан соң, Худай оны Харандан чыкарып,
сизиң хәзирки отуран юрдуңыза гөчүрди. 5 Худай
бу ерден онуң өзүне мүлк бермеди, хатда бир
гарыш ер-де бермеди. Эмма хениз перзенди
болмаса-да, бу юрды онуң неслине мүлк эдип
бермеги вада берди. 6 [††]Худай оңа: „Сениң неслиң
ят топракда гелмишек хем гул болуп яшар, шол
ериң халкы олары дөрт йүз йыллап эзер. 7 Эмма
Мен сениң неслиңи гула өврен халкың җезасыны
берерин. Шондан соң олар ол ерден чыкып, бу
ерде Маңа сеҗде эдерлер“ дийди. 8 Соңра Худай
Ыбрайым билен әхт баглашып, бу әхтиң нышаны
хөкмүнде сүннети берди. Шейлеликде,
Ыбрайымдан Ысхак догулды, Ыбрайым оны секиз
гүнлүккә сүннет этди. Ысхакдан Якуп догулды, ол
хем сүннет эдилди. Якупдан херси бир тирәни
эмеле гетирен он ики огул дүнйә инди, олар хем
сүннет эдилдилер. 9 Олар өз доганлары Юсуба
гөрипчилик эдип, оны Мүсүре сатсалар-да, Худай
Юсубы еке галдырмады. 10 Ол Юсубы әхли
күлпетлерден азат этди. Худай оңа гөрлүп-
эшидилмедик акыл-пайхас берип, оны Мүсүр
патышасы фараоның хузурында мерхемет тапар
ялы этди. Фараон оны Мүсүриң ве тутуш көшгүң
баштутаны эдип белледи. 11 Шол дөвүрде бүтин
Мүсүр ве Кенган юрды ачлык чекди, оларың
башындан агыр гайгы-хасрат инди. Ата-
бабаларымыз иймит тапмадылар.
12 Якуп Мүсүрде галла бардыгыны эшидип, өз
огулларыны, ягны бизиң аталарымызы биринҗи
гезек ол ере ёллады. 13 Икинҗи гезекде болса Юсуп
доганларына өзүни танатды. Шейлеликде, фараон
Юсубың машгаласы барада билди. 14 Соңра Юсуп
өз какасыны ве әхли доган-гарындашларыны
янына чагырды. Олар җеми етмиш бәш адамды.

† *7:3 t Гчк 12:1.* †† *7:6-7 t Гчк 15:13-14.*

15 Якуп Мүсүре гитди. Якуп ве онуң огуллары, ягны
ата-бабаларымыз шол ерде арадан чыкдылар.
16 Оларың җесетлерини Шекеме әкидип,
Ыбрайымың Шекемде Хаморың неслинден сатын
алан мазарында җайладылар. 17 Худайың
Ыбрайыма берен вадасының вагты
голайладыгыча, халкымызың саны хем Мүсүрде
барха көпелйәрди. 18 Соңра Юсуп хакында хич зат
билмейән башга бир патыша тагта чыкды. 19 Ол
бизиң халкымыза гаршы хилегәрлик этди, ата-
бабаларымызы эзип, тәзе доглан чагаларыны
өлүме дучар этмек үчин дашары ташламага
меҗбур этди. 20 Шол вагт Муса энеден догулды. Ол
Худайың назарында җуда эйҗеҗик чагады. Эне-
атасы өйүнде оңа үч ай серетди. 21 Эмма ондан соң
оны ташламага меҗбур болдулар. Ташланан
чаганы фараоның гызы тапып, өзүне алды ве өз
оглы ялы тербиеләп етишдирди. 22 Муса
мүсүрлилериң әхли билими өвредилди. Ол сөзде
хем, ишде хем бейик адам болуп етишди.
23 Муса кырк яшына етенде, өз илдешлери болан
ысрайыл халкының арасына гөрме-гөрше гитмеги
йүрегине дүвди. 24 Мүсүрлилерден бириниң
ысрайыл халкындан бирине азар берйәндигини
гөренде, Муса оңа арка дурды. Ол мүсүрлини
өлдүрип, ысрайыллының арыны алды. 25 Муса:
„Худай халкымы мениң үстүм билен азат этмекчи,
халкым муңа дүшүнер“ дийип пикир этди, эмма
олар муңа дүшүнмедилер. 26 Эртеси гүн Муса ики
ысрайыллы адамың давалашып дураныны гөрди
ве янларына барып, олары ярашдырмага
сынанышды. Олара: „Эй, адамлар, сиз доган
ахыры! Нәме үчин бири-бириңизе азар
берйәрсиңиз?“ дийди. 27 Эмма өз илдешине азар
берйән адам оны итекләп: „Ким сени бизе
хөкүмдар я-да казы эдип гойды? 28 Дүйнки
мүсүрлини өлдүришиң ялы, мени-де
өлдүрмекчимиң?“ дийди. 29 Муса бу гепи
эшиденден соң, Мидян юрдуна гачып гитди ве ол
ерде гелмишек болуп яшады. Бу юртда онуң ики
оглы дүнйә инди.
30 Арадан кырк йыл геченден соң, Синай дагының
голайындакы чөлде янып дуран чалының
ортарасында оңа бир перишде гөрүнди. 31 Муса
оны гөрүп хайран галды. Ол бу гең хадысаны
якынрак барып гөрмекчи боланда, Реб оңа шейле
сесленди: 32 †„Мен сениң ата-бабаларың
Ыбрайымың, Ысхагың ве Якубың Худайыдырын“.
Муса горкусындан титрәп башлады ве серетмәге
йүрек этмеди. 33 Соңра Реб оңа: „Аягыңдакы
чарыгыңы чыкар, чүнки сениң бу дуран ериң
мукаддес топракдыр! 34 Мүсүрде халкымың чекйән
җебир-сүтемини гөрдүм, оларың ахы-наласыны
эшитдим. Мен олары азат этмек үчин ашак индим.
Инди, гел, Мен сени Мүсүре иберейин“ дийди.
35 Ине, бу Муса: „Ким сени бизе хөкүмдар я-да
казы эдип гойды?“ дийип, халкың инкәр эден
Мусасыды. Худайың Өзи оны чалыда гөрнен
перишдәниң үсти билен хөкүмдар хем халасгәр
эдип ёллады. 36 Муса ысрайыл халкыны Мүсүрден
алып чыкды. Ол Мүсүрде, Гызыл деңизде ве чөлде
кырк йыллап мугҗызалар, гудратлар хем
аламатлар гөркезди. 37 ††Ине, ысрайыл халкына:
„Худай сизиң үчин өз халкыңызың арасындан
мениң ялы бир пыгамбер чыкарар“ дийип айдан
хем шу Мусадыр. 38 Чөлде ысрайыл халкы билен
яшан хем шу Мусадыр, Синай дагында перишде
билен геплешип, ата-бабаларымыз билен биле
болан хем шолдур. Ол яшайыш сөзлерини кабул
эдип, олары бизе етирди. 39 Эмма бизиң ата-
бабаларымыз оңа боюн болмакдан йүз өврүп, оны
рет этдилер ве Мүсүре доланмага майыл болдулар.
40 ‡Олар Харуна: „Өңбашчылык эдер ялы, бизе
худайлар ясап бер, себәби бизи Мүсүрден чыкарып
гетирен Муса нәме боланыны билемзок“ дийдилер.
41 Шол вагт олар гөләниң шекилинде бут ясап, оңа
гурбанлык бердилер. Олар өз эллериниң
ишлерине гуванып, шадыхоррам болдулар.
42 ‡†Эмма Худай олардан йүз өврүп, асман
җисимлерине сежде этсинлер дийип, олары терк
этди. Пыгамберлер китабында, ине, шейле язылан:
„Эй, ысрайыл халкы, кырк йыллап чөлде
гезениңизде,
Маңа гурбанлыклар ве садакалар
хөдүрледиңизми?
43 Ёк, Молек худайыңызың чадырыны,
Репа худайыңызың йылдызыны,
сежде этмек үчин өз ясан бутларыңызы гөтерип
гездиңиз,
Шонуң үчин сизи Бабылың аңырсына сүргүн
эдерин“.
44 Ата-бабаларымызың чөлде әхт чадыры барды.
Чадыр эдил Худайың Муса буйрушы ялы, Онуң
берен нусгасы боюнча гурланды. 45 Соңра бу чадыр
несилден-несле гечип, ата-бабаларымыза
говушды. Ешуваның ёлбашчылыгында кесеки
миллетлериң юрдуны эеләнлеринде, олар чадыры
өзлери билен алып гитдилер. Чадыр Давут
патышаның гүнлерине ченли шол ерде галды.
46 Худайың назарында мерхемет тапан Давут
Якубың Худайы үчин өй гурмага ругсат сорады.
47 Иң соңунда Худая ыбадатхананы Сүлейман
гурды.

† *7:32-34 t Мср 3:5-10.*

†† *7:37 t Кан 18:15.* ‡ *7:40 t Мср 32:23.* ‡† *7:42-43 t Йрм 19:13; Амо 5:25-27.*

48 Эмма Бейик Худай ынсан эли билен гурлан
җайларда яшамаяр. Пыгамбериң айдышы ялы,
49 †Реб, олара, ине, шейле дийди:
„Гөклер Мениң тагтым,
ер аягыма күрсүдир.
Маңа нәхили өй гурҗаксыңыз сиз?!
Хайсы ер дынчлык меканым болар?!
50 Буларың барыны Өз элим билен яратмадыммы
нәме?“
51 Эй, бойнуёгынлар, диңлемек ислемейән
текепбирлер! Сиз хем эдил ата-бабаларыңыз ялы,
Мукаддес Руха хемише гаршы чыкярсыңыз. 52 Ата-
бабаларыңызың, хей, азар бермедик пыгамбери
бармы? Олар хатда Догры Боланың гелҗегини
өңүнден пыгамберлик эдип айданлары-да
өлдүрдилер. Сиз болса бу догры Ынсана хайынлык
эдип ганына галдыңыз. 53 Сиз перишделериң үсти
билен Худайың кануныны алсаңыз-да, оңа табын
болмадыңыз».

Стефан дашланып өлдүрилйәр

54 Баш меҗлисиң агзалары бу сөзлери
эшиденлеринде, гахар-газаба мүнүп, Стефана
дишлерини гыҗадылар. 55 Эмма Мукаддес Рухдан
долан Стефан асмана середип, Худайың
шөхратыны, Худайың сагында дуран Исаны гөрди.
56 Стефан: «Середиң, мен гөклериң ачыланыны ве
Худайың сагында дуран Ынсан Оглуны гөрйәрин»
дийди. 57 Шонда олар гулакларыны япып, хеммеси
бирден батлы гыгырышып, Стефаның үстүне
топулдылар. 58 Оны шәхерден дашары чыкарып
дашладылар. Стефана гаршы шаятлар донларыны
чыкарып, Шавул атлы бир йигидиң аягының
астында гойдулар. 59 Стефан өз үстүне ягян
дашларың астында Худая дога эдип: «Я Реббим Иса!
Мениң рухумы кабул эт!» дийди. 60 Онсоң ол дыза
чөкүп, батлы гыгырып: «Я Реб! Бу гүнәни олара
йүклеме!» дийди. Шу сөзлери айдып, ол җан берди.

8-нҗи бап

Шавул иманлылары ызарлаяр

8 Стефаның өлдүрилмегини Шавул хем оңлады.
Шол гүнден соң Иерусалимдәки йыгнагы
ызгытсыз ызарламага башладылар. Ресуллардан
башга хеммелер Яхудыя ве Самария себитлерине
даргадылар. 2 Эмма таква адамлар Стефаны
җайлап, онуң үчин чуңңур яс тутдулар. 3 Шавул
болса йыгнагы даргатмага башлады. Ол өйме-өй
айланып, аял-эркек диймән, иманлылары сүйрәп,
зындана дыкярды.

† *7:49-50 t Иша 66:1-2.*

Филип Самарияда

4 Чар яна даргашып гиден иманлылар Худайың
Хош Хабарыны әхли ерде вагыз эдйәрдилер.
5 Филип-де Самарияның бир шәхерине барып,
олара *Месих* барада вагыз этди. 6 Филипи диңләп,
амала ашыран гудратларыны гөрен мәхелле онуң
айданларына дыкгат билен гулак асды. 7 Көп
адамларың ичинден арвах-җынлар батлы
гыгырышып чыкярдылар, көп санлы ысмаз ве
отуралар шыпа тапярды. 8 Шейлеликде, ол
шәхерде улы шатлык дөреди.

Симун җадыгөй

9 Ине, шол шәхерде өң җадыгөйлик билен
мешгулланып, Самария халкыны хайран галдыран
ве өзүни бейик адам дийип ыглан эден Симун атлы
бир адам барды. 10 Улы-кичи хемме оны үнс берип
диңләрди ве ол хакда: «Бейик гудрат дийип
атландырылян Худайың гудраты, ине, шудур»
диййәрдилер. 11 Онуң җадыгөйлиги көпден бәри
хеммәни хайрана гойярды, шонуң үчин оны дыкгат
билен диңләрдилер. 12 Эмма Филип Худайың
Шалыгы ве Иса *Месих* барадакы Хош Хабары вагыз
эденде, адамлар оңа ынандылар. Аял-эркек диймән
оларың хеммеси Исаның ады билен сува
чүмдүрилди. 13 Хатда Симун хем иман этди, сува
чүмдүриленден соң болса Филипиң янындан
айрылмады. Ол Филипиң амала ашырян бейик
мугҗызаларыны ве гудратларыны гөрүп, хайран
галярды. 14 Ресуллар самариялыларың Худайың
Хош Хабарыны кабул эдендигини Иерусалимде
эшидип, Петрус билен Ёханнаны оларың янына
ибердилер. 15 Петрус билен Ёханна ол ере барып,
оларың хем Мукаддес Рухы алмагы үчин дога-дилег
этдилер. 16 Себәби Мукаддес Рух энтек оларың хич
бириниң үстүне инмәнди, олар диңе Реб Исаның
ады билен сува чүмдүрилипди. 17 Соңра Петрус
билен Ёханна эллерини оларың үстүне гойдулар ве
олар хем Мукаддес Рухы кабул этдилер.
18 Ресулларың эллериниң гоюлмагы билен
Мукаддес Рухуң берленини гөрен Симун олара пул
хөдүр эдип: 19 «Маңа-да шу гудратдан бериң. Элими
кимиң башына гойсам, ол адам Мукаддес Рухы
алсын» дийди. 20 Эмма Петрус оңа шейле дийди:
«Пулуң өзүң билен биле ёк болсун! Себәби сен
Худайың пешгешини сатын аларын өйтдүң. 21 Бу
ишде сениң не пайың, не-де хакың бар, себәби
сениң йүрегиңе дүвен ниетиң Худайың назарында
догры дәл. 22 Инди тоба эдип, бу яман ниетиңден эл
чек-де, Реббе ялбар, белки, йүрегиңдәки бу
ниетиңи багышлар. 23 Мен сениң аҗы зәхерден

долудыгыңы ве гүнә зынҗыры билен
багланандыгыңы гөрйәрин».
24 Симун оңа: «Мениң үчин Реббе дога эдиң,
айданларыңызың хич бирине дучар болмайын!»
дийди.
25 Петрус билен Ёханна шаятлык эдип, Реббиң
Хош Хабарыны вагыз этдилер. Соңра олар
Самарияның көп обасында Хош Хабары ыглан
эдип, Иерусалиме доланып гелдилер.

Филип ве эфиопиялы

26 Реббиң бир перишдеси Филипе: «Тур, гүнорта
тарап, Иерусалимден Газа барян чөллүк ёлдан гит»
дийди. 27 Ол хем туруп, ёла дүшди. Гидип барярка,
эфиопиялы бир агта душды. Ол Эфиопияның
меликеси Кандакының баш везирлериниң бириди
ве онуң тутуш газнасыны доландырярды. Ол
Иерусалиме ыбадат этмәге гелип, 28 инди хем
ызына доланып барярды. Ол өз арабасының
үстүнде Ишая пыгамбериң китабыны окап отырды.
29 Мукаддес Рух Филипе: «Бар, арабаның янындан
йөре!» дийди. 30 Филип ылгады-да, онуң Ишая
пыгамбериң китабындан окаян сөзлерини эшидип:
«Окаян затларыңа дүшүнйәрмиң?» дийип сорады.
31 Ол: «Бири дүшүндирмесе, нәдип дүшүнейин?»
дийди. Онсоң Филипи араба мүнүп, янында
отурмага чагырды. 32 †Онуң Мукаддес Язгылардан
окап отуран ери, ине, шуды:
«Союлмага әкидилип барян гоюн дек,
гыркымчының өңүндәки сессиз гузы дек,
Ол хич агзыны ачмады.
33 Ол кемсидилип, адалатсызлык билен әкидилди.
Онуң несли хакда ким айдып билҗек?
Чүнки Онуң өмүр танапы үзүлди».
34 Эфиопиялы Филипден: «Айтсаңызлаң,
пыгамбер муны ким хакда айдяр? Өзи хакдамы я-
да башга бири хакда?» дийип сорады. 35 Онсоң
Филип дүшүндирмәге башлады, Мукаддес
Язгыларың шу ердәки парчасындан башлап, Иса
хакдакы Хош Хабары оңа вагыз этди. 36 Олар ёлда
барярка, бир сувлы ериң үстүнден гелдилер. Агта:
«Ине, бу ерде сув бар. Мениң чүмдүрилмегиме
нәме пәсгел берйәр?» дийди. ††38 Онсоң арабаны
саклатды. Филип билен агта билеликде сува
гирдилер. Филип оны сува чүмдүрди. 39 Олар
сувдан чыканларында, бирденкә Реббиң Рухы
Филипи ол ерден әкитди. Агта оны гайдып
гөрмеди. Ол шатланып, өз ёлуны довам этдирди.
40 Филип болса Ашдотда пейда болды. Ол Кайсария
барып етйәнчә, әхли шәхерлерде Хош Хабары
вагыз этди.

9-нҗы бап

Иса Шавула гөрүнйәр

9 Шавул Реббиң шәгиртлерине хенизем өлүм
ховпуны салярды. Бир гүн ол баш руханының
янына гидип, 2 ондан Дамаскдакы синагогалар
үчин хат язып бермегини хайыш этди. Ол ерде
«Исаның Ёлы» диен топара дегишли адамлары
аял--эркек диймән, кими тапса, эл-аягыны баглап,
Иерусалиме гетирмәге ругсат сорады. 3 Ол Дамаска
етип барярка, бирденкә асмандан бир парлак нур
онуң даш-төверегини ягтылтды. 4 Шавул ере
йыкылды. Шонда ол: «Шавул! Шавул! Нәме үчин
Маңа азар берйәрсиң?» диен сеси эшитди. 5 Ол:
«Агам, сен ким?» дийип сорады. Оңа: «Мен сениң
азар берйән Исаң. ‡ Инди тур-да, шәхере гит, нәме
этмелидигиң саңа шол ерде айдылар» дийди.
7 Шавул билен барян адамлар дуран ерлеринде
доңуп галдылар. Олар сеси эшитселер-де, хич кими
гөрмейәрдилер. 8 Еринден туруп, Шавул гөзүни
ачанда, хич зат гөрүп билмеди. Оны элинден тутуп,
Дамаска идип гетирдилер. 9 Үч гүнләп онуң гөзлери
гөрмеди, шол вагтың довамында ол хич зат ийип-
ичмеди.
10 Дамаскда Исаның Хананы атлы бир шәгирди
барды. Реб Иса оңа гөрнүп: «Эй, Хананы!» дийди.
Ол хем: «Лепбей, Реббим!» дийип җогап берди.
11 Реб Иса оңа шейле дийди: «Тур, Догры атлы көчә
бар-да, Юдасың өйүнден тарсуслы Шавул диен
адамы сора. Хәзир ол дога-дилег эдйәр. 12 Шавула
бир гөрнүш аян болды. Гөрнүшде ол янына Хананы
диен бир адамың гелип, гөзлериниң ачылмагы
үчин, үстүне эллерини гояндыгыны гөрди».
13 Хананы шейле җогап берди: «Я Реббим Иса!
Мен көп кишилерден бу адамың Иерусалимде
Сениң сайлап-сеченлериңе эден энчеме
яманлыклары барада эшитдим. 14 Сениң ызыңа
эерен хер бир адамы туссаг этмәге онуң бу ерде-де
ёлбашчы руханылардан ыгтыяр хаты бар». 15 Реб
Иса оңа: «Бар, ёла дүш! Бу адам Мениң сайлан
гуралымдыр. Ол кесеки миллетлериң,
патышаларың ве ысрайыл халкының өңүнде
Мениң адымы мешхур эдер. 16 Мениң адым угрунда
нәхили азап чекмелидигини Мен оңа гөркезерин»
дийди. 17 Шейлеликде, Хананы барып, шол өе
гирди, эллерини Шавулың үстүнде гоюп: «Шавул
доган! Гөзлериң ене ачылып, Мукаддес Рухдан
долмагың үчин, мени бу ере гелйәркән, саңа

† 8:32-33 t Иша 53:7-8. †† Кәбир голязмаларда 37-нҗи аят душ гелйәр: Филип оңа: «Бүтин йүрегиң билен иман эдйән болсаң, муңа ругсатдыр» дийди. Ол: «Иса Месихиң Худайың Оглудыгына иман эдйәрин» дийди.

‡ Кәбир голязмаларда «Чише депмек саңа кындыр». Шавул титрәп, алҗырап: «Я Реб, мениң нәме этмегими ислейәрсиң?» дийип сорады

гөрнен Реббимиз Иса иберди» дийди. 18 Шол
пурсатда гөзлеринден перде сырылан дек,
Шавулың гөзлери ачылды. Ол еринден туруп,
Исаның ады билен сува чүмдүрилди. 19 Соңра
нахарланып, гайтадан кувватланды.

Шавул Дамаскда вагыз эдйәр

Шавул бирнәче гүнләп Дамаскда шәгиртлериң
янында галды. 20 Ол дессине синагогалара барып,
Исаның Худайың Оглудыгы † барада вагыз этмәге
башлады. 21 Муны эшиденлериң бары гең галып:
«Бу адам Иерусалимде Исаның ызына эеренлере
азар берен адам дәлми? Ол бу ере хем оларың эл-
аягыны даңып, ёлбашчы руханыларың янына
әкитмәге гелмәнмиди нәме?!» дийишйәрдилер.
22 Шавулың эрк-ыгтыяры болса гүн-гүнден
гүйчленйәрди. Ол Исаның *Месих*дигини субут
этмек билен, Дамаскда яшаян яхудыларың башыны
чашырды.
23 Энчеме гүнден соң, яхудылар оны өлдүрмегиң
маслахатыны этдилер. 24 Йөне оларың дилдүвшүги
Шавула белли болды. Олар оны өлдүрмек үчин
гиҗе-гүндиз шәхер дервезелерини
гаравуллаярдылар. 25 Шәгиртлер болса гиҗәниң
бир вагты оны себедиң ичине салып, шәхериң
диварындан саллап дүшүрдилер.

Шавул Иерусалимде вагыз эдйәр

26 Шавул Иерусалиме гелип, шәгиртлере
гошулмага сынанышды, эмма шәгиртлериң
хеммеси ондан горкярды. Шавулың Исаның
шәгирдидигине ынанмадылар. 27 Онсоң Барнап
Шавулы алып, ресулларың янына гетирди. Ол
Шавулың ёлда Ребби гөрендигини, Реббиң онуң
билен геплешендигини, Дамаскда Исаның ады
билен хич бир горкусыз вагыз эдендигини олара
гүррүң берди. 28 Шейлеликде, Шавул оларың
янында галды ве Иерусалимиң әхли еринде
Исаның ады билен батыргай вагыз этди. 29 Ол
грекче геплейән яхудылар билен сөхбет эдип, олар
билен җеделлешйәрди. Онсоң олар Шавулы
өлдүрмегиң кастына чыкдылар. 30 Доганлар муны
биленлеринде, оны Кайсария гетирип, Тарсуса
тарап ёла салдылар. 31 Бүтин Яхудыядакы,
Җелиледәки ве Самарияда йыгнакларда
парахатлык хөкүм сүрүп, иманлылар барха
гүйчленйәрди. Олар Ребден горкуп, Мукаддес
Рухуң ярдамы билен гүнсайын көпелйәрди.

† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

Эней ве Доркас

32 Әхли ерлере айланып йөрен Петрус Лидадакы
иманлылары хем гөрмәге гелди. 33 Ол ерде Петрус
Эней атлы бир адама саташды. Эней секиз йыл
бәри дүшекде ысмаз болуп ятырды. 34 Петрус оңа:
«Эней, Иса *Месих* саңа шыпа берйәр. Ериңден тур-
да, ёрган-дүшегиңи йыгна!» дийди. Ол хем шобада
еринден турды. 35 Лидада ве Шарон дүзлүгинде
яшаянларың хеммеси Энейи гөрүп, Ребби иман
этдилер.
36 Яфода Тавита атлы бир зенан шәгирт барды.
Онуң грекче ады Доркасды ††. Мунуң эден ягшы
ишлери, берен садакалары гаты көпди. 37 Шол
гүнлерде ол кеселләп, арадан чыкды. Онуң
җеседини ювуп, ёкаркы гатдакы отагда гойдулар.
38 Лида шәхери Яфо шәхерине голайды. Шәгиртлер
Петрусың Лидададыгыны эшидип, онуң янына ики
адамы ёлладылар ве: «Гиҗикдирмән, бизиң
янымыза гел» дийип хайыш этдилер. 39 Петрус
туруп, олар билен гитди. Ол өе геленде, оны ёкары
гатдакы отага чыкардылар. Әхли дул аяллар
Петрусың янына йыгнанып, Тавита дирикә
өзлерине тикен әхли донларыдыр көйнеклерини
гөркезип аглашдылар. 40 Петрус хеммәни дашары
чыкарды ве дыза чөкүп, Худая дога этди. Соңра ол
җеседе тарап өврүлип: «Тавита, тур!» дийди. Аял
гөзлерини ачды, Петрусы гөрүп, дик отурды.
41 Петрус элини узадып, оңа турмага көмек этди.
Онсоң иманлы дул аяллары ве бейлеки
иманлылары чагырып, яңкы аялы олара дири
табшырды. 42 Бу хабар бүтин Яфо яйрап, көп адам
Реб Иса иман этди. 43 Петрус энчеме гүнләп Яфода,
Симун атлы бир дери эйлейҗининиңкиде галды.

10-нҗы бап

Йүзбашы иман эдйәр

10 Кайсарияда Корнелий атлы бир адам барды.
Ол «Италия» атлы рим гошун бөлүминиң
йүзбашысыды. 2 Корнелий худайхон адам болуп,
өзи хем, өй-ичерси хем Реббе сежде эдйәрди. Ол
халкың арасындакы мәтәчлере көп көмек эдип,
элмыдама Худая дога эдерди. 3 Бир гүн өйлән сагат
үчлерде Корнелә бир гөрнүш аян болуп, өз янына
Худайың бир перишдесиниң геленини айдың
гөрди. Перишде: «Эй, Корнелий!» дийип сесленди.
4 Корнелий горкы ичинде гөзлерини оңа дикип:
«Гулак асян!» дийди. Перишде оңа: «Сениң Худая
эден догаларың, гарыплара пайлан садакаларың
Онуң назарында кабул болды. 5 Инди Яфо бирнәче
адам ёлла-да, Петрус лакамлы Симуны гетирт. 6 Бу

†† *Тавита... Доркас – Тавита арамейче, Доркас грекче болуп, буларың икиси хем җерен*

адам деңзиң якасында яшаян Симун диен дери
эйлейҗиниң мыхманыдыр» дийди.
7 Өзи билен геплешен перишде гиденден соң,
Корнелий хызматкәрлеринден икисини ве хемише
янында болян бир таква эсгери чагырды. 8 Болуп
гечен әхли зады гүррүң берип, олары Яфо ёллады.

Петрус гөрнүш гөрйәр

9 Эртеси гүн олар ёл йөрәп, шәхере
голайланларында, гүнортан он ики төвереги
Петрус Худая дога этмек үчин үчеге чыкыпды. 10 Ол
аҗыкды ве бир затлар иеси гелди. Нахар
тайярланярка, оңа бир гөрнүш аян болды. 11 Ол
гөгүң ачылып, уллакан сачага меңзеш бир задың
дөрт бурчундан ашак ере салланып гелйәнини
гөрди. 12 Онуң ичинде ер йүзүнде яшаян хер дүрли
дөрт аяклы хайванлар, сүйрениҗилер ве гушлар
барды. 13 Бир сес оңа: «Петрус! Тур, дамакларыны
чал-да, ий!» дийди. 14 Петрус: «Ёк, Реббим! Яхуды
канунына гөрә, мен хич хачан харам зат иен
дәлдирин» дийди. 15 Сес ене икинҗи гезек оңа:
«Худайың халал диен затларына сен харам
диймегин» дийди. 16 Бу үч гезек гайталанды-да,
сачак гөз-ачып юмасы салымда гөге алынды.
17 Петрус бу гөрнүшиң нәмедигине гең галып
дурка, ине, Корнелиниң ёллан адамлары Симуның
өйүни сорап, гапа гелдилер. 18 Олар гыгырып:
«Петрус лакамлы Симун диен мыхман шу ердеми?»
дийип сорадылар. 19 Петрус хенизем бу гөрнүш
барада ойланып отырка, Мукаддес Рух оңа: «Ине,
үч адам сени гөзләп йөр. 20 Тур, ашак дүш,
икирҗиңленме-де, олар билен гит. Олары Мен
ёлладым» дийди. 21 Петрус адамларың янына
гелип: «Гөзлейән адамыңыз мен. Нәме үчин
гелдиңиз?» дийди. 22 Олар: «Бизи йүзбашы
Корнелий иберди. Ол догры ве Реббе сежде эдйән
адам, яхуды халкының арасында хем онуң абрайы
улудыр. Худайың бир перишдеси оңа: „Петрусы
өйүңе чагырып, онуң айтҗак сөзлерини диңле“
дийип буйрук берипдир» дийдилер. 23 Петрус
олары өе чагырып мыхман алды.

Петрус Корнелиниң өйүнде

Шол гүнүң эртеси Петрус олар билен ёла дүшди.
Яфолы доганларың-да кәбири онуң билен гитди.
24 Эртеси гүн олар Кайсария бардылар. Корнелий
хем доган-гарындашларыны, якын достларыны
үйшүрип, олара гарашып отырды. 25 Петрус өе
гиренде, Корнелий онуң өңүнден чыкды-да, аягына
йыкылып, оңа тагзым этди. 26 Эмма Петрус оңа:
«Тур ериңден! Мен хем сениң ялы бир ынсан»
дийди. 27 Петрус онуң билен гүррүңлешип, ичери
гиренде, көп адамларың йыгнанандыгыны гөрди.
28 Петрус олара: «Бир яхудының башга миллетден
болан бири билен гатнашмагының я-да онуң
янына гитмегиниң бизиң канунымыза
гаршыдыгыны өзүңиз билйәнсиңиз. Эмма Худай
маңа хич бир адама харам диймели дәлдигими аян
этди. 29 Шонуң үчин хем чагырыланымда,
икирҗиңленмән гайтдым. Инди мени нәме үчин
чагырандыгыңызы сорап билеринми?» дийди.
30 Корнелий шейле җогап берди: «Үч гүн мундан
озал шу вагтлар агзым беклиди. Өйлән сагат
үчлерде өйүмде Худая дога-дилег эдйәрдим. Ине,
бирденкә гаршымда ловурдаян эшикде бир адам
пейда болды. Ол маңа: 31 „Сениң Худая эден
догаларың, гарыплара пайлан садакаларың Онуң
назарында кабул болды. 32 Инди Яфо адам ёлла-да,
Петрус лакамлы Симуны чагырт. Бу адам деңзиң
якасында яшаян Симун диен дери эйлейҗиниң
мыхманыдыр †“ дийди. 33 Шейлеликде, мен дессине
саңа адам ёлладым, сен-де гелип ягшы этдиң. Ине,
хеммәмиз Худайың саңа айтмагы буйран әхли
задыны эшитмек үчин, Онуң хузурына топландык».
34 Шонда Петрус сөзе башлап, шейле дийди:
«Мен, хакыкатдан-да, Худайың хич киме
тарапгөйлик этмейәндигине гөз етирдим. 35 Гайтам,
Ол Өзүнден горканы ве догры иш эден хер кеси
миллетине гарамаздан кабул эдйәндир. 36 Худай
ысрайыл халкына иберен бу парахатлык Хош
Хабарыны хеммелериң Ребби болан Иса *Месих*
аркалы ыглан этди. 37 Яхя сува чүмдүрилиш барада
вагыз этмәге башландан соңра, Җелиледен
башлап, бүтин Яхудыяда болан вакалардан
хабарыңыз бардыр. 38 Худайың насыралы Исаны
Мукаддес Рух ве гүйч-гудрат билен долдурып, Оны
сайлап-сечендигини билйәнсиңиз. Иса чар тарапа
айланып, көп ягшы ишлер этди, иблисиң
хөкмүрованлыгындан эҗир чекйәнлериң барына
шыпа берди, себәби Худай Онуң биленди. 39 Биз
Онуң Яхудыяда, Иерусалимде битирен ишлериниң
барына шаятдырыс. Оны хача чүйләп өлдүрдилер,
40 эмма Худай үчүленҗи гүн Исаны дирелтди. 41 Ол
Исаны хеммелере дәл-де, диңе бизе гөрнер ялы
этди. Себәби Худай бизи Иса хакда шаятлык
этмегимиз үчин сайлады. Ол диреленден соң, биз
Онуң билен биле нахарландык. 42 Иса Өзүниң
Худайың ырадасы билен дирилериң хем, өлүлериң
хем Казысыдыгыны халка вагыз эдип, шаятлык
этмегимизи буюрды. 43 Әхли пыгамберлер хем Иса
хакда шаятлык этдилер. Иса иман эден хер бир
адамың гүнәлериниң Онуң адының хатырасына
багышланҗакдыгыны айтдылар».
44 Петрус бу сөзлери хениз айдып дурка, оны
диңлейәнлериң хеммесиниң үстүне Мукаддес Рух

† *Кәбир голязмаларда Ол гелип, саңа бир сөз айдар*

инди. [45] Петрус билен биле гелен яхуды иманлылар
Мукаддес Рухуң пешгешиниң кесеки миллетлериң
үстүне-де иненини гөрүп гең галдылар, [46] себәби
оларың нәмәлим диллерде гепләп, Худайы өвги
билен бейгелдишлерини гөрдүлер.
Шонда Петрус: [47] «Эдил бизиң ялы, бу адамлар
хем Мукаддес Рухы кабул этдилер. Инди булары
сува чүмдүрилмегини ким гадаган эдип билер?»
дийди. [48] Онсоң Петрус оларың Иса *Месих*иң ады
билен сува чүмдүрилмегини буюрды. Соңра олар
Петрусдан ене бирнәче гүн янларында галмагыны
хайыш этдилер.

11-нҗи бап

Петрус болан вакалар барада гүррүң берйәр

11 Ресуллар ве яхудыялы доганлар кесеки
миллетлериң-де Худайың Хош Хабарыны
кабул эдендиклерини эшитдилер. [2] Петрус
Иерусалиме геленде, яхуды иманлылар онуң билен
давалашып: [3] «Сен сүннетсиз адамларыңка мыхман
болупсың, олар билен биле нахарланыпсың»
дийдилер. [4] Шонда Петрус башындан гечен ваканы
җикме-җик гүррүң бермәге башлады: [5] «Яфо
шәхеринде Худая дога эдип отыркам, маңа бир
гөрнүш аян болды. Мен яныма улы сачага меңзеш
бир задың дөрт бурчундан асылып, гөкден ере
иненини гөрдүм. [6] Онуң ичине дыкгат билен
середип сынланымда, өй хайванларындан башлап,
ябаны хем сүйренижи хайванлардыр гушлары
гөрдүм. [7] Соңра бир сесиң маңа: „Петрус, тур,
дамакларыны чал-да, ий!“ диенини эшитдим. [8] Мен:
„Ёк, я Реб, асла бейтмерин! Мен хич хачан харам
затлары агзыма дегрен дәлдирин“ дийдим. [9] Эмма
гөкден гелен сес икинҗи гезек маңа: „Худайың
халал диен затларына харам диймегин!“ дийди.
[10] Бу үч гезек гайталанып, хеммеси ене ёкары гөге
алынды. [11] Ине, шол вагт Кайсариядан иберилен үч
адам мениң болян өйүмиң өңүне гелип дурдулар.
[12] Онсоң Мукаддес Рух маңа икирҗиңленмән, олар
билен гитмелидигими айтды. Янымдакы бу алты
доган хем мениң билен биле гитди, биз ол адамың
өйүне бардык. [13] Ол адам хем бизе өйүнде өзүне
гөрнен перишде барада гүррүң берди. Перишде
оңа: „Яфо адам ёлла-да, Петрус лакамлы Симуны
гетирт. [14] Онуң саңа айтҗак хабары аркалы өзүң ве
тутуш өй-ичериң халас болар“ дийипдир. [15] Мен
сөзе башланымда, Мукаддес Рух өң бизиң үстүмизе
иниши ялы, оларың үстүне хем инди. [16] Шонда
Реббимиз Исаның: „Яхя сува чүмдүрди, эмма сиз
Мукаддес Руха чүмдүрилерсиңиз“ диен сөзи ядыма
дүшди. [17] Шейлеликде, Реббимиз Иса *Месих*е иман
эденимизде, Худай бизе берен пешгешини олара
хем берен болса, Худая гаршы дурар ялы, мен ким
болупдырын?» [18] Доганлар бу сөзлери
эшиденлеринден соңра көшешдилер. Худайы
шөхратландырып: «Худай хатда кесеки миллетлере-
де тоба эдип, бакы яшайша говушмаклыгы
берипдир» дийишдилер.

Антиёхдакы иманлылар

[19] Стефан өлдүрилენден соң башланан
ызарланмалар зерарлы иманлылар Финикия,
Кипре ве Антиёха ченли даргадылар. Олар Хош
Хабары яхудылардан башга хич киме вагыз
этмейәрдилер. [20] Оларың арасында Кипрден ве
Киринейден Антиёха гелен кәбир иманлылар
барды. Олар Реб Иса барадакы Хош Хабары ол
ердәки башга миллетлере-де вагыз этдилер.
[21] Оларда Реббиң гудраты барды, шонуң үчин көп
адамлар имана гелип, Ребби кабул этдилер. [22] Бу
хакдакы хабарлар Иерусалимдәки йыгнага барып
етди. Олар Барнабы Антиёха ёлладылар. [23] Барнап
геленде, Худайың мерхеметиниң субутнамасыны
гөрүп шат болды. Ол Реббе чын йүрекден садык
болмагы хеммелере үндеди. [24] Онуң Мукаддес
Рухдан ве имандан долы бир ягшызада адамдыгы
үчин, җуда көп адам Реббе иман этди. [25] Онсоң
Барнап Шавулы гөзләп, Тарсуса гитди. [26] Оны
тапып, Антиёха гетирди. Шейдип, Барнап билен
Шавул бир йыллап ол ердәки йыгнаклары бир ере
топлап, көп адамлара таглымат өвретдилер.
Шәгиртлере илкинҗи гезек Антиёх шәхеринде
«месихилер» дийлип ат берилди. [27] Шол гүнлерде
Иерусалимден Антиёха бирнәче пыгамберлер
гелдилер. [28] Олардан бириниң ады Агапды. Ол
еринден туруп, Рим империясында ёвуз ачлыгың
болҗакдыгы барада Мукаддес Рух аркалы велилик
этди. Бу ачлык император Клавдиниң доландырян
дөврүнде болуп гечди. [29] Шонда шәгиртлериң
әхлиси гүйчлериниң етдигинден яхудыялы
доганлара голдав үчин пул ёлламагы карар
этдилер. [30] Олар шейле хем этдилер, пулы Барнап
ве Шавул аркалы йыгнак ёлбашчыларына
ибердилер.

12-нҗи бап

Хирод патыша ресуллары ызарлаяр

12 Шол вагтлар Хирод патыша йыгнагың кәбир
агзаларыны ызарлап, олара сүтем этмәге
башлады. [2] Ол Ёханнаның доганы Якубы гылыч
билен өлдүртди. [3] Ол мунуң яхудыларың гөвнүнден
турандыгыны гөрүп, соңра Петрусы-да туссаг этди.
Бу вака Петир байрамы гүнлеринде болуп гечди.
[4] Хирод Петрусы тутуп, зындана саландан соң, хер
бири дөрт эсгерден ыбарат болан дөрт топары оңа

гаравул гойды. Оны байрамдан соңра халкың
өңүне чыкарып, хөкүм этмек ниети барды.

Петрус зындандан чыкяр

[5] Шейлеликде, Петрус зынданда сакланярды,
эмма йыгнак онуң үчин Худая ыхлас билен дога
эдйәрди. [6] Хиродың оны орта чыкарҗак гүнүниң өң
янындакы гиҗе Петрус ики эсгериң арасында гоша
зынҗыр билен баглы ятырды. Гаравуллар-да
зынданың гирелгесинде гапының агзында
сакчылык эдйәрдилер. [7] Бирденкә Реббиң
перишдеси пейда болуп, зынданың ичинде нур
парлады. Перишде Петрусың бөврүне дүртүп, оны
оярды-да: «Тиз бол, тур!» дийди. Шобада Петрусың
зынҗырлары үзүлип, элинден ере гачды.
[8] Перишде оңа: «Гушагыңы гушан-да,
чарыкларыңы гей!» дийди. Ол шейле хем этди.
Перишде ене-де: «Донуңы гей-де, мениң ызыма
дүш!» дийди. [9] Петрус онуң ызына дүшүп,
зындандан дашары чыкды. Эмма ол перишде
аркалы бу болян затларың хакыкатдыгыны билмән,
гөзүне гөрүнйәндир өйдйәрди. [10] Олар биринҗи,
икинҗи гаравуллардан гечип, шәхере чыкян демир
дервезә етенлеринде, ол өз-өзүнден ачылды. Олар
дашары чыкып, бир көчәниң бойы билен
йөредилер. Бирденкә перишде Петрусың янындан
гайып болды.
[11] Шол вагт Петрус өзүне гелип: «Инди,
хакыкатданам, Реббиң Өз перишдесини ёллап,
мени Хиродың элинден ве яхуды халкының
башымдан индерҗек бела-бетерлеринден халас
эдендигине анык гөз етирдим» дийди.
[12] Петрус муңа акыл етиренден соң, Ёханнаның
эҗеси Мерьемиң өйүне гитди. Ёханна Марк хем
дийййәрдилер. Ол ерде көп адам үйшүп, Худая дога
эдйәрди. [13] Петрус ховлының гапысыны каканда,
гапыны Рода атлы бир хызматкәр гыз ачмага
гелди. [14] Ол Петрусың сесини танап, гапыны ачмага
дерек бегенҗинден яңа ичери ылгап, ховлының
гапысында Петрусың дурандыгыны хабар берди.
[15] Олар оңа: «Сен акылыңдан азашыпсың»
дийдилер. Эмма гыз өз диенини тутуп дурансоң,
олар: «Бу Петрусың перишдесидир» өйтдүлер.
[16] Петрус болса ызыны үзмән гапыны какярды.
Гапыны ачанларында, оны гөрүп хайран галдылар.
[17] Петрус олара эли билен юваш болмакларыны
ышарат этди. Онсоң Реббиң өзүни зындандан
нәхили азат эдендигини олара гүррүң берди.
Соңра: «Муны Якуба † ве бейлеки доганлара хабар
бериң» дийди-де, башга ере чыкып гитди.
[18] Гүн доганда, эсгерлериң арасында улы галмагал
турды. Олар бири-биринден: «Петруса нәме
болдука?» дийшип сораярдылар. [19] Хирод Петрусы
агтарды. Эмма оны тапмансоң, гаравуллары сорага
чекип, олары өлдүрмеги буюрды.

Хирод патышаның өлүми

Шондан соң Хирод Яхудыядан Кайсария гидип,
шол ерде галды. [20] Хирод Сур ве Сидон халкына
гаты газапланярды. Олар хем бирлешип, Хиродың
янына гелдилер-де, патышаның баш хызматкәри
Бластосы өз тарапларына чекип, ярашык
диледилер. Себәби оларың юрды патышаның
юрдундан азык алярды. [21] Ине, белленен гүн Хирод
патышалык лыбасыны гейип, тагтында отурды ве
халка йүзленип, сөз сөзледи. [22] Халк хем: «Бу ынсан
сеси дәл-де, бир худайың сесидир!» дийип
гыгырышды. [23] Шобада Реббиң бир перишдеси
Хиродеси җезаландырды, себәби ол Худайы
шөхратландырманды. Шейдип, онуң эндам-җаны
гуртлап өлди.
[24] Худайың Хош Хабары болса барха яйбаңланып,
иманлыларың саны гүнсайын артярды.
[25] Барнап билен Шавул хем өзлерине
табшырылан хызматы ерине етирип,
Иерусалимден ызына доландылар. Олар өзлери
билен биле Маркы хем алып гайтдылар. Маркың
бейлеки ады Ёханнады.

13-нҗи бап

13 Антиёхдакы иманлылар йыгнагында
пыгамберлер ве мугаллымлар барды. Олар
Барнап, Гараягыз лакамлы Шимгон, киринейли
Лукий, хөкүмдар Хирод билен биле өсен Манахен
ве Шавул дагыды. [2] Булар Реббе ыбадат эдип, агыз
беклейәркәлер, Мукаддес Рух: «Барнап билен
Шавулы Маңа багыш эдиң, гой, олар Мениң
табшыран ишими берҗай этсинлер» дийди.
[3] Шейлеликде, олар агыз бекләп, дога-дилег
этдилер ве эллерини оларың үстүне гоюп, Барнап
билен Шавулы ёла салдылар.

Шавул билен Барнап Кипр адасында

[4] Мукаддес Рух тарапындан ёлланан Барнап
билен Шавул Селукия гелдилер. Ол ерден хем
гәмили Кипр адасына гитдилер. [5] Онсоң Саламисе
гелип, яхудыларың синагогаларында Худайың Хош
Хабарыны вагыз этдилер. Ёханна хем оларың
янында болуп, көмек берйәрди. [6] Олар бүтин аданы
айланып, Пафоса гелдилер. Ол ерде Барьеша атлы
бир яхуда душ гелдилер. Ол җадыгөй ве галп
пыгамберди. [7] Барьеша шол ериң хәкими Сергий
Павул билен гатнашярды. Сергий Павул акыллы
адамды. Ол Барнап билен Шавулы чагырдып,
олардан Худайың Хош Хабарыны эшитмек иследи.
[8] Эмма Барьеша Барнап билен Шавула гаршы

† *Якуп – бу Исаның иниси болмагы ахмал.*

чыкды. Баръешаның бейлеки ады Эйлим болуп, бу
җадыгөй диймеги аңладяр. Ол хәкими иман
этмекден йүз өвүртмәге сынанышды. [9] Шонда
Мукаддес Рухдан долан Шавул, ягны Павлус
җадыгөйүң гөзлерине середип: [10] «Эй, иблис оглы!
Сен әхли догрулыгың душманысың. Сениң йүрегиң
хер дүрли хиледен ве галплыкдан долы. Реббиң хак
ёлуны ёймагыңы хачан бес этҗек? [11] Инди, серет,
Реббиң эли саңа гаршыдыр, сен көр боларсың,
белли бир вагта ченли гүн шөхлесини гөрмерсиң»
дийди.

Шол пурсадың өзүнде онуң гөзүни думан өртүп,
гараңкылык гаплады. Ол өзүни итдирҗек болуп,
төверегини сермеләп, адам гөзләп башлады.
[12] Хәким йүзе чыкан ваканы гөрүп, иман этди,
себәби ол Реб Иса хакындакы таглымата хайран
галды.

Павлус ёлдашлары билен Писидядакы Антиёх шәхеринде

[13] Павлус ве онуң ёлдашлары Пафосдан гәмә
мүнүп, Памфилиядакы Перга шәхерине гелдилер.
Шол ерде Ёханна олардан айрылып, Иерусалиме
доланды. [14] Олар болса Пергадан ёлларыны довам
этдирип, Писидядакы Антиёх шәхерине гелдилер.
Сабат гүни синагога гелип, ол ерде отурдылар.
[15] Төврат билен пыгамберлериң язгыларындан
окаландан соң, синагоганың баштутанлары:
«Доганлар, халка нәме өвүт-несихатыңыз бар болса
айдың, баш үстүне!» дийип, олары чагыртдылар.
[16] Шейлеликде, Павлус еринден туруп, олара эли
билен юваш болмакларыны ышарат этди. Соңра ол
сөзе башлады: «Эй, ысрайыллылар ве Худая сежде
эдйән кесеки халклар, маңа гулак асың! [17] Ине,
ысрайыл халкының Худайы бизиң ата-
бабаларымызы сайлады. Олар Мүсүрде яшан
дөврүнде Худай олардан бейик бир халк яратды.
Соңра бейик гудраты билен олары Мүсүрден алып
чыкды. [18] Кырк йылың довамында Худай оларың
чөлдәки этмишлерине чыдады. [19] Кенган юрдунда
яшаян еди миллети гырып, юртларыны олара
мирас берди. [20] Буларың хеммеси, такмынан, дөрт
йүз элли йыл довам этди. Мундан соң Худай олара
Шамувел пыгамбериң дөврүне ченли сердарлар
берди. [21] Онсоң ысрайыл халкы патыша талап этди.
Худай олара Кишиң оглы Шавулы патыша эдип
берди. Бенямин тиресинден болан Шавул кырк
йыл хөкүм сүрди. [22] †Худай Шавулы тагтдан
дүшүренден соң болса, олара Давуды патыша этди
ве ол хакда шаятлык эдип: „Гөвнүмден турян бир
адамы, Йышайың оглы Давуды тапдым. Ол Мениң
әхли ислегими берҗай эдер“ дийди. [23] Шейлеликде,

† *13:22 t 1Шам 13:14; Иша 44:28.*

Худай Өз берен вадасына гөрә, Давудың неслинден
Исаны ысрайыл халкына Халасгәр эдип иберди.
[24] Иса гелмезден өң болса Яхя бүтин ысрайыл
халкына тоба этмеги ве сува чүмдүрилмеги вагыз
этди. [25] Яхя өзүне табшырылан иши тамамламаздан
өң: „Сиз мени *Месих* хасаплаярсыңызмы? Ёк, мен
Месих дәл. Ол менден соңра гелер. Мен Онуң
чарыгының багыны чөзмәге-де мынасып
дәлдирин“ дийди. [26] Эй, доганлар, Ыбрайымың
несиллери! Эй, Реббе сежде эдйән кесеки
миллетлер! Халасгәримиз барадакы бу хабар бизе
берилди. [27] Иерусалимиң илаты ве оларың
ёлбашчылары Исаны танаман, Оны өлүме хөкүм
этдилер. Шейдип, олар өңки пыгамберлериң
айданларыны ерине етирдилер. Шейдип, олар
Сабат гүни окалян пыгамберлериң сөзлери боюнча
херекет этдилер. [28] Өлүм җезасына лайык хич бир
себәп тапмасалар-да, Пилатдан Онуң
өлдүрилмегини талап этдилер. [29] Ол хакда
языланларың барыны берҗай эденлеринден соң
болса, Оны хачдан дүшүрип, бир мазарда
гойдулар. [30] Эмма Худай Оны өлүмден дирелтди.
[31] Энчеме гүнләп Иса Өзи билен Җелиледен
Иерусалиме геленлере гөрүнди. Бу адамлар инди
ысрайыл халкына Ол хакда шаятлык эдйәрлер.
[32] ††Биз хәзир сизе Хош Хабары ыглан эдйәрис:
Худай Исаны өлүмден дирелдип, Өз перзентлери
болан бизиң үчин ата-бабаларымыза берен
вадасыны берҗай этди. Бу хакда икинҗи мезмурда
шейле язылан:

„Сен Мениң Оглумсың,
бу гүн Мен саңа Ата болдум“.

[34] ‡Исаның өлүмден дирелиши ве асла
чүйремезлиги догрусында Худай шейле дийди:
„Давуда вада берен мукаддес ялканышларым
билен сизи ялкарын“. [35] ‡†Башга бир мезмурда
шейле язылан: „Сен Садыгыңың габырда
чүйремегине ёл бермерсиң“.

[36] Давут бабатда айтсак, ол өз вагтында Худайың
максады үчин хызмат этди. Ол дүнйәден өтүп, ата-
бабаларының янында җайланды; онуң җеседи
чүйрәп гитди. [37] Эмма Худайың Дирелдени
чүйремеди. [38] Шонуң үчин хем, эй, доганлар, шуны
билип гоюң: биз сизе гүнәлериң Иса аркалы
багышланяндыгыны ыглан эдйәрис. Иса иман эден
хер бир адам Ол аркалы акланяр. Бу Мусаның
кануны боюнча мүмкин дәлди. [40] Инди хабардар
болуң, пыгамберлериң бу айданлары башыңыза
гелмесин:

[41] ‡‡„Середиң, эй, масгаралайҗылар,
хайрана галып, ёк болуң!
Сизиң гүнлериңизде этҗек ишими эшидениңизде,

†† *13:32-33 t Зеб 2:7.* ‡ *13:34 t Иша 55:3.* ‡† *13:35 t Зеб 15:10.* ‡‡ *13:41 t Хаб 1:5.*

гулагыңыза ынанмарсыңыз“».
42 Павлус билен Барнап яхудыларың
синагогасындан чыкып баряркалар, халк индики
Сабат гүни-де бу затлар догрусында гүррүң
бермеклерини олардан хайыш этди.
43 Синагогадакы халк гиденден соң, яхудыларың ве
яхуды динини кабул эденлериң көпүси Павлус
билен Барнабың ызына дүшдүлер. Павлус билен
Барнап олара хемише Худайың мерхемети билен
яшамакларыны өвүт-несихат этдилер. 44 Индики
Сабат гүни болса Реббиң Хош Хабарыны диңлемек
үчин тутуш шәхер диен ялы йыгнанды. 45 Шунча
көп мәхелләни гөрүп, яхудылары гөриплик гуршап
алды. Олар Павлусың айдан затларына гаршы
чыкып, оңа сөгдүлер. 46 Павлус билен Барнап хем
батыргайлык билен шейле дийдилер: «Худайың
Хош Хабары илки сизе вагыз эдилмелиди. Эмма сиз
оны рет этдиңиз! Бу болса сизиң бакы яшайша
мынасып дәлдигиңизи субут эдйәр. Шонуң үчин
биз кесеки миллетлере йүзленйәрис. 47 †Чүнки Реб
бизе шейле буйрук берди: „Ериң аңры чәгине
ченли халас этмек үчин, Сени миллетлере нур
этдим“».
48 Миллетлер муны эшиденлеринде шатланып,
Реббиң Хош Хабарына улы хормат гойдулар.
Шейлеликде, бакы яшайыш үчин сайлананларың
хеммеси иман этди.
49 Реббиң Хош Хабары юрдуң хемме ерине
яйраярды. 50 Эмма яхудылар шәхериң ёкары
мертебели худайхон аялларыны ве ат-абрайлы
эркеклерини Павлус билен Барнабың гаршысына
өҗүкдирдилер. Шейлеликде, олары ызарлап, өз
юртларындан ковуп чыкардылар. 51 Бу ики ресул
болса олара гаршылык хөкмүнде, аякларының
тозуны какып, Икония шәхерине гитдилер.
52 Антиёхдакы шәгиртлер болса шатлыкдан ве
Мукаддес Рухдан долдулар.

14-нҗи бап

Павлус билен Барнап Иконияда

14 Павлус билен Барнап Икония шәхеринде хем
адатдакысы ялы яхудыларың синагогасына
бардылар. Ол ерде олар шейле бир тәсирли вагыз
этдилер велин, көп санлы яхудылар ве кесеки
миллетлер иман этдилер. 2 Эмма иман этмедик
яхудылар кесеки миллетлери бу ики ресулың
үстүне күшгүрип, иманлылара гаршы оларың
аңыны зәхерледилер. 3 Павлус билен Барнап бу
ерде узак вагт галып, Реб Иса хакында
батыргайлык билен вагыз этдилер. Иса хем олара
аламатлар ве мугҗызалар гөркезмек
башарныгыны берип, Өз мерхемети барадакы
хабары олар аркалы тассыклады. 4 Шәхериң халкы
икә бөлүнди; оларың бир бөлеги яхудыларың, бир
бөлеги-де ресулларың тарапына гечди.
5 Шундан соң яхудылар ве башга миллетлер
өзлериниң ёлбашчылары билен бирликде
ресулларың үстүне топулып, олары дашламакчы
болдулар. 6 Ресуллар мундан хабарлы болансоңлар,
Ликаонияның Листра, Дербе шәхерлерине ве
оларың даш-төверегине гачдылар. 7 Ол ерлерде-де
Хош Хабары вагыз этдилер.

Павлус билен Барнап Листрада ве Дербеде

8 Листрада аяклары ысмаз бир адам яшаярды. Ол
догабитди отурады ве хич вагт йөременди. 9 Бу
адам Павлусың гүррүңини диңләп отырды. Павлус
хем оңа диканлап середип, онуң сагалҗагына
иманының бардыгыны гөрди. 10 Шонда Павлус гаты
сес билен: «Ериңден тур!» дийди. Ол хем товсуп
турды-да, йөрәп башлады. 11 Мәхелле Павлусың
эден ишини гөрүп, ликаония дилинде: «Худайлар
ынсан кешбинде бизиң янымыза инипдирлер!»
дийип гыгырышдылар. 12 Барнабы Зевс, Павлусы
болса, эсасы сөз сөзлейәнчидиги үчин Хермес ††
дийип атландырдылар. 13 Зевсиң бутханасы
шәхериң дашында ерлешйәрди. Зевс руханысы
бойнуна гүл чеменлери гейдирилен өкүзлери
шәхер дервезелериниң агзына гетирип, халк билен
бирликде гурбанлык берҗек болды. 14 Эмма
ресуллар Барнап билен Павлус муны эшидип,
якаларыны йыртып, халкың ортасына күрсәп
гирдилер. Олар батлы сес билен: 15 «Адамлар! Нәме
үчин бейле эдйәрсиңиз? Биз хем сизе меңзеш
ынсандырыс. Сизе Хош Хабар алып гелдик. Инди бу
бош затлардан эл чекиң-де, ери, гөги, деңзи ве
олардакы әхли зады ярадан дири Худая тарап
доланың. 16 Гечен дөврүрде Худай әхли миллетлере
өз ёллары боюнча йөремәге ругсат берди. 17 Муңа
гарамаздан, Ол Өзүниң бардыгыны хич хачан
субутсыз гоймаяр. Середиң! Сизе ягшылык эдип,
асмандан ягыш ягдыряр, мөвсүминде хасыл
берйәр, гарныңызы биркемсиз дойруп,
йүреклериңизи шатлыкдан долдуряр» дийдилер.
18 Бу сөзлер билен олар халкы өзлерине гурбанлык
хөдүр этмекден зордан дәндирдилер. ‡19 Эмма
Антиёхдан, Икониядан гелен яхудылар халкы
өҗүкдирип, Павлусы дашладылар ве өлендир
өйдүп, оны шәхерден сүйрәп чыкардылар. 20 Эмма
шәгиртлер дашына үйшенлеринде, Павлус
ериндҗен туруп, шәхере гайтды. Эртеси гүн ол
Барнап билен Дербә тарап ёла дүшди.

† *13:47 t Иша 49:6.*

†† *Зевс... Хермес – греклер Зевси эсасы худай, Хермеси болса худайларың илчиси хасаплапдырлар.* ‡ *Кәбир голязмаларда Хеммесини өз өйүне ибердилер. Ресуллар ол ерде галып, халка өвредйәрдилер*

21 Дербеде олар Хош Хабары вагыз эдип, көп
шәгирт топладылар. Соңра Листра, Икония ве
Антиёха доланып гелдилер. 22 Олар шәгиртлери
рухландырдылар ве олара иманда берк дурмагы
үндәп: «Худайың Шалыгына гирмегимиз үчин,
бизиң көп мушакгатлары башдан гечирмегимиз
герек» дийййәрдилер. 23 Павлус билен Барнап хер
бир йыгнак үчин ёлбашчылар белледилер. Соңра
дога-дилег эдип, агыз бекләп бу ёлбашчылары
өзлериниң иман эден Реббине табшырдылар.
24 Онсоң Писидяның ичинден гечип, Памфилия
гелдилер. 25 Перга шәхеринде Иса хакында вагыз
эденлеринден соң, Атталия гитдилер. 26 Ол ерден
хем олар гәмили Антиёха доланып гелдилер.
Павлус билен Барнап бу шәхерде өзлерини
Худайың мерхеметине табшырып, хут шу ерден
шинди тамамлан ишлерини амала ашырмага
уграпдылар. 27 Антиёха геленлеринден соң,
ресуллар йыгнагы бир ере чагырып, олара
Худайың өзлери аркалы әхли битирен ишлерини
ве яхуды дәллериң иман этмеги үчин, Онуң ачан
ёлы барада гүррүң бердилер. 28 Ресуллар узак
вагтлап шәгиртлер билен биле болдулар.

15-нҗи бап

Иерусалимдәки маслахат

15 Яхудыядан бирнәче адам Антиёха гелип,
доганлара: «Мусаның адаты боюнча
сүннетленмесеңиз, халас болуп билмерсиңиз»
дийип өвредийәрдилер. 2 Павлус билен Барнап бу
адамлар билен көп чекелешип җеделлешдилер.
Онсоң бу меселәни чөзмек үчин, бейлеки
доганларың бирнәчеси билен бирликде, Павлус
билен Барнап Иерусалимдәки ресулларың,
ёлбашчыларың янына гитмели диен карара
гелинди. 3 Иманлылар йыгнагы олары ёла салып
угратды. Олар Финикияның ве Самарияның
ичинден гечип, кесеки миллетлериң-де Худайы
кабул эдендиклери барада гүррүң бердилер. Бу
хабар хемме иманлылара улы шатлык гетирди.
4 Иерусалиме геленлеринде болса, ресуллардыр
ёлбашчылар ве тутуш йыгнак олары гызгын
гаршылады. Павлус билен Барнап Худайың өзлери
аркалы битирен әхли ишлерини йыгнананлара
гүррүң бердилер. 5 Эмма фарисейлер топарындан
иман эденлериң кәбири аяга галып: «Кесеки
миллетлерден боланлары сүннетлемели ве олара
Мусаның кануныны берҗай этмеги табшырмалы»
дийдилер. 6 Онсоң ресуллар ве ёлбашчылар бу
меселе барада маслахатлашмага йыгнандылар.
7 Йыгнакда гүррүң узага чекенсоң, Петрус еринден
туруп, олара шейле дийди: «Доганлар! Өзүңиз
билйәнсиңиз, кесеки миллетлере Хош Хабары
вагыз этмегим үчин, энчеме вагт мундан өң Худай
араңыздан мени сайлады. Ол муны миллетлериң
Хош Хабары эшидип, иман этмеги үчин шейле
этди. 8 Хер бир ынсаның йүрегини билйән Худай
бизе берен Мукаддес Рухуны кесеки миллетлере
хем берди. Шу аркалы олары кабул эдендигини
тассыклады. 9 Худай оларың иманы аркалы
йүреклерини пәкледи. Шейдип, Худай бизиң билен
кесеки миллетлериң арасындакы пархы ёк этди.
10 Бейле болса, нәме үчин ата-бабаларымызың ве
өзүмизиң гөтерип билмедик боюнтырыгымызы
шәгиртлериң бойнуна саляңыз? Худайы сынаҗак
болярсыңызмы? 11 Ёк! Биз өзүмизиң хем, оларың
хем Реббимиз Исаның мерхемети билен халас
боляндыгымыза ынаняр ыс».
12 Онсоң хеммелер дымып, Павлус билен Барнабы
диңледилер. Олар Худайың өзлери аркалы кесеки
миллетлере гөркезен бейик аламатларыны ве
мугҗызаларыны гүррүң бердилер. 13 Олар
гүррүңлерини гутарандан соң, Якуп сөзе башлап,
шейле дийди: «Доганлар, маңа гулак асың! 14 Ине,
Симун † бизе Худайың илки билен кесеки
миллетлере нәхили назар саландыгыны ве оларың
арасындан Өзүне бир халк сайлап аландыгыны
дүшүндирип берди. 15 Пыгамберлериң сөзлери-де
бу айдыланлар билен габат гелйәр. Ине, онда
шейле язылан:
16 ††„Мундан соң Мен доланып гелип,
Давудың йыкылан чадырыны дикелдерин.
Вейран болан ерлерини оңарып,
оны тәзеден бина эдерин.
17 Шейдип, аман галанлар Ребби агтарсын,
Маңа дегишли әхли миллетлер Ребби гөзлесин.
Муны бу затлары эдйән Реб айдяндыр,
18 булар гадымдан мәлимдир“.
19 Шонуң хем Худайы кабул эдйән кесеки
миллетлере кынчылык дөретмели дәл диен карара
гелдим. 20 Гайтам, олара хат язып, шейле диелиң:
„Бутлара хөдүрленен гурбанлык этини иймекден,
зынадан, дамагы чалынмадык харам хайваның
этинден ве ганындан даш дуруң“. 21 Чүнки Мусаның
кануны гадым дөвүрден бәри хер бир шәхерде
вагыз эдилйәр, хер Сабат гүни синагогаларда
окаляр».

Кесеки миллетлерден болан иманлылара хат

22 Соңра ресуллар ве йыгнагың ёлбашчылары
тутуш иманлылар йыгнагы билен бирликде
бирнәче адамы сайлап, олары Павлус хем-де
Барнап билен Антиёха ибермек карарына
гелдилер. Олар ики адамы: Барсаба лакамлы

---

† *Симун – бу Петрусың бейлеки ады.* †† *15:16-18 t Амо 9:11-12; Йрм 12:15; Иша 45:21.*

Юдасы ве Силасы сайладылар, оларың икиси-де
доганларың арасында ёлбашчыдылар. 23 Эллерине
шу хаты берип, олары уградтдылар: «Сизиң
доганларыңыз болан биз ресуллар ве ёлбашчылар
Антиёхда, Сирияда, Киликияда яшаян яхуды дәл
иманлы доганлара салам ёллаярыс. 24 Бизиң
эшидишимизе гөрә, арамыздан кәбирлери барып,
өз сөзлери билен сизи ховсала салып, аңыңызы
булашдырыпдырлар. Эмма олары биз ибермедик.
25 Шонуң үчин хем арамыздан бирнәче адамы
сайлап, олары эзиз достларымыз Барнап ве Павлус
билен биле сизиң яныңыза ёлламагы бир агыздан
карар этдик. 26 Булар Реббимиз Иса *Месих*е гуллук
этмек үчин җаныны орта гоян адамлардыр.
27 Шейлеликде, биз Юдас билен Силасы ёллаярыс,
олар бизиң язанларымызы дил үсти билен
тассыкларлар. 28 Биз Мукаддес Рухуң
ёлбашчылыгында шу важып талаплардан башга
хич бир зады сизиң үстүңизе йүклемезлиги макул
гөрдүк: 29 бутлара хөдүрленен гурбанлык этини
иймекден, зынадан, дамагы чалынмадык харам
хайваның этинден ве ганындан даш дуруң. †
Шулардан саклансаңыз, ягшы иш эдерсиңиз. Хош,
саг-саламат болуң».

30 Шейлеликде, олар ёла дүшдүлер. Антиёха
гелип, иманлылары үйшүрдилер-де, хаты
говшурдылар. 31 Иманлылар хатдакы
рухландырыҗы хабары окап, шат болдулар. 32 Юдас
билен Силас пыгамбердилер. Олар доганлара көп
өвүт-несихат эдип, оларың иманыны беркитдилер.
33 Бирнәче вагт ол ерде боланларындан соңра,
доганлар олары ресулларың янына саг-саламат
уградып гойбердилер. ††35 Павлус ве Барнап хем
Антиёхда галдылар. Олар башгалар билен
бирликде халка сапак өвредип, Реб Иса хакындакы
Хош Хабары вагыз этдилер.

Павлус билен Барнап бири-бирлеринден айрыляр

36 Бирнәче гүнден соң Павлус Барнаба: «Инди
Реббиң Хош Хабарыны вагыз эден шәхерлеримизе
доланып баралы, ол ердәки доганларымызы гөрүп,
хал-ягдайларыны соралы» дийди. 37 Марк дийлип
атландырылян Ёханнаны-да Барнап өзлери билен
әкитмек ислейәрди. 38 Эмма Павлус өзлерини
Памфилияда терк эдип, Худайың хызматыны
ахырына ченли биле довам этмедик Маркы
әкитмеги макул билмеди. 39 Шейлеликде,
араларында агзалалык дөрәп, олар бири-
бирлеринден айрылдылар. Барнап янына Маркы
алып, гәми билен Кипре гитди. 40 Павлус болса
Силасы сайлады, иманлылар олары Реббиң
мерхеметине табшыранларындан соңра, олар ёла
дүшдүлер. 41 Олар Сирия, Киликия айланып,
йыгнаклары беркитдилер.

16-нҗы бап

Тимотеос Павлус билен Силаса гошуляр

16 Павлус Дербе ве Листра шәхерлерине гелди.
Листрада Тимотеос атлы Исаның бир
шәгирди барды. Онуң эҗеси иманлы яхудыды,
какасы болса грекди. 2 Листрадакы ве Икониядакы
доганлар ол барада говы сөзлер айдярдылар.
3 Павлус Тимотеосы өзи билен әкитмек ислейәрди.
Шонуң үчин оны сүннет этдирди, себәби ол ерде
яшаян яхудыларың хеммеси Тимотеосың
какасының грекдигини билйәрди. 4 Олар
шәхерлериң ичинден гечип, ол ердәки
иманлылара Иерусалимдәки ресуллар ве
ёлбашчылар тарапындан кабул эдилен карарлара
эермеклиги табшырярдылар. 5 Шейлеликде,
доганларың иманы хас-да беркәп, оларың саны
гүнсайын артярды.

Павлус Македония барада гөрнүш гөрйәр

6 Мукаддес Рух тарапындан Реббиң сөзүни Азия
велаятына вагыз этмеклик бөкделенсоң, Павлус
дагы Фрикия ве Галатя үлкесинден гечдилер. 7 Олар
Мися серхедине гелип, Битиния велаятына
гирмекчи болдулар. Эмма Иса Мукаддес Рух аркалы
олара ругсат бермеди. 8 Онсоң Мисяның үсти билен
Троаса гитдилер. 9 Шол гиҗе Павлус бир гөрнүш
гөрди. Македониялы бир адам онуң гаршысында
дуруп: «Македония гел, бизе көмек эт!» дийип
ялбарды. 10 Павлус бу гөрнүши гөренсоң, Худай
бизи олара Хош Хабары вагыз этмәге чагыряр диен
нетиҗә гелип, биз дессине Македония тарап ёла
дүшдүк.

Лидия иман эдйәр

11 Шейлеликде, Троасдан гәми билен гөни
Самофракия, эртеси хем Неаполисе гитдик. 12 Ол
ерден-де Македонияның эсасы велаятында
ерлешйән Филипи шәхерине гелдик. Бу шәхер
Риме гарашлыды. Биз бирнәче гүнләп ол ерде
галдык. 13 Сабат гүни биз шәхерден деря якасына
чыкдык. Ол ерде ыбадат эдилйән ериң бардыгыны
билйәрдик. Онсоң ол ерде йыгнанан аяллар билен
отурып, олара гүррүң бермәге башладык. 14 Бизи
диңләп отуранларың арасында Лидия атлы бир
сөвдагәр аял хем барды. Ол Тиятира шәхеринден
болуп, гырмызы парчалар сатярды. Бу аял Худая

† *Кәбир голязмаларда Өзүңизе эдилмегини ислемейән затларыңызы башгалара этмәң*
†† *Кәбир голязмаларда 34-нжи аят душ гелйәр: Эмма Силас ол ерде галмагы макул билди.*

сежде эдйәрди. Павлусың сөзлерине гулак асмак
үчин, Реб онуң йүрегини ачды. [15] Лидия тутуш өй-
ичерси билен сува чүмдүриленден соңра бизи
өйүне чагырып: «Мени Реббе садык сайян
болсаңыз, гелиң-де, өйүмде галың» дийип
ялбарып, бизи ырды.

Павлус билен Силас туссаглыкда

[16] Бир гүн ыбадат эдилйән ере баряркак,
палчылык рухы эелән бир хызматкәр гыза душ
гелдик. Бу гыз пал атмаклык билен
хоҗайынларына көп пул газанып берйәрди. [17] Ол
Павлусың ве бизиң ызымыза дүшүп: «Бу адамлар
Бейик Худайың гулларыдыр. Олар сизе † халас
болмагың ёлуны вагыз эдйәрлер» дийип
гыгырярды. [18] Ол энчеме гүнләп шейле дийип
гыгырмагыны довам этди. Ахыры Павлус бизар
болуп, ызына өврүлип, арвах-җына: «Иса *Месих*иң
адындан буюрярын: бу гызың ичинден чык!»
дийди. Арвах-җын шол пурсадың өзүнде гыздан
чыкды. [19] Онуң хоҗайынлары газанч умытларының
элден гиденини гөрүп, Павлус билен Силасы тутуп,
базар мейданчасына сүйрәп гетирдилер. [20] Олары
хәкимлериң өңүне гетирип: «Бу адамлар
шәхеримизде башагайлык дөредйәрлер. Өзлери
хем яхудылар, [21] биз болса римлилер, олар бизиң
канунымыза терс гелйән адатлары вагыз эдйәрлер.
Бизе оларың адатларыны кабул этмек я-да берҗай
этмек гадагандыр» дийдилер. [22] Халк хем Павлус
билен Силаса гаршы аяга галды. Шейлеликде,
хәкимлер эсгерлере оларың эшиклерини сыпырып,
таяклап урмагы буюрдылар. [23] Көп
таякланларындан соң, зындана салдылар-да,
зынданың баш гөзегчисине олары берк сакламагы
табшырдылар. [24] Ол хем шейле буйрук алансоң,
олары зынданың ички бөлүмине салып, аякларына
гандал баглады.

[25] Ярыгиҗе төвереги Павлус билен Силас дога-
дилег эдип, Худая өвгүли нагмалар айдярдылар,
туссаглар хем олары диңлейәрди. [26] Бирденкә
гүйчли ертитреме болды, зынданың биняды
сарсып, әхли гапылар бирбада ачылды,
хеммелериң зынҗыры үзүлди. [27] Укудан оянан баш
гөзегчи зынданың гапыларының ачыкдыгыны
гөрди. Ол туссаглар гачандыр өйдүп, өзүни
өлдүрҗек болуп, гылыҗыны сырды. [28] Эмма Павлус
гаты сес билен: «Саклан! Җаныңа каст этме, бизиң
хеммәмиз шу ерде!» дийип гыгырды. [29] Баш гөзегчи
чыра гетирдип, ичери күрсәп гирди. Ол сандырап
барып, Павлус билен Силасың аягына йыкылды.
[30] Олары дашары чыкарып: «Агалар! Мен халас
болмак үчин нәме этмели?» дийип сорады. [31] Олар
хем: «Реббимиз Иса иман эт, өзүң-де, тутуш өй--
ичериң хем халас болар» дийдилер. [32] Соңра олар
баш гөзегчә ве онуң өй-ичерисине Реббиң Хош
Хабарыны вагыз этдилер. [33] Шол гиҗәниң өзүнде
баш гөзегчи олары бир чете чыкарып, яраларыны
ювды. Соңра дессине ол өй-ичерсиндәкилер билен
биле сува чүмдүрилди. [34] Онсоң олары өйүне
салып, өңлерине сачак язды. Ол тутуш өй-ичерси
билен бирликде Худая иман эдендигине бегенди.

[35] Эртеси даң атанда, хәкимлер өз
гуллукчыларыны иберип: «Шол адамлары бошат»
дийдилер. [36] Зынданың баш гөзегчиси хем бу
хабары Павлуса етирип: «Хәкимлер сизе гидибериң
дийип хабар ёллапдырлар. Инди сиз гидип
билерсиңиз. Саг-аман барың» дийди. [37] Эмма
Павлус олара: «Рим раятыдыгымыза гарамаздан,
бизи халкың өңүнде биканун енчдилер, зындана
ташладылар. Нәме үчин инди бизи огрынча
бошадып гойберҗек болярлар? Бу болмаз! Гой,
бизи зындандан өзлери гелип чыкарсынлар»
дийди. [38] Гөзегчилер хем бу сөзлери хәкимлере
етирдилер. Хәкимлер Павлус билен Силасың Рим
раятыдыгыны эшидип, гаты ховсала дүшдүлер.
[39] Хәкимлер гелип, олардан өтүнч сорадылар ве
зындандан алып чыкдылар. Соңра олара шәхерден
гитмеклерини хайыш этдилер. [40] Павлус билен
Силас зындандан чыкып, Лидияның өйүне
бардылар. Олар бу ерде иманлылар билен
душушып, олары рухландырдылар, соңра ол ерден
гитдилер.

17-нҗи бап

Павлус Салоникиде вагыз эдйәр

17 Павлус билен Силас Анфипол ве Аполония
шәхерлериниң ичинден гечип, Салоникә
гелдилер. Ол ерде яхудыларың бир синагогасы
барды. [2] Павлус адатдакысы ялы синагога гитди ве
үч Сабат гүни олар билен Мукаддес Язгылар
боюнча гүррүң этди. [3] Ол *Месих*иң гөрги
гөрмегиниң ве соңра өлүмден дирелмегиниң герек
боландыгыны дүшүндирип субут этди. Ол: «Мениң
сизе вагыз эдйән Исам *Месих*дир» дийди.
[4] Олардан кәбири Павлус билен Силаса ынанып,
олара гошулдылар. Шейле хем Реббе сежде эдйән
көп санлы греклер ве ёкары мертебели энчеме
аяллар олара гошулдылар. [5] Эмма яхудылар
гөрипчилик этдилер, олар базарда бикәр гезип
йөрен эрбет адамларың бирнәчесини янларына
топлап, шәхерде гозгалаң туруздылар. Павлус
билен Силасы тапып, мәхелләниң өңүне чыкармак
үчин, Ясоның өйүне дөкүлдилер. [6] Эмма олары
тапып билмәнсоңлар, Ясон билен бирнәче
доганлары шәхер ёлбашчыларының өңүне сүйрәп

† *Сизе – кәбир голязмаларда бизе*

гетирип: «Бу адамлар бүтин дүнйәде булагайлык
дөредип, бизиң шәхеримизе хем гелдилер. 7 Ясон
олара өйүнден җай берди. Оларың хеммеси Иса
диен патыша бар дийип, императорың
перманларына гаршы чыкярлар» дийип
гыгырдылар. 8 Халк ве шәхер ёлбашчылары бу
хабары эшидип ховсала дүшдүлер. 9 Онсоң Ясон
билен бейлекилери җериме төләнлеринден соң
бошадып гойбердилер.

Павлус билен Силас Берия шәхеринде

10 Доганлар шол гиҗәниң өзүнде Павлус билен
Силасы Берия шәхерине ибердилер. Олар шәхере
гелип, яхудыларың синагогасына бардылар.
11 Бериядакы яхудыларың гөзъетими
Салоникидәки яхудыларыңка гаранда хас гиңди.
Олар Иса хакындакы хабары гөвүнҗеңлик билен
кабул эдип, Павлусың айданларының
хакыкатдыгыны гөрмек үчин, Мукаддес Язгылары
хер гүн селҗерйәрдилер. 12 Яхудыларың көпүси,
шейле хем ат-абрайлы энчеме грек аяллары ве
эркеклери Иса иман этдилер.
13 Эмма Салоникидәки яхудылар Павлусың
Берияда Худайың Хош Хабарыны вагыз эдендигини
биленлеринде, ол ере хем гитдилер. Олар халкы
өҗүкдирип, ховсала салдылар. 14 Шонда доганлар
Павлусы шобада деңзиң кенарына уґратдылар.
Силас билен Тимотеос болса Берияда галдылар.
15 Павлусы уградянлар оны Афина ченли
гетирдилер. Олар Павлусдан: «Силас билен
Тимотеос тизден-тиз мениң яныма гелсинлер»
диен буйругы алансоңлар, Берия шәхерине
доланып гелдилер.

Павлус Афиныда вагыз эдйәр

16 Павлус Афиныда Силас билен Тимотеоса
гарашярка, шәхериң бутлардан долудыгыны гөрүп,
йүреги гыйылды. 17 Шонуң үчин Павлус синагогада
яхудылар ве Реббе сежде эдйән көп санлы греклер
билен гүррүңлешди. Шейле хем хер гүн базарда
душ гелен адамлара вагыз этди. 18 Бирнәче эпикур
ве стоик таглыматчылар хем Павлус билен
җеделлешдилер. Кәбири: «Бу яңра нәме дийҗек
боляр?» дийсе, кәбири: «Ол кесеки худайлар барада
вагыз эдйәр» диййәрди. Олар Павлус Исаның Хош
Хабарыны ве дирелишини вагыз эдйәндиги үчин
шейле диййәрдилер. 19 Олар Павлусы тутуп,
Арёпагус меҗлисине гетирип, шейле дийдилер:
«Сениң өвредйән бу тәзе таглыматыңың
нәмедигини биз хем билсек боларммы? 20 Сен бизиң
өң эшитмедик кәбир гең затларымыз барада
гүррүң эдйәрсиң. Биз инди бу затларың нәме
аңладяндыгыны билмек ислейәрис». 21 Хемме
афиныылылар ве ол ерде яшаян башга миллетлер
әхли вагтларыны тәзе дүшүнҗелер барада гүррүң
этмек я-да диңлемек билен гечирйәрдилер.
22 Павлус Арёпагус меҗлисиниң ортасында дуруп,
шейле дийди: «Эй, афиныылылар! Мен сизиң берк
диндардыгыңызы гөрйәрин. 23 Мен бүтин шәхере
айланып чыкып, сизиң ыбадат эдйән затларыңызы
гөзден гечирдим. Бу затларың арасындан
„НӘТАНЫШ ХУДАЯ“ диен язгылы бир гурбанлык
сыпасыны гөрдүм. Ине, мен сизе өзүңизиң
танамаздан сежде эдйән Худайыңыз барада гүррүң
бермекчи. 24 Әлем-җаханы ве ондакы әхли затлары
ярадан Худай ериң-гөгүң Хөкүмдары болуп, Ол
ынсан эли билен ясалан ыбадатханаларда
яшамаяр. 25 Ол ынсан элиниң хызматына мәтәч
дәл, Ол хич зада зар дәл, себәби хер бир ынсана
яшайыш, дем ве әхли зады берйән Онуң Өзүдир.
26 Худай әхли миллетлери бир адамдан ярадып,
олары бүтин ер йүзүне яйратды. Оларың яшаҗак
вагтыны ве чәгини өңүнден белләп берди. 27 Ол
булары Өзүни агтарсынлар, гөзләп тапсынлар
дийип этди. Хакыкатданам, Худай бизиң хич
биримизден узакда дәлдир. 28 Биз Онуң билен
яшаяндырыс, херекет эдйәндирис ве бардырыс.
Кәбир шахырларыңызың айдышы ялы: „Биз Онуң
зүрядыдырыс“. 29 Хава, биз Худайың
зүрятларыдырыс. Шонуң үчин-де, биз Оны ынсан
сунгаты ве хүнәри аркалы алтындан, күмүшден я-
да дашдан ясалан хейкеле меңзетмели дәлдирис.
30 Худай ынсанларың гечмишдәки наданлыгына гөз
юмды. Инди болса Ол хемме ерде әхли адамларың
тоба этмегини буюряр. 31 Чүнки Худай Өз беллән
Ынсаны аркалы дүнйәни адалатлы хөкүм этҗек
гүнүни белледи. Оны өлүмден дирелтмек билен
Оны белләндигини әхли ынсанлара субут этди».
32 Олар Павлусың өлүмден дирелиш барадакы
вагзыны эшиденлеринде, кәбирлери оны масгара
этди, кәбирлери болса: «Бу хакда сени ене
диңләрис» дийдилер. 33 Шейлеликде, Павлус
оларың арасындан чыкып гитди. 34 Бирнәче адам
оңа гошулып иман этди. Оларың арасында меҗлис
агзасы Диёнис, шейле хем, Дамара атлы бир аял ве
башга-да энчеме адамлар барды.

18-нҗи бап

Павлус Коринтос шәхеринде

18 Мундан соң Павлус Афиныны ташлап,
Коринтоса гитди. 2 Ол ерде Павлус Акила
атлы бир яхуды билен танышды. Акила аслы
Понтуслы болуп, аялы Прискилла билен яңы-
якында Италиядан гелипди. Себәби император
Клавдий хемме яхудыларың Римден чыкмаклары
барада перман чыкарыпды. Павлус бу машгаланы

гөрмәге гитди. 3 Олар хем Павлус ялы чадыр
тикмек билен мешгулланярдылар, шонуң үчин
Павлус олар билен яшап, биле ишледи. 4 Павлус
хер Сабат гүни синагогада Хош Хабар хакда пикир
алшып, яхудылары ве греклери ынандырмага
чалышярды. 5 Силас билен Тимотеос
Македониядан геленлеринден соң, Павлус тутуш
вагтыны Иса хакдакы хабары вагыз этмәге
багышлады. Ол яхудылара Исаның *Месих*диги
барада шаятлык этди. 6 Эмма олар Павлуса гаршы
чыкып, оңа сөгмәге башладылар. Шонда Павлус
олардан нәразы болуп, эгин-эшигиниң чаңыны
какып: «Ганыңыз өз бойнуңыза болсун, менде айып
ёк. Мундан бейләк мен кесеки миллетлериң янына
гитҗек» дийди. 7 Онсоң Павлус ол ерден чыкып,
Титус Юстус атлы бир адамың өйүне барды. Титус
Юстус Худая сежде эдйән адам болуп, онуң өйи
синагога билен янашыкды. 8 Синагога баштутаны
Криспус тутуш өй-ичерси билен биле Реббе иман
этди. Павлусы диңлән энчеме коринтослылар хем
иман эдип, Исаның ады билен сува
чүмдүрилдилер.
9 Бир гиҗе Реб гөрнүш аркалы Павлуса шейле
дийди: «Горкма, гепле, дымма! 10 Мен сениң
билендирин, хич ким саңа азар бермез, яманлык
этмез, себәби бу шәхерде Мениң халкымың саны
көпдүр». 11 Шейлеликде, Павлус бир ярым йыллап
оларың арасында галып, Худайың сөзүни өвретди.
12 Ахая велаятының хәкими Галиёның дөврүнде
яхудылар бирлешип, Павлуса гаршы чыкдылар ве
оны казыете гетирдилер. 13 Олар: «Бу адам кануна
гаршы ёллар билен халкы Худая сежде этмәге
ыряр» дийдилер. 14 Павлус яңы сөзе башламакчы
болуп дурка, Галиё яхудылара йүзленип: «Эй,
яхудылар! Эгер даваңыз бир адалатсызлык я агыр
җенаят хакда болан болсады, сизи сабырлылык
билен диңлемеги макул билердим. 15 Эмма
меселәңиз сөзлер, атлар ве өз кануныңыз барада
экен, булары өзүңиз чөзүң. Мениң булара казылык
эдесим геленок» дийди. 16 Шейлеликде, олары
казыетден ковуп гойберди. 17 Онсоң олар
синагоганың баштутаны Состениси казыетиң
өңүнде тутуп енчдилер. Эмма Галиё буларың хич
бирине үнс хем бермеди.

Павлус Антакия доланяр

18 Павлус Коринтосда ене энчеме гүнләп галды.
Соңра доганлар билен хошлашып, гәмиде Сирия
гитди. Прискилла билен Акила хем онуң билен
гитдилер. Павлус Худая эден вадасыны саклап,
Кенхрея тарап ёла дүшмезден өң, сачыны
сырдырды. 19 Эфесе геленлеринде, Павлус
Прискилла билен Акиланы шол ерде галдырды.
Өзи болса синагога гидип, яхудылар билен Хош
Хабар хакда пикир алышды. 20 Адамлар Павлусдан
өз янларында көпрәк галмагыны хайыш этдилер,
эмма Павлус разы болмады. 21 Хошлашмаздан өң,
олара сөз берип: «Худай оңласа, яныңыза ене
гелерин» дийди. Шундан соң Эфеси галдырып,
гәмиде ёла дүшди. 22 Павлус Кайсария геленде,
Иерусалиме гидип, иманлылар топары билен
гөрүшди. Соңра Антиёха гитди. 23 Ол ерде бирнәче
вагт боландан соң, ене ёла дүшди, Галатя ве
Фрикия үлкелерини айланып, әхли шәгиртлери
иманда беркитди.

Аполло вагыз эдйәр

24 Шол вагт Аполло атлы бир яхуды Эфесе гелди.
Онуң аслы исгендериялыды. Гепе чепер Аполло
Мукаддес Язгылары өрән говы билйәрди. 25 Реббиң
ёлунда тәлим алан бу адам рухы хыҗув билен
геплейәрди. Диңе Яхяның чүмдүриш таглыматыны
алан хем болса, Иса билен баглы таглыматы догры
өвредйәрди. 26 Ол синагогада гайдувсызлык билен
геплемәге башлады. Прискилла билен Акила
Аполлоның вагзыны эшиденлеринде, оны өз
өйлерине чагырып, оңа Худайың ёлуны хас долы
дүшүндирип бердилер. 27 Аполло Ахая гитмеги
йүрегине дүвди. Эфесдәки доганлар ол ердәки
шәгиртлере оны оңат гаршы алмакларыны сорап,
хат яздылар. Аполло Ахая гелип, Худайың
мерхемети билен иман эденлере улы көмек этди.
28 Ол Мукаддес Язгылар эсасында Исаның
*Месих*дигини субут эдип, яхудыларың
нәхакдыгыны халкың өңүнде ач-ачан паш эдйәрди.

19-нҗы бап

Павлус Эфес шәхеринде

19 Аполло Коринтосдака, Павлус дүзлүклериң
үсти билен Эфесе гелди. Бу ерде бирнәче
иманлы доганлары тапды. 2 Олардан: «Иман
эдениңизде Мукаддес Рухы кабул этдиңизми?»
дийип сорады. Олар хем оңа: «Бизиң Мукаддес
Рухуң бардыгындан хатда хабарымызам ёк»
дийдилер. 3 Олардан: «Онда нәмә эсасланып
чүмдүрилдиңиз?» дийип сорады. Олар: «Яхяның
чүмдүрмесине эсасланып чүмдүрилдик» дийип
җогап бердилер. 4 Павлус: «Яхя тоба эденлери
чүмдүрйәрди. Ол халкы өзүнден соңра Гелене,
ягны Иса иман этмәге чагырды» дийди. 5 Олар
муны эшидип, Реб Исаның ызына эериҗилер
хөкмүнде сува чүмдүрилдилер. 6 Павлус оларың
үстлерине элини гоян бадына, олара Мукаддес Рух
инди. Олар нәмәлим диллерде гепләп,
пыгамберлик этмәге башладылар. 7 Оларың
хеммеси он ики адам төвереги барды.

8 Павлус үч айлап синагога барып, ол ерде халка
ынандырыҗы делиллер билен Худайың Шалыгы
барада батыргай вагыз этди. 9 Эмма кәбирлери
кечҗаллык эдип, ынанмак ислемедилер ве халкың
өңүнде «Исаның Ёлы» атлы топары яманламага
башладылар. Шейлеликде, Павлус оларың
янындан гайтды ве иманлылары-да өзи билен
алып гайтды. Ол Тиран диен адамың
диванханасында хер гүн сөхбет этди. 10 Бу иш ики
йыл довам этди. Шейдип, Азия велаятында
яшаянларың хеммеси: яхудыларам, греклерем
Реббиң Хош Хабарыны эшитдилер.
11 Худай Павлусың эли билен гөрлүп-
эшидилмедик гудратлары гөркезди. 12 Павлуса
деген эляглыкдыр гушаклары алып, хассаларың
үстүне япанларында, олар дертлерине шыпа
тапярдылар, олардан арвах-җынлар чыкярды.
13 Шәхерден-шәхере айланып, арвах-җынлары
ковуп чыкарян кәбир яхудылар топары хем барды.
Олар арвах-җын эеләнлере Реб Исаның ады билен
шыпа бермәге сынанышып: «Павлусың вагыз
эдйән Исасының ады билен сизе буйрук
берйәрин!» диййәрдилер. 14 Яхудыларың Скева
атлы баш руханысының еди оглы-да бу иш билен
мешгулланярды. 15 Бир гезек арвах-җын олардан:
«Исаны танаярын, Павлусы-да билйәрин, йөне сиз
ким?» дийип сорады. 16 Онсоң эрбет рух эелән адам
оларың үстүне топулып, әхлисини басды. Шонда
олар бу өйден ялаңач хем яралы гачып гитдилер.
17 Эфесде яшаян яхудыларың ве греклериң
хеммеси бу ваканы эшидип горкдулар. Реб Исаның
ады бейгелди. 18 Иман эденлериң көпүси гелип,
эден этмишлерини ачык боюн алдылар.
19 Җадыгөйлик билен мешгулланянларың энчемеси
китапларыны үйшүрип, хеммәниң гөзүниң
алнында якдылар. Оларың бахасыны
хасапланларында, элли мүң күмүш теңңе чыкды.
20 Шейлеликде, Реббиң Хош Хабары барха яйрап,
гүйч-гудраты артярды.
21 Бу вакалардан соң, Павлус Македонияның ве
Ахаяның үстүнден гечип, Иерусалиме гитмеги
йүрегине дүвди. Павлус: «Ол ерде боланымдан соң,
Рими хем гөрмегим герек» дийди. 22 Ол өз ики
көмекчисини: Тимотеос билен Эрасды Македония
ёллады. Өзи болса бирнәче вагтлап Азия
велаятында галды.

Эфесдәки галмагал

23 Шол вагтлар «Исаның Ёлы» атлы топар
догрусында улы галмагал турды. 24 Деметрей атлы
бир зергәр барды. Ол күмүшден Артемис
бутханасының шекиллерини ясамак билен
уссалара көп гирдеҗи гетирерди. 25 Деметрей
уссалары ве шунуң ялы иш билен
мешгулланянлары үйшүрип, шейле дийди:
«Адамлар! Бизиң шу хүнәр аркалы оңат газанч
эдйәндигимизи өзүңиз билйәнсиңиз. 26 Эмма
Павлусың: „Ынсан эли билен ясалан худайлар асла
худай дәлдир“ дийип, диңе Эфесде дәл, эйсем,
бүтин Азия велаятында көп адамлары ынандырып
аздырандыгыны-да гөрүп-эшидйәнсиңиз. 27 Бизиң
бу сенедимизе халкың арасында абрайдан дүшмек
ховпы абаняр. Диңе бу ховп дәл, эйсем, бейик
зенан худай Артемисиң бутханасының-да хич зат
сайылып, бүтин Азия велаятының ве дүнйәниң
сежде эдйән худайының шөхраты пуҗа чыкмагы
ахмал». 28 Олар муны эшиденлеринде, гахар-
газапдан долуп: «Эфеслилериң Артемиси
бейикдир!» дийип гыгырмага башладылар.
29 Шейдип, бүтин шәхер галагоплуга дүшди. Халк
македониялы Гаюс билен Аристархы тутуп, олары
томаша мейданына сүйрәп гетирди. Бу икиси ёлда
Павлуса ёлдаш болупдылар. 30 Павлус халкың
арасына гирмекчи боланда, шәгиртлер оны
гойбермедилер. 31 Онуң достлары болан Азия
велаятының хәкимлеринден кәбири-де Павлуса
хабар ёллап, томаша мейданында гөрүнмезлигини
хайыш этдилер. 32 Томаша мейданындакы җемагат
галагоплуга дүшди. Оларың херси бир зат дийип
гыгырярды. Көпүси нәме үчин үйшендиклерини
хем билмейәрди. 33 Онсоң яхудыларың итермеги
билен, мәхелләниң ичинден Исгендер диен бир
адамы өңе чыкардылар. Кәбир адамлар нәме
диймелидигини оңа гыгырып айтдылар. Исгендер
эли билен ышарат эдип, халкың өңүнде гепләп,
өзүни гораҗак болды. 34 Эмма халк онуң
яхудыдыгыны биленде, хеммеси бирагыздан:
«Эфеслилериң Артемиси бейикдир!» дийип, ики
сагатлап гыгырып дурдулар. 35 Шәхер кәтиби
мәхелләни көшешдирип, шейле дийди: «Эй,
эфеслилер! Бейик Артемис бутханасының ве
асмандан инен хейкелиниң горагчысының Эфес
шәхеридигини ким билмейәр?! 36 Муны хич ким
инкәр эдип билмез. Шонуң үчин хем өзүңизи рахат
алып барып, пайхаслы херекет этмелисиңиз. 37 Бу
адамлар не бутхана огрусы, не-де худайымыза дил
етирипдирлер, эмма сиз олары бу ере гетирдиңиз.
38 Деметрейиң я-да онуң янындакы уссаларың
бирине гаршы давалары бар болса, казыетиң
гапылары ачык, ол ерде казылар бар. Гой, бири-
бирине гаршы айыпламаларыны айдып, шол ерде
арз этсинлер. 39 Башга бир чәре гөрмекчи
болсаңыз, онда ол кануны йыгнакда чөзүлер. 40 Бу
гүнки вакалар зерарлы, бизи гозгалаң турузмакда
айыпламаклары ахмал. Бизде бу топланышыгы
аклап билҗек хич бир делил ёк». Ол шейле дийди-
де, үйшен мәхелләни даргадып гойберди.

20-нҗи бап

Павлус Македонияда ве Гресияда

20 Павлус башагайлык ятышандан соң,
шәгиртлери янына чагырып, олара өвүт-
несихат этди. Соңра олар билен хошлашып,
Македония уграды. 2 Ол этраплары айланып,
иманлылар билен йүрекден сөхбет эдип, олары
рухландырды. Соңра ол Гресия гелди. 3 Ол ерде үч
айлап галды. Соңра Сирия гәмили гитмекчи
боланда, яхудыларың өзүне гаршы дузак
гурандыгыны билип, Македонияның үсти билен
ызына доланмак карарына гелди. 4 Бериядан
Пирросың оглы Сопатер, Салоникиден Аристарх
билен Секонд, Дербеден Гаюс хем Тимотеос, шейле
хем Азия велаятындан Тихик билен Трофым дагы
онуң билен биле гитдилер. 5 Булар өңден гидип,
Троасда бизе гарашдылар. 6 Биз хем Петир
байрамындан соңра Филипиден гәми билен ёла
дүшдүк. Бәш гүнде оларың янына – Троаса гелип
етдик. Ол ерде еди гүн болдук.

Троасдакы гудрат

7 Хепдәниң биринҗи гүни † биле чөрек иймәге
йыгнанышдык. Павлус эртеси гүн ёла дүшмекчиди,
шонуң үчин ярыгиҗә ченли вагыз этди. 8 Бизиң
йыгнанышан ёкары гатдакы отагымызда көп чыра
янып дурды. 9 Евтук атлы бир яш йигит пенҗиреде
отырды. Павлус гүррүңини довам эдйәркә, Евтугы
укы басып, үчүнҗи гатдан йыкылды. Оны барып
гөренлеринде, ол эййәм җан берен экен. 10 Павлус
ашак дүшүп, йигидиң үстүне эгилди ве оны
гуҗаклап: «Гайгы этмәң, ол дири!» дийди. 11 Онсоң
ене ёкары чыкды, биле чөрек ийди ве олар билен
даң атянча сөхбет этди. Соңра болса ёла дүшди.
12 Олар яңкы огланың диридигине шатланып, оны
өйүне саг-саламат гетирдилер.
13 Павлус Асос шәхерине пыяда гитмек карарына
гелди. Бейлекилеримиз болса гәмә мүнүп гитдик.
Биз ол ерде Павлусы гаршы алмалыдык. Муны бизе
онуң өзи шейле табшырыпды. 14 Павлус Асосда
бизе гошулды, онсоң биз оны алып, Митилина
шәхерине тарап ёла дүшдүк. 15 Ол ерден гәми
билен йүзүп, эртеси Хиёс адасының голайына
етдик. Бир гүнден соң болса Самоса гечип, онуң
эртеси хем Милитоса барып етдик. 16 Павлус Азия
велаятында вагтыны йитирмезлик үчин, Эфесиң
гапдалындан гечип гитмеги йүрегине дүвди. Ол
Иерусалиме етмәге ховлугярды, себәби Эллинҗи
гүн байрамы гүни ол ерде болмак ислейәрди.

Павлус Эфесдәки йыгнак ёлбашчылары билен хошлашяр

17 Павлус Милитосдан Эфесе адам иберип,
йыгнагың ёлбашчыларыны янына чагыртды.
18 Ёлбашчылар Павлусың янына геленлеринде,
олара шейле дийди: «Мениң Азия велаятына гелен
илкинҗи гүнүмден бәри сизиң яныңызда нәхили
яшандыгымы өзүңиз билйәнсиңиз. 19 Мен көп
гөзяш дөкүп, песпәллик билен Реббе хызмат этдим.
Яхудыларың гаршыма гуран дилдүвшүклерине ве
сынагларына дучар болдум. 20 Пейдалы болан
затларың хич бирини сизден гайгырмадым. Өйме-
өй айланып, хеммесини сизе ач-ачан вагыз этдим.
21 Мен яхудыларың-да, греклериң-де тоба эдип,
Худая доланмага ве Реббимиз Иса *Месих*е иман
этмәге чагырдым. 22 Инди болса Мукаддес Руха
боюн эгип, Иерусалиме гидйәрин. Ол ерде башыма
нәмелериң гелҗегини билемок. 23 Эмма Мукаддес
Рух маңа хер шәхерде зынҗырлара ве
мушакгатлара дучар болҗакдыгымы дуйдуряр.
24 Муңа гарамаздан, җанымы өзүм үчин гымматлы
хасапламаярын. Мен диңе пеллехана етмек ве
Реббимиз Исаның табшыран ишини долы амала
ашырмак ислейәрин. Бу иш Худайың мерхемети
барадакы Хош Хабара шаятлык этмекдир. 25 Мен
араңызда болуп, Худайың Шалыгыны вагыз этдим.
Инди сизиң хич бириңизиң мундан бейләк мени
гөрмеҗекдигиңизи билйәрин. 26 Шонуң үчин бу гүн
сизе шуны ыглан эдйәрин: мен хич кимиң ганына
җогапкәр дәлдирин. 27 Себәби мен Худайың әхли
ислегини сизе вагыз этмекден боюн товламадым.
28 Өзүңизе ве Мукаддес Рухуң сизиң
гөзегчилигиңизе берен әхли сүрүсине гөз-гулак
болуң. Худайың йыгнагына чопанчылык эдиң. Ол
бу йыгнагы Өз Оглуның ганы билен сатын алды.
29 Мен гиденимден соңра, араңыза йыртыҗы
мөҗеклериң гелҗегини билйәрин, олар сүрини аяп
гоймазлар. 30 Хатда өз араңыздан кәбир адамлар
чыкып, шәгиртлери ызына эертдирҗек болуп,
хакыкаты ёйрлар. 31 Шонуң үчин хүшгәр болуң. Үч
йыллап гиҗе-гүндиз гөзяшларым билен хер
бириңизе үзнүксиз несихат эденими ядыңызда
саклаң. 32 Инди болса мен сизи Худая табшырярын.
Онуң мерхеметли Хош Хабарыны унутмаң! Бу
Хабар сизе гүйч-гудрат берер, Худайың мукаддес
халкы билен бирликде Онуң вада берен
ялканышларыны эчилер. 33 Мен хич кимиң пулуна
я-да эгин-эшигине гөз дикмедим. 34 Сиз мениң
өзүмиң ве ёлдашларымың мәтәчликлерини
канагатландырмак үчин, эллерим билен зәхмет
чекендигими билйәнсиңиз. 35 Өз эллерим билен
ишләп, мәтәчлик чекйәнлере көмек этмекде мен

† *Хепдәниң биринҗи гүни – бу еврейлериң сененамасы боюнча екшенбе гүнүдир.*

сизе гөрелде гөркездим. Реббимиз Исаның хут
Өзүниң: „Бермек алмакдан хас көп багтыярлык
гетирйәр“ диен сөзлерини ятда саклаң».
36 Павлус сөзүни тамамландан соң, дыза чөкүп,
оларың әхлиси билен бирликде Худая дога-дилег
этди. 37 Шонда оларың хеммеси боюр-боюр гөзяш
дөкүп, Павлусы багрына басдылар, оны
огшадылар. 38 Павлусың: «Инди мени хич хачан
гөрмерсиңиз» диен сөзлери олары өрән
тукатландырды. Соңра олар оны гәмә ченли
угратдылар.

21-нҗи бап

Павлусың Иерусалиме сыяхаты

21 Биз олар билен хошлашып, гәмиде гөни Кос
адасына, эртеси гүн Родоса, ол ерден хем
Патара гелдик. 2 Онсоң Финикия барян бир гәми
тапып мүндүк ве деңзе чыкдык. 3 Кипре
голайланымызда, онуң гүнортасындан гечип,
Сирия тарап йүздүк. Соңра Сура барып етдик,
себәби гәми шол ерде йүкүни дүшүрмелиди. 4 Биз
шәгиртлери тапып, ол ерде еди гүн галдык.
Шәгиртлер Мукаддес Рухуң угрукдырмагы билен
Павлуса Иерусалиме гитмели дәлдигини айтдылар.
5 Бизиң вагтымыз доланда, ене ёла дүшүп,
сыяхатымызы довам этдирдик. Иманлыларың
хеммеси, аяллары ве бала-чагалары билен биле
шәхериң дашына ченли бизи угратды. Онсоң
кенарда дыза чөкүп, Худая дога-дилег этдик. 6 Бири-
биримиз билен хошлашанымыздан соң, гәмә
мүндүк, олар хем өйлерине гайтдылар.
7 Биз ёлумызы Сурдан довам этдирип, Птолемей
шәхерине гелдик. Ол ердәки доганларыңка гөрме-
гөрше барып, бир гүн оларың янында галдык.
8 Эртеси гүн биз ёла дүшүп, бирнәче гүнден
Кайсария гелдик ве хош хабарчы Филипиң өйүнде
галдык, ол сайланан еди ёлбашчының бириди.
9 Филипиң дурмуша чыкмадык дөрт гызы барды ве
олар пыгамберлик эдйәрдилер.
10 Биз ол ерде энчеме гүн боланымыздан соң,
Яхудыядан Агап атлы пыгамбер гелди. 11 Ол бизиң
янымыза гелип, Павлусың гушагыны алды-да, өз
эл-аягыны баглап: «Мукаддес Рух шейле диййәр:
„Иерусалимдәки яхудылар шу гушагың эесини
шейле баглап, кесеки миллетлериң элине
берерлер“» дийди. 12 Муны эшиденимизде, биз-де,
ол ерде яшаянлар-да Иерусалиме гитмезлиги үчин
Павлуса ялбардык. 13 Павлус: «Нәме үчин аглашып,
мениң йүрегими агырдярсыңыз? Мен Иерусалимде
диңе эл-аягымың багланмагына дәл, эйсем,
Реббимиз Исаның ады үчин өлмәге-де тайяр»
дийип җогап берди. 14 Оны ырып билмәнимизден
соң биз: «Гой, Реббиң ислеги болсун!» дийип
дымдык.
15 Шол гүнлерден соң гошумызы дүвүп,
Иерусалиме ёла дүшдүк. 16 Кайсариядан
шәгиртлериң бирнәчеси хем бизиң билен биле
гайтдылар. Олар бизи Минасон диен адамың өйүне
гетирдилер, биз онуңкыда галмалыдык. Минасон
кипрли болуп, илкибашдакы шәгиртлериң бириди.

Павлус Иерусалимде

17 Иерусалиме геленимизде, доганлар бизи
шатлык билен гаршыладылар. 18 Эртеси Павлус
бизиң билен бирликде Якубы гөрмәге барды,
Иерусалимдәки йыгнагың әхли ёлбашчылары-да
шол ердедилер. 19 Павлус олар билен
саламлашандан соң, өз хызматы аркалы Худайың
кесеки миллетлериң арасында эден ишлерини
бирин-бирин гүррүң берди. 20 Олар муны эшидип,
Худайы шөхратландырдылар. Соңра Павлуса
шейле дийдилер: «Гөрйәңми, доган, яхудыларың
арасында мүңлерче иманлы бар. Оларың хеммеси-
де Мукаддес Кануна өзлерини йүрекден багыш
эденлер. 21 Оларың эшидишине гөрә, сен кесеки
миллетлериң арасында яшаян яхудыларың
хеммесине Мусаның кануныңдан дөнмеклиги,
чагаларыны сүннетлемезлиги, дәп-дессурлара
уймазлыгы өвредйәрмишиң. 22 Инди нәме этмели?
Сениң гелениңи олар хөкман эшидерлер. 23 Шонуң
үчин бизиң айтҗак затларымызы ерине етир.
Арамызда Худая ант ичип, вада берен дөрт адам
бар. 24 Шол адамлары яныңа ал-да, олар билен
биле тәмизленме дессурына гошул ве оларың
харчларыны сен төле. Ондан соң олар сачларыны
сырдырмалы. Шейлеликде, хеммелер сен хакда
айдылан мыш-мышларың яландыгыны, сениң-де
Мусаның канунына уюп яшаяндыгыңы билерлер.
25 Иман эден кесеки миллетлер хакда айданымызда
болса, биз белли бир карара гелип, олара
барейәм: „Бутлара хөдүрленен гурбанлык этини
иймекден, зынадан, дамагы чалынмадык
хайваның этинден ве ганындан даш дуруң“ дийип
язылан хаты ёлладык».
26 Эртеси гүн Павлус яңкы адамлары янына алып,
олар билен биле өзүни тәмизледи. Онсоң ол
ыбадатхана гирип, пәклениш гүнлериниң хачан
гутарҗакдыгыны ве оларың хер бири үчин хачан
садака берҗекдигини ыглан этди.

Павлус тутуляр

27 Белленилен еди гүн долуп барярды. Азия
велаятындан гелен яхудылар Павлусы
ыбадатханада гөрдүлер. Олар тутуш халкы
өҗүкдирип, оны тутдулар. 28 Олар: «Эй, ысрайыл

халкы! Көмек эдиң! Бу адам әхли ерде бизиң
халкымыза, Мусаның бизе берен канунына,
ыбадатханамыза гаршы хеммелере терс сапак
берйәр. Мунуң үстесине-де, греклери ыбадатхана
гетирип, бу мукаддес ери харама чыкарды» дийип
гыгырдылар. 29 Бейле диймеклериниң себәби,
мунуң өң яны эфесли Трофымы шәхерде Павлус
билен биле гөрүпдилер ве Павлус оны-да
ыбадатхана гетирендир өйдүп пикир эдйәрдилер.
30 Бүтин шәхер аяга галды, хемме тарапдан
ылгашып гелен халк бирлешди-де, Павлусы тутуп,
ыбадатханадан дашары сүйреди. Шобада хем
ыбадатхананың гапылары япылды. 31 Павлусы
өлдүрҗек болуп дуркалар, Рим гошунының
мүңбашысына бүтин Иерусалимиң аяга галандыгы
барадакы хабар гелип говушды. 32 Мүңбашы
дессине йүзбашыларыны ве эсгерлерини алып,
халкың үстүне эңди. Олар мүңбашы билен
эсгерлери гөренлеринде, Павлусы енчмеги бес
этдилер. 33 Шол вагт мүңбашы голай гелип,
Павлусы туссаг этди ве гоша зынҗырлар билен
багламагы буюрды. Соңра ол: «Бу адам ким? Ол
нәме этди?» дийип сорады. 34 Мәхелләниң ичинде
гох-галмагал турды, хер ким бир зат дийип
гыгырды. Алаговурдыдан яңа мүңбашы нәме
боланыны анык билмеди. Шонуң үчин ол Павлусы
гала әкитмеги буюрды. 35 Павлус басганчага
геленде, мәхелле оны гысып-говруп барярды.
Шонуң үчин эсгерлер оны гөтерип әкитмели
болдулар. 36 Мәхелле онуң ызына дүшүп: «Өлдүриң
оны!» дийип гыгырышярды.

Павлус мәхелле йүзленйәр

37 Эсгерлер Павлусы яңы галаның ичине алып
гиренлеринде, ол мүңбаша: «Сенден бир зат сорап
билеринми?» дийди. Мүңбашы хайран галып: «Сен
грекче билйәңми? 38 Мундан бирнәче вагт өң
гозгалаң турзуп, дөрт мүң келлекесери чөле алып
чыкан мүсүрли сен дәлми?» дийди. 39 Павлус: «Мен
яхуды, Киликияның Тарсус шәхеринден, шол
мешхур шәхериң раятыдырын. Маңа халка сөз
сөзлемәге ыгтыяр бермегиңи хайыш эдйәрин»
дийди. 40 Мүңбашы Павлуса ругсат беренде, ол
басганчагың үстүнде дуруп, халка юваш болмагы
эли билен ышарат этди. Адамлар үмсүм болансоң,
Павлус олара арамей дилинде йүзленип, сөзе
башлады:

22-нҗи бап

22 «Эй, доганлар, аталар! Инди мениң өзүми
аклап айтҗак сөзүме гулак асың». 2 Адамлар
онуң арамейче геплейәндигини эшидип,
сеслерине сув сепилен ялы болдулар. Павлус
сөзүни довам этди: 3 «Мен яхудыдырын.
Киликияның Тарсус шәхеринде догулдым, эмма шу
шәхерде улалдым. Бу ерде Гамалиелиң шәгирди
болуп, ата-бабаларымызың канунының берк
адатларына гөрә тәлим алдым. Бу гүнки сизиң
болшуңыз ялы, менем Худая җуда ыхласлыдым.
4 „Исаның Ёлы“ атлы топара дегишли адамлара
өлүм ховпуны салып ызарлардым, аял--эркек
диймән, элини-аягыны баглап, хеммесини зындана
дыкардым. 5 Айдянларымың хакыкатдыгыны баш
руханы билен тутуш меҗлис тассыклап билер. Мен
хатда олардан Дамаскдакы яхуды доганларымызы
тутмага ругсат хатыны хем алдым. Оларың элини-
аягыны баглап, Иерусалиме гетирип,
җезаландырмак максады билен Дамаска тарап ёла
дүшдүм. 6 Гүнорта вагты Дамаска голайлап
баряркам, бирденкә асмандан парлак нур даш-
төверегиме ягты сачды. 7 Мен ере йыкылдым. Шол
вагт: „Шавул, Шавул, нәме үчин сен Маңа азар
берйәрсиң?“ диен сеси эшитдим. 8 Мен: „Агам, сен
ким?“ дийип сорадым.
Ол маңа: „Мен сениң азар берйән насыралы
Исаң“ дийип җогап берди. 9 Мениң янымдакылар
шөхләни гөрүп горкдулар, эмма мениң билен
геплешен сесе дүшүнмедилер. 10 Мен: „Я Реб! Мен
нәме этмели?“ дийип сорадым. Ол хем маңа:
„Ериңден тур-да, Дамаска гит. Нәме этмелидигиң
саңа шол ерде айдылар“ дийди. 11 Яңкы нуруң
ялкымындан яңа гөзлерим көр болды. Шонуң үчин
янымдакы ёлдашларым Дамаска мени идип
әкитдилер. 12 Ол ерде Хананы атлы бир адам
яшаярды. Ол худайхон хем Мукаддес Кануна
берленди, Дамаскдакы әхли яхудыларың арасында
улы хормата эеди. 13 Ол мениң яныма гелип:
„Шавул доган! Гой, гөзлериң ене ачылсын!“ дийди.
Мениң гөзлерим шол пурсатда ачылып, оны
гөрдүм. 14 Хананы маңа: „Ата-бабаларымызың
Худайы сени сайлады. Ол муны Онуң ислегини
билмегиң, Догры Боланы гөрүп, овазыны
эшитмегиң үчин этди. 15 Сен гөрүп-эшиденлериңи
әхли ынсанлара яйып, Онуң үчин шаятлык
эдерсиң. 16 Инди нәмә гарашярсың? Тур, Ребби
чагырып, сува чүмдүрил, гүнәлериңден саплан“
дийди.
17 Иерусалиме доланып гелип, ыбадатханада
Худая дога эдип отыркам, маңа бир гөрнүш аян
болды. 18 Мен Реббим Исаны гөрдүм, Ол маңа: „Тиз
бол, дессине Иерусалимден гит, себәби олар сениң
Мен хакдакы шаятлыгыңы кабул этмезлер“ дийди.
19 Мен: „Я Реббим Иса, олар мениң синагогадан-
синагога айланып, Саңа иман эденлери туссаг эдип
енҗеними говы билйәрлер. 20 Сениң шаядың
Стефан өлдүриленде, мен хем шол ердедим. Бу
иши оңладым ве оны өлдүренлериң эшиклерини
сакладым“ дийдим. 21 Реббим Иса маңа: „Бар, Мен

сени узакдакы кесеки миллетлериң янына
иберйәрин“ дийди».

Павлус Рим раятыдыгыны айдяр

22 Халк Павлусы шу ере ченли диңледи, эмма бу
сөзи эшиденлеринде, батлы сес билен: «Бу адамы
ер йүзүнден ёк эдиң! Ол яшамага мынасып дәл»
дийип гыгырды. 23 Олар багырышып, эгин--
эшиклерини силкип, чаң-тозаныны хова какдылар.
24 Шонда мүңбашы Павлусың гала әкидилмегини
буюрды. Халкың нәме үчин онуң үстүне
гыгыряндыгыны билмек үчин, оны гамчылап,
сорага чекилмегини иследи. 25 Павлусы
гамчыламак үчин багланларында, Павлус янында
дуран йүзбашыдан: «Рим раятының хич хили
айыбы ёк хем болса, оны гамчыламак сизиң
кануныңыза лайык гелйәрми?» дийип сорады.
26 Йүзбашы муны эшидип, мүңбашының янына
барып: «Нәме этҗек боляң? Бу адам Рим раяты
ахыры» дийип хабар берди. 27 Шонда мүңбашы
Павлусың янына гелип: «Маңа айт, сен Рим
раятымы?» дийип сорады. Ол: «Хава» дийип җогап
берди. 28 Мүңбашы: «Менем! Йөне мен бу раятлыгы
көп пул төләп алдым» дийди. Павлус: «Мен болса
Рим раяты болуп догулдым» дийди. 29 Оны сорага
чекҗек болуп дуранлар шобада онуң янындан
чекилдилер. Мүңбашы хем Павлусың Рим
раятыдыгыны биленде, онуң элини-аягыны
багладаны үчин горкды.
30 Мүңбашы эртеси гүн яхудыларың Павлусы
нәмеде айыплаяндыкларыны такык билмек
иследи. Шонуң үчин Павлусы азат эдип, ёлбашчы
руханылар билен ёкары меҗлисиң йыгнанмагыны
буюрды. Онсоң Павлусы оларың хузурына алып
гелди.

23-нҗи бап

Павлус ёкары меҗлисиң өңүнде

23 Павлус ёкары меҗлисе дыкгат билен
середип: «Эй, доганлар! Мен шу гүне ченли
Худайың өңүнде арасса выждан билен яшадым»
дийди. 2 Баш руханы Хананы Павлусың янында
дуранлара онуң агзына урмагы буюрды. 3 Павлус
оңа: «Сени Худай урар, эй, йүзи акланан дивар!
Өзүң-ә мениң үстүмден кануна гөрә хөкүм
чыкармак үчин отырсың, соңам болса кануны
бозуп, мени урмагы буюрярсың» дийди. 4 Павлусың
янында дуранлар ондан: «Сен нәме үчин Худайың
баш руханысына дил етирйәрсиң?» дийип
сорадылар. 5 †Павлус: «Доганлар, онуң баш
руханыдыгыны билмәндирин. Ёгсам Мукаддес
Язгыларда хем: „Өз халкыңың ёлбашчысыны
нәлетлеме“ дийип язылан» дийди. 6 Павлус оларың
бир бөлегиниң саддукейлер, бейлеки бөлегиниң-де
фарисейлердигини билип: «Эй, доганлар, мен
фарисей, фарисейиң оглудырын. Мен өлүлериң
дирелйәндигине умыт баглаяндыгым үчин хөкүм
эдилйәрин!» дийип, меҗлисде батлы гыгырды.
7 Павлусың бу сөзүнден соңра фарисейлер билен
саддукейлериң арасына агзалалык дүшүп,
йыгнанан мәхелле икә бөлүнди. 8 (Саддукейлер
дирелиш-де, перишде-де, рух-да ёк дийййәрдилер,
фарисейлер болса буларың хеммесине
ынанярдылар.) 9 Шейлеликде, улы галмагал турды.
Фарисейлериң тарапыны тутян кәбир Төврат
мугаллымлары еринден туруп, улы дава
туруздылар. Олар: «Биз бу адамда хич хили айып
тапмадык. Онуң билен бир рух я перишде
геплешен болса нәбилйәңиз?» дийдилер. 10 Дава-
җенҗел шейле бир гызды велин, мүңбашы оларың
Павлусы парчаламакларындан хедер эдип,
эсгерлере гелип, оны оларың арасындан сүйрәп
чыкарып, гала әкитмеги буюрды. 11 Шол гиҗе Реб
Иса Павлуса гөрнүп, оңа: «Мерт бол! Сен Мен хакда
Иерусалимде нәхили шаятлык эден болсаң, Римде-
де шейле шаятлык этмелисиң» дийди.

Павлуса каст этмек барада дилдүвшүк

12 Эртеси гүн яхудылар бири-бирлери билен дил
бирикдирип, Павлусы өлдүрйәнчәлер, ийип-
ичмезлиге касам этдилер. 13 Бу дилдүвшүге
гатнашанларың саны кыркдан хем көпди. 14 Олар
ёлбашчы руханыларың ве яшулуларың янына
гелип: «Биз Павлусы өлдүрйәнчәк, хич зат ийип-
ичмезлиги берк касам этдик. 15 Шейлеликде, сиз
ёкары меҗлис билен билеликде мүңбашыдан
Павлусы ызына гетирмеги хайыш эдиң. Ол хакдакы
маглуматлары долы өвренмек ислейәрис диен
болуң. Павлус бу ере гелип етмәнкә, биз оны ёлда
өлдүрмәге тайын» дийдилер.
16 Эмма Павлусың егени оларың дилдүвшүк
гураныны эшидип, гала барды-да, муны Павлуса
хабар берди. 17 Павлус хем йүзбашыларың бирини
янына чагырып: «Бу йигиди мүңбашының янына
элт, оңа бир зат барада хабар бермекчи» дийди.
18 Онсоң йүзбашы оны алып, мүңбашының янына
гетирди. Оңа: «Туссаг Павлус мени чагырып, шу
йигиди сениң яныңа гетирмегими хайыш этди.
Онуң саңа айтҗак зады бар экен» дийди.
19 Мүңбашы йигиди голтуклап, бир гыра чекди-де,
ондан: «Сен маңа нәме хакда хабар бермекчи?»
дийип сорады. 20 Ол шейле җогап берди: «Яхудылар
ве ёкары меҗлис билеликде Павлус хакдакы
маглуматлары долы өвренмек баханасы билен,
оны эртир меҗлисе гетирмеги сенден хайыш этмек

† *23:5 t Мср 22:27.*

үчин диллешдилер. [21] Эмма сен оларың сөзүне
гулак асма, себәби кыркдан говрак адам гизленип,
Павлуса букуда гарашяр. Олар Павлусы
өлдүрйәнчәк, ийип-ичмерис дийип касам этдилер.
Шу вагт олар тайяр болуп, сениң разычылыгыңа
гарашярлар». [22] Мүңбашы ол йигиди311 уградып:
«Муны маңа хабар берениңи хич киме айтмагын»
дийип табшырды.

Павлус Кайсария иберилйәр

[23] Онсоң мүңбашы йүзбашыларындан икисини
янына чагырып: «Агшам сагат докузда Кайсария
гитмек үчин, ики йүз саны пыяда, етмиш саны атлы
эсгери ве ики йүз найзачы тайынлаң. [24] Павлусы
хем ата мүндүрип әкидип, саг-аман хәким
Феликсиң янына алып барың» дийип табшырык
берди. [25] Соңра мүңбашы шейле мазмунлы хат
язды: [26] «Чуңңур хорматланян хәким Феликсе
Клавдий Лисиясдан догайы салам! [27] Яхудылар бу
адамы тутуп өлдүрҗек болуп дуркалар, мен онуң
римлидигини билип, эсгерлерим билен етишип,
оны халас этдим. [28] Онуң нәме айыбының
бардыгыны билмек үчин, оны яхудыларың ёкары
меҗлисине алып гелдим. [29] Мен оны өзлериниң
дини кануны билен баглы меселелерде
айыплаяндыкларыны билдим, эмма онда өлүме я-
да туссаг этмәге лайык хич хили эсас ёкдур. [30] Бу
адама каст эдилҗек боляндыгы барадакы хабары
аланымда болса, оны шобада сениң яныңа
ибермеги карар этдим. Оны айыплаянлара-да өз
шикаятларыны саңа мәлим этмеклерини
буюрдым».

[31] Эсгерлер өзлерине буйрулышы ялы, Павлусы
алып, гиҗе Антипатрисе гетирдилер. [32] Эртеси гүн
атлы эсгерлер Павлус билен биле ёлларыны довам
этдирдилер, бейлекилер болса гала доландылар.
[33] Атлылар Кайсария геленлеринде, хаты хәкиме
говшурып, Павлусы-да онуң элине табшырдылар.
[34] Хәким хаты окап, Павлусың хайсы
велаятдандыгыны сорады. Павлусың
Киликиядандыгыны биленде болса: [35] «Сени
айыплайҗылар геленсоң диңләрин» дийди. Соңра
Павлусың Хиродың көшгүнде гөзегчилик астында
сакланмалыдыгы барада буйрук берди.

24-нҗи бап

Павлус Феликс хәкимиң өңүнде

24 Бәш гүнден соң баш руханы Ханаы бирнәче
яшулулар ве Тертул атлы гаралавҗы билен
Кайсария гелди. Олар Павлуса гаршы
шикаятларыны хәкиме етирмекчидилер [2] Павлусы
чагырып гетиренлеринде, Тертул оны айыпламага
башлады: «Белент мертебели Феликс! Сениң
саяңда биз энчеме вагтдан бәри парахатчылыкда
яшаярыс. Узакдан гөрүҗилигиң билен халкымыз
үчин улы өзгертмелери амала ашырдың. Биз муны
хемме ерде ве хемише чуңңур миннетдарлык
билен тассыклаярыс. [4] Мен сениң көп вагтыңы
алмакчы дәл, өз мәхремлигиң билен бизиң гысга
хабарымыза гулак асмагыңы хайыш эдйәрин. [5] Биз
бу адамың дүнйәдәки әхли яхудыларың арасында
гозгалаң турузян бир питнечидигине гөз етирдик
ве ол Насыра топарының баштутаны. [6] Ол хатда
ыбадатхананы-да харама чыкармага сынанышды. †
Сениң өзүң хем бу адамы сорага чекип, бизиң оны
нәмеде айыплаяндыгымызы онуң өзүнден
аныклап билерсиң».

[9] Ол ердәки яхудылар хем айдыланларың
догрудыгыны тассыкламак билен бу айыпламалара
гошулдылар.

[10] Хәким Павлуса гепләбер дийип ышарат
эденден соң, ол сөзе башлады: «Сениң көп
йыллардан бәри бу миллетиң үстүнден казылык
эдйәндигиңи билйәрин. Шонуң үчин өзүми сениң
хузурыңда гораяндыгыма җуда бегенйәрин.
[11] Худая сежде этмек үчин Иерусалиме бараныма
он ики гүнден көп болмандыгыны өзүң хем
аныклап билерсиң. [12] Бу адамлардан хич бири
мениң ыбадатханада бири билен җеделлешенимии,
синагогаларда я болмаса шәхерде халкы аяга
галдыранымы гөрен дәлдир. [13] Олар маңа
йөңкейән айыпларыны саңа субут эдип билмезлер.
[14] Эмма саңа шуны ыкрар этмек билен оларың
„галп таглымат“ дийип атландырян „Исаның Ёлы“
топарына дегишлидигими мәлим эдйәрин. Мен
ата-бабаларымызың Худайына сежде эдйәрин.
Төвратда ве пыгамберлериң язгыларында язылан
хер бир сөзе ынанярын. [15] Эдил бу адамлар ялы,
мен хем догруларың-да, догры дәллериң-де
өлүмден дирелҗекдигине Худая умыт баглаярын.
[16] Шонуң үчин хем Худайың ве ынсанларың өңүнде
выжданымы хемише пәк сакламага чалышярын.
[17] Мениң Иерусалимде болманыма энчеме йыл
болды, инди болса халкымың гарыпларына садака
бермек үчин ол ере гелдим. [18] Бу затлар билен
мешгулланяркам, олар мени ыбадатханада
гөрдүлер. Мен тәмизлениш дессурыны берҗай
эдйәрдим, янымда хич хили мәхелле-де, гозгалаң-
да ёкды. [19] Эмма ол ерде Азия велаятындан гелен
кәбир яхудылар барды. Оларың маңа гаршы
шикаятлары бар болса, оларың өзлериниң шу ере
гелип, мени сениң хузурыңда айыпламаклары
герекдир. [20] Я-да бу ердәкилер ёкары меҗлисиң

† *Кәбир голязмаларда Биз оны өз канунымыз боюнча хөкүм этмекчидик, [7] * эмма мүңбашы Лисияс гелип, гүйч билен оны элимизден алды. [8] * Оны айыплаянлара сениң хузурыңа гелмеги буюрды*

өңүнде дуранымда, менден нәме җенаят
тапандыкларыны, гой, айтсынлар. [21] Оларың
өңүнде дуруп, белент сес билен: „Өлүлер дирелйәр
диеним үчин бу гүн сизиң өңүңизде хөкүм
эдилйәрин“ дийдим. Мундан башга мениң нәме
айыбым бар?»
[22] «Исаның Ёлы» атлы топар догрусында хас такык
маглуматы болан Феликс иши соңа гоюп: «Даваңыз
хакда мүңбашы Лисияс геленден соң карар
чыкарарын» дийди. [23] Феликс ол ердәки йүзбаша
Павлусы гөз астында сакламагы, эмма оңа бираз
эркинлик бермеги, онуң мәтәчликлерине голдав
бермек ислейән достларына ругсат этмеги буюрды.
[24] Бирнәче гүнден соң болса, Феликс өз яхуды аялы
Друсилла билен гелди-де, Павлусы чагыртды ве
Иса *Месих*е болан иман хакдакы онуң
гүррүңлерини диңледи. [25] Павлус догрулык,
өзерклилик хем гелҗек хөкүм хакда сөхбет эденде,
Феликс горкуп: «Болды, хәзирликче гит, аматлы
пурсат геленде, ене сени чагырдарын» дийди.
[26] Шейле хем, Феликс Павлусдан пара тама эдип,
оны йыгы-йыгыдан чагырдып, онуң билен сөхбет
эдйәрди. [27] Арадан ики йыл геченден соң,
Феликсиң ерине Поркий Фестус хәким болды.
Феликс яхудыларың гөвнүни авламак үчин,
Павлусы туссаглыкда гоюп гитди.

25-нҗи бап

Павлус Фестусың өңүнде

25 Фестус велаята хәким болуп геленден үч гүн
соң, Кайсариядан Иерусалиме гитди. [2] Ол
ерде ёлбашчы руханылар билен яхуды
баштутанлары Фестуса Павлусың үстүнден шикаят
этдилер. [3] Фестусдан өзлерине бир ягшылык
этмегини сорап, Павлусы Иерусалиме гетирмеги
үчин ялбардылар. Аслында олар букы гуруп, ёлда
Павлусы өлдүрмегиң ниетиндедилер. [4] Фестус
олара шейле җогап берди: «Павлус Кайсарияда
туссаглыкда, мен хем басым ол ере гитҗек.
[5] Араңыздакы ёлбашчылар мениң билен биле
барсынлар. Эгер Павлус бир яман иш эден болса,
гой, оны айыпласынлар».
[6] Фестус оларың янында секиз-он гүн болуп,
Кайсария гайтды. Эртеси гүн ол казылык күрсүсине
чыкып, Павлусың гетирилмегини буюрды. [7] Павлус
ичери гиренде, Иерусалимден гелен яхудылар
онуң дашына үйшүп, оны айыплап башладылар,
эмма өз айыпламаларыны субут эдип билмедилер.
[8] Павлус өзүни горап: «Мен яхудыларың канунына-
да, ыбадатхана-да, императора-да гаршы гүнә
этмедим» дийди. [9] Фестус яхудыларың гөвнүнден
турмак үчин, Павлусдан: «Иерусалиме гидип, шол
ерде бу бабатда өзүңе казылык эдилмегини
ислейәрсиңми?» дийип сорады. [10] Эмма Павлус:
«Мен императорың казылык күрсүсиниң өңүнде
дурун, маңа шу ерде казылык эдилмелидир. Мен
яхудылара гаршы хич бир яманлык эден дәлдирин,
муны сениң өзүң хем оңат билйәнсиң. [11] Мен
яманлык эден болсам я-да өлүме лайык бир иш
эден болсам, өлүмден гачмаярын. Эгер бу
адамларың маңа гаршы айыпламалары ялан
болса, мени оларың элине табшырмага хич кимиң
хакы ёкдур. Мен давамы императора арз эдйәрин»
дийди.
[12] Онсоң Фестус меҗлис билен маслахатлашып:
«Даваң барада императора арз этдиң,
императорың янына-да гидерсиң» дийди.
[13] Бирнәче гүн геченден соң, Агрип патыша өз
уясы Берник билен Фестусы гутламак үчин,
Кайсария гелди. [14] Олар көп вагт ол ерде
галанларындан соң, Фестус Павлусың ишини
патыша гүррүң берди: «Феликсиң туссаг эдип гоян
бир адамы бар. [15] Мен Иерусалимдекәм,
яхудыларың ёлбашчы руханылары, яшулулары
онуң үстүнден шикаят эдип, оны
җезаландырмагымы хайыш этдилер. [16] Мен олара:
„Римлилериң адаты боюнча хич ким сораг
эдилмезден җезаландырмак үчин шикаятчының
элине табшырылмаяр. Айыпланяны
шикаятчылары билен йүзлешдирип, оңа
йөңкелйән айып бабатда өзүни горамага
мүмкинчилик берилйәр“ дийип җогап бердим.
[17] Айыплайҗылар бу ере үйшенлеринде болса, мен
вагты элден бермән, эртеси гүн казылык күрсүсине
чыкып, Павлусың гетирилмегини буюрдым. [18] Эмма
онуң гаршысына геплән шикаятчылар оңа мениң
гарашан айыпларымың хич бирини
йөңкемедилер. [19] Муңа дерек оларың өз динлери
хем-де бир Иса атлы өлүп гиден, эмма Павлусың
дири дийййән адамы барада җеделлери бар экен.
[20] Мен бу меселәни нәхили чөзсемкәм дийип агыр
ягдая дүшдүм. Павлусдан Иерусалиме гидип, ол
ерде бу затлар бабатда өзүне казылык эдилмегине
разыдыгыны я-да дәлдигини сорадым. [21] Эмма
Павлус давасыны императорың чөзмегини, оңа
ченли туссаглыкда болмагыны иследи. Шонуң үчин
оны императорың янына ёллаянчам, туссаглыкда
сакламагы буюрдым».
[22] Агрип Фестуса: «Мен хем шол адамың
гүррүңини диңлемек ислейәрин» дийди. Фестус
хем: «Оны эртир диңләрсиң» дийди.

Павлус Агрибиң өңүнде

[23] Эртеси гүн Агрип ве Берник дабаралы ягдайда
гелип, мүңбашылардыр шәхериң атлы-абрайлы
адамлары билен бирликде меҗлислер отагына

гирдилер. Фестусың буйругы боюнча Павлусы
гетирдилер. 24 Фестус шейле дийди: «Эй, патыша
Агрип ве бу ердәки әхли җенаплар! Сиз бу адамы
гөрйәңизми? Иерусалимдәки ве бу ердәки әхли
яхудылар онуң үстүнден маңа шикаят эдип: „Ол
мундан артык яшамалы дәл!“ дийип
гыгырышдылар. 25 Эмма мениң пикиримче, ол
өлүме лайык иш этмәндир. Эмма өзүниң давасы
барада императора арз эдендиги үчин, оны Риме
ёлламак карарына гелдим. 26 Ол хакда онуң
алыҗенабына язар ялы белли бир задым ёк.
Шонуң үчин-де оны сизиң хузурыңыза, ылайта-да,
эй, Агрип ша, сениң хузурыңа чыкардым. Бу меселә
середенимизден соң, мунуң нетиҗесинде язмага
бир затлар тапмагым ахмал. 27 Себәби туссага
гаршы йөңкелйән айыпламалары гөркезмезден,
оны императорың янына ёлламаклык маңа
манысыз гөрүнйәр».

26-нҗы бап

26 Агрип Павлуса: «Өзүңи горамак үчин, сөзе
башлап билерсиң» дийди. Ине, шонда Павлус
эллерини херекетлендирип, өзүни горамага дурды:
2 «Эй, Агрип патыша! Яхудыларың маңа йөңкейән
әхли айыпламаларындан горанып, бу гүн сениң
өңүңде чыкыш эдйәндигим үчин, мен өзүми
багтлы сайярын. 3 Сенем яхудыларың әхли
адатларындан, җеделли пикирлеринден оңат баш
чыкарярсың ахыры. Шонуң үчин хем мени
сабырлылык билен диңлемегиңи хайыш эдйәрин.
4 Яшлыгымдан башлап, илки өз халкымың
арасында, шейле хем Иерусалимде гечирен
дурмушымы әхли яхудылар билйәндирлер. 5 Олар
мени көп вагтдан бәри танаярлар, эгер ислеселер,
маңа динимизиң иң берк топары боюнча фарисей
болуп яшандыгыма шаятлык эдип билерлер. 6 Эдил
шу вагт хем Худайың ата-бабаларымыза берен
вадасына умыт баглаяндыгым үчин казыетде
дурун. 7 Хакыкатда, халкымызың он ики тиреси
гиҗе-гүндиз Худая чын йүрекден сеҗде эдип, бу
ваданың берҗай болмагына умыт баглапдыр. Эй,
шахым, яхудылар болса шу умыт үчин мени
айыплаярлар. 8 Нәме үчин Худайың өлүлери
дирелтмегини ынанып болмаҗак зат
хасаплаярсыңыз? 9 Догрусы, менем насыралы
Исаның адына гаршы көп яманлык этмеги өз
янымдан важып билйәрдим. 10 Мен бу яманлыгы
Иерусалимде этдим хем. Ёлбашчы руханылардан
ыгтыяр алып, иманлыларың көпүсини зындана
дыкдым. Олар өлүме хөкүм эдиленде, муны ики
элләп голдадым. 11 Мен бир синагогадан
бейлекисине айланып, олары гайта-гайта
җезаландырдым, имандан дәнмәге меҗбур этдим.
Олара гаршы гахар-газаба мүнүп, хатда кесеки
шәхерлере ченли олары ызарладым.
12 Гүнлериң бир гүни шу максат билен ёлбашчы
руханылардан ыгтыярнама ве табшырык алып,
Дамаска тарап ёла дүшдүм. 13 Эй, шахым,
гүнортанлар ёлда баряркам, бирденкә асманда
гүнден хем ягты нур гөрдүм. Нур мениң ве
ёлдашларымың даш-төверегине ялкым сачды.
14 Хеммәмиз ере йыкылдык. Бир сесиң маңа
арамей дилинде: „Шавул, Шавул! Нәме үчин Мени
ызарлап, азар берйәрсиң? Текепбирлигиң билен
өзүңе зепер етирмәңи бес эт“ диенини эшитдим.
15 Мен: „Агам, сен ким?“ дийип сорадым. Реб: „Мен
сениң ызарлап, азар берйән Исаң. 16 Ханы, тур, аяк
үстүне гал. Мен сени хызматкәрим хем шаядым
эдип сайламак үчин саңа гөрүндим. Сен өз гөрен ве
Мениң гөркезҗек затларыма шаятлык эдерсиң.
17 Сени өз халкыңың ве кесеки миллетлериң
элинден азат эдерин. Кесеки миллетлериң
гөзлерини ачарың ялы, Мен сени оларың арасына
иберерин. 18 Шонда олар түмлүкден нура,
шейтаның хөкмүрованлыгындан Худая тарап
өврүлерлер. Маңа иман этмек аркалы оларың
гүнәлери багышланып, олар Худайың мукаддес
халкы билен биле мирас аларлар“ дийди. 19 Шонуң
үчин хем, эй, Агрип ша, мен гөкден гелен гөрнүше
бойнуэгынлык этмедим. 20 Илки билен Дамаскда,
Иерусалимде, соңра тутуш Яхудыяда, шейле хем,
кесеки миллетлериң арасында: „Гүнәлериңиз үчин
тоба эдиң, Худая доланың, тоба эдендигиңизи оңат
ишлериңиз билен субут эдиң“ дийип вагыз этдим.
21 Шу себәпден яхудылар мени ыбадатханада тутуп,
өлдүрҗек болдулар. 22 Эмма шу гүне ченли Худай
маңа медет берди. Шонуң саясында улудан-кичә,
хеммелере шаятлык эдип гелйәрин. Болҗак
затлары өңден хабар берен пыгамберлериң ве
Мусаның айданларындан башга хич зат өвреден
дәлдирин. 23 Олар хем *Месих*иң гөрги
гөрмелидигини, илкинҗи болуп өлүмден дирелип,
Өз халкына ве кесеки миллетлере Худайың нуруны
ыглан этмелидигини аян эдипдилер».
24 Павлус шейдип, өзүни горап дурка, Фестус гаты
сес билен: «Павлус, сен дәлирәпсиң! Окумышлык
сени акылыңдан азашдырыпдыр» дийди. 25 Павлус
оңа: «Эй, хорматлы Фестус, мен акылымдан
азашамок. Мениң айдан сөзлерим хакыкат ве
акыла сыгяндыр. 26 Бу затлардан патышамың
хабарлыдыгы үчин, мен оңа аркайын геплейәрин.
Буларың хич бириниң ондан яшырын дәлдигине
мен ынанярын, себәби булар гизлин эдилен
дәлдир. 27 Агрип ша! Сен пыгамберлере
ынанярсыңмы? Ынаняндыгыңы билйәрин-ә»
дийди. 28 Агрип Павлуса: «Мени гысга вагтың
ичинде ырып, месихи этҗек болярсыңмы?» дийди.

29 Павлус оңа: «Гысга болсун, узын болсун, диңе сен
дәл, эйсем, шу гүн мени диңлейәнлериң бары
мениң ялы болсун дийип Худая ялбарярын.
Элбетде, бу зынҗырлар сизде болмасын» дийип
җогап берди. 30 Шундан соң Агрип ша, Фестус
хәким, Берник ве олар билен отуранлар
ерлеринден турдулар. 31 Олар чыкып баряркалар,
өзара гүрлешип: «Бу адам өлүме я-да туссаглыга
лайык хич иш этмәндир» дийишдилер. 32 Агрип
Фестуса: «Бу адам давасыны императора арз
этмедик болсады, оны азат эдип боларды» дийди.

27-нҗи бап

Павлус гәмили Риме әкидилйәр

27 Бизи деңиз аркалы Италия ибермеги карар
этдилер. Шонда Павлус билен ене-де
бирнәче туссагы Империя гошунындакы Юлий
диен йүзбаша табшырдылар. 2 Бизиң хеммәмиз
Адрамит шәхеринден гелен гәмә мүнүп, Азия
велаятының кенарына тарап ёла дүшдүк.
Янымызда Салоникиден гелен македонияды
Аристарх хем барды. 3 Эртеси гүн Сидон шәхерине
гелип етдик. Юлий Павлус билен мылакатлы
болды, шонуң үчин оңа достларының янына
бармага ве герекли затларыны алмага ругсат
берди. 4 Ол ерден ене деңзиң үсти билен гитдик.
Шемалың гаршымыздандыгы себәпли Кипр
адасының демиргазык тарапындан, оны пеналап,
йүзүп гечдик. 5 Киликия ве Памфилияның
гаршысындакы деңизден гечип, Ликияның Мира
шәхерине гелдик. 6 Йүзбашы шол ерде
Исгендериядан гелип, Италия гитҗек болуп дуран
гәмини тапды ве бизи оңа мүндүрди. 7 Биз энчеме
гүнләп хаял йүзүп, кынчылык барыны гөрүп,
Книдос шәхерине етдик. Шемалың бизе гаршы
өвүсйәндиги үчин, Салмон ярым адасының
янындан гечип, Крит адасыны пеналап, йүзүп
гитдик. 8 Кенара голай йүзүп, улы кынчылык билен
Гөзел дуралгалар диен ере гелдик. Бу ер Ласея
шәхерине голай ерлешйәрди. 9 Биз көп вагтымызы
йитирдик. Инди деңизде йүзмек үчин хова өрән
ховплуды, себәби гүйз ахырлап барярды. Павлус
олара маслахат берип: 10 «Җенаплар! Гөрйән велин,
инди деңизде йүзсек, диңе бир йүкүмиз, гәмимиз
дәл, эйсем җанымыз хем ховп астында галар, агыр
бетбагтчылыга учрарыс» дийди. 11 Эмма йүзбашы
Павлусың маслахатына гулак асман, гәми
ёлбашчысы билен гәми эесиниң гепине ынанды.
12 Йөне дүшелгеде гышламага хич хили шерт
болмансоң, адамларың көпүси, башартса, бу ерден
Фениксе етип, гышы ол ерде гечирмеги карар
этдилер. Феникс Крит адада ерлешип, гүнорта-
гүнбатар ве демиргазык-гүнбатар тарапдан
өвүсйән шемаллардан пенады.

Деңиздәки тупан

13 Шейлеликде, гүнорта шемалы ювашҗа
өвүсмәге башланда, олар өз максатларына
етендирис өйтдүлер. Шонуң үчин лабыры
чекдилер-де, Крит аданың голайы билен ёла
дүшдүлер. 14 Эмма көп вагт гечмәнкә, ада тарапдан
«Демиргазык-гүндогар» дийилйән гүйчли ел өвсүп,
тупан турды. 15 Тупан гәмә урлуп, нетиҗеде, гәми
шемалың гаршысына йүзүп билмеди. Шундан соң
өзүмизи толкунлара табшырып, шемалың угруна
йүздүк. 16 Биз Кавда диен бир кичиҗик аданы
пеналап өтдүк. Гәминиң кичи гайыгыны зордан
саклап галдык. 17 Деңизчилер гайыгы ёкары чекип
алдылар ве гәми пытрап гитмесин дийип,
дашындан танап билен берк баглададылар. Олар
Сиртиң чәгели сайларына батмакдан горкуп,
гәминиң тизлигини песелтмек үчин елкени ашак
дүшүрдилер. Шейдип, гәмини шемалың угруна
гойбердилер. 18 Биз тупандан яңа икияна
чайканярдык. Эртеси гүн гәминиң йүкүни зыңмага
башладылар. 19 Үчүленҗи гүн гәминиң артыкмач
энҗамларыны-да өз эллери билен деңзе
зыңдылар. 20 Энчеме гүнләп не Гүн, не йылдыз
гөрүнди. Гүйчли тупан совулмансоң, халас болмак
умыдымызы бүтинлей йитирдик.
21 Хич ким узак вагтлап хич зат датмады. Шонда
Павлус гәмидәкилериң ортасында дуруп, шейле
дийди: «Эй, адамлар! Мениң айданларыма гулак
асып, Крит ададан гайтмадык болсадыңыз, онда бу
бела-бетере саташмаздык. 22 Инди сизе
маслахатым шу: мерт болуң! Хич бириңиз хеләк
болмарсыңыз, диңе гәми даргар. 23 Себәби Өзүне
дегишли болуп, гуллук эдйән Худайым дүйн гиҗе
бир перишдесини яныма иберди. 24 Ол: „Горкма,
Павлус! Сен императорың өңүнде дурмалысың. Сен
себәпли гәмиде барянларың хеммесини Худай
аман саклар“ дийди. 25 Шонуң үчин, адамлар, мерт
болуң, себәби мен Худая ынанярын, хемме зат
өзүме айдылышы ялы болар. 26 Элбетде, ел бизи
бир ада элтип ташлар».

Гәми батяр

27 Он дөрдүнҗи гүни гиҗе биз Адриатик деңзинде
хер яна ковлуп йөркәк, ярыгиҗе төвереклери
деңизчилер гуры ериң якынлашяндыгыны
чакладылар. 28 Чуңлугы өлчәнлеринде, йигрими
гулач чыкды. Бираз соңрак өлчәнлеринде, он бәш
гулач чыкды. 29 Гаялара барып урларыс өйдүп
горкуп, арка тарапдан дөрт лабыр атдылар-да,
басым даң атсын дийип дилег этдилер.

30 Деңизчилер гәмиден гачҗак болуп, өң тарапдан
лабыр атмак баханасы билен, гайыгы деңзе
индердилер. 31 Эмма Павлус йүзбашы билен
эсгерлере: «Булар гәмиде галмасалар, сиз дири
галып билмерсиңиз» дийди. 32 Шейлеликде,
эсгерлер гайыгың танапларыны кесип, оны ашак
гачырдылар.
33 Даң атып барярка, Павлус хеммәни нахар
иймәге чагырды. Ол: «Сизиң гайгы-алада батып,
хич зат иймәниңизе бу гүн он дөрт гүн болды.
34 Шонуң үчин сизден хайыш эдйәрин,
нахарланың. Бу сизиң дири галмагыңыз үчин
герекдир. Хич бириңизиң сачыңызың еке тары-да
кемелмез» дийди. 35 Павлус бу сөзлери айдып,
элине чөрек алды, хеммәниң өңүнде Худая шүкүр
этди-де, бөлүп иймәге башлады. 36 Шейлеликде,
хеммелер рухланып нахарландылар. 37 Гәмиде
бизиң җемимиз ики йүз етмиш алты адамды.
38 Нахардан доянларындан соң, бугдайы деңзе
ташлап, гәмини еңлетдилер.
39 Гүн доганда, ол ери танамадылар. Эмма
кенарда чәгелик бир айлаг гөрүп, башартса,
гәмини шол ере сүрмели диен карара гелдилер.
40 Лабырлары кесип, деңзе гойберен батларына,
күреге даңлан танаплары чөздүлер-де, өңдәки
елкени шемала галдырып, гөни кенара тарап
йүздүлер. 41 Эмма гәми бир сай ере дүшүп, чәгә
батды. Гәминиң бурны чәгә батып, хич тарапа
гымылдап билмеди, арка тарапы болса гомларың
зоруна даргап башлады. 42 Туссагларың хич бири
йүзүп гачмаз ялы, эсгерлер олары өлдүрмекчи
болдулар. 43 Эмма йүзбашы Павлусы халас этмек
исләп, олары бу ниетлеринден дәндирди. Олара
йүзүп билйәнлер гәмиден өзлерини өңүрти
зыңсынлар ве йүзүп чыксынлар, 44 галанлары хем
тагталар я-да гәминиң дөвүклери билен чыксынлар
дийип буйрук берди. Шейлеликде, әхлиси саг-аман
гуры ере чыкды.

28-нҗи бап

Павлус Малтада

28 Биз кенара саг-аман чыканымыздан соң, бу
аданың адының Малтадыгыны билдик. 2 Ерли
халк бизиң билен өрән мылакатлы болды. Хова
ягышлы ве совук болансоң, олар от якып,
хеммәмизи оңат гаршы алдылар. 3 Павлус бир
үйшмек одун чөпләп, одуң үстүне гоянда, бир
зәхерли йылан одуң ховрундан гачып, онуң элине
япышды. 4 Ерли халк онуң элинден йыланың
салланып дуршуны гөренде, бири-бирине: «Бу
адам ганхор болса герек, ол деңизден халас болса-
да, такдыры оны яшамага гоймады» дийишдилер.
5 Эмма Павлус элини силкип, йыланы одуң ичине
зыңды, хич бир зыян хем гөрмеди. 6 Адамлар онуң
чишмегине я-да бирденкә өлүп йыкылмагына
гарашдылар. Эмма көп гарашып, оңа хич зат
болмандыгыны гөренлеринде, пикирлерини
үйтгедип: «Ол худайдыр!» дийишдилер.
7 Ол ериң голайында аданың Публий атлы
башлыгының мүлки барды. Публий бизи мыхман
алып, үч гүнләп йүрекден хызмат этди. 8 Шол вагт
онуң какасыны ысытма ве ичагыры тутуп ятырды.
Павлус хассаның янына гелди ве дога-дилег этди-
де, онуң үстүне элини гоюп, шыпа берди. 9 Бу
вакадан соң, ададакы бейлеки хассалар-да гелип
шыпа тапдылар. 10 Олар бизе көп сылаг-хормат
этдилер. Ёла builgramakчы болanymyzda...

Павлус Риме гелйәр

11 Үч айдан соң, биз Экиз худайлар атлы гәми
билен деңзе чыкдык. Бу гәми Исгендерияздан
гелип, гышда шол адада галыпды. 12 Биз Сиракус
шәхерине барып, ол ерде үч гүн галдык. 13 Ол ерден
айланып, Регия гелип етдик. Эртеси гүн гүнорта
шемалы өвсүп башлады. Мунуң көмеги билен ики
гүнде Путеёл шәхерине етдик. 14 Ол ерде бирнәче
доганлары тапдык. Олар бизден янларында
галмагымызы хайыш этдилер ве биз ол ерде ики
хепде галдык. Шондан соң биз Риме гелдик.
15 Римдәки доганлар бизиң гелендигимизи эшидип,
бизи гаршыламак үчин ол ерден Аппиюс базарына
ве Үч кервенсарай диен оба ченли гелдилер.
Павлус олары гөренде, Худая шүкүр эдип, ене
гайрата галды. 16 Биз Риме геленимизден соң,
Павлуса бир эсгериң гөзегчилиги астында
өзбашдак яшамага ругсат берилди.

Павлус Римде вагыз эдйәр

17 Үч гүнден соң Павлус яхудыларың
ёлбашчыларыны чагырды. Олар бир ере үйшенде,
Павлус олара шейле дийди: «Эй, доганлар! Мен
халкымыза я-да ата-бабаларымызың адатларына
гаршы хич зат этмесем-де, Иерусалимде туссаг
эдилип, римлилериң элине табшырылдым. 18 Олар
мени сорага чекенлеринден соң, бошатҗак
болдулар, себәби мени өлдүрмәге хич бир эсас
тапмадылар. 19 Эмма яхудылар гаршы
чыканларында, мен давамы императора арз этмәге
меҗбур болдум. Бейтмек билен мен өз халкымы
айыпламакчы дәлдирин. 20 Шу себәпден мен сизиң
билен гөршүп, сөхбет этмек үчин, сизи бу ере
чагырдым. Аслында мен Ысрайылың умыды болан
Месих угрунда зынҗырландым».
21 Олар Павлуса шейле дийдилер: «Биз сен хакда
Яхудыядан хич бир хат алмадык, ол ерден гелен

доганларымыздан хем хич ким сен барада
ягшыдан-ямандан хич зат хабар бермеди. 22 Эмма
бизиң сениң пикирлериңи өзүңден эшидесимиз
гелйәр, себәби хемме ерде бу дини топара гаршы
чыкыляндыгыны билйәрис».
23 Шейлеликде, олар Павлус билен душушык
гүнүни беллешдилер. Шол гүн онуң болян ерине
җуда көп адам гелди. Павлус эртирден агшама
ченли олара Худайың Шалыгыны дүшүндирип,
вагыз этди. Мундан башга-да олары ынандырып,
Төврат билен пыгамберлериң язгыларындан Иса
догрусында ынандырыҗы делиллер гетирди.
24 Кәбирлери онуң сөзлерине ынанды, кәбири
ынанмады. 25 Олар бири-бири билен өзара
ылалашмадылар. Олар гитмекчи болуп дуркалар,
Павлус шейле дийди: «Ишая пыгамбер аркалы
Мукаддес Рух ата-бабаларыңыза шу сөзлери
җайдар айдыпдыр: 26 †„Бар-да, бу халка шейле дий:
Эшидип дурсаңыз-да, хич дүшүнмерсиңиз,
середип дурсаңыз-да, хич аңламарсыңыз.
27 Бу халкың йүреги күтелди,
гулаклары кер ачды,
гөзлери гапылды.
Ёгсам гөзлери билен гөрүп,
гулаклары билен эшидердилер,
аңлары билен аңлап,
Маңа тарап доланардылар,
Мен хем олара шыпа берердим“.
28 Шонуң үчин инди шуны билип гоюң: Худайың
халас болмак барадакы Хош Хабары яхуды дәллере
иберилди. Олар гулак асарлар». ††
30 Павлус кирейине алан җайында тутуш ики йыл
яшады ве янына геленлериң хеммесини кабул
этди. 31 Ол батыргайлык билен ве хич бир
бөкденчсиз Худайың Шалыгыны вагыз эдип,
Реббимиз Иса *Месих* барада өвретди.

† *28:26 t Иша 6:9-10.*

†† *Кәбир голязмаларда 29-нҗы аят душ гелйәр: Павлус муны айдандан соң, яхудылар өз араларында көп җеделлешдилер ве бу ерден гитдилер.*

Римлилер

Гириш

Рим шәхериндәки иманлылар йыгнагына языландыр. Бу йыгнагың агзаларының арасында диңе яхудылар дәл, эйсем бейлеки миллетлериң хем векиллери барды. Шу хатың язылан дөврүнде Павлус Риме гитмеги йүрегине дүвүпди. Ол бу хаты Римдәки иманлылары өзи ве вагыз эдйән Хош Хабарының таглыматы билен танышдырмак үчин язяр. Ресул Павлус Иса барадакы Хош Хабары Испанияда хем вагыз этмек үчин Римдәки иманлыларың голдавына мәтәчдигини өз хатында агзаяр.

Павлус өзүниң хениз танамаян адамларына хат язып, олара Иса ве иман барадакы таглыматың асыл манысыны, Худайың халас эдишини дүшүндирйәр. Хатың эсасы пикири шейле сөзлемде җемленендир: (1:17).

Булардан башга-да, Павлус яхудылар билен бейлеки миллетлериң өзара гатнашыклары, месихилер билен хәкимиет ёлбашчыларының (13:1-7) гатнашыклары барада көп язяр. Ресул Павлус Иса е иман эдйән адамың дурмушының дүйпгөтер өзгерйәндиги барада язяр. Ол шейле адамың Мукаддес Рухдан доляндыгыны, дурмушының месихилик сөйгүсинден ылхамланяндыгыны айратын ныгтаяр.

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Худайың өңүнде хеммелер гүнәлидир
Худай гүнәлилери нәдип аклаяр?
Иманлы дурмушда яшамак
Худай ысрайыл халкына тарап өврүлйәр
Месихиң Бедениндәки дурмуш
Павлусың мейиллешдирйән сапарлары ве соңкы саламлар

1-нҗи бап

Саламлар

1 Иса *Месих*иң гулы ве ресуллыга чагырылып,
Худайың Хош Хабарыны вагыз этмәге
сайланан мен Павлусдан догайы салам! 2 Худай
Мукаддес Язгыларда Өз пыгамберлери аркалы бу
Хош Хабары вада берди. 3 Бу Хош Хабар Худайың
Оглы † Иса *Месих* хакдадыр. Ол ынсан тебигаты
боюнча Давудың неслинденди. 4 Худай Реббимиз
Иса *Месих*и өлүмден дирелдип, Оны Мукаддес
Рухдан долдурды. Шейдип, Онуң Худайың гудратлы
Оглудыгы тассыкланды. 5 Худай маңа Иса *Месих*
аркалы мерхемет берип, ресуллыга сайлады. Ол
муны әхли миллетлериң Худая иман гетирип, Оңа
табын болмагы, Иса *Месих*иң адының
шөхратланмагы үчин этди. 6 Сиз хем Иса *Месих*е
дегишли болмага чагырылан шол миллетлериң
арасындасыңыз. 7 Мен шу хатымы сизе, Римдәки
доганларыма язярын. Худай сизиң хеммәңизи
сөйүп, сизи Өзүниң халкы болмага чагырды. Гой,
Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхемети ве парахатлыгы сизе яр болсун!

Павлус Римдәки доганлары гөрмеги күйсейәр

8 Илки билен, Иса *Месих* аркалы әхлиңиз үчин
Худайыма шүкүрлер эдйәрин, себәби иманыңыз
барадакы хабар бүтин дүнйә яйрады. 9 Мен
Худайың Оглы барадакы Хош Хабары яйрадып,
Худая җан-тенден хызмат эдйәрин, сизиң үчин
гиҗе-гүндиз дилег эдйәрин. Муңа Худайың хут Өзи
шаятдыр. 10 Худайың ислегине гөрә сизиң яныңыза
тизара барып билер ялы, Ондан бир ёл ачмагыны
хемише сораярын. 11 Сизи өрән гөресим гелйәр,
иманыңызы беркитҗек рухы пешгешлери сизиң
билен пайлашасым гелйәр. 12 Мен иманымыз
аркалы бири-биримизи рухландырмагымызы

† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

ислейәрин. [13] Эй, доганлар, шуны билмегиңизи ислейәрин: мен бейлеки миллетлериң арасында болшы ялы, сизиң хем араңыздакы хызматымың хасылыны гөресим гелди. Шоңа гөрә-де, яныңыза барҗак болуп, телим гезек сынанышдым. Эмма шу вагта ченли яныңыза барып билмедим. [14] Мен медениетли я-да медениетсиз, соватлы я-да соватсыз адамлара, гараз, хеммелере Хош Хабары вагыз этмәге борчлудырын. [15] Шонуң үчин-де, сизе, Римдәкилере хем Хош Хабары вагыз этмеги күйсейәрин.

Худайың гахар-газабы

[16] Мен бу Хош Хабары вагыз этмекден утанмаярын, себәби ол Худайың гүйҗүдир. Худай бу Хош Хабар аркалы хер бир иман эдени: илки билен яхудылары, соңра яхуды дәллери халас эдйәр. [17] †Хош Хабар Худайың адамлары аклаяндыгыны аян эдйәр. Ол иман эдйәнлери, хава, диңе иман эдйәнлери аклаяр. Чүнки Мукаддес Язгыларда: «Догручыл иман билен яшар» дийип язылгыдыр. [18] Яманлыклары билен хакыкаты бөкдейән адамларың худайсызлыгына ве яманлыгына гаршы Худай Өз гахар-газабыны гөкден аян эдйәр. [19] Бу адамлара Худай хакда билип болян затлар мәлимдир, себәби Худайың Өзи булары олара месе-мәлим этди. [20] Худайың гөзе гөрүнмейән хәсиетлери: эбеди гудраты ве хак Худайдыгы дүнйә ярадылалы бәри Онуң ярадан затларындан месе-мәлим гөрүнйәндир. Шоңа гөрә-де, адамларың: «Худай хакда билмейәрис» диймәге хич тутарыгы ёкдур. [21] Олар Худай хакда билселер-де, Оны Худай хөкмүнде шөхратландырмадылар, Оңа шүкүр этмедилер. Терсине, бош пикирлере улашып, йүреклерини түмлүк гаплады. [22] Олар өзлерини акыллы сайып, акмак болдулар, [23] бакы Худая сежде этмән, паны адамың, гушларың ве сүйренижилериң кешбиндәки бутлара сежде этдилер. [24] Шонуң үчин Худай олары йүреклериниң гүнәли хөвеслериниң эден-этдилигине табшырды. Шу себәпден олар бири-бириниң беденлерини хаясыз ишлери билен веҗера этдилер. [25] Олар Худай барадакы хакыкаты галп затлара чалышдылар. Ярадана дәл-де, ярадылан затлара сежде ве хызмат этдилер. Эмма бакы шөхрата диңе Ярадан мынасыпдыр. Омын! [26] Хава, олар хакыкаты рет эденсоңлар, Худай олары өзлериниң веҗера хөвеслерине табшырды. Хатда аяллар хем тебигы җынс гатнашыгыны рет этдилер. Олар тебигы болмадык җынс гатнашыклара йүз уруп, бири-бирлери билен ятып турярлар. [27] Шонуң ялы, эркеклер хем аял билен җынс гатнашыгыны терк эдип, бири-бирине болан мейил хесерине янярлар. Эркеклер эркеклер билен рысвалык эдип, өз азгынлыкларына лайык җеза алярлар. [28] Бу адамлар Худайы танамалыдыр өйтмедилер. Шоңа гөрә-де, Худай олары азгын хөвеслерине табшырып, эдилмесиз затлары этмеклерине ёл берди. [29] Оларың калбы хер түйсли яманлыкдан ††, адалатсызлыкдан, ачгөзлүкден ве азгынлыкдан долудыр. Олар гөрип, ганхор, давачыл, яланчы ве бетпәлдир. Олар гепчи, [30] төхметчи, текепбир, өвүнҗең болуп, Худайы йигренйәрлер, яманлык этмегиң хер түйсли ёлларыны тапярлар, ата-энелерине гулак асмаярлар. [31] Олар доңйүрек, пәхимсиз, әхтиялан ве рехимсиздир. [32] Олар Худайың адалатлы Канунына гөрә шейле ишлери эдйәнлериң өлүме мынасыпдыгыны билселер-де, өз эдйән ишлеринде илерлейәрлер. Мунуң билен чәкленмән, башгаларың хем шейле этмегини оңлаярлар.

2-нҗи бап

Худайың адыл хөкүми

2 Эй, башгалары язгарян ынсан! Сен ким болсаң-да, шейле этмәге асла хакың ёкдур. Сен башгалары язгармак билен, өз-өзүңи язгарянсың. Себәби сен өзүң-де шейле гүнәли ишлери эдйәрсиң-ә! [2] Биз шейле иш эдйәнлериң Худайың хөкүмине дучар болҗакдыгыны билйәрис. Бу хөкүм адалатлыдыр. [3] Сен шейле ишлери эдйәнлери язгармак билен, өзүң-де шейле этмейәрсиңми нәме? Хей-де шундан соң Худайың хөкүминден сыпарын өйдйәрмиң? [4] Я-да сен Худайың чәксиз мәхремлигине, гечиримлилигине, сабыр-такадына әсгермезлик эдйәрсиңми? Онуң мәхрибанлыгының сени тоба элтйәндигине дүшүнмейәрсиңми? [5] Йөне сен бойнуёгынлык эдип, гүнәлериңе тоба этмән, башыңдан инҗек газабы топлаярсың. Бу җеза Худайың адыл хөкүминиң аян болҗак гүнүнде берлер. [6] ‡Шол гүн Худай хер киме эден ишине гөрә гайтарар. [7] Худайдан шан-шөхрат, хормат ве өлмезлиги агтарып, хемише ягшылык эдйәнлере Ол бакы яшайшы берер. [8] Шахсы бәхбидини араянлар, хакыкаты рет эдип, яманлыга эерйәнлер болса гахар-газаба дучар боларлар. [9] Худай яманлык эдйән хер бир адама: илки билен яхудылара, соңра яхуды дәллере мушакгат ве хасрат берер. [10] Ягшылык эден хер бир адама: илки билен яхудылара, соңра яхуды дәллере шан-шөхрат, хормат ве рахатлык берер, [11] себәби Худай йүз гөрйән дәлдир. [12] Яхуды дәллер Мусаның Кануны барада билмейәрлер. Эмма олар хем

† *1:17 t Хаб 2:4.*

†† *Кәбир голязмаларда зынадан*

‡ *2:6 t Сүл 24:12.*

Худайың буйрукларыны бозсалар, өлерлер.
Яхудылар болса Мусаның Кануныны билйәрлер.
Шоңа гөрә-де, олар эден гүнәлери үчин бу Кануна
лайыклыкда хөкүм эдилер. 13 Чүнки Худайың
хузурында Мусаның Кануныны диңлейәнлер дәл-
де, оны берҗай эдйәнлер акланяндыр. 14 Мусаның
Кануны яхуды дәллере берилмеди. Йөне олар
тебигы дуйгурлыгына эерип, бу Кануның
талапларыны берҗай эденлеринде, Кануны
билмеселер-де, оңат ве эрбет ишлери
сайгаряндыкларыны гөркезйәрлер. 15 Шейдип,
эдйән ишлери аркалы Кануның парзларының өз
йүреклерине языландыгыны мәлим эдйәрлер.
Оларың выжданлары хем мунуң шейледигини
тассыклаяр, себәби өз пикирлери олары кәте
айыплаяр, кәте болса аклаяр. 16 Буларың хеммеси
Худай адамларың яшырын ишлерини ве
пикирлерини Иса *Месих* аркалы казылык этҗек
гүнүнде аян болар. Буларың бары вагыз эдйән Хош
Хабарымда беян эдилендир.

Яхудылар ве Мусаның Кануны

17 Инди болса сен яхуды барада айтмакчы: сен
өзүңи яхуды сайып, Мусаның Кануныңа бил
баглаярсың, Худайы танаяндыгыңа буйсанярсың.
18 Сен Худайың ислегини ве ягшыны ямандан
сайгармагы шол Канундан өвренйәрсиң. 19 Сен
билимиң ве хакыкатың нусгасы болан Кануна эе
боланың үчин, өзүңи көрлериң идиҗиси,
түмлүкдәкилериң ышыгы, акмакларың тербиечиси,
билимсизлериң мугаллымы хасаплаярсың. 21 Эгер
шейле болса, онда нәме үчин башгалара таглым
берип-де, өзүңе таглым бермейәрсиң? Огурлык
этмезлиги вагыз эдип, нәме үчин огурлык
эдйәрсиң? 22 Зына этмезлиги вагыз эдип, нәме үчин
зына эдйәрсиң? Бутлары йигренҗи сайян болсаң,
нәме үчин Өз Худайыңа гаршы күпүр геплейәрсиң?
23 Сен өзүңе берлен Кануна буйсансаң-да, оны
бозуп, Худайың адына ыснат гетирйәрсиң. 24 †Шоңа
гөрә-де, Мукаддес Язгыларда: «Худайың ады башга
миллетлериң арасында сиз зерарлы харланяр»
дийлип языландыр. 25 Хава, сен яхуды сүннет
эдиленсиң, йөне сүннет диңе Кануның берҗай
эдилен ягдайында әхмиетлидир. Эмма Кануны
бозян болсаң, онда сениң сүннетиң сүннетсизлик
билен дес-деңдир. 26 Шейле хем бир сүннетсиз
адам Кануның парзларыны берҗай эдйән болса,
онуң сүннетсизлиги сүннет хасапланмазмы нәме?
27 Сүннетсиз болса-да, Кануның парзларыны
берҗай эдйән адам сени язгармазмы? Себәби сен
Мукаддес Язгылара эе болуп, сүннетли болсаң-да,
Кануны бозярсың ахырын! 28 Чүнки дашкы гөрнүши
боюнча яхуды гөрүнйән хер кес яхуды дәлдир,
тендәки хер сүннет-де хакыкы сүннет дәлдир. 29 Ёк,
көңли яхуды болан адам хакыкы яхудыдыр. Кануна
гөрә дәл-де, Мукаддес Руха гөрә болан сүннет
хакыкы сүннетдир. Хакыкы яхудының өвгүси
адамлардан дәл-де, Худайдандыр.

3-нҗи бап

Худайың садыклыгы

3 Шейлеликде, яхуды болмагың нәме
артыкмачлыгы бар? Сүннетиң нәме пейдасы
бар? 2 Яхуды болмагың артыкмачлыгы көпдүр!
Себәби Худайың канунлары ве вадалары илки
яхудылара берилди. 3 Оларың кәбириниң Худая
садык галмандыгы хеммелере мәлимдир. Йөне
оларың бивепалыгы, хей-де, Худайың
садыклыгыны ёк эдерми? 4 ††Асла этмез! Адамларың
әхлиси бивепа болаянда-да, Худай садыкдыр.
Себәби Мукаддес Язгыларда Худай барада шейле
язылгыдыр:
«Сен чыкаран хөкүмиңде адалатлысың,
Казылык эдениңде, үстүн чыкансың».
5 Йөне бизиң бүтин нәдогрулыгымыз Худайың
догрулыгыны хас әшгәр эдйән болса, муңа нәме
диерис? Кәбир ынсанларың шейле дийип
сорамагы мүмкин: эйсем Худай Өз газабыны
башымыздан индеренде, биз бабатда
адалатсызлык эдйәрмикә? 6 Элбетде, ёк! Худай
адылдыр. Эгер шейле болмаса, Ол хей-де дүнйә
казылык эдип билерми?! 7 Йөне мениң
бивепалыгым аркалы Худайың садыклыгы хас
әшгәр болуп, Онуң шөхраты артян болса, мен бир
гүнәли хөкмүнде хөкүм эдилмелими нәме?
8 Ягшылыгы артдырмак үчин, белки, биз яманлык
этмелидирис? Элбетде, ёк! Йөне кәбир адамлар
мен хут шейле затлары өвредйәрмишим дийип,
маңа төхмет барыны япярлар. Шейле төхметчилер
өз эденлерине лайык җеза аларлар.

Хеммелер гүнәлидир

9 Онда нәме, биз яхудылар бейлеки миллетлерден
артыкмы? Асла артык дәлдирис! Яхудыларың-да,
башга миллетлериң-де гүнәниң
туссаглыгындадыгы барада өң айдыпдык ахырын.
10 ‡Мукаддес Язгыларда хем шейле язылгыдыр:
«Догры адам ёк, ёк еке бири-де;
11 Дүшүнйән асла ёк,
Худайы агтарян-да ёк.
12 Оларың хеммеси ёлдан чыкды,
әхлиси дең дережеде дерексиз болды.
Ягшылык эдйән ёк,
ёк еке бири-де.

† 2:24 *t Иша 52:5.*

†† *3:4 t Зеб 50:6.* ‡ *3:10-12 t Зеб 13:1-3; 52:2-4.*

[13] †Оларың богазы ачык габырдыр,
олар алдаяндырлар,
агызларында йылан зәхери бардыр.
[14] ††Агызлары гаргышдан, аҗы сөзден долудыр.
[15] ‡Аяклары ган дөкмәге ховлугандыр.
[16] Ёлларында харабалык, җепалар бардыр.
[17] Парахатлык ёлы недир, олар билмейәр.
[18] ‡†Олар Худайдан асла горкмаяр».

[19] Биз Канунда айдылан затларың онуң
табынлыгындакы адамлара дегишлидигини
билйәрис. Йөне шонда-да, хич кимиң өз-өзүни
акламага тутарыгы ёкдур, себәби Худайың
хузурында хеммелер гүнәлидир. [20] Шейлеликде,
Мусаның Кануның парзларыны берҗай этмек
аркалы Худайың хузурында хич ким акланып
билмез. Терсине, бу Канун аркалы адам өзүниң
гүнәлидигине гөз етирйәр.

Иман аркалы акланмак

[21] Йөне инди Худай акланманың Кануна дахылсыз
ёлуны гөркезди. Бу ёл барада Төврат ве
пыгамберлериң язгылары хем шаятлык эдйәр.
[22] Иса *Месих*е иман эдйәнлериң әхлиси Худайың
хузурында акланяндырлар. Адамларың арасында
хич парх ёкдур, [23] себәби хеммелер гүнә эдип,
Худайың шөхратындан махрум болдулар. [24] Йөне
олар Худайың мерхемети аркалы акландылар, Иса
Месих аркалы гүнәлериниң җезасындан азат
эдилдилер. [25] Худай Өз адалатыны гөркезмек үчин
Иса *Месих*и иберип, Онуң дөкүлен ганы аркалы
иман эдйәнлери Өзи билен ярашдырды. Худай
озалкы дөврүрде эдилен гүнәлере гечиримлилик
этди. Инди болса Иса *Месих*е иман эдйән хер кеси
аклаяр. Шейдип, Ол Өзүниң адалатлыдыгыны субут
эдйәр.

[27] Инди магтанара тутарыгымыз галдымы? Асла
галан дәлдир! Бу хайсы кануна гөрә шейле болды?
Парзлары берҗай эдилмели кануна гөрәми? Ёк,
иман канунына гөрә шейле болды. [28] Биз адамың
Кануны берҗай этмек аркалы дәл-де, иман аркалы
акланяндыгыны ныгтаярыс. [29] Эйсем Худай диңе
яхудыларың Худайымы? Ол башга миллетлериң
хем Худайы дәлми нәме? Элбетде, Ол башга
миллетлериң хем Худайы. [30] Себәби еке-тәк Худай
бардыр. Ол сүннетлилери-де, сүннетсизлери-де
иман аркалы аклаяндыр. [31] Онда нәме? Иман
аркалы Мусаның Кануныны ятырярысмы? Ёк!
Терсине, биз оны беркарар эдйәрис.

4-нҗи бап

Ыбрайымың иманы

4 Ёкарда айдыланлары назара алып, атамыз
Ыбрайым бабатда нәме айдып билерис? [2] Эгер
Ыбрайым Худайың назарында ягшы ишлери
аркалы акланан болса, онда, догрудан-да, өвнүп
билерди, эмма Худайың өңүнде дәл. [3] ‡‡Чүнки
Мукаддес Язгыда: «Ыбрайым Худая иман этди ве
Худай оны догры хасаплады» дийип язылгыдыр.
[4] Хайсыдыр бир иш эдйән адам өз чекен зәхмети
үчин хак аляндыр. Бу пешгеш дәлдир. [5] Эмма
гүнәкәрлери аклаян Худая иман эдйән адам хич иш
этмесе-де, иман эдйәндиги үчин Худайың
хузурында акланяндыр. [6] Ине, ягшы ишлери
этмесе-де, Худай тарапындан акланан адамы Давут
хем багтыяр сайып, шейле диййәр:
[7] ‡‡†«Язығы багышланан, гүнәси өртүлен адам
нәхили багтлы!
[8] Реб тарапындан этмиши хасаба алынмаян адам
нәхили багтлы!»

[9] Эйсем бу багтыярлык диңе сүннетлилере
дегишлимидир? Я-да сүннетсизлере хем
дегишлимикә? Озал айдышымыз ялы, Худай
Ыбрайымың иманы үчин оны догры хасаплады.
[10] Эгер шейле болса, хачан догручыл хасаплады?
Сүннетленмәнкәми я-да сүннетлененден соң? Ёк,
соң дәл-де, өң догручыл хасаплады! [11] Ыбрайым
сүннетленмәнкә иман этди, сүннети болса иман
аркалы алан акланмасының мөхүри хөкмүнде
кабул этди. Шейдип, Ыбрайым сүннетсизликде
иман эдип, догручыл хасапланан хер бир адамың
атасы болды. [12] Шейле-де, атамыз Ыбрайым
сүннетлилериң хем атасыдыр. Йөне шейле
сүннетлилериң иманы Ыбрайымың
сүннетленмеден озал иман эдиши ялы
болмалыдыр.

[13] Худай Ыбрайыма ве онуң неслине дүнйәни
мирас бермеги вада берди. Бу вада Ыбрайыма
Мусаның Кануныны берҗай эдендиги үчин дәл-де,
иман эдип, Худайың назарында догручыл
хасапланандыгы үчин берилди. [14] Чүнки Мусаның
Кануныны берҗай эдйәнлер дүнйәни мирас алҗак
болсалар, онда иман әхмиетини йитирерди,
ваданың бахасы болса көр көпүк боларды.
[15] Себәби бу Кануның бозулмагы Худайы
газапландыряр. Эмма Кануның болмадык еринде
Кануны бозмаклык-да ёкдур. [16] ‡‡‡Шоңа гөрә-де,
берлен ваданы иман аркалы алып боляндыр. Вада
мерхеметли пешгеш болуп, Ыбрайымың тутуш
неслине – диңе Мусаның Кануныны эе боланлара

† *3:13 t Зеб 5:10; 139:4.* †† *3:14 t Зеб 9:28.* ‡ *3:15-17 t Иша 59:7-8.* ‡† *3:18 t Зеб 35:2.*

‡‡ *4:3 t Гчк 15:6.* ‡‡† *4:7-8 t Зеб 31:1-2.* ‡‡‡ *4:16-17 t Гчк 17:5.*

дәл, эйсем Ыбрайым ялы иман эдйәнлериң барына
дегишлидир. Мукаддес Язгыда Худайың Ыбрайыма:
«Сени көп миллетлериң атасы этдим» дийши ялы,
Ыбрайым Худайың назарында әхлимизиң
атамыздыр. Себәби ол мерхумлары дирелдйән ве
озал болмадык затлары бар эдйән Худая иман этди.
18 †Худай Ыбрайыма «Сениң сан-саҗаксыз неслиң
болар» дийип айдыпды. Шонуң үчин-де, Ыбрайым
көп миллетлериң атасы болмага хич умыдының
галмандыгына гарамаздан, иманы себәпли
умытдан дүшмеди. 19 Ол яшының йүзе голайлап,
билинде кувватының галмандыгына, Сараның
өнелгесиздигине гарамаздан, иманында
говшамады. 20 Худайың берен вадасына
шүбхеленип, имансызлык этмеди. Терсине, иманда
беркәп, Худайы шөхратландырды. 21 Ол Худайың Өз
берен вадасында тапылҗакдыгына долы ынанды.
22 Ине, шейле иманы үчин Худай «оны догры
хасаплады». 23 Бу сөзлер диңе Ыбрайыма дегишли
дәлдир. 24 Бу бизе, ягны Реббимиз Иса *Месих*и
өлүмден дирелден Худая иман эдип, догручыл
хасапланянлара хем дегишлидир. 25 Иса *Месих*
бизиң гүнәлеримиз үчин өлүме табшырылып,
Худайың назарында акланылмагымыз үчин
дирелдилди.

5-нҗи бап

Худай билен ярашык

5 Шейлеликде, биз иманымыз билен акланып,
Реббимиз Иса *Месих* аркалы Худай билен
ярашдык. 2 Иса *Месих* бизе Худайың мерхеметиниң
гапысыны ачып берди. Биз иман аркалы бу
мерхемете улашып, берк дурус ве Худайың
шөхратына шәрик болҗакдыгымыза умыт баглап
бегенйәрис. 3 Диңе муңа дәл, эйсем
мушакгатларымыза хем бегенйәрис, себәби
мушакгатларың чыдамы, 4 чыдамың эрҗеллиги,
эрҗеллигиң хем умыды дөредйәндигини билйәрис.
5 Шейле умыт бизи утандырмаз, себәби берлен
Мукаддес Рух аркалы йүрегимиз Худайың
сөйгүсинден долуп-дашяр.
6 Бизиң өзүмизи акламага гүйҗүмиз ёкка, Иса
Месих Худайың өңден беллән вагтында биз
худайсызлар үчин өлди. 7 Хатда догры адам үчин
өлмәге тайын адамы тапмак кындыр. Йөне ким
билйәр, белки, ягшы адам үчин өлүп билҗегиң
тапылмагы-да ахмал. 8 Эмма Иса *Месих* хениз
гүнәкәркәк, бизиң үчин өлди. Шейдип, Худай бизе
болан сөйгүсини гөркезди. 9 Шоңа гөрә-де,
*Месих*иң ганы билен акланан болсак, Ол аркалы
Худайың газабындан гутулҗагымыз хем
гүррүңсиздир. 10 Чүнки душманкак Оглуның өлүми
аркалы Худай билен ярашан болсак, онда Онуң
өмри аркалы халас эдилҗегимиз хем
гүррүңсиздир. 11 Мундан башга-да, биз Худайың
Реббимиз Иса *Месих* аркалы эден ишлерине
бегенйәрис, себәби Ол бизи Худай билен
ярашдырды.

Өлүм Адам атадан, яшайыш Иса *Месих*дендир

12 Бир ынсан, ягны Адам ата зерарлы гүнә дүнйә
аралашды, гүнә болса өлүмиң гелмегине себәп
болды. Ынсанларың әхлиси гүнәли боланы үчин,
өлүм оларың үстүнден хөкүм сүрүп башлады.
13 Гүнә Канун берилмәнкә-де дүнйәде барды, йөне
Кануның болмадык еринде гүнә хасаба алынмаяр.
14 Муңа гарамаздан, Адам атадан башлап Муса
ченли яшанлар Адам атаныңкы ялы гүнә
этмеселер-де, өлүм оларың үстүнден хөкүм сүрди.
Адам ата белли бир дереҗеде өзүнден соң
гелмели Адамың, ягны Иса *Месих*иң нусгасы
болды. 15 Эмма Худайың пешгеш берен
мерхеметини Адам атаның гүнәси билен
деңешдирип-де болмаз! Чүнки бир адамың гүнәси
көплери өлүме дучар этди; башга бир Адамың,
ягны Иса *Месих*иң мерхемети аркалы болса көплер
Худайың бу пешгешини болдан-бол алды. 16 Хава,
Худайың пешгеш берен мерхемети Адам атаның
гүнәси ялы дәлдир. Себәби бир гүнә
җезаландырылып, хөкүм эдилмә сезевар этди.
Эмма көп гүнәлерден соң пешгеш берлен
мерхемет акланманы гетирди. 17 Чүнки бир адамың
гүнәси зерарлы ве шол адам аркалы өлүм хөкүм
сүрүп башлады. Эмма Худайың чәксиз мерхемети
билен акланма пешгешиниң боллугыны
аланларың бары инди бир Адам, ягны Иса *Месих*
аркалы бакы яшайышда хөкүм сүрерлер.
18 Шейлеликде, бир адамың гүнәси зерарлы
хеммелериң хөкүме дучар болшы ялы, бир Адамың
догрулыгы аркалы-да хеммелере яшайыш берйән
акланма гелди. 19 Бир адамың битабынлыгы
аркалы көп адамың гүнәкәр болшы ялы, бир
Адамың табынлыгы аркалы көп адам догручыл
болар. 20 Гүнәниң месе-мәлим болмагы үчин, Канун
ара гирди. Йөне адамлар гүнәни көпден-көп
этдигисайы, Худайың мерхемети хас-да артды.
21 Озал гүнә хөкмүрованлык сүрүп, хеммелериң
өмүр танапыны гырярды. Инди велин Худайың
мерхемети хөкмүрованлык сүрйәр. Шоңа гөрә-де,
биз акланып, Реббимиз Иса *Месих* аркалы бакы
яшайша эе болдук.

6-нҗы бап

6 Онда нәме, Худай Өз мерхеметини бизе
көпден-көп гөркезсин дийип, гүнә
эдибермелими? 2 Элбетде, ёк! Биз гүнә бабатда

† *4:18 t Гчк 15:5.*

өлдүк ахырын. Онсоң ненең эдип гүнә ичинде
яшап билерис? 3 Я-да сиз сува чүмдүрилиш аркалы
Иса *Месих* билен биригип, инди Онуң өлүмине
шәрик боляндыгымызы билмейәңизми? 4 Хава, биз
сува чүмдүрилиш аркалы *Месих* билен өлүп,
җайландык. Шоңа гөрә-де, Атаның шөхратлы
гудраты аркалы *Месих*иң өлүмден дирелиши ялы,
биз хем тәзе яшайша эе болуп билерис. 5 Биз
*Месих*иң өлүминде Онуң билен бириген болсак,
онда дирелишинде-де Онуң билен биригерис. 6 Биз
мундан бейләк гүнәниң гулы болмаз ялы, көне
тебигатымызың Иса *Месих* билен хача
чүйленендигини билйәрис. Биз инди гүнәниң
боюнтырыгындан бошандык. 7 Өлен адам гүнәниң
ыгтыярындан азатдыр. 8 Эгер биз *Месих* билен
өлен болсак, онда Онуң билен яшаҗакдыгымыза
хем ынанярыс. 9 Биз *Месих*иң өлүмден дирелип,
асла өлмежекдигини, өлүмиң инди Оңа өз
хөкүмини йөредип билмейәндигини билйәрис.
10 Иса *Месих* Өз өлүми аркалы гүнәниң ыгтыярыны
мүдимилик ёк этди. Онуң хәзирки яшайшы болса
диңе Худайың шөхраты үчиндир. 11 Шоңа гөрә-де,
сиз хем өзүңизи гүнә үчин өли, Иса *Месих* билен
биригендигиңиз себәпли Худай үчин дири сайың.
12 Сиз паны тениңизиң гүнәли хөвеслерине эермез
ялы, гүнәниң өз тениңизе хөкүм сүрмегине ёл
бермәң. 13 Беден агзаларыңызы яманлык гуралы
хөкмүнде гүнәниң ыгтыярына табшырмаң.
Терсине, өлүмден дирелен хөкмүнде өзүңизи Худая
табшырың. Гой, бедениңизиң хер бир агзасы
Худайың догрулык гуралы болсун. 14 Шонда гүнә
сизе өз хөкүмини йөретмез, себәби сиз Кануның
ыгтыярында дәл-де, мерхеметиң
ыгтыярындасыңыз.

Догрулыгың гуллары

15 Инди нәме? Биз инди Кануның ыгтыярында
дәл-де, мерхеметиң ыгтыярында дийип, гүнә
эдибермелими? Элбетде, ёк! 16 Эйсем сиз өзүңизи
кимиң табынлыгына табшырсаңыз, шонуң-да
гулуна өврүлйәндигиңизи билмейәңизми нәме?
Сиз нәмәниң гулы: өлүме элтйән гүнәниң гулумы я-
да догрулыга элтйән табынлыгың гулы? 17 Хава, сиз
гүнәниң гулудыңыз, йөне Худая шүкүр, кабул эден
таглыматыңыза йүрекден табын болдуңыз,
18 гүнәниң ыгтыярындан азат эдилип, догрулык
гуллары болдуңыз. 19 Сизиң ынсан эҗизлигиңизи
назара алып, сизе сада сөзлер билен айдярын: сиз
озал беден агзаларыңызы харамлыга ве
гитдигисайы артян биканунлыга табшырыпдыңыз.
Инди болса беден агзаларыңызы халал яшайша
элтйән догрулыга табшырың. 20 Сиз гүнәниң
гулларыкаңыз, догрулыгы берҗай этмекден
азатдыңыз. 21 Озал эден ишлериңизден, ягны
шинди утанян ишлериңизден нәме бәхбит
гөрдүңиз? Шейле ишлериң соңы өлүмдир. 22 Йөне
инди гүнәниң ыгтыярындан азат эдилип, Худайың
гулы болдуңыз. Мунуң нетиҗеси халал яшамаклык,
соңы болса бакы яшайышдыр. 23 Чүнки гүнәниң
музды өлүм, Худайың пешгеши болса Реббимиз
Иса *Месих* аркалы берилйән бакы яшайышдыр.

7-нҗи бап

Канундан азатлык

7 Эй, доганлар, сизе Мусаның Кануныны билйән
адамлар хөкмүнде йүзленйәрин. Эйсем сиз бу
Кануның диңе дири адама өз хөкүмини
йөредйәндигини билмейәңизми нәме? 2 Мысал
үчин, әрли аялы алып гөрелиң. Ол әри дирикә, бу
Канун боюнча оңа баглыдыр. Эмма әри өлсе, ол
ника канунындан азатдыр. 3 Эгер аял әри дирикә
башга бирине дурмуша чыкса, бу зынахорлыкдыр.
Эмма әри өлсе, ол канундан азатдыр, башга әре
барса хем зынахор дәлдир. 4 Эй, доганларым, сиз
бабатда хем шейледир. Сиз Иса Месихиң хачдакы
өлүми аркалы Мусаның Кануны үчин өлүсиңиз.
Худая ягшы ишлериңизиң хасылыны гетирер ялы,
сиз инди башга Бирине, ягны өлүмден дирелен Иса
*Месих*е дегишлисиңиз. 5 Биз ынсан тебигатымыза
гөрә яшаяркак, бу Канун бизиң беден
агзаларымызда гүнәли хөвеслери оярярды. Бу
хөвеслер бизи гүнәли ишлере имриндирип, өлүме
элтйәрди. 6 Эмма биз өзүмизи туссаглыкда саклан
Канун бабатда өлүп, ондан азат эдилдик. Биз инди
Кануна табын болан көне йөрелгә гөрә дәл-де,
эйсем Мукаддес Руха эерйән тәзе йөрелгә гөрә
Худая хызмат эдип билерис.

Мусаның Кануны гүнәни әшгәр эдйәр

7 †Онда нәме, Мусаның Кануны эрбет бир затмы?
Элбетде, ёк! Йөне бу Канун болмадык болса, мен
гүнәниң нәмедигини-де билмездим. Канун:
«Башганың задына гөз дикме» дийип буюрмадык
болса, мен мунуң гүнәдигини хем билмездим.
8 Гүнә болса бу буйрукдан өз бәхбидини арап, мени
хер түйсли ачгөзлүге имриндирди. Кануның
болмадык еринде гүнә өлүдир. 9 Мен Канун
берилмәнкә диридим. Эмма Канун берленден соң
гүнә җанланды-да, 10 мен өлдүм. Хава, маңа
яшайыш бермели Канун мениң өлмегиме себәп
болды. 11 Себәби гүнә Кануның буйругыны тутарык
эдинип, мени алдава салды-да, ол аркалы өлдүрди.
12 Эмма Канун шонда-да мукаддесдир; онуң хер бир
буйругы мукаддес, адалатлы ве оңатдыр.

---

† *7:7 t Мср 20:17; Кан 5:21.*

13 Онда нәме, оңат зат мениң өлмегиме себәп
болайдымы? Элбетде, ёк! Мени оңат буйруклар
аркалы гүнә өлдүрди. Гүнәниң хакыкы тебигаты хут
шейле аян болмалыды. Шейдип, гүнәниң
нәдережеде эрбетдиги әшгәр болды. 14 Биз
Мусаның Канунының Худай тарапындан
берлендигини билйәрис. Мен болса гүнәниң
есирлигиндәки бир эҗиз ынсандырын. 15 Мен өз
эдйәнлериме өзүм дүшүнемок, себәби халаян
задымы этмән, йигренйән задымы эдйәрин. 16 Эгер
мен йигренйән задымы эдйән болсам, онда бу
Кануның оңатдыгы билен ылалашярын. 17 Эгер
шейле болса, онда эдйәнлерими мен дәл-де, менде
месген тутан гүнә эдйәндир. 18 Менде, хава, ынсан
тебигатымда оңат задың ёкдугыны анык билйәрин.
Себәби оңат ишлери этмәге ислегим болса-да,
олары амал этмеги башармаярын. 19 Мен ислейән
оңат ишлерими этмән, терсине, йигренйән эрбет
ишлерими эдйәрин. 20 Эгер ислемейәними эдйән
болсам, онда оны инди мен дәл-де, ичимде месген
тутан гүнә эдйәндир. 21 Шейлеликде, мен дурмушда
шейле йөрелгәниң бардыгыны билдим: оңат иши
этмекчи болан бадыма, менде яманлык хәзир
боляр. 22 Бүтин калбым билен Худайың Канунындан
леззет алсам-да, 23 беденимиң шол йөрелгә йыкгын
эдйәндигини гөрйәрин. Бу йөрелге мениң
аңымдакы йөрелгә гаршы гөрешип, беденимдәки
гүнә йөрелгесине мени есир эдйәр. 24 Вах, мен
багтыгараны дийсене! Өлүме элтйән бу
беденимден мени ким халас эдер? 25 Худая шүкүр!
Ол бизи Реббимиз Иса *Месих* аркалы халас этди!

Шунлукда, аңым билен Худайың Канунына гуллук
этсем-де, ынсан тебигатыма гөрә гүнә канунының
гулудырын.

8-нҗи бап

Яшайыш берйән Мукаддес Рух

8 Шейлеликде, Иса *Месих*е дегишли боланлар †
инди асла хөкүм эдилмез. 2 Себәби яшайыш
берйән Мукаддес Рух мени Иса *Месих* аркалы
гүнәниң ве өлүмиң ыгтыярындан азат этди.
3 Мусаның Кануны ынсан хөвеслеримизиң
хөтдесинден гелип билмәнсоң, бизи халас эдип
билмеди. Кануның башармадык ишини Худай
амала ашырды. Худай дүнйәдәки гүнә себәпли Өз
Оглуны бир гүнәкәр ынсан кимин иберди-де, Ол
аркалы гүнәни хөкүм этди. Худай муны Кануның
адалатлы талапларының бизде берҗай болмагы
үчин амал этди. Шунлукда, биз инди ынсан
хөвеслеримизе гөрә дәл-де, Мукаддес Руха гөрә
яшаярыс. 5 Чүнки ынсан хөвеслерине гөрә
яшаянлар бу хөвеслериң оңлаян затлары барада
пикир эдйәрлер. Мукаддес Руха гөрә яшаянлар
болса Онуң оңлаян затлары барада пикир
эдйәндир. 6 Ынсан хөвеслеринден дөрейән
пикирлер адамы өлүме элтйәр. Мукаддес Рухдан
дөрейән пикирлер болса яшайыш ве парахатлык
берйәр. 7 Ынсан хөвеслеринден дөрейән пикирлер
Худая душмандыр. Себәби олар Худайың Канунына
табын дәлдир, аслында табын болмагы башарян
хем дәлдир. 8 Шонуң үчин-де, ынсан хөвеслерине
гөрә яшаянлар Худайың гөвнүнден туруп билмез.
9 Эгер Худайың Рухы догрудан-да калбыңызда
месген тутан болса, сиз ынсан хөвеслериниң
ыгтыярында дәлсиңиз, сиз Мукаддес Рухуң
ыгтыярындасыңыз. Кимде *Месих*иң Рухы болмаса,
ол *Месих*е дегишли дәлдир. 10 Эгер Иса *Месих*
калбыңызда месген тутан болса, онда гүнә зерарлы
өлмели болсаңыз-да, Мукаддес Рух сизе яшайыш
берер, себәби сиз Худайың хузурында
акланансыңыз. 11 Эгер Иса *Месих*и өлүмден
Дирелдениң Рухы калбыңызда яшаян болса, онда
Ол калбыңызда яшаян Өз Рухы аркалы Иса *Месих*и
дирелдиши ялы, сизиң-де паны тениңизи өлүмден
дирелдер.

12 Шоңа гөрә-де, эй, доганлар, биз инди ынсан
хөвеслериниң талапларына гөрә яшамага борчлы
дәлдирис. 13 Эгер сиз ынсан хөвеслериниң
талапларына гөрә яшасаңыз, өлерсиңиз. Эмма
ынсан хөвеслериниң яман ишлерини Мукаддес
Рухуң гүйҗи аркалы ёк этсеңиз, яшарсыңыз.
14 Себәби Мукаддес Руха эерйәнлер Худайың
перзентлеридир. 15 Худай бизе Өз Рухуны берди. Ол
муны гайтадан гул болуп, горкуда яшамагымыз
үчин дәл, эйсем Онуң перзентлери болуп,
Мукаддес Рух аркалы «Абба! †† Атам!» дийип
чагырмагымыз үчин амал этди. 16 Мукаддес Рух
бизиң рухумыз билен бирликде Худайың
перзентлеридигимизе гүвә гечйәр. 17 Шейлеликде,
перзентлери болан болсак, онда
мирасдүшеридирис. Худайың мирасдүшерлери
болян болсак, онда Иса *Месих*иң хем
мирасдашларыдырыс. Биз Иса *Месих*иң гөрен
гөргүлерине шәрик болян болсак, онда Онуң шан-
шөхратына хем шәрик боларыс.

Гөргүлер ве шөхрат

18 Мениң пикиримче, шу вагткы гөргүлеримизи
бизе аян болҗак гележекки шөхрат билен
деңешдирип-де болмаз. 19 Худайың Өз
перзентлериниң шөхратыны аян этҗек пурсадына
бүтин ярадылыш хем сабырсызлык билен гарашяр.
20 Себәби ярадылыш өз ислеги боюнча дәл-де,

† *Кәбир голязмаларда ынсан тебигатына гөрә дәл-де, Мукаддес Руха гөрә яшаянлар*

†† *Абба – арамейче бу сөз Атам*

Худайың ислеги боюнча пучлуга табын болупды.
Инди болса Худайың перзентлериниң шан-
шөхрата говшан пурсадында ярадылыш өзүниң
хем чүйреме нәлетинден азат эдилип, шол
шөхрата говшарын дийип умыт эдйәр. 22 Биз бүтин
ярадылышың шу вагта ченли ахы-нала чекип,
бургы җебирлерини чекйәндигини билйәрис.
23 Диңе бир ярадылыш дәл, эйсем гележекдәки
шөхратың кепили хөкмүнде Мукаддес Рухы алан
биз хем ахы-нала чекйәрис. Себәби биз өзүмизиң
огуллыга алнып, бedenимизиң чүйремеден азат
эдилмегине сабырсызлык билен гарашярыс. 24 Биз
халас эдиленимиз үчин, инди бу умыдымыз
бардыр. Йөне гөзе гөрнүп дуран умыт асла умыт
дәлдир. Гөрүп дуран задына умыт баглаян бармы
нәме? 25 Биз гөрмейән задымыза умыт баглап,
шоңа сабырлылык билен гарашяндырыс.
26 Мукаддес Рух хем эҗизлигимизде бизе көмек
берйәр, себәби биз хатда нәхили ве нәме барада
дилег этмелидигимизи хем билмейәрис. Эмма
Мукаддес Рухуң Өзи сөз билен беян эдип болмаҗак
иңңилдилер билен бизиң үчин төвелла эдйәр.
27 Ынсан йүрегиниң җуммүшини билйән Худай
Мукаддес Рухуң пикирлерине дүшүнйәндир.
Себәби Мукаддес Рух Худайың ислегине гөрә Онуң
халкы үчин ялбаряндыр. 28 Биз Худайы сөййәнлер
ве Онуң максадына гөрә чагырыланлар үчин
хемме задың оларың пейдасына эдилйәндигини
билйәрис.
29 Чүнки Худай олары эзелден сайлап--сечди ве
Оглуна меңзетмеги овалдан карар этди. Ол муны
Иса *Месих*иң көп санлы доганларының арасында
новбахар болмагы үчин амал этди. 30 Худай эзелден
сайлап-сеченлерини чагырды, чагыранларыны
аклады, акланларыны шан-шөхрата беследи.

Худайың сөйгүси

31 Булардан башга айдара зат галдымы? Худай
бизлик болса, ким бизе гаршы чыкып билер?
32 Худай хатда Өз Оглуны аяман, Оны бизиң
гүнәлеримиз үчин өлүме табшыран болса, онда
Онуң билен бирликде бейлеки затларың барыны
хем эчилмезми нәме?! 33 Худайың сайлап-
сеченлерини айыпламага ким милт эдер? Хич ким,
себәби олары Худайың хут Өзи аклаяр! 34 Худайың
халкыны ким хөкүм эдип билер? Хич ким, себәби
өлүмден дирелен Иса *Месих* Худайың сагында
отурып, бизиң үчин төвелла эдйәр. 35 Биз гөргүдир
мушакгатлары чекйәрис, ызарланмалара, ачлыга,
мәтәчлиге дучар боляры с, ховп-хатара ве өлүм
ховпуна сезевар эдилйәрис. Эйсем буларың бары
бизи Иса *Месих*иң сөйгүсинден айрып билерми?
Элбетде, ёк! Себәби Мукаддес Язгыларда шейле
язылгыдыр:
36 †«Биз хер гүн Сениң үчин өлдүрилйәрис,
дамагы чалынҗак гоюн сайыл ярыс».
37 Йөне биз өзүмизи Сөййән аркалы бу
кынчылыкларың барыны еңйәрис. 38 Себәби мен
не өлүмиң, не-де яшайшың, не перишделериң, не-
де җынларың, не хәзирки, не гележекки
ягдайларың, не-де гүйчлериң, не белентлигиң, не-
де чуңлугың – ярадылан затларың бириниң-де
бизи Реббимиз Иса *Месих* аркалы аян болан
Худайың сөйгүсинден айрып билмеҗекдигине берк
ынанярын.

9-нҗы бап

Худайың сайлап-сечен халкы

9 Мениң улы гайгым, йүрегимде дынгысыз
агырым бар. Мунуң хакыкатдыгына, ялан
сөзлемейәндигиме Иса *Месих*иң адындан гүвә
гечйәрин. Сөзлериме Мукаддес Рух аркалы
ынсабым-да шаятдыр. 3 Хава, мен ганыбир
доганларым болан ысрайыл халкының Иса
*Месих*ден айра дүшенинден, өзүмиң гаргыша
галып, оларың хатырасына *Месих*ден айра
дүшмәге-де кайылдырын. Худай олары огуллыга
алды, олара Өз шан-шөхратыны аян эдип, олар
билен әхт баглашды. Ол Кануны ве
ыбадатханадакы хызматы олара ынанды,
вадаларыны хем олара берди. 5 Олар бейик ата-
бабаларымызың неслидир. Иса *Месих* хем ынсан
тебигаты боюнча олардан гелип чыкандыр. Бүтин
барлыгың Хөкүмдары болан Худая бакы шөхрат
болсун! Омын!
6 Мен Худай Өз вадасында тапылмады диемок.
Себәби аслы ысрайыл боланларың бары хакыкы
ысрайыл дәлдир. 7 ††Ыбрайымың неслинден
боланларың-да бары онуң хакыкы перзенди
дәлдир. Себәби Мукаддес Язгыларда: «Сениң адың
Ысхагың несли аркалы довам эдер» дийип
язылгыдыр. 8 Диймек, Ыбрайымың неслинден
боланларың барына Худайың перзенди дийип
болмаз. Диңе вада гөрә догланлар Ыбрайымың
хакыкы несли хасапланяндыр. 9 ‡Чүнки: «Белленен
вагтда доланып геленимде, Сараның бир оглы
болар» дийлип вада берлипди. 10 Мундан башга-да,
Ребеканың экизлери Ысав билен Якубы ятлалы.
Оларың икиси-де бир атадан, ягны атамыз
Ысхакдан доглупды. 11 ‡†Йөне экизлер хениз
догулманка, хениз яманлык я ягшылык этмәнкә,
Худай Ребека «Улусы кичисине гул болар» дийип
айдыпды. Бу сөзлер сайланып-сечилмәниң ынсан

† *8:36 t Зеб 43:23.* †† *9:7 t Гчк 21:12.* ‡ *9:9 t Гчк 18:14.* ‡† *9:11-12 t Гчк 25:23.*

ишлерине дәл-де, диңе Чагырана баглыдыгыны
мәлим этмек үчин айдылыпды. 13 †Хава, Мукаддес
Язгыларда: «Мен Якубы сайладым, эмма Ысавы рет
этдим» дийип язылгыдыр. 14 Муңа нәме диели?
Эйсем Худай адалатсызмыдыр? Элбетде, ёк!
15 ††Себәби Ол Муса: «Мен ислән адамыма
мерхемет, ислән адамыма хем рехим-шепагат
эдерин» дийип айдыпды. 16 Шонуң үчин-де,
сайланып-сечилме адамың ислегине я-да
тагалласына дәл-де, Худайың мерхеметине
баглыдыр. 17 ‡Худай Мукаддес Язгыларда Мүсүриң
фараонына: «Мен Өз гүйҗүми сенде гөркезип,
адымы тутуш дүнйә җар этмек максады билен сени
патыша этдим» дийип айдыпды. 18 Шейлеликде,
Худай исләнине рехим-шепагат эдйәр, исләниниң
йүрегини гаталдяр.

19 Онда менден: «Эгер шейле болса, онда нәме
үчин Худай адамлары язгаряр? Онуң ислегине
гаршы чыкып билҗек бармы?» дийип сорамагың
мүмкин. 20 ‡†Хей, адам, Худая геп гайтарар ялы, сен
киммишиң? Хей-де ясалан зат өзүни ясандан:
«Нәме үчин мени бейле ясадың?» дийип сорап
билерми? 21 Эйсем күйзегәриң шол бир тоюндан
ислән габыны: бирини той-байрамлар үчин,
бейлекисини гүнделик ишлер үчин ясамага хакы
ёкмы нәме? 22 Худай Өз гудратыны гөркезмек үчин,
хеләкчилиге доглан адамларың үстүне газабыны
дөкүп билйәр. Йөне Ол Өзүни газапландырян
адамлара улы сабыр-такатлык эдйәндир! 23 Худай
Өзүниң өңден шөхрат үчин тайярлап, мерхемет
эденлерине Өз шөхратының байлыгыны
билдирмек үчин шейле сабыр-такатлы боляндыр.
24 Худайың шейле мерхемет эденлериниң ве
чагыранларының арасында диңе яхудылар дәл,
эйсем башга миллетлер хем бардыр. Хава, буларың
арасында биз хем бардырыс. 25 ‡‡Худай Хошея
пыгамбер аркалы шейле диййәр:

«Мениң халкым болмадыга „Халкым“ диерин,
сөйгүли болмадыга „Сөйгүлим“ диерин.
26 ‡‡†Олара: „Сиз Мениң халкым дәлсиңиз“ дийлен
ерде,
„Сиз дири Худайың огулларысыңыз“ дийлер».

27 ‡‡‡Ишая пыгамбер хем Ысрайыл барада шуны
җар этди: «Ысрайыл халкы деңиз якасындакы чәге
дей көп болса-да, диңе бирнәчеси халас боларлар.
28 Чүнки Реб Өз чыкаран хөкүмини тутуш ер
йүзүнде тизара ве гутарныклы амала ашырар».
§29 §†Ишая хем өңден шулары айдыпды:

«Эгер Хөкмүрован Реб
зүрятларымызы аман галдырмадык болсады,
Содом ялы болардык,
Гомора меңзәрдик».

Ысрайылың имансызлыгы

30 Бу нәме дийилдиги? Худайың хузурында
акланмага ымтылмадык миллетлер иман эдип,
акландылар. 31 Ысрайыл халкы болса Мусаның
Кануныны берҗай этмек аркалы акланмакчы
болды, йөне муны башармады. 32 Нәме үчин?
Себәби оларың ымтылышлары имана дәл-де,
Кануна даянды. Олар «Бүдреме дашына»
бүдредилер. 33 §††Худай Мукаддес Язгыларда олара
бу даш барада айдыпды: «Ине, Мен Сионда
бүдреме Дашыны, йыкян Гая гойярын; Оңа бил
баглан утандырылмаз».

10-нҗы бап

10 Эй, доганлар, ысрайыл халкының халас
болмагы мениң көңүл күйсегимдир. Мен бу
хакда элмыдама Худая дога-дилег эдйәрин. 2 Чүнки
Худайың буйрукларыны берҗай этмекде оларың
дийсең ыхласлыдыгына өзүм дири шаят. Эмма
шейле ыхласлы болсалар-да, оларың Худай хакда
хакыкы билими ёк. 3 Олар Худайың догрулыгына
дүшүнмедилер. Шонуң үчин-де, Мусаның
Кануныны берҗай этмек аркалы акланҗак болуп,
Худайың догрулыгына табын болмадылар. 4 Иса
Месих болса бу Кануның максадыны амала
ашырды. Шонуң үчин-де, Оңа иман эдйән хер кес
Худай тарапындан акланандыр. 5 §‡Кануна даянян
догрулык барада Муса шейле язяр: «Оны берҗай
эдйән адам аман галар». 6 §‡†Имана даянян
догрулык барада, болса ол шейле диййәр: «„Ол ере
ким чыкар?“, (ягны *Месих*и гөклерден индирмек
үчин), „Дүйпсүз чукура ким инер?“, (ягны *Месих*и
дирелтмек үчин) – дийип, өз-өзүңден сорама».
8 §†Шейле-де, имандан болан догрулык: «Бу сөз саңа
якындыр, ол сениң агзыңда ве йүрегиңдедир»
диййәр. Бу сөз болса бизиң вагыз эдйән иманымыз
хакдакы хабардыр. 9 Шоңа гөрә-де, эгер сен агзың
билен Иса *Месих*иң Ребдигини ыкрар этсең,
Худайың Оны өлүмден дирелденине йүрекден
иман этсең, халас боларсың. 10 Чүнки чын йүрекден
иман эдйән адам акланар, агзы билен ыкрар эдйән
хем халас болар. 11 §‡Мукаддес Язгылар хем: «Оңа
бил баглан утандырылмаз» диййәндир. 12 Бу
яхудылара-да, бейлеки миллетлере-де дегишлидир.
Себәби хеммелериң Ребби бирдир, Ол Өзүни
чагырянларың барына сахыдыр. 13 §§†Чүнки: «Ребби
чагыран хер бир ынсан халас болар». 14 Йөне

† *9:13 t Мал 1:2-3.* †† *9:15 t Мср 33:19.* ‡ *9:17 t Мср 9:16.* ‡† *9:20 t Иша 29:16; 45:9.* ‡‡ *9:25 t Хош 2:23.* ‡‡† *9:26 t Хош 1:10.* ‡‡‡ *9:27-28 t Иша 10:22-23.* § *Кәбир голязмаларда 28-нҗи аят шейле гөрнүшде гелйәр: Реб Өз чыкаран хөкүмини тизара ве гутарныклы догрулык билен ерине етирер, чүнки Ол ишини ер йүзүнде тиз амала ашырар.* §† *9:29 t Иша 1:9.*

§†† *9:33 t Иша 8:14; 28:16.* §‡ *10:5 t Лев 18:5.* §‡† *10:6-7 t Кан 9:4; 30:12-13.* §† *10:8 t Кан 30:14.* §‡ *10:11 t Иша 28:16.* §§† *10:13 t Ёв 2:32.*

адамлар Худая иман этмеселер, Оны нәдип
чагырсын? Худай барада эшитмеселер, Оңа нәдип
иман этсин? Худай барада вагыз эдилмесе, адамлар
Ол барада нәдип эшитсин?! 15 †Эгер вагызчылар
иберилмесе, нәдип вагыз эдилсин? Вагызчылар
барада Мукаддес Язгыларда шейле язылгыдыр:
«Хош Хабары ыглан эдйәниң гелши не гөзелдир!».
16 ††Йөне бу хабары хеммелер кабул этмеди. Ишая
хем бу барада: «Я Реб, бизиң хабарымыза ким
ынанды?» дийип сораяр. 17 Шунлукда, иман
эшитмекден, хава, Иса *Месих* хакдакы Хош Хабары
эшитмекден дөрейәндир. 18 ‡Йөне мен шуны
сорамакчы: эйсем ысрайыл халкы Хош Хабары
эшитмедими? Элбетде, эшитди, себәби Мукаддес
Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Тутуш ер йүзүне яйрандыр олаң овазы,
дүнйәниң дөрт күнҗегине – олаң сөзлери».

19 ‡†Инди шуны хем сорайын: я ысрайыл халкы
дүшүнмедимикә? Элбетде дүшүнди, себәби Худай
Муса аркалы олара:

«Мен хем миллет болмадыклар билен сени габандырарын,
акмак бир халк билен оларың гахарыны гетирерин»

дийипди. 20 ‡‡Ишая хем:

«Мени агтармаянлар Мени тапдылар,
Мени сорамаянлара Өзүми аян этдим»

дийип, Реббиң сөзлерини батыргайлык билен
мәлим эдйәр.

21 Ысрайыл хакда болса Реб: «Мен питнечи ве
өздиенли халка гүнузын эллерими узадып отырын»
дийип айдяр.

11-нҗи бап

Худая садык галанлар

11 Инди шуны сорайын: эйсем Худай Өз
халкыны рет эдәйдимикә? Элбетде, ёк! Мен-
де Ыбрайымың неслинден, бенямин тиресинден
болан ысрайылларың биридирин. 2 Худай Өзүниң
эзелден сайлап-сечен халкыны рет эденок. Я-да
Мукаддес Язгыларда Ыляс пыгамбер барада
языланлар ядыңызда дәлми? Ол Худая ысрайыл
халкы барада арз эдип, шейле диййәр: 3 ‡‡†«Я Реб,
ысрайыллар Сениң пыгамберлериңи өлдүрип,
гурбанлык сыпаларыңы йыкдылар, еке мен
галдым. Олар җаныма каст этмек үчин, инди мени
ызарлап йөрлер». 4 ‡‡‡Шонда Худай оңа нәме җогап
берди? Худай: «Мен Ысрайылда Багал бутуна сежде
этмедик еди мүң адамы Өзүме айрып гойдум»
дийди. 5 Шонуң ялы хәзирки вагтда хем Худая
садык галанлар бар. Олар Худайың мерхеметине
гөрә сайлананлардыр. 6 Мерхемете гөрә сайланан
болсалар, онда ынсан ишлерине гөрә сайланан
дәлдир. Ёгса мерхемет мерхемет болмазды. §

7 Инди нәме? Ысрайыл халкы догрулыга ымтылса-
да, оңа етип билмеди. Оңа диңе сайланып-
сечиленлер етди, галанлары болса өз доң
йүреклериниң ыгтыярына табшырылды.
8 §†Мукаддес Язгыларда олар барада шейле
язылгыдыр:

«Худай олары агыр ука батырды,
олара гөрйән гөз,
эшидйән гулак бермеди».

9 §††Давут хем олар барада шейле диййәр:

«Олара өз сачагы гапан ве дузак болсун,
бүдреме дашы ве алҗак җезасы болсун.
10 Гой, гөзлери гараңкырасын, гөрүп билмесин,
биллери өмүрлик бүкүлип галсын».

Сапылан балдаклар

11 Онда шейле сораг йүзе чыкяр: эйсем яхудылар
гайдып галмаз ялы йыкылайдылармыка? Элбетде,
ёк! Хава, олар Иса Месихи рет этдилер, йөне
оларың бу гүнәси бейлеки миллетлериң халас
эдилмегине себәп болды. Бейлеки миллетлериң
халас эдилмеги болса яхудыларың
габанҗаңлыгыны оярмалыды. 12 Хава, яхудыларың
бу гүнәси бүтин дүнйәниң ялканмагына себәп
болды. Оларың бу гүнәси башга миллетлер үчин
бәхбитли болды. Эгер оларың гүнәси шейле
ялканышы гетирен болса, онда тутуш Ысрайыл
Худая долананда, бу ялканыш гөр бак нәхили
болар!

13 Инди болса сизе, ягны яхуды дәллере
йүзленйәрин. Худай мени ресуллыга белләп, сизе
Хош Хабары вагыз этмәге иберди. Мен муңа
дийсең буйсанярын. 14 Шунуң билен бирликде сиз
аркалы өз илдешлеримиң габанҗаңлыгыны
оярып, олардан кәбириниң халас болмагына ярдам
эдерин диен умыдым бар. 15 Хава, Худай ысрайыл
халкыны рет этди. Онуң шейле этмеги бейлеки
миллетлериң хем Худай билен ярашмагына
мүмкинчилик берди. Эгер Худайың рет этмеси
бейлеки халклара шейле ялканыш гетирен болса,
онда Онуң ысрайыл халкыны гайтадан кабул
этмеги нәмә етирер? Өлүмден яшайша етирер!
16 Себәби Худая хөдүр эдилен чөрек мукаддес
болса, шол хамырдан биширилен бейлеки
чөреклер хем мукаддесдир; эгер багың көки
мукаддес болса, онуң шахалары хем мукаддесдир.

† *10:15 t Иша 52:7.* †† *10:16 t Иша 53:1.* ‡ *10:18 t Зеб 18:5.* ‡† *10:19 t Кан 32:21.* ‡‡ *10:20-21 t Иша 65:1-2.* ‡‡† *11:3 t 1Пат 19:10.* ‡‡‡ *11:4 t 1Пат 19:18.*

§ *Кәбир голязмаларда Эгер ынсан ишлерине гөрә сайланан болсадылар, онда бу эййәм мерхемет-де дәлдир, ёгса иш эййәм иш болмазды* §† *11:8 t Кан 29:4; Иша 29:10.* §†† *11:9-10 t Зеб 68:23-24.*

[17] Хава, багың кәбир шахалары дөвлүп, ябаны
зейтунның шахасы болан сиз оңа сапылдыңыз. Сиз
идедилип етишдирилен зейтунның көкүниң
ширесине шәрик болдуңыз. [18] Шоңа гөрә-де, онуң
дөвлен шахаларының өңүнде магтанмаң, себәби
сиз көки дәл-де, көк сизи саклаяндыр. [19] Онда-да
сизиң: «Шахалар бизиң сапылмагымыз үчин
дөвүлди» диймегиңиз мүмкин. [20] Сиз мамла, йөне
олар имансызлыгы зерарлы дөвүлди. Сиз болса
иман аркалы дурсуңыз. Шоңа гөрә,
гопбамсырамаң-да, гайтам горкуң. [21] Себәби Худай
багың өз шахаларыны гайгырмадык болса, онда
сизи, ягны сапылан ябаны шахалары асла-да
гайгырмаз. [22] Худайың мәхрибанлыгы ве берклиги
барада ойланың. Ол йыкыланлар үчин беркдир,
сизиң үчин болса мәхремдир. Эгер сиз Онуң
мәхрибанлыгына бил багласаңыз, Ол хем сизе
мәхрем болар. Эгер бил багламасаңыз, сиз хем
кесилип ташланарсыңыз. [23] Йөне ёлдан чыканлар
хем имансызлыкларындан эл гөтерселер, тәзеден
сапыларлар. Себәби Худай олары бага сапмагы
башаряндыр. [24] Эгер сиз ябаны зейтун агаҗындан
кесилип, өз тебигы хәсиетлериңизе гарамаздан,
идедилип етишдирилен зейтуна сапылан
болсаңыз, онда аслы бу багдан болан шахалар өз
зейтунына хас аңсат сапылар!

Тутуш Ысрайыл халас эдилер

[25] Эй, доганлар, сиз текепбирлиге йүз урмаз ялы,
шу сырдан хабарлы болмагыңызы ислейәрин.
Худай башга миллетлерден сайланларының
барыны халас эдйәнчә, кәбир ысрайылларың
йүреги юмшамаз. [26] †Чүнки тутуш ысрайыл халкы
хут шейле халас эдилер. Мукаддес Язгыларда хем
шейле язылгыдыр:

«Мен Якуп неслиниң гүнәлерини багышланымда,
олар билен эдйән әхтим, ине, шудур:
Сиондан Халасгәр гелер,
Ол Якуп неслинден худайсызлыгы айрар».

[28] Ысрайыл халкы Хош Хабары кабул этмән, Худая
душман болды. Бу болса башга миллетлер, ягны
сизиң үчин бәхбитли болды. Йөне ысрайыл халкы
шонда-да Худайың сайлап-сечен халкыдыр. Худай
олары ата-бабаларының хакы үчин сөййәндир.
[29] Чүнки Худай берен пешгешлерини ызына
алмаяр, Өз чакылыгыны ятырмаяр. [30] Сиз хем
бирвагтлар Худая табын дәлдиңиз. Эмма
ысрайылларың битабынлыгы аркалы Худайың сизе
мерхемет эдиши ялы, [31] олар-да сизе эдилен
мерхемете етҗек болуп, Худая табын болмаярлар.
[32] Чүнки Худай хеммелере мерхемет этмек үчин,
хеммелери битабынлыгың туссагы этди.

[33] Худайың байлыгы, даналыгы ве билими
уммасыздыр! Онуң хөкүмлерини ким дүшүндирип
билер? Онуң ёлларына ким акыл етирип билер?

[34] ††«Реббе ким акыл етирди?
Ким Оңа маслахат берип билди?
[35] ‡Худай бергили болар ялы,
ким Оңа зат берди?»
[36] Хич ким! Чүнки бүтин барлык Худайдан болуп,
Ол аркалы ве Онуң үчиндир!
Оңа бакы шан-шөхрат болсун! Омын!

12-нҗи бап

Худай үчин яшамак

12 Шоңа гөрә-де, эй, доганлар, Худайың
мерхеметиниң хатырасы үчин сизе
ялбарярын: өзүңизи Онуң халаҗак дири ве
мукаддес гурбанлыгы хөкмүнде хөдүрләң.
Шейтсеңиз, Худайың хузурында мынасып тәрде
хызмат этдигиңиз болар. [2] Бу дүнйәниң
йөрелгелерине уйгунлашҗак болмаң. Терсине,
пикирлериңизи тәзеләп, өзгериң. Шейтсеңиз,
Худайың ислегине дүшүнмеги, ягны Оны нәмәниң
хошал эдйәндигини, нәмәниң оңат ве
кәмилдигини билмеги башарарсыңыз.
[3] Өзүме берлен мерхеметден пейдаланып, сизиң
хеммәңизе шулары диййәрин: өзүңизе ёкары баха
бермәң. Терсине, Худайың хер киме берен
иманына гөрә өзүңиз бабатда сагдын дүшүнҗели
болуң. [4] Беденимизи мысал хөкмүнде алалың: ол
бир болса-да, агзалары көпдүр, херсиниң-де өз
хызматы бардыр. [5] Биз бабатда хем шейле: көп
болсак-да, *Месих* аркалы бир бедендирис, онуң
агзалары хөкмүнде бири-биримизе баглыдырыс.
[6] Бизе берлен мерхемете гөрә, хер биримизиң
дүрли рухы пешгешлеримиз бардыр. Шонуң үчин-
де, ким пыгамберлик пешгешини алан болса, гой,
өзүне берлен имана гөрә пыгамберлик этсин.
[7] Эгер хызмат болса, гой, хызмат этсин; өвредиҗи
болса, гой, өвретсин. [8] Эгер несихатчы болса,
несихат берсин; мәтәчлере хайыр-сахават эдиҗи
болса, муны сахылык билен этсин. Эгер
баштутанлык берлен болса, муны ыхлас билен
ерине етирсин, рехим-шепагат этмеклик берлен
болса, муны гөвүнҗеңлик билен этсин.

Доганлык сөйгүси

[9] Сөйгиңиз икийүзли болмасын. Яманлыгы
йигренип, ягшылыга япышың. [10] Бири-бириңизи
доганлык сөйгүси билен түйс йүрекден сөйүң.
Бири-бириңизи хорматлап, башгалары өзүңизден
ёкары тутуң. [11] Ыхласыңыз говшамасын, Мукаддес
Рухуң берйән хыҗувы билен Реббе хызмат эдиң.

† *11:26-27 t Иша 59:20-21; 27:9.*

†† *11:34 t Иша 40:13.* ‡ *11:35 t Эйп 41:3.*

[12] Умыдыңызың бардыгына бегениң, мушакгатлара
чыдамлы болуң, дога-дилегде эрҗел болуң.
[13] Имандакы доганларыңыз мәтәчлик чексе, олара
көмек бериң, мыхмансөер болуң. [14] Өзүңизе азар
берйәнлере гаргамаң, терсине, олар үчин ягшылык
диләң. [15] Шатланянларың шатлыгына шатланың,
аглаянларың агысына аглаң. [16] Бири-бириңиз
билен оңшуклы болуң. Текепбир болмаң, сада
адамлар билен дост болуң, өзүңизи бейлекилерден
акыллы саймаң. [17] Яманлыга яманлык этмәң,
терсине, хеммелере ягшылык этмәге ымтылың.
[18] Оңардыгыңыздан хеммелер билен парахат
яшаҗак болуң. [19] †Эй, эзизлерим, өзүңиз ар алҗак
болмаң, муны Худая табшырың. Себәби Реб: «Өч
Мениңкидир, җезаландырҗак Мендирин» диййәр.
[20] ††Гайтам Мукаддес Язгыларда языланлары
берҗай эдиң:

«Душманың ач болса, оңа нан бер,
сувсан болса, сув бер.
Шонда онуң башына көз гоярсың».

[21] Яманлык сенден үстүн гелмесин, терсине,
ягшылык эдип, яманлыкдан үстүн бол.

13-нҗи бап

Хәкимиете табынлык

13 Хер бир ынсан өз үстүнден хөкүм сүрйән
хәкимиете табын болсун, себәби Худай
тарапындан болмадык хәкимиет ёкдур. Хөкүм
сүрйән хәкимиетлер Худай тарапындан
белленендир. [2] Шоңа гөрә, хәкимиете гаршы
чыкян хер кес Худая гаршы чыкып, җеза дучар
болар. [3] Ягшы иш эдйәнлер хәкимиет
ёлбашчыларындан горкмаярлар. Олардан яман иш
эдйәнлер горкяндырлар. Хәкимиетден горкман
яшасың гелйәрми? Ягшы ишлери эт, шонда
хәкимиет сени тарыплар. [4] Себәби хәкимиет
ёлбашчысы сениң ягшылыгың үчин Худайың
хызматкәридир. Яман иш эдйән болсаң, хәкимиет
ёлбашчысындан горк, себәби ол гылыҗы йөне ере
гөтерйән дәлдир. Ол Худайың хызматкәридир,
яман иш эдени җезаландырып, Худайың газабыны
онуң үстүнден индерйәндир. [5] Шоңа гөрә, диңе
җеза дучар болмак горкусындан дәл, эйсем
ынсабыңызы пәк сакламак үчин хәкимиете табын
болмалыдыр. [6] Сиз салгытлары хем шу себәбе гөрә
төлейәнсиңиз. Себәби хәкимиет ёлбашчылары өз
борчларыны берҗай этмек билен, Худая хызмат
эдйәндирлер. [7] Шоңа гөрә-де, хер кесе
берилмелисини: салгыт болса – салгыды, гүмрүк
болса – гүмрүги, горкы болса – горкыны, хормат
болса – хорматы бериң.

Бири-бириңизи сөйүң

[8] Бири-бириңизе сөйгүден башга бергиңиз
болмасын, себәби якыныны сөййән адам Мусаның
Кануныны берҗай эдйәндир. [9] ‡Чүнки «Зына этме,
адам өлдүрме, огурлык этме ‡†, башганың задына
гөз дикме» диен ве башга буйрукларың бары
«Якыныңы өзүңи сөйшүң ялы сөй» диен буйрукда
җемленендир. [10] Якыныны сөййән адам оңа
яманлык эдйән дәлдир. Шейдип, башгалары
сөййән адам Мусаның Кануныны берҗай
эдйәндир.
[11] Шонуң үчин-де, бири-бириңизи сөйүп яшаң,
хәзир замананың нәхилидигини билйәнсиңиз.
Укудан оянмалы сагадымыз гелип етди, себәби
бизиң халас болмалы пурсадымыз Иса *Месих*е
иман эден вагтымыздакыдан хас голайландыр.
[12] Гиҗе гечип, гүндиз голайлады. Шоңа гөрә
түмлүгиң ишлерини гойболсун эдип, нуруң
яракларыны дакыналың. [13] Кейпи-сапалык,
серхошлык, зынахорлык, азгынлык, гөриплик,
дава-җенҗел этмән, гүндизе ярашян тәрде эдепли
яшалың. [14] Ынсан хөвеслериңизи нәдип
канагатландыраркам дийип ойланмаң-да, гайтам,
Реббимиз Иса *Месих*е беслениң.

14-нҗи бап

Доганыңы язгарма

14 Иманы говшагы онуң гарайышлары барада
җеделлешмезден кабул эдиң. [2] Мысал үчин,
кәбирлериң иманы хемме зады иймәге ыгтыяр
этсе, кәбирлериңки диңе гөк өнүмлери иймәге
ыгтыяр эдйәндир. [3] Ислендик тагамы ийип билйән
иманлы иймейән иманла әсгермезлик этмесин;
иймейән-де хемме зады иййәни язгармасын,
себәби Худай оны кабул эдендир. [4] Башга бириниң
хызматкәрини язгарар ялы сен киммишиң?!
Хызматкәриң өзүне буйруланлары берҗай эдип-
этмәндигини диңе онуң хоҗайыны
кесгитлейәндир. Йөне хызматкәр өзүне
буйруланлары берҗай эдип билер, себәби онуң
хоҗайыны Ребдир, Ол хызматкәрини
кувватландырмагы башаряндыр.
[5] Кәбир адамлар бир гүни бейлеки гүнлерден хас
важып сайяндыр, кәбирлери болса хемме гүнлери
дең гөрйәндир. Гой, мундан бейләгем хер ким өз
ынанҗына гөрә пикир эдиберсин. [6] Ким хайсыдыр
бир гүни важып сайян болса, муны Реб үчин
сайяндыр. Ким хемме зады иййән болса, Реб үчин
иййәндир, себәби ол иййән затлары үчин Худая
шүкүр эдйәндир. Ким кәбир затлары иймейән

† *12:19 t Кан 32:35.* †† *12:20 t Сүл 25:21-22.*

‡ *13:9 t Мср 20:13-17; Лев 19:18; Кан 5:17-21.* ‡† *Кәбир голязмаларда ялан шаятлык этме*

болса, Реббиң хатырасы үчин иймән, Худая шүкүр
эдйәндир. 7 Хич биримиз өзүмиз үчин яшаян
дәлдирис, хич биримиз өзүмиз үчин өлйән
дәлдирис. 8 Яшаян болсак, Реб үчин яшаяндырыс,
өлйән болсак, Реб үчин өлйәндирис. Шоңа гөрә,
яшасак-да, өлсек-де, Реббе дегишлидирис. 9 Себәби
Иса *Месих* өлүлериң-де, дирилериң-де Ребби
болмак үчин өлүп, дирелди. 10 Онда нәме үчин
кәбирлериңиз өз доганыңызы язгарярсыңыз? Нәме
үчин кәбирлериңиз өз доганыңыза әсгермезлик
эдйәрсиңиз? Бизиң барымыз Худайың † хөкүм
күрсүсиниң өңүнде дурмалы дәлми нәме? 11 ††Чүнки
Мукаддес Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Реб: „Өз барлыгымдан ант ичйәрин,
хер кес өңүмде дыз эпер,
хер бир дил Мени алкышлар“ диййәр».

12 Хава, хер биримиз Худайың өңүнде өзүмиз үчин
җогап берерис. 13 Шоңа гөрә-де, бири-биримизи
язгармалың. Гайтам, доганымызың бүдрәп,
йыкылмагына себәп болайҗак херекетлерден
сакланмагың пикирини эделиң.

14 Мен хич бир задың өз-өзүнден харам
дәлдигини билйәрин, Реббим Иса *Месих* хем мени
бу бабатда ынандыряр. Йөне ким хайсыдыр бир
зады харам сайян болса, онуң үчин харамдыр.
15 Эгер сен доганыңы ынҗыдайҗак зады иййән
болсаң, онда оны сөймедигиңдир. Иййән тагамың
зерарлы өз доганыңың иманыны вейран этме, Иса
Месих онуң угрунда өлди ахырын. 16 Шейлеликде,
ягшы сайян затларыңыз эрбет гүррүңлериң
дөремегине себәп болмасын. 17 Чүнки Худайың
Шалыгы иймек-ичмек дәл-де, Мукаддес Рухуң
пешгеш берйән догрулыгы, парахатлыгы ве
шатлыгыдыр. 18 Ким Иса *Месих*е шейле хызмат
эдйән болса, Худайы хошнут эдип, адамларың
хорматына мынасыпдыр. 19 Шонуң үчин-де,
парахатлыга, бири-биримизи иманда
гүйчлендирмәге ярдам этҗек ишлери этмәге
дырҗашалың. 20 Хайсыдыр бир тагам зерарлы
Худайың ишини вейран этмәлиң. Хемме зат
тәмиздир, йөне доганының иманда бүдремегине
себәп болян зады иййән адам нәдогры эдйәндир.
21 Эт иймек, шерап ичмек я-да хайсыдыр башга бир
зат доганыңың бүдремегине себәп болян болса,
олары этмезлик ягшыдыр. 22 Ийип-ичмеклик
барадакы ынанчларыңы диңе өзүң ве Худай
билсин.

Өз ынанҗына гөрә херекет эдип, өз-өзүни
язгармаян адам багтлыдыр. 23 Ийип-де, өз иййәни
барада шүбхеленйән адам эййәм хөкүм эдилендир,
себәби ол өз иманына гөрә херекет эдйән дәлдир.
Имана гөрә эдилмедик зат гүнәдир. ‡

15-нҗи бап

Ылалашыклы болуң

15 Биз, иманы гүйчлүлер, диңе өз гөвнүмизден
турҗак болмалы дәл-де, гайтам, иманы
говшакларың эҗизликлерине гечиримли
болмалыдырыс. 2 Бизиң хер биримиз өз якынының
иманыны гүйчлендирҗек затларың пикирини
эдип, онуң гөвнүнден турмалыдырыс. 3 ‡†Себәби
«Саңа дил етирйәнлериң гепи башыма инди»
дийип язылышы ялы, хатда Иса *Месих*хем Өз
гөвнүнден турҗак болан дәлдир. 4 Мукаддес
Язгыларда языланларың бары бизе таглым
өвретмек үчин языландыр. Биз Мукаддес Язгылар
аркалы сабыр-такатлы болмагы өвренйәрис,
оларың берйән теселлиси аркалы умытлыдырыс.
5 Иса *Месих*е эерип, Онуң Атасы болан
Худайымызы бир йүрекден ве бирагыздан
шөхратландырып билериңиз ялы, гой,
сабырлылыгың ве теселлиниң гөзбашы болан
Худай сизе агзыбирлик берсин. 7 Шоңа гөрә-де,
Худайы шөхратландырмак үчин, Иса *Месих* сизи
нәхили кабул эден болса, сиз-де бири-бириңизи
шонуң ялы кабул эдиң. 8 Чүнки Иса *Месих* Худайың
садыклыгыны аян эдип, ата-бабалара берлен
ваданың берҗай болмагы үчин яхудыларың
хызматкәри болды. 9 ‡‡Хава, Иса *Месих* муны яхуды
дәллериң хем Худайы Онуң мерхемети үчин
шөхратландырсынлар дийип этди. Чүнки Мукаддес
Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Мунуң үчин миллетлер арасында Сени
алкышларын,
мен Сениң адыңа нагма айдарын».

10 ‡‡†«Онуң халкы билен шатланың, эй, халклар!»
дийип хем язылгыдыр.

11 ‡‡‡«Ребби шөхратландырың, әхли миллетлер!
Оңа алкыш айдың, эй, әхли халклар!» дийип хем
язылгыдыр.

12 §Ишая пыгамбериң китабында хем шейле
язылгыдыр:

«Йышайың Көки пейда болар,
Ол халклара Хөкүмдар болар,
миллетлер Оңа умыт баглар».

13 Мукаддес Рухуң гүйҗи билен умыдыңызың
артмагы үчин, умыдың гөзбашы болан Худай
иманыңыз аркалы, гой, сизи шатлыкдан ве
парахатлыкдан пүрепүр этсин.

---

† *Худайың – кәбир голязмаларда Месихиң.* †† *14:11 t Иша 45:23.* ‡ *Кәбир голязмаларың шу бабында 24-нҗи аятдан 26-нҗы аяда ченли хем бар. Бейлеки голязмаларда олар 16-нҗы бап 25-нҗи аятдан 27-нҗи аятлара ченли душ гелйәр.* ‡† *15:3 t Зеб 68:10.* ‡‡ *15:9 t Зеб 17:50.* ‡‡† *15:10 t Кан 32:43.* ‡‡‡ *15:11 t Зеб 116:1.* § *15:12 t Иша 11:10.*

Павлус өз ресуллыгы барада айдяр

[14] Эй, доганларым! Мен сизиң ягшылыкдан
долудыгыңыза, хемме зады билйәндигиңизе, бири-
бириңизе өвүт бермеги башаряндыгыңыза берк
ынанярын. [15] Йөне шонда-да, сизе кәбир затлары
ятлатмак үчин, шу хатымың кә ерини батыргайлык
билен яздым. Чүнки Худай маңа мерхемет эдип,
[16] мени Иса *Месих*иң хызматкәри хөкмүнде башга
миллетлериң арасына иберди. Мен олара Хош
Хабары вагыз эдип, өз руханылык борҗумы
берҗай эдйәрин. Шейдип, бу миллетлер Мукаддес
Рух аркалы Худайың мукаддес халкы ве Онуң
халаян садакасы болар. [17] Шоңа гөрә, бусанайсам-
да, диңе Иса *Месих* аркалы Худая хызмат
эдйәндигиме буйсанарын. [18] Хава, муны
батыргайлык билен дийййәрин, себәби башга
миллетлериң Худая табын болмагы үчин, Иса
*Месих*иң өзүм аркалы эден ишлери барада
айдяндырын. Ол муны сөзде ве ишде, [19] аламатлар,
мугҗызалар ве Мукаддес Рухуң гүйҗи аркалы амал
этди. Шейлеликде, мен Иерусалимден Иллирия
велаятына ченли айланып, Иса *Месих* барадакы
Хош Хабары долы яйратдым. [20] Мениң гөвүн
арзувым башга бириниң тутан бинядының үстүнде
гурман, *Месих*иң ады хениз эшидилмедик ерлерде
Хош Хабары вагыз этмекдир. [21] †Чүнки Мукаддес
Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Ондан хабарсыз боланлар Оны гөрерлер,
Ол хакда эшитмедиклер инди дүшүнерлер».

[22] Энчеме гезек сынанышандыгыма гарамаздан,
хут шу хызматым себәпли сизиң яныңыза көпден
бәри барып-да билмедим.

Павлус Риме гитмәге ниетленйәр

[23] Инди болса бу себитлердәки ишими
тамамладым. Мен көп йыллардан бәри сизе
бармагы арзув эдендигим үчин, [24] Испания
баряркам яныңыза совлуп гечерин. Аз салымлык
болса-да, сизиң билен дидарлашанымдан соң, ёл
шайымы тутуп, мени ёла саларсыңыз диен умыдым
бар. [25] Хәзир болса Худайың халкына хызмат этмек
үчин Иерусалиме барярын, [26] себәби
Македониядакы ве Ахаядакы йыгнаклар
Иерусалимдәки йыгнагың мәтәчлерине мадды
көмегини ибермеги макул гөрдүлер. [27] Хава, олар
муны гөвүнҗеңлик билен этдилер, аслында олар
шейле-де этмелидилер. Чүнки яхуды иманлылар
башга халклар билен өз рухы паталарыны
пайлашдылар. Шоңа гөрә-де, башга халклар хем өз
гезегинде олара мадды мәтәчликлеринде көмек
бермәге борчлудырлар. [28] Мен оларың мадды
көмегини Иерусалиме етирип, бу иши
битиренимден соң, сизиң үстүңиз билен Испания
уграмакчы. [29] Сизиң яныңыза баранымда болса,
билеликде гечирҗек вагтымызы Иса *Месих*иң
болдан-бол ялкажакдыгына ынанярын.

[30] Эй, доганлар, Реббимиз Иса *Месих*иң ве
Мукаддес Рухуң сөйгүсиниң хатырасына
ялбарярын: мениң үчин Худая дога-дилег этмек
билен, мениң гөрешиме гошулың. [31] Хава,
Яхудыядакы имансызларың маңа зыян
етирмезлиги үчин, Худайың шол ердәки халкы
тарапындан Иерусалимдәки хызматымың кабул
эдилмеги үчин Худая дога-дилег эдиң. [32] Онсоң,
Худай ёл берсе, яныңыза шатлык билен барып,
сизиң билен бираз дынч аларын. [33] Парахатлык
Худайы, гой, сизиң барыңыза яр болсун! Омын!

16-нҗы бап

Соңкы саламлар

16 Кенхреядакы йыгнагың хызматчысы аял
доганымыз Фибини сизе табшырярын. [2] Оны
Реббимизиң хакы үчин, иманлылара гелишйән
тәрде мыхман алың, әхли мәтәчликлеринде көмек
бериң. Чүнки ол көплере, шол санда маңа-да
энчеме гезек көмек этди.

[3] Иса *Месих*е хызмат эдйән ишдешлерим Приска
†† ве Акила салам айдың. [4] Олар мениң үчин өз
җанларыны ховп астына салдылар; олара диңе мен
дәл, башга миллетлерден болан йыгнаклар хем
миннетдардырлар. [5] Оларың өйүнде йыгнанян
йыгнага-да салам айдың. Эзиз достум Эпенете хем
салам айдың; ол Азия велаятындакыларың
арасында илкинҗи болуп Иса *Месих*е иман этди.
[6] Сизиң үчин арман-ядаман зәхмет чекен Мерьеме
салам айдың. [7] Мениң билен туссаглыкда болан
тиредешлерим Андроник билен Юния салам
айдың. Олар ресулларың арасында ат-абрай
газанып, *Месих*е менден өң иман эдипдилер. [8] Реб
аркалы эзиз достум болан Омплията салам айдың.
[9] Иса *Месих*е хызмат эдйән ишдешлерим Урбана,
эзиз достум Ыстаха салам айдың.

[10] *Месих*иң садык шәгирди Апелә салам айдың.
Аристобулың өй-ичерсине хем салам айдың.

[11] Тиредешим Хиродиюна салам айдың. Наркусың
ичерсинден Реббе иман эдйәнлере салам айдың.
[12] Реб үчин арман-ядаман зәхмет чекйән аял
доганларымыз Труфайына ве Труфоса салам
айдың. Реб үчин көп зәхмет чекйән эзиз аял
доганымыз Персе хем салам айдың. [13] Реб
тарапындан сайланып-сечилен имандакы доганым
Руфуса ве онуң энесине салам айдың. Руфусың
энеси маңа-да хут өз оглы ялы гараяр. [14] Асинкрите,

† *15:21 t Иша 52:15.*

†† *Приска – бу Прискилланың бейлеки ады.*

Флегона, Хермесе, Патроба, Хермә ве оларың
янындакы доганлара салам айдың. 15 Филолога,
Юлия, Олимпа, Нерее, онуң аял доганына ве
оларың янындакы Худай халкының барына салам
айдың. 16 Бири-бириңизи мәхирли огшап
саламлашың. Иса *Месих*е дегишли болан
йыгнакларың бары сизе салам иберйәр.
17 Эй, доганлар, сизе өвредилен таглымата гаршы
чыкып, араңызда агзалалыклары дөредйәнлерден,
иманыңыза бөвет болянлардан әгә болуң дийип
ялбарярын. Шейле адамлардан гача дуруң. 18 Чүнки
олар Реббимиз Иса *Месих*е дәл-де, өз гара
гарынларына хызмат эдйәндирлер. Олар сүйҗи
сөзлер ве яранҗаңлык билен гепләп, сада
адамлары алдава саляндырлар. 19 Сизиң
табынлыгыңыз хеммелере мәлимдир. Мен сизиң
шейледигиңизе бичак бегенйәрин, йөне сизиң
ягшыны ямандан айдың сайгарар ялы пайхаслы
болмагыңызы, яманлыга янашмазлыгыңызы
ислейәрин. 20 Парахатлыгың гөзбашы болан Худай
болса тиз вагтда шейтаны аякларыңызың астында
мынҗырадар. Гой, Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхемети сизе яр болсун! 21 Ишдешим Тимотеос,
тиредешим Лукий, Ясон ве Сосипатер дагы сизе
салам ёллаярлар. 22 Бу хаты кагыза язып отуран
мен Тертий Реббе иман эдйән доганыңыз хөкмүнде
сизе салам ёллаярын.
23 Мен Павлусы мыхман алып, йыгнаклары өз
өйүнде гечирмәге мүмкинчилик дөреден Гаюс сизе
салам ёллаяр. Шәхериң газначысы Эраст ве
доганымыз Куварт сизе салам ёллаяр. †25 Мениң
вагыз эдйән Хош Хабарыма, ягны Иса *Месих*
барадакы таглымата ынанан сизи иманда
беркитмеги башарян Худая шан-шөхрат болсун! Бу
Хош Хабар энчеме асырларың довамында яшырын
сакланып, инди аян эдилен бир сырдыр. 26 Хава, бу
Хош Хабар аян болды. Ол әхли миллетлериң бакы
Худайың эмрине гөрә Оңа табын болмагы үчин
пыгамберлериң язгылары аркалы аян эдилди.
27 Дана ве еке-тәк Худая Иса *Месих* аркалы бакы
шан-шөхрат болсун! Омын! ††

---

† *Кәбир голязмаларда 24-нҗи аят душ гелйәр: Реббимиз Иса Месихиң мерхемети сизиң әхлиңизе яр болсун! Омын!.* †† *25 – 27-нҗи аятлар кәбир голязмаларда ёк. Олар бейлеки голязмаларда 14-нҗи бап 23-нҗи аятдан соң гелйәр.*

1 Коринтослылар

Гириш

Павлусың язан бу хаты «Павлусың коринтослылара биринҗи хаты» дийип атландырыляндыгына гарамаздан, ол Коринтосдакы йыгнага язылан илкинҗи хат дәлдир. Себәби ол бу хатында өңки язан хатына салгыланып, шейле язяр: «Мен сизе азгын адамлар билен гатнашмаң дийип өң языпдым» (5:9). Коринтосдакы йыгнагың иманлылары хем кәбир затлары айдыңлашдырмак үчин озал Павлуса хат языпдырлар (7:1). Шонуң үчин-де, 1-нҗи Коринтослыларың кәбир парчаларында хут шол сораглара җогап берилйәр.

Коринтос Гресияның гүнортасында ерлешйән гадымы порт шәхеридир. Павлус өз вагызларыны шу шәхерде ерлешйән яхудыларың синагогасында башлаяр. Йөне соңра ол синагоганың гапдалында ерлешйән өе барып вагзыны довам этдирмели боляр. Бу өйде яхуды болмаса-да, Иса иман эдип, Онуң шәгирди болан адам яшаярды (Ресулларың ишлери 18:1-17). Коринтосдакы иманлыларың арасында байлар (1 Коринтослылар 11:18-21), хатда шәхер газначысы болса-да (Римлилер 16:23), оларың көпүси гарып адамларды (1 Коринтослылар 1:26-29). Павлус Коринтосда болан вагтында экленмек үчин чадыр тикмек билен мешгулланярды (Ресулларың ишлери 18:3; 1 Коринтослылар 4:12; 9:1-18).

Коринтослы иманлыларың арасында дөрейән агзалалыклар (1:10–4:21), оларың бири-бирлерине болан нәдогры гарайышлары (5:1–6:20) Павлусы өрән аладаландыряр. Ол кәбир месихилериң херекетини язгарып, Иса иң Хош Хабарының асыл манысыны олара дүшүндирйәр. Шейле-де ол ника (7:1-40), бутлара хөдүр эдилйән гурбанлыклары ийип-иймезлик (8:1-13) барасындакы сорагларына җогап берйәр.

Павлус олара Худая догры тәрде сежде этмелидигини үндейәр. Ол Иса иң дирелендигине иман эдйәнлериң инди өлүмиң ыгтыярындан азатдыкларыны ныгтап: «Эй, өлүм, ханы сениң еңшиң? Эй, өлүм, ханы сениң зәхерли нешдериң?» дийип, Хошеяның пыгамберлик билен айданларыны мысал гетирйәр (15:55).

Павлус олара бири-бирлерини сөймеги үндәп, йыгнакдакы әхли кынчылыклары сөйги аркалы еңип боляндыгыны ныгтаяр. Ол сөйгиниң хатда иман билен умытдан хем гүйчлүдигини айдяр:

Сөйги сабырлыдыр, мәхрибандыр. Сөйги бахыллык эдйән дәлдир, өзүни бейгелдйән дәлдир. Сөйги гопбамсырамаяр, биабрайлык этмейәр. Сөйги өз бәхбидини арамаяр, гахарланмаяр, өйке-кине сакламаяр. Сөйги яманлыга шатланмаяр, ол хакыката шатланяндыр. Сөйги хемме зады багышлаяндыр, элмыдама ынаняндыр. Сөйги хич хачан умытдан дүшйән дәлдир, хемме зада чыдаяндыр. Пыгамберликлер тамамланар, диллер йитер, билим гутарар, сөйги болса асла түкенмез.

13:4-8

Мазмуны

- Саламлар ве дога-дилеглер
- Ылалашыклы болмага чагырыш
- Йыгнакдакы гатнашыклар
- Бутлара дәл-де, еке-тәк Худая хормат гоймак
- Ыбадат этмек ве йыгнагың дурмушы барада табшырыклар
- Месихиң өлүмден үстүн чыкмагы
- Мәтәчлер үчин садакалар
- Павлусың сыяхат мейилнамасы
- Шахсы өвүтлер ве саламлар

1-нҗи бап

1 Худайың ырадасы билен Иса *Месих*иң ресулы
болан мен Павлусдан ве доганымыз
Сосфенден 2 Худайың Коринтосдакы йыгнагына
догайы салам! Иса *Месих* аркалы Худайың
мукаддес халкы болмага чагырыланларың барына
догайы салам! Шейле-де хеммәмизиң Реббимиз
болан Иса *Месих*е ыбадат эдйәнлериң барына
догайы салам! 3 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса
*Месих*иң мерхемети, парахатлыгы, гой, сизе яр
болсун! 4 Худай Иса *Месих* аркалы сизе мерхемет
эчилди. Мен мунуң үчин хемише Худайыма
шүкүрлер эдйәрин. 5 Чүнки сиз Иса *Месих* аркалы
әхли зада: дилеварлыга-да, билим хазынасына-да
эе болдуңыз. 6 Бу болса мениң сизе Иса *Месих*
бабатда айданларымың хакыкатдыгыны
тассыклаяр. 7 Шоңа гөрә-де, инди сизиң, ягны Иса
*Месих*иң гөкден инмегине сабырсызлык билен
гарашянларың рухы пешгешлер бабатда хич бир
етмези ёкдур. 8 Реббимиз Иса *Месих*иң гелҗек
гүнүнде айыпсыз болмагыңыз үчин, Онуң Өзи сизи
ахыра ченли беркидер. 9 Сизи Өз Оглы Иса *Месих*
билен якын гатнашыкда болмага чагыран Худай
ынамдардыр.

Иманлылар йыгнагындакы бөлүнишиклер

10 Эй, доганлар, мен сизе Реббимиз Иса *Месих*иң
адындан ялбарярын: бири-бириңиз билен
ылалашыклы болуң. Араңызда агзалалыклара ёл
бермәң, пикирлериңиз ве гарайышларыңыз бир
болсун. 11 Эй, доганлар! Хлояның өйүндәки адамлар
сизиң араңызда дава-җенҗеллериң бардыгыны
маңа хабар бердилер. 12 Мен сизиң
дийййәнлериңизи назара алып шейле дийййәрин,
себәби бириңиз «мен Павлусың шәгирди», ене
бириңиз «мен Аполлоның шәгирди», башга
бириңиз болса «мен Петрусың † шәгирди», ене
бириңиз «мен *Месих*иң шәгирди»
дийййәрмишиңиз. 13 Эйсем *Месих* бөлүнәйдимикә?
Сизиң үчин хача Павлус чүйлендими? Сиз
Павлусың ызына эериҗилер хөкмүнде сува
чүмдүрилдиңизми? 14 Худая мүң-де бир шүкүр, мен
Криспус билен Гаюсдан башгаңызы сува
чүмдүрмедим. 15 Шонуң үчин-де, хич ким мениң
адым билен сува чүмдүрилендигини айдып
билмез. 16 (Хава, мен Степанасың өй-ичерисини
хем сува чүмдүрипдим. Ене кимдир бирини сува
чүмдүрип-чүмдүрмәндигим ядыма дүшмейәр.) 17
Месих мени сува чүмдүрмәге дәл-де, Хош Хабары
вагыз этмәге иберди. Эмма Иса *Месих*иң хачдакы
өлүми пуҗа чыкмаз ялы, мен бу хабары ынсан
даналыгының сөзлери билен вагыз этмели дәл.

Иса *Месих* Худайың даналыгы ве гудратыдыр

18 Хеләкчилик ёлундан барян адамлар үчин хач
барадакы хабар акмаклыкдыр. Эмма биз, ягны
гутулыш ёлундан барянлар үчин бу хабар Худайың
гудратыдыр. 19 ††Чүнки Мукаддес Язгыларда:
«Мен даналары даналыкдан махрум эдерин,
акыллылары акылдан айрарын» дийип
язылгыдыр.
20 Ханы дана киши? Төврады өвредйән ханы? Бу
дөврүң алымы ханы? Эйсем Худай дүнйә
даналыгының акмаклыкдыгыны гөркезмедими?
21 Худай дүнйә өз акылына даянып, Оңа акыл
етирип билмез диен карар гелди. Шоңа гөрә-де,
акмак сайылян хабарымыз аркалы Худай иман
эдйәнлери халас этмеги йүрегине дүвди.
22 Яхудылар гудратлы аламатлары талап эдйәрлер.
Греклер пайхасы агтарярлар. 23 Биз болса хача
чүйленен Иса *Месих*и вагыз эдйәрис. *Месих*
яхудылар үчин бүдреме дашыдыр, яхуды дәллер
үчин болса акмаклыкдыр. 24 Эмма чагырыланлар
үчин: яхуды я яхуды дәл, пархы ёк, *Месих* Худайың
гудраты ве даналыгыдыр. 25 Чүнки Худайың
«акмаклыгы» ынсан даналыгындан данадыр.
Худайың «әҗизлиги» хем ынсан гүйҗүнден
гүйчлүдир!
26 Эй, доганлар! Худай сизи чагырманка өзүңизиң
ким боландыгыңызы яда салың. Араңызда ынсан
нукдайназарындан дана, ыгтыярлы, асылзада
сайылянларыңыз көп дәлди. 27 Эмма даналары
утандырмак үчин, Худай бу дүнйәниң акмак
сайянларыны сайлады. Гүйчлүлерини утандырмак
үчин хем бу дүнйәниң әҗиз сайянларыны сайлады.
28 Худай дүнйәниң абрайлы сайянларыны хич
этмек үчин, асылсызлары ве әсгерилмейәнлери,
ягны хич сайылянлары сайлады. 29 Шоңа гөрә-де,
гой, хич ким Худайың хузурында өвүнмесин!
30 Чүнки сиз Иса *Месих* билен диңе Худай аркалы
биригенсиңиз. Иса *Месих* бизиң үчин Худайың
даналыгыдыр. Биз Ол аркалы акланып пәклендик.
Иса *Месих* бизи Өзүне мукаддес халк эдинип,
гүнәлеримизиң җезасындан гутарды. 31 ‡Шунлукда,
Мукаддес Язгыларда язылышы ялы: «Өвүнйән диңе
Реб билен өвүнсин».

2-нҗи бап

2 Эй, доганлар, мен сизе Худай барадакы
шаятлыгы ыглан этмәге баранымда,
дилеварлык я сөз даналыгы билен бармандым.
2 Мен сизиң араңыздакам, Иса *Месих*ден ве Онуң
хача чүйленмегинден башга әхли зады унутмагы
йүрегиме дүвүпдим. 3 Мен яныңыза баранымда
әҗиздим, горкудан яңа галпылдаярдым. 4 Мен

† *Петрус – грекче Кепас*

†† *1:19 t Иша 29:14.* ‡ *1:31 t Йрм 9:24.*

вагыз эденимде сизи ынандырмак үчин пайхаслы
сөзлери уланмадым. Сизи ынандыран зат Худайың
Рухуның аян болан гүйҗүди. 5 Бу сизиң
иманыңызың ынсан пайхасына дәл-де, Худайың
гүйҗүне даянмагы үчинди.

Худайың даналыгы Мукаддес Рух аркалы аян боляр

6 Хава, биз даналыгы кәмиллериң арасында вагыз
эдйәрис. Бизиң вагыз эдйән даналыгымыз бу
эйямың я-да дүнйәдәки вагтлайын, соңы пуч болян
ыгтыярлыларың даналыгы дәлдир. 7 Биз Худайың
сырлы, яшырын сакланылан даналыгыны
сөзлейәрис. Худай бу даналыгы бизиң хем Онуң
шөхратына шәрик болмагымыз үчин, оны дүнйә
ярадылмаздан өң ниетләпди. 8 Бу даналыга дүнйә
ыгтыярлыларының хич бири дүшүнмеди. Чүнки
дүшүнен болсадылар, шөхратлы Ребби хача
чүйлемездилер. 9 †Эмма Мукаддес Язгыларда
язылышы ялы:

«Худайы сөййәнлер үчин
Онуң тайынлан затларыны
не гөз гөрүпди, не-де гулак эшидипди,
не-де ынсан акылы чаклапды».

10 Бизе болса Худай бу даналыгы Өз Рухы аркалы
аян этди. Чүнки Мукаддес Рух әхли зады, хатда
Худайың чуң пикирлерине дүшүнйәндир.
11 Ынсаның пикирлерини онуң ичиндәки өз
рухундан башга хич ким билмейәр. Худай бабатда
хем шейле: Онуң Өз Рухундан башга хич ким
Худайың пикирлерини билйән дәлдир. 12 Биз бу
дүнйәниң рухуны алан дәлдирис. Биз Худайың Өз
мерхемети аркалы бизе эчиленлерине
дүшүнеримиз ялы, Худайың Рухуны аландырыс.
13 Биз булары ынсан даналыгының өвреден
сөзлери билен дәл-де, Мукаддес Рухуң өвреден
сөзлери билен айдярыс. Биз рухы хакыкаты рухы
сөзлер билен дүшүндирйәрис ††. 14 Мукаддес Руха
эермейән ынсан Худайың Рухундан болан затлара
дүшүнмейәр. Ол булары акмаклык сайяр. Чүнки
Мукаддес Рухуң пикирлерине диңе Оңа эерйәнлер
дүшүнйәндирлер. 15 Мукаддес Руха эерйән адам
хемме зада баха берип билйәр, эмма башгалар бу
адама баха берерден әҗиздир.

16 ‡«Реббе ким акыл етирди?
Ким Оңа маслахат берип билди?»

Эмма бизде велин Иса *Месих*иң акылы бардыр.

3-нҗи бап

3 Эй, доганлар, мен сизиң билен Мукаддес
Рухдан долан ынсанлар хөкмүнде гүрлешип
билмедим. Мен сизе бу дүнйәниң ынсанларына,
*Месих*е яңы-якында иман эден ынсанлара гүррүң
берен ялы гүррүң бердим. 2 Сизе гаты-гуты
бермедим, сүйт бердим. Себәби сиз гаты-гутыны
ийм әге хениз тайын дәлдиңиз. Шинди хем тайын
дәлсиңиз. 3 Бу дүнйә хениз-де сизе өз тәсирини
етирйәр, себәби араңызда гөриплик, дава-җенҗел
бар. Эйсем булар сизиң дүнйә дегишлидигиңизи
аңлатмаярмы? Сиз дүнъеви адамлар ялы херекет
этмейәрсиңизми нәме? 4 Бириңиз «мен Павлусың
шәгирди», башгаңыз «мен Аполлоның шәгирди»
дийййәрсиңиз. Эйсем шейле диймек билен, дүнъеви
адамлар ялы херекет этмейәрсиңизми? 5 Аполло
ким? Павлус ким? Булар сизиң Иса *Месих*е иман
гетирмегиңизе ярдам берен хызматчылар ахырын.
Реббиң беллейши ялы, бизиң херимиз өз ишимизи
ерине етирдик. 6 Мен тохум экдим, Аполло
суварды. Эмма өсдүрен Худайдыр. 7 Шунлукда,
экен-де, суваран-да хичдир. Диңе өсдүрйән Худай
әхмиетлидир. 8 Экйәниң-де, суваряның-да максады
бирдир. Оларың херси өз чекен зәхметине гөрә
сылагланар. 9 Чүнки биз Худайың ишдешидирис;
сиз Худайың экини, Онуң ымаратысыңыз. 10 Мен
Худайың өзүме берен мерхемети аркалы уссат
бинагәр кимин ымаратың бинядыны тутдум. Башга
бири болса бинаны гуряр. Йөне хер кес өз гуряны
бабатда үнсли болмалыдыр. 11 Хич ким эййәм
тутулан бинятдан, ягны Иса *Месих*ден башга бир
биняды тутуп билмез. 12 Бу бинядың үстүнде болса
кимиң алтындан, күмүшден, гымматбаха
дашлардан, агачдан, чөп-чаламдан я-да самандан
13 гурандыгы соңра белли болар. Бу Реббиң гүнүнде
от-алав аркалы аян болар. От-алав хер кесиң эден
ишиниң нәхилидигини сынар. 14 Эгер онуң гуран
бинасы ода чыдаса, ол өз сылагыны алар. 15 Гуран
бинасы отда көйсе, ол йитги чекер. Йөне алтын-
күмшүң отда арассаланышы ялы сапланып, халас
болар. 16 Эйсем сиз өзүңизиң Худайың
ыбадатханасыдыгыңызы, араңызда Худайың
Рухуның яшаяндыгыны билмейәрсиңизми?
17 Худайың ыбадатханасыны вейран эдени Худай
вейран эдер. Чүнки Худайың ыбадатханасы
мукаддесдир, шол ыбадатхана – сизсиңиз. 18 Гой,
хич ким өз-өзүни алдамасын. Эгер кимдир бири
өзүни дүнйә өлчегине лайыклыкда дана сайян
болса, гой, «акмак» болсун. Шонда ол догрудан-да
дана болар. 19 ‡†Чүнки бу дүнйәниң даналыгы
Худайың назарында акмаклыкдыр. Мукаддес
Язгыларда: «Худай акыллысыраяны өз хилесинде
тутяр» дийип язылгыдыр. 20 ‡‡«Реб даналарың
пикирлериниң панадыгыны билйәр». 21 Шунлукда,
кимдир бирине дегишлидигиңиз бабатда өвүнмәң!
Чүнки хемме зат сизиңкидир: 22 Павлус-да, Аполло-

† *2:9 t Иша 64:4.* †† *Биз рухы хакыкаты рухы сөзлер билен дүшүндирйәрис – я-да Биз рухы затлары Руха эерйән адамлара дүшүндирйәрис* ‡ *2:16 t Иша 40:13.*

‡† *3:19 t Эйп 5:13.* ‡‡ *3:20 t Зеб 93:11.*

да, Петрус-да †, дүнйә-де, яшайыш-да, өлүм-де, шу
вагт ве гележек-де – хемме зат сизиңкидир. 23 Сиз
*Месих*иңкисиңиз, *Месих* болса Худайыңкыдыр.

4-нжи бап

4 Адамлар бизе, гой, *Месих*иң хызматчылары,
Худайың сырларыны аян эдйән хызматчылар
хөкмүнде гарасынлар. 2 Шейле хызматчылардан
болса садыклык талап эдилйәндир. 3 Сизиң я-да
ислендик ынсан казыетиниң маңа нәхили хөкүм
чыкаряндыгы мени аз гызыкландыряр. Өз
үстүмден хатда өзүм-де хөкүм чыкарамок.
4 Ынсабым пәк болса болуберсин, йөне бу барыбир
мени акламаяр. Маңа Реб казылык эдйәндир.
5 Шоңа гөрә-де, белленилен вагт етйәнчә, хич
кимиң үстүнден хөкүм чыкармаң. Реб гелйәнчә
гарашың. Ол гараңкылыкдакы гизлин затлары
ягтылыга чыкарар, адамларың йүрек ниетлерини
аян эдер. Шонда хер кес Худайдан өз эденине
лайык өвгүсини алар. 6 Эй, доганлар! Мен
айданларымың барыны сизиң пейдаңыза болсун
дийип, өзүм ве Аполло барада айтдым. Шонда сиз
гөрелдәмиз аркалы «Языланың чәгинден чыкмаң»
дийленине дүшүнип, кимдир бирини бейлекиден
ёкары тутмарсыңыз. 7 Эйсем сиз бейлекилерден
үйтгешикми? Сиз өзүңиздәкилериң барыны
Худайдан алмадыңызмы нәме? Эгер Ондан алан
болсаңыз, нәме үчин өзүңиз газанан ялы
өвүнйәрсиңиз?! 8 Сиз эййәм доюп, аша
дүшүпсиңиз! Сиз эййәм баяпсыңыз! Бизсиз хөкүм
сүрдүңиз. Вах, кәшгә догрудан-да хөкүм
сүрсэдиңиз! Шонда биз-де сизиң билен биле хөкүм
сүрердик. 9 Худай бизи, ягны ресуллары, дабаралы
йөришде иң соңкы хатарда гояйды өйдйән. Биз
мәрекәниң гөз алнында өлдүрилжеклер кимин
болдук. Хава, биз тутуш әлем-җахана:
перишделере-де, ынсанлара-да томаша болдук.
10 Биз *Месих*е болан иманымызың хатырасына
акмакдырыс, сиз болса *Месих*иң саясында
пайхаслысыңыз! Биз әҗиз, сиз болса гүйчлүсиңиз!
Сиз ат-абрайлы, биз болса биабрайдырыс! 11 Биз
хениз хем ач-сувсуз, эшиклеримиз сал-салдыр. Биз
енҗилйәрис, өйсүз-өвзарсыз сергездандырыс.
12 Биз гара дер дөкүп, зәхмет чекйәрис. Бизе
гарганларында, олара ягшылык дилейәрис. Бизи
ызарланларында, муңа чыдаярыс. 13 Бизе мыҗабат
йөңкәнлеринде, мылайымлык билен җогап
берйәрис. Биз шу пурсада ченли ер йүзүниң чөп-
чөри, дүнйәниң зир-зибили кимин боландырыс.
14 Мен булары сизи утандырмак үчин дәл-де, сизе
несихат болсун дийип язярын, себәби сиз мениң
эзиз балаларым ахырын! 15 *Месих*иң ёлунда сизиң
мүңлерче тербиечиңиз болса-да, аталарыңыз
аздыр. Мен Хош Хабар аркалы сизиң Иса
*Месих*дәки атаңыз болдум. 16 Шоңа гөрә-де,
ялбарярын: мениң ялы болуң. 17 Ине, Тимотеосы шу
максат билен яныңыза ибердим. Ол мениң сөйгүли
оглум ве Реббиң садык гулудыр. Ол мениң Иса
*Месих*иң йөрелгесине эерйәндигими сизе ятладар.
Мен әхли ерде ве хер йыгнакда бу йөрелгә эермеги
өвредйәндирин. 18 Сизиң кәбирлериңиз мен
яныңыза бармарын өйдүп, текепбирлиге йүз
урдулар. 19 Худай ёл берсе, мен тизара сизе
барҗакдырын. Шонда оларың гепини дәл-де,
гүйҗүни гөрәерин. 20 Чүнки Худайың Шалыгы сөзде
дәл-де, гүйчдедир. 21 Мен сизе нәме билен
барайын? Гамчы биленми я-да сөйги ве юмшаклык
биленми? Сиз буларың хайсыны сайлаярсыңыз?

5-нжи бап

Азгынлыга ёл бермәң!

5 Сизиң араңыздакы азгынчылык барада гүррүң
яйрады. Булар ялы азгынлыгы хатда
бутпаразлар-да эдйән дәлдир! Сизиң бириңиз өз
өвей энеси билен ятып-турярмышын. 2 Сиз болса
өз-өзүңизе буйсанярсыңыз! Эйсем сиз муңа дерек
яс тутуп, шейле иш эдйәни араңыздан айырмалы
дәлми? 3 Мен яныңызда болмасам-да, рухда сизиң
билендирин. Мен эдил яныңызда болан ялы,
шейле иш эдениң үстүнден Реббимиз Исаның
адындан эййәм өз хөкүмими чыкардым. Сиз биле
йыгнананыңызда мен хем рухда сизиң билен
боларын. Шонда Иса *Месих*иң гүйҗи аркалы
5 шейле иш эден адамы шейтана табшырың.
Шонда онуң гүнәли тебигаты вейран болуп,
Реббиң гелҗек гүнүнде рухы халас болуп билер.
6 Сизиң буйсанмагыңыз ерликли дәлдир. Эйсем сиз
уҗыпсызҗа хамырмаяның бүтин хамыры
туршадяндыгыны билмейәрсиңизми? 7 Петирлик
хамыр болуп билериңиз ялы, көне хамырмаяны
айрып ташлаң. Аслында шол петирлик хамыр
сизсиңиз! Чүнки бизиң Песах җанлымыз – Иса
Месих эййәм гурбан эдилендир. 8 Шоңа гөрә,
байрамы көне хамырмая: гахар-газап ве пислик
билен беллемәлиң. Терсине, оны петир хамыры:
пәк йүреклилик ве хакыкат билен белләлиң. 9 Мен
сизе азгын адамлар билен гатнашмаң дийип өң
языпдым. 10 Йөне мен шейле язанымда бу
дүнйәниң адамларыны: азгынлары я-да
бетнебислери, кеззаплары я-да бутпаразлары гөз
өңүне тутмандым. Бейле болса, сиз бу дүнйәни
биреййәм терк этмели болардыңыз. 11 Мен сизе
догансырап, хениз-де азгын я-да бетнебис,
бутпараз я-да пайыш сөгүнйән, аракхор я-да кеззап
боланлар билен гатнашмаң дийип язярын. Шейле
адамлар билен хатда бир сачак башында-да

† *Петрус – грекче Кепас*

отурмаң. 12 †Эйсем биз йыгнага дегишли
болмадыкларың үстүнден хөкүм чыкармалымы
нәме? Оларың үстүнден Худай хөкүм чыкарар. Биз
диңе йыгнага дегишли боланларың үстүнден хөкүм
чыкармалы. «Сиз өз араңыздан пислик эдйәни
айрып ташлаң».

6-нжы бап

Иманлыларың арасындакы давалар

6 Сиз имандакы доганыңыз билен
давалашаныңызда, нәме үчин онуң
меселесине казыетде имансызларың өңүнде
гараярсыңыз?! Эйсем сиз муны Худайың халкының
өңүнде чөзмели дәлми? 2 Сиз Худайың халкының
бу дүнйә казылык этҗекдигини билмейәрсиңизми?
Эгер сиз дүнйә казылык этҗек болсаңыз, хей-де
овнук-ушак давалары чөзүп билмерсиңизми?
3 Эйсем сиз бизиң хатда перишделере-де казылык
этҗекдигимизи билмейәрсиңизми? Гүнделик
дурмушың ишлери барада гүррүң-де ёк! 4 Шейле
даваларыңыз бар болса, нәме үчин олары йыгнага
дегишли болмадыкларың казылыгына
табшырярсыңыз? 5 Шейле этмәге
утанмаярсыңызмы? Эйсем араңызда доганларың
давасыны чөзүп билҗек бир дана-да ёкмы?
6 Терсине, доган доганы билен казыетде
давалашяр. Мунуң үстесине-де, олар муны
имансызларың өңүнде эдйәрлер! 7 Аслында бири-
бириңиз билен казыетде давалашмагың өзи сизиң
эййәм еңлендигиңизи хабар берйәр. Эйсем
хаксызлыга чыданыңыз говы дәлми? Талаңа
чыданыңыз говы дәлми? 8 Сиз болса адалатсызлык
эдйәрсиңиз, алдаярсыңыз. Өзем кими? Өз
доганларыңызы! 9 Эйсем сиз яманлык эдйәнлериң
Худайың Шалыгыны мирас алмаҗакдыгыны
билмейәрсиңизми? Өз-өзүңизи алдамаң! Не
азгынлар, не-де бутпаразлар, не зынахорлар, не-де
эркекбазлар, не бечебазлар, 10 не-де огры-
җүмрүлер, не бетнебислер, не-де аракхорлар, не
пайыш сөгүнйәнлер, не-де кеззаплар – шуларың
бири-де Худайың Шалыгыны мирас алмаз.
11 Сизиң-де кәбирлериңиз шолар ялыдыңыз. Йөне
сиз Реббимиз Иса *Месих*иң ады билен
Худайымызың Рухы аркалы ювулдыңыз, Худайың
мукаддес халкы болдуңыз, акландыңыз.

Иманлыларың арасындакы җынсы азгынлык

12 Сиз: «Мен хер зады этмәге хакым бар»
дийййәрсиңиз. Хава, йөне хер зат сизиң үчин
бәхбитли дәлдир. Мен хем ислән задымы этмәге
хакым бар дийип билйәрин, йөне хич зат мениң
үстүмден агалык сүрмели дәлдир. 13 Сиз: «Нахар
гарын үчин, гарын-да нахар үчиндир. Худай
оларың икисини хем ёк эдер» дийип догры
айдярсыңыз. Эмма беден азгынчылык үчин дәл-де,
Реббе хызмат этмек үчин берлендир. Реб хем
беденимиз барада алада эдйәндир. 14 Худай Өз
гүйҗи аркалы Реб Исаны дирелтди. Ол бизи хем
дирелдер. 15 Эйсем сиз өз бедениңизиң Иса
*Месих*иң бедениниң агзасыдыгыны
билмейәрсиңизми? Инди *Месих*иң агзасыны алып,
оны бир лолы билен бирикдирейинми? Асла этмен!
16 ††Эйсем сиз өзүни лолы билен бирикдирениң
онуң билен бир тен болярдыгыны
билмейәрсиңизми? Чүнки Төвратда: «Икиси бир
тен боляр» дийип язылгыдыр. 17 Реб билен бириген
хем рухда Онуң билен бир болар. 18 Азгынлыкдан
гачың. Адам хер нәхили гүнә этсе-де, ол онуң
тенине галташян дәлдир. Эмма азгынлык эдйән өз
тенине гаршы гүнә эдйәндир. 19 Эйсем сиз өз
бедениңизиң Мукаддес Рухуң яшаян
ыбадатханасыдыгыны билмейәрсиңизми? Сиз бу
Рухы Худайдан алдыңыз. Сиз диңе өзүңизиңки
дәлсиңиз. 20 Сиз баха, онда-да улы баха сатын
алнансыңыз. Шоңа гөрә-де, өз бедениңиз билен ‡
Худайы шөхратландырың.

7-нҗи бап

Ника барада

7 Инди болса сизиң маңа: «Эркегиң аяла
янашмазлыгы ягшыдыр» дийип язанларыңыз
барада айтмакчы. 2 Азгынлыга ёл бермезлик үчин,
гой, хер эркек өз аялы, хер аял-да өз әри билен
яшасын. 3 Әр өз аялы бабатда, аялы-да өз әри
бабатда әр-аяллык борчларыны берҗай
этмелидирлер. 4 Аялың бедени өзүниң дәл-де,
әриниң ыгтыярындадыр. Әри бабатда хем
шейледир: әриниң бедени өзүниң дәл-де, аялының
ыгтыярындадыр. 5 Диңе Худая дога эдйән вагтыңыз
‡† болаймаса, башга вагт бири-бириңизи әр-аяллык
хукугындан махрум этмәң. Бу хем өзара ылалашыга
гөрә диңе вагтлайын болсун. Соңра гайтадан
биригиң. Ёгса өзүңизе эрк эдип
билмейәнлигиңизден пейдаланып, шейтан сизи
аздыраймасын. 6 Мен булары буйрук дәл-де,
маслахат хөкмүнде айдярын. 7 Элбетде, хер кимиң
мен ялы болмагыны ислейәрин. Йөне хер кимиң
Худайдан алан өз пешгеши бардыр: бириниң
пешгеши бейледир, башганың пешгеши эйледир.
8 Эмма дул галан эркеклере ве аяллара шейле
дийййәрин: олара мен ялы өйленмезлик ягшыдыр.

† *5:12-13 t Кан 13:6; 17:7,12; 19:19; 21:21-22; 24:7.*

†† *6:16 t Гчк 2:24.* ‡ *Өз бедениңиз билен – бу җүмле кәбир голязмаларда Худайыңкы болан тениңиз ве рухуңыз билен*

‡† *Худая дога эдйән вагтыңыз – кәбир голязмаларда дога-дилег ве агыз беклеме вагтыңыз*

9 Эмма өзлерине эрк эдип билмейән болсалар,
онда өйленсинлер. Чүнки ышк хесерине янандан,
өйленмек ягшыдыр. 10 Никадакылара болса мен
дәл-де, Реб буюряндыр: аял өз әринден
айрылмасын. 11 Эгер айрылан болса, башга әре
бармасын я-да өз әри билен ярашсын. Әр-де өз
аялындан айрылмасын. 12 Бейлекилере болса Реб
дәл-де, мен диййәрин: эгер хайсыдыр бир доганың
иман этмедик аялы бар болса, ол аял хем онуң
билен яшамага разы болса, онда бу доган өз аялы
билен айрылышмасын. 13 Эгер аялың иман этмедик
әри бар болса, әри-де онуң билен яшамага разы
болса, бу аял әри билен айрылышмасын. 14 Чүнки
иман этмедик әр өз аялы аркалы Худая дегишли
боляндыр. Иман этмедик аял-да өз иман эдйән әри
аркалы Худая дегишлидир, ёгса сизиң
чагаларыңыз Худайың халкына дегишли
болмаздылар. Инди велин олар дегишлидир.
15 Худай бизи билеликде парахат яшамага
чагырандыр. Эй, аял, белки, әриң сен аркалы халас
эдилер. Эй, әр, белки, аялың сен аркалы халас
эдилер. Эмма иман этмедик янёлдаш айрылышҗак
болса, гой, айрылышсын. Иманлы әр я-да аял
шейле ягдайларда борчлы дәлдир.
17 Йөне хер нәхили болса-да, хер кес Реббиң оңа
беллейши ялы, Худай оны хайсы халда чагыран
болса, шоңа гөрә-де яшасын. Мен муны хемме
йыгнаклара буюрярын. 18 Эгер кимдир бири
сүннетликә чагырылан болса, гой, сүннетлилигини
сүннетсизлиге өвүрҗек болуп азара галмасын. Эгер
кимдир бири сүннетсизкә чагырылан болса,
сүннетленҗек болмасын. 19 Сүннетлилик-де,
сүннетсизлик-де хичдир. Иң эсасы зат Худайың
табшырыкларыны берҗай этмекдир. 20 Ким хайсы
халда чагырылан болса, шонда-да галсын. 21 Сен
гул вагтың чагырылдыңмы? Гой, бу сени
биынҗалык этмесин. Йөне азат болуп билйән
болсаң, пурсады элден гидерме. 22 Чүнки гул вагты
Реб тарапындан чагырылан киши Онуң азат
бендесидир. Шонуң ялы, азат вагты Реб
тарапындан чагырылан киши *Месих*иң гулудыр.
23 Сиз улы баха сатын алындыңыз. Адамларың гулы
болмаң! 24 Эй, доганлар, хер кес Худай тарапындан
нәхили халда чагырылан болса, гой, шол халда-да
галсын.

Адагланма, өйленме ве өйленмезлик барада

25 Өйленмедик яшлар бабатда Ребден алан
буйругым ёк. Йөне Реббиң мерхемети аркалы
ынамдар киши хөкмүнде маслахат берйәрин. 26 Шу
мушакгатлы дөврүрде хер кесиң өңки халында
галаны ягшыдыр. 27 Эгер эййәм өйленен болсаң,
никаңы бозма. Хениз өйленмедик болсаң, онда
гелинлик гөзлеме. 28 Йөне өйленсең-де, бу гүнә
дәлдир. Бой гыз хем дурмуша чыкса гүнә дәлдир.
Эмма дурмуш гуранлар бу дурмушда көп
кынчылыклара дучар боларлар. Мен сизи
шолардан горамак ислейәрин. 29 Эй, доганлар, мен
сизе шуны хем айтмакчы: белленилен вагт җуда
голайландыр. Шоңа гөрә-де, машгаласы боланлар
эдил машгаласы ёк адамлар ялы болсун.
30 Аглаянлар агламаянлар ялы, шатланянлар
шатланмаянлар ялы, эмләк эдинйәнлер эдил
эмләги болмадыклар ялы яшасын. 31 Бу дүнйәниң
ишлерине мешгул кишилер-де өз вагтыны олара
совурмасын. Чүнки бу дүнйә соңланып баряндыр.
32 Мен сизиң хысырдылы аладалардан азат
болмагыңызы ислейәрин. Өйленмедик киши
Реббиң гөвнүнден турҗак болуп, Реббиң ишлерини
алада эдйәндир. 33 Эмма өйленен киши өз аялының
гөвнүнден турҗак болуп, бу дүнйәниң ишлерини
алада эдйәндир. 34 Шейдип, онуң калбы икә
бөлүнендир. Әрсиз аял я-да дурмуша чыкмадык
гыз Реббиң ишлериниң аладасыны эдип, өзүни
җан-тенден Реббе багыш эдендир. Эмма әрли аял
өз әриниң гөвнүнден турҗак болуп, бу дүнйәниң
ишлерини алада эдйәндир. 35 Мен булары сизи
чәклендирмек үчин айтмаярын. Терсине, тутуш
калбыңызы Реббе багыш эдип, догры яшарыңыз
ялы, сизиң пейдаңыза айдярын. 36 Эгер йигит хесер
одуна чыдаман, өз адагланан гызына болмалысы
ялы гарамаса ве өйленмек карарына гелсе, гой,
өйлениберсин, бу гүнә дәлдир. 37 Эмма ол
өйленмезлиги йүрегине дүвен болса, бу бабатда
мәтәчлиги болман, өзүне эрк этмеги башарып,
берк карара гелен болса, онда ол говы эдйәр.
38 Шунлукда, адаглысына өйленйән говы эдйәндир.
Өйленмейән болса ондан-да говы эдйәндир. 39 Аял
әри өлйәнчә, оңа баглыдыр. Әри өлсе, өз исләнине
бармага ыгтыярлыдыр. Йөне онуң барҗагы Реббе
иман эдйән болмалыдыр. 40 Ол дул аял дуллугына
галса, хас-да багтыярдыр. Бу мениң пикирим. Мен
болса өзүмде Худайың Рухы бар дийип
хасаплаярын.

8-нҗи бап

Бутлара берилйән гурбанлык

8 Инди болса бутлара гурбанлык берилйән эт
барада шулары айтмакчы. Сизиң: «Әхлимизиң
билимимиз бар» дийип айдяныңыз догрудыр. Йөне
билим ынсаны текепбир эдйәр, сөйги болса оңа
өвүт берйәндир. 2 Ким хайсыдыр бир зады эййәм
билйәндирин өйтсе, онда ол хениз билмелиси ялы
билйән дәлдир. 3 Эмма ынсан Худайы сөййән
болса, ол эййәм Худай тарапындан таналяндыр.
4 Шунлукда, бутлара гурбанлык берлен эти ийип-

иймезлик барада шуны айтмакчы. Сизиң: «Бут
аслында хичдир. Еке-тәк бир Худай бардыр»
диййәниңиз догрудыр. [5] Хатда ерде я гөкде «худай»
дийлип атландырылянлар бар болайса-да (аслында
«худайлар» хем «хөкүмдар» сайылянлар көпдүр),
[6] бизиң үчин еке-тәк Худай бардыр, Ол бизиң
Атамыздыр, әхли задың гөзбашы-да Олдур. Биз
Онуң үчин яшаяндырыс. Бизиң үчин еке-тәк
Хөкүмдар бар, Ол Реббимиз Иса *Месих*дир, хемме
зат Ол аркалы ярадыландыр. Биз Ол аркалы
яшаяндырыс. [7] Эмма бу билим хемме адамларда
ёкдур. Кәбир адамлар бутпаразлык пикирлеринден
сапланып билмән, бу гурбанлык этини
иенлеринде, хениз-де бута сежде эдйәндир
өйдйәрлер. Бу хем оларың әҗиз ынсабыны мурдар
эдйәр. [8] Йөне иймит бизи Худая якынлашдырмаяр.
Иймәнимиз билен зыян чекемзок, иенимиз билен-
де пейда гөремзок. [9] Өз азатлыгыңыза сересаплы
чемелешиң. Сизиң азатлыгыңыз ынсабы әҗиз
болан доганларың бүдремегине себәп болмасын!
[10] Чүнки олардан бири сени, ягны билими боланы,
бутханада сачак башында гөрмеги ахмал. Шонда
онуң ынсабы әҗизләп, бута берлен гурбанлыгы
иймәге ымтылмазмы? [11] Шунлукда, эй, доган, бу
ынсабы әҗиз доган сениң билимиң аркалы вейран
эдилди. Иса *Месих* болса онуң угрунда өлди. [12] Сиз
өз доганларыңызың әҗиз ынсабыны яраламак
билен, олара гаршы гүнә эдениңизде, Иса *Месих*е
гаршы гүнә эдйәнсиңиз. [13] Шоңа гөрә-де, иййән
задым доганымың бүдремегине себәп болҗак
болса, мен оны асла иймерин. Мен онуң
бүдремегини исләмок.

9-нҗы бап

Ресулың хак-хукуклары

9 Эйсем мен азат дәлми нәме? Я мен ресул
дәлми? Мен Реббимиз Иса *Месих*и өз гөзүм
билен гөрмедимми нәме? Эйсем сиз мениң Реб
үчин чекен зәхметимиң нетиҗеси дәлми?
[2] Башгалар мени ресул хасапламасалар-да, мен
сизиң үчин ресулдырын! Чүнки сиз Реб ёлундакы
ресуллыгымың мөхүрисиңиз. [3] Ресуллыгымың хак-
хукуклары бабатда мени танкытлаянлара, ине,
шуны диймекчи. [4] Эйсем бизиң ийип-ичмәге
хакымыз ёкмы? [5] Иманлы болса, аялымызы
янымыз билен әкитмәге хакымыз ёкмы? Петрус [†] ве
бейлеки ресуллар, Реббимиз Исаның инилери хем
хут шейле эдйәр ахыры. [6] Я-да мен билен
Барнабың иманлылардан мадды көмегини алмага
хакымыз ёкмы? [7] Гуллукдакы эсгерлер өз хасабына
яшаярлармы? Эйсем мивесинден иймеҗек болса,
үзүм агаҗыны отурдян бармы? Сүри бакып-да,
онуң сүйдүни ичмейән бармы? [8] Мен муны диңе
ынсан нукдайназарындан айтмаярын. Канун хем бу
бабатда шейле диймейәрми нәме? [9] [††]Чүнки
Төвратда: «Харман дөвйән өкүзиң агзыны
багламаң» дийип язылгыдыр. Худай муны бүтинлей
бизиң үчин айтмаярмы? Эйсем Ол өкүзлериң
аладасыны эдйәрми? Хава, бу бизиң үчин
языландыр. Чүнки ер сүрйән-де, дөвек дөвйән-де
хасылдан пай алмак умыды билен ишлейәндир.
[11] Биз араңызда рухы затлары экип, сизден мадды
хасылы орсак, муны җуда көп гөрерсиңизми?
[12] Эгер башгалар сизден мадды көмеги алмага
хаклы болса, онда биз олардан-да көп хаклыдырыс!
Йөне биз бу хакымыздан пейдаланмадык.
Терсине, *Месих*иң Хош Хабарының яйрамагына
пәсгел бермеҗек болуп, әхли зада чыдаярыс.
[13] Ыбадатханада хызмат эдйәнлер өз иймҗегини
ыбадатханадан алярлар. Гурбанлык сыпасында
хызмат эдйәнлер-де гурбанлык садакаларындан
пай алярлар. Булары өзүңизем билйәнсиңиз. [14] Реб
Хош Хабары вагыз эдйәнлериң-де Хош Хабардан
экленмегини буйрандыр.
[15] Йөне мен бу хак-хукукларымың биринден-де
пейдаланан дәлдирин. Мен муны язмак билен
сизден хак-хукугымы талап этмекчи боламок.
Мениң бу магтанмамы, гой, хич ким пуҗа
чыкармасын. Шейле боланындан, өленим говудыр!
[16] Мен Хош Хабары вагыз эдйәним билен
магтанмага хаклыдырын өйдемок: муны этмек
борҗумдыр. Эгер мен Хош Хабары вагыз этмесем,
вай, мениң халыма! [17] Эгер мен муны өзүм сайлан
болсадым, онда сылага тамакин болардым. Эмма
муны маңа Худай буюрды. [18] Онда сылагым
нәмедир? Хош Хабары хич бир муздсуз вагыз эдип,
онуң маңа берйән хак-хукугындан пейдаланмазлык
мениң үчин сылагдыр.

Павлус хер кесиң гулудыр

[19] Мен азат болсам-да, хер кеси газанҗак болуп,
хеммелериң гулы болдум. [20] Яхудылары газанҗак
болуп, олар үчин яхуды болдум. Мен Мукаддес
Кануның гулы болмасам-да, Мукаддес Кануна гөрә
яшаянлары газанҗак болуп, Мукаддес Кануның
гулы болдум. [21] Мен Худайың Кануныны
билмейәнлери газанҗак болуп, оны
билмедиксирән болдум. Хакыкатда велин, Худайың
Канунына гөрә яшап, *Месих*иң буйрукларына
табындырын. [22] Әҗизлери газанҗак болуп, әҗизе
өврүлдим. Гараз, кәбирлери халас этҗек болуп, мен
хеммелере хер зат болдум. [23] Мен буларың барыны
Хош Хабарың ак паталарына шәрик болуп билерим
ялы, Хош Хабарың хатырасына эдйәрин. [24] Ярыша

† *Петрус – грекче Кепас*

†† *9:9-10 t Кан 25:4.*

гатнашян йүврүклериң хеммеси ылгаса-да,
байрагы диңе бири аляндыр. Сиз-де байрак алар
ялы шейле ылгаң. 25 Ярыша гатнашян хер кес
өзерклилиги түргенлешдирйәндир. Ол муны
вагтлайын бир тәҗи алмак үчин эдйәр. Биз болса
муны бакы тәҗи алмак үчин эдйәндирис. 26 Шоңа
гөрә-де, мен максатсыз ылгаянлар ялы
ылгамаярын, хованы юмруклаян киши ялы херекет
этмейәрин. 27 Ёк, мен Хош Хабары башгалара вагыз
эденимден соң, ярыша гатнашмакдан махрум
эдилесим гелмейәр. Шонуң үчин-де, бедезими
түргенлешдирип, оны өзүме табын эдйәрин.

10-нҗы бап

Ысрайыл тарыхындан дуйдурышлар

10 Эй, доганлар, мен сизиң шулардан хабарлы
болмагыңызы ислейәрин: бизиң ата-
бабаларымызың бары булудың пенасында
гездилер, оларың бары деңизден гечдилер.
2 Оларың бары булуда ве деңзе чүмдүрилип,
Мусаның шәгиртлери болдулар. 3 Оларың бары
гөкден инен шол бир иймити ийдилер. 4 Оларың
бары Худай тарапындан берлен шол бир сувдан
ичдилер. Чүнки оларың бары бир рухы гөзбашдан,
өзлерине хемралык эден Рухы Гаядан ичдилер. Бу
Гая *Месих*иң хут Өзүди. 5 Эмма шонда-да оларың
көпүси Худайы нәразы этдилер. Шонуң үчин-де
оларың ләшлери чөлде серлип галды. 6 Биз хем
ата-бабаларымыз дей йүреклеримизи яманлыга
йыкгын этмез ялы, буларың бары бизе
дуйдурышдыр. 7 †Оларың кәбирлери ялы бутпараз
болмаң. Олар барада Төвратда шейле язылгыдыр:
«Адамлар ийип-ичмәге отурдылар, соңра туруп,
ойнашмага башладылар». 8 Оларың кәбирлери ялы
азгынчылык этмәлиң: бир гүнде оларың йигрими
үч мүңүси өлди. 9 Оларың кәбирлери ялы *Месих*и
сынамалың: олар йыланлардан хеләк болдулар.
10 Оларың кәбирлери ялы хүңүрдемәлиң: олар
Өлүм перишдесиниң элинден өлди. 11 Буларың
бары башгалара сапак болсун дийип, ата-
бабаларымызың башындан инди. Бу заманың
ахыркы гүнлеринде яшаянлара, ягны бизе
дуйдурыш хөкмүнде язылды. 12 Шунлукда, сиз берк
дурандырыс дийип пикир эдйән-де болсаңыз, гүнә
этмез ялы, әгә болуң! 13 Башыңыздан инен
сынаглар башгаларың-да башындан инйәндир.
Эмма Худай садыкдыр! Ол сизиң гүйҗүңизиң
чатмаҗак сынагыны бермез. Сиз сынага
дүшениңизде, Худай чыкалга-да ачар, сынагдан
үстүн гелмек үчин гуҗур-гайрат-да берер.

Бутханалара бармаң!

14 Шонуң үчин, эй, мениң эзизлерим,
бутпаразлыкдан гача дуруң. 15 Мен сизиң билен
пайхаслы адамлар хөкмүнде гүрлешйәрин. Сизе
айдянларымдан өзүңиз нетиҗе чыкарың. 16 Эйсем
биз шүкүр эдип, шүкүр кәсесинден иченимизде,
*Месих*иң ганына шәрик болмаярысмы? Чөреги
бөлүп иенимизде, *Месих*иң беденине шәрик
болмаярысмы? 17 Чөрегиң бир болшы ялы, биз көп
болсак-да, бир бедендирис. Чүнки шол бир чөреги
пайлашяндырыс.
18 Ысрайыл халкына середиң: гурбанлык
сыпасында берлен гурбанлыкдан иййән шол сыпа
шәрик болмаярмы? 19 Муны диймек билен, бута
берлен гурбанлыгың я-да бутуң өзүниң хайсыдыр
бир әхмиети бар дийҗек болярынмы? 20 Элбетде,
ёк! Мен бутпаразларың берйән гурбанлыгыны
Худая дәл-де, арвах-җынлара берйәндигини
айтҗак болярын. Мен сизиң җынлара шәрик
болмагыңызы ислемейәрин. 21 Сиз хем Реббиң
кәсесинден, хем-де җынларың кәсесинден ичип
билмерсиңиз. Сиз хем Реббиң сачагына, хем-де
арвах-җынларың сачагына шәрик болуп
билмерсиңиз. 22 Я-да биз Реббиң габанҗаңлыгыны
оярмакчымы? Эйсем биз Ондан гүйчлүми нәме?

Иманлыларың азатлыгы

23 Сиз: «Ислендик зады этмәге хакым бар»
диййәрсиңиз, йөне хер зат сизиң үчин бәхбитли
дәлдир. «Ислендик зады этмәге хакым бар»
диййәрсиңиз, йөне хемме зат абатлаян дәлдир.
24 Хер кес өз бәхбидини дәл-де, башгаларың
бәхбидини арасын. 25 Эт базарында сатылян хер эти
ийип билерсиңиз. Анығына етҗек болуп,
ынсабыңызы хорламаң. 26 ††Чүнки «Ер ве ондакы
затлар Реббиңкидир». 27 Эгер иман этмедиклериң
бири сизи нахара чагырса, сиз-де гитмек
ислесеңиз, өңүңизде гойлан затлары аркайын
ийиберең. Анығына етҗек болуп, ынсабыңызы
хорламаң. 28 Эмма кимдир бири сизе: «Бу бутлара
гурбанлык берлен этдир» дийсе, бу эт барада
дуйдуран адамың ве ынсабың хатырасына оны
иймәң. ‡29 Мен сизиң ынсабыңыз дәл-де, шол
адамың ынсабы барада айдярын.
Нәме үчин башганың ынсабы мениң
эркинлигиме казылык эдйәр? 30 Эгер мен нахар
иймезден өң Худая шүкүр эдип, нахара гошулян
болсам, онда нәме үчин шүкүр эдйән нахарым
үчин язгарыляркам? 31 Шунлукда, ийсеңиз-де,
ичсеңиз-де, хер нәме этсеңиз-де – буларың барыны

† *10:7 t Мср 32:6.*

†† *10:26 t Зеб 23:1.* ‡ *Кәбир голязмаларда Чүнки Ер ве ондакы затлар Реббиңкидир*

Худайың шөхраты үчин эдиң. 32 Яхудыларың-да,
греклериң-де, Худайың йыгнагының-да, гараз, хич
кимиң бүдремегине себәп болмаң. 33 Чүнки мен өз
бәхбидими араман, көплериң халас болмагы үчин
оларың бәхбидини араярын, хер затда хер кеси
разы этмәге дырҗашярын.

11-нҗи бап

11 Мениң *Месих*ден гөрелде алшым ялы, сиз-де
менден гөрелде алың.

Эдепли ыбадат

2 Мени элмыдама ятлаяндыгыңыз, таглыматы
сизе табшырышым ялы саклаяндыгыңыз үчин сизи
өвйәрин. 3 Эмма шуңа хем айдың дүшүнмегиңизи
ислейәрин: хер эркегиң башы *Месих*дир, аялың
башы эркекдир, *Месих*иң башы болса Худайдыр.
4 Башыны өртүп, дога-дилег я-да пыгамберлик
эдйән эркек киши өз башыны биабрай эдйәндир.
5 Башыны өртмән дога-дилег я-да пыгамберлик
эдйән аял өз башыны биабрай эдйәндир. Ол башы
сырылан аял билен дес-деңдир. 6 Хава, эгер аял
башыны өртмейән болса, онда, гой, сачыны-да
кесдирсин. Йөне аялың сачыны кесмеги я-да
сырдырмагы биабрайчылыкдыр. Шоңа гөрә, гой,
ол башыны өртсүн. 7 Эркек башыны өртмели
дәлдир. Чүнки ол Худайың кешбидир, Онуң
шөхратыдыр. Аял болса эркегиң шөхратыдыр.
8 Чүнки илкибашдан эркек аялдан дәл-де, аял
эркекден ярадыландыр; 9 эркек аял үчин дәл-де,
аял эркек үчин ярадыландыр. 10 Эгер аял эркегиң
шөхраты болян болса, онда ол перишделериң
хатырасына башыны өртүп-өртмезлиги, гой, өзи
чөзсүн. 11 Йөне хер нәхили болса-да, Реббиң
халкының арасында аял эркеге, эркек-де аяла
гарашлыдыр. 12 Чүнки аял эркекден ярадылан
болса-да, эркек аялдан догуляндыр. Хеммесини хем
Худай ярадандыр. 13 Өзүңиз пикир эдип гөрүң: аял
башыны өртмән Худая дога этсе гелшиклимидир?
14 Эркек сачыны өсдүрсе биабрайчылыкдыгыны
тебигатың өзи сизе өвретмейәрми нәме? 15 Аял
үчин болса узын сач абрайдыр. Узын сач оңа
башөртгүси хөкмүнде берлендир. 16 Эгер бу меселе
бабатда җедел этмекчи болян киши бар болса,
шуны диййәрин: бизиң ве Худайың
йыгнакларында аялларың баш өртмеги адатдыр.

Реббиң сачагыны харламаң!

(Матта 26:26-29; Марк 14:22-25; Лука 22:14-20)

17 Инди болса шу гөркезмелери бермек билен
бирликде, өзүмиң макулламаян задым барада
айтмакчы: сизиң йыгнанышыкларыңызың
пейдасындан зыяны көпдүр. 18 Биринҗиден,
Худайың йыгнагы хөкмүнде үйшениңизде,
араңызда агзалалыкларың боляндыгы барадакы
гүррүңлер мениң гулагыма дегйәр. Мен муңа аз-
кем ынанман-да дурамок. 19 Себәби араңызда
агзалалыклар болмалы затдыр. Олар сизиң
Худайың сынагындан гечип-гечмейәндигиңизи
әшгәр эдйәр. 20 Сиз бир ере үйшениңизде, Реббиң
сачагына гатнашярсыңыз дийип хасап эдйәрсиңиз.
Аслында велин бу бейле дәл. 21 Себәби нахар
иениңизде, гетирен нахарыңызы башгалар билен
пайлашман, өзүңиз иййәрсиңиз. Шейдип, бири ач
галяр, башга бири болса эййәм серхош. 22 Эйсем
ийип-ичмек үчин өз өйүңиз ёкмы? Я-да сиз
Худайың йыгнагыны әсгермән, гарыплары
кемситмек ислейәңизми? Мен муңа нәме диейин?
Шейле эдйәниңиз үчин сизи тарыплайынмы?
Элбетде, ёк! 23 Чүнки мен Ребден алан
таглыматымы сизе табшырдым. Реб Иса Өзүне
хайынлык эдилен гиҗеси элине чөрек алып,
24 шүкүр этди. Соңра чөреги бөлүп: «Бу сиз үчин
берилйән беденимдир. † Муны Мени ятламак үчин
берҗай эдиң» дийди. 25 Шунуң ялы, нахардан соң
шераплы кәсәни алып: «Бу шерап Мениң ганым
аркалы багланышылян тәзе әхтдир. Ондан хер
гезек ичениңизде, муны Мени ятламак үчин
берҗай эдиң» дийди. 26 Шоңа гөрә-де, сиз хер гезек
бу чөреги иениңизде, бу кәседен ичениңизде, Реб
доланып гелйәнчә, Онуң өлүмини ыглан
эдйәрсиңиз. 27 Шунлукда, кимде-ким мынасып
болмадык тәрде бу чөрекден ийсе я-да Реббиң
кәсесинден ичсе, Онуң бедени ве ганы бабатда
языклы болар. 28 Шонуң үчин-де, хер кес диңе
өзүни сынап гөренсоң, бу чөрекден иймели, бу
кәседен ичмели. 29 Кимде-ким Реббиң беденини
әсгермән ийип-ичсе, өз-өзүни Худайың хөкүмине
дучар эдйәндир. 30 Ине, шу себәпден араңызда
эҗизлер ве сыркавлар көп, өленлериңиз хем аз
дәлдир. 31 Биз илки өзүмизи сынап гөрен болсадык,
онда хөкүме учрамаздык. 32 Реб бизи тербиелемек
үчин хөкүм эдйәндир. Ол муны бизиң дүнйә билен
бирликде хөкүм эдилмезимиз үчин эдйәр.
33 Шунлукда, эй, доганлар, Реббиң сачагы үчин
үйшениңизде, бири-бириңизе гарашың. 34 Эгер
кимдир бири ач болса, гой, өз өйүнде
нахарлансын. Шонда ол йыгнакда хөкүм эдилмез.
Галан затлары болса баранымда чөзерин.

12-нҗи бап

Рухы пешгешлер

12 Инди болса, эй, доганлар, мен сизиң Рухуң
пешгешлери бабатда хабарлы болмагыңызы
ислейәрин. 2 Ядыңыздамы, сиз бутпаразкаңыз,

† *Кәбир голязмаларда Оны алың, ийиң*

дилсиз-агызсыз бутларың тәсирине дүшүп, олара
эерйәрдиңиз. 3 Шоңа гөрә-де, шуңа айдың
дүшүнмегиңизи ислейәрин: Худайың Рухундан
ылхам алян ынсан: «Иса *Месих*е нәлет болсун!»
диймез. Мукаддес Рух ынандырмаса, ынсан: «Иса
Ребдир!» дийип билмез.
4 Мукаддес Рухуң берйән пешгешлери дүрлүдир,
йөне оларың бары шол бир Рухдандыр.
5 Хызматлар дүрли-дүрлүдир, йөне оларың бары
шол бир Реб үчиндир. 6 Амаллар дүрли-дүрлүдир,
йөне хер кесде әхли зады эдйән шол бир Худайдыр.
7 Хер кесде Мукаддес Рухуң аян болмагы
хеммелериң бәхбиди үчиндир. 8 Мукаддес Рух
кимдир бирине даналык билен, ене бирине билим
билен өвретмек пешгешини берйәр. 9 Башга
бирине Мукаддес Рух иман байлыгыны, ене
бирине шыпа берме пешгешлерини берйәр. 10 Ол
бирине гудрат гөркезме, башгасына пыгамберлик,
ене бирине рухлары сайгарма, башга бирине
нәмәлим диллер, ене бирине бу диллери
манылАндырма пешгешини берйәр. 11 Буларың
барыны еке-тәк бир Мукаддес Рух эдйәндир. Ол хер
кесе Өз ислейшине гөрә берйәндир.
12 Беден бир болса-да, агзалары көпдүр. Агзалары
көп болса-да, олар бүтеви бир тени эмеле
гетирйәрлер. *Месих* бабатда хем шейледир.
13 Чүнки биз ким болсак-да: яхудымы, грекми,
гулмы, эркинми – тапавуды ёк, барымыз бир беден
болмак үчин, бир Мукаддес Руха чүмдүрилдик.
Бизиң барымыз бир Мукаддес Рухы кабул этдик.
14 Беден бир агзадан ыбарат дәлдир. Онуң агзасы
көпдүр. 15 Аяк: «Мен эл дәл, мен бу бедене дегишли
дәл» диени билен беден агзасы болмагыны бес
эдйәрми нәме? 16 Гулак хем «Мен гөз дәл, мен
бедене дегишли дәл» дийсе-де, беден агзалыгына
галяндыр. 17 Эгер бүтин беден гөз болан болса,
онда ол нәдип эшидерди? Эгер бүтин беден гулак
болан болса, онда ол нәдип ыс аларды? 18 Эмма
Худай хемме агзалары бир беденде ерлешдирип,
оларың херсини Өз халайшына гөрә гойды. 19 Эгер
агзаларың бары хайсыдыр бир агза болан болса,
онда беден ниреде боларды? 20 Аслында агзалар
көп, беден болса бирдир.
21 Гөз эле: «Сен маңа герек дәл!» дийип билмейәр.
Келле хем аяклара: «Сиз маңа герек дәл!» дийип
билмейәр. 22 Терсине, бедениң эҗиз сайылян
агзалары хас гереклидир. 23 Хорматсызрак сайылян
агзалара велин айратын хормат гойярыс.
Гелшиксиз сайылян агзаларымыз барада айратын
алада эдйәрис. 24 Бедениң гелшикли агзалары
болса шейле алада мәтәч дәлдир. Худай беден
агзаларыны бирикдиренде, онуң әхмиетсиз
сайылян агзаларына хас көп әхмиет берди. 25 Ол
муны беденде хич бөлүнишик болман, агзалар
бири-бири барада деӊ дереҗеде алада этсинлер
дийип этди. 26 Эгер бир агза хорлук чексе, бейлеки
агзалар хем хорлук чекерлер. Эгер бир агза
хорматланылса, әхли агзалар муңа шатланар.
27 Сизиң әхлиңиз Иса *Месих*иң беденисиңиз, хер
бириңиз бедениниң бир агзасысыңыз. 28 Худай
йыгнага илки билен ресуллары, соңра
пыгамберлери, үчүнҗи эдип өвредиҗилери
белледи. Соңра гудрат гөркезйәнлери ве шыпа
берйәнлери, ярдам берйәнлери ве
доландырянлары, соңра нәмәлим диллерде
гүрлейәнлери белледи. 29 Эйсем хеммелер
ресулмыдыр? Хеммелер пыгамбермидир?
Хеммелер таглым өвредиҗимидир? Хеммелер
гудрат гөркезйәнмидир? 30 Шыпа берме пешгеши
хеммелерде бармы? Хеммелер нәмәлим диллерде
гүрлейәрми? Хеммелер бу диллерде айдыланлары
дүшүндирип билйәрми? 31 Йөне сиз хас улурак
пешгешлери алмага ымтылың.
Инди болса сизе иң говы ёлы салгы берейин.

13-нҗи бап

Сөйги

13 Ынсанларың ве перишделериң диллеринде
гүрләп-де, сөйгим болмаса, гүңлеч сесленйән
мисдирин я-да җыңңырдаян кимвалдырын. 2 Эгер
пыгамберлик пешгешим болуп-да, әхли сырлары
ве ылымлары билип-де, даглары сүйшүрҗек гүйчли
иманым болуп-да, сөйгим болмаса, мен хичдирин.
3 Эгер мен тутуш эмләгими гарып-гасарлара
пайлап-да, магтанып билерим ялы теними гурбан
эдип-де †, сөйгим болмаса, буларың маңа хич
пейдасы ёкдур. 4 Сөйги сабырлыдыр, мәхирлидир.
Сөйги бахыллык эдйән дәлдир, өзүни бейгелдйән
дәлдир. Сөйги гопбамсырамаяр, 5 биабрайлык
этмейәр. Сөйги өз бәхбидини арамаяр,
гахарланмаяр, өйке-кине сакламаяр. 6 Сөйги
яманлыга шатланмаяр, ол хакыката шатланяндыр.
7 Сөйги хемме зады багышлаяндыр, элмыдама
ынаняндыр. Сөйги хич хачан умытдан дүшйән
дәлдир, хемме зада чыдаяндыр. 8 Пыгамберликлер
тамамланар, диллер йитер, билим гутарар, сөйги
болса асла түкенмез. 9 Чүнки биз хәзир бөлеклейин
билйәрис, бөлеклейин пыгамберлик эдйәрис.
10 Кәмиллик геленде, бөлеклейин затлар
тамамланар. 11 Мен чагакам, чага ялы
гүрлейәрдим, чага ялы ойланярдым, чага ялы
пикир йөредйәрдим. Эмма улалып кемала
геленимде, чагалык йөрелгелерини ташладым.
12 Шинди әхли зады өчүгси айнадан гөрен ялы
гөрйәрис. Эмма соңра әхли зады йүзбе-йүз

† *Магтанып билерим ялы теними гурбан эдип-де – бу җүмле кәбир голязмаларда теними якмага берип-де*

гөрерис. Мен шинди бөлеклейин билйәрин, йөне
шонда Худайың мени билши ялы долы билерин.
13 Хәзир шу үчүси галяр: иман, умыт ве сөйги.
Буларың иң улусы болса сөйгүдир.

14-нҗи бап

Пыгамберлик ве нәмәлим диллер барада

14 Сөйгиниң йөрелгесине эериң. Рухы
пешгешлери алмага, айратын-да
пыгамберлик этмәге ымтылың. 2 Нәмәлим дилде
гүрлейән адам адамлар билен дәл-де, Худай билен
гүрлешйәндир. Чүнки онуң Мукаддес Рухдан
ылхамланып айдян сырларына хич ким дүшүнйән
дәлдир. 3 Пыгамберлик эдйән болса адамлара
йүзленип, олара өвүт-несихат берйәр, голдаяр,
теселли берйәр. 4 Нәмәлим дилде гүрлейән өз-
өзүне өвүт берйәндир, пыгамберлик эдйән болса
йыгнага өвүт берйәндир. 5 Сизиң әхлиңиз нәмәлим
диллерде гүрлесеңиз, элбетде, говы, йөне
пыгамберлик этмәге ымтылың. Нәмәлим дилде
гүрлейән адам йыгнага өвүт-үндев бермек үчин өз
айданларыны манысландырмаса, онда
пыгамберлик эдйән ондан хас говудыр. 6 Эй,
доганлар, мен яныңыза барып, нәмәлим диллерде
гүрлесем, йөне аянлык, билим, пыгамберлик, я-да
таглымат өвретмесем, мениң сизе пейдам
дегерми? 7 Мысал хөкмүнде җансыз саз
гуралларыны: түйдүги я-да арфаны алып гөрелиң.
Эгер олар тапавутлы әхеңде чалынмаса, хайсы
мукамың чалыняндыгыны нәдип сайгарҗак? 8 Ене-
де бир мысал: эгер сурнайың чагырыш сеси айдың
болмаса, урша тайынланҗак бармы? 9 Сиз бабатда
хем шейледир. Эгер-де сиз дил аркалы
айдянларыңыз айдың болмаса, сизе ким дүшүнер?
Бу диңе ховайы гүррүң эден ялыдыр. 10 Дүнйәде
өрән көп диллер бар. Оларың хер бириниң
манысының бардыгы гүррүңсиздир! 11 Эмма мен
кимдир бириниң айдянларына дүшүнмесем, мен
онуң үчин кесеки юртлудырын. Ол хем мениң үчин
кесеки юртлудыр. 12 Шонуң үчин-де, рухы затлара
шейле ымтылян болсаңыз, йыгнагы беркидйән
пешгешлери алмага дырҗашың.
13 Нәмәлим диллерде гүрлейән адам оны
манысландырып билмеги үчин-де дога-дилег
этмелидир. 14 Чүнки мен нәмәлим дилде дога-дилег
эдйән болсам, муны диңе рухум эдйәндир. Акылым
муңа гатнашян дәлдир. 15 Нәме этмели? Мен рухум
билен дога-дилег этсем, муны аңымда-да этҗек.
Мен рухум билен нагма айтсам, муны аңымда-да
айтҗак. 16 Эгер сен Худайы өз калбыңда
шөхратландырсаң, сениң айдян затларыңа
дүшүнмейән адам шүкүрлериңе нәдип «омын»
дийсин? Ол сениң айдянларыңа дүшүнмейәр
ахырын. 17 Белки, сен оңат шүкүр эдйәнсиң, йөне
башга бири бу аркалы өвүт алян дәлдир. 18 Худая
шүкүр, мен нәмәлим диллерде хеммәңизден көп
гүрлейәрин. 19 Йөне йыгнакда бейлекилере-де
өвүт-үндев берер ялы, дүшнүкли бәш сөз
айданымы говы гөрйәрин. Бу нәмәлим диллерде
айдылан мүңлерче сөзден говудыр. 20 Эй, доганлар,
чагалар ялы пикир йөретмегиңизи бес эдиң.
Яманлык бабатда чага ялы болуң, йөне акыл
бабатда кәмил яшлы болуң. 21 †Чүнки Мукаддес
Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Мен бу халка
ят диллерде гүрлейәнлер аркалы,
кесеки халкларың дили аркалы сөзләрин.
Эмма шонда-да олар Мени диңлемезлер –
дийййәр Реб».

22 Шунлукда, нәмәлим диллер иман эденлер үчин
дәл-де, иман этмедиклер үчин аламатдыр.
Пыгамберлик болса иман этмедиклер үчин дәл-де,
иман эденлер үчин аламатдыр. 23 Эгер бүтин
йыгнак бир ере йыгнанып, хериңиз нәмәлим дилде
гүрләп дуркаңыз, оңа дүшүнмейән я-да иман
этмедик адамлар мунуң үстүне гелсе, нәме
ойларлар? Олар: «Сиз акылыңыздан
азашыпсыңыз» диймезми? 24 Эмма иман этмедик я-
да дүшүнмейәниң бири пыгамберлик айдылып
дурка гелсе, ол хеммелер тарапындан паш эдилип,
хөкүм эдилйәндигини эшидер. 25 Шонда онуң йүрек
сырлары аян болар-да, йүзин йыкылар. «Худай,
догрудан-да, сизиң араңызда экен!» дийип, Оңа
сежде эдер.

Тертипли ыбадат

26 Эй, доганлар, мундан нәхили нетиже чыкарса
болар? Сиз бир ере үйшениңизде, хер бириңизде
нагма, өвүт сөзи, аянлык, нәмәлим диллерде
гүрлемек я-да оны манысландырмак бардыр. Гой,
буларың бары йыгнагы беркитмек үчин
уланылсын. 27 Эгер араңызда нәмәлим диллерде
гүрлейән бар болса, гой, икиси я-да үчүси гезек-
гезегине гүрлесин; ене бири манысландырсын.
28 Эмма манысландырып билйән болмаса, онда
нәмәлим дилде гүрлейән дымсын. Гой, ол өзүне ве
Худая гүррүң берсин. 29 Пыгамберлериң болса
икиси я-да үчүси гүрлесин. Бейлекилер болса
оларың айданларыны салдарлап гөрсүнлер.
30 Эмма диңләп отуранлардан бирине Худайдан
аянлык гелсе, онда гүрләп дуран дымсын. 31 Чүнки
хеммелер өвүт алар ялы, хеммелер рухланар ялы,
барыңыз гезек-гезегине пыгамберлик эдип
билерсиңиз. 32 Пыгамберлик сөзлерини алан адам
олары хачан айтмалыдыгыны өзи

† *14:21 t Иша 28:11-12.*

кесгитлемелидир. [33] Чүнки Худай бидүзгүнчилигиң
дәл-де, парахатлыгың Худайыдыр.
Худайың халкының йыгнакларының әхлисинде
болшы ялы, [34] аяллар йыгнакда гүрлемесин. Олара
гүрлемәге ругсат берилйән дәлдир. Төвратда
айдылышы ялы, олар табын болмалыдыр. [35] Эгер
олар хайсыдыр бир зат барада билмекчи болсалар,
гой, өйде әрлеринден сорасынлар. Аяла йыгнакда
гүрлемек айып ахырын.
[36] Худайың сөзи сизден чыкандыр
өйдйәрсиңизми? Я-да ол диңе сизе барып етдими?
[37] Эгер кимдир бири өзүни пыгамбер я-да Мукаддес
Рухдан долан дийип сайян болса, шуңа
дүшүнмелидир: мениң язянларым Худайың
буйругыдыр. [38] Эмма ол муны әсгермесе, гой, онуң
өзи-де әсгерилмесин. [39] Шунлукда, эй, доганлар,
пыгамберлик этмәге җан-тенден ыхлас эдиң, йөне
нәмәлим диллерде гүрлемеги-де гадаган этмәң.
[40] Эмма хемме зат мынасып тәрде ве тертип билен
болсун.

15-нҗи бап

Дирелиш барадакы Хош Хабар

15 Инди болса, эй, доганлар, сизе вагыз эден
Хош Хабарымы ятладып гечмекчи. Сиз оны
кабул эдип, онда берк дурсуңыз. [2] Сизе вагыз эден
Хош Хабарымы гайым тутсаңыз, ол аркалы халас
боларсыңыз. Тутмасаңыз, бидерек ере иман
этдигиңиз болар. [3] Чүнки мен кабул эденими өрән
важып хабар хөкмүнде сизе-де говшурдым. Бу
хабар, ине, шундан ыбарат: Мукаддес Язгылара
гөрә, *Месих* бизиң гүнәлеримиз үчин өлди. [4] Ол
җайланып, Мукаддес Язгылара гөрә хем үчүленҗи
гүн дийленде дирелди. [5] Онсоң Иса *Месих* Петруса
†, соң Онкилере гөрүнди. [6] Мундан соң Ол шол бир
вагтың өзүнде бәш йүзден-де говрак догана
гөрүнди. Бу доганларың кәбири эййәм арадан
чыкды, йөне аглаба бөлеги хәзир хем дири. [7] Соңра
Ол Якуба гөрүнди, соң ресулларың әхлисине
гөрүнди. [8] Иң соңунда болса маңа, ягны шейле
дережә асла мынасып болмадыга гөрүнди. [9] Чүнки
мен ресулларың арасында иң кичисидирин. Мен
хатда ресул адыны алмага-да мынасып дәл, себәби
Худайың йыгнагына азар берипдим. [10] Эмма мен
нәхили болсам-да, диңе Худайың мерхемети
аркалы шейле болдум. Онуң маңа эден мерхемети
пуҗа чыкмады: мен хеммелерден-де көп зәхмет
чекдим. Аслында муны мен дәл-де, маңа яр болан
Худайың мерхемети этди. [11] Шунлукда, исле мен
болайын, исле-де бейлеки ресуллар болсун –
тапавуды ёк: биз бу Хош Хабары вагыз эдйәрис,
сиз-де оңа ынандыңыз.

Мерхумларың дирелмеги

[12] Биз *Месих* дирелди дийип вагыз эдйәрис. Онда
сизиң араңыздан кәбирлери нәдип мерхумлар
дирелмез дийип билйәр? [13] Эгер мерхумлар
дирелмейән болса, онда *Месих* хем дирелен
дәлдир. [14] Эгер *Месих* дирелмедик болса, онда
бизиң вагзымыз-да, сизиң иманыңыз-да
бидерекдир. [15] Мунуң үстесине-де, бизиң Худай
барада ялан шаятлык этдигимиз боляр. Себәби биз
Худай Иса *Месих*и дирелтди дийип шаятлык
эдйәрис ахырын. Эгер мерхумлар дирелмейән
болса, онда Худай Иса *Месих*и-де дирелден дәлдир.
[16] Хава, мерхумлар дирелмейән болса, онда Иса
Месих-де дирелен дәлдир. [17] Эгер Иса *Месих*
дирелмедик болса, онда сизиң иман гетирмегиңиз
хем пучдур: сиз өңкиңиз ялы гүнәлериңизиң
ичиндесиңиз. [18] Диймек, Иса *Месих*де иманлы
болуп арадан чыканлар хем хеләк боландыр.
[19] Эгер биз диңе бу дурмушда Иса *Месих*е умыт
баглаян болсак, әхли ынсанларың иң
бетбагтыдырыс.
[20] Йөне Иса *Месих* хакыкатдан-да илкинҗи болуп
өлүмден дирелди. Бу бейлеки мерхумларың хем
дирелҗекдигини кепиллендирйәр. [21] Чүнки өлүмиң
бу дүнйә адам аркалы гелши ялы, өлүмден
дирелиш-де адам аркалы гелйәндир. [22] Адам
атаның несиллериниң әхлиси өлйәр. Шунуң ялы,
Иса *Месих*е дегишли боланларың-да әхлиси
яшайша говшар. [23] Йөне хер кес өз гезегинде
дирелер. Иса *Месих* илкинҗи болуп дирелди.
Месих геленде, Оңа дегишли боланлар-да дирелер.
[24] Иса *Месих* әхли агалыклары, ыгтыярлыклары ве
гүйчлери ёк эдип, Шалыгы Ата Худая табшыранда
болса дүнйәниң соңы болар. [25] Чүнки Худай Иса
*Месих*иң әхли душманларыны Онуң аяк астына
салянча, *Месих* шалык сүрмелидир. [26] Ёк эдилмели
душманларың иң соңкусы хем өлүмдир. [27] ††Чүнки
Худай «әхли заады Онуң аягының астында гойды».
Хава, Худай әхли зады *Месих*иң аяк астында гойды.
Йөне «әхли зады» дийленде, мунуң Худая дегишли
дәлдиги месе-мәлимдир. [28] Худай әхли зады Оглуна
табын эденден соң, Огул хем Өзүни әхли зады Онуң
аяк астына гоян Худая табын эдер. Бу Худайың әхли
затда долы хөкүм сүрмеги үчиндир. [29] Эгер
дирелиш ёк болса, мерхумлара дерек сува
чүмдүриленлер нәме эдеркә? Эгер мерхумлар хич
хачан дирелмеҗек болса, адамлар нәме үчин
олара дерек сува чүмдүрилйәркә? [30] Биз хем нәме
үчин өзүмизи сагатсайын ховп астына саляркак?
[31] Реббимиз Иса *Месих*иң хузурында сизе болан
буйсанҗымдан ант ичйәрин: мен хер гүн өлүм

† *Петрус – грекче Кепас*

†† *15:27 t Зеб 8:7.*

билен йүзбе-йүз болярын. 32 †Эгер-де мениң
делиллерим диңе ынсан делиллери болан болса,
мен хей-де Эфесдәки вагшы хайванлар билен
гөрешермидим? Мундан нәме пейда газанардым?
Эгер мерхумлар дирелмейән болсалар, «гелиң,
иелиң, ичелиң, эртир биз өлерис!» 33 Алданмаң!
Ярамаз яранлар ягшы хәсиетлини хем
аздыряндыр. 34 Акылыңыза айланың, гүнә этмеги
бес эдиң. Сизиң араңызда Худайы танамаянлар хем
бар. Мен муны сизи утандырмак үчин айдярын.

Дирелен тен

35 Йөне кимдир бириниң: «Мерхумлар нәдип
дирелер? Олар гайдып геленлеринде беденлери
нәхили боларка?» дийип сорамагы мүмкин.
36 Нәхили наданлык! Сениң экен тохумың өлмесе,
яшайша говушмаз. 37 Сен экениңде гөгерҗек
өсүмлиги тутушлыгына экмейәрсиң. Сен йөне
тохум, мысал үчин бугдай я-да башга бир
өсүмлигиң тохумыны экйәрсиң. 38 Худай болса бу
тохума Өз беллән гөрнүшини берйәр. Хер тохумың-
да өз гөрнүши боляндыр. 39 Беденлериң хеммеси
бирмеңзеш дәлдир. Ынсаның өз бедени,
хайванларың өз бедени, гушларың өз бедени,
балыкларың-да өз бедени боляр. 40 Шейле-де,
гөклере я ере дегишли затлар-да бардыр. Гөклере
дегишли затларың өз гөрки, ере дегишли
затларың-да өз гөрки бардыр. 41 Гүнүң өз гөрки,
айың өз гөрки бардыр, йылдызларың-да өз гөрки
бардыр. Бир йылдызың гөрки бейлеки
йылдызыңкыдан тапавутлыдыр. 42 Мерхумларың
дирелиши-де шуңа меңзейәндир. Чүйрейән беден
җайланып, чүйремеҗек беден дирелйәр.
43 Абрайсызлыкда җайланып, шан-шөхратда
дирелйәр. Эҗизликде җайланып, гүйч-кувватда
дирелйәр. 44 Паны беденде җайланып, бакы
беденде дирелйәр. Паны беден бар болса, бакы
беден хем боляндыр. 45 ††Чүнки Мукаддес
Язгыларда шейле язылгыдыр: «Илкинҗи адам –
Адам ата җанлы барлык болды». Соңкы Адам болса
яшайыш берйән Рух болды. 46 Бакы беден паны
беденден өң болуп билмейәр. Терсине, илки паны
беден боляр, соңра болса бакы беден боляр.
47 Илкинҗи ынсан ериң топрагынданды, икинҗи
Ынсан болса ‡ Гөклерденди. 48 Топракдан ярадылан
илкинҗи ынсан нәхили болса, ердәки ынсанлар
хем шейледир. Гөклерден инен Ынсан нәхили
болса, гөклере дегишли ынсанлар хем шейледир.
49 Биз топракдан ярадылан ынсана нәхили меңзән
болсак, гөклерден Болана хем шейле меңзәрис.
50 Шоңа гөрә-де, эй, доганлар, мен сизе айтмакчы:
эт билен гандан болан ердәки ынсан Худайың
Шалыгыны мирас алып билйән дәлдир. Чүйрейән
беден чүйремейән бедене шәрик болуп билйән
дәлдир. 51 Гулак гоюң, сизе бир сыры аян эдейин:
биз өлмерис, йөне хеммәмиз өзгердилерис. 52 Бу иң
соңкы сурнай чалнанда гөз-ачып юмасы салымда,
бир пурсатда амала ашар. Сурнай чалнар,
мерхумлар чүйремезек халда дирелдилер, биз хем
өзгердилерис. 53 Чүнки чүйрейән беден
чүйремезлик донуна, өлйән тен өлмезлик донуна
бесленмелидир. 54 ‡‡Шунлукда, чүйрейән тен
чүйремезлиге, өлйән тен өлмезлиге беслененде,
«Еңиш өлүми ювутды» дийлен сөзлер берҗай
болар. 55 ‡‡«Эй, өлүм, ханы сениң еңшиң ‡‡†? Эй,
өлүм, ханы сениң зәхерли нешдериң ‡‡‡?» 56 Гүнә –
бу өлүмиң зәхерли нешдеридир. Канун болса
гүнәниң гүйч-кувватыдыр. 57 Йөне Худая мүң-де бир
шүкүр! Ол Реббимиз Иса *Месих* аркалы бизе еңиш
берди. 58 Шоңа гөрә-де, эй, эзиз доганларым, берк
дуруң. Гой, сизи асла хич зат сарсдырмасын.
Реббиң ишине ыхласлы япышың. Чүнки Реб
угрунда чекен зәхметиңизиң бидерек дәлдигини
өзүңиз-де билйәнсиңиз.

16-нҗы бап

Иманлылар үчин пул көмегини йыгнамак барадакы өвүтлер

16 Инди болса Худайың йыгнакларына мадды
пул көмегини бермек барада айтмакчы.
Галатядакы йыгнаклара табшыранларымы сиз хем
берҗай эдиң. 2 Мен яныңыза баранымда йыгнама
зерурлыгы болмаз ялы, хериңиз хер хепдәниң
биринҗи гүни өз ягдайына гөрә белли мукдарда
пул сүйшүрип, янында сакласын. 3 Баранымда
болса, сизиң көмегиңизи Иерусалиме ашырҗак
адамлары өзүңиз сайларсыңыз. Мен олары
иберенимде, танатма хатларыны хем янларына
гошарын. 4 Эгер Иерусалиме мениң гитмегим
макул билинсе, олар маңа ёлдаш боларлар.

Павлусың арзув-ислеглери

5 Мен яныңыза Македонияда боланымдан соң
бoriginal барарын. Себәби мен Македонияның үсти билен
гечмекчи. 6 Белки, мен яныңызда бираз галарын,
хатда гышы шол ерде гечирмегим-де ахмал. Соңра
сиз мени гитҗек ериме уградып билерсиңиз.
7 Хәзир болса сизи йөне ёл угруна гөрүп гечесим
геленок. Гайтам, Худай ёл берсе, яныңызда көпрәк
болмагы умыт эдйәрин. 8 Мен Эллинҗи гүн
байрамына ченли Эфес шәхеринде галарын,

† 15:32 *t Иша 22:13.* †† 15:45 *t Гчк 2:7.* ‡ *Икинҗи Ынсан болса – кәбир голязмаларда икинҗи Ынсан, Реббимиз Иса болса.*

‡‡ 15:54 *t Иша 25:8.* ‡‡ 15:55 *t Хош 13:14.* ‡‡† *Еңшиң – кәбир голязмаларда зәхерли нешдериң* ‡‡‡ *Зәхерли нешдериң – кәбир голязмаларда еңшиң*

[9] себәби маңа көп адамларың гаршы чыкяндыгына
гарамаздан, бу ерде улы ве нетиҗели ишлер үчин
улы мүмкинчиликлер дөреди. [10] Эгер яныңыза
Тимотеос барса, онуң араңызда хич затдан горкман
гезип билери ялы алада эдиң. Ол хем мен ялы
Реббиң ишини эдйәр. [11] Шоңа гөрә-де, хич ким
Тимотеоса әсгермезчилик этмесин. Ол мениң
яныма доланар ялы, оны саг-аман ёла салың. Мен
Тимотеосың доганлар билен гайдып гелмегине
гарашярын. [12] Инди болса доганымыз Аполло
барада: мен оңа доганлар билен билеликде сизиң
яныңыза гитмеги үчин көп ялбардым. Йөне онуң
эдил шу пурсат гитмәге мейли ёк. Ол яныңыза
аматлы вагт тапанда барар.

Соңкы өвүтлер ве саламлар

[13] Хүшгәр болуң, иманда берк дуруң, мерт болуң,
гайратлы болуң. [14] Әхли зады сөйги билен эдиң.
[15] Эй, доганлар, сиз Степанасың өй-ичерсини
танаярсыңыз. Оларың Ахаяда илкинҗилериң
хатарында Иса *Месих*е иман эдендиклерини,
Худайың халкына җан-тенден хызмат
эдйәндиклерини хем билйәнсиңиз. Шоңа гөрә-де,
сизден шуны хайыш этмекчи: [16] сиз хем шейле
адамлара, олар билен ишләп зәхмет чекйәнлериң
хер бирине гулак асың. [17] Мен Степанас, Фортунат
ве Ахайык дагы геленде, өрән бегендим. Олар
сизиң ёклугыңызы билдирмейәрлер. [18] Олар сизиң
көңлүңизе арам беришлери ялы, мениң көңлүме-
де арам берйәрлер. Шейле адамларың гадырыны
билиң. [19] Азия велаятындакы йыгнаклар сизе
догайы салам иберйәрлер. Акила, Прискилла ве
оларың өйүндәки йыгнак хем сизе Ребде догайы
салам иберйәрлер. [20] Доганларың әхлиси хем сизе
догайы салам иберйәрлер. Бири-бириңизи
мәхирли огшап саламлашың. [21] Мен – Павлусдан
сизе салам болсун. Мен муны өз элим билен яздым.
[22] Кимде-ким Ребби сөймейән болса, гой, оңа нәлет
болсун. Я Реббимиз, гелсене! [23] Гой, Реббимиз
Исаның мерхемети сизе яр болсун! [24] Мен сизиң
барыңызы Иса *Месих*иң сөйгүси билен сөййәрин!
Омын.

2 Коринтослылар

Гириш

җошгунлы ве шахсы әхеңде язылан хатдыр. Коринтослылара биринҗи хаты ялы, ол хем Гресияның Коринтос шәхериндәки иманлылар йыгнагына языландыр. Бу хатың кәбир парчалары дүрли вагтда ве дүрли ерлерде язылып, соңра бир ере җемленен болмагы мүмкин. Онуң мовзугының ве әхеңиниң бирденкә үйтгемеги хем хут шу ягдай билен дүшүндирилйәр.

Хатың аглаба бөлегиниң коринтослылара язылан биринҗи хатдан соң языландыгы месе-мәлимдир. Онуң язылан дөврүнде Коринтосдакы иманлылар йыгнагы билен Павлусың өзара гатнашыклары галп ресуллар зерарлы бозулыпды. Олар Павлусың ресул дийип атландырылмага хакы ёк дийип, биртопар шүбхеленмелери дөредйәрдилер. Ягдайың шейле дартгынлы боландыгына гарамаздан, коринтослылара язылан икинҗи хатда Павлусың чуң таглыматы беян эдилйәр. Бу таглымат өзүңи ынҗаданлары багышламагы, әҗизликде гүйчли болмагы, сахылык билен бермеги үндейәр, Иса иң өлүми ве дирелиши аркалы хер бир ынсана элъетер болан тәзе яшайыш барада таглым берйәр.

Мазмуны

Саламлар ве шүкүр дилеглери
Павлус өз гаршыдашлары билен ярашмак ислейәр
Павлус коринтослылары сахылык билен бермәге хөвеслендирйәр
Павлус өзүниң Иса Месихиң хакыкы ресулыдыгыны субут эдйәр
Соңкы дуйдурышлар ве саламлар

1-нҗи бап

1 Худайың ырадасы билен Иса *Месих*иң ресулы болан мен Павлусдан ве доганымыз Тимотеосдан Худайың Коринтосдакы йыгнагына, шейле-де тутуш Ахая велаятындакы Худайың халкының барына догайы салам! [2] Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети ве парахатлыгы, гой, сизе яр болсун!

Теселли берйән Худай

[3] Әхли теселлилериң гөзбашы болан мерхеметли Ата Худая, Реббимиз Иса *Месих*иң Худайына ве Атасына алкыш болсун! [4] Худай әхли мушакгатларымызда бизе теселли берйәр. Биз хем өз гезегимизде хер хили мушакгатлара учран адамлара Худайдан алан теселлимиз аркалы теселли берйәрис. [5] Чүнки Иса *Месих*иң гөргүлериниң дурмушымызда артдыгысайы, Ол аркалы Худайдан алян теселлимиз-де артяндыр. [6] Эгер биз гөргүлер гөрйән болсак, бу сизиң теселли тапмагыңыз ве халас болмагыңыз үчиндир. Худай бизе теселли берйән болса, бу бизиң-де сизе теселли бермегимиз үчиндир. Сиз хем биз ялы гөргүлер гөрениңизде, шу теселлимизден теселли тапып, мушакгатларың барына дөз гелерсиңиз. [7] Сизе баглаян умыдымыз беркдир, себәби сизиң диңе мушакгатларымыза дәл, эйсем теселлимизе-де шәрикдигиңизи билйәрис. †[8] Эй, доганлар! Бизиң Азия велаятында башымыза инен күлпетлерден сизиң-де хабарлы болмагыңызы ислейәрис. Бу күлпетлер чекип-чыдардан җуда агырды, биз дири галарыс-да өйтмедик. [9] Хава, аҗал бизиң якамыздан тутандыр өйтдүк. Бу ягдай бизиң өзүмизе дәл-де, диңе Худая, мерхумлары дирелдйән Худая бил багламагымыз үчин йүзе чыкыпды. [10] Худай бизи аҗалың пенҗесинден халас этди ве ене-де халас эдер. Бизиң үчин эдйән дога-дилеглериңиз аркалы Онуң бизи ене-де халас этҗекдигине умыт баглаярыс.

† *Кәбир голязмаларда 6-нҗы ве 7-нҗи аятлар шейле гөрнүшде гелйәр: Эгер биз гөргүлер гөрйән болсак, бу сизиң теселли тапмагыңыз ве халас болмагыңыз үчиндир. Шейдип сиз бизиң ялы гөргүлер гөрениңизде, мушакгатларың барына дөз гелерсиңиз. Сизе баглаян умыдымыз беркдир. Теселли тапян болсак, бу сизиң теселли тапмагыңыз ве халас болмагыңыз үчиндир, себәби сизиң диңе мушакгатларымыза дәл, эйсем теселлимизе-де шәрикдигиңизи билйәрис.*

Шонда көплериң дога-дилегине җогап хөкмүнде
бизе берлен мерхемет үчин көп адамлар Худая
шүкүр эдерлер.

Павлус ниетини үйтгедйәр

12 Ине, биз шуңа буйсанярыс: биз хер кес, ылайта-
да сиз бабатда Худайың берен гөвначыклыгы ве
пәк йүреклилиги билен херекет эдйәрис. Биз муны
ынсан даналыгына дәл-де, Худайың мерхеметине
даянып эдйәрис. Муңа бизиң ынсабымыз-да
шаятдыр. 13 Бизиң сизе язанларымызда окап
дүшүнмез ялы гүмүртик зат ёк. Сиз бизе хәзир
бөлеклейин дүшүнйәрсиңиз, йөне соңра долы
дүшүнерсиңиз диен умыдым бар. Онсоң Реббимиз
Иса Месихиң гелҗек гүнүнде бизиң сизе
буйсанышымыз ялы, сиз-де бизе буйсанып
билерсиңиз. 15 Бу бабатда ынамым болансоң,
яныңыза ики гезек барып, шатлыгыңызы
артдырмакчыдым. 16 Соңра Македония гидип,
ондан соң ене сизе доланмакчыдым. Ол ерден
Яхудыя юрдуна мени ёла саларсыңыз диен ниетим
барды. 17 Эйсем мен өз ниетләнлеримде
дурнуксызлык этдимми? Я-да булары ниетләнимде
бу дүнйәниң адамлары ялы икигөвүнли болуп,
илки «хава, хава», соңра-да «ёк, ёк» диййәринми?
18 Худай ынамдардыр. Ол бизиң айданларымызың
шол бир вагтың өзүнде хем «хава», хем-де «ёк»
дәлдигине шаятдыр. 19 Мен, Силван † ве Тимотеос
дагы араңызда Худайың Оглы †† Иса *Месих* барада
вагыз этдик. Бизиң вагыз эден Иса *Месих*имиз хем
«хава», хем «ёк» диен дәлдир. Худай Иса *Месих*
аркалы «хава» диййәндир. 20 Чүнки Худайың берен
вадаларының әхлиси Иса *Месих* аркалы «хавадыр».
Худайы шөхратландырып айдян «омын» сөзүмиз-де
Иса *Месих* аркалыдыр. 21 Худай бизи сиз билен
бирликде Иса *Месих*е баглап, иманда берк
дурмагымыза ярдам берйәр. Ол бизи сечип-
сайлады-да, 22 мөхүрләп, буларың кепили хөкмүнде
йүрегимизе Мукаддес Рухуны берди.
23 Мен сизи гынандырмайын дийип, Коринтоса
доланып бармадым. Мунуң хакыкатдыгына Худай-
да шаятдыр. 24 Биз сизиң иманыңызың үстүнден
хөкүм сүрмекчи боламзок, терсине, шатлыгыңызың
хатырасына сиз билен хызматдашлык эдйәрис.
Чүнки сиз иманда берк дурсуңыз.

2-нҗи бап

2 Шунлукда, мен ене гамланмайын дийип,
яныңыза бармазлыгы йүрегиме дүвдүм. 2 Эгер
мен сизи гамландырян болсам, мени ким
шатландырсын? Мениң гамландыранларыммы?!
3 Шоңа гөрә-де, баранымда мени шатландырмалы
адамлар гөвнүми гамландырмасын дийип, шол
хаты яздым. Мениң шатлыгыма сизиң-де
шатланҗакдыгыңыза берк ынанярын. 4 Мен шол
хаты параланан йүрекден мушакгат ичинде
языпдым. Йөне мениң ниетим сизи гынандырмак
дәл-де, сизе болан чәксиз сөйгими гөркезмекди.

Павлус коринтослылара гүнәкәрлери багышламагы үндейәр

5 Мени гамландыран адам диңе мени дәл-де,
улалтмайын велин, белли бир дереҗеде
хеммәңизи гамландырандыр. 6 Көпчүлигиң оны
язгармагы онуң үчин етерлик җезадыр. 7 Ол
бүтинлей гам лайына батмаз ялы, инди оны
багышламалысыңыз, теселли бермелисиңиз.
8 Хайыш эдйәрин: оны догрудан-да
сөййәндигиңизи тассыклаң. 9 Шоңа гөрә-де, мен
шол хаты сизи сынамак ве хер бир затда табын
болуп-болмаянлыгыңызы билмек үчин яздым.
10 Сизиң багышлан кишиңизи мен хем
багышлаярын, себәби мен хем бирини бир затда
багышлан болсам, багышланымы сизиң хатыраңыз
үчин *Месих*иң хузурында багышладым. 11 Мен
муны шейтан бизден үстүн чыкмасын дийип этдим.
Онуң кеззаплыгы бизе мәлим ахырын.

Павлус өз хызматыны гораяр

12 Мен *Месих*иң Хош Хабарыны вагыз этмәге
Троас шәхерине баранымда, маңа Реб тарапындан
бир гапы ачылды. 13 Муңа гарамаздан, көңлүм
рахат дәлди, себәби мен ол ерде доганым Титусы
тапмадым. Шонуң үчин-де, олар билен хошлашып,
Македония уградым. 14 Йөне Худая мүң-де бир
шүкүр! Ол *Месих*иң дабаралы йөришине бизи
элмыдама шәрик эдйәр. Худай Өзи барадакы
билими биз аркалы әхли ере мүшк-анбар кимин
яйяр. 15 Чүнки биз гутулыш ёлундан барянларың-
да, хеләкчилик ёлундан барянларың-да арасында
Худай үчин *Месих*иң мүшки-анбарыдырыс. 16 Биз
хеләкчилик ёлундан барянлар үчин өлүм ысы
болсак, гутулыш ёлундан барянлар үчин яшайыш
мүшки-анбарыдырыс. Бейле ишиң хөтдесинден
гелҗек асла ёкдур! 17 Биз гара небислерине чапян
адамлар кимин Худайың Хош Хабарыны ёймаярыс.
Терсине, Худай тарапындан иберилен ве *Месих*е
хызмат эдйән кишилер ялы Худайың хузурында пәк
йүрекден вагыз эдйәрис.

3-нҗи бап

3 Эйсем биз сизи өзүмиз билен гайтадан таныш
этмелими? Нәме, биз кәбирлери ялы сизе я-да
сизден болан танатма хатларына мәтәчми? 2 Ёк!

---

† *Силван – бу Силасың бейлеки ады.* †† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланыльярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

Бизиң танатма хатымыз сизсиңиз! Бу хат бизиң
йүреклеримизе языландыр. Ол хеммелере
мәлимдир, оны хеммелер окап-да билйәр. 3
*Месих*иң хаты сизсиңиз. Бу месе-мәлим зат. Бу
хатымыз хызматымызың нетиҗесидир. Биз оны
сыя билен дәл-де, дири Худайың Рухуның гүйҗи
аркалы яздык. Ол ясы даш бөлеклерине дәл-де,
ынсан йүрегине языландыр. 4 Бу бабатда *Месих*
аркалы Худайың хузурында бизиң шейле
ынамымыз бардыр. 5 Бу иши өз-өзүмизден
башарярыс дийип айтмага хич эсасымыз ёкдур. Бу
башарныгы бизе Худай берйәр. 6 Ол бизе тәзе
әхтиң хызматчылары болмак укыбыны берди. Бу
әхт язылан Канун аркалы дәл-де, Мукаддес Рух
аркалы беркидилендир. Чүнки язылан Канун өлүме
хөкүм эдйәр, Мукаддес Рух болса яшайыш берйәр.

Тәзе әхтиң шөхраты

7 Хава, даш бөлеклерине оюлып язылан Канун
өлүме хөкүм эдйәрди. Эмма муңа гарамаздан,
Худайың шөхраты Мусаның йүзүне чайылыпды. Бу
нур өчүгси болса-да, ысрайыл халкының гөзүни
гамашдырыпды. Эгер өлүме хөкүм эдйән хызматың
шөхраты шейле болса, 8 онда Худая Мукаддес Рух
аркалы хызмат этмеклигиң шөхраты ондан парлак
дәлмидир?! 9 Эгер адамлары хөкүм эдйән хызмат
шөхратлы болан болса, онда адамлары Худайың
назарында аклаян хызматың шөхраты ондан-да
бейикдир. 10 Чүнки хемме затдан бейик болан
шөхрат орта чыкандан соң, озалкы шөхрат хич
болуп галды. 11 Эгер вагтлайын хызмат шейле
шөхратлы болса, онда мүдимилик хызмат ондан
гөр-бак нәче шөхратлыдыр! 12 Биз шейле
умыдымыз боланы үчин батыргайлык билен
херекет эдйәрис. 13 Биз Муса ялы дәлдирис. Ол
ысрайыл халкы өчүгсиленйән шөхратың соңуны
гөрмесин дийип йүзүни басырярды. 14 Йөне
оларың акылы күтелди, себәби көне әхт олара
окалып берленде, бу перде хениз-де йүзлерини
басыряндыр. Бу йүз пердеси диңе Иса *Месих*е иман
эдиленде айрыляр. 15 Мусаның китабы хатда бизиң
гүнлеримизде окаланда-да, бу перде оларың
йүрегини басыряр. 16 Йөне Реббе тарап
өврүленлеринде, бу перде сырыляр. 17 Реб Рухдур.
Реббиң Рухы ниреде болса, азатлык хем шол
ердедир. 18 Биз хем йүзүмизи басырман, Реббиң
шөхратының ялкымыны гөрйәрис. Реббиң Рухы
әхлимизи гитдигисайы нурландырып, бизи Өз
кешбине өзгердйәр.

4-нҗи бап

Хош Хабары вагыз этмекде рухдан дүшмейәрис

4 Худай мерхемет эдип, бизе бу хызматы
ынанды. Шонуң үчин-де, рухдан дүшмейәрис.
2 Биз айыплы боланы үчин гизлинликде эдилйән
ишлери рет этдик. Кеззаплык этмейәрис, Худайың
Хош Хабарыны ёймаярыс. Терсине, хакыкаты ач-
ачан ыглан эдип, Худайың хузурында хеммелериң
өңүнде җогап бермәге тайындырыс. 3 Эгер бизиң
вагыз эдйән Хош Хабарымыз перделенен болса, ол
хеләкчилик ёлундан барянлар үчин перделидир.
4 Бу дүнйәниң хөкүмдары шейтан иман
этмедиклериң аңыны баглады. Шонуң үчин-де
олар Худайың кешби болан Иса *Месих*иң
шөхратының Хош Хабарының нуруны гөрүп
билмейәрлер. 5 Биз өзүмиз барада дәл-де, Иса
*Месих*иң Ребдиги барада вагыз эдйәрис. Өзүмизи
болса Исаның хатырасына сизиң гулларыңыз
дийип хасаплаярыс. 6 †Чүнки «Түмлүкде нур
парласын» диен Худай бизиң-де йүреклеримизи
ягтыландырып, Иса *Месих*иң йүзүнде парлаян Өз
шөхратыны бизе танатды.
7 Биз хазыналары өзүнде саклаян тоюн күйзелер
киминдирис. Шонуң үчин-де, бу аҗайып гудратың
бизден дәл-де, Худайдандыгы әшгәрдир. 8 Биз хер
тарапдан гысылярыс, йөне овранмаярыс; биз
чыкгынсыз ягдая дүшйәрис, йөне рухдан
дүшмейәрис; 9 ызарланярыс, йөне терк
эдилмейәрис; урулярыс, йөне өлдүрилмейәрис.
10 Иса *Месих*иң яшайшы беденимизде аян болсун
дийип, Онуң өлүмини элмыдама беденимизде
гөтерйәрис. 11 Бизиң паны беденимизде Иса
*Месих*иң яшайшы аян болсун дийип, бизи, ягны
дирилери элмыдама Онуң хатырасына өлүме
табшырярлар. 12 Сизиң яшайыш тапмагыңыз үчин,
биз өлүм билен йүзбе-йүз болмага-да тайындырыс.
13 ††Зебурда: «Иман этдим, шонуң үчин гүрледим»
дийип язылгыдыр. Шол иманың рухы аркалы биз-
де иман эдйәрис, шонуң үчин-де гүрлейәрис. 14 Биз
Реб Исаны өлүмден дирелден Худайың бизи хем
Иса билен билеликде дирелдип, сиз билен
бирликде Өз хузурында гойҗакдыгыны билйәрис.
15 Буларың бары сизиң үчин эдилйәр. Шейдип
Худайың мерхемети көпден-көп адамлара етип,
оларың шүкүрлерини артдырар ве Худайың
шөхратыны хас-да бейгелдер. 16 Шоңа гөрә-де, биз
рухдан дүшмейәрис. Бизиң дашкы барлыгымыз
көнелсе-де, ички барлыгымыз гүнсайын
тәзеленйәндир. 17 Чүнки еңил ве вагтлайын
мушакгатларымыз бизе җуда аҗайып, бейик ве
бакы шөхрат газандырар. Шонда бу мушакгатлар

† *4:6 t Гчк 1:3; Иша 9:2.* †† *4:13 t Зеб 115:1-2.*

эдил болмадык ялы болар. 18 Биз назарымызы
гөрүнйән затлара дәл-де, гөрүнмейән затлара
дикйәрис. Себәби гөрүнйән затлар вагтлайын,
гөрүнмейән затлар болса бакыдыр.

5-нҗи бап

Гөкдәки месгенимиз

5 Бизиң шинди яшаян паны чадырымыз, ягны
беденимиз хер хачан вейран болса-да, гөкде
эл билен ясалмадык, Худайың тайынлан бакы
месгенимизиң бардыгыны билйәрис. 2 Биз өлмән,
шол гөкдәки месгенимизе шу вагт бесленмеги
күйсәп, ах чекйәрис. 3 Йөне гөкдәки месгенимизе
бесленмәнкәк паны чадырымыздан дынмалы
болайсак-да, асла ялаңач болмаҗакдыгымыза
гөзүмиз етйәр. †4 Эмма хәзирликче бу паны
чадырымызда болуп, хасрат чекйәрис, гөрги
гөрйәрис, себәби бу паны чадырымыздан
дынасымыз геленок. Терсине, Худайың тайынлан
месгенине бесленип, бакы яшайша өлмәнкәк
говушмагы күйсейәрис. 5 Чүнки Худай бизи бакы
яшайша говушмагымыз үчин ярадып, мунуң
кепили хөкмүнде бизе Мукаддес Рухуны берди.
6 Шонуң үчин-де, беденимизде яшаян вагтымызда
Реббиң янындакы месгенимизден
узакдадыгымызы билсек-де, аркайындырыс.
7 Чүнки биз гөрйән затларымыза гөрә дәл-де,
имана гөрә яшаярыс. 8 Хава, бүтинлей
аркайындырыс. Биз Реббиң янында месген тутуп
билеримиз ялы, беденден айрыланымызы говы
гөрйәрис. 9 Эмма паны беденде яшасак-да, бакы
месгене бесленсек-де, Худайың гөвнүнден турмагы
максат эдинйәрис. 10 Чүнки ягшы болсун, яман
болсун, пархы ёк, бедендекәк эден ишлеримизе
лайык пайымызы алмак үчин, хеммәмиз Иса
*Месих*иң хөкүм күрсүсиниң өңүнде дурмалыдырыс.

Худай билен ярашың!

11 Биз Худайдан горкмагың нәмедигини
биленимиз үчин, башгалары хем тоба этмелидиги
барасында ынандырҗак болярыс. Бизиң
нәхилидигимиз Худая әшгәрдир. Бу сизиң
ынсабыңыза хем әшгәрдир диен умыдым бар.
12 Биз ене-де өңүңизде өвүнмекчи боламзок. Йөне
пәк йүреклери билен дәл-де, дашкы гөрнүши
билен өвүнйәнлере җогап берип, биз бабатда
өвнүп билмегиңиз үчин сизе тутарык берйәрис.
13 Биз акылдан азашан кимин гөрнен болсак, бу
Худайы шөхратландырмак үчиндир; эгер акыллы
гөрнен болан болсак, бу сизиң үчиндир. 14 Эгер бир
Адам хеммелер үчин өлен болса, онда хеммәмиз
өлендирис. Шейле пикире гелелимиз бәри Иса
*Месих*иң сөйгүси бизи херекет этмәге
хөвеслендирйәр. 15 Хава, Иса *Месих* хеммелериң
угрунда өлди. Ол муны яшаянлар инди өзлери
үчин дәл-де, оларың угрунда өлен ве дирелен
Месих үчин яшасынлар дийип этди. 16 Шонуң үчин-
де, биз инди хич киме ынсан нукдайназарындан
гарамаярыс. Эгер Иса *Месих*е хем озал шу
нукдайназардан гаран болсак, мундан бейләк
гарамарыс. 17 Шоңа гөрә-де, ким Иса *Месих*е
дегишли болса, ол тәзе ярадылышдыр. Көнеси
гечип гитди, инди тәзеси гелди! 18 Буларың бары
Худайдандыр. Ол Иса *Месих* аркалы бизи Өзи
билен ярашдырып, бизе ярашдырма хызматыны
табшырды. 19 Хава, Худай ынсанларың гүнәлерини
хасаба алман, Иса *Месих* аркалы дүнйәни Өзи
билен ярашдырды. Ярашдырма барадакы
хабарыны болса бизе табшырды. 20 Шоңа гөрә-де,
биз Иса *Месих*иң илчилеридирис. Худай биз
аркалы йүзленйәр. Биз сизе *Месих*иң хатырасына
ялбарярыс: Худай билен ярашың! 21 Биз Иса *Месих*
аркалы Худайың догрулыгы боларымыз ялы, Ол
бизиң гүнәлеримизи асла гүнә этмедик Иса
*Месих*иң үстүне йүкледи.

6-нҗы бап

6 Биз Худайың ишдешлери хөкмүнде сизе
ялбарярыс: Ондан алан мерхеметиңизи
харламаң. 2 ††Чүнки Худай шейле дийййәр:

«Мерхемет гөркезҗек дөврүмде сени эшитдим,
гутулыш гүнүнде Мен көмек этдим».

Ине, инди мерхемет гүнүдир, инди гутулыш
гүнүдир!

3 Биз хызматымыз абрайдан дүшмесин дийип,
хич кимиң бүдремегине себәп боламзок. 4 Терсине,
әхли затда өзүмизи Худайың хакыкы
хызматчылары хөкмүнде әшгәр эдйәрис. Биз
мушакгатлара, мәтәчликлере, чыкгынсыз
ягдайлара, 5 урлуп-енҗилмелере, туссаг
эдилмелере, питнелере, агыр зәхмете, укусыз
гиҗелере, ач-сувсузлыга сабыр-такатлык билен
чыдаярыс. 6 Биз муны пәклик, билим,
тутанъерлилик, рехим-шепагат, Мукаддес Рухуң
барлыгы, чын сөйги, 7 хакыкат хабары, Худайың
гүйҗи аркалы субут эдйәрис. Догрулык – бизиң
ярагымыз. Биз оны хем саг, хем-де сол элимизде
гөтерйәрис. 8 Адамлар бизи сыласалар-да,
кемситселер-де, мыҗабат япсалар-да, өвселер-де –
биз барыбир Худая хызмат эдйәрис. Олар бизи
яланчы сайярлар, йөне биз хакыкаты
сөзлейәндирис. 9 Биз таналсак-да, рет эдилйәрис;
аҗал якамыздан тутса-да, диридирис;

† *Кәбир голязмаларда 3-нҗи аят шейле гөрнүшде гелйәр: Биз гөкдәки месгенимизе бесленсек, асла ялаңач болмаҗакдыгымыза гөзүмиз етйәр.*

†† *6:2 t Иша 49:8.*

җезаландырылсак-да, өлдүрилен дәлдирис;
[10] ынҗатсалар-да, элмыдама шатдырыс; гарып
болсак-да, көплери баядяндырыс; хич задымыз
болмаса-да, әхли зада эедирис. [11] Эй,
коринтослылар! Биз сизиң билен ач-ачан
гүрлешдик, сизе йүрегимизи ачдык. [12] Сизден
сөйгимизи аямасак-да, сиз бизден өз сөйгиңизи
аяярсыңыз. [13] Мен сизе хут өз чагаларыма
йүзленйән ялы йүзленйәрин: биз йүреклеримизи
сизе ачышымыз ялы, сиз-де йүреклериңизи бизе
ачың.

Бутпаразлыкдан гача дуруң

[14] Иман этмедиклер билен бир боюнтырыга
гирмәң! Догрулыгың пислик билен нәме
шәриклиги бар? Я-да нур билен түмлүгиң нәме
умумылыгы бар? [15] Иса *Месих* билен шейтаның
арасында ылалашык, хей-де, болуп билҗек затмы?
Иманлы билен имансызың нәме шәриклиги бар?
[16] †Худайың ыбадатханасы билен бутларың, хей-де,
өзара ылалашыгы болармы? Чүнки биз дири
Худайың ыбадатханасыдырыс. Худай: «Мен оларың
арасында месген тутарын ве оларың арасында
боларын. Мен оларың Худайы, олар хем Мениң
халкым боларлар» дийипди ахырын.

[17] ††«Шоңа гөрә-де, оларың арасындан чыкың-да,
олардан айрылың».
Муны Реб диййәр.
«Харам затлара эл дегирмәң,
шонда Мен сизи кабул эдерин».
[18] «Мен сизе Ата боларын
сиз хем Мениң огул-гызларым боларсыңыз».
Муны Хөкмүрован Реб диййәр.

7-нҗи бап

7 Эй, сөйгүли доганларым, Худай бизе, ине,
шейле вадалары берипдир! Шонуң үчин-де,
гелиң, беденимизи ве рухумызы мурдар эдйән
әхли затдан тәмизләлиң. Худайдан горкуп,
бүтинлей мукаддес болмага ымтылалың.

Павлусың бегенҗи

[2] Бизе йүрегиңизден ер бериң. Биз хич киме
хаксызлык этмедик, хич кими аздырмадык, өз
бәхбидимиз үчин хич кими ишлетмедик. [3] Мен
булары сизи язгармак үчин айдамок. Себәби озал
хем айдышым ялы, йүреклеримизиң төрүнде
орнуңыз бардыр, биз яшасак-да, өлсек-де биле
боларыс. [4] Сизе бичак ынанярын, бичак гуванярын!
Мен шейле улы теселли тапдым.
Мушакгатларымыз хер нәхили агыр болса-да,
бегенҗимиң чәги ёкдур. [5] Биз Македония
баранымызда-да, хич бир рахатлык тапмадык.
Гайтам, даш-төверегимизде дава-җенҗеллер,
йүрегимизде горкы болуп, хер яндан гысылдык.
[6] Эмма Худай гөвни чөкгүнлере теселли берйәндир.
Ол Титусы янымыза иберип, бизе хем теселли
берди. [7] Биз диңе Титусың гелмегинден дәл, эйсем
оңа берен теселлиңиз барада эшидип-де, теселли
тапдык. Ол сизиң мени күйсейәндигиңиз, чуңңур
гынанҗыңыз, маңа болан улы ыхласыңыз барада
гүррүң беренде, бегенҗим өңкүден-де артды.
[8] Мен сизи өз хатым билен гынандыран-да
болсам, оны язаныма асла өкүнемок. Хава, өң
өкүнипдим, йөне бу хатың сизи диңе аз вагтлык
гынандыраныны билип, [9] инди шатланярын. Мен
сизиң гынананыңыза дәл-де, шол гынанмаңыз
аркалы тоба гелениңизе шатланярын. Сизиң
гынанмагыңыз Худайдандыр, бизден зыян гөрен
дәлсиңиз. [10] Чүнки Худайдан болан гынанч адамы
тоба гетирип, онуң халас болмагына ярдам эдйәр.
Бу тоба өкүндирйән дәлдир. Эмма дүнйәден болан
гынанч өлүме элтйәндир. [11] Худайдан болан
гынанҗың сизде эденлерини бир гөрүң! Ол
себәпли сизде нәхили гайрат, өзүңизи пәклемәге
нәхили ыхлас дөреди! Ол сизде, гөр, нәхили улы
гахар, горкы, мени гөрмәге күйсег, ыхлас ве
адалата болан ислеги оярды. Сиз бу меселеде
хеммелтараплайын мүйнсүздигиңизи субут этдиңиз.
[12] Шунлукда, мен шол хаты язан хем болсам, оны
не ынҗаданы язгармак үчин, не-де ынҗадыланың
тарапыны чалмак үчин языпдым. Мен оны бизе
эдйән ыхласыңыз Худайың хузурында өзүңизе-де
аян болсун дийип языпдым. [13] Хакыкы, буларың
бары бизе теселли берди. Сиз Титусы бегендирип,
онуң көңлүне теселли берипсиңиз. Биз онуң
бегенҗини гөренимизде, муңа өз бегенҗимизден-
де көп бегендик. [14] Мен онуң янында сиз бабатда
өвнүпдим, сиз-де мениң йүзүми ере салмадыңыз.
Сизе айданларымызың элмыдама хакыкат болшы
ялы, Титусың өңүндәки магтанҗымызың хем
хакыкатдыгы субут болды. [15] Ол хеммәңизиң маңа
табындыгыңызы, оны галпылды ве улы хормат
билен кабул эдишиңизи ятланда, сизе болан
сөйгүси хас хем артяр. [16] Шунлукда, мен хер затда
сизе бил баглап билйәндигиме өрән бегенйәрин.

8-нҗи бап

Сахылык нусгасы

8 Инди болса, эй, доганлар, Худайың
Македонияның йыгнакларына берен
мерхемети барада билмегиңизи ислейәрис. [2] Олар
агыр мушакгатларда сыналса-да, җошгунлы
шатлыкдан долуп-дашярлар. Гарыплыгы ченден
агыр болса-да, сахылыга байдырлар. [3] Догрудан-да,

† *6:16 t Лев 26:11-12; Эзк 37:27.* †† *6:17 t Иша 52:11; Эзк 20:34.*

олар элинден гелен, хатда ондан хем артык хемаят
көмегини сахылык билен мейлетин бердилер.
4 Олар Худайың Иерусалимдәки халкына эдилйән
хызмата өзлериниң хем шәрик эдилмегини сорап,
бизе ялбардылар. 5 Бу эден тамамыздан-да артык
болды. Олар өзлерини илки Реббе, соңра-да
Худайың ислегине гөрә бизе багыш этдилер.
6 Шонуң үчин биз Титусдан сизиң араңызда башлан
бу хайырлы ишини шол тәрде-де соңуна ченли
довам этмегини хайыш этдик. 7 Сизиң иманыңыз
гүйчли; сиз нәдип вагыз этмелидигини
билйәрсиңиз. Сизиң дүшүнҗәңиз, ыхласыңыз ве
бизден өвренен сөйгиңиз † долуп-дашяр. Хакыкы,
сиз әхли зады шейле оңат башарярсыңыз. Шонуң
үчин-де, сахылыкда-да шейле болмагыңызы
ислейәрис. 8 Ёк, бу буйрук дәл. Бейлеки
йыгнакларың ыхласы барада айтмак билен, сизиң
сөйгиңизиң нәдережеде хакыкыдыгыны барласым
гелйәр. 9 Чүнки сиз Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхеметини билйәңиз: Ол бай болса-да, сизиң
хатыраңыз үчин гарып болды. Иса *Месих* муны
Өзүниң гарыплыгы аркалы сизиң бай болмагыңыз
үчин эдипди. 10 Сиз гечен йыл хемаят бермекде
илкинҗи болмак билен чәкленмән, муны улы хөвес
билен этдиңиз. Шунлукда, ине, мениң маслахатым:
11 бу иши өз мүмкинчилигиңизден угур алып
битириң. Оны ыхласлы башлайшыңыз ялы, ыхлас
билен-де тамамлаң. 12 Чүнки хемаят бермек хөвеси
бар болса, Худай ынсаның ёк задына гөрә дәл-де,
элинде бар боланына гөрә кабул эдйәндир. 13 Биз
башгаларың йүкүни еңлетҗек болуп, сизе аграм
салмак исләмзок. Биз хеммелере деңлик болсун
дийййәрис. 14 Сизиң болелинлигиңиз шу гүн оларың
мәтәчлигиниң өвезини долдурса, эртирки гүн
оларың болелинлиги сизиң мәтәчлигиңизиң
өвезини долдурар. Шейлеликде, хеммелере деңлик
болар. 15 ††Чүнки Төвратда язылышы ялы: «Көп
йыгнаныңкыдан хич зат артмады, аз йыгнаның хич
кем зады болмады».

Титус ве бейлеки доганлар Коринтоса иберилйәр

16 Худая мүң-де бир шүкүр! Ол Титусың-да йүрегине
сизе болан ыхласы салды. 17 Титус диңе бизиң
хайыш эденимиз үчин дәл, эйсем сизе болан
ыхласы себәпли яныңыза гөвүнҗеңлик билен
гитди. 18 Титусың яны билен иманлы доганымызы
хем иберйәрис. Онуң Хош Хабары яймакдакы
хызматы үчин, оны әхли йыгнаклар сылаяндыр.
19 Мундан башга-да, ол йыгнаклар тарапындан
сайланып, хемаят көмегини Иерусалиме әкитмек
үчин бизе ёлдаш белленди. Бизиң бу хайырлы
ишимиз Ребби шөхратландырып, ярдам этмекдәки
ыхласымызы гөркезйәндир. 20 Биз шейле улы
мукдардакы пулы пайламакда хич бир айыпланма
сезевар болмаз ялы, әтияҗы элден бермейәрис.
21 Биз диңе Реббиң назарында дәл, эйсем
ынсанларың назарында хем халал ишлемәге
дырҗашяндырыс. 22 Шейле-де Титусың яны билен
ене-де бир доганымызы иберйәрис. Ол өзүниң хер
дүрли ишлерде ыхласлыдыгыны энчеме гезек
субут этди. Сизе болан ынамы себәпли, ол мундан
бейләк хас-да көп ыхлас этмәге тайындыр. 23 Титус
бабатда шуны айтмакчы: ол мениң ёлдашым ве
сизиң араңыздакы хызматдашымдыр. Иберен
доганларымыз болса йыгнакларың векиллери ве
Иса *Месих*иң шөхратыдыр. 24 Шоңа гөрә-де,
оларың барына өз сөйгиңизи гөркезип, сиз
бабатдакы магтанҗымызың ерликлидигини әхли
йыгнаклара субут эдиң.

9-нҗы бап

9 Худайың Иерусалимдәки йыгнакларына пул
ярдамыны бермек барада сизе язмагың гереги
ёк. 2 Чүнки мен сизиң ярдам этмекдәки
ыхласыңызы билйәрин. Мен: «Ахая велаяты гечен
йылдан бәри тайярдыр» дийип, македониялылара
сиз бабатда магтанярын. Сизиң шейле ыхласыңыз
көплери хөвеслендирди. 3 Мен доганлара сизиң
тайярдыгыңыз ве пул көмегиниң эййәм
йыгналандыгыны айдыпдым. Ине, шу затлара гөз
етирмек үчин, олары сизиң яныңыза иберйәрин.
Мен сиз барадакы магтанҗымың ялан болуп
чыкмагыны исләмок. 4 Ёгса македониялылар мениң
билен барып-да, сизиң тайяр дәлдигиңизи
гөрселер, сиз бабатда шейле ынамлы гүрләнимизе
гаты утанарыс. Сиз барада гүррүң-де ёк! 5 Шоңа
гөрә-де, вада эдилен хемаятыңызың тайярдыгына
гөз етирмек үчин, өзүм бармаздан өң
доганларымызы яныңыза ибермели диен карара
гелдим. Йөне мен хемаятыңызың меҗбуры дәл--де,
гөвүнҗеңлик билен берлен пешгеш болмагыны
ислейәрин. 6 Шуны унутмаң: гысганып экйән аз
оряндыр, сахылык билен экйән, бол оряндыр.
7 Гөвүнсизлик я меҗбурлык билен дәл-де, хер кес
гөвнүнден чыкараныны берсин. Чүнки Худай
гөвүнҗеңлик билен берйәни халаяндыр. 8 Хемише
хемме задыңыз етерлик болуп, ислендик ягшы ише
бол мүмкинчилигиңиз болар ялы, Худай сизе
мерхеметини болдан-бол бермеги башаряндыр.
9 ‡Бу бабатда Мукаддес Язгыларда шейле
язылpériandыр:

«Ол сахылык билен пайлады, мәтәҗе берди,
онуң догрулыгы довам эдер эбеди».

† *Бизден өвренен сөйгиңиз – кәбир голязмаларда бизе болан сөйгиңиз* †† *8:15 t Мср 16:18.*

‡ *9:9 t Зеб 111:9.*

10 Худай дайханың экҗек тохумыны, ийҗек
чөрегини етирйәндир. Шоңа гөрә-де, Ол сизиң
экениңизи болдан-бол артдырып, догрулыгыңызың
бол хасылыны етишдирмеги хем башарар. 11 Сиз
хер затда сахы болуп билериңиз ялы, әхли зада бай
боларсыңыз. Биз сизиң сахы пешгешиңизи элтип
беренимизде, көп адамлар Худая шүкүр эдерлер.
12 Чүнки сизиң бу хемаятыңыз Худайың халкының
мәтәчликлериниң өвезини долдурмак билен
чәкленмән, эйсем Худая эдилйән шүкүрлериң
долуп-дашмагына хем себәп болар. 13 Сизиң бу
хемаятыңыз Иса *Месих* барадакы Хош Хабара
садыкдыгыңызы субут эдйәр. Сиз элде барыңызы
олара ве бейлеки иманлылара сахылык билен
эчилйәрсиңиз. Ине, шуларың бары үчин Худайың
халкы Оны шөхратландырар. 14 Худайың сизе берен
болдан-бол мерхеметини гөрүп, олар сизиң үчин
дога-дилеглер эдерлер, сизиң билен
дидарлашмагы күйсәрлер. 15 Худайың шейле
аҗайып пешгеши үчин Оңа шүкүрлер болсун!

10-нҗы бап

Павлус дүнйәниң йөрелгелери боюнча сөвешмейәр

10 Мен, Павлус, хава, араңыздакам юмшак,
сизден узакдакам берк хасаплаян шол
Павлусыңыз, Иса *Месих*иң юмшаклыгы ве
мәхрибанлыгы билен хайыш эдип, 2 ялбарярын:
сизе баранымда, мени сизиң билен айгытлы ве
чүрт-кесик гүрлешмәге меҗбур этмәң. Хава, мен
өзүмизи бу дүнйәниң йөрелгелерине гөрә
гезйәндир өйдйәнлер билен шейле гүрлешип
билйәрин. Йөне өзүңиз билен шейле гүрлешмәге
меҗбур этмәң. 3 Биз бу дүнйәде яшасак-да, онуң
йөрелгелери боюнча сөвешмейәрис. 4 Бизиң
сөвеш ярагларымыз ынсан яраглары дәл-де,
Худайың гүйчли ярагларыдыр. Биз олар билен
галалары йыкып, хер ялан пикири пуҗа
чыкарярыс. 5 Бу яраглар билен Худай барадакы
билиме гаршы чыкян хер белентлиги юмурярыс,
хер пикири есирлиге алып, оны Иса *Месих*е табын
эдйәрис. 6 Сизиң Иса *Месих*е бүтинлей
табындыгыңыза гөз етиренимизде, хер
битабынлыга җеза бермәге тайярдырыс. 7 Месе-
мәлим гөрнүп дурана середиң-ә! Эгер кимдир
бириниң өзүниң *Месих*е дегишлидиги барада берк
ынамы бар болса, гой, шуңа дүшүнсин: биз хем
эдил шонуң ялы *Месих*е дегишлидирис. 8 Реббиң
бизе берен ыгтыяры бабатда хас көпрәк өвнәемде-
де, утанмарын. Себәби бу ыгтыяр иманыңызы
юмурмак үчин дәл-де, оны беркитмек үчин
берлендир. 9 Йөне сизи диңе өз хатларым билен
горкузҗак болярмыкам өйтмәң. 10 Кәбир адамлар:
«Павлусың хатлары ёвуз ве гүйчли болса-да, онуң
өзи арамыза геленде эҗиз гөрүнйәр. Онуң гепи-де
дерексиз!» дийип айдярлар. 11 Шейле диййән
адамлар, гой, шуны билип гойсунлар: биз
узакдакак өз хатларымызда нәхили болсак, сизиң
араңыздакак хем шолар ялы боларыс. 12 Биз
өзлерини махабатландырянларың кәбирлери
билен өзүмизи бир хатарда гоймага я деңемәге
милт-де эдип билемзок. Олар өзлерини өлчег
нусгасыдырыс дийип, бири-бирлерини шоңа гөрә
өлчейәрлер. Вах, нәхили наданлык! 13 Биз
ченденаша дәл-де, Худайың өзүмизе беллән
чәклеринде магтанярыс. Бу чәклериң ичине сиз
хем гирйәнсиңиз. 14 Биз өзүмизе белленилен
чәкден чыкмаярыс. Эгер сизе бармадык болсадык,
онда белленен чәкден чыкып, ченденаша
магтандыгымыз боларды. Йөне биз Иса *Месих*иң
Хош Хабарыны сизе-де етирдик ахырын! 15 Биз өз
чәгимизден дашарда башгаларың эден иши билен-
де магтанмаярыс. Терсине, сизиң иманыңыз
гитдигисайы өсүп, сизиң араңыздакы ишимиз хас-
да яйбаңланар дийип умыт эдйәрис. 16 Шонда биз
сизиң себитлериңизден хас узакларда-да Хош
Хабары вагыз эдип билерис. Себәби биз башганың
чәклериндәки тайяр ишлер билен өвүнмек
ислемейәрис. 17 [†]Өвүнйән диңе Реб билен өвүнсин!
18 Чүнки өзүни өзи бейгелдйән дәл-де, Реббиң
бейгелдйәни арзылыдыр.

11-нҗи бап

Павлус ве галп ресуллар

11 Кәшгә мениң акылсызлыгыма аз-кем
гечиримлилик этседиңиз! Вах, гечиримлилик
эдйәңиз-ле! 2 Мен сизи Худайың габанҗаңлыгы
билен габаняндырын. Себәби мен сизи еке-тәк бир
Йигиде, ягны *Месих*е адаглап, сизи Оңа пәк гыз
хөкмүнде ниетледим. 3 Йөне йыланың Хов энәни
кеззаплык билен алдайшы ялы, сизиң-де
алданмагыңыздан горкярын. Мен пикирлериңизиң
булашдырылып, *Месих*е болан пәк
садыклыгыңыздан айрылармыкаңыз дийип
горкярын. 4 Чүнки кимдир бири гелип, бизиң вагыз
эденимизден башга Исаны вагыз эденде, сиз оңа
гечиримлилик эдйәңиз-ә! Вах, сиз кабул эден
Мукаддес Рухуңыздан башга бир рухы я-да башга
«хош хабары» кабул этмәге-де тайяр ахырын!
5 Йөне мен сизиң шол «бейик ресулларыңыздан»
асла кем дәлдирин! 6 Мен гепе чепер болмасам-да,
билиме байдырын. Биз муны әхли затда сизе
айдың гөркезендирис. 7 Мен сизи бейгелтмек үчин,
өзүми песелтдим, Худайың Хош Хабарыны мугт
вагыз этдим. Эйсем шейле этмек билен гүнә

† *10:17 t Йрм 9:24.*

галайдыммыкам? [8] Мен сизе хызмат этмек үчин,
бейлеки йыгнаклардан хемаят пулуны алып, олары
талан ялы болдум. [9] Мен араңызда болуп, мәтәчлик
чекенимде-де, сизиң хич бириңизе аграм салан
дәлдирин. Себәби герек затларымың барыны
Макендониядан гелен доганларым үпҗүн этдилер.
Мен хайсыдыр бир затда сизе аграм салмакдан
сакландым, мундан бейләк-де аграм салмарын. [10]
*Месих*иң мендәки хакыкатындан ант ичйәрин:
Ахая себитлеринде яшаянларың бири-де мени бу
магтанмадан махрум эдип билмез! [11] Эйсем мен
нәме үчин сизе аграм салмадым? Сизи
сөймейәндигим үчинми? Ёк, сизи сөййәндигиме
Худай шаятдыр. [12] Мен мундан бейләк-де хәзирки
эдйәнлерими довам эдерин. Себәби мен өзлерини
биз билен дес-деӊ ишлейәндир өйдүп, магтанмага
пурсат агтарянлара тутарык бермерин. [13] Шейле
адамлар галп ресуллардыр. Олар *Месих*иң
ресулларының кешбине гирйән кеззап
ишгәрлердир. [14] Гең галып отурасы зат ёк, себәби
шейтаның өзи-де нур сачян перишдәниң кешбине
гирип билйәндир! [15] Шоңа гөрә, онуң
үлпетлериниң-де догрулык хызматкәрлериниң
кешбине гирмеги гең зат дәлдир. Йөне оларың
соңы эден ишлерине гөрә болар.

Павлус өз мушакгатлары билен магтаняр

[16] Ене-де гайталаярын: мени акмак сайманӊ! Эгер
сайян болсаңыз, мени хем бир акмак хөкмүнде
кабул эдиң-де, бираз өвүнмәге ругсат эдиң.
[17] Элбетде, шинди айтҗакларым Ребден дәл, мен
бир акмак кимин магтанҗакдырын. [18] Хава, менем
магтанып гөрейин-ә, себәби бу дүнйәниң
адамлары өвүнмеги ерликли хасаплаярлар-а!
[19] Чүнки сиз акмаклара чыдап, олара шейле
гечиримлимишиңиз-ә! [20] Хава, сиз гул
эдилйәндигиңизе, хакыңызың ийилйәндигине,
өзүңизе зулум эдилйәндигиңизе, текепбирлере,
шапбатлара шейле чыдамлы ахырын! [21] Утансам-
да, шуны боюн аларын: биз сизден асгын гелип,
сиз ялы болуп билмәнмишик!

Шунлукда, сизиң үчин хениз-де акмак болмак
билен, шуны дийййәрин: бейлекилериң магтанмага
милт эденлерине мен-де милт эдйәрин. [22] Олар
еврейми? Мен-де еврейдирин! Олар
ысрайыллымы? Мен-де ысрайыллыдырын! Олар
Ыбрайымың неслими? Мен-де Ыбрайымың
неслидирин! [23] *Месих*иң хызматкәрлерими?
Акмаклыга салып шуны дийййәрин: мен олардан-да
артыкдырын! Мен олардан көп зәхмет чекдим,
зынданлара-да олардан көп дүшдүм. Енҗилмекде-
де олардан көп урлуп-енҗилдим. Олара гаранында
аҗал билен хас көп гезек йүзбе-йүз болдум.
[24] Яхудылардан бәш гезек отуз докуз гамчы ийдим.
[25] Үч гезек таякландым, бир гезек дашландым, үч
гезек гәми хеләкчилигине учрадым, бир гиҗе-
гүндизими ачык деңизде гечирдим. [26] Мен
элмыдама ёлда болмак билен, деряларда ховп-
хатарлара учрадым; гаракчылардан, өз илимден,
башга миллетлерден яңа ховп астында гездим.
Шәхерде, чөлде, деңизде, догансумакларың
арасында ховп-хатарлара учрадым. [27] Мен агыр
зәхмет чекдим, гара ишде ишледим, энчеме
гиҗәни укусыз гечирдим; ач-сувсузлыгың
нәмедигини билйәрин; ачлыкда гездим, совукда
ярым-ялаңач галдым. [28] Булардан башга-да, әхли
йыгнаклар барадакы гайгы-аладалар гүнде үстүми
басмарлаяр. [29] Кимдир бири эҗизлэнде, мен хем
эҗизлемейәринми? Кимдир бири гүнә
итеклененде, йүрек-багрым көймейәрми? [30] Эгер
магтанмалы болайсам-да, өз эҗизлигим билен
магтанарын. [31] Бакы шан-шөхрата мынасып Худай
ве Реббимиз Исаның Атасы мениң ялан
сөзлемейәндигими билйәндир. [32] Дамаск
шәхеринде Арета патышаның велаят хәкими мени
туссаг этмек үчин, шәхери гөзегчилик астында
саклаярды. Эмма мени себеде салып, шәхериң
диварындакы пенҗиреден ашак салладылар.
Шейдип, онуң элинден халас болдум.

12-нҗи бап

Павлуса гелен гөрнүшлер

12 Хич пейдасы болмаса-да, магтанмагымы
довам этдирмели болярын. Инди Ребден
гелен гөрнүшлере ве аянлыклара гечейин. [2] Мен
*Месих*иң бир шәгирдини танаярын. Ол он дөрт
йыл мундан озал гөклериң гөгүне әкидилди. Бу
ахвал беденде я-да беденден дашарда болупмы –
билемок, муны Худай билйәр. [3] Хава, мен шейле
адамы танаярын. Ол хушундамы я гөрен
гөрнүшиндеми – билемок, муны диңе Худай
билйәр, [4] гараз, җеннеде әкидилйәр. Ол ерде сөз
билен беян эдип болмаҗак аҗайып затлары,
ынсана айтмага ругсат эдилмедик затлары
эшидйәр. [5] Ине, мен шейле адам билен
магтанарын. Өзүм бабатда диңе эҗизлигим
болаймаса, башга магтанара задым ёк. [6] Эгер
магтанмалы болаймда-да, акмагың эдиши ялы
этмерин, хакыкаты айдарын. Эмма мен
магтанмакдан сакланярын. Ёгса кимдир бири мени
өз гөренинден я эшиденинден артыкмыкам
өйдәймесин.

[7] Өзүме шейле бейик ылхамларың берлендиги
себәпли гопбамсырамаз ялы, маңа шейтаның бир
илчиси, ягны бедениме эзъет бермек үчин бир
тикен берилди. [8] Оны менден айырсын дийип,

Реббе үч гезек ялбардым. [9] Эмма Реб шейле дийди:
«Саңа берен мерхеметим бесдир, себәби Мениң
гудратым эҗизликде кәмиллешйәндир». Шонуң
үчин-де, Иса *Месих*иң гүйҗи менде месген тутсун
дийип, өз эҗизликлерим барада хөвес билен
магтанарын. [10] Шу себәпден мен *Месих*иң
хатырасына эҗизликлере, сөгүнчлере,
мәтәчликлере, ызарланмалара, мушакгатлара
разыдырын. Чүнки мен эҗизкәм гүйчлүдирин!

Павлус коринтослылар барада алада эдйәр

[11] Мен магтанып, бир акмак ялы болдум. Йөне
мени муңа сиз меҗбур этдиңиз-ә! Аслында мени
сиз магтамалыдыңыз. Мен хич болаямда-да,
өзлерини бейик сайян шол ресуллардан пес дәл
ахырын. [12] Хакыкы ресуллыгың нышанларыны
араңыздакам аламатларда, мугҗызаларда ве
гудратларда улы чыдамлылык билен
гөркезендирин. [13] Мен сизе бейлеки йыгнаклардан
кемтер гарадыммы? Хә, хава, мен сизе аграм
салмадым-ов! Бу «адалатсызлыгым» үчин мени
багышлавериң!
[14] Ине, яныңыза гитмек үчин үчүнҗи гезек ёл
шайымы тутярын. Мен сизе аграм салмарын,
себәби мен задыңыза дәл-де, дидарыңыза
зардырын. Галыберсе-де, чагалар эне-аталары
үчин дәл-де, эне-ата чагалары үчин эмләк
топламалыдыр. [15] Мен сизе диңе әхли задымы дәл,
эйсем өзүми хем хөвес билен сарп эдерин. Мен
сизи шейле сөййәрин! Онда нәме үчин сиз мени
бейле аз сөййәрсиңиз? [16] Мениң сизе аграм
салмандыгым билен ылалашярсыңыз. Эмма
шонда-да мекирлик эдип, сизи хиле билен
тутупдырын дийип, мени айыплаярсыңыз. [17] Йөне
нәдип? Мен яныңыза иберен адамларым аркалы
сизи хей-де өз бәхбидим үчин ишлетдимми? [18] Мен
Титусдан сизиң яныңыза гитмегини хайыш этдим.
Онуң яны билен имандакы доганымызы хем
ибердим. Хей-де Титус сизи өз бәхбиди үчин
ишлетдими? Эйсем биз шол бир Мукаддес Руха
гөрә яшамаярысмы? Шол бир йөрелгә
эрмейәрисми? [19] Хә, сиз хениз-де өзүмизи сизиң
өңүңизде аклаяндырыс өйдйәңизми? Ёк, биз
*Месих*е дегишли болуп, Худайың хузурында сизе
шуны айдярыс: эй, сөйгүли доганлар, бизиң әхли
эдйәнлеримиз иманыңызы гүйчлендирмек
үчиндир. [20] Мен яныңыза баранымда, бири-
биримиз бабатдакы тамамыз пуч чыкаярмыка
дийип горкярын. Баранымда дава-җенҗел,
гөриплик, гахар-газап, агзалалыклар, төхмет, гыбат,
текепбирлик ве тертипсизлик гөрермикәм дийип
горкярын. [21] Мен яныңыза баранымда, Худайым
мени өңүңизде песелдериңден горкярын. Озал
гүнә эдип, эден харамлыклары, зыналары ве
азгынлыклары үчин тоба этмедиклериң көпүси
зерарлы яс тутмалы болармыкам дийип горкярын.

13-нҗи бап

Соңкы дуйдурышлар

13 †Хәзир сизиң яныңыза үчүнҗи гезек
барярындырын. Себәби Мукаддес Язгыларда
«Әхли зат ики я-да үч шаядың гүвәси билен
тассыклансын» дийип языландыр. [2] Мен яныңыза
икинҗи гезек баранымда гүнә эдйәнлере ве
бейлекилере эййәм дуйдурыш берипдим. Инди
яныңызда болмасам-да, дуйдурышымы
гайталаярын: баранымда олары-да, бейлекилери-
де гайгырмарын. [3] Себәби сиз *Месих*иң мен аркалы
гүрлейәндигини субут эдйән делиллери талап
эдйәрсиңиз ахырын. *Месих* сиз билен иш
салшанда эҗиз дәлдир, Ол сизиң араңызда
гүйчлүдир. [4] Иса *Месих* эҗизликде хача чүйленен
болса-да, инди Худайың гудраты аркалы яшаяндыр.
Биз хем *Месих*иң эҗизлигине шәрик болмак билен,
сизиң угруңызда Худайың гудраты аркалы *Месих*иң
яшайшына хем шәрикдирис. [5] Иманда мәкәм
дуруп-дурмаянлыгыңызы билмек үчин, өзүңизи
сынап гөрүң. Эйсем сиз Иса *Месих*иң
араңыздадыгыны билмейәңизми? Я-да сиз
сынагдан гечмейәнлерденми? [6] Бизиң сынагдан
гечендигимизи билерсиңиз диен умыдым бар.
[7] Биз сизиң яман ишлери этмезлигиңиз үчин Худая
дога-дилеглер эдйәрис. Шейтмек билен, биз
өзүмизи сынагдан гечен хөкмүнде гөркезмек
исләмзок. Терсине, биз сынагдан гечмедик болуп
гөрнәенимизде-де, сиз ягшы ишлери этсеңиз, шол
етерликдир. [8] Чүнки хакыката гаршы чыкмага
гайратымыз ёкдур, биз хакыкатың угрунда
гайратлыдырыс. [9] Биз өзүмиз эҗиз, сиз-де гүйчли
боланыңызда шатланярыс. Шонуң үчин-де, сизиң
кәмиллешмегиңиз үчин дога-дилег эдйәрис. [10] Мен
булары араңыза барманкам язярын. Мен араңыза
баранымдан соң, Реббиң маңа берен ыгтыярыны
уланып сизе ёвуз болмайын дийип язярын. Чүнки
Реб маңа бу ыгтыяры вейран этмек үчин дәл-де,
беркитмек үчин берендир.

Соңкы саламлар

[11] Шунлукда, эй, доганлар, шатланың! Догры ёла
дүшмеги ниет эдиниң, айдянларыма гулак асың,
бир пикирде болуң, парахат яшаң. Шонда сөйги ве
парахатлык Худайы сизиң хемраңыз болар.
[12] Бири-бириңизи мәхирли огшап саламлашың.
Худайың бәрдәки халкы сизе көп салам айдяр.
[13] Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети ве Худайың

† *13:1 t Кан 19:15.*

сөйгүси хеммәңизе яр болсун! Мукаддес Рух билен
якын гатнашыкда яшаң!

Галатялылар

Гириш

Галатя велаяты Рим империясының дүзүмине гирйәрди. Бу велаятың кәбир чәклери хәзирки Түркийәниң чәклеринде ерлешйәрди.
Павлус Иса барадакы Хош Хабары Галатяда вагыз эдип, ол ерде энчеме йыгнакларың дүйбүни тутяр. Бу йыгнакларың агзаларының аглаба бөлеги яхуды халкындан дәлди. Павлус олара Иса е эермек үчин Мусаның Кануны берҗай этмек хөкман дәл дийип айдяр. Эмма Павлус Галатядан гиденден соң, кәбир адамлар йыгнага гелип, ондакы иманлылара Павлусы галп ресуллыкда айыплаярлар. Мунуң билен хем чәкленмән, олара яхудыларың дини канунларыны ве адатларыны, шол санда сүннетленмәни хем берҗай этмелидигини өвредйәрлер. Шонуң үчин-де, галп мугаллымлар тарапындан алдава салнан адамлары хакыкы имана ве амаллара доландырмак үчин, Павлус бу хаты язяр. Ол өз хатыны Иса иң ресулы дийип атландырылмага долы хаклыдыгы барадакы сөзлер билен башлаяр. Павлус өзүниң Худай тарапындан ресуллыга белленендигини, мунуң Иерусалимдәки ресуллар тарапындан хем голданыляндыгыны (1:18 – 2:10) айдяр. Ол Иса барадакы Хош Хабары вагыз этмәге, айратын хем башга миллетлере вагыз этмәге сайланыландыгыны мәлим эдйәр. Павлус иман эдйән адамың озал хайсы дине уяндыгына я-да хайсы миллете дегишлидигине гарамаздан, Худай билен диңе иман аркалы ярашяндыгыны айратын беллейәр. Ол муны тассыкламак үчин, Ыбрайымы мысал гетирип, шейле дийййәр: «Гелиң, Ыбрайымы яда салалың: „Ыбрайым Худая иман этди ве Худай оны догры хасаплады“» (3:6). Шунлукда, Иса е иман эдйәнлериң хеммеси Ыбрайымың несли хасапланып билер, себәби Худай олары иман эдйәндиклери үчин догручыл хасаплаяр. Шейле-де оларың әхлиси Иса е дегишли болуп, җынсына, җемгыетдәки дережесине ве миллетине гарамаздан, бир адам ялыдыр. Шоңа гөрә-де, месихилер үчин яхудыларың дини канунларыны ве адатларыны берҗай этмек зерурлыгы ёкдур. Павлус хатының җемлейҗи бапларында месихиниң херекетлериниң сөйгүден дөрейәндигини, бу сөйгиниң хем Иса е болан имандан ылхамланяндыгыны айдың ачып гөркезйәр.

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Павлусың ресуллык ыгтыярлыгы
Худайың мерхемети барадакы хош хабар
Месихиниң азатлыгы ве җогапкәрчилиги
Җемлеме

1-нҗи бап

1 Мен, ресул Павлус ве янымдакы
доганларымың әхлиси Галатядакы иманлылар
йыгнагына шу хат билен догайы салам иберйәрис.
Мени ресуллыга ынсанлар дәл-де, Иса *Месих* ве
Оны өлүмден дирелден Ата Худай белледи.
3 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхемети, парахатлыгы, гой, сизе яр болсун.
4 Атамыз Худайың ырадасына гөрә, Реббимиз Иса
бизи шу азгын дөвүрден халас этмекчи болуп,
гүнәлеримиз үчин Өзүни гурбан этди. 5 Оңа
эбедилик шан-шөхрат болсун! Омын!

Хош Хабар еке-тәкдир

6 Мен Иса *Месих*иң мерхемети билен сизи
чагыран Худайдан бейле тиз дәнип, башга бир
«хош хабары» кабул эдишиңизе өрән хайран
галярын. 7 Башга бир Хош Хабар ёкдур. Йөне кәбир
адамлар сизи булашдырып, *Месих*иң Хош
Хабарыны үйтгетҗек болярлар. 8 Эмма хатда биз я-
да асмандан инен бир перишде сизе өң вагыз эден
Хош Хабарымыздан башга бир «хош хабары» вагыз
этсе, гой, нәлетли болсун! 9 Бизиң сизе озал
айданларымызы мен ене-де гайталаярын: кимдир

бири сизе озал кабул эден Хош Хабарыңыздан
башгасыны вагыз этсе, гой, лагнатлы болсун!

Павлусың вагыз эден Хош Хабары ынсандан дәлдир

10 Шунлукда, мен кимиң гөвнүнден турмакчы
болярын: адамларыңмы я-да Худайың? Эйсем мен
адамлара яранҗак болярынмы? Эгер мен адамлара
яранмакчы болсадым, онда *Месих*иң хызматчысы
болмаздым. 11 Эй, доганлар, сизиң шуны
билмегиңизи ислейәрин: мениң вагыз эден Хош
Хабарым ынсандан дәлдир. 12 Мен оны ынсандан
кабул этмедим я-да өвренмедим. Маңа оны Иса
*Месих*иң хут Өзи аян этди. 13 Сиз мениң
яхудыларың дининдекәм яшан дурмушым барада
эшиденсиңиз: мен Худайың йыгнакларыны гүйчли
ызарлап, олары ёк этмекчидим. 14 Мен яхуды деӊ-
дҗушларымың көпүсинден яхудыларың дининде
дийсеӊ илерләпдим. Ата-бабаларымызың дәп-
дессурларыны сакламакда хем җуда ыхласлыдым.
15 Эмма Худай мерхемет эдип, мени энеден
догулманкам сайлап чагырды. Ол Хош Хабары
кесеки миллетлере вагыз этмегим үчин, маңа Өз
Оглуны аян этмеги макул билди. Шонда мен хич
киме геңешмедим 17 я-да менден өң ресул
боланлары гөрмек үчин хатда Иерусалиме-де
гитмедим. Мен Арабыстана гидип, соңра ене
Дамаска доландым.
18 Шондан үч йыл соң Петрус † билен танышмак
үчин Иерусалиме гидип, онуңкыда бирки хепде
болдум. 19 Шонда мен ол ерде Реббимиз Исаның
иниси Якупдан башга ресулларың хич бирини
гөрмедим. 20 Сизе язянларымың бары хакыкатдыгы
бабатда мен Худайың өңүнде гүвә гечйәрин.
21 Соңра мен Сирия ве Киликия себитлерине
гитдим. 22 Иса *Месих*иң Яхудыя юрдундакы
йыгнаклары мениң хут өзүм билен таныш
дәлдилер. 23 Олар мен барада: «Бирвагт бизи
ызарлап, ёк этмекчи болан иманыны инди өзи
вагыз эдйәр» диен хабары эшидипдилер. 24 Олар
Худайың мени өзгерденини гөрүп, Оны
шөхратландырдылар.

2-нҗи бап

Павлусың Иерусалиме икинҗи сапары

2 Мен он дөрт йылдан Барнап билен ене-де
Иерусалиме гитдим. Бу гезек бизиң билен
Титус-да гитди. 2 Мени ол ере Реббиң ылхамы алып
барды. Иерусалимдәки йыгнакларың
ёлбашчылары билен айратын душушып, олара
кесеки миллетлере вагыз эдйән Хош Хабарымы
беян этдим. Мен муны өңки-соңкы эденлеримиң
бары пуҗа чыкаймасын дийип этдим. 3 Олар болса
янымдакы Титусы, хатда онуң грекдигине-де
гарамаздан, оны сүннетленмәге меҗбур
этмедилер. 4 Сүннетленме меселеси кәбир
догансумаклар зерарлы йүзе чыкыпды. Олар бизи
гул этмек үчин, арамыза огрынча сүмлүп, Иса
Месих аркалы алан азатлыгымызы гизлинликде
аңтадылар. 5 Эмма Хош Хабарың хакыкаты сизиң
билен галсын дийип, биз бу догансумаклара бир
пурсат-да эглишик этмедик.
6 Йыгнагың ёлбашчылары мениң вагыз эдйән
Хош Хабарыма хич зат гошмадылар. (Олар ким
болсалар-да, маңа пархы ёк, себәби Худай адамың
даш кешбине гарамаяр!) 7 Йыгнагың ёлбашчылары
Хош Хабары яхудылара вагыз этмеклигиң Петруса
берлиши ялы, маңа-да яхуды дәллере вагыз
этмеклигиң берлендигини гөрдүлер. 8 Олар
яхудылара ресуллык этмәге Петрусы беллән
Худайың мени-де яхуды дәллере ресуллык этмәге
белләндигине, 9 маңа мерхемет берлендигине гөз
етирдилер. Онсоң йыгнагың диреглери хасапланян
Якуп, Петрусве Ёханна дагы маңа ве Барнаба
доганлыгың нышаны хөкмүнде эллерини
узатдылар. Мен Барнап билен яхуды дәллериң
арасына, олар хем яхудыларың арасына гитмели
дийип, өзара ылалашдык. 10 Йөне олар мәтәчлик
чекйән доганлары ятдан чыкарман, олара көмек
этмегимизи хайыш этдилер. Мен хем муны берҗай
этмек үчин элимде барыны гайгырмадым.

Павлус Антакияда Петрусың ялңышыны дүзедйәр

11 Петрус Антиёха геленде, онуң гойберен
ялңышыны ач-ачан йүзүне айдып, оңа гаршы
чыкдым. 12 Петрус Якубың иберен адамлары
гелмезден озал, кесеки миллетлер билен бир сачак
башында ийип-ичйәрди. Эмма шол адамлар
геленде, Петрус сүннет эдилмеги үндейәнлерден
горкуп, кесеки миллетлерден четлешип, олар
билен гатнашыгы кесди. 13 Онуң билен бирликде
бейлеки яхудылар хем икийүзлүлиге йүз урдулар,
хатда Барнап хем оларың икийүзлүлигинден яңа
догры ёлдан азашды. 14 Мен оларың эдйән
херекетлериниң Хош Хабарың хакыкатына лайык
дәлдигини гөрдүм. Шонда мен хеммелериң өңүнде
Петрусың йүзүне гелип, шейле дийдим: «Сен яхуды
болсаң-да, яхудылар ялы яшамаярсың. Сен башга
миллетлер ялы яшаярсың. Онсоң сен нәме үчин
башга миллетлери яхудылар ялы яшамага меҗбур
эдйәрсиң? 15 Биз аслымыз боюнча яхудыдырыс,
гүнәли сайылян кесеки миллетлерден дәлдирис.
16 Адам Мукаддес Кануны берҗай этмек аркалы
дәл-де, диңе Иса *Месих*е болан иманы аркалы
акланяндыр. Муны хатда биз хем билйәрис. Шоңа

† *Петрус – грекче Кепас*

гөрә-де, биз Мукаддес Кануны берҗай этмек
аркалы дәл-де, Иса *Месих*е болан иманымыз
аркалы акланмак үчин, Оңа иман этдик. Чүнки
Мукаддес Кануны берҗай этмек аркалы хич ким
акланян дәлдир. 17 Мукаддес Канун бизи, ягны
Месих аркалы акланмакчы болянлары хем гүнәли
чыкаряр. Онда *Месих* гүнәниң гуллукчысы
болярмы? Ёк, бу дүйбүнден бейле дәл! 18 Мен
канунчылык бинасыны йыкдым. Инди оны
гайтадан дикелтсем, онда кануны бозяндыгымы
өзүм тассыклаярын. 19 Мукаддес Кануның өзи мени
өлүме хөкүм этди. Шоңа гөрә-де, мен Мукаддес
Канун үчин өли болуп, инди онуң гөзегчилигинде
дәлдирин. Мен инди Худай үчин яшаяндырын. Мен
Месих билен хача чүйлендим: 20 инди мен дәл-де,
мендәки *Месих* яшаяндыр. Бедендәки яшайшым
болса Худайың Оглуна [†] болан иманым аркалыдыр.
Ол мени сөйүп, Өзүни мениң үчин гурбан этди.
21 Мен Худайың мерхеметини инкәр этмейәрин.
Чүнки Мукаддес Кануны берҗай этмек аркалы
акланып болян болсады, онда *Месих*иң өлүми
бидерек боларды».

3-нҗи бап

Канунчылыга доланмаң!

3 Эй, акмак галатялылар! Сизиң гөзүңизи ким
баглады? Мен сизе Хош Хабары вагыз
эденимде, хача чүйленен Иса *Месих*и хут өз
гөзүңиз билен гөрйән ялыдыңыз ахырын! 2 Мен
сизден диңе бир зады сорамакчы: сиз Мукаддес
Рухы Кануны берҗай эдип алдыңызмы? Элбетде,
ёк! Сиз Мукаддес Рухы эшиден Хош Хабарыңыза
иман эдениңиз үчин алдыңыз. 3 Сиз Мукаддес Рух
билен башлап, инди-де өз ынсан гүйҗүңиз билен
кәмил болҗак боляңызмы? Эйсем сиз шейле
акмакмы?! 4 Эйсем башдан гечиренлериңизиң
бары бидерек болайдымыка? Вах, элбетде бидерек
дәл! 5 Худай сизе Өз Рухуны берип, араңызда көп
гудратлары гөркезди. Ол булары Мукаддес Кануны
берҗай эдениңиз үчин дәл-де, Хош Хабары
эшидип, оңа ынананды гыңыз үчин этди.

Худай иман эденлери ялкаяр

6 [††]Гелиң, Ыбрайымы яда салалың: «Ыбрайым
Худая иман этди ве Худай оны догры хасаплады».
7 Шоңа гөрә-де, шуны билип гоюң: иман эденлер
Ыбрайымың хакыкы неслидир. 8 [‡]Худай Ыбрайыма:
«Әхли миллетлер сен аркалы ялканар» дийип, оңа
илкибашда бушлапды. Мукаддес Язгыларың шу
сөзлери Худайың миллетлери иманларына гөрә
аклаҗакдыгыны овалдан хабар берипди.
9 Шунлукда, иман эдйән хер кес иман гулы болан
Ыбрайым билен биле ялканяндыр. 10 [‡†]Эмма
Мукаддес Кануны долы берҗай этмелидир өйдүп,
оңа даянянлар нәлет астындадыр. Чүнки: «Бу Канун
китабыны долы ерине етирмедик адама, гой, нәлет
болсун!» дийип язылгыдыр. 11 [‡‡]Худайың хузурында
хич ким Мукаддес Канун аркалы акланып билйән
дәлдир. Бу месе-мәлим зат, себәби «догручыл иман
аркалы яшар» дийип язылгыдыр. 12 [‡‡†]Мукаддес
Кануны берҗай этмек болса имана баглы дәлдир.
Эмма «оны берҗай эдйән адам аман галар».
13 [‡‡‡]Месих Кануның ыглан эден нәлетини Өз үстүне
алып, бизи шол нәлетден халас этди. Чүнки
Төвратда: «агачдан асылан хер кес нәлетлененди р»
дийип язылгыдыр. 14 Хава, Иса *Месих* буларың
барыны Ыбрайыма берлен ялканышың Өзи
аркалы башга миллетлере хем яйрамагы үчин,
иман аркалы вада берлен Мукаддес Рухы алып
билмегимиз үчин этди.

Реббиң Ыбрайыма берен вадасы

15 Эй, доганлар! Мен гүнделик дурмушдан бир
мысал гетирейин: ынсанларың өзара ылалашып
баглашан әхтини хич ким бозуп-да, оңа зат гошуп-
да билмейәр. 16 [§]Худай Ыбрайым билен әхт
баглашды. Ол бу әхти берҗай этҗекдиги барада
Ыбрайыма ве онуң неслине вада берди. Мукаддес
Язгыларда «сениң несиллериңе» дийип көпчүлик
барада дәл-де, «сениң хут өз неслиңе» дийип, еке-
тәк Бири барада вада берлендир. Бу хем Иса
*Месих*дир. 17 Шейлеликде, мен сизе шуны
айтмакчы: дөрт йүз отуз йыл геченден соң берлен
Мукаддес Канун бу әхти бозуп-да, Худайың
вадасыны ятырып-да билйән дәлдир. 18 Мирас
канун боюнча дәл-де, вада боюнча берилйәндир.
Худай бу мирасы Ыбрайыма пешгеш берди. Чүнки
Худай оңа вада берипди.

Мукаддес Кануның максады

19 Онда Мукаддес Канун нәмә герек болды? Ол
гүнәниң нәмедигини гөркезмек үчин гошмача
берлипди. Канун Худайың вадасы ве Ыбрайымың
несли болан *Месих* гелйәнчә херекет этди. Бу
Канун перишделер аркалы төвеллачы Мусаның
гатнашмагында берлипди. 20 Еке-тәк бириниң
болан еринде болса төвеллачы герек болмаяр.
Худай хем еке-тәк боланы үчин, вадасыны
төвеллачы аркалы дәл-де, гөнүден-гөни берипди.
21 Диймек, Мукаддес Канун Худайың вадасына

† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.* †† *3:6 t Гчк 15:6.* ‡ *3:8 t Гчк 12:3; 18:18; 22:18.*

‡† *3:10 t Кан 27:26.* ‡‡ *3:11 t Хаб 2:4.* ‡‡† *3:12 t Лев 18:5.* ‡‡‡ *3:13 t Кан 21:23.* § *3:16 t Гчк 12:7; 13:15; 24:7.*

гаршы чыкяр-да?! Элбетде, ёк! Йөне Канун бизе
яшайыш берип билмейәр ахырын. Муңа гөрә, ол
аркалы догрулыгы-да газанып билмейәрис. 22 Эмма
Мукаддес Язгыларың ыглан этмегине гөрә, бизиң
әхлимиз гүнәниң туссагларыдырыс. Худай болса
бизе вада берен пешгешини Иса *Месих*е иман
эдйәнимиз үчин берйәр. 23 Биз Иса *Месих*е иман
этмезден өң Мукаддес Кануның гулудык, гележекки
иман аян болянча, бу Кануның туссагыдык.
24 Шунлукда, биз иман аркалы акланып билер ялы,
Мукаддес Канун *Месих* гелйәнчә, бизиң
тербиечимиз болды. 25 Биз инди Иса *Месих*е иман
эдйәрис. Шонуң үчин-де, биз мундан бейләк
Кануның гөзегчилигинде дәлдирис.

Сиз Худайың мирасдүшерисиңиз

26 Сизиң барыңыз Иса *Месих*е дегишли болуп,
Оңа болан иманыңыз аркалы Худайың
перзентлерисиңиз. 27 Чүнки сува чүмдүрилиш
аркалы Иса *Месих* билен бириген сизиң барыңыз
инди Оңа беслененсиңиз. 28 Инди яхуды дәл билен
яхудының, гул билен эркин адамың, эркек билен
аялың арасында хич бир парх ёкдур. Иса
*Месих**Месих*е дегишли боланыңыз үчин, инди
барыңыз бирсиңиз. 29 Эгер сиз *Месих*е дегишли
болсаңыз, онда Ыбрайымың неслисиңиз ве берлен
вада гөрә мирасдүшерсиңиз.

4-нҗи бап

4 Мен сизе шуны хем айдайын: мирасдүшер
тутуш мүлкүң хожайыны болса-да, чагалык
дөврүнде гулдан хич тапавуды ёкдур. 2 Ол
атасының беллән вагтына ченли
доландырыҗының ве ынамдар адамларың
гөзегчилигинде боляндыр. 3 Биз хем чага ялы
боланымызда, бу дүнйәниң эсасы йөрелгелериниң
гулудык. 4 Эмма белленилен вагт етип геленде,
Худай Өз Оглуны иберди. Ол аялдан доглуп,
Мукаддес Кануна лайыклыкда яшады. 5 Буларың
бары Мукаддес Кануның гулы болуп яшаянларың
азат болмагы үчин, бизиң-де огуллыгың әхли
хукукларыны алып билмегимиз үчин эдилди. 6 Сиз
огуллыга кабул эдилениңиз үчин, Худай Өзүни
«Абба! †, Атам!» дийип чагырян Оглуның Рухуны
бизиң йүреклеримизе †† иберди. 7 Шунлукда, сиз
инди гул дәл-де, Худайың огулларысыңыз. Огул
боланыңыз үчин, Худай сизи Өзүниң мирасдүшери
эдйәндир ‡.

Павлус галатялылары гайгы-алада эдйәр

8 Сиз өң Худайы танамаярдыңыз. Шол дөвүрде
сиз галп худайларың гулудыңыз. 9 Инди болса сиз
Худайы танаярсыңыз, догрусы, Худай тарапындан
таналянсыңыз. Шундан соң сиз нәдип шол эҗиз ве
ярамаз йөрелгелере доланярсыңыз?! Я-да гайтадан
оларың гулы болмак ислейәрсиңизми? 10 Сиз дини
байрамлара: мукаддес гүнлере, Тәзе Ай
байрамларына, пасыл байрамларына ве йыллара
үнс берйәрсиңиз ахырын! 11 Мен сиз бабатда улы
алада галярын. Эйсем мениң зәхметим бидерек
болаярмыка? 12 Эй, доганларым, ялбарярын: мен
ялы болуң! Себәби мен хем сиз ялы боландырын.
Сиз маңа хич нәхаклык этмедиңиз. 13 Мен сизе
илкибашда Хош Хабары сыркавкам вагыз
эдендигим ядыңыздадыр. 14 Шонда яравсызлыгым
сизи кын ягдая салса-да, сиз маңа әсгермезчилик
этмәндиңиз ‡†, мени рет этмәндиңиз. Терсине, мени
Худайың перишдеси ялы, Иса *Месих*иң хут Өзи ялы
кабул эдипдиңиз. 15 Инди ол шатлыгыңыза нәме
болды? Мениң өзүм дири шаят ахырын: сиз
элиңизден гелсе, өз гөзүңизи хем оюп, маңа
берҗекдиңиз-ә! 16 Эйсем, мен сизе хакыкаты
айдянлыгым үчин, инди душманыңыза
өврүләйдимми?
17 Кәбир догансумаклар бетпәллерине эерип, сизи
бизден айрып, өз тарапларына чекмәге җан
эдйәрлер. Олар диңе өзлери бабатда ыхласлы
болмагыңызы ислейәрлер. 18 Ягшылык үчин диңе
мен яныңыздакам дәл, эйсем хемише ыхласлы
болмак ягшыдыр. 19 Эй, эзиз балаларым! Сиз тә Иса
*Месих*иң хәсиетлерине долы ээ болянчаңыз, мен
ене-де сизиң үчин догурма бургуларыны чекйән
ялы болярын. 20 Вах, эдил шу вагт сизиң яныңызда
болуп, әхеңими үйтгетседим! Себәби мен сизи
шейле алада эдйәрин!

Хаҗар ве Сара

21 Эй, Мукаддес Кануна гөрә яшамакчы болянлар!
Мен шуны сорамакчы: эйсем сиз Төвратда язылан
билмейәңизми? 22 Төвратда Ыбрайымың ики
оглуның боландыгы барада язылгыдыр. Оларың
бири гырнак аялындан, бейлекиси болса азат
аялынданды. 23 Гырнакдан оглуның болмагы адаты
бир затды. Эмма азат аялындан болан оглы берлен
вада гөрә доглупды.
24 Бу ерде меңзетме бардыр. Ики аял ики әхтиң
нышаныдыр. Бир әхт Синай дагында эдилип,
Хаҗара меңзейәр. Себәби ол гул чагалары дүнйә

---

† *Абба – арамейче бу сөз Атам* †† *Бизиң йүреклеримизе – кәбир голязмаларда сизиң йүреклериңизе.* ‡ *Худай... эдйәндир – бу җүмле кәбир голязмаларда сиз Иса Месих аркалы Худайың мирасдүшерисиңиз*

‡† *Шонда яравсызлыгым... әсгермезчилик этмәндиңиз – бу җүмле кәбир голязмаларда Шонда сиз бедендәки сынагымы әсгермезчилик этмәндиңиз*

индирйәр. [25] Хаҗар Арабыстандакы Синай дагыны
аңладып, хәзирки Иерусалиме хем меңзейәр.
Себәби ол чагалары билен гулчулыкдадыр. [26] Эмма
гөклердәки Иерусалим азатдыр. Ол бизиң
энемиздир. [27] †Мукаддес Язгыларда:
«Шатлан, эй, чага догмадык өнелгесиз,
бургуда болмадык,
бегенчден айдым айт!
Чүнки өң терк эдилен аялың огуллары
әрли аялың огулларындан көп болар» – дийип
язылгыдыр.
[28] Эй, доганларым, инди сиз Ысхак ялы вада гөрә
доглан огулларсыңыз. [29] Тен боюнча доглан огул
Худайың Рухуның гүйҗи аркалы доглан оглы
ызарлап, оңа азар берипди. Хәзир хем шейледир.
[30] ††Эмма Мукаддес Язгылар нәме диййәр?
«Гырнагы оглы билен биле чыкарып ков. Гырнагың
оглы азат аялдан доглан огул билен мирасы
пайлашмаз». [31] Шунлукда, эй, доганларым, биз
гырнагың чагалары дәл-де, азат аялың
чагаларыдырыс.

5-нҗи бап

Мукаддес Канун аркалы акланҗак болмаң!

5 Иса *Месих* бизи азат этмек үчин бошатды.
Шонуң үчин-де берк дуруң ‡, гулчулык
боюнтырыгыны гайтадан салдырмаң. [2] Гулак гоюң!
Ине, мен, Павлус, сизе шуны диййәрин: эгер сиз
өзүңизи сүннетлетмәге ёл берсеңиз, онда *Месих*иң
эденлери сизиң үчин көр көпүкдир. [3] Өзүни
сүннетлетмәге ёл берен хер бир адама мен ене-де
бир гезек шуны мәлим эдйәрин: ол тутуш Мукаддес
Кануны берҗай этмәге борчлудыр. [4] Эй, өзүни
Мукаддес Канун аркалы акламакчы болянлар! Сиз
*Месих*ден айрылдыңыз, Худайың мерхеметинден
махрум болдуңыз. [5] Биз болса Мукаддес Руха
даянып, умыт баглаян акланмамыза иман билен
гарашяндырыс. [6] Чүнки Иса *Месих*е дегишли
боланларың арасында не сүннетлилигиң, не-де
сүннетсизлигиң әхмиети бардыр. Диңе сөйгә
даянян иман әхмиетлидир.
[7] Сиз шейле оңат гадам урярдыңыз ахырын. Сизи
хакыката ынандырмаҗак болуп, ким сизиң
гадамыңыза бадак салды? [8] Сизи бу ынандырма
чагырян Худайдан дәлдир! [9] Уҗыпсыз хамырмая
тутуш хамыры туршадяндыр. [10] Сизиң башгача
пикир этмеҗекдигиңиз бабатда Реб мени
ынандыряр. Сизиң пикириңизи булашдырян ким
болса болуберсин, ол өз җезасыны чекер. [11] Эй,
доганларым! Эгер мен хениз-де сүннетленилмәни
вагыз эдйән болсам, онда мен нәме үчин
ызарланяркам?! Эгер догрудан-да шейле болян
болса, онда Исаның хачы бабатдакы вагзым
бүдреме дашы болмазды. [12] Сизи булашдырян
адамлар, гой, өз-өзлерини дүйбүнден агта эдәйсин!

Мукаддес Руха лайыклыкда яшаң!

[13] Эй, доганларым! Сиз азат болмага
чагырылансыңыз. Йөне бу азатлыгыңызы ынсан
хөвеслериңизи канагатландырмак үчин уланмаң.
Гайтам, бирек-биреге сөйги билен хызмат эдиң.
[14] ‡‡Чүнки тутуш Мукаддес Канун: «Якыныңы өзүңи
сөйшүң ялы сөй» диен бир буйрукда җемлененндир.
[15] Әгә болуң! Чүнки сиз бири-бириңизи
«чейнемеги», «ювутмагы» бес этмесеңиз, бири-
бириңизи ёк эдерсиңиз. [16] Сизе шуны айдасым
гелйәр: Мукаддес Рухуң йөрелгесинден йөрәң.
Шонда сиз ынсан хөвеслерине эермерсиңиз.
[17] Чүнки ынсан хөвеслери Мукаддес Руха
гаршыдыр; Мукаддес Рух хем ынсан хөвеслерине
гаршыдыр. Олар бири-бири билен хич
оңушмаярлар. Шонуң үчин-де, сиз өз ислән
задыңызы эдип билмейәрсиңиз. [18] Эмма сиз
Мукаддес Руха эерйән болсаңыз, Кануна гөрә
яшамага борчлы дәлсиңиз.
[19] Ынсан хөвеслериниң нетиҗеси беллидир. Олар
зынахорлык, харамлык ве азгынлыкдыр;
[20] бутпаразлык ве дога-җадыгөйликдир; йигренч,
агзалалык, гөриплик, гахар, бәсдешлик, җедел,
бөлүнишик [21] ве бахыллык; серхошлык ‡‡, азгынлык
мейлислери ве шуңа меңзеш затлардыр. Мен сизе
өң дуйдурышым ялы, ене-де бир гезек дуйдурярын:
кимде-ким шулар ялы яшаян болса, Худайың
Шалыгыны мирас алмаз.
[22] Мукаддес Рухуң мивелери болса шулардыр:
сөйги, шатлык, парахатлык, сабырлылык,
мәхрибанлык, ягшылык, садыклык, [23] юмшаклык,
өзүңе эрк эдип билмеклик. Бу затлара гаршы чыкян
канун ёкдур. [24] Иса *Месих*е дегишли боланлар өз
ынсан хөвеслерини ве җошгунларыны хача
чүйләндирлер. [25] Мукаддес Рух бизе тәзе яшайыш
берйәр. Шоңа гөрә-де, гелиң Оңа эерелиң.
[26] Шөхратпараз болмалың, бири-биримизи
гахарландырмалың, бири-биримизе гөриплик
этмәлиң.

6-нҗы бап

Бири-бириңизе ярдам бериң

6 Шунлукда, эй, доганлар, эгер кимдир бири
гүнәниң торуна дүшен болса, сиз, ягны Руха
гөрә яшаянлар, оны юмшаклык билен догры ёла

† *4:27 t Иша 54:1.* †† *4:30 t Гчк 21:10.* ‡ *Иса Месих... дуруң – бу җүмле кәбир голязмаларда Иса Месихиң бизе берен азатлыгында дуруң*

‡† *5:14 t Лев 19:18.* ‡‡ *Кәбир голязмаларда ганхорлык*

гетириң. Эмма сынага дүшмез ялы, өзүңизе-де
гөзегчилик эдиң. 2 Бири-бириңизе хемаяткәр
болуң. Шейле этсеңиз, *Месих*иң кануныны берҗай
этдигиңиз болар. 3 Эмма кимдир бири хич болуп-
да, өзүне нәмедирин өйтсе, ол өзүни алдаяндыр.
4 Хер ким өз эдйән херекетлерини дерңесин. Хер
кес өзүне дүшен йүки өзи гөтерсин. Шонда ол
өзүни башгалар билен деңешдирмезден, өзүне
гуванып билер. 6 Шунлукда, сөз аркалы өвүт алян
адам оңа өвүт берйән билен әхли ягшы затларыны
пайлашсын. 7 Өз-өзүңизи алдамаң: Худай Өзүни
яңсыладян дәлдир. Адам нәме эксе, шоны хем
оряндыр. 8 Өз хөвеслерини канагатландырмак
ислейән өзүни вейран эдер. Эмма Мукаддес Рухы
канагатландырмак ислейән бакы яшайшы алар.
9 Ягшылык этмекде ядамалың. Эгер рухдан
дүшмесек, өз вагтында орарыс. 10 Шоңа гөрә-де,
хениз вагтымыз барка, хеммелере, айратын-да
имандакы доганларымыза ягшылык эделиң.

Сүннетлилик дәл-де, тәзе ярадылыш важыпдыр

11 Ине, сизе өз элимиң шейле улы харплар билен
язяныны гөрүң!

12 Тенде оңат гөрнеси гелйәнлер сизи
сүннетленмәге меҗбур эдйәрлер. Олар *Месих*иң
хачы себәпли ызарланмакдан горкуп шейле
эдйәрлер. 13 Эмма сүннетленмәниң
тарапдарларының өзлери-де Мукаддес Кануны
берҗай эдйән дәлдир. Олар сизиң
сүннетлидигиңиз бабатда магтанмак үчин, сизи
сүннетлетҗек боярлар. 14 Мен болса Реббимиз Иса
*Месих*иң хачындан башга зат бабатда асла
магтанасым гелмейәр. Шу хач аркалы мен бу дүнйә
үчин, бу дүнйә-де мениң үчин өлүдир. 15 Чүнки не
сүннетлилигиң †, не-де сүннетсизлигиң әхмиети
бардыр. Диңе тәзе ярадылыш әхмиетлидир.
16 Худайың Ысрайыл халкына, ягны шу дүзгүни
берҗай эдйәнлериң барына парахатлык билен
мерхемет яр болсун!
17 Мундан бейләк хич ким маңа шу затлар бабатда
азар бермесин! Себәби мениң беденимде Иса
*Месих*е дегишлидигими гөркезйән яра ызлары
бардыр.
18 Эй, доганларым! Гой, Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхемети сизе яр болсун. Омын!

---

† *Чүнки не сүннетлилигиң – кәбир голязмаларда Чүнки Иса Месихе дегишли боланларың арасында не сүннетлилигиң.*

Эфеслилер

Гириш

Эфес шәхери Азия велаятының (хәзирки Түркийәниң) гүнбатарында ерлешйән порт шәхериди. Хатың язылан дөврүнде бу шәхер өз улулыгы боюнча Рим империясында дөрдүнҗи орны эелейәрди. Мундан башга-да, Эфес шәхери тебигата сежде этмегиң гадымы дини меркези болуп, онда зенан худай Артемисе сежде эдилйәрди (Рес 19-нҗы бап). Автор эфеслилере йүзленип, оларың Иса иң йөрелгесине эерйәнлер хөкмүнде Худайың эзиз чагаларыдыгыны ве оларың Худайың гөрелдесине эермелидигини айдяр (5:1). Олар бирвагтлар гараңкылыкда яшаярдылар, эмма инди нурда яшап, өз нурларыны парлатмалыдырлар (5:8,9).
Хатың эсасы мовзугы битевүлик барададыр. Хатың биринҗи бабында Худайың өлүмден дирелден Иса иң хөкүмдарлыгы барада айдыляр. Ол гөклерде Худайың сагында отурып, тутуш дүнйә хөкүмдарлык эдйәр. Худайың ахыркы ве иң аҗайып ниети ердәки ве гөкдәки әхли затлары бир Баша, ягны Иса е бирикдирмекден ыбаратдыр (1:10).
Хатың биринҗи бөлүминде битевүлик барадакы пикир яйбаңландырыляр. Онда Атамыз Худайың Өз халкыны сайлайшы, онуң гүнәлерини багышлайшы, Иса аркалы халкың өз гүнәлеринден азат эдилиши, Худайың бейик вадасының Мукаддес Рух аркалы кепиллендирилиши беян эдилйәр. Хатың икинҗи бөлүминде Иса е эерйән иманлылара бири-бирини сөймеклик үнделйәр.
Худайың халкының Иса дәки битевүлигини гөркезмек үчин, хатда дүрли суратландырмалар уланыляр. Онда йыгнак – беден, Иса болса онуң башы хөкмүнде я-да йыгнак – бина, Иса болса онуң бурч дашы хөкмүнде суратландырыляр. Автор Худайың Иса Месих аркалы берйән мерхеметини беян эдип, Онуң багышламасына, мерхеметине ве пәклигине мынасып дурмушда яшамагы үндейәр.

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Иса Месих ве йыгнак
Иса Месихдәки тәзе яшайыш
Җемлеме

1-нҗи бап

1 Худайың ырадасы билен Иса *Месих*иң ресулы болан мен Павлусдан Эфесдәки Худайың халкына, ягны Иса *Месих*е иман эдйәнлере догайы салам!
2 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети, парахатлыгы, гой, сизе яр болсун!

*Месих*ден алян рухы ялканышларымыз

3 Реббимиз Иса *Месих*иң Атасы Худая өвгүлер
болсун! Ол *Месих* аркалы бизи гөкдәки рухы
ялканышларың әхлиси билен ялкады. 4 Өз
хузурында мукаддес ве мүйнсүз болмагымыз үчин,
бири-биримизи сөйүп, Иса *Месих*е дегишли
болмагымыз үчин, Худай бизи дүнйә
ярадылмаздан өң сайлап-сечди. 5 Ол Иса *Месих*
аркалы бизи огуллыга алмак барада овалдан
карара гелипди. Бу Онуң гөвнүне ярап, ырадасы
билен болды. 6 Сөвер Оглы аркалы бизе болдан-
бол эчилен шөхратлы мерхемети үчин Худая
өвгүлер болсун! 7 Худай чуңңур бай мерхемети
билен Оглуның дөкен ганы аркалы гүнәлеримизи
багышлап, бизи азат этди. 8 Шейле хем, бу
мерхемети аркалы Ол бизи тутуш акылдарлыгы ве
дүшүнҗеси билен гуршап алды.
9 Худай илкибашдан *Месих*де амала ашыран
ягшы ниетлери аркалы Өз ислегиниң сырыны бизе
аян этди 10 Бу ниетиң амала ашырылмалы вагты
геленде, Худай ердәки ве гөкдәки әхли затлары бир
Баша, ягны Иса *Месих*е бирикдирер. 11 Хемме зады
Өз ислегине лайыклыкда ерине етирйән Худай Өз

ниетине гөрә бизи өңден белләп, *Месих* аркалы
сайлап-сечди. Ол муны бизиң, ягны Иса *Месих*е
илкинҗи болуп иман эденлериң Худайың шан-
шөхратыны арша гөтермегимиз үчин амал этди.
13 Инди сиз хем хакыкат сөзүни, ягны халас болмак
барадакы Хош Хабары эшидип, *Месих*е иман
этдиңиз. Шоңа гөрә-де Худайың вада берен
Мукаддес Рухы билен мөхүрлендиңиз. 14 Худая
дегишли адамлар долы азат болянча, Мукаддес Рух
бизиң мирасымызың кепилнамасыдыр. Буларың
бары Худая шан-шөхрат гетирйәр.

15 Шоңа гөрә Реб Иса болан иманыңызы ве
Худайың әхли халкына болан сөйгиңизи эшиделим
бәри, сизиң үчин Худая дынгысыз шүкүр эдип,
дога-дилеглеримде сизи дилимден дүшүремок.
17 Мен Худай – Реббимиз Иса *Месих*иң бейик
Атасына сизиң үчин дилег эдйәрин. Гой, Ол сизе
Оны хас оңат танап билмегиңиз үчин, сизе
Мукаддес Рухуң акылдарлыгыны хем ылхамыны
берсин. 18 Худайың Өз чагыранларына берен
умыдына, халкына эчилен шөхратлы мирасының
байлыгына ве биз иман эденлере гөркезен деңсиз-
тайсыз гудратына гөз етирмегиңиз үчин, гой, Ол
йүрегиңизиң гатыны нурландырсын дийип дилег
эдйәрин. Бу гудрат Худайың *Месих*и диреллип,
гөкде Өз сагында отурдан гүйҗүне меңзешдир.
21 Худай *Месих*и әхли хөкүмдарлыкдан,
ыгтыярлыкдан, гүйч-гудратдан ве агалыкдан,
шейле хем диңе бу дөврүде дәл, эйсем гелҗек
дөврүде-де тутулҗак хер бир атдан хас ёкары
гойды. 22 Худай хемме зады Онуң аякларының
астына табын эдип, иманлылар йыгнагының
бәхбиди үчин Оны әхли зада баш этди.
23 Иманлылар йыгнагы *Месих*иң беденидир. Ол
әхли зады Өзүнде җемлейән *Месих* билен
долдурыландыр.

2-нҗи бап

Өлүмден яшайша гечдик

2 Овал сиз языкларыңыз ве гүнәлериңиз
себәпли өлүдиңиз. 2 Эдил дүнйәдәки бейлеки
адамлар ялы сиз-де гүнәли яшайша эерип, Худая
табын болмадыклара хениз-де тәсирини етирйән
гөкдәки рухы гүйчлериң хөкүмдарына гуллук
эдйәрдиңиз. 3 Бизиң хеммәмиз шолар ялы
яшамагы адат эдиндик. Биз ынсан тебигатының
хөвеслерине, ислеглерине ве пикирлерине эердик.
Шейлеликде, биз-де бейлекилер ялы ынсан
тебигатымыз зерарлы Худайың газабына дучар
болан адамлардык. 4 Эмма гүнәлеримиз себәпли
өли хем болсак, мерхемете бай Худай Өзүниң
чуңңур сөйгүсини гөркезип, бизи *Месих* билен
билеликде диделтди. Сиз Худайың мерхемети
аркалы халас болдуңыз. 6 Хава, Худай бизи *Месих*
билен биле дирелтди ве Ол аркалы бизи гөкдәки
әлемде отуртды. 7 Ол муны Иса *Месих* аркалы бизе
эден мерхеметиниң ве мәхремлилигиниң уммасыз
байлыгыны гелҗек дөврүде гөркезмек үчин этди.
8 Чүнки сиз иман аркалы Худайың мерхемети
билен халас эдилдиңиз. Бу сизиң өз тагаллаңыз
билен болмады, муны сизе Худай пешгеш берди.
9 Хич ким ынсан тагалласы билен халас болдум
дийип өвүнмесин. 10 Себәби Худай бизи Иса *Месих*
аркалы яратды. Ол бизи овалдан тайярлап гоян
ягшы ишлерини этмегимиз үчин яратды.

Месих билен бүтевүлик

11 Шонуң үчин, эй, аслы яхуды дәллер! Өңки
ягдайыңызы ядыңыза салың. Бирвагтлар өзлерине
«сүннетлилер» диййән яхудылар сизи
«сүннетсизлер» дийип атландырярдылар. Эмма
оларың агзаян сүннети беден билен баглы
йөнекейҗе бир адатдыр. 12 Шол вагтлар сиз
*Месих*ден айрыдыңыз, Ысрайыл раятлыгындан
махрумдыңыз, Худайың вада берип, Өз халкы
билен эден әхтлери сизе дегишли дәлди. Сиз бу
дүнйәде Худайсыз ве умытсыздыңыз, 13 инди болса
Иса *Месих*е дегишлисиңиз. Сиз бирвагтлар
Худайдан узакдыңыз, инди болса Иса *Месих*иң
дөкен ганы аркалы Оңа якынсыңыз.
14 Хакыкатданам, *Месих*иң Өзи бизиң
парахатлыгымыздыр. Ол Өз җаныны гурбан эдип,
бу ики топары бир этди, оларың арасындакы
душманчылык диварыны йыкып ташлады. 15 Ол
Төврадың канунларыны ве дәп-дессурларыны
ятырды-да, ики халкы бирлешдирип, тәзе бир халк
яратды ве парахатчылыгы беркарар этди. 16 Ол
хачдакы өлүми аркалы душманчылыгы ёк этди ве
ики топары бир беден кимин эдип, олары Худай
билен ярашдырды. 17 *Месих* гелип, Худайдан
узакда болан сизе ве голайда болан яхудылара бу
парахатлык Хош Хабарыны ыглан этди. 18 Инди
*Месих*иң үсти билен бизиң хеммәмиз бир Рух
аркалы Атаның хузурына барып билйәрис.
19 Шейлеликде, эй, яхуды дәллер, сиз мундан
бейләк кесеки-де, гелмишек-де дәлсиңиз. Сиз инди
Худайың мукаддес халкының раятысыңыз ве
Худайың машгаласының агзасысыңыз. 20 Сиз берк
бинядың үстүнде бина эдиленсиңиз. Бу бинят
ресуллар ве пыгамберлердир. Онуң бурч дашы
болса Иса *Месих*иң Өзүдир. 21 Бүтин ымарат Иса
Месих аркалы бирлешйәр ве өсүп, Реббе
багышланан мукаддес ыбадатхана боляр. 22 Сиз хем
яхудылар ялы Худайың Мукаддес Рухунуң месгени
болмак үчин, хеммәңиз бирликде *Месих*де бина
эдилйәрсиңиз.

3-нҗи бап

Павлуса аян болан сыр

3 Шу себәпли Иса *Месих*иң угрунда туссаглыкда
отуран мен-Павлус сиз яхуды дәллер үчин
Худая дилег эдйәрин. 2 Өз мерхеметини сиз яхуды
дәллере етирмек үчин, Худайың маңа айратын
табшырык берендигини, элбетде, эшиденсиңиз.
3 Сизе өң гысгача язышым ялы, Худай маңа Өз
сырыны аян этди. 4 Хатымы оканыңызда, *Месих*иң
бу сырына мениң нәдережеде дүшүнйәндигими
аңарсыңыз. 5 Худай бу сыры өңки несиллере аян
этмән, эйсем хәзир Мукаддес Рух аркалы Өз
мукаддес ресулларына, пыгамберлерине әшгәр
этди. 6 Ине, Худайың сыры шудур: Хош Хабары
кабул эдйән яхуды дәллер хем яхудылара берлен
ялканыш вадасына, бир бедене, бир мираса деӊ
дережеде шәрикдирлер. Себәби оларың хеммеси
Иса *Месих*е дегишлидир.
7 Мен Худайың бейик гудраты ве пешгеш берен
мерхемети аркалы Хош Хабарың хызматчысы
болдум. 8 Мен Худайың халкының арасында иң
әхмиетсизидим, эмма муңа гарамаздан *Месих*иң
акыл етмез байлыгыны яхуды дәллере вагыз этмек
җогапкәрчилигини Худай маңа берди. 9 Әхли зады
ярадан Худай гечмишден бәри бу сыры Өз
хузурында гизлин саклады, бу сырың манысының
нәмедигини инди хер бир ынсана әшгәр этмеклик
маңа берилди. 10 Өзүниң чуңңур бай акылдарлыгы
иманлылар йыгнагы аркалы гөкдәки рухы
хөкүмдарлара ве эрк-ыгтыярлылара билдирилсин
дийип, Худай шейле этди. 11 Бу Худайың овал-
башдан бәри мейилнамасы болуп, оны Реббимиз
Иса *Месих* аркалы амала ашырды. 12 Иса *Месих* ве
Оңа болан иманымыз аркалы биз Худайың
хузурына улы ынам ве батыргайлык билен
якынлашып билйәрис. 13 Шонуң үчин хем,
угруңызда чекйән гайгы-хасратларым себәпли
сизиң рухдан дүшмезлигиңизи хайыш эдйәрин.
Гайтам, булар сизе шөхрат гетирйәндир.

Павлусың эфеслилер үчин Худая дилеги

14 Шейлеликде, ерде ве гөкде хер бир миллете ат
берен Атамызың † хузурында мен дыза чөкйәрин.
16 Гой, Ол чәксиз шан-шөхраты билен Өз Рухы
аркалы сизиң ички барлыгыңызы гудрат билен
гүйчлендирсин. 17 Иса *Месих* иманыңыз аркалы
йүреклериңизде яшасын. Шейле-де, мен сөйгиниң
сизде көк уруп орнашмагыны, *Месих*иң сөйгүсиниң
нәхили гиң, узын, белент ве чуңңурдыгына
Худайың әхли халкы билен бирликде
дүшүнмегиңизи Худайдан дилейәрин. 19 Хава,
Худайың кәмиллигинден долуп билериңиз ялы,
*Месих*иң аң-билим етерден үстүн болан бу
сөйгүсине акыл етирип билмегиңизи Худайдан
дилейәрин.
20 Бизде ишлейән гудратына гөрә, Худай хер бир
хайышымыздан, ойланышымыздан хем хас ёкары
затлары этмеги башаряндыр. 21 Иманлылар
йыгнагы ве Иса *Месих* аркалы, гой, Худая
несиллербойы эбедилик шан-шөхрат болсун!
Омын.

4-нҗи бап

*Месих*иң беденинде бирикмек

4 Реббиң угрунда туссаглыкда болан мен сизден
Худайдан алан чагырылышыңыза мынасып
яшамагыңызы хайыш эдйәрин. 2 Иңңән пес
гөвүнли хем юмшак болуң. Сабыр-такатлы болуп,
мәхир-мухаббет билен бири-бириңизе чыдаң.
3 Өзара парахатлыкда яшап, Мукаддес Рухуң
бирлигини горамага дырҗашың. 4 Сиз бир Бедене,
бир Руха шәрик болярсыңыз; Худай хеммәңизи бир
умыда чагырандыр. 5 Реббиңиз-де, иманыңыз-да
бирдир, сизиң хеммәңиз бир максат билен
чүмдүрилейсиңиз. 6 Әхли затдан үстүн, әхли зат
аркалы ве әхли затда болан Атамыз Худай-да
бирдир.
7 *Месих* бизиң хер биримизе сахылык билен
пешгешлер эчилди. 8 ††Мунуң үчин Мукаддес
Язгыларда шейле дийилйәр:

«Ол ёкары белентлиге чыканда,
есирлери Өзи билен әкитди;
ынсанлара пешгешлер берди».

9 Эйсем «чыканда» диен сөз нәмәни аңладяр? Бу
*Месих*иң илки ашак – ер йүзүне инендигини
аңлатмаярмы нәме? 10 Ашак инен-де, тутуш әлем-
җаханы долдурмак үчин, гөклериң гөгүне чыкан-да
Олдур. 11 Ине, *Месих*иң Өзи кәбирлерини ресул,
кәбирлерини пыгамбер, башга бирилерини Хош
Хабарчы, өвредиҗи, бейлеки бирлерини йыгнагың
чопанлары эдип белледи. 12 Оларың везипеси
Худайың халкыны Оңа хызмат этмәге
тайярламакдан ве *Месих*иң бедени болан
иманлылар йыгнагыны беркитмекден ыбаратдыр.
13 Мунуң нетиҗесинде хеммәмиз иманда бир
болуп, Худайың Оглы *Месих*и ‡ танап-билип, Ол
ялы долы кәмиллиге етерис.
14 Шейдип, мундан бейләк ынсанларың
яланчылыгының ве өкделик билен дүзйән хер хили
таглыматының шемалына ковлуп, эйләк-бейләк

† *Атамызың – кәбир голязмаларда Реббимиз Иса Месихиң Атасының*

†† *4:8 t Зеб 67:19.* ‡ *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

итекленйән чагалар ялы болмарыс. 15 Терсине,
хакыкаты сөйги билен айдып, бedeниң Башы болан
Месих ялы хемметараплайын кәмиллешерис.
16 Онуң ёлбашчылыгы астында тутуш беден хер
богнуң көмеги билен багланып, Оңа
бирикдирилйәр. Хер агзаның кадалы ишлемеги
нетиҗесинде беден кемала гелип, сөйги аркалы
сазлашыклы херекет эдйәр.

Нуруң чагалары болуп яшаң

17 Шонуң үчин Реббиң адындан сизе шуны
буюрярын: мундан бейләк кесеки миллетлер ялы
бош дүшүнҗелер билен яшамаң. 18 Оларың аң-
дүшүнҗесини гараңкылык гаплады. Надан ве
доңйүрек боландыклары үчин, олар Худайың
берен дурмушындан махрум болдулар. 19 Олар ар-
намыс дуйгусыны бүтинлей йитирип, доймаз-
долмаз болдулар, хер хили харамлык эдип,
азгынчылыга йүз урдулар. 20 Эмма сиз *Месих*
барада өвренениңизде, бейле затлары өвренен
дәлсиңиз. 21 Сиз Исаның сөзлерини эшиденсиңиз
ве Онуң хакыкатына эсасланып, тәлим алансыңыз.
22 Өң өвредилиши ялы, өңки дурмушыңызы,
яланчы хөвеслер билен ёлдан чыкаран көне
ярадылышыңызы чыкарып ташлаң. 23 Муңа дерек
ой-пикириңизде ве гарайшыңызда тәзелениң.
24 Хакыкы догрулык ве мукаддеслик билен Худайың
кешбинде ярадылан тәзе ярадылыша беслениң.
25 Инди ялан сөзлемәң-де, хер бириңиз өз
якыныңыза хакыкаты айдың. Чүнки бизиң
хеммәмиз бир бедениң агзаларыдырыс.
26 †Гахарланып гүнә этмәң. Гахарыңызың үстүне Гүн
яшмасын. 27 Иблисе орун бермәң. 28 Огурлык эден
инди огурлык этмесин! Гайтам, өз эллери билен
зәхмет чекип, мәтәҗе пайламага зады болар ялы,
пейдалы иш этсин. 29 Агзыңыздан хич хачан ярамаз
сөз чыкмасын. Гайтам, диңлейәнлериң
мәтәчликлерине гөрә, герекли сөзлери сөзләп,
олары рухландырың, шонда сөзлериңиз олара
пейда гетирер. 30 Худайың Мукаддес Рухуны гамгын
этмәң. Чүнки Мукаддес Рух сизиң Худая
дегишлидигиңизиң хем-де гутулыш гүни азат
эдилмегиңизиң кепилнамасыдыр. 31 Хер хили өйке-
кине, гахар-газап, пайыш сөзлер айтмак ве төхмет
атмак ялы йигренҗи хәсиетлер сизден даш болсун.
32 Бири-бириңизе мәхирли ве рехим-шепагатлы
болуң. Худайың сизи *Месих* аркалы багышлайшы
ялы, сиз хем бири-бириңизи багышлаң.

5-нҗи бап

5 Шейле хем сиз сөйгүли чагалар кимин
Худайдан гөрелде алың. 2 *Месих* ялы сөйүп
яшаң. Ол бизи сөйүп, Худая якымлы ыслы садака
хем гурбанлык хөкмүнде бизиң үчин җаныны
гурбан этди. 3 Араңызда азгынлык, харамлык,
ачгөзлүк эдйән болмасын. Бейле затлар Худайың
халкына гелишмейәр. 4 Шейле хем араңызда
биедеплик, яңралык, бидерек дегишме-де
болмасын. Булар сизе ярашмаяр. Муңа дерек Худая
шүкүр эдиң. 5 Шуны билип гоюң: хич бир азгының,
мурдарың я-да ачгөзүң *Месих*иң ве Худайың
Шалыгында мирасы ёкдур. Чүнки шейле адамлар
бутпаразлар билен дес-деңдир 6 Хич ким сизи бош
сөзлер билен алдамасын. Шу затлар себәпли
Худайың газабы Өзүне боюн эгмейәнлериң
үстүнден инйәндир. 7 Шонуң үчин олар ялылар
билен гатнашмаң. 8 Ядыңыздамы, бирвагтлар сиз
гараңкылыкдыңыз, йөне инди Реб аркалы
нурсуңыз. Шонуң үчин нуруң чагалары болуп
яшаң. 9 Догруданам, әхли ягшылык, догрулык ве
хакыкат нуруң †† мивесидир. 10 Ребби хошнут этҗек
зады билмәге чалшың. 11 Гараңкылыгың яман
ишлерине гатышмаң, терсине, олары паш эдиң.
12 Оларың эдйән гизлин ишлери хакда хатда сөз
ачмак-да айыпдыр. 13 Эмма нур парланда, әхли зат
паш эдилип, айдың гөрнер. 14 Чүнки нур әхли зады
әшгәр эдйәндир. Шонуң үчин шейле дийилйәр:
«Оян, эй, ука гиден! Өлүмден дирел! *Месих* саңа
нур сачар». 15 Шейлеликде, нәхили
яшаяндыгыңыза үнс бериң. Наданлар ялы дәл-де,
даналар ялы яшаң. 16 Хер бир пурсатдан дегерли
нетиҗе чыкарың, себәби бу ярамаз дөврдир.
17 Шонуң үчин-де самсык болман, гайтам, Реббиң
ырадасының нәмедигине дүшүниң. 18 Шерапдан
серхош болмаң, бу сизи веҗералыга элтер.
Терсине, Мукаддес Рухдан долуп-дашың.
19 Билеликде мезмурлар, өвгүли ве рухы айдымлар
айдың; Реббе түйс йүрекден сазлар чалып,
нагмалар айдың. 20 Әхли зат үчин Реббимиз Иса
*Месих*иң адындан Ата Худая хемише шүкүр эдиң.

Әр-аял гатнашыгы

21 Иса *Месих*е хормат гоймак билен бири-
бириңизе табын болуң. 22 Эй, аяллар, Реббе табын
болшуңыз ялы, әриңизе хем табын болуң. 23 *Месих*
иманлылар йыгнагының башы болшы ялы, әр хем
аялың башыдыр. *Месих* Өз бедени болан йыгнагың
Халасгәридир. 24 Шонуң үчин иманлылар
йыгнагының *Месих*е табын болшы ялы, аяллар-да
әхли затда өз әрине табын болсунлар. 25 Эй, әрлер,
Иса *Месих*иң иманлылар йыгнагыны сөйши ялы,
сиз хем өз аялыңызы сөйүң. Ол Өз йыгнагыны сув
билен ювуп, Худайың сөзи билен тәмизледи, оны
Өзүне мукаддес халк эдинмек үчин, җаныны
гурбан этди. 27 Ол муны Өз хузурына тегмилтсиз,

† *4:26 t Зеб 4:5.*

†† *Нуруң – кәбир голязмаларда Рухуң*

йыгыртсыз, биркемсиз, ягны шөхратда мукаддес
хем мүйнсүз бир аҗайып йыгнагы гетирмек үчин
этди. 28 Эдил шу тәрде әрлер-де аялыны өз
беденлерини сөйүшлери ялы сөймелидирлер.
Аялыны сөййән өзүни сөййәндир. 29 Элбетде, хич
ким хич хачан өз беденини йигренйән дәлдир.
Гайтам, эдил *Месих*иң иманлылар йыгнагына
середиши ялы, оны иймитлендирип, аладасыны
эдйәндир. 30 Себәби биз *Месих*иң бедениниң
агзаларыдырыс †. 31 ††Төвратда шейле язылан: «Шол
себәпден хем эркек ата-энесини ташлап, аялы
билен биригйәр ве оларың икиси бир тен боляр».
32 Бу бейик сырдыр, йөне мен мунда *Месих* ве
иманлылар йыгнагы барада гүррүң эдйәрин.
33 Шунлукда, хер бириңиз аялыңызы өзүңизи
сөйшүңиз ялы сөйүң, аял хем әрине хормат гойсун.

6-нҗы бап

Чагалар ве эне-аталар

6 Эй, чагалар, Реббиң хатырасы үчин эне-
атаңызың сөзүне гулак асың, себәби бу
догрудыр. 2 ‡«Эне-атаңа хормат гой, шонда
ягшылык гөрүп, ер йүзүнде өмрүң узак болар» – бу
Худайың вада билен берен илкинҗи буйругыдыр.
4 Эй, аталар, сиз хем чагаларыңызың гахарыны
гетирмәң. Гайтам, олары Реббиң тербиеси хем
өвүди билен улалдың.

Гул-хоҗайын гатнашыгы

5 Эй, гуллар, ердәки хоҗайыныңызың сөзүне эдил
*Месих*иң сөзүне гулак асян ялы, горкы ве титреме
билен чын йүрекден гулак асың. 6 Муны диңе
оларың өңүнде мерхемет газанмак үчин дәл-де,
эйсем *Месих*иң гулы хөкмүнде Худайың ырадасыны
ак йүрекден ерине етирмек үчин эдиң. 7 Адамлара
дәл-де, Реббе хызмат эдйән кимин түйс йүрекден
хызмат эдиң. 8 Чүнки исле гул болсун, исле азат, хер
кимиң өз эден ягшылыгының өвезини Ребден
алҗакдыгыны сиз билйәнсиңиз. 9 Эй, хоҗайынлар,
сиз хем гулларыңыза эдил шу тәрде середиң,
олары горка салмаң, себәби оларың хем, сизиң хем
гөкде Хоҗайыныңызың бирдигини билйәнсиңиз.
Ол хич киме тарапгөйлик этмейәр.

Худайың берен рухы яраглары

10 Шунлукда, Реббиң бейик гүйҗи билен
кувватланың. 11 Иблисиң хилелерине гаршы дуруп
билериңиз ялы, Худайың берен әхли рухы
яракларыны дакының. 12 Себәби бизиң сөвешимиз
ынсанлара гаршы дәлдир! Терсине, биз түмлүгиң
рухы хөкүмдарларына ве эрк-ыгтыярлыларына,
шейле-де гөкдәки ёвуз рухы гүйчлере гаршы
сөвешйәрис. 13 Шонуң үчин яман дөвүрде гайтавул
берип билмегиңиз үчин, Худайың әхли ярагларыны
дакының. Шонда орнуңызда берк дурмагы
башарарсыңыз. 14 Шейлеликде, хакыкаты билиңизе
гушак эдип дакының, догрулыгы эгниңизе совут
эдип гейиң. 15 Аягыңыза болса парахатлык
гетирйән Хош Хабары вагыз этмек тайынлыгыны
гейиң. 16 Буларың әхлисиниң үстесине-де, иманы
галкан эдинип дакының! Онуң билен шейтаның
бүтин отлы окларыны өчүрмеги башарарсыңыз.
17 Шейле хем гутулыш тувулгасыны гейип, Худайың
сөзүни, ягны Мукаддес Рухуң гылыҗыны эле алың.
18 Хер бир ягдайда ялбармак билен, Мукаддес Рухуң
ылхамы аркалы Худая дога-дилег эдиң. Хүшгәр
болуң, Худайың әхли халкы үчин хемише дилегде
болуң. 19 Хер гезек геплəнимде, герекли сөзлер
берилсин дийип, мениң үчинем Худайдан диләң.
Шонда мен Хош Хабар барадакы сыры
батыргайлык билен ач-ачан вагыз эдерин.
20 Себәби мен Хош Хабарың зынҗырлар билен
багланан илчисидирин. Муны горкман, болмалысы
ялы ыглан эдип билмегим үчин дилег эдиң.

Саламлар

21 Мениң ягдайымы, нәме эдйәними сизиң-де
билмегиңиз үчин, сөйгүли доганымыз, Реббиң
садык хызматкәри Тихик сизе хемме зады гүррүң
берер. 22 Ине, хут шу максат билен, бизиң
ягдайымызы хабар бермек, шейле-де сизи
рухландырмак үчин, мен оны сизиң яныңыза
иберйәрин. 23 Атамыз Худайдан, Реббимиз Иса
*Месих*ден доганларымыза парахатлык, иман ве
сөйги дилейәрин. 24 Реббимиз Иса *Месих*и өлмез-
йитмез сөйги билен сөййәнлериң барына Худайың
мерхемети яр болсун! ‡†

† *Месихиң бедениниң агзаларыдырыс – кәбир голязмаларда Онуң этинден, сүңкүнден болуп, Месихиң бедениниң агзаларыдырыс* †† *5:31 t Гчк 2:24.* ‡ *6:2-3 t Мср 20:12; Кан 5:16.*

‡† *Кәбир голязмаларда Омын*

Филипилилер

Гириш

Филипи шәхери Гресияның демиргазык-гүндогар бөлегинде ерлешип, онда греклер ве римлилер яшаярдылар. Латын дили дөвлет дили болса-да, шәхериң илаты эсасан грек дилинде гүрлешйәрди. Павлус Хош Хабары вагыз этмек үчин эден икинҗи сыяхатының довамында бу шәхерде илкинҗи йыгнагың дүйбүни тутупды (Ресулларың ишлери, 16-нҗы бап). Бу йыгнак Европа себитлериндәки илкинҗи йыгнакды.
Павлус бу хаты туссаглыкда отуран дөврүнде язяр (1:7). Ол өз хатында Филипидәки иманлылара дога-дилеглери ве ярдамлары үчин чәксиз миннетдардыгыны айдяр (1:5; 4:10-19). Павлус Хош Хабарың вагзыны довам этдирмек үчин туссаглыкдан бошадылмага умыт эдйәр (3:17-19). Эмма ол өзүниң өлүме хөкүм эдилмегиниң хем мүмкиндигини билйәр (1:21; 2:17; 3:10). Павлус озал Иса иң, инди болса өзүниң җебир-җепалара дучар болшы ялы, Филипи шәхериндәки иманлыларың хем җебир чекмеклериниң ахмалдыгы барада дуйдуряр. Шейле ягдай йүзе чыкса, Иса е болан иманың хатырасына бу җебир-җепалары ялканыш хөкмүнде кабул этмелидигини айдяр (1:28-30).
Филипидәки йыгнакда кынчылыклар барды, себәби йыгнагың кәбир агзалары Худай тарапындан халас эдилмек үчин Мусаның Кануныны хөкман берҗай этмели дийип айдярдылар. Эмма Павлус олара бүтинлей гаршы чыкып, шейле «иманлылардан» әгә болмалыдыгыны йыгнага дуйдуряр (3:2-11).
Павлусың туссаглыгына гарамаздан, хат шатлыкдан долудыр. Ол хер ягдайың бәхбитли тарапына гарамалыдыгына дүшүнйәр ве Филипидәки йыгнагың оңа эден әхли ягшылыкларыны ятлаяр. Павлус олара Худайың халкының өзара ылалашыклы болуп (2:2; 4:2-3), хемме зада Иса иң гарайшы ялы гарамалыдыгыны ятладяр: (2:6-7).

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Павлус яшайшың асыл манысына нәхили дүшүнйәр?
Иса Месихиң хакыкы табынлык гөрелдеси
Павлусың достлары барадакы хабарлар
Худай тарапындан кабул эдилмек
Павлус филипилилере миннетдарлык билдирйәр
Соңкы саламлар

1-нҗи бап

1 Иса *Месих*иң гуллары болан мен Павлусдан ве Тимотеосдан Иса *Месих* аркалы Худайың халкына дегишли болан филипилилериң барына, шол санда йыгнак ёлбашчыларына ве хызматчыларына догайы салам!
2 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети, парахатлыгы, гой, сизе яр болсун!

Шүкүрлер ве дога-дилеглер

3 Мен хер гезек сиз барада ойлананымда,
Худайыма шүкүр эдйәрин. 4 Сизиң әхлиңиз үчин
шатланып, элмыдама Худая дога-дилеглер эдйәрин.
5 Чүнки сиз илкинҗи гүнден тә шу вагта ченли Хош Хабары яйратмакда хызматдашлык эдйәрсиңиз.
6 Сизде ягшы иши башлан Худайың муны Иса *Месих*иң гелҗек гүнүне ченли битирҗекдигине ынанярын.
7 Мен туссаглыкда болсам-да, Хош Хабары горап, оны ыкрар этсем-де, сиз маңа берлен мерхеметли гуллукда элмыдама хызматдашлык эдйәрсиңиз. Шонуң үчин-де мен сиз бабатда шейле шатланмага хаклыдырын. Чүнки йүрегимиң төрүнде орнуңыз
бар ахырын! 8 Мен сизи гөрмәге интизардыгыма ве

Иса *Месих*иң сөйгүси билен сөййәндигиме
Худайың хут Өзи шаятдыр.
9 Мен сөйгиңизиң билимде ве йити дүшбүликде
болелин долуп-дашмагыны Худайдан дилейәрин.
10 Чүнки мен сизиң мөхүм затлары сайгарып, Иса
*Месих*иң гелҗек гүнүнде пәк ве мүйнсүз
болмагыңызы ислейәрин. 11 Шонда дурмушыңыз
Иса *Месих* аркалы амала ашян догры ишлерден
долуп-дашар, сиз Худая өвги ве шан-шөхрат
гетирерсиңиз.

Хош Хабары туссаг эдип болмаяр

12 Инди болса, эй, доганлар, сизе шулары мәлим
эдесим гелйәр: мениң башыма инен күлпетлер
догрудан-да Хош Хабарың яйрамагына ярдам этди.
13 Шунлукда, мениң *Месих* себәпли туссаг
эдилендигим көшк горагчыларына ве
бейлекилериң барына мәлим болды. 14 Мениң бу
туссаглыгым имандакы доганларымың көпүсини
рухландырды. Олар горкман, батыргайлык билен
Хош Хабары вагыз эдйәрлер. 15 Хава, оларың
кәбирлери мениң билен бәслешип, Иса *Месих*
барадакы Хош Хабары бахыллыкдан вагыз
эдйәрлер, кәбирлери болса ягшы ниетден вагыз
эдйәрлер. 16 Булар мениң Хош Хабары горамак
үчин сайланандыгымы билип, оны сөйги билен
вагыз эдйәрлер. 17 Эмма бейлекилер *Месих*и пәк
йүрекден дәл-де, өз бәхбитлерини арамак үчин
вагыз эдип, туссаглыкдакы күлпетлерими
артдырмакчы болярлар. 18 Эденлеринде нәме?! Хер
нәхили болса-да, исле бетпәлликден, исле-де ягшы
ниетден, барыбир олар Иса *Месих*и вагыз
эдйәрлер. Мен муңа бегенйәрин.
Хава, гайта-гайта бегенерин, 19 себәби дога-
дилеглериңиз ве Иса *Месих*иң Рухуның көмеги
аркалы бу күлпетлериң маңа азатлык
гетирҗекдигини билйәрин. 20 Чүнки мен асла
утанҗа галмаҗакдыгыма, хемишеким ялы шинди
хем мертлик билен херекет этҗекдигиме
ынанярын. Мен яшасам-да, өлдүрилсем-де, мениң
беденим аркалы *Месих* бейгелдилер. 21 Чүнки
мениң үчин яшайыш *Месих*дир, өлүм-де
бәхбитлидир. 22 Эмма яшасам, хасыллы зәхмет
чекерин. Шонуң үчин-де хайсысыны сайлаҗагымы
билмейәрин. 23 Мен ики дагың арасында галдым:
мен дүнйәден өтүп, *Месих*иң янында болмак
ислейәрин. Бу җуда ягшыдыр; 24 эмма мениң дири
галмагым сизе хас-да гереклидир. 25 Мен шу
бабатда ынамым боланы үчин, дири
галҗакдыгымы билйәрин. Хава, иманда ве онуң
берйән шатлыгында өсүп билериңиз ялы, мен ене-
де сизиң араңызда галарын. 26 Шоңа гөрә-де, мен
туссаглыкдан бошап, яныңыза баранымда, сиз Иса
*Месих*иң мениң үчин эденлери бабатда хас-да көп
магтанып билерсиңиз.

Дурмуш йөрелгәңиз Хош Хабара лайык болсун

27 Эй, доганлар, дурмуш йөрелгәңиз Иса *Месих*иң
Хош Хабарына лайык болсун. Шонда яныңыза
барып сизи гөрсем-де, яныңызда болман, сиз
барада эшитсем-де, Хош Хабара даянян иман
угрунда бир адам ялы гөрешип, еке-тәк бир Рухда
берк дурандыгыңызы билерин. 28 Шейле-де,
өзүңизе гаршы чыкянлардан асла
горкмаяндыгыңызы билерин. Сизиң иманда шейле
берк дурмагыңыз оларың хеләк болҗакдыгындан,
сизиң болса халас эдилҗекдигиңизден нышандыр.
Булар Худай тарапындыр. 29 Чүнки сизе диңе Иса
*Месих*е иман этмек дәл, эйсем Онуң хатырасына
җебир-җепа чекмек хем берлендир. 30 Сиз мениң
гөрешими өзүңиз гөрдүңиз, ол барада шинди хем
эшидйәнсиңиз. Бу гөрешиме сиз хем шәриксиңиз.

2-нҗи бап

2 Шунлукда, эгер *Месих* билен болмаклык сизи
рухландырян болса, Онуң сөйгүсинден теселли
тапян болсаңыз, Мукаддес Рух билен якын
гатнашык саклаян болсаңыз, рехим-шепагатыңыз
ве дуйгудашлыгыңыз бар болса, 2 мениң
бегенҗимиң үстүни етириң: пикирдеш болуң,
бири-бириңизи сөйүң, рухуңыз ве максадыңыз бир
болсун. 3 Өз шахсы ислегиңизден я-да
шөхратпаразлыкдан херекет этмәң. Терсине,
башгалары өзүңизден үстүн сайып, песпәл болуң.
4 Хер кес диңе өз бәхбидини дәл, эйсем
башгаларың бәхбидини хем арасын.
5 Иса *Месих*иң гарайышлары сизде хем болсун:
6 Иса *Месих* Худайың тебигатына эе болса-да, оны
Өзүне дереже саймады, ондан мәкәм япышмады.
7 Гайтам, бир гул кимин болуп, ынсан кешбинде бу
дүнйә инди, Ол Өзүни асла хич этди. Ол ынсан
сыпатына гирип, 8 өлүме, хатда хачдакы өлүме-де
табын болды, Өзүни песелтди. 9 Шоңа гөрә Худай
Оны җуда бейгелтди: Оңа әхли атдан үстүн бир ады
берди. 10 Гөклердәки, ердәки, ер астындакы хер кес
Исаның ады агзаланда дыз эпер, 11 Ата Худайың
шан-шөхраты үчин, хер дил Иса *Месих*иң
Ребдигини ыкрар эдер.

Йылдызлар дей парламак

12 Эй, эзизлерим, мен яныңыздакам, сиз Худайың
сөзүне гулак асярдыңыз. Эмма мениң ёклугымда
гулак асмагыңыз хас-да мөхүмдир. Худайың
хузурында горка ве галпылда гапланып, халас
болмак үчин ягшы ишлери амал эдиң. 13 Чүнки
Худай Өз гөвнүнден турян ишлери этмек үчин сизе
гуҗур-гайрат берип, сиздәки ишини амал эдйәр.

14 Хер бир зады хүңүрдемән, зейренмән берҗай
эдиң. 15 Шонда сиз эгри ве азгын неслиң арасында
эдил әлемдәки йылдызлар дек парлаян, Худайың
айыпсыз, пәк ве мүйнсүз чагалары боларсыңыз.
16 Яшайыш берйән Хош Хабары гайым тутуң.
Шонда мен бидерек ере ыхлас этмәндигим,
азабымың пуҗа чыкмандыгы бабатда *Месих*иң
гелҗек гүнүнде магтанып билерин. 17 Сизиң Реббе
эдйән иманыңыз ве хызматыңыз Оңа багыш
эдилен гурбанлык киминдир. Эгер-де мениң
шинди чекйән җебирлерим бу гурбанлыга
гошулса, мен шатдырын. Мен хеммәңизиң
шатлыгыңыза шәрикдирин. 18 Шоңа гөрә, сиз хем
шатланып, мениң шатлыгыма шәрик болуң.

Тимотеос ве Эпафродит

19 Реббимиз Иса ёл берсе, ягдайларыңызы билип
ынҗалмак үчин, тиз вагтда яныңыза Тимотеосы
иберерин дийип умыт эдйәрин. 20 Тимотеос хем
эдил мен ялы сиз бабатда шейле ыхласлы, шейле
җаныпкеш. Ондан башга ибермәге шейле адамым-
да ёк. 21 Себәби көп адамлар Иса *Месих*иң дәл-де,
өз бәхбидини араяр ахырын. 22 Эмма Тимотеосың
садыклыгы сизе мәлимдир. Ол маңа Хош Хабары
вагыз этмекде эдил оглуң өз атасына хызмат эдиши
ялы хызмат этди. 23 Шонуң үчин-де, мен ягдайымың
нәхили болҗагыны билен бадыма, оны сизиң
яныңыза иберерин дийип умыт эдйәрин. 24 Мениң
тиз вагтда яныңыза барҗакдыгым бабатда Реб
мени ынандыряр.
25 Сиз мәтәчлигимде мен барада алада этмек үчин
илчиңиз Эпафродити яныма иберипдиңиз. Эмма
мен оны, ягны өз ишдешими, сөвешдешими ве
доганымы ызына, сизиң яныңыза ибермеги макул
билдим. 26 Ол сизиң әхлиңизи өрән гөреси гелди.
Онуң хассалыгы барада эшидендигиңизи биленде
болса, гаты гайгыланды. 27 Догрудан-да, ол өлүм
халында болуп, тас өлүпди. Эмма Худай оңа, диңе
оңа дәл, эйсем хасрат үстүне хасрат чекмезим ялы,
маңа хем рехим этди. 28 Шоңа гөрә-де, сиз
Эпафродити гөрүп, гайтадан бегенерсиңиз, мениң-
де гайгы-хасратым еңләр дийип, оны яныңыза
өрән ибересим гелди. 29 Оны Ребдәки доганыңыз
хөкмүнде улы шатлык билен гаршылаң. Онуң ялы
адамлары хорматлаң. 30 Чүнки ол сизиң маңа эдип
билмедик хызматыңызың өвезини долмак үчин,
җаныны ховп астына салып, *Месих*иң ишиниң
угрунда тас өлүпди.

3-нҗи бап

Сүннетленмә дәл-де, имана даянян догрулык

3 Шунлукда, эй, доганларым, гой,
шатлыгыңызың гөзбашы Реб болсун!
Сизе шинди язянымы гайта-гайта язмак маңа
кын дәл. Бу сизи горамак үчиндир: 2 шол
«итлерден», шол беткәрлерден, шол пүрчүк
«чапыҗылардан» сересап болуң. 3 Биз Мукаддес
Рух аркалы Худая ыбадат эдип, Иса *Месих* билен
магтаняры, ынсан гүйҗүне даянмаярыс. Шоңа
гөрә-де, хакыкы сүннетлилер биздирис! 4 Эгер
ынсан гүйҗүне даянмалы болса, онда бу бабатда
мениң долы тутарыгым бардыр.
Эгер ене кимдир бири тене даянмага тутарыгы
бардыр өйтсе, мениңки ондан-да көпдүр. 5 Мен
дүнйә иненимден секизленҗи гүнде сүннет
эдилендирин. Мен ысрайыл халкының бенямин
тиресинден болуп, еврейлериң еврейидирин.
Яхудыларың Кануныны берҗай этмек бабатда хем
фарисейдирин. 6 Дин угрундакы ыхлас дийсеңиз,
иманлылар йыгнагына азар бердим. Мукаддес
Кануна даянян догрулык дийсеңиз, айыпсыздым.
7 Эмма өң бәхбитли саян затларымы инди
*Месих*иң хатырасына бидерек сайярын. 8 Хава, мен
Реббим Иса *Месих*и танамагың аҗайып
белентлигиниң хатырасына әхли зады бидерек
сайярын. Мен Онуң хатырасына әхли затдан гечип,
буларың барыны чөп-чөр сайярын. Мен *Месих*и
газанасым ве Онуң билен мәкәм биригесим
гелйәр. Мен Мукаддес Кануна даянян өз
догрулыгыма дәл, эйсем *Месих*е болан имана
даянян, иман аркалы Худайдан болан догрулыга эе
боласым гелйәр. 10 Мен Иса *Месих*иң Өзүни, Онуң
дирелишиниң гүйҗүни билесим гелйәр. Иса
*Месих*иң җебир-җепаларына шәрик болуп, Оңа
Онуң өлүминде меңзәп, өлүмден дирелише етесим
гелйәр.

Максада ымтылмак

12 Шунлукда, мен буларың барына етендирин я-да
кәмиллешендирин өйдемок. Эмма мен булары
газанмак үчин җан эдйәрин. Себәби Иса *Месих*
мени шу максат билен газанды. 13 Эй, доганлар!
Мен булары газанандырын өйдемок. Эмма еке-тәк
шуны велин эдйәндирин: ызда галан затлары
унудып, өңдәкилере етмәге ымтылярын. 14 Мен
Худайың Иса *Месих* аркалы гөклердәки яшайша
чагырян байрагыны алмак үчин, максадыма тарап
ылгаярын.
15 Шоңа гөрә-де, иманда кәмил боланларымызың
бары, гой, шу нукдайназардан пикир этсин. Эгер
хайсыдыр бир зат бабатда башга пикирде
болсаңыз, онда Худай сизе муны хем
айдыңлашдырар. 16 Биз сайлан ёлумыз билен өңе
тарап гитмели †.

† *Кәбир голязмаларда 16-нҗы аят шейле гөрнүшде гелйәр: Йөне нәмә етен болсак, шол дүзгүне гөрә яшалың, шоңа лайыклыкда пикир эделиң.*

[17] Эй, доганлар! Мениң гөрелдәме эерйәнлере гошулың. Бизиң гөрелдәмизе гөрә яшаянлара үнс берип, олардан өврениң. [18] Мен озал муны сизе гайта-гайта айдыпдым. Инди болса аглап, ене айдярын: *Месих*иң хачына душман болуп яшаянлар көпдүр. [19] Оларың соңы вейранчылыкдыр, оларың гара гарынлары худайларыдыр, олар өз масгаралыгына буйсаняндырлар. Олар диңе бу дүнйәниң затлары барада ойланяндырлар. [20] Биз болса гөклериң раятлары болуп, Халасгәр Реббимиз Иса *Месих*иң шол ерден гелерине сабырсызлык билен гарашяндырыс. [21] Себәби Иса *Месих* бизиң әҗиз ве әхмиетсиз беденлеримизи өзгердип, Өз шөхратлы беденине меңзедер. Ол муны хер зады Өзүне табын этмеги башарян гүйҗи аркалы амала ашырар.

4-нҗи бап

Өвүтлер

4 Шунлукда, эй, сөйгүли доганларым, Реббиң хатырасына берк дуруң! Мен гара гөзүңизе зардырын. Эзизлерим, сиз мениң шатлыгым ве башымың тәҗисиңиз.

[2] Мен Эводия-да, Синтихә-де ялбарярын: Реббиң хатырасына ылалашыклы болуң. [3] Эй, мениң садык ёлдашым, саңа-да ялбарярын: бу аяллара көмек эт. Олар мен, Клемент ве яшайыш китабына атлары языланбейлеки ишдешлерим билен бирликде Хош Хабары яйратмакда тутанъерли ишледилер.

[4] Ребде шатланың. Ене-де гайталаярын:
шатланың! [5] Гой, юмшаклыгыңыз хеммелере белли
болсун. Реб якындыр. [6] Хич зады гайгы этмәң.
Гайтам, Худая шүкүр эдип, хер бир ягдайдакы әхли
мәтәчликлериңизи Оңа дога-дилеглерде айдың.
[7] Шонда Худайың парахатлыгы йүреклериңизи ве
пикирлериңизи Иса *Месих* аркалы горар. Бу
парахатлык ынсан дүшүнерден җуда белентдир.

[8] Умуман, эй, доганлар, хакыкы, хормата
мынасып, догры, пәк, якымлы, аҗайып нәме бар
болса, шол барада ойланың. Хава, ягшы ве өвгә
мынасып затлар барада ойланың. [9] Менден
өвренен, кабул эден, эшиден ве гөрен
затларыңызы амал эдиң. Шонда парахатлык
берйән Худай сизиң билен болар.

Пешгешлер үчин миннетдарлык

[10] Ахырсоңы мен барада ене-де алада эдип
башланыңыза Ребде өрән шатландым. Сиз озал
хем алада эдйәрдиңиз, йөне муны гөркезмәге
мүмкинчилигиңиз ёкды. [11] Мен муны нәмедир бир
зада мәтәч боланым үчин айтмаярын. Себәби хер
ягдайда барыма кайыл болмагы өвренендирин.
[12] Мен мәтәчлигиң-де, болелинлигиң-де
нәмедигини билйәрин. Мен доклукда я ачлыкда,
болелинликде я мәтәчликде яшасам-да, гараз, хер
ягдайда ве хер халда канагатлы болмагың тәрини
өврендим. [13] Маңа кувват берйән Иса *Месих*
аркалы әхли зады башарярын.

[14] Хер нәхили болса-да, мениң мушакгатларыма
шәрик болуп, говы этдиңиз. [15] Эй, филипилилер!
Мен Македонияданчыкып гайдып, Хош Хабары
илки-илкилер вагыз эдип башлан дөврүмде сизиң
йыгнагыңыздан башга йыгнак маңа мадды
көмегини берен дәлдир. Муны сизиң өзүңиз-де
билйәнсиңиз. [16] Сиз хатда Салоники шәхеринде
мәтәчлик чекен дөврүмде-де маңа гайта-гайта
көмегиңизи етирипдиңиз. [17] Мен муны
пешгешлериңизе хантама боланым үчин
айтмаярын. Мен сизиң бәхбидиңизиң артмагыны
ислейәрин. [18] Мениң хемме задым бар, артыгы
билен бар. Эпафродит сизиң иберен
пешгешлериңизи гетирели бәри, кем задым
галмады. Булар хошбой ыслы гурбанлык кимин
Худайың халаян гурбаныдыр. [19] Шөхратлы Худайым
Өз байлыгы билен сизиң, ягны Иса *Месих*е
дегишли боланларың әхли мәтәчликлериниң
өвезини долар †.

[20] Атамыз Худая эбеди ве бакы шөхрат болсун!
Омын.

Саламлар

[21] Иса *Месих* аркалы Худайың халкына дегишли
боланларың барына салам айдың. Мениң
янымдакы доганлар сизе салам айдярлар.
[22] Худайың халкының әхлиси, ылайта-да
императора хызмат эдйәнлер сизе салам айдярлар.
[23] Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети, гой, сизе яр
болсун! Омын.

† *Долар – кәбир голязмаларда долсун.*

Колосиялылар

Гириш

Колосия шәхери Рим империясының Азия велаятының гүнбатар бөлегинде ерлешйәрди. Азия велаяты хәзирки Түркийәниң кәбир ерлерини өз ичине алярды.
Павлус Колосия шәхерине хич хачан барып гөрмесе-де, ол ердәки месихилериң гүйчли иманлары барада эшидип бегенйәрди (1:3-7; 2:6,7). Колосиялылар Хош Хабары шол шәхерде яшаян Эпафра атлы адамдан эшидипдилер (1:7; 4:12,13). Ол шу хатың языланда дөврүнде (1:14; 4:3,10,18) Павлус билен туссаглыкда болупды (Флм 23-нҗи аят).
Колосиядакы йыгнагың көп агзалары греклер я-да шол дөвүрде Азия велаятының чәклеринде яшан этник топарларың векиллериди (1:27). Бу агзаларың кәбирлери гең-таң дини урп-адатларына эерйәрдилер. Олар Худая долы табын болмак үчин кәбир беден хөвеслеринден өзлерини бүтинлей махрум этмели, перишделере ве гөкдәки гүйчлере сежде этмели дийип пикир эдйәрдилер. Павлус олара Иса иң Худай билен гөкдедигини, әлемиң әхли ыгтыярлыкларына Өз хөкүмини йөредйәндигини мәлим эдйәр (3:1). Шонуң үчин-де, ресул өз хатында олара диңе Иса е сежде этмеги үндәп, шейле диййәр: (1:15,19,20).

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Шүкүр дога-дилеглери
Иса Месихиң шахсыети ве иши
Иса Месихиң берйән тәзе дурмушында яшамак
Соңкы саламлар

1-нҗи бап

1 Худайың ырадасы билен Иса *Месих*иң ресулы
болан мен Павлусдан ве доганымыз
Тимотеосдан Колосиядакы Худайың халкына, ягны
*Месих*е дегишли болан садык доганларымыза
догайы салам!
Атамыз Худайың † мерхемети, парахатлыгы, гой,
сизе яр болсун!

Павлус Худая шүкүр эдйәр

3 Биз сизиң үчин дога-дилег эдип, элмыдама
Реббимиз Иса *Месих*иң Атасы Худая шүкүрлер
эдйәрис, 4 себәби биз сизиң Иса *Месих*е болан
иманыңыз ве Худайың әхли халкына гөркезен
сөйгиңиз хакында эшитдик. 5 Бу иманыңыз ве
сөйгиңиз умыдыңыздан, хава, гөкде сизе гарашян
затлара баглаян умыдыңыздан дөрейәр. Сиз
өзүңизе гелип говшан хакыкат сөзи болан Хош
Хабарда бу умыт барада өң эшиденсиңиз.
6 Худайың Хош Хабары бүтин дүнйә яйрап, миве
берип гелйәр. Худайың мерхеметиниң хакыкы
манысына гөз етирен гүнүңизден бәри, бу Хош
Хабар сизиң араңызда хем шейле херекет эдйәр.
7 Сиз бу Хош Хабары сөйгүли ишдешимиз
Эпафрадан өврендиңиз. Ол сизиң угруңызда
*Месих*иң садык хызматкәридир. 8 Сизиң Мукаддес
Рухдан алян сөйгиңиз барада хем бизе ол гүррүң
берди.
9 Муны эшиден гүнүмизден бәри, биз хем сизиң
үчин дога-дилеглеримизиң ызыны үземзок.
Худайың ислегини долы билмегиңиз үчин, Онуң
сизи әхли рухы акылдарлык ве дүшүнҗе билен
долдурмагыны дилейәрис. 10 Шейле хем Реббе
мынасып дурмушда яшап, Оны хер бабатда хошал
этмегиңиз үчин дилег эдйәрис. Гой, сизиң әхли
оңат ишлериңиз миве берсин. Гой, Худай Оны
танамакда сизи хас-да өсдүрсин. 11 Гой, Ол сизи
бейик гудраты билен кувватландырсын; сизиң
сабыр-такатлы болуп, әхли зада дөз гелмегиңиз
үчин гүйч-кувват берсин. 12 Нурдакы Өз халкының

† *Кәбир голязмаларда Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса Месихиң*

мирасына шәрик болмага сизи долы мынасып эден
Ата Худая шатланып шүкүр эдиң. 13 Ол бизи
гараңкылыгың ыгтыярындан бошадып, Өз сөйгүли
Оглуның Шалыгына гетирди; 14 Оглы аркалы †
гүнәлеримизи багышлап, бизи азатлыга чыкарды.

*Месих*иң ыгтыярлыгы

15 *Месих* гөрүнмейән Худайың кешбидир, бүтин
ярадылышың илкинҗи догланы Олдур. 16 Чүнки
әхли затлар Ол аркалы ярадыландыр. Гөкдәки ве
ердәки, гөрүнйән хем гөрүнмейән затлары:
тагтлардыр хәкимиетлери, хөкүмдарлары ве эрк-
ыгтыярлылары – барыны Ол яратды. Хемме зат Ол
аркалы ве Онуң үчин ярадылды. 17 Әхли затдан өң
бар болан Олдур, әхли затлар Ол аркалы мәкәм
дурандыр. 18 Беденің, ягны иманлылар
йыгнагының башы Олдур. Әхли затда илкинҗи
орны алсын дийип, башлангыч-да, илкинҗи болуп
өлүмден дирелен-де Олдур. 19 Чүнки Худай долы
кәмиллигиниң Исада орнашмагыны макул билди.
20 *Месих*иң хачда дөкен ганы аркалы
парахатчылыгы беркарар эдип, Худай ердәки ве
гөкдәки әхли зады Өзи билен ярашдырмагы макул
билди. 21 Сиз бирвагтлар эден пис ишлериңиз
себәпли пикириңизде Худайдан үзңедиңиз, Оңа
душмандыңыз. 22 Инди болса Худай сизи Өз
хузурында мукаддес, мүйнсүз хем айыпсыз этмек
үчин, *Месих*иң бедениниң өлүми аркалы Өзи
билен ярашдырды. 23 Элбетде, сиз эшиден Хош
Хабарыңызың берен умыдында сарсман, иманда
көк уруп, берк дурмалысыңыз. Бу Хош Хабар ер
йүзүндәки хер бир ынсана ыглан эдилди. Мен
Павлус бу Хош Хабарың хызматчысы болдум.

Павлусың иманлылара хызматы

24 Мен сизиң угруңызда гөрйән гөргүлериме
бегенйәрин. Шейле-де мен Иса *Месих*иң Өз
бедени, ягны иманлылар йыгнагының хатырасына
чекен эҗирлериниң өз беденимде довам
эдйәндигинден хошалдырын. 25 Сизиң бәхбидиңиз
үчин Худайың маңа берен табшырыгына гөрә, мен
бу иманлылар йыгнагының хызматкәри болдум. Бу
табшырык Худайың сөзүни, ягны гечен асырлардан
ве несиллерден гизлин сакланан, эмма инди Онуң
халкына аян эдилен сыры долы әшгәр этмекден
ыбаратдыр. 27 Худай бу сырың шөхратлы
байлыгыны миллетлериң арасында Өз халкына
билдирмек иследи. Бу сыр сизе шөхрата говушмак
умыдыны берип, араңызда болян Иса *Месих*дир.
28 Шейлеликде, биз хеммелере *Месих* хакда вагыз
эдйәрис. Олары *Месих*иң бедениниң кәмил агзасы
хөкмүнде хөдүрләр ялы, хер бир ынсана өвүт-үндев
эдип, улы акылдарлык билен таглым берйәрис.
29 Шу максат билен җанымы аяман зәхмет
чекйәрин, *Месих*иң өзүме тәсир эдйән гудратлы
гүйҗүне даянярын.

2-нҗи бап

2 Мен сизиң үчин ве Лаодикиядакы
иманлыларың, шейле-де мени танамаянларың
әхлиси үчин нәхили гайдувсыз зәхмет
чекйәндигими билмегиңизи ислейәрин. 2 Мен
оларың калбының рухланып, сөйгүде
бирлешмеклерини дилейәрин. Шейдип, олар долы
ынама хем бай дүшүнҗә эе болуп, Ата Худайың
сырыны, ягны *Месих*и танасынлар. 3 Чүнки
акылдарлыгың хем билимиң әхли хазынасы
*Месих*де гизленендир. 4 Муны хич ким сизи сүйҗи
сөзлер билен алдамасын дийип айдярын. 5 Себәби
мен араңызда болмасам-да, йүрегимде сизиң
билендирин. Сизиң тертип-дүзгүнлидигиңизи,
*Месих*е болан берк иманыңызы гөрүп шатланярын.

*Месих*иң берйән тәзе дурмушы

6 Шейлеликде, Иса *Месих*и Реббиңиз хөкмүнде
кабул эдишиңиз ялы, Онуң гөркезен ёлы билен
йөрәң. 7 Алкышлар билен долуп-дашып, *Месих*де
көк уруң ве бина эдилиң, өзүңизе өвредилиши ялы,
иманда берк дуруң. 8 Хүшгәр болуң! Хич ким сизи
бош хем ялан пелсепелер билен есир эдәймесин,
себәби бейле геплер *Месих*е дәл-де, ынсан дәп-
дессурларына ве паны дүнйәниң йөрелгелерине
эсасланяндыр. 9 Чүнки Худайың долы кәмиллиги
бир беден кимин *Месих*де яшаяр. 10 Сиз хем хер
бир гүйҗүң ве ыгтыярлыгың башы болан *Месих*
аркалы битевүлиге говушдыңыз. 11 Сиз Онуң билен
бирлешмек аркалы сүннет хем эдилдиңиз. Бу беден
сүннети дәл-де, *Месих* аркалы эдилен сүннет
болуп, гүнәли тебигатыңызың кесилип
ташланмагыдыр. 12 Сиз чүмдүрилиш аркалы *Месих*
билен биле җайландыңыз ве Оны өлүмден
дирелден Худайың гудратына иман эдип, *Месих*
билен бирликде дирелдиңиз. 13 Овал сиз сүннетсиз
болан өңки тебигатыңызда гүнәлериңиз зерарлы
өлүдиңиз. Инди болса Худай әхли гүнәлериңизи
багышлап, сизи *Месих* билен биле дирелтди. 14 Ол
бизе гаршы язылан бергидарлык язгысыны
өчүрди, оны хача чүйләп, арадан айырды. 15 Худай
рухы гүйчлериң ве ыгтыярлыкларың элинден
ярагыны алды ве олары Иса *Месих* аркалы еңип,
ачыкдан-ачык паш этди. 16 Шонуң үчин хем хич ким
сизе азык-овкат, дини байрам, Тәзе Ай я-да Сабат
гүни хакда хөкүм чыкармасын. 17 Булар гелҗекки
затларың көлегесиди, эмма хакыкат *Месих*иң
Өзүдир. 18 Яландан песпәлсирейән ве перишделере

† *Оглы аркалы – кәбир голязмаларда Оглуң дөкен ганы аркалы*

сежде эдйән адам сизи Худайың сылагындан
махрум этмесин. Шейле адам гөрен гөрнүшлерине
магтаняндыр, эмма бу бош ере паңкарян ынсан
пикир йөретмесидир. 19 Шейдип, ол адам бедениң
Башы болан *Месих* билен багланышыгыны
йитирендир. Бу беден болса *Месих*иң
ёлбашчылыгы астында хер бир богнуң көмеги
билен биригип, Башдан иймитленйәр ве Худайың
ислегине гөрә өсйәр. 20 Сиз *Месих* билен өлүп, бу
паны дүнйәниң йөрелгелеринден азат болдуңыз.
Онда нәме үчин хенизем бу дүнйә дегишли ялы,
«Муңа галташма», «Муны ийме», «Муңа эл
дегирме» диен ынсан кадаларына эерйәрсиңиз?
22 Бу дүзгүнлериң хеммеси уланылдыгыча ёк болуп
гидер, себәби олар ынсан буйрукларына ве
таглыматларына эсасланяндыр. 23 Элбетде, бу урп-
адатлар галп диндарлыкда, песпәлсирән болмакда,
бедене эзъет чекдирмекде акылдарлык ялы
гөрүнйәндир, эмма буларың ынсаның пис
ниетиниң өңүни алмакда хич бир пейдасы ёкдур.

3-нҗи бап

Мукаддес яшайыш

3 Шейлеликде, *Месих* билен дирелендигиңизе
гөрә, гөклердәки затлары агтарың. *Месих*
гөкде Худайың сагында отурандыр. 2 Пикириңизи
дүнъеви затлара дәл-де, гөкдәки затлара
гөнүкдириң. 3 Чүнки сиз өленсиңиз, дурмушыңыз
болса *Месих* билен биле Худайда гизленендир. 4
Месих сизиң дурмушыңыздыр. Ол аян боланда, сиз
хем Онуң билен биле шөхратда аян боларсыңыз.
5 Шонуң үчин хем дүнъеви тебигатыңыза махсус
болан азгынлыгы, ахлаксызлыгы, харам кейпи, пис
хөвеслери ве бутпаразлык билен дең хасапланян
ачгөзлүги өлдүриң. 6 Ине, хут шу затлар үчин
Худайың гахар-газабы инйәндир †. 7 Сиз хем
бирвагтлар буларың арасында яшаныңызда шейле
эдипдиңиз. 8 Инди болса гахар-газабы,
яманлыкларың хеммесини өзүңизден айрып
ташлаң. Агзыңыздан хич бир төхмет ве пайыш
сөзлер чыкмасын. 9 Бири-бириңизе ялан сөзлемәң,
себәби сиз көне ярадылышыңызы көне урп-
адатлары билен бирликде чыкарып зыңдыңыз.
10 Инди Ярадaның кешбине меңземекде ве Оны
танамакда тәзе ярадылыша беслениң. 11 Бу
ярадылышда яхуды дәл билен яхудының, сүннетли
билен сүннетсизиң, надан билен медениетсизиң,
гул билен азадың арасында хич бир парх ёкдур,
эмма *Месих* хемме затдыр, хемме затдадыр.
12 Шонуң үчин хем, эй, Худайың сайлан мукаддес
хем эзиз халкы! Рехим-шепагата, мәхрибанлыга,
песпәллиге, юмшаклыга ве сабыр-такатлылыга
беслениң. 13 Бири-бириңизе сабырлылык билен
чыдаң. Араңызда өйке-кине бар болса, бири-
бириңизи багышлаң. Реббиң сизи багышлайшы
ялы, сиз хем багышлаң. 14 Буларың хеммесиниң
үстесине-де кәмил бирлиги багланышдырян сөйгә
беслениң. 15 Калбыңызда *Месих*иң парахатлыгы
хөкүм сүрсүн. Чүнки сиз бир бедениң агзалары
болуп, бу парахатчылыга чагырылансыңыз.
Хемише шүкүрли болуң. 16 Гой, *Месих*иң сөзи
калбыңызың төрүнде орнашсын. Бүтин
акылдарлык билен бири-бириңизе тәлим ве өвүт-
несихат бериң. Мезмурлар, өвги айдымлар, рухы
нагмалар айдып, Худая йүрекден миннетдарлык
билдириң. 17 Нәме этсеңиз хем, айтсаңыз хем,
хеммесини Реббимиз Исаның ады билен ерине
етириң, Ол аркалы Ата Худая шүкүр эдиң.

*Месих*и машгалалар үчин дүзгүнлер

18 Эй, аяллар, әриңизе табын болуң, чүнки шейле
этмек Реббе дегишли адамлара ярашяндыр. 19 Эй,
әрлер, аялыңызы сөйүң, олара ёвуз дарамаң. 20 Эй,
чагалар, әхли ишде эне-атаңызың сөзүне гулак
асың, себәби бу Ребби хошнут эдйәр. 21 Эй, аталар,
чагаларыңызы ынҗатмаң, ёгсам, олар рухдан
дүшерлер. 22 Эй, гуллар, әхли затда ердәки
хоҗайыныңыза боюн эгиң. Муны ынсанлара говы
гөрүнмек үчин, гөзе якымлы ишлер билен дәл-де,
Ребден горкмак билен чын йүрекден ерине
етириң. 23 Нәме этсеңиз, ынсанлар үчин дәл-де, Реб
үчин эдйән ялы, чын йүрекден ерине етириң.
24 Мунуң үчин Ребден мирас сылагыны
алҗагыңызы билйәнсиңиз. Сиз Реб *Месих*е гуллук
эдйәнсиңиз. 25 Ким яманлык этсе, өз эден
яманлыгының алмытыны алар, Реб хич киме
тарапгөйлик эдйән дәлдир.

4-нҗи бап

4 Эй, хоҗайынлар, гулларыңыз бабатда
адыллыгы, деңлиги берҗай эдиң, себәби
өзүңизиң хем гөкде Хоҗайыныңызың бардыгыны
билйәнсиңиз.

Дүрли өвүтлер

2 Ыхлас билен хемише Худая дога окаң, дога-
дилегде шүкүр эдип, хүшгәр болуң. 3 Бизиң үчин
хем дилег эдиң: Худайың сөзүни яйрадып, *Месих*
барадакы сыры аян эдер ялы, Онуң Өзи бизе гапы
ачып берсин. Ине, шонуң үчинем мен
туссаглыкдадырын. 4 Бу сыры болмалысы ялы
айдың беян этмегим үчин дилег эдиң. 5 Месихи
дәллер биленем вагтыңызы пейдалы гечириң,
пурсады элден бермәң. 6 Хер киме нәхили җогап

† *Инйәндир – кәбир голязмаларда Онуң сөзүне гулак асмаянларың үстүне инйәндир*

бермелидигиңизи билер ялы, сөзүңиз хемише
якымлы ве мазмунлы болсун.

Павлусың соңкы табшырыклары ве саламлар

7 Реббиң садык хызматкәри болан сөйгүли
ишдешимиз хем доганымыз Тихик мен хакда сизе
әхли зады хабар берер. 8 Ягдайымыз барада хабар
бермек ве сизи рухландырмак үчин мен оны сизиң
яныңыза ибердим. 9 Онуң билен биле яныңыза өз
шәхериңизден болан, садык ве сөйгүли доганымыз
Онесим-де барар. Олар сизе бу ерде болуп гечйән
әхли вакалары гүррүң берерлер. 10 Мениң билен
туссаглыкда болян ёлдашым Аристарх билен
Барнабың егени Марк хем сизе салам ёллаяр. Марк
барадакы буйруклары алансыңыз. Яныңыза барса,
оны кабул эдиң. 11 Юстус лакамлы Ешува хем сизе
салам айдяр. Худайың Шалыгы угрунда зәхмет
чекйән яхуды ишдешлерим диңе шулардыр. Олар
маңа теселли берип гелйәрлер. 12 Өз
шәхериңизден болан, Иса Месихиң гулы Эпафра
хем сизе салам ёллаяр. Худайың хер бир ислегини
долы билмегиңиз ве иманда берк дуруп, кәмил
болмагыңыз үчин, Эпафра ыхлас билен хемише
Реббе дилег эдйәр. 13 Онуң сизиң үчин, шейле-де
Лаодикиядакы ве Иераполисдәки иманлылар үчин
арман-ядаман зәхмет чекйәндигине мен
шаятдырын. 14 Сөйгүли достумыз лукман Лука
билен Дема хем сизе салам ёллаяр.
15 Лаодикиядакы доганлара, Нимфа уямыза ве онуң
өйүндәки иманлылар йыгнагына салам айдың.
16 Шу хат араңызда окаландан соң, оны
Лаодикиядакы иманлылар йыгнагында хем
окадың. Сиз хем Лаодикиядан гелен хаты окаң.
17 Архипа: «Реббиң табшыран хызматыны ахырына
ченли долы битирҗекдигиңе ынамлы бол» дийип
айдың. 18 *Мен Павлус бу саламы өз элим билен
язярын.* Мениң туссаглыкдадыгымы ятдан
чыкармаң. Худайың мерхемети сизе яр болсун! †

---

† *Кәбир голязмаларда Омын*

1 Салониклилер

Гириш

Гресияның демиргазыгында ерлешйән Салоники шәхери Павлусың дөврүнде өрән улы ве важып шәхерлериң бириди. Ол эсасы сөвда ёлуның угрунда ерлешйәрди. Шәхер илатының аглаба бөлеги греклер болса-да, онда дүрли этник топарларың векиллери хем яшаярды. Олар шол дөвүрде дүрли бутлара сежде эдйәрдилер.
Павлус Салоникиде Иса барадакы Хош Хабары вагыз эдип, йыгнагың дүйбүни тутяр, экленмек үчин агыр зәхмет чекйәр. Онуң шу хаты иманлылар йыгнагына язылан хатларың илкинҗиси, хатда Тәзе Әхтиң илкинҗи хаты болмагы хем мүмкин дийип хасапланыляр.
Салоникидәки кәбир адамлар Павлуса гаршы чыкансоңлар, ол Афины шәхерине гитмәге меҗбур боляр. Йөне ол Салоникиде галан месихилериң ягдайыны билмек үчин, өз досты Тимотеосы оларың янына иберйәр. Тимотеосың салоникилилериң иманы ве сөйгүси барадакы хабарлары Павлусы өрән бегендирйәр. Эмма ол йыгнакда кәбир кынчылыкларың бардыгы барада хем эшидйәр. Йыгнагың кәбир агзалары Реб Иса тиз вагтда гелер диен пикире эерип, зәхмет чекмеклерини бүтинлей бес эден экенлер (4:11,12). Башгалары болса өз кәбир достларының ве доган-гарындашларының Реб Иса гелмәнкә арадан чыкандыклары үчин өрән гайгыланыпдырлар. Шонуң үчин-де, Павлус өз хатында Реб Иса геленде нәмелериң болҗакдыгыны ве шол гүне ченли нәхили яшамалыдыгыны олара айдың дүшүндирмәге чалышяр. Павлусың шу өвүтлерини ятда сакламак өрән важыпдыр: (5:16-18).

Мазмуны

- Саламлар ве дога-дилеглер
- Салоникилилериң иманы ве гөрелдеси
- Худайы хошнут этмек
- Исаның гайдып гелмеги
- Соңкы өвүтлер ве саламлар

1-нҗи бап

1 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң
Салоникидәки иманлылар йыгнагына Павлус,
Силван [†] ве Тимотеосдан догайы салам! Гой,
мерхемет билен парахатлык сизе яр болсун!

Павлус Салоникидәки иманлылар үчин Худая шүкүрлер эдйәр

2 Биз сизи дога-дилеглеримизде ятлап, элмыдама
әхлиңиз үчин Худая шүкүрлер эдйәрис, 3 себәби
иманыңыз ягшы ишлери, сөйгиңиз
җаныпкешлиги, Реббимиз Иса *Месих*е болан
умыдыңыз чыдамлылыгы хасыл берйәр. Биз
Атамыз Худайың хузурында буларың барыны
дынгысыз ятлаярыс. 4 Эй, доганлар! Бизиң яйрадян
Хош Хабарымыз сизе диңе сөз билен дәл, эйсем
Мукаддес Рухуң гүйҗи ве берк ынам билен
говушды. Шонда биз Худайың сизи сөйүп,
сайландыгына гөз етирдик. Биз сизиң араңызда
боланымызда нәхили яшандыгымызы өзүңиз-де
билйәнсиңиз. 6 Сиз агыр мушакгатлар чексеңиз-де,
Мукаддес Рухуң берен шатлыгы билен Хош Хабары
кабул эдип, бизиң ве Реббиң гөрелдесине
эердиңиз. 7 Шейдип, Македония билен Ахаядакы
иманлыларың әхлисине гөрелде болдуңыз.
8 Реббиң Хош Хабары сизден әхли ере, хатда
Македония билен Ахаядан узак ерлере хем яң
салды. Сизиң Худая болан иманыңыз барадакы
гүррүң әхли ере яйрады. Бизе ол барада айдара-да
зат галмады. 9 Гайтам, оларың өзлери сизиң бизи
кабул эдишиңиз барада гүррүң берйәрлер. Шейле-
де сизиң бутлардан йүз өврүп, Худая тарап
өврүлендигиңизи айдып берйәрлер. Сиз инди
хакыкы, дири Худая гуллук эдйәрсиңиз ве Онуң

† *Силван – бу Силасың бейлеки ады.*

өлүмден дирелден Оглы Исаның гөклерден
гелмегине гарашярсыңыз. Иса *Месих* бизиң
әхлимизи гележекдәки газапдан халас эдйәндир.

2-нҗи бап

Павлусың Салоникидәки хызматы

2 Эй, доганлар! Сизе бармагымызың бидерек
болмандыгыны өзүңиз билйәнсиңиз. [2] Бизиң
озал Филипиде хорлук чекендигимизи,
кемсидилендигимизи хем билйәнсиңиз. Инди
болса бәрде-де гаршылыга дучар болдук. Эмма
муңа гарамаздан, Худай Өз Хош Хабарыны сизе хем
вагыз этмек үчин бизе гуҗур-гайрат берди. [3] Бизиң
чагырышымызда не ялан, не яман ниет, не-де хиле
бардыр. [4] Худай бизи мынасып сайып, Хош Хабары
яйратмагы бизе ынанды. Шонуң үчин-де, биз
адамларың дәл, эйсем йүреклери сынаян Худайың
гөвнүнден турҗак болуп гүрлейәрис. [5] Билшиңиз
ялы, биз сизе яранҗаңлык этмедик, өз
бәхбидимизи арамадык. Худай муңа шаятдыр. [6] Биз
ынсанлардан: сизден-де, башгалардан-да өвги
хантама дәлдик. [7] Биз *Месих*иң ресуллары
хөкмүнде сизе аграм салып, гопбамсырап хем
билердик. Эмма биз араңызда бир гара ер кимин
гездик, сизи энәниң өз баласыны сөйши дек
сөйдүк. [8] Шоңа гөрә-де, биз диңе Худайың Хош
Хабарыны дәл, эйсем йүрегимизиң төрүнден орун
бермәге-де тайындык, себәби сиз бизиң үчин
шейле эзиз болдуңыз! [9] Эзиз доганларым! Бизиң
чекен агыр зәхметимиз, гөрен гөргүлеримиз
ядыңыздадыр. Хош Хабары сизе вагыз эден
дөврүмизде хич киме аграм салмаҗак болуп, гиҗе-
гүндиз ишледик. [10] Сиз иманлылар бабатда бизиң
ахлак тайдан пәк, догручыл ве хич бир айыпсыз
боландыгымыза өзүңиз шаятсыңыз. Муңа Худай-да
шаятдыр. [11] Биз сизи Өз Шалыгына, шөхратына
чагырян Худая мынасып яшамагыңызы
табшырдык. Биз сизиң хер бириңизе атаның өз
перзендине гарайшы кимин гарап, сизи
рухландырдык, гөвүнлик бердик. Буларың барыны
өзүңиз-де билйәнсиңиз.

Павлус салоникилилер үчин шүкүрлер эдйәр

[13] Сиз Худайың Хош Хабарыны бизден эшидип
кабул эдениңизде, муны ынсан хабары хөкмүнде
дәл, эйсем, хакыкатдан-да, Худайыңкы дийип кабул
этдиңиз. Сиз иманлылара тәсир эдйән-де бу
Хабардыр. Шоңа гөрә-де, биз сизиң үчин Худая
дынгысыз шүкүрлер эдйәрис. [14] Эй, доганлар! Сиз
Худайың Яхудыя юрдундакы йыгнакларының, ягны
Иса *Месих*иң җемагатының гөрелдесине эердиңиз.
Шоңа гөрә-де, бу йыгнакларың яхудылардан чекен
җебирлерини сиз хем өз илдешлериңизден
чекмели болдуңыз. [15] Яхудылар пыгамберлери ве
Реб Исаны өлдүрдилер, бизи болса гысып
чыкардылар. Олар башга миллетлериң-де халас
болмагы үчин вагыз эдилйән Хош Хабара бөвет
болмакчы болярлар. Яхудылар Худайы нәразы
эдип, хемме адамлара гаршы чыкярлар. Шунлукда,
оларың гүнәлери хетден ашып баряр. Худайың
газабы эййәм оларың башындан инендир.

Павлус салоникили иманлыларың дидарыны күйсейәр

[17] Эй, доганлар, биз ой-пикирлеримизде сизиң
билен болсак-да, дидарыңыздан аз вагтлык махрум
эдилдик. Шонда бизиң сизи өрән гөресимиз гелди!
Сизиң дидарыңызы гөрмек үчин элимизден
геленини этдик. [18] Хава, яныңыза барасымыз
гелйәрди. Мен Павлус хем бу бабатда гайта-гайта
сынанышдым, йөне шейтан бизе пәсгел берди.
[19] Бизиң умыдымыз ве шатлыгымыз кимдир?
Реббимиз Иса геленде Онуң өңүнде гуванҗак
тәҗимиз кимдир? Сиз дәлмисиңиз? Элбетде
сизсиңиз! [20] Хава, бизиң шатлыгымыз-да,
гуванҗымыз-да сизсиңиз.

3-нҗи бап

3 Биз дидарыңыздан мундан артык махрум
болмага чыдаман, Афиныда еке галмагы макул
гөрдүк. [2] Сизиң яныңыза болса *Месих*иң Хош
Хабарыны яйратмак үчин Худайың хызматында
эгиндешимиз болан Тимотеос доганымызы
ибердик. Биз муны сизи иманыңызда беркитмек,
рухландырмак үчин, [3] мушакгатлар зерарлы сизиң
хич бириңиз имандан дәнмесин дийип этдик. Йөне
өзүңиз билйәнсиңиз, бу мушакгатлар *Месих*е иман
гетиренлериң башында бардыр. [4] Биз мушакгат
чекҗекдигимизи хениз яныңыздакак өңүнден
айдыпдык. Билшиңиз ялы, шейле хем болды.
[5] Шоңа гөрә-де, мундан артык чыдап билмән,
иманыңыздан хабар алмак үчин, мен Тимотеосы
яныңыза ибердим. Чүнки аздырыҗы шейтаның
хайсыдыр бир ёл билен сизи аздырып,
азабымызың бидерек боларындан горкдум.

Салоникиден гелен оңат хабарлар

[6] Эмма яныңыздан шу пурсат гелен Тимотеос
сизиң иманыңыз ве сөйгиңиз барада оңат
хабарлар гетирди. Ол бизи хемише ягшылыкда
ятлаяндыгыңызы, сизи гөресимизиң гелши ялы,
сизиң-де бизи гаты күйсейәндигиңизи гүррүң
берди. [7] Шоңа гөрә-де, эй, доганлар, әхли
мушакгатларымыза ве ызарланмалара гарамаздан,
сизиң иманыңыздан теселли тапдык. [8] Сизиң Ребде
берк дурмагыңыз инди җанымыза җан гошяр. [9] Биз
Худайымызың өңүнде сиз себәпли өрән

шатландык. Сизиң үчин Худая нәче шүкүрлер
айтсагам аздыр! [10] Биз дидарыңызы гөрмек ве
иманыңызың артмагы үчин, гиҗе-гүндиз эрҗеллик
билен дога-дилег эдйәрис. [11] Инди болса сизе тарап
ёлумызы, гой, Атамыз Худайың Өзи хем-де
Реббимиз Иса ачсын. [12] Бизиң сизи сөйшүмиз ялы,
гой, Реб бири-бириңизе, әхли адамлара болан
сөйгиңизи артдырып, пүрепүр этсин. [13] Реббимиз
Иса Өз әхли перишделери билен биле геленде,
Атамыз Худайың өңүнде айыпсыз ве мукаддес
болуп билериңиз ялы, гой, Ол йүреклериңизи
кувватландырсын.

4-нҗи бап

Худайы хошнут этмек

4 Эй, доганлар, биз Худайы разы этмек үчин
нәхили яшамалыдыгыны сизе өвретдик. Сиз
хакыкатдан хем шейле яшаярсыңыз. Инди болса
шейле яшамакда хас-да илерлемегиңизи Реб
Исаның адындан сизе үндейәрис. [2] Сизе Реб
Исаның хайсы табшырыкларыны беренимизи
билйәрсиңиз ахырын. [3] Худайың ислеги шулардыр:
мукаддес болуң, зына этмәң; [4] хер кес өз беденине
пәклик ве абрай билен эелик этсин, [5] Худайы
танамаян миллетлер ялы өз бедениңизи харам
кейпе бермәң; [6] шу тәрде доганыңыза ахлаксызлык
этмәң, оны алдамаң. Озал сизе айдып, берк
дуйдурышымыз ялы, шейле гүнәлериң әхлиси үчин
Реб ынсанлары җезаландырар. [7] Чүнки Худай бизи
харамлыга дәл-де, халал яшамага чагырды. [8] Шоңа
гөрә-де, бу табшырыклары рет эдйән адам ынсаны
дәл, эйсем Өз Мукаддес Рухуны берйән Худайы рет
эдйәндир.
[9] Доган сөйгүси барада язып-да отурҗак дәл,
себәби бирек-биреги сөймеги сизе Худайың Өзи
өвретди ахырын. [10] Хакыкатдан-да, сиз тутуш
Македониядакы әхли доганларыңызы
сөййәрсиңиз. Эмма шонда-да, эй, доганлар, бу
сөйгиңизи мундан бейләк хас-да артдырың дийип
ялбарярыс. [11] Сизе буйрушымыз ялы, геп-гүррүңсиз
яшамага, диңе өз ишиңиз билен мешгул болмага,
экленҗиңизи өзүңиз газанмага ыхлас эдиң.
[12] Шонда *Месих*е иман этмейәнлер сизе хормат
гоярлар. Сиз хич кимден хич зада зар
болмарсыңыз.

Исаның гайдып гелмеги

[13] Эй, доганлар, сизиң-де умытсыз адамлар ялы
хасрат чекмезлигиңиз үчин, мерхумлар бабатда
билмегиңизи ислейәрис. [14] Биз Исаның өлүп
диреленине ынанярыс. Шоңа гөрә-де, Худайың Иса
*Месих*е говшан мерхумлары Онуң билен ызына
гетирҗекдигине-де ынанмалыдырыс. [15] Реббиң
сөзүне даянып, сизе шуны айдярыс: биз – дирилер,
Реб гайдып геленде, Онуң билен мерхумлардан өң
душушмарыс. [16] Реббиң Өзи хөкмүрован гыгырыш
билен, Өз сурнайы билен, баш перишдәниң сеси
билен гөклерден инер. Шонда илки билен *Месих*е
говшан мерхумлар дирелер. [17] Соңра болса биз,
ягны дирилер, олар билен биле Ребби ховада
гаршыламак үчин, булутлар ичинде алнып
гөтерилерис ве элмыдама Реб билен боларыс.
[18] Шоңа гөрә-де, шу сөзлер билен бирек-биреги
рухландырың.

5-нҗи бап

5 Эй, доганлар, бу вакаларың вагты ве сенелери
хакда сизе язмагың гереги ёк. [2] Реббиң гүни
бир огрының гелши ялы гелер, муны өзүңиз-де
билйәнсиңиз ахырын. [3] Адамлар хениз: «Хеммелер
саг-саламат, ховп-хатар хем ёк» дийип дуркалар,
оларың үстүнден хеләкчилик инер. Бу эдил гөврели
аялың бургусы кимин дуйдансыз башланар. Шонда
олар гачып гутулмазлар. [4] Эмма, эй, доганлар,
Реббиң гүни сизиң үстүңизи бир огры кимин
дуйдансыз басмасын, себәби сиз гараңкылыкда дәл
ахырын. [5] Сизиң барыңыз нура ве гүндизе
дегишлисиңиз. Биз түмлүге я гиҗә дегишли
дәлдирис. [6] Шунлукда, укудакы адамлар ялы
болмалың. Терсине, оя ве хүшгәр болалың. [7] Чүнки
уклаянлар гиҗе уклаяндырлар, серхош болянлар-
да гиҗе серхош боляндырлар. [8] Биз болса гүндизе
дегишлидирис. Худай бизи газаба дучар болмага
дәл, эйсем Реббимиз Иса *Месих* аркалы халас
болмага белледи. Шоңа гөрә-де, эгнимизе иман
билен сөйгини совут хөкмүнде, башымыза халас
болмак умыдыны тувулга хөкмүнде гейип, хүшгәр
болалың. [10] Иса *Месих* бизиң үчин өлди. Ол муны
биз яшасак-да, өлсек-де, Онуң билен яшап
билмегимиз үчин этди. [11] Шоңа гөрә-де, эдил шу
вагт эдишиңиз ялы, бири-бириңизе өвүт-үндев
бериң, рухландырың.

Өвүт-несихатлар

[12] Инди болса, эй, доганлар, сизден шулары
хайыш этмекчи: араңызда зәхмет чекйәнлериң,
Реб ёлунда сизе өңбашчылык эдйәнлериң, тербие
берйәнлериң гадырыны билиң; [13] эдйән ишлери
үчин олары сөйүң, олара улы хормат гоюң; өзара
парахат яшаң. [14] Эй, доганлар, сизе ялбарярыс:
бикәр гезйәнлери язгарың, гөвнүчөкгүнлере
гөвүнлик бериң, эҗизлери голдаң, хеммелер
бабатда сабыр-такатлы болуң. [15] Хич кимиң
яманлыга яманлык гайтармаяндыгына гөз етириң.
Гайтам, бири-бириңизе ве хеммелере ягшылык
этҗек болуң. [16] Хемише шатланың. [17] Дынгысыз
дога-дилег эдиң. [18] Хер ягдая шүкүр эдиң. Хава, Иса

*Месих*е дегишли болан сиз бабатда Худайың
ислеги шулардыр.
19 Мукаддес Рухуң одуны сөндүрмәң.
20 Пыгамберлик сөзлерине әсгермезчилик этмәң.
21 Хер зады сынап гөрүң. Говы зады гайым саклаң.
22 Хер хили эрбетликден гача дуруң. 23 Гой,
парахатлыгың гөзбашы болан Худай сизи
хемметараплайын пәклесин. Реббимиз Иса *Месих*
геленде рухуңыз, җаныңыз ве бедениңиз айыпсыз
болсун. 24 Худай муны башарар. Чүнки сизи
чагыран Худай ынамдардыр. 25 Доганлар, бизиң
үчин дога-дилег эдиң. 26 Доганларың хеммесини
мәхирли огшап саламлашың. 27 Бу хаты
доганларың барына окап бермеги Реббиң адындан
сизе табшырярын. 28 Реббимиз Иса *Месих*иң
мерхемети сизе яр болсун!

2 Салониклилер

Гириш

Павлусың Салоникидәки иманлылар йыгнагына язан икинҗи хаты шүкүр сөзлери билен башланяр. Ол салоникилилериң гитдигисайы өсйән иманлары ве сөйгүлери үчин Худая шүкүр эдйәр.
Салоникилилер көп кынчылыклара дучар болярдылар. Йөне Павлус бу кынчылыкларың җеза я темми дәл-де, иман сынагыдыгы барада айдяр. Салоникидәки йыгнакдан бир адам Реббиң эййәм гайдып гелендигини хабар берйән хаты Павлусдан аландыгыны айдяр. Эмма Павлус олара өзлерини алдатмазлыгы табшыряр. Ол «ёк эдилмели биканун адам пейда болянча» Реббиң гелмеҗекдигини олара ачыкдан-ачык айдяр (2:3).
Павлус йыгнакдакы иманлылара бикәр гезмезлиги үндейәр. Шейле-де ол хатда айдылян өвүтлере гулак асмаян адамлардан әгә болмагы йыгнага табшыряр. Павлусың хаты шейле дилег сөзлери билен тамамланяр: (3:16).

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Реб гайдып геленде адалаты беркарар эдер
Реб хениз гайдып геленок
Иманда берк дуруң
Дога-дилег эдиң, бикәр гезмәң
Соңкы дога-дилеглер

1-нҗи бап

1 Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң
Салоникидәки иманлылар йыгнагына Павлус,
Силван [†] ве Тимотеосдан догайы салам! 2 Атамыз
Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети,
парахатлыгы сизе яр болсун!

Гелҗек хөкүм

3 Эй, доганлар! Сизиң иманыңыз гитдигисайы
өсйәр, бири-бириңизе болан сөйгиңиз долуп-
дашяр. Шоңа гөрә-де, биз элмыдама Худая
шүкүрлер этмелидирис. Бу өрән ерликлидир. 4 Биз
Худайың йыгнакларының арасында сиз бабатда
магтанярыс. Себәби сиз ызарланып, гөрги барыны
гөрсеңиз-де, иманда берк дуруп, оларың әхлисине
чыдаярсыңыз. 5 Худайың адалаты шу гөрйән
гөргүлериңиз аркалы аян болар: сиз Худайың
Шалыгына мынасып сайыларсыңыз, себәби сиз
шонуң угрунда гөрги гөрйәңиз ахырын. 6 Худай
адалатлыдыр. Ол сизе җебир чекдирйәнлере
җебир берер, 7 эмма җебир чекен сизе бизиң
билен биле рахатлык берер. Бу затлар Реб Иса Өз
перишделери билен от-ялын ичинде гөкден пейда
болан махалы болар. Реббимиз Иса Худайы
танамаянлары ве Өзи барадакы Хош Хабара гулак
асмадыклары җезаландырар. 9 Олар Реббиң
хузурындан ве Онуң гудратының шөхратындан
махрум эдилип, бакы хеләкчилик җезасыны
чекерлер. 10 Реббиң сайлап-сеченлери болса Онуң
гелҗек шол гүнүнде Ребби шөхратландырарлар.
Иман эденлериң әхлиси Ребби бейгелдерлер.
Булара сиз хем дегишлисиңиз, себәби сиз өзүңизе
эдилен шаятлыклара ынандыңыз. 11 Шоңа гөрә-де,
биз элмыдама сизиң үчин дога-дилеглер эдйәрис:
гой, Худай сизи Өз чагырышына мынасып сайсын;
гой, әхли ягшы ниетлериңизи ве иманыңызың
гөнүкдирен хер бир ишини Худай Өз гудраты билен
амала ашырсын. 12 Биз Худайымызың ве Реббимиз
Иса *Месих*иң мерхеметине гөрә, сизиң Ребби
шөхратландырмагыңыз үчин, Онуң-да сизи
шөхратландырмагы үчин шу дога-дилеглери
эдйәрис.

† *Силван – бу Силасың бейлеки ады.*

2-нҗи бап

Биканун адам

2 Инди болса, эй, доганлар, Реббимиз Иса
*Месих*иң гелмеги ве Онуң янына үйшмегимиз
бабатда шулары айдыңлашдырмакчы: 2 «Реббиң
гүни голайлады» дийип айдян хайсыдыр бир хабар,
пыгамберлик я-да хат бизден ялы болуп гөрүнсе-
де, шолар себәпли хайдан-хай алҗырамаң,
галпылда дүшмәң. 3 Өзүңизи хич киме хич ёл
билен алдатмаң. Чүнки көплер Худая гаршы баш
галдырар ве ёк эдилмели биканун адам пейда
болар. Йөне бу затлар амала ашянча, Реббиң гүни
гелмез. 4 Бу адам худай дийип атландырылян я
сежде эдилйән затларың барына гаршы чыкып,
өзүни олардан ёкары тутар. Ол хатда Худайың
ыбадатханасында отурып, өзүни Худай дийип
ыглан эдер. 5 Мен хениз яныңыздакам булары
айданым, элбетде, ядыңыздадыр. 6 Бу биканун адам
Худайың беллән вагтында пейда болар.
Биканунлык эййәм ассырынлык билен херекет
этсе-де, биканун адамың пейда болмагы
бөкделйәр. Мунуң себәбини өзүңиз билйәнсиңиз.
Хава, биканун адамы бөкдейән бири бардыр. Ол
арадан айрылансоң, 8 биканун адам пейда болар.
Реб Иса агзының деми билен, Өз гелшиниң шанлы
шөвкети билен оны ёк эдер. 9 Биканун адам
геленде шейтаның гүйҗи аркалы хер хили ялан
гудратлары, аламатлары ве мугҗызалары гөркезер.
10 Ол хер хили яманлыклар билен хеләкчилик ёлуна
дүшенлери алдава салар. Чүнки олар хакыкаты
сөймеги ве шол аркалы халас болмагы рет этдилер.
11 Шонуң үчин-де Худай олары алдаян бир гүйҗе
табшыряр. Олар-да бу алдава ынанярлар. 12 Ол
муны хакыката ынанман, яманлыкдан кейп
аланларың барыны хөкүм этмек үчин эдйәр.

Иманда берк дуруң!

13 Эй, Реб тарапдан сөйүлйән доганлар! Сиз халас
болуп билериңиз ялы, Худай сизи илкинҗилер
хөкмүнде † сайлады. Сиз Мукаддес Рух аркалы
пәкленип, хакыката болан иманыңыз аркалы халас
болдуңыз. Шоңа гөрә-де, биз элмыдама Худая
шүкүрлер этмелидирис. 14 Ол Реббимиз Иса
*Месих*иң шөхратына шәрик болуп билериңиз ялы,
вагыз эдйән Хош Хабарымыз аркалы сизи булара
чагырды. 15 Шоңа гөрә-де, эй, доганлар, инди
иманда берк дуруң! Бизден сөз я хат аркалы
өвренен таглыматыңыза берк япышың. 16 Атамыз
Худай бизи сөйүп, Өз мерхемети аркалы бизе эбеди
теселли билен ягшы умыт берди. Гой, Реббимиз
Иса *Месих*иң Өзи ве Атамыз Худай сизе теселли
берсин, хер бир ягшы ишде ве сөзде сизе гүйч
берсин.

3-нҗи бап

Бизиң үчин дога-дилег эдиң

3 Эй, доганлар! Реббиң Хош Хабары сизиң
араңызда чалт яйрап, шөхратланды. Ол
бейлеки ерлерде-де шейле болар ялы, бизиң үчин
дога-дилег эдиң. 2 Залым, яман адамлардан
гутулып билмегимиз үчин-де дога-дилег эдиң.
Чүнки Реббе адамларың хеммеси ынанян дәлдир.
3 Эмма Реб ынамдардыр. Ол сизе кувват берер ве
шейтандан горар. 4 Бизиң буйранларымызы
эдйәндигиңиз, гелҗекде-де этҗекдигиңиз бабатда
Реб бизи ынандыряр. 5 Гой, Реб йүреклериңизи
Худайы сөймәге ве *Месих*е садык болмага
гөнүкдирсин.

Чөрегиңизи өзүңиз газаның

6 Эй, доганлар, бикәр гезип, бизиң
таглыматымыза гөрә яшамаян хер бир догандан
даш дурмагы Реббимиз Иса *Месих*иң адындан сизе
буюрярыс. 7 Бизиң гөрелдәмизе нәхили
эрмелидигини өзүңиз билйәнсиңиз. Биз сизиң
араңыздакак, бикәр гезмедик, 8 хич кимиң
чөрегини мугт иймедик. Гайтам, сизиң хич
бириңизе аграм салмаҗак болуп, гиҗе-гүндиз
ишләп, зәхмет чекдик. 9 Бизиң сизден ярдам
алмага хакымыз болса-да, оны талап этмедик.
Себәби гөрелдәмизе эерип билериңиз ялы, муны
сизе нусга болмак үчин этдик. 10 Биз хатда сизиң
яныңыздакак: «Ким ишлемек ислемейән болса,
дамак-да иймесин» дийип буйрупдык. 11 Эмма биз
араңызда кәбирлериңизиң бикәр гезйәндигини
эшидйәрис. Олар өз ишлери билен болман,
башгаларың ишине гошулярлар. 12 Шейле
адамлара геп-гүррүңсиз ишлемеги ве өз
чөреклерини газанмагы Реббимиз Иса *Месих*иң
адындан табшырып ялбарярыс. 13 Сиз болса, эй,
доганлар, ягшылык этмекде ядамаң. 14 Ким бу хатда
айданларымыза гулак асмаса, оны гөз астына
алың. Ол утанар ялы, онуң билен гатнашмаң.
15 Йөне оны душман саймаң, гайтам бир доган
хөкмүнде оңа өвүт бериң.

Саламлар

16 Парахатлыгың гөзбашы болан Реббиң Өзи сизе
хемише, хер ягдайда парахатлык берсин! Реб
барыңыза яр болсун! 17 *Мен Павлусдан сизе салам
болсун. Муны өз элим билен язып, хер хатымы*

† *Илкинҗилер хөкмүнде – кәбир голязмаларда илкибашдан*

шейдип тамамларын. 18 *Реббимиз Иса Месихиң*
мерхемети, гой, сизиң барыңыза яр болсун!

1 Тимотеос

Гириш

Тимотеос Павлус нирә гитсе, онуң билен биле гидйәрди, әхли ишлеринде оңа көмек берйәрди (Рим 16:21; 1 Кор 16:10; Фил 2:19). Иманлары бир боланы үчин, Павлус оны өз оглы кимин гөрйәрди (1:2). Тимотеос Павлусың иң садык эгиндешлериниң бири болансоң, ол өз хатларында Тимотеосы көп ятлаяр. Бу хатың Тимотеоса языландыгына гарамаздан, Павлус онда тутуш йыгнага дегишли меселелере гарап гечйәр. Ол йыгнагың ёлбашчыларыны ве хызматчыларыны сайламакда нәмә эсасланмалыдыгыны айдяр (3:1-13, 5:17-20). Павлус месихилериң әхлисине хеммелер үчин дога-дилег эдип, шуны ятда сакламагы табшыряр: (2:5).

Мазмуны

- Саламлар ве дога-дилеглер
- Йыгнагың дурмушы үчин өвүт-үндевлер
- Иманымызың сыры
- Павлусың Тимотеоса берен өвүтлери

1-нҗи бап

1 Халасгәримиз Худайың ве умыдымыз болан
Иса *Месих*иң буйругына гөрә Онуң ресулы мен
Павлусдан 2 Тимотеоса догайы салам! Эй, Тимотеос,
сен өз иманың аркалы маңа хакыкы огул
болансың. Гой, Атамыз Худайың ве Реббимиз Иса
*Месих*иң мерхемети, рехим-шепагаты,
парахатлыгы саңа яр болсун!

Ялан таглыматлардан әгә болуң!

3 Мен Македония угранымда, Эфес шәхеринде
галмагыңы хайыш эдипдим. Сен ол ердәки
адамларың кәбирине ялан таглыматлары
яйратмазлыгы буюр. 4 Гой, олар гадымы
роваятлара, түкениксиз несил шеҗерелерине
йыкгын этмесинлер. Булар дава-җенҗеллериң
дөремегине себәп болуп, Худайың табшырыгының
иман аркалы амала ашырылмагына пәсгел
берйәндир. 5 Буйругымың эсасы максады
иманлылара бири-бирини сап йүрекден, пәк
выҗдандан, хакыкы имандан дөрейән сөйги билен
сөймегине ярдам бермекдир. 6 Кәбир адамлар
мундан дәнип, ховайы гүррүңлере баш урдулар.
7 Олар Мукаддес Кануны өвретмекчи болярлар,
йөне не өз айдянларына, не-де вагыз эдйән
затларына дүшүнйәрлер. 8 Биз Кануның оны догры
уланянлар үчин ягшыдыгыны билйәрис. 9 Мундан
башга-да, бу Кануның догры адамлар үчин дәл-де,
оны бозянлар ве битабынлар, худайсызлар ве
гүнәкәрлер, адамлары сыламаянлар ве
имансызлар, ата-энесини өлдүрйәнлер, ганхорлар,
10 зынахорлар, бири-бири билен ятян эркеклер, гул
сөвдагәрлери, яланчылар, әхтияланлар, умуман,
сагдын таглымата гаршы чыкянларың әхлиси
үчиндигини билйәрис. 11 Хава, бейик ве шөхратлы
Худайың маңа ынанан Хош Хабары хут шейле
өвредйәндир.

Павлус Худая шүкүр эдйәр

12 Мен Реббимиз Иса *Месих*иң маңа гуҗур-гайрат
берендиги үчин шүкүр эдйәрин. Ол мени садык
сайып, Өзүне хызмат этмәге белледи. 13 Мен
озаллар Иса *Месих*е дил етирип, азар берип,
залымлык барыны эдипдим. Йөне мен буларың
барыны билмезликден ве имансызлыкдан эденим
үчин, маңа рехим эдилди. 14 Реббимиз Иса
*Месих*иң чәксиз мерхемети, сөйгүси ве Онуң берен
иманы үстүме болдан-бол ягды. 15 Шоңа гөрә-де:
«Иса *Месих* гүнәкәрлери халас этмәге гелди» диен
сөзлер догры ве хер җәхтден кабул эдерликдир.
Шол гүнәкәрлериң иң гүнәкәри-де мендирин.
16 Эмма Иса *Месих* маңа Өз чәксиз рехим-
шепагатыны гөркезди. Хава, Ол маңа рехим этди ве
Өзүне иман эдип, бакы яшайша говушҗакларың
әхлиси үчин мени мысал хөкмүнде уланды.

[17] Эбедилигиң Шасы, өлмез ве гөзе гөрүнмез еке-тәк Худая бакы хормат ве шөхрат болсун! Омын.

Өкде сөвешиҗи кимин сөвешмек

[18] Эй, оглум Тимотеос, сен барада айдылан пыгамберликлери назара алып, саңа шуны берк табшырярын: бу пыгамберликлере даянып, өкде сөвешиҗи кимин сөвеш, [19] иманда берк дуруп, ынсабыңы пәк сакла. Кәбир адамлар ынсапларыны ювудандыгы үчин, иманлары гая урлан гәми кимин чым-пытрак болды. [20] Хименей билен Исгендер-де шейле адамлара дегишлидир. Мен Худая дил етирмезлиги өвренсинлер дийип, олары шейтана табшырдым.

2-нҗи бап

2 Шоңа гөрә, эй, Тимотеос, илки билен шулары үндейәрин: хеммелер үчин дога--дилег эдиң, олар үчин Худая ялбарың, Оңа миннетдарлык билдириң. [2] Парахат ве геп-гүррүңсиз, хер затда Худайың йөрелгесине эерип, эдепли яшап билеримиз ялы, патышалар ве ыгтыярлыларың әхлиси үчин дога-дилег эдиң. [3] Бу хайырлыдыр, Халасгәримиз Худайың халаяныдыр. [4] Ол хемме адамларың хакыкаты билип, халас болмагыны ислейәндир. [5] Чүнки еке-тәк бир Худай бардыр. Худай билен адамларың арасында хем еке-тәк бир Төвеллачы бардыр. Ол хем ынсан болан Иса *Месих*дир. [6] Иса *Месих* хеммелери азат этмек үчин, Өзүни гурбан этди. Шейдип, Ол Худайың ниетини тассыклады. Худайың ниети болса гележекде хер бир адамы Өз беллән вагтында халас этмекден ыбаратдыр. [7] Хут шу максат үчин, мен җарчы ве ресул эдилип беллендим. Догрымы айдярын, сөзлеримде асла ялан ёкдур: мен яхуды дәллере иман барадакы хакыкаты өвретмәге беллендим. [8] Шоңа гөрә-де, эркеклериң гахарланман, җеделлешмән, әхли ерде эллерини галдырып, пәк йүрекден дога--дилег этмеклерини ислейәрин.

[9] Аяллар хем сачларыны герегинден артык оваданламасынлар, өзлерини тылла ве мерҗен шай-сеплери, гымматбаха эгинбашлары билен беземесинлер. Терсине, сада гейнип, асыллылык ве хая билен [10] өз ягшы ишлерине бесленсинлер. Худайың йөрелгелерине эерйәндиклерини ыкрар эдйән аяллара шейле этмек ярашяндыр. [11] Аял йыгнакда өвредилйән затлары үмсүм ве долы табынлыкда өвренсин. [12] Аялың йыгнакда өвретмегине, эркегиң үстүнден агалык сүрмегине ыгтыяр бермейәрин. Ол сессиз-үйнсүз болсун. [13] Чүнки илки Адам ата, онсоң Хов эне ярадылды. [14] Алдананам Адам ата дәлди. Аял алданып, гүнә газанды ве нәлетленип, догрум бургуларына сезевар эдилди. Эмма аял иман эдип, сөйги ве халаллык йөрелгелерине эерсе, бу нәлете гарамаздан халас эдилер.

3-нҗи бап

Йыгнагың ёлбашчылары ве хызматчылары

3 «Ким йыгнагың ёлбашчысы болмагы йүрегине дүвен болса, асыллы ише ымтыляндыр» дийип айдылан сөз гаты догрудыр. [2] Шоңа гөрә-де, йыгнагың ёлбашчысы мүйнсүз, өмрүнде диңе бир гезек өйленен, хер затда өзүне эрк эдип билйән, пәхимли, абрайлы, мыхмансөер, өвретмәге укыплы, [3] шераба хөвесҗең дәл, залым дәл-де, мылайым, дава-җенңелден гача дурян, пула гызмаян адам болмалыдыр. [4] Ол өз өйүни оңат доландырмалы, чагаларының хорматыны газанып, олара өз диенини этдирмелидир. [5] Себәби өз өйүни доландырып билмейән адам, хей-де Худайың йыгнагының аладасыны эдип билерми?! [6] Йыгнагың ёлбашчысы яңы-якында иман гетирениң бири болмалы дәлдир. Ёгса ол текепбирлиге йүз уруп, иблисиң сезевар эдилен җезасына учрамагы ахмал. [7] Биабрайлыга учрамаз ялы ве иблисиң дузагына дүшмез ялы, ол йыгнагың дашындакы адамларың арасында хем сыланылян болмалыдыр.

[8] Шонуң ялы, йыгнагың хызматчылары хем сыланян, икийүзли дәл, шераба йыкгын этмейән, гара небсине чапмаян адамлар болмалыдыр. [9] Олар пәк выжданлы болуп, Худайың бизе Иса *Месих* барасында аян эден хакыкатына эермелидир. [10] Йыгнагың хызматчылары белленилмезден өңүрти сыналсын. Эгер мүйнсүз болуп чыксалар, гой, хызмат эдиберсинлер. [11] Шонуң ялы, йыгнагың хызматчы аяллары хем хорматланян, гыбат этмейән, терсине, өзлерине эрк эдйән ве хер затда ынамдар болмалыдыр. [12] Йыгнагың хызматчылары өз аялларына бивепалык этмейән, чагаларыны ве өйлерини оңат доландырян адамлар болсунлар. [13] Оңат хызмат эдйән хызматчылар адамларың хорматына мынасып болуп, Иса *Месих*е болан иманлары барада ынамлы гүрләп билйәндирлер.

[14] Эй, Тимотеос! Мен тиз вагтда сениң яныңа барарын умыды билен шу үндевлери язярын. [15] Йөне барды-гелди эгленмели болайсам, сен Худайың машгаласының, ягны хакыкатың биняды ве диреги болан дири Худайың йыгнагындакы адамларың өзлерини нәхили алып бармалыдыгыны билмелисиң. [16] Иман сырының чыңдугына асла шүбхе ёкдур: Иса *Месих*† ынсан бедeнинде аян болуп, Мукаддес Рух аркалы тассыкланылды. Перишделер Оны гөрдүлер, Ол

† *Иса Месих – кәбир голязмаларда Худай*

миллетлер арасында вагыз эдилди. Оңа бу дүнйәде
иман эдилди, Ол шан-шөхрат ичинде гөге алынды.

4-нҗи бап

Тимотеоса берилйән үндевлер

4 Мукаддес Рух ахыркы гүнлерде кәбир
адамларың имандан дәнип, аздырыҗы
рухлара ве җынларың таглыматларына
эерҗекдиклерини айдың айдяр. 2 Бу таглыматлар
ынсапларыны ювудан икийүзли яланчылар
тарапындан яйрадыляр. 3 Олар өйленмеги,
дурмуша чыкмагы гадаган эдйәрлер. Худайың
ярадан нәз-ныгматларының кәбирини иймезлиги
буюрярлар. Йөне Худай бу нәз-ныгматлары
хакыкаты билйән иманлыларың шүкүр билен
иймеклери үчин яратды ахырын. 4 Худайың ярадан
затларының әхлиси говудыр. Шүкүр билен кабул
эдилен хер зат асла рет эдилмели дәлдир. 5 Себәби
Худайың сөзи ве дога-дилег аркалы кабул эдилен
иймит Худайың назарында халалдыр. 6 Эй, оглум,
сен булары доганлара өвретсең, өз эерен иманың
барадакы хакыкат таглыматының сөзлери билен
етишдирилерсиң. Шейдип, Иса *Месих*иң оңат
хызматчысы боларсың. 7 Худайың халамаян
геплерине ве кемпир эртекилерине улашма-да,
говусы, Худайың ёлунда түргенлеш. 8 Бедени
түргенлешдирмегиң пейдалы тараплары бардыр.
Йөне өзүңи Худайың ёлунда түргенлешдирмек
хемметараплайын пейдалыдыр. Себәби мунда
хәзирки ве гелҗекки яшайшың вадасы бардыр. 9 Бу
вада ыгтыбарлыдыр, хер җәхтден кабул
эдерликдир. 10 Чүнки биз хемме адамларың,
ылайта-да иманлыларың Халасгәри болан дири
Худая бил багламак билен, шол ваданың
хатырасына зәхмет чекип, ыхлас эдйәрис †.
11 Буларың барыны буюр ве өврет. 12 Яшдыгың үчин
саңа хич ким әсгермезлик этмесин. Сен хем сөзде,
яшайышда, сөйгүде, иманда ве пәкликде иман
гетиренлере гөрелде бол. 13 Мен барянчам,
йыгнага Мукаддес Язгылары окамак, өвүт-несихат
этмек ве өвретмек билен мешгул бол.
14 Пыгамберлик сөзи аркалы ве йыгнак
ёлбашчыларының сениң үстүңе эл гоймагы билен
†† өзүңе берлен пешгеши әсгермезлик этме. 15 Бу
ишлерде ыхласлы бол. Иманда өсүшиңи хеммелер
гөрер ялы, җан-тенден ыхлас эт. 16 Яшайыш
йөрелгәңе ве өвредйән таглыматыңа үнс бер. Бу
ишлери эрҗеллик билен амал эт. Шонда сен өзүңи-
де, диңлейҗилериңи-де халас эдерсиң.

† *Ыхлас эдйәрис – кәбир голязмаларда сөгүлмелере сезевар эдилйәрис.* †† *Эл гоймагы билен – ир дөврүрдәки йыгнакларда иманлылар йөрите бир максат билен адамың үстүне эл гоюпдырлар. Рес 13:3 ве сөзлүге серет.*

5-нҗи бап

Дул аяллар барадакы үндевлер

5 Гарры адамлары гөдек язгарма-да, олара өз
атаң кимин гарап, сыпайылык билен өвүт-
үндев бер. Яш йигитлере өз доганларың ялы,
2 гарры аяллара өз энең ялы, яш аяллара өз аял
доганларың ялы гарап, олара пәк йүрекден өвүт-
үндев бер. 3 Ялңыз галан дул аяллары сыла. 4 Эмма
дул аялың чагалары я агтыклары бар болса, гой,
олар онуң аладасыны этсинлер. Гой, олар озал
өзлери барада алада эден эне-аталарына хормат
гойсунлар. Чүнки бу Худайың халаяныдыр. 5 Ялңыз
галан дул аял әхли умыдыны Худая баглаяндыр.
Худайдан ярдам сорап, гиҗе-гүндиз дилег
эдйәндир. 6 Эмма айшы-эшрет чекйән дул аялың
өзи дири болса-да, рухы өлүдир. 7 Шонуң үчин-де,
дул аялларың мүйнсүз болары ялы, олара бу язан
табшырыкларымы буюр. 8 Кимде-ким өз доган-
гарындашларының, ылайта-да өз машгаласының
аладасыны этмейән болса, имандан дәндигидир.
Шейле адам имансыздан хем бетердир. 9 Дул аял
алтмыш яшдан гечен болса, өмрүнде диңе бир
гезек дурмуша чыкан болса, йыгнак онуң адыны
дуллар санавына язсын. 10 Шейле дул аял ил
арасында өз ягшы ишлери билен таналмалы:
чагаларыны кемала гетирен, мыхмансөер,
имандакы доганларына хызмат эден ве мушакгат
ичиндәкилере ярдам берен, умуман, элмыдама
ягшылык этмәге ымтылян болмалыдыр. 11 Яш дул
аялларың адыны бу санава гошма. Себәби оларың
тен хесери *Месих*е болан садыклыгындан үстүн
гелсе, дурмуша чыкмак исләрлер. 12 Шонда озал
*Месих*е эден вадаларыны унудандыклары зерарлы,
олар җеза сезевар боларлар. 13 Мундан башга-да,
олар өйден-өе айланып, бикәр гезмәге эндик
эдерлер. Бикәрликлери билен хем чәкленмән,
гелшиксиз геплери агза алып, башгаларың ишине
гатышян гыбаткешлер боларлар. 14 Шонуң үчин-де,
мен яш дул аялларың дурмуша чыкып, чага
догурмакларыны ве өй ишлерине гүмра
болмакларыны үндейәрин. Шонда
душманларымызың олара мыҗабат атмага
тутарыгы болмаз. 15 Себәби оларың кәбири
шейтаның гепине гулак габардып, эййәм ёлдан
чыкдылар. 16 Эгер иманлы аялың ‡
гарындашларының арасында дул галан аяллар бар
болса, гой, ол шоларың аладасыны этсин, йыгнага
аграм салмасын. Йыгнак болса мадды көмегини
мәтәчлик чекйән ялңыз дул аяллара берсин.

‡ *Иманлы аялың – кәбир голязмаларда иманлы эркегиң я аялың.*

Йыгнак ёлбашчылары барадакы үндевлер

17 Йыгнагы оңат доландырян ёлбашчылар,
ылайта-да вагыз эдип, таглыматы өвретмекде
зәхмет чекйәнлер, ики эссе хормата лайык
гөрүлсин. 18 †Чүнки Мукаддес Язгылар: «Харман
дөвйән өкүзиң агзыны багламаң», «Ишгәр өз
хакына мынасыпдыр» дийййәр. 19 Ики я үч шаят
болмаса, йыгнагың ёлбашчысы хакдакы
айыпламаны кабул этме. 20 Гүнәли чыканлары
болса көпчүлигиң өңүнде паш эт. Гой, бу
бейлекилере хем сапак болсун. 21 Шу буйруклары
берҗай эдениңде, меселәниң анығына етмән, хич
кими язгарма, тарапгөйлик этме. Ине, шуларың
барыны Худайың, Иса *Месих*иң ве сайланан
перишделериң өңүнде саңа берк табшырярын.
22 Кимдир бириниң гүнәсине шәрик болмаз ялы,
онуң башына эл гоюп, оны хызмата беллемәге
ховлукма. Өзүңи пәк сакла. 23 Мундан бейләк диңе
сув ичмән, аз-кем шерап хем ич. Бу ашгазаныңа ве
йыгы-йыгыдан гайталанян нәхошлугыңдан
сапланмага ярдам берер. 24 Кәбир адамларың
гүнәлери гөз--гөртеле болуп, олар кыямат гүнүнден
өң әшгәрдир. Кәбирлериниң гүнәси болса вагтың
гечмеги билен әшгәр боляр. 25 Шонуң ялы, оңат
ишлериңем кәбирлери әшгәр, кәбирлери болса
әшгәр дәлдир. Йөне әшгәр дәллери хем иру-гич
мәлим боляндыр.

6-нҗы бап

Гуллар барадакы үндевлер

6 Худайың адына ве өвредйән таглыматымыза
дил етмез ялы, гулчулык боюнтырыгы
астындакыларың бары өз хоҗайынларыны
хормата мынасып сайсын. 2 Хоҗайынлары иманлы
болан гуллар: «Инди биз догандырыс» дийип, өз
хоҗайынларына гелеңсизлик этмесинлер, терсине,
өңкүден-де ыхласлы хызмат этсинлер. Себәби
оларың хоҗайынлары имандакы эзиз доганлары
болуп, ягшылык эдйәндирлер. Буларың барыны
өврет ве үнде.

Ялан мугаллымлар барада дуйдурышлар

3 Эгер кимде-ким мениң өвреденлеримден
өзгесини өвретсе, Реббимиз Иса *Месих*иң сагдын
таглыматыны ялан сайып, Худайың йөрелгесине
лайык болан таглыматы оңламаян болса, 4 онда ол
хич зада дүшүнмейән текепбирдир. Ол
җеделлешмек ве сөзлериң манысы барада
давалашмак кеселине ёлугып, гөриплигиң,
агзалалыгың, төхметлериң хем-де эрбет
шүбхелериң дөремегине себәп боляр. 5 Булар
зерарлы пикирлери заяланан адамларың
арасында агзалалыклар йүзе чыкяр. Олар
хакыкаты ёюп, Худайың йөрелгеси газанч ёлудыр
өйдйәрлер. ††6 Хакыкатда болса, барыңа кайыл
болуп, Худайың йөрелгесине эермек улы
газанчдыр. 7 Чүнки биз дүнйә хич зат гетирмедик.
Ондан хич зат әкидип билмеҗегимиз хем месе-
-мәлимдир. 8 Шонуң үчин-де, ийҗегимизиң,
гейҗегимизиң бардыгына шүкүр этмелидирис.
9 Баямакчы болянлар болса сынага дүшүп, акмак ве
эрбет хөвеслериң торуна чолашяндырлар. Бу
хөвеслер олары вейранчылыга ве хеләкчилиге
учрадяндыр, 10 себәби пул хөвеси әхли бела-
бетериң көрүгидир. Кәбир адамлар онуң ышкына
дүшүп, имандан азашдылар, өзлерини көп
гөргүлере сезевар этдилер.

Павлусың Тимотеоса соңкы үндевлери

11 Эмма сен, эй, Худайың адамы, бу затлардан гач.
Догрулык, таквалык, иман, сөйги, сабыр-такатлык
ве юмшаклык йөрелгелерине эер. 12 Иман
угрундакы гөрешде эдерменлик билен гөреш ве
бакы яшайшы макәм тут. Худай сени муңа
чагырды, сен хем иманыңы көп шаядың өңүнде
долы ыкрар эденсиң. 13 Әхли зада яшайыш берйән
Худайың хузурында ве Понтий Пилатың өңүнде
диңе Худая бил баглаяндыгыны тассыклан Иса
*Месих*иң хузурында саңа шулары табшырярын:
14 Реббимиз Иса *Месих* гелйәнчә, өзүңе
буйруланлары долы ве биркемсиз берҗай эт.
15 Худай бейик ве еке-тәк Хөкүмдардыр, Ол
шаларың Шасы, таңрыларың Таңрысы, өлмезлигиң
еке-тәк Эесидир. Ол ынсаның гөзүни гамашдырян
нурда яшаяр, Оны хич бир ынсан гөрмеди, гөрүп-
де билмез. Ол Иса *Месих*и Өз беллән вагтында
иберер. Хормат ве гудрат бакы Онуңкы болсун!
Омын.
17 Бу дөврүң байларына текепбир болмазлыгы
табшыр. Гой, олар ыгтыбарсыз, вагтлайын байлыга
дәл-де, багтыяр яшамагымыз үчин хер зады
болелин етирйән Худая ‡ бил багласынлар. 18 Олара
ягшылык этмеги, ягшы ишлер, сахылык ве
җомартлык хазынасыны топламагы буюр. 19 Шейле
хазына оларың гележегиниң берк биняды болуп,
хакыкы яшайша ‡‡ етирер. 20 Эй, Тимотеос, өзүңе
ынанылып берлени гора. Бош гүррүңлерден ве
«билим» сайылян гапма-гаршы пикирлерден йүз
өвүр. 21 Себәби кәбир адамлар бу ялан билиме
улашып, имандан азашандырлар.
Худайың мерхемети, гой, сизе яр болсун! ‡‡

† 5:18 t Кан 25:4; Лук 10:7.

†† *Кәбир голязмаларда Бейле адамлардан гача дуруң*

‡ *Худая – кәбир голязмаларда дири Худая*

‡† *Хакыкы яшайыш – кәбир голязмаларда бакы яшайыш*
‡‡ *Кәбир голязмаларда Омын*

2 Тимотеос

Гириш

Бу хат эсасан-да Павлусың хызматдашы ве көмекчиси болан Тимотеоса берлен маслахатлардан ыбаратдыр. Хатың эсасы мовзугы кынчылыклара ве ызарланмалара чыдамлы болмак барададыр. Павлус Тимотеосы голдап, оңа Иса барадакы шаятлыгыны довам этмеклиги, Тәзе ве Көне Әхтиң хакыкы таглыматына эермеги, мугаллым ве вагызчы хөкмүнде өз борҗуны берҗай этмеги маслахат берйәр. Павлус Тимотеоса айратын хем «бош ве самсык җеделлерден гача дурмагы» үндәп, шейле җеделлериң адамларың иманыны вейран эдип билйәндиги барада дуйдуряр.
Шулар аркалы Тимотеоса Павлусың дурмушы ве шахсы гөрелдеси: иманы, сабырлылыгы, сөйгүси, ызарланмалардакы җебирлери ве чыдамлылыгы барада ятладыляр. Павлус өзүниң Иса е болан иманы үчин тиз вагтда өлҗекдигини, эмма өз садыклыгы үчин байрак алҗакдыгыны билйәр (4:6-8). Ол Тимотеоса шейле сөзлер билен йүзленйәр: (2:11-12a).

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Шүкүрлер ве өвүтлер
Маслахатлар ве дуйдурышлар
Павлусың ягдайы
Соңкы саламлар

1-нҗи бап

1 Иса *Месих*иң ресулы мен Павлусдан сөйгүли
оглум Тимотеоса догайы салам! Худай мени
Иса *Месих* аркалы берен яшайыш вадасыны җар
этмек үчин сайлады. Гой, Атамыз Худайың ве
Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети, рехим-
шепагаты ве парахатлыгы саңа яр болсун!

Павлус Тимотеос үчин Худая шүкүр эдйәр

3 Мен хем ата-бабаларым ялы Худая пәк
выждандан хызмат эдйәрин. Дога-дилеглеримде
сени гиҗе-гүндиз дынгысыз ятлап, Худайыма шүкүр
эдйәрин. 4 Мен хошлашык пурсадындакы
гөзяшларыңы ятлаярын, шатлыкдан долмак үчин
сениң билен дидарлашмагы күйсейәрин. 5 Сениң
Иса *Месих*е болан хакыкы иманыңы ятлаярын.
Озал мамаң Лойисиң, эҗең Эвникиниң калбында
месген тутан иманың инди сениң калбыңда хем
яшаяндыгына ынанярын.

Павлус Тимотеоса өвүт берйәр

6 Шонуң үчин, ене-де бир гезек гайталаярын:
башыңа эллерими гоймагым аркалы Худайдан
алан рухы пешгешиңи парлат, 7 себәби Худай бизи
горкак этмейәр. Ол бизи гүйч, сөйги ве өзерклилик
билен долдуряр. 8 Шонуң үчин-де, Реббимиз
барада шаятлык этмәге утанма. Онуң хатырасына
туссаг эдиленлигимден-де утанма. Терсине,
Худайың берйән гүйҗи билен Хош Хабарың
угрунда гөрйән гөргүлериме шәрик бол. 9 Худай
бизи эден ишлеримизе гөрә дәл-де, Өз максадына
ве мерхеметине гөрә халас эдип, Онуң мукаддес
халкы болмага чагырды. Бу мерхемет дүнйә
ярадылмаздан өң Иса *Месих* аркалы берлип,
10 шинди Халасгәримиз Иса *Месих*иң гелмеги
билен аян эдилди. Ол өлүми ёк эдип, Хош Хабар
аркалы бакы яшайшы ве өлмезлиги аян этди.
11 Мен хем бу Хош Хабарың җарчысы, ресулы ве
өвредиҗиси † эдилип беллендим. 12 Хут шу себәбе
гөрә гөрги барыны гөрйән болсам-да, мундан асла
утанмаярын, себәби Киме иман эденими
билйәрин. Онуң маңа табшыран задыны кыямат
гүнүне ченли сакламагы башарҗакдыгына берк
ынанярын. 13 Саңа өвреден догры таглыматымы
нусга хөкмүнде гайым тутуп, Иса *Месих*иң берйән

† *Өвредиҗиси – кәбир голязмаларда яхуды дәллере өвредиҗиси*

иманына ве сөйгүсине эер. 14 Өзүңе табшырылан
оңат таглыматы бизде месген тутан Мукаддес Рух
аркалы гора.
15 Сен Азия велаятындакыларың хеммесиниң,
шол санда Фигелиң ве Хермогениң менден йүз
өврендиклерини билйәнсиң. 16 Гой, Реббимиз
Онисифорың өй-ичерсине рехимдарлык этсин.
Себәби ол энчеме гезек маңа гөвүнлик берип,
мениң туссаглыгымдан утанмады. 17 Терсине, Риме
гелип, тә мени тапянча, эрҗеллик билен гөзледи.
18 Гой, Реб кыямат гүни оңа Өз рехимдарлыгыны
гөркезсин! Онуң Эфесде маңа нәхили ярдам
берендигини өзүң-де билйәнсиң.

2-нҗи бап

Иса *Месих*е садыклык билен эериң

2 Эй, оглум, Иса *Месих*иң берйән мерхемети
билен кувватлан. 2 Көп шаятларың янында
менден эшиден сөзлериңи бейлекилере-де
өвредип билҗек ыгтыбарлы адамлара табшыр.
3 Иса *Месих*иң хакыкы эсгери болуп, бизиң иман
угрунда гөрйән гөргүлеримизе шәрик бол. 4 Харбы
гуллукдакы эсгер гүнделик дурмуша дегишли
ишлере улашян дәлдир. Ол өз серкердесиниң
гөвнүнден турмак ислейәндир. 5 Шунуң ялы, ярыша
гатнашян пәлван хем ярышың шертлерини берҗай
этмесе, байрак алмаз. 6 Җаныпкеш дайхан хем өз
хасыл пайыны илкинҗи болуп алмалыдыр. 7 Шу
айдянларым барада ойлан. Буларың барына
дүшүнериң ялы, Реббиң Өзи саңа дүшүнҗе берер.
8 Давудың неслинден болан ве өлүмден дирелен
Иса *Месих*и унутма. Бу мениң вагыз эдйән Хош
Хабарымдыр. 9 Мен Хош Хабарың угрунда гөрги
барыны гөрүп, җенаятчы кимин туссаг эдилдим.
Эмма Худайың Хош Хабарыны туссаг эдип болян
дәлдир! 10 Ине, хут шу себәпден, сайлананлар хем
бакы шөхрат билен бирликде Иса *Месих* аркалы
халас болар ялы, оларың хатырасына әхли зада дөз
гелйәрин. 11 Ине, шу сөзлер өрән догры айдылан
сөзлердир: Онуң билен биле биз өлен болсак, Онуң
билен биле яшаҗакдырыс. 12 Гөргүлере чыдаян
болсак, Онуң билен биле шалык сүрерис. Эгер Оны
рет этсек, Ол хем бизи рет эдер. 13 Эмма биз Оңа
садык галмасак-да, Ол бизе садыкдыр, себәби Ол
Өзүни рет эдип билмейәр.

Худайың халаян ишчиси

14 Бу затлары хеммелере ятладып дур. Сөзлериң
манысы барада давалашмазлыгы олара Худайың
хузурында берк табшыр. Себәби шейле давалар
пейда гетирмән, диңлейәнлери хеләкчилиге
учрадяндыр. 15 Худайың хузурында өз эдйәнинден
утанмаҗак, хакыкы таглыматы догры өвредйән
ишчи хөкмүнде дуруп билериң ялы, җан-тенден
ыхлас эт. 16 Худая ярамаян бош геплерден гача дур.
Себәби шейле геплере улашян адамлар
гитдигисайы Худайдан дашлашяндырлар.
17 Оларың өвредйән таглыматы болса ёканч кесел
кимин яйрар. Хименей билен Филит хем шолардан
болуп, 18 хакыкат ёлундан азашандырлар. Олар
дирелиш эййәм амала ашды дийип, кәбир
адамларың иманыны вейран эдйәрлер. 19 †Эмма
хер ничик болса-да, Худайың тутан биняды берк
дурандыр. Бу бинят «Реб Өзүниңкилери
танаяндыр», «Реббиң адыны ыкрар эдйән хер кес
яманлыкдан узакда дурсун» диен сөзлер билен
мөхүрленендир.
20 Улы хоҗалыкдакы гапларың әхлиси алтындан
ве күмүшден дәлдир. Оларың арасында агачдан,
тоюндан ясаланлары хем бардыр. Оларың кәбири
дабаралы, кәбири болса адаты максатлар үчин
уланыляндыр. 21 Иманлылар бабатда хем шейле:
өзүни хер түйсли яманлыкдан саклаян иманлы
йөрите сайланылып, Хоҗайыны үчин ярамлы гап
кимин болар. Ол ислендик ягшы ишлер үчин
тайярдыр.
22 Яшлык хөвеслеринден гач. Пәк йүрекден Реббе
ыбадат эдйәнлер билен бирликде догрулык, иман,
сөйги ве парахатлык йөрелгелерине эер. 23 Бош ве
самсык җеделлерден гача дур. Себәби давaларың
шолардан дөрейәндигини өзүң билйәнсиң.
24 Реббиң хызматчысы давалашмалы дәлдир,
терсине, хеммелере мылакатлы, өвретмәге
укыплы, сабыр-такатлы болмалыдыр. 25 Ол өзүне
гаршы чыкян адамлара хем юмшаклык билен өвүт-
үндев бермелидир. Белки, Худай бу адамларың хем
тоба гелмегине бир ёл ачар. Олар-да хакыкаты
билип, 26 акылына айланарлар, иблисиң
дузагындан гутуларлар. Себәби иблис олары
есирлиге алып, өз ниетини амала ашырмага
меҗбур эдйәндир.

3-нҗи бап

Ахыркы гүнлер барада

3 Эй, оглум, ахыркы гүнлерде элхенч
пурсатларың болҗакдыгыны билип гой.
2 Адамлар диңе өзүни сөййән, пула гызан, өвүнҗең,
текепбир, Худая дил етирйән, ата-энесине боюн
эгмейән, гадыр билмез, адамлары сыламаян,
3 доңйүрек, гечиримлилик этмейән, мыҗабатчы,
өзүне эрк эдип билмейән, залым, ягшылыгы
йигренйән, 4 хайын, гөчгүнли, гопбамсы болуп,
кейпи-сапаны Худайдан көп сөерлер. 5 Олар
худайхонсырасалар-да, Худайың гүйҗүни инкәр
эдйәндирлер. Бейле адамлардан араны ач. 6 Олар

† *2:19 t Чөл 16:5; Иша 26:13.*

адамларың өйлерине сүмлүп гирйәрлер. Гүнәлери
башындан агдык, хер түйсли хөвеслере мейилли,
еңлес аяллары өз тарапына чекйәрлер. 7 Бу аяллар
хемише өвренмәге сынанышсалар-да, хакыкат
билимине асла етип билмейәрлер. 8 Яннис билен
Ямбрисиң Муса гаршы чыкышы ялы, бу адамлар
хем хакыката гаршы чыкяндырлар. Оларың
пикири бозук, иманлары болгусыздыр. 9 Олар өз
эдйәнлеринде илерлемезлер. Яннис билен
Ямбрисиңки ялы, оларың-да акылсызлыгы
хеммелере белли болар.

Тимотеоса берилйән үндевлер

10 Эмма сен мениң таглыматымы, дурмуш
йөрелгәми, максадымы, иманымы, сабыр-
такатымы, сөйгими, чыдамлылыгымы билйәнсиң.
11 Антиёх, Икония ве Листра шәхерлериндәки
ызарланмалар зерарлы гөрен гөргүлерими, олара
нәдережеде чыдандыгымы хем билйәнсиң. Реб
мени бу гөргүлериң барындан халас этди.
12 Умуман, Иса *Месих*е эерип, Худайың йөрелгесине
лайыклыкда яшамак ислейәнлериң бары
ызарланмалара сезевар болар. 13 Пислер ве
кеззаплар болса алдап, алданып, өз писликлеринде
барха илерләрлер. 14 Эмма сен өз өвренен ве
ынанян таглыматыңа садык гал. Чүнки оны
кимлерден өвренендигиңи билйәнсиң. 15 Сен
Мукаддес Язгылары хем огланлыкдан бәри
билйәнсиң. Бу Язгылар Иса *Месих*е болан иман
аркалы сени пайхаслы эдип, халас болмагың ёлуны
гөркезер. 16 Мукаддес Язгыларың әхлиси Худайың
ылхамы билен язылды. Олар өвретмек, гүнә
эдйәнлери паш этмек, ёла гетирмек, догрулыкда
тербиелемек үчин пейдалыдыр. 17 Шейдип,
Худайың адамы хайыр ишлериң әхлисине тайяр ве
кәмил болар.

4-нҗи бап

Хызматыңы довам эт!

4 Худайың хузурында, шейле хем дирилере ве
өлүлере казылык этҗек Иса *Месих*иң
хузурында, Онуң гелмегиниң ве шалык сүрмегиниң
хатырасына саңа шулары берк табшырярын:
2 пурсадың аматлы болуп-болмазлыгына гарама-да,
Хош Хабары дынгысыз вагыз эт. Гүнә эдйәнлери
паш эдип, олары язгар, сабырлылык билен өвүт-
үндев берип, таглыматы өврет. 3 Чүнки адамларың
сагдын таглыматы диңләси гелмеҗек заманасы
гелер. Шонда олар өз хөвеслерине ярашыклы,
гулакларына-да якымлы сөзлери айтҗак
өвредиҗилери гөзләрлер. 4 Олар хакыката гулак
асман, тосламаларың ызында селпәрлер. 5 Сен
болса хер ягдайда хүшгәр бол, гөргүлере дөзүмли
бол, Хош Хабары яйратмак угрунда зәхмет чек,
өзүңе табшырылан хызматы долы битир. 6 Чүнки
мениң ганым Худая хөдүр эдилйән ичги садакасы
кимин дөкүлҗек болуп дур. Бу дүнйәден өтмели
пурсадым етди. 7 Мен өкде сөвешиҗи кимин
сөвешдим, пеллехана етдим, иманыма садык
галдым. 8 Догрулык Казысы болан Реб Иса Өз
гелҗек гүнүнде маңа догрулык тәҗини байрак
берер. Ол бу байрагы диңе маңа дәл, эйсем Өзүне
интизарлык билен гарашянларың хер бирине
берер.

Соңкы табшырыклар

9 Мениң яныма басымрак гелҗек бол, 10 себәби
Дема бу дүнйәни сөенсоң, мени ташлап, Салоникә
гитди. Крискис Галатя, Титус хем Далматя гитди.
11 Янымда диңе Лука галды. Гайданыңда Маркы хем
алып гайт, себәби хызматымы битирмекде маңа
көмеги дегер. 12 Тихики болса Эфесе ёлладым.
13 Гайданыңда, ёл угруна Троасда Карбың янында
гоюп гайдан донумы, китапларымы, ылайта-да
телетинден эдилен китаплары алып гайт. 14 Демир
уссасы Исгендер маңа яманлык барыны этди. Реб
оңа эденлерине гөрә җезасыны берер. 15 Сен хем
ондан әгә бол, себәби ол бизиң айдянларымызың
барына бүтинлей гаршы чыкыпды. 16 Казыет
меҗлисинде өзүми илкинҗи гезек акламакчы
боланымда, тарапымы тутан болмады. Гайтам,
хеммелер мени терк этдилер. Гой, Худай оларың бу
гүнәсини багышласын. 17 Йөне Реб мени еке
гоймады. Хош Хабарың мен аркалы долы вагыз
эдилип, әхли миллетлериң хем оны эшитмеги
үчин, Ол маңа гуҗур-гайрат берди. Реб мени
өлүмиң пенҗесинден халас этди. 18 Ол мени хер
дүрли яманлыклардан халас эдип, мени гөкдәки
Шалыгына саг-аман етирер. Реббе бакы ве эбеди
шан-шөхрат болсун! Омын.
19 Прискилла, Акила ве Онисифорың
өйүндәкилере салам айт. 20 Эраст Коринтосда
галды. Трофымы болса яравсызлыгы себәпли
Милитосда галдырмалы болдум. 21 Гыш дүшмәнкә
гелҗек болуп гайрат эт. Эвул, Пуденс, Линус,
Клавдия ве имандакы доганларың бары саңа салам
айдяр. 22 Реб саңа яр болсун! Онуң мерхемети
сизиң барыңыза яр болсун!

Титус

Гириш

Павлус Хош Хабары Азияда ве Гресияда вагыз эден дөврүнде, Титус онуң билен ишләпди. Олар Крит адасында месихилер йыгнагының дүйбүни тутанларындан соң, Павлус йыгнага гөзегчилик этмек үчин Титусы шол ерде гоюп гайдяр. Соңра ол эсасы үч меселе боюнча шу хаты язяр.
Биринҗиден, Титуса йыгнагың ёлбашчылыгына белленилҗек адамың нәхили болмалыдыгы барада ятладыляр. Икинҗиден, йыгнакдакы дүрли топарлара: гоҗалара, гарры аяллара (олар болса өз гезегинде яш гелинлере), йигитлере, гуллара нәдип өвретмелидиги барада Титуса маслахатлар берилйәр. Үчүнҗиден, Павлус Титуса месихилик хәсиетлери барада язяр. Ол парахат, мәхирли болмалыдыгы, йыгнакда бөлүнишиклериң дөремезлиги үчин йигренчден ве җеделлерден гача дурмагы айратын үндейәр.

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Йыгнак ёлбашчысы
Йыгнакдакы дүрли топарларың везипелери
Өвүтлер ве дуйдурышлар
Җемлеме

1-нҗи бап

1 Худайың гулы ве Иса *Месих*иң ресулы мен Павлусдан догайы салам! Худай Өз сайлан адамларының иман гетирмеги ве Онуң йөрелгесине гөнүкдирйән хакыкаты билмеги үчин мени ресуллыга белледи. 2 Худайың бу йөрелгеси бакы яшайыш умыдыны берйәр. Сөзүнде асла ялан болмадык Худай бу яшайшы дүнйә ярадылмаздан өң вада берип, 3 оны Хош Хабар аркалы Өз беллән вагтында аян этди. Халасгәримиз Худай бу Хош Хабарыны вагыз этмеги маңа табшырды. 4 Эй, Титус, иманымызың бир боландыгы үчин, мен сени хакыкы оглум сайярын. Гой, Атамыз Худайың ве Халасгәримиз Иса *Месих*иң мерхемети † ве парахатлыгы саңа яр болсун!

Титусың Крит адасындакы везипеси

5 Саңа буйрушым ялы, тамамланылмадык ишлери битир, хер шәхердәки иманлылар йыгнагына ёлбашчылары белле. Ине, хут шу максат билен мен сени Крит адасында гоюп гайдандырын. 6 Йыгнага ёлбашчы белленилҗек адам мүйнсүз ве аялына бивепалык этмейән болмалыдыр. Онуң чагалары хем иман эдйән, азгынлыкда, битабынлыкда айыпланмаян болмалыдыр. 7 Йыгнагың ёлбашчысы Худая хызмат эдйәр. Шоңа гөрә-де, ол мүйнсүз болмалыдыр. Ол өздиенли, гызма, шераба мейилли, урушган болмалы дәл, гара небсине чапман, 8 эйсем мыхмансөер,ягшылык этмәге хөвесҗең, парасатлы, адалатлы, таква, небсине буйруп билйән болмалыдыр. 9 Ол өзүне өвредилен ыгтыбарлы таглымата садыклык билен эрмелидир. Башгалара хем бу таглымата лайыклыкда өвүт-үндев берип, оңа гаршы чыкянларың ялңышяндыкларыны субут этмели. 10 Себәби питнечилер, яңралар ве кеззаплар дийсең көпдүр. Шейле адамлар, эсасан-да, халас болмак үчин сүннет эдилмелидигини үндейәнлериң арасында бардыр. 11 Оларың агзыны багламак герек. Чүнки олар йыгнакларда өвретмесиз затлары өвредип, машгалалары бүтинлей даргадярлар. Иң эрбеди-де, олар булары пул газанмак үчин өвредйәрлер. 12 Оларың бир акылдары шейле дийипдир: «Крит адасының халкы элмыдама ялан сөзлейәр; олар йыртыҗы хайванлар, асла гарны доймаяр». 13 Бу гаты җайдар айдылан сөзлердир. Шонуң үчин-де, сагдын иманлы болмаклары үчин, олары паш эт. 14 Гой,

---

† *Кәбир голязмаларда рехимдарлыгы*

олар яхуды роваятларына ве хакыкаты рет
эдйәнлериң буйрукларына гулак габартмасынлар.
15 Калбы пәклер үчин хемме зат пәкдир, йөне
азгынлар ве иман гетирмедиклер үчин екеҗе-де
пәк зат ёкдур. Оларың аң-дүшүнҗелери-де,
ынсаплары-да мурдар боландыр. 16 Олар Худайы
танаярыс дийселер-де, эдйән ишлеринде Оны рет
эдйәндирлер. Олар неҗис, боюнегмезек болуп,
ягшылык этмәниң нәмедигини-де билмейәрлер.

2-нҗи бап

Сагдын таглымат хакындакы өвүт-үндевлер

2 Сен болса сагдын таглымата лайык гелйән
затлары өврет. 2 Гоҗалара парасатлы, хормата
мынасып, өзлерине эрк эдип билмеклери, иман,
сөйги ве сабыр-такат бабатда сагдын
болмакларыны үнде. 3 Шонуң ялы, гарры аяллар
хем гыбата, шераба йыкгын этмән, терсине,
Худайың халкына гелишйән тәрде яшап,
хеммелере ягшы затлары өвретмеклерини үнде.
4 Худайың Хош Хабарына дил етирилмез ялы, гой,
бу гарры аяллар гелинлере өз әрлерини,
чагаларыны сөймеги, өзлерине эрк этмеги, пәк
ахлаклы, өйлери бабатда ыхласлы, мылайым ве
әрлерине табын болмагы өвретсинлер. 6 Яш
йигитлере хем өзлерине эрк этмеги үнде. 7 Ягшы
ишлериң билен олара әхли затда гөрелде бол.
Таглыматы сап йүрекден аграслык билен өврет,
8 сөзлериң мүйнсүз ве шүбхесиз болсун. Шонда
бизе гаршы чыкянлар яманламага геп тапман,
утанҗа галарлар. 9 Гуллара өз хоҗайынларына хер
затда табын болмагы ве оларың гөвнүнден
турмагы үнде. Олар хоҗайынлара дил
гайтармасынлар, 10 зат огурламасынлар, гайтам хер
затда өрән вепалы болсунлар. Шейдип, олар
Халасгәримиз Худайың таглыматының хер җәхтден
аҗайыпдыгыны тассыкларлар. 11 Чүнки Худайың
хеммелери халас эдйән мерхемети әшгәр болды.
12 Бу мерхемет бизе худайсызлыгы ве дүнъеви
хөвеслери рет этмеги өвредйәр, бу дөврүрде
өзүмизе эрк этмеги, догры яшамагы, Худайың
йөрелгесине эермеги үндейәр. 13 Биз бу йөрелгә
эерип, аҗайып умыдымыз болан бейик Худайымыз
ве Халасгәримиз Иса *Месих*иң шан-шөхрат ичинде
гөклерден инмегине гарашярыс. 14 Иса *Месих* бизи
әхли гүнәлерден халас этмек үчин, Өзүни гурбан
этди. Ол муны Өзүне ягшылык этмекде эрҗел, пәк,
эзиз бир халкы газанмак үчин этди. 15 Хава,
буларың барыны өврет. Долы ыгтыяр билен өвүт-
үндев бер, гүнә эдйәнлери паш эт. Гой, хич ким
сени әсгермезлик этмесин.

3-нҗи бап

Иманлылара гелишйән йөрелге

3 Эй, оглум, иманлылара хәли-шинди шулары
ятладып дур: гой, олар хөкүмдарлара ве
ыгтыярлылара гулак асып, олара табын болсунлар,
ислендик вагт ягшылык этмәге тайын болсунлар.
2 Хич кими яманламасынлар, дава-җенҗелден гача
дуруп, мылайым ве хеммелере юмшак болсунлар.
3 Бирвагтлар биз хем аң-дүшүнҗесиз, бойнуёгын
болуп, ёлдан азашыпдык, дүрли хөвеслериң,
кейпи-сапаның гулларына өврүлипдик,
гахарҗаңдык, гөрипдик ве бирек-биреги
йигренйәрдик. 4 Эмма Халасгәримиз Худайың
мәхремлиги, ынсана болан сөйгүси әшгәр боланда,
5 биз догрулыга даянып эден ишлеримиз аркалы
дәл-де, Онуң рехим-шепагаты аркалы халас
эдилдик. Худай бизи Мукаддес Рух аркалы
өзгердип, гайтадан доглуш аркалы тәмизледи. 6 Биз
Худайың мерхемети билен акланып, Онуң бакы
яшайша умыт баглаян мирасдүшерлери болар ялы,
Худай бизе Халасгәримиз Иса *Месих* аркалы
Мукаддес Рухы болдан--бол эчилди. 8 Бу сөзлериң
бары хакыкатдыр. Худая иман эденлериң ягшылык
этмекде илерлемеклери үчин, бу затлары
ныгтамагыңы ислейәрин. Бу затлар ынсанлар үчин
оңат ве пейдалыдыр. 9 Бош чекелешиклерден,
несил дарагтлары ве Мукаддес Канун хакдакы дава-
җенҗеллерден гача дур. Себәби булар пейдасыз,
бидерек затлардыр. 10 Агзалалык дөредйән адама
бирки гезек өвүт-несихат бер. Эмма шонда-да
пәлинден гайтмаса, ондан гача дур. 11 Бейле
адамың ёлдан азашып, гүнә эдйәндигини, хөкүм
эдилмә тутарык берйәндигини өзүң-де билйәнсиң.

Ислеглер ве саламлар

12 Мен Артамы я-да Тихики сениң яныңа
ёлламакчы. Олардан бири барандан соң, гайрат
эдип, Никополисе, мениң яныма гелҗек бол.
Себәби мен гышы шу ерде гечирмеги йүрегиме
дүвдүм. 13 Канунчы Зенасы ве Аполлоны ёла
салмаздан өң, оларың ёл шайларының гурат
болмагы барада алада эт. 14 Бизиңкилер хем
мивесиз өмүр сүрмез ялы, мәтәчлере ярдам
бермек аркалы ягшылык этмеги адат эдинсинлер.
15 Мениң янымдакыларың әхлиси саңа салам
айдяр. Сен хем бизи сөййән иманлы
доганларымызың барына салам айт. Гой, Худайың
мерхемети сизиң барыңыза яр болсун! †

---

† *Кәбир голязмаларда Омын*

Филимун

Гириш

Филимун танымал месихилериң бири болуп, Колосиядакы йыгнагың агзасы болан болмагы ахмал. Онуң Онесим атлы гулы болупдыр. Онесим өз хожайыныңдан гачяр ве гүнлериң биринде туссаглыкда отуран Павлус билен танышяр. Онесим Павлус аркалы Иса е иман эдйәр. Павлус Филимуна хат языл, Онесими ызына иберйәндигини айдяр. Ол ондан өз гулы билен ярашмагыны, Онесими диңе гүнәси гечилен гул хөкмүнде дәл, эйсем месихи доганы хөкмүнде кабул этмегини хайыш эдйәр.

Мазмуны

- Филимуна йүзленме
- Филимун үчин шүкүрлер
- Онесим барадакы хайыш
- Соңкы саламлар ве дога-дилеглер

1-нҗи бап

1 Иса *Месих* угрунда туссаглыкда отуран мен
Павлусдан эзиз достумыз ве ишдешимиз
Филимуна, аял доганымыз Аффия, сөвешдеш
ёлдашымыз Архипа ве сениң өйүңде болян
иманлылар йыгнагына догайы салам! Доганымыз
Тимотеос хем сизе салам айдяр. 3 Атамыз Худайың
ве Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети,
парахатлыгы, гой, сизе яр болсун!

Шүкүрлер ве дога-дилеглер

4 Мен сениң Реббимиз Иса *Месих*е болан иманың
ве тутуш Худайың халкына болан сөйгиң хакда
эшидйәрин. Шоңа гөрә-де, сени хемише дога-
дилеглеримде ятлап, Худайыма шүкүр эдйәрин.
6 Мен бизи бирикдирйән имана гөрә херекет
этмегиңи Худайдан дилейәрин. Шонда сен Иса
*Месих*е хызмат этмек үчин эдилмели ягшы ишлере
дүшүнерсиң. 7 Эй, доганым, сен Худайың халкыны
сөйүп, онуң гөвнүни галкындырдың. Бу мени
шатлыга бесләп, йүрегиме теселли берди.

Павлусың Онесим барадакы хайышы

8 Мен Иса *Месих*иң маңа берйән ыгтыяры билен
саңа этмели ишлериңи буйруп-да билердим, 9 йөне
сөйгиниң хатырасына саңа ялбарярын. Хава, Иса
*Месих*иң угрунда туссаглыкда отуран мен гоҗа
Павлус, 10 туссаглык дөврүмде маңа огул болан
Онесим үчин ялбарярын. 11 Бирвагтлар онуң саңа
хич ярдамы ёкды, эмма инди онуң саңа-да, маңа-да
ярдамы дегйәр. 12 Йүрегим болан Онесими ызына,
сениң яныңа ёллаярын †. 13 Хош Хабар угрунда
туссаг эдилен дөврүмде сениң ериңе маңа хызмат
этсин дийип, илки оны өз янымда алып
галмакчыдым. 14 Йөне этҗек ягшылыгың меҗбуры
дәл-де, мейлетин болар ялы, сенден биругсат хич
зат эдесим гелмеди. 15 Ким билйәр, белки,
Онесимиң хемишелик саңа доланып бармагы
үчин, ол сенден вагтлайын айрыландыр. 16 Ол инди
диңе гулуң дәл, эйсем сөйгүли доганың болды. Ол
мениң үчин өрән эзиздир. Йөне ол хем гулуң, хем-
де Реб аркалы доганың болуп, сениң үчин хас-да
эзиздир. 17 Шоңа гөрә-де, мени достуң хөкмүнде
гөрйән болсаң, оны мени кабул эдйән ялы кабул эт.
18 Эгер Онесим зерарлы зыян чекен болсаң я-да
ондан алгың бар болса, олары мениң хасабыма яз.
19 Мен, Павлус, муны өз элим билен язярын: мен
Онесимиң бергисини берерин. Йөне сен хем халас
болмагыңа мениң ярдам берендигими унутма!
20 Шоңа гөрә-де, эй, доган, Реббиң хакы үчин маңа
ярдам эт. *Месих*иң хатырасы үчин гөвнүми
галкындыр. 21 Сөзүме гулак асҗакдыгыңа,
айданларымы аңры яны билен ерине
етирҗекдигиңе гөзүм етенсоң, шулары саңа
язярын. 22 Ене бир хайыш: мени мыхман алар ялы
бир отагы тайынлап гой, себәби Худай дога-
дилеглериңизи эшидип, мени ене яныңыза
гайтарар диен умыдым бар.

† *Кәбир голязмаларда Оны кабул эт*

Саламлар

23 Иса *Месих*иң угрунда мениң билен туссаглыкда
биле болян Эпафра, эгиндешлерим Марк,
Аристарх, Дема ве Лука дагы саңа салам айдярлар.
25 Реббимиз Иса *Месих*иң мерхемети сизе яр
болсун!

Еврейлер

Гириш

Еврейлере хат гитдигисайы мөвҗейән гаршылыклар зерарлы имандан дәнме ховпуна учран месихилер үчин языландыр. Автор Худайың хакыкы ве иң соңкы аянлыгының догрудан-да Иса дигини ныгтап, олары иманда берк дурмага чагыряр. Ол үч хакыкаты айратын белләп гечйәр: (1) Иса Худайың эбеди Оглудыр. Ол өз чекен җебир-җепалары аркалы Атасына бүтинлей табын болмагы өвренди. Худайың Оглы хөкмүнде Иса Көне Әхтиң пыгамберлеринден, перишделерден, хатда Муса пыгамберден-де бейикдир. (2) Иса Худай тарапындан Бакы Руханы дийип ыглан эдилип, Көне Әхтиң руханыларындан хем бейикдир. (3) Иман эдйән адам Иса аркалы гүнәден, горкулардан ве өлүмден халас эдилйәр. Яхудыларың дининде Худайың газабындан халас болмак үчин йөрите дәп-дессурлар берҗай эдилип, көп мал гурбанлык берилйәрди. Буларың бары бүтинлей ногсансыз Баш Руханы Иса аркалы халас эдилмеклигиң көлегесиди. Ысрайылың тарыхындакы танымал адамларың иманларыны мысал гетирмек аркалы (11-нҗи бап) автор өз окыҗыларыны иманда садык галмага чагыряр. 12-нҗи бапда болса олара гөзлерини Иса е дикип, җебир-җепалара ве ызарланмалара гарамаздан, иманларыны соңуна ченли сакламагы үндейәр. Еврейлере хат өвүт-үндев ве дуйдурыш сөзлери билен тамамланяр.

Мазмуны

Месих Худайың җемлейҗи аянлыгыдыр
Иса Месих перишделерден үстүндир
Иса Месих Муса ве Ешува пыгамберлерден бейикдир
Иса Месих бейик Баш Руханыдыр
Иса Месихиң әхти иң бейик әхтдир
Иса Месих иң соңкы гурбанлыкдыр
Иманың әхмиети
Худайы хошнут эдйән ишлер
Җемлейҗи дога-дилеглер
Җемлеме

1-нҗи бап

Огул перишделерден үстүндир

1 Худай гадым дөврүрде ата-бабаларымыза
пыгамберлер аркалы көп гезек ве дүрли ёллар
билен гепледи.
2 Бу ахыркы гүнлерде болса Ол бизе
Өз Оглуның [†] үсти билен гепледи. Оглы аркалы
Худай әлем-җаханы ярадып, Оны әхли задың
мирасчысы эдип белледи.
3 Огул Худайың
шөхратының ялкымыдыр, Онуң барлыгының
кешбидир. Ол бүтин әлем-җаханы гудратлы сөзи
билен саклап, бизи гүнәлерден пәкләнден соң,
гөкде бейик Худайың сагында отурды.
4 Шейлеликде, Оглуның перишделерден үстүн
болшы ялы, Оңа берлен ат хем
перишделериңкиден үстүн болды.
5 [††]Эйсем Худай перишделериң хайсы бирине:
«Сен Мениң Оглумсың, бу гүн Мен Саңа Ата
болдум» я-да «Мен Оңа Ата, Ол болса Маңа Огул
болар» дийипдир?
6 [‡]Худай еке-тәк Оглуны дүнйә
иберенде: «Гой, Худайың әхли перишделери Оңа
сежде этсинлер!» дийди.
7 [‡†]Худай перишделер
хакда: «Мен перишделерими ел эдйәрин,
хызматкәрлерими от-алав эдйәрин» диййәр.
8 [‡‡]Эмма Огла шейле диййәр:

† *Өз Оглы – Көне Әхтде патышалар «Худайың оглы» дийип атландырылыпды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүкде «Худайың Оглы» сөзүне серет.*

†† *1:5 t Зеб 2:7; 2Шам 7:14.* ‡ *1:6 t Кан 32:43.* ‡† *1:7 t Зеб 103:4.* ‡‡ *1:8-9 t Зеб 44:6-7.*

«Эй, Худай, Сениң шалыгың довам эдер бакы эбеди,
Сениң шалык хасаң – адалатлылык хасасы.
[9] Сен догрулыгы сөйүп, йигренйәрсиң пислиги.
Шонуң үчин Мен Худай, Сениң Худайың,
Сени ёлдашларың ичинден сечип-сайладым,
башыңа шатлык ягыны гуйдум †».
[10] ††Огла ене-де шейле диййәр:
«Я Реб, Сен гадымыетде ериң бинядын тутдуң,
гөклер хем Сениң эллериңиң ишидир.
[11] Олар йитип гидер, Сен болса довам эдерсиң,
олар көне эгинбаш кимин даргап гидерлер.
[12] Сен олары көйнек кимин дүйрләрсиң;
олар тозуп гидйән эгинбаш кимин чалшырылар.
Эмма Сен хич хачан үйтгемерсиң,
соңы ёкдур Сениң йылларың».
[13] ‡Худай хайсы перишдә:
«Душманларыңы аяк астына салянчам,
Мениң сагымда отур» дийипдир?
[14] Шейлеликде, әхли перишделер диңе халас
болҗаклара хызмат этмек үчин иберилйәр.

2-нҗи бап

Бипарх болмаң

2 Шонуң үчин имандан дәнмез ялы,
эшиденлеримизе хас көп үнс бермелидирис.
[2] Худайың перишделер аркалы айдан хабары берк
болуп, гүнә эденлер я-да битабын боланлар өз
адалатлы алмытыны алярдылар. [3] Инди биз
шундан соң халас болмагың бу аҗайып ёлуны
инкәр этсек, онда хей-де җезадан халас болуп
билерисми? Халас болмагың бу ёлуны овал-башда
Реб ыглан этди ве муны Иса *Месих*иң хут Өзүнден
эшиденлер тассыкладылар. [4] Худайың Өзи хем
аламатлар, мугҗызалар, хер дүрли гудратлар
гөркезмек билен бу хабары тассыклады ве Өз
ислегине гөрә Мукаддес Рухуң пешгешлерини
пайлады.

Иса ынсан болуп гелди

[5] Бизиң гүррүңини эдйән гелҗекки дүнйәмизи
Худай перишделере табын этмеди. [6] ‡†Терсине,
Мукаддес Язгыларың бир еринде шейле шаятлык
эдилйәр:
«Адам нәме Сен оны ятларың ялы?
Ынсан оглы нәме аладасыны эдериң ялы?
[7] Оны перишделерден бираз вагтлык пес тутдуң.
Оңа шөхрат билен хормат җыгасыны гейдирдиң
‡‡,
[8] әхли зады аягының астында гойдуң».
Худай әхли зады онуң аягының астында гойды,
оңа табын дәл зат гоймады. Йөне әхли задың оңа
табындыгы хәзирки вагтда бизе айдың
гөрүнмейәр. [9] Эмма биз шөхрат ве хормат тәҗиниң
Иса гейдирилендигини гөрйәрис, себәби Ол бизиң
үчин өлүме дөз гелди. Хава, Ол перишделерден
бираз вагтлык пес тутулып, Худайың мерхемети
билен әхли ынсанлар үчин җебир чекип өлди.
[10] Исаны җебирли өлүми аркалы кәмил этмеклик
хемме зады Өзи үчин ве Өзи аркалы ярадан Худая
ярашды. Себәби Худай Онуң өлүми аркалы энчеме
огуллары шөхрата беследи. [11] Ынсанлары мукаддес
эдйән Иса ве Ол аркалы мукаддес эдиленлер инди
бир машгала дегишлидир. Шонуң үчин хем Иса
олара доган диймекден утанмаяр. [12] ‡‡†Ол Худая
шейле диййәр:
«Сениң адыңы доганларыма ыглан эдерин,
җемагатың ортасында Саңа шөхрат айдарын».
[13] ‡‡‡Ол ене-де шейле диййәр:
«Мен Оңа умыт багларын».
Соңра ене шейле диййәр:
«Ине, Мен ве Худайың Маңа берен чагалары».
[14] Бу чагалар ынсан боландыклары үчин, Иса хем
олар ялы ынсан болды. Өлүме дучар эдйән иблиси
Ол Өз өлүми аркалы ёк этди ве [15] өмүрбойы өлүм
горкусының гулчулыгындакы ынсанларың
хеммесини азат этди. [16] Иса перишделере дәл-де,
эйсем Ыбрайымың несиллерине ярдам эдйәр.
[17] Шонуң үчин Ол хер җәхтден биз доганларына
меңземели болды. Шейдип, Ол халкың гүнәлерини
пәклейәндир ве Худайың хызматында рехимдар
хем садык Баш Руханыдыр. [18] Исаның Өзи сынага
салнып, гөрги барыны гөрендиги үчин, сынага
дүшенлере көмек этмеги башаряндыр.

3-нҗи бап

Иса Мусадан бейикдир

3 Шонуң үчин хем, эй, мениң билен биле Худай
тарапындан чагырылан мукаддес доганлар,
әхли ой-пикириңиз Исада болсун! Ол Худайың
Ресулы ве бизиң ыкрар эдйән Баш Руханымыздыр.
[2] Мусаның Худайың өйүнде садык хызматкәр
болшы ялы, Иса хем Өзүни руханылыга беллән
Худая садык болды. [3] Өй гуран адамың өе гаранда
хас хорматлы болшы ялы, Иса-да Муса гаранда хас
бейик шөхрата мынасып болды. [4] Хер бир өй
кимдир бири тарапындан бина эдилйәндир, эмма
әхли задың бинагәри Худайдыр. [5] Муса гелҗекде
аян эдилҗек сөзлере шаятлык этмек үчин,

† *Яг гуйдум – кимдир бириниң башына яг гуюп, патышалыга я-да руханылыга беллеме дессуры. Сөзлүге серет.* †† *1:10-12 t Зеб 101:25-27.* ‡ *1:13 t Зеб 109:1.* ‡† *2:6-9 t Зеб 8:4-6.* ‡‡ *Кәбир голязмаларда Өз эллериңиң ишлериниң үстүнден Оны Хөкүмдар гойдуң* ‡‡† *2:12 t Зеб 21:23.* ‡‡‡ *2:13 t Иша 8:17-18.*

хызматкәр кимин Худайың өйүне садык болды.
6 Эмма *Месих* Худайың өйүне Огул хөкмүнде
садыкдыр. Эгер гайратымызы ве магтанян
умыдымызы сакламагы † башарсак, биз Худайың
өйүдирис.

Имандан дәнмәң

7 ††Шонуң үчин Мукаддес Рухуң айдышы ялы:
«Бу гүн сиз Мениң сесими эшитсеңиз,
8 Маңа баш галдыран аталарыңыз дей йүрегиңизи
гататмаң.
Оларың Мени чөлде сынайшы ялы доңйүрек
болмаң.
9 Кырк йыллап эден ишлерими гөрселер-де,
ол ерде аталарыңыз Мени сынап гөрдүлер.
Шонуң үчин Мен бу несле газапланып дийдим:
„Оларың йүреги хемише Менден узакдыр,
Мениң ёлларымдан йөрейән дәлдирлер“.
11 Шоңа гөрә, олар дынчлык меканыма гирмезлер
дийип,
Өз газабымда Мен касам этдим».
12 Эзиз доганлар, хабардар болуң! Сизиң хич
бириңизде яман ниетли, имансыз йүрек болмасын,
булар сизи дири Худайдан дашлашдырмасын.
13 Терсине, хер гүни «Бу гүн» дийип хасаплап, бири-
бириңизи рухландырың. Шейдип, сизиң хич
бириңиз гүнәниң торуна дүшүп, доңйүрек болмаң.
14 Биз овал-башдакы ынамымызы соңуна ченли
берк сакласак, *Месих* билен шәрикдеш болярыс.
15 ‡Озал айдылышы ялы:
«Бу гүн сиз Мениң сесими эшитсеңиз,
Маңа баш галдыран аталарыңыз дей йүрегиңизи
гататмаң».
16 ‡†Онуң сесини эшидибем питне турзанлар
кимлерди? Эйсем булар Мусаның Мүсүрден
чыкаранлары дәлмиди? 17 ‡‡Худай кырк йыллап
киме газапланды? Гүнә эденлере дәлми нәме?
Оларың җесетлери чөлде серилди. 18 Худай: «Олар
дынчлык меканыма гирмезлер» дийип, кимлер
хакда касам этди? Өзүне табын болмаян адамлар
хакда дәлми нәме? 19 Шейлеликде, биз оларың
ынанмандыклары зерарлы вада берлен ере гирип
билмәндиклерини гөрйәрис.

4-нҗи бап

Худайың дынчлык меканы

4 Худайың дынчлык меканына гирмек
хакындакы вадасы хенизем гүйҗүни
саклаяндыр. Шонуң үчин-де, хүшгәр болуң,
араңыздан хич ким дынчлык меканына гирмекден
махрум болмасын. 2 Эдил ысрайыл халкына вагыз
эдилиши ялы, Хош Хабар бизе-де вагыз эдилди.
Оларың эшиден хабарының олара хич бир
пейдасы болмады, себәби олар муны иман билен
кабул этмедилер. 3 ‡‡†Биз болса иман эдендигимиз
үчин, дынчлык меканына гирерис. Иман
этмедиклер хакда болса Худай шейле дийди:
«Шоңа гөрә, олар дынчлык меканыма гирмезлер
дийип,
Өз газабымда Мен касам этдим».
Ол бу ериң хатда дүнйә ярадылалы бәри тайын
эдилендигини айтды. 4 ‡‡‡Биз онуң тайындыгыны
билйәрис, себәби Сабат гүни хакда Мукаддес
Язгыларың бир еринде: «Худай единҗи гүн әхли
ишини тамамлап дынч алды» дийип языландыр.
5 §Эмма ене ёкарда айдыланлар гайталаняр: «Олар
дынчлык меканыма асла гирмезлер».
6 Шонда-да кәбир адамлар үчин ол ере гирмәге
хенизем мүмкинчилик бардыр, бу мекан хакда
илкинҗи эшиденлер Худая боюн эгмәндиклери
себәпли, оңа гирмекден махрум болдулар 7 §†Көп
йыллардан соңра Худай «Бу гүн» диен ене бир гүни
белләп, бу хакда Давут аркалы озал айдылышы ялы
гепледи: «Бу гүн Онуң сесини эшитсеңиз,
йүрегиңизи гататмаң». 8 Эгер Ешува олары
дынчлык меканына етирен болсады, онда Худай
мундан соң башга гүн барада сөз ачмазды.
9 Шунлукда, Худайың халкына Сабат гүни ялы
йөрите бир дынчлык гарашяр. 10 Худай Өз
ишлеринден дынып, нәхили дынч алан болса,
Онуң дынчлык меканына гирен адам хем өз
ишлеринден дынып, шейле дынч аляндыр.
11 Шонуң үчин, гелиң, шол дынчлык меканына
гирмек үчин җан эделиң. Хич ким ысрайыл халкы
ялы Худая битабынлык эдип, дынчлыкдан махрум
болмасын.
12 Худайың сөзи җанлы хем тәсирлидир, хер бир
ики йүзли гылычдан кесгирдир. Ол җан билен
рухы, богунлар билен йилиги икә бөлйәндир.
Калбыңдакы әхли пикирлери ве ниетлери аян
эдйәндир. 13 Худайдан гизлин ярадылан хич зат
ёкдур, Онуң назарында әхли зат ачык ве месе-
мәлимдир. Биз Оңа хасабат бермелидирис.

Иса – Баш Руханымыз

14 Шейлеликде, ыкрар эден иманымызы берк
саклалың! Чүнки бизиң гөге чыкып, Худайың
хузурына баран бейик Баш Руханымыз бар. Ол
Худайың Оглы §†† Исадыр. 15 Баш Руханымыз асла
гүнә этмедик хем болса, эдил биз ялы әхли

† *Сакламагы – кәбир голязмаларда ахырына ченли сакламагы* †† *3:7-11 t Зеб 94:7-11.* ‡ *3:15 t Зеб 94:7-8.* ‡† *3:16-19 t Чөл 14:1-35.* ‡‡ *3:17 t Чөл 14:29.*

‡‡† *4:3 t Зеб 94:11.* ‡‡‡ *4:4 t Гчк 2:2.* § *4:5 t Зеб 94:11.* §† *4:7 t Зеб 94:7-8.* §†† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

тарапдан сынаглара салныпды. Шонуң үчин хем Ол
бизиң эҗизликлеримизе дүшүнйәр. [16] Гелиң,
мерхеметли Худайың тагтына батыргайлык билен
голайлашалың. Шонда Ол мерхемет эдип, зерур
вагтда бизе ярдам берер.

5-нҗи бап

5 Хер бир баш руханы ынсанлар арасындан
сайланяр. Ол Худайың хузурында халка
векилчилик этмек үчин белленилип, гүнәлер үчин
Худая садакалар ве гурбанлыклар хөдүрлейәр.
[2] Баш руханы наданлара, ёлдан азашанлара юмшак
дарашмагы башаряр, себәби өзүнде хем ынсан
кемчиликлери бар. [3] Шу себәпден ол халкың-да,
өзүниң-де гүнәлери үчин гурбанлык бермәге
борчлудыр. [4] Хич ким баш руханы болмак
хорматыны өзи газанып билмез, ол Харун ялы,
Худай тарапындан чагырыляр. [5] †Шонуң үчин
Месих хем Баш Руханы болмак үчин Өзүни Өзи
шөхратландырмады. Терсине, Оны: «Сен Мениң
Оглумсың, бу гүн Мен Саңа Ата болдум» дийип
айдан Худай шөхратландырды. [6] ††Башга бир ерде
болса: «Сен Мәликсадык дереҗесиндәки
мүдимилик руханысың» дийип айдяр. [7] *Месих* бу
дүнйәде яшан вагтында гөзяш дөкүп, Өзүни
өлүмден халас этмеги башарян Худая дога-
дилеглер хем ялбарышлар билен перят этди. Ол
Худайдан хедер эдендиги үчин, Онуң хайышы
хасыл болды. [8] Ол Огул хем болса, гөрги гөрүп,
табын болмаклыгы өвренди. [9] Шейлеликде, Худай
аркалы Иса *Месих* кәмил болуп, Ол Өзүне табын
болянларың хеммесини эбедилик халас этмеги
башаряр. [10] Шейле хем, Худай Оны Мәликсадык
дереҗесиндәки Баш Руханы дийип ыглан этди.

Иманда беркәлиң

[11] Бу барада айтҗак гүррүңимиз көп, эмма
эшитмәге ислегиңизиң ёкдугы себәпли, муны сизе
дүшүндирмек кын. [12] Хакыкатдан-да, сиз шу вагта
ченли өзүңиз башгалара өвретмелидиңиз ахыры!
Гайтам, сиз башгалара дәл-де, башгалар сизе
Худайың таглыматының илкинҗи эсасларыны
өвретмеклерине мәтәч. Сизе гаты иймит дәл-де,
хенизем сүйт герек! [13] Сүйт билен иймитленйән
агзындан сүйт ысы гитмедикдир. Ол ягшы-яманы
хениз сайгарян дәлдир. [14] Гаты иймит болса, кемала
геленлер үчиндир. Олар өз гүнделик
тежрибесинден өвренип, ягшы билен яманы
сайгарып билйәндирлер.

6-нҗы бап

6 Шонуң үчин, гелиң, Иса *Месих* барадакы
башлангыч таглымда сакланман өңе херекет
эдип, иманда беркәлиң, ыза гайтмалың. Өлүме
элтйән ишлере тоба этмек, Худая иман этмек, [2] сува
чүмдүрилип пәкленмек, эл гоюп дилег этмек
барада, шейле-де өлүлериң дирелиши ве эбеди
хөкүм барада гайта-гайта эсасы таглым
алмагымызың гереги ёк. [3] Худай ёл берсе, бизиң
ишимиз илерләр.
[4] Ким өң бир гезек Худайдан нурланып, гөгүң
пешгешини аландан соңам, шейле хем Мукаддес
Руха шәрик болуп, Худайың Хош Хабарының
ягшылыгыны дадып, гелҗекки дөврүң гудратыны
гөренден соңам, Худайдан йүз өврүп, ёлдан чыкса,
оны тәзеден тоба гетирмек асла мүмкин дәл.
Себәби ол адам Худайың Оглуны гайтадан хача
чүйләп, иле рысва эдйәндир.
[7] Ызыгидер яган ягышдан ганып, дайхана бол
хасыл гетирйән топрага Худай берекет берйәндир.
[8] Эмма акбашдыр яндак битйән ер дерексиздир, ол
нәлетленендир ве ховп астындадыр. Ахырсоңы
оны ода якарлар.
[9] Эзиз достлар, биз шейле дийсек хем, сизиң
бейле дәлдигиңизи билйәрис. Сизиң догры ёлдан
йөрәп, халас болҗакдыгыңыза ынанярыс. [10] Худай
адалатлыдыр. Ол сизиң битирен ишиңизи, Онуң
халкына эден ве эдйән хызматыңыз билен Өзүне
болан мәхир-мухаббетиңизи унутмаз. [11] Биз сизиң
хер бириңизиң умыдыңызың амала ашмагының иң
соңкы пурсадына ченли хызматда гайратлылык
гөркезмегиңизи дилейәрис. [12] Ялталыга йүз урмаң,
гайтам, иман хем сабыр-такат аркалы Худайың
вадаларына говшанларың гөрелдесине эериң.

Худайың вадасы ыгтыбарлыдыр

[13] Худай Ыбрайыма вада беренде, Өзүнден бейик
хич кимиң ёкдугы үчин, Өз адындан касам этди.
[14] ‡Ол: «Мен, хакыкатданам, сени ялкап, сениң
неслиңи сан-саҗаксыз көпелдерин» дийип ант
ичди. [15] Шейлеликде, Ыбрайым сабыр-такат билен
гарашып, берлен вада етди.
[16] Адамлар өзүнден бейик бириниң адындан
касам эдйәрлер. Касам айдылан зады тассыклап,
әхли жеделлери чөзйәр. [17] Худай хем вадасыны
кабул эдйәнлере Өз максадының үйтгевсиздигини
субут этмек иследи. Шонуң үчин Ол муны касам
билен тассыклады. [18] Шейлеликде, Худай бизе ики
зат: хем вада берди, хем касам этди. Мунуң икиси
хем үйтгевсиздир, себәби Худай хич вагт ялан
сөзлемейәр. Шонуң үчин хем, биз Худайда пена
тапып, өзүмизе берлен умыда берк япышып
рухланярыс. [19] Бу умыт җанымызы берк хем
ховпсуз саклаяндыр, ол гөклердәки чадырың
тутусының аңырсына гечйәндир. [20] Иса бизе ёл

† *5:5 t Зеб 2:7.* †† *5:6 t Зеб 109:4.*

‡ *6:14 t Гчк 22:16-17.*

ачмак үчин, ол ере илкинҗи болуп гирип,
Мәликсадык дережесиндәки мүдимилик Баш
Руханымыз болды.

7-нҗи бап

Мәликсадык руханы

7 Мәликсадык Салим патышасыды ве Бейик
Худайың руханысыды. Ыбрайым дөрт
патышаны еңип, ызына доланып гелйәркә,
Мәликсадык оны гаршы алып, оңа пата берди.
2 Ыбрайым хем Мәликсадыга әхли алан олҗасының
ондан бирини берди.
Мәликсадыгың ады «адалат патышасы» диймеги
аңладяр. Мундан башга-да, ол «парахатлык
патышасыдыр», себәби «Салим» бу «парахатлык»
диймеги аңладяр. 3 Онуң эне-атасының кимдиги
белли дәл, несил дарагты-да ёк. Өмрүниң не башы,
не-де ахыры бар. Ол Худайың Оглы ялы хемишелик
руханы болуп галар. 4 Середиң, Мәликсадык нәхили
бейик экен, хатда атамыз Ыбрайым хем
олҗасының ондан бирини оңа берипдир! 5 Бүтин
халк, хатда Ыбрайымың неслинден боланлар-да
Мукаддес Кануна гөрә өз газанчларының ондан
бирини диңе леви тиресинден болан руханы
доганлара бермелидилер. 6 Эмма Мәликсадык леви
неслинден болмаса-да, Худайың вадаларыны алан
Ыбрайымдан ондан бир садаканы алып, оңа пата
берди. 7 Кичиниң өзүнден бейик адамдан пата
аляндыгы шүбхесиздир. 8 Халкдан ондан бир
йыгнан руханылар арадан чыкдылар, эмма
Ыбрайымдан ондан бир алан Мәликсадык хенизем
яшаяр. 9 Хатда шейле дийип билйәрис, халкдан
ондан бир йыгнан Левиниң өзи хем Мәликсадыга
Ыбрайым аркалы бу садаканы берипдир. 10 Себәби
Мәликсадык Ыбрайымы гаршылан махалы Леви
энтек ата-бабасының билиндеди.

Тәзе руханылык дүзгүни

11 Шейлеликде, эгер кәмиллиге леви руханылыгы
аркалы етилйән болса, онда башга бир руханының
гелмеги нәмә герекди? Мукаддес Кануна гөрә, леви
тиреси руханылык этмелиди, эмма бу руханылык
аркалы хич ким кәмил болуп билмейәрди. Шонуң
үчин хем Харун ялы дәл-де, Мәликсадык ялы
руханының гелмеги герекди. 12 Руханылык үйтгесе,
Канун хем үйтгемелидир. 13 Бизиң гүррүңини эдйән
кишимиз леви тиресинден дәл. Онуң тиресинден
хич ким гурбанлык сыпасында хызмат этмәндир.
14 Реббимиз Исаның яхуда тиресиндендиги
хеммелере мәлимдир ве Муса бу тиреден
руханыларың боландыгы барада хич бир сөз
айтмандыр.

Исаның руханылыгы соңсуздыр

15 Инди Мәликсадык ялы башга бир руханының
гелмеги бу айданларымызың әхлисини өңкүден
хем хас айдың гөркезйәр. 16 Онуң руханылыгы бу
паны дүнйәниң талабына, ягны несилден-несле
гечйән када-кануна дәл-де, эйсем Мәликсадык
руханылыгы ялы соңсуз яшайыш гудратына
эсасланандыр. 17 †Чүнки мезмурчы Ол хакда шейле
язды: «Сен Мәликсадык дережесиндәки мүдимилик
руханысың».
18 Хава, өңки када-канунлар говшакдыгы хем
пейдасыздыгы зерарлы ятырылды. 19 Чүнки канун
хич бир зады кәмиллешдирмеди. Инди мунуң
дерегине бизи Худая якынлашдырян хас оңат бир
умыт берилди. 20 Шейле хем *Месих*иң Баш Руханы
болҗакдыгына Худай ант ичди, эмма бейлеки
руханылар барада ант ичмеди. 21 ††Худайың Оңа:
«Реб ант ичди, Ол ондан дәнмез. Сен мүдимилик
руханысың» диен анты аркалы руханы болды. 22 Бу
ант аркалы Иса хас оңат әхтиң кепили болды.
23 Шейле хем өлүм руханыларың ишини
тогтатяндыгы үчин, оларың саны көпди. 24 Эмма
Исаның бакы яшаяндыгы үчин, Онуң руханылыгы
соңсуздыр. 25 Шейлеликде, Иса Өзи аркалы Худая
гелйәнлери эбедилик халас этмеги башаряндыр.
Чүнки Иса *Месих* олар үчин хемише Худая төвелла
эдйәр.
26 Бизе хут шунуң ялы – мукаддес, языксыз ве пәк
Баш Руханы герекди. Ол гүнәлилерден айрылып,
гөклерден хем ёкары гөтерилендир. 27 Өңки
руханылар хер гүн илки өз гүнәлери, соңра халкың
гүнәлери үчин гурбанлык хөдүрлемелидилер. Эмма
Иса оларыңкы ялы этмегиң гереги ёк, себәби Ол
әхли зат үчин Өзүни бир гезекде гурбан эдип, бу
иши битирди. 28 Мукаддес Кануна гөрә баш
руханылыга йөнекей ынсанлар белленилйәрди,
эмма Канундан соңра Худай ант ичип, муңа Оглуны
белледи. Ол кәмил эдилен мүдимилик Баш
Руханыдыр.

8-нҗи бап

Иса – тәзе әхтиң Бинятчысы

8 Айдянларымызың дүйп манысы шундадыр:
гөкде бейик Худайың сагында отуран Баш
Руханымыз бардыр. 2 Ол Мукаддес чадырда,
ынсаның дәл-де, хут Реббиң гуран хакыкы
чадырында хызмат эдйәр. 3 Хер бир баш руханы
садакалар хем гурбанлыклар хөдүрлемек үчин
белленилйәр. Шу себәпден бизиң Баш
Руханымызың хем гурбанлык хөдүрлемеги
герекди. 4 Эгер Ол гөкде дәл-де, ерде болсады,

† *7:17 t Зеб 109:4.* †† *7:21 t Зеб 109:4.*

аслында руханы хем болмазды. Себәби Мукаддес
Канун боюнча садакалары хөдүрлейән руханылар
эййәм барды. 5 †Олар ердәки Мукаддес чадырда
хызмат эдйәрлер. Бу чадыр бары-ёгы гөкдәки
хакыкы Чадырың гөрнүши ве көлегесидир. Шонуң
үчин хем Худай Мукаддес чадыры нәхили
ясамалыдыгы барада Муса шейле гөркезме
берипди: «Әхли заты дагда өзүңе гөркезилен
нусганың эсасында ясарсың». 6 Эмма Иса берлен
руханылык хызматы бейлеки руханыларыңкыдан
бейикдир. Шейле хем Ол тәзе әхтиң
Бинятчысыдыр, тәзе әхт өңки әхтден үстүндир ве
ыгтыбарлы вадалара эсасланандыр. 7 Эгер өңки әхт
кемчиликсиз болан болсады, онда бу тәзе әхт герек
болмазды. 8 ††Эмма Худайың Өзи ол әхтден
кемчилик тапып, халкына шейле дийди: «Ысрайыл
ве яхуда халкы билен Мениң тәзе әхт баглашҗак
гүнлерим хөкман гелер. Муны Реб айдяндыр. 9 Бу
әхт Мениң оларың ата-бабаларының эллеринден
тутуп, Мүсүрден чыкаран гүнүм баглашан әхтим
ялы дәлдир. Олар Мениң шол әхтиме садык
болмадылар, шонуң үчин Мен олардан йүз
өвүрдим. Муны Реб айдяндыр. 10 Ине, ол гүнлерден
соң Мениң ысрайыл халкы билен баглашҗак әхтим
шудур: Мен канунымы оларың аңына салып,
йүреклерине язарын. Мен оларың Худайы
боларын, олар-да Мениң халкым болар. Муны Реб
айдяндыр. 11 Мундан бейләк хич ким бири-бирине
я-да доганына „Ребби танаң!“ дийип өвретмез,
себәби оларың улудан-кичә хеммеси Мени танар.
12 Мен оларың этмишлерини багышларын, инди
гүнәлерини ятламарын». 13 Худай бу әхте «Тәзе»
диймек билен, өңки әхтиң көнелендигини
гөркезди. Көнелип, сандан галан зат болса, тизара
ёк болуп гидйәндир.

9-нҗы бап

Сежде этмегиң көне дүзгүнлери

9 Биринҗи әхт дөврүнде сежде этмегиң када-
канунлары ве дүнъеви Мукаддес чадыр барды.
2 Ики отагдан ыбарат болан бир чадыр гурлупды,
онуң дашкы отагына Мукаддес отаг дийилйәрди.
Ол ерде чырадан, хантагта барды ве хантагтаның
үстүнде хөдүр чөреклер гойланды. 3 Чадырың ички
тутусының аңырсында Иң мукаддес отаг дийлип
атландырылян ене бир отаг барды. 4 Бу отагда
якымлы ыслы түтетги сыпасы ве Әхт сандыгы
барды. Оларың икиси хем сап алтындан ясаланды.
Әхт сандыгында ичи маннадан ‡ долы алтын голча,
Харуның гүллән хасасы, табшырыклар язылан ики
даш бөлеги барды. 5 Сандыгың гапагының үстүнде
шан-шөхрата бесленен керуплар ‡† барды. Бу
керуплар ганатлары билен гапага көлеге
салярдылар. Эмма хәзир булар барада җикме-җик
гүррүң этмегиң вагты дәл.
6 Әхли зат шунуң ялы гурналандан соң,
руханылар хер гүн чадырың дашкы отагына гирип,
өз борчларыны ерине етирйәрдилер. 7 Эмма
чадырың ички отагына йылда бир гезек диңе баш
руханы гирйәрди. Ол өзи үчин ве халкың
билмезликден эден гүнәлери үчин хөдүрлемәге
яны билен хемише гурбанлык ганыны алмалыды.
8 Бу дүзгүнлер аркалы Мукаддес Рух шуны
гөркезйәр: ердәки Мукаддес чадырда ерине
етирилйән парзлар бес эдилмесе, гөкдәки Иң
мукаддес отага асла гирип болмаз. 9 Мукаддес
чадыр ве онуң парзлары хәзирки заман үчин бир
нышандыр. Бу хөдүрленйән садакалар ве
гурбанлыклар сежде эдйән адамың выжданыны
пәкләп билмейәндигини гөркезйәр. 10 Муңа диңе
беден билен баглы болан ийип-ичмек ве дүрли
пәклениш парзлары гирйәр. Буларың хеммеси тәзе
дүзгүн орнашдырылянча ерине етирилйәрди.

Сежде этмегиң тәзе дүзгүнлери

11 *Месих* инди амала ашан ‡‡ әхли оңат затларың
Баш Руханысы болуп гелди. Ол ынсан эли билен
гурулмадык, бу дүнйәниң ярадылышындан
болмадык хас бейик ве кәмил чадыра гирди. 12 Ол
Иң мукаддес отага эркечлериң, гөлелериң ганы
билен дәл-де, Өз ганы билен гирип, бир гезекде
бизиң бакы азатлыгымызы газанды. 13 Өңлер
эркечлериң ве өкүзлериң ганыны хем-де якылан
гөләниң күлүни мурдар адамларың үстүне сепип,
олары тәмизләрдилер. 14 Эгер шейле эден
болсалар, онда *Месих*иң ганы аркалы хас-да бейик
ишлер эдип болар! Шейдип, *Месих* эбеди Рухуң
гудраты аркалы Өзүни мүйнсүз гурбанлык
хөкмүнде Худая хөдүрледи. Онуң дөкен ганы бизиң
выжданымызы өлүме элтйән ишлерден пәклейәр,
шонда биз дири Худая гуллук эдйәрис. 15 Шу
себәпли хем чагырыланлары Худайың вада эден
эбеди мирасына говшурмак үчин, Иса *Месих* тәзе
әхтиң Бинятчысы болды. Олары овалкы әхт
дөврүнде эден гүнәлериниң җезасындан азат этмек
үчин Ол гурбан болды. 16 Вада боюнча хайсыдыр
бир весъетнама бар болса, онда весъетчиниң
өлендигини субут этмек герек. 17 Себәби
весъетнама диңе весъетчиниң өлүминден соңра
гүйҗе гирйәндир. Весъетчи дирикә,
весъетнаманың асла гүйҗи ёкдур. 18 Шоңа гөрә

† *8:5 t Мср 25:40.* †† *8:8-12 t Йрм 31:31-34.* ‡ *Манна – чөлде Худай тарапындан ысрайыллара берлен үйтгешик иймит. Сөзлүге серет.*

‡† *Керуп – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.* ‡‡ *Инди амала ашан – кәбир голязмаларда гелҗекки*

өңки әхт хем ган дөкүлйәнчә гүйҗе гирмеди.
19 Муса Кануның әхли буйругыны тутуш халка
ыглан этди. Соңра гырмызы йүң хем бир богдак
кәкилик оты билен гөлелериң † ганыны ве сувы
Канун язгыларының, әхли халкың үстүне сепип:
20 ††«Бу Худайың сизиң билен эден әхт ганыдыр»
дийди. 21 Шонуң ялы хем, Муса чадырың ве сежде
этмекде уланылян әхли затларың хем үстүне ган
сеперди. 22 Хакыкатданам, әхли зат Мукаддес Канун
боюнча ган билен пәкленйәр. Ган дөкүлмезден хич
бир гүнә багышланмаяр. 23 Шейлеликде, гөкдәки
затларың ердәки нусгаларының бу гурбанлыклар
билен пәкленмеги герекди. Эмма гөкдәки затларың
өзлери булардан хас оңат гурбанлыклары талап
эдйәрди. 24 *Месих* ынсан эли билен ясалан ве асыл
нусганың йөне бир гөрнүши болан иң мукаддес
отага гирмеди. Ол бизиң үчин Худайың хузурында
хәзир болуп, гөкдәки мукаддес отага гирди. 25 Баш
руханы иң мукаддес отага хер йыл гирип,
гурбанлык җанлысының ганыны хөдүр эдйәрди,
эмма *Месих* гөге гирмек үчин Өзүни өвран-өвран
гурбан этмеди. 26 Бейле болса, *Месих* дүнйә
ярадылалы бәри өвран-өвран эҗир чекмели
боларды. Муңа дерек Ол адамларың гүнәлерини
ювмак үчин Өзүни гурбан этмек билен ахыркы
дөвүрде бир гезек гелди. 27 Ынсаның такдырында
бир гезек өлүм бардыр, ондан соң Худайың өңүнде
хасап бермелидир. 28 Эдил шонуң ялы, *Месих* хем
көп адамларың гүнәлерини ювмак үчин, бир
гезекде гурбан болды. Эмма Ол икинҗи гезек
геленде, гүнәлери ювмак үчин дәл-де, эйсем Өзүне
интизарлык билен гарашянлары халас этмек үчин
гелер.

10-нҗы бап

Иң соңкы гурбанлык

10 Мусаның кануны гелҗекки оңат затларың
өзи дәл-де, шол затларың көлегесидир. Шу
себәпли Канун хер йыл үзнүксиз хөдүрленен шол
бир гурбанлыклар билен Худая сыгынянлары хич
хачан кәмил эдип билмейәр. 2 Эгер кәмил эдип
билйән болсады, онда гурбанлык хөдүрлемек бес
эдилмезмиди? Чүнки сежде эдйәнлер гүнәден бир
гезекде пәклененлеринден соң, оларың выжданы
гүнәлериниң пәкленмегине гайдып мәтәч
болмазды. 3 Эмма ол гурбанлыклар хер йыл
ынсанлара гүнәлерини ятладярды. 4 Себәби
өкүзлериң, эркечлериң ганы билен гүнәлери
ювмак мүмкин дәлдир. 5 ‡Шонуң үчин *Месих* дүнйә
геленде, Худая шейле дийди:
«Гурбанлык билен садаканы Сен ислемедиң;
эмма Маңа бир беден тайынладың.
6 Якма гурбанлыгы, гүнә гурбанлыгы
Сениң гөвнүңден турмады.
7 Шонда дийдим: „Ине, Мен! Китапда Мен барада
язылгы.
Эй, Худайым, ислегиңи берҗай этмәге, ине, Мен
гелдим“».
8 *Месих* илки билен Кануның талап эдйән
гурбанлыклары барада сөз ачып, Худая: «Сен
гурбанлык билен садаканы ислемедиң, якма хем
гүнә гурбанлыгы-да гөвнүңден турмады» дийди.
9 Соңра-да: «Ине, Мен, Сениң ислегиңи берҗай
этмәге гелдим ‡†» дийди. Шейдип, *Месих* икинҗи
кануны беркарар этмек үчин, биринҗини арадан
айыряр. 10 Биз бу ислег боюнча, Иса *Месих*иң
бedениниң әхли зат үчин бир гезекде гурбан
эдилмеги аркалы мукаддес эдилдик. 11 Хер бир
руханы хер гүн аяк үстүнде дуруп, дини борчлары
ерине етирйәрди ве шол бир гурбанлыклары
өвран-өвран хөдүрлейәрди. Эмма бу гурбанлыклар
хич вагт гүнәлери ювмагы башармаяр. 12 Эмма
Месих гүнәлери хемишелик ювян еке-тәк
гурбанлыгы хөдүрләнден соң, Худайың сагында
отурды. 13 Шондан бәри хем Ол душманларының
аяк астына салынмагына гарашяр. 14 Себәби Ол
мукаддес эдйәнлерини еке-тәк гурбанлык билен
хемишелик кәмил этди. 15 Мукаддес Рух хем бизе бу
хакда шаятлык эдйәр. Илки билен Реб шейле
дийййәр: 16 ‡‡«Ол гүнлерден соң, Мениң олар билен
баглашҗак әхтим шудур: Мен канунларымы
оларың аңына салып, йүреклерине язарын».
17 Соңра Ол: «Мундан бейләк оларың гүнәлерини,
языкларыны ятламарын» дийййәр. 18 Диймек, Худай
гүнәлери багышлан болса, мундан буяна гүнә
гурбанлык хөдүрлемегиң гереги ёк.

Берк ынам билен Худая якынлашалың

19 Шонуң үчин хем, эй, доганлар, Исаның ганы
аркалы инди биз Иң мукаддес отага батыргайлык
билен гирип билйәрис. 20 Иса Өз өлүми аркалы
бизе чадырдакы ички тутудан гечйән ве Худая
барян тәзе яшайыш ёлуны ачып берди. 21 Инди
бизиң Худайың халкына җогапкәр бейик
Руханымыз бардыр. 22 Шоңа гөрә, чын йүрекден ве
берк ынам билен Худая якынлашалың. *Месих*
калбымызы Өз ганы билен пәкләп, бизи выждан
языгындан азат этди ве беденимизи арасса сув
билен ювды. 23 Инди ыкрар эден умыдымызы
икирҗиңленмән берк саклалың, чүнки вада берен
Худай ынамдардыр. 24 Бири-биримизи сөймәге ве
оңат ишлер этмәге хөвеслендирмек барада

† *Кәбир голязмаларда гөлелериң ве эркечлериң* †† *9:20 t Мср 24:8.* ‡ *10:5-9 t Зеб 39:7-9.*

‡† *Кәбир голязмаларда я Худай* ‡‡ *10:16-17 t Йрм 31:33-34.*

пикирленелиң. 25 Кәбир адамларың эндик эдиши
ялы, йыгнанышмагымызы гоймалың. Гайтам,
Исаның гелҗек гүнүниң голайландыгыны билип,
бири-биримизи хас-да рухландыралың. 26 Эгер биз
хакыкат билимини кабул эденимизден соңам
билгешлейин гүнә этсек, гүнәлери багышламак
үчин инди гурбанлык ёкдур. 27 Диңе гарашылян
ховплы хөкүм гүни ве Худайың душманларыны
якып-яндырыҗы от бардыр. 28 Мусаның кануныны
рет эден адам ики я-да үч шаядың гүвәси билен
рехимсиз өлдүрилйәрди. 29 Шейле болса, Худайың
Оглуны аяк астына салана ондан-да агыр җезаның
гарашяндыгыны гөз өңүне гетирип гөрүң! *Месих*иң
әхт ганы билен пәкленип, соңам муны мурдар
хасаплаяның ве мерхемет Рухуны рысва эдйәниң
халы ничик болар? 30 †Шейле хем биз бу сөзлери
айдан Худайы танаярыс: «Өч Мениңкидир,
җезаландырҗак Мендирин», шейле хем: «Реб Өз
халкының үстүнден хөкүм чыкарар». 31 Хава, дири
Худайың элине дүшмек элхенчдир!

32 Өңки гүнлериңизи ядыңыза салың. Шонда сиз
Худайдан нурланып, җебир--җепалара дөз
гелипдиңиз. 33 Сиз бир тарапдан, хеммелериң
өңүнде кемсидилмелере ве мушакгатлара сезевар
эдилдиңиз, бейлеки бир тарапдан, шейле ягдая
учранларың дердини дең чекишдиңиз.
34 Туссагдакыларың-да дертлерини †† дең
чекишдиңиз, өзүңизде хас оңат хем бакы
байлыгың бардыгыны билип, эмләгиңизиң
алынмагыны шатлык билен кабул этдиңиз.
35 Шонуң үчин хем, ынамыңызы йитирмәң, мунуң
сылагы улудыр. 36 Сабыр-такатлы болуп, Худайың
ырадасыны берҗай эдиң, шонда Худайың
вадасына говшарсыңыз.

37 ‡Мукаддес Язгыларда шейле язылгыдыр:

«Ене аз салымдан
шол Гелҗек хөкман гелер, эгленмез.
38 Мениң догручыл халкым иман билен яшар,
эгер имандан дәнсе, ондан разы болмарын».

39 Биз имандан дәнип, хеләк болян дәл-де,
иманымыза садык болуп, халас болян
адамлардандырыс.

11-нҗи бап

Иман нәме?

11 Иман умыт эдйән затларымыза бил багламак
ве гөрмейән затларымыза ынанмакдыр.
2 Ата-бабаларымыз иман аркалы Худайы хошнут
этдилер. 3 Биз әлем-җаханың Худайың буйругы
билен ярадыландыгына, шейле хем, гөрүнйән
затларың гөрүнмейән затлардан дөрәндигине
иман аркалы дүшүнйәрис. 4 Хабыл иман аркалы
Худая Кабылдан хас говы садака хөдүрледи. Худай
Хабылың садакасындан хошал болуп, оны иманы
аркалы догручыл адам сайды. Хабыл өлен хем
болса, иман аркалы хәзирем геплейәр. 5 Иман
аркалы Ханок ёкары алынды, ол өлүм гарасыны
гөрмеди. Хич ким оны тапып билмеди, себәби
Худай оны ёкары алды. Ханок ёкары
алынмазындан өңем Худайың гөвнүнден турупды.
6 Иман этмейән адам хич вагт Худайы хошнут эдип
билмез. Худая якынлашан адам Онуң барлыгына ве
Өзүни агтарянлары сылаглаҗакдыгына
ынанмалыдыр. 7 Нух ичерсиндәкилериң халас
болмагы үчин иман аркалы бир гәми ясады. Ол
хениз болмадык вакалар хакда Худайдан дуйдурыш
аланда, Ондан горкуп, Оңа гулак асды.
Шейлеликде, бүтин дүнйә җеза сезевар болды, Нух
болса иманы аркалы акланды. 8 Мүлк эдип берен
юрдуна ибермек үчин Худай Ыбрайымы
чагыранда, ол иман аркалы Оңа табын болды,
нирә баряндыгыны билмезден ёла дүшди. 9 Иман
аркалы ол Худайың вада берен юрдунда гелмишек
болуп орнашды. Ысхак билен Якуп хем Ыбрайым
ялы бу ят юртда чадырда яшадылар, себәби
оларам Худайың берен шу вадасының
мирасдарларыды. 10 Чүнки Ыбрайым Худай
тарапындан бина эдилйән ве гурулян берк бинятлы
шәхере гарашярды. 11 Өзүниң гаррандыгына ве
аялы Сараның өнелгесиздигине гарамаздан,
Ыбрайым иман аркалы перзент гөрди. Себәби ол
вада берен Худайың садыкдыгына ынанды.
‡†12 Шейлеликде, яшы бирчене баран бу бир
адамдан гөкдәки йылдызлар дей ве деңиз
кенарындакы чәгелер дей сан-саҗаксыз несил
дөреди. 13 Бу адамларың хеммеси иң соңкы демине
ченли Худая иман эдип яшадылар. Олар вада
эдилен юрда говушмасалар-да, ол ери узакдан
гөрүп шатландылар. Өзлериниң ер йүзүнде
гелмишек хем ятдыкларыны боюн алдылар.
14 Гелмишекдиклерини боюн алян адамлар
өзлериниң бир ватан агтаряндыкларыны айдың
гөркезйәрлер. 15 Эгер олар чыкып гайдан
юртларыны күйсейән болсадылар, онда ызларына
доланмагың алаҗыны тапардылар. 16 Эмма олар
хас говусыны, ягны гөкдәки ватаны арзув
эдйәрдилер. Шонуң үчин Худай Өзүни оларың
Худайы дийип атландырмакдан утанмаяр. Худай
хатда олар үчин бир шәхер тайынлады.

---

† *10:30 t Кан 32:35-36.* †† *Туссагдакыларың-да дертлерини – бу җүмле кәбир голязмаларда туссаглыкда чекен дертлерими* ‡ *10:37-38 t Хаб 2:3-4.*

‡† *Кәбир голязмаларда 11-нҗи аят шейле гөрнүшде гелйәр: Сара өнелгесиз болуп, яшы бирчене етен болса, иман аркалы гөврели болды. Себәби ол вада берен Худайың садыкдыгына ынанды*

[17] †Худай Ыбрайымы сынанда, Ыбрайым иман
аркалы Ысхагы гурбанлык хөкмүнде хөдүрледи.
Худай оңа: «Сениң адың Ысхагың несли аркалы
довам эдер» дийип вада берен хем болса,
Ыбрайым шол ялңыз оглуны гурбанлык этмәге
тайярды. [19] Ыбрайым Худайың өлүлери дирелтмеги
башаряндыгына ынанярды. Шоңа гөрә-де, ол
Ысхагы дири гайдып алды. [20] Иман аркалы Ысхак
хем болҗак затлар хакда Якуп билен Ысава пата
берди. [21] Якуп бу дүнйәден өтмели пурсады
геленде, хасасына сөенип, Юсубың ики оглуна
иман аркалы пата берди ве Худая сежде этди.
[22] Юсуп хем өлүм яссыгында ятырка, ысрайыл
халкының Мүсүрден чыкҗакдыгыны айдып, өз
җеседи барада иман аркалы буйрук берди. [23] Муса
догланда, ата-энеси оны иман аркалы үч ай гизләп
саклады. Олар огланың үйтгешикдигини гөрүп,
патышаның перманындан горкмадылар. [24] Улалып,
кемала геленде, Муса иман аркалы фараоның
гызының оглы дийлип таналмакдан боюн гачырды.
[25] Ол гүнә газанып, вагтлайын леззетли дурмушда
яшандан, Худайың халкы билен биле хорлук
чекмеги өзүне рова гөрди. [26] Муса *Месих*иң угрунда
кемсидилмелерини Мүсүриң хазыналарындан хас
улы байлык сайды, себәби ол өзүниң алҗак бейик
сылагына умыт баглаярды. [27] Ол патышаның
газабындан горкман, иман аркалы Мүсүри терк
этди. Гөзе Гөрүнмейәни гөрени үчин сайлан ёлунда
берк дурды. [28] Муса иман аркалы Песах гурбанлык
җанлысыны өлдүрмеги ве оларың ганыны
гапының сөелерине чалмагы буюрды. Ол муны
ысрайыл халкының новбахар огулларына Өлүм
перишдесиниң эл дегирмезлиги үчин этди. [29] Иман
аркалы ысрайыллар Гызыл деңизден гуры ерден
гечйән дек гечдилер. Мүсүрлилер хем гечмәге
сынанышып, гарк болдулар. [30] Ысрайыл халкы еди
гүнләп Ерихоның дашындан айланандан соң, иман
аркалы диварлар йыкылды. [31] Иманы аркалы лолы
Рахап хеләк болмады. Ол ысрайыл ичалыларыны
достлуклы гаршыландыгы үчин, Худая табын
болмадыклар билен биле өлдүрилмеди. [32] Башга
ене нәме айдайын? Гидегон, Барак, Шимшон, Ефтах
хакда, Давут, Шамувел ве бейлеки пыгамберлер
хакда гүррүң бермәге вагтым ёк. [33] Иман аркалы
олар энчеме патышалыгы еңдилер, юрды адалатлы
доландырдылар, вадалара етдилер, арсланларың
агзыны багладылар, [34] ловлаян оды өчүрдилер,
гылыҗың тыгындан гачып гутулдылар, эҗиз
болсалар хем гүйчден долдулар, сөвешде
кувватланып, кесеки гошунлары дерби-дагын
этдилер. [35] Аяллар өлен якынларыны дирелен
халда ызына алдылар. Кәбирлери болса
дирелишден соң хас оңат яшайша говушмак үчин,
азат болмакдан йүз өврүп, җебир-сүтеме дөз
гелдилер. [36] Башга бирилери кемсидилмелере
сезевар эдилип гамчыландылар, зынҗырлар билен
багланып, зындана ташландылар. [37] Оларың
кәбирини дашладылар, беденлерини кесип, икә
бөлдүлер ††, гылычдан гечирип өлдүрдилер.
Кәбирилер гоюн ве гечи дерисини гейип,
сергезданчылык этдилер, мәтәчликде яшадылар,
зулум астында ызарланып, хорлук чекдилер.
[38] Дүнйә олара лайык дәлди. Олар чөллерде,
дагларда энтедилер, говакларда, көвеклерде
гизлендилер. [39] Оларың хеммеси иман аркалы
Худайың өвгүсини газанан хем болсалар, оларың
хич бири Худайың вадасына говушмады. [40] Себәби
Худай бизиң үчин хас оңат бир зады тайынлапды.
Ол Өзүне садык болан бу адамларың бизиң билен
бирликде кәмил болмагыны иследи.

12-нҗи бап

Реб сөййәнини тербиелейәндир

12 Бизи шейле көп шаятларың гуршаяндыгы
үчин, пәсгелчилик дөредйән хер хили йүки
ве бойнумыздан япышан гүнәлери ташлалың-да,
өңүмизде дуран ярышда сабырлылык билен
ылгалың. [2] Гелиң, гөзүмизи иманымызың гөзбашы
ве кәмиллешдириҗиси Иса дикелиң. Ол
гелҗекдәки шатлыга говушмак үчин,
масгарачылыгы хич сайып, хачдакы өлүме дөз
гелди ве Худайың тагтының сагында отурды. [3] Сиз
арып, рухдан дүшмез ялы, Иса хакда пикир эдиң.
Ол гүнәлилер тарапындан көп эзъет чекип,
хеммесине чыдады. [4] Гүнә гаршы алып барян
сөвешиңизде, сиз энтек ганыңыз дөкүлйәнчә
гаршылык гөркезмедиңиз. [5] ‡Үстесине-де, Худайың
сизе Өз перзентлери хөкмүнде айдан бу өвүт-
несихатыны-да унутдыңыз:

«Оглум, Реббиң тербиесине бипервай болма,
Онуң кәйинҗине рухдан дүшме.
[6] Чүнки Реб сөййәнини тербиелейәндир,
кабул эден перзендине темми берйәндир».

[7] Тербиеленмекде чыдамлы болуң. Чүнки Худай
сизи Өз перзентлери кимин тербиелейәр. Эйсем,
хайсы огла атасы тербие бермейәр? [8] Эгер Худай
сизи хеммелери тербиелейши ялы тербиелемесе,
онда сиз Худайың перзенди дәл-де, чөп
дүйбүсиңиз. [9] Мундан башга-да, бизе тербие берен
дүнъеви аталарымыз барды, биз олара хормат
гойярыс. Эгер шейдйән болсак, рухы Атамыза хас-
да берк табын болуп яшамалы дәлми?
[10] Аталарымыз бизе өз билишлерине гөрә, гысга

† 11:17-18 *t Гчк 21:12.*

†† *Кәбир голязмаларда сынага салдылар*

‡ *12:5-8 t Сүл 3:11-12.*

вагтлык тербие берипдилер. Худай болса бизиң
хем Онуң ялы пәк болуп билмегимиз үчин бизе
тербие берилйәр. 11 Адам тербие аланда
шатланмаяр, гайтам, агыры чекйәр. Эмма шейле
тербие аландан соңра, ол догрулыкда ве
парахатлыкда яшаяндыр.
12 Шонуң үчин эҗиз голлара гуҗур бериң, эпилен
дызлара кувват бериң! 13 †«Аякларыңыз үчин догры
ёлы сайлап алың». Шейдип, гой, араңыздакы эҗиз
ве агсак адамлар йыкылмасынлар, терсине, шыпа
тапсынлар.

Худайы рет этмәң

14 Хеммелер билен оңшуклы болуң. Халал
яшамага дырҗашың, ёгса Ребби гөрүп
билмерсиңиз. 15 Хүшгәр болуң, хич ким Худайың
мерхеметинден махрум болмасын. Бир аҗы көк
гөгерип, сизе эзъет бермесин, көп адамлар мунуң
билен зәхерленмесин. 16 Хич ким зынахорлык
этмесин, новбахарлык хакыны бир окара нахара
сатан Ысав ялы Худая әсгермезлик этмесин.
17 Билшиңиз ялы, бираз вагтдан соңра Ысав
атасының патасыны алмак иследи, эмма рет
эдилди. Мунуң үчин гөзяш дөкүп ялбарса-да,
эдилен карары үйтгедип билмеди.
18 Сизиң якынлашан дагыңыз элләп гөрүп болян
Синай дагы ялы дәлдир. Синай дагында алавлы от
янярды, дагың үстүни түмлүк, гара булут өртүп, гай-
харасат турярды, 19 сурнай сеси яңланып, Худайың
овазы эшидилйәрди. Муны эшиден адамлар
Худайың өзлерине икиленч геплемезлиги үчин
ялбарыпдылар. 20 ††Себәби: «Дага хатда хайван хем
галташса, дашлансын» диен Худайың буйругына
олар чыдап билмәндилер. 21 ‡Гөрнүш шейле бир
горкунчды велин, Мусаның өзи: «Горкудан яңа
титрейәрин» дийипди. 22 Сиз болса Сион дагына,
дири Худайың шәхери болан гөге дегишли
Иерусалиме, шагалаңлы үйшмелеңе йыгнанан
мүңлерче перишделериң хузурына
голайлашдыңыз. 23 Худайың перзентлериниң
йыгнагына голайлашдыңыз, оларың атлары гөкде
языландыр. Хеммәниң Казысы болан Худайың
хузурына гелдиңиз. Худайың овал-башдан
кәмиллиге етирен адамларының өңүне гелдиңиз.
24 Сиз тәзе әхтиң Бинятчысы Исаның хузурына
гелдиңиз. Хабылың өч алмага гыгырян ганына дәл-
де, эйсем гүнәлеримизи ювмак үчин сепилен
Исаның ганына якынлашдыңыз.
25 Үнс бериң, өзүңизе геплейән Худайдан йүз
өврүмәң! Өзлерине ерде Гепләни рет эденлеринде,
гачып гутулып билмедик болсалар, онда биз гөкде
Гепләнден йүз өврәйсек, җезадан асла
гутулмаҗакдыгымыз месе-мәлим гөрнүп дур
ахыры. 26 ‡†Шол вагт Худайың сеси ери
сарсдырыпды, эмма инди Ол: «Мен ене бир гезек
диңе ери дәл, гөги-де сарсдырарын» дийип сөз
берди. 27 «Ене бир гезек» диен сөз титрәйҗек
затларың, ягны ярадылан затларың арадан
айрылҗакдыгыны, ыранмаз затларың эбеди
галҗакдыгыны аңладяр. 28 Шонуң үчин хем
ыранмаз патышалыга говшандыгымыз үчин шүкүр
эделиң. Худайы хошнут этмек үчин Оңа табынлык
хем горкы билен сежде эделиң, 29 себәби
Худайымыз якып-яндырыҗы отдур.

13-нҗи бап

Соңкы өвүт-несихатлар

13 Бири-бириңизи доганлык сөйгүси билен
сөйүп яшаң! 2 Мыхмансөер болуң. Чүнки
мыхмансөер адамларың кәбири перишделериң
кимдигини билмезден олары мыхман алдылар.
3 Туссагдакы доганларыңызы унутмаң, өзүңиз хем
шолар билен туссагда болян кимин, олары ятлап
дуруң. Хорлук чекйәнлери унутмаң, өзүңизи
оларың орнуна гоюп гөрүң. 4 Гой, хеммелер ника
хормат гойсун, әр-аял дүшеги гүнә билен
хапаланмасын. Худай ахлаксызлары ве
зынахорлары хөкүм эдер. 5 ‡‡Пулуң ышкына
дүшмәң. Элиңиздәки барына канагат эдиң. Себәби
Худай: «Мен сизи хич вагт еке ташламарын, терк
этмерин» дийди. 6 ‡‡†Шоңа гөрә-де, биз ынам билен
шейле дийййәрис: «Реб – тарапдарым, мен
горкмаярын, ынсан маңа нәме эдип билсин?».
7 Худайың сөзүни сизе етирен ёлбашчыларыңызы
яда салың. Оларың нәхили говы дурмушда яшап
гечендиги барада пикир эдиң. Оларың
садыклыгындан гөрелде алың. 8 Иса *Месих* дүйн
хем, бу гүн хем, эбедилик Шолдур, Ол
үйтгемейәндир. 9 Хер хили кесеки таглыматлара
көңүл берип, ёлуңызы урдурмаң. Калбыңызың
ийип-ичмек адатларындан дәл-де, Худайың
мерхеметинден беркемеги оңатдыр. Себәби ийип-
ичмек адатларына эерйәнлер мундан хич хили
хайыр гөрен дәлдир. 10 Бизиң бир гурбанлык
сыпамыз бардыр, йөне Мукаддес чадырда хызмат
эдйән руханыларың ондан иймәге хакы ёкдур.
11 Гурбанлык малларының ганыны баш руханы Иң
мукаддес отага гетирип, гүнә үчин хөдүрлейәр,
эмма оларың маслыгы дүшелгеден дашарда
якыляр. 12 Шоңа гөрә, Иса хем шәхер
дервезесинден дашарда эҗир чекип өлди. Ол
халкыны Өз ганы билен пәкледи. 13 Гелиң, бизем

† *12:13 t Сүл 4:26.* †† *12:20 t Мср 19:12-13.* ‡ *12:21 t Кан 9:19.*

‡† *12:26 t Хаг 2:6.* ‡‡ *13:5 t Кан 31:6,8; Еш 1:5.* ‡‡† *13:6 t Зеб 117:6.*

Онуң чыдан кемсидилмелерине чыдап,
дүшелгеден дашары – Онуң янына гиделиң,
14 чүнки бизиң бу ерде бакы шәхеримиз ёкдур, биз
гелҗекки бакы шәхере гарашярыс. 15 Шонуң үчин
хем Иса аркалы Худая гурбанлык хөкмүнде хемише
өвги багыш эделиң. Онуң адына алкыш айдалың!
16 Ягшылык этмеги ве элде барыңызы бейлекилере
эчилмеги унутмаң, себәби шунуң ялы садакалар
Худая яраяндыр.
17 Ёлбашчыларыңызың сөзүне гулак асың, олара
табын болуң. Олар сизиң җаныңыз үчин Худая
хасабат берерлер. Оларың сөзүне гулак асың,
себәби олар сизе гөзегчилик эдйәндирлер. Гой,
олар борчларыны шатлык билен ерине
етирсинлер, гайгы-хасрат чекмесинлер, ёгсам,
мунуң сизе пейдасы дегмез. 18 Бизиң үчин Худая
дилег эдиң. Биз выжданымызың арассадыгына
ынанярыс ве хемме тарапдан хемише хормата
мынасып болуп яшамак ислейәрис. 19 Яныңыза
басым доланып бармагым үчин дилег этмегиңизи
айратын хайыш эдйәрин.
20 Ислегини амала ашырмагымыз үчин, гой,
парахатлык берйән Худай бизи † әхли герекли
затлар билен үпҗүн этсин. Ол Реббимиз Исаны
эбедилик әхт баглашян ганы аркалы өлүмден
дирелтди ве Оны Өз халкының бейик Чопаны эдип
белледи. Гой, Худай Өзүни хошнут эдйән ишлери
этмегимиз үчин, Иса *Месих* аркалы бизи ††
кәмиллешдирсин. Иса *Месих*е бакы шан-шөхрат
болсун! Омын.
22 Эй, доганлар, сизе язан бу гысга хатымдакы
өвүт-үндевлерими чын йүрекден кабул этмегиңизи
хайыш эдйәрин. 23 Доганымыз Тимотеосың
туссаглыкдан бошандыгындан хабарлы
болмагыңызы ислейәрин. Яныма гелен бадына,
сизи гөрмәге өзүм билен биле оны хем алып
барарын. 24 Әхли ёлбашчыларыңыза ве Худайың
тутуш халкына салам айдың. Италиялы доганлар
сизе салам ёллаярлар. 25 Хеммәңизе Худайың
мерхемети яр болсун! ‡

---

† *Ашырмагымыз үчин... бизи – кәбир голязмаларда ашырмагыңыз үчин... сизи* †† *Этмегимиз үчин... бизи – кәбир голязмаларда этмегиңиз үчин... сизи* ‡ *Кәбир голязмаларда Омын*

Якуп

Гириш

Якубың бу хаты дүнйәниң дүрли күнҗеклеринде Иса е эерйән иманлылар үчин язылан амалы маслахатларың топлумындан ыбаратдыр. Якуп адамың иманы онуң сөзлеринде дәл-де, херекетлеринде аян боляндыгыны айдяр. Ол бирнәче мысаллар аркалы иманы пайхаслы ве амалы херекетде гөркезйәр. Онуң маслахатлары айдың ве анык: эгер гарып болсаң, рухдан дүшме. Иманың сыналанда, чыдамлы бол. Гахарланмакда хаял бол. Бай адама тарапгөйлик эдип, гарыбы песелтме. Башгалара ягшылык эт. Дилиңе ве хөвеслериңе гөзегчилик эт. Өзүңи Худая табшырып, Онуң даналыгына бил багла. Иблисе гаршылык гөркез. Ягшылык эдйәндигиң билен өвүнме. Эгер бай болсаң, байлыгыңы гарыплара көмек этмек үчин улан. Сабырлы ве рехимли бол, Худайың көмегине мәтәч адамлар үчин дога-дилег эт.

Мазмуны

Саламлар
Иман ве даналык
Гарыплык ве байлык
Сынаглар ве хөвеслер
Диңлемек ве ерине етирмек
Тарапгөйлик этмезлик
Иман ве оңат ишлер
Дилиңе гөзегчилик этмек
Худая табын болмак
Дүрли амалы маслахатлар

1-нҗи бап

1 Худайың ве Реббимиз Иса *Месих*иң гулы мен
Якупдан башга миллетлериң арасына дарган
Ысрайылың он ики тиресине догайы салам!

Иман ве сынаглар

2 Эй, доганлар, хер хили сынаглара дучар
боланыңызда, муны улы шатлык хасап эдиң.
3 Себәби иманыңызың сыналмагы билен
чыдамлылыгыңызың артяндыгыны билйәнсиңиз.
4 Хер бир ишде ахырына ченли чыдаң, шонда
кемсиз-көстсүз, берк ве кәмил боларсыңыз. 5 Эгер
кимде даналык кемлик эдйән болса, гой, ол
Худайдан дилесин. Хеммелере биминнет ве
җомартлык билен берйән Худай оңа хем берер.
6 Эмма ол адам шүбхеленмән иман билен дилесин,
себәби шүбхеленйән адам эдил елиң эйләк-бейләк
чайкаян деңиз толкуны ялыдыр. 7 Шейле адам
Ребден бир зат аларын өйтмесин. 8 Ол хер бир
эдйән ишинде дурнуксыз хем икигөвүнлидир.
9 Пукара доган Худайың назарында өзүниң
байлыгы билен буйсансын. 10 Бай болса Худайың
назарында өзүниң песпәллиги билен буйсансын.
Чүнки байлык отуң гүли дей солуп гидер. 11 Гүн
чыкып, ховурлы ыссысы билен оты гурадяр, онуң
гүли дөкүлип, гөзеллиги ёк боляр. Эдил шунуң ялы
бай хем өз иши билен гүмра болуп, байлыгы билен
биле ёк болуп гидер.
12 Сынага чыдаян адам багтлыдыр, себәби ол
сынагдан гечենден соң, яшайыш тәҗини алар.
Худай бу яшайыш тәҗини Оны сөенлере вада
берди.
13 Пис хөвеси болан адам: «Мени Худай
хөвеслендирйәр» диймесин, себәби Худайда хич
хили пислик хөвеси ёкдур, Ол хич кими пислик
этмәге хөвеслендирйән дәлдир. 14 Терсине, хер ким
өз пис хөвеслерине чолашяндыр ве алданып
сынага дүшйәндир. 15 Онсоң хөвес гөврели болуп,
гүнәни догуряр, гүнә хем етишип, өлүми
догуряндыр.

16 Эзиз доганлар, алданмаң! 17 Хер бир оңат ве кәмил пешгеш ёкардан, гөкдәки ышыкларың Атасындан гелйәндир. Ол хич хачан үйтгейән дәлдир, Онда үйтгемеклигиң ёкундысы хем ёкдур. 18 Яраданларының арасында Онуң сайлан халкы болмагымыз үчин, Худай хакыкат сөзи аркалы бизе тәзе яшайыш бермеги карар этди.

Хош Хабары диңлемек ве ерине етирмек

19 Эй, сөйгүли доганларым, муңа үнс бериң: хер бир адам эшитмекде чалт, геплемекде асса, гахарланмакда хаял болсун. 20 Себәби ынсан гахары Худайың ислейән догрулыгыны амала ашырып билмез. 21 Шонуң үчин хем ахлак хапалыгыны ве хер дүрли яманлык галындысыны зыңып ташлаң-да, Худайың калбыңыза экен сөзүни песпәллик билен кабул эдиң. Бу сөз җаныңызы халас этмеги башаряндыр.

22 Худайың сөзүни йөне бир диңләп гойман, эйсем, онда айдыланлары ерине етириң, ёгсам сиз өзүңизи алдаянсыңыз. 23 Ким сөзи диңләп, оны берҗай этмейән болса, ол айнада йүзүни гөрйән адам ялыдыр. 24 Ол өзүни сынлап гиденден соң, шобада нәхилидигини ятдан чыкаряр. 25 Эмма ким азатлык берйән кәмил кануна үнс берип, эшиденлерини ятдан чыкарман, гайтам, оны берк берҗай эдйән болса, Худай оны хер бир эдйән ишинде ялкар. 26 Эгер кимде-ким өзүни диндар сайян болса, эмма дилини сакламаян болса, ол өзүни алдаяндыр, онуң диндарлыгы бидерекдир. 27 Атамыз Худайың назарында пәк хем ногсансыз диндарлык етимлериң ве дулларың кын гүнүнде аладасыны этмекден ыбаратдыр. Шейле хем бу дүнйәниң пислигинден өзүңи пәк сакламакдыр.

2-нҗи бап

Тарапгөйлик этмәң

2 Эй, доганларым, шөхратлы Реббимиз Иса *Месих*е болан иманыңыз себәпли тарапгөйлик этмекден сакланың. 2 Айдалы, сизиң йыгнагыңыза алтын йүзүк дакынып, непис эшиклер гейнен бай адам билен көне-сана гейнен гарып адам гелипдир. 3 Сиз бай адама хормат гоюп: «Гелиң, төре гечиң» дийсеңиз, эмма гарыба: «Сен ол ерде дур» я-да «Бу ерде, аяк астында отур» дийсеңиз, 4 бу сизиң тарапгөйлик этдигиңиз болмазмы? Эгер шейле этсеңиз, эрбет пикирли казылара меңзәрсиңиз.

5 Гулак асың, эй, сөйгүли доганларым! Худай бу дүнйәде гарыплары имана бай болмаклары үчин сайламадымы? Худай Өзүни сөййәнлере вада берши ялы, гарыплары Шалыгыны мирас алмаклары үчин сайламадымы нәме? 6 Эмма сиз гарыплары масгара эдйәрсиңиз. Ёгсам сизе сүтем эдйән байлар дәлми? Сизи казыете сүйрейән хем шолар дәлми? 7 Сизиң дегишли болан Худайыңызың бейик адына дил етирйәнлер хем байлар дәлми нәме? 8 †Эгер сиз Мукаддес Язгылардакы: «Якыныңы өзүңи сөйшүң ялы сөй» диен иң мөхүм буйругы ерине етирйән болсаңыз, догры иш эдйәнсиңиз. 9 Эмма адамлара тарапгөйлик эдйән болсаңыз, гүнә эдйәнсиңиз ве Мукаддес Кануның өңүнде кануны бозан хасапланянсыңыз. 10 Кимде-ким кануның хемме парзларыны берҗай эдип-де, диңе бир затда гүнә этсе, тутуш кануны бозан хасапланяндыр. 11 ††Себәби «Зына этме» диен Худай «Адам өлдүрме» хем диендир. Эгер сиз зына этмесеңиз, эмма адам өлдүрсеңиз, кануны бозан җенаяткәр болянсыңыз.

12 Шонуң үчин хем, хер бир гепиңиз ве херекетиңиз азатлык берйән канун боюнча хөкүм эдилҗек адамларыңкы ялы болсун. 13 Себәби рехимсиз адама рехимсизлик билен хөкүм эдилер. Рехимли адама болса рехимлилик билен хөкүм эдилер.

Иман ве оңат ишлер

14 Эй, доганларым! Араңыздан бири «иманым бар» дийибем, оны оңат ишлер билен гөркезмесе, мунуң нәме пейдасы бар?! Бейле иман оны халас эдип билерми?! 15 Пикир эдип гөрүң, иманлы эркек я-да аял доганыңызың бири ач-яләңач болса, 16 сиз оңа иймит, гейим бермән, диңе: «Саг-аман бар, дашыңың йылап, гарныңың доймагыны дилейәрин» дийсеңиз, бу сөзүңиз оңа нәмә деркар? 17 Иман бабатда хем шейледир, эгер иш йүзүнде гөркезилмесе, ол өз-өзүнден өлүдир.

18 Кәбириниң: «Сениң иманың бар, мениң болса оңат ишлерим» диймеги мүмкин.

Эмма мен айдярын, ханы, оңат ишлер этмезден маңа иманыңы гөркез, мен хем саңа иманымы оңат ишлерим аркалы гөркезейин! 19 Сен Худайың еке-тәкдигине ынанярсың. Говы эдйәрсиң! Муңа хатда арвах-җынлар хем ынанярлар ве галпылдаярлар.

20 Эй, акмак, амалсыз иманың пейдасыздыгыны ‡ билеңокмы? 21 ‡†Атамыз Ыбрайым гурбанлык сыпасында өз оглы Ысхагы хөдүрлемек билен акланмадымы эйсем? 22 Серет, онуң иманы билен амаллары бирликде херекет этди ве иманы шу амалда кәмил болды. 23 ‡‡Шейлелик билен, Мукаддес Язгылардакы: «Ыбрайым Худая иман этди ве Худай оны догры хасаплады» диен сөз амала ашды. Ыбрайым Худайың досты дийип

† *2:8 t Лев 19:18.* †† *2:11 t Мср 20:13-14; Кан 5:17-18.* ‡ *Пейдасыздыгыны – кәбир голязмаларда өлүдигини* ‡† *2:21 t Гчк 22:1-14.* ‡‡ *2:23 t Гчк 15:6.*

атландырылды. 24 Гөрдүңми, ынсан диңе бир иман
билен дәл, эйсем, эден ишлери аркалы хем
акланяндыр.
25 †Эдил шунуң ялы, лолы Рахап хем эден иши
аркалы акланды. Ол ысрайыл ичалыларыны
өйүнде гизләп, олара башга ёлдан гачып гитмәге
көмек этди. 26 Эдил җансыз бедениң өли болшы
ялы, амалсыз иман хем өлүдир.

3-нҗи бап

Дилиңизе эрк эдиң

3 Эй, доганларым, хеммәңиз йыгнакда
өвредиҗи болмаң! Себәби биз өвредиҗилериң
хас берк хөкүме дучар болҗакдыгымызы
билйәнсиңиз. 2 Бизиң хеммәмиз хем көп гүнә
эдйәрис. Эмма сөзүнде хата гойбермән, дилини
җылавлап билйән адам кәмил болуп, тутуш
бедениңе гөзегчилик эдип билйәндир. 3 Биз
атларың табын болмагы үчин, агзына агыззырык
дакып, оларың тутуш гөвресини доландырярыс.
4 Ине, гәмилере середиң! Олар гүйчли хем батлы
еллер билен ковулса-да, бир кичиҗик күрек аркалы
сүрүҗиниң ислән тарапына өврүлйәр. 5 Эдил
шунуң ялы, дил хем бедениң бир кичиҗик агзасы
болса-да, бейик ишлер билен өвүнйәндир. Пикир
эдиң, кичиҗик бир учгун әпет токайы якып
көйдүрйәндир. 6 Дил хем бир отдур, беден
агзаларының арасындакы яманлык дүнйәсидир. Ол
тутуш барлыгыңызы вейран эдйәндир, довзах оды
билен бүтин дурмушыңызы көйдүрйәндир. 7 Ынсан
хер дүрли хайванлара, гушлара, сүйрениҗилере,
деңиз җандарларына диенини этдирендир ве
этдирйәндир. 8 Эмма хич бир ынсан дилине диен
этдирип билйән дәлдир. Дил гутармаян пислик
болуп, өлдүриҗи зәхерден долудыр. 9 Дилимиз
билен биз Реббимизи ве Атамызы †† алкышлаярыс,
шол бир вагтың өзүнде хем Худайың кешбинде
ярадылан ынсанлары нәлетлейәрис. 10 Алкыш ве
нәлет бир агыздан чыкяр. Эй, мәхрибанларым, бу
бейле болмалы дәлдир. 11 Хей-де, бир булагың
гөзбашындан хем аҗы, хем сүйҗи сув акармы?
12 Доганларым, инҗир агаҗы зейтун я-да үзүм
агаҗы инҗир мивесини берерми? Ёк! Эдил шонуң
ялы, шор сувлы гөзбашдан сүйҗи сув акмаз!

Хакыкы даналык

13 Араңызда дана хем парасатлы адам бармы?
Эгер бар болса, гой, ол муны догры дурмушы ве
даналыкдан чыкян песпәллиги билен битирен оңат
ишлеринде гөркезсин. 14 Эмма калбыңызда
бахыллык ве мен-менлик бар болса, онда даналык
билен өвүнмәң. Бу аңрыбаш яланчылык болар!
15 Бейле «даналык» гөкден инен дәлдир, ол
дүнъеви болуп, рухы дәлдир, шейтандандыр.
16 Чүнки бахыллыгың, мен-менлигиң бар еринде
бидүзгүнчиликлер ве хер дүрли пыссы-
пыҗурлыклар хем бардыр.
17 Эмма гөкден инен даналык илки билен
пәкликдир, соңра парахатлык сөйүҗиликдир,
мылайымлык ве өзара ылалашыклыкдыр. Ол
мерхеметден ве хайырлы ишлерден долудыр.
Шейле даналык тарапгөйлик ве икийүзлүлик
этмейәр. 18 Парахатлык дөредйәнлер
парахатчылык тохумыны сепип, догрулык
хасылыны орярлар.

4-нҗи бап

Худая табын болуң!

4 Араңыздакы чакнышыклы говгалар ве дава-
җенҗеллер ниреден дөрейәр? Калбыңызда
сөвеш эдйән пис хөвеслериңизден дәлми? 2 Сиз
ислейәрсиңиз, эмма хич зат газанмаярсыңыз; адам
өлдүрйәрсиңиз, гөриплик эдйәрсиңиз, эмма хич
бир максадыңыза етип билмейәрсиңиз; дава-
җенҗелдир галмагал турузярсыңыз, эмма хич зат
газанмаярсыңыз, себәби Худайдан
дилемейәрсиңиз. 3 Диләниңизде-де, хич зат
алмаярсыңыз, себәби яман ниет билен, өз
небсиңизи доюрмак үчин дилейәрсиңиз. 4 Эй,
бивепалар, дүнйә билен достлук Худая душман
боляндыгыны билмейәрсиңизми? Ким дүнйә билен
достлашса, Худая душман боляндыр. 5 Сиз
Мукаддес Язгылардакы Худайың бизе берен ‡
ынсанлык рухы өрән габанҗаңдыр дийлен сөзлер
бош ере айдыландыр өйдйәрсиңизми? 6 ‡‡Эмма
Худай бизе хас бейик мерхемет берйәр. Шоңа гөрә
Мукаддес Язгылар шейле диййәр: «Худай
текепбирлере гаршыдыр, эмма песпәл адамлара
мерхемет эдйәндир».
7 Шонуң үчин Худая табын болуң! Иблисе
гаршылык гөркезиң, шонда ол сизден гачар.
8 Худая якынлашың, Ол хем сизе якынлашар. Эй,
гүнәкәрлер, элиңизи гүнәден тәмизләң. Эй,
икигөвүнлилер, калбыңызы пәкләң. 9 Гама батың,
яс тутуп аглаң! Гүлкүңиз яса, шатлыгыңыз гам-гусса
өврүлсин. 10 Реббиң хузурында өзүңизи пес тутуң,
Ол сизи бейгелдер.
11 Эй, доганлар, бири-бириңизи яманламаң. Ким
доганыны яманлаян я-да оны язгарян болса, ол
Худайың кануныны яманлап, оны язгаряндыр.
Кануны язгарян адам болса оны берҗай эдиҗи дәл-
де, оңа казылык эдиҗидир. 12 Эмма Канун

† *2:25 t Еш 2:1-21.* †† *Атамызы – кәбир голязмаларда Ата Худайы*

‡ *Бизе берен – кәбир голязмаларда бизде месген тутан*
‡‡ *4:6 t Сүл 3:34.*

Чыкарыҗы ве Казы бирдир, Ол халас этмеги-де,
хеләк этмеги-де башаряндыр. Башга адамлара
казылык эдер ялы, сен ким болупсың?

Текепбирлик этмәң

[13] Инди: «Бу гүн я эртир пылан шәхере гитҗек,
бир йылы шол ерде гечирҗек, сөвда-сатык этҗек,
пул газанҗак» диййәнлер, маңа гулак асың!
[14] Эртир нәме болҗагыны ниреден билйәрсиңиз?!
Сизиң өмрүңиз нәме? Ол аз салым гөрнүп, соңра
йитирим болян сәхер чыгы ялыдыр. [15] Муңа дерек:
«Реб оңласа, яшарыс, оны я-да муны эдерис»
диймелисиңиз. [16] Сиз болса өз текепбирлигиңиз
билен өвүнйәрсиңиз. Бейле өвүнмелериң бары
эрбетликдир. [17] Ким ягшылык этмеги билибем, оны
этмейән болса, ол гүнә эдйәндир.

5-нҗи бап

Байлара дуйдурыш

5 Гулак асың, эй, байлар, башыңыза инҗек
бетбагтчылыклар үчин перят эдип аглаң!
[2] Байлыгыңыз чүйрәп, эшиклериңизи гүе иендир.
[3] Алтындыр күмшүңиз послaндыр, оларың посы
сизиң гаршыңыза шаятлык эдип, бедениңизи от
кимин иер. Сиз ахыркы гүнлерде байлык
топладыңыз. [4] Экинлериңизи оран оракчылары
алдап, иш хакыны бермедиңиз, бу шол пулларың
перядыдыр. Оракчыларың дады-перяды
Хөкмүрован Реббиң гулагына етди. [5] Сиз бу
дүнйәде болчулыкда ве кейпи-сапада яшадыңыз,
өзүңизи кыямат гүни союлмак үчин семретдиңиз.
[6] Өзүңизе гаршы чыкмаса-да, бигүнә адамы хөкүм
эдип өлдүрдиңиз.

Сабыр-такатлы болуң!

[7] Эй, доганлар, Реб гелйәнчә, сабыр-такатлы
болуң! Середиң, дайхан гүйзки хем язкы ягша
нәхили сабырлы гарашяр. Ол топрагың бол хасыл
берерине гарашяр. [8] Сиз хем сабыр-такатлы болуң!
Мерт болуң, себәби Реббиң гелҗек гүни голайлады.
[9] Эй, доганлар, өзүңизе хөкүм эдилмез ялы, бири-
бириңизиң гаршыңыза шикаят этмәң. Ине, Казы
босагада дур! [10] Эй, доганлар, башына дүшен
эҗирлерде сабыр-такатлы болуп, Реббиң адындан
геплән пыгамберлерден гөрелде алың.
[11] †Билшиңиз ялы, биз чыдамлылык гөркезенлере
багтлы диййәрис. Сиз Эйюбың чыдамлылыгы хакда
эшиденсиңиз, иң соңунда онуң үчин Реббиң
нәмелер эдендигини-де билйәнсиңиз. Хава, Реб
мерхеметли ве рехим-шепагатлыдыр. [12] Озалы
билен, эй, доганларым, хөкүм эдилмезиңиз ялы,
гөкденем, ерденем, махласы хич затдан ант ичмәң.
Җогабыңыз диңе «хава» я-да, «ёк» болсун.

Дога-дилег этмегиң гүйҗи

[13] Араңызда бири эҗир чекйәрми? Гой, ол Худая
дога этсин. Бириниң кейпи көкми? Худая алкыш
нагмаларыны айтсын. [14] Араңызда бири сыркавмы?
Ол йыгнагың ёлбашчыларыны янына чагырсын,
олар хем Реббиң адындан оңа яг гуюп, онуң үчин
Худая дога этсинлер. [15] Иман билен эдилен дога-
дилег нәсага шыпа берер, Реб оны аяга галдырар.
Эгер ол гүнә газанан болса, онуң гүнәси гечилер.
[16] Шыпа тапар ялы, гүнәлериңизи бири-бириңизиң
янында боюн алып, бири--бириңиз үчин дога-дилег
эдиң. Догручыл адамың ыхласлы дилеги гүйчли ве
тәсирлидир. [17] ††Ыляс хем бизиң ялы адаты бир
ынсанды. Ол ягыш ягмасын дийип, ыхлас билен
дилег этди. Шейлеликде, үч йыл алты айлап ер
йүзүне ягыш ягмады. [18] Соңра ол ене дилег этди ве
асмандан ягыш ягып, ер хасыл берди.
[19] Доганларым, шуны ятда саклаң: эгер араңыздан
бири хакыкат ёлундан азашса ве башга бири оны
ене ёла салса, гүнәкәри догры ёла салан адам бир
җаны өлүмден халас эдип, көп гүнәлериниң үстүни
өртйәндир.

---

† *5:11 t Эйп 1:21-22; 2:10.* †† *5:17-18 t 1Пат 17:1; 18:1,42.*

1 Петрус

Гириш

Петрусың бу хаты Рим империясына дегишли велаятың (хәзирки Түркийәниң) дүрли күнҗеклеринде яшаян месихилере ниетленип языландыр. Оларың көпүси Иса е эерендиклери үчин көп эҗирлере, сөгүлмелере сезевар эдилйәрдилер. Оларың мундан-да көп эҗирлере дучар болмагы ахмалды. Шоңа гөрә-де, Петрус бу хатында җебир--җепалар барада көп затлары айдяр. Ол Реббе хызмат этмекде, иманда берк дурмакда җебир-җепаларың боляндыгыны айдып, булары иман сынагындан гечмегиң бир усулы хасаплаяр. Петрус җебирлере дучар болнанда рухдан дүшмән, «терсине, иң чекен эҗирлерине шәрик болян ялы шатланың» дийип өвүт берйәр (4:13). Ол иманлылара Иса иң хем җебир чекендигини ятладяр. Иманлылар догры ишлери үчин енҗилмелере ве сөгүлмелере сезевар эдиленде, Иса иң гөргүлерине шәрик боляндырлар. Петрус олара шейле җебирлере чыдамлы болмагың иманларыны өсдүрйәндиги ве Иса иң гайдып гелҗек гүнүнде хормата эе болҗакдыклары барада айдяр. Булардан башга-да, ол өз окыҗыларына Иса е дегишли адамлар ялы яшамагы үндейәр.

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Тәзе яшайыш умыды
Худайың мукаддес халкы ялы яшамак
Иса Месихиң җебир чекмекдәки гөрелдеси
Месихилер ве җебир-җепалар
Йыгнагың ёлбашчыларына өвүтлер
Соңкы саламлар

1-нҗи бап

Саламлар

1 Иса *Месих*иң ресулы мен Петрусдан Худайың
сайланларына, ягны Понтус, Галатя,
Каппадокия, Азия ве Битиния велаятларында
дагынык ве гелмишек болуп яшаянлара догайы
салам! 2 Сиз Атамыз Худайың өңден эден карарына
гөрә сайландыңыз ве Мукаддес Рух аркалы
мукаддес халк болдуңыз. Худай муны сизиң Иса
*Месих*е табын болуп, Онуң ганы билен
пәкленмегиңиз үчин этди.

Гой, Худай сизе болдан-бол мерхемет ве
парахатлык эчилсин!

Гөкдәки мирасымыз

3 Реббимиз Иса *Месих*иң Атасы Худая өвгүлер
болсун! Ол Өз бейик мерхеметине гөрә, Иса
*Месих*иң өлүмден дирелмеги аркалы бизи тәзе
дурмуша ве яшайыш умыдына говшурды. 4 Шейле
хем сизе гөкде сакланян чүйремез, тегмилтсиз,
солмаз мирас берди. 5 Сиз иманыңыз аркалы
Худайың гудраты билен тә халас эдилйәнчәңиз
горалянсыңыз. Бу гутулыш ахыркы гүнлерде аян
болмага тайярдыр. 6 Шонуң үчин хем муңа
йүрекден шатланың. Хәзирки вагтда гысга
вагтлайын сынаглара дучар болуп, гам-гусса
батсаңыз-да, 7 бу сынагларың сизиң иманыңызы
беркидйәндигини билиң. Хатда паны алтын хем
отда сапланып сыналяндыр. Шейлеликде,
алтындан хас гымматлы болан иманыңыз сынагдан
гечип, Иса *Месих* аян боланда, сизе өвги ве шан-
шөхрат гетирер. 8 Сиз *Месих*и гөрмедик болсаңыз
хем, Оны сөййәрсиңиз. Хатда Оны гөрмесеңиз-де,
Оңа иман эдйәрсиңиз ве сөз билен тарыплап
болмаҗак бейик шатлыкдан долуп-дашярсыңыз.
9 Себәби иманыңызың максадына етип,
җаныңызың халас болмагыны газанярсыңыз.

10 Пыгамберлер сизиң үчин тайынланан бу халас
болмаклыга долы дүшүнмәге чалышдылар ве бу
мерхемет догрусында өң пыгамберлик этдилер.

[11] Оларың калбындакы *Месих*иң Рухы Онуң чекмели эҗирлери ве эҗирлерден соңкы шан-шөхраты барада овалдан әшгәр этди. Олар буларың нәхили ве нәвагт болҗакдыгы барада Мукаддес Рухуң нәме гөркезйәндигини аңламага чалышдылар. [12] Шонда бу хабарың пыгамберлер үчин дәл-де, сизиң үчиндиги аян болды. Хәзирки вагтда болса гөкден берлен Хош Хабар сизе Мукаддес Рухуң гудраты билен вагыз эдилйәр. Бу затлара хатда перишделер-де дүшүнмәге чалышдылар.

Мукаддес яшаң

[13] Шонуң үчин хем әхли пикирлериңизи бир ере җемләп, хүшгәр болуң. Иса *Месих*иң гелмеги билен өзүңизе берилҗек мерхемете улы умыт баглаң. [14] Гулак асыҗы чагалар дей болуң, озалкы надан дөврүңиздәки хөвеслериңизе эермәң. [15] Өзүңизи чагыран Худайың мукаддес болшы ялы, сиз хем әхли эдйән ишлериңизде мукаддес болуң. [16] Себәби: «Мукаддес болуң, чүнки Мен мукаддесдирин» дийилип языландыр. [17] Бүтинлей йүз гөрмезден, хер киме эден ишине гөрә хөкүм чыкарян Худайы Ата дийип чагырян болсаңыз, бу дүнйәдәки вагтлайын дөврүңизи Худайдан горкуп гечириң. [18] Ата-бабаларыңыздан мирас алан бу пуч дурмушыңыздан алтын-күмүш ялы паны затлар аркалы халас болмандыгыңызы билйәнсиңиз. [19] Терсине, Худайың шикессиз хем тегмилтсиз гурбанлык Гузусы болан *Месих*иң гымматлы ганы аркалы халас эдиленсиңиз. [20] *Месих* дүнйә ярадылмаздан өң белленен хем болса, сизиң хатыраңыза бу дөврүң ахырында аян болды. [21] Сиз *Месих* аркалы Худая иман этдиңиз. Худай *Месих*и диреЛдип, Оны шөхратландырды. Шейлеликде, иманыңыз ве умыдыңыз Худайдадыр.

[22] Инди сиз хакыката гулак асмак † билен өзүңизи пәкледиңиз, чын доганлык сөйгүсине эе болдуңыз. Шонуң үчин бири-бириңизи чын йүрекден сөйүң. [23] Сиз вагтлайын тохумдан дәл-де, эйсем, эбеди тохумдан, ягны Худайың дири хем бакы галян сөзи аркалы тәзеден догулдыңыз. [24] ††Чүнки:

«Әхли ынсан отлук киминдир,
онуң бар гөрки мейдан гүли киминдир.
От гурап гидер, гүли хем солар,
[25] эмма Реббиң сөзи эбеди галар».
Сизе вагыз эдилен хабар, ине, шудур.

2-нҗи бап

2 Шонуң үчин хем хер хили яман ниети, хилегәрлиги, икийүзлүлиги, бахыллыгы, гыбат-гүррүңлери өзүңизден айрып ташлаң. [2] Яңы доглан бәбеклер ялы сап рухы сүйди күйсәң, шонда өсүп, халас боларсыңыз. [3] Себәби сиз Реббиң ягшылыгыны дадып гөрдүңиз.

Дири дашлар

[4] ‡Сиз ынсанлар тарапындан рет эдилен, эмма Худайың назарында сайланан ве гымматлы сайылан дири Даша, ягны Иса *Месих*е якынлашярсыңыз. [5] Шонуң үчин сиз хем дири дашлар ялы рухы бина болуп гурлуң. Шонда Иса *Месих* аркалы Худайың халаян рухы гурбанлыкларыны хөдүрлейән мукаддес руханылар боларсыңыз. [6] ‡†Мукаддес Язгыларда шейле дийилйәр: «Ине, Мен Сионда бина дашыны, сайлама ве гымматбаха бурч дашыны гойярын. Оңа бил баглан асла утандырылмаз». [7] ‡‡Хава, иман эден сизиң үчин бу даш гымматлыдыр. Эмма иман этмедиклер үчин, «Уссаларың рет эден дашы, бинаның бурч дашы болды». [8] ‡‡†Шейле хем бу «бүдреме дашы, йыкян гая». Олар өңден белленишИ ялы, бу сөзе табын болмансоңлар бүдрейәрлер.

[9] ‡‡‡Эмма сиз бейле дәлсиңиз, чүнки сиз сайланып-сечилен халксыңыз. Сиз патышаның руханылары, мукаддес миллет, Худая дегишли халксыңыз. Худай сизи гараңкылыкдан Өзүниң аҗайып нуруна чагырды. Сиз Онуң шан-шөхратыны ыглан этмек үчин сайланып-сечиленсиңиз. [10] Бирвагтлар сиз халк дәлдиңиз, эмма инди Худайың халкысыңыз. Өңлер сиз Онуң рехим-шепагатындан махрумдыңыз, инди болса оңа говшансыңыз. [11] Эзиз достлар, җаныңыза гаршы сөвешйән гүнәли хөвеслерден гача дуруң дийип ялбарярын. Чүнки сиз бу дүнйәде кесеки хем гелмишексиңиз. [12] Имансызларың арасында хич хили мүйнсүз яшаң. Шонда олар сизи нәдогры иш этмекде айыпласалар-да, догры ишлериңизи гөрүп, Худайың гелҗек гүни Оны шөхратландырарлар.

Ёлбашчылара табын болуң

[13] Сиз хер бир ынсан хәкимиетине Реббиң хакы үчин табын болуң. Юрдуң башы болан патыша болсун [14] я-да онуң беллән эмелдарлары болсун, тапавуды ёк, олара табын болуң. Патыша өз эмелдарларыны яманлык эденлери җезаландырмага, ягшылык эденлери тарыпламага белледи. [15] Себәби Худайың ислеги сизиң ягшылык эдип, акылсыз наданларың агзыны юмдурмагыңыздыр. [16] Азат адам ялы яшаң, эмма өз азатлыгыңызы эрбетлик этмек үчин уланмаң. Худайың гуллары дек яшаң. [17] Хеммелере хормат

† *Хакыката гулак асмак – кәбир голязмаларда Мукаддес Рух аркалы хакыката гулак асмак* †† *1:24-25 t Иша 40:6-8.*

‡ *2:4 t Зеб 117:22; Иша 28:16.* ‡† *2:6 t Иша 28:16.* ‡‡ *2:7 t Зеб 117:22.* ‡‡† *2:8 t Иша 8:14.* ‡‡‡ *2:9 t Мср 19:5-6.*

гоюң. Иманлы доганларыңызы сөйүң, Худайдан
горкуң, патышаны сылаң.
18 Эй, хызматкәрлер, диңе бир мәхирли хем
юмшак хоҗайынларыңыза дәл-де, эйсем, ёвуз
хоҗайынларыңыза-да хормат гоюп, табын болуң.
19 Эгер ким нәхак ере эҗир чекип, Худайы
танаяндыгы үчин бу гөргүлере чыдаян болса, ол
адам Худайы хошнут эдер. 20 Эгер эден нәдогры
ишиңиз үчин енҗилмелере дөз гелйән болсаңыз,
бу сизе нәме хормат гетирер? Эмма ягшылык
эдибем ене эҗир чексеңиз ве муңа чыдасаңыз,
Худай мундан хас көп разы болар. 21 Ине, сиз шунуң
үчинем чагырылдыңыз, себәби *Месих* сизиң үчин
эҗир чекди. Өз ызына эрмегиңиз үчин, Ол сизе
гөрелде болды. 22 †«Ол хич хили гүнә этмеди,
агзындан бир ялан сөз чыкмады».
23 Ол сөгүленде сөгмеди, эҗир чекенде хич киме
ховп салмады. Муңа дерек Өзүни адыл хөкүм
чыкарян Худая табшырды. 24 ††Бизиң гүнә гаршы
өлүп, догручыллык угрунда яшамагымыз үчин, Ол
хачда гүнәлеримизи Өз үстүне йүкледи. Сиз Онуң
яралары аркалы шыпа тапдыңыз. 25 Сиз гоюнлар
ялы азашыпдыңыз, эмма инди җаныңызың
Чопанына хем Гөзегчисине доланып гелдиңиз.

3-нҗи бап

Әр-аял гатнашыгы

3 Эдил шунуң ялы, эй, аяллар, сиз хем өз
әриңизе табын болуң. Эгер әриңиз Худайың
сөзүне ынанмаян болса, ол аялының ар-намыслы,
Худайдан горкуп яшаян пәк дурмушыны гөрүп, хич
бир айдып-диймезден имана гелер. 3 Сизиң
гөзеллигиңиз өрүлен сачлар, дакылан алтынлар,
овадан эшиклер ялы дашкы гөрнүшден ыбарат
болмасын. 4 Терсине, калбыңыздакы юваш хем
юмшак рух сизиң солмаян ички гөзеллигиңиз
болсун. Бу Худайың назарында хас гымматлыдыр.
5 Өңки вагтларда Худая умыт баглап, йүреклерини
пәк саклан аяллар хем өзлерини шейле
безейәрдилер, олар әрине табындылар. 6 Мысал
үчин, Сара Ыбрайыма табын болуп, оны
хоҗайыным дийип атландырды. Эгер сиз хем
ягшылык эдип, хич бир ховпдан горкмасаңыз,
Сараның гызлары боларсыңыз. 7 Эй, әрлер, эдил
шунуң ялы, сизем өз аялыңыза хормат гоюң, онуң
билен өзара дүшүнишип яшаң. Сиз оларың
өзүңизден эҗиздигини билйәнсиңиз, эмма олар
хем сизиң билен Худайың берен яшайшыны дең
мирас аландырлар. Дога-дилеглериңизиң
бөкделмезлиги үчин шейле эдиң.

Догрулык угрундакы гөргүлер

8 Шейлеликде, хеммәңиз пикирдеш, дертдеш
болуп, бири-бириңизи доганлык сөйгүси билен
сөйүң. Рехим-шепагатлы ве песпәл болуң.
9 Яманлыга яманлык, сөгүнҗе сөгүнч билен
гайтаргы бермән, терсине, алкыш билен җогап
бериң, себәби сиз шунуң ялы яшамага
чагырылансыңыз. 10 ‡Чүнки:

«Дөвран сүрмеги ислейән болсаң,
ягшы гүнлери гөрмекчи болсаң,
яманлыкдан сакла сен өз дилиңи
ве хилели гепден – додакларыңы;
11 яманлыкдан айрыл, эт сен ягшылык,
парахатлык агтар, ызындан галма.
12 Догры адамларда Реббиң гөзлери,
перятларына ачык Онуң гулагы.
Йөне Реббиң йүзи яманлык эдйәнлере
гаршыдыр».

13 Ягшылык этмәге җан этсеңиз, сизе ким яманлык
эдер? 14 Сиз догрулык үчин гөрги гөрсеңиз хем
багтыярсыңыз. Адамларың сизе салян ховпундан
горкмаң, довла дүшмәң. 15 Эмма *Месих*е Реб
хөкмүнде йүрекден хормат гоюң. Калбыңыздакы
умыт хакында өзүңизден хасабат соран хер бир
адама хемише җогап бермәге тайяр болуң. 16 Муны
мылайымлык ве эдеплилик билен берҗай эдиң.
Выжданыңызы арасса саклаң, шонда сизиң *Месих*е
дегишли догры яшайшыңыз барада гыбат эденлер
сизи яманлап айдан геплеринден утанарлар.
17 Эгер Худайың ырадасы билен эҗир чекмели
болса, яманлык эдип эҗир чекмекден ягшылык
эдип эҗир чекмек хас говудыр.
18 Иса *Месих* хем бизи Худая гетирмек үчин,
бизиң гүнәлеримиз себәпли бир гезек өлди ‡†. Өзи
догры болса-да, гүнәкәрлер үчин өлди. Ынсан ялы
өлдүрилсе-де, Худайың Рухы аркалы Ол
дирелдилди. 19 Ол туссагдакы рухлара барып, вагыз
этди. 20 ‡‡Бу рухлар гадым заманда Нухуң гәмиси
ясалып йөркә, Худай хениз сабыр-такатлык эдип
гарашярка, Оңа табын болмадылар. Шол гәмиде
болса аз адам, җеми секиз адам сув аркалы халас
болды. 21 Ине, бу сув хәзирки сизи халас эдйән
чүмдүрилишиң нышаныдыр. Сиз сува
чүмдүрилениңизде бедениңизиң кири ювландыгы
үчин дәл-де, Иса *Месих*иң дирелмеги аркалы пәк
выждан билен Худая тарап өврүлендигиңиз үчин
халас эдилдиңиз. 22 Иса *Месих* гөге чыкып, Худайың
сагында отурды, әхли перишделер, ыгтыярлылар
ве гүйчлер Оңа табын болды.

† *2:22 t Иша 53:9.* †† *2:24-25 t Иша 53:6,12.*

‡ *3:10-12 t Зеб 33:12-16.* ‡† *Өлди – кәбир голязмаларда эҗир чекди* ‡‡ *3:20 t Гчк 6:11–8:22.*

4-нҗи бап

Худай үчин яшамак

4 Шунлукда, *Месих*иң дүнйәде эҗир чекиши
ялы, сиз хем шейле пикирлер билен
ярагланып, муңа тайяр болуң. Себәби *Месих* үчин
эҗир чекмәге тайын болсаңыз, гүнә этмекден йүз
өвренсиңиз. 2 Инди бу бедендәки галан яшаҗак
өмрүңизде ынсаның ислегине дәл-де, Худайың
ислегине эериң. 3 Гечмишде бутпаразлыга уюп
яшаныңыз етерликдир. Шол дөврлери сиз
ахлаксызлыкда, харам кейп чекмекде,
серхошлыкда, ичгили кейпи-сапада ве йигренҗи
бутпаразлыкда гечирдиңиз. 4 Инди болса шол өңки
бутпаразлык эдйәнлер сизиң өзлери билен биле
азгын зынахорлыга гошулмаяндыгыңыза гең
галып, сизе сөгйәрлер. 5 Эмма дирилериң хем,
өлүлериң хем үстүнден хөкүм чыкармага тайяр
дуран Худая олар хасабат берерлер. 6 Шонуң үчин
хем Хош Хабар хатда өлүлере-де вагыз эдилди.
Олар хем әхли ынсанлар ялы дурмушында эден
ишлери үчин хөкүм эдилен болсалар-да, Худайың
Рухы аркалы яшап билерлер. 7 Әхли затларың соңы
якын гелди. Мунуң үчин сагдын дүшүнҗели болуп,
хүшгәрлик билен дилег эдиң. 8 Озалы билен бири-
бириңизи җандан сөйүң, себәби сөйги көп
гүнәлериң үстүни өртйәндир. 9 Зейренмезден
бирек-биреги мыхман алың. 10 Худай сизиң хер
бириңизе дүрли рухы пешгешлер берди. Олары
бири-бириңизе хызмат этмек үчин уланың. 11 Ким
геплесе, Худайың сөзлери билен геплесин. Ким
хызмат этсе, Худайың берен гүйч-кувватына гөрә
хызмат этсин. Иса *Месих* аркалы Худай әхли затда
шөхратлансын! Шөхрат ве гудрат эбедилик Онуңкы
болсун! Омын.

Месих угрунда эҗир чекмек

12 Мәхрибанларым, сизи сынамак үчин башыңыза
инен от беласына гең зада саташан ялы хайран
галмаң. 13 Терсине, *Месих*иң чекен эҗирлерине
шәрик болян ялы шатланың. Онуң шөхраты аян
боланда, шатлыгыңызың чәги болмаз. 14 *Месих*иң
ады себәпли кемсидилйән болсаңыз,
багтыярсыңыз, себәби Худайың шөхратлы Рухы
сизде месген тутандыр. †15 Йөне сизден хич ким
ганхор я огры, башга бир җенаятчы, я шугулчы
болуп эҗир чекмесин. 16 Ким месихи болуп эҗир
чекйән болса утанмасын. Ол бу ат билен Худайы
шөхратландырсын. 17 Чүнки хөкүмиң Худайың
машгаласындан башланмалы вагты гелип етди.
Хөкүм өңүрти бизден башланса, онда Худайың Хош
Хабарына табын болмаянларың соңы нәме болар?
18 ††Эгер догры адам зордан халас болян болса, онда
худайсызың ве гүнәкәриң ахвалы ничик болар?
19 Мунуң үчин Худайың ислеги билен эҗир
чекйәнлер ягшылык этмегини довам этдирип,
өзлерини садык Ярадана табшырсынлар.

5-нҗи бап

Яшулулара ве яшлара өвүт-үндевлер

5 Мен *Месих*иң чекен эҗирлериниң шаяды ве
Онуң аян болҗак шөхратының шәриги
хөкмүнде араңыздакы өзүм ялы ёлбашчылардан
шулары хайыш эдйәрин: 2 чопанларың өз сүрүсине
середиши ялы, сиз хем Худайың өзүңизе
ынананлары барада алада эдиң. Муны меҗбуры
дәл-де, мейлетинлик билен эдиң. Олара
бетнебислик билен дәл-де, улы хөвес билен
гөзегчилик эдиң. 3 Гол астыңыздакылара агалык
этмезден, ягшы гөрелде гөркезиң. 4 Шейле этсеңиз,
Баш Чопан аян боланда, солмаз шөхрат тәҗини
аларсыңыз.
5 ‡Эй, яшлар, сиз хем яшулулара табын болуң.
Хеммәңиз бири-бириңиз билен песпәл болуң,
себәби «Худай текепбирлере гаршыдыр, эмма
песпәл адамлара мерхемет эдйәндир». 6 Худай сизи
вагты геленде бейгелдер ялы, Онуң гудратлы голы
астында өзүңизи пес тутуң. 7 Әхли гайгы-
аладаңызы Худая табшырың, себәби Ол сизиң
гамхоруңыздыр. 8 Хүшгәр ве оя болуң.
Душманыңыз иблис арлайҗы арслан ялы айланып,
авуны агтарып йөрендир. 9 Дүнйәниң әхли еринде
доганларыңызың хем хут шунуң ялы эҗирлере
дучар боляндыкларыны билйәндигиңиз үчин, берк
иман билен иблисе гаршы дуруң. 10 Бол мерхемет
эчилйән Худай сизи *Месих* аркалы Өз эбеди
шөхратына чагырды. Сиз дурмушда эҗир чекйән
болсаңыз хем, Ол сизи дикелдер, беркидер,
гүйчлендирер ве сарсмаз бина эдип гурар. 11 Гүйч-
гудрат эбедилик Онуңкы болсун! Омын.

Хошлашык сөзи

12 Бу гысга хатымы сизе садык доганым Силван ‡†
аркалы яздым. Мунуң билен сизи рухландырып,
Худайың хакыкы мерхеметине шаятлык этдим.
13 Сизиң ялы сайланып-сечилен Бабылдакы йыгнак
ве доганымыз Марк сизе салам айдяр. 14 Бири-
бириңизи мәхирли огшап саламлашың. *Месих*е
дегишли болан сизиң хеммәңизе парахатлык яр
болсун! ‡‡

† *Кәбир голязмаларда Олар Оңа сөгйәрлер, сиз болса Оны шөхратландырярсыңыз*

†† *4:18 t Сүл 11:31.* ‡ *5:5 t Сүл 3:34.* ‡† *Силван – бу Силасың бейлеки ады.* ‡‡ *Кәбир голязмаларда Омын*

2 Петрус

Гириш

хәзирки Түркийәниң чәклеринде, белки, ондан хем узакдакы чәклерде яшан месихилер үчин языылыпды. Галп пыгамберлер ве мугаллымлар йыгнаклара тәсирлерини етирип, Иса е эерйән иманлылары хакыкатдан азашдырмага ве аздырмага сынанышярдылар. Эмма Петрус йыгнакдакы иманлылара Худай ве Иса барада илкибашда өвредилен таглымата берк эермеги табшыряр. Ол бу таглыматың өрән ыгтыбарлыдыгыны ныгтаяр. Себәби бу таглыматы олара Иса и өз гөзлери билен гөрен ве Онуң таглым бершини өз гулаклары билен эшиден а дамлар етирипдилер. Галп мугаллымлар өз бетпәл ниетлерини амала ашырмак үчин херекет эденлеринде, месихилер иманда берк дуруп, догры яшамакда гөрелде болмалыдырлар. Олар дүшүнҗели, сабыр-такатлы болуп, өзлерине эрк этмеги башармалыдырлар, Худайы ве хемме адамлары сөййәндиклерини гөркезмелидирлер.
Ялан мугаллымларың: «Иса гайдып гелмез» дийип иманлылары аздырмагы Петрусы улы алада гойярды. Ол иманлылара йүзленип, шейле дийййәр: (3:9).

Мазмуны

Саламлар ве дога-дилеглер
Иманда ве ягшылыкда өсүң
Хакыкатда берк дуруң
Галп мугаллымлардан әгә болуң
Реббиң гүнүне садыклык билен гарашың

1-нҗи бап

Саламлар

1 Иса *Месих*иң гулы ве ресулы мен Симун
Петрусдан Худайымыз хем Халасгәримиз Иса
*Месих*иң догрулыгы аркалы бизиң иманымыз ялы
гымматлы имана ээ боланлара догайы салам!
2 Худайы ве Реббимиз Исаны танамакда бол
мерхемет хем парахатлык сизе яр болсун!

Имандан дәнмәң

3 Худайың йөрелгеси боюнча яшамагымыз үчин
Ол Өз гүйҗи аркалы бизе герек болан әхли зады
берди. Ол муны ягшылык ве шөхрат билен бизи
Чагыраны танамагымыз үчин этди. 4 Худай бизе
җуда гымматлы бейик вадалары берди. Ол бу
вадалар аркалы сизиң бу дүнйәдәки эрбет
хөвеслерден дөрейән азгынчылыкдан гача дуруп,
Өзүниң тебигатына шәрик болмагыңызы ниет
этди. 5 Шоңа гөрә-де, иманыңызда хас хем
беркемәге җан эдиң. Шейдип, иманыңызда ахлак
пәклигини, ахлак пәклигинде билими, билимде
өзерклилиги, өзерклиликде чыдамлылыгы,
чыдамлылыкда худайхонлыгы, худайхонлыкда
мәхрибанлыгы, мәхрибанлыкда Худайың
сөйгүсини артдырмага дырҗашың. 8 Шу говы
хәсиетлер сизде бар болса ве көпелсе, онда сиз
Реббимиз Иса *Месих*и танамакда бикәр хем
хасылсыз галмарсыңыз. 9 Кимде бу хәсиетлер ёк
болса, ол узагы гөрйән дәлдир, хатда көрдүр, өңки
гүнәлеринден тәмизлененд игини унудандыр.
10 Шонуң үчин хем, эй, доганлар, Худай тарапындан
чагырыланларың ве сайлананларың
арасындадыгыңызы субут этмәге ыхлас эдиң.
Шейле этсеңиз, асла имандан дәнмерсиңиз.
11 Шонда Реббимиз ве Халасгәримиз Иса *Месих*иң
эбеди шалыгына гирмек хукугы сизе болдан-бол
эчилер.

Мукаддес Язгылардан өврениң

12 Сиз бу затлары билсеңиз-де, өзүңиздәки
хакыкатда берк дурсаңыз-да, мен булары сизе
хемише ятладып дурарын. 13 Мен шинди яшаян
вагтлайын чадырымдан, ягны беденимден
гидйәнчәм, булары ядыңыза салмак билен сизиң

аңыңызы оярып дурмагы догры хасаплаярын.
[14] Себәби Реббимиз Иса *Месих*иң маңа билдириши
ялы, бу паны чадырымдан басым гөчмелидигими
билйәрин. [15] Гөченимден соңам бу затлары
элмыдама яда салмагыңыз үчин җан эдерин.
[16] Сизе Реббимиз Иса *Месих*иң гудрат билен гелши
хакда хабар беренимизде, биз тослама эртекилере
эермедик. Биз Онуң шан-шөхратыны өз гөзүмиз
билен гөрдүк. [17] Шан-шөхратлы Худайдан Оңа: «Бу
Мениң сөвер Оглумдыр, Мен Ондан гаты
разыдырын» диен сес геленде, Огул Атамыз
Худайдан хормат ве шөхрат кабул этди. [18] Онуң
билен биле мукаддес дагдакак, гөкден гелен бу
сеси биз хем эшитдик.
[19] Шейлеликде, пыгамберлериң хабары бизиң
үчин ене-де ынамдардыр. Тә Гүн догянча ве даң
йылдызы калбыңыза нур чайянча, түмлүкде ягты
сачян нур дей оңа үнс бериң! [20] Озалы билен шуны
билип гоюң: Мукаддес Язгылардакы пыгамберлик
сөзлери пыгамберлериң өз дүшүнҗесинден гелип
чыкан дәлдир. [21] Себәби хич бир пыгамбер ынсан
ислеги билен велилик этмеди. Бу пыгамберлер
Мукаддес Рух тарапындан угрукдырылып, Худайдан
гелен сөзлери айтдылар.

2-нҗи бап

Галп мугаллымларың пислиги

2 Өңлер халк арасында галп пыгамберлериң
болшы ялы, сизиң араңызда-да галп
мугаллымлар пейда болар. Олар хеләклейҗи ве
ялан таглыматлар гетирмек билен, өзлерини
есирликден бошадан Ребби-де инкәр эдерлер.
Шейдип, өз башларындан дуйдансыз бела-бетер
индерерлер. [2] Көп адамлар оларың азгынчылыклы
йөрелгелерине эерерлер, шолар себәпли хакыкат
ёлуна дил етирилер. [3] Ачгөзлүкден яңа бу галп
мугаллымлар өз тослама хекаятлары билен сизиң
пулуңызы үтерлер. Шонуң үчин оларың җезасы
гадымдан тайяр дурандыр, хеләкчилиги болса
гиҗикмез. [4] Худай хатда гүнә иш эден
перишделери-де аямады. Хөкүм гүнүне ченли
саклансынлар дийип, олары зынҗырлап, довзахың
түм гараңкы гирдабына габап гойды. [5] †Худай
гадымы дүнйәни хем аямады. Ол худайсызлар
дүнйәсини сил алдырды, диңе догручыллыгың
вагызчысы Нухы ве ондан башга еди кишини аман
галдырды. [6] ††Содом ве Гомора шәхерлерини якып-
яндырып вейран этди ве булары гелҗекде
худайсызлара нәме болҗакдыгыны билмәге сапак
болсун дийип этди. [7] Азгынларың ахлаксыз
яшайшындан җебир чекен догручыл Луты халас
этди. [8] Догручыл Лут бу халкың арасында яшап,
оларың нәхак ишлерини гөрүп-эшитмек билен, өз
догручыл калбында гүнсайын эҗир чекерди.
[9] Гөршүңиз ялы, Реб худайхон адамлары сынагдан
нәхили халас этмелидигини, яманлык эдйәнлери
болса хөкүм гүнүне ченли җеза астында нәхили
сакламалыдыгыны билйәндир. [10] Айратын-да харам
хөвеслерине ковалашып, Онуң хөкмүрованлыгыны
әсгермейәнлери-де нәме этҗегини Ол билйәндир.
Бейле адамлар батырсыраярлар,
текепбирленйәрлер ве гөкдәки гүйчлере дил
етирмекден горкмаярлар. [11] Перишделер хатда
булардан хас гүйчли ве гудратлы болсалар-да,
Худайың хузурында гөкдәки гүйчлере дил етирмәге
милт этмейәрлер. [12] Эмма бу адамлар дүшүнмейән
затларына дил етирйәрлер. Олар авланып, ёк
эдилмек үчин доглан дүшүнҗесиз ябаны
хайванлар ве өз угруна херекет эдйән махлуклар
ялыдырлар. Булар хайванлар ялы-да ёк болуп
гидерлер. [13] Олар өз эден яманлыкларына лайык
җезасыны аларлар. Олар гүндизиң гүни кейп
чекмекден хыҗувланярлар. Булар масгара хем
йүзүгарадырлар. Сизиң билен нахар иййән вагты
хем олар өзлериниң хилегәрликлеринден кейп
алярлар. [14] Оларың зынадан гөзлери доймаяр, хич
вагт гүнәни бес этмейәрлер. Олар дурнуксыз
кишилери дузага дүшүрип аздыряррлар. Оларың
калбы ачгөзлүге югрулып, нәлетленен адамлардыр.
[15] ‡Олар Бегорың оглы Билгамың ызына эермек
билен, догры ёлы терк эдип азашдылар. Билгам
харам ёл билен пул газанмагы халады. [16] Эмма
онуң гүнәси паш болды. Дилсиз-агызсыз эшек
ынсан дилинде гепләп, пыгамбериң тентеклигине
бөвет болды. [17] Бу адамлар болса гурап галан
чешмедир, гүйчли елиң ковян үмрүдир; довзахда
гараңкы түмлүк шолар үчин сакланяндыр. [18] Олар
нәдогры ёлдан яңы гачып гутуланлары бош ве
гопбамсы сөзлери билен харам кейпе
хыҗувландырып, ынсан хөвеслери билен олары
дузага дүшүрйәрлер. [19] Өзлери азгынлыгың гулы
болубам, олара эркинлиги вада берйәрлер, себәби
адам нәмеден еңилсе, онуң гулы боляндыр.
[20] Адамлар Реббимиз хем Халасгәримиз Иса
*Месих*и танамак аркалы дүнйәниң писликлеринден
гачып гутулдылар. Эгер олар мундан соңам ене
шунуң ялы ишлере баш гошуп, гүнәниң гулы
болсалар, онда оларың соңкы ягдайы өңки
ягдайындан-да бетер болар. [21] Догрулык ёлуны
биленден соң, өзлерине табшырылан мукаддес
буйругы инкәр эдениңден бу ёлы асла билмезлик
олар үчин хас говы боларды. [22] ‡†Ине: «Ит өз
гусугына доланып гелер», шейле хем: «Ювнан
доңуз ене батга булашмага гелер» диен

† *2:5 t Гчк 6:11–8:22.* †† *2:6-8 t Гчк 19:16,24,29.*

‡ *2:15-16 t Чөл 22:5,7,21,23,28,30-31.* ‡† *2:22 t Сүл 26:11.*

накылларың хакыкатдыгыны олар өз дурмушында
субут этдилер.

3-нҗи бап

Реббиң гүни

3 Эй, сөйгүли доганлар, инди сизе бу икинҗи
хаты язярын. Бу ики хатымда-да сагдын
пикирли болмалыдыгыңызы ятлатмак билен
дүшүнҗәңизи оярярын. 2 Мукаддес пыгамберлериң
гадымъетде айдан хабарыны ве Реббимиз
Халасгәриң ресулларыңыз аркалы сизе берен
буйругыны ядыңыза салмакчы. 3 Әхли затдан
өңүрти шуны билиң: ахыркы гүнлерде өз
бетнебислерине чапян бихая яңсылайҗылар пейда
болар. 4 Олар: «Ханы, Реббиң гелҗекдиги барада
берен вадасы? Ата-бабаларымыз өленден бәри
хемме зат овал-башда нәхили ярадылан болса,
шонуң ялы хем дур» дийип яңсыларлар. 5 †Эмма
олар гөгүң эзелден Худайың сөзи аркалы
ярадыландыгыны, ер болса сувдан бөлүнип, сув
билен гуршаландыгыны билгешлейин ятдан
чыкаран болярлар. 6 Шейле хем гадымы дүнйә шол
сув-сил билен вейран болды. 7 Ине, хәзирки ер
билен асман болса Худайың сөзи билен сакланып,
худайсыз адамларың хөкүм ве хеләк эдилҗек
гүнүне ченли от үчин тайяр дур. 8 ††Эй, сөйгүли
доганлар, бир зады унутмаң: Реббиң назарында
бир гүн мүң йыл, мүң йыл болса бир гүн ялыдыр.
9 Кәбирлери Реб Өз берен вадасыны берҗай этмеги
гиҗикдирйәр дийип хасап этселер-де, Ол
гиҗикдирмез. Реб сизиң үчин сабыр эдйәндир,
себәби Ол хич кимиң хеләк болман, хеммелериң
тоба этмегини ислейәр. 10 Эмма Реббиң гүни
гиҗеки огры кимин гелер. Шонда асман улы
гүпүрди билен йитер, асман җисимлери янып
даргар, ер ве онда эдилен әхли ишлер әшгәр
болар. 11 Әхли зат шейдип даргаҗак болса, онда
сизиң нәхили адамлар болмагыңыз герек? Худайың
гүнүне гарашып, оны чалтландырып, Худайың пәк
йөрелгесине эермегиңиз герек. Ол гүн асман янып
ёк болар, асман җисимлери янып эрәр. 13 Эмма биз
Худайың вадасына эсасланып, догрулыгың меканы
болан тәзе асмана ве тәзе ере гарашярыс. 14 Шоңа
гөрә-де, эй, сөйгүли доганлар, булара
гарашяндыгыңыз үчин, Худайың назарында
парахатлыкда яшап, пәк ве айыпсыз болмага җан
эдиң. 15 Шейле хем шуны ятда саклаң, Реббимиз
сизиң халас болмагыңыз үчин сабыр эдйәр.
Сөйгүли доганымыз Павлус хем өзүне берлен
акылдарлык боюнча сизе бу хакда языпды. 16 Ол
әхли хатларында шулар барада гүррүң ачяндыр.
Оларда языланларың кәбирине дүшүнмек кындыр.
Надан хем дурнуксыз адамлар бу языланлары ве
бейлеки Мукаддес Язгылары ёймак билен өзлери
хеләк болярлар. 17 Шонуң үчин хем, эй, сөйгүли
доганлар, бу затлары өңден билйәндигиңиз үчин,
хүшгәр болуң! Имандан дәнмезиңиз ялы, азгын
адамлар сизи ёлдан чыкармасын. 18 Реббимиз ве
Халасгәримиз Иса *Месих*иң мерхеметинде өсүң,
Оны танамакда хас-да илерләң. Шиндиден эбедә
ченли Оңа шан-шөхрат болсун! Омын.

† *3:5-6 t Гчк 1:6-8; 7:11.* †† *3:8 t Зеб 89:5.*

1 Ёханна

Гириш

эсасы ики максады бар: автор окыҗылары Худай ве Онуң Оглы Иса билен якын гатнашыкда болмага хөвеслендирйәр ве бу гатнашыгы вейран эдйән галп таглыматлардан әгә болмагы табшыряр. Себәби иманлыларың кәбири галп мугаллымлар тарапындан алдава салынярды. Шейле мугаллымлар соңра йыгнакдан ковуляр. Оларың ялан таглыматы мадды затларың әхлиси ярамаз, диңе рухы затлар говы дийип өвредйәрди. Оларың шейле таглыматы Иса хакыкы адам болуп билмейәр дийип ыкрар эдйәрди. Галп мугаллымлар рухы тайдан кәмил болан адама ахлак канунларына үнс бермек я-да башгалары сөймек хөкман дәл дийип өвредйәрдилер.
Ёханна бу галп таглыматы пуҗа чыкарып, Иса иң догрудан-да адам боландыгыны айдың мәлим эдйәр. Ол Иса е иман эдйән ве Худайы сөййән хер кесиң Худайың табшырыкларына гулак асмалыдыгыны ныгтаяр. Ёханна иманлылар үчин иң улы табшырыгың бирек-биреги сөймекден, муны иш йүзүнде гөркезмекден ыбаратдыгыны айдяр. Себәби Иса иң Өз җаныны бизиң үчин гурбан эдип, бизе болан сөйгүсини айдың гөркезди.

Мазмуны

- Яшайыш Сөзи барадакы шаятлык
- Нур ве түмлүк
- Худайың перзентлерини нәдип сайгармалы
- Хакыкат ве ялан
- Бирек-биреги сөймек
- Еңиш гетирйән иман

1-нҗи бап

Яшайыш Сөзи

1 Биз сизе овал-башдан бар болан Яшайыш
Сөзи хакда хабар берйәрис. Гулагымыз билен
эшидип, элимиз билен тутуп, гөзүмиз билен
гөренлеримизи ыглан эдйәрис. 2 Бу Яшайыш аян
болды, биз Оны гөрдүк. Атамыз Худай билен болан
бу бакы Яшайыш бизе әшгәр болды. Инди биз Ол
барада шаятлык эдип, Оны сизе ыглан эдйәрис.
3 Хава, сизиң-де бизиң билен якын гатнашыкда
яшамагыңыз үчин, гөрүп-эшиденлеримизи сизе
мәлим эдйәрис. Бизиң өзүмизиң хем Атамыз ве
Онуң Оглы Иса *Месих* билен якын гатнашыгымыз
бардыр. 4 Шатлыгымыз † долуп-дашсын дийип,
булары сизе язярыс.

† *Шатлыгымыз – кәбир голязмаларда шатлыгыңыз*

Нурдакы яшайыш

5 Бизиң Иса *Месих*ден эшидип, сизе ыглан эдйән
хабарымыз шудур: Худай нурдур, Онда хич түмлүк
ёкдур. 6 Биз Онуң билен якын гатнашыкда
яшаяндыгымызы айдып-да, түмлүкде гезйән
болсак, онда ялан сөзлейәндирис, хакыкаты
берҗай эдйән дәлдирис. 7 Эмма Худайың нурда
болшы ялы, биз хем нурда гезйән болсак, онда
бири-биримиз билен якын гатнашыгымыз бардыр.
Онуң Оглы Исаның ганы бизи әхли гүнәден
тәмизлейәндир. 8 Гүнәмиз ёк дийсек, онда биз
өзүмизи алдаяндырыс, бизде хакыкат ёкдур. 9 Эмма
гүнәлеримизи боюн алсак, садык хем адалатлы
Худай гүнәлеримизи багышлар ве бизи хер хили
яманлыкдан тәмизләр. 10 Гүнә этмедик дийсек,
Худайы яланчы эдйәндирис, калбымызда Онуң
сөзлери ёкдур.

2-нҗи бап

2 Эзиз балаларым! Мен сизе шулары гүнә
этмезлигиңиз үчин язярын. Эмма кимдир бири
гүнә этсе, Атаның хузурында аклавчымыз Иса
Месих бар, Ол адылдыр. [2] Ол бизиң үчин гурбан
болды. Худай Ол аркалы бизиң гүнәлеримизи, диңе
бизиң дәл, эйсем, бүтин дүнйәниң гүнәлерини
багышлады. [3] Эгер Худайың буйрукларыны берҗай
эдйән болсак, онда Оны танаяндыгымызы мәлим
эдйәрис. [4] «Худайы танаярын» дийибем, Онуң
буйрукларыны берҗай этмейән адам яланчыдыр,
онда хакыкат ёкдур. [5] Эмма Худайың сөзүни берҗай
эдйән адамда Онуң сөйгүси хакыкатданам
кәмилдир. Ине, биз Худай билен яшаяндыгымызы
шейдип билйәрис. [6] «Мен Худая сыгынып
яшаярын» дийййән адам Иса *Месих*иң яшайшы ялы
яшамалыдыр.
[7] Мәхрибанларым, мен сизе тәзе буйрук дәл-де,
илкибашдан берлен көне буйругы язярын. Бу көне
буйрук сизиң өңки эшиден сөзүңиздир. [8] Эмма
мениң сизе язян бу буйругыма тәзе дийсең хем
болар, себәби бу буйругың хакыкаты *Месих*де ве
сизде аян боляр. Чүнки түмлүк өтүп баряр, хакыкы
нур болса эййәм парлаяндыр. [9] Өзүниң нурда
яшаяндыгыны айдып-да, доганыны йигренйән
адам хенизем түмлүкдедир. [10] Доганыны сөййән
адам нурда яшаяндыр, онда бүдремәге себәп болуп
билмез. [11] Йөне ким доганыны йигренйән болса, ол
түмлүкдедир. Ол түмлүкде гезип, нирә баряныны
билйән дәлдир, себәби түмлүк онуң гөзлерини көр
эдендир.
[12] Эй, балалар, сизе язярын: *Месих*иң хатырасына
гүнәлериңиз багышланды. [13] Эй, аталар, сизе
язярын: сиз овал-башдан аян болан Исаны
танаярсыңыз.
Эй, йигитлер, сизе язярын: сиз шейтаны еңдиңиз.
[14] Эй, балалар, сизе язярын: сиз Атамыз Худайы
танаярсыңыз. Эй, аталар, сизе язярын: сиз овал-
башдан аян болан Исаны танаярсыңыз.
Эй, йигитлер, сизе язярын: сиз гүйчлүсиңиз,
Худайың сөзи калбыңыза орнандыр. Сиз шейтаны
еңдиңиз.
[15] Дүнйә ве ондакы затлара көңүл бермәң.
Дүнйәни сөййән адамда Атаның сөйгүси ёкдур.
[16] Себәби дүнйәдәки әхли затлар: гүнәли хөвеслер,
ачгөзлүк ве байлык билен магтанмак Атадан
дәлдир, дүнйәдендир. [17] Дүнйә ве онуң хөвеслери
гечер гидер, эмма Худайың ырадасыны берҗай
эдйән адам бакы яшар.

*Месих*е гаршы таглымат барада дуйдурыш

[18] Эй, балалар, бу дүнйәниң ахыркы гүнлери етип
гелендир. Сиз *Месих*иң душманының
гелҗекдигини эшидиденсиңиз. Хут шу вагт хем
*Месих*е гаршы чыкянларың энчемеси пейда
болды. Ине, бу вакалардан биз дүнйәниң ахыркы
гүнлериниң етип гелендигини билйәрис. [19] Олар
бизиң арамыздан гитдилер, аслында-да бизе
дегишли дәлдилер. Дегишли болсадылар, бизиң
арамызда галардылар. Эмма чыкып гитмеклери
оларың хич бириниң бизе дегишли дәлдигини
әшгәр этди. [20] Сизиң хеммәңиз болса хакыкаты
билйәнсиңиз †, чүнки Иса *Месих* сизе Мукаддес
Рухы берди. [21] Мен сизе хакыкаты
билмейәндигиңиз үчин дәл-де, эйсем, оны хут
билйәндигиңиз үчин язярын, себәби хич бир
яланың хакыкат билен умумылыгы ёкдур. [22] Онда
яланчы ким? Исаның *Месих*дигини инкәр эдйән
адам яланчыдыр. Ол *Месих*иң душманыдыр! Ол
Атаны-да, Оглы-да инкәр эдйәр. [23] Оглы инкәр
эдйән адамда Ата ёкдур. Эмма Оглы ыкрар эдйән
адамда велин Ата бардыр.
[24] Гой, сизиң илкибашдан эшиден сөзүңиз
калбыңызда орнасын. Шонда сиз Огул биленем,
Ата биленем яшарсыңыз. [25] Чүнки *Месих* бизе бакы
яшайшы вада берди. [26] Бу затлары сизи аздырҗак
болян адамлардан хабардар болмагыңыз үчин
яздым.
[27] Эмма *Месих*иң сизе берен Мукаддес Рухы
өзүңизде галяндыр, сизе өвретмегиң гереги ёк.
Мукаддес Рухуң сизе өвредйән хер бир зады ялан
дәл-де, хакыкатдыр. Онуң сизе өвредиши ялы,
Месих билен яшамалысыңыз. [28] Инди, эй, балалар,
Месих геленде ынамымыз болуп, Онуң хузурында
утанмаз ялы, Онуң билен яшалың. [29] Сиз *Месих*иң
адылдыгыны билйәнсиңиз, шонуң үчин адалаты
берҗай эдйән хер бир ынсан Худайың
перзендидир.

3-нҗи бап

Худайың перзентлери

3 Атамыз Худайың бизи нәхили гүйчли
сөййәндигини бир гөрсеңизләң! Ол бизи Өз
перзентлери дийип атландыряр. Догрудан-да, биз
Онуң перзентлеридирис! Дүнйә Худайы
танамансоң, бизи-де танамаяр. [2] Мәхрибанларым,
биз инди Худайың перзентлеридирис. Бизиң
нәхили өзгерҗекдигимиз энтек белли дәл, эмма
*Месих*иң гелҗек пурсадында Оңа
меңзеҗекдигимизи билйәрис, себәби Оны болшы
ялы гөрерис. [3] Оңа умыт баглаян хер бир адам
*Месих*иң пәк болшы ялы, өзүни пәк саклар. [4] Гүнә
эдйән адам Худайың кануныны бозяндыр. Себәби

† *Сизиң хеммәңиз болса хакыкаты билйәнсиңиз – бу җүмле кәбир голязмаларда сиз хемме зады билйәнсиңиз*

гүнә этмек Худая баш галдырмак ахыры. 5 *Месих*иң
болса бизи гүнәлеримизден сапламак үчин
гелендигини билйәнсиңиз. Онда асла гүнә ёкдур. 6
Месих билен яшаян адам гүнәден йүз өврер. Эмма
хенизем гүнә эдйән адам Оны не гөрйәндир, не-де
танаяндыр. 7 Эзиз балаларым! Хич киме өзүңизи
алдатмаң! *Месих*иң догручыл болшы ялы, догры
иш эдйән адам хем догручылдыр. 8 Гүнә эдйән адам
иблисе дегишлидир, себәби иблис башлангычдан
бәри гүнә эдип гелйәндир. Эмма Худайың Оглы †
иблисиң ишлерини ёк этмек үчин гелди. 9 Худайың
перзенди гүнә этмегини довам этмез, себәби оңа
Худайың яшайыш берйән гүйҗи орнандыр. Инди
гүнә этмез, себәби ол Худайың перзендидир.
10 Кимиң Худайың перзендидиги, кимиң болса
иблисиңкидиги шундан белли: догры иш этмейән
ве доганыны сөймейән адам Худайдан дәлдир.

Бири-биримизи сөелиң

11 Сиз бири-биримизи сөймелидигимиз барада
овал-башдан эшиденсиңиз. 12 Шейтана дегишли
болуп, өз доганыны өлдүрен Кабыл ялы болмалың.
Кабыл оны нәме үчин өлдүрди? Себәби өз эден
ишлери писликди, доганыныңкы болса догруды.
13 Эй, доганларым, эгер дүнйә сизи йигренйән
болса, гең галмаң. 14 Биз өзүмизиң өлүмден
яшайша говшандыгымызы билйәрис, себәби
доганларымызы сөййәрис. Доганыны сөймейән
адам өлүмиң пенҗесинде галяндыр. 15 Доганыны
йигренйән адам ганхордыр. Хич бир ганхорың
болса бакы яшайша говушмаяндыгыны
билйәнсиңиз.
16 Иса *Месих* бизиң үчин Өз җаныны пида эденде,
биз хакыкы сөйгиниң нәмедигини билдик. Диймек,
биз хем доганымыз үчин җанымызы пида этмәге
тайяр болмалыдырыс. 17 Дүнйә малына бай болуп,
доганыны мәтәчликде гөренде, оңа йүреги
авамаян адамда, хей-де, Худайың сөйгүси болуп
билерми? 18 Эзиз балалар, хакыкы сөйгимизи йөне
бир гуры геп билен дәл-де, иш йүзүнде амал билен
гөркезелиң. 19 Шонда биз өзүмизиң хакыката
дегишлидигимизи билерис ве Худайың хузурында
бизиң выжданымыз пәк болар. Эгер выжданымыз
бизи язгарайса-да, Худай ондан бейикдир, Ол
хемме зады билйәндир. 21 Мәхрибанларым, эгер
выжданымыз бизи язгармаса, онда Худайың
хузурында ынамлы боларыс. 22 Ондан нәме дилесек
аларыс, себәби биз Онуң буйрукларыны берҗай
эдип, Оны хошнут эдйән ишлери эдйәндирис. 23 Биз
Онуң Оглы Иса *Месих*е иман этмелидирис ве
Исаның буйрушы ялы бири-биримизи
сөймелидирис. Бу Худайың буйругыдыр. 24 Худайың
буйрукларыны берҗай эдйән адам Худай билен,
Худай хем онуң билен яшаяндыр. Худайың бизиң
билен яшаяндыгыны Онуң хер биримизе берен
Рухундан билйәрис.

4-нҗи бап

Рухлары сайгарың

4 Мәхрибанларым, өзүнде Худайың Рухуның
бардыгыны айдян хер бир адама ынанып
йөрмәң. Оларың Худайдандыгыны я-да дәлдигини
билмек үчин сынагдан гечириң. Себәби дүнйәде
энчеме галп пыгамберлер пейда болды. 2 Худайың
Рухуның бардыгыны, ине, шундан билерсиңиз:
олар Иса *Месих*иң, хакыкатданам, ынсан болуп
гелендигини ыкрар эдйәрлер. 3 Муны ыкрар
этмейән адам Худайдан дәлдир. Бу адам *Месих*иң
душманыдыр. Сиз бу душманың гелҗекдигини
эшиденсиңиз. Ине, ол эййәм бу дүнйәдедир.
4 Эзиз балалар, сиз болса Худайдансыңыз.
Сиздәки Рухуң дүнйәдәки рухлардан үстүндиги
үчин, сиз галп пыгамберлери еңенсиңиз. 5 Олар бу
дүнйә дегишлидирлер, оларың гепи хем бу
дүнйәниң гарайшына лайыкдыр, шонуң үчин
дүнйә олара гулак асяр. 6 Биз болса Худая
дегишлидирис. Ким Худайы танаян болса, бизе
гулак асар. Ким Худайдан болмаса, бизе гулак
асмаз. Хакыкы Рух билен ялан рухы, ине, биз
шейдип сайгарярыс.

Худай сөйгүдир

7 Мәхрибанларым, бири-биримизи сөелиң, чүнки
сөйги Худайдандыр. Ким сөййән болса, Худайың
перзендидир, ол Худайы танаяндыр. 8 Ким
сөймейән болса, Худайы танаян дәлдир, себәби
Худай сөйгүдир. 9 Бизе Худайың сөйгүси, ине,
шундан аян болды: Худай бизе яшайыш бермек
үчин, Өзүниң еке-тәк Оглуны дүнйә иберип, Өз
сөйгүсини аян этди. 10 Биз Худайы дәл-де, илки
Худай бизи сөйди. Ол бизиң гүнәлеримизи
пәклемек үчин, Өз Оглуны гурбанлык хөкмүнде
иберди. Ине, хакыкы сөйги шудур.
11 Мәхрибанларым, Худай бизи шейле сөендиги
үчин, биз хем бири-биримизи сөймелидирис. 12 Хич
ким хич хачан Худайы гөрен дәлдир. Эмма биз
бири-биримизи сөййән болсак, онда Худай бизиң
билен яшаяндыр, Онуң сөйгүси калбымыза
орнашандыр. 13 Худай бизиң билен ве бизиң хем
Худай билен яшаяндыгымызы Онуң хер биримизе
берен Рухундан билйәрис. 14 Биз Атаның Өз Оглуны
дүнйәниң Халасгәри эдип иберендигини гөрдүк ве
муңа шаятлык эдйәрис. 15 Исаның Худайың
Оглудыгыны ыкрар эдйән хер бир адам Худай

---

† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланыларды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.*

билен, Худай хем онуң билен яшаяндыр. [16] Худайың бизе болан чәксиз сөйгүсине гөз етирип, бу сөйгә ынанярыс.

Худай сөйгүдир. Сөйгүде яшаян адам Худай билен, Худай хем онуң билен яшаяндыр. [17] Шейлелик билен сөйги бизде кәмиллешип, кыямат гүни бизе ынам берер. Себәби биз бу дүнйәде эдил *Месих* ялы яшаярыс. [18] Сөйгүде горкы ёкдур. Терсине, кәмил сөйги горкыны ковуп чыкаряндыр. Ким кыямат гүнүнден горкуп яшаян болса, онуң сөйгүси кәмил дәлдир. [19] Биз Худайы сөййәрис, себәби илки Ол бизи сөйди. [20] Ким «Худайы сөййәрин» дийип хем, өз доганыны йигренйән болса, ол яланчыдыр. Өзүниң гөрүп дуран доганыны сөймейән адам гөрмедик Худайыны сөйүп билмез ахыры. [21] Худай бизе: «Худайы сөййән адам өз доганыны-да сөйсүн» дийип буйрук берди.

5-нҗи бап

5 Исаның *Месих*дигине ынанян хер бир адам Худайың перзендидир. Атаны сөййән адам Онуң перзендини-де сөййәндир. [2] Биз Худайың перзентлерини сөййәндигимизи нәдип билйәрис? Худайы сөйүп, Онуң буйрукларыны берҗай эдйәнлигимизден билйәрис. [3] Худайы сөймек Онуң буйрукларыны берҗай этмекдир. Онуң буйруклары болса агыр дәлдир. [4] Чүнки Худайың хер бир перзенди дүнйәни еңмеги башаряндыр. Биз дүнйәниң үстүнден бу еңши иманымыз аркалы газанярыс. [5] Эйсем дүнйәни ким еңип билер? Элбетде, Исаның Худайың Оглудыгына иман эдйән адам еңип билер!

[6] Иса *Месих* геленде, сува чүмдүрилди. Ол бизиң үчин ганыны дөкди. Ол диңе сува чүмдүрилиш аркалы дәл, эйсем дөкен ганы аркалы хем Өзүни аян этди. Мукаддес Рух муңа шаятдыр ве Онуң шаятлыгы хакыкатдыр. [7] Шейлеликде, үч шаятлык бар: [8] Рух, сув ве ган. Буларың үчүсиниң хем шаятлыгы бирдир. [†][9] Биз ынсанларың шаятлыгыны кабул эдйәрис, эмма Худайың шаятлыгы хас-да мөхүмдир. Себәби Худай хем Өз Оглы хакында шаятлык этди. [10] Худайың Оглуна иман эдйәнде Худайың шаятлыгы бардыр. Ким Худайың Өз Оглы барадакы шаятлыгына ынанмаян болса, ол Худайы яланчы чыкарып, Оңа иман эдйән дәлдир. [11] Худайың шаятлыгы, ине, шундан ыбарат: Худай бизе бакы яшайыш берди, бу яшайшы Өз Оглы аркалы берди. [12] Ким Худайың Оглуна иман эдйән болса, онда яшайыш бардыр, ким иман этмейән болса, онда яшайыш ёкдур.

Бакы яшайыш

[13] Мен муны сизе, Худайың Оглуна иман эденлере яздым. Шейлеликде, шуны билип гоюң: Худайың Оглуна иман эден сизде бакы яшайыш бардыр. [14] Биз Худая бил баглаярыс, себәби Онуң ырадасына гөрә нәме дилесек, дилегимизи эшидйәндигини билйәрис. [15] Онуң әхли дилеглеримизи эшидйәндигини билйән болсак, Ондан дилән задымызы алҗакдыгымызы-да билйәндирис. [16] Эгер бири доганының өлүме элтмейән гүнә эдйәнини гөрсе, гой, онуң үчин Худая ялбарсын. Худай оңа яшайыш берер. Муны өлүме элтмейән гүнә эдйәнлер хакда айдярын. Өлүме элтйән гүнә-де бардыр. Бейле гүнә эдйән адам үчин Худая ялбарың диймейәрин. [17] Хер яманлык гүнәдир, йөне өлүме элтмейән гүнә хем бардыр. [18] Биз Худайың перзентлериниң гүнә этмейәндигини билйәрис. Худайың Оглы олары гораяндыр [††], шейтан олара эл гатмаз. [19] Биз өзүмизиң Худайдандыгымызы, бүтин дүнйәниң болса шейтаның голастындадыгыны билйәрис. [20] Биз ене шуны билйәрис: хак Худайы танап билмегимиз үчин, Худайың Оглы гелип, бизе акыл-пайхас берди. Биз хак Худай ве Онуң Оглы Иса *Месих* билен яшаярыс. Иса *Месих* хак Худайдыр ве бакы яшайышдыр. [21] Эзиз балаларым, өзүңизи бутлардан гораң! [‡]

---

† *Кәбир голязмаларда 7-нҗи ве 8-нҗи аятлар шейле гөрнүшде гелйәр: 7 * Шейле, Гөкде гүвәлик берйән үчдүр: Ата, Сөз ве Мукаддес Рух. Буларың үчүси хем бирдир. 8 * Ерде гүвәлик берйән үчдүр: Рух, сув ве ган. Буларың үчүси хем бирдир*

†† *Худайың Оглы олары гораяндыр – бу җүмле кәбир голязмаларда Худайың перзенди өзүни саклаяндыр*

‡ *Кәбир голязмаларда Омын*

2 Ёханна

Гириш

яшулы тарапындан «хорматлы зенана ве онуң чагаларына» языландыр. Алымларың чакламагына гөрә, автор шейле сөзлер билен ерли йыгнага ве онуң агзаларына йүзленйәр. Бу гысга хатда бирек-биреги сөймек барада өвүт-үндевлер берилйәр. Шейле-де ялан мугаллымлардан ве оларың ялан таглыматындан әгә болмалыдыгы барада дуйдурыляр.

Мазмуны

Саламлар

Хакыкат ве сөйги

Хошлашык сөзи

1-нҗи бап

Саламлар

1 Мен яшулудан Худайың сайлап-сечен
хорматлы зенанына ве онуң чагаларына
догайы салам! Мен сизи чын йүрекден сөййәрин,
диңе мен дәл, эйсем, хакыкаты билйәнлериң
хеммеси-де сизи сөййәр. 2 Себәби хакыкат
калбымыза орнандыр ве ол эбедилик бизиң билен
болар. 3 Атамыз Худайың ве Оглы Иса *Месих*иң
мерхемети, рехим-шепагаты, парахатлыгы хакыкат
ве сөйги аркалы бизе яр болсун!

Хакыкат ве сөйги

4 Эй, хорматлы зенан! Атамыз Худайың буйрушы
ялы, бирнәче перзентлериңиң хакыката эерип
яшаяндыгыны гөрүп, гаты шат болдум. Инди саңа
бир хайышым бар: бири-биримиз билен сөйгүде
яшалың. Мен саңа бир тәзе буйрук язамок, бу
илкибашдан бизе мәлим буйрукдыр. 6 Сөйги – бу
Худайың буйругына гөрә яшамакдан ыбарат. Овал-
башдан эшидишиңиз ялы, Худай бири-бириңизи
сөйүп яшамагы буюрды.
7 Энчеме яланчылар дүнйә яйрады. Олар Иса
*Месих*иң ынсан болуп гелендигини инкәр
эдйәрлер. Бейле адамлар яланчыдыр, *Месих*иң
душманыдыр. 8 Шонуң үчин әгә болуң. Чекен
зәхметиңизи еле совурман, онуң рәхнетини долы
гөрер ялы, берк дуруң. 9 Ёлуны урдурып, *Месих*
хакдакы таглыматдан дашлашан адамда Худай
ёкдур. Эмма бу таглымат боюнча яшаян адамда
Ата-да, Огул-да бардыр. 10 Эгер кимдир бири
яныңыза геленде, *Месих* хакдакы таглыматы
гетирмесе, оны өйүңизе салмаң, оңа салам хем
бермәң. 11 Оңа салам берен онуң эрбет ишлерине
шәрик боляндыр.

Хошлашык сөзи

12 Сизе айтмалы затларым көп, йөне олары сыя,
кагыз билен язасым геленок. Муңа дерек яныңыза
барып, сизиң билен йүзбе-йүз гүрлешерис диен
умыдым бар. Шонда шатлыгымыз долуп-дашар.
13 Худай тарапындан сайланып-сечилен уяңың
чагалары хем сизе салам ёллаярлар. †

† *Кәбир голязмаларда Омын*

3 Ёханна

Гириш

Ёханна бу хатында дүнйәниң дүрли күнҗеклерине Иса барадакы Хош Хабары вагыз этмек үчин гидйән иманлылары голдамалыдыгыны ятладяр. Хат йыгнагың Гаюс атлы әхмиетли агзасына языландыр. Ол Хош Хабары башга ерлере вагыз этмәге гидйән иманлылара өрән көп көмек берипдир.

Мазмуны

Гаюса йүзленме
Биле ишлемегиң әхмиети
Соңкы саламлар

1-нҗи бап

Саламлар

1 Чын йүрекден сөййән эзиз достум Гаюса мен
яшулудан догайы салам. 2 Мәхрибан достум,
рухуңың белент болшы ялы, әхли ишлериң
ровачлансын ве җаның саг болсун! 3 Доганлар
гелип, сениң садыклык билен хакыката эерип
яшаяндыгыңы хабар беренлеринде, мениң
шатлыгымың чәги болмады. 4 Мениң үчин
перзентлеримиң хакыката эерип яшаяндыкларыны
эшитмекден улы шатлык ёкдур.

Өвгүлер ве өвүтлер

5 Эзиз достум, сен доганлара, хатда өзүңиң
танамаянларыңа-да садыклык билен хызмат
эдйәрсиң. 6 Олар сениң мәхирли сөйгиң
догрусында иманлылар йыгнагының өңүнде
шаятлык этдилер. Сен олары Худая мынасып усулда
ёла салсаң, ягшы иш эдерсиң. 7 Олар *Месих*иң
адының хатырасына ёла чыкдылар ве диңе
имандакы доганларының ярдамына бил багламагы
карар этдилер. 8 Биз хакыкат угрунда биле ишләр
ялы, шейле адамлары голдамага борчлудырыс.
9 Мен иманлылар йыгнагына бир хат языпдым,
йөне оларың арасында башлык болмагы халаян
Диётреф бизи кабул этмейәр. 10 Шоңа гөрә-де, эгер
барайсам, онуң этмишлерини паш эдерин. Ол биз
барада ярамаз геп яйрадып, төхмет атяр. Мунуң
билен хем чәкленмән, доганлары-да кабул
этмейәр, кабул этҗеклере-де пәсгел берип, олары
йыгнакдан ковяр. 11 Мәхрибан достум, сен ямандан
дәл-де, ягшыдан гөрелде ал. Ягшылык эдйән адам
Худайдандыр. Яманлык эдйән адам болса Худайы
танаян дәлдир.
12 Деметрей болса хеммелер тарапындан сыланян
адамдыр, хакыкатың өзи муңа шаятдыр. Биз хем ол
хакда ягшы пикирдедирис, гепимизиң
хакыкатдыгыны өзүң билйәнсиң.

Хошлашык сөзи

13 Мениң саңа айтмалы затларым көп, оларың
хеммесини языып отурҗак дәл, баранымда
хеммесини айдарын. 14 Сени басымрак гөрүп,
йүзбе-йүз гүрлешерис диен умыдым бар. 15 Саг-
саламат бол! Достларымыз саңа салам ёллаярлар.
Ол ердәки достларымызың хеммесине атма-ат
салам айт.

Яхуда

Гириш

өзлерини Иса е эериҗилер дийип ыкрар эден ялан мугаллымлар барада иманлылары дуйдурмак максады билен языландыр. Петрусың икинҗи хатының мазмунына меңзейән бу хат өз окыҗыларыны: «Худайың Өз халкына еке гезек ве бакы табшыран иманы угрунда гөрешиң» дийип рухландырыяр.

Мазмуны

- Саламлар
- Ялан мугаллымларың хәсиети, таглыматы ве җезасы
- Дуйдурышлар ве өвүтлер
- Дога-дилеглер

1-нҗи бап

Саламлар

1 Иса *Месих*иң гулы ве Якубың доганы болан
мен Яхудадан Худайың халкы болмага
чагырыланлара догайы салам! Бу хаты Атамыз
Худай тарапындан сөйлүп †, Иса *Месих* аркалы
горалян сизе язып ёллаярын. 2 Гой, Худайың чәксиз
мерхемети, парахатлыгы ве сөйгүси сизе яр болсун!

Гүнә ве хөкүм

3 Эй, сөйгүли доганлар! Мен сизе Худайың мени
ве сизи нәхили халас эдендиги барада язмагы җуда
макул билйәрдим. Эмма муңа дерек Худайың Өз
халкына бир гезекде мүдимилик табшыран иманы
угрунда сизи гөрешмәге рухландырып язмагымың
хас-да важыпдыгына гөз етирдим. 4 Себәби кәбир
худайсызлар огрынча араңыза сүмлүп гирдилер.
Олар Худайың аҗайып мерхемети бизе азгынлык
этмәге ыгтыяр берйәр дийип өврейәрлер ве еке-
тәк Хоҗайынымыз ве Реббимиз Иса *Месих*и рет
эдйәрлер. Шейле адамларың җезасы гадымдан
бәри язылып гойландыр. 5 Бу затларың әхлисини
озал билйән хем болсаңыз, муны сизе ятлатмакчы
боларын: Реб ысрайыл халкыны Мүсүр
гулчулыгындан азат этди, эмма соңра иман
этмедик адамлары ёк эдип ташлады.
6 Мертебелерини сакламан, месген тутан ерлерини
терк эден перишделери хем Ол түмлүкде
зынҗырлар билен эбедилик баглады. Олары
элхенч кыямат гүнүне ченли шол ерде саклаяр.
7 Шейле-де Содом билен Гомораның ве оларың
төверегиндәки шәхерлериң адамлары хем эдил
шол перишделер ялы херекет этдилер, олар
зынахорлыга көңүл берип, азгынчылыга йүз
урдулар. Шонуң үчин олар эбеди отда янмак
җезасыны чекип, хеммелере сапак болдулар.
8 Муңа гарамаздан, араңыза сүмлүп гирен бу
адамлар гөрен дүйшлерине даянып, өз
беденлерини харамлаярлар. Худайың
хөкмүрованлыгыны рет эдйәрлер, гөкдәки
перишделере сөгйәрлер. 9 Эмма хатда баш
перишде Микайыл Мусаның җеседи барада иблис
билен чекелешенде, иблисе гаршы сөгмәге милт
этмеди. Гайтам, диңе: «Сени Реббиң Өзи язгарсын!»
дийди. 10 Эмма бу дүйш гөрйән адамлар
дүшүнмейән затларына сөгйәрлер. Олар эдил
хайванлар ялы, өз угруна херекет эдип, ислән
затларыны эдйәрлер, бу затлар хем олары хеләк
эдйәр. 11 Оларың халына вай! Олар Кабылың
гөрелдесине эерйәрлер. Билгам ялы, пул үчин
адамларың гөзүни гапярлар. Кора ялы баш
галдырандыклары үчин хеләк болярлар. 12 Бу
адамлар сизиң үчин горкунчдыр, олар өз
гарынларыны доюрмак үчин сизиң билен бир
сачакда ийип-ичйәрлер. Шемал билен ковлан
ягмырсыз булутлар кимин, мөвсүминде миве
бермейән дарагтлар киминдирлер. Олар
дүйбүнден гопарылып ташланандырлар, бүтинлей
өлүдирлер. 13 Оларың шер ишлери буланык сув
толкунлары ялы әшгәр боляр ве өзлери-де
сергездан йылдызлар киминдир. Түм гараңкылык

† *Сөйлүп – кәбир голязмаларда пәкленип*

олар үчин эбедилик сакланяр. [14] Адам атадан соңра единҗи несил болан Ханок хем бу адамлар хакда шейле пыгамберлик эдипдир: «Ине, Реб сансаҗаксыз, мүңлерче перишделери билен гелйәр.
[15] Ол әхли адамзада казылык эдер, гүнә эден худайсызлары хөкүм эдер. Худайсызларың ярамаз этмишлерини ве Оңа гаршы күпүр геплэндиклери үчин олары җезаландырар». [16] Олар хемме затдан нәгиле болуп, зейренип йөренлердир. Диңе өз пис хөвеслерине эерйәндирлер; гопбамсы гүрләп, өз бәхбидини арап, икийүзлүлик эдйәндирлер.

Дуйдурышлар ве несихатлар

[17] Сиз болса, эй, сөйгүли доганлар, Реббимиз Иса *Месих*иң ресулларының өңден айданларыны ядыңызда саклаң. [18] Олар сизе: «Дүнйәниң ахыркы гүнлеринде өз тен хөвеслерини канагатландырян яңсылайҗылар пейда болар» дийипдирлер. [19] Булар сизиң араңыза бөлүнишик салып, өз ынсан дүшүнҗелерине гөрә яшаян адамлардыр ве Мукаддес Рухдан махрумдырлар.

[20] Эмма сиз, сөйгүли доганлар, мукаддес иманыңыза бил баглап, бири-бириңизе өвүт-үндев эдиң. Мукаддес Рухдан ылхамланып, дога-дилег эдиң. [21] Реббимиз Иса *Месих* Өз рехимдарлыгы аркалы сизи бакы яшайша говшурянча, Худайың сөйгүси билен яшамагы довам этдириң.
[22] Шүбхеленйән адамлара рехим-шепагатлы болуң.
[23] Башгалары гележекки җеза одундан халас эдиң. Кәбирлерине болса, Худайдан горкмак билен рехим эдиң, йөне хүшгәр болуң, оларың дурмушыны харама өврен гүнәни йигрениң.

Соңкы дога-дилеглер

[24] Имандан дәнмез ялы, Худай сизи горамагы ве шатлыкдан долдурып, Өз шөхратлы хузурына сизи бүтинлей мүйнсүз гетирмеги башаряндыр.
[25] Шонуң үчин Реббимиз Иса *Месих* аркалы еке-тәк Халасгәримиз Худая шан-шөхрат, гүйч-гудрат, хөкүмдарлык эзелден, хәзир ве бакы яр болсун! Омын.

Аянлык

Гириш

Иса е Реб хөкмүнде иман эдип, Оңа эерен месихилериң ызарланан дөврүнде язылды. Авторың эсасы максады иман угрундакы шейле ызарланмалар ве җебир-җепалар дөврүнде иманлылары рухландырып, олара умыт бермекден ыбаратдыр. Ол окыҗыларыны шейле дөвүрде өз иманларына садык галмага чагыряр.

Китап эсасан-да нышанлар аркалы беян эдилен аянлыклардан ве гөрнүшлерден ыбаратдыр. Оларың нышанлар аркалы берлен беяны шол дөвүрде яшан месихилер үчин дүшнүкли болса-да, бизиң дөврүмиз үчин гизлин сыр болуп дуряндыр. Айдымларың, сазларың, гошгуларың мовзуклары ялы, бу китабың хем мовзугы дүрли гөрнүшлер топары аркалы дүрли тәрлерде өвран-өвран гайталаняр. Китабың дүшүндиришлериниң дүрли-дүрлүдигине гарамаздан, онуң эсасы мовзугы айдыңдыр: Худай бизиң Реббимиз Иса аркалы Өз душманларыны, шол санда иблиси гутарныклы ве долы еңҗекдир. Бу еңиш долы амала ашандан соң Худай Өзүне садык галан халкыны тәзе гөгүң ве тәзе ериң ялканышлары билен сылаглаҗакдыр.

Мазмуны

Гириш
Ачык гөрнүш ве еди йыгнага хат
Гөкдәки тагт
Еди мөхүр билен мөхүрленен хат
Еди сурнай
Аждарха ве ики җандар
Дүрли гөрнүшлер
Худайың газабы ве еди кәсе
Бабыл вейран эдилйәр, җандар, галп пыгамбер ве иблис еңилйәр
Иң соңкы хөкүм
Тәзе гөк, тәзе ер ве тәзе Иерусалим
Җемлеме

1-нҗи бап

1 Бу китап Иса *Месих*иң берен аянлыгыдыр.
Худай якын вагтда болмалы вакалары Өз
бенделерине аян этмек үчин, бу аянлыгы Иса
*Месих*е берди. Иса Месих хем оны Худайың
перишдеси аркалы Өз гулы Ёханна аян этди.
2 Ёханна хем Худайың Иса *Месих* барадакы
хабарыны, ягны гөрен затларының барыны шаят
хөкмүнде беян этди. 3 Бу пыгамберлик сөзлерини
йыгнага окап берйән багтлыдыр! Бу сөзлери
эшидип, олары ерине етирйән багтлыдыр, чүнки бу
пыгамберлигиң берҗай болмалы вагты голайдыр.

Еди йыгнага салам

4 Азия велаятындакы еди йыгнага мен Ёханнадан
догайы салам! Озал болан, хәзир хем бар,
гелеҗекде хем болҗак Худайың, Онуң тагтының
өңүндәки Худайың еди Рухунуң мерхемети сизе яр
болсун! 5 Өлүмден илкинҗи болуп дирелен, дүнйә
шаларының Хөкүмдары болан садык шаят Иса
*Месих*иң мерхемети ве парахатлыгы сизе яр
болсун!
Шөхрат ве гудрат бакы *Месих*иңкидир! Чүнки Ол
бизи сөенсоң, ганыны дөкүп, гүнәлеримизден азат
этди. Ол бизден Шалык ярадып, Атасы Худая
хызмат этмек үчин бизи руханылар белледи. Омын!
7 †Ине, Ол булутларың арасы билен гелйәр! Оны

хеммелер, хатда Оны дешим-дешим эденлер хем
гөрер. Дүнйәниң әхли халклары Ол себәпли
агларлар. Бу догрудан-да шейле болар! Омын.
8 Хөкмүрован Реб шейле дийййәр: «Алфа ве Омега †
Мендирин ††. Мен озал болан, хәзир бар, гележекде
хем болжак Хөкмүрован Ребдирин».

Ёханна Ынсан Оглуна меңзеш Бирини гөрйәр

9 Иса *Месих*иң шәгирди хөкмүнде гөргүлере,
Худайың Шалыгына ве чыдамлылыга
шәрикдешиңиз болан мен Ёханна доганыңыз
Патмос диен адададым. Мен Хош Хабары вагыз
эдип, Иса *Месих* хакда шаятлык эденим себәпли бу
ада сүргүн эдилипдим. 10 Реббиң гүнүнде Оңа сежде
эдйәркәм, мениң үстүме Мукаддес Рух инди. Онсоң
мен еңсе тарапымда сурнайыңкы ялы гүйчли бир
сес эшитдим. Ол сес: 11 «Гөрйәнлериңи яз-да, оны
еди йыгнага: Эфесе, Измире, Пергамона, Тиятира,
Сардисе, Филаделфия ве Лаодикия ёлла» дийди.
12 Мен өзүм билен геплешйәни гөржек болуп, сес
гелен тарапа өврүлдим. Өврүленимде, еди алтын
чыраданы, 13 ‡оларың арасында болса ынсан
оглуна меңзеш Бирини гөрдүм. Онуң эгниндәки
лыбасы топугына дүшүп дурды, билинде болса
алтындан гушагы барды. 14 Онуң сачлары йүң ялы,
гар ялы ап-акды, гөзлери алавлаян от ялыды,
15 аяклары күреде гызардылан мис ялы
ялпылдаярды, сеси әгирт умманың гүввүлдиси
ялыды. 16 Саг элинде еди йылдыз барды, агзындан
ики йүзли кесгир гылыч чыкып дурды. Онуң йүзи
сүйргүнортаның Гүни кимин парлаярды. 17 Мен
Оны гөрен бадыма өли кимин аякларына
йыкылдым. Эмма Ол элини эгниме гоюп, шейле
дийди: «Горкма! Илкинжи ве Ахыркы Мендирин.
18 Мен диридирин. Өлүдим, йөне, ине, инди
эбедилик диридирин. Өлүмиң-де, өлүлер
дүнйәсиниң-де ачары Мендедир. 19 Озалкы, шу вагт
гөрйәнлериңи ве мундан бейләк гөржек
затларыңың барыны яз. 20 Мениң саг элимде
гөрйән еди йылдызың ве еди алтын чыраданың
сыры шейле: еди йылдыз еди йыгнагың
перишделерини, еди чырадан хем еди йыгнагы
аңладяндыр».

2-нжи бап

Эфесдәки йыгнага

2 «Эфесдәки йыгнагың перишдесине шуны яз:
Еди йылдызы саг элинде Саклаян, еди алтын
чыраданың арасында Гезйән шейле дийййәр: 2 „Мен
сениң әхли эденлериңи, шол санда зәхмет
чекендигиңи, гайратлыдыгыңы билйәрин. Сениң
яман адамлары йигренйәндигиңи хем билйәрин.
Сен өзлерини ресул сайянлары сынап, оларың
ялан ресулдыкларыны әшгәр этдиң. 3 Сен
гайратлысың, Мениң угрумда көп мушакгатлара
чыдадың, рухдан дүшмедиң. 4 Эмма сенде
оңламаян бир задым бар: сен Мени илкибашда
сөйшүң ялы сөймейәрсиң. 5 Шонуң үчин, хайсы
белентликден йыкыланыңы ядыңа сал! Тоба эт-де,
илкибашда эден ишлериңи амал эт! Эгер тоба
гелмесең, яныңа барып, чыраданыңы ериңден
айрарын. 6 Йөне шу эдйәнлериңи велин оңлаярын:
сен николачыларың ‡† эдйән ишлерини
йигренйәрсиң. Мен хем олары йигренйәрин.
7 Гулагы бар адам Мукаддес Рухуң йыгнаклара нәме
дийййәнини эшитсин! Яманлыкдан үстүн гелене
Худайың жeннетдәки яшайыш дарагтының
мивесинден иймәге ругсат эдерин“».

Измирдәки йыгнага

8 «Измирдәки йыгнагың перишдесине шуны яз:
Өлен ве Дирелен, Илкинжи ве Ахыркы шейле
дийййәр: 9 „Мен сениң мушакгатларыңы ве
гарыплыгыңы билйәрин, аслында велин сен
байсың! Мен өзлерини яхуды сайянларың саңа дил
етирйәндиклерини хем билйәрин. Йөне олар
яхудылар дәл-де, шейтаның үйшмелеңидир.
10 Гөржек гөргүлериңден горкма! Ине, сынамак
үчин, иблис сизиң кәбирлериңизи туссаг этдирер.
Сиз он гүнләп мушакгат чекерсиңиз. Өлүм ховпы
үстүңе абананда-да, садык гал, Мен саңа яшайыш
тәжини берерин. 11 Гулагы бар адам Мукаддес
Рухуң йыгнаклара нәме дийййәнини эшитсин!
Яманлыкдан үстүн гелен икинжи өлүмиң
жебирлерине дучар болмаз“».

Пергамондакы йыгнага

12 «Пергамондакы йыгнагың перишдесине шуны
яз:
Ики йүзли кесгир гылыжы Болан шейле дийййәр:
13 „Сениң нирeде яшаяныңы билйәрин, шейтаның
тагты хем шол ердедир. Эмма муңа гарамаздан,
сен Маңа садык болуп галансың. Сен хатда өз
шәхериңде, хава, шейтаның яшаян шәхеринде
садык гүвәм Антибиң өлдүрилен гүнлеринде-де
Маңа болан иманыңдан дәнен дәлсиң. 14 Йөне
сенде оңламаян кәбир затларым бар. Сизиң
араңызда Билгамың таглыматына эерйәнлер бар.
Билгам ысрайыл халкыны гүнәниң торуна
салмагың ёлуны Баллага өвретди. Шейдип,

† *1:7 t Зак 12:10.* † *Алфа ве Омега – Алфа грек элипбийиниң биринжи, Омега болса иң соңкы харпы.* †† *Алфа ве Омега Мендирин – кәбир голязмаларда Алфа ве Омега, Башлангыч ве Соң Мендирин* ‡ *1:13-14 t Дан 7:9,13.*

‡† *Николачылар – Никола атлы галп мугаллымың шәгиртлери.*

ысрайыл халкы бута берлен гурбанлыгы ийип,
зына этди. [15] Шейле-де, араңызда николачыларың
таглыматына эерйәнлер хем бар. [16] Тоба эт! Ёгса
тизара яныңа барып, агзымдакы гылыч билен
олара гаршы уршарын. [17] Гулагы бар адам
Мукаддес Рухуң йыгнаклара нәме диййәнини
эшитсин! Яманлыкдан үстүн чыкана яшырын
сакланан маннадан † берерин. Мундан башга-да,
оңа йүзүне тәзе ат язылгы бир ак даш берерин. Бу
ады дашы алҗак адамдан башга хич ким билмез“».

Тиятирадакы йыгнага

[18] «Тиятирадакы йыгнагың перишдесине шуны яз:
Гөзлери алавлаян от ялы, аяклары мис ялы
ялпылдаян Худайың Оглы †† шейле диййәр: [19] „Мен
сениң әхли эденлериңи, сөйгиңи, иманыңы,
хызматыңы ве гайратыңы билйәрин. Сениң
хәзирки эдйәнлериңиң озалкылардан көпдүгини
хем билйәрин. [20] Эмма сенде оңламаян бир задым
бар: сен өзүни пыгамбер сайян Изебел атлы аялың
эденлерине гечиримлилик эдйәрсиң. Ол Мениң
бенделерими өз таглыматы билен аздырып, олара
зынахорлык этдирҗек боляр, бута хөдүрленен
гурбанлыклардан ийдирҗек боляр. [21] Мен оңа тоба
этмәге вагт бердим, йөне ол азгынлыгындан йүз
өвреси геленок. [22] Шонуң үчин-де, Мен оны
хассалык дүшегинде ятырарын. Бу аял билен зына
эденлере-де, онуң азгынлыгындан ‡ йүз
өвүрмеселер, җебир-җепа чекдирерин. [23] Мен онуң
чагаларыны хем өлдүрерин. Шонда хемме
йыгнаклар Мениң йүреклери ве пикирлери
дерңейәндигими билерлер. Мен сизиң хер
бириңизе эден ишлериңизе гөрә җеза берерин.
[24] Эмма сизе, ягны Тиятирадакы Изабелиң бу
таглыматына эермедиклериң ве ‘шейтаның
сырлары’ дийилйәнлери билмейәнлериң барына
шуны айдярын: эгер иманыңызы Мен гелйәнчәм
сакласаңыз, сизиң үстүңизе башга зат йүклемерин.
[26] ‡†Атамың Маңа ыгтыяр берши ялы, Мен хем
яманлыкдан үстүн чыкана, Мениң ырадамы ахыра
ченли берҗай эдене миллетлериң үстүнден ыгтыяр
берерин. Ол миллетлери демир хасасы билен
доландырар; олары күйзегәриң голчасы дей чым-
пытрак эдер. Мен оңа даң йылдызыны хем
берерин. [29] Гулагы бар адам Мукаддес Рухуң
йыгнаклара нәме диййәнини эшитсин!“»

3-нҗи бап

Сардисдәки йыгнага

3 «Сардисдәки йыгнагың перишдесине шуны яз:
Худая хызмат эдйән еди Рухы Доландырян,
элинде еди йылдызы Саклаян шейле диййәр: „Мен
сениң әхли эденлериңи билйәрин. Сен дири
хасаплансаң-да, өлүсиң. [2] Оян! Өзүңде галан ве
өлҗек болуп дуран затлары беркит. Себәби
Худайың назарында ишлериңиң бири-де кәмил дәл
экен. [3] Эшиденлериңи ве өвրененлериңи яда сал,
олары берҗай эт-де тоба гел. Оянмасаң, бир огры
ялы барарын. Мениң хайсы сагатда үстүңе
барҗагымы-да билмән галарсың. [4] Йөне Сардисде
өз лыбасыны хапаламадык бирнәче адам бар.
Олар Мениң билен ак лыбаслара бесленип
гезерлер, себәби муңа мынасыпдырлар.
[5] Яманлыкдан үстүн гелен хем ак лыбаса бесленер.
Мен онуң адыны яшайыш китабындан өчүрмерин,
Атамың ве Онуң перишделериниң хузурында
адының бу китапда языландыгыны тассыкларын.
[6] Гулагы бар адам Мукаддес Рухуң йыгнаклара нәме
диййәнини эшитсин!“»

Филаделфиядакы йыгнага

[7] «Филаделфиядакы йыгнагың перишдесине
шуны яз:
Бу хабар мукаддес ве хакыкы Боландандыр. Ол
Давут ачарының Эесидир. Онуң ачан гапысыны
хич ким япып билмез. Онуң япан гапысыны хич
ким ачып билмез. Ине, Ол шейле диййәр: [8] „Сениң
әхли эденлериңи билйәрин. Ине, өңүңде бир
гапыны ачып гойдум, оны хич ким япып билмез.
Гүйҗүңиң аздыгыны хем билйәрин. Йөне муңа
гарамаздан, Мениң сөзүми берҗай этдиң, адымдан
дәнмедиң. [9] Мен шейтаның үйшмелеңини гелип,
аягыңа йыкылмага меҗбур эдерин, олар сени
сөййәндигими билерлер. Олар өзлерини яхуды
сайсалар-да, олар асла яхуды дәл, олар ялан
алдаярлар. [10] Сен буйрукларымы берҗай эдип,
иманда берк дурдуң. Шоңа гөрә-де, ер йүзүниң
яшайҗыларыны сынамак үчин бүтин дүнйәниң
үстүнден инҗек сынаг пурсадында сени горарын.
[11] Мен басым бараpын. Тәҗиңи хич ким алмаз ялы,
иманда берк дур. [12] Яманлыкдан үстүн гелени
Худайымың ыбадатханасының диреги эдерин. Ол
шол ерде бакы галар. Мен онуң маңлайына
Худайымың адыны ве Худайымың шәхериниң
адыны язарын. Бу шәхер гөкден, Худайымың
хузурындан инйән тәзе Иерусалимдир. Мен онуң
маңлайына Өз адымы хем язарын. [13] Гулагы бар
адам Мукаддес Рухуң йыгнаклара нәме диййәнини
эшитсин!“»

† *Манна – чөлде Худай тарапындан ысрайыллара берлен үйтгешик иймит. Сөзлүге серет.* †† *Худайың Оглы – Көне Әхтде бу ат патышалар үчин уланылярды. Тәзе Әхтде болса бу ат Худай тарапындан сайланып-сечилен диймеги аңладяр. Сөзлүге серет.* ‡ *Онуң азгынлыгындан – кәбир голязмаларда өз азгынлыкларындан* ‡† *2:26-28 t Зеб 2:8-9.*

Лаодикиядакы йыгнага

[14] «Лаодикиядакы йыгнагың перишдесине шуны
яз:
Садык ве догручыл Шаят, Худайың
ярaданларының Башы, Омын дийип
Атландырылян шейле диййәр: [15] „Сениң әхли
эденлериңи билйәрин, сениң не совук, не-де
гызгындыгыңы билйәрин. Вах, кәшгә совук я
гызгын болсадың! [16] Сен не гызгын, не-де совук,
йөне йылы боланың үчин Мен сени гусарын. [17] Сен:
‘Мен байдырын, баяп, зада зар дәлдирин’
диййәрсиң. Аслында велин налаҗедейин, бетбагт,
гедай, көр ве ялаңачдыгыңы билмейәрсиң! [18] Гел,
Мен саңа маслахат берейин: баяр ялы, Менден
отда арассаланан алтыны сатын ал; ялаңачлыгың
айбыны өртер ялы, Менден ак эгин-эшик сатын ал;
гөрүп билер ялы, Менден гөзүңе мелхем сатын ал.
[19] Мен Өз сөййәнлериме кәйәп, олары
тербиелейәндирин. Шонуң үчин-де, ыхласлы бол,
тоба эт! [20] Ине, мен ишикде дурын, гапыны
какярын. Сесими эшидип, гапыны ачаның өйүне
гирерин. Мен онуң билен, ол хем Мениң билен бир
сачак башында тагам иер. [21] Мен яманлыкдан үстүн
гелип, Атам билен Онуң тагтында отурышым ялы,
еңиҗә-де Мениң билен Өз тагтымда отурмага
ыгтыяр берерин. [22] Гулагы бар адам Мукаддес
Рухуң йыгнаклара нәме диййәнини эшитсин!“»

4-нҗи бап

Гөкдәки тагт

4 Шондан соң гөкде бир ачык гапыны гөрдүм.
Илкибашда мениң билен геплешен, сурнайың
сесине меңзейән сес маңа: «Ёкары чык, Мен саңа
мундан соң болмалы затлары гөркезейин» дийди.
[2] Шол пурсадың өзүнде мениң үстүме Мукаддес Рух
инди. Мен гөкде бир тагтың дураныны, онуң
үстүнде-де Бириниң отурандыгыны гөрдүм. [3] Тагтда
Отураның кешби яшма, хакык дашлары кимин
шөхле сачярды, тагтың төверегинде зүмеррет ялы
әлемгошар барды. [4] Тагтың төверегинде ене-де
йигрими дөрт тагт барды, бу тагтларың үстүнде
яшулулар отырды. Оларың эгнинде ак лыбаслары,
башларында алтын тәчлери барды. [5] Тагтдан
йылдырымлар чакярды, батлы сеслер ве гөк
гүррүлдиси эшидилйәрди. Тагтың өңүнде еди чыра
янып дурды, бу Худайың еди Рухуды. [6] Тагтың
гаршысында булгур кимин дуры, чүйшеден ясалан
ялы бир деңиз барды. Тагтың ортасында ве
төверегинде дөрт саны махлук барды. Оларың өңи-
де, аркасы-да гөзлерден долуды. [7] Биринҗи махлук
арслана, икинҗи махлук өкүзе меңзейәрди. Үчүнҗи
махлугың йүзи адамың йүзи ялыды, дөрдүнҗи
махлук учуп барян бүргүде меңзейәрди. [8] Бу дөрт
махлугың херсиниң алты ганаты барды. Оларың
хемме ери, хатда ганатларының ашагы-да
гөзлерден дос-долуды. Олар гиҗе-гүндиз ызыны
үзмән:
«Хөкмүрован Реб Худай мукаддесдир,
мукаддесдир, мукаддесдир,
Ол гечмишде барды, хәзир хем бар,
гелеҗекде хем болҗакдыр» – дийип
гайталаярдылар.
[9] Махлуклар хер гезек тагтда Отураны, бакы
яшаян Худайы шөхратландырып, Оңа хормат
билдирип, шүкүр эденлеринде, [10] йигрими дөрт
яшулы тагтда Отураның өңүнде йүзин дүшүп, бакы
яшаян Худая сежде эдйәрдилер, тәчлерини тагтың
өңүнде гоюп:
[11] «Я Реб Худайымыз!
Сен шөхрата, хормата ве гудрата мынасыпсың.
Хемме productи Сен ярадансың.
Әхлиси ырадаңа гөрә дөредилди ве ярадылды»
диййәрдилер.

5-нҗи бап

Дүйрленен кагыз ве Гузы

5 Мен тагтда Отураның саг элинде дүйрленен
бир кагыз гөрдүм. Онуң ики тарапында-да
язгылар болуп, еди мөхүр билен мөхүрлененди.
[2] Соңра гүйчли бир перишдәни гөрдүм. Ол батлы
сеси билен: «Дүйрленен кагызың мөхүрлерини
дөвмәге †, оны ачмага ким мынасып?» дийип
сораярды. [3] Эмма дүйрленен кагызы ачып, оңа
середип билҗек адам не гөкде, не ерде, не-де ериң
астында барды. [4] Мен аҗы гөзяш дөкүп агладым,
себәби дүйрленен кагызы ачып, онуң ичине
серетмәге мынасып хич ким тапылмады. [5] Шонда
яшулуларың бири маңа шейле дийди: «Аглама!
Ине, Яхуда тиресинден, Давудың көкүнден болан
Арслан үстүн чыкды. Ол еди мөхүр билен
мөхүрленен дүйрленен кагызы ачмагы башарар».
[6] Онсоң мен дамагы чалнан гуза меңзейән бир
Гузыны гөрдүм. Гузы тагтың ортасында, дөрт
махлук билен яшулуларың арасында дурды.
Гузының еди шахы билен еди гөзи барды. Бу
гөзлер Худайың бүтин дүнйә иберилен еди
Рухудыр. [7] Гузы гелди-де, тагтда Отураның саг
элинден дүйрленен кагызы алды. [8] Ол дүйрленен
кагызы элине аланда, дөрт махлук ве йигрими дөрт
яшулы Гузының өңүнде йүзин дүшүп, Оңа сежде
этдилер. Оларың хер бириниң элинде арфа ве
якымлы ыслы түтетгиден долы алтын кәсе барды.
Бу якымлы ыслы түтетгилер Худайың халкының

† *Мөхүрлерини дөвмәге – гадымы дөвүрлерде хаты сүргүч билен мөхүрлейәрдилер.*

дога-дилеглеридир. [9] Олар тәзе бир айдым
айдярдылар:
Сен мынасыпсың бу кагызы алмага,
хем-де онуң мөхүрлерини дөвмәге.
Чүнки Сен дамагың чалнып, Өз ганың билен,
хер тиреден, хер дилден,
хер халкдан хем-де миллетден
Худай үчин адамлары † сатын алансың.
[10] Сен олардан шалык яратдың,
Худайымыза хызмат этмек үчин олары руханы
беллединң,
олар ер йүзүнде шалык сүрерлер ††!
[11] Онсоң мен тагтың, җанлы махлукларың хем-де
яшулуларың төверегиндәки перишделери гөрдүм
ве оларың сеслерини эшитдим. Олар санардан
көпди, мүңлерче мүңди, он мүңлерче он мүңди.
[12] Олар батлы сес билен:
«Дамагы чалнан Гузы
гүйҗи хем-де байлыгы,
пайхасы хем гудраты,
хорматы хем шөхраты
өвгүлери алмага мынасыпдыр!» дийййәрдилер.
[13] Онсоң гөкдәки, ер йүзүндәки, ер астындакы ве
деңиздәки хер бир махлугың, әлемдәки бар задың:
«Тагтда Отурана ве Гуза
бакы өвгүлер болсун!
Хормат, шөхрат ве гудрат
Олара бакы яр болсун!» дийййәнлерини эшитдим.
[14] Дөрт махлук «Омын!» дийййәрди, яшулулар
йүзин дүшүп, сежде эдйәрдилер ‡.

6-нҗи бап

Еди мөхүр

6 Онсоң мен Гузының еди мөхүриң бирини
дөвенини гөрдүм. Шонда махлукларың
бириниң гөк гүррүлдиси ялы сес билен «Бәри чык
‡‡!» диенини эшитдим. [2] Гөрсем, ине, бир ак ат дур.
Онуң үстүндәки атлының элинде яй барды. Бу
атлының башына бир тәч гейдирилди. Ол тәзе
еңишлере тайын еңиҗи кимин чыкды. [3] Гузы
икинҗи мөхүри дөвенде, икинҗи махлугың хем:
«Бәри чык!» диенини эшитдим. [4] Шонда икинҗи
бир ат – гызыл ат чыкды. Адамлар бири-бирини
өлдүрер ялы, шол атла ер йүзүни парахатлыкдан
махрум этмәге ыгтыяр берленди. Оңа улы бир
гылыч хем берилди. [5] Гузы үчүнҗи мөхүри дөвенде,
үчүнҗи махлугың хем: «Бәри чык!» диенини
эшитдим. Гөрсем, ине, бир гара ат дур. Онуң
үстүндәки атлының элинде бир терези барды.
[6] Онсоң мен дөрт махлугың арасындан гөйә бир
сесиң: «Узаклы гүн ишләп газанҗак хакы диңе бир
кәсе бугдай билен үч кәсе арпа етсин! Эмма зейтун
ве үзүм агачларыны заялама!» диенини эшитдим.
[7] Гузы дөрдүнҗи мөхүри дөвенде, дөрдүнҗи
махлугың хем: «Бәри чык!» диенини эшитдим.
[8] Гөрсем, ине, реңки солгун бир ат дур. Онуң
үстүндәки атлының ады Өлүмди, онуң ызындан
өлүлер дүнйәси гелйәрди. Олара ериң дөртден бир
бөлегине ыгтыяр берлип, шол ердәки адамлары
гылыч, ачлык, мерги, вагшы хайванлар билен
өлдүрмәге ругсат эдилипди. [9] Гузы бәшинҗи
мөхүри дөвенде, гурбанлык сыпасының ашагында
Худайың Хош Хабары угрунда ве эден
шаятлыклары үчин өлдүриленлериң җанларыны
гөрдүм. [10] Олар батлы сес билен гыгырып: «Эй,
мукаддес ве хакыкы Реб! Сен ер йүзүниң илатыны
хачан хөкүм этҗек? Бизиң ганымызы олардан
хачан сораҗак?» дийип сорадылар. [11] Шонда олара
ак лыбас берлип, ене аз салым сабыр
этмелидигини айтдылар. Чүнки оларың хатарына
өзлери ялы өлдүрилҗек ёлдашларының ве
доганларының долы саны гошулмалыды. [12] Гузы
алтынҗы мөхүри дөвенде, ериң гаты чайкананыны
гөрдүм. Гүн гара йүңден докалан җул кимин
гаралды, Ай болса гана дөнди. [13] Асмандакы
йылдызлар ере пайырдап дөкүлдилер. Олар
бишмедик инҗирлериң гүйчли елиң зарбына ере
дөкүлиши ялы гачдылар. [14] Гөк хем кагыз кимин
дүйрленип, гөзден йитди. Дагларың, адаларың
әхлиси өз еринден гозганды. [15] Дүнйәниң шалары,
шазадалары, мүңбашылары, байлары,
ыгтыярлылары, хемме гуллар ве азат адамлар
говакларда, дагың гаяларында гизлендилер.
[16] Олар даглара ве гаялара йүзленип, шейле
дийдилер: «Бизиң үстүмизе йыкылың! Бизи тагтда
Отураның йүзүнден, Гузының газабындан гизләң!
[17] Чүнки Оларың ‡‡ газабының гүни етип гелди.
Муңа дөз гелҗек бармы?»

7-нҗи бап

Мөхүрленен 144000 адам

7 Шундан соң ериң дөрт бурчунда дуран дөрт
перишдәни гөрдүм. Олар ер йүзүне, деңзе я-да
агачлара өвүсмесин дийип, ериң дөрт
тарапындакы еллери саклап дурдулар. [2] Олара ере,
деңзе зыян етирмеклик ыгтыяры берлипди. Соңра
гүндогардан ёкары чыкып барян перишдәни
гөрдүм. Онда Дири Худайың мөхүри барды. Ол шол
дөрт перишдә батлы гыгырып, шейле дийди: [3] «Биз

† *Адамлары – кәбир голязмаларда бизи* †† *Олары руханы беллединң, олар ер йүзүнде шалык сүрерлер – бу җүмле кәбир голязмаларда бизи руханы беллединң, биз ер йүзүнде шалык сүрерис* ‡ *Сежде эдйәрдилер – кәбир голязмаларда бакы яшаян Худая сежде эдйәрдилер* ‡‡ *Кәбир голязмаларда Бәри чык-да, гөр*

‡‡ *Оларың – кәбир голязмаларда Онуң*

Худайымызың гулларының маңлайына мөхүр
басянчак, ере, деңзе ве агачлара зыян етирмәң!»
4 Мен мөхүрлененлериң саныны эшитдим.
Ысрайыл халкының әхли тирелеринден бир йүз
кырк дөрт мүң адам мөхүрлененди:
5 Яхуда тиресинден он ики мүң адам,
рубен тиресинден он ики мүң адам,
гат тиресинден он ики мүң адам,
6 ашер тиресинден он ики мүң адам,
нафталы тиресинден он ики мүң адам,
манаша тиресинден он ики мүң адам,
7 шимгон тиресинден он ики мүң адам,
леви тиресинден он ики мүң адам,
ысакар тиресинден он ики мүң адам,
8 зебулун тиресинден он ики мүң адам,
юсуп тиресинден он ики мүң адам,
бенямин тиресинден он ики мүң адам.

Ак лыбаса бесленен мәхелле

9 Мундан соң хер миллетден, хер халкдан, хер
тиреден, хер дилден болан, хич кимиң санап
билмеҗек әгирт мәхеллесиниң тагтың ве Гузының
өңүнде дураныны гөрдүм. Олар ак лыбасдадылар
ве эллеринде палма агаҗының шахалары барды.
10 Олар батлы сес билен гыгырып: «Тагтда отуран
Худайымыз ве Гузы бизиң Халасгәримиздир»
диййәрдилер. 11 Тагтың, яшулуларың ве дөрт
махлугың төверегиндәки перишделериң әхлиси
йүзин дүшүп, Худая сежде этдилер. 12 Олар шейле
диййәрдилер:
«Омын!
Худайымыза өвги, шан-шөхрат болсун!
Оңа пайхас, шүкүрлер, хормат, гудрат ве кувват
эбедилик яр болсун!
Омын!»
13 Онсоң яшулулардан бири менден: «Бу ак
лыбаса беслененлер ким, нireден гелипдирлер?»
дийип сорады. 14 Мен: «Муны сен билйәнсиң,
агам!» дийип җогап бердим. Яшулы: «Булар шол
агыр мушакгатлары башдан гечиренлер. Олар өз
лыбасларыны Гузының ганы билен ювуп, олары
ап-ак этдилер. 15 Шоңа гөрә, олар Худайың
тагтының өңүнде болуп, гиҗе-гүндиз Онуң
ыбадатханасында Оңа хызмат эдйәрлер. Тагтда
Отуран олары Өз пенасында саклаяр. 16 Олар инди
асла аҗыкмазлар, асла сувсамазлар, олары гүн
урмаз, җөвза-да якмаз. 17 Чүнки тагтың ортасында
дуран Гузы олары бакар, олары яшайыш сувуның
гөзбашларына әкидер. Худай оларың
гөзяшларының хер дамҗасыны сүпүрер».

8-нҗи бап

Единҗи мөхүр

8 Гузы единҗи мөхүри дөвенде, гөкде ярым
сагада голай үмсүмлик болды. 2 Мен Худайың
өңүнде дуран еди перишдәни гөрдүм. Олара еди
сурнай берилди. 3 Башга бир перишде гелип,
гурбанлык сыпасының өңүнде дурды. Онуң элинде
алтындан гап барды. Бу перишдә көп мукдарда
якымлы ыслы түтетги берилди. Ол бу түтетгини
Худайың халкының дога-дилеглерине гошуп,
тагтың өңүндәки алтындан ясалан гурбанлык
сыпасында хөдүр этмелиди. 4 Худайың халкының
дога-дилеглери билен бирликде якымлы ыслы
түтетгиниң түссеси перишдәниң элинден Худайың
хузурына тарап ёкары гөтерилди. 5 Перишде габы
алып, оны гурбанлык сыпасындакы отдан
долдурды-да, оны гөкден ере зыңды. Шонда гөк
гүрләп, гүңлеч гүррүлди эшидилди, йылдырым
чакып, ер титреди.

Еди сурнай

6 Онсоң еди перишдәниң херси элиндәки
сурнайы чалмага тайярландылар. 7 Биринҗи
перишде сурнайыны чалды. Ган гатышыклы долы
ве от дөрәп, ер йүзүне дөкүлди. Ериң үчден бири †,
агачларың үчден бири, гөк отларың бары янып
көйди. 8 Икинҗи перишде сурнайыны чалды.
Шонда алавлап янян әпет даг ялы бир зат деңзе
зыңылды. Деңзиң сувуның үчден бири гана
өврүлип, 9 онда яшаян җанлы-җандарларың үчден
бири гырылды, гәмилериң үчден бири хеләк
болды. 10 Үчүнҗи перишде сурнайыны чалды.
Гөкден алавлап янян от ялы әпет бир йылдыз
деряларың үчден бириниң үстүне, сув
гөзбашларына гачды. 11 Ол йылдызың ады
Ёвшандыр. Сувларың үчден бири аҗады. Аҗы
сувдан ичен адамларың энчемеси өлди.
12 Дөрдүнҗи перишде сурнайыны чалды. Гүнүң
үчден бир бөлегине, Айың үчден бир бөлегине,
йылдызларың үчден бир бөлегине зарба урлуп,
оларың үчден бир бөлеги гаралды. Нетиҗеде,
гүндизиң ве гиҗәниң үчден бир бөлеги ягтысыз
галды. 13 Соңра мен гөкде учуп йөрен бүргүди ††
гөрдүм. Онуң батлы сес билен шейле диййәнини
эшитдим: «Сурнай чалҗак бейлеки үч перишдәниң
сурнайының сесинден яңа ер йүзүнде яшаянларың
гүнүне вай-вай-вай!»

† *Ериң үчден бири – бу сөзлер кәбир голязмаларда ёк.* ††
Бүргүди – кәбир голязмаларда перишдәни

9-нҗы бап

9 Бәшинҗи перишде сурнайыны чалды. Мен гөкден ере гачан бир йылдыз гөрдүм. Йылдыза довзах гуюсының ачары берилди. 2 Ол довзах гуюсыны ачанда, ондан әпет оҗагың түссеси ялы түссе буругсалап чыкды. Бу түсседен яңа Гүн ве Ай гаралды. 3 Түсседен ер йүзүне чекиртгелер ягды. Олара ер йүзүндәки ичянларыңкы ялы гүйч берлипди. 4 Олара ер йүзүниң отуна, өсүмлигине я-да агаҗына дәл-де, диңе маңлайында Худайың мөхүри болмадык адамлара зыян етирмек буйрулды. 5 Олара бу адамлары өлдүрмән, диңе бәш айлап гынамага ыгтыяр берилди. Чекиртгелериң берйән эзъети ичянларың адамы чаканда берйән ызасына меңзейәрди. 6 Адамлар шол гүнлерде өлүми агтарарлар, йөне оны тапмазлар. Өлүми күйсәрлер, йөне өлүм олардан гачар. 7 Чекиртгелериң гөрнүши сөвеше гирҗек бедевлериңкә меңзейәрди. Оларың башларында алтын тәҗе меңзеш зат барды, йүзлери адамыңка меңзейәрди. 8 Сачлары аялың сачы, дишлери-де арсланыңкы ялыды. 9 Оларың дөши демир совут ялыды. Ганатларының сеси көпсанлы сөвеш арабаларының шакырдысына меңзейәрди. 10 Ичянларыңкы ялы гуйруклары ве нешдерлери барды. Адамлара бәш айлап эҗир чекдирмек үчин берлен гүйчлери гуйрукларындады. 11 Олара дүйпсүз довзахың перишдеси хөкүмдарлык эдйәрди. Бу перишдәниң ады еврейче Абаддон †, грекче болса Аполлиёндыр ††. 12 Биринҗи бела гечди, онуң ызындан ене-де ики бела гелйәр.

13 Алтынҗы перишде сурнайыны чалды. Мен Худайың өңүндәки алтындан ясалан гурбанлык сыпасының дөрт шахындан чыкян сеси эшитдим. 14 Бу сес эли сурнайлы перишдә: «Бейик Евфрат дерясының боюнда даңылгы дуран дөрт перишдәни бошат» дийди. 15 Дөрт перишде бошадылды. Олар шол йыл, шол ай, шол гүн, шол сагат үчин тайярланылып, адамларың үчден бирини өлдүрмәге ниетленипди. 16 Атлы гошунларының саны мүңлерче мүңди, оларың саныны мениң өзүм эшитдим. 17 Гөрнүшимде гөрен атларымың ве оларың үстүндәкилериң гөрнүши шейледи: атлыларың совутлары от ялы гызыл, гойы гөк ве күкүрт ялы сарыды; атларың келлеси арсланыңка меңзейәрди, агызларындан от, түссе ве күкүрт чыкярды. 18 Адамларың үчден бири оларың агзындан чыкян отдан, түсседен ве күкүртден – шу үч беладан өлди. 19 Атларың гүйҗи хем агызларында, хем гуйрукларындады. Оларың гуйруклары йылана меңзейәрди, себәби оларың уҗы йыланың келлеси ялыды. Олар шонуң билен адамлары хеләклейәрдилер. 20 Бу белалардан аман галан адамлар шонда-да эллериниң пис ишлеринден дәнип, тоба гелмедилер. Олар җынлара, алтындан, күмүшден, бүрүнчден, дашдан ве агачдан ясалып, эшитмейән, гөрмейән, йөремейән бутлара сежде этмеклерини бес этмедилер. 21 Олар ганхорлыкларындан, җадыгөйликлеринден, азгынлыкларындан ве огурлыкларындан дәнмедилер, тоба гелмедилер.

† *Абаддон – еврейче бу сөз хеләклейҗи*
†† *Аполлиён – грекче бу сөз хем хеләклейҗи*

10-нҗы бап

Перишде ве китапча

10 Онсоң мен гөкден ашак инип гелйән башга бир гүйчли перишдәни гөрдүм. Ол булуда бүренипди, онуң башының ёкарсында әлемгошар шугла сачярды. Перишдәниң йүзи гүн ялы шөхле сачярды, аяклары болса от сүтүнлери ялыды. 2 Элинде ачык китапча барды. Ол саг аягыны деңзе, чеп аягыны болса ериң үстүнде гойды-да, 3 арсланың аррылдысына меңзеш батлы сес билен гыгырды. Соңра еди гөк гүррүлдиси гүрледи. 4 Бу еди гөк гүррүлдиси гүрләнде, мен язмага тайярландым. Йөне гөкден: «Еди гөк гүррүлдисиниң айданларыны язма, йөне мөхүрле! Гой, олар гизлин галсын!» диен бир сес эшитдим. 5 Деңзиң ве ериң йүзүнде дураныны гөрен перишдәм саг элини гөге галдырды. 6 Ол гөги ве гөкдәкилери, ери ве ердәкилери, деңзи ве деңиздәкилери Ярааданың, бакы яшаян Худайың адындан ант ичип, шейле дийди: «Инди гиҗикме болмаз! 7 Единҗи перишдәниң сурнайыны чалҗак гүни Худай Өз пыгамбер гулларына ыглан эдиши ялы, Онуң сыры амала ашар». 8 Соңра гөкден эшиден сесим ене-де мениң билен геплешип, маңа: «Бар, деңзиң ве ериң йүзүнде дуран перишдәниң элиндәки ачык китапчаны ал!» дийди. 9 Мен перишдәниң янына барып, китапчаны маңа бермегини хайыш этдим. Ол хем маңа: «Ал, ий! Ол ичиңи аҗадар, йөне агзыңда бал ялы сүйҗи болар» дийди. 10 Мен китапчаны перишдәниң элинден алып ийдим. Ол агзымда бал ялы сүйҗүди, эмма оны иенимден соң, ичим аҗады. 11 Онсоң ол маңа: «Сен ене-де көп халклар, миллетлер, диллер ве патышалар хакда пыгамберлик этмелисиң» дийди.

11-нҗи бап

Ики шаят

11 Маңа бир өлчег таягы берлип, шейле дийилди: «Гит-де, Худайың ыбадатханасыны, гурбанлык сыпасыны өлче, ол ерде сежде

эдйәнлери сана. 2 Эмма ыбадатхананың дашкы
ховлусыны хасаба алма, оны өлчеме, себәби ол
башга миллетлере берлендир. Олар мукаддес
шәхери кырк ики айлап депеләр. 3 Мен ики
шаядымы иберерин. Олар хем җул гейнип, бир мүң
ики йүз алтмыш гүнләп пыгамберлик эдерлер.
4 Дүнйәниң Реббиниң өңүнде дуран ики зейтун
агаҗы, ики чырадан, ине, шулардыр. 5 Кимдир
бири олара зыян етирҗек болса, оларың агзындан
чыкан от душманларыны көйдүрер. Олара зыян
етирмекчи болан шейле өлдүрилмелидир.
6 Пыгамберлик эден гүнлери ягыш ягмаз ялы,
оларың гөги багламага ыгтыяры бардыр. Оларың
сувы гана өвүрмәге, ер йүзүни ислән вагтлары
дүрли бела-күлпетлере ёлукдырмага ыгтыярлары
бардыр. 7 Олар пыгамберликлерини
тамамланларында, довзахдан чыкан җандар олар
билен уршар. Җандар олары еңер ве өлдүрер.
8 Оларың җесетлери бейик шәхериң баш
көчесинде серлип ятар. Оларың Ребби хем бу
шәхерде хача чүйленди. Адамлар яңсылап, бу
шәхери „Содом“ я-да „Мүсүр“ дийип
атландырярдылар. 9 Хер халкдан, тиреден, дилден
ве миллетден болан адамлар үч ярым гүнләп
оларың җесетлерине томаша эдерлер ве
җайламага ругсат бермезлер. 10 Ер йүзүниң илаты
оларың бу ягдайына бегенишип, байрам эдер,
бири-бирлерине совгатлар ёллар. Себәби бу ики
пыгамбер ер йүзүнде яшаянлара көп сүтем
эдипди». 11 Эмма үч ярым гүнден Худайың дирилик
деми оларың беденине гирип, олар аяга галдылар.
Муны гөренлери ховсала гаплап алды. 12 Ики
пыгамбер гөкден: «Бәри, ёкары чыкың!» дийййән
батлы сеси эшитди. Онсоң олар душманларының
гөзүниң алнында булутда гөге галдылар. 13 Шол
сагат бир гүйчли ертитреме болуп, шәхериң ондан
бири юмрулды. Ертитремеде еди мүң адам хеләк
болды. Аман галанлар горкуп, Гөгүң Худайыны
шөхратландырдылар. 14 Икинҗи бела хем гечди.
Ине, басым, үчүнҗи бела етип гелйәр!

Единҗи сурнай чалыняр

15 Единҗи перишде сурнайыны чалды. Гөкден:
«Дүнйә шалыгы инди Реббимизиң ве Онуң
Сайланының шалыгыдыр.
Худай асырларбойы шалык сүрҗекдир» – дийип
гыгырян батлы сеслер эшидилди.
16 Худайың өңүнде тагтларында отуран йигрими
дөрт яшулы Онуң өңүнде йүзин дүшди-де, Оңа
сежде эдип, 17 шейле дийди:
«Я Реб Хөкмүрован Худай!
Сен хәзир бар, гечмишде-де болдуң †.
Биз Саңа шүкүр эдйәрис.
Чүнки Сен бейик гудратыңа бесленип,
шалык сүрүп башладың.
18 Миллетлер Саңа гахарландылар.
Инди Сен хем газаба мүндүң.
Инди өлүлере казылык этмегиң вагты гелди.
Сениң гулларың болан пыгамберлери,
Өз халкыңы ве Сенден горкян улы-кичи барыны
сылагламагың вагты гелди.
Ери харабалыга өвренлери хеләк этмегиң вагты
гелди».
19 Онсоң Худайың гөкдәки ыбадатханасы ачылып,
онуң ичиндәки Әхт сандыгы гөрүнди. Шол
пурсатда йылдырымлар чакды, батлы сеслер, гөк
гүррүлдиси эшидилди, ер титрәп, гүйчли долы
ягды.

12-нҗи бап

Аял ве аждарха

12 Асманда тәсин бир аламат: Гүне бесленен
бир аял пейда болды. Онуң аякларының
астында яңы доган Ай, башында он ики йылдызлы
тәҗи барды. 2 Аял гөврелиди. Догурҗак болуп,
бургусы тутуп гыгырярды. 3 Соңра асманда башга
бир аламат пейда болды. Бу еди келлели, он
шахлы, келлелеринде еди тәҗи болан әпет гызыл
аждархады. 4 Ол гөкдәки йылдызларың үчден
бирини гуйругы билен сырып, ер йүзүне зыңды.
Аждарха догулҗак чаганы бада-бат ювутмак үчин,
бургусы тутян аялың өңүнде дурды. 5 ††Аял бир огул
– әхли миллетлери демир хасасы билен
доландырҗак бир оглан догурды. Онуң чагасы
алнып, Худайың хузурына – Онуң тагтына элтилди.
6 Аял болса чөле гачып гитди. Ол чөлде мүң ики йүз
алтмыш гүнләп иймитленер ялы, Худай шол ерде
оңа бир ер тайярлапды. 7 Онсоң гөкде уруш
башланды. Микайыл ве онуң перишделери
аждарха билен урушдылар. Аждарха-да өз
перишделери билен олара гаршы урушды. 8 Эмма
аждарханың еңмәге гүйҗи етмән, гөкдәки
ерлерини элден гидерди. 9 Улы аждарха өз
перишделери билен ере ташланды. Хава, бүтин
дүнйәни аздырып, иблис я-да шейтан дийип
атландырылян бу гадымы йылан ере ташланды.
10 Мундан соң гөкден бир батлы сес эшитдим. Ол
шейле дийди: «Ине, Худайымызың халас этҗек
пурсады гелди! Онуң гудраты ве шалыгы амала
ашды. Онуң Сайланының хөкмүрованлыгы
беркарар болды. Худайымызың хузурында
доганларымызы гиҗе-гүндиз айыплаян, олара
төхмет атян шейтан ашак зыңылды.
11 Доганларымыз Гузының ганы аркалы, өз

† *Кәбир голязмаларда ве гелҗекде болҗаксың*
†† *12:5 t Зеб 2:8-9.*

шаятлыклары аркалы оны еңдилер. Хатда өлүм
ховпы үстлерине абананда-да, җанларыны
аямадылар. 12 Шоңа гөрә, эй, гөк ве онда яшаянлар,
хешелле какың! Эй, ер ве деңиз, сизиң болса
халыңыза вай! Чүнки иблис яныңыза инди, ол
вагтының азаландыгыны биленсоң, газап атына
мүнди».
13 Аждарха өзүниң ере зыңландыгына дүшүненде,
огул догран аялы коваламага башлады. 14 Аяла
йыланың өңүнден чөле, бир вагта, ики вагта, ярым
вагта ченли иймитленҗек ерине учуп гачар ялы,
улы бүргүдиң ики ганаты берилди. 15 Йылан болса
аялы силе гарк этмек үчин, агзыны ачып, онуң
ызындан деря ялы сув акдырды. 16 Эмма ер агзыны
ачып, аждарханың агзындан акдыран дерясыны
ювудып, аяла көмек этди. 17 Онсоң аждарха аяла
гаты газапланды. Ол аялың бейлеки чагалары,
ягны Худайың буйрукларыны берҗай эдип, Иса
барада шаятлык эдйәнлер билен урушмага гитди.

13-нҗи бап

13 Аждарха деңзиң кенарында дурды †.

Деңизден чыкан җандар

Шондан соң мен деңизден бир җандарың чыкып
гелйәнини гөрдүм. Онуң он шахы ве еди келлеси
барды. Шахларының херсине бир тәч
гейдирилгиди, келлелеринде Худая дил етирйән
атлар язылгыды. 2 Гөрен җандарым гаплаңа
меңзейәрди. Аяклары айының аяклары ялы, агзы
болса арсланың агзы ялыды. Аждарха бу җандара
өз гүйҗүни, тагтыны ве улы ыгтыярыны берди.
3 Җандарың келлелериниң бирине өлүм ярасы
салнан экен. Йөне бу яра битди. Бүтин дүнйә
хайран галып, җандарың ызына дүшди. 4 Адамлар
аждарха сежде этдилер, себәби ол өз ыгтыярыны
җандара берипди ††. Олар: «Җандара тай гелҗек
бармы? Оңа гаршы уршуп билҗек бармы?» дийип,
оңа хем сежде этдилер. 5 Җандара текепбир ве
Худая дил етирйән сөзлери совурян бир агыз
берилди. Шейле хем оңа өз ыгтыярыны кырк ики
айлап уланмаклык хукугы берилди. 6 Ол Худая
сөгмек, Онуң адына, месгенине, гөкде месген
тутанлара сөгмек үчин агзыны ачды. 7 Җандара
Худайың халкы билен сөвешип, олары еңмеклик
ыгтыяры берилди. Шейле-де оңа хер тирәниң, хер
халкың, хер дилден ве хер миллетиң үстүнден
хөкүм сүрмеклик ыгтыяры берилди. 8 Ер йүзүнде
яшаян хер бир ынсан бу җандара сежде эдер. Бу
җандара диңе дүнйә ярадылмаздан өң атлары
Яшайыш китабына языланадамлар сежде этмез.
Яшайыш китабы дамагы чалнан Гузыныңкыдыр.
9 Гулагы бар адам эшитсин!
10 Туссаг эдилмели ‡ – туссаг эдилер, гылычдан
өлмели ‡† – гылычдан өлер. Худайың халкының
гайратлылыгы ве садыклыгы, ине, шу ерде
герекдир.

Ерден чыкан җандар

11 Шондан соң мен ерден чыкып гелйән башга
бир җандары гөрдүм. Онуң гузыныңка меңзеш ики
шахы болса-да, аждарха ялы геплейәрди. 12 Ол
биринҗи җандара хызмат эдип, онуң бүтин
ыгтыярыны амал эдйәрди, тутуш ер йүзүни ве онуң
илатыны өлүм ховплы ярасы битен җандара сежде
этмәге меҗбур эдйәрди. 13 Бу икинҗи җандар улы
аламатлары гөркезйәрди, хатда ынсанларың
гөзлериниң алнында гөкден ере от хем ягдырярды.
14 Бу җандар биринҗи җандарың адындан
аламатлар гөркезип, ер йүзүниң илатыны алдава
салярды. Ол гылыч билен өлүм ховплы яра
салнандыгына гарамаздан, дирелен җандарың
хейкелини ясамагы илата буюрды. 15 Оңа
җандарың хейкелине җан берме гүйҗи берилди.
Җандарың хейкели гепләп башлады-да, өзүне
сежде этмейәнлери өлдүртди. 16 Икинҗи җандар
хемме ынсанлары: кичилери ве улулары, байлары
ве гарыплары, азатлары ве гуллары саг элине я-да
маңлайына тагма басдырмага меҗбур этди. 17 Ол
җандарың тагмасы болмадыклара зат сатын
алмага я-да сатмага ругсат бермейәрди. Бу тагма
җандарың адыны я-да адының саныны
аңладяндыр. 18 Бу ерде даналык герекдир. Дүшби
адам, гой, бу җандарың саныны хасаплап
чыкарсын, чүнки бу сан белли бир адамы
аңладяндыр. Онуң саны-да алты йүз алтмыш
алтыдыр.

14-нҗи бап

Гузы ве 144000 адам

14 Соңра мен Сион дагында Гузының дураныны
гөрдүм. Онуң янында бир йүз кырк дөрт мүң
адам дурды. Оларың маңлайында Гузының ве Онуң
Атасының ады язылгыды. 2 Мен гөкден әгирт улы
умманың гүввүлдиси ялы, гүйчли гөк
гүррүлдисиниң сеси ялы бир сес эшитдим. Бу сес
арфачыларың чалян овазына меңзейәрди. 3 Яңкы
бир йүз кырк дөрт мүң адам тагтың өңүнде, дөрт
махлугың ве яшулуларың өңүнде тәзе айдым
айдярдылар. Тутуш адамзадың арасындан азат

† Аждарха... дурды – кәбир голязмаларда Мен... дурдум
†† Адамлар... берипди – бу җүмле кәбир голязмаларда Адамлар өз ыгтыярыны җандара берен аждарха сежде этдилер
‡ Туссаг эдилмели – кәбир голязмаларда Бирини туссаг эден
‡† Гылычдан өлмели – кәбир голязмаларда бирини гылыч билен өлдүрен

эдилен бу бир йүз кырк дөрт мүң адамдан башга
хич ким бу айдымы өврениp билмейәрди. 4 Булар
өмүрлеринде аяла янашман, өз пәклигини
сакланларды. Булар Гузы нирә гитсе, Онуң ызына
эерйәнлерди. Булар ынсанларың арасындан азат
эдилип, илкинҗи хасыл хөкмүнде Худая ве Гуза
багыш эдиленлерди. 5 Буларың агызларындан ялан
сөз чыкан дәлдир, олар мүйнсүздирлер †.

Үч перишде

6 Соңра мен гөкде учуп йөрен бир перишдәни
гөрдүм. Ол ер йүзүнде яшаянлара: хер миллете ве
тирә, хер диле ве хер халка ыглан этҗек болуп,
эбеди Хош Хабары гетирйәрди. 7 Ол батлы сес
билен шейле диййәрди: «Худайдан горкуң! Оны
бейгелдиң! Чүнки Онуң казылык этҗек сагады
гелди! Ери, гөги, деңзи, сув гөзбашларыны Ярадана
сежде эдиң!»
8 Онуң ызындан учуп гелйән икинҗи перишде
шейле диййәрди: «Йыкылды! Бейик Бабыл
йыкылды! Өз азгын хыҗувларының шерабыны
әхли миллетлере ичирди». 9 Оларың ызындан учуп
гелен үчүнҗи бир перишде батлы сес билен шейле
диййәрди: «Кимде-ким җандара ве онуң хейкелине
сежде этсе, маңлайына я-да элине онуң тагмасыны
басдырса, 10 Худайың газап кәсесинден ичер. Бу
кәсе Худайың газабының шерабындан, хич зат
гарылмадык сап шерапдан долудыр. Шейле адам
мукаддес перишделериң ве Гузының өңүнде от,
күкүрт билен гыналар. 11 Гыналмаларының түссеси
болса эбеди түтәр. Җандара ве онуң хейкелине
сежде эденлер я-да онуң адының тагмасыны
басдыран адамлар не гиҗе, не-де гүндиз дынч
аларлар». 12 Шоңа гөрә-де, Худайың буйрукларыны
берҗай эдип, Иса *Месих*е садык болуп галянлар
гайратлы болмалыдыр. 13 Онсоң гөкден бир сес
эшитдим. Ол шейле дийди: «Муны яз: „Мундан
бейләк Реббимизе иман эдип өленлер
багтлыдыр!“» Рух хем шейле дийди: «Хава, олар
чекен зәхметлеринден дынч аларлар, чекен
зәхметлериниң рәхнетини гөрерлер».

Ериң хасылы оруляр

14 Онсоң гөрсем, ине, бир ак булут бар. Булудың
үстүнде ынсан оглуна меңзеш Бири отырды. Онуң
башында алтын тәҗи, элинде хем өтгүр орагы
барды. 15 Ыбадатханадан чыкан башга бир
перишде булудың үстүнде Отурана батлы сес билен
шейле дийди: «Орагыңы ишлет-де, ор! Орак вагты
етип гелди, себәби ериң хасылы етишди».
16 Булудың үстүнде Отуран орагыны ер йүзүнде
ишлетди. Шейдип, ериң хем хасылы орулды.
17 Гөкдәки ыбадатханадан башга бир перишде
чыкды. Онуң хем өтгүр орагы барды. 18 Соңра
гурбанлык сыпасындакы ода гөзегчилик эдйән
башга бир перишде сыпадан чыкып, өтгүр оракла
батлы сес билен шейле дийди: «Сен-де өтгүр
орагыңы ишлет. Ердәки үзүм агаҗындакы
салкымлары йыг, чүнки үзүм бишипдир».
19 Перишде орагыны ериң йүзүнде ишлетди-де,
ондакы үзүм салкымларыны йыгып, Худайың үзүм
сыкян улы гахар-газап чукурына ташлады.
20 Салкымлар шәхериң дашындакы чукурда
сыкылды. Ган чукурдан чогуп чыкды-да, ат
уяныың дереҗесине галып, үч йүз чакрым ††
аралыга яйрады.

15-нҗи бап

Еди перишде ве еди бела

15 Шондан соң мен гөкде ене бир улы ве тәсин
аламат гөрдүм: гөкде еди перишде, херсиниң
элинде болса бир бела барды. Бу белалар соңкы
белалар болуп, олар Худайың газабыны
соңлаярдылар. 2 Мен от билен гарышык, чүйшеден
ясалан деңиз ялы бир зат гөрдүм. Онуң үстүнде
җандары, онуң хейкелини ‡, адыны аңладян саны
еңенлер дурды. Оларың эллеринде Худайың берен
арфалары барды. 3 Олар Худайың гулы Мусаның ве
Гузының айдымыны айдярдылар:
«Я Реб Хөкмүрован Худай!
Сениң ишлериң бейик, тәсиндир.
Эй, миллетлериң Шасы ‡†!
Сениң ёлларың догры ве хакдыр.
4 Я Реб, Сенден горкмаҗак бармы?
Адыңа шөхрат айтмаҗак бармы?
Чүнки мукаддес еке-тәк Сенсиң!
Әхли миллетлер хузурыңа гелерлер,
олар Саңа сежде эдерлер.
Чүнки адалатлы хөкүмлериң аян болды».
5 Мундан соң гөкдәки ыбадатхананың, ягны әхт
чадырының ачыланыны гөрдүм. 6 Ыбадатханадан
еди беланы гетирйән еди перишде чыкды. Оларың
эгнинде тәмиз, ап-ак зыгыр лыбаслар, биллеринде
болса алтындан гушаклары барды. 7 Дөрт махлугың
бири еди перишдә бакы яшаян Худайың
газабындан долы еди алтын кәсе берди.
8 Ыбадатхана Худайың шөхратының, гудратының
түссесинден долды. Еди перишдәниң еди беласы
тамамланянча, хич ким ыбадатхана гирип
билмеди.

† *Олар мүйнсүздирлер – кәбир голязмаларда олар Худайың тагтының өңүнде мүйнсүздирлер*

†† *Үч йүз чакрым – грекче 1600 стадиос*

‡ *Кәбир голязмаларда онуң тагмасыны*

‡† *Миллетлериң Шасы – кәбир голязмаларда Өз халкының Шасы*

16-нҗы бап

Худайың газабы ве еди кәсе

16 Шондан соң мен ыбадатханадан еди
перишдә: «Гидиң-де, Худайың газабындан
долы еди кәсәни ериң йүзүне дөкүң!» диен батлы
сеси эшитдим. 2 Биринҗи перишде гидип, кәсесини
ере дөкди. Җандарың тагмасы болан ве онуң
хейкелине сежде эден адамларда эрбет ве
агырылы яралар пейда болды. 3 Икинҗи перишде
кәсесини деңзе дөкди. Деңиз өлиниң ганына
меңзеш гана өврүлди-де, ондакы җанлы-җандарың
әхлиси гырылды. 4 Үчүнҗи перишде кәсесини
дерялара, сув гөзбашларына дөкди. Олар-да гана
өврүлди. 5 Мен сувлара гөзегчилик эдйән
перишдәниң шейле диенини эшитдим: «Эй, хәзир
бар ве гечмишде болан Мукаддес Худай! Сен шу
хөкүми чыкармак билен адалатлыдыгыңы аян
этдиң. 6 Олар халкыңың ве пыгамберлериңиң
ганыны дөкди, Сен хем олара ган ичирип,
алмытыны бердиң!»
7 Мен гурбанлык сыпасындан бир сесиң: «Хава,
Реб Хөкмүрован Худай, Сениң хөкүмлериң хакдыр,
адылдыр» дийип җогап беренини эшитдим.
8 Дөрдүнҗи перишде кәсесини Гүне дөкди. Гүне
ынсанлары от билен якып-көйдүрмеклик гүйҗи
берилди. 9 Гүйчли ховур ынсанлары якып-
көйдүрди. Йөне олар тоба гелмедилер, Худайы
шөхратландырмадылар. Терсине, бу белалара
хөкүмини йөредйән Худая гаргадылар. 10 Бәшинҗи
перишде кәсесини җандарың тагтына дөкди.
Җандарың патышалыгы түмлүге гапланды.
Ынсанлар чекйән эҗирлеринден яңа диллерини
дишледилер. 11 Олар этмишлеринден дәнмедилер,
тоба гелмедилер, терсине, эҗирлери ве яралары
үчин Гөгүң Худайына гаргадылар. 12 Алтынҗы
перишде кәсесини бейик Евфрат дерясына дөкди.
Гүндогардан гелйән патышаларың ёлуның
ачылмагы үчин, деряның сувы гурады. 13 Онсоң
аждарханың, җандарың ве галп пыгамбериң
агызларындан гурбага меңзеш үч эрбет рухуң
чыканыны гөрдүм. 14 Булар аламатлар гөркезип
билйән җынларың рухларыдыр. Булар Хөкмүрован
Худайың бейик гүнүнде болҗак сөвеш үчин бүтин
дүнйәниң патышаларыны үйшүрмәге барярлар.
15 «Ине, Мен бир огры кимин гелйәрин! Оя болан
багтлыдыр! Ялаңач гезмән, уятларыны гөркезмән,
эшиклерини эгнинде саклан багтлыдыр!»
16 Онсоң эрбет рухлар патышалары еврейче
«Армагеддон» дийилйән ере үйшүрдилер.
17 Единҗи перишде кәсесини хова серпип
гойберди. Ыбадатханадакы [†] тагтдан: «Амала
ашды!» диен батлы бир сес эшидилди. 18 Шондан
соң йылдырымлар чакды, гүммүрдәп, гөк гүрледи,
гүйчли ертитреме болды. Ынсанлар ер йүзүнде
яшап башланы бәри шейле гүйчли ертитреме
болманды. 19 Бейик шәхер үч бөлек болды.
Миллетлериң шәхерлери вейран болды. Худай
Бабыл шәхерини яда салып, гахар-газабындан
долы шераплы кәсесинден бу шәхере ичирди.
20 Адаларың әхлиси йитирим болды, даглар гөзден
гайып болды. 21 Ынсанларың үстүне гөкден
херсиниң аграмы бир батмана голай гүйчли долы
ягды. Ынсанлар долы беласы үчин Худая
гаргадылар, себәби бу бела дийсең айылганчды.

17-нҗи бап

Аял ве җандар

17 Эли кәсели еди перишдәниң бири гелип,
маңа шейле дийди:
«Гел, мен саңа көп сувларың үстүнден
хөкмүрованлык йөредйән улы лолының җезасыны
гөркезейин. 2 Дүнйәниң патышалары онуң билен
зына этдилер, ериң илаты онуң зынахорлык
шерабындан ичип-ичип серхош болды». 3 Онсоң
перишде мени Мукаддес Рух аркалы чөле әкитди.
Мен ол ерде гып-гызыл җандарың үстүнде отуран
бир аялы гөрдүм. Бу җандарың тутуш эндамы Худая
дил етирйән атлардан долуды, онуң еди келлеси,
он шахы барды. 4 Аял болса гойы гырмызы ве ал-
гызыл лыбаслара бесленип, алтын, гымматбаха
дашлар ве дүрлер билен безенипди. Онуң элинде
йигренҗи затлардан ве зынахорлыгының
нежислигинден долы алтын шакәсе барды. 5 Бу
аялың маңлайында «Бейик Бабыл, дүнйә
лолуларының ве нежисликлериниң энеси» диен
сырлы ат язылгыды. 6 Онсоң аялың Худайың
халкының ве Исаның шаятларының ганыны ичип,
серхош боланыны гөрдүм. Муны гөрүп, гаты гең
галдым. 7 Перишде маңа шейле дийди: «Нәме гең
галярсың? Аялың, онуң атланып барян еди башлы
ве он шахлы җандарының сырыны мен саңа
айдайын. 8 Сениң гөрен җандарың бирвагтлар
барды, йөне инди ёк. Эмма соңра ол хеләк
болмазындан өң өлүлер дүнйәсинден чыкар. Ер
йүзүниң илаты, ягны дүнйә ярадыланы бәри
атлары яшайыш китабына язылмадыклар бу
җандары гөренлеринде хайран галарлар, себәби
ол бирвагтлар барды, инди ёк, йөне ене гелер.
9 Булара дүшүнмек үчин пайхас ве даналык герек.
Еди келле – бу аялың отуран еди дагыны ве еди
патышаны аңладяр. 10 Оларың бәшиси хеләк
болды, бири шалык сүрйәр, ене-де бири хениз
геленок. Йөне ол геленде, узак шалык сүрмез.

† *Ыбадатханадакы – кәбир голязмаларда гөкдәки ыбадатханадакы*

11 Бирвагтлар бар болуп, инди ёк җандар болса
секизинҗидир. Шол бир вагтың өзүнде-де ол
едилериң бири болуп, хеләк болмага баряндыр.
12 Сениң гөрен он шахың болса хениз патышалыга
етмедик он патышадыр. Йөне олар җандар билен
биле бир сагат патышалык этмәге ыгтыяр аларлар.
13 Бу он патышаның максады бир болуп, олар өз
гүйчлерини ве ыгтыярларыны җандара берерлер.
14 Олар Гузы билен сөвешерлер, йөне Гузы олары
еңер. Чүнки Гузы шаларың Шасы, таңрыларың
Таңрысыдыр. Онуң чагыранлары, сайланлары ве
садыклары Онуң билен боларлар». 15 Перишде
маңа ене шейле дийди: «Лолының хөкмүрованлык
сүрйән көп сувлары хер миллетден, хер халкдан,
хер дилден болан әгирт мәхелләни аңладяндыр.
16 Сениң гөрен он шахың ве җандар бу аялы
йигренерлер. Олар оны тоздурып, ялаңачларлар;
онуң этини ийип, оны отларлар. 17 Чүнки Худай Өз
максадыны амала ашырмак ислегини оларың
йүрегине гуйды. Шунлукда, олар Худайың сөзлери
берҗай болянча, өзлериниң хөкмүрованлык
ыгтыярыны җандара бермәге бирагыздан разы
боларлар. 18 Гөрен аялың болса ер йүзүниң
патышаларына хөкмүрованлык эдйән бейик
шәхердир!»

18-нҗи бап

Бабыл вейран эдилйәр

18 Мундан соң мен гөкден инип гелйән башга
бир перишдәни гөрдүм. Онуң улы ыгтыяры
болуп, шөхраты бүтин дүнйә нур сачды. 2 Перишде
батлы гыгырып, шейле дийди: «Йыкылды! Бейик
Бабыл йыкылды! Ол җынларың месгенине
өврүлди, әхли арвахларың сүренине өврүлди,
дүрли харам ве неҗис гушларың пенасына
өврүлди. 3 Чүнки әхли миллетлер онуң азгын
хыҗувларының шерабыны ичдилер. Дүнйәниң
шалары онуң билен зына этдилер, тәҗирлери онуң
гөчгүнли айшы-эшретинден баядылар». 4 Онсоң
мен гөкден башга бир сес эшитдим. Ол шейле
диййәрди: «Эй, халкым! Онуң гүнәлерине шәрик
болмаз ялы, онуң белаларына учрамаз ялы, ол
ерден чык. 5 Чүнки онуң гүнәлери бейгелип гөге
етди, Худай онуң җенаятларыны ятлады. 6 Ол сизе
нәме эден болса, сиз хем оңа шоны эдиң. Онуң
эденлерини ики эссе эдип гайтарың! Оңа ики эссе
гүйчли гарылан шерапдан ичириң! 7 Ол нәче
шөхратланып, айшы-эшрет чекен болса, шонча-да
җебир, гам-гусса бериң оңа! Чүнки ол өз йүрегинде
шейле диййәр: „Мен мелике кимин отырын, дул
дәлдирин, асла яс тутмарын“. 8 Шоңа гөрә, бир
гүнүң ичинде өлүм, яс, ачлык беласы башына инер,
оны от якып көйдүрер. Чүнки оны хөкүм эден Худай
гүйчлүдир! 9 Онуң билен зына эден, айшы-
-эшретине шәрик болан дүнйәниң патышалары
онуң янгынының түссесини гөренлеринде, яс
тутуп, агларлар. 10 Олар онуң чекйән
җебирлеринден хопугып, узакда дуран ерлеринден
шейле диерлер: „Эй, бейик шәхер, халыңа вай! Эй,
кувватлылык шәхери Бабыл, халыңа вай! Сен бир
сагадың ичинде җезаңы алдың!“
11 Дүнйә тәҗирлери онуң үчин яс тутуп, агларлар,
себәби инди оларың харытларыны сатын алҗак ёк.
12 Алтыны, күмши, гымматбаха дашлары, дүрлери,
непис зыгыр маталары, гырмызы реңкли гыммат
маталары, йүпеги ве ал-гызыл маталары, хошбой
ыслы агаҗы, пил сүңкүнден, гымматбаха
агачлардан, бүрүнчден, демирден ве мермерден
ясалан дүрли харытлары, 13 далчын, ве бейлеки
тагамлыклары, якымлы ыслы түтетгилери, мүшк-
анбарлары, шерабы, зейтун ягыны, кепексиз уны
ве бугдайы, сыгырдыр гоюнлары, атлардыр
арабалары, адамларың җаныны ве тенини сатын
алҗак инди ёк. 14 Тәҗирлер шейле диерлер:
„Гөвнүң күйсән мивелери йитип гитди. Байлыгың
ве гөз гамашдырыҗы аҗайыплыгың гайып болды,
олар инди асла доланмаз“. 15 Бабылда өз
харытларыны сатып баян тәҗирлер шәхериң
җебирлеринден хопугарлар. Узакда дуран
ерлеринден яс тутуп, агларлар. 16 Олар
мөңңүришип, шейле диерлер: „Вай, бейик
шәхериң халына вай! Ол непис зыгыр, гойы
гырмызы ве ал-гызыл гейнерди, алтын,
гымматбаха дашлар ве дүрлер билен безенерди.
17 Шейле әгирт улы байлык бир сагадың ичинде
вейран болды!“
Хемме гәмичилер, деңиз ёлагчылары ве әхли
деңизчилер – деңизден экленйәнлериң бары
узакда дуруп, 18 шәхериң янгынының түссесини
гөренлеринде: „Бу шәхере тай гелҗек шәхер
бармыды?“ диерлер. 19 Олар башларындан гум
совруп, агларлар, яс тутуп, сес эдип мөңңүрерлер:
„Вай, халыңа вай, бейик шәхер! Деңизде гәмилери
боланларың бары бу шәхериң байлыгы аркалы
баяпды. Инди болса ол бир сагатда вейран эдилди!“
20 Эй, гөклер, шатланың! Эй, Худайың халкы,
ресуллар ве пыгамберлер, шатланың! Бабылың
сизе эденлери үчин Худай оны җезаландырды».
21 Соңра бир гүйчли перишде әпет дегирмен
дашы ялы дашы галдырып, оны деңзе зыңып,
шейле дийди: «Бейик Бабыл шәхери, ине, шейле
гүйч билен зыңлар! Ол инди асла тапылмаз!
22 Арфачыларың ве айдымчыларың, түйдүкчилериң
ве сурнайчыларың овазы инди сенде яңланмаз.
Инди сенден сенетчилер-де, сенет-де тапылмаз.
Инди сенден дегирмениң сеси асла эшидилмез.
23 Чыраларының ышыгы инди ягты сачмаз,

өйленйән йигитдир гелниң сеси инди сенден
эшидилмез. Сениң тәҗирлериң дүнйәниң бейик
адамларыды, сениң җадыгөйлигиң әхли
миллетлери ёлдан чыкарды. 24 Пыгамберлериң ве
Худайың халкының – дүнйәде өлдүриленлериң
әхлисиниң ганы сенде тапылды».

19-нҗы бап

Худая шөхрат!

19 Соңра мен гөкде улы мәхелләниң сесине
меңзеш батлы сеслер эшитдим. Олар: «Худая
шан-шөхрат болсун! Худай бизиң
Халасгәримиздир, шөхрат ве гудрат Онуңкыдыр.
2 Чүнки Онуң хөкүмлери догры, адылдыр: зынасы
билен дүнйәни аздыран улы лолыны Ол хөкүм
этди, гулларыны өлдүрен лолудан оларың арыны
алды».
3 Мәхелле ене-де шейле дийди: «Худая шан-
шөхрат болсун! Хава, лолының түссеси эбеди
түтәр!»
4 Йигрими дөрт яшулы, дөрт махлук йүзин дүшүп:
«Омын! Худая шан-шөхрат болсун!» дийип, тагтда
отуран Худая сежде этдилер. 5 Онсоң тагтдан чыкан
бир сес шейле дийди: «Эй, Худайымызың әхли
гуллары, Ондан горкянларың улы-кичи – әхлиси,
Оңа алкыш айдың!»
6 Соңра мен бир улы мәхелләниң сесине, әгирт
улы умманың гүввүлдисине, гүйчли гөк
гүррүлдисине меңзеш сеслер эшитдим. Олар
шейле дийййәрдилер:
«Худая шан-шөхрат болсун!
Чүнки Реббимиз Хөкмүрован Худай
хөкмүрованлык сүрүп башлады!
7 Гелиң, бегенелиң хем шатланалың!
Оны шөхратландыралың!
Чүнки Гузының тойы башланяр,
Онуң гелинлиги хем тайяр болуп дур:
8 Оңа бесленмәге непис, парлак,
пәк зыгырдан лыбас берилди».
Бу лыбас Худайың халкының догры ишлеридир.
9 Онсоң перишде маңа шейле дийди: «Шулары яз:
Гузының ника тоюна чагырыланлар багтлыдыр!»
Ол сөзүни довам эдип: «Ине, булар Худайың
хакыкы сөзлеридир» дийди. 10 Мен перишдә сежде
этмек үчин, онуң аякларына йыкылдым. Эмма ол
маңа шейле дийди: «Ёк, маңа сежде этме! Мен хем
сен ве Иса барада шаятлык эдйән доганларың ялы
Худайың бир гулудырын. Диңе Худая сежде эт! Иса
барада шаятлык эдйәнлер пыгамберлик рухуна эе
боляндырлар».

Ак атлы

11 Соңра мен ачылан гөги ве ол ерде дуран бир ак
аты гөрдүм. Аты мүнүп отуран Садык ве Хакыкат
дийип атландырылярды. Ол адыл хөкүм
чыкаряндыр ве адалатлы сөвешйәндир. 12 Онуң
гөзлери от ялы янярды, башында хем биртопар
тәҗи барды. Онуң маңлайына Онуң ады язылгыды,
йөне бу ады Өзүнден башга хич ким билйән
дәлдир. 13 Онуң эгниндәки доны гана бояланды. Бу
ак атлы «Худайың Сөзи» дийлип атландырылярды.
14 Непис, ап-ак ве тәмиз зыгыра бесленен гөкдәки
гошун ак атлара атланып, Онуң ызындан гелйәрди.
15 †Миллетлери урмак үчин, Онуң агзындан кесгир
бир гылыч чыкып дурды. Ол олары демир хасасы
билен доландырар. Ол шерап сыкылян чукурда
Хөкмүрован Худайың газаплы гахарының
шерабыны сыкяр. 16 Онуң донунда ве будунда
«ШАЛАРЫҢ ШАСЫ, ТАҢРЫЛАРЫҢ ТАҢРЫСЫ» диен
ат язылгыды. 17 Онсоң мен Гүнүң үстүнде дуран бир
перишдәни гөрдүм. Ол гөкде учуп йөрен гушларың
әхлисине батлы сеси билен гыгырып, шейле дийди:
«Гелиң, Худайың улы мейлисине гелиң!
18 Патышаларың, мүңбашыларың, гүйчли
сөвешиҗилериң ләшини, атларың ве атлыларың
ләшини, эркинлериң ве гулларың ләшини,
кичилериң ве улуларың ләшини иймәге
топланың!» 19 Онсоң мен җандары, дүнйә
патышаларыны ве оларың гошунларыны гөрдүм.
Олар ата атланып Отуран ве Онуң гошунлары
билен сөвешмек үчин үйшүпдирлер. 20 Эмма
җандар ве онуң билен биле галп пыгамбер есир
алынды. Бу галп пыгамбер җандарың адындан
аламатлар гөркезерди, җандарың тагмасыны өзүне
басдырып, онуң хейкелине сежде эденлери
алдарды. Җандар-да, галп пыгамбер-де
дирилигине янып дуран күкүртли көле зыңылды.
21 Галанлары болса ата атланып Отураның
агзындан чыкан гылыч билен өлдүрилдилер.
Гушларың хеммеси буларың ләшинден дойды.

20-нҗи бап

Мүң йыл

20 Соңра мен гөкден инип гелйән бир
перишдәни гөрдүм. Онуң элинде довзахың
ачары билен улы бир зынҗыр барды. 2 Перишде
аждарханы, ягны иблис я-да шейтан дийип
атландырылян гадымы йыланы тутды-да, оны мүң
йыл мөхлет билен зынҗырлады. 3 Перишде оны
довзаха ташлады-да, гулплап, үстүнден мөхүрледи.
Ол муны мүң йыл долянча, аждарха гайдып
миллетлери алдамасын дийип этди. Мүң йылдан

† *19:15 t Зеб 2:8-9.*

соң ол аз вагтлык бошадылмалыдыр. 4 Онсоң мен
тагтлары, оларың үстүнде отуранлары гөрдүм.
Олара казылык этмеклик ыгтыяры берилди.
Мундан башга-да, мен Иса ве Худайың Хош Хабары
хакда шаятлык эденлери үчин башлары
кесиленлериң җанларыны гөрдүм. Олар җандара
ве онуң бутуна сежде этмәндилер, маңлайына я-да
эллерине онуң тагмасыны басдырмандылар. Олар
дирелип, *Месих* билен мүң йыл шалык сүрдүлер.
5 Бу илкинҗи дирелишдир. Бейлеки өлүлер болса
мүң йыл гечйәнчә дирелмеди. 6 Илкинҗи
дирелишде пайы болан багтлы ве мукаддесдир!
Икинҗи өлүм олара өз хөкүмини йөредип билмез.
Олар Худайың ве *Месих*иң руханылары болуп,
Онуң билен мүң йыл шалык сүрерлер.

Шейтан хөкүм эдилйәр

7 Мүң йыл доландан соң, шейтан туссагдан
бошадылар. 8 Ол чыкып, ериң дөрт күнҗегиндәки
халклары, ягны гог--магоглары алдап, олары
сөвеше топлар. Топлананларың саны деңиз
кенарындакы чәге киминдир. 9 Олар ер йүзүни
гуршап алдылар, Худайың халкының дүшелгесини,
Онуң сөйгүли шәхерини габадылар. Эмма гөкден
инен от олары якып күл этди. 10 Олары алдан иблис
болса янып дуран күкүртли көле зыңылды. Җандар
билен галп пыгамбер хем шол ердедир. Олар гиҗе-
-гүндиз эбедилик әҗир чекерлер.

Өлүлере казылык эдилйәр

11 Соңра мен улы ак тагт ве онуң үстүнде Отураны
гөрдүм. Ер, гөк Онуң хузурындан йитип гитди,
олары соңра тапып-да болмады. 12 Мен тагтың
өңүнде дуран улудыр кичи өлүлери гөрдүм.
Китаплар ачылды. Яшайыш китабы атлы ене бир
китап ачылды. Китапларда языланлара середилип,
өлүлере эден ишлерине гөрә казылык эдилди.
13 Деңиз өзүндәки өлүлери берди. Өлүм ве өлүлер
дүнйәси-де өзүндәки өлүлери берди. Оларың хер
бирине эден ишлерине гөрә казылык эдилди.
14 Онсоң өлүм ве өлүлер дүнйәси янып дуран көле
зыңылды. Ине, бу отлы көл икинҗи өлүмдир.
15 Атлары яшайыш китабына язылмадыкларың
әхлиси янып дуран көле зыңылды.

21-нҗи бап

Тәзе Иерусалим

21 Онсоң мен бир тәзе гөк билен бир тәзе ер
гөрдүм. Чүнки өңки гөк ве ер айрылыпды.
Инди хич бир деңиз хем ёкды. 2 Мен Мукаддес
Шәхери – тәзе Иерусалими гөрдүм. Ол гөкден,
Худайың хузурындан инип гелйәрди. Тәзе
Иерусалим өйленйән йигит үчин безенип-
бесленип гелйән гелне меңзейәрди. 3 †Мен тагтдан
†† батлы бир сесиң шейле диенини эшитдим:
«Худайың месгени инди ынсанларың
арасындадыр! Ол инди ынсанларың арасында
месген тутар. Олар Онуң халкы боларлар, Ол хем
олар билен болуп, оларың Худайы болар. 4 Ол Өз
халкының гөзлериниң хер бир гөзяшыны сүпүрер.
Инди не өлүм, не-де яс, не агы, не-де агыры болар.
Чүнки өңки затлар гечип гитди». 5 Тагтда Отуран:
«Ине, әхли зады тәзелейәрин» дийди. Соңра маңа:
«Булары яз, себәби бу сөзлер ыгтыбарлы ве
чындыр» дийди. 6 Ол маңа ене-де шейле дийди:
«Амала ашды. Алфа ве Омега ‡, Башлангыч ве Соң
Мендирин. Мен сувсана яшайыш сувуның
гөзбашындан мугт ичиририн. 7 Еңен, ине, буларың
барыны мирас алар. Мен онуң Худайы боларын, ол
хем Мениң перзендим болар. 8 Эмма горкагың,
имансызың, кеззабың, ганхорың, зынахорың,
җадыгөйүң, бутпаразың ве хемме яланчыларың –
әхлисиниң пайына янян күкүртли от көли дүшер.
Икинҗи өлүм, ине, будур».
9 Соңра соңкы еди бела билен долдурылан еди
кәсели еди перишдәниң бири мениң яныма гелип:
«Гел, мен саңа гелни, Гуза аял болҗагы
гөркезейин» дийди. 10 Перишде мени Мукаддес Рух
аркалы бир улы, бейик дага чыкарды. Ол ерден
маңа гөкден, Худайың хузурындан инип гелйән
мукаддес шәхери – Иерусалими гөркезди ‡†. 11 Ол
Худайың шан-шөхратындан долуп, бир җуда
гымматбаха даш ялы, булдурап дуран яшма дашы
ялы парлаярды. 12 Шәхериң улы ве белент
диварлары, он ики дервезеси барды. Хер
дервезәниң агзында бир перишде барды.
Дервезелере ысрайыл халкының он ики тиресиниң
ады язылгыды. 13 Гүндогарда үч дервезе,
демиргазыкда үч дервезе, гүнортада үч дервезе,
гүнбатарда үч дервезе барды. 14 Шәхериң дивары
он ики бинядың үстүнде бина эдилипди, олара
Гузының он ики ресулының ады язылгыды.
15 Мениң билен геплешен перишдәниң элинде
шәхери, онуң дервезелерини ве диварыны өлчәр
ялы алтындан өлчег таягы барды. 16 Шәхер
дөртбурчлук шекилинде болуп, онуң бойы билен
ини деңди. Перишде шәхери өлчеди. Шәхериң
бойы ики мүң ики йүз чакрым ‡‡ болуп чыкды. Онуң
ини, бейиклиги хем бойы ялыды. 17 Перишде
шәхериң диварыны-да өлчеди. Диварың

† *21:3 t Эзк 37:27; Лев 26:11-12.* †† *Тагтдан – кәбир голязмаларда гөкден* ‡ *Алфа ве Омега – Алфа грек элипбийиниң биринҗи, Омега болса иң соңкы харпы.* ‡† *Мукаддес шәхери – Иерусалими гөркезди – бу җүмле кәбир голязмаларда бейик шәхери, мукаддес Иерусалими гөркезди* ‡‡ *Ики мүң ики йүз чакрым – грекче 12000 стадиос*

бейиклиги † йүз кырк дөрт тирсек чыкды. Перишде
булары өлчәнде, ынсанларың уланян өлчегини
уланды. 18 Дивар яшма дашындан гурлупды.
Шәхериң өзи болса тегмилтсиз айна ялы сап
алтындан бина эдилипди. 19 Шәхер диварының
бинятлары хер дүрли гымматбаха дашлар билен
безеленди. Биринҗи биняды яшма дашы билен
безеленди, икинҗиси гойы реңкли пөвризе дашы,
үчүнҗиси хакык, дөрдүнҗиси зүмеррет,
20 бәшинҗиси сардоникс, алтынҗысы гырмызы
сардоникс, единҗиси алтын-сары даш,
секизинҗиси гөк зүмеррет, докузынҗысы гойы
сары даш, онунҗысы пөвризе, он биринҗиси
мәмиши реңкли даш, он икинҗиси беневше
реңкли гымматбаха дашлары билен безеленди.
21 Он ики дервезе он ики дүрден, ягны хер дервезе
бүтеви бир дүрден ясаланды. Шәхериң шаёлы сап
алтындан болуп, айна ялы ялпылдаярды. 22 Мен бу
шәхерде ыбадатхана гөрмедим. Чүнки Хөкмүрован
Реб Худай ве Гузы шәхериң ыбадатханасыдыр.
23 Шәхери ягтыландырмак үчин Гүн я-да Ай герек
дәл. Чүнки шәхери Худайың шөхраты
ягтыландыряр, Гузы хем онуң чырасыдыр.
24 Халклар бу шәхериң нурунда гезерлер. Дүнйәниң
шалары оңа өз шан-шөхратыны гетирерлер.
25 Шәхериң дервезелери узаклы гүн ачык болар,
олар гулпланмаз, себәби ол ерде гиҗе болмаз.
26 Миллетлер бу шәхере өз шан-шөхратларыны
гетирип, Худая ве Гуза хормат билдирерлер. 27 Бу
шәхере хич бир мурдар зат, неҗислик эдйәнлериң,
ялан сөзлейәнлериң хич бири гирмез. Оңа диңе
Гузының яшайыш китабына атлары языланлар
гирерлер.

22-нҗи бап

Яшайыш сувы

22 Соңра перишде маңа айна ялы ялпылдаян
деряны гөркезди. Бу деряда яшайыш сувы
акярды. Ол Худайың ве Гузының тагтындан чыкып
гайдярды. 2 Шәхериң шаёлуның ортасында,
деряның хер кенарында яшайыш дарагты өсүп
отырды. Бу дарагтлар хер айда миве берип, йылда
он ики гезек хасыл гетирйәрди. Дарагтларың
япраклары миллетлере шыпа берйәрди. 3 Бу
шәхерде инди асла нәлет болмаз. Худайың ве
Гузының тагты бу шәхерде болар. Худайың
бенделери Оңа хызмат эдерлер. 4 Олар Худайың
йүзүни гөрерлер, маңлайларында Онуң ады болар.
5 Шәхерде гиҗе асла болмаз. Не чыраның ышыгы,
не-де гүнүң нуры герек болар, себәби Реб Худай
олара нур сачар. Олар эбедилик шалык сүрерлер.

† *Бейиклиги – я-да галыңлыгы*

Иса *Месих* гелйәр

6 Перишде маңа шейле дийди: «Бу сөзлер
ыгтыбарлы ве чындыр! Пыгамберлерини
ылхамландырян Реб Худай тиз вагтда болҗак
вакалары Өз бенделерине гөркезмек үчин
перишдесини ёллады». 7 «Ине, Мен тизара
барарын! Бу китабың пыгамберлик сөзлерини
йүрегинде саклаян багтлыдыр!» 8 Мен Ёханна
булары гөрдүм ве эшитдим. Булары эшиденимден
ве гөренимден соң, бу вакалары маңа гөркезен
перишдә сежде этмекчи болуп, онуң аякларына
йыкылдым. 9 Эмма перишде маңа шейле дийди:
«Ёк, маңа сежде этме! Мен хем сен ялы, пыгамбер
доганларың ве бу китабың пыгамберлик
сөзлерини йүрегинде саклаянлар ялы Худайың бир
гулудырын. Диңе Худая сежде эт!» 10 Онсоң ол маңа
шейле дийди: «Бу китабың пыгамберлик
сөзлерини гизлин саклама! Чүнки оларың берҗай
болмалы вагты голайдыр. 11 Гой, яманлык эдйән
ене яманлык этсин, пислик эдйән ене пислик этсин.
Догры иш эдйән ене догрулык этсин, мукаддес өз
мукаддеслигини сакласын».
12 «Ине, Мен тизара барарын! Хер кесе эден
ишлерине гөрә берҗек сылагларым янымдадыр!
13 Алфа ве Омега, Илкинҗи ве Ахыркы, Башлангыч
ве Соң Мендирин».
14 Өз лыбасларыны ювянлар багтлыдыр! ††
Оларың яшайыш дарагтының мивесинден иймәге,
шәхер дервезесинден гирмәге хаклары бардыр.
15 Эмма «итлер», ягны җадыгөйлер, зынахорлар,
ганхорлар, бутпаразлар, яланы сөйүп, оны амал
эдйәнлер – буларың бары шәхериң дашында галар.
16 «Мен, Иса *Месих*, бу пыгамберлиги иманлылар
йыгнагына етирмек үчин Өз перишдәми сизе
ёлладым. Мен Давудың көкүнден, ягны онуң
неслинден болан парлак даң йылдызыдырын!»
17 Мукаддес Рух ве Гелинлик «Гел!» дийййәрлер.
Эшидйән хер кес хем «Гел!» дийсин. Сувсан гелсин.
Ким өз тешнелигини гандырмак ислесе, гой,
яшайыш сувундан мугт ичсин! 18 Бу китабың
пыгамберлик сөзлерини эшидйән хер кесе
дуйдурярын: кимде-ким бу сөзлере бир зат гошса,
Худай хем онуң җезасына бу китапда агзалан
белалары гошар. 19 Кимде-ким бу китабың
пыгамберлик сөзлеринден бир зады айырса, Худай
хем бу китапда агзалян яшайыш дарагтының
мивесинден иймек ве мукаддес шәхерде яшамак
хукугындан оны махрум эдер. 20 Бу вакаларың
Шаяды: «Хава, Мен тиз барарын!» дийййәр. Омын! Я

†† *Өз лыбасларыны ювянлар багтлыдыр! – бу җүмле кәбир голязмаларда Онуң буйрукларыны берҗай эдйәнлер багтлыдыр!*

Реббимиз Иса, гел! 21 Гой, Реббимиз Исаның
мерхемети әхлиңизе яр болсун! †

† *Кәбир голязмаларда Омын*